Proband

Fredrik Nygaard. Kjelesmed. Født 25.10.1880 i Kristiania (OS). Døpt 07.11.1880 i Grønland, Kristiania (OS).[1] Død 19.01.1960 i Oslo (OS). Begravet 27.01.1960 på Østre Gravlund, Oslo.[2]

Fredrik var sønn til Ole Anton Christensen Nygaard og Anne Lovise Frantsdatter.

De var begge bl. a. etterkommere til Halle Torchilsen Botner, Ole Anton etter hans datter Gyri og Anne Lovise etter hans sønn Gudbrand.

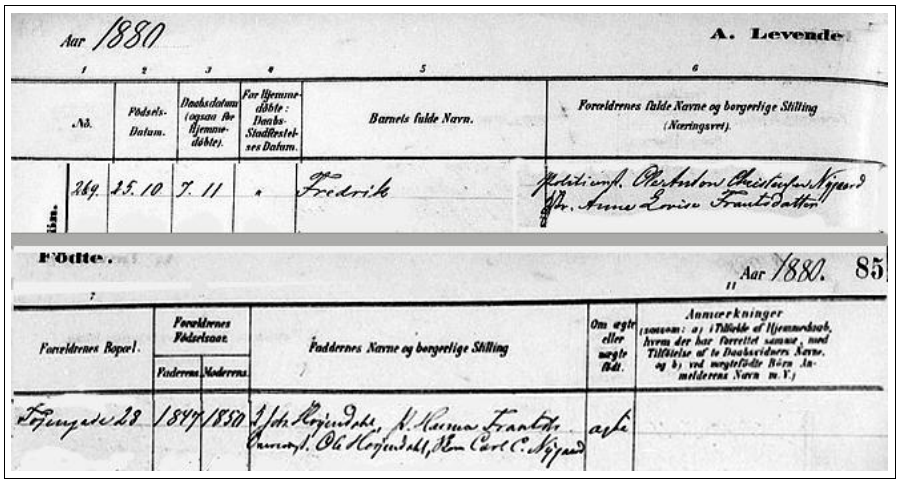
Aar 1880 A. Levende

Nø.	Fødsels-Datum.	Daabsdatum (ogsaa for Hjemmedøbte).	For Hjemmedøbte: Daabs-Stadfestelses Datum.	Barnets fulde Navn.	Forældrenes fulde Navne og borgerlige Stilling (Næringsvei).
269.	25.10	7.11	"	Fredrik	Politiconst. Ole Anton Christensen Nygaard Hr. Anne Lovise Frantsdatter

Fødte. Aar 1880. 85

Forældrenes Bopæl.	Forældrenes Fødselsaar. Faderens.	Moderens.	Faddernes Navne og borgerlige Stilling	Om ægte eller uægte født.	Anmærkninger (saasom: a) i Tilfælde af Hjemmedaab, hvem der har forrettet samme, med Tilføielse af to Daabsvidners Navne, og b) ved uægtefødte Børn Anmelderens Navn m. V.)
Tøiengade 28	1847	1850	Joh. Hoyendahl, H. Hanna Frantsdatter Onen..., Ole Hoyendahl, Hrn Carl C. Nygaard	ægte	

Da Fredrik ble født bodde familien i Tøiengt. 28. Hans far var «Politiconst». Ved dåpen i Grønland kirke var følgende faddere: Joh. Hoyendahl, Hanna Frantsdatter Onen..(?), Ole Hoyendahl og Carl C. Nygaard.

Utsnitt av kart over Christiania utgitt 1881. Fra Nasjonalbibliotekets kartsamling.

Han bodde senere hele sitt liv i «Nr. 28».

Bestefar fortalte meg at området vest for Tøyengata 28 ikke var bebygd når han var liten. Der gikk i stedet «Tøyenbekken», noe som fremgår av kartet fra 1881 ovenfor.

Området mellom Tøyengata og Enerhaugens bebyggelse i øst besto av en ubebygd høyde hvor familien ofte tilbakte helgene sommerstid.

Tøyenbekken (også kalt Grønlandsbekken og Lortbekken) er en rørlagt bekk i Oslo som opprinnelig rant fra nordøst for Dælenenga til Oslofjorden.

Bekken hadde sitt naturlige løp fra kilden via Rodeløkka vest for Sofienberg, krysset Trondheimsveien ved Tøyen, passerte på nedsiden av Enerhaugen, krysset Grønlandsleiret under Lillebroen og fortsatte ut i havna over Grunningen.

[1] Kirkebok Grønland nr. 7: «A. Levende Fødte», folio 85, nr. 269. Dåpsattest.

[2] Minnesblad ved begravelsen.

Bekken tok med seg mye kloakk nedover, og ble derfor kjent som Lortbekken. Om ikke dette var ille nok skapte den også problemer med framkommeligheten enkelte steder. Den ble derfor lagt i rør i etapper fra 1862 til 1882. Den følger i rørene sitt naturlige løp mye av veien, men mot slutten blir den ledet over i Akerselva ved Schweigaards gate.

Bekken har gitt navn til gata Tøyenbekken.

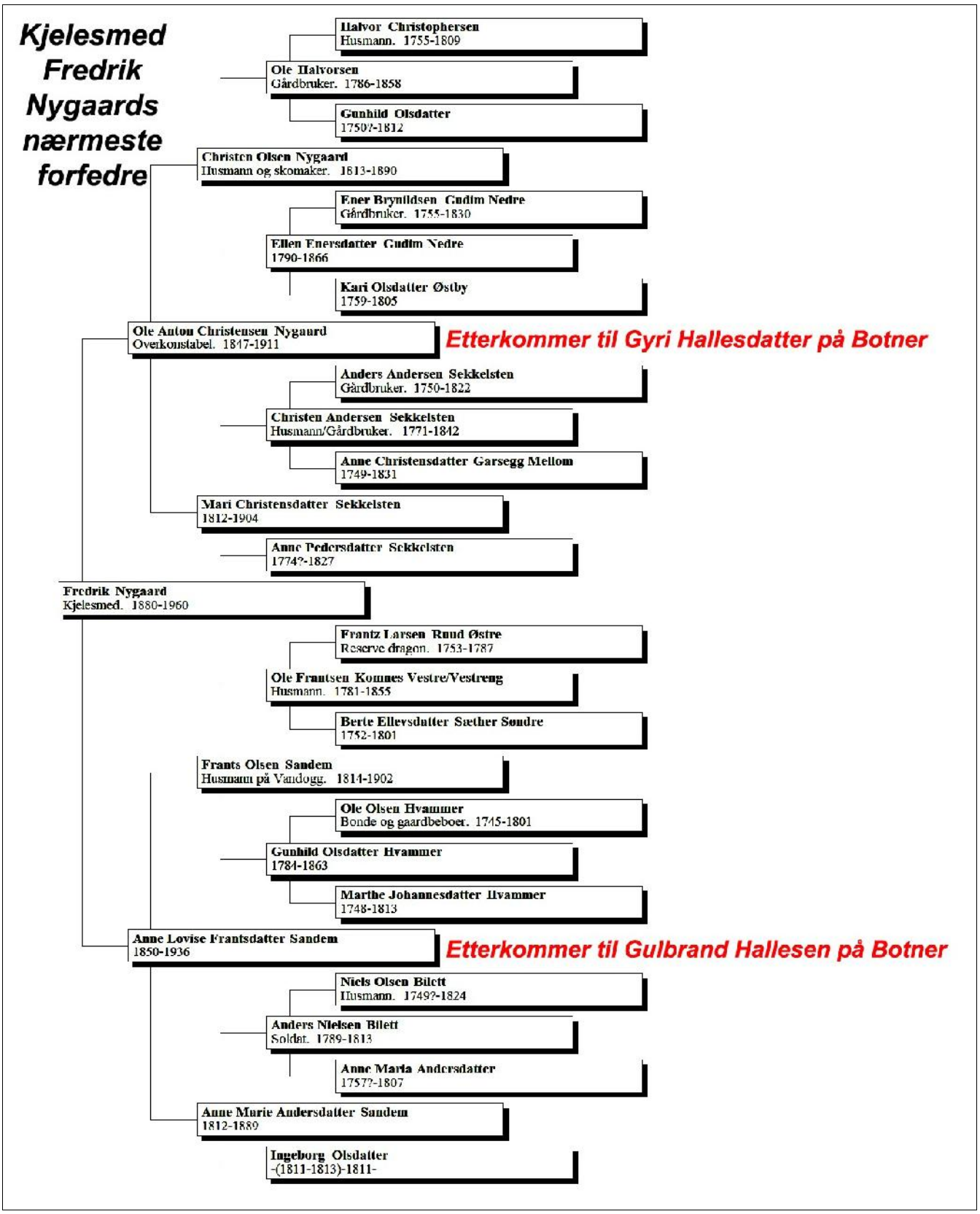

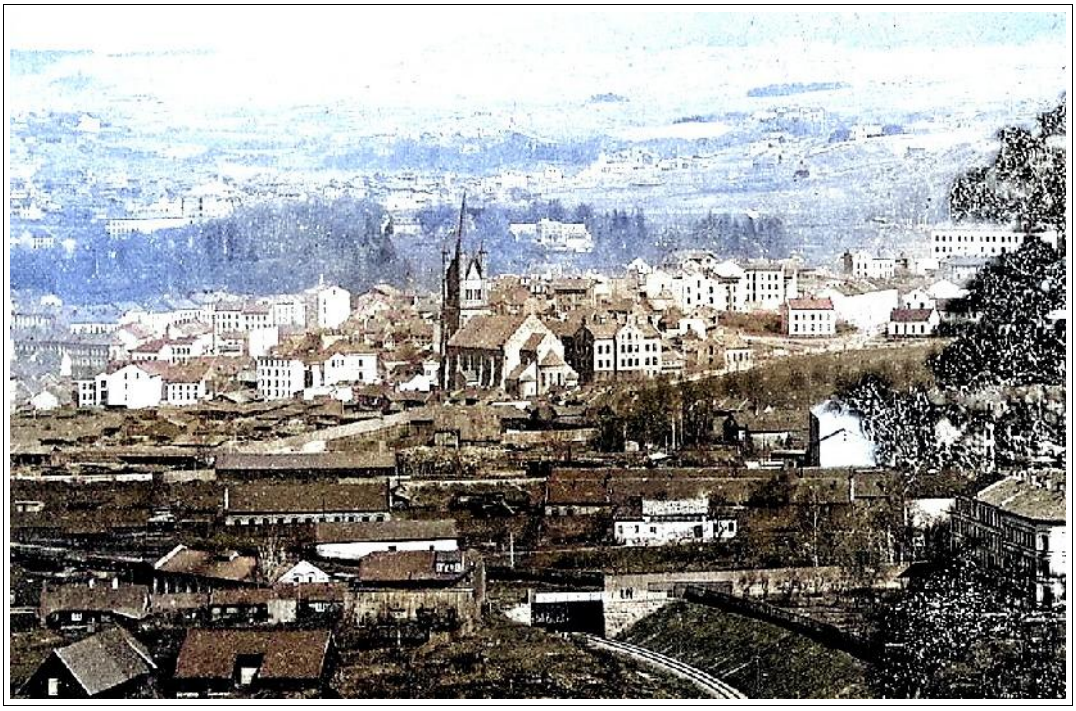

Fra Ekebergåsen over Gamlebyen mot Grønland ca. 1880. Midt på bildet Grønland kirke hvor Fredrik ble døpt og Grønland skole. Utsnitt av foto fra Oslo Museum.

«Kokoppe-Indpodnings-Attest.
Fredrik Nygård født i Christiania af Forældrene konstabel Ole Anton Nygård og hustru Lovise Frantsen og boende i Christiania 7 måneder gammel, er af mig Underskrevne, Aar 1881 den 8-VI indpodet med Kokopper. Ved nøiagtigt Eftersyn imellem den 7de og 9de Dag efter Indpodningen har jeg fundet alle de Tegn, som vise dem at være de ægte Kokopper; de vare nemlig hele og ubeskadigede, opfyldte med en klar Vædske, i Midten nedtrykkede, og omgivne med en rød Cirkel;

Fredrik Nygård
har da ordentlig gjenemgaaet de ægte Kokopper, som beskytte for Børnekopper; hvilket herved, paa Ære og Samvittighed, bevidnes af

Knia den 22/6 Aar 1881 - Carl Thauloug.».

Fredrik ble konfirmert i 1895:
«Konfirmationsdag d. 21de april 1895.
Fredrik Nygaard - Konfirmandens Kristendomskundskab: 3 - ».

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Kristiania By. Schema 2. Personseddel No. 121.

Tællingskreds No. 175. **Husliste No.** 2.

1. **Fuldt Navn** Fredrik Olsen Nygaard.
2. **Kjøn**[1]): Mandkjøn, Kvindekjøn.
3. **Stilling til Familiens Hovedperson**[1]): Selv Hovedperson, Hustru, Søn, Datter, Tjenestetyende, Logerende hørende til Familien, enslig Logerende, Besøgende o. s. v.
4. **Ægteskabelig Stilling**[1]) (for Personer over 15 Aar): Ugift, Gift, Enkemand, Enke, Separeret efter Bevilling, Lovlig fraskilt.
5. **For gifte Kvinder:** Er De og Deres Mand indbyrdes *beslægtet*, som Næstsøskendebørn (Tremenninger) eller nærmere? Ja, Nei[1]).
6. **Fødselsaar:** 18 80 ... For Børn under 2 Aar: **Fødselsmaaned** .....
7. **Fødested:** By, Herred eller Sogn Kristiania
   For de i *Udlandet* fødte: (Landets eller Stedets Navn)
8. **Hvilken Stats Undersaat** (for dem, der *ikke ere norske Undersaatter*) .....
9. **Trossamfund** (for dem, der ikke tilhøre den norske Statskirke) .....
10. **For de i selvstændig eller i underordnet Stilling Erhvervende:** Erhvervsgren (Hovednæring, Bierhverv) og Stilling i samme .....
11. **For de af Andre helt**[1]) **eller delvis**[1]) **Forsørgede:** Forsørgerens Livsstilling Rakkerarbeidsmands hustru
12. **Sindssvag, Døvstum eller Blind**[1]).
13. Er Sindssygdommen, Døvstumheden eller Blindheden **medfødt** (hvormed ligestilles, at den er kommen tilsyne *i de første Barneaar*), *eller* er den **fremtraadt senere**[1])?
14. **For de kun midlertidigt Tilstedeværende:** sædvanligt Bosted .....
15. **For de midlertidigt Fraværende:** antageligt Opholdssted .....

[1]) De for hvert Tilfælde passende Ord understreges.

Folketellingen 1891. Grønland menighet i Christiania by, tellingskrets 175 Tøien Gade 26-44, husliste 2, skjema 2, personseddel 121.

«Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.
Kristiania By. Schema 2. Personseddel No. 121.
Tællingskreds No. 175. Husliste No. 2.
1, Fuldt Navn: Fredrik Olsen Nygaard.
2. Kjøn: Mandkjøn.
3. Stilling til Familiens Hovedperson: Søn.
6. Fødselsaar: 1880.

7. Fødested: Christiania.
11. For de af Andre helt eller delvis Forsørgede:
Forsørgerens Livsstilling: Politioverkonstabel.»

Ved folketellingen i 1900 var Fredrik «smedlærling v/ fabrik».

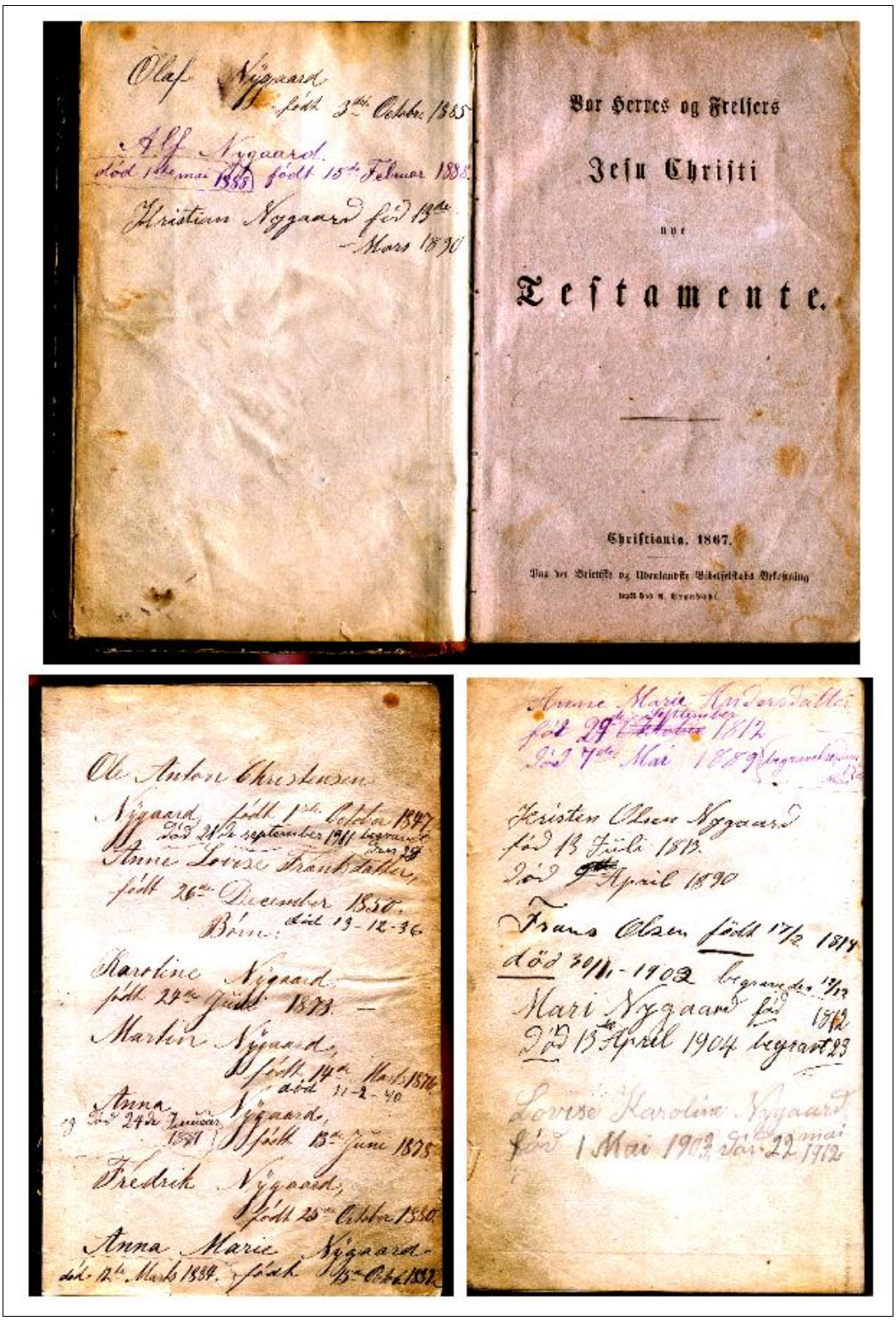

Utgave av «Vor Herres og Frelsers Jesu Christi nye Testamente» utgitt 1867 i Christiania. Det er trolig at Fredrik fikk boken i dåpsgave. Notisene på første side [nede til venstre] og annen side [oppe til venstre] er antagelig innført av hans far eller mor og viser foreldrenes og deres barns navn og fødselsdata. Senere er det innført når de døde. Siste side [nede til høyre] er innført senere og viser Fredriks besteforeldre. Nedenfor - innført med blyant - hans og Kathrines eldste datter Lovise Karoline, antagelig da hun døde i 1912 kun 9 år gammel.

Bildet til venstre er tatt ved Fredriks konfirmasjon.

«Smed Fredrik Nygaard» og «Bogbinderske Hansine Kathrine Margrethe Berg» giftet seg i Vår Frelsers kirke (Domkirken) den 30.11.1902. Fredrik bodde da i Tøiengade 28. Det oppgis at han ble «konfirmeret» 21.04.1895 i Grønland kirke og at han «sidst gaaet til Alters» samme dag. Hans far var politikonstabel, forlovere var O. Nygaard, Tøiengaden 28 og M. Nygaard, Urtegaden nr. 1.

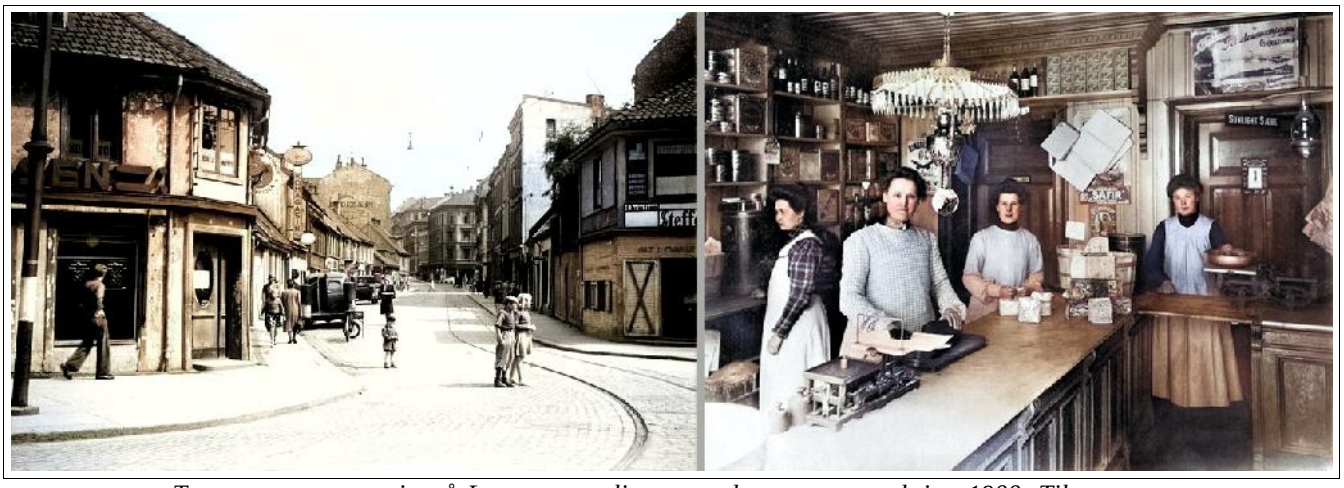

Tøyengatens utmunnig på Leret, antagelig en søndagsmorgen omkring 1900. Til venstre Tøyengaten 2, videre nr. 4, 6, 8, 10, 12 og 14, Nordbygaten 37 og 54, og Tøyengaten 16. Lengst til høyre en snipp av Tøyengaten 1. (Norsk Folkemuseum, L 2343). - Fredrik og Kathrine handlet nok her hos Elen Bradvolds kolonialforretning i nr 26 (1900-10)

Ved folketellingen i 1905 bor Fredrik med sin familie i «Tøyengade nr. 28: 4 etage tilvenstre (1 opgang)». Han leier altså leiligheten over sine foreldre, den leilighet som han overtar senere. Familien består av Fredrik, hans hustru Kathrine og barna Louise Karoline, Andrea Viktoria og ett «udøbt pigebarn», dvs. Solveig Maud som ble født 26. november det året.

Fra Enerhaugen noe etter århundreskiftet. T.v.: Daværende Enerhauggaten ved vannposten under «fjellet» (som vi kalte det) og trappen som førte opp Flisberget. T.h.: Fra svingen i Sørligaten (som begynte ovenfor Tøyengaten 28) førte den bratte Johannesgaten opp til Langleiken. Bildet er tatt på hjørnet av Johannesgaten ned Langleiken med Grønland kirke i bakgrunnen. Motivene er fotografert av Wilse i 1903.

Utskrift fra folketellingen i 1910 for Kristiania Kjøpstad:

Tellingskrets: 127a ›
Bosted by: 0060 Tøiengate 28 ›

Leilighet: 11

Beboere:

	H.nr	Alder/født	Fødested	Bostatus	Familiestilling	Sivilstand	Yrke
001 **Fredrik Nygaard**	**01**	**1880-10-25**	**Kristiania**	**b**	**hf**	**g**	**kjeldelarbeider**
002 Hansine Kathrine Margaret Nygaard	01	1877-11-08	Danmark	b	hm	g	-
003 Louise Karoline Nygaard	01	1903-05-01	Kristiania	b	d	-	-
004 Andrea Viktoria Nygaard	01	1904-09-14	Kristiania	b	d	-	-
005 Maud Solveig Nygaard	01	1905-11-26	Kristiania	b	d	-	-
006 Alf Fredrik Nygaard	01	1908-12-01	Kristiania	b	s	ug	-

Leilighetsnummer:	**11**	Antall tilstedeværende personer:	**6-2-4**
Plassering:	**forhus**	Antall hjemmehørende personer:	**6-2-4**
Etasje:	**4**	Antall bebodde bekvemmeligheter:	**-**
Husleie:	**kr.17**	Antall kjøkkener:	**1**
Antall værelser i kjeller:	**-**	Antall badeværelser:	**n**
Antall værelser i etasjene:	**2**	Antall personer i kjelleren:	**-**
Antall værelser på kvist/loft:	**-**	Antall personer i etasjene:	**2-4**
Antall tjenerværelser:	**-**	Antall personer på kvist/loft:	**-**
Skannet bilde:	**-**	Antall værelser til losjerende:	**-**
		Elektrisk lys:	**-**

Fra folketetellingen pr. 1.12.1910 - Tøiengate 28, Christiania.

Husstandsmedlemmer:
Fredrik Nygaard - Født 25.10.1880 i Kristiania - Gift husfar - Kjeldelarbeider.
Hansine Kathrine Mararet Nygaard - Født 08.11.1877 i Danmark - Gift husmor.
Louise Karoline Nygaard - Født 01.05.1903 i Kristiania - Datter.
Andrea Viktoria Nygaard - Født 19.04.1904 i Kristiania - Datter.
Maud Solveig Nygaard - Født 26.11.1905 i Kristiania - Datter.
Alf Fredrik Nygaard - Født 01.12.1908 i Kristiania - Ugift sønn.
Leilighet nr. 11:
Forhus - 4 etasje - Husleie kr. 17.
Bosted (bygård/hus/tomt):

Tøiengate 28 - Vaaningshus - 21 personlister - 94 tilstedeværende og 84 hjemmehørende personer.

En kommunal folketelling i Kristiania 01.12.1923 viser at Fredrik bodde med sin familiei i leilighet nr. 8 i Tøyengaten 28, Grønland menighet. Han var ansatt ved Statsbanenes verksteder som Kjelsmed.

Søkeresultat fra kommunal folketelling i Kristiania 1.12.1923

Navn	Født	Fødested	Kj	Famst	Sivst	Erverv	Arb.giv	Bosted	Leil.	Menighet	Fil
Fredrik Nygaard	25.10.1880	Kristiania	m		g	Kjelsmed	Statsbanenes Verkste	Tøiengaten 28	08	Grønland	Bunke452
Hansine Kathrine Margarete Nygaard	08.11.1877	Danmark	k		g	Husmor		Tøiengaten 28	08	Grønland	Bunke452
Andrea Viktoria Nygaard	14.09.1904	Kristiania	k		ug	Syerske	Aug. P. Horn	Tøiengaten 28	08	Grønland	Bunke452
Maud Solveig Nygaard	26.11.1905	Kristiania	k		ug	Syerske	Aug. P. Horn	Tøiengaten 28	08	Grønland	Bunke452
Alf Fredrik Nygaard	01.12.1908	Kristiania	m		ug	Visergut	J. Kraft	Tøiengaten 28	08	Grønland	Bunke452

Utdrag fra en kommunal folketelling i Kristiania 01.12.1923.

Fredrik var utrolig sterk, heldigvis hadde han ett meget vennlig gemytt. Det gikk flere historier om hans styrke og sinnesro. En gang løp ett to-spann, vogn med to hester, ut i Sørlibakken, og den kvinnelige kusken mistet kontrollen over hestene. Fredrik hoppet opp på vognen og tok seg frem på spannet mellom hestene. Vel fremme festet han armene om hestenes halser og dro deres hoder mot hverandre og fikk på denne måten stoppet to-spannet. En annen gang var det bråk mellom to som hadde forfrisket seg vel mye nede på gaten. Fredrik løftet begge, en i hver arm. Han slo kombatantene mot hverandre og sendte de så hver sin vei med beskjed om å fjerne seg umiddelbart.

Kaare Ingar Sletta forteller:

«Jeg kom på en gammel historie som mor fortalte mange ganger. Jeg mener hun sa det var «onkel Fredrik». Hun fortalte at han alltid var «full av gærninger» og drev ap med de unge i familien ved passende anledninger:

Det var i forbindelse med jul, og hele familien var samlet ett eller annet sted i Kristiania til stor julefeiring med alt der tilhørte. Jeg husker ikke akkurat hvor gammel mor var, men ut fra hvordan hun fortalte det kan tidspunktet trolig ha vært ca. 1920 eller like før («jeg var ikke gamle jenta, men husker episoden som om den var i går»). Alle barna i familien hadde gjort klar og hengt opp julestrømper for å få litt godteri etc. i løpet av natten, slik som skikken var. Onkel Fredrik kom også listene med en litt større strømpe som han hengte på den mest iøyenfallende plassen. Han ga også noen små ertende kommentarer til barna om at det skulle bli spennende å se neste dag hvem som fikk mest og finest godteri. Neste morgen (første juledag) var han meget kry og smilte bredt da han hektet ned strømpa som nok var litt tyngre enn barnas. Men ansiktsuttrykket da han tok ned i strømpa for å ta ut gaven/godteriet «kunne ikke betales med penger» sa mor. I strømpa hans lå det en stor kokt potet.....».

På Lørenskog ca. 1924. På bildet ser vi Fredrik, Kathrine, Andrea, Solveig og Alf.

Fredrik og Kathrine eide eller leide et sommersted på Lørenskog i 1924. Det viser flere bilder fra fotoalbumet til Karoline, Fredriks eldre søster.

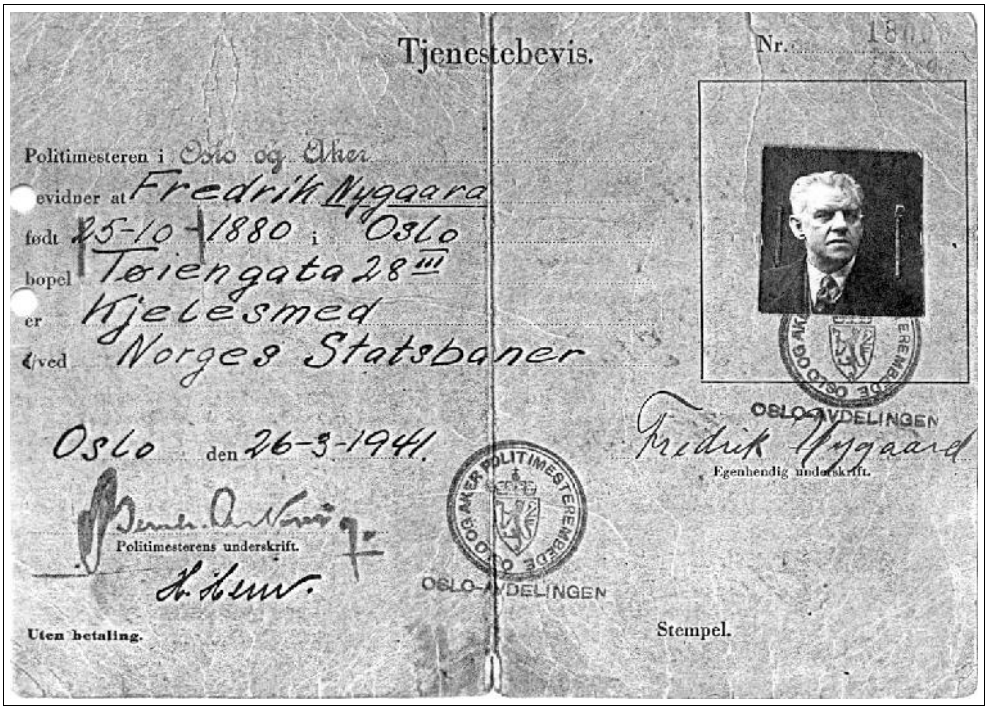

Tjenestebevis. Nr. 1801

Politimesteren i Oslo og Aker

bevidner at Fredrik Nygaard

født 25-10-1880 i Oslo

bopel Tøiengata 28 III

er Kjelesmed

ved Norges Statsbaner

Oslo den 26-3-1941.

Politimesterens underskrift.

OSLO-AVDELINGEN

Fredrik Nygaard

Egenhendig underskrift.

Uten betaling.

Stempel.

På baksiden: «Innehaveren av dette tjenestebevis skal alltid ha dette med seg på tjenestereiser i grensesonene og på oppfordring forevise det for alle norske og tyske kontrollorganer.»

Han hadde - som tjenestemann ved jernbanen - tjenestebevis, noe som var nødvendig for å kunne oppholde seg i grenseområdene mot Sverige.

Familiens feriested - «Solhøgda» - på sydsiden av Langvannet på Lørenskog.

Det er usikkert når «Solhøgda» ved Langvannet på Lørenskog ble anskaffet, muligens var det så sent som omkring 1941. Bilder før denne tid ser ut til å være fra andre steder på Lørenskog. Her ble det holdt kaniner og dyrket tobakk under krigens varemangel.

Familien måtte gi fra seg hytta omkring 1948. Bakgrunnen finner vi i en artikkel i Aftenposten 16.12.1946:

Til hytte-eiere i Lørenskog.

Vi har i den siste tid vært tvunget til å gå til rekvirering av en del sommerhytter her i bygda. Dette arbeid er vi dessverre nødt til å fortsette med en tid framover.

Det er ikke med glede vi på denne måte griper inn i folks privatliv, men tiden er dessverre slik i dag at vi som har med dette arbeid å gjøre, må la følelsene vike for fornuften.

Vi vil hermed inntrengende henstille til alle som har sommerhytter i Lørenskog at de frivillig stiller disse til disposisjon for husfordelingsnemnda for at vi kan komme dem til hjelp som i dag har det aller vanskeligst.

Av søknader vi har mottatt kan nevnes noe i fleng:

«9 voksne i 2 rom.»

«Foreldre og 6 barn i 1 rom og kjøkken.»

«Vi har bare to rom og kjøkken. Vi har selv fem voksne barn, hvorav to av døtrene er gifte og nu har sine menn her. Den ene av døtrene har en gutt på to år og venter en til i februar.»

Slik kan vi fortsette å sitere fra søknader som er kommet inn.

Vi vet det er tungt for folk som gjennom mange år har bygd og stelt med hytta og tomten for å ha et sted å reise til i helgen og ferien, å gi avkall på dette og kanskje bli nødt til å sitte inne i en liten byleilighet i fritiden.

Vi vet også at det er mange som ikke har tilbudt sine hytter, fordi de mener at disse er for dårlige til vinterbruk. Dette kan i de fleste tilfelle rettes på av husfordelingsnemnda ved at hytten blir kledd innvendig med Huntonit. Dette kan kommunen besørge og finansiere mot å få utlegget igjen i de første måneders husleie.

Vi henstiller inntrengende til alle å være med å gjøre sitt beste for å avhjelpe den nød som nu er til stede. Hyttene vil bli frigjort igjen så snart man får forsvarlig hus å plassere folk i.

Vær vennlig og skriv til husfordelingsnemnda, Fjellhamar gård, Lørenskog, eller ring Lørenskog 51 straks, så kanskje vi kunne hjelpe noen allerede før jul.

Lørenskog Husfordelingsnemnd, 14. desember 1946.

Hans Engebretsen.

f.t. sekretær.

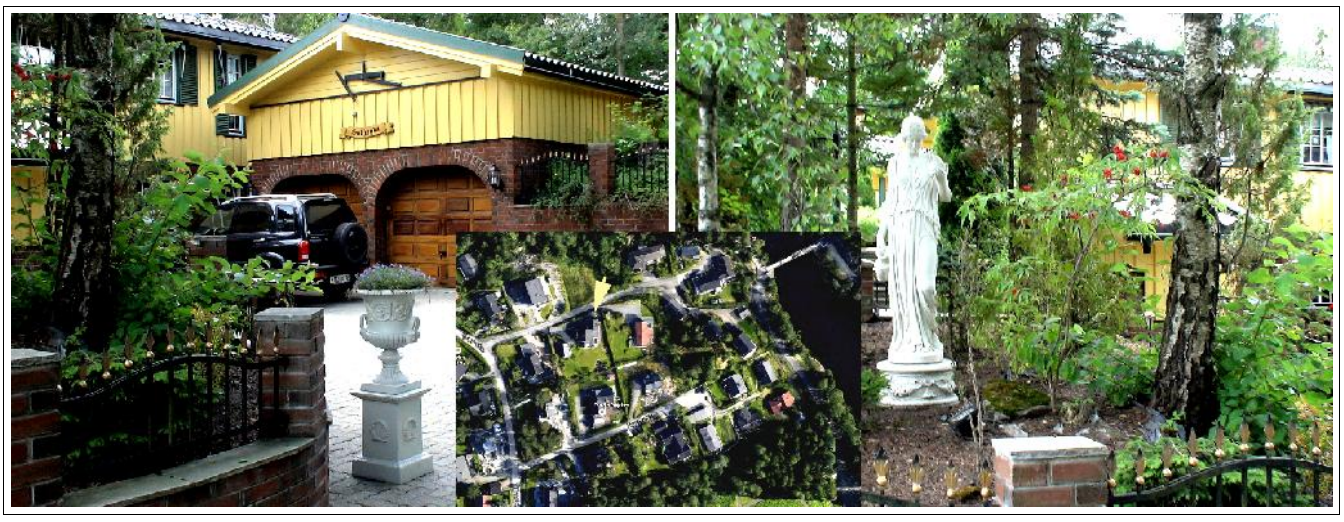

Idag har eiendommen adresse Heggveien 3 og 5 (gnr. 108, bnr. 170). Den heter fortsatt Solhøgda!

«Trion» fra familiefesten paa Nygaard sommeren 1950. Frank, Gunnar og Fredrik spiller, Kristian synes oppe til venstre i bildet.

Fredrik, Olaf og Kristian hos familien Sletta på Mysen 6. oktober 1957.

Fredrik var også en meget skattet forteller. Han hadde en utrolig hukommelse, hans problem var mer å huske hva han kunne. Til hjelp hadde han en tettskrevet notisbok, denne inneholdt en linje fra hvert dikt eller fortelling han kunne. Når han så skulle velge noe som passet for stunden søkte han frem til dette ved hjelp av denne. Han kunne som eksempel deklamere «Prestens tale ved graven» fra Peer Gynt eller «Terje Vigen» i sin helhet.

†

Vår inderlig kjære pappa, svigerfar, onkle bestefar, bror, svoger og onkel

Fredrik Nygaard

døde fra oss idag, 79 år gammel.

Oslo 19. januar 1960.

Andrea	Paul
Solveig	Frank
Alf	Hildur

Barnebarn

Else og Kristian Nygaard

Familien

Bisettes i Det nye krematorium onsdag 27. januar kl. 13.30.

Dødsannonse i Aftempstem 23.01.1960.

Fredrik døde 19.01.1960 og ble begravet på Østre gravlund 27.01.1960.[3]

[3] Folketellingene for Kristiania i 1885, 1891, 1900, 1905, 1910 og 1923.

========== ======

Appendiks: Noe om Tøyengaten 28.

Et appendiks om «Grønland og Nedre Tøyens bebyggelseshistorie» er innført bak biografien til hans far, Ole Anton Christensen Nygaard.

.Fredrik bodde hele sitt liv i «Nr. 28».

Ikke mindre enn 5 generasjoner i Nygaard-familien har bodd i gården i kortere eller lengre tid!

Byfornyelsesområdet Urtegata/Motzfeldts gate. Bearbeidet utgave av informasjonskart fra Oslo kommune, byplankontoret, 1980. Vi ser Tøyengaten 28 noe ovenfor tallet «10» i nedre høyre del av kartet.

Tomtestykket «Tøyengaten 24 B» ble i 1874 stykket opp i fire tomter, og omfattet i tillegg til Tøyengaten 24 og 26, også Tøyengaten 28 som ligger på hjørnet av Heimdalsgaten, og Heimdalsgaten 41.

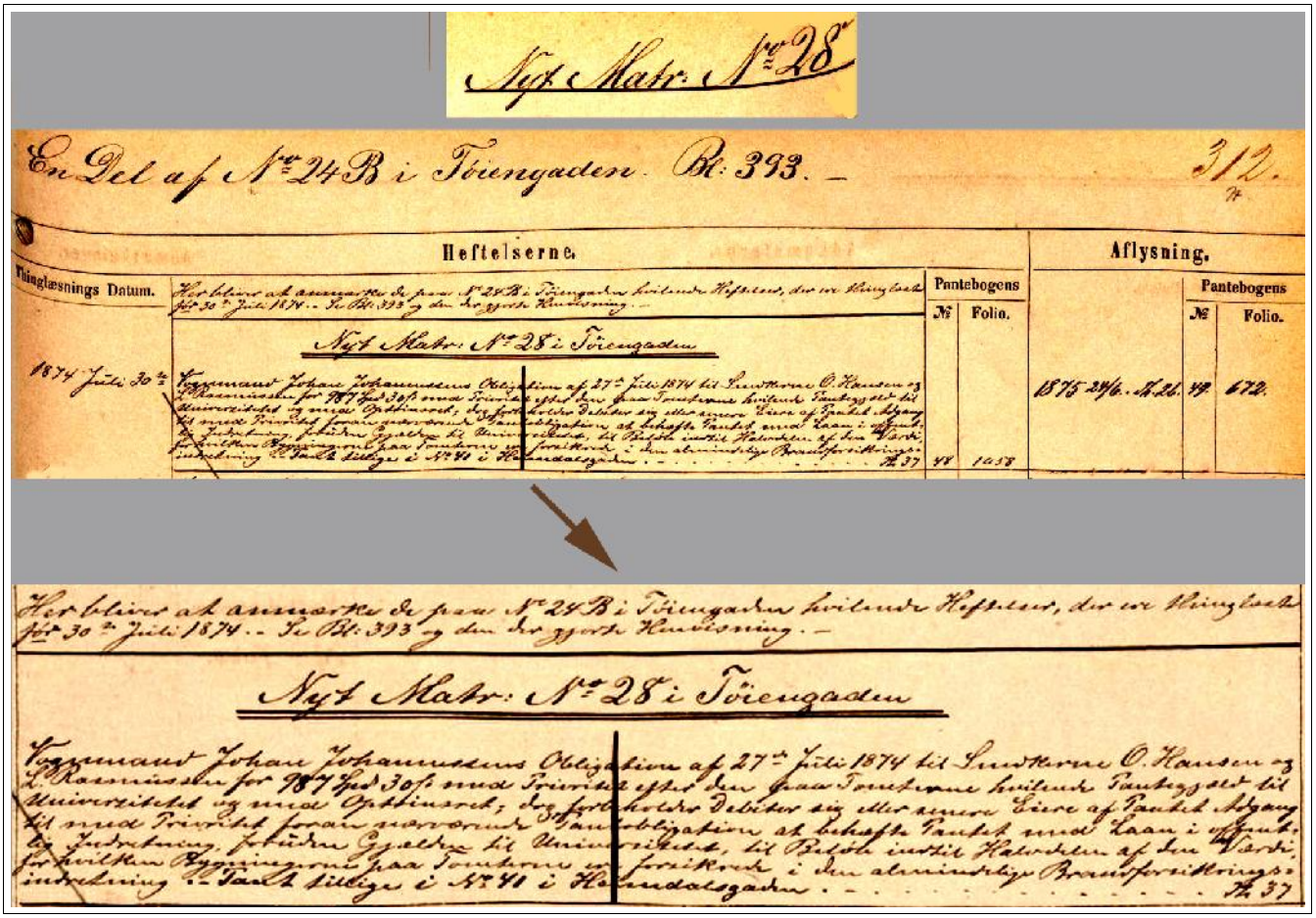
Nyt Matr: Nr 28

En Del af Nr 24B i Tøiengaden. Bl: 393. -

312.

Heftelserne.

Aflysning.

Thinglæsnings Datum. | Pantebogens № | Folio. | Pantebogens № | Folio.

1874 Juli 30te — Nyt Matr: Nr 28 i Tøiengaden

Vognmand Johan Johannessens Obligation af 27de Juli 1874 til Snedkerne O. Hansen og L. Rasmussen for 987 Spd 30 sk med Prioritet efter den paa Tomterne hvilende Pantegjæld til Universitetet og med Opt.neret?; dog forbeholder Debitor sig eller annen Eiere af Pantet Adgang til med Prioritet foran nærværende Pantobligation at behæfte Pantet med Laan i offentlig Indretning, foruden Gjelden til Universitetet, til Beløb indtil Halvdelen af den Værdi for hvilken Bygningerne paa Tomterne er forsikrede i den almindelige Brandforsikringsindretning. Pant tillige i No 41 i Heimdalsgaden. - Th.37 — 1874 — 1058

1875 24/6. Th. 26. — 49 — 672.

Panteregister Oslo by nr. 170, 1874-76, folio 312a.

Utdrag av panteregister nr. 170 (1874-76) for Oslo by, folio 312a:

«Nyt Matr. Nr 28
En Del af No 24B i Tøiengaden Bl: 393- -»

Heftelserne

«Her bliver at anmærke de paa No 24B i Tøiengaden hvilende Heftelser, derav thingleste før 30de Juli 1874 - Se Bl: 313 og den der gjorte Henvisning. -»

Nyt Matr: No 28 i Tøiengaden
==========

Thinglæsnings Datum: 1874 Juli 30de.

Aflysning: 1875 24/6 . Th. 26 - Pantebogens No. 49 Folio 672.

«Vognmand Johan Johannessens Obligation af 27de Juli 1874 til Snedkerne O. Hansen og L. Rasmussen for 987 Spd 30 sk [1 speciedaler = 5 ort = 120 skilling] med Prioritet efter den paa Tomterne hvilende Pantegjæld til Universitetet og med Opt.neret?; dog forbeholder Debitor sig eller annen Eiere af Pantet Adgang til med Prioritet foran nærværende Pantobligation at behæfte Pantet med Laan i offentlig Indretning, foruden Gjelden til Universitetet, til Beløb indtil Halvdelen af den Værdi for hvilken Bygningerne paa Tomterne er forsikrede i den almindelige Brandforsikringsindretning. Pant tillige i No 41 i Heimdalsgaden. - Th.37»

Dette må bety at Fredriks foreldre flyttet inn i et nybygd hus.

Jeg bodde i Tøyengata 28 fra jeg ble født til 1965. Gården hadde 4 etasjer samt kjeller og loft med en oppgang i porten og en fra gården. Når jeg overtok leiligheten etter min farfar var det 7 husstander i hver av de to oppgangene.

Mine foreldre var de siste fra vår familie som forlot «Nr. 28» i 1973.

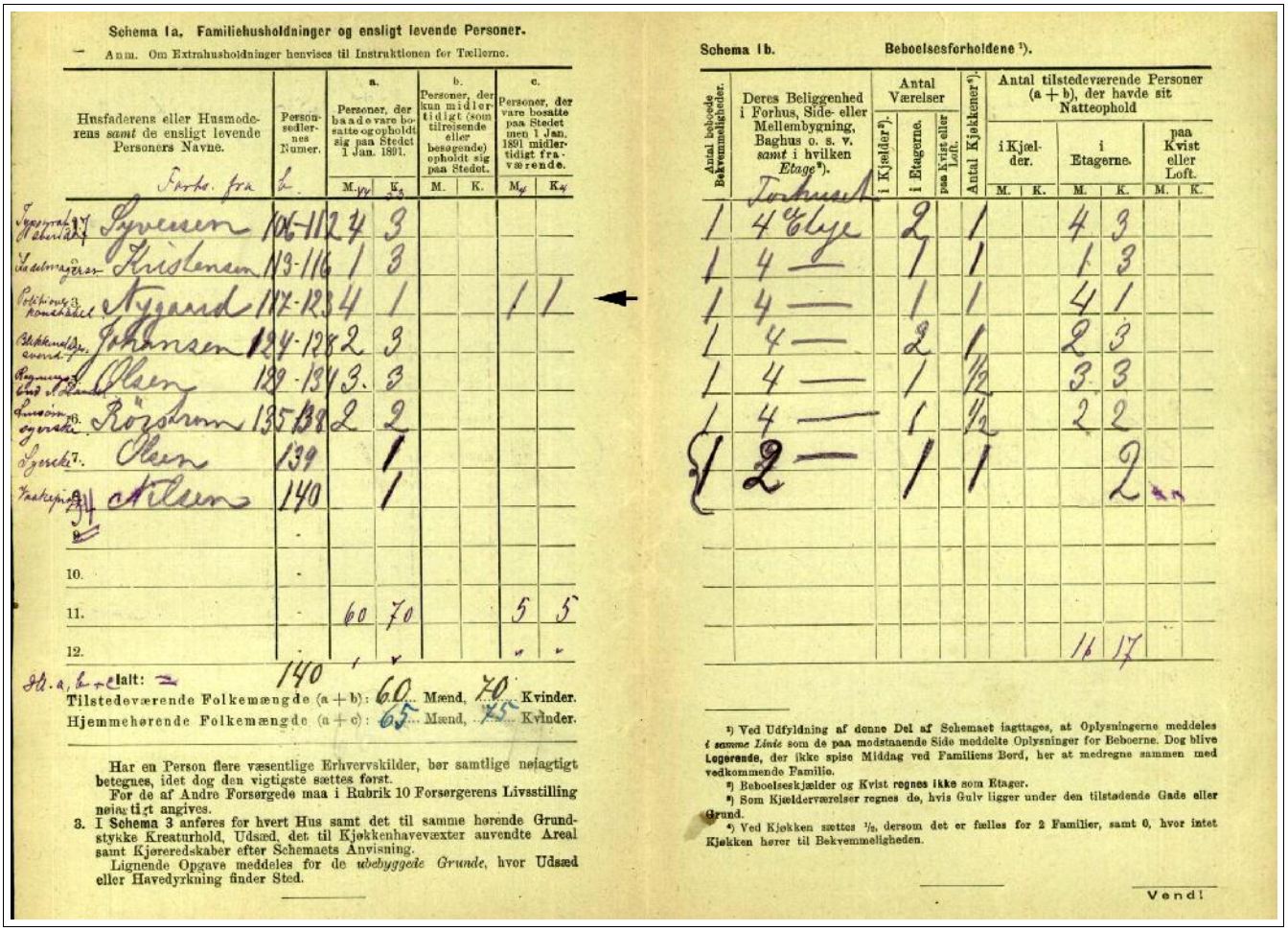

Schema 1a. Familiehusholdninger og ensligt levende Personer.

Anm. Om Extrahusholdninger henvises til Instruktionen for Tællerne.

Husfaderens eller Husmoderens *samt* de ensligt levende Personers Navne.	Personsedlernes Numer.	a. Personer, der baade vare bosatte og opholdt sig paa Stedet 1 Jan. 1891. M.	K.	b. Personer, der kun midlertidigt (som tilreisende eller besøgende) opholdt sig paa Stedet. M.	K.	c. Personer, der vare bosatte paa Stedet men 1 Jan. 1891 midlertidigt fraværende. M.	K.
Forhs. fra	b.						
1. Syversen	106-112	4	3				
2. Kristensen	113-116	1	3				
3. Nygaard	117-123	4	1			1	1
4. Johansen	124-128	2	3				
5. Olsen	129-134	3	3				
6. Rørstrøm	135-138	2	2				
7. Olsen	139		1				
8. Nilsen	140		1				
9.							
10.							
11.		60	70			5	5
12.							
Ialt:	140						

Tilstedeværende Folkemængde (a + b): 60 Mænd, 70 Kvinder.
Hjemmehørende Folkemængde (a + c): 65 Mænd, 75 Kvinder.

Har en Person flere væsentlige Erhvervskilder, bør samtlige nøiagtigt betegnes, idet dog den vigtigste sættes først.
For de af Andre Forsørgede maa i Rubrik 10 Forsørgerens Livsstilling nøiagtigt angives.
3. I Schema 3 anføres for hvert Hus samt det til samme hørende Grundstykke Kreaturhold, Udsæd, det til Kjøkkenhavevæxter anvendte Areal samt Kjøreredskaber efter Schemaets Anvisning.
Lignende Opgave meddeles for de *ubebyggede Grunde*, hvor Udsæd eller Havedyrkning finder Sted.

Schema 1b. Beboelsesforholdene [1]).

Antal beboede Bekvemmeligheder.	Deres Beliggenhed i Forhus, Side- eller Mellembygning, Baghus o. s. v. *samt* i hvilken *Etage* [2]).	Antal Værelser: i Kjælder [3]).	i Etagerne.	paa Kvist eller Loft.	Antal Kjøkkener [4]).	Antal tilstedeværende Personer (a + b), der havde sit Natteophold: i Kjælder. M.	K.	i Etagerne. M.	K.	paa Kvist eller Loft. M.	K.
	Forhuset										
1	4 Etage		2		1			4	3		
1	4 —		1		1			1	3		
1	4 —		1		1			4	1		
1	4 —		2		1			2	3		
1	4 —		1		1/2			3	3		
1	4 —		1		1/2			2	2		
1	2 —		1		1				2		
								16	17		

[1]) Ved Udfyldning af denne Del af Schemaet iagttages, at Oplysningerne meddeles *i samme Linie* som de paa modstaaende Side meddelte Oplysninger for Beboerne. Dog blive **Logerende**, der ikke spise Middag ved Familiens Bord, her at medregne sammen med vedkommende Familie.
[2]) Beboelseskjælder og Kvist **regnes ikke** som Etager.
[3]) Som Kjælderværelser regnes de, hvis Gulv ligger under den tilstødende Gade eller Grund.
[4]) Ved Kjøkken sættes 1/2, dersom det er fælles for 2 Familier, samt 0, hvor intet Kjøkken hører til Bekvemmeligheden.

Vend!

Folketellingen 1891. Grønland menighet i Christiania by, tellingskrets 175 Tøien Gade 28c, husliste 2. Skjema 1a. Familiehusholdninger og ensligt levende Personer og 1b Beboelsesforholdene.

Ved folketellingen i 1891 må gårder ha vært meget trangbodd. Det bodde 140 personer i gården, «60 Mænd, 70 Kvinder» var tilstedeværende, hjemmehørende var henholdsvis 65 og 75! Tallene inkluderte barn. Ialt bodde det 34 husstander i gården!

Fredriks foreldre bodde med 3 barn i et rom med kjøkken i 4. etasje, antagelig i oppgangen fra gården. De to eldste barna oppholdt seg i Askim.

Etter at bygningen var ferdigbygd kan jeg ikke se at det har blitt foretatt noe vesentlig underhold av gården.
På den annen side har jeg ikke noe minne av at det sto dårlig til under min oppvekst. Det var helt enkelt en normal boligstandard på Oslos østkant, så det var intet jeg reflekterte over. Kanskje med unntak av når Brynjulf med sine foreldre flyttet fra Eiriks gate til en moderne leilighet i Helgesensgata.

Gården ble - blant mange andre eldre gårder på østkanten - overtatt av boligspekulanten Harald O. Osvold, antagelig i løpet av 70-tallet.
Forfallet ble etter hvert ganske tydelig, noe som framgår av en rystende artikkel i Aftenposten 01.11.1978, bare 5 år etter at mor og far hadde flyttet ut!.

Når innskudd og bo-standard ikke stemmer:

«25 000 kroner for kaldt vann og ute-do i gården»

Tekst under venstre bilde: Tøyengaten 28 er blant de eiendommer som kunne trenge en gårdsromsutbedring. Fire utedoer er det som finnes av sanitærutstyr. - Tekst under høyre bilde: 25.000 kroner er vanlig innskudd for leiligheter i Tøyengaten 28. Innskuddsbeløpene for slike gårder burde benyttes til å påkoste gården, mener beboerne. (Foto Dag Grundseth).

«Husleiereguleringen har medvirket til forslumming av Oslos eldre boligmasse, er det påvist. Husleiene blir holdt nede på et urealistisk lavt nivå som ikke gir gårdeieren midler til forsvarlig vedlikehold. Påvisningen er riktig nok, men ikke alltid er det tilstrekkelig til å forklare forfallet. Aftenposten har besøkt Tøyengaten 28, en av de gårder i bykjernen der leieboerne skyter inn adskillige kapitalbeløp i eiendommen uten at det gir seg utslag i forbedringer.

Tøyengaten 28 er avlegs utstyrt og er jevnt over i dårlig stand. Leilighetene mangler bad, w.c. og innlagt varmtvann. Det eneste sanitærutstyret består av en rad særdeles lite innbydende utedoer i bakgården. For to-romsleiligheter på ca. 60 kvadratmeter er det vanlig at leieboerne betaler beløp på cirka kr. 23.000 i innskudd, mens husleien kan ligge på 300-350 kroner måneden.

Leieboere som Aftenposten har snakket med mener at det må være riktig å betegne gården som forslummet, og så vidt vi kunne bedømme var forfallet langt fremskredet. På loftet kommer regn og snø inn gjennom sprekker i taket, og det er efter leieboernes syn utrygt å gå på fortauet utenfor på grunn av vaklevorne gesimser. Av andre mangler kan det nevnes at loftsdøren er ødelagt, og det er lett for løse eksistenser å ta seg inn. I kjelleren hvor det i perioder er adskillig rotteplate, er taket på sine steder i ferd med å råtne. I oppgangene er flere vinduer knust, til glede for strøkets duer, som har funnet seg sine fristeder innendørs. Utedoene i bakgården er i en slik forfatning at mange beboere kvier seg for å bruke dem. En av dem fortalte at han foretrakk å gå ned på Tøyen T-banestasjon når han måtte ut i nødvendig ærend.»

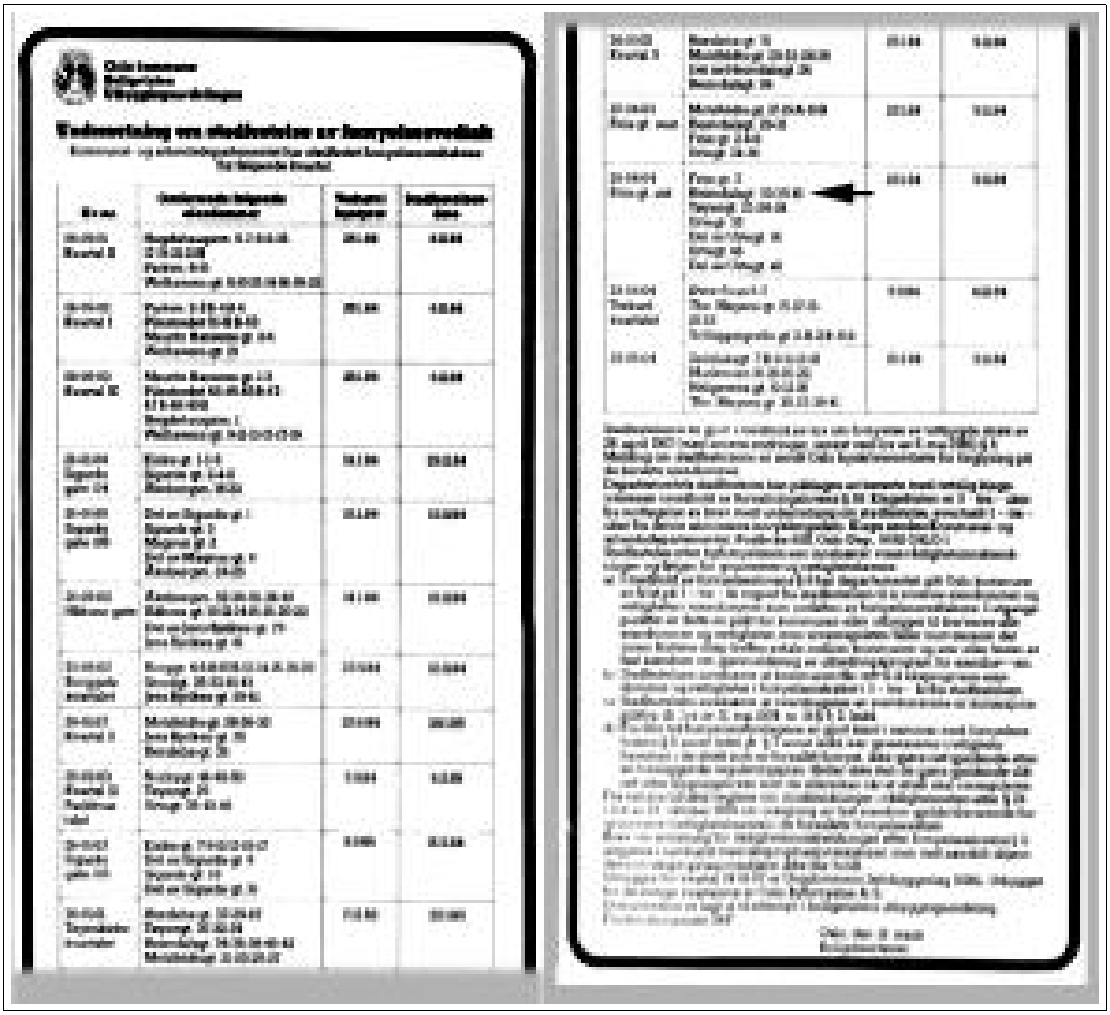

Underretning om stadfestelse av fornyelsevedtak publisert i Aftenposten 20 mars 1985.

Boligetaten i Oslo kommune kunngjorde 25.03.1985 at et større antall gårder på Oslo Østkant skulle inngå i et omfattende renoveringsprosjekt.

Tøyengata 28 inngikk i en blokk av gårder som omfattet Friisgata 3, Heimdalsgata 33 og,35 til 41 Tøyengata 22, 24, og 28 (men ikke nr. 26). Urtegata 32, del av Urtegata 36, Urtegata 46 og del av Urtegata 48 (med forbehold om feillesing av artikkelutskriften som har svak skrift).

Den tidligere nevnte Harald O. Osvold, ønsket selv å stå for fornyelsen av sine gårder i området, men kommunen ville det anderledes. Oslo Byfornyelse, OBOS og Ungdommens Selvbyggerlag kjøpte i april 1986 41 av hans gårder med ca. 700 leiligheter, blant disse Tøyengaten 28.

Osvolds eiendomssalg:

Byfornyelsens store skritt

En omfattende byfornyelse står for døren i de 41 gårdene med ca. 760 leiligheter som Oslo Byfornyelse, OBOS og Ungdommens Selvbyggerlag kjøper av Harald O. Osvold. Men det er også klart at det mange steder vil ta tid før ting skjer. Raskest vil det gå å omdanne til borettslag de eiendommene som er utbedret. For beboerne vil denne store eiendomshandelen bety bedre bostandard — til høyere pris — og at de etterhvert vil få sin egen bolig med de fordeler det innebærer.

Aftenposten, 22. apri1 1986.

Harald O. Osvold kommenterte avtalen samme dag i Aftenposten:

«Det er grenser for hvor lenge man kan krangle om prinsippene mens gårdene faller ned. Men jeg er ikke lettet, og jeg mener fremdeles at jeg selv bør få foreta byfornyelsen. Sier Harald O. Osvold efter at en avtale om salg av 41 gamle bygårder i prinsippet er klar.

Tiden har arbeidet for Oslo Byfornyelse, og det er greit for meg å disponere min tid og mine penger til noe annet enn å sitte i rettssalen i årene fremover, sier Osvold. Det ville blitt resultatet om man skulle ekspropriert de 41 gårdene.»

Tøyengata 28 var en av de gårdene som inngikk i avtalen. Den ble overtatt av Ungdommens Selvbyggerlag (USBL) og inngikk i Borettslaget Heimdal II.

Brann i Tøyengaten påsatt?

En takbrann i Tøyengaten 28 brøt ut ved 21.30-tiden igår. Ni biler med 30 brannmenn, to ambulanser og flere politibiler rykket ut. Ilden ble bragt under kontroll i løpet av en halv time, og ingen kom til skade.

Kl. 22.20 pågrep politiet en ung mann like i nærheten av brannstedet. En person med hans signalement var blitt sett idet han forlot gården like før brannen var oppdaget. Mannen som ble pågrepet, benekter enhver befatning med brannen.

Det bor en rekke familier med småbarn i gården. Da Aftenposten var på stedet, skulle politiet akkurat skaffe husvære til en familie med et tre uker gammelt spedbarn.

Tøyengaten 28 er en eldre bygård med 14 leiligheter. Kun de øverste leilighetene fikk små skader, mens både taket og loftet er gjennombrent.

Beboerne ble varslet av sine naboer på den andre siden av gaten. Mange hadde da ellerede lagt seg til å sove.

Aftenposten, 7. mai 1986.

Det utbrøt en takbrann i gården 06.05.1986 som ga store vannskader.

Dette kan ha vært en medvirkende årsak til at det 08.09.1986 ble framsatt ønskemål om rivning av Tøyengata 28,

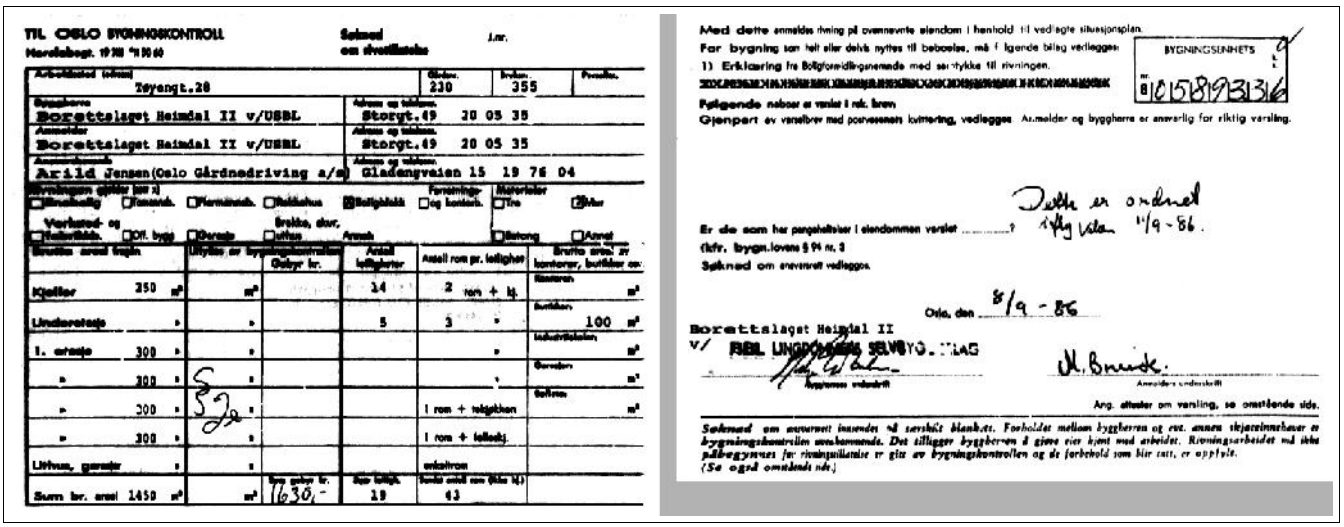

TIL OSLO BYGNINGSKONTROLL

Arbeidssted (adresse): Tøyengt.28 — Gnr. 230 — Bnr. 355

Byggherre: Borettslaget Heimdal II v/USBL — Adresse og telefon: Storgt.49 20 05 35

Arkitekt: Borettslaget Heimdal II v/USBL — Adresse og telefon: Storgt.49 20 05 35

Ansvarshavende: Arild Jensen (Oslo Gårdsnedriving a/s) Gladengveien 15 19 76 04

Forslaget gjelder (sett x): Nybygg, Tilbygg, Påbygg, Underbygg, Reisverkshus, Bolighus, Forretningshus og kontorh., Mønehus, Tre, Mur, Verksted og industribygg, Off. bygg, Garasje, Uthus, Brakke, skur, Annet, Betong, Annet

Etasjer	Bruttoareal	Nybygg av bygningsområder	Gabyr kr.	Antall leiligheter	Antall rom pr. leilighet	Bruttoareal av kontorer, butikker osv.
Kjeller	350 m²	m²		14	2 rom + kj.	Kontorer m²
Underetasje	»	»		5	3 »	Butikker 100 m²
1. etasje	300 »	»			»	Industrilokaler m²
»	300 »	»			»	Garasjer m²
»	300 »	»			1 rom + tekjøkken	Sykehus m²
»	300 »	»			1 rom + tekjøkk.	
Uthus, garasje	»	»			enkeltrom	
Sum br. areal	1450 m²	m²	Sum gebyr kr. 1630,-	Sum leilighet. 19	Samlet antall rom (ikke kj.) 43	

Med dette anmeldes rivning på ovennevnte eiendom i henhold til vedlagte situasjonsplan.

For bygning som helt eller delvis nyttes til beboelse, må f. lgende bilag vedlegges:

1) Erklæring fra Boligformidlingsnemnda med samtykke til rivningen.

BYGNINGSENHETS nr. 0158193136

Følgende naboer er varslet i rek. brev:

Gjenpart av varselbrev med postvesenets kvittering, vedlegges. Anmelder og byggherre er ansvarlig for riktig varsling.

Dette er ordnet 11/9-86.

Er de som har pengeheftelser i eiendommen varslet .....? (Jfr. bygn.lovens § 94 nr. 3

Søknad om enevervett vedlegges.

Oslo, den 8/9-86

Borettslaget Heimdal II

v/ BBL LINGOMRÅDE SELVBYG. MIAS

Byggherren underskrift

M. Brunde.

Anmelders underskrift

Ang. attester om varsling, se omstående side.

Søknad om enververett innsendes på særskilt blankett. Forholdet mellom byggherren og evt. annen tiltakshaver av bygningskontrollen anbefalende. Det tilligger byggherren å gjøre vier kjent med arbeidet. Rivningsarbeidet må ikke påbegynnes før rivningstillatelse er gitt av bygningskontrollen og de forbehold som blir satt, er oppfylt.

(Se også omstående side.)

Melding om rivning av Tøyengata 28 rettet til Oslo bygningskonroll. datert 08.09.1986.

«Innstilling i sak etter bygningsløvens § 91a.

Tøyeng. 28, Gnr. 230, Bnr. 355 - Søknad om rivetillatelse etter bygningslovens §91A, bokstav B.

Borettslaget Heimdal II v/USBL søker ovennevnte rivetillatelse for en 4-etasjes boligblokk i mur med tllsammen 19 leiligheter hvorav 14 to-roms og 5 tre-roms.

Reguleringsbestemmelser:

Byggeområde for boliger, U = 1,0 - 1,5, stadfestet 28.7.77. (S-2255).

Saksbehandler bemerker:

Opprinnelig ble det vedtatt at bygningen skulle utbedres. (Boligutvalget 10.2.82).

Boligetaten tok imidlertid saken opp til ny vurdering blant annet på grunnlag av undersøkelser fra Geoteknisk kontor, som viser at fundamentene er dårlige [Så vidt jeg minnes ble huset delvis bygd på flåter i leire, min anmerkning].

Ved ny behandling i boligutvalget 6.6.85 ble det vedtatt at Tøyengata rives for oppføring av nybygg.

Andre opplysninger:

BBL USBL har 15.9.86 meddelt at nybygget er under prosjektering, og planlagt oppført sommeren 1987. Videre har USBL påtatt seg omplasseringsplikt for leieboere med såkalt vanlig husleiekontrakt.

USBL opplyser videre at eiendommen ble rammet av brann den 6.5. d.å. og påført store brann- og vannskader.

Etter dette finner saksbehandler å kunne anbefale søknaden approbert ved slikt

V E D T A K :

Det gis rivetillatelse etter bygningslovens §91a, for gnr. 230, bnr. 355, Tøyengata 28. Det forutsettes at eventuelle leieboere med oppsigelsesvern etter husleieloven blir skaffet tilfredsstillende erstatningsbolig.

Oslo, den 29. september 1986.

Th. Skold (sign.) - Seksjonsleder.»

Byantikvaren motsattte seg rivningsbesluttet i et brev datert 08.10.1986.

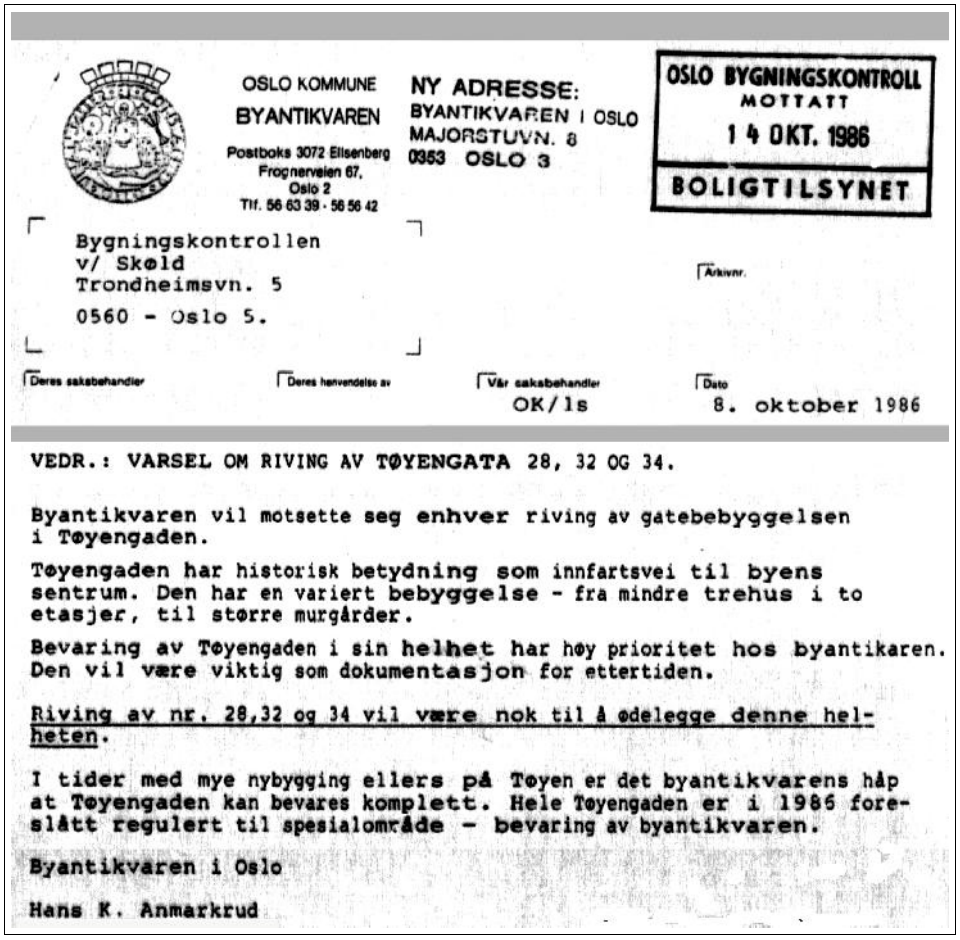

OSLO KOMMUNE
BYANTIKVAREN
Postboks 3072 Elisenberg
Frognerveien 67,
Oslo 2
Tlf. 56 63 39 - 56 56 42

NY ADRESSE:
BYANTIKVAREN I OSLO
MAJORSTUVN. 8
0363 OSLO 3

OSLO BYGNINGSKONTROLL
MOTTATT
14 OKT. 1986
BOLIGTILSYNET

Bygningskontrollen
v/ Skøld
Trondheimsvn. 5
0560 - Oslo 5.

Arkivnr.

Deres saksbehandler | Deres henvendelse av | Vår saksbehandler: OK/ls | Dato: 8. oktober 1986

VEDR.: VARSEL OM RIVING AV TØYENGATA 28, 32 OG 34.

Byantikvaren vil motsette seg enhver riving av gatebebyggelsen i Tøyengaden.

Tøyengaden har historisk betydning som innfartsvei til byens sentrum. Den har en variert bebyggelse - fra mindre trehus i to etasjer, til større murgårder.

Bevaring av Tøyengaden i sin helhet har høy prioritet hos byantikaren. Den vil være viktig som dokumentasjon for ettertiden.

Riving av nr. 28,32 og 34 vil være nok til å ødelegge denne helheten.

I tider med mye nybygging ellers på Tøyen er det byantikvarens håp at Tøyengaden kan bevares komplett. Hele Tøyengaden er i 1986 foreslått regulert til spesialområde - bevaring av byantikvaren.

Byantikvaren i Oslo

Hans K. Anmarkrud

Protest fra Byantikvaren datert 02.10.1986.

«Vedr.: Varsel om riving av Tøyengata 28, 32 og 34.

Byantikvaren vil motsette seg enhver riving av gatebebyggelse i Tøyengaden.

Tøyengaden har historisk betydning som innfartsvei til byens sentrum. Den har en variert bebyggelse – fra mindre trehus i etasjer, til større murgårder.

Bevaring av Tøyengaden i sin helhet har høy prioritet hos byantikvaren. Den vil være viktig som dokumentasjon for ettertiden.

Riving av nr. 28, 32 og 34 vil være nok til å ødelegge denne helteten.

I tider med mye nybygging ellers på Tøyen er det byantikvarens håp at Tøyengaden kan bevares komplett. Hele Tøyengaden er i 1986 foreslått regulert til spesialområde – bevaring av byantikvaren.

Byantikvaren i Oslo.»

Byplansjefen anbefalte imidlertid 25.11.1986 rivning av gården:

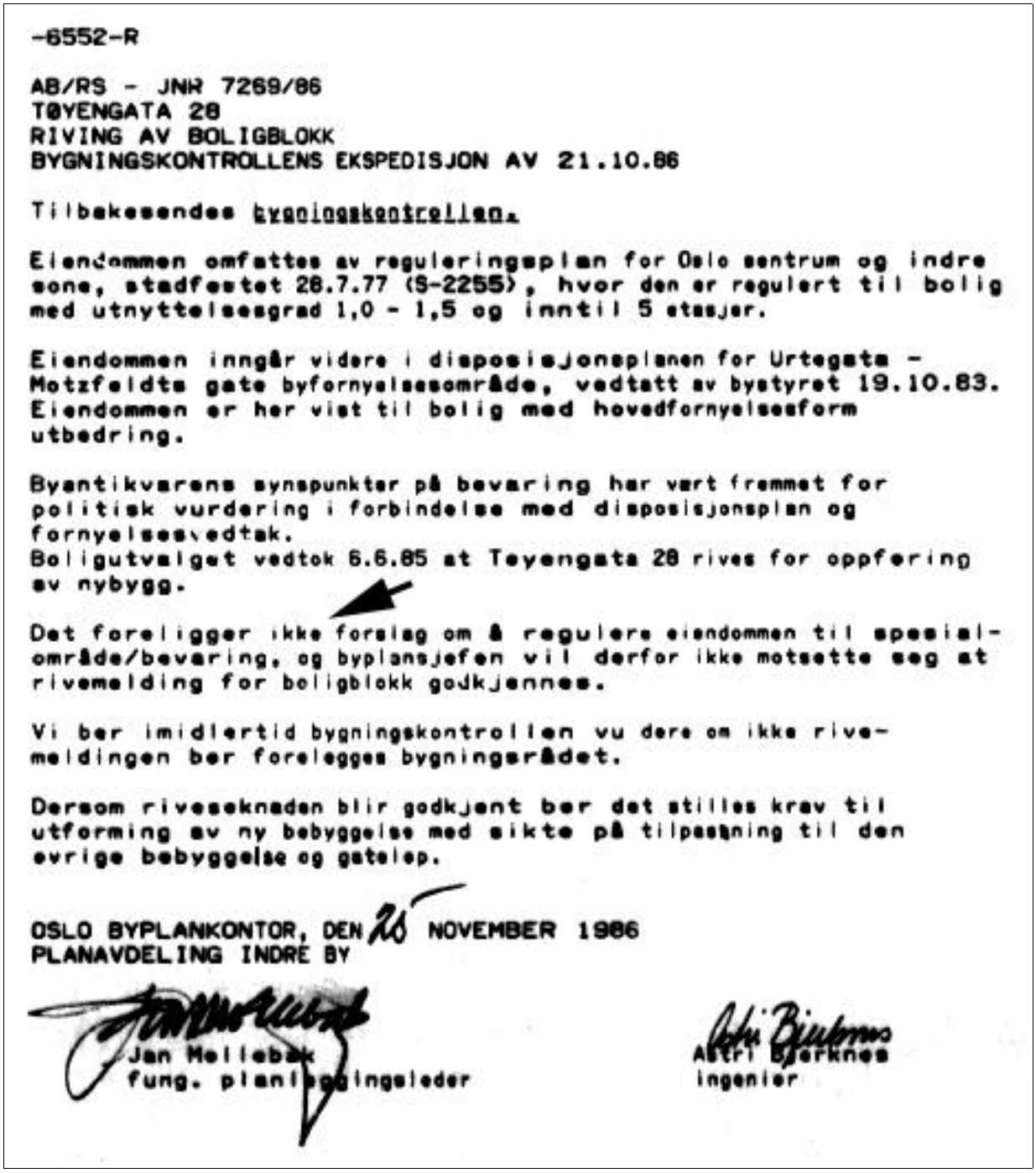

-6552-R

AB/RS - JNR 7269/86
TØYENGATA 28
RIVING AV BOLIGBLOKK
BYGNINGSKONTROLLENS EKSPEDISJON AV 21.10.86

Tilbakesendes bygningskontrollen.

Eiendommen omfattes av reguleringsplan for Oslo sentrum og indre sone, stadfestet 28.7.77 (S-2255), hvor den er regulert til bolig med utnyttelsesgrad 1,0 - 1,5 og inntil 5 etasjer.

Eiendommen inngår videre i disposisjonsplanen for Urtegata - Motzfeldts gate byfornyelsesområde, vedtatt av bystyret 19.10.83. Eiendommen er her vist til bolig med hovedfornyelsesform utbedring.

Byantikvarens synspunkter på bevaring har vært fremmet for politisk vurdering i forbindelse med disposisjonsplan og fornyelsesvedtak.
Boligutvalget vedtok 6.6.85 at Tøyengata 28 rives for oppføring av nybygg.

Det foreligger ikke forslag om å regulere eiendommen til spesialområde/bevaring, og byplansjefen vil derfor ikke motsette seg at rivemelding for boligblokk godkjennes.

Vi ber imidlertid bygningskontrollen vu dere om ikke rivemeldingen bør forelegges bygningsrådet.

Dersom riveseknaden blir godkjent bør det stilles krav til utforming av ny bebyggelse med sikte på tilpasning til den øvrige bebyggelse og gatelop.

OSLO BYPLANKONTOR, DEN 25 NOVEMBER 1986
PLANAVDELING INDRE BY

Jan Melleb[illegible]
fung. planleggingsleder

Astri Bjørknes
ingenier

Innstilling om rivning fra Oslo Byplankontor til Bygningskontrollen datert 25.11.1986.

«....

Byantikvarens synspunkter på bevaring har vært fremmet for politisk vurdering og i forbindelse med disposisjonsplan og fornyelsesvedtak.

Boligutvalget vedtok 5.6.85 at Tøyengata 28 rives for oppføring av nybygg.

Det foreligger ikke forslag om å regulere eiendommen til spesialområde/bevaring, og byplansjefen vil derfor ikke motsette seg at rivemelding for boligblokk godkjennes.»

Protesten fra byantikvaren ble ikke tatt til følge og 03.01.1987 falt «dødsdommen» over nr. 28!

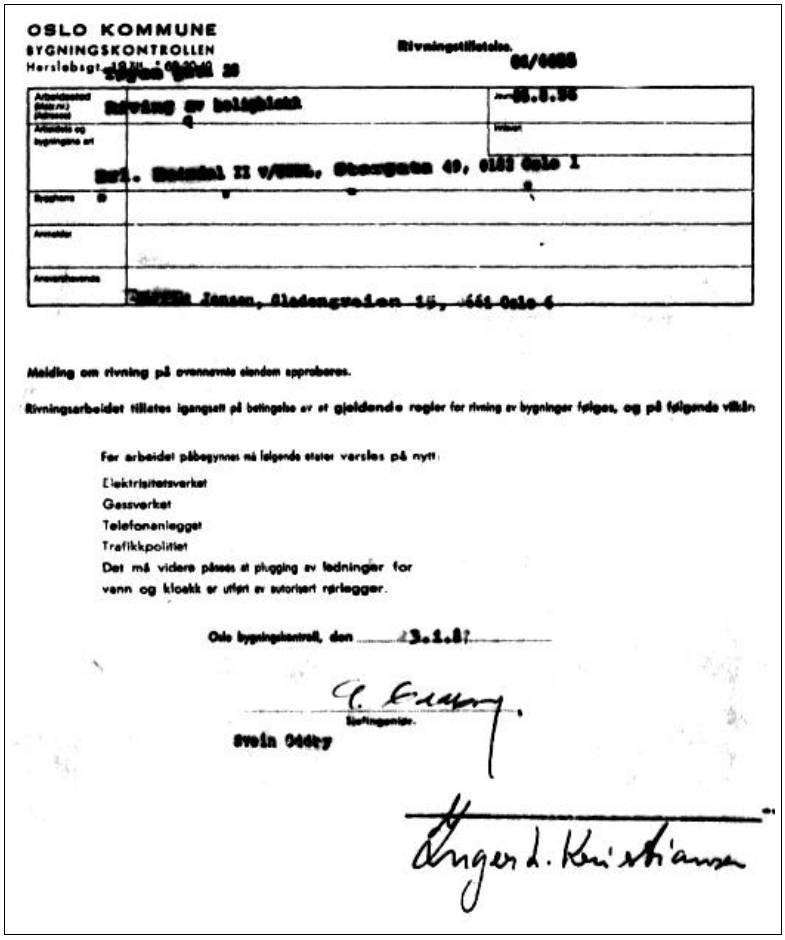

OSLO KOMMUNE
BYGNINGSKONTROLLEN

Rivningstillatelse.

Melding om rivning på ovennevnte eiendom approberes.

Rivningsarbeidet tillates igangsatt på betingelse av at gjeldende regler for rivning av bygninger følges, og på følgende vilkår

Før arbeidet påbegynnes må følgende etater varsles på nytt:
Elektrisitetsverket
Gassverket
Telefonanlegget
Trafikkpolitiet
Det må videre påses at plugging av ledninger for vann og kloakk er utført av autorisert rørlegger.

Oslo bygningskontroll, den 3.1.87

Rivningstilllatelse datert 03.01.1987

Gården ble antagelig revet i løpet av våren 1987 og ble således omkring 100 år gammel.
I omkring 85 av disse årene bodde medlemmer av Nygaard-familien i gården![4]

(Far I:1, Mor I:2)

Gift 30.11.1902 i Vår Frelsers kirke, Kristiania (OS) med[5] **Hansine Kathrine* Margarete Berg.** Født 08.11.1877 i Frederiksværk Købstad, Vinderød (Frederiksborg amt). Døpt 18.04.1878 i Frederiksværk kirke, Vinderød (Frederiksborg amt).[6] Levde 1883 i Frederiksværk Købstad, Vinderød (Frederiksborg amt). Levde fra 1883 til 1888 i Adserbo, Melby sogn (Frederiksværk amt). Levde 1889 i Sankt Stefan sogn (København kommune). Levde 1890 i Hellig Kors sogn (København kommune). Flyttet 01.06.1893 fra Hellig Kors sogn (København kommune) til Kristiania (OS). Død 30.03.1957 i Oslo (OS). Begravet 04.04.1957 på Østre Gravlund, Oslo.[7]

4 Byfornyelsesområdet Urtegata/Motzfeldts gate. Bearbeidet utgave av informasjonskart fra Oslo kommune, byplankontoret, Panteregister Oslo by nr. 170, 1874-76, folio 312a. Artikler fra Aftenpostens arkiv. Melding om rivning av Tøyengata 28 rettet til Oslo bygningskonroll. datert 08.09.1986. Brev fra Byarkivaren om rivningsbeslutningen datert 08.10,1986. Innstilling om rivning fra Oslo Byplankontor til Bygningskontrollen datert 25..11.1986. Rivningstilllatelse datert 03.01.1987.

5 Kirkebok Vår Frelsers Kirke (Nå Oslo Domkirke) nr. 33: «D. I Ægdeskab Indtraadte», folio 6, nr. 120.

6 Kirkebok Vinderød, 1863-91: «Fødte Qvindekiøn», folio 65.

7 Minnesblad ved begravelsen.

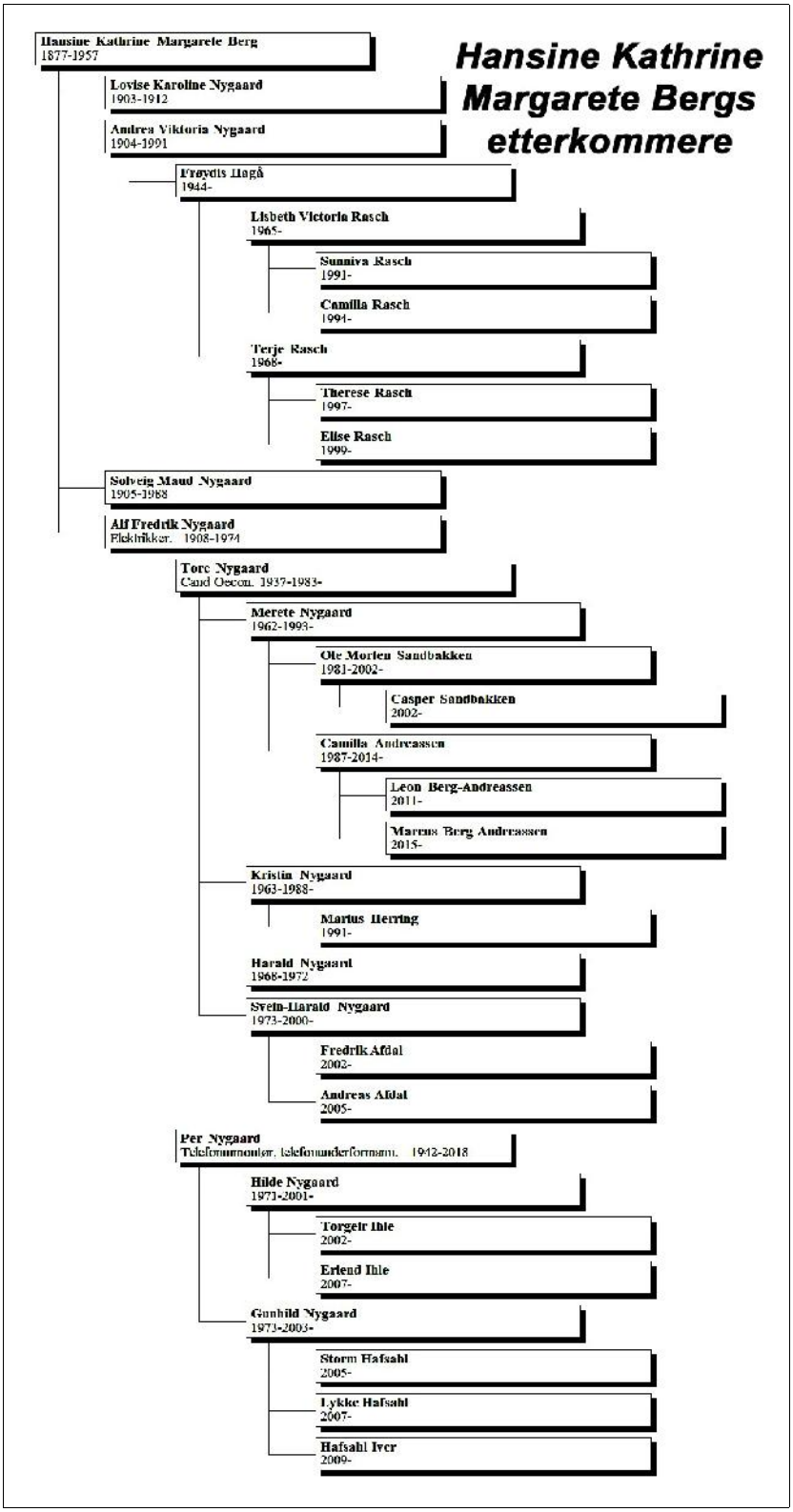
Hansine Kathrine Margarete Berg
1877-1957
Hansine Kathrine Margarete Bergs etterkommere
Lovise Karoline Nygaard
1903-1912
Andrea Viktoria Nygaard
1904-1991
Frøydis Hagå
1944-
Lisbeth Victoria Rasch
1965-
Sunniva Rasch
1991-
Camilla Rasch
1994-
Terje Rasch
1968-
Therese Rasch
1997-
Elise Rasch
1999-
Solveig Maud Nygaard
1905-1988
Alf Fredrik Nygaard
Elektrikker. 1908-1974
Tore Nygaard
Cand Oecon. 1937-1983-
Merete Nygaard
1962-1993-
Ole Morten Sandbakken
1981-2002-
Casper Sandbakken
2002-
Camilla Andreassen
1987-2014-
Leon Berg-Andreassen
2011-
Marcus Berg Andreassen
2015-
Kristin Nygaard
1963-1988-
Martus Herring
1991-
Harald Nygaard
1966-1972
Svein-Harald Nygaard
1973-2000-
Fredrik Afdal
2002-
Andreas Afdal
2005-
Per Nygaard
Telekommunikasjonsingeniør, telefonunderformann. 1942-2018
Hilde Nygaard
1971-2001-
Torgeir Ihle
2002-
Erlend Ihle
2007-
Gunhild Nygaard
1971-2003-
Storm Hafsahl
2005-
Lykke Hafsahl
2007-
Hafsahl Iver
2009-

Solveig, Andrea, Fredrik, Alf og Kathrine.

Kathrine ble født i Frederiksværk i 1877:
«Nr. Frederiksværk.
Aar og Datum: 8. November.
Barnets fulde Navn: Hansine Kathrine Margarete Berg.
Daabens Datum enten i Kirken eller Hiemme: 1878. 18 April (Skærtorsdag) i Kirken.
Forældrenes Navn, Stand, Haandtering og Bopæl:
Maskinarbejder Peter Viggo Berg paa Frederiksværk og
Hustru Theodora Katharine Karoline Nielsen. 22 Aar.
Faddernes Navn, Stand og Opholdssted:
Toldassistent Berg og Former Jens Jensen, alle fra Frederiksværk, Hendes Forældre».

Frederiksværk var i mange år opp til begynnelsen av dette århundre den viktigste delen av Vinderød sogn. Frederiksværk ligger på Nord-Sjelland ut mot Isefjorden overfor Nykøbing.

«Kokoppe-Indpodnings Attest» ble utstedt for Kathrine i Frederiksværk 25.06.1878.

Ved folketellingen 01.02.1890 bodde hun hjemme hos sine foreldre i Bangertsgade 82 C, Hellig Kors sogn i København kommune.

«Hansine Kathrine Margarete» ble konfirmert i Hellig Kors kirke 10.04.1892 av pastor Linnemann. Hennes far var «Maskinarbejder» og familien bodde i Brohusgade 4, 5.

01.05.1892 bodde Kathrine fortsatt hos sine foreldre i Brohusgade 4, 5. Sal ifølge et registerblad hos politiet i København.

Folketellingen for Kristiania av 1905 opplyser at Kathrine flyttet fra København til Kristiania 01.06.1893. Hun var da kun 15 år gammel.

Ved folketellingen for Kristiania i 1900 bodde Kathrine i Carl den XII's gade 9. I leiligheten bodde malermester Theodor Olsen, født 1864 i Romedal, hans hustru Andrea, født 1874 i Romedal og datteren Louise Olsen, født 1897 i Kristiania. Det referes her til Romedal i Hedmark, ca. 15 km. syd-øst for Hamar. Malerlærling Ole Pedersen, født 1884 i Romedal, bodde også i leiligheten. Kathrine var tjenestepike i familien.

Andrea (Andrea Louise ?) var konsertpianistinne og akkompagnatør. Hennes datter, Louise Olsen, senere gift Pahle, var spillelærerinne. Louises sønn, Bjørn Pahle, har vært norsk turistsjef i København. Jeg lærte selv å spille piano hos Louise Pahle fra da jeg var 7 år, dvs. fra 1944.

Bjørn Pahle har fortalt om «bestemamma Klem», det har også Andrea, Kathrines datter. «Bestemamma Klem» viser seg å være Wilhelmine Louise* Fridericke, født Nielsen, søster til Kathrines mor. Hun flyttet til Christiania 13.07.1875 og ble norsk statsborger. Senere giftet hun seg med Hans Fedor Klem som kom fra Tyskland 09.09.1884 og som var barbermester. Denne familien bodde i Riddervolds gate 10 B. H. F. Klem hadde sin «Barbér & Frisør» forretning i Stortingsgaten 12, på hjørnet av Rosenkranzsgaten.

Det fremgår av ovenstående at de to familiene kjente hverandre vel. Dette er sikkert forklaringen til at Kathrines foreldre kunne sende henne til Christiania kun 15 år gammel.

Da Kathrine giftet seg var hun «Bogbinderske» og bodde fortsatt i Karl XII's gade 7. Det oppgis at hun ble «konfirmeret» i København 10.04.1891, og at hun «sidst gaaet til Alters» samme dag.

Farmor og farfar, trolig fotografert på Lørenskog.

Kathrine var en meget dyktig sangerinne. Hun sang blandt annet i Operakoret og i Oslo Damekor.

T.v. Med barnebarnet Tore på Lørenskog i 1938. T. h. Bestemor i godstolen slik vi barnebarna best husker henne.

†

Min inderlig kjære hustru, vår elskede mor, svigermor og bestemor

Kathrine (Trine) Nygaard

døde fra oss idag.

Oslo, 30. mars 1957.

Fredrik Nygaard

Andrea	**Paul**
Solveig	**Frank**
Alf	**Hildur**

Barnebarn, søsken

Risettes i Det gamle krematorium torsdag 4. april kl. 10.

Dødsannonse i Aftempstem 02.04.1957.

Kathrine («Trine») døde 30.03.1957 og ble begravet på Østre gravlund 04.04.1957.[8]

Barn:

Lovise Karoline Nygaard. Født 01.05.1903 i Kristiania (OS). Døpt 24.05.1903 i Grønland, Kristiania (OS).[9] Død 22.05.1912 i Tøyengt. 28, Grønland, Kristiania (OS). Begravet 30.05.1912 i Grønland, Kristiania (OS).[10]

Da Lovise ble døpt var følgende faddere: Kone Lovice Nygaard, Pige Karoline Nygaard, Overkonst. Ole Nygaard, Politikonst. Martin Nygaard og Postbud Olaf Nygaard. Fredrik oppgis å være smedarbeider.

VLouise døde på Ullevål sykehus i 1912 av «Mening. cerebrospin. ep», dvs. hjernehinnebetennelse. Hun var da bare 9 år gammel. Hennes far oppgis da å være «Mek. arb.»

Andrea Viktoria Nygaard. Født 14.09.1904 i Kristiania (OS). Døpt 06.11.1904 i Grønland, Kristiania (OS).[11] Død 18.05.1991 i Oslo. Begravet 24.05.1991 i Oslo.[12]

Da Andrea ble døpt var følgende faddere: Postbud Olaf Nygaard, Kristian Nygaard, Helga Kristiansen (ugift) og Anna Nygaard (gift). Hennes far var kjelesmedarbeider.

En kommunal folketelling i Kristiania 01.12.1923 viser at Andrea bodde hjemme hos sine foreldre i leilighet nr. 8 i Tøyengaten 28. Hun og hennes søster Solveig var ansatt hos firma Aug. P. Horn som syersker.

Ifølge Oslo Adressebok bodde Andrea hjemme hos sine foreldre også i 1930. Hun oppgis da å være syerske.

---

8 Folketellingen i 1880 for Frederiksværk Købstad, folio 153-154. Optællingsliste for Befolkningen den 1ste Februar 1890 i Staden Kjøbenhavn. Kirkebok Hellig Kors, København, 1892-95: «Konfirmerede Piger», folio 9, nr. 18. Registerblad fra Københavns Politi ført fra 1. mai 1892. Konfirmasjonsattest, vigselattest. Folketellingene for Kristiania i 1900 og 1905. Christiania Adressebok 1911. Bjørn Pahle, Norges Hus, Amager Boulevard 111 B, 2300 S København, telefon +45 32 963250.

9 Kirkebok Grønland menighet nr. 14: «A. Levende Fødte», folio 151, nr. 129.

10 Kirkebok Grønland menighet nr. 16: «E. Døde», folio 215, nr. 64.

11 Kirkebok Grønland menighet nr. 14: «A. Levende Fødte», folio 225, nr. 256.

12 Avisannonse, Minnesblad ved begravelsen.

Frøydis, Tore, tante Solveig, Per, tante Andrea og onkel Paul. Det er trolig er bildet tatt på Ekeberg. Hunden til tante Solveig – som ligger foran mellom tante Solveig og tante Andrea – het Guri.

Solveig Maud Nygaard. Født 26.11.1905 i Kristiania (OS). Døpt 21.01.1906 i Grønland, Kristiania (OS).[13] Død 24.01.1988 i Oslo. Begravet 29.01.1988 i Oslo.[14]

Da Solveig ble døpt var følgende faddere: Lovise og Regine Nygaard, postbud Olaf Nygaard og ... lærling Kristian Nygaard.

«Kokoppe-Indpodnings-Attest ble utstedt for Maud Solveid da hun var 2 8/12 Aar gammel, den 19.08.1908.

En kommunal folketelling i Kristiania 01.12.1923 viser at Solveig bodde hjemme hos sine foreldre i leilighet nr. 8 i Tøyengaten 28. Hun og hennes søster Andrea var ansatt hos firma Aug. P. Horn som syersker.

Ifølge Oslo Adressebok bodde Solveig hjemme hos sine foreldre også i 1930. Hun oppgis da å være syerske.

13 Kirkebok Grønland menighet nr. 14, «A. Levende Fødte», folio 272, nr. 10. Dåpsattest.

14 Avisannonse, Minnesblad ved begravelsen.

Bildet som er tatt 1931 i Vestre Bærum viser fra venstre: Paul, Hildur (foran), Andrea, Frank og Solveig.

Alf Fredrik Nygaard. Elektrikker. Født 01.12.1908 i Kristiania (OS). Døpt 10.01.1909 i Grønland, Kristiania (OS).[15] Død 21.01.1974 i Lier (BU). Begravet 25.01.1974 i Lier (BU).[16]

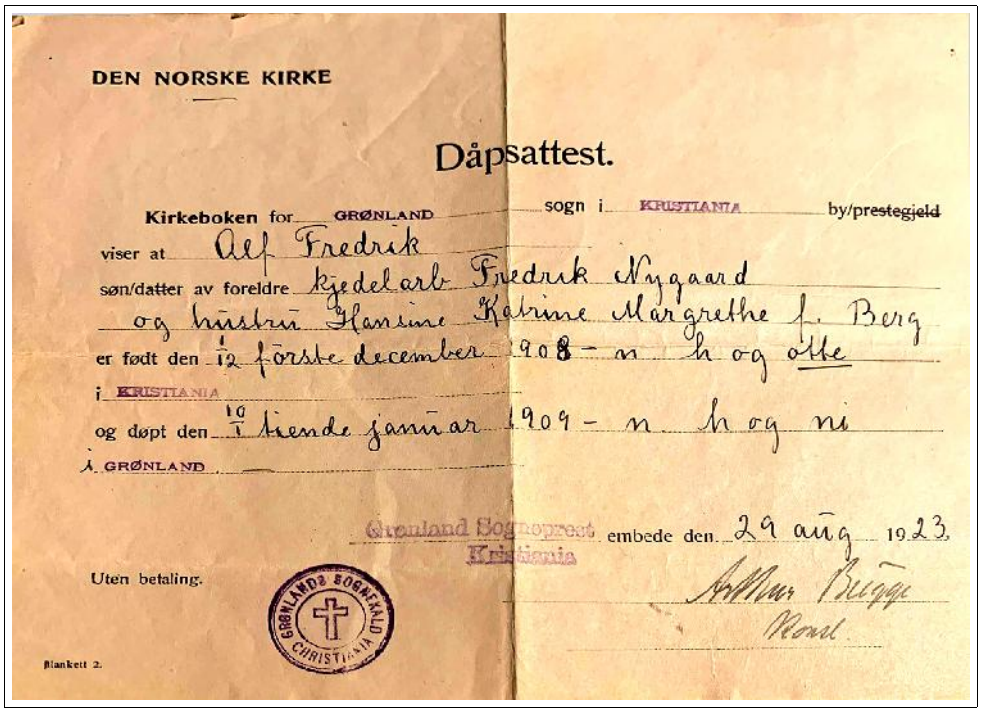

DEN NORSKE KIRKE

Dåpsattest.

Kirkeboken for GRØNLAND sogn i KRISTIANIA by/prestegjeld
viser at Alf Fredrik
søn/datter av foreldre kjedelarb. Fredrik Nygaard
og hustru Hansine Katrine Margrethe f. Berg
er født den 12 første december 1908 - n h og otte
i KRISTIANIA
og døpt den 10 tiende januar 1909 - n h og ni
i GRØNLAND

Grønland Sognepresteembede den 29 aug 1923.
Kristiania

Uten betaling.

GRØNLANDS SOGNEFALD CHRISTIANIA

Blankett 2.

Kopi av dåpsattest datert 29-08-1923.

Da Alf ble døpt var følgende faddere: Lovise Nygaard, Ingrid Bredesen og lærling Kristian Nygaard.

En kommunal folketelling i Kristiania 01.12.1923 viser at Alf bodde hjemme hos sine foreldre i leilighet nr. 8 i Tøyengaten 28. Han var ansatt hos firma J. Kraft som visergutt.

15 Kirkebok Grønland menighet nr. 14: «A. Levende Fødte», folio 370, nr. 2.

16 Avisannonse, Minnesblad ved begravelsen.

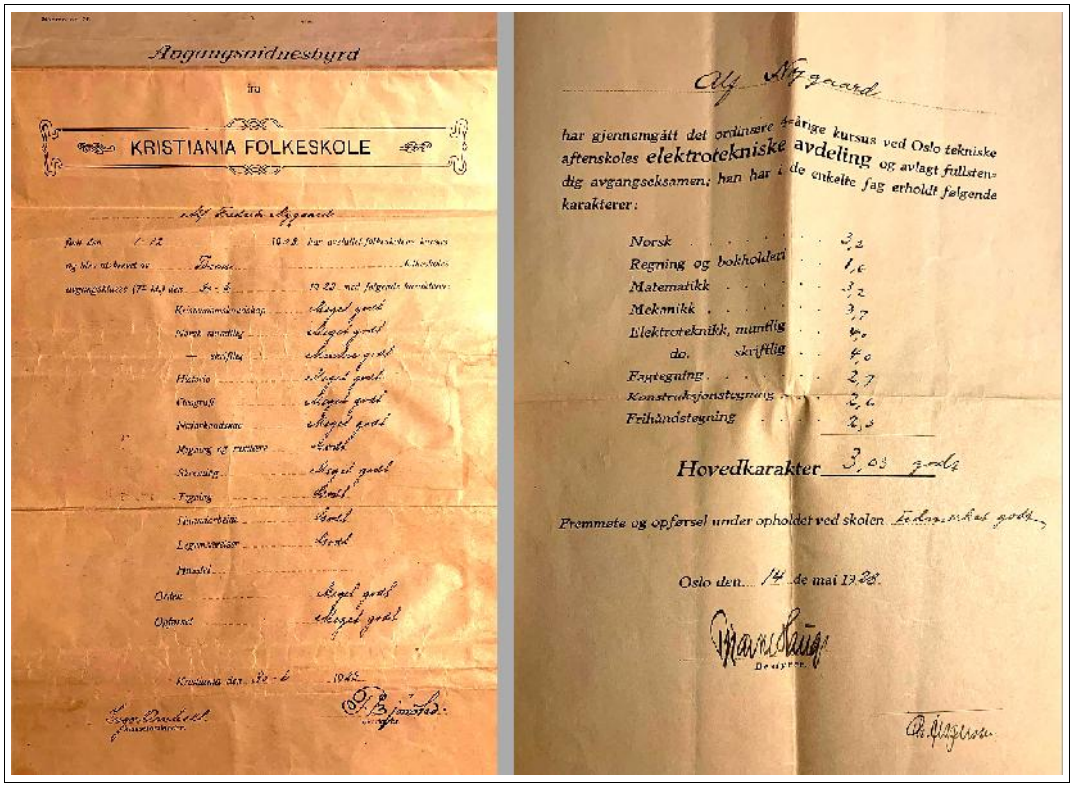

Avgangsvidnesbyrd

fra

KRISTIANIA FOLKESKOLE

Alf Nygaard

har gjennemgått det ordinære 4-årige kursus ved Oslo tekniske aftenskoles elektrotekniske avdeling og avlagt fullstendig avgangseksamen; han har i de enkelte fag erholdt følgende karakterer:

Norsk	3,2
Regning og bokholderi	1,6
Matematikk	3,2
Mekanikk	3,7
Elektroteknikk, muntlig	4,0
do. skriftlig	4,0
Fagtegning	2,7
Konstruksjonstegning	2,6
Frihåndstegning	2,3

Hovedkarakter 3,03 godt

Fremmøte og opførsel under opholdet ved skolen Fedrenskat godt

Oslo den 14 de mai 1928.

Destyrer

T.v. Avgangsvidnesbyrd fra Kristiania folkeskole i 1923 – T.h. 4-årig kurs ved Oslo tekniske aftenskoles elektrotekniske avdeling i 1928.

Bildet er tatt i begynnelse av 1930-årene på Nordre Bamsrud i Hærland, Eidsberg. Fotograf er antagelig Kristian Nygaard. Bak: Alf (sønn til Fredrik), Ruth (datter til Maren Ovesdatter Bamsrud), Olaf Nygaard og Mari Heistad (foran Olaf). I midten: Barn, Solveig Ingeborg (antagelig, gift med Kristian), Sverre (antagelig, sønn til Kristian), Hildur (gift med Alf), Else Heistad, Marit (datter til Olaf), Indiane (gift med Olaf), Kathrine (gift med Fredrik), Arne Heistad, Caroline (gift med Hans) og Hans Ovesen Bamsrud. Sittende foran: Frank (gift med Solveig), Solveig (datter til Fredrik), Paul (gift med Andrea), Andrea (datter til Fredrik) og Fredrik Nygaard. Liggende foran: Aslaug (antagelig, datter til Olaf). Hans Ovesen og Maren Ovesdatter var søsken og to av barna til Ove som var sønn til Anne Marie og Frants på Sandem. Fredrik, Olaf og Kristian var brødre og sønner til Anne Lovise som var Oves søster. Else, Arne og Mari Heistad tilhørte en søskenflokk på fire som var pleiebarn hos Hans og Caroline Bamsrud.

Ifølge Oslo Adressebok bodde Alf hjemme hos sine foreldre også i 1935. Han var da elektriker. I 1936 ble han trukket med i den store arbeidskonflikten, og ble utsatt for lock-out i ett helt år med liten eller ingen inntekt.

«Panikkdagen» 10. april 1940, dagen etter krigsutbruddet, løp følgende beskjed fra munn til munn:
«Byen må rømmes innen kl. 1200 - engelskmennene vil bombe Oslo».
Så godt som hele befolkningen - 200.000 mennesker - rømte til skogs. Jeg (Tore) husker godt at vi ble innlosjert hos venner av familien, Alice og Erling Frey med sønnen Odd på Lørenskog.

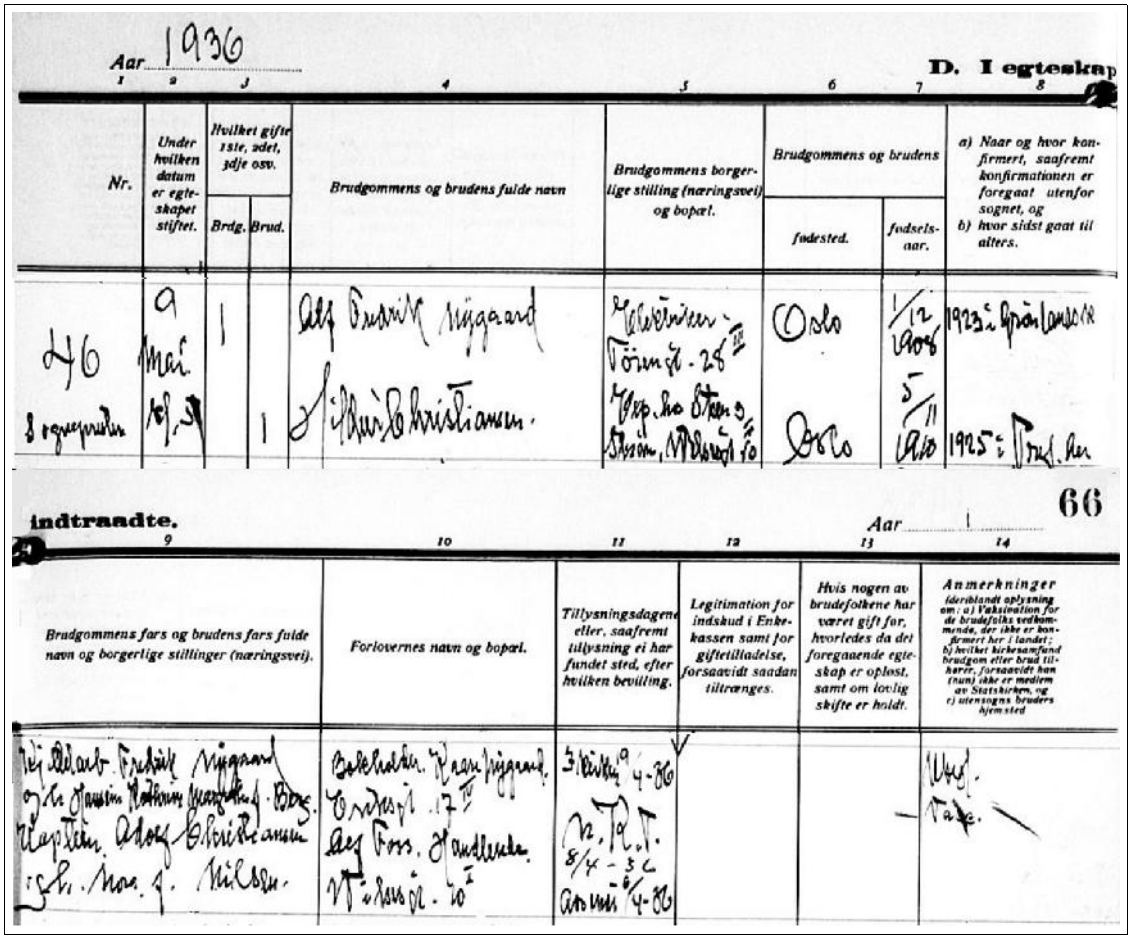

Aar 1936 D. I egteskap

Nr.	Under hvilken datum er egteskapet stiftet.	Hvilket gifte 1ste, 2det, 3dje osv. Brdg.	Brud.	Brudgommens og brudens fulde navn	Brudgommens borgerlige stilling (næringsvei) og bopæl.	Brudgommens og brudens fødested.	fødselsaar.	a) Naar og hvor konfirmert, saafremt konfirmationen er foregaat utenfor sognet, og b) hvor sidst gaat til alters.
46	9 Mai	1		Alf Fredrik Nygaard	Elektriker Tøiengt. 28 III	Oslo	1/12 1908	1923 i Grønland kirke
Sognepræsten	Kj. 3		1	Hildur Christiansen	Exp. hos Steen & Strøm, Wilsesgt 10	Oslo	5/11 1910	1925 i Trefoldighet

indtraadte. Aar 1 66

Brudgommens fars og brudens fars fulde navn og borgerlige stillinger (næringsvei).	Forlovernes navn og bopæl.	Tillysningsdagene eller, saafremt tillysning ei har fundet sted, efter hvilken bevilling.	Legitimation for indskud i Enkekassen samt for giftetilladelse, forsaavidt saadan tiltrænges.	Hvis nogen av brudefolkene har været gift for, hvorledes da det foregaaende egteskap er opløst, samt om lovlig skifte er holdt.	Anmerkninger (deriblandt oplysning om: a) Vaksination for de brudefolks vedkommende, der ikke er konfirmert her i landet; b) hvilket kirkesamfund brudgom eller brud tilhører, forsaavidt han (hun) ikke er medlem av Statskirken, og c) utensogns bruders hjemsted
Kj. Adolf Fredrik Nygaard og h. Hansine Kathrine Margrethe f. Berg. Kaptein Adolf Christiansen og h. Nora f. Nilsen.	Bokholder Kaare Nygaard Eriksgt. 17 IV Alf Foss Handlende Wilsesgt. 10 I	3 Kirken 9/4-36 N.R.T. 8/4-36 Avsnis 6/4-36			Uhrf. Vaks.

Hildur og Alf giftet seg 09.05.1936 i Trefoldighetkirken.

Det oppgis at Alf Fredrik var elektriker, bosatt i Tøiengt. 28 III og konfirmert i Grønland kirke i 1923. Foreldre: Kj....arb[eider] Fredrik Nygaard og h. Hansine Kathrine Margrethe f, Berg.

Hildur var exp[editrise] hos Steen & Strøm, bosatt i Wilsesgt 10 og konfirmert i Trefoldighetskirken i 1925. Foreldre: Kaptein Adolf Christiansen og h. Nora f. Nilsen. Det oppgis feilaktig at hun ble født i Oslo.

Forlovere var «Bokholder» Kaare Nygaard bosatt i Eriksgt. 17 IV og «Handlende» Alf Foss bosatt i samme gård som Hildur og hennes stefar.

Familien samlet foran «Gamlestua» på Nygaard i 1948: I døren fra venstre: Karoline Nygaard, Gerda Nygaard, Else Synnøve Nygaard og Frank Lorang Fjeldstad. I nest bakerste rad: Paul Edmund Hagå, Fredrik Nygaard, Kristen Nygaard, Kristian Nygaard, Anne Oline Nygaard, Anna Marie Nygaard, Indiane Elise Nygaard, Hansine Kathrine Nygaard, Olaf Olsen Nygaard, Gunnar Feiring (vår sjåfør) og Kaare Brynjulf Nygaard. I mitterste rad: Hildur Nygaard, Solveig Maud Fjeldstad, Hjørdis Olava Nygaard, Helga Sofie Holter, Aslaug Margarete Vossli, Andrea Viktoria Hagå, Gerda Elise Nygaard, Martha Ovidie Kristiansen, Henrik Kristiansen, Odd Julius Kristiansen og Marit Helene Lovise Sletta. I nest fremste rad: Svein Vossli, Bjarne Ivar Nygaard, Alf Fredrik Nygaard, Jens Nygaard, Frøydis Hagå og Einar Holter. I fremste rad: Sissel Nygaard, Brynjulf Nygaard, Bjørn Sletta, Arne Sletta, Tore Nygaard, Kari Nygaard og Per Nygaard.

Hver sommer reiste den del av Nygaard-familien som bodde i Oslo til slektsgården Nygaard i Askim. Reisen gikk med lastebil, sjåfør var Gunnar Feiring. På Nygaard ble det dekket i haven og dagen ble fordrevet med sang og leker.

Alf og Fredrik fotografert på Enerhaugen 17. mai 1950.

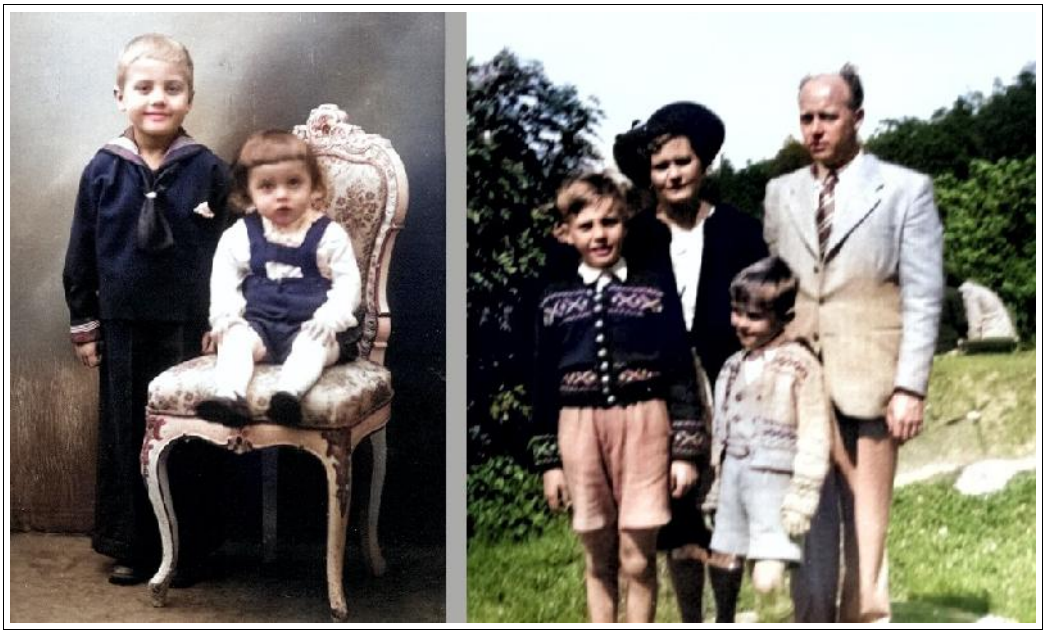

T.v.: Tore og Per. T.h.: Hildur og Alf med barna Tore og Per.

Sammen med Hildur og barna dyrket han friluftslivet sommer som vinter. Lange turer i Østmarka, ofte inn til «Guldsmeden», en nedlagt plass nær Elvåga. Om høsten var det «matauke» som gjaldt, med blåbær- og tyttebærplukking.

Alf var en ivrig sanger og medlem av «Mannskoret Samklang» hvor han også hadde mange av sine beste venner. I sine unge år spilte han også fiolin sammen med Hildur som akkompagnerte på piano.

Alf arbeidet i «Elektrisk Compagni» (til høyre i høyre bilde).

Min far arbeidet i "Elektrisk Compagni".

«MS Oslofjord» til kai i Oslo havn. - «Orfeus i underverdenen» på Nationalheatret i 1953.

Blant firmaets oppdragsgivere var «Den norske Amerikalinje». Noen ganger fikk jeg bli med far ombord i i de store Amerikabåtene «MS Oslofjord» og «MS Stavangerfjord». Det var spennende!

Far hadde også en tid ekstrajobb med lyssetningen i Nationalheatret Jeg fikk bli med noen ganger og se forestillingene fra en liten lyslosje. Jeg fikk også bli med bak scenen.

I 1953 så vi Jacques Offenbach's «Orfeus i Underverdenen» som har blitt en av mine favoritt-operetter. En utrolig rolleliste: Ella Hval (Den offentlige mening), Wenche Foss, Lasse Kolstad, Jørn Ording, Einar Sissener, Edith Thallaug og Per Aabel!

I 1955 fikk jeg også se «Peer Gynt» med Toralv Maurstad som den unge Peer Gynt og hans far, Alfred Maurstad, som den gamle, Tore Segelcke som Mor Aase, Edith Thallaug som Solveig og Kari Sundby som Anitra.

I 1958 fikk han en medalje «For lang og tro tjeneste» fra «Det kongelige Selskap for Norges Vel». Han hadde da vært ansatt i «Elektrisk Compagni» i over 30 år.

Mine foreldre flyttet til Lier i 1973.

Gravsten - Tranby kirkegård - Gravnr. 02.0A00E.005.

Alf døde 21.01.1974, ble bisatt i Tranby kirke 25.01.1974 og gravsatt på Tranby kirkegård 11.06.1974.

Generasjon I

I:1 f

Ole Anton Christensen Nygaard. Overkonstabel. Født 01.10.1847 på Nygaard Nordre (Øvre), Løken Søndre, Askim (ØF). Døpt 17.10.1847 i Askim (ØF).[17] Flyttet fra Nygaard Nordre (Øvre), Løken Søndre, Askim (ØF) til Eidsberg (ØF). Flyttet omkring 1877 fra Sandem, Vandogg, Folkenborg, Eidsberg (ØF) til Tøyengt. 28, Grønland, Kristiania (OS). Død 21.09.1911 i Kristiania (OS). Begravet 28.09.1911 i Grønland, Kristiania (OS).[18]

Ole Anton ble født 01.10.1847 og døpt i Askim 17.10.2017,

«Ministerialbog for Ashim Præstegjeld i Mellemborgesyssels Provstie».
Foreldre: «Hm: Christen Olsen og Mari Christensd: Nygaard till Søndre Løken. intr.»
Faddere: «Syver, Johanne, Johan, Christine Houger, Christian Løken».

Ole Anton ble konfirmert 05.10.1862 og presten ga ham karakteren «Nesten meget godt».

17 Kirkebok Askim nr. 5: «A. Døbte», folio 2.

18 Kirkebok Grønland menighet nr. 16: «E. Døde», folio 207, nr. 124.

Ole Anton, muligens fotografert under sin militærtjeneste, til høyre sammen med sin hustru Anne Lovise Frantsdatter.

«Ungkarl og Slutter» Ole Anton Christensen giftet seg med «Pigen» Anne Lovise Frantzdatter i Eidsberg i 1875. Forlovere var Frantz og Andreas Olsen Wandaugplads. Dette var året etter at Karoline ble født.

De bodde i Eidsberg den første tiden da også Martin er født der. Ole Anton arbeidet som «slutter», dvs. som fangevokter, ved distriktsfengslet.

Familien flyttet til Kristiania omkring 1877 og bosatte seg i «Tøyengade 28», i familien og blandt venner kun betegnet som «Nr. 28».

Ole Anton ble ansatt i politiet, først ved «Raadhusgadens Station» i 11 år, derefter som overkonstabel ved Slottet der han var resten av sin tjenestetid.

Tøyengaten ved hjørnet av Urtegaten like etter århundreskiftet. Ved utførelsen er Urtegaten 48 nærmest t.v. og Tøyengaten 22 ovenfor blitt harmonisert i utvendig utstyr: Den første er tonet noe «ned», den andre «opp», ved segmentbuede viduer i 1. etasje, og samordning og rikere utsmykning av de to midtvinduene i midtetasjene. I 1899 ble 1. etasje i Urtegaten 48 ombygd til butikker der gulvnivået, typisk for denne tiden, ble senket nesten ned til fortausnivået, dette i motsetning til hva som var vanlig før omkring 1890. Vi ser Tøyengaten 28 på venstre side ovenfor nr. 22, 24 og 26 ved hjørnet mot Heimdalsgaten. (Foto Warnenær. Etter postkort i Norsk avdeling, Universitetsbiblioteket i Oslo.)

«Kart over Kristiania udarbeidet af Byens Oppmaalingsvæsen». Utsnitt av amtskart nr. 77 Christiania utgitt i 1901. Fra Nasjonalbibliotekets kartsamling.

Ved folketellingen i 1885 bodde familien i Tøiengade 28. Ole Anton er nå «Politiconstabel».

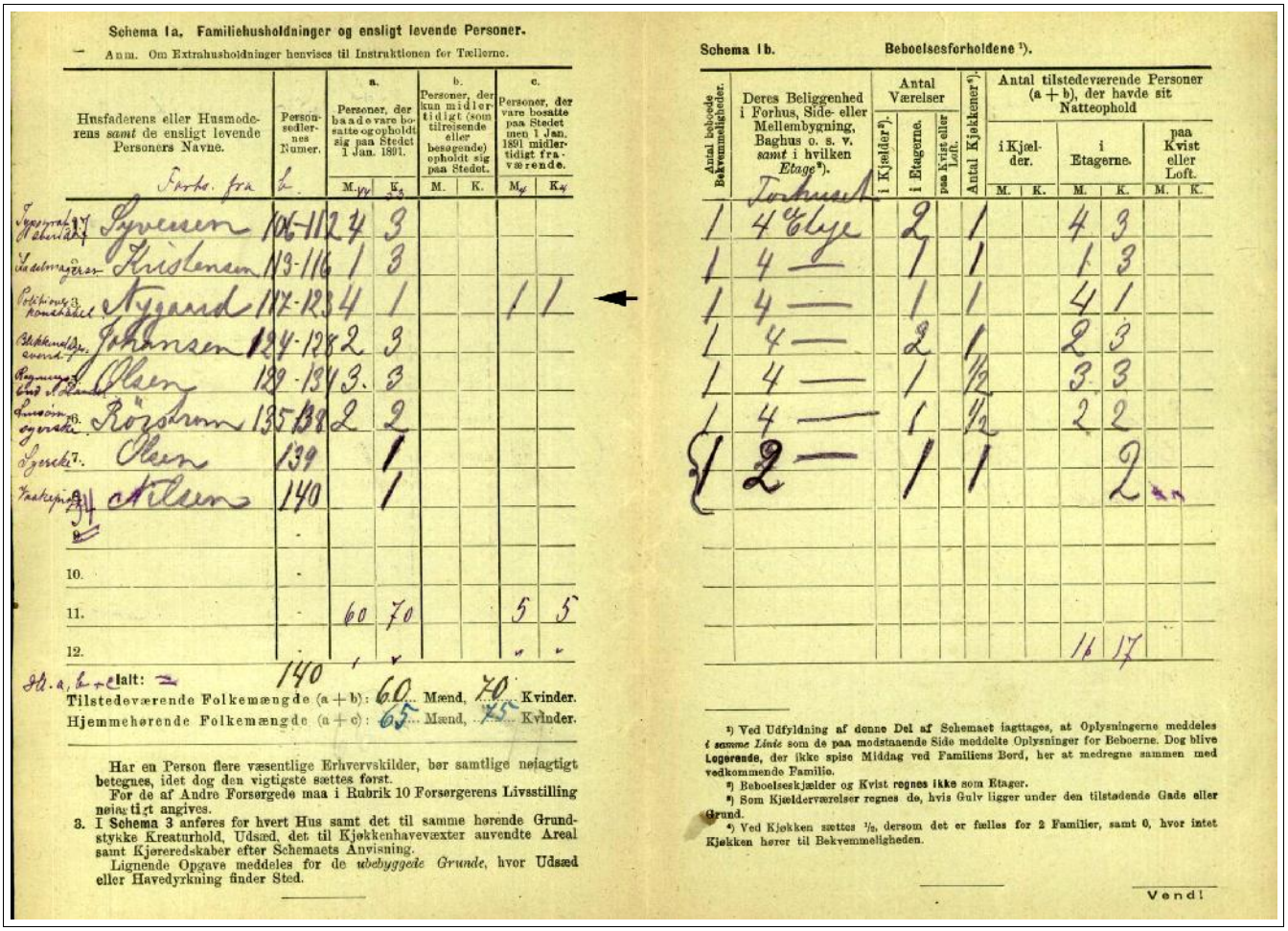

Schema 1a. Familiehusholdninger og ensligt levende Personer.

Anm. Om Extrahusholdninger henvises til Instruktionen for Tællerne.

Husfaderens eller Husmoderens *samt* de ensligt levende Personers Navne.	Personsedlernes Numer.	a. Personer, der baade vare bosatte og opholdt sig paa Stedet 1 Jan. 1891. M.	a. K.	b. Personer, der kun midlertidigt (som tilreisende eller besøgende) opholdt sig paa Stedet. M.	b. K.	c. Personer, der vare bosatte paa Stedet men 1 Jan. 1891 midlertidigt fraværende. M.	c. K.
Forts. fra	2						
17. Syversen	106-112	4	3				
Landmaaler Kristensen	113-116	1	3				
Politioverkonstabel Nygaard	117-123	4	1			1	1
Bokholder Johansen	124-128	2	3				
Pensionist Olsen	129-134	3	3				
Rösstrøm	135-138	2	2				
7. Olsen	139		1				
8. Nilsen	140		1				
9.	-						
10.	-						
11.	-	60	70			5	5
12.	-						
Ialt:	140						

Tilstedeværende Folkemængde (a + b): 60 Mænd, 70 Kvinder.
Hjemmehørende Folkemængde (a + c): 65 Mænd, 75 Kvinder.

Har en Person flere væsentlige Erhvervskilder, bør samtlige nøiagtigt betegnes, idet dog den vigtigste sættes først.
For de af Andre Forsørgede maa i Rubrik 10 Forsørgerens Livsstilling nøiagtigt angives.

3. I Schema 3 anføres for hvert Hus samt det til samme hørende Grundstykke Kreaturhold, Udsæd, det til Kjøkkenhavevæxter anvendte Areal samt Kjøreredskaber efter Schemaets Anvisning.
Lignende Opgave meddeles for de *ubebyggede Grunde*, hvor Udsæd eller Havedyrkning finder Sted.

Schema 1b. Beboelsesforholdene [1]).

Antal beboede Bekvemmeligheder.	Deres Beliggenhed i Forhus, Side- eller Mellembygning, Baghus o. s. v. *samt* i hvilken *Etage* [2]).	Antal Værelser: i Kjælder [3]).	Antal Værelser: i Etagerne.	Antal Værelser: paa Kvist eller Loft.	Antal Kjøkkener [4]).	Antal tilstedeværende Personer (a + b), der havde sit Natteophold: i Kjældere. M.	i Kjældere. K.	i Etagerne. M.	i Etagerne. K.	paa Kvist eller Loft. M.	paa Kvist eller Loft. K.
	Forhuset										
1	4de Etage		2		1			4	3		
1	4 —		1		1			1	3		
1	4 —		1		1			4	1		
1	4 —		2		1			2	3		
1	4 —		1		½			3	3		
1	4 —		1		½			2	2		
1	2 —		1		1				2		
								16	17		

[1]) Ved Udfyldning af denne Del af Schemaet iagttages, at Oplysningerne meddeles *i samme Linie* som de paa modstaaende Side meddelte Oplysninger for Beboerne. Dog blive Logerende, der ikke spise Middag ved Familiens Bord, her at medregne sammen med vedkommende Familie.
[2]) Beboelseskjælder og Kvist regnes ikke som Etager.
[3]) Som Kjælderværelser regnes de, hvis Gulv ligger under den tilstødende Gade eller Grund.
[4]) Ved Kjøkken sættes ½, dersom det er fælles for 2 Familier, samt 0, hvor intet Kjøkken hører til Bekvemmeligheden.

Vend!

Folketellingen 1891. Grønland menighet i Christiania by, tellingskrets 175 Tøien Gade 28c, husliste 2. Skjema 1a. Familiehusholdninger og ensligt levende Personer og 1b Beboelsesforholdene.

Ved folketellingen i 1891 må gårder ha vært meget trangbodd. Det bodde 140 personer i gården, «60 Mænd, 70 Kvinder» var tilstedeværende, hjemmehørende var henholdsvis 65 og 75! Tallene inkluderte barn. Ialt bodde det 34 husstander i gården!

Familien bodde i et rom med kjøkken i 4. etasje, antagelig i oppgangen fra gården.

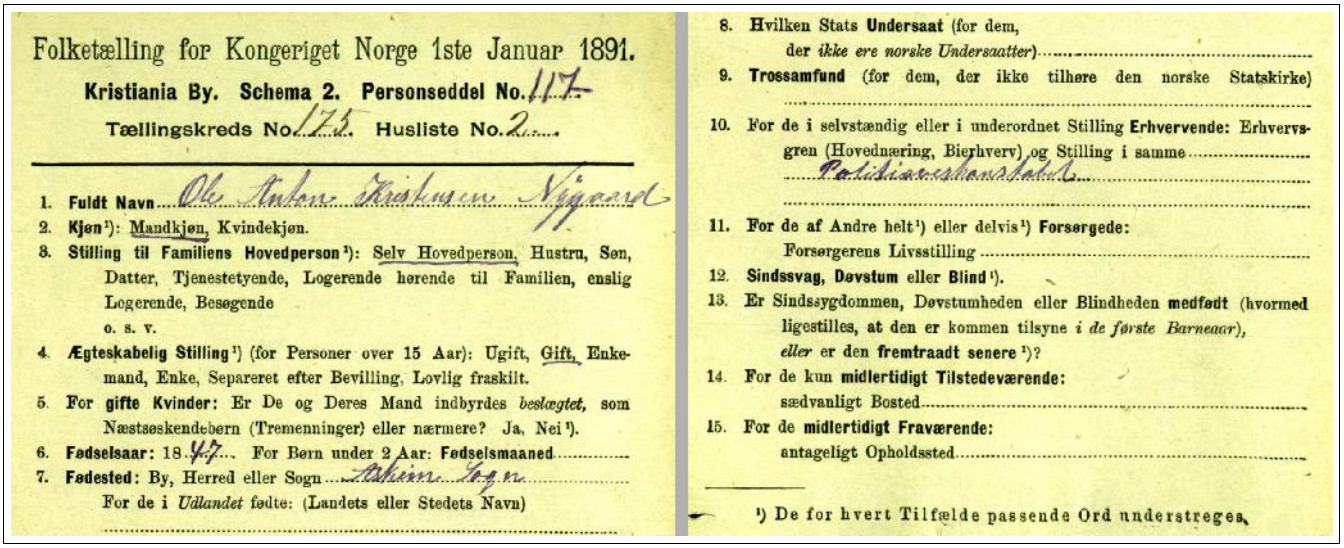

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Kristiania By. Schema 2. Personseddel No. 117

Tællingskreds No. 175. **Husliste No.** 2

1. **Fuldt Navn** Ole Anton Krisen Nygaard
2. **Kjøn** [1]): Mandkjøn, Kvindekjøn.
3. **Stilling til Familiens Hovedperson** [1]): Selv Hovedperson, Hustru, Søn, Datter, Tjenestetyende, Logerende hørende til Familien, enslig Logerende, Besøgende o. s. v.
4. **Ægteskabelig Stilling** [1]) (for Personer over 15 Aar): Ugift, Gift, Enkemand, Enke, Separeret efter Bevilling, Lovlig fraskilt.
5. **For gifte Kvinder:** Er De og Deres Mand indbyrdes *beslægtet*, som Næstsøskendebørn (Tremenninger) eller nærmere? Ja, Nei [1]).
6. **Fødselsaar:** 18 47. For Børn under 2 Aar: **Fødselsmaaned**
7. **Fødested:** By, Herred eller Sogn Askim Sogn
   For de i *Udlandet* fødte: (Landets eller Stedets Navn)
8. **Hvilken Stats Undersaat** (for dem, der *ikke ere norske Undersaatter*)
9. **Trossamfund** (for dem, der ikke tilhøre den norske Statskirke)
10. For de i selvstændig eller i underordnet Stilling **Erhvervende:** Erhvervsgren (Hovednæring, Bierhverv) og Stilling i samme Politioverkonstabel
11. **For de af Andre helt** [1]) **eller delvis** [1]) **Forsørgede:** Forsørgerens Livsstilling
12. **Sindssvag, Døvstum eller Blind** [1]).
13. Er Sindssygdommen, Døvstumheden eller Blindheden **medfødt** (hvormed ligestilles, at den er kommen tilsyne *i de første Barneaar*), *eller* er den **fremtraadt senere** [1])?
14. For de kun **midlertidigt Tilstedeværende:** sædvanligt Bosted
15. For de **midlertidigt Fraværende:** antageligt Opholdssted

[1]) De for hvert Tilfælde passende Ord understreges.

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891. Christiania By - Grønland menighet, Tellingskrets 175 Tøien Gade 26-44. Husliste 2. Skjema 2. Personseddel 117.

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.
Kristiania By - Tællingskreds No. 175. Husliste No. 2.
Ole Anton Krisensen Nygaard - Hovedperson - Født 1847 i Askim sogn -
Erhvervsgren: Politioverkonstabel.
Anne Lovise Nygaard - Hustru - Født 1850 i Eidsberg sogn.
Karoline Olsen Nygaard - Datter - Ugift - Født 1873 i Eidsberg sogn -

Erhvervsgren: Sypige - Opholdssted: Askim sogn.
Martin Olsen Nygard - Søn - Ugift - Født 1876 i Eidsberg sogn - Opholdssted: Askim sogn.
Fredrik Olsen Nygaard - Søn - Født 1880 i Kristiania.
Olof Olsen Nygaard - Søn - Født 1885 i Kristiania.
Kristian Olsen Nygaard - Søn - Født 1890 i Kristiania.

I 1900 viser det årets folketelling at familien bor i 3de Etage med 2 Værelser og Kjøkken som de ikke deler med andre. Husleien er kr. 22.00 (pr. måned). Ole Anton er «politioverkonstabel».

Ved folketellingen i 1905 var Ole Anton fortsatt politioverkonstabel. Familien består av ham selv, hans hustru Anne-Lovise og barna Karoline, Olaf og Kristian. De bor i «Tøiengade, nr. 28: III etage til venstre (1st opgang)».

Ifølge Gunnar Nygård var han som pensjonist «kinemategraphmaskinist» ved en kino i nærheten av Ankertorget. Dette må vel ha vært kort tid etter 1905.

Folketelling 1910 for Kristiania kjøpstad

Ole Anton Nygaard

Husstandsmedlemmer

P.nr.	H.nr.	Navn	Fødselsdato	Fødested	Familiestilling	Sivilstand	Yrke	Bostatus
001	01	Ole Anton Nygaard	1847.10.01	Askim	hf	g	pentionist	b
002	01	Anne Lovise Nygaard	1850.12.26	Eidsberg	hm	g		b
003	01	Karoline Nygaard	1873.06.24	Eidsberg	d	ug	kjolesyerske	b
004	01	Kristian Nygaard	1890.03.13	Kristiania	s	ug	møbbelsnedkersvend	b

Leilighet

L.nr.	Beliggenhet	Etasje	Husleie	Tilstedeværende personer	Hjemmehørende personer
07	forhus	3	kr.17	4-2-2	4-2-2

Bosted (bygård/hus/tomt)

B.nr.	Navn	Bydel	Gårdens nr.	Hustype	Antall personlister	Tilstedeværende personer	Hjemmehørende personer
0060	Tøiengate 28			vaaningshus	21	94	84

Fra folketetellingen pr. 1.12.1910 - Tøiengate 28, Christiania.

Utskrift fra folketellingen i 1910 for Kristiania Kjøpstad:
Husstandsmedlemmer:
Ole Anton Nygaard - Født 01.10.1847 i Askim - Gift husfar - Pentionist.
Anne Lovise Nygaard - Født 26.12.1850 i Eidsberg - Gift husmor.
Karoline Nygaard - Født 24.06.1873 i Eidsberg - Ugift datter - Kjolesyerske.
Kristian Nygaard - Født 13.03.1890 i Kristiania - Ugift sønn - Møbbelsnedkersvend.
Leilighet:
Forhus - 3 etasje - Husleie kr. 17.
Bosted (bygård/hus/tomt):
Tøiengate 28 - Vaaningshus - 21 personlister - 94 tilstedeværende og 84 hjemmehørende personer.

Ole Anton døde i 1911:
«Gift fhv. overkonstabel Ole Anton Nygaard» døde av «Pneumonia croup. paral. con», dvs. lungebetennelse, i 1911. Han ble nær 64 år gammel.
Følgende nekrolog ble inntatt i «Andet tillæg til Illustreret Familleblad» Lørdag den 14de Oktober 1911:
«Fhv Overkonstabel vid Kristiania Politi, O. A. Nygaard, afgik forleden ved Døden i sit Hjem, Kristiania, i en Alder af 64 Aar. Afdøde havde i 34 Aar været ansat ved Politiet, deraf 11 Aar ved Raadhusgadens Station, ca. 21 Aar ved Slottet indtil 1905, da Militærvagten overtog Vagtfyldende Politifunktionær, agtet af alle, med hvem han kom i Berørelse.»[19]

========== ======

Appendiks: «Grønland og Nedre Tøyens bebyggelseshistorie».

Et appendiks om Tøyengata 28 er innført bak biografien til hans sønn, Fredrik Nygaard.

19 Kirkebok Askim nr. 31; «B. Confirmerede Drenge», folio 156, nr. 16. Folketellingene for Kristiania i 1885, 1891, 1900, 1905 og 1910. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 262. Notater fra Kaare Nygaard.

Byfornyelsesområdet Urtegata/Motzfeldts gate. Bearbeidet utgave av informasjonskart fra Oslo kommune, byplankontoret, 1980. Vi ser Tøyengaten 28 noe ovenfor tallet «10» i nedre høyre del av kartet.

Da Ole Anton og Anne Lovise flyttet inn til Christiania omkring 1877, var Nedre Tøyen et nybyggingsområde utparselert fra Tøien gård som Universitetet eide.

Ikke mindre enn fire generasjoner av deres etterkommere har vokst opp i Tøyengaten 28, og det kan derfor være av interesse å se nærmere på forholdene på Nedre Tøyen.

Vi er så heldige at Byforskningsprogrammet for Oslo har utgitt boken
«Grønland og Nedre Tøyens bebyggelseshistorie»,
ført i pennen av Truls Aslaksby (1986).

Tøyengaten 28 behandles ikke spesielt, men de to gårdene nedenfor, nr. 24 og 26, inngår i undersøkelsen.

Avstander og verdier er oppgitt i gamle målangivelser. En alen er omkring 62 cm, eller grovt sagt 2/3 meter. Riksdaler (rd) og speciedaler (spd) er omtrent likeverdige. Å oversette disse verdier til dagens målangivelser er vanskelig. I 1874 ble én speciedaler avløst av fire kroner. I dag (1986) må daleren multipliseres med 1000 for å gi beløpene en størrelse som vi kjenner igjen.

Det følgende er utdrag fra denne boken.

Innledning.

Det er ikke så vanskelig å forklare hvorfor forstaden Grønland kom til. Langt på vei kan tilkomsten sees som en virkning av prioriterte sikkerhetshensyn da byen i 1624 ble tvangsflyttet fra det gamle Oslo til vestsiden av Bjørvika og kalt Christiania. Hovedpoenget var at byen skulle være beskyttet av Akershus festning og samtidig bli endel av festningen.

En slik beliggenhet var imidlertid unaturlig for kommunikasjon og handel. Det naturlige bysted var Gamlebyen, i møtepunktet mellom fjordveien og hovedtrafikkåren over land, Strøms- og Enebakkveiene. Konsentrasjonen om Strømsveiens endepunkt ble i enda større grad naturlig ved at Hadelands/Bergensveien og Trondhjemsveien nordvestover fra dette punktet, og Mosseveien over Ekeberg sydøstover, «avbalanserte» hverandre.

Da byen nå likevel var flyttet vestenfor Akerselven og inn under Akershus, kom hovedtrafikken øst- og sydfra visstnok til å ta den gamle «Vestanveien» fra Galgeberg. Den første delen var antagelig nåværende Brinken frem til Bergsløkken. Deretter gikk veien gjennom Tøyen gård til Akers bro (nåværende Grünerbroen) og ned det som senere ble Møllergaten. I 1625 ble den siste strekningen en god del forkortet ved at man anla en ny bro lenger ned mot byen ved nåværende Nybroen, og derfra tok inn til byen enten langs det som i dag er Storgaten, eller langs nåværende Chr. Krohgs gate og gjennom Vaterland. Litt lenger sydøst, rundt elvekneet ved nåværende Slåmot-gangen, hadde det antagelig i lengre tid vært et vadested.

Imidlertid var også dette en utpreget omveiløsning. Man valgte derfor å beholde Strøms- og «Mosse»-veiens eksisterende løp inn til krysset ved bispegården og føre dem sammen nordover i leira, eller på Leret, inn under fjellet ved Enerhaugen, og videre over Grønland til elvemunningen der man slo Vaterlands bro over i 1654. Landet hadde nå hevet seg såpass siden middelalderen at det var mulig å legge vei her. En gunstig omstendighet var at grunnen tilhørte festningens ladegård og altså var statseiendom. Strekningen fra Håvikbekken (ved nåværende Schweigaards gate) ned svingen bort til Tøyenbekken fikk navnet Leret. Den siste rette strekningen vestover til Vaterlands bro fikk

navnet Grønlandsgaten, eller bare Grønland etter den antagelig frodiggrønne og nokså evigvåte marken.

Lakkegaten ved hjørnet av Urtegaten i 1902. På venstre side nr. 44 og 46. Til høyre Østre Frikirke i sin opprinnelige, upussede form, oppført i 1885 etter tegning av Carl Konopka. «Kutørjgutter» med en liten drift i den grusede gaten som en gang hadde vært både Bergens- og Trondhjemsvei. (Foto Wilse, Oslo Bymuseum.)

Hadelands/Bergensveien ble trukket nedover langs østbredden av Akerselven, fra Dælen gård (senere kalt Lakkegården) og sydover. Denne strekningen fikk på 1700-tallet navnet Lakkegaten etter familien Lachmann som eide Dælen gård fra 1719 til 1740.

Veier fra Ensjø, Valle, Hovind og Økern løp sammen i bakken syd for Lille Tøyen. Nederste del av denne veien - etter at den var kommet ned kleiva fra øverste nordøstre snipp av Enerhaugen (omtrent nåværende Sørligaten) og hadde truffet veien fra Tøyen gård - og til Leret, rett øst for broen over Tøyenbekken, fikk navnet Tøyengaten alt tidlig på 1700-tallet.

Langs disse trafikkårene som løp sammen i Vaterlands bro vokste det selvfølgelig opp bebyggelse, men hvordan og hvor raskt den utviklet seg før år 1700 er det foreløpig ikke mulig å si noe om. Vi vet heller ikke mye om den eventuelle bebyggelsen før anleggelsen av broen. I forbindelse med en av de mange ordrer om å rydde forstedene på 1600-tallet, ba Jens Bjelke, eier av Tøyen gård, i 1636 om at de få strandsitterne på Grønland skulle få bli boende. De var ham behjelpelige med transport mellom gården og den landingsplass han hadde på østbredden av elven. Men den lille bebyggelsen som fantes, ble nok borte da stattholderen Nils Trolle svidde av forstedene i 1658. Vi tør derfor anta at ingen kjent bebyggelse på Grønland er eldre enn fra dette året.

Boligetaten i Oslo kommune kunngjorde 25.03.1985 at et større antall gårder på Oslo Østkant skulle inngå i et omfattende renoveringsprosjekt.

Tøyengata 28 inngikk i en blokk av gårder som omfattet Friisgata 3, Heimdalsgata 33 og,35 til 41 Tøyengata 22, 24, og 28 (men ikke nr. 26). Urtegata 32, del av Urtegata 36, Urtegata 46 og del av Urtegata 48 (med forbehold om feillesing av artikkelutskriften som har svak skrift).

Den tidligere nevnte Harald O. Osvold, ønsket selv å stå for fornyelsen av sine gårder i området, men kommunen ville det anderledes. Oslo Byfornyelse, OBOS og Ungdommens Selvbyggerlag kjøpte i april 1986 41 av hans gårder med ca. 700 leiligheter, blant disse Tøyengaten 28.

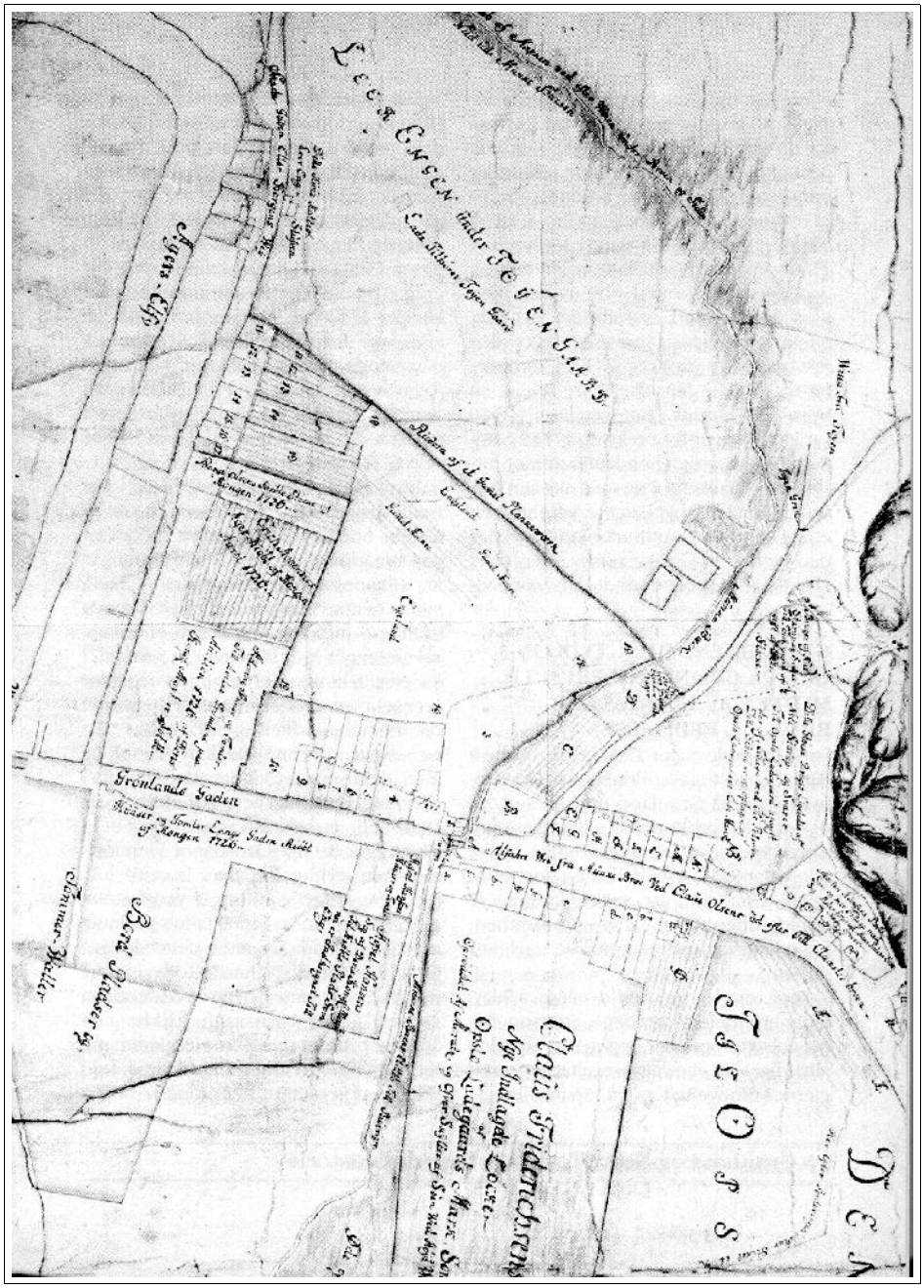

Grønland 1742. Utsnitt av kart over Oslo Ladegårds eiendom m.m. av Sundt. Forpaktningsstykket som senere fikk navnet Vallebyløkken er omgitt av en (rød) strek som er lodden på innsiden (Langs «Rüdera af et Gamel Plankewærk») i overkant av nåværende Nordbygaten sydøstover til foten av Enerhaugen. Grensen mellom Ladegården og Tøyen er videre merket med stiplet linje opp mot nordøst fra østsiden av tomtestykket «D» ved veien til Tøyen. (Riksarkivet I f21.)

Grunneiendomsutviklingen på Grønland frem til midten av 1700- tallet.
Bruk og beboelse.

Det området vi studerer var opp til slutten av 1800-tallet i hovedsak delt mellom to eiendommer, Tøyen-Kjølberg og Oslo Ladegård. Grovt sett foregikk all bymessig utvikling før 1870 på Ladegårdens grunn. Grensen mellom de to ved Enerhaugen var stadig omtvistet på 1700-tallet. Det man til slutt ble enige om (Ladegården «vant») vises på et kart fra 1742. Grensen gikk i en svak bue fra Akerselven i overkant av nåværende Nordbygaten sydøstover til foten av Enerhaugen, og derfra i en svakt knekket linje nordøstover til omtrent nåværende Sørligaten, og langs denne opp til Bergsløkken. Det er mulig at grensen nede på sletten noenlunde samsvarer med Tøyens strandlinje i senmiddelalderen, og at alt sønnenfor denne er innvunnet land, som etter reformasjonen tilfalt Kronen sammen med de kirkelige eiendommene lenger syd. Den samlede eiendommen, som senere fikk navnet Oslo Ladegård, ble underlagt festningen fra 1624. Den skulle erstatte det som ble lagt ut til bymark for det nye Christiania. På slutten av 1600-tallet besluttet man å avhende eiendommen, men dette skjedde først i 1720-årene på Karen Tollers initiativ. Hun og hennes nylig avdøde mann, general C. H. Hausmann, hadde i en årrekke hatt det meste av eiendommen i forpaktning. Fru Karen fikk skjøte på sin tidligere forpaktning av Fredrik IV i 1722, men på grunn av bestemte omstendigheter ble skjøtet tilbakekalt og flere år senere, i 1729, gitt på ny under langt mindre fordelaktige betingelser for henne.

Ved salget til Karen Toller i 1722 beholdt kongen det meste vestenfor Tøyenbekken. De fleste bebygde tomtene langs Grønland, Lakkegaten og Smalgangen ble solgt av kongen i 1726. Resten av området ble forpaktet bort. Grensene for denne store forpaktningen er tydelig markert på kartet fra 1742, som for øvrig er spekket med informasjon. Forpakter var på dette tidspunkt den driftige «Vaterlender» og borger av Christiania, Peder Løchstøer.

Østenfor Løchstøers forpaktning begynner Karen Tollers Ladegårdsgods. Den nærmeste delen på begge sider av Tøyengaten, og med størstedelen av Enerhaugen (og Kampen) er løkken Ulvebråten. Det åpne stykket på østsiden av Tøyengaten var i 1726 «optagen av Oslo Ladegaards Øde-March» av jyden Nils Starup. Starup forpaktet og brukte også det stykket på den andre siden av Tøyengrensen som på kartet er markert med stiplet linje, og stykket «D» på vestsiden av Tøyengaten. Starup dyrket opp det han kunne på bekostning av Tøyengaten, som ble så smal at Fru Justitsrådinne Hasse på Tøyen i 1731 sendte klage til stiftamtmannen, da hun nesten ikke kunne komme frem med vogn lenger.

Karen Toller lot samtidig denne strekningen langs Leret utbygsle til små byggetomter uten særlig plass til have. Tomtene på nordsiden, omtrent ned til nåværende Grønlands kirke, er på kartet merket «E-U». Karttegneren har over de vestligste av dem, mellom nåværende Tøyengaten og Platougaten, forsiktig skrevet «Tørreplads for Hausmanns Klæde-manufactur», hvilket vel angir den tidligere bruken av området.

Tomtene på sydsiden av Leret strekker seg fra nåværende Platous gate til Tøyenbekken og er merket «a-k». Da Ulvebråten ble solgt i store deler i 1820-årene, ble også disse tomtene på sydsiden av Leret regnet med til eiendommen.

I 1765 solgte kongen sine siste forpaktninger på Grønland. Bordtomtene gikk til trelasthandlerne. Vallebyløken, med dens tomter mot Lakkegaten og Grønland, ble hjemkjøpt til Ladegården av Karen Tollers dattersønn, Stiftamtmann m.m. C. H. von Storm, sammen med adskillig forhenværende kirke-, bymarks- og slottsgods, så som gårdene Valle, Ulven og Teisen. Løkken med hustomtene og grunnleien fra hustomtene fortsatte imidlertid å være bortforpaktet, også Ulvebråten i dens forskjellige deler.

Jacobsens løkke mellom Tøyengaten, Leret og Enerhaugen ble solgt av Knoph til glassmester Falkenberg i 1811. Til den tid hadde Ladegården vært grunneier, men løkken hadde vært bortforpaktet til åkerbruk helt siden Nils Starups tid i 1720-årene. Til den innhegnede løkken hørte også stykket på vestsiden av Tøyengaten merket «C» på kartet ovenfor. Løkken omfattet imidlertid også et stykke av Tøyens grunn, «Posen» nord for den stiplede linjen. Dette kjøpte Jacobsen i 1783 og oppførte antagelig bygninger både her ved den krokete kjøreveien opp til Enerhaugen og lenger syd på tomten. Omtrent samtidig må det ha vært anlagt en bred gangvei syd for denne låven, rett opp til Enerhaugen. Begge disse veiene er bevart og i bruk.

Ulvebråt-resten, det som Knoph ikke hadde solgt i 1811, var begrenset av Tøyengaten, Leret, Tøyenbekken og Tøyen-grensen. Knoph hadde også holdt unna hustomtene langs Leret ned til nr. 32 på nordsiden, og - muligens med en noe tvilsom hjemmel - nr. 1-21 på sydsiden. Av området mellom Tøyenbekken og Tøyengaten hørte det nærmeste stykket til Leret 2 som en slags «heimeløkke» og hadde gjort det langt tilbake på 1700-tallet (kfr. stykkene «B» og «C» på kartet fra 1742).

Bebyggelsen frem til begynnelsen av 1800-tallet.

Så å si alle våningshus var i tømmer. De lå som regel mot gaten, og var i én etasje. Det siste var kanskje en følge av regelen om én-etasjes trehus i forstedene i Christianias brannforordning av 1714, selv om den neppe i særlig grad ble håndhevet her utenfor byens jurisdiksjon. Uthusene var laftet eller i panelt bindingsverk. De lå mer eller mindre sammenhengende med våningshuset, i en slags firkant langs tomtens yttergrenser. Det var sjelden plass til mer enn én sidebygning. Høyde, lengde og bredde varierte sterkt fra det ene huset til det andre. Man bygde etter øyeblikkets behov. De forskjellige hus i gården kom til under skiftende omstendigheter, men antagelig bygde man med hensikt slik at man ikke blokkerte senere tiders eventuelle behov for større eller anderledes lokaler. Våningshus i to etasjer hadde gjerne overbygde portrom og lå vegg i vegg med naboene. Én-etasjes våningshus lå ofte med et portroms avstand til naboene.

Av 16- og 1700-tallsbebyggelsen på Grønland og Nedre Tøyen står svært lite tilbake. Mye er brent, mye måtte vike fordi man har ønsket å utnytte grunnen hardere fra 1870-årene og til i dag, og mye er revet bare for å bli kvitt det og for å gi plass for biltrafikken. Det siste gjelder for eksempel Smalgangen og store deler av Lakkegaten, til dels så sent som i 1960-årene, for å gi plass til Nylandsveien.

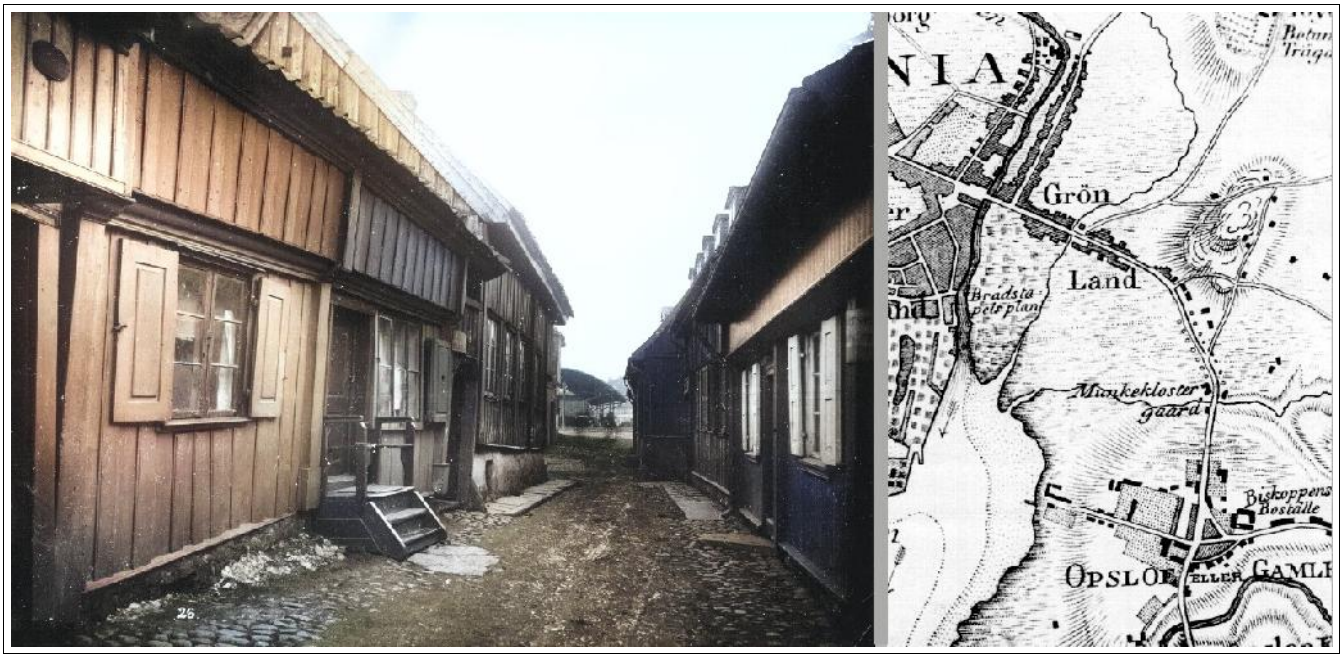

T.v.: Smalgangen 5 i sine opprinnelige omgivelser, sett sydover mot Grønlands Torv omkring 1910. Vis à vis: Smalgangen 8, og nedenfor på hver side: nr. 3 og 6. I bakgrunnen litt av den daværende salgshallen på Grønlands Torv. (Oslo Bymuseum.) T.h.: Grønland med omgivelser i 1816 på kart av Hagelstam over Christiania og omegn. Før Nybroen mellom Storgaten og den nye Trondhjemsveien ble bygd i 1827, måtte all trafikk fra Trondhjemsveien følge Lakkegaten på østsiden av Akerselven ned til Vaterlands bro for å kommer over elven. (Universitetsbiblioteket i Oslo).

Smalgangen 5 ble overtatt av Norsk Folkemuseum allerede i 1918 og står nå restaurert i museets Gamleby. Det er uråd å angi husets alder, men det kan godt være fra langt tilbake på 1600-tallet. Det lå på den tidligst bebygde delen av Grønland, like ved Vaterlands bro, og interesant nok til Smalgangen, selv om tomten også strakte seg til Lakkegaten. Man kunne av dette lure på om Smalgangen, eller «Gangen» som den ble kalt på 1700-tallet, var det opprinnelige tråkket langs elven, og Lakkegaten en nyere «regulert» trasé anlagt sammen med Vaterlands bro.

Utviklingen på Tøyen siden 1811.

Etter at kong Frederik VI i 1811 hadde gått med på å opprette et universitet i Norge, ble det året etter besluttet å kjøpe Tøyen med tilliggende eiendom, blant annet gården Kjølberg, med skjøte utstedt til Hans Majestet selv, for deretter ved gavebrev å skjenke gården til det norske Universitet. Beslutningen ble fattet på forestilling av Direksjonen for Universitetet og de lærde Skoler om at av alle steder i og ved Christiania, så var det Tøyen som frembød de største bekvemmeligheter. Her var det nemlig «anledning til omkring de egentlige universitetsbygninger, hvortil også var regnet et observatorium, å anlegge gårder hvor professorene kunne erholde boliger, og ved disse ikke alene rummelige haver, men også så megen jord at de kunne holde seg hver et par kuer».

En bygningskommisjon ble nedsatt i Christiania, og de fremragende statsarkitektene overbygningsdirektør C. F. Hansen og konferentsråd P. Malling ble sendt opp fra København for å lage utkast til en plan. Det er mulig at byggeplanen aldri kom på tegnepapiret, den er nå bare kjent av omtale. Det skulle anlegges en vei mellom Tøyen gård og Vaterlands bro. Kanskje delvis i monumental-aksial tilknytning til denne skulle det oppføres universitetshovedbygninger i tre avdelinger, omtrent 25 professorgårder, to studenterboliger til 100 à 200 personer, gartnerbolig samt de fornødne drivhus, foruten anlegget av Botanisk Have. Som et forberedende skritt ble det innkjøpt 4 gårder ved hjørnet av Grønland og Lakkegaten, for å få laget et gjennombrudd for den nye veien. To av gårdene ble provisorisk tatt i bruk som studenterboliger.

Så kom imidlertid 1814 med til dels kaotiske forhold. Spørsmålet om den konkrete utnyttelse av Tøyens jord til bygninger og jordbruk ble først tatt opp igjen i 1815, etter at Botanisk Have var ferdig utstukket. Det akademiske kollegiums sekretær, professor Platou (som senere ble eier av Oslo Ladegård), utarbeidet en betenkning der han sterkt gikk inn for å skrinlegge C. F. Hansens plan. Selv om anlegget kunne antas å ville «prange som herlige Mindesmærker paa architechtisk Smag og Konstkyndighed, især i juni Maaneds skjønne Sommerdage, naar den rige Christiania-Dal blomstrer i Ungdoms Fylde», måtte hele prosjektet kalles «gigantisk-idealsk». Det oversteg langt statsfinansenes muligheter. Dessuten bød terrenget på vanskeligheter, blant annet for det nye veianlegg fra Vaterlands bro opp mot Tøyen. Det var jo her egentlig bare en halvveis drenert myr. Ikke var det drikkevann på Tøyen heller. Og det viktigste var kanskje at professorene og studentene ville bli helt avsondret fra hovedstadslivet. Man ville kunne frykte et nytt «Bursch-wæsen» - det tildels usiviliserte, innelukkede studentmiljø som særlig preget enkelte tyske universiteter - og utelukkelse av andre enn studenter fra å høre forelesninger og å benytte biblioteket.

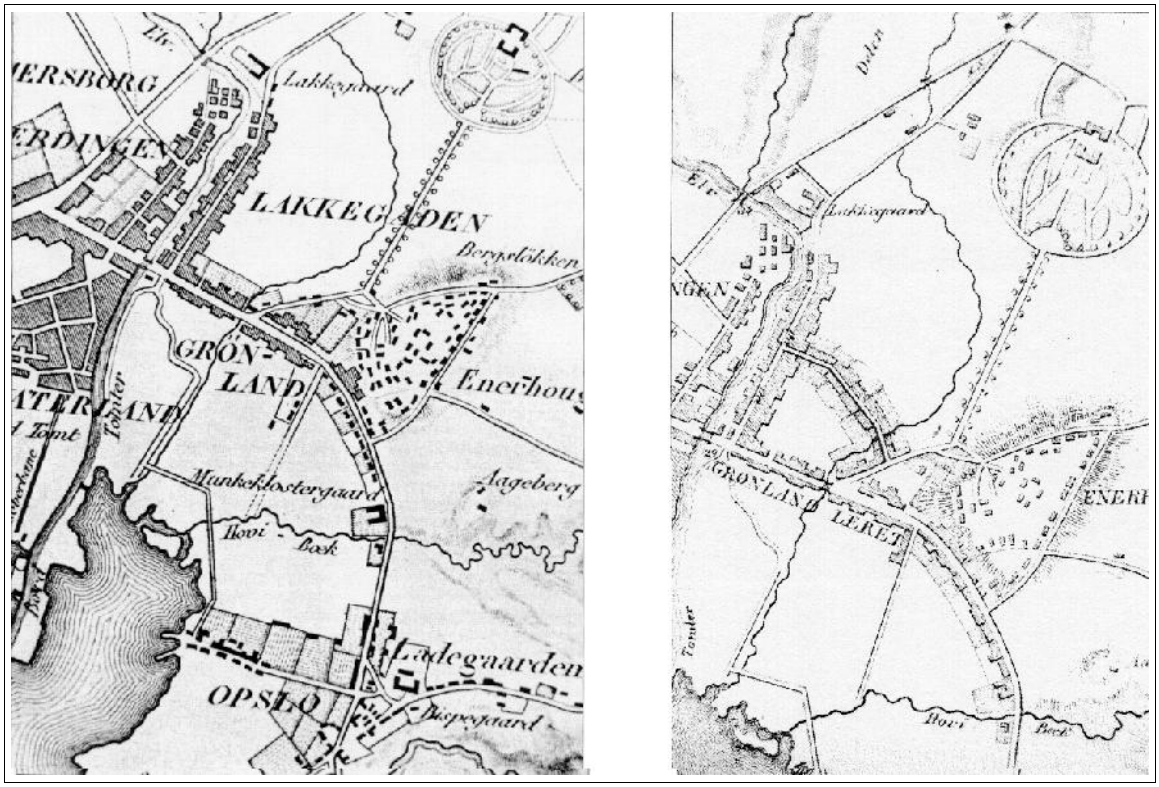

Grønland med omgivelser i 1827 og 1828. 1827 t.v.: Legg merke til den nye Nybroen (oppe til venstre, se også kartet fra 1816) som forbinder nåværende Storgaten med den nye Trondhjemsvei-trasé opp til Tøyens portstuer, til avløsning for Lakkegaten. Botanisk Have har fått sin ovale form. Tøyenalléen er blitt snorrett med allé ned til kleivene fra den snart ferdigbygde Enerhaugen. (I dette krysset bygges senere Tøyengaten 28.) Ladegårdens eier, L. S. Platou, har utparsellert sydvest-siden av Leret nord for Munkeklostergård, og anlagt den såkalte Platougaten sydover fra Leret. Fra Christiania-vignett på Akershus amtskart. 1828 t.h.: Halseths utparsellering nederst i Tøyengaten og slakter Nordbyes i Nordbygaten er allerede fullbygd, for å bli ferdig til 1. januar det året. Fra Roosens kart over Christiania med omegn.

Kollegiet sluttet seg til Platous betenkning, men ivret for at så mye jord som kunne avses, skulle omgjøres til løkker for professorene. Regjeringen var derimot mest innstilt på å selge hele gården og bruke pengene til «Universitetets størst mulige fordel», men kollegiet greide til slutt å overbevise regjeringen om det fordelaktige i å beholde gården. Erfaringen viste jo at jordegods ved byene i løpet av en 25-års periode gjerne steg med 50 % i verdi. Ledig jord skulle derfor gjøres disponibel for universitetslærerne. I første omgang var det bare 90 av gårdens 1.392 mål som var ledige. Det var nok til to professorløkker. Resten var bortleid på arvefeste og forpaktning etter kontrakter inngått i de tidligere eieres tid. Disse arealene var i 1862 skrumpet inn til henholdsvis 331 og 98 mål. Etter hvert som kontraktene opphørte, steg antallet professorløkker til 4 og til slutt 13 på til sammen 650 mål. Fordelingen skjedde etter ansiennitet, inklusive mulighet til opprykk til bedre løkke, altså et slags OBOS- system. I 1835 ble «professor-arealet» ytterligere noe utvidet.

Da Tøyens grunn på sydsiden av Botanisk Have ved lov av 5. august 1857 ble innlemmet i Christiania, ble for denne dels vedkommende spørsmålet om salg igjen aktuelt. Man kunne vise til misforholdet mellom gårdens betydelige areal og matrikkelskyld, og den ringe inntekt Universitetet hadde av gården. Initiativ ble tatt både gjennom departement og stortingskomité, og i april 1861 nedsatte kollegiet på departementets oppdrag en komité med tre medlemmer, deriblant selvfølgelig Broch, for å utrede mulighetene for salg av deler av Tøyen. Komitéens innstilling forelå i februar 1862 og konkluderte med at det kongelige gavebrev ikke kunne hindre salg, men at samtykke til salg, med tilhørende nødvendige bestemmelser om løkkegodtgjørelse, burde gis i lovs form. Et annet supplerende forslag gikk ut på å flytte Botanisk Have til Tullinløkken og å bruke Slottsparken til Arboretum (studiesamling av trær og busker). Hadde dette gått igjennom, ville Universitetet fullstendig ha kvittet seg med Tøyen, men så skjedde ikke - heldigvis får en si. Både den nedsatte Tøyenkomité og kollegiet foreslo at også den del av grunnen som lå i Aker skulle søkes solgt. Men departementet frarådet dette «paa Grund af Ulæmperne der vilde opstaa ved Opførelsen paa Landets Grund og paa til et Byanlæg lide skikket Terræn af en Række Arbeiderbyer som man senere vilde bli nødt til at indlemme i Byen».

Loven om tillatelse til salg kom 9. mai 1863, med et tillegg ved kgl. res. av 22. juni samme år. Selve salgsbestemmelsene ble nærmere angitt i kongelig resolusjons form 6. august 1864. Det er i denne at den utparselleringsutvikling vi nå straks skal se nærmere på, var hjemlet. Det var foreløpig bare de delene som lå innenfor bygrensen som skulle selges, og det akademiske kollegium ble bemyndiget til å treffe en rekke foranstaltninger i forbindelse med tomtesalget, så som å utlegge gater og åpne plasser, oppta spesialkart, bortlede skadelig vann, anta en salgskommisjonær og lignende.

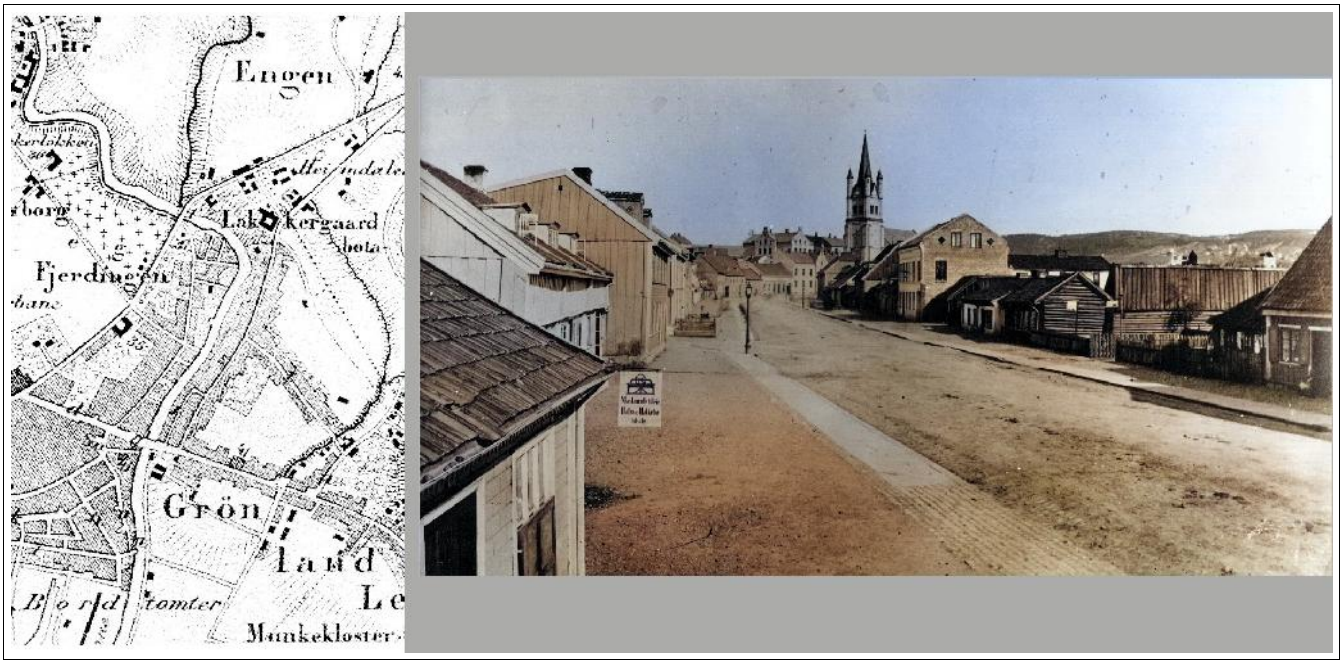

T.v.: Grønland med omgivelser i 1844. Murtvanggrensen som gjaldt mellom 1837 og 1858 er angitt med en prikket linje langs Heimdalsgatens senere løp, langs et stykke av Tøyenbekken og Leret, og ned Platougaten. Mot Grønland, mellom Akerselven og Tøyenbekken, markerer tallet «41» Vaterlands og Grønlands asyler. Fra Vibe & Irgens' kart over Christiania med omegn. T.h.: Grønlandsleret omkring 1872, sett fra 2. etasje i Grønland 32. Nærmest til venstre del av Grønland 34, en typisk forseggjort liten butikk med 1840-utseende - det liggende panelet er rutet opp i en kvaderimitasjon. Videre Leret 2 og Tøyengaten 2. Tøyengaten 1 har forhave med trestakitt. I bakgrunnen det nye «bydelssentret», med kirke, almueskole og politi- og brannstasjon. På den andre siden av Leret, bakerst i rekken og på hjørnet av Platougaten, L. S. Platous treleiegård fra 1820-årene. (Foto: P. A. Thorén, Oslo Bymuseum.)

Utparselleringen og bebyggingen av Tøyengaten, bygningslovens innvirkning.

Ved midten av 1820-årene var det all grunn til å anta at den kommende bygningsloven for Christiania ville utvide området der det var forbudt å bygge trehus til større deler av Grønland enn det 300 alens belte langs Akerselva og «ved bordtomtene» som var angitt i den provisoriske anordning av 15. november 1819. Utbyggingen av Tøyengaten kan derfor i startfasen sees som en reaksjon på denne situasjonen. Men 1827-loven kom bare til å presisere at 300-alen regelen også gjaldt omkring bordtomtene. Det viste seg at Tøyengaten fremdeles ble liggende utenfor murtvangbeltet.

Den neste foranledning til panikk var mellom 1833 og 1837. Bygningslovens tillegg av 23. juli 1833 bestemte i § 1 at reguleringskommisjonen nærmere og ved kart skulle angi grensene for lovens forskjellige soner («territorier»). Denne nærmere angivelsen kom endelig ved kgl. res. 31. januar 1837. Murtvanggrensen som da ble fastlagt er vist på Vibe & Irgens' kart fra 1844 som en prikket linje. En stor del av Nedre Tøyen kom inn under murtvangen. Grensen ble lagt omtrent langs Heimdalsgatens senere løp. Deretter fulgte den Tøyenbekken til Leret, videre et stykke bortover Leret og ned Platougaten. Med andre ord: Tøyengaten, hele nordsiden av Leret, Platougatens østside og hele sydsiden av Leret derfra var fremdeles unntatt fra murtvangen. Vesentlige byggearbeider måtte likevel godkjennes av bygningskommisjonen. Grensen for området der byggetillatelse var påkrevet, ble trukket ved foten av Enerhaugen.

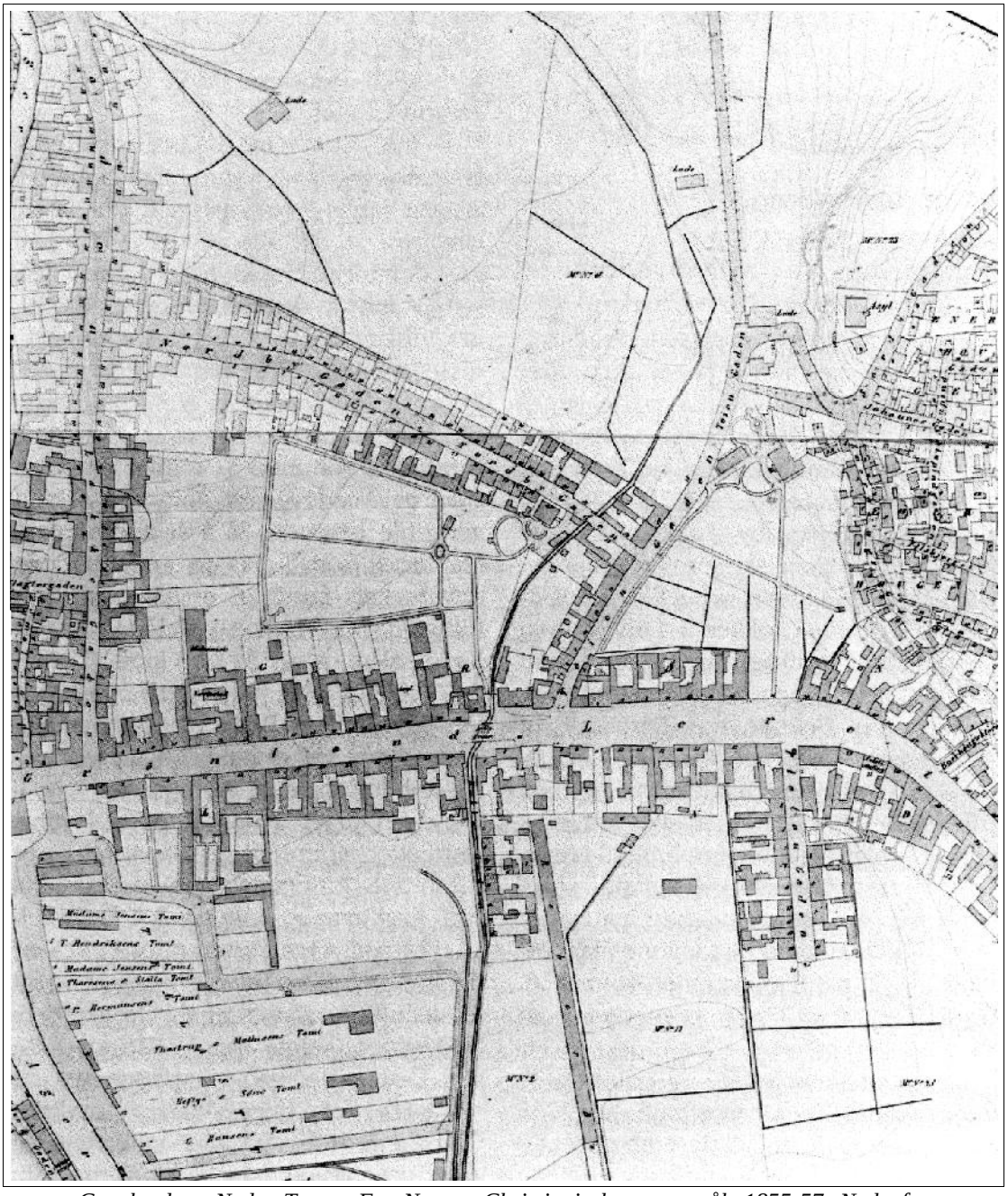

Grønland og Nedre Tøyen. Fra Næsers Christiania-kart, oppmålt 1855-57. Nedenfor kart-skjøten bl.a. gartnerne Jenssens og Siebkes (t.h.) hus og løkker. Midt i bildet «Lillebroen» på Grønland over Tøyenbekken med Tøyengaten til høyre for denne. Ved kartets venstre kant går Smalgangen opp fra Grønland mellom Lakkegaten og Akerselven som synes i bildets nedre venstre del (Riksarkivet).

Neste gang det ble grunn til å frykte en endring, var ved den nye bygningsloven av 1842, men murtvangsgrensen ble ikke rørt. Den alminnelige bygningslov av 1845 kom til å innføre to etasjer som det høyest tillatte for trehus, men det var først ved loven om Christianias utvidelse høsten 1857 at Tøyengaten, sammen med resten av Grønland og en rekke andre bystrøk, ble underlagt bygningslovens fulle virkekraft. 1. januar 1858 begynte bygningsloven å virke i de nye byområdene, selv om byutvidelsen først trådte i kraft ett år senere.

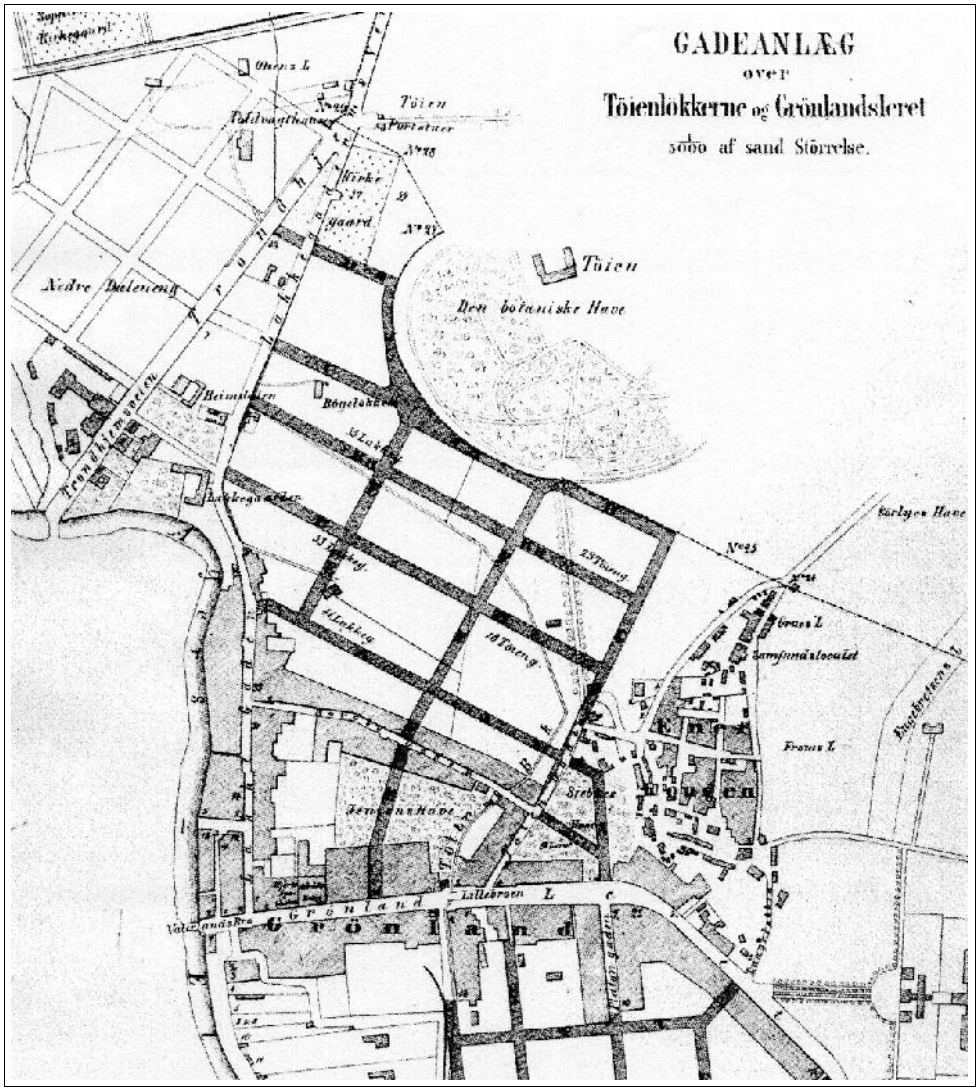

Foreslått regulering for gateanlegg over Tøyenløkkene og Grønlandsleret, fremlagt og vedtatt i Christiania kommunes representantskaps møte 23. august 1864. Fra Christiania kommunes Aktstykker. I virkeligheten ble Heimdalsgaten stukket noe lenger ned mot syd-vest, slik at gaten munnet ut i Tøyengaten der alléen fra «Den Botanisk Have» møtte kleiva ned fra Enerhaugen. Til venstre for alléen ser vi Tøyenbekkens løp ned under den daværende «Lillebroen» på Grønland. Til høyre for Lillebroen begynner Tøyengaten som skulle forlenges opp forbi alléen og kleivene.

Oppdelingen av salgsområdet i gater og kvartaler.

Neste skritt var regulering av gateløpene og dermed kvartalenes form og størrelse. Ennå var ikke prinsippet om at eierne av bebygde tomter skulle refundere kommunen dens utlegg til gateopparbeidelse fastslått og gjennomført. Det skjedde først ved lov i 1880. Foreløpig var tomteeierne bare forpliktet til, i henhold til bygningsloven av 1842, å avstå grunn i 20 alens (12 meters) bredde «til nye Gaders anlæg i Overensstemmelse med den approberede Generalplan». (Generalplantanken var forøvrig oppgitt på dette tidspunkt. Reguleringskommisjonen hadde ved lov av 9. mai 1863 fått fullmakt til å utarbeide reguleringsforslag for de enkelte bystrøk suksessivt ettersom utbygging var varslet. Forslagene skulle forelegges bystyret til vedtak.)

Kommunen var prinsipielt interessert i å regulere få gater pr. arealenhet, altså anlegge store kvartaler. Bygningsloven av 1845 forbød imidlertid kvartaler større enn 10.000 kvadrat-alen og kvartalsider lengre enn 150 alen. Grunneierne var på sin side interesserte i små kvartaler, slik at størst mulig del av grunnen fikk gatefasade. De ønsket også at kommunen skulle opparbeide gatene på det gunstigste tidspunkt for dem, det vil si etter at de hadde kjøpt, men før de hadde solgt. Men jo mindre kvartalene ble, desto større del av grunnen måtte avgis til gate, i prinsippet vederlagsfritt. Det ble et regnestykke å finne ut når verdien av grunnen tapt til gate oversteg verdiøkningen på det resterende tomtearealet.

Som man ser av kartet er gatene langt på vei bestemt av forhåndenværende forhold. Bygrenselinjen sydøst for Botanisk Have og dens parallellitet med Grønland, Tøyengatens utretting og forlengelse, tilknytningen til Heimdalsgaten og gatesystemet på bryggerieier Christian Schous utbyggingsfelt «Nedre Dæleneng», videreføringen av gjennombruddet for den senere Motzfeldts gate ved Grønland 20 som både skal treffe hovedinngangen til Botanisk Have og medvirke til en inndeling i noenlunde like store kvartaler. Videre legger man merke til videreføringen av Platougaten og Nordbygaten, og de nye gatesystemer syd for Leret, alt så skånsomt som mulig for eksisterende bebyggelse, og dermed så billig som mulig for kommunen. Ettersom terrenget er så godt som flatt, er det rettvinklede systemet det naturlige og fornuftige. Så lenge bebyggelsen skulle følge gatelinjen, ville skjeve vinkler nødvendigvis

føre til skjeve værelser her og der, skakke og rare husplaner, og ekstra hodebry for alle ledd i planleggingen, byggingen og innredningen. Eventuelle krumme gater ville dessuten kanskje øke risikoen for lekkasjer i vann- og kloakkrørenes sammenføyninger. Under alle omstendigheter var krumme gater forbudt av bygningsloven. Reguleringen ble på noen punkter endret før gjennomførelsen.

Tregheten i tomtesalget og problemet med utleggelsen av nye gater.

Salget gikk ikke raskt. I 1865 ble det solgt 11.600 kvadrat-alen. En av tomtene var det hus på, nemlig Tøyengaten 21. Dette var en av Tøyen gårds portstuer, beliggende på «trafikkøya» mellom det bratte og det slake veiløpet ned fra Enerhaugen, og ved munningen av alléen opp til Botanisk Have. Kjøperen var formann ved Nylands mek. Verksted, Martin Pedersen, og kjøpesummen var 1.103 spd. Dette var så å si halvparten av universitetets salgsinntekter det året. Det er imidlertid neppe noen forbindelse mellom dette og Nylandsarbeidernes Byggeforenings senere kjøp i området.

1866 var ikke noe bedre salgsår, og i 1867 og -68 ble det ikke solgt en eneste tomt. Ikke ble det bygget noe heller. Ebbells visjon om hengende haver fra Sørligaten til Tøyengaten viste seg å være en luftspeiling - ikke én tomt var solgt på denne strekningen. Det viktigste hinderet for salgene, slik Universitetet så det, var at Urtegaten («A-gaten»), som var blitt navngitt sammen med områdets øvrige gater ved bystyrevedtak 23. februar 1866, ikke var opparbeidet og dessuten så godt som utilgjengelig. Slakter Fischers (ulovlig oppførte) låve stengte innfarten fra Lakkegaten, og prosessen for å få slakteren til å godta et makeskifte trakk ut måned etter måned. For øvrig trengte man departementets godkjennelse, det vil si en kgl. res., for å få åpnet gaten. De som hadde kjøpt tomt, truet med å innstille betalingen av avdrag og renter hvis intet ble gjort. Kommunen på sin side var lite lysten på noen ordentlig opparbeidelse før gaten var bebygd. Situasjonen var fastlåst i en ond sirkel.

For å få løst opp knuten måtte Universitetet ty til en hestehandel. Kommunen trengte ekstra grunn til utvidelse av Sørligaten og øvre del av Lakkegaten. Universitetet sa seg villig til å avstå grunn gratis mot at kommunen for en tilsvarende verdi opparbeidet Urtegaten. Det ville foreløpig bare være tale om fjerning av matjorden og påfylling av pukk der det var nødvendig, slik at strekningen ble farbar, og oppsetting av et enkelt gjerde på sidene. Man regnet med at det måtte bli kommunens sak å sørge for ordentlig opparbeidelse med kloakkering når bebyggelsen skred frem.

I kollegiets brev til departementet om å få gaten åpnet, 31. oktober 1867, dissenterte professor Fr. Brandt. Han satt for øvrig på denne tiden i byens gatenavnkomité og hadde vel vært sterkt medvirkende til at strøkets nye gater i det vesentlige var blitt oppkalt etter størrelser i embedsverket. 18. januar var han blitt innvalgt i reguleringskommisjonens forberedende komité. Han mente at «B-gaten», altså Heimdalsgaten, først burde åpnes. Grunnen var at gaten «Snippen» mellom Trondhjemsveien og Thorvald Meyers gate ville kunne bli opparbeidet påfølgende år. Tilknyttet denne, ville Heimdalsgatens fortsettelse til Tøyenalléens utmunning danne en umiddelbar og meget søkt hovedkommunikasjonslinje mellom Grünerløkken og Enerhaugen. Departementet tok imidlertid ikke Brandts dissens til følge. Urtegaten ble åpnet på den mest nødtørftige måte, og 31. juli 1868 fikk man altså tillatelse til også å selge tomter på nordsiden (solsiden) av gaten.

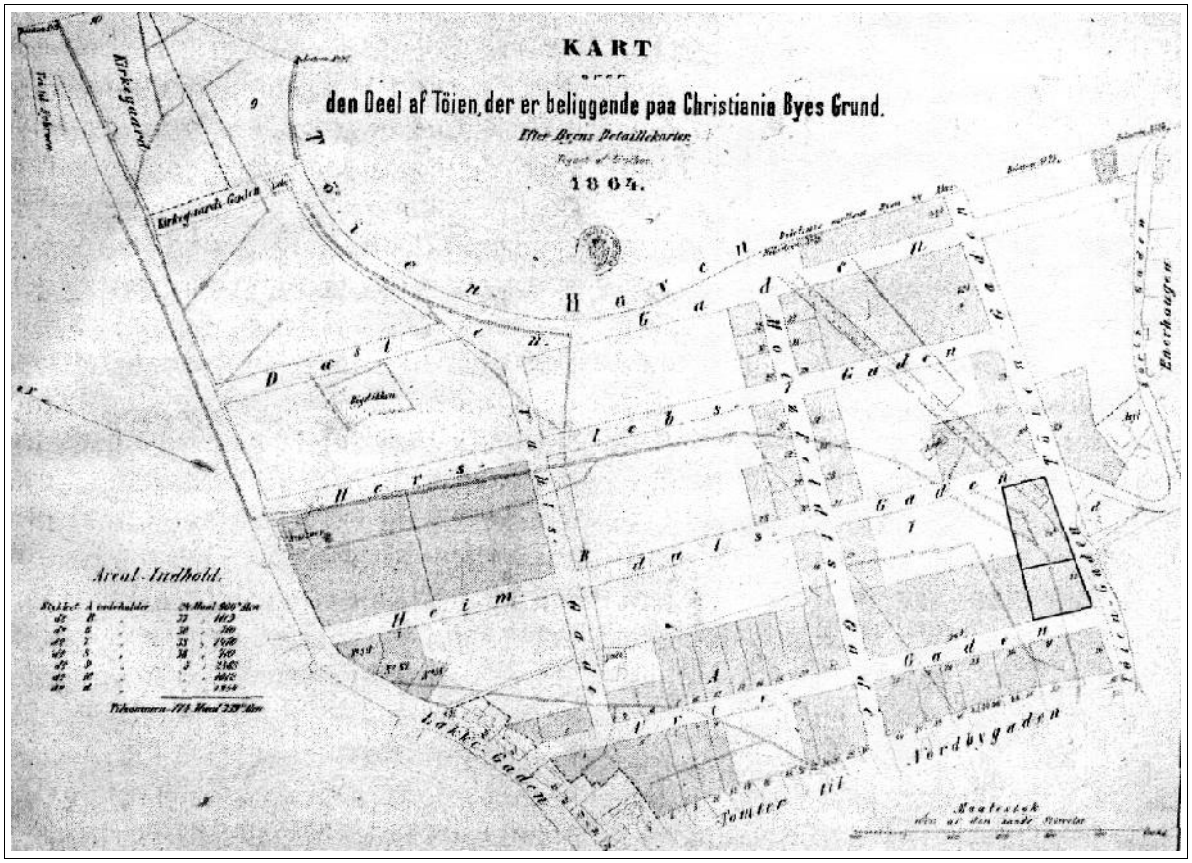

Tomter solgt innen utparselleringsområdet pr. sommeren 1874, inntegnet på kart fra 1864. På kartet har jeg markert tomtestykkene Tøyengate 22 - delt opp i Urtegaten 46 og 48 og Tøyengaten 22 - og 24b - som ble delt opp i Tøyengaten 24, 26 og 28 samt Heimdalsgaten 41. (Universitetsbiblioteket i Oslo.)

Tomtesalget frem til og med spekulasjonsbølgen i 1874.
Ytterligere gateutleggelsesproblemer.

I 1870 ble det solgt to tomter, men kjøpt tilbake fem på tvangsauksjon. I 1871 var det ingen salg. I mai 1872 skrev Ebbell til kollegiet:

«Efterspørselen paa Tomter er i det siste Aars Tid begyndt at tiltage ikke lidet, men Ingen vil have Tomter som støder mod Gader hvor der ikke kan gives Tilsagn om at Gaden vil blive omarbeidet med Vand og Kloak.»

Han anbefalte kollegiet å godta stadsingeniørens vedlagte tilbud om opparbeidelse av Urtegaten i halv bredde. Det ville komme til å koste 1.500 spd, hvorav Universitetet ville bli krevet til refusjon 900 spd. Ved opparbeidelsen ville et areal på 35.000 kvadrat-alen bli salgbart. Til en gjennomsnittspris av 36 sk pr. kvadrat-alen ville dette innbringe rundt 10.000 spd (økningen fra 24 sk som minstepris hadde nettopp funnet sted). Men nei, kollegiet mente at kommunen fikk betale 900 spd og Universitetet 700 spd. Universitetet hadde allerede gjort store ofre ved erstatning til slakter Fischer for å få fjernet ham som propp i åpningen mot Lakkegaten. Og det måtte være et moment for kommunen at tomtene så ut til å kunne bli etterspurt til boliger for arbeidsstokken på bordtomtene og bryggene.

Saken ble ytterligere låst da kommunen meldte ønsket om å opparbeide gaten i full bredde (20 alen). I over et år sto saken i stampe, og tross stor etterspørsel og «utsolgtheten» på andre billige tomter nær byen, slik at det var klart at Tøyentomtene nå sto for tur til å realiseres til en forsvarlig pris, sto salget omtrent stille, og byggingen aldeles stille. Terrenget var så vått at det ikke kunne bygges der så lenge gaten ikke var opparbeidet med drenering og kloakk, ifølge et inntrengende brev fra Ebbell til kollegiet i januar 1874.

«Ved at omarbeide Urtegaden vil Man gjøre salgbart og bebyggelig Strøget langs Gadens Nord-side tversigjennem Kvartalerne lige til Heimdalsgaden, hvilket Strøg i Forbindelse med hvad som endnu er usolgt paa Urtegadens Sydside udgjør noget over 60000 Kvadrat-Alen. Naar Gaden er omarbeidet tør der antagelig paaregnes 48 sk. pr. kv.alen, hvorved udkommer ca. 25000 Spd. hvorav den aarlige Rente er 1250 Spd.» (Kfr. beregningen ovenfor av mai 1872.)

Stadsingeniørens overslag til full opparbeidelse av Urtegaten lød på 2.580 spd. Av dette burde Universitetet kunne skyte til 11-1200 spd, mente Ebbell. Kommunen hadde nemlig som regel, ikke uten særlig bidrag, å opparbeide gate eller forsyne disse med vann og kloakk før gaten var minst halvt bebygget. Det kunne man ikke vente på, og kommunen ville antagelig godta tilbudet om et tilskudd på 1.100 spd. Dette beløpet burde kunne belastes Tøyenfondets rentefond, som nå var kommet opp i omkring 2.400 spd. Riktignok sa kgl. res. av 6. august 1864 § 8 at bortledning av skadelig vann skulle bekostes av Tøyenfondets kapitalfond, men opparbeidelsen av en hel gate var en annen sak. Dessuten foreslo Ebbell at det ble trukket en gate midt gjennom «de to alt for store kvartaler» mellom Urtegaten og Heimdalsgaten. Stadskonduktøren hadde i så fall lovet å sørge for at reguleringskommisjonen ville godkjenne gatene. Dette må betegnes som et sjeldent gløtt inn bak kulissene!

Dette siste forslaget ble ikke støttet i kollegiets svar 26. januar, konsipert av Broch. Riktignok var tomtene nå

kanskje vel dype (og en oppdeling ville skape atskillig flere løpemeter høyverdifull gatefront). Men det ville gå tapt henholdsvis 2.800 og 2.400 kvadrat-alen av kvartalene, og hva kunne man ikke få for dem! Ellers støttet kollegiet Ebbells initiativ. Man var ikke i tvil om at bare utsikten til Urtegatens åpning hadde vært sterkt medvirkende til økningen av salg og priser i 1873. Ellers måtte man ved opparbeidelsen passe på at matjorden ble lagt på nordsiden av gaten, til senere bruk i Botanisk Have e.l.

Noen dager tidligere hadde for øvrig Reguleringskommisjonen besluttet at to tverrgater kunne anlegges gjennom kvartalene mellom Urtegaten og Heimdalsgaten. Dessuten ble gatene C og Ca (og H?) fra reguleringen av 1864 justert til nåværende Jens Bjelkes gate. Kirkegårdsgaten («D») ble også endret til sitt nåværende løp. Dette hadde delvis å gjøre med justeringen av gatenettet på den andre siden av Trondhjemsveien.

Gjennom hele 1874 foregikk det en omsetning av tomter og utvikling av prisene som fortoner seg voldsom mot den tidligere stillstand. Denne utviklingen hang antagelig mer sammen med de febrilske eiendomsspekulasjoner som raste over hele byen, enn med de lokale forhold i Tøyen-området. Gjennom 1873 hadde 36 sk vært den gjennomgående pris pr. kvatdrat-alen. Men i begynnelsen av 1874, med utsikt til åpning av Urtegaten, gikk Ebbell opp til 48 sk som minstepris for tomter i kvartaler som støtte til denne. I februar gikk hjørnetomter for 66 sk, i mars for 72 sk.

Enden på saken om Urtegatens opparbeidelse ble at Universitetet skjøt til 1.100 spd, og dessuten avga gratis grunn til Tøyengatens forlengelse. Gjennomskjæring av «storkvartalene» ble til slutt gjennomført ett sted, nemlig i Friis gate. Den som skulle stå for dette var imidlertid ikke Universitetet, men, som vi snart skal se, en av de større tomteeierne.

Nedre Tøyen på kart over Christiania fra 1880 fra Schwensens lith. off. Nedenfra ser vi tverrgatene Nordbygaten, Urtegaten, Heimdalsgaten, Herslebsgaten og Jens Bjelkesgaten øverst mot Botanisk Have. Nede til høyre kleivene ned fra Enerhaugen til Tøyengaten hvor den øvre (Sørligaten) munner ut på hjørnet av Heimdalsgaten. På nedsiden av hjørnet mot Heimdalsgaten finner vi Tøyengaten 28 ved siden av Heimdalsgaten 41. På gården skimter vi «priveten» nede til venstre. Denne utedo ble benyttet så lenge familien bodde i gården, dvs. til begynnelsen av 1970-årene. Innenfor viser kart-kotene Tøyenbekkens løp. Fredrik Nygaard har fortalt at bekken fremdeles passerte her i hans barndom. Friisgaten mellom Urtegaten og Heimdalsgaten er ennu ikke trukket.

Den første leiegårdsbebyggelsen på Universitetets tidligere grunn.
Byggepanikken i forbindelse med den nye bygningsloven av 1875.

Utbyggingen frem til århundreskiftet kom til å gå i bølger, med den største og jevneste aktiviteten i 1890-årene. Vi skal nå vise noen eksempler fra denne prosessen.

Kartet fra 1880 fører oss inn i det som muligens kunne betegnes som utbyggingens første fase. Vi legger merke til hvor lite avvikende det ene bygningsomrisset er fra det andre, selv om man kan skjelne mellom separat utbygde

tomter og de som inngår i en samlet utbygging. Så å si ingen av gårdene har fløyer. Ikke mer enn omtrent halvparten av de bebygde dype tomtene har bakbygninger. Det som hyppigst forekommer er forbygning med trapperommet inne i bygningskroppen og hensiktsmessig plassert privetbygning (et pent uttrykk for et «utedo»).

Ett større felt ved Tøyengaten mellom Urtegaten og Heimdalsgaten utmerker seg ved at bygningene flukter også inn mot gårdsrommene. Står vi her overfor en slags samlet eller samordnet utbygging? Dette feltet besto tidligere, som man ser av Linthoes «1864»-kart, av to større tomtestykker: Tøyengaten 22 og 24 B.

Tøyengaten 22, hvor Johan Sebastian Welhaven i årene før hadde hatt sin (ubebygde) professørløkke, ble solgt allerede i 1868/69 til handelsfullmektig Jørgen Stolt for 38 sk pr. kvadrat-alen. Stolts dødsbo delte i 1874 tomten i tre og solgte disse for 162 sk (Urtegaten 46), 184 sk (Urtegaten 48) og 174 sk (Tøyengaten 22) pr. kvadrat-alen. Altså en fortjeneste på rundt 400 %.

Tøyengaten 24 B ble solgt under det store rushet i 1874 til snekkerne 0. Hansen og L. Rasmussen for 60 sk pr. kvadrat-alen. De delte straks stykket opp i fire tomter, Tøyengaten 24, 26 og 28 samt Heimdalsgaten 41, som ble solgt for det dobbelte, 120 sk pr. kvadrat-alen. Disse og flere lignende «kupp» ble omtalt i Morgenbladet 8. oktober 1874, men Ebbell unnskyldte seg overfor kollegiet med at tomtene lå ved opparbeidet gate «hvor der straks kan bygges og tildels allerede er begyndt at bygges».

Det viser seg at det bare var på det øvre tomtestykket, nr. «24 B», hvor en virkelig samlet utbygging fant sted av Tøyengaten 24 og 26. De to tomtene ble kjøpt separat av snekker Hans Johannesen og vognmann Johan Larsen. I juli 1874 anmeldte de hver sin tre-etasjes bygning mot gaten, begge med murmester Chr. Pedersen som entreprenør. Nr. 24 skulle dessuten få en bakbygning på tre etasjer, nr. 26 en bakbygning i bare én etasje.

Men ut på høsten ombestemte de seg samtidig. I oktober ble det mot gaten i stedet anmeldt to like fire-etasjes bygninger. Antagelig skyldtes ombestemmelsen bevisstheten om at den bygningsloven som ville bli vedtatt på nyåret, skulle gjøre det dyrere å bygge fire-etasjes hus (bl.a. ved påbudet om ildfaste trapper). Dermed ville det alminnelige leienivå for slike stige, også for de gårder som var oppført på en billigere måte like før. Nr. 24 fikk to år senere sin tre-etasjes bakbygning, anmeldt av E. Olsen. På nr. 26 ble det i 1875 anmeldt en tre-etasjes bakbygning, men den ble muligens ikke reist. (Den nåværende verkstedbakbygningen i fire etasjer ble oppført i 1898 etter tegning av arkitekt Heinrich Jürgensen.) Men mot gaten var de to gårdene altså like. Det ble imidlertid ikke gjort noe forsøk på å samordne dem om en symmetriakse. Grunnen til det er kanskje at Tøyengaten stiger såpass mye at gårdene nødvendigvis måtte avtrappes etter hverandre, slik at ordentlig symmetri ble uoppnåelig.

Arkitekturen virker ved første øyekast enkel og lite gjennomarbeidet, både når det gjelder fasade og plan. 2/3 av leilighetene hadde den ordning at to og to leiligheter var sammen om én entre. For å komme til den indre leiligheten, måtte man gjennom entreen til den ytre, til stor ulempe for dennes beboere. Ellers hadde mange av stuene egen inngang. Fra utleierens synspunkt var slike planer gode på grunn av sin fleksibilitet. Med en enkel ombygging kunne de tre leilighetene i hver etasje gjøres om til to, fire, eller til og med fem! Og for leietageren innebar den egne stueinngangen den «fordel» at stuen uten for stor géne kunne overlates til losjerende, mens man selv tok til takke med kjøkkenet og kammerset. (Samtidens tyske veiledende litteratur, der G. Assmanns «Grundrisse für städtische Wobngebäude», Berlin 1862, er det grunnleggende verk, understreker dette momentet, likeledes at fellesentréer ikke var til å unngå når stuene i småleiligheter, i større hus med bare én trapp, alle skulle legges mot gaten. Alternativet innen samme økonomiske ramme var ensidig belyste leiligheter.)

En frue i øverste etasje av Motzfeldts gate nr. 23, som hadde bodd i gården siden 1920-årene, forteller om en antagelig typisk tvist mellom familier som var sammen om én entré. Tvisten gjaldt ytterdøren til entréen. Den «innerste» familien ønsket å fjerne den - de oppfattet entréen som et offentlig rom, en del av oppgangen. Den «ytterste» familien derimot, ønsket å beholde døren. De oppfattet entréen som en del av sin leilighet, et privat rom som naboen innenfor dessverre hadde passasje gjennom.

I Tøyengate 28 var det to oppganger, en i porten og en fra gården. Leilighetene i portoppgangen mot Tøyengate 26 besto som ovenfor av to leiligheter innenfor hverandre. Vi (Alf, Hildur, Per og Tore) bodde selv i en slik «innerste leilighet» med entré, kjøkken, stue og et soverom. Utenfor hadde familien Olsen sin entré som vi måtte passere, med sin stue til venstre og kjøkken til høyre for denne. Senere overtok vi også denne ytre leiligheten, Olsens stue ble vårt «gutteværelse», mens deres kjøkken ble brukt som klesrum (Anm.: Tore Nygaard).

Glimt av forholdene i nybyggerstrøket.

Entreprenøren Søren Andersen ga i 1891 bud på hele tomterekken mellom Heimdalsgaten 29 og 41, med gjennombrudd for den senere Friis gate. På de 70 alen dype tomtene aktet han å bygge langs gatene og anlegge haver innenfor på sydsiden. Kollegiet kunne imidlertid ikke godta Andersens bud, bare kr 1 (30 sk) pr. kvadrat-alen. Andersen kom i stedet til å bygge i Heimdalsgaten ved hjørnet av Vahlsgate, der det på dette tidspunkt, etter Pudrett-lagerets bortflytting, vel var mulig å tjene penger på leiegårder. Her oppførte han i årene rett etterpå fire gårder med samme fasader og etter samme seksjonsprinsipp som i Motzfeldts gate, Heimdalsgaten 13, 15, og 17 og Vahls gate 8.

Andersens bud på stykket Heimdalsgaten 29-41 var til dels foranlediget av at østdelen av denne ble benyttet til fyllplass, til stor géne for de nyinnflyttede. La oss se litt nærmere på miljøet rundt de nye gårdene, ut fra det som fremgår av korrespondansen i Universitetsarkivet. Den gir selvfølgelig et ensidig negativt bilde - man skrev bare hvis man hadde noe å klage over. Man må forestille seg et stort jorde med gårder hist og her som sperret utsikten ned til Grønland, vestover til Lakkegaten, nordover til høydedragene ved Tøyen, og østover til Enerhaugen. Gatene var ennå grusede og sølete stier. Rundt mange av de usolgte eller ubebygde tomtene var det plankegjerder som hegnet om korttidsleiende gartnerier og materialopplag. Tomtesalget sto sørgelig stille i 1880-årene.

Først til den saken vi nettopp berørte. Det var nødvendig å få fylt opp grøften etter Tøyenbekken, for å skaffe

plane tomter og gateløp ved Heimdalsgaten. Særlig var det en bratt skrent ved vesthjørnet av Heimdalsgaten 38, der nr. 36 senere skulle bygges, kfr. kotene på 1880-kartet. Høsten 1879 kom den første klagen, fra eierne av Heimdalsgaten 38, 40 og 42. Det var viktig for dem å få åpnet Heimdalsgaten som offentlig gate, og til det trengtes det oppfylling. Men det hadde

«nu i længre Tid vært gjort paa en Maade som har været Gaardeierne til stor Gene og Plage: Nemlig ikke bare saadan at Vandet i de forbirindende Bækker stoppes og danner stinkende Uddunstninger; selve Fylden er nemlig ogsaa af den Beskaffenhed at den i høi Grad forpæster Luften ... Den Skade og det Tab de forannævnte Ulæmper forvolder os er ikke ringe, da næsten ingen Leieboer finder sig i længre Tid at bo i en Gade der i mange Tilfælde er saagodt som ufremkommelig, og i hvis Naboskab der findes en slig stinkende Gjødseldynge som i den nævnte Opfyldning ... Det er ogsaa mindre heldig at et saa heldigt Parti for Bebyggelse skal ligge saa vanskjøttet.»

Men lite ble tydeligvis gjort. 8½ år senere, i april 1888, kom det klage fra enda flere gårdeiere, blant andre Søren Andersen. Når det ble varmt, ville forholdene bli uutholdelige.

«Leieboerne er allerede nu skræmte af Lugten, og Følgen er, at vi have Bekvemmeligheder [leiligheter] staaende ledige, som vi ikke kan faae leiet bort. Det er Sagt af Leiere, at de ikke vil bo i Gaarder hvor Omgivelserne ser ud som Gjødselhauger, og hvem skal saa godtgjøre os det store Tab som vi Gaardeiere lider?»

Et annet problem var at politiet ikke hadde fast patrulje der. Politiet lovet å kikke innom på sine runder i Motzfeldtsgaten og Tøyengaten, og Universitetet lovet å utferdige forbud mot fyllopplag neste år.

Et bilde av forholdene lenger opp mot Tøyenhaven fremkommer i et brev fra betjent G. T. Bøe ved Grønlands Politistasjon i mai 1882. Han ville gjerne få utvidet det stykket han leide til dyrking ved Herslebs gate og innover på kjøbmann Paulsens tomt - der «Gråbeingårdene» senere skulle komme. Han ba også om lov til å fjerne de 2-3 gjenstående trærne av den 60 år gamle Tøyenalléen som gikk over parsellen hans:

«Smaae, uttørrede og raadne, som dem i Tøiengaden og Heimdalsgaden bruger til Tørkeplads af vadsket Tøi, til stor Gene for mig, da ... dem som tørke Klæder dersteds har med sig store Skarer af Barn som gjør alt til Legeplads rundt om og vide Vegne.»

Han hadde fått lov av kjøbmann Paulsen og ingeniør Gløersen å ta bort de trærne som sto igjen på deres tomter øverst i alleen

«for bedre at kunde holde Folket borte derfra med deres Tørke- og Legepladse, saa Alleen bliver aldeles uden Træer hvis jeg kunde faa tage bort de 2 à 3 nævnte.»

I mai 1890 klaget A. Wilhelmsen på Heibergløkken lenger nord i området over at gartner Andersen på sitt forpaktningstykke like ned for hans eiendom hadde påbegynt opplag av søppel og uren fyllmasse.

«Tøien Eiendom er et smukt Sted at bo paa, men den hensynsløse Fremgangsmaade af Forpakterne, og den Øldrik, Slagsmaal og Horerie som foregaar rundt omkring gjør at man fristes til at troe at Tøien var et Fristed for alt Pak - og ikke laa indenfor en civiliseret Byes Grendser.» (Dette var etter byutvidelsen av 1878, da grensen ble trukket i overkant av Kampen.)

Gartner Andersen erklærte at gjødselen skulle brukes på den parsell der den lå, men han klaget selv to år senere. Han krevet at det ble satt opp et gjerde mellom Kolerakirkegården [nå Lakkegaten og Tøyenhagen skoler] og Botanisk Have, der han hadde en del av sin forpaktningsløkke. Det var viktig

«da Løkken ikke bare gjøres til Alfarvei, men at den nu ogsaa efter den store Bebyggelse gjøres til Tumleplads for de nye Bygningers talrike Børneflokker som ikke bare nedtramper og ødelegger en stor Del af det jeg nøisom har dyrket der og skal leve af. Dertil kommer at den nedenfor liggende Tomt og Bakkerne som fører op til den Botaniske Haves Udhus bruger Byens Pøbel baade til Drik og anden Uterlighed, hvilket i betydelig Grad bliver forhindret naar Gjennomgangen bliver stengt. Det vilde ogsaa blive til Fordel for Universitetet som vilde slippe al Henleggelse af Fyld og Søppel som Folk ikke kan blive kvit andre Stæder.»

Eksempel fra industribyggingen i området.

Industrivirksomheten fikk sitt tyngdepunkt i områdets vestre del, mot Akerselven og Lakkegaten og det håndverksindustrielle miljø som der hadde århundrelang tradisjon. Lokaliseringen av Pudrettfabrikken bidro nok sterkt til å utvikle denne sonetendensen. På den annen side bidro Universitetets salgsklausuler etter 1874 kanskje til å holde industrialiseringstendenser noe i sjakk. Det skulle ikke anlegges garveri, slakteri, kjemisk fabrikk, gjødselfabrikk eller opplagssted for gjødsel på Tøyens tomter. Mekanisk verksted fikk bare anlegges med de innskrenkninger som ble å foreskrive av det akademiske Kollegium. Og fra 1894 ble det altså ikke solgt tomter til industri i kvartalene nærmest Botanisk Have. For øvrig er det i 1870- og 80-årene industrivirksomhetene kommer for fullt, i «vårt» område som ellers i byen. Det ser man på mengden av byggeanmeldelser som ble behandlet i bygningskommisjonen vedrørende dampmaskiner, esser og høye fabrikkpiper. Det dreier seg imidlertid først og fremst om mindre enkeltstående bedrifter som kanskje moderniserte fra tidligere mer håndverkspreget virksomhet. Store spesialiserte fabrikkbygninger kommer «plutselig» i 1890-årene - merkverdig mange i 1895, i bakgårdene i Grønland 26, Heimdalsgaten 34, Tøyengaten 26 og Urtegaten 43.

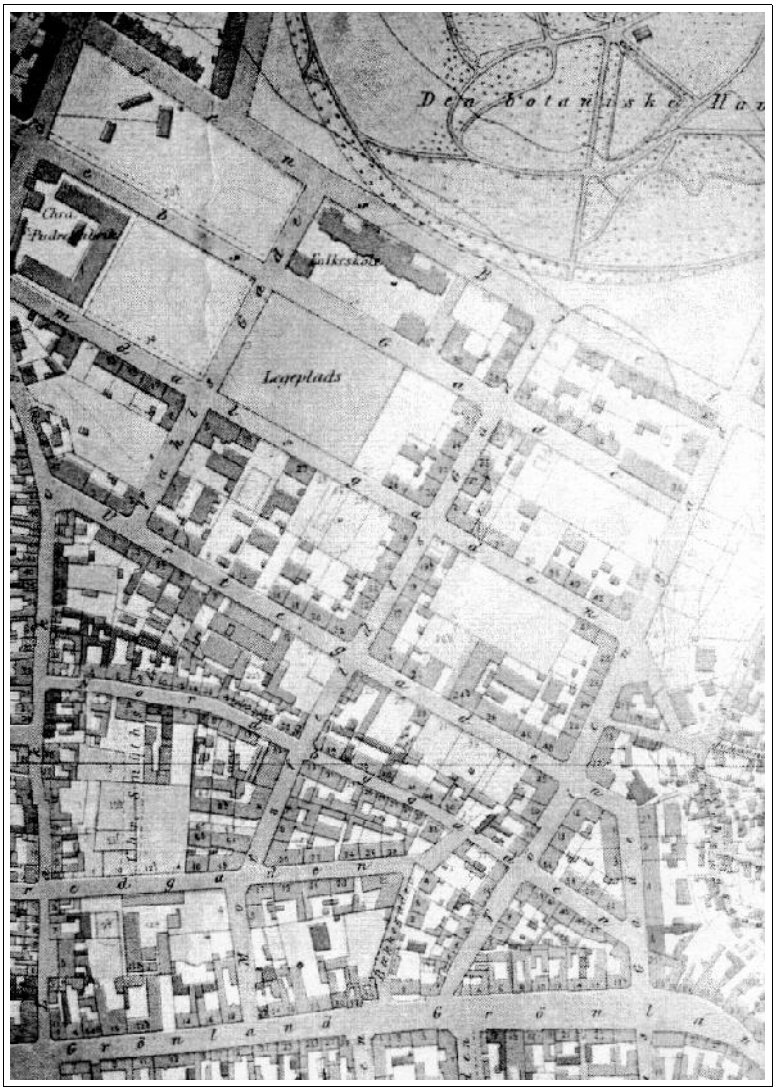

Grønland / Nedre Tøyen i 1896 før Guldlistfabrikkens brann i august. Det er avsatt plass til Friisgaten mellom Urtegaten og Heimdalsgaten som ble offentlig regulert til gate i 1897. Guldlistfabrikken lå vis á vis denne, på den avlange tomten Urtegaten 11. Mot «Den Botaniske Have» har vi fått en «Folkeskole» dvs. Hval skole (som i min oppvekst var realskole hvor jeg gikk i 3 år) og nedenfor en «Legeplads», den senere Hvals/Rudolf Nilsens plass. (Fra kart over Christiania i Riksarkivet.)

Urtegaten 11 ble i 1882 tilslått «Vulcans Jernstøberi og mekaniske Fabrik» ved auksjon etter tomtens første kjøpere som hadde planlagt og muligens bygget både snekkerverksted, boktrykkeri og bakeri der. Deretter overtok «Christiania Guldlistefabrik og Høvleri». Naboene i Nordbygaten hadde protestert mot høvleriet, antagelig av frykt for støyplage, men bygningskommisjonen hadde ingen anledning til å gripe inn så lenge anlegget ble oppført etter lovens bestemmelser, og noen generell «støyklausul» fantes ikke i Universitetets salgskontraktformularer. Bedriften utviklet etter hvert en blomstrende virksomhet med innlemmelse av nabotomtene. I 1889 ble det oppført en gullistfabrikk i fire etasjer som tilbygg til den eksisterende verkstedbygning inne på tomten. To år senere ble et fire etasjes høvleri anmeldt som tilbygg på den andre siden. Til slutt, i midten av 90-årene, kom det foran dette komplekset, lenger frem mot Urtegaten, en fire etasjes høvlerifabrikk.

Et brevhode fra 1893 viser muligens denne bygningen, men både anlegget og omgivelsene er fremstilt nokså virkelighetsfjernt, eller skal vi si fremtidsrettet. Byggemåten fremgår likevel klart. Det er primært en skjelettkonstruksjon som bærer bygningen, ikke ytterveggene. Faktisk var ikke bare de innvendige bæresøylene av jern, som vanlig i fabrikker siden 1840-årene. Også bjelker og dragere var av jern. Hele innermuren hvilte på én jernbjelke. Slike jernskjelettkonstruksjoner slo på denne tiden igjennom både i fabrikker og forretningsgårder i Christiania.

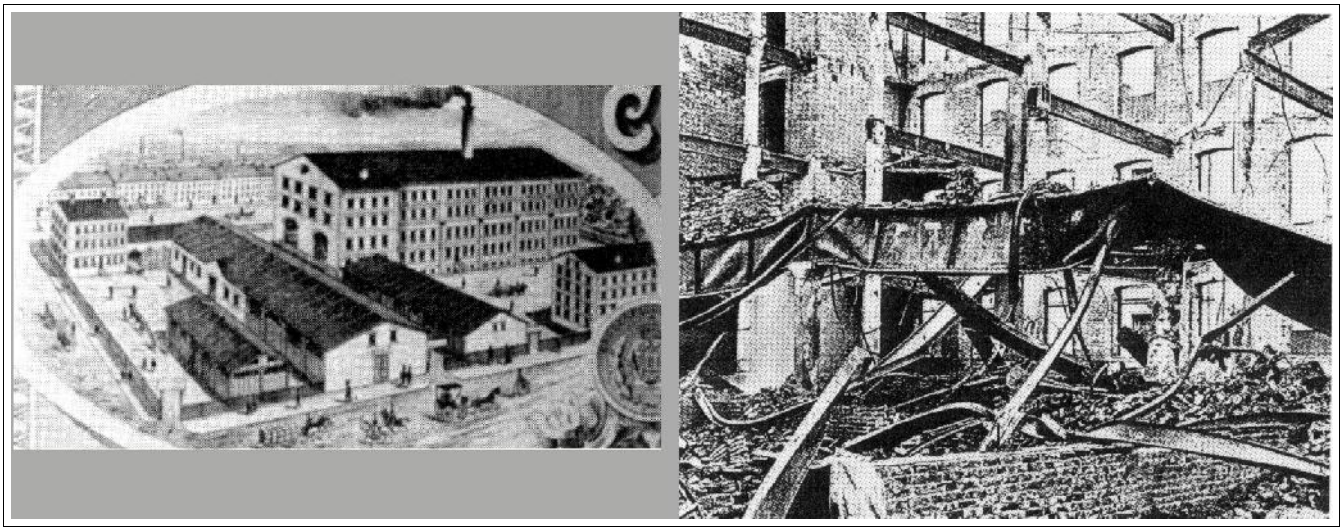

T.v.: Urtegaten 11 m.m.: «Christiania Guldlistefabrik og Høvleri», sett mot sydvest. Motzfeldts gate til venstre. Idealisert perspektivlitografi i brevhodet på brev til Universitetskollegiet i 1893. T.h.: Ruinene av «Guldlisten» etter brannen 8. august 1896. Etter foto i Teknisk Ugeblad 10. september 1896.

Konstruksjonen var imidlertid meget brannfarlig. Hver etasje besto i prinsippet av ett eller to store rom, og det var ingen brannsikre dekker som kunne hindre en brann i å spre seg oppover i etasjene. Bygningsloven hadde heller ikke hjemmel til å påby bestemte slags etasjeskiller, ikke engang stubbloftleire. Jern brenner riktignok ikke, men det utvider seg hvis det oppvarmes til glødepunktet, for så å trekke seg sammen og krølle seg som bendelbånd hvis det vannes. Slike bygninger ville derfor både kunne brenne opp og rase sammen på kort tid.

Og det var akkurat det som skjedde her. 8. august 1896 brøt det ut brann i den nye fabrikken. Ilden oppsto i høvleriet i første etasje, muligens ved at et lager gikk varmt. På grunn av sagstøvet på alle flater, og lagrene av tørre bord, ble brannen nærmest eksplosjonsartet. Det var anslagsvis 200 arbeidere i bygningen, og de fleste måtte flykte opp i øverste etasje, mens flammene slikket ut av vinduene nedenunder. I de tre øverste etasjene var det snekkerverksted. Brannvesenet kom til fra Grønland etter bare et par minutter, og de fleste ble reddet ved hjelp av seil og stiger. Men seks omkom, og mange ble hardt skadet. Den enorme varmeutviklingen, også fra trelastskurene, antente gårdene på den andre siden av Urtegaten. I løpet av en time brant Frelsesarmeens nye lokaler i nr. 16 med dampkjøkken og herberge og de 20 år gamle leiegårdene nr. 18, 20 og 22 fullstendig ned. Gullist- og høvlerianlegget på nr. 5, 7, 9, 11 og 13 gikk selvfølgelig med, likeledes noe av bebyggelsen på den andre siden av Motzfeldstgaten, og de tilstøtende bakgårdene i Nordbygaten.

Gullistfabrikken kom seg på bena igjen. Det ble oppført store nybygninger i 1897 og senere. Men disse må omkring 1920 ha blitt revet til fordel for den nåværende lagerbygningen. [20]

(Barn Proband, Far II:1, Mor II:2)

Gift 07.10.1875 i Eidsberg (ØF) med[21] neste ane.

Barn:

Karoline Nygaard. Syerske. Født 24.06.1873 på Sandem, Vandogg, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Døpt 27.07.1873 i Eidsberg (ØF).[22] Død 1953 i Oslo (OS). Begravet 07.04.1953 på Østre Gravlund, Oslo.[23]

[20] Truls Aslaksby: Grønland og Nedre Tøyens bebyggelseshistorie (1986).

[21] Kirkebok Edsberg nr. 11: «Ægteviede», folio 311, nr. 45.

[22] Kirkebok Edsberg nr. 11: «A. Døbte», folio 87, nr. 108.

[23] Minnesblad ved begravelsen.

Da Karoline ble døpt var følgende faddere: Christian Johansen Smerkerudplads, Andreas Olsen Skofterudplads, Johanne Johannesdatter og pigerne Sophie Carlsdatter distriktsfængslet og Hanna Caroline Frantzsdatter Wandaugplads. Foreldrene var ikke gift, så med kirkens syn på dette oppføres hun som «Uægte»! «Ungkarl» Ole Anton «Slutter ved distriktsfængslet» «oppgives til fader».

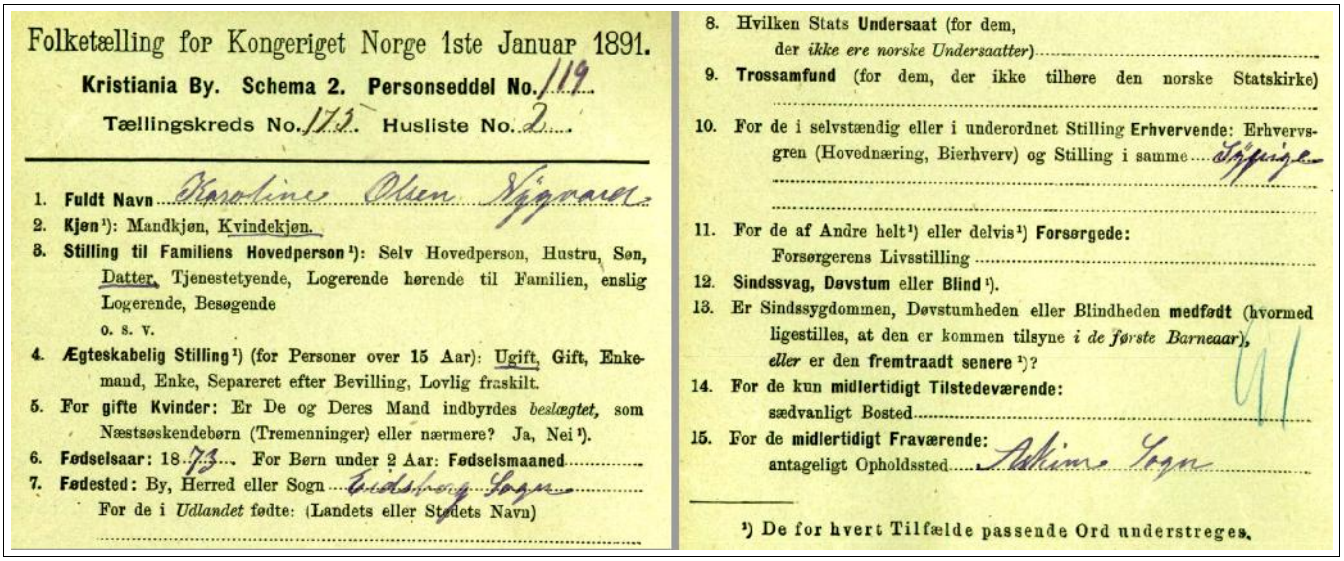

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Kristiania By. Schema 2. Personseddel No. 119

Tællingskreds No. 175 Husliste No. 2

1. **Fuldt Navn** Karoline Olsen Nygvard
2. **Kjøn**[1]: Mandkjøn, Kvindekjøn.
3. **Stilling til Familiens Hovedperson**[1]: Selv Hovedperson, Hustru, Søn, Datter, Tjenestetyende, Logerende hørende til Familien, enslig Logerende, Besøgende o. s. v.
4. **Ægteskabelig Stilling**[1] (for Personer over 15 Aar): Ugift, Gift, Enkemand, Enke, Separeret efter Bevilling, Lovlig fraskilt.
5. **For gifte Kvinder:** Er De og Deres Mand indbyrdes *beslægtet*, som Næstsøskendebørn (Tremenninger) eller nærmere? Ja, Nei[1]).
6. **Fødselsaar:** 1873 For Børn under 2 Aar: **Fødselsmaaned**
7. **Fødested:** By, Herred eller Sogn Eidsvog Sogn
   For de i *Udlandet* fødte: (Landets eller Stedets Navn)
8. Hvilken Stats **Undersaat** (for dem, der *ikke ere norske Undersaatter*)
9. **Trossamfund** (for dem, der ikke tilhøre den norske Statskirke)
10. For de i selvstændig eller i underordnet Stilling **Erhvervende:** Erhvervsgren (Hovednæring, Bierhverv) og Stilling i samme Sypige
11. For de af Andre helt[1]) eller delvis[1]) **Forsørgede:** Forsørgerens Livsstilling
12. **Sindssvag, Døvstum** eller **Blind**[1]).
13. Er Sindssygdommen, Døvstumheden eller Blindheden **medfødt** (hvormed ligestilles, at den er kommen tilsyne *i de første Barneaar*), *eller* er den **fremtraadt senere**[1])?
14. For de kun **midlertidigt Tilstedeværende:** sædvanligt Bosted
15. For de **midlertidigt Fraværende:** antageligt Opholdssted Askim Sogn

[1]) De for hvert Tilfælde passende Ord understreges.

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891. Christiania By - Grønland menighet, Tellingskrets 175 Tøien Gade 26-44. Husliste 2. Skjema 2. Personseddel 119.

Ved folketellingen i 1891 var Karoline sypike og oppholdt seg midlertidig i Askim. Hun bodde ofte i andres hjem hvor hun utførte syarbeider.

Ved folketellingen i 1900 var Karoline «kjolesyerske i husene». Samme «Erhverv» angis ved folketellingen i 1905.

En kommunal folketelling i Kristiania 01.12.1923 viser at Karoline da bodde i leilighet nr. 7 sammen med sin mor som ble enke i 1911. Som sysselsetning oppgis at hun «syr i husene».

Dette var trolig leiligheten innenfor leiligheten til Fredrik og Kathrine, den samme leiligheten som Karoline hadde i senere år.

24

Fra Karolines album: På Nygaard i 1924. Bak: Karoline, Kathrine, Anne Oline, Anna (døde samme år), Anne Lovise, Solveig og Ingerid. Foran: Andrea og Helga.

Som liten var jeg ofte hos tante Karoline når hun var hjeme. Hun fortalte eventyr og vi løste gåter.

Julaften ble feiret to ganger, først hos tante Karoline, så hos bestemor og bestefar. Til den første feiringen, med blodpudding - tilbrakt på tantes gasskomfyr - og presenter, kom også bestefars og tante Karolines øvrige søsken med respektive, barn og barnebarn, så vi var ganske mange i hennes lille leilighet.

Jeg tror nok jeg trygt kan fastslå at hun overtok rollen som familiens samlende punkt etter at hennes mor - av alle kalt «Bestemor Nygaard» - døde i 1936 etter å ha sittet som enke siden 1911.

Hun døde i 1953 etter et fall i trappen hvor hun brakk lårhalsen.[25]

Martin Nygaard. Født 14.03.1876 på Sandem, Vandogg, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Døpt 02.04.1876 i Eidsberg (ØF).[26] Død 1940 i Oslo (OS).

Da Martin ble døpt var følgende faddere: Barnets moder, gmd. Frantz Olsen Wandaugplads, skredder Andreas Olsen Wandaugplads, hustru Johanne Johannesdatter og pige Hanna Caroline Frantzdatter. Ole Anton er slutter ved distriktsfengslet.

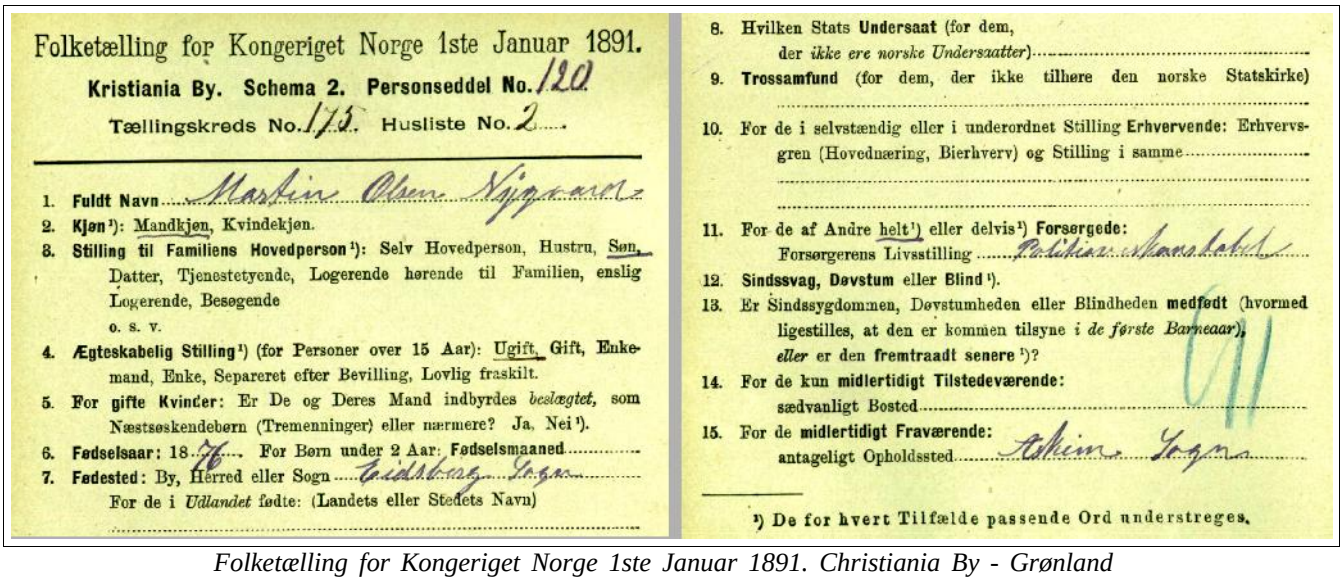

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.
Kristiania By. Schema 2. Personseddel No. 120
Tællingskreds No. 175. Husliste No. 2

1. Fuldt Navn Martin Olsen Nygaard
2. Kjøn[1]): Mandkjøn, Kvindekjøn.
3. Stilling til Familiens Hovedperson[1]): Selv Hovedperson, Hustru, Søn, Datter, Tjenestetyende, Logerende hørende til Familien, enslig Logerende, Besøgende o. s. v.
4. Ægteskabelig Stilling[1]) (for Personer over 15 Aar): Ugift, Gift, Enkemand, Enke, Separeret efter Bevilling, Lovlig fraskilt.
5. For gifte Kvinder: Er De og Deres Mand indbyrdes *beslægtet*, som Næstsøskendebørn (Tremenninger) eller nærmere? Ja, Nei[1]).
6. Fødselsaar: 1876. For Børn under 2 Aar: Fødselsmaaned
7. Fødested: By, Herred eller Sogn Eidsberg Sogn
For de i *Udlandet* fødte: (Landets eller Stedets Navn)
8. Hvilken Stats Undersaat (for dem, der *ikke ere norske Undersaatter*)
9. Trossamfund (for dem, der ikke tilhøre den norske Statskirke)
10. For de i selvstændig eller i underordnet Stilling Erhvervende: Erhvervsgren (Hovednæring, Bierhverv) og Stilling i samme
11. For de af Andre helt[1]) eller delvis[1]) Forsørgede: Forsørgerens Livsstilling Politiar Manstabel
12. Sindssvag, Døvstum eller Blind[1]).
13. Er Sindssygdommen, Døvstumheden eller Blindheden medfødt (hvormed ligestilles, at den er kommen tilsyne *i de første Barneaar*), *eller* er den fremtraadt senere[1])?
14. For de kun midlertidigt Tilstedeværende: sædvanligt Bosted
15. For de midlertidigt Fraværende: antageligt Opholdssted Askim Sogn

[1]) De for hvert Tilfælde passende Ord understreges.

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891. Christiania By - Grønland menighet, Tellingskrets 175 Tøien Gade 26-44. Husliste 2. Skjema 2. Personseddel 120.

Martin oppholt seg ved folketellingen i 1891 i Askim.

Ved folketellingen i 1900 finner vi Martin med familie bosatt i Urtegaden 43, Christiania. Eiendommen

[25] Folketellingene for Kristiania i 1885, 1891, 1900, 1905 og 1923.

[26] Kirkebok Edsberg nr. 11: «A. Døbte», folio 123, nr. 48.

besto av et «Vaaningshus» med «Fabriksbygning og stald»:
Martin Nygaard - Født 1876 i Eidsberg - Gift husfar - «Kjørekarl h/Smed Lundberg».
Anna Marie Nygaard - Født 1868 i Christiansand S - Gift husmor.
Regine Gulovna Nygaard - Født 1890 i Christiansand S - Ugift datter.
Gunnar Nygaard - Født 1897 i Christiania - Ugift Sønn.

Da Martin var forlover for sin bror Fredrik i 1902 bodde han i Urtegaden 1.

Jeg har ikke funnet familien i folketellingen fra 1910!

En kommunal folketelling i Kristiania 01.12.1923 viser at Martin var politikonstabel og at han bodde med sin familie i leilighet nr. 2 i Toftes gate 35, Paulus menighet.

Søkeresultat fra kommunal folketelling i Kristiania 1.12.1923

Navn	Født	Fødested	Kj	Famst	Sivst	Erverv	Arb.giv	Bosted	Leil.	Menighet	Fil
Martin Nygaard	14.03.1876	Eidsberg	m		g	Politikonstabel		Toftes gate 35	02	Paulus	Bunke431k
Anna Marie Nygaard	05.12.1867	Kristiansand	k		g	Husmor		Toftes gate 35	02	Paulus	Bunke431k
Gunnar Nygaard	24.12.1897	Kristiania	m		ug	Sekretær	Telegrafstyret	Toftes gate 35	02	Paulus	Bunke431k

Utdrag fra en kommunal folketelling i Kristiania 01.12.1923.

Ifølge Oslo Adressebok var han i 1937 også politikonstabel og bodde fortstt i Toftesgate 35.

Martin var politikonstabel ved Rådhusgatens politistasjon. Han døde tidlig i 1940. Knut, hans barnebarn, husker at han en gang like etter krigsutbruddet i april sa til sin mor at «Bestefar var heldig han, som ikke opplevde dette her!»[27]

Anna Nygaard. Født 13.06.1878 i Kristiania (OS). Døpt 30.06.1878 i Grønland, Kristiania (OS).[28] Død 24.01.1881 i Kristiania (OS). Begravet 01.02.1881 i Grønland, Kristiania (OS).[29]

Da Anna ble døpt var følgende faddere: H. Fr... Hansen, P. Hanne C. Frantsdatter og skom. Carl Hansen.

Anna Marie døde i 1881 av hjernehinnebetennelse, 2½ år gammel:
«Opgiven Dødsaarsag:
Meningitis».

Fredrik Nygaard. Født 25.10.1880 i Kristiania (OS). Døpt 07.11.1880 i Grønland, Kristiania (OS).[30] Død 19.01.1960 i Oslo (OS). Begravet 27.01.1960 på Østre Gravlund, Oslo.[31] (Se Proband).

Anna Marie Nygaard. Født 15.10.1882 i Kristiania (OS). Døpt 29.10.1882 i Grønland, Kristiania (OS).[32] Død 12.03.1884 i Kristiania (OS). Begravet 18.03.1884 i Grønland, Kristiania (OS).[33]

Da Anna Marie ble døpt var følgende faddere: Politibetjent Heyerdahl, Skomager Ove Frantzen, Marie Johanne Heyerdahl og Pige Hanna Frantzen.

Anna Marie døde i 1884 av hjernehinnebetennelse, knapt 1½ år gammel:
«Opgiven Dødsaarsag:
Menningitis».

Olaf Olsen Nygaard. Konduktør / Vognfører. Født 03.10.1885 i Kristiania (OS). Døpt 11.10.1885 i Grønland, Kristiania (OS).[34] Død 02.09.1958 i Oslo (OS). Begravet 08.09.1958 i Oslo.[35]

Da Olaf ble døpt var følgende faddere: Politibetj. Ole A. Høiendal, Conductør Hans Kjus, Kone Johanne Hoiendal og Pige Hanne Caroline Frandsdatter. Faren er «Politiconst».

Olaf ble konfirmert 01.10.1899 i Grønland kirke. Presten ga ham karakteren «Udmerket godt». Det oppgis at han ble vaksinered mot kopper 21.06.1889. Hans far er nå blitt «Overpolitikonstabel».

---

27 Folketellingen for Kristiania i 1885,1891, 1900 pg 1923.

28 Kirkebok Grønland menighet nr. 7: «A. Levende Fødte», folio 17, nr. 131.

29 Kirkebok Grønland menighet nr. 8: «E. Døde», folio 210, nr. 16.

30 Kirkebok Grønland nr. 7: «A. Levende Fødte», folio 85, nr. 269. Dåpsattest.

31 Minnesblad ved begravelsen.

32 Kirkebok Grønland menighet nr. 7: «A. Levende Fødte», folio 138, nr. 214.

33 Kirkebok Grønland menighet nr. 8: «E. Døde», folio 250, nr. 30.

34 Kirkebok Grønland menighet nr. 7: «A. Levende fødte», folio 301, nr. 218.

35 Minnesblad ved begravelsen.

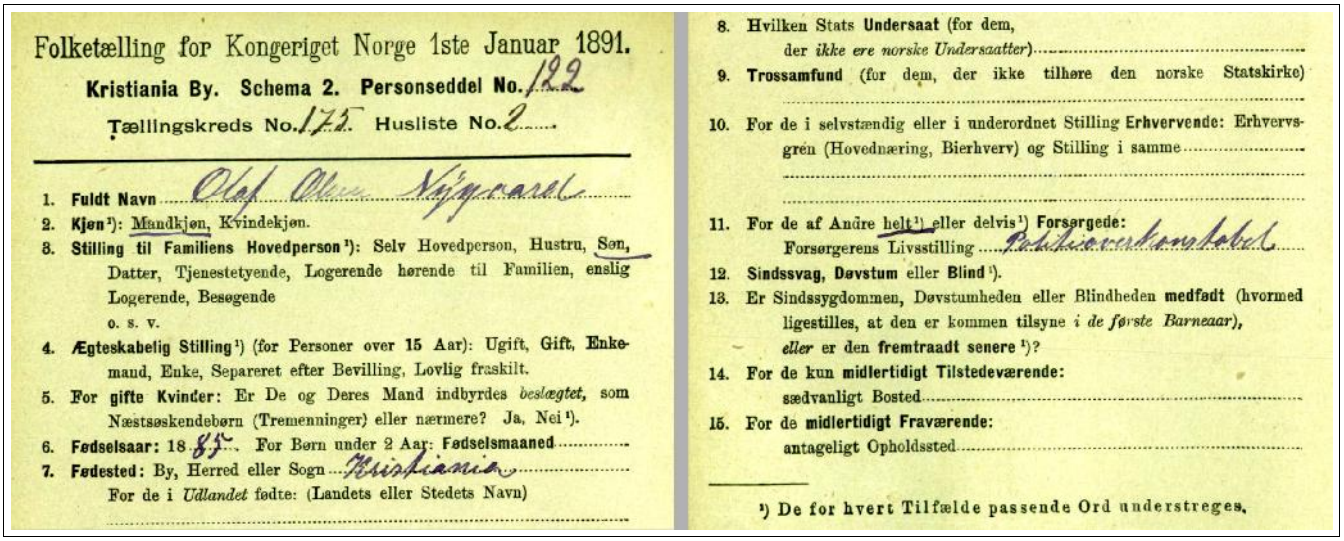

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.
Kristiania By. Schema 2. Personseddel No. 122
Tællingskreds No. 175. Husliste No. 2

1. Fuldt Navn Olaf Olsen Nygaard
2. Kjøn[1]): Mandkjøn, Kvindekjøn.
3. Stilling til Familiens Hovedperson[1]): Selv Hovedperson, Hustru, Søn, Datter, Tjenestetyende, Logerende hørende til Familien, enslig Logerende, Besøgende o. s. v.
4. Ægteskabelig Stilling[1]) (for Personer over 15 Aar): Ugift, Gift, Enkemand, Enke, Separeret efter Bevilling, Lovlig fraskilt.
5. For gifte Kvinder: Er De og Deres Mand indbyrdes *beslægtet*, som Næstsøskendebørn (Tremenninger) eller nærmere? Ja, Nei[1]).
6. Fødselsaar: 1885. For Børn under 2 Aar: Fødselsmaaned
7. Fødested: By, Herred eller Sogn Kristiania
For de i *Udlandet* fødte: (Landets eller Stedets Navn)
8. Hvilken Stats Undersaat (for dem, der *ikke ere norske Undersaatter*)
9. Trossamfund (for dem, der ikke tilhøre den norske Statskirke)
10. For de i selvstændig eller i underordnet Stilling Erhvervende: Erhvervsgren (Hovednæring, Bierhverv) og Stilling i samme
11. For de af Andre helt[1]) eller delvis[1]) Forsørgede: Forsørgerens Livsstilling Politioverkonstabel
12. Sindssvag, Døvstum eller Blind[1]).
13. Er Sindssygdommen, Døvstumheden eller Blindheden medfødt (hvormed ligestilles, at den er kommen tilsyne *i de første Barneaar*), *eller* er den fremtraadt senere[1])?
14. For de kun midlertidigt Tilstedeværende: sædvanligt Bosted
15. For de midlertidigt Fraværende: antageligt Opholdssted

[1]) De for hvert Tilfælde passende Ord understreges.

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891. Christiania By - Grønland menighet, Tellingskrets 175 Tøien Gade 26-44. Husliste 2. Skjema 2. Personseddel 122.

Ved folketellingen i 1900 var Olaf «visergut». Ved folketellingen i 1905 oppgis hans «Erhverv» til «Postkassetømmer (reserve)». Han bor fortsatt hjemme hos sine foreldre.

Han giftet seg med Indiane omkring 1905,

Da deres eldste datter ble døpt i Grønland kirke 12.06.1906 (Ministerialbok Grønland nr. 14, 1900-11, side 291) bodde familien i Motzfelts gate 12. Olaf var da postbud.

«Bestemor Nygaard», Olaf og Indiane.

Utskrift fra folketellingen i 1910 for Kristiania Kjøpstad:

Folketelling 1910 for Kristiania kjøpstad

Olaf Nygaard

Husstandsmedlemmer

P.nr.	H.nr.	Navn	Fødselsdato	Fødested	Familiestilling	Sivilstand	Yrke	Bostatus
001	01	Olaf Nygaard	03.10.1885	Kristiania	hf	g	Postbud	b
002	01	Elise Indiane Nygaard	21.11.1884??	Nøterø	hm	g		b
003	01	Ingrid Nygaard	12.06.1906	Kristiania	d %barn%			b
004	01	Kaare Brynjulf Nygaard	14.02.1908	Kristiania	s			b
005	01	Aslaug Margareth Nygaard	22.10.1909	Kristiania	d			b

Leilighet

L.nr.	Beliggenhet	Etasje	Husleie	Tilstedeværende personer	Hjemmehørende personer
23	Forhus	II	240 Kr. pr. aar	5-2-3	5-2-3

Bosted (hus/gård/tomt)

B.nr.	Navn	Bydel	Gårdens nr.	Hustype	Antall personlister	Tilstedeværende personer	Hjemmehørende personer
0027	Sørligate 40			Waarigshus med delvis butik	55	255	268

Fra folketetellingen pr. 1.12.1910 - Sørligate 40, Christiania.

Husstandsmedlemmer:
Olaf Nygaard - Født 03.10.1885 i Kristiania - Gift husfar - Postbud.
Elise Indiane Nygaard - Født 21.11.1884 på Nøterø - Gift husmor.
Ingrid Nygaard - Født 06.12.1906 i Kristiania - Datter.
Kaare Brynjulf Nygaard - Født 14.02.1908 i Kristiania - Sønn.
Aslaug Margareth Nygaard . Født 22.10.1909 i Kristiania - Datter.
Leilighet:
Forhus - II etasje - Husleie 240 Kr. pr. aar.
Bosted (bygård/hus/tomt):
Sørligate 40 - Waanigshus med delvis butik -
55 personlister - 255 tilstedeværende og 268 hjemmehørende personer.

En kommunal folketelling i Kristiania 01.12.1923 viser at Olaf bodde med sin familie i leilighet nr. 1 i General Birchs gate 7, Gamle Aker menighet. Han var ansatt ved Kristiania elektriske sporveier som vognfører.

Søkeresultat fra kommunal folketelling i Kristiania 1.12.1923

Navn	Født	Fødested	Kj	Famst	Sivst	Erverv	Arb.giv	Bosted	Leil.	Menighet	Fil
Olaf Nygaard	03.10.1885	Kristiania	m		g	Vognfører	Kr. elektr sporvei	General Birchs gate 7	01	Gamle Aker	Bunke108k
Elise Indiane Nygaard	21.11.1884	Nøterø	k	Hustru	g			General Birchs gate 7	01	Gamle Aker	Bunke108k
Ingrid Nygaard	12.06.1906	Kristiania	k	Barn	ug			General Birchs gate 7	01	Gamle Aker	Bunke108k
Kaare Brynjulf Nygaard	14.02.1908	Kristiania	m	Barn	ug			General Birchs gate 7	01	Gamle Aker	Bunke108k
Aslaug Margarethe Nygaard	22.10.1909	Kristiania	k	Barn	ug			General Birchs gate 7	01	Gamle Aker	Bunke108k
Marit Louise Helene Nygaard	18.04.1912	Kristiania	k	Barn	ug			General Birchs gate 7	01	Gamle Aker	Bunke108k

Utdrag fra en kommunal folketelling i Kristiania 01.12.1923.

Ifølge Kristiania Adressebok bodde han i Thygesons gate 1 i 1934. Han var fortsatt vognfører ved Sporveiien.

Olaf med barn og svigerbarn: Ingrid og Jørund, Aslaug og Eugen, Kaare og Hjørdis, Marit og Asbjørn.

Olaf som forsanger på Nygaard sommeren 1955.

Olaf var en kjent og kjær medarbeider i Oslo Sporveier. Han gikk under navnet «Tjukken» og var meget aktiv i Oslo Sporveiskor hvor han ble utnevnt til æresmedlem. Han var også æresmedlem i sporvognskorene i Stockholm, København og Helsingfors.

†

Vår underlig kjære far svigerfar bestefar brør og svoger

fhv. vognfører

Olaf Nygaard

døde plutselig idag

Oslo 2. september 1958

Ingrid og Jørund

Kaare og Hjørdis

Aslaug og Eugen

Marit og Asbjørn

Barnebarn, brødre og svigerinner

Bisettes i Det nye krematorium

mandag 8. ds. kl. 13.20.

Dødsannonse i Aftenposten - Lørdag morgen, 6. september 1958.

Olaf døde plutselig 02.09.1958 og ble bisatt fra «Det nye Krematorium» 8. september. [36]

Alf Nygaard. Født 15.02.1888 i Kristiania (OS). Døpt 18.03.1888 i Grønland, Kristiania (OS).[37] Død

[36] Folketellingene for Kristiania i 1891 og 1910.

01.05.1888 i Kristiania (OS). Begravet 08.05.1888 i Grønland, Kristiania (OS).[38]

Da Alf ble døpt var følgende faddere: Skrædder Martin Christensen Nygaard, Kone Johanne Heimdal og Pige Caroline Nygaard.

Alf døde av bronkitt kun 2½ måned gammel:
«Opgiven Dødsaarsag:
Bronchacie».

Kristian Nygaard. Møbelsnekkermester. Født 13.03.1890 i Kristiania (OS). Døpt 27.04.1890 i Grønland, Kristiania (OS).[39] Død 01.04.1976 i Oslo (OS). Begravet 07.04.1976 på Østre Gravlund, Oslo.[40]

Da Christian ble døpt var følgende faddere: «Confermeret Gut» Mart. Nygaard, «Smeddreng» Abel Olsen og «Pige» Caroline Nygaard. Hans far, Ole Anton, er «Politimand»

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Kristiania By. Schema 2. Personseddel No. 123

Tællingskreds No. 175 Husliste No. 2

1. Fuldt Navn: Kristian Olsen Nygaard
2. Kjøn [1]): Mandkjøn, Kvindekjøn.
3. Stilling til Familiens Hovedperson [1]): Selv Hovedperson, Hustru, Søn, Datter, Tjenestetyende, Logerende hørende til Familien, enslig Logerende, Besøgende o. s. v.
4. Ægteskabelig Stilling [1]) (for Personer over 15 Aar): Ugift, Gift, Enkemand, Enke, Separeret efter Bevilling, Lovlig fraskilt.
5. For gifte Kvinder: Er De og Deres Mand indbyrdes *beslægtet*, som Næstsøskendebørn (Tremenninger) eller nærmere? Ja, Nei [1]).
6. Fødselsaar: 18 90 For Børn under 2 Aar: Fødselsmaaned: Marts
7. Fødested: By, Herred eller Sogn: Kristiania
   For de i *Udlandet* fødte: (Landets eller Stedets Navn)
8. Hvilken Stats **Undersaat** (for dem, der *ikke ere norske Undersaatter*)
9. **Trossamfund** (for dem, der ikke tilhøre den norske Statskirke)
10. For de i selvstændig eller i underordnet Stilling **Erhvervende**: Erhvervsgren (Hovednæring, Bierhverv) og Stilling i samme
11. For de af Andre helt [1]) eller delvis [1]) **Forsørgede**: Forsørgerens Livsstilling: Politimand
12. **Sindssvag, Døvstum** eller **Blind** [1]).
13. Er Sindssygdommen, Døvstumheden eller Blindheden **medfødt** (hvormed ligestilles, at den er kommen tilsyne *i de første Barneaar*), *eller* er den **fremtraadt senere** [1])?
14. For de kun **midlertidigt Tilstedeværende**: sædvanligt Bested
15. For de **midlertidigt Fraværende**: antageligt Opholdssted

[1]) De for hvert Tilfælde passende Ord understreges.

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891. Christiania By - Grønland menighet, Tellingskrets 175 Tøien Gade 26-44. Husliste 2. Skjema 2. Personseddel 122.

Ved folketellingen i 1900 var Kristian «visergut». Samme «Erhverv» oppgis ved folketellingen i 1905. Han bor fortsatt hjemme hos sine foreldre.

Kristian ble konfirmert 02.10.1904 i Grønland kirke. Presten ga ham karakteren «Rosværdig». Det oppgis at han ble vaksinered mot kopper 28.08.1891.

Kristian fotografert i 1959 sammen med sin datter Ingerid og hennes familie. Fra venstre Marit, Kristian, Ingerid (stående), Else, Unni og Erling.

I 1915 fikk Kristian datteren Ingerid Aud. Moren var Thora Sylvia Jansson fra Lennartsfors i Värmland

37 Kirkebok Grønland menighet nr. 9: «A. Levende Fødte», folio 1, nr. 37.

38 Kirkebok Grønland menighet nr. 8: «E. Døde», folio 328, nr. 76.

39 Kirkebok Grønland menighet nr. 9: «A. Levende Fødte», folio 162, nr. 99.

40 Minnesblad ved begravelsen.

nær grensen mot i Norge. Hun var bare 17 år da hun ble gravid og reiste hjem til sine foreldre hvor Ingrid Aud ble født. Hennes mor hadde imidlertid selv 10 barn, så Thora reiste tilbake til Oslo for å få seg arbeide.

Kristian utdannet seg ved Kunst- og Håndverksskolen i Kristiania. Han var møbelsnekkermester og ble også utnyttet ved takseringer.

Han finnes ikke i Kristiania Adressebok i 1921 og 1922. Det er mulig at han da oppholder seg i Tyskland eller Paris for studier.

En kommunal folketelling i Kristiania 01.12.1923 viser at Kristian nå bodde med sin familie i leilighet nr. 2 i Brinkens gate 57, Kampen menighet. Han var ansatt hos firma Ole M. Rud A/S som møbeltegner.

Søkeresultat fra kommunal folketelling i Kristiania 1.12.1923

Navn	Født	Fødested	Kj	Famst	Sivst	Erverv	Arb.giv	Bosted	Leil.	Menighet	Fil
Kristian Nygaard	13.03.1890	Kristiania	m		g	Møbeltegner	Ole M. Rud a/s	Brinkens gate 57	2	Kampen	Bunke033k
Solveig Ingeborg Nygaard	27.04.1902	Tistedalen	k		g	Husmor		Brinkens gate 57	2	Kampen	Bunke033k
Sverre Storm Nygaard	17.10.1921	Kristiania	m	Barn				Brinkens gate 57	2	Kampen	Bunke033k

Utdrag fra en kommunal folketelling i Kristiania 01.12.1923.

01.12.1924 er Kristian fortsatt møbeltegner hos Ole N. Ruud, bosatt på samme sted, i «1ste etage til høire» sammen med sin hustru og Sverre som er 3 år gammel. Leiligheten består av «1 alm. beboelsesrom» og kjøkken. Leiligheten har elektrisk lys, husleien er 40 kroner pr. måned.

I 1930 er han bestyrer i «Møbelsnekkernes A/S». Han bor nå i Dynekilsgate 4 hvor han har bodd siden han flyttet hit fra Brinkensgate 28.12.1924. 01.12.1931 oppføres han som enkemann. I husholdet har han sønnen Sverre Storm og hushjelpen Guvor Laurette Andersen, født 27.02.1898 i Porsgrunn. Han bor på samme sted i 1936. I 1937 har han flyttet til Westye Egebergsgate 2 C hvor han bor så lenge han lever. Han er nå disponent.[41]

41 Folketellingen for Kristiania i 1891, 1900, 1905 og 1923. Kirkebok Grønland menighet nr. 15: «C. Konfirmerede», folio 143, nr. 20. Kristiania, senere Oslo Adressebok. «Folketælling i Kristiania den 1. december 1924» og motsvarende tellinger i 1929, 1931, 1936 og 1937.

Else oppgis som hans hustru i adresseboken for 1945, i 1946 og 1947 oppgis kun Kristian. Dette betyr ikke så mye. Adressebøkene oppgir tydeligvis kun voksne yrkesaktive personer. Sønnen Sverre ble oppført på samme adresse i 1944.

I:2 m

Anne Lovise Frantsdatter Sandem. Født 26.12.1850 på Sandem, Vandogg, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Døpt 12.01.1851 i Eidsberg (ØF).[42] Flyttet omkring 1876 fra Sandem, Vandogg, Folkenborg, Eidsberg (ØF) til Tøyengt. 28, Grønland, Kristiania (OS). Død 17.12.1936 i Oslo (OS).[43] Begravet 21.12.1936 i Oslo.[44]

Anne Lovise. Bildet til venstre er antagelig fra omkring 1860!

Da Anne Lovise ble døpt var følgende faddere: Kone Berte Maria Hansdatter og Pige Annette Hansdatter, Vandog, pige Johanne Mathisdatter Langebrekke plads, gbr. Johan Peter Kjøstelsen og Anders Pedersen Vandog.

Berte Maria og Annette var døtre til Hans Larsen (1777-1851) som var selveier på Østre Vandogg. Johan Peter var gift med Berte Maria og overtok det vestre bruket. Annes mor, Anne Marie, bodde på Langbrekke plads sammen med sin mor da hun ble konfirmert. Johannes foreldre Mathis Christensen og Anne Iversdatter bodde også på denne plassen.

Anne Lovise ble konfirmert 01.10.1865. Presten ga henne karakteren «Temmelig god». Det ble fremlagt attest om

42 Kirkebok Eidsberg nr. 9: «Døbte», folio 42, nr. 3.

43 Dødsannonse i Aftenposten, 19. desember 1936.

44 Minnesblad ved begravelsen.

at hun ble vaksinert mot kopper 19.10.1852.

Det oppgis at hun bodde på en «Wandogplads» da hun ble konfirmert. Folketellingen 31.12.1865 viser at familien da bodde på Sandem. Anne Lovise bodde imidlertid ikke selv på Sandem. Antagelig tjente hun på en gård i bygden, slik hennes eldre søster Johanne gjorde. Foreløping er denne gården ikke funnet.

Bildet til venstre er av (fra venstre) Martin, Olaf, Karoline og Fredrik og må være fra omkring 1887. Bildet til høyre av Kristian, født 13. mars 1890.

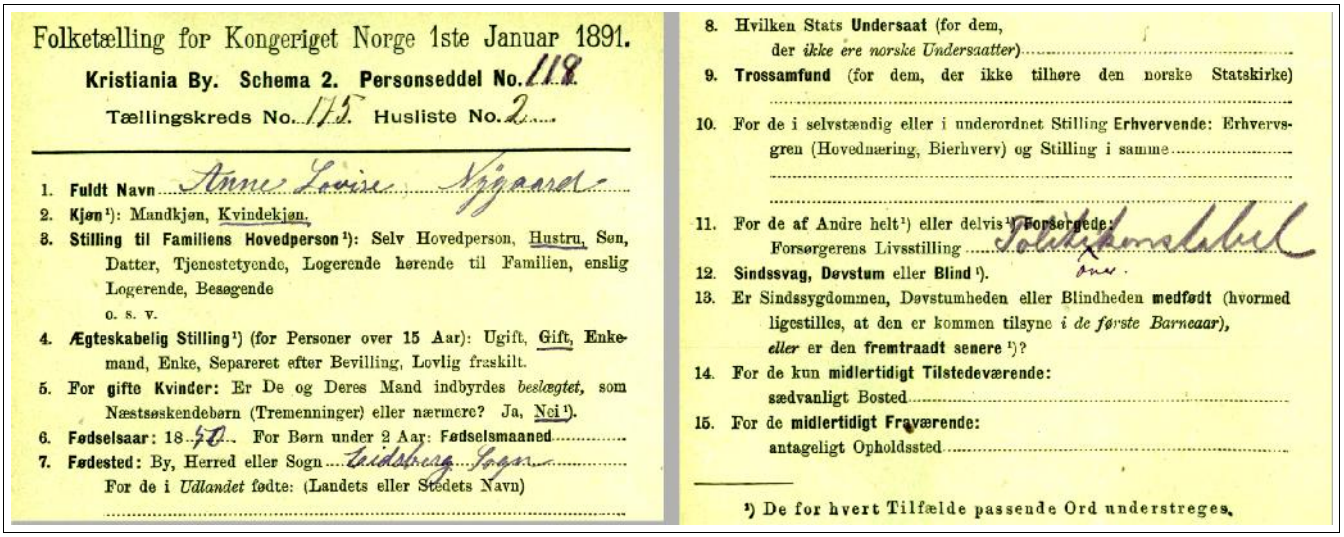

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Kristiania By. Schema 2. Personseddel No. 118

Tællingskreds No. 175 Husliste No. 2

1. **Fuldt Navn** Anne Lovise Nygaard
2. **Kjøn** [1]): Mandkjøn, Kvindekjøn.
3. **Stilling til Familiens Hovedperson** [1]): Selv Hovedperson, Hustru, Søn, Datter, Tjenestetyende, Logerende hørende til Familien, enslig Logerende, Besøgende o. s. v.
4. **Ægteskabelig Stilling** [1]) (for Personer over 15 Aar): Ugift, Gift, Enkemand, Enke, Separeret efter Bevilling, Lovlig fraskilt.
5. For **gifte Kvinder:** Er De og Deres Mand indbyrdes *beslægtet,* som Næstsøskendebørn (Tremenninger) eller nærmere? Ja, Nei [1]).
6. **Fødselsaar:** 18 70 For Børn under 2 Aar: **Fødselsmaaned**
7. **Fødested:** By, Herred eller Sogn Eidsberg Sogn
   For de i *Udlandet* fødte: (Landets eller Stedets Navn)
8. Hvilken Stats **Undersaat** (for dem, der *ikke ere norske Undersaatter*)
9. **Trossamfund** (for dem, der ikke tilhøre den norske Statskirke)
10. For de i selvstændig eller i underordnet Stilling **Erhvervende:** Erhvervsgren (Hovedmæring, Bierhverv) og Stilling i samme
11. For de af Andre helt [1]) eller delvis [1]) **Forsørgede:** Forsørgerens Livsstilling Fabrikkarbeider
12. **Sindssvag, Døvstum** eller **Blind** [1]).
13. Er Sindssygdommen, Døvstumheden eller Blindheden **medfødt** (hvormed ligestilles, at den er kommen tilsyne *i de første Barneaar*), *eller* er den **fremtraadt senere** [1])?
14. For de kun **midlertidigt Tilstedeværende:** sædvanligt Bosted
15. For de **midlertidigt Fraværende:** antageligt Opholdssted

[1]) De for hvert Tilfælde passende Ord understreges.

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891. Christiania By - Grønland menighet, Tellingskrets 175 Tøien Gade 26-44. Husliste 2. Skjema 2. Personseddel 118.

Ved folketellinigen i 1891 føres Anne Lovise som gift husmor, bosatt i Tøyengaten 28.

Bildet må være tatt omkring 1910. I bakerste rekke fra venstre: Regine (Gina, datter til Anna Marie i 1. ekteskap) - Olaf - Martin - Kristian - Gunnar - Fredrik - Karoline. I andre rekke fra venstre: Indiane (gift med Olaf) - Anna Lovise - Anna Marie (gift med Martin) - Ole Anton - Lovise - Katrine (Trine, gift med Fredrik). I første rekke fra venstre: Aslaug - Andrea - Kaare - Ingrid - Solveig - Alf.

Som enke bodde «Bestemor Nygaard» i den indre leiligheten i Tøyengaten 28 sammen med Karoline.

Søkeresultat fra kommunal folketelling i Kristiania 1.12.1923

Navn	Født	Fødested	Kj	Famst	Sivst	Erverv	Arb.giv	Bosted	Leil.	Menighet	Fil
Anne Lovise Nygaard	26.12.1850	Eidsberg	k		e	Husmor		Tøiengaten 28	07	Grønland	Bunke452
Karoline Nygaard	24.06.1873	Eidsberg	k		ug	Syr i husene		Tøiengaten 28	07	Grønland	Bunke452

Utdrag fra en kommunal folketelling i Kristiania 01.12.1923.

Det framgår av en kommunal folketelling i Kristiania 01.12.1923 at hun da som enke og husmor bodde i leilighet nr. 7 i Tøiengaten 28, Grønland menighet, sammen med datteren Karoline som «syr i husene».

Fra Karolines album: «Hos Fredrik og Trine paa Lørenskog» ca. 1924. På bildet ser vi Olaf, Andrea, Kathrine, Anne Lovise, Alf, Solveig og Karoline.

Tøyengaten 28 var ikke bare en adresse, i familien var «Åtteogtyve» en institusjon, det var det naturlige samlingspunkt for Kristiania/Oslo-delen av Nygaard-familien. Til jul samlet hele familien seg hos «Bestemor Nygaard» og spiste blodpudding som ble tilbrakt på en gassovn i kjøkkenet. Etter den felles presentutdeling, dro hver familie til sitt hvor det ble spist nok en gang etterfulgt av den «lokale» presentutdeling. Etter at «Bestemor Nygaard» døde fortsatte Karoline denne tradisjonen til hun døde i 1953.

«Bestemor Nygaard» var kjent for utropet: «Huff, hjelper selv på en gammel lensmann!»

Vår inderlig kjære mor, svigermor, bestemor og oldemor

enkefru

Anne Lovise Nygaard

døde fra oss idag, 17/12 1936, 86 år gammel.

Karoline,	
Martin,	**Anna,**
Fredrik,	**Kathrine,**
Olaf,	**Indiane,**
Kristian,	**Else,**
barn.	svigerbarn.

Barnebarn og barnebarnsbarn.

Begravelsen foregår på Østre gravlund mandag 21. ds. kl. 12.

Dødsannonse i Aftenposten - Lørdag morgen, 19. desember 1936.

Anne Lovise døde 17.12.1936, 86 år gammel. Hun ble begravet på Østre gravlund 21. desember.[45]

(Barn Proband, Far II:3, Mor II:4)

Gift 07.10.1875 i Eidsberg (ØF) med[46] forrige ane.

Generasjon II

II:1 ff

Christen Olsen Nygaard. Husmann og skomaker. Født 14.06.1813 på Gudim Nedre, Askim (ØF). Døpt 27.06.1813 i Askim (ØF).[47] Flyttet omkring 1842 fra Hauger, Askim (ØF) til Nygaard Nordre (Øvre), Løken Søndre, Askim (ØF). Død 09.04.1890 på Nygaard Nordre (Øvre), Løken Søndre, Askim (ØF). Begravet 18.04.1890 i Askim (ØF).[48]

45 Kirkebok Eidsberg nr. 10A: «B. Confirmerede», folio 255, nr. 72. Folketælling 31. December 1865, Smaalenenes Amt, 16 Eidsberg, Matriculens Løbe No 73 Vandog, folio 110. Folketellingene for Kristiania i 1885, 1900 og 1823. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 43. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 262. Notater fra Kaare Nygaard.

46 Kirkebok Edsberg nr. 11: «Ægteviede», folio 311, nr. 45.

47 Kirkebok Askim nr. 3: «Døbte», folio 34.

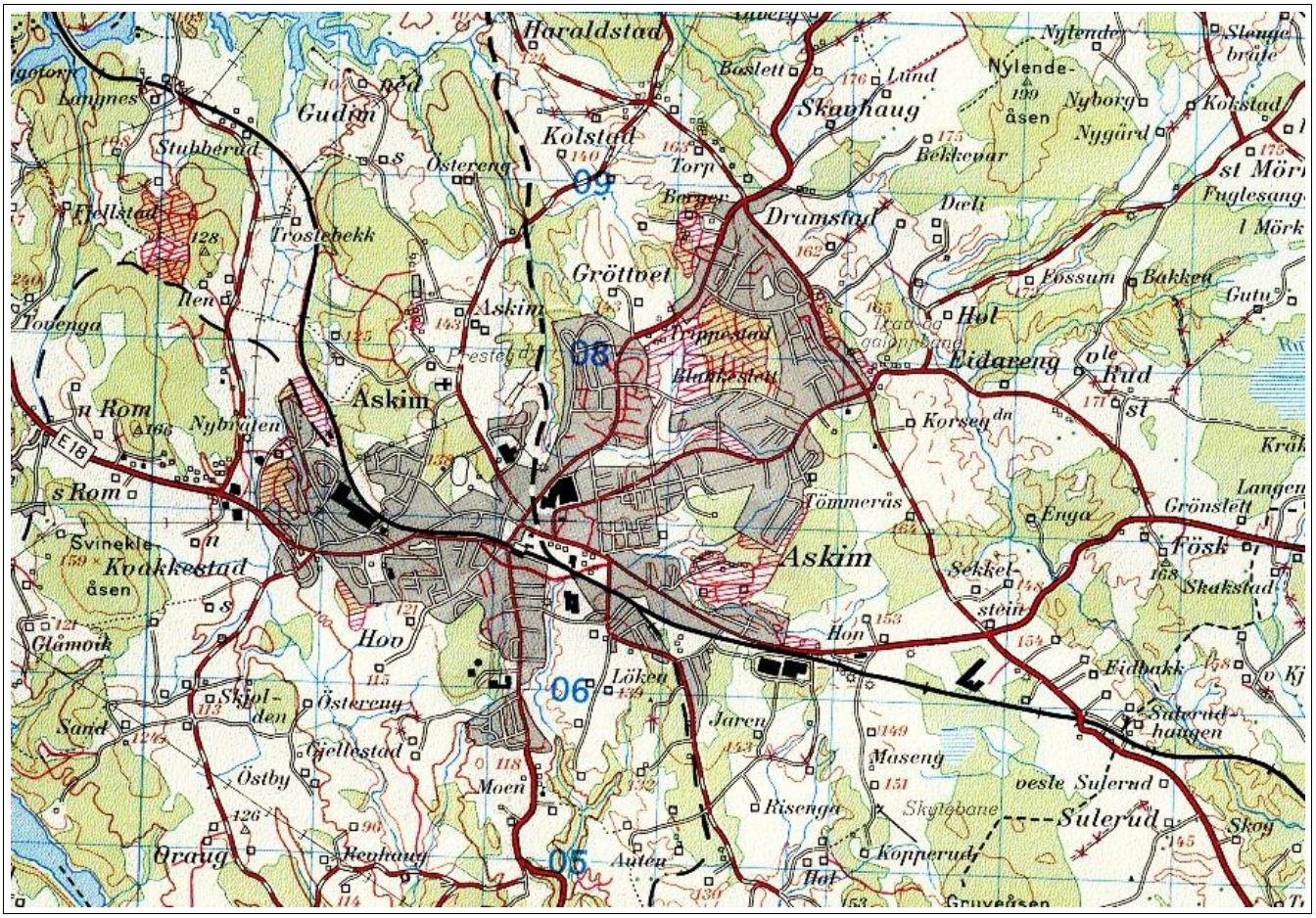

Christen er født i 1813:
«Fød d: 14 Jun og Dom 1re P. Trin. d 20 eju.dem(?) døbt en Søn for Ole Halvorsen under Gudim og Ellen Enersd: Nom: Christen». Faddere var Kirsti N. Gudim, Kirstine Ibid., Inger Henstad og Thorer N. Gudim.

I en utskrift av kirkeboken heter det:
«Født i aaret 1813
den 21de Juni og døpt den 27de s.m.
I Ashim Kirke af hr. pastor ...iort.
Confirmert i Aaret 1829 den 27de
September, af Hr Pastor Brok.
Hauger i Ashim 22de April 1831 (sign)»

Ifølge kirkeboken ble han imidlertid født «under Gudim» en uke tidligere. Antagelig bodde familien da på en husmannsplass under Nedre Gudim som hans morfar, Ener Brynildsen eide og hvor Ener bodde i 1813.

Da han ble konfirmert i 1829, bodde familien på Hauger.

48 Kirkebok Askim nr. 7: «E. Døde», folio 196, nr. 14.

Denne fine tegning laget hans far, Ole (Halvorsen) Hauger, da Chresten ble konfirmert!

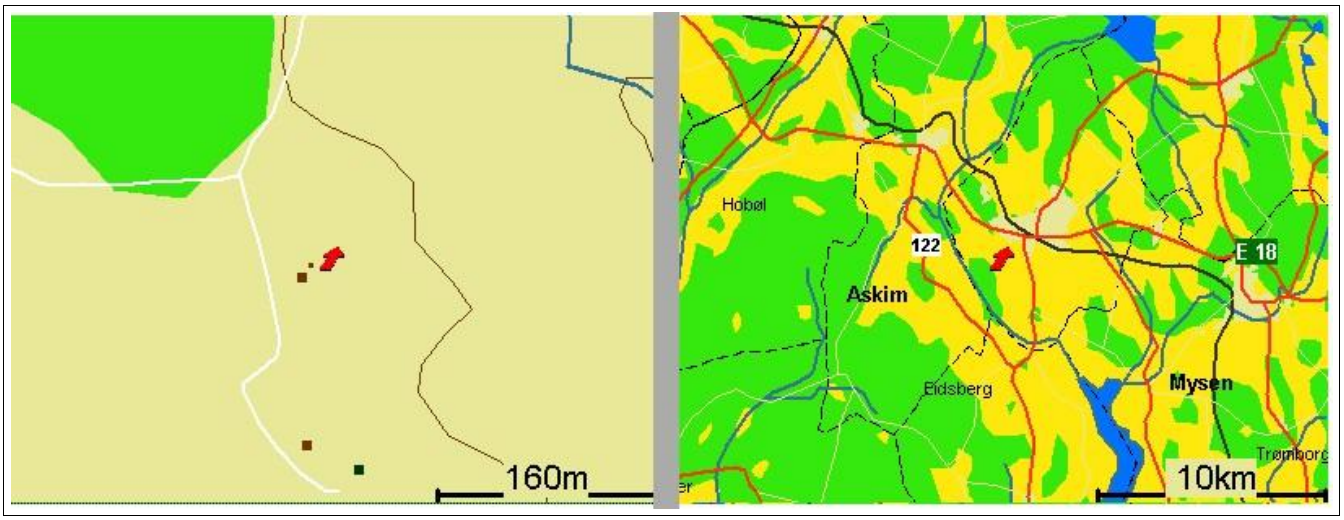

Nordre Nygaard ligger under Søndre Løken i Askim syd for E18 og jernbanen.

Christen var husmann og skomaker på Nordre Nygaard under Søndre Løken fra begynnelsen av 1840-årene. Den nest eldste sønnen, Iver, ble født på Hauger i 1841 og døde i 1843, 2¾ år gammel, etter at familien hadde flyttet til Nygaard.

Nygaard ligger i det sørøstre hjørnet av Søndre Løken på østsiden av bekken og grenser opp til Auten og Risengen. Delet følger stort sett den nye Katralveien. Nygaard ble tatt opp som husmannsplass på 1600-tallet. Da Søndre Løken ble delt i 1735, ble plassen delt i en nordre (øvre) plass og en søndre (nedre) plass. Ved makeskifte mellom det «Vestre bruket», bnr. 1, og «Det østre bruket», bnr. 8, i 1805 kom begge Nygårdplassene under bnr. 8, mens hele Simenrud kom under bnr. 1.

«Pladsen Nordre Nygaard, med en del af Løkens Fehage», grenset i sør til innmarka på søndre Løken. Havna og skogen lå nord for innmarka og grenset opp til innmarka på Søndre Løken, bnr. 1, «det vestre bruket». Delet gikk til midten av en dam ved innmarka på nordre Nygaard.

I 1865 var det 3 kuer og 1 ungdyr på gården. Utsæden var ¼ t. rug, 1½ t. havre og 3 t. poteter.

Husene på Nygaard ble assurert i 1867. Stuebygningen på 11 ½ x 8½ alen var delt i kjøkken og stue og hadde

flis under steintaket. Lagården på 13½ x 10½ alen hadde låve og to lader og var flistekt. Fjøset målte 9 x 7 alen, besto av leire og ved, og hadde halmtak. Det samme hadde vedskuret av bindingsverk på 7 x 5 alen.

Omkring 1940 hadde bruket 25 mål innmark og 25 mål skog, og det var vanlig med 3 -4 kuer og ett par ungdyr. Eieren oppgir også i 1985 arealet til 25 mål innmark og 25 mål skog.

Den gamle stuebygningen, som sannsynligvis var fra omkring 1830, er revet og nytt våningshus ble bygd i 1982. En stuebygning fra 1912 kalles sidebygning. Låvebygning med fjøs ble bygd i 1912.

Christen kjøpte plassen i 1870 for 1200 kr (skjøte tinglyst 05.08.1875).

I 1875 var det 3 storfe og 1 sau på nordre Nygard, og det ble sådd 1¾ tønner kort og satt 3 tønner poteter.

Gårdbruker Kristen Olsen døde «efter nogle timaar Fl..befrudande Alderdom?» på Nygaard i 1890, 76 år gammel. Ihlen oppgis som fødested.

Ihlen-gårdene ligger vest for Gudim. Hans far, Ole Halvorsen, var lottbruker på Nordre Ihlen i 1817, men bodde der allerede i 1815. Familien flyttet muligens fra Nedre Gudim til Nordre Ihlen kort tid etter at Christen ble født, og dette kan være grunnen til uoverensstemmelsen mellom kirkebøkene ført ved hans dåp, henholdsvis da han ble begravet.[49]

(Barn I:1, Far III:1, Mor III:2)

Gift 11.08.1837 i Askim (ØF) med[50] neste ane.

Barn:

Andreas Christensen Nygaard. Født 26.08.1838 på Hauger, Askim (ØF). Døpt 02.09.1838 i Askim (ØF).[51] Død 03.11.1843 på Nygaard Nordre (Øvre), Løken Søndre, Askim (ØF). Begravet 11.11.1843 i Askim (ØF).[52]

Andreas døde kort tid etter sin bror, bare 5¼ år gammel.[53]

Iver Christensen Nygaard. Født 26.01.1841 på Hauger, Askim (ØF). Døpt 07.02.1841 i Askim (ØF).[54] Død 12.10.1843 i Nygaard Nordre (Øvre), Løken Søndre, Askim (ØF). Begravet 21.10.1843 i Askim (ØF).[55]

Iver døde mindre enn en måned før sin eldre bror. Han ble bare 2¾ år gammel.

Karl Christensen Nygaard. Skomaker. Født 24.08.1844 på Nygaard Nordre (Øvre), Løken Søndre, Askim (ØF). Døpt 08.09.1844 i Askim (ØF).[56] Død 06.02.1915 i Nygaard Nordre (Øvre), Løken Søndre, Askim (ØF). Begravet 20.02.1915 i Askim (ØF).[57]

Karl ble konfirmert 02.10.1859. Presten ga ham karakteren «meget godt».

Han forble ungkar og arbeidet som skomaker. Han hadde sitt verksted i «Gamlestua» på Nygaard. Han virket også som skomakerlærer på folkeskolene i Askim.

Karl var meget kjent og aktiv i bygda. Han sto ofte for festarrangement av ulike slag og var også meget aktiv i skytterlaget.

Nevøen Jens har fortalt at han og hans bror Kristen ofte lå våkne i himmelsengen i kjøkkenet til gamlestua når Karl og hans kamerat kom hjem etter fester av ulike slag, og at det var meget spennende å lytte til deres kommentarer.

Karl døde av hjerneslag i 1915, 70 år gammel.[58]

Ole Anton Christensen Nygaard. Født 01.10.1847 på Nygaard Nordre (Øvre), Løken Søndre, Askim (ØF). Døpt 17.10.1847 i Askim (ØF).[59] Død 21.09.1911 i Kristiania (OS). Begravet 28.09.1911 i Grønland, Kristiania (OS).[60] (Se I:1).

49 Kirkebok Askim nr. 4: «Confirmerede Drenge», folio 512, nr. 4. Skriv. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 262, 290.

50 Kirkebok Askim nr. 4: «Copulerede», folio 420, nr. 6.

51 Kirkebok Askim nr. 4: «Fødte Mandkjøn», folio 308, nr. 15.

52 Kirkebok Askim nr. 4: «Døde Mandkjøn», folio 256, nr. 13.

53 Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 262.

54 Kirkebok Askim nr. 4: «Fødte Mandkjøn», folio 320, nr. 3.

55 Kirkebok Askim nr. 4: «Døde Mandkjøn», folio 256, nr. 11.

56 Kirkebok Askim nr. 4: «Fødte Mandkjøn», folio 334, nr. 18.

57 Klokkerbok Askim nr. 2: «E. Døde», folio 285, nr. 4.

58 Kirkebok Askim nr. 5: «B. Confirmerede Drenge», folio 140, nr. 1. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 262.

59 Kirkebok Askim nr. 5: «A. Døbte», folio 2.

60 Kirkebok Grønland menighet nr. 16: «E. Døde», folio 207, nr. 124.

Martin Christensen Nygaard. Skredder. Født 09.12.1852 på Nygaard Nordre (Øvre), Løken Søndre, Askim (ØF). Døpt 26.12.1852 i Askim (ØF).[61] Død 1936 på Nygaard Nordre (Øvre), Løken Søndre, Askim (ØF).

Martin ble konfirmert 20.09.1868. Presten ga ham karakteren «godt».

Da Martin og Anne Oline giftet seg i 1892 var Anton Olsen Løken og Johannes Olsen Fuglevangen forlovere.

Han overtok Nygaard i 1904 for 4000 kr.

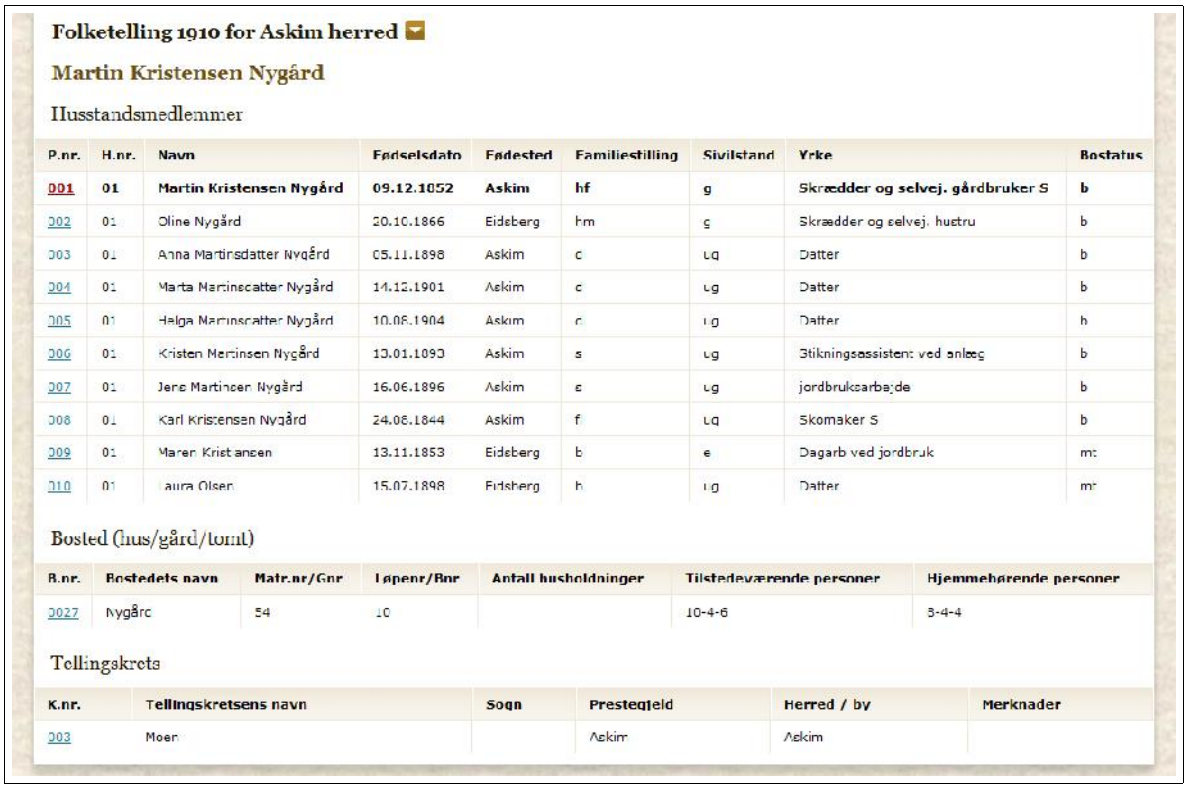

Folketelling 1910 for Askim herred

Martin Kristensen Nygård

Husstandsmedlemmer

P.nr.	H.nr.	Navn	Fødselsdato	Fødested	Familiestilling	Sivilstand	Yrke	Bostatus
001	01	Martin Kristensen Nygård	09.12.1852	Askim	hf	g	Skrædder og selvej. gårdbruker S	b
002	01	Oline Nygård	20.10.1866	Eidsberg	hm	g	Skrædder og selvej. hustru	b
003	01	Anna Martinsdatter Nygård	05.11.1898	Askim	d	ug	Datter	b
004	01	Marta Martinsdatter Nygård	14.12.1901	Askim	d	ug	Datter	b
005	01	Helga Martinsdatter Nygård	10.08.1904	Askim	d	ug	Datter	b
006	01	Kristen Martinsen Nygård	13.01.1893	Askim	s	ug	Stikningsassistent ved anlæg	b
007	01	Jens Martinsen Nygård	16.06.1896	Askim	s	ug	jordbruksarbejde	b
008	01	Karl Kristensen Nygård	24.08.1844	Askim	f	ug	Skomaker S	b
009	01	Maren Kristiansen	13.11.1853	Eidsberg	b	e	Dagarb ved jordbruk	m:
010	01	Laura Olsen	15.07.1898	Eidsberg	b	ug	Datter	m:

Bosted (hus/gård/tomt)

B.nr.	Bostedets navn	Matr.nr/Gnr	Løpenr/Bnr	Antall husholdninger	Tilstedeværende personer	Hjemmehørende personer
0027	Nygård	54	10		10-4-6	8-4-4

Tellingskrets

K.nr.	Tellingskretsens navn	Sogn	Prestegjeld	Herred / by	Merknader
003	Moen		Askim	Askim	

Fra folketetellingen pr. 1.12.1910 - Nygaard, Askim.

Utskrift fra folketellingen i 1910 for Askim herred - Moen tellingskrets:
Husstandsmedlemmer:
Martin Kristensen Nygård - Født 09.12.1852 i Askim - Gift husfar - Skrædder og selvej. gårdbruker S.
Oline Nygård - Født 20.10.1866 i Eidsberg - Gift husmor - Skrædder og selvej. hustru.
Anne Martinsdatter Nygård - Født 05.11.1898 i Askim - Ugift datter.
Marta Martinsdatter Nygård - Født 14.12.1901 i Askim - Ugift datter.
Helga Martinsdatter Nygård - Født 10.08.1904 i Askim - Ugift datter.
Kristen Martinsen Nygård - Født 13.01.1893 i Askim - Ugift sønn - Stikningsassistent ved anlæg.
Jens Martinsen Nygård - Født 16.06.1896 i Askim - Ugift sønn - Jordbruksarbejde.
Karl Kristensen Nygård - Født 24.08.1844 i Askim - Ugift - Losjerende, hører til familien - Skomaker S.
Maren Kristiansen - Født 13.11.1853 i Eidsberg - Enke - Dagarb ved jordbruk- Midlertidig tilstede.
Laura Olsen - Født 15.07.1898 i Eidsberg - Ugift datter - Midlertidig tilstede.
Bosted (hus/gård/tomt):
Nygård - Matr.nr/Gnr 54 - Løpenr/Bnr 10 -
10-4-6 tilstedeværende og 8-4-4 hjemmehørende personer.

[62]

[61] Kirkebok Askim nr. 5: «A. Døbte», folio 17, nr. 65.

[62] Folketellingen i 1910 for Askim herred.

Fra Karolines album: «Askim 7. oktober 1924».

II:2 fm

Mari Christensdatter Sekkelsten. Født 14.11.1812 på Vollene, Fusk, Askim (ØF). Døpt 22.11.1812 i Askim (ØF).[63] Død 1904 på Nygaard Nordre (Øvre), Løken Søndre, Askim (ØF).

Mari ble døpt «Dom. 26 p. Trin» (26. Søndag etter Trefoldighet) i 1812.

Hun ble konfirmert i 1827 og bodde da hjemme på Sekkelsten. Presten ga henne karakteren «temmelig god».

Ved skiftet etter hennes mors død i 1828, var hun 15 år gammel og tjente paa «Schørten Steggen», Stegen ble opptatt som husmannsplass under Nord-Skjørten i slutten av 1600-tallet og frasolgt i 1798, i 1828 hadde Berte Nilsdatter fra øvre Holter, som var enke etter Lars Trulsen, Stegen.

Hun var tjenestepike på Hauger, Askim, da de giftet seg.

Presten registrerte på den tiden når en kvinne ble «introdusert» i kirken etter en fødsel etter hvilken hun selvfølgelig var «uren». Ved innførselen i kirkeboken av Martins fødsel 09.12.1852 og dåp 2. juledag, har presten notert at Mari ble «intr. 20.02.1853»!

63 Kirkebok Askim nr. 3: «Døbte», folio 33.

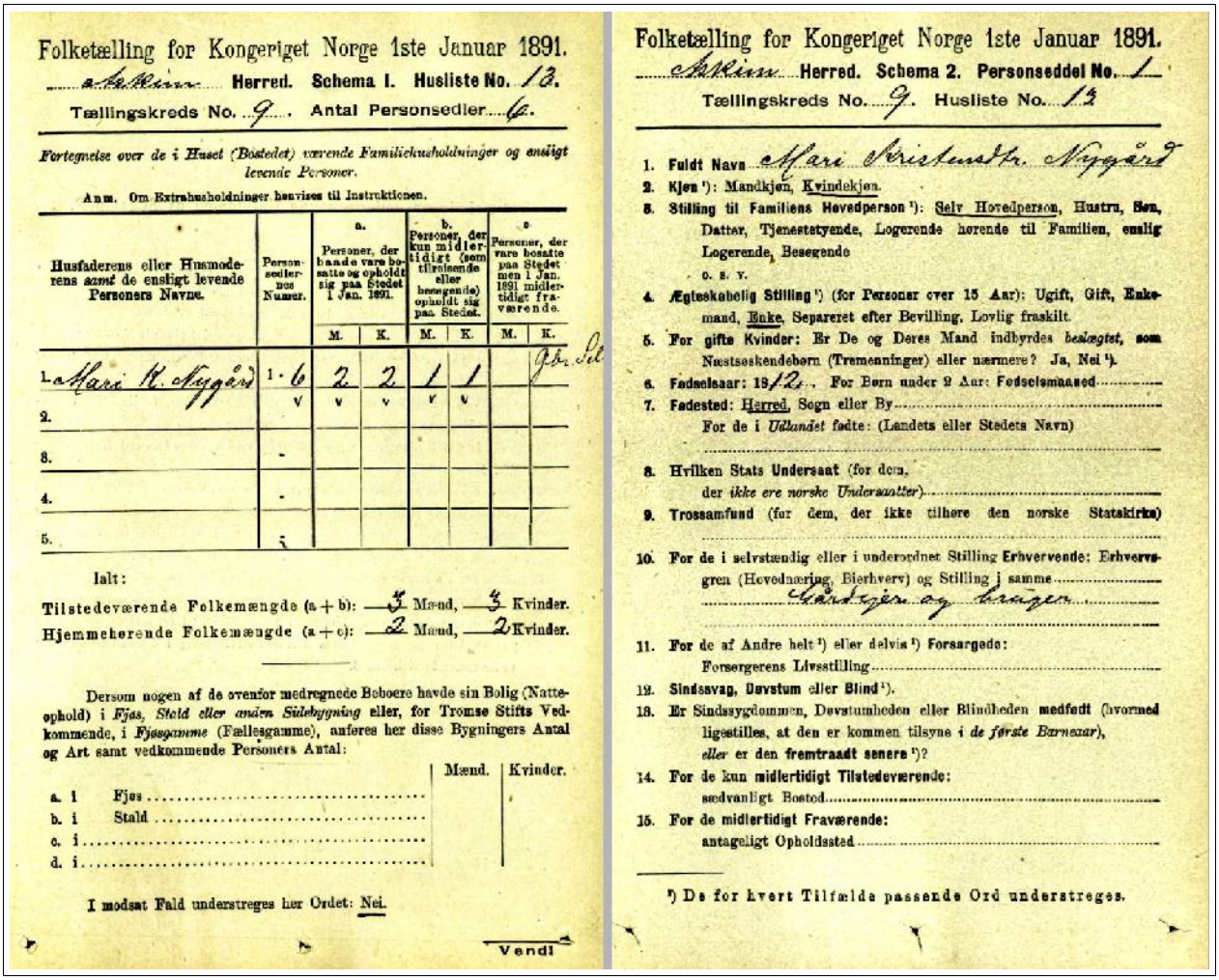

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Askim Herred. Schema I. Husliste No. 13.

Tællingskreds No. 9. Antal Personsedler 6.

Fortegnelse over de i Huset (Bostedet) værende Familiehusholdninger og ensligt levende Personer.

Anm. Om Extrahusholdninger henvises til Instruktionen.

Husfaderens eller Husmoderens samt de ensligt levende Personers Navne.	Personsedlernes Numer.	a. Personer, der bande vare bosatte og opholdt sig paa Stedet 1 Jan. 1891. M.	a. K.	b. Personer, der kun midlertidigt (som tilreisende eller besøgende) opholdt sig paa Stedet. M.	b. K.	c. Personer, der vare bosatte paa Stedet men i Jan. 1891 midlertidigt fraværende. M.	c. K.
1. Mari K. Nygård	1 · 6 V	2 V	2 V	1 V	1 V		
2.							
3.	-						
4.	-						
5.	-						

Gb. Sk

Ialt:

Tilstedeværende Folkemængde (a + b): 3 Mænd, 3 Kvinder.

Hjemmehørende Folkemængde (a + c): 2 Mænd, 2 Kvinder.

Dersom nogen af de ovenfor medregnede Beboere havde sin Bolig (Natteophold) i *Fjøs, Stald eller anden Sidebygning* eller, for Tromsø Stifts Vedkommende, i *Fjøsgamme* (Fællesgamme), anføres her disse Bygningers Antal og Art samt vedkommende Personers Antal:

	Mænd.	Kvinder.
a. i Fjøs		
b. i Stald		
c. i		
d. i		

I modsat Fald understreges her Ordet: Nei.

Vend!

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Askim Herred. Schema 2. Personseddel No. 1

Tællingskreds No. 9. Husliste No. 13

1. Fuldt Navn Mari Kristensdtr. Nygård
2. Kjøn [1]): Mandkjøn, Kvindekjøn.
3. Stilling til Familiens Hovedperson [1]): Selv Hovedperson, Hustru, Søn, Datter, Tjenestetyende, Logerende hørende til Familien, ensilig Logerende, Besøgende o. s. v.
4. Ægteskabelig Stilling [1]) (for Personer over 15 Aar): Ugift, Gift, Enkemand, Enke, Separeret efter Bevilling, Lovlig fraskilt.
5. For gifte Kvinder: Er De og Deres Mand indbyrdes *beslægtet*, som Næstsøskendebørn (Tremenninger) eller nærmere? Ja, Nei [1]).
6. Fødselsaar: 1812. For Børn under 2 Aar: Fødselsmaaned.....
7. Fødested: Herred, Sogn eller By.....
   For de i *Udlandet* fødte: (Landets eller Stedets Navn)
8. Hvilken Stats Undersaat (for dem, der *ikke ere norske Undersaatter*).....
9. Trossamfund (for dem, der ikke tilhøre den norske Statskirke).....
10. For de i selvstændig eller i underordnet Stilling Erhvervende: Erhvervsgren (Hovednæring, Bierhverv) og Stilling i samme.....
    Gårdsbr. og bruger
11. For de af Andre helt [1]) eller delvis [1]) Forsørgede:
    Forsørgerens Livsstilling.....
12. Sindssvag, Døvstum eller Blind [1]).
13. Er Sindssygdommen, Døvstumheden eller Blindheden medfødt (hvormed ligestilles, at den er kommen tilsyne i *de første Barneaar*), *eller* er den fremtraadt senere [1])?
14. For de kun midlertidigt Tilstedeværende: sædvanligt Bested.....
15. For de midlertidigt Fraværende: antageligt Opholdssted.....

[1]) De for hvert Tilfælde passende Ord understreges.

Folketellingen 1891. Herred 124 Askim, tellingskrets 9 Moen, husliste 13: Skjema 1 Mari K. Nygård og skjema 2, personseddel 1 Mari Kristensd. Nygård.

Ved folketellingen i 1891 er Mari ført som hovedperson.
Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.
Askim herred, tellingskrets 9 Moen, husliste 13, gnr. 57, bnr. 10.
Det bodde 6 personer på gården hvorav 2 bodde der midlertidig.
Mari Kristensdtr. Nygård - født 1812 - Hovedperson - Gårdejer og bruger.
Karl Kristensen Nygård - Født 1844 - Søn - Ugift - Skomagermester for egen regning - Gårdejer og bruger.
Martin Kristensen Nygaard - Født 1852 - Søn - Ugift - Skomagermester for egen regning - Gårdejer og bruger.
Anna Karlsdatter Nygård - Født 1873 - Fosterdatter - Ugift - Stuepige og syerske - Gårdejer og bruger.
Martin Olsen Nygård - Født 1876 i Ejdsberg herred - Sønnesøn - Forsørgerens Livsstilling: Politioverkonstabel - Sædvanligt Bosted: Kristiania.
Karoline Olsen Nygård - Født 1873 i Ejdsberg herred - Sønnedatter - Syerske ved verksted - Forsørgerens Livsstilling: Politioverkonstabel - Sædvanligt Bosted: Kristiania.

Folketellingen fra 1900 viser for gardsnr. 54, bruksnr. 10, Nygård:
Marie Kristensd. - Husmor - Enke - Gårdejer, gardbrugerenke - Født 1812.
Karl Kristens. - Søn - Ugift - Skomager, jordbrugsarbejde - Født 1844.
Martin Kristens. - Søn - Gift - Skredder, jordbrugsarbejde - Født 1852.
Oline Kristens. - Sønnekone - Gift - Hustru - Født 1866 i Ejdsberg Sm.
Kristen Martins. - Sønnesøn - Ugift - Søn - Født 1893.
Jens Martins. - Sønnesøn - Ugift - Søn - Født 1896.
Anna Marie Martins. - Sønnedatter - Ugift - Datter - Født 1898.
Marie Andreass. - Pleiebarn - Ugift - Til opfostring - Født 1887.
Familien dyrket korn og poteter og holdt kreatur og fjærkre. De hadde kjøkkenhage og frukthage.

Som enke satt hun med bruket til 1904, da sønnen Martin overtok dette for 4000 kr.[64]

64 Kirkebok Askim nr. 4: «Confirmerede Piger», folio 507, nr. 5. Folketelling 1. januar 1891, herred 124 Askim, tellingskrets 9 Moen, husliste 13. Folketellingen for 0125 Eidsberg i 1900. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 105, 262, 428. Notater fra Kaare Nygaard.

(Barn I:1, Far III:3, Mor III:4)

Gift 11.08.1837 i Askim (ØF) med[65] forrige ane.

II:3 mf

Frants Olsen Sandem. Husmann på Vandogg. Født 20.01.1814 på Komnes Vestre, Løken, Høland (AK). Døpt 25.01.1814 i Løken, Høland (AK).[66] Flyttet fra Løken, Høland (AK) til Trøgstad (ØF). Flyttet 01.04.1841 fra Trøgstad (ØF) til Brandsrud Vestre, Eidsberg (ØF).[67] Flyttet fra Brandsrud Vestre, Eidsberg (ØF) til Rådalen, Vandogg, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Flyttet mellom 1840 og 1849 fra Rådalen, Vandogg, Folkenborg, Eidsberg (ØF) til Sandem, Vandogg, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Død 30.11.1902 på Sandem, Vandogg, Folkenborg, Eidsberg (ØF).[68] Begravet 12.12.1902 i Eidsberg (ØF).

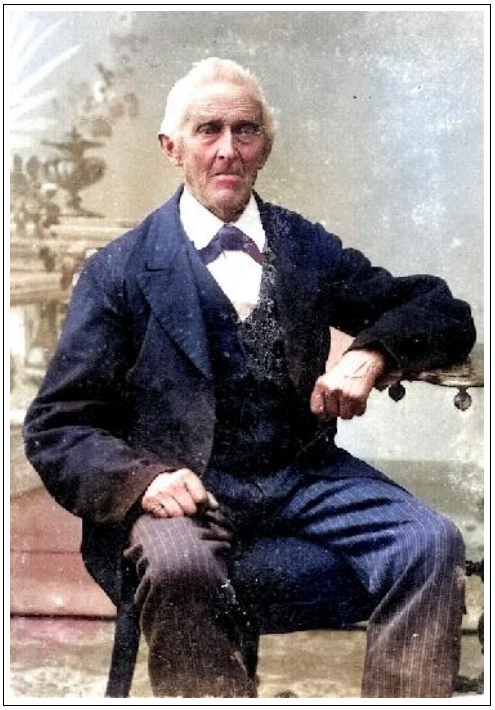

Frants fotografert omkring århundreskiftet.

Da Frants ble døpt var følgende faddere: Gunild Maria Garsvig, Sophia Jørgensdatter Knold, Ingebret Guldbrandsen Garsvig, Per Albretsen Komnes (østre) og Ole Christiansen Komnes.

I henhold til «Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen», Bind II, kom Frants fra Ruud i Båstad. Dette er feil. Derimot kom hans far, Ole Frantsen, fra Ruud «Østen Aasen» i Trøgstad.

Han ble konfirmert i Trøgstad den 27.09.1829, og under foreldrerubrikken angis «Ruud». Han har vel derfor flyttet til slektninger av sin far som antagelig fortsatt bodde på Rud.

---

65 Kirkebok Askim nr. 4: «Copulerede», folio 420, nr. 6.

66 Kirkebok Høland nr. 6: «Fødte», folio 148, nr. 18.

67 Kirkebok Trøgstad nr. 7: «Afgangs-Lister», folio 569, nr. 6.

68 Kirkebok Eidsberg nr. I14, 1902-19, «E. Døde», folio 252.

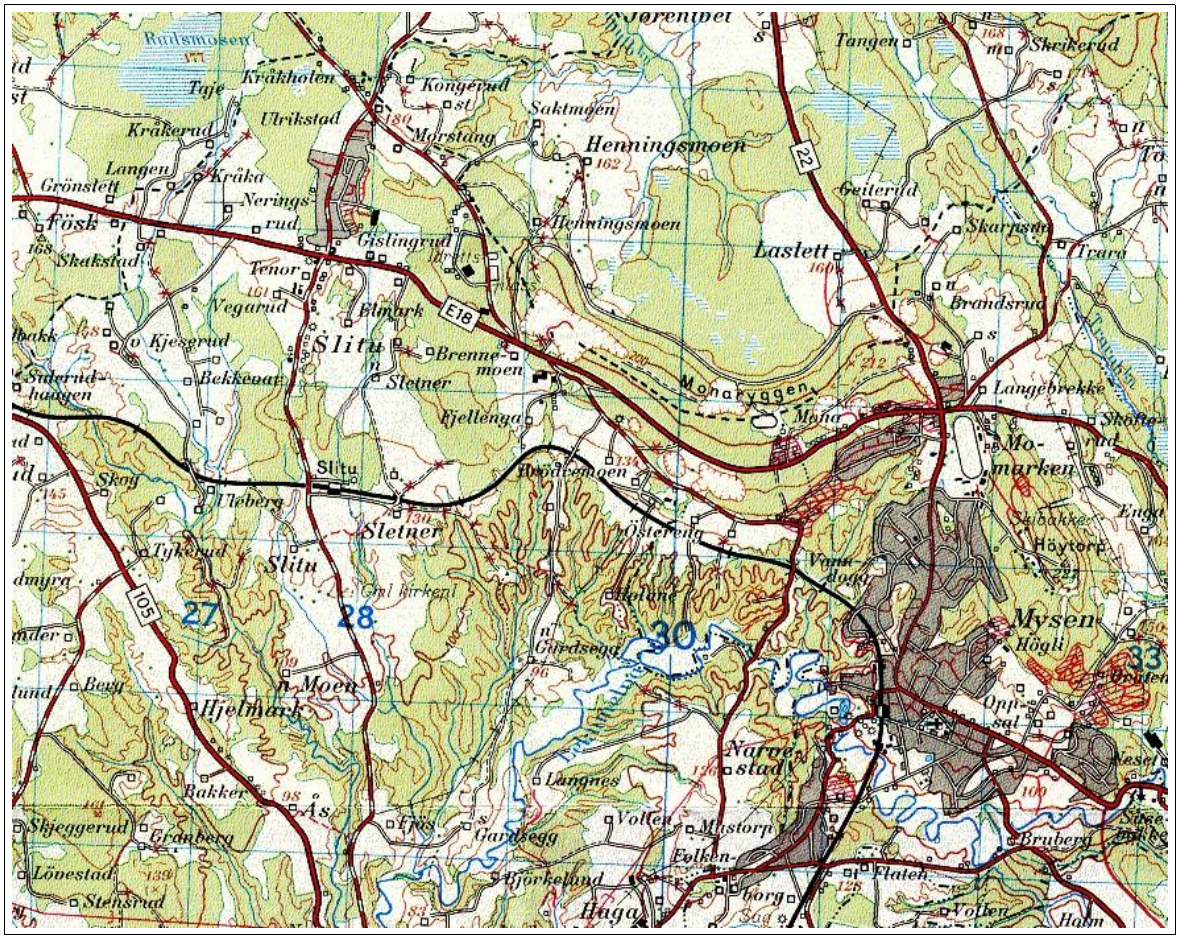

I et brev hans barnebarn, Kristian Nygaard, skrev til sin niese, Marit Helene Lovise Nygaard, forteller han:

«Min morfar hette Frans Olsen og var født på Komnes i Høland den 17. januar 1814. Han hadde flere søsken.

1. Ole som var gift med bestemor i hennes første ekteskap.
2. Kristian som var far til vaktmesteren på Bodsfengslet, Ole Chr. Olberg.
3. Marte Marie. Der har vært flere søsken, noen reiste til Amerika.

Bestefars foreldre har nok flyttet flere gange og bodd flere steder i Høland og Båstad. De har også bodd på Seter i Båsta. I min mors (Anne Lovise Frantsdatter) oppvekst bodde familien på Olbergen i Høland og fars familie i Eidsberg. Det var en del omgang mellom bestefars slekt i Høland og hans familie i Eidsberg. Husker mor fortalte at hun og hennes søster gikk tilfots for å besøke.

Da bestefar og de andre brødrene blev voksne måtte de ut for å arbeide. Ole var den eldste og tok arbeide på Brandsrud ved Momarken. I tiden 1820-30 var det livlig på Momarken. Det var markedsplass og eksersisplass. På Momarken samlet ungdommene sig til dans og morro. Hit fant også brødrene Ole og Frans fra Høland veien. Her traff de ei jente fra Eidsbergbygda som de begge blev glad i. Det blev slik at Ole gikk av med seieren. En søndag i 1837 blev det lyst til ekteskap i Eidsberg kirke for ungkar Ole Olsen Brandsrud og Anne Marie Andersdatter Lekumplass. De bosatte seg på Brandsrud. Deres eldste sønn Andreas kom til verden den 28. november 1837. Desverre døde Ole etter ett års tid.

Frans hadde ved den tid reist hjemmefra. Det var mange som hadde reist til Amerika, men Frans reiste til Kongsberg for å søke arbeide der. Sølvverket som hadde vært nedlagt, men var satt i arbeide igjen (1805-1815) og hadde en fin periode til 1830-40, og hadde bruk for folk. Frans var der 1 års tid, men lengtet hjem, det var nok noe annet som drog (den unge enken). Dette har han selv fortalt. Reisen frem og tilbake til Kongsberg foregikk tilfots.

Det tok ikke lang tid før de giftet sig antagelig 1839-40. Frans var da ca. 25 år og Anne Marie ca. 27. Dette ekteskapet blev både langt og lykkelig. De levde sammen til bestemor døde i 1889, ca. 50 år. De bodde først på Rådalen under Vandugg i Eidsberg. Dette sted lå der fengslet nå ligger ved Mon. Her drev de en liten handel med kaffe, sukker og tobak, garn og farvestoffer, men frem for alt godteri som var en meget kurant vare blandt ungdommen på Momarken. Handelen har nok vært lønsom for noen år senere flyttet de inn i nytt hus som de hadde bygget nedenfor fengslet på Vandugs grunn og etter bestemors forslag blev huset kalt Sandem som det heter den dag i dag. Men tidene forandret sig, Momarken blev nedlagt som eksersisplass og jernbanen kom til Mysen så handelen gikk over på andre hender.

Bestefar og bestemor var blitt gamle og drev sitt lille jordbruk med ei ku og litt poteter og leve av. Huset var deres eget, ingen gjeld. Jorden (ca. 15 mål) betalte de en årlig avgift til Vandug. Denne var ikke stor så bestefar betalte den med arbeide i onnetidene.

Hans brorsønn Ole Chr. Olberg har nedtegnet en hel del helt fra stamfaren Frans Rud i Båstad som levde i 1700-årene. Disse optegnelser overlot han sognepresten i Høland til oppbevaring og de finnes i prestens arkiv.»

I 1841 flyttet han sammen med Anne Marie Andersdatter til Brandsrud, Eidsberg, hvor de giftet seg. I kirkeboken

er det anført at brudgommen «er født i Høland» og 27 år gammel. Hans far oppgis å være Ole Frantzen. Forlovere er Christian Evensen Langebrekke og Ole Christiansen Brandserud.

Frants var så bruker på Brandsrud til han etter noen år flyttet med sin kone til Rådalen, Vandogg. De drev der en liten butikk hvor de solgte kaffe, sukker, tobakk, garn, gotter m.m.

Til Sandem, Vandogg, kom de ved midten av 1840-årene. Her ble han boende som husmann på Vandogg.

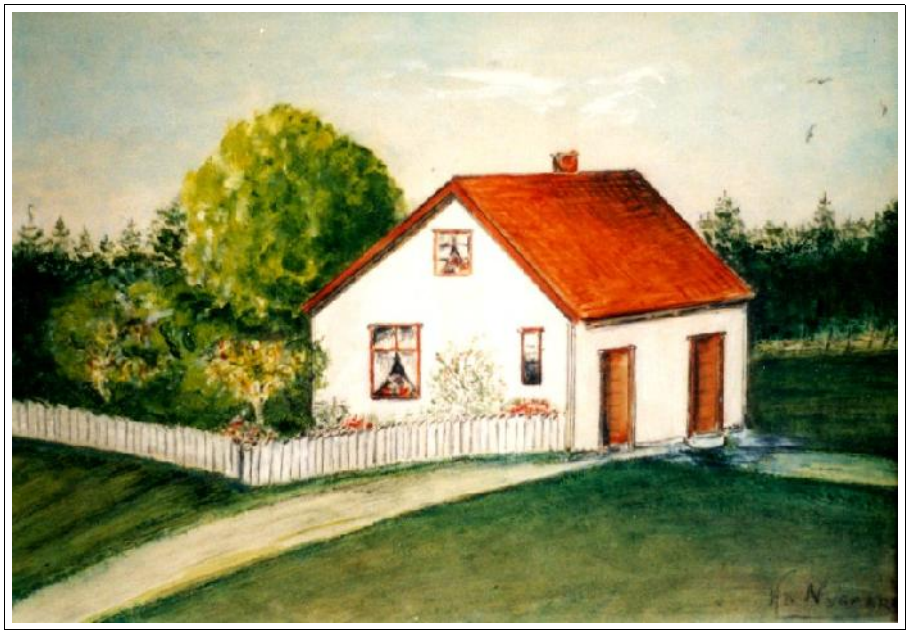

Gamle Sandemstua malt i 1903 av Kristian Nygaard. På baksiden: «Til tante Milla fra Kristian Nygaard».

Sandem malt i 1903 av Kristian Nygaard.

Meget av underlaget til Kristian Nygaards brev til hans niese, Marit Helene Lovise Nygaard, skriver seg antagelig fra notater gjort av dattersønnen til Frants, lærer Martin Christiansen Sandem (1876-1943). Om Frants skriver han:

«Bestefar var liten av vekst, og noen sterk arbeidskar har han vel aldri vært. Men han var arbeidsom og nyttet tiden. Noen begavelse ellers i noen andre retninger kan jeg ikke tro han har vært. Men han var snill og stillfarende, lun og godmodig. Dette vitnesbyrd fikk han iallfall av sine husbondsfolk på Vandugg der han stod i leieforhold i omtrent 50 år. I den tiden var det mye mer drukkenskap enn nu, men i den henseende var han helt nøktern. Heller ikke brukte han tobakk. Jeg har aldri hørt noen hatt noe å utsette på hans hederlighet. Han hadde ganske god helse og ble en meget gammel mann. Han døde hos sin datter og svigersønn på Sandem i desember i 1901 nær 88 år gammel og ligger begravd ved Eidsberg kirke.
Velsignet være hans minne.»

Vi finner familien her ved folketellingen i 1865:
«Frants Olsen - Husfader, Husmand med Jord - gift - 52.
Anne Andersdr. - Hans kone - gift - 54.
Maren Frantsd. - deres Datter - ugift - 25.

Lovise Frantsd. - deres Datter - ugift - 16.
Hana Frantsd. - deres Datter - ugift - 12.
Ove Frantsen - deres søn - ugift - 8».
Datteren «Johanne Frantsdr. - ugift - 24», var tjenestepike på Vandog.
Hvor Anne Lovise oppholdt seg er foreløpig ikke funnet.
Frants hadde 2 kuer, sådde 1/8 t. rug, ¼ t. bygg, 1 t. havre og 4 t. poteter.

I 1875 hadde han 1 ku, sådde 1/8 t. rug, ¼ t. bygg, 1 t. havre, 4½ t. poteter og 2 pd. grasfrø og dyrket ¼ t. rotfrukter.

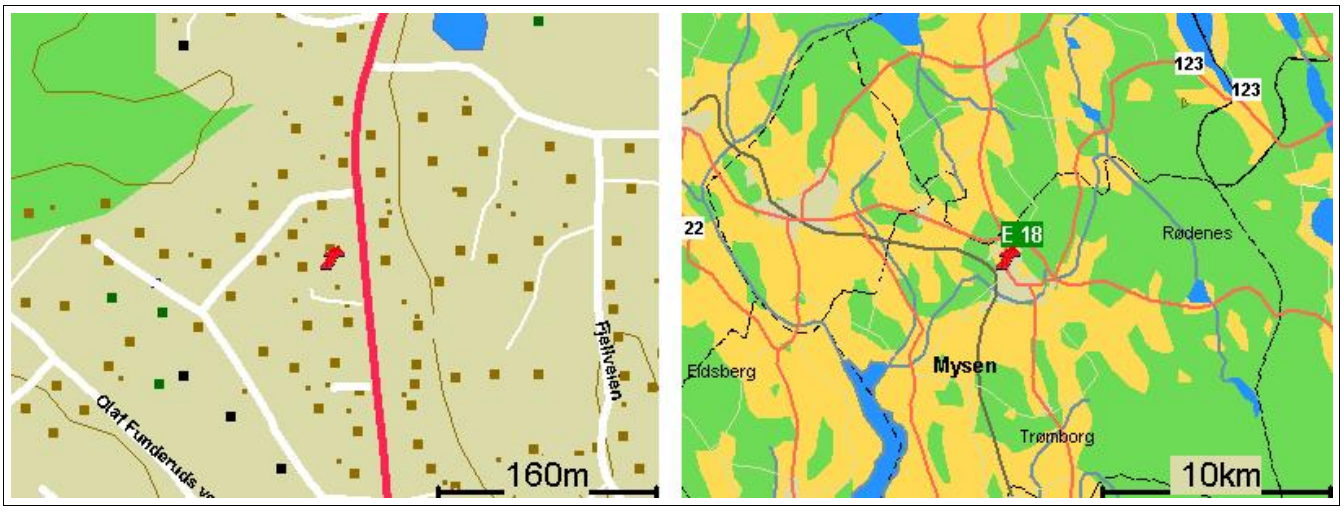

Idag finner vi Sandem i Vandugbakken 81 nedenfor E18 og Momarken.

Gårdshistorien for Eidsberg og Mysen beskriver Sandem:
Sandem (sa‘nnøm, sa´nnom) ligger i den nordøstlige delen av matrikkelgården Vandogg. Det er en oppkalling etter gården Sandem i Løken sogn i Høland, men passer bra på området, som til dels har sandjord. Navnet er satt sammen av ordene sand og heim. Et kart fra 1773 viser en plass oppe i nordøst på gårdsområdet. Den har navnet Sandbekk. Selve bekken rant noe lenger nede i bakken, vest for husene. Et kart fra omkring 1820 viser plassen Sandem like inntil storveien, på vestsiden av veien fra Momarken nedover til Nord-Mysen.

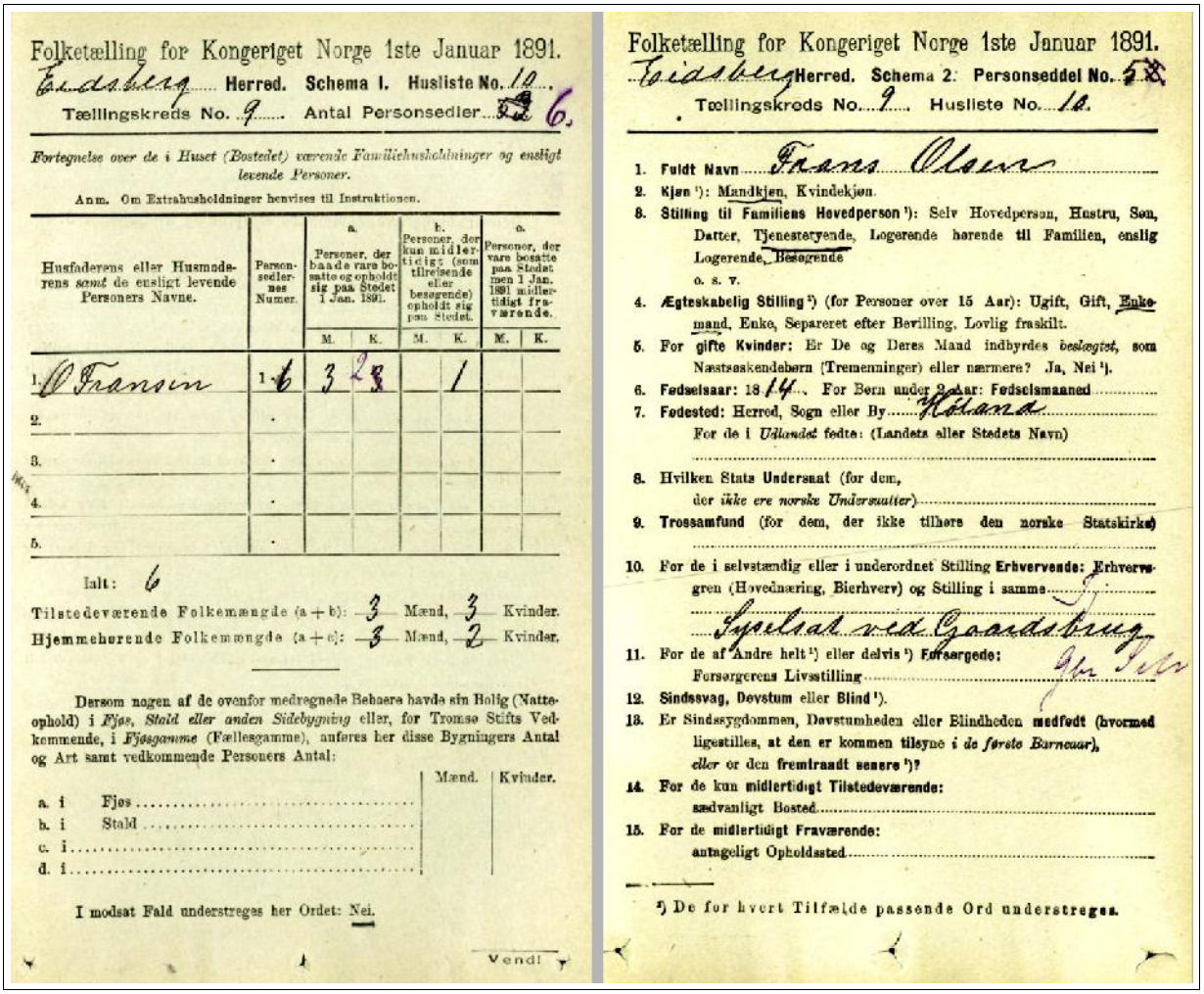

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Eidsberg Herred. Schema I. Husliste No. 10.

Tællingskreds No. 9. Antal Personsedler 6.

Fortegnelse over de i Huset (Bostedet) værende Familiehusholdninger og ensligt levende Personer.

Anm. Om Extrahusholdninger henvises til Instruktionen.

Husfaderens eller Husmoderens samt de ensligt levende Personers Navne.	Personsedlernes Numer.	a. Personer, der baade vare bosatte og opholdt sig paa Stedet 1 Jan. 1891. M.	a. K.	b. Personer, der kun midlertidigt (som tilrejsende eller besøgende) opholdt sig paa Stedet. M.	b. K.	c. Personer, der vare bosatte paa Stedet men 1 Jan. 1891 midlertidigt fraværende. M.	c. K.
1. O Fransen	1	6	3 2 8		1		
2.	.						
3.	.						
4.	.						
5.	.						

Ialt: 6

Tilstedeværende Folkemængde (a + b): 3 Mænd, 3 Kvinder.

Hjemmehørende Folkemængde (a + c): 3 Mænd, 2 Kvinder.

Dersom nogen af de ovenfor medregnede Beboere havde sin Bolig (Natteophold) i *Fjøs, Stald eller anden Sidebygning* eller, for Tromsø Stifts Vedkommende, i *Fjøsgamme* (Fællesgamme), anføres her disse Bygningers Antal og Art samt vedkommende Personers Antal:

	Mænd.	Kvinder.
a. i Fjøs		
b. i Stald		
c. i		
d. i		

I modsat Fald understreges her Ordet: Nei.

Vend!

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Eidsberg Herred. Schema 2. Personseddel No. 5.

Tællingskreds No. 9. Husliste No. 10.

1. Fuldt Navn Frans Olsen
2. Kjøn [1]): Mandkjøn, Kvindekjøn.
8. Stilling til Familiens Hovedperson [1]): Selv Hovedperson, Hustru, Søn, Datter, Tjenestetyende, Logerende hørende til Familien, ensligt Logerende, Besøgende o. s. v.
4. Ægteskabelig Stilling [1]) (for Personer over 15 Aar): Ugift, Gift, Enkemand, Enke, Separeret efter Bevilling, Lovlig fraskilt.
5. For gifte Kvinder: Er De og Deres Mand indbyrdes *beslegtet*, som Næstsøskendebørn (Tremenninger) eller nærmere? Ja, Nei [1]).
6. Fødselsaar: 18 14. For Børn under 1 Aar: Fødselsmaaned
7. Fødested: Herred, Sogn eller By Høland
For de i *Udlandet* fødte: (Landets eller Stedets Navn)
8. Hvilken Stats Undersaat (for dem, der *ikke ere norske Undersaatter*)
9. Trossamfund (for dem, der ikke tilhøre den norske Statskirke)
10. For de i selvstændig eller i underordnet Stilling Erhvervende: Erhvervsgren (Hovednæring, Bierhverv) og Stilling i samme Syselsat ved Gaardsbrug
11. For de af Andre helt [1]) eller delvis [1]) Forsørgede: Forsørgerens Livsstilling Hs Fa
12. Sindssvag, Dovstum eller Blind [1]).
13. Er Sindssygdommen, Dovstumheden eller Blindheden medfødt (hvormed ligestilles, at den er kommen tilsyne i *de første Barneaar*), eller er den fremtraadt senere [1])?
14. For de kun midlertidigt Tilstedeværende: sædvanligt Bosted
15. For de midlertidigt Fraværende: antageligt Opholdssted

[1]) De for hvert Tilfælde passende Ord understreges.

Folketellingen 1891. Herred 125 Eidsberg, tellingskrets 9 Humstvedtfjerdingen, husliste 10: Skjema 1 Ove Frantsen og skjema 2, personseddel 5 Frants Olsen.

Ved folketellingen i 1891 har sønnen Ove overtatt driften av Sandem. Frants er ført som tjener på gården:
Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.
Eidsberg herred, tellingskrets 9 Humstvedtfjerdingen, husliste 10. gnr. 180, bnr. 2.
Det bodde 6 personer på gården hvorav 5 var hjemmeværende.
Ove Fransen - Født 1858 i Eidsberg - Hovedperson - Gaardbruger og selveier.
Sessel Halvorsdatter - Født 1861 i Eidsberg - Hustru.
Hans Ovesen - Født 1887 i Eidsberg - Søn.
Anna Ovesdatter - Født 1889 i Eidsberg.
Frans Olsen - Født 1814 i Høland - Tjener - Syselsat ved Gaardsbrug.
Hanna Fransdatter - Født 1855 - Logerende, hørende til Familien - Ugift - Dagarbeierske ved Gaardsbrug.- Opholdssted Vandugplads Eidsberg.

Folketellingen fra 1900 viser for gårdsnr. 52, bruksnr. 7, Sandem:
Kristian Johans. - Husfar - Gift - Malermester - Født 1842.
Johanne Johans. - Husmor - Gift - Husmor - Født 1843.
Martin Kristians. - Søn - Ugift - Malermester - Født 1876.
Hans Kristians. - Søn - Ugift - Malerlærling - Født 1882.
Frants Ols. - Inderst - Enkeman - Født 1814 i Høland.

Frants (ført som «Thiener Husmd») døde av alderdom hos sønnen Ole på Sandem 30.11.1902, 88 år gammel.[69]

69 Kirkebok Trøgstad nr. 7: «Confirmerede Drenge», folio 474, nr. 18. Folketælling 31. December 1865, Smaalenenes Amt, 16 Eidsberg, Matriculens Løbe No 73 Vandog, folio 110. Folketelling 1. januar 1891, herred 125 Eidsberg, tellingskrets 9 Humstvedtfjerdingen, husliste 10. Folketellingen for 0125 Eidsberg i 1900. Brev fra Kristian Nygaard til hans niese, Marit Helene Lovise Nygaard. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 42-43, 45, 77-78.

Fra Karoline Nygaards album, bildet må være tatt ca. 1921: «På Sandem: Hilmar, Hans, mig, Thora, Inga og tante - småguttene». Fra venstre har vi derfor Hilmar Hansen, Hans Bernhard Christiansen Sandem (1882-1959), Karoline Nygaard (1873-1953), Tora Theodorsdatter (1888-1972), Inga Karoline Sandem (1907-1993) og Johanne Sofie Frantsdatter (1843-1923). Johanne var datter til Anne Marie og Frants på Sandem. Hans var yngste sønn til Johanne, gift med Tora, han overtok Sandem i 1917. Hilmar var sønn til Hanne Caroline (1854-1912) som også var datter til Anne Marie og Frants. Inga var datter til Martin Christiansen Sandem og sønnedatter til Johanne. Karoline Nygaard var datter til Anne Lovise Frantsdatter som var søster til Johanne. «Småguttene» er antagelig Kaare, født 1913, og Bjarne, født 1916, de to yngste sønnene til Hans og Tora. Det nye huset ble bygd i 1917 og ombygd med forretningen på høyre side omkring 1920. Sin nåværende form fikk huset omkring 1941.

(Barn I:2, Far III:5, Mor III:6)

Gift 01.06.1841 i Eidsberg (ØF) med[70] neste ane.

Barn:

Maren Oline Frantsdatter. Født 24.08.1841 på Brandsrud Vestre, Eidsberg (ØF). Døpt 19.09.1841 i Eidsberg (ØF).[71] Død 1892 på Brandsrud Vestre, Eidsberg (ØF). Begravet i Eidsberg (ØF).

Maren Oline ble født på Brandsrud 24.08.1841 og døpt 19.09.1841. Faddere var Johanne Mathisdatter, Petrona Mortensdatter og Christian, Mathis og Anders Olsen Brandserud. Johanne (1835 - 1864) var datter til Mathis Kristiansen (ca. 1790 - 1850) på Trippestad under Langebrekke. Mattis Olsen var fra Rakkestad og gift med Maren, søster til hennes far.

Hun ble konfirmert 07.10.1855. Det oppgis at hun ble født på Vestre Brandsrud, og at hun nå bodde på Vandog. Presten ga henne karakteren «Godt».

Maren Oline ble blind i konfirmasjonsalderen og levde ifølge Martin Christiansen Sandem «siden i mange år som stakkars krøpling sittende på en stol».

Hun døde på Brandsrud i 1892 og er begravd på Hærland nedre kirkegård.

Dødsfallet er ikke funnet i kirkeboken for Eidsberg.[72]

Johanne Sofie Frantsdatter. Født 10.11.1843 på Brandsrud Vestre, Eidsberg (ØF). Døpt 26.11.1843 i Eidsberg (ØF).[73] Død 13.07.1923.

---

70 Kirkebok Edsberg nr. 8: «C. Ægteviede», folio 253, nr. 7.

71 Kirkebok Eidsberg nr. 8: «Døbte Quindekjøn», folio 80, nr. 62.

72 Kirkebok Eidsberg nr. 9: «Confirmerede», folio 217, nr. 9. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 43.

73 Kirkebok Eidsberg nr. 8: «Døbte Quindekjøn», folio 96, nr. 71.

Johanne Sophie ble født på Brandsrud 10.11.1843 og døpt 26.11.1843. Faddere var Johanne Mathisdatter, pige Louise Hansdatter, Birthe Mona Martinsdatter og Christian, Mathis og Anders Olsen Brandserud.

Hun ble konfirmert 03.10.1858. Det oppgis at hun ble født på Vestre Brandsrud og nå bodde på en Vandog plads. Presten ga henne karakteren «Meget godt». Et notat i kirkeboken viser at hun flyttet fra Eidsberg 23.09.1869.

Johanne Sofie og Kristian Anton hadde følgende barn:
1870: Julie, død i 1871.
1872: Julie, død samme år.
1874: Johan Petter, død i 1876.
1876: Martin, lærer ved Homstvet skole og kirkesanger i Hærland.
1878: Johan, død som liten.
1880: Johan Fredrik, druknet i 1882.
1882: Hans Bernhard, malermester, gift med Tora Theodorsdatter Vaaler.
1884: Inga Karoline, død i 1886.[74]

Folketelling 1910 for Eidsberg herred

Johanne Sofie Sandem

Husstandsmedlemmer

P.nr.	H.nr.	Navn	Fødselsdato	Fødested	Familiestilling	Sivilstand	Yrke	Bostatus
001	01	Kristian Johansen Sandem	28.01.1842	Eidsberg	hf	g	Gaardbr og Maler	b
002	01	Johanne Sofie Sandem	10.11.1843	Eidsberg	hm	g	Husmor	b

Bosted (hus/gård/tomt)

B.nr.	Bostedets navn	Matr.nr/Gnr	Løpenr/Bnr	Antall husholdninger	Tilstedeværende personer	Hjemmehørende personer
0013	Sandem	52	7		2-1-1	2-1-1

Tellingskrets

K.nr.	Tellingskretsens navn	Sogn	Prestegjeld	Herred / by	Merknader
002	Mysen		Eidsberg	Eidsberg	

Fra folketetellingen pr. 1.12.1910 - Sandem, Mysen, Eidssberg.

Utskrift fra folketellingen i 1910 for Eidsberg herred - Mysen tellingskrets:
Husstandsmedlemmer:
Kristian Johansen Sandem - Født 28.01.1842 i Eidsberg - Gift husfar - Gaardbr og Maler.
Johanne Sofie Sandem - Født 10.11.1843 i Eidsberg - Gift husmor.
Bosted (hus/gård/tomt):
Sandem - Matr.nr/Gnr 52 - Løpenr/Bnr 7 -
2-1-1 tilstedeværende og 2-1-1 hjemmehørende personer.

75

Anne Lovise Frantsdatter. Født 16.01.1846 på Vandogg plass, Vandogg, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Døpt 25.01.1846 i Eidsberg (ØF).[76] Død 10.10.1849 på Vandogg plass, Vandogg, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Begravet 18.10.1849 i Eidsberg (ØF).[77]

Anne Lovise ble født på Vandog plads 16.01.1846 og døpt 25.01.1846. Faddere var Birthe Hansdatter, pige Louise Hansdatter, Christiana Hansdatter, Johan Peter Kjøstelsen, Johan Mathisen Vandog og Syver Mathisen. Johan Christian (født 1820) og Syver Mathisen (født 1830) var sønner til Mathis Kristiansen på Trippestad under Langebrekke.

Anne Lovise døde på en Vandog Plads av «Strubehosta», muligens difteri, i 1849.[78]

Caroline Helene Frantsdatter. Født 20.01.1849 på Vandogg plass, Vandogg, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Døpt 18.02.1849 i Eidsberg (ØF).[79] Død 19.12.1849 på Vandogg plass, Vandogg, Folkenborg, Eidsberg (ØF).

74 Kirkebok Eidsberg nr. 10A: «B. Confirmerede», folio 205, nr. 12. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 43.
75 Folketellingen i 1910 for Eidsberg herred.
76 Kirkebok Eidsberg nr. 8: «Døbte Quindekjøn», folio 115, nr. 5.
77 Kirkebok Eidsberg nr. 9: «Begravede og Dødfødte», folio 282, nr. 62.
78 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 43.
79 Kirkebok Eidsberg nr. 9: «Døbte», folio 5, nr. 21.

Begravet 29.12.1849 i Eidsberg (ØF).[80]

Caroline Helene ble født på Vandog plads 20.01.1849 og døpt 18.02.1949. Faddere var kone Lovise Hansdatter, pige Annette Hansdatter, Anders Pedersen, ungkar Christen Christensen og ungkar Syver Mathissen, alle Vandog.

Caroline Helene døde på en Vandog Plads av «Strubehosta», muligens difteri, samme år.[81]

Anne Lovise Frantsdatter Sandem. Født 26.12.1850 på Sandem, Vandogg, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Døpt 12.01.1851 i Eidsberg (ØF).[82] Død 17.12.1936 i Oslo (OS).[83] Begravet 21.12.1936 i Oslo.[84] (Se I:2).

Hanne Caroline Frantsdatter. Født 09.03.1854 på Sandem, Vandogg, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Døpt 19.03.1854 i Eidsberg (ØF).[85] Levde 1900 på Lillehøitorp, Holt, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Død 1912 på Fossum pleiehjem, Eidsberg (ØF).

Hanna Caroline ble født på Vandog Plads 09.03.1854 og døpt 19.03.1854. Faddere var kone Annette Hansdatter Vandog, pige Anne Olsdatter Vandog, pige Johanne Mathisdatter Langebrekke plads, Christen Paulsen Vandog og Johan Christian Mathisen Langebrekke plads.

Hun ble konfirmert 04.10.1868. Presten ga henne karakteren «God». Det er tilføyd i kirkeboken at hun fødte et «uægte» barn 28.05.1895.

Datteren hun fikk i 1895 var Milla Fredrikke. Som barnets far ble utlagt Husmann og Enkemann Hans Olsen Aasgaardsbraaten. Ifølge kirkeboken var det «Hendis 1st Lejem. Anml. af Modr.»

Hanne giftet seg med Hans samme år, og de fikk senere s tvillingene Hilmar og Anne Karoline.

Folketellingen for Eidsberg (Mysen) i 1900 viser for Gardsnr. 62 Holt, Bruksnr. 11 Lillehøitorp:
«Hans Ols. - Gift - Gaardsgut ved Landh. - Født 1858.
Hanna Ols. - Gift - Husmor - Født 1855.
Kasbara Hans. - Ugift - Hjemmværende datter - Født 1880.
Hilda Hans. - Ugift - Hjemmeværende datter - Født 1880.
Ole Hans. - Ugift - Søn - Født 1887.
Milla Hans. - Ugift - Datter - Født 1895.
Hilmar Hans. - Ugift - Søn - Født 1898.
Anne Karoline Jens. - Ugift - Datter - Født 1898.»

«Anne Karoline Jens.» er antagelig identisk med Magna Karoline, født 30.12.1897 og døpt 27.02.1898. Hun var datter til Grbr. Jens Theodor Thorsen og Hustru Julie Olsdatter, begge født i 1869 (Kirkebok Eidsberg, Hærland nr. II 1, folio 66, nr. 6).

Hanne Caroline døde på Fossum pleiehjem i 1912.[86]

Ove Frantsen. Skomaker, gårdbruker. Født 24.06.1858 på Sandem, Vandogg, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Døpt 18.07.1858 i Eidsberg (ØF).[87] Død 03.11.1895 på Bamsrud Nordre, Hærland, Eidsberg (ØF). Begravet 13.11.1895 i Hærland, Eidsberg (ØF).[88]

Ove ble født på Vandog plads 24.06.1858 og døpt 18.07.1858. Faddere var kone Annette Hansdatter Vandog, pige Johanne Mathisdatter Langebrekke plads, gbr. Christian Iversen Vandog, ungkar Christen Johannesen Vandog og ungkar Andreas Olsen Vandog plads.

Han ble konfirmert 05.10.1873. Presten ga ham karakteren «God».

---

80 Kirkebok Eidsberg nr. 9: «Begravede og Dødfødte», folio 283, nr. 78.

81 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 43.

82 Kirkebok Eidsberg nr. 9: «Døbte», folio 42, nr. 3.

83 Dødsannonse i Aftenposten, 19. desember 1936.

84 Minnesblad ved begravelsen.

85 Kirkebok Eidsberg nr. 9: «Døbte», folio 105, nr. 36.

86 Kirkebok Eidsberg nr. 11: «B. Confirmerede», folio 206, nr. 61. Folketellingen for 0125 Eidsberg (Mysen) i 1900. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 43.

87 Kirkebok Eidsberg nr. 10A: «A. Døbte», folio 31, nr. 103.

88 Kirkebok Eidsberg (Hærland) nr. II 1: «E. Døde», folio 170, nr. 11.

Ove og Sissel giftet seg i 1863. Han var skomaker og bosatt på en «Vandougplass», dvs. Sandem. Det oppgis at Sissel var født på Berg i Trømborg 23.01.1861. Brudeparets foreldre var husmann Frants Olsen og gårdbruker Halvor Gudmundsen som også var forlovere.

Ove la seg opp penger under jernbaneanleggene.

Han kjøpte Skarpno i 1884. I 1888 solgte han gården og kjøpte Nordre Bamsrud i Hærland, Eidsberg.

Ove døde på Bamsrud 37 år gammel:
«G Gaardbr. Ove Frantsen (Ægtev. Eidsb. 15.5.82)» døde 03.11.1895 og ble begravet og jordfestet i Hærland 13.11.1895. Fødested oppgis til «Eidsb. Vandugpl.» og bopel Bamsrud.
Som dødsårsak ble oppgitt «Rygmarvstæring», med tæring menes antagelig tuberkulose.

O. Rygh skriver om Bamsrud i «Norske Gaardnavne»:
180. Bamsrud, skrives Bangnsrud ca. 1570 (DN XII 840), Banngsrudt St. 18 (et Skovstykke), Bamsrud 01.04.1723.
«Bangsaruð, af Mandsnavnet Bangsi, som forekommer flere Gange i Norge i MA. (RB. 370, DN II 262, DN IV 365, DN VI 255). Bangsi er vel oprinnelig et Kjælenavn paa Bjørnen; det bruges endnu saaledes paa Island (se f. Ex. Arnason, Ísl. þjóðsögur ok æfintýri I 610) og er en ældre Form af det nu i Norge brugelige "Bamse", ligesom Bangsrud her er blevet til Bamsrud; i "Bingsa" (Hunbjørn) har den oprinnelige Form endnu holdt sig i Norge. Af samme Mandsnavn er maaske at forklare Bangsberg i Ringsaker og Bamserud i Etnedalen».[89]

II:4 mm

Anne Marie Andersdatter Sandem. Født 26.09.1812 på Sagstua, Lekum, Eidsberg (ØF). Døpt 04.10.1812 i Eidsberg (ØF).[90] Flyttet 09.11.1833 fra Eidsberg (ØF) til Trøgstad (ØF).[91] Flyttet 01.04.1841 fra Trøgstad (ØF) til Brandsrud Vestre, Eidsberg (ØF).[92] Død 07.05.1889 på Sandem, Vandogg, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Begravet 15.05.1889 i Eidsberg (ØF).[93]

Anne Marie ble ifølge kirkeboken født på en «Lekumplass». Da hun ble døpt var følgende faddere: Berte Højerdal (under Lekum), Ingeborg Lekum, Guldmund Moen, Ole Thorersen Moen og Ole Ruud.

---

89 Kirkebok Eidsberg nr. 11: «B. Confirmerede», folio 240, nr. 25. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 43, 92. Synnøve Jensen: Slektshistorie for Olga Marie Karlsen f. Bamsrud.

90 Kirkebok Edsberg nr. 6: «Døbte», folio 32.

91 Kirkebok Trøgstad nr. 7: «Tilgangs-Lister», folio 613, nr. 41.

92 Kirkebokk Trøgstad nr.. 7: «Afgangs-Lister», folio 569, nr. 7.

93 Kirkebok Eidsberg nr. 12: «E. Døde», folio 232, nr. 13.

I skoskattelista fra 1711 føres det opp under Lekum to husmannsplasser, hvor det bodde en enkemann og en annen mann med sin hustru og datter. Den ene av disse plassene var nok den som i matrikkelen av 1723 kalles «Saugdahlen», men som i 1708 og senere kalles Lekumdalen. Det er etter alt å dømme den samme plassen. Hvor den lå er det vanskelig å fastslå. Et hus som i nyere tid sto like opp for den øvre fossen, rett nedenfor Høyendal, kaltes til daglig Lekumdalen. Huset sto til ut i siste halvdel av 1900-årene. Ifølge Kristian Nygaards brev ble Anne Marie født på Sagstua under Lekum. Gårdshistorien oppgir at Lars Nilsen (ca. 1784-1847) og Kari Torersdatter (ca. 1790-1827), som giftet seg våren 1817, kom til å bo på en Lekumplass som mjølnerfolk i mange år. Da Kari døde i 1827, ble bostedet kalt for «Saugstuen», sannsynligvis et annet navn på «Lekumdalen». I 1818 og 1828 sies de å bo på Høyendal, noe som tyder på at stedsnavnene ble brukt om hverandre.

Anne Marie eller hennes foreldre nevnes ikke under Lekum i Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen», Bind IV. I kirkeboken er «Lekumplass» tilført senere samtidig som en Berte Højerdal er en av fadderne. Berte Høyerdal skulle kunne var Anne Maries mormor.

Ved skiftet etter hennes farfar i 1824 oppgis det at Anne Marie er 12 år gammel, og at hun bor med sin mor på en Langebrekke plass. De har vel flyttet hit noen tid etter at hennes far døde så ung allerede i 1813.

I et brev Kristian Nygaard skrev til sin niese, Marit Helene Lovise Nygaard, står det:
«Det var dengang skikk at barn og ungdom møtte fram på kirkegulvet til overhøring. Jeg fikk lov å følge med lenge før jeg hadde lært å lese. Var ikke mere enn 5 år den første gangen, men budene og fader vår kunde hun. Bestemor gikk på omgangsskole for Jakob skolemester men å regne og skrive lærte hun ikke. Denne Jakob skolemester var på sine gamle dager fattiglem på Vandug og døde ca. 1866. Bestemor har sikkert hatt gode evner og ellers ett greit og fint og dyktig menneske. Jeg tror det var hennes gode stell som holdt Sandem ved like. I de siste 10 år av sitt liv var hun skrøpelig og kunne lite utrette, men når hun var borte viste det sig at det var hun som hadde holdt hjemmet sammen. Hun var god og omsorgsfull, men var streng hvis vi barnebarn var uskikkelig, glad i sang, og det har vært hennes etterkommere tilgode. I sitt lange samliv hadde mange motganger og trange kår, men aldri ett vondt ord dem i mellom, de levde lykkelig sammen. Huset eide de og haven om sommeren var herlig syntes vi barnebarn, vakker og velstelt med apaler og bærbusker, blomster og lysthus. Om kvelden og søndag formiddag leste og sang de i salmeboken. Det var en gammel skikk på Sandem og holdt sig så lenge bestemor levde.

Bestemor døde på Sandem 7. mai 1889 og er begravet på Eidsberg kirke.

Velsignet være hennes minde.»

Meget av underlaget til dette brevet skriver seg antagelig fra notater gjort av hennes dattersønn, lærer Martin Christiansen Sandem (1876-1943).

Anne Marie ble konfirmert i 1828. Presten ga henne karakteren «godt». Hun bodde da fortsatt sammen med sin mor på Langebrekke plads. I kirkebokens kolonne «Forældrenes eller Huusbondens, Pleieforældrenes Navn og Boepæl» anføres:

«Hos Moderen Ingeborg Olsdatter Langebrekke plads».

I kolonnen «Naar og af hvem vaccineret» anføres «Af Smith n Kopper af 16. August 1823».

Antagelig flyttet Anne Marie til Vandogg før 1830. 31.01.1830 døpte Mathis Christensen og Anne Iversdatter på Langebrekke plads (Trippestad) sønnen Syver. Bland fadrene finner vi Anne Maria Andersdatter Vondoug. Syver og hans bror Johan er faddere når Anne Marie og Frans døper flere av sine barn etter at de har flyttet til Sandem under Vandogg. Johan Peter Kjøstelsen (1816-1864) fra Brødremoen og hans kone Berthe Maria Hansdatter (1817-1896) overtok den vestre delen av Vandogg fra hennes far Hans Larsen ved delingen av gården i 1842. De er begge faddere når Anne Marie og Frants døper datteren Anne Lovise i 1846.

Anne Marie flyttet til Trøgstad i 1833.

Da hun giftet seg med Ole Olsen Garsrudplassen i 1837 var hun 25 år gammel. Begge bodde da på Skibsrud. Ole døde imidlertid allerede to år senere.

Anne Marie giftet seg så med Frants som var bror til Ole i 1841. Hun var da 28 år gammel og ble oppgitt å være fra Edsberg. Hennes far oppgis å være Anders Nielsen.

Sammen med Frants hadde hun følgende barn:
1841: Maren Oline, gift med Mathis Olsen fra Rakkestad, død 1892 på Brandsrud.
1843: Johanne Sophie, gift med Kristian Anton Johansen, Sandem.
1846: Anne Lovise, død 1849 i «Strubehosta» (difteri?).
1849: Caroline Helene, død samme år i «Strubehosta».
1850: Anne Lovise, gift med Ole Anton Nygaard fra Askim, til Kristiania.
1854: Hanna Caroline, gift med Hans Olsen, død 1912 på Fossum.
1858: Ove, til Skarpsno, senere til Bamsrud.

Bildet er tatt i Tøyengaten 28, muligens omkring 1915. Ifølge Karoline Nygaard viser bildet: «Mor, mig, tante Johanne, Solveig, tante Mari, Fredrik». Fra venstre har vi derfor Anne Lovise Frantsdatter (1850-1936), Karoline Nygaard (1873-1953), Johanne Sofie Frantsdatter (1843-1923), Solveig Nygaard (1905-1988, gift Fjeldstad), Sissel Marie Halvorsdatter Berg Søndre (1861-1941) og Fredrik Nygaard (1880-1960). Anne Lovise og Johanne Sofie var døtre til Anne Marie og Frants på Sandem. Sissel Marie var gift med deres bror, Ove. Anne Lovise var mor til Karoline og Fredrik. Fredrik var far til Solveig.

Anne Marie døde av «Brystsyge» på «Sannem (Vandogg)» i 1889, 76 år gammel. Fødested oppgis til «Lekumpl.» (Barn I:2, Far III:7, Mor III:8)

Gift 1. gang 09.09.1837 i Trøgstad (ØF) med[94] **Ole Olsen Garsrudplassen.** Husmann. Født 16.03.1811 på Komnes Vestre, Løken, Høland (AK). Døpt 24.03.1811 i Løken, Høland (AK).[95] Død 25.02.1839 på Skibsrud, Trøgstad (ØF). Begravet 03.03.1839 i Trøgstad (ØF).[96]

Ole ble døpt i Løken kirke 24.03.1811:
«B. N. Ole. fød: d: 16 Martü Faderen Ole Frantsen vestre Komnes. Moderen Gunild Olsd.». Faddere var Kari Persdatter Komnes, Kari Olsdatter Hornaas, Jørgen Torkildsen Knold, Per Olsen Hornaas og Per Albretsen Komnes.

Ifølge et notat fra «Tirsdagklubben» i Trøgstad Bibliotek ble han født 11.11.1811. 11. november er også anvendt som fødselsdato for Anne Marie og er antagelig kun en registreringsform, dvs. at man ikke kjente fødselsdata bortsett fra årstallet.

Ole var 26½ år gammel da han giftet seg med Anne Marie i 1837. Begge bodde da på Skibsrud. Forlovere var Tosten og Hans Skibsrud.

Han døde i 1839, kun 28 år gammel.[97]

Barn:

Andreas Olsen. Handelsgartner. Født 28.11.1837 på Skibsrud, Trøgstad (ØF). Døpt 17.12.1837 i Trøgstad (ØF).[98] Død 16.04.1891 på Høgda, Langbrekke, Eidsberg (ØF). Begravet 24.04.1891 i Eidsberg (ØF).[99]

Da Andreas ble døpt var fadrene: Maria Langebrekke, Tosten Skabsrud(?), Anne Mathusdatter og Johan d (?).

Han bodde først på Sandem,

Anders giftet seg med Johanne Johannesdatter fra Lystadplass i Skiptvedt (født i 1841) i 1867. De fikk datteren Inger Betzy, født i 1868 og død i 1891.

---

94 Kirkebok Trøgstad nr. 6: «Copulerede», folio 398, nr. 14.

95 Kirkebok Høland nr. 6, folio 129, nr. 31: «Fødde».

96 Kirkebok Trøgstad nr. 6: «Døde Mandkjøn», folio 238, nr. 12.

97 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 43.

98 Kirkebok Trøgstad nr. 6: «Fødte», folio 302, nr. 59.

99 Kirkebok Eidsberg nr. 12: «E. Døde», folio 237.

Kort tid senere bygde han et lite hus som han kalte Voll ved Mysenhagen. Han drev også som skredder en stund.

Andreas kjøpte og overtok Høgda under Langebrekke av Ole Amundsen i 1887 (skjøte 19.10.1887). Han var da handelsgartner.

Høgda omtales i «Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen»:
Våren 1855 lot Anne Rasmusdatter Langebrekke utskille et stykke av skogen på gården som eget løpenummer. Stykket grenset i sør til hovedveien på Mona, i vest til Brødremoenskogen som tilhørte Mustorp, i nord til plassen Mona og i øst til skogen på Skofterudengen. Det heter om denne delen at den lå helt adskilt fra Langebrekke for øvrig (Deleforretning 05.05.1855). Matrikkelforarbeidet fra 1860-årene opplyser at stykket omfattet 3 mål dyrket mark på slett mark av dårlig bonitet. Jorden var lettbrukt og noenlunde godt dyrket. Det fantes verken skog eller havnegang til Høgda, så det ble ikke holdt husdyr der.

Andreas døde på «Monahøjden» i 1891:
«Gift Selvejer Gartner Andreas Olsen, ægtev. 29.8.67. Født 28.11.37 Trygstad.
Opgiven Dødsaarsag: Hjernesvulst».

Høgda ble solgt på auksjon for 555 kroner til J. Jonassen (skjøte 08.05.1896).[100]

Gift 2. gang 01.06.1841 i Eidsberg (ØF) med[101] forrige ane.

Generasjon III

III:1 ff f

Ole Halvorsen. Gårdbruker. Født 15.01.1786 på Laholmen, Prestegården, Askim (ØF). Døpt 26.02.1786 i Askim (ØF).[102] Levde 1811 på Aasgaard, Eidsberg (ØF). Levde 1813 på Gudim Nedre, Askim (ØF). Levde fra 1815 til 1817 på Ihlen Nordre, Askim (ØF). Levde 1821 på Hauger, Askim (ØF). Død 09.04.1858 på Hauger, Askim (ØF). Begravet 16.04.1858 i Askim (ØF).[103]

100 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 114-115.

101 Kirkebok Edsberg nr. 8: «C. Ægteviede», folio 253, nr. 7.

102 Kirkebok Askim nr. 2: «Døbte», folio 82.

103 Kirkebok Askim nr. 5: «Begravede og Dødfødte», folio 264, nr. 9.

Oversikt over gårder i Askim sogn. Bosetning ved utgangen av vikingtiden, nyrydning og gårdsdeling i gammelnorsk tid, nedlegging av gårder og bruk i sen-mellomalderen.

Da Ole ble døpt skrev presten i kirkeboken:
«1786 Døbte - Dom 2 p Eph: Halvor og Gunnild Lolmens Søn N. Ole. F.B. Karen Thue, Olaug Prestegaarden, Povel Prestegaarden, Peder Prestegaarden, Jørgen Søndre Løchen - Dom Esto mihi», dvs. født 2. søndag etter trettendedag og døpt på Fastelavenssøndag (Esto Mihi = Quinquagésima).

Ved folketellingen i 1801 var Ole 15 år, skomagerdreng, og han bodde hos sine foreldre. Familien ble registrert under Prestegården og bodde antagelig på Kløverud som var en husmannsplass under denne.

Da Ole ble konfirmert i 1802, bodde han fortsatt på Kløverud og var da 16 år gammel.

Det oppgis i «Gårdshistorie for Askim» at Ole kom fra Foss i Eidsberg. Det er i alle fall klart at familien bodde på Aasgaard i Eidsberg da de giftet seg i 1811:
«Decbr. 31: Ungkarl Ole Halvorsen Aasgaard og Pigen Elen Eners Dr. ibid begierede Ægteskabs Tillysning. Cautionister: Ener Aasgaard og Gunder Bøttorp. Viede Martü 9de».

De bodde fortsatt på Aasgaard da de døpte den eldste sønnen, Halvor, i 1811. Det fremgår av konfirmantlisten i kirkeboken for Askim i 1826, og han er funnet døpt i kirkebok for Eidsberg.

Familien bodde i 1813 på Nedre Gudim i Askim, antagelig også i 1812 da hans mor døde der, sammen med Oles svigerfar, Ener Brynhildsen.

Ifølge gårdshistorien var Ole lottbruker på Nordre Ilen i 1817, men han bodde der allerede i 1815, da datteren Gunnild ble født på Nordre Ihlen det året.

Ihlen-gårdene ligger mellom E18 og jernbanen. Gårdene grenser til Langnes og Stenbøl i vest, til Rom og Kvakkestad i sørvest, til Gurud i sør og til Prestegården og Gudim i øst.Navnet Ihlen er en sammensetning av «ila» (kilde) og «vin» som betyr grasslette. Området var trolig beitemark for en eldre gård (Gui eller Prestegården) før det ble ryddet gård her i førkristen tid. 200 m nord for husene på nordre Ihlen er det et gravfelt med 5 store rundhauger. I gammelnorsk tid ble gården delt i et nordre og et søndre bruk, begge ble holdt oppe etter svartedauen.

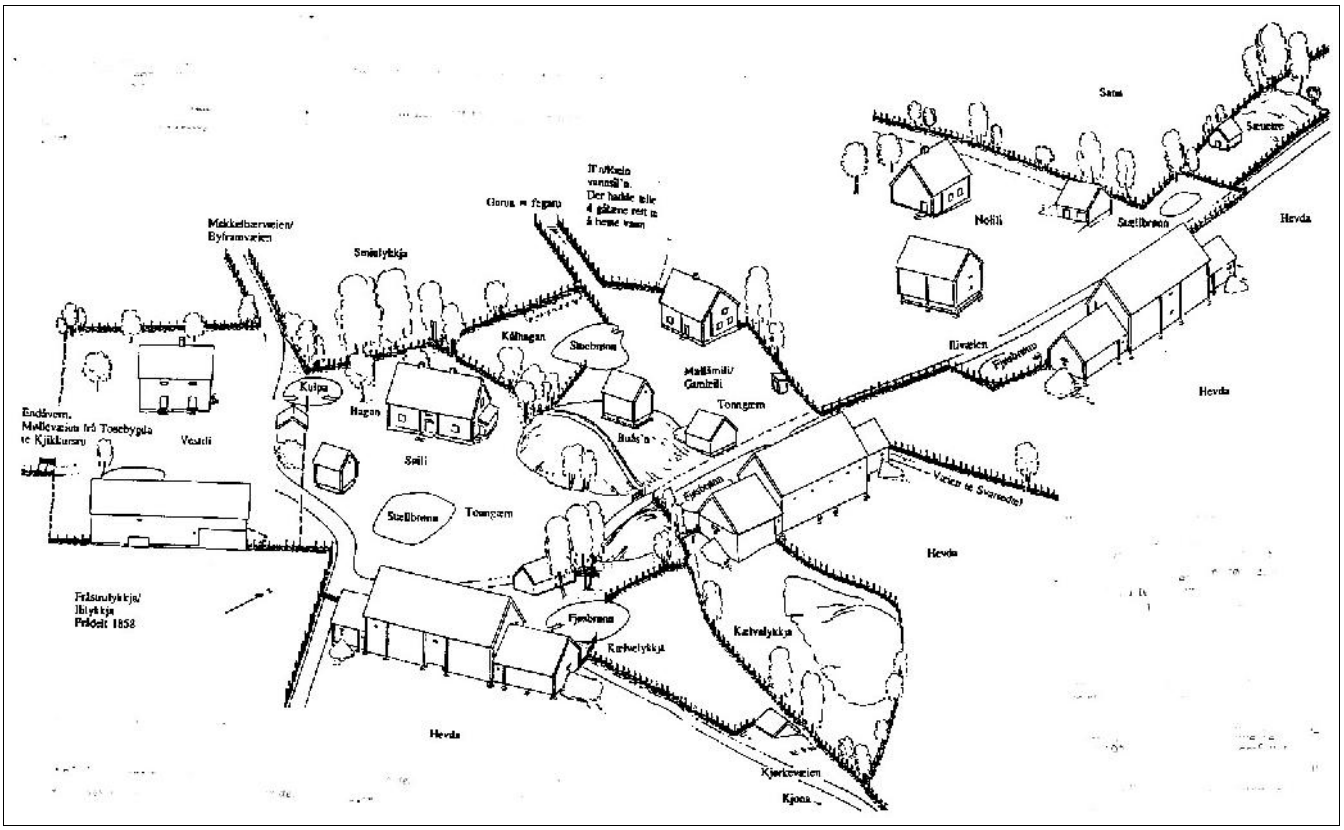

Tunet på Ihlenbrukene rekonstruert etter branntakstbeskrivelser og deleforretninger. Lagården på Vestre Ihlen skal ligge 1 målestang fra gjerdet ifølge en deleforretning fra 1842.

Ole bykslet senere Hauger sammen med Jon Pedersen til ca. 1830 og ble ifølge gårdshistorien på Hauger til midten av 1830-årene. Da han døde i 1858, 72 år gammel, bodde han imidlertid også på Hauger. Det er derfor mulig at han har blitt boende der etter at han oppga jordbruket.

Hauger ligger sør for Askimbyen med tunet på en høyde vest for Vammaveien. I nord grenser gården til Moen, i vest til Gjellestad langs Gjellestadbekken, i sør og sør-øst til Skjørten og i øst til Moen.

Navnet Hauger kommer av gammelnorsk «Haugar» som er flertall av «haugr» og betyr haug eller høyde. Gården ble ryddet i før-kristen tid og var i bruk i de vanskelige årene etter svartedauen. Gården har ikke vært bruksdelt. Det ligger to langhauger og en rundhaug på gården.

Ole døde som inderst på Hauger i 1758, 72 år gammel.[104]

(Barn II:1, Far IV:1, Mor IV:2)

Gift 09.03.1811 i Eidsberg (ØF) med[105] neste ane.

Barn:

Christen Olsen Nygaard. Født 14.06.1813 på Gudim Nedre, Askim (ØF). Døpt 27.06.1813 i Askim (ØF).[106] Død 09.04.1890 på Nygaard Nordre (Øvre), Løken Søndre, Askim (ØF). Begravet 18.04.1890 i Askim (ØF).[107] (Se II:1).

104 Folketellingen for 0114 Askim i 1801. Kirkebok Askim nr. 3: «Konfirm», folio 91. Kirkebok Askim nr. 4: «Confirmerede Drenge» (Halvor 1826), folio 504, nr. 5. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 286, 290; Bind 3, side 358-359, 386, 413.

105 Kirkebok Eidsberg nr. 6: «Ægteviede», folio 153.

106 Kirkebok Askim nr. 3: «Døbte», folio 34.

III:2 ff m

Ellen Enersdatter Gudim Nedre. Født 13.06.1790 på Tarm, Askim (ØF). Døpt 18.07.1790 i Askim (ØF).[108] Levde 1811 på Aasgaard, Eidsberg (ØF). Levde 1813 på Gudim Nedre, Askim (ØF). Levde fra 1815 til 1817 på Ihlen Nordre, Askim (ØF). Levde fra 1821 til 1858 på Hauger, Askim (ØF). Død 04.02.1866 på Nygaard Nordre (Øvre), Løken Søndre, Askim (ØF). Begravet 16.02.1866 i Askim (ØF).[109]

Ved Ellens dåp «Domi 7 p Trin.» i 1790 deltok vitner fra Nordre Rom, gården hennes far, Ener (eller Einar) kom fra. Hun ble født «Dom. 2de p Trin» (2. sønd. etter Trefoldighet) på Tarm, nåværende Ulfsby. Faddere var Christense Tarm, Gunnild Nordre Rom, Knud og Gøthe Schavog og Gulbrand Nordre Rom.

Ved folketellingen i 1801 var Ellen 11 år og bodde hos sine foreldre på Nedre Gudim. Familien flyttet dit i 1795.

Ellen ble konfirmert i 1806, hun var da 16 år gammel og bodde også da på Nedre Gudim.

Sammen med Ole hadde hun følgende barn:
1811: Halvor, født på Aasgaard, Eidsberg - konfirmert 1826, Hauger.
1813: Christen, født på Nedre Gudim - konfirmert 1829, Hauger.
1815: Gunnild, født på Nordre Ihlen, døde antagelig ved fødselen.
1817: Syver, født på Nordre Ihlen - konfirmert 1833, Hauger.
1821: Christian, født på Hauger - konfirmert 1836, Hauger.
1823: Johan, født på Hauger, død samme år.
1824: Johan (tvilling), født på Hauger.
1824: Kristine (tvilling), født på Hauger.
1828: Maria, født på Hauger.
1832: Lars, født på Hauger.

1811: «Jun: 30te: Halvor, født Junü 18de. Par: Ole Halvorsen og Elen Eners Dr. Aasgaard». Faddere var Susana Østbye, Ole Engen, Svend Østbye, Sedsel Nielsdatter og Inger Halvorsdatter (Kirkebok Eidsberg nr. 6, folio 23).

1815: «Octbr 6: Gunnild Olsdatter nordre Ihlen. Hiemmedøbt af Rangnild Aschim - - -» (kirkebok nr. 3, folio 60). Ingen dato angis for alder, så hun døde antagelig umiddelbart etter fødselen.

1817: «Syver ble født 08.12.1817 og døpt «14de dec: i Kircken». Foreldre var «Lottebruger» Ole Halvorsen Nordre Ihlen og Ellen Enersdatter. Faddere var Christine Nordre Ihlen, Kirstine ibid, Sven Sch.o..sen(?) og Sven Iversen ibid, og Niels Nordre Ihlen (Askim kirkebok nr. 4, folio 11, no. 32).

1821: Christian Olsen Hauger ble født 05.02.1821 og døpt «11te febr: i Kircken». Hans foreldre oppføres som «Gaardfolk». Faddere var Anne under Gudim, Helene Søndre Løchen, Kristine ibid, Johannes Aschim og Mattis Revog (Askim kirkebok nr. 4, folio 31, no. 2).

1823: Johan Olsen Hauger ble født 06.06.1823 og døpt «d: 15de Juni i Kircken». Hennes foreldre oppføres som G. f. (Gårdsfolk). Faddere var Anne Gudim, Kristine Søndre Løchen, Lars Øvre Holter, Povel Haugen og Christian Gudim (Askim kirkebok nr. 4, folio 51, no. 16). Johan døde 11. august og ble begravet 17. august, «2 Maaneder 3 Dage» gammel. Han oppføres som «Lottbrugers barn» (Askim kirkebok nr. 4, folio 208).

1824: Johan Olsen Hauger ble født 07.09.1824 og døpt «26de september i Kircken». Hans foreldre oppføres som G. f. (Gårdsfolk). Faddere var Anne Gudim, Hellene Hansdatter, Jochum Dovrefjeld, Johan Kolstad og Christian Gudim (Askim kirkebok nr. 4, folio 60, no. 24). Dovrefjell var en plass under Nordre Rom.

1824: Christine Olsdatter Hauger ble født og døpt samtidig med sin tvillingbror, Johan. Faddere var Kari Monshytten, Mette Houger, Anders Moenshytten, Hans Moenshytten og Carl Houger (Askim kirkebok nr. 4, folio 61, no. 22).

1828: Maria ble født 21.12.1828 og døpt 01.01.1829. Foreldrene var «Lottebr: Ole Halvorsen Hauger og Ellens Enersd:». Faddere var ... Anne Olsdatter Gudem, Pigen Maria Jacobsdatter Hauger, Husmann Jockum Christensen Dovrefjeld, Gm. Anders Hansen Ihlen og Christian Enersen ibidem (Askim kirkebok nr. 4, folio 105, no. 5).

1832: Lars ble født 25.07.1832 og døpt 5. august. Foreldrene var «Avgiftsbruger Ole Halvorsen og Elen Enersdatter Hauger». Faddere var Hellene Hansdatter Moneie [Veiby under Moen], Helene Enersdatter Hauger, Maria Jacobsdatter ibid, Svend Villemsen Moneie og Christian Enersen Løchen (Askim kirkebok nr. 4, folio 168, no. 18).

Johan, Kristine, Maria og Lars er ikke funnet i konfirmasjonslistene for Askim. Det er mulig at familien flyttet fra Askim etter 1836.

Ellen døde på Nygaard i 1866, og var da 75 år gammel. Antagelig flyttet hun til sin sønn Kristen på Nygaard da hun ble enke.[110]

(Barn II:1, Far IV:3, Mor IV:4)

---

107 Kirkebok Askim nr. 7: «E. Døde», folio 196, nr. 14.

108 Kirkebok Askim nr. 3: «Døbte», folio 3.

109 Kirkebok Askim nr. 5: «Begravede og Dødfødte», folio 276, nr. 9.

110 Folketellingen for 0114 Askim i 1801. Kirkebok Askim nr. 3: «Konfirm.», folio 91. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 28. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 290.

Gift 09.03.1811 i Eidsberg (ØF) med[111] forrige ane.

III:3 fm f

Christen Andersen Sekkelsten. Husmann/Gårdbruker. Født 26.05.1771 på Sekkelsten, Askim (ØF). Døpt 23.06.1771 i Askim (ØF).[112] Flyttet omkring 1802 til Vollene, Fusk, Askim (ØF). Flyttet 1820 fra Vollene, Fusk, Askim (ØF) til Søstu, Sekkelsten, Askim (ØF). Levde 1831 på Skakstad, Eidsberg (ØF). Flyttet omkring 1835 fra Sekkelsten, Askim (ØF) til Blandhol, Askim (ØF). Flyttet 1839 fra Blandhol, Askim (ØF) til Nygaard Nordre (Øvre), Løken Søndre, Askim (ØF). Død 25.12.1842 på Vrangen, Skjolden Søndre, Askim (ØF). Begravet 03.01.1843 i Askim (ØF).[113]

Christen ble født «Fest: Trinitátis» (Hellige Trefoldighetsøndag, Festo eller Festum = helgdag, festdag) i 1771, og døpt «Dom: 4 à Trin» (4. søndag etter Trefoldighet).

Han ble konfirmert i 1788, 17 år gammel. Ved folketellingen i 1801 var han 30 år, ugift, og bodde hjemme hos sine foreldre på Sekkelsten.

«Ao 1801 ds. 11. Dec. indskrives til lysning Ung-Karl og Dragon Christen Andersen Seichelsten og Pigen Anne Peders Datter Seichelsten». Forlovere var John Olsen Aschim (56 år i 1801) og Anders Andersen Seichelsteen. De ble «Copulered» 14.01.1802.

Christen brukte plassen Vollene under Fusk som hans farfar hadde eid, fra begynnelsen av 1800-tallet til ca. 1820. Deres eldste barn, Ole født i 1802, er imidlertid født på Byefram (antagelig Byfram under Guderud). Da deres eldste datter, Marte, ble født i 1803, bodde familien på Vollene.

I 1820 delte hans far, Anders, gården mellom sønnene. Christen fikk skjøte på den søndre delen av Sekkelsten for 400 spdl. Skylden var 5 lisp.tg. 1/6 skinn. Fra 1829 var Søstu-Sekkelsten leid bort.

Skiftet etter hans mor i 1831 viser at Christen har flyttet til Skakstad i Eidsberg hvor hans eldre bror Anders bodde til han døde i 1827. Nå drev hans enke, Anne Olsdatter, gården sammen med sin eldste sønn Ole. I 1832 solgte de gården til Frans Knutsen Stubbestad i Eidsberg. Den nye eieren skulle overta gården fra faredag våren 1833.

I 1833 giftet Christen seg med Maria, datteren på Blandhoel, som var enke:
«Brudgommens Navn, Alder, Haandtering og Opholdssted:
Enkemand Christen Andersen Sechelsten - 62 Aar.
Brudens Navn, Alder, Haandtering:
Enke Maria Andersdr. Blandhoel - 49 Aar.
Hvem Forloverne:
Ingebrikt Gulbrandsen og Ole Hansen Blandhoel.
Vielsesdagen:
25. Juni».

Christen overtok Blandhoel etter svigerforeldrene ca. 1835.

Andreas, som var Christens yngste sønn i første ekteskap, ble konfirmert på Blandhoel i 1836.

Den 26.01.1839 skjøter Christen gården Blandhoel til Ole Andersen for 900 spdl. (Skjøte tinglyst 02.02.1839.) Samme år, den 30.08.1839, får Christian Hansen skjøte på Søstu-Sekkelsten for 600 spdl. Da Christen eide Søstu-Sekkelsten fra 1820, må vel han også være selgeren her. Hvorfor han solgte begge gårdene i 1839 vites ikke. I alle fall flyttet han til Nygaard under Søndre Løken det året.

I «Gårdshistorie for Askim» er det anført at han i den forbindelse flyttet til sin datter og svigersønn. Dette er ikke korrekt da disse flyttet til Nygaard først ca. 1842. Samtidig flyttet antagelig Christen fra Nygaard til Skjolden.

Da Christen døde i 1842 bodde han på Vrangen under Sør-Skjolden, han oppgis i kirkeboken å ha vært 74 år gammel. Gårdshistorien er noe usikker på om dette er «vår» Christen Andersen. Imidlertid fremgår det av kirkeboken at hans sønn Ole i ekteskapet med Maria Andersdatter ble konfirmert i 1852. Han bodde da på Skjolden, og dette bekrefter vel at Christen flyttet til Vrangen med sin familie, og at Marie og sønnen Ole ble boende på Skjolden etter at han døde.[114]

(Barn II:2, Far IV:5, Mor IV:6)

Gift 1. gang 14.01.1802 i Askim (ØF) med[115] neste ane.

---

111 Kirkebok Eidsberg nr. 6: «Ægteviede», folio 153.

112 Kirkebok Askim nr. 2: «Døbte», folio 41.

113 Kirkebok Askim nr. 4: «Døde Mandkjøn», folio 256, nr. 1.

114 Kirkebok Askim nr. 2: «Konfirm», folio 175, nr. 3. Folketellingen for 0114 Askim i 1801. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 444. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 62, 79, 100, 105, 262. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 126.

115 Kirkebok Askim nr. 4: «Trolov. og Viede», folio 82.

Barn:

Mari Christensdatter Sekkelsten. Født 14.11.1812 på Vollene, Fusk, Askim (ØF). Døpt 22.11.1812 i Askim (ØF).[116] Død 1904 på Nygaard Nordre (Øvre), Løken Søndre, Askim (ØF). (Se II:2).

Gift 2. gang 25.06.1833 i Askim (ØF) med[117] **Maria Andersdatter Blandhoel.** Født 15.04.1798 på Blandhol, Askim (ØF). Døpt 15.04.1798 i Askim (ØF).[118]

Maria ble døpt «Dom. Quasímodo» (1. søn. etter påske). Hun ble født «eódem Die», dvs. samme dag.

Hennes far, Anders Mathisen, ble ved folketellingen i 1801 oppgitt å være 36 år. Hans hustru Mari Thorersdatter var 44 år. Selv var Maria da 4 år gammel. Marie bodde fortsatt på Blandhoel da hun ble konfirmert i 1814, 16 år gammel. Hennes far døde 07.08.1831, og moren døde i 1834.

I henhold til kirkeboken var Maria enke da hun giftet seg med Christen. Hun var Anders og Maris eneste barn. Det har ikke vært mulig å finne hennes tidligere gifte eller når hennes første mann døde.

Ved skiftet etter hennes far 12.02.1834 fikk Maria og Christen 3 2/10 lispd. i Blandhoel til en verdi av 325 rdl. Tinglyst 10.03.1834.

Sammen med Christen fikk hun følgende barn:
1836: Ole, født på Blandhoel - konfirmert 1852, Skjolden.[119]

III:4 fm m

Anne Pedersdatter Sekkelsten. Født omkring 1774. Død 02.05.1827 på Søstu, Sekkelsten, Askim (ØF). Begravet 10.05.1827 i Askim (ØF).[120]

Det ser ikke ut til at Anne ble døpt eller konfirmert i Askim.

I henhold til Kaare Nygaards notater ble hun født i 1775.

I 1801 var Anne tjenestepike på Sekkelsten hos sin kommende svigerfar, og oppgis da å være 26 år gammel.

John Olsen Aschim var rimeligvis Annes forlover da hun giftet seg med Christen i 1802. Han kom fra Nordby i Eidsberg og var korporal da han i 1782 giftet seg med Dorte Olsdatter, født ca. 1742, og enke etter Ole Villemsen Eidareng. John brukte Eidareng til han 24.06.1796 kjøpte Vestre Askim av Svend Thorersen. Ved folketellingen i 1801 oppgis han å være 56 år gammel og gift første gang. Hans hustru het Berthe Olsdatter, er 60 år gammel og har vært gift en gang tidligere. De hadde datteren Sissel, 16 år gammel. John solgte 15 lispund i Vestre Askim til Ole Poulsen [24 år i 1801] fra Østre Bøhlen i Trømborg, Eidsberg 01.12.1804. Ole giftet seg i 1803 med Johns datter, Sissel.

Da Annes og Christens eldste sønn, Ole, ble døpt bodde familien på Byfram (antagelig under Guderud). På denne husmannsplassen bodde Peder Hansen (født ca. 1751) og hans kone Guro Kristensdatter (født ca. 1749) fra ca. 1795 til ut på 1800-tallet. Fra 1770-årene til ca. 1795 bodde familien på Vollene. (Gårdshistorien for Askim, Bind 2, side 78 og 128-129). De hadde barna Hans født på Sekkelsten 1779 (folio 61), Gunnar født 1782 (folio 71), Christian født 1786 (folio 82) død samme år og Mathis født 1789 (folio 94), de tre siste ble født på Vollene. Foreldrene er ikke funnet som gift i Askim, det er derfor mulig at Anne er deres datter og at de sammen flyttet inn fra ett annet prestegjeld.

På Lunneby i Hærlands Annex i Eidsberg fikk Peder Larsen og Brita Olsdatter datteren Anne i 1775 (folio 81, nr. 132). Ved folketellingen i 1801 bodde familien på Berger, Hærland Annex i Eidsberg. Peder var 55 år gammel og inderst og hans kone Birte 53 år gammel. Barna Maria (18 år), Ole (14 år) og Lars (11 år) bodde hjemme hos foreldrene. «Vår» Anne bodde i 1801 på Sekkelsten, så hun skulle kunne være deres datter. Annes eldste sønn het Ole som denne Annes morfar.

Sammen med Christen hadde hun følgende barn:
1802: Ole, født på Byefram - konfirmert 1817, Vollene.
1803: Marte, født på Vollene - konfirmert 1818, Vollene.
1806: Maren, født på Vollene - død 1821 på Vollene, 15 år og 3 måneder gammel.
1808: Anne, født på Vollene - død 1816 på Vollene, 8 år og 4 måneder gammel.
1810: Karen, født på Vollene - ikke funnet som konfirmert, gift med Peder Skjøllersen Skjeggerud.
1812: Mari, født på Vollene - konfirmert 1827, Sekkelsten.
1815: Olea, født på Vollene - konfirmert 1833, Rognerud.

---

116 Kirkebok Askim nr. 3: «Døbte», folio 33.

117 Kirkebok Askim nr. 4: «Copulerede», folio 414, nr. 7.

118 Kirkebok Askim nr. 3: «Døbte», folio 16.

119 Kirkebok Askim nr. 3: «Konfirm.», folio 93, nr. 20. Pantebok Heggen og Frøland nr. 10, 1832-1839, folio 116. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 444. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 105.

120 Kirkebok Askim nr. 4: «Døde Kvindekjøn», folio 217, nr. 11.

1817: Anna, født på Vollene, død kun 3 uker gammel.
1820: Peder, født på Vollene, død samme år, 3 dager gammel.
1821: Andreas, født på Vollene, konfirmert 1836, Blandhoel.

«Christen Andersen og Anne Pedersdatter fra Byefram Børn Søn N. Ole» ble født før 25.03.1802 og døpt «Dom. Quasimodo geniti» (1. søndag etter påske). Faddere var Mari S Løchen, Marthe Sechelsteen, Lars S Løchen, Gunder og Lars Sechelsteen (Kirkebok 3, folio 21). Da han ble konfirmert oppgis «Faderen G.M under Fusch». Ifølge gårdshistorien hadde Ole ett andre navn, Kristian. Dette er imidlertid ikke innført i kirkeboken ved dåp eller konfirmasjon, og er antagelig en feilskrift. Lars Paulsen (1765-1816) på Søndre Løken var gift med Mari Andersdatter (1775-1846) fra Sekkelsten.

Marthe ble født på Vollene 18.12.1803 og døpt «Dom. Septuagésima» (3. søndag etter Trettendedagen) i 1804. Faddere var Ingebor, Inger(?), Lars og Anders Fusch og Erich Sechelsteen (Kirkebok 3, folio 23).

Maren ble født på Vollene 13.04.1806 og døpt «Dom. Exáudi (6. søndag etter påske). Faddere var Ingebor og Marthe Fusch, Gunder og Peder Sechelsteen og Lars Larsen Fusch (Kirkebok 3, folio 26).

Anne ble født på Vollene 01.05.1808 og døpt «Dom. Rogáte» (5. søndag etter påske). Faddere var Ingebor, Mari og Lars Fusch, Erich Sechelsteen og Peder Andersen Sechelsteen (Kirkebok 3, folio 29).

Karen ble født på Vollene 15.10.1810 og døpt 23. søndag etter Trefoldighet. Faddere var Ingebor og Anne Fusch, Anders Schachstad, Anders Fusch og Lars Sechelsteen (Kirkebok 3, folio 31).

Mari ble født på Vollene 14.11.1812 og døpt 26. søndag etter Trefoldighet. Faddere var Ingebor og Anne Fusch, Anders Fusch, Gunder og Peder Sechelsteen (Kirkebok 3, folio 33).

Olea ble født på Vollene 12.01.1815 og døpt «Dom. Sept» (Septuagésima). Faddere var Mari & Løchen, Anne Fusch, Lars & Løchen, Anders Fusch og Peder Sechelsteen (Kirkebok 3, folio 36).

Anna ble født på Vollene 25.12.1817 og hiemmedøpt av Andreas Hansen Fusch (?) 04.01.1818. Faddere var Helene Fusch, Marthe Schachstad, ..., Gunder og Peder Sechelsteen (Kirkebok 4, folio 11, nr. 1). Anne døde 18.01.1818, kun tre uker gammel.

Anders ble født på Vollene 18.06.1821 og døpt 24.06.1821. Faddere var Inger Fusch, Marthe Hoen, Ole Fusch, Gunder og Lars Sechelsteen (Kirkebok 4, folio 34, nr. 19).

Anne var kun 53 år gammel da hun døde på Sekkelsten i 1827.[121]

Skiftet etter Anne ble avsluttet 16.09.1828.

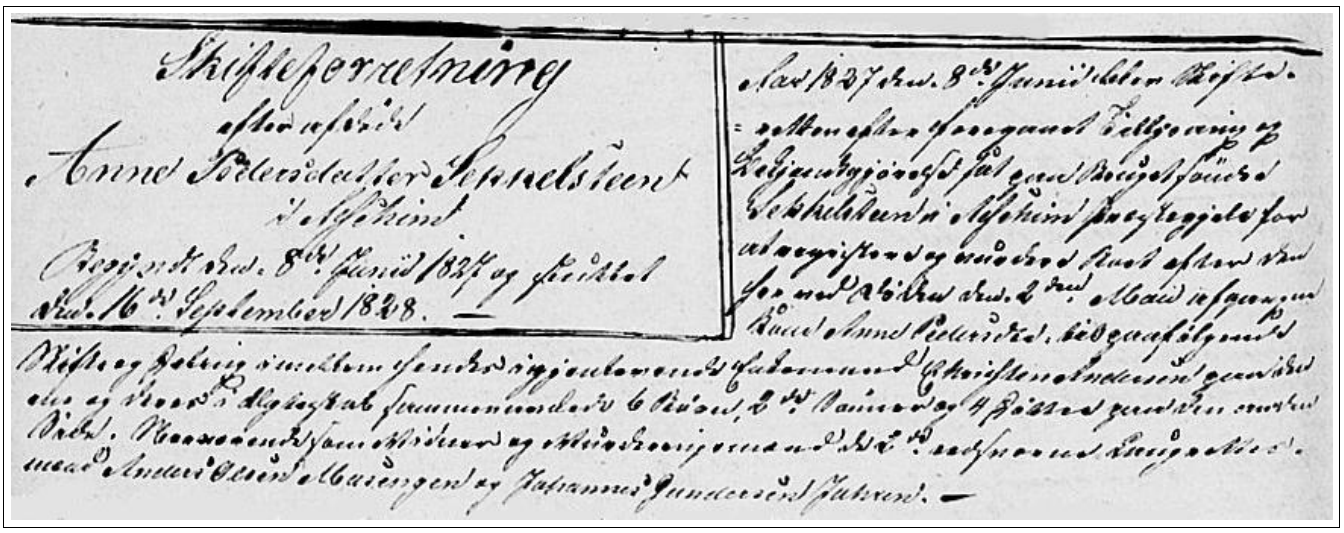

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 12, 1822-30, folio 360b.

«Skifteforretning efter afdøde Anne Pedersdatter Sekkelsten i Aschim Begyndt den 8de Junü 1827 og Sluttet den 16de September 1828.

Aar 1827 den 8de Junü blev Skifteretten efter foregaaet Tillysnings og bekjendgjørelse sat paa gaard Bruget søndre Sekkelsten i Aschim Prestegield for at registrere og vurdere Boet efter den her med døden den 2den Mai afgangne Kone Anne Pedersdtr, ti. gaa følgende Skifte og Deling imellem hendes igjenlevende Enkemand Christen Andersen paa den ene og deres i Ægteskab Sammen avlede 6 Børn, 2de Sønner og 4de Døtrer paa den anden Side. Nærværende som widner og wurderingsmænd de 2de ædsvorne Laugrettes mænd Anders Olsen Masengen og Johannes Gundersen Jahren.

....

121 Folketellingen for 0114 Askim i 1801. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 62, 79, 105. Notater fra Kaare Nygaard.

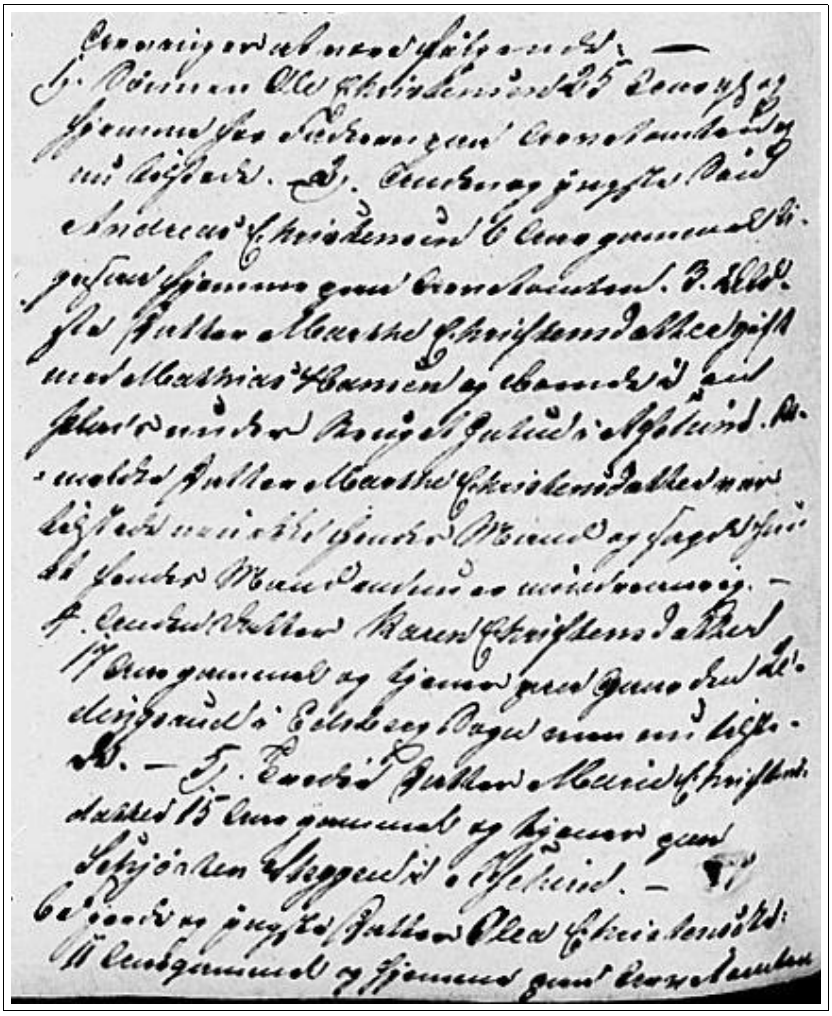

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 12, 1822-30, folio 360b.

... hans Børn og Arvinger at være følgende

1. Sønnen Ole Christensøn er 25 Aar gl. og hjemme hos Faderen paa Arvetomten og nu tilstede.
2. Andre og yngste Sønd Anders Christensøn 6 Aar gammel ligeledes hjemme paa Arvetomten.
3. Eldste datter Marthe Christensdatter gift med Mattias Hansen og boende i en Plads under Bruget Gutul i Aschim. Anmeldte Datter Marthe Christensdatter var tilstede men ikke hendis Mand og sagde hun at hendes Mand endnu er mindreaarig.
4. Andre datter Karen Christensdatter 17 Aar gammel og tjener paa Gaarden Ledingsrud i Edsberg sogn men er tilstede.
5. Tredie Datter Mari Christensdatter 15 Aar gammel og tjener paa Schjørten Steggen i Aschim.
6. Fjerde og yngste Datter Olea Christensdtr 11 Aar gammel og hjemme paa Arvetomten.

....»[122]

(Barn II:2)

Gift 14.01.1802 i Askim (ØF) med[123] forrige ane.

III:5 mf f

Ole Frantsen Komnes Vestre/Vestreng. Husmann. Født 1781 på Ruud Østre, Trøgstad (ØF). Døpt 04.02.1781 i Trøgstad (ØF).[124] Død 15.07.1855 på Olbergenga, Olberg, Løken, Høland (AK). Begravet 21.07.1855 i Løken, Høland (AK).[125]

Da Ole ble døpt var følgende faddere: Helwig Sendtvedt, Gunild Sæter, Halvor Sendtvedt, Berger (Ellevsen) Sæter og Kirsten Legsrud (Langsrud(?)).

Ved folketellingen i 1801 var Ole ugift, 21 år gammel og dragon. Han bodde på Østre Rud med sin mor og hennes andre mann, Jan Nilsen.

Hans mor døde samme år. Ved skifteoppgjøret etter henne fikk Ole utbetalt Rdl. 341-1-23 1/9 av sin stefar.

122 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 12, 1821-1830, folio 360b.

123 Kirkebok Askim nr. 4: «Trolov. og Viede», folio 82.

124 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Fødte og Døpte», folio 100.

125 Kirkebok Høland nr. 10: «D. Begravede og Dødfødte», folio 305, nr. 66.

«Ole Frantsen Ruud» giftet seg med enken Mari Andersdatter den 22.09.1803:
«Løken d 13de aug begierer Dragon Ungkarl Ole Frantsen Ruud af Tryghstad Prestegield at ville indlate sig i Ægteskab med Enken Mari Andersdatter Komnes. Copul d. 22 sept.»
Forlovere var Ole Olsen Gremsrud og Jørgen Torkilsen Knold.

Mari døde allerede i 1809, 44 år gammel.

Da Ole giftet seg med Gunild i 1810 oppgis han å være «Enkemand og Dragon», han bodde fortsatt på Komnes. Forlovere var Reier Komnes og Christopher Rud.

Påtegning på skiftebrevet etter Ole Olsen Hvammer datert 30.08.1813 viser at Ole Frantsen er svigersønn til Ole Olsen og Marthe Johannesdatter Hvammer:
«Ligesaa er jeg underskrevne som gift med Ole Hvammers yngste Dater Gunild Olsdr i følge No. 27 i dette Skifte Rdl. 99-4-2 4/5 betalt hvorfor quittered til Eiendom ... og Halvfems (?) ... Rigsdaler ... 4/5 skilling som utlagd i Jordegodset.
Hvammer den 30de Aug 1813 paa min Kones Wegner Ole Frantsen Komnes med iholden Pen.
Til Witterlighed: Even Hansen Sukken. Ole Nilsen Mellegaard begge med iholden Penn».

21.07.1814 solgte Ole og de øvrige arvinger sine andeler i gården Hvammer til deres svoger Berger Olsen. Ole og Gunhild fikk da utbetalt 500 nye riksbankdaler.

Mellom 1817 og 1820 må familien ha flytte til en av Vestreng gårdene. Det er vel mulig at noen av barna til Ole Evensen og Mari Andersdatter har ønsket å overta gården som del i sin farsarv. Vestreng var også den gården som Ole Evensen kom fra. Oles første hustru var enke etter Ole Evensen.

Martha Olsdatter Jørud ble konfirmert 15.10.1834, 14¼ år gammel. Hennes foreldre oppgis å være Ole og Gunnild Jørud og Martha er født på Jørud. I dåpslistene er det ikke funnet noen Martha, datter til Ole og Gunnild Jørud omkring 1820. Det er derfor grunn til å anta at Jørud er en plass under en av Westreng-gårdene og at det er «vår Marte Maria» som ble konfirmert i 1834.

I et brev hans oldebarn, Kristian Nygaard, skrev til sin niese, Marit Helene Lovise Nygaard, forteller han:
«Bestefars foreldre har nok flyttet flere gange og bodd flere steder i Høland og Båstad. De har også bodd på Seter i Båsta. I min mors (Anne Lovise Frantsdatter, født 1850) oppvekst bodde familien på Olbergen i Høland og fars familie i Eidsberg. Det var en del omgang mellom bestefars slekt i Høland og hans familie i Eidsberg. Husker mor fortalte at hun og hennes søster gikk tilfots for å besøke.»

«Huusmand Ole Frantsen» døde på Olbergenga - «Sør-Engen under Olberg» - i 1855, 75 år gammel.[126]

(Barn II:3, Far IV:9, Mor IV:10)

Gift 1. gang 22.09.1803 i Løken, Høland (AK) med[127] **Mari Andersdatter.** Født 1765 på Komnes Vestre, Løken, Høland (AK). Døpt 01.09.1765 i Løken, Høland (AK).[128] Død 1809 på Komnes Vestre, Løken, Høland (AK). Begravet 06.10.1809 i Løken, Høland (AK).[129]

Mari ble døpt i 1765:
«Løcken: Anders Jen..sen og Hust. Ragnill Christoffersdatter Komnes, deres Datter Marie».

På Komnes Vestre, Høland, bodde ved folketellingen i 1801 Ole Evensen (alder oppgitt til 60 år) og Mari Andersdatter (36 år). De barna som da bodde hjemme var: Even (9 år), Maren (7 år), Christofer (5 år) og Rebeka (2 år). Dertil var det 3 tjenestefolk på gården.

Ole var sønn til Even Olsen Vestreng (ca. 1711-1782) og Mari Rasmusdatter Grepperud (ca. 1718-1788). Evens foreldre hadde gården Logn. Ole døde ved årsskiftet 1802-03, 52½ år gammel.

Mari og Ole Evensen hadde følgende barn (minst):
Ca. 1792: Even.
Ca. 1794: Maren.
Ca. 1796: Christofer.
Ca. 1799: Rebeka.

Mari fikk datteren Sofie i sitt andre ekteskap med Ole Frantsen.

«Mari Andersdatter Komnes Vestre» døde i 1809, 44 år gammel.[130]

---

126 Kirkebok Høland nr. 6: «Trolov. og Viede», folio 217, nr. 12. Folketellingene for 0113 Trøgstad og 0214 Høeland i 1801. Brev fra Kristian Nygaard til hans niese, Marit Helene Lovise Nygaard. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 676 og 681.

127 Kirkebok Høland nr. 6, folio 217: «Trolovede og Copulerede».

128 Kirkebok Høland nr. 4, folio 100: «Fødde».

129 Kirkebok Høland nr. 6, folio 200, nr. 331: «Døde».

130 Folketellingene for 0214 Høeland i 1801. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 681. Synnøve Jensen: Slektshistorie for Olga Marie Karlsen f. Bamsrud.

Gift 2. gang 21.07.1810 i Løken, Høland (AK) med[131] neste ane.

Barn:

Ole Olsen Garsrudplassen. Husmann. Født 16.03.1811 på Komnes Vestre, Løken, Høland (AK). Døpt 24.03.1811 i Løken, Høland (AK).[132] Død 25.02.1839 på Skibsrud, Trøgstad (ØF). Begravet 03.03.1839 i Trøgstad (ØF).[133]

Ole ble døpt i Løken kirke 24.03.1811:
«B. N. Ole. fød: d: 16 Martü Faderen Ole Frantsen vestre Komnes. Moderen Gunild Olsd.». Faddere var Kari Persdatter Komnes, Kari Olsdatter Hornaas, Jørgen Torkildsen Knold, Per Olsen Hornaas og Per Albretsen Komnes.

Ifølge et notat fra «Tirsdagklubben» i Trøgstad Bibliotek ble han født 11.11.1811. 11. november er også anvendt som fødselsdato for Anne Marie og er antagelig kun en registreringsform, dvs. at man ikke kjente fødselsdata bortsett fra årstallet.

Ole var 26½ år gammel da han giftet seg med Anne Marie i 1837. Begge bodde da på Skibsrud. Forlovere var Tosten og Hans Skibsrud.

Han døde i 1839, kun 28 år gammel.[134]

Frants Olsen Sandem. Født 20.01.1814 på Komnes Vestre, Løken, Høland (AK). Døpt 25.01.1814 i Løken, Høland (AK).[135] Død 30.11.1902 på Sandem, Vandogg, Folkenborg, Eidsberg (ØF).[136] Begravet 12.12.1902 i Eidsberg (ØF). (Se II:3).

III:6 mf m

Gunhild Olsdatter Hvammer. Født 1784 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 28.11.1784 i Båstad, Trøgstad (ØF).[137] Død 29.01.1863 på Olbergenga, Olberg, Løken, Høland (AK). Begravet 07.02.1863 i Løken, Høland (AK).[138]

Gunhild og Enger var tvillinger. Faddere ved Gunhilds dåp var Birte Ruud, Ingeborg Ruud, Hans Halvorsen, Ingmund Enersen og Kristen Enersen fra Guldberg under Hvammer i Trøgstad.

Ved folketellingen i 1801 var Gunhild 17 år gammel og ugift. Hun bodde hos sine foreldre på Hvammer.

Gunhild Olsdatter Hvammer giftet seg med Christen Nilsen Mellegaard 23.02.1804. Forlovere var Jørn (Hansen) Koperud og Knud (Larsen) Kløfterud. Christen døde i 1808 og ble begravet 31.12.1808, kun 30 år gammel. De hadde datteren Anne Christensdatter, født 1807, som kom til Smådahl i Båstad.

Da Gunhild giftet seg med Ole var hun enke. Hun kom fra Mellegaard Vestre, Trøgstad, hjemstedet til hennes første mann.

Gunhild og Ole hadde følgende barn (minst):
16.03.1811: Ole, født på Vestre Komnes, konfirmert 1825 på Westreng, flyttet til Garsrudplassen i Trøgstad.
25.01.1814: Frants, født på Komnes, konfirmert 1829 på Ruud, Trøgstad.
30.03.1816: Johan, født på Komnes, død 8 uker gammel.
09.06.1817: Johan, født på Komnes, konfirmert i 1831 på Westreng.
10.07.1820: Marte Maria, født på Westreng. Muligens ble hun konfirmert på Jørud i 1834.
09.09.1823: Christian, født på Westreng, død 06.04.1887 på Olbergenga i Høland.

Johan reiste til Kongsberg i 1834 hvor han ble sølvarbeider. Han giftet seg med en kvinne fra Modem, men ble enkemann i 1860. Hans barn var Gunhild (født 1846, reiste i 1871 til Amerika), Fredrik (født 1846, reiste i 1869 til Amerika), Karoline (født 1854, gift i Drammen, reiste 1879 til Amerika) og Olava (født 1857, reiste i 1873 til Amerika). I 1881 reiste Johan til sine barn i Amerika.

Marte Maria ble gift med Mathis Olsen fra Rakkestad som var avgiftsbruker på Vestre Brandsrud i Eidsberg i slutten av 1840-årene. Hun døde 1898 i Høland som enke uten barn.

1816: Johan. «Faderen Gaardmand Ole Frantsen Komnes Vestre. Moderen Gunild Olsdatter». Faddere var ..., ...

131 Kirkebok Høland nr. 6: «Anmeldt til Ægteskab», folio 263, nr. 13.

132 Kirkebok Høland nr. 6, folio 129, nr. 31: «Fødde».

133 Kirkebok Trøgstad nr. 6: «Døde Mandkjøn», folio 238, nr. 12.

134 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 43.

135 Kirkebok Høland nr. 6: «Fødte», folio 148, nr. 18.

136 Kirkebok Eidsberg nr. I14, 1902-19, «E. Døde», folio 252.

137 Kirkebok Trøgstad nr. 5: «Fødte og Døbte», folio 1.

138 Kirkebok Høland nr. 11: «D. Begravede og Dødfødte», folio 322, nr. 7.

Hansdatter Komnes, Jørgen Torkildsen Knold, Per Albretsen Komnes og Erich Erichsen Ga... (Kirkebok nr. 7, folio 11, nr. 35).

1817: Johan. «Faderen Gaardmand Ole Fransen Komnes. Moderen Gunild Olsdatter». Faddere var Elen Halvorsdatter Komnes, Christine Jørgensdatter Knold, Jørgen Torkildsen ibid, Per og Anders Albretsen Komnes (Kirkebok nr. 7, folio 19, nr. 46).

1820: Marte Maria. «Fad. Grdmand Ole Fransen Westreng. Mod. Gunild Olsd.». Faddere var Sophie Eriksdatter Lunder, Sophia Reiersdatter Westreng, Jens Fridriksen Lunder, Hans Christiansen ibid og Petter Reiersen Westreng (Kirkebok nr. 7, folio 38, nr. 43).

1823: Christian. «Ole og Gunnild Olsd. Westreng». Faddere var Christen og Reier Westreng Grdmand, Andreas Westreng Grdmand, Anna Westreng .. plads ... og Kone Rebekka Westreng (Kirkebok nr. 7, folio 66, nr. 61).

«HusmandsEnke Gunnild Olsdatter» døde på Olbergengen i Høland, 81 år gammel.[139]

(Barn II:3, Far IV:11, Mor IV:12)

Gift 21.07.1810 i Løken, Høland (AK) med[140] forrige ane.

III:7 mm f

Anders Nielsen Bilett. Soldat. Født 1789 på Bilett, Hoie Nordre, Eidsberg (ØF). Døpt 17.05.1789 i Eidsberg (ØF).[141] Død 1813 på Sagstua, Lekum, Eidsberg (ØF). Begravet 19.11.1813 i Eidsberg (ØF).[142]

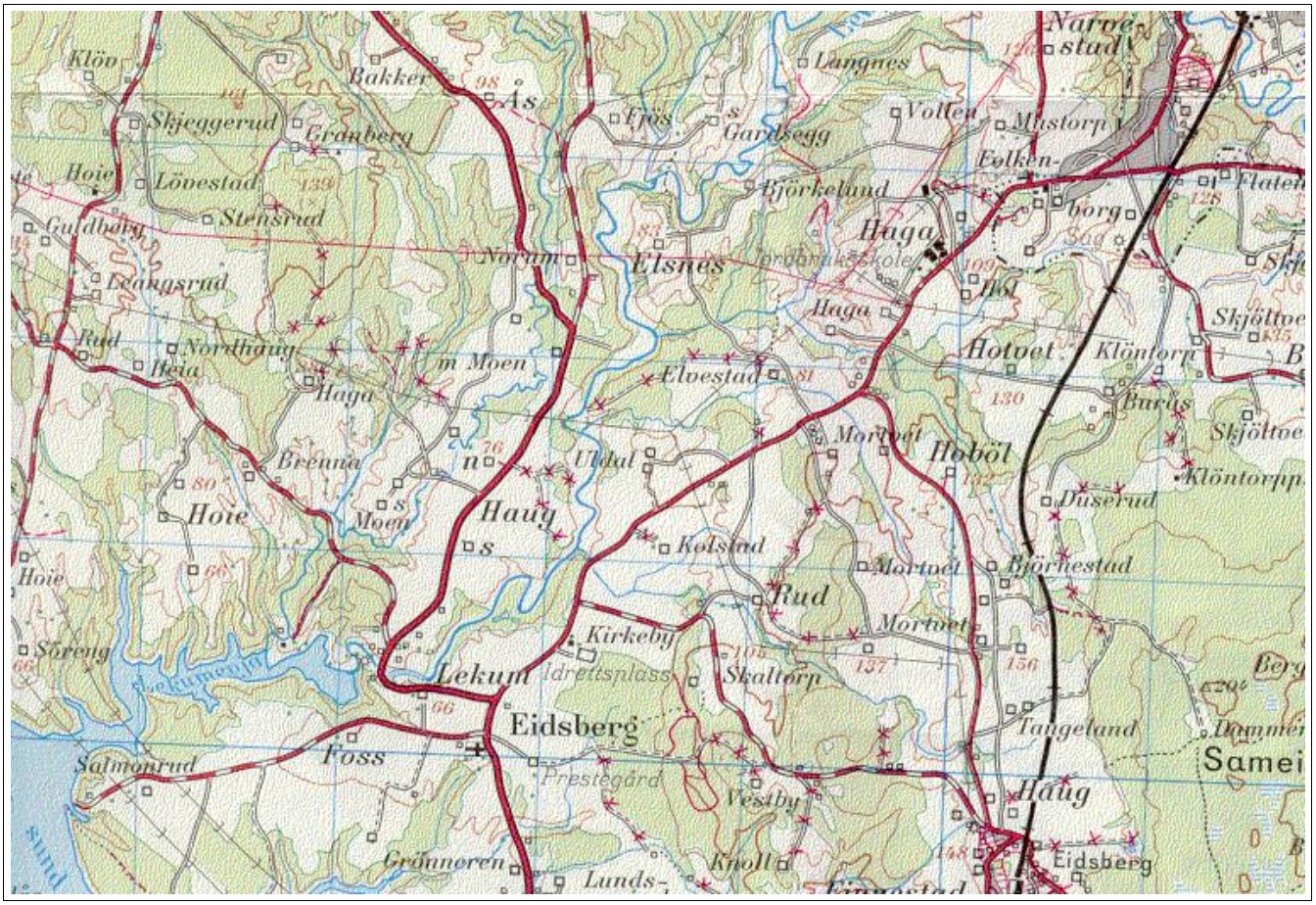

Anders er sønn til Niels Olsen og Anne Maria Andersdatter på Bilett, en plass under Nord-Hoie. I henhold til «Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen» bodde familien på Bilett da Anders ble født, men hadde flyttet til en Schiørshammer plass da datteren Maria ble født i 1796. Bilett lå ned mot Lekum-åa, dvs. ikke så langt fra Lekum hvor Anders var soldat etter at han giftet seg.

I kirkeboken finner vi at Anders er født på Nordre Hoyeplass i 1789 og døpt 17.05.1789 i Eidsberg. Faddere var Gunild Halvorsdatter og Ole Olsen Finnestad plass, Ingeborg Pedersdatter Lekumplass, Lars Nielsen og Anna Pedersdatter Hoie plass. Hans foreldre oppgis å være Niels Andersen og Anna Maria Andersdatter.

I folketellingen 1801 finner vi Anders på Schiørshammer 12 år gammel. Som hans foreldre oppgis Niels Olsen

139 Kirkebok Trøgstad nr. 5: «Trolov og Viede». folio 148; «Døde og Begr.», folio 121. Folketellingen for 0113 Trøgstad i 1801. Brev fra Kristian Nygaard til hans niese, Marit Helene Lovise Nygaard.

140 Kirkebok Høland nr. 6: «Anmeldt til Ægteskab», folio 263, nr. 13.

141 Kirkebok Edsberg nr. 5: «Barne Daabe», nr. 44 (1/6), kirkeboken er ikke paginert.

142 Kirkebok Edsberg nr. 6: «Døde», folio 214.

(40 år) og Anna-Maria Andersdatter (37 år). Selv om farens etternavn er forskjellige i disse to kilder må det være samme familie som omtales. Antagelig er farens navn feilskrevet da Anders blir døpt, mødrenes navn stemmer overens. Noen Anders med Niels Olsen som far er ikke funnet i kirkebøkene, i folketellingen finnes ingen Anders med Niels Andersen som far. To faddere bor på en Hoie plass da han døpes og en «Cautionist» når han forlover seg er fra en Nord-Hoie plass. Hans datter Anne Marie har samme navn som hans mor.

Anders Nielsen på Hoie ble konfirmert 22. søndag etter Trefoldighet i 1804, 16 år gammel.

Da de giftet seg i 1811 var Anders soldat og ungkarl, han bodde på Moen. Cautionister (vitner) ved vielsen var: Christen Torkelsen Kløv og Knud Friderichsen Knuterud (Nordhaug). Bilett som Anders kom fra, var som Knuterud en plass under Nord-Hoie.

Hans mor døde i 1807 og skifte etter henne ble foretatt i 1812. Der fremgår det at sønnen Anders Nielsen, 22 år gammel, «tiener paa Søndre Moen i Sognet».

Rittmester Peder Lund, som senere ble oberst, var i 1791 sjef for Eidsbergske dragonkompani. Brandsrud ble da utlagt til sjefsgård når gården ble bygselledig, og han overtok Vestre Brandsrud i august 1809. Lund søkte om avskjed, fikk den innvilget 16.05.1811 og ble da tildelt graden generalmajor. Den nye sjefen for det 4. nasjonale søndenfjeldske artilleri-kompani ble kaptein Johan Frederich Tscherning fra 15.08.1811, født i Danmark i 1776. Han flyttet inn på Brandsrud, fikk avskjed 29.08.1815, men ble innsatt igjen ved samme kompani senere på året. Mens kaptein Tscherning var ute i sommerkrigen i 1814, rykket svenske tropper fram og slo leir bl.a. på Momarken.

Anders døde på «en Lekumplass» (dvs. Sagstua) i 1813 kun 25 år gammel. Han ble også da oppført som soldat. Antagelig har han tjenestegjort ved det ovenfor nevnte kompaniet.

Folketellingen for Eidsberg i 1801 viser at det var mange soldatplasser i området rundt Lekum. 1813 var Napoleonskrigenes siste år. Stemningen i Eidsberg så nær svenskegrensen må ha vært spent. Det er mulig at Anders var utkommandert og at han kan ha bukket under for noen «feltsyke».

Som husmann under rittmester Hjort på Lekum arbeidet han antagelig ved sagbrukene i Lekumfossen.

Ved skiftet etter hans far i 1824 oppgis at Ingeborg, enken etter Anders, nå bor på en Langebrekkeplass sammen med datteren Anne Marie.[143]

(Barn II:4, Far IV:13, Mor IV:14)

Gift 25.05.1811 i Eidsberg (ØF) med[144] neste ane.

Barn:

Anne Marie Andersdatter Sandem. Født 26.09.1812 på Sagstua, Lekum, Eidsberg (ØF). Døpt 04.10.1812 i Eidsberg (ØF).[145] Død 07.05.1889 på Sandem, Vandogg, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Begravet 15.05.1889 i Eidsberg (ØF).[146] (Se II:4).

III:8 mm m

Ingeborg Olsdatter. Levde 1796. Levde fra 1811 til 1813 på Sagstua, Lekum, Eidsberg (ØF). Levde fra 1824 til 1828 på husmannsplass, Langbrekke, Eidsberg (ØF).

Første gang vi hører noe om Ingeborg er når hun gifter seg med Anders i 1811. Hverken nå eller senere antydes noe om hvor hun kommer fra eller hvor gammel hun er. Kirkeboken oppgir kun at hun er «pige», dvs. ugift, og at hun bor på Vestre Haga.

Antagelig tjener hun på Vestre Haga eller en av Hagaplassene. Anders bor på Moen, Sør-Moen ifølge skiftet etter hans mor, en nabogård til Vestre Haga mot syd. Deres forlovere («Cautionister») bor på Kløv, henholdsvis Nordhaug under Nord-Hoie, gårder som ligger i nærheten.

Om Ingeborg er født i Eidsberg er hun antagelig datter til Ole Larsen og Ingeborg Halvorsdatter på Neringsrud. Hun er i så fall født 01.11.1789. Om hun kommer «utenfra», er det selvfølgelig vanskelig å finne ut noe mer om henne med de sparsomme opplysninger som foreligger.

«Lægdelem Enke Ingeborg Olsdatter» døde 22.08.1858 på en Vandougplats, 88 5/6 år gammel. Hun ble begravet 28.08.1858 (Kirkebok 10B, folio 330, nr. 89). Ingeborgs datter Anne Marie bodde da på Vandoggplassen Sandem så dette skulle kunne være hennes mor. Ingeborg ble i så fall født ca. 1769 og var 43 år da datteren Anne Marie ble født i 1812. Denne enkes dåp eller konfirmasjon er ikke funnet i kirkeboken for Eidsberg. Hun er heller ikke registrert i folketellingen fra 1801, så hun er neppe fra Eidsberg.

---

143 Kirkebok Edsberg nr. 5: «Confirmerte» (4/6). Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 11, 1810-1822, folio 108. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 566; Bind II, side 72-76.

144 Kirkebok Edsberg nr. 6: «Ægteviede», folio 153.

145 Kirkebok Edsberg nr. 6: «Døbte», folio 32.

146 Kirkebok Eidsberg nr. 12: «E. Døde», folio 232, nr. 13.

Da Ingeborg og Anders datter Anne Marie ble født i 1812 bodde familien på en Lekumplass, av brevet fra Kristian (nedenfor) vet vi at plassen var Sagstua. Her bodde de også da Anders døde i 1813.

I et brev Kristian Nygaard skrev til sin niese, Marit Helene Lovise Nygaard, forteller han:

«Mor til Anne Marie Andersdatter var født på Sagstua under Lekum i Eidsberg 29. sept. 1812. Hennes mor het Ingeborg. Hun blev tidlig enke og måtte klare sig i små kår. Sommeren 1814 drog den svenske hær gjennom Eidsberg på vei til Onstadsund, og slo leir ved Eidsberg kirke. Jeg (Anne Marie Andersdatter) var ca. 2 og kan som i en drøm at svenske soldater kom inn til mor hennes, som drev litt handel med tobak m. m. Svenske kom inn å forsynte sig med hele beholdningen, uten å betale og hun satte sig til å gråte, viste ikke hvad hun skulde gjøre. En svensk ofiser kom inn å fikk se henne gråte og spurte: «Hvorför gråter ni gumma». Hun fortalte at soldatene hadde tatt hele tobakkbeholdning hennes, og hun fikk godtgjort av den svenske krigskasse. (Det passet ikke så bra at soldaterne stjal da det var om å gjøre å blidgjøre normennenes hjerte).»

Meget av underlaget til dette brevet skriver seg antagelig fra notater gjort av Ingeborgs datterdattersønn, lærer Martin Christiansen Sandem (1876-1943). Han skriver også:

«Min mormor hette Anne Marie Andersdatter, og var født på Sagstua under Lekum i Eidsberg den 29-9-1812.

Hennes far hette altså Anders og han døde mens oldemor var liten. Om han har jeg aldri hørt det minste. Antagelig har han vært husmann under rittmester Hjort på Lekum og hatt sitt arbeide ved sagbrukene i Lekumfossen.

Hennes mor hette Ingeborg, hun skal ha vært et dyktig menneske. Hun er blitt tidlig enke, og sådan henvist til å klare seg selv i små kår. Mormor har fortalt at når rittmesteren var ute og så til slåttfolket som breia høy sa han:

"Se på Ingeborg, jenter, slik skal dere bruke riva".

Jeg har aldri hørt at mormor hadde noen søsken.»

I 1824 finner vi at Ingeborg og hennes datter har flyttet til en husmannsplass under Langebrekke. Hun bor nemlig på en Langebrekkeplass når skifte holdes etter hennes svigerfar i 1824. Her bor de også når hennes datter konfirmeres i 1828. Dette er siste gang vi hører noe om Ingeborg!

Matrikkelgården Langebrekke ligger øst for Mona-ryggen og nord for Vardeåsen (Skofterudåsen). Langebrekke var soldatlegd, i hvertfall i 1700-årene. I 1820 ble det inngått kontrakt om bruken av Momarken som ekserserplass, et forhold som varte til 1860. I forbindelse med den gamle marken hadde Langebrekke skjenkerett for markensfolk. Ved marketstid brukte det å ligge døler på Langebrekke, og hestene deres stod på ei lykkje på gården.

Det er mulig at den nevnte Langebrekkeplassen er Øvre eller Nedre Trippestad som ligger ned mot Skofterud. Flere faddere da barna til hennes datter døpes kommer fra den Øvre Trippestadstua. På plassen bodde omkring 1800 også en Gulbrand Olsen med sin familie. Han var født ca. 1765 og var «Jordløs husmann og arbejder». Han arbeidet altså på gården. Det er mulig at han er bror til Ingeborg.

Det er tydelig at Ingeborg og hennes datter hadde tilknytning til Langebrekke. Da datteren giftet seg 2. gang med Frants i 1841 var Christian Evensen Langebrekke en av forloverne. Christian (1792-1849) overtok Langebrekke noen år etter farens død i 1820.

-->> En Ingeborg Olsdatter døde 20.02.1831 på Skollingeberg, 57 år gammel.

-->> En Ingeborg Olsdatter døde 12.08.1857 på Vollebæk under Østre Elgetun i Hærland, 69 år gammel.[147]

(Barn II:4)

Gift 25.05.1811 i Eidsberg (ØF) med[148] forrige ane.

Generasjon IV

IV:1 ff ff

Halvor Christophersen. Husmann. Født 31.08.1755 på Tømt, Askim (ØF). Døpt 05.10.1755 i Askim (ØF).[149] Levde 1781 på Nygaard Søndre (Nedre), Løken Søndre, Askim (ØF). Levde fra 1782 til 1790 på Laholmen, Prestegården, Askim (ØF). Levde fra 1793 til 1801 på Kløverud, Prestegården, Askim (ØF). Død 1809 på Fjellengen, Vammeli Nordre, Askim (ØF). Begravet 18.06.1809 i Askim (ØF).[150]

Halvor ble født på Tømpt «Dom 14 à Trin» (14. søndag etter trefoldighet) og døpt «Dom 19 à Trin»:
«Christopher og Sara Dorothea Tømpts Søn kaldet Halvor».
Faddere var Johanne og Kari Tømpt, Christense Sundet, Svend Tømpt og Christopher Solie.

Han ble konfirmert i 1776. Han var da 18 år og bodde på Søndre Løken.

147 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 9. 1807-1810, folio 796. Brev fra Kristian Nygaard til hans niese, Marit Helene Lovise Nygaard. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 90, 94-97; Bind II, side 94-96, 102-103, 121-122.

148 Kirkebok Edsberg nr. 6: «Ægteviede», folio 153.

149 Kirkebok Askim nr. 1: «Fødte og Døbte», folio 72.

150 Kirkebok Askim nr. 3: «Begravede», folio 58.

Da de giftet seg i 1781 bodde de fortsatt under Søndre Løken, antagelig på Søndre (Nedre) Nygaard. Knudh Mathisen Søndre Løken og Lars Andersen Kløverud var forlovere.

Sitt første barn, Inger, fikk de på Laholmen under Prestegården. Her bodde de fortsatt når de fikk sitt tredje barn, Sissel, i 1789. I 1790 døde Halvors far, Christopher, på Laholmen.

Halvor brukte så Kløverud, som også var en plass under Prestegården, fra begynnelsen av 1790-åra til ut på 1800-tallet. Deres yngste barn, Kristine, ble født på Kløverud i 1793.

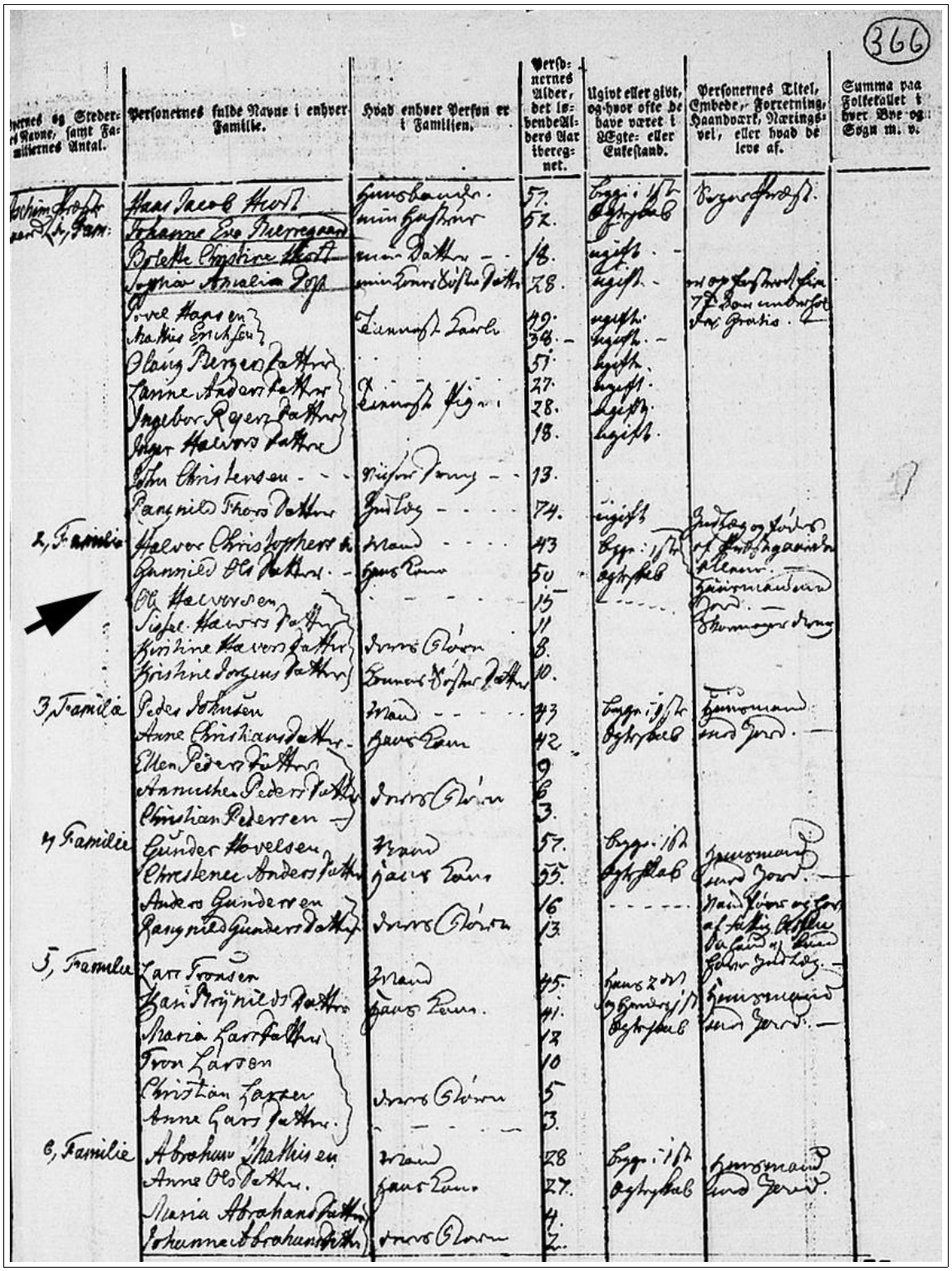

Follketellingen i 1801, folio 366a.

I 1801 var han 43 år i henhold til folketellingen som ble avholdt det året. Ole (15 år), Sissel (11 år) og Kristine (8 år) bodde da hjemme hos sine foreldre. I husholdet bodde også Kistine Jørgensdatter (10 år) som var søsterdatter til Gunhild.

I alt bodde det 37 personer fordelt på 7 familier på prestegården.

Da han døde i 1809, 53 år gammel, bodde han på «Fiellingen» under Nordre Vammeli.[151]

151 Kirkebok Askim nr. 2: «Confirmerte», folio 171, nr. 15. Gårdshistorie for Askim, Bind 3, side 413. Notater fra Kaare

(Barn III:1, Far V:1, Mor V:2)

Gift 22.10.1781 i Askim (ØF) med[152] neste ane.

Barn:

Ole Halvorsen. Født 15.01.1786 på Laholmen, Prestegården, Askim (ØF). Døpt 26.02.1786 i Askim (ØF).[153] Levde 1811 på Aasgaard, Eidsberg (ØF). Levde 1813 på Gudim Nedre, Askim (ØF). Levde fra 1815 til 1817 på Ihlen Nordre, Askim (ØF). Levde 1821 på Hauger, Askim (ØF). Død 09.04.1858 på Hauger, Askim (ØF). Begravet 16.04.1858 i Askim (ØF).[154] (Se III:1).

IV:2 ff fm

Gunhild Olsdatter. Født omkring 1750. Levde 1781 på Nygaard Søndre (Nedre), Løken Søndre, Askim (ØF). Levde fra 1782 til 1790 på Laholmen, Prestegården, Askim (ØF). Levde fra 1793 til 1801 på Kløverud, Prestegården, Askim (ØF). Levde 1809 på Fjellengen, Vammeli Nordre, Askim (ØF). Død 1812 på Gudim Nedre, Askim (ØF). Begravet 19.07.1812 i Askim (ØF).[155]

Gunhilds hadde søsteren Inger, som var gift med Halvors bror, Jørgen! Vi vet ikke hvem som var Gunhilds og Ingers foreldre.

I «Gårdshistorie for Askim» om Kløverud under Prestegården oppgis at Gunhild var født ca. 1751. Dette antagelig fordi hennes alder i folketellingen fra 1801 oppgis å være 50 år. I henhold til Kaare Nygaards notater ble hun født i 1750, noe som stemmer overens med at hun nok døde på Nedre Gudim i 1812, 62 år gammel.

Folketellingen av 1801 oppgir at familien i sitt hushold hadde Kistine Jørgensdatter, 10 år gammel, og at hun var søsterdatter til Gunhild.

Kirkeboken viser at Kirstine ble døpt i 1791:
«Dom 1te Advent. Jørgen og Inger Langebraates D. N. Kirstine». Faddere var Gunnild [Olsdatter, Ingers søster?] Kløverud, Kari [datter til Lars Jensen, født 1755] Riseng, Halvor Laholmen, Hans Aschim og Christen Henstad (Kirkebok nr. 3, folio 5). Langbråten var en husmannsplass under Henstad.

Jørgen og Inger giftet seg i 1789:
«d 24 Oct. trolovet Ungkarl Jørgen Christophersen N. Løchen og Pigen Inger Olsd. N. Løchen. Copuleret d: 21. Nov 1789». Forlovere var Povel Larsen Søndre Løken (ca. 1725-1797) og Lars Hansen Nordre Løken (Kirkebok nr. 2, folio 158).

Ifølge Gårdshistorien for Askim, Bind 2, side 189, brukte Jørgen Kristoffersen, født ca. 1759, plassen Langebraate et par års tid før han døde her i 1794:
«Jul: 20. Jørgen Christophersen Langbraate av Tæring», 35 år, 9 måneder, 1 uke og 1 dag gammel» (Kirkebok nr. 3, folio 52).

Inger bodde hos sin søster Gunhild da hun døde i 1799:
«Sept: 29. Inger Olsdatter Kløverud af Tæring», 42 år gammel (Kirkebok nr. 3, folio 54).

En Inger Olsdatter ble døpt i 1759:
«Teft: Bap Christi: Ole [Torsen] og Birthe Jarens Datter kaldet Inger». Faddere var Kari Jaren [gift med Ole Pedersen Jaren fra Holter], Anne Risingen, Thore Sechelsteen, Torer Ytre Hoel og Lars [Jensen] Risingen (Kirkebok nr. 2, folio 5). Ole Torsen Rud kjøpte i 1766 Torer Eriksens halvdel i Jaren. Han brukte sin del av Jaren til 1772 (Askims gårdshistorie, bind 2, side 315).

Inger Olsdatter Field ble konfirmert i 1774, 15 år gammel.

«Dom 16 à Trin.» (sønd. 16 etter Trefoldighet) i 1753 døptes «Ole og Birthe Risingens datter kaldet Gunnild». Faddere var Malene Yttre Hoel, Aaslou Cateralen, Gunnild og Torer Yttre Hoel og Torer Cateralen.

Gunnild på Risengen var datter til Ole Saksesen og Berte Jonsdatter. Ole hadde kjøpt gården på auksjon etter Sven Halvorsens død i 1751. Som enkemann solgte Ole gården i 1755 til Lars Jensen for 171 rdl. og føderåd. En Ole Saksesen var trolig husmann på Ytre Holshytta i begynnelsen av 1760-årene. Han døde her i 1763, 49 år gammel.

Berte Jonsdatter døde i 1754, så hun kan ikke ha vært mor til «vår» Gunhilds søster Inger:
«12te Maj: Birthe Joensdatter Risingen i barnenød uforløsst 41 Aar gl:» (Kirkebok nr. 1, folio 64).

I 1753 (21. Trin.) ble også en Gunnild Olsdatter døpt på Jaren, men hun døde samme år («9de December, 3 Uger og tvende dager gammel»). Hennes foreldre var Ole [Pedersen Holter] og Kari Jaren, og faddere var Christense Masingen, Mari Hoen, Kari Trulsdatter Nordre Løken, Mathis Hoen og Ole [Torsen(?)] Jaren.

En «Gunnild Olsdatter Halstvet» ble konfirmert i 1771, 18 år gammel. Da hun ikke er registrert i gårdshistorien i det aktuelle tidsrom, var hun antagelig tjenestejente på gården.

Gårdshistorien har blandet sammen flere husmannsfamilier i fra dette tidsrom.

Nygaard.

152 Kirkebok Askim nr. 2: «Trolov. og Viede», folio 150.

153 Kirkebok Askim nr. 2: «Døbte», folio 82.

154 Kirkebok Askim nr. 5: «Begravede og Dødfødte», folio 264, nr. 9.

155 Askim Kirkebok nr. 3: «Begravede», folio 58.

Halvor Jonsen og Gunhild Svensdatter som brukte Nordre Laholmen i 1780-årene oppgis å ha barna Inger (f. 1782), Ole (f. 1786) og Sissel (f. 1789).

Peder Jonsen og Anne Kristiansdatter på Søndre Laholmen fra midten av 1790-årene til 1803 oppgis å ha barna Ole (f. ca. 1786), Sissel (f. ca. 1790) og Kristian (f. 1797).

«Våre» Halvor og Gunhild på Kløverud fra begynnelsen av 1790-årene oppgis å ha barna Ole (f. ca. 1786, angivelig på Hauger), Sissel (f. ca. 1790) og Kristine f. ca. 1792).

Sammenblandingen har sin grunn i at presten på den tiden kun førte inn foreldrenes fornavn samt plassen der de bodde, altså ikke deres fedres navn. Ved innførselen av Halvors og Gunhilds barn mens de bodde på Laholmen skrev presten kun:

«Halvor og Gunhild Laholmens ...»

Vi kan likevel være temmelig sikre på at barna som listes nedenfor er søsken. Det er nemlig delvis de samme personer som forekommer som faddere ved hver dåp.

Sammen med Halvor hadde hun følgende barn:
1782: Inger, født på Laholmen - konfirmert 1798, 16 år gammel, «Præstgd.» -
gift med Jokum Kristiansen Dovrefjell fra Bilitt under Nordre Løken.
1786: Ole født på Laholmen - konfirmert 1802, 16 år gammel, Kløverud.
1789: Sissel, født på Laholmen - konfirmert 1805, Holte.
1793: Kirstine, født på Kløverud - konfirmert 1809, «Fiellingen».

1782: «Dom 12 p Trin - Døpt 19 p Trin: Halvor og Gunnild Laholmens D. N. Inger». Faddere var Mathis Præstegaarden, Olaug ditto, Inger N. Løchen, Jørgen S. Løchen og Peder Præstegaarden (Kirkebok nr. 2, folio 71).

1789: «Dom 13 p Trin - Døpt 17 p Trin: Halvor og Gunnild Laholmens Datter Siisel». Faddere var Helene bg, Hans Laholmen, Lars Kløverud og Inger N. Løchen (Kirkebok nr. 2, folio 94).

1793: «Dom Jubilate d. 21 April - Døpt Fest Trin: Halvor Christophersen Gunnild Olsd. Kløverud B. N. Kristine». Faddere var Olaug, Anne, Povel og Mathis Præstegaarden og Hans Østre Aschim (Kirkebok nr. 3, folio 8).

Gunhild døde på Nordre Ihlen i 1812:
«Jul: 19. Gunnild Olsdatter Gudim af Kraf i Haaden(?)», 62 år gammel.

Antagelig bodde da fortsatt også hennes sønn, Ole, på Nordre Ihlen hjemme hos sin svigerfar, Ener Brynildsen.[156]

(Barn III:1)

Gift 22.10.1781 i Askim (ØF) med[157] forrige ane.

IV:3 ff mf

Ener Brynildsen Gudim Nedre. Gårdbruker. Født 1755 på Dynjan, Trømborg, Eidsberg (ØF). Døpt 22.06.1755 i Trømborg, Eidsberg (ØF).[158] Flyttet 1755 fra Dynjan, Trømborg, Eidsberg (ØF) til Rom Nordre, Askim (ØF). Levde fra 1771 til 1774 på Fjeld Nordre, Trømborg, Eidsberg (ØF). Levde 1782 på Østby, Melleby, Hærland, Eidsberg (ØF). Flyttet 1795 fra Tarm, Askim (ØF) til Gudim Nedre, Askim (ØF). Levde 1828 på Gudim Nedre, Askim (ØF). Død 07.05.1830 på Hauger, Askim (ØF). Begravet 15.05.1830 i Askim (ØF).[159]

Ener ble født på Dynjen i 1755 og døpt 22.06.1755. Faddere var Marthe på Søndre Field, Marthe Naple, Gunild Field, Rasmus Naple og Knud Field.

156 Askim kirkebok nr. 1: «Fødte og Døbte», folio 69. Askim Kirkebok nr. 2: «Konfirm», folio 169, nr. 19. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 310. Gårdshistorie for Askim, Bind 3, side 413. Notater fra Kaare Nygaard.

157 Kirkebok Askim nr. 2: «Trolov. og Viede», folio 150.

158 Kirkebok Eidsberg nr. 3: Døpte, folio 152.

159 Kirkebok Askim nr. 4: «Døde Mandkjøn», folio 227, nr. 13.

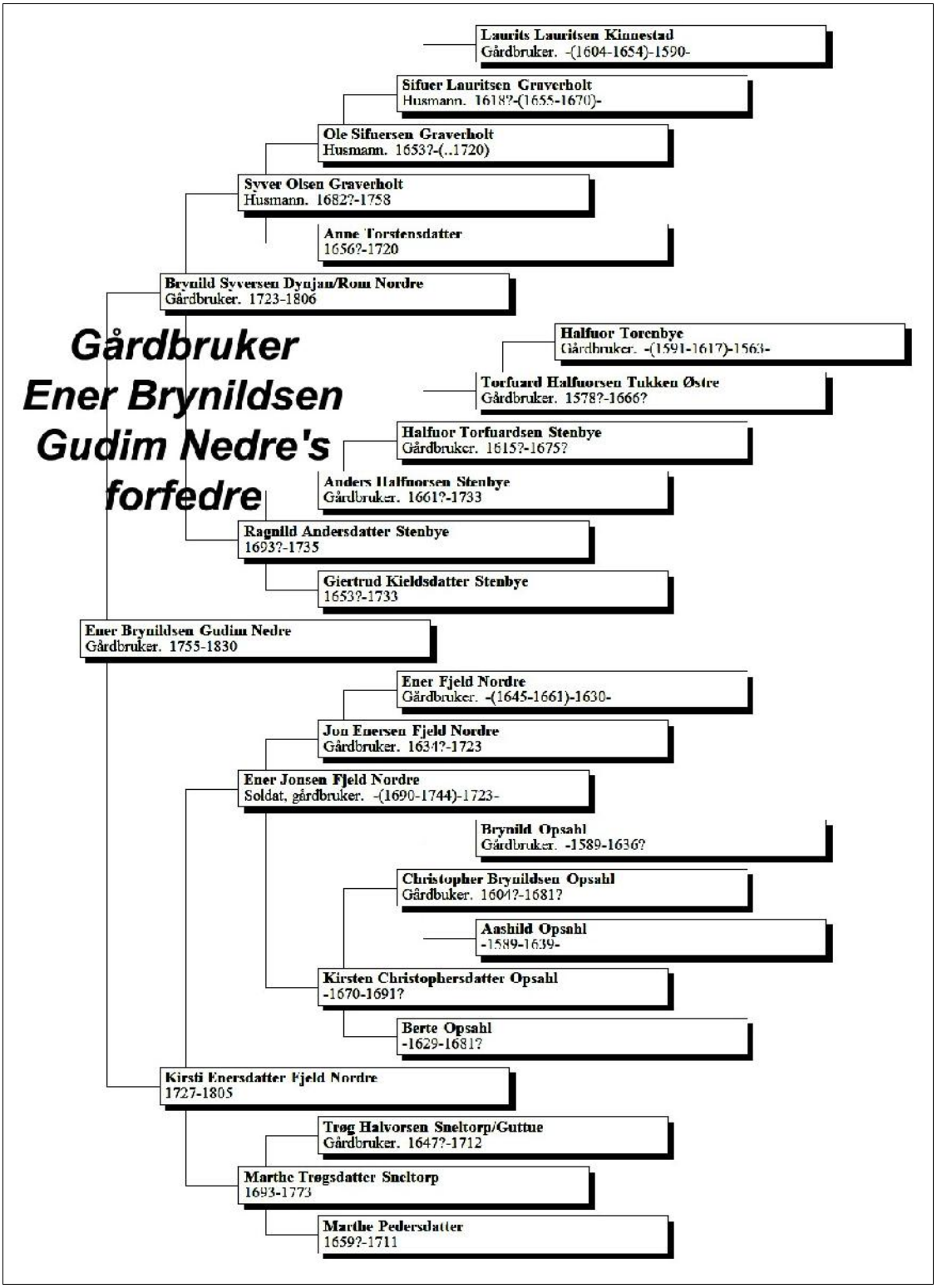

Eners far kjøpte Rom Nordre, Askim, i 1755, samme år som Ener ble født, og familien flyttet dit. Alle Eners søsken bodde på Nordre Rom når de ble konfirmert.

Ener ble imidlertid konfirmert i Trømborg Annex i Eidsberg i 1771. Han bodde da på Nordre Field, antagelig hos sine morforeldre. Han bodde fortsatt på Fjeld i 1774, han var da fadder når Peder Andersen Fjelds(eje?) og Mari Jensdatter døpte sin datter Anne 8. søndag etter trefoldighet i 1774.

07.09.1782: «Trolovet ved Herland ungkarl Ener Brønnelsen Østby og Pigen Kari Olsdatter Østbye. Cop: den 31te October». Etter at de giftet seg bodde de nok hos Karis far og stemor. Kari bodde på Østby i Hærlands Annex da hun ble konfirmert i 1775.

I 1786 finner vi Ener involvert i en handel med bruket Tarm, nåværende Ulfsby. Den ene halvdel tilhørte siden 09.03.1765 Axel Gundersen. Men han beholdt den bare en kort tid. 06.12.1766 selger han for 220 rdl. til Baard Halvorsen Ringstad av Trøgstad. Baard Halvorsen selger til Helge Olsen Hobbel for 320 rdl. den 10.03.1772. Helge Olsen selger til Erich Bergersen for 355 rdl. den 03.03.1785. Året etter selger Erich Bergersen til Ener Brynildsen for 350 rdl. med skjøte tinglyst 19.10.1786. Ni år senere selger Helge Olsens sønn, Ole Helgesen, med curator, odelsretten til denne halve gård til Ener for 299 rdl., tinglyst 12.03.1795. Samme dag som denne tinglysning finner

sted, meddeler Ener Thorer Thorersen Tarm tinglest skjøte på disse 10 lispd., altså halve gården Tarm for 799 rdl., med odel, bøxel og løsningsrett inkludert.

Familien bodde på Tarm i 1790 da deres eldste datter Anne ble født.

02.01.1795 kjøpte Ener 15 lispd. i Nedre Gudim, dvs. tre fjerdeparter av gården, av Erich Syversen for 1199 rdl. Skjøtet ble tinglyst i 1799. Allerede i 1793 hadde imidlertid familien flyttet til Nedre Gudim, da Anne ble født der.

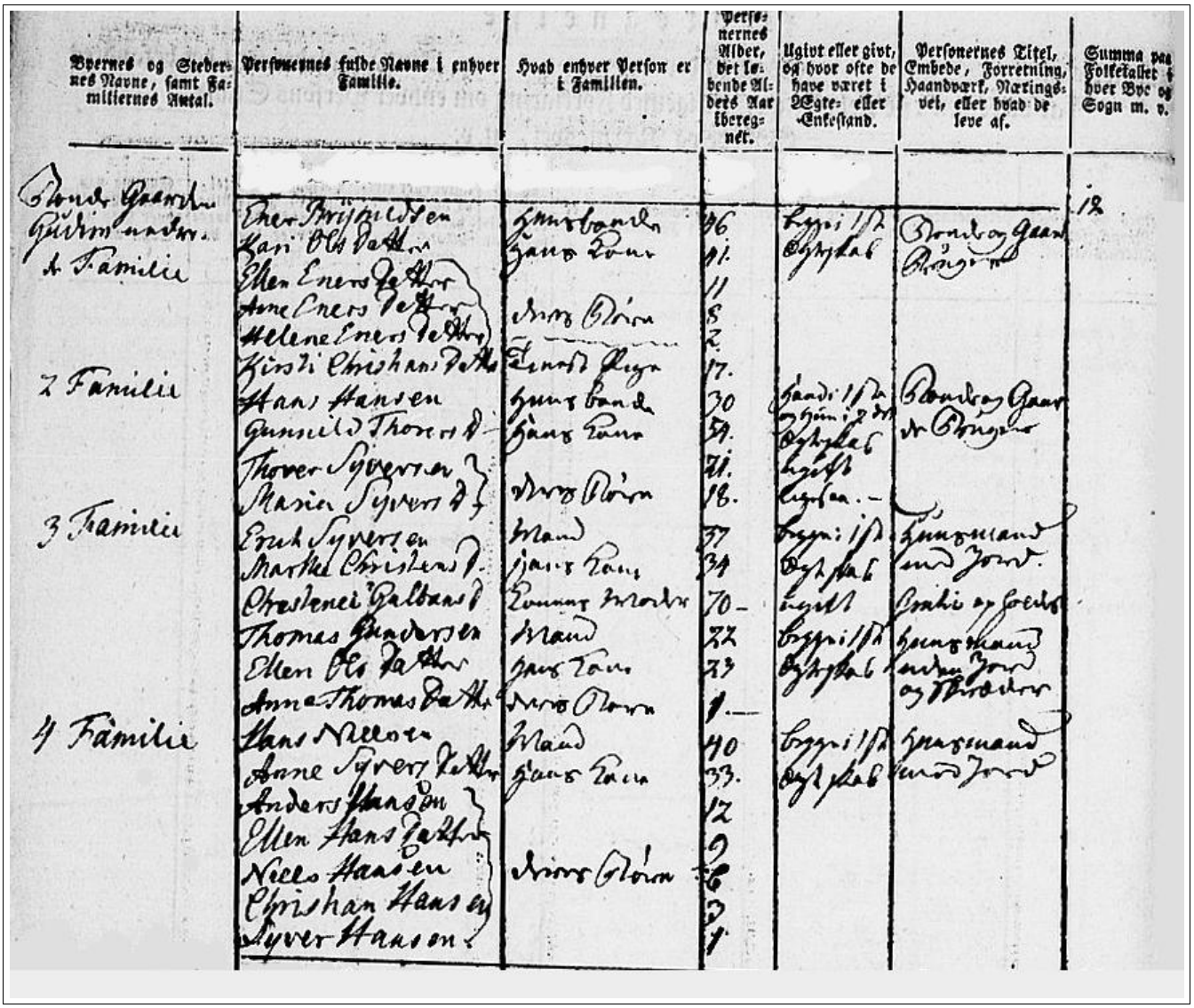

Follketellingen i 1801, folio 365b.

Ved folketellingen i 1801 bodde familien på Nedre Gudim. Ener var bonde og gaardbruger og oppgis å være 36 år gammel. Hans kone, Kari, er 41 år. Ellen (11 år), Anne (8 år) og Helene (2 år) bodde hjemme hos sine foreldre. I husholdet bodde også Kirsti Christiansdatter som var 17 år og tjenestepike.
Ialt bodde det 4 familier med tilsammen 23 personer på Nedre Gudim.

Erich Syvertsen flyttet til Trostebæk, et underbruk av Nedre Gudim, som han beholdt til 1803. Da solgte han også de 5 lispd. som denne eiendommen representerte til Ener, med skjøte av 25.10.1803, tinglyst 02.11.1803. Prisen var 1000 rdl. I 1808 pantsatte Ener bruket Trostebæk til sorenskriver Riegels. Men i 1810 ble pantet avlyst, og bruket ble solgt til Thorer Syversen, halvbror til Erich Syversen.

02.07.1803 solgte sorenskriver Riegels som auksjonsforvalter gården Skavogg til Ener for 2903 rdl. 4 skill., tinglysning 12.03.1804. Da Gøthe Johannesen tidligere hadde blitt eier av hele gården, var den sterkt beheftet, og etter hans død var det ikke lett for enken å greie seg der. Men det var intet falittbo. Enken og hennes barn satt fortsatt som de odelsberettigede pretendenter til gårdens samlede skyld. For Ener var gården Skavogg bare t spekulasjonsobjekt. Han solgte den allerede den 04.02.1804 til Svend Hansen for 3250 rdl. Skjøtet ble tinglyst samme dag som auksjonsskjøtet av 02.07.1803, nemlig 12.03.1804.

Antagelig bodde Ener på Aasgaard i Eidsberg i 1810. En «Ener Aasgaard» er kausjonist når det lyses til ekteskap mellom hans datter, Ellen, og Ole Halvorsen den 31.12.1810.

16.12.1823 solgte Ener en parsell av sin gård, Nedre Gudim, til Svend Iversen Ihlen for 300 Spdlr. Denne parsell fikk en skyld av 67 øre og ble kalt «Gudimhagen». I Matrikkelen av 1838 fikk den bnr. 2, tinglyst 08.01.1824.

Ener Brynildsen satt på Nedre Gudim i 33 år. Da solgte han og hans sønn, Christian Enersen, gården til Lars Jonsen for 1.000 Spdlr. den 22.12.1828. Skjøtet ble tinglyst 01.05.1829.

Kirkeboka forteller at Ener døde i 1830 som «føderådsmann» på Hauger, Askim, 73 år gammel.[160]

(Barn III:2, Far V:5, Mor V:6)

Gift 1. gang 31.10.1782 i Hærland, Eidsberg (ØF) med[161] neste ane.

Barn:

Ellen Enersdatter Gudim Nedre. Født 13.06.1790 på Tarm, Askim (ØF). Døpt 18.07.1790 i Askim (ØF).[162] Levde 1811 på Aasgaard, Eidsberg (ØF). Levde 1813 på Gudim Nedre, Askim (ØF). Levde fra 1815 til 1817 på Ihlen Nordre, Askim (ØF). Levde fra 1821 til 1858 på Hauger, Askim (ØF). Død 04.02.1866 på Nygaard Nordre (Øvre), Løken Søndre, Askim (ØF). Begravet 16.02.1866 i Askim (ØF).[163] (Se III:2).

Gift 2. gang 28.01.1806 med **Anne Olsdatter Langnes.**

IV:4 ff mm

Kari Olsdatter Østby. Født 1759 på Østby, Melleby, Hærland, Eidsberg (ØF). Døpt 16.09.1759 i Hærland, Eidsberg (ØF).[164] Død 1805 på Gudim Nedre, Askim (ØF). Begravet 19.05.1805 i Askim (ØF).[165]

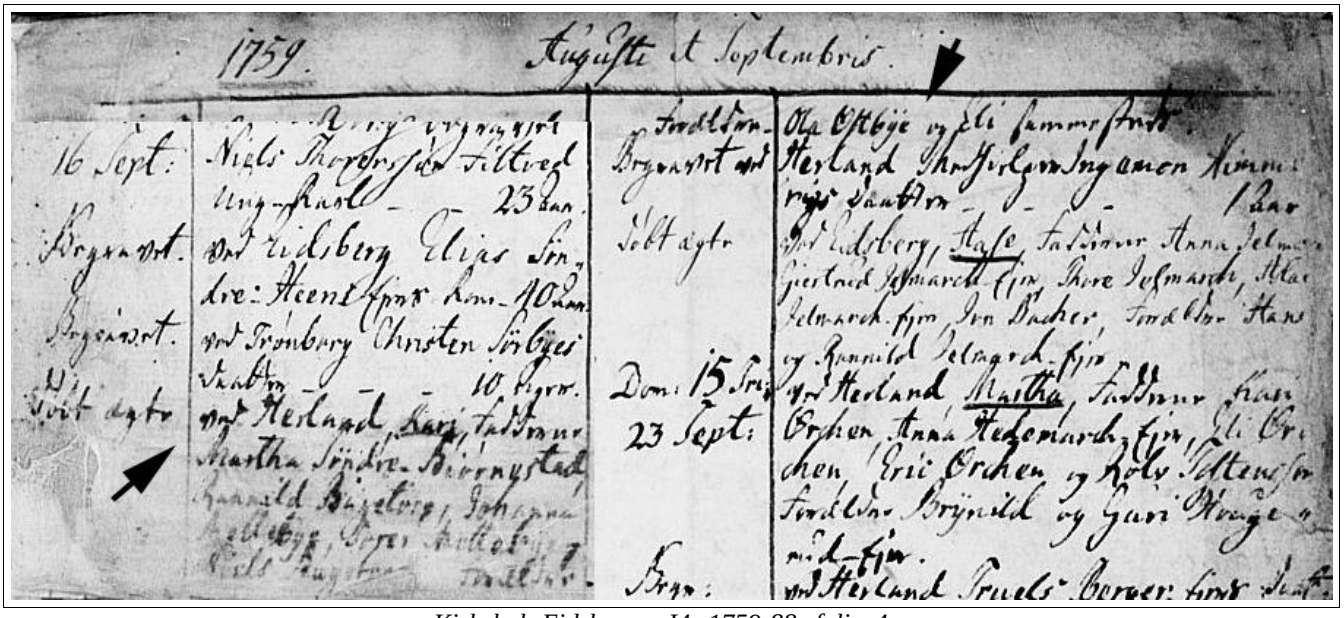
1759. Augusti & Septembris.

16 Sept: Niels Thorbersen Tilteegl ung-karl 23 Aar. Bygaard. Bygaard. Ungkarl. Ved Eidsberg Elias Sön, dre: Heene Hiem kom 10 Aar. ved Trönberg Christen Sörbyes Daatter 10 Aar. Ved Herland Kari Faddere Martha Söndre Biörnestad Ragnild Bigetorp, Johanna Mellebye, Sigri Mellebye Niels Aug... Fordelsm. Brynildsd. Ungkarl. Ved Eidsberg Elias Sön, dre: Heene Hiem kom 10 Aar. ved Trönberg Christen Sörbyes Daatter 10 Aar. Ved Herland Kari Faddere Martha Söndre Biörnestad Ragnild Bigetorp, Johanna Mellebye, Sigri Mellebye Niels Aug... Fordelsm. Brynildsd. Selv dyr. Selv dyr. Don: 15 Sri 23 Sept: Fadr: Ole Østbye og Eli Sammesteds. Herland Thorbiörn Ingemon Hiem: Daatter 1 Aar. Eidsberg Hafs Faddere Anna Helmars Gierlaug Helmarsh-kjm Thore Helmarsh, Mad Helmarsh-kjm Jon Bacher, Fordelsm Hans og Ragnild Helmarsh-kjm Herland Martha, Faddere Hans Erichen Anna Helgemarsh-kjm Eli Erichen Erik Erichen og Rolv Tollefsen Fordelsm Brynild og Guri Hauge Herland Truels Borgersen Gaard

Kirkebok Eidsberg - I4, 1759-88, folio 4.

«16.09.1759 Døpt Herland: Kari. Faddere: Martha Søndre Biørnestad, Ragnild Bigetorp, Johanna Mellebye, Sigri(?) Mellebye og Niels Aug... Foreldre Ole Østbye og Eli Sammesteds».

Da Kari ble konfirmert i 1775 bodde hun på Østby under Melleby i Hærlands Annex, Eidsberg. Hun var da 16½ år gammel.

Hun bodde på Nedre Gudim og var 41 år ved folketellingen i 1801.

Sammen med Ener hadde hun følgende barn:
1790: Ellen, født på Tarm - konfirmert 1806, Nedre Gudim,
død 1866 på Nygaard Nordre, Løken, Askim.
1793: Anne, født på Nedre Gudim - konfirmert 1809, Nedre Gudim.
1796: Christian, født på Nedre Gudim, død 1800.
1799: Helene, født på Nedre Gudim - konfirmert 1815, Nedre Gudim.
1801: Christine, født på Nedre Gudim - konfirmert 1817, Nedre Gudim.
1803: Christian, født på Nedre Gudim - konfirmert 1819, Nedre Gudim.

160 Kirkebok Eidsberg nr. 4: «Confirmerede», folio 138, nr. 9. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 28, 31-32, 37, 39, 483-4, 527. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 290. Gårdshistorie for Askim, Bind 3, side 308, 418. Folketellingen for 0114 Askim i 1801. Notater fra Kaare Nygaard.

161 Kirkebok Eidsberg nr. 4: «Trolovede og viede», folio 120.

162 Kirkebok Askim nr. 3: «Døbte», folio 3.

163 Kirkebok Askim nr. 5: «Begravede og Dødfødte», folio 276, nr. 9.

164 Kirkebok Eidsberg nr. 4: «Døpte», folio 4.

165 Kirkebok Askim nr. 3: «Begravede», folio 56.

1793: «Eodem die: Ener Brynildsen og Kari Olsd: øvre(?) Gudims D. N. Anne». Faddere var Marthe Nedre Gudim, Pernille Nordre Rom, Erich Nedre Gudim, Povel Nordre Rom og Christopher Nedre Gudim (Kirkebok nr. 3, folio 8).

1796: «Dom 5te P. Trin: Ener og Kari nedre Gudims Søn N. Christian». Faddere var Anne Nedre Gudim, Pernille Rom, Hans Nedre Gudim, Erik Trostebeck og Povel Rom (Kirkebok nr. 3, folio 13).

1799: «Dom Reminiscere: Ener Brynildsen og Kari Olsd. nedre Gudims D. N. Helene». Faddere var Gunnild Nedre Gudim, Maria ibid, Kari Søndre Ihlen, Hans Nedre Gudim og Thore ibidem (Kirkebok nr. 3, folio 17).

1801: «2de Pentecóstes [2. pinsedag]: Ener Brynildsen nedre Gudim og Kari Olsdatters Barn N: Christine». Faddere var Anne Øvre Gudim, Maria Nedre Gudim, Anne Øvre Gudim, Albrekt Øvre Gudim og Hans Nedre Gudim (Kirkebok nr. 3, folio 20).

1803: «Dom 2 P. Eph: Ener Brynildsen nedre Gudim og Kari Olsd. Barn N: Christian». Faddere var Anne Øvre Gudim, Maria Nedre Gudim, Albricht Øvre Gudim og Hans og Thorer Nedre Gudim (Kirkebok nr. 3, folio 22).

«Kari Olsdatter nedre Gudim» døde i 1805 av «Halse Byld», 45 år og 9 måneder gammel.

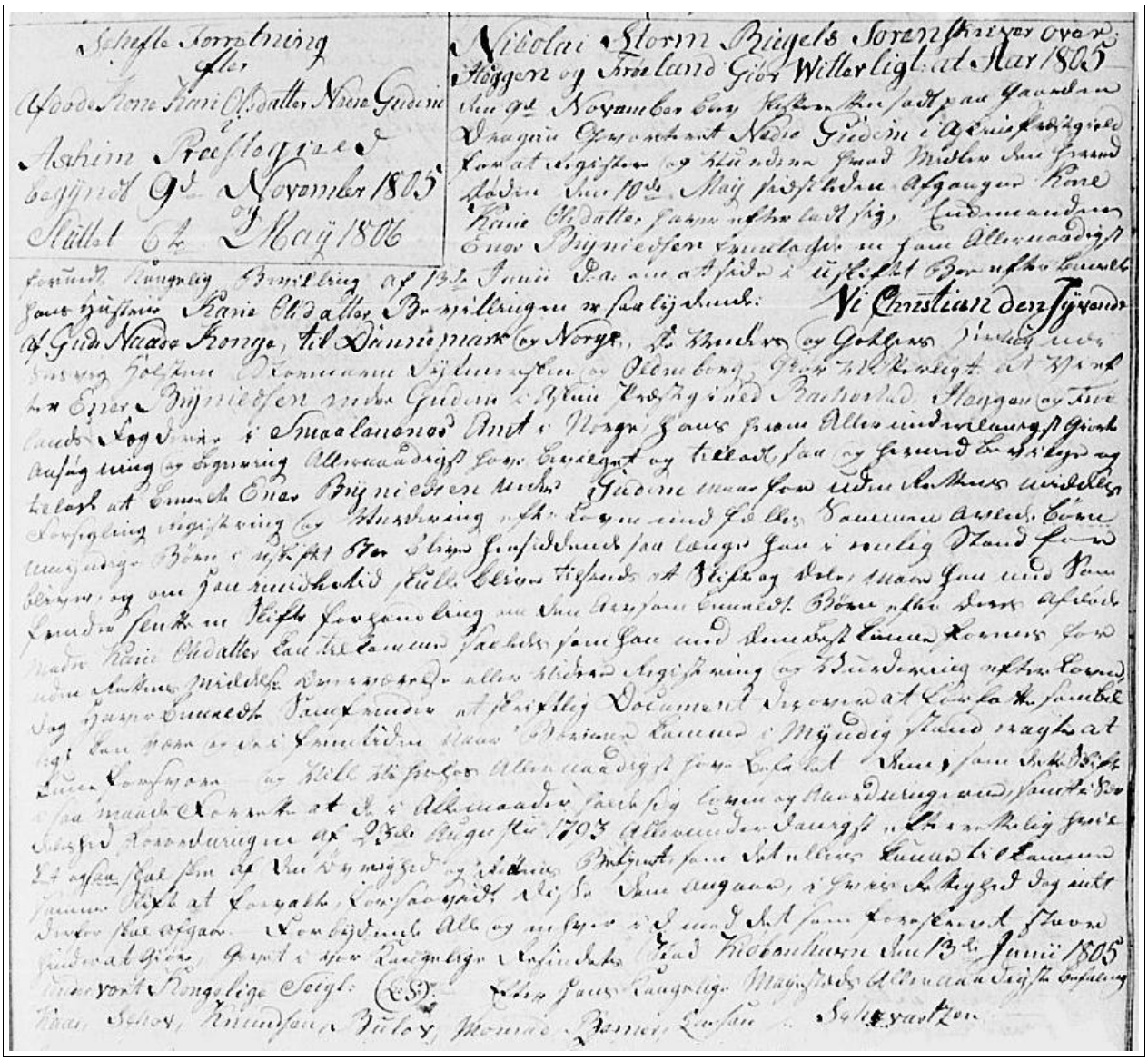

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 10, 1797-1807, folio 503a - Øvre del..

«Skifte Forretning efter afdøde Kone Kari Olsdatter Nordre Gudim i Aschim Præstegield» begynte 09.11.1805 og ble avsluttet 06.05.1806. Ener la fram en «Kongelig Bevilling af 13de Junii S.a. om at Side i uskiftet Boe efter hans Hustrue Karie Olsdatter».

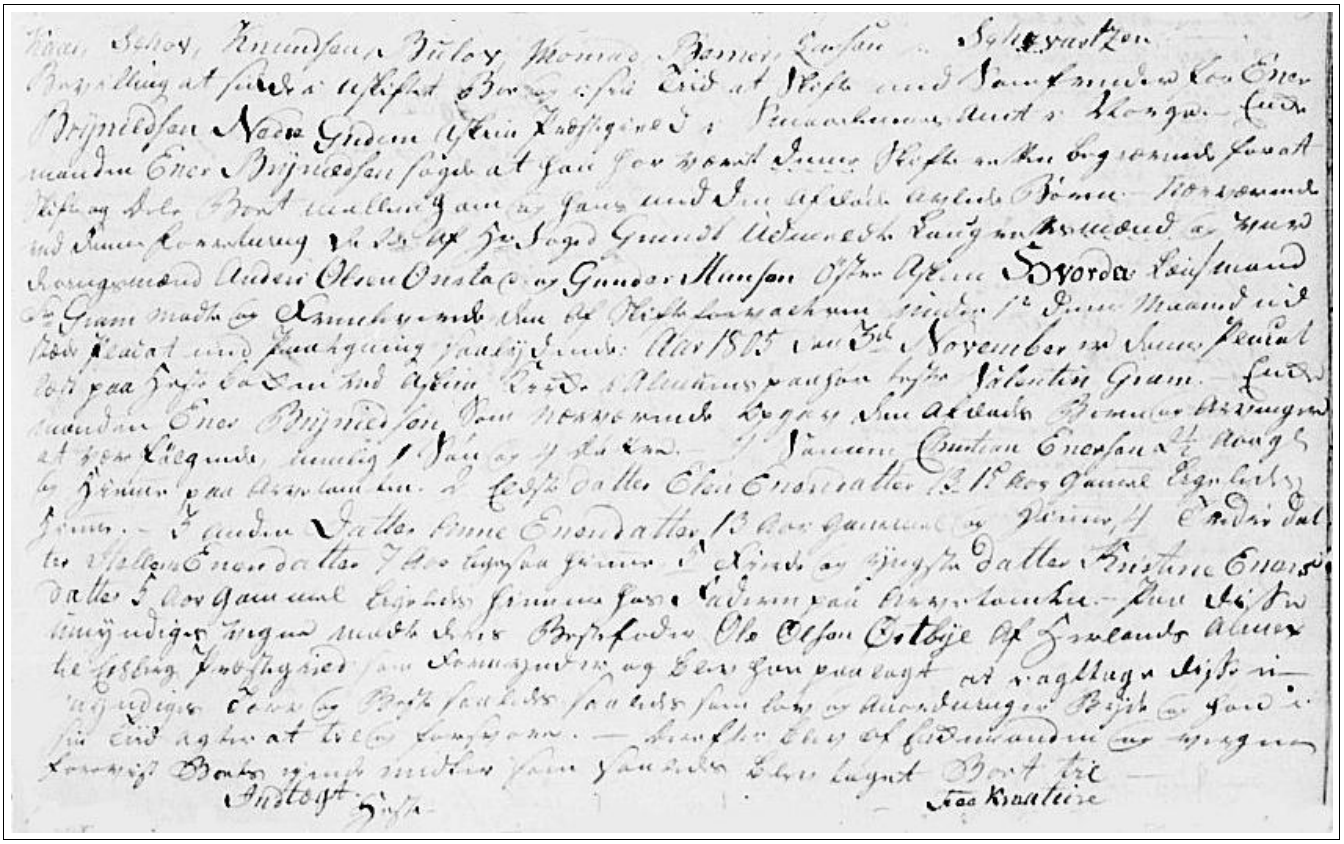

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 10, 1797-1807, folio 503a - Nedre del.

Det oppgis at de hadde en sønn og fire døtre:
«1. Sønnen Christian Enersen 2½ Aar gl.
2. Eldste datter Elen Enersdatter 13 Aar gammel.
3. Anden datter Anne Enersdatter 13 Aar gammel og hiemme.
4. Tredie Datter Helene Enersdatter 7 Aar gammel.
5. Siste og yngste Datter Kristine Enersdatter 5 Aar gammel.»
«Bestefader Ole Olsen Østbye af Herlands Annex» nevnes som formynder.[166]

(Barn III:2, Far V:7, Mor V:8)

Gift 31.10.1782 i Hærland, Eidsberg (ØF) med[167] forrige ane.

IV:5 fm ff

Anders Andersen Sekkelsten. Gårdbruker. Født 09.08.1750 på Fusk, Askim (ØF). Døpt 06.09.1750 i Askim (ØF).[168] Død 26.10.1822 på Sekkelsten, Askim (ØF). Begravet 05.11.1822 i Askim (ØF).[169]

Anders ble født «Dom 11 á Trin» og døpt «15 á Trin» i 1750. «Enchen Eli Fusks Søn Kaldet Anders».

Faddere var Birthe Store Ruud, Barbara Fusk, Ragnild og Frands Store Ruud og Hans Keiserud fra Eidsberg. Hans far, Anders Larsen, døde før han ble født, samme år som familien hadde flyttet til Fusk.

166 Kirkebok Eidsberg nr. 4: «Confirmerede», folio 140, nr. 3. Folketellingen for 0114 Askim i 1801. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 10, 1797-1807, folio 503. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 28.

167 Kirkebok Eidsberg nr. 4: «Trolovede og viede», folio 120.

168 Kirkebok Askim nr. 1: «Fødte og døbte», folio 32.

169 Kirkebok Askim nr. 4: «Døde Mandkjøn», folio 206, nr. 10.

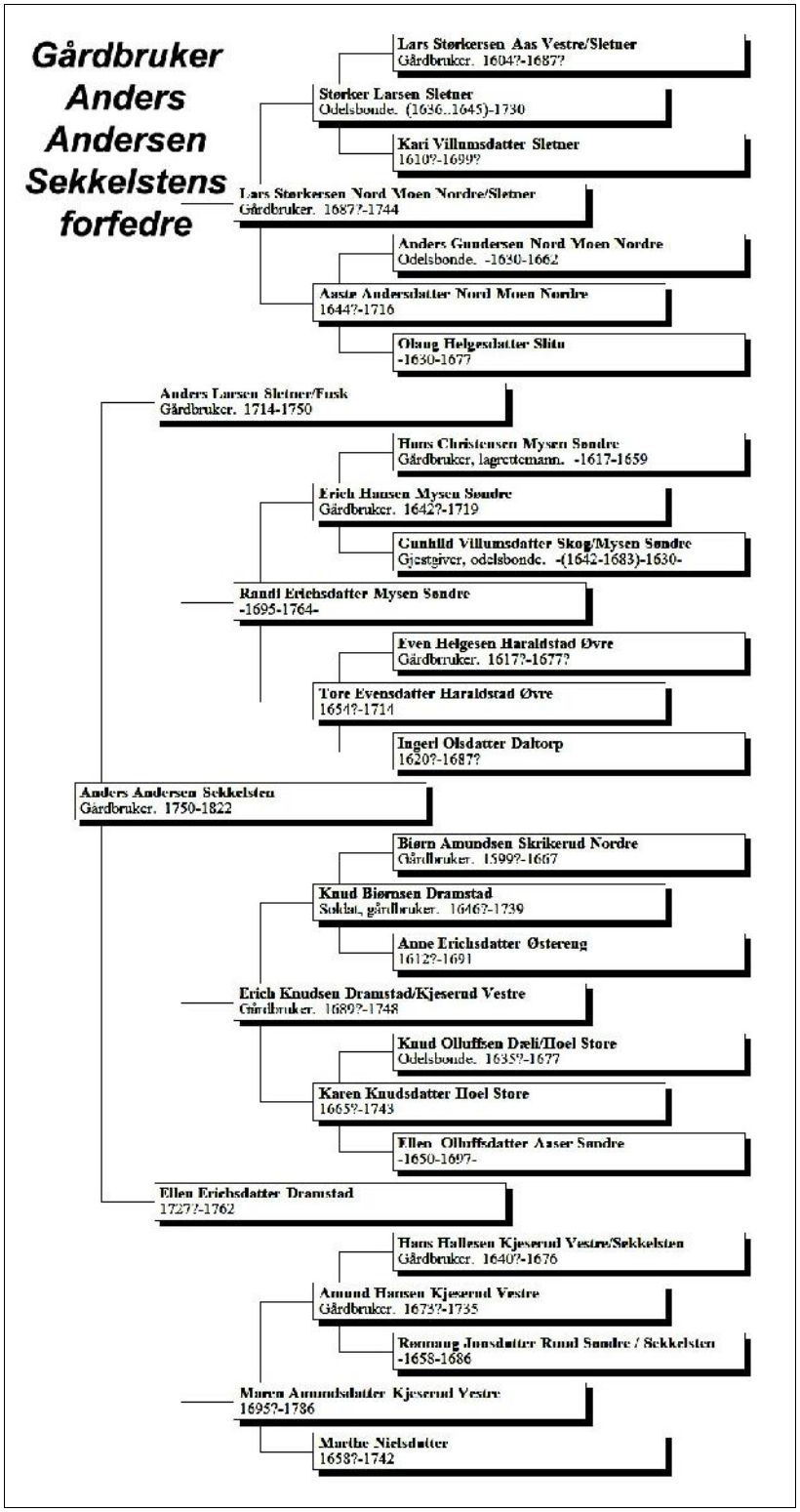

Han vokste opp på Kjeserud. I 1765 fikk han 7½ lispund tunge ¼ skinn i Sekkelsten som gave av Matias Gunbiørnsen (gavebrev 01.07.1765). Matias hadde giftet seg med Anders mormor, Maren Amundsdatter Kjeserud, etter at hennes mann, Erich Knudsen fra Dramstad, døde.

I Eidsberg den 22.01.1769 ble Ung-Karl Anders Anderssøn Kieserud fæstet til Pigen Anna Kristensdatter Garsæg. Cautionister eller vielsesdag er ikke oppgitt i kirkeboken.

Da han giftet seg overtok han ytterligere 5 lispund tunge i Sekkelsten fra Hans Eriksen Kjeserud. (Skjøte 30.06.1769.) Han ble således eier av hele gården Sekkelsten, som han nå tok i bruk sjøl og brukte i nesten 50 år.

Sekkelsten ligger på sletta øst for Askimbyen. Den deles av E18 og av den gamle veien fra Eidsberg, som fortsetter over Tømmerås og Guderud. I øst grenser Sekkelsten til Fusk og Eidareng langs bekken nede i dalen. I sør grenser gården i innmarka til Eiebakke, i vest til Hon og i nord til Tømmerås. Det gamle tunet lå på det nordre bruket.

Betydningen av navnet Sekkelsten er uklar. Rygh tror at navnet har sammenheng med verbet «sikla» som betyr å risle. Det må da i tilfelle ha vært bekken øst for gården som «rislet». Navnet ble skrevet Sekelstienn i 1593, Sekkelsteen i 1723 og Sekkelstein i 1886.

Gården ble ryddet i vikingtiden eller tidligere og var i bruk etter svartedauen. Ødegården Liverud er trolig gått inn i Sekkelsten.

Anders lånte 199 rdl. av Torsten Hansen på Torkelsrud, Eidsberg.

I 1778 solgte Torer Olsen gården Kampenes til Anders for 1000 rdl. Anders overdro gården to år senere til Torsten Hansen Torkelsrud som var gift med Torer Olsens datter Maria.

I 1762 solgte Ole Pedersen Holter hele gården Jaeren til Torer Eriksen for 340 rdl. Samme år som han overtok Jaeren, solgte Torer halve gården til Anders for 180 rdl. Denne halvdelen ble så antagelig brukt sammen med Sekkelsten. I 1772 solgte Anders og Ole Torsen hver sin andel til Hans Hansen på Søndre Rom for 350 rdl. Men samme året overtok Anders hele gården igjen som brukelig pant for 499 rdl. Hele gården ble så brukt sammen med Sekkelsten til 1779. I 1779 ble pantet overtatt av Anders Eriksen Haug for 650 rdl. og han tok gården i bruk.

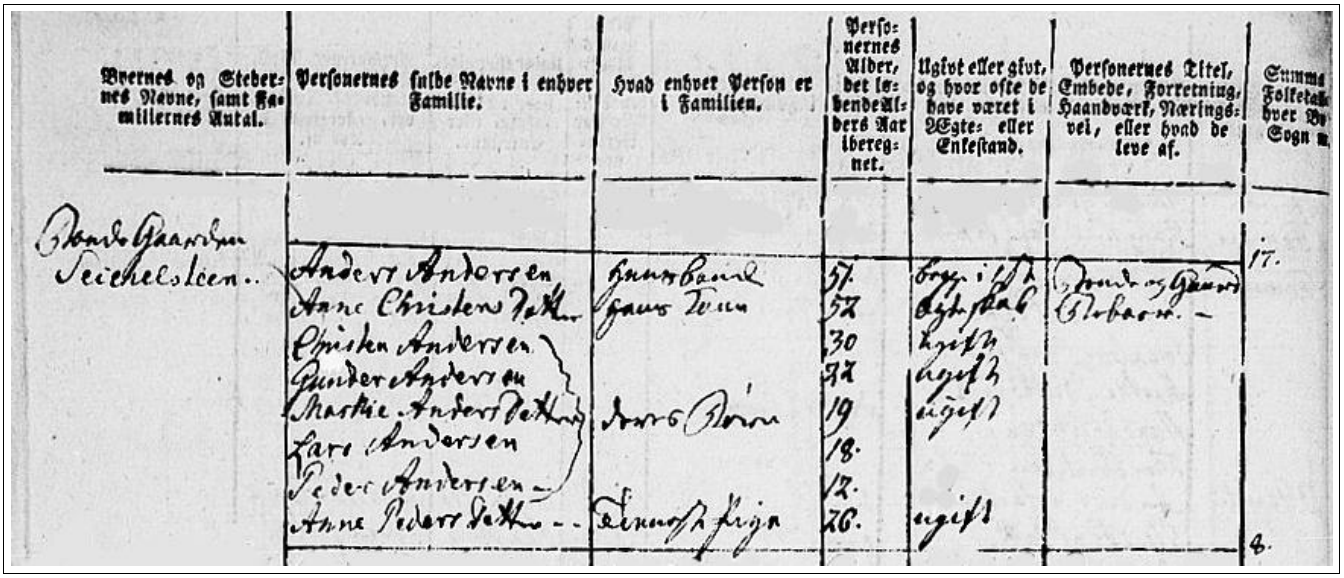

Byernes og Stedernes Navne, samt Familiernes Antal.	Personernes sulde Navne i enhver Familie.	Hvad enhver Person er i Familien.	Personernes Alder, det løbende Alders Aar iberegnet.	Ugivt eller givt, og hvor ofte de have været i Ægte- eller Enkestand.	Personernes Titel, Embede, Forretning, Haandværk, Næringsvei, eller hvad de leve af.	Summa Folketall hver By Sogn m.
Bonde Gaarden Seichelsteen..	Anders Andersen	Gaarsbond	51.	[illegible]	Bonde og Gaard	17.
	Anne Christens Datter	Gaars Tonn	52	Ægtefaab	Bebaarn. –	
	Christen Andersen		30	ugift		
	Gunder Andersen		22	ugift		
	Marthe Anders Datter	Deres Børn	19	ugift		
	Lars Andersen		18.			
	Peder Andersen –		12.			
	Anne Peders Datter – –	Tjenestefige	26.	ugift		8.

Folketellingen i 1801, folio 358b.

Ved folketellingen i 1801 oppgis Anders å være bonde og 51 år gammel. Deres barn, Christen (30 år), Gunder (22 år), Marthe (19 år), Lars (18 år) og Peder (12 år) var alle ugift og bodde hjemme hos sine foreldre. Anne Pedersdatter tilhørte også husholdet. Hun var 26 år og ugift tjenestepike. Året etter giftet hun seg med Christen, sønnen til Anders.

I 1820 delte Anders gården mellom sønnene Christen, Gunder og Lars. Deleforretningen, som ble datert 14.10.1820, ga de tre brukene, Nordstu, Mellomstu og Søstu Sekkelsten. Hovedbølet Nordstu og Mellomstu fikk 12½ lispund tunge 5/12 skinn av skylda, mens det søndre bruket fikk 5 lispund tunge 1/6 skinn. Christen overtok Søstu, Gunder fikk Mellomstu og Lars fikk Nordstu.

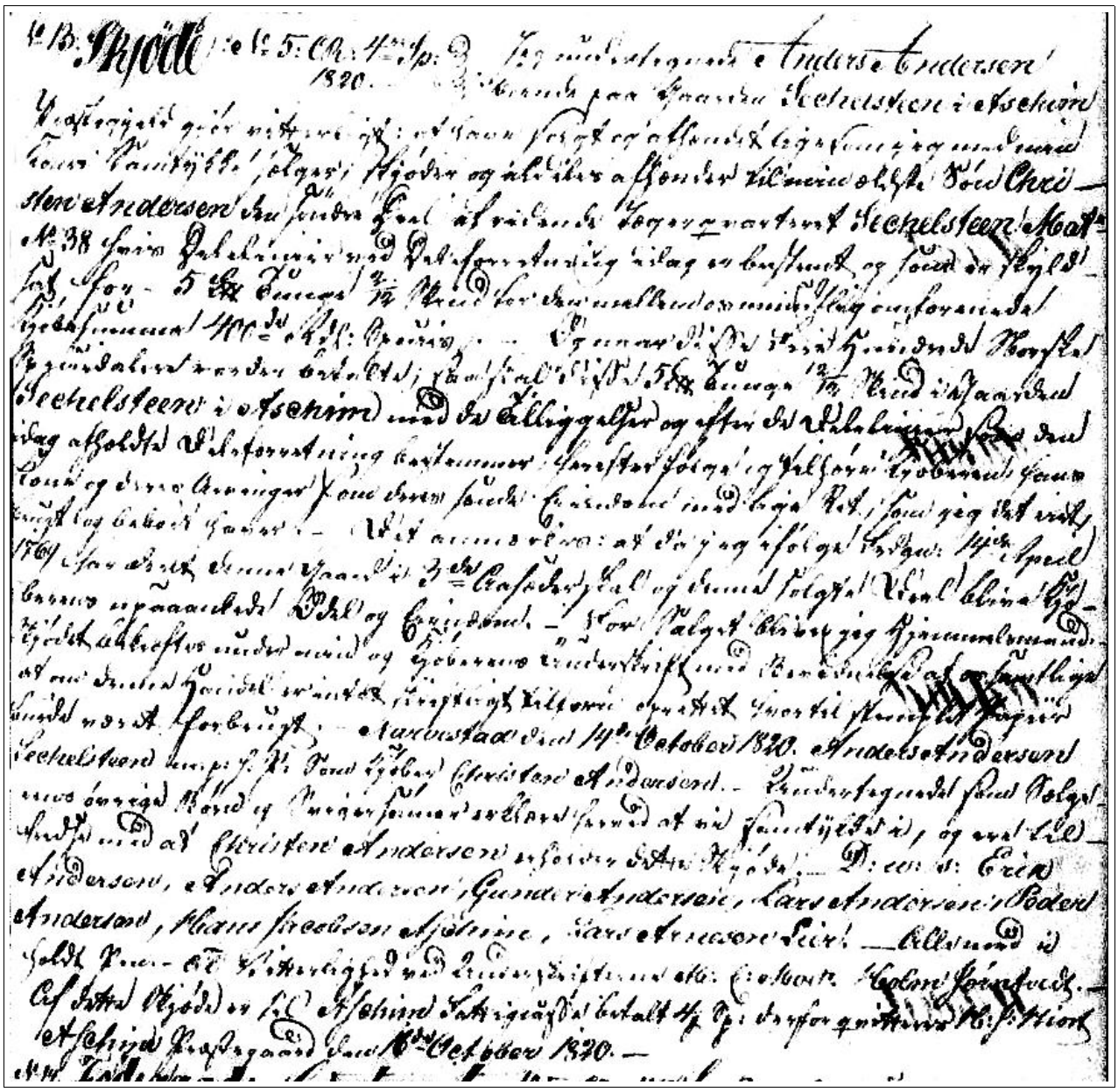

Pantebok Heggen og Frøland nr 8, 1807-23 folio 453a.

«No 13 Skjøde No 5 Oc:4de Sp: 1820

Jeg undertegnede Anders Andersen boende paa Gaarden Sechelsteen i Aschim Præstegield, giør viterligt at have solgt og afhændit lige som ieg med mind Kones Samtykke sælger, skjøder og aldelis afhæander til min ægte Søn Chrsten Andersen den Søndre Deel af ... Jæagerqvarteret Sechelsteen Mat No 38 hvis Betaling ved ...»

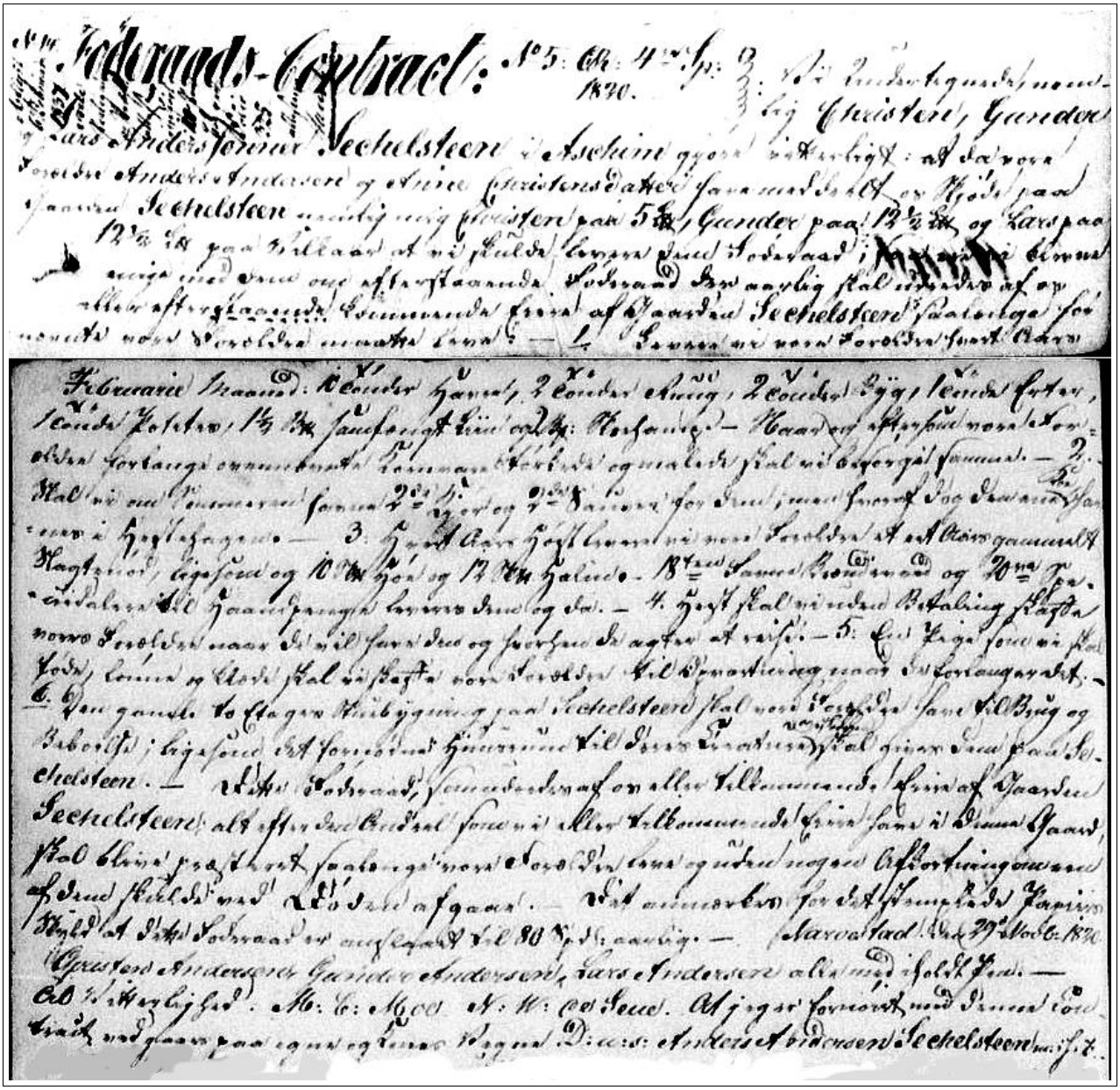

Pantebok Heggen og Frøland nr 8, 1807-23 folio 453a-453b.

«No 14 Føderaads-Contract: No 5 Oc. 4 Sp: 182.

Vi Undertegnede, menlig Christen, Gunder og Lars Anders Sønner Sechelsteen i Aschim gjør vitterligt at da vore Foreldre Anders Andersen og Anne Christensdatter have meddeelt oc Skjødt paa Gaarden Sechelsteen nemlig mit Christen paa 5 Lispd, Gunder paa 12½ lispd og Lars paa 12½ Lispd paa Wilkaar at vi skkulde levere Deres Føderaad; ...».

Da Anders døde i 1822 var han 72 år gammel.[170]

(Barn III:3, Far V:9, Mor V:10)

Gift 1769 i Eidsberg (ØF) med[171] neste ane.

Barn:

Christen Andersen Sekkelsten. Født 26.05.1771 på Sekkelsten, Askim (ØF). Døpt 23.06.1771 i Askim (ØF).[172] Levde 1831 på Skakstad, Eidsberg (ØF). Død 25.12.1842 på Vrangen, Skjolden Søndre, Askim (ØF). Begravet 03.01.1843 i Askim (ØF).[173] (Se III:3).

---

170 Folketellingen for 0114 Askim i 1801. Pantebok Heggen og Frøland nr 8, 1807-23 folio 453a-453b.. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 96-97, 100, 314, 372. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 303.

171 Kirkebok Eidsberg nr. 4: «Forlovede og viede», folio 41.

172 Kirkebok Askim nr. 2: «Døbte», folio 41.

173 Kirkebok Askim nr. 4: «Døde Mandkjøn», folio 256, nr. 1.

IV:6 fm fm

Anne Christensdatter Garsegg Mellom. Født 1749 på Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF). Døpt 04.05.1749 i Eidsberg (ØF).[174] Død 21.12.1831 på Sekkelsten, Askim (ØF). Begravet 30.12.1831 i Askim (ØF).[175]

Anne ble født på Garsæg og døpt 04.05.1749. Faddere var Mari Langnæs, Giertrud Garsæg, Aaste Elsnæs, Elisabeth Elsnæs og Clemets Garsæg.

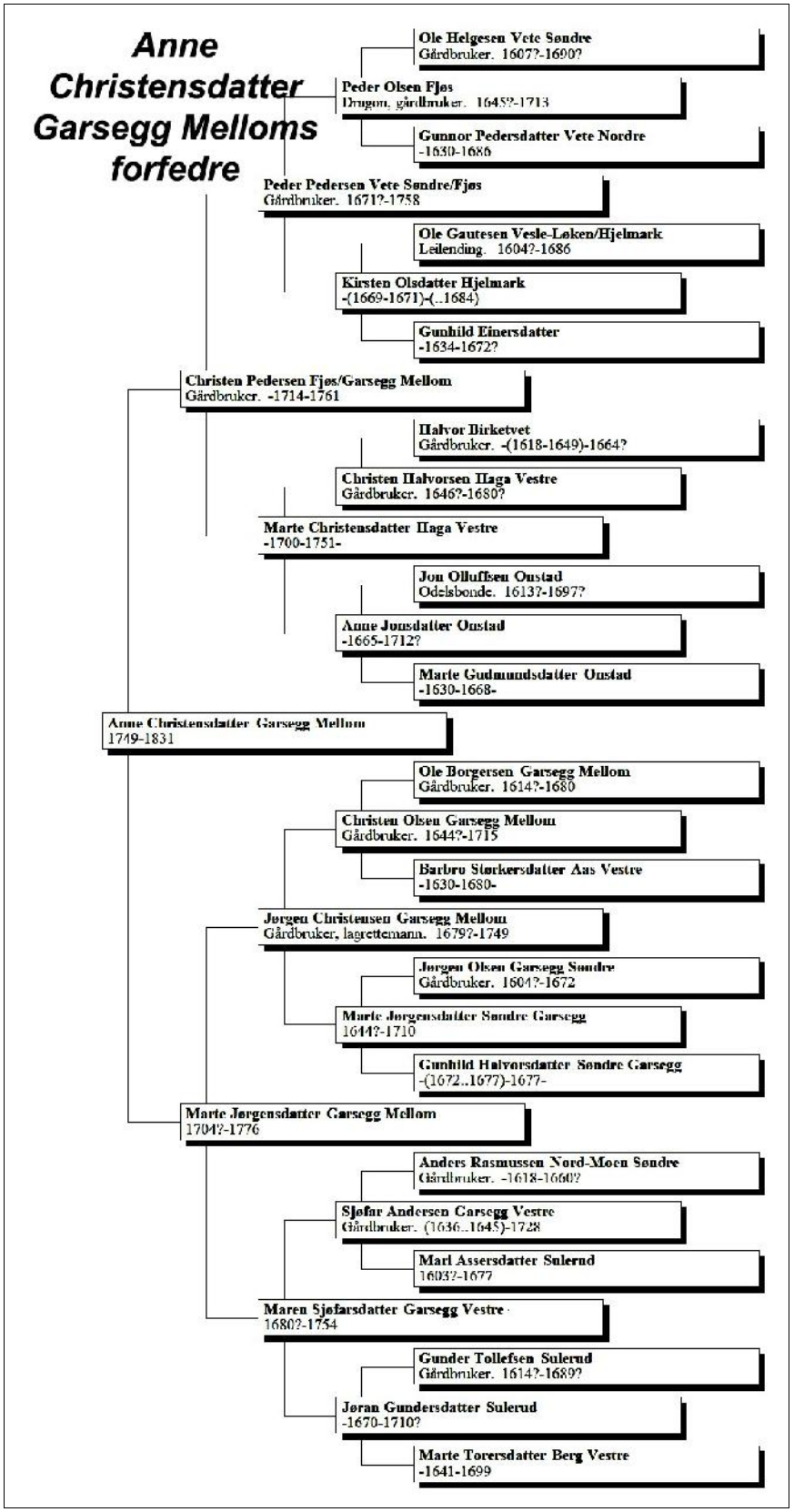

Ved folketellingen i 1801 oppgis Anne å være 52 år gammel.

Sammen med Anders hadde hun følgende barn:

174 Kirkebok Eidsberg nr. 3: «Babtizandi», folio 109.

175 Kirkebok Askim nr. 4: «Døde Kvindekjøn», folio 229, nr. 4.

1770: Anders, død samme år.
1771: Christen, til Søndre Sekkelsten.
1773: Erik, til Hon.
1775: Mari, gift med I. Lars Paulsen Søndre Løken, II. Hans Jakobsen.
1777: Anders, til Skakstad i Eidsberg.
1779: Gunder, til Mellom-Sekkelsten.
1781: Marte, gift med Lars Andersen Elsnes i Eidsberg, død 1822.
1783: Lars, til Nordre Sekkelsten.
1787: Ole, død 1793.
1789: Peder, til Løkke i Trømborg.
1792: Mattis, død samme år.

Anne døde på Sekkelsten i 1831, 85 år gammel.[176]

Skifteretten etter Annes død ble satt allerede neste dag og skiftet ble avsluttet 15.12.1832:

176 Folketellingen for 0114 Askim i 1801. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 303, 671. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 100.

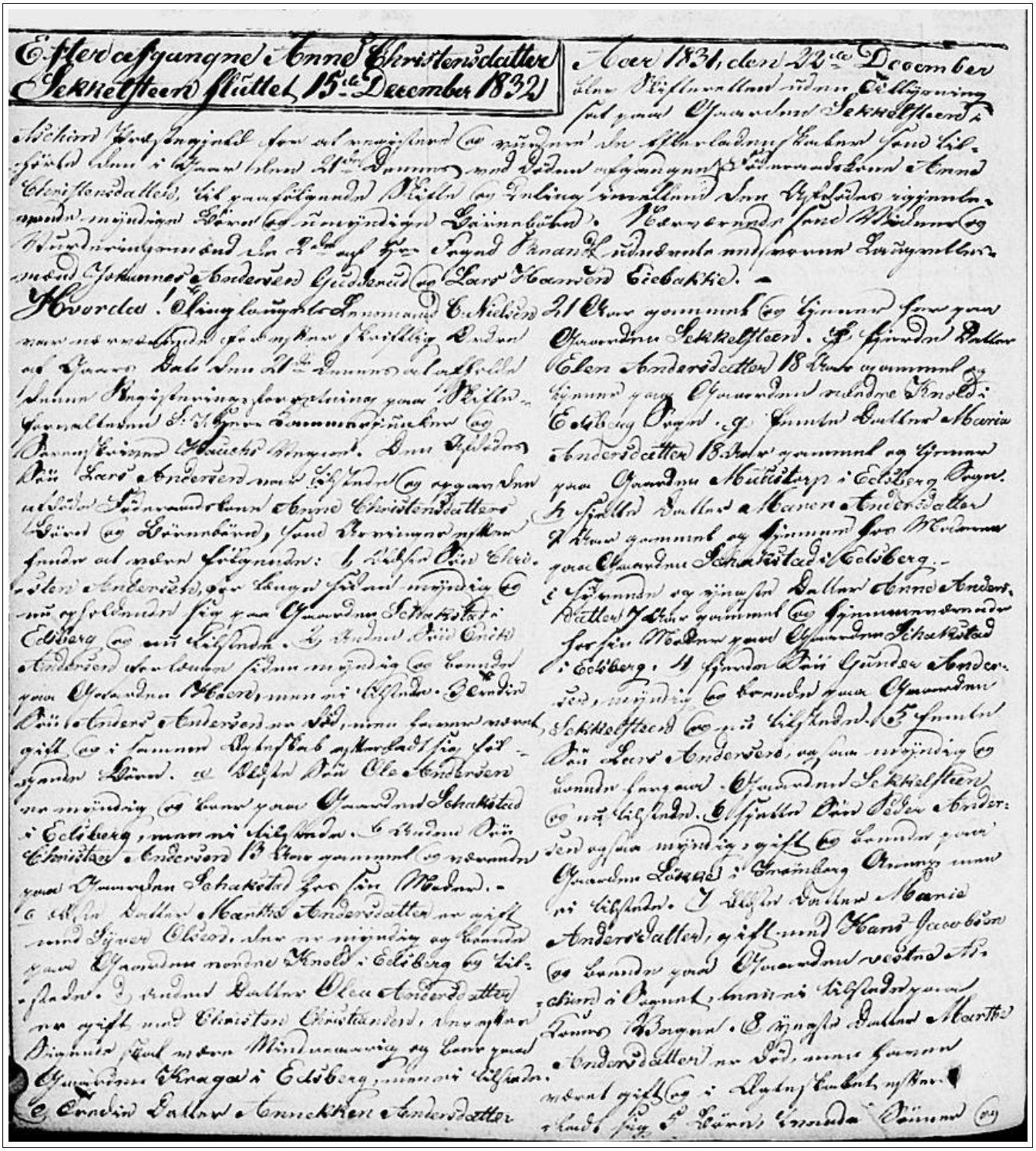

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 13, 1830-39, folio 165b-166a..

«Efter Afgangne Anne Christensdatter Sekkelsten Sluttet 15de December 1832.

Aar 1831, den 22de December blev Skifteretten uden Tillysning sat paa Gaarden Sekkelsten i Aschim prestegield for at registrere og wurdere den Efterladenskaber, som tilhørte den i Gaar den 21 Dennes med Døden afgangne Husmandskone Anne Christensdatter til paafølgende skifte og Deling imellem den Afdødes igjenlevende myndige Børn og umyndige Børnebørn. Nærværende som Witner og Wurderingsmænd de 2de af Her Foged Brandt udnævnte eed-svorne laugrettesmænd Johannes Andersen Gudderud og Lars Hansen Eiebakke.

Hvorda! Tinglougs Lensmand C. Nielsen war nærværende for efter skriftlig Ordre af Gaars Dato den 21de Dennes afholde denne Registeringsforretning paa Skifteforvalteren S: J: He.. Kammerjunker og Sorenskriver ... ... Den afdødes Søns Lars Andersen var tilstæde og opgav den afdødes Huusmandskone Anne Christensdatters Børn og Børnebørn, som Arvinger efter hende at wære følgende:

1. Ældste Søn Christen Andersen for længe Siden myndig og nu opholdende Sig paa Gaarden Schakstad i Edsberg og nu til stede.
2. Andre Søn Erik Andersen for lenge siden myndig og nu opholdende paa Garden Moen(?) men nu tilstæde.
3. Tredje Søn Anders Andersen er død, men haver været gift og i Samme Ægteskab efterladt Sig følgende Børn
   a. Ole Andersen er myndig og boer paa Gaarden Schakstad i Edsberg, men er tilstede.
   b. Anden Søn Christen Andersen, 13 Aar gammel og værende paa Gaarden Schakstad hos sin Moder.

c. Ældste datter Martha Andersdatter er gift med Syver Olsen, der er myndig og boende paa Gaarden nordre Knoll i Edsberg og tilstede.

d. Anden Datter Olea Andersdatter er gift med Christen Christiansen, der efter sigende skal wære Mindreaarig og boer paa Gaarden Krage i Edsberg men er tilstede.

e. Tredie Datter Annekken Andersdatter 21 Aar gammel og hjemme her paa Gaarden Sekkelsten.

f. Fierde Datter Elen Andersdatter 18 Aar gammel og hiemme paa Gaarden nordre Knold i Edsberg Sogn.

g. Femte Datter Maria Andersdatter 18 Aar gammel og hjemme paa Gaarden Munstorp i Edsberg Sogn.

h. Sjette Datter Maren Andersdatter 9 Aar gammel og hiemme hos Moderen paa Gaarden Schakstad i Edsberg.

i. Syvende og yngste Datter Anne Andersdatter 7 Aar gammel og hjemmeværende hos sin Moder på Gaarden Schakstad i Edsberg.

4. Fjerde Søn Gunder Andersen, myndig og boende paa Gaarden Sekkelsteen og nu tilstede.

5. Femte Søn Lars Andersen ogsaa myndig og boende her paa Gaarden Sekkelsteen, nu tilstede.

6. Sjette Søn Peder Andersen ogsaa myndig, gift og boende paa Garden Løkke i Trømborg Annex, men nu tilstede.

7. Eldste Datter Marie Andersdatter, gift med Hans Jacobsen og boende paa Gaarden Vestre Aschim i Sognet, han er tilstede paa hennes Wegne.

8. Yngste datter Marthe Andersdatter er død men haver wæret gift og i Ægteskabet efterladt Sig 5 Børn Tvende Sønner og 3 døttre

....»[177]

(Barn III:3, Far V:11, Mor V:12)

Gift 1769 i Eidsberg (ØF) med[178] forrige ane.

IV:9 mf ff

Frants Larsen Ruud Østre. Reservedragon. Født 1753 på Ruud Østre, Trøgstad (ØF). Døpt 26.02.1753 i Trøgstad (ØF).[179] Død 23.02.1787 på Ruud Østre, Trøgstad (ØF). Begravet 04.03.1787 i Trøgstad (ØF).[180]

177 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 13, 1830-1839, folio 165b.

178 Kirkebok Eidsberg nr. 4: «Forlovede og viede», folio 41.

179 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Fødte og Døbte», folio 10.

180 Kirkebok Trøgstad nr. 5: «Døde og Begr.», folio 97.

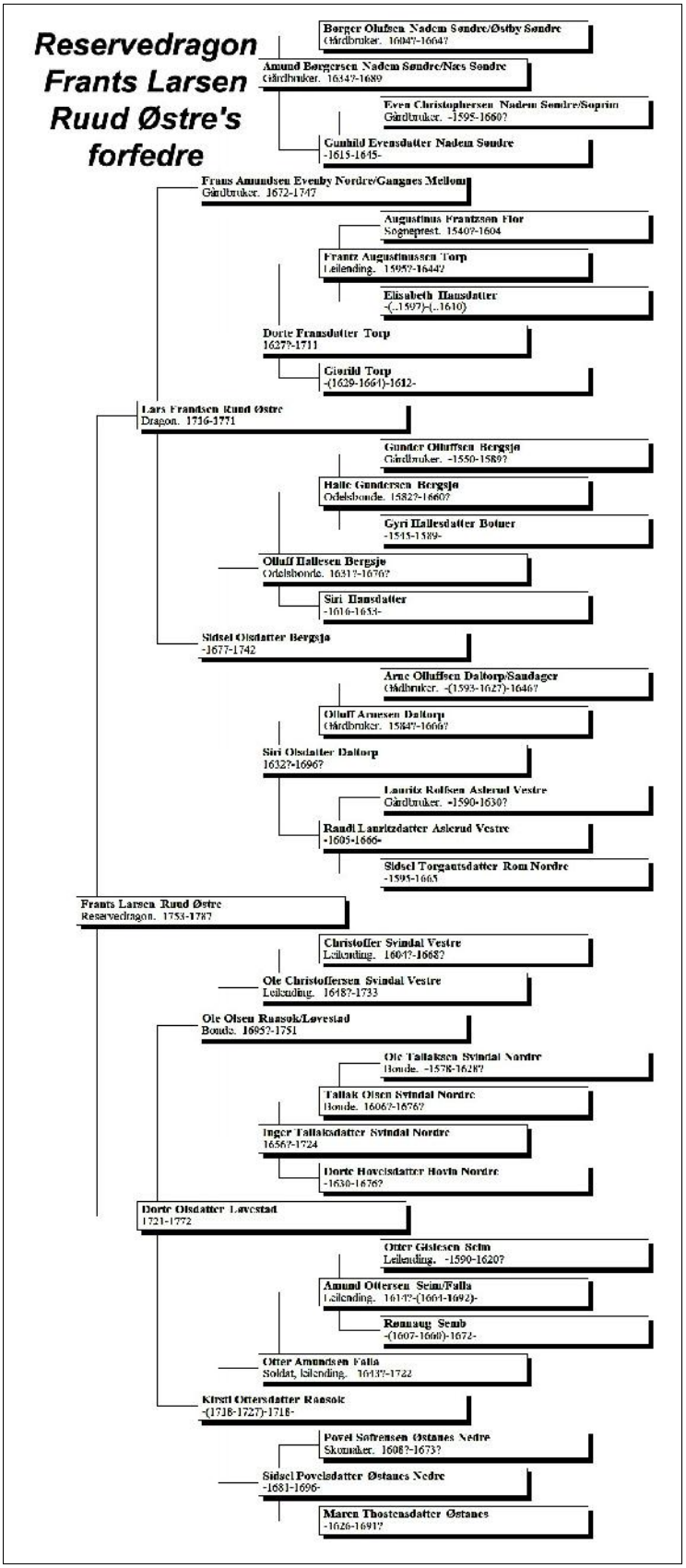

Da Frantz ble døpt var følgende faddere: Holm Hansen ???, Hans Gunnersen Fageraas, Margrethe Sørensdatter Sendtved, Christine Olsdatter Sendtved og Anna Hansdatter Aarstad.

Frants ble konfirmert 06.05.1770, 17 år gammel. Året etter døde hans far i en drukningsulykke. Hans mor døde så i april 1772, kun 51 år gammel.

Samme måned, den 25.04.1772, overtok Frantz bygselen over 16 lispund i gården av Hans Wang som representerte Fattighuset i Christiania:

«Jeg underskrevne Hans Wang Kiøb og handels-Mand her i Christiania samt ..steded Forstander for det gamle Fattig-huus sammesteds, kiendis og hermed witterlig giør, at jeg stæd og Fæsted, og som jeg og hermed paa forlangende udi Fast Bøgsel welagte Frans Larsen Stæder og Fæster gaarden Ruud udi Trøgstad Sogn beliggende der

skylder til ... meldte Fattig Huus 16 lispd. Siger Sixten lispund .... Meel hvilken Skyld den ... Bortbøxler Lars Frandsen og hustru, som nu begge ere døde, forn brugt. Saa skal da forandnevnte Frans Larsen herefter nyde, bruge og beholde anmeldte gaard Rud med all den herlighed, Skov og Wand med og uden Gierde, som nu tilligger og af Arilds tid tillagt haver, ej noget deraf undtagen saalænge hand svarer og avtaler alle de af gaardenn Allernaadigst paabudne Kongelige Skatter og Rettigheder, desligste til ynnest Fattig-huus den deraf i rette tid gaardens Aarlige Landskyld og sig ellers i allemaader forholder som leilending med sin landherre vel sammer, forbedrer og holder gaardens Ager og Eng samt Huse Bygninger i forsvarlig og paadlagelig stand ...».

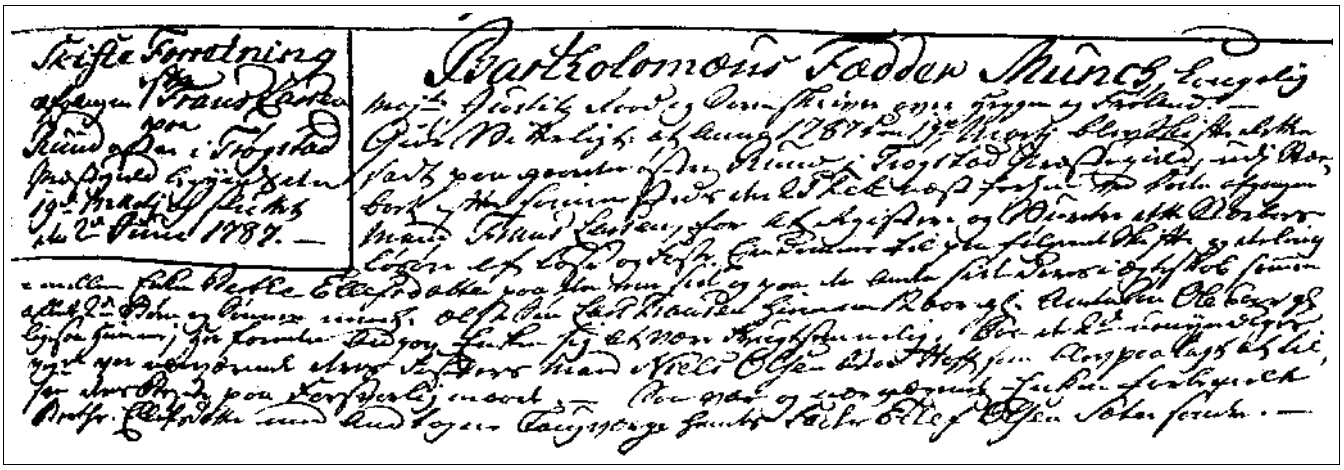

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 8, 1784-1789, folio 407.

Da «Reserve Dragon Frantz Larsen Rud» giftet seg med «pigen Berte Ellefsd. Sætter» i 1773 var Niels Hof og Ole Sluppen forlovere.

01.03.1776 lånte Frantz 175 Rdl. av Gulbrand Torgersen Fiøs mot pant i 10 lispund i Østre Ruud. Obligasjonen ble avlyst 11.07.1788.

Frantz Larsen Ruud døde i 1787 kun 34 år gammel.

«Skifte Forretning efter afgangen Frans Larsen paa Ruud østre i Trøgstad Præstegield» begynte 19.03.1787 og ble avsluttet 02.06.1787:

«Bartholomæus Fædder Munch Kongelig Majt. Justitj Raad og Sorenskriver over Heggen og Frøland Giør Witterligt:

At Anno 1787 den 19de Martj blev Skifte Retten sadt paa gaarden øster Ruud i Trøgstad Præstegield udj Stærboet efter sammesteds den 23 Feb. næst forhen ved Døden afgangen Mand Frans Larsen, for at Registere og vurdere ... Stærboes Løsøre et Løse og Faste Ejendommer til paafølgende Skifte og Deeling i mellom Enken Berthe Ellefsdatter paa den ene Side og paa den anden Side Deres i Ægdeskab sammen aflede 2de Børn og Sønner neml.
Ælste Søn Lars Fransen Hiemme 12 Aar gl.
Anden Søn Ole 6 Aar gl. ligesaa Hiemme.
Her formelte Angav Enken Sig at være Frugtsommelig, ... et 2de umyndiges ... var Nærværende deres Fasters Mand Niels Olsen Store Hoff, som blev paalagt at tilsee deris Beste paa forsvarlig maade. - Saa var og nærværende Enken, forbemelte Berthe Ellefsdatter med antagen Laugverge Hendes Fader Ellef Olsen Sæter ...
....
Jordegods.
Gaarden Øster Ruud som er ... skyld i alt med underliggende Qværn Brug 1 Skippd. 12 Lispd. deraf Ejer de Fattige i Christiania 16 Lispd. som den afdøde haver i Bøxel de øvrige 16 Lispd. tunge er ejende. Skiødt fra Niels Aamodts Sønner ... Tinglyst 30 Octob 1771 medtaget til ...».[181]

(Barn III:5, Far V:17, Mor V:18)

Gift 28.01.1773 i Trøgstad (ØF) med[182] neste ane.

Barn:

Ole Frantsen Komnes Vestre/Vestreng. Født 1781 på Ruud Østre, Trøgstad (ØF). Døpt 04.02.1781 i Trøgstad (ØF).[183] Død 15.07.1855 på Olbergenga, Olberg, Løken, Høland (AK). Begravet 21.07.1855 i Løken, Høland (AK).[184] (Se III:5).

---

181 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Konfirmanter», folio 136. Pantebok Heggen og Frøland nr. 6, 1761-1787, folio 296 og 357. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 8, 1784-1789, folio 407.

182 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Trolov. og Viede», folio 145.

183 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Fødte og Døpte», folio 100.

184 Kirkebok Høland nr. 10: «D. Begravede og Dødfødte», folio 305, nr. 66.

IV:10 mf fm

Berte Ellevsdatter Sæther Søndre. Født 1752 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 29.09.1752 i Båstad, Trøgstad (ØF).[185] Død 1801 på Ruud Østre, Trøgstad (ØF). Begravet 12.11.1801 i Trøgstad (ØF).[186]

Da Birthe ble døpt på «Michels dag» (29. september) var følgende faddere: Hans Fiøs. Corporal Jacob Haagensen, Ingeborg Jochumsdatter Fiøs, R..nov Fend?datter Fiøs og Anna Tvigiersdatter Fiøs.

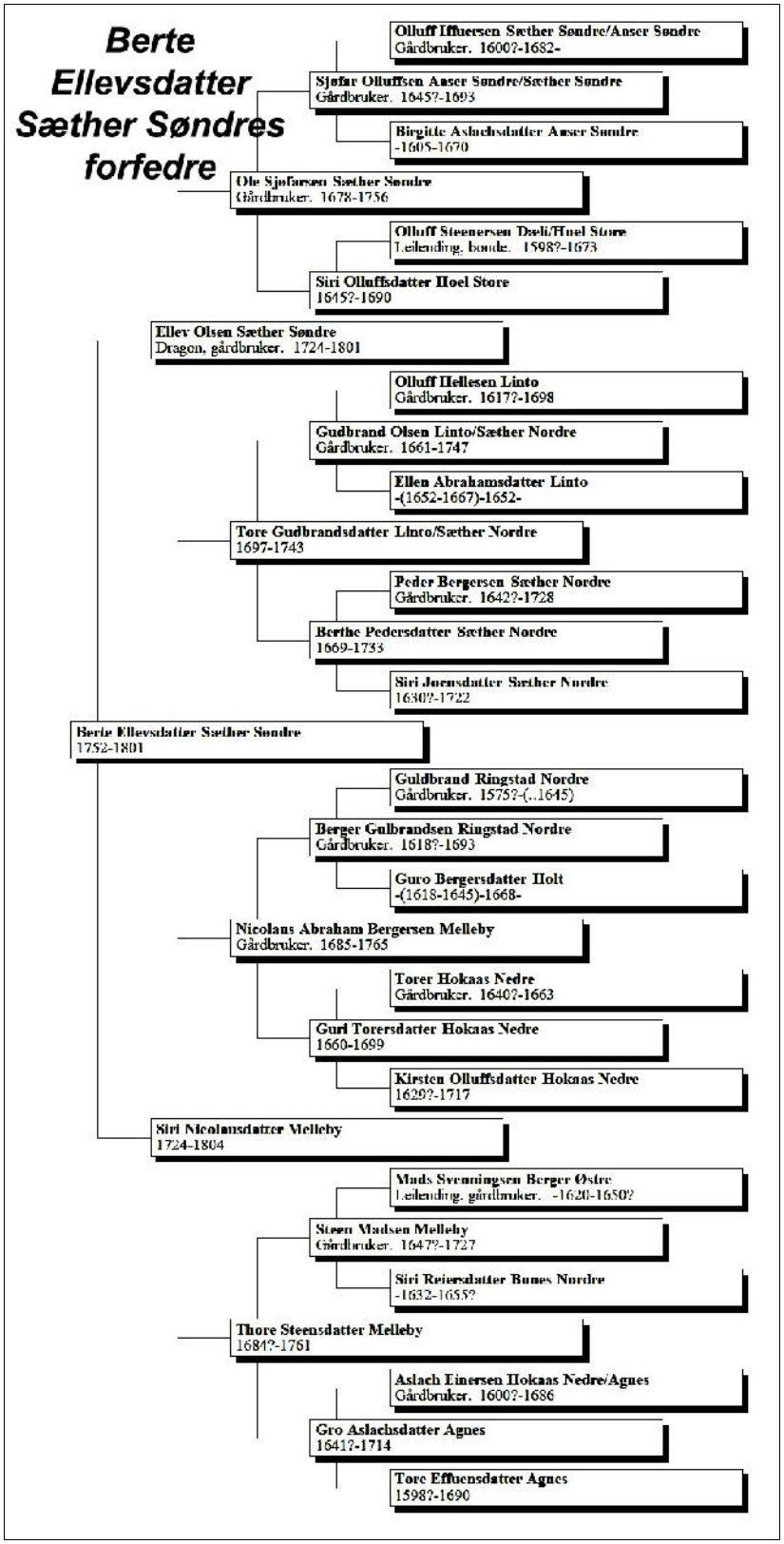

Berte ble konfirmert «Dom. 22 Trinit.» (22. søndag etter Trefoldighet) i 1768, 16 år gammel.

185 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Fødte og Døbte», folio 9.

186 Kirkebok Trøgstad nr. 5: «Fødte og Døbte», folio 10; «Døde», folio 114.

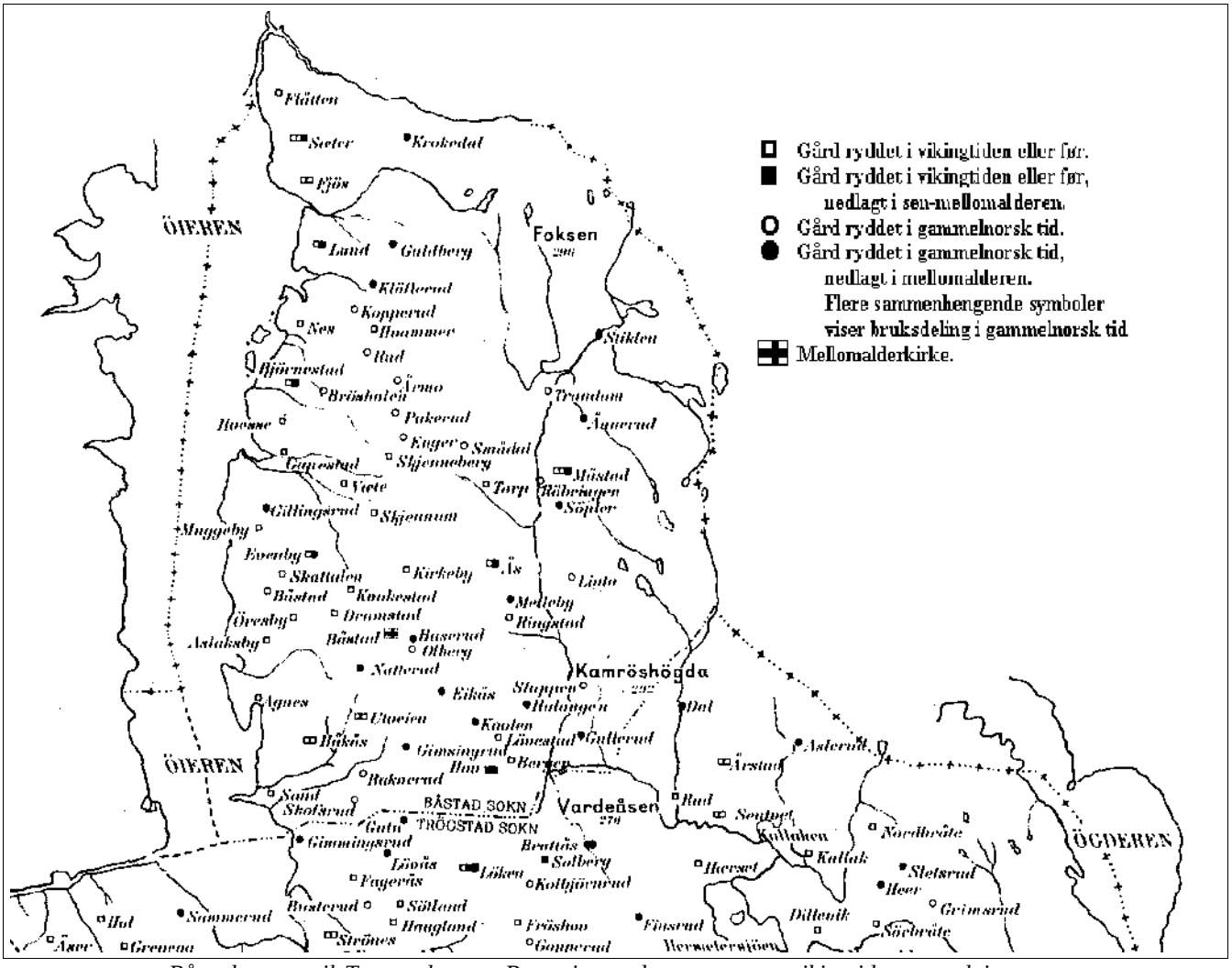

Båstad annex til Trøgstad sogn. Bosetning ved utgangen av vikingtiden, nyrydning og gårdsdeling i gammelnorsk tid, nedlegging av gårder og bruk i sen-mellomalderen.

Berte og Frantz hadde følgende barn (minst):
1775: Lars, gift med Inger Engebretsdatter, til Kirkebye.
1776: Ole, død 1 år gammel.
1781: Ole. til Vestre Komnes/Vestreng, gift med I. Mari Andersdatter, II. Gunhild Olsdatter Hvammer.
1787: Dorthe.

1775: «d 26 Junü Frantz Larsen Ruud og hust: Birte Ellevsdatter deres søn Lars». Faddere var Gunbiør Sluppen, Mar... Ruud, Ole Sluppen, Peder Sluppen og Berger Sæter (Kirkebok nr. 4 , folio 77).

1776: «d. 2. Februar Frantz Larsen Ruud og hust: Birte Ellevsdatter deres søn Ole». Faddere var Dorthe Hov, Inger Sæter, Niels Hov, Berger Sæter og Ole Skomager paa Ruud (Kirkebok nr. 4, folio 84).

1784: «d 22 July Frantz Larsen Ruuds dødfødte Drengebarn» (Kirkebok nr. 4, folio 216).

1787: Avdøde Frantz Larsen Ruud og hustru Berthe Ellefsdatters datter Dorthe ble døpt 06.05.1787. Faddere var Brynnild og Gunnild Larsen, ..., Birger og Ingeborg Ruud.

Bygselkontrakten på Ruud Østen måtte så fornyes, den er datert 01.12.1787:
«Læst Byxel Seddel Underskrevne Hans Wang Kiøbmand udi Christiania samt Forstander for det gamle Fattighuus sammesteds giør vitterlig at Berthe Ellevsdatter Enke effter Frands Larsen Øster Ruud i Trøgstad sogn i dag haver til mig indlevered sin forrige Mands Byxel Brev, med Begier, at Byxelen maatte overlates til Jaen Nilsen Rachestad med hvem hun agter at give sig i udi Egteskab ...».
Jan fikk overta bygselen med de gamle rettighetene over 16 lispund tunge.

Berte giftet seg så med Ungkarl Jan Nielsen etter kongelig bevilling 15.01.1788. Forlovere var Aslak Olsen Mellebye og Erik Evensen Torp (Kirkebok nr. 5, folio 136).

Berte og Jan hadde følgende barn:
1788: Frants.
1795: Nils.

1788: «Novbr. 23: Jan Niels: Ruud og Berte Ellevsdtr. B. Frants». Faddere var Brynild Aarstad og hustru, Berger og Kirsti Sæter og Gullin Ruud (Kirkebok nr. 5, folio 15).

1795: «September 6: Jans Nils: og Berte Ellevsdtrs. B. Nils». Faddere var Gulbrand og Kari Sentvet, Ole Hov, Jon Kejsrud og Gunild Aarstad (Kirkebok nr. 5, folio 37).

20.09.1788 solgte Kristen Larsen Gran og Ellev Olsen Sæther, far til Berthe, 4 lispund i Østre Ruud til Jan Nielsen for 300 Rdl.

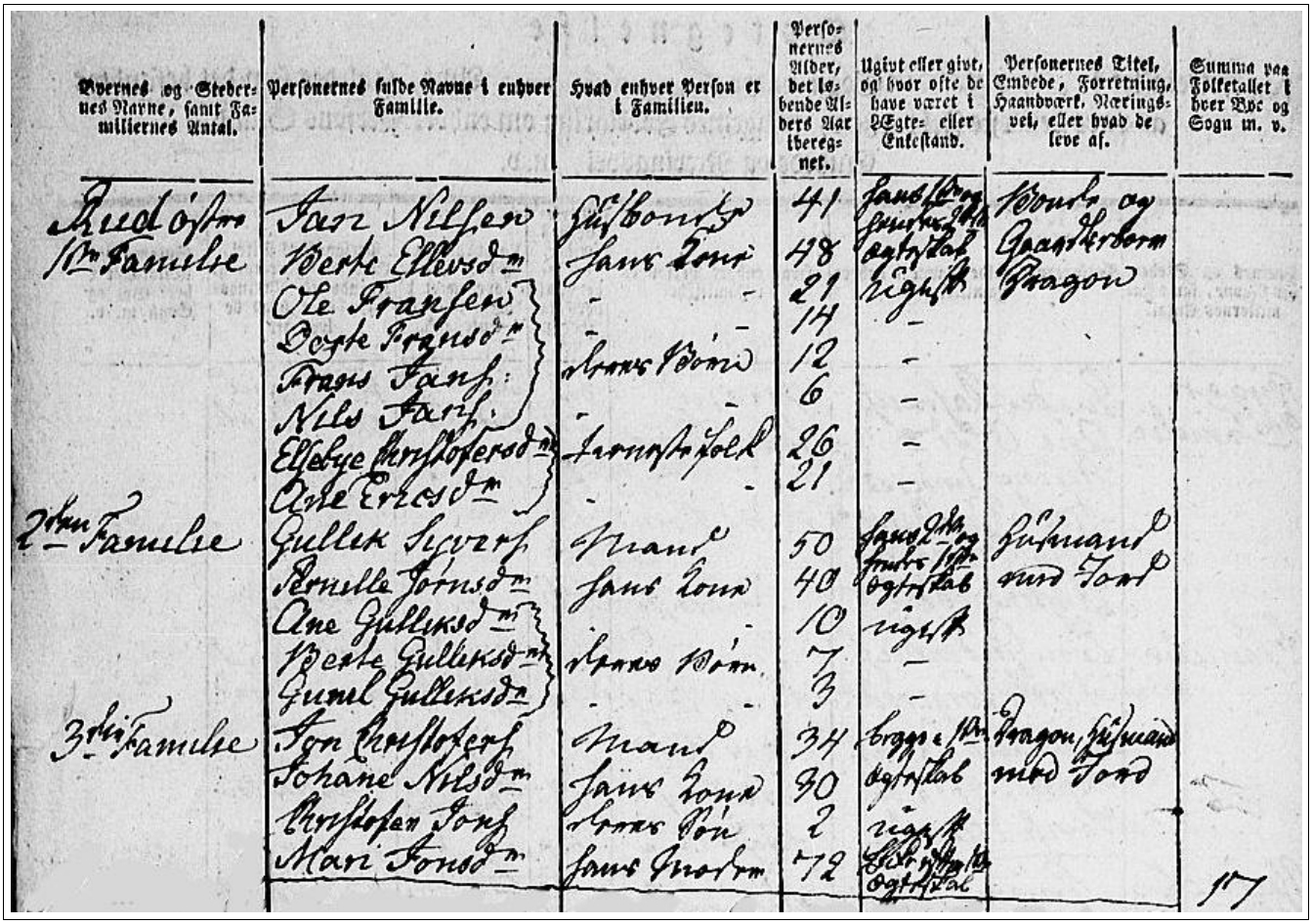

Byernes og Stedernes Navne, samt Familiernes Antal.	Personernes fulde Navne i enhver Familie.	Hvad enhver Person er i Familien.	Personernes Alder, det løbende Alders Aar iberegnet.	Ugivt eller givt, og hvor ofte de have været i Ægte- eller Enkestand.	Personernes Titel, Embede, Forretning, Haandværk, Næringsvei, eller hvad de leve af.	Summa paa Folketallet i hver Byc og Sogn m. v.
Rud østre	Jan Nilsen	Husbonde	41	hans 1ste og hendes 2den	Bonde og	
1ste Familie	Berte Ellevsdr	hans Kone	48	ægteskab	Gaardbeboer	
	Ole Fransen	-	21	ugift	Dragon	
	Dorte Fransdr	-	14	-		
	Frans Jans	deres Børn	12	-		
	Nils Jans	-	6	-		
	Elsebye Christofersdr	tienestefolk	26	-		
	Ane Ericsdr	-	21	-		
2den Familie	Gullik Sigvers	Mand	50	hans 2den og hendes 1ste	Husmand	
	Pernille Jørnsdr	hans Kone	40	ægteskab	med Jord	
	Ane Gulliksdr	-	10	ugift		
	Berte Gulliksdr	deres Børn	7	-		
	Gunil Gulliksdr	-	3	-		
3die Familie	Jon Christofers	Mand	34	begge 1ste	Dragon, Husmand	
	Johane Nilsdr	hans Kone	30	ægteskab	med Jord	
	Christofer Jons	deres Søn	2	ugift		
	Mari Jonsdr	hans Moder	72	[illegible] ægteskab		
						17

Folketellingen i 1801, folio 326b.

Ved folketellingen i 1801 var Berte 48 år gammel og gift annen gang med «Bonde og Gaardbeboer» Jan Nilsen, 41 år. Hun bodde på Rud østre med barna Ole (21 år og ugift) og Dorte (14 år) fra hennes første ekteskap med Lars, Frans (12 år) og Nils (6 år) fra hennes ekteskap med Jan. Sammen med faamilien bodde også tienestefolkene Elsebye Christofersdatter (26 år) og Ane Ericsdatter (21 år).

Det bodde ytterligere to familier på gården med tilsammen 9 personer.

Berte døde i 1801, 49 år og 2 måneder gammel.

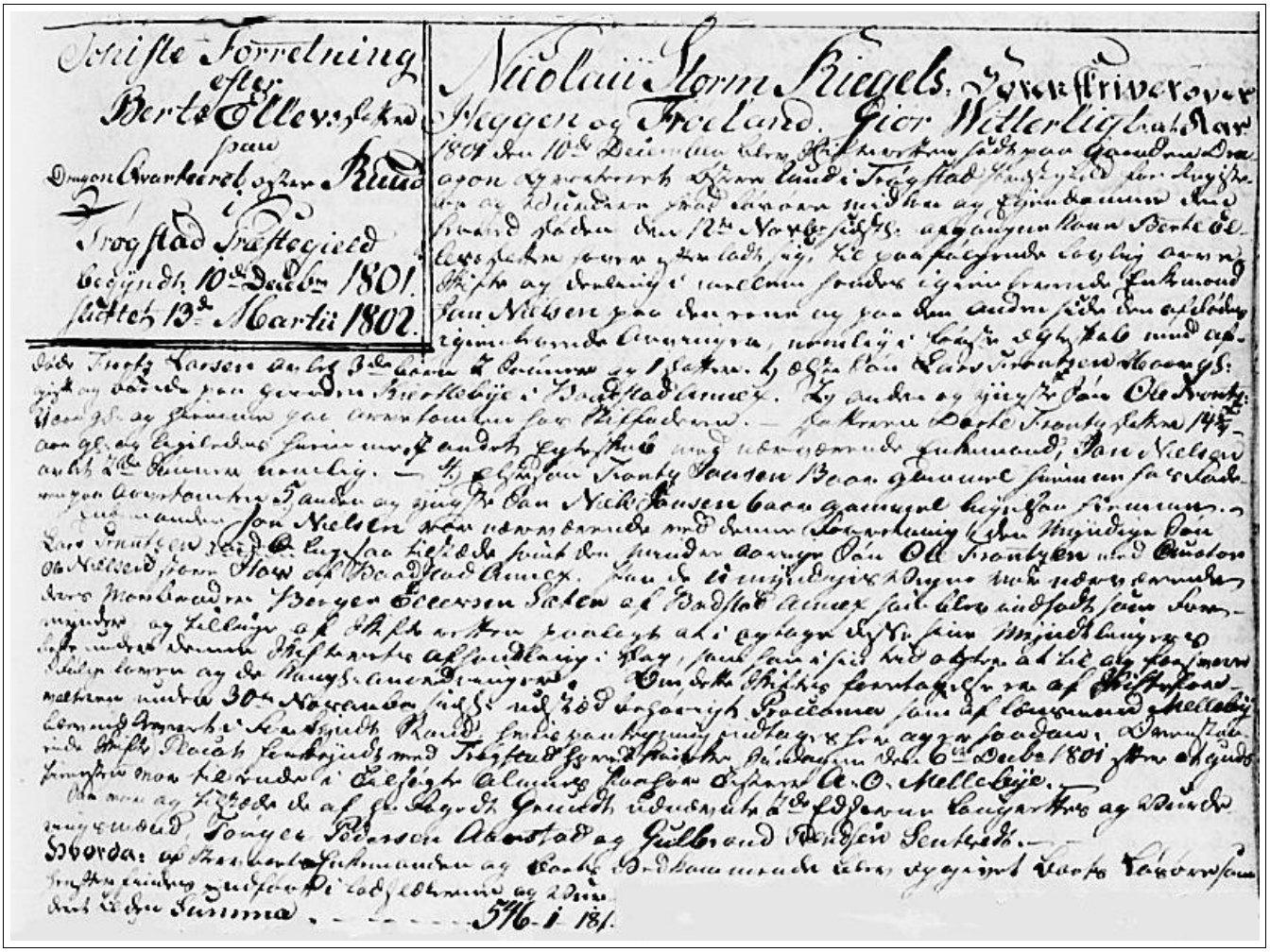

Skifteprotokoll Heggeen og Frøland nr. 10, 1797-1807, folio 279a.

«Skifte Forretning efter Berte Ellevsdatter paa Dragon Qvarteret østre Ruud i Trøgstad Præstegield» begynte 10.12.1801 og ble avsluttet 13.03.1802. Skifte skal avholdes mellom «igienlevende Enkemand Jan Nielsen paa den eene og paa den andre side den afdødes igienlevende Arvinger, nemlig ifølge

Ægteskab med afdøde Frantz Larsen avled 3de barn 2 Sønner og 1 datter.

1. Ægte Søn Lars Frantzen 26 Aar gl. gift og boende paa gaarden Kierkebye i Baadstad Annex.
2. Andre og yngste Søn Ole Frantsen 21 aar gl. og hiemme paa arvetomten hos stiffaderen.

Datteren Dorte Frantzdatter 14¼ Aar gl. og ligeledes hiemme.

I andet Egteskab med nærværende Enkemand Jan Nielsen avlet 2de sønner nemlig

4. Eldste Frantz Jansen 13 aar gammel hiemme hos Faderen paa arvetomten.
5. Anden og yngste Søn Niels Jansen 6 aar gammel ligeledes hiemme.

...».

Datterens «Morbroder Berger Ellevsen Sæter af Baadstad Annex» oppnevnes som formynder.

16 lispund i Østre Ruud ble utlagt til enkemannen Jan Nilsen for 1500 Rdl. Gjennom påtegning på skiftebrevet 6. og 9. august 1803 har Lars og Ole Frants sønner kvittert for deres andel i skiftet til et beløp av Rdl. 432-3-22 2/9. Av dette var Oles andel Rdl. 341-1-23 1/9.[187]

(Barn III:5, Far V:19, Mor V:20)

Gift 28.01.1773 i Trøgstad (ØF) med[188] forrige ane.

IV:11 mf mf

Ole Olsen Hvammer. Bonde og gaardbeboer. Født 1745 på Jørntvet Søndre, Trøgstad (ØF). Døpt 05.09.1745 i Trøgstad (ØF).[189] Død 1801 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 11.09.1801 i Båstad, Trøgstad (ØF).[190]

Ole ble døpt «Dom. XII P. Trinit» 1745 (12. søndag etter Trefoldighet). Faddere var: Hans Jørntved N., Christen

187 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Konfirmanter», folio 135. Pantebok Heggen og Frøland nr. 7a, 1787-1801, folio 33 og 60; nr. 7b, 1802-1807, folio 438 og 474. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 10, 1797-1807, folio 279. Folketellingen for 0113 Trøgstad i 1801, folio 326b..

188 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Trolov. og Viede», folio 145.

189 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Døbte og Introd.», folio 157.

190 Kirkebok Trøgstad nr. 5: «Døde», folio 113.

Hontorp, Kari Thorsdatter, Mari Gunnersdatter og Eli Larsdatter Torp.

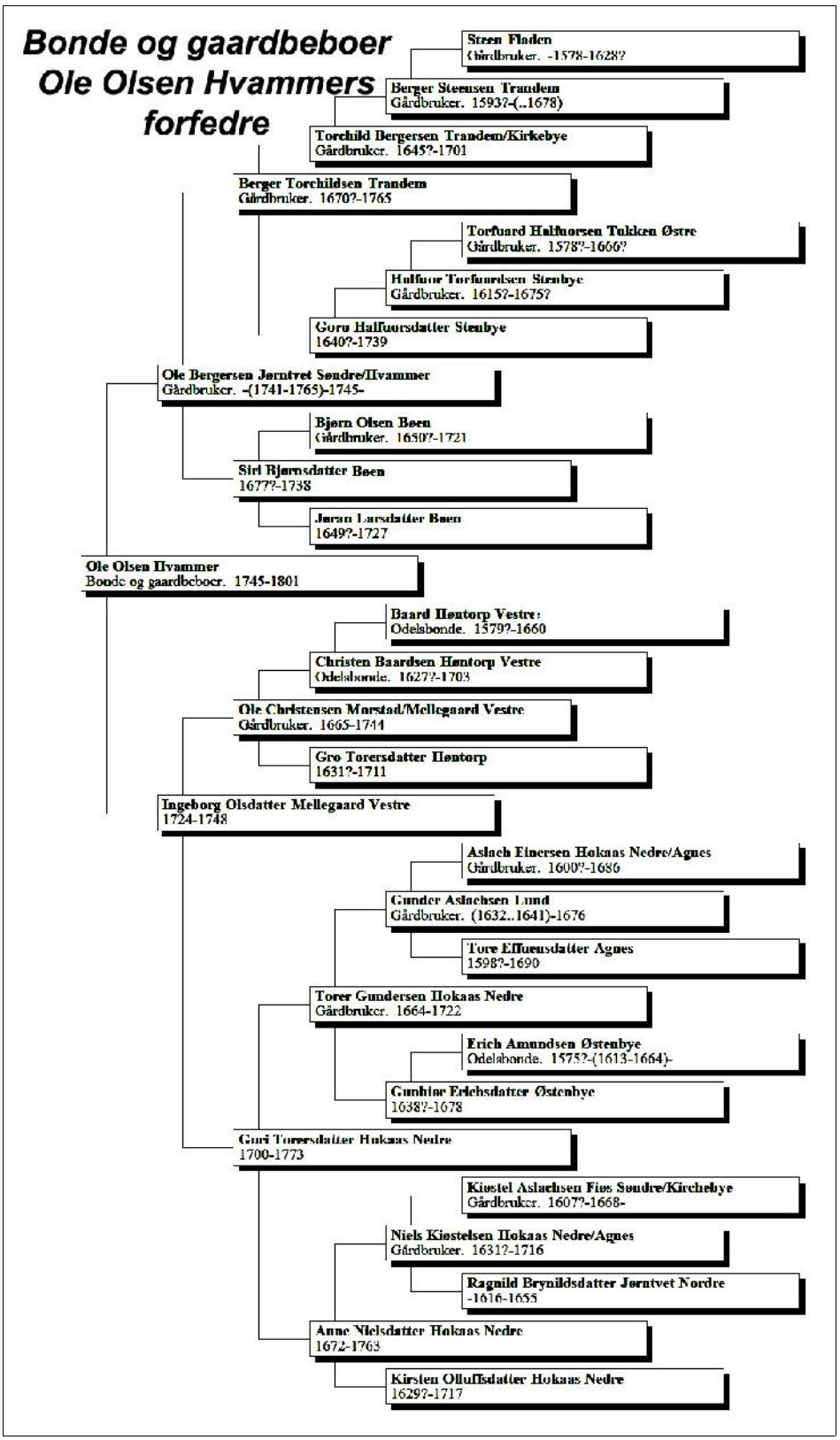

Ole Olsen Jørentvet ble konfirmert i 1763, 17 år gammel. Presten ga ham karakteren «m».

Ole og Marthe Johannesdatter på Hvammer giftet seg 31.03.1765. Forlovere var Ole Lund og Andreas Rova. I januar samme år hadde Ole og hans far makeskiftet sine 17½ lispd. tunge i Søndre Jørntvet mot 15 3/32 lispd. tunge og ½ Skind med bøxel i Hvammer og dertil 160 Rdl. i kontanter. De makeskiftet med Hans Gulbrandsen som var halvbror til Marthes far.

De 160 Rdl. skulle tydeligvis deles mellom Ole og hans far, for i 1780 måtte faren utstede en obligasjon til Ole på 80 Rdl. mot pant i 5 lispd. tunge i Hvammer. I pantboken oppgis at han hverken har hatt eller hadde noen mulighet til å betale denne gjelden.

28.07.1781 kjøpte Ole en ¼ av gården - 7 59/64 lispund - av sin svigermor Guri Knudsdatter for 125 Rdl.: «Underskrevne Guri Knuds-Datter Hvammer i Baadstad Annex til Trøgstad Præstegield med La..verge Ole Lund her

sammesteds, tilstaar witterligt for alle, og da min Sal. Mand Johannes Hansen ... ... Drag: Qv; Hvammer, i Baadstad Annex og Trøgstad Præstegield ... 15 27/32 lispd. Tunge og min kiere Sviger-Søn som ...efter ... min Sal: Mand selger 7 59/64 lispd. Tunge med bøxel ¼ av hele gaarden for 125 Rdl.».

Etter at Oles stemor Guri Iversdatter døde i 1782 overtok Ole 5 25/64 lispd. tunge og andel i ¼ Skind i Hvammer ved skiftet etter henne. Dette representerte farens gjeld til Ole vurdert til Rdl. 136-2-17 inklusive rente, og obligasjonen ble derfor slettet.

Søsken til Guri Iversdatter og deres barn hadde overtatt 3 remål i Hvammer ved skiftet etter henne. 24.05.1784 innløste Ole deres parter i gården:
«Læst skiøde. Underskrevne tilstaaer og hermed vitterlig giør:
at Ole Olsen Hvammer haver forlangt at indløse vordt udlegg i Gaarden Hvammer i Baadstad Annex følgelig skiftebrev efter Guri Iversdtr begyndt 6t Augustj og Sluttet 17 octob. 1782, saa er det vi hermed skiøter og overdrager ham ... Ole Olsen, nemlig
Jeg Hans ... 3/50 lispd. udi Gaarden Hvammer for Rdl. 1-0-17 1/25,
Jeg Ole Hansen med Curatad Brynild Skofsruud 3/50 lispd. for Rdl. 1-0-17 1/25,
Jeg Ole Pugerud paa mine 3 mynte Halvor Engebret og Ole Hans Sønners vegne 9/50 lispd. Rdl. 3-2-3 1/25,
Jeg Siophar Skansruud ligesaa paa min Mynte Kari Olsdtr vegne 3/10 lispd. Rdl. 5-3-13 1/5,
og jeg Christen Tomter i Tomte Sogn paa min hustrues Kari Iversdtr vegne 3/20 lispd. Rdl 2-3-18 3/5,
Tilsammen 3 Remaal i Gaarden Hvammer for Rdl. 14-2-21
.... Og de ... fiorten Rigsdaler, Toe mark og tyve skilling enhver af os er ... betalt, saa er det ....
.... 3 Remmaal tunge ... med bygsel, odel og ald annen herlighed.
Narvestad 24 May 1784».

Tilsammen hadde nå Ole 1 Skippd. 11 11/16 lispd. og 1 Skind med bøxel i Hvammer, hvorav benificeret Trøgstad Præstebol 1½ lispd. med bøxelrett. 23.12.1794 solgte Ole halve gården til sin sønn Berger for 700 Riksdaler.

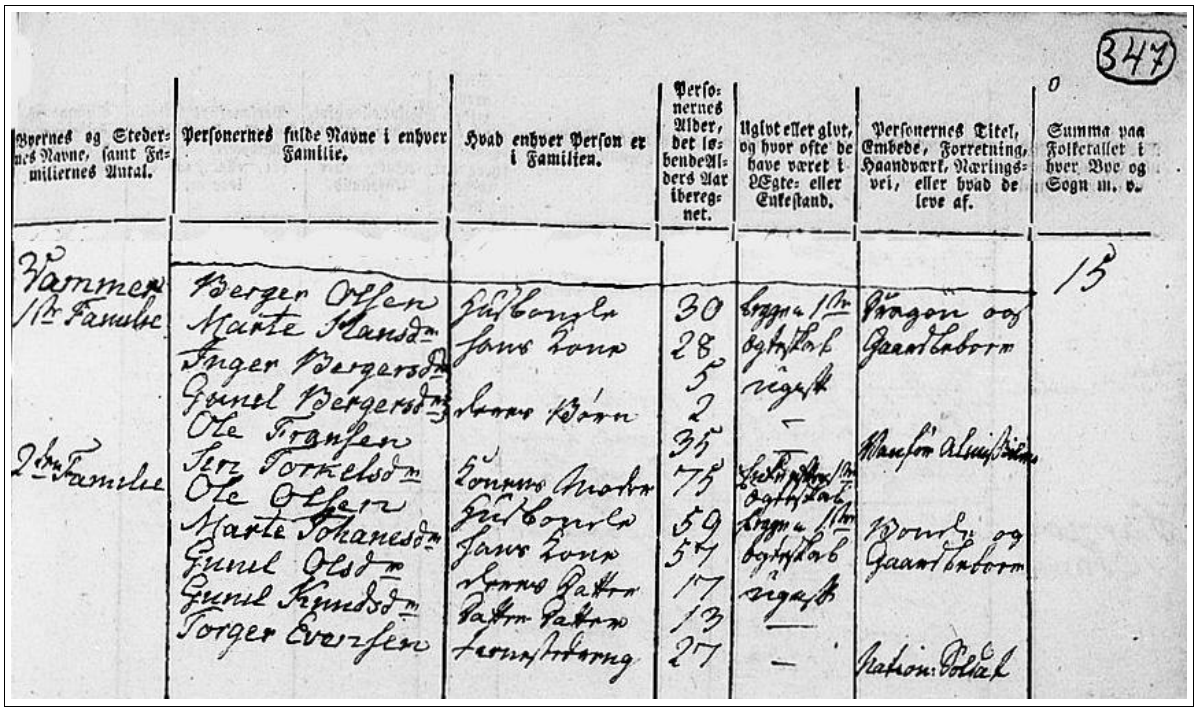

347

Byernes og Stedernes Navne, samt Familiernes Antal.	Personernes fulde Navne i enhver Familie.	Hvad enhver Person er i Familien.	Personernes Alder, det løbende Alders Aar iberegnet.	Ugivt eller givt, og hvor ofte de have været i Ægte- eller Enkestand.	Personernes Titel, Embede, Forretning, Haandværk, Næringsvei, eller hvad de leve af.	Summa paa Folketallet i hver Bye og Sogn m. v.
Vammer						15
1ste Familie	Berger Olsen	Husbonde	30	begge 1ste	Dragon og	
	Marte Hansdr	hans kone	28	ægteskab	Gaardbeboer	
	Inger Bergersdr		5	ugift		
	Gunil Bergersdr	deres Børn	2	—		
	Ole Fransen		35	—	Vanfør Almisselem	
2den Familie	Siri Torkelsdr	konens Moder	75	[illegible]		
	Ole Olsen	Husbonde	59	begge 1ste	Bonde og	
	Marte Johanesdr	hans kone	57	ægteskab	Gaardbeboer	
	Gunil Olsdr	deres Datter	17	ugift		
	Gunil Knudsdr	Datter Datter	13	—		
	Torger Evensen	tienestedreng	27	—	Nation: Soldat	

Folketellingen i 1801, folio 347a.

Ved folketellingen i 1801 var Ole «Bonde og gaardbeboer« og oppgis å være 59 år gammel. Han bodde på Hvammer med sin kone Marte og datteren Gunild. Datterdatteren Gunil Knudsdatter (13 år) og tienestedrengen Torger Evensen (27 år og ugift) bodde også på gården. Mor til Gunil Knudsdatter bodde på Kløfterud. Torger var «Nation. soldat».

På Hvammer var også Oles sønn Berger «Dragon og Gaardbeboer» og 30 år gammel, hans kone, Marte Hansdatter (28 år) og barna Inger (5 år) og Gunil (2 år). I husholdet var også Ole Fransen, 35 år, ugift og «vanfør Almisselem» og Siri Torkelsdatter, konens moder, 75 år og enke etter 1. Ægteskab.

Ole døde i 1801, 58 år gammel.

Skiftet etter Ole begynte 15.10.1801 og ble avsluttet 07.11.1801:

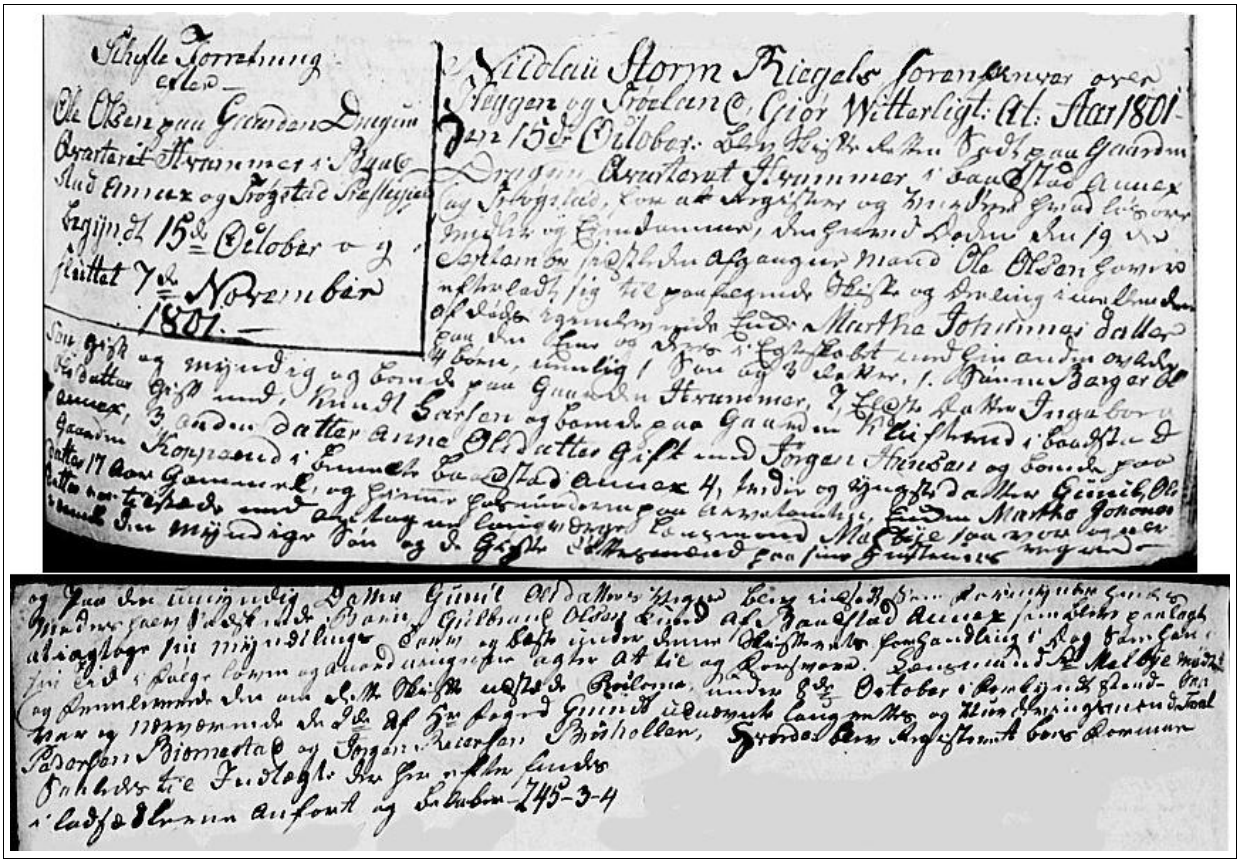

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr 10, 1797-1807, folio 233a-233b.

«Nicolaus Storm Riegels Sorenskriver over Heggen og Frøland Giør Witterligt at Aar 1801 den 15de October blev Skifte Retten Sadt paa Gaarden Dragun Qvarteret Hvammer i Baadstad Annex og Trøgstad, for at Registrere og Wurdere hvad løsøre Midler og Eiendommer den h..wid døden den 19de Septembr sidstleden afgangne Mand Ole Olsen haver efterladt sig til paafølgende Skifte og Deling imellom den afdøde ... ... Enke Martha Johannes Datter paa den Ene og deres i Egteskabet med hin anden avlede 4 børn, nemlig 1 Søn og 3 døtre:

«1. Sønnen Berger Olsen, gift og myndig og boende paa gaarden Hvammer.

2. Eldste Datter Ingeborg Olsdatter, gift med Knud Larsen og boende paa Gaarden Klufterud i Baadstad Annex.

3. Anden Datter Anne Olsdatter gift med Jørgen Hansen og boende paa Gaarden Kopperud i benevnte Baadstad Annex.

4. Tredie og yngste datter Gunil Olsdatter 17 Aar gammel, og hiemme hos... paa ...».

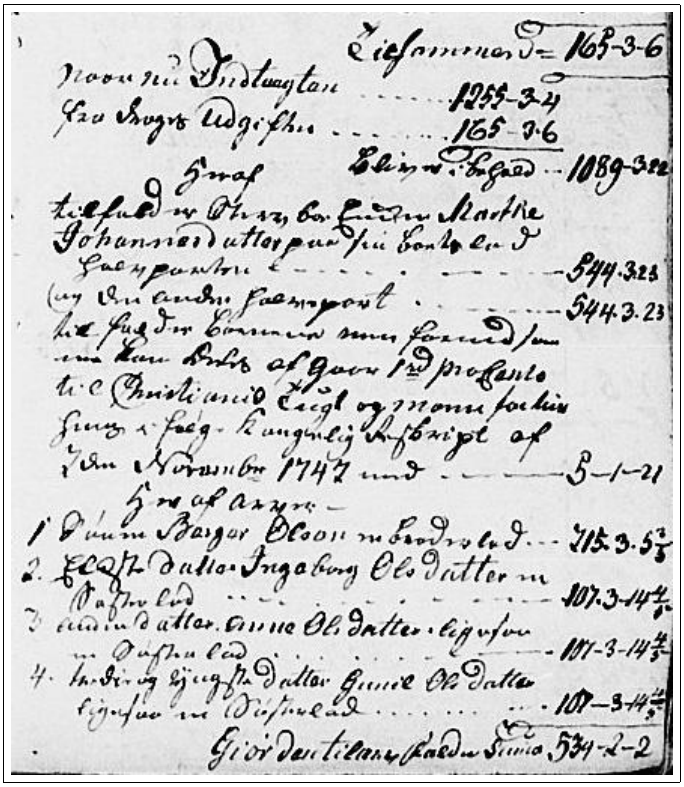

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr 10, 1797-1807, folio 234a.

Boet utgjorde i løsøre og andre tilgodehavende Rdl. 305-3-4,
dertil jordegods i Hvammer verdsatt til Rdl. 950-0-0, tilsammen Rdl. 1255-3-4.
Jordegodset utgjorde, etter at han tidligere hadde solgt halve gården til sin sønn Berger, 15 3/32 lispd. Tunge og ½ Skind, samt bøxelret over ¾ lispd. Trøgstad Præstebol benificieret.
Sum utgifter var Rdl. 165-3-6, og boets netto formue Rdl. 1089-3-22.
«Heraf tilfalder
Stervboe Enken Marthe Johannesdatter paa sin boets lod halvparten Rdl. 544-3-23
og den anden halvpart Rdl. 544-3-23
til fogden kommer ... afgaar 1nd ProCento til Christiania Tugt og Mann... Huus ifølge Kongelig R.brigt af 2de Novembr 1747, Rdl. 5-1-21.
1. Sønnen Berger Olsen m Broderlod Rdl. 215-3-5 3/5.
2. Eldste datter Ingeborg Olsdatter m Søsterlod Rdl. 107-3-14 4/5.
3. Anden datter Anne Olsdatter ligesaa m Søsterlod Rdl. 107-3-14 4/5.
4. Tredie og yngste datter Gunnil OlsDatter ligesaa med Søsterlod Rdl. 107-3-14 4/5.
Giør den til.. .ald Summa Rdl. 539-2-2.

Endelig ... Udleg med følgende Lodsedler:
...
No. 9. Datteren Gunil Olsdatter for tilgodehavende fordring Rdl. 50.
Udlagt i sterbebo gaarden Dragun Qvarteret Hvammer i Baadstad Annex og Trøgstad Præstegield der er wurderet for Rdl. 950 at ... ... med forholdsmessig Andel i denne gaards Skyld 15 27/32 lispd. Tunge med bøxel og herlighed Fuldt Udlæg Rdl. 50.
...
No. 23. Sl. ... Enken Marthe Johannes Datter tilkommende boets lod Rdl. 544-3-23 Udlagt
a. Løsøre ....
b. Jordegods
I Stervboe Gaard halve Dragun Qvarteret Hvammer i Baadstad Annex og Trøgstad Præstegield der er vurderet for Rdl. 950 deraf at Tage med forholdsmæssig Andel i denne Gaards Skyld 15 27/32 lispd. Tunge og ½ Skind med bøxel og herlighed Rdl. 480-3-19,
Giør fuldt Udlæg Rdl. 544-3-23.
...
No. 27. Tredie datter Gunild Olsdatter for tilfalden Søsterlod i dette Skifte Rdl. 107-3-14 4/5, Udlagt
1 halv gris Rdl. 1-2-0
2 tønder havre Rdl. 4-0-0
1 quarter Ru.g Rdl. 1-1-0
...
Jordegods som No. 23 at ... Rdl. 99-1-22 4/5
Giør Fuldt Udlæg Rdl. 107-3-14 4/5.
...
Summa Udlæg g... som ballancerer med Indtægten Rdl. 1255-3-4».

Jordegodset utgjorde som vist ovenfor 15 27/32 lispd. og ½ skind i Hvammer verdsatt til 950 Rdl. I panteboken finner vi følgende:

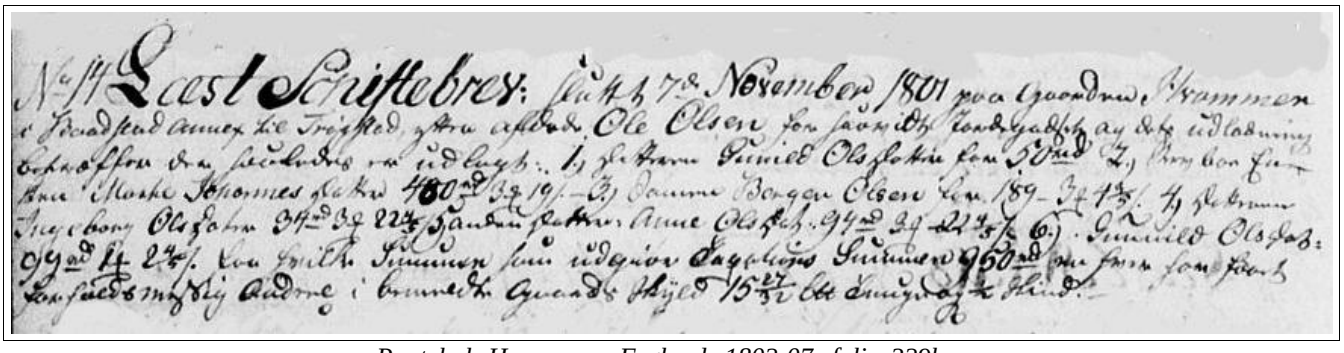

Pantebok Heggen og Frøland, 1802-07. folio 329b.

«No. 14 Læst Schiftebrev Sluttet 7de November 1801 paa Gaarden Hvammer i Baadstad Annex til Trøgstad effter afdøde Ole Olen for saawidt Jordegodset og dets Udlodning betroffen der saaledes er udlagt:
1. Datteren Gunild Olsdatter for Rdl. 50.
2. ... Enken Marte Johannes Datter Rdl. 480-3-191.
3. Sønnen Berger Olsen for Rdl. 189-3-4 3/5.
4. Datteren Ingeborg Ols Datter Rdl. 34-3-22 4/5.
5. Anden Datter Anne Ols Datter Rdl. 94-3-22 4/5.
6. Gunild Olsdatter Rdl. 99-1-22 4/5.
for hvilke Summer som udgiøre Taxations Summen 950 Rdl. ... hver som faaet forholdsmessig andeel i bemeldte Gaards skyld 15 27/32 lispund Tunge og ½ Skind».[191]

(Barn III:6, Far V:21, Mor V:22)

Gift 31.03.1765 i Trøgstad (ØF) med[192] neste ane.

Barn:

Gunhild Olsdatter Hvammer. Født 1784 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 28.11.1784 i Båstad, Trøgstad (ØF).[193] Død 29.01.1863 på Olbergenga, Olberg, Løken, Høland (AK). Begravet 07.02.1863 i Løken, Høland (AK).[194] (Se III:6).

IV:12 mf mm

Marthe Johannesdatter Hvammer. Født 1748 på Guldberg, Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 17.11.1748 i Båstad, Trøgstad (ØF).[195] Død 1813 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 21.11.1813 i Båstad, Trøgstad (ØF).[196]

Marthe ble født i 1748: «Dom. XXIII P. T. i Baadstad (23. søndag etter Trefoldighet) Døbt Johannes Guldberg og Guri Olsd. barn Marthe». Faddere var Ole Hvammer, Ener Skol..ster, Thore, Siri og Bodil Lund.

191 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Konfirmanter», folio 312, nr. 4. Pantebok Heggen og Frøland nr. 6, 1761-1787, folio 466 og 560b; nr. 7a, 1787-1801, folio 162, nr. 7b, 1802-1807, folio 429b. Folketellingen for 0113 Trøgstad i 1801. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 10, 1797-1807, folio 233.

192 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Ægteviede», folio 171.

193 Kirkebok Trøgstad nr. 5: «Fødte og Døbte», folio 1.

194 Kirkebok Høland nr. 11: «D. Begravede og Dødfødte», folio 322, nr. 7.

195 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Døbte og Introd.», folio 179.

196 Kirkebok Trøgstad nr. 5: «Døde», folio 127.

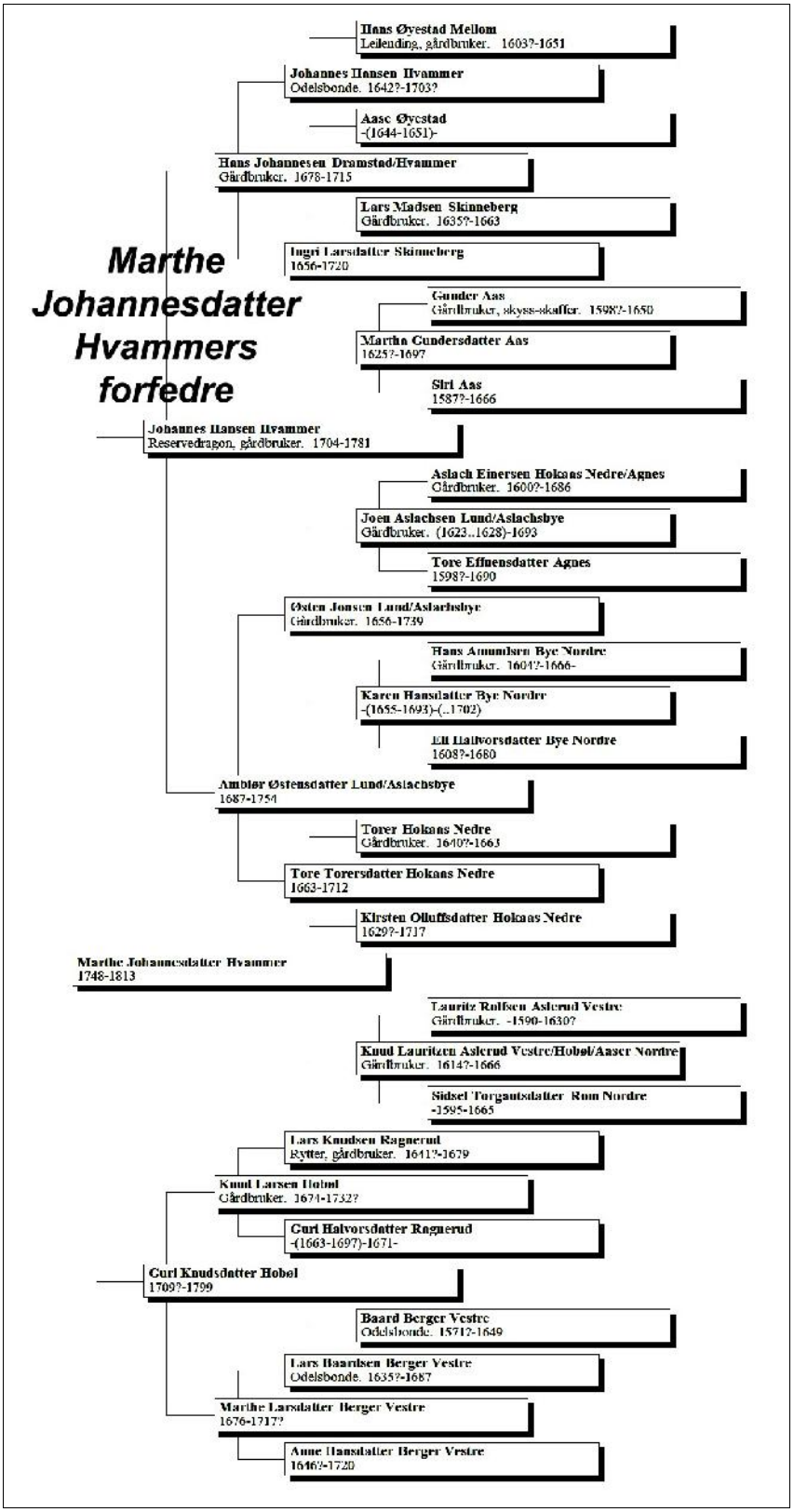

Da Marthe blir døpt kalles moren «Guri Olsdatter». Dette kan ikke være riktig, ved dåpen til hennes søsken kalles hun «Guri Knudsdatter». At det er samme person fremgår av at det delvis forekommer samme faddere når søsknene døpes. Vi finner også at det er «Guri Knudsdatter» som gifter seg med Johannes i 1735. Johannes døde i 1781 mens Guri levde til 1799.

«Martha Johannisd. Hvammer» ble konfirmert i 1763, 16 år gammel. Presten ga henne karakteren «alt»(?).

Marte og Ole hadde følgende barn (minst):
1765: Ingeborg, gift med Knud Larsen på Kløfterud.
1767: Anna, gift med Jørgen Hansen på Kopperud.
1769: Inger, antagelig død ung.
1771: Berger, gift med Marte Hansdatter, bodde på Hvammer.
1775: Gunild, død i 1778, 3 år og 1 måned gammel.
1777: Johanne, død i 1779, 2 år gammel.

1784: Enger. Tvilling, død i 1785, 3 måneder gammel.
1784: Gunild. Tvilling.
1786: Tvillinger, en dødfødt, den andre døpt Ole, død etter 3 dager.

1765: «Dom 1 Epiph Døbt Ole Olsens Barn ved Nafn Ingeborg fra Hvammer». Faddere var Ole Rud, Hans Copperud og gd. Hans Huammer og Gunbiør ibid (Kirkebok nr. 4, folio 45).

1767: «Teft Annun Maria Døbt Ole Olsen Huammers Barn ved Nafn Ane». Faddere var Ole Rud, Krister Tostesen og Kari G.dendatter ibid, Hans .ielsen og Ziri Jørgensdatter Kopperud (Kirkebok nr. 4, folio 49).

1769: «7 Trinit Døbt Ole Olsen Hvammers Barn ved Nafn Inger». Faddere var Hans Copperud og gd. Christer Rud og gd. Ole St.... Hvammer (Kirkebok nr. 4, folio 57).

1771: «8 Tr. Ole Olsen Hvammers Barn døbt ved N. Berger». Faddere var Christer og Ole Rud, Berte og Kari Torersdatter ibid og Guri Iversdatter Hvammer (Kirkebok nr. 4, folio 64).

1775: «d 14 Januari Ole Olsen Vammer og hust: Marte Johannesdatter deres Datter Gunild». Faddere var Sigri Kopperud, Johannes Ruud, Kresten ibiden, A.str. Kopperud og Hans Evensen (Kirkebok nr. 4, folio 79).

1777: «d. 5 Oct. Ole Olsen Vammer og hust: Marte Hansdat: deres Datter Johanne». Faddere var Sigri Kopperud, Johanne Ruud, Kristen og Gunder fra Ruud og Ole Vammer (Kirkebok nr. 4, folio 86).

1784: «d 28 Novb. Tvillinger. Ole Olsen Vammer og hustrue Marthe Johannisdatter deris tvilling-Døtre (Kirkebok nr. 5, folio 1):
1. Enger. Faddere var Sigrie Kopperud, Aase Vammer, Kristen Ruud, Kristian Vammer og Ole Kopperud.
2. Gunild. Faddere var Birte Ruud, Ingeborg Ruud, Hans Halvorsen, Ingemund Enersen og Kristen Enersen fra Guldberg.

1786: «d 9de Julü Ole Vammer og Hust: Marta Johannesdatter deres Tvilling-Sønner: Hvoraf den ene var dødfød og den anden, som levde i 3 Dage blev hiemmedøpt af Manden Kristen Ruud og kaldt Ole» (Kirkebok nr. 5, folio 8).

Ved folketellingen i 1801 var Marte 57 år gammel.

13.03.1809 pantsatte Marthe 15 lispd. i Hvammer til Anders Johannesen Henningsmoen i Trøgstad for 400 rdl. Pantet ble tinglyst 05.04.1809 og avlyst 02.08.1811:

«No 2 Læst Obligation. 1809. Jeg underskrevne Marthe Johannesdatter Hvammer af Baastad Annex til Trøgstad Præstegield Giør Witterligt:

at have med min for..ærede Lovværgen Danemand Hr. Aslach Olsen Mellebyes samtykke bekommet til Laans af Ungkarl Andreas Johannesen Henningsmoen af Trøgstad Hovedsogn den Summa 400 Rdl. ... Curant, af hvilke fire hundrede Rigsdahler ieg svarer Aarlig Lovlig Rennte 4re pro Cento fra 13d. Marty Jndeværende Aar 1809 til de Lovbef... Rente Terminer og Capitalen tilbagebetale efter 37 Maaneders Lovlig Opsigelse ...
Herved med 1. prioritet Pantesatt mine efter Lovlig adkomst 15 lispund Tunge og ½ Skind med Bøxel i Gaarden Dragun Quarteret Hvammer Matrikkel med No. 13 i Baadstad Annex til Trøgstad Præstegield beliggende i hvilken Eiendom med paastaaende hugde beliggende herligheter og Rettigheder Creditor Andreas Johannesen Henningsmoen og arvinger skal ...».

Obligasjonen ble avlyst 02.08.1811.

I 1813 ble det gjort følgende påtegninger på skiftebrevet etter Ole:

«Paategning på skiftebrev efter Ole Olsen Hvammer i Baadstad Annex begynt 15de October og Sluttet 7de Nov. 1801.

... for min Arv i følge dette skiftebrevs lydende at tilfalden paa min Kone Ingeborg Olsd Er tilfalden i Jordegodset Gaarden Hvammers fulde Skyld der er taxeret for 950 Rdl udlagt af Gaardens hav.. Skyld er mig af min Svigermoder Marthe Johannesdt. rigtig udbetalt hvorfor mit i Jordegodset udlagte paa min Kones Wegne med Rdl. 34-3-22 4/5 overdrager til min Svigermoders Eiendom.

Hvammer den 16de July 1813. Knud Larsen Klofterud.
Til Witterlighet: Halvor Ingebretsen Hvammer. Torsten Andersen Hvammer.
Ligesaa er det ieg underskrevne Jørgen Hansen Kopperud som gift med Anne Olsd. ligesaa udbetalt for hendes tilfaldende i Jordegodset Noo 26 udlagt for Penge Rdl. 94-3-22 4/5.

Hvammer den 16 Juni 1813. Jørgen Hansen Kopperud.
Til Witterlighed: Halvor Ingebretsen Hvammer. Torsten Andersen Hvammer.

Ligesaa er jeg underskrevne som gift med Ole Hvammers yngste Dater Gunild Olsdr i følge No. 27 i dette Skifte Rdl. 99-4-2 4/5 betalt hvorfor quittered til Eiendom for dis... og Halvfems Sindstyve Rigsdaler Een Ort 4/5 skilling som udlagt i Jordegodset.

Hvammer den 30de Aug 1813 paa min Kones Wegner Ole Frantsen Komnes med iholden Pen.
Til Witterlighed: Even Hansen Sukken. Ole Nilsen Mellegaard begge med iholden Penn».

Marthe døde i 1813:
«Novembr. 21 Marte Johanerdr Vammer 65».

21.07.1814 selger så de øvrige arvingene gården Hvammer til Berger for 1500 Nov. Rdl.:

«No 1 Skiøde No 10 Wi underskrevne myndige arvinger efter afgangne Marthe Johannesdr. Hvammer giør hermed witterligt for alle og Enhver at vi efter mindelig Overenskomelse og Deling efter bemeldte Afdøde, ere blevend enige i at selge vores Svoger Berger Olsen Hvammer hvad vi ere arvelig tilfalden i Gaarden Hvammer - Neml:
Jeg Knud Larsen Klufterud paa Kone Ingeborg Olsdtr. wegne min andel paa 500 n. v.

Jeg Jørgen Hansen Kopperud paa Kone Anne Olsd wegne, min andel ligeledes paa 500 n.v.
Samt jeg Ole Frantsen Komnes i Høland paa Kone Gunild Olsd wegne paa min andel 500 n.v.
Til enhver af os har vores Svoger Berger Olsen Hvammer betalt benevnte accordierede Kjøb Summa tilsammen Et Tusinde og Fem hundrede Rigsbankdaler Navne Værdie, Vi(?) skiøde og overdrage vi hermed til ham Hustrus og deres Arvinger, den Jord vi ... Hustruers Navn som inde.meldz, arvelig være tilfaldne, der tillagte hvad Berger Olsen liksom eneste Søn af Marthe Johannesdtr. har arvet udgiør halve Gaarden Hvammer Mat nr. 13 i Baadstad Ann: Trøgs: Sogn bel: af Skyld 15 27/32 lispd. Tunge ½ Skind med Huuse og Tilligelse saaledes og med all den Ret bemeldte Afdøde samme ejet haver, ligsom vi for nærværende Salg af 3/5 delen af bemeldte Skyld, forbliver Hiemmelsmænd efter Loven, at samme .. forbliver Kiøberens frie og ...

Hvammer d 21. Julü 1814
Berger Olsen. Knud Larsen Klufterud. Jørgen Hansen Kopperud. Ole Frantsen Komnæs.
Til Witterlighed. Amund Pedersen Rud».[197]

(Barn III:6, Far V:23, Mor V:24)

Gift 31.03.1765 i Trøgstad (ØF) med[198] forrige ane.

IV:13 mm ff

Niels Olsen Bilett. Husmann. Født omkring 1749. Død 21.12.1824 på Bilett, Hoie Nordre, Eidsberg (ØF). Begravet 28.12.1824 i Eidsberg (ØF).[199]

En Nils, sønn til Ole og Eli Nyegaard, ble døpt 09.03.1749. Faddere var Aase Deinæs(?), Kirsten og Tosten Stompeflet og Mari og Hans Heen (i Marker) (Kirkebok nr. 3, folio 109).

«Elen Olsdatter Nygaard» døde i 1776, 68 år gammel (Kirkebok nr. 4, folio 164, nr. 22).

En Nils Olsen Aas og Helena Nilsdatter Hoie ble trolovet 15. søndag etter Trefoldighet og «Copulert» 17.11.1775 (Kirkebok nr. 4, folio 116). Helena Nilsdatter Aas ejet .. Rom(?) døde i 1776, 23 år gammel (Kirkebok nr. 4, folio 164, nr. 20).

Denne «Enkemand Nils Olsen HallingsTorp ejet» (Ejet = tilhører, dvs. en husmannsplass under Torp) ble trolovet med Pigen Ingebor Tolløwsdatter Hemmeng(?) 20.09.1778. De giftet seg 20.11.1778. (Kirkebok nr. 4, folio 118, nr. 20).

Ifølge folketellingen i 1801 var Nils da gift tredje gang. Imidlertid angir «Gårdshistorie for Eidsberg» at Anne Maria var hans første kone. Om Ole var gift tredje gang i 1801 er det mulig at han er den Ole som nevnes ovenfor. Det har i så fall ikke vært mulig å finne når hans andre kone døde, hans gifte med Anne Maria er heller ikke funnet. Dette kan bety at han har bodd i et annen prestegjeld, og at han giftet seg der etter at hans andre kone døde. Det som taler for at det er «vår Niels» er at han bodde på Torp Ejet da deres datter Kirsti ble døpt i 1782.

Bilett hørte til Nord-Hoie og lå nedover mot Lekum-åa. Navnet er nok en oppfordring til å «bie litt». Kom man opp den bratte lia fra Lekumdalen, flatet terrenget seg ut ved Bilett, og man kunne da se frem mot Eidsberg kirke. Her kunne man så hvile ut før man fortsatte. Uttalen viser imidlertid at det i senere tid er blitt oppfattet som «billett». Navnet er skrevet Billet i 1798, Bielit i 1801, Bilit i 1812. Plassen ble ryddet i 1780-årene. Den første kjente beboeren her var Nils Olsen Bielit i 1789. Da datteren Maria ble født i 1796 hadde familien flyttet til en Schiørshammer plass.

Nils ble fulgt av Hans Andersen Biileth i 1797. Hans giftet seg i 1790 og døde i 1798. Enka Anne Torersdatter giftet seg med Erik Arnesen, som overtok plassen. Tarald Larsen (født 1736) fra Åserud/Vollene døde her i 1808.

---

197 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Konfirmanter», folio 132, nr. 27. Pantebok Heggen og Frøland nr. 8, 1807-1823, folio 43b, 145, 271b og 300b. Folketellingen for 0113 Trøgstad i 1801.

198 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Ægteviede», folio 171.

199 Kirkebok Eidsberg nr. 7: «Døde Mandkjøn», folio 121, nr. 6.

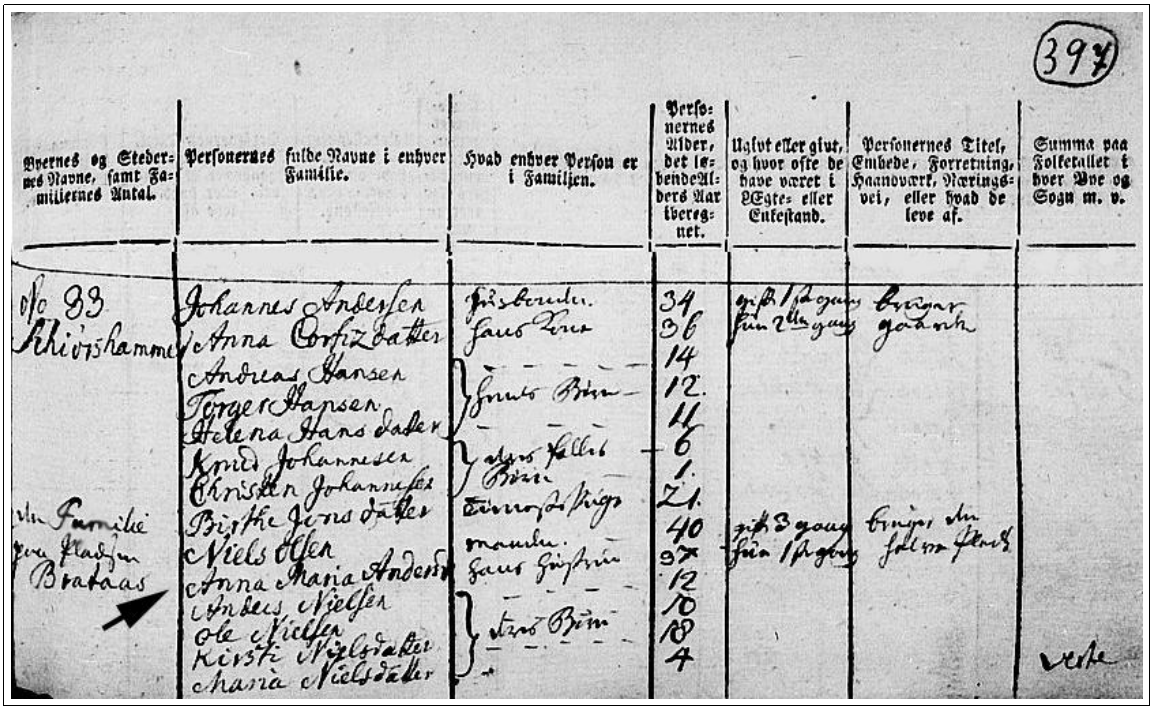

397

Byernes og Stedernes Navne, samt Familiernes Antal.	Personernes fulde Navne i enhver Familie.	Hvad enhver Person er i Familien.	Personernes Alder, det løbende Alders Aar iberegnet.	Ugivt eller givt, og hvor ofte de have været i Ægte- eller Enkestand.	Personernes Titel, Embede, Forretning, Haandværk, Næringsvei, eller hvad de leve af.	Summa paa Folketallet i hver Bye og Sogn m. v.
No 83 Schiørshammer	Johannes Andersen	husbonden	34	gift 1ste gang	bruger	
	Anna Corfizdatter	hans Kone	36	hun 2den gang	gaarden	
	Andreas Hansen		14			
	Torger Hansen	hans Børn	12.			
	Helena Hansdatter		11			
	Knud Johannesen	dres Fælles Børn	6			
	Christen Johannesen		1.			
den Familie paa Pladsen Brataas	Birthe Jonsdatter	Tjenestetiger	21.			
	Niels Olsen	mandn.	40	gift 3 gang	bruger den halve plads	
	Anna Maria Andersd	hans Hustru	37	hun 1ste gang		
	Anders Nielsen		12			
	Ole Nielsen	dres Børn	10			
	Kirsti Nielsdatter		18			
	Maria Nielsdatter		4			verte

Folketellingen for 0115 Edsberg i 1801 - Bilde 31 - Folio 396b - Schiørshammer.

I henhold til folketellingen i 1801 bodde familien da på plassen «Brataas» under Schiørshammer. Nils «bruger den halve plads» og oppgis å være 40 år gammel. Hans hustru, Anna-Maria oppgis å være 37 år gammel. Nils er gift 3. gang og Anna-Maria 1. gang. De hadde barna Kirsti (18 år), Anders (12 år), Ole (10 år) og Maria (4 år).

Så kom Nils Olsen tilbake til Bilett etter å ha bodd ei tid på Brattås..

Hans hustru, Anne Maria, døde på Bilett i 1807 og Nils giftet seg igjen i 1810:
«Lyst Septbr 8de: Enkemand Niels Olsen Hoye Pl: og Pigen Aase Baards Datter Haga Pl: begierde Ægteskabs Tillysning. Cautionister Engebret Christensen Hoye og Christen Svendsen Hoye. Viede Xbr. 29de» (Kirkebok nr. 6, folio 151).

Ved skiftet etter Anne Maria som først ble avholdt i 1812 hadde Nils ei ku og en sau på plassen. Huset besto av stue og loft. Nettoformuen var vel 28 rd.

Nils Olsen Høyeplads, «Gardsmand fra Høye» døde i 1824, 75 år gammel.

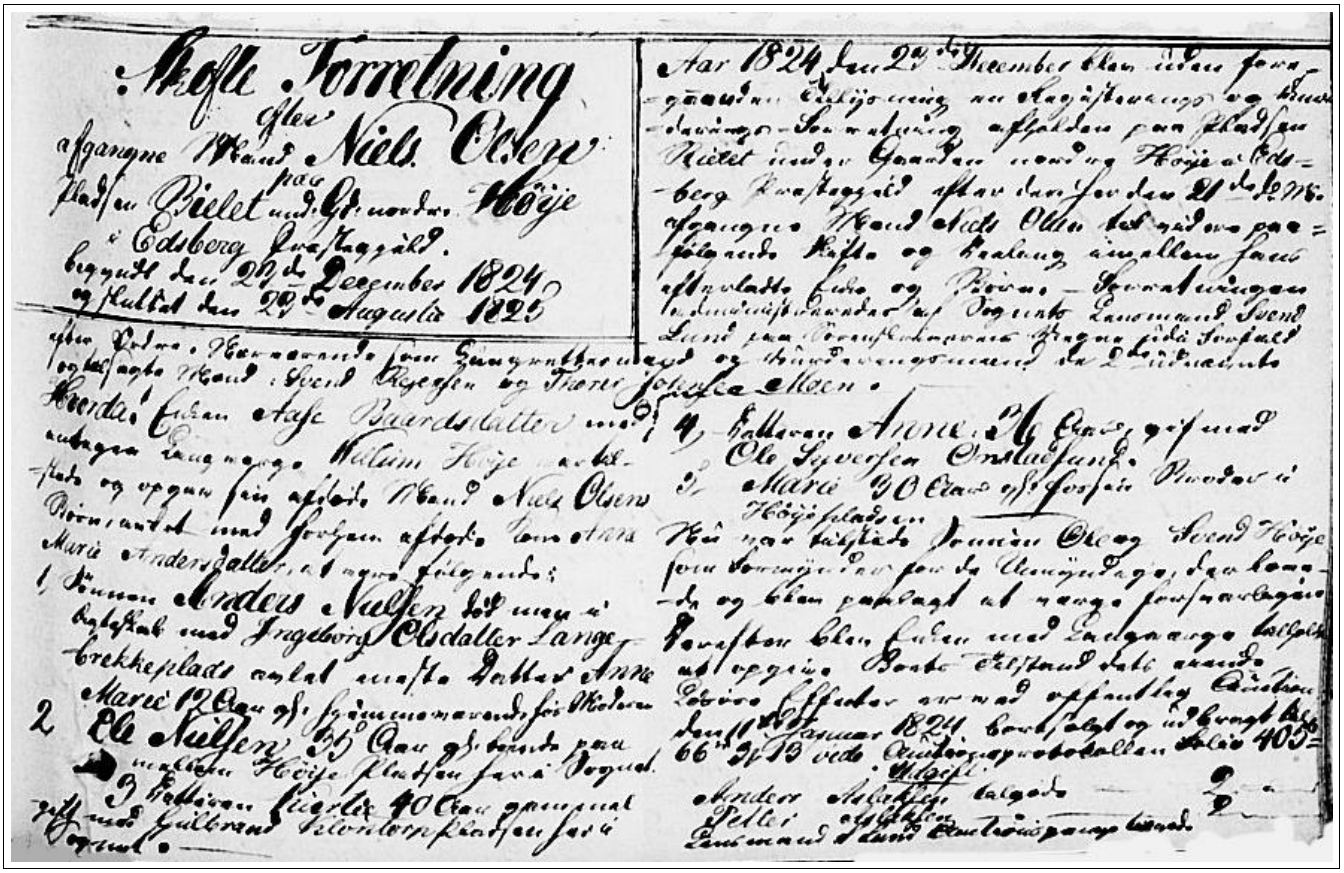

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 12, 1822-30, folio 150b.

«Skifte Forretning efter afgangne Mand Niels Olsen paa pladsen Bielet under Gd. nordre Høye i Edsberg Præstegield begyndt den 23de December 1824 og fuldført den 23de August 1825». Niels og Aase Baardsdatter hadde sønnene Ole og Svend i sitt ekteskap.

«Avdøde mand Niels Olsens Børn, avlet med for... afdøde Kone Anne Marie Andersdatter, at være følgende:

1. Sønnen Anders Nielsen død men i Ægdeskab med Ingeborg Olsdatter Langebrekke plads avlet eneste Datter Anne Marie 12 Aar gl. hjemmeværende hos Moderen.
2. Ole Nielsen 35 Aar gl boende paa mellom Hoie Pladsen her i Sognet.
3. Datteren Kiersti 40 Aar gammel, gift med Gulbrand Kløntorp Pladsen her i Sognet.
4. Datteren Anne 36 Aar, gift med Ole Syversen Onstad Sund.
5. Marie 30 Aar gl: hos sin Broder i Høyepladsen.

...

15. Sønnedatteren Anne Marie faaer 2/7 [en broder lodd] - Rdr. 8 - 3 - 4/7.

....»

Tilsammen fikk arvingene 30 rdr. 14 skilling.

Bilett ble nedlagt bortimot midten av 1800-årene.[200]

(Barn III:7)

Gift med neste ane.

Barn:

Anders Nielsen Bilett. Født 1789 på Bilett, Hoie Nordre, Eidsberg (ØF). Døpt 17.05.1789 i Eidsberg (ØF).[201] Død 1813 på Sagstua, Lekum, Eidsberg (ØF). Begravet 19.11.1813 i Eidsberg (ØF).[202] (Se III:7).

IV:14 mm fm

Anne Maria Andersdatter. Født omkring 1757. Død 1807 på Bilett, Hoie Nordre, Eidsberg (ØF). Begravet 01.11.1807 i Eidsberg (ØF).[203]

Anne Maria og Niels hadde følgende barn (minst):

200 Kirkebok Eidsberg nr. 4: «Trolovede og Copulerede», folio 116. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 566. Folketellingen for 0115 Edsberg i 1801, Bilde 31 - Folio 396b-397a. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 11, 1810-1822, folio 108. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 12, 1822-1830, folio 150.

201 Kirkebok Edsberg nr. 5: «Barne Daabe», nr. 44 (1/6), kirkeboken er ikke paginert.

202 Kirkebok Edsberg nr. 6: «Døde», folio 214.

203 Kirkebok Edsberg nr. 6: «Begravede», folio 201.

1782: Kirsti, født på Torp Ejet, konfirmert på Lysander i 1798, tjente i 1812 på Aas.
1786: Anne, født på Houg Ejet, gift med Ole Syversen Skrepphaug.
1790: Anders, født på Bilett under Nordre Hoie, konfirmert på Hoie i 1804.
1793: Ole, født på Grøttrud Ejet, konfirmert på Nord-Hoie plass i 1806, tjente i 1812 på Slitu.
1796: Marie, født på Schiørshammer, hjemme i 1812.

En Marie Nielsdatter, 16 år gammel, ble konfirmert på Fossum i 1813.

1782: «Dom: 2 Trin B. N. Kirsti. Fad: Niels Olsen Torp Ejet Mod. Anne Maria Andersdr.». Faddere var Gunild Corfæthdatter Torp, Anne Andersdatter Brøntorp, Berthe Pedersdatter Brøntorp, Knud Michelsen Torp og Knud Olsen Dintorp (Kirkebok nr. 4, folio 110, nr. 73).

1786: «Dom. 10de post. Trinit. d. 20de August B.N. Anne. Faderen Nils Olsen Hougs Ejer. Moderen Anne Maria Andersdatter». Faddere var Ingebor Pedersdatter Lechom, Johanne Christiansdatter og Thorer Christophersen Hougs Ejer, Jgmund Christensen Hougs Ejer og Anders Olsen Rascherud (Grøterud i 1801?) (Kirkebok nr. 4, folio 148, nr. 87).

Olle ble født 09.04.1792 og døpt 13.05.1792. Foreldrene oppgis å være Nils Olsen Grøttrud Eyer og Ann Andersdatter. Faddere var Ann Borsdatter Grøterud, Anne Andersdatter Grøterud, Anne Maria Andersdatter Tillesiør, Olle Olsen Torp Eyer og Anders Jørgensen Grøtrud (Kirkebok nr. 5, kort 1/6). Antagelig er Ann og Anne Maria forvekslet i kirkeboken.

Maria ble født på Schiørshammer plads 24.01.1796 og døpt 28.02.1796. Faddere var Anne Cortfitzdatter og hennes mann, Johannes Andersen på Schiørshammer [34 år i 1801], Marthe Sørensdatter Grøterud (i Eidsberg), Mathis Andersen Østbye i Eidsberg og Torkild Olsen Torp [38 år i 1801, gift med Helge Andersdatter, 38 år i 1801] (Kirkebok nr. 5, kort 2/6).

Datteren Anne bodde ikke hjemme ved folketellingen i 1801. Imidlertid var en Anne Nielsdatter, oppgitt å være 13 år gammel, tjenestepike på Pyt-hytten. Anders Nielsen, 30 år gammel og gift, var soldat og «husmann med jord og selveje» på plassen. Det er mulig at dette er datteren Anne.

Ved folketellingen i 1801 oppgis Anne Maria å være 37 år gammel, dette er antagelig feil.

Anne Maria døde i 1807:
«Novbr. 1 Anne Maria Andersdr. Nord-Hoie pl. g 50 aar».

I henhold til gårdshistorien for Eidsberg og Mysen døde Anne Marie i 1809. Denne antagelse er vel basert på at skiftet i 1812 oppgir at hun døde tre år tidligere.

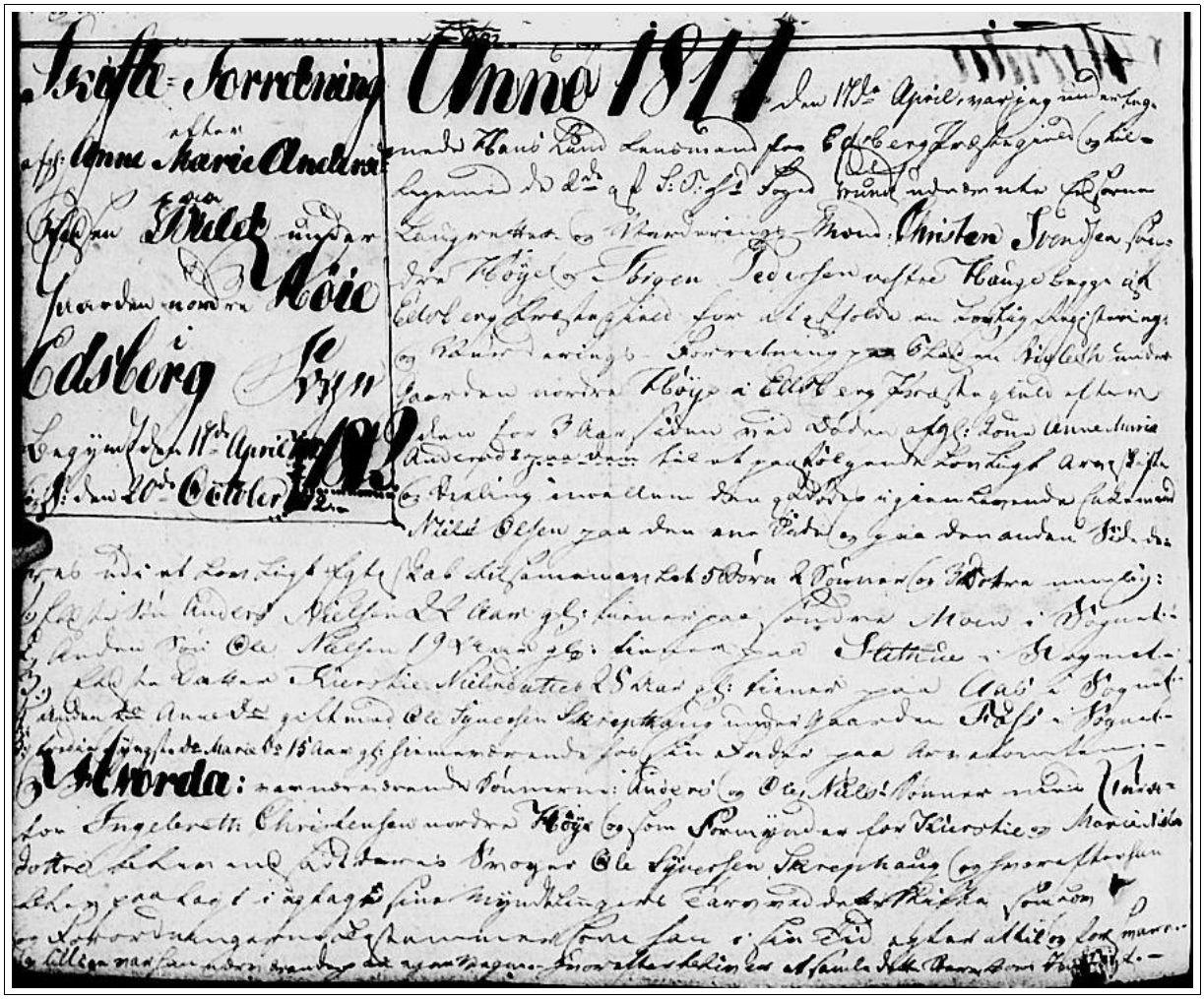

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 11, 1810-22, folio 108b.

«Skifte Forretning efter afgl Anne Marie Andersdr paa Pladsen Bilet under Gaarden nordre Høie i Edsberg Sogn» begynte 11.04.1812 og ble avsluttet 20.10.1812.

Det oppgis at skiftet avholdes «efter den for 3 Aar siden ved Døden afgl: Kone Anne Marie Andersdatter». Skifte skal holdes «imellem den dødes igienlevende Enkemand Niels Olsen paa den ene Siide og paa den anden Siide deres udi et Lovligt Ægteskab tilsammen avlet 5 Børn 2 Sønner og 3 Døtre nemlig:

1. Eldste Søn Anders Nielsen 22 Aar gl. tiener paa Søndre Moen i Sognet.
2. Andre Søn Ole Nielsen 19 Aar gl. tiener paa Slithue i Sognet.
3. Eldste Datter Kierstie Nielsdatter 28 Aar gl. tiener paa Aas i Sognet.
4. Anden do. Anne do. gift med Ole Syversen Skrephaug under gaarden Foss i Sognet.
5. Tredie og yngste Dt. Marie Do. 15 Aar gl: hiemmeværende hos sin Fader paa arvetomten.

....».[204]

(Barn III:7)

Gift med forrige ane.

Generasjon V

V:1 ff ff f

Christopher Olsen. Husmann. Født omkring 1730. Levde 1755 på Tømt, Askim (ØF). Død 1790 på Laholmen, Prestegården, Askim (ØF). Begravet 02.05.1790 i Askim (ØF).[205]

Christophers dåp er ikke funnet. Da han døde i 1790 oppgis han å være 60 år gammel.

Om han er født i Askim er neppe kirkeboken til noen hjelp, da den eldste kirkebok for Askim er fra 1733. En Ole Jørgensen var husmann på Trosterud under Prestegården før han døde i 1738, 59 år gammel. Denne Ole er muligens far til Christopher. En Christopher ble konfirmert i 1752, 20 år gammel, og bosatt på Kvachestad. Som det

204 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 566. Folketellingen for 0115 Edsberg i 1801. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 11, 1810-1822, folio 108.

205 Kirkebok Askim nr. 3: «Begravede», folio 50.

fremgår i det følgende var brukeren av Kjellaas under Kvachestad gift med en datter på Tømt.

Christopher giftet seg med Sara i 1755, begge bodde da på Tømpt:
«D: 23de Febr: trolofvet Christopher Olsøn Tømpt og Sara Dorothea Jensdatter Tømpt.
Cop d: 17de Mart:»
Vitner var Hans Christophersen Solie og Søren Guldbrandsen Tømpt.

Da både Christopher og Sara har tilknytning til Tømt og slekten på denne gården, kan det være naturlig å se nærmere på dette. Tord Simensen kjøpte Tømt 07.03.1694 av Proviantforvalter, senere Krigscommissair, Jens Juel på Fredrikshald. Tords annen hustru var Sigrid, datter til Bottel Gulbrandsen Dramstad og Gunhild Svendsdatter. Bottel var sønn til Gulbrand Botner i Høland. Tord, som ofte nevnes som lagrettesmann i Askim i årene 1673-89, døde i 1695. Foruten datteren Anne av 1. ekteskap, etterlot han seg 7 barn, nemlig sønnene Simen og Gulbrand, og døtrene Dorthe, Barbro, Kirsten, Ingeborg og Maren. Sigrid, som var gift annen gang med en Aamund Baardsen, døde i 1707. Sigurds barn av 1. ekteskap var alle fullvoksne da hun døde. Den eldste sønnen, Simen Tordsen, var 30 år, men «fød dum til verden», dvs. at han var åndssvak. Det samme var tilfelle med datteren Kirsten. Gulbrand Tordsen, oppkalt etter Sigrids farfar i Høland, lensmannen Gulbrand Botner, var 28 år. Datteren Dorthe var gift med Tord Asgoutsen Lier i Askim. Datteren Barbro var død, hun hadde vært gift 2 ganger. Datteren Ingeborg var ved morens død ugift, men giftet seg noen år senere med Ingebret Amundsen som brukte Qvachestad-Ødegaarden, senere Kjellaas, i 1720- og 1730-årene. Den yngste datteren Maren døde på Sekkelsten i 1720. Det var Simen som var odels- og åsetesberettiget til Tømt, men på grunn av hans manglende evner ble det broren Gulbrand som overtok gården. Flere av hans søsten hadde dog sine midler stående i gården.

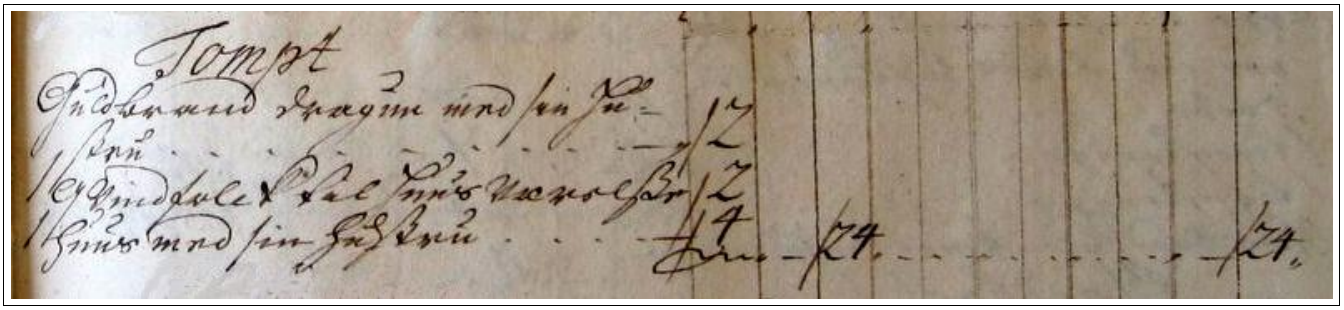

Askim sogn, Heggen og Frøland fogderi, Ekstraskatt 1711.

I 1711 bor Gulbrand, dragon, på Tømt med sin hustru, 1 kvinnfolk til «huusværelse» og 1 husmann med hustru.

I 1712 må Gulbrand betale 8 daler i Krigsstyr.

Om forholdene på Tømt forteller matrikkelen av 1723:

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Askim - Eksaminasjonsprotokollen - folio 79b-80a.

«Nummer: 8.
Gaardenavn: Tømt.
Opsidderis Tal: Gulbrand Tordsen.
Proprietair og Bøxelraadig: Opsidderen og Medarvinger.
Huusmands Pladser:
1 Huusmandshytte, Lars Larsen; saar 2 settinger Hafre,
eldgammel, kan ej forbedres, beregnet under Gaardens Skyld.
Skoug og Sæter: Skoug til Huusbehov.
Qværn og Fischerie: 0.
Situation og Beleilighed: I Nord-lien. Middelmaadig Vinding.
Sæd: 3 qvarteer Blandkorn, 10 tdr. Hafre, 1½ setting Hvede + Erter. 1 setting Lin og Hamp.
Høe Aufling: 22 Læs.
Heste og Creature: 2½ Hest, 10 Creature, 6 Søfver.
Taxt efter gl. Matricul: 1 schippd.
Forhøyet: 1 lispd.»

I 1725 eier Gulbrand 11 lispund i gården og hans søsken 9 lispund. De to brødre, Simen og Gulbrand, døde begge i 1732. Gulbrands hustru var Gunhild Gundersdatter Grøtvedt, og de hadde 4 barn. Gulbrands enke giftet seg opp igjen med Ole Embretsen, som flyttet til Tømt.

Det er mulig at også Joen Olsøn på Kullebonde (i Skiptvet?), som var fadder da sønnen Ole ble døpt i 1762, er hans bror. En Sara Olsdatter Tømpt ble konfirmert i 1749, 18 år gammel. Hun kan ha vært Christophers eldre søster. Alternativt er «Olsdatter» en feilskrift, Ole Embretsen var bonden på gården, og man kan ha ment Sara Jensdatter.

Christoffer og Sara brukte plassen Finnsrud under Katralen fra slutten av 1750-årene til begynnelsen av 1760-årene. I 1760- og 1770-årene var Christopher husmann på Veiby under Moen.

Det nordre bruket på Nordre Vammeli hadde i 1753 en skyld på 10 lispund tunge. Gunder Gundersen brukte hele dette bruket til 1761 da han solgte halvparten til Rolf Gundersen. Bruket ble dermed delt frem til 1776. Gunder drev sin del frem til han døde i 1762, og enken satt med bruksdelen frem til hun døde i 1776. Den ble da solgt ved auksjon til Ole Nilsen. Den andre delen brukte Rolf Gundersen til 1768, da han solgte den til Jørgen Jørgensen som brukte denne delen til 1772.

10.06.1772 solgte Jørgen Jørgensen Wammelie 5 lispund i sin gård til Christopher for 140 rdl. Samme dag pantsatte Christopher disse 5 lispund «av sin gaard» til Hans Nielsen Hoff for 50 rdl. Begge forretningene ble tinglyst 10.03.1773. Antagelig bodde Christopher fortsatt på Veiby da deres datter ble døpt i 1774.

31.03.1775 solgte så Christopher sine 5 lispund i Wammelie til Ole Nielsen Galteboe for 140 rdl., tinglyst 14.07.1775. Som nevnt ovenfor kjøpte Ole den andre halvdelen av dette bruket året etter.

Etter å ha solgt sin andel i Vammeli bodde vel familien på Fjellengen, en husmannsplass som ble opptatt under det andre bruket på Nordre Vammeli i siste halvdel av 1600-tallet. Den er trolig identisk med «Rydningspladsen Vammeliskov» som er nevnt på 1600-tallet. Plassen lå helt nede ved Glomma mellom de to nordre brukene. Hans hustru. Sara, døde her i 1787.

Christopher døde i 1790 på Laholmen hos sin sønn Halvor, «7 Dage Syg», han var da 60 år gammel.

-->> En Halvor Christophersøn Laholmen døde i 1753, 46 år, 2 mnd. og 3 uker gammel, dvs født ca. 1707.[206]

(Barn IV:1)

Gift 17.03.1755 i Askim (ØF) med[207] neste ane.

Barn:

Halvor Christophersen. Født 31.08.1755 på Tømt, Askim (ØF). Døpt 05.10.1755 i Askim (ØF).[208] Levde 1781 på Nygaard Søndre (Nedre), Løken Søndre, Askim (ØF). Levde fra 1782 til 1790 på Laholmen, Prestegården, Askim (ØF). Levde fra 1793 til 1801 på Kløverud, Prestegården, Askim (ØF). Død 1809 på Fjellengen, Vammeli Nordre, Askim (ØF). Begravet 18.06.1809 i Askim (ØF).[209] (Se IV:1).

V:2 ff ff m

Sara Dorothea Jensdatter. Født omkring 1734. Levde fra 1753 til 1755 på Tømt, Askim (ØF). Død 1787 på Vammeli Nordre, Askim (ØF). Begravet 18.02.1787 i Askim (ØF).[210]

206 Kirkebok Askim nr. 1: «Konfirm», folio 78. Pantebok Heggen og Frøland nr. 6, 1761-1787, folio 300 og 331. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 178-180, 186-187; Bind 2, side 283, 367, 463, 468-469.

207 Kirkebok Askim nr. 1: «Trolov. og Viede», folio 48.

208 Kirkebok Askim nr. 1: «Fødte og Døbte», folio 72.

209 Kirkebok Askim nr. 3: «Begravede», folio 58.

210 Kirkebok Askim nr. 2: «Begravede», folio 124.

Hennes dåp eller konfirmasjon er ikke funnet i kirkebok for Askim. Det er derfor mulig at hun kom fra et annet prestegjeld, alternativt at hun ble født før 1733, året for den første kirkebok i Askim.

I 1753 nevnes Sara Dorothea første gang. Ole Christophersen Tømt og Anne Haagensdatter fikk da en «uekte» datter, Kari. Blandt fadrene var «Sara Dorothea og Svend [Hansen] Tømpt» (Kirkebok nr. 1, folio 69, «Døbte»). Anne var enke etter Simon Gulbrandsen og Svend var gift med Johanne Gulbrandsdatter.

Søren, som var forlover da Sara giftet seg, var sønn til Gulbrand Tordsson og Gunhild Gundersdatter Grøtvedt. Da Gulbrand døde i 1732, giftet Gunhild seg igjen med Ole Embretsen som døde 09.07.1752, 64 år gammel.

Skiftet etter Ole Embretsen ble avholdt fra 11.08.1752 til 13.12.1752. Dette viser at han ikke etterlot seg barn, hans arvinger var hans hustru Gunhild og Oles søsken. Blandt disse var en Jens Embretsen, vi får ikke vite hvor han bor. Det er mulig at Sara Dorothea var datter til Jens(!):

«Dernæst Publiceret Følgende Skiftebreve.
1. Eet Skiftebrev forrettet paa Gaarden Dragoun Qvarteret Tømt begyndt den 11te augustij og sluttet den 13de Decembr 1752 efter Manden Ole Embretsen Jmellem hans Jgienlevende hustrue Gunnild Gundersdatter og den Sahlig Mands arvinger og Sødskende Nemlig:
Een broder Jens Embretsen og
tvende hans søstre Ingeborg Embretsdatter og Kirsti Embretsdatter,
samt Een Søster Søn Ved Nafn Christen Christensen, hvilket forklarer:
af boet er ejende udj gaarden Tømt 18 Lispund 1 R: 1/7 Bsmz. tunge, Taxeret for 182 Rdl: 2 mark 4 sh: som saaleder er udlagt til:
....»
(Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, folio 241).

Sammen med Christopher hadde Sara følgende barn:
1755: Halvor, født på Tømt - konfirmert 1776, Søndre Løken, 18 år.
1758: Jørgen, født på Finnsrud - konfirmert 1780, S. Løken, 19 år -
gift med Halvors svigerinne Ingel Olsdatter -
død av «Tæring» på Langbråte i 1794.
1762: Ole, født på Finnsrud, død i 1764, 2 år og 4 måneder gammel.
1765: Ole, født på Moenshytte, død 3 dager gammel.
1767: Kari, født på Moenshytte - konfirmert 1784, Veiby, 17 år.
1770: Hans, født på Moenshytte - konfirmert 1791, Søndre Aschim, 19 år.
1774: Olea, født på Veiby - konfirmert 1792, Kyiihelsruud, 18 år.

1758: «Dom 17 a Trin - Døpt Dom 22 a Trin: Christopher og Sara Dorothea Finsruds Søn kaldet Jørgen». Faddere var Johanne og Kari Tømpt, Christense yttre Nygaard, Svend Tømpt og Torer Onstad (Kirkebok nr. 2, folio 3).

1762: «Dom Lætare - Døpt Dom Misericord: Christopher og Sara Dorothea Findsruds Søn kaldet Ole». Faddere var Anne og Kari Onstad, Christense Moen, Torer Onstad og Joen Olsøn Kullebunden (Kirkebok nr. 2, folio 16).

1765: «Dom 20 a Trin - Døpt 25 a Trin: Christopher og Sara Dorothea Moenshyttes søn Ole hiemmedøpt af Lars Houer». Faddere var Ragnil Outen, Anne Lunder, Marthe Houer, Sifver og Ammund Moen (Kirkebok nr. 2, folio 25).

1770: «Dom 19 a Trin - Døpt Dom 24 a Trin: Christopher og Sara Dorothea Moenshyttes søn Hans». Faddere var Ragnil og Anna Maria Outen, Laurina Houger, Hans Outen og Ammund Moen (Kirkebok nr. 2, folio 38).

1774: «Dom 7 a Trin - Døpt Dom 11 a Trin: Christopher og Sara Dorothea Vejbyes Datter kaldet Olea». Faddere var Ragnil Outen, Maria og Ole Moen, Knud Outen og Ole Søndre Løken (Kirkebok nr. 2, folio 47).

Torer Onstad er ofte fadder når deres barn døpes. Denne Thorer Olsen fra Hyllie i Spydeberg kjøpte halve Onstad i 1753. Hans første hustru het Ingeborg Arnesdatter, og de hadde 4 barn. 07.06.1761 falt deres 10 år gamle sønn Ole, i elven. Ingeborg forsøkte å redde ham, men begge druknet. Året etter døde også datteren Kari, drøyt 4 år gammel. Han giftet seg så på ny 29.12.1761 med Anne, datter til Svend Gulbrandsen Tømt. De fikk datteren Ingeborg som imidlertid døde 4 uker gammel. Bare 9 måneder senere døde også Anne, kun 21 år og 3 måneder gammel, antagelig i barselseng. Etter dette solgte Torer gården 18.10.1763 til Peder Erichsen for 360 rdl., sikkert for å komme bort fra alle triste minner.

Sønnene har ved konfirmasjonen systematisk blitt oppført som 2-3 år yngre enn de i virkeligheten var. Man ville kanskje skjule at de hadde blitt godgjent av presten i en høyere alder enn det som var vanlig. Selv 18-19 år var en høy alder.

«Sara Jens Datter N. Vammelie» døde i 1787 «af langvarig Svaghed», 53 år gammel.

Antagelig bodde familien da på husmannsplassen Fjellengen under Nordre Vammeli. Ifølge gårdshistorien er det usikkert hvem som brukte plassen en tid før og etter århundreskiftet.[211]

(Barn IV:1)

Gift 17.03.1755 i Askim (ØF) med[212] forrige ane.

[211] Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 133-134, 178-180, 186-187; Bind 2, side 470.

[212] Kirkebok Askim nr. 1: «Trolov. og Viede», folio 48.

V:5 ff mf f

Brynild Syversen Dynjan/Rom Nordre. Gårdbruker. Født 1723 på Graverholt, Kinnestad, Setskog, Høland (AK). Døpt 10.10.1723 i Løken, Høland (AK).[213] Flyttet 1755 fra Dynjan, Trømborg, Eidsberg (ØF) til Rom Nordre, Askim (ØF). Død 24.04.1806 på Rom Nordre, Askim (ØF). Begravet 02.05.1806 i Askim (ØF).[214]

Brynild kom fra husmannsplassen Graverholt under Kinnestad i Setskogen, Høland:
Døbte 1723: «Dom 20 post Trinit Løgen
D 12 Okt Syver Graverholtis Sønn Brynnild»
Faddere var Jøran Graverholt, Kari Aammodt, Mari og Even Kinnestad og Guldbrand Aammodt.

22.06.1746 kjøpte Brynild 15 lispund i Dynjan [Dyngen] av sin bror Ole for 70 Rdl. Dynjan hadde en samlet skyld på 1 skippund 10 lispund:

Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1745-61, folio 25b.

«Jeg Underforseiglede Ole Syversen Dyngen, Dragon Grd. Her. Capitain Wogns Compagnie, Kiendis og hermed for alle og Enhver Vitterlig giør, at jeg med frie Willie og hustrues ja willie og Samtycke, haver solgt og afhendet, saa som jeg og hermed Sælger, Kiøder og afhænder, halve aasædes Retten over gaarden Dragoun qvarteret Dyngen udj Trømborg annex til Eidsberg Præstegield beliggende, skyldende 15 lispund tunge, til min kiære broder Brynild Syversen som derfor haver betalt mig penger 70 Rdl., siger halvfierdesinds tuifge Rigsdaler Courant, Og som benefnte min broder haver betalt mig for benefnde penge halvfierdesinds tunge Rigsdaler, saa skal bemelte Aasædes Ret over halve gaarden Dragoun qvarteret Dyngen herefter følge og tilhøre min Kiære Broder merbemelte Brynild Syversen hans W... hustrue og Sande arvinger, som Een Evindelig uryggelig og Uimodsigelig Ejendom, med alle de herligheder der tilliger og af arilds tiid tillagt haver, til den Ende jeg hermed fraskriver mig Hustrue og Arvinger, aldri dermeere lod, deele Ret eller Rettighed til eller udj oft bemelte halve Aasædes Ræt, og forpligter mig hustrue og arvinger Saavel al være min Kiære broder Brynild Syversen og arvingers fulde og faste hiemmel efter loven, som i fald imod forhabning nogen prætention derpaa formeedelst min eller arvingers Vand hiemmels brøst, skyld maatte indløbe da at svare og Repondere hannem ald den Skade og tab hand deraf maatte faae eller have, og det saa tilstrekelig som loven den sælgende saa den anbefaler og tilpligter, hvilket all jeg under min egen haand og fortrøgte Zignete Bad fæster og bekræfter, og til ydermeere Sikerhed for Kiøberen haver jeg førmaned de Velagte og forstandige Dannemænd Ole Field og Christopher Kraasbye Underskrife med mig til Vitterlighed at Forsergle.

Datum Becheward den 22 Junü 1746.

213 Kirkebok Høland nr. 1: «Døbte», folio 58.

214 Kirkekbok Askim nr. 3: «Begravede», folio 56.

Ole Syversen Dyngens Nafn».

O. Rygh skriver om Dynjan i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 156 Dynjan, skrives «i Dynianda» og Dyniande [nordre] i den « Røde Bog», Dønnien i 1593, Dynngenn 01.01.1604 og Dyngen i 1612, 1616 og 1723.
«Dynjandi» betyr drønnende, av dynja, drønne. Forekommer ellers som navn på fosser og fossende elver, «her skal ogsaa være en Fos, men den maa være liden, da den er i en Bæk».

«1748 Oct 13 fæstet Brynjuld Syverssøn Dynjen til Pigen Kirsti Enersdatter Field. Cautionister Knud Svennebye og Niels Field. Copulert 21.11 i Eidsberg».

Frem til 1755 bodde familien på Dynjan.

Ole Helgesen solgte Nordre Rom til Brynhild 22.10.1755 for 500 rdl., tinglyst 30.10.1755. Til dette kjøp lånte Brynhild 471 rdl. I 1760 kjøpte Brynhild Spydeberg kirke med tilhørende jordegods. Han makeskiftet kirkens bygsel i Nedre Skjersker med tilsvarende bygsel i Nordre Rom.

Skiftet etter hans svigermor ble avsluttet 20.01.1774. 03.04.1775 selger så Brynild sammen med sin svoger Knud Enersen Skavog 11 lispd. 2 remål og 1/3 bsm. i Nordre Fjeld til Joen Enersen for 400 Rdl., tinglyst 17.07.1775:
«Underskrevne Knud Enersen Skavog og Brynild Syversen Rom i Aschim Præstegield tilstaar hermed Witterligt for alle at vi med godt overlæg og hustruers samtycke har solgt, skiødt og afhændt, ligesom vi og haver solgt skiøt og aldeles afhændet efterskrevne jordeparter i gaarden nordre Field i Trømborg Annex til Eidsberg Præstegield, neml:
ieg Knud Enersen Skavog paa egne Vegne som ...
efter skiftebrev av 23 Januar 1754, 11 October 1766 og 20 Januar 1774
arvelig er tilholden 5 lispd. 3 Rem. 2/3 bz. med bøxel for 200 Rd. ...
og ieg Brynild Syversen Rom paa min hustrues Kirsten Enersdatters vejne
...
tilsammen jordegods 11 lispd 2 Rem 11 1/3 bsm tunge med bøxel for Penge 400 Rdl, til wores kiere Broder og Svoger Joen Enersen og hans arfinger,
...».

I 1797 solgte Brynild såvel Rom som Spydeberg kirke til sønnen Paul for 2700 Rdl.

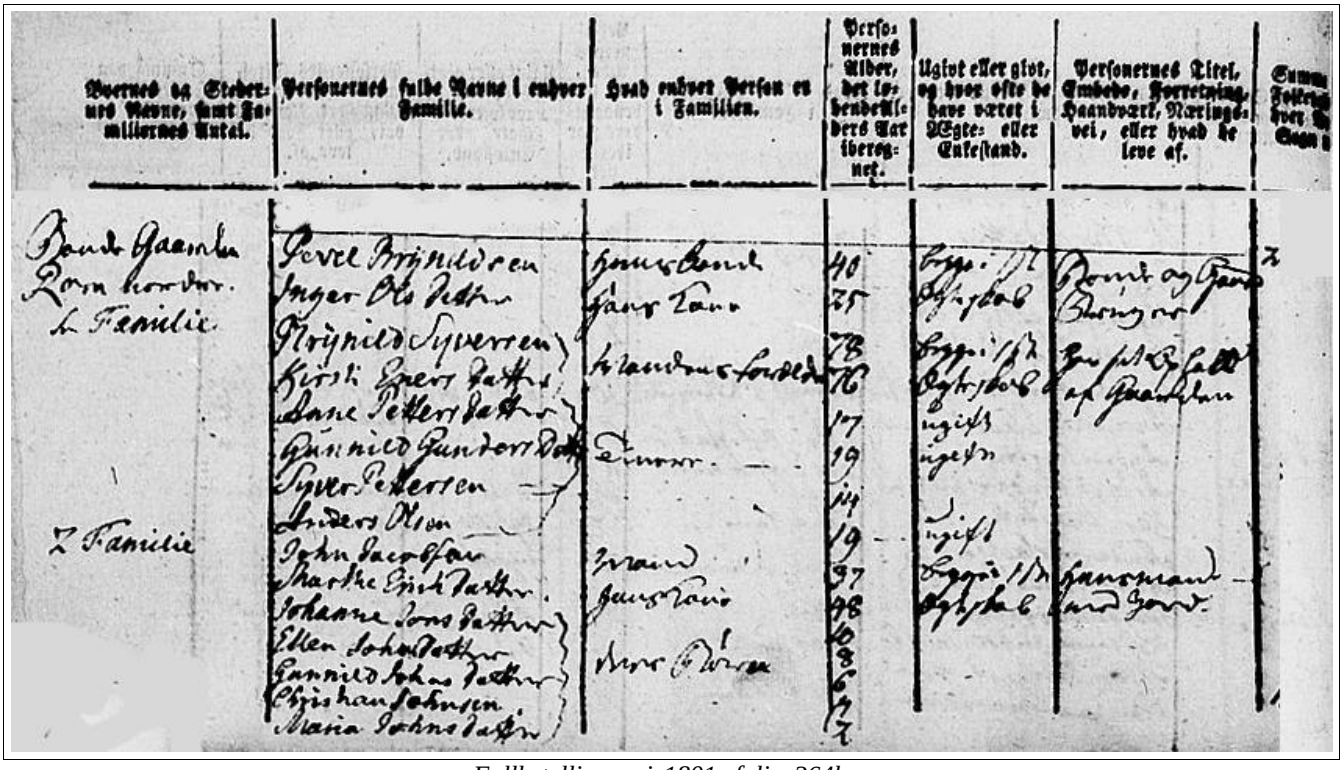

Follketellingen i 1801, folio 364b.

Ved folketellingen i 1801 oppgis Brynhild å være 78 år og bosatt på Nordre Rom hos sin sønn Povel.
Det bodde 2 familier med ialt 15 personer på gården.

Brynild døde i 1806:
«Maj 2: Brynild Syversen nordre Rom af Alderdom og Q..... 1 Aar», 82 år og 7 måneder gammel.

Skiftet etter Brynild ble avholdt 06.05.1806:

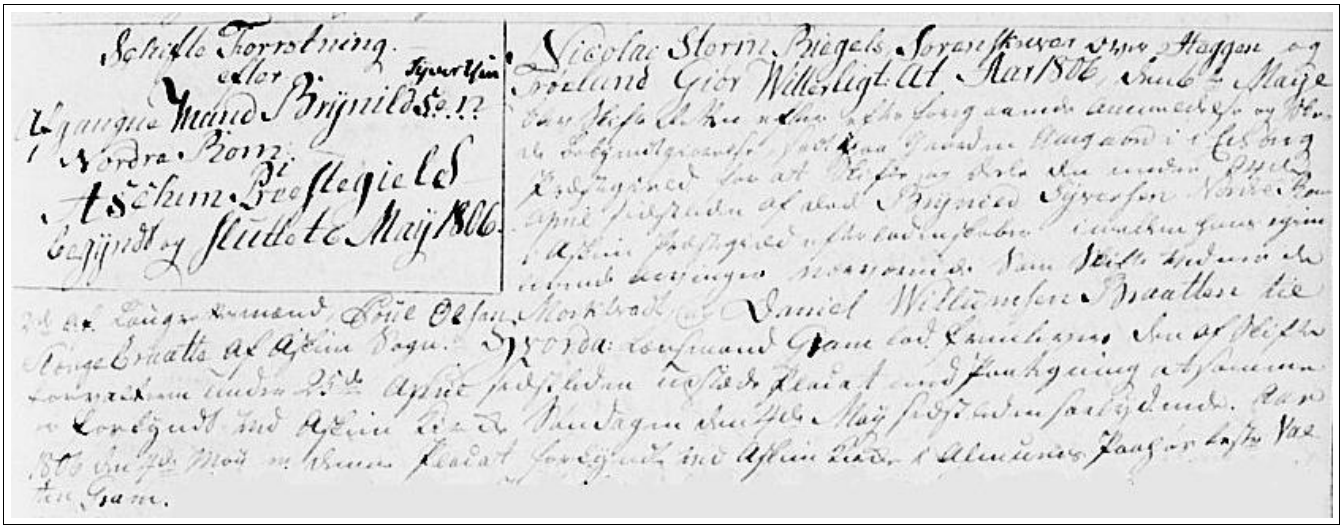

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 10, 1797-1807, folio 507a - Øvre del.

«Skifte Forretning efter Afgangne Mand Brynild Syvertsen Nordre Rom i Aschim Præstegield Begyndt og Sluttet 6 May 1806.

Nicolai Storm Riegels Sorenskriver over Heggen og Frøland Giør Witterligt at Aar 1806, den 6te May blev Skifte Retten efter ef.. foregaaende anmeldelse

...

sadt paa Gaarden Aasgaard i Esberg Præstegield for at Skifte og Dele den under 24de April Sidstleden afdøde Brynild Syversen Nordre Rom i Askim Præstegield efterladenskaber i mellem hans igienlevende arvinger. Nærværende som Skifte vidner de ud af Laugrettismænd Paul Olsen Morkvædt og Daniel Willumsen Braatten til Langebraate af Askim Sogn.

Hvorda: Loufmand Gram lad fremlevere den af Skifteforvalteren under 25de April Sistleden udstæde Placat med Paategning at samme forkyndt ved Askim Kircke, Søndagen den 4de May Sistleden Saalydende.

Aar 1806 den 4de May er denne Placat forkyndt ved Askim Kircke i Almuens Paahør leste

Valter Gram.

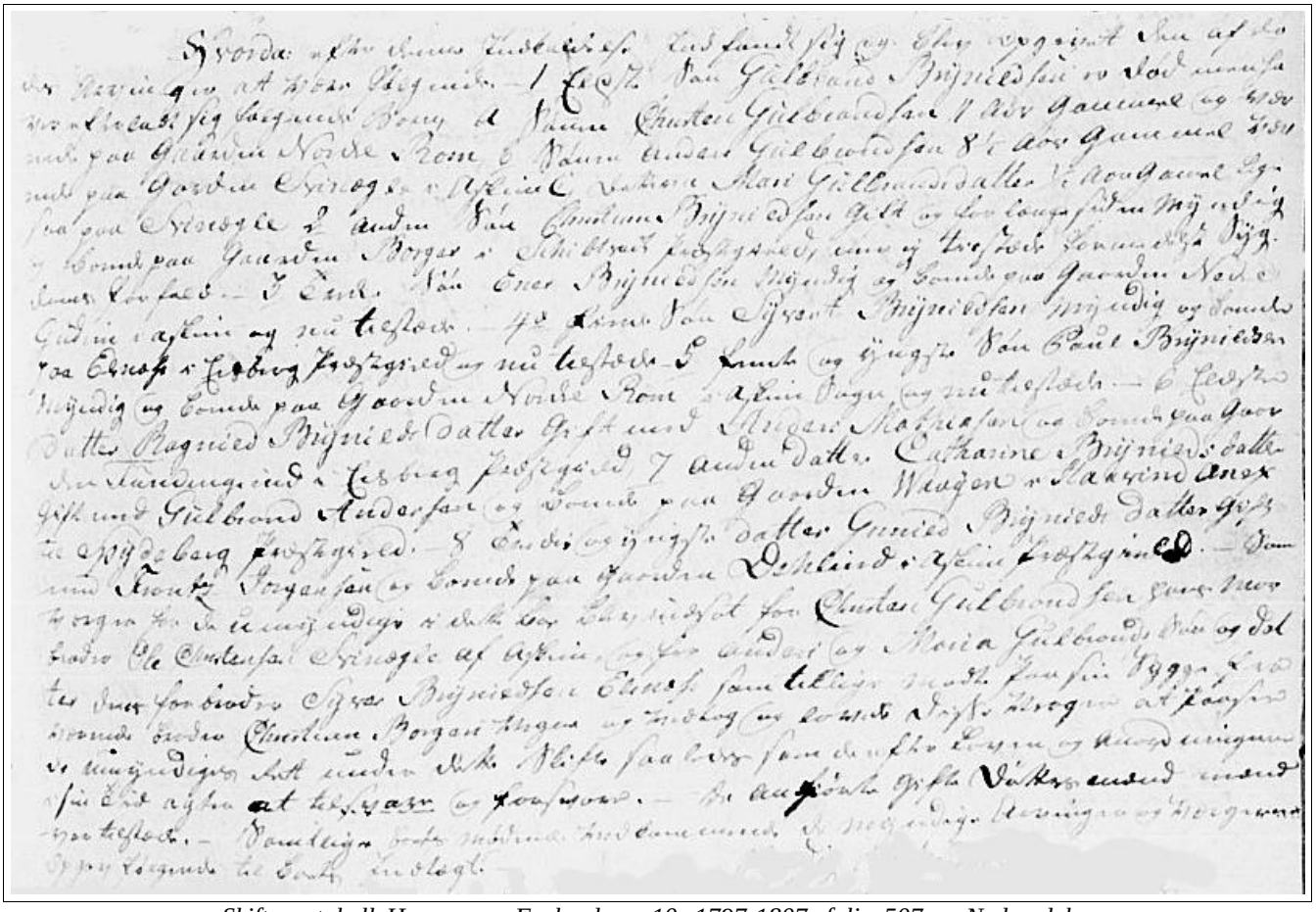

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 10, 1797-1807, folio 507a - Nedre del.

Hvorda: Efter denne Indkaldelse Indfandt Sig og Blev Opgivet den af .. de Arvinger at være følgende:

1 Eldste Søn Gulbrand Brynildsen er død men haver efterladt Sig følgende Børn

a Søn Christen Gulbrandsen 11 Aar gammel og værende paa Gaarden Nordre Rom.

b Søn Anders Gulbrandsen 8½ Aar gammel værende paa Svinægle i Askim.
c Datteren Mari Gulbrandsdatter ½ Aar gammel ligeledes paa Svinægle.
2 Anden Søn Christian Brynildsen gift og for lenge siden Myndig og
boende paa Gaarden Borger i Scibtvedt Præstegield,
men ej tilstæde formeldst Sygdoms forfald.
3 Tredie Søn Ener Brynildsen Myndig og boende paa Gaarden Nedre Gudim i Askim og nu tilstæde.
4 Fierde Søn Syvert Brynildsen myndig og boende paa Elsnæs i Esberg Præstegield og nu tilstæde.
5 Femte og yngste Søn Paul Brynildsen Myndig og
boende paa Gaarden Nordre Rom i Askim Sogn og nu tilstæde.
6 Eldste Datter Ragnild Brynildsdatter gift med Anders Mathiasen og
boende paa Gaarden Fundingsrud i Esberg Præstegield.
7 Anden Datter Catharine Brynildsdatter gift med Gulbrand Andersen og
boende paa Gaarden Waayen i Haavind Annex til Spydeberg Præstegield.
8 Tredie og yngste datter Gunild Brynildsdatter gift med Frantz Jørgensen og
boende paa Gaarden Dehlind i Askim Præstegield.
Som verge for de umyndige i dette boe blev udsat for Christen Gulbrandsen hans morbroder Ole Christensen Svinægle af Askim og for Anders og Maria Gulbrands Søn og Datter deres farbroder Syver Brynildsen i Elsnæs som tillige mødte Paa sin syge fraværende broder Christian Borgers vegne og indtog og lovede disse verger at passe de umyndiges Ret under dette skifte saaledes som de efter Loven og Anordningen sin Tid agter at tilsvare og forsvare. De anførte gifte Døtres mænd var tilstæde.
....».

Bruttoformuen ved skiftet etter hans død var Rdl. 700-3-16, netto Rdl. 667-2-15.[215]

(Barn IV:3, Far VI:9, Mor VI:10)

Gift 21.11.1748 i Eidsberg (ØF) med[216] neste ane.

Barn:

Ener Brynildsen Gudim Nedre. Født 1755 på Dynjan, Trømborg, Eidsberg (ØF). Døpt 22.06.1755 i Trømborg, Eidsberg (ØF).[217] Levde fra 1771 til 1774 på Fjeld Nordre, Trømborg, Eidsberg (ØF). Levde 1782 på Østby, Melleby, Hærland, Eidsberg (ØF). Levde 1828 på Gudim Nedre, Askim (ØF). Død 07.05.1830 på Hauger, Askim (ØF). Begravet 15.05.1830 i Askim (ØF).[218] (Se IV:3).

V:6 ff mf m

Kirsti Enersdatter Fjeld Nordre. Født 1727 på Fjeld Nordre, Trømborg, Eidsberg (ØF). Døpt 10.04.1727 i Trømborg, Eidsberg (ØF).[219] Død 1805 på Rom Nordre, Askim (ØF). Begravet 1805 i Askim (ØF).[220]

215 Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1745-1761, folio 25 og 358; nr. 6, 1761-1787, folio 333. Folketellingen for 0114 Askim i 1801. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 10, 1797-1807, folio 507. Gårdshistorie for Askim, Bind 3, side 308.

216 Kirkebok Eidsberg nr 3: «Desponsandi & Copulande», folio 185.

217 Kirkebok Eidsberg nr. 3: Døpte, folio 152.

218 Kirkebok Askim nr. 4: «Døde Mandkjøn», folio 227, nr. 13.

219 Kirkebok Eidsberg nr. 1: Døpte, folio 227.

220 Kirkebok Askim nr. 3: «Begravede», folio 56.

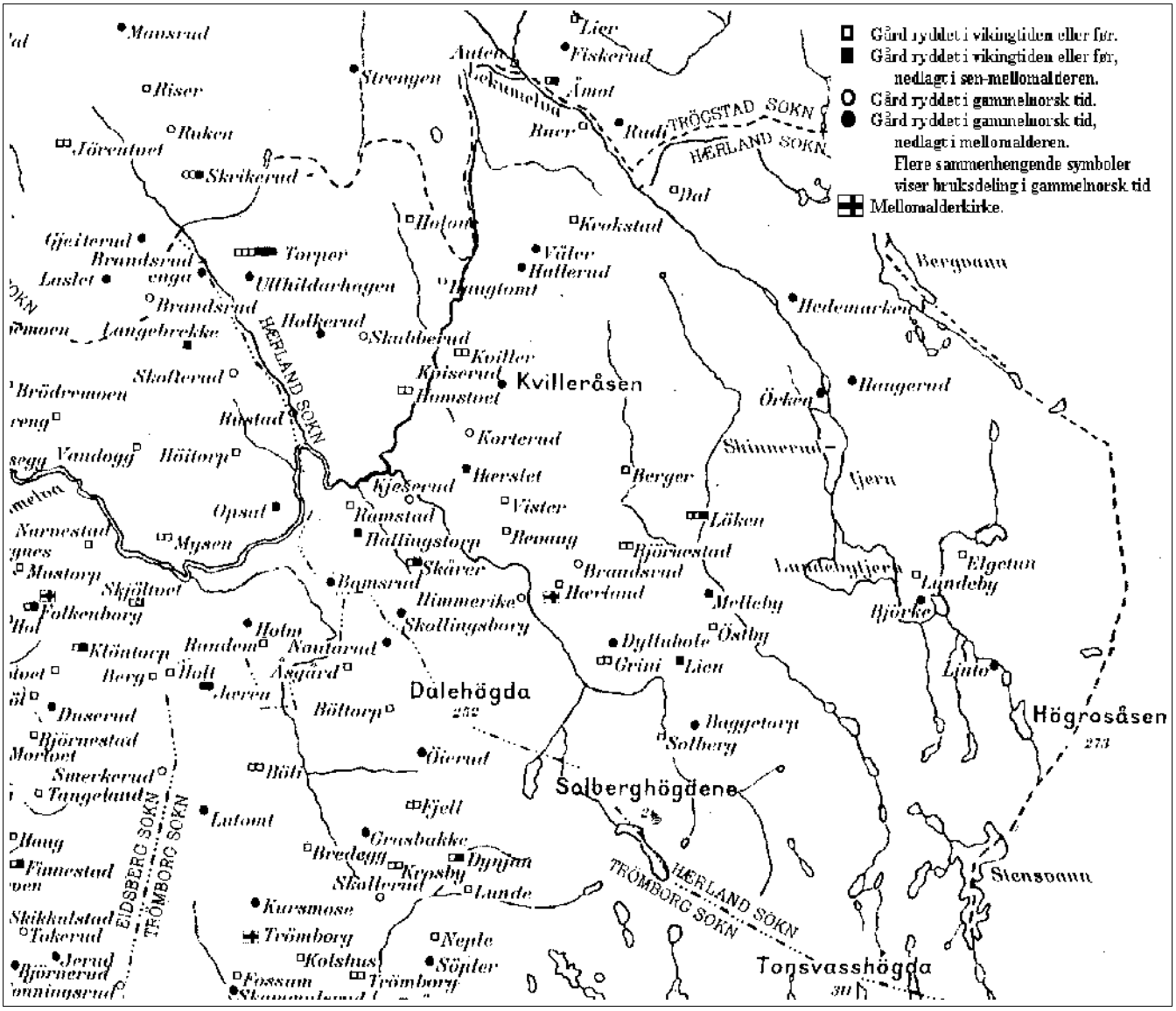

Hærland annex til Eidsberg sogn. Bosetning ved utgangen av vikingtiden, nyrydning og gårdsdeling i gammelnorsk tid, nedlegging av gårder og bruk i sen-mellomalderen.

Kirsti ble født på Nordre Fjeld og døpt 10.04.1727. Faddere var Gunnille Larsis Krosby (Lars kone, dvs. Gunnille Trøgsdatter, søster til Kirstis mor, Marthe), .tte Biørnsis Biørnedahl, Jøran .enosdatter Øyerud, Lars Gulbrandsen Krosby og Taral Bentson Øyerud.

Kirsti Enersdatter Field ble konfirmert i 1742.

Sammen med Brynhild hadde hun følgende barn:
1749: Gulbrand - konfirmert i 1766, 16 år gammel.
1751: Christian, født på Dynjan. Konfirmert i 1768, 16 år gammel.
1753: Ragnhild, født på Dynjan. Konfirmert i 1769, 16 år gammel.
1755: Einar (Ener), født på Dynjan. Konfirmert på Nordre Field i 1771.
1757: Katrine - konfirmert i 1772, 16 år gammel.
1759: Syver - konfirmert i 1776, 17 år gammel.
1761: Paul - konfirmert i 1778, 17 år gammel.
1763: Maria - død ung.
1766: Gunhild - konfirmert i 1782, 16 år gammel.
1769: Pernille - konfirmert i 1785, 16 år gammel.

Alle barna bortsett fra Ener bodde på Nordre Rom da de ble konfirmert.

20.03.1751: «Trømborg, Christian, foreldre Brynild og Kiersti Dynjen.» Faddere var Inger Krossbye, Martha Næple, Gunnild Field, Ola Dynjen og Rasmus Næple (Kirkebok 3, folio 117).

22.07.1753: «Herland, Ragnhild, foreldre Brynild og Kersti Dynjen». Faddere var Marthe Gundersdatter, Marthe Povelsdatter, Rasmus Hanssøn, Gunild og Jon N. Field (Kirkebok 3, folio 142).

Ved folketellingen i 1801 var Kirsti 76 år og bodde på Nordre Rom hos sin sønn Povel. Da hun døde i 1805 (dag og måned uleselig, antagelig begravet i oktober) var hun 79 år og 10 måneder gammel.[221]

(Barn IV:3, Far VI:11, Mor VI:12)

Gift 21.11.1748 i Eidsberg (ØF) med[222] forrige ane.

V:7 ff mm f

Ole Olsen Østby. Født omkring 1729. Levde fra 1758 til 1805 på Østby, Melleby, Hærland, Eidsberg (ØF).

«19.11.1758 fæster Dragoun fra Hølland af Hr. Capitaine Jonstrups Compagnie Ole Olssøn til Enken Eli Pedersd: Østbye Hvis Cautionister var Jens Buer i Herland og Morten Westbye i Høllands Sogn. Copulered ved Herland Sogn 27d Decembris».

Olai Ovenstads «Den norske Hær 1628-1900», omfatter 53 plansjer over hærens organisasjon ned til kompaninivå frem til 1817. Hans Ulrich Jonstrup var fra 01.01.1756 kaptein for «Østerlandske Landvernkompani» under «Det andet Syndenfieldske draguner Regimente».

23.10.1752 bygslet Christian Pind, «Forestander over Frædrichstads Hospital», 10 lispund i gården Buer til Jens Christophersen som må være identisk med Jens Buer nevnt ovenfor (HF tingbok nr. 5, folio 235).

19.11.1753 solgte Tord Olsen Westbye halvparten av gården Westbye i Høland - 1 Skippund tunge med bøksel og herlighet - til Morten Christophersen (Panteregister for Nedre Romerike nr. 4, 1742 - 1759, folio 526). Enkemann Morten Christophersen Westbye ble trolovet til Pigen Maren Torkildsdatter Bligerud 6. søndag etter trefoldighet i 1752. Forlovere var Torer Olsen Westbye og Ole Knudsen Hoel (Kirkebok nr. 3, kort 3/4).

09.01.1759 overtar Ole bygselen av halve Østby etter Elis første mann, Christen Nielsen:

Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1745-61, folio 435b.

«Jeg underskrevne Erich Hansen Østbye af Høeland Præstegield, giør hermed for alle witterlig, at have stædet og fæstet, ligesom ieg hermed stæder og fæster tild welmgte Karl Ole Olsen, Dragoun wid Her: Capitain Jonstrups Compagnie, den halve del av Dragoun Qvarteret Mellebye og Østbye beliggende i Herlands Annex udj Eidsberg præstegield hvilked tilforn war fæsted og brugt af hands formand Sl. Christen Nielsen, hvis efterladte Enke Ole Olsen nu haver indladt sig i Ægteskab med, og bliver da denne bemelte Halve del i ..melte gaard Mellebye med Østbye til att.. .... Ole Olsen samleedes(?) fæsted ...
....
som hand paa lovlig maade best will og kand, naar hand der af i Rette tiid og ... erlegger og betaler de Kongelige Skatter og andre G.... Contributioner meste med ..., hvor ... forsaaes Dragoun Hæstens Mundering at holde i stand ... for den halve part samt sin Landskyld til mig efter Loven for ...
....
Østbye, den 9. January 1759 - E. Hansen».

Etter at Eli døde, giftet Ole seg 1781 - i Høland - med Susanna Olsdatter:
«D: 18de Augusti. Enkemanden Ole Olsen af Edsberg Sogn med Pigen Susanne Olsdatter Tøyen af Hølland - at der med dette Ægteskab intet Lovligt er at indvende - i Henseende til Slægtskab samt at der efter Enkemandens afdøde Hustrue er skeed og Sluttet Skifte - Testere vi undertegnede
.... - Jens Maarthensen».

Skiftet etter Eli er ikke tilgjengelig da det er en lakune i skifteprotokollene mellom 04.08.1733 og 19.01.1784.

---

221 Kirkebok Eidsberg nr. 3: «Confirmati», folio 4. Gårdshistorie for Askim, Bind 3, side 308. Folketellingen for 0114 Askim i 1801. Pantebok Heggen og Frøland nr. 6, 1761-1787, folio 321.

222 Kirkebok Eidsberg nr 3: «Desponsandi & Copulande», folio 185.

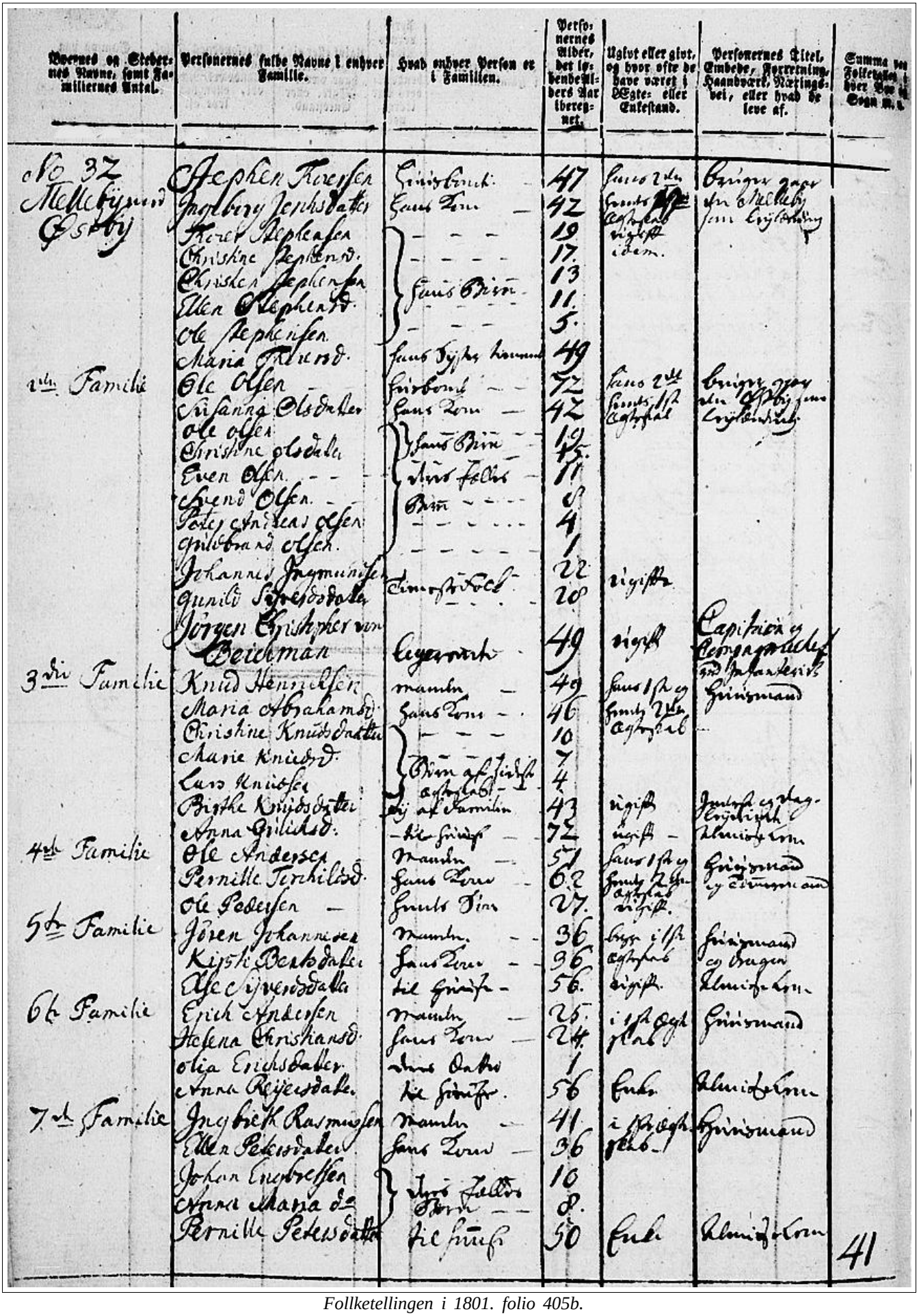

Boernes og Stebernes Navne, samt Familiernes Antal.	Personernes fulde Navne i enhver Familie.	Hvad enhver Person er i Familien.	Personernes Alder, det begyndte Aars iberegnet.	Ugivt eller givt, og hvor ofte de have været i Ægte- eller Enkestand.	Personernes Titel, Embede, Forretning, Haandværk, Næringsvei, eller hvad de leve af.	Summa
1ste Familie	Stephen Reersen	Husbonde	47	gives 2den	Bruger gaar	
Melleby Gaard	Ingeborg Jensdatter	Hans Kone	42	Hendes 1ste Egteskab	Hendes Leylænding	
Østby	Reier Stephensen		19			
	Christine Stephensd.		17			
	Christen Stephensen	Hans Børn	13			
	Ellen Stephensd.		11			
	Ole Stephensen		5			
	Maria Reiersd.	Hans Syske barn	49			
2den Familie	Ole Olsen	Husbond	72	gives 2de	Bruger gaar	
	Susanna Olsdatter	Hans Kone	42	Hendes 1ste Egteskab	Leylænding	
	Ole Olsen	Hans Børn	19			
	Christine Olsdatter		15			
	Even Olsen	Hans Fosters	11			
	Svend Olsen	Børn	8			
	Peter Andreas Olsen		4			
	Gulbrand Olsen		1			
	Johannes Magnussen	Tienestedreng	22	ugivt		
	Gunild Sørensdatter		20			
	Jørgen Christopher von Beichman	Eyermand	49	ugivt	Capitain og Compagnichef ved Smaalenene	
3die Familie	Knud Henriksen	mandlig	49	Hans 1ste Egteskab	Gaardmand	
	Maria Abrahamsd.	Hans Kone	46	Hendes 2den Egteskab		
	Christine Knudsdatter		10			
	Marie Knudsd.	Børn af sidste Egteskab	7			
	Lars Knudsen		4			
	Birthe Knudsdatter	ej af Familien	43	ugivt	Jordemoder og Skoleholderinde i Almueskolen	
	Anna Pihlesd.	til Gaarden	72	ugivt		
4de Familie	Ole Andersen	Mandlig	51	Hans 1ste Egteskab	Gaardmand og Skomager	
	Pernille Terkildsd.	Hans Kone	62	Hendes 2den Egteskab		
	Ole Pedersen	Hendes Søn	27	ugivt		
5te Familie	Jøren Johannesen	Mandlig	36	bygt i 1ste Egteskab	Gaardmand og Bruger	
	Kirsti Bersdatter	Hans Kone	36			
	Ase Gjuresdatter	til Gaarden	56	ugivt	Almueskolem.	
6te Familie	Erich Andersen	Mandlig	25	i 1ste Egteskab	Gaardmand	
	Helena Christiansd.	Hans Kone	24			
	Olia Erichsdatter	Hans Datter	1			
	Anna Reiersdatter	til Gaarden	56	Enke	Almueskolem.	
7de Familie	Ingebrikt Rasmussen	Mandlig	41	i 1ste Egteskab	Gaardmand	
	Ellen Pedersdatter	Hans Kone	36			
	Johan Engebretsen	Hans Fosters Børn	10			
	Anna Maria do		8			
	Pernille Pedersdatter	til Gaarden	50	Enke	Almueskolem.	41

Follketellingen i 1801. folio 405b.

Ved folketellingen i 1801 var Ole «Husbonde i 2. Ægteskab» og 72 år gammel. «Han bruger gaarden Østby under Melleby som leylænding». Østby er registrert under Melleby i Hærland Annex. Hans kone var Susanna Olsdatter, 42 år gammel og i sitt første ekteskap. Ole (19 år) og Christine (15 år) oppgis som «hans børn». Videre oppgis som

«Deres fælles børn» Even (11 år), Svend (8 år), Peter Andreas (4 år) og Gulbrand (1 år).

På Østby bodde også Johannes Ingmundsen «Tienestefolk» (22 år og ugift), Gunild Syversdatter «Tienestefolk» (28 år og ugift) og Jørgen Christopher von Beichman, logerende, 49 år ugift, Capitain og Compagniechef ved Infanteriet

Det bodde tilsammen 41 personer på gårdene Melleby og Østby.

Ole oppnevnes som formynder for sitt barnebarn ved skiftet etter hans datter Kari på Nedre Gudim i 1805.

En Ole Olsen Schukastad (Skukustad i Trømborg anneks), begraves «1 amme Dag» (nyttårsdagen) i 1807, 77 år gammel. Det er mulig at dette er «vår» Ole og at han har flyttet til Skukustad. I alle fall er det i folketellingen ingen annen Ole Olsen med samme alder som ham.

-->> «Enkemand Ole Olsøn fra Østbye» i Høland ble trolovet til Pigen Birtte Larsdatter 27.09.1744. Forlovere var Christopher Braate og Anders Øster Strand (Kirkebok nr. 3, kort 3/4).[223]

(Barn IV:4)

Gift 1. gang 27.12.1758 i Hærland, Eidsberg (ØF) med[224] neste ane.

Barn:

Kari Olsdatter Østby. Født 1759 på Østby, Melleby, Hærland, Eidsberg (ØF). Døpt 16.09.1759 i Hærland, Eidsberg (ØF).[225] Død 1805 på Gudim Nedre, Askim (ØF). Begravet 19.05.1805 i Askim (ØF).[226] (Se IV:4).

Gift 2. gang 1781 i Hemnes, Høland (AK) med[227] **Susanne Olsdatter Tøyen.** Født omkring 1759. Levde fra 1781 til 1811 på Østby, Melleby, Hærland, Eidsberg (ØF).

Susanne og Ole fikk følgende barn (minst):
1782: Ole.
1785: Christine.
1790: Even, død i 1806, 14 år gammel..
1793: Svend.
1797: Peter Andreas.
1799: Gulbrand.

1782: «Ved Eidsberg Dom: 10de P: Trinit: B. N. Ole. Faderen Ole Olsen Østbye. Moderen Susana Olsd.». Faddere var Ingebor Biørnestad, Anne Mellebye, Anne Jensdatter ibid, Stephen Mellebye, Jens Biørnestad (Kirkebok nr. 4, folio 110, nr. 82).

1785: «1 søndag i Fasten: B. N. Christine. Faderen Ole Olsen Østbye Moderen Susanna Olsdr.». Faddere var Anne Mellebye, Johanne; Stephen Mellebye, Hans Solberg og Rasmus Østbye (Kirkebok nr. 4, folio 132, nr. 29).

1790: «D. 18 Julü ved Trømborg: Even. F. Ole Olsen Østbye. Susanna Olsd.» Faddere var Ingri Hansdatter Løchen, Ragnild Andersdatter Løchen, Johanne Andersdatter ibid, Stephen Thoresen Melleby og Niels Andersen Løchen (Kirkebok nr. 5, kort 1/6).

1793: «19 May Herland: Suend. Foreldr. Ole Ols: Østby, Susanna Olsd:». Faddere var Frue Karen Magretha von Bieregaard, Jomfru Sophia Wernes, Jomfru Laurentia Wangensteen, Herr Lieutenant Erich von Heyerdahl, Lieutenant Haader v. Heyerdahl, Monsieur Fengnes (Kirkebok nr. 5, kort 1/6).

1797: «D: 29de Jan: ved Herland: Petter Andreas. For. Ole Ols: Østbye og Susanna Olsd:». Faddere var Ann Christensdatter Mellebye, Kirsti Knudsdatter Solberg, Hans Larsen Solberg, Iver Knudsen Nordbye og Stephen Thorsen Mellebye (Kirkebok nr. 5, kort 2/6).

1999: «15 Dec: Herland: Gulbrand. F. Ole Olsen Østby og Susanna Olsd.» Faddere var Kirsti Knudsdatter Solberg, Helena Braaten, Hans Solberg, Erich Braaten og Thorer Stephansen Melleby (Kirkebok nr. 5, kort 2/6).

Susanne bodde på Østby i 1811. Hun var da fadder ved dåpen til hennes stedatters eldste sønn.[228]

V:8 ff mm m

Eli Pedersdatter Solberg/Østby. Født omkring 1718. Levde fra 1748 til 1751 på Solberg, Hærland, Eidsberg (ØF). Levde 1754 på Østby, Melleby, Hærland, Eidsberg (ØF). Død 1780 på Østby, Melleby, Hærland, Eidsberg (ØF).[229]

Det har ikke lykkes meg sikkert å finne å finne ut hvem som var Elis foreldre.

223 Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1745-1761, folio 435b. Folketellingen for 0115 Edsberg i 1801. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 10, 1797-1807, folio 503. Kirkebok Eidsberg nr. 5, «Begravne», folio ikke angitt (kort 6/6).

224 Kirkebok Eidsberg nr. 3: «Desponsandi & Copulande», folio 208.

225 Kirkebok Eidsberg nr. 4: «Døpte», folio 4.

226 Kirkebok Askim nr. 3: «Begravede», folio 56.

227 Kirkebok Høland nr. 5, «Fæsted», folio 29.

228 Folketellingen for 0115 Edsberg i 1801.

229 Kirkebok Eidsberg nr. 4, 1759-88, folio 168, nr. 51.

Jeg har tidligere funnet at Eli bodde på Østby under Melleby i Hærland. Her døde hennes første mann hvoretter hun giftet seg med Ole Olsen som kom fra Høland.

Jeg har senere funnet Eli i kirkeboken som fadder i 1748, hun var da bosatt på gården Solberg i Hærland:

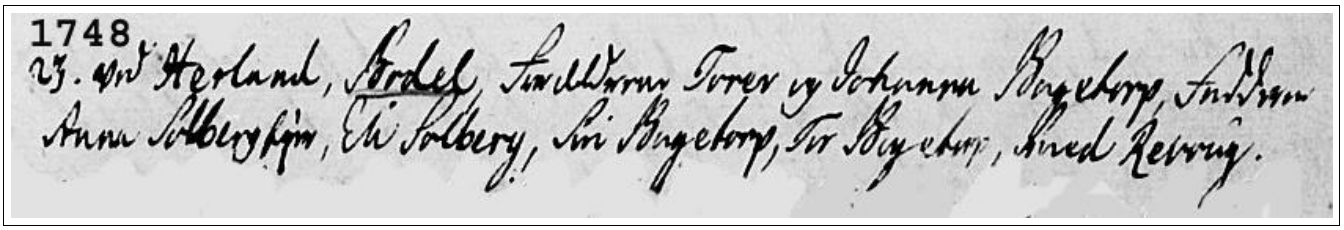

Kirkebok Eidsberg - I3 1742-58, folio 105.

1748: «25. Nov: Herland, Bodel. Foreldrene Torer og Johanna Bagetorp.
Faddrer: Anna Solberg, Eli Solberg, Siri Bagetorp, Tor Bagetorp, ... Revoug».

Ved senere barnedåp finner jeg ofte folk fra Solberg og Bagetorp blandt fadderne.

Eli var første gang gift med Christen Nielsen. Jeg har imidlertid ikke funnet deres giftemål i kirkebøkene.

Eli og Christen hadde følgende barn (minst):

1751: Per).
1755: Anne.

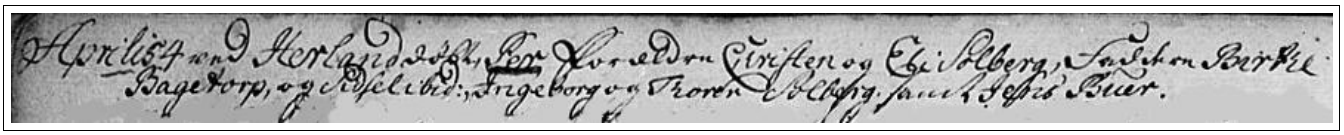

Kirkebok Eidsberg - I3 1742-58, folio 118.

1751: «Aprilis 4 ved Herland Døgt Per». Foreldre Christen og Eli Solberg. Faddere var Birthe Bagetorp og Sidsel ibid:, Ingeborg og Thorer Solberg, samt Jens Buer.

Det må være «vår» Eli som med sin første mann bodde på Solberg i 1751. Jens Buer, som var Elis forlover da hun i 1758 giftet seg 2. gang med Ole Olsen, er her en av fadderne! Videre var folk på Bagetorp også faddere ved Elis dåp av Anne i 1755 og Kari i 1759.

Vi vet som nevnt ikke hvor Eli kom fra, men tilknytningen til Solberg virker sterk!!

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Eidsberg - Eksaminasjonsprotokollen - Folio 146b-147a.

I 1723 drev Tor Pedersen og Peder Gulbrandsen Solberg. Denne Peder skulle kunne være far til Eli og Tor Pedersen hennes bror,

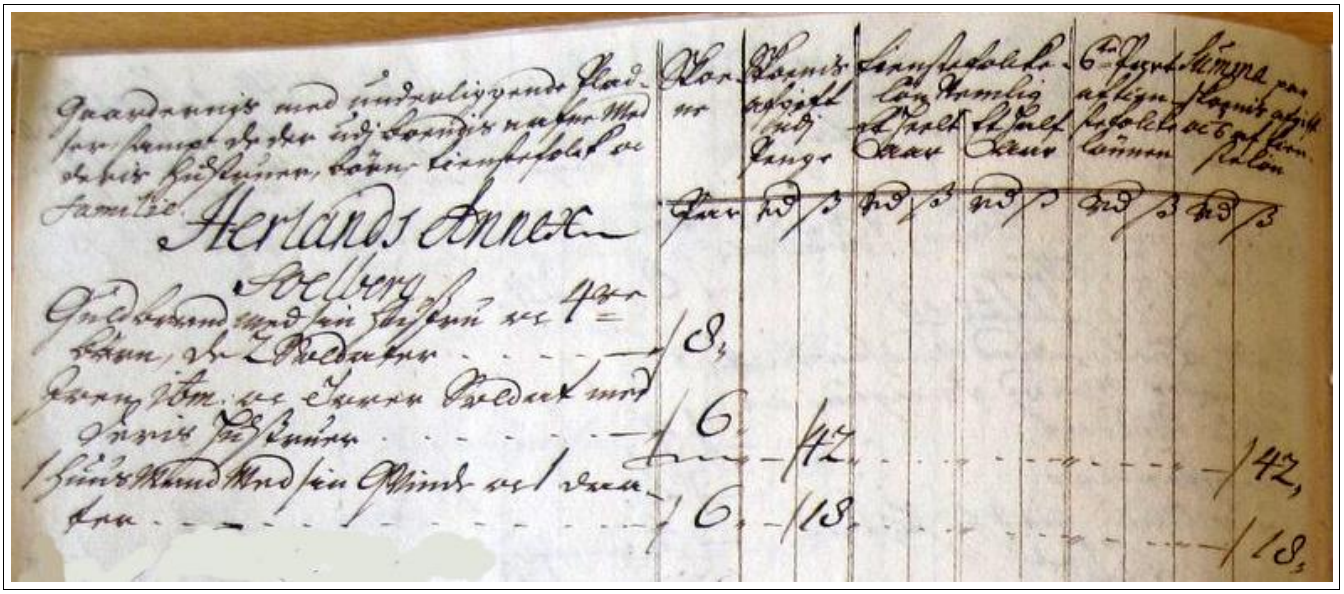
Herlands Annex

Eidsberg sogn, Hærland annex, Heggen og Frøland fogderi - Ekstraskatt 1711.

I 1711 var det en Gulbrand med hustru og 4 barn, hvorav 2 soldater, som bodde på gården. Han skulle i så fall kunne være far til Peder Gulbrandsen i 1723 og Elins farfar!

En annen mulighet gis i at det grunn til å tro at hun hadde slekt på Bjørnestad og muligens på Melleby som Østby hørte inn under. Dette ut fra hvilke som forøvrig er faddere ved dåp av hennes barn, eller dåp hvor Eli selv er fadder. På Bjørnestad er det 19.03.1742 skifte efter Guri Mogensdatter. Hennes mann var Gunder Paulsen og deres sønner het Lars og Povel. Denne Povel skulle kunne være far til Eli Pedersdatter på Østby og Aase Pedersdatter på Bjørnestad. 08.04.1712 holdes det skifte etter Povel Olsøn og Ingri Larsdatter på Melleby i Eidsberg. Deres barn var Peder, Gunder, Henrik, Svenning, Kirsten og Jøran. Sønnen Gunder skulle kunne være den Gunder som skifter etter sin hustru på Bjørnestad i 1742.

Elis første mann, Christen, bygslet 23.10.1752 Østby, som utgjorde 1/3 av gården Melleby. Det framgår av kontrakten at han var gift «den hand for Sig og Hustruens Lifs tiid maae Bruge og Besidde ....

På Østby under Melleby har jeg funnet Eli omtalt første gang i 1754. Stephen, sønnen til Thorer Stephensen og Live Andersdatter på Melleby døpes 24.02.1754. Eli Pedersdatter Østby og Aase Pedersdatter på Biørnstad Eyer er da blandt fadderne. Det er mulig at Eli og Aase er søsken (Kirkebok 3, folio 145).

«Elen Østbye» og «Christen Østby», sammen med Berthe Baggetorp, Marthe Bagetorp og Lars Solberg, er faddere da Christer og «Rønnau Melleby Ejer» døper datteren Ingeborg 20.04.1755 (Kirkebok nr. 3, folio 151). De er også faddere da Ingemund og Aase Mellebye døper sønnen Peder 22.06.1755 (Kirkebok nr. 3, folio 152).

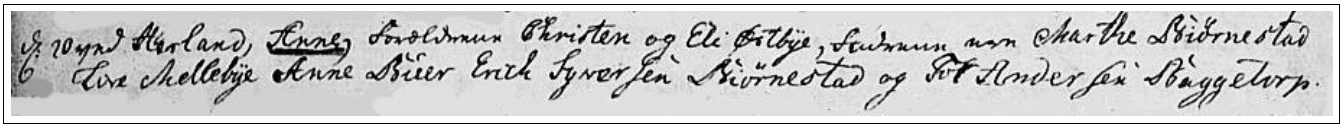

Kirkebok Eidsberg - I3 1742-58, folio 152.

1755: «20 Juli ved Herland, Anne. Foreldrene Christen og Eli Østbye». Faddere var Marthe Biørnestad, Tore Mellebye, Anne Buer, Erich Syvertsen Biørnestad og Tor Andersen Baggetorp (Kirkebok nr. 3, folio 152).

Christen døde i 1758, 60 år gammel.

Allerede 27. desember samme år giftet så Eli seg med Ole Olsen som var dragon og kom fra Høland.

Eli og Ole hadde følgende barn (minst):
1759: Kari, gift med Ener Brynildsen Nedre Gudim.

Faddere ved Karis dåp var Martha Søndre Biørnestad, Ragnild Bigetorp, Johanna Mellebye, Sigri(?) Mellebye og Niels Aug...

Det er trolig at Eli døde i 1780. I kirkeboken det året er innført:
«Dom: 4 Trin: Herland. Eli Christophersd. Østby 62 Aar - Ligtale.
Christophersdatter må være feilskrift for Pedersdatter. Dels er hun ikke funnet død tidligere, dels bodde det neppe flere med samme navn på Østby. Videre giftet hennes mann, Ole, seg igjen året etter.

Skiftet etter Eli er ikke tilgjengelig da det er en lakune i skifteprotokollene mellom 04.08.1733 og 19.01.1784.

I 1745 bodde Povel Pedersen og Barbara Andersdatter på Østby. De fikk da sønnen Anders. 10.04.1748 døpte de datteren Marthe. Povel kan være en bror til Eli, men dette er lite trolig. Eli nevnes ikke som fadder ved noen dåp på Melleby eller Østby før 1754.

-->> 23.07.1778 ble «Ungkarl og Dragon Peder Christensen Østbye» trolovet til Kari Knudsdatter Solberg (Kirkebok

nr. 4, folio 118).
-->> I 1699 er det et skifte etter Anne Nielsdatter, gift med Halffior Knudsen på Østby i Hærland. Deres barn oppgis å være Niels, Knud, Torkill og Christen (Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 424).
-->> Lars Pedersen Mellebye var fadder i 1745 for Halvor Mellebye Ødegaard.
-->> Siri Pedersdatter Mellebye ble introdusert (etter fødsel) i 1746.
-->> Barbara Povelsdatter Østby ble introdusert i 1746.
-->> Per Persson og Lisbet Andersdaatter Østby døpte datteren Kari 17.03.1726. Mari Persdatter Meleby var fadder (Kirkebok 1, folio 214). Per Povelsson Meleby var forlover 28.12.1727 (Kirkebok 1, folio 236) og 09.12.1731 (Kirkebok 2, folio 15).
-->> En Christen Hennesson Melleby var fadder da en Anne ble døpt 17.05.1728 (Kirkebok 1, folio 243).
-->> Povel Persson Meleby og Marthe Rasmusdaather Schallingberg ble trolovet 22.12.1734. De ble viet 13.01.1735 (Kirkebok 2, folio 64 og 65). De bodde på Østby da de døpte sønnen Per 09.10.1735 (Kirkebok 2, folio 77). Sønnen Nils ble døpt 16.11.1738. Svenning Polsson og Povel Svenningsson Grini var faddere (Kirkebok 2, folio 131).
-->> 02.10.1751: Dragoun Christen Olsøn Mellebye trolovet til Ronou Rasmusdatter Solberg (Kirkebok 3, folio 190). 06.01.1754: Begravet Christen Olsen Mellebye børns liig, 2 dager gml (Kirkebok 3, folio 169).
-->> Erich Bjørnestad døde i 1773, 65 år gammel.

(Barn IV:4)

Gift 1. gang med **Christen Nielsen Solberg/Østby.** Født omkring 1698. Levde 1751 på Solberg, Hærland, Eidsberg (ØF). Levde 1752 på Østby, Melleby, Hærland, Eidsberg (ØF). Død 1758 på Østby, Melleby, Hærland, Eidsberg (ØF). Begravet 28.06.1758 i Hærland, Eidsberg (ØF).[230]

Christen bodde i 1751 på gården Solberg i Hærland da Eli og han fikk sønnen Per.

Jeg har ikke funnet hvor Christen kom fra.

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Eidsberg - Eksaminasjonsprotokollen - folio 150b-151a.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for
«Eidsberg Præstegield - Fulde Gaarder»:
«No:
171.
Gaarde Navne:
Mellebye og Østbye.
1 Bæcke Saug og 1 Qværn Huus til Huusfornødenhed.
Drag: Qvart:
Opsiders Tall:
Peder Powelsen.
Proprietairs og Bøxel-Raadig:
Opsideren og Børn.

230 Kirkebok Eidsberg nr. 3: «Begravede», folio 175.

Huusmænds Pladser:
2de gl: Pladser og 1 forleden Aar opretted.
Braaten, Slorebye(?) og Hafnaas,
Ole Ericks: Ole Syvers: Hans Gulliksen saar paa alle 3 tønner Hafre.
Skoug og Sæter:
God Skoug til Huusbehof og noget til Saug tømmer, mens taget Skade af War,
Een Sæter Havn for Creat:
Qværn og Fiskerie:
Saugen for 1000 bord qvant: Bevilget,
mens for medelst lidet og Slet tømmer der til er at faae,
og lang Drift er Saugen til leje med Skougen.
Taxeret for 5 Lispd.
Situation og Beleilighed:
I Soellien og læt Wint.
Sæden tager undertiden Skade af frost.
Sæd:
½ tønne Bl: Korn - 14 tønner hafre - 1 Setting HommelK: 1 Skjeppe Lin og Hamp.
Høe-avling:
36 Læs.
Hæster og Creaturer:
3 Hæster - 16 Creat: - 10 Souger.
Taxt efter Gammel Matricul:
1 Skippd. 10½ Lispd.
Forhøyet:
7 Lispd.»

13.07.1752 solgte Lars og Paul Pedersen Melleby med Østby, som da hadde en samlet skyld på 1 skippund 15 lispund, til «Eric Hansen Østby af Høelands Præstegield» for tilsammen 1730 Rdl.

Den 23.10.1752 bygsler så Eric Hansen gården Østbye til Christen Nielsen som Eli ble gift med senest i 1755:
«Jeg Underskrevne Erich Hansen Østbye af Høelands Præstegield tilstaaer hermed og for alle og Eenhver witterliggiør at jeg udj første bøxel haver stæd og fæst ligesom jeg og hermed stæder, fæster og bortbøxler til den forstandige dannemand Christen Nielsen gaarden Østbye eller den 3de Part af gaarden Mellebye skyld, den hand for Sig og Hustruens Lifs tiid maae Bruge og Besidde, samt Sig saa nyttig giøre som han best Veed Vil og Kand
....
Den 3de October 1752 - E. H. Østbye».

I 1753 endres bygslingsavtalen slik at Christen Nielsen og Torer Stephensen hver bygsler ½-parten av Østby:
«Jeg Underskrevne Erich Hansen Østbye af Høelands Præstegield, tilstaaer hermed og for alle og Eenhuer witterlig giør at end skiøndt jeg efter bøxel brev af 23de October 1752, til Tinge Læst og Publiceret den 31te Octb. S.A:, Har udj første Bøxel fæstet og bortbøxlet til Velagte Dannemand Christen Nielsen gaarden Østbye i Herlands annex udj Eidsberg Præstegield beliggende, som er en tredie Deel af det fulde Dragoun Qvarter Mellebyes skyld saa er jeg den efter bemelte Christen Nielsens begier, den ... tredie brug at være sig ... Ringe bleven til sindes, med en til den forrige bortbøxlede trediedeel at stæde og fæste, lige som jeg herved stæder, fæster og bortbøxler til min bemelte Christen Nielsen een siedte Deel af Dragoun Qvarteret Mellebye og Østbye, saaledis at Hand ... for Sig og Hustrue deris Livs tiid at overnevnte ...
....
Østbye den 11 October 1753».

Christen døde i 1758, 60 år gammel.
«Junü 28 - Christen Østbyes Liig - 60».[231]

Gift 2. gang 27.12.1758 i Hærland, Eidsberg (ØF) med[232] forrige ane.

V:9 fm ff f

Anders Larsen Sletner/Fusk. Gårdbruker. Født 1714 på Nord-Moen Søndre (Nedre), Eidsberg (ØF). Døpt 28.10.1714 i Eidsberg (ØF).[233] Død 1750 på Fusk, Askim (ØF). Begravet 13.05.1750 i Askim (ØF).[234]

---

231 Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Eidsberg Præstegield, Fulde Gaarder, folio 152b. Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1745-1761, folio 232-235 og 269-270.

232 Kirkebok Eidsberg nr. 3: «Desponsandi & Copulande», folio 208.

233 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Døbte», folio 70.

234 Kirkebok Askim nr. 1: «Døde», folio 62.

Eidsberg sogn. Bosetning ved utgangen av vikingtiden, nyrydning og gårdsdeling i gammelnorsk tid, nedlegging av gårder og bruk i sen-mellomalderen.

Anders ble født på Moen og døpt 28.10.1714. Foreldre: Lars Størchorssøn og Randi Ericsdatter Moen. Faddere: Ingeborre Asbiorensdatter Slitue, Mari Toresdatter Østereng, Aase Asbiorensdatter Slitue, Even Ericssøn Langenæs og Peder Ericsson Myen.

Gunder Larsen hadde overtatt Åsgård og fraskrev seg all rett til Sletner. Det var meningen at Anders og Erik skulle overta halve Sletner hver, med rett til å innløse den andre halvparten. Gunder solgte sine arveparter i farens jordegods til broren Anders for vel 138 rdr. og fikk dessuten 725 rdr. for åsetet over Sletner. (Skjøte 01.03.1745). Halvparten av disse partene solgte Anders igjen til Erik samme dagen.

I 1748 kjøpte Anders en part i Fusk, Askim, av Ole Pedersen, Hjelmark.

Fusk ligger lengst øst i bygda, på sletta som fortsetter innover i Eidsberg. Gården grenser i sør og øst til Eidsberggårdene Vestre Kjeserud, Skakstad og Kråka. I vest går delet til Eiebakke og Sekkelsten langs bekken, og i nord grenser gården til Søndre Rud og Eidareng. Husene ligger på en fjellknaus sør for E 18. Den gamle hovedbygningen står på det nordre bruket.

Navnet kommer av gammelnorsk «fauskr», som betyr forvitret tre. Den gamle uttalen er føssk, men har i de senere år blitt fortrengt av Fusk. Navnet ble skrevet Fousch i 1593, Fusk i 1838 og Føsk i 1886, men da med den bemerkning at navnet vanligvis ble skrevet Fusk.

Gården ble ryddet i førkristen tid og var i bruk etter svartedauen. Fra 1660 til 1750 var gården delt i to bruk, og i 1680-årene var det tre brukere her, som brukte hver sin del av gården. Fusk ble så brukt samlet fra 1750 til 1821, da gården ble delt i et nordre og et søndre bruk med 1 skippund tunge på hvert (deleforretning 03.12.1821).

Torgeir Føsk er nevnt som bruker av gården i 1336. Han var da domsmann i en drapssak mot Sølmund Styrlaugson, som hadde drept Munan Reidarson.

I 1379 solgte Holte Eivindsøn og hans hustru, Elin Skægadatter, 7 øresbol i Fusk til presten i Eidsberg, Torsten Eriksøn. I den «Røde Bog» fra omkring år 1400 ser vi at Torsten hadde gitt halvparten til Eidsberg prestebord og den andre halvparten til Eidsberg kirke. I 1577 var skylda på denne parten satt til 10 lispund.

Neri Hov eide 10 lispund av gården i 1613. 1½ skippund i gården var i 1647 bondegods og tilhørte Gudmund Sekkelsten. I 1650 var bondegodset delt mellom Gudmunds sønn, Kolbjørn, og Jørgen Nilsen Hersætter i Trøgstad. I 1653 hadde Kolbjørn overtatt alt bondegodset. Dette var i 1655 pantsatt som brukelig pant til Halle Gulbrandsen på Vestre Kjeserud. Halle døde i 1658, og enka, Ambjør Amundsdatter, sto som eier i 1661. Ved skiftet etter Halle ble bondegodset delt mellom sønnen Hans Hallesen på Sekkelsten med 18 lispund og Amund Gundersen Findstad i Rakkestad med 12 lispund. Amund var gift med Halles datter, Marte. Hans Hallesens del ble i 1678 overtatt av Syver Torsen på Sekkelsten. Han var gift med Rønnaug Jonsdatter, enke etter Halle. Delen ble senere overtatt av Hans Hallesens sønn, Amund Hansen på Vestre Kjeserud.

I 1661 hadde gården en humlehage og skog til hustømmer, gjerdefang og brensel. I 1723 sier matrikkelutkastet at gården lå i nordlia og var tungvint, men landskylda ble ikke foreslått nedsatt. Det var skog til brensel og gjerdefang. Det var også tilstrekkelig skog i 1802. Taksten var da 800 rdr. pr. skippund tunge, som var lik middelverdien for bygda. I 1863 var hele Fusk på 581 mål åker og dyrket eng. Gården var lettbrukt og alminnelig godt drevet.

Ellens mor, Maren Amundsdatter, giftet seg opp igjen med Mathias Gunbiørnsen Kjeserud (Keisrud) 26.03.1749 etter at hennes første mann, Erich Knudsen, døde.

Mathias var ikke fornøyd med at skifteretten hadde delt åsetesretten til alle gårdene Erik Kjeserud hadde eid mellom barna. For å unngå ugreie om dette, frafalt Anders Sletner og Hans Eriksens formynder Halvor Svenningsen Rud delingen så lenge Maren Kjeserud levde. Overenskomsten i form at en påtegning på skiftebrevet etter Erich er datert 09.12.1749:

«Jeg Underskrevne Halvor Svenningsen Ruud som formynder for Hans Erichsen og Jeg Anders Larsen Fusch som haver til ægte Ellen Erichs Daatter tilstaar og hermed bekiendt giver, at som Maren Amunds Daatter Kejsrud med itzign Mand Mathias Gundbiørnsen icke finder Sig fornøyet med at odel og aasædes Retten til gaarden Kejsrud, Fusch, Sechelsteen, Dramstad, Dehlen, Kroga og Schachstad skulle blive deelet imellem hendes børn, førend hun ved døden er afgangen, saa for icke at være hende i nogen maade til mistøcke, frafalder vi begge herved den Deeling som udj dette skiftebrev er Pasheret, angaaende odels og aasædes Retten til forestaaende gaarder saaledes at samme skal aldeeles wære død og magtesløs udj alle tilfælde, indtil Maren Amunds Daater Kejsrud wed Døden afgaar, da det med aasæde ... deeling, skal forholdes efter lovens allernaadigste bydende, og icke di... udj dette Skiftebrev skeede deeling woris til nogen følge eller hender af huad Nafn nevnes Kand, som under wore Hænder og Signeter bekræfter.
Kejsrud den 9de decbr. 1749.
H. S. - A. L. Sletner».

31.01.1750 opprettet Mathias Gunbiørnsen og Anders Larsen et makeskifte, slik at Mathias Gunbiørnsen får Ellen Erichsdatters arveparter i Vestre Kjeserud, Dæli, Dramstad, Skakstad og Kråka. Anders fikk de 12½ lpd.tge. som Maren hadde arvet i Fusk. Skjøtet ble tinglyst 03.04.1750:

«139.
Vii Underskrevne og Forseglede Kiendis og hermed for alle og ennhuer Witterlig giør, at vi af Welberaad hue og med Wore Hustruers fuldkomne wiedne og Samtyke, ere foreenede at overdrage eller Mageskifte hinanden den Jord wi udj efterskrefne gaarder følgelig skiftebrevet af 29 April 1748 ere tilhørende saa som
- Jeg Mathias Gundbiørnsen, overdrager og afstaar til den forstandige Dannemand Anders Larsen Sletner, all den Jord min hustrue følgelig ovennevnte skiftebrev, efter hendis afgangne Mand Erich Knudsen udj gaarden Fusch i Aschim Præstegield beliggende er tilfalden der er 12½ lispund tunge med bøxel over anden 8 lispund for 170 Rdl.
- Hvorimod Jeg Anders Larsen igien afstaar og overdrager til bemelte Mathias Gundbiørnsen Kejsrud det min Hustrue Elen Erichsdatter, følgelig ovennevnte skiftebrev udj efterskrefne gaarder er udlagt Saasom
udj Dragoun qvarteret Kejsrud 5 lispund tunge for 70 rdr.
2 lispund 2 Reemaal 6 bsm udj gaarden Deelen for 26 rdr. 16 sk.
3 lispund 2 Reemaal tunge udj gaarden Dramstad for 42 rdr.
3 Reemaal 3 bsm tunge udj gaarden Schachstad for 16 rdr. 16 sk.
1 lispund 2 Reemaal 6 bsm udj gaarden Kroga for 16 rdrl 16 sk.
tilsammen 172 rdr.
Og, som den Jord Anders Sletner til mig Mathias Gundbiørnsen har overdraget, er Taxeret 2 rdlr højer, end den Jord, hand af mig udj gaarden Fusch bekommet har, haver jeg samme med penge til hannem betalt, Saa Wi udj alle maader med dette mageskifte ere fornøjede hvorfor jeg Mathias Kejsrud fraskriver mig all den Ret og berettigelse, jeg til mig de 12½ lispund Tunge med bøxel over andre 8 lispund udj gaarden Fusch, og haver eller Kand, det wore sig odel aasæde eller besiddelses Ret, Huuse herberg og bygninger, bøxel landskyld og tredie aarstage, Ager og Eng,

Skov og Mark, Fiskewand og fegang, intet i nogen maade at alt undtagen, i huad Nafne samme med mone have, kunde gives eller Næfnes ,ied men samme at følge og tilhøre hannem, hustrue og arvinger, paa selv samme maader min hustrue det forhen ejet haver
Paa lige og saadan maade fraskriver jeg Anders Larsen mig den Ret jeg til forskrevne Jordeparter og .. udj ovenbemelte gaarder Kand eller Kunde have,
ligesom wi og begge for oven Anførte Jordegods enhver for Sig, ere og bliver hinanden trygge og faste hiemmelsmænd efter Loven, Det til bekreftelse under wore Hænde og fortrøgte Zigneter, samt Wenligen ombeedet de 2de forstandige Dannemænd Povel Slitu og Frans Ruud, dette med os til witterlighed at forsegle, og til den Ende samt der meere Sickerhed, er dette Documente in Duplo udstæd, hvoraf enhuer af os er ligelydende instrument beholder.
Becheward den 31te Janv 1750
Mathis Gundbiørnsen - A Sletner».

Dette skifte er nok grunnlaget for tradisjonen om at et skogsstykke fra Kjeserud en gang ble gitt i faddergave til Fusk.

Anders og Ellen flyttet til Fusch hvor han nå eide alt bondegodset i gården. Anders døde samme året, før sønnen Anders ble født.

Begravet 13.05.1750: «Anders Larsøn Fusk, 35 Aar og 7 Maaneder gammel».

Skiftet etter Anders ble avholdt 21.05.1750 og 24.09.1750, tinglyst i 1751:

Skifteprotokollene for Heggen og Frøland fogderi mangler (lakune) i perioden 1733-1784. I pantebøkene finner vi imidlertid opplysninger om arvingene og om hvordan skiftene påvirket fordeling av jordegods.

«Dernest Publiceret Følgende Skiftebreve
...

Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, folio 179a-179b.

Og Eet Dito [Skiftebrev] forrettet paa Dragoun quarteret Fusch i Aschim Prestegield den 21de Maj og 24de Septbr. 1750 efter Manden Anders Larsen Jmellem Encken Ellen Erichs Daatter og hendis børn, som forklarer at boet er Ejende Jblandt andet Jordegods

udj gaarden Sletner 6 lispund 2 reemaal 6 besz. for 166 rdr. 2 mark 16 sk,
udj gaarden Langebrecke 1 lispund 1 Reemaal 5 111/378 besmz. for 11 rdr. 16 sk. og
udj gaarden Brendemoen 1 lispund 1 Reemaal 6 11/63 besz. for 5 rdr. 1 mark 10 sk.

som saaledes er udlagt

til Encken Randi Sletner [mor til Anders] for hendis fordring det Jordegods boet er Ejende udj gaarden Langebrecke og Brendemoen,

Hvor af de 2de Sønner udj Dragoun qvarteret Sletner 3 lispund 1 Reemaal 3 bsmz. tunge for 83 rdr. 1 mark 8 sk. alt efter skiftebrevets
....».[235]

(Barn IV:5, Far VI:17, Mor VI:18)

Gift med neste ane.

235 Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1745-1761, folio 133b, 139-140, 179. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 547. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 63-65, 68. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 169, 302.

Barn:

Anders Andersen Sekkelsten. Født 09.08.1750 på Fusk, Askim (ØF). Døpt 06.09.1750 i Askim (ØF).[236] Død 26.10.1822 på Sekkelsten, Askim (ØF). Begravet 05.11.1822 i Askim (ØF).[237] (Se IV:5).

V:10 fm ff m

Ellen Erichsdatter Dramstad. Født omkring 1727. Død 1762 på Fusk, Askim (ØF). Begravet 19.12.1762 i Askim (ØF).[238]

Da Ellens foreldre ble trolovet i 1724, bodde hennes far, Erich Knudsen, på Dramstad i Askim og hennes mor, Maren Amundsdatter, på Vestre Kjeserud i Eidsberg. I 1735 bodde familien på Vestre Kjeserud og flyttet så til Dramstad i 1736. Det er derfor mulig at Ellen er født på Vestre Kjeserud. Familien flyttet så tilbake til Vestre Kjeserud i 1743.

Ellen og Anders hadde følgende barn:
1748: Lars, til Fusk.
1750: Anders, til Sekkelsten.

1748: «22 Sept: Vid Eidsberg. Lars. Foreldre Anders og Eli Sletner». Faddere var Birthe ...gaard, Ingri Smerkerud, Anne Larsdatter, Berger Smerkerud og Eric Larsen (Kirkebok nr. 3, folio 105).

Etter at Anders døde ble Ellen trolovet med «Mathiis Poulsen Salseng» 10.03.1751. De giftet seg 1. april samme år.

I 1759 skiftet Ellens stefar, Mattias Gunbiørnsen Kjeserud, det han eide i Askim og Eidsberg. Sekkelsten ble nå delt mellom to eiere. Del 1, som utgjorde halve gården, tilfalt Ellen.

«Eli Erichsdatter Keiserud» ble begravet i Askim 19.12.1762. Da hun døde var hun «35 aar og 6½ maaned» gammel.

Skiftet etter Ellen ble avholdt 17.03.1763 og tinglyst 08.07.1763:

Skifteprotokollene for Heggen og Frøland fogderi mangler (lakune) i perioden 1733- 1784. I pantebøkene finner vi imidlertid opplysninger om arvingene og om hvordan skiftene påvirket fordeling av jordegods.

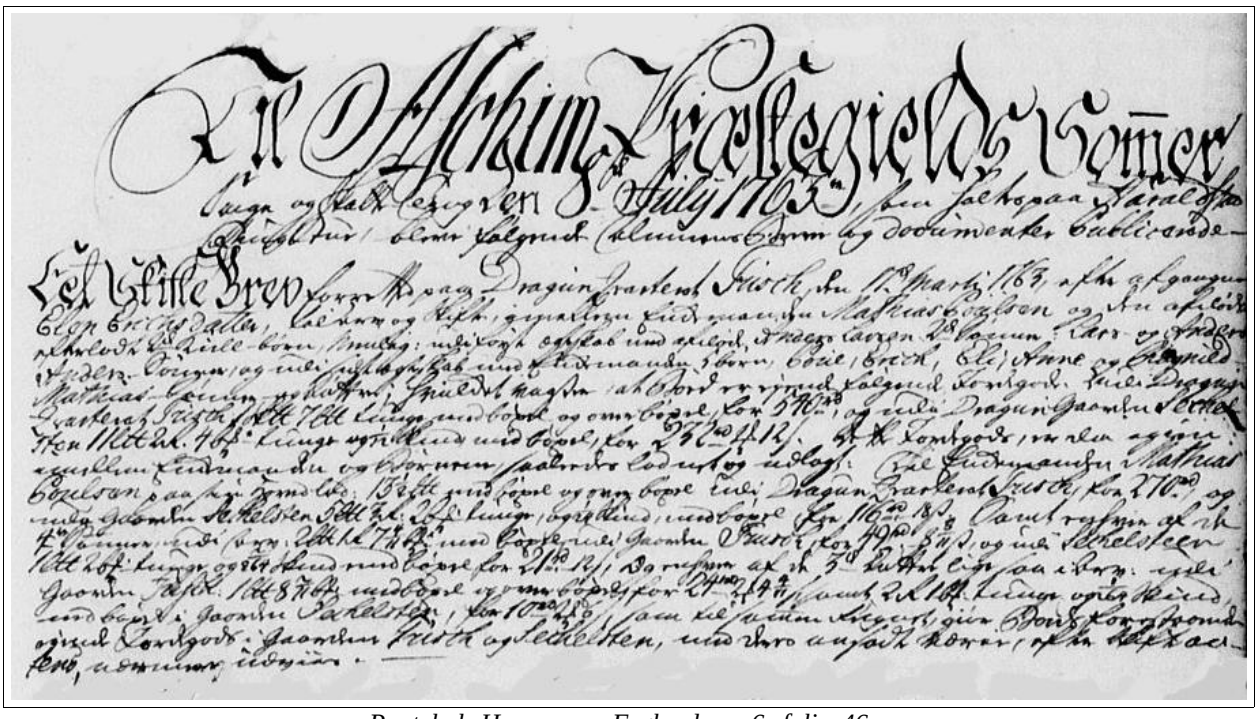

Pantebok Heggen og Frøland nr. 6, folio 46a.

«Til Aschim Præstegields Sommer Sage og Skatte Ting den 8de July 1763 som holdes paa Haralstad Ting Stue, blev følgende Almuens Breve og documenter Publicerede.

Eet Skifte brev forrettet paa Dragun Quarteret Fusch den 17de Marti 1763, efter afgangne Elen Erichsdatter, til Arv og Skifte imellem Enkemanden Mathias Poulsen og den afdødes efterladte 2de .ide-børn, nemlig
udi ægteskab med afdøde Anders Larsen 2de Sønner Lars og Anders Anders-Sønner, og
udi sidste Ægteskab med Enkemanden 5 børn, Poul, Erich, Eli, Anne og Ragnild Mathias-Sønner og Døtre
hvilket ... at boed er ejende følgende Jordegods

236 Kirkebok Askim nr. 1: «Fødte og døbte», folio 32.

237 Kirkebok Askim nr. 4: «Døde Mandkjøn», folio 206, nr. 10.

238 Kirkebok Askim nr. 2: «Begravet udi Aschim», folio 102.

Udi Dragun Qvarteret Fusch 1 skippd. 7 lispd. tunge med bøxel og over bøxel, for 540 Rdl, og
udi Dragun Gaarden Sechelsten 11 lispd. 2 R. 4 bs. tunge og 1/12 Skind med bøxel for 232 rdr.. 12 s.
Dette Jordegods, er da igien imellem Enkemanden og Børnene saaledes lod.et og udlagt
Til Enkemanden Mathias Poulsen ...
Samt enhver af de 4de Sønner, udi Arv
2 lispd. 1 R. 7 4/11 bs. med bøxel udi Gaarden Fusch for 49 rdr. 8 8/11 s. og
udi Sechelsten 1 lispd. 2 bs. tunge og 2/64 Skind med bøxel for 21 rdr. 12 s.
og enhver av de 3 Døtre ...
som tilsammen Regnet giør Boed forestaaende ejende Jordegods i gaardene Fusch og Sechelsten med deres ansadt værie, efter ... nærmere udgiør ...».[239]

(Barn IV:5, Far VI:19, Mor VI:20)

Gift 1. gang med forrige ane.

Gift 2. gang 01.04.1751 med[240] **Mattias Paulsen Salseng/Fusk.** Død 1767.

Da Ellen døde i 1763, giftet Mattias seg igjen med Mari Iversdatter, de fikk ingen barn.

Mattias Paulsen brukte Fusk til han døde. Enka etter Mattias solgte da Ellen Erichsdatter Dramstad's del i Sekkelsten til Ellens sønn, Anders Andersen Sekkelsten.[241]

V:11 fm fm f

Christen Pedersen Fjøs/Garsegg Mellom. Gårdbruker. Levde 1714 på Fjøs, Eidsberg (ØF). Flyttet omkring 1749 fra Fjøs, Eidsberg (ØF) til Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF). Død 1761 på Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF).

Christen Perssøn Fiøs og Marthe Jørgensdaather Garseg ble trolovet 14.02.1728. Permission: Capet. Kappeløv. Cautionister var Jens Amundssøn Houg og Rasmus Siofarssøn Garseg. Christen Pederssøn Fiøs og Marthe Jørgensdaather ble viet 10.03.1728.

Christen betalte halvparten da faren kjøpte Fjøs av kaptein Jurewitzsky for 400 rd. og således ble selveier. Siden skjøtet fra kapteinen bare lød på faren fikk Christen skjøte på halve gården 22.03.1728.

Christen bodde på Fjøs så lenge svigerfaren levde. Da denne døde, overtok han Mellom-Garsegg. Han hadde nok med den ene gården og overlot sønnen Peder den halvparten han selv hadde kjøpt i Fjøs. Det foregitt allerede ved nyttår 1751, og Peder ga 95 rd. for halve gården. (Skjøte 02.01.1751.) Sommeren 1756 solgte han og faren hele gården til Engebret Elsnes (Peders svoger) for 420 rd. med gjenkjøpsrett, Engebret påtok seg samtidig å forsørge gamle Per Fjøs. (Skjøte 09.07.1756.) Han kvitterte for de 120 rd. som Christen Garsegg skulle gi ham etter kontraken av 26.06.1751. I henhold til denne skulle Christen få alt foreldrene etterlot seg mot å betale svogeren dette beløp.

Christen var prestens medhjelper fra ca. 1745.

23.01.1754 underskriver Christen som prestens medhjelper sammen med Clemet Schychelstad følgende «Caution», egentlig en muntlig forsikring (teksten er så langt kun delvis tydet):
«Cautions M..ndere for Villem Olssøn Eidsberg og trolovede Fæste Møe Kirsti Michelsdaatter Houg.
Medhjelper Christen Garsæg og Clemet Schychelstad behager, for, i Anledning af nogen Sp.rgent Tvilsmaal, at cavere for med Wederst..t, at forestaaende 2de fæstede Personer er hinanden ej beslægtede i Forbudne Leed, men hand uti 3die og hun udi 4de Leed.
Forestaaende caveres for og underskreved af os
Christen Garsæg - Clemet Schychelstad».

Christen døde i henhold til Gårdshistorie for Eidsberg i 1761.

Skiftet etter Christen ble avholdt 18.11.1762 og 19.11.1762, tinglyst 11.03.1763:

Skifteprotokollene for Heggen og Frøland fogderi mangler (lakune) i perioden 1733- 1784. I pantebøkene finner vi imidlertid opplysninger om arvinger og om hvordan skiftene påvirket fordeling av jordegods.

---

239 Pantebok Heggen og Frøland nr. 6, 1761-1787, folio 46. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 547. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 68, 97. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 302.

240 Kirkebok Askim nr. 1: «Trolov. og Viede», folio 46.

241 Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 68, 97.

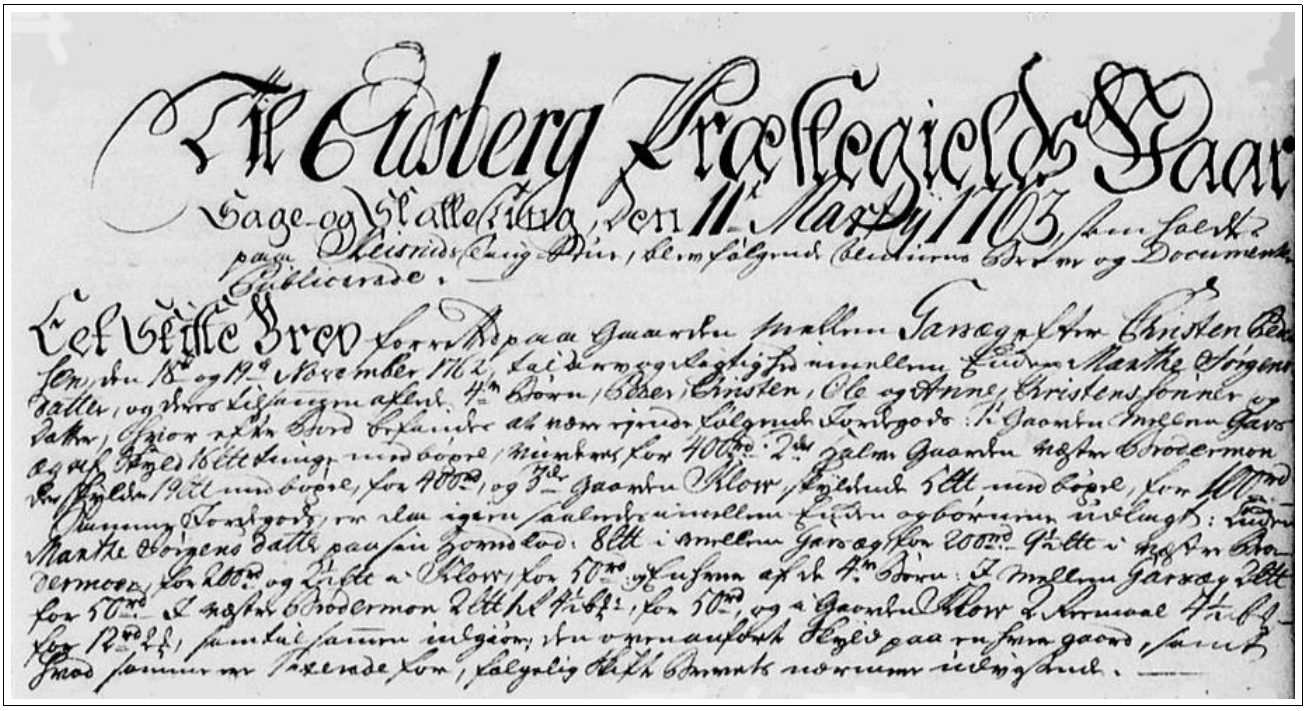

Pantebok Heggen og Frøland nr. 6, 1761-87, folio 36a.

«Til Eidsberg Præstegields Vaar Sage- og Skatte Ting den 11te Marty 1763 som holdtes paa Keisruds Ting-stue, blev følgende Almuens Breve og Documenter Publicerede

Eet Skifte brev forrettet paa Gaarden Mellem Garsæg efter Christen Pedersen den 18d og 19d November 1762, til Arv og Rigtighed imellom Enken Marthe Jørgens Datter, og deres tilsammen aflede 4de Børn, Peder, Christen, Ole og Anne, Christens Sønner og Datter, hvor efter .kord befands at være ejende følgende Jordegods:
1te. Gaarden Mellem Garsæg af skyld 16 lispd. tunge, med bøxel, vurderes for 400 rdr.
2de. Halve Gaarden væstre Brødermoen der skylder 19 lispd. med bøxel, for 400 rdr, og
3de. Gaarden Kløv, skyldende 5 lispd. med bøxel, for 100 rdr.
Samme Jordegods er da igien saaledes imellem Enken og børnene udlagt
Marthe Jørgensdatter paa sin Hovedlod
8 lispd. i mellem Garsæg for 200 rdr. og
9½ lispd. i Væstre Brødermoen for 200 rdr. og
2½ lispd. i Kløv, for 50 rdr.
og Enhver af de 4de Børn
I Mellem-Garsæg 2 lispd. for 50 rdlr
I Væstre Brødermoen 2 lispd. 1 R. 4½ bs. for 50 rdr. og
I Gaarden Kløv 2 Remaal 4½ bs. for 12 rdr. 12 sk.
som tilsammen udgiør den ovenanførte Skyld paa enhver gaard, samt hvad samme er Taxerede for, følgelig Skifte Brevets nærmere udrigted.
...».[242]

(Barn IV:6, Far VI:21, Mor VI:22)

Gift 10.03.1728 i Eidsberg (ØF) med[243] neste ane.

Barn:

Anne Christensdatter Garsegg Mellom. Født 1749 på Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF). Døpt 04.05.1749 i Eidsberg (ØF).[244] Død 21.12.1831 på Sekkelsten, Askim (ØF). Begravet 30.12.1831 i Askim (ØF).[245] (Se IV:6).

V:12 fm fm m

Marte Jørgensdatter Garsegg Mellom. Født omkring 1704 på Brødremoen Vestre, Eidsberg (ØF). Død 1776 på Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF).[246]

---

242 Kirkebok Eidsberg nr. 3: «Caution», folio 198. Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1745-1761, folio 188, 361; nr. 6, 1761-1787, folio 36a. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 649, 671.

243 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Trolovede og viede», folio 239 og 240.

244 Kirkebok Eidsberg nr. 3: «Babtizandi», folio 109.

245 Kirkebok Askim nr. 4: «Døde Kvindekjøn», folio 229, nr. 4.

246 Kirkebok Eidsberg nr. 4: «Døde og Gravfæstede», folio 167, nr. 92.

Marte var etterkommer av Borger Brødremoen, Borger var hennes farfars farfar. Hennes far brukte Vestre Brødremoen fra 1703 til 1711. Hans bror overtok gården omkring 1713, da han giftet seg. Tre år etter kom den svenske invasjonen, som kostet Ole tapet av en hest, mel, klær og matvarer for i alt 12 rdl. Ole mistet den første kona i 1723 og fant seg en ny fra Fusk i Askim. Selv døde han kun tre år senere og etterlot seg en gutt på 11 år og datteren Anne som var ett år gammel.

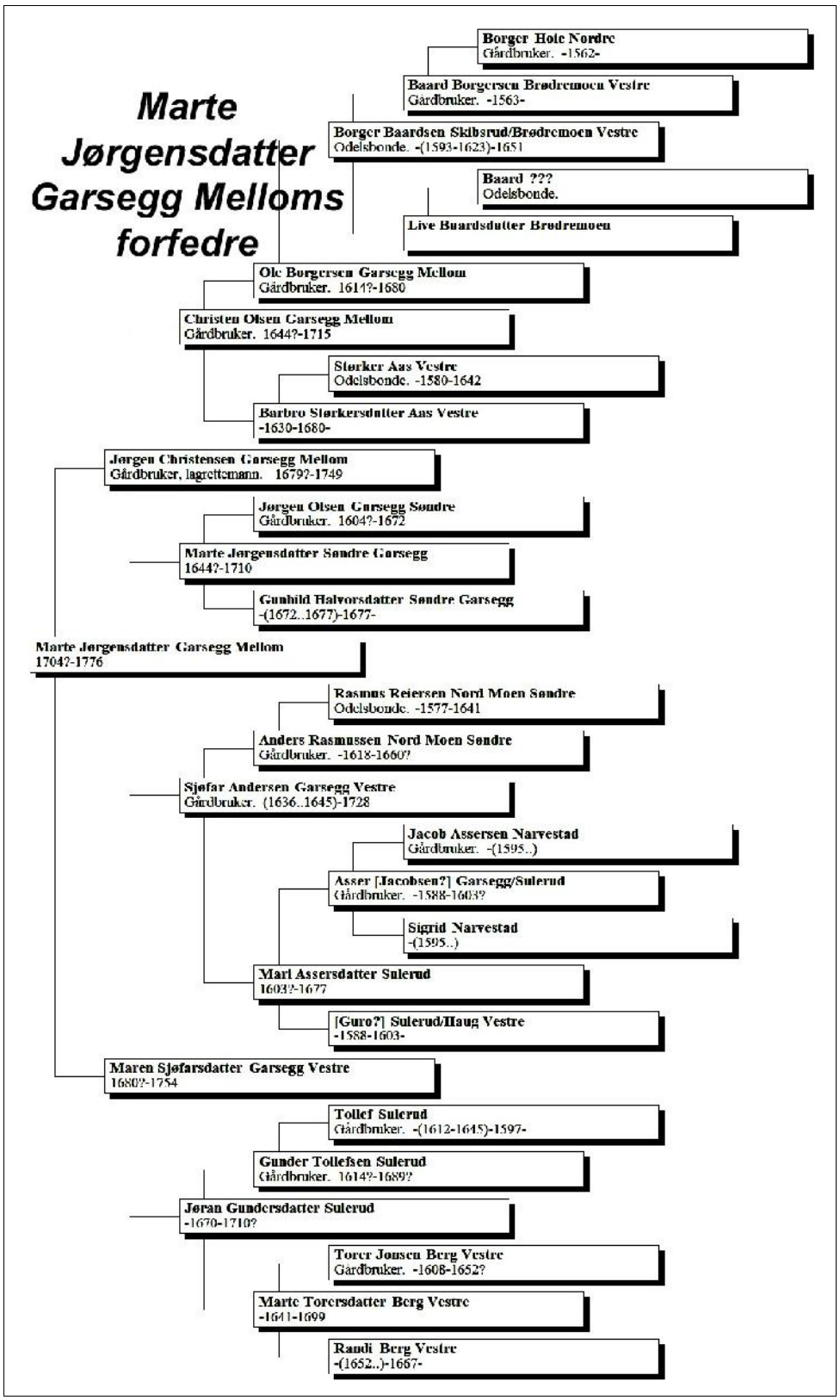

Anne var nærmest til å overta Brødremoen, og hennes formyndere lyste hennes odels-, løsnings- og åseterett til halve Brødremoen våren 1741. Hun døde imidlertid ugift i 1742, og arveføIgen førte til en lengre rettsak, fordi sorenskriver Krog, som sto for skiftet, ikke brukte lov og rett. Annes morfar, Hans Fusk, skulle etter loven være eneste arving etter Anne, men Krog satt i stedet hennes fars søsken og deres barn først i arverekka. Sommeren 1744 kom saken opp for lagmannen i Fredrikstad, og der ble hele skiftebrevet underkjent. Hans Fusk fikk alt som Anne etterlot seg, og sorenskriveren måtte ut med 8 rdl. for sin lovstridige behandling avskiftet. Garsegg-folkene måtte betale 4 rdl. til justiskassa og 20 rdl. i omkostninger. Samtidig hadde Garseggfolka anlagt sak seg imellom om den

samme arven, men den saken falt bort av seg selv, siden det ikke ble noe å arve.

Marte ble tilkjent åsetes- og innløsningsretten til Brødremoen. I årene 1745 og 1746 kjøpte så hennes mann, Christen, hele Vestre Brødremoen, som han bykslet bort så lenge han selv levde.

Marte og Christen hadde følgende barn:
1729: Per, døde i 1730.
1730: Per, han kom til Fjøs.
1733: Ole, konfirmert i 1749. Han døde i 1752.
1735: Marte, død samme år.
1738: Christen, han kom til Brødremoen.
1739: Jørgen, død i 1740.
1741: Jørgen, død i 1757.
1743: Marte, død ung.
1744: Anders, død i 1747.
1749: Anne, gift med Anders Andersen Sekkelsten i Askim.
1752: Ole, overtok Garsegg.

Per ble født på Fiøs i 1729 og døpt 10.04.1729. Faddere var Goro Andersis Houg, Mari Oles Moen, Kirsti Persdaather Fiøs, Jørgen Hanssen Garseg og Ole Jørgenssøn Garseg. Peder Christenssøn Fiøs døde ett år gammel og ble begravet 24.06.1730 (Kirkebok 1, folio 255 og 270).

Per ble født på Fiøs i 1730 og døpt 27.08.1730. Faddere var Goro Andersis Houg, Berith Engelbrets Elsnæs, Ingeborre Persdaather Fiøs, Jørgen Hanssøn Garsæg og Ole Jørgenssøn Garsæg (Kirkebok 1, folio 272).

Ole ble født på Fiøs i 1733 og døpt 02.02.1733. Faddere var Goro Andersis Houg, Kirsti Engelbrets Elsnæs, Ingeborre Persdaather Fiøs, Jørgen Hansson Garseg og Gunder T...søn Garseg (Kirkebok 2, folio 35).

Marthe ble født på Fiøs i 1735 og døpt 30.10.1735. Faddere var Mari og Jørgen Christensson Garseg, Martha Pers Fiøs, Per Fiøs, og Jørgen Hansson Garseg (Kirkebok 2, folio 78). Marthe døde kort tid senere.

Christen ble født på Fiøs i 1738 og døpt 09.03.1738. Faddere var Goro Andersis Houg, ... Torp i Spydeberg, Marthe Jørgensdatter Garseg, Jørgen Hansson Garseg og Hans Jørgensson Garseg (Kirkebok 2, folio 117).

Jørgen ble født på Fiøs i 1739 og døpt 01.01.1740. Faddere var Gunel Andersis Houg, Ingeborre Oles Torp i Hovi Sogn, Anne Nilsdaatter Fiøs, Jørgen Christensson Garseg og Ole Olssøn Garseg (Kirkebok 2, folio 156).

Jørgen ble født i 1741 og døpt 03.04.1741. Faddere var Gunnos Anders Hougs, Kiersti Engebrekts Elsnæs, Anne Nielsdatter Fiøs og Jørgen Christensson Garseg (Kirkebok 2, folio 171). Jørgen døde i 1757 og ble begravet 07.04.1757 (Kirkebok nr. 3, folio 174).

Marthe ble født på Garsegg i 1743 og døpt 19.05.1743. Faddere var bl.a. Rasmus Garseg/Fiøs, Kristen Elsnæs, Jøran Rasmusdatter og Clement Rasmussen Garseg (Kirkebok nr. 3, folio 15).

Anders ble født på Garsegg i 1744 og døpt 29.04.1744. Faddere var Aage Rasmussen Garsæg, Kirsten Engebretsdatter Elsnæsse., Jøran Rasmusdatter Garsæg og Klemet Rasmussen Garsæg (Kirkebok nr. 3, folio 39). «Christen Garsegs sønn» ble begravet 24.12.1747, 3½ år gammel (Kirkebok nr. 3, folio 134).

Ola ble født på Garsegg i 1752 og døpt 20.01.1752. Faddere var Mari Langnæs, Giertrud Garseg, Marthe(?) Elvsnæs, ..bret Elsnæs og Christer Selands(?) (Kirkebok nr. 3, folio 120).

Christen og Marthe Garsæg døpte et barn - navn ikke angitt - 29.01.1758. Faddere var ... Andersdatter Garsæg, Rønnow Halvorsdatter Garsæg, Marthe Garsæg, B..l og Simen Garsæg (Kirkebok nr. 3, folio 121).

Julen 1763 ga de fire barna moren bykselbrev på sin halvpart i Garsegg for hennes levetid. (Bs. 30.12.1763.) Et års tid etterpå innløste hun de partene sønnene Per Fjøs og Kristen Brødremoen hadde arvet, og ga 50 rd. til hver. (Skjøte 19.11.1764 og 22.02.1765.) De partene i Brødremoen og Kløv som hun hadde arvet etter mannen, overdro hun til sønnene på de to gårdene i 1765.

Skifte etter Marte ble avholdt 01.03.1776 og tinglyst 15.07.1776:
«Et Skifte-Brev efter Martha Jørgensdatter mellem Garsæg, den 1 Martu 1776, imellem hendes 4 børn, efter hvilket Boet var ejende følgel: Skifte-Brev af 18de og 19de Nov: 1762, samt skiøte under 19 Nov: 1764 og 22 Febr: 1765, 12 lispd. Tunge med Bøxel, i gaarden mellem Garseg, for 300 Rdl. som saaledes var udlagt;
Sønnen: Peder Christensen i arv 3 lispd. for 75 Rdl.
Sønnen Christen Christensen Brødremoen i arv 3 lispd. for 75 Rdl.
Sønnen Ole Christensen Garsæg i arv 3 lispd. for 75 Rdl.
Datteren Anne Christensdatter Sechelsteen i arv 3 Lispd. for 75 Rdl.
....».

I kirkeboken er følgende innført 27.10.1779, tre år etter hennes død:
«Marthe Jørgensdatter Garsæg, 75 aar, Liigtale».[247]

(Barn IV:6, Far VI:23, Mor VI:24)

Gift 10.03.1728 i Eidsberg (ØF) med[248] forrige ane.

---

[247] Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 671 og 702-704. Pantebok Heggen og Frøland nr. 6, 1761-1787, folio 360.
[248] Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Trolovede og viede», folio 239 og 240.

V:17 mf ff f

Lars Frandsen Ruud Østre. Dragon. Født 1716 på Ruud Østre, Trøgstad (ØF). Døpt 07.10.1716 i Trøgstad (ØF).[249] Død 1771 på Ruud Østre, Trøgstad (ØF). Begravet 18.10.1771 i Trøgstad (ØF).[250]

Lars ble født i 1716:
«Bapt D 7 Octobr. Frans Ruuds barn N. Lars».
Faddere var «Jørgen Hanssøn ok Jørgen Jakobsøn Hersætter, Sophie Hersætter, Anne Dahl, Maren Jakobs Datter Hersætter».

Lars og Dordi giftet seg i 1743:
«Dragon Lars Frandsen attest fremlagt fra Oberst Lieut. French med pige Dorthe Olsd. Løvestad.
Sp. Halvor Berger, Lars Rova».

04.10.1771 kjøpte Lars Fransen Ruud 16 lispd. i «Dragon qvarteret Ruud i Baastad Præstegield med bøxel og alle andre tilliggende hærligheter» av Niels Arnesen Corum i Rakkestad for 1150 rdl. Niels var svigersønn til Jørgen, bror til Lars, som hadde arvet Ruud Østen etter farens død:
«Underskrevne Niels Arnesen Corum af Rachestad Præstegield tilstaar og hermed for alle giør vitterligt, at jeg velbekandt, og med min Kiære Hustrues viende og Samtyke haver solgt skiødt og afhendt, ligesom jeg og herved fra mig, Hustrue og ... Selger, Skiøder og aldeles afhender, min paa hustru Anne Jørgensdatters veigne ... og hende Arvelig tilfoldne halve gaard Dragun Qvarteret Ruud i Trøgstad Præstegield samt med et under gaarden liggende Qværenebrug skylder aarlig 16 lispd. Tunge med bøxel til den velforstandige Dannemand Lars Fransøn Ruud hands Hustru, deris Børn og arvinger for hvilken halve gaard ....
... haver betalt mig den Summa 1150 Rdl.».

Lars druknet kort tid senere:
1771: «18de Octbr Lars Rug som druknede i sin qverne So... gl. 54».[251]

(Barn IV:9, Far VI:33, Mor VI:34)

Gift 04.06.1743 i Trøgstad (ØF) med[252] neste ane.

Barn:

Frants Larsen Ruud Østre. Født 1753 på Ruud Østre, Trøgstad (ØF). Døpt 26.02.1753 i Trøgstad (ØF).[253] Død 23.02.1787 på Ruud Østre, Trøgstad (ØF). Begravet 04.03.1787 i Trøgstad (ØF).[254] (Se IV:9).

V:18 mf ff m

Dorte Olsdatter Løvestad. Født 1721 på Raasok, Fet (AK). Døpt 24.06.1721 i Fet (AK).[255] Død 1772 på Ruud Østre, Trøgstad (ØF). Begravet 21.04.1772 i Trøgstad (ØF).[256]

Dorthe ble døpt «Fest: Div Joh Bapt» i 1721. Faddere var Siri Holtet, Marthe ... Hammer, Peder Aas, Talak og Hovel Svindal.

Dordi Olsdatter, datter på Løvestad, ble konfirmert i Baastad i 1737, 16 år gammel.

Dordi og Lars hadde følgende barn (minst):
1748: Sidsel, død 07.01.1753, 4 år og 8 måneder gammel.
1750: Dordi, gift med Niels Olsen Hov i Båstad, død i 1790.
1751: Frands, død 6 dager gammel.
1753: Frants.

1748: Faddere ved Sidsels dåp var Jørgen Hansen Hersetter, Ole Olsen Løvestad, Gunild Braate, Christine Olsdatter og Anne Hansdatter Harstad.
1750: «D. 22 Febr. Døbt Lars Frandsen Rud og Dordi Olsd. barn navne Dordi». Faddere var Hans Sendtved, Ole Olsen Løvestad, Gunild Frandsdatter Braate, Christence Sendtved og Anna Hansdatter Harstad (Kirkebok nr. 4, folio 3).
1751: «Dom XX P. T. Døbt Lars Frandsen Rud og Dordi Olsdaatter barn Nafnl. Frands». Faddere var Corporal Matthis Pedersen, Anders Thorsen, Olou Pedersdaatter, Ragnild Pedersdatter og Martha Thorsdaatter.

---

249 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Babt.», folio 68.

250 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Døde og Begrafne», folio 198.

251 Pantebok Heggen og Frøland nr. 6, 1761-1787, folio 278. Johan Berger: Bergsjø i Høland, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 120.

252 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Trolov. og Viede», folio 96.

253 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Fødte og Døbte», folio 10.

254 Kirkebok Trøgstad nr. 5: «Døde og Begr.», folio 97.

255 Kirkebok Fet nr. 1: «Døbe Bog», kirkeboken er ikke paginert.

256 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Døde og Begrafne», folio 199.

«Dom XXI P Trin Begraved Lars Ruds barn Nafnl. Frands gamel 6 dager» (Kirkebok nr. 4, folio 7 og 179).

Dorte døde i 1772:
«Apr 21 Begr. Enke Dorthe Olsdtr Rug gl. 51».[257]

(Barn IV:9, Far VI:35, Mor VI:36)

Gift 04.06.1743 i Trøgstad (ØF) med[258] forrige ane.

V:19 mf fm f

Ellev Olsen Sæther Søndre. Dragon, gårdbruker. Født 1724 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 30.01.1724 i Båstad, Trøgstad (ØF).[259] Død 23.11.1801 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 25.11.1801 i Båstad, Trøgstad (ØF).[260]

1724: «Dom 4 post Epiph. Døbt Ole Siøpharsen Søndre Sætters barn n. Ellev. Faddere var Lieut: Eimhaus, Capit. Armis Eimhaus, Sigri Fiøs, Gunnild T..i og Elli Gulbrandsdatter Sætter.

Ellef ble konfirmert i 1739, 15 år gammel. Samtidig ble hans eldre bror, Siøfar som da var 17 år konfirmert.

Da «Dragun Ellef Olsen Sætter (Tilladelses Seddel fra Capitain Petersen fremviist)» giftet seg med «pigen Siri Clausdatter Mellegaard» var Torgier Fiøs og Amund Biørnestad forlovere.

257 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Konfirmerte», folio 107, nr. 45. Jan E. Horgen: Bygdehistorie for Fet, Bind 4, side 169. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 682.

258 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Trolov. og Viede», folio 96.

259 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Døbte», folio 11.

260 Kirkebok Trøgstad nr. 5: «Døde», folio 114.

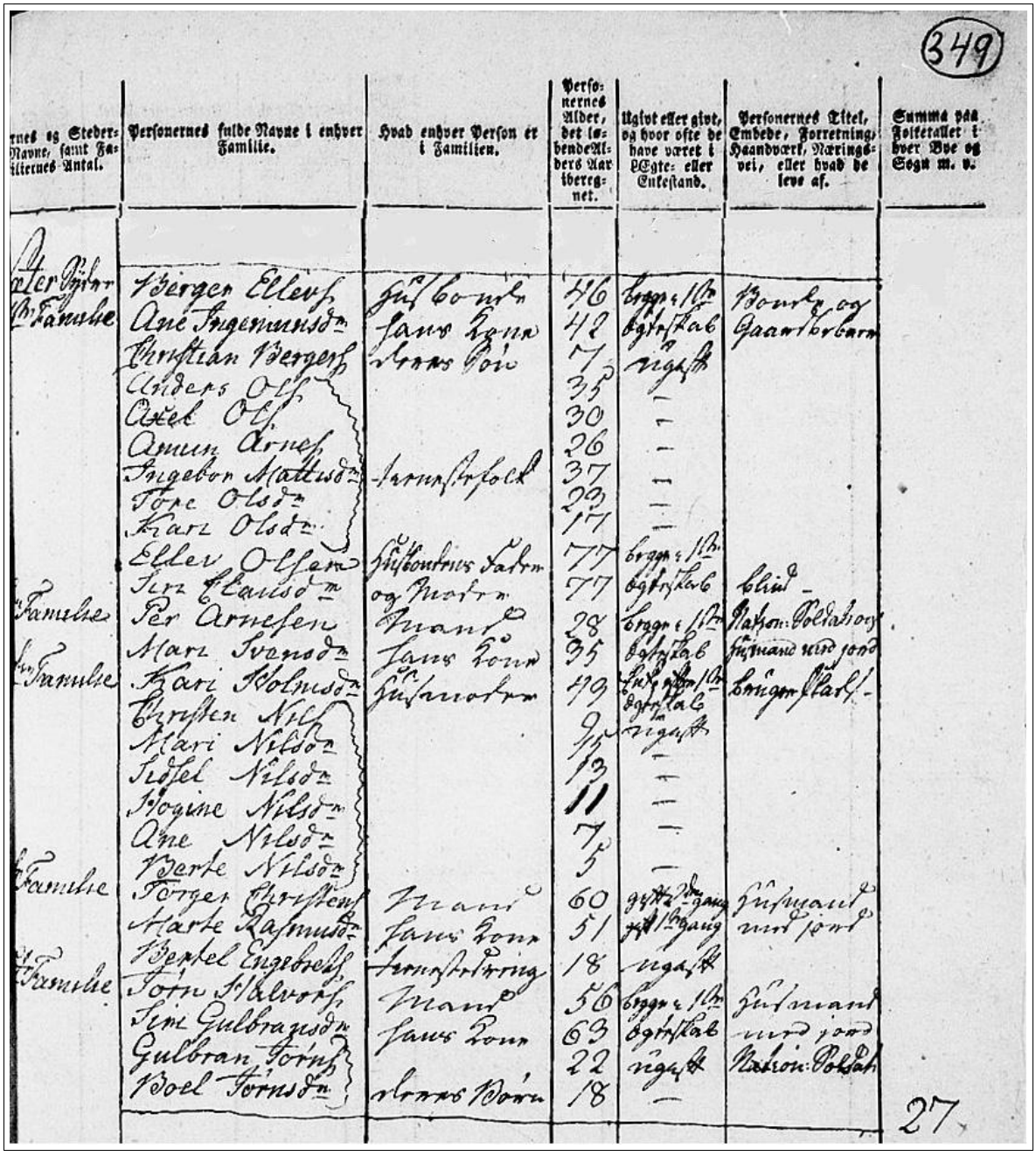

Folketellingen i 1801, folio 349a.

Ved folketellingen i 1801 bodde Ellev og Siri hos deres sønn Berger (46 år) på Sæter sydre. Ellev var da 77 år gammel. Berger som var «bonde og gaardbeboer» og hans hustru Ane Ingemunsdatter (42 år) hadde ellers hos seg sin sønn Christian (7 år) og følgende tienestefolk: Anders Olsen (35 år), Axel Olsen (30 år), Amun Arnesen (26 år), Ingebor Mattisdatter (37 år), Tore Olsdatter (23 år) og Kari Olsdatter (17 år), alle ugifte.

Ellev døde i 1801, 77 år og 11 måneder gammel.

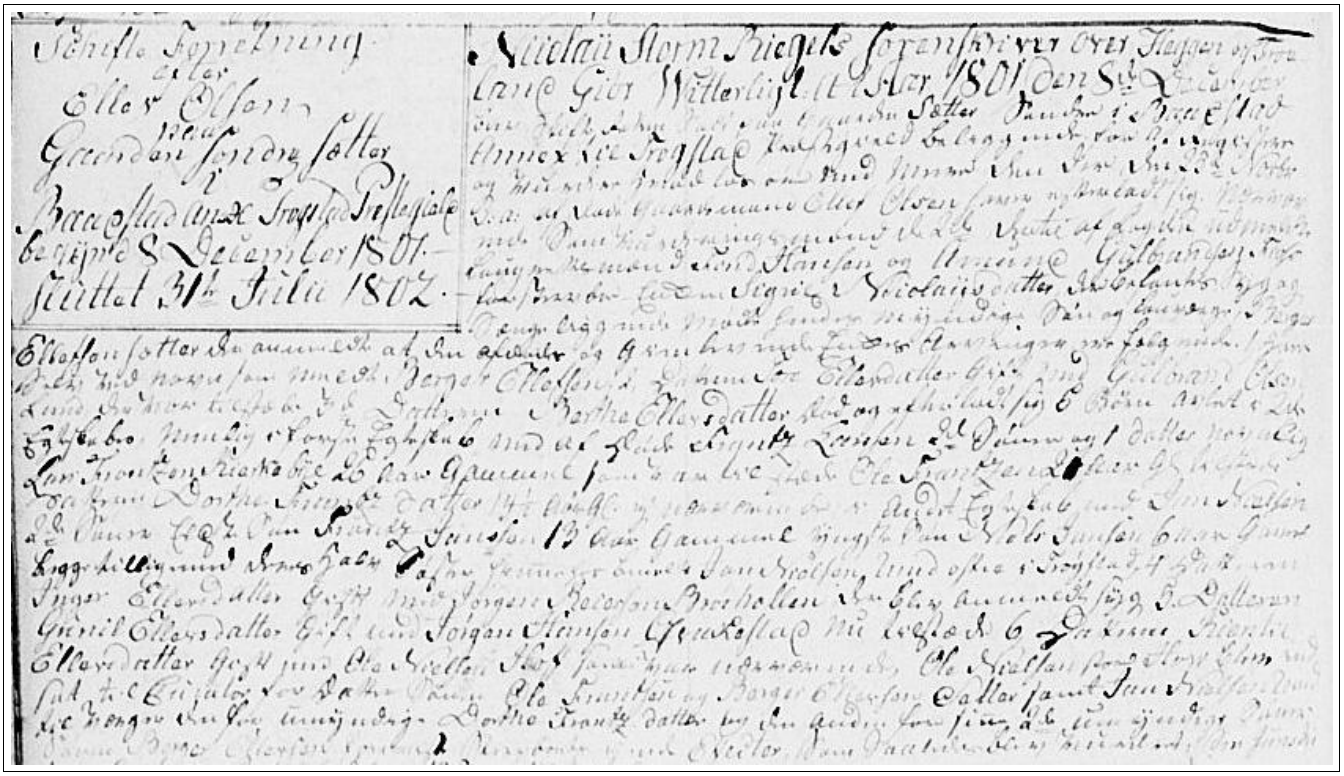

Skifteprotokoll Heggen og Frøland, 1797-1807, folio 289b.

«Schifte Forretning efter Ellev Olsøn paa Gaarden Søndre Sætter i Baadstad Annex Trøgstad Prestegield begyndt d: 8 December 1801 Sluttet 31te Juli 1802.
Nicolaii Storm Riegels Sorenskriver over Heggen og Frøland Giør witterligt at Aar 1801 den 8de December en SkifteRet er Sadt paa Gaarden Sætter Søndre i Baadstad Annex til Trøgstad Prestegield beliggende for at Registere og Vurdere hvad løsøre med meere den der den 23de Novbr. D: A: afdøde gaardsmand Ellef Olsen haver efterladt Sig. Nærværende Som Vurderingsmend de 2de dertil af fogden ud... som Laugrettismend Trond Hansen og Amund Gulbrandsen ... før Sterboe Enken Sigrie Nicolaisdatter der befantis Syg og Sængeliggende mødte hendis myndige Søn og Laugværge Berger Ellofsøn Sæther der anmeldte at den afdødes og ... med Enckens Arvinger er følgende

1. Berger Ellefsøn,
2. Datteren Tore Ellevsdatter Gift med Gulbrand Olsen,
3. Datteren Berthe Ellevsdatter død og efterladt sig 5 børn awlet i 2de Egteskab
   med afdøde Frantz Larsen 2de Sønner og 1 datter navnlig
   Lars Frantzen Kierkebye 26 aar Gammel som er tilstæde,
   Ole Frantzen 21 aar Gl: tilstede,
   datteren Dorthe Frantzdatter 14½ Aar Gl: som var tilstede,
   I Andet Egteskab med Jan Nielsøn 2de Sønner
   Eldste Søn Frantz Jansøn 13 Aar Gammel,
   Yngste Søn Niels Jansøn 6 aar gammel,
   begge tillige med halv Søster hiemme hos
   bemelte Jan Nielsen Rud Østre i Trøgstad
4. Datteren Inger Ellevsdatter gift med Jøren Reiersøn Brøshollen der blev anmeldt Syg,
5. Datteren Gunil Ellevsdatter, gift med Jørgen Hansen Qvakestad nu tilstæde,
6. Datteren Kiersti Ellevsdatter gift med Ole Nielsen Hoff som var nærværende,

Ole Nielsen som H.. blev ... sat til Curator for Datter Sønnen(?) Ole Frantsøn og Berger Ellevsøn Sætter samt Jan Nielsen Ruud til værge der for umyndige Dorthe Frantzdatter og den anden for sine 2de umyndige sønnesønner. ....».[261]

(Barn IV:10, Far VI:37, Mor VI:38)

Gift 13.01.1749 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[262] neste ane.

Barn:

Berte Ellevsdatter Sæther Søndre. Født 1752 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 29.09.1752 i Båstad, Trøgstad (ØF).[263] Død 1801 på Ruud Østre, Trøgstad (ØF). Begravet 12.11.1801 i Trøgstad

261 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Konfirmerte», folio 108, nr. 13. Folketellingen for 0113 Trøgstad i 1801. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 10, 1797-1807, folio 290.

262 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Trolov. og Viede», folio 102.

263 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Fødte og Døbte», folio 9.

(ØF).[264] (Se IV:10).

V:20 mf fm m

Siri Nicolausdatter Melleby. Født 1724 på Melleby, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 13.04.1724 i Båstad, Trøgstad (ØF).[265] Levde 1749 på Mellegaard Vestre, Trøgstad (ØF). Levde 1754 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1804 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 03.06.1804 i Båstad, Trøgstad (ØF).[266]

1724: «Fest Viridium (antagelig Skjærtorsdag) Døbt Claus Mellbyes barn Siri. Faddere var Ingebret Ringstad, Gunnar Østbye, Rønno.d (?) Aas, Anne Aas og Aase Ringstad.

Siri Niclasdatter, datter på Meelbye, ble konfirmert i 1740, 16 år gammel.

Hun bodde på Mellegaard da hun giftet seg i 1749.

Siri og Ellev hadde følgende barn (minst):
1749: Thore.
1751: Sjøfar, død i 1758, 7½ år gammel.
1752: Berte, til Østre Ruud, gift med I. Frantz Larsen, II. Jan Nilsen.
1754: Berger.
1757: Ole, død kort tid etter fødselen.
1758: Gunild, død 1 år gammel.
1758: Anna, Gunilds tvillingsøster, antagelig død ung.
1761: Inger, gift med Jørgen Reiersen Brøshollen.
1763: Gunil, gift med Jørgen Hansen Qvakestad.
1765: Kirsti, gift med Ole Nielsen Hoff.

1749: «Dom XXIII: Døbt Ellef Olsen og Siri Clausdaatters barn, nafnl. Thore». Faddere var Hans Christensen, Peder Olsen, Ingeborg Jolhumsdaatter, Rønnow Findsdaatter og Martha Andersdatter (Kirkebok nr. 3, folio 185).

1751: «Die Annunciat: Døbt Ellev Olsen og Siri Clausdaatters barn, navnl. Siøphar». Faddere var Hans Christensen Fiøs, Berger Torgiersen, Elli Ericsdaatter, Martha Joensdatter og Anna Torgiersdaatter Fiøs (Kirkebok nr. 4, folio 5).

1754: «Die St. Michaelis: Døbt Ellev Olsen Sætter og Siri Clausdaatter deres barn N. Berger». Faddere var Hans Christensen Fiøs, Peder Sætter, Ingeborg Jochumsdatter, Rønnov Findsdatter og Anna Torgiersdatter (Kirkebok nr. 4, folio 13).

1757: «Dom Jubilate: Begravet Ellev Sætters hjemmedøbte, og efter fødselen Bap død barn N. Ole» (Kirkebok nr. 4, folio 186).

1758: «Die Viridium: Døbt Ellef Olsen Sætter og Siri Clausdatter, deris 2de tvilling Børn N. Gunild og Anna». Faddere var Hans Christensen, Gulbrand Torgiersen, Ingeborg Jochimsdatter, Kari Clausdatter, Kari Andersdatter, Ole Gulbrandsen, Ole Torgiersen, Thore Oldatter, Siri Nilsdatter og Mari Olsdatter (Kirkebok nr. 4, folio 23).

1759: «Dom 3tie Pentec (Pinsedag): Begravet Ellev Sætters Tvilling B. N. Gunel 1 aar 10 uger» (Kirkebok nr. 4, folio 188).

1761: «St. Hans Dag: Døbt Ellef Olsen Setters Pigebarn ved Nafn Inger». Faddere var Hans og Gulbrand Fiøs, Thore Ruud, Kari Ormo og Martha Fiøs (Kirkebok nr. 4, folio 34).

1763: «3. Juledag: Døbt Elef Sætters B. med N. Gunild». Faddere var Kari Flotten, Kari Ormo, Kari Hammer og Christer Flotten(?) (Kirkebok nr. 4, folio 40).

1765: «Dom 25 Trinit: Døbt Ellef Sæthers Barn ved Nafn Kirsti». Faddere var Gulbrand Fiøs, Gd. Christer Graf, Lisbet Fiøs, Thore Christensdatter Graf og Thore Larsdatter ibid (Kirkebok nr. 4, folio 45).

Ved folketellingen i 1801 var Siri 77 år gammel og blind.

«Siri Clausd. Sæter» døde i 1804, 80 år og 1 måned gammel.[267]

(Barn IV:10, Far VI:39, Mor VI:40)

Gift 13.01.1749 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[268] forrige ane.

V:21 mf mf f

Ole Bergersen Jørntvet Søndre/Hvammer. Gårdbruker. Levde 1730. Levde 1741 på Trandem, Rømskog, Rødenes (ØF). Levde fra 1741 til 1765 på Jørntvet Søndre, Trøgstad (ØF). Levde fra 1765 til 1782 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF).

---

264 Kirkebok Trøgstad nr. 5: «Fødte og Døbte», folio 10; «Døde», folio 114.

265 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Døbte», folio 12.

266 Kirkebok Trøgstad nr. 5: «Døde», folio 116.

267 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Konfirmerte», folio 109, nr. 35. Bent og Vidar Billing Hansen: Rosensverdslektens forfedre, side 110. Folketellingen for 0113 Trøgstad i 1801.

268 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Trolov. og Viede», folio 102.

28.10.1741 kjøpte Ole 17½ lispund i Søndre Jørntvet av Mathias Halvorsen Laugslet for 266 Rdl. Skjøtet viser at Ole kom fra gården Trandem i Rømskog anneks til Rødenes prestegjeld:

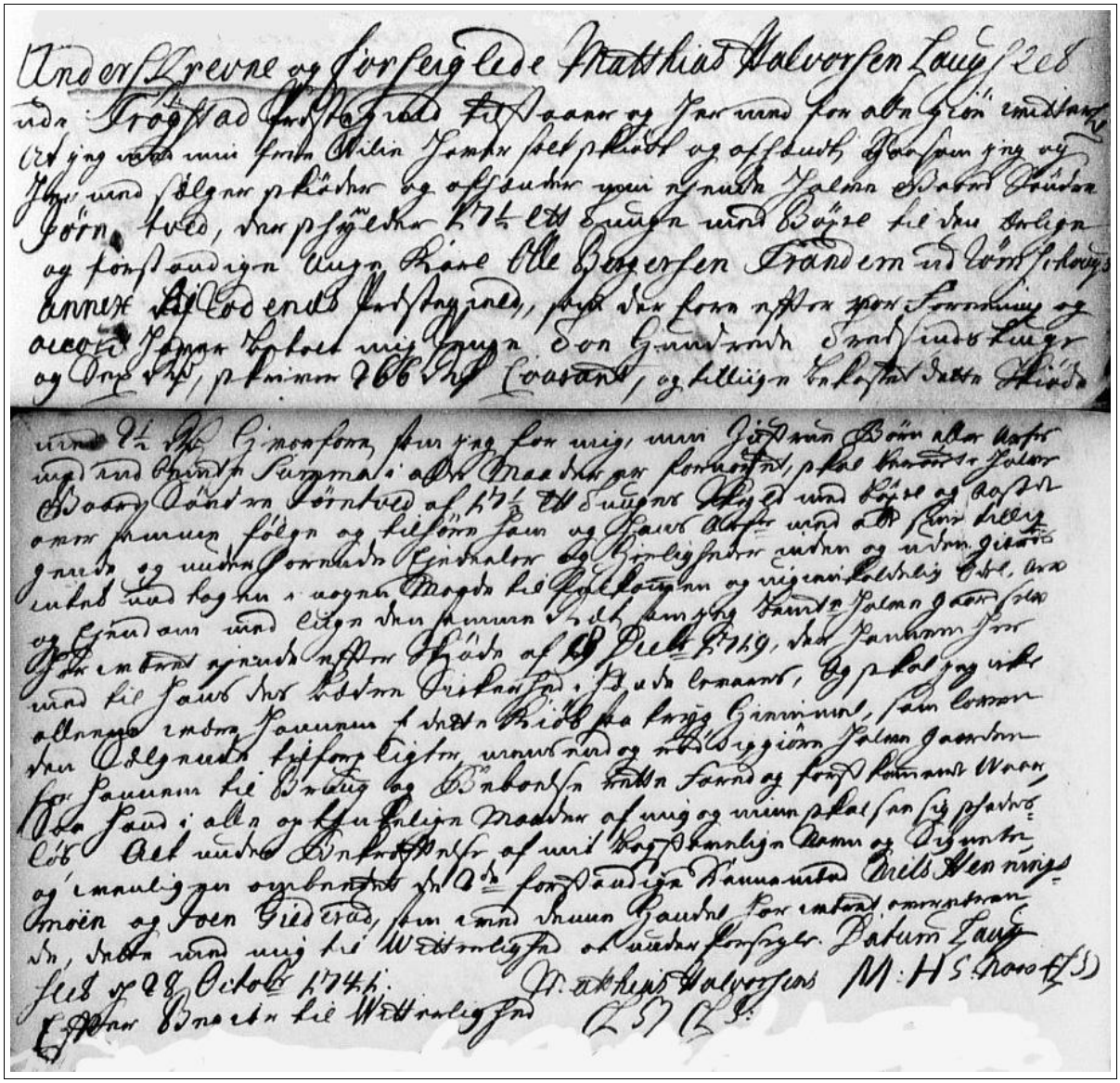

Pantebok Heggen og Frøland nr. 4, 1731-45, folio 313b-314a.

«Underskrevne og førseiglede Mathias Halvorsen Laugslet udi Trøgstad prestegield tilstaar og Hermed for alle giør witterlig at jeg med min friske wilie Haver solt skiødt og affændt og Saasom jeg og herved sælger skiøder og afhænder min ejende Halve Gaard Søndre Jørntved, der schylder 17½ lispd Tunge med Bøxel til den Erlige og forstandige Unge Karl Olle Bergersen Trandem udi Rømschougs Annex til Rodenæs Prestegield, saa derfor effter vor forening og accord haver betalt mig Penge Toe hundrede Tvedsinds tunge og sexs Rdl, skriver 266 Rdl Courant, og tillige bekosted dette Skiøde med 2½ Rdl ...».

Det har rådd en viss uklarhet om hvorvidt Berger Torchildsen Trandem og Siri Bjørnsdadtter Bøen var Oles foreldre. Boken om Eng-slekten avviker fra boken om «Komnæs - Trandemsætra» med hensyn til hvem som var deres barn. «Vår» Ole og døtrene Anne og Kari nevnes ikke i Eng-Boken. På den annen side oppgis Michel og Marthe, den senere gift med Ole Bergersen Evenbye i Høland i 1724. Eng-boken viser til en artikkel om «Slektsforbindelser Rødenes-Rømskog» som nevner noen av disse barna.

Det er nå avklart at Siri og Berger hadde en sønn som het Ole, samt døtrene Anne og Kari. Dette fremgår klart av et skjøte datert 06.07.1739 hvor Ole og mennene til Anne og Kari skjøter sine arveparter etter Siri til Oles bror Jørgen. Utdrag av skjøtet er gjengitt i Siri's biografi!

Ungkarl og Soldat Ole Bergersen Jørntved S. giftet seg med Ingeborg Olsdatter Mellegaard i 1745. «Tilladelse Seddel fra Obist Leut. Rasch af 21 octobr. 1744 fremviist». Forlovere var Niels Henningsmoen og Ingemund Halvorsen Berger (født ca. 1725).

31.01.1765 overdrar Ole og hans sønn Ole Olsen 17½ lispund tunge og bøxel av søndre Jørntvedt til Hans Gulbrandsen Hvammer imot 15 7/32 lispund tunge i Dragun Qvarteret Hvammer og 160 rdl.:

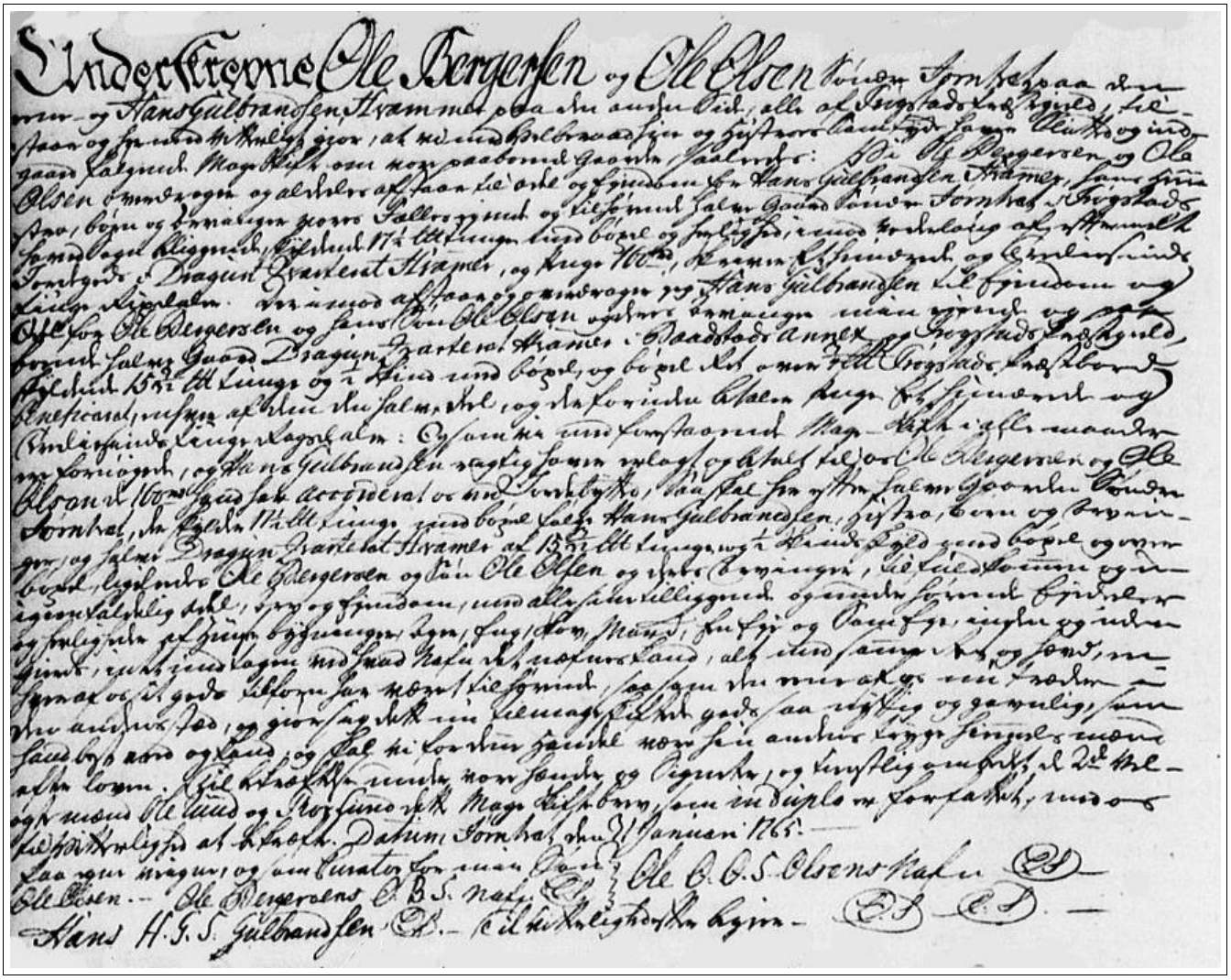

Pantebok Heggen og Frøland nr. 6, 1761-87, folio 102b.

«Underskrevne Ole Bergersen og Ole Olsen Søndre Jørntvet paa den ene - og Hans Gulbrandsen Hvammer paa den andre side, alle af Trøgstad Præstegield tilstaar og hermed Witterlig giør, at vi med velberaad hue og hustruers Samtycke haver Slutted og indgaaed følgende Mage Skifte om vore paaboende Gaarder saaledes:

Vi Ole Bergersen og Ole Olsen overdrager og aldeles afstaar til odel og Ejendom for Hans Gulbrandsen Hvammer, hans hustru, børn og Arvinger vores felles egende og tilhørende halve gaard Søndre Jørntvet i Trøgstad Hoved Sogn beliggende, skylded 17½ lispd. tunge med bøxel og herlighet, i mod vederloug af efter Jordegods i Dragun Qvarteret Hvammer og Penge 160 Rdl, Skriver Ethundrede og Trediesinds tunge Rigsdaler.

Derimot afstaar og overdrager jeg Hans Gudbrandsen til Ejendom og Odel for Ole Bergersen og hans Søn Ole Olsen og deres Arvinger, min ejende og paaboende halve gaard Dragun Quarteret Hvammer i Baadstad Annex og Trøgstad Præstegield Skyldende 15 3/32 lispd. tunge og ½ Skind med Bøxel og Bøxel Ret over ¾ lispd. Trøgstad Præsteboel beneficieret, enhver af den ... halve del, og da foruten betaler Penge Et hundrede og Or..finds tunge Rigsdaler.

Og som vi med forestaaend Mage-Skifte i alle maader er fornøied, og Hans Gulbrandsen riktig haver erlagt og betalt til os Ole Bergersen og Ole Olsen de 160 Rdl. hand her accordert os med Jorde bytte saa skal her efter halve Gaarden Søndre Jørntvet, som skylder 17½ lispd. tunge med bøxel følge Hans Gulbrandsen, hustru, barn og Arvinger, og halve Dragun Quarteret Hvammer af 15 3/32 lispd. tunge og ½ Skind skyld med bøxel og ... bøxel ligeledes Ole Bergersen og Søn Ole Olsen og deres Arvinger til fuldkommen og uigienkaldlig Odel Arv og Eyendom, med alle sine tilliggende og underhørende Ejendeler og Herligheder Huse Bygninger ...».

Ole betalte imidlertid ikke halvparten av kontantsummen til sin sønn. 15 år senere - 28.02.1780 - må han derfor utstede en obligasjon på beløpet til sønnen mot pant 5 lispund Tunge i Hvammer.

Pantebok Heggen og Frøland nr. 6, 1761-87, folio 427a-427b.

«Underskrevne Ole Bergersen Hvammer, i Baadstad Annex, og Trøgstad Præstegield, giør for alle witterligt: at, da min Søn Ole Olsen ikke endnu haver bekommet de 80 Rdl., hand af Mellemg..sten 160 Rdl., paa Gaardene, Jørntvet og Hvammer, efter Mage Skifte ... ... 31te Jan: 1765 tilkom, men Pengene fuldt ud af mig er oppebaarne, uden at ieg har kundet afstedkomme at betale ham sin tilkommende ½ part, og ieg heller ikke for ... har leylighed, at betale honnem disse Penge, er det, mig herved tilstaar ... at være skyldig, min søn, Ole Olsen Hvammer, for ... 80 Rdl. .... pantsetter ... med 1. Prioritet ... 5 lispd. tunge, med bøxel i gaarden Hvammer i Baadstad Annex og Trøgstad Præstegield hvor udi min Søn Ole Olsen hustrue og Arvinger skal være prioritert og ...».

I 1768 giftet Ole seg med Guri Iversdatter:
«Enkemd Ole Bergersen til Pigen Guri Iversd. Sp. Rejer Brodellen(?) og Gulbrand Ormoe(?)». De ble trolovet 29.09.1768 og gift 03.11.1768 (Kirkebok nr. 4, folio 175).

Guri døde i 1782:
«28 July Konen Guri Iversdatter Vammer 56 Aar» (Kirkebok nr. 4, folio 214).

Skifte etter Guri ble avsluttet 17.10.1782. Oles sønn fikk nå oppgjør for obligasjonen utstedt i 1780. Ole og Guri hadde ingen barn så øvrige arvtagere var Guris søsken eller deres barn.

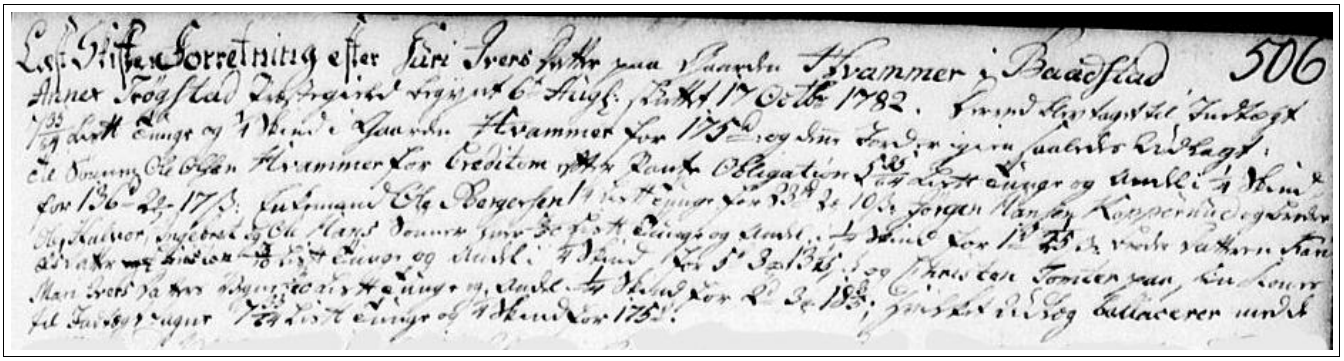

Pantebok Heggen og Frøland nr. 6, 1761-87, folio 506a.

«Læst Skifteforretning efter Guri Ivers Datter paa Gaarden Hvammer i Baadstad Annex Trøgstad Præstegield begynt 6t Aug, Sluttet 17 octbr. 1782. Derved blev ...tagit til indtekt 7 33/64 lispd. Tunge og ¼ Skind i Gaarden Hvammer for 175 Rdl. og denne jorden er igien saaledes Udlagt:

Til Sønnen Ole Olsen Hvammer for Creditom effter Pante Obligation 5 25/64 lispd. Tunge og andel i ¼ Skind for Rdl. 136-2-17,

Enkemand Ole Bergersen 1¼ lispd. Tunge for Rdl. 33-3-10,

Jørgen Hansen Kopperud og brøder Ole, Halvor, Ingebret og Ole Hans sønner hver 3/50 lispd. Tunge og andel i ¼ Skind for Rdl. 1-0-1/25,

Broder Datteren Kari Olsdatter ... 3/10 lispd. Tunge og andel i ¼ Skind for Rdl. 5-3-13 1/25, og

Christen Tomter paa sin kones Mari Ivers Datter Wegne 3/20 lispd. Tunge og andel i ¼ Skind for Rdl. 2-3-18 3/5,

Hvilket Udlæg ballacerer med.. til indtekt tagne 7 33/64 lispd. Tunge og ¼ Skind for 175 Rdl.».

Obligasjonen til hans sønn ble så avlyst:

«Avlyst. Ole Bergersen Hvammers Obligation til Ole Olsen paa 80 Rdl. mod pant i Gaarden Hvammer Datteret den 28de Febr. 1780, Tinglyst den 11t Martii 1780 indført Fol. 427 og saaledes qvittert.

Da jeg for medbemelte Summa 80 Rdl. med Rente er udlagt jord i Gaarden Hvammer som Eyendom, holder jeg mig allene dertil at Levere denne Obligation ud til Aflysning.

Narvestad 3de Febr. 1783 Ole Olsen Hvammer.»[269]

(Barn IV:11, Far VI:41, Mor VI:42)

Gift 14.01.1745 i Trøgstad (ØF) med[270] neste ane.

Barn:

Ole Olsen Hvammer. Født 1745 på Jørntvet Søndre, Trøgstad (ØF). Døpt 05.09.1745 i Trøgstad (ØF).[271] Død 1801 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 11.09.1801 i Båstad, Trøgstad (ØF).[272] (Se IV:11).

V:22 mf mf m

Ingeborg Olsdatter Mellegaard Vestre. Født 1724 på Mellegaard Vestre, Trøgstad (ØF). Døpt 20.02.1724 i Trøgstad (ØF).[273] Død 1748 på Jørntvet Søndre, Trøgstad (ØF). Begravet 18.08.1748 i Trøgstad (ØF).[274]

«Aar 1724 Dom Sexagésima Døbt Ole Christensøn Mellegaard ægtebøigden barn n. Ingeborg». Faddere var Lars Øyestad Øster, Christopher Nordre Høgaas, Olov Torp, Angier Berger og Gunbiør Torersdaatter Nedre Høgaas.

Ingeborg Olsdatter, datter på Meelgaard, ble konfirmert i 1741, 16 år gammel. Da Ingeborg giftet seg oppgis at hun kom fra Mellegaard.

Ingeborg og Ole hadde følgende barn (minst):
1745: Ole.
1747: Jørgen.

Da Jørgen ble døpt var følgende faddere: Hans Jørntved, Even Larsen, Mari Gunnersdatter, Kari Andersdatter og Kiersti Olsdatter.

Ingeborg døde allerede i 1748:
«Dom X P. T. Ole Jørntveds Qv. Ingeborg Olsdaatter 25 aar gammel».

Ved folketellingen i 1801 var Nils Olsen, 67 år og enkemand, bonde og gaardbeboer på Mellegaard. Han er muligens Ingeborgs yngre bror.[275]

(Barn IV:11, Far VI:43, Mor VI:44)

Gift 14.01.1745 i Trøgstad (ØF) med[276] forrige ane.

V:23 mf mm f

Johannes Hansen Hvammer. Reservedragon, gårdbruker. Født 1704 på Dramstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 01.05.1704 i Båstad, Trøgstad (ØF).[277] Død 1781 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 29.07.1781 i Båstad, Trøgstad (ØF).[278]

Farfar til Johannes var Johannes Hansen på Hvammer i Baadstad som det ble holdt skifte etter 20.12.1703. Han var gift med Ingri Larsdatter som kom fra Skjønneberg. Hun giftet seg 2. gang i april 1704 med Ole Sjøfarsen på Søndre Sæther.

Hans foreldre bodde på Dramstad da Johannes ble født, bygslingskontrakten er datert 16.03.1703. Familien flyttet tilbake til Hvammer etter kort tid. Hans Hvammer er fadder da Johannes datter Inger døpes.

«Dom Asscensionis» (Kristi Himmelfartsdag) i 1704 døpes Hans Dramstads barn Johannes. Faddere er Tor ...sen Hochaas, Olle Hvammer, Gunnil Østbye, Siri Skatalen og Ellen Østbye.

Hans farmor døde i 1720 og skifte etter henne ble avholdt 27.06.1720. 06.10.1729 solgte så Johannes sammen med sine søsken sine 4 lispd. 2 Remål med bøxel over 7 lispd. og løsningsretten til 1 skippd. i Søndre Sæther til Ole Siøpharsen for Rdl. 122-2-0. Johannes var da «Refere Dragun ved Her. Capitain Fremmens Compagnie».

Johannes og Guri gifter seg i 1735:
«Reserve dragon Johannes Hansen Hvammer og Guri Knudsdatter Hobbel. Sponsor: Ole Rud i Baadstad Sogn og

269 Pantebok Heggen og Frøland nr. 4, 1731-1745, folio 313b-314a; nr. 6, 1761-1787, folio 102b, 427a-427b og 506a. H. A. Rakstad: Komnæs - Trandemsætra, 1943, side 11.

270 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Trolov. og Viede», folio 98.

271 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Døbte og Introd.», folio 157.

272 Kirkebok Trøgstad nr. 5: «Døde», folio 113.

273 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Døbte», folio 11.

274 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Baptisati et Sepulti», folio 177, nr. 91.

275 Kirkebok Trøgstad nr. 3: ««Konfirmerte»», folio 109, nr. 12. Folketellingen for 0113 Trøgstad i 1801.

276 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Trolov. og Viede», folio 98.

277 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Babt», folio 291.

278 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Døde og Begravne», folio 213.

Stener Kopperud.»

Da døtrene Guri og Marthe blir døpt kalles han «Johannes Guldberg».

Ved et skifte etter en Hans Halvorsen i 1801 oppgis det at han bor på «Pladsen Gulbergs under Dragon Qvart Hvammer i Baadstad Annex til Trøgstad Præstegjeld». Johannes bodde derfor antagelig på denne husmannsplassen da de fikk sine døtre. Denne Hans var fadder da barnebarnet til Johannes, Gunhild Olsdatter, ble døpt på Hvammer i 1784.

16.05.1749 bygsler Johannes og Gulbrand Hansens sønner 8¾ lispd. 3 33/47 bmk. i Dragoun qvartered Hvammer til Hans Gulbrandsen som var halvbror til Johannes.

Hans mor Ambiør døde i 1754. Hennes 3. ektemann, Ole Olsen, og hennes barn fra tidligere ekteskap med Hans Johannesen og Gulbrand Hansen skiftet etter henne samme år. 30.10.1754 ble så andelene samlet på to hender. Hans Gulbrandsen overtok andeler fra andre slik at han ble sittende med halve gården, dvs. 15 3/32 lispund. Den andre halvdelen ble samlet hos Johannes:

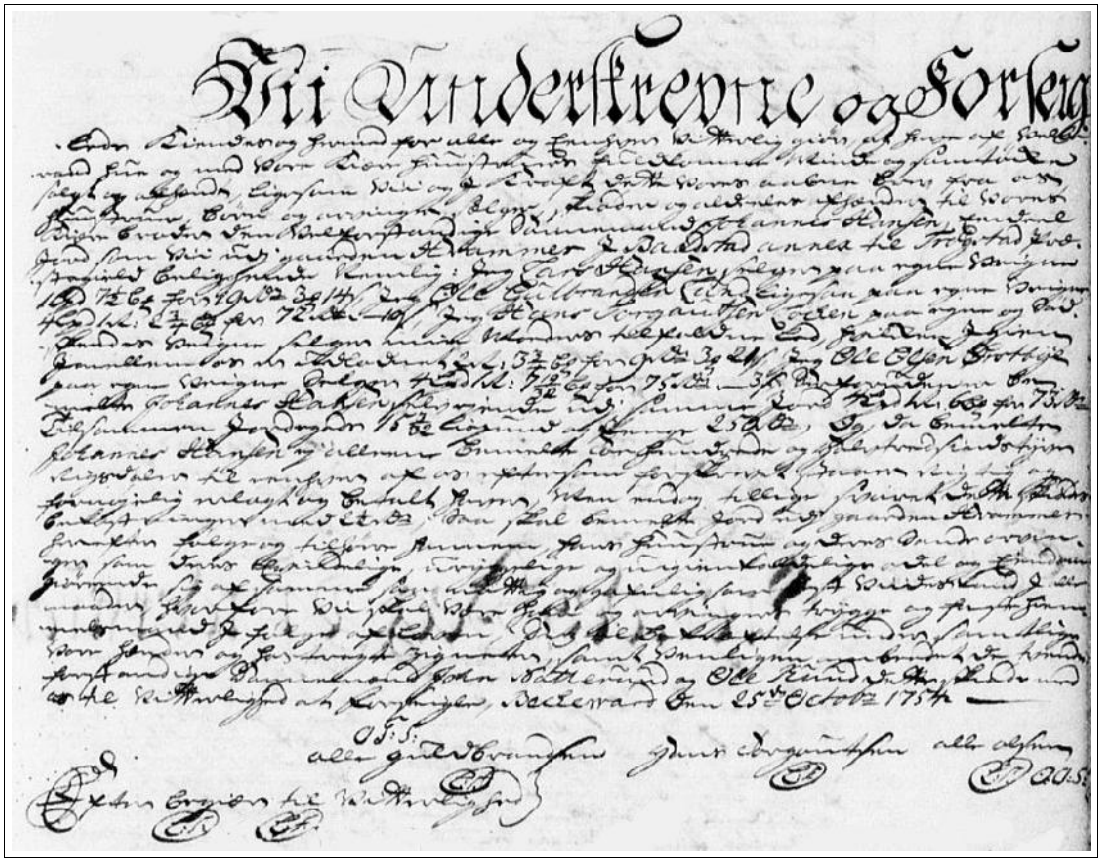

Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1731-45, folio 298a.

«Wii Underskrevne og forseiglede Kiendes og hermed for alle og Enhver Witterlig giør at have af welbe.anet Hue og med vore Kiere Huustruers fuldkommet Viende og samtøcke solgt og avhended ligesom wii og J Kraft dette vores aaabne Brev fra oss, Huustruer, børn og arvinger selger skiøder og alderles afhender til vores Kiere broder den Velforstandige Dannemand Johannes Hansen Endeel Jord som Vii udj gaarden Hvammer J Baadstad annex til Trøgstad Præstegield beliggende Nemlig:

Jeg Lars Hansen selger paa egne Weigner 1 lispd. 7½ bz for Rdl. 19-3-14.
Jeg Ole Gulbrandsen Lund(?) ligesaa paa egne Weigner 4 lispd. 1 Rem 2¾ bz for Rdl. 72-0-19.
Jeg Hans Torgautsen Løchen paa egne og Sødskendes Weigner selger min
Moders tilfaldne lod, forlikne Jgien imellom oss er udlodert 2 Rem 3 3/7 bz. for Rdl. 9-3-21.
Jeg Ole Olsen Øristbye paa egne Weigner selger 4 lispd 1 Rem 7 19/32 bz for Rdl. 75-0-3.
Bemelte Johannes Hansen selv ejende udj samme jord 4 lispd 6 bz for 73 Rdl.
Tilsammen jordegods 15 3/32 lispund og Penge 250 Rdl.
Og, da ...».

24.03.1755 lånte Johannes Hansen Hvammer 160 rdl. av John Østensen Natterud mot 15 27/32 lispd. i gården Hvammer. John var antagelig Johannes morbror.

30.06.1764 solgte Hans Larsen, bonde på Lille Hoff i Baadstad, 7 59/64 lispd. tunge med bøxel i Dragun Qvarteret Hvammer i Baadstad annex til Johannes.

27.06.1767 lånte Johannes Hansen Vammer 140 rdl. av Ole Henningsen Ruud til 4 Pro Cento i rente mot pant i 15 3/32 lispd. i gården Hvammer.

Johannes døde i 1781:

«29 Julü Manden Johannes Hansen Vammer 77½ aar».

-->>En Ener var fadder da Johannes datter Marthe ble døpt. Da Marthes datter Gunhild ble døpt var Ingmund og Kristen Enersen fra Guldberg faddere.
-->>Ener Ingmunnssen Guldberg døde i 1786, 58 år gammel.
-->>Ingemund Enerssen Gulberg døde 27.01.1791, 32 år gammel.[279]

(Barn IV:12, Far VI:45, Mor VI:46)

Gift 20.12.1735 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[280] neste ane.

Barn:

Marthe Johannesdatter Hvammer. Født 1748 på Guldberg, Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 17.11.1748 i Båstad, Trøgstad (ØF).[281] Død 1813 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 21.11.1813 i Båstad, Trøgstad (ØF).[282] (Se IV:12).

V:24 mf mm m

Guri Knudsdatter Hobøl. Født omkring 1709 på Hobøl, Askim (ØF). Død 1799 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 06.09.1799 i Båstad, Trøgstad (ØF).[283]

Guri oppgis å være fra «Hobbel» da hun gifter seg med Johannes i 1735. At dette er Hobøl i Askim fremgår ved dåpen til datteren Inger i 1738 hvor hun selv er fadder:
«Guri Knudsdatter fra Haabel i Aschim Sogn».

279 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 503. Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1745-1761, folio 111, 298 og 310; nr. 6, 1761-1787, folio 77 og 187.

280 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Trolov. og Viede», folio 89.

281 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Døbte og Introd.», folio 179.

282 Kirkebok Trøgstad nr. 5: «Døde», folio 127.

283 Kirkebok Trøgstad nr. 5, «Begravne», folio 110.

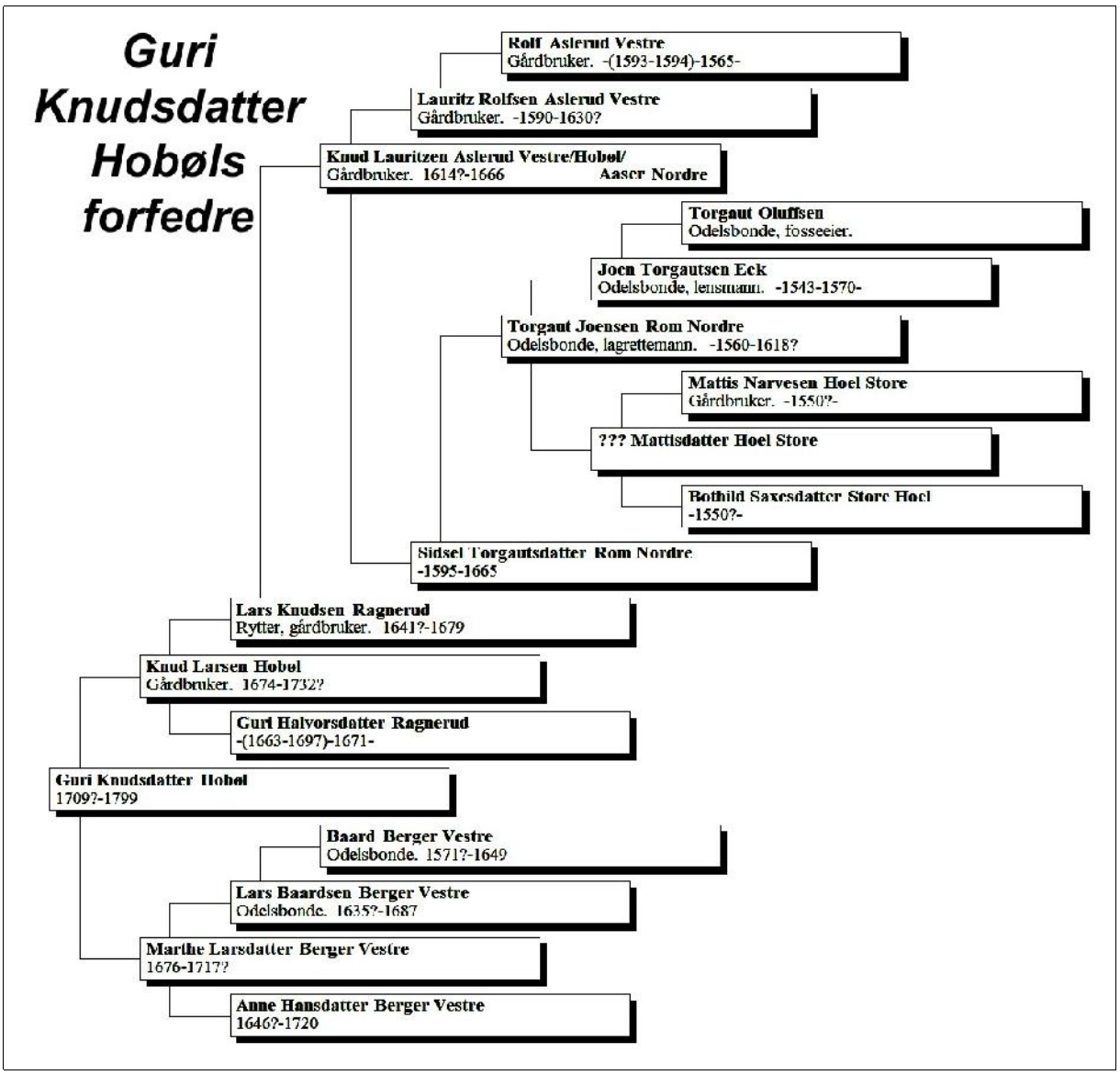

Guri og Johannes hadde følgende barn (minst):
1736: Marthe, død i 1747, 11 år gammel.
1738: Inger, død på Guldberg samme år, 4 måneder og 14 dager gammel.
1741: Anna.
1745: Inger, død 2 år og 4 måneder gammel.
1748: Marthe, konfirmert på Hvammer.

1736: «Baptisat Dom XX p Tr. Johannes Guldberg og Guri Knudsdatter Barn N: Martha». Faddere var Gregen Glantsaas, Hans Hvammer, Anna Langhoelen, Malena Aaser og Ingri Hvammer (antagelig Johannes farmor).

1747: «Dom 4te Adventus Begraved Johannes Guldbergs Daatter nafne Martha gammel 11 aar 10 uger 2 døgn» (Kirkebok nr. 3, folio 57 og 171).

1738: «Baptisat Fer: 1 Pentecost d: 25 Maj Johannes Guldberg og Guri Knudsdatters barn Nom: Inger». Faddere var Guldbrand Lund, Hans Hvammer, Maren Lund, Martha Glantsaas og «Guri Knudsdatter fra Haabel i Aschim Sogn».

1738: «Dom XX p Trin: [Begraved] Johannes Guldbergs barn Inger 4 mnd 14 dgr. (Kirkebok nr. 3, folio 65 og 133).

1741: «Dom: Oculi Baptisati Johannes Guldberg og Guri Knudsd: barn N: Anna». Faddere var Halvor Store Løken, Ole Guldbrandsen Hvammer, Thore Lund, Torbor Løken og Kirsten Schrammerud (Kirkebok nr. 3, folio 77).

Da Inger ble døpt i 1745 var følgende faddere: Ole og Hans Hvammer, Thore og Siri Lund, Thore Olsdatter og Jøran Ingersdatter.

Dom 1 P. Epiph 1748: «Begravet Johannes Guldbergs Datter Ingri, gammel 2 aar, 4 maaneder».

28.07.1781 selger Guri Knuds-Datter Hvammer 7 59/64 lispd i gården etter sin sal: mand Johannes Hansen til svigersønnen Ole Olsen for 125 rdl.

Guri døde i 1799:

«6 September Guri Knudsdatter Vammer 90 år».[284]

284 Pantebok Heggen og Frøland nr. 6, 1761-1787, folio 466.

(Barn IV:12, Far VI:47, Mor VI:48)

Gift 20.12.1735 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[285] forrige ane.

Generasjon VI

VI:9 ff mf ff

Syver Olsen Graverholt. Husmann. Født omkring 1682 på Graverholt, Kinnestad, Setskog, Høland (AK). Levde fra 1701 til 1736 på Graverholt, Kinnestad, Setskog, Høland (AK). Levde 1756 på Ruud Nedre, Trøgstad (ØF). Død 1758 på Ruud Nedre, Trøgstad (ØF). Begravet 15.03.1758 i Trøgstad (ØF).[286]

Ved manntallet i 1701 bodde Syver hjemme hos sine foreldre på Graverholt. Han var da 20 år gammel.

Graverholt var en husmannsplass under gården Kinnestad i Setskog, Høland. Plassen hadde i 1715 en skyld på 4 lispund.

Syver giftet seg før 1714 med Ragnhild Andersdatter.

I 1715 ga hans far Ole Sifuersen, som da selv eide og bodde på gården, Graverholt til sønnen Syver og hans kone Ragnhild Andersdatter. Det ble da stadfestet at Graverholt var Oles rette odel, «idet han det langt over hevdstid har posideret». Syver fikk Graverholt som vederlag fordi Oles fire døtre hadde fått 7 lispund tunge hver i gården Saltstroken i Høland, og Siver «ei har bekommet noe». Gavebrevet var på 4 lispund tunge med odelsrett, bygsel og herlighet.

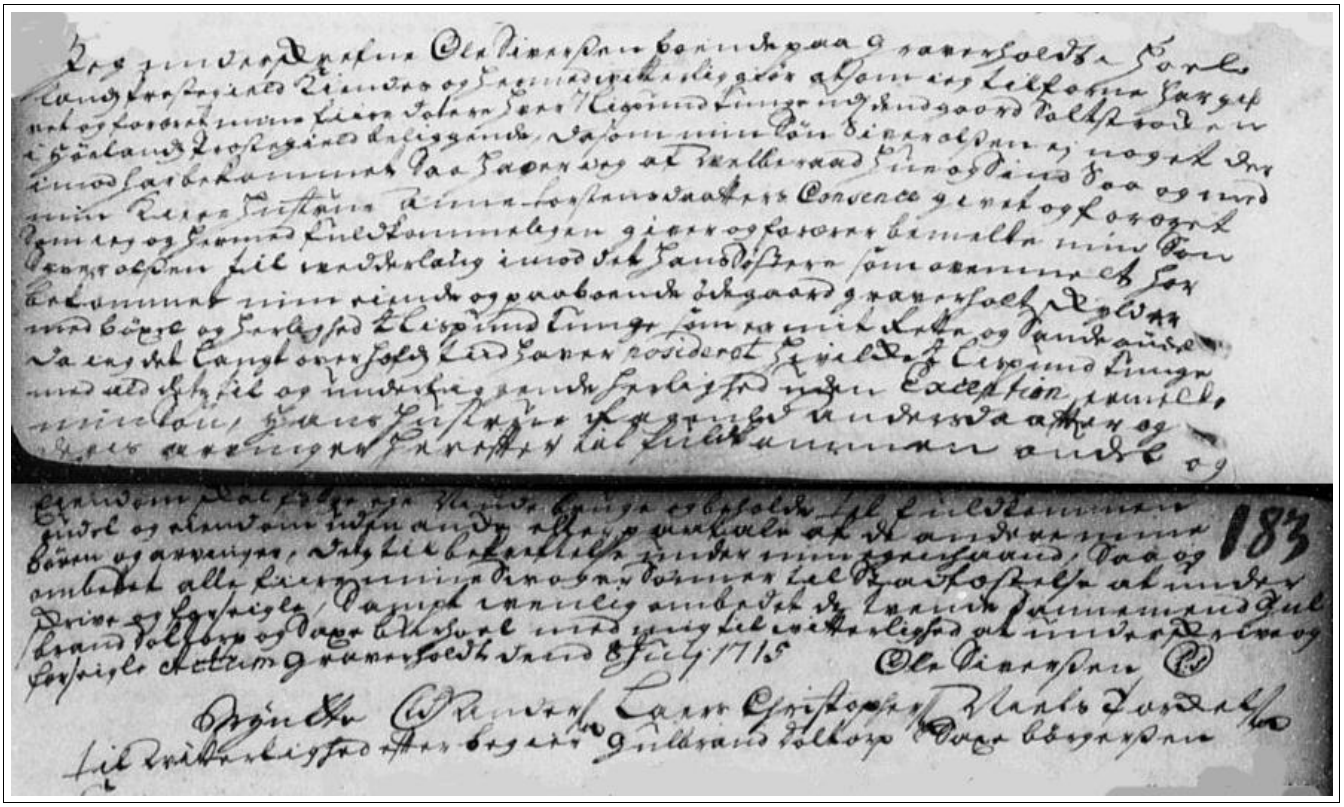

Pantebok Nedre Romerike nr. 2, folio 182b-183a.

«Jeg underskrefne Ole Sversen boende paa Graverholdt i Høelands Prestegield kiendes og hermed vetteliggiør at som ieg tilforne har gifet og foræret mine fiere Døtere hwer 7 Lispund Tunge udj dend gaard Saltstrocken i Høelands Præsteield beliggende. Da som min Søn Siver Olsen ej noget der imod har bekommet Saa haver ieg af Velberaad Hue og sind Saa og med min kiere Hustrue Anne Tostensdaatters Consence givet og foræret som ieg og Hermed fuldkommeligen giver og forærer bemelte min Søn Syver Olsen til vedderlaug imod det hans Søstere som ovenmelt har bekommet min eiende og paaboende ødegaard Graverholt skylder med Bøxel og Herlighed 4 Lispund Tunge som er mit Rette og Sande Oudel da ieg det langt over hofds [hevds] Tiid haver posideret Hvilke 4 Lispund Tunge med ald Ret til og underliggende Herlighed uden Exception ermelte min Søn, Hans Hustrue Ragnild Andersdaatter og deris Arvinger hereffter til fuldkommen Andel og Eiendom skal følge eje Naude Bruge og beholde til fuldkommen oudel og eiendom inden andre eller paatale af de andere mine Børn og Arvinger, Det. til bekreftelse under min egen Haand, Saa og ombedet alle fiere mine SvogerSønner til stadfæstelse at underskrive og forseigle, Sampt vennlig ombedet de tvende Dannemend Gulbrand Doltorp og Saxe Be..rwhoel med mig til vitterlighed at underskrive og

285 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Trolov. og Viede», folio 89.

286 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Døde i aaret 1758», folio 187.

forseigle

Actum Graverholdt dend 8 Julj 1715 - Ole Siversen

Bryntte Andersen Laers Christophersen Niels Forkelf

Til Vitterlighed effter begier Gulbrand Doltorp Saxe Børgersen»

01.10.1716 ble det holdt et ekstraordinært ting i Høland hvor bøndene oppga hvor mye skade de var blitt påført av svenskenes brannskatting og plyndring, da de på nytt «Marcherte i giennem sognet».

Syver oppga skade for 10 Rdr. og hans far 3 Rdr

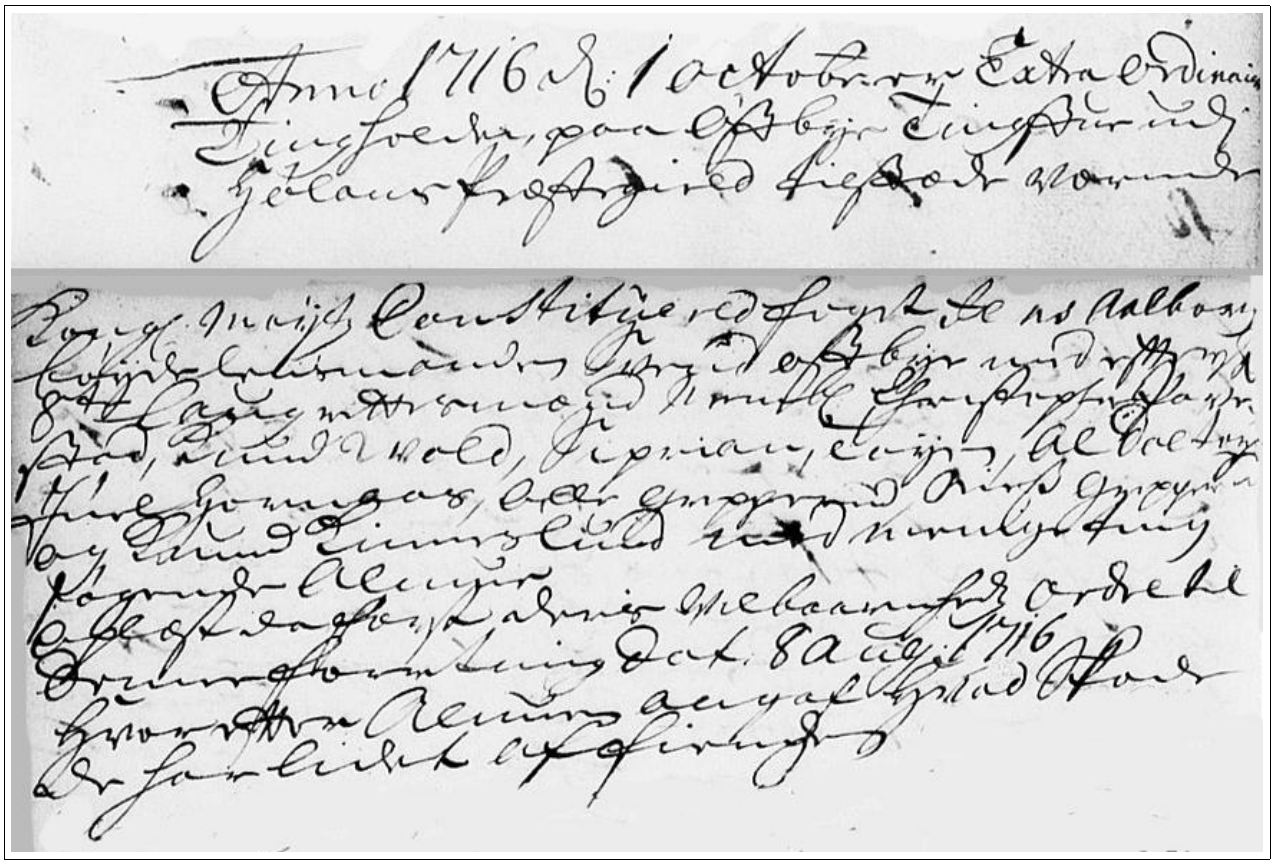

Tingbok Nedre Romerike nr. 35, 1714-18, folio 159a-159b.

«Anno 1716 d: 1 octobr er Extraordinair Ting holden paa Østbye Tingstue udj Hølans Præstegield. Tilstædeværende Kongl: Mayst Constituered Foget Jens Aalborg Bøydelensmanden Svend Østbye med ytterligere 8te Laugrettismænd Nembl: Christopher Povestad, Knud Wold, Siprian Tøyen, Aldol ..., Juel Hornaas, Olle Grepperud, Niels Grep..oy, Knud Kinneslund med navnlige tingsogende Almue.

Oplæst da først deris velbaarenheds Ordre til ... forne Ting Dat 8 Aug: 1716 Hvoreffter Almuen angaf hwad Skade de forlidet af Fienden.»

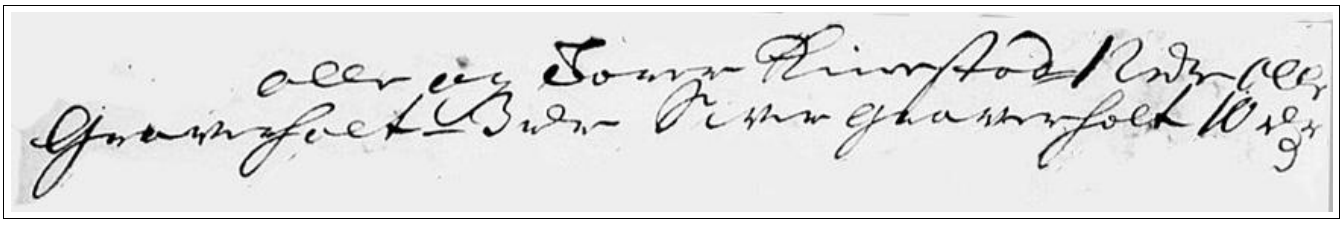

Tingbok Nedre Romerike nr. 35, 1714-18, folio 159b.

«Olle oc Torer Kinestad 12 Rdr, Olle Graverholt 3 Rdr, Siwer Graverholt 10 Rdr.»

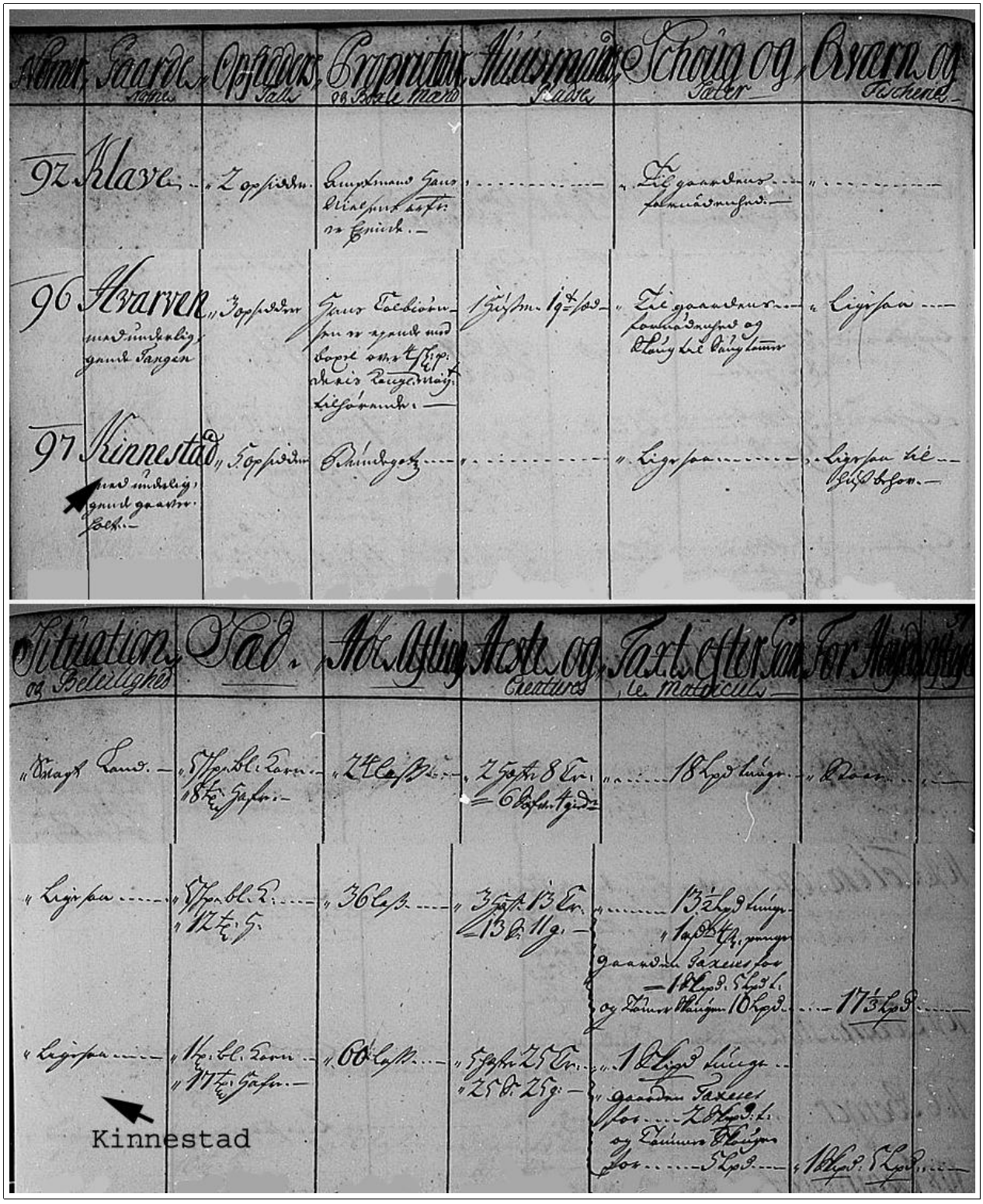

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Høland - Eksaminasjonsprotokollen - Folio 56b-57a.

I 1723 ble tømmerskogen til Kinnestad med Graverholt taksert til 5 lispund tunge. Ifølge tømmeroppgaver fra perioden 1762-1769, leverte Kinnestad med Graverholt i gjennomsnitt ca. 94 tylfter tømmer årlig. Det er bare Hverven med Tangen som i samme periode leverte mer tømmer i gjennomsnitt årlig. Kinnestad med Graverholt var en av de største skoggårdene i distriktet.

I 1724 ble det avholdt skifte på Graverholt etter Brynild Pedersen Tøyen Østre. Han og kona Jøran Halvorsdatter Tårnby fra Rømskog, solgte i 1715 gården til sin brordatter og hennes mann, Anne Andersdatter og Syprian Halvorsen, for 213 Rdl. Brynild og Jøran skulle da få bruke halve gården uten å betale landskyld. Men siden ble Syprian både «opsetsig og fortredene» mot Brynild og Jøran, og på grunn av dette «slette forhold mot dem», hadde de «indgifvet Sig til Livs brød» hos Syver og Ragnhild på Graverholt. Syver skulle få alt løsøret som Brynild og kona etterlot seg, mot å sørge vel for det gamle barnløse ekteparet. Både Brynild og Jøran døde på Graverholt:

«Hans Wexelsen Sorenskriver Over Nedre Rommerige Samt Baard Aamodt, og ... Harvee(?), Eedsorne Lavrettismend udj Hølands Prestegield til fornt. Nedre Rommerige og ved dette Skifte anordnede Wurderingsmend, Giør Witterlig, at Anno Christi 1724 Dend 8de Septembr ware vi efter venlig begier, og derpaa fult lovlig anordning med huerandre forsamlede paa den gaard Graverholt udj ... Præstegield her at begynde og fuldende et lovligt og

Retferdigt arve Skifte efter dend Sl: Mand Brynild Pedersen Tøyen som her paa gaarden døde ... hand med hustrue haft indgifved Sig til Livs brød hos Syver Olsen og hans hustrue Ragnild Andersdatter, imellem bemt. Sal. mands efterladte hustrue Jøran Halvorsdatter og hans arvinger
....» (Skifteprotokoll Nedre Romerike nr. 4, 1722-29, folio 92).

Boet besto blant annet av 1 seks år gammel brun hest, 3 kuer, en 2½ år gammel okse, 2 sauer og 1 geit. Vi ser at det fremdeles i 1865 var 2 geiter på Graverholt. Geiteholdet i bygda var på denne tiden nesten helt avviklet, og Graverholt var en av de få gårdene som fortsatt hadde et par geiter. Men i 1875 hadde geiteholdet forsvunnet også her.

29.10.1734 kjøpte Syver 1 skippund 5 lispund i Dynjan i Eidsberg for 360 Rdl. da hans sønn Ole skulle gifte seg med odelsjenta på gården:

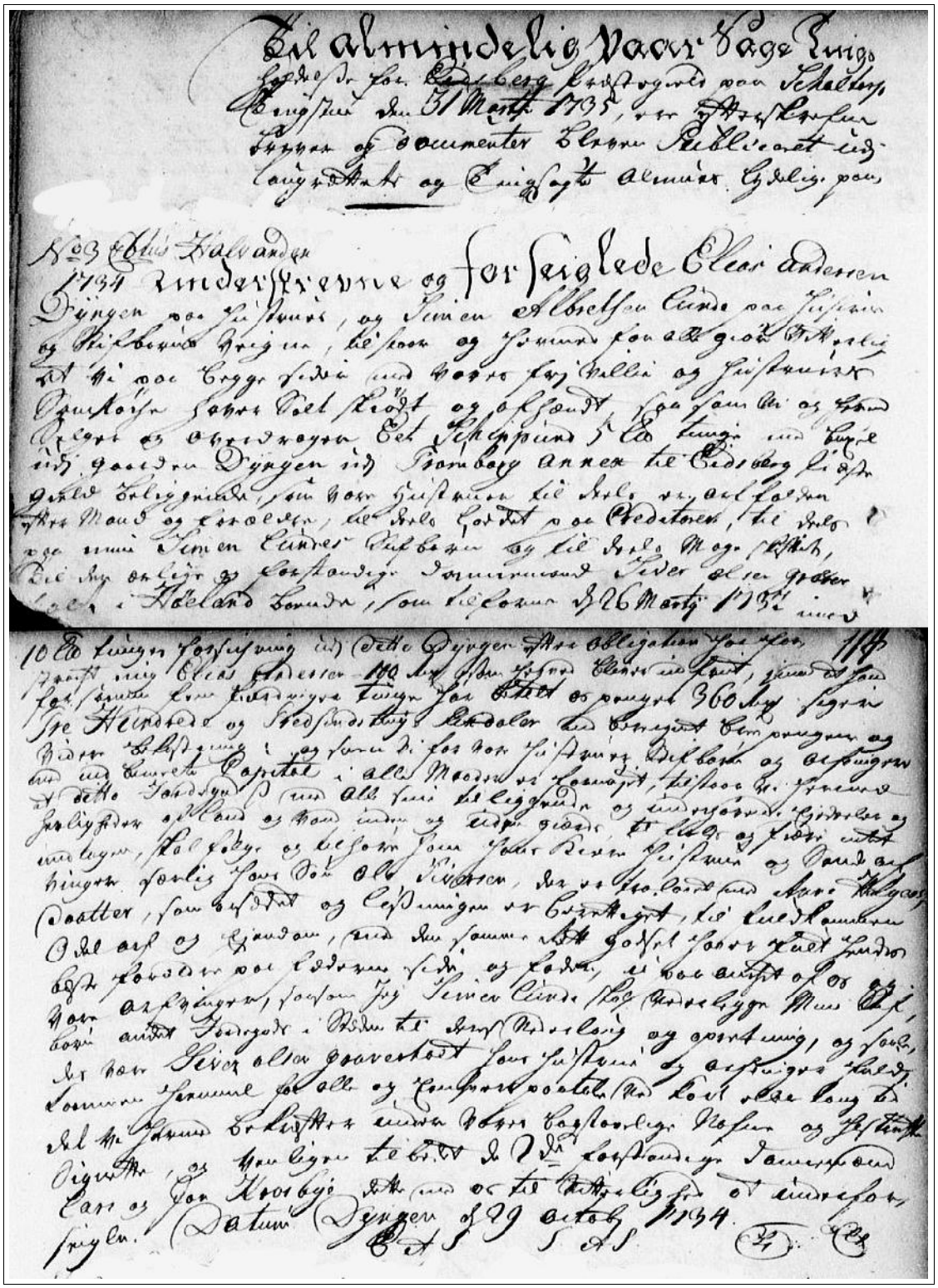

Pantebok Heggen og Frøland nr. 4, 1731-45, folio 113b-114a.

Til almindelig Vaar Sage Tingholdelse for Eidsberg Præstegiels paa Schaltorp Tingstue den 31 Marts 1735, vor eftterschrefne Brewer og Documenter Bleve Publiceret udlaugrættete og Tingsagte Almues lydlig paa.

«No 3. 1734.

Underskrevne og forseiglede Elias Andersen Dyngen paa Hustrues, og Simen Albretsen Lunde paa Hustrues og Stifbarns Veigne, tilstaar og hermed for alle giør Vitterlig at vi paa begge Sider med vores fri Villie og hustruers Samtøche haver Solt skiødt og afhændt, saa som vi og hermed selger og overdrager Eet Schippund 5 lispd tunge med bøxel udj gaarden Dyngen udj Trømborg annex til Eidsberg Piæstegield beliggende, som vore hustruer til deele er arffalden efter Mand og forældrer, til dels holdet paa Creditorer, til dels paa mine Simen Lundes Stifbarn og dels Mageskifte til den ærlige og forstandige dannemand Siver Olsen Graverholt i Hølland boende, som tilforne den 26 Marty 1732 imod 10 lispd tunge .... udj ditto Dyngen efter obligation ...
...
har betalt os penger 360 Rdl Siger Tre Hundrede og Tredsinds Tunge Rixdaler ved beregnet bem. penger og videre bekostning; og ... vi for vore hustruer og Stifbørn og arfinger ... med bemelte Capital i alle Maader er fornøjet, tilstaar vi hermed at ditto Jordegods med alle sine tilliggende og indengaaende Ejendeler og herligheder af Land og Vand inden og uden giærde, til field og fiære intet undtagen, skal følge og tilhøre ham hans kiære Hustrue og Sande arfinger særlig hans Søn Ole Siversen, der er trolovet med Anne Helgesdatter, som ... og lysningen er berettiget, til fuldkommen Odel arf og Ejendom, ved den samme Rett godset haver fult hendes beste foreldre paa fæderne Side og fod., ei paa anchet af os, vore arfinger, saa som Jeg Simen Lund skal vederlegge Mine Stifbørn andet Jordegods i steden til deres vederlag, og op..tning, og saaledes være Siver Olsen Graverholt hans hustrue og arfinges fald, kommer hermed for alle og Eenhver paatale ved kort eller lang tid det vi herved bekræfter under vores bogstavelige Nafn og Hertrøckte Signetter, og Wenligen tilbedt de 2de forstandige dannemænd Lars og Jon Krosbye dette med os til Witterlighed at underforsegle.
Datum Dyngen d 29 octob 1734».

08.03.1735 kjøpte Syver 15 lispund med bygsel over 5 lispund tilhørende Christiania Hospital i gården Holt i Eidsberg av Gunder Helgesen Mustorp for 400 Rdl. Skjøtet ble tinglyst 31.03.1735 (HF pantebok nr. 4, folio 114). Syver lånte halve kjøpesummen av Thomas Blix, men obligasjonen ble innløst i 1756. 07.01.1737 kjøpte så Syver den siste fjerdingen i Holt på den auksjonen Christiania Hospital avholdt for 20 Rdl., tinglyst 01.04.1737 (HF Pantebok nr. 4, folio 153).

Syver satt Ole Knutsen som bruker på Holt fra 1735, han hadde tidligere brukt Buenes i Høland. Ole kjøpte Geiterud i Trøgstad i 1747 og flyttet dit.

Ragnhild døde i 1735, 42 år gammel, og skiftet etter henne viser at hun og hennes mann var svært velstående. De hadde rett før hun døde kjøpt de to gårdene Holt og Dyngen (Dynjan) i Eidsberg, og boets bruttoformue var på 1240 Rdl. I 1736 giftet Siver seg med Ingeborg Eriksdatter f. ca. 1711 i Aurskog. De fikk ingen barn, og i 1748 oppga de boet, etter å ha tatt av til livøre for seg. Eldste sønnen Ole overtok Dyngen, og sønnen Anders, antagelig den eldre, overtok Holt.

Etter at Ragnild døde, giftet Syver seg med Ingebor Erichsdatter, født i Aurskog i 1711. De hadde ingen barn.

I 1747 solgte Syver gården til sønnen Anders, antagelig den yngre, for 200 Rdl. Anders ga sin eldste bror, Ole Syversen på Dyngen i Eidsberg 95 Rdl. for hans odels- og åseterett til Graverholt. Våren 1752 solgte han likevel gården med odel og åsete til «ungkar» og korporal ved kaptein Suntes kompani, Ole Siversen Eid, sønn av Siver Sypriansen på Søndre Eid, for 900 Rdl. I salget opplyste Anders at hans søsken var kjent med at han hadde bygget og forbedret Graverholt, samt at han var forpliktet til å forsørge deres gamle foreldre til deres dødsdag. Ole Siversen og kona Maren Paulsdatter solgte samme høst gården videre til Svend Knutsen Skarrebol og Nils Tordsen Evenby for 1100 Rdl. To år senere, i 1754, solgte Nils Tordsen Evenby sin halvdel av Graverholt på 2 lispund tunge, til Svend Knutsen Skanebol som dermed ble eier av hele gården. Kjøpesummen var på 450 Rdl. Den odelsberettigede Anders Syversen Dyngen bekreftet at han på egne og arvingers vegne intet hadde å innvende mot handelen. Men i 1763 kom det første kravet som varslet gjenkjøp, da Helge Olsen, Ole Siversens sønn, lyste sin pengemangel til gjenløsning av gården, som hans far hadde solgt. I 1766 solgte så Svend Knutsen Skarrebol «i minnelighet» Graverholt til Ole Syversen som bodde på Store Rud i Askim og Anders Syversen den yngre. Men fordi begge selv var «forseet med bruk», og ikke ønsket å overta Graverholt, solgte de gården likegodt tilbake til Svend Knutsen Skarrebol for 1800 Rdl. Helge Olsen samtykket i salget.

Da Syver og Ingebor oppga boet i 1748, eide han fortsatt 16¼ lispund i Holt til en verdi av 320 Rdl. De beholdt selv 10 lispund, og overlot resten til Syvers barn og Ragnilds søsken:

Skifteprotokollene for Heggen og Frøland fogderi mangler (lakune) i perioden 1733-1784. I pantebøkene finner vi imidlertid opplysninger om arvingene og om hvordan skiftene påvirket fordeling av jordegods.

Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, folio 164b-165a.

«Dernest blev Publiceret

Eet Skiftebrev forrettet paa ødegaarden Graverholt paa Zitschougen i Høland Præstegield, den 18. Octbr. 1748, hvor Manden Syver Olsen og Hustruen Ingebor Erichsdaatter opgav Sit boe for sine børn og arvinger der var paa mandens Siide hans børn

Ole, Anders den Eldre, Anders den Yngre, Brynild, Gulbrand, Anne, Marte og Kari Syversønner og døtre, og qvinden Ingebor Erichsdaatters arvinger

halvbroderen Ole Erichsen Findstad og halv Søsteren Mali Erichsdaatter

som Forklarer at boet er ejende

udj gaarden Holt 16¼ lispund Taxeret for 320 rdr. og

udj Dragoun qvarteret Dyngen 8 lispund for 144 rdr.

som saaledes er udlagt til

det som Enkemanden og hustruen forlads af boed sig vil have forbeholden

10 lispund tunge udj gaarden Holt for 196 rdr.

For Sr. Thomas Blixes fordring 59 rdr. 2 mark 5 sk. udlagt

udj de 8 lispund Tunge udj gaarden Dyngen forbemelte 59 rdr. 2 mark 5 sk.

Sønnen Anders Syversen den yngre for hans fordring

23 Rd. 14 sh. udlagt udj de 8te lispund tunge udj gaarden Dyngen 23 rdr. 14 sk.

Sønnen Anders Syversen den Eldre for hans fordring

33 rdr. udlagt udj de 8 lispund udj gaarden Dyngen 33 rdr.
Johannes Thorsen for hans fordring
7 rdr. 2 sk. udlagt Jblandt ... udj de 8te lispund udj gaarden Dyngen 4 rdr. 2 mark 10 sk.
Sønnen Ole Syversen tilfalder udj arv
23 1/3 besz. udj gaarden Dyngen for 11 Rd. 2 mark 21 2/13 sk.
Sønnen Anders den Eldre 20 besmer tunge udj gaarden Holt for 10 rdr. 3 mark 18 sk.
Anders Syversen den Yngre ligesaa 20 besz. udj gaarden Holt for 10 rdr. 3 mark 18 sk.
Brynild Syversen udj de 8te lispund udj gaarden Dyngen 11 rdr. 2 mark 21 2/13 sk.
Gulbrand Syversen 20 besz. udj gaarden Holt for 10 rdr. 3 mark 18 sk.
Her af de 3de døtre 10 besz. tunge udj gaarden Holt for 5 rdr. 1 mark 21 sk.
quinden Ingebor Erichsdaatters
halvbroder Ole Erichsen 2½ lispund tunge udj gaarden Holt for 49 rdr. 22 sk. og
halvsøsteren Mali Erichsdatter 1¼ lispund tunge udj gaarden Holt for 24 rdr. 2 mark 11 sk.
Eenhver med sin bøxel og herlighed efter andeel, ligesom Skiftebrevet derom ...
....».

15.03.1756 solgte Syver og hans øvrige sønner sine parter i Holt til sønnen Anders for 250 Rdl., tinglyst 31.03.1756. Syver bodde nå på Ruud Nedre i Trøgstad hos en av sine andre sønner som også het Anders (HF pantebok nr. 5, folio 352):
«Oss Underskrevne og Forseiglede
Syver Olsen Ruud, Ole Syversen Dyngen, Anders Syversen Ruud paa Enken og Gulbrand Syversens weigner samt Bynild Syversen Rom, kiendis og hermed for alle og eenhver witterlig giør, at
...
skiøder og aldeles afhender til dend Velagte ... mand Anders Syversen Holt ...
15de Marti 1756».
Året før hadde Anders kjøpt søstrenes arveparter på snaut 2 lispund (Skjøte 25.06.1755). Han beholdt gården til sin død i 1792, da Holt ble utlagt til arvingene for 1200 Rdl.

Ifølge Gårdshistorien for Eidsberg og Mysen var det Anders den yngre som overtok Holt. Gårds- og slektshistorien for Høland og Setskog hevder imidlertid at gården ble overtatt av Anders den eldre. Anders på Holt oppgis å være 76 år gammel når han dør i 1792, så jeg antar at det senere er korrekt.

Syver døde på Nedre Ruud i 1758:
«d. 15de Marti Begreaved Siver Olsen Rud Nedre gl. 75½ aar».

I 1747 kjøpte sønnen Anders Siversen d. y., Graverholt for 200 Rdl. av foreldrene, og ble boende der til han i 1752 solgte gården med odel og åsete til Ole Siversen Eid, sønn av Siver Sypriansen Eid i Søndre Eid, for 900 Rdl. Ole Siversen og kona Maren Paulsdatter bodde selv en kort stund på Graverholt, men solgte samme høst gården og flyttet til Hverven. Berger Klausen fra Bolstad og Marte Olsdatter fra Kinnestad flyttet deretter til Graverholt. De hadde tidligere bodd på Kinnestad Søndre, før de i 1753 flyttet til Graverholt. De hadde fem døtre. Men det gikk ikke så bra med de nye brukerne. I 1754 døde Marte, og da skiftet etter henne ble holdt 18. juni samme år, satt enkemannen Berger arrestert hos lensmannen, mistenkt for å ha slått i hjel en svensk mann. De fem døtrene sto dermed uten foreldre. De to yngste var i pleie hos Halvor Hornås mot betaling «under disse fortvivlede Forhold - Moderen død og Faderen i Fengsel». Men skiftet etter Marte Olsdatter viser et forholdsvis velstående og ryddig bo. Innbo, løsøre og buskap utgjorde mer enn 280 Rdl. I tillegg kom halve gården Haugtomt i Eidsberg, kjøpt i 1752 for 400 Rdl. Da boet ble avviklet ved auksjon, ga det nær 630 Rdl. i overskudd til Martes arvinger. Berger Klausen mistet sin arv etter kona på 314 Rdl. 6 skilling til Kongen, på grunn av sin forbrytelse, mens resten ble delt mellom barna.

Berger Klausen ble funnet skyldig i drapet på en svensk handelsreisende og dømt. I tingboken for 1754 kan vi lese hva som skjedde. En ettermiddag på forsommeren 1754 kom en mann ved navn Hans Fisker, til Graverholt på vei fra Skillingsmark. Han var tørst, og ba om øl og brennevin, noe han fikk. Litt senere kom Berger Klausen hjem fra Hverven, også han «noe beskjenket», og det oppsto slagsmål mellom de to da Hans Fisker falt over en hjulrokk og knuste denne. Hans Fisker reiste deretter videre mot Kinnestad. Men en stund senere ankom to svensker til Graverholt. De mente at Hans Fisker hadde stjålet et kjoleliv, og da de bestemte seg for å ta Hans, ble Berger med. De tok ham igjen «en fjerdings vei vest for Graverholt», på vei mot Kinnestad, ved «Bue Mosen». Hans Fisker tilsto å ha stjålet livstykket, og Berger og svenskene slo han i hjel. Rettsaken mot Berger Klausen ble ført fra 11. juli til 31. august 1754, da han ble dømt til døden: «At Berger Clausen for sitt begagne ukristelige røveri paa Hans Fischer, andre ligesinnede ugudelige Mennesker til skrekk og avsky, bør (...) miste sitt Hoved ved en Øks, Hovedet aa settes paa en stake og Legemet legges paa Steile og Hjul ... ». Videre skulle «Delinqventen» føres til retterstedet i de samme klærne som han har hatt på i arresten, med blottet hode og sammenbundne hender. Berger Klausens medskyldige i drapet var svenske undersåtter, og kunne følgelig «ei av denne rett paadømmes». Antagelig fikk Berger Klausen omgjort straffen til livsvarig straffearbeid på Akershus festning, for i 1770 døde han der som «livsslave».

I 1755 overtok Marte Syversdatter, født i 1729 på Graverholt, og Tor Pedersen, født omkring 1720 og død på Graverholt i 1762, gården. Marte var datter til Syver Olsen Graverholt og Ragnhild Andersdatter. Marte og Tor giftet seg i 1751. I 1762 døde Tor, og Marte giftet seg samme året med Erik Bergersen. De ble boende på Graverholt til 1766.[287]

(Barn V:5, Far VII:17, Mor VII:18)

Gift før 1714 med neste ane.

Barn:

Brynild Syversen Dynjan/Rom Nordre. Født 1723 på Graverholt, Kinnestad, Setskog, Høland (AK). Døpt 10.10.1723 i Løken, Høland (AK).[288] Død 24.04.1806 på Rom Nordre, Askim (ØF). Begravet 02.05.1806 i Askim (ØF).[289] (Se V:5).

VI:10 ff mf fm

Ragnild Andersdatter Stenbye. Født omkring 1693. Død 1735 på Graverholt, Kinnestad, Setskog, Høland (AK). Begravet 01.12.1735 i Løken, Høland (AK).[290]

Ragnild var datter til Anders Hallurdsen fra Stenbye i Rømskog og Giertrud Kieldsdatter. Begge foreldrene døde på Graverholt i 1733.

Ragnild og Syver hadde følgende barn (minst):
Ca. 1715: Ole, gift med Anne Helgesdatter Mustorp, til Dynjan, Eidsberg.
Ca. 1717: Anders, til Dynjan og Holt i Eidsberg, gift 1740 med Karen Steffensdatter Kinnestad, død i 1792, 76 år gammel [antagelig kom den eldre Anders til Holt].
1720: Anders, til Ruud Nedre i Trøgstad, overtok Graverholt [antagelig den yngre Anders].
1723: Brynild, gift med Kirsti Einarsdatter, til Dynjan i Eidsberg og Nordre Rom i Askim, død i 1806.
1726: Anne, gift med Halvor Steffensen Kinnestad, død i 1793.
1728: Gulbrand, død 10 uker og 3 dager gammel.
1729: Marthe, gift med I Tor Pedersen, II Erik Bergersen.
1732: Karen, gift med Anders Engebretsen Fagermoen.
1734: Gulbrand.

1720: «Festum Omnium Sanct (Allehelgensdag, dvs. 1. novemer) Syver ..gerholtis barn, Anders». Faddere var Ole Kinnestad, Engelbret Gaasvigen, Gulbrand Kinnestad, Goro Kinnestad og hendes datter (Kirkebok nr. 2, folio 21).

1726: «Døbte d 27. April ved Logen. Syver Graverholtis barn Anne». Faddere var Marthe Kinnestad, Mari Olsdatter Kinnestad, Anders Olsen Kinnestad og Steffen ibid (Kirkebok nr. 2, folio 96).

1728: «D. 10 Junü Syver Graverholtes barn Guldbrand». Faddere var Christen Aammods Hustru, Niels Toegens Kone, Birthe Kinnestad, Even Kinnestad og Sven ibid. «Begravne Dom: 15 post Trinit: Syver Graverholts barn Guldbrand gl: 10 uger 3 dager» (Kirkebok nr. 2, folio 16 og 23).

1729: «Dom 7 post Trinit Logen d. 7 Aug Syver Graverholtis barn Marthe». Faddere var Niels Tangen, Karen Tyrenbye fra Romskougen, Birte Kinnestad og Even Kinnestads sønn (Kirkebok nr. 2, folio 54).

1732: «Festum Assension Christi: Syver Graverhults barn Kaldt Karen». Faddere var Niels Hvornen, Niels Tangen, Even Kinnestad, Jøran Graverholt og Birthe Kinnestad (Kirkebok nr. 2, folio 164).

1734: «Feria 2de Nativit Løgen Syver Graverholts og hans hustrues Søn Gulbrand». Faddere var Anders Kinnestads hustrue, Hans Jø..dster, Arne ..., Poul ... (Kirkebok nr. 2, folio 240).

Ragnild døde i 1735:
«Syver Graverholts kone Ragnild Andersd. 42 Aar».

Skiftet etter Ragnild ble avholdt 28.01.1736 på «Ødegaarden Graverholt»:

---

287 Manntallet i 1701, 1.5.6 Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld, folio 220. Panteregister Nedre Romerike nr. 2, 1705-1722, folio 182b-183a. Pantebok Heggen og Frøland nr. 4, 1731-1745, folio 113, nr. 5, 1745-1761, folio 165 (Oppgivelse). Gunn Cathrine Varder Løwe og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 1, side 256-259. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 458, 460.

288 Kirkebok Høland nr. 1: «Døbte», folio 58.

289 Kirkekbok Askim nr. 3: «Begravede», folio 56.

290 Kirkebok Høland nr. 2: «Begravne», folio 273.

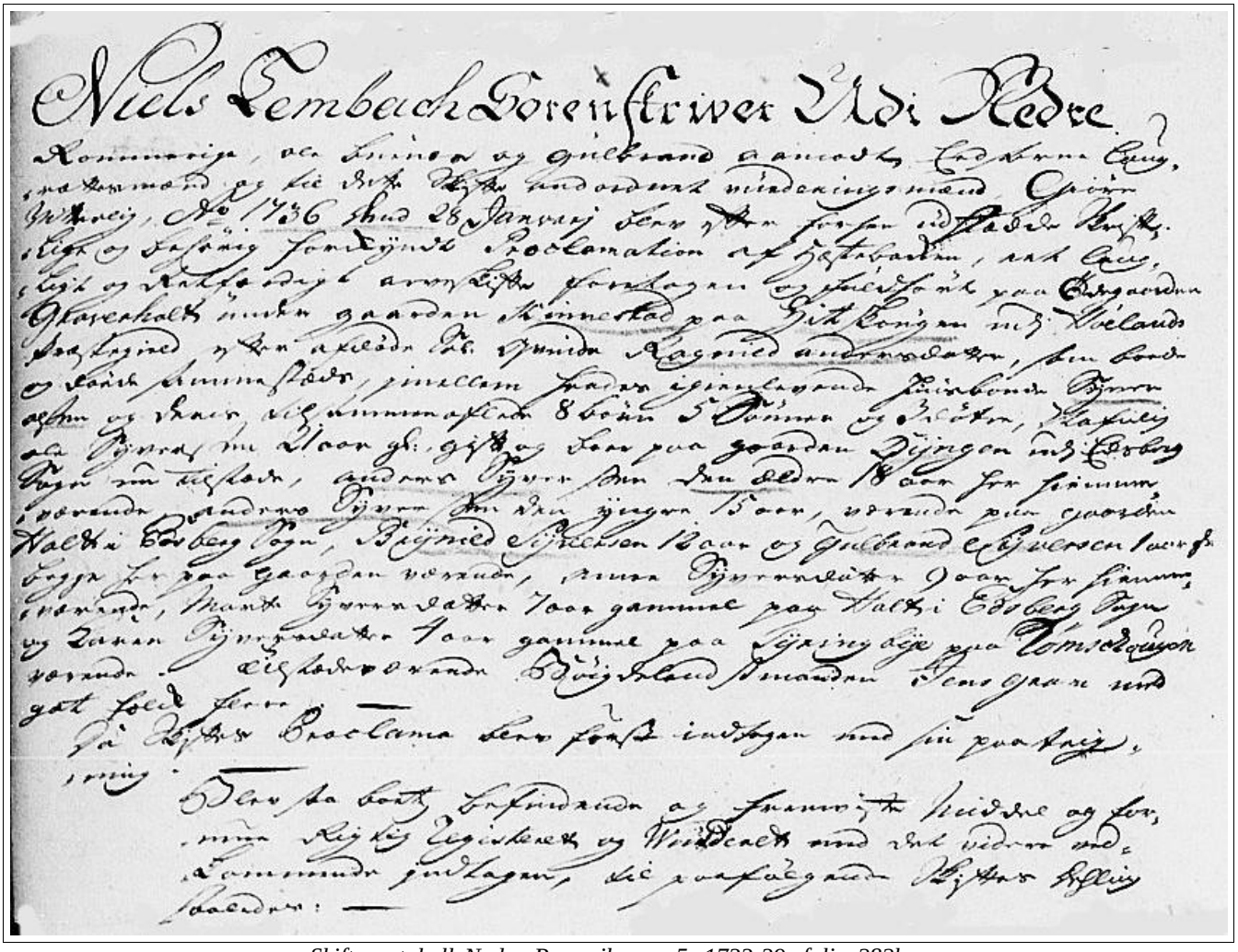

Skifteprotokoll Nedre Romerike nr. 5, 1733-39, folio 282b.

«Niels Lembach Sorenskriver Udi Nedre Rommerige, Ole Buenæs og Gulbrand Aamodt Eedsvorne Laugrættesmænd, og til dette Skifte andordnet wurderingsmænd Giør Witterlig, Ao 1736 dend 28 Januarj blev efter forhen udstædde Skriftlige og behørig forkyndt Proclamation af Kirkebacken, eet laugligt og Retfærdigt arveskifte foretagen og fuldført paa Ødegaarden Graverholt under gaarden Kinnestad paa Zitskougen udj Høelands Prestegield efter afdøde Sal. Quinde Ragnild Andersdatter, som boede og døede sammesteds, jmellem hendes igienlevende Husbonde Syver Olsen og deris tilsammen aflede 8 børn 5 Sønner og 3 døtre, Nafnlig

Ole Syversen nu 21 Aar gl:, gift og boer paa gaarden Dyngen udj Edsberg Sogn nu tilstæde,
Anders Syversen den ældre 18 Aar her hiemmeværende,
Anders Syversen den yngre 15 Aar, værende paa gaarden Holt i Edsberg Sogn,
Brynild Syversen 12 Aar og
Gulbrand Syversen 1 Aar gl. begge her paa Gaarden værende,
Anne Syversdatter 9 Aar her hiemmeværende,
Marte Syversdatter 7 Aar gammel paa Holt i Edsberg Sogn og
Karen Syversdatter 4 Aar gammel paa Tyringbye paa Rømskougen værende.

Tilstædværende Bøigdelendsmanden Jens Gaare med godt folk flere.
Da Skiftes Proclama blev først indtagen med sin paateigning.
Blev da boets befindende og fremviste Middel og formue Rigtig Registeret og Wurderet med det videre vedkommende indtagen, til paafølgende Skiftes Dehling saaledes
....

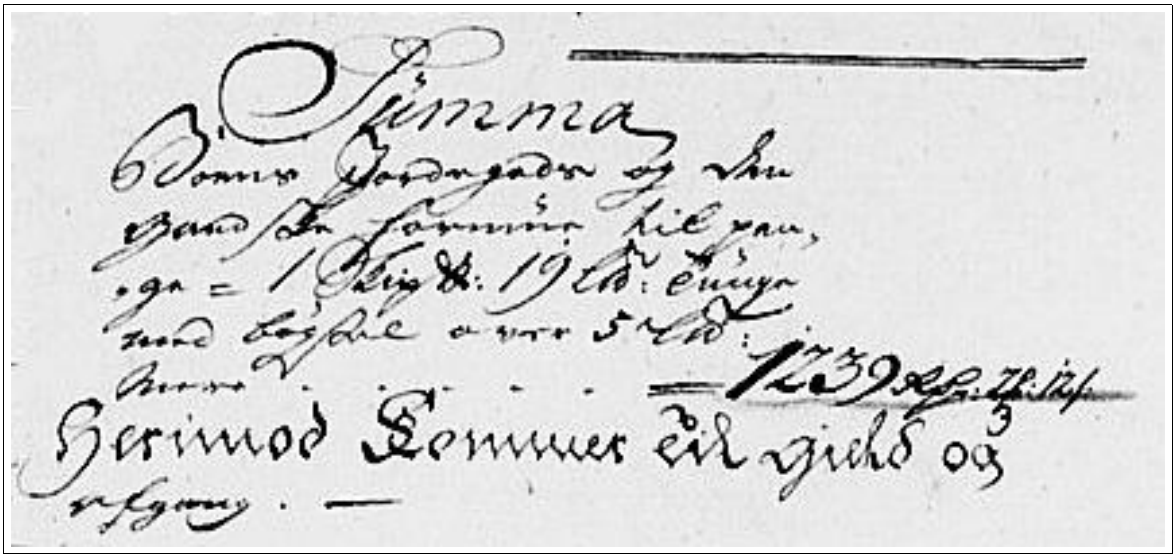

Skifteprotokoll Nedre Romerike nr. 5, 1733-39, folio 283b.

Summa
Boens Jordegods og den gandske formue til penge
= 1 Skipdt: 19 Ld: Tunge med bøxsel over 5 Ld: Mere - 1239 rdr. 2 mark 12 sk.
Herimod kommer til gield og afgang
....

Skifteprotokoll Nedre Romerike nr. 5, 1733-39, folio 284a.

Summa gield og afkortning - 252 rdr. 1 mark 8 sk.
Naar afdrages fra boens innestaaende beregnede indtægts beløb, bliver der til arv og dehle for enkemanden og Hands børn
- 982 rdr. 1 mark 4 sk.
hvorav
Enkemanden faar paa sin Hovedlod den halve dehl - 491 rdr. 14 sk.
paa huer af de 5 Sønners Broderlod - 75 rdr. 2 mark 5 11/13 sk. og
paa huer af de 3 Døtres Søsterlod - 37 rdr. 3 mark 2 12 /13 sk.
....

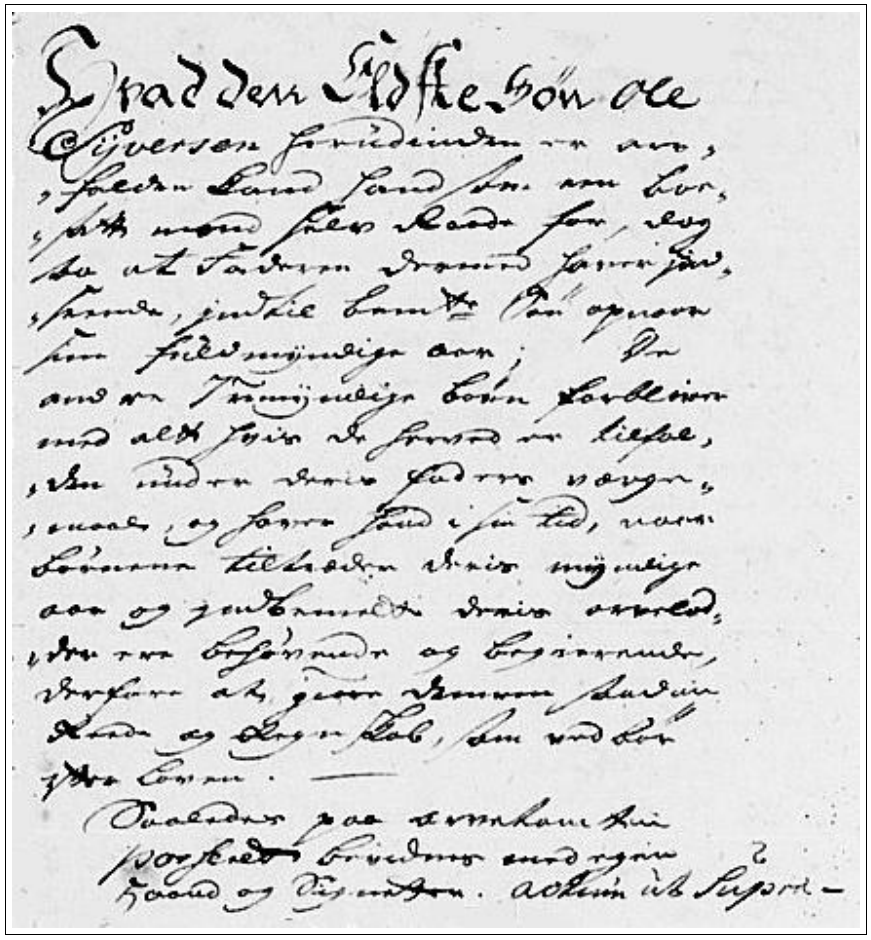

Skifteprotokoll Nedre Romerike nr. 5, 1733-39, folio 285b.

Hvad den Ældste Søn Ole Syversen forudinden er arvholden kand hand som een boesatte mand selv Raade for, dog saa at Faderen dermed haver paaseende, indtil bemte. Søn opnaar sine fuldmyndige aar;

De andre 7 umyndige børn forbliver med alt hvis de herved er tilfaldne under deris faders værgemaal, og haver hand i sin tid, naar børnene tiltræder deris myndige aar og ..dbemelte deris arvelodder ere behøvende og begierende, derfore at giøre dennem stad... Raade og Regnskab, som ved bør efter Loven.

Saaledes paa arvetomten posheret bevidnes med egen Haand og Signeter.
Actum ut Supra».

Gården Dynjan i Eidsberg ble utlagt mellom Ragnilds mann og deres barn den 28.01.1736. Dette dele ble tinglyst 03.11.1736 ved å gjengi skiftet ovenfor.

På Tyrenby (Tørnby) bodde Rasmus Halvorsen (ca. 1709-1783) gift med Karen Bergersdatter Ydersbonn. Han var sønn til Ragnilds eldre bror, Halvor Andersen Steinby (ca. 1683-1755). Karen var fadder da Marthe ble døpt i 1729. Halvors eldste sønn, Ole, var gift med Ingeborg Bryntesdatter (ca. 1706-1784) som igjen var datter til Anfri, Syvers søster.[291]

(Barn V:5, Far VII:19, Mor VII:20)

Gift før 1714 med forrige ane.

VI:11 ff mf mf

Ener Jonsen Fjeld Nordre. Soldat, gårdbruker. Levde fra 1690 til 1744 på Fjeld Nordre, Trømborg, Eidsberg (ØF).

Ener er soldat da Christopher Joensen Aas og Steener Larsøn Halstredt, Eners bror og svoger, den 30.09.1720 selger 3 lispund 1 Remaal i Nordre Fjeld til Ener. Skjøtet tinglyses 04.11.1720. Steener var gift med Eners søster Jøran. De gårdsparter de selger til Ener var arven etter hans mor, Kirsten Christophersdatter fra Opsahl:
«Kiendis Vi underforseglede Christoffer Joensøn Aas og Steener Larsøn Halstredt boende i Eidsberg Præstegield, det vi med vores Kiære Hustruers Vilje Ja og Samtøcke haver soldt og afhændet, saa som vi og hermed selger og afhænder fra os og voris Arvinger til vores Kiere broder og Svoger Eener Joenson Field Soldat under Welædle Her. Capitein Stochflets Compagnie, nemlig ieg Christopher Joensøn Aas 2 lispd. 6 bs. og Ieg Steener Larsøn Halstred 1 lispd. 3 bs. tilsammen 3 lispd. 1 Rem. med bøxel udj Gaarden nordere Field, hvorfor, som voris Kiere Broder og Svoger har fornøjet os hver for sin Anpart effter voris foreening, som vi vare accorderede om, saa skal herefter

[291] Skifteprotokoll Nedre Romerike nr. 5, 1733-1739, folio 282b. Pantebok Heggen og Frøland nr. 4, 1731-1745, folio 140. Gunn Cathrine Varder Løwe og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 1, side 257-259. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 666.

samme Gaarde parter følge dito vores Kiere Broder og Svoger med ald den herlighed, som nu tilligger, og af alders Tiid tilliger haver indtet undtagen udj nogen maade til fulkommen Odel og Ejendom, Uigienkalelig af os eller vores Arvinger, hvorfor vi Ere og skal forblive hans hiemmelsmænd for alle og Een hvers paatale, des til Sandheds bekræftelse under voris Zigneter og hands underskrift og forseglet, sambt Wenligen ombedet di tvende Dannemænd Arne Gulbrandsøn Fossum og Anders Jonsøn Vestre Bøllen dette med os som troverdige Vidner at underforsegle. Actum - Nordre Field d 30 Septbr 1720».

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Eidsberg - Eksaminasjonsprotokollen - Folio 143b-144a.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for
«Eidsberg Præstegield - Fulde Gaarder»:
«No:
125.
Gaarde Navne:
Field Nordre.
Opsiders Tall:
Joen Ennersen - Eener Joensen.
Proprietairs og Bøxel-Raadig:
Selv ejer med sine med Arvinger.
Huusmænds Pladser:
1 gl: Plads Bjørnedahl, Biørn Clemets: Saaer 1 qtr.
Beregnet under Gaarden.
Skoug og Sæter:
Skoug til Brændeved og Gierdesfang.
Situation og Beleilighed:
I Westlien og meddels Wint.
Sæd:
2 qvart [tønne] Bl: Korn - 7¼ tønne Hafre - 1 Setting HommelK: - 1 Setting Lin og Hamp.
Høe-avling:
24 Læs.
Hæster og Creaturer:
2 Hæster - 9 Creat: - 6 Souger.
Taxt efter Gammel Matricul:
16 Lispd. 2 bis. [bismermerker]
Forhøyet:
3 17/18 Lispd.»

26.09.1723: «Trolovet Ener Jonsson og Marthe Trøgsdaatter Field. Caution: Arne [Gulbrandsen] Fossem og Bent [Taraldsen] Øyerud». De ble viet 01.11.1723.
Brynild, bror til Eners mor, bodde på Øyerud før han overtok Opsahl. Han var gift med Marte Taraldsdatter Øyerud.

29.03.1725: Ener var fadder sammen med Marthe Enersdatter Field da Morten, sønnen til Thom Clementsbø og Marthe Gulbrandsdatter Field, ble døpt (Kirkebok nr. 1, folio 201).

13.07.1737 overtar Ener gårdsparter i Nordre Fjeld fra
- Gundbiørn Torgersen Katralen gift med Eners stemor, Klara Knudsdatter,
- Eners bror, Christopher, og svogrene
- Steener Larsen Halstved gift med Jøran,
- Knud Gulbrandsen Oelberg gift med Kirsti og
- Rasmus Gundersen Mortved gift med Gunille.

Overdragelsen ble tinglyst 10.07.1737:
«No 2: CC Een Rigsdaler.
1737 Underskrevne og med Signeter bekræftede Gundbiørn Torgersen Catralen udi Aschim Sogn paa min Hustrue wegner, Christopher Jonsen Glomsrud paa egne, Steener Larsen Halstved, Knud Gulbrandsen Oelberg og Rasmus Gundersen Mortved paa wore Hustruers wegner tilstaaer og hermed for alle giør Witterlig Det wi med wores frie willie og Hustruers samtøcke haver solt skiøt og afhænt, saasom wi og hermed Sælger og overdrager 9 lispd. 4 2/7 bsm med Bøxel udi gaarden Nordre Field udi Trømborg annex til wores Kiære Svoger og Broder Eener Jonsen, som aasædet og Losningen tilkommer siden Hand effter wor Foreening og accord har betalt og herfore halvendet hundrede daler foruden dette Skiøde, som Hand tillige saa bekostet:
Og S.. vi med berørte 150 dlr. i alle Made er fornøyet for os og Wore Arvinger skal ditto Jorde gods med alle sine til og underliggende Eyendeeler og herligheder indere og uden gierdes intet untagne følge og tilhøre Ham Hans Kiære Hustrue Marte Trygs Daatter deres børn og Sande Arvinger til fulkommen Odel Arv og Eiendom Uigienkalelig af os og wore, Hvorfore wi skal wære hans og arvingers trygge og faste hiemme.te under bekræftelse af wore bogstavelige Navner og hostrøkte Signeter og wenligen tilbedet de 2de forstandige Dannemænd Gulbrand Olsen og Olle Halvorsen at underforseigle.
Datum Nordre Field d 3de July 1737».

Ener var fadder sammen med Marte da Marte, datteren til sønnen Nils, ble døpt i 1744 (Kirkebok nr 3, folio 38).

Han nevnes siste gang i kirkeboken som forlover 25.12.1744, kun hans hustru nevnes senere.

I kirkeboken anføres 21.08.1746:
«Begr: Ved Trønborg at Indlags Rom fra Fiels Ejer(?) - gl: 67 aar».
Det er mulig at Ener døde det året, 67 år gammel.

Skiftet etter Ener ble avholdt på Nordre Fjeld 23.01.1754 og lest på tinget 01.04.1754:

Skifteprotokollene for Heggen og Frøland fogderi mangler (lakune) i perioden 1733- 1784. I pantebøkene finner vi imidlertid opplysninger om arvingene og om hvordan skiftene påvirket fordeling av jordegods.

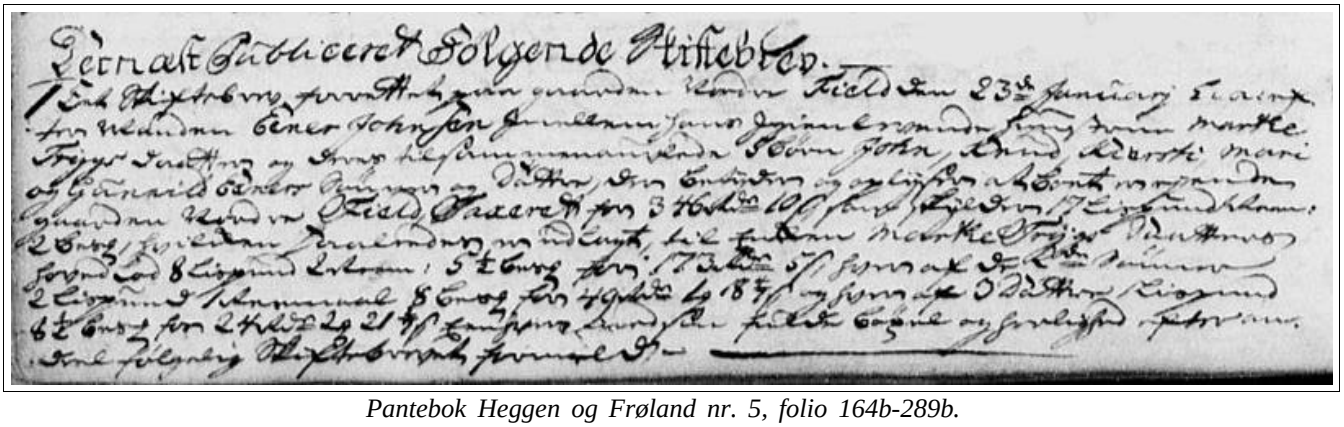

Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, folio 164b-289b.

«Dernest Publiceret følgende Skiftebrev.
I Et Skiftebrev forrettet paa gaarden Nordre Field den 23d Januarj D: A: efter Manden Eener Johnsen Jmellom hans Jgienlevende hustrue Marthe Trygsdatter og deres tilsammen auflede 5 børn
John, Knud, Kiersti, Mari og Gunild Eeners Sønner og Døttre,
der betyder og oplyser at boet er ejende gaarden Nordre Field, Taxeret for 346 Rdr 10 mark, samt skylder 17 lispund 2 bsm, hvilken saaleder er udlagt,
til Enken Marthe Trygsdatter Hoved Lod 8 lispund 2 remaal 5½ bsm for Rdr. 173-5-0
Hver af de 2de Sønner 2 lispund 1 Remaal 5½ bsm for Rdr. 49-1-8 4/7
Enhver af 3 Døttre 1 lispund 8½ bsm for Rdr. 24-2-21 2/7
Eenvher med Sin fulde Bøxel og Herlighed effter andeel følgelig Skiftebrevets fermeldte».[292]

[292] Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Eidsberg Præstegield, Fulde Gaarder, folio 143b. Pantebok Heggen og Frøland nr. 3, 1716-1730, folio 77; nr. 4, 1731-1745, folio 164; nr. 5, 1745-1761, folio 289b. Kirkebok Eidsberg nr. 3:

(Barn V:6, Far VII:21, Mor VII:22)

Gift 01.11.1723 i Trømborg, Eidsberg (ØF) med[293] neste ane.

Barn:

Kirsti Enersdatter Fjeld Nordre. Født 1727 på Fjeld Nordre, Trømborg, Eidsberg (ØF). Døpt 10.04.1727 i Trømborg, Eidsberg (ØF).[294] Død 1805 på Rom Nordre, Askim (ØF). Begravet 1805 i Askim (ØF).[295] (Se V:6).

VI:12 ff mf mm

Marthe Trøgsdatter Sneltorp. Født 1693 på Sneltorp, Haugland, Trøgstad (ØF). Døpt 01.01.1694 i Trøgstad (ØF).[296] Død 1773 på Fjeld Nordre, Trømborg, Eidsberg (ØF). Begravet 16.09.1773 i Trømborg, Eidsberg (ØF).[297]

Marthe ble født på Sneltorp under Haugland i Trøgstad, og døpt nyttårsdagen i 1694:
«Anno 1694 Nyt Aars Dag: Baptismus Trøg Sneltorps B. Maren».

Den ene forloveren da Marthe giftet seg med Ener var Arne [Gulbrandsen] Fossum.

Marthe og Ener hadde følgende barn (minst):
1724: Kirsti, død «1 uge 6 dgr» gammel.
1725: John, død 5 uker gammel.
1727: Kirsti. Kirsti ble konfirmert i 1742.
1729: Marit. Maren ble konfirmert i 1744 (folio 37).
1732: Gunnille. Gunnille ble konfirmert i 1747, 15 år gammel.
1734: Jon. Jon ble konfirmert i 1752, 16 år gammel.
1737: Knud.
????: Nils.
????: Ola, gift med Birthe.

Kirsti ble født i 1724 og døpt 09.07.1724. Faddere var Anne Bentsen Øyerud, Gunille Jonsdatter Field, Hans Ellevson Field og Taral Bentssøn Øyerud (Kirkebok 1, folio 193).

Jon ble født på Field i 1725 og døpt 29.09.1725. Faddere var Anne Bents Øyerud, Marthe Biørns Field Ødegrd., Jøran Bentsd. Øyerud, Lars Gulbrandsøn Krosby og Taral Bentsøn (Kirkebok 1, folio 207). Marthe ble «Indladet» i kirken 14.10.1725. Jon døde 5 uker gammel, men ble begravet først den 22.04.1726.

Marit ble født på Field i 1729 og døpt 13.11.1729. Faddere var Gunnille Larsis Krosby, Aase Torers Field, Berte Torersdaather Field, Hans Elevsson Øyerud og Taral Bentsson Øyerud (Kirkebok 1, folio 261).

Gunnille ble født på Field i 1732 og døpt 27.04.1732. Faddere var Gunnille Larsis Krosby Søndre, Pernille Gulbrands Field, Be.. Torersdatter Field, Taral Brynjulvsson Opsal og Taral Bentsson Øyerud. «Forældre Eener Johnsson og Marthe Trogsdaatter Field nordre» (Kirkebok nr. 2, folio 22).

John ble født på Field i 1734 og døpt 17.11.1734. Faddere var Gunnille Larsis Krosby, Pernille Gulbrands Field, Berte Torersdaather Field, Gulbrand Olssøn Field og Morten Bentsson Øyerud (Kirkebok 2, folio 62).

Knud ble født på Field i 1737 og døpt 10.03.1737. Faddere var Gunnille Larsis Krosby, Pernille Gulbrands Field, Berte Torersdatter Field, Lars Gulbrandsson Krosby og John Øyerud (Kirkebok 2, folio 103).

Lars Gulbrandssøn og Gunnille Trøgsdatter [Søndre] Krosbye ble viet 24.06.1720 (Kirkebok 1, folio 146). Gunnille var Marthes søster. Da hun ble forlovet 10.03.1720 (kirkebok 1, folio 123) kalles hun Gunnille Trygsdaatter. Cautionister var Peder Gullicsøn Bredegg og Christopher Dyngen [Dynjan].

Da de døpte sønnen Gulbrand 22.04.1725, var Gunnille Jonsdatter Field fadder sammen med Bent Øyerud (Kirkebok 1, folio 203).

Anne Jonsdatter Field var fadder da de døpte datteren Marthe 04.01.1728. Blandt de øvrige faddere var Lisbeth Arnesdatter og Nils Gulbrandsen Jenseg, Anne Tordsdatter Lund og Ole Bergersen Langsetter. Flere faddere kom altså fra Trøgstad! (Kirkebok 1, folio 237).

De døpte datteren Kirsti 29.09.1731. Bland fadderene var Johanne Eliasdatter og Jorun Bergsdatter Dyngen, Bent Taraldsen og Jens Andersen Øyerud (Kirkebok 2, folio 12).

Ingeborg og X.enti Enersdatter var faddere ved dåpen til Ragnild Field plass i 1743.

Marthe var fadder sammen med sin mann da Marte, datteren til sønnen Nils ble døpt i 1744 (Kirkebok nr. 3, folio 38).

Mari Enersdatter giftet seg med Gudmund Christensen Mellebye i 1756.

«Marthe Trygsdatter Field Salig Ener Jonsens efterleverske i Eidsberg Præstegield» lånte 150 rdl. av Madame

«Begravede», folio 84.

293 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Trolovede og viede», folio 183 og 184.

294 Kirkebok Eidsberg nr. 1: Døpte, folio 227.

295 Kirkebok Askim nr. 3: «Begravede», folio 56.

296 Kirkebok Trøgstad nr. 1, «Baptismus», folio 236.

297 Kirkebok Eidsberg nr. 4: «Døde og Gravfæstede», folio 161, nr. 207.

Marthe Maria Hof den 22.01.1763 mot 5 «pro cto» rente og pant i 8 lispund 2 remål 5½ bismark tunge med «Bøgsel og Herlighed i hennes paaboende gaard Nordre Field» som hun overtok ved skifte av 23.01.1754.

Marthe døde i 1773, 80 år gammel, «Ligtale» 16.09.1773.

Skiftet etter Marthe ble avholdt 20.01.1774 og tinglyst 15.07.1774:

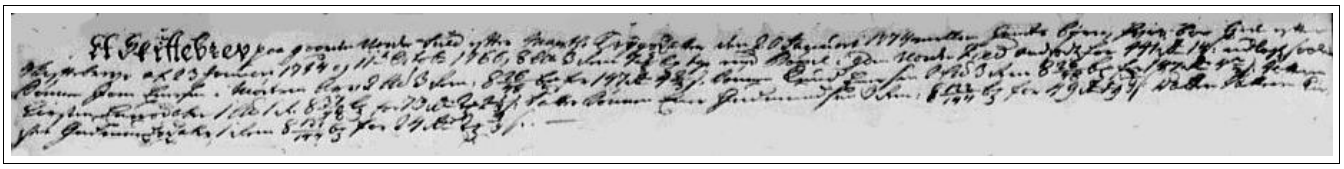

Pantebok Heggen og Frøland nr. 6, 1761-87, folio 321b.

«Et Skiftebrev paa gaarden Nordre Field efter Marthe Trøgsdatter den 20 Januari 1774 ...
....
Skiftebrev af 23 Januarj 1754 og 11 October 1766 [etter datteren Gunille] ...
....».
Det ble utlagt 8¾ lispd. 7 5/8 bsm i Nordre Fjeld vurdert til 441 Rdl. til hennes arvinger.

-->> Kontroller om Marthe har vært gift tidligere:
12.12.1717: Jacob Perssøn og Marthe Biøreksd Klessig(?) døpte datteren Anne (Kirkebok 1, folio 113).
25.11.1718: Jacob Persson og Marthe Trøgensdatter(?) Krosby døpte datteren Maren (Kirkebok 1, folio 128).[298]

(Barn V:6, Far VII:23, Mor VII:24)

Gift 01.11.1723 i Trømborg, Eidsberg (ØF) med[299] forrige ane.

VI:17 fm ff ff

Lars Størkersen Nord-Moen Nordre/Sletner. Gårdbruker. Født omkring 1687 på Sletner, Eidsberg (ØF). Død 1744 på Sletner, Eidsberg (ØF). Begravet 12.11.1744 i Eidsberg (ØF).[300]

Lars overtok det nordre eller øvre bruket av Nord-Moen i begynnelsen av 1700- årene. I 1708 lånte han halvbroren Villum 250 rdl. på 9 åremål (27 år) mot pant i Moen. Da hadde Villum allerede flyttet tilbake til Sletner for å hjelpe faren, og Lars brukte Moen til 1721.

298 Pantebok Heggen og Frøland nr. 6, 1761-1787, folio 37 og 321b.

299 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Trolovede og viede», folio 183 og 184.

300 Kirkebok Eidsberg nr. 3: «Begravet», folio 174.

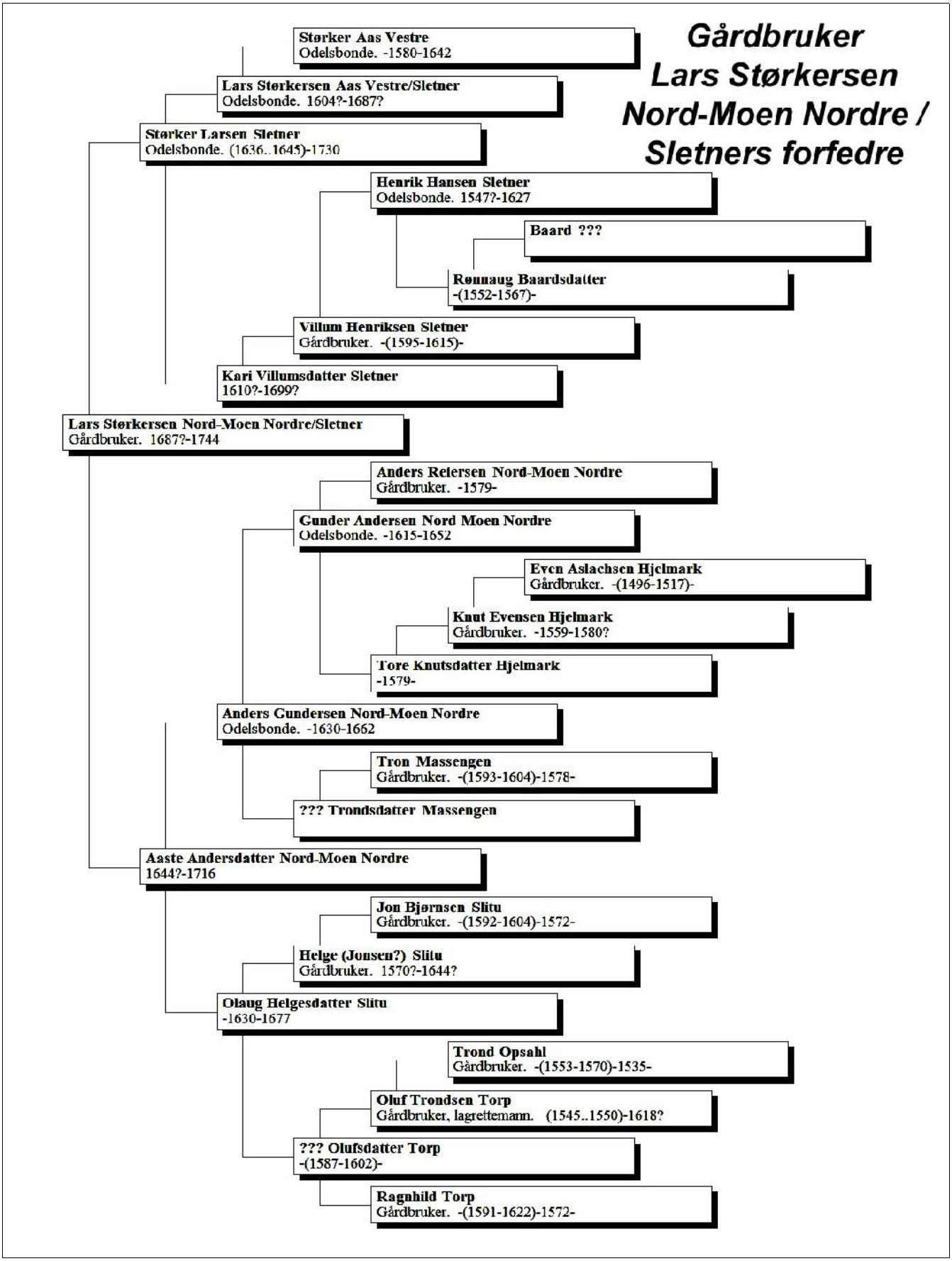

På det søndre eller nedre bruket av Nord-Moen ga Hans Andersen høsten 1702 skjøte til Anders Gulbrandsen på hans hustru Annes part i Moen for 68 rd. (Skjøte 18.12.1702.) Fosser og strømmer var uttrykkelig nevnt i skjøtet, og i hvert fall den nedre fossen der kverna lå, var en gammel herlighet til dette bruket. Likevel fikk ikke Anders beholde kvernfossen i ro. Våren 1713 anla Lars Størkersen oppi-stua sak mot ham og Peder Hjelmark. Åstedssak ble avholdt på «Nordre og Søndre Moens eiendeler» i Eidsberg den 29.04.1713 (HF tingbok nr. 36, folio 72a-72b). Med «Søndre Moen» er her ment søndre part av Nordre Moen. Lars påsto at Anders ikke hadde rett til å ha noen kvern i bekken. Anders fikk innkalt søstrene som partseiere i Moen, og for Maren møtte Peder Hjelmark. Han ga for resten uttrykk for at han ikke hadde noe med saken å gjøre, for han hadde sin halvpart av fossen på Hjelmarksiden, mens

Moens-brukene hadde sin part på den andre siden av bekken. Enden ble at de tre gårdenes eiere kom til forlik om bruken av fossen. For å unngå at en av dem brukte alt flomvannet til hinder for de andre, skulle de male tre jam-døger i trekk hver seg i den tiden det var flom. Så vidt en kan se av forklaringene i saken, lå den øvre fossen ubrukt den gangen.

Krigen i 1716 rammet også Lars. Han mistet hester, korn, mel, matvarer, klær og annet til en samlet verdi av 74½ rdl.

18.01.1719 oppbød Lars på tinget 1 skippd. i Nordre Moen om noen ville bruke det mot å svare kongelige skatter og rettigheter, uten landskylds svarelse. Tingsvitne om at ingen ville bruke gården (HF tingbok nr. 38, folio 168a-168b).

I 1721 flyttet Lars tilbake til Sletner og bykslet bort Moen til Anders Larsen (Bykselseddel 20.03.1721). Lars overtok det andre bruket på Sletner da faren oppga gårsbruket i 1722, slik at gården faktisk besto av to bruk fra den tid.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for
«Eidsberg Præstegield - Fulde Gaarder»:

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Eidsberg - Eksaminasjonsprotokollen - Folio 129b-130a.

«No:
35.
Gaarde Navne:
Sletner med Ødegaarden Gillingsrud, Sandback, Almarck og Schoug.
Drag: Qvart:
Opsiders Tall:
Willum Størkels: - Lars Størkels:
Proprietairs og Bøxel-Raadig:
Opsiderne og deres Arvinger.
Skoug og Sæter:
Skoug til Brændewed og Gierdesfang.
Situation og Beleilighed:
I Nordlien og meddels W: [Winding].
Sidlendt Jord og mislig til Sæd.
Sæd:
2 tønner Bl: Korn - 24 tønner Hafre - 1 qvart [tønne] HommelK: - 1 qvart Lin og Hamp.
Høe-avling:
70 Læs.
Hæster og Creaturer:
6 Hæster - 25 Creat: - 10 Souger.
Taxt efter Gammel Matricul:
2 Skippd.
Forhøyet:
1 Skippd.»

Lars brukte gården i hvert fall til 1729, men etter den tid går det en ti års tid da brukerforholdene er uklare. Eiendomsforholdene er derimot greie nok. Lars hadde pantet til seg Moen av halvbroren, og da denne døde i 1727, beholdt Lars fortsatt gården. Villums datter Margrete var gift med Torgaut Gundersen Sø-Langnes, og så byttet de slik at Margrete fikk Moen mot at Lars fikk hennes arvepart i Sletner (Transp. 25.10.1741).

En militærmatrikkel fra 1724 nevner den nordre stue, så det har sikkert nok vært to stuebygninger. Dessuten var det et bryggerhus og ei ny stolpebu, som ble kalt for den nordre, likeså en nordre stall. Det kan nesten se ut som om det var et nordre og et søndre bruk allerede da. Gården var veldyrket, og de manglende som fantes på husene, var helt ubetydelige. (Mil.matr. 12.08.1724.) Tre år senere ble både gården og husene kalt for gode. (Mil.matr. 19.03.1727.) Lars fortsatte i farens fotspor som pengeutlåner og pantet til seg mange gårder i distriktet, især i Askim og Trøgstad. Oppdal, Trøgstad, fikk han først i pant, senere til eiendom, mot at den tidligere eieren der fikk bruke gården så lenge han levde. (Skjøte 22.10.1735.) Gjennom Nord-Moen var Lars i slekt med Slitu-folk, og eierne av de to gårdene eide sammen Laslett, Trøgstad. Brukeren der, Kristen Stenersen, hadde omkring midten av 1720-årene hogd mye mer i skogen enn han hadde rett til, og alle medeierne i Laslett gikk til sak om denne ulovlige hogsten. Det viste seg da at en rekke eidsberginger hadde hentet mange lass ved i skogen der oppe, dessuten en del hustømmer. Kristen slapp med bøter (1728). Da Halvor Asbjørnsen Årnes, Øymark, arvet åsetet i Laslett og en god del av gårdens skyld, solgte Sletner-folka sin part til Asbjørn i 1739 etter en sak med grannen på Slitu (Skjøte 11.11.1739).

Det trakk imidlertid opp til ugreie om retten til Sletner selv. Ragnhild Sebjørnsdatter hadde halve gården etter Villum, og dattersønnen Arne Pedersen på Langnes mente at han hadde åseterett til halve Sletner. Dette lot han stefaren Torgaut Langnes erklære på tinget våren 1738. Våren 1741 delte Ragnhild sitt jordegods mellom barna (iflg. oppgaver for retten skjedde det den 20. og 31.03.1741), og Lars Sletner gikk da til sak mot svigerinna og svigersønnen hennes. Han forlangte å få overta hele Sletner og betale 9 rd. i bykselpenger for de vel 14 lpd.tge. som de eide i gården. Lars satte forbud mot at Arne Pedersen brukte gården og tilbød Ragnhild forsørgning på livstid, men dette ble avslått. Torgaut Langnes førte saken mot Lars og hevdet at Sletner i mer enn hevds tid hadde vært to hovedbøl og tilbød Lars 3 rd. i bykselpenger for den parten han eide i Ragnhilds bruk. Til sist forlangte Torgaut 200 rd. for åseteretten til halve Sletner, og Lars var villig til å kjøpe Ragnhilds del. Dommen gikk ut på at Lars Sletner ble kjent åseteberettiget til hele gården, siden Størker var alene om den ved skiftet i 1716. Størker delte i 1717 gården i 2 bruk med de to sønnene som brukere, men Størker døde etter sønnen Villum, så Lars ble på den måten nærmest til å bruke hele gården, mente retten. (Dom 19.04.1741.) Ragnhilds svigersønner bøyde seg for rettens kjennelse og solgte sine parter i Sletner til Lars høsten 1741. (Skjøte 25.10.1741.

Han eide derfor hele gården da han døde i 1744.
1744: «Begravet d. 12 November ved Eidsberg Lauritz Sletner - 58 gl.»

Skiftet etter Lars ble avholdt 03.12.1744 - 05.12.1744 og tinglyst 01.03.1745. I tillegg til Sletner eide han Oppdal, Trøgstad, og parter i Brennemoen og Langebrekke. Som pant hadde han Askim-gårdene Søndre Løken og Risengen, og Jørntvet, Trøgstad:

Skifteprotokollene for Heggen og Frøland fogderi mangler (lakune) i perioden 1733-1784. I pantebøkene finner vi imidlertid opplysninger om arvingene og om hvordan skiftene påvirket fordeling av jordegods.

«Dernest Publiseret Følgende Skiftebreve:
...

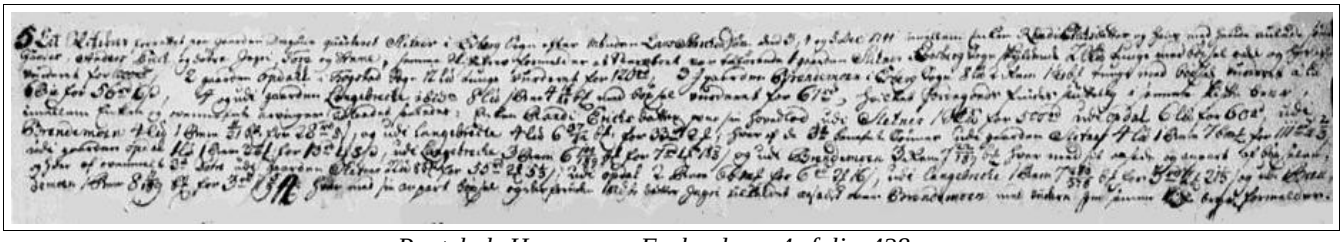

Pantebok Heggen og Frøland nr. 4. folio 428a.

5. Eet Skiftebrev forrettet paa gaarden Dragun quarteret Sletner i Edsberg Sogn efter Manden Lars Størchersen dend 3, 4 og 5 December 1744 imellem Enken Randi Erichsdatter og hans med hende aulede sønner Gunder, Anders, Erich og døtre Ingri, Tore og Anne, samme skiftebrev formelder at Servboet var tilhørende

1. Gaarden Sletner i Edsberg Sogn skyldende 2 Skippd. Tunge med bøxel odel og herlighed vurderet for 1000 rdr.

2. Gaarden Opdahl i Trøgstad Sogn 12 Lispd. Tunge vurderet for 120 rdr.

3. J Gaarden Brendemoen i Edsberg Sogn 8 Lispd. 2 Rem. 1 1/21 bs. Tunge med bøxel vurderet for 56 rdr. 6 sk.

4. Udj Gaarden Langebrecke ibid 8 Lispd. 1 Rem. 4 16/20 bs. med bøxel vurderet for 67 rdr.

hvilket Jordegoeds findes Rettelig i samme skifte brev imellem Enken og ovennevnte arvinger udlaadet saaledes:

Enken Randi Erichsdatter paa sin Hovedlod.
....».

På Sletner var det to fjøs i 1744, og besetningen besto av 20 kuer, 5 kviger, 2 tjurer og 4 kalver. Det var 6 hester, 16 sauer, 8 griser og 4 gjess på gården. Av sølv, kopper og tinn var det en rekke gjenstander. Boets

bruttoformue var på 3866 rdr., netto 328½ rdr. Av denne summen var også 1400 rdr. som Lars hadde gitt sønnen Gunder til kjøp av Åsgård. Det var ikke meningen at dette beløpet skulle tas med på skiftet, men sorenskriveren fant det nødvendig, siden det ikke kunne gis de andre arvingene like mye. I det hele viser boet at Lars var en av sin tids mest velstående Eidsberg-bønder.[301]

(Barn V:9, Far VII:33, Mor VII:34)

Gift med neste ane.

Barn:

Anders Larsen Sletner/Fusk. Født 1714 på Nord-Moen Søndre (Nedre), Eidsberg (ØF). Døpt 28.10.1714 i Eidsberg (ØF).[302] Død 1750 på Fusk, Askim (ØF). Begravet 13.05.1750 i Askim (ØF).[303] (Se V:9).

VI:18 fm ff fm

Randi Erichsdatter Mysen Søndre. Levde 1695 på Mysen Søndre, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Levde 1764 på Sletner, Eidsberg (ØF).

På skiftet etter moren i 1719 fikk Randi vel 11 lpd. i Søndre Mysen. Jaren ble delt mellom søsknene i svært små parter.

301 Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Eidsberg Præstegield, Fulde Gaarder, folio 129b. Pantebok Heggen og Frøland nr. 4, 1731-1745, folio 428a. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 168-169, 214, 220-221.

302 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Døbte», folio 70.

303 Kirkebok Askim nr. 1: «Døde», folio 62.

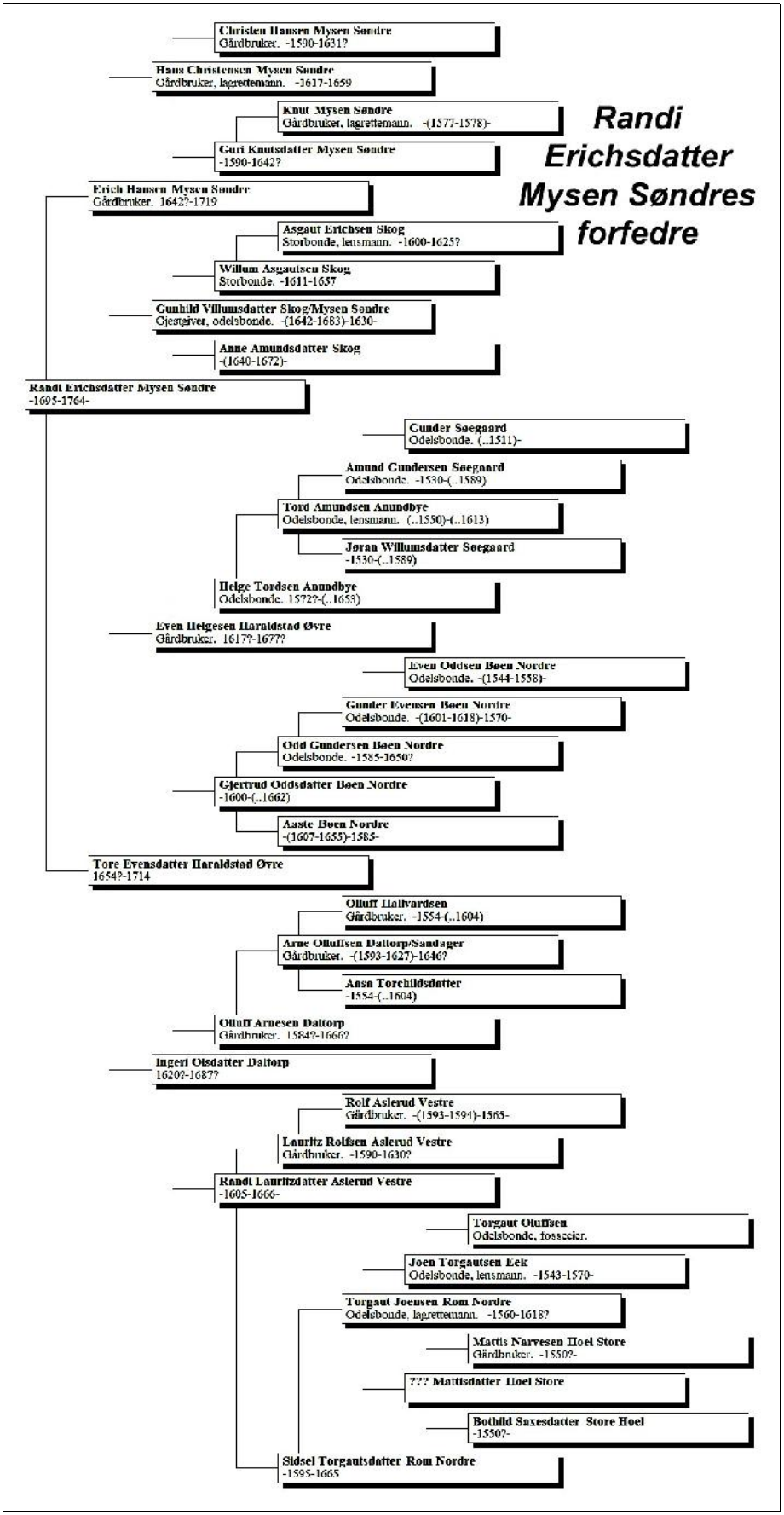

Randi og Lars hadde følgende barn:
1712: Gunder, viet til Berte Persdaatter i 1737, til Åsgård.
1714: Anders, til Sletner og Fusk.
????: Ingri.
1718: Tore.
1721: Aaste, død samme år.
1723: Erich til Bovum, Hobøl og Helsjø, Høland.
1726: Størker, død 2 uker og 2 dager gammel.

Mari Larsdaather Sletner ble konfirmert i 1739.
1727: Anne.

Et barn født på Nordre Moen i 1712 og døpt 28.02.1712. Navnet er ikke oppført, antagelig var det Gunder som i Gårdshistorien angis født ca. 1711. Faddere var Ingeborre Asbiorensdatter Slitue, Ragnil Villemsdatter Sletner, Margrete Vilhelmsdatter Sletner, Laers Høntved og Per Christensen Mysen. «Foreldre Laers Storchorssen og Randi Ericsdatter boende paa Nordre Moen». (Kirkebok nr. 1, folio 33).

Gunner Sletner døde i 1773, 62 år gammel (Kirkebok nr. 4, folio 160, nr. 130).

Aaste ble født på Sletner i 1721 og døpt 14.01.1721. Faddere var Ingeborre Asbiorensdatter Slitue, Margrete Torgoutsdatter Langenæs, Aase Asbiorensdatter Slitue, Villem Størchorssøn Sletner og Gutorm Olsson Sletner (Kirkebok 1, folio 152).

Størcher ble født på Sletner i 1726 og døpt 10.03.1726. Faddere var Margrete Torgautsdatter Langenæs, Daarthe Christensdatter Mysen, Anne Villemsdaatter Sletner, Villem Storchorssøn Sletner og Mons Asbiornsson Slitue (Kirkebok 1, folio 213).

Anne ble født på Sletner i 1727 og døpt 22.06.1727. Faddere var Randi Ivers Aaser i Aschim, Anne Anderis Moen, Jørun Jørgens Garseg, Torer Seby, Bensson Østereng og Halvor Andersson Beckevar (Kirkebok 1, folio 229).

Randi var fadder da Halvor Erlandsson og Ingeborre Nilsdaather Sletner/Landbeck døpte sønnen Hans 24.04.1740 (Kirkebok 2, folio 163).

På Randis forlangende ble det avholdt oppgivelsesskifte etter henne 26.03.1764 og 27.03.1764, tinglyst 01.07.1764:

Skifteprotokollene for Heggen og Frøland fogderi mangler (lakune) i perioden 1733-1784. I pantebøkene finner vi imidlertid opplysninger om arvingene og om hvordan skiftene påvirket fordeling av jordegods.

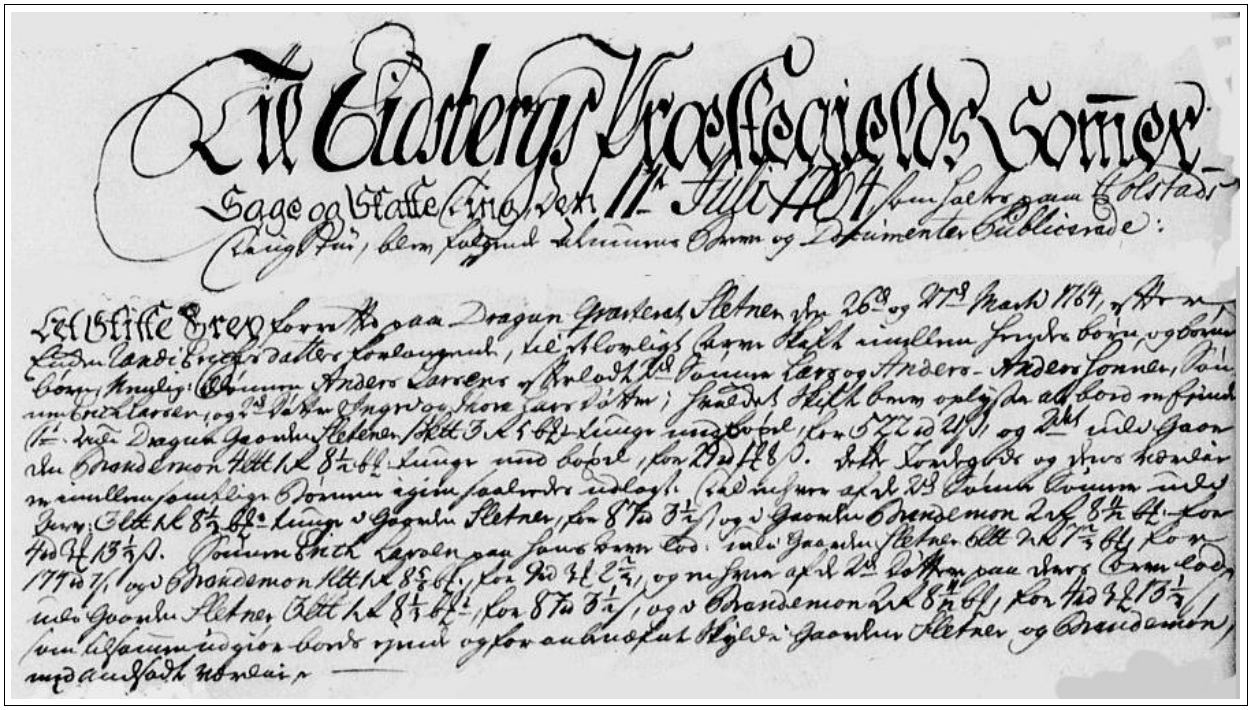

Pantebok Heggen og Frøland nr. 6, 1761-87, folio 83a.

«Til Eidsbergs Præstegields Sommer Sage og Skatte Ting den 11 Juli 1764 som holtes paa Colstad Laug Stue, blev følgende Almuens Breve og Documenter Publicerede:

Eet Skifte Brev forrettet paa Dragun Qvarteret Sletner den 26de og 27de Marti 1764, efter Enken Randi Erichsdatters forlangende, til et lovligt Arve Skifte imellom hendes børn, og børnebørn Nemlig¥ Sønnen Anders Larsens efterladte 2de sønner Lars og Anders Anders-Sønner¥ Sønnen Erich Larsen og
2de Døtre Ingrid og Thore Larsdøtre;
hvilket skiftebrev oplyste at boed er Ejende
1te udi Dragun Gaarden Sletener 1 Skippd. 3 R 5 bs. tunge med bøxel, for 522 rdr. 21 Sk. og
2de udi Gaarden Brændemoen 4 lispd 1 R 8½ bs tunge med bøxel for 29 rdl. 28 sk.
Dette jordegods og d.. ... er imellom samtlige Børnene igien saaledes udlagt:
Til enhver af de 2de Sønne Sønner udi arv:
3 lispd 2 R 8 1/3 bs. tunge i Gaarden Sletner, for 87 rdr. 3½ sk.
og i Gaarden Brændemoen 2 R 8 11/12 bs. for 4 rdr. 13½ sk.
Sønnen Erich Larsen paa hans Arvs Lod ...
og hver af de 2d Døtrer paa deres Arvslod ...
som tilsammen udgiør boeds ejende og foran..æfat Skyld i Gaardene Sletner og Brændemoen, med andsadte værdier».[304]

(Barn V:9, Far VII:35, Mor VII:36)

Gift med forrige ane.

VI:19 fm ff mf

Erich Knudsen Dramstad/Kjeserud Vestre. Gårdbruker. Født omkring 1689 på Dramstad, Askim (ØF). Flyttet fra Dramstad, Askim (ØF) til Kjeserud Vestre, Eidsberg (ØF). Død 1748 på Kjeserud Vestre, Eidsberg (ØF). Begravet 10.04.1748 i Eidsberg (ØF).[305]

Eric Knudssøn Dramstad og Mari Amundsdaatter Kieserud ble trolovet i Eidsberg 19.11.1724. Cautionister var Stener Hol av Aschim og Halvor Giessen Berger av Trøgstad. De ble viet 05.12.1724.

304 Pantebok Heggen og Frøland nr. 6, 1761-1787, folio 83a. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 169. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 373.

305 Kirkebok Eidsberg nr. 3: «Begravede», folio 165.

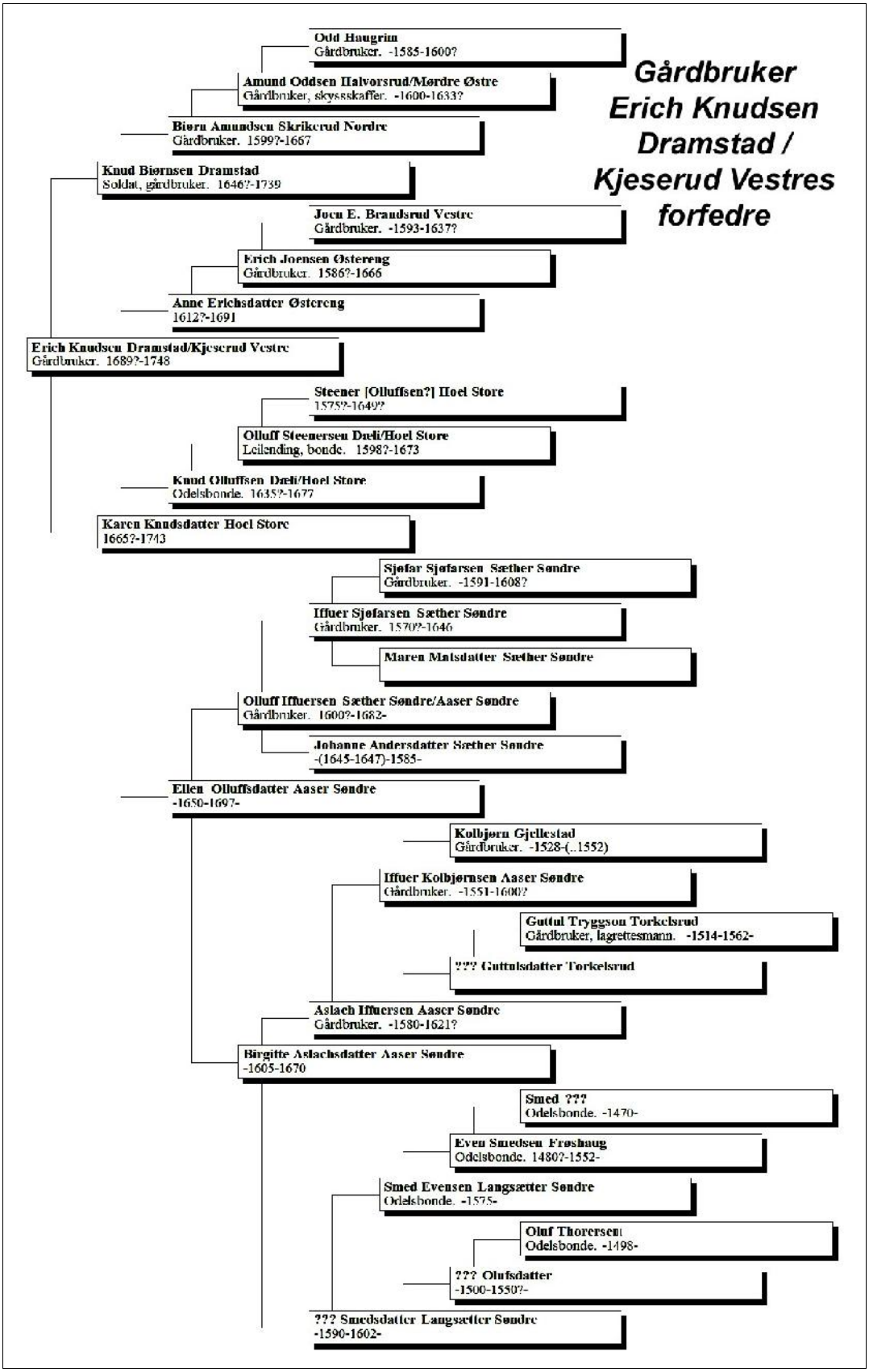

«Erich Knudsen paa Kiesrud» var fadder da Gulbrand Knudsen og Elli Nilsdaatter døpte sønnen Knud 13.02.1735 (Kirkebok 2, folio 67).

Erich Knudsen var Knud Biørnsens eneste sønn og overtok Dramstad etter faren i 1736. Også han var en velstående mann. I listen over Formuesskatten i Askim i 1743 leser vi:

Erich Knudsen Dramstad eier foruten sin påboende gård og etterat hans gjeld er trukket fra:

1) 5 skippund, 1 lispdund Tunge og 1 skinn jordegods
(ikke spesifisert) à 100 dr. skippund - 546 dr.
2) Etter obligasjon - 120 dr.
3) 10 lodd sølv - 5 dr.

Tils. 671 dr.

Erich overtok Vestre Kjeserud (Keisrud) og innløste en part fra konas halvbror for 133 rdr. 1 mrk. 8 sk., skjøte 19.03.1743:
-->>> 4/392 - Transkriber.

Resten overtok han fra hennes stefar, Ole Torersen, for 200 rdr., skjøte 20.02.1744:
-->>> 4/414 - Transkriber.

Ole bodde da på Hol, Askim.

Ved skifte avholdt 23.10.1739 etter søsteren Olaugs mann, Lars Evensen på Søndre Torp i Trøgstad, overtok Erich gården Dæli for 300 rdrl.

Erich bygslet bort halvdelen av gården, 15 lispund til Anders Hansen 02.03.1748, inntil da ser det ut til at han har brukt hele gården selv etter Truels Joensens død i 1741. Men Erich bodde ikke selv på Dæli, han var som tidligere nevnt på Vestre Kjeserud.

Erich døde i 1748:
«April 10 Begr: ved Eidsberg Eric Knudsen Keiserud 59 Aar».

Ved sin død eide han
1½ skippund i Kjeserud, verdsatt til 420 rdr.
5 lispund i Skakstad, verdsatt til 100 rdr.
10 lispund i Kråka, verdsatt til 100 rdr.
1½ skippund tunge og 1 skinn i Sekkelsten, verdsatt til 380 rdr.
5 fjerdinger tunge i Fusk, verdsatt til 340 rdr.
1½ skippund tunge i Dæli, verdsatt til 300 rdr. og
21 lispund tunge i Dramstad, verdsatt til 252 rdr.

Skiftet etter Erich ble avholdt 29.04.1748 og 03.07.1748.

Da skifteprotokollene for Heggen og Frøland fogderi mangler for perioden 1733-1784 må vi gå til pantebøkene for å finne ut hvordan de gårdene Erich eide ble delt mellom arvingene. Gårdene lå delvis i Askim, delvis i Eidsberg prestegjeld, og er derfor oppført i to adskilte dokument.

Tinglyst 29.03.1749 i Askim:

Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1745-61, folio 106b.

Eet Skiftebrev forrettet paa Dragoun quarteret Kejsrud udj Eidsberg Præstegield den 29de April og 3de Juli 1748 efter afgangne Erich Knudsen, imellem hans igienlevende Hustrue Maren Amundsdaater og deris tilsammen auflede børn Hans Erichsen og Elen Erichsdatter, som forklarer at boet war ejende her i Sognet efterfølgende gaarder Saa som

Sechelsteen af skyld 1 skippund og 10 lispund tunge samt 1 Skind Taxeret for 380 rdr.
Fusch 1 skippund 5 lispund for 340 rdr.
Delen 1 skippund 10 lispund for 300 rdr.
Dramstad 1 skippund 1 lispund for 252 rdr.

der saaledes er udlagt,
Til Ole Thoresen Hielmark for hans fordring 50 rdr.
udj gaarden Dellen 5 lispund Tunge for 50 rdr.
Christen Foshem for hans fordring 9 rdr.
1(?) lispund tunge i bemelte gaard Deelen.
Enken paa hendes hovedlod i blandt annet
15 lispund tunge og ½ Skind i gaarden Sechelsteen for 190 rdr.
12½ lispund udj gaarden Fusch for 170 rdr.
8 lispund tunge udj gaarden Deelen for 80 rdr.
10 lispund og 2 Remaal udj gaarden Dramstad for 126 rdr.
Sønnen Hans Erichsen
10 lispund Tunge og 1/3 Skind udj gaarden Sechelsteen for 126 rdr. 16 sk.
8 1/3 lispund tunge udj gaarden Fusch for 113 rdr. 8 sk.
5 lispund 1 Reemaal 3 bsm. tunge udj gaarden Dehlen for 53 rdr. 8 sk.
7 lispund tunge udj gaarden Dramstad for 84 rdr. og
datteren Elen Ericsdaatter
5 lispund tunge og 1/6 Skind udj gaarden Sechelsteen for 63 rdr. 8 sk.
4 1/6 lispund tunge udj gaarden Fusch for 56 rdr. 16 sk.
2 lispund 2 remaal 6 bsm. Tunge udj gaarden Dehlen for 26 rdr. 16 sk. og
3 lispund 2 Remaal tunge udj gaarden Dramstad for 42 rdr.
alt efter den i Skifteforretningen derom t.igende .iderlig ... forklaring».

Tinglyst 31.03.1749 i Eidsberg:

Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1745-61, folio 110a.

«Dernest Publicered Følgende Skiftebreve.
1 Eet Skiftebrev forrettet paa Dragoun quarteret Kejsrud den 29de April og 3de Juli 1748 efter afgangne Erich Knudsen, Jmellem hans igienlevende Hustrue Maren Amundsdaater og deris tilsammen auflede børn Hans Erichsen og Elen Erichsdatter, som forklarer at boet war ejende
gaarden Kejsrud af skyld 1 skippund 10 lispund tunge Taxeret for 420 rdr.
gaarden Schachstad af skyld 5 lispund tunge for 100 rdr. og
gaarden Kroga af skyld 10 lispund for 100 rdr.
der saaleedes er udlagt til Enken paa hendes hovedlod i blandt andet
15 lispund tunge udj gaarden Keijsrud for 210 rdr.
2½ lispund udj gaarden Schachstad for 50 rdr.
5 lispund udj gaarden Kroga for 50 rdr.
Sønnen Hans Erichsen
10 lispund tunge udj gaarden Kejsrud for 140 rdr.
1 lispund 2 Remaal 6 bsm. udj gaarden Schachstad for 33 rdr. 48 sk.
3 lispund 1 Rem 3 bsm udj gaarden Kroga for 33 rdr. 8 sk. og
datteren Elen Ericsdaatter
udj gaarden Kejsrud 5 lispund for 70 rdr.
udj gaarden Schachstad 3 Rem 3 bsm for 16 rdr. 16 sk. og
1 lispund 2 Rem 6 bsm tunge udj gaarden Kroga for 16 rdr. 16 sk.»[306]

(Barn V:10, Far VII:37, Mor VII:38)

306 Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1745-1761, folio 106 og 110. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 546-547, 580-581. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 97. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 302.

Gift 05.12.1724 i Eidsberg (ØF) med[307] neste ane.

Barn:

Ellen Erichsdatter Dramstad. Født omkring 1727. Død 1762 på Fusk, Askim (ØF). Begravet 19.12.1762 i Askim (ØF).[308] (Se V:10).

VI:20 fm ff mm

Maren Amundsdatter Kjeserud Vestre. Født omkring 1695. Død 1786 på Kjeserud Vestre, Eidsberg (ØF). Begravet 29.01.1786 i Eidsberg (ØF).[309]

Maren fikk Sekkelsten som hjemmegave av sin far da hun giftet seg. Året etter kjøpte Erich konas part på 1 skinn og ble dermed eier av hele skylda.

Maren og Erik hadde følgende barn:
Ca. 1727: Elen, gift med Anders Larsen Sletner/Fusk.
Ca. 1732: Ole, død i 1746.
1735: Hans, overtok Kjeserud.
1735: Knud, tvillingbror til Hans, døde i 1736, 1½ år gammel.

1735: «D. 27 Apr: Erick og Mari Dramstads Tvillinger
1. Hans. Fadd. Gunder Brøsnes(?), Gunder Hoel, Mari Skavok [Skavogg], Olou Ibm, Ingeborg Hoel,
2. Knud. Fadd. Truls Dæle, Truls Skavok, Marte Orou[g], Dordi Trippestad, Johanne Skavok»
(Kirkebok nr. 1, folio 8).

Maren arvet 5 lispd. i Kjeserud etter morens død i 1742.

Da Erich døde giftet Maren seg med Mathias Gundbiørnsen i 1749:
«Januaris 21: Fæstet Enkemand Mattis Kotorp fra Spydberg til Enken Mari Keisrud, hvis cautionister er Ole Hoel .. Hobel finct.».
De ble «Copuleret» 26.03.1749.

Mathis var ikke fornøyd med at skifteretten hadde delt åsetesretten til alle de gårdene Erich hadde eid. Formynderen til sønnen Hans og svigersønnen Anders tilsto derfor Maren odels- og åseteretten over gårdene Kjeserud, Fusch, Sekkelsten, Dramstad, Dæli, Kråka og Skakstad i hennes livstid ved påtegning på skiftebrevet.

Da det var ordnet med de forskjellige arvelodder etter Erich, ble Dæli delt mellom Maren og hennes mann på den ene side, og sønnen Hans Erichsen på den andre, med 15 lispd. på hver.

Maren døde i 1786:
«Dom 4te post Epiphan ved Eidsberg Enken Mari Amunds D Keyserud 91 aar Liigtale».

Oppgjør mellom arvingene etter Maren ble avholdt 17.10.1786 og tinglyst 22.10.1786. Arvingene var hennes sønn Hans, barnebarna Lars og Anders som var sønner til Marens avdøde datter Elen, Erich og Poul Mathiesen som var sønnene til hennes andre mann, Mathias Gundbiørnsen:

Skifteprotokollene for Heggen og Frøland fogderi mangler (lakune) i perioden 1733- 1784. I pantebøkene finner vi imidlertid opplysninger om arvingene og om hvordan skiftene påvirket fordeling av jordegods.

307 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Trolovede og viede», folio 197.

308 Kirkebok Askim nr. 2: «Begravet udi Aschim», folio 102.

309 Kirkebok Eidsberg nr. 4: «Døde og Gravfæstede», folio 174 nr. 25.

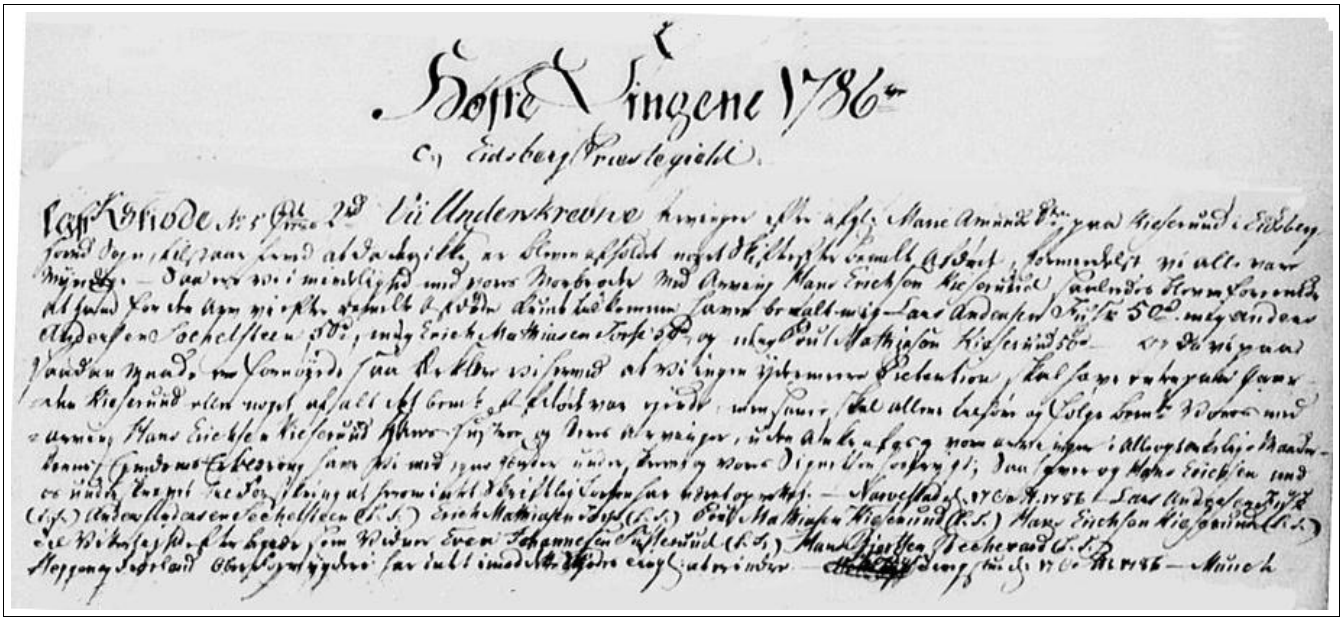

Pantebok Heggen og Frøland nr. 6, 1761-87, folio 619a.

«Læst Skiøde No 5.
Vi Underskrevne Arvinger efter afgl. Marie Amundsdtr. paa Kieserud i Eidsberg Hoved Sogn, tilstaar hermed at da det ikke er afholden noget Skifte efter bemelte afdøde, formedelst vi alle var Myndige - Saa er wi i mindelighed med vores Morbroder Med Arving Hans Erichsen Kieserud, Saaledes blev forenede at hand for den arv vi efter bemelte afdøde ... tilkomme samt betale

meg Lars Andersen Fusch 50 Rd.
meg Anders Andersen Sechelsteen 50 Rd.
meg Erich Mathiasen Torp 50 Rd.
meg Poul Mathiesen Kieserud 50 Rd.

og da vi paa Saadan maade er fornøyde saa Ærklærer vi hermed at vi ingen ydermeere Pretention skal have ... paa Garden Kieserud eller noget af alt det bmte. ...
Narvestad d: 17 Octob: 1786
Lars Andersen Fusch - Anders Andersen Sechelsteen
Erich Mathiasen Torp - Poul Mathisen Kieserud
Hans Erichsen Kieseruud».[310]

(Barn V:10, Far VII:39, Mor VII:40)

Gift 1. gang 05.12.1724 i Eidsberg (ØF) med[311] forrige ane.

Gift 2. gang 26.03.1749 i Eidsberg (ØF) med[312] **Mathis Gunbiørnsen Katralen/Kotorp/Kjeserud.** Født omkring 1698. Død 1782.

Mathis var sønn til Gunbjørn Torgersen Katralen (ca. 1660 - 1742) og Johanne Torersdatter (død ca. 1715). Han kom til Kotorp, Spydeberg.

Som enkemann giftet han seg i 1749 med enken Maren Amundsdatter og flyttet til Keiserud.

31.01.1750 makeskiftet Mathis til seg arveparter i Kjeserud, Dæli, Dramstad, Skakstad og Kråka fra Anders Larsen Sletner, gift med Marens datter Ellen Ericsdatter. Anders fikk 12½ lispd. tunge i Fusk som motytelse.

Det hendte at kvinner som var kommet i «uløkka», fødte i dølgsmål og tok livet av barnet sitt. En dag i midten av februar 1753 kom lensmannen til Kjeserud og arresterte tjenestejenta på gården, Inger Olufsdatter. Jenta hadde født i dølgsmål og gjemt barnet under fjøset, der det ble funnet dødt. Saken gikk helt til Høyesterett, som 9. oktober samme år dømte Inger til å « ... miste sin hals og hodet å settes på en stake». Dessuten skulle hennes jordiske gods inndras til fordel for statskassen. Imidlertid ble stakkaren benådet til livsvarig tukthus, da det ikke kunne bevises at hun hadde drept barnet sitt. Hun ble sittende i lensmannsarresten på Høytorp i nærmere to år, inntil hun ved juleleite 1754 endelig ble ført til tukthuset i Christiania.

I 1759 delte Mathis de gårdpartene han eide i Eidsberg og Askim. Hans Erichsen fikk da ½ skippd. tunge i Kjeserud og vel 3 lispd. tunge i Kråka (Skjøte 18.04.1759).

---

310 Pantebok Heggen og Frøland nr. 6, 1761-1787, folio 619a. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 547, 581. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 97. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 302. Odd Ottesen: Slekten Botner i Høland, side 64.

311 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Trolovede og viede», folio 197.

312 Kirkebok Eidsberg nr. 3: «Desponsandi et Copulandi», folio 186.

Noen år senere oppga Mathis gårdsbruket og inngikk kontrakt med stesønnen om oppholdet. I tillegg til husrom og brensel forbeholdt Mathis seg foring til 1 hest, 4 melkekuer og 1 slaktenaut, 5 sauer og en geitebukk. Hvert år skulle Mathis få åker til 3 tønner havre, 2 kvrt. bygg i første års hevd, 1 skippd. hvete likeså, ½ stg. erter og rydningsland til 1 skippd. rug. Dessuten skulle han hvert år få 1 bmrk. humle. For disse ytelsene skulle Hans Eriksen få 5 Rdl. i året, regnet fra 1763 til de to gamle døde (kontrakt 01.07.1763).

30.06.1763 makeskiftet Mathis til seg 7 lispd. i Sekkelsten fra Hans mot 7 lispd. i Dramstad.

Marens sønnesønn, Anders Andersen Fusk, hadde vokst opp på Kjeserud. I 1765 fikk han 7½ lispd. tunge og ¼ skinn i Sekkelsten som gave av Mathis (gavebrev 01.07.1765).[313]

VI:21 fm fm ff

Peder Pedersen Vete Søndre/Fjøs. Gårdbruker. Født omkring 1671 på Fjøs, Eidsberg (ØF). Død 1758 på Fjøs, Eidsberg (ØF). Begravet 27.08.1758 i Eidsberg (ØF).[314]

Peder brukte halvparten av Sø-Vete. Hans far og søsken eide Sø-Vete sammen til 1691 hvoretter faren løste inn gården. Torer Pedersen bygslet den andre halvparten av Peders far, Peder Olsen Fjøs. Bygselseddelen er datert 03.03.1697 og ble tinglyst 20.03.1697 (HF tingbok nr. 30, folio 40a).

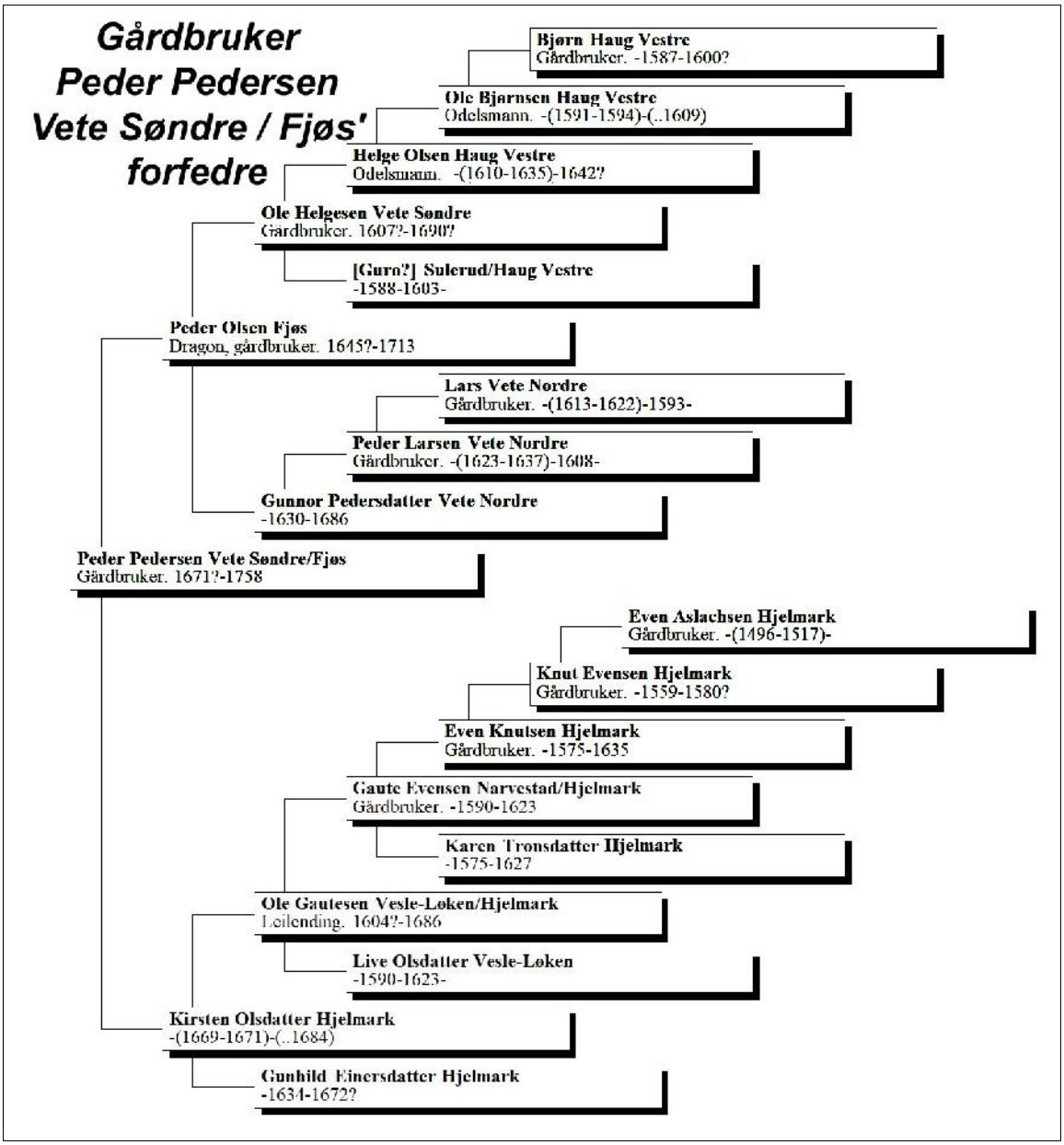

29.06.1702 saksøkte Tore Vete dragon Peder Pedersen Vete for at han hadde tatt noe tømmer, og for slagsmål. Saken ble utsatt til 10.08.1702 da det falt dom angående tømmeret. Saken om slagsmålet ble utsatt (HF tingbok nr. 32, folio 21b og 30b- 31a).

313 Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 547-548, 581; Bind 2, side 97, 359. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 114, 123, 302-303. Bygdebok for Eidsberg, Bind I: Bygdehistorien 1537-1800, side 434-435.

314 Kirkebok Eidsberg nr. 3: «Begravet», folio 175.

I 1702 fikk Torer kjøpt Auten i Kirkefjerdingen i Trøgstad og flyttet dit.

10.07.1702 ga Peder avkall til Ole Haga for sin hustrus farsarv og bryllupsgjerd. Avkallet ble tinglyst 23.10.1702 (HF tingbok nr. 32, folio 42b).

Peder fikk gården Fjøs etter faren høsten 1713. Bykselseddel er datert 12.09.1713 (Tingbok 36, folio 153a).

Han hadde hatt gården i bare tre år da den svenske invasjonen kom, og den brakte ham et tap av korn, mel, småkreaturer, klær, husgeråd, matvarer, høy og våpengevær på ialt 47 rd. 12 skl.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for
«Eidsberg Præstegield - Fulde Gaarder»:

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Eidsberg - Eksaminasjonsprotokollen - Folio 131b-132a.

«No:
42.
Gaarde Navne:
Fjøs - Drag: Qvart:
Opsiders Tall:
Peder Peders:
Proprietairs og Bøxel-Raadig:
... Majt.
Qværn og Fiskerie:
1 Qwarn efter Seshions Bogen som af Jordfald er Rujneret, og ej kan Oprettes.
Situation og Beleilighed:
I Soellien. Tung Wint. Slet Hafn.
Sæd:
½ tønne Bl: Korn - 10 tønner Hafre - 1 Setting HommelK: - 1 Setting Lin og Hamp.
Høe-avling:
24 Læs.
Hæster og Creaturer:
2½ Hæst - 8 Creat: - 6 Souger.
Taxt efter Gammel Matricul:
1¼ Skippd.»

En militærmatrikkel fra 1724 opplyser att østveggene på øvre stuebygning, fjøs og stall måtte syes, at bryggerhuset måtte oppveies og taket på begge innhusa trengte en del ny spon. Åkeren var vel dyrket, og en ny matrikkel fra 1727 omtaler Peder som en flittig bruker. Han hadde det året 2½ hest, 10 klavebunne fe og 6 sauer, og alle hus var i god stand.

Samme året fikk han kjøpt gården av kaptein Jurewitzsky og ble selveier. 25.02.1727 skulle husene på gården besiktes, men det ble avlyst, da gårdhandelen ble inngått i stedet. I det hele skulle Peder gi 400 rd. Av disse skulle 100 rd betales innen 8 dager, resten til dagen etter Momarked, dvs. 16.09.1727. Skjøtet er datert 15.09.1727:
-->>> 3/248 - Transkriber.

Sønnen Kristen betalte halvparten av kjøpesummen, og ettersom skjøtet fra kapteinen bare lød på Peter, fikk

sønnen skjøte på halve gården våren 1728. Skjøtet er datert 22.03.1728:
-->>> 3/260 - Transkriber.

De to drev deretter gården sammen til omkring 1740, da Kristen overtok Mellom-Garsegg etter svigerfaren, mens Peder fortsatte å bruke Fjøs til 1751. Da ga han opp gårsdsbruket på grunn av alderen og overlot gårdens drift til sønnen på Garsegg mot at han skulle forsørge foreldrene. Når han døde, skulle Kristen få alt de etterlot seg mot å betale svogeren Engebret Elsnes 120 rd. (Kontrakt 26.06.1751.):

Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1745-61, folio 188b-189a.

«Vii Underskrevne og Forseglede Christen Pedersen Garsæg og Engebret Thoresen Elsnæs Kiendis og hermed for alle og eenhuer Witterlig giør, at have indgaaed og Sluttet følgende Contract Saa Som -

Da mine Christen Pedersens Forældre Peder Pedersen og hustrue Marthe Christens Datter, og mine Engebret Thoresen værforældre ere gamle og skrøbelige Folk og ej lengere formaar at bruge gaard, og Vi som deres efterladte eeneste arvinger er nærmeste til at Forsyne dem og deres gaardebrug for dennem bruge, og da det falder meere beleilig for min Engebret Elsnæs Værbroder Christen Pedersen med dennem at bruge end jeg, ere Vi saaledes bleven forrenede med begge vore hustruers Samtycke og villie, at jeg bemelte Christen Pedersen bruger den Jord som mine forældre udj gaarden Dragoun quarteret Fiøs er Ejende, og dennem til sin Døden Dag forsvarligen forsiufner, samt til Jorden naar de ved døden maatte afgaae Ligvist sømmelig bestædninger, hvorimod jeg Engebret Elsnæs tilstaar, at hand og hans Arvinger skal Eje, nyde, bruge og beside, samt sig saa nyttig giøre, som hand best weed vil og kand, det være Sig i alleene alt det Jordegods de Sig er Ejende og
...».

Peder døde i 1758, 87 år gammel. «Peder Pederssøn Fiøss Liig» ble jordfestet 27.08.1758.[315]

(Barn V:11, Far VII:41, Mor VII:42)

315 Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Eidsberg Præstegield, Fulde Gaarder, folio 131b. Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1745-1761, folio 188b-189a. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 396, 648-649.

Gift med neste ane.

Barn:

Christen Pedersen Fjøs/Garsegg Mellom. Levde 1714 på Fjøs, Eidsberg (ØF). Død 1761 på Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF). (Se V:11).

VI:22 fm fm fm

Marte Christensdatter Haga Vestre. Levde 1700. Levde 1751 på Fjøs, Eidsberg (ØF).

I henhold til gårdshistorien for Eidsberg levde Marte fra ca. 1680 til 1754.
Kirkeboken inneholder ikke noe om dette i 1754, derimot under begravne:

«Aug 1 Christer Garsegs Wær-Moder 74 aar» (Kirkebok Eidsberg nr. 3, folio 170)

som motsvarer at hun er født ca. 1680. Martes sønn, Christer, flyttet fra Fjøs til Mellom-Garsegg da hans svigerfar døde i 1749. «Wær-Moder» betyr svigermor, så det har nok skjedd en forveksling i gårdshistorien. Den døde var hans svigermor, Maren Sjøfarsdatter, datter til Sjøfar Andersen Vest-Garsegg og Jøran Gundersdatter Sulerud.

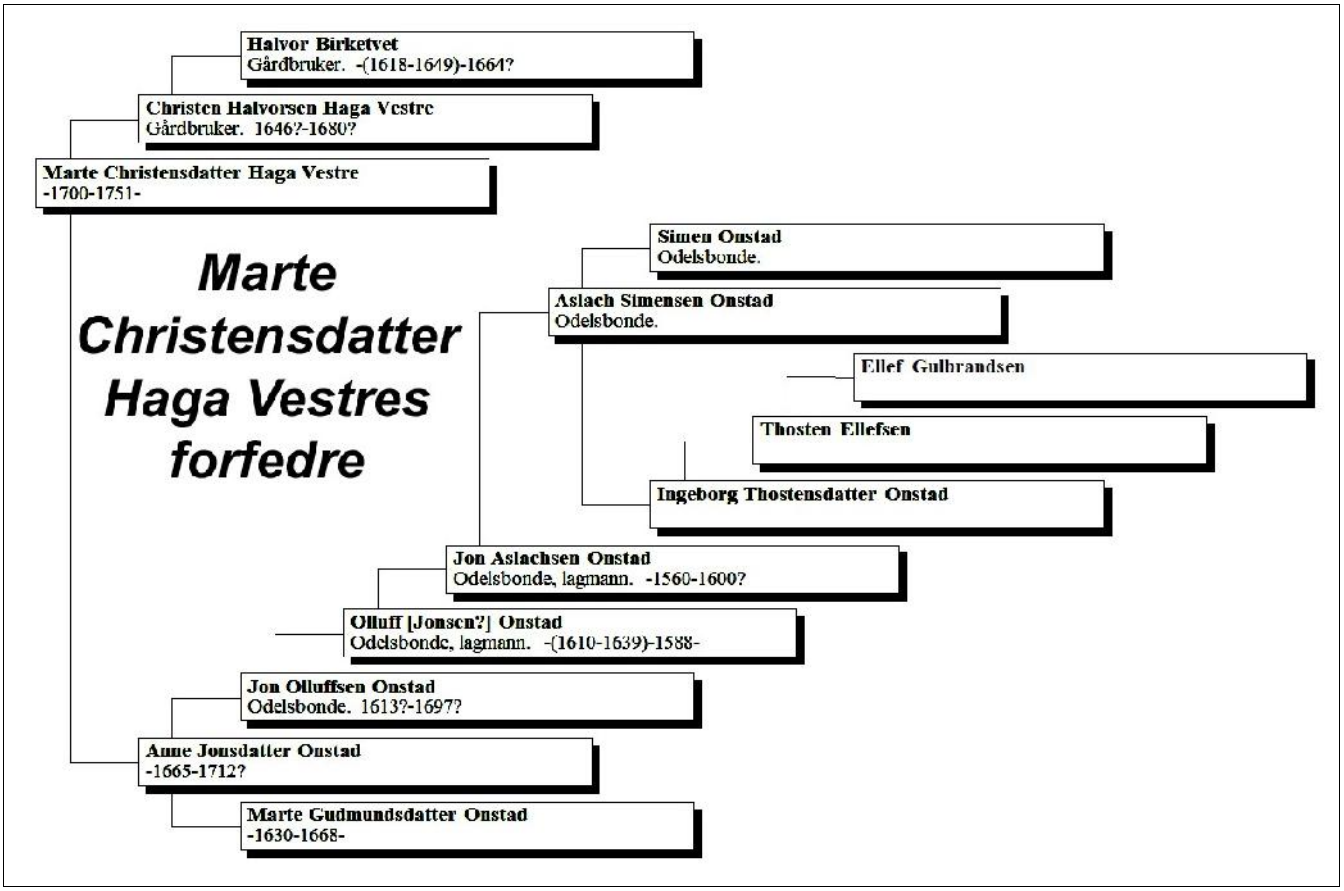

Marte og Peder hadde følgende barn:
Christen, først på Fjøs, senere til Mellom-Garsegg.
Kirsti, gift med Engebret Torersen Elvestad/Elsnes.[316]

(Barn V:11, Far VII:43, Mor VII:44)

Gift med forrige ane.

VI:23 fm fm mf

Jørgen Christensen Garsegg Mellom. Gårdbruker, lagrettemann. Født omkring 1679. Levde fra 1703 til 1711 på Brødremoen Vestre, Eidsberg (ØF). Levde 1711 på Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF). Død 1749 på Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF). Begravet 15.03.1749 i Eidsberg (ØF).[317]

Jørgen brukte Brødremoen Vestre, Eidsberg, fra 1703 til 1711. Etter at hans far, Kristen, oppga boet høsten 1710, overtok Jørgen som eldste sønn Mellom-Garsegg. Ved skiftet etter hans svigermor 26.02.1710 bodde familien fortsatt på Brødremoen. Hans bror Ole overtok Brødremoen omkring 1713.

316 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 573, 649.

317 Kirkebok Eidsberg nr. 3: «Begravede», folio 136.

Eidsberg sogn, Heggen og Frøland fogderi - Ekstraskatt 1711.

«Skoskatten» i 1711 viser:
«Garseg Mellem
Jørgen med sin Hustrue
1 tienstepige».
Tilsammen 6 par sko, herav 18 Skilling i skatt.
Dertil 1/6-del av tienestepikens årslønn som var 2 Drl. 48 Skilling, dvs. 40 Skilling,
tilsammen 58 skilling i skatt.

Kristen var lagretteman i 1711. Den 04.11.1711 var Kristen møtt opp på høsttinget på Sø-Mysen, og «som mand nu best sad i Forretning, kom Tidende om at der var Skadevarme løs paa Gaarden Garsegh, hvorover den ene Lavrettesmand Jørgen Garsegh motte forføye sig til sit Hus.» Det som brant ned, var lagården med to lauer og låve, der korn og høy gikk med, og dessuten stallen og fjøset og all den redskap som sto under tak. Han fikk vitne på tinget om dette 29.01.1712 (Tingbok nr. 36, folio 1a).

30.06.1714 bygslet Jørgen sammen med Ole Andersen bort 15¾ lispd. i Vest-Garsegg til deres svoger Rasmus Sjøfarsen. Bygselseddelen ble tinglyst 11.07.1714 (Tingbok nr. 36, folio 141b). 23.06.1717 solgte Jørgen på sin hustrus vegne hennes 9 lispd. i Vest-Garsegg til Rasmus:
-->>> 3/22 - Transkriber.

Sommeren 1716 dro en svensk hæravdeling gjennom Eidsberg, og Jørgen mistet husdyr, korn, matvarer, klær og høy for i alt 20 rd.

Trass i slike påkjenninger satt Jørgen bra i det økonomisk og kunne i et knipetak hjelpe skyldfolka på Vesle-Ultvet og Torper Nordre, Hærland, Eidsberg, med et lån. I 1717 oppsto det strid mellom søsknene fra Mellom-Garsegg om arven etter foreldrene. Hva uenigheten gikk ut på er ikke kjent, men de kom overens om en løsning i minnelighet.

Fra omkring 1720 var Jørgen prestens medhjelper i den vestre delen av hovedsognet.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for
«Eidsberg Præstegield - Fulde Gaarder»:

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Eidsberg - Eksaminasjonsprotokollen - Folio 130b-131a.

«No:
41.
Gaarde Navne:
Garsæg Mell:
Opsiders Tall:
Jørgen Christens:
Proprietairs og Bøxel-Raadig:
Eidsberg Kircke - 5 Lispd.
Besideren - 11 Lispd. med Bøxel over alt.
Situation og Beleilighed:
I Nord og Østlien, tung Wint. Slet Hafn til Creat:
Sæd:
1 tønne Bl: Korn - 6 tønner Hafre - 2 Settinger HommelK: - 1 Setting Lin og Hamp.
Høe-avling:
20 Læs.
Hæster og Creaturer:
1½ Hæst - 7 Creat: - 5 Souger.
Taxt efter Gammel Matricul:
16 Lispd.
Forhøyet:
2¾ Lispd.»

Da Eidsbergs kirker ble solgt til private i 1722, fulgte kirkegodset med. Den fjerdingen i Garsegg som hørte kirken til, fikk Jørgen kjøpt av kirkeeierne i 1734. Janus Colstrup, sorenskriveren i Heggen og Frøland, Ole Hansen Hersætter på Lekum og Tron Pedersen på Foss ga ham skjøte. Kirken fikk i stedet kjøpt en part i Søndre Hen fra en annen kant. Skjøtet ble datert 14.10.1734 og tinglyst 04.11.1734:
-->>> 4/100 - Transkriber.

Jørgen døde i 1749, det er vanskelig å tyde hans alder:
«Martu 15 Begr: Jørgen Garsæg 71 (81?) aar».[318]

318 Ekstraskatten i 1711. Eidsberg sogn, Heggen og Frøland fogderi. Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Eidsberg Præstegield, Fulde Gaarder, folio 130b. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 670-671, 688, 702.

(Barn V:12, Far VII:45, Mor VII:46)

Gift med neste ane.

Barn:

Marte Jørgensdatter Garsegg Mellom. Født omkring 1704 på Brødremoen Vestre, Eidsberg (ØF). Død 1776 på Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF).[319] (Se V:12).

VI:24 fm fm mm

Maren Sjøfarsdatter Garsegg Vestre. Født omkring 1680 på Garsegg Vestre, Eidsberg (ØF). Død 1754 på Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF). Begravet 01.08.1754 i Eidsberg (ØF).[320]

Maren og Jørgen hadde følgende barn (minst):
Ca. 1700: Gunnille.
Ca. 1702: Ole.
Ca. 1704: Marte, gift med Kristen Pedersen på Fjøs.
Ca. 1704: Jøran.
Ca. xxxx: Anne.

Ved skiftet etter henns mor 26.02.1710 arvet Maren 15 Rdl. i løsøre og 3 lispd. 1½ Rem. i Vest-Garsegg. Faren oppga boet 08.03.1714. Hun arvet da ytterligere 12 Rdl. i løsøre og 2 lispd. 1 Rem. i Vest-Garsegg.

Gunnille Jørgensdatter Garseg døde i 1733, 33 år gammel. Hun ble begravet 29.01.1733 (Kirkebok 2, folio 42).

Ole Jørgenssøn Garseg døde i 1732, 30 Aar 3 Maaneder gammel. Han ble begravet 30.07.1732 (Kirkebok 2, folio 25).

Jøran døde i 1730, 26 år gammel. Hun ble begravet 20.07.1730 (Kirkebok 1, folio 271).

Anne Jørgensdaather Garseg var fadder da Halvor Erlandsson og Ingeborre Nilsdaather Sletner døpte datteren Pernille 28.02.1734 (Kirkebok 2, folio 51).

Da hennes mann døde flyttet datteren, Marte, og svigersønnen, Kristen, fra Fjøs til Mellom-Garsegg.

Maren døde i 1754:
«Aug 1 Christer Garsegs Wær-Moder 74 aar».[321]

(Barn V:12, Far VII:47, Mor VII:48)

Gift med forrige ane.

VI:33 mf ff ff

Frans Amundsen Evenby Nordre/Gangnes Mellom/Ruud Østre. Gårdbruker. Født 1672 på Næs Søndre, Trøgstad (ØF). Døpt 14.04.1672 i Trøgstad.[322] Levde 1696 på Evenby, Hemnes, Høland (AK). Levde 1698 på Gangnes Mellom, Hemnes, Høland (AK). Levde fra 1699 til 1743 på Ruud Østre, Trøgstad (ØF). Død 1747 på Jenseg, Trøgstad (ØF). Begravet 08.08.1747 i Trøgstad (ØF).[323]

Frans var ætling til Frants Frantsen Florentius, sogneprest til Nannestad 1556-1582.

Han ble født i 1672:
«Quasím(odo, 1. søndag etter påske) Amund Næses B. N. Frants».
«Rogate: Introductæ Dorethe Næs».

Han ble gift med Sidsel Olsdatter fra Bergsjø i Høland. De bodde på Evenby i 1696 og på Mellom-Gangnes i 1698.

Mellom-Gangnes hadde en skyld på 12 lispund tunge og 1 remål 6 bismermerker smør hvorav Høeland præstebord eier 12 bismermerker smør.

Panteregisteret for Mellom Gangnes viser:
«Skiøte af 6te Janr 1698, som er tinglyst den 5te Marty Dito Aar, Wed Hvilket Ole Olsen Løhren og Mons Eignersen Aaraas af Røgen Sogn, har solgt till Frantz Amundsen Nordre Evenbye 12 lispd. tunge og 18 bs. Smør med bøxel og herlighed over all Gaarden bemelte Mellem Gangnes for den Summa 100 Rdl.».

I 1698 hadde Frans så flyttet til Mellem Gangnes:

---

319 Kirkebok Eidsberg nr. 4: «Døde og Gravfæstede», folio 167, nr. 92.

320 Kirkebok Eidsberg nr. 3: «Begravede», folio 170.

321 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 671, 688.

322 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati» og «Indroductæ», folio 145 og 146.

323 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Baptis et Sepulti», folio 169.

«Skiøte af 10de Maii 1698, og tinglyst den 29d Junü Dito Aar, ved hvilket Oluf Tostensen Nordre Gangnes har solgt til Frantz Amundsen Mellem Gangnes 1 fj. tunge med bøxel i bemelte Nordre Gangnes for 15 Rdl.».

Familien flyttet antagelig til Ruud Østre i Trøgstad i 1699. Ruud hadde en skyld på 1 skippund og 12 lispund. 16 lispund tilhørte «de fattige i Christiania», og de øvrige 16 lispund var Bondegods.

Om «Ruud Østen Aasen» vet vi bl.a. følgende:

07.11.1672 tinglyses et odelsløsensbrev på den gaard Rud som Jon Østen Aasen paabor og som Amund Ormo og Arne Rud - paa alle deres medarvingers vegne - har solgt til Jørgen Hersetter. Brevet er datert Hersetter 01.21.1672 (HF tingbok nr. 13, folio 89a).

30.11.1698 fikk Jon Rud tingsvitne om at hans gaard brant og ganske ble lagt i aske i høyningen forleden sommer (HF tingbok nr. 30, folio 104a).

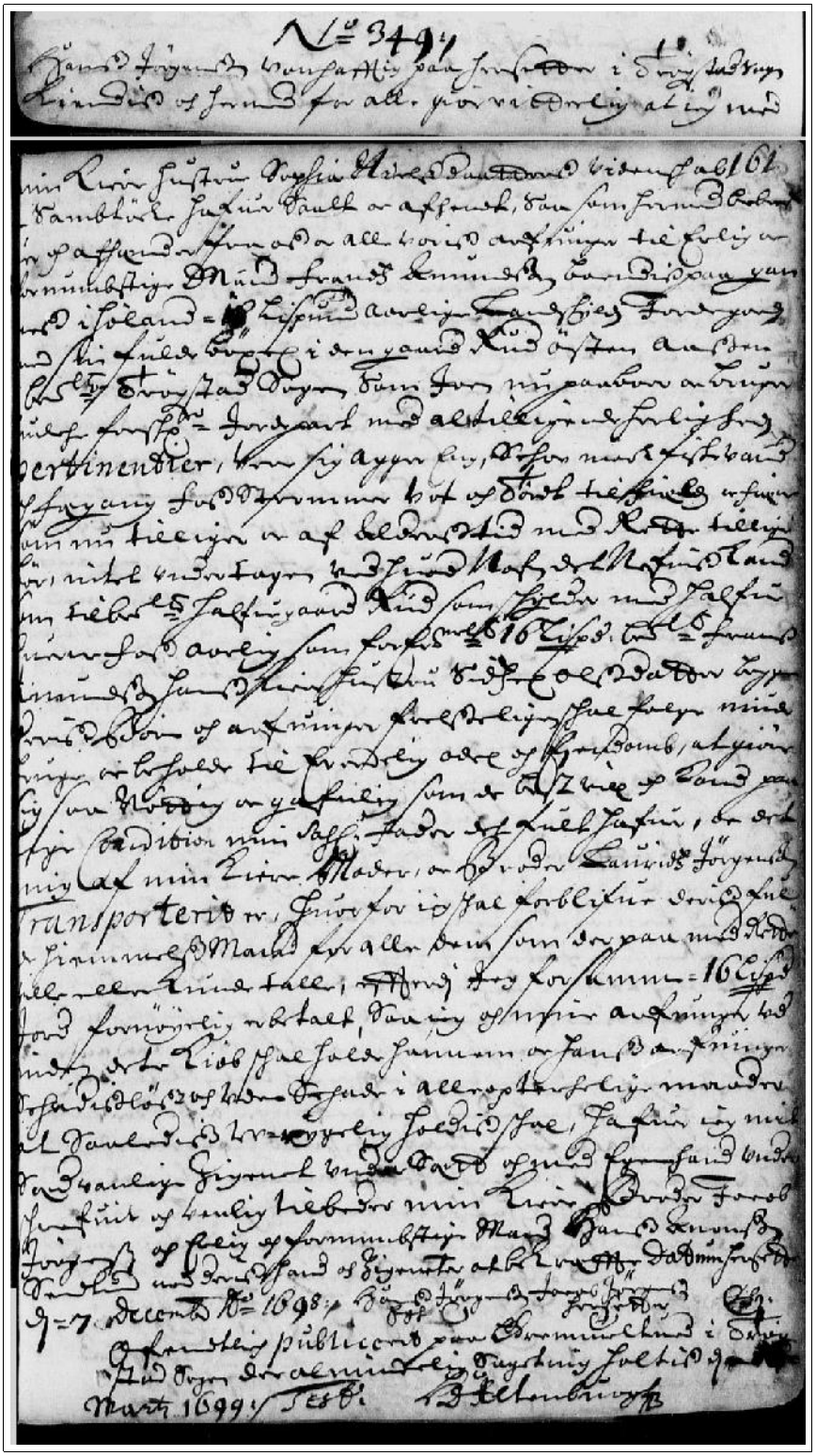

Heggen og Frøland - Pantebok nr. 1, 1606-1704, side 160b-161a.

Hans Jørgensen Hersetter skjøter så 16 lispund i Rud Østen Aasen til Frans Amundsen Gangnes i Høland, tinglyst 16.03.1699. Frans hustru nevnes i skjøtet:

«No. 349.

Hans Jørgensen wonhaftig paa Hersetter i Trøgstad Sogn Kiendis og for alle giør vitterlig at ieg med min Kiere Hustrue Sophia Niels Daatters widenshab oc Sambtøche hafuer soelt oc afhendt, saa som hermed ... och affændt ... os oc alle voris arfinger til Erlig ok fornumbstige Mand Frands Amundsen boende paa Gangnes i Høland 16 Lispund aarligen Landskyld Jordegods med sin fulde bøxel i den gaard Rud Østen Aasen i benevnte Trøgstad Sogn som Joen nu paabor oc bruger ... foreskr. Jordepart med al tilligende herlighed pertinentier vere sig Agger Eng Schou med fishevand oc fægang foss Strømmer Vot og Tørdt til field oc fiære samme tilliger oc af Alders Tid med Rette tillige bør, inten undertagen med huad Nafn det Nefuinds Kand som tilb.... halfue gaard Ruud som skylder med halfue Quern for aarlig som forskrevne 16 lispd bemelte Frans Amundsen hans Kiere Hustru Sidsel Olsdatter begge Deris børn oc arfinger skal følge niude bruge oc beholde til Evindelig odel oc Ejendomb, at giøre sig saa Nøttig oc gafnlig som de best will oc Kand paa Lige Condition min Sahl. Fader det fult hafue, oc det mig af min Kiære Moder oc Broder Laurids Jørgensen Transporterit er, Huerfor ieg shal forblifue deris fulde hiemmels Mand for alle dem som derpaa med Retde ville eller kunde falle, efterdj Ieg for Samme 16 lispd Jord fornøyelig er betalt, Som ieg oc mine arfinger Lod med dete Kiøb shal holde hannem oc hans arfinger Schadesløs oc Uden Schade i alle optenhelige maader at Saaledis U-rygelig Holdis shal, Hafuer ieg mit Sædvanlige Signet Under sæ... oc med Eyen hand Undershrefuet og Wenlig tilbeder min Kiere Broder Jacob Jørgensen oc Erlig og fornumbtige Mand Hans Anonsen Sentued med Deris Hand oc Signeter at bekrefte.

Datum Hersetter d. 7 decemb 1698».

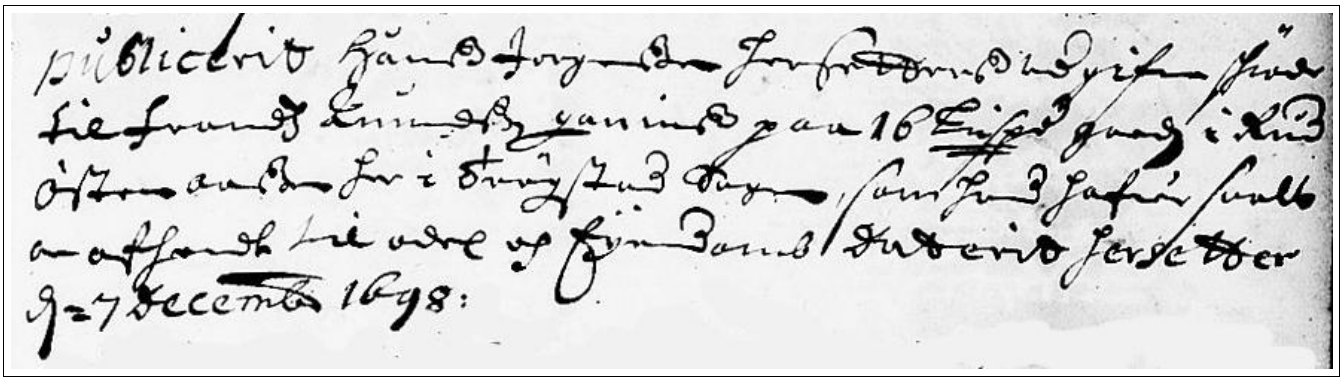

Tingbok Heggen og Frøland nr. 32a, 1699-1701, folio 2a.

«Publiserit Hans Jørgensen Hersetter Udgifne Skiøde til Frands Amundsen Ganins paa 16 Lispd goeds i Rud Østen Aasen her i Trøgstad Sogen, som Hand hafuer Saalt oc afhendt til Odel og Eyendomb
Daterit Hersetter d = 7 december 1698» (HF tingbok nr. 31, folio 2a).

Siegneur Jørgen Hansøn som var sønn til Hans Jørgensen Hersetter er ofte «Cautionist» sammen med Frants ved forlovelser. Det er mulig at begge kommer fra en eldre felles presteslekt.

Tinglysning 26.06.1699:
Kristen Jørgensen i Kristiania mot Hans Jørgensen Hersetter for landskyld av 1 lispund i Rud Østen Aasen, tilhørende «de fattige i Kristiania». Saken ble utsatt. Hans ble frikjent, tinglysning 07.08.1699 (HF tingbok nr. 31, folio 11b-12a og 23a).

Tinglysning 26.06.1699:
Frans Amundsen Rud mot Jon Jonsen Rud til fravikelse av gården Rud. Frans hadde tilbudt ham Gangnes til bygsel i stedet. Saken ble utsatt. Det oppnås forlik som tinglyses 07.08.1699 (HF tingbok nr. 31, folio 12a-12b og 23a-23b).

Åstedssak på Rud, tinglyst 03.06.1700:
Frans Amundsen Rud mot Jon Jonsen Rud som nå er gevorben dragon. Saken ble utsatt. Jon ble dømt til å fravike gården, tinglysning 25.06.1700 (HF tingbok nr. 31, folio 45a-45b og 46b-47a).

Tinglysning 25.06.1700:
Bygselseddel datert 28.10.1699 fra Kristen Jørgensen i Kristiania til Frans Amundsen på 16 lispd. i Rud (HF tingbok nr. 31, folio 46b). Denne bygslingsrett var nok på vegne av «De fattige i Christiania».

Tinglysning 16.03.1701:
Siver Sluppen mot Frans Rud og husmannen Sakse Hansen for ulovlig skoghogst. Frans påstår at hogsten var gjort i hans egen skog, og har latt arrestere en høylade som han mener at Siver Sluppen har avlet på Frans eiedeler. Til åsteden 24. mai (HF tingbok nr. 31, folio 70b).

Frants Ruud var forlover da Saxe Sifversøn ble trolovet med Rannild Nielsdatter i 1709. Saxe er vel sønnen til husmannen Sakse Hansen som det ble reist sak mot sammen med Frans i 1701.

25.06.1703 finner vi følgende tinglysning. Vi får ikke i denne forbindelse vite hvem som var hans foreldre:
«Publicerit Frans Amundsen Rud udgifen quitens for sin fader oc Moders arf Daterit d 16 Marty 1703».

Frants far døde i 1689 og Frants arvet da 7½ lispund i Søndre Næs. 12.03.1703 solgte Frants disse 7½ lispund, samt 2½ lispund som han fikk av sin mor, til sin bror Suend, tinglyst 27.06.1703:

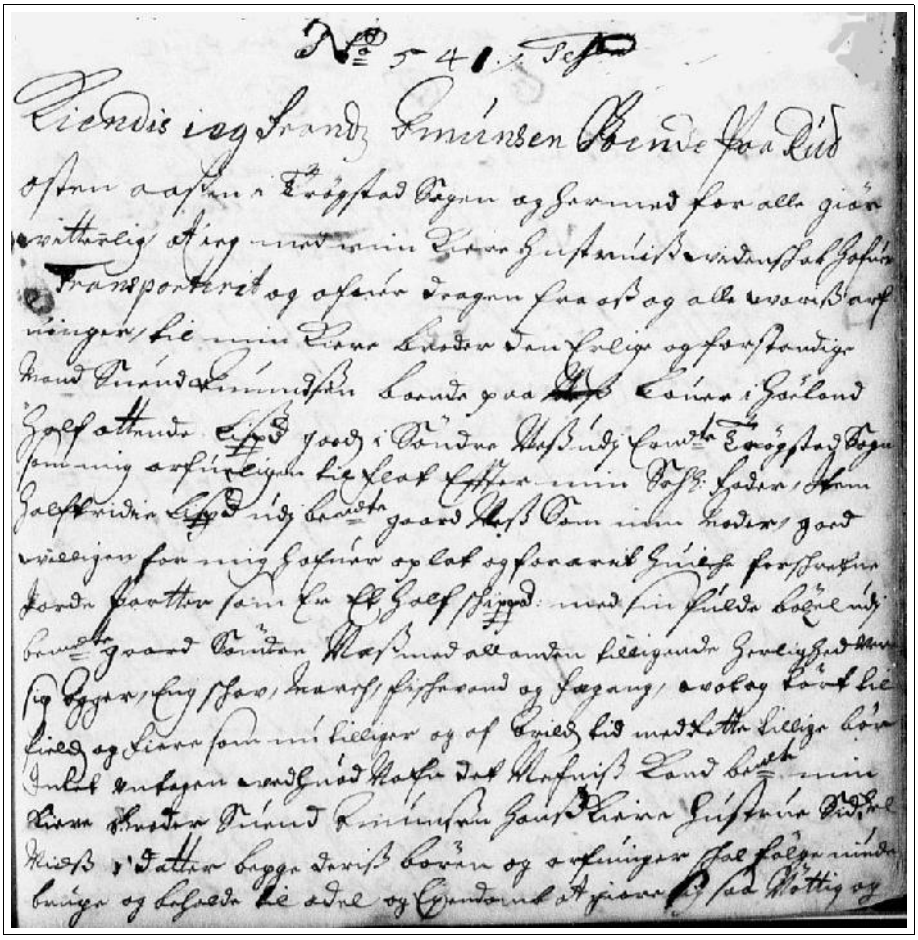

Pantebok Heggen og Frøland nr. 1, 1689-1704, folio 249a.

«No. 541.

Kiendis ieg Frandz Amundsen Boende paa Rud osten Aasen i Trøgstad Sogen og hermed for alle giør witterlig at ieg med min Kiere Hustrues widenskab hafuer Transporterit og ofuerdraget fra os og alle voris arfinger, til min Kiere broder den Erlige og forstandige Mand Suend Amundsen boende paa Bouer(?) i Høeland half attende lispd. jord i Søndre Næs udj benevnte Trøgstad Sogn som mig arfueligen tilflot Efter min Sahl: fader item halftridie lispd. udj. benevnte gaard Nes som min Moder goedwilligen for mig hafuer oplat og forærit huilcke forskrefne Jorde Potter som Er Et half skippd. med sin fulde bøxel udj benevnte gaard Søndre Næs med allanden tilligende Herligheder Sig Egger, Eng, Skov, March fishewand og fægang, wot og tørt til fields og fiere som nu tilliger og af Arilds tid medtatte tillige bør Intet undtagen wed huad Navn det Nefnis kand bemelte min Kiere broder Suend Amundsen hans Kiere Hustrue Sidsel Niels datter begge deris børen og arfinger skal følge, niude bruge og beholde til odel og Ejendomb at giøre Sig saa Nøttig og

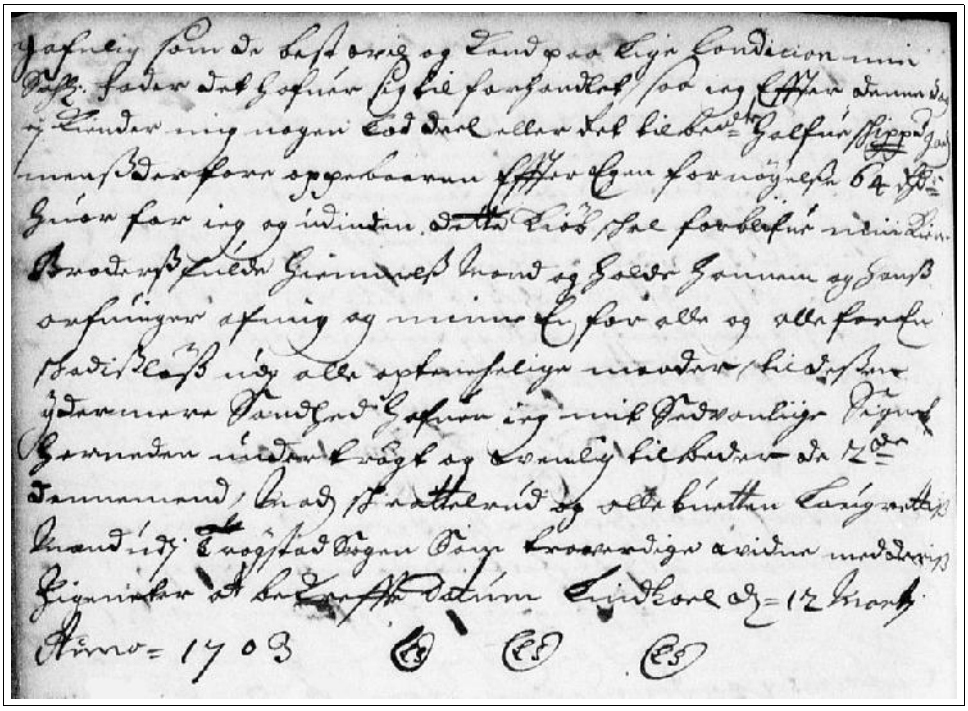

Pantebok Heggen og Frøland nr. 1, 1689-1704, folio 249b.

gafnlig som de best wil og Kand paa Lige Condition min Sahl. fader det hafuer Sig til forhandlet, Saa ieg efter denne dag ej kiender mig nogen Lod deel eller Ret til benevnte halfue shippd Jord mens derfor oppebaaren efter Egen fornøyelse 64 Rdl. huorfor ieg og udinden dette Kiøb skal forblifue mid Kiere broders fulde hiemmels Mand og holde Honnem og hans arfuinger af mig og mine En for alle og alle for En Skadisløs udj alle optenchelige maader til ... ydermere Sandhed hafuer ieg mit Sedvanliige Signet herunder undertrøgt og wenlig tilbeder de 2de dannemend, Mads Scrattelrud og Olle Burten Laugrettis Mænd udj Trøgstad Sogen som trowerdige Widner med deris Signeter at bekrefte.

Datum Lindhoel d 12 Martj Anno 1703».

06.07.1706 inngår hans mor, Dorthe Frantsdatter, en avtale om føderåd med Frants. Han skal underholde henne livet ut, og mottar for dette alle hennes eiendeler, herunder hennes gjenværende 10 lispd. i Søndre Næs. Moren døde i 1711, og Frants selger da denne andelen til sin bror:

«Kiendis Jeg underskrefne Frans Amundsen boende paa en Gaard kaldet Rud i Trøgstad Præstegield i Heggen og Frølands fougderi beliggende, og hermed witterlig giør at ieg af min fri willie og welberaad hue, med min Kiere Hustrue Sitzelle Olsdaatters Willie og Samtycke, hafuer Solt, skiødt og afhendt Saasom Jeg ved dette mit brefs kraft aldelis selger Skiøder og afhender fra mig min Hustrue børn og arfiunger til min Kiære broder Erlig og woelforstandige Mand Swen Ammundsen Næs, hans kiere Hustrue, Erlig og Gudfrygtige Qvinde Sitzel Niels Daatter, deris Børn og Sande arfiunger et half Skippund Tunge i Jorde goeds med bøxel og herlighed udj dend gaard Søndre Næs i Trøgstad Sogen beliggende til Evendelig Odel og Eiendomb, som af min kiere nu Salig Moder Dorethe Fransdaater war gifuen, for hendis underholdning sin lifstid ....

Datum Rud i Trøgstad Sogn dend 20 Marty Anno 1711.

Frans Amundsen».

I 1706 selger Frans sin andel i Nordre Gangnes:

«Skiøte af 13d Martj 1706 til Tinge lyst den 17de Dito samme Aar ved hvilket Frands Amundsen Ruud af Trøgstad Sogn og Jonn Bergersen Nordre Gangnes har solgt til Lauritz Povelsen Gangnes 1½ fg tunge med bygshel udj benevnte Gangnes».

Tinglysning 08.07.1709:

Odelslysning til Rud Østen Aasen datert 29.06.1709 for Nils, Jørgen og Ole Hanssønner Hersetter, som deres far Hans Hersetter hadde pantsatt i deres umyndige år (HF tingbok nr. 35, folio 36a).

Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi - Ekstraskatt 1711.

«Skoskatten» 1711, en vanlig betegnelse på en engangsskatt i 1711 på skotøy, parykker, fontanger, karosser, chaiser og karjoler, samt på tjenestefolks lønn, påbudt i forordning 21.02.1711.

Skatten som ble pålagt Ruud var:
Frands med sin Hustrue oc 2de børn» - 8 par sko.
2 tienstepiger» - 4 par sko - Årslønn 3 Drl. 48 Skilling.
1 tienstedreng Ref. Dragun».
Det utgikk ikke skatt for tjenestedrengen, da han var dragon.
12 par sko à 3 Skilling ga 36 Skilling i skatt,
1/6-del av lønnen til tjenestepikene ga 56 Skilling i skatt,
tilsammen 92 Skilling.

Frants fikk så ett oppgjør om odels- og åseteretten 29.12.1713:

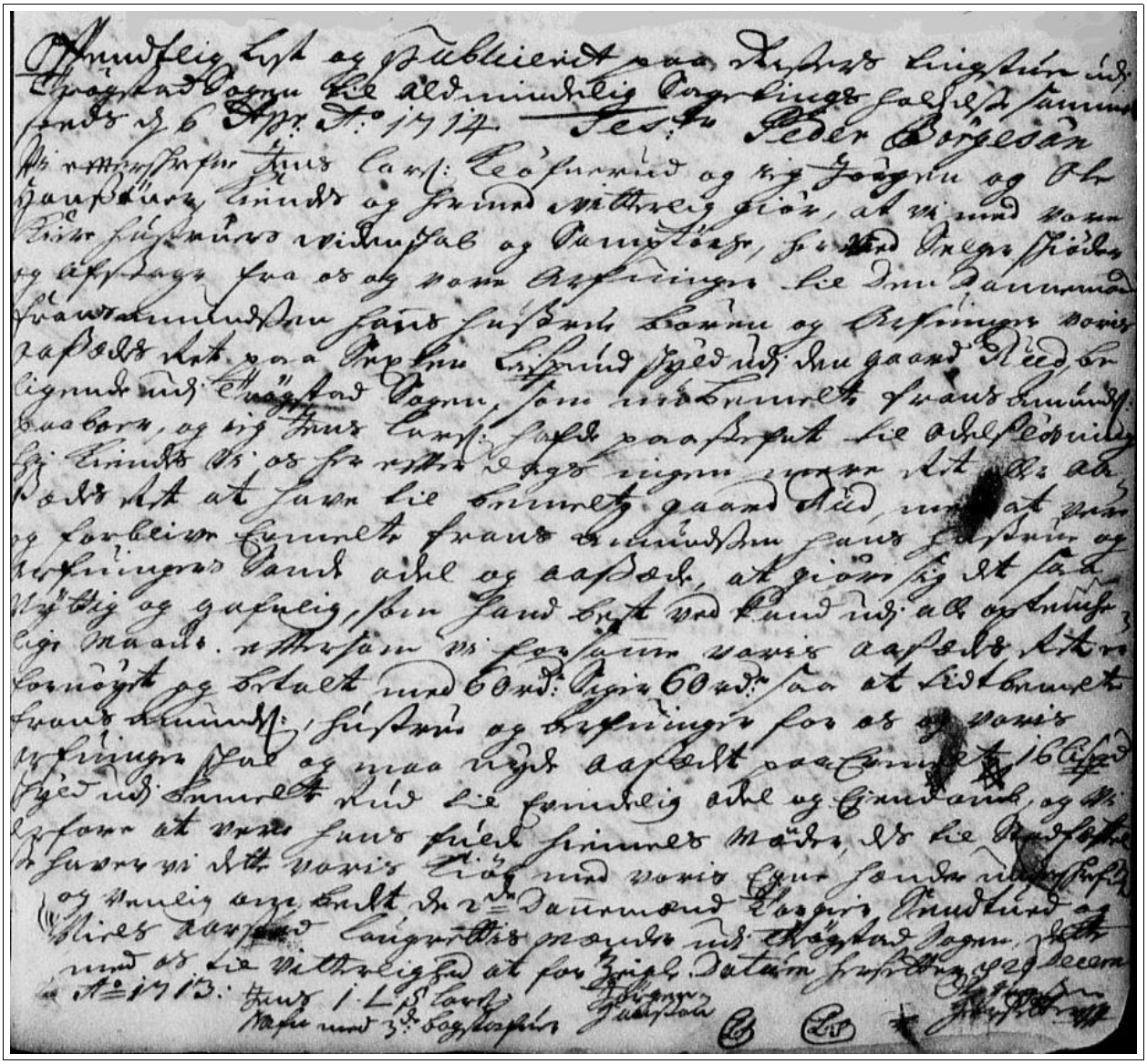

Pantebok Heggen og Frøland, 1705-15, folio 156a.

«Vi efterskrifer Jens Larsen Kløfnerud og Jørgen og Ole Hanssønner Kiends og hermed witterlig giør at vi med vore Kiere Hustruers videnskab og Samstøcke hermed Selger, Skiøder og afstaar fra os og vore Arfinger til Den Dannemand Frans Amundsen, hans hustrue barn og Arfinger voris aasæds Ret paa Sexten Lispund skyld udi den gaard Rud beligned udi Trøgstad Sogne, som nu bemelte Frans Amundsen paabor, og sig Jens Larsen hafd paa Bef.t til Odelsløsning ... Kiendt vi os fra effter dags ingen mere Ret aasædes Ret at have til bemelte gaard Rud, men at vere og forblive bemelte Frans Amundsen hans hustrue og Arfingers samd odel og aasæde at giøre sig det saa Nyttig og gafnlig, som hand best ved kand udi alle optuenchelige maade eftersom vi for samme voris aastæds Ret er fornøyet og betalt med 60 Rdl ...».

I 1714 selger Frans gården Mellom Gangnes:
«Skiøte af 8d Dec 1714 Tinglyst den 16d Marti 1715 hvor efter Frands Amundsen Østen aasen af Trøgstad Præstegield, har Transporteret og overdraget til Christopher Simensen Syndre Gangnes, for bemelte gaard Mellem Gangnes for den Summa 150 Rdl.».

Tinglysning 31.03.1717:
Nils Hansen Hersetters odels- og pengemangelslysning til Rud i Hersetterfjerdingen som Frans Amundsen besitter

datert Fredrikshald 29.12.1716 (HF tingbok nr. 38, folio 85b).

30.03.1722 har Gunder Knudsen Ruud Nedre pantsatt til Frans Amundsen Ruud 15 lispd. med bøxel i denne gaard for 100 rdl. Publiseret 30.10.1722 (HF pantebok nr. 3, folio 111).

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for
«Trøgstad Præstegield - Fulde Gaarder»:

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Trøgstad - Eksaminasjonsprotokollen - folio 105b-106a.

«No:
59.
Gaarde Navne:
Ruud med 1 Bæckeqværn efter gl: Matr: Skylder 2 Lispd.
Opsiders Tall:
Frandz Amunds:
Proprietairs og Bøxel-Raadig:
Christiania FattigHuus = 16 Lispd.
Besideren 16 Lispd. med Bøxel over alt.
Situation og Beleilighed:
I Soel Lien og meddels W: [Winding].
Sæd:
½ tønne Bl: Korn - 8 tønner Hafre - ½ Setting Hvede - ½ Setting Lin og Hamp.
Høe-avling:
30 Læs.
Hæster og Creaturer:
3 Hæster - 13 Creat: - 14 Souger.
Taxt efter Gammel Matricul:
1 Skippd. 2 Lispd.
Forhøyet:
½ Lispd.»

Frantz Rud var forlover sammen med Siegneur Jørgen Hansøn Hersæt da Peder Larsøn fra Høland ble trolovet til Kirsti Hansdatter Øvre Sentvedt 19. søndag etter trefoldighet i 1730 (Kirkebok nr. 3, folio 33).

I 1741, kort tid før han døde, solgte Halvor Guttulsen sin gård Sør-Skjolden i Askim til Frans for 620 rdl. som overdro Sør-Skjolden til sin sønn Ole for samme sum. I tillegg til hele skylden i Sør-Skjolden eide Ole også 7½ lispd. i Sluppen i Trøgstad. Fra 1765 eide Ole også Askim kirke med tilliggende gods.

Kirsten Frantsdatter som var søster til hans mor, Dorte, var gift med Lars Reiersen Nordre Bunes i Høland. Hun tilbrakte sin siste tid frem til hun døde i 1719 hos Frans og Sidsel «udj hendes aldrende og svage aar», slik at Frans fikk hennes jord i Nordre Bunes.

Denne gårdsparten i Nordre Bunes testamenterte Frans til sin datter Siri og svigersønnen Aslach på Jenseg, som

tok seg av ham i hans siste år etter at hans kone døde i 1743:

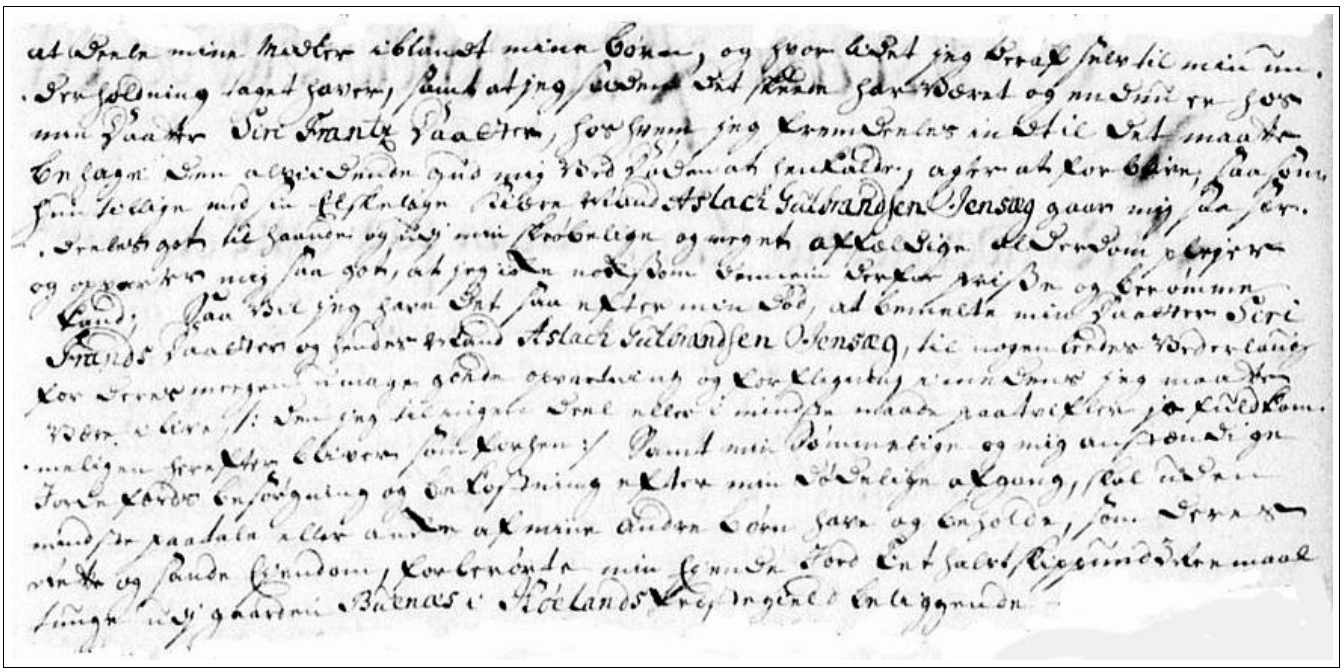

Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1741-61, folio 48a.

«... jeg siden det skeede har været og endnu er hos min Daatter Siri Frantz Daatter, hos henne jeg fremdeeles indtil det maatte behage den alviidende gud mig ved Døden at henkalde, agter at forblive, saasom hun tillige med sin elskelige kiære Mand Aslach Gulbrandsen Jensæg gaar mig saa særdeeles got tilhaande og mig min skrøbelige og meget affældige alderdom plejer og opvarter mig saa got, at jeg icke noksom dennem derfor prise og berømme kand Saa vil jeg have det saa efter min død, at bemelte min Daatter Siri Frandsdaatter og hendes Mand Aslach Gulbrandsen Jensæg, til nogenlunde Vederlaug for deres meegen umage goede opvartning og forflegning i medens jeg maatte være i live» (HF pantebok nr. 5, folio 47b-48a).

Frans døde i 1747:
«d. 8. Aug: Begraved Frands Amundsen Jenseg 75 aar gammel».

-->> 19.05.1723 Begravet Jacob Jørgensen Hersætter gl. 80 aar, 7 Maaneder 3 uger ok 5 dage (Kirkebok nr. 3, folio 9).[324]

(Barn V:17, Far VII:65, Mor VII:66)

Gift 1696 i Løken, Høland (AK) med[325] neste ane.

Barn:

Lars Frandsen Ruud Østre. Født 1716 på Ruud Østre, Trøgstad (ØF). Døpt 07.10.1716 i Trøgstad (ØF).[326] Død 1771 på Ruud Østre, Trøgstad (ØF). Begravet 18.10.1771 i Trøgstad (ØF).[327] (Se V:17).

VI:34 mf ff fm

Sidsel Olsdatter Bergsjø. Levde 1677 på Bergsjø, Hemnes, Høland (AK). Død 1742 på Ruud Østre, Trøgstad (ØF). Begravet 06.01.1743 i Trøgstad (ØF).[328]

Sidsel kom fra gården Bergsjø i Høland.

Sidsel og Frans hadde følgende barn (minst):
Ca. 1698: Lisbet, gift med Arne Gulbrandsen Jensæg, til Fossum i 1716, død i 1776.

---

324 Pantebok Nedre Romerike nr. 1, 1688-1704, folio 184 og 188; nr. 2, 1705-1722, folio 18 og 177. Pantebok Heggen og Frøland nr. 1, 1689-1704, folio 161 og 249; nr. 2, 1705-1715, folio 104 og 156. Tingbok Heggen og Frøland nr. 32, folio 62b. Ekstraskatten i 1711.Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi. Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Trøgstad Præstegield, Fulde Gaarder, folio 105b. Gårdshistorie for Askim, Bind 3, side 155. E. B.: Noko om etterkomarane i Høland til Herr Frants Frantsson Florentinus eller Italus, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 168-169. Johan Garder: Bergsjø i Høland, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 120. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 484, 505-506, 595. Odd Ottesen: Augustinus Frantssøns etterslekt (Del B), NST, Bind XXXVIII 2001, side 34.

325 Johan Garder: Et velstandsbo i Høland i 1677, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 71.

326 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Babt.», folio 68.

327 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Døde og Begrafne», folio 198.

328 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Sepulti», folio 147.

1701: Siri, gift i 1724 med Aslach Gulbrandsen Jensæg, død i 1767.
1703: Jørgen, arvet gården, til Sandåker, gift med Helene Gundersdatter Mustorp i Eidsberg, død i 1783.
1705: Mari, gift med Berger Gulbrandsen Nordre Sætter i Båstad, død i 1754.
1706: Amund, død 3½ måned gammel i 1707.
1708: Gunhild, gift med I. Nils Gulbrandsen Sørbråte, II. Even Olsen Råsåk, død i 1783.
1710: Ole, overtok Sør-Skjolden i Askim, gift med Tore Jonsdatter Gullerud, død i 1790.
1712: Dorethe, død 16 uker gammel.
1713: Dorothea, skifte 02.10.1765,
gift med Berger Olsen Nordre Langsæter,
til Kjeserud i Hærland og Dynjan i Trømborg.
1716: Lars, drev gården, gift med Dorte Olsdatter Råsåk i Fet/Løvestad i Båstad, død i 1771.

1701: «D 2. Advent Baptismus Frans Ruds b. n. Siri». Faddere var Jacob Hersetter, Torger Dahl, Jørgen Hansen, Sophi Hersetter og Ragnil Sentved (Kirkebok nr. 1, folio 281).

1703: «D. 15 Trin: Baptismus Frans Ruds b.n. Jørgen». Faddere var Svend Næs, Jørgen Hersetter, Sophi Hersetter, Ragnil Sentved og Jde Hersetter (Kirkebok nr. 1, folio 288).

1705: «D. 4 Trinit Baptismus Frans Ruds b. n. Mari». Faddere var Jacob, Jørgen og Sophie Hersetter, Guri Linto og Da.rthe Hersetter (Kirkebok nr. 1, folio 296).

1706: «Advent Baptisma Frans Ruds b.n. Ammund». Faddere var Svend Næss, Jørgen og Sophi Hersetter, Ragnil Sentved og Anne Hersetter (Kirkebok nr. 1, folio 302).

1707: «Dom quadreg (Quinquagésima) Sep(ulti): Frandtz Ruds 2de børn (Kirkebok nr. 1, folio 304).

1708: «Bapt Domin Palmar Frans Ammondsøn Ruds barn n Gunnild». Faddere var Svend Næs, Jørgen Hansøn Hersætter, Sophi Hersætter, Birgitte Aa..stad og Ide Hersætter (Kirkebok nr. 2, folio 4).

1710: «Bapt Dom Reminise Frans Ruds barn n: Ole». Faddere var Jakob Hersætter, Jørgen Hersætter, Sophia Hersætter og Torgeir ... Hersætter (Kirkebok nr. 2, folio 15).

1712: «Babt Dom 1 post Trin. Frans Ruuds barn n: Dorethe». Faddere var Jakob Jørgensøn, Jørgen Jakobsøn Hersætter, Sophie ... ok Mari Hersætter. Dorethe døde 16 uger gammel (Kirkebok nr. 2, folio 33 og 35).

1713: «Bapt Dom III Adv. Frans Ruds barn n: Dorothea». Faddere var Svend Næs, Jørgen Jakobsøn Hersætter, Sophie Hersætter, ... og Mari Hersætter (Kirkebok nr. 2, folio 44).

1716: «Fest Mich (29.9) Cop Arner Guldbrandsøn Jønsæg och Lisbet Frans Datter Ruud» (Kirkebok nr. 2, folio 68).

1728: «Teft Annunciat Maria Fæstet Dragun Berger Gulbrandsen Nordre Sætter og Maren Frantsdatter Ruud». Forlovere er Ségneur Jørgen Hansøn Hersætter og Ole Siøpharsøn Søndre Sætter (Kirkebok nr. 3, folio 25).

Sidsel døde i 1742, hennes alder oppgis ikke:
«Sepulti: Frands Ruds Qvinde Sidsel Hellig Tre Kongers dag» (i 1743).

Skifteprotokollene for Heggen og Frøland fogderi mangler (lakune) i perioden 1733- 1784. I pantebøkene finner vi imidlertid opplysninger om arvingene og om hvordan skiftene påvirket fordeling av jordegods.

Skiftet er innført i panteboken 31.12.1743:

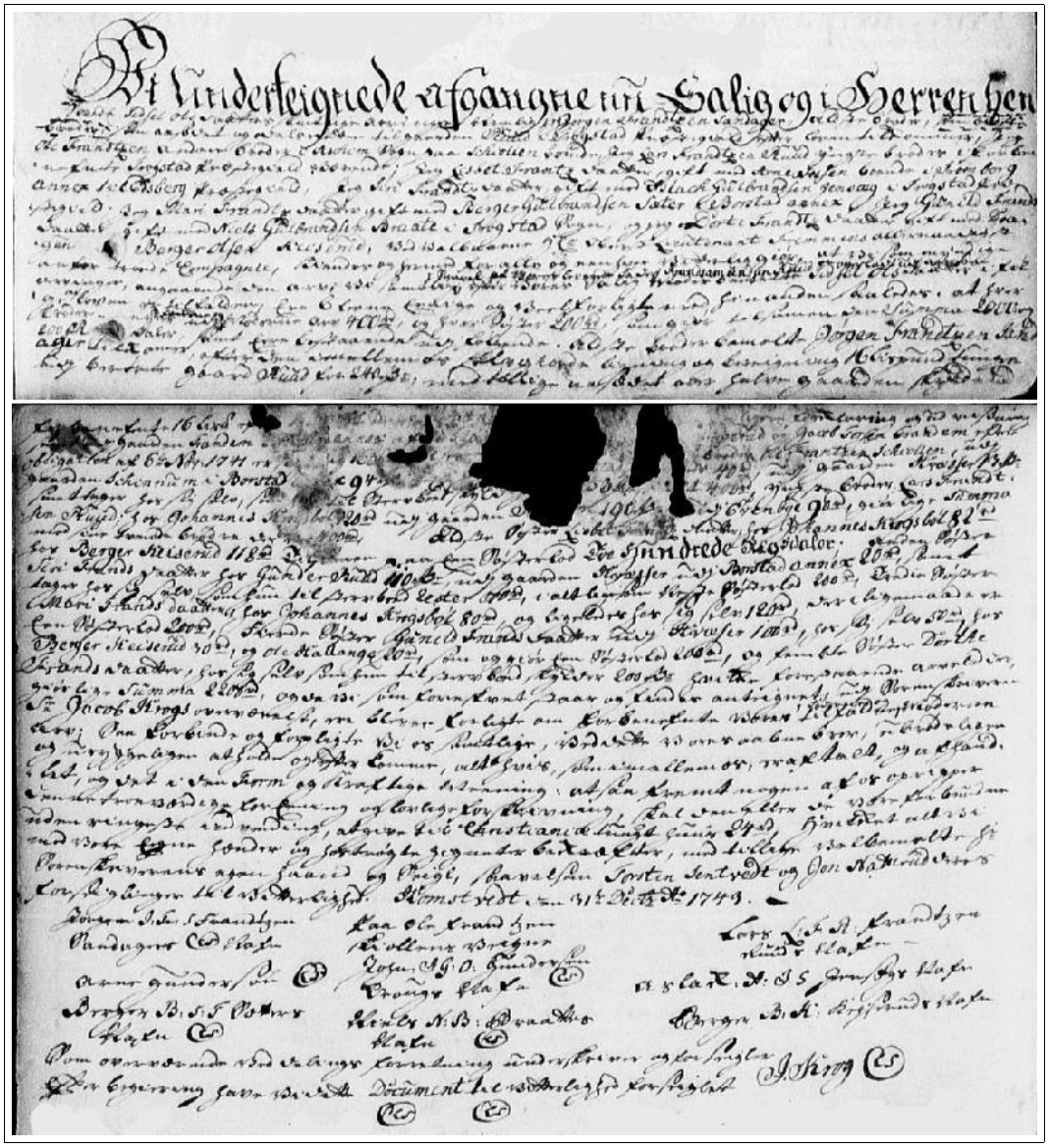

Pantebok Heggen og Frøland nr 4, 1731-45, folio 411a-411b.

«Vi Underteignede afgangne nu Salig og i Herren hensovedt Sidsel Olsdatter samtlige arvinger Nemlig
Jeg Jørgen Frandtsen Sandager, ældste Broder ... som aasæderet og odelsretten til gaarden Ruud i Trøgstad Præstegield eftter loven tilkommer,
Jeg Ole Frandtsen Anden Broder i Aschim Sogn paa Schiollen boende,
Jeg Lars Frandtsen Ruud yngste Broder ... benevnte Trøgstad Præstegield Boende,
Jeg Lisbet Frantsdatter, gift med Arne [Gundersen] Fossen(?)
boende i Trømborg annex til Edsberg Præstegield,
Jeg Siri Frantsdaater, gift med Aslach Gulbrandsen Jensæg i Trøgstad Præstegield,
Jeg, Mari Frandtsdaater, gift med Berger Gulbrandsen Sæter i Baastad annex,
Jeg, Gunild Frandtsdaater gift med Niels Gulbrandsen Braate i Trøgstad Sogn, og
Jeg, Dorte Frandtsdaater gift med Dragun Berger Olsen Keiserud, ved velbaarne
Hr. Oberst Lieutenant: Fremmens(?) allernaadigste anfortroede Compagnie.
Kiendes og hermed for alle og eenhver Witterlig giør at vi som myndige arvinger angaaende den arv vi samtlige ... at vores levende fader Frands Amundsen Ruud efter voris salig Moder bemelte Sidsel Olsdatter i følge af loven tilfalden ere ... Endige og Veelforligte med Hinanden Saaledes at hver broder ... arv 400 Rdl og hver Søster 200 Rdl. som giør tilsammen den summa 2000 - 2000 Riksdaler - samt Eere Bestaaende udj følgende.
Ældste Broder bemelte Jørgen Frandtsen hand tilkomme efter den imellem os .... 16 lispund tunge udi benevnte gaard Ruud for 240 Rdl. med tillige Aasædet over halve gaarden .....».

Det holdes så skifte etter hennes eldste sønn, Jørgen på Sandager:

«Eet Skifte Brev forrettet etter Jørgen Franssøn Sandager og Hustru Helle Gundersdatter Forlangende den 9 April 1767 imellom deres sammenavlede 5 børn, effter hvilket deres i blant Jordegods var Ejende effter Skiftebrev af 31. Dec. 1743 ..gaard Ruud i Trøgstad Præstegield af Skyld 16 lispd Tunge med bøxel, som og ... til Datteren Anne Jørgensdatters Mand, Nils Arnesen Buer er udlagt for 900 Rdl».

I 1771 selger så Nils Arnesen de 16 lispund i Ruud Østre til Lars Fransen som var brorsønn til hans svigerfar.[329]

329 Pantebok Heggen og Frøland nr. 4, 1731-1745, folio 411; nr. 6, 1761-1787, folio 197. Johan Garder: Et velstandsbo i

(Barn V:17, Far VII:67, Mor VII:68)

Gift 1696 i Løken, Høland (AK) med[330] forrige ane.

VI:35 mf ff mf

Ole Olsen Raasok/Løvestad. Bonde. Født omkring 1695. Levde fra 1718 til 1727 på Raasok, Fet (AK). Levde 1729 på Løvestad, Trøgstad (ØF). Død 1751 på Løvestad, Trøgstad (ØF). Begravet 01.01.1752 i Trøgstad (ØF).[331]

O. Rygh skriver om Raasaak i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 48, Raasaak, «a Roalzakrom» i RB (side 448), Rodsack i 1578, Radßock 01.01.1594, Roßagger i OC (side 111), Rosack i 1617, Rosach i 1666 og Rosoch i 1723.
«Róaldsakrar, af Mandsnavnet Roald (Róaldr, ældre Hróaldr). óa er, som ofte, gaaet over til å.»

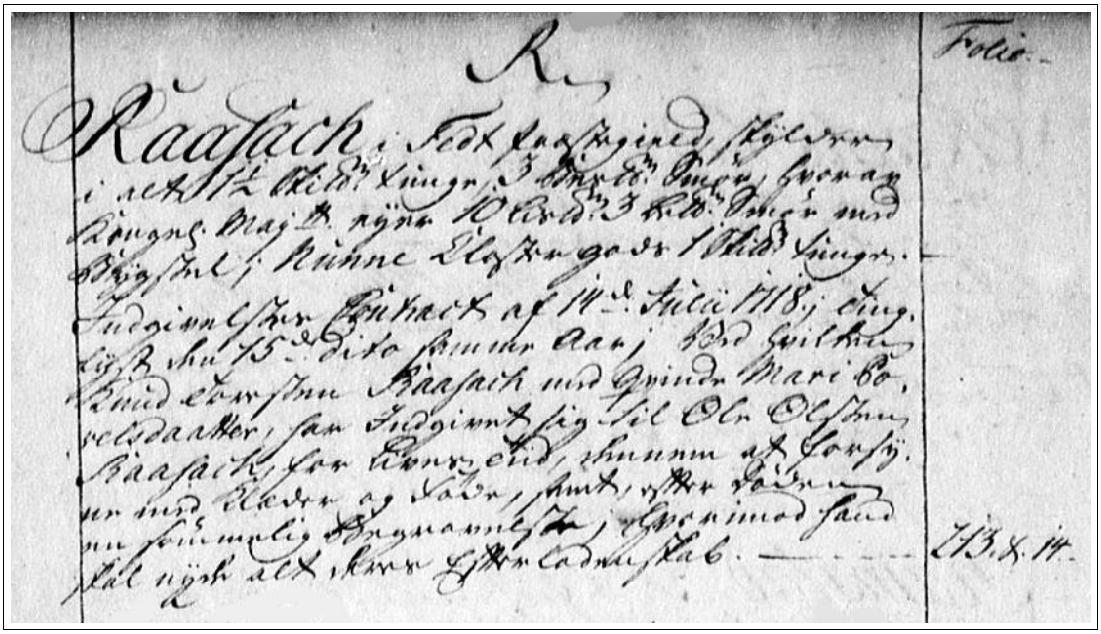

Panteregister til pantebok Nedre Romerike nr. 2, 1705-22, folio 59b.

«Raasach i Fedt Præstegield skylder i alt 1½ Skipd tunge, 3 Bismpd Smør, hvorav Kongel. Maytt.eyer 10 lispd 3 Bpd Smør med Bygssel; .unne ..lestergods 1 Skibd tunge.

Indgivelses Contract af 14de. Julü 1718; tinglyst den 15de Dito samme Aar; Ved hvilken Knud Toerssen Raasach med Qvinde Mari Povelsdaatter, har Jndgivet Sig til Ole Olssen Raasach for LivesTiid, dennem at forsyne med Klæder og Føde, samt, efter Døden en sømmelig Begravelse; hvorimod hand skal nyde alt deres Efterladenskab. - Folio 113.x.14.»

Høland i 1677, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 71. Johan Garder: Bergsjø i Høland, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 120. Gårdshistorie for Askim, Bind 3, side 155. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 484-485, 506-507, 595.

330 Johan Garder: Et velstandsbo i Høland i 1677, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 71.

331 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Begravede», folio 179.

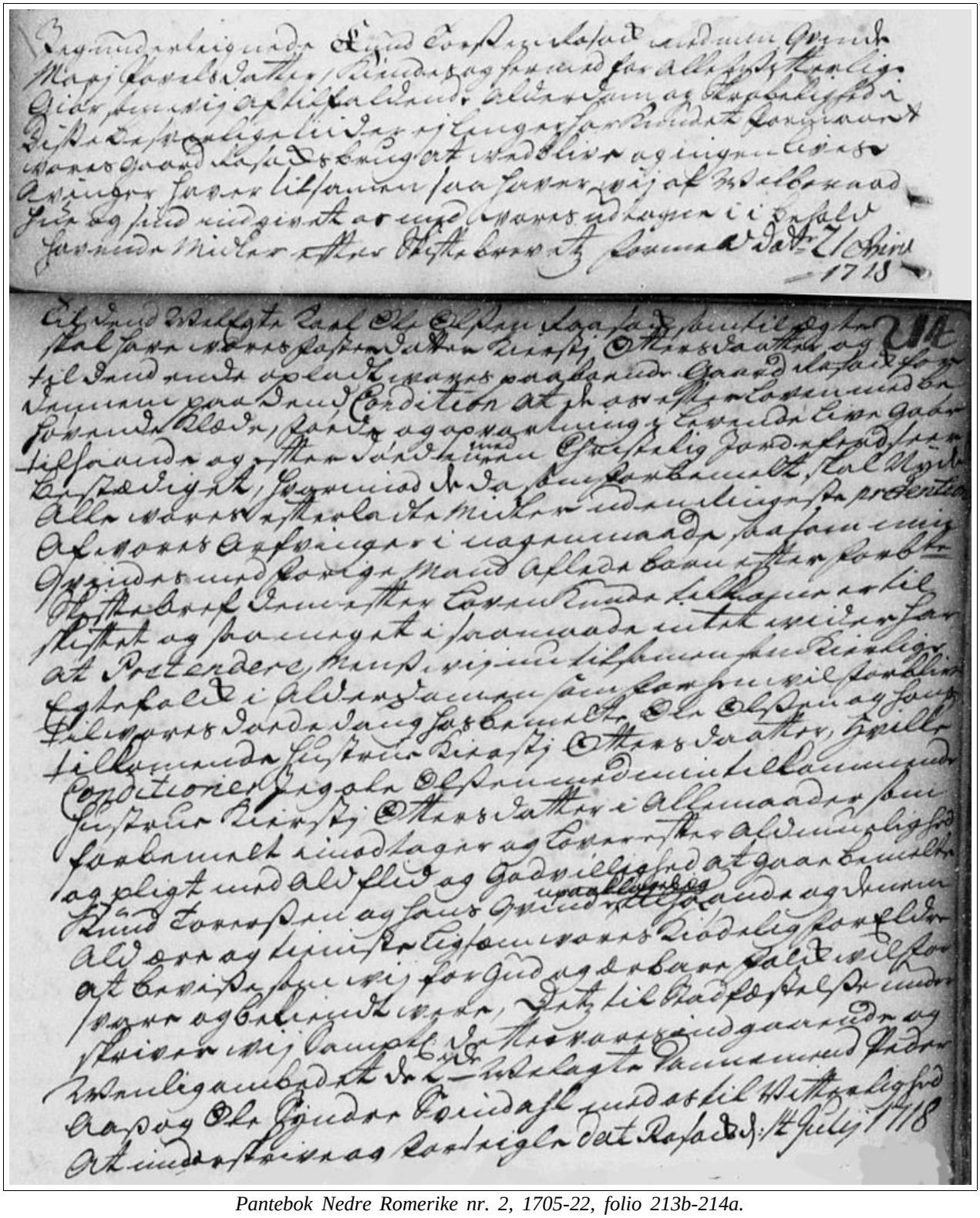

Pantebok Nedre Romerike nr. 2, 1705-22, folio 213b-214a.

I 1718 opplot Mari Povelsdatter og Knut Toresen bygsla av Raasok til fosterdatterens festemann. De innga seg til Kirsti og Ole med alle sine midler, mot at de unge skulle arve kårfolka når de døde. I Livøreskontrakten som nevnes i panteboken 17.07.1718 fremgår det at Maren Povelsdatter hadde vært gift før og at hun hadde barn i sitt første ekteskap. Disse barna, sier hun, hadde fått det de hadde krav på ifølge et skiftebrev av 21.04.1718.

Bror til Knut Toresen, Erik Jar, gjorde motmæle på tinget mot livørekontrakten, da den var oppsatt uten hans vilje:

«Jeg underteignede Knud Toesten Rasack med min Qvinde Marj Povelsdatter, Kiendes og hermed for alla ..etterlige Giør ... af tilfaldende Alderdom og Skrøbelighed i Disse Besverlige tider ej lenger ... at fornevnte vores Gaard Rasacks Brug at vedblive og ingen lives arvinger haver tilsammen saa haver vij af Welberaad Hud og Sind indgived os med vares udtagne i i Behald Herunder Midler efter Skiftebrevets ... Datr 21 April 1718 til Dend WelEgte Karl Ole Olssen Raasack som til Ægte skal have vores Fosterdatter Kirstj Ottersdatter og til dend ende oplade vores paaboende Gaard Rasack for dennem paa Dend Condition at de os efter loven med behøvende Klæder, Føede og opwartning i Levende Live gaar tilhande og efter Døden med en Christelig Jordeferd , ... Bestædiget, Hvorimod de da .. forbemelte skal Nyde Alle vores efterladte Midler uden Ringeste pretention af vores Arfwinger i

nogen maade saa som enig Qvindes med forige Mand aflede barn efter forbte Skiftebref dem efter Loven Kunde tilkas... til skiftet og saa meget i saamaade intet videre har at Pretendere, mens .iginn tilsbemen ... Kiendige»

Ole og Kirsti ble viet i 1718:
Forlovet «Dom 11 á Trin d 28 Aug Ole Olsen Raasok Bonde - Kiersten Ottersd. Pige». Cautionister var Knud Torsen Raasok og Christopher Ellefsen Guleru Hammer. De ble viet 17. søndag etter trefoldighet.

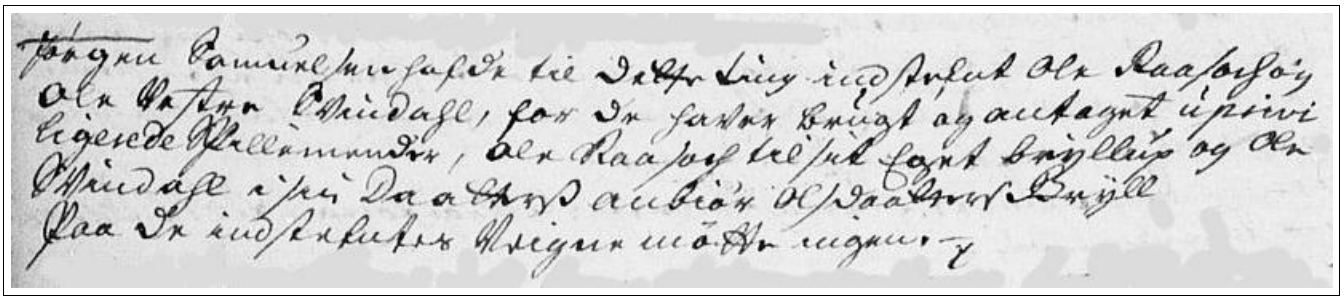

Tingbok Nedre Romerike nr. A36, 1718-21, folio 43b.

Av tingboken fremgår at Ole ble stevnet til tinget 23.11.1718 av Jørgen Samuelsen (Faen) da han hadde benyttet upriviligerte spillemenn i bryllupet sitt

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for
«Feedt Præstegield - Fulde Gaarder»:

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Fet - Eksaminasjonsprotokollen - folio 82b-83a.

«Num:
15.
Gaarde Nafne:
Rosoch.
Opsidders Tall:
1 opsidder.
Proprietair og Bøxle Mand:
Kongl. Maytr. Ejer.
Huusmænds Pladse:
2 Husm. 2½ tn. [tønner] sæd.
Schoug og Sæter:
Til Gaardens fornødenhed og hiemhafn, samt Rødnings og Braateland.
Situation og Beleilighed:
Lige Beskaffenhed, Dog bedre Aggerland.
Sæd:
1½ tønne Bl: Korn - 11 tønner Hafre.
Høe Afling:
60 Lass med Kiøbefoer.
Heste og Creature:
5 Hæste - 16 Cr[eatur]: - 10 Søfwer.
Taxt efter Gamle Matricul:
1 Skipd. 10 Lpd. t[unge]: - 3 bpd: [bismerpund] Smør.

Forhøyet:
5 Lpd.»
Utdrag fra den samtidige matrikuleringsprotokollen:
«Opsiddernes Navne:
Olle».
Gammel Skyld:
1 Skippd. 10 Lpd. tge. 3 Bismerpd. Smør.
Gammel Leilendings Skatt:
12 Rdr. 72 Skilling».

Kisti og Ole ble ikke boende så lenge på Raasok. De kjennes omtalt her siste gang i 1727.

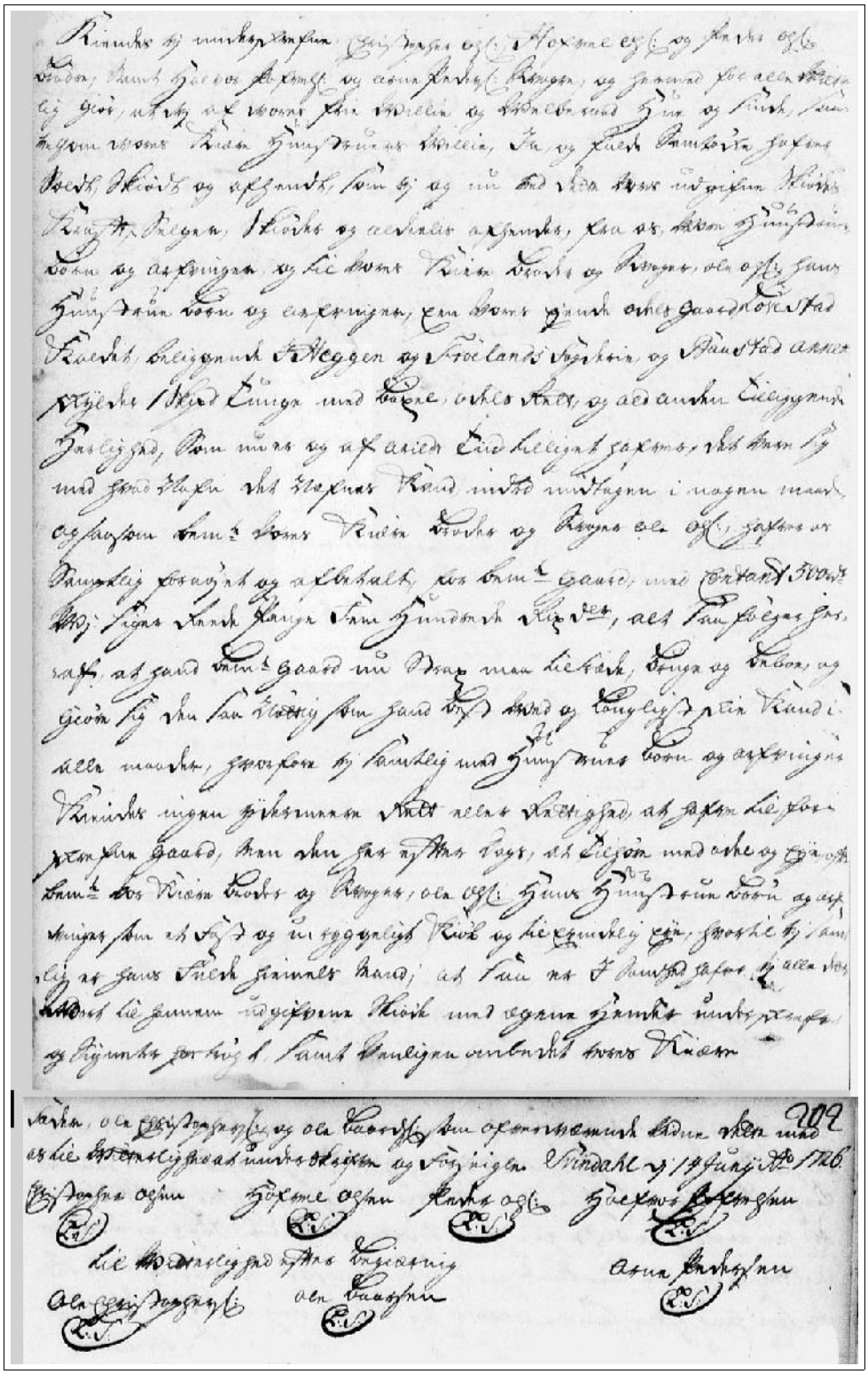

Pantebok Heggen og Frøland nr. 3, 1716-30, folio 201b-202a.

14.06.1726 kjøper Ole gården Løvestad av sine brødre og svogre. Skjøtet er underskrevet på gården Svindahl i Fet:

«Kiendis vi underskrevne Christopher Olsen, Hofvel Olsen, Peder Olsen, Brøder, samt Halvor Pofv..sen og Arne

Pedersen, Svoger, og hermed for alle vitterlig giør, at vi af vores frie Willie og velberaad Hue og Sinde, Saa ... vores Kiere Hustruers Willie, Ja, og fulde Samtøcke, hafver soldt, Skiødt og afhendt, som vi og nu med dette udgifne Skiødes Kraft, Selger, Skiøder og aldelis afhender fra os, Hustruer, Børn og Arfwinger til vores Kiere Broder og Svoger, Ole Ols: Hans Hustrue, Børn og Arfvinger, Een vores Ejende Odels Gaard Løvestad kaldet, beliggende J Heggen og Frøelands Fogderi og Baastad Annex, Skylder 1 Skippd. tunge med Bøxel, Odels Ret og ald anden tilliggende Herlighed, Som nu er og af Arilds Tiid tilliget hafver, det være Sig med Hvad Nafn det Nefnes Kand, indet undtagen i nogen maade og saasom bmte. Kiære Broder og Svoger Ole Ols: hafver og Samptlige forøget og afbetalt, for bmte. Gaard med Contant 500 Dr. Udj Signe Reede Penge Sum Hundrede Rixdlr, alt saa følge heraf at hand bmte. gaard nu strax maa tiltræde, Bruge og Beboe og Giøre sig den saa Nøttig som Hand best ... og Lougligt ... Kand i alle maader ...
....»

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for «Trøgstad Præstegield - Fulde Gaarder»:

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Fet - Eksaminasjonsprotokollen - folio 109b-110a.

«No:
87.
Gaarde Navne:
Løvestad.
Opsiders Tall:
Even Torsen.
Proprietairs og Bøxel-Raadig:
Ole Christoffersen Suindahl.
Situation og Beleilighed:
I Nordlien og meddels Wint. Slet Havn til Creat:
Sæd:
½ tønne Bl: Korn - 9 tønner Hafre - 1 Setting HommelK: - 1 Setting Lin og Hamp.
Høe-avling:
22 Læs.
Hæster og Creaturer:
2 Hæste - 10 Creat: - 6 Souger.
Taxt efter Gammel Matricul:
1 Skippd.
Forhøyet:
1¼ Lispd.»

Da de døper sønnen Christopher i 1729 har familien flyttet til Løvestad.

Ole døde i 1751:
«1 Janv 1752 Begravd Ole Olsen Løvestad gammel 56 aar».

Skiftet etter Ole ble avholdt 28.01.1752 og tinglyst 06.07.1752

Skifteprotokollene for Heggen og Frøland fogderi mangler (lakune) i perioden 1733-1784. I pantebøkene finner vi imidlertid opplysninger om arvingene og om hvordan skiftene påvirket fordeling av jordegods.

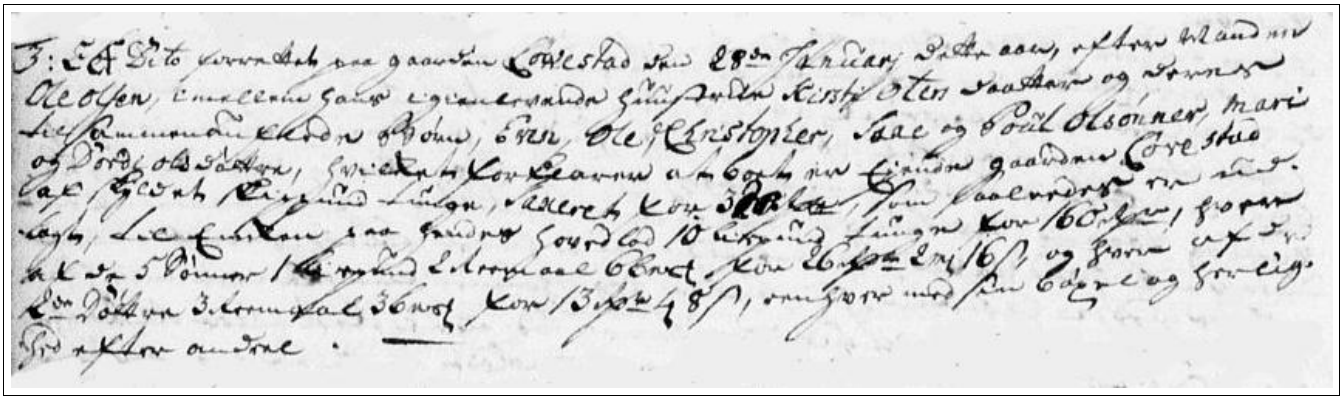

Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1745-1761, folio 218b.

«Dernest efterfølgende Skiftebreve
...
3: Eet Dito [Skiftebrev] forrettet paa gaarden Løwestad den 28de Januarj dette aar efter Manden Ole Olsen, imellem hans igienlevende Huustrue Kirsti Oters Daatter og deres tilsammen auflede Børn, Even, Ole, Christopher, Saxe og Poul Olssønner, Mari og Dordi Olsdøtre, hvilke forklarer at boet er Ejende gaarden Løvestad af skyld et Skippund tunge, Taxeret for 320 Rd. som saaledes er udlagt,
til Encken paa hendes hovedlod 10 lispund tunge for 160 rdr.
Hver af de 5 Sønner 1 lispund 2 Reemaal 6 besz. for 26 rdr. 2 mark 16 sk.
og hver af de 2de Døttre 3 Reemaal 3 besz. for 13 rdr. 1 mark 8 sk.
eenhver med sin bøxel og herlighed efter andeel
....».[332]

(Barn V:18, Far VII:69, Mor VII:70)

Gift 09.10.1718 med[333] neste ane.

Barn:

Dorte Olsdatter Løvestad. Født 1721 på Raasok, Fet (AK). Døpt 24.06.1721 i Fet (AK).[334] Død 1772 på Ruud Østre, Trøgstad (ØF). Begravet 21.04.1772 i Trøgstad (ØF).[335] (Se V:18).

VI:36 mf ff mm

Kirsti Ottersdatter Raasok. Levde 1704. Levde fra 1718 til 1727 på Raasok, Fet (AK). Levde fra 1729 til 1762 på Løvestad, Trøgstad (ØF).

Kristoffer Hansen (ca. 1643-1689) overtok Raasok, Fet, etter sin stefar. Han var gift med Mari Povelsdatter (ca. 1641-1719) fra Nordre Østanes. De hadde barna Pål, Hans, Even og Bottel. Kristoffer drev Raasok til han døde. Mari Povelsdatter drev så alene noen år, til hun giftet seg igjen med Knut Torersen Vilberg (ca. 1662 - >1718).

De var barnløse, men hadde en fosterdatter, Kirsti Ottersdatter.

Det er trolig at denne Kirsti var søsterdatter til Mari, dvs. datter til Sidsel Povelsdatter og Otter Amundsen Falla. En av hennes sønner fikk navnet Povel.

Mot slutten av brukertiden til Mari og Knut ble Raasok hardt rammet av krigsherjinger. Kong Karl 12. dro i 1716 gjennom Fet. Troppene hans tok seg nok til rette på Raasok for de dro videre nordover om morgenen den 13. mars. Krigsskadene på Raasok ble taksert til 40 rdl., den nest høyeste krigsskadetaksten i Fet etter Karl 12.'s ferd gjennom bygda. Værst rammet var Søndre Svindal som ble brent. I tillegg til erstatning fikk gården Raasok skattefrihet tre år

332 Matrikkelforarbeidet i 1723, Feedt Præstegield, Fulde Gaarder, eksaminasjonsprotokollens folio 82b, matrikuleringsprotokollens folio 35b. Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Trøgstad Præstegield, Fulde Gaarder, folio 109b. Panteregister til pantebok Nedre Romerike nr. 2, 1705-22, folio 59b. Pantebok Heggen og Frøland nr. 2, 1705-22, folio 213b-214a; nr. 3, 1716-30, folio 201b; nr. 5, 1745-61, folio 218b. Tingbok Nedre Romerike nr. A36, 1718-21, folio 43b. Jan E. Horgen: Bygdehistorie for Fet, Bind 4, side 169, 315. Aasm. Svinndal: Povel Søfrenson Østanes, Romerike Ættehistorielags Årbok, hefte 6, side 213.

333 Kirkebok Fet nr. 1: «Egteskabs Bog», kirkeboken er ikke paginert.

334 Kirkebok Fet nr. 1: «Døbe Bog», kirkeboken er ikke paginert.

335 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Døde og Begrafne», folio 199.

fra 1720.

Men da var det en ny bruker her. Ole Olsen og fosterdatteren Kirsti overtok i 1718.

Ved de fleste tilfelle når de døper sine barn etter at de flyttet til Båstad nevnes kun Ole. Først da de døper Povel i 1736 finner vi Kirsti nevnt i kirkeboken. Kirsti Løvestad nevnes imidlertid som fadder i 1730 da Knud Gulbrandsøn Olberg døper sønnen Knud (Kirkebok nr. 3, folio 32).

Kirsti og Ole hadde følgende barn (minst):
1719: Mari.
1721: Dorte, Dordi konfirmert på Løvestad i 1737, 16 år gammel.
1724: Even, konfirmert på Løvestad i 1741, 16 år gammel.
1726: Ole, konfirmert på Løvestad i 1742, 16 år gammel.
1729: Christopher, døde som ungkarl på Løvestad i 1771, 42 år gammel.
1732: Saxe, konfirmert på Løvestad i 1749, 17 år gammel, død i 1760.
1736: Povel.

1719: «11 Maj: Ole Olsen Raasok p.b. Maren». Faddere var Svenn Hammer, Siri Trindal, Peder Aas og Talak Svindal (Kirkebok Fet nr. 1).

1724: «Dom 3 ab Epiph Ole Rosochs d.b. Even». Faddere var Anne Svindal, ..., ..., ... Aas (Kirkebok Fet nr. 1). Ole giftet seg med pigen Elisabeth Catrine Hyger 01.03.1767 etter kongelig bevilling (Kirkebok Fet nr. 1).

1726: «Dom 4 á Trin Ole Rosoch d.b. Ole». Faddere var Marthe, Ole Baardsen, Talak og Hovel Svindal og Siri Aas (Kirkebok Fet nr. 1).

1729: «Dom invocav[it] Døbt Ole Olsøns Løvestad Søn n. Christopher». Faddere var Ole og Halvor Berger, Rønnoug Hølangen, Kirsti Olberg og Jøran Egaas (Kirkebok nr. 3 , folio 28).

1732: «Dom Esto Mihi (Fastelaven søndag) Ole Løvestads søn, n. Saxe». Faddere var Ole Hølangen, Niels Rova, Gunner Gullerud, Kirsti Olbierg og Jøran Egaas (Kirkebok nr. 3, folio 37).

1736: «Dom Oculi Baptisat Ole Olsen Løvestad og Kirsti Ottersdatter barn N: Povel». Faddere var Lars Rova, Jon Hof, Rønnou Halangen, Jøran Eegaas og Tore Gulerud (Kirkebok nr. 3, folio 54).

Kirsti nevnes som fadder på Rova 7. søndag etter trefoldighet i 1745 (Hun er senere ikke oppført som fadder, så heller ikke ved dåpen til hennes datter Dordis eldste barn Sidsel i 1748).

Hun levde fortsatt da det ble avholdt skifte etter hennes mann 28.01.1752. I skiftet nevnes «deres tilsammen auflede Børn, Even, Ole, Christopher, Saxe og Poul Olssønner, Mari og Dordi Olsdøtre».

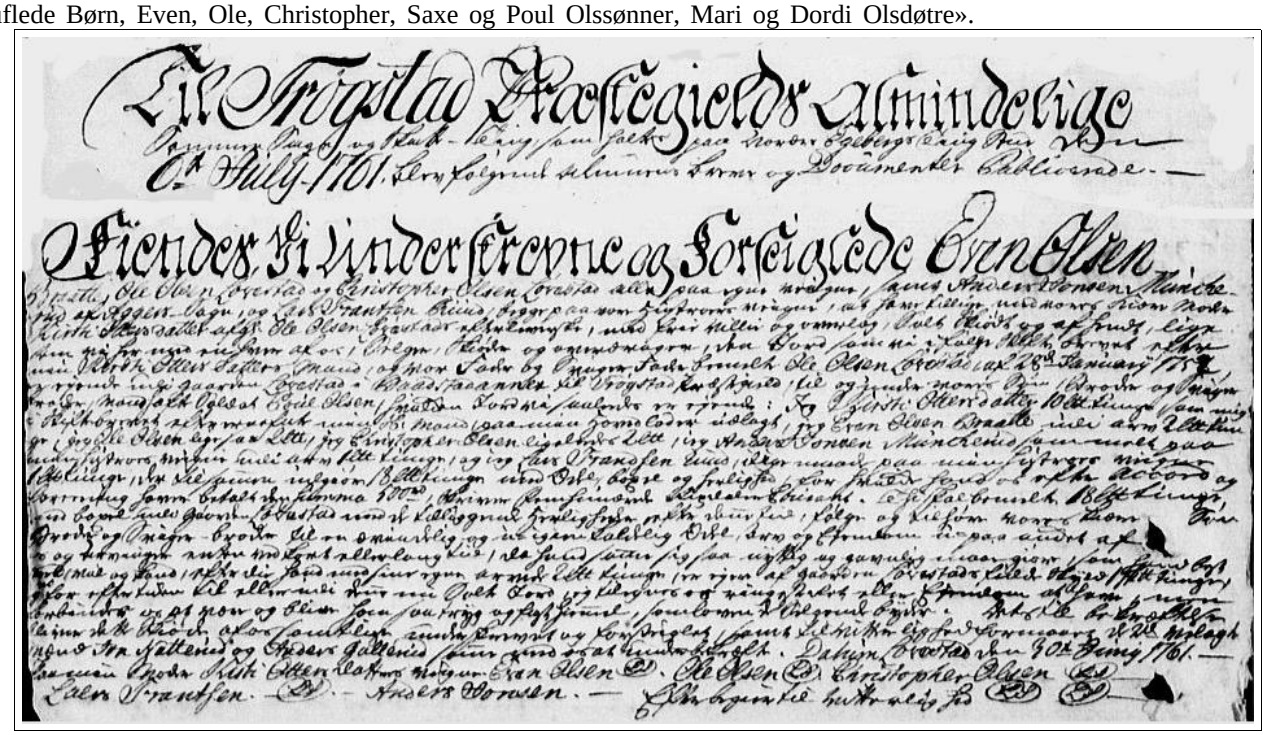

Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1745-1761, folio 471b.

30.06.1761 solgte Kirsti, sammen med sine sønner og svigersønner gården Løvestad til hennes yngste sønn, Poul:[336]

(Barn V:18, Far VII:71, Mor VII:72)

Gift 09.10.1718 med[337] forrige ane.

336 Pantebok Heggen og Frøland nr. 3, 1716-30, folio 201b; nr. 5, 1745-61, folio 471b.

337 Kirkebok Fet nr. 1: «Egteskabs Bog», kirkeboken er ikke paginert.

VI:37 mf fm ff

Ole Sjøfarsen Sæther Søndre. Gårdbruker. Født 1678 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 13.01.1678 i Båstad, Trøgstad (ØF).[338] Levde 1704 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Flyttet omkring 1705 fra Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF) til Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1756 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 1756 i Båstad, Trøgstad (ØF).[339]

Ole ble døpt i begynnelsen av 1678:
«1 p. Epiph. Siøfar Sæter B. N. Ole».

Steener Knudsen Hoel var formynder for Ole da arven ble fordelt etter at hans foreldre døde på Aaser i 1693.

Ole giftet seg første gang med Ingri Larsdatter i 1704. Ingri var enke etter Johannes Hansen Hvammer som døde i 1703. De bosatte seg først på Hvammer:
«D 3 post Pasch: Ole Sopharsen Inger Lars Datter».

25.06.1696 ble det tinglyst et skjøte fra Oles farbror, Rolf Seter, til «Manhaffte corporal» ved kaptein Emhausens trøgstadske kompani, Niels Christensen og hustru Inger Christensdatter på 1 skippund 3 1/5 lispund i Søndre Sæther med bygsel over 4 lispund av 1 fjerding tilhørende Trøgstad kirke, for 165 rdr. 2 mk. Skjøtet er datert Sæter 18.04.1696 (HF tingbok nr. 30, folio 18b-19a):

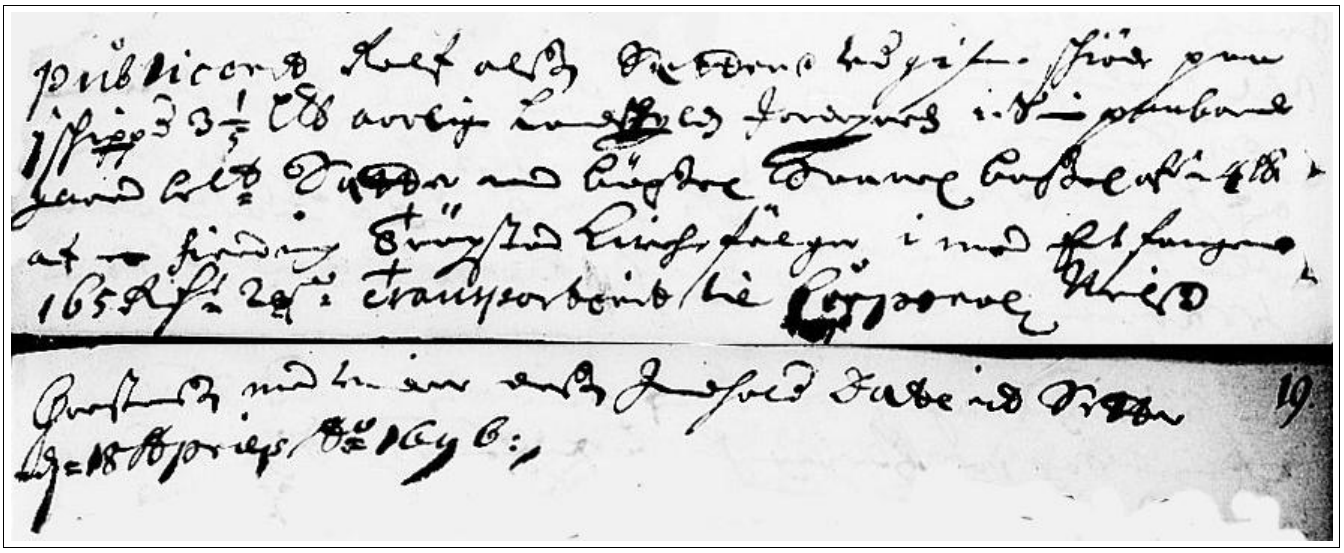

Tingbok Heggen og Frøland nr. 30, 1696-98.folio 18b-19a.

«Publicerit Rolf Olsen Sætters udgifne Schiøde paa 1 Schippd 3 1/5 Lpd arvelige Landschyld Jordegoeds i Sin paaboende Gaard bemt. Sætter med Bøxsel saavel Bøxsel ofuer 4 Lb af en Fierding Trøgstad Kirche følger i mod Entfangene 165 Rdr 2 mk. Transporterit til Corporal Niels Christensen med videre dess Indhold.

Daterit Setter d = 18 Aprils, Ao 1696».

Rolfs søster, Elen Olsdatter, som var enke etter Knud Olluffsen på Store Hoel, solgte så 5 lispund 3 1/5 remål i Søndre Sæther til Nils. Skjøtet er datert Hol 22.02.1697 og tinglyst 16.03.1697 (HF tingbok nr. 30, folio 36a):

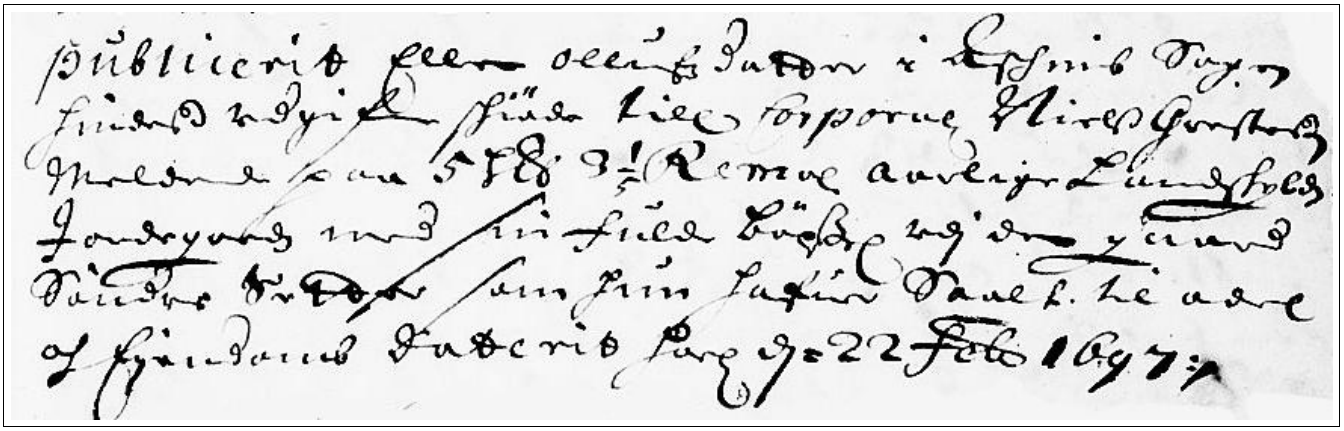

Tingbok Heggen og Frøland nr. 30, 1696-98.folio 36a.

«Publicerit Ellen Ollufsdatter i Aschimb Sogen Hendis udgifne Schiøde till Corporal Niels Christensen Meldende paa 5 Lpd 3 1/5 Remol arvelige Landschyld Jordegoeds med Sin fulde Bøxsel udj den Gaard Søndre Setter som Hun hafuer Saalt til Odel oc Ejendomb.

Daterit Hoel dj = 22 Feb 1697».

338 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 163.

339 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Dødde og Begravede», folio 185.

Niels hadde dermed overtatt hele Søndre Sæther unntatt 5 lispund som tilhørte kirken, men som han hadde bygselen over. 02.01.1697 utsteder så korporal Nils Christensen en obligasjon til Johannes Hvammer i Båstad på 100 rdl. mot pant i 1 skippund i Søndre Sæter. Obligasjonen tinglyses 16.03.1697 (HF tingbok nr. 30, folio 36b):

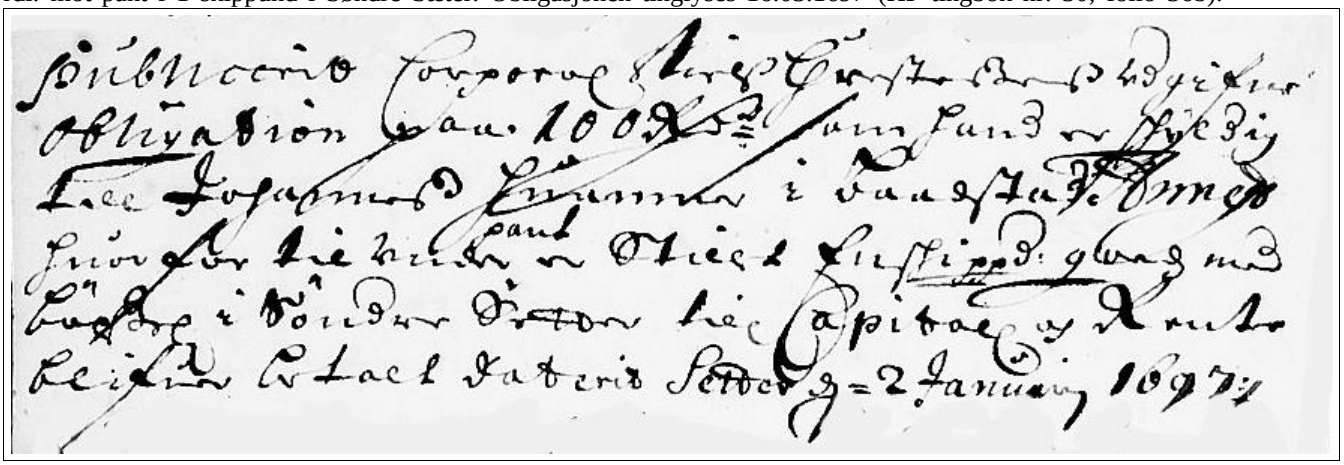

Tingbok Heggen og Frøland nr. 30, 1696-98.folio 36b.

«Publicerit Corporal Niels Christensens Udgifne Obligation paa 100 Rdr som Hand er schyldig till Johannes Huammer i Baadstad Annex huorfor till Underpant er stillet En Schippd: Goeds med Bøxsel i Søndre Setter till Capital och Rente blifuer betalt.
Daterit Setter d = 2 Januarj 1697».

Det ble avholdt auksjon i Oslo 16. og 17. september 1703 over proviantforvalter ved Basmo festning Jep Anchersens eiendommer som var hele Nedre Krog i Søndre Høland på 1 skippund 2½ lispund og 10 lispund i nabogården Øvre Krog. Nils Christensen Sæther fikk tilslaget for høyeste bud 400 rdl. Beløpet ble utbetalt kontant, men alt sammen til selgerens kreditorer. Auksjonsskjøte på eiendommene ble utstedt 29.11.1703 og tinglyst 30.06.1704 (Nedre Romerike pantebok 1, folio 280). Dermed flyttet Niels fra Søndre Sæther, som han hadde kjøpt 7 år tidligere til Krog Nedre i Høland. Niels ble anfader til det malerdynastiet som begynte med Christian Krogh, født 13.08.1852.

10.04.1704 solgte Niels Christensen Søndre Sæther til Ole for 414 rdl. I kjøpekontrakten blir opplyst at gården først skal overtas 14.04.1705, altså et helt år senere, men det nevntes intet om når kjøpesummen skal betales. Det tilføyes i kontrakten at kjøperen hadde odelsrett til gården. Det er nærmest påfallende at han da går med på å betale så meget mer enn det Niels hadde kjøpt den for noen år tidligere, om da ikke gården var vesentlig forbedret i de år Niels hadde vært eier.

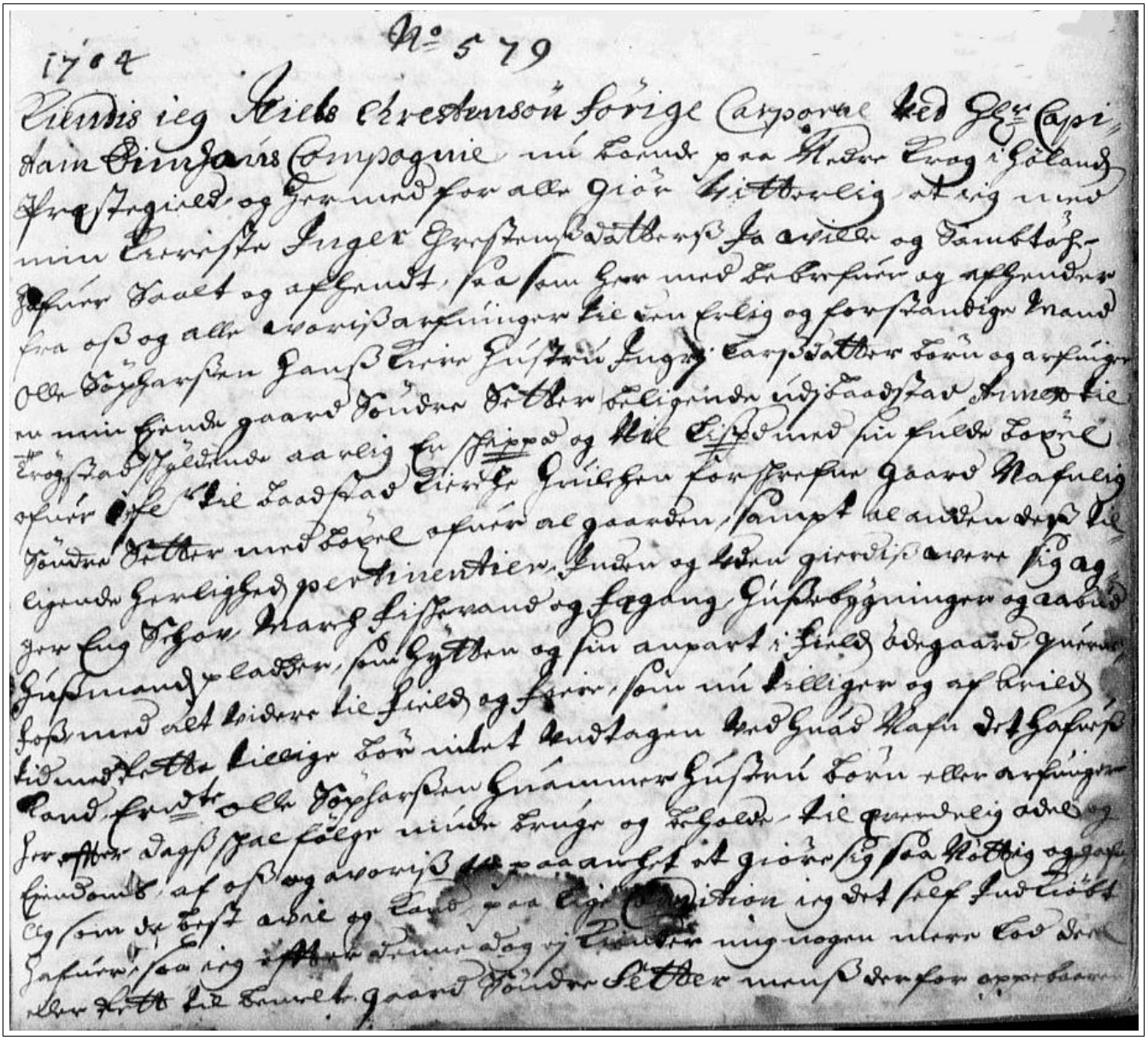

Heggen og Frøland - Pantebok nr. 1 1606-1704, side 167a.

«No. 579.

Kiendis ieg Niels Chrestensøn førige Corporal ved Her. Capitain Eimhaus Compagnie nu boende paa Nedre Krag i Høland Præstegield og hermed for alle giør Vitterlig at ieg med min Hustrue Inger Chrestensdatters Ja wille og Sambtøge, hafuer Saalt og afhendt, Saa som hermed bebrefuer og afhender fra os og alle woris arfinger til den Erlig og forstandige Mand Olle Søpharsen Hans Kiere Hustru Ingri Larsdatter børn og arfinger min Eiende gaard Søndre Setter beligende udj Baadstad Annex til Trøgstad skyldende aarlig En skippd og Nie Lispd med sin fulde bøxel ofuer 1 fer. (1 fjerding) til Baadstad Kierche Hvilchen forshrefne gaard Nafnlig Søndre Setter med bøxel ofuer al gaarden, sampt al anden dess tilligende herlighed pertinentier, Inden og uden gierdis were sig Agger Eng Schov March fishevand og fægang, Husebygninger og aabud, husmandpladser, som Hytten og sin anpart i field ødegaard, quern-foss med alt videre til field og fiere, som nu tilliger og af Arilds tid med dette tillige bør intet Vndtagen Med huad Nafn det Hafues Sand Eredte Olle Søpharsen Huammer Hustru børn eller arfinger for efter dags shal følge niude bruge og beholde, til ævindelig odel og Ejendoms af os og woris paa arhet at giøre Sig saa Nøttig og gafnlig som de best wil og Kand paa lige Condition ieg det self Indkiøbt hafuer, saa ieg efter denne dag ej Kiender mig nogen mere Lov deele eller Ret til bemelte gaard Søndre Setter mens derfor oppebaarer

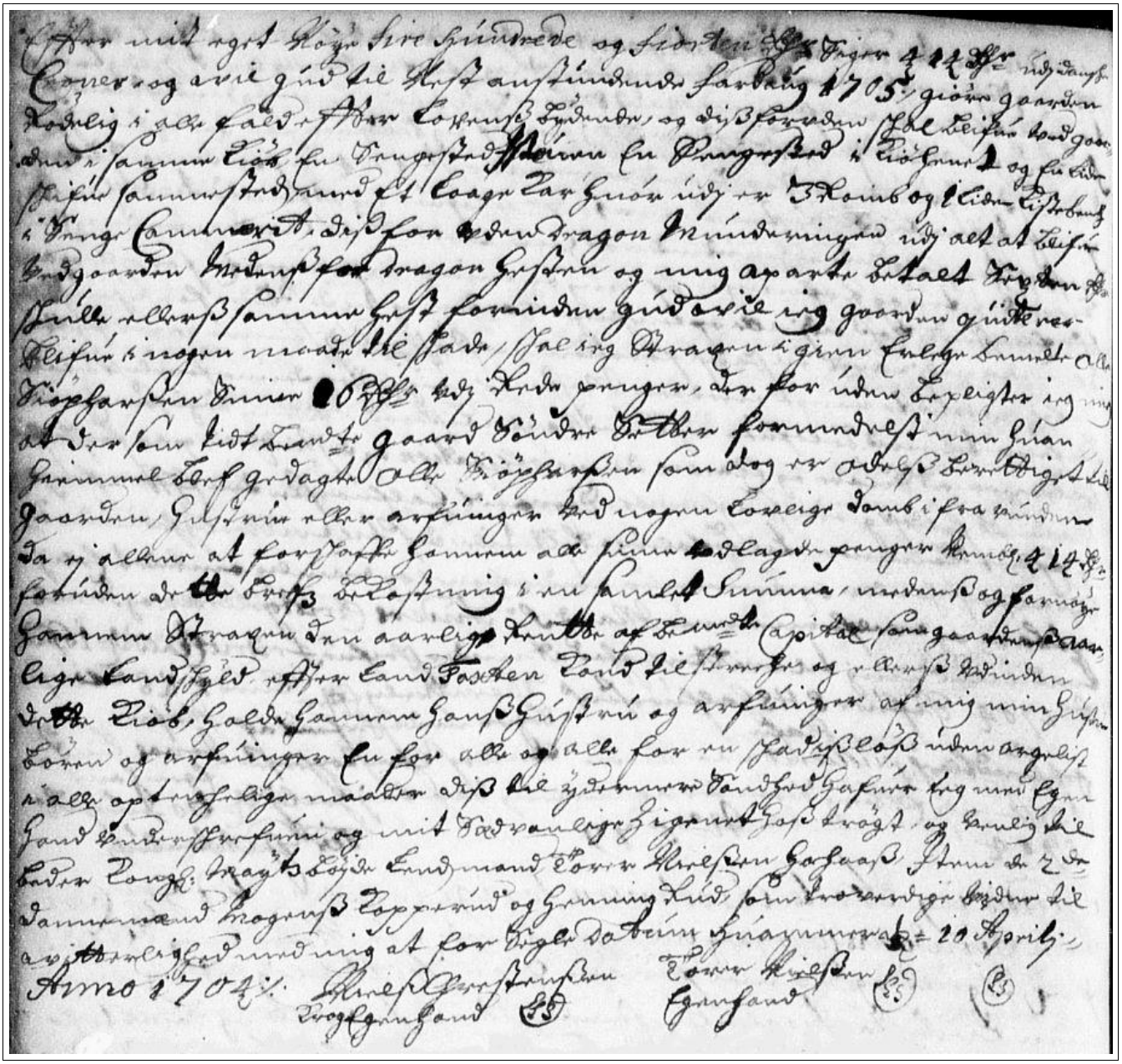

Heggen og Frøland - Pantebok nr. 1 1606-1704, side 167b.

Effter mit eget Nøye fire hundrede og fiorten Rdr siger 414 Rdr uds.st Croner og wil gud til Neste anstundende faredag 1705 giøre gaarden Rødelig i alle fald efter Lovens Bydende, og disforuden shal beifue ved gaarden i samme Kiøb En Sengested i stuen En Sengested i Kiøhenet og En liden shifur sammesteds med Et Kaage Kar h.ør udj er 3 Romb og 2 liden Kistebenh i Senge Cammerit, disfor uden Dragon Munderingen udj alt at blifue ved gaarden. Medens for Dragon Hesten og mig aparte betalt sexten dlr shulle, ellers samme hest forminden gud wil ieg gaarden quiterer blifur i nogen maade til shade, skal ieg straxen igien Erlege bemelte Olle Siøpharsen Sinne 16 Dlhr. udj Rede penger derfor uden bepligter ieg mig at dersom tidt bemelte gaard Søndre Setter formedelst min huan Hiemmel blef gedagte Olle Siøpharsen som dog er odels berettiget til gaarden, Hustrue eller arfinger ved nogen lovlige damb i fra vunden da ej allene at forshaste hannem alle sine udlagte penger Nemlig 414 Rdr foruden dette brefs bekostning i en samlet Summa, medens og fornøye hannem Straxen den aarlige Rentte af bemelte Capital som gaarden foranlige Landskyld efter Land Taxten kand tilst.reehe og ellers Winden dette Kiøb, Halde Hannem Hans Hustru og arfinger af mig min Hustru børn og arfinger En for alle og alle for en schadisløs uden argelist i alle optenchelige maader diss til ydermere Sandhed Hafuer Ieg min Egen Hand undershrefuen og mit sædvanlige Sigenet hostrøgt, og willig tilbeder Kongl. Mayts bøgde Lendmand Torer Nielsen Hachaas Jtem de 2de dannemend Mogens Kopperud og Henning Rud, som trowerdige Widner til witterlighed med mit at forsegle

Datum Huammer den 20 Arilj Anno 1704.

Niels Christensen Krog EgenHand - Torer Nielsen EgenHand».

I juni samme år solgte så Ole sine 10 lispund i Hvammer til stesønnen Hans.[340]

340 Pantebok Heggen og Frøland nr. 1, 1689-1704, folio 264 og 267.

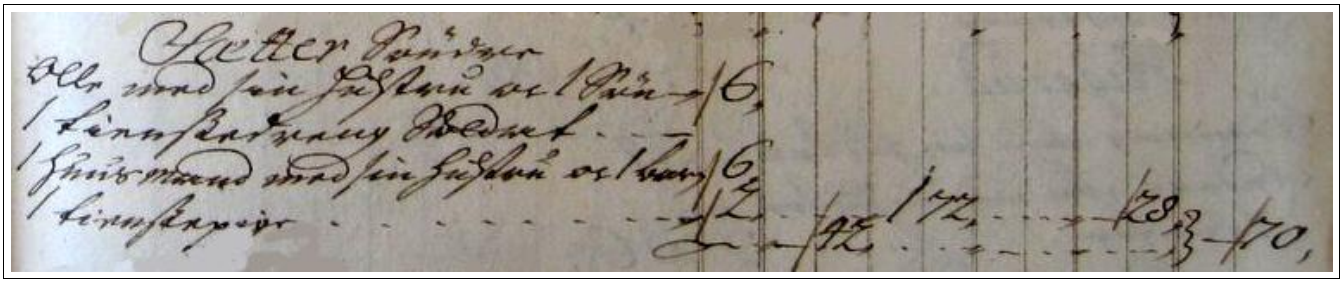

Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi - Ekstraskatt 1711.

«Skoskatten» 1711, en vanlig betegnelse på en engangsskatt i 1711 på skotøy, parykker, fontanger, karosser, chaiser og karjoler, samt på tjenestefolks lønn, påbudt i forordning 21.02.1711.

Enkelte grupper var fritatt eller utelatt, blant annet husmenn som var utskrevne soldater og deres familier, spedbarn og personer uten fast bopel.

Satsen var 3 skilling per skopar. Det ble sannsynligvis ikke foretatt reell telling av skotøy, men beregnet for eksempel to par per person i gårdbrukerfamilie og ett par per person i husmannsfamilier og liknende.

Av tjenestefolks årslønn skulle 1/6 gis i skatt. Husbonden skulle innbetale dette og trekke tilsvarende fra tjenerlønnen.

Skatten som ble pålagt «Sætter Søndre» var:
«Olle med sin Hustrue oc 1 søn» - 6 par sko.
«1 tienstedreng Soldat» - skatt ble ikke betalt for soldater.
«1 Huusmand med sin Hustrue oc 1 barn» - 6 par sko.
«1 tienstepige» - 2 par sko - Årslønn 1 Dlr. 72 Skilling.
Tilsammen 14 par sko à 3 Skilling pr. par ga 42 Skilling i skatt,
1/6-del av tjenestepikens lønn, 28 Skilling, utgikk også i skatt,
tilsammen 70 Skilling.

Gården var utlagt som dragongård med en skyld på 2 skippd. 14 lispd. hvorav en skyld til Hans Kungl. Majestet på 2 skippd. 9 lispd. Ole fikk derfor også betale følgende skatter og avgifter i 1711:

«Leilending skatt - 6 Dlr. 77 Skilling
Proviant skatt - 82 Skilling
Rostiening skatt af 2 skippd. 9 lispd. - 58 Skilling
Ledingspenge - 1 1/3 Skilling
Leding Smør 9 bs.- 27 Skilling
Ledingkorn 3 spand - 60 Skilling
Foering- 48 Skilling
Arbeidspenge - 1 Drl.»
Tilsammen 10 Drl. 65 1/3 Skilling.

Hans første hustru, Ingri, døde i 1720.

«Ole Siøfarsøn S. Sætter od Tore Guldbrandsdatter N. Sætter» ble så trolovet 20. søndag etter Trefoldighet og copulered 25. søndag etter trefoldighet i 1720. Sponsorer var Christopher ... og ....

Tinglysning 31.10.1718:
Ole Sjøfarsen Sæter fikk tingvitne om at Elen Gunnersdatter som er dømt for fortidlig samleie med sin nåhavende ektemann Hans Olsen (på Sæter) ikke eide det allerringeste til bøters betaling (HF tingbok nr. 38, folio 163a).

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for
«Trøgstad Præstegield - Fulde Gaarder»:

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Trøgstad - Eksaminasjonsprotokollen - Folio 110b-111a.

«No:
93.
Gaarde Navne:
Sætter Søndre, med 1 Bæckeqværn til Huus Behof
efter gl: Matr: som for 30 Aar siden er ødelagt.
Drag: Qvart:
Opsiders Tall:
Ole Siøfarsen.
Proprietairs og Bøxel-Raadig:
Opsideren med Hans Børn - 1 Skippd. 9 Lispd. med Bøxel over alt.
Baadstad Kirke - 5 Lispd.
Huusmænds Pladser:
Udj 1 Plads med 3de andre Gaarder i SamEje.
Field, Saaer 1 tønne. Beregnet under Gaarden.
Noch(?) 1 dito Lars Anders: Saaer 1 qvart [tønne] liger i Engen.
Skoug og Sæter:
Skoug til Brændeved.
Situation og Beleilighed:
I Soellien og med dels Wind.
Sæd:
2½ qvart [tønne] Bl: Korn - 10½ tønne Hafre - 2 Settinger HommelK: - 2 Settinger Lin Sæd.
Høe-avling:
36 Læs.
Hæster og Creaturer:
3 Hæster - 13 Creat: - 16 Souger.
Taxt efter Gammel Matricul:
1 Skippd. 14 Lispd.
Forhøyet:
9½ Lispd.»

29.12.1727 selger Ole Rolvsen som var Oles farbrors sønn, sin odels- og løsningsrett til Søndre Sæther. Avtalen tinglyses 31.03.1728:

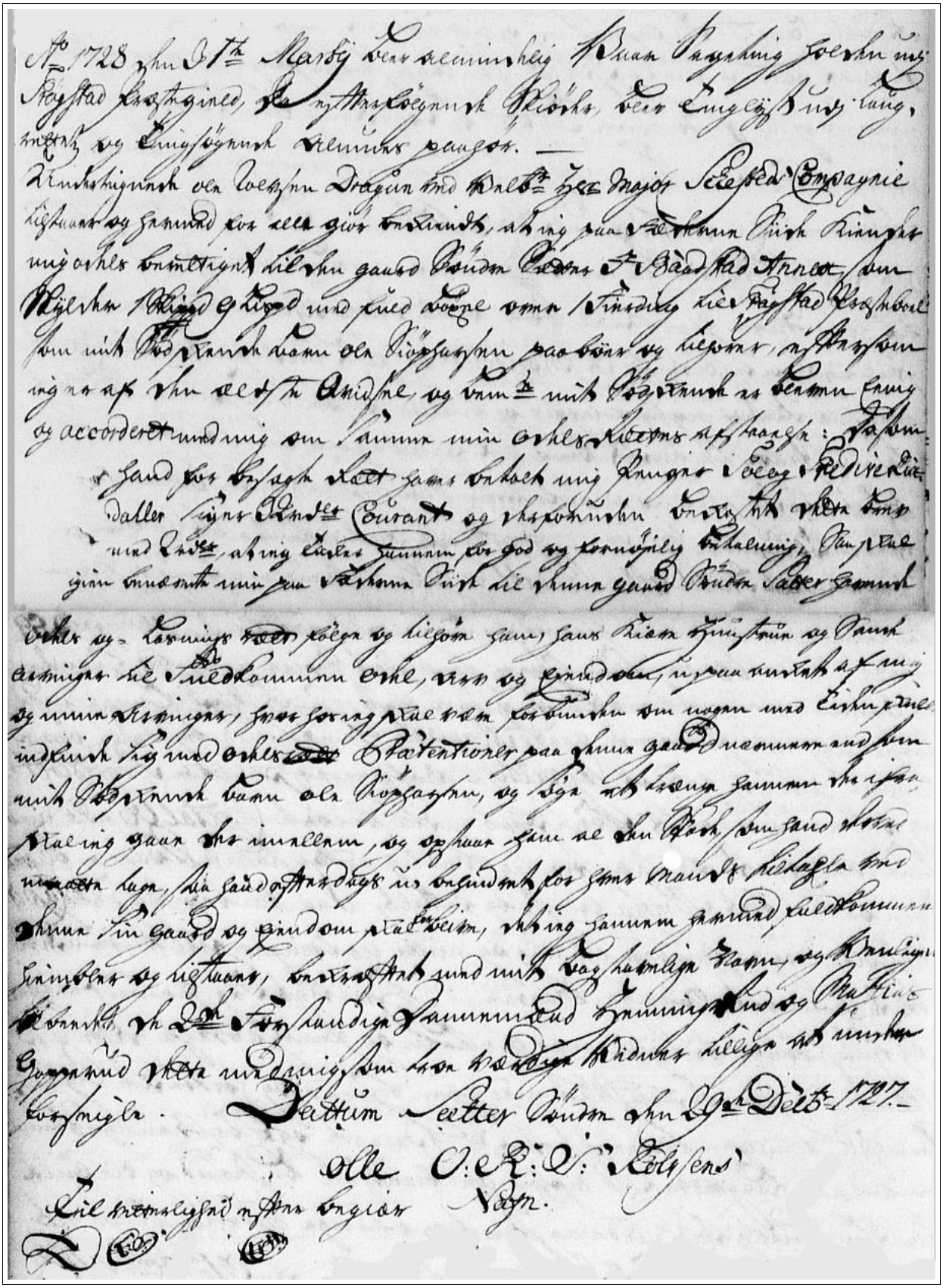

Pantebok Heggen og Frøland nr 3. 17116-30, folio 252a-252b.

«Ao 1728 den 31te Marty blev Almindelig Vaar Sageting holden udj Trogstad Præstegield, Da effterfølgende Skiøde blev Tinglyst udj Laugvitnes og Tingsøgnets Almues Paahør.-

Undertignede Ole Rolwsen Dragun ved Welb. Her. Major Schesteds Companie tilstaaer og hermed for alle giør bekiendis, at ieg paa fædrene siide kiender mig odels berettiget til den gaard Søndre Sætter I Baadstad Annex som Skylder 1 Skippd. 9 lispd. med fuld bøxel over 1 fierding til Trøgstad Præsteboel som mit Sødskend Barn Ole Siøpharsen paaboer og tilhører, eftersom ieg er af den ældste A.idsne, og Bemelte mit Sødskende er bleven Eenig og accorderet med mig om samme min odels Rættes afstaaet, dasom hand for besagte Rætt have betalt mig Penger Toe og Tredive Rigsdaler Siger 32 Rdl Courant og derforuden bekostet dette brev med 2 rdl, at ieg Taker hannem for god og fornøyilig betalning Som skal igien bemælte min paa fædern Siide til denne gaard Søndre Sætter hærmed

Odels og Løsnings Rætt følge og tilhøre ham, hans Kiære hustrue og Sande arvinger til fuldkommen odel, Arv og Eiendom, ...

Dattum Sætter søndre den 29de Decb 1729.

Olle Rolvsen».[341]

06.10.1729 kjøper Ole 4 lispund 2 Remål med bøxel over 7 lispund i gården for 122 Rdl. fra de øvrige arvinger etter hans første kone, Ingri Larsdatter. Skjøtet tinglyses 13.10.1729:

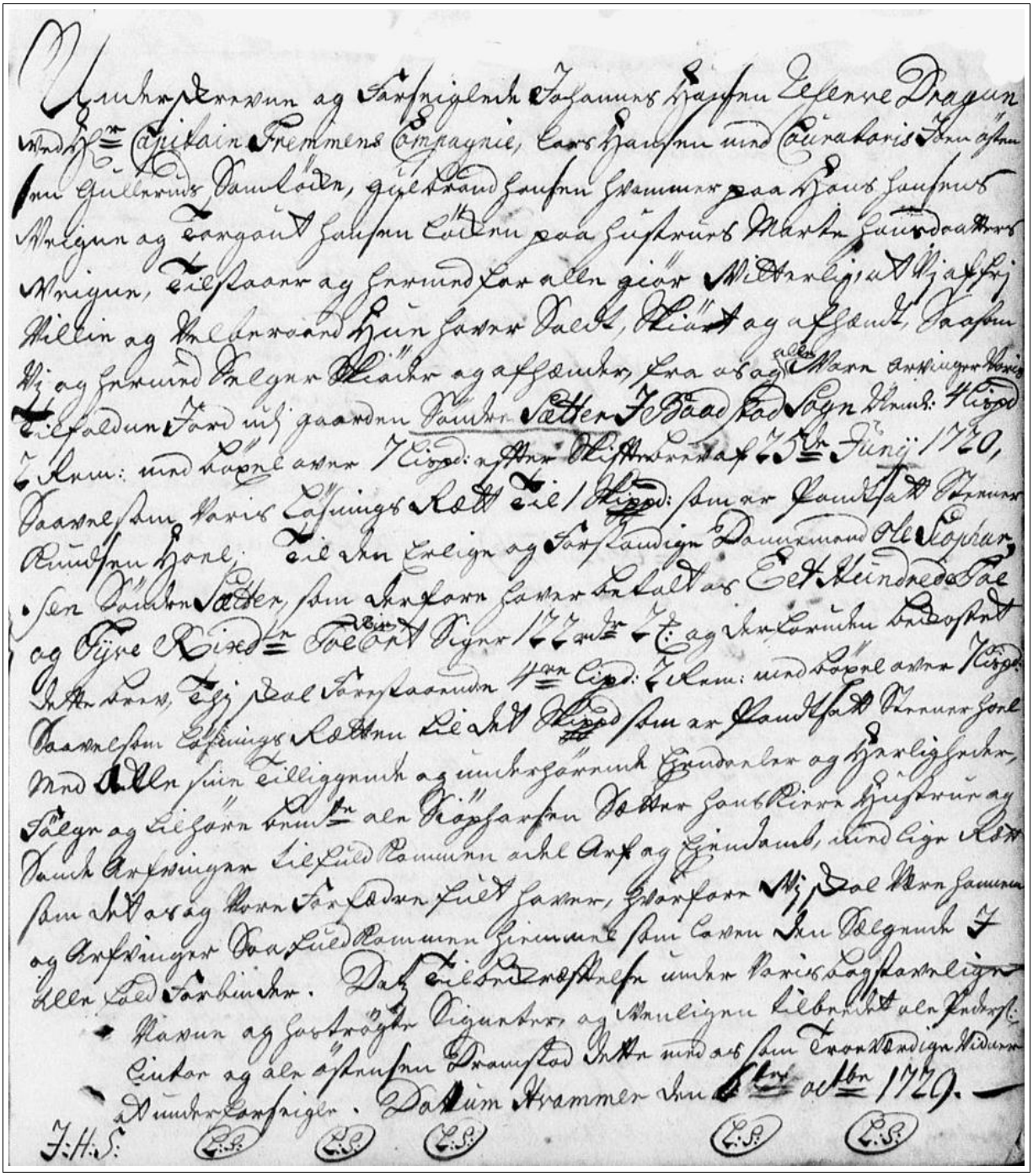

Pantebok Heggen og Frøland nr 3. 17116-30, folio 306a.

«Underskrevne og Forseiglede Johannes Hansen Refere Dragun ved Her. Capitain Fremmens Compagnie, Lars Hansen med Couratoris Jørn Østensen Gulleruds Samtøcke, Gulbrand Hansen Huammer paa Hans Hansens Weigner og Torgaut Hansen Løken paa Hustrues Marte Hansdaatters Weigner, Tilstaaer og hermed for alle giør Witterlig at Wj af fri Willie og Welberaaed Hue haver Soldt, Skiødt og afhændet saasom Wj og herved selger skiøder og afhænder fra os og alle wore arvinger woris tilfalden Jord udj gaarden Søndre Sætter I Baadstad Sogn Neml: 4 lispd. 2 Rem: med bøxel over 7 lispd. efter skiftebrev af 23de Juny 1720, Saavel som Woris Løsnings Rætt Til 1 skippd som er pandtsatt Steener Knudsen Hoel; Til den Erlige og Forstandige Dannemand Ole Siopharsen Søndre Sætter, som derfor haver betalt os Eet hundrede Toe og Tyve Rixdaler Toe Rix ort siger 122 rdl 2 ort og derforuden bekostet dette brev, Thi skal forestaaende 4de lispd. 2 Rem: med bøxel over 7 lispd. Saawelsom Løsnings Rætten til det skippd. som er Pandtsatt Steener Hoel, med Alle sine Tilliggende og underhørende Ejendeeler og herligheder

341 Ekstraskatten i 1711.Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi. Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Trøgstad Præstegield, Fulde Gaarder, folio 110b. Pantebok Heggen og Frøland nr. 3, 1716-1730, folio 252.

Følge og tilhøre benevnte Ole Siopharsen Sætter hans Kiere Hustrue og Arfinger saa fuldkommen odel Arf og Eiendomb, med lige Rætt som det er og Forfæder fult hawer, hvorfor wi skal wære hannem og Arfinger Saa fuldkommen hiemmel som Loven den sælgende I alle fald forbunden Da Til bekreftelse underworis bogstavelige Navne og hostrøgte Signeters og Wenligen tilbeedet Ole Pedersen Lintoe og Ole Østensen Dramstad dette med os som Troe Wærlige Widner at underforsiegle.
Datum Huammer den 6te octobr 1729». [342]

Ole overtar neste dag gjelden til Steener Knudsen Hoel på 90 Rdl mot pant i Søndre Sæther:

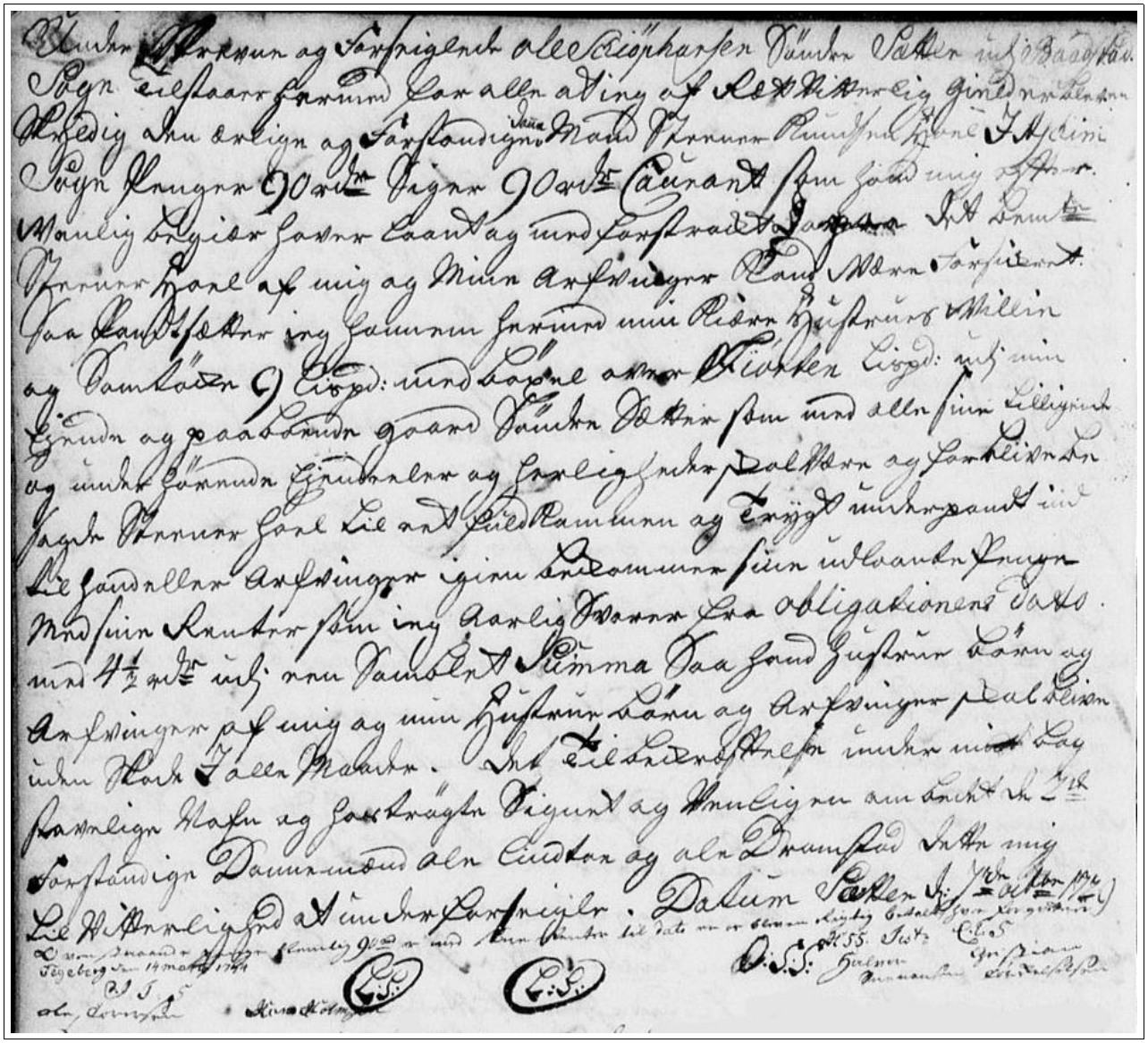

Pantebok Heggen og Frøland nr 3. 17116-30, folio 306b.

«Underskrevne og forseiglede Olle Siøpharsen Søndre Sætter udj Baadstad Sogn Tilstaar hermed for alle at ieg af Ræt Witterlig gield er bleven skyldig den ærlige og Forstandige Mand Steener Knudsen Hoel I Aschim sogn Penger 90 rdl siger 90 rdl Courant som hand mig efter Wenlig begiær haver laant og med forstrakt ... det bemelte Steener Hoel af mig og Mine arvinger Kand Uden Forsikret saa Pandtsætter ieg hannem herved med min Kiære Hustrues Willie og Samtøcke 9 lispd. med bøxel over Fiorten lispd: udj min Ejende og paaboende gaard Søndre Sætter som med alle sine tilliggende og underhørende Eiendeler og herligheder skal wære og forblive besagde Steener Hoel til ret fuldkommen og Trygt underpandt ind til hand eller arfvinger igien bekommen sum udlaande Penger med sine Renter som ieg Aarlig svarer fra obligationens dato med 4½ rdl udj een samblet Summa saa hand Hustrue børn og arfwinger af mig og min Hustrue børn og Arfvinger skal blive uden skade I alle Maader. det Til bekreftelse under mitt bogstavelige Nafn og hostrøgte Signet og Wenligen ombedt de 2de Forstandige Dannemænd Ole Lindtoe og Ole Dramstad dette mig til Witterlighed at underforseigle.

Datum Sætter d. 7de octobr. 1729». [343]

Ole er forlover når soldat Berger Olsøn Østbye og Gunnor Torersdaatter Dil.ig troloves Dom Judica i 1731 (Kirkebok nr. 3, folio 34). Ole er også forlover når Torgeir Olsøn Aas og Birgithe Christens daatter Søndre Fiøs troloves Dom Jubilate i 1731 (Kirkebok nr. 3, folio 35).

342 Pantebok Heggen og Frøland nr. 3, 1716-1730, folio 306a.

343 Pantebok Heggen og Frøland nr. 3, 1716-1730, folio 306b.

07.03.1739 overlater Hans Jensen Danchert fra Schieberg Præstegield odelsretten til Søndre Sæther til Ole på vegne av sin hustru Giertrud Iversdatter og hennes søster Berte:

Pantebok Heggen og Frøland nr 4, 1731-41, folio 232b.

«Underskrevne og forseiglede Hans Jensen Danchert udi Schieberg Præstegield boende tilstaar og hermed for alle giør Vitterlig at for min Hustrue Giertrud Iversdatter og hendes Søster Berte Iversdatter nu tienende paa Hafslund gaard, teigner sig til at have een Odels Ret til gaarden Søndre Sæter udi Baadstad Annex, som Ole Siofarsen paaboer, der er af een yngere Legd(?), Er paa min hustrues og vor Søsters weigne kommen i een Weenlig forrenig og accord med bemelte Ole Siofarsen om deres prætenderte Odels Ret. Og som hand herfoer til begge deres fornøyelse haver betalt mig skaligien bemelte deres havende Odels og Løsnings Ret til Gaarden Søndre Sæter følge og tilhøre ham, hands Kiære Hustrue og Sande Arvinge uigienKaldelig af dem og deris Arvinger, hvorfor jeg skal være ham og hans trygge og faste hjemmel for hver mands Paatale, alt under bekræftelse af mit bogstavelige navn og hostrøgte Signeta, og venligen tilbeedet 2de forstandige Dannemænd Christopher Hansen Kychle af Schieberg Sogn og Clemet Torstensen Torp af Trøgstad Sogn Sette med mig til witterlighet at under skrive og forseigle.

Datum Sæter den 7 Marty 1739.

Hans Jensen H.I.S.D. Dancherts navn

Til Vitterlighed effter begiær Christopher Hans Clemt Torp». [344]

Skiftet etter hans hustru 03.09.1743 ga følgende eiendomsforhold for Søndre Sæther:
Bennefiecered Trøgstad Kirke - 5 lispd.
Olle Hoel Udlagt - 9 lispd.
Torgeir Fiøs Udlagt - 10 lispd.
Olle Siøpharsen - 5 lispd.
Ellef Ollesøn - 1 lispd. 2 Remaal 2 4/7 bm
Peder Ollesøn - 1 lispd. 2 Remaal 2 4/7 bm
Ivar Ollesøn - 1 lispd. 2 Remaal 2 4/7 bm
Ingri Ollesdatter - 3 Remaal 1 2/7 bm»

Et skiftebrev ble «forrettet på gaarden Søndre Sætter efter Ole Siøpharsens forlangende til Deling for sine 4 børn, Ellef, Peder, Ivar og Inger Oles Sønner og Datter». Skiftet ble oppsatt 05.06.1754, og tinglyst i juli samme år.

Skifteprotokollene for Heggen og Frøland fogderi mangler (lakune) i perioden 1733-1784. I pantebøkene finner vi imidlertid opplysninger om arvingene og om hvordan skiftene påvirket fordeling av jordegods.

344 Pantebok Heggen og Frøland nr. 4, 1731-1745, folio 232.

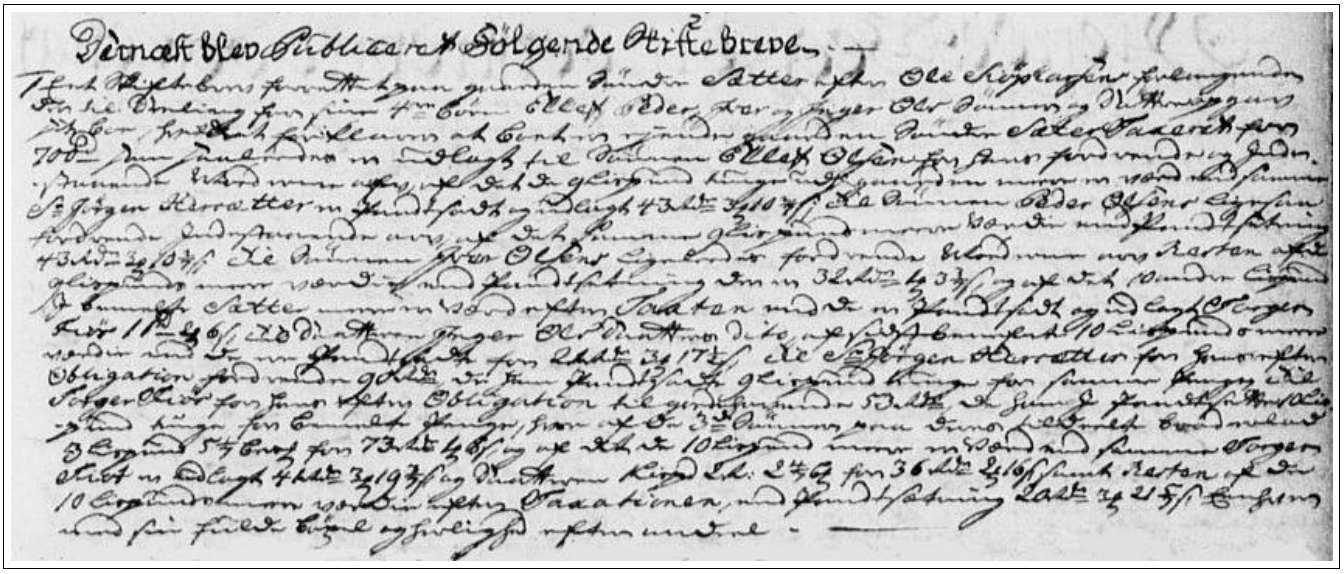

Heggen og Frøland - Pantebok nr. 5, 1745-61, side 29a - Utdrag.

«Dernæst blev Publiseret Følgende Skiftebreve

1. Eet Skiftebrev forrettet paa gaarden Søndre Sætter efter Ole Siøpharsens forlangende det til deeling for sine 4de børn Ellef, Peder, Iver og Inger Ols Sønner og Datter opgives Sit boe, hvilket forklarer at boet er ejende gaarden Søndre Sæter Taxeret for 700 rdr. - Som Saaledes er udlagt

til Sønnen Ellef Olsen for hans fordrende og Jndenstaaende Wed meere arv, af det de 9 lispund tunge udj gaarden meere er wærd med samme Sr. Jørgen Hersætter er Pandtsatt og udlagt 43 rdr. 3 mark 10 2/7 sk.

Til sønnen Peder Olsen ligesaa fordrende Jndestaaende arv, af det samme 9 lispund meere wærdie med Pandtsetning 43 rdr. 3 mark 10 2/7 sk.

Til Sønnen Iver Olsen ligeleedes fordrende Wed meere arv over Resten af de 9 lispund meere værdie med Pandtsetning der er 32 rdr. 1 mark 3/7 sk. og af det 10 andre lispund I bemelte Sætter meere er værd efter Taxten med de er Pandtsadt og udlagt Jørgen Fiøs 11 rdr. 2 mark 6 sk.

Til Datteren Inger Olsdaatter dito, af sidstbenemfete 10 lispund meere werdie med de er Pandtsadt for 21 rdr. 3 mark 17½ sk. til Sr. Jørgen Hersætter for Hans efter obligation fordrende 90 rdr. det han Pandtsadte 9 lispund tunge for samme Penge

Til Jørgen Fiøs for hans efter Obligation tilgodehavende er 53 rdr. de hun i Pandtsatte 10 lispund tunge for bemelte Penge,

hvor af de 3de Sønner paa deres tildelte brødrelod 3 lispund 5 1/7 besz. for 73 rdr. 1 mark 6 sk. og af de 10 lispund meere er værd med samme Jørgen Fiøs er udlagt 4 rdr. 3 mark 19 3/7 sk.

og Daateren 1 lispd 2 R. 2 4/7 besz. for 36 rdr. 2 mark 16 sk. samt Resten af de 10 lispund meere verdie efter Taxationen, med Pandtsetning 20 rdr. 3 mark 21 5/7 sk.

Eenhuer med sin fulde bøxel og herlighed efter andeel».[345]

Da «Ole Siøpharsen Syndre Sætter» døde «Dom. XVII P.T.» (17. søndag etter trefoldighet) i 1756 var han 78 år gammel.[346]

(Barn V:19, Far VII:73, Mor VII:74)

Gift 1. gang 13.04.1704 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[347] **Ingri Larsdatter Skinneberg.** Født 1656 på Skinneberg, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 03.02.1656 i Båstad, Trøgstad (ØF).[348] Død 1720 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 27.04.1720 i Båstad, Trøgstad (ØF).[349]

Det fremgår da Ingri gifter seg at hun er fra Skinneberg. I kirkeboken finner vi at Marthe og Lars Skinneberg i hvert fall hadde to barn, selv om barnas navn ikke angis ved dåpen.

1656 døpes ett av hans barn:
«Septuagesim Baptizati Lars Skonnebergs B.»

Dette bør være Ingri, da deres annet barn som ble døpt i 1659 må være hennes søster Olou eller hennes bror Mats.

Tinglysning 16.09.1679:

345 Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1745-1761, folio 293.

346 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-1722, folio 364 b. Panteregister Heggen og Frøland nr. 2, 1722-1761. Bent og Vidar Billing Hansen: Rosensverdslektens forfedre, side 110. Johan Garder: Slekten Krohg (Krogh) fra Høland eller Trøgstad, NST, Bind XVIII 1961-62, side 123-124.

347 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons Nupt», folio 291.

348 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 99.

349 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepult:», folio 95.

Avkall datert 08.04.1678 fra Johannes Hvammer til hans kones stefar Botolf Schiønberg for utstederens hustrus arv etter far og brødre: (HF tingbok nr. 18, folio 53b):

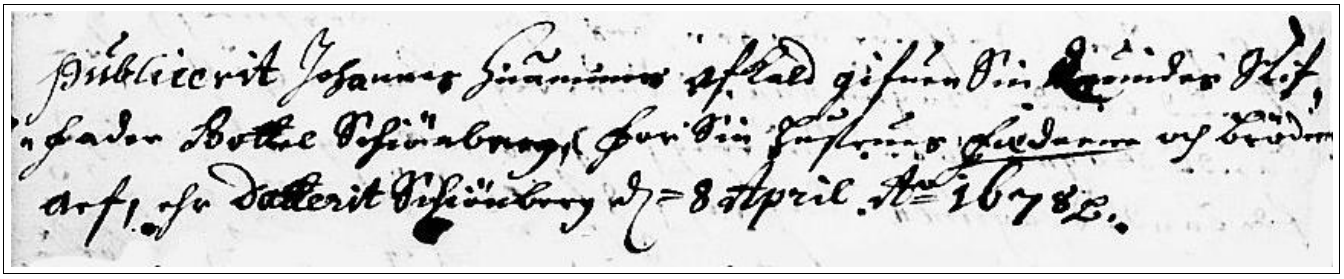

Tingbok Heggen og Frøland n.r 18, 1678-80, folio 53b.

«Publicerit Johannes Huammers afkald gifuer Sin Quindes Stiffader Bottel Schiønberg for Sin Hustrues Faderne och Brøders Arf,
ehr Daterit Schiønberg dj = 8 April Ao 1678».

Ingri og Johannes hadde følgende barn (minst):
1678: Hans, til Dramstad, gift med Ambiør Østensdatter Lund.
1683: Lars.

1683: «Jubilate Baptizati Johannes Hvammers B. N. Lars (Kirkebok nr. 1, folio 181).

29.11.1687 utstedes et skjøte på Schønberig fra Bottel Halvorsen Schønberig i Baastad til Gudmund Huesser på 1 fjerding i Huesser for 30 rdl. Skjøtet tinglyses 07.06.1688.

16.03.1697 tinglyses et avkall datert Skjenneberg 12.03.1697 fra Gudmund Hvesser og Johannes Hvammer i Trøgstad og Christoffer Bjerkenes i Høland til Bottel Skjenneberg for deres hustruers tilfalne arv (HF tingbok 30, folio 36b):

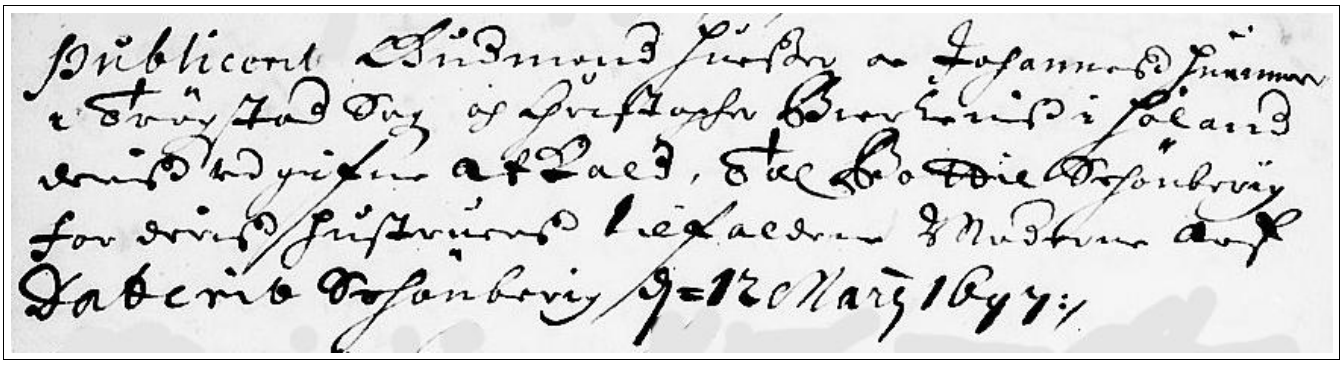

Tingbok Heggen og Frøland n.r 18, 1696-98, folio 36b.

«Publicerit Gudmund Hueser oc Johannes Huammer i Trøgstad Sogn oc Christopher Bierkenes i Høland
Deris udgifne Afkald, Till Bottil Schønberig for deris Hustruers tilfaldene Moderne Arf.
Daterit Schønberig d = 12 Martz 1697».

Hennes første mann, Johannes Hansen, døde i 1703. Året etter giftet Ingri seg med Ole Sjøfarsen, og flyttet til Søndre Sæther.

Ingri døde i 1720, og oppgis da å være 55 år gammel:
«d. 27 April: Ole Siøfarsøns S. Sætters Kvinde n. Ingri Lars Datter gl. 55 aar».
Dette må være en feilskrift, antagelig var hun 65 år. Hennes eldste sønn i ekteskapet med Johannes ble født i 1678.

Skiftet etter Ingri ble avholdt 27.06.1720:

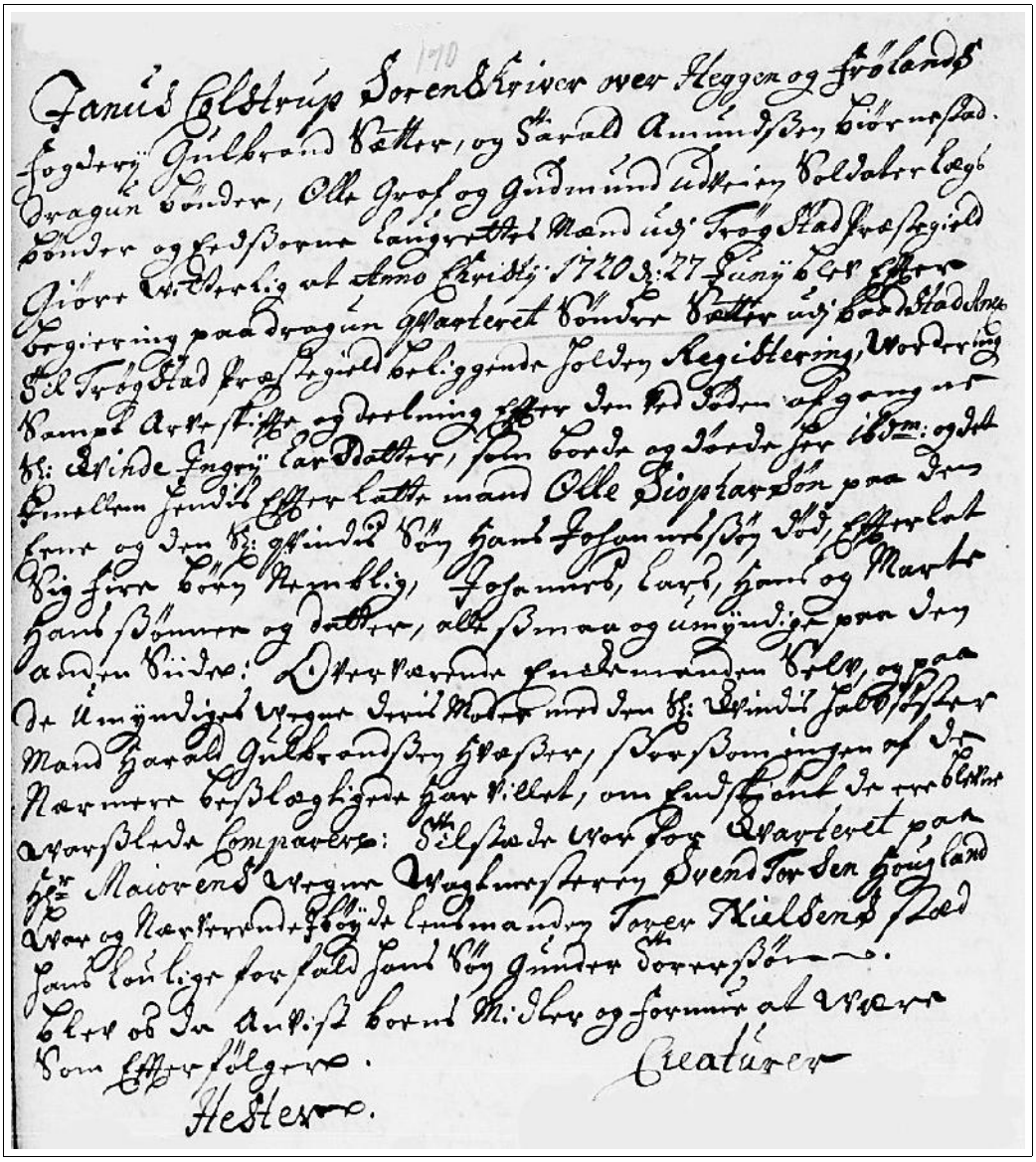

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 364b.

«Janus Colstrup Sorenskriver over Heggen og Frølands fogderi Gulbrand Sætter, og Tarald Amundsen Biørnestad dragun bønder, Olle Graf og Gudmund Udveien Soldater Lægd bønder og Eedsorne Laugrettes Mænd udj Trøgstad Præstegield Giøre witterlig at Anno Christi 1720 d: 27 Juny blev effter begiering paa Dragun qvarteret Søndre Sætter udj Baadstad Anex Til Trøgstad præstegield beliggende Holden Registering, Wordering Sampt Arveskiffte og deeling effter den ved døden afgangne Sl: Kvinde Ingry Larsdatter, som boede og døede her idbm. og det Imellem Hendis Effterlatte mand Olle Siopharsøn paa den Eene og den Sl: qvindis Søn Hans Johannessøn død, Effterlat Sig fire børn Nemblig, Johannes, Lars, Hans og Marte Hans Sønner og datter, alle Smaa og umyndige paa den anden Siide. Over værende Enkemanden Selv, og paa de Umyndiges wegne deris Moder med den Sl: kvindes Halvsøster mand Harald Gulbrandsen Hvæser, saa som ingen af de Nærmere beslægtigede har villet, om end skiønt de ere blivet warslede Compareres: Tilstæde var for kvarteret paa Her. Maiorens wegne Wagtmesteren Svend Torsen Hougland war og Nærverende Jbøygde Lensmanden Torer Nielsens stæd hans loulige forfald hans søn Gunder Torersøn.
Blev os da ... boens Midler og formue at wære som effter følgende.
Hester ...
Creaturer ...
Kaaber ...
Jernbolschab ...
Messing ...
Jern Redschag ...
Den Sl: kvindes Gangklæder ...
Senge og bencheklæder ...
Linklæder ...
Sølv ...
Træwahrer ...
Paa Loftet ...
Korn ...
...

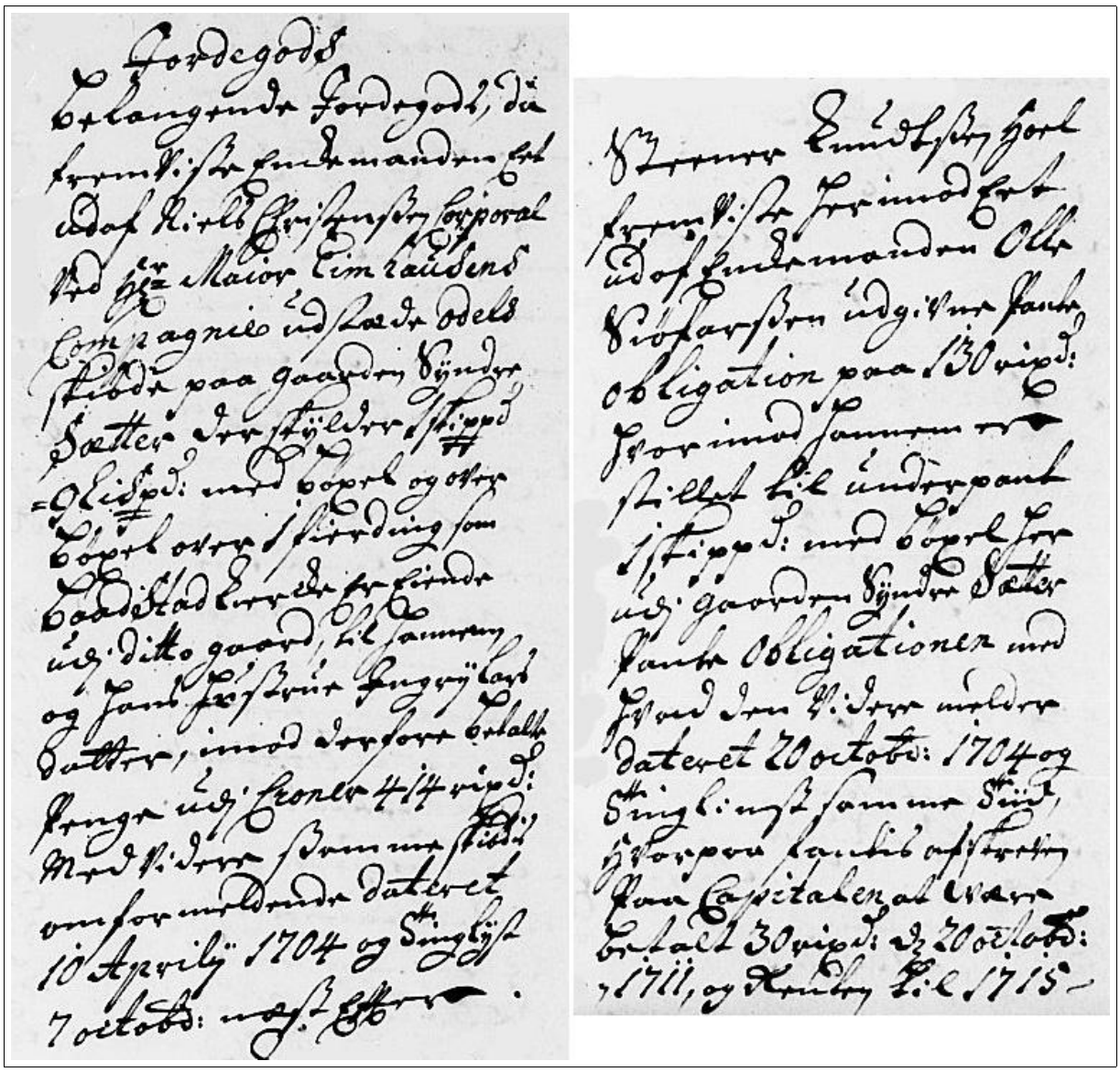

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 366a.

Jordegods.

Belangende Jordegods, da fremviste Enkemanden Eet udaf Niels Christensen Corporal ved Her. Maior Eimhausens Compagnies udstæde odels skiøde paa gaarden Syndre Sætter der skylder 1 Skippd 9 lispd: med bøxel og over bøxel over 1 fierding som Baadstad Kierche Er Eiende udj Ditto gaard, til sammen og hans hustrues Ingry Larsdatter, imod derfore betalte penger udj Croner 414 rixd: Med Videre samme skiødeis omformeldende Dateret 10 Aprily 1704 og tinglyst 7 octobd: næst Effter.

Korn.

Hvad Korn Angaar da befindes intet icke Eengang Til sommerføde, uden hvad som i dette aar er saaed her paa Gaarden hvoraf dog icke heller videre til arv og deeling kand beregnet, End den bare saaning, siden den Sl. quinde døede før Ploug blev sat I Jorden og Enkemanden uden Nogen afgang fra boet svarer alle dette Aars af gaarden, skatter og Rettigheder, og blev da angivet at wære saaed her paa gaarden i dette aar

10 Tønder havre a 1 rdr. 1 sk. - rdr. 12-2
1¼ Tønde byg a 2¼ rdr. - rdr. 2-3-6
2 Settinger Erter a 16 sk. - rdr. 0-1-8
1 Setting Hvede - rdr. 0-1-0
1 Setting Rug - rdr. 0-1-0.

Steener Knudsen Hoel fremviste herimod Eet ud af Enkemanden Ole Siøfarsen udgivne Panteobligation paa 130 rixd: hvorimod hannem er stillet til underpant 1 skippd: med bøxel her udj gaarden Syndre Sætter. Panteobligationen med hvad den Videre melder datert 20 octobr: 1704 og Tinglist samme Tiid, hvorpaa fanntis afskriving Paa Capitalen at wære betalt 30 rixd: d 20 octob: 1711, og Renten Til 1715

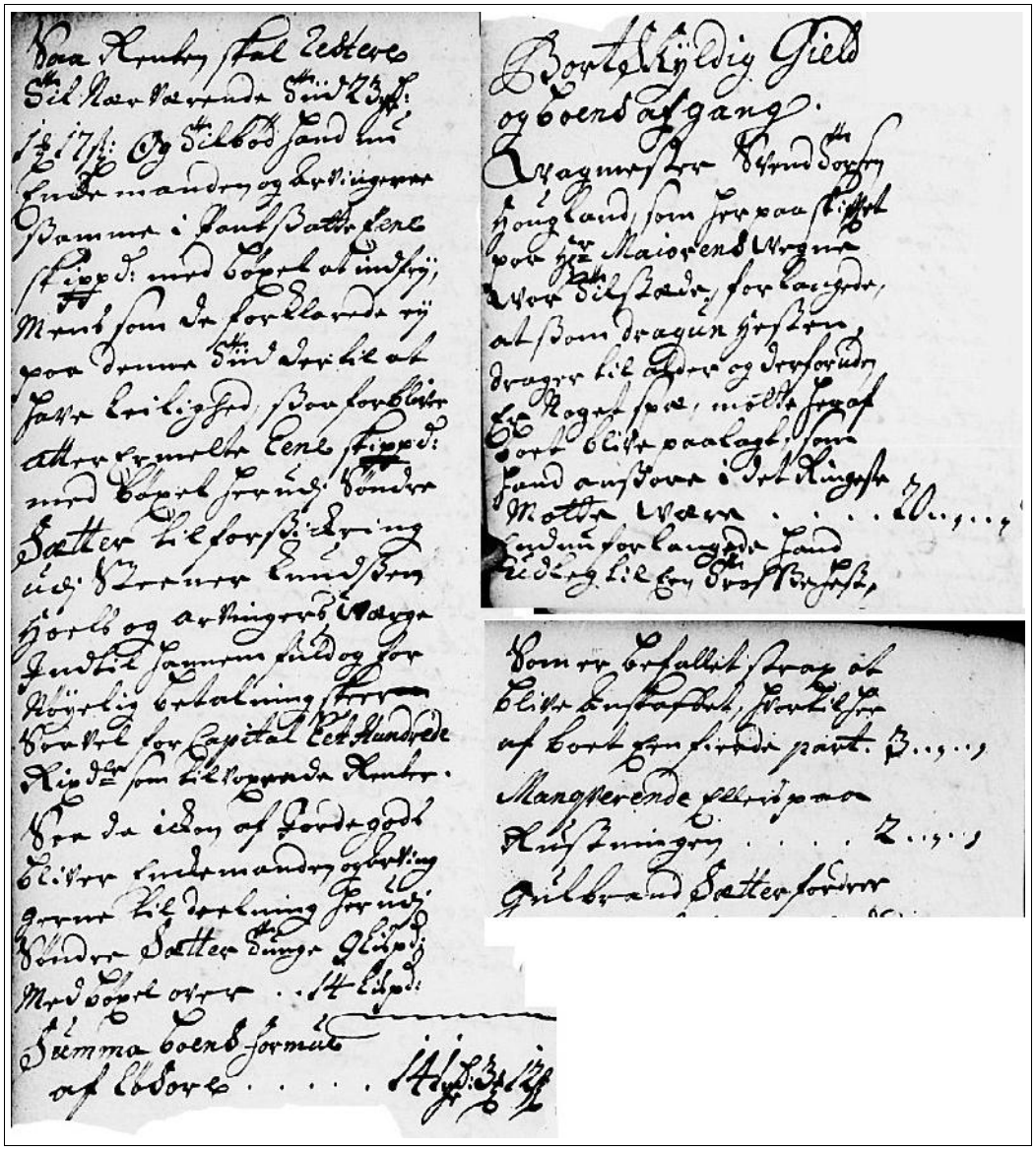

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 366b.

Saa Renten skal Resteres Til Nærværende Tiid rdr 23-1-17. Og Tilbød hand nu Enkemanden og Arvingene samme i Pantsatte Eene skippd. med bøxel at indfry, Mend som de forklarede ey paa denne Tiid dertil at have leilighed, saa forbliver atter Ermelte Eene skippd med bøxel her udj Søndre Sætter til forsikring udj Steener Knudsen Hoels og arvingers wærge Indtil hannem fuld og for Nøyelig betalning skeer Saavel for Capital Eet Hundrede Rixdlr som tilvoxende Renter.

Saa da ickon af Jordegods bliver Enkemanden og Arvingerne til deeling her udj
Søndre Sætter Tunge 9 lispd. med bøxel over 14 lispd.

Summa boens formue af løsøre rdr. 141-3-12
Bortskylding Gield og boens afgang.

Wagmester Svend Torsen Hougland som her paa skiftet paa Her. Maiorens wegne war Tilstæde, forlangede at som dragun hesten drager til alder og derfor uden Noget spa, motte heraf boet blive paalagt, som hand ans.re i det Ringeste Motte wære 20 rdr.
Endnu forlangede hand udleg til Een Trossehest som er befallit strax at blive Anskaffet, hvortil heraf boet Een fierde part 3 rdr.

...

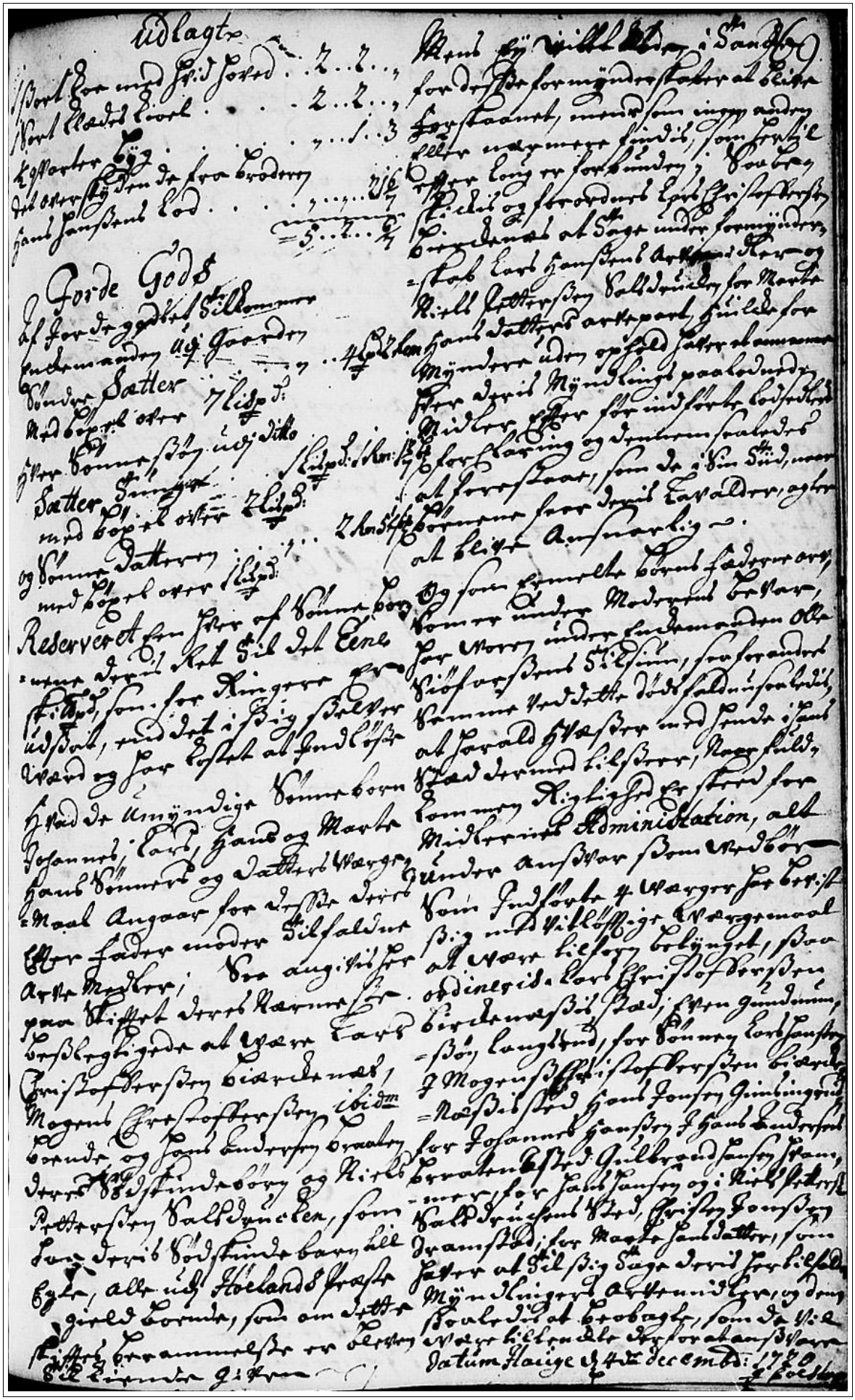

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 369a.

Summa boens afgang rdr. 64-3-0.
bliver da Naar afgangen er fra boens formue afdragen Enckemanden og arvingerne Till deeling rdr. 77-0-12

Hvoraf Enckemanden Tilkommer den halve deel rdr. 38-2-6
Hvor udaf Sønnesønner udj Løsøre rdr. 11-0-1 5/7
og Sønnedatter rdr. 5-2-0 6/7.
....
Jorde Gods.
Af Jordegodset tilkommer
Enkemanden udj Gaarden Søndre sætter 4 lispd. 2 Rem. med bøxel over 7 lispd.
Hver Sønne Søn udj ditto Sætter Tunge 1 lispd. 1 Rm. med bøxel over 2 lispd.
og Sønne Datteren 2 Rem 5¼ bsm. med bøxel over 1 lispd.
Reserveret for hver af Sønnebørnene deris Ret Til det Eene Skippd, som for Ringere Er udsat, ... det i sig Selv er Wærd og for ..stet at Indløse hvad de umyndige Sønnebørn Johannes, Lars, Hans og Marte Hans Sønners og Datters Werge Maal Angaar for disse deris Efter fader moder Tilfaldne Arve Midler.
....
Datum Hauge d 4 decembd 1720
J Colstrup».[350]

Gift 2. gang 17.11.1720 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[351] neste ane.

Barn:

Ellev Olsen Sæther Søndre. Født 1724 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 30.01.1724 i Båstad, Trøgstad (ØF).[352] Død 23.11.1801 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 25.11.1801 i Båstad, Trøgstad (ØF).[353] (Se V:19).

VI:38 mf fm fm

Tore Gudbrandsdatter Linto/Sæther Nordre. Født 15.02.1697 på Linto, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 21.02.1697 i Båstad, Trøgstad (ØF).[354] Flyttet 1713 fra Linto, Båstad, Trøgstad (ØF) til Sæther Nordre, Båstad, Trøgstad (ØF). Flyttet 1720 fra Sæther Nordre, Båstad, Trøgstad (ØF) til Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1743 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 21.04.1743 i Båstad, Trøgstad (ØF).[355]

Tore ble født i 1697:
«Bapt Dom Invocavit (dvs. 1. søndag i fasten) Gulbrand Lintoes b. fød d. 15 febr: n. Tore». Faddere var Steen Melbye, Ellof Lintoe, T. Ringstad, Siri Lintoe og Siri Melbye.

Tora og Ole hadde følgende barn (minst):
1722: Sjøfar, død 1743 ugift.
1723: Ellev.
1726: Berger. Han døde i 1729, 3 år, 5 måneder og 8 dager gammel.
1729: Peder.
1732: Ingri.
1735: Berger, død i 1736, 1 år og 3 måneder gammel.
1737: Iver.

1722: «Dom. 2 post. Epiph. Døbt Ole Siøpharsøns Søn N. Siophar. Faddere var Haagen Ingebrektsen Vestre Teig paa Enebach Næs.., Ole Gulbrandsen Nordre Sætter, Sigri Søndre Fiøs, Marthe ..ogsdatter og Elli Gulbrandsdaatter Nordre Sætter (Kirkebok nr. 2, folio 106).

1726: «Fest Visitat Maria Døbt Ole Siøpharsøn Søndre Sætters barn n Berger. Ingen faddere er angitt (Kirkebok nr. 3, folio 20).

1729: «Fer Purificat Maria Døbt Ole Siøpharsøns Sætter Søndre Søn n. Peder». Faddere var Lieutenant Eimhaus, Capt d'Armes, Lieut Schuman, Christina Eimhaus, Lovise Eimhaus og Birthe Søndre Fiøs (Kirkebok nr. 3, folio 28).

1732: «Dom: 13 post Trinit Bapt: Ole Siøpharsøns Søndre Sætter Daatter, n. Ingri». Faddere var Find Flotten, Lars Gulbrandsøn Nordre Sætter, Birthe Søndre Fiøs, Lars Flotten og Guri Søndre Fiøs (Kirkebok nr. 3, folio 40).

1735: «Dom Sexagesim: Baptisat Ole Sæter Søndre og Tore Guldbrandsdatter barn navnlig Berger». Faddere var Christer Fiøs, Trougels Findsen Sæter, Berthe Fiøs, Ingri Nord Sæter og Berthe Nord Sæter (Kirkebok nr. 3, folio 49).

1737: «Dom: IV p Tr. Ole Søndre Sæter og hans hustrue Tore Guldbrandsdatters barn n: Iver». Faddere var Christen Fiøs, Truels Flotten, Berthe Fiøs, Ingebor Fiøs og Berthe Nordsæter (Kirkebok nr. 3, folio 60).

---

350 Tingbok Heggen og Frøland nr. 18, folio 53b; nr. 24c, folio 5b; nr. 30, folio 36b. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-1722, folio 364b.

351 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Trolovede», folio 97; «Copulerede», folio 98.

352 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Døbte», folio 11.

353 Kirkebok Trøgstad nr. 5: «Døde», folio 114.

354 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Bapt», folio 255.

355 Kirkebok Trøgstad nr. 5: «Sepulti», folio 148.

Tore døde i 1743:
«1. søndag efter paaske: Thore Guldbrandsdatter S. Sætter 48 aar gammel».

Skiftet etter Thore ble avholdt 03.09.1743 og tinglyst 30.10.1743.

Skifteprotokollene for Heggen og Frøland fogderi mangler (lakune) i perioden 1733- 1784. I pantebøkene finner vi imidlertid opplysninger om arvingene og om hvordan skiftene påvirket fordeling av jordegods.

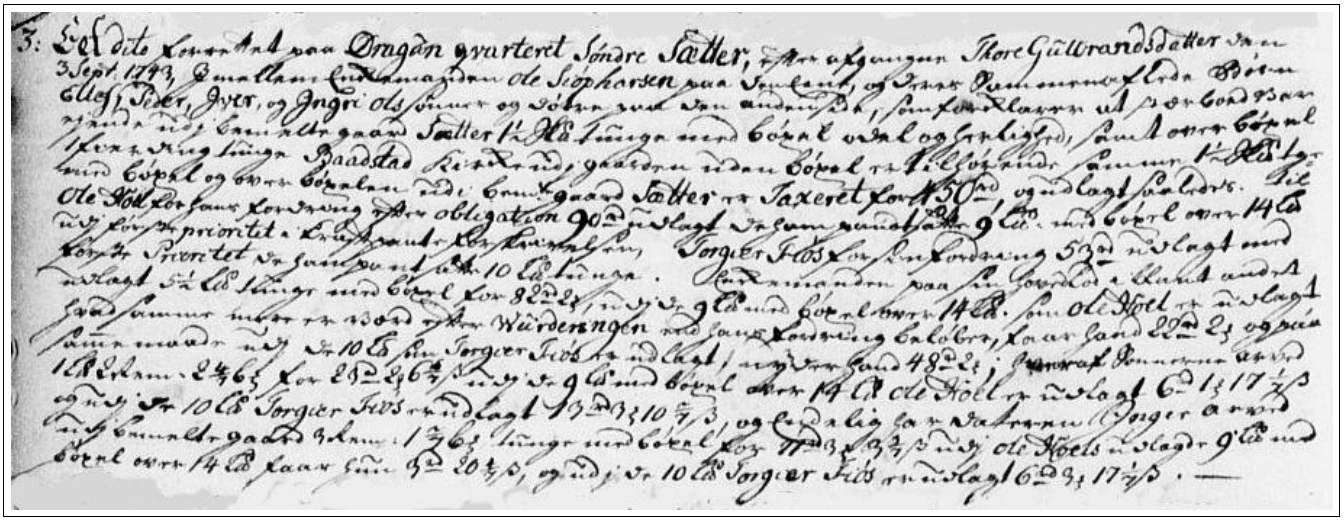

Pantebok Heggen og Frøland nr. 4, 1705-10, folio 405b.

«Skiftebrev.
3. Eet dito forrettet paa Dragun quarteret Søndre Sætter, efter afgangne Thore Gulbrandsdatter den 3 Sept 1743, Jmellem Enckemanden Ole Siøpharsen paa den Eene, og deres Sammen aflede Børn Ellef, Peder, Iver og Ingri Olssønner og døtre paa den anden Side, som forklarer at Sterboed var ejende udj bemelte gaard Sætter 1½ Skp. tunge med bøxel odel og herlighed, samt over bøxel 1 fierding tunge Baadstad Kircke udj gaarden uden bøxel er tilhørende. Samme ½ Skp. tg. med bøxel og over bøxelen udi bemt. gaard Sætter er Taxeret for 450 Rdl. og udlagt Saaledes
Til Ole Holt for hans fordring efter obligation 90 Rdl. udlagt de ham pantsadte 9 lispd. med bøxel over 14 lispd. udj første prioritet kraft panteforskrivelsen,
Torgeir Fiøs for sin fordring 53 Rdl. udlagt med første prioritet de ham pantsatte 10 lispd. tunge,
Enckemanden paa sin Hovedlod i bland annet udlagt 5½ lispd. tunge med bøxel for 82 Rdl.
....».[356]

(Barn V:19, Far VII:75, Mor VII:76)

Gift 17.11.1720 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[357] forrige ane.

VI:39 mf fm mf

Nicolaus Abraham Bergersen Melleby. Gårdbruker. Født 1685 på Ringstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 01.01.1686 i Båstad, Trøgstad (ØF).[358] Flyttet 1713 fra Ringstad, Båstad, Trøgstad (ØF) til Melleby, Båstad, Trøgstad (ØF). Levde fra 1742 til 1762 på Melleby, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1765 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 14.06.1765 i Båstad, Trøgstad (ØF).[359]

Nicolaus ble døpt nyårsdagen i 1686:
«Circumcis(ionis) Festum Berger Ringstads b. Nicolaus».

Det ble avholdt skifte etter Amund Bergersen, bror til Nicolaus, 16.03.1695. Arven ble delt mellom hans søsken: Torgeir, Hans, avdøde Karens sønn, Aase, Karen, Gulbrand, Olle, Gunder, Torer, Nicolaus, Erich og Gøran.

Hans mor, Guri Torersdatter, døde i 1699. Stefaren Ingebret Gulbrandsen giftet så om seg med Siri Steensdatter Melleby.

---

356 Pantebok Heggen og Frøland nr. 4, 1731-1745, folio 405. Bent og Vidar Billing Hansen, Rosensverdslektens forfedre, side 110.

357 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Trolovede», folio 97; «Copulerede», folio 98.

358 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptis», folio 191.

359 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Døde og Begrafne», folio 193.

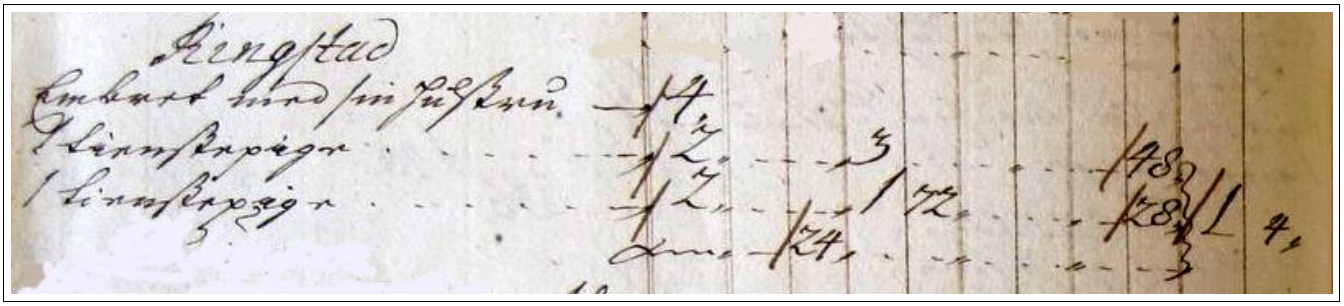

Trøgstad sogn, Baastad annex, Heggen og Frøland fogderi - Ekstraskatt 1711.

Nicolaus bodde ikke hjemme da skoskatten skulle betales i 1711.

Nicolaus Abraham Bergersen og Tore Steens Datter ble trolovet Fest. Epiph. i 1713. Forlovere var Guldbrand og Ellef Lindtoe.

Nicolaus Bergersøn Ringstad og Tore Steens Datter Meelebye giftet seg Dominic Invocav[it], dvs. 1. søndag i fasten samme år.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Trøgstad - Eksaminasjonsprotokollen - folio 117b-118a.

«Trøgstad Præstegield - Fulde Gaarder»:
«No:
136
Gaarde Navne:
Mellebye.
Opsiders Tall:
Claus Bergers:
Proprietairs og Bøxel-Raadig:
Opsideren og med Arvinger.
Situation og Beleilighed:
I Soellien og med dels W. [Winding]. Liden Hafn.
Sæd:
1 qvart [tønne] Bl: Korn - 6 tønner Hafre - ½ Setting HommelK: - ½ Setting Lin og Hamp.
Høe-avling:
16 Læs.
Hæster og Creaturer:
1½ Hæst - 6 Creat: - 4 Souger.
Taxt efter Gammel Matricul:
15 Lispd.
Forhøyet:
2½ Lispd.»

29.08.1742 selger Aslach Engebretsen Enger, Jørgen Kirchebye og Rejer Brøsholen 7½ lispd. med bøxel i

Melleby til Nicolai Melleby for dlr. 107-2-0. Tinglyst 30.10.1742:

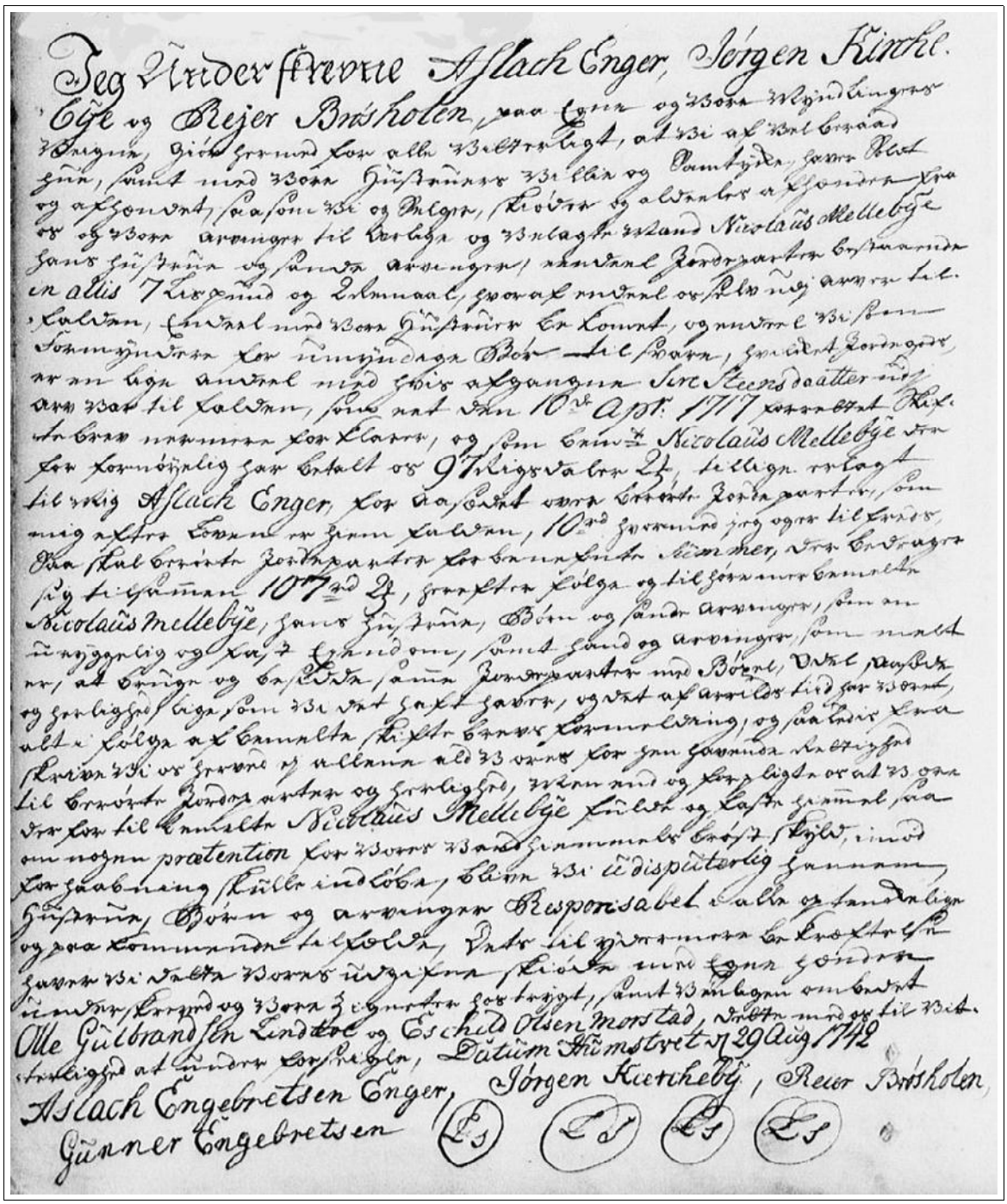

Pantebok Heggen og Frøland nr. 4, 1731-45, folio 365b.

«Jeg Underskrevne Aslach Enger, Jørgen Kirchebye og Rejer Brøsholen, paa Egne og vore Myndlingers Veigne, giør hermed for alle Vitterligt, at Vi af Velberaad hue, samt med vore Hustruers Villie og Samtyke, haver Solgt og afhendet, saa som Vi og Selger, Skiøder og aldeles afhænder fra os og Vore arvinger til Ærlige og Vel.gte Mand Nicolaus Mellebye hans hustrue og sande arvinger, endeel Jordeparter, bestaaende in allis 7 Lispund og 2 Remaal, hvoraf endeel os selv udj arv er tilfalden, Endeel med vore Hustruer bekommet, og endeel Vi som formyndere for umyndige Børn til svare, hvilket Jordegods er en lige andeel med hvis afgangen Siri Steensdatter [gift med Engebret Guldbranden Ringstad] udj arv var til falden, som ret den 10de Apr 1717 forrettet Skiftebrev [Oppgivelsesskifte for Steen Madsen Mellby] nermere forklarer, og som bemelte Nicolaus Mellebye derfor fornøyelig har betalt os 97 Rigsdaler 2 mark, tillige erlagt til Mig Aslach Enger, for aasædet over berørte Jordeparter, som mig efter Loven er hemfalden, 10 rd hvormed jeg og er tilfreds saa skal berørte Jordeparter for benefnte summer, der bedrager sig tilsammen 107 rd 2 mark, herefter følge og tilhøre mer bemelte Nicolaus Mellebye, hans hustrue, Børn og sande arvinger, som en uryggelig og fast Eyendom, samt hand og arvinger, som melt er, at bruge og besidde samme Jordeparter med Bøxel, Odel, aasæde og herlighed, lige som vi det haft haver, og det af Arrilds tiid har været alt i følge af bemelte skiftebrevs formelding, og saaledis fraskriver Vi os herved .j allene ald Vores for han havende Rettighed til berørte Jordeparter og herlighed, men end og forpligte os at Vore derfor til bemelte Nicolaus Mellebye fulde og faste hiemmel saa om nogen prætention for Vores Vand hiemmels brøst skyld, imod forhaabning skulle indløbe, bliver Vi udisputerlig hannem, Hustrue, Børn og arvinger Responisabel i alle optenkelige og paakommende tilfælde, Dets til videremere bekræftelse underskreved og Vore Zigneter hostrygt, samt Venligen ombedet Olle

Gulbrandsen Lindtoe og Eschild Olsen Morstad dette med os til Vitterlighed at under forseigle.
Datum Humstvet d 29 Aug 1742.
Aslach Engebretsen Enger, Jørgen Kierchebye, Reier Brøsholen, Gunner Engebretsen».

Disse forsikringer var tydeligvis ikke tilstrekkelige for den 20.12.1759 selger Steen Gulbrandsen Trandem sin odelsrett til 7½ lispd. i Melleby til Nicolaus Bergersen for 2½ Rdl, tinglyst 07.07.1760:

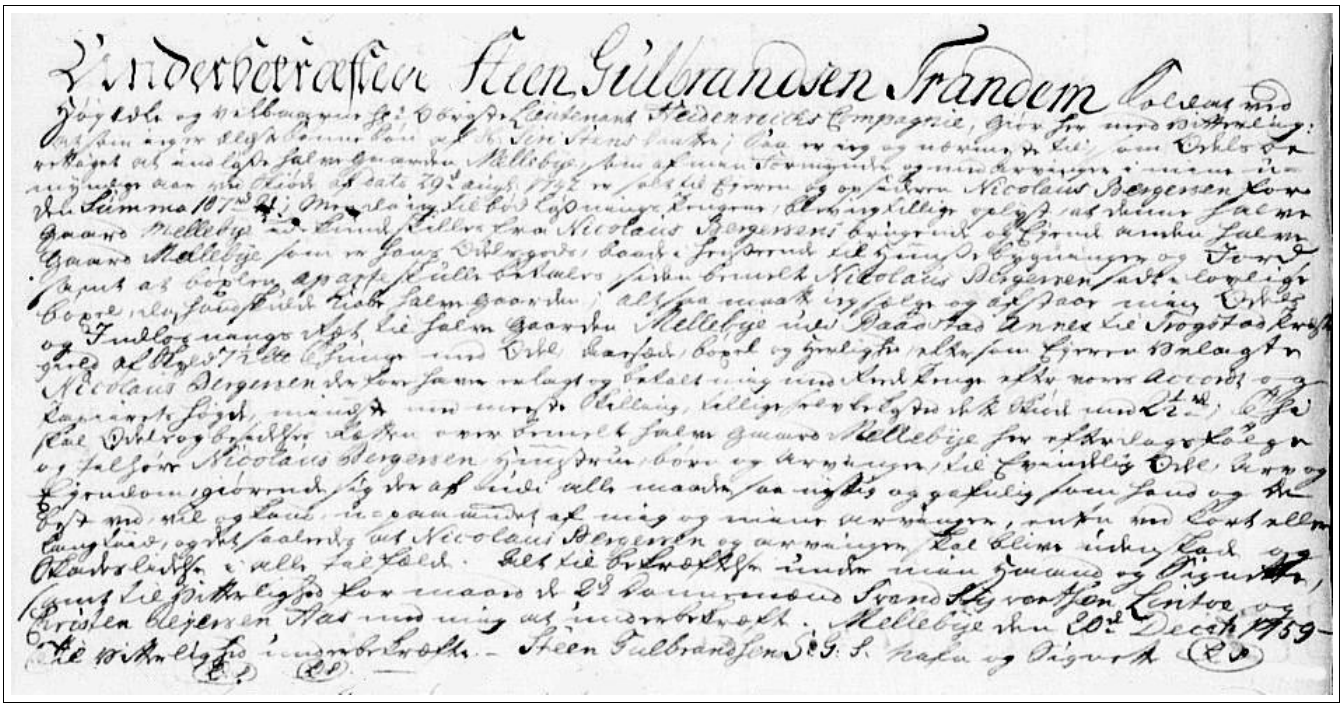

Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1745-61, folio 451.

«Underbekreftede Steen Gulbrandsen Trandem, Soldat ved Høgsdte og velbeworne Her. Obirgte Lieutenant Heidenrechts Compagnie, giør hermed witterlig:
at som ieg er ældste Sønne Søn af Sl. Siri Stens Datter; Saa er ieg og nærmeste til som Odels berettiget at indløse halve gaarden Mellebye, som af min formynder og med Arvinger i mine umyndige aar vid skiøde af Dato 29d Aug 1742 er solt til Ejeren og opsideren Nicolaus Bergersen for den Summa 107 rd.; Men da ieg tilbød løsnings Penger, blev ieg tillige oplyst, at denne halve gaard Mellebye icke Kunde skilles fra Nicolaus Bergersen brugend og Eyende anden halve Gaard Mellebye som er hans Odelsgods, baade i heyseend til Huusebygninger og Jord samt at bøxlen aparte skulle betales, Siden bemeldte Nicolaus Bergersen sadt i lovligte bøxel, da hand skulde kiøbe halve gaarden, altsaa maatte ieg sælge og afstaae mig Odels og Indløsnings Ræt til halve gaarden Mellebye udi Baadstad Annex til Trøgstad Præstegield af Skyld 7½ lispd. Thunge med Odel, Aaesæde, Bøxel og Herlighed, etter som Eyeren Velagte Nicolaus Bergersen derfor haver erlagt og betalt mig med Rene Penge efter vores accord og Papierets høgd, mindste med meste Skilling, tillige selv bekoste dette skiøde med 2½ rd, The skal Odels og besidhes Retten over bemelte halve gaard Mellebye her efterdags følge og tilhøre Nicolaus Bergersen, Hustrue, børn og arvinger, til Evindlig Odel, Arv og Ejendom, giørende sig da af udi alle maade saa nyttig og gafnlig som hand og De best ved, vil og Kand u-.paam..des af mig og mine arvinger, enten med kort eller lang tiid, og det saaledes at Nicolaus Bergersen og arvinger skal blive uden skade og skadelidhe i alle tilfælde. Dertil bekræfthe under min Huand og Signeter samt til Vitterlighet formaad de 2d Dannemænd Svend Syvertsen Lintoe og Christen Rejersen Aas med mig at under underbekræfte.

Mellebye den 20d Dec 1759.
Til Vitterlighed underbekrefter Steen Gulbrandsen S.G. Nafn og Signet».

29.10.1749 bygsler Nicolaus sin gård Schratelrud i Baadstad til Torger Larsen Morstad:
«Jeg Underskrevne Nicolai Mellebye Tilstaar og hermed for alle og eenhver bekientgiør at have udj første bøxel stæd og Fæst, ligesom jeg hermed Stæder, fæster og bortbøxler Een min Ejende gaard udj Boestad annex til Trøgstad Præstegield beliggende, skyldene 10 lispund tunge bondegods og 1 Skind Trøgstad Kircke Benificered Schratelrud kaldet til den velagte Dannemand Torger Larsen Morstad, hvilken gaard af forbemeldte skyld hand udj 3de aremaal eller 9 aar, maa bruge, beside og Sig til nøtte føre, naar hand deraf i værende tid aarligen Arlægger og svarer de deraf gaarden Kongl. Contributioner, som renten ere, eller herefter paabudne vorder, dyrker Jorden forsvarligen og den udj goed hold holder ....
Mellebye den 29de Octobr 1749
Niclas Bergersen Mellebye».

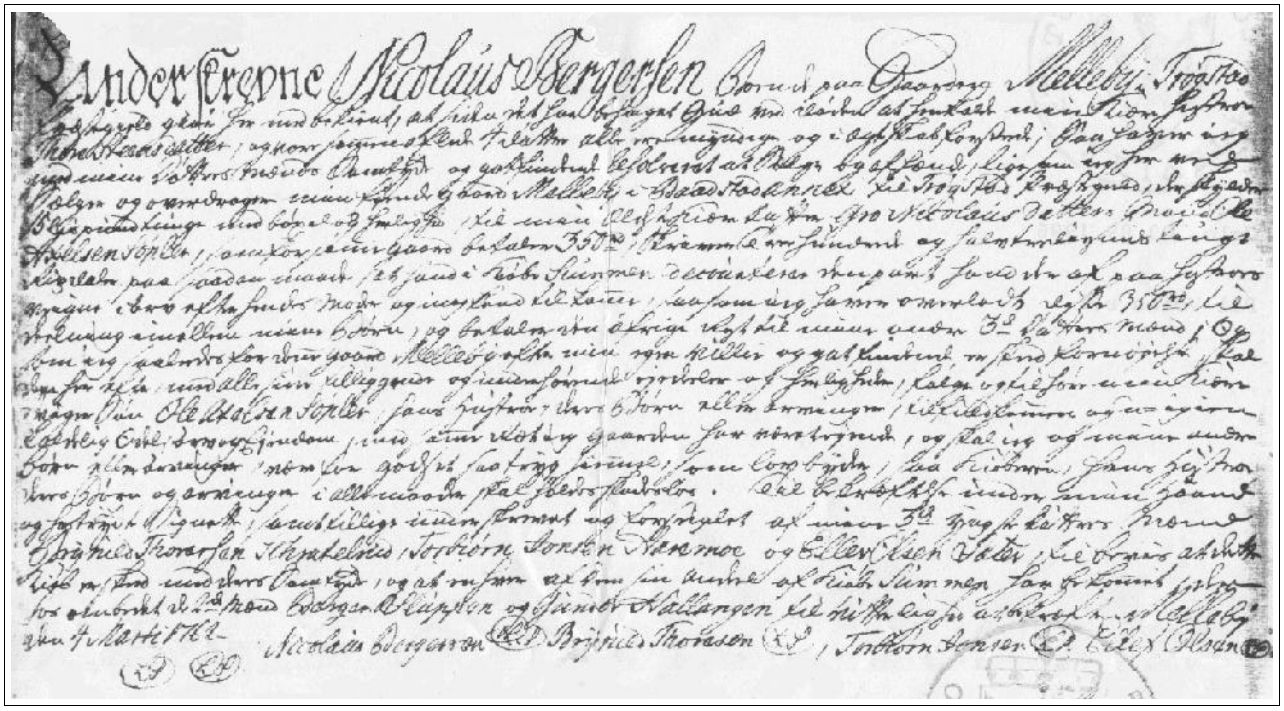

Pantebok Heggen og Frøland, 1761-87, folio 7b.

04.03.1762 selger så Nicolaus sin gaard Melleby med skyld 15 lispund til sin svigersønn Ole Axelsen Søpher for 350 rdl.:

«Underskrevne Nicolaus Bergersen Boende paa Gaarden Melleby i Trøgstad Præstegield giør her med bekient, at siden det har behaget Gud ved Døden at hemkalde min Kiære Hustrue Thore Steensdatter, og vore sammenaflede 4 Døttre alle ere myndige og i Ægteskab forseed(?); Saa haver ieg med mine Døttres Mænds Samtycke og gotfindent Uholveret(?) at Sælge og afhænde, ligesom ieg her med Sælger og overdrager min Ejende Gaard Melleby i Baadstad Annex til Trøgstad Præstegield, der skylder 15 Lispund tunge med Bøxel og Herlighed, til min ældste Kiære Datter Gro Nicolaus Datters Mand Ole Axelsen Søpler, som for samme Gaard betaler 350 Rd, skriver Tree Hundrede og Halvtrediesinds tunge Rixdaler paa saadan maade at hand i Køpe Summen decounterer(?) den part Hand deraf paa Hustrues veigne i Arv efter hendes Moder og mig kand tilkomme, saasom ieg haver overladt disse 350 Rd til Delning imellem mine Børn, og betaler den øfrige Rest til mine andre 3de Datters Mænd; Og som ieg saaledes for denne Gaard Melleby efter min egen Villie og gotfindent er skeed fornøjeht skal den herefter med alle sine tilliggende og indenhørnede ejedeler og herligheder, følge og tilhøre min Kiære Sviger Søn Ole Axelsen Søpler, hans Hustrue, deres Børn eller Arvinger, til fuldkommen og u-igienkaldelig Odels Arv og Ejendom, med samme Ræt ieg Gaarden har været ejende, og skal ieg og mine andre Børn eller Arvinger nære for godset saa tryg hiemmel, som lov byder, saa Kiøberen, Hans Hustrue deres Børn og Arvinger i alle maader skal holdes skadesløs.

Til bekræftelse under min Haand og hostrygte Signette, samt tillige underskrevet og forseiglet af mine 3de yngste Døttres Mænd Brynild Thorersen Schratelrud, Torbiørn Jonsen Aaremoe og Ellev Olsen Sæter, til Bevis at dette Kiøb er skeed med deres Samtycke, og at enhver af Dem sin Andel af Kiøbe Summen har bekommit, derfor ombedt de 2de Mænd Borger Sluppen og Gunder Hallangen til vitterlighed at Bekræfte.

Melleby den 4 Marti 1762

Nicolaus Bergersen Brynild Thoresen Torbiørn Jonsen Ellef Olsen».

Samme dag solgte Nicolaus gården Schratelrud i «Langsætter Fierlaugen» til svigersønnen Brynild Thorersen, også for 350 riksdaler. Brynild var gift med Guri, nest eldste datter til Nicolaus. Ordlyden i dette dokument er for det meste identisk med dokumentet beskrevet ovenfor.

Nicolaus flyttet antagelig til sin datter Siri på Søndre Sæther etter at han solgte sine gårder i 1762, året etter at hans kone døde.

Han døde på Søndre Sæther i 1765:

«D. 14. Junii Lige Claus Bergersen S. Sætter gl: 79 aar».[360]

(Barn V:20, Far VII:77, Mor VII:78)

Gift 05.03.1713 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[361] neste ane.

---

360 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 260b. Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Indtrod», folio 13. Ekstraskatten i 1711.Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi. Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Trøgstad Præstegield, Fulde Gaarder, folio 117b. Pantebok Heggen og Frøland nr. 4, 1731-1745, folio 365; nr. 5, 1745-1761, folio 131 og 451; nr. 6, 1761-1787, folio 7b.

361 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sp: Cop:», folio 38 og 39.

Barn:

Siri Nicolausdatter Melleby. Født 1724 på Melleby, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 13.04.1724 i Båstad, Trøgstad (ØF).[362] Levde 1749 på Mellegaard Vestre, Trøgstad (ØF). Levde 1754 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1804 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 03.06.1804 i Båstad, Trøgstad (ØF).[363] (Se V:20).

VI:40 mf fm mm

Thore Steensdatter Melleby. Født omkring 1684 på Melleby, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1761 på Melleby, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 08.04.1761 i Båstad, Trøgstad (ØF).[364]

Det fremgår når de gifter seg at det er Thore som er fra Melleby.

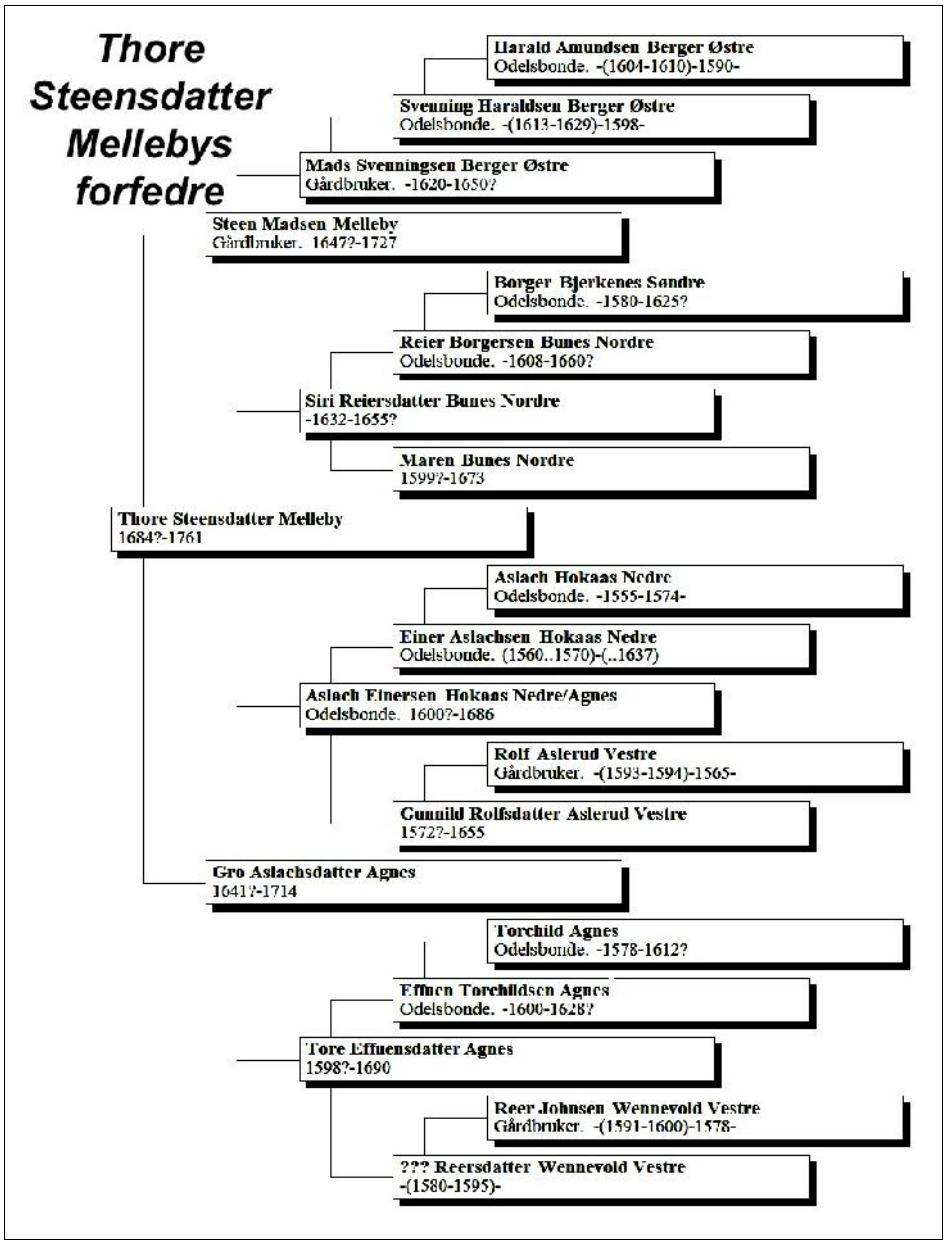

Thore og Nicolaus hadde følgende barn:
1714: En dødfødt sønn.
1715: Gro, gift med Ole Axelsen Søpler, døde i 1788, da oppgitt å være 77 år gammel.
1718: Guri, konfirmert på Melleby i 1735, 17 år gammel, gift med Brynild Thorersen Schratelrud.
1720: Kari, konfirmert på Melleby i 1737, 16 år gammel, gift med Torbiørn Jonsen.
1724: Siri, konfirmert på Melleby i 1740, 16 år gammel, gift med Ellev Olsen Sæther Søndre.

1714: «Sepult: Dom Remin. Nicolaus Bergersøn Meelebyes Søn, dødfødt (Kirkebok nr. 2, folio 47).

1715: «Bapt: Fer. Ascension Christ. Nicolaus Meelebyes barn n. Grohe». Faddere var Niels Aanas, Engelbreth Ringstad, Gunnild Ørisbye, Gorru Mordstad nordre og Olauv Olsdatter Aas (Kirkebok nr. 2, folio 57).

362 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Døbte», folio 12.

363 Kirkebok Trøgstad nr. 5: «Døde», folio 116.

364 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Døde», folio 190.

1718: «Bapt: Dom Sexages. Nicholaus Bergersøn Meelebye Barn n: Gorri». Faddere var Ellefv Lindtouv, Sifver Aas, Siri Ringstad, Rønnefv Aas og Gorri Embreths Datter Ringstad (Kirkebok nr. 2, folio 79).

1720: «Bapt: Fer III Nat Christi. Nicolay Abraham Bergersen Meelbyes barn n. Kari». Faddere var Ingebrekt Ringstad, Ellefv Lindtoe, Gunnild Øritzbye, Anne Aas og Gurri Ringstad (Kirkebok nr. 2, folio 98).

Thore døde i 1761:
«8 apr. Begravet Thore Stendaatter fra Mellebye 77 aar».

(Barn V:20, Far VII:79, Mor VII:80)

Gift 05.03.1713 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[365] forrige ane.

VI:41 mf mf ff

Berger Torchildsen Trandem. Gårdbruker. Født omkring 1670 på Trandem, Rømskog, Rødenes (ØF). Død 1765 på Trandem, Rømskog, Rødenes (ØF). Begravet 26.04.1765 i Rømskog, Rødenes (ØF).[366]

Berger overtok gården etter foreldrene.

På Søndre Sæter ble det utstedt en skjøte 28.10.1696 fra korporal Nils Kristensen til Berger Torkelsen Trandum på 1 skippund i Søndre Måstad. Skjøtet ble tinglyst 25.06.1697 (HF tingbok nr. 30, folio 47a).

Ved skiftet etter hans far i 1701 ble Torchel tildelt 1 2/13 lispund i Trandem med bøxel og og 9 3/13 lispund i Lille Grepperud med bøxel. I hjemmegifte fikk han Rdl. 30-1-4. Han overtok odelsgården Trandem.

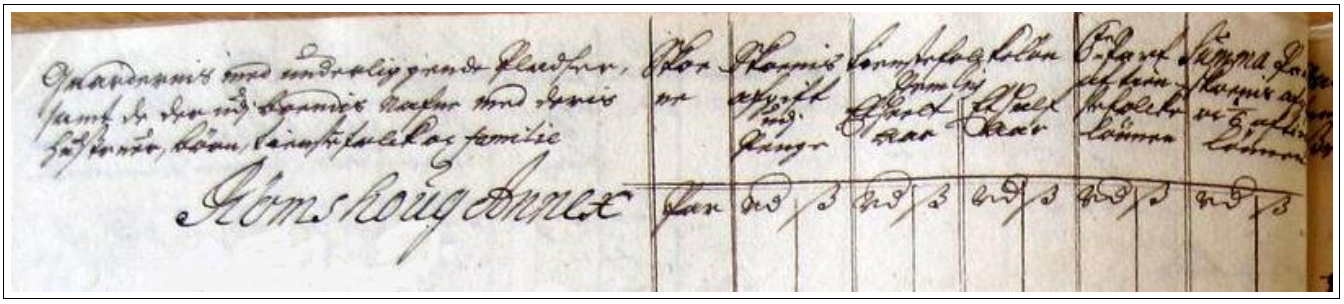

Rødenes sogn, Rømskog annex, Rakkestad fogderi, Ekstraskatt 1711.

«Skoskatten» 1711, en vanlig betegnelse på en engangsskatt i 1711 på skotøy, parykker, fontanger, karosser, chaiser og karjoler, samt på tjenestefolks lønn, påbudt i forordning 21.02.1711.

Enkelte grupper var fritatt eller utelatt, blant annet husmenn som var utskrevne soldater og deres familier, spedbarn og personer uten fast bopel.

Satsen var 3 skilling per skopar. Det ble sannsynligvis ikke foretatt reell telling av skotøy, men beregnet for eksempel to par per person i gårdbrukerfamilie og ett par per person i husmannsfamilier og liknende.

Av tjenestefolks årslønn skulle 1/6 gis i skatt. Husbonden skulle innbetale dette og trekke tilsvarende fra tjenerlønnen.

Skattelistens kolonner:
«Gaardernis med underliggende Pladser, samt de der udj boendis Nafne med deris Hustruer, Børn, tienstefolck og familie
Skoerne - Par
Skoernes afgift udj Penge - Rd - Sk.
Tienstefolkeløn Nemlig
Et Heelt Aar - Et Half Aar - Rd - Sk.
6-Part af tienstefolchelønnen - Rd - Sk.
Summa Paa Skoenis afgift oc 1/6 af tienestelønnen - Rd - Sk.».

365 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sp: Cop:», folio 38 og 39.

366 Kirkebok Rødenes nr. 2: «Døde», folio 205.

Trandem
Berger med sin Hustru oc 1 barn - 6
Tienstedreng Soldat
Tienstepige - 12 - 1 48 - 24
Huus Mand med sin Hustrue
oc 3 Børn, hvoraf de 2de
vare Soldater - 6 - 42 - 66.

Rødenes sogn, Rømskog annex, Rakkestad fogderi, Ekstraskatt 1711 - Trandem..

«Trandem
Berger med sin Hustru oc 1 barn - 6 par sko
Tienstedreng Soldat
1 tienstepige - 2 par sko - Årslønn 1 rd. 48 sk. - 6te part 24 sk.
1 HuusMand med sin Hustrue oc 3 Børn
hvoraf de 2de var Soldater - 6 par sko» , tilsammen 14 par sko á 3 sk. = 42 sk.
«Summa Paa Skoenis afgift oc 6-Part af tienstefolchelønnen» - 66 sk.

No. 65 Gaarde Navne: Boen — Opsiders Tall: 5 — Proprietairs og Bøxel-Raadig: Lars Gjerpen Opsideren, — med Arvinger — Huusmands Pladser: — Skoug og Sæter: Skoug til Huus Behov — Qvæg og Fiskerie: —
Situation og Beleilighed: i Eydsinstuing — Sad: 19 Lr. Ct. Land, 5½ Tdr. Sæd — Hø-avling: 10 Las — Fæ og Creaturer: 1½ Foa, 5 Creat., 6 Qvæg og gieder — Taxt. efter gammel Matricul: 15 Ct., 16 Tdr. Gielder — Forsøyel: 8 Ct. — Afgift: 1 Rdl. 1 Mk.

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Rødnes - Eksaminasjonsprotokollen - folio 40b-41a.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for
«Rødnæs Præstegield - Halve Gaarder»:
«No:
64.
Gaarde Navne:
Trandem med Een liden Huusmands Plads.
Opsiders Tall:
Berger Torkilds:
Proprietairs og Bøxel-Raadig:
Opsideren og med Arvinger,
Sampt Løken Kierke 12 Settinger Pors uden Bøxsel.
Skoug og Sæter:
Skoug til Huus Behov og nogle Tyl. tømers udvinde Ansat 10 lispd.

Situation og Beleilighed:
I Soellien og med delst Wint.
Jorden som Sundsrud og nest forrige gaard [Græsgang for Creat:].
Sæd:
3 Skjepper Bl: Korn - 5 tønner Hafre - 1 Setting Lin.
Høe-avling:
6 Læs.
Hæster og Creaturer:
1 Hæst - 6 Creat: - 8 Souger og Gieder.
Taxt efter Gammel Matricul:
15 lispd. 2 Sett. Pors som er bereignet efter gl: Lejlending Skat.
Forhøyet:
3 8/9 lispd.»

Panteregisteret for 1743 viser at «Trannem» var skyldsatt med «3 Fierdinger Pors 2 Sæt» og «pladsen Trannem Sæteren» med 12 Lb:

Det har rådd en viss uklarhet om hvorvidt Berger var far til Ole Bergersen på Søndre Jørntvet i Baadstad. Boken om Eng-slekten avviker fra boken om «Komnæs - Trandemsætra» med hensyn til hvem som var deres barn. «Vår» Ole og døtrene Anne og Kari nevnes ikke i Eng-Boken. På den annen side oppgis Michel og Marthe, den senere gift med Ole Bergersen Evenbye i Høland i 1724. Eng-boken viser til en artikkel om «Slektsforbindelser Rødenes-Rømskog» som nevner noen av disse barna.

Det er nå avklart at Siri og Berger hadde en sønn som het Ole, samt døtrene Anne og Kari. Dette fremgår klart av et skjøte datert 06.07.1739 hvor Ole og mennene til Anne og Kari skjøter sine arveparter etter Siri til Oles bror Jørgen. Utdrag av skjøtet er gjengitt i Siri's biografi!.

Det som videre gjør at det er trolig at «vår» Ole er deres sønn er følgende opplysning i skjøtet når han som ungkar kjøper Søndre Jørntvet, Baadstad, i 1741:
«... med Bøxel til den Erlige og forstandige Unge Karl Olle Bergersen Trandem udi Rømschougs Annex til Rodenæs Prestegield, ...».

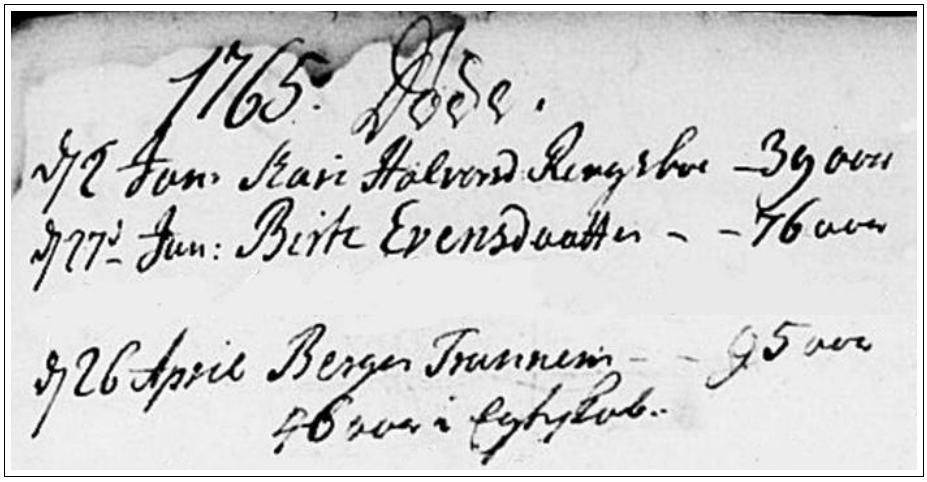
1765. Døde.
d 2 Jan: Kari Halvorsd Rengsbo – 39 aar
d 27 Jan: Birte Evensdaatter – – 76 aar
d 26 April Berger Trannem – – 95 aar
46 aar i Egteskab.

Kirkebok Rødenes nr. 2, 1733-76, «Døde», folio 205.

Berger bodde på gården til han døde i 1765:
«d 26 April Berger Trannem 95 aar - 46 aar i Egteskab».

Jeg antar at innførselen i kirkeboka skal tolkes som følger:
Da hans hustru, Siri Bjørnsdatter, døde i 1738 hadde de vært gift i 46 år, dvs at de giftet seg i 1692!

Dette kan virke lite trolig om hun ble født i 1677, men vi vet jo at notater om alder i kirkebøkene ikke var spesielt nøyaktige. Når Berger døde hadde han jo vært enkemann i 25 år, så opplysningene fra barna ved hans begravelse var kanskje ikke så presise. Alternativt er dette et uttrykk for at Siri er født noen år tidligere enn 1677.[367]

(Barn V:21, Far VII:81, Mor VII:82)

Gift omkring 1692 med neste ane.

Barn:

Ole Bergersen Jørntvet Søndre/Hvammer. Levde 1730. Levde 1741 på Trandem, Rømskog, Rødenes (ØF). Levde fra 1741 til 1765 på Jørntvet Søndre, Trøgstad (ØF). Levde fra 1765 til 1782 på Hvammer, Båstad,

367 Ekstraskatten i 1711 - Rødenes sogn, Rømskog annex, Rakkestad fogderi. Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Rødnæs Præstegield, Halve Gaarder, folio 40b. Panteregister Rakkestad fogderi nr. 3, 1743. H.A. Rakstad: Komnæs - Trandemsætra, 1943, side 11, bilag 2 og 3. R.E.M.: Slektsforbindelser Rødenes-Romskog, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind II, side 320. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 399-401. Ulf Grøndahl: Rømskog bygdebok, Bosettings- og næringshistorie (2006), side 378.

Trøgstad (ØF). (Se V:21).

VI:42 mf mf fm

Siri Bjørnsdatter Bøen. Født omkring 1677. Død 1738 på Trandem, Rømskog, Rødenes (ØF). Begravet 25.03.1738 i Rømskog, Rødenes (ØF).[368]

Siri og Berger hadde følgende barn (minst):
Ca. 1702: Jørgen, overtok Trandem, gift 1731 med Kirsti Brynildsdatter, skifte avholdt 30.08.1742.
Ca. 1703: Torkild, forpakter på Trandemsetra, gift med Marthe Larsdatter Bergsjø i 1726, antagelig død før 13.05.1738.
Ca. 1709: Christen, på Trandem i 1739, til Aamodt i Setskog, gift 1733 med Kirsti Knutsdatter.
Amund, på Trandem i 1739, til Haagaas i Båstad, på Fladen i 1742, gift med Gonnor Larsdatter Bergsjø i 1737.
Ole, på Trandem i 1739, til Jørntvet Søndre, Trøgstad, i 1741, gift med Ingeborg Olsdatter.
Anne, gift med Rasmus Haukenes.
Kari, gift med Rasmus Halvorsen Tyrenbye.

Boken om Eng-slekten oppgir at Siri og Berger også hadde barna:
Michel, til Trosterud, gift med Marthe Larsdatter.
Marthe, gift med I Ole Bergersen Evenbye i Høland i 1724, II Berger Saxesen.
Ingen av disse nevnes imidlertid i skjøtet av 06.07.1739 som gjengis nedenfor, noe som riktignok ikke nødvendigvis innebærer at de ikke eide parter i gården. Samtidig utelates Ole, Anne og Kari som alle nevnes i skjøtet!

Skiftet etter den mulige datteren Marthe er datert 25.04.1737 (skifteprotokoll Nedre Romerike nr. 5, 1733-1739, folio 397a), hun døde på Evenby, Hennes i Høland. Det oppgis at hun var gift med Ole Bergersen i sitt første ekteskap, men at han nå var død. Hennes annen ektemann var Berger Saxesen. I tillegg til løsøre eide boet jord i Nordre Evenby, men intet i Trandem. «Vår» Ole Bergersen på Søndre Jørntvet og Hvammer kan derfor i alle fall ikke være identisk med Marthes første mann, som jo også het Ole Bergersen.

Siri døde i 1738:
«d 25 Marty Siri Biørnsdr 61 aar gl.».

Skiftet etter Siri ble avholdt 13.05.1738, men er ikke tilgjengelig da skifteprotokollene savnes for perioden 12.12.1672 - 17.01.1758. Vi kan likevel delvis finne ut hva skiftet inneholdt, dels ved en innførsel av et skjøte i panteboken datert 06.07.1739 og tinglyst samme dag, dels ved henvisninger i skiftet etter Michel Ingevoldsen Trandem som ble avholdt 21.09.1761. Han var gift med Kirsti Brynildsdatter, som hadde vært gift med Siri's sønn, Jørgen, i sitt første ekteskap. I dette skiftet oppgis feilaktig at skiftet etter Siri ble avholdt 13.03.1738. Innførselen i panteboken viser at barna fikk sine arveparter, dels i Trandem, dels i Trandemsetra:

368 Kirkebok Rødenes nr. 1: «Døde», folio 191.

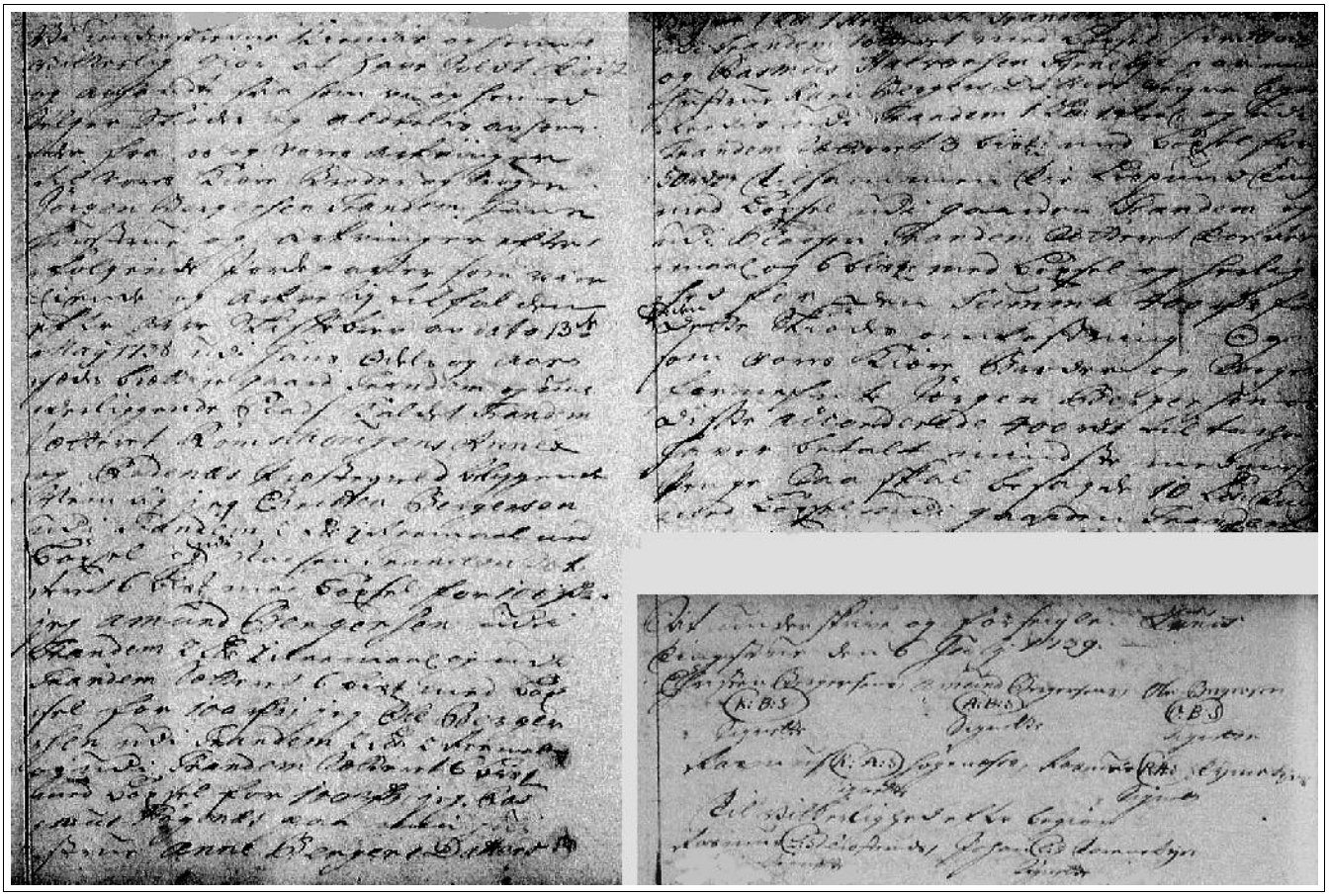

Pantebok Rakkestad nr.1a, 1734-41, folio 299b-300a.

«Sommertingene 1739 Paa Lundberg Stue J Rødenæs Sogn den 6 = July 1739: publiceret følgende:

...

Vi Underskrevne Kiendis og hermed witterlig giør at have Solgt Skiødt og Avhendt saa som vi og hermed Selger, Skiøder og aldeelis avsæm.lr fra os og vores Arfvinger til vores Kiære Broder og Svoger Jørgen Bergersen Trandem, Hans Hustrue og Arvinger efterfølgende Jordeparter som vi er Eiende og Arfuelig tilfalden efter A.r.ve(?) Skiftebrev av dato 13de May 1738 Udi Hans Odel og Aassæde Biæ..ige Gaard Trandem og underliggende Plads kaldet Trandem Sætteret Rømschougens Annex og Rødenæs Præstegield beliggende, Nemlig

ieg Christen Bergersen udi Trandem 2 Lb: 1 Reemaal med Bøxsel og udi Pladsen Trandem Sætteret 6 Bspd: med Bøxsel for 100 Rdr

ieg Amund Bergersen udi Trandem 2 Lb: 1 Reemaal med Bøxsel og udi Pladsen Trandem Sætteret 6 Bspd: med Bøxsel for 100 Rdr

ieg Ole Bergersen udi Trandem 2 Lb: 1 Reemaal med Bøxsel og udi Pladsen Trandem Sætteret 6 Bspd: med Bøxsel for 100 Rdr

ieg Rasmus Høgnæs paa min Hustrue Anne Bergers Datters veigne 1 Ld: 1 Reemaal udi Trandem og 3 Bspd: udi Trandem Sætteret for 50 Rdr

og ieg Rasmus Halvorsen Tyrenbye paa min Hustrue Kari Bergers Datters veigne ligeledes udj Trandem 1 Ld: 1 Reemaal og udi Trandem Sætteret 3 bspd: med Bøxsel for 50 Rdr

tilsammen Tre Lispund Tunge med Bøxsel udi Gaarden Trandem og udi Pladsen Trandem Sætteret Toe Reemaal og 6 bspd: med Bøxsel og Herlighet for den Summa 400 Rdr for dette Skiøde oc .... Og som vores Kiære Broder og Svoger fornefnte Jørgen Bergersen os disse accorderede 400 Rdr til ta.he haver betalt...

....

... underskriver og forseigler Lund Tingstue den 6 July

Christen Bergersen. Amund Bergersen. Ole Bergersen. Rasmus Høgenæss. Rasmus Tyrenbye».[369]

(Barn V:21, Far VII:83, Mor VII:84)

Gift omkring 1692 med forrige ane.

VI:43 mf mf mf

Ole Christensen Morstad/Mellegaard Vestre. Gårdbruker. Født 1665 på Høntorp Vestre, Trøgstad (ØF). Døpt 30.04.1665 i Trøgstad (ØF).[370] Levde fra 1706 til 1721 på Morstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Flyttet omkring 1722 fra

369 Pantebok Rakkestad fogderi nr. 1a, 6.7.1734 - 6.7.1741, folio 299b. H.A. Rakstad: Komnæs - Trandemsætra, 1943, side 11, bilag 2 og 3. R.E.M.: Slektsforbindelser Rødenes-Romskog, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind II, side 320. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 401. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 666. Ulf Grøndahl: Rømskog bygdebok, Bosettings- og næringshistorie (2006), side 378.

Morstad, Båstad, Trøgstad (ØF) til Mellegaard Vestre, Trøgstad (ØF). Død 1744 på Mellegaard Vestre, Trøgstad (ØF). Begravet 20.12.1744 i Trøgstad (ØF).[371]

Ole ble født i 1665:
«Vocem jucund(itátis, dvs. 5. søndag etter påske) Baptizati Christian Høntorp B. N. Oluff».

Ole var gift første gang med Kari Torkildsdatter:
1704: «Dom 24 Trin. Spons. Ole Christensen Kari Torchilsd.». De ble «Copulered» Trettendedagen i 1705. (Kirkebok nr. 1, folio 293 og 294).

Kari og Ole hadde følgende barn (minst):
1706: Christen, død på Høntorp i 1745, 39 år gammel.
xxxx: Torchel, nevnt i 1745, antagelig fra ekteskapet med Kari.
1708: Karri, død i 1711, 2½ år og 3 måneder gammel.
1711: Rasmus.
1711: Grohe, død 1 år gammel.
1716: Grohe.

1706: «Festo: Purificat(io) Marie (2. februar) Baptizati Ole Maarstads Barn n. Christen». Faddere var Niels Høntorp, Halvor Kirchebye, Margrethe Trøgstad, Hans Morstads Quinde og Kirsti Høntorp (Kirkebok nr. 1, folio 298).

1708: «Dom: XVIII post Trin. Bapt. Ole Christensøn Maarstads barn n. Karri». Faddere var Andreas Maarstad, Baard Øyestad, Siri Maarstad, Rønnofr(?) Biørnestad og Kirsti Høntorp (Kirkebok nr. 2, folio 7).

1711: «Dom: Sexagesima Bapt Ole Maarstads Barn n. Rasmus». Faddere var Ole Christensøn Maarstad, Halfuor Kirchebye, ... Kirchebye, Elli Kirchebye og Rannild Maarstad (Kirkebok nr. 2, folio 21).

1711: «Dom: 1 post Trin: Bapti: Ole Christensøn Maarstads Nordre Barn n: Grohe». Faddere var Baard Høntorp, Hat.. Kirkebye, Rønnofr Brøsholen, Ragnild Maarstad og Tore Lindtoe (Kirkebok nr. 2, folio 24).

1716: «Fer III Pasch. Bapt. Ole Christensøn N: Maarstads Barn n: Grohe». Faddere var Ole Andersøn(?) Maarstad N:, Halfvor Kirkebye, Rønnofr Brøsholen, Gorru Maarstad Nordre og Olaus Ols Datter Aas (Kirkebok nr. 2, folio 65).

1716: «Fest: Ascension Christ (Kristi Himmelfartsdag) Sepulti: Ole Christensens Maastads Kvinde Kari Torkildsdatter gl. 32 aar (Kirkebok nr. 2, folio 66).

Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi - Ekstraskatt 1711.

«Skoskatten» 1711, en vanlig betegnelse på en engangsskatt i 1711 på skotøy, parykker, fontanger, karosser, chaiser og karjoler, samt på tjenestefolks lønn, påbudt i forordning 21.02.1711.

Skatten som ble pålagt «Morstad Søndre» var:
«Olle Andersøn med sin Hustrue oc 1 Søn» - 6 par sko.
«1 qvinde til Huus Værelse» - 2 par sko.
«Olle Christensøn ibm med sin Hustrue» - 4 par sko.
«1 tienstepige» - 2 par sko - Årslønn 1 Drl. 72 Skilling.
«1 Huusmand Ref Soldat med sin hustrue» - 2 par sko, selv fritatt for skatt som soldat.
Tilsammen 16 par sko á 3 Skilling i skatt, dvs. 48 Skilling.
Dertil 28 Skilling i skatt beregnet som 1/6-del av tjenestepikens årslønn.
De betalte altså tilsammen 76 Skilling i skatt.

Kari og Oles barn Groe døde i 1716, antagelig døde Kari i barselseng:
«Dom XVII post Trin Sepult: d. 7 Octobr. Ole Christensøn Maarstads barn n: Groe gl. ½ aar» (Kirkebok nr. 2, folio 68).

370 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 124.

371 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Baptisati & Sepulti», folio 152.

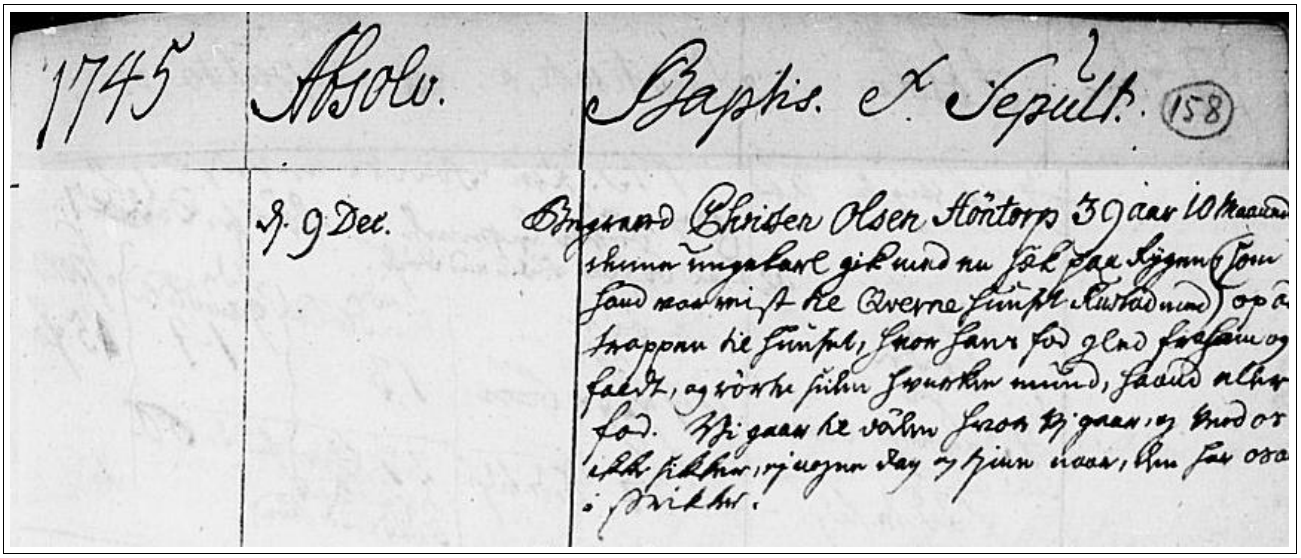

Kirkebok Trøgstad nr. I3 - 1721-49, side 158..

Sønnen Christen døde ved en ulykke i kvernen i 1745:
«d 9 Dec Begraved Christen Olsen Høntorp 39 aar 10 Maaneder.
Denne Ungkarl gik med en Sæk paa Rygen som hand war reist til Qverne Huuset Rustad med, op ad trappen til Huuset, hvor hans fod gled fra ham og faldt, og rørte siden hverken mund, haand eller fod. Vhi gaar til døden hvor vj gaar, og med os ikke sikker, ej nogen dag ej ... naar den har ...» (Kirkebok nr. 3, folio 158).

Skifte etter Karen Torkelsdatter Maastad ble avholdt 18.10.1716. Det oppgis at de hadde barna Christen - 10 år og Torkel - 3 år.

Ole og Guri giftet seg i 1720:
«Dom XX post Trin. Cop: Ole Christensøn Maarstad ok Gorri Torers Datter N. Hokaas».

Familien flyttet fra Morstad til Vestre Mellegaard omkring 1722.

Ole Meelegaard var fadder da hans bror Lars Christensen Østre Øyestad døpte sin datter Groe i 1722 (Kirkebok nr. 3, folio 6). Lars var gift med Gunnor Toosdatter. Oles datter Kari ble født på Maarstad i 1721 og familien flyttet vel derfor til Mellegaard omkring denne tiden.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for
«Trøgstad Præstegield - Fulde Gaarder»:

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Rødnes - Eksaminasjonsprotokollen - Folio 100b-101a.

«No:
26.
Gaarde Navne:
Mellegaard.
Opsiders Tall:

Ole Christens:
Proprietairs og Bøxel-Raadig:
Selv Ejer.
Situation og Beleilighed:
I Østlien og tung Wint.
Sæd:
½ tønne Bl: Korn - 10 tønner Hafre - 2 Settinger Erter - 1 Setting Lin og Hamp.
Høe-avling:
24 Læs.
Hæster og Creaturer:
3 Hæste - 13 Creat: - 10 Souger.
Taxt efter Gammel Matricul:
1½ Skippd. 20 Biz. [bismermerker].
Aftagen:
1 11/36 Lispd.»

Ole Christensen Mellegaard døde i 1744:
«4 Advents S. Begravd Trøgstad Ole Christensen Mellegaard 79 aar og 6 maaneder.

Skifte-forretning ble forrettet på Mellegaard i Trøgstad Sogn efter Olle Christensen 09.02.1745 og tinglyst 27.03.1745:

Skifteprotokollene for Heggen og Frøland fogderi mangler (lakune) i perioden 1733-1784. I pantebøkene finner vi imidlertid opplysninger om arvingene og om hvordan skiftene påvirket fordeling av jordegods.

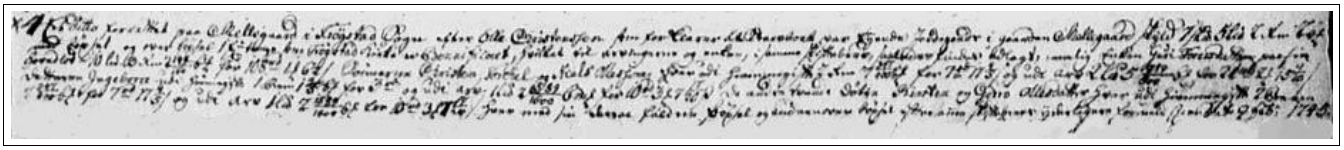

Heggen og Frøland - Pantebok nr. 4 1731-45, side 427a.

«Dernæst Publiseret Følgende Skiftebreve.
4. Eet ditto [Skiftebrev] forrettet paa Mellegaard i Trøgstad Sogn efter Olle Christensen som forklarer at Stervboet var Eyende Jordegoeds i gaarden Mellegaard Skyld 1 Skippd. 5 Lispd. 2 Rem. Tunge med bøxel og med bøxel over 1 fr. tunge som Trøgstad Kierke er Bennifisieret, hvilket til arvingene og enken, i samme Skiftebrev, saaledes findes udlagt nemlig,

Enken Guri Torersdatter paa sin Hovedlod 10 Lispd. 3 Rem. 2 199/1600 bsm. for 108 rdr. 1 mark 6½ sk.

Sønnene Christen, Torchel [begge fra 1. ekteskap med Kari Torkildsdatter] og Niels Olssønner har udj hiemmegifte 2 Rem. 247/400 bsm. for 7 rdr. 17 4/5 sk. og udi arv 2 Lispd. 5 bsm. for 21 rdr. 1 mark 15 7/10 sk.

Datteren Ingeborre udj hiemmegifte 1 Rem. 1 4/5 bsm. for 3 rdr. og udi arv 1 Lispd. 2 589/1600 bsm. for 10 rdr. 3 mark 7 17/20 sk.

De andre tvende døtre Kirsten og Gurro Ollesdatter har udj Hiemmegifte 2 Rem. 7 397/400 bsm. for 7 rdr. 17 4/5 sk. og udj arv 1 lispd. 2 1539/1600 bsm. for 10 rdr. 3 mark 7 17/20 sk.
huer med sin derav faldne bøxsel og
....».

Det oppgis at enken Guri Torersdatter får en enkelodd på 10 lispd. 2 199/160 bmkr. i Mellegaard. Øvrige arvinger er sønnene Christer, Torchel og Niels og døtrene Ingeborre, Kirsten og Gorro.

-->>Johannes Hansen .ukemand fra Mellegaard døde i 1760, 37 år gammel.
-->>Lars Andersen Mellegaard døde i 1767, 71 år gammel.
-->>Bodil Mellegaard døde i 1768, 52 år gammel.
-->>Eli Andersdatter Mellegaard døde i 1772, 86 år gammel.
-->>Ole Pedersen Mellegaard døde i 1773, 79 år gammel.
-->>Birte Andersdatter Mellegaard døde i 1784, 90 år gammel.
-->>Inger Svendsdatter Mellegaard døde i 1793, 75 år gammel.
-->>Inger Andersdatter Mellegaard døde i 1805, 71 år gammel.
-->>Hans Bergersen Mellegaard døde i 1805, 84 år 6 måneder gammel.[372]

(Barn V:22, Far VII:85, Mor VII:86)

Gift 13.10.1720 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[373] neste ane.

---

372 Ekstraskatten i 1711.Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 6, 1716-1719, folio 102b-105a. Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Trøgstad Præstegield, Fulde Gaarder, folio 100b. Pantebok Heggen og Frøland nr. 4, 1731-1745, folio 428a.

373 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Cop.», folio 97.

Barn:

Ingeborg Olsdatter Mellegaard Vestre. Født 1724 på Mellegaard Vestre, Trøgstad (ØF). Døpt 20.02.1724 i Trøgstad (ØF).[374] Død 1748 på Jørntvet Søndre, Trøgstad (ØF). Begravet 18.08.1748 i Trøgstad (ØF).[375] (Se V:22).

VI:44 mf mf mm

Guri Torersdatter Hokaas Nedre. Født 1700 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 21.01.1700 i Båstad, Trøgstad (ØF).[376] Flyttet omkring 1722 fra Morstad, Båstad, Trøgstad (ØF) til Mellegaard Vestre, Trøgstad (ØF). Død 1773 på Mellegaard Vestre, Trøgstad (ØF). Begravet 27.06.1773 i Trøgstad (ØF).[377]

Guri ble født på Nedre Hokaas i 1700:
«Dom 3 post Epiph: Tor Hochaasis b. n. Guri». Faddere var Engelbret Ringstad, Tore Hochaas, Guri Rachnerud, Eatfrim Sand og R..nard Agnes.

Guri og Ole hadde antagelig følgende barn (minst):
1721: Kari, født på Maarstad, konfirmert på Mellegaard i 1737, 16 år gammel.
1724: Ingeborg, født på Mellegaard, g.m. Ole Bergersen Søndre Jørntvet/Hvammer.
1727: Torer, død 20 uker og 5 dager gammel.
1728: Kiersti, konfirmert på Mellegaard i 1746, 18 år gammel.
1731: Niels. Han døde i 1733, 2 aar, 5 uger og 4 dager gammel.
1734: Niels, konfirmert i 1750, 16 år gammel.
1739: Goro.

1721: «Dom XVII post Trinit: Bapt. Ole Christensøn Maarstads barn n. Kari». Faddere var Baard Vestre Høntorp, Ole Andreassøn Maarstad, Rønnow B...holm, Aase Kirkebye og Gunbiør Nedre Høgaas (Kirkebok nr. 3, folio 3).

1727: «Dom Oculi Døbt Ole Christensøn Meelegaards Søn n. Torer». Faddere var Clemmet Torp, Gunnar Høgaas Søndre, Olav Torp, Kirsti Try, Ambiør Søndre Høgaas (Kirkebok nr. 3, folio 22).

1728: «Dom 15 Post Trinit Døbt Ole Christensøns Meelegaard Daatter n. Kirsti». Faddere var Ole Berger, Clemmet og Olow Torp, Gunnar Østre Øyestad og Gunbiør Høgaas Søndre (Kirkebok nr. 3, folio 26).

1731: «Dom Judica Ole Christensøns Mellegaard udi Taahebøigden Søn n Niels». Faddere var Clemmet Torp, Baa..d Christensøn Nedre Høntorp, Mari Ringstad, Angier Berger og Olov Ringstad (Kirkebok nr. 2, folio 34).

1734: «Dom Septuag. Bapt: Ole Christensøn og Guri Torersdaatters Mellegaard i Thastebøyden søn, n: Niels». Faddere var Clement Torp, Hans W.yrer, Angier Berger, Eli Torp og Anne Torp (Kirkebok nr. 3, folio 45).

1739: «Dom XX p. Tr: Baptisati Ole Meelegaard og Guri Torersdatters barn Nom: Goro». Faddere var Clemed Torp, Knud Torp, Angier Berger, Kirsti Myrer og Maren Clemedsdatter Torp (Kirkebok nr. 3, folio 71).

Skiftet etter hennes mann, Ole, i 1745 ga følgende eiendomsforhold for Mellegaard:
Trøgstad kirke 5 lispd.
Guri Torersdatter 10 lispd. 3 remål 2 199/250 bmkr.
Christer Ollessøn 2 lispd. 3 remål 4 683/800 bmkr.
Torchel Ollessøn 2 lispd. 3 remål 4 683/800 bmkr.
Niels Ollessøn 2 lispd. 3 remål 4 683/800 bmkr.
Ingeborre Ollesdatter 1 lispd. 1 remål 1 1269/1600 bmkr.
Kirsten Ollesdatter 1 lispd. 3 remål 1 1377/1600 bmkr.
Gorro Ollesdatter 1 lispd. 3 remål 1 1377/1600 bmkr.
Kari Ollesdatter 1 lispd. 2 1389/1600 bmkr.

Etter at Ole døde giftet Guri seg med Even Larsen, de fikk ingen barn som vokste opp.

Even døde i 1748:
«D. 10de July - Onsdags Præd. vid Trøgstad:
Begraved Even Larsen Mellegaard 26 Aar 4te Maaneder gammel» (Kirkebok nr. 3, folio 177).

Skifte ble så forrettet på gaarden Mellegaard den 14.08.1748 efter afgangne Even Larsen, imellom hans arvinger som var enken Guri Thorers Daatter, moderen Olou Knudsdatter og hans søsken. Tinglyst 10.10.1748.

Guri giftet seg så tredje gang med Anders Andersen fra Nordre Hokaas:
«Sponsati, æ d. 24de Nov 1748:
Enke Mand Anders Andersen Hogaas (Afskeds Pass fra Krigstjenisten fremviiste tillige med Skiftebrev) med Enken Guri Thoresdaatter Mellegaard.
Sponsores: Joen Natterud og Joen Nordre Hogaas.
Copulati, æ d. 2 Janv 1749» (Kirkebok nr. 3, folio 102).

---

374 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Døbte», folio 11.

375 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Baptisati et Sepulti», folio 177, nr. 91.

376 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptismus», folio 272.

377 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Døde og Begrafne», folio 201.

Guri døde i 1773:
«Dom 3 Trinit: Anders Mellegrds kone ved Nafn Guri Torersd. gl. 73».

Skiftet etter Guri ble avholdt 07.07.1773 og ble tinglyst 07.03.1774.

Skifteprotokollene for Heggen og Frøland fogderi mangler (lakune) i perioden 1733-1784. I pantebøkene finner vi imidlertid opplysninger om arvingene og om hvordan skiftene påvirket fordeling av jordegods.

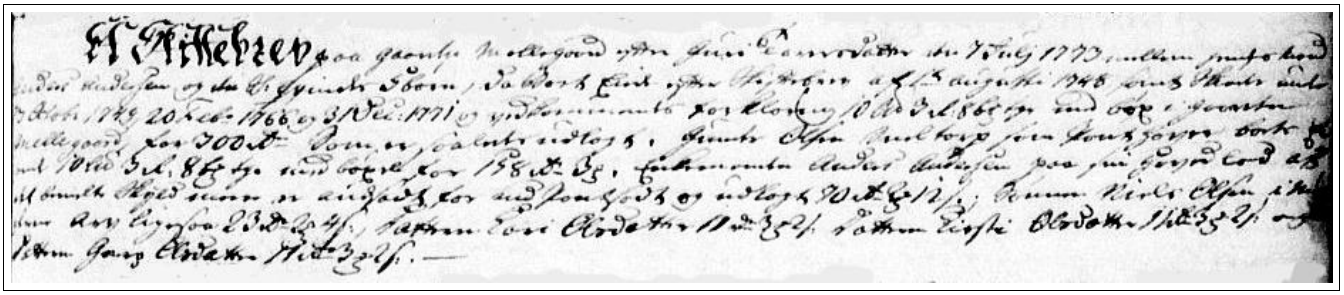

Pantebok Heggen og Frøland nr. 6, 1761-87, folio 313a..

«Et Skiftebrev paa gaarden Mellegaard efter Guri Torersdatter den 7 julj 1773 mellem hendes Mand Anders Andersen og den Sl: quindes 5 børn, da boet Eiende efter Skiftebrev af 13 augusti 1748 samt Skiøte Dato 13(?) Octobr 1749, 20 Feb: 1766 og 31 Dec: 1771 og vedkommen.. forklaring 10 lispd. 3 R. 8 bz. tge. med bøxel i gaarden Mellegaard for 300 rdr. Som er saaledes udlagt

Gun... Olsen S..ltorp som Pantehaver boets ... 10 lispd. 3 R. 8 bz. tge. med bøxel for 158 rdr. 3 mark.

Enkemanden Anders Andersen paa sin hovedlod af det bemelte Skyld meere er andsadt for ... pantsadt og udlagt 70 rdr. 2 mark 12 sk.

Sønnen Niels Olsen i moder arv ligesaa 23 rdr. 2 mark 4 sk.

Datteren Kari Olsdatter 11 rdr. 3 mark 2 sk.

Datteren Kirsti Olsdatter 11 rdr. 3 mark 2 sk. og

Item Goro Olsdatter 11 rdr. 3 mark 1 sk.

....».[378]

(Barn V:22, Far VII:87, Mor VII:88)

Gift 13.10.1720 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[379] forrige ane.

VI:45 mf mm ff

Hans Johannesen Dramstad/Hvammer. Gårdbruker. Født 1678 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 24.11.1678 i Båstad, Trøgstad (ØF).[380] Flyttet 1703 fra Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF) til Dramstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Flyttet 1705 fra Dramstad, Båstad, Trøgstad (ØF) til Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1715 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 24.03.1715 i Båstad, Trøgstad (ØF).[381]

Hans ble døpt i 1678:
«Dnica 26 p. Tri: Johannes Hvammers B. N. Hans».

Hans Hvammer er fadder 1 søndag i advent i 1702 da Tosten Bergerud døper sitt barn ...(?).

Hans og Ambiør troloves i 1702:
«Feria III Nat: Hans Johannis: Søn og Anbiør Østens Datter». Forlovere var deres fedre, Johannes Hvammer og Østen Aslaksbye. De giftet seg «Dom Invoc[ávit], dvs. 1. søndag i fasten, i 1703.

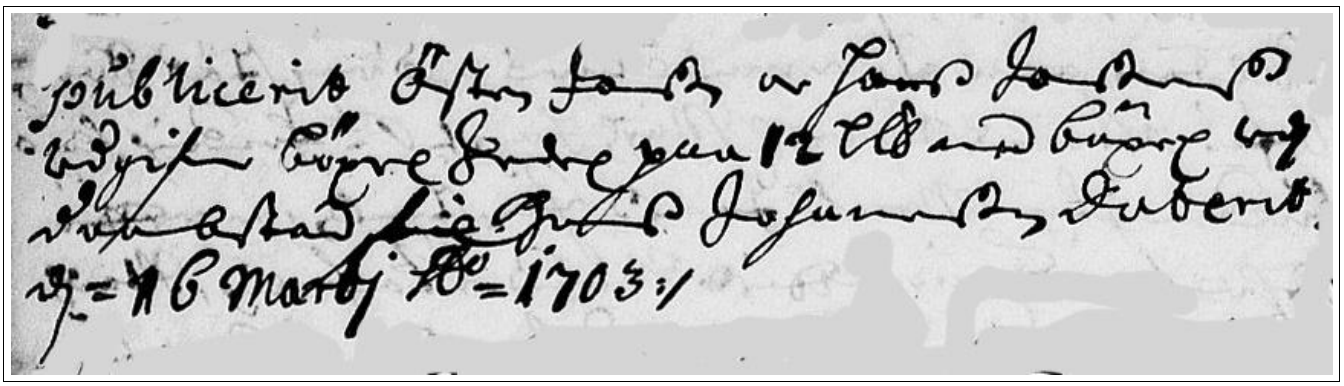

Tingbok Heggen og Frøland nr. 32, 1702-04, folio 52b.

378 Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1745-1761, folio 87; nr. 6, 1761-1787, folio 313.

379 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Cop.», folio 97.

380 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 166.

381 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepulti», folio 55.

Ambiørs far, Østen, og hans bror Hans utsteder så den 16.03.1703 bygselseddel til Hans Johannesen på 12 lispund i Dramstad, tinglyst samme dag. Familien flytter til Dramstad hvor de bor når sønnen Johannes døpes.

I 1703 dør hans far, og moren gifter seg året etter med Ole Sjøfarsen. Samme år selger Ole sin andel av Hvammer til Hans, og flytter sammen med Hans mor Ingri til Søndre Sæther:

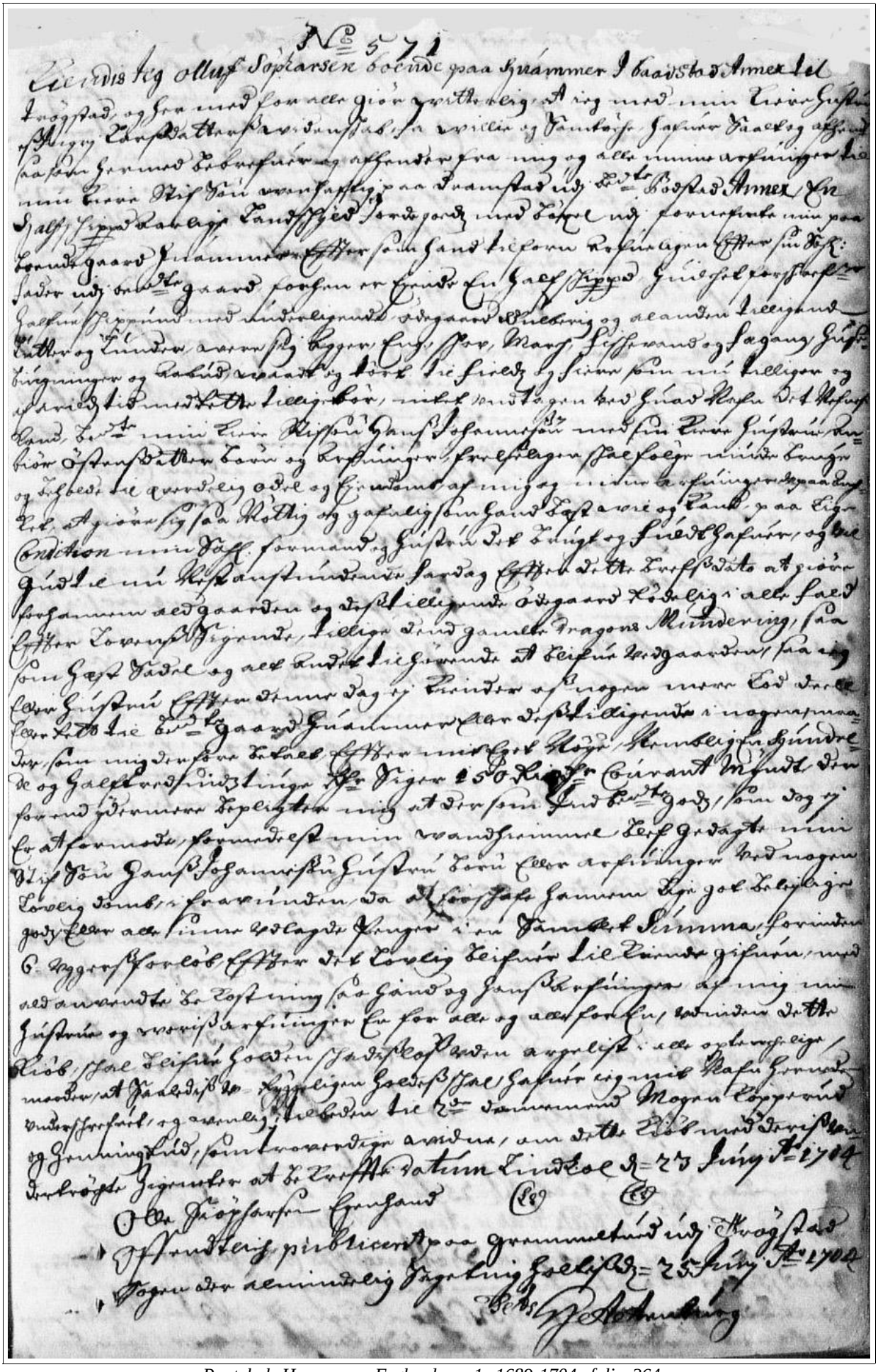

Pantebok Heggen og Frøland nr. 1, 1689-1704, folio 264a.

«No. 571.
Kiendis Ieg Olluf Søpharsen boende paa Huammer i Baadstad Annex til Trøgstad, og hermed for alle giør

vitterlig, at ieg med min Kiere Hustru Ingrj Larsdatters Widenshab, Ja willie og Samtøche, hafuer Saalt og afhendt saa som hermed Bebrefuer og afhender fra mig og alle mine arfinger til min Kiere Stif Søn wonhafftig paa Dramstad udj benevndte Baastad Annex en halfj Shippd Aarlig Landskyld Jordegods med bøxel udj fornefnte min paaboende gaard Huammer Effter som Hand tilforn Arfueligen Effter sin Sahl. fader udj benevnte gaard, forhen er Ejende En Half shippd, huilchet foreschrefne halfue shippund med underliggende ødegaard Gulberig og al anden tilligende Setter og Lunder, were sig Agger, Eng, Shov, March, Fishewand og Fægang, Husebygninger og Aabud, waadt og tørt til fields og fiere som nu tilliger og af arild tid med dette tilligebør, intet undtagen ved Huad Nafn Det Nefnis Kand, benevnte min Kiere Stifsøn Hans Johannesøn med sin Kiere Hustrue Ambiør Østensdatter børn og Arfinger, frelseligen shal følge niude Bruge og Beholde til ævindelig Odel og Ejendom af mig og mine arfinger upaa... Ret, at giøre Sig saa Nøttig og gafnlig som hand bæst Wil og Kand, paa Lige Condition min Sahl. formand og Hustru det brugt og fuldt hafuer, og vil gud til nu Anstundende fardag Effter dette brefs dato at giøre for hannem ald gaarden og dess tilligende adgaard Rødelig i alle fald Effter Lovens Sigende tillige dend gamle Dragons Mundering, saa som Hæst, Sadel og alt Andet tilhørende at blifue ved gaarden, saa ieg Eller hustru Effter denne dag ej Kiender os nogen Lod deele Eller Ret til benevnte gaard Huammer eller des tilligende i nogen maade, som mig derfor betalt, Effter mit Eget Nøye, Nemblig En Hundrede og Halfttredsinds tiunge Rdl - Siger 150 Rigsdhr Courand Myndt den forend ydermere Bepligter mig at dersom Jnd benevnte gods, som dog ej Er at formode, formedelst min wandhiemmel Blef gedagte min Stif Søn Hans Johannissøn Hustru børn Eller arfinger Ved nogen Lovlig domb, i frawunden, da at forschafe hannem Lige got Beleilige gods Eller alle sinne Udlagte Penger i en samlet Summa, forinden 6 Uggers forløb Effter det Lovlig Beifuer til Kiende gifuen, med ald anwendte bekostning saa Hand og Hans Arfinger, af mig min Hustrue og woris arfinger En for alle og alle for En Winden dette Kiøb, schal blifue Holden schadeslos vden argelist i alle optengelige maader, at saaledis u-Ryggeligen Holdes skal, Hafuer sig mit Nafn Herunder underskrefuet, og wenlig tilbeden til 2de dannemend Mogen Kopperud og Henning Rud, som troverdige widne, om dette kiøb med deris undertrøgte Signeter at bekreffte.

Datum Lindtoe d 23 Juny Ao 1714.
Olle Siøpharsen Egenhand
Offendtelih publiceret paa Grammeltund udj Trøgstad
Sogen der almindelig Sageting holdißd = 25 Juny Ao 1704
Testh Hetetenburg»

Familien flyttet derfor tilbake til Hvammer etter kort tid, antagelig i 1705 da deres sønn Hans døpes dette året.

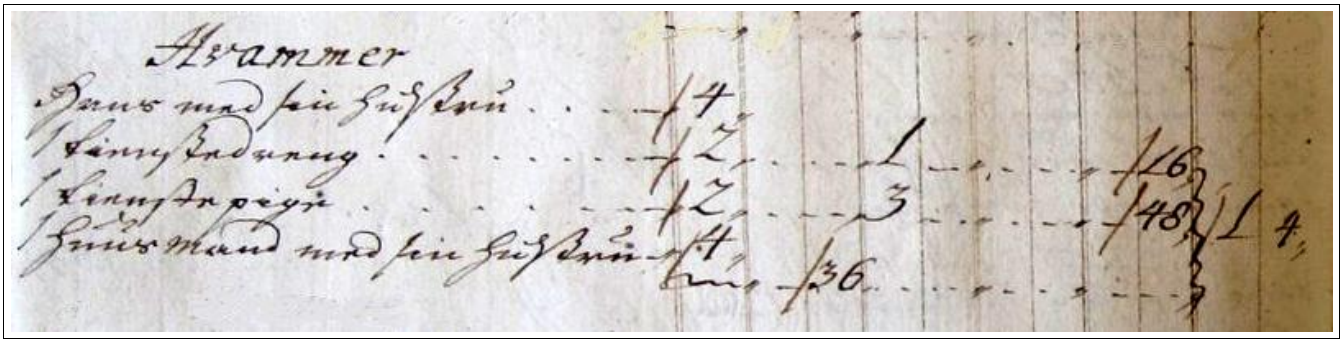

Trøgstad sogn, Baastad annex, Heggen og Frøland fogderi - Ekstraskatt 1711.

«Skoskatten» i 1711 viser for Hvammer:
«Hans med sin Hustrue» - 4 par sko.
«1 tienstedreng» - 2 par sko - Årslønn 1 Dlr.
«1 tienstepige» - 2 par sko - Årslønn 3 Dlr.
«1 Huusmand med sin Hustrue» - 4 par sko.
Tilsammen 12 par sko á 3 Skilling i skatt, som utgjorde 36 Skilling i skatt.
Dertil kom 1/6-del av tjenestefolkenes årslønn som utgjorde 64 Skilling.
De betalte altså tilsammen 1 Dlr. 4 Skilling i skatt.

Hvammer hadde en samlet skyld på 1 skippund 11 11/16 lispund og til Hans Kongl. Maj. 1 Skind. Gården var dragongård og fikk derfor også betale følgende skatter og avgifter i 1711:
Leilending skatt - 6 Dlr. 48 3/20 Skilling
Proviant skatt - 78 11/20 Skilling
Rostiening skatt af 1 skippd. 10 3/16 lispd. - 63 3/8 Skilling
Landskyld af 1 Skind - 10 Skilling
Leding penge - 43 Skilling
Smør 4 1/3 bs. - 13½ Skilling
Ledingkorn 1½ spand - 30 Skilling
Foering - 48 Skilling
Arbeidspenge - 60 Skilling
Tilsammen 9 Drl. 64 1/5 Skilling!

Hans allerede døde i 1715:

«Dom: Óculi (3. søndag i fasten) Sepulti: Hans Johansøn Hvammer gl. 38 aar k.b.».[382]

(Barn V:23, Far VII:89, Mor VII:90)

Gift 25.02.1703 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[383] neste ane.

Barn:

Johannes Hansen Hvammer. Født 1704 på Dramstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 01.05.1704 i Båstad, Trøgstad (ØF).[384] Død 1781 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 29.07.1781 i Båstad, Trøgstad (ØF).[385] (Se V:23).

VI:46 mf mm fm

Ambiør Østensdatter Lund/Aslachsbye. Født 1687 på Lund, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 24.06.1687 i Båstad, Trøgstad (ØF).[386] Flyttet 1692 fra Lund, Båstad, Trøgstad (ØF) til Aslachsby, Båstad, Trøgstad (ØF). Flyttet 1703 fra Aslachsby, Båstad, Trøgstad (ØF) til Dramstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Flyttet 1705 fra Dramstad, Båstad, Trøgstad (ØF) til Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1754 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 07.04.1754 i Båstad, Trøgstad (ØF).[387]

Ambiør ble født på Lund i 1687:
«Fest Johan Baptisto Østen Lunds d. Anbiør».

Ambiør og Hans fikk følgende barn (minst):
1704: Johannes, født på Dramstad, til plassen Guldberg under Hvammer.
1705: Marthe, gift med Turgut Hansen Løken i 1725, død før 1746.
xxxx: Carl.
1708: Aase, død i 1710, 2 år, 3 måneder og 3 uker gammel.
1709: Lars.
1710: Aase.
1711: Anne, død 2 dager gammel.
1713: Tore, død 3 år gammel.
1715: Hans.

1705: «Feria III Nativitet Christi Bapt. Hans Hvammers B. n. Marthe». Faddere var Harald Hvæser, Olle Sæther, Aase Rud, Gundbjør Skinberg og Raynil Hvæsser (Kirkebok nr. 1, folio 298).

1708: «F Circumcifionis Christi Bapt. Hans Hvammers barn n. Aase». Faddere var Ole Sæther, Torre Hogaas, Aase Rud, Gundbiør Schienneberg og Rannild Hvesse (Kirkebok nr. 2, folio 2).

1709: «Dom X post Trinit Bapt. Hans Hvammers barn n. Lars». Faddere var Bottild Schinneberg, Ole Sætter, Aase Rud, Tore Biørnestad og Rannild Wæsse (Kirkebok nr. 2, folio 12).

1710: «Dom III Advent Bapt. Hans Hvammers barn n. Aase». Faddere var Ole Sæter, Henning Ruud, Gudbiør Skiønneberg, Marthe Næs og Gunhild Hvæsse (Kirkebok nr. 2, folio 20).

1711: «Fer III Nat: Christ Bapt. Hans Hvammers børn n: Anne». Faddere var Siøfar Gabestad, Ole Sætter, Aase Rud, ..elli Fl... og Karri Henningsdatter Ruud. Hun døde 2 dager gammel (Kirkebok nr. 2, folio 28 og 29).

1713: «Dominic. Invocav. d. 8 Marty Bapt. Hans Hvammers barn n: Tore». Faddere var Christian Corporal paa Høyaas, ..., Østen Aslanksbye, Karri Aas, Elli Tr..und og La.. Ruud (Kirkebok nr. 2, folio 39).

1715: «Dom IV post Trin: Bapt Sl: (Salige) Hans Hvammers barn n: Hans. Barnet ble altså oppkalt etter sin avdøde far. Faddere var Per Sætter S., Hans Skienneberg, Tore Aslaksbye, Aase Rud og Maleere Sifeard Datter Aslaksbye (Kirkebok nr. 2, folio 59).

1716: «Dom Rogate: Sepult Sl. Hans Hvammers barn n: Tore gl: 3 aar 10 dager» (Kirkebok nr. 2, folio 66).

Etter at Hans døde giftet Ambiør seg med Gulbrand Hansen i 1715:
«Dom Exáudi (6. søndag etter påske) Sp: Gulbrand Hansøn Løken Dragoun ved Major Viettinghofs Compagnie ok Ambiør Østens Datter, Sl: (salige) Hans Hvammers Enke. Sponsor: Hemming Rud, Johannes Soelbierg».
«Dom XV post. Trin. Cop: Guldbrand Hansøn Løken ok Ambiør Østens Datter Hvammer» (Kirkebok nr. 2, folio 57 og 60).

De fikk følgende barn (minst):
1717: Hans, død 3 uker gammel.
1718: Hans, død samme år ½ år, 8 uker gammel.

---

382 Tingbok Heggen og Frøland nr. 32, folio 52b. Pantebok Heggen og Frøland nr. 1, 1689-1704, folio 264. Ekstraskatten i 1711.Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi.

383 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sponsat: Nupt», folio 285 og 286.

384 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Babt», folio 291.

385 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Døde og Begravne», folio 213.

386 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptism», folio 196.

387 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Døde», folio 181.

1720: Ole.
1722: Hans, død på Søndre Jørntvet i 1801, 80 år gammel.
1726: Torer, død 14 uker gammel.
1731: Torer, død ugift i 1746, antagelig ugift.
xxxx: Kirsti.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for «Trøgstad Præstegield - Fulde Gaarder»:

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Trøgstad - Eksaminasjonsprotokollen - Folio 111b-112a.

«No:
99.
Gaarde Navne:
Hwammer med 1 Qværn Huus til Huus Behof, efter gl: Matricul.
Opsiders Tall:
Gulbrand Hans:
Proprietairs og Bøxel-Raadig:
Deris Majt: - 1 Skind.
Trøgstad Præsteb: - 1½ Lispd.
Besideren og Hans Stifbørn resten med Bøxel over alt.
Situation og Beleilighed:
I Soellien og tung W. [Winding].
Sæd:
½ tønne Bl: Korn - 10 tønner Hafre - 1 Setting HommelK: - 1 Setting Lin og Hamp.
Høe-avling:
24 Læs.
Hæster og Creaturer:
3 Hæster - 11 Creat: - 10 Souger.
Taxt efter Gammel Matricul:
1 Skippd. 11 11/16 Lispd. 1 Skind.
Aftagen:
1/48 Lispd.»

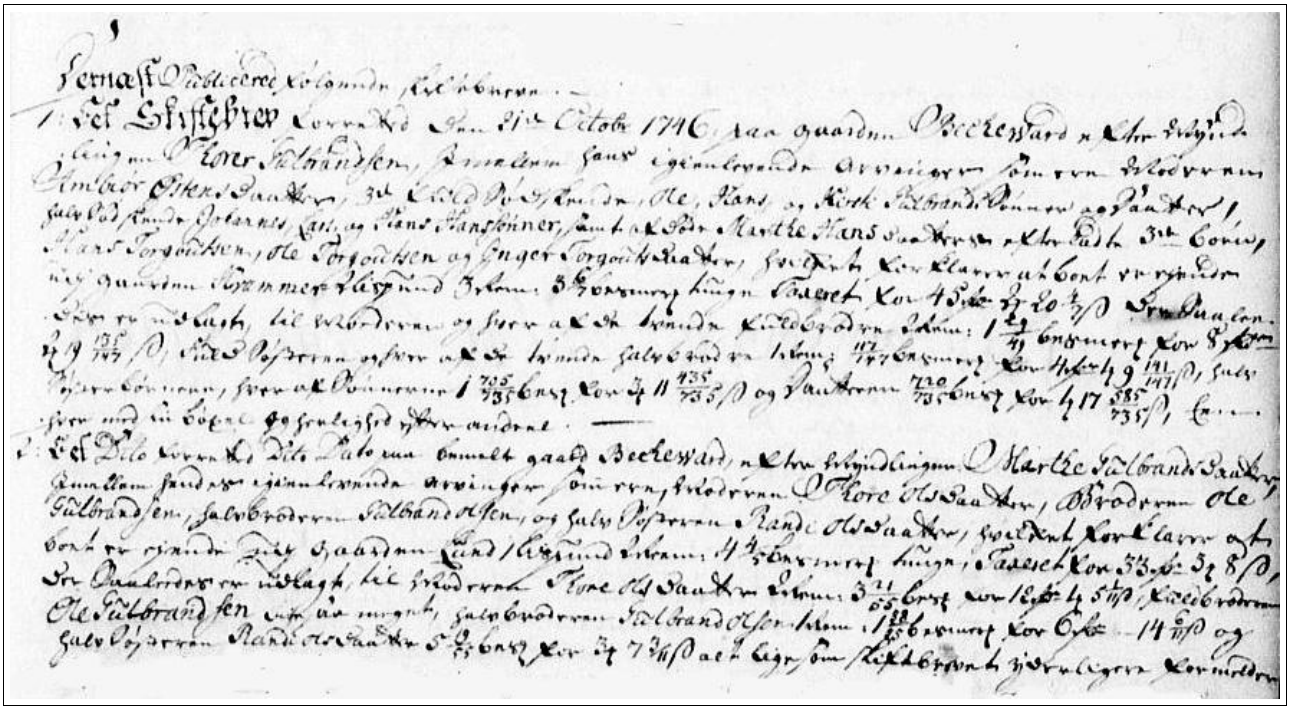

Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1745-61, folio 39a.

21.10.1746 forrettes et skifte på gaarden Becheward efter Thorer Gulbrandsen, imellom hans igienværende arvinger som var Moderen Ambiør Østensdatter og hans søsken, Hans og Kirsti Gulbrands sønn og datter, salig ... Johannes, Karl og Hans Hanssønner samt afdøde Marthe Hansdatters 3 barn. Tinglyst 06.04.1747. Da var allerede Gulbrand død.

Etter at Gulbrand døde giftet Ambiør seg med Ole Olsen. De fikk ingen barn som vokste opp.

Sønnen Hans mistet sin kone Ingeborg Christophersdaatter 30 år gammel og alle sine 3 barn i blodsott i løpet av 12 dager i 1754.

Ambiør døde i 1754:
«Dom Palm Begravet Ole Hvammers Qvinde N. Ambiør Østensdatter gammel 70 Aar».

Skiftet etter Ambiør avholdes 09.04.1754.

Skifteprotokollene for Heggen og Frøland fogderi mangler (lakune) i perioden 1733- 1784. I pantebøkene finner vi imidlertid opplysninger om arvingene og om hvordan skiftene påvirket fordeling av jordegods.

Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1745-61, folio 293a.

«Et Skifte forrettes paa gaarden Hvammer den 9de April h.a. efter qvinden Ambiør Østensdatter til Riktighed Jmellom hendes igienlevende Mand og husbonde Ole Olsen og denne Salige Kvinde udj sine forhen værende tvende Ægteskab aulede 7 børn, 5 Sønner og 2 Døtre, Johannes, Carl og Hans Hanssønner samt Marthe Hansdatter død efterladt seg 3 børn. Ole, Hans og Kirsti Gulbrandssønner og datter, ...».

Ole gifter seg samme år med enken Birthe Findsdatter:
«26de Aug. Enkemand Ole Olsen Hvammer og enken Birthe Findsdaatter Østbye efter Erhverved Kongl: Alternaadigst Bevilling, at samme personer maatte ægte hin anden u=anseet, at hans forrige hustrue og hendis forrige mand var søskende Børn. Dat. Christiansborg Slott d. 19. July 1754» (Kirkebok nr. 4, folio 161).

30.10.1754 selger så Ole Olsen og de øvrige arvinger sine andeler i Hvammer til Johannes Hansen og Hans

Gulbrandsen. Ole har nå flyttet til Øritsbye.

Ole døde på Østby i 1791, 83 år gammel.[388]

(Barn V:23, Far VII:91, Mor VII:92)

Gift 25.02.1703 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[389] forrige ane.

VI:47 mf mm mf

Knud Larsen Hobøl. Gårdbruker. Født 1674 på Ragnerud, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 12.04.1674 i Båstad, Trøgstad (ØF). Flyttet 1701 fra Ragnerud, Båstad, Trøgstad (ØF) til Hobøl, Askim (ØF). Død omkring 1732 på Hobøl, Askim (ØF).

Det må kunne anses sikkert at Knud er sønn til Lars Knudsen og sønnesønn til Knud Larsen som hadde gården til begynnelsen av 1660-årene, og som så flyttet til Aaser i Trøgstad.

Knud ble født i 1674:
«Palmar Baptizati Lars Ragneruds B. N. Knud».
«Cantate Introducte Gurri Ragnerud».

Guris sønn Giest fra annet ekteskap døde ca. 1697, og skifte ble avholdt 12.03.1697. Arven ble delt mellom hans mor, hans søsken 1. Knud og 2. Siri, og hans halvsøsken 1. Halvor, 2. Lars og 3. Marte.

Knud arvet 25 3/5 bsr. i henholdsvis Aaser, Hobbell og Aslerud.

Samme dag ble det utstedt en kvittens fra Knut Larsen, Halvor Gjestsen, Torkel Aslaksen og Sjøfar Gapestad til deres stefar Ole Raknerud for arv etter deres far og bror. Kvittensen er utstedt på Raknerud og tinglyst 16.03.1697. Torkel og Sjøfar var antagelig gift med Marte, henholdsvis Aase.

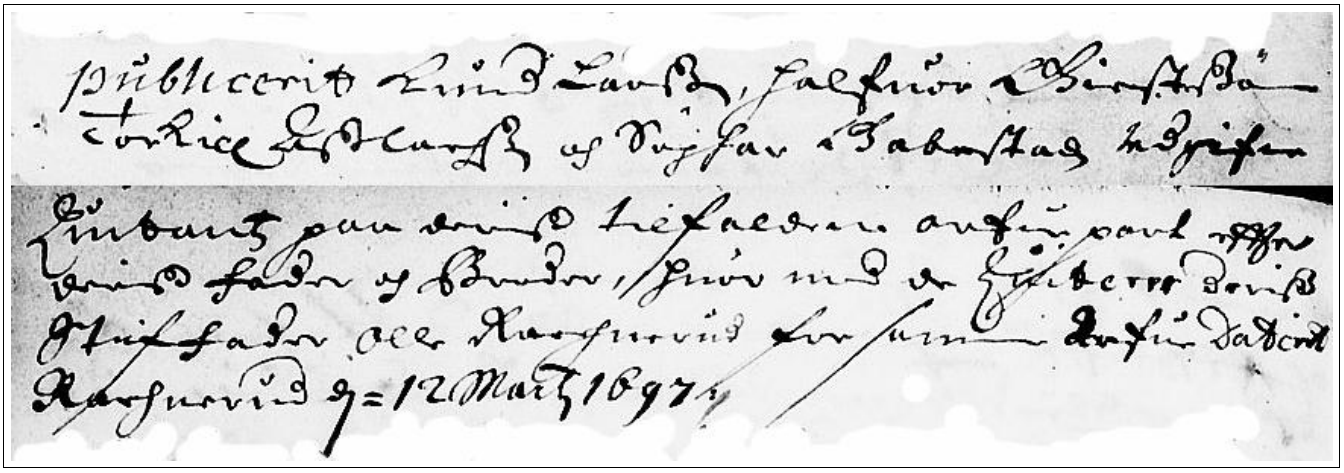

Tingbok Heggen og Frøland nr. 30, 1606-98, folio 37a-37b.

«Publicerit Knud Larsen, Halfuor Giertsøn Torkill Aslacssen oc Søhfar Gabestad udgifen Quitantz paa deris tilfalden arfuepart effter Deris Fader oc Broder, huor med de Quiterer Deris Stiffader Olle Rachnerud for samme Arfue Daterit Rachnerud dj = 12 Martz 1697.»

Knud kjøpte selv en del av Hobøl den 17.10.1701:
«Knud Larsøn, hans kiere hustrue Marte Larsdatter og hans arfinger skal følge...».

Bland selgerne var Østen Christen Jønsøn Dramstad 24 8/13 lispund og Sjøfar Gabestad 5 4/5 lispund.

Skjøtet er tinglyst 21.10.1701. Der oppgis skjøtet å være fra salig Jon Dramstads arvinger og salig Lars Rakneruds arvinger, item Erik Aaser og Holm Reiersen Holm i Spydeberg til Knut Larsen på endel jordeparter i Hobøl.

De øvrige deler av gården kjøper han 02.10.1702 og 02.11.1715:
21.10.1702 tinglyses et skjøte fra Berte Lier til Knut Larsen på 5½ lispund 1/3 remål i Hobøl.

12.11.1715 tinglyses et skjøte fra Eli Siversdatter salig Erik Baardsen Aasers enke til Knut Larsen Hobøl på 7½ lispund med bygsel i Hobøl.

388 Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Trøgstad Præstegield, Fulde Gaarder, folio 111b. Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1745-1761, folio 39 og 293a.

389 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sponsat: Nupt», folio 285 og 286.

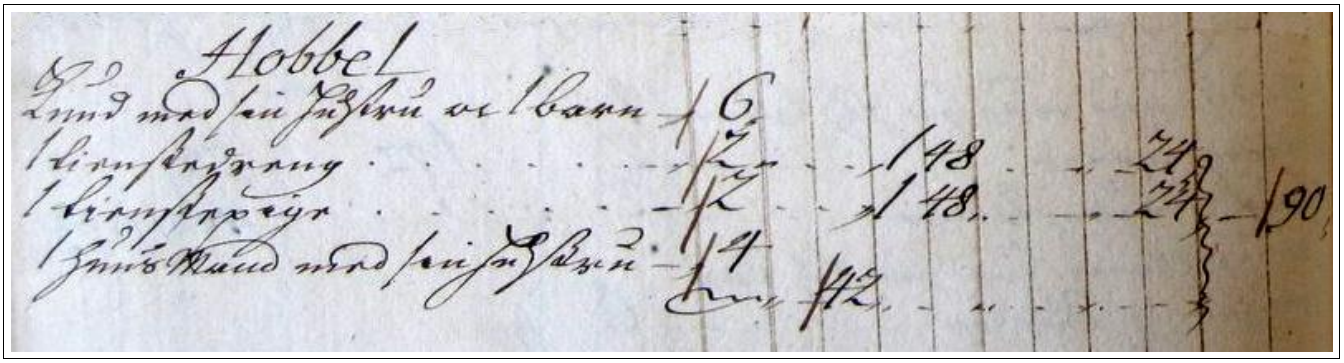

Trøgstad sogn, Baastad annex, Heggen og Frøland fogderi - Ekstraskatt 1711.

«Skoskatten» 1711, en vanlig betegnelse på en engangsskatt i 1711 på skotøy, parykker, fontanger, karosser, chaiser og karjoler, samt på tjenestefolks lønn, påbudt i forordning 21.02.1711.

Enkelte grupper var fritatt eller utelatt, blant annet husmenn som var utskrevne soldater og deres familier, spedbarn og personer uten fast bopel.

Satsen var 3 skilling per skopar. Det ble sannsynligvis ikke foretatt reell telling av skotøy, men beregnet for eksempel to par per person i gårdbrukerfamilie og ett par per person i husmannsfamilier og liknende.

Av tjenestefolks årslønn skulle 1/6 gis i skatt. Husbonden skulle innbetale dette og trekke tilsvarende fra tjenerlønnen.

Skoskatten for Hobbel ble:
«Knud med sin Hustrue oc 1 barn» - 6 par sko.
«1 tienstedreng» - 2 par sko - Årslønn 1 dr. 48 sk.
«1 tienstepige» - 2 par sko - Årslønn 1 dr. 48 sk.
«1 Huusmand med sin Hustrue» - 4 par sko.

Tilsammen 14 par sko à 3 skilling, ga en skoskatt på 42 Skilling.
Dertil 1/6-del av tjenestefolkenes lønn i skatt som utgjorde 48 Skilling.
Samlet skatt ble derfor 90 Skilling.

Etter at hans kone Marthe døde ca. 1717 giftet han seg igjen med Sidselle Hansdatter.

De hadde følgende barn (minst):
Ole.
Halvor.
Marthe.
Anne.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for
«Aschim Præstegield - Fulde Gaarder»:

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Trøgstad - Eksaminasjonsprotokollen - Folio 80b-81a.

«No:
14.
Gaarde Navne:
Hobbel med Bæckeqværn til Huus Behof som for lang tid siden er ødelagt.
Opsiders Tall:
Knud Larsen.
Proprietairs og Bøxel-Raadig:
Selv Ejer med sine Børn.
Huusmænds Pladser:
1 Huus Mands Hytte Tæjen(?), Saar 2 skjepper Hafre, Kand ej forbædres.
Beregnes under Gaardens Skyld.
Situation og Beleilighed:
I Nordlien og med Medelmaadig Vinnding.
Sæd:
6 Skjepper Bl: Korn - 12¼ tønner Hafre - ½ Setting Hommel-Korn - 1 Setting Lin og Hamp.
Høe-avling:
24 Læs.
Hæster og Creaturer:
2 Hæster - 10 Creat: - 7 Souger.
Taxt efter Gammel Matricul:
1 Skippd. 12½ Lispd.
Aftagen:
2½ Lispd.»

Skiftet etter Knud ble avholdt 15.09.1732:

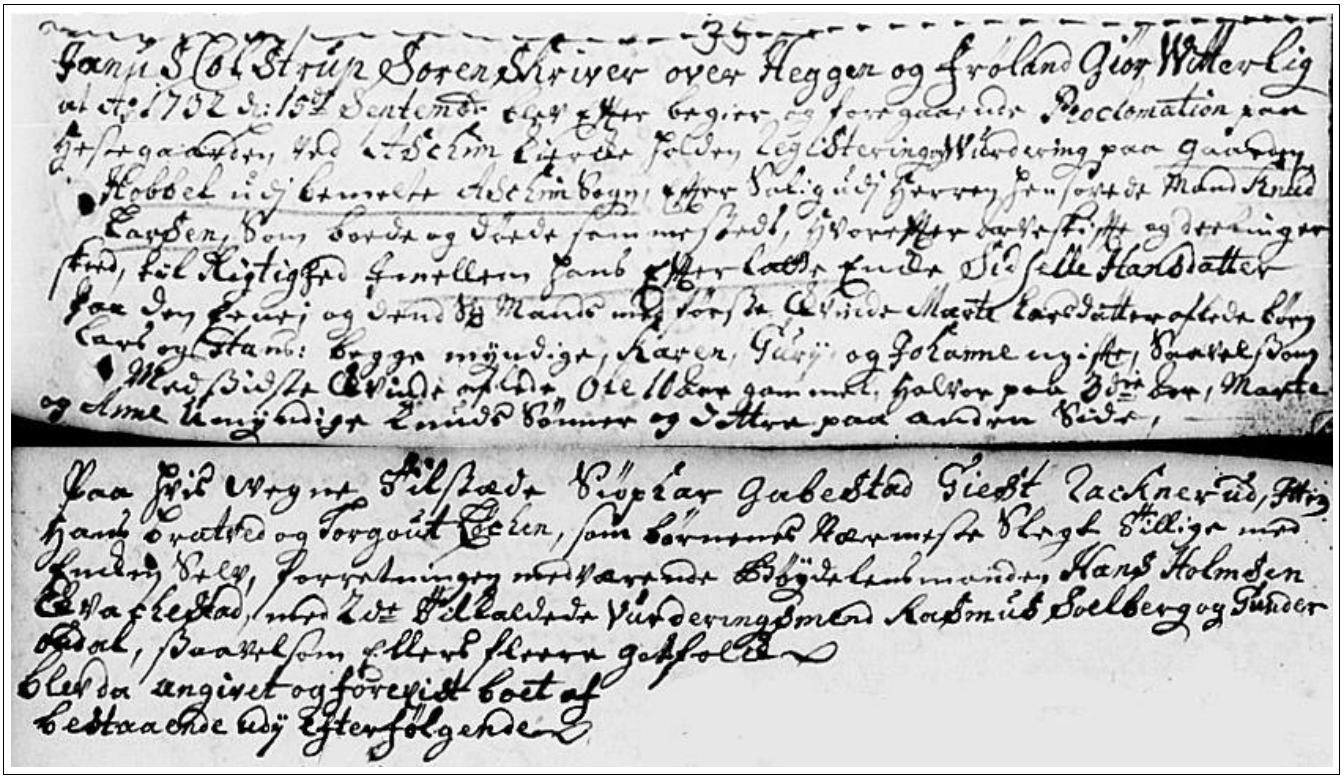

Skfteprotokoll Heggen og Frøland nr, 7, 1721-33, folio 781a-781b.

«Janus Colstrup Sorenskriver over Heggen og Frøland giør Witterlig at Ao: 1732 d: 15de septembr blev effter begier og foregaaende Proclamation paa Prestegaarden ved Aschim Kirche holden Registrerings Wurdering paa gaarden Hobbel udj bemelte Aschim Sogn, effter Salig udj Herren hensovede Mand Knud Larsen, som boede og døede sammesteds hvorefter Arveskifte og deeling er skeed til Riktighed Jmellom hans effterladte Enke Sidselle Hansdatter paa den Eene; og dend Sl. Mands med første Qvinde Marte Larsdatter aflede børn Lars og Hans: begge myndige, Karen, Gury og Johanne ugifte, saavelsom med sidste Qvinde aflede Ole 10 Aar gammel, Halvor paa 3die Aar, Marte og Anne Umyndige Knuds Sønner og døttre paa anden Side,

Paa hvis wegne Tilstæde Siøphar Gabestad, Giest Racknerud, ... Hans Bratved og Torgout Løchen, som Børnenes Nærmeste Slegt Tillige med Encken Selv, forretningen medværende Bøygdelendmanden Hans Holmsen ..achestad, med 2de Tilkaldede Vurderingsmend Rasmus Svelberg og Gunder Oudal saavelsom ellers flere got folch».

Blev da angivet og forevist Boet aff
bestaaende udj efterfølgende».

Knud var ved sin død eier av hele gården Hobøl med unntagelse av 7½ lispund som var pantsatt for et lån på 30 rdl. Men det sier seg selv at med så mange gifter og omgifter, og med så mange barnekull, blir skiftet en komplisert affære. De første årene etter Knuds død er preget av mange kjøp og salg, overdragelser og transporter arvingene imellom. Sønner og svigersønner, brødre og halvbrødre handler og bytter, deler med hverandre og skjøter til hverandre, inntil det i 1748 kun blir 2 eiere, sønnen Hans Knudsen og svigersønnen Sjøfar Olsen, gift med Knuds datter av første ekteskap, Johanne.[390]

(Barn V:24, Far VII:93, Mor VII:94)

Gift med neste ane.

Barn:

Guri Knudsdatter Hobøl. Født omkring 1709 på Hobøl, Askim (ØF). Død 1799 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 06.09.1799 i Båstad, Trøgstad (ØF).[391] (Se V:24).

VI:48 mf mm mm

Marthe Larsdatter Berger Vestre. Født 1676 på Berger Vestre, Trøgstad (ØF). Døpt 02.04.1676 i Trøgstad (ØF).[392] Død omkring 1717 på Hobøl, Askim (ØF).

Marthe ble født i 1676:

390 Pantebok Heggen og Frøland nr. 1, 1689-1704, folio 210. Tingbok Heggen og Frøland nr. 31, folio 103b; nr. 32, folio 41a; nr. 37, folio 69a. Ekstraskatten i 1711.Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi. Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Aschim Præstegield, Fulde Gaarder, folio 80b. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 7, 1721-1733, folio 781. Gårdshistorie for Askim, Bind I, side 259-261.

391 Kirkebok Trøgstad nr. 5, «Begravne», folio 110.

392 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 157.

«Quasimodo (1. søndag etter påske) Lars Bergers B. N. Marthe».

Hennes bror, Baard Larsen Boslet (Ca. 1671 - 1741), var gift med Kari Sjøfarsdatter (Ca. 1674 - 1750) som var datter til Sjøfar Olluffsen Aaser. Baard arvet en del av Boslet etter sin hustrus mor, Siri Olluffsdatter Store Hoel. Han overtok så den søndre del av Solstad under Nordre Løken som brukelig pant i 1738 for 340 Rdl. og tok selv gården i bruk.

Hennes søster Ellen var gift med «Sognedeignen» Henrik Kristensen Aarhus som bygslet gården Hon fra 1697 (bygselseddel datert 15.09.1698) til han døde i 1735.

Marthe og Knud hadde følgende barn (minst):
Karen.
Ca. 1708: Lars.
Ca. 1709: Hans.
Karen.
Ca. 1709: Guri, gift med Johannes Hansen Hvammer.
Johanne, gift med Sjøfar Olsen på Nordre Moen, senere til Teigen.

Fra skiftet etter Martha som ble avholdt 30.04.1717:

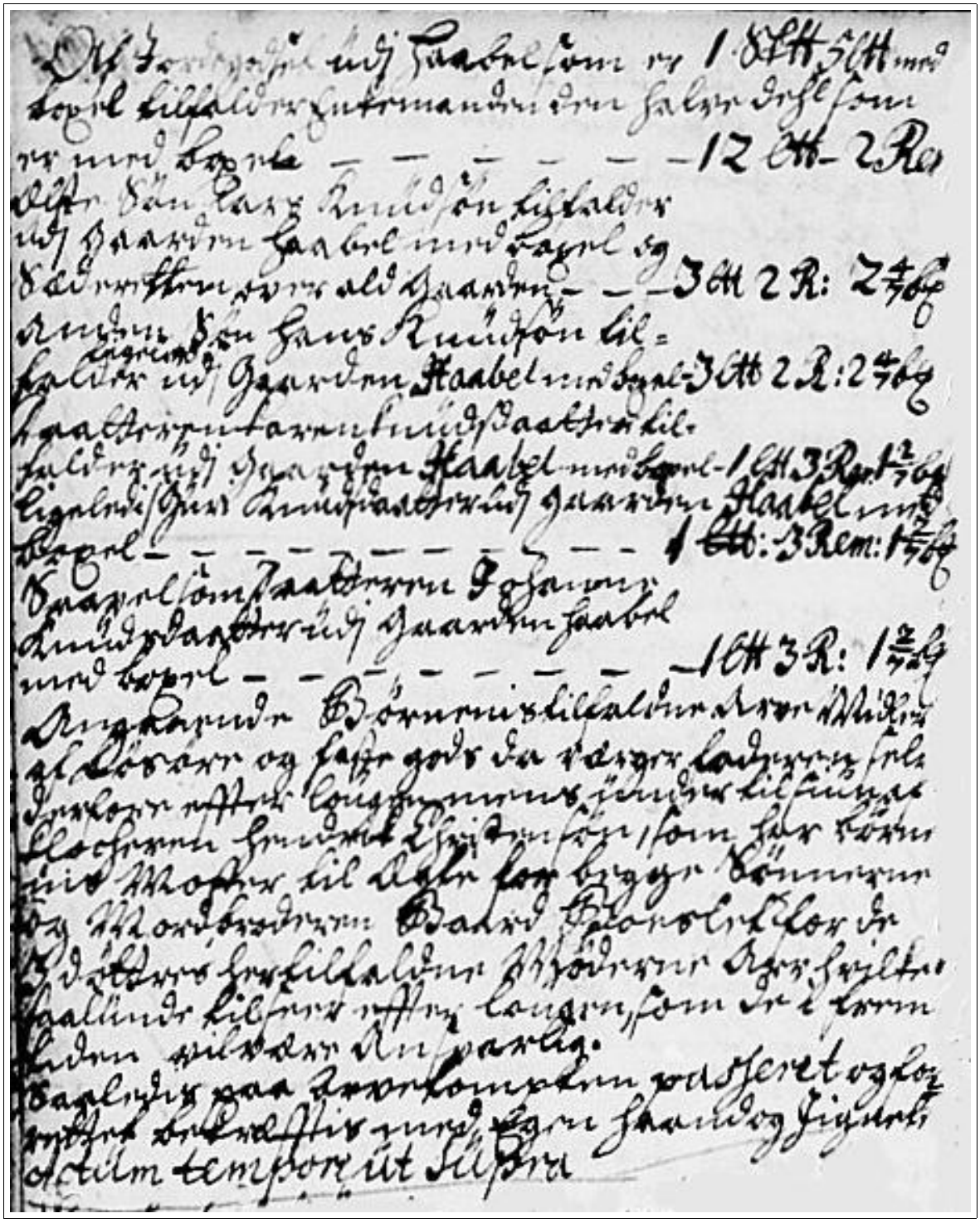

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 6 - 716-19, folio 64b.

Af Jordegods udj Haabel som er 1 skipd. 5 lispd. med bøxel tilfalder
Enkemanden Halve Dehl som er med bøxel
12 lispd. 2 Rem.
Ælste sønn Lars Knudsøn tilfalder udj gaarden Haabel med bøxel og Sæderetten over ald Gaarden
3 lispd. 2 R: 2 4/7 mark.
Anden Søn Hans Knudsøn tilfalder ligeledes udj Gaarden Haabel med bøxel
3 lispd. 2 R: 2 4/7 mark.
Daatteren Karen Knudsdaatter tilfalder udj Gaarden Haabel med bøxel
1 lispd. 3 Rem. 1 2/7 mark.
Ligeledis Guri Knudsdaatter udj Gaarden Hobøl med bøxel
1 lispd. 3 Rem. 1 2/7 mark.
Saavel som Daatteren Johanne Knudsdaatter udj Gaarden Haabøl med bøxel
1 lispd. 3 Rem. 1 2/7 mark.

Angaaende Børnenis tilfaldne Arwe Midler af Løsøre og faste gods da værger faderen fel. indfore efter lougen mens under tilsiun af klocheren Hendrik Christensøn, som har børnenis moster til Ægte for begge sønnene og Morbroderen Baard Boeslet for de døtrer hertilfaldne Mødrerne Arv hvilke Saaledes tilseer efter Lougen, som de i fremtiden vil være Ansvarlig».

Saaledes paa Arvetompten pasheret og forrettet bekræftis med Egen Haand og Signet.
Actum Temmore út Supra.»[393]

(Barn V:24, Far VII:95, Mor VII:96)

Gift med forrige ane.

Generasjon VII

VII:17 ff mf ff f

Ole Sifuersen Graverholt. Husmann. Født omkring 1653. Levde fra 1664 til 1715 på Graverholt, Kinnestad, Setskog, Høland (AK). Død før 1720 på Graverholt, Kinnestad, Setskog, Høland (AK).

Graverholt hørte lenge under Kinnestad, og i matrikkelen 1666 opplyses det at bøndene på Kinnestad selv var eiere. I 1701 ble Graverholt ført opp som husmannsplass under Kinnestad, men var nok allerede da, i hvert fall i praksis, et selvstendig bruk, med brukeren selv som eier.

Ved manntallet i 1664-66 er Ole 11 år og bor hjemme hos sin far på Graverholt under Kinnestad. Han overtok senere bruket etter faren.

Ole begjærte i 1689 tingvitne om plassen han bodde på. Det ble da vitnet at det året Hannibalsfeiden endtes (1645) lot Ole Graverholts far, Sifuer Lauritsen, felle en bråte på Graverholt, hvor han siden bygde og bodde i 30 år. Det oppgis at gården aldri har gitt egen skatt, men har skattet under Kinnestad. Videre at det var Sifuers far, Laurits Lauritsen, som først kjøpte Kinnestad, og at den siden har fulgt hans ætt:

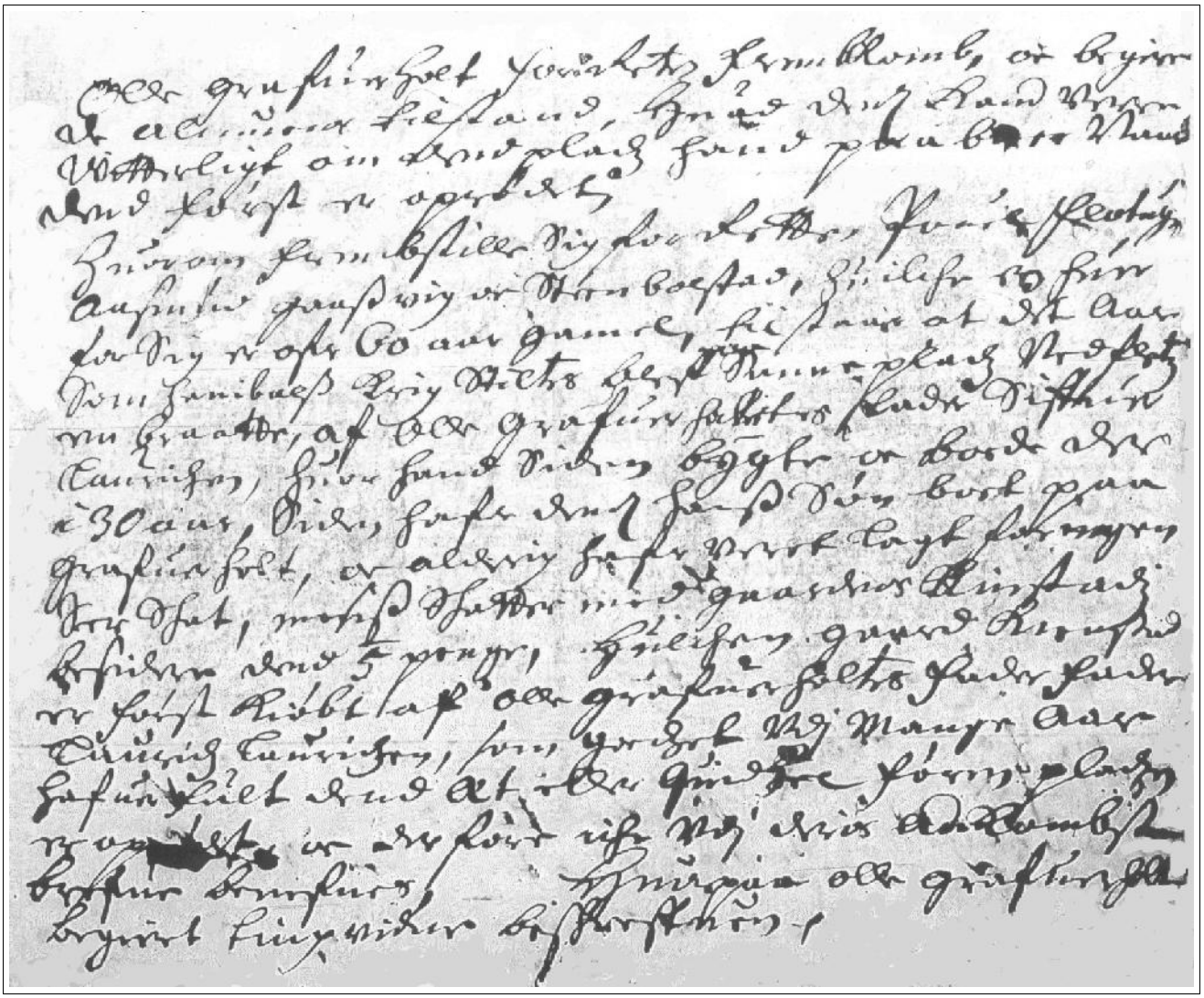

Nedre Romerike - Tingbok nr. 20 (1689-90), folio 10.

«Olle Grafuerholt for Reten Fremkomb, oc begier at almuens tilstand, Huad Dends Raad Vere Vitterligt om dend pladz hand paaboer Vere dend første er oprødt,

393 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 6, 1716-1719, folio 162b. Gårdshistorie for Askim, bind 1, side 511; bind 2, side 231 og 323.

Huerom frembstiller Sig for Retts, Pouel Flatug, Ansintid(?) Gaaßwig oc Steen Bolstad, huilche .. f..n for Sig er ofer 60 aar gamel, tilstaaer at det Aar Som Hannibalß Krig stiltes blev paa Kinnepladz Nedfl..tz. en Braatte, af Olle Grafuerholts Fader Siffuer Lauridzen, huor Hand Siden Bygte oc Boede der i 30 aar, Siden, hafer dend Hans Søn boet paa Grafuerholt, oc aldrig hafr veret lagt for nogen Ser Shat, mes.ß. Shatter med Gaarden Kinstad befriden dend 5 penge, Huilchen Gaard Kienstad er først Kiøbt af Olle Grafuerholtes Fader Fader Lauridz Lauridzen, som ..chet Wdj Mange Aar Hafuer fult dend Æt eller Qind.el førne pladzen er op...lt oc ... føre iche Udj Deris Adkombst Brefue Benest.es, - Huorpaa Olle Grafuerholt begierte Tingvidne Beskreftuen.»

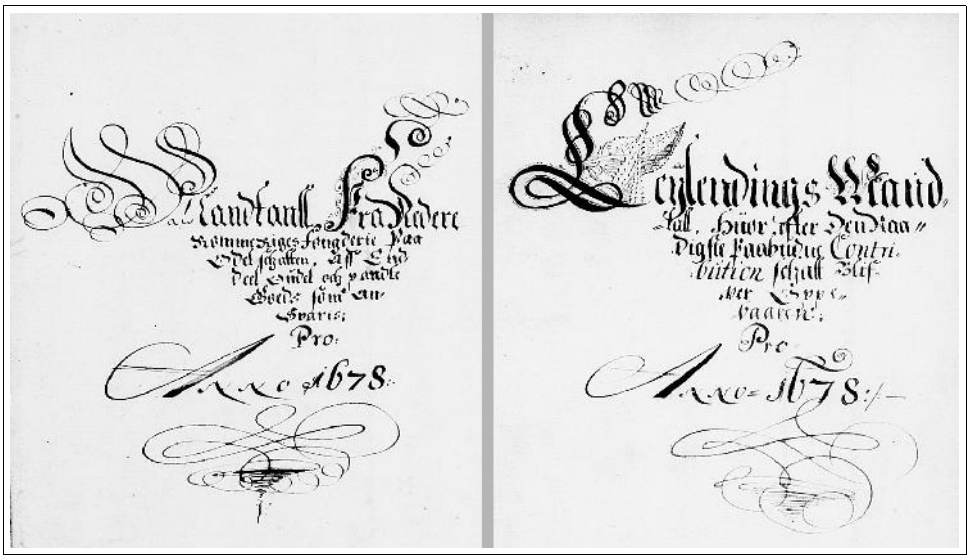

Fogderegnskap Nedre Romerike 1678. Odelsskatt og leilendingsskatt. For Nedre Romerike oppføres kun odel og pantegods som bonden eier i andre gårder.

Kinnestad føres opp i fogderegnskapet 1678 for leilendingskatt, kongens «Viisse Indkomst», engearbeid, «Proviant, Smør oc Kiød» skatt og bygg- og høyskatt.

Det er kun Kinnestad som føres i regnskapene.

Sammen med Gunder Gaaßvig, Torbiørn Amodt, Andreas Boelstad, Peder Buneß og Steen Huarfuen [Hverven] ble bøndene på Kinnestad fritatt for å betale de forskjellige skattene. Begrunnelsen var at de hadde blitt overfalt av svenske tropper under den såkalte «Gyldenløvefeiden» (også benevnt «Den skånske krig») fra 1675 til 1679.

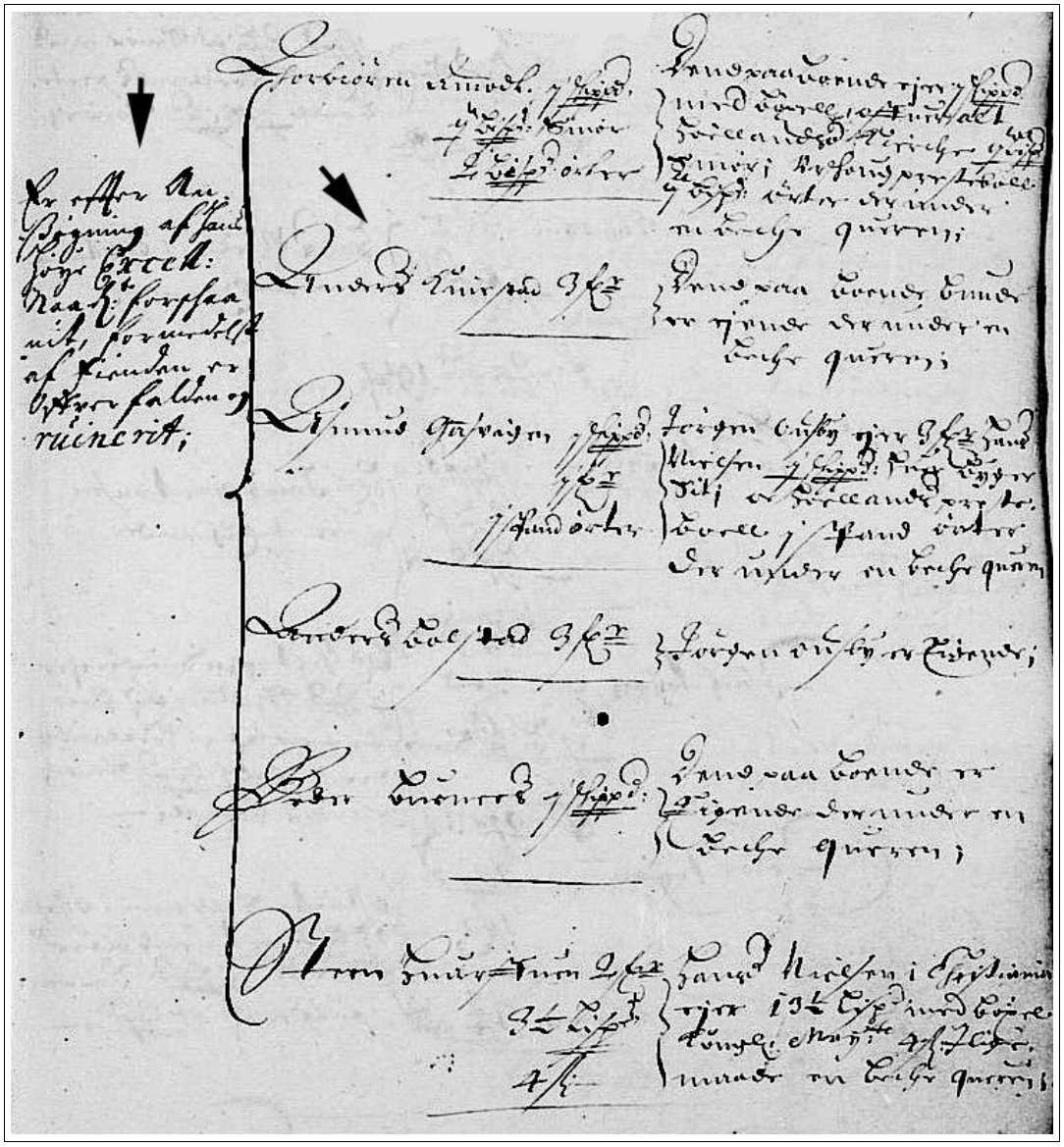

Fogderegnskap Nedre Romerike 1678 - Leilendingsskatt - Setskog, Høland - Bilde 54.

«Leylendings Mandtall, huor efter Den Naadigste Paabudne Contribution Schatt Blifver Oppebaaren Pro ANNO 1678 - Høellands Præstegield - Halfue Gaarder:

Anders Kinestad - 3 fær.

Dend paa boende Bunde er ejende derunder en Beche Queren.

Er effter Ansøgning af Hans Høye Excell: Naad[igs]t Forschaanit, formedelst af Fienden er Offerfalden og ruinerit».

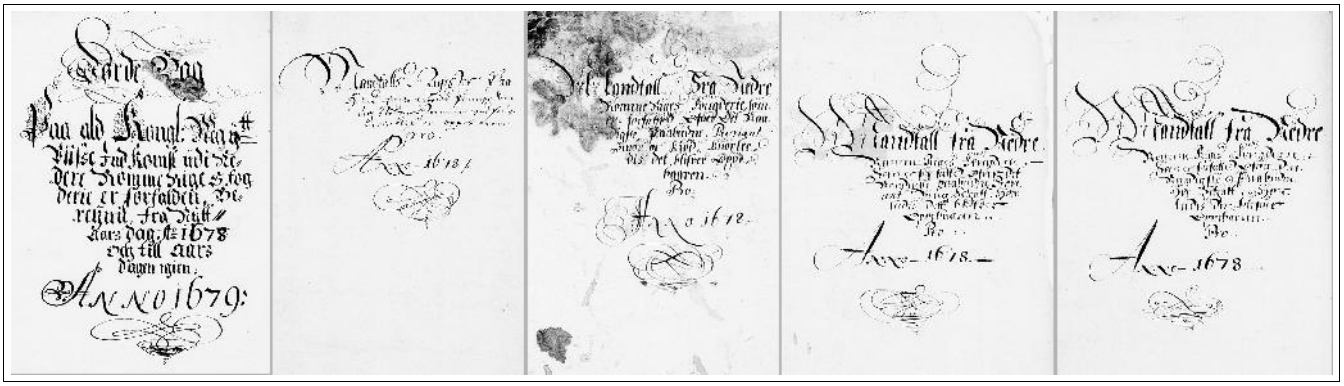

Fogderegnskapet Nedre Romerike 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell odelsskatt, omfattet beskatningen «Viisse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, engearbeidspenger, proviantskatt (smør og kjøtt), proviantskatt (bygg) og høyskatt.

«Jordebog Paa ald Kongl: Magt: Viisse Indkomst udi Nedere Rommeriges fogderie er forfalden, Beregnit fra Nyttaars dag A = 1678 och till Aars dagen igien ANNO 1679 - Høellands Præste-Gield:

Anders Kinestad.

Foring - 1 mark.

Visøer - 4 alb:

Leding - 2 alb:
Egh - 10.
Af Hans Høye Exll: Høybaarne Herr Stadtholder Frij Gifuen».
Er af Fienden ofuerfalden, och af Hans Høye Excell: Naad[igs]t Forschaanit».
«Mandtalls Register Paa Huis Engearbeids Pennge Som udj Nedre Rommeriges fougderie blifuer oppebaaren ANNO = 1678 - Høelands Præste=gield:
Niels Kinestad.
«Mandtall Fra Nedre Romme Riges Fougderie, Som er forfattet ofuer det Naadigste, Paabudne Proviant, Smør oc Kiød, Huorledis det blifver Oppebaaren pro ANNO 1678 - Høeland Præstegield - Halfue Gaarder:
Anders Kinestad Schylder 3 fær.
Er af Fienden blefuen fordrefuen og derfor aff Hans Høye Excell: Naad[igs]t Forschaanit».
«Mandtall fra Nedre Romme-Riges Fougderie - Som er forfatted Ofuer det Naadigste paabudne Proviant Biug Schatt, Huorledis dette blifuer Oppebaaren Pro ANNO 1678 - Høelands Præstegield - Halfue Gaarder:

Anders Kindstad - Biug -.
Er effter ansøgning Huarfuen aff Hans Høye Excell: Naad: Forschaanit».
«Mandtall fra Nedre Romme-Riges Fougderie, Som er forfattet Ofuer den Naadigste Paabudne Høe-Schatt, Hvorledis den blifver Oppebaaren Pro ANNO 1678 - Høelands Præstegield - Halfue gaarder:
Anders Kindstad.
Er effter ansøgning Huarfuen aff Hans Høye Excell: Naad: Forschaanit».

I 1681 ble Ole, sammen med Torbjørn Åmot, Gulbrand Bliksrud, Halvor Torbjørnsen Sæter, Peder Torbjørnsen, Mads Torstensen Nes, Anders Gukil og Bård Bårdsen, tiltalt og bøtelagt med 3 Rdl. for å ha «confererit» med fienden i krigstid. Grense-«inspecteuren» krevde erstatning for de mange reiser og bekostninger som dette hadde forårsaket for ham. Ole Siversen hadde nok ikke problemer med å betale for seg. Han satt meget godt i det, og var en holden mann.

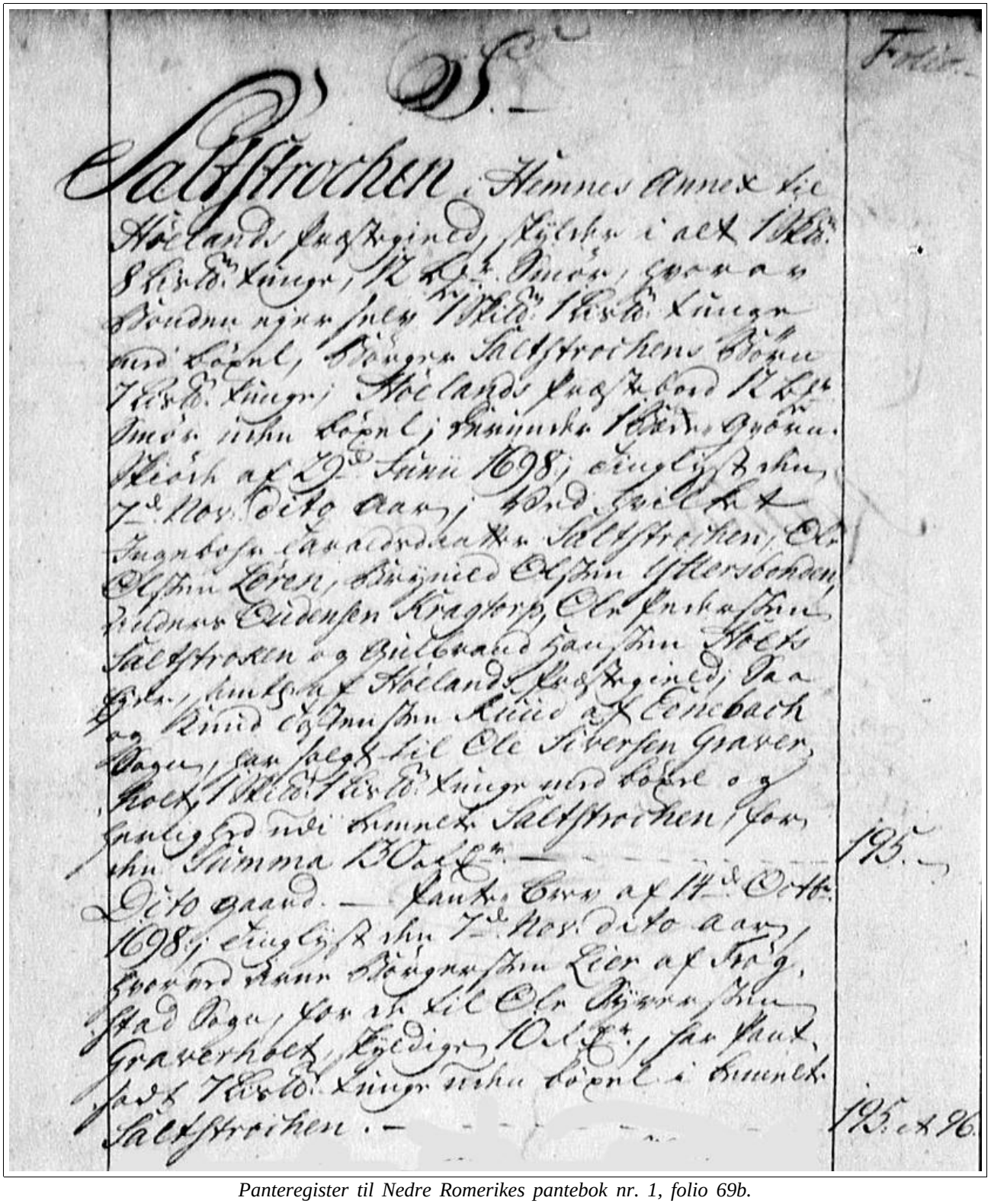

Panteregister til Nedre Romerikes pantebok nr. 1, folio 69b.

I 1698 kjøpte han 1 skippund 1 lispund tunge i Saltstroken for 130 Rdl (pantebok 1, folio 195).

Samtidig lånte han 10 Rdl av Arne Børgersen Lier i Trøgstad mot pant i 7 lispund uten bygsel i Saltstroken (pantebok nr. 1, folio 195-196).

23.02.1704 ga Ole så 7 lispund av Saltstroken i hjemmegave til datteren Anfri og solgte samtidig 7 lispund til hennes mann, Brynte Andersen.

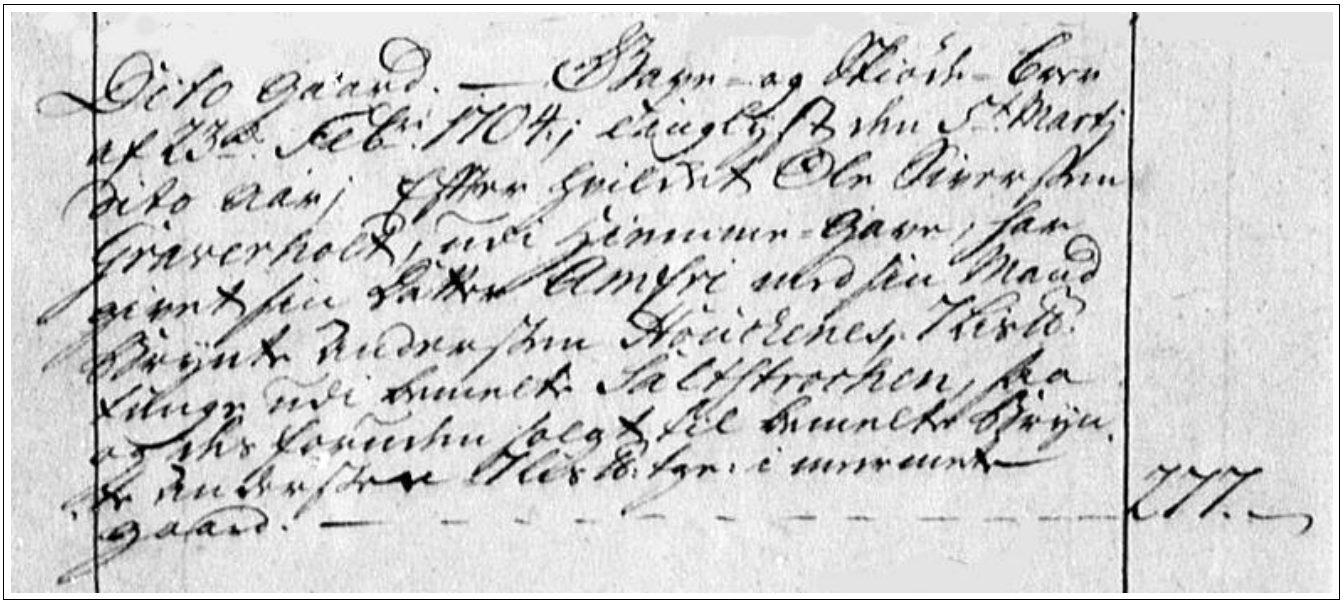

Panteregister til Nedre Romerikes pantebok nr. 1, folio 69b.

«Dito Gaard.- Gave- og Skiøde-Brev af 23de Feb. 1704; tinglyst den 5te Martj dito Aar; Effter hvilket Ole Siverßen Graverholt, udi Hiemme-Gave, har givit sin Datter Anfri med sin Mand Brynte Anderßen Houchenes, 7 Lispd tunge udi bemelte Saltstrochen, fra og desforuden solgt til bemelte Brynte Anderßen 7 lispd tge i .....mte Gaard» (pantebok nr. 1, folio 277).

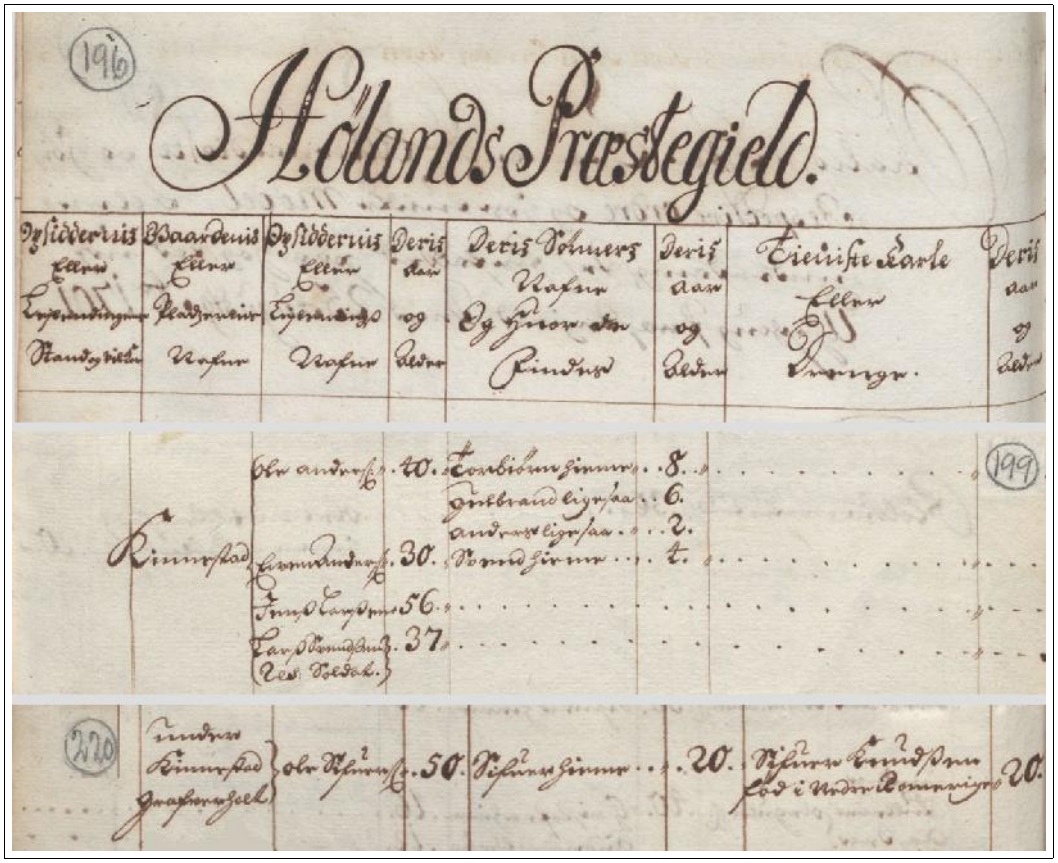

Manntallet i 1701: 1.5 Nedre Romerike fogderi, Hølands Præstegield, Kinnestad (folio 199) og Graverholt (folio 220).

Ved manntallet i 1701 finner vi Grafverholt under gården Kinnestad.
På denne husmannsplassen bor:
«Lejlending: Ole Sifuersen 50 Aar.
Deris Sønner: Sifuer: Hieme 20 Aar.
Deris Drenger: Sifuer Knudsen 20 Aar fød i Nedre Romerige».

I 1711 ble det så inndrevet en ekstraordinær skatt, kalt «Skoskatten».

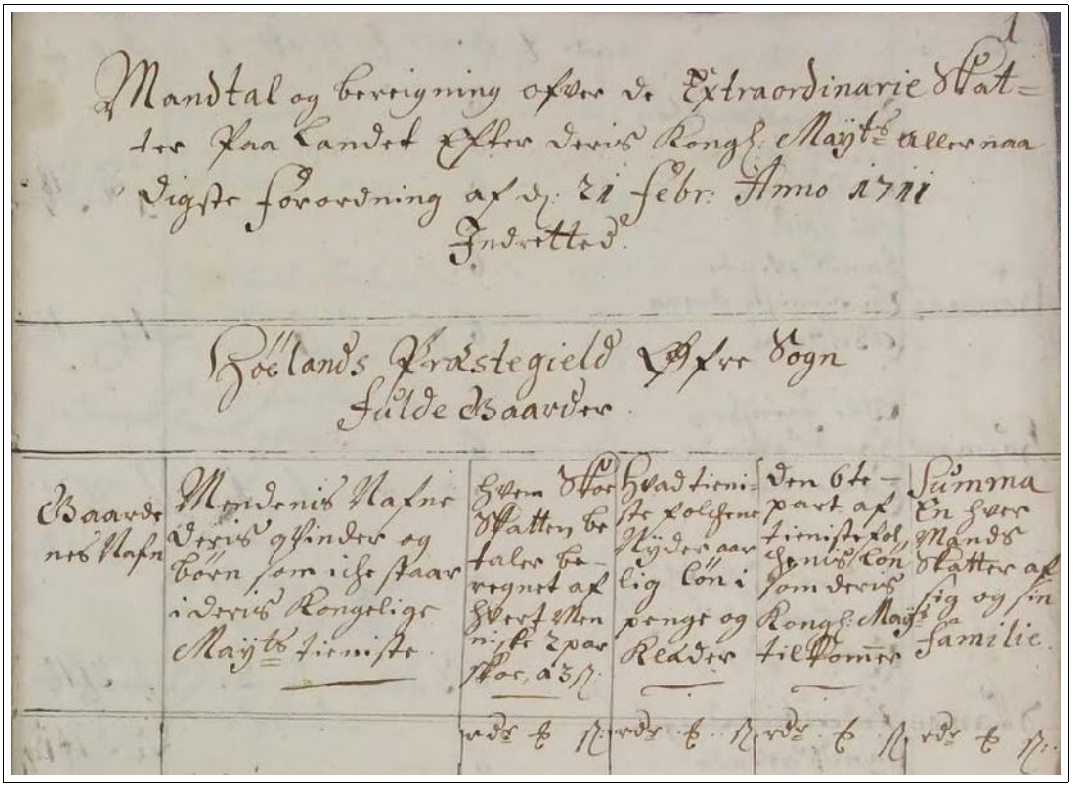

Høland sogn, Nedre Romerike fogderi - Ekstraskatt 1711.

«Mandtal og Bereiging ofver de Extraordinarie Skatter Paa Landet Efter Deris Kongl. Mayts allernaadigste Forordning af dj. 21 Febr: Anno 1711 Jindretted.»

Høelands Præstegield Øfre Sogn

Fulde Gaarder»

Kolonner:

«Gaardenes Nafn

Mendenis Nafne Deris qvinder og Børn som iche staar i Deris Kongelige Mayts tieniste.

Hvem Skoe Skatten betaler beregnet af Hvert Menniske 2 par skor, a 3 sk. (rdr. mark sk.)

Hvad tienistefolchene Nyder aarlig Løæn i penge og Klæder

Den 6te part af tienistefolchenis Løn som deris Kongl: Mayt tilkommer

Summa En Hver Mands Skatter af Sig og sin Familie»

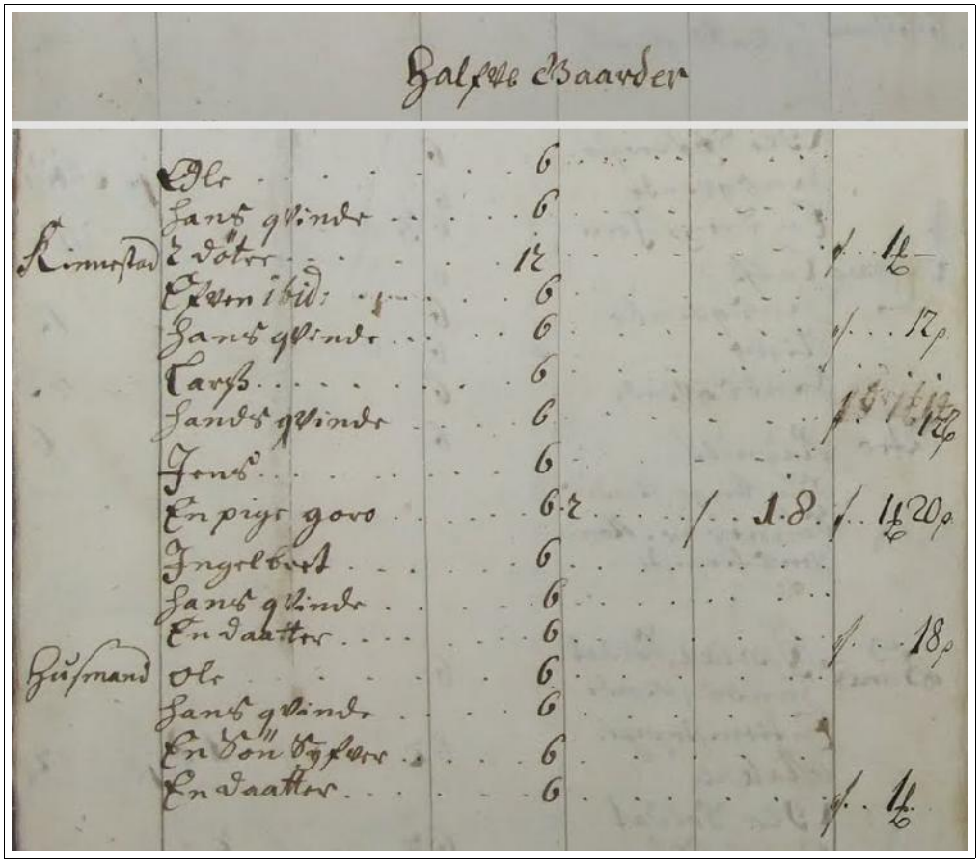

Høland sogn, Nedre Romerike fogderi, Kinnestad og Graverholt - Ekstraskatt 1711.

Skatten som ble pålagt Kinnestad og husmannsplassen Graverholt var:

«Kinnestad
Ole - 6 sk.
Hans qvinde - 6 k.
2 Døtre - 12 sk. - En Hver Mands Skatter 1 mk.
Efven ibid - 6 sk.
Hans qvinde - 6 sk. - En Hver Mands Skatter 12 sk.
Larß - 6 sk.
Hands qvinde - 6 sk. - En Hver Mands Skatter 12 sk.
Jens - 6 sk.
En pige Goro - 6 k. - Årslønn 2 rdr - 6te part 18 sk. - En Hver Mands Skatter - 1 mk. 20 sk.
Ingelbret - 6 sk.
Hans qvinde - 6 sk.
En Datter - 6 sk. - En Hver Mands Skatter 18 sk.
Husmand
Ole - 6 sk.
Hans qvinde - 6 sk.
En Søn Syfver - 6 sk.
En Daatter - 6 sk. - En Hver Mands Skatter - 1 mk».

05.07.1713 ga Ole også 7 lispund i Saltstroken til sin andre datter, Kirsten, samtidig som han solgte 7 lispund til hennes mann, Lars Christophersen.

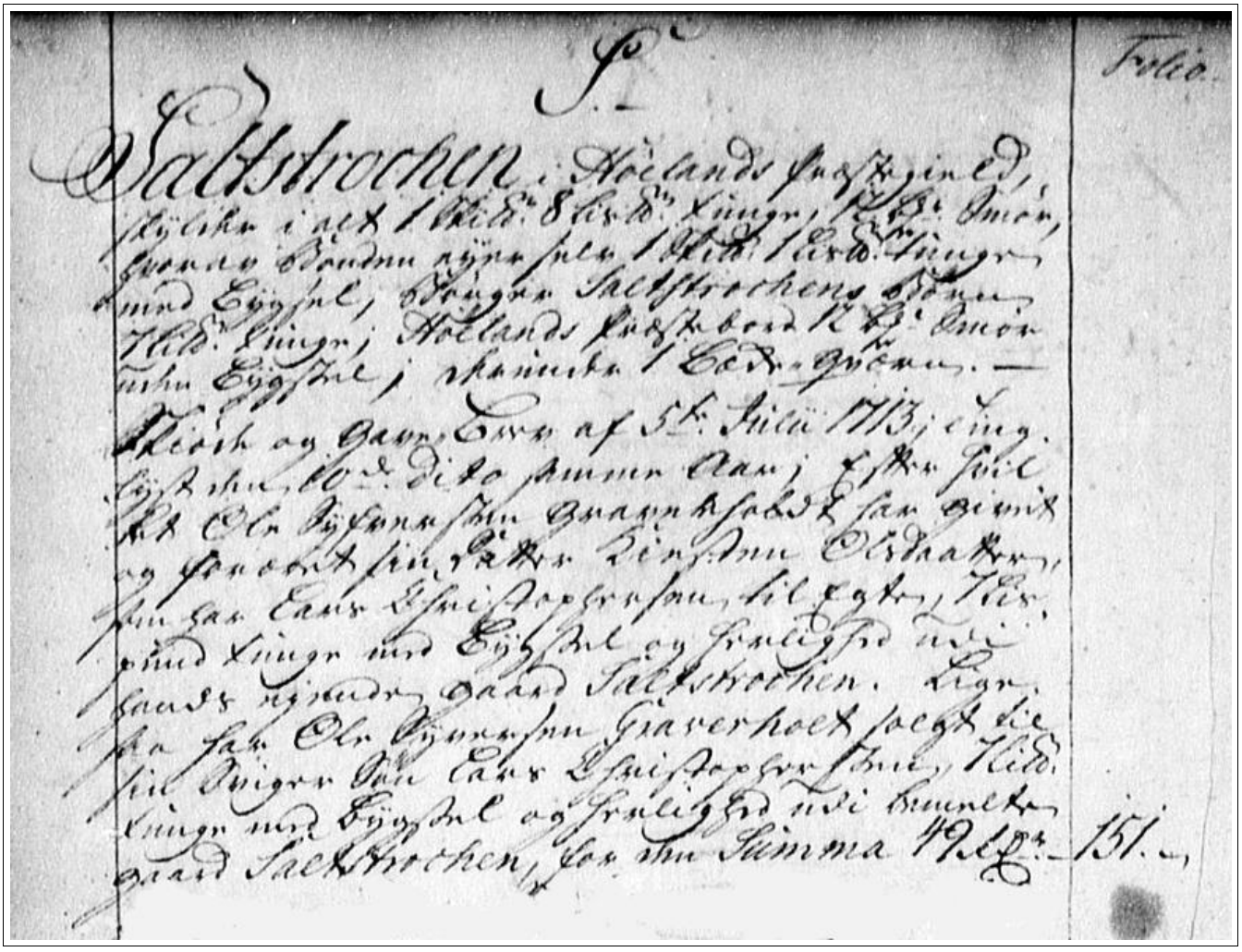

Panteregister til Nedre Romerikes pantebok nr. 2, folio 61b.

«Saltstrochen.i Høelands Præstegield, skylder i alt 1 Skipd 8 lispd tunge, 12 Bsm Smør hvorav Bonden eyer selv 1 Skipd 1 Lispd tunge med Bygsel, Bruger Saltstrochens Bonde 7 lispd tunge, Høelands Præsteboe 12 Bsm Smør uden Bygsel; ... 1 Bæcke-Quærn.-

Skiøde og Gave-Brev af 5te Julü 1713; Tinglyst den 10de Dito samme Aar; Effter Hvilket Ole Syfwerßen Graverholdt har givit og foræret sin Datter Kirsten Olsdatter har Lars Christophersen til ægte, 7 Lispund tunge med Bygsel og Herlighed udi hans eiende Gaard Saltstrochen. Ligesaa har Ole Syversen Graverholt solgt til sin Sviger-Søn Lars Christopherßen 7 lispd tunge med Bygsel og Herlighed udi bemelte Gaard Saltstrochen for den Summa 49 Rdl» (pantebok nr. 2, folio 151).

I 1715 ga Ole gården Graverholt til sønnen Syver Olsen og hans hustru Ragnhild Andersdatter. Det ble da stadfestet at Graverholt var Oles rette odel, «idet han det langt over hevdstid har posideret». Sønnen Syver fikk Graverholt som vederlag dette året fordi Oles fire døtre hadde fått 7 lispund tunge hver i gården Saltstroken i Høland, mens Syver «ei har bekommet noe».

Dette er i overensstemmelse med inneholdet i brevet som gjengis i sønnens biografi. Jeg finner dette imidlertid noe eiendommelig, da det jeg har funnet er at han ga 7 lispund til hver av søstrene Anfri og Kirsten samt solgte 7 lispund til hver av deres ektemenn. Jeg tror derfor at de har mottatt parter i andre gårder, da denne gårdens samlede skyld var 1 skippund 8 lispund tunge.

01.10.1716 ble det holdt et ekstraordinært ting i Høland, hvor bøndene oppga hvor mye skade de var blitt påført av «fienden Som Marcherte i giennem sognet». I de siste årene av Den store Nordiske krig (1709-1720), ble hele området av Smålenene og Romerike øst for Glomma nemlig brannskattet og plyndret av fiendtlige styrker.

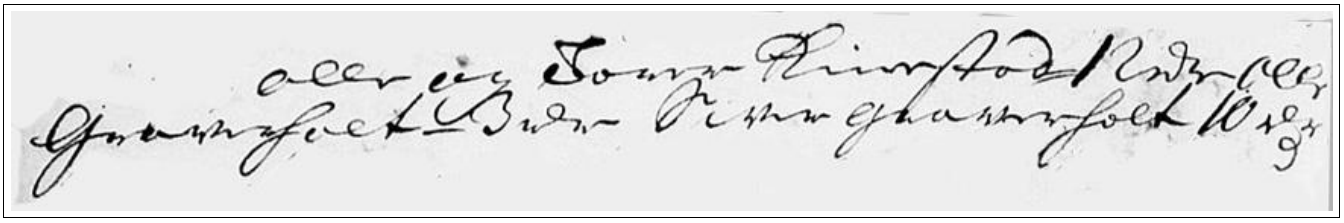

Tingbok Nedre Romerike nr. 35, 1714-18, folio 159b.

«Olle oc Torer Kinestad 12 Rdr, Olle Graverholt 3 Rdr, Siwer Graverholt 10 Rdr.»

I 1718 søkte oppsitterne på Åmot, Fagermoen, Bunes, Hverven, Kinnestad, Kaldaker, Gåsviken, Bolstad, Kolstad,

Skjeggenes, Flåtukken, Stakabu og Digernes, samt Moseby, Snarholt, Halsnes og Holmbro i Høland, igjen om skattefritak. De hadde både forleden vinter såvel som denne vinteren, etter «den høye øvrighets ordre», måttet flytte fra hus og hjem, og eide nå ingenting å betale skatt med.

Jeg har ikke funnet når Ole døde. Kirkebøkene for Høland begynner først i begynnelsen av 1719, så det er trolig at han døde før 1720.[394]

(Barn VI:9, Far VIII:33)

Gift med neste ane.

Barn:

Syver Olsen Graverholt. Født omkring 1682 på Graverholt, Kinnestad, Setskog, Høland (AK). Levde fra 1701 til 1736 på Graverholt, Kinnestad, Setskog, Høland (AK). Levde 1756 på Ruud Nedre, Trøgstad (ØF). Død 1758 på Ruud Nedre, Trøgstad (ØF). Begravet 15.03.1758 i Trøgstad (ØF).[395] (Se VI:9).

VII:18 ff mf ff m

Anne Torstensdatter. Født omkring 1656. Død 1720 på Graverholt, Kinnestad, Setskog, Høland (AK). Begravet 01.06.1720 på Setskog, Høland (AK).[396]

Anne og Ole hadde følgende barn (minst):
Ca. 1681: Syver, gift med I Ragnild Andersdatter, II Ingebor Erichsdatter, død i 1758.
Anfri, gift med Brynte Andersen Haukenes i Rømskog.
Ca. 1691: Kirstine, gift med Lars Christoffersen Bjerkenes, hun døde i 1739.
Marte, gift med Even Torersen Løvestad i Baastad.
Ca. 1695: Klare, gift med Nils Torkildsen Kirkeby, hun døde i 1736.

Anne døde i 1720:
«D: 1 Juny ved Setskougen: Anne Graverholt 64 Aar».[397]

(Barn VI:9)

Gift med forrige ane.

VII:19 ff mf fm f

Anders Halfuorsen Stenbye. Gårdbruker. Født omkring 1661 på Stenbye, Rømskog, Rødenes (ØF). Levde 1664 på Stenbye, Rømskog, Rødenes (ØF). Død 1733 på Graverholt, Kinnestad, Setskog, Høland (AK). Begravet 20.11.1733 i Setskog, Høland (AK).[398]

Anders var bror til Ole Halfuorsen på Haugen i Rømfjord. Dette fremgår av skiftet etter Ole som ble avholdt 23.08.1727:

394 Manntallet i 1664-66, Prestenes manntall: 3.2 Høland prestegjeld, folio 85. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Nedre Romerike, 1678. Manntallet i 1701, 1.5.6 Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld, folio 220. Pantebok Nedre Romerike nr. 2, 1705-1722, folio 182b-183a. Gunn Cathrine Varder Løwe og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 1, side 257. Ovennevnte «Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog», Rettelser og tilføyelser til bind I, side 16-17.

395 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Døde i aaret 1758», folio 187.

396 Kirkebok Høland nr. 1: «Begravne», folio 17.

397 Gunn Cathrine Varder Løwe og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 1, side 258. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 666.

398 Kirkebok Høland 1728-38, «Begravne», folio 211.

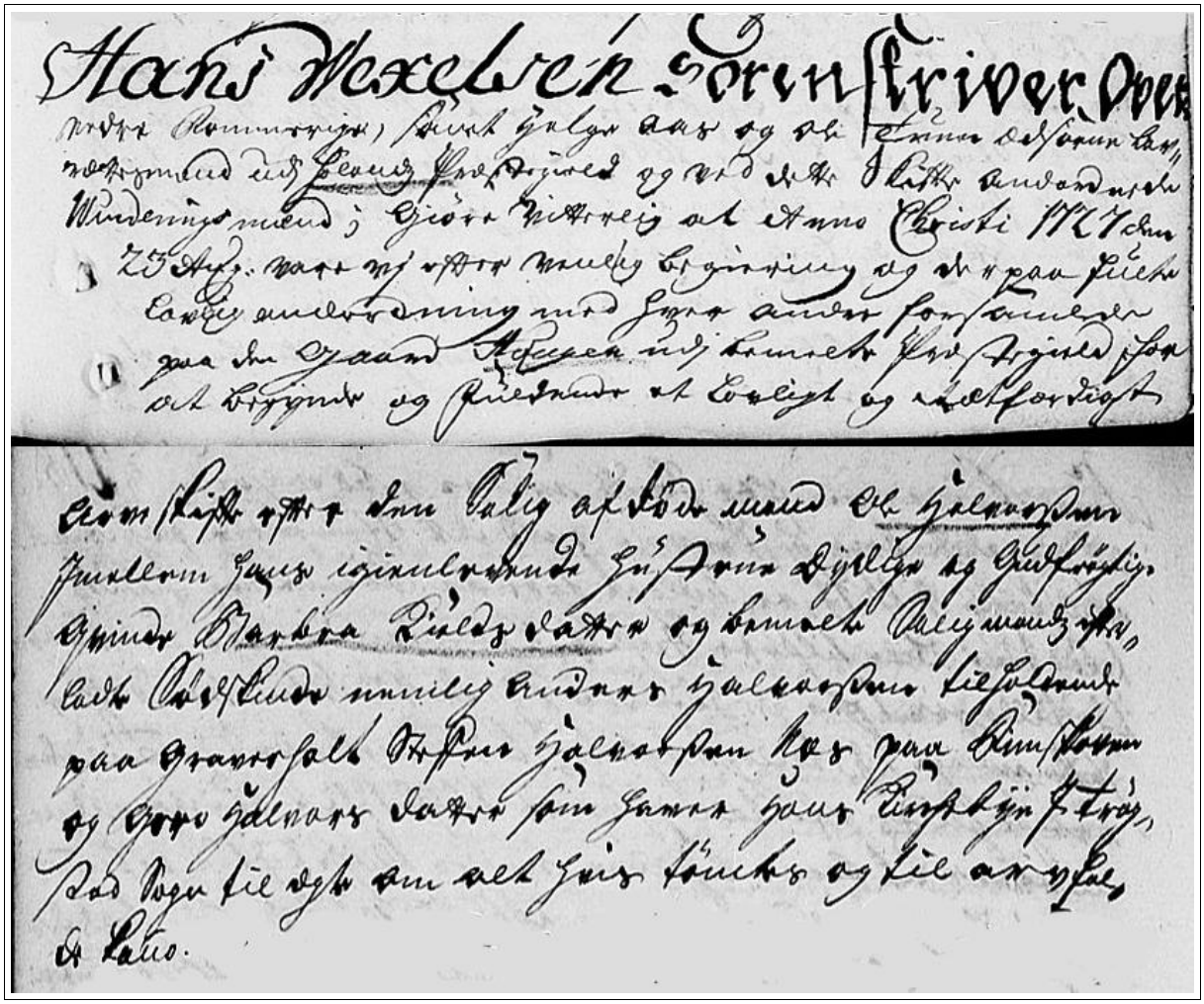

Skifteprotokoll Nedre Romerike nr. 4, 1722-32, folio 218a-219b.

«Hans Wexelsen Sorenskriver over Nedre Rommerige, samt Helge Aas og Ole Tuen ædsvorne Lovrættesmænd udj Hølands Præstegield, Giøre Witterlig at Anno Christi 1727 den 23 Aug: ware wj efter wenlig Begiering og at paa fullt Lovlig andordning med hver andre forsamlede paa den Gaard Haugen udj bemelte Præstegield at Begynde og Fuldende et Lovligt og Rætferdigt Arvskifte effter den Salig afdøde Mand Ole Halvorsen Jmellem Hans igienlevende Hustrue Dydige og Gudfrøgtige Quinde Barbro Kieldsdatter og bemeldte Salig Mands effterladte Sødskende nemlig Anders Halvorsen tilholdende paa Graverholt Steffen Halvorsen Næs paa Rimskoven og Goro Halvorsdatter som haver Hans Kirchebye J Trøgstad Sogn til ægte om alt hvis tømtes og til arv falde kand.
...».

Dette viser at han var en av sønnene til Halfuor Torfuardsen Stenbye.

Ved manntallet i 1664-66 oppgis Anders å være 3 år gammel.

Anders overtok som leilending på Steinby etter sin far.

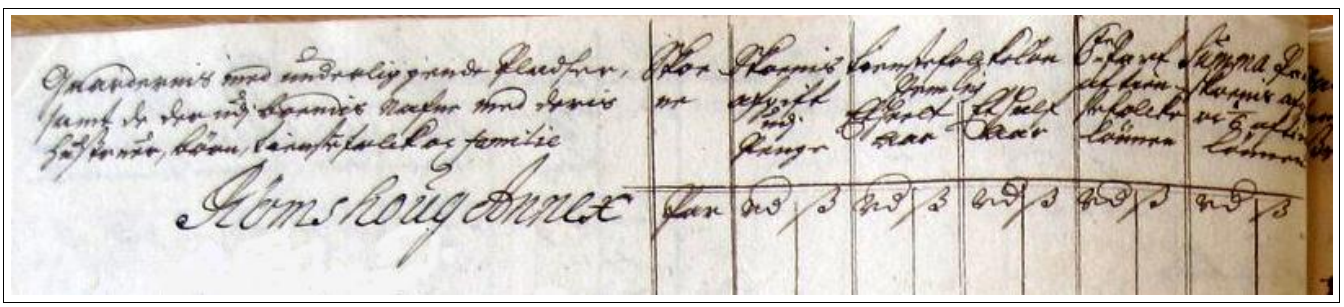

Rødenes sogn, Rømskog annex, Rakkestad fogderi - Ekstraskatt 1711.

«Skoskatten» 1711, en vanlig betegnelse på en engangsskatt i 1711 på skotøy, parykker, fontanger, karosser, chaiser og karjoler, samt på tjenestefolks lønn, påbudt i forordning 21.02.1711.

Enkelte grupper var fritatt eller utelatt, blant annet husmenn som var utskrevne soldater og deres familier, spedbarn og personer uten fast bopel.

Satsen var 3 skilling per skopar. Det ble sannsynligvis ikke foretatt reell telling av skotøy, men beregnet for eksempel to par per person i gårdbrukerfamilie og ett par per person i husmannsfamilier og liknende.

Av tjenestefolks årslønn skulle 1/6 gis i skatt. Husbonden skulle innbetale dette og trekke tilsvarende fra tjenerlønnen.

Skattelistens kolonner:
«Gaardernis med underliggende Pladser, samt de der udj boendis Nafne med deris Hustruer, Børn, tienstefolck og familie
Skoerne - Par
Skoernes afgift udj Penge - Rd - Sk.
Tienstefolkeløn Nemlig
Et Heelt Aar - Et Half Aar - Rd - Sk.
6-Part af tienstefolchelønnen - Rd - Sk.
Summa Paa Skoenis afgift oc 1/6 af tienestelønnen - Rd - Sk».

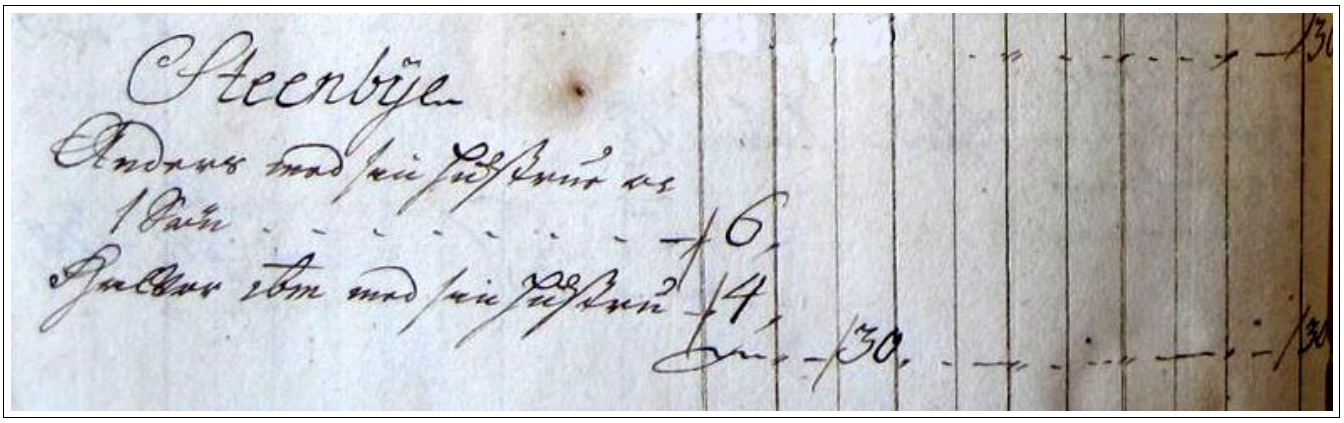
Steenbye
Anders med sin Hustrue oc 1 Søn - 6
Halvor ibm med sin Hustru - 4 [illegible]
- 30

Rødenes sogn, Rømskog annex, Rakkestad fogderi - Ekstraskatt 1711 - Stenbye.

«Steenbye
Anders med sin Hustrue oc 1 Søn - 6 par sko
Halvor ibm med sin Hustru - 4 par sko».
Tilsammen 10 par sko á 3 Skilling i skatt pr. par, som utgjorde 30 Skilling i skatt.

No.	Gaarde Navne	Opsiders Tall.	Proprietairs og Bøxel-Raadig	Huusmænds Pladser.	Skoug og Gater	Qvarn og Fiskerie
78	Steenbye	Halvor og Halvor Anders Sønner	Capit. Peder Colbjørns		Skoug til Huus Brug og Kiør Vang tilsammen vidtløftig aarlig Leilighed som kand Brugis til Huusbrug 1/4 Pl. —	Qvarn til Huus Brug

Situation og Beliggend	Sæd	Hoeavling	Qvæg og Creaturer	Taxt efter gammel Matricul.	Forsynet	Afg
Gaard Liggende for Kiørk Gaard Huus Brug	2 Spd. Rug 2 Tdr. Gaar 1 Tdr. Byg	3 Læs	1 Hest 4 Creat. 8 Faar og Gaard fædes med Kiør og Maaler	5 Pl.		

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Rødnes - Eksaminasjonsprotokollen - Folio 42b-43a.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser at Stenbye nå er overtatt av to av hans sønner som begge het Halvor.
«Rødnæs Præstegield - Fierding Gaarder»:
«No:
78.
Gaarde Navne:
Steenbye.
Opsiders Tall:
Halvor og Halvor Anders Sønner.
Proprietairs og Bøxel-Raadig:

Capit. Peder Colbjørnsen.
Skoug og Sæter:
Skoug til Huus Behof og ... Saugtømmer udvirke aarl: med Lige Beskaftning som fra Sundsrud,
Ansat for 1¼ lispd.
Qværn og Fiskerie:
Qwærn til Hus Fornødenhed.
Situation og Beleilighed:
I Soel Lien. Høyligende, Sand jord, som redan Sundsrud er forklaret [Græsgang for Creat:].
Sæd:
2 Skjepper Bl: Korn - 2 tønner Hafre - 1 Setting Lin Sæd.
Høe-avling:
3 Læs.
Hæster og Creaturer:
1 Hæst - 4 Creat: - 8 Souger og Gieder fødes med Løf og Maase.
Taxt efter Gammel Matricul:
5 lispd.»

Anders døde på Graverholt under Kinnestad i 1733 og ble begravet på Hemnæs 20.02.1733, nå oppgitt å være 81 år gammel.[399]

(Barn VI:10, Far VIII:37)

Gift med neste ane.

Barn:

Ragnild Andersdatter Stenbye. Født omkring 1693. Død 1735 på Graverholt, Kinnestad, Setskog, Høland (AK). Begravet 01.12.1735 i Løken, Høland (AK).[400] (Se VI:10).

VII:20 ff mf fm m

Giertrud Kieldsdatter Stenbye. Født omkring 1653. Død 1733 på Graverholt, Kinnestad, Setskog, Høland (AK). Begravet 15.03.1733 i Setskog, Høland (AK).[401]

Giertrud og Anders hadde følgende barn (minst):
Ca. 1683: Halvor, gift med Marte Eriksdatter, overtok Steinby,
døde på Haukenes i 1755, 72 år gammel.
Ca. 1685: Kjell, gift med Goro Christophersdatter,
døde på Kalveneset, Kolstad, Setskog, før 1762.
Ca. 1693: Ragnild, gift med Syver Olsen Graverholt, død på Graverholt i 1735.
Ca. 1700: Morten, til Nybru, Fladen, gift med Kari Knutsdatter Kollerud,
døde på Nybru i 1757, 57 år gammel.
Halvor, drev også Steinby i 1723.

Giertrud døde på Graverhold under Kinnestad i 1733 og ble begravet «Dom Lætare» (15. mars), nå oppgitt å være 80 år gammel.[402]

(Barn VI:10)

Gift med forrige ane.

VII:21 ff mf mf f

Jon Enersen Fjeld Nordre. Gårdbruker. Født omkring 1634. Levde 1664 på Fjeld Nordre, Trømborg, Eidsberg (ØF). Død 1723 på Fjeld Nordre, Trømborg, Eidsberg (ØF). Begravet 13.04.1723 i Trømborg, Eidsberg (ØF).[403]

Det må være Enner som hadde Nordre Fjeld i 1645 og 1647 som er far til Jon.

12.04.1660 overtar Jon Einersen Field 1 lispund i Nordre Field fra Halvor Søpler [80 år i 1664]:
«Er lest och forkynt eet Kiøbebref paa eet lispd. Meels Landschyld Eigindes i Nordre Field i Esberg Sogen, hvilchet Halffer Søpler paa hans hustrøes vegne et Consortes, hafr solt til Joen Ejnersen Field, til oedel och Eje, och

399 Manntallet i 1664-66 Fogdenes manntall, 1.1 Idd og Marker fogderi, folio 106; Prestenes manntall: 2.6 Rødenes prestegjeld, folio 178 og 198. Ekstraskatten i 1711 - Rødenes sogn, Rømskog annex, Rakkestad fogderi. Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Rødnæs Præstegield, Halve Gaarder. Skifteprotokoll Nedre Romerike nr. 4, 1722-1733, folio 218a-219b. Ulf Grøndahl: Rømskog bygdebok, Bosettings- og næringshistorie (2006), side 313.

400 Kirkebok Høland nr. 2: «Begravne», folio 273.

401 Kirkebok Høland 1728-38, «Begravne», folio 193.

402 Ulf Grøndahl: Rømskog bygdebok, Bosettings- og næringshistorie (2006), side 158, 313.

403 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Begravede», folio 178.

det mod 5 Rixdaler betaling, samme Bref daterit den 12 April Anno 1660, paa Salmonrød.» Kjøpebrevet ble tinglyst 29.10.1660 (HF tingbok nr. 3, folio 63b).

Fogdenes manntall i 1664: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 322.

Ved manntallet i 1664-66 er Nordre Field en fullgård med en landskyld på 16 lispund og 1 bismermerke. Oppsittere er Niels 47 år og Effuind 40 år, hver bruker halvparten. Vi finner at Joen Einersøn er 26 år gammel. Han er oppført som soldat og tjenestedreng på gården. Det er også 3 husmenn på gården, 47, 58 og 28 år gamle:
«Fuldegaarde:
Fiell - 16 lispd. 1 bz.
Opsiddere:
Niels - 47 Aar.
Effuend - 40 Aar.
Huer bruger Halfparten.
Tienstdrenge:
Jon Enersøn - Soldat - 26 Aar.
Husmend och Handuerchs Folch:
Anders Bergersøn - 47 Aar.
Olle Tollefsøn - 58 Aar.
Peder Torkilsøn - 28 Aar».

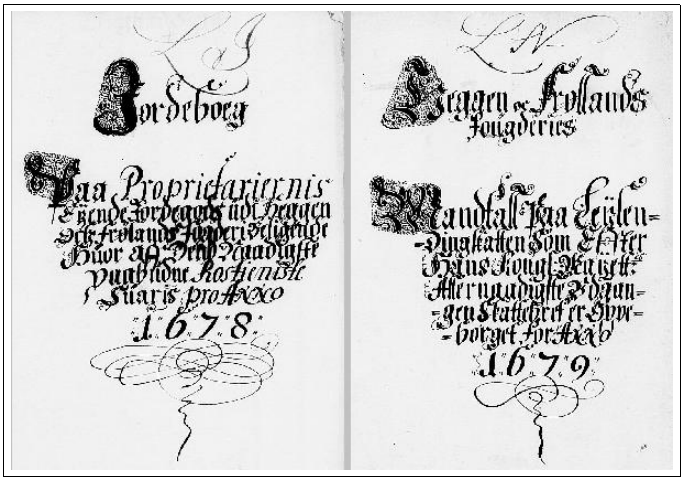

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Jon og Niels betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, leilendingsskatt, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

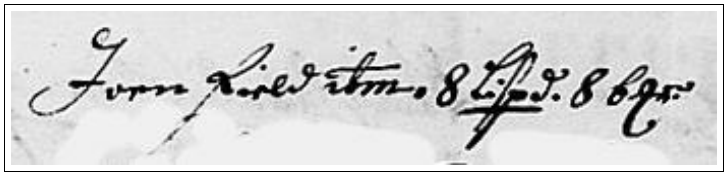

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Eidsberg - Bilde 187.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Edtzberrig Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Joen Field
ibm. - 8 Lispd. 8 bzr.
Niels Field
i Søndre Field - 4 Lispd.
Joen [Christensen Søndre] Quiller [25 år i 1664]
i Field - 1 fær. 8 bzr.
Joen Quillers part i Field er hans odelsgods, parten til Niels i Søndre Field er hans odelsgods.

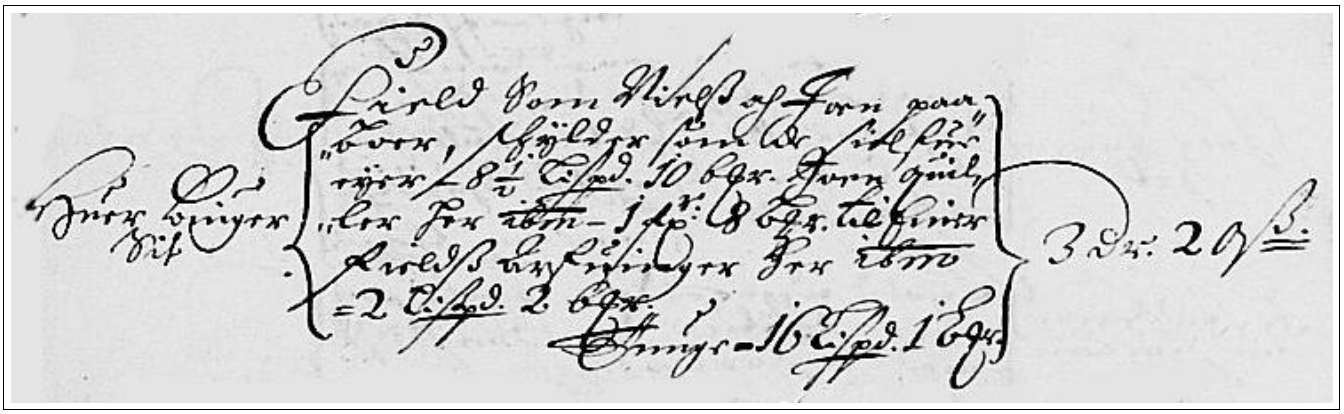

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Eidsberg - Bilde 306.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Field som Niels og Joen paaboer, Schylder
som de Sielfue eyer - 8½ Lispd. 10 bzr.
Joen Quiller her ibm. - 1 fær. 8 bzr.
till Einer Fields Arfuinger her ibm. - 2 Lispd. 2 bzr.
Tunge 16 Lispd. 1 bzr.
Huer biuger Sit».
Leilendingskatten settes til 3 dr. 20 sk.

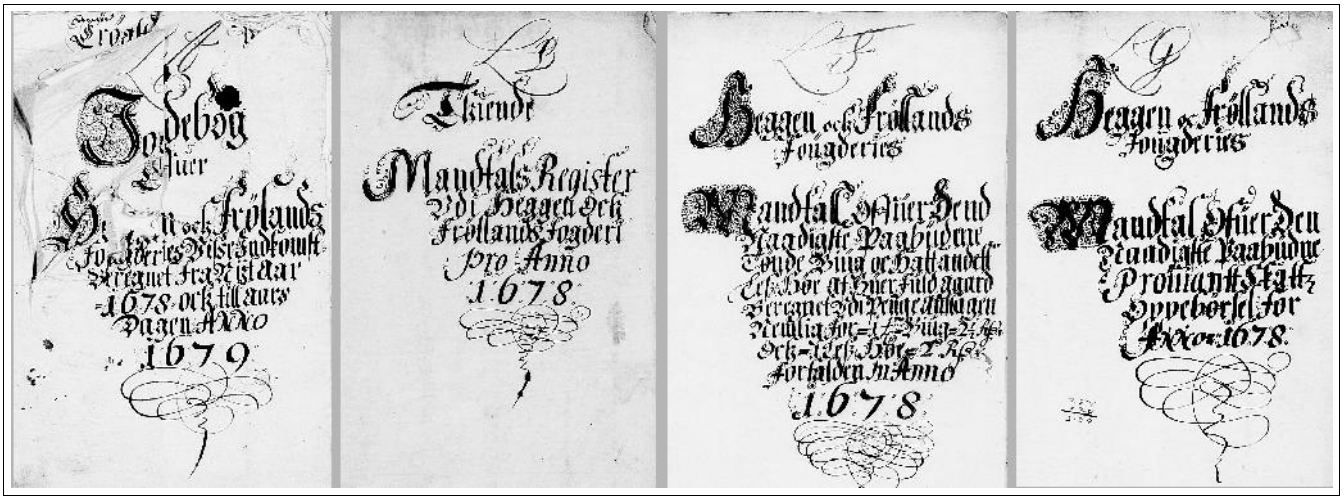

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Field Niels
Smør - 6 bzr. - 1 mk.
Korn - 2 Spd. [Spand] - 1½ mk. 4 sk.
Ledingspenge - 1 sk.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 1½ mk 4 sk.».
«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:
Field Niels
1 kanne Roug, ½ quart Bl: Korn, 1 tønne Hafre och 1 pot Erter».
Joen ibm.

1 kanne Roug, ½ quart Bl: Korn, ½ kanne Tore och 3½ quart Hafre».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).

«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr. forfalden in Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:

Field Niels - 16 Lispd. 2 bzr.

Anslagen for Biug - 1 Rdr., for Høe - 1 rdr. 20 sk.».

«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Edtzberrig Sogn:

Field Niels - 16 Lispd. 2 bzr. - Schatten: 1 mk. 16 sk.».

11.04.1680 overtar Jon Field 3 lispund i hans påboende gård Nordre Field fra Gulbrand Einersen og Simen Buskelsrud mot forstrekning av 18 rdl. Skjøtet ble tinglyst 03.06.1680 (HF tingbok nr. 18b, folio 6b):

«Publicerit Gulbrand Einersens och Simen Buskelsrud odels Schiøde paa Trej Lispunds Jordegoeds til Jon Fields udj Hans paaboende gaard Nordre Field dj Sammen Jmod forstrechning Atten Rixdl. ofuerdrager ehr. Daterit Langenes d = 1 April Ao = 1680».

Ved en ekstrarett på Opsahl i Eidsberg den 26.02.1685 gikk sogneprest Christoffer Jensen til sak mot Opsahls arvinger, Brynil og Hans Opsahl, Ole Hauge, Peder Haugen nå på Aarstad i Trøgstad, Halvor [Nordre] Quiller [Halfuor Gjermundsen, 12 år i 1664] og Jon Field for gjeld på 30 Rdl. som deres salige mor [og svigermor], Birte Opsal, skyldte saksøkeren mot pant i ½ skippund i Opsahl. Ole Hauge har betalt sin part av gjelden. Dom (HF tingbok nr. 23, folio 1a-2a).

18.05.1685 overtar Jon Einersen Field 2½ lispund 4 bmkr. i Field i Trømborg for 21½ rdl. fra Jon Christensen Quiller og Tord Christensen Dyngen [Dynjan]. Transporten (d.e. skjøtet) ble tinglyst 29.06.1685 (HF tingbok nr. 23, folio 13b):

«Publicerit Jon Christensen Quiller och Tord Christensen Dyngen deris udstede Transport och Kiøbebref paa 2½ lispd. och 4 bmk udj Field i Trømborg Annex som de hafr Solgt och afhendet till Jon Einersen Field till odel och Eiendomb imod 21½ Rdl = ...specie.
Daterit Quachestad den 18 May 1685».

09.04.1689 tinglyses et skjøte fra Halvor Quiller og Jon Field til deres svoger Brynil Christophersen Opsahl på 2 lispund med bygsel i Opsahl, datert 05.12.1688 (HF tingbok nr. 24d, folio 6a).

Tinglyst 08.12.1686: Helge Kletuen mot Nils Field og Jon Field formedelst at han i siste krig var landdragon (for Field) og måtte holde seg med hest, sadel og gevær. Han forlanger vederlag. Forlik ble inngått (HF tingbok nr. 24a, folio 21a).

Jons første hustru, Kirsten Christophersdatter fra Opsahl, døde ca. 1691. Det oppgis da at familien bodde på plassen Jempteland under Nordre Fjeld.

Jon giftet seg så annen gang med Klara Knudsdatter. Gårdshistorien for Eidsbergs kapittel om gården Kolstad oppgir at hun var datter til Knut Bjørnsen fra Engen i Trømborg (ca. 1632-1699) og Ingeborg Hågensdatter Narvestad (ca. 1633-1719).

Klara og Jon hadde bl.a. datteren Kirsten (Kirsti) oppkalt etter Jons første hustru:
Kirsti, gift i 1722 med Knud Gulbrandsen Oelberg.
Gunille, gift i 1725 med Rasmus Gundersen Mortvedt.

27.04.1712: Ole Mortenson og Mari Ravalsdatter boende på Biøndahl under Field døper datteren Kirsten. «Clare Jons Field» er fadder (Kirkebok nr. 1, folio 36).

22.09.1713: Truls Gulbrandsøn og Jøran Svensdatter på Krosby døper datteren Svennoug. Jon Enersøn Field er fadder (Kirkebok 1, folio 57).

26.01.1714: Hans Ravaldssøn og Kari Gulbrandsdatter Tronborg døper sønnen Rasmus. Blandt fadrene er Clare Jons Field, Mari Oles Field og Kirsti Jonsdatter Field (Kirkebok 1, folio 61).

14.07.1722 troloves Knud Gulbrandsson og Kirsti Jonsdaatter Field. Cautionister er Tord Haagensen i Båstad og Lars Krosby (Kirkebok 1, folio 168).

Gunnille Jonsdatter Field er blandt fadrene da Lars Gulbrandsen og Gunnille Trøgsdatter Krosby døper Mari 27.12.1722 (Kirkebok 1, folio 174) og Gulbrand 22.04.1725 (Kirkebok 1, folio 203).

18.03.1725 forloves Gunnille Jonsdatter Field med Rasmus Gundersson Mortvedt. De gifter seg 02.07.1725 (Kirkebok 1, folio 201 og 204).

Marthe Eenersdatter Field var fadder da Gunnelle Bentsdaather Øyeruds uekte barn ble døpt 22.05.1727. Gunnelle døde i 1727, 27 år gammel, og ble begravet 10.06.1727 (Kirkebok 1, folio 228 og 229). Marthe var også fadder da Hans Olssøn og Ingeborre Olsdaather Krosby døpte sønnen Ole 10.10.1728 (Kirkebok 1, folio 247).

Torer Bergersson og Helena Johns på Fields døpte sønnen Christen 26.03.1730. Faddere var Marthe Eeners Field, Aase Torers Field, Marte Amundsdaather Field, Hans Ellevssøn Field og Hans Amundssøn (Kirkebok 1, folio 267).

Lars Bentsson Øyerud og Anne Johnsdather ble trolovet 12.07.1731. Cautionister: Gulbrand Olsson Boli og Endre Johnssøn Field. De ble viet 05.08.1731 (Kirkebok 2, folio 10 og 11). Anne Johnsdatter Field er fadder da Anders Hansson og Ragnild Willemsdaather Field døper sønnen Hans 02.04.1733 (Kirkebok 2, folio 39).

Jens Eenersen Field er fadder da Jon Andersson på Løchen døper datteren Christine 13.01.1732 (Kirkebok 2, folio 26).

24.04.1701 overtar Jon Einersen 5 lispund 6 bmkr. i Fjeld fra Oluf Fjeld og Jens Kolstad. Skjøtet ble tinglyst 24.10.1701 (HF tingbok nr. 31, folio 104b).

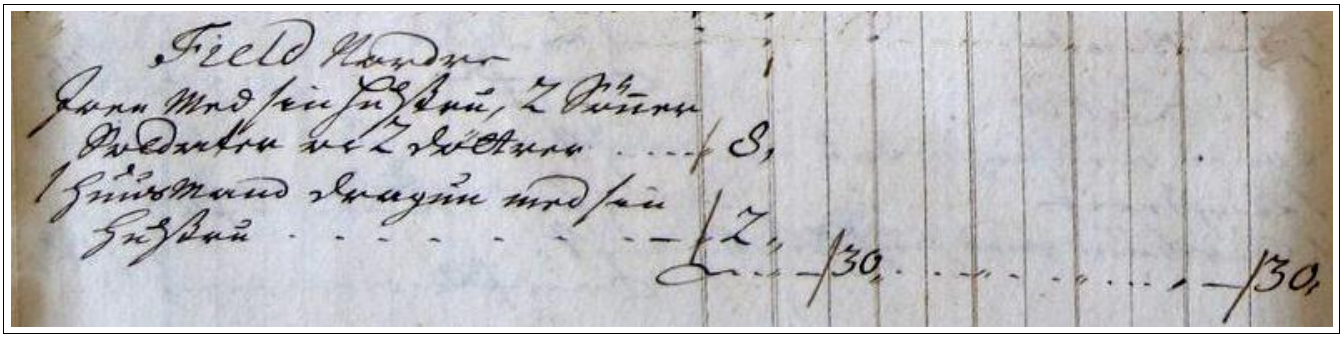

Eidsberg sogn, Trømborg annex, Heggen og Frøland fogderi - Ekstraskatt 1711.

«Skoskatten» i 1711 viser:
«Joen med sin Hustrue 2 Sønner Soldater oc 2 døttrer» - 8 par sko.
«1 Husmand dragun med sin Hustrue» - 2 par sko.
Joens to sønner slipper skatt da de er soldater. Det betales derfor skatt for 10 par sko.
Skatten utgjorde 3 Skilling pr. par, tilsammen 30 Skilling.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for
«Eidsberg Præstegield - Fulde Gaarder»:
«No:
125.
Gaarde Navne:
Field Nordre.
Opsiders Tall:
Joen Ennersen - Eener Joensen.
....».

Jon døde senere samme år, 89 år gammel.

Skiftet etter Jon ble avholdt 24.05.1723:

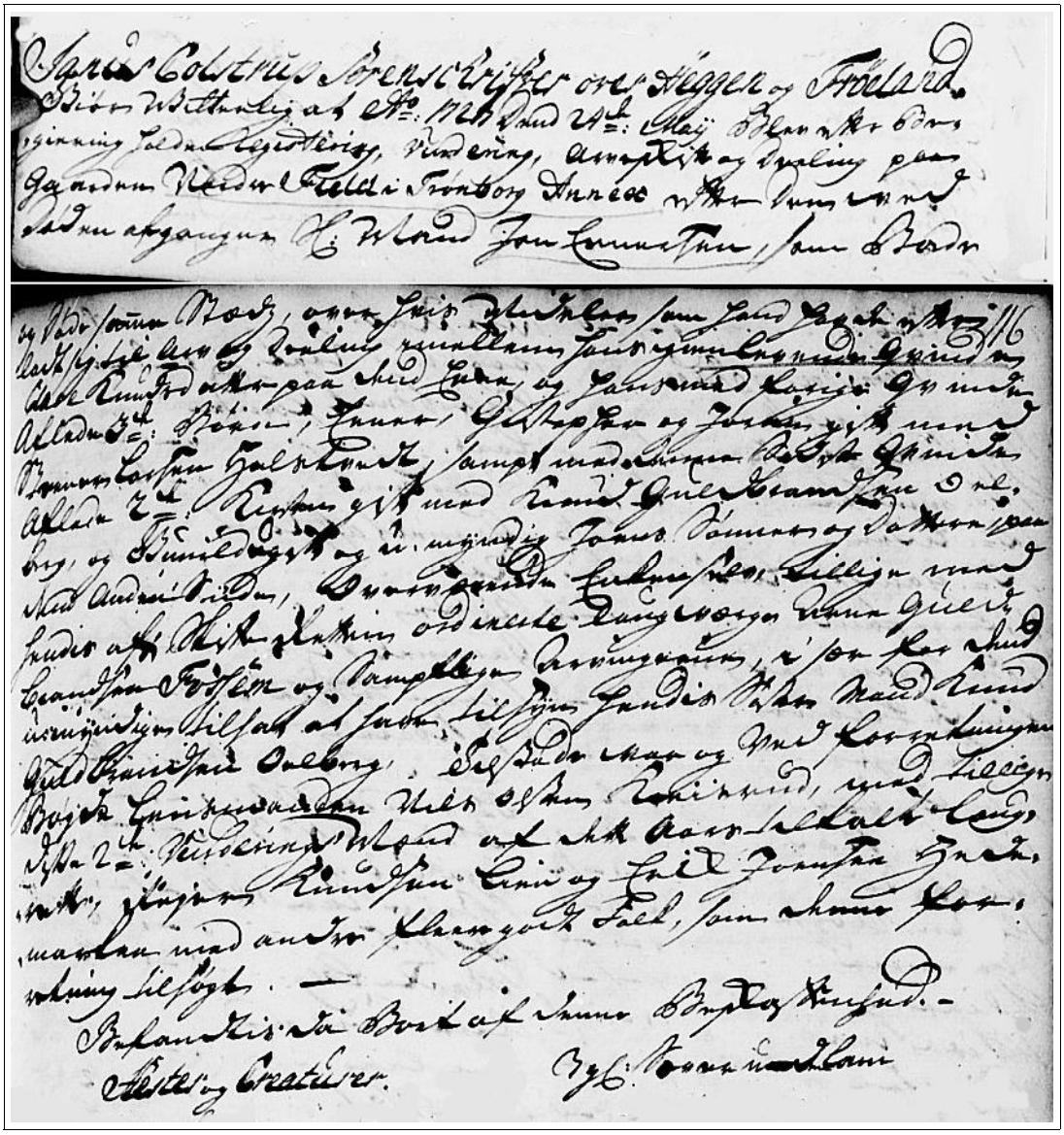

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1721-33, folio 115b-116a.

«Janus Colstrup Sørenschrifter over Heggen og Frøeland Giør Witterlig at Ao 1723 Dend 24te May brev efter Begiering holden Registering, Vurdering, Arveskifte og Deeling paa Gaarden Nordre Field i Trømborg Annex efter Den wed Døden afgangne Sl: Mand Jon Eenersen som Boede og Døde samme Steds, over hvis Medeler som hand havde efterladt Sig til Arv og Deeling imellom

hans igienlevende Quinde Klara Knudsdatter paa dend Eene og
hans med forige quinde Aflede 3de Børn,
Eener, Christopher og
Jøran gift med Steener Larsson Halstvedt,
sampt med denne sidste Quinde aflede
2de Kirsten gift med Knud Guldbrandsen Oelberg og
Gunild ugift og umyndig
Joens Sønner og Døttre paa dend Anden Siide,

Overværende Enken selv tillige med hendis af Skifte Retten ordinerte laugwerge Arne Guldbrandsen Fossen og Samptlige Arvingers, i sær for dend umyndige tilsat at have tilsyn hendis Søster Mand Knud Guldbrandsen Oelberg, Tilstæde var og ved forretningen Bøjde Lensmanden Niels Olsen Keisrud, med tillige ditto 2de Vurderings Mænd af dette Aars tilkalte laugwitner, Reier Knudsen Lien og Erik Joensen Hedemarken med andre fleere godt Folk, som denne forretning tilsøgte.

Befandis da Boet af denne Beskafenhed ....

Hester og Creaturer

...

Jern Boe og Redskab ...

Senge og Bencheklæder ...

Liin Klæde ...

Korn ...

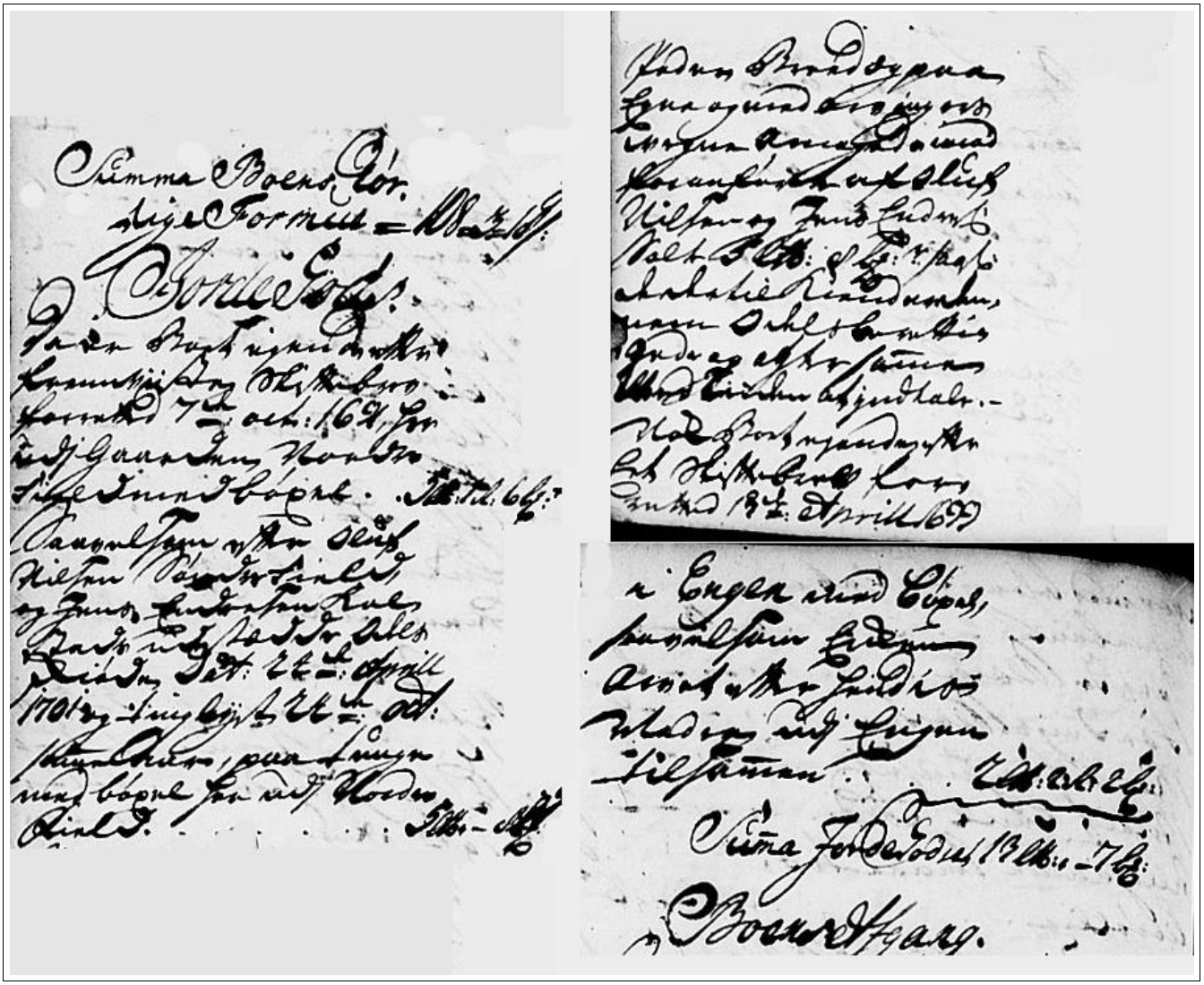

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1721-33, folio 117b.

Summa Boens Rørlige Formue Rdl. 108-3-1.

Jordegods.

D..r Boets eigende

efter fremviste Skiftebrev forrettet 7de oct: 1691 her udj Gaarden Nordre Field med bøxel 5 lispd. 1 R. 6 bsm.

saavelsom efter Oluf Nilsen Søndre Field og Hans Endresen Kolstad udstædde Odels Skiøde Dat: 24d April 1701 og tinglyst 24de oct som ..., paa tunge med bøxel her udj Nordre Field 5 lispd. 8 bs. Peder Brendæg paa Egne og medarvingers vegne ... med foranførte af Oluff Nilsen og Jens Endresen solt 5 lispd. 8 bs. i sa... ... til Kiend ... ... Odelsberettigende og efter samme Skiøde at indlade ...

... efter Eet skiftebrev forrettet 19de Aprill 1699 i Engen med bøxel saavelsom Enken arvet etter hi.ld.. utlodning udj Engen tilsammen 2 lispd. 2 R. 2 bs.

Summa Jordegodset 13 lispd. 7 bs.

Boens afgang

....

Summa Afgange Rdl. 26-2-0.

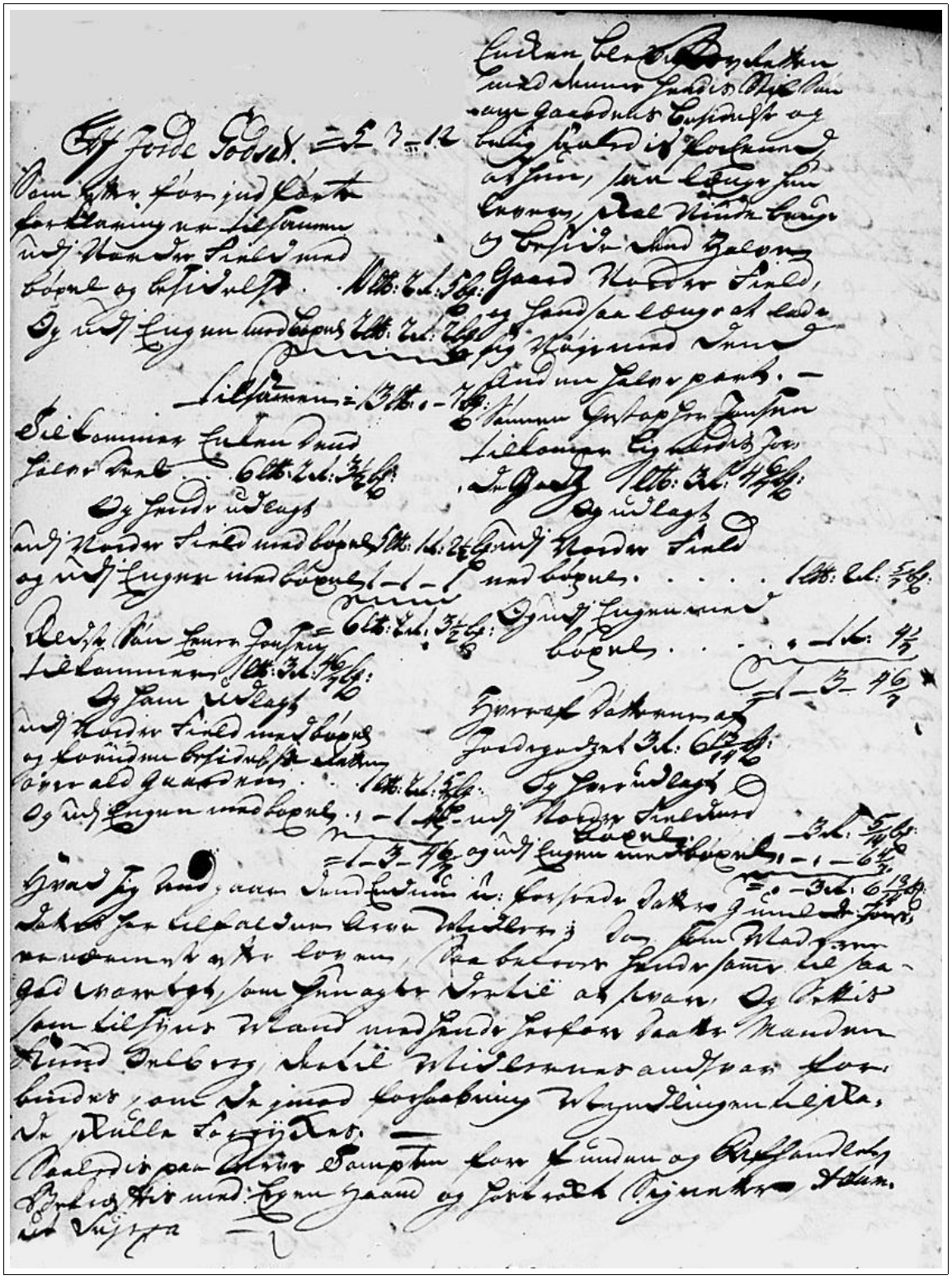

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1721-33, folio 119b.

Der Efter Som Følger udlagt
Af Jorde Godset
Som efter før indførte forklaring er tilsammen
udj Nordre Field med bøxel og besidelse lispd. 10-2-5
Og udj Engen med bøxel Lispd. 2-2-2
Tilsammen Lispd. 13-0-7.
Tilkommer Enken Den halve Deel 6 lispd. 2 R. 3½ bs. og hende udlags
udj Nordre Field med bøxel 5 lispd. 1 R. 2½ bs.
og udj Engen med bøxel 1 lispd. 1 R. 1 bs. = 6 lispd. 2 R. 3½ bs.
Ældste Søn Eener Jonsen tilkommer 1 lispd. 1 R. 4 6/7 bs. og som udlagt
udj Nordre Field med bøxel og foruden besidelse Retten øver ald gaarden 1 lispd. 2 R. 5/7 bs.
og udj Engen med bøxel 1 R. 4 1/7 bs. = 1 lispd. 3 R. 4 6/7 bs.
Enken blev ... Retten med denne hendis Stif Søn om gaardens besideht og brug saaledis forEened at
hun, saa længe hun lever, skal Niude bruge og beside dend Halve Gaard Nordre Field og

hand saa længe at lade Sig Nøye med dend Anden halve part.
Sønnen Christopher Joensen tilkommer ligeledes Jordegods 1 lispd. 3 R. 4 6/7 bs. og udlagt
udj Nordre Field med bøxel 1 lispd. 2 R. 5/7 bs.
Og udj Engen med bøxel 1 R 4 1/7 bs = 1 lispd. 3 R. 4 6/7 bs.
Hver af Døtrene av Jordegodset 3 R. 6 13/14 bs. og hver udlagt
udj Nordre Field med bøxel 3 R. 5/14 bs.
og udj Engen med bøxel 6 4/7 bs = 3 R. 6 13/14 bs.
....».

Etter at Jon døde, giftet Klara seg med Gundbiørn Torgersen Erengen (ca. 1660- 1742) i Askim, de flyttet til Katralen ca. 1727.

-->> 18.05.1710: Ingeborre Field er fadder da Amund bon.. paa Krosby døper Hans (Kirkebok 1, folio 2).
-->> 18.03.1711: Begravet Kirsti Enersdatter Tronborg gl 70 aar (Kirkebok 1, folio 16).
-->> 02.04.1711: Per Helgesen og Mari Rolfsdatter Dyngen døper datteren Kirsten. Blandt fadrene er Ingeborre Hansdatter Fields og Aase Thoredatter Fields (Kirkebok 1, folio 19).
-->> 24.12.1724: Begravet Maren Enersdaatter Krosby 50 år gammel (Kirkebok 1, folio 198).[404]

(Barn VI:11, Far VIII:41)

Gift med neste ane.

Barn:

Ener Jonsen Fjeld Nordre. Levde fra 1690 til 1744 på Fjeld Nordre, Trømborg, Eidsberg (ØF). (Se VI:11).

VII:22 ff mf mf m

Kirsten Christophersdatter Opsahl. Levde 1670. Død omkring 1691 på Jempteland, Fjeld Nordre, Trømborg, Eidsberg (ØF).

Ut fra opplysninger i kirkebøkene og skifteprotokoller kan man anta at Kirsten og Jon følgende barn:
Ener, gift i 1723 med Marthe Trøgsdatter.
Christopher, gift i 1713 med Olov Persdatter Glomen, overtok Vestre Aas, til Vestre Glomsrud i 1734.
Ca. 1685: Jøran, gift i 1718 med Steener Larsen Nord-Halstved, død i 1746.
Aare (?), død før 1723 (?).

27.09.1711: Hans Ellevsen og Ingeborre Olsdatter boende på Field i Trømborg døper sønnen Rasmus. Blandt fadrene er Aare Jonsen Field og Christopher Jonsen Field (Kirkebok 1, folio 26). Ener Jonssøn Field er fadder da de døper sønnen under 08.10.1713. Familien bor da på Mellom Field (Kirkebok 1, folio 57). Da deres sønn Lars døpes 26.07.1716 er Kirsti Jonsdatter Field fadder. (Kirkebok 1, folio 95). Ingeborre døde i 1717, 37 år gammel. Hun ble begravet 18.05.1717 (Kirkebok 1, folio 106). Hans gifter seg tydeligvis igjen, for 12.09.1723 døper han og Berte Hansdatter sønnen Engelbret. Blandt faddrene er Anne Jonsdatter Field og Ener Jonsson (Kirkebok 1, folio 183). Videre døper de datteren Gunnille 03.08.1727. Marthe Eenersdatter Field er fadder (Kirkebok 1, folio 231).

«Christopher Jonsen Field og Olov Persdatter Glomen ... vies 25.10.1713» (Kirkebok 1, folio 58). De bor på Aas da deres sønn Christen døpes 11.11.1714. Blandt fadrene er Jøran Jonsdatter Field og Eener Jonssøn Field (Kirkebok 1, folio 71). De døper datteren Berte 07.07.1720. Blandt fadrene er Gunnille Jonsdatter Field og Stener Larsson Halstved (Kirkebok 1, folio 146).

12.04.1718 troloves Steener Larsson Halstved og Jøran Jonsdatter Field. Cautionister er Bent Taralsson Øyerud og Arbibren Halvorsson Halstved. De vies 26.07.1718 (Kirkebok 1, folio 118 og 123).

Skiftet etter Kirsten ble avholdt i 1691:

404 Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 322; Prestenes manntall: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 98. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Ekstraskatten i 1711. Eidsberg sogn, Heggen og Frøland fogderi. Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Eidsberg Præstegield, Fulde Gaarder, folio 143b. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 7, 1721-1733, folio 115b. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind III, side 118.

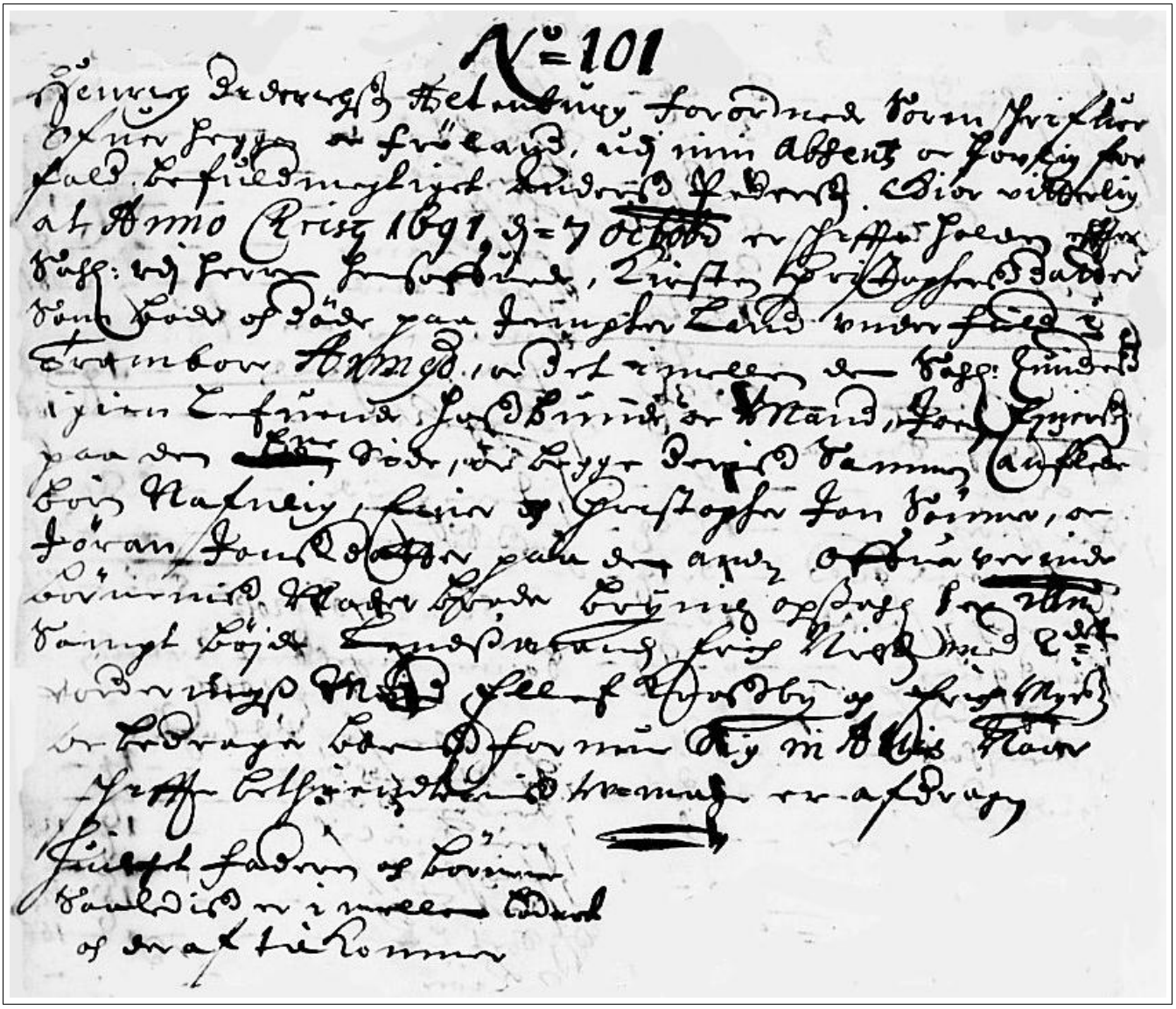

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 159b.

«No = 101.

Henrig Diderigsen Altenburg forordned Sorenschrifuer Ofuer Heggen och Frøland, udj min absents och Lovlig forfald befuldmegtiget Anders Pedersen Giør vitterlig at Anno Christ 1691 d = 7 octobr er skifte holden efter sahl: udj herren hensofuende, Kirsten Christophersdatter som boede och Døde på Jempte Land under Field i Trømborg Annex, och Det imellem den Sahl: Quindes igienlefuende Hosbuende och Mand, Jon Ejnersen paa den Ene side, och begge deris Sammen auflede børn Nafnlig

Einer och Christopher Jon Sønner, och Jøran Jonsdatter

paa den anden. Ofuerverinde børnendis Moder broder Brynild Opsahl ... ... sampt bøjde Lendsmanden Erich Nielsen med 2de worderings Mend Ellef Krosby och Erich Mysen. Da bedrager boens formue Sig in Allis Naar schifte bethiend.. u-ma..e er afdragen

Huilchet faderen och børnene Saaledis er i mellem lodet och deraf tilkommer

...

Etter em opplistning av hvordan boet ble fordelt (utenom jordegodset) beløper seg verdinen av dette til:

Faderen 39 dr. 3 mark 9 skilling.

Eldste broder Einer Jonsen 15 dr. 2 mark 10 4/5 skilling.

2de Christopher Jonsens lod 15 dr. 2 mark 11 skilling.

Jøran Jonsdatters Lod 7 dr. 3 mark 2/5 skilling.

...

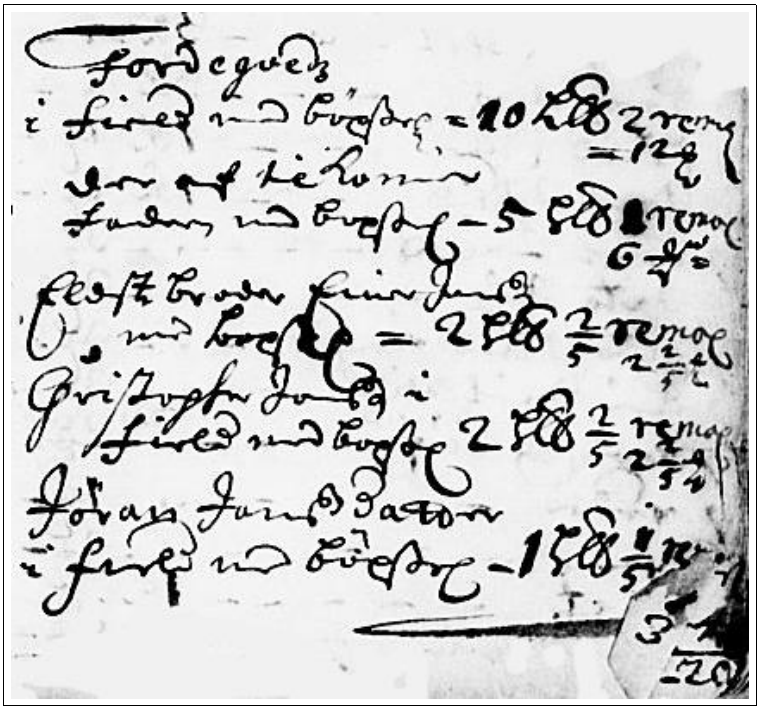

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 160a.

Jordegoeds
i Field med bøxel 10 lispd. 2 rem. 12 mark, deraf tilkommer
faderen med bøxel 5 lispd. 1 remal 6 mark.
Eldste broder Einer Jonsen med bøxel 2 lispd. 2/5 remol 2 2/5 mark.
Christopher Jonsen i Field med bøxel 2 lispd. 2/5 remol 2 2/5 mark.
Jøran Jonsdatter i Field med Bøxel 1 lispd. 11/5 remol 11/5 mark.

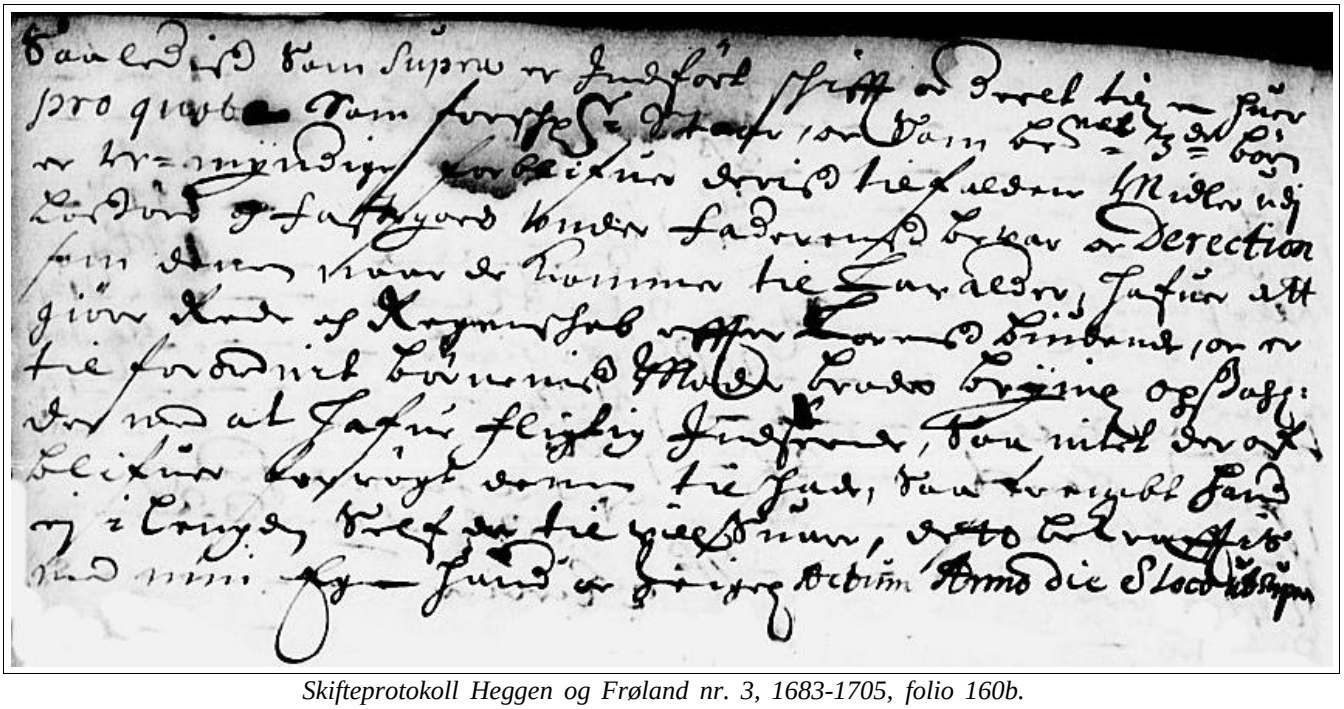

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 160b.

Saaledis Som Supra er Indført skifte oc deelet til en Huer pro quota Som forschr.. ..., oc som bemelte 3rd børn er u=myndige forblifuer deris tilfaldne Midler udj Løsøre och Jordegods under faderens bewar oc Derection som denne naar de Kommer til Lovalder, hafuer att giøre Rede och Regneschab efter Lovens biudende, och er tilforordnit børnenes Moder broder Brynild Opsahl der med at hafue fligtig Jndseende, Saa intet deraf blifuer f.. røgt denem til schade saa frembt Hand ej i Lengden Self der til vill suare, dette bekreftis med min Egen haand och Siegel. Octum Anno Die S Loco ut Supra».[405]

(Barn VI:11, Far VIII:43, Mor VIII:44)

Gift med forrige ane.

405 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 159b. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 222.

VII:23 ff mf mm f

Trøg Halvorsen Sneltorp/Guttue. Gårdbruker. Født omkring 1647. Levde fra 1689 til 1694 på Sneltorp, Haugland, Trøgstad (ØF). Levde 1696 på Guttue, Haugland, Trøgstad (ØF). Død 1712 på Guttue, Haugland, Trøgstad (ØF). Begravet 16.10.1712 i Trøgstad (ØF).[406]

Sneltorp og Guttue var husmannsplasser under Hougland i Trøgstad.

Landkommisjonens «Jordebog» i 1661 viser:

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 12b.

«Hougland, Rolff paboer, med Underliggende Sneltorp och Guttu, schylder
Som Rolff Sielff Eyer, Meell - 2 pund
Lands Eiger Her Hans Muule - ½ pund».

Skattematrikkelen for 1664-66 viser:
«Gaarder:
Noo 18: Hougland, Schylder 2½ schippd. meell.
Besiddere:
Rolf Einertzen - Bruger - er 61 Aar.
Sønner:
Smed Bordsen - Sergiant - er 43 Aar.
Tienstedrenge:
Halfuor Olufsøn - Rytter - er 24 Aar.
Tosten Lasesøn - Tiensted. [Tjenestedreng] - er 26 Aar.
Smed Carlsen - Tiensted. - er 21 Aar.
Husmend
Torbiørn Guldbrandsen - 50 [alternativt 59] Aar.
Amund Torbiørnsen - Soldat - 22 Aar.
Lodwig Guldbrandzen - Soldat - 22 Aar».

Trøg og Marte ble trolovede i 1686:
«Pentecost: Tryg Halvorsen Marte Pedersd: Trolovede».

Barna Maren (født i 1689), Halvor (født i 1691) Maren (født i 1691) og Marthe (døpt nyttårsdagen i 1694) ble alle født på på Sneltorp før familien flyttet til den andre husmannsplassen - Guttue - under Hougland.

406 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepult:», folio 36.

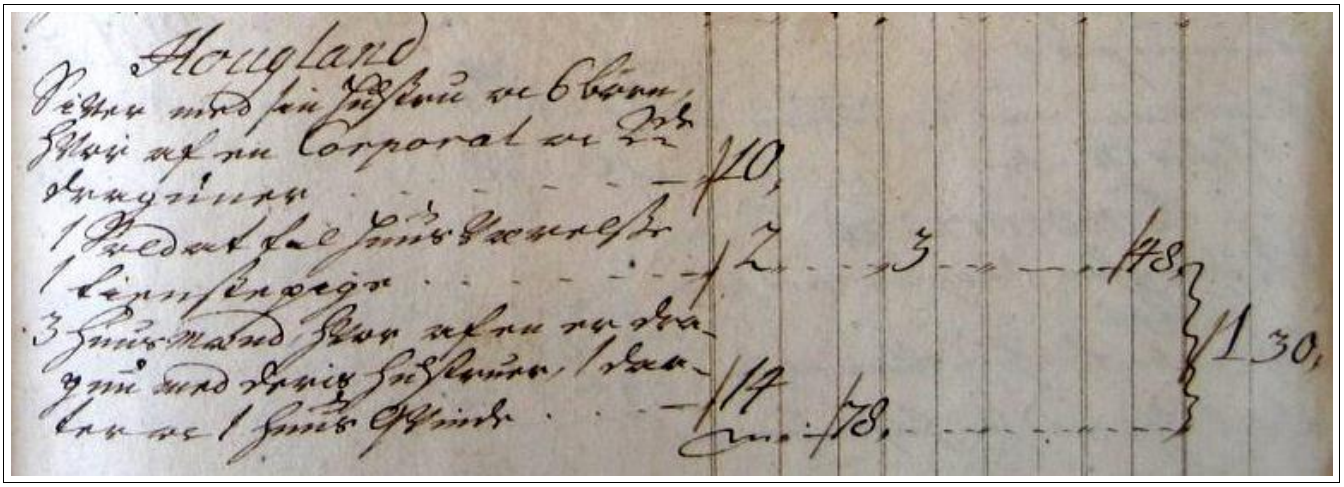

Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi - Ekstraskatt 1711, Haugland.

«Skoskatten» 1711, en vanlig betegnelse på en engangsskatt i 1711 på skotøy, parykker, fontanger, karosser, chaiser og karjoler, samt på tjenestefolks lønn, påbudt i forordning 21.02.1711.

Enkelte grupper var fritatt eller utelatt, blant annet husmenn som var utskrevne soldater og deres familier, spedbarn og personer uten fast bopel.

Satsen var 3 skilling per skopar. Det ble sannsynligvis ikke foretatt reell telling av skotøy, men beregnet for eksempel to par per person i gårdbrukerfamilie og ett par per person i husmannsfamilier og liknende.

Av tjenestefolks årslønn skulle 1/6 gis i skatt. Husbonden skulle innbetale dette og trekke tilsvarende fra tjenerlønnen.

«Hougland
Sitter med sin Hustru oc 6 Børn

Hvor af en Corporal oc 2de draguner - 10 par sko
1 Soldat til Huus Værelße
1 tienstepige - 2 par sko - Årslønn 3 dr. - 6te part 48 sk. [1 daler = 96 skilling]
3 Huusmænd,

Hvor af en er dragun med deris Hustruer, 1 Daater oc 1 Huus Qvinde - 14 par sko»
tilsammen 26 par sko á 3 sk. = 78 sk.
Sum skoavgift og 6te part av tjenestefolklønnen 1 dr. 30 sk.

Trøg døde i 1712:
«Dom XXI post Trin: Trøg Halfvorsen Guttue gl. 65 Aar».

Skifte ble avholdt etter Trøg 20.12.1712:

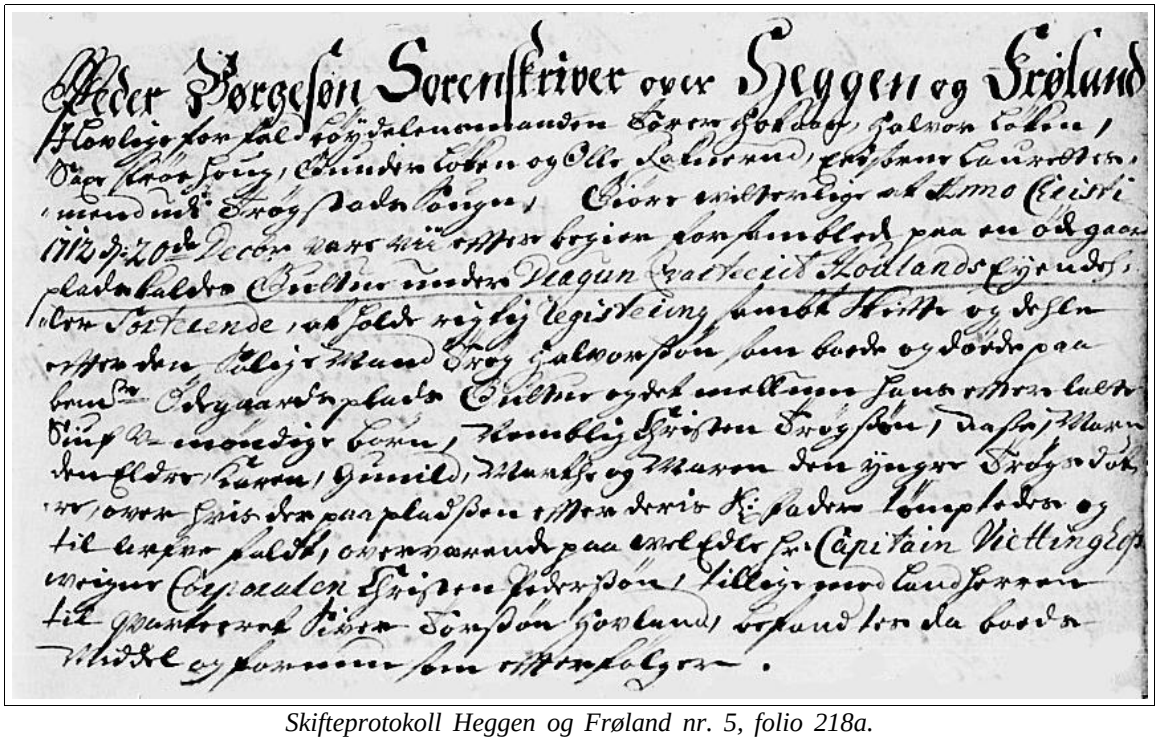

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, folio 218a.

«Peder Børgesøn Sorenskriver over Heggen og Frøland
J Lovlig forfald Bøydelendsmanden Torer Hokaas. Halvor Løken, Saxe Frøshoug, Gunder Løken og Olle Raknerud,

Eedsorne Laurettesmend udj Trøgstads Sougen,
Giøre Witterlige at Anno Christi 1712 d. 20de Decbr. vare vi efter begier forsamblede paa en Ødegaard plads Kaldet Guttue under Dragun Qvarteriet Houlands Eyendehler Sorterende, at holde rigtig Registering sambt Skifte og dehle efter den Salige Mand Trøg Halvorsøn som boede og døede paa bemte. Ødegaardsplads Guttue og det mellem Hans efterlatte Siuf u-møndige børn, Memblig

Christen Trøgsøn,

Aase, Maren den eldre, Karen, Gunild, Marthe og Maren den yngre Trøgsdøtre,

over hvis der paa pladsen efter deris Sl: Fader tømptedes og til Arfue faldt, overværende paa velEdle Hr. Capitain Viettinghofs veigner Corporalen Christen Pedersøn, tillige med Landherren til quarteret, Siver Tomsøn Houland, befandtes da boeds Middel og formue som efterfølger.

....

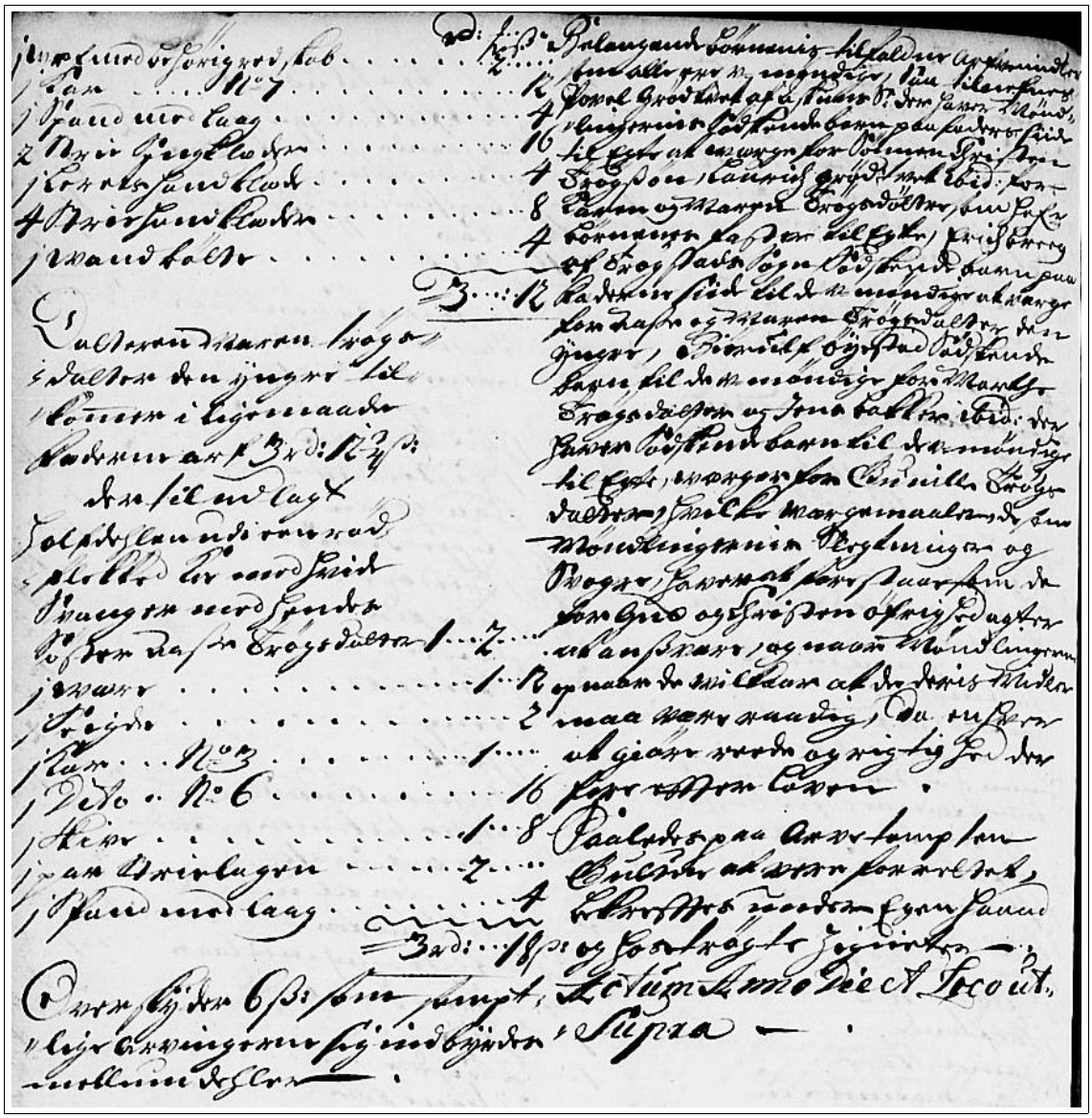

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, folio 219b.

Belangende Børnenis tilfaldne Arfue.... som alle ere u-møndige, saa til..ef..es

Povel Grødtvet af Askims S. der haver Møndlingernis Sødskende Barn paa Faders Siide til Egte at wærge for Sønnen Christen Trøgsøn,

Lauridtz Grødtvet ibid for Karen og Maren Trøgsdøttre, som Hafr Børnenes faster til Egte,

Erich Breeg af Trøgstads Sogn Sødskende Barn paa Faderens Siide til de u-møndige at werge for Aase og Maren Trøgsdatter, den yngre,

Biørnulf Øyestad Sødskende Barn til de u-møndige for Marthe Trøgsdatter og

Jens Bakker ibid der haver Sødskende Barn til de u-møndige til Egte, wærger for Gunille Trøgsdatter,

Hvilke wærgemaalende som Møndlingernis Slegtninger og Svogre, Haver at forestaae som de for Gud og Christen Øfrighed agter at ansvare, og naar Møndlingene opnaar de wilkor at de deris Midler maa vætte raadig, Da enhver at giøre reede og rigtighed der fore efter Loven.

Saaledes paa Arvetomten Guttue at vere forrettet, bekreftes under Egen Hand og Hostrøgte Zignieter.

Actum Anno Die A Loco ut Supra».

-->> Mulige gårder som Trøg kan ha kommet fra:

Fra Manntallet 1664-66 - Trøgstad (Prestenes manntall, folio 24):
«Gaarder:
Noo 34. Gremmeltued schylder 1 schippd. og 2½ lispd.
Besiddere:
Halfuor Troensen Bruger, er 42 Aar.
Sønner:
Tron Halfuorsen - er 14 Aar».

Fra Manntallet 1664-66 - Baadstad (Prestenes manntall, folio 33):
«Gaarder:
Noo 30. Øritzby schylder 1 schippd.
Besiddere:
Halffuor Trugelsøn Bruger, er 60 Aar.
Sønner:
Trun Halfuorsøn - Soldat er 26 Aar.
Torchil Halfuorsøn - 16 Aar».[407]

(Barn VI:12)

Gift omkring 1686 med[408] neste ane.

Barn:

Marthe Trøgsdatter Sneltorp. Født 1693 på Sneltorp, Haugland, Trøgstad (ØF). Døpt 01.01.1694 i Trøgstad (ØF).[409] Død 1773 på Fjeld Nordre, Trømborg, Eidsberg (ØF). Begravet 16.09.1773 i Trømborg, Eidsberg (ØF).[410] (Se VI:12).

VII:24 ff mf mm m

Marthe Pedersdatter. Født omkring 1659. Levde fra 1689 til 1694 på Sneltorp, Haugland, Trøgstad (ØF). Levde 1696 på Guttue, Haugland, Trøgstad (ØF). Død 1711 på Guttue, Haugland, Trøgstad (ØF). Begravet 13.06.1711 i Trøgstad (ØF).[411]

Det er mulig at Marthe ble født utenfor ekteskap på Hokaas i 1659:
«Judica Extra Baptizati: Martha Hend.isd. B. Besoffnet af Peder S.i..sche [Svenske?] paa H..g.. [Haugen?]».
«Remie Introductæ: Martha Hendrichsdatter Hogaas» (Kirkebok nr. 1, folio 107).

Mathe og Trøg hadde følgende barn (minst):
1689: Maren.
1691: Halvor, død før 1712.
1693: Maren, gift med Ener Jonsen Nordre Fjeld.
1696: Roje (Karen?).
1697: Gunnil, gift med Lars Gulbrandsen Søndre Krosby.
1700: Marthe.
1702: Christen.
1705: Mari.

1689: «Dnca Jubilate Baptizat: Trøg Sneltorps b. Maren» (Kirkebok nr. 1, folio 203).
1691: «Alle Helgens Dag Baptismus: Trøg Sneltorps Børn Halvor» (Kirkebok nr. 1, folio 218).
1696: «Dom Esto mihi Baptimus: Trøg Halvorsøn Guttu Hans B. n. Roje». Fadddere var Ingbret Breægh, Suend Hougland, Rønnov Hougland, Siri Sotland og Marthe Hougland (Kirkebok nr. 1, folio 248).
1697: «Dom 21 Trinit Baptismus: Trøg Gutuis Barn n. Gunnil». Faddere var Christopher Skobsrud, Suend Houland, Rønnov Hougland, Siri Bredægh og Marthe Hougland (Kirkebok nr. 1, folio 260).
1700: «Dom Jubilate Bapt: Trøg Gutuis B. n. Marthe». Faddere var Siri(?) Hougland, Birger Skofsrud, Inger Søtland og Mari Hougland (Kirkebok nr. 1, folio 273).
1703: «D. 3 Regum [like etter nyttår] Baptismus: Trøg Guttus B. n. Christen». Faddere var Ronnov Hougland, Inger Søtland, Christopher Skobsrud, Birger Skobsrud og Martha Hougland (Kirkebok nr. 1, folio 285).
1705: «Feria III Nativitet Christi Baptis: Trøg Guttues Barn n. Mari». Faddere var Torger Skobsrud, Ifver Hougland, Rønno Hougland, Gunbiør Fauer Aas og Marthe Hougland (Kirkebok nr. 1, folio 298).

Marthe døde i 1711:

---

407 Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 12b. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 302, Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 3 og 23. Ekstraskatten i 1711.Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-1722, folio 218.

408 Kirkebok Trøgstad nr. 1, «Spons Napt», folio 192.

409 Kirkebok Trøgstad nr. 1, «Baptismus», folio 236.

410 Kirkebok Eidsberg nr. 4: «Døde og Gravfæstede», folio 161, nr. 207.

411 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepult:», folio 24.

«D. 13 Juny Trøg Guttus Kvinde n. Marthe Peders Datter gl: 52 Aar».

(Barn VI:12)

Gift omkring 1686 med[412] forrige ane.

VII:33 fm ff ff f

Størker Larsen Sletner. Odelsbonde. Født mellom 1636 og 1645 på Aas Vestre, Eidsberg (ØF). Død 1730 på Sletner, Eidsberg (ØF). Begravet 06.08.1730 i Eidsberg (ØF).[413]

Det er noe usikkert når Størker ble født. Gårdshistorien for Eidsberg oppgir 1640-1645 under gården Sletner. Da han døde i 1730 oppgis hans alder til 94 år. Dette motsvarer at han ble født ca. 1636.

Allerede omkring 1670 overtok Størker Larsen som eldste sønn, en del av Sletner, kanskje halvparten.

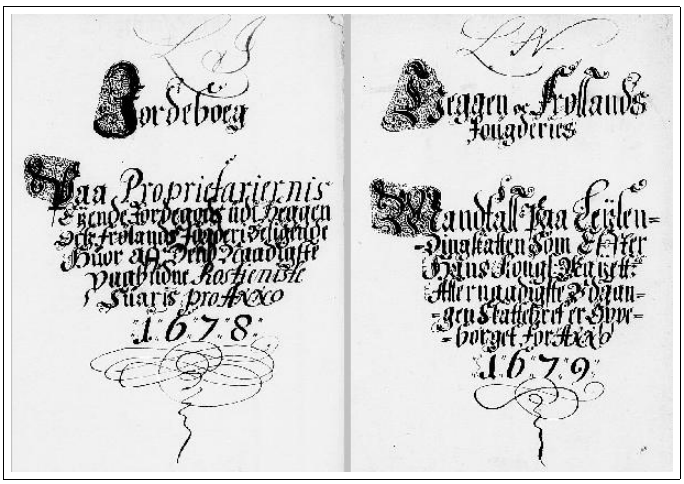

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Størker og hans far, Lars, betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende og proviantskatt. Gården var «Udlagt Till Dragun Frigaard», han behøvde derfor ikke betale leilendingsskatt eller bygg- og høyskatt.

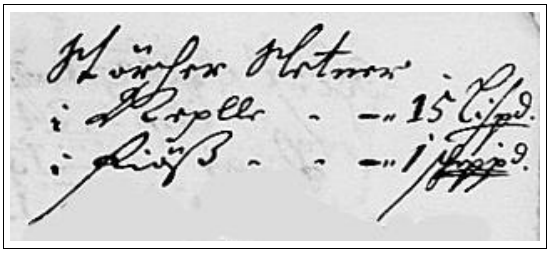

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Eidsberg - Bilde 187.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678:
Edtzberrig Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Størcher Sletner
i Neplle - 15 Lispd.
i Fiøs - 1 schippd.»
Partene er Størkers odelsgods.

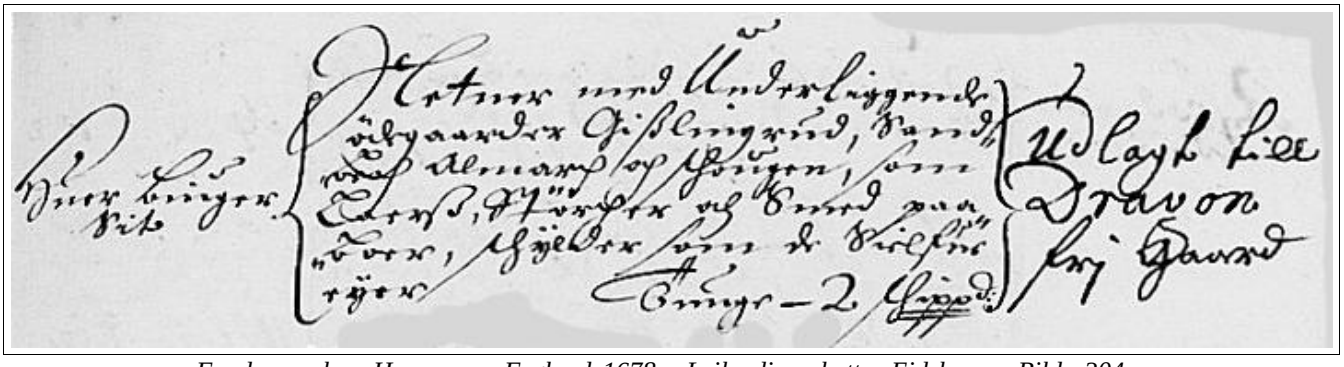

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Eidsberg - Bilde 304.

412 Kirkebok Trøgstad nr. 1, «Spons Napt», folio 192.

413 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Begravne», folio 271.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Sletner med Underliggende ødegaard Gislingrud, San.. Schoug och Almarch
som Lars, Størcher og Smed paabor, Schylder
som de Sielf eyer - Tunge 2 pund».
Huer biuger Sit.
Udlagt till Dragun Frigaard».

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Sletner Laurids - Udlagt till Dragun Frigaard
Smør - 1 pund - 1 dr.
Korn - 6 Spd. [Spand] - 5 mk.
Ledingspenge - 4 sk.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 1 dr.».
«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:
Sletner Lars
1 kanne Roug, 1 setting Huede, 1 tønne Bl: Korn, 3¾ tønner Hafre och ½ setting Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).
«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Edtzberrig Sogn:
Sletner Lauridz - 2 Schippund - Schatten: 1 dr.».

Etter at faren døde, fortsatte enka som bruker på den andre parten av Sletner, men det var nok hennes andre sønn Henrik som sto for gårdsdrifta. Om gården var delt i to atskilte bruk så tidlig, er uvisst. Likevel må det ha vært en form for deling, for da Størker krevde å få innløse hele gården etter morens død i 1699, ble det uttrykkelig bestemt i skjøtet at Henrik Sletner skal ryddiggjøre sin brukende part til faredag i 1701. Størker ga søsknene 120 rd. for arvepartene deres som utgjorde 16 2/3 lispd. Hele gården var verd 180 rd. Skjøtet er datert 10.10.1699 og tinglyst 29.06.1700 (HF pantebok nr. 1, folio 194 og tingbok nr. 31, folio 49a-49b):
-->>> Transkriber.

Hva Henrik så gjorde fremgår ikke av gårdshistorien. Antagelig bodde han på Melby i 1701. 30.03.1701 gikk nemlig Henrik Melby til sak mot Størker Sletner for resterende arv med mere. Saken ble avgjort ved et forlik (HF tingbok nr. 31, folio 73a). Han bodde på Sletner da han døde i 1735, 90 år gammel.

Etter at Størkers første kone døde, giftet han seg med Aaste Andersdatter, som var enke etter Sebjørn Torersen Nord-Moen. Så vidt en kan se, bodde Størker og Åsta på Sletner og overlot Moen til andre. Begge hadde barn i sine første ekteskap. Størkers sønn Villum giftet seg med Åstes datter Ragnhild, og de to overtok Moen. De fikk foreldrenes 15 lpd.tge., og i 1698 kjøpte Villum den siste fjerdingen i gården for 32 Rdl. av Gullik Halvorsen Sø-Moen. Skjøtet er datert 28.07.1698 og tinglyst 29.06.1700.

Den 30.08.1706 solgte så Aslach Willumsen, Størkers svoger, sin odelsrett over 6½ lispd. 1 remaal tunge til Størker for 21 Rdl. Skjøtet ble tinglyst 03.11.1706 (HF pantebok nr. 2, folio 21):
-->>> Transkriber.

Baard Steensen, gift med Kirsten Ashildsdatter solgte den 02.03.1708 2½ lispd. 8 bsm. i Sletner til Størker som var hans søskenbarn for 24 Rdl. Skjøtet ble tinglyst 30.03.1708 (HF pantebok nr. 2, folio 46):
-->>> Transkriber.

06.04.1709 ble det utstedt en bygselseddel fra Størker Sletner til hans sønn Villum Størkersen på 1 skippund i Sletner. Bygselseddelen ble tinglyst 08.04.1709 (HF tingbok nr. 35, folio 10b). Villum hadde tjent som dragon, og det var da over 10 år siden han ble dimittert.

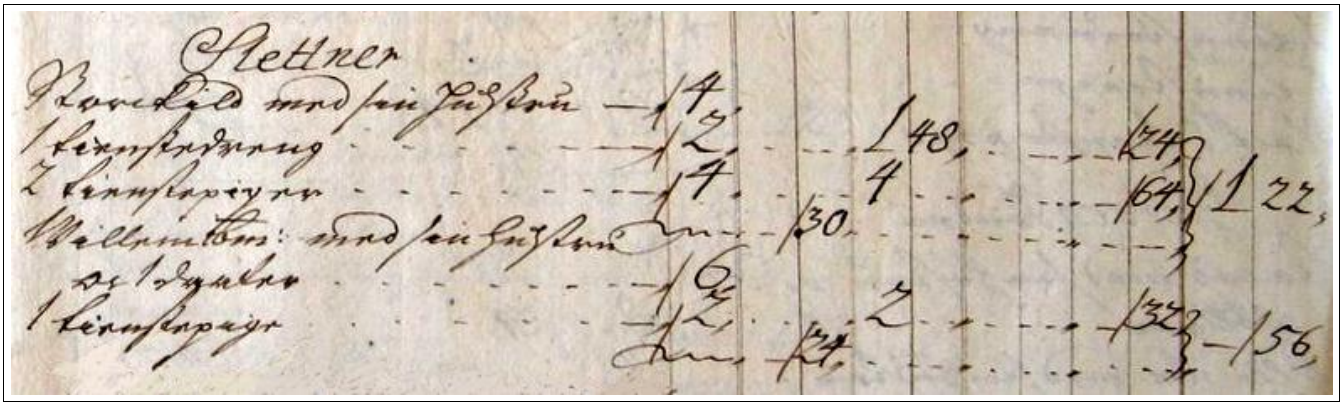

Eidsberg sogn, Heggen og Frøland fogderi - Ekstraskatt 1711.

Vi finner de som bor på Sletner når «Skoskatten» skal beregnes i 1711:
«Storckild med sin Hustrue
1 tienstedreng
2 tienstepiger
Willemb ibm: med sin Hustrue og en datter
1 tienstepige»

Størker fikk betale 30 skilling i skoskatt for 10 par sko, dvs. 3 skilling pr. par.
Dertil 1/6-del av «Tienstefolcks løn», dvs. 24 skilling for tjenestedrengen som tjente 1 sr. 48 Skilling det året og 64 skilling for 4 dr. i årslønn til de to tjenestepikene.

Tilsammen betalte han 1 dr. 22 skilling i skatt.

Størker Larsen var bygdas mest vestående mann. Velstand var det på Sletner fra før, og Størker økte den ved heldige pengeplasseringer og ved sitt annet giftermål med enka på Nord-Moen, Åste Andersdatter. Da svenskene besatte bygda i 1716, mistet han matvarer, korn, for, lintøy og kreaturer for i alt 81 rd. 1 mk., og dessuten måtte han ut med 24 rd. i brannskatt. Sølvet greide Størker å redde, og på skiftet etter hans annen kone i september 1716 hadde boet sølvsaker til en verdi av 66 rd., kopper for 19 rd. og tinn for vel 8 rd. Løsørets verdi var 377 rd., nettoformuen 304 rd. I tillegg kom så alt det jordegodset som Størker hadde kjøpt, pantet til seg og fått med Åste Moen. For det første eide han hele Sletner, og med Åste hadde han fått 1 skpd. 15 lpd.tge. i storgården Sæli, Vang. Ellers kjøpte og pantet han til seg flere gårder og gårdsparter både i Eidsberg og andre bygder. Han hadde Solberg, Hærland, i pant, men overdro en del til Gullik Knutsen Krok i Aursmark (Rødenes) og byttet bort resten til søsteren Maren Løken mot å få hennes arvepart i Sletner samt et mellomlag på vel 23 rd. Fredrik Olsen Skofterud var i pengevanskeligheter og pantsatte både Brennemoen og Langebrekke til Størker tidlig i 1690-årene. I 1693 måtte Fredrik Skofterud overlate ham både Skofterud og fossen «Kragedallen» under Skofterud for gjeld, og det endte med at Åstes svigersønn Truls Torersen Ås fikk Skofterud i 1699. Størker hadde dessuten rådighet over Neple, Trømborg og Elgetun, Eidsberg. Begge Hellergårdene i Askim pantet han til seg på seks år i 1708 for 120 rd., men da de seks årene var gått, ble ikke lånet innløst, og Størker fikk i stedet åseteretten til gårdene. I Laslett, Trøgstad, fikk han 6 lpd.tge. med Åste, og han skaffet seg videre 10 lpd.tge. i Asgerrud. I 1695 kjøpte han Krokfossen i Narvestaddalen med to kverner, men det ser ikke ut til at Størker gjorde noe særlig ut av kvernebruka. For å sikre seg mot odelskrav på Sletnergodset, kjøpte han odelsretten til hele området av Gislingrud-greinen av den gamle Sletnerslekta.

03.11.1713 stevner Amund Hansen Bøler i Spydeberg Størker til å vise frem sine adkomster til Sæli, Vang, på Hedemarken, som Amunds hustru, Ragnhild Mattisdatter, er odelsberettiget til. Det ble fremlagt en del eldre dokument, og saken ble henvist til «odelstoften» (HF tingbok nr. 36, folio 106a).

Størker oppga gården i 1717, året etter at Åste døde. Sønnene Villum og Lars fikk halve gården hver, dattera Signe på Fjøs, Båstad, fikk ½ skpd.tge i Heller, Askim, og selv skulle han få opphold hos barna og være hos den av dem han selv hadde lyst til.

Kontrakten er datert 20.03.1717 og tinglyst 01.04.1717.

Han begynte inngivelsesdokumentet slik:

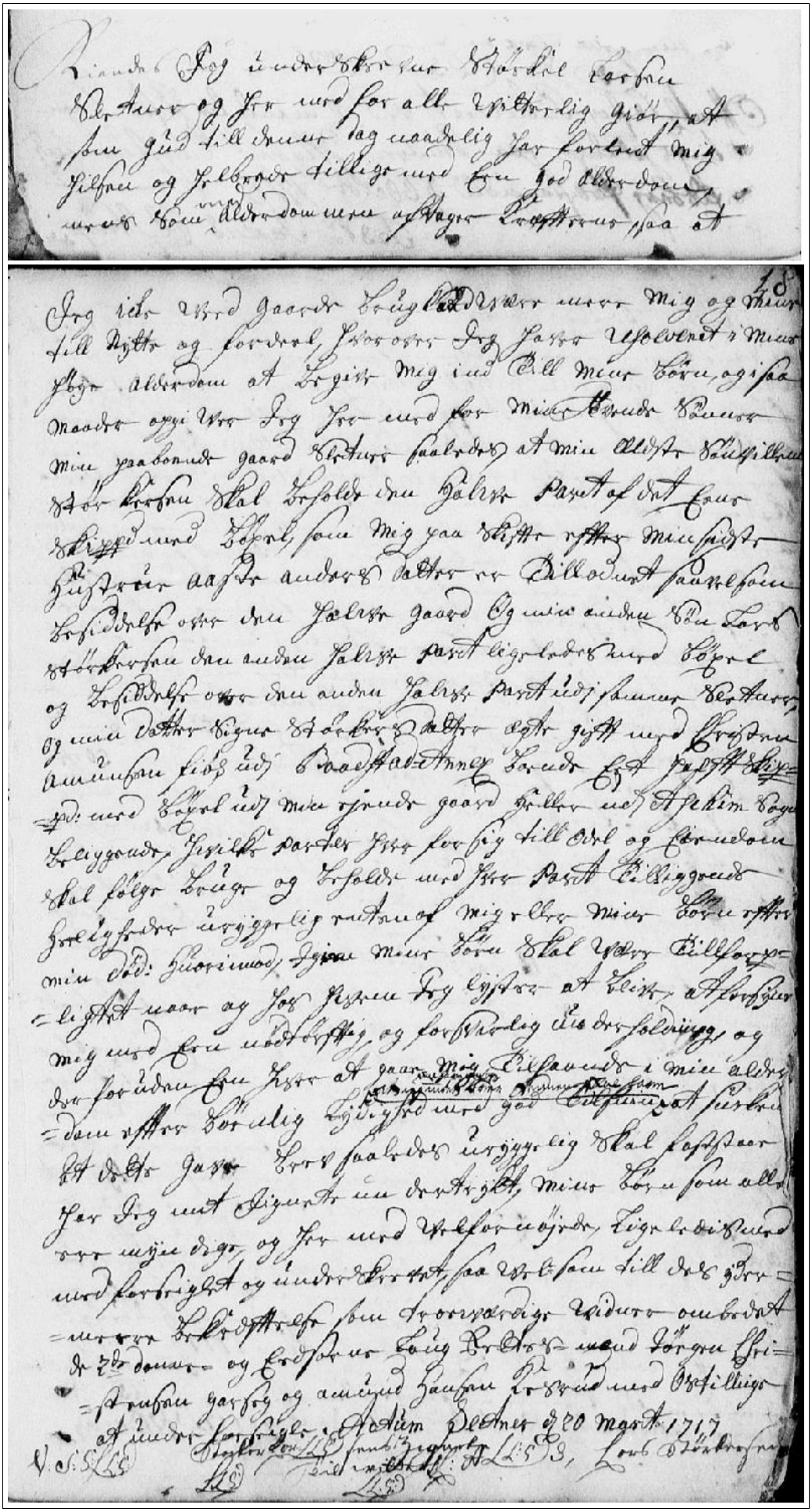

Pantebok Heggen og Frøland nr. 3, 1716-30, folio 17b-18a.

«som gud till denne dag naadelig har forlent mig hilsen (dvs. helsen) og helbrede tillige med Een god alderdom, mens Som med Alderdommen aftager Kræfterne, saa at Jeg icke weed gaarde brug kand wære mere mig og mine till

Nytte of fordeel, hvorover Jeg haver resolveret i mine høye alderdom at begive mig ind Till mine børn...».
-->>> Transkriber.

Størker fortsatte imidlertid som pengeutlåner enda i noen år, til han i 1722 delte jordegodset mellom de tre barna som levde. Signe Fjøs fikk 5 lpd.tge. til i Heller, like mye i Langebrekke og en liten part i Kråkedalsfossen under Skofterud. Denne fossen og Krokfossen i Narvestaddalen hadde hver en skyldverdi på 5 lpd.tge. De to sønnene fikk en del andre gårdparter. (Gavebrev 26.10.1722.) Størker var lagrettemann i 1693.

Styrcher Larssøn Sletner døde i 1730, 94 år gammel. Han ble begravet 06.08.1730.

Skiftet etter Størker ble avholdt 19.09.1730:

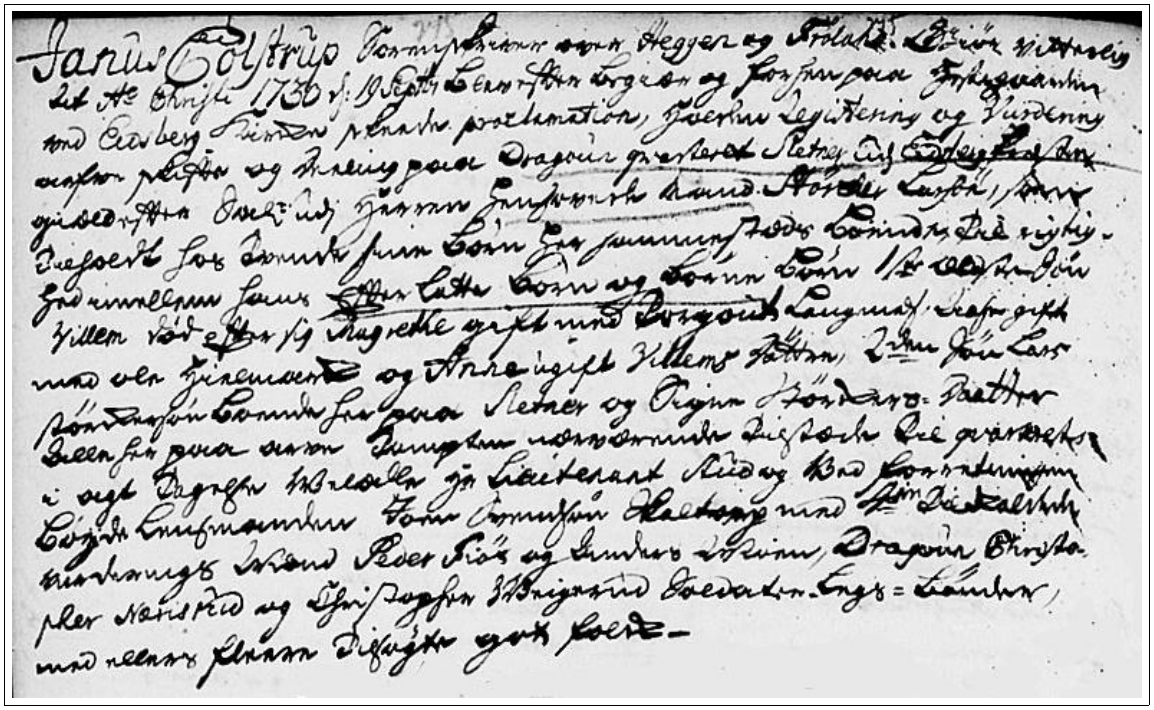

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 7, 1721-33, folio 636b.

«Janus Colstrup Sorenskriver over Heggen og Frøland Giør witterlig At Ao 1730 d: 19 Septbr: blev efter begiær og forhen paa Festegaarden ved Eidsberg Kierke ...de proclamation Holden Registering og Vurdering arfwe skifte og Deeling paa Dragoun qvarteret Sletner udj Eidsberg Prestegield efter Sahl: udj Herren Hensowede Mand Sørcker Larsøn, som Tilholdt hos Tvende sine Børn her sammestædes boende Til rigtighed imellem hans efterlatte børn og børnebørn

1ste Ældste Søn Villem død efter Sig
Magrethe gift med Borgout Langnes,
Aase gift med Ole Hielmark og
Anne ugift Villems Døtre
2den Søn Lars Størckersøn boende her paa Sletner og
Signe Størckers Datter

Alle her paa arve Tompten nærværende tilstæde. Til quarteret i agt Tagelse Welædle Hr. Lieutenant Rud og ved forretningen Bøydelensmanden Joen Svendsøn Skaltorp med 4de Tilkaldede Vurderings Mænd Peder Fiøs og Anders ..., Dragun Christopher Nærisrud og Christopher Weigerud Soldater Legs-bønder med ellers fleere Tilsøgte got folck.

....».[414]

(Barn VI:17, Far VIII:65, Mor VIII:66)

Gift 1. gang med **Margrete Gundersdatter Finnestad.** Levde 1643. Død omkring 1686.

Margrete er antagelig datter til Gunder Engebretsen Finnestad som døde i 1659. Under gården Finnestad i Gårdshistorien for Eidsberg og Mysen angis imidlertid kun sønnen Amund, født ca. 1651. Størker, Margretes mann, hadde imidlertid rådighet over Neple, Trømborg. Denne gården tilhørte tidligere Gunder Engebretsen Finnestad, og etter hans død, hans kone Ulvhild Torersdatter.

Margrete og Størker hadde barna:
Ca. 1658: Willum, gift med Ragnhild Sæbjørnsdatter Skofterud.
Ca. 1676: Gunder, død før 1716.
Signe, gift med Kristen Amundsen Søndre Fjøs i Båstad.

414 Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Ekstraskatten i 1711. Eidsberg sogn, Heggen og Frøland fogderi. Pantebok Heggen og Frøland nr. 3, 1716-30, folio 17b-18a. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 7, 1721-1733, folio 636b. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 165-168, 219-220.

I henhold til Gårdshistorien for Eidsberg og Mysen var Barbro Størkersdatter Sletner datter til Margrete og Størker. Barbro var imidlertid datter til Størkers farfar Størker på Vestre Aas. Dette fremgår av skiftet etter hennes mann Ole Bergersen, hvor hennes bror Lars innsettes som en verge.[415]

Gift 2. gang omkring 1687 i Eidsberg (ØF) med neste ane.

Barn:

Lars Størkersen Nord-Moen Nordre/Sletner. Født omkring 1687 på Sletner, Eidsberg (ØF). Død 1744 på Sletner, Eidsberg (ØF). Begravet 12.11.1744 i Eidsberg (ØF).[416] (Se VI:17).

VII:34 fm ff ff m

Aaste Andersdatter Nord-Moen Nordre. Født omkring 1644 på Nord-Moen Nordre (Øvre), Eidsberg (ØF). Flyttet omkring 1687 fra Nord-Moen Nordre (Øvre), Eidsberg (ØF) til Sletner, Eidsberg (ØF). Død 1716 på Sletner, Eidsberg (ØF). Begravet 22.07.1716 i Eidsberg.[417]

Aaste var den eldste datteren, så hun og hennes mann, Sebjørn, var nærmest til å overta Øvre Moen etter morens død.

Aaste og Sebjørn hadde barna:
Ragnhild, gift med Willum Størkersen Sletner, frivillig skifte 19.07.1741.
Olaug, gift med Truls Torersen Skofterud, død før 1708.
Ca. 1679: Randi, gift med Iver Sjøfarsen Aaser i Askim, død i 1733.
Ca. 1684: Torer, til Østereng, død i 1743, gift med
I. Mari Amundsdatter Sandåker i Rakkestad,
II. Dortea Rasmusdatter Moseby i Rødenes.

Da hennes første mann døde, giftet Aaste seg med Størker på nabogården Sletner.

Aaste og Størker hadde sønnen:
Ca. 1687: Lars, gift med Randi Eriksdatter Mysen.

Aaste døde i 1716:
«Fer Visit: Mar d 22 Jul Begravet Aaste Andersdatter Størcher Sletner 72 aar gl.»

Skiftet etter Aaste ble avholdt 14.09.1716:

415 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 167. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind III, side 357.

416 Kirkebok Eidsberg nr. 3: «Begravet», folio 174.

417 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Begravet», folio 94.

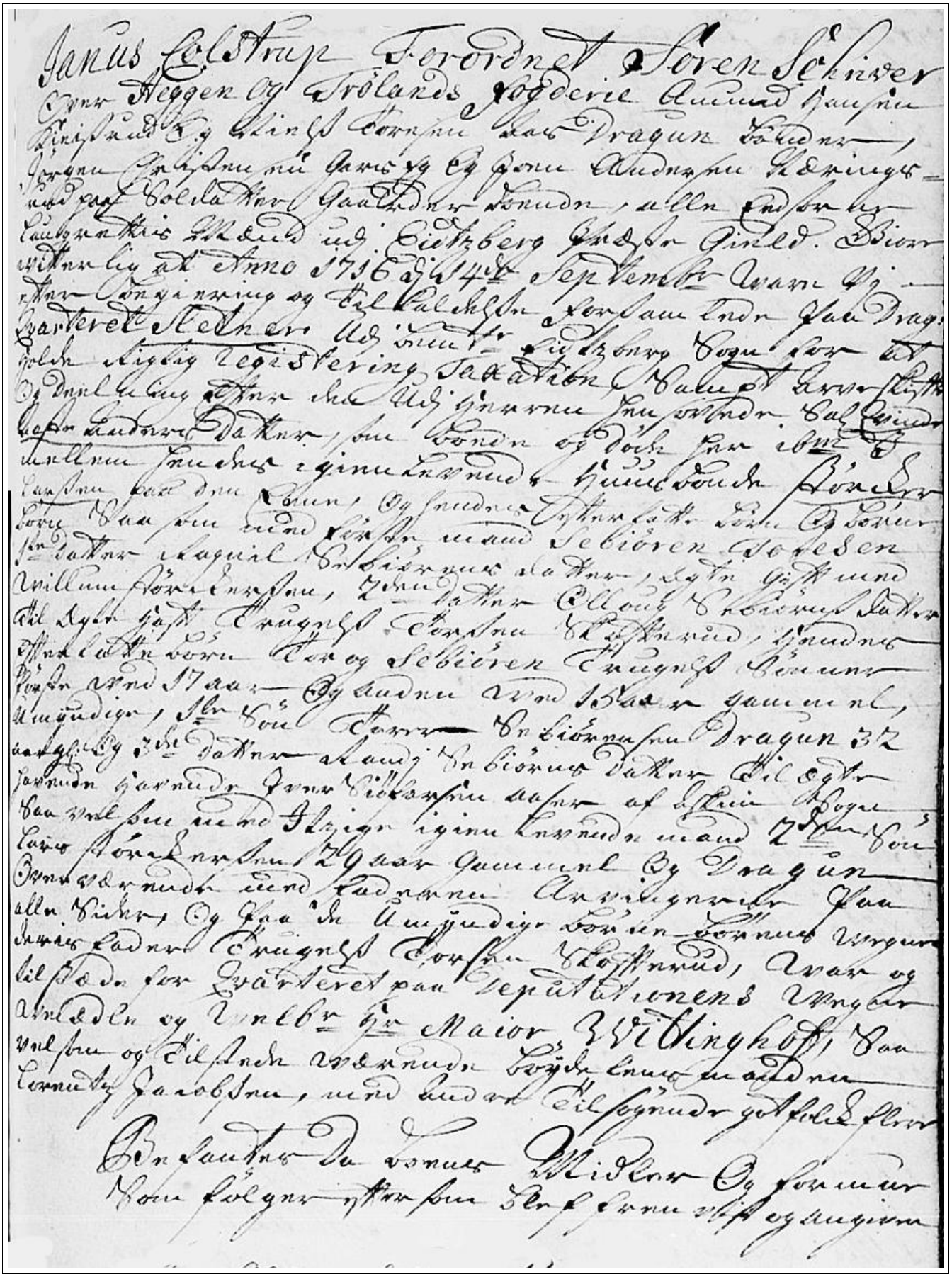

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 6. 1716-19, folio 69a.

«Janus Colstrup Forordnet Soren Schriver Over Heggen og Frøland fogderie, Amund Hansen Kinistad og Niels Toresen Aas Dragun bønder, Jørgen Christensen Garseg og Joen Andersen Udrings..d paa Soldater Gaard er boende, alle Eedsorne Laugrettis Mænd udj Eidsberg Prestegield, Giør witterligt at Anno 1716 d: 4de Septembr Ware wi efter begiering og Tilkaldelse forsamlede paa Drag. Qvarteret Sletner udj bemt. Eidsberg Sogn for at holde Rigtig Registering, Taxation, sampt Arveskifte og Deeling efter den udj Herren Hensovede Sal: Qvinde Aase Andersdatter, som boede og Døde her ibm I mellem hendis igienlevende Huusbonde Størcker Larsen paa den Eene, og hendes

Efterladte børn og børnebørn
Saa som med første Sebiørn Toresen
1ste Datter Ragnil Sebiørnsdatter, Ægte gift med Willum Størckersøn,
2den Datter Olloug Sebiørnsdatter Til ægte Trugels Torsen Skofterud,
hendes efterladte børn Tor og Sebiørn Trugels Sønner
første ved 17 aar - Og anden ved 15 aar gammel Umyndige,
1ste Søn Torer Sebiørnsen Dragun 32 aar gl: og
3de Datter Randj Sebiørnsdatter
Til ægte havende Iver Siøfarsen Aasser av Askim Sogn,
Saa vel som med Jgienlevende mand
2de Søn Lars Størckersen 29 aar gammel og dragun,
Overværende med faderen Arvingene Paa alle Sider. Og paa de Umyndige børne Børnens vegne deris fader Trugels Torsen Skofterud, var og tilstæde for Quarteret paa Deputationens Vegner veledle og Velbr. Hr. Maior Wittinghof, Saa vel som og Tilstede værende bøydelensmanden Lorentz Jacobsen, med Andre Tilsognende got folck flere. Befandes da boens Midler og formue som følger efter som blef fremvist og angiven
....

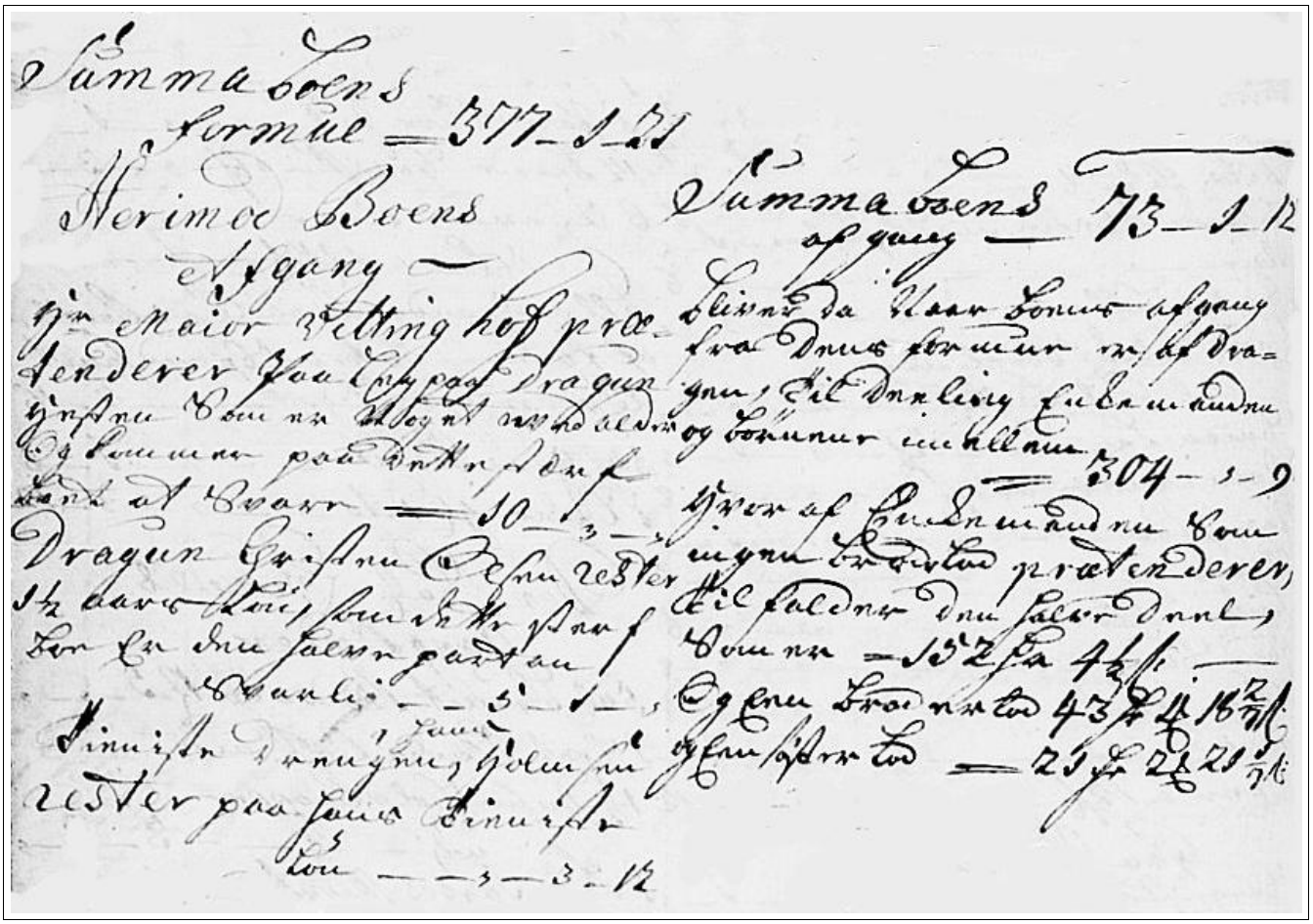

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 6. 1716-19, folio 71b.

Det var en omfattende formue som skulle fordeles mellom enkemannen og barna!

Boets brutto formue - esklusive jordegodset - utgorde 377-1-21 rdr.
Herfra avgikk 73-1-12 rdr.
Dette ga 304-0-1 rdr. til fordeling mellom enkemannen og barna.

- Enkemannen tilfalt 152 rdr. 4½ sk.,
- en broderlodd var 43 rdr. 1 mk. 18 2/7 sk. og
- en søsterlodd var 21 rdr. 2 mk. 21 1/7 sk.

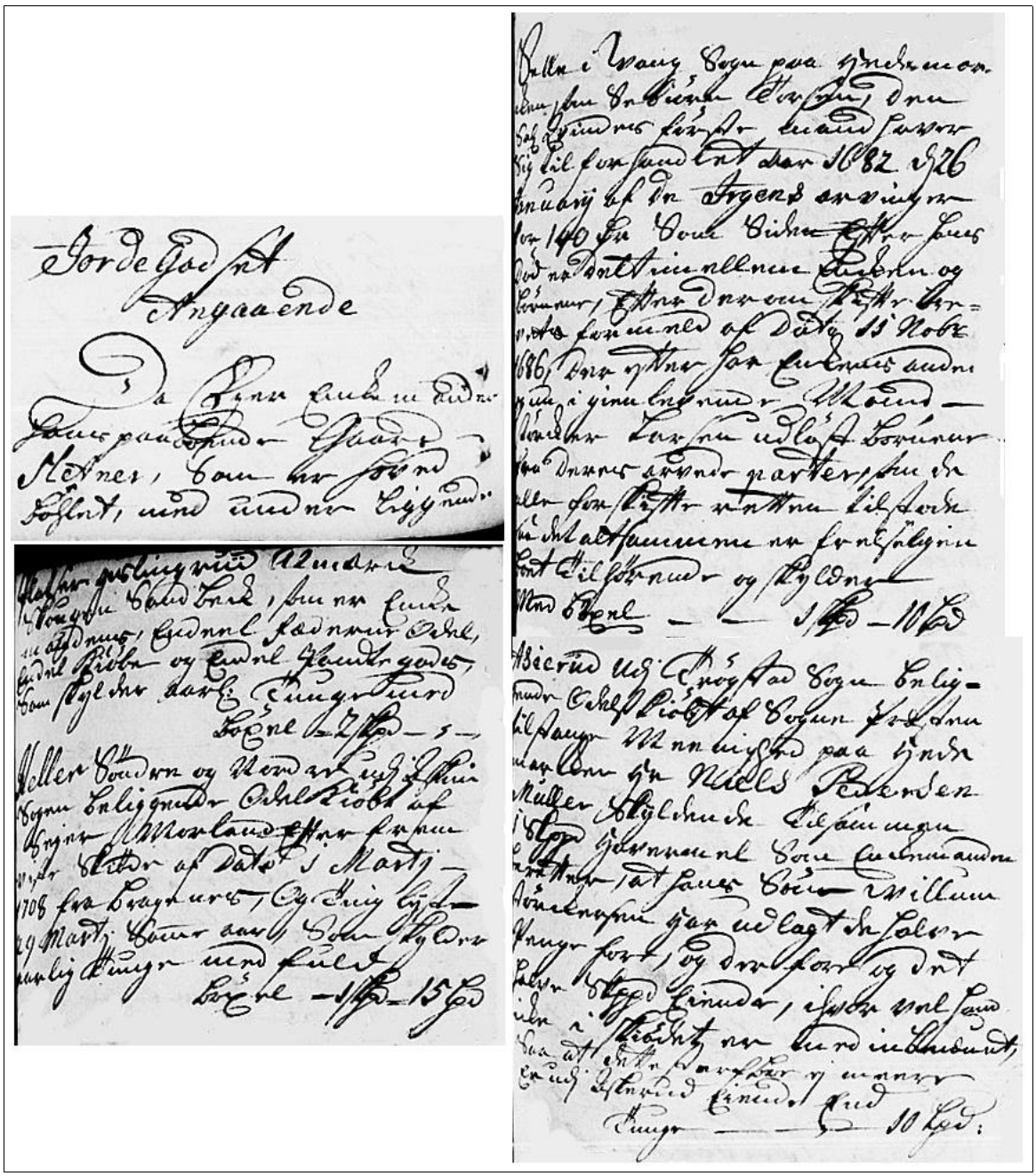

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 6. 1716-19, folio 71b-72a.

Jordegodset Angaaende

Da Eyer Enkemanden hans paaboende Gaard Sletner, som er hovedbøhlet, med underliggende platsen Gislingrud Almarck Skougen Sandbeck som er Enkemandens Endeel fædernes Odel, Endeel Kiøbe og endeel Pandtegods som skylder aarl: Tunge med bøxel - 2 schippd:

Heller Søndre og Nordre udj Askim Sogn beliggende Odelkiøbt af Signe Morland efter fremvist Skiøde af Dato 1 Martj 1708 fra ... og Tinglyst 29 Martj Samme aar, som skylder aarlig tunge med fuld bøxel - 1 skippd: 15 Lispd:

Selle i Vang Sogn paa Hedmarken som Sebiørn Torsen den Sal: Kvindes første mand haver Sig til forhandlet Aar 1682 d: 26 January af ... Irgens arvinger for 140 Rd. som siden Efter hans død er delt imellem Encken og børnene, Efter deran Skiftebrevits formeld af Dato 15 Novr 1686. Derefter har Enckens anden ... igienlevende Mand Størcker Larsen udlagt børnene paa Deris arvede parter, som de alle for Skifteretten tilstod ... det alt sammen er frelseligne boet Tilhørende og skylder med bøxel - 1 Skippd: 10 Lispd:

Asierud udj Trøgstad Sogn beligende Odelkiøbt af Sogne Præsten til Stange Mennighed paa Hedemarken Hr. Niels Pedersen Muller skyldende Tilsammen 1 Skippd: Havermeel som Enkemanden beretter, at hans Søn Willum Størckersen har udlagt de halve Penge for, og derfore og det halve Skippd: Eiende i hvor

...

- Tunge 10 Lispd:

Øvrrige gårder i sammendrag:

Elleten her i Edsberg Sogn Pantsat udj 9 aar fra ... Skylder Tunge - 10 Lispd:
Brendemoen her i Edsberg Sogn pantsatt ... Skylder Tunge - 10 Lispd:
Langebrekke her i Edsberg Sogn pantsat ... Skylder Tunge med Bøxel 15 Lispd:
Krogfossen her i Edsberg Sogn odelkiøbt fra fogden Christen Wendelboe ...

Samme skylder - 5 Lispd:
Kragedal Fossen Under Skofterud her i Eidsberg Sogn ... Skylder Tunge med bøxel - 5 Lispd:
Udj Laugslet i Trøgstad Sogn beretter Enckemanden og Samptlige arvinger at Sterfboen er ejende Tunge med bøxel - 6 Lispd: - som er den Sal: Qvindes sande faderne Odel ...
Udj Neple her i Edsberg Sogn er Sterfboet ejende Tunge med bøxel over samme - 10½ Lispd:

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 6. 1716-19, folio 72b.

Summa Odel Faste og Pantegods - 8 Skippd: 6½ Lispd:
Hvor af Enckemanden Tilfalder den halve deel som er 4 Skippd: 8½ Lispd:
En broderlod - 1 Skippd: 5 lispd: 6¾ bs:
Een Søsterlod - 12 Lispd: 2 R: 3 6/7 bs:
....».[418]

(Barn VI:17, Far VIII:67, Mor VIII:68)

Gift 1. gang med **Sebjørn Torersen Nord-Moen Nordre.** Født omkring 1643. Død 1686.

Sebjørn kom fra Vestre Berg. Han hadde tidligere vært på Østereng og ser ut til å ha slått seg ned på Nordre Nord-Moen allerede i 1668, visstnok bare for en kortere tid, men i 1672 delte i hvert fall Olaug Moen gårdsdrifta med svigersønnen.

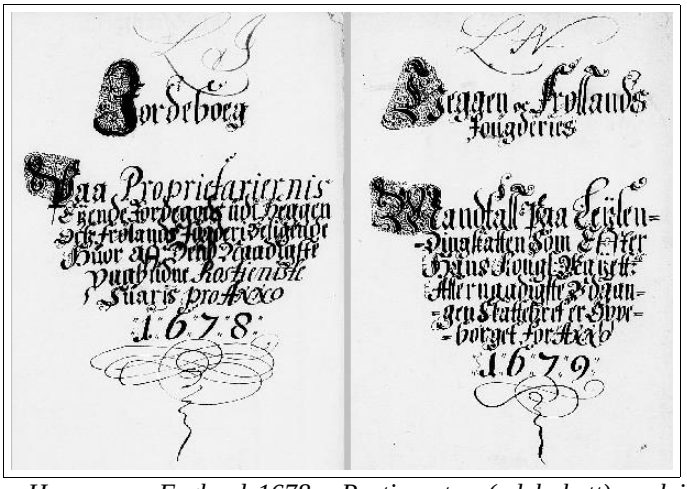

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Nordre og Søndre Nord-Moen ble behandlet samlet skattemessig med en skyld på 2 skippund. Sebjørn på det nordre bruket og Guldbrand, sønnen til Anders Rasmussen og Mari Asserdatter på det søndre, betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende og proviantskatt. Gården var «Udlagt Till Dragun Frigaard», de behøvde derfor ikke betale leilendingsskatt eller bygg- og høyskatt.

418 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 6, 1716-1719, folio 69. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 167, 219-220. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 475, 495, 581-582.

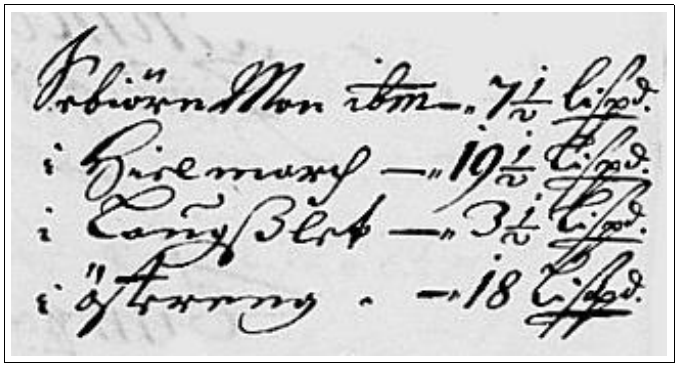

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Eidsberg - Bilde 186.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Edtzberrig Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:

Sebiørn Moen
ibm. - 7½ Lispd.
i Hielmark 19½ Lispd.
i Langslet - 3½ Lispd.
i Østereng - 18 Lispd.

Gulbrand Moen
ibm. - 12 Lispd.

Efuen Moen
ibm. - 1 Lispd. 3 bzr.
i Garseeg - 4 Lispd. 12 bzr.
Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.

Partene i Hielmark og Langslet er Sebjørns odelsgods.

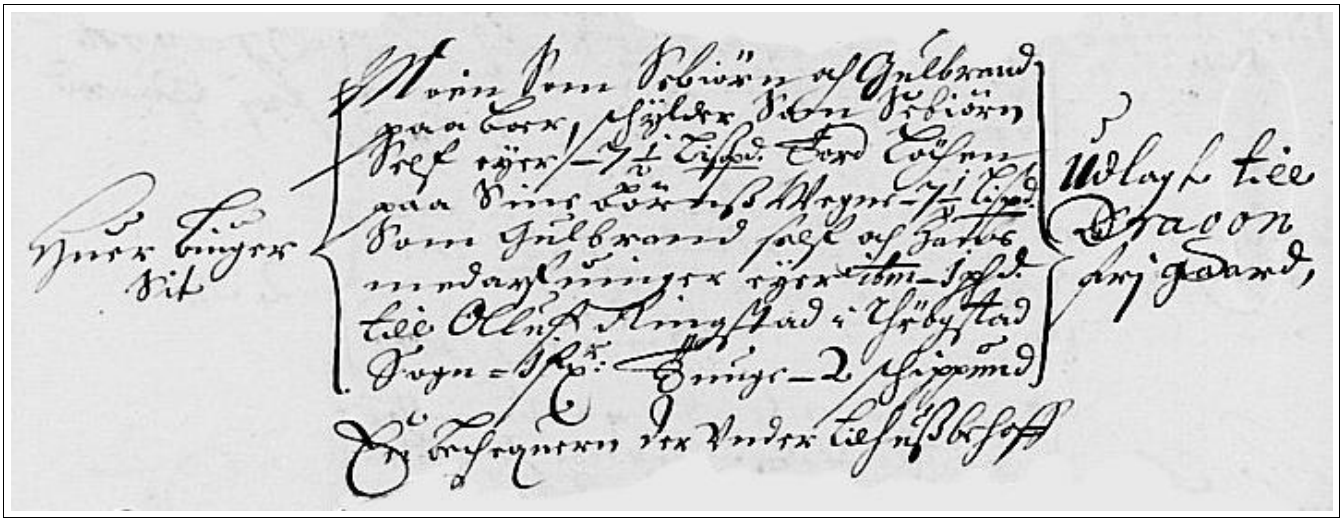

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Eidsberg - Bilde 305.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:

Moen som Sebiørn och Guldbrand paaboer, Schylder
som Sebiørn Self eyer - 7½ Lispd.
Tord Løchen paa sine Børns Wegne her ibm. - 7½ Lispd.
som Gulbrand och hans moderarfuinger eyer ibm. - 1 phd.
till Olluf Ringstad i Trøgstad Sogn - 1 fær.
Tunge 2 pund
En bechequarn derunder til husbehof.
Huer biuger Sit.
Udlagt till Dragun Frigaard».

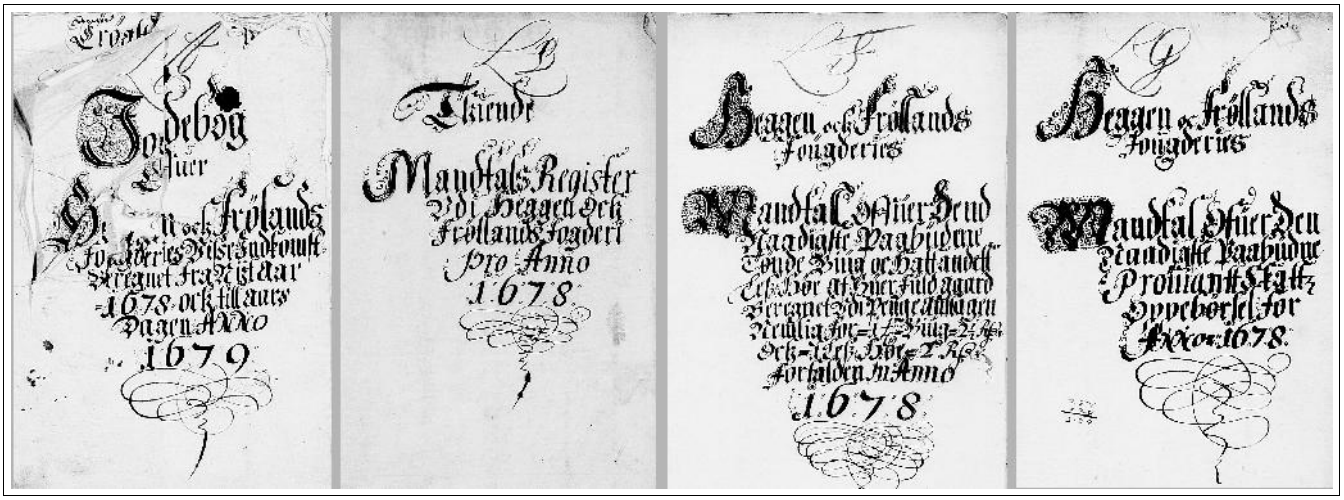

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Moen Sebiørn - Udlagt till Dragun Frigaard
Smør - ½ pund - 1½ dr.
Korn - 4 Spd. [Spand] - 3 mk. 8 sk.
Ledingspenge - 2 sk.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 1 dr.»
«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:
Moen Sebiørn
1 setting Roug, ½ settinger Huede, 5½ setting Bl: Korn,
2 tønner 1½ kvart Hafre och ½ setting Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).
«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Edtzberrig Sogn:
Moen Sebiørn - 2 Schippund - Schatten: 1 dr.»

De to døtrene til Olaug hadde arvet 7½ lpd.tge., og den parten som falt på Ragnhild Andersdatter Løken gikk over til hennes barn, siden hun var død før Olaug. Løkenbarna solgte sin part sammen med åsetesretten til Sebjørn i 1685. (Skjøte 25.05.1685.) De skyldte onkelen 70 rdl., og for det beløpet overdro de til ham den parten de hadde arvet i Hjelmark-pantet. På den måten fikk Sebjørn samlet alt det som værmor hans hadde eid. Sammen med broren Even eide han Østereng, og da Even døde og enka giftet seg igjen med Holm Riser i Trøgstad, fikk Sebjørn kjøpt den halvparten i Østereng som Even etterlot seg. Slik kunne Sebjørn skaffe sønnen Torer denne gården. I 1682 kjøpte Sebjørn 1skpd.tge. og 1 spann smør landskyld i storgården Sæli, Vang, på Hedemarken av arvingene etter Hans Matiasen Erengen i Askim. Videre eide Sebjørn Moen 6 lpd.tge. i Laslett i Trøgstad, så han var mot slutten av sin levetid en av bygdas store jordegodseiere.

Sebjørn døde noe over 40 år gammel, og enka giftet seg igjen med naboen Størker Larsen.[419]

Gift 2. gang omkring 1687 i Eidsberg (ØF) med forrige ane.

VII:35 fm ff fm f

Erich Hansen Mysen Søndre. Gårdbruker. Født omkring 1642 på Mysen Søndre, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Død 1719 på Mysen Søndre, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Begravet 05.03.1719 i Folkenborg, Eidsberg (ØF).[420]

Erich sto for en god del av gårdsdriften allerede mens moren levde. I begynnelsen av 1680-årene var han kirkeverge sammen med broren Tord på Randum. Blix-familien i Fredrikstad hadde pantsatt Sø-Mysen til Mysenfolka, og da den første panteperioden på 27 år utløp i 1701, ble gården ikke innløst, og en ny panteperiode begynte. Mysenfolka betraktet allerede gården som sin.

Han fikk 07.04.1689 bykselseddel på halve Sø-Mysen av sine brorsønner Syver og Hans Tordssønner Randum, ettersom de arvet denne gårdparten etter faren, tinglyst 09.04.1689 (HF tingbok nr. 24d, folio 6a). Den 20.09.1696 solgte Hans Randum sitt ½ skippund med bygsel til farbroren for 50 Rdl., tinglyst 23.10.1696 (HF pantebok nr. 1,

419 Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 219-220.

420 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Begravne», folio 131.

folio 123 og 124, tingbok nr. 30, folio 27b):
-->>> Transkriber.

Erich beholdt halve Jaren helt til sin død. Faren hadde pantet til seg Skjør, og Erich innløste søsknenes parter i 1688 og eide halve Skjør så lenge han levde. i 1689 kjøpte han Sø-Langnes.

Han skaffet seg også Henningsmoen, Trøgstad, men fikk mange ergrelser i forbindelse med denne gården. Herr Niels Muus, sogneprest til Trøgstad, skiftet i 1674 med sine barn og barnebarn, og stesønnen Anders Andersen Trøgstad, kjøpmann i Kristiania, fikk Henningsmoen i arv. Han pantsatte gården til Tørris Kvisler i Solør for 132 rd. I 1692 ble Henningsmoen pantsatt til Erich Mysen av Erich Nilsen for 140 rd. Det fantes ennå en pantsettelse av gården, men obligasjonen var ikke tinglest og ble ikke godkjent av retten ved en senere rettssak. I 1696 fikk Erich Mysen såkalt odelsskjøte på Henningsmoen av Anders Andersen Trøgstads barn, Finn Andersen Brennemoen og Torbjørn Andersen Brattvet i Trøgstad. Tørris Kvisler gikk til sak om dette forholdet, og to menn kom med dommen for å forkynne den for Erich Mysen. Ifølge en rettssak om Henningsmoen i 1794 (hundre år senere) ble det hevdet at Erich Mysen hadde skjenket forkynnelsesmennene fulle og kjøpt Overhoffrettens dom av dem. Erich sendte de 132 rd. pluss 20 rd. i omkostninger til Tørris Kvisler, som kvitterte for pengene. (Kvittering 16.09.1699.) Denne kvitteringen lot Erich kunngjøre for retten. Etter en ny sak, som gikk helt til Høyesterett, ble Erich Mysen dømt til å betale Tørris Kvisler kapital, renter og omkostninger på i alt 400 rd. Senere prøvde Anders Andersens etterkommere å ta igjen Henningsmoen gjennom mange rettssaker.

Erich fikk vanskeligheter med Laslett også, grannegården til Henningsmoen. Det var Asbjørn Slitu og Størker Sletner som eide Laslett den gangen. Sommeren 1695 sørget Erich Mysen for offentlig fredlysning av Henningsmoens skoger, så ingen skulle tillate seg å hogge der uten hans tillatelse. Men våren etter ble det åstedssak mot eierne av Laslett for ulovlig hogst. Laslett-eierne gikk til motsøksmål og førte vitner på at de ikke hadde hogd ulovlig. De to partene i striden ble imidlertid enige om hvor delet mellom gårdene skulle gå. Erich fikk 20 rd. av Asbjørn Slitu og 8 rd. av Størker Sletner, og dessuten fikk han det tømmeret som var hogd på gal side av delet.

Asbjørn Slitu mislikte nok i høy grad Erich Mysens fremgangsmåte, for like før jul 1696 hadde han «latt falle noen grove ord» som Erich mente gikk ut over hans ærlige navn. Asbjørn hadde kalt Erich for en «fukssvanser» (reverumpe), «tællærkslekkær» og «øvrighetsfislatut». Det ble injuriesak, og dommen sved sannsynligvis verre en noen bot, for Asbjørn ble dømt til «selv at forblive det han haver skjelt Erich Mysen» (HF tingbok nr. 30, folio 41a).

Henningsmoen fortsatte imidlertid å være et problem for Erich Mysen. Erich Nordbøen på Fredrikshald opptrådte på vegne av Tørris Kvisler, som hadde odelsrett til gården, og Erich Nordbøen hadde bygslet bort gården. Nordbøen opptrådte også på vegne av Asbjørn Slitu, som hadde brukt halve Henningsmoen i 1699. Erich Mysen mente han hadde lidd urett her, og en rettssak førte til at Asbjørn Slitu fikk beholde avlinga for det året han hadde brukt Henningsmoen, men han måtte betale landskyld og skatter til Erich Mysen (HF tingbok nr. 31, folio 58b).

En søndag før påske i 1695 var Erich Hansen i et barnedåpsselskap på Vesle-Skjøltvet. Det ble smakt på påskebrygget, og Ole Kløntorp kom til å kalle Erich for en «hvælp». Erich merket seg dette, mens Ole etterpå forsikret «at han ikke mintes de ord, formedelst han var i gjestebudet overstadig drukken», og han hadde ikke noe vondt å si om Erich. Denne unnskyldningen godtok Erich (HF tingbok nr. 29, folio 80b-81a).

Åsgård er Sø-Mysens grannegård i sørøst, og heller ikke her var oppmerkinga av delet særlig god. Det ble åstedssak med delegang høsten 1695. Allerede i 1639 opplyser Sten Villumsen Rosenvinges jordebok at Hans Mysen betalte ½ skpd. mel i landskyld av damstokken på Åsgårdlandet. Kvernhuset lå også på sør-sida av fossen en tid, og Sø-Mysen har eiendom på denne sida av elva. Nå kom Claus Worm i Kristiania, som forpakter av Åsgård, med krav om delegang og skikkelig oppmerking. Lensmann Lorens Jakobsen Bjørnstad opptrådte som Worms prosessfullmektig. Blant vitnene var Jon Rånås, som var født på Åsgård og hadde bodd der til 1670. Han kunne fortelle at delet mellom gårdene gikk fra ei myr, rett ned i bekken, der det stod både gard og grind. To gamle kvinner, som i sine yngre år hadde tjent på Mysen, fortalte også om delet. Barbra Torsdatter på Jarsholen hadde hvert år i 30 år gjett dyra i Mysenskogen, og hennes tid der (fram til 1661) hadde Mysens eiendom gått til den haugen som ligger mellom Bamsrud og Mysen, opp i åsen og ned i ei myr, langs myra ned i bekken, og sønnafor myrkanten og ned i bekken sto det en risgard og ei grind over veien. Sør for gjerdet var Åsgård, og nordafor lå Mysen. Ved delegangen fant retten det vanskelig å avgjøre hvor delet gikk helt ned imot elva. Ut fra denne tvilen var det lensmannen hevdet at Erich Mysen ikke hadde rett til «noen eiendeler sønnenfor den store bro». Det ble lagt fram en lagmannsdom av 17.09.1634, og Erich Mysen sa at han ville nekte å svare om han ikke fikk delet etter lagmannsdommen. Dermed gikk han hjem, og rettssaken måtte utsettes (HF tingbok nr. 29, folio 99a-101b).

Midt i november ble retten satt igjen. Gunder Narvestad og Bård Vandogg, som begge husket 60 år bakover i tiden, kunne fortelle at det var ei bru over elva ovenfor kverndammen, og herr Christen Stud, kapellanen, som bodde på Åsgård, innrømmet at denne brua fremdeles sto da han kom til gården, men at han hadde latt den forfalle. Dermed var ordlyden av den gamle lagmannsdommen oppklart. Dommen i 1695 gikk ut på at «rette dele skal være mellom Åsgård og Søndre Mysen fra det sted som Åsgårds eiedeler ender og Randum vedtar (begynner), like nordnordvest etter veien og tvert over veien, under berget, like i en fjellnabbe som går i åen midtstrøms nedenfor fossen, og Åsgård ei efterdags at komme over tverrveien søndenfor allfarveien og Søndre Mysen ei nordenfor, og skal begge parter (for) videre trette og irring i sin tid at forekomme, opprette en delesgård og grind.» Claus Worm, som mente delet gikk ved den store brua, måtte ut med 16 rd. til Erich Mysen for å ha forårsaket prosessen. Dom ble avsagt 19.11.1695 (HF tingbok nr. 29, folio 114b-116b).

Eidsberg sogn, Folkenborg annex, Heggen og Frøland fogderi - Ekstraskatt 1711.

I 1711 står Sø-Mysen for følgende skattepålegg, den såkalte skoskatten:
«Erich med sin Hustrue oc 3 børn hvor af en er dragun», regnet som 8 par sko.
Dragonsønnen slapp å betale skatt.
«1 tienstedreng», 2 par sko samt 32 Skilling i skatt beregnet til 1/6-del av drengens årslønn på 2 Dlr.
«2 tienstepiger», 4 par sko samt 72 Skilling i skatt beregnet til 1/6-del av deres samlede årslønn som utgjorde 4 Dlr. 48 Skilling.
«1 Husmand med sin Hustrue», 4 par sko.
«1 Husmand Soldat med sin Hustrue».
Dette ga to par sko for hustruen, husmannen slapp skatt da han var soldat.
Tilsammen ga dette 20 par sko, og en skoskatt på 60 Skilling,
dertil 104 Skilling i skatt for tjenestefolkene.
Hans samlede skatt ble derfor 1 Dlr. 68 Skilling.

Men det var ikke nok med dette. «Sø-Mysen med underliggende ødeplads Jaren» var dragon-gård med en samlet skyld på 2 skippd. 12½ bsm. Det militære tok derfor godt for seg:
«Leilending skatt - 10 Dlr. 48 Skilling
Proviant skatt - 1 Dlr. 30 Skilling
Rostiening skatt af 2 skippd. 7½ lispd. - 95 Skilling
Ledingspenge - 2½ Skilling
Smør 15 bsm. - 45 Skilling
Ledingkorn 5 spand - 1 Dlr. 4 Skilling
Foering - 72 Skilling
Arbeidspenge - 1 Dlr. 24 Skilling
tilsammen 16 Dlr. 32½ Skilling».

Under den svenske invasjonen i 1716 mistet Erich Mysen hester, korn, mel, klær, husgeråd, matvarer og høy for 74 rd. 1 mrk. 12 skl.

Året etter døde hans kone, Tore Evensdatter, som kom fra Haraldstad, Rakkestad.

Erich døde i 1719:
«Dom Reminiscere (2. søndag i fasten) d 5. Martü Begraven Eric Hanssøn Søndre Mysen 77 aar gl:».

Skiftet etter Erich ble avholdt 23.05.1719 og viste en nettoformue på 325 rd.:

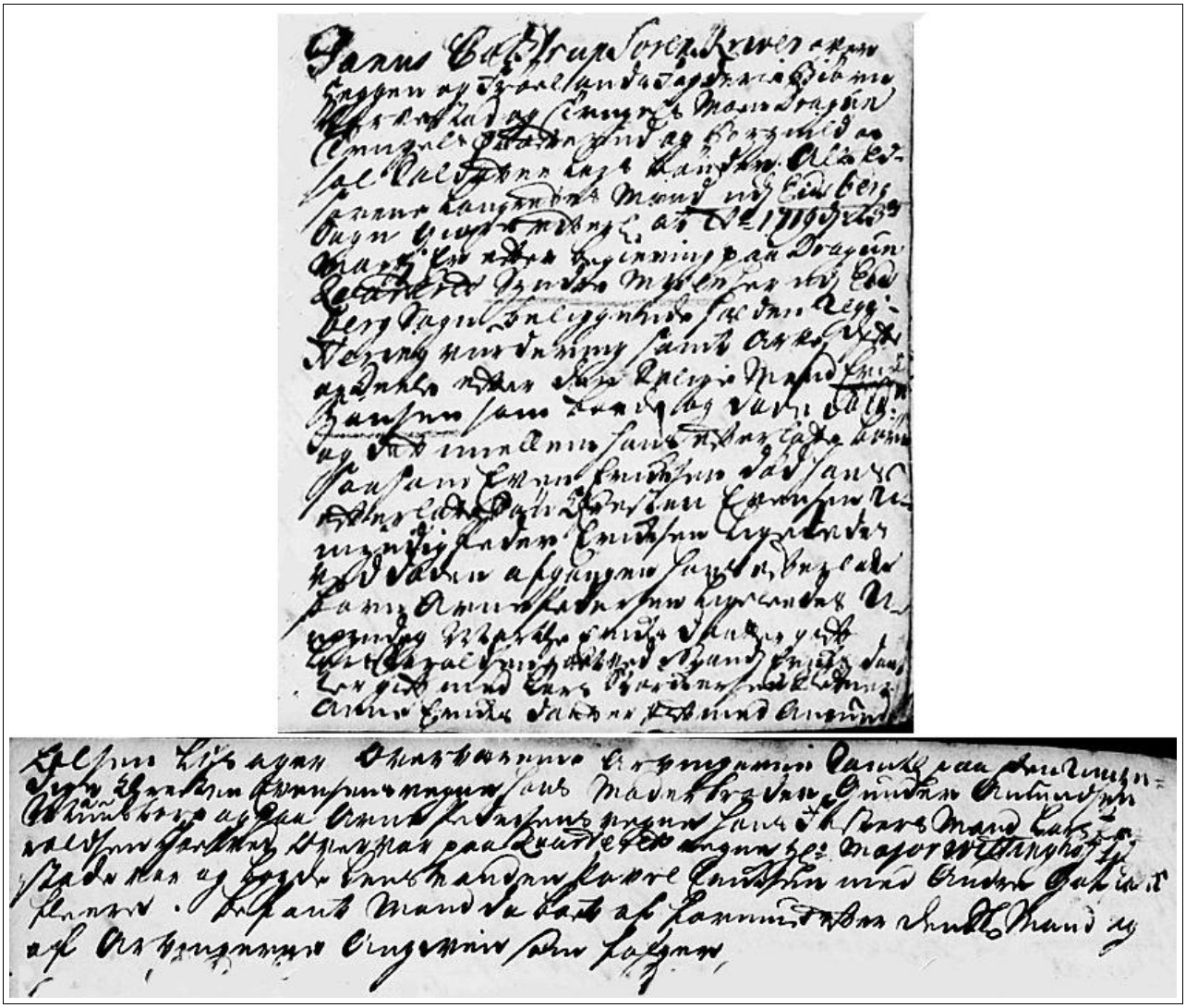

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 1710-22, folio 303a-303b.

«Janus Colstrup Sorenskriver over Heggen og Frølands Fogderie Bjørn ...stad og Trugels Moen Dragun ... ... og Bo..ild ... ... Legs Bønder alle edsvorne Laugrettis Mend udj Eidsberg Sogn Giør vitterl. at Ao 1719 d: 23 Martj Er efter begiering paa Dragun Qvarteret Syndre Mysen her udj Edsberg Sogn beliggende holden Registering Vurdering samt Arveskifte og Dehle efter den Salige Mand Erich Hansen som boede og døde ibid, og det imellem hams efterladte børn saasom

Even Erichsen død hans efterladte søn Christen Evensen umyndig,
Peder Erichsen Ligeledes ved døden afgangen hans efterladte barn
Amund Pedersen Ligeledes umyndig,
Marthe Erichsdatter givt Lars Tharaldsen Hotvet,
Randj Erichsdatter givt med Lars Størkersen Sletner,
Anne Erichsdatter er givt med Amund Olsen Lysager,
Overværende Arvingene Savel paa ...
....».

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for «Eidsberg Præstegield - Fulde Gaarder»:¥

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Eidsberg - Eksaminasjonsprotokollen - Folio 140b-141a.

«No:
104.
Gaarde Navne:
SørMysen med Bæckeqværn efter gl: Matr: Taxerit for 2½ Lispd.
Drag: Qvart:
Opsiders Tall:
Christen Eriksen.
Proprietairs og Bøxel-Raadig:
Opsideren og med Arvinger.
Huusmænds Pladser:
1 gl: Plads. Aase Olsdaater, Saar ½ tønne.
Beregnet under Gaarden.
Skoug og Sæter:
Skoug til Brændewed og Gierdesfang.
Qværn og Fiskerie:
Qværne Huuset bestaaer af 2 Qværner,
Maller for Sig Selv og andre.
Situation og Beleilighed:
I Sørlien og meddels Wint.
Ageren uviss for meddels Brændesand.
Sæd:
1 tønne Bl: Korn - 16 tønner Hafre - 2 Settinger HommelK: - 1 Skjeppe Lin og Hamp.
Høe-avling:
32 Læs.
Hæster og Creaturer:
3 Hæster - 12 Creat: - 8 Souger.
Taxt efter Gammel Matricul:
2 Skippd 2½ Lispd.»[421]

(Barn VI:18, Far VIII:69, Mor VIII:70)

Gift med neste ane.

Barn:

Randi Erichsdatter Mysen Søndre. Levde 1695 på Mysen Søndre, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Levde 1764 på Sletner, Eidsberg (ØF). (Se VI:18).

421 Ekstraskatten i 1711. Eidsberg sogn, Heggen og Frøland fogderi. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-1722, folio 303. Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Eidsberg Præstegield, Fulde Gaarder, folio 140b. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 370-373. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 477-478, 489, 498, 585.

VII:36 fm ff fm m

Tore Evensdatter Haraldstad Øvre. Født omkring 1654 på Haraldstad Øvre, Rakkestad (ØF). Død 1714 på Mysen Søndre, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Begravet 17.02.1714 i Folkenborg, Eidsberg (ØF).[422]

Tores mor var fra Daltorp, Høland. Hun var dermed muligens langt ute i slekt med Kjeserudfolka i Eidsberg. Hennes morfars farmor var Åsa Torkildsdatter som kan ha vært søster til Halle Torkildsen Botner.

Tore og Erich hadde barna:
Ca. 1682: Marte, gift med Lars Taraldsen Hotvet/Sø-Mysen, død i 1746.
Ca. 1684: Even, til Sø-Langnes/Sø-Mysen, gift med Ulvild Amundsdatter Sandåker i Rakkestad, død i 1717.
Ca. 1687: Peder, til Søndre Langnes, gift med Margrete Villumsdatter Sletner, død i 1717.
Ca. 1692: Hans, død ung.
Ca. 1694: Christen, gift med Dorte Gundersdatter Mortvet, død i 1727.
Randi, gift med Lars Størkersen Sletner, oppga boet i 1764.
Ca. 1695: Anne, gift med Amund Olsen Lysåker, død 1723.

Tore døde i 1714:
«Dom Invocavit d 17 Febr. Thore Erics Mysen 60 aar».

På skiftet etter Tore var det 75 rd. i kontanter og dessuten mange sølvgjenstander, bl.a. et stort beger på 7 lodd (113 gram). (Skifte 26.10.1717.)[423]

(Barn VI:18, Far VIII:71, Mor VIII:72)

Gift med forrige ane.

VII:37 fm ff mf f

Knud Biørnsen Dramstad. Soldat, gårdbruker. Født omkring 1646 på Skrikerud Nordre, Trøgstad (ØF). Døpt 25.01.1646 i Trøgstad (ØF).[424] Flyttet 1682 fra Skrikerud Nordre, Trøgstad (ØF) til Dramstad, Askim (ØF). Død 1739 på Dramstad, Askim (ØF). Begravet 15.10.1739 i Askim (ØF).[425]

Martha Østensvig skriver i Gårdshistorie for Askim, Bind 1:
"Knud Biørnsen var født i 1633. Han var altså nesten 50 år da han kom til Dramstad. Hvor han kom fra, er et åpent spørsmål, men Askim-mann var han neppe. Han var en velstående mann, og han eide adskillig jordegods utenom Dramstad, så som Nedre Holter, Dæli m.m. - Knud ble gift med Kari Knudsdatter Store Hoel, datter av Knud Olsen Hoel og Ellen Olsdtr. Aaser. Hun var født ca. 1665, ca. 32 år yngre enn Knud. - Når Knud i et dokument kaller Karis bror Steener Knudsen Hoel «Min Kiære Broder», så er det ikke helt riktig. Steener er hans hustrus bror. Men man tok det ikke alltid så nøye med titlene den gang, når det gjaldt beslektede og besvogrede."
Hans alder baserte Martha Østensvig på innførselen i kirkeboken når Knud dør i 1739 hvor hans alder oppgis å være 106 år og syv måneder!

22.09.1699 solgte Knud 10 lispund i Nordre Skrikerud i Trøgstad til Oluf Smedsen på Søndre Langsætter for 50 riksdaler. Det fremgår av skjøtet at han hadde arvet parten etter sine foreldre.

---

422 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Begravne», folio 62.

423 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 373. Leif Ottar Berger: Søegaard - Haraldstad - ... -slekten, side 26. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 686. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 477-478, 489, 498, 585-586.

424 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 66.

425 Kirkebok Askim nr. 1: «Begrafne», folio 55.

Pantebok Heggen og Frøland nr. 1, 1689-1704, folio 175b.

«No = 389:/

Kiendis ieg Knud Biørnsen boende paa Drambstad i Askimb Sogen, oc Hermed for alle giør vitterlig, at ieg med min Kiere Hustru Karen Knudsdatters Videnskab och hafuer Saalt och afhendt fra mig och alle voris Arfuinger til Erlig och forstandige Mand Olluf Smedsen bohafftig paa Søndre Langsetter i Trøgstad Sogen

Et Half Skippd Aarlige Landschyld Jordegang i Nordre Skrigerud i Trøgstad Sogen
som mig arfuelig er tilfalden effter mine Sahl. Forældre,

Hvilchen forschefne Jordepart med al tilligende Herlighed vere Sig Agger, Eng, Skov, March, Fischevand och Fægang, Vot och Tørdt till Fields och Fiære som nu tilliger och af Arilds Tid med Rette tillige Bør, intet Undtagen ved Huad Nafn det Nefnis Kand, bmte. Olle Svendsen Hans Kiere Hustru Kari Tordsdatter Børn och arfr. effter Dags skal Følge, Niude, Bruge och Beholde, til Evindelig Odel och Eyendomb af mig och mine U-paa Amlib(?), at giøre Sig saa Nøttig och gafnlig som de best Vil och Kand, paa lige Condition mine Sahl. Forældre det fult hafuer, oc mig arfuelig er tilfalden oc er mig for samme ½ Skippd Tunge eller 10 Lbs med Bøxel udj Bmte. Skrigerud Betalt effter mit Egit Nøye 50 Rdl Courant, huorfor ieg ... dette Kiøb skal forblifue hans fulde Hiemmelsmand och holde Ham och Hans arfr. af mig och mine Schadisløs uden argeligt i alle och tenkelige maader,

disse til Vitterlighed hafuer ieg mit Sædvanlige Zignete hermed Undertrøgt och Venlig tilbeden de 2de Laugsmænd Suend Schofuag oc Matis ..levand sine Troverdige Vidner med deris Zigenter et bekrefte.

Datum Drambstad d = 22 Sept 1699.»

Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 66. Kirkebøkene fra Trøgstad er blandt landets eldste. Denne «Kirkebok nr. I1» ble ført fra mai 1645.

Knud ble født på Nordre Skrikerud i Trøgstad og døpt 25.01.1646:
«Septuagésima - Baptizati: Biørn Schrigeruds Barn. N. Knud».
Han ble altså 93 år og ni måneder gammel.

Knuds foreldre var Biørn Amundsen og Anne Erichsdatter. De eide hele Nordre Skrikerud, som hadde en landskyld på 1 skippund 7½ lispund tunge eller korn. 01.01.1662 ga Bjørn Skrikerud bygselbrev på halve gården, 13½ lispund, til eldstesønnen Amund. Bjørn døde i desember 1667, 68 år gammel. I 1672 sto brødrene Knud og Amund sammen oppført med 10 lispund i Nordre Skrikerud. I 1678 hadde Amund og enken, brødrenes mor, tilsammen 1 skippund 2½ lispund i gården, mens Knud alene skattet for de resterende 5 lispund.

2-1 Øvre Borgesyssel prosti - Trøgstad - 2. manntall i 1666 - folio 24.

Prestenes manntall fra 1666 viser:
«Gaarder:
Noo. 38. - Vestre Schrigerud - Schylder 1 schippd: 1½ fer.
Besiddere:
Biørn Amundzøn Bruger - er 66 Aar.
Sønner:
Amund Biørns. Soldat er 20 Aar.
Knud Biørns. er 18 Aar.
Husmend:
Erich Joens. gammelfader, er 80 Aar.»

Fra 1669 hadde Knud tjent som soldat i kaptein Nicolaus Abraham von Möstichens kompani, der han sto i legdet for Nordre Skrikerud og Skjærungrud. Under Gyldenløvefeiden (1675-79) tjente han som gefreider, en menig soldat som hadde lederansvar for en patrulje med fotfolk. De svenske troppene var i hovedsak bundet opp lenger sør, slik at de dansk-norske styrkene kunne føre regelrett angrepskrig med flere blodige felttog i Båhuslän. Også Dalsland og vestre Värmland ble utsatt for plyndring og nedbrenning av gårder. Det er svært sannsynlig at Knud deltok i disse toktene. Svenske tropper svarte med sporadiske innfall i de norske grensestrøkene, og jordebøkene for Aurskog og Høland viser at flere gårder der ble brent ned.

Knud ble dimittert i 1680, og giftet seg kort tid senere med Karen, datter til Knud Olluffsen og Elen Olluffsdatter på Store Hoel. Begge foreldrene stammet fra et gammelt bondearistokrati i Askim. Knud trengte en gård, men Store Hoel ble brukt av svogeren Steener Knudsen. 07.01.1682 fikk han imidlertid bygselseddel på Dramstad av Hans Pedersen Mule.

Dramstad nevnes første gang i 1593-94, i Bygningsskatten til Akershus, et skattemanntall som vi finner i Lensregnskapene fra Axel Gyldenstjernes stattholdertid i Norge, 1588-1601. Det var en skatt som den byggeglade konge, Christian den 4. lot utskrive for å bestride utgiftene til istandsettelse av Akershus slott og festning. Den skatten ble utskrevet hvert år så lenge arbeidet sto på, og er ofte den beste hjelp til å finne frem til de skiftende eiere i en tid med sparsomme kilder.

Gården betegnes da som halvgård, og eieren Erland Dramstad skal betale 30 skilling pr. år eller termin, taksten for halvgårder. Men i 1604 har gården blitt helgård, den er opphøyet til høyeste skatteklasse, og bygningsskatten er nå 60 skilling.

Erland nevnes som lagrettesmann i Askim 08.01.1611. Og i 1617-18 nevnes han blant odelsbønder i Askim.

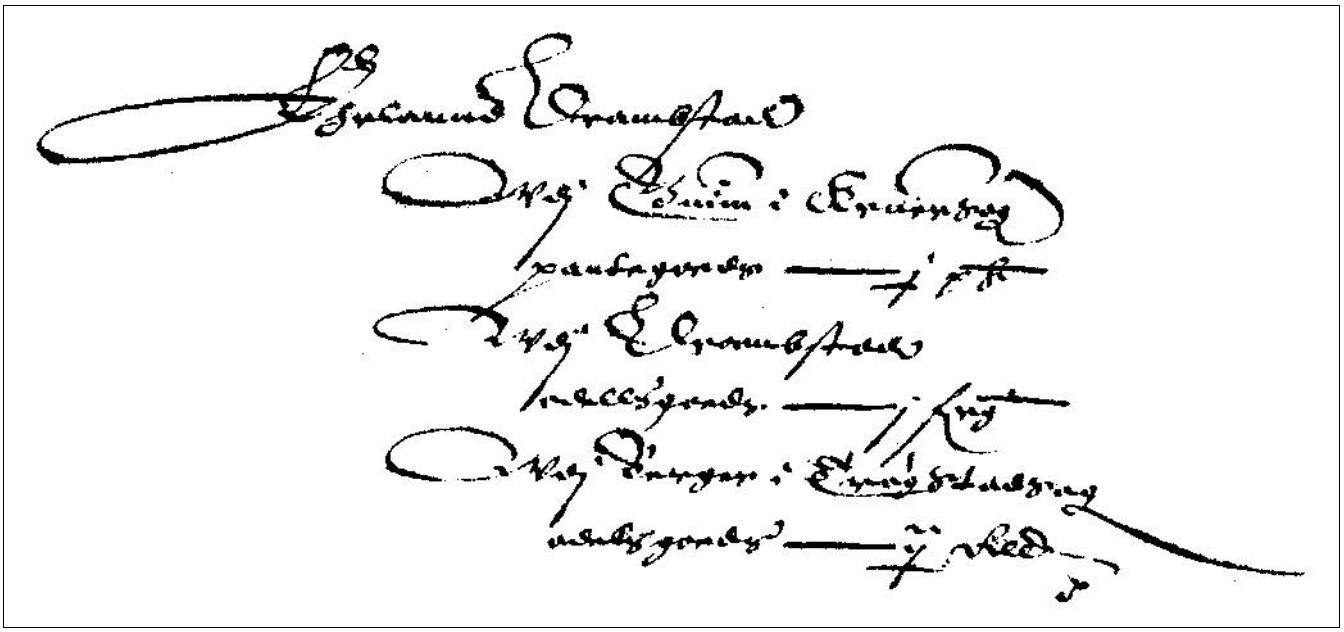

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Aschimb Prestegielld».

I Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 for Heggen og Frøland skibrede er alle jordparter angitt som odels- pante- eller kjøpegods. Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at oppgitt odelsgods skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted:

«OdellsBønnder aff Aschimb Prestegielld, Angiffuett deris Odell och Pannttegoeds, som de ere Eigennde och Raadigh, som effterfølger:

Ehrland Drambstad

Wdj Guim? i Kroer? [anneks til Follo fogderi] sogenn - pantegoeds - ½ pd

Wdj Drambstad - odellsgoeds - 1 fxrg: [fjerding]

Wdj Berger i Trøgstadsogen - odelsgoeds - 1½ lpd».

Senere figurerer hans navn i de forskjellige skattelister til og med 1639. Da møter vi ham for siste gang, han døde antagelig det året.

Samme år kommer en ny bruker til Dramstad, Bottolf eller Bottel Gulbrandsen. Han var i 30-års-alderen og sønn til Gulbrand Hallesen og Asbjør Hansdatter på Botner i Høland. Han er altså bror til «vår» ane Halle Gulbrandsen Kjeserud. Hans mor, Asbjør, giftet seg annen gang med Mathis Eidareng i Askim, som derved ble stedfar til Bottolf. Bottolf står i 1638 som eier av ½ skippund i Botner og 1 skippund i Smidtzrud i Eidsvoll.

Bottolf kom til Dramstad i 1639. I 1645 står han oppført i koppskatt-listen med sin «qvinde» og en pige, og han skal betale 8 skilling for hver. I 1647 står han som bruker av gården som har en skyld på 1 skippd 1 lispd Tunge. Eieren er sognepresten i Eidsberg, Hr. Hans Mule, som også er bøxelrådig. Hr. Hans har sans for økonomi, han var en betydelig jorddrott, og han lot nødig noen anledning gå fra seg til å øke sitt jordegods. Sannsynligvis har han kjøpt gården av eller etter Erland i 1639.

Ved manntallet i 1664-66 var Dramstad en fullgård på 1 skippund 1 lispund «Miel». Botolph Gulbrandsøn var oppsitter og 58 år gammel. På gården hadde han en tjenestedreng som var soldat og 18 år gammel.

Bottolf ble sittende som bygselmann på Dramstad det meste av sin levetid, dvs. i mer enn 40 år. Men han var godt situert, og han forsto å skaffe seg jordegods der det var å få. I 1682 flytter Bottolf fra Dramstad for godt.

Herr Hans Mule døde i 1667, og ved skiftet etter ham gikk gården Dramstad over til hans to dattersønner, Svend og Hans Pederssønner Krogstad. Deres mor var gift med Hr. Peder Svendsen, sogneprest til Kraakstad i Akershus. Begge sønnene kalte seg Krogstad, idet de tok navnet etter sognet, som prestesønner ofte gjorde. Hr. Hans hadde også datteren Anna Mule. Disse hadde alle odelsrett til Dramstad.

Knud var Bottolf Gulbrandsens etterfølger som bruker av Dramstad. Han fikk bygselseddel på Dramstads samlede skyld på 1 skippund 1 lispund den 07.01.1682 av Hans Pedersen Krogstad, som for anledningen underskriver seg med sin mors navn, Mule. Bygselseddelen ble først tinglyst drøyt 8 år senere, den 22.10.1690 (HF tingbok nr. 25, folio 49a).

Ikke lenge etter pantsetter Hans Pedersen eiendommen til Knud. Men Hans Pedersen døde uten å ha innløst pantet, og den 10.05.1709 solgte hans bror, Svend Pedersen, hans sønn, Peder Svendsen, hans to døtre, Sidsel og Petternelle Svendsdøtre, samt Hr. Christen Stud på sin hustru, Margrethe Christophersdatter Nannestads vegne, odelsretten til Dramstad til den «Erlige og forstandige Mand, Knud Biørnszen Dramstad, til Evig Odell och Eyendom». Dermed gikk Dramstad ut av Mulefamilien (HF pantebok nr. 2, folio 73):

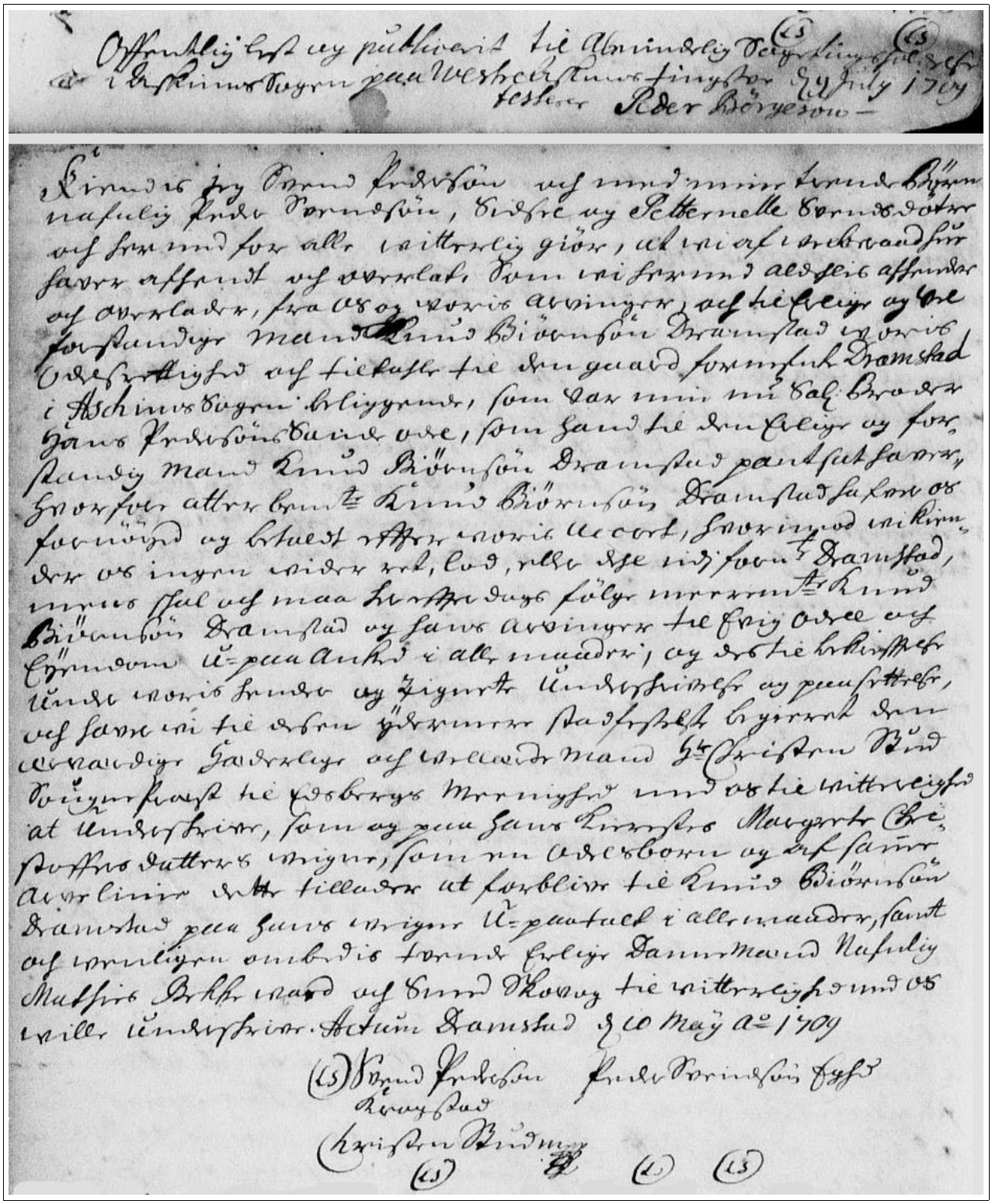

Pantebok Heggen og Frøland nr. 2, 1705-15, folio 73-74.

«Offentlig lyst og publiseret til Almindelig Sagetings holdelse i Askims Sogn paa Westre Askims Thingstue tingstue d. 9 July 1709.

Testeres Peder Børgeson

Kiendis Jeg Svend Pederszøn och mine trende Børn, nafnlig Peder Svendszøn, Sidsel og Petternelle Svendsdøtre, och hermed for alle vitterligt giør, at vi af velberaad Hue haver afhendt og overlat, Som vi hermed aldelis afhender

og overlader fra os og voris Arvinger, och
til Ehrlig og Velforstandige Mand Knud Biørnszøn, Dramstad i Aschim Sogn beliggende,
som var min Sal. Broder Hans Pederszøns Sande Odel, som han til den Ehrlige og forstandige Mand Knud Biørnszøn Dramstad pantsat haver, hvorfor atter benevnte Knud Biørnszøn hafver os fornøyd och betalt effter voris Accord, hvorimod vi Kiender os ingen videre ret, lod eller dehl udj forn[evn]te Dramstad, mens schal och maa her effter dags følge meernev[n]te Knud Biørnszøn Dramstad, og hans Arvinger till Evig Odell och Eyendom, u-på Anket i alle Maader, og des til Bekrefftelse under voris hender og Zignette Underschrivelse og pensettelse, och have vi til des ydermere stadfestelse begiæret den Ærværdige Hædelige og Vellærde Mand Hr. Christen Stud, Sougne Præst til Edsbergs Meenighed med os til Vitterlighed at Underschrive, som och paa Kiærestes Margrete Christoffers Datters Veigne, som en Odelsbaaren og af samme Arvelinie dette tillader at forblive til Knut Biørnszøn paa hans Veigne U-paataldt i alle maader samt och venligen ombedis tvende Ehrlige Danne-Mænd, Nafnlig Mathis Bekkevard och Smed Skovæg til Vitterlighed med os at ville underschrive.

Actum Dramstad d: 10 May Anno 1709.

Svend Pederszøn Krogstad - Christen Stud L. S. - Peder Svendszøn Eg.hd.

Offentlig lest og publiceret paa Vestre Askims Tingstue til Almindelig Sagetingsholdelse i Askims Sougen d: 9 July Ao 1709

testerer
Peder Børgesøn».

25.06.1686 blir Amund Holter og Knud Dramstad tilforordnet å lønne skyss- skafferen i ett år (HF tingbok nr. 22, folio 24a).

22.09.1695 selger Knud sin hustrus arvelodd etter foreldrene, 8 lispund i Store Hoel til hennes bror, Steener Knudsen.

I 1696 selger Oluf Langsætter i Trøgstad hele gården Nedre Holter til Knud. I 1736 skjenker Knud 10 lispund av gården til sin dattermann, Lars Evensen Torp.

På Dæli hadde det kommet en ny bruker etter Christopher i 1681. Alf Tordsen fikk bygselsseddel av Iffuer Børgesens arvinger i 1683. Han ble der i mange år, enda bygselsseddelen måtte vente 20 år på sin tinglysning (HF tingbok nr. 32, folio 84a).

Knud kjøpte Dæli, som hadde en skyld på 1½ skippund av Hans Andersen Henstad den 22.09.1699. Han hadde i sin tur kjøpt gården 02.08.1699 av en av Iffuer Børgesen Fredrikstads arvinger, Magdalena Madsdatter. Salget ble tinglyst 21.10.1699 (HF tingbok nr. 31, folio 28a, og pantebok nr. 1, folio 179):
-->>> Transkriber.

Da bygselsterminen for Alf utløp i 1703, viste det seg ved besiktigelsen av eiendommen at Alf slett ikke hadde holdt hus og gård i tilbørlig hevd og stand. Kanskje var det ikke så greit for ham, vi skal huske at gården hadde ligget «Øde» i et par år kort før Alf overtok, så det skulle vel noe til å få den på fote igjen. I 1683 hadde han mistet sin hustru, og ble sittende igjen med 2 små barn. Knud fornyet hans bygselsseddel og påla ham å sette husene i stand og i det hele tatt få orden på sakene. Gården ble atter besiktiget i 1704, men da det viste seg at Alf ikke hadde gjort noe som helst i retning av forbedringer, mistet Knud tålmodigheten og tok ut stevning mot Alf for hans forsømmelighets skyld. I de noen og tyve år han hadde bygslet gården, hadde han «mere fordervet den enn forbedret den». Alf ble meget ulykkelig og bad pent om å få beholde bygselen, og Knud var rimelig nok til å gå med på det inntil videre. Alf skulle få bruke halve gården til faredag 1706 mot å betale landskyld og skatter, men så måtte han ryddiggjøre den helt og holdent. Den pålagte åbod som ved besiktigelsen i 1703 var taksert til 79 rdr. 1 mk., ettergav Knud ham helt og holdent (HF tingbok nr. 32, folio 121b-122a). Alf blir ofte nevnt som lagrettesmann i Askim.

Knud bodde aldri selv på Dæli, men bygslet bort gården, først til Alf, senere til Søren Andersen, Søren Tambur, som han ble kalt fordi han i krigens tid hadde vært trommeslager i hæren. Søren mistet sin hustru i 1717 og ble sittende igjen med 3 små barn. I 1719 er han «fraflyttet i fattigdom», står det, med en gjeld på 25 rdl. 92 sk. Samme år døde han, og det er skifte etter ham 20.03.1719. Så kommer en ny bruker, Truels Joensen, og han blir der helt til han dør i 1741, 62 år og 5 måneder gammel.

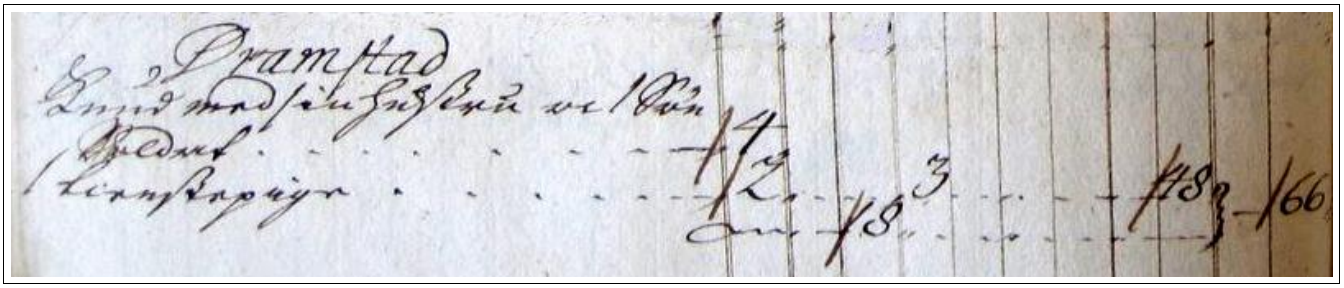

Askim sogn, Heggen og Frøland fogderi - Ekstraskatt 1711.

I 1711 nevnes Knud i «Skoskatten» med «Sin Hustrue oc 1 Søn, Soldat», samt 1 tjenestepige, som har 3 Dlr. i årslønn.

Dette ga 18 Skilling i «Skoskatt», dvs. 3 Skilling pr. skopar for 6 par sko.

Sønnen slapp skatt da han var soldat.
Dertil fikk man betale 48 Skilling i skatt, motsvarende 1/6-del av tjenestepikens årslønn.
Når ikke datteren nevnes, kommer det vel av at hun alt er gift og har flyttet hjemmefra.

I 1712 må Knud betale 18 Dlr. i Krigsstyr, det var en sum som det stod respekt av. Neppe noen i hele Askim hadde større skatt.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for
«Aschim Præstegield - Fulde Gaarder»:

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Askim - Eksaminasjonsprotokollen - Folio 82b-83a.

«No:
28.
Gaarde Navne:
Dramstad.
Opsiders Tall:
Knud Bjørnsen.
Proprietairs og Bøxel-Raadig:
Selv ejer.
Skoug og Sæter:
Skoug til Brændeved og Gierdesfang.
Situation og Beleilighed:
I Østlien og meddelmaadig Winding.
Sæd:
4 Skjepper Bl: Korn - 10 tønner Hafre - ½ Setting Hvede - 1 Setting Lin og Hamp.
Høe-avling:
16 Læs.
Hæster og Creaturer:
2 Hæster - 9 Creat: - 8 Souger.
Taxt efter Gammel Matricul:
1 Skippd. 1 Lispd.
Forhøyet:
1½ Lispd.»

Knud Biørnsen var en fysisk kraft, og det var som om årene ikke bet på ham. Han brukte selv gården Dramstad til han var 90 år gammel. Da skjenker han og hans hustru denne gård til deres sønn Erich Knudsen, og gården Nedre Holter til deres datter, Olaug. I gavebrevet, som er utstedt 18.07.1736, forbeholder de seg å bli boende på Dramstad til sin død, men uten å falle noen til byrde:

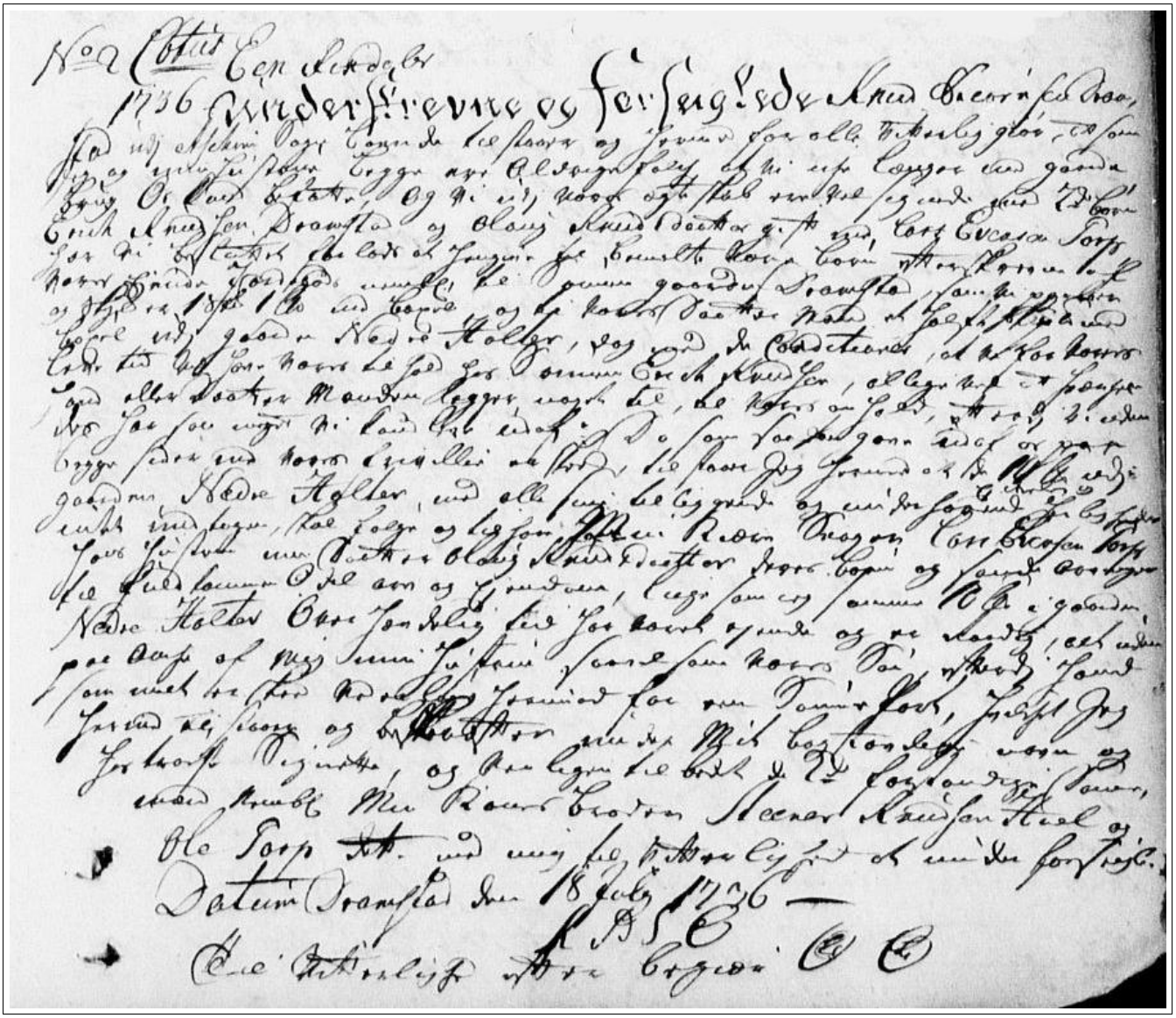

Pantebok Heggen og Frøland nr 4, 1731-45, folio 139a.

«Underskrevne og Forseiglede Knud Biørnsen Dramstad og min Hustru begge ere Aldrige folch, at vi ikke længere med Gaards Brug Os Kand befatte, Og vi udj voris Ægteskab ere velsignede med 2de Børn, Erik Knudsen Dramstad og Olaug Knudsdaatter gift med Lars Evensen Torp, har vi besluttet for lods at hengive til bemelte vore Børn effterschrevne af vores Ejende Jordgods, nembl:

til Sønnen gaarden Dramstad, som vi paaboer, af Skyld 1 Skippd. 1 Lispd. med bøxel, og

til voris Datter Mand et Halft Skippd. med bøxel udj gaarden Nedre Holter,

dog med de Conditioner at Vi for Vores leve tid vil have vores til hold hos Sønnen, Erik Knudsen, alligevel at hverken hand eller Datter Manden legger noget til, til Vores erhold, effterdj vi uden des har selv noget vi kan leve udaf.

Da som saadan gave udaf os paa begge sider med vores frivillie er skeed, til staaer Jeg hermed at de 10 Lispund udj gaarden Nedre Holter med alle sine tilliggende og underhørende herligheder indtet undtagen skal følge oc tilhøre Min Kiære Svoger Lars Evensen Torp hans hustru min Daatter Olaug Knudsdaatter deres Børn og sande Arvinger til fuldkommen Odel, Arv og Ejendom, ligesom jeg og samme 10 Lispd. i gaarden Nedre Holter Over hændelig tid har været ejende og er Raadig, alt uden paa Anche af Mig min Hustrue saavelsom vores Søn effterdj Hand som melt er skeed Vederlaug herimod for en Sønne Part, hvilket Jeg herved tilstaaer og Bekrefter under mit bokstaverede navn og hostrøchte Signette, og venligen til bedt de 2de forstandige Danne-mænd, Nembl: Min Kiære broder Steener Knudsen Hoel og Ole Torp det med mig til Vitterlighed at forseigle.

Datum Dramstad den 18. februar 1736.

K: B: S: D:

Til Vitterlighed effter Begier:
Steener Knudsens segl. - Ole Torps segl.»

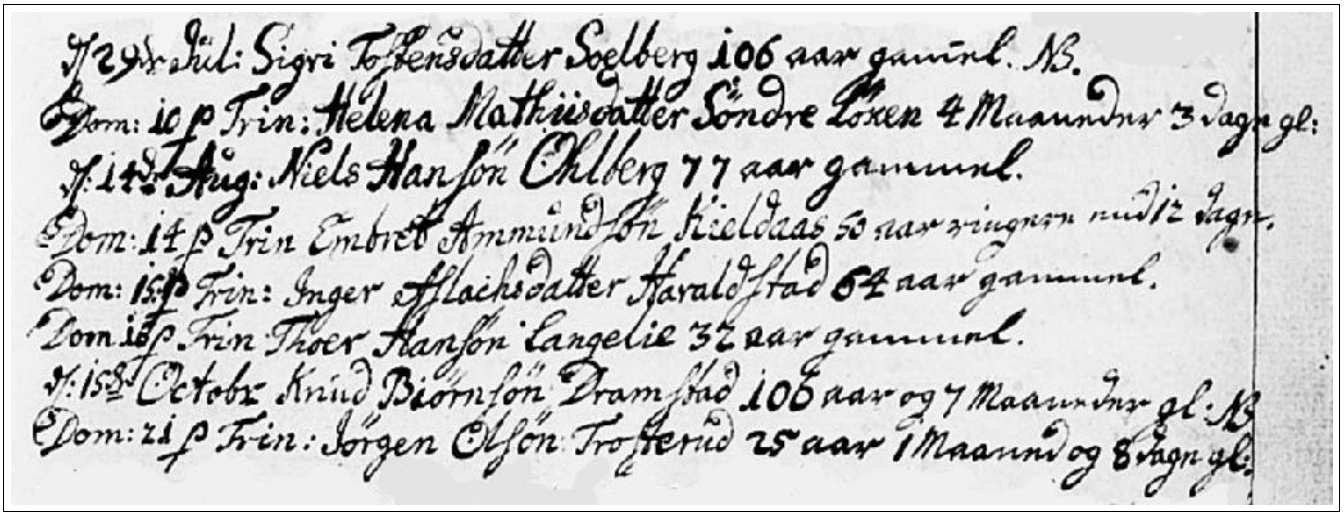

Folk ble svært gamle i 1700-årenes Askim, skal man tro listen over begravede for 1739. Ifølge denne ble både Siri Tostensdatter Solberg og Knud Biørnsen Dramstad 106 år gamle. Presten fant nok også dette bemerkelsesverdig, ettersom han har markert begge dødsfallene med et NB.

Knud Biørnsen Dramstad levde enda i 3½ år og døde i 1739, 93 år gammel.

Kirkeboken oppgir da feilaktig at han er 106 år og 7 måneder gammel:
«d 15de Octobr Knud Biørnsøn Dramstad 106 aar og 7 Maaneder gl.»

På flere steder oppgis i «Gårdshistorie for Askim» at hans datter, Olaug, døde i 1739:
«Ved Knuds og hans hustrus død var det datteren Olaug og hennes mann som arvet Dæli. De var barnløse, og da Olaug døde i 1739, ble gården Dæli utlagt til hennes bror, Erich Knudsen for 300 rdl. (bind I, side 580)».

Dette kan ikke være korrekt.

- I panteregisteret anføres at:
  «1739 d 23et Oct: er Eric Knudsen ved Skifte effter Olaug Torp udl. denne Gaard for 300 Rdl.»,
  med henvisning til pantebok nr. 4, folio 257. Inneholdet i panteboken er vanskelig å tyde, men Olaug omtales som «Sal: Lars Torpes effterleverske ... veigne som Arv ... effter Salige Knud Biørnsen Dramstad ...».
  Jeg tror at Oloug fortsatt levde ved dette skifte, men at hun overga sitt bo til sin bror Erich.
- «Lars Evensen Torp» døde i 1738, 60 år gammel, og ble begravet «Dom: Misericórd:», dvs. 2. søndag etter påske eller 20.04.1738 (kirkebok Trøgstad nr. 3, folio 132).
- Jeg har ikke funnet når Olaug døde eller om hun, etter mannens død, flyttet til sin bror, Erich.
- Erichs mor, Karen Knudsdatter, døde først i 1743 så det omtalte skiftet ble holdt efter at Knud døde.[426]

(Barn VI:19, Far VIII:73, Mor VIII:74)

Gift med neste ane.

Barn:

Erich Knudsen Dramstad/Kjeserud Vestre. Født omkring 1689 på Dramstad, Askim (ØF). Død 1748 på Kjeserud Vestre, Eidsberg (ØF). Begravet 10.04.1748 i Eidsberg (ØF).[427] (Se VI:19).

VII:38 fm ff mf m

Karen Knudsdatter Hoel Store. Født omkring 1665 på Hoel Store, Askim (ØF). Død 1743 på Dramstad, Askim (ØF). Begravet 31.12.1743 i Askim (ØF).[428]

Det ble avholdt skifte etter Karens far i april 1677. Karen arvet da gårdsparter for omkring 5 lispund, det meste i Store Hoel, samt drøyt 25 riksdaler i løsøre.

Karen og Knud hadde barna:
1689: Erich, overtok Dramstad, gift med Maren Amundsdatter,
senere til Vestre Kjeserud, døde i 1748.

---

426 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 8. Heggen og Frøland skibrede, folio 526. Manntallet i 1664-66, Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 24, nr. 38. Manntallet i 1664-66, Prestenes manntall: 2.2 Askim prestegjeld, folio 72, nr. 30. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 1, 1667-75, folio 15. Pantebok Heggen og Frøland nr. 1, 1689-1704, folio 175b; nr. 4, 1731-1745, folio 139. Ekstraskatten i 1711. Askim sogn, Heggen og Frøland fogderi. Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Aschim Præstegield, Fulde Gaarder, folio 82b. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 225, 540-546, 579-580, 603. Sten Høyendahl: «En eldgammel bonde fra Askim. Knut Bjørnsson Dramstad (1646-1739) og hans slekt.» (Genealogen nr. 1, 2004).

427 Kirkebok Eidsberg nr. 3: «Begravede», folio 165.

428 Kirkebok Askim nr. 1: «Begrafne», folio 59.

Olaug, gift med Lars Evensen Søndre Torp i Trøgstad.

Karen overlevde Knud i tre år. Hun var 78 år og 5 måndeder da hun døde i 1743: «d. 31te Decembr: Kari Knudsdatter Dramstad 78 aar og 5 Maaneder gl.»[429]

(Barn VI:19, Far VIII:75, Mor VIII:76)

Gift med forrige ane.

VII:39 fm ff mm f

Amund Hansen Kjeserud Vestre. Gårdbruker. Født omkring 1673 på Sekkelsten, Askim (ØF). Flyttet 1697 fra Sekkelsten, Askim (ØF) til Kjeserud Vestre, Eidsberg (ØF). Død 1735 på Kjeserud Vestre, Eidsberg (ØF). Begravet 12.08.1735 i Eidsberg (ØF).[430]

Hans far, Hans Hallesen Sekkelsten, fikk Bekkevar i 1675, men han døde like etterpå, og arvingene på Sekkelsten styrte med pantegodset i noen år. Amund arvet 2¼ lispunt tunge, mens Amunds stefar Syver Sekkelsten fikk 2¾ lispund tunge.

429 Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 545-546, 580, 603. Sten Høyendahl: «En eldgammel bonde fra Askim. Knut Bjørnsson Dramstad (1646-1739) og hans slekt.» (Genealogen nr. 1, 2004).

430 Kirkebok Eidsberg nr. 2: «Begravede», folio 74.

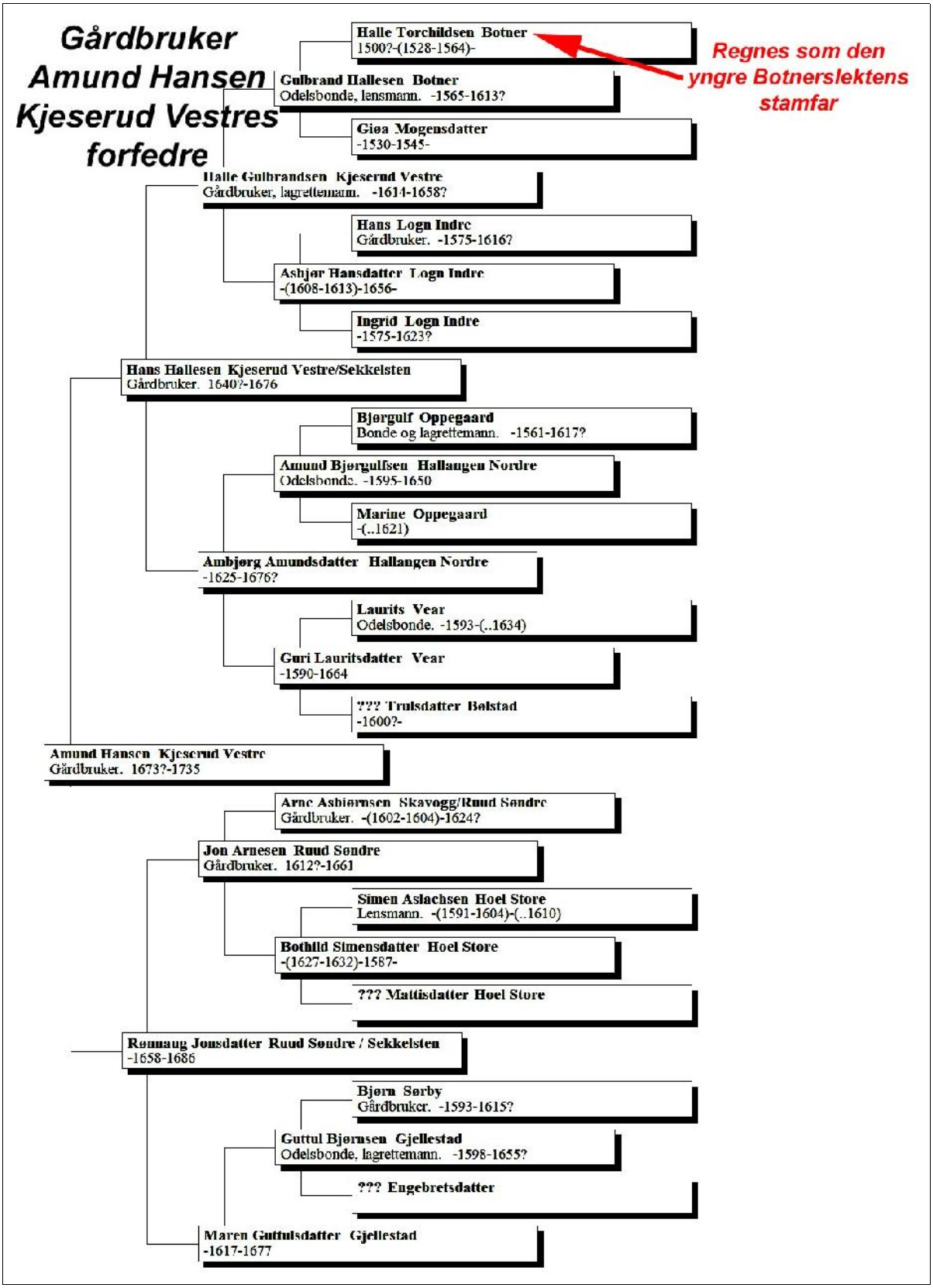
Gårdbruker
Amund Hansen
Kjeserud Vestres
forfedre
Halle Torchildsen Botner
1500?-(1528-1564)-
Regnes som den yngre Botnerslektens stamfar
Gulbrand Hallesen Botner
Odelsbonde, lensmann. -1565-1613?
Gisa Mogensdatter
-1530-1545-
Halle Gulbrandsen Kjeserud Vestre
Gårdbruker, lagrettemann. -1614-1658?
Hans Logn Indre
Gårdbruker. -1575-1616?
Ashjør Hansdatter Logn Indre
-(1608-1613)-1656-
Ingrid Logn Indre
-1575-1623?
Hans Hallesen Kjeserud Vestre/Sekkelsten
Gårdbruker. 1640?-1676
Bjørgulf Oppegaard
Bonde og lagrettemann. -1561-1617?
Amund Bjørgulfsen Hallangen Nordre
Odelsbonde. -1595-1650
Marine Oppegaard
-(..1621)
Ambjørg Amundsdatter Hallangen Nordre
-1625-1676?
Laurits Vear
Odelsbonde. -1593-(..1634)
Guri Lauritsdatter Vear
-1590-1664
??? Trulsdatter Bølstad
-1600?-
Amund Hansen Kjeserud Vestre
Gårdbruker. 1673?-1735
Arne Asbiørnsen Skavogg/Ruud Søndre
Gårdbruker. -(1602-1604)-1624?
Jon Arnesen Ruud Søndre
Gårdbruker. 1612?-1661
Simen Aslachsen Hoel Store
Lensmann. -(1591-1604)-(..1610)
Bothild Simensdatter Hoel Store
-(1627-1632)-1587-
??? Mattisdatter Hoel Store
Rønnaug Jonsdatter Ruud Søndre / Sekkelsten
-1658-1686
Bjørn Sørby
Gårdbruker. -1593-1615?
Guttul Bjørnsen Gjellestad
Odelsbonde, lagrettemann. -1598-1655?
??? Engebretsdatter
Maren Guttulsdatter Gjellestad
-1617-1677

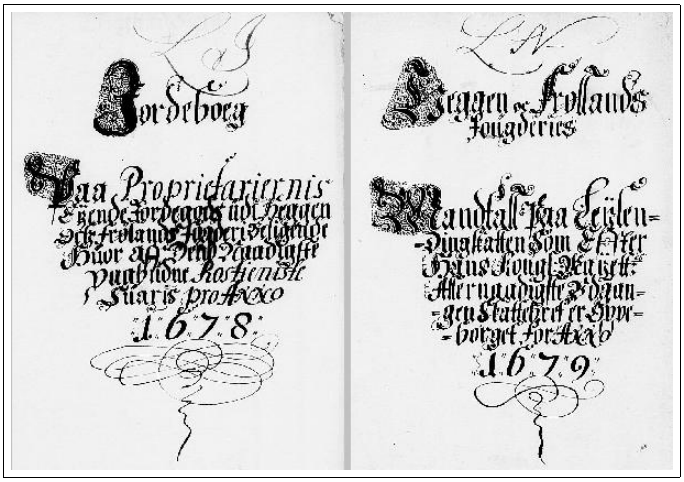

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Amund betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende og proviantskatt. Gården var «Udlagt Till Dragun Frigaard», han behøvde derfor ikke betale leilendingsskatt eller bygg- og høyskatt.

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Eidsberg - Bilde 187.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Edtzberrig Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:

Amund Keysrud
ibm. - 1½ Schippd.
i Otten - 24 Lispd.
i Schougstad - 1 rem. 3 bzr.
i Becheuar - 2 Lispd. 1 rem.
i Rønaas 1½ Schippd.
i Rønaas - 5 fær.
i Fusch 12 Lispd.»

Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.

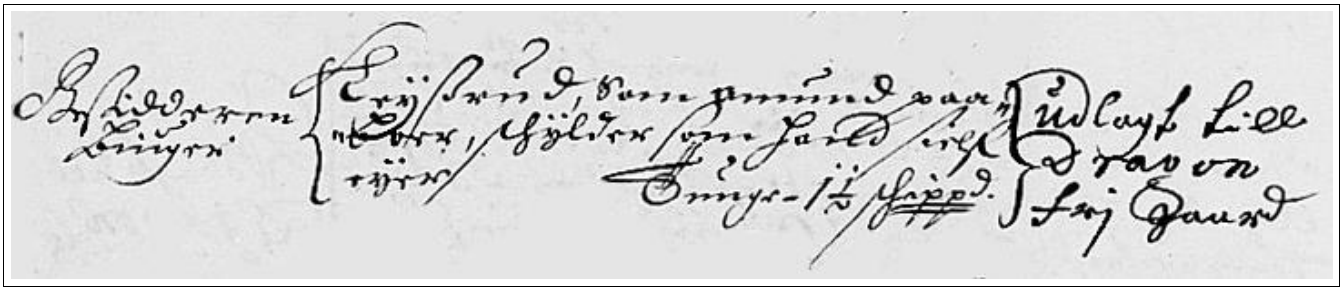

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Eidsberg - Bilde 303.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn.

Keysrud som Amund paaboer, Schylder
som Hand Self eyer - Thunge 1½ pund.
Besidderen biuger.

Udlagt till Dragun Frigaard».

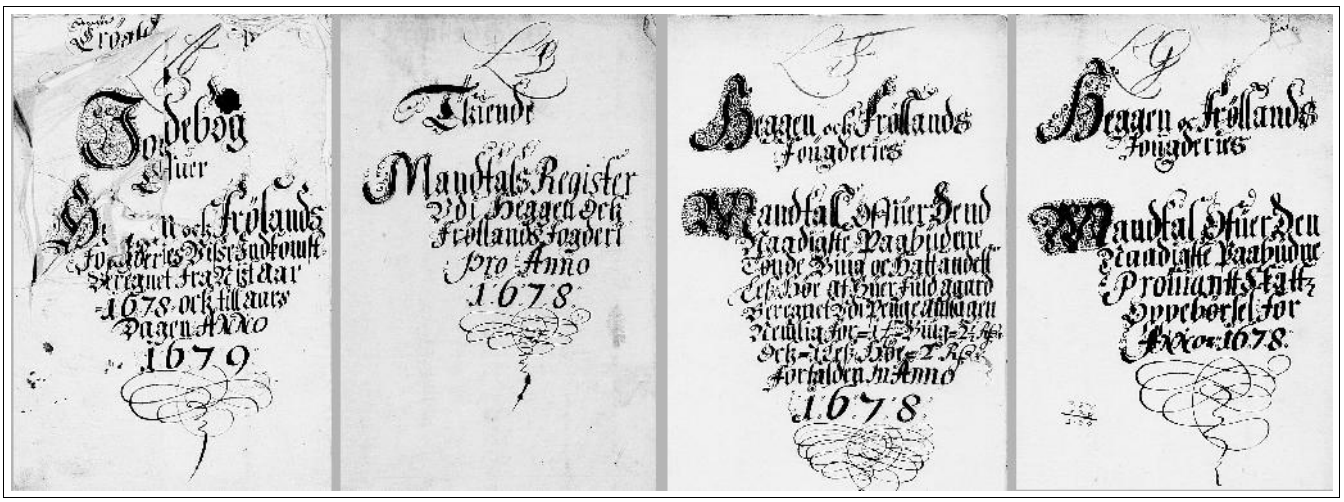

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Keysrud Amund - Udlagt till Dragun Frigaard.
Smør - 9 bzr. - 1½ mk.
Korn - 3 Spd. [Spand] - 2½ mk.
Ledingspenge - 4 alb.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 4 mk.»
«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:
Keysrud
1 setting Roug, 1 setting Huede, ½ tønne Bl: Korn, ½ setting Tore,
3 tønner Hafre och ½ setting Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).
«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Edtzberrig Sogn:
Keysrud - 1½ Schippund - Schatten: 3 mk.»

03.06.1696 ble det satt en Ekstrarett på Halstvet angående Anne Nilsdatters klage over at hennes husbond, Ole Sekkelsten, og Amund Hansen hadde «hinder uhøflig begegnet og vilde tage hinder med vold». Saken ble utsatt til 30.06.1696 da det ble avsagt dom (HF tingbok nr. 30, folio 17a-18b og 23b-24a).

Amund overtok Vestre Kjeserud i 1697, siden han var nærmest til å få slektsgården. Han kom også opp i en del rettssaker om penger, blant annet mot stefaren Syver Sekkelsten, og det kom blant annet fram at Syver «hadde holdt skolemester» for Amund.

24.10.1698 gikk Halle Svendsen og Gjert Kolshus til sak mot Amund Sandaker i Rakkestad og Amund Hansen Kjeserud for 100 Rdl. som de saksøktes værmor (og bestemor) Ambiør Kjeserud skulle skylde salig Sven Belgen. Saken ble utsatt til 12.05.1698 da det ble avsagt dom (HF tingbok nr. 30, folio 100b-101a og 106a-106b).

15.01.1699 utsteder Amund en bygselseddel til Even Reiersen på 15 lispd. i Sekkelsten. Bygselseddelen tinglyses 18.03.1700 (HF tingbok nr. 31, folio 39):
«Anno 1700 d 18 Marty Almindelig Sageting holden paa Søndre Kirche i Ashimb Sogn ...
Publicerit Amund Kejsrud udgifer bøxel Sedel paa 15 lb i Sechelsten til Even Reiersen daterit Kejsrud d 15 Januarj 1699»

Syver Haugland i Trøgstad gikk 20.03.1699 til sak mot stesønnen Amund for hva han skylder ham. Saken ble utsatt til 01.05.1699 da det ble avsagt dom (HF tingbok nr. 31, folio 7a og 7b-8b).

I 1701 kom Amunds tidligere formynder Amund Gundersen Sandaker i Rakkestad med gjeldskrav mot Amund Kjeserud. Saken endte med forlik. Amunds part i Bekkevar kom til Amund Sandaker. Amund Hansen pantsatte inntil videre Sekkelsten og Kråka, og de utstedte skjøter på et makeskifte som de hadde inngått tidligere. Amund Hansen fikk Kjeserud mot å gi Amund Sandaker 1½ skpd. rugmel i O, Vang. Parten i denne gården hadde han arvet etter farmoren Ambjørg Kjeserud. (Skjøte 22.10.1704.) Grunnlaget for pengekravet var vel gjerne prisen på de to gårdene, og etter det ble Kjeserud satt til 180 rd. og gården O til 184 rd. (HF pantebok nr. 1, folio 271 og tingbok nr. 32, folio 31a-32a):
-->>> Transkriber.

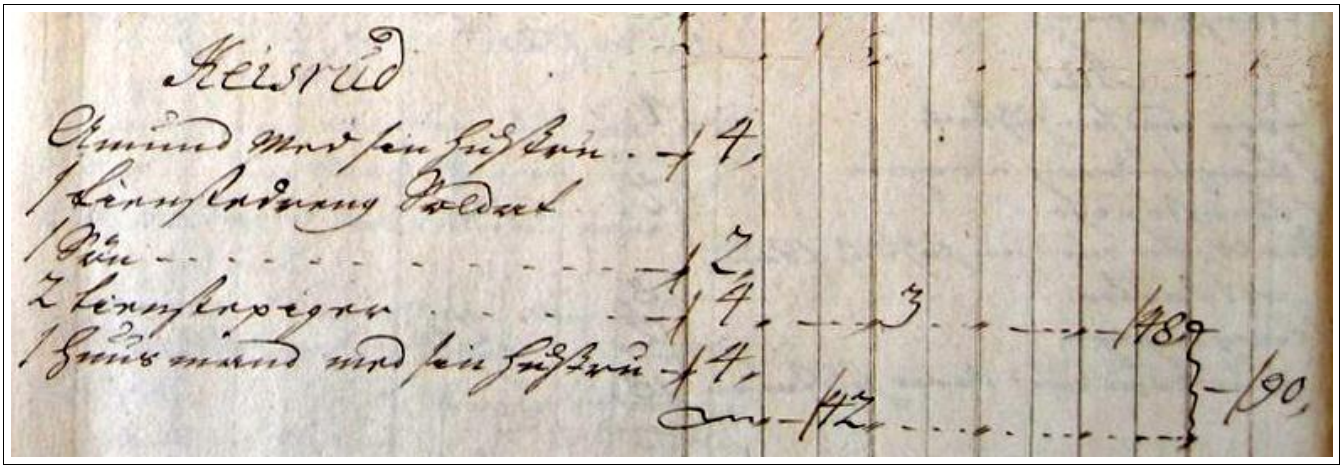

Eidsberg sogn, Heggen og Frøland fogderi - Ekstraskatt 1711.

«Skoskatten» 1711, en vanlig betegnelse på en engangsskatt i 1711 på skotøy, parykker, fontanger, karosser, chaiser og karjoler, samt på tjenestefolks lønn, påbudt i forordning 21.02.1711.

Enkelte grupper var fritatt eller utelatt, blant annet husmenn som var utskrevne soldater og deres familier, spedbarn og personer uten fast bopel.

Satsen var 3 skilling per skopar. Det ble sannsynligvis ikke foretatt reell telling av skotøy, men beregnet for eksempel to par per person i gårdbrukerfamilie og ett par per person i husmannsfamilier og liknende.

Av tjenestefolks årslønn skulle 1/6 gis i skatt. Husbonden skulle innbetale dette og trekke tilsvarende fra tjenerlønnen.

Skatten for Kjeserud Vestre var:
«Amund med sin Hustrue» - 4 par sko.
«1 tienstedreng Soldat» - unntatt fra beskatning da han var soldat.
«1 Søn» - 2 par sko.
«2 tienstepiger» - 4 par sko - Samlet årslønn 3 Dlr.
«1 Husmand med sin Hustrue» - 4 par sko.

De fikk betale 42 Skilling i skatt for 14 par sko, med 3 Skilling pr. par.
Dertil 48 Skilling motsvarende 1/6-del av tjenestepikenes årslønn.

«Keisrud» med en skyld på 1½ Skippund Tunge var dragongård og fikk også betale andre skatter og avgifter det året:
«Leilending skatt - 6 Dlr.
Proviant skatt - 72 Skilling
Rostiening skatt - 60 Skilling
Ledingspenge - 1 1/3 Skilling
Smør 9 bs. - 22 Skilling
Ledingkorn 3 spann - 60 Skilling
Foering - 48 Skilling
Arbeidspenge - 72 Skilling»
Tilsammen må Amund ut med 9 Dlr. 32 1/3 Skilling i tillegg til skoskatten.

Amund Sandakers sønn solgte parten i Bekkevar til Amund Hansen igjen i 1724. (Skjøte 20.06.1724.) Amund hadde da også innløst resten av Bekkevar.

Amund Hansen Kjeserud var kirkeverge i 1706.

Under krigen i 1716 mistet han kreaturer, korn, mel, matvarer, klær og annet for i alt 70 rd. Også på annet vis kom krigen til å berøre Kjeserudfolka. Da svenskene skulle trekke seg ut av Eidsberg i 1718, var det en viss engstelse for plyndring. Alle menn i bygda var evakuert over Glomma, og så dro Marthe Nielsdatter Kjeserud, Siri Sulerud og Ragnhild Hjelmark i deputasjon til den svenske generalen på Eidsberg for å be «om forschaansel at blive ilde medhandlede.» På tilbaketuren kom Marthe Kjeserud om Lekum, der svenskene etterlot seg store matvarelager, og som så mange andre forsynte hun seg og tok med en kokning ruggryn på bua og et kvarter av noe hvete som lå på bakken utmed skjulveggen.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Eidsberg Præstegield, Fulde Gaarder, folio 128b.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for
«Eidsberg Præstegield - Fulde Gaarder»:
«No:
27.
Gaarde Navne:
Kejsrud - Drag: Qvart:
Opsiders Tall:
Amund Hansen.
Proprietairs og Bøxel-Raadig:
Selv Ejer.
Skoug og Sæter:
Skoug til Huus Behof.
Qværn og Fiskerie:
1 Bæckeqværn til Huusfornødenhed.
Situation og Beleilighed:
I West og Nordlien med dels Winding.
Sæd:
1 qvart [tønne] Bl: Korn - 14 tønner Hafre - 1 Setting HommelK: - 1 Setting Lin og Hamp.
Høe-avling:
50 Læs.
Hæster og Creaturer:
4 Hæster - 16 Creat: - 9 Souger.
Taxt efter Gammel Matricul:
1½ Skippd.
Forhøyet:
7½ Lispd.»

En militærmatrikkel fra 1724 forteller at åkeren på Kjeserud var godt dyrket. Alle husene var i bra stand og trengte bare en mindre forbedring av syninga. Det nevnes stuebygning, stolpebu, lagård, fjøs og stall.

Da Amunds datter Maren giftet seg samme år, fikk hun Sekkelsten i hjemmegave.

Amund døde i 1735:
«12.08.1735: Begravet Amund Hanssøn Kjeserud 62 aar gml».

Skiftet etter Amund ble avholdt 20.09.1735 og tinglyst 04.11.1735. Kjeserud ble verdsatt til 400 rd. Enka fikk denne gården, mens datteren fikk Kråka, Skakstad og de 18 lispund tunge i Fusk:

Skifteprotokollene for Heggen og Frøland fogderi mangler (lakune) i perioden 1733- 1784. I pantebøkene finner vi imidlertid opplysninger om arvingene og om hvordan skiftene påvirket fordeling av jordegods.

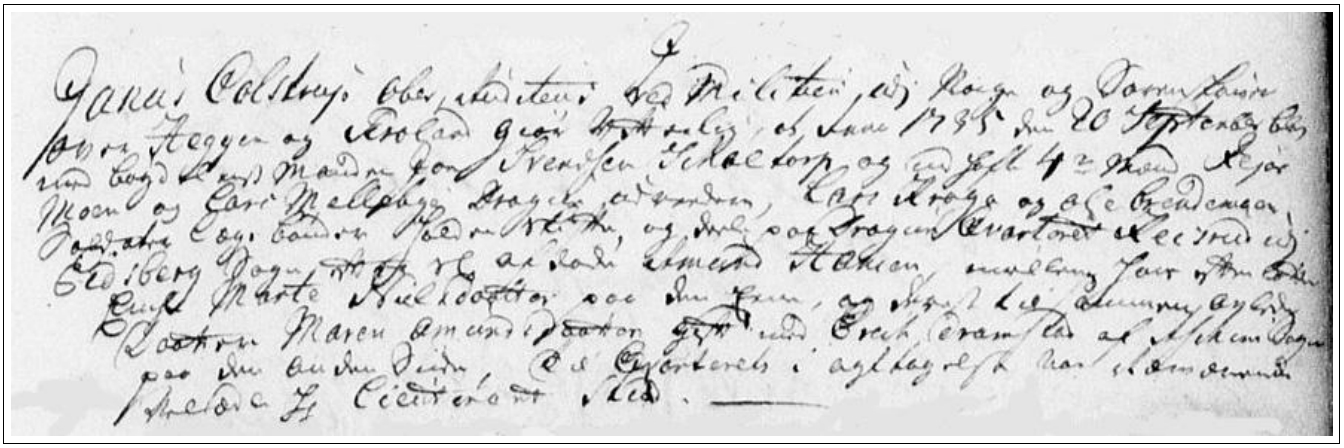

Pantebok Heggen og Frøland nr. 4, 1731-45, foflio 124a.

«Janus Colstrup ober Andeteur ved Militien udj Norge, og Sorenskriver over Heggen og Frøland Giør vitterlig at Aar 1735 den 20 September blev ved bøyd Lens Manden Jon Svendsen Skaltorp og medhaft 4de Mænd Reier Moen og ... Melleby Dragon bønder, Lars Kroga og Ole Bredengen Soldater Lægs bønder holden skifte og dele paa Dragun Quarteret Keisrud udj Eidsberg Sogn efter Sl: afdøde Amund Hansen, imellum hans efterladte Enke Marthe Nielsdatter paa den Eene, og deres tilsammen aulede Datter Maren Amundsdatter gift med Erich Dramstad af Aschim Sogn paa den anden Side. Til Qvarterets i agttagelse var nærværende velædle Hr. Lieutenant Stud.

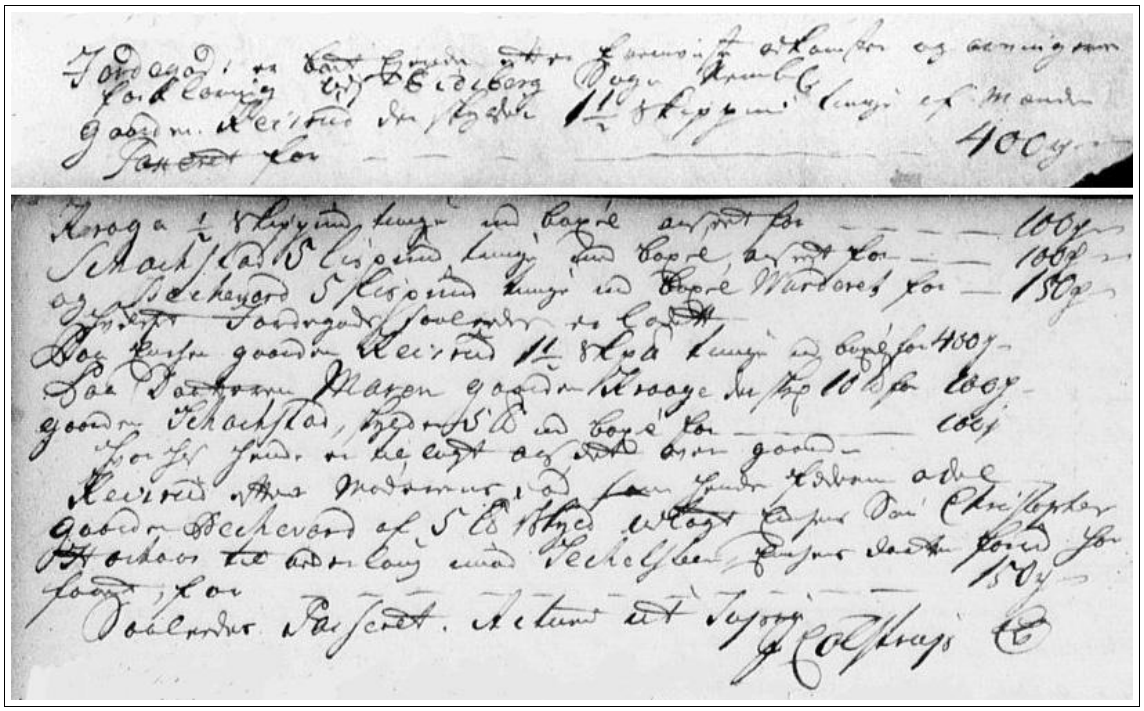

Pantebok Heggen og Frøland nr. 4, 1731-45, foflio 124a-124b.

Jordegods
er boet Ejende efter fremvist adkomste og arvingenes forklaring udj Eidsberg Sogn Nembl.
Gaarden Keisrud der skylder 1½ skippund tunge af verdi taxeret for 400 Rdl.
Kraga ½ Skippund tunge med bøxel ... for 100 Rdl.
Schackstad 5 lispund tunge med bøxel ... for 100 Rdl. og
Beckevard 5 lispund tunge med bøxel vurderet for 150 Rdl.
Hvilke jordegods saaleedis er lodett
Paa Enken gaarden Keisrud 1½ Skippd. tunge med bøxel for 400 Rdl.
Paa Datteren Maren
gaarden Kraga ... 10 Lispd. for 100 Rdl. og
gaarden Schackestad, skylder 5 lispd. med bøxel for 100 Rdl.
Huor her hende er tillagt og det over gaarden Keisrud efter moderen, vad som hendes fæderne odel gaarden Bechevard af 5 lispd. skyld udlagt Enkens Søn Christopher Hockaas til vederlaug mod Sechelsteen, Enchens datter fo.. har faadt for 150 Rdl.
Saaledes Pacheret - Actum ut Supra - J Colstrup».[431]

431 Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Ekstraskatten i 1711. Eidsberg sogn, Heggen og Frøland fogderi. Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Eidsberg Præstegield, Fulde Gaarder, folio 128b. Pantebok Heggen og Frøland nr. 4, 1731-1745, folio 124. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 300-301. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 98. Odd Ottesen: Slekten Botner i Høland, side 64. Statsarkivet i Hamar, Hedemarken

(Barn VI:20, Far VIII:77, Mor VIII:78)

Gift med neste ane.

Barn:

Maren Amundsdatter Kjeserud Vestre. Født omkring 1695. Død 1786 på Kjeserud Vestre, Eidsberg (ØF). Begravet 29.01.1786 i Eidsberg (ØF).[432] (Se VI:20).

VII:40 fm ff mm m

Marthe Nielsdatter. Født omkring 1658. Død 1742 på Kjeserud Vestre, Eidsberg (ØF). Begravet 20.01.1743 i Eidsberg (ØF).[433]

Det er uklart hvor Marthe kom fra. Hun var gift en første gang, men om han vet vi kun at han het Nils. Sønnen Christopher i dette ekteskapet bodde på Søndre Hochaas i 1730-årene, men inget finnes om familien på denne gården tidligere.

Marthe og Amund hadde følgende barn:
1695: Maren, gift med Erich Knudsen Dramstad.
1700: Halle, død i 1725.
????: Rønnaug, død i 1711.

Ronoug ble begravet 19.04.1711. Hennes alder fremgår ikke av kirkeboken (Kirkebok nr 1, folio 19).

Ved Amunds død i 1735 fikk Marthe utlagt Bekkevar til takst 150 rd. Hennes sønn av første ekteskap, Christoffer, fikk Bekkevar i vederlag for Sekkelsten i Askim. (Skjøte 20.09.1735.) Christoffer solgte Bekkevar til Ole og Halvor Andersønner Bekkevar i 1737.

Maren døde i 1743:
«Begravet ved Eidsberg Sl: Margrete Nielsd: Kiesrud gl: 84 aar 9 maaned».

Skiftet etter Maren ble avholdt 05.05.1742 og tinglyst 01.04.1743. Kjeserud ble delt mellom Ole Torersen (15 lispund tunge), Christoffer Nilsen (10 lispund tunge) og Maren Amundsdatter (5 lispund tunge):

Skifteprotokollene for Heggen og Frøland fogderi mangler (lakune) i perioden 1733-1784. I pantebøkene finner vi imidlertid opplysninger om arvingene og om hvordan skiftene påvirket fordeling av jordegods.

pantebok nr 1, f. 122b-123b.

432 Kirkebok Eidsberg nr. 4: «Døde og Gravfæstede», folio 174 nr. 25.

433 Kirkebok Eidsberg nr. 3: «Jordfested», folio 9.

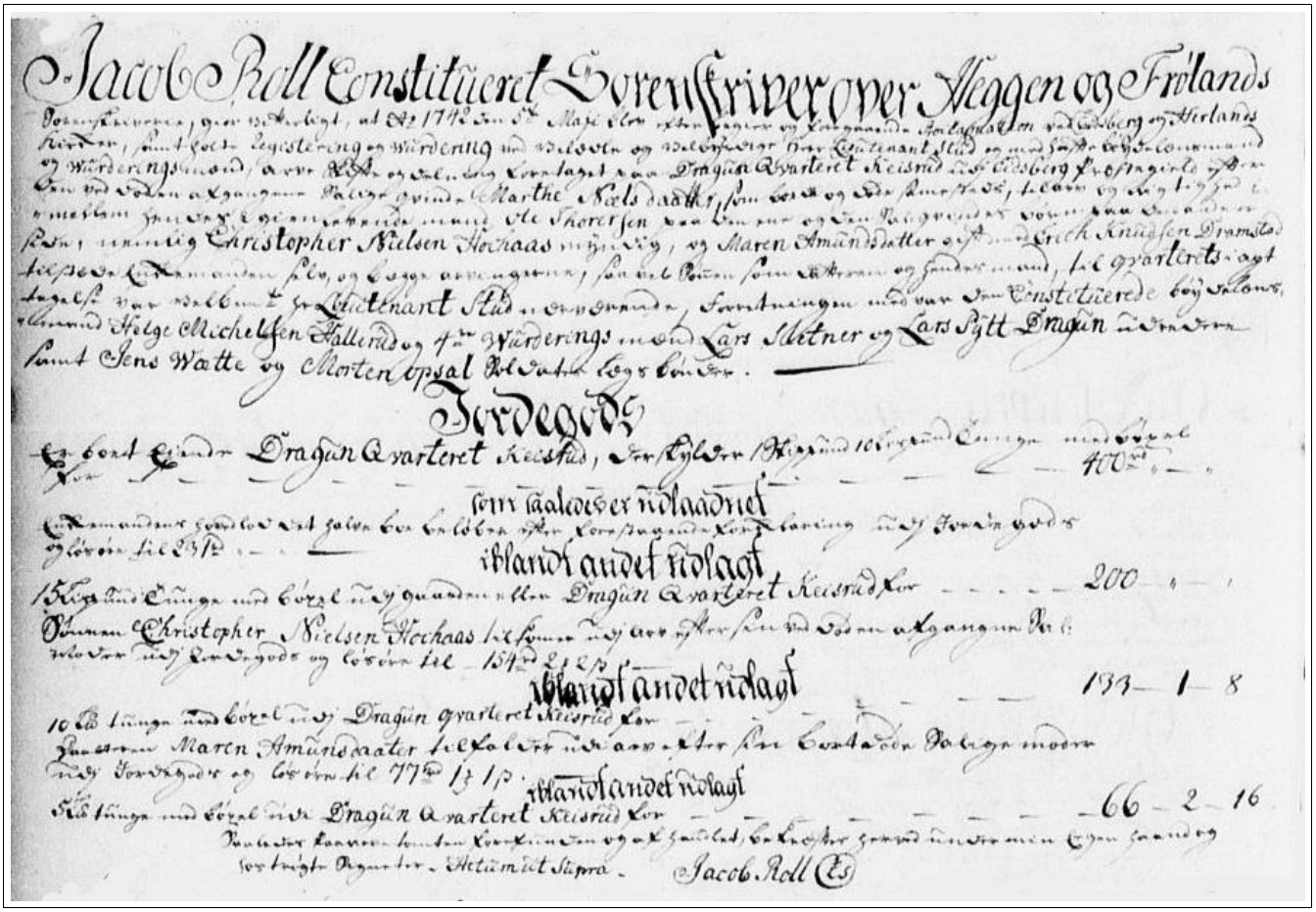

Pantebok Heggen og Frøland nr. 4, 1731-45, folio 394b.

«Jacob Roll Contituert Sorenskriver over Heggen og Frøland Sorenskriverie, giør witterligt at Ao 1742 den 5 Maji blev efter begier og foregaaende Proclamation ved Eidsberg og Herlands Kirker, samt holt Registering og vurdering med velædle og velbyrdige Hr. Lieutenant Stub og med h.ste Bøyde lensmanden og vurderingsmænd, arve Skifte og Deeling foretaget paa Dragun Qvarterit Keisrud udj Eidsberg Prestegield, efter den ved døden afgangne Salige qvinde Marthe Nielsdatter, som boede og døde sammesteds, til arv og Rigtighed imellem hendes igienlevende mand Ole Thorersen paa den ene og den salige qvindes børn paa den anden side, nemlig

Christopher Nielsen Hochaas myndig, og

Maren Amundsdatter gift med Erich Knudsen Dramstad.

Tilstæde Enckemanden Selv, og begge arvingene, Saa vel Sønnen som datteren og hendis mand, til qvarterits agttagelse var velbmte. Hr. Lieutenant Stud nærværende. Forretningen med var den Constituerede bøydelensmand Helge Michelsen Hallerud og 4de Vurderingsmend Lars Sletner og Lars Pytt Dragun Ud..der samt Jens Wætte og Morten Opsal soldater lægsbønder.

Jordegods

Er boet Ejende Dragun Qvarteret Keisrud, der skylder 1 Skippund 10 lispund tunge med bøxel 400 rdr.

Som Saaledes udlaadnet

Enkemandens Hovedlod det halve boe beløber efter forestaaende forklaring udj Jordegods

i blandt andet udlagt

15 lispund Tunge med bøxel udj Dragun Qvarteret Keisrud for 200 rdr.

Sønnen Christopher Nielsen Hochaas tilkommer udj arv efter sin ved døden afgangne Sal: moder udj Jordegods og løsøre til 154 rdr. 2 mark 2 sk.

ibland annet udlagt

10 Lispd. Tunge med bøxel udj Dragun Qvarteret Keisrud for 133 rdr. 1 mark 8 sk.

Datteren Maren Amundsdatter tilfalder udj arv efter sin bortdøde Salige moder udj Jordegods og løsøre til 77 rdr. 1 mark 1 sk.

iblandt annet udlagt

5 Lispund Tunge med bøxel udj Dragun Quarteret Keisrud for 66 rdr. 2 mark 16 sk.

Saaledes Paa arvetomten forefunden og afhandlet

bekræftes hermed under min Eegen Haand og hostrøgte Signeter. Actum ut Supra

Jacob Roll».[434]

(Barn VI:20)

434 Pantebok Heggen og Frøland nr. 4, 1731-1745, folio 394. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 282, 301-302. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 547. Odd Ottesen: Slekten Botner i Høland, side 64.

Gift 1. gang med **Nils ???.**

Barn:

Christoffer Nilsen Hokaas Søndre. Levde fra 1695 til 1760.

I 1730-årene og senere bodde Christopher på Søndre Hochaas i Båstad, Trøgstad.

Kristoffer fikk Bekkevar i vederlag for Sekkelsten i Askim. (Skifte 20.09.1735.) Kristoffer solgte Bekkevar til Ole og Halvor Andersønner Bekkevar i 1737 for 220 rd. (Skjøte 03.06.1737.)

Kristoffer arvet en del av Kjeserud ved morens død.

03.07.1742 pantsatte Christopher 13½ lispd. tunge med bøxel i Søndre Hochaas til Hans Hansen Killerud af Enebach sogn for «laante Penge» Rdl 90 (Pantebok HF nr. 4, folio 351).

04.06.1744 overdro Christopher ved skifte etter Marthe Hochaas 13½ lispd. i Søndre Hochaas til Hans Egeberg med flere til dekning for obligasjon på Rdl. 90 (Pantebok HF nr. 4, folio 423-424).

19.03.1750 har Christopher med flere solgt Torer Halvorsen 12 lispd. i Søndre Hochaas for Rdl. 200 (Pantebok HF nr. 5, folio 128).

07.07.1760 har Cristopher Nielsen pantsatt til sin stif søn Ole Thorersen Egeberg 12 lispd. tunge med bøxel i Søndre Hochas for Rdl. 120. Det er mulig det her i stedet er tale om hans stefar. (Pantebok HF nr. 5, folio 452 og 453).[435]

Gift 2. gang med forrige ane.

Gift 3. gang med **Ole Torersen/Torgersen.** Levde 1742.

Da Marthe døde ble Kjeserud delt mellom Ole (15 lispund tunge), Kristoffer Nilsen (10 lispund) og Maren Amundsdatter (5 lispund) (Skjøte 05.05.1742.)[436]

VII:41 fm fm ff f

Peder Olsen Fjøs. Dragon, gårdbruker. Født omkring 1645 på Vete Søndre, Eidsberg (ØF). Flyttet 1669 fra Vete Søndre, Eidsberg (ØF) til Fjøs, Eidsberg (ØF). Død 1713 på Fjøs, Eidsberg (ØF). Begravet 02.08.1713 i Eidsberg (ØF).[437]

Ved manntallet i 1664 var Peder 19 år gammel og bodde på Sø-Vete med sin far.

Peder kom som bruker til Fjøs i 1669.

Fjøs ligger på vestsiden av Grøpopp-elva og grenser i sør til Sø-Garsegg, i nord til Nord-Moen, i vest til Ås og i sør til Haug. Gårdsnavnet betyr helt enkelt fjøs (fjós) og det tyder på at det opprinnelig var satt opp et fehus her for dyra på en annen gård, muligens Sletner, og at området ble utskilt som egen gård i yngre jernalder. I 1661 var det humlehage på gården, men skog fantes ikke. Om en kvernefoss som hørte gården til, sies i 1661 at den lenge hadde vært øde, i 1723 at kverna var ruinert av et jordfall og ikke kunne opprettes.

Hele gården er en gang i mellomalderen blitt lagt til Sancta Doroteas alter i Oslos Mariakirke, og siden prosten ved Mariakirken samtidig var Norges Rikes Kansler, fortsatte kirkens gods å gi inntekter til kansleren også etter reformasjonen. I 1618 var det således Jens Bjelke til Østråt som var forlent med Fjøs. I 1663 er Fjøs oppført som Nonneklosters gods, forlent til rentemesteren Sten Hundorff.

Den eldste kjente brukeren på Fjøs var Per i 1593 og ut gjennom 1590-årene, i hvert fall til 1598. Gyrid Fjøs som brukte gården i 1604 kan ha vært hans enke. Hun giftet seg rimeligvis med den Mads Fjøs som brukte gården fra før 1612 helt til høsten 1629. Gyrid og Mads var leilendinger, men eide parter i tre utenbygds gårder. I deres tid kom ulykkene inn over gården, den fikk ord på seg for å være hjemsted for heksing og trolldom.

Heksene ble gjerne tillagt skylda for alt det som inntraff av ulykker. Slo årsveksten feil og det ble nød i bygda, mente man straks at en heks ville hevne seg for ett eller annet. Og ble folk eller husdyr syke, forholdt det seg likedan. Derfor gjaldt det å finne kilden til all denne ulumskheten, og hvis forholdene ikke bedret seg etter at én heks var blitt brent, satte man alt inn på å finne en ny syndebukk. Nå synes 1620-årene å ha vært en særlig vanskelig tid for folket i Eidsberg, så her ligger vel en vesentlig del av forklaringen til at hekseprosessene akkurat da hadde høysesong.

I sitt regnskap for 1626-27 har fogden Hans Knudsen anført følgende om en heks som ikke er navngitt:

---

435 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 282, 284, 301. Odd Ottesen: Slekten Botner i Høland, side 64.

436 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 301. Odd Ottesen: Slekten Botner i Høland, side 64.

437 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Begravne», folio 55.

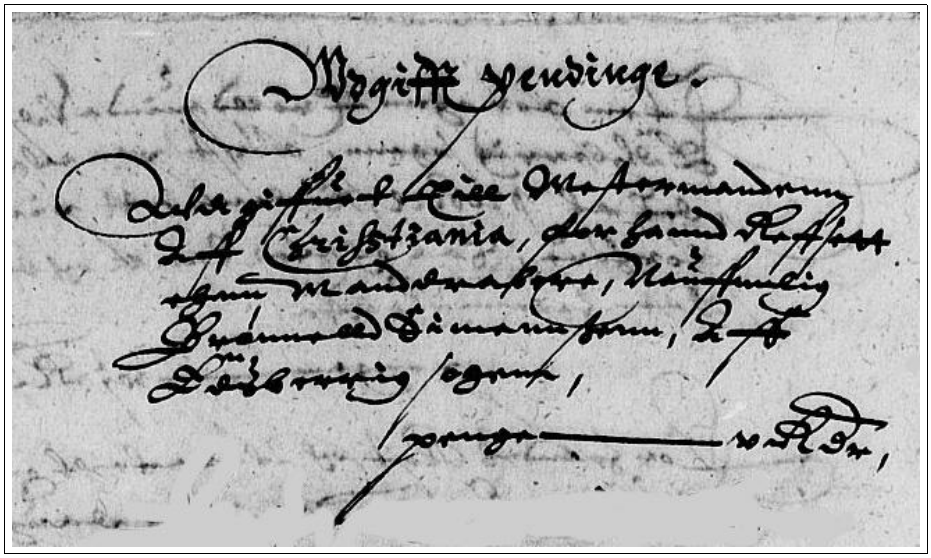

Lensregnskap Akershus len - 77.2 1626-27 Fogderegnskap - L Heggen og Frøland - Vedlegg - Bilde 7.

«Udgifft Pendinge.

Udgiffuet till Mestermanden Aff Christiania, for han Reffsett ehnn Manddrabere, Naumffnelig(?) Brønnelld Simennßen, Aff Edsberrig Sogenn,

Penge 5 Rdr,»

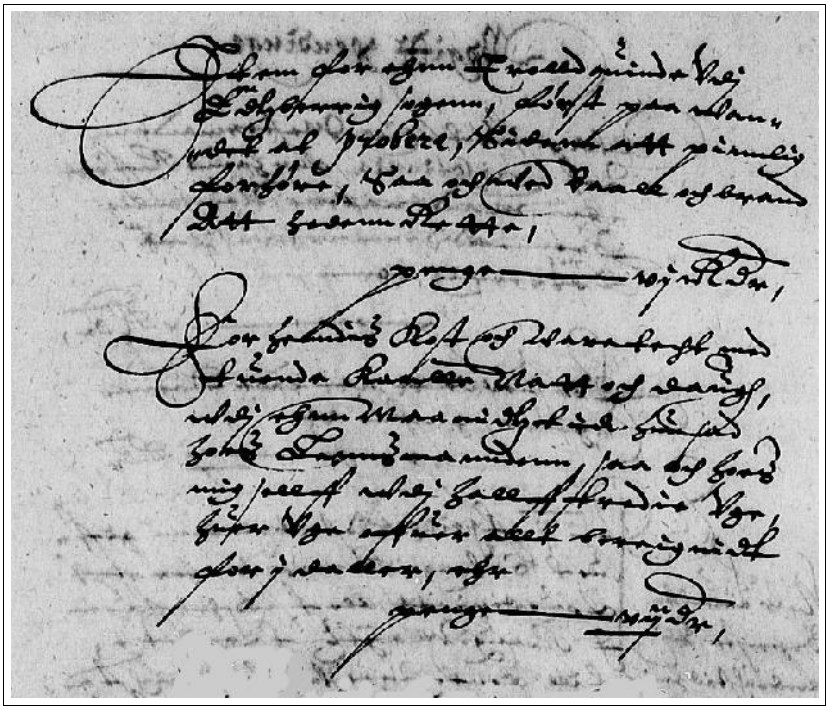

Lensregnskap Akershus len - 77.2 1626-27 Fogderegnskap - L Heggen og Frøland - Vedlegg - Bilde 8.

«Item for en trollkvinne Wdj Edtzberrig Sogenn, først på vannet å probere, siden å pinlig forhøre, så ôg ved bål og brann å henrette

- penger 6 Rdl.

For hennes kost og varetekt med tvende karle natt og dag udi en måneds tid hun satt hos lensmannen, så òg hos meg selv udi halvtredje uke, hver uke 1 daler, er

- penger 6½ daler».

I slutten av 1620-årene ble Gyrid anmeldt til fogden for trolldom, men hun må ha fått et fingerpek om anmeldelsen og har sikkert vært klar over hvilken grufull skjebne som ventet henne om lovens håndhever slo til. Uaktet at hun tok til å dra på årene, viste hun en handlekraft og rådsnarhet som vel har vært sjelden blandt samtidens kvinner. Hun fikk med seg en askimsokning, Nils Mørk, og tok flukten sørover. På denne tid var Nils Lauritsen fogd i Heggen og Frøland. Han kom nå i en lei knipe, siden det jo var hans plikt å gripe alle lovbrytere. Noe etterretningsvesen fantes ikke, og landet manglet også en felles politimyndighet. Derfor hadde fogden ingen annen utvei enn å sende sine egne folk etter Gyrid for å arrestere henne. To mann la så av gårde og fulgte sporene etter Gyrid like til Helsingør i Danmark. Men før de kom dit, hadde hun alt reist videre med et skip som skulle til Stavanger. Mennene dro straks etter, og lyktes å gripe henne ikke langt fra byen. De fikk så utvirket en bevilling fra

lensherren i Stavanger til å transportere fangen ut av hans len, og derpå bar det den lange veien tilbake til fogden i Heggen og Frøland. Her ble Gyrid sittende fengslet i 5 uker, mens to mann holdt vakt over henne døgnet rundt. Lagmannen dømte henne skyldig i trolldom, og deretter ble hun brent. Halvparten av Fjøs-folkets fellesbo ble tildømt kongen. Ekteparet må ha vært ganske velsituert, for bare løsøret nådde opp i en takst av 60 Rdl., og dertil kom verdien av gårdpartene. Men mye av det boet utbrakte, gikk med til å dekke utgiftene ved den«lange og besværlige reise» de to fogdetjenerne hadde hatt, til transporten av og vaktholdet over Gyrid og til omkostningene ved henrettelsen.

Gyrids tragiske død har utvilsomt gjort en meget sterkt inntrykk i bygda, for den dag i dag lever fremdeles et sagn om Gyrid Fjøs på folkemunne. Sagnet vil ha det til at heksebålet ble tent på Folkenborg, men det finnes ingen skriftlig etterretning om dette. Videre vil tradisjonen vite at Gyrid Fjøs hadde ei tjenestejente som både avlurte sin matmor visse trolldomskunster og ble satt til å utføre enkelte obskure gjøremål. Det er mulig at dette bygger på historiske fakta, for i fogderegnskapet for 1628-29 er det under Trøgstad inntektsført 9 Rdl. mottatt av Mads Fjøs,

«... som var hans tjenestepikes tjenestelønn for noen tjeneste på noen tid lang hun hadde tjent,
førenn hun ble av dage tagen, ungefær 3 år siden, og ble brent for trolldom
og fornevnte Mads innesto hennes lønn».

Nå synes det på den tid ikke å ha bodd noen mann ved navn Mads hverken på Nordre eller Søndre Fjøs i Trøgstad, så vi må tro at det her er tale om Mads Fjøs i Eidsberg. Og tjenestejenta som var blitt brent for om lag tre år siden, må vel da ha vært identisk med den ukjente trollkvinnen som hadde vandret den tornefulle vei til bålet i regnskapsåret 1626-27.

Mads Fjøs reiste fra gården samme høsten som Gyrid ble henrettet, og intet er kjent om hans videre skjebne eller om deres mulige etterkommere.

I 1630 ble gården brukt av Jon, mens den året etter var overtatt av Regnald som brukte den til 1660. Det siste året var han forarmet og gården lå halv-øde. Kvernfallet i bekken mot Ås hørte for en del til Fjøs, og for denne herligheten måtte gården skatte 1 fjerding i landskyld. Regnald hadde ikke så god råd, og i midten av 1650-årene gikk han med sin kvinne Siri til Halvor Slitu og ba om å få låne 10 daler å betale denne avgiften med. «Kan I ikke bruke den og gjøre eder fossen nyttig?» spurte Halvor, og Regnald måtte svare som sant var at «vi har ingen råd dertil, men må gi årlig en fjerding av fossen». Fra 1661 til 1663 ble Fjøs brukt av Even, og gården lå halv-øde også det første året han var her.

I 1663 ble Fjøs utlagt til frigård for dragonløytnanten Hendrich Nielsen Hammer og Even flyttet fra gården. Løytnanten brukte den i en del år inntil Peder kom dit i 1669. Gården gikk omkring 1700 over til å bli vanlig dragongård. Som kronens gods fortsatte gården helt til den i 1727 ble solgt til kaptein Johan Friderich von Jurewitzsky for 376 Rdl. Kapteinen hadde ikke bruk for gården selv, og solgte den til Peders sønn Peder som da var bruker på Fjøs for 400 Rdl. samme høst.

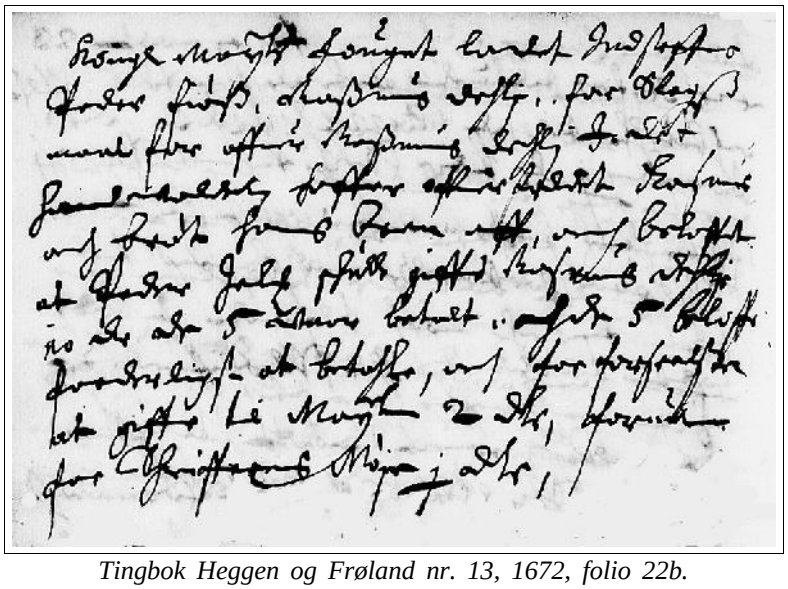

Tingbok Heggen og Frøland nr. 13, 1672, folio 22b.

Peder var dragon for Fjøs, og som god kriger var han flink til å slåss, ja, så flink at han slo av det ene beinet på Rasmus Dæli i Askim i 1671 i et basketak. Peders svoger Peder Hjelmark betalte taperen 10 Rdl. for omgangen (HF tingbok nr. 13, folio 22b).

En stor del av uthusene brant for Peder i 1675, så han måtte bygge nye, blant annet stolpebua, som ble satt opp av både gammelt og nytt tømmer. Stua var forfallen på tak og vegger og måtte ifølge en besiktigelse i 1681 bygges ny for 30 Rdl. (Bes. 04.06.1681.)

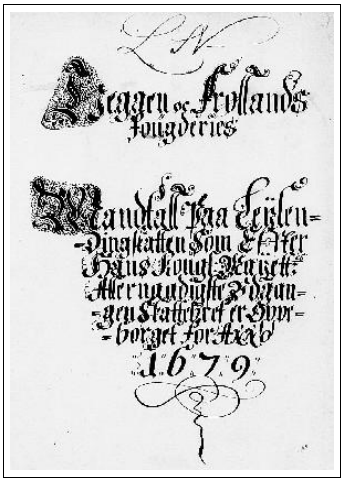
Heggen oc Frøllands fougderies
Mandtall paa Leylen-
dingskatten Som Efter
Hans Kongl. Maytt.
Allernaadigste Ordnan-
gen Skattes eller Oppe-
borget for Aar
1679

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. Leilendingsskatt.

Peder betalte i 1678 den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende og proviantskatt. Gården var «Udlagt Till Dragun Frigaard», han behøvde derfor ikke betale leilendingsskatt eller bygg- og høyskatt.

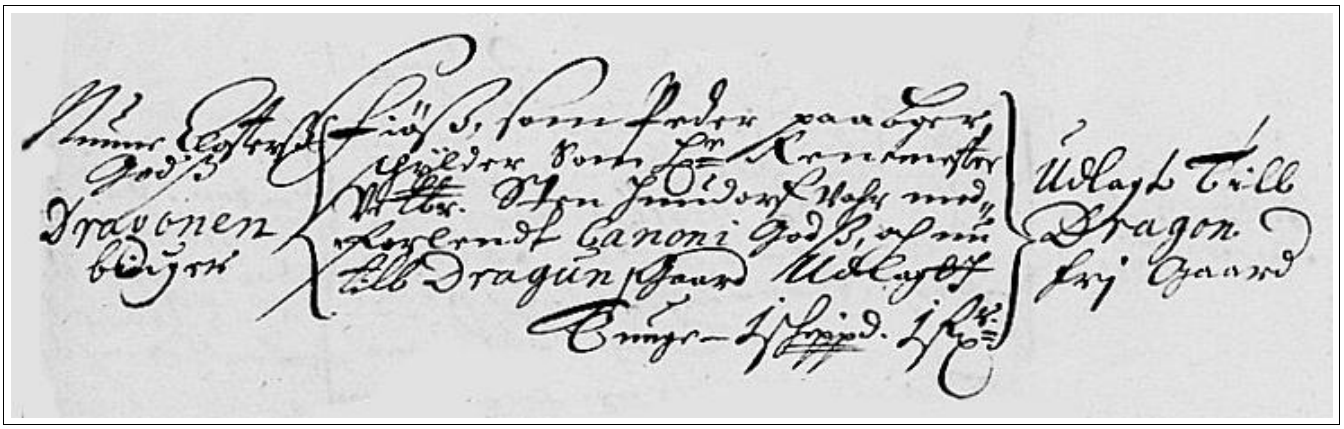
Udlagt Till Dragun Frij Gaard

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Eidsberg - Bilde 308.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:

Fiøs som Peder paaboer, Schylder
som Hr. Rentemester Velbr. Steen Hundorf vahr medforlendt Canoni Gods
och nu till Dragun gaard udlagt - Tunge 5 fær.
Nunne Klosters Gods, Dragunen biuger.
Udlagt till Dragun Frigaard».

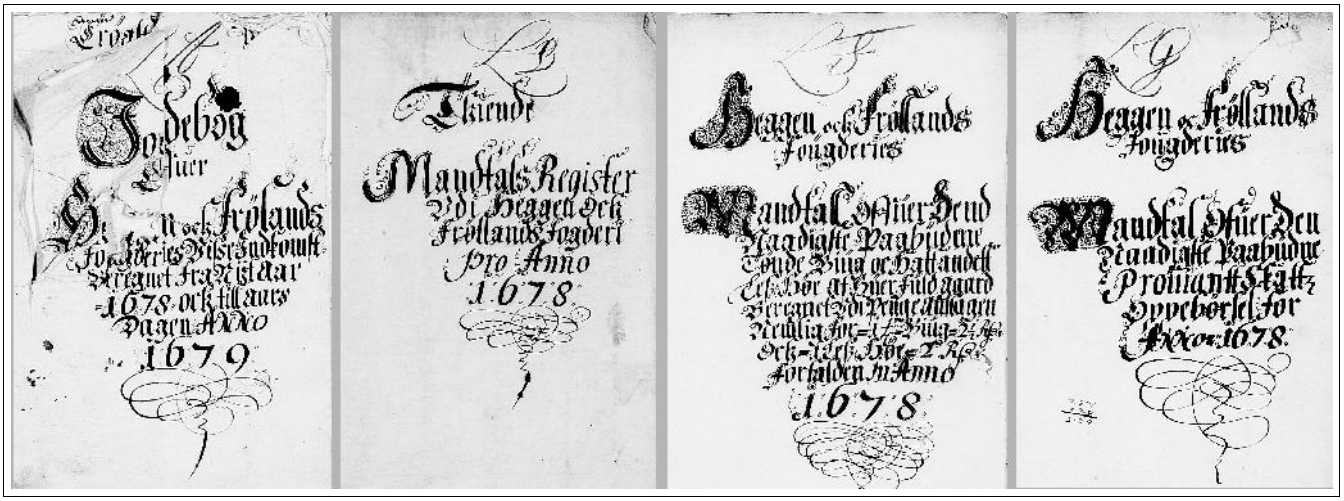
Jordebog
Heggen och Frølands
Fougderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar
1678 och till aars
Dagen Anno
1679

Tiende
Mandtals Register
Vdi Heggen Och
Frølands Fogderi
pro Anno
1678

Heggen och Frølands
Fougderies
Mandtal Ofuer Heud
Laadigste Paabyrdene
Tynde Biug oc Hattand och
Eff. Dör af Huer Fuld gaard
Beregnet Vdi Prima Aprilis
Ordz-Tall Dör 2 Rd.
forfalden Anno
1678

Heggen oc Frølands
Fougderies
Mandtal Ofuer Heud
Laadigste Paabyrde
Proviants Skatt
Oppeborsel for
Aar 1678.

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:

Fiøss Peder - Udlagt till Dragun Frigaard
Smør - 6 bzr. - 1 mk.
Korn - 2 Spd. [Spand] - 1½ mk. 4 sk.

Ledingspenge - 1 sk.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 2½ mk.»

«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:
Fiøs Peder
½ kanne Huede, 2 settinger Bl: Korn och 1 tønne Hafre».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).

«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Edtzberrig Sogn:
Fiøs Peder - 5 fær. - Schatten: 2½ ort».

I 1681 var Peder ute og ga futen Jens Biering et par kårderapp i hodet og på akselen etter at han hadde spurt futen: «Ønsker du den onde i meg?» Heldigvis for begge to slo han med flatsiden (HF tingbok nr. 19, folio 1b-2a).

18.11.1681 reiste fogden sak mot dragonene Ofue Biørnestad og Peder Fiøs for resterende skatter (HF tingbok nr. 19, folio 25a).

Etter at Kirsten døde, giftet Peder seg annen gang med Maren Olsdatter fra Nord- Rom i Askim.

Våren 1690 gikk Torer Ås til rettssak mot Peder, for han mente at Peder hindret ham i å bruke fossen ved å flytte bekkeløpet og på forskjellige andre måter. Kjennelsen gikk ut på at begge gårdene skulle ha like stor rett til kvernfallet, og Peder måtte ut med 8 Rdl. i saksomkostninger (HF tingbok nr. 25, folio 11b-12a, 19a-20b og 34a-36a).

Peders eldste bror, Lars, som hadde vært på Salmonrud, overtok Sø-Vete etter faren, men alle søsknene eide Vete sammen til 1691. Da innløste Peder gården. Skjøtet er datert 26.09.1691 og ble tinglyst 23.10.1691 (HF tingbok nr. 26, folio 32b).

Peder kjøpte også Nord-Vete. Skjøtet er datert Kongsberg 10.12.1694 og utstedt av fogden over Nummedal og Sandsvær, Kristen Knudsen Vendelbo. (HF tingbok nr. 29, folio 76b-77a).

Da Peder kjøpte Nord-Vete, pantsatte han ½ skippund i Sø-Vete til Tormo Bergersen Kløv til brukelig pant i 3 åremål for 50 Rdl. Pantebrevet er datert Fjøs 09.02.1695 og ble tinglyst 29.03.1695 (HF tingbok nr. 29, folio 77a). Tormo flyttet til Vete, men døde her allerede året etter.

Broren Lars brukte gården til 1697. Sommeren 1695 var Lars så uheldig å svi av noe av skogen. Peder gikk til sak mot broren 23.10.1695 og på tinget 04.12.1695 ble skogsskadene verdsatt til 16 Rdl. (HF tingbok nr. 29, folio 114a og 123b-124a).

I 1697 fikk Torer Pedersen byksle ½ skippund i Sø-Vete av Peder. Bykselseddelen er datert 03.03.1697, og ble tinglyst 20.03.1697 (HF tingbok nr. 30, folio 40a). Bruker av den andre halvparten var Peders sønn som også het Peder.

23.10.1699 behandlet tinget Madame Tønders sak mot Peder for at han hadde skåret en eikestokk på hennes sag. Det ble avsagt dom (HF tingbok nr. 31, folio 29a-29b).

02.11.1707 utstedte Peder en bygselseddel til sønnen Nils Pedersen på Nordre Vetes 3 fjerdinger tunge. Bygselseddelen ble først tinglyst den 04.04.1714, året etter Peders død (HF tingbok nr. 36, folio 110a).

Da Peder eide storparten i Nord- og Sø-Vete var det vel i skogene der han hogde det tømmeret som han fraktet ned til Hoielandet og lot fløte i Glomma. I 1707 var han så uheldig å miste 21 tylvter som lå på landet der, ettersom de ble fløtet uten hans viten.

Ole Larsen, eldste sønn til Lars Vete, mente å ha krav på Sø-Vete, men ga avkall på dette kravet og godkjente farens salg av gården til Peder mot å få 7 Rdl. (Dok. 25.06.1706.) Lars hadde mange barn, og gamle Peder ble lei av det stadige kravet på Vete. I 1706 sa han at de skulle få gården uten prosess hvis de ville gi ham 120 Rdl. for den påkostning han hadde hatt på Vete. De tok ikke gården, og Peders sønn Peder fortsatte som bruker av Sø-Vete til han overtok Fjøs etter farens død i 1713.

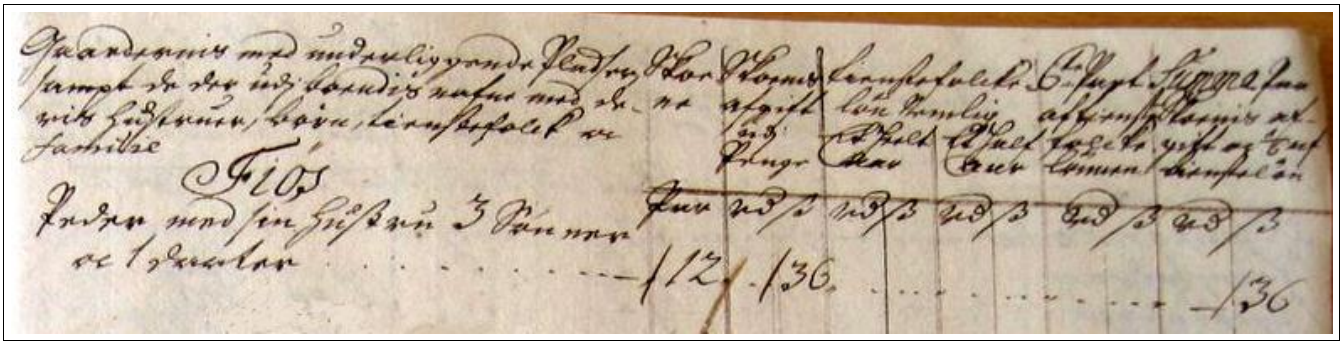

Eidsberg sogn, Heggen og Frøland fogderi - Ekstraskatt 1711.

Vi finner familien ved beregningen av «Skoskatten» i 1711:

«Fiøs
Peder med sin Hustrue 3 Sønner oc 1 daater».

Skatten beregnes for 12 par sko med 3 Skilling pr. par, tilsammen 36 Skilling.

Da Fjøs skylder «Til Hans Kungl Maj. Tunge 1 skippd. 5 bsm.» og er dragongård får Peder også betale følgende skatter og avgifter:
Leilending skatt - 5 Dlr.
Proviant skatt - 60 Skilling
Landskyld - 6 Dlr. 24 Skilling
Aarlig Tage - 40 Skilling
Ledingspenge - 1 Skilling
Smør - 6 bsm. - 18 Skilling
Ledingkorn - 2 spand - 40 Skilling
Foering - 48 Skilling
Arbeidspenge - 60 Skilling
Tilsammen 14 Dlr. 3 Skilling».

På skiftet etter Peder møtte Reier Larsen opp med krav på Vete og bød 100 Rdl. i løsningssum, men han løste ikke inn gården da.

Peder hadde utenom Vete-gårdene fått Kløv etter faren, slik at noen av sønnene kunne skaffes levevei innenbygds, mens andre dro til nabobygdene.

Peder døde samme år som hans andre kone i 1713:
«d. 2 August: Begravne Peder Olssøn Fiøs 68 aar gl.»

Skiftet etter Peder ble avholdt 17.10.1713. Boets verdi utgjorde vel 93 Rdl. brutto og 13 Rdl. netto:

Skifteprotokollene for Heggen og Frøland fogderi mangler (lakune) i perioden 1733- 1784. I pantebøkene finner vi imidlertid opplysninger om arvingene og om hvordan skiftene påvirket fordeling av jordegods.

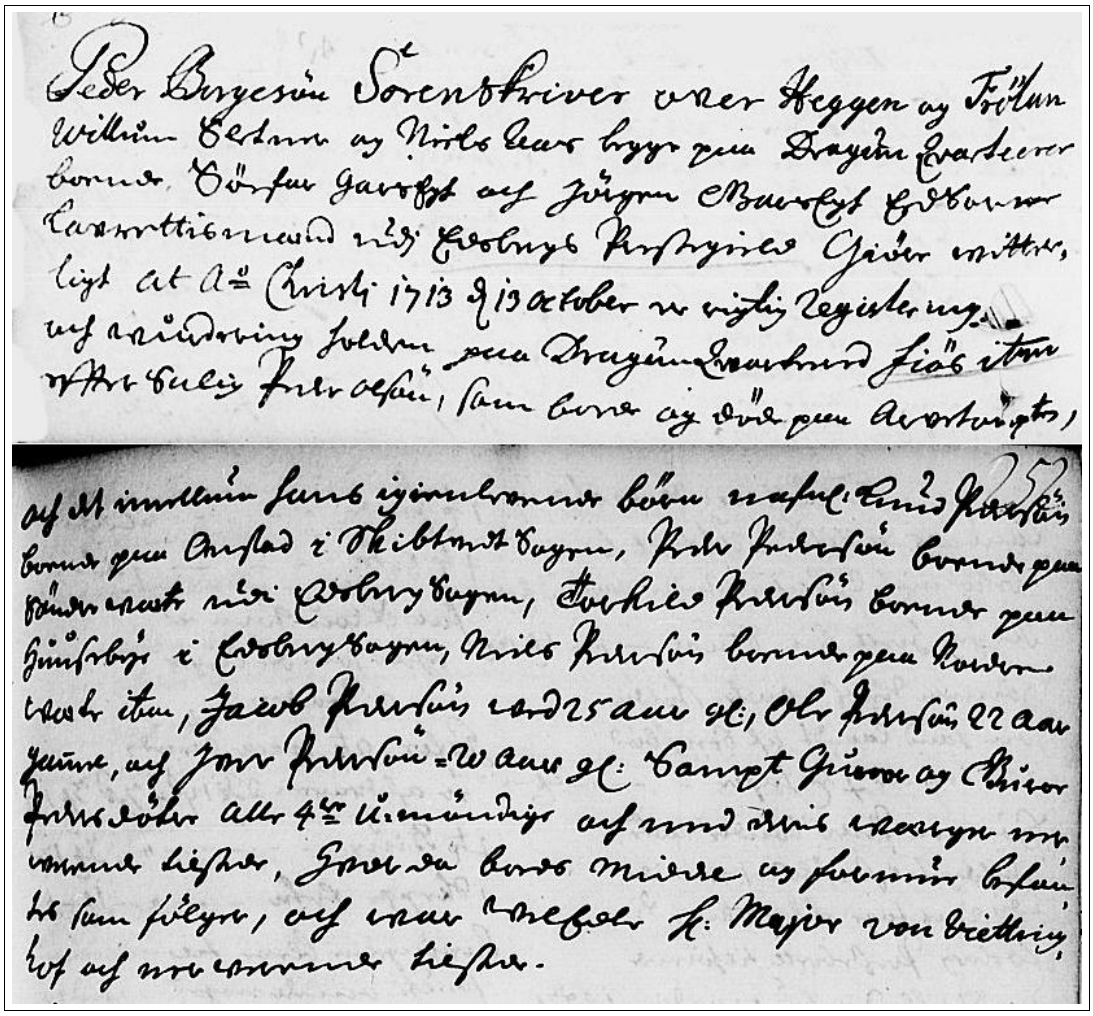

Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 251b-252a.

«Peder Bergesøn Sorenskriver over Heggen og Frøland Willum Sletner og Niels Aas begge paa Dragun Qvarteerer boende Søefar GarsEgh och Jørgen GarsEgh Edsvorne Laugrettismend udj Edsbergs Prestegield Giør witterlig at Ao Christi 1713 d: 13 October er rigtig Registering och Wurdering holden paa Dragunquarteeret Fiøs ibm efter Salig Peder Olsøn, som boede og døde paa Arvetomten, och det imellum hans igienlevende børn nafnl:

Knud Pedersøn boende paa Onstad i Skibtued Sogen,
Peder Pedersøn boende paa Søndre Wæte udi Edsberg Sogen,
Torkild Pedersøn boende paa Huusebye i Edsberg Sogen,
Niels Pedersøn boende paa Nordre Wæte ibm,
Jacob Pedersøn ved 25 aar gl:
Ole Pedersøn 22 aar gammel, och
Iver Pedersøn = 20 aar gl:
Sampt Gunor og Guroe Pedersdøtre
alle 4 u-møndige och med deris wærge nerverende tilstede. Huor da boens middel og formue befantis som følger, och var WelEdle Hr: Major von Vittinghof och nerværende tilstede.
....

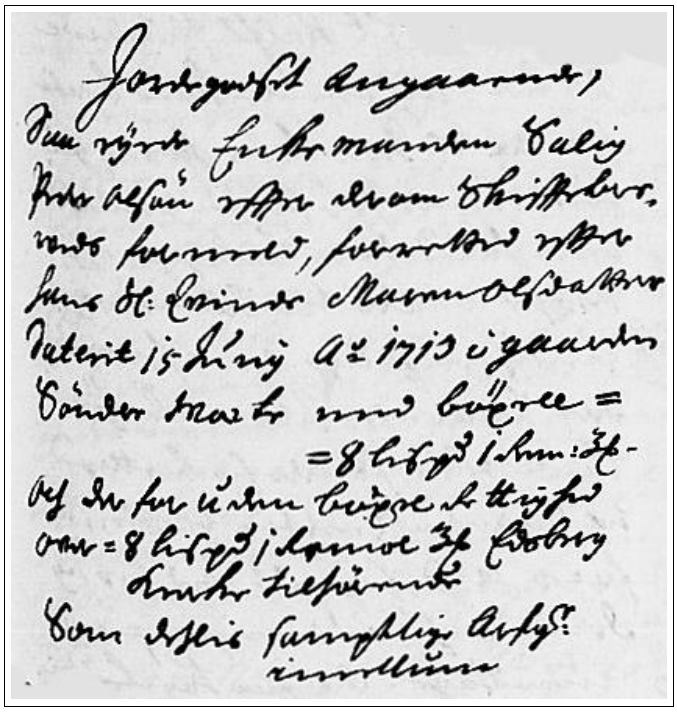

Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 255a.

Jordegodset angaaende saa eyede Enkemanden Salig Peder Olsøn efter ... Skiftebrevids formeld, forrettet efter hans Sl: Quinde Maren Olsdatter Datert 15 Juny Ao 1713 i gaarden Søndre Wæte med bøxel = 8 Lispd. 1 Rem. 3 bs. och der foruden bøxel Rettighed over = 8 Lispd. 1 Remol 3 bsm. Edsberg Kirke tilhørende
som dehlis Samplige Arfyr: imellom
....».[438]

(Barn VI:21, Far VIII:81, Mor VIII:82)

Gift 1. gang med neste ane.

Barn:

Peder Pedersen Vete Søndre/Fjøs. Født omkring 1671 på Fjøs, Eidsberg (ØF). Død 1758 på Fjøs, Eidsberg (ØF). Begravet 27.08.1758 i Eidsberg (ØF).[439] (Se VI:21).

Gift 2. gang med **Maren Olsdatter Rom Nordre.** Født omkring 1655 på Rom Nordre, Askim (ØF). Død 1713 på Fjøs, Eidsberg (ØF). Begravet 03.05.1713 i Eidsberg (ØF).[440]

Maren var datter til Ole Torkelsen (født ca. 1635) og Tore Olsdatter (født 1690) på Nordre Rom.

Maren og Peder hadde barna:
Ca. 1683: Torkild, til Søndre Huseby/Kløv.
Ca. 1685: Nils, til Nord-Vete.
Ca. 1689: Jakob, til Sø-Vete.
Ca. 1692: Ole, til Linto i Trøgstad.
Ca. 1692: Kristen, død som barn.

438 Manntallet i 1664-66, Prestenes manntall: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 92. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Ekstraskatten i 1711. Eidsberg sogn, Heggen og Frøland fogderi. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-1722, folio 251b. Bygdebok for Eidsberg, Bind I: Bygdehistorien 1537-1800, side 429-430. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 395-396, 644-648.

439 Kirkebok Eidsberg nr. 3: «Begravet», folio 175.

440 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Begravne», folio 52.

Ca. 1693: Iver, til Kløv.
xxxx: Gunnor, gift med Anders Olsen Vestre Haug.
xxxx: Guro, gift med I. Tor Kristoffersen Onstad og II. Amund Halvorsen.

Maren døde i 1713:
«3. Maji Maren Olsdatter Fiøs 58 aar gl.»

Skiftet etter Maren ble avholdt 15.06.1713. Det var et omfattende skifte. Peders formue ved hennes død var ca. 160 rd. brutto:

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 240b.

«Peder Børgesøn Sorenskriver over Heggen og Frøland, Halvor Moen, Joen Aas, begge boende paa Dragun Qvarteerer i Edsberg Sougn, Item Ole Gars Egh og Jørgen Gars Egh, Laugrettesmend i Edsberg Sougn, Giøre witterlig at Anno Christi 1713 d: 15 Juny er holden rigtig Skifte og dehle efter den Sl: quinde Maren Olsdatter som boede og døde paa Fiøs udi Edsberg Sougn Dragun qvarteer under Hr: Major Viettinghofs Compagnie, og det imellum hendes efterlatte Mand Peder Olsøn Fiøs paa den Eene, og tvende Kuld børn Nembl:

med første quinde, nu Sl: Kirsten Olsdatter afled nafnlig
Knud Pedersøn boende paa Onstad i Skibtuet Sougn,
Peder Pedersøn boende paa Søndre Wæte i Edsberg Sougn begge møndig,
Item med Sidste qvinde Maren Olsdatter aflede børn nafnlig
Torkild Pedersøn boende paa Søndre Huuseby i Edsberg Sougn,
Nils Pedersøn boende paa Nordre Wæte ibid: begge Møndige,
Jacob, Ole og Iver Peders Sønner, Gunor og Guroe Pedersdøttre alle fem u-møndige

paa anden Side og alle nerverende tilstede. Overwærende paa deputationens weiner WelEdle og velbr. Hr. Major von Vittinghof, Saa var og Bøydelensmanden Peder Hellerud efter ordonantzen tilstede hvor da boeds Middel og formue befantes som følger

....

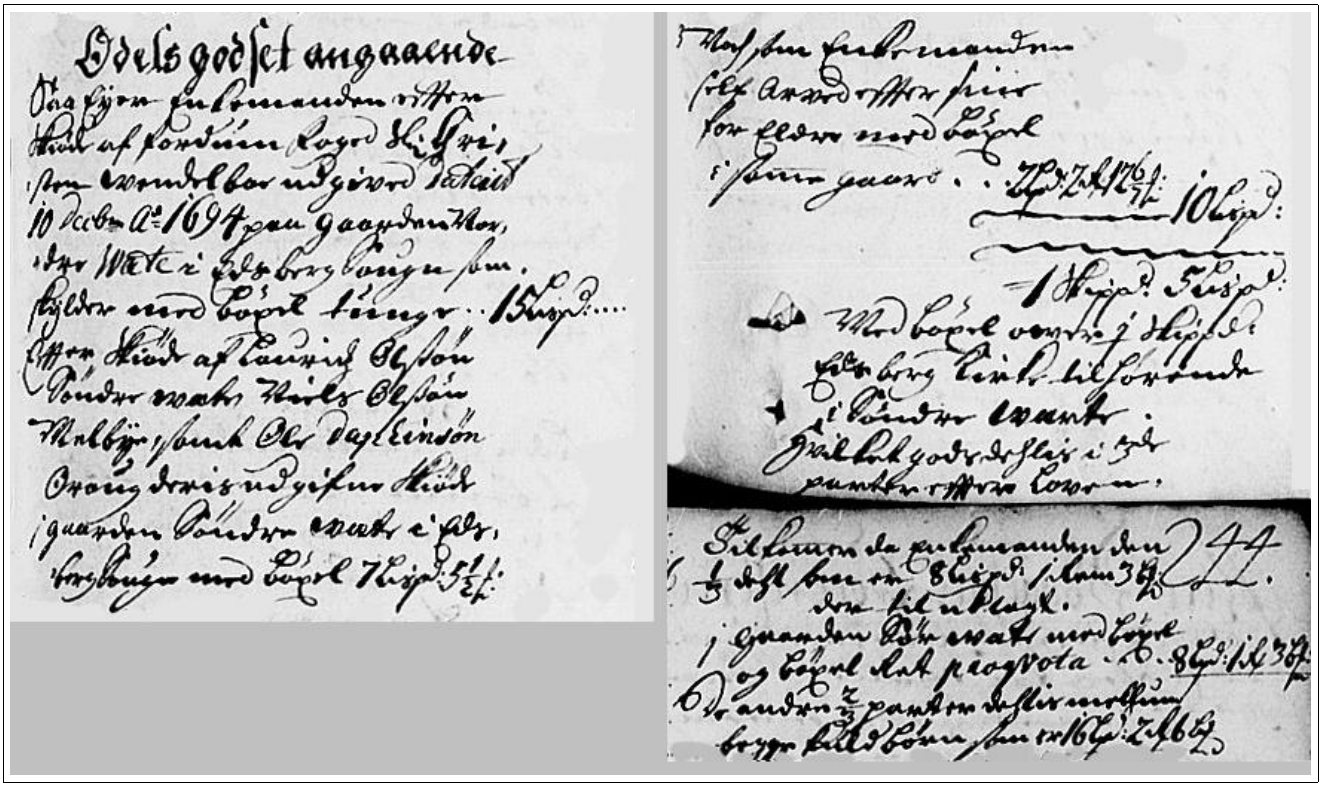

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 244a.

Odelsgodset angaaende

1. Saa Eyer Enkemanden efter Skiøde af fordum Foged Sl: Christen Vendelboe udgived Daterit 10 Decbr Ao 1694 paa Gaarden Nordre Wæte i Edsberg Sougn som skylder med bøxel tunge - 15 Lispd.

2. Efter Skiøde af Laurids Olsøn Søndre Wæte, Niels Olsøn Melbye, samt Ole Dagfinsen Oraug deris udgifne Skiøde i gaarden Søndre Wæte i Edsberg Sougn med bøxel - 7 Lispd. 5½ bsm.

3. ... som Enkemanden Self Arved efter sine foreldre med bøxel i samme gaard - 2 Lispd. 2 R. 12 6/7 bsm. = 1 Skippd. 5 lispd. Med bøxel over ½ Skippd. Edsberg Kirke tilhørende i Søndre Væte hvilket gods dehl... i 3de pant efter Loven.

Tilsammen da Enkemanden den 1/3 dehl som er 8 Lispd. 1 Rem. 3 bsm. der til udlagt i Gaarden SørWæte med bøxel og bøxel Ret ..ogvota - 8 Lispd. 1 R. 3 bs.

De andre 2/3 parter dehlis imellum begge kuld børn som er 16 Lispd. 2 R. 6 bs.
....».[441]

VII:42 fm fm ff m

Kirsten Olsdatter Hjelmark. Levde 1655 på Hjelmark, Eidsberg (ØF). Levde fra 1669 til 1671 på Fjøs, Eidsberg (ØF). Død før 1684 på Fjøs, Eidsberg (ØF).

Kirsten og Peder hadde barna:
Ca. 1669: Knut, til Onstad i Skiptvet.
Ca. 1671: Peder, overtok Fjøs.

Da Peder antagelig fikk sitt første barn med Maren Olsdatter omkring 1683, døde Kirsten trolig før 1684.

Jeg har ikke funnet noe skifte etter Kirsten i skifteprotokollene for Heggen og Frøland.[442]

(Barn VI:21, Far VIII:83, Mor VIII:84)

Gift med forrige ane.

VII:43 fm fm fm f

Christen Halvorsen Haga Vestre. Gårdbruker. Født omkring 1646 på Birketvet, Svindal (ØF). Flyttet 1668 til Haga Vestre, Eidsberg (ØF). Død omkring 1680 på Haga Vestre, Eidsberg (ØF).

Vestre Haga ligger nord for veien fra Høyendal til Vestre Rud og grenser i vest til Hoie og Leangsrud, i nordøst til øvre Ås, i øst til Mellom-Moen og i sørøst til Sø-Moen. Gårdsnavnet Haga - tidligere skrevet Hauge - betyr havnegang (hagi) og kan tyde på at strøket her opprinnelig har vært havnehage for en eldre bebyggelse, rimeligvis

441 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-1722, folio 240b. Gårdshistorie for Askim, Bind 3, side 307. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 648.

442 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 250, 648.

Hoie. Haga er antagelig ryddet til gård før vikingtiden.

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

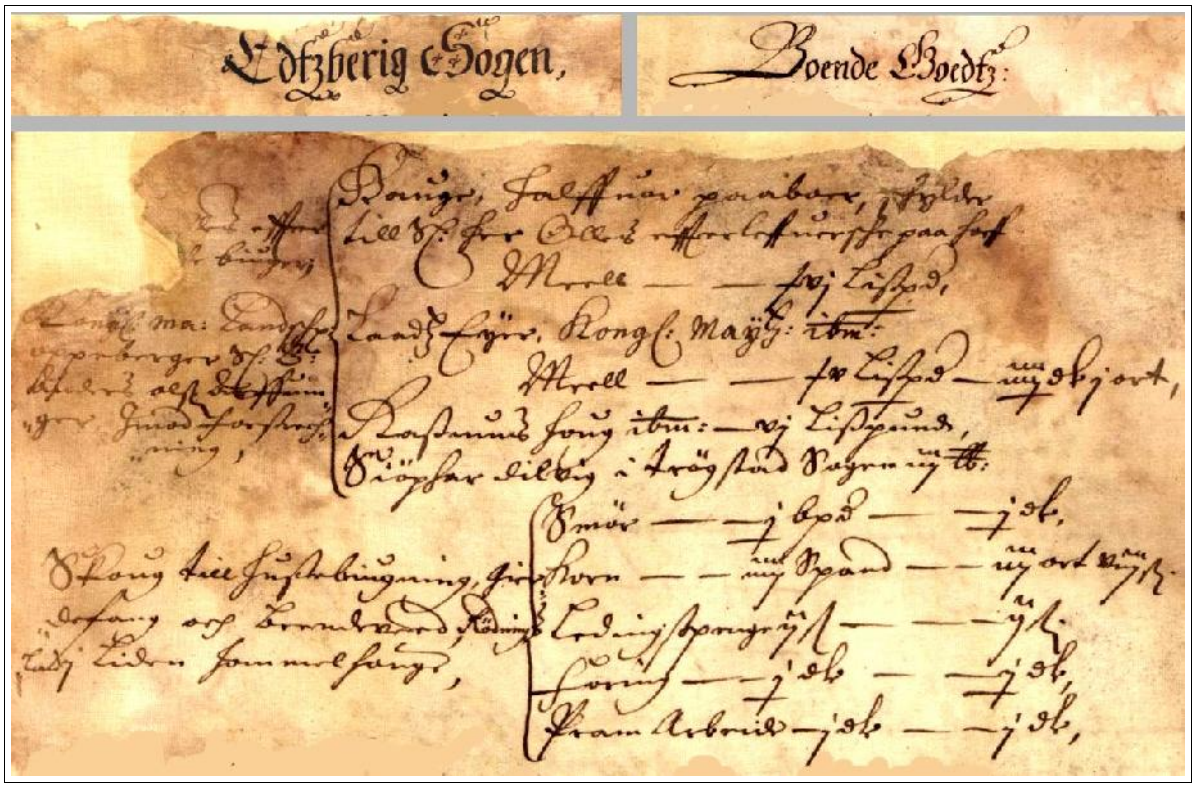

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 59a.

«Boende Goedtz: Hauge, Halffuor paaboer, schylder till
Sl: Her Olles efterlefuerske paa Hof - Meell 16 Lispd.
(Anne Iversdatter tidligere gift med avdøde Her Anders på Nannestad)
LandzEyer Kongl: Maytj: ibm. - Meell 15 Lispd. 3½ dt. 1 mk.
Rasmus Houg ibm. - 6 Lispund.
Siøphar Dilwig i Trøgstad Sogen - 3 lb.
Skoug till Hussebiugning, Gierdefang och brendewed.
Rødningsland.
Liden hommelhauge.
Skatter:
Smør - ½ bpd. - ½ dr.
Korn - 4 Spand - 3 mk. 8 sk.
Ledingspenge - 2 sk. - 2 sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

Christen, som kom fra Birketvet i Svindal, overtok som bruker på Vestre Haga i 1668. Hans brødre var Paul Kirkerud i Svindal, Hans på Sør-Skjørten og Østre Askim i Askim og Ole Sørvest-Hoie som senere kom til Risengen Ytre Hol i Askim (død i 1716).

I 1678 ble Christen pålagt å være skysskaffer, men nektet fordi han var dragon for kvarteret Birketvet i Svinndal, og leide en kar til å ri dragon for seg. Ingen innvendinger nyttet, og Christen måtte være skysskaffer i et halvår.

Samme år solgte hans svigerfar, Jon Onstad, halve Ytre (Nedre) Hoel i Askim til Christen, men de flyttet ikke dit.

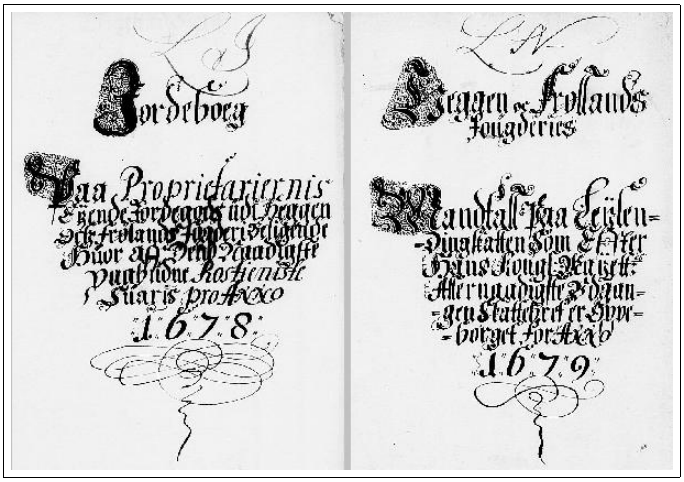

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Christen betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, leilendingsskatt, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

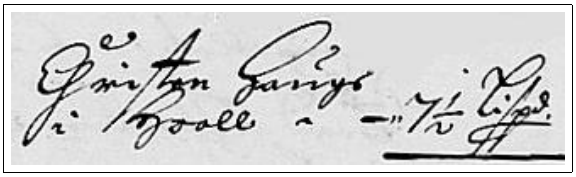

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Eidsberg - Bilde 186.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Edtzberrig Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Christen Hauge
i Hooll - 7½ Lispd.»
Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.
Parten i Hool er hans odelsgods.

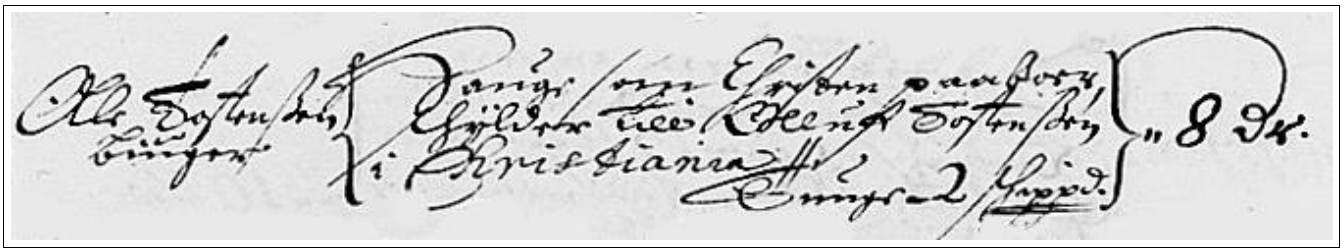

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Eidsberg - Bilde 298.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Hauge som Christen paaboer, Schylder
till Olluff Tøstensen i Christiania - Tunge 2 pund.
Olle Tostensen biuger.».
Leilendingskatten settes til 8 dlr.

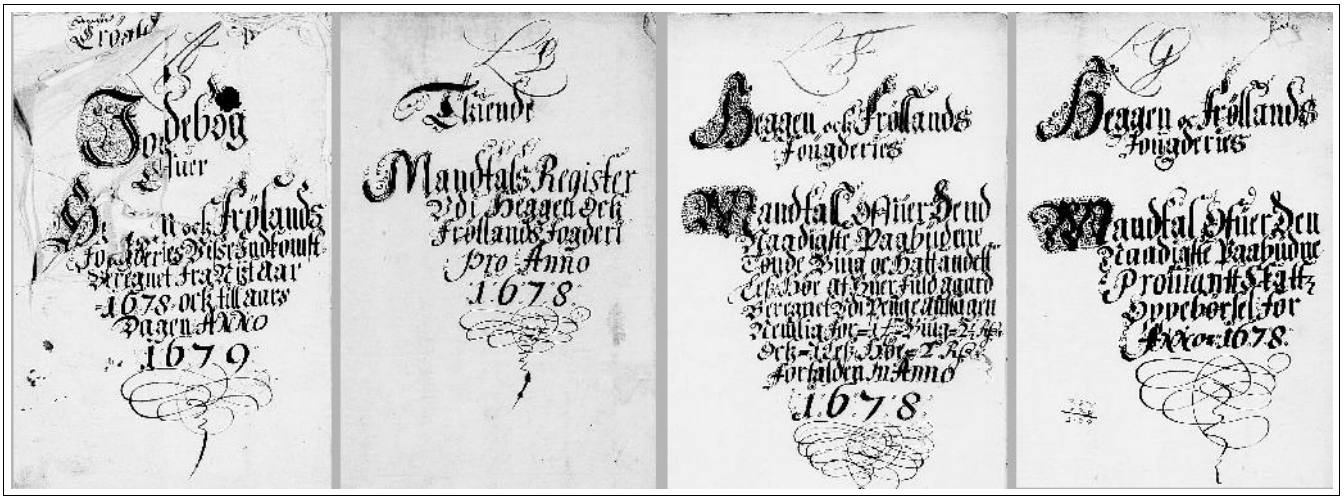

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Hauge Christen
Smør - ½ pund - ½ dr.
Korn - 4 Spd. [Spand] - 3 mk. 8 sk.
Ledingspenge - 2 sk.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 1 dr».

«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:
Hauge Christen
½ setting Huede, ½ tønne Bl: Korn, ½ setting Tore og 2½ tønner Hafre».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).

«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard
Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr.
forfalden in Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:
Hauge Christen - 2 Schippund.
Anslagen for Biug - 2 rdr. 48 sk., for Høe - 3 rdr».

«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Edtzberrig Sogn:
Hauge Christen - 2 Schippund - Schatten: 1 dr».

Skifte etter Christen ble avholdt 07.01.1681:

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 682-683.

«No 131:

Henrich Simensen, Suorenschrifuer udj Heggen och Frøland Sambt Aslach Hoje och Tore Rud Ædsuorne Laugrettis Mender udj Edzberig Sogen Giør Witterligt at Anno Christi = 1681 d = 7 Januari ware wi efter Louglig Anordning och venlig bedenhed, forsamlede paa Hauge her ibm, der i Christeligt och Retferdigt Arfueschifte at Anrette, udj alt Huus som Tømbtes, och til Arfsfelden efter Sl: abgangne Christen Halfuorsen, som Boede och Døede paa dito Gaard Hauge, Och det imellem den Sl: Mands igienlefuende Hustrue, Anne Joensdaatter, paa den Eene S: och begge deris Sammen auflede børn, som Eere Halfuor Christensen, Johanne och Marte Christensdøttre, paa den Anden Siide. Ware ved samme schifte ofuerverende, Enchens fader och Laugverge, Joen Onstad af Schiffued Sogen, tillige børnenes faderbroder Olle Hoje, her ibm: Item fougdens fuldmegtige Henrich Dirichsen med Bøjdelensmanden, Erich Nielsen Torper.

Hafuer Vi och da forretagen, boen til Registering, oc Wurdering, der efter den boet schyldige Gield aflagt, den øfrige boens formufue den Sl: Mands igienlefuende Hustrue och begge deris børn efter ad schiftes bekostning, tilforne af boen, ehr Udtagen Jmellem Lod.pt Och er Boens formufue bestaaende eftermeldende, Menblig ....».[443]

(Barn VI:22, Far VIII:85)

Gift med neste ane.

Barn:

Marte Christensdatter Haga Vestre. Levde 1700. Levde 1751 på Fjøs, Eidsberg (ØF). (Se VI:22).

443 Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 59a. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-1683, folio 682. Bygdebok for Eidsberg, Bind 1, side 341. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 347, 432. Gårdshistorie for Eidsborg og Mysen, Bind I, side 567 og 573. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 502-503, 523, 592.

VII:44 fm fm fm m

Anne Jonsdatter Onstad. Født på Onstad, Skiptvet (ØF). Levde 1665. Død omkring 1712 på Askim Vestre, Askim (ØF). Uforsket i Onstad, Skiptvet (ØF).

Anne og Christen hadde barna:
Ca. 1670: Halvor, til Onstad i Skiptvet, gift med Berte Sjøfarsdatter Søndre Sæther i Båstad, død i 1734.
Ca. 1672: Johanne, gift med Gunder Jonsen Mellom-Grøtvet i Askim, død i 1733.
Marte, gift med Peder Pedersen Fjøs.

Etter at Christen døde giftet Anne seg med Ole Christoffersen Oppsal.

Anne og Ole Christoffersen hadde barna:
Ca. 1683: Christen, gift med Ragnhild Christensdatter Søndre Rom i Askim, skifte 28.02.1720.
Ca. 1686: Gudmund, til Laholmen under Askim prestegård, gift med Kirsten Andersdatter, skifte 23.04.1725.
Ca. 1687: Berte, gift med Halvor Christensen, Søndre Rom i Askim, død i 1763.
Ca. 1690: Karen, gift med Ener Hansen Svenneby i Spydeberg.

Anne døde i 1712.

Skiftet etter Anne ble avholdt 08.11.1712:

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 212a.

«Peder Bergesøn Sorenskriver over Heggen og Frøland, Torer Olsøn og Jørgen Lauridsøn Gudim Gaard, Eidsvorne Laugrettismend udj Askims Sogn; Giør Witterligt, at Anno Christi 1712 dend 8de Novembr. vare wii efter begiering forsamblede paa Gaarden Westre Aschim i bemt. Askims Sogn, for at holde Rigtig Registering sambt skifte og dehle efter den Sl: qvinde Anne Joensdatter som boede og døde der paa Arvetompten, og det imellem hendis igienlevende Mand Olle Christophersøn paa den Eene og bemt. Sl: quindes tvende kuld barn Nembl:

med første Mand Christen Halvorsøn aufled nafnl:
Halvor Christensøn boende paa Onstad i Skibtuet Sogn,
Johanne Christensdatter til Egte havende Gunder Joensøn Mellum Grødtvet i Askims Sogn og
Marthe Christensdatter til Egte havende Peder Pedersøn Søndre Væte i Edsberg Sogn,
Item med sidste igienlevende Mand aufled Nafnlig
Christen Olsøn Dragun ved Hr. Capitain Wiettinghofs Compagnie,
Gudmund Olsøn 26 aar gl:
Berthe Olsdatter fæstet med Halvor Christensøn Rom i Askims Sogn og
Karen Olsdatter 22 aar gl: ugift

paa anden Side, alle Møndige saa var og overværende ved forretningen Bøydelensmanden Anders Svensøn Haraldstad. Befantes da Boens Middel og formue som efterfølger.

....

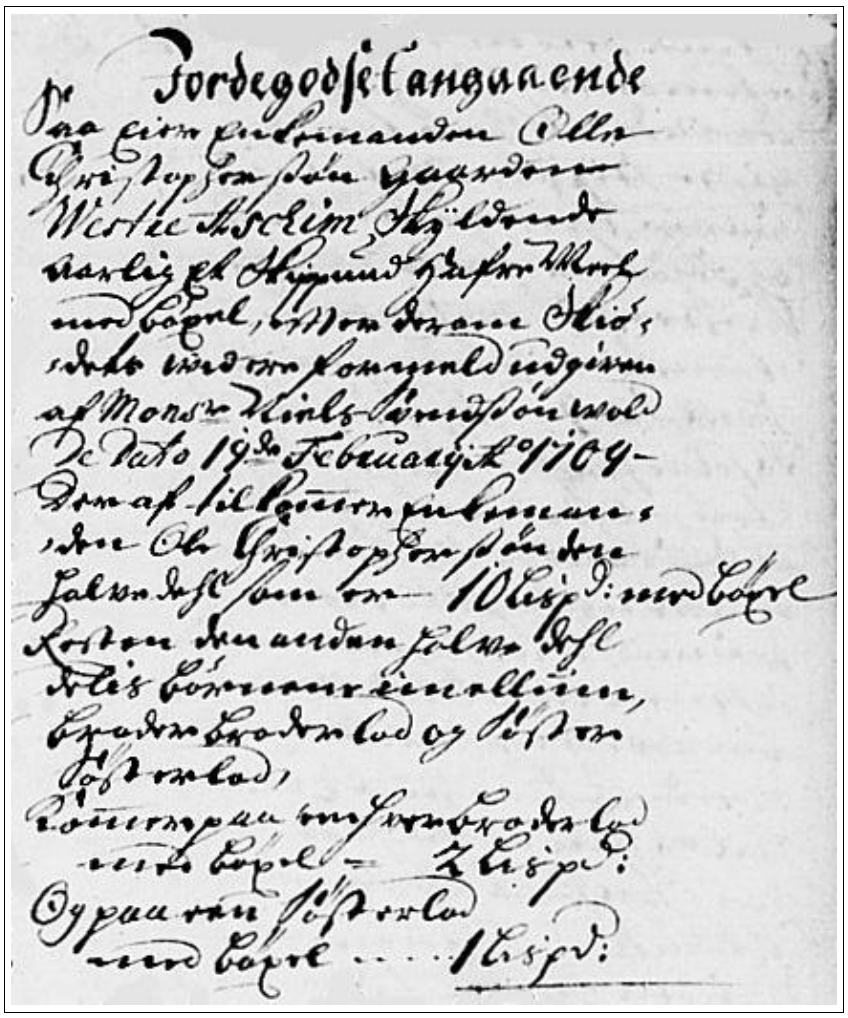

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 213a.

Jordegodset angaaende.
Saa Eier Enkemanden Olle Christophersøn Gaarden Westre Aschim Skyldende Aarlig et Skippund Hafre Meel med bøxel, efter derav Skiødets vid ere formeld udgiven af Monsr. Niels Svendsøn Wold de Dato 19de February Ao 1709. Der af tilkommer Enkemanden Ole Christophersen den halve del som er 10 Lispd. med bøxel. Resten den anden halve dehl delis børnene imellum Broder Broderlod og Søster Søsterlod
Sønner paa eenhver Broderlod med bøxel = 2 Lispd.
Og paa een Søsterlod med bøxel 1 Lispd.
....».

Alle barna var myndige så nær som Karen. Til verge for henne ble oppnevnt hennes far, under tilsyn av hennes halvbror, Halvor Christensen Onstad i Skiptvet. Boet sto seg godt, så vel hva løsøre som jordegods angår. Bemerkelsesverdig er Annes velforsynte garderobe, med sølvknapper og sølvmaljer på kjoler og snøreliv. Det hele virker såre velstandsmessig.

Jordegodset ble utlagt med en halvdel til enkemannen og en halvdel til barna fra hennes to ekteskap. Den eldste sønnen i Oles og Annes ekteskap, løste ut sine søsken, han og faren eide da 10 lispd. hver av gårdens samlede skyld.[444]

(Barn VI:22, Far VIII:87, Mor VIII:88)

Gift 1. gang med forrige ane.

Gift 2. gang 1681 med **Ole Christophersen Opsahl.** Født omkring 1645. Levde 1712 på Askim Vestre, Askim (ØF).

I 1680-årene hadde Oles mor Berte Hansdatter lånt 30 rd. av sognepresten, herr Christopher Jensen Nannestad, for å kunne betale kongesikt (mulkt) for Ole. Da hun døde meldte sognepresten fra om gjelda, og Ole, som da bodde på Vestre Haug, overdro herr Christopher 2 lispund i Oppsal og gjorde opp for sin gjeld på den måten.

Ole overtok gårdsdrifta på Haga Vestre, Eidsberg, og drev ellers en del med gårdhandel.

444 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-1722, folio 212. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 55; Bind 2, side 347. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 249, 573. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 502-503, 524, 592.

Han eide halve Hoel Ytre, Askim, til 1694 og kjøpte så de resterende 7½ lispund tunge av svigerfaren for 37 Rdl. Han solgte så hele gården for 90 Rdl. til Gunder Jonsen på Mellom-Grøttvet og Oles stedatter Johanne i 1709. Gunder Jonsen overdro i 1709 hele gården som brukelig pant til brukeren Ole Halvorsen (bror til Kristen Halvorsen Haga). Da Ole Halvorsen døde i 1716, solgte Gunder Jonsen hele gården til Peder Mansås i Trøgstad for 114 rd.

I Oles brukertid kjøpte sokneprest Nannestad Vestre Haga, og da presten døde, flyttet enka Karen Tønnesdatter Unrow til Haga med barna våren 1709.

Samme år kjøpte Ole Vestre Askim med en skyld på 1 skippund med bøxel for 200 Rdl. av monsieur Nils Svendsen Wold, som hadde overtatt denne gården etter sorenskriveren Asgeir Jonsen et par år tidligere. Ole flyttet til Vestre Askim, men han fikk skriftlig erklæring fra madame Nannestad på at han eller sønnen Kristen Olsen skulle ha førsteretten til Haga om hun kom til å flytte. Det ble holdt åbotstakst på alle husene på Haga, og det viste seg at de trengte reparasjoner for 34 Rdl., som Ole ble dømt til å betale for forfallet i hans tid.

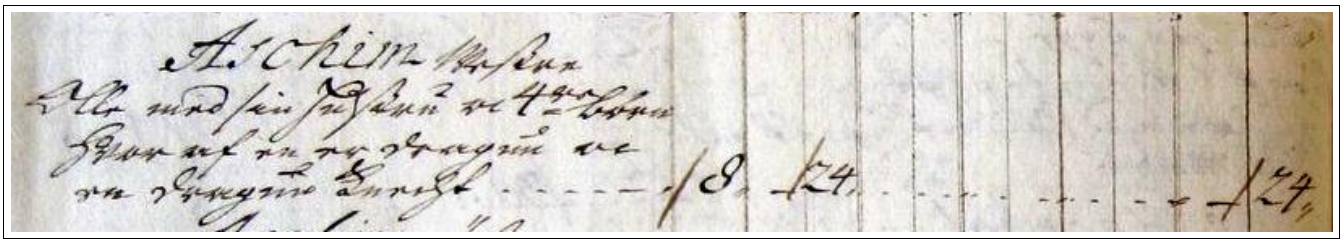

Askim sogn, Heggen og Frøland fogderi - Ekstraskatt 1711.

I «den extra-ordinaire skatteliste» i 1711 som kalles «Skoskatten», står Ole oppført under Vestre Askim med hustru og 4 barn, hvorav en er dragon og en er dragonknekt.

Han betale skatt av 8 par sko for 4 personer, da dragonen og dragonknekten var fritatt for skatt, tilsammen 24 skilling.

I listen over Krigsstyr for 1712 leser vi under Vestre Askim at
«Oles hustru er død, han eier bare det ringe halve bo og har opplatt det halve bruk for sønnen Christen».

Ole levde kun noen få år etter sin hustru, og Christen overtok da hele gården. I 1717 finner vi ham som eneoppsitter.[445]

VII:45 fm fm mf f

Christen Olsen Garsegg Mellom. Gårdbruker. Født omkring 1644. Levde 1664 på Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF). Død 1715 på Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF). Begravet 23.12.1715 i Eidsberg (ØF).[446]

Ved manntallet i 1664-66 bodde Christen på Garseg og var 20 år gammel. Han bruker halve gården.

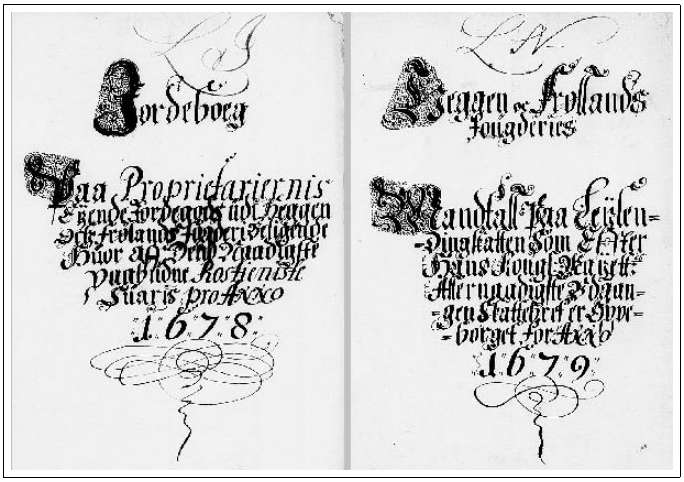

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Christen og hans far Ole betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, leilendingskatt, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

445 Ekstraskatten i 1711. Askim sogn, Heggen og Frøland fogderi. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 55-56; Bind 2, side 347. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 573-574; Bind II, side 222.

446 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Begravet», folio 86.

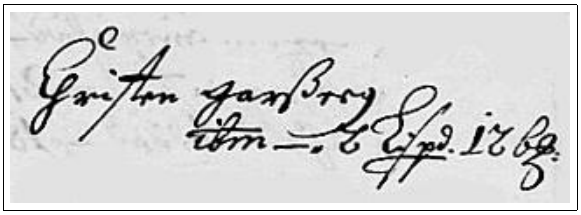

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Eidsberg - Bilde 187.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Edtzberrig Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Olluf Børnsen Garsseeg
ibm. - 8½ Lispd 6 bz.
Christen Garsseeg
ibm. - 2 Lispd. 12 bzr.
Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.

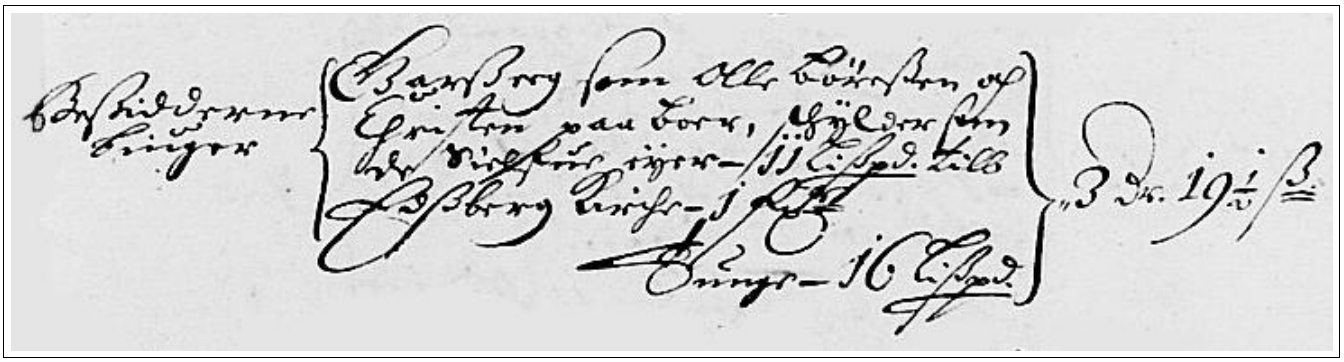

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Eidsberg - Bilde 305.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Gars Eeg som Olle Børeßen och Christen paaboer, Schylder
som de Selfue eyer - 11 Lispd.
till Edtzberrig Kirche - 1 frg.
Tunge 16 Lispund.
Besidderne biuger».
Leilendingskatten settes til 3 dr. 19½ sk.

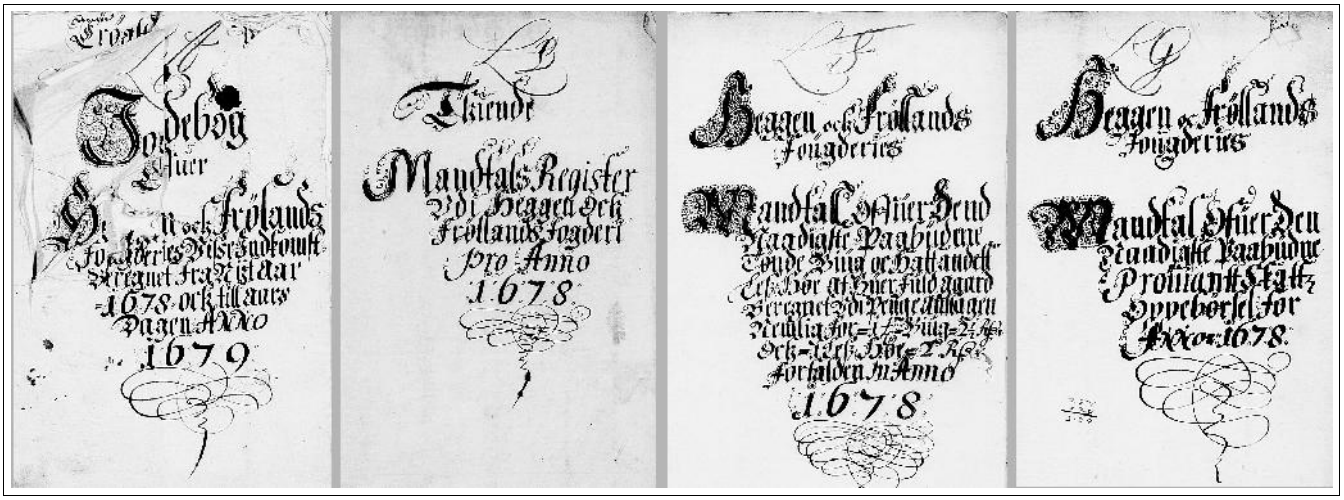

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Gars Eeg Olle Børresen
Smør - 6 bzr. - 1 mk.
Korn - 2 Spand - 1½ mk. 4 sk.
Ledingspenge - 1 sk.
Foring - ½ dr.

Pramarbeid - ½ dr.»
«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:
Garseeg Olle Børresen
½ setting Roug, ½ setting Huede, ½ tønne Bl: Korn, 1½ tønne Hafre och 1 kanne Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).
«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr. forfalden in Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:
Garseeg Olle Børeson - 16 Lispd.
Anslagen for Biug - 1 rdr. for Høe - 1 rdr. 19 sk.»
«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Edtzberrig Sogn:
Garseeg Olle Børresen - 16 Lispund - Schatten: 1 mk. 14½ sk.»

Etter farens død hadde Kristen og hans mor hver sin del i Mellom-Garsegg i noen år, til Christen overtok alt sammen ved morens død. Søsteren Siri, som var ugift, innga seg til broren i 1687 for å bli forsørget av ham. Til gjengjeld fikk han alt hun eide av løsøre og vel 2½ lispund tunge i farsgården (Kontrakt 10.02.1687, HF tingbok nr. 24b, folio 5b).

Christen satt godt i det og skaffet seg jordegods også i andre gårder. Han kjøpte opp parter i Brødremoen Vestre, Eidsberg, som faren var kommet fra og som sønnen Ole overtok senere (HF tingbok nr. 28, folio 84a og nr. 30, folio 57a).

29.06.1698 ble Mikkel Hannibalsens sak mot Christen Garsegg, Torkel og Jon Brødremoen og Mikkel Grinestad behandlet angående en fjerding i Brødremoen. Saksøkerens hustru, Siri Sølvesdatter, var datter til Sølver Iglerud i Rakkestad. Sølver - og før ham hans far, Skjøller Iglerud - hadde eid en part i Brødremoen, en plass i dens beste eng (HF tingbok nr. 30, folio 70b-71a og 76b-77a med dom folio 88a-88b).

Christen og grannen Sjøfar Andersen Vest-Garsegg fikk i 1696 kjøpt Trollerud, som de ga Torer Sjøfarsen og Guro Kristensdatter i bryllupsgave. I 1694 pantet Kristen til seg Faugli «østen Aasen» i Trøgstad og fikk skjøte på gården året etter. Den ga han til den yngste datteren Ingri og hennes mann Peder Engebretsen, som slo seg ned på Torper Nordre, Hærland, Eidsberg. Garsegg skulle den eldste sønnen Jørgen overta etter faren, som hadde greid å skaffe hvert av de fire barna en gård.

Da Christen mistet kona i 1710, oppga han boet og delte ut jordegodset til barna, bortsett fra Vesle-Ultvet, som han beholdt. I løsøre hadde han en bruttoformue på vel 80 rd., netto 64¼ rd. Skiftet som ble avholdt 10.10.1710 er gjengitt i hans hustrus biografi.

I kirkeboken anføres: «Overhøeret Ungdommen i Tenor fiering hos Christen Garsegg», antagelig en konfirmantoverhøring. Tenor var navnet på en av kirkene i Eidsberg.

Christen døde i 1715:
«Begravet Christen Ollsøn Garseg 75 aar».[447]

(Barn VI:23, Far VIII:89, Mor VIII:90)

Gift med neste ane.

Barn:

Jørgen Christensen Garsegg Mellom. Født omkring 1679. Levde fra 1703 til 1711 på Brødremoen Vestre, Eidsberg (ØF). Levde 1711 på Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF). Død 1749 på Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF). Begravet 15.03.1749 i Eidsberg (ØF).[448] (Se VI:23).

VII:46 fm fm mf m

Marte Jørgensdatter Søndre Garsegg. Født omkring 1644. Død 1710 på Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF). Begravet 15.06.1710 i Eidsberg.[449]

Marte var antagelig datter til Jørgen på Sør-Garsegg og hans kone Gunhild som brukte denne gården fra 1652 til 1672. Martes mann, Christen, hadde nemlig pantet til seg Vesle-Ultvet «av sin svoger» Mads Olsen (1643 - 1723). Mads kjøpte gården av Jørgen Nielsen Holst omkring 1676 og er den første kjente selveieren på Vesle-Ultvet. Han var gift med Kirsten Jørgensdatter Garsegg (død 1699). Om Mads var Christens svoger, bør Christens kone ha kommet fra en av Garsegg-gårdene. Jørgen var gift med Gunhild Halvorsdatter som etter at Jørgen døde ble gift med Jakob Buer fra Rakkestad. I en sak mot fogden klager Jakob over en avregning mellom Gunhild og hennes svoger,

447 Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 318; Prestenes manntall: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 94. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Overhøeret», folio 10, Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 60-61, 669-670.

448 Kirkebok Eidsberg nr. 3: «Begravede», folio 136.

449 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Begravne», folio 4.

Mats Ultvet.

Marte og Christen hadde følgende barn:
1673: Guro, gift med Jørgen Hansen Trollerud.
1679: Jørgen, overtok Mellom-Garsegg.
1680: Ole, til Brødremoen.
1684: Ingri, gift med Peder Ingebretsen Outen, til Nord-Torper.

«15.06.1710 Begravne: Martha Jørgensdatter Christen Garsegs quinde 66 aar gl.».

Skifte etter Marte ble avholdt 10.10.1710:

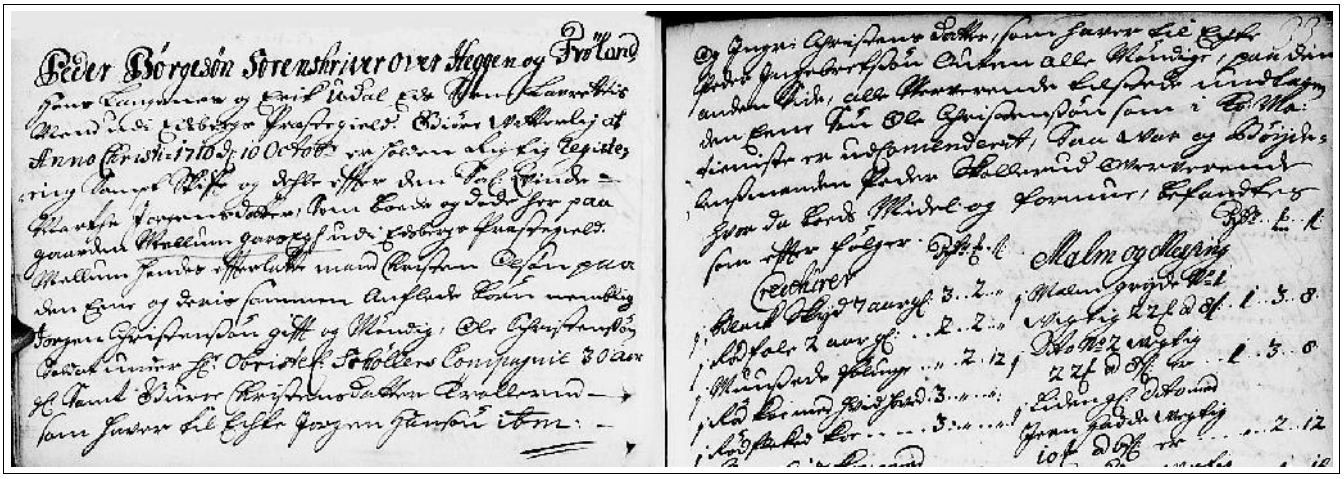

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 32b-33a.

«Peder Børgesøn Sorenschriver over Heggen og Frøland, Hans Langenæs og Erik Usdal Eds Soren Laurettis mend udi Edsbergs Prestegield. Giøre witterlig at Anno Christi = 1710 d: 10 Octobr er holden Rigtig Registering Sampt Skifte og dehle efter den Sal: Kuinde Marthe Jørgensdatter, Som boede og Døde her paa gaarden Mellum Garseg udi Edsberig Præstegield Mellum Hendis efterlatte mand Christen Olsøn paa den Eene og deris Sammen Auflede Børn nemblig

Jørgen Christensøn gift og Møndig,

Ole Christensøn Soldat under Hr. Obeiste Schøllers Compagnie 30 aar gl:

Samt Guroe Christensdatter Trollerud som Haver til Echte Jørgen Hansen ibm: Og

Ingri Christensdatter, som haver til Echte Peder Ingebretsøn Outen

alle Møndige, paa den anden side, alle Nerverende tilstede undtagen den Eene søn Ole Christensøn som i Ko: Ma: tieniste er udComenderit, Saa var og Bøydelensmanden Peder Skollerud nerverende hvor da boeds Midel og formue, befundtes som efterfølger.

....

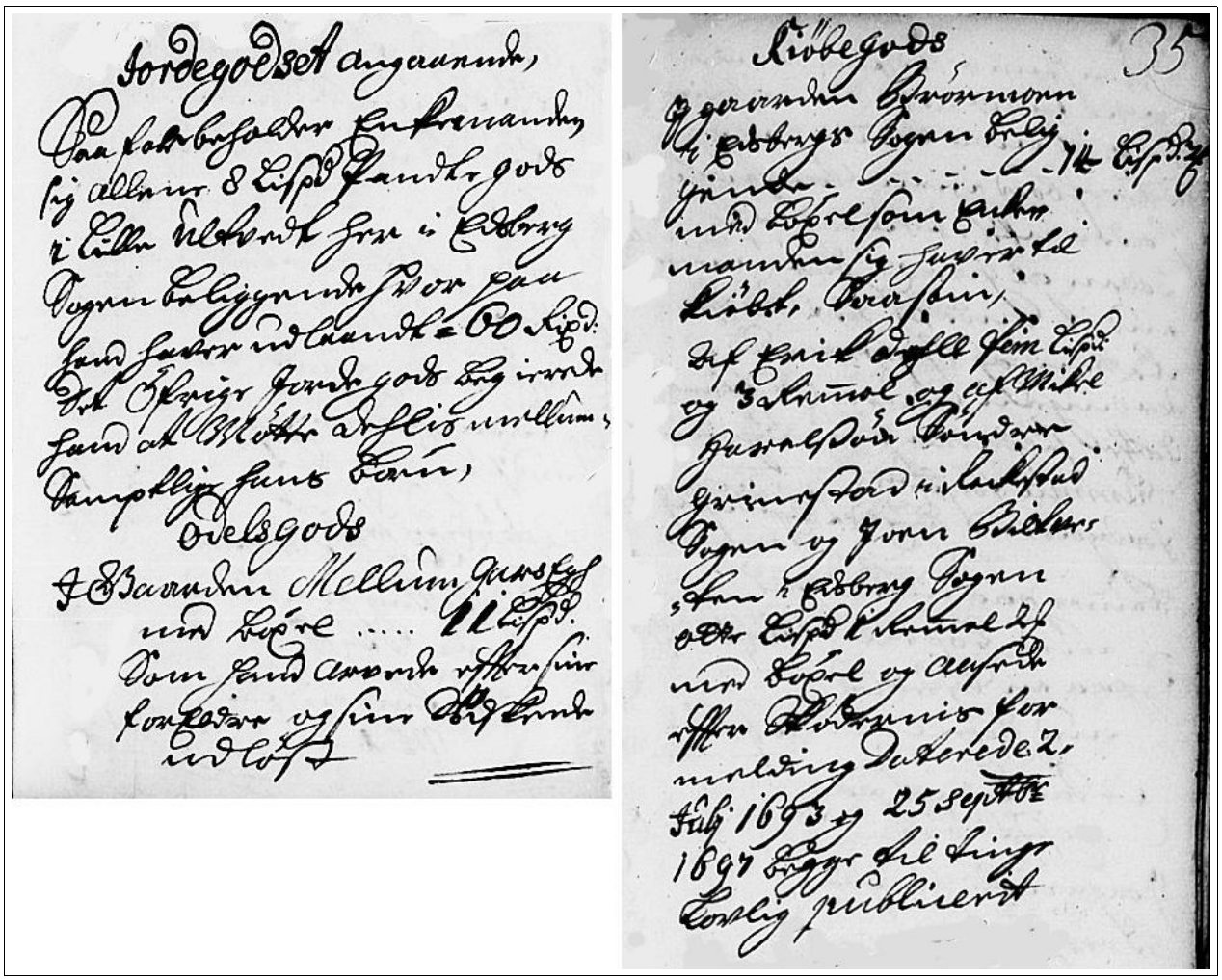

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 35a.

Jordegodset angaaende.

Saa forbeholder Enkemanden Sig allene 8 Lispd: Pandtegods i Lille Ultvedt her i Edsberig Sogen beliggende hvor paa hand haver udlaandt = 60 Rixd:

Det Ofrige Jordegods begierte hand at Møtte dehlis mellem Samptlige hans børn.

Odelsgods.

Gaarden Mellum GarsEgh med bøxel - 11 Lispd:

Som hand arvede efter sine foreldre og sine søskende indløst.

Kiøbegods.

J gaarden Brørmoen i Edsbergs Sogen beliggende - 14 Lispd: med bøxel

som enkemanden Sig haverte kiøbt saasom ...

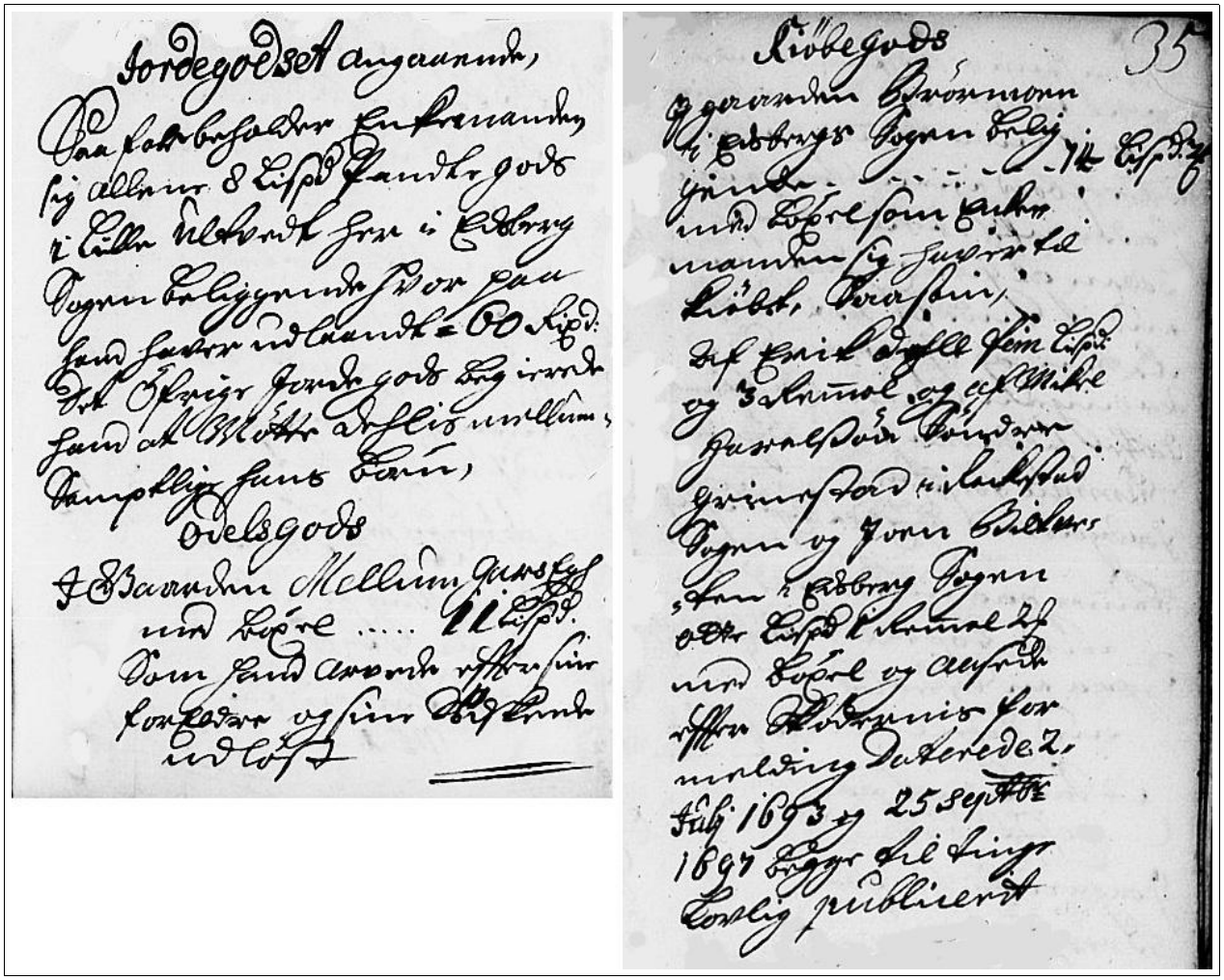

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 35a-35b.

Gaarden Fouleli i Trøgstad Sogen med bøxel - 10 Lispd:
som enkemanden kiøbt ....
Udj gaarden Trollerud som Enkemanden hafit forært sin
datter Gunor Christensdatter
efter gavebrevets formelding Daterit 17 Marti 1696 som til
tunge er publiserit - 8 Lispd: med bøxel over samme og 2 Lispd: til,

Som hendis Søskende icke er tilfreds med, Mens ... ... at maa komme til dehling i Sterfboed igien, saa som fader icke er tillat af Loven at give et barn mere end it andet. Det SkifteRetten og Approberede og Arvingen Guroe Christensdatter self var for nøyed..ed

Summa forskr. Jordegods med bøxel = 2 Schippd: 3 Lispd: 2 bs:
Kommer paa en Broderlod med bøxell 14 Lispd: 1 R: 3 2/3 bs:
Og paa en Søsterlod med Bøxell 7 Lispd: 6 1/3 bs:
....».[450]

(Barn VI:23, Far VIII:91, Mor VIII:92)

Gift med forrige ane.

VII:47 fm fm mm f

Sjøfar Andersen Garsegg Vestre. Gårdbruker. Født mellom 1636 og 1645 på Nord-Moen Søndre (Nedre), Eidsberg (ØF). Levde 1660 på Garsegg Vestre, Eidsberg (ØF). Død 1728 på Garsegg Vestre, Eidsberg (ØF). Begravet 10.07.1728 i Eidsberg (ØF).[451]

Vest-Garsegg er den nordvestligste delen av Garsegg-området og grenser mot Sletner i vest og nordvest, mot Øst-Garsegg i øst og nord og mot Mellom-Garsegg i sør og sørvest. Etter at de to sistnevnte gårdene er gått opp i andre gårder, grenser Vest-Garsegg nå til Brødremoen i nord og øst og til Sø-Garsegg i sør, dessuten til elva nede ved Langnes og Narvestad.

Vest-Garsegg ble ryttergård i 1663, og en militærmatrikkel fra 1750 opplyser at det var hestehage til gården, og at

450 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-1722, folio 32b. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 60-61, 658, 670.

451 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Begravene», folio 244.

åker og eng var god.

Gården var helt fra første halvdel av 1600-årene delt i to parter eiendomsmessig. Den største parten på 1 skpd.tge. var pantsatt. Prestedatteren Elin Iversdatter eide den fra 1637 til hun døde i 1642, da søsteren Anne arvet den. Kun et par år senere hadde hennes stefar, herr Hans Mule til Eidsberg, overtatt den og beholdt den til 1660 eller 1661. Den ble da overtatt av Anders Rasmussen Moens bo. Blandt arvingene var Sjøfar som da var bruker på Vest-Garsegg. I 1663 ser det ut til at gårdens skyld er blitt redusert til 1 skpd.tge., og Mari Moens part lød da kun på 16½ lpd.tge. Ved hennes død i 1677 gikk parten over til barna, og gården må fra da av sies å være selveiergods, siden brukerne satt med hele denne arven.

Ole er den første som med sikkerhet kan sies å ha brukt Vest-Garsegg. Han var her fra omkring 1612 til 1630 og ble etterfulgt av Nils til 1657, da en Gulbrand overtok. I 1660 lå gården halvt ubrukt og slapp med halv skatt av den grunn.

Det er noe usikkert når Sjøfar ble født. Gårdshistorien for Eidsberg oppgir to forskjellige årstall, ca. 1645 under Nord-Moen og ca. 1640 under Vest-Garsegg. 1645 stemmer overens med den alder som ble oppgitt ved manntallet i 1664. Da han døde i 1728 oppgis imidlertid hans alder til 92 år. Dette motsvarer at han ble født ca. 1636.

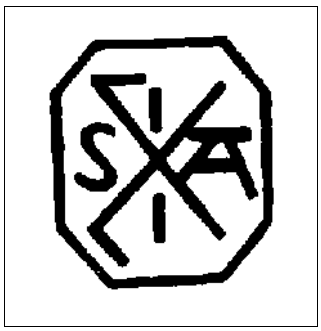

Sjøfar Andersen Garseggs segl (tegnet av Helge Frøyset).

Da boet etter hans far overtok 1 skippund i Vest-Garsegg i 1660, overtok Sjøfar som bruker på gården.

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 79b.

«Boende Goedtz: Garseg, Søfar paaboer, schylder
Som Sl: Anders Moens Arffuinger Eyer - Meell 1 pund.
LandzEyer Søffren Pedersen paa Moss - 7 Lispund.
Anders Moens Arffuinger Biuger.
Aldeles Ingen Skoug - 1 Liden hommelhauge.
Skatter:
Smør - 6 bz. - 1 mk.
Korn - 2 Spand - 1½ mk. 4 sk.
Ledingspenge - 1 sk. - 1 sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.

Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

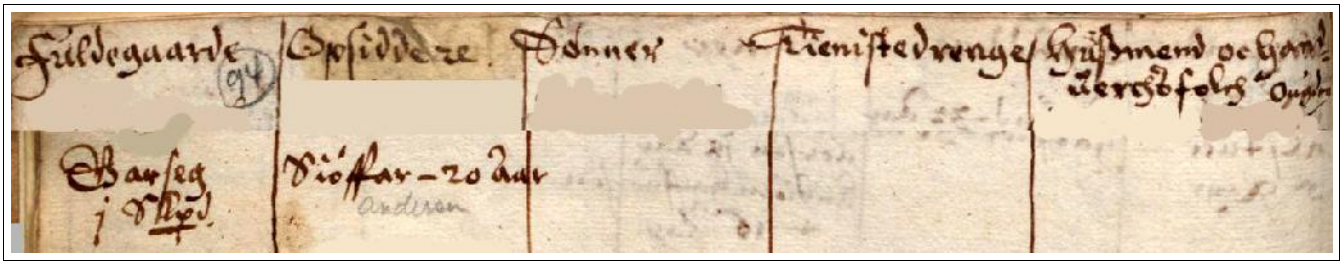

Prestenes 2. manntall i 1664: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 94.

Ved manntallet i 1664-66 var Vest-Garsegg en fullgård med en landskyld på 1 Skippund. «Opsidder: Siøffar 20 Aar».

Da hans mor Mari Assersdatter Moen døde i 1676, arvet Sjøfar vel 6 lispund tunge. i Garsegg, som han da hadde brukt i 16 år (Skifte 13.03.1677). Jakob Sø-Garsegg arvet like mye, men solgte sin part til broren for 30 rd. i 1680. (Skjøte 20.04.1680, HF tingbok nr. 18b, folio 7b). Broren Even, som i noen år bodde på Vest-Garsegg og brukte gården sammen med Sjøfar, arvet vel 4 lisund tunge. etter mora, og da han senere flyttet til Østerengneset, solgte han sin part til Sjøfar for vel 20½ rd. (Skjøte 25.05.1685, HF tingbok nr. 23, folio 13b). Slik hadde Sjøfar fått samlet hele den parten som foreldrene hadde eid.

Fra slutten av 1600-tallet er fogdenes regnskap i Riksarkivet ordnet i en egen serie kalt «Fogderegnskap». Serien avløser stiftamtstueregnskapene og markerer at fogdene nå sendte sine regnskap direkte til Rentekammeret for revisjon.

Det fremgår av regnskapene at myndighetene viste stor oppfinnsomhet når det gjaldt skatteinndrivelse.

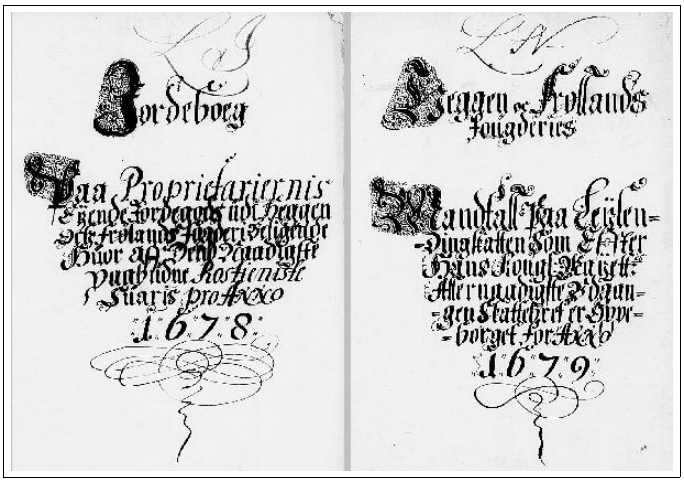

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Sjøfar betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, leilendingsskatt, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

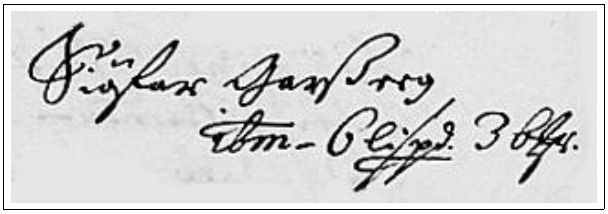

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Eidsberg - Bilde 187.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Edtzberrig Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Siøfar Garsseeg
ibm. - 6 Lispd. 3 bzr.
Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.

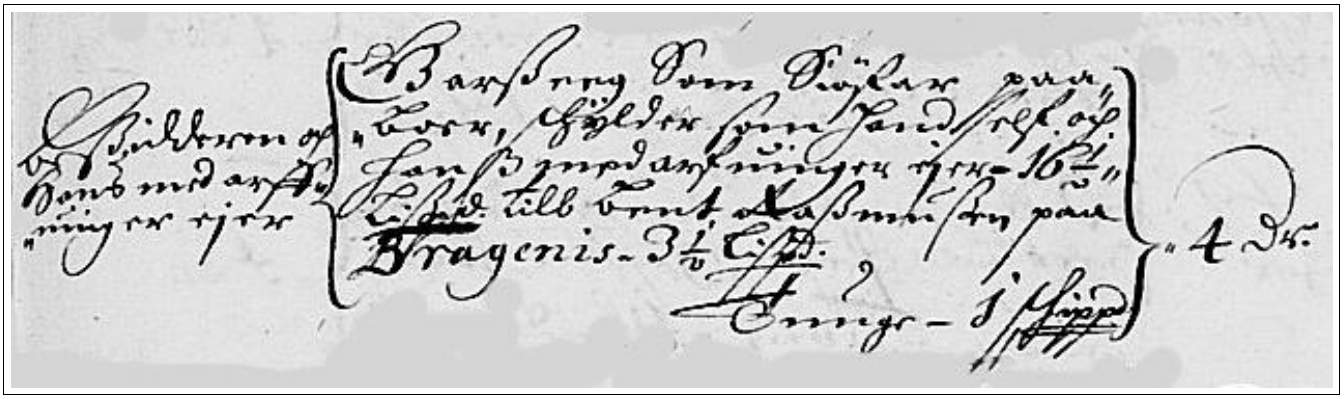

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Eidsberg - Bilde 307.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Garseeg som Siophar paaboer, Schylder
som Hand Self och hans medarfuinger eyer - 16½ Lispd.
till Bent Rasmussen paa Bragenis - 3½ Lispund.
Tunge 1 pund.
Besidderen och Hans medarfuinger biuger».
Leilendingskatten settes til 4 dlr.

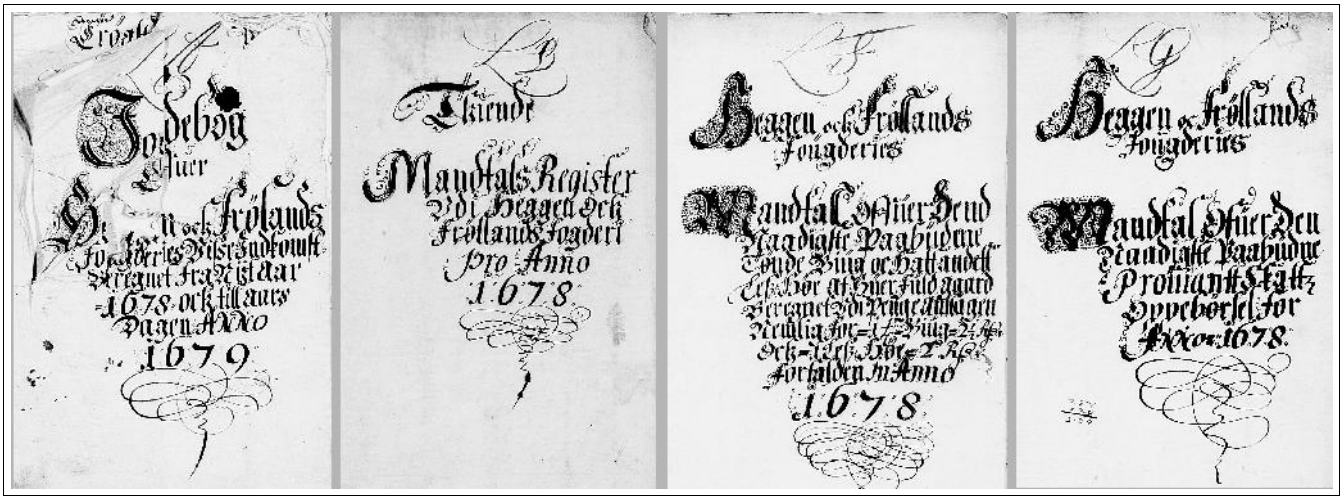

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Garseeg Siøphar
Smør - 6 bzr. - 1 mk.
Korn - 2 Spd. [Spand] - 1½ mk. 4 sk.
Ledingspenge - 1 sk.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - ½ dr.»
«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:
Garseeg Siøfar
½ setting Huede, 1 quart Bl: Korn, 5½ quart Hafre och ½ setting Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).
«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard
Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr.
forfalden in Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:
Garseeg Siøfar - 1 Schippund.
Anslagen for Biug - 1 rdr. 24 sk., for Høe - 1 rdr. 48 sk.»
«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Edtzberrig Sogn:
Garseeg Siøfar - 1 Schippund - Schatten: ½ dr.»

I 1690 fikk kjøpt resten av gården av Bragenes-kjøpmannen Bent Rasmussen for 30 rdr., skjøtet lød på 7 lispund tunge i «øvre og vestre Garsegg.» (Skjøte 25.06.1690, HF tingbok nr. 25, folio 30a). Han var nå fullt ut selveier.

Sjøfar Andersen kjøpte også halve Trollerud av Bent Rasmussen i februar 1694. Bragenes-kjøpmannen hadde arvet også denne gården etter svigerfaren, kjøpmann Søren Pedersen på Moss. Kristen Olsen Mellom-Garsegg fikk kjøpt den andre halvparten samtidig, og siden nå Torer Sjøfarsen og Guro Kristensdatter hadde funnet hverandre, fikk de Trollerud av foreldrene og flyttet dit i 1696. Torer måtte til gjengjeld gi avkall på all arv i farsgården, som hans søsken skulle få. Av værfaren fikk han og Guro samme dag de 8 lispund som han eide, slik at Torer ble eier av hele Trollerud (skjøte 19.03.1696). Torer døde allerede i 1699, og Guro giftet seg igjen med en annen Garsegg-kar, Jørgen Hansen, som flyttet til Trollerud.

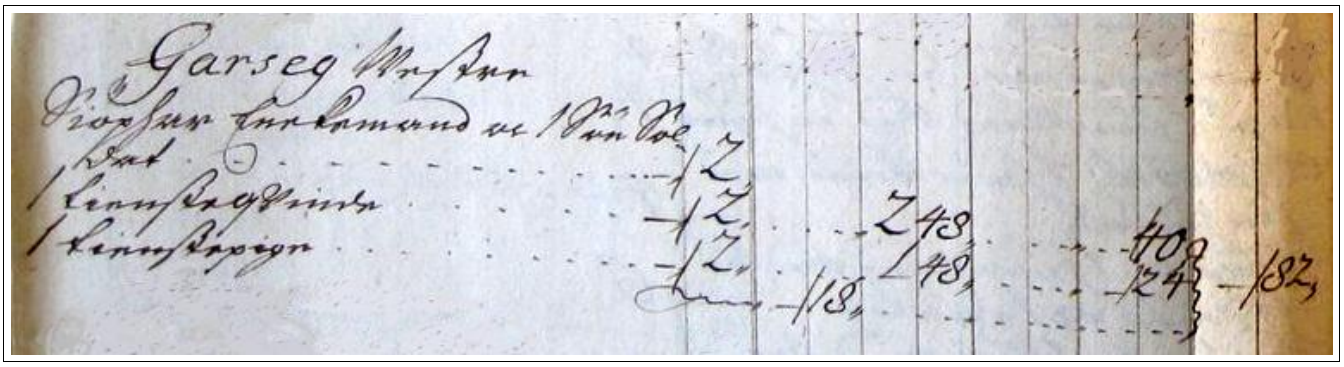

Eidsberg sogn, Heggen og Frøland fogderi - Ekstraskatt 1711.

«Skoskatten» 1711, en vanlig betegnelse på en engangsskatt i 1711 på skotøy, parykker, fontanger, karosser, chaiser og karjoler, samt på tjenestefolks lønn, påbudt i forordning 21.02.1711.

Enkelte grupper var fritatt eller utelatt, blant annet husmenn som var utskrevne soldater og deres familier, spedbarn og personer uten fast bopel.

Satsen var 3 skilling per skopar. Det ble sannsynligvis ikke foretatt reell telling av skotøy, men beregnet for eksempel to par per person i gårdbrukerfamilie og ett par per person i husmannsfamilier og liknende.

Av tjenestefolks årslønn skulle 1/6 gis i skatt. Husbonden skulle innbetale dette og trekke tilsvarende fra tjenerlønnen.

Skatten» for «Garseg Westre» ble:
«Siøphar Enkemand oc 1 Søn Soldat» - 2 par sko - soldater slapp skoskatt.
«1 tiensteqvinde» - 2 par sko - 2 Dlr. 48 Sk. i årslønn.
«1 tienstepige» - 2 par sko - 1 Dlr. 48 Sk. i årslønn.

Skoskatten for 6 par sko utgjorde 18 Skilling, 3 Skilling pr. par.
Dertil fikk Sjøfar betale skatt med 64 Skilling som utgjorde 1/6-del av tjenestefolkets årslønn.

I 1714 oppga Sjøfar boet og tok føderåd hos den eldste sønnen Rasmus og de to svigersønnene, kontrakt 08.03.1714:

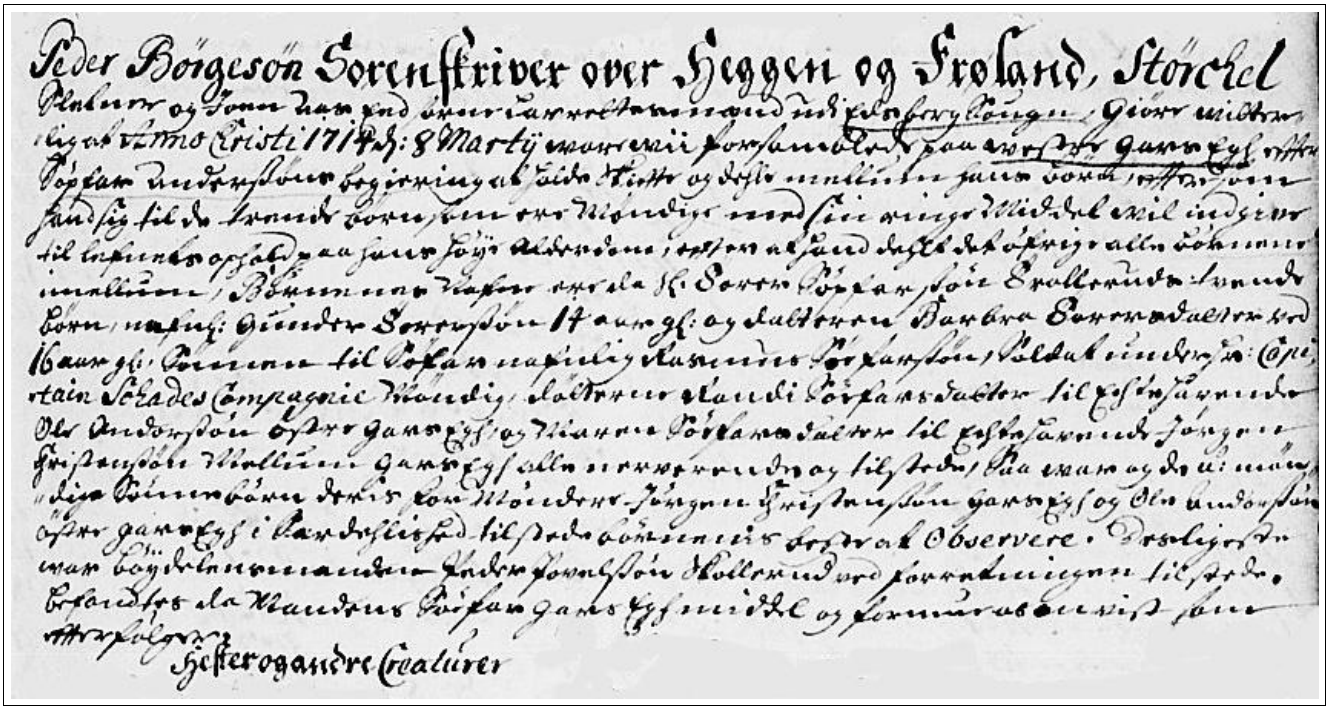

Skifteprotokoll Heggen og Frøland, 1710-22, folio 268a.

«Peder Børgesøn Sorenskriver over Heggen og Frøland, Størchel Sletner og Joen Aas Eed Sorne Lovrettesmænd udi Eidsberg Sougn, giør witterlig at Anno Christi 1714 d. 8 Martu ware wii forsamblede paa Westre Garsegh efter Søphar Andersøns begiering holde skifte og dehle imellum hans børn, eftersom hand Sig til de tvende børn som ere Møndige med Sin ringe Middel wil indgive til lefendes ophold paa hans høye Alderdom, efter at hand dehlt det

øfrige alle børnene imellum, Børnenes Nafne ere da
Sl. Torer Søpharsøn Trolleruds tvende børn, nafnlig
Gunder Torersøn 14 aar gl: og
datteren Barbro Torersdatter ... 16 aar gl:
Børnene til Søfar nafnlig
Rasmus Søefarsøn, Soldat under Hr. Capitain Schades Compagnie, Møndig,
døttrene Randi Søefarsdatter til Echte havende Ole Andersøn Østre Garsegh, og
Maren Søefarsdatter til Echte havende Jørgen Christensøn Mellum Garsegh,
alle nerverende og tilstede, Saa war og de u:møndige Sønnebørn deris formøndere Jørgen Christensøn Garsegh og Ole Andersøn Øster Garsegh i Særdehlished tilstede børnenis beste at Observere.
Desligeste war bøydelensmanden Peder Povelsøn Skollerud ved forretningen tilstede.
Befandes da Mandens Søefar Garsegh midler og formue ... anvist som etterfølger:
...»
«Jordegodset Angaaende
...
Actum Anno Die et Loco ut Supra»

Boet var brutto drøyt 169 Rdl. og netto 109 Rdl. Ved skiftet etter hans hustru i 1710, var Sjøfars lodd 13½ lispd. med bøxel i Vest-Garsegg. Sønnene fikk nå av dette 4 lispd. 2 Rem. hver, og søstrene 2 lispd. 1 Rem.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for
«Eidsberg Præstegield - Fulde Gaarder»:

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Eidsberg - Eksaminasjonsprotokollen - Folio 130b-131a.

«No:
39.
Gaarde Navne:
Garsæg Westre.
Opsiders Tall:
Rasmus Siøfars:
Proprietairs og Bøxel-Raadig:
Selv Ejer med Hans med Arwinge.
Situation og Beleilighed:
I Sørlien og tung Wint. Slet Hafn.
Sæd:
1 tønne Bl: Korn - 10 tønner Hafre - 2 Settinger HommelK: - 1 Skjeppe Lin og Hamp.
Høe-avling:
28 Læs.
Hæster og Creaturer:
2½ Hæst - 11 Creat: - 7 Souger.
Taxt efter Gammel Matricul:
1 Skippd. 7 Lispd.
Forhøyet:

½ Lispd.»

Sjøfar Anderssøn Garseg døde i 1728, 92 år gammel.[452]

(Barn VI:24, Far VIII:93, Mor VIII:94)

Gift med neste ane.

Barn:

Maren Sjøfarsdatter Garsegg Vestre. Født omkring 1680 på Garsegg Vestre, Eidsberg (ØF). Død 1754 på Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF). Begravet 01.08.1754 i Eidsberg (ØF).[453] (Se VI:24).

VII:48 fm fm mm m

Jøran Gundersdatter Sulerud. Levde 1670. Død omkring 1710 på Garsegg Vestre, Eidsberg (ØF).

Jøran og Sjøfar hadde følgende barn:
????: Torer, til Trollerud, død i 1699.
????: Randi, gift med Ole Andersen Øst-Garsegg, død i 1741.
Ca. 1680: Maren, gift med Jørgen Kristensen Mellom-Garsegg, død i 1754.
Ca. 1685: Rasmus.

Skiftet etter Jøran ble avholdt 26.02.1710:

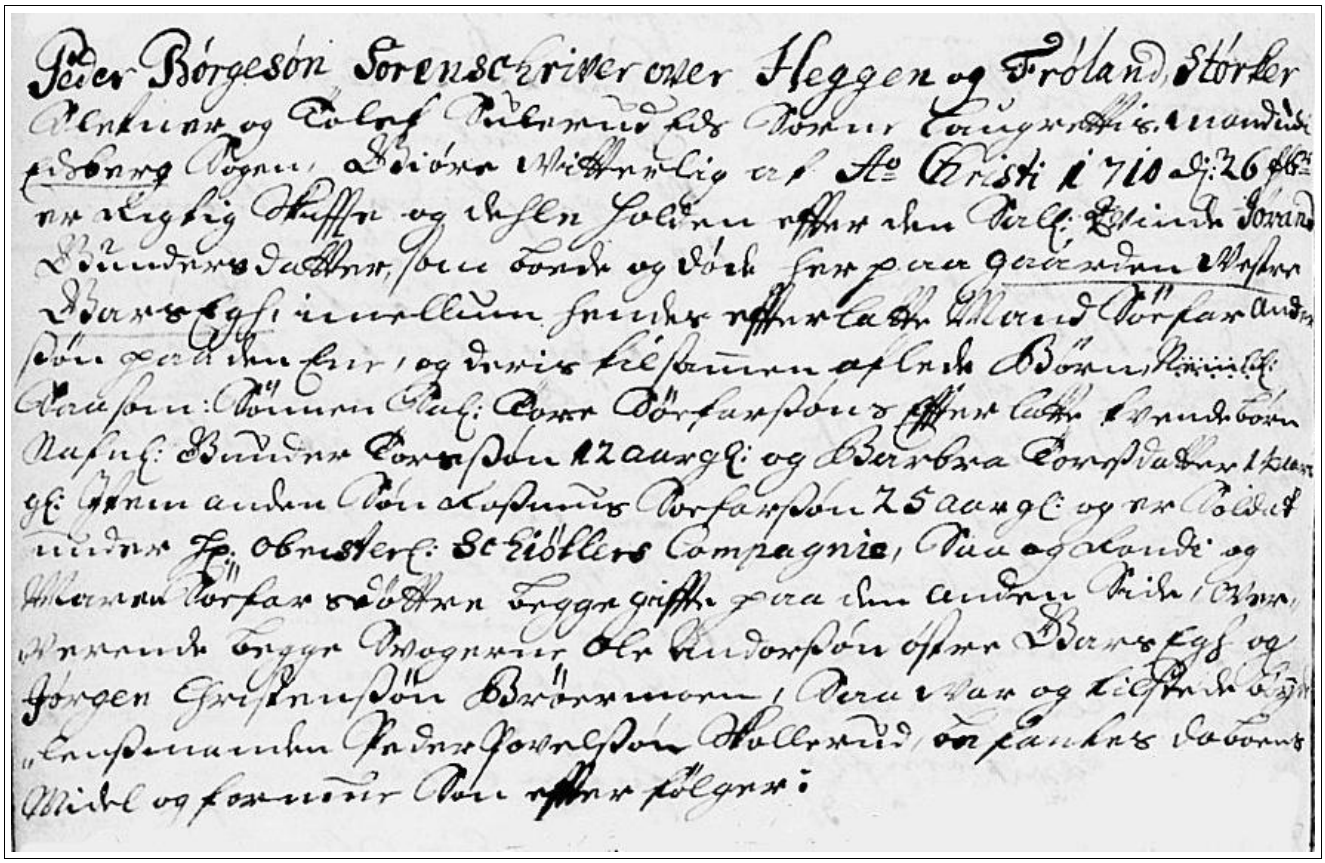

Skifteprotokoll Heggen og Frøland, 1705-10, folio 158b.

«Peder Børgesøn, Sorenschriver over Heggen og Frøland, Størker Sletner og Tolof Sulerud Eds Sorne Lougrettis mænd udi Edsberg Sogen, Giøre Witterlig at Ao Christi 1710 d 26 fbr er Rigtig Skifte og dehle holden efter den Sahl: Qvinde Jørand Gundersdatter, som boede og døde her paa gaarden Westre Garsegh imellum hendes efterlatte Mand Søefar Andersen paa den Ene, og deris tilsammen aflede Børn, Nembl: Saa som

Sønnen sahl: Tore Søefarsøns efterlatte tvende børn Nafnl:

Gunder Toresøn 12 aar gl: og Barbra Toresdatter 14 Aar gl:

Jtnen anden Søn Rasmus Søefarsøn 25 aar gl: og er Soldat under Hr Obesten Schiøllers Compagnie,

Saa og Randi og Maren Søefars døtre begge gifte paa den andre Side,

oververende begge svogrene Ole Andorsøn øfre Garsegh og Jørgen Christensøn Brøermoen,

452 Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 79b. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 318, Prestenes manntall: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 94. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Ekstraskatten i 1711. Eidsberg sogn, Heggen og Frøland fogderi. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-1722, folio 268. Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Eidsberg Præstegield, Fulde Gaarder, folio 130b. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 213, 318, 685-688.

453 Kirkebok Eidsberg nr. 3: «Begravede», folio 170.

Der war og tilstede bøydelensmanden Peder Povelsøn Skullerud
befantes da boens Midler og formue
....».

Boet var brutto drøyd 232 Rdl., netto 185 Rdl., fordelt med 92 Rdl. til enkemannen, 30 Rdl. til hver av brødrene og drøyt 15 Rdl. til hver av søstrene.

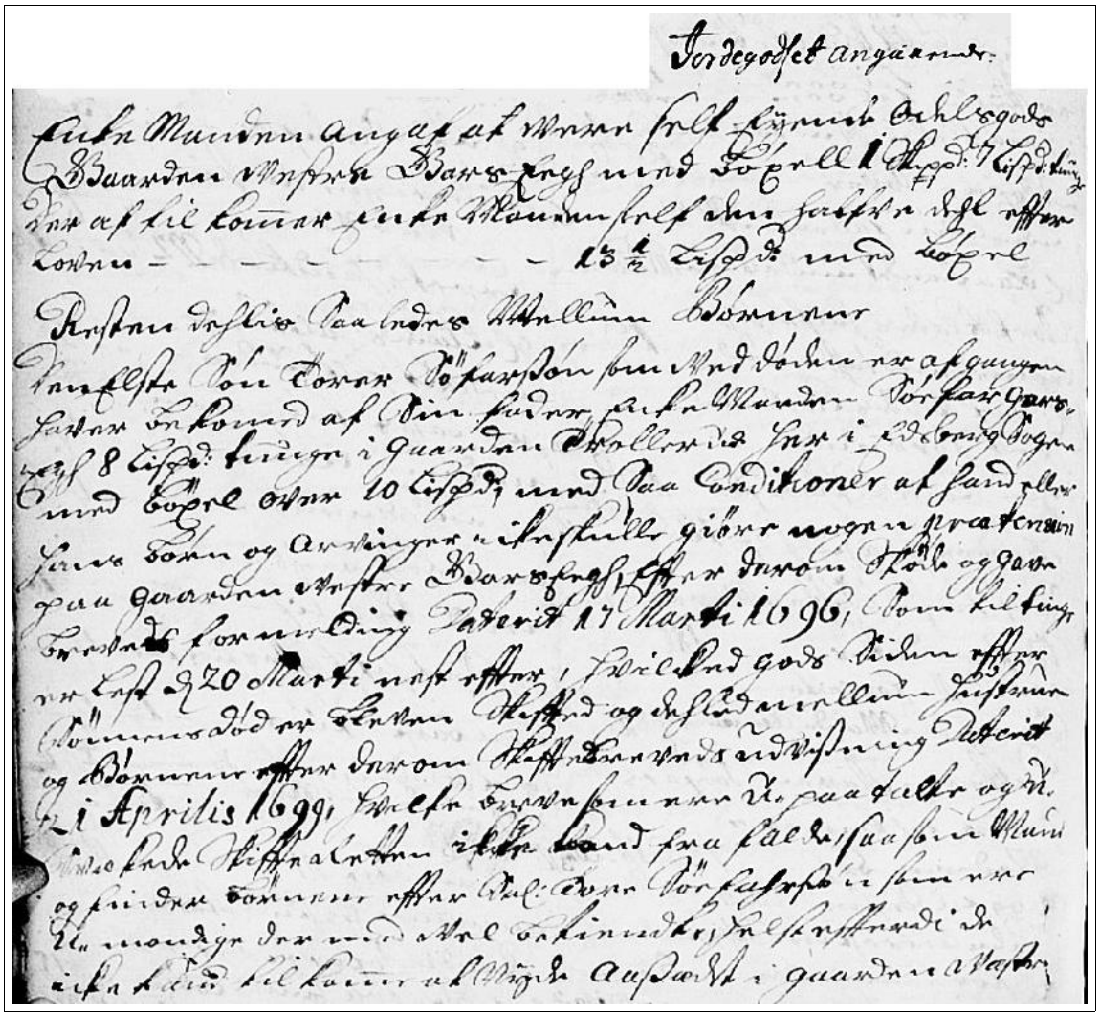

Skifteprotokoll Heggen og Frøland, 1705-10, folio 162b.

«Jordegodset angaaende:
Enkemanden angaf at were fult Eyende Odelgods Gaarden Westre Garsegh med bøxell 1 Skippd: 7 lispd: tunge. Der af tilkommer Enkemanden self den halfwe skyld efter loven.
Resten dehlis Saaledes Mellum børnene
Den Elste Søn Torer Søfarsøn som wed døden er afgangen haver bekommet af sin fader Enkemanden Søefar Garsegh 8 lispd: tunge i Gaarden Trollerud her i Edsberg Sogen med bøxel over 10 lispd., med Saa Conditioner at hand eller hans børn og Arvinger icke skulle giøre nogen prætension paa Gaarden Westre Garsegh, Efter derom Skøde og gavebreveds formelding Daterit 17 Marti 1696, som til ting er Lest d 20 Marti nest efter, hvilcked gods siden efter Sønnens død er blevet skiftet og delet mellum Hustruen og Børnene efter derom Skiftebreveds udvisning Daterit d. 1. Aprilis 1699, hvilcke breve ... u-paatalte og u-... Rede Skifte Retten ikke kand frafalde, saa ... ... børnene efter Sal: Tore Søefarsøn ... ere U- møndige der med wel befin...

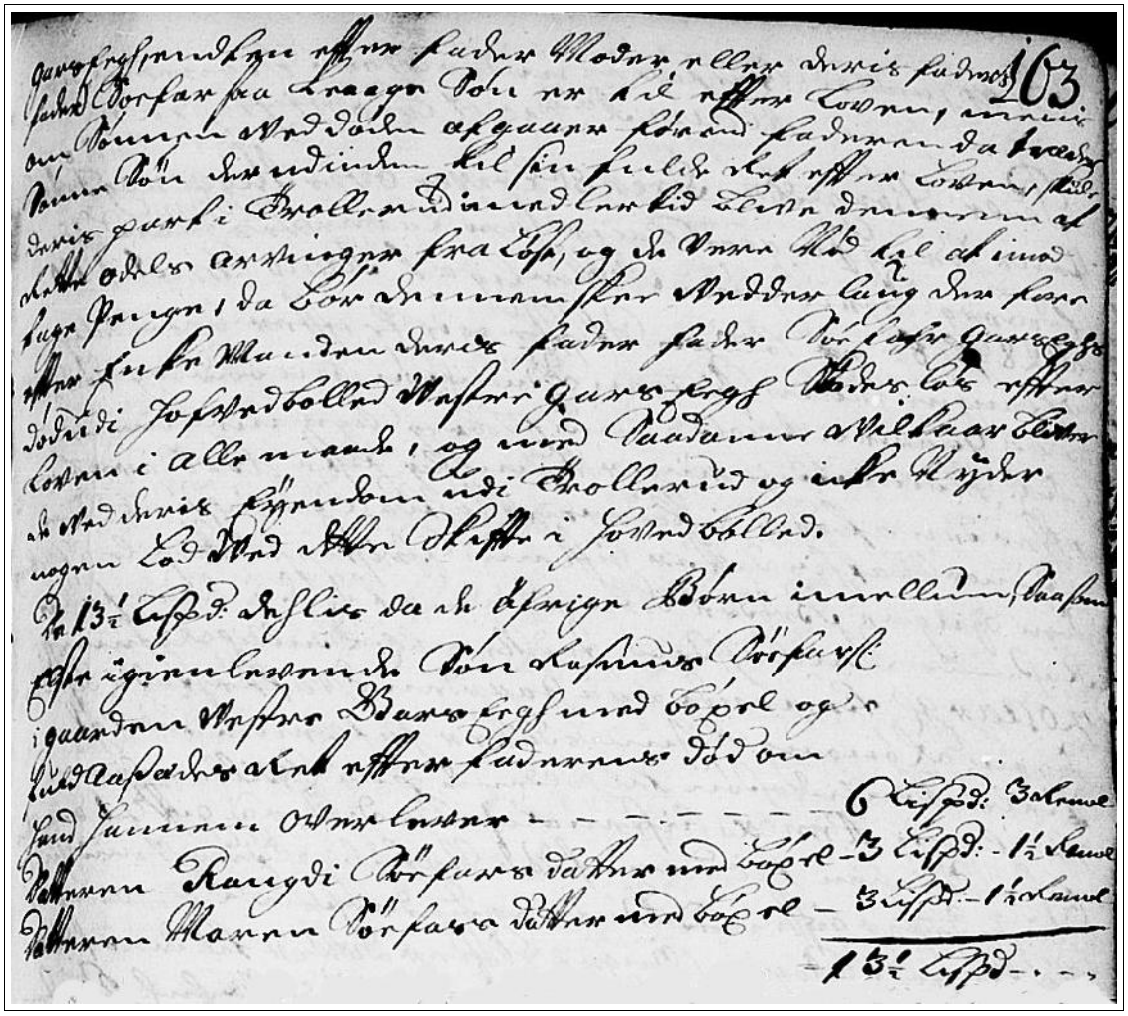

Skifteprotokoll Heggen og Frøland, 1705-10, folio 163b.

...
De 13½ lispd. dehlis da de øfrige Børn imellum, Saasom
elste igienlevende Søn Rasmus Søefarsøn i gaarden Westre Garsegh med bøxel og fuld Aasædes Ret
efter faderens død om hand hannem overlever - 6 Lispd: 3 Remaal
Datteren Rangdi Søefars datter med bøxel - 3 lispd: 1½ Remaal
Datteren Maren Søefars datter med bøxel - 3 lispd: 1½ Remaal
13½ lispd:
...».[454]

(Barn VI:24, Far VIII:95, Mor VIII:96)

Gift med forrige ane.

VII:65 mf ff ff f

Amund Børgersen Nadem Søndre/Næs Søndre. Gårdbruker. Født omkring 1634 på Nadem Søndre, Løken, Høland (AK). Død 1689 på Næs Søndre, Trøgstad (ØF). Begravet 13.10.1689 i Trøgstad.[455]

Amund var sønn til Børger Olufsen som bodde på Søndre Nadem i Høland frem til 1660.

454 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 4, 1705-1710, folio 158b. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 318, 688.
455 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepult:», folio 205.

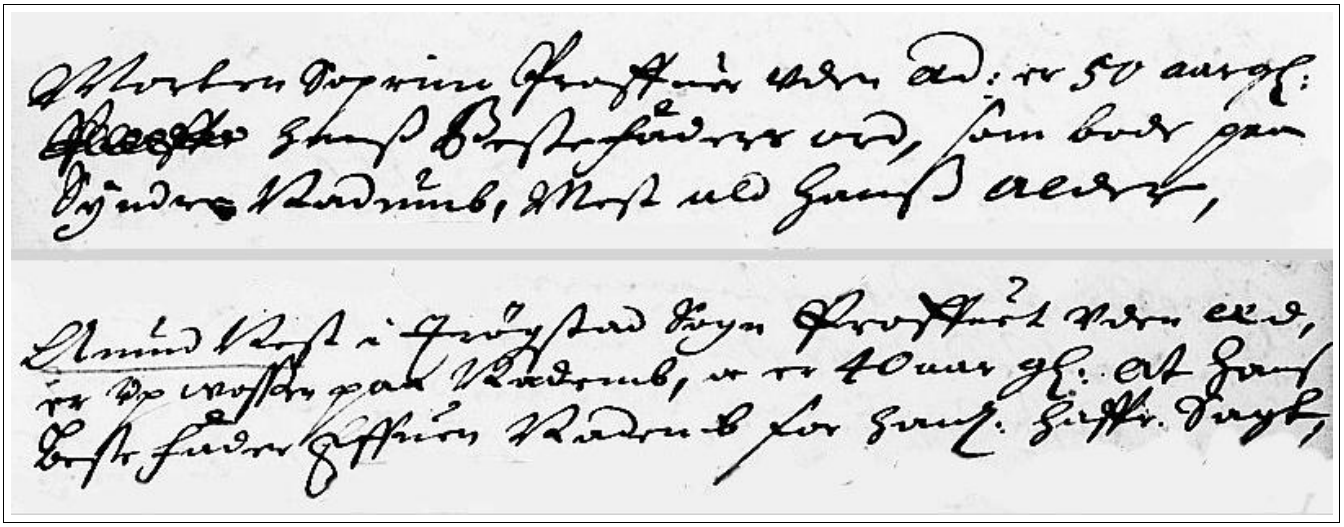

Tingbok Nedre Romerike nr. 11, folio 36b-37a,

I en rettsmøte avholdt 18.06.1680 vitnet Børger Nadems sønner, Morten Soprim og Amund Næs:

«Morten Soprim Proffuer vden æd; er 50 aar gl: hans Bestefaders ord,
som bode paa Syndre Nademb, Mest ald hans alder, ...».

Amund vitnet i samme rettssak om at han var født på Nadem, hans bestefar var Even Nadem.

«Amund Ness i Trøgstad Sogn Proffuer vden æd, er Upvuksen paa Nademb, oc er 40 aar gl:
at hans Bestefader Effuen Nademb for hans haffe Sagt, ...»

Ved manntallene i 1664-66 finner vi Amund på Søndre Nadem i Høland. I det første prestemanntallet og i fogdenes manntall deles gården likt mellom Amund og lensmannen i Høland, Suend Suendsøn (født ca. 1614) på gården Rakkestad.

Matrikkelen etter reskript 23.01.1665 for Nedre Romerike fogderi, 1666, viser:

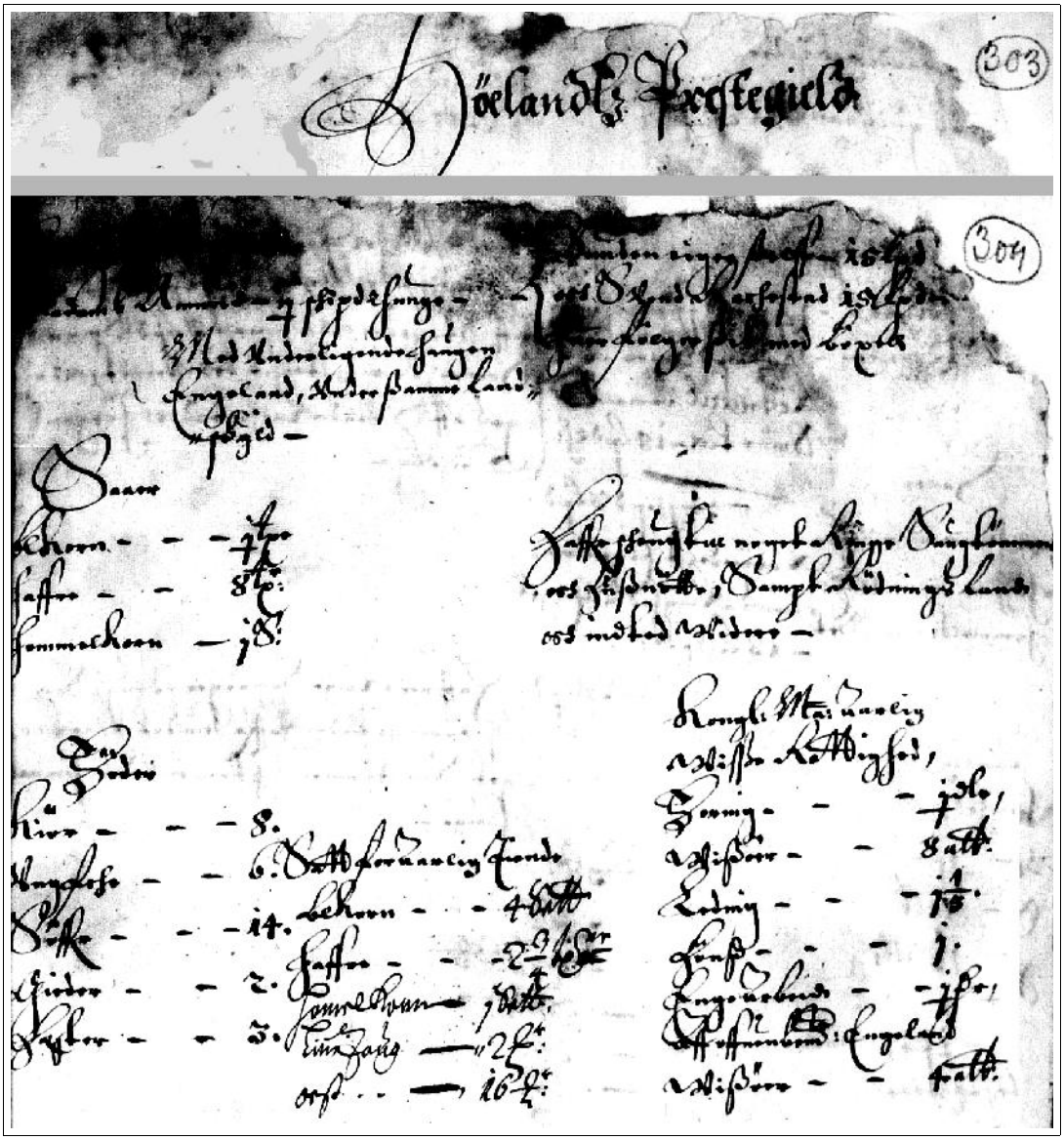

Matrikkel etter reskript 23.1.1665. Nr. 8: Nedre Romerike fogderi, 1666, Høland prestegjeld, fullgårder, folio 309a.

«Fulde gaarder - Nademb Amund Schylder 1½ Schipd Thunge
Bunden eyer Self - 15 Lpd.
och Suend Raachestad - 15 Lpd.
Huer fieger Sit med bøxell
Med Underligende Haugen Engeland, Under samme Landschyld.
Hafr schoug till noget Ringe Saugtømmer och Husnøtte, Sampt Rødnings Land och indted videre.
Saar:
Bl:Korn - ½ tn. [tønne]
Haffre - 8 tn:
Hommerkorn - 1 S: [setting]».
Føder:
Kiør - 8.
Ungfehe - 6.
Søffe - 14.
Gieder - 2.
Hæster - 3.
Satt for Aarlig Tiende:
Bl: Korn - 4 Sett.
Hafre - 2¾ tn.
Homelkorn - 1 Sett.
Liintoug - 2 mark(?).
Ost - 16 mark(?).
Kongl: Mg. Aarlig wisse Rettighed:
Foring - ½ dlr.
Wissøer - 8 alb:

Leding - 1 1/3 [alb:]
Høns - 1.
Enge Arbeid - ½ dlr.
Aff effuen..: Engeland - Wissøer - 4 alb:».

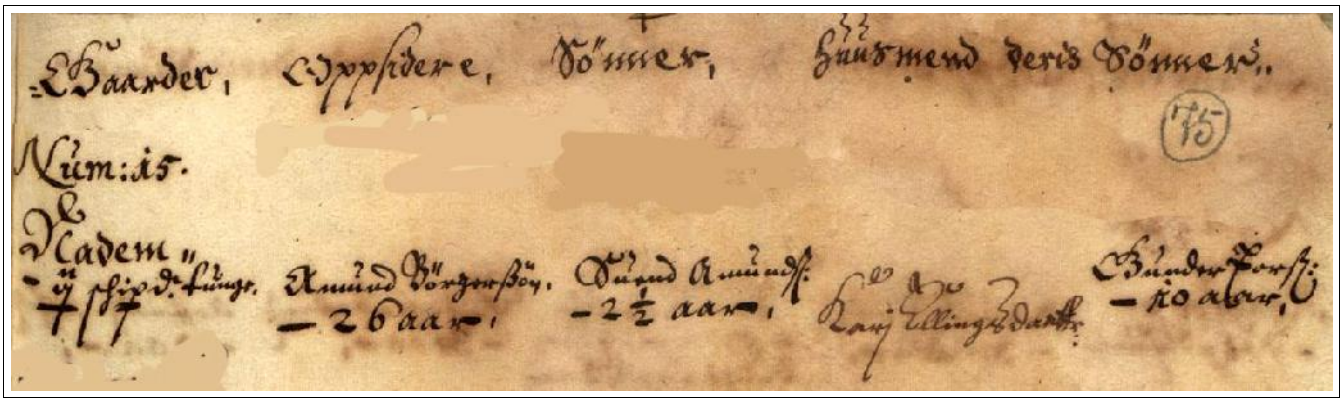

Prestenes 2. manntall i 1666: 3.2 Høland prestegjeld, folio 75.

Det andre prestemanntallet i 1666 viser:
«Num 15: Nadem - 1½ schipd. tunge.
Oppsidere:
Amund Børgersøn - 26 Aar.
Deris Sønner:
Suend Amundsøn - 2½ Aar.
Husmend:
Karj Ellingsdatter.
Deris Sønner:
Gunder Persen - 10 Aar.»

Følgende sammendrag i Riksarkivet av et brev datert 24.06.1666 på Østby i Høland, tinglyst 10.07.1673, gir informasjon om slektskapsforhold og arv for Amund og hans forfedre. Brevet ble innlånt fra gården Haraldstad i februar 1892:

«Jørgen Svendsøn Oustby tilskjøder efter modtaget vederlag med sin Hustru Sidsel Sparres samtykke
Ole Arnesøn Doltorp ligeledes af Høland som odel og eiendom
3 fjerdinger årlig landskyld mel eller malt med bygsel og herlighed i gården Nordre Evenby sammesteds,
hvilket gods Jørgen har erholdt ved odels mageskifte af Amund Børgersøn ½ skpd. samt af Laurids Kongtorp og Gustaves Caperat hver ½ fjerding, hvilke tre personer det var tilfaldt ved arv.
Som vederlag giver Ole Doltorp 1 skpd. skyld i gården Naddum sammesteds, hvorfor dog Jørgen Oustby betaler 30 rdr. penge imellem.
Der tilføres en forsikring om at holde kjøberen skadesløs i tilfælde af vanhjemmel.
Original på stemplet papir med udstederens og Amund Børgersøns samt to vidners laksegl og Laur. Kongtorps bomerke.»

«Neder Rommerigis Fougderies Mandtals Register Paa Odelsschatten» i 1656 viser:
«Effuen Seprin er Eigennis
i Naadim - 9½ lispd.
i Drambstad [Trøgstad] - ½ phd.
i Nordere Effuenbye - 1 phd.
i Narfuestad - 1 fær.»
Det odels makeskifte og arv som omtales ovenfor må altså skrive seg fra Amunds morfar, Even Christophersen, som døde på Soprim omkring 1660.

De 3 fjerdinger i Nordre Evenby som Jørgen Svendsen Østby [35 år i 1666] selger 24.06.1666 skriver seg fra
- Amund Bergersen - ½ skippund [på Søndre Nadem i 1666, 26 år] og
- Laurids [Svensen, 30 år i 1666] Kongtorp og
Gustaves Caperat [«Korporal», på Grepperud, 50 år i 1666], hver med ½ fjerding.

Landkommisjonens jordebok fra 1661 viser at Alf på Nordre Evenby skylder
½ skippund ½ fjerding til Børger Østby [60 år i 1666] i Høland og
½ skippund ½ fjerding til Niels [Stensen, 60 år i 1666] Grepperød ibm.
I prestenes 1. manntall og fogdemanntallet fra 1664 oppgis for Søndre Østby at
Berger - 60 år - skylder 1½ skippund Meel hvorav han selv eier halvparten og
Jørgen på Enger [J Eenebac ?] [35 år i 1664] eier de øvrige 15 lispund.
I prestenes 2. manntall fra 1666 har Jørgen flyttet til Østby,
Jørgen Svendsen(!) er 35 år og bruker alt.
Enger-gårdene er «Øde for Besiddere».
Berger er nå antagelig død.

Jeg tror at Berger på Søndre Østby i 1664 er identisk med Even Soprims svigersønn og far til Amund på Søndre Nadem!

Videre mener jeg at ovenstående viser at Amunds morfar troligvis hadde 2 døtre:
- Gunhild, gift med Børger Olufsen Søndre Nadem, på Søndre Østby i 1664, og
- en datter, gift med en «Svend», med sønnene:

Ca. 1631: Jørgen, til Enger-gårdene / Søndre Østby.
Ca. 1636: Laurits, til Kongstorp.
Muligens: Ca. 1616: Gustavus Korporal, til Grepperud.

Antagelig flyttet Amund fra Søndre Nadem i 1666.

Gården Søndre Næs, dit Amund og Dorte flyttet i 2. halvdel av 1660-årene, var kjøpegods, og familien fikk senere odelsaker om denne gården. Innen Amund flyttet til Søndre Næs i Trøgstad, er det mulig at han bodde en kort tid på Braate.

Ved en odelssak på Søndre Næs i 1714 oppgis det at Amund flyttet fra Braate i Høland til Søndre Næs.

Prestenes annet manntallet for Søndre Næs i 1664-66 viser:

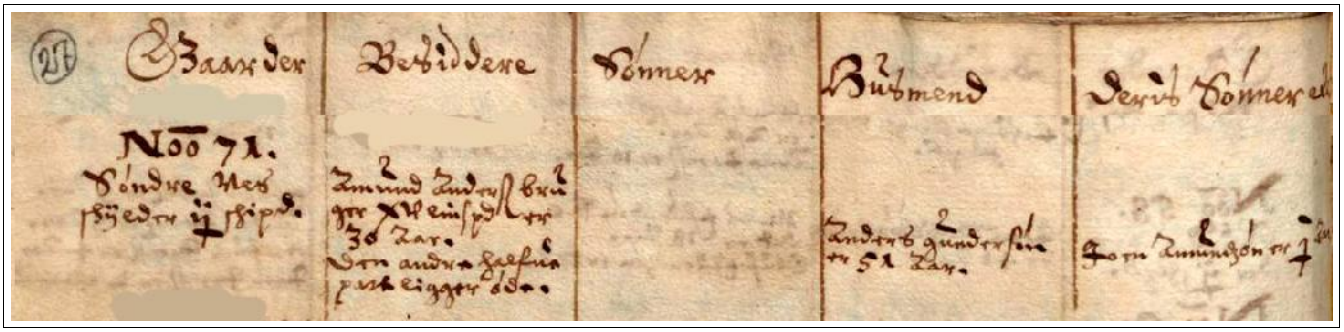

Prestenes 2. manntall i 1666: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 27.

«Noo 71. Søndre Nes skylder 1½ skippd.
Amund Andersen bruger 15 lispd. er 30 Aar.
Den andre halfur part ligger øde.
Joen Amundsen ½ aar.
Anders Gundersen er 51 Aar».

Hans Sønn Joen døpes i 1665:
«XXI Trin: Amund Næsis B. N.» (Navn ikke angitt, kirkebok nr. 1, folio 125).

Amund hadde flyttet til Søndre Næs i 1669. Ved tinget 05.03.1669 gikk Frans Hornes til sak mot 32 menn i Trøgstad som ikke hadde levert ham tømmerstokker. Mellom andre:

«Anond og Amond Ness. Anond bodde før på Næs, og Amond nå.
De skal hver betale en halvdel.
Ole Ness (på den andre Næs-gården) møtte ikke»
(HF tingbok nr. 10, folio 10b).

Ved et ting i Trøgstad 16.11.1661 ble det publisert en missive datert kommissariathuset på Akershus 06.11.1661 om at gårdene Schullerud i Eidsberg, Nes og Schrigerud i Trøgstad skal selges. Disse gårdene har vært hr. Engelbret Madsens, og er nå konfiskert. De skal først tilbys odelsmenn (HF tingbok nr. 4, folio 18b).

Engelbret Madsen var sogneprest i Aurskog. Han ble avsatt og fengslet i 1661.

02.06.1669 tinglyses et brev fra hr. Engelbrets enke Maren Christensdatter (enke etter den avsatte sogneprest til Aurskog, Engelbret Matsen) hvori hun avstår til Amund Borgersen Næs ½ skippund i Næs til kjøp og 1 skippund i samme gård til pant, det siste mot 100 Rdl. Brevet er datert Kristiania 19.03.1669 (HF tingbok nr. 10, folio 37b):
-->>> Transkriber.

15.02.1670 tinglyses et pantebrev på ½ skippund med bygsel i Søndre Næs som Laurits Schiørten og hans medarvinger «i formåls tider» hadde pantsatt til salig Stener Hoel for 21 rdr. Så har samme gods gått i arv til Steners arvinger som nå har forhøyet pantesummen til 50 Rdl. i alt. Datert 04.10.1669 (HF tingbok nr. 11, folio 6b-7a).

19.03.1672 ble det reist sak mot Oluf Schibsrud for forsømmelse av skyssferd som han hadde latt seg leie til av Amund Nes og Søren Nes. Dom (HF tingbok nr. 13, folio 14a).

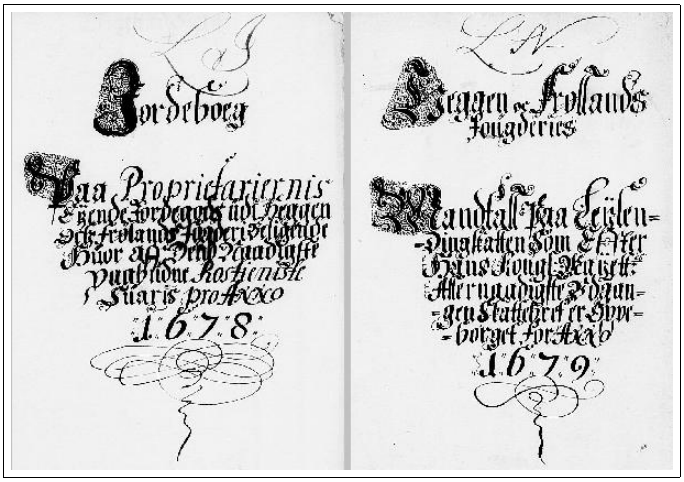

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Amund betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, leilendingsskatt, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

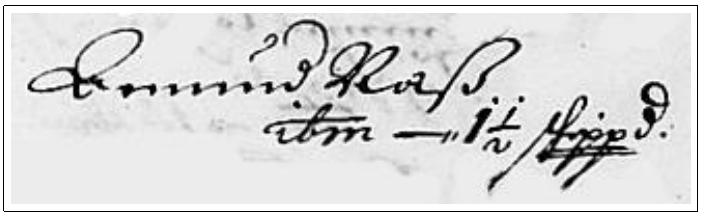

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Trøgstad - Bilde 180.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Trøgstad Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Amund Næss ibm - 1½ Schippd.»
Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.

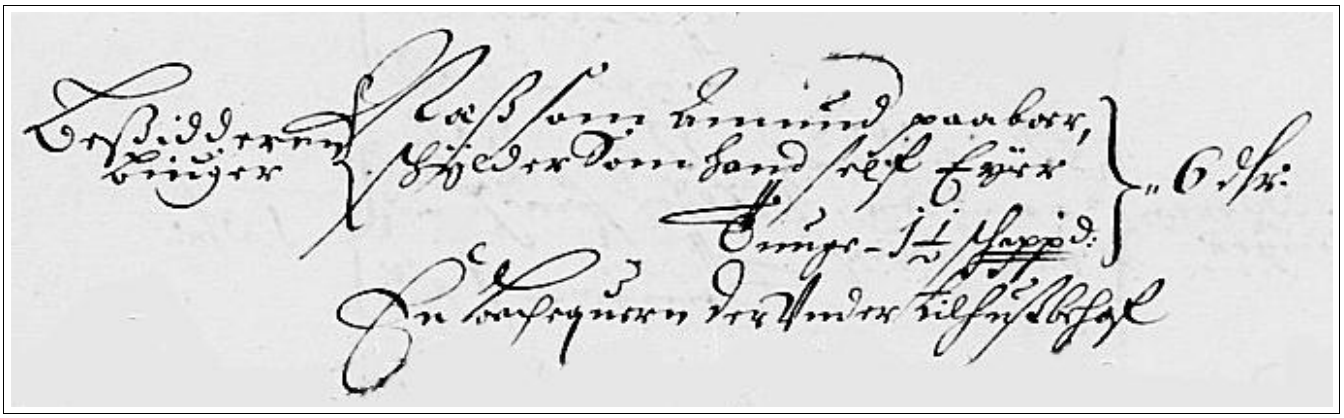

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Baastad - Bilde 274.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Trøgstad Sogn:
Næs, som Amund paaboer, Schylder
som Han self eyer - Thunge 1½ pund.
Besidderen biuger».
Leilendingskatten settes til 6 dlr.

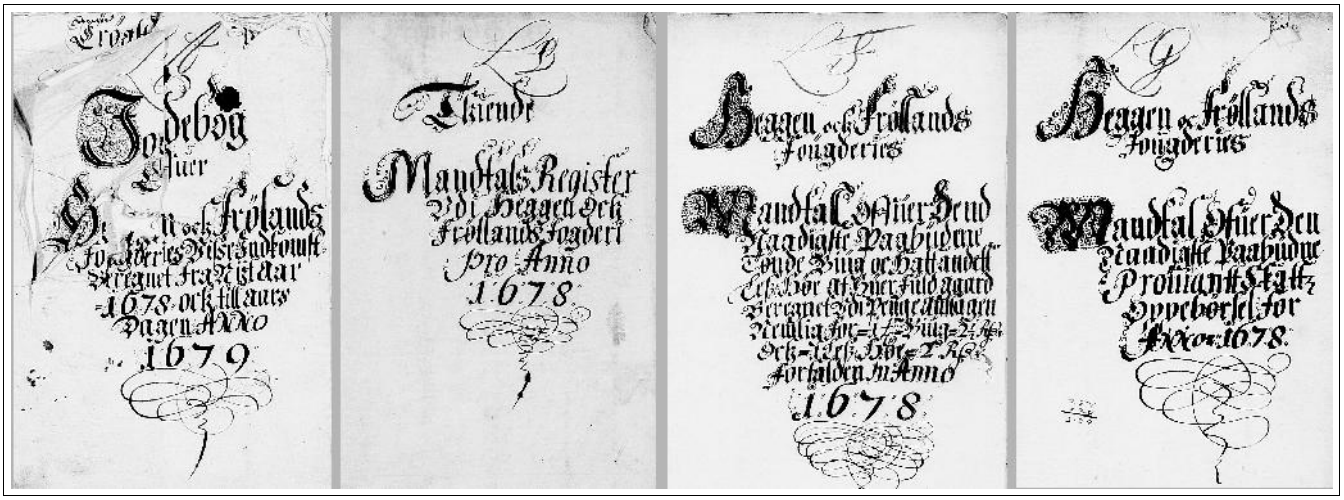

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Trøgstad Sogn:
Næs Amund
Smør - 3 bzr. - 12 sk.
Korn - 1 Spand - 20 sk.
Ledingspenge - ½ sk.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 3 mk.»

«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678 - Trøgstad Sogn:
Næs Amund
½ setting Roug, 1 quart Bl: Korn, ½ setting Tore, 1½ tønne Hafre och 1 pot Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).

«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard
Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr.
forfalden in Anno 1678 - Trøgstad Sogn:
Næs Amund - 1½ Schippund.
Anslagen for Biug - 1 rdr. 84 sk., for Høe - 2 rdr. 24 sk.»

«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Trøgstad Sogn:
Næs Amund - 1½ Schippund - Schatten: 3 mk.»

Amund døde i 1689:
«Dn. 20 Trinit Sl. Amund Næs at 55».

Skiftet etter Amund ble avholdt 15.01.1690:

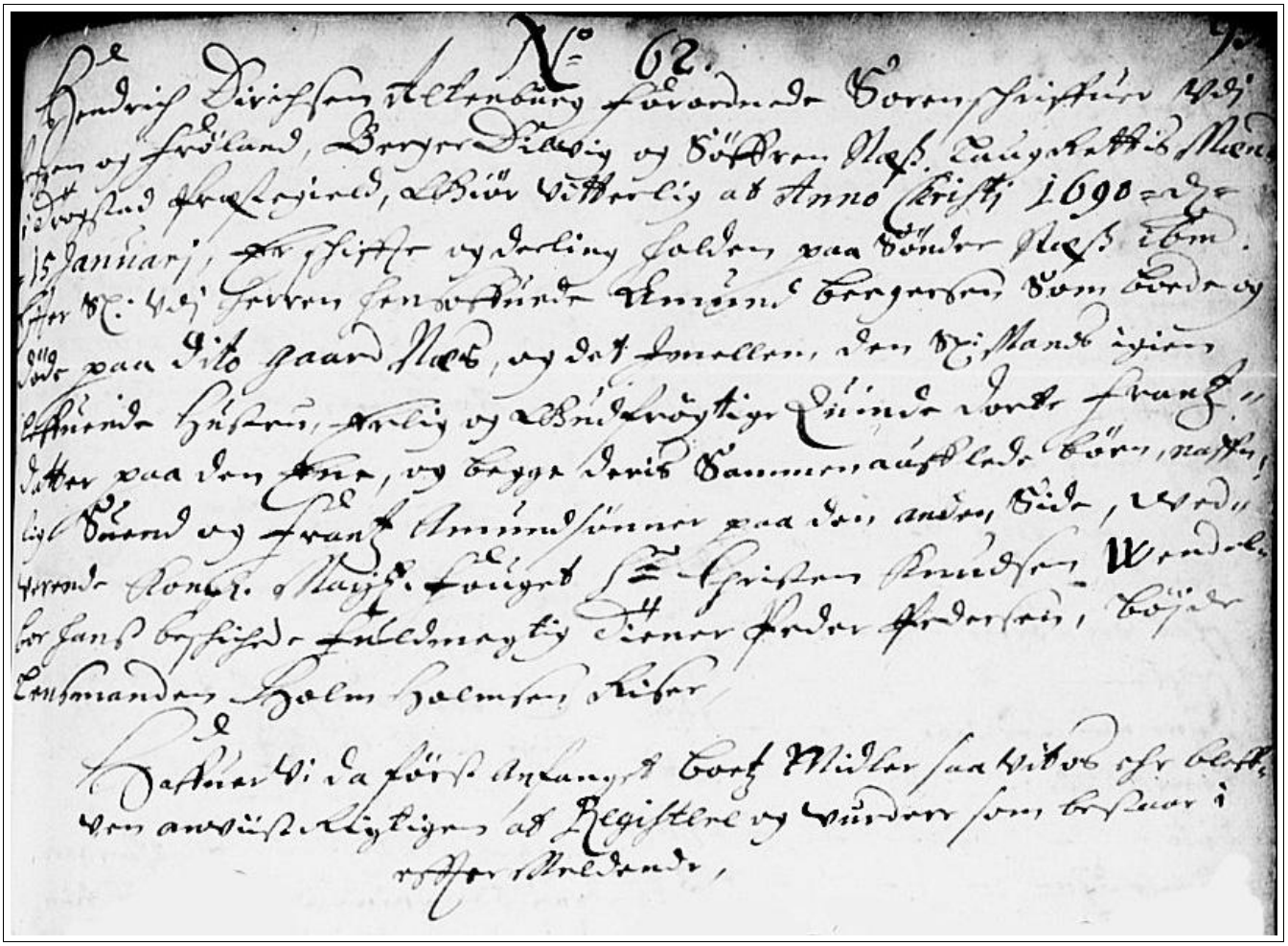

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 93a.

«No 62.

Hendrich Dirichsen Altenburg forordnede Sorenskrifuer udj Heggen og Frøland, Berger Dilwig og Søesram Næs Laug Rettis Mænd i Trøgstad Præstegield Giør Witterlig at Anno Christi 1690 d 15 Januarj, Er skifte og deeling holden paa Søndre Næs ibm efter Sl. udj Herren hensofnede Amund Bergersen som boede og døde paa dito gaard Næs, og det Jmellem den Sl: Mands igienleffuende Hustrue, ærlig og Gudfrøgtige Quinde Dorte Frantsdatter paa den Ene, og begge deris sammen auflede børn, naffnlig Suend og Frants Amundssønner paa den anden Side, wed Kongl. Majt. fouget Sr. Christen Knudsen Wedverende fuldmegtig Tiener Peder Pedersøn, bøjde Lendmanden Holm Holmsen Riser.

Hafuer Wi da først anfanget boets Midler saa vit os bliven anwiist Riktigen at Registrere og Wurdere som bestaar efter meldene

...

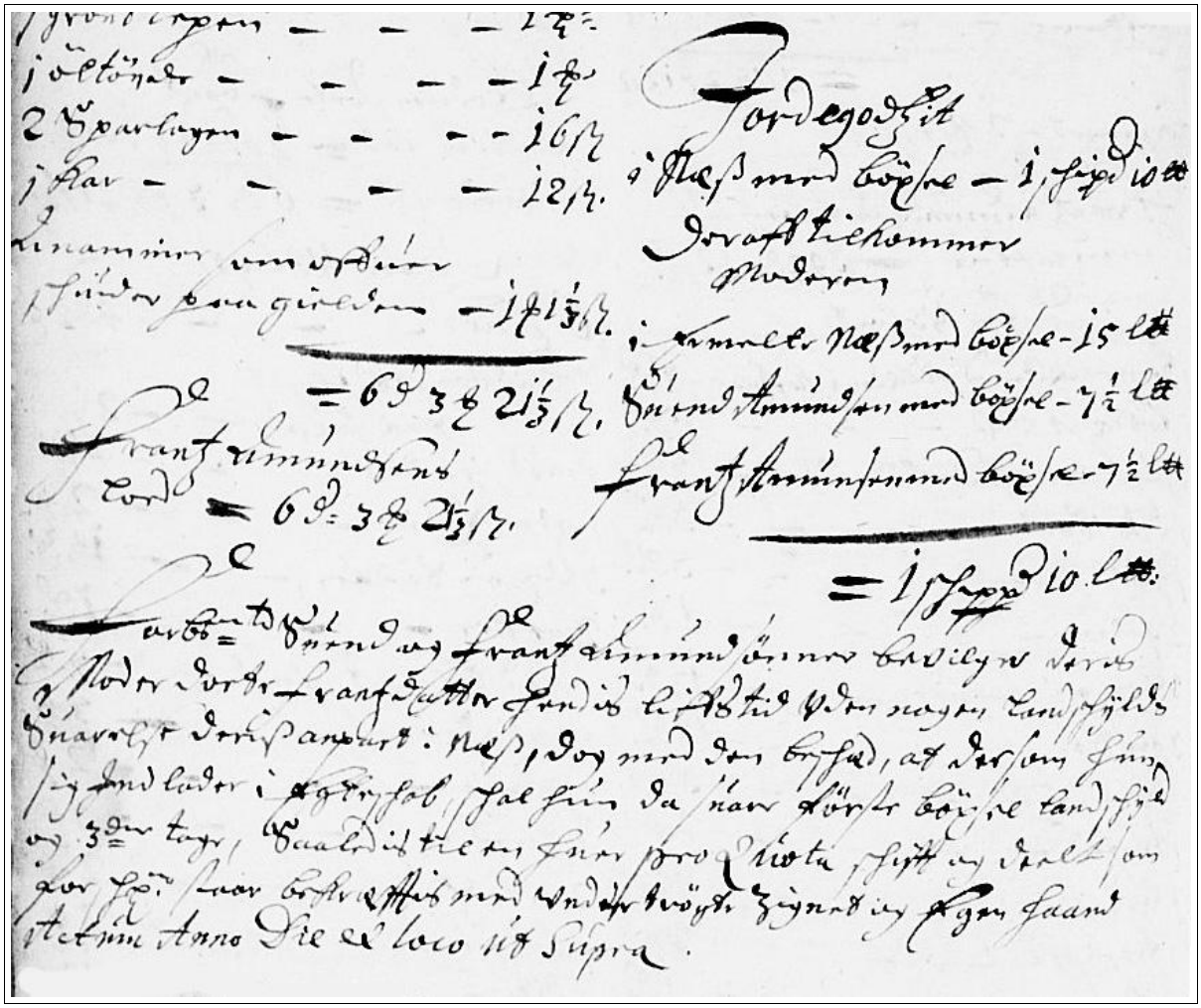

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 94b.

Jordegods
I Næs Kiøbegods 1 Skippd. 10 lispd.
...
Forbamdte Suend og Frantz Amundsønner bevilge Deris Moder Dorte Fransdatter hendis liftstid Uden nogen Landskyld suarest deris anpart i Nes, dog med den beshed, at dersom hun sig Indlader i Egteshab, skal hun da suare første bøxel landskyld og 3die tage.
Saaledis til en Huer pro & ..., Shytt og deelt som for ... staar bekræftis med Undertrøgte Zigneter og Egen haand et Actum Anno Die & Loco ut Supra».

Dorte ble tildelt 15 lispund i Søndre Næs, hver av sønnene 7½ lispund.

23.04.1714 ble det avholdt en odelssak på Søndre Næs. Saksøker var Peder Brynilsen Riser på sin hustru Marte Hansdatters vegne mot Sven Amundsen Næs (Amunds eldste sønn som da bodde på Næs) om odelsløsning av Søndre Næs, 1½ skippd. Martes odel regnes fra oldefaren Aslak Stenersen. Hans eldste sønn Lars Aslaksen bodde på Kopperud i Askim og flyttet til Riser i Trøgstad. Han var Martes bestefar.

Saksøkte Sven Amundsen er bror til Frans Amundsen Østre Rud. Deres mor Dorte Fransdatter og faren Amund Bergersen flyttet fra Braate i Høland til Søndre Næs. Forbedringer på gården takseres til 201 Rdl. Saken ble utsatt til 06.07.1714 hvor søksmålet ble avvist da Sven Amundsens «ættlegg» har eid gården mer enn 20 år (HF tingbok nr. 36, folio 134b-136a og 137a-138a).[456]

(Barn VI:33, Far VIII:129, Mor VIII:130)

Gift med neste ane.

456 Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 2.3 Nedre Romerike fogderi, folio 218, Prestenes manntall: 3.2 Høland prestegjeld, folio 49 og 75. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 305, Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 5 og 27. Matrikkelen etter reskript 23.01.1665 for Nedre Romerike fogderi, 1666, folio 309a. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Nedre Romerike tingbok nr. 11, folio 36b. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 93. E. B.: Noko om etterkomarane i Høland til Herr Frants Frantsson Florentinus eller Italus, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 168-169. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 505-506, 527, 595. Odd Ottesen: Augustinus Frantssøns etterslekt (Del B), NST, Bind XXXVIII 2001, side 34.

Barn:

Frans Amundsen Evenby Nordre/Gangnes Mellom/Ruud Østre. Født 1672 på Næs Søndre, Trøgstad (ØF). Døpt 14.04.1672 i Trøgstad.[457] Levde 1696 på Evenby, Hemnes, Høland (AK). Levde 1698 på Gangnes Mellom, Hemnes, Høland (AK). Levde fra 1699 til 1743 på Ruud Østre, Trøgstad (ØF). Død 1747 på Jenseg, Trøgstad (ØF). Begravet 08.08.1747 i Trøgstad (ØF).[458] (Se VI:33).

VII:66 mf ff ff m

Dorte Fransdatter Torp. Født omkring 1627. Levde 1645 på Torp, Hemnes, Høland (AK). Levde fra 1670 til 1706 på Næs Søndre, Trøgstad (ØF). Flyttet 1706 fra Næs Søndre, Trøgstad (ØF) til Ruud Østre, Trøgstad (ØF). Død 1711 på Ruud Østre, Trøgstad (ØF). Begravet 30.06.1711 i Trøgstad (ØF).[459]

I 1645 bodde Dorte hjemme hos sin mor på Torp i Høland.

Dorte og Amund hadde følgende barn:
Ca. 1664: Suend, overtok Søndre Næs, senere til Skog i Skiptvet, levde i 1723, gift med I. Sidsel Nielsdatter Saxegaard, II. Margrete Alfsdatter.
1670: Gunnild. død samme år.
1672: Frans, til Rud «Østen Aasen», gift med Sidsel Olsdatter Bergsjø, død i 1747.

1670: «Circumcísio (Nyttårsdagen) Amund Næses B. N. Gunnild (Kirkebok nr. 1, folio 138).

I 1706 inngikk Dorte føderådskontrakt med sønnen Frants:

457 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati» og «Indroductæ», folio 145 og 146.

458 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Baptis et Sepulti», folio 169.

459 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepult:», folio 21.

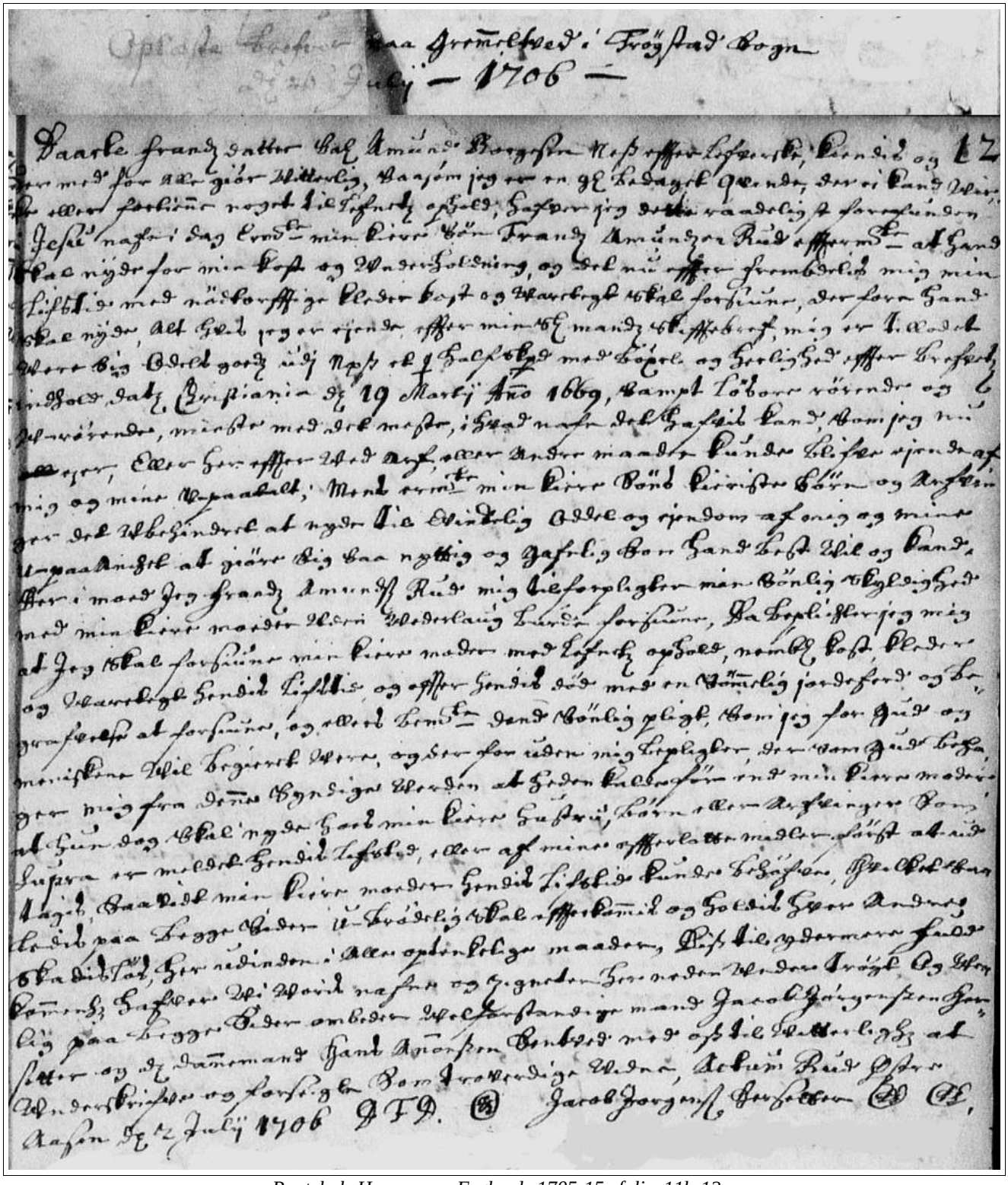

Pantebok Heggen og Frøland, 1705-15, folio 11b-12a.

«Oplæste Brefe paa Gremmeltved i Trøgstad Sogn d. 2(?) July - 1706 -

Daarte Frandsdatter Sal. Amund Bergersen Næs efter Lefende Kiendis og hermed for alle giør witterlig, saasom jeg er en gl. bedaget qvinde der ei kand ... eller fortienne noget til Lifets ophold, hafuer jeg dette raadeligst forefunden i Jesu navn i dag ... min kiere søn Frands Amundsen Rud efter ... at hand skal nyde for min kost og Underholdning, og det nu efter frembdelis mig min Lifstid med nødtørfftige Kleder Kost og Waretegt skal forsiune, derfoer hand skal nyde alt huad jeg er ejende efter min Sl. Mands Skiftebref, mig er tillodet woris Odels gods udj Næs halfskpd. med bøxel og herlighed efter brefets indhold dato Christiania d 19 Martii Anno 1669, sampt Løsøre rørende og Iche rørende, minste med det meste, i huad nafn det haffuis kand som jeg nu ejer, eller herefter Wed agt eller andre maade kunde blifue ejende af mig og mine U-paadelt; mend ... min Kiere Søns Kieriste Børn og Arfvinger det Ubehindret at nyde till Evindelig Odels og ejendom af mig og mine U-paaAi.chet at giøre Sig saa nyttig og gafnlig som Hand Best wil og Kand,

Derimod jeg Frandz Amundsen Rud mig tilforpligter, min Sønlig skyldighed med min Kiere moeder Uden wederlaug burde forsiune, Da beplichter jeg mig at Jeg skal forsiune min Kiere moder med Lefende ophold, nembl. kost, kleder og waretegt hendis Liftstid, og efter hendis død med en Sømmelig jordeferd og begrafelse forsiune, og

ellers bemelte dend Sønlig pligt, som jeg for Gud og meniskene will begieret were,
....
Datum Rud Østen Aasen d 2 July 1706».

Dorte døde i 1711:
«d. 30 Junu Daarethe Frans Datter Ruud gl: 84 Aar»..[460]

(Barn VI:33, Far VIII:131, Mor VIII:132)

Gift med forrige ane.

VII:67 mf ff fm f

Olluff Hallesen Bergsjø. Odelsbonde. Født omkring 1631 på Bergsjø, Hemnes, Høland (AK). Død omkring 1676 på Bergsjø, Hemnes, Høland (AK).

Olluff nevnes som eier av Bergsjø fra 1654, og hans etterslekt bor fremdeles på gården.

Hans bror Gulbrand døde før 1664, og Gulbrands kone, Kari Alfsdatter, ble gift 2. gang med Amund Taraldsen Store Vennemo. Da hun flyttet til Vennemo, overtok Olluff hele gården som han tidligere hadde drevet sammen med sin bror. Han kjøpte etter 1660 Søndre Evenby, og hadde antagelig tenkt å flytte dit.

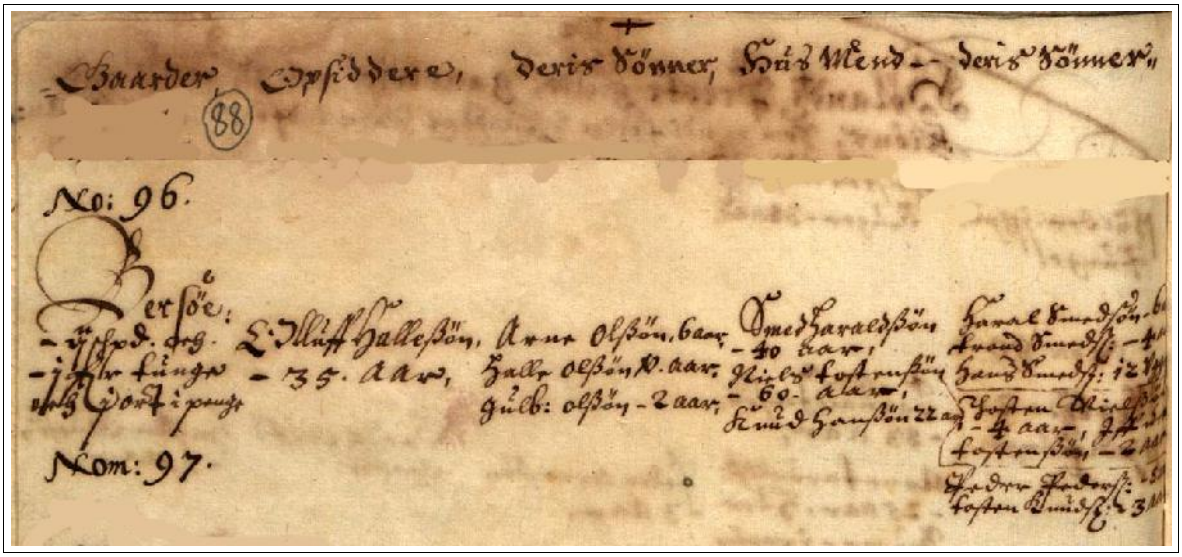

Prestenes 2. manntall i 1666: 3.2 Høland prestegjeld, folio 88.

Ved manntallet i 1664-66 hadde «No: 96 Bersøe« en skyld på 2 skipd. tunge og 1 ort i penge.
«Opsider» var «Olluff Hallesøn - 35 Aar».
Hans sønner var Arne Olsøn 6 år, Halle Olsøn 5 år og Gulbrand Olsøn 2 år.
De hadde tienstedrengen Christopher Jacobsøn, 16 år.
Husmenn under gården var Smed Haraldsøn 40 år, Niels Tostensøn 60 år og Knud Hansøn 22 år.

Matrikkelen etter reskript 23.01.1665 for Nedre Romerike fogderi, 1666, viser:

460 Pantebok Heggen og Frøland nr. 2, 1705-1715, folio 12. E. B.: Noko om etterkomarane i Høland til Herr Frants Frantsson Florentinus eller Italus, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 168-169. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 681. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 505-506, 527, 595. Odd Ottesen: Augustinus Frantssøns etterslekt (Del B), NST, Bind XXXVIII 2001, side 34.

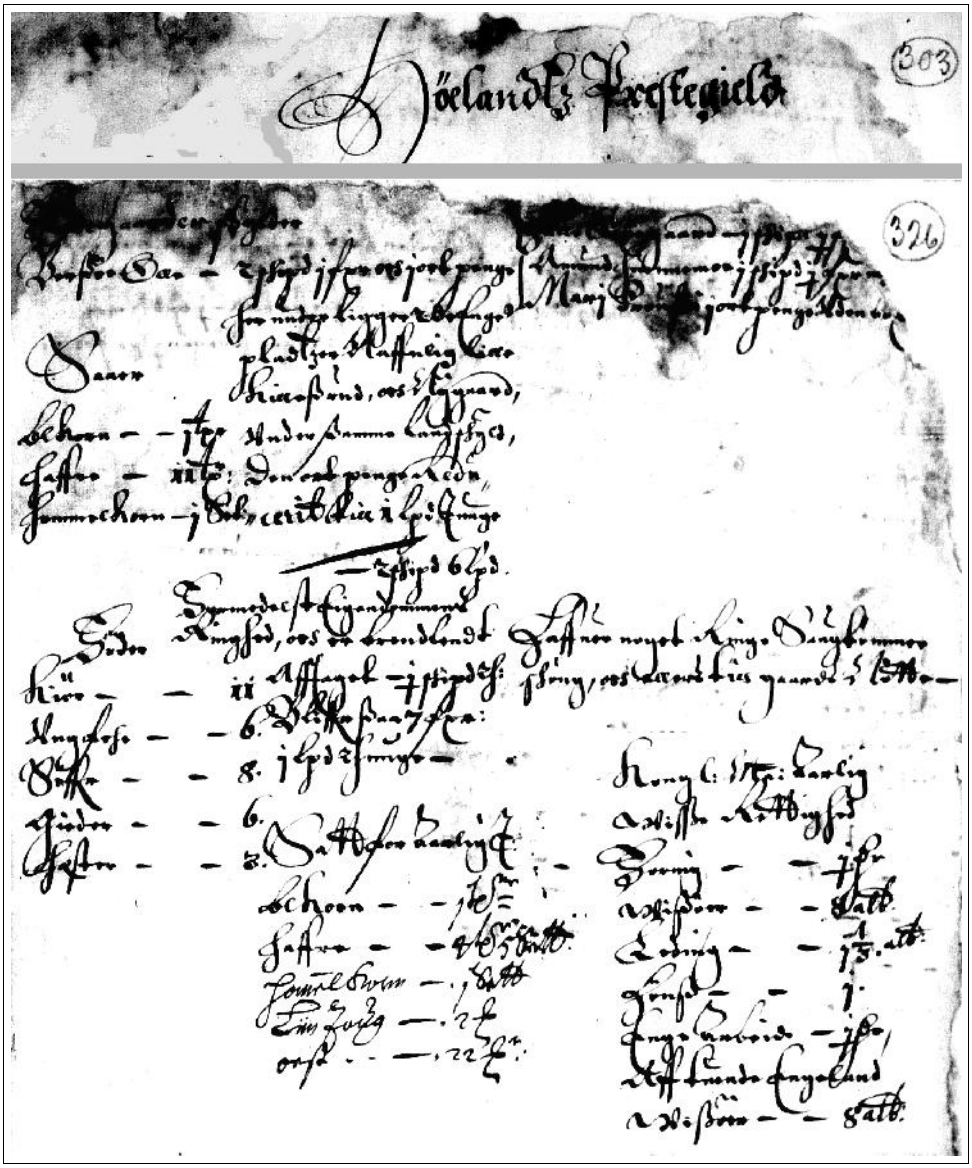

Matrikkel etter reskript 23.1.1665. Nr. 8: Nedre Romerike fogderi, 1666, Høland prestegjeld, fullgårder, folio 326a.

«Fulde gaarder - Bersøe Olle Schylder 2 schippd. 1 fær. och 1 mark penge
Halle Saxegaard - 1 schippd. ½ fær.
Amund Huennemoe - 1 schippd. ½ fær.
Marj Prousti - 1 mark penge Uden bøxell.
Herunder ligger 2de Engepladser Nafnelig Lille Killesrud och Nygaard.
Under samme Landschyld, Den mark penge Reducerit till 1 Lpd. Tunge
= 2 Schippd. 6 Lpd.
Fyrmedelst Eigendommens Ringhed, och er brandlendt.
Hafuer noget Ringe Saugtømmer schoug, och ellers till gaards Nøtte.
Afftaget ½ schipd. Th: - Blifr Saa 7 fær. 1 lpd. Thunge.
Saaer
Bl.Korn - 1 tn. [tønne]
Hafre - 11 tn.
Hommelkorn 1 set. [setting]
Føder
Kiør - 11.
Ungfehe - 6.
Søffr - 8.
Gieder - 6.
Hæster - 3.
Satt for Aarlig T: [Tiende]
Bl.Korn - 1 tn.
Hafre - 4 tn. 5 sett.
Hommelkorn - 1 sett.
Liin Toug - 2 mark(?).

Oest - 22 mark(?).
Kongl: Ma: Aarlig wisse Rettighed
Foring - ½ dr.
Wisøer - 8 alb.
Leding - 1 1/3 alb.
Høns - 1.
Enge Arbeide - ½ dr.
Aff tiende Engeland
Wisøer - 8 alb.»

Vi har ikke mange skifter fra Romerike før 1700. Og de man har forteller at bøndene stort sett satt i spartansk utstyrte hjem. Bare i et fåtall skifter finnes det sølv hos den almindelige bonde og dette innskrenker seg da oftest til 3-4 sølvskjeer og et beger. Det siste er gjerne mannens festegave til hans hustru. En meget fornuftig ordning, da det selvfølgelig var mannen som brukte det, mens hustruen hadde fornøyelsen av å pusse og oppbevare det.

Finnes det kobber er det gjerne en brennevinsskjel, tinnfat og noen tinntallerkener finnes dog oftere enn kobber og sølv; men det finnes mange skifter hvor det ikke er noen av delene. Et skifte alene behøver imidlertid ikke være noen absolutt pålitelig målestokk for familiens økonomiske stilling. Var det mange gifte barn, hendte det på denne tid meget ofte at disse hadde fått så rikelige hjemmegaver at det utgjorde langt mer enn det foreldrene hadde igjen. Andre forhold kunne også spille inn.

Som en stor kontrast til de vanlige skifter hos bøndene på denne tid har vi et skifte på Bergsjø i Høland 26.02.1677.

Skiftet er ikke tilgjengelig i digital form via Riksarkivet, men er gjengitt i Johan Garders artikkel «Et velstandsbo i Høland i 1677» i Romerike Ættehistorielags bind I.

Det er gårdens eier, Olluff Hallesen, som er død, 46 år gammel. Enken, Siri Olsdadtter, sitter igjen med 8 barn: Arne 17 år, Hallef (eller Halle) 15 år, Gulbrand 13 år, Lars, Siri, Marte, Guri og Sidsel. De eldste barna er i gifteferdig alder og den eldste datteren, Siri, er forlovet med Svend Skattum.

I skiftet er oppgitt at boet eier dette sølv:
En forgylt sølvsabel «med drefuen arbeide på i en stor proporsion» verdsatt (ved registreringen) til 30 daler.
Et sølv forgylt belte med 11 «broser» på, verdsatt til 10 daler.
Et sølv «kiol belte», veiet til 14 daler.
En «brudekrage» med en hel hob runde sølvplater på, vurdert til 5 daler.
En sølv kogske (sleiv) med 2 sølv skjeer, 6 daler.

Det er en masse kobber i boet, verdsatt til 9 daler 3 mark og 12 skilling, tinn for 5¼ daler, messing for 3¼ daler.

Sengetøy og benkeklæder (hynder) m.m. for 52 daler 16 skilling. Lintøy, det vil vel si dekketøy for 12 daler, 2 mark og 14 skilling. Blandt dekketøyet er flere duker. Den dyreste er en gåsøyens duk 6 alen lang, taksert til 1 daler og 1 mark.

Diverse husinventar som avdøde hadde arvet etter sin far oppføres med 41 daler og 1 mark. Endel forskjellige redskaper 9 daler. Gårdens 4 hester takseres til 18 daler, 4½ daler pr. stykk. Den dyreste hesten, rød med hvit man, ble verdsatt til 6 daler.

13 voksne kuer, verd 37 daler. 8 kviger, 4 kalver og en okse, 16 daler og 12 skilling. 3 ungsvin, 1 purke, 2 galter, 6 ungbukker, 10 gjeter, 3 unggjeter, 15 voksne og 8 unge sauer, verdsettes til 23 daler og 1 mark.

9 tønner bygg, 3 td. havre, 2 td. rug og 1 td. erter har en verdi av 57 daler 3 mark.

I alt verdsettes kornavling, besetning og løsøre til 338 daler. En svimlende sum i forhold til verdien av løsøret på de aller fleste gårder på den tid.

De to eldste døtre, som enter er forlovet eller gift, har som hjemmegave fått løsøre for 25 daler hver. Det tas derfor «forlods» av boet til lignende hjemmegaver for de 6 andre barn. Etter denne avsetning - 150 daler - blir det netto til deling 187 daler 3 mark 18 skilling. Herav beholder enken halvparten.

Man får et begrep om innboets verdi når man sammenligner summen for dette med verdien av f.eks. besetningen: 4 hester verd 18 daler, en sabel 30 daler, sølv forøvrig 35 daler, hvorav et «kiolbelte» 14 daler, kobber ca. 10 daler, tinn og messing 8½ daler osv.

Foruten løsøret eide boet Bergsjø, Sloren, Søndre Evenby og Solberg «i øvre sogn» (Løken). Eiendommene hadde en samlet skyld av 4 skippund 7 lispund tunge. Herav var Bergsjø skyldsatt for 2 skippund 5 lispd. tunge. Denne skylden representerte i realiteten 4 gårdsbruk på noe over middels størrelse.

Ved fritt salg hadde disse eiendommer dengang en verdi av 435 daler (87 lispund à 5 daler). I alle fall var verdien ikke større enn 522 daler. Man får herav et begrep om pengenes verdi på den tid og kan danne seg et noenlunde riktig bilde av verdien av det registrerte løsøre. Man må imidlertid ta hensyn til at de oppgitte priser er registreringspriser ved søskenskifte, og at salgspriser ved en eventuell auksjon antagelig ville ligget betydelig høyere. Det må velstandsfolk til for å sitte med sølv, kobber, tinn og messing for 83 daler, når en almindelig god gård er verd ca. 100 daler.

I skiftet etter Olluff er det lagt særlig vekt på at den sabel han eide var av forgylt sølv og utstyrt med en hel del forsiringer i drevet arbeide. En slik verge fantes ikke i enhver velstående bondes besittelse. Det var kort tid tidligere adelen som hadde rett til å bære disse verger og de ble da betraktet som kjennetegnet for en adelsmann. Hans farfar ble gift med en Botnerdatter mens denne ætt enda satt med store eiendommer i Høland, på Hedmark og rundt om på Romerike. Sølvsabelen i sønnesønnens eie i 1677 taler meget sterkt for at han stammet fra gammel norsk adel, og at

sølvsabelen er et gammelt arvestykke, likesom sølvbeltene og brudekronen.

Da Olluff døde tidlig, slapp han å oppleve at sønnen Arne ble beskyldt for å ha myrdet et «kvinnfolk» ved navnet Karen Jonsdatter. Ifølge anklagen skulle han ha «besovet» henne, og hun hadde bare 7 uker igjen av svangerskapet da mordet ble begått. Dette var i juni 1681, men da saken kom opp på tinget, hadde Arne rømt til Sverige. I en tilsendt attest fra sognepresten i Köllens prestegjeld i Sverige, innrømmet Arne forholdet. Han døde imidlertid litt etter, det er vel ikke usannsynlig at han tok livet sitt. Regimentskriver Søren Bastrum krevde i 1684 på statens vegne å konfiskere Arnes økonomiske midler, som fortsatt var i morens varetekt. Arnes eiendeler beløp seg til rundt 40 rdl. foruten omkring en fjerdepart jordeiendom i Søndre Evenby. Siden Arne verken var stevnet eller dømt for drapet, ville retten likevel ikke inndra hans skjerv.[461]

(Barn VI:34, Far VIII:133, Mor VIII:134)

Gift med neste ane.

Barn:

Sidsel Olsdatter Bergsjø. Levde 1677 på Bergsjø, Hemnes, Høland (AK). Død 1742 på Ruud Østre, Trøgstad (ØF). Begravet 06.01.1743 i Trøgstad (ØF).[462] (Se VI:34).

VII:68 mf ff fm m

Siri Olsdatter Daltorp. Født omkring 1632 på Daltorp, Hemnes, Høland (AK). Død omkring 1696 på Bergsjø, Hemnes, Høland (AK).

Siri og Olluff hadde følgende barn (minst):
Ca. 1654: Siri, gift med I. Svend Hansen Østby, II. Svend Børgersen Jellebøl, død i 1723.
Ca. 1658: Arne, i Sverige i 1680, død like etter.
Ca. 1659: Halle, brukte halve Bergsjø, skifte 08.06.1717, gift med
I. Gunhild Mortensdatter Soprim, II. Karen Aslachsdatter Lund i Hemnes, Høland.
Ca. 1662: Gulbrand, til Søndre Evenby, gift med Tårån Mortensdatter Soprum, død i 1728.
Ca. 1669: Laurits, gift med Karen Arnesdatter Westby, brukte en del av Bergsjø, skifte 28.03.1718.
Marte, gift med Anders Olsen Lund og Nordre Måstad i Båstad, død før 1696.
Guri, gift med I. Ole Mortensen Soprum/Søndre Evenby, II. Ellef Olsen Linto, levde i 1723.
Sidsel, gift med Frans Amundsen Gangnes/Østre Ruud, død i 1743.

Etter Olluffs død drev Siri selv gården gjennom en vanskelig tid for bøndene i grensebygdene mot Sverige. Gyldenløvsfeiden, som i det vesentlige kan karakteriseres som gjensidige plyndringstokter på begge sider av grensen, pågikk allerede ved mannens død. I 1678 fikk Høland uventet besøk av svenskene, og almuen sto helt maktesløs.

På Bergsjø tok fienden det den fant det verdt å ta med seg og søndre Evenby ble plyndret og brent.

Dertil tynget de store ekstraskatter voldsomt.

---

461 Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 2.3 Nedre Romerike, folio 222, Prestenes manntall: 3.2 Høland prestegjeld, folio 54 og 88. Matrikkelen etter reskript 23.01.1665 for Nedre Romerike fogderi, 1666, folio 326a. Johan Garder: Et velstandsbo i Høland i 1677, Romerike Ættehistorielag, Bind I, side 68-71. Johan Garder: Bergsjø i Høland, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 113-120. Odd Ottensen: Slekten Botner i Høland, side 67-68. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 506-507, 528, 595. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 4, side 139.

462 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Sepulti», folio 147.

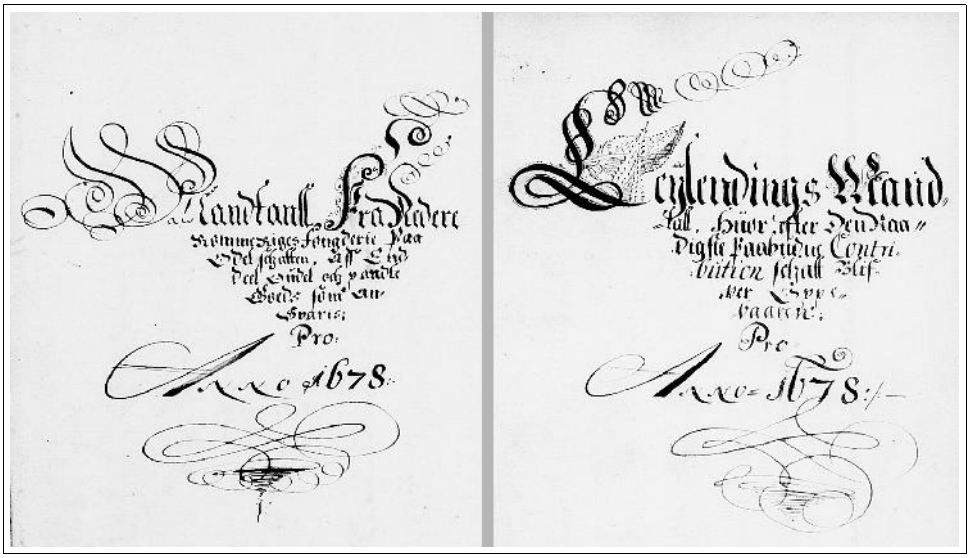

Fogderegnskap Nedre Romerike 1678. Odelsskatt og leilendingsskatt. For Nedre Romerike oppføres kun odel og pantegods som bonden eier i andre gårder.

Siri betalte i 1678 eiendomsskatt (odels og pantegods), kongens «Viisse Indkomst» og «Proviant, Smør oc Kiød» skatt. Gården var «Udlagt Till Dragun Frigaard», hun betalte derfor ikke leilendingskatt, engearbeid, bygg- og høyskatt. I skattelistene for Nedre Romerike oppføres under «Enddeel Oudel och Pandte Goeds» kun andeler bonden eier i andre gårder.

«Mandtall Fra Nedere Rommeriges Fougderie Paa Odel Schatten,
Aff Enddeel Oudel och Pandte Goeds som ansvares Pro ANNO 1678 - Hølands Præstegield:
Oluf Bersøe Eiger i Ødessness(?) 1 Rdr. pennge.

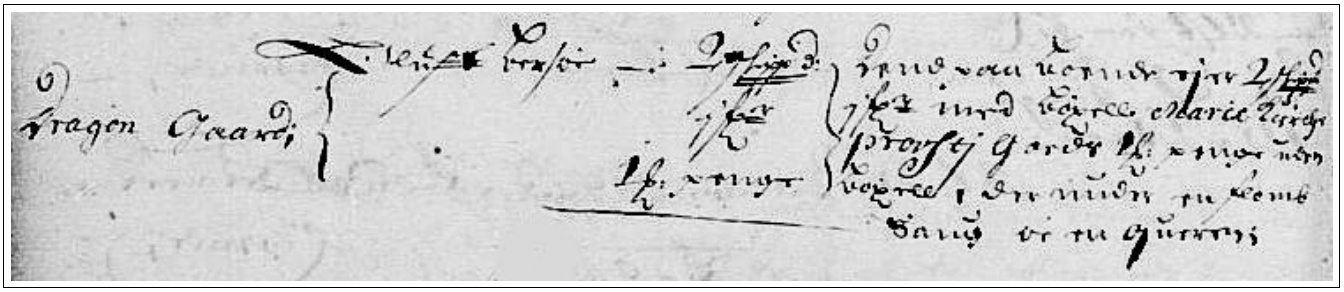

Fogderegnskap Nedre Romerike 1678 - Leilendingsskatt - Hemnes, Høland - Bilde 51.

«Leylendings Mandtall, huor efter Den Naadigste Paabudne Contribution Schatt
Blifver Oppebaaren Pro ANNO 1678 - Høellands Præstegield - Fulde Gaarder:
Oluf Bersøe - 2 Schippd. 1 fær.
Dend paaboende ejer 2 Schippd. 1 fær. med bøxell.
Marie Kirche Prosti Goeds - 1 mk. smør uden bøxell.
Derunder en flomb Saug oc en queren.
Dragon Gaard».

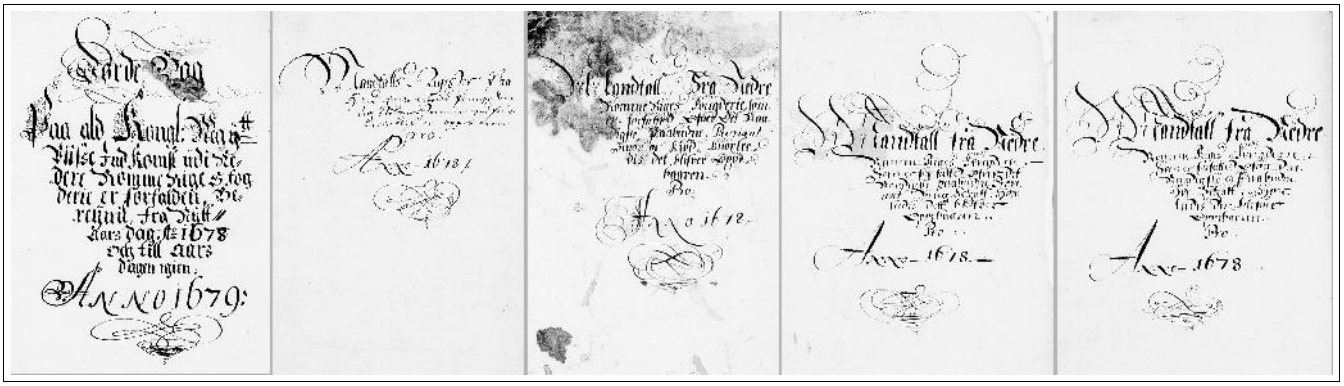

Fogderegnskapet Nedre Romerike 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell odelsskatt, omfattet beskatningen «Viisse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, engearbeidspenger, proviantskatt (smør og kjøtt), proviantskatt (bygg) og høyskatt.

«Jordebog Paa ald Kongl: Magt: Viisse Indkomst udi Nedere Rommeriges fogderie er forfalden,
Beregnit fra Nyttaars dag A = 1678 och till Aars dagen igien ANNO 1679 - Høellands Præste-Gield:
Olle Bersøe - Udlagt till Dragon.
Foring - ½ Rdr.

Visøer - 8 alb.
Leding 4 alb.
Høns - 1».

«Mandtalls Register Paa Huis Engearbeids Pennge Som udj Nedre Rommeriges fougderie blifuer oppebaaren ANNO = 1678 - Høelands Præste=gield:

Dragon Frigaard - Oluf Bersiøe».

«Mandtall Fra Nedre Romme Riges Fougderie, Som er forfattet ofuer det Naadigste, Paabudne Proviant, Smør oc Kiød, Huorledis det blifver Oppebaaren pro ANNO 1678 - Høeland Præstegield - Fulde Gaarder:

Oluff Bersøe Schylder 1 Schippd. 1 fær. 1 mk. penge.
... at af 2 Schippd. tunge Schulle Lefreres ½ bispd. Smør, item 2 bispd. Kiød,
Hvoraf en dehl er til Proviant forualdteren Lefreret, oc det øfrige med penge betaldt,
saa det imod tilbørlig Quitering er blefuen till fyldest giort; ...».

«Mandtall fra Nedre Romme-Riges Fougderie - Som er forfatted Ofuer det Naadigste paabudne Proviant Biug Schatt, Huorledis dette blifuer Oppebaaren Pro ANNO 1678 - Høelands Præstegield - Fulde gaarder:

Olluf Bersøe - Dragon gaard».

«Mandtall fra Nedre Romme-Riges Fougderie, Som er forfattet Ofuer den Naadigste Paabudne Høe-Schatt, Hvorledis den blifver Oppebaaren Pro ANNO 1678 - Høelands Præstegield - Fulde gaarder:

Olluf Bersio - Dragon fri gaard».

I september 1685 måtte Siri selge halvdelen av Frillefossen (Slorafoss) og Sloren, som man så nødig ville la gå fra gården, for 20 daler. Men i 1689 kom Sloren og fossen atter tilbake i Bergsjøfamiliens eie idet hennes svigersønn Svend Hansen Østby kjøpte den av Jørgen Svendsens enke og ved skjøte av 03.07.1693 overdro den til sin svigermor.

Siri var en både dyktig og driftig kvinne som klarte seg gjennom vanskelighetene i en tid da mange bønder ga opp og gikk fra sine gårder. Hun møtte også flere ganger opp på tinget for å ordne med det som angikk gårdens interesser. Det var ikke så ofte man fant kvinner som var så selvstendige den gang. Da hun døde i 1696 hadde tidene begynt å bedres, og boet var i meget god forfatning.

Skiftet etter Siri ble avholdt på Bergsjø 04.12.1696. Skiftet gir bl.a. opplysninger om avdødes «gangklær»:
En gammel grå reisekjole, 1½ Rdl.
Et sort blomstret firskaft skjørt, 1½ Rdl.
Et rødt bois-skjørt, 2 Rdl.
En gammel grå kledes kjole, 1 mark.
Et sort kledes skjørt, 2 mark.
Et gammelt sort vadmelsskjørt, 1 mark.

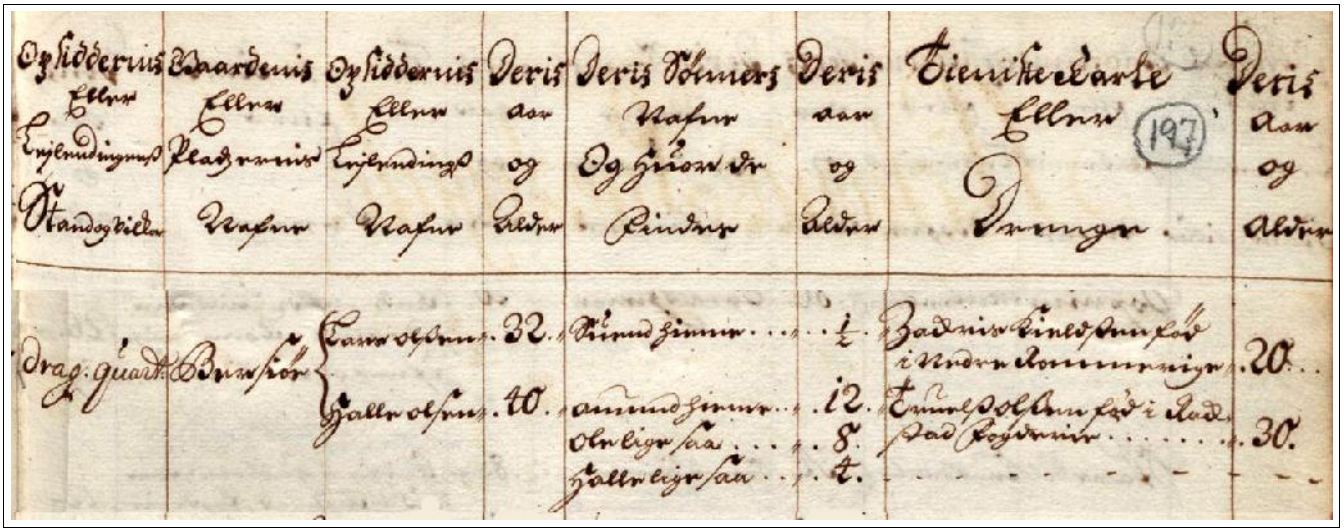

Manntallet i 1701, 1.5.6 Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld, folio 197.

Ved manntallet i 1701 hadde sønnene Lars og Halle overtatt gården:
«Drag.quart: Bersiøe».
Lars Olsøn 32 år med sønnen Suend ½ år.
Halle Olsøn 40 år med sønnene Amund 12 år, Ole 8 år og Halle 4 år.[463]

463 Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Nedre Romerike, 1678. Manntallet i 1701, 1.5.6 Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld, folio 197. Johan Garder: Et velstandsbo i Høland i 1677, Romerike Ættehistorielag, Bind I, side 68-71. Johan Garder: Bergsjø i Høland, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 114, 118-120. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 506-507, 528, 595. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 4, side 139. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 5, side 545.

(Barn VI:34, Far VIII:135, Mor VIII:136)

Gift med forrige ane.

VII:69 mf ff mf f

Ole Christoffersen Svindal Vestre. Leilending. Født omkring 1648 på Svindal Vestre, Fet (AK). Død 1733 på Svindal Vestre, Fet (AK). Begravet 10.05.1733 i Fet (AK).[464]

Ifølge prestenes manntall i 1664-66 var Ole da 12 år gammel.

03.03.1698 kjøper Ole gården Søndre Løvestad i Trøgstad på 1 skippund malt av Christianiaborgeren Nils (Erik?) Petersen. Skjøtet er datert Christiania, og tinglyst 19.10.1698. Han flyttet aldri dit, men den yngste gjenlevende sønnen hans, Ole, bosatte seg der.

Manntallet i 1701, 1.5.6 Nedre Romerike fogderi, Fet prestegjeld, folio 76.

Manntallet fra 1701 viser:
«Gaardenis eller Pladsernis Nafne:
Svindal West:
Opsiddernis eller Leylendinges Nafne:
Olle Christophers: - 49 aar.
Deris Sønners Nafne og huor de Findes:
Christopher Hiemme - 17 aar.
Saxe ligesaa - 13 aar.
Peder ligesaa - 11 aar.
Olle ligesaa - 6 aar.
Ewen ligesaa - 2 aar».

464 Kirkebok Fet nr. 2: «De Dødes Begravelse», kirkeboken er ikke paginert.

Feet præstegield, Nedre Romerike fogderi, Ekstraskatt 1711.

«Skoskatten» i 1711:
«Feet Præstegield - Fulde Gaarder»
Kolonner:
«Gaardernis Navne
Mendenis Nafne, Deris Qvinder, Børn, og Tienistefolck,
som icke staar udj Deris Kongl: Mayts: tieniste Andteignet
Hvem Skoeskatten betahler Bereignet af hvert Meniske = 2 par Skor av 3 sk.
Hvad tienistefolckene niuder i aarlig Løn udj Penge eller Klæder
Den 6te Part af tiæniste Lønn som Deris Kongl: Maytts: tilkommer
Summa. Enn hver Mandz Skatter af Sig og Sin Familie».

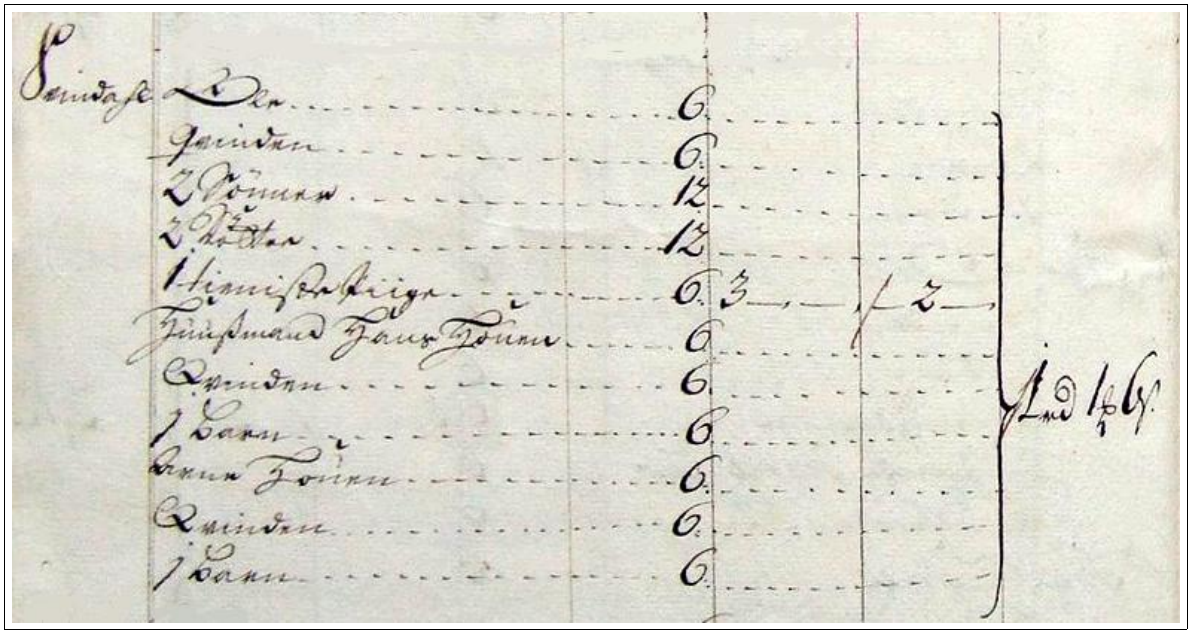

Feet præstegield, Nedre Romerike fogderi, Ekstraskatt 1711.

«Skoskatten» for Vestre Svindal i 1711:
«Svindahl Ole 6 sk.
Qvinden - 6 sk.
2 Sønner - 12 sk.
2 Døtter - 12 sk.
1 tienistepiige 6 sk. - [Årslønn] 3 rdr. - [En 6te Part] 2 mk.
Husmand Hans Houen - 6 sk.
Qvinden - 6 sk.
1 Barn - 6 sk.
Arne Houen - 6 sk.
Qvinden - 6 sk.
1 Barn - 6 sk.

[Summa. Enn hver Mandz Skatter af Sig og Sin Familie - 1 rdr. = 4 mk. = 96 sk.] 1 Rdr 1 mk. 6 sk.»

Det var i Oles brukertid at svenskekongen Karl 12. overnattet med sine tropper på Svindal. Vestre Svindal led også skade av svenskenes opphold, men ikke så mye som de to andre gårdene. Skadene ble taksert til 60 daler og gården fikk skattelettelse noen år.

Aasmund Svinndal skrev i Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind II, om den gang Karl den 12te lå på Svindal i 1716:

«Han bestefar (Jakob Olsson Svinndal, 1828-1922) hadde mangt å fortelja frå dentid Karl den 12te låg på Svinndal i 1716. Han hadde det frå moster si.
Da folk i Fet fekk høyre at Karl den 12te og svenska var ventandes vart dom fælt skremde. Alle karfolka drog til skogs og tok sølvtyet med seg. Det var bare noen gamle kvinfolk igjen på garda. Nordgardsmannen drog radt opp i Bjønnehi som ligger øvst i Svendal'n. Svenska var gretne da dom kom, men vart blide etter at dom hadde fått mat. Kongen sjøl låg i storstua i nordgard'n. Han ville itte ligge i seng, men dom bar inn ein halmdott og den låg'n på. Svenska tok det som var å ta av mat og fôr på garden og einaste betalinga var ei sølv skjortespenne. (Spenna med denne tradisjonen er nå på Folkemuseet). Etterpå tok dom over isen til Rælingsida og videre mot byen.

Men noen tå fruene til offisera kom seinere. Dom hadde blitt etter. Dom hadde med seg tre bærakister som folka trudde sølvet til Karl den 12te var i. Noen karer reiste etter dom ned på Øyeren og drap dom der. Dom tok det dom hadde, men lika putta dom under isen. Folka gjekk lengi og var redde for at svenska sku komma att og hemne seg. Ei av kistene var på Blesa, ei på Østanes og ei på Ringstad på Enebakkneset».

Lenge har man undret på hvor mye sant det var i denne historien. Men så kom forfatteren over en avskrift av «Tingbok for Nedre Romerike», nr. 35, folio 193. På 50 hele sider beskrives hendelsen:

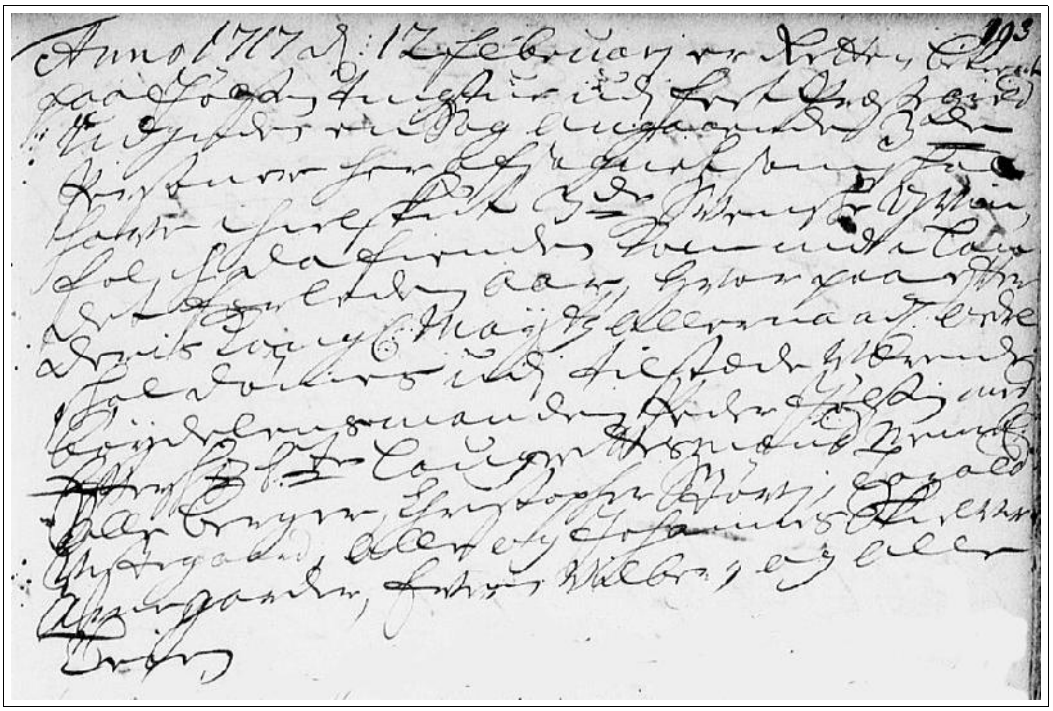

Tingbok Nedre Romerike nr. 35, folio 193a.

12.02.1717 var retten satt på Jølsen i Fet for å dømme i en sak mot Jens Gaukerud, Lars Larsson svenske og Henrik Matsson, som var anklaget for å ha skutt ihjel tre svenske kvinnfolk som fulgte etter den svenske hæren som brøt seg inn i landet året før. Sr. Johan Henrich Munch, som var viselagmann for Opland og fogd i Nedre Romerike, ledet retten og la frem stevningen. Lagretten besto av Ole Berger, Christopher Støvi, Tarald Vestegard, Ole og Johannes Skjelver, Arne Garder, Even Vilberg, Ole Teien og bygdelensmann Peder Jølsen.

Det som hendte var følgende:

Selv om bøndene i grensebygdene mot Sverige måtte være vant til krig og soldater etter den store nordiske krig, ble det likevel stort oppstyr da Karl den 12te og svenskene søndagen den 08.03.1716 gikk over grensen i Setskogen. Det gikk store fråsegner om kongen, og det sto nok age av ham. Det ble fortsatt snakket om hvordan svenkene for fram med mord og brann i nabobygda Høland i 1660-årene og folk var redde. Det var fortsatt full vinter, men kongen fôr raskt frem med sine tropper.

Anne Matsdotter Skjeggenes fortalte at de fôr gjennom Skjeggenes om natten. Hun, hennes mann og alt folket på gården hadde rømt til skogs, og de måtte på avstand stå å se på hvordan soldatene styrte på gården. De tok all stabbursmaten og kornet. For høy og halm var det så renset at de måtte fø buskapen sin fremme i bygda resten av våren. Etter slaget mot oberst Kruse om mandagen dro svenskene rundt i Høland etter mat og fôr. Amund Andersen Tøyen fortalte at de kom til ham i hopetall på tirsdagen og tok to tønner øl og all maten han hadde på stolpebua. Han hadde kona og ei jente hjemme, og de hadde bare å gå ut. Betaling var det ikke tale om. Da kom det et kraftig snøvær som sinket svenskene mye, men torsdag morgen fôr de videre over Midtskogen til Fet, masjerte gjennom Bygarda ut på kvelden like til Svindalsgrenda der de slo seg til for natten.

Det var tre Svindalsgårder på den tiden. På nordgården satt Tallakætta enda i sin fulle makt. Jon Tallaksen og sønnen Tallak drev gården. I vestegården rådde Ole Christophersen som var gift med Inger Tallaksdatter, søster til Jon Tallaksen i nordgården. I søgården satt Ole Bårdsen.

Grenda var helt tom for folk da svenskene kom. Karene lå ute i skogen og kvinnfolk og barn hadde tydd til noen husmannsplasser som lå avsides i skogen. Etter alt å dømme hadde Karl den 12te tenkt å fare mildt frem mot bøndene. Det er jo politikk i krig også. Så han likte ikke at folk var redde og at de ikke var hjemme for å ta vare på sakene sine. Han sendte en husmann - Christopher Halabekk-eige - fra Høland opp i skogen for å lete etter folk. Det var han som hadde vist svenskene veien til Fet. Han fant frem til den plass der Inger Tallaksdatter, Lucas Kinn's kone, og ei gammel tjenestejente i nordgården, Maren Bottelsdatter, var. Der bar han frem bud fra kongen at han «befalte» alle, både mann og kvinne, å fare hjem, hver til sin gård. Han viste frem en svensk dukat han hadde fått som tegn på at kongen var blid. De tre kvinnfolka gikk da hjem, hver til sitt. Det var et uvanlig syn som måtte dem. Det var fullt med folk i og rundt alle husene. De tok for seg av alt gården hadde å by. Kjøkken og matbod ble tømt, låven gjort ren for halm og høy. Rundt husene lyste bålene tett i tett.

I vestergården fortalte mor Inger at to offiserer bød henne noen skillinger som de hadde i hånden. Hun nektet å ta imot og mente at de var fiender og kunne gjøre det de ville. Hun var tilfreds om hun kun fikk ha husene i fred. Men da ble de sinte og sa: «Foragter du våres konges mønt». Hun tok da imot 3 femøringer som svarte til 24 skilling i danske penger. Hun fikk også en «styver» av en soldat for melk.

Morgenen etter i solrenninga dro hæren videre over Øyern til Stalsberg, men de siste soldatene kom ikke av sted før ved middagstider. Da ble det oppdaget at ilden hadde brutt ut i husene å søgården. Fortroppen var da en fjerdings vei borte, mens det fortsatt var noen få soldater igjen på isen. Disse for så sin vei etter de øvrige. På nordgården fikk de det travelt med å slokke bålene som brant rundt husene. Det var hard vind, og ilden hadde antent en del halm og høy som fortsatt lå rundt husveggene. Etterpå dro Jon og datteren Maren ned til søgården. Der fikk de sammen med andre som kom til, berget den ene stua, enda den ble antent flere ganger. Men alle de andre husene brant ned, utenom kjona og smia som lå for seg selv et stykke fra husene. Brannen var nok ikke påsatt. Trolig hadde soldatene vært uvørne med varmen slik at den harde vinden bar ilden fra bålene over til husene.

Det gikk nok hardest utover søgårdsmannen Ole Bårdsen. Kona hans var syk og lå borte i en husmannsstue. Selv sto han oppe i åsen og så at gården brant opp. Det gikk med 24 kuer og et føll. Alle eiendelene brant også, blandt disse den nye undermunderingen for dragoner som det kostet 10 riksdaler å erstatte. Ialt satt han sitt tap til 300 Rdl., ingen liten sum all den tid verdien av ei ku var 2 - 4 Rdl. Dertil mistet han kona si, som døde fra 8 små barn av sjokket.

I det hele var folk mer redde enn de behøvde være. De hadde vel dårlig erfaring fra før, og ryktene gikk om at svenskene skulle rykke inn i landet fra tre kanter med store armeer. Og gjennom Høland skulle det komme mange flere, og det skulle være dalkarer som ikke var så nøye med hva de gjorde.

Det fulgte mange kvinnfolk med hæren. Mange leiesoldater hadde konene sine med, og ellers hadde de vel «lotter» på den tiden også.

Fredagen etter slaget ved Riser bru kom det kjørende tre slike kvinnfolk til Skjeggenes. De hadde blitt etter på veien. Mennene deres var i den svenske hæren, og de hadde fulgt Karl den 12te fra Stralsund. Det var to litt eldre og en ung kvinne. To av disse var mor og datter. Moren hadde en korporal til mann og de andre to var dragonkvinner. Datteren var 24 år gammel, og hadde hatt tre barn som alle var døde. Det siste barnet ble både født og døde på denne reisen. Den unge talte svensk mens en av de andre brøt på tysk og den tredje ikke var til å forstå. Hun hadde ikke sett mannen sin på 5 år og nå ville hun til kongen for å få pass til Stralsund der hun var født. De kom kjørende med to hester for en grindslede med stigerem bak. Sleden så ut som en taterslede og var slik at en både kunne sitte og ligge i den. I sleden var det høy, og sengeklær hadde de i en bylt. De hadde også to strieposer med mat og en «bempel» (kagge) med tregjørder og rem til å bære over skulderen. I stridposen hadde de kjøtt som de stekte på glør og havrebrød. Den ene hadde ørelue, blå trøye og stakk, den andre blå kobus og blå kjole, og den tredje verkensstakk, brun flasketrøye og hvitt tørkle om hodet. De hadde ringer som så ut som de messingringene «landeløberne brugte i gamle dage». Dertil hadde den ene et halsbånd av svarte perler. De jamret seg fælt da de fikk høre at de ikke kunne nå svenskene på flere dager. De fikk også se hvor slaget hadde stått mellom kirken og den gården som ble vist dem. Inne i kirkesvala fikk de se likene av de fallne, og da gråt de «bitterlig». De for videre til By i Fet der de sov en natt og kom morgenen etter til Svindal der ferden deres fikk en så sørgelig ende.

En ung gutt, Henrik Matsen fulgte dem på veien. Det var en hatsk stemning i bygda. På kirkebakken var det nylig lest opp et bud om at almuen måtte se vel etter om det fôr svensker på veiene, og i så fall melde fra til lensmannen. Samme søndagen hadde kirkefolket fra Gansdalen mottatt en budstikke fra lensmannen om at det var almannamøte i Skedsmo samme kveld. Derfor hadde kirkefolket snudd for å forberede seg på å reise dit.

I vestegården var Jon Tallaksen og Tallak Jonsen, husmannen til Jens Gaugerud og en svenske, Lars Larsson. Den siste hadde nylig kommet fra Sverige, men hadde blitt norsk statsborger og var nå i «ståderfaget». Disse karene rådførte seg nå med husbonden i vestgården, Ole Christophersen og hans sønn Hovel, om hva de skulle gjøre med disse kvinnfolka. De forsøkte å finne ut om de hadde brev eller lignende til hæren, men fant ikke noe. Enden på visa ble at Jens Gaukerud, Lars Larsson og Henrik Matsen ble utstyrt med børser og dro avgårde med kvinnene. Mor Inger ante uråd, og ba dem for Guds skyld ikke gjøre noe galt. Nede ved Furu, en plass på Svindalsstranda, skjøt karene de tre kvinnene og la likene under isen. Tjenestejenta i søgården og dattera i vestegården, Ambjørg, fortalte at de hørte skrik og sprang frem på bakken. De så da at Lars Larsson skjøt ett av kvinnfolka. Hun satt i sleden og var den siste som ble skutt. Karene tok deres klær og øvrige eiendeler og delte disse mellom seg. I nordgården viste Jens Gaukerud frem en trøye med hull i ryggen. På spørsmål om hva han hadde gjort, svarte han at han hadde gjort så mye i dag.

Det kom ut hva som hadde passert, og de tre drapsmennene ble satt på Akershus. Karene tilsto, men beskyldte mennene på Svindal og sønnene deres for å ha oppfordret dem til drapene. Disse nektet og sa at avtalen var at kvinnfolkene skulle føres til lensmannen.

Det ble innkaldt mange vitner.

Fra Høland Anne Matsdatter Skjeggenes og Amund Andersen Tøyen (søndre). Fra søgården By datteren Marte Hovelsdatter og venninden hennes, Ragnhild Auten, matmora Maren og mannen selv, Hovel By. Den siste møtte ikke. Til første rettsmøte kom det bud om at han hadde kjørt seg fordervet, og lå syk på Lørenskog. Til det andre møtet sendte han skriftelig vitnemål. Han lå da syk i Christiania.

Fra nordgården By møtte mannen Ole By, tjenestejenta Berte Kjøstelsdatter og husmannen Peder Skytter.

Fra søgården Svindal mannen Ole Bårdsen og tjenestejenta Gubjørg Tostensdatter, datteren på gården, Maren Jonsdatter og ei gammel tjenestejente, Maren Bottelsdatter.

Fra vestegården Svindal møtte matmora Inger Tallaksdatter, døtrene Ambjørg og Dorte Olsdatter og sønnen Even Olsen.

Rettsmøtet varte i flere dager, og det var nok trangt om plassen i tingstua. Domsforklaringen begynner slik:

«Når man eftertenker og betrakter den store forskrækkelse og forvirrelse den gemene mand, ja endog mange av de som skulde være bedre oplyste var geraaden udi over fiendens uformoderlige indfald og progress i landet, hvormed fulgte det forfærdelige spørgement at de med mord og brand vilde fremføre som i forrige kriger skjede i Høland neste sogn, herhos og andensteds som og de ihjelskutte kvinfolk efter aktens udvisning har givet ord af, hvorfor gamle og unge, store og små med hylen og græden rømte fra deres huse til fjelds og skoge udi den kolde vinters tid at opholde sig. Hvilken frygt og forskrækkelse ei alene var hos de sogner Høland, Fet og Skiedsmos almuer hvor fienden virkelig var mester baade over sognene saavel som veier da wors arme røcket inden Gjelderaasen mot Aggers sogn og Christiania, men denne frygt rekket og mestendels hele syndenfjelds, og har da landet ikke udi 154 aar, siden den saakallede siuaarsfeide været i saa stor frygt og forskrækkelse, ...»

Det refereres til Syvårskrigen 1563-1570. Svenskene holdt hele Østlandet. Leieknekter plyndret og brant Hamardomen.

Dernest nevnes i dommen at disse tre kvinnfolka kom til Svindal mens redselen var som størst i Fet. Samtidig røk det enda fra den gården som var avbrent. Svenskene lå ved Strømmen og Skedsmo. De ble drept av de tre karene som hadde tilstått. Karene hadde beskyldt Jon Svindal og sønnen Tallak, Ole Svindal og hans sønn Hovel, for å være «medvidere og tilskyndere», men disse nektet, enda mangt av «acten» kunne tyde på dette. Således hadde drapsmennene ikke selv hatt børser, de måtte også dra langs kirkeveien der svenskene lå på vestsiden, for å komme til lensmannen. Deretter skildres svenskenes tilbakeferd som får samme attest som de «altonaische indbyggere» ga dem.

På grunn av krigen ble til slutt alle frikjente.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for
«Feedt Præstegield - Halve gaarder»:

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Fet - Eksaminasjonprotokollen - Folio 89b-90a.

«Num:
75.
Gaarde Nafne:
Svindahl.
Opsidders Tall:
1 opsidder.

Proprietair og Bøxle Mand:
Cappelaniet i Christiania følger.
Situation og Beleilighed:
Maadelig Jord og tager Anpart i Rosholmen.
Sæd:
5 skepper Bl: K[orn] - 8 tønner Hafre.
Høe Afling:
24 Lass med Kiøbefoer.
Heste og Creature:
2 Hæster - 10 Cr[eatur]: - 8 S[øfwer]:
Taxt efter Gamle Matricul:
1 Skipd. tunge.
Forhøyet:
Staar»
Utdrag fra den samtidige matrikuleringsprotokollen:
«Opsiddernes Navne:
Olle».
Gammel Skyld:
10 Skipp. tunge.
Gammel Leilendings Skatt:
5 Rdl».

Ole drev gården til han døde i 1733:
«Ole Christophersen Svindal Vester 85 D: Rog(áte = 5. søndag etter påske) Feet».

Sønnen Peder overtok som leilending etter ham.[465]

(Barn VI:35, Far VIII:137)

Gift med neste ane.

Barn:

Ole Olsen Raasok/Løvestad. Født omkring 1695. Levde fra 1718 til 1727 på Raasok, Fet (AK). Levde 1729 på Løvestad, Trøgstad (ØF). Død 1751 på Løvestad, Trøgstad (ØF). Begravet 01.01.1752 i Trøgstad (ØF).[466] (Se VI:35).

VII:70 mf ff mf m

Inger Tallaksdatter Svindal Nordre. Født omkring 1656 på Svindal Nordre, Fet (AK). Død 1724 på Svindal Vestre, Fet (AK). Begravet 28.05.1724 i Fet.[467]

Inger og Ole hadde følgende barn:
Ca. 1683: Christoffer, gift i Christiania.
Ca. 1684: Hovel, ugift, bodde på Svindal, døde i 1738.
Ca. 1688: Sakse, gift med Marte Hansdatter, til Holtedal, død før 1724.
Ca. 1690: Peder, fortsatte driften, gift med Marte Olsdatter Kjustad, død i 1739.
Ca. 1695: Ole, gift med Kirsti Ottersdatter Råsåk, til Råsåk og Løvestad.
Ambjør, gift med Halvor Paulsen Ensrud, Høland, flyttet dit.
Ca. 1699: Even, døde i 1719.
Ca. 1704: Siri, gift i 1725 med Arne Pedersen Nordre Ås, flyttet dit.

Inger døde i 1724:
«Inge Talaks d: Svindal d: Exáudi (6. søndag etter påske) gl. 68 aar Feet».

---

465 Manntallet i 1664-66, Prestenes manntall: 3.4 Fet prestegjeld, folio 190. Manntallet i 1701, 1.5.6 Nedre Romerike fogderi, Fet prestegjeld, folio 76. Pantebok Heggen og Frøland nr. 1, folio 153; Tingbok Heggen og Frøland nr. 30, folio 94a. Ekstraskatten i 1711, Feet præstegield, Nedre Romerike fogderi. Tingbok for Nedre Romerike, nr. 35, folio 193. Matrikkelforarbeidet i 1723, Feedt Præstegield, Fulde Gaarder, eksaminasjonsprotokollens folio 89b, matrikuleringsprotokollens folio 39b. Jan E. Horgen: Bygdehistorie for Fet, Bind 4, side 315. Aasmund Svinndal: Karl den 12te på Svinndal i 1716, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 15.

466 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Begravede», folio 179.

467 Kirkebok Fet nr. 2: «De Dødes Begravelse», kirkeboken er ikke paginert.

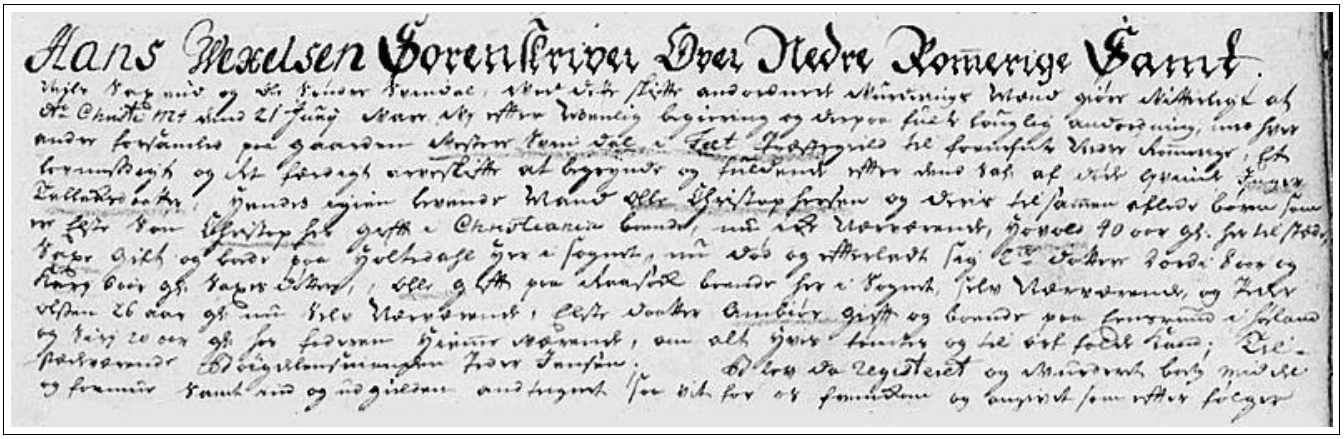

Skifteprotokoll Nedre Romerike nr. 4, 1722-1729, folio 86.

Skifte etter Inger ble avholdt 21.06.1724:
«Hans Wexelsen Sorenskriver Over Nedre Romerige Samt ... Saxrud og Ole Søndre Svindal wed dette Skifte andordnede Wurderings Mænd Giør Witterligt at Ao Christi 1724 dend 21 Juny ware wi efter Wenlig begiering og derpaa fult louglig andordning, med huerandre forsamlede paa gaarden Westre Suindal i Fet Prestegield til fornefnte Nedre Romerige, et lovmessigt og Retfærdigt arveskifte at begiynde og fuldende efter den Sal: afdøde quinde Inger Tallaksdatter, Hendis igienlevende Mand Olle Christophersen og deris tilsammen aflede børn som er

Elste Søn Christopher gift i Christiania boende nu icke Nærværende
Hovel 40 aar gl: her tilstæde
Saxe gift og boede paa Holtedahl her i Sognet, nu død og efterladt Sig
2de Døtre Dordi 8 aar og Kari 6 aar gl: Saxes Døtre
Olle gift paa Raasok boende her i sognet selv Nærværende og
Peder Olsen 26 aar gl: nu Selv Nærværende,
Elste datter Ambiør gift og boende paa Ensrud i Høland og
Siri 20 aar gl: hos faderen hiemmeværende,

... alt Huus tømtes og til arf faldt ... Tilstædeværende Bøigdelensmanden Peder Jansøn. Blev da Registered og Wurderit boets Middel og formue samt ind og udgielden andtegnet saa vidt for och fremkom og angivet som eftterfølger:
....».[468]

(Barn VI:35, Far VIII:139, Mor VIII:140)

Gift med forrige ane.

VII:71 mf ff mm f

Otter Amundsen Falla. Soldat, leilending. Født omkring 1643. Levde fra 1664 til 1693 på Falla, Fet (AK). Død 1722 på Tien Øvre, Fet (AK). Begravet 10.02.1722 i Fet (AK).[469]

O. Rygh skriver om Falla i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 33, Falla, Follaa i 1520, Folla 01.01.1594, Fallag i 1617 og Falla i 1666 og 1723.
«Sidste Led i dette aabenbart sammensatte Navn kunde være enten det dunkle lá f. eller lag n., det sidste her vel i Betydningen Fiskested. I første Tilfælde kunde man, da de ældste Skriftformer have o i 1ste Stavelse, tænke sig her at have det samme Navn som Follau i Gjerpen, der i RB (side 26) skrives «i Fullaam», «til Folla» i 1407 (DN II 593), «til Follar», «a Follom»; dette Navn har forøvrigt endnu ikke fundet nogen Forklaring. lag er maaske mindre sandsynligt i dette Tilfælde.»

468 Skifteprotokoll Nedre Romerike nr. 4, 1722-1729, folio 86. Jan E. Horgen: Bygdehistorie for Fet, Bind 4, side 315.

469 Kirkebok Fet nr. 2: «De Dødes Begravelse», kirkeboken er ikke paginert.

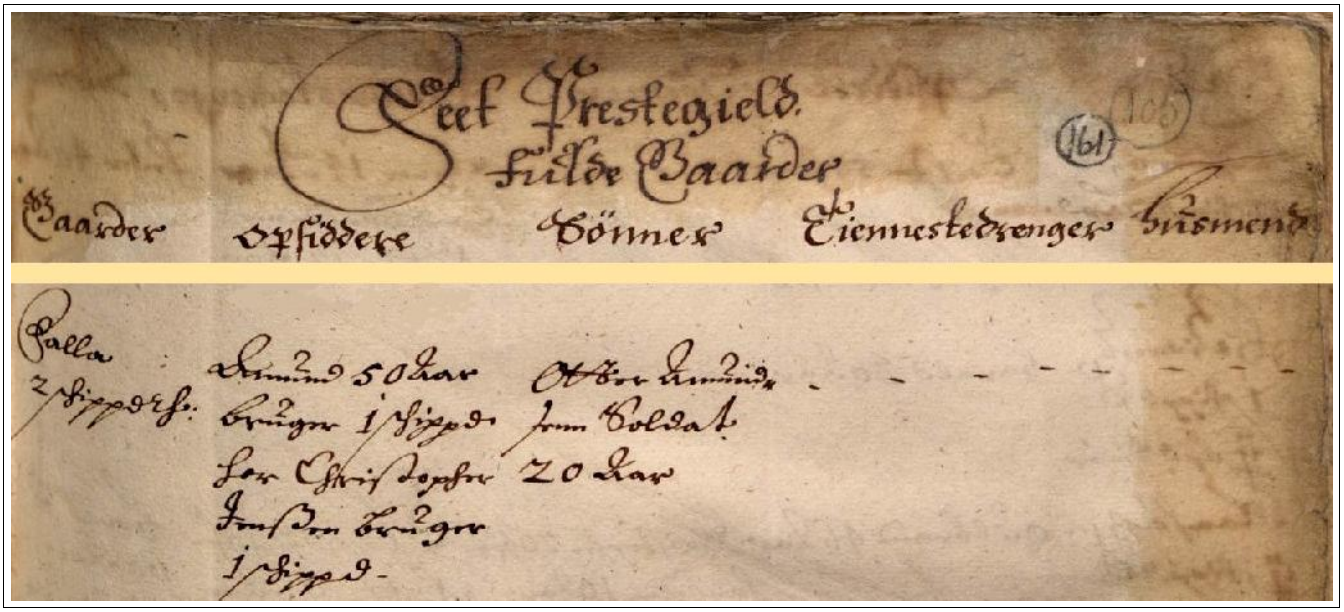

Fogdenes manntall høsten 1664: 2.3 Nedre Romerike, folio 161.

Ved fogdenes manntall høsten 1664 var Ottar 20 år gammel og bodde hos sin far på Falla. Året etter hadde han overtatt en ene parten på 1 skippund etter Christopher Jenßen.

En Maren Ottersdatter gift I. med Ole Tostensen (død 1687) og II. med Nils Pettersen, begge Christiania-borgere og eiere av Falla, er i slektslitteratur satt opp som datter til Otter Amundsen. Om dette stemmer, må Otter ha hatt to døtre med navnet Mari (Maren), først den sistnevnte, som han må ha fått mens han var ganske ung, og så den Mari som døde på Øvre Tien i 1742, 46 år gammel.

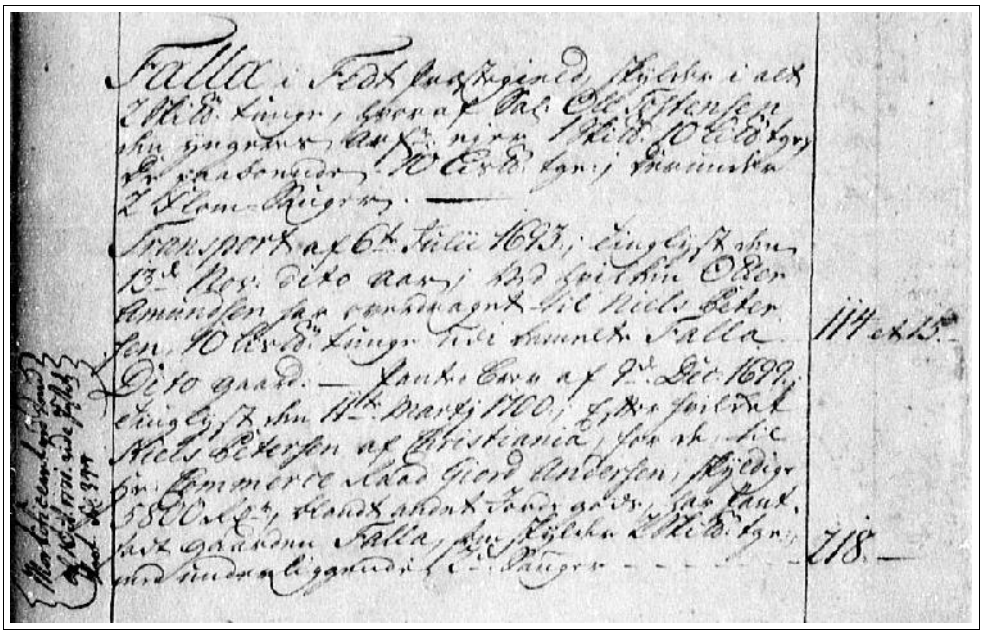

Panteregister til pantebok Nedre Romerike nr. 1, 1688-1704, folio 19b.

Panteregisteret for 1688-1704 angir:

«Falla i Fedt Præstegield skylder i alt 2 Skippd. tunge, hvoraf Sal: Ole Tostensen den yngres arf ejer 1 Skippd. 10 Lispd. tunge. De paaboende 10 Lispd. tunge; Derunder 2 Flom-Souger».

Følgende skjøte er innført:

«Transport af 6te Julü 1693; tinglyst den 13de Nov: Dito Aar; Ved hvilken Otter Amundsen har overdraget til Niels Petersen 10 Lispd. tunge udi bemelte Falla. (Nedre Romerike Pantebok nr. 1, folio 114-115)».

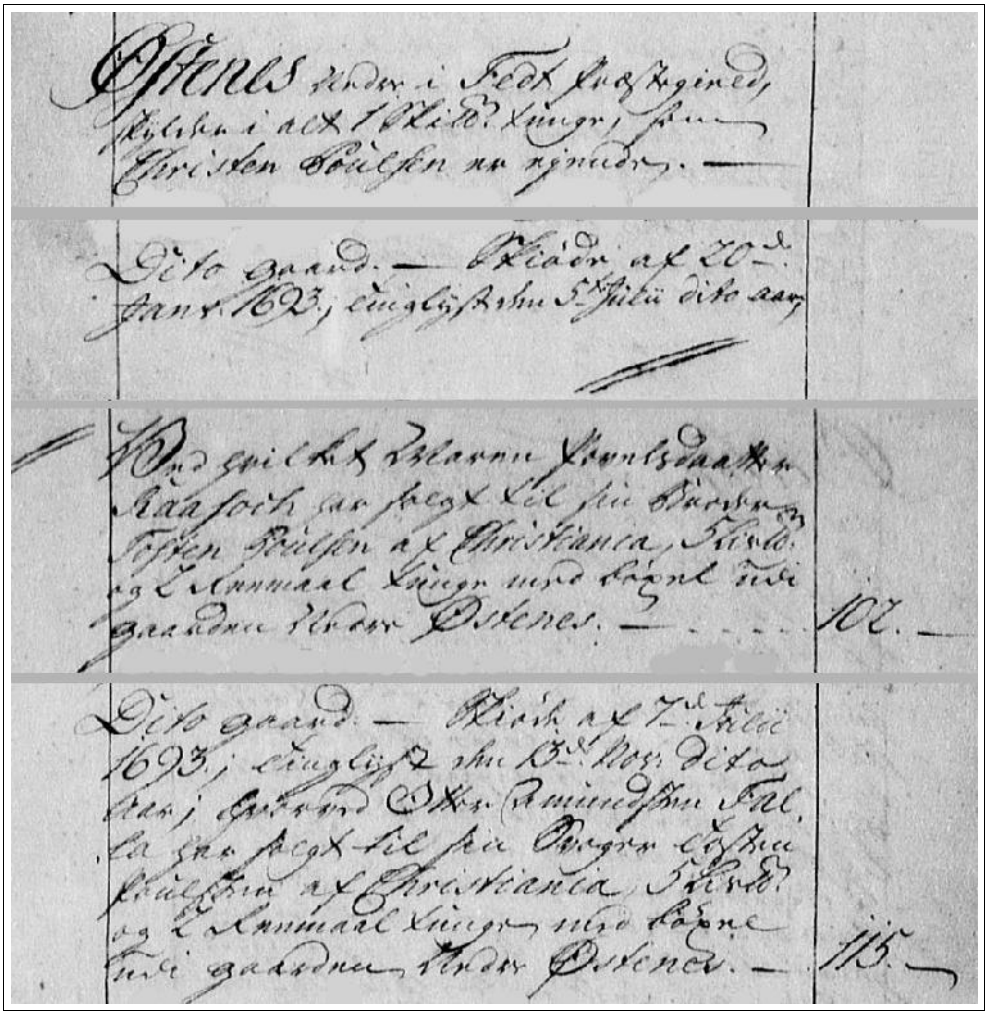

Panteregister til pantebok Nedre Romerike nr. 1, 1688-1704, folio 102b-103a.

«Østenes Neder i Fedt Præstegield, skylder i alt 1 Skippd. tunge, som Christen Poulsen er ejende. -»

«Dito gaard [Nedre Østenes] - Skiøde af 20de Janv 1693, Tinglyst den 5te Julü dito Aar Ved hvilket Maren Povelsdaatter Raasoch har solgt til sin Broder Tosten Poulsen af Christiania, 5 Lispd. og 2 Reemaal tunge med bøxel udi gaarden nedre Østenes» (Romerike Pantebok nr. 1, folio 102).

«Dito gaard - Skiøde af 7de Julü 1693; Tinglyst den 13de Nov. Dito Aar; hvorved Otter Amundsen Falla har solgt til sin Svoger Tosten Poulsen af Christiania 5 Lispd. og 2 Reemaal tunge med bøxel udi gaarden Nedre Østenes (Romerike» Pantebok nr. 1, folio 115)».

Otter eide fra 1680 til 1693 en part på ½ skippund i Falla. Han hadde makeskiftet den parten som kona, Sidsel Povelsdatter, hadde arvet i Østanes mot denne parten i Falla. Men i 1693 overdro Otter denne parten til Nils Pettersen, som eide resten av Falla. Otter bodde på Falla til sist i 1690-årene. Han døde hos datteren på Øvre Tien.

Han hadde et par medbrukere på Falla. Den ene, Arne Amundsen, nevnes som bruker i 1693-94 og var muligens hans bror. Den andre medbrukeren var hans svoger Ole Syversen (ca. 1654-1725), gift med Berte Amundsdatter, død i 1723, 65 år gammel. Ole er nevnt som bruker på Falla fra 1688 til han døde.

I 1716 ble det opplyst at de norske troppene hadde fått eller tatt 11 lass høy fra Ole Syversen. I 1720 ble gården kalt ruinert av fienden, slik som de andre gårdene på Roven.

Det ser ut til at Falla ble delt fast i to bruk mens svogrene Otter og Ole drev gården.

Otter døde i 1722:

«Otter Amundsen Tiend d. 10 Febr. gl. 81 aar Feet».[470]

(Barn VI:36, Far VIII:141)

Gift med neste ane.

Barn:

Kirsti Ottersdatter Raasok. Levde 1704. Levde fra 1718 til 1727 på Raasok, Fet (AK). Levde fra 1729 til

470 Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 2.3 Nedre Romerike, folio 161, Prestenes manntall: 3.4 Fet prestegjeld, folio 169 og 189. Olav Tveter: Falla på Roven i Fet, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind IV, side 293-294. Jan E. Horgen: Bygdehistorie for Fet, Bind 3, side 300-301.

1762 på Løvestad, Trøgstad (ØF). (Se VI:36).

VII:72 mf ff mm m

Sidsel Povelsdatter Østanes Nedre. Levde 1681. Levde 1696 på Falla, Fet (AK).

Sidsels foreldre var Povel Søfrensen og Maren Thostensdatter på Nedre Østanes.

I bind 3 av bygdehistorien for Fet (side 300) oppgis det feilaktig at Otter var gift med Sidsels søster, Anne. I bind 5 er dette er korrigert, noe som også fremgår klart av skiftet etter Maren som ble avholdt i 1691.

Sidsel og Otter hadde følgende barn (minst):
Arne, til Falla-engen, gift 1. gang i 1733 med Anne Kristoffersdatter Søndre Hovin, II.
2. gang i 1734 med Marte Pedersdatter Viken under Ovlien, Aurskog.
Berte, gift 1. gang med Ole Knutsen,
2. gang med Harald Olsen Ersrud, til Øvre Tien.
Ca. 1696: Mari, døde på Øvre Tien i 1742, 46 år gammel.

Sidsels søster, Mari på Råsåk, var annen gang gift med Knut Torersen Vilberg. De hadde en fosterdatter, Kirsti Ottersdatter. Det er trolig at Kirsti var datter til Otter og Sidsel. Hun hadde en sønn som fikk navnet Povel, samme navn som Sidsels far.[471]

(Barn VI:36, Far VIII:143, Mor VIII:144)

Gift med forrige ane.

VII:73 mf fm ff f

Sjøfar Olluffsen Aaser Søndre/Sæther Søndre. Gårdbruker. Født omkring 1645 på Aaser Søndre, Askim (ØF). Flyttet før 1669 fra Aaser Søndre, Askim (ØF) til Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Flyttet 1685 fra Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF) til Aaser Søndre, Askim (ØF). Død 1693 på Aaser Søndre, Askim (ØF).

Ved manntallet i 1664-66 bodde Siophar på Aaser og var 19 år gammel.

Han flyttet så fra Aaser til Søndre Sæther hvor han giftet seg med Siri i 1668:
«IV Trin Siøfar Oluffsen Sæther Siri Oluffsdatter».

Sjøfars søster, Ellen, ble gift med Knud Olluffsen på Store Hoel, bror til hans kone.

Landkommisjonens «Jordebok» fra 1661 viser at Sjøfars far, Olluff Iffuersen, da eide det meste av Søndre Sæther:

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 30a.

«Bonde Goedtz: Setter, Hans paaboer, Schylder till
Olle Aaser i Aschim Sogen - Miell 1 pund 9 lispd.

471 Aasm. Svinndal: Povel Søfrenson Østanes, Romerike Ættehistorielags Årbok, hefte 6, side 213-216. Olav Tveter: Arneberg-slekt og Falla på Roven i Fet, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind IV, side 291 og 293-294. Jan E. Horgen: Bygdehistorie for Fet, Bind 3, side 300-301; bind 4, side 169; bind 5, side 371, 709.

LandzEyer Throgstad prestebol - 1 fgr.
Olle Aaser biuger.
Skoug til gierdefang och Brendewed.
Skatter:
Smør - 9 bz. - 1½ mk.
Korn - 3 Spand - 2½ mk.
Ledingspenge - 4 alb. - 4 alb.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

Vi finner den Hans som bodde på gården også i manntallet fra 1664-66:

Prestenes 2. manntall i 1664: 2.1 Trøgstad prestegjeld, Baastad sogn, folio 31.

«Gaarder:
Noo. 3. - Søndre Setther - Schylder 1½ schippd: 4 lispd.
Besiddere:
Hans Brynnildsøn bruger - er 36 Aar.
Sønner:
Rasmus hans tienste dreng er 15 Aar.
Husmend:
Deris Sønner etc.
Henning Hans: er 7 Aar».

Myndighetene viste stor oppfinnsomhet når det gjaldt skatteinndrivelse også den gang.

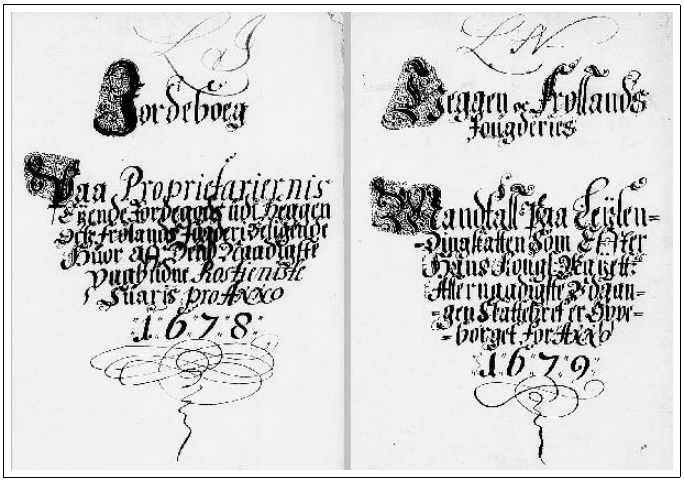

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Sjøfar betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), leilendingsskatt, den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

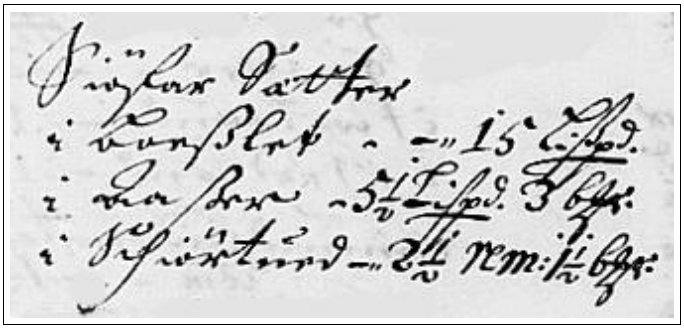

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Trøgstad - Bilde 181.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Trøgstad Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Siøfar Sætter
i Boeslet - 15 Lispd.
i Aaser - 5½ Lispd. 3 bzr.
i Schiørtued - 2½ rem: 1½ bzr.»
Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.
De 15 Lispund i Boeslet oppføres som hans odelsgods.

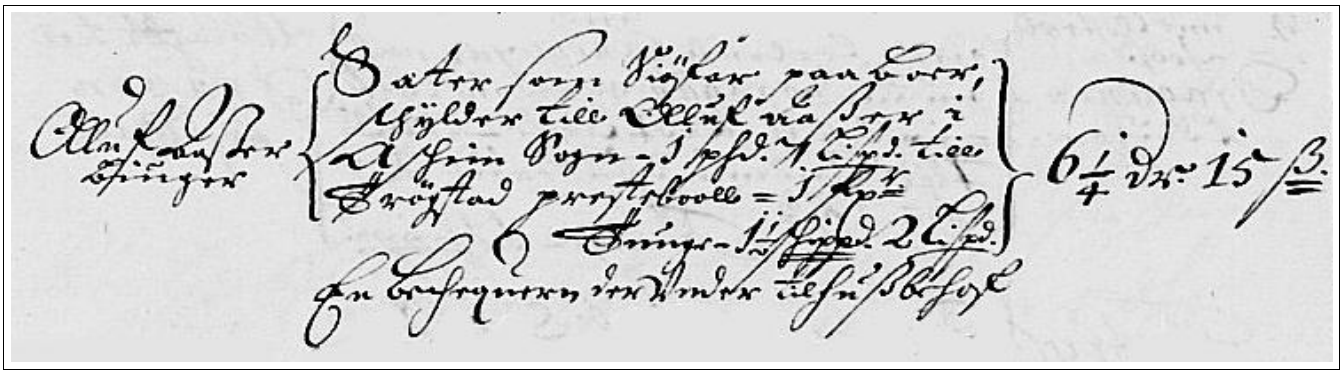

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingskatt - Baastad - Bilde 285.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Baadstad Sogn:
Seter som Siøfar paaboer, Schylder
till Olluf Aaser i Aschim Sogn - 1 phd. 7 Lispd.
till Thrøgstad presteboell - 1 frg.
En Bechequern derunder til husbehof.
Olluf Aaser biuger».
Leilendingskatten settes til 6¼ dr. 15 sk.

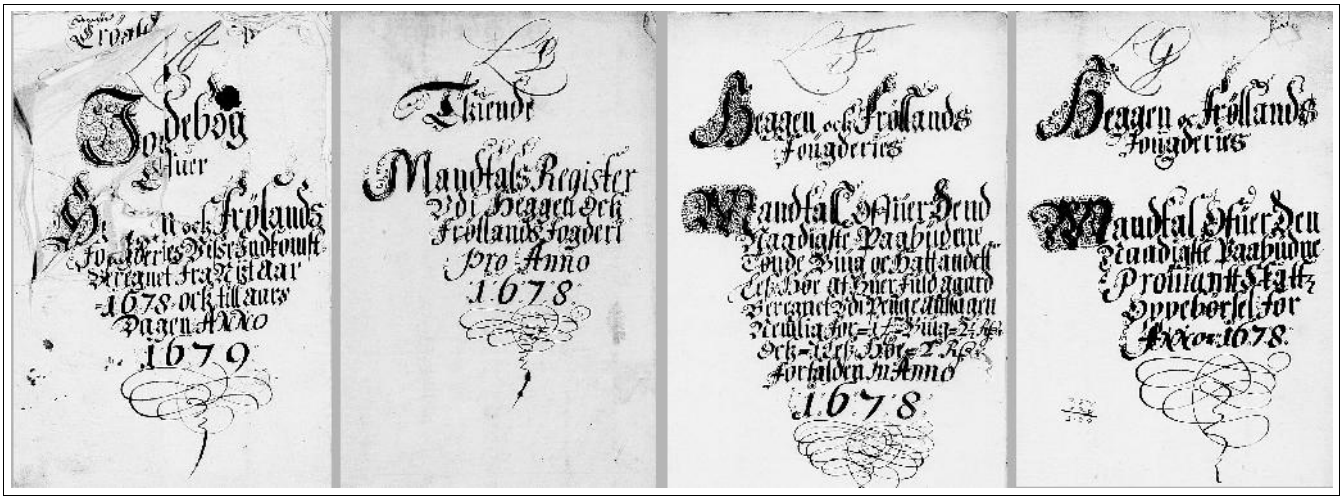

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies «Visse Indkomst»
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Bodstad Sogn:

Sætter Siøphar
Smør - 9 bzr. - ½ mk.
Korn - 3 Spd. [Spand] - 2½ mk.
Ledingspenge - 4 alb.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 1 dr.»

«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678
- Trøgstad Sogn - Bodstad Annex:
Sæter Siøfar
½ quart Roug, 1 kanne Huede, ½ tønne Bl: Korn, 1 setting Tore,
3 tønner Hafre och ½ kanne Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).

«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard
Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr.
forfalden in Anno 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Sætter Siøfar - 1½ Schippd. 2 Lispd.
Anslagen for Biug - 2 rdr., for Høe - 2 rdr. 38 sk.

«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Sætter Siøfar - 1½ Schippd. 2 Lispd. - Schatten: 3 mk. 5 sk.»

Da skiftet og utlodningen etter Olluff i 1682 var brakt i orden overtok Rolf Olluffsen gården Aaser, mens Sjøfar fortsatte å bo på Sæther i Båstad. Av de 12½ lispund i Hærslet, som også hørte med til det utskiftede jordegods, solgte Siøphar Olsen og hans søster Ellen Hoel deres del, 7½ lispund, for 60 rdl. til Svenning Arnesen Høytorp den 23.06.1691. Skjøtet ble tinglyst i Eidsberg 29.06.1691.

Olluff ble spurt hvor han helst ville bo heretter. Han svarte da at han helst ville bo hos sin sønn Siøphar på Sæther, som var hans egen åsetesgård. De 2 andre søsken, Rolf og Ellen, kunne så yte bidrag på annen måte.

Det ble dog ikke så lenge Rolv Olluffsen ble boende på Aaser. Han og broren Siøphar ble enige om å bytte gårder, og så kom Rolv til Sæther i Båstad og Siøphar til Aaser i Askim. Det ser ut til at Rolv og Siøphar har byttet gårder allerede i 1685. Det er i alle fall det året vi finner Rolv omtalt som Rolv Olsen Sæther, og hans bror som Siøphar Olsen Aaser. 06.04.1689 har vi et tinglyst skjøte fra Rolv Olsen Sæther til Siøphar Olsen Aaser på 7 lispund 12 bismermerker i Aaser og 1 fjerding i Hærslet i Hærland. Skjøtet er utstedt 03.01.1689 (HF tingbok nr. 24d, folio 4a). Samme dag utsteder Siøpher skjøte til sin bror Rolv på 11 lispund minus ¾ bismermerker i hans gård Sæther. (HF tingbok nr. 25, folio 6a):

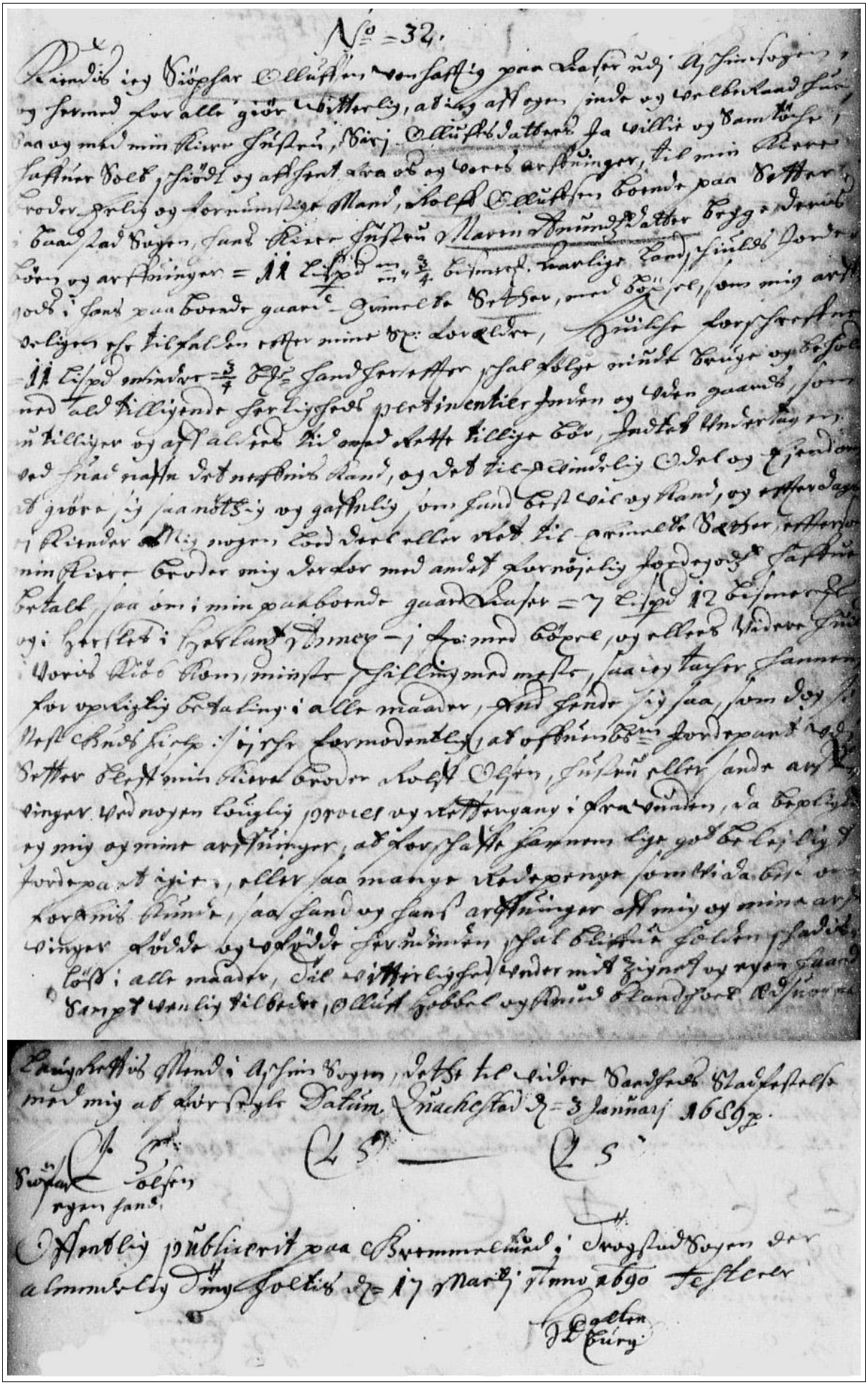

Pantebok Heggenog Frøland nr. 1, 1680-1704, folio 13a-13b.

«No 32.
Kiendis ieg Siøphar Olluffsen Wonhafftig paa Aaser udj Ashim Sogn og hermed for alle giør witterlig, at ieg aff

egen sinde og velbe Raad hue, og med min Kiere Hustru, Siri Olluffsdatters Ja villie og Samtøcke, haffuer Solt, Siødt og afhent fra os og vores arfuinger, til min Kiere broder Erlig og forsumstige Mand, Rolf Olluffsen boende paa Setter i Baadstad Sogn, hans Kiere hustru Maren Amundsdatter begge deris børn og arfuinger = 11 lispd mindre ¾ bismerpd Aarlige Landskylds Jordegods i hans paaboende gaard bemelte Setter, med bøxel, som mig arfweligen ehr tilfalden efter mine Sl. forældre, Hvilche forschreftne = 11 lispd mindre = ¾ bsm Hand herefter shal følge niude Bruge og beholde med ald tilligende herlighed pertinentier Jnden og wden gaards, som nu tilliger og aff alders tid aased Rette tillige bør Jndtet undertagen wed huad naffn det neffnis Kand, og det til evindelig Odel og Ejendom at giøre sig saa nøttig og gafnlig som hand best wil og Kand, og efter dags ej Kiender Mig nogen, Loed deel eller Ret til bemelte Seter, eftersom min Kiere broder mig derfor mod andet fornøjelig Jordegods haffuer betalt, saa som i min paaboende gaard Aaser = 7 lispd 12 bismermk og i Herslet i Herland Annex - 1 fg (fjerding) med bøxel, og ellers videre hvis i Voris Kiøb kom, minste shifling med meste, saa ieg tacher hannem for opriktig betaling i alle maade, Red hende sig saa, som dog ... Guds hielp ... ehr formodentlig, at ofbuenbs.. Jordepant udj Setter blest min Kiere broder Rolf Olsen, hustrue eller sande arfvinger ved nogen Louglig proces og Rettergangi frawunden, da bepligter ieg mig af mine arfuinger, at for shaffe hannem lige god belejligt Jordepant igien, eller saa mange Rede penge som Vi da best om forenis Kunde, saa hand og hans arfuinger aff mig og mine arfvinger fødde og wfødde herudinden, shal bliftue holden shaditløst i alle maader,

Til Witterlighed under mit Signet og egen haand sampt wenlig tilbeder Olluff Hobbel og Knud Blandhoel ædsvorne Laug Rettes Mend i Ashim Sogn, dette til widere Sandheds Stadfestelse med mig at førsegle

Datum Ruachestad d = 3 Januarj 1689. Siofar Olsen (egen hand)

18.03.1690 gikk Amund Holt i Enebakk til sak mot Sjøfar og hans søster Elin Hoel for 5 Rdl. i sølv som falt i arv etter hans salige mor. De saksøktes salige bror beholdt sølvet og skulle betale de 5 Rdl. til salig Gunner Lier for noe gods (2 lispund) som Amund Holt bekom av dem i Upperud i Enebakk (HF tingbok nr. 25, folio 7b-8a og 29b).

25.06.1691 gikk Stener [Knudsen] Hol i Askim på sin mor Elin [Ellen Olluffsdatter Søndre Aaser] salig Guttul Hols vegne til sak mot Rolf Sæter for 2 års resterende landskyld av 5½ lispund (i Sæter) m.v. Saken ble utsatt og dom falt 19.10.1691. (HF tingbok nr. 26, folio 14a og 31a).

Av Dragon-Rullen for 1690-91 ser vi at Aaser hørte under «Westerlandsche Dragoner-Compagnie», og at gårdens dragon heter Niels Lauridsen og har nr. 66 i Rullen:
«33. Aasser, Niels Lauridsen, fremmed til gaarden, fød udj. Elveroms sogn, har Ridet for denne gaard: 10 Aar; 35 Aar gammel er bewilged at Ride Indtil Rustholderens Sønn, Ifver Sifverszen, 20 Aar gammel, blifr Wærbar».

Siøphar døde allerede i 1693, kun 48 år gammel. Hans odel var i Aaser, i alt 1 skippd. 7 lispd., dels med, dels uten bøxel. Sønnen Iffuer har åseteretten til gården.

Skifte etter Siøphar og hans hustru ble avholdt 11.07.1693:

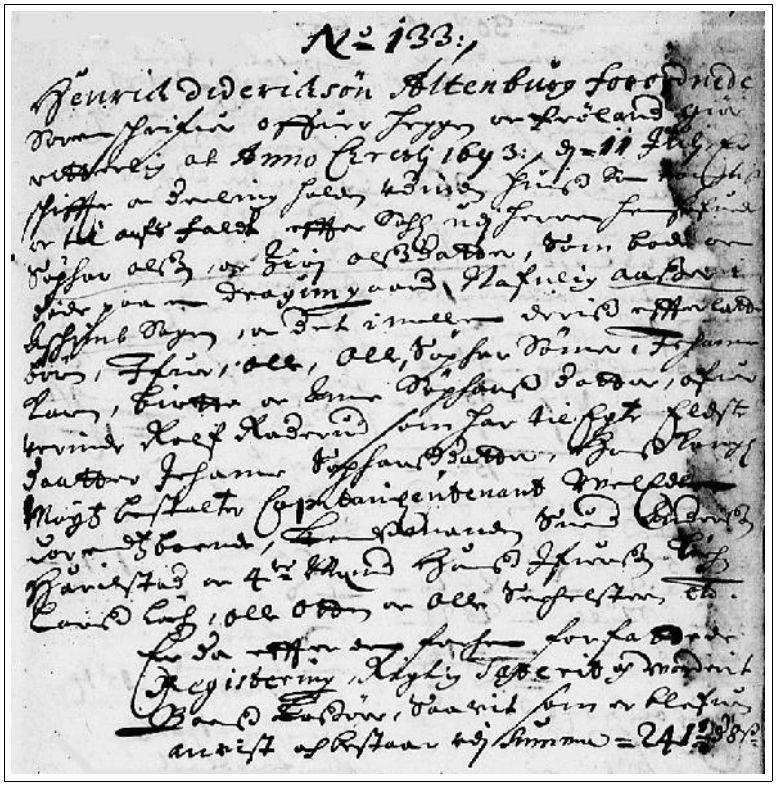

Skifteprotokoll Heggen og Frøland, 1683-1705, folio 224a.

«No 133:

Henrich Diderichsøn Altenburg forordnede Soren Schrifuer offuer Heggen oc Frøland Giør Witterlig at Anno Christi 1693 d = 11 Juli, Er Schifte oc Deeling holden Ud inden Huus som tømptis oc til arfs faldt efter Sahl: udj Herren hensofuede Søphar Olsen oc Siri Olsdatter, som boede oc døde paa en Dragun gaard Nafnlig Aaser i Aschimb

Sogn, oc det imellem deris efterlatte børn,
Ifuer, Olle, Olle, Søphar Sønner, Johanne, Kari, Birte oc Anne Siøpharsdatter,
ofuerverende Rolf Raderud som har til Egte Eldste daatter Johanne Søpharsdatter, Hans Kongl. Mayts. bestalte Capitainleutenant Veledle ... boende, Lendsmanden Suend Andersen Harilstad oc 4de Mend Hans Ifuersen, Erich Larsen Loech, Olle Otten oc Olle Sechelsteen etc.
Er da efter den forhen forfattede Registering, Rigtig Taxcerit och Wurderit Boens Løssøre, Saavit som er blefuen anvist och bestaar udj Summa 241 rdr. 8 sk.
....

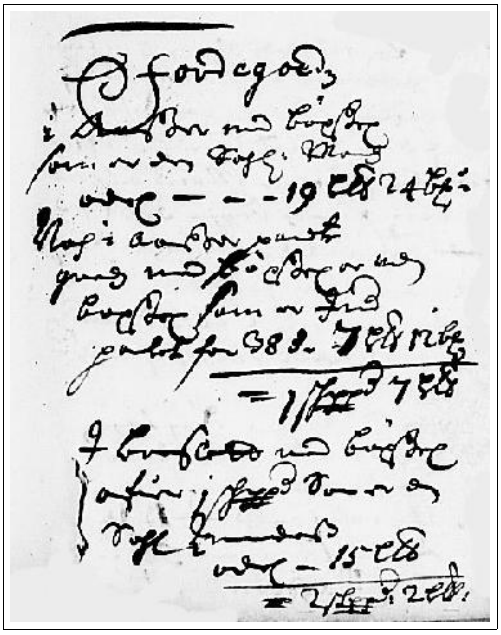

Skifteprotokoll Heggen og Frøland, 1683-1705, folio 227a.

Jordegods
I Aaser med bøxsel som er den Sahl: Mands Odel - 19 lispd. 24 bsm.
Noch i Aaser pantegoeds med bøxel oc uden bøxsel som er Indpantet for 38 dr. - 7 lispd. 12 bsm.
1 Schippd. 7 lispd. [Til sammen]
J Boeslett med bøxel ofuer 1 Schippd. som er den Sahl: Kuindes odel - 15 lispd.
2 Schippd. 2 lispd. [Til sammen]
....».

Rolv Guttormsen Radderud ble oppnevnt til formynder for Olle den yngre og Birthe, Steener Knudsen Hoel for Olle den eldre og Anne, Knud Dramstad for Kari.

I 1712 har Iffuer 8 dr. i Krigsstyr, mens hans bror Ole har 2 dr. I 1715 bruker Iffuer hele gården.

Ole giftet seg i 1704 med Ingri Larsdatter, som var enke etter Johannes Hansen Hvammer. Senere samme år kjøpte han Søndre Sæther av korporal Niels Christensen og flyttet dit.[472]

(Barn VI:37, Far VIII:145, Mor VIII:146)

Gift 14.06.1668 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[473] neste ane.

Barn:

Ole Sjøfarsen Sæther Søndre. Født 1678 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 13.01.1678 i Båstad, Trøgstad (ØF).[474] Levde 1704 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1756 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 1756 i Båstad, Trøgstad (ØF).[475] (Se VI:37).

VII:74 mf fm ff m

Siri Olluffsdatter Hoel Store. Født omkring 1645 på Dæli, Askim (ØF). Flyttet 1650 fra Dæli, Askim (ØF) til Hoel Store, Askim (ØF). Flyttet før 1669 fra Hoel Store, Askim (ØF) til Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Flyttet

472 Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 30a. Manntallet i 1664-66, Prestenes manntall: 2.2 Askim prestegjeld, folio 71, nr. 13; Trøgstad prestegjeld, Baadstadz Annex, folio 8 og 31, nr. 3. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Pantebok Heggen og Frøland nr. 1, 1689-1704, folio 13. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 224. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 336-350, 602-603. Bent og Vidar Billing Hansen: Rosensverdslektens forfedre, side 110.

473 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spon Copul», folio 134.

474 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 163.

475 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Dødde og Begravede», folio 185.

1685 fra Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF) til Aaser Søndre, Askim (ØF). Død 1690 på Aaser Søndre, Askim (ØF).

Siri var søster til Knud Olluffsen på Store Hoel.

Siri og Sjøfar hadde følgende barn:
1669: Johanne, gift med Rolv Guttormsen Radderud, død 1742.
1670: Iffuer, død 1737.
1674: Kari, gift med Baard Larsen Boslett, bror til Marthe Larsdatter, død 1750.
1678: Olle den eldre, til Hvammer og Søndre Sætter, død 1756.
1680: Birthe.
1682: Anne.
1685: Olle den yngre, død 1763.

1669: «Pascha III Baptizati Siøfar Oluffsen S. Sæther B. N. Johanne» (Kirkebok nr. 1, folio 136).
1670: «Circum. (nyårsdagen) i 1671 Baptizati Siøfar Sæthers B. N. Iffuer» (Kirkebok nr. 1, folio 141).
1674: 13. søndag etter trefoldighet oppgis Siofar Flotten å døpe sin datter Karen. En uke senere døper han datteren Elen. Antagelig er det første feilskrift, da andre kilder oppgir at Sjøfar fikk datteren Kari i 1674 (Kirkebok nr. 1, folio 153).
1678: «1 p. Epip Baptizati Siøfar Sæter B. N. Olle (Kirkebok nr. 1, folio 163).
1680: «Pentecostes Baptizati Siøfar Sæther B. N. Berthe (Kirkebok nr. 1, folio 171).
1682: «Dncia 8ta p. Trin. Siofar Sæters B. N. Anna» (Kirkebok nr. 1, folio 178).

Siri døde i 1690, kun 45 år gammel.

Det ble avholdt skifte etter Siri og Sjøfar 11.07.1693.

Hennes odel var 15 lispund med bøxel over 1 skippund i Boslet. Christen Ollufsen Oroug eide i 1647 10 lispund av denne gårdens samlede skyld på 1 skippund. Han «bygger» gården, dvs. det er han som sitter med bøxelen. I 1660 låner Christen 50 rdl. av Ole, far til Siri, mot pant i sine 10 lispund i Boslet. 21.02.1671 skjøter så Christen sine 10 lispund i Boslet med bøxel over «ald gården» til Ole for 50 rdl., samme sum han pantsatte sin eiendom for i 1660. Samtidig gir Ole, hans sønn Knud Olsen Hoel og hans svigersønn Sjøphar Olsen Sæther, på sin hustrus vegne, 16½ rdl. i odelsløsen til Christen, som da hjemler dem samme gods til odel og eie. Samme dag solgte også Joen Finnsøn den fjerding uten bøxel som han eide til Knud Olsen Hoel. I 1673 har Sjøphar overtatt de 3 fjerdinger i Boslet som ikke var priviligert gods.

22.06.1699 utstedes en bygselseddel fra Ivar Sjøfarsen til Baard Larsen, gift med hans søster Kari, på gården Boslett. Bygselseddelen tinglyses 27.06.1699 (HF tingbok nr. 31, folio 13b).

25.04.1701 transporterer Rolf Radderud ½ lispund 6 bismermerker med bygsel i Boslet til sin svoger Baard Larsen. Skjøtet tinglyses 27.06.1701 (HF tingbok nr. 31, folio 87b). Baard er bror til Marthe Larsdatter, gift med Knud Larsen Hobøl.[476]

(Barn VI:37, Far VIII:147)

Gift 14.06.1668 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[477] forrige ane.

VII:75 mf fm fm f

Gudbrand Olsen Linto/Sæther Nordre. Gårdbruker. Født 1661 på Linto, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 09.06.1661 i Båstad, Trøgstad (ØF).[478] Flyttet 1713 fra Linto, Båstad, Trøgstad (ØF) til Sæther Nordre, Båstad, Trøgstad (ØF). Flyttet etter 1732 fra Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF) til Linto, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1747 på Linto, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 26.02.1747 i Båstad, Trøgstad (ØF).[479]

Gudbrand ble født på Linto i 1661:
«Trinit Baptizati Olle Lintoes B. N. Gulbrand».

Ved manntallet i 1664-66 bodde Gulbrand med sin far på Lintoe, det oppgis at han da var 2 år gammel.

Berthe og Gudbrand giftet seg i 1694:
«Dnca (Søndag) 2 Trinit: Guldbrand Oelsen og Birrete Peders d. Setter».

Tinglysning 16.03.1694:
Bygselseddel fra Oluf Linto i Båstad til hans sønn Gulbrand Ellefsen (!) på 12½ lispund i Linto (HF tingbok nr. 29, folio 2b):
«Publicerit Olluf Lindtoe i Baadstad Annex til Trøgstad

476 Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 350, 511, 602-603. Bent og Vidar Billing Hansen: Rosensverdslektens forfedre, side 110.

477 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spon Copul», folio 134.

478 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 113.

479 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Baptisat et Sepulti», folio 166.

Hans Udgifne Bøxsel Sædel paa 12½ Lispd Tunge i Bemt. Lindtoe til Sin Søn Gulbrand Ellefsen.
Daterit Quachestad dj = 12 Sept 1693».

Tinglysning 16.03.1699:
Skjøte fra Sjøfar Olsen (Gapestad) til hans bror Gulbrand Olsen Linto på ialt 6 lispund i Linto for 38 rdl. (HF tingbok nr. 31, folio 2a):

«Publicerit Søphar Ollufsens Udgifne Schiøde paa en deel Jordegoeds i Lindtoe først 4 Lpd 2 2/6 remol med Bøxel oc En Lispd En Half oc 1 1/12 Remol med Bøxel som Hand Hafue Saalt och afhendt til sin Broder Gulbrand Ollufsen Lindtoe imod 38 Rdl forstrechning.
Daterit Lindtoe dj = 10 Martz 1699».

Tinglysning 16.03.1699:
Skjøte fra Knut Olsen Høntorp til hans bror Elef Olsen på ialt ca. 6 lispund i Linto (HF tingbok nr. 31, folio 2a):

«Publicerit Knud Olsen Høntorp Hans udgifne Schiøde forst paa 4 Lpd 2 2/6 remol oc En Lispd ½ 1/12 Remol alt med Bøxel i Lindtoe som Hand hafue Saalt och afhendt till sin Broder Ellef Ollufsen.
Daterit Lindtoe dj = 10 Martz 1699».

Tinglysning 16.03.1699:
Skiftebrev datert Linto 16.02.1699 hvori innført at Morten Gangnes i Høland på sin hustrus vegner har solgt 2 lispund 2 2/6 remål i Linto til Gulbrand og Elef Olssønner for 11¾ rdl. (HF tingbok nr. 31, folio 2a-2b):

«J.. er i Dag och Læst och Publicerit Et Schifte Bref pahcerit paa Lindtoe her ibm dj = 16 Febr 99:/
Huor udj andet Ehr Jndfort Morten Gangenis i Høland Hans foræring paa sin Hustrues vegne for = 2 Lpd 2/6 remol i Lindtoe som Hand hafue Saalt til Ellef och Gulbrand Ollufsen for = 11¾ Rdl med videre desse Jndhold,
Daterit som supra ...».

Tinglysning 26.06.1699:
Abraham Lintos brev på hans eiende midler som han overdrar til sine 4 brødre. Derimot skal de forsørge ham hans livstid (HF tingbok nr. 31, folio 10b):

«Publicerit Abraham Lindtoes Udgifne Bref paa Hans Ejende midler som Hand oferdrager til sine 4de Brøder huor imod de Ham schal forsiune med Nodttouftige Kleder och Underholdning sin Lifs Tiid och efter hans Død en Sømmelig Jordefærd bestille med videre.
Daterit Lindtoe dj = 15 Juny 1699».

Tinglysning 19.10.1701:
Gulbrand Linto mot Ole Halangen angående en hest som er blitt fordervet. Saken ble utsatt (HF tingbok nr. 31, folio 102a):

«Gulbrand Lindtoe har ved Hans Brynildsen och Knud Halfuorsen Jndstefnt Olle Halangen for En Hæst H.l ...
Bedt forderfuet, Huilchen Hæst er funden i Olle Hallangens Eng ...
...».

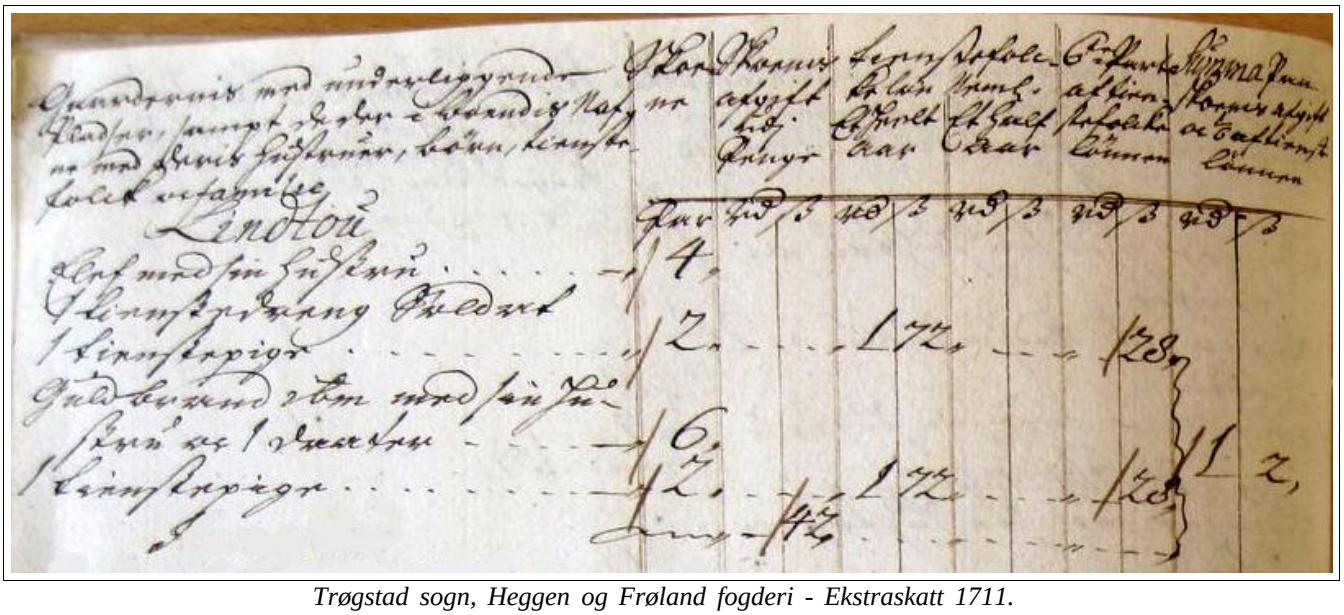

Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi - Ekstraskatt 1711.

«Skoskatten» 1711, en vanlig betegnelse på en engangsskatt i 1711 på skotøy, parykker, fontanger, karosser, chaiser og karjoler, samt på tjenestefolks lønn, påbudt i forordning 21.02.1711.

Enkelte grupper var fritatt eller utelatt, blant annet husmenn som var utskrevne soldater og deres familier, spedbarn og personer uten fast bopel.

Satsen var 3 skilling per skopar. Det ble sannsynligvis ikke foretatt reell telling av skotøy, men beregnet for eksempel to par per person i gårdbrukerfamilie og ett par per person i husmannsfamilier og liknende.

Av tjenestefolks årslønn skulle 1/6 gis i skatt. Husbonden skulle innbetale dette og trekke tilsvarende fra tjenerlønnen.

Skatten som ble pålagt Linto var:
«Elof med sin Hustrue» - 4 par sko.

«1 tienstedreng Soldat» - skatt ble ikke betalt for soldater.
«1 Huusmand med sin Hustrue oc 1 barn» - 6 par sko.
«1 tienstepige» - 2 par sko - Årslønn 1 Dlr. 72 Skilling.
«Gulbrand ibm med sin Hustrue oc 1 Daater» - 6 par sko.
«1 tienstepige» - 2 par sko - Årslønn 1 Dlr. 72 Skilling.

Tilsammen 14 par sko à 3 Skilling pr. par ga 42 Skilling i skatt, 1/6-del av tjenestepikenes lønn, 28 Skilling pr. familie, utgikk også i skatt, tilsammen 98 Skilling, omregnet til 1 Dlr. 2 skilling.

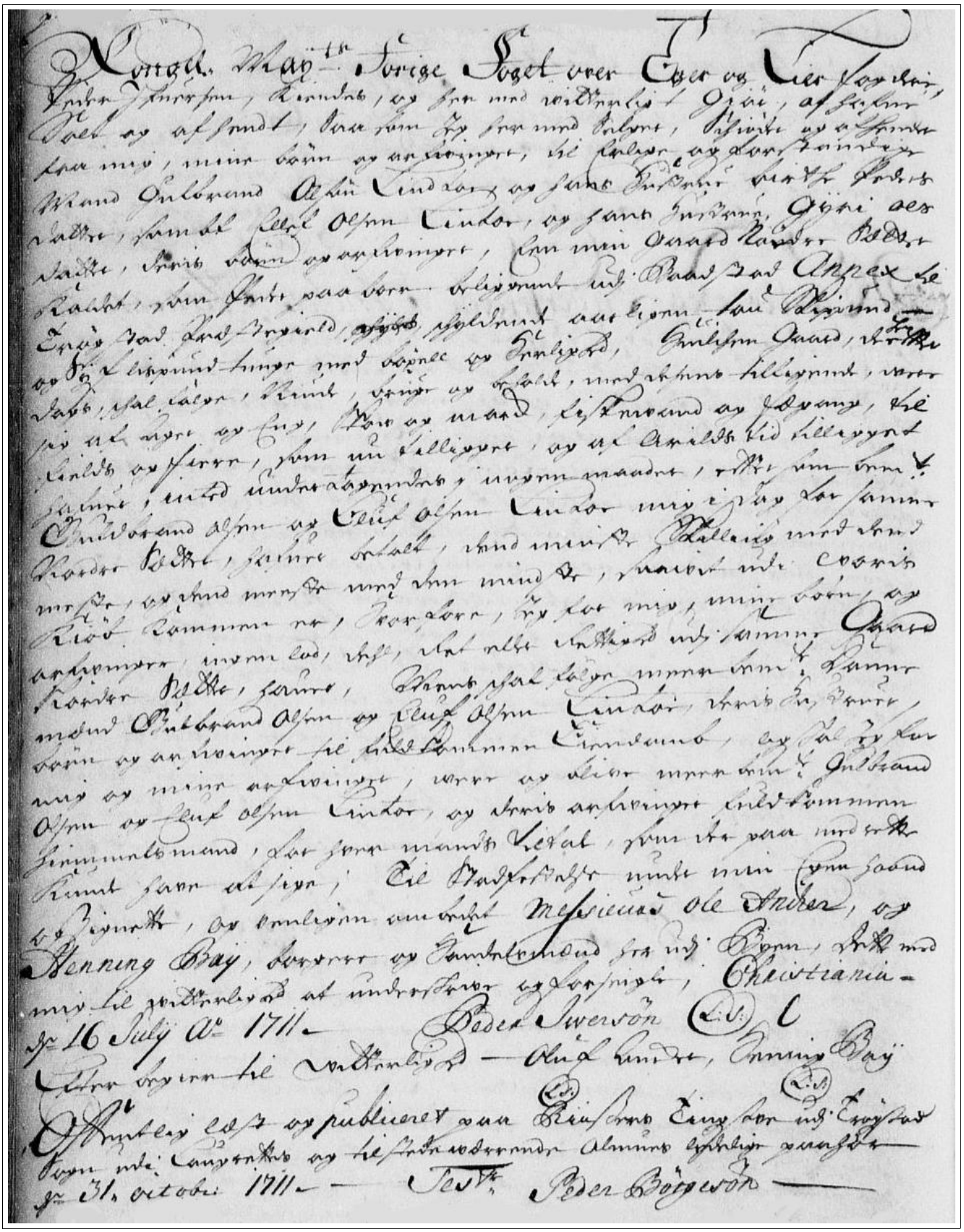

Pantebok Heggen og Frøland nr. 2 - 1705-15 - folio 117b.

16.07.1711 selger Peder Iversøn 1 skippund og 2 lispund tunge i Nordre Sætter til Gulbrand og hans bror Ellef,

tinglyst 31.10.1711 (Pantebok Heggen og Frøland nr. 2 - 1705-15 - folio 117b):

«Kongel. Maj. forige Foget over Eger og Lier fogderi, Peder Ifuersen, kiendis, og her med witterlig Giør, at hafer Solt og afhendt, Saa som jeg hermed Selger, Schiøter og afhender fra mig, mine børn og arfinger, til Erlige og forstandige Mand Gulbrand Olsen Lindtoe og hans Hustrue Birthe Peders datter, sambt Ellef Olsen Lintoe, og hans Hustrue Gyri Olsdatter, deris børn og arfinger, Een min Gaard Nørdre Sætter kaldet, som Peder paabor beliggende udj Baadstad Annex til Trøgstad Præstegield skyldende aarligen tou Skippund og Syf lispund tunge med bøxell og Herlighed, Huilchen Gaard de efter dags, skal følge, Niude, bruge og beholde, med defnns tilligende, were sig af Ager og Eng, Skov og wand, fiskewand og fægang, til fields og fiere, som nu tilligger, og af Arilds tid tilliget hafuer, inted undertagendes i nogen maade, efter som bem. Guldbrand Olsen og Eluf Olsen Lintoe mig i dag for samme Nordre Sætter, hafuer betalt, dend minste skalling med dend meste, og dend meste med den minste, saawidt udi co.ris kiøb kommen er ...

...

Christiania d 16 July Ao 1711 Peder Iwersøn».

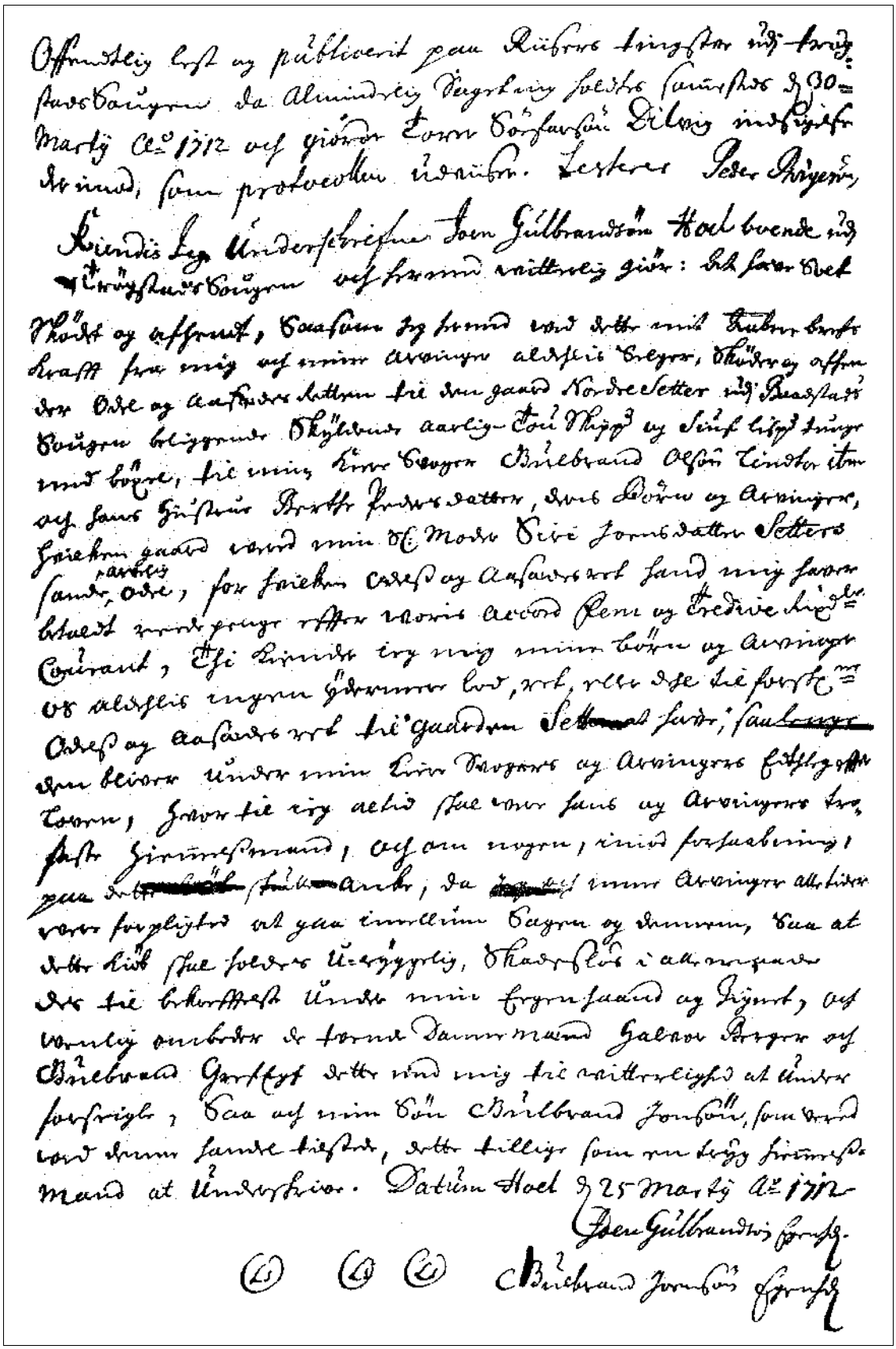

Pantebok Heggen og Frøland nr. 2, 1705-15, folio 122.

25.03.1712 selger Joen Gulbrandsøn, halvbror til Berthe Pedersdatter, odels- og åsetesretten over Nordre Setter til Gulbrand:

«Offentlig lest og publiseret paa Riisers tingstue udj Trøgstads Sougen da Almindelig Sageting holdes sammesteds d 30 Marty Ao 1712 och giorde Torer Søefarsøn Dilvig Indsigelse der imod som protocollen udviser.
Testerer Peder Børgesen.

Kiendis Jeg Underschrefne Joen Gulbrandsøn Hoel boende udj Trøgstad Sougen och hermed witterlig giør:

At haver solt, skødt og afhent, Saasom Jeg hermed wed dette mit Aabne brefs Krafft fra mig och mine arvinger aldehlis Selger, Skøder og afhender Odel og Aasædes Retten til den gaard Nordre Setter udj Baadstad Sougen beliggende Skyldends aarlig Tou Skippd og Siuf Lispd tunge med bøxel, til min kiære Svoger Gulbrand Olsøn

Lindtoe ibm. och hans Hustrue Berthe Pedersdatter, deris Børn og Arvinger hvilken gaard wered min Sl: Moder Siri Jonsdatter Setters sande Arvelige Odel, for hvilken Odels og Aasædesret hand mig haver betaldt reede penge efter woris Accord Fem og Tredive Rigsd. Courant, Thi kiender ieg mig mine børn og Arvinger og aldehlis ingen ydermere lov, ret eller dehl til forskr. Odels og Aasædes ret til Gaarden Setter at have, saalenge den bliver under min Kiere Svogers og Arvingers Edthlig efter Loven, hvortil ieg altid skal were hands og Arvingers trofaste Hiemmelsmand, och om nogen imod forhaabning, paa dette Kiøb skulle anke, da Jeg och mine Arvinger alle tider were forpligted at gaa imellum Sagen og dennem, Saa at dette kiøb skal holdes U-ryggelig, Skadesløs i alle maader. Dertil bekreftigt under min Egenhaand og Zignet, och Venlig ombeder de tvende Dannemænd Halvor Berger och Gulbrand Gref Eyt dette med mig til witterlighed at Under forseigle, Saa och min Søn Gulbrand Jonsøn, som vered ved denne handel tilstede, dette tillige som en tryg HiemmelsMand at Underskrive.

Datum Hoel d 25 Marty Ao 1712.

Joen Gulbrandsøn Egenhd - Gudbrand Joensen Egenhd.»

Joen var fra Siri Joensdatters første ekteskap med Gulbrand Haraldsen og halvsøster til Berthe. Det er merkelig at han selger odels- og åsetesretten etter sin «Sl: [salige] Moder Siri Jonsdatter Setters sande Arvelige Odel», da Siri først dør i 1722, 92 år gammel!

21.03.1713 makeskifter Gulbrand til seg 1 skippund 3½ lispund i Nordre Seter mot å gi sin bror Ellev samme andel i Lindtoe:

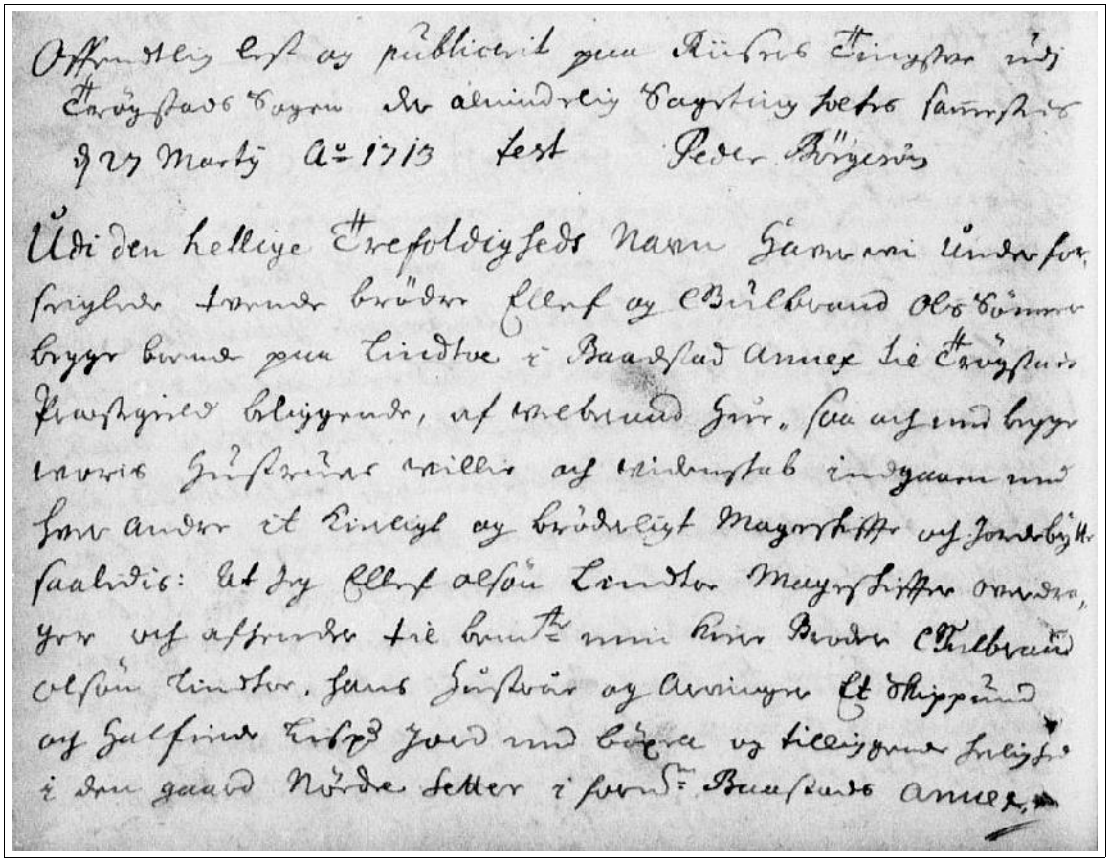

Pantebok Heggen og Frøland nr. 2, 1705-15, folio 135b.

«Offentlig lest og publisert paa Riisnes Tingstue udj Trøgstad Sogn da almindelig Sageting holdes sammesteds d 27 Marty Ao 1713.

Test Peder Børgesen.

Udi den hellige Trefoldigheds Navn haver wi Underforseylede tvende brøder Ellef og Gulbrand Ols Sønner begge boende paa Lindtoe i Baadstad Annex til Trøgstads Præstegield beliggende, af welbered Hue saa och med begge voris Hustruers willie och widenskab indgaaer med hver andre et kierligt og brøderligt Mageskifte af Jordebytte saaledis

At Jeg Ellef Olsøn Lindtoe Mageskifter overdrager och afhender til benevnte min kiere Broder Gulbrand Olsøn Lindtoe, hans Hustrue og Arvinger Et Skippund och Halfinds lispd Jord med bøxel og tilligende herlighed i den gaard Nørdre Setter i forne Baastads annex

,

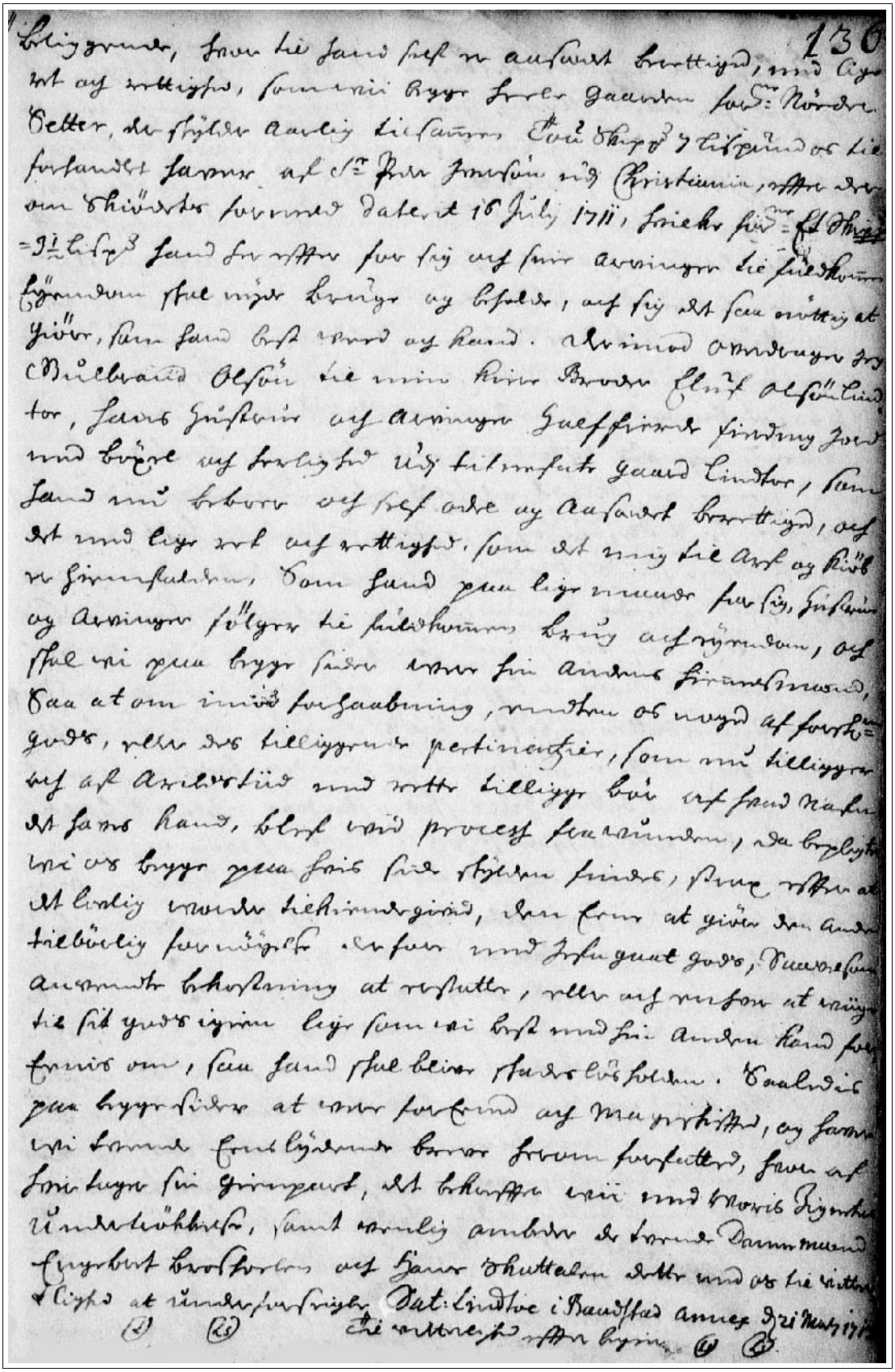

Pantebok Heggen og Frøland nr. 2, 1705-15, folio 136a.

beliggende, hvor til hand self er aasædet berettiget, med lige ret och rettighed, som ... .gge heele Gaarden forne Nørdre Setter, der skylder aarlig tilsammen Tou Skippd. 7 lispund os til forhandlet haver af Sr. Peder Iversøn udj Christiania efter derom skiødtes ... Daterit 16 July 1711, hvilke forne Et Skippd 3½ lispd. hand herefter for sig och sine arvinger til fuldkommen Eyendom skal nyde bruge og beholde, och Sig det saa nøttig at giøre, som hand best weed och kand.

Derimod overdrager Jeg Gulbrand Olsøn til min Kiere Broder Eluf Olsøn Lindtoe, hans Hustrue och Arvinger Halffierds fierding Jord med bøxel och herlighed udj tilnefnte gaard Lindtoe, som hand nu beboer och self odel og Aasædet berettiged och det med lige ret og rettighed, som det mig til Arf og Kiøb er hiemfalden, som hand paa lige maade fra Sig, Hustrue og Arvinger følger til fuldkommen brug och eyendom,

och skal wi paa begge Sider wer sin andres hiemmelsmand, Saa at om imod forhaabning, endten os noged af forskr. gods, eller des tilliggende pertinentier, som nu tilligger och af Arilds tiid med rette tilligge bør af hvad Nafn det ha..s Hand, blef wid process frawunden, da bepligter wi os begge paa hvis Side skylden findes, st... efter at det lovlig w..de tilkiendegie.d, den Ene at giøre den andre tilbørlig fornøyelse derfoer med Jefngaat gods, Saavelsom ...

Saaledis paa begge Sider at were forEindt och Mageskiftet, og haver vi tvende Eenslydende Breve herom forfatted, hver af hv. tager sin gienpart. Det bekrefter wii med woris Zigneters Undertrøckkelse, samt wenlig anbeder de tvende Danne mend Engebret Broshoelen och Hans Skuttalen dette med os til Witterlighed at underforskrive. Dat: Lindtoe i Baadstad annex d 21 Marty 1713».

Etter at Gudbrand har flyttet til Nordre Sætter, kommer det til rettssak mellom det militære og hans bror Elev: Tinglysning 30.10.1716. Major Wittinghof mot Elev Olsen Linto for at han ikke vilde motta de skinnklær som hørte dragonen til, «hvorfor dragonen måtte ta skinnene med seg igjen, og de derfor ble av fienden borttagne». Saken ble utsatt og endte med forlik som ble tinglyst 31.03.1717 (HF tingbok 38, folio 55b-56a og 86a).

Gulbrand Nordre Sæther og Ole Søndre Sæther er faddere Dom XIX p. Trinit i 1721. Gulbrand N. Sæther er også fadder da Peder Mikkelsøns barn Ole døpes i 1722 (Kirkebok nr. 2, folio 104 og 109).

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for
«Trøgstad Præstegield - Fulde Gaarder»:

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Trøgstad - Eksaminasjonsprotokollen - Folio 110b-111a.

«No:
92.
Gaarde Navne:
Sætter Nordre udj Sehsions Bogen findes anført
1 Soug som for 40 Aar siden efter Beretning skal være ødelagt.
Drag: Qvart:
Opsiders Tall:
Gulbrand Olsen.
Proprietairs og Bøxel-Raadig:
Selv Ejer.
Huusmænds Pladser:
Udj 1 Plads Beliggende udj SamEje med 3de andre Gaarder,
Field, Lars Torsen Saar 1 tønne Hafre Beregnet under Gaarden.
Qværn og Fiskerie:
1 Liden Bæckeqværn til Huus Behof.
Situation og Beleilighed:
1 Nordlien og tung Wint.

Sæd:
3 qvart [tønne] Bl: Korn - 13 tønner Hafre - 2 Settinger Erter - 2 Settinger Lin og Hamp.
Høe-avling:
30 Læs.
Hæster og Creaturer:
3 Hæster - 14 Creat: - 16 Souger og Giede.
Taxt efter Gammel Matricul:
2 Skippd. 7 Lispd.
Aftagen:
7 Lispd.»

Etter at hans hustru Berthe døde i 1733 flyttet Gudbrand antagelig tilbake til Linto. Han døde her i 1747: «Dom Reminiscere Begraved Guldbrand Olsen Lindtoe gammel 86 aar gammel».[480]

(Barn VI:38, Far VIII:149, Mor VIII:150)

Gift 17.06.1694 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[481] neste ane.

Barn:

Tore Gudbrandsdatter Linto/Sæther Nordre. Født 15.02.1697 på Linto, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 21.02.1697 i Båstad, Trøgstad (ØF).[482] Død 1743 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 21.04.1743 i Båstad, Trøgstad (ØF).[483] (Se VI:38).

VII:76 mf fm fm m

Berthe Pedersdatter Sæther Nordre. Født 1669 på Sæther Nordre, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 14.02.1669 i Båstad, Trøgstad (ØF).[484] Levde mellom 1694 og 1713 på Linto, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1733 på Sæther Nordre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 11.11.1733 i Båstad, Trøgstad (ØF).[485]

Berthe er født i 1669:
«Sexag Baptizati Peders Sæther B. N. Berthe».

Da de giftet seg i 1694 bodde Berthe på Setter. Hun nevnes som Gudbrands hustru ved overtagelsen av Nordre Sætter i 1711.

Berthe og Gudbrand hadde følgende barn (minst):
1695: Gunnil, gift med Haagen Engelbretsen Breedeig i 1713.
1697: Tore.
1699: Ole.
1702: Ellen. gift i 1727 med Ammon Taralsen Biørnestad.
1704: Berger, døde i 1705, 9 måneder gammel.
1707: Berger, gift i 1728 med Maren Frantsdatter Ruud.
1710: Lars, død 10 uker og 2 dager gammel.
1713: Lars.

1695: «Baptismus Dom Bapt Johann. Gulbrand Lintoes b. n. Gunnil». Faddere var Steen Mellby, Ellef Lintoe, Guri [Torersdatter Nedre Hokaas, gift med Berger] Ringstad, Anne H.. og Siri Meelbye (Kirkebok nr. 1, folio 242).

1697: «Dom Invocavit Bapt. Gulbrand Lintoes b. fød d 15 febr. n. Tore». Faddere var Steen Melby, Ellef Lintoe, T. Ringstad, Siri Lindtoe og Siri Melbye (Kirkebok nr. 1, folio 255).

1699: «Dom 20 Tri Bapt Gulbrand Lintoes barn n. Ole». Faddere var Steen Melbye, Søphar Gabestad, Guri Lintoe, Lars Wæser og Siri Melbye (Kirkebok nr. 1, folio 270).

1702: «D. 3 post Epiph. Gulbrand Lintoes b. n. Ellen». Faddere var Steen Melbye, Ellef Linto, Tore Enger datter Gabestad og Tore Steeners Datter (Kirkebok nr. 1, folio 282).

1704: «Dom 24 Trin Baptismus Gulbrand Lintois B: n. Berger». Faddere var Harald Enger, Steen [Madsen] Melbye, Tore Enger, Siri Ringstad og Tore [Steensen] Melbye (Kirkebok nr. 1, folio 293).

1707: «Dom 8 post Tr: Bap. Gulbrand Lintoes b: Berger». Faddere var Sten Mellbye, Olof Lintoe og Torer Enger (Kirkebok nr. 1, folio 306).

1710: «Dom V post Pasca Bapt Guldbrand Lindtoes barn n: Lars». Faddere var Steen Mellebye, Ellof Lindtoe,

480 Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 310; Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 34. Ekstraskatten i 1711.Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi. Pantebok Heggen og Frøland nr. 2, 1705-1715, folio 116, 122, 135. Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Trøgstad Præstegield, Fulde Gaarder, folio 110b.

481 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Nupt: Spons», folio 238.

482 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Bapt», folio 255.

483 Kirkebok Trøgstad nr. 5: «Sepulti», folio 148.

484 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 135.

485 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Sepult», folio 120.

Tore Enger, Karri Hvesse og Thore Mellebye (Kirkebok nr. 2, folio 17).

1713: «Dom Óculi Bapt. Gulbrand Lindtoes barn n. Lars». Faddere var Steen Meelebye, Ellef Lindtoe, Torer Enger, Kari Hvæsser og Kirsten Ringstad (Kirkebok nr. 2, folio 39).

02.04.1727 troloves Ammon Taralsøn Biørnestad Dragun og Elli Gulbrandsdaatter Nordre Sætter. Ole Sjøfarsen er en av forloverne (Kirkebok nr. 3, folio 22).

1728: «Teft Annunciat Maria Fæstet Dragun Berger Gulbrandsen Nordre Sætter og Maren Frantsdatter Ruud». Forlovere er Ségneur Jørgen Hansøn Hersætter og Ole Siøpharsøn Søndre Sætter (Kirkebok nr. 3, folio 25).

Berthe døde i 1733:
«Den: 11 Nov Sepult Gulbrand Olsøns Nordre Sætter Qvinde, nom Birgithe Pedersdaatter, gl: 66 aar».

(Barn VI:38, Far VIII:151, Mor VIII:152)

Gift 17.06.1694 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[486] forrige ane.

VII:77 mf fm mf f

Berger Gulbrandsen Ringstad Nordre. Gårdbruker. Født omkring 1618 på Ringstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1693 på Ringstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 19.11.1693 i Båstad, Trøgstad.[487]

Gulbrand, som var bruker på Ringstad fra 1604 til han døde i begynnelsen av 1640-årene, var far til Berger. Gulbrand hadde i 1639 1 fjerding (5 lispund) i Moggeby. I 1647 eier Berger ½ fjerding i samme gård og ved skiftet etter Berger inngår hele fjerdingen i boet.

Guro, som nevnes på Ringstad i «Koppskatten» fra 1645, var hans mor:

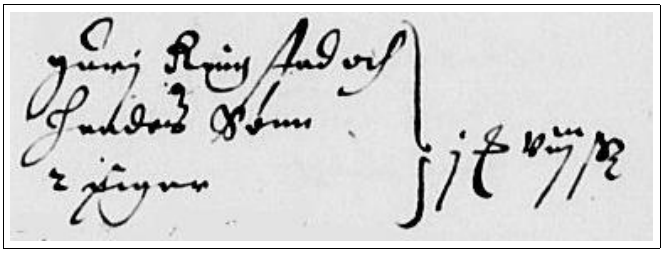

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Thrøgstad Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 9).

«Guri Ringstad och Hendis Søn.
2 piger».
Det betales 1 mark 8 skilling i skatt.

Berger ble gift første gang i 1646 med Karen, datter til Aslach Einersen Agnes:
«Jubilate Spons. Berger Ringstad Karri Aslagsdatter». De giftet seg 7. søndag etter trefoldighet samme år.

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 19).

Skattematrikkelen av 1647 viser:
«Berger Ringstad,
Ennebach kirche 14 lispund.
Joen Lund ibm. 14 lispdt.
Byger kirchen.»
Kirken «byger» gården, dvs. har bygslingsretten over den. Berger er bruker.
Joen er Bergers stefar, hans mor giftet seg annen gang med Joen i 1645.

---

486 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Nupt: Spons», folio 238.

487 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepultura», folio 235.

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 16).

Berger selv eier ½ fjerding i Mogebye:
«Gunder Mogebye,
bispen ½ pundt.
Hans Søliaas 1 fr.
Berger Ringstad ½ fr.
Gudmund Hogaas ½ fr.
Bispen byger».

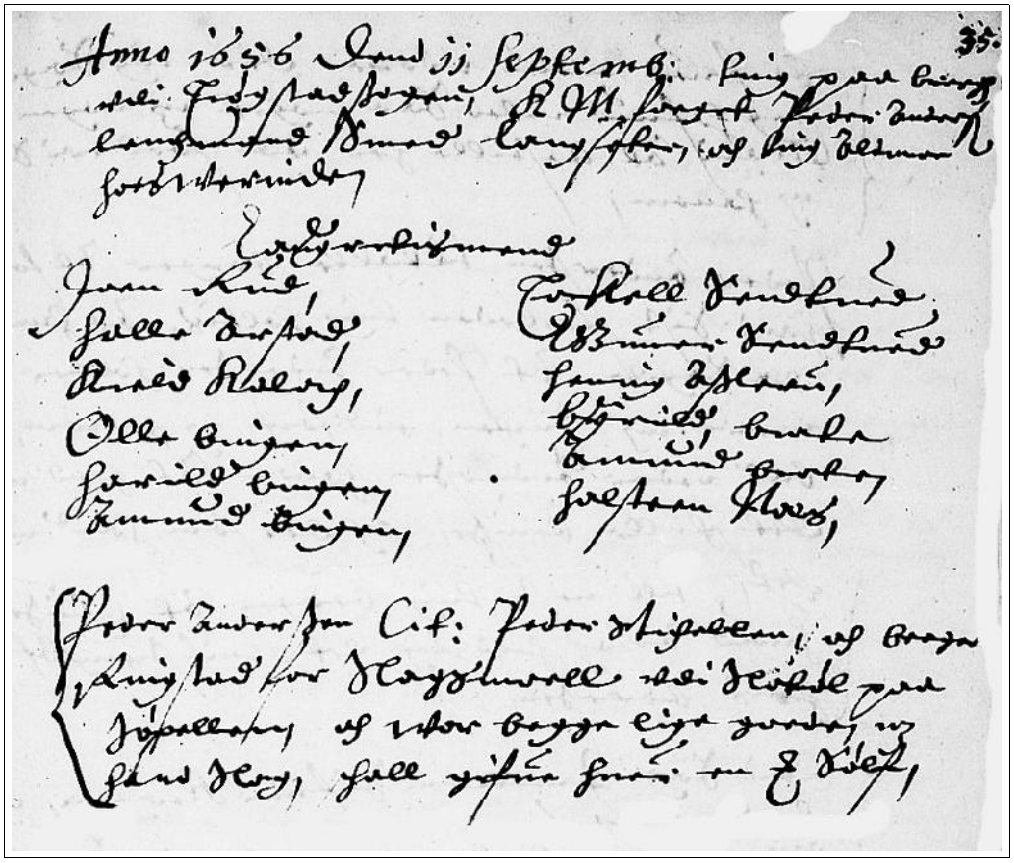

Tingbok Heggen og Frøland nr. 2, 1655-57, folio 35a.

I 1656 reiste fogden sak mot Peder Stichellen og Berger Ringstad for slagsmål i et slåttøl på Søpellen. Dom ble avsagt.

«Anno 1656 dend jj Septemb: Ting paa B.eegh udi Trøgstad Sogen, K M Foeget Peder Andersen lendsmand Smed Langseter och...

Peder Andersen Cit: Peder Stichelsen, och Berger Ringstad for Slagsmoell udi Slotte paa Søpellen, och war begge lige goede, .. Hand Slag, shall gifue huer en mark Sølf,»

Karen døde i 1659, antagelig i barselseng.

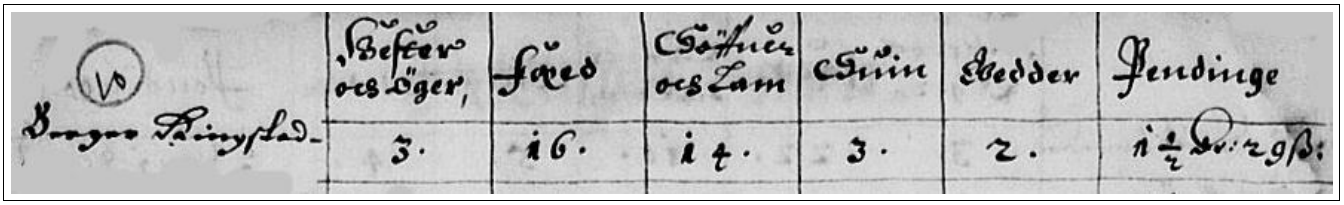

	Hester och öger,	Fæed	Höffuer och Lam	Huin	Hedder	Pendinge
Berger Ringstad	3.	16.	14.	3.	2.	1½ dr: 2 gß:

Kvegstatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 10).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården hadde 3 hester, 16 kuer, 14 sauer, 3 svin og 2 geiter. Det ble betalt 1½ dr: 1½ sk. i kvegskatt.

Baadstad Sogenn:

Landschuellden Penger

Böxellen Berger Ringstad, Enneback

Kirkenbiuger { Kirke – fünf lißpund, Jon Lund – fünf lb: Thunge – j pund vijf lb – fij dk,

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 11).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
«Berger Ringstad,
Enneback Kirke - 14 Lißpund,
Jon Lund - 14 lb:
Thunge - 1 pund 8 lb: - 12 dr, [i skatt].
Kirken biuger».
«Pund» som masseenhet kalles også «libra» (romersk pund), forkortet «lb:».
Her er det tydeligvis ment lispund!

Berger giftet seg annen gang med Gunor Hansdatter i 1660. Gunor var datter til storbonden Hans Amundsen på Nordre Bye i Enebakk:
«II Epiph Cop. Berger Ringstad».

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 23a.

«Ennebach Kirche: Ringstad, Berger paaboer schylder till
Enneback Kierche - Miell 14 Lispund.
LandzEyer Sl. Joen Lunds Arfuinger ibm. - 14 Lispund.
Skoug till gierdefang och brendewed.
Skatter:
Smør - 3 bz. - 12 sk.
Korn - 1 Spand - 10 sk.
Ledingspenge - ½ sk. - ½ sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr».

28.09.1661 utstedes et pantebrev fra Hans Strønes, Knut Aaser og flere til Berger Ringstad på 3½ lispund i Ringstad i Båstad sogn til brukspant for 12½ rdr. i lån. Pantebrevet tinglyses 28.02.1663 (HF tingbok nr. 5, folio 19a).

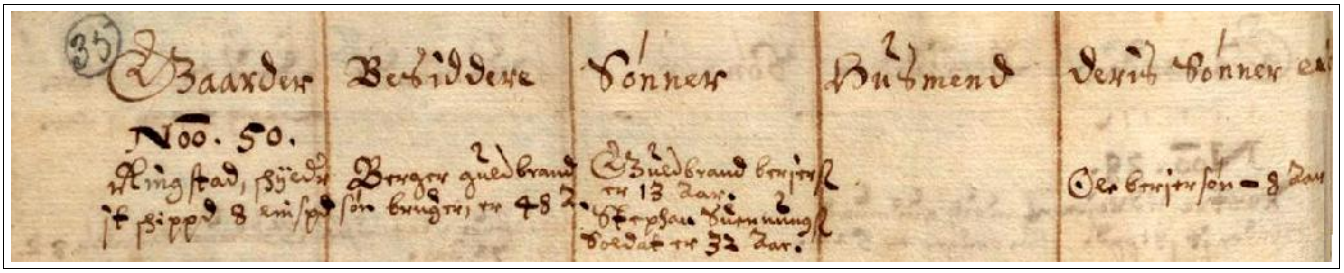

Prestenes 2. manntall i 1666: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 35.

Ved manntallet i 1664-66 hadde «Gaard Noo 50 Ringstad» en skyld på 1 skipd. 8 lispd. «Besidder» er Berger Gulbrandsøn, 48 år gammel. Han har sønnene Gulbrand Berjersen og Ole Berjersen, 13 henholdsvis 8 år gamle. På gården er også tienstedrengen Stephan Su.nnungsen, soldat og 32 år gammel.

22.05.1671 tinglyses et pantebrev fra Guro Bergersdatter Hogaas til hennes sønn Berger Ringstad på 3½ lispund uten bygsel i Ringstad mot 12 rdl. i lån. Pantebrevet er datert 18.03.1668 (HF tingbok nr. 12, folio 19a).

Gunor døde i 1678.

Berger giftet seg så med Guri Torersdatter samme år:
«Dnica 24 p. Trinit: Berger Guldbransen Ringstad og Guri Torersd. Hougaas».
De ble «Copulered» 2. søndag i advent.

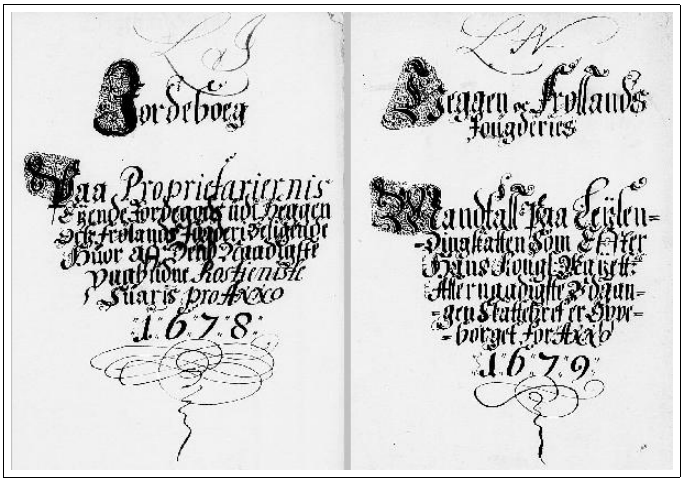

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Han betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, leilendingsskatt, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

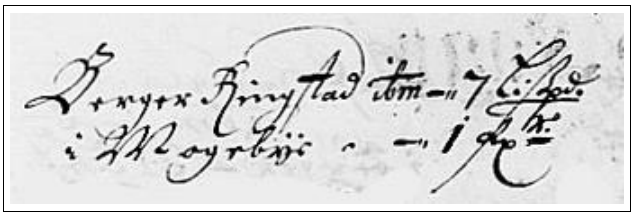

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Baastad - Bilde 181.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Trøgstad Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Berger Ringstad
ibm. - 7 Lispd.
i Mogebye - 1 fær.
Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.
Fjerdingen (5 lispund) i Mogebye oppføres som hans odelsgods.

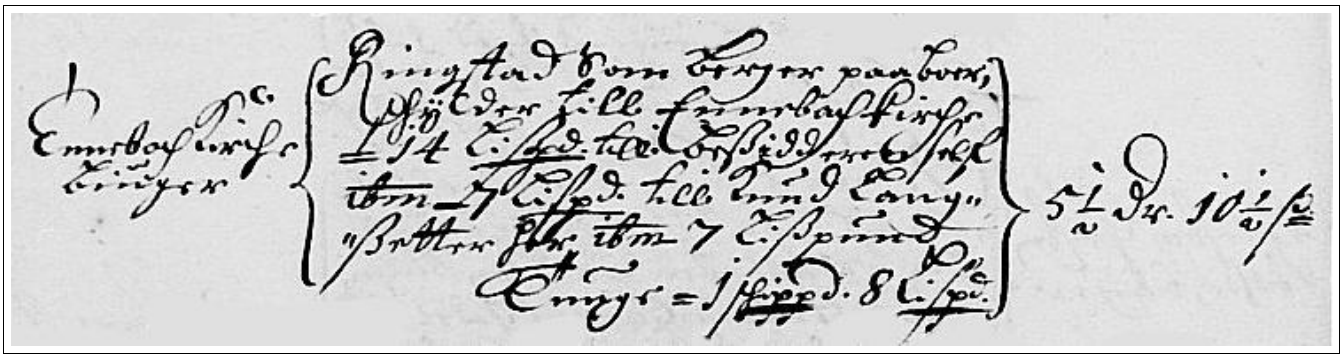

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Baastad - Bilde 282.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Baadstad Sogn:
Ringstad Som Berger paaboer, Schylder
till Ennebach Kirche - 14 Lispd.
Gunder Lunds Arfuinger her ibm. - 7 Lispd.
till besidderen Self - 7 Lispund.
Thunge 1 phd. 8 Lispd.
Ennebach Kirche biuger».
Leilendingskatten settes til 5½ dr. 10½ sk.

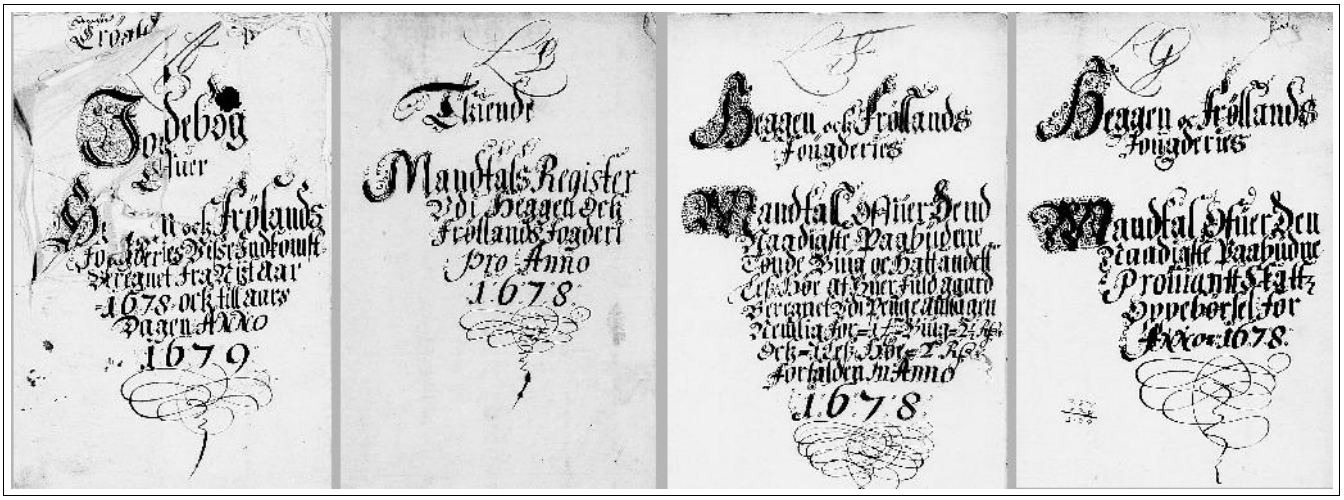

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Bodstad Sogn:
Ringstad Berger
Smør - 3 bzr. - 12 sk.
Korn - 1 Spand - 20 sk.
Ledingspenge - ½ sk.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 3 mk.»

«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678
- Trøgstad Sogn - Bodstad Annex:
Ringstad
1 setting Roug, 1 kanne Huede, 5 settinger Bl: Korn, ½ setting Tore,
3¼ tønner Hafre och ½ kanne Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).

«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard
Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr.
forfalden in Anno 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Ringstad - 1 Schippd. 8 Lispd.
Anslagen for Biug - 1 rdr. 72 sk., for Høe - 2 rdr. 80 sk.»

«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Ringstad Berger - 1 Schippd. 8 Lispd. - Schatten: ½ dr. 18 sk.»

I 1685 solgte Berger 4½ lispd. i Funderud, Rødenes, på egne og medarvingers vegne til Olbjørn Erichsen Funderud for 25 rdl. Olbjørn var bror til Gunbiør Erichsdatter Østenbye, gift med Gunder Aslachsen Lund. Slektskapsforholdet er ikke avklaret.

04.10.1690 utstedes et skjøte fra Torer Hansen Skjennum til Berger Ringstad på 7 lispund i Ringstad mot 30 rdr. Skjøtet ble tinglyst 20.10.1690 (HF tingbok nr. 25, folio 44b).

Berger døde i 1693:
«Duca 23 Trinit Sepultura Berjer Ringstad 75 Aar gam».

Skiftet etter Berger ble avholdt 14.12.1693. Han var da gift for tredje gang med Guri Tørresdatter:

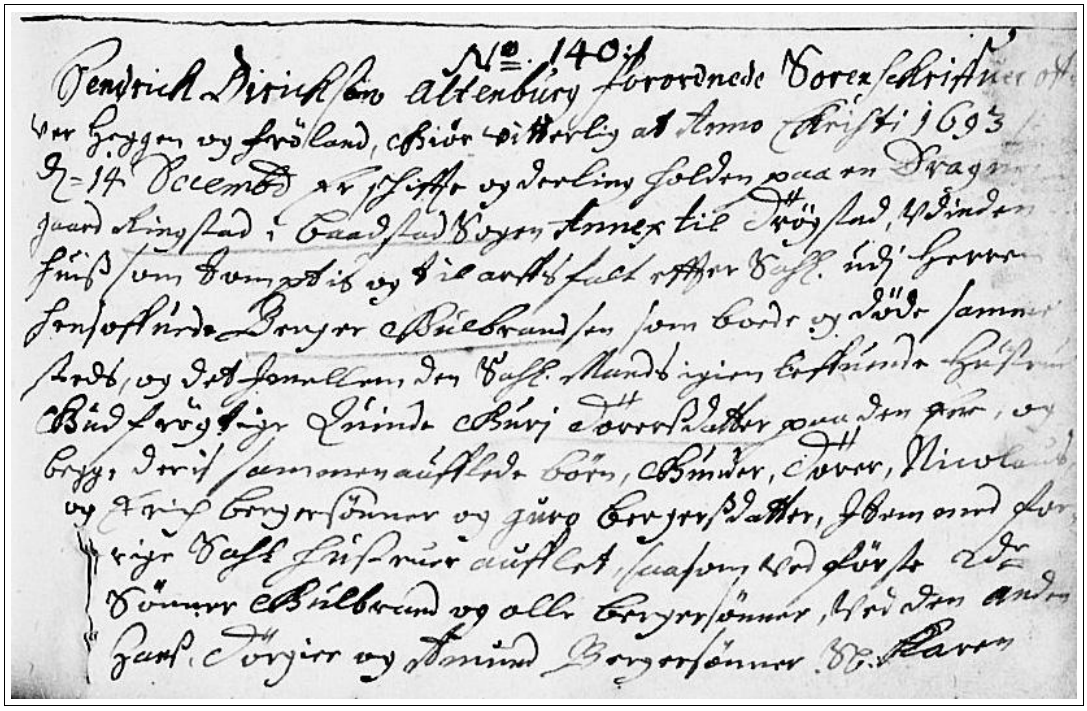

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 234a.

«No. 140.

Hendrich Dirichsøn Altenburg forordnede Sorenshcrifuer ofver Heggen og frøland, Giør vitterlig at Anno Christi 1693 d. 14 Decembr Er Skifte og deeling holden paa en Dragongaard Ringstad i Baadstad Sogen Annex til Trøgstad, .d inden hu.s som ..mpt og til arfs falt effter Sahl udj herren hensofnede Berger Gulbrandsen som boede og døde samme sted, og det Jmellom den Sahl. Mands igien lefuende Hustrue Gudfrugtige Kuinde Guri Tørresdatter paa den ene, og begge deris sammen auflede børn, Gunder, Tører, Nicolaus og Erich Bergersønner og Guro Bergersdatter Jdem med forrige Sahl. hustrue auflet saasom wed første 2de sønner Gulbrand og Olle Bergersønner Med den Andre Hans, Torgier og Amund Bergersønner Sl. Karen Bergersdatter som haftde til egte Erich Trøsholen sig efterlat en Søn navnlig Po..., Aase Bergersdatter Tører Greffslies Quinde og Anne Bergersdatter som har til egte Guttorm Strønis hos ibm: på den annen side ...

...

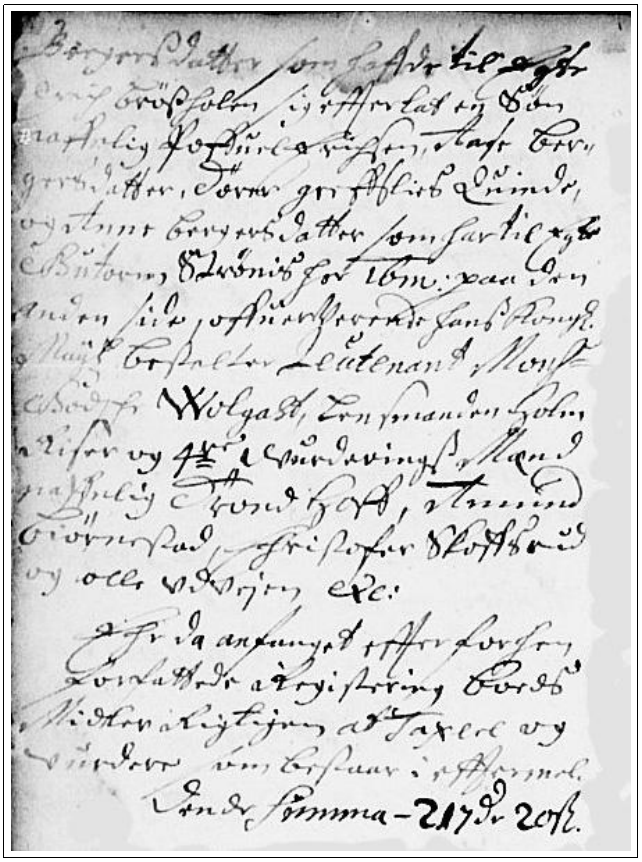

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 234b.

Jordegods

I Ringstad uden bøxel 14 lispd.
i Mogebye uden bøxel 5 lispd.»

Det fremgår av skiftet at han i sitt første ekteskap med Kari Aslachsdatter hadde følgende barn:
1. Gulbrand, 13 år i 1666, til Olberg.
2. Ole, 8 år i 1666, til Ragnerud.
Sønnen Olluff Bergersen Ringstad ble gift med Guri Aas i 1680.

I hans ekteskap med sin siste kone, Guri Tørresdatter, oppgir skiftet at de hadde følgende barn:
1. Gunder. 2. Tørres. 3. Nicolaus. 4. Erich. 5. Guro.[488]

(Barn VI:39, Far VIII:153, Mor VIII:154)

Gift 1. gang 12.07.1646 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[489] **Karen Aslachsdatter Agnes.** Født omkring 1627 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1659 på Ringstad, Båstad, Trøgstad (ØF).

I kirkebøkene finner vi at Berger og Karen hadde følgende barn (minst):
1648: ????.
1651: .....
1652: Gulbrand (?), til Olberg i Baastad.
1656: Olle, til Rachnerud, gift med Goro Lauritzdatter.
1659: Jøen, død 18. september samme år.

1648: «XXIII Trin Berger Ringstads Barn» (navn ikke angitt. Kirkebok nr. 1, folio 76).
1651: «Festum Nativitatus J. Christ II Berger Ringstads B. ... (Kirkebok nr. 1, folio 84).
1652: «I Advent Berger Ringstads B. hiemmedøbt» (navn ikke angitt, antagelig Gulbrand. Kirkebok nr. 1, folio 90).
1656: «VIII Trin Berger Ringstads B. N. Olle» (Kirkebok nr. 1, folio 100).
1659: «Palmarum Berger Ringstads B. Jøen» (Kirkebok nr. 1, folio 107).

Karen døde i 1659, antagelig i barselseng:
«Pascha III Sepulti Karen Ringstad Æt(atis) 35 an».[490]

Gift 2. gang 15.01.1660 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[491] **Gunor Hansdatter Bye Nordre.** Født omkring 1639 på By Nordre, Enebakk (AK). Død 1678 på Ringstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 27.01.1678 i Båstad, Trøgstad (ØF).[492]

I kirkebøkene finner vi at Gunor og Berger hadde følgende barn (minst):
1660: Karen, oppkalt etter Bergers første hustru.
1662: ????.
1664: Aase.
1666: Amile.
1668: Hans.
1670: Gur..(?), død i 1675, 5 år gammel.
1671: Oluff.
1672: Torgier.
1675: Amund. Han døde i 1694, 19 år og 8 måneder gammel.

1660: «XXI Trin Berger Ringstads B. N. Karen» (Kirkebok nr. 1, folio 111).
1662: «Reminisære Berger Ringstad B. N. ....» (Kirkebok nr. 1, folio 115).
1664: «D. ? p Epiph: Berger Ringstads Barn N. Aase» (Kirkebok nr. 1,folio 120).
1666: «XI Trin Berger Ringstads B. Amile» (Kirkebok nr. 1, folio 128).
1668: «Dnica Septuagesima Berger Ringstads B. N. Hans» (Kirkebok nr. 1, folio 132).
1670: «Rogate Berger Ringstads B. N. Gur..(?)» (Kirkebok nr. 1, folio 139).
1671: «15 Trin Berger Ringstads B. N. Oluff» (Kirkebok nr. 1, folio 143).
1672: «17 p Trin Berger Ringstads Barn N. Torgier» (Kirkebok nr. 1, folio 148).
1675: «Septuag. Berger Ringstads b. n. Amund» (Kirkebok nr. 1, folio 154).

488 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad Sogenn, folio 9. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Baadstad prestegjeld, folio 16 og 19. Kvegstatten i 1658, Heggen og Frøland fogderi, Baadstad prestegjeld, folio 10. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 23a. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 310; Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 35. Tingbok Heggen og Frøland nr. 2, folio 35a. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 234. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 421. R. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 318.

489 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons. Copul.», folio 67 og 68.

490 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 107. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 421.

491 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons. Copul.», folio 109.

492 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 163.

Gunor døde i 1678:
«Septuagesima Sepulti: Gunnor Ringstad 39 Ann».

Skiftet etter Gunor ble avholdt 24.05.1678. Boet var brutto 307 rdl. og netto 259 rdl. Hun eide 7 lispd. i Ringstad og 1 fjerding i Mugeby. I følge skiftet hadde de følgende barn:
1. Hans. 2. Torger. 3. Amond. 4. Kari. 5. Aase. 6. Anne.[493]

Gift 3. gang 08.12.1678 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[494] neste ane.

Barn:

Nicolaus Abraham Bergersen Melleby. Født 1685 på Ringstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 01.01.1686 i Båstad, Trøgstad (ØF).[495] Levde fra 1742 til 1762 på Melleby, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1765 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 14.06.1765 i Båstad, Trøgstad (ØF).[496] (Se VI:39).

VII:78 mf fm mf m

Guri Torersdatter Hokaas Nedre. Født 1660 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 03.05.1660 i Båstad, Trøgstad.[497] Flyttet 1678 fra Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF) til Ringstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1699 på Ringstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 26.03.1699 i Båstad, Trøgstad.[498]

Da Guri giftet seg med Berger oppgis at hun kom fra Hokaas. Det fremgår videre av skiftet etter Guri at hun var søster til Tore Torersdatter som var gift med Østen Jonsen på Aslaksbye!

Guri ble født i 1660:
«Misericórdia dias (2. søndag etter påske): Thorer Hougaas Barn N. Gurri».

Guri og Berger hadde følgende barn (minst):
1680: Gunnow.
1680: Gynnow.
1683: ????
xxxx: Gunder.
xxxx: Tørres.
1685: Nicolaus.
1688: Guro.
1692: Erich. Han døde i 1716, 24 år gammel.

1680: «4ta p. Epiph Baptizati Berger Ringstads B. N. Gunnow» (Kirkebok nr. 1, folio 170).
1680: «Dnica 3 Adv. Baptizati Berger Ringstads B. N. Gynnow» (Kirkebok nr. 1, folio 173
1683: «Misericordia Dom Berger Ringstad B. n. A...» (Kirkebok nr. 1, folio 181).
1688: «III Dag Nativitatis Baptizati Berger Ringstad b. Gurro» (Kirkebok nr. 1, folio 202).
1692: «Dnca 25 Trin Birjer Ringstads b. Erich» (Kirkebok nr. 1, folio 223).
1716: «Dom XXII post Trin Sepulti: Erich Bergensøn fød paa Ringstad død paa Muggebye gl: 24 aar minder med 4 uger (Kirkebok nr. 2, folio 69).

I 1694, året etter at Berger døde, giftet Guri seg så med Ingebrikt Guldbrandsen:
«Dnca 5 Epiphan Ingebrikt Guldbrandsen og Gurri Torersd. Ringstad» (Kirkebok nr. 1, folio 237).

25.01.1695 utstedes bygselseddel fra stifteskriver Rasmus Broholm til Engebret Gulbrandsen på gården Ringstad. Bygselseddelen tinglyses 16.03.1696 (HF tingbok nr. 30, folio 8a).

18.10.1695 utstedes skjøte til Engebret Gulbrandsen på 4½ lispund i Ringstad av Gulbrand Bergersen Olberg, Ole Bergersen Raknerud, Torger Bergersen, Erik Påskesen og Berte salig Hans Bergersens. Skjøtet tinglyses 16.03.1696 (HF tingbok nr. 30, folio 7b).

Guri og Ingebret fikk følgende barn (minst):
1695: Berger.
1698: Catrine.

1695: «10 post Trinit Baptisati Ingebret Ringstads barn n Berger». Faddere var Steen Meelbye, Østen Aslakbye, Guri Natterud, Cathrine Olberg og Gundbiør Raknerud (Kirkebok nr. 1, folio 244).
1698: «Dom Jubil Baptismus Ingbret Ringstads B. n. Catrine fød d. 10 Maji». Faddere var Østen Aslaksby, Bottol Skinberg, Aase Hochaas, Anne Hochaas og Gundbiør Nielsdatter (Kirkebok nr. 1, folio 264).

493 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1677-1683, folio 398.

494 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons et Copul», folio 166.

495 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptis», folio 191.

496 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Døde og Begrafne», folio 193.

497 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 110.

498 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sep.», folio 268.

Guri og ett av hennes barn døde i 1699, hennes navn eller alder oppgis ikke:
«Dom Judica (5. søndag i fasten) Ingbret Ringstads Qvinde.
Ingbret Ringstads barn».

Skiftet etter Guri ble avholdt 04.04.1699:

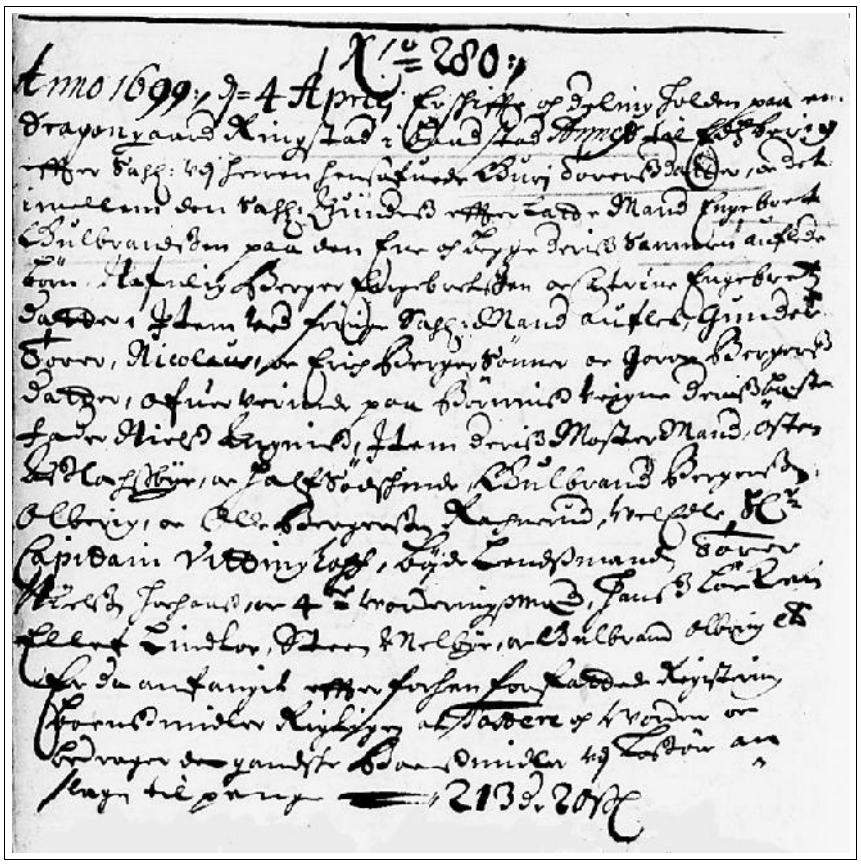

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 408b.

«No 280.
Anno 1699 d. 4 April Er skifte oh Delning Holden paa en Dragongaard Ringstad i Baadstad Annex til Edsberig effter Salh: udj herren hensofuende Gurj Torers Datter, oc Det imellom den Sahl: Quindes
effter lafde Mand Engebret Gulbrandssen paa den Ene og begge Deris sammen auflede børn, Nafnlig
Berger Engebretssen og Catrine Engebrets Datter,
Jtem med forige Salh: Mand aufled
Gunder, Torer, Nicolaus oc Erich Berger Sønner oc Gorro Bergers Datter,
ofuerveinde paa Børnnis veigner Deres bæste fader Niels Angnies, Item Deris Moster Mand, Østen Aslagsbye, oc half Sødshind Gulbrand Bergersen Olberig, oc Olle Bergersen Ragnerud, Weledle Her. Capitain Vittinghoff, bøjde Lendsmand Torer Niels Hochaas, oc 4 worderingsmend, Jans Løcknis, Ellef Lindtoe, Steen Melbye, oc Gulbrand Olberig .. Er da anfanget effter forhen forfattede Registrering boenes midler Rigtig er at Taxere oc Wordere oc ... den gandske Boens midler udj Løsøre anslage til penge = 213 rdr. 20 sk.».
...

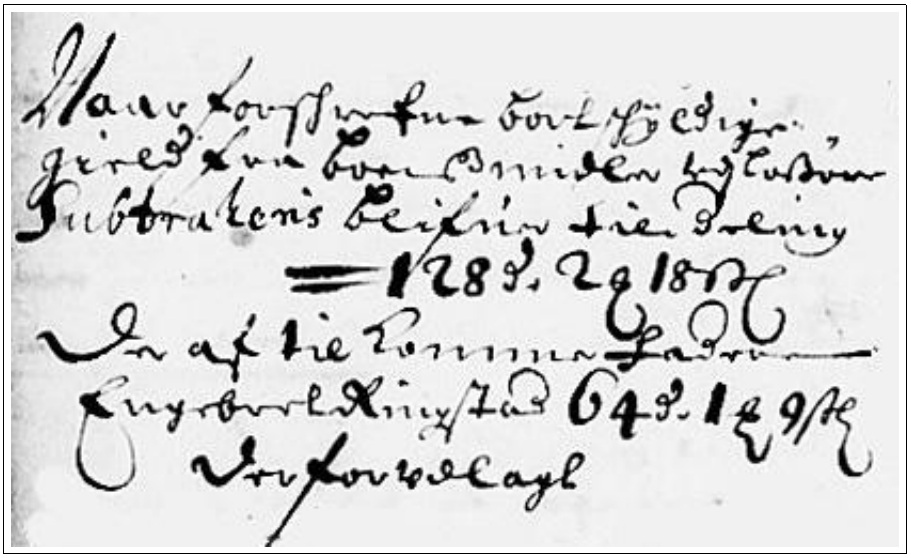

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 409b.

Naar forskrefne bort Skyldige gield fra boens midler udj Løsøre ... beifuer til Delning rdr. 128-2-18.
In af tilkommer faderen Engebret Ringstad rdr. 64-1-9 derfor utlagt
...
Nicolaj Bergersen rdr. 10-2-21.
...

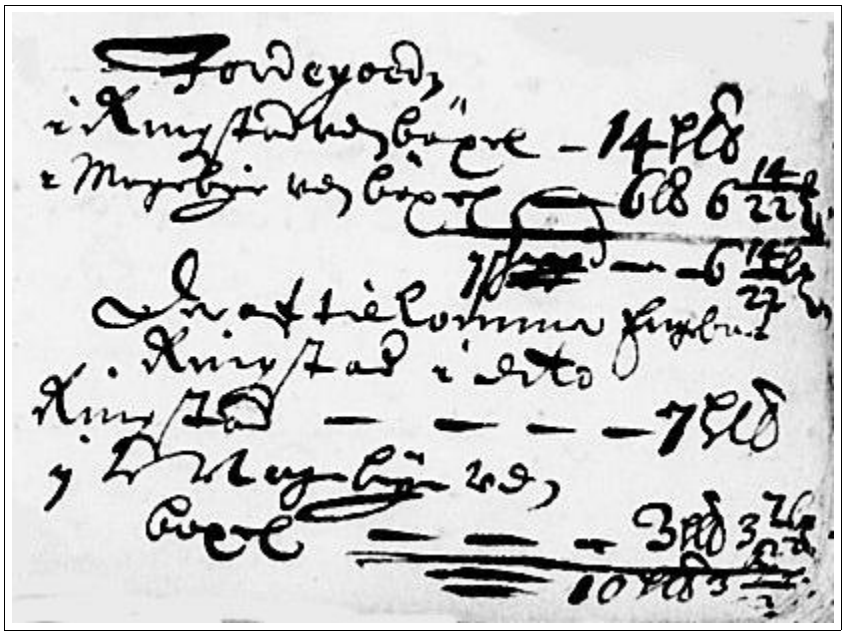

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 410a.

Jordegods
I Ringstad med bøxel 14 lispd.
I Mogebye med bøxel 6 lispd. 6 14/22 bs.
= 1 skippd. 6 14/22 bs.
Deraf tilkommer
...
Nicolay Bergersen
Ringstad 1 lispd. 6 bs.
Mogebye 2 Rem. 12/22 bs.
...
«Engebret Ringstad Sig godwillig paatages, at vere en formynder for Nicolaj Bergersen oc hans tilfaldene midler effter Fader och Moder effter Loven at forsiune, Indtil hand kommer til Lovalder, da at schee fuldkommen fornøyelse uden Rente Su..., efterdj hand vj Endnu paa nogle Aars tid Kand for ... Klæde och Føde
Østen Aslachsbye som er formynder for Gunder Bergersen,
Lars Schouberig for Tore Bergersen,
Olle Ragnerud for Erich Bergersen,
Niels Angnis for Goro Bergers Datter
som er huer deris myndling lovlig for at forsiune, oc deris tilfaldne Midler udj Løsøre og fastgard efter lovens maade som Supra oc meldit at til Sig tage, oc en huer at giøre fornøyelse naar de Kumme til Lovalder, Actum».

Boet var altså brutto ca. 213 dlr. og netto ca. 128 rdr.
Jordegods utgjorde 14 lispund med bøxel i Ringstad og
6 lispund 6 14/22 bmk. med bøxel i Mogebye. Berger hadde ½ fjerding i Mogebye i 1647.

Etter at Guri døde giftet Engebret seg med Siri Steensdatter Mellbye.[499]

(Barn VI:39, Far VIII:155, Mor VIII:156)

Gift 08.12.1678 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[500] forrige ane.

VII:79 mf fm mm f

Steen Madsen Melleby. Gårdbruker. Født omkring 1647 på Berger Østre, Hærland, Eidsberg (ØF). Levde fra 1662 til 1664 på Egeberg Søndre, Trøgstad (ØF). Levde 1677 på Melleby, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1727 på Melleby, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 18.01.1727 i Båstad, Trøgstad (ØF).[501]

O Rygh skriver om Melleby i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 125, Melleby, «i Medalby» i 1429 (DN XI 147), Melbye i 1593, Melby 01.02.1604 og Mellebye i 1723.
«Meðalbýr», betydelse: Mellemgaarden.

Det ble avholdt åstedssak på Berger i Hærlandskroken 15.12.1662.

499 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 408b.

500 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons et Copul», folio 166.

501 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Begravet», folio 21.

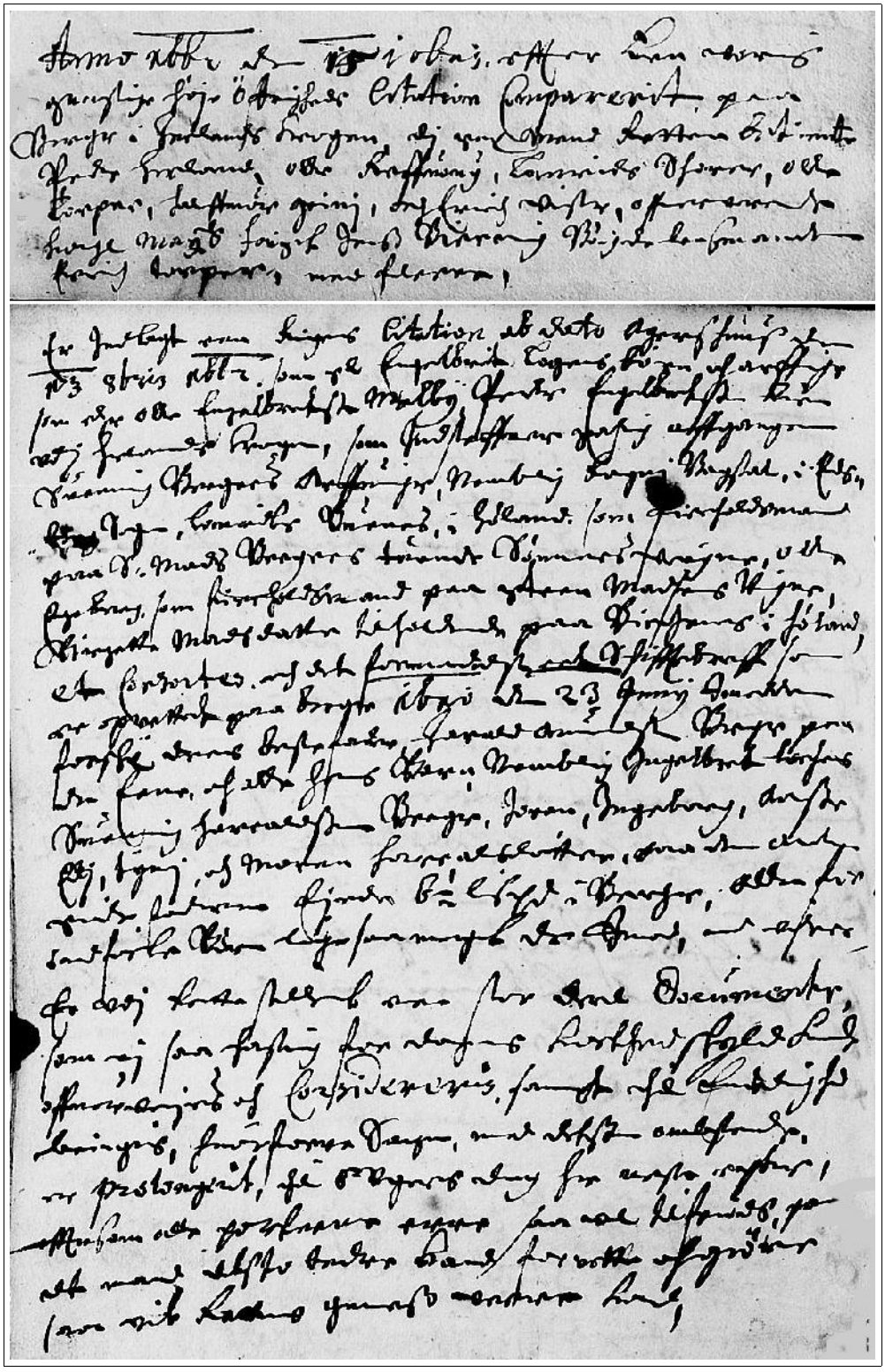

Tingbok Heggen og Frøland nr. 4, 1661-62, folio 87a-87b.

Det var salig Engelbret Løkens barn Ole Engelbretsen Melleby og Peder Engelbretsen Lien
«som Indstefner Salig afgangne Suenning Bergers Arfuinger, Nemblig
Fagni Bagstad i Edsberg Sogn,
Lauridts Buenes i Høland som fierholdsmand for Salig Mads Bergers tvende Sønners weigner,
Olle Egeberg, som fierholdsmand paa Sten Madsens Weigne,
Birgitte Madsdatter tilholdende paa Bierchnes i Høland,
et Consortes, och det formedelst eet Skiftebreff som er oprettedt paa Berger ibid den 23 Juny 1610 Imellom foesche deres bestefader Harald Amundsen Berger paa den Eene, och alle hans Barn, Namblig Engelbret Løechens, Suenning Haraldsen Berger, Joe.n, Ingeborg, Aasse ..., Signi, och Maren Haraldsdøttre».
Tvisten gjalt 13 lispund i Berger.

En ny åsetesak avholdes på Berger 26.01.1663 angående 1¼ lispund gods i Berger som ifølge skiftebrev av 23.06.1610 tilfalt salig Engelbret Løken, Ole Mellebys far. Det ble vist til et skiftebrev etter Mats Svenningsen Berger datert 08.10.1650. Dom ble avsagt, også om 7 lispund i Baadal som sto i pant.

Steen var altså ca. 3 år gammel da hans far døde.

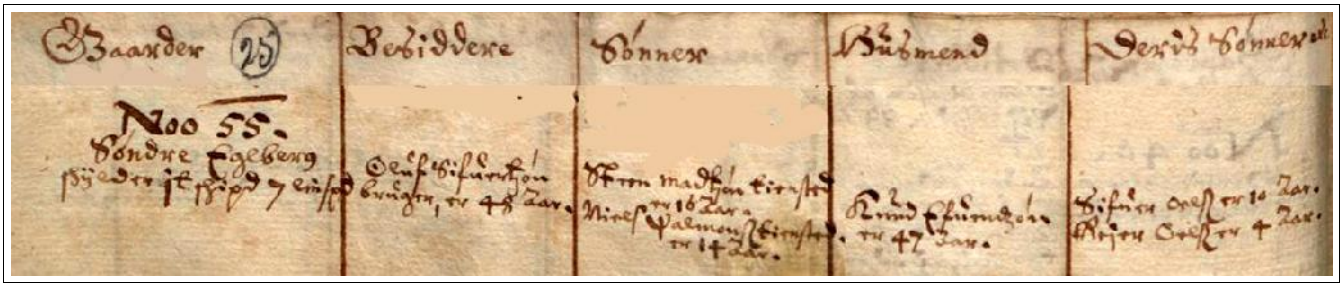

Prestenes 2. manntall i 1666, 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 25.

Vi møter så Steen ved manntallet i 1664-66. Han er nå 16 år og Tienstedreng hos sin «fjærholdsmand», dvs. verge, på Søndre Egeberg i Trøgstad:
«Noo 55 Søndre Egeberg skylder 1 skipd. og 7 lispd.
Oluf Sifuertsøn bruger, er 48 Aar».
Hans sønner: Sifuer Oelsen 10 Aar og Rejer Oelsen 4 Aar.
Tienstedrenger - Steen Madsen Eiensted er 16 Aar og Niels .almonsen Eiensted er 14 Aar.
Husmann: Knud Efundsen 47 Aar.

Ved skattemanntallet i 1647 var også Olluff bruker, han betaler 6 dlr. i skatt.
Ko. Ma. har 12 lispund i gården, Siuord Kalsrud ibm. 15 lispundt.
«Byger Siuord Kalsrud».

Steen hadde flyttet til Melleby da han giftet seg med Gro 11. søndag etter trefoldighet i 1677:
«Pentecostes (pinsedagen) Steen Madtsen Groe Aslagsd. Melby».

Ifølge Skattematrikkelen av 1647 og Manntallet i 1664-66 var landsskylden for Melleby 15 lispund.

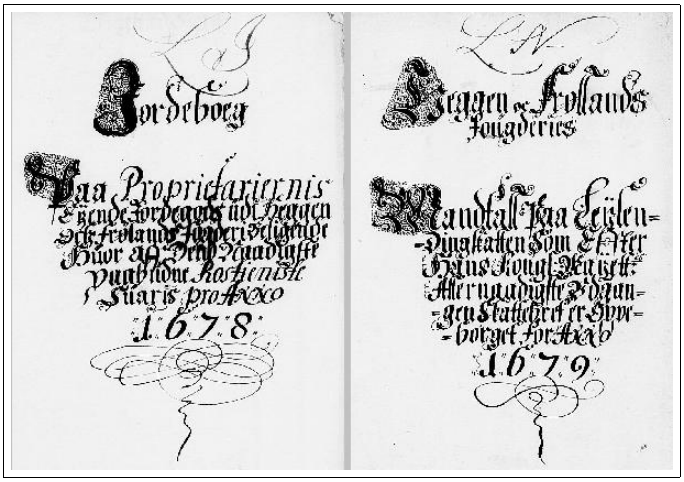

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Steen betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, leilendingsskatt, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

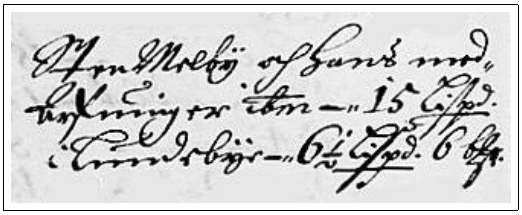

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Baastad - Bilde 181.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Trøgstad Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Steen Melby och hans med Arfuinger
ibm. - 15 Lispd.
i Lundeby 6½ Lispd. 6 bzr.
Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.
Parten i Lundeby oppføres som hans odelsgods.

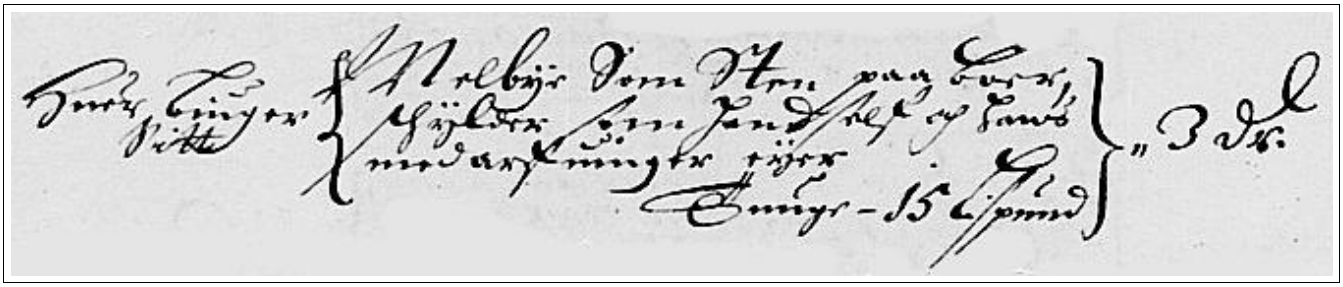

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Baastad - Bilde 285.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Baadstad Sogn:
Melbye som Steen paaboer, Schylder
som hand Self och hans medarfuinger eyer - Tunge 15 Lispd.
Huer biuger Sit».
Leilendingskatten settes til 3 dlr.

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Bodstad Sogn:
Melbye Steen
Smør - 3 bzr. - 12 sk.
Korn - 1 Spand - 20 sk.
Ledingspenge - ½ sk.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - ½ dr.»
«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678
- Trøgstad Sogn - Bodstad Annex:
Melbye Steen
1 kanne Roug, ½ kanne Huede, 1 quart Bl: Korn, 2 tønner Hafre och ½ kanne Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).
«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard
Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr.
forfalden in Anno 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Melbye Steen - 15 Lispund.
Anslagen for Biug - 90 sk., for Høe - 1 rdr. 12 sk.»
«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Melbye Steen - 15 Lispund - Schatten: 1½ mk.»

09.15.1685 tinglyses en avståelse fra Paul Berger i Hærlandskroken og Engebret Melby til Kristoffer Aamot i Fet og Sten Melby i Båstad på 9 lispund i Berger som utstederens far, salig Ole Melby, hadde i pant for 110 Rdl., og som Kristoffer og Sten nå har løst igjen. Videre en avståelse på 2 lispund i Berger som Simen Dal hadde pantsatt til Paul Berger for 10 Rdl. Avståelsene er datert Berger 18.12.1684.

31.03.1687 utsteder Kristoffer (Madsen) Aamot i Fet, Sten Madsen (Melleby) i Baastad og Kristoffer Bliksrud i Høland bygselseddel til Gulbrand Mortensen på 1 skippund i Berger. Bygselseddelen ble tinglyst 20.03.1690.
14.10.1702 skjøter så Steen 5½ lispund i Berger til Gulbrand Mortensen. Skjøtet tinglyses 23.10.1702.

13.03.1691 utstedte Torer Jakobsen Trandum en obligasjon til Sten Melleby på 26 Rdl. mot pant i 1 fjerding i Trandum. Pantobligasjonen ble tinglyst 25.06.1691 (HF tingbok nr. 26, folio 12a).

30.10.1696 utstedte Gulbrand Bergersen Olberg og Oluf Bergersen Raknerud et kjøpebrev til Sten Melby på ½ skippund i Skofsrud for 40 Rdl. Kjøpebrevet ble tinglyst 25.06.1697 (HF tingbok nr. 30, folio 47a).

19.10.1703 saksøkte Erik Slengebraate i Askim sin formynder Sten Melleby i Baastad for resterende fars- og morsarv. Saken ble utsatt til 30.11.1703 hvor det ble inngått forlik (HF tingbok nr. 32, folio 83a-83b og 88b).

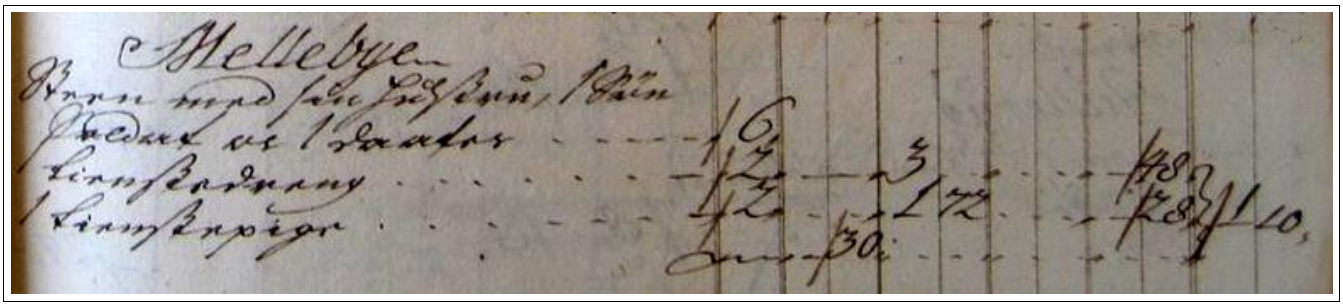
Mellebye

Trøgstad sogn, Baastad annex, Heggen og Frøland fogderi, Ekstraskatt 1711.

«Skoskatten i 1711» viser for «Mellebye»:
«Steen med sin Hustrue 1 Søn Soldat oc 1 daater», 6 par sko,
soldatsønnen var fritatt for skatt.
«1 tienstedreng», 2 par sko, dertil 48 sk. i skatt av lønn, 1/6-del av hans årslønn på 3 dr.
«1 tienstepige», 2 par sko, dertil 28 sk. i skatt, 1/6-del av hennes årslønn på 1 dr. 72 sk.
Tilsammen betalte Steen 30 skilling i skoskatt og 76 skilling fra tjenestefolket årslønn, tilsammen 1 dr. 10 skilling.

10.04.1717 ble det holdt oppgivelsesskifte for Steen:

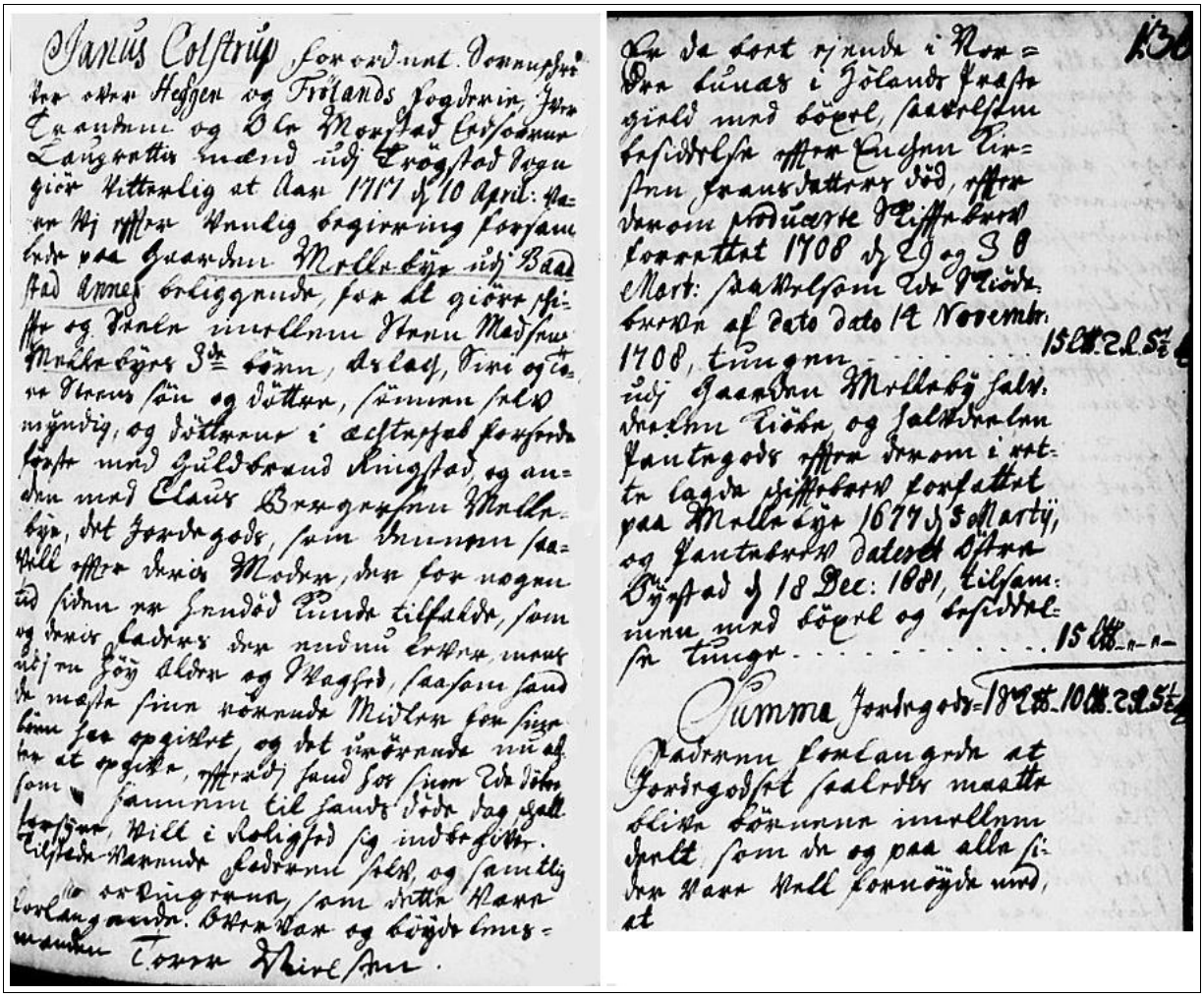
Janus Colstrup forordnet Sorenschrifver over Heggen og Frølands fogderie, Jver Trandem og Ole Morstad Eedsoerne Laugrettis mænd udj Trøgstad Sogn giør vitterlig at Aar 1717 d 10 April: Vare Wj efter Wenlig begiering forsamlede paa Gaarden Mellebye udj Baadstad Annex beliggende, for at giøre skifte og Deele imellem Steen Madsen Mellebyes 3de børn, Aslach, Siri og Tore Steens søn og døttre, sønnen selv myndig, og døttrene i ægteskab forseede første med Guldbrand Ringstad, og anden med Claus Bergersen Mellebye, det Jordegods, som dennem saavell efter deris Moder, der for nogen tid siden er hendød kunde tilfalde, som og deris faders der endnu lever, mens udj en høy Alder og Waghed, saasom hand de maste sine rørende Midler for sine børn har opgivet, og det urørende nu alter at opgive, efterdj hand hos sine 2de døtre som hannem til hands døde dag skall forsyre, vill i Roligshed sig indbegive. Tilstede-Warende Faderen selv, og samtlig Arvingerne, som dette Vare forlangende. Overvar og bøyde lensmanden Torer Nielsen.

Er da boet ejende i Nordre bunæs i Hølands præste gield med bøxel, saavelsom besiddelse efter Enchen Kirsten Fransdatters død, efter derom producerte Skiffebrev forrettet 1708 d 29 og 30 Mart: saavelsom 2de Skiødebreve af dato dato 14 Novembr. 1708, tungen ..... 15 Rdl. 2 R. 5½ ß
udj Gaarden Mellebye halvdeelen Kiøbe og halvdeelen Pantegods efter derom i rette lagde skiffebrev forfattet paa Mellebye 1677 d 5 Martij, og Pantebrev dateret Østre Øystad d 18 Dec: 1681, tilsammen med bøxel og besiddelse tunge ..... 15 Rdl. - - -

Summa Jordegods = 18 Rdl. 10 Rdl. 2 R. 5½ ß

Faderen forlangede at Jordegodset saaledes maatte blive børnene imellem deelt, som de og paa alle sider vare vell fornøyde med, at

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 6, 1716-19, folio 136a.

«Janus Colstrup, forordnet Sorenschrifer offer Heggen og Frølands fogderie, Jver Trandem og Ole Morstad, Eedsoerne Laugrettis mænd utj Trøgstad Sogn giør vitterlig at Aar 1717 d 10 April Have Wi efter Wenlig begiering forsamlede paa Gaarden Mellebye udj Baadstad Annex beliggende for at giøre skifte og Deele mellom Steen Madsen Mellebyes 3de børn,

Aslach, Siri og Tore Steens Søn og Døttre,
sønnen selv myndig, og døttrene i ægteskab forseede første med Guldbrand Ringstad, og andre med Claus Bergersen Mellebye det Jordegods, som dennem saavell effter deris Moder, den for nogen tid siden er Hendød Kunde tilfalde, som og deres faders der endnu lever, men udj en høy Alder og Svaghed, saasom hand de mæste sine værende Midler for sine børn har opgivet, og det urørende nu efter at opgive, efterdj hand hos Sine 2a Døtre som hannem til hans døde Dag, shall forsyne vill i Rolighed sig indbo sitter. Tilstedeværende faderen selv, og samtlig arvingerne. Oferuar og bøyde lensmanden Torer Nielsen.
Er da boet ejende

i Nordre Bunæs i Hølands Præstegield med bøxel, saavel som besiddelse efter Enchen Kirsten Fransdatters død, efter derom produæste Skiftebrev forrettet 1708 d. 29 og 30 Mart: Saavelsom udi Skiøde breve af dato 14 Novembr 1708 - tungen 15 lb 2 R 5½ bs.

udj Gaarden Melleby halvdelen Kiøbe og halvdelen Pantegods efter derom i rette lagde schiftebrev forfattet på Mellebye 1677 d 5 Marty, og Pantebrev Dateret Øfre Byestad d. 18. Dec: 1681, tilsammen med bøxel og besidelse - Tunge 15 lbt.

Summa Jordegods - 1 Skbt 10 lbd 2 R 5½ bs.
Faderen forlangede at Jordegodset Saaledes maatte blive børnene imellom deelt som de og paa alle Sider vare vell fornøyde med at

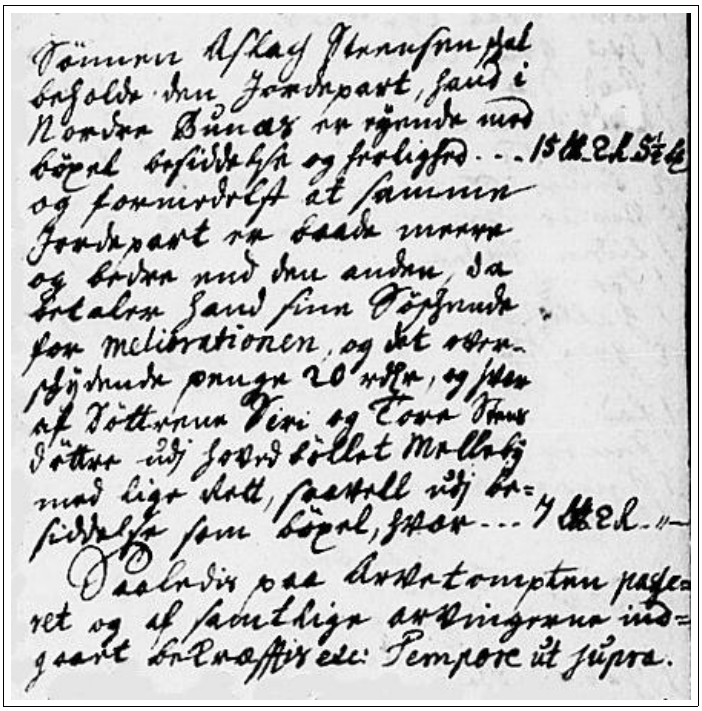

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 6, 1716-19, folio 136a.

Sønnen Aslach Steensen ....

och huer af Døttrene Siri og Tore Stensdøttre udj hovedbøllet Melleby med lige Rett, saavell udj besiddelse som bøxel, huar 7 lbt 2 R.

Saaledis paa Arvetompten pacheret og af samtlige arvingerne indgaaet bekræftis
exc: Tempore ut Supra».

Det er en feilskrift i skiftebrevet. Siri var ikke gift med Guldbrand Ringstad, men med Engebret Gulbrandsen Ringstad som tidligere hadde vært gift med Berger Guldbrandsen Ringstads enke, Guri Torersdatter Hokaas. Skiftebrevet ble tinglyst 28.03.1718 (HF tingbok nr. 38, folio 133b).

Steen døde i 1727:
«Den 18 January Begravet Steen Madtzen Meelbye gl: 80 aar».[502]

(Barn VI:40, Far VIII:157, Mor VIII:158)

Gift 26.08.1677 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[503] neste ane.

---

502 Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Thrøgstad prestegjeld, folio 3. Tingbok Heggen og Frøland nr. 4, folio 87a-87b; nr. 5, folio 3b-4a. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 301; Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 4 og 25. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Tingbok Heggen og Frøland nr. 23, folio 17b; nr. 25, folio 8b; nr. 32, folio 42b. Ekstraskatten i 1711.Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 6, 1716-1719, folio 136. Johan Garder: Slekten Krohg (Krogh) fra Høland eller Trøgstad, NST, Bind XVIII 1962, side 126-127.

503 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons: Copulat», folio 161 og 162.

Barn:

Siri Steensdatter Melleby. Født 1678 på Melleby, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 26.05.1678 i Båstad, Trøgstad (ØF).[504] Død 1721 på Ringstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 09.02.1721 i Båstad, Trøgstad (ØF).[505]

Siri ble født i 1678:
«Dnica Trinit Baptizati Sten Melbyes B. N. Siri».

Hun ble gift med Engebret Guldbrandsen Ringstad og flyttet dit. Hennes mann hadde tidligere vært gift med Guri Torersdatter Hokaas, enken etter Berger Guldbrandsen Ringstad.

Siri og Engebret hadde følgende barn (minst):
Ca, 1705: Gulbrand.
Ca. 1709: Jørgen, til Kirchebye.
Ca. 1712: Berger.
Ca. 1714: Aslach, til Enger.
Gury.
Aase.

Siri døde i 1721:
«Ingelbregt Gulbrandsøn Ringstads Quinde n. Siri Steens Daatter gl. 43 aar».

Skiftet etter Siri ble foretatt 06.03.1721:
«Janus Colstrup Sorenskriver over Heggen og Frølands fogderi giør Witterlig at Anno 1721 d. 6 Martj blev Efter begiering paa Dragun qvarteret Ringstad udj Baadstad Annex under Trøgstad, holden Registrering Wurdering sampt Arveskifte og deeling Efter den ved døden afgangne Siri Steensdatter. Imellem hendis efterladte Mand Engebret Gulbrandsen Paa den eene Side, og deris Sammen avlede børn Nemlig Gulbrand 16 Aar gammel, Jørgen 12 Aar gammel, Berger 9 Aar gammel, Aslach 7 Aar gammel, Gury og Aase Engebrets Sønner og Døtrer. Overværende Enkemanden Selv og paa de umyndige Børns wegne deris Moders fader Steener Madsen, Paa Qvarterets wegne war tilstede welborne hr. Capitain Koplou, sta war og overværende bøygd Lensmanden Torer Nilsen Hokaas med 4de wurderings Mænd Tron Gutormsøn Stiønhoug og Aslack Hansen Fiøshoug Dragun bønder og Soldat Legsbønder Rejer Larsen Aas og Olle Steenersen Hølangen, befant Mand da boet som følger.
...
Jordegods.
Ingaaende Jordegods, da er enkemanden Ejende, som hand har arvet efter hans Sl. første Hustrue Efter der ... skiftebrevet forrettet 4de April 1699 udj Ringstad ...».[506]

Thore Steensdatter Melleby. Født omkring 1684 på Melleby, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1761 på Melleby, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 08.04.1761 i Båstad, Trøgstad (ØF).[507] (Se VI:40).

VII:80 mf fm mm m

Gro Aslachsdatter Agnes. Født omkring 1641 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1714 på Melleby, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 22.04.1714 i Båstad, Trøgstad (ØF).[508]

Gro var første gang gift med Hans Einersen Melleby i Baadstad, født i 1616.

Ved en angivelse av odelsgods på tinget 24.07.1650 oppgis at Hans Melleby eier 15 lispd. (i Melleby) og bruker selv bare en fjerding (HF tingbok nr. 1, folio 6b).

Hans hadde vært gift tidligere. 20.09.1661 ble det utstedt et avkallsbrev på Melleby fra Arve Schrammerud og hans bror Mattis Amundrud til deres svoger Hans Melleby i Båstad annex for arv etter deres salige søster Ingeborg Melleby, Hans Mellebys hustru, som døde uten livsarving. Avkallsbrevet ble tinglyst 17.10.1661 (HF tingbok nr. 4, folio 4b).

Hans døde i 1676 og ble begravet 23. søndag etter trefoldighet.

Gro og Hans hadde sønnen Einar, født i 1666. Han må være død før sin far, da han ikke er nevnt i skiftet som ble avholdt 25.03.1677 (Skp. Heggen og Frøland nr. 2, folio 133). Gro arver halvparten av de 15 lispund i Melleby, de 3 barna til hans bror, Jacob, arver den andre halvparten, «hver med sin bøxel».

20.10.1677 ble det utstedt et avkallsbrev på Melleby fra arvingene etter salig Hans Melleby i Båstad sogn til Gro Aslaksdatter for utstedernes tilfalne arvelodder. Avkallsbrevet ble tinglyst 09.04.1678 (HF tingbok nr. 18, folio 6a).

Samme år gifter så Gro seg med Steen.

504 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 164.

505 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepult:», folio 100.

506 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-1722, folio 399.

507 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Døde», folio 190.

508 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepult:», folio 48.

Gro og Steen hadde følgende barn (minst):
1678: Siri, gift med Engebret Guldbrandsen Ringstad. Hun døde i 1721, 43 år gammel.
1681: Hans, død ca. ½ år gammel.
1683: Gurro.
Ca. 1684: Thore, gift med Nicolaus Bergersen, død i 1761.
1687: Aslak, til Bunæs, gift med Lene Nielsdatter Krog.

1681: Palmares Baptizati Steen Melbyes B. N. Hans». «Steen Melbyes lille søn Hans» døde ved neste årsskifte, ca. ½ år gammel. (Kirkebok nr. 1, folio 174 og 177).
1683: «Dnica 2 p Epiph. Steen Melbyes B. N. Gurro (Kirkebok nr. 1, folio 180).
1687: «2 p Trinit Baptism Sten Melbys b. Aslakh» (Kirkebok nr. 1, folio 196).

Ved skiftet etter hennes far i 1686 overtok Gro som pantejord 1 skippund med bøxell i Schoffsrud.

Gro døde i 1714:
Fer III Paschat: Steen Meelebyes Qvinde n: Groe Aslachs Datter gl. 72 aar 6 maaneder».[509]

(Barn VI:40, Far VIII:159, Mor VIII:160)

Gift 26.08.1677 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[510] forrige ane.

VII:81 mf mf ff f

Torchild Bergersen Trandem/Kirkebye. Gårdbruker. Født omkring 1645. Levde fra 1664 til 1689 på Trandem, Rømskog, Rødenes (ØF). Død 1701 på Kirkebye, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 18.11.1701 i Båstad, Trøgstad (ØF).[511]

I manntallet 1664-66 oppgis Torchild å være 12 år gammel. Dette er, som så ofte, antagelig en feilskrift i manntallet.

Hans far er oppført på Trandem siste gang i stiftamtregnskapet i 1675. Motsvarende regnskap for 1676 og 1677 mangler. Han dør derfor trolig før 1678. I fogderegnskapene fra 1678 og 1680 er Torchild ført som bruker på Trandem.

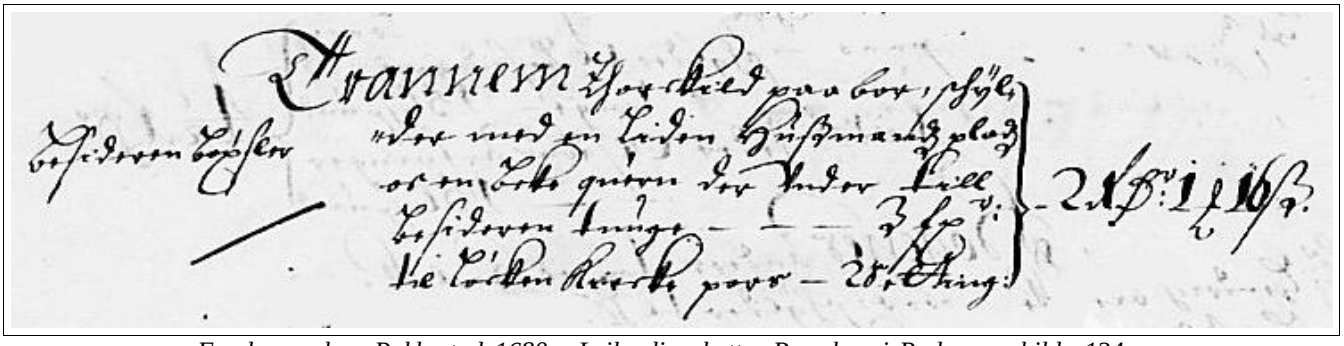

Fogderegnskap Rakkestad 1680 - Leilendingskatt - Rømskog i Rødenes - bilde 134.

«Torchild paaboer,
schylder med en liden Husmandsplads och en beckequern derunder
til besidderen 3 fierding Tunge.
Till Løchen kircke 2 setting Pors.
Besideren bøxler».
Det betales 2 rdl 1 mark 16 sk. i leilendingsskatt.

I 1690 er forholdet det samme.

Torchild er senere nevnt som kirkeverge.

27.02.1689 utsteder Laurits Svensen Morstad et skjøte til Torkel Bergersen Trandem på Rømskogen på 5 fjerdinger tunge i sin påboende gård. Skjøtet tinglyses 19.10.1689 (HF tingbok nr. 24d, folio 11a).

I 1701 heter oppsitteren på Trandem Ole, men gården eies av Torchild Kirkebye.

509 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 30. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 423. R. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 684.

510 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons: Copulat», folio 161 og 162.

511 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepult», folio 281.

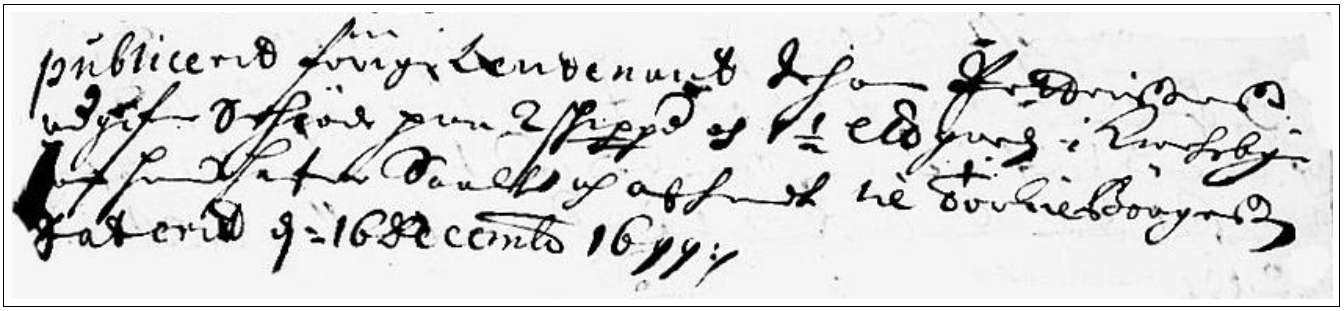

Tingbok Heggen og Frøland nr. 31, 1699-1701, folio 46a.

16.12.1699 ble det utstedt et skjøte fra forrige løytnant Petersen til Torkel Bergesen på 2 skippund 1½ lispund i Kirkeby. Skjøtet ble undertegnet på Kirkebye og tinglyst 25.06.1700 (HF tingbok nr. 31, folio 46a):

«Publicerit Førige Leutenant Johan(?) Pettersens udgifne Schiøde paa 2 Schippd och 1½ Lispund i Kirchebye som Hand hafuer Saalt och afhendt til Torkil Børgesen.
Daterit d = 16 Decemb 1699».

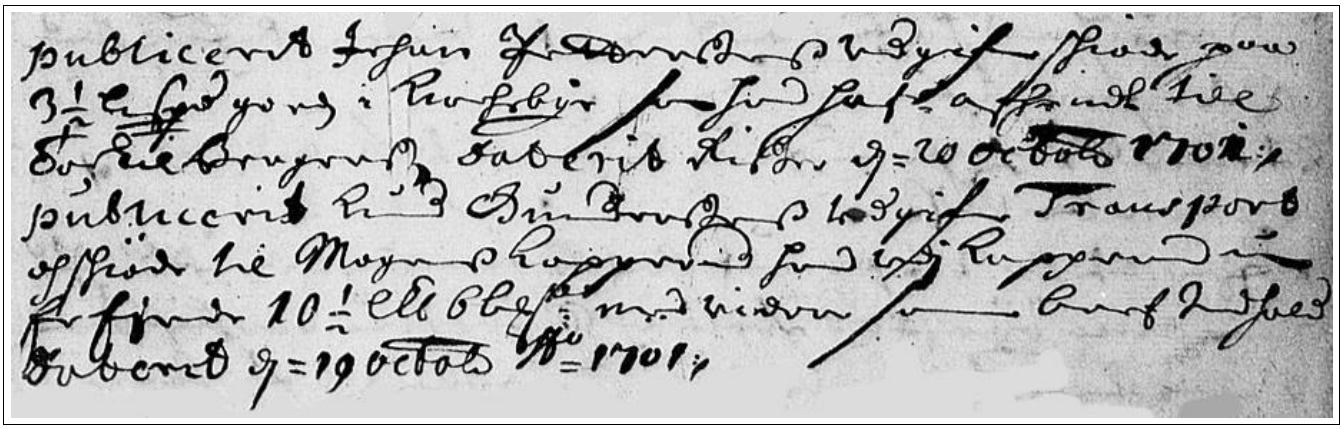

Tingbok Heggen og Frøland nr. 32, 1702-04, folio 1a.

Dertil solgte Johan Georg Petersen 3½ lispund i Kirkebye til Torchild den 20.10.1701, like før Torchild døde. Skjøtet ble tinglyst 16.03.1702 (HF tingbok nr. 32, folio 1a).

Torchild hadde flere gårder. I tillegg til Kirkeby kjøpte han Kvakstad og store og lille Morstad i Båstad og Store og Lille Grepperud i Høland. At han kjøper gårder i Båstad kunne tyde på at han hadde tilknytning til bygden eller var kjent der fra før. Dette støtter antagelsen om at hans far var gift med Saxe Åsums datter.

Han bodde altså en tid på Kirkeby og døde der i 1701:
«D. 26 Trinit Torchel Kirchebye gl. 56 Aar».

Skiftet etter Torchild ble avholdt 13.12.1701:

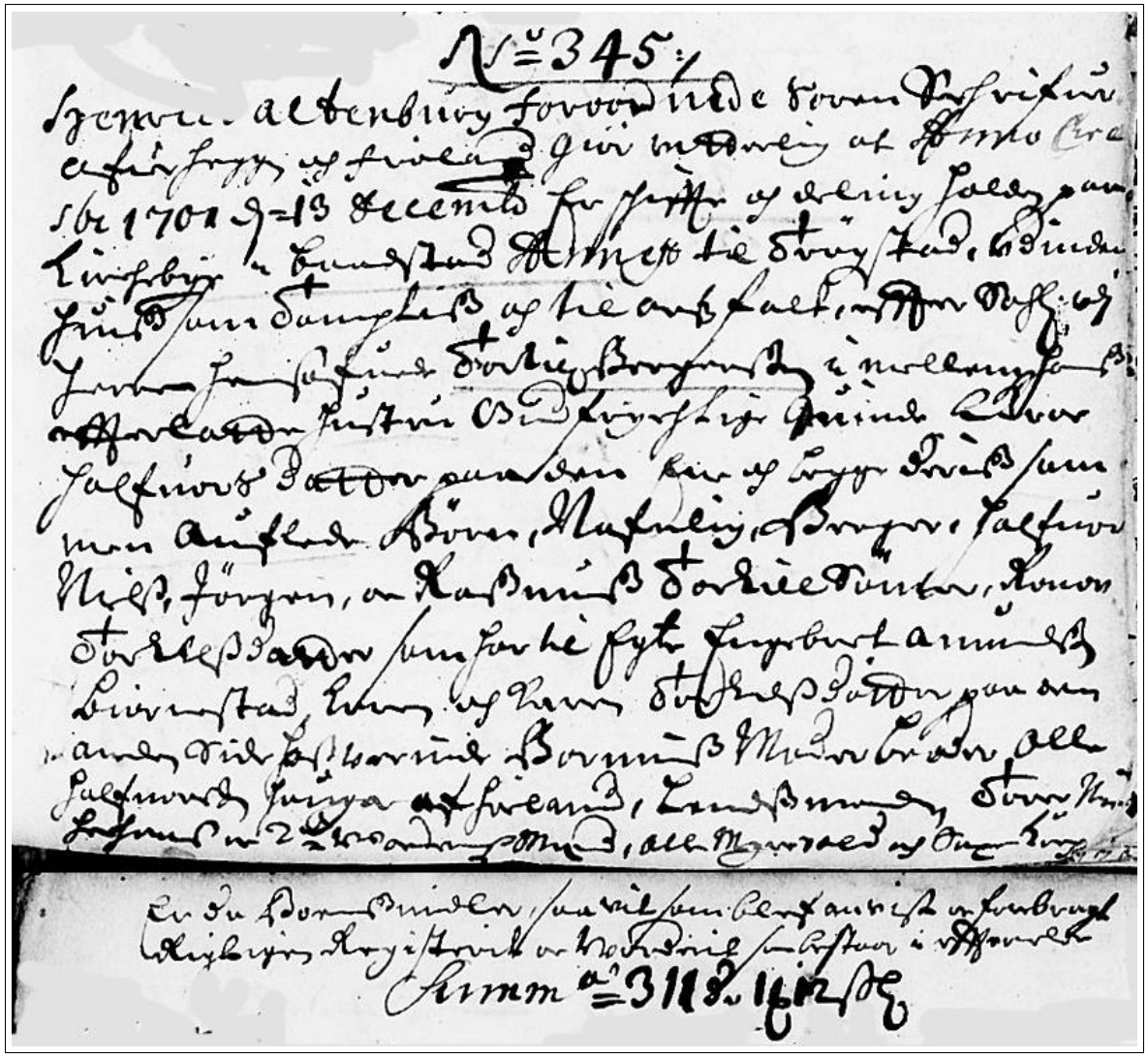

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, folio 472b-373a.

«No 345:

Henrich Altenburg forordnede Soren Schrifuer ofuer Heggen och Frøland Giør witterlig at Anno Christi 1701 d = 13 Decembr Er Schifte och deling holden paa Kirchebye i Baadstad Annex til Trøgstad. Udinde Huus som Tømptis och til arf falt, efter Sahl: udj Herren Hensofuede Torkill Bergersen i mellem hans efterlatte Hustrue Gudfrychtige Quinde Guroe Halfuersdatter paa den Ene och begge Deris sammen auflede Børn Nafnlig Berger, Halfuor, Nils, Jørgen oc Rasmus Torkill Sønner, Ronou Torkillsdatter som har til Egte Engebret Amundsen Biørnestad, Karen Torkilsdøtre paa den anden Side, Hosværende Børnis Moder broder, Olle Halfuordsen Houga af Høeland, Lendsmand Tore Nielsen Hochaas oc 2de vurderingsmænd, Olle Myrevold och Onx... H..., er da Boens midler saa vit som blef anvist oc forebragt Rigtigen Registerit oc Wurderit som bestaar i efter...

Summa 311 dr. 1 mark 12 sk.

....

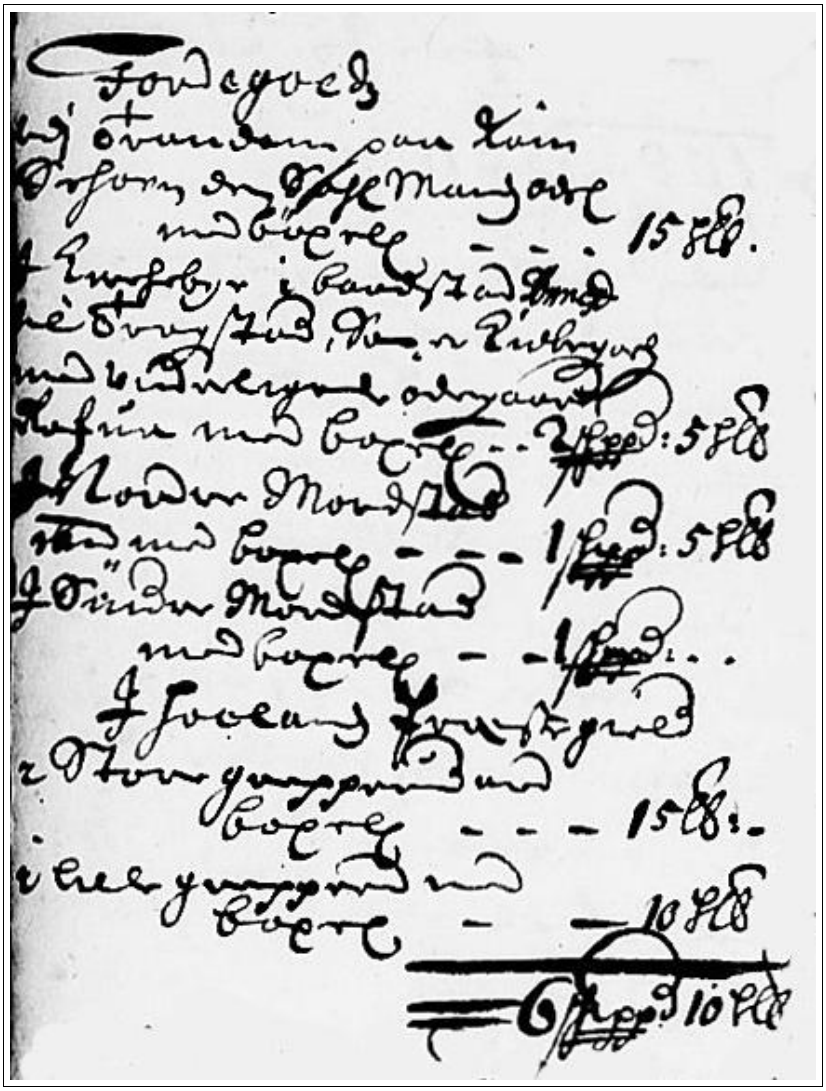

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, folio 373a.

Jordegoeds
Udj Trandem paa Rømschouen den Sahl: Mands odel med bøxell - 15 lispd.
J Kirchebye i Baadstad Annex til Trøgstad, som er Kidbe.och(?)
med underleyende ødegaard Rofue med bøxell - 2 Schippd: 5 lispd.
J Nordre Mordstad ibm med bøxel - 1 Schippd. 5 lispd.
J Sønder Mordstad med bøxel 1 Schippd.
J Høeland prestegield.
Store Grepperud med bøxell - 15 lispd.
I Lille Grepperud med bøxell - 10 lispd.
6 Schippd. 10 lispd.
....».

Etter at løsøre, innbo og andre eiendeler er registrert og vurdert og sammen med utestående fordringer og gjeld tatt med i boets oppgjør, får hver av de 8 barn utlagt rdr. 30-1-4 i hjemmegifte. I boet er det da igjen rdr. 36-1-4, «Huilchet Moderen beholder u-deelt, efterdi hun en huer sine Børn Hafuer gifuet en temlig goed Hiemmegiffte, mere end firnøden».

Torchild hadde mange barn. Flere av disse ble boende, dels i Båstad og dels i Høland, og har en stor etterslekt i disse bygder.[512]

(Barn VI:41, Far VIII:161)

Gift med neste ane.

Barn:

Berger Torchildsen Trandem. Født omkring 1670 på Trandem, Rømskog, Rødenes (ØF). Død 1765 på

512 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 473. H.A. Rakstad: Komnæs - Trandemsætra, 1943, side 11, bilag 2 og 3. R.E.M.: Slektsforbindelser Rødenes-Romskog, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind II, side 320. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 398-401. Ulf Grøndahl: Rømskog bygdebok, Bosettings- og næringshistorie (2006), side 377-78.

Trandem, Rømskog, Rødenes (ØF). Begravet 26.04.1765 i Rømskog, Rødenes (ØF).[513] (Se VI:41).

VII:82 mf mf ff m

Goro Halfuorsdatter Stenbye. Født omkring 1640. Død 1739 på Kirkebye, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 04.03.1739 i Båstad, Trøgstad (ØF).[514]

Goro og Torkild hadde følgende barn:
Ca. 1670: Berger, overtok Trandem.
Halffuor, skifte avholdt 06.10.1730.
Ca. 1685: Niels, til Grepperud, døde i 1761.
Jørgen, til Morstad.
Rasmus, skifte avholdt 16.01.1723.
Rønnov, gift med Engebret Amundsen Biørnestad.
Karen, død før 1733.

Etter at Torchel døde giftet Goro seg igjen i 1703:
Trolovet: «Festo Ascens Hans Christensen Groe Kirchebye».
Gift: «D 2 Tri Hans Christensen Groe Halvorsd.».

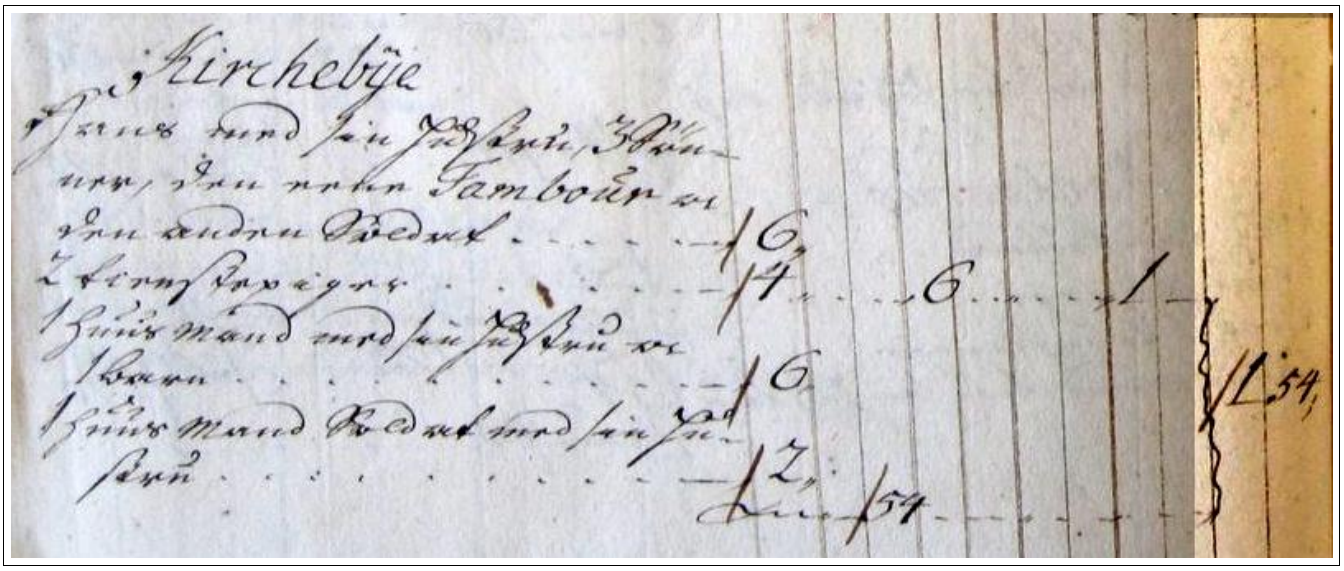

Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi - Ekstraskatt 1711.

«Skoskatten» 1711, en vanlig betegnelse på en engangsskatt i 1711 på skotøy, parykker, fontanger, karosser, chaiser og karjoler, samt på tjenestefolks lønn, påbudt i forordning 21.02.1711.

Skatten som ble pålagt «Kirchebye» var:
«Hans med sin Hustrue, 3 Sønner, den eene Tambour oc den andre Soldat» - 6 par sko.
«1 tienstedreng Soldat» - skatt ble ikke betalt for soldater.
«2 tienstepiger» - 4 par sko - Årslønn for begge 6 Dlr.
«1 Huusmand med sin Hustrue oc 1 barn» - 6 par sko.
«1 Huusmand Soldat med sin Hustrue» - 2 par sko.
Tilsammen 18 par sko à 3 Skilling pr. par ga 54 Skilling i skatt,
1/6-del av tjenestepikens lønn, 1 Dlr, utgikk også i skatt, tilsammen 1 Dlr. 54 Skilling.

Det ble avholdt skifte etter hennes bror, Ole Halfuorsen på Haugen i Rømfjord 23.08.1727:

513 Kirkebok Rødenes nr. 2: «Døde», folio 205.

514 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Sepulti», folio 134.

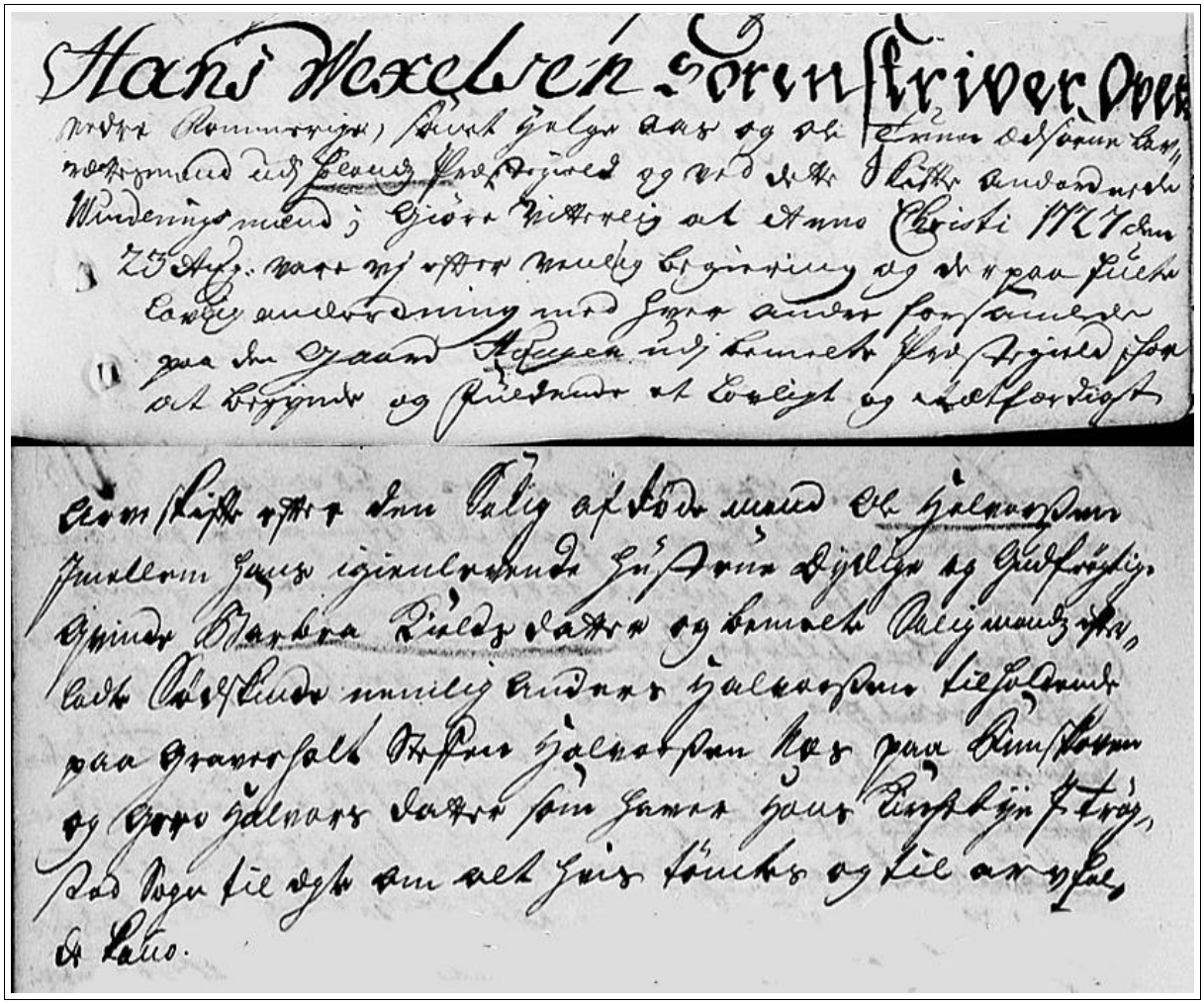

Skifteprotokoll Nedre Romerike nr. 4, 1722-32, folio 218a-219b.

«Hans Wexelsen Sorenskriver over Nedre Rommerige, samt Helge Aas og Ole Tuen ædsvorne Lovrættesmænd udj Hølands Præstegield, Giøre Witterlig at Anno Christi 1727 den 23 Aug: ware wj efter wenlig Begiering og at paa fullt Lovlig andordning med hver andre forsamlede paa den Gaard Haugen udj bemelte Præstegield at Begynde og Fuldende et Lovligt og Rætferdigt Arvskifte effter den Salig afdøde Mand Ole Halvorsen Jmellem Hans igienlevende Hustrue Dydige og Gudfrøgtige Quinde Barbro Kieldsdatter og bemeldte Salig Mands effterladte Sødskende nemlig Anders Halvorsen tilholdende paa Graverholt Steffen Halvorsen Næs paa Rimskoven og Goro Halvorsdatter som haver Hans Kirchebye J Trøgstad Sogn til ægte om alt hvis tømtes og til arv falde kand.
...».

På egen begjæring ble det holdt oppgivelsesskifte for Goro og Hans 26.06.1733:

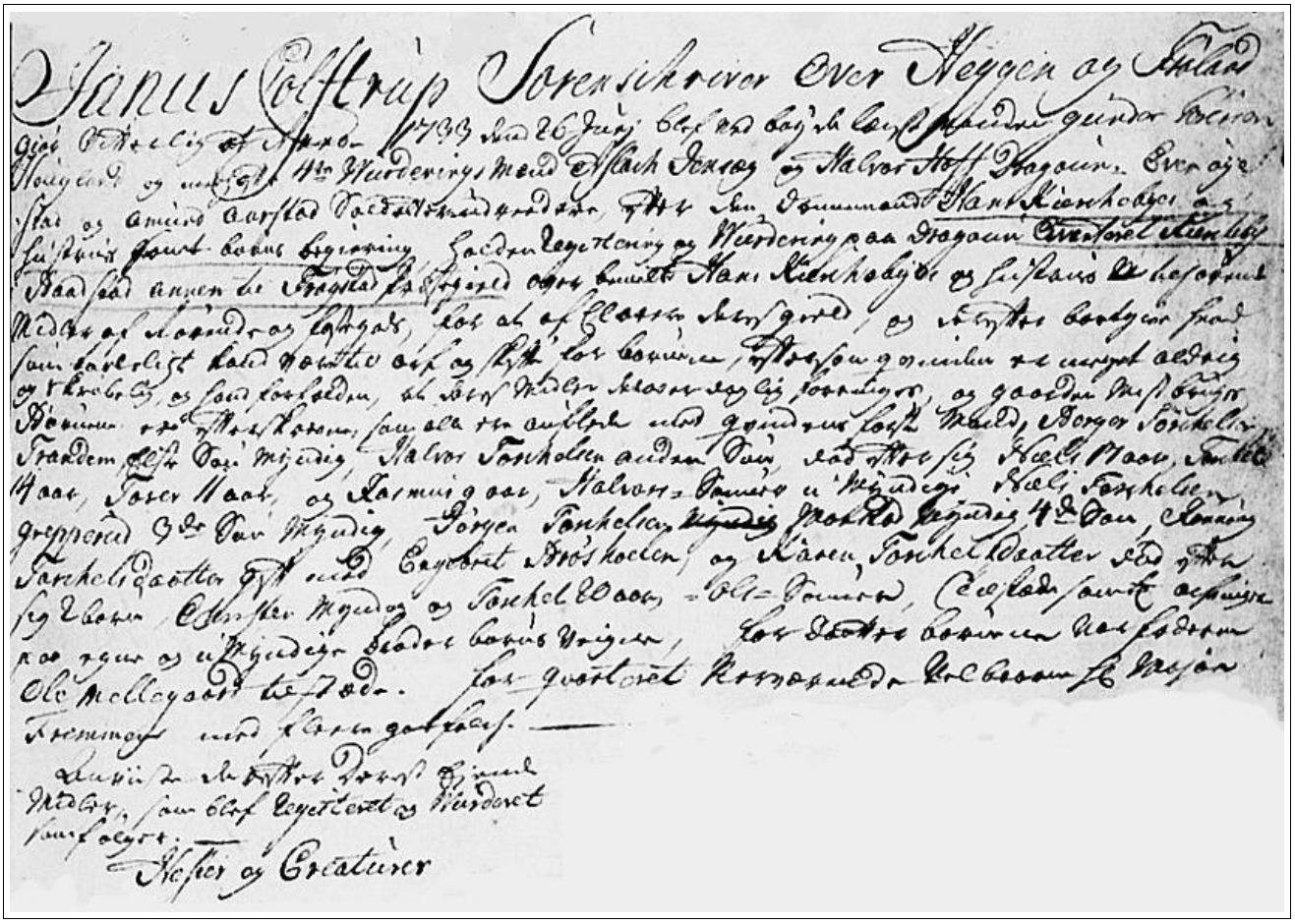

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 7, 1721-1733, folio 858a.

«Janus Colstrup Sorenskriver over Heggen og Frøland Giør Witterlig at Anno 1733 dend 26 Junj blef ved bøydelændsmanden Gunder Toresøn Hougland og medhafte 4de Wurderingsmænd Aslach Jenseg og Halvor Hoff Dragoun Even Øyestad og Amund Aarstad Soldater..reedaae, efter den dannemand Hans Kiercheby Baadstad annex til Trøgstad Præstegield over bemelte Hans Kierchebye og hustrues behavende Midler af Rørende og Fæstegods, for at af Elaaer(?) deres gield og derefter bortgive hvad som ...eligt Kand være til arf og Skifte for børnene, eftersom qvinden er meget aldrig og skrøbelig, og hand forfalden, at de.. Midler klarer daglig for..ges, og gaarden mest bruges. Børnene er efterskrevne som alle var auflede med qvindens første Mand,

Berger Torchelsen Trandem, Elste Søn Myndig,
Halvor Torchelsen anden Søn, død efter Sig
Niels 17 aar, Torchel 14 aar, Torer 11 aar og Rasmus 9 aar, Halvor-Sønner u-Myndige,
Niels Torchelsen Grepperud 3de Søn Myndig,
Jørgen Torchelsen Morstad Myndig 4de Søn,
Rønnoug Torchelsdaatter gift med Engebret Brøshoelen, og
Karen Torchelsdaatter død efter Sig 2 barn
Christer Myndig og Torchel 20 aar Ols-Sønner.

Tilstæde samtl. arfuinger paa egne og umyndig broder børns Weigner, for daatter børnene var faderen Ole Mellegaard tilstæde. For qvarteret Nerværende Velbaarne Hr. Major Tremmen med flere got folch.
Anviista de ..ter Deres Ejende Midler, som blef Registeret og Wurderet som følger

Hæster og Creaturer

...

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 7, 1721-1733, folio 859a.

Jordegods

Da tilhører boet efter fremviste Skiftebref forhandlet her paa Kierchebye dend 13 December 1701 efter dend første Mand Torchel Bergersen,

hvor hans efterlatte Hustrue er tilfalden

udj Kierchebye og underliggende Ødegaard med bøxel 2 Skippd. 5 Lispd.

I Trandem paa Rømskougen med bøxel 7½ Lispd.

I Søndre Morstad med bøxel 10 Lispd.

2de Efter en lodseddel efter en daatter Karen Torchelsdaater som døde barnløs

og forrettet 19 Dec. 1704 tilfalder Moderen

udj Trandem med bøxel 2 88/91 bs.

I Nordre Morstad med bøxel 9 71/91 bs.

I Søndre Morstad med bøxel 12 6/13 bs.

3de foreviste et skiftebref Efter sønnen Rasmus Torchelsen forrettet dend 14 Janv 1723 hvor Moderen tilfalder

udj Trandem med bøxel 7 38/91 bs.

I Store Grepperud med bøxel 4 8/13 bs.
I Lille Grepperud med bøxel 4 8/13 bs.
I Søndre Morstad med bøxel 2 Remaal 3/13 bs.
I Nordre Morstad med bøxel 1 172/273 bs.
....».

Hans døde i 1737, 64 år gammel (Kirkebok nr. 3, folio 130).

Goro døde i 1739:
«4 Martii 1739: Gro Halvardsdatter Kirkebye 99 aar».[515]

(Barn VI:41, Far VIII:163)

Gift med forrige ane.

VII:83 mf mf fm f

Bjørn Olsen Bøen. Gårdbruker. Født omkring 1650. Levde 1680 på Bøen, Rømskog, Rødenes (ØF). Død 1721 på Bøen, Rømskog, Rødenes (ØF). Begravet 31.08.1721 i Rømskog, Rødenes (ØF).[516]

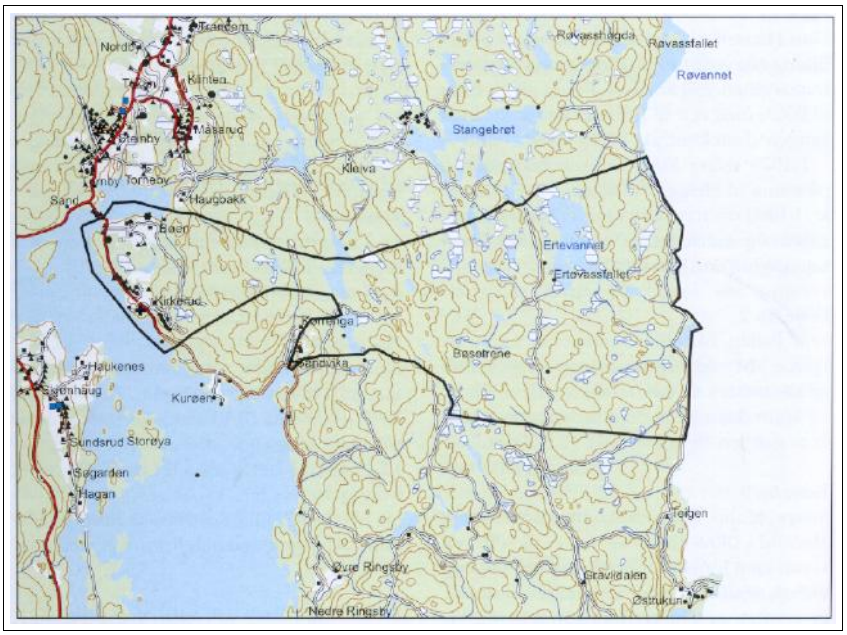

Bøen har tunet sør for Bøvika med innmarka ned til Rømsjøen og skogen østover til svenskegrensen.

Navnet Bøen, uttales «b´øn», kommer av nørrønt «bærinn», bestemt form av «bær», som betyr gård. Navnet ble skrevet «Bønn» i 1593, «Bøn» i 1604, «Bøen med Kiercherud» i 1723 og «Bøen» i matriklene 1838 og 1886.

Ut fra navn og beliggenhet er det mulig at Bøen ble ryddet i høgmiddelalderen. Men det knytter seg stor usikkerhet til dateringen.

En part på 1 bismerpund rå fisk er gammelt kirkegods under Rømskog kirke og er nevnt første gang i skriftlige kilder i 1577. Dette er Kirkerud, som ligger nede ved sjøen nær Rømskog kirke. I et skjøte fra 1754, da Erik Hansen Østby og Jens Jølsen Haneborg blir eiere av Rødenes kirke og Rømskog anneks, får vi vite at Kirkerud «for rom tid siden» ble skjenket til Rømskog kirke av Hågen Bøen, og gavebrevet ble nå overlevert til kirkens kjøpere «in orginale».

Presten bodde ikke i Rømskog, og Kirkerud ble kanskje bygd som bosted for presten når han besøkte bygda. Kirkerud har hele tiden ligget under Bøen.

I 1647 ble Bøen ført som halvgård med skyld 15 lispund tunge 1 bismerpund rå fisk. I 1723 er fisken tørr. Fisken, som må være gjedder, ble senere omregnet til 3½ lispund tunge. Nabogården Tårnby var i skatteklasse helgård, og hadde 5 lispund tunge høyere skyld, mens Trandem, nabogården i nord, var halvgård som Bøen og med samme skyld. I 1723 ble skylda foreslått forhøyet med hele 8 lispund tunge.

Hovedparten i gården på 15 lispund tunge var bondegods, og brukerne eide dette på 1600-tallet og i begynnelsen av 1700-tallet.

Svend bodde på Bøen i 1591. Han var da hyllingsmann. Amund Bøen er nevnt som eier av gården i 1615.

I 1647 var Erich Simensen bruker og eier av hele bondegodset på 15 lispund tunge. Han eide også 5 lispund i

515 Kirkebok Trøgstad nr. 1: Spons Nupt, folio 287 og 288. Ekstraskatten i 1711.Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 7, 1721-1733, folio 858b-860b. Skifteprotokoll Nedre Romerike nr. 4, 1722-1729, folio 218. H. A. Rakstad: Komnæs - Trandemsætra, 1943, side 11, bilag 2 og 3. R.E.M.: Slektsforbindelser Rødenes-Romskog, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind II, side 320. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 398-401. Ulf Grøndahl: Rømskog bygdebok, Bosettings- og næringshistorie (2006), side 313.

516 Kirkebok Rødenes nr. 1: «Døde», folio 19.

Tårnby. Bøen var ved skattemanntallet det året en halvgård:
«Bøhnn Erich paaboer, schylder
til bonndenn 15 lispd.,
til Rødennes kierche raae fisch 1 bispd.
Byger Erich Bøhnn».
Erich betalte 2 dr. i skatt.

Han er også nevnt som eier og bruker i prestemanntallet fra 1664-66. Erich var da 80 år gammel, og hadde to tjenere:
«Romskouf Annex - Halfve gaarder.
Gaarder:
Bøn skylder 15 lispd, 1 bismer pd Raa fisch.
Besiddere:
Erich Simonsøn 80 Aar.
Tienstedrenge:
Anders Halfvordsøn 32 Aar.
Oluff Andersen Soldat 22 Aar».

I 1666 bruker Anders Halvorsen halve gården, mens Amund Torsen, 30 år gammel, bruker den andre halvdelen. I en jordebok fra 1660 er Anders Halvorsen nevnt som eier av bondegodset i Bøen, men dette blir ikke nevnt i matrikkelen fra 1665.

Bjørn Olsen betaler leilendingskatt av Bøen i 1680. Han eide nå bondegodset i gården.

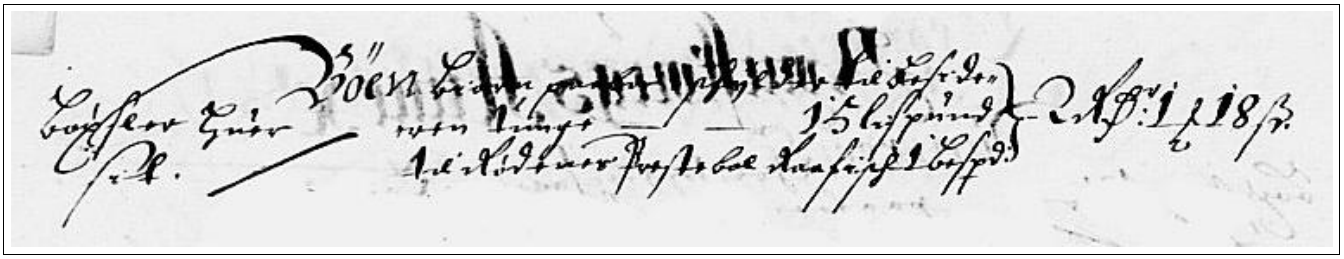

Fogderegnskap Rakkestad 1680 - Leilendingskatt - Rømskog i Rødenes - bilde 134.

«Bøen Biørn paabor
schylder til Besideren Tunge 15 lispund
til Rødenes Præstebol Raa Fisch 1 bispd:
Bøxler Huer Sit».
Det betales 2 rdr. 1 mark 18 sk. leilendingsskatt.

Rødenes sogn, Rømskog annex, Rakkestad fogderi, Ekstraskatt 1711 - Bøen.

«Skoskatten» 1711, en vanlig betegnelse på en engangsskatt i 1711 på skotøy, parykker, fontanger, karosser, chaiser og karjoler, samt på tjenestefolks lønn, påbudt i forordning 21.02.1711.

«Bøen
Biørn med sin Hußtru oc 3 Børn» - 10 par sko = 30 sk. i skatt.

I 1715 pantsatte Bjørn «sin eiende gård Bøen» for 300 rdr. til oberstløytnant Peder Colbjørnsen i Fredrikshald på grunn av «sin høyst nødvendighet for nytteforstrekning i de vanskelige krigstider». Men Bjørn trengte mer penger og lånte nye 241 rdr. før han døde.

Bjørn døde på Bøen i 1721:
«Døde - D 31 Aug. Biørn Bøen».
Hans alder oppgis ikke i kirkeboken.[517]

(Barn VI:42)

Gift med neste ane.

Barn:

Siri Bjørnsdatter Bøen. Født omkring 1677. Død 1738 på Trandem, Rømskog, Rødenes (ØF). Begravet

517 Skattematrikkelen av 1647, Rødennes Sogenn, Rømschoug Annexa, Halffuegaarder, folio 70. Manntallet i 1664-66, Prestenes manntall: 2.6 Rødenes prestegjeld, folio 177. Ekstraskatten i 1711 - Rødenes sogn, Rømskog annex, Rakkestad fogderi. H. A. Rakstad: Komnæs - Trandemsætra, 1943, bilag 2 og 3. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 670. Ulf Grøndahl: Rømskog bygdebok, Bosettings- og næringshistorie (2006), side 512-14, 521-22.

25.03.1738 i Rømskog, Rødenes (ØF).[518] (Se VI:42).

VII:84 mf mf fm m

Jøran Larsdatter Bøen. Født omkring 1649. Død 1727 på Bøen, Rømskog, Rødenes (ØF). Begravet 24.06.1727 i Rømskog, Rødenes (ØF).[519]

Jøran og Bjørn hadde følgende barn (minst):
Ca. 1677: Siri, gift med Berger Torkildsen Trandem, død 1738.
Ca. 1680: Lars, overtok Bøen, død ca. 1758.
Ca. 1684: Erik, til Torenbye, gift ca. 1710 med Ingeborg Torsdatter.
Anne, gift i 1721 med Erik Halvorsen.

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Rødnes - Eksaminasjonsprotokollen - folio 40b-41a.

Etter at Bjørn døde, tok Jøran opp nye lån hos oberstløytnant Peder Colbjørnsen sammen med eldste sønnen Lars, slik at gjelda i 1734 var 850 rdl. Lars sier nå at han ikke er i stand til å betale denne kapitalen og innløse gården, og siden ingen av hans søsken heller maktet dette, valgte han å selge den til Colbjørnsen for samme sum som pantegjelden.

Hun døde i 1727:
«d 24 Junü Jøran Larsd. Bøen 78 aar».[520]

(Barn VI:42)

Gift med forrige ane.

VII:85 mf mf mf f

Christen Baardsen Høntorp Vestre. Odelsbonde. Født omkring 1627 på Høntorp Vestre, Trøgstad (ØF). Død 1703 på Høntorp Vestre, Trøgstad (ØF). Begravet 20.05.1703 i Trøgstad (ØF).[521]

Landskommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

518 Kirkebok Rødenes nr. 1: «Døde», folio 191.

519 Kirkebok Rødenes nr. 1: «Døde», folio 21.

520 H. A. Rakstad: Komnæs - Trandemsætra, 1943, bilag 2 og 3. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 670. Ulf Grøndahl: Rømskog bygdebok, Bosettings- og næringshistorie (2006), side 522.

521 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepultura», folio 287.

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 14a.

«Bonde Goedtz: Høntorp, Lauris och Christen paaboer Schylder til
Sl: Baard Høntorps Arfuinger - Meell 18 Lispund.
LandzEyer Sigri Grydeland i Krogstad Sogen - 2 Lispund.
Baard Høntorps Arfuinger biuger.
Skoug Till gierdefang och Brendewed - Er ehn Ringe hommelhauge.
Skatter:
Smør - 10 bz. - 18 ß.
Korn - 1½ Spand - 1 mk. 6 ß.
Ledingspenge - 2 alb. - 2 alb.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

Gro og Christen giftet seg i 1662:
«Judica (5. søndag i fasten) Spon Christen Baarsen Høntorp Grøe Thorerd.». De ble «Copulered» 25. søndag etter Trefoldighet.

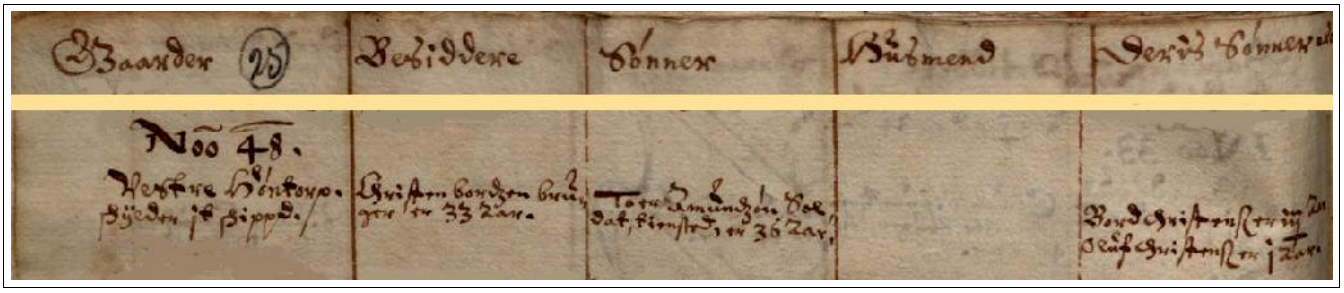

Prestenes 2. manntall i 1666: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 25.

Ved manntallene i 1664 og 1666 har Noo 48 Vestre Høntorp en skyld på 1 skippund. Det andre prestemanntallet fra 1666 viser:
«Christen Baardsen bruger er 33 Aar».
Som «Deres sønner» nevnes:
«Baard Christensøn 2½ Aar»
«Oluf Christensøn 1 Aar».
Under «Sønner» oppføres «Torer Amundsøn soldat, tiensted, er 36 Aar».

I fogdenes manntall i 1664 oppgis Christen å være 30 år. Her føres «Tienstedreng Elluf B(?)ryilsøn 20 Aar».

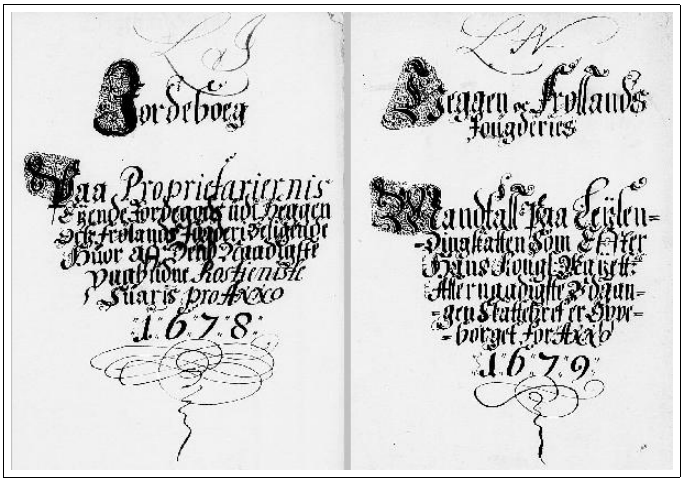

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Myndighetene viste store oppfinnsomhet når det gjaldt skatteinndrivelse også den gang. Christen betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, leilendingsskatt, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

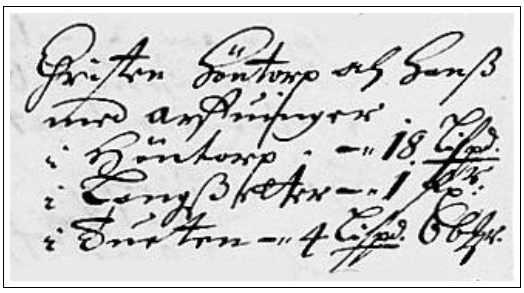

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Trøgstad - Bilde 181.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Trøgstad Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Christen Høntorp och hans med Arfuinger.
i Høntorp - 18 Lispd.
i Langsæter - 1 fær.
i Tueten 4 Lispd. 6 bzr.»
9½ Lispd i Høntorp, fjerdingen i Langsæter og 4 Lispd. 1 rem. i Tueten
er odelsgodset til «Baard Hontorps Arfuinger».

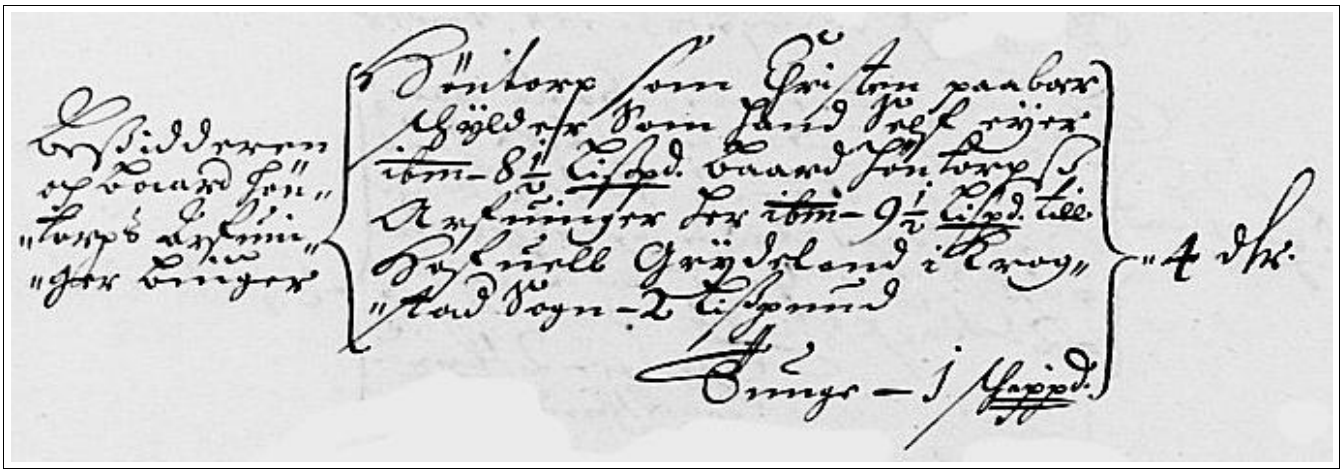

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Trøgstad - Bilde 278.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Trøgstad Sogn:
Høntorp som Christen paaboer, Schylder
som Hand self eyer - 8½ Lispd.
Baard Høntorps Arfuinger her ibm. - 9½ Lispd.
Till Hofuell Grydeland Krogstad Sogn - 2 Lispund.
Thunge 1 pund.
Besidderen och Baard Høntorps Arfuinger biuger».
Leilendingskatten settes til 4 dlr.

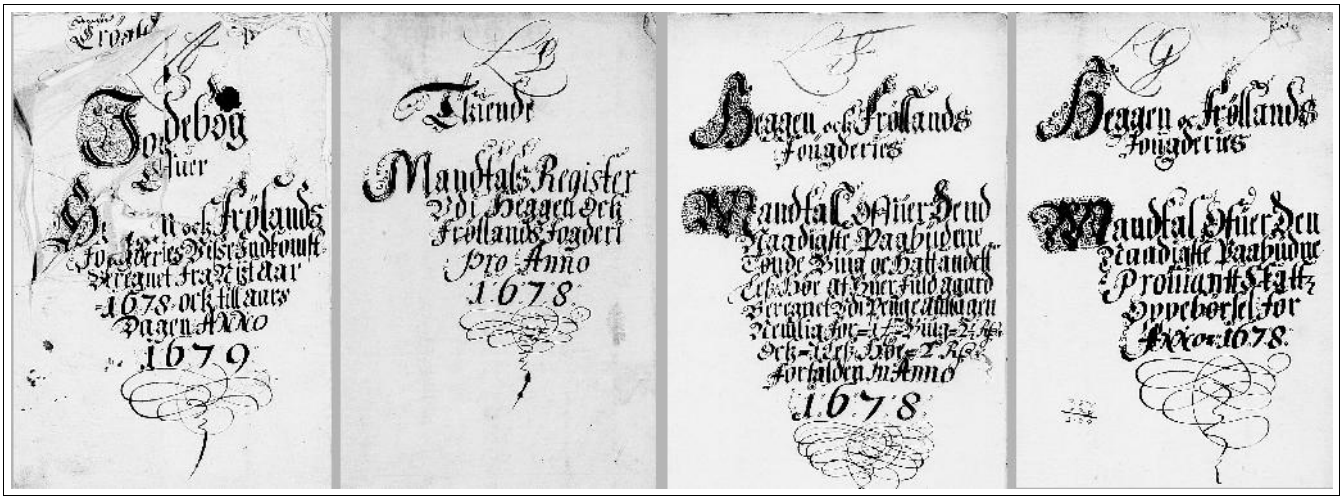

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Trøgstad Sogn:

Høntorp Christen

Smør - 15 bzr. - 18 sk.
Korn - ½ Spd. [Spand] - 1 mk. 6 sk.
Ledingspenge - 2 alb.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - ½ dr.»

«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678 - Trøgstad Sogn:

Høntorp Christen

½ setting Roug, 1 kanne Huede, 1 quart Bl: Korn, ½ setting Tore och 2 tønner Hafre».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).

«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard
Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr.
forfalden in Anno 1678 - Trøgstad Sogn:

Høntorp Christen - 1 Schippund.

Anslagen for Biug - 1 rdr. 24 sk., for Høe - 1 rdr. 48 sk.»

«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Trøgstad Sogn:

Høntorp Christen - 1 Schippund - Schatten: ½ dr.»

06.09.1686 gikk Christen Høntorp til sak mot Torkel Fradzvold for en våpenbørse som han skal ha beholdt siden siste ufred verd 3 rdr. Dom (HF tingbok nr. 24a, folio 13a) .

10.10.1687 solgte Christen sammen med Gudmund Øyestad, Christen Mikkelsen og Harald Findzrud, alle boende i Trøgstad, og Lars Halstensen i Spydeberg 1 fjerding i Nordre Langsetter til Brynil Hansen ibidem. Transporten ble tinglyst 02.12.1687 (HF tingbok nr. 24b, folio 31a).

03.12.1687 utstedes et skjøte fra Gudmund Øyestad og Harald Findzrud til Christen Baardsen på 1 lispund med bygsel i Høntorp. Tinglyst samme dag.

18.03.1689 utstedes et skjøte fra Laurits Christoffersen Rød i Vestby og Torkel Håkensen Gryteland i Kråkestad til Christen Baardsen Høntorp på 2 lispund uten bygsel i Høntorp for 10 rdl. Underskrevet på Gryteland og tinglyst 20.10.1690.

29.03.1691 utstedes et skjøte fra Truls Jakobsen Høntorp til Christen Baardsen Høntorp på 8½ lispund med åsæterett i Høntorp mot 50 rdl. Tinglyst 25.06.1691.

25.06.1698 går Christen Høntorp til sak mot Jon Øyestad Ødegaard for 3 mark. Dom.

Christen døde i 1703:
«D. Exáudi (6. søndag etter påske) Christen Høntorp gl. 76».

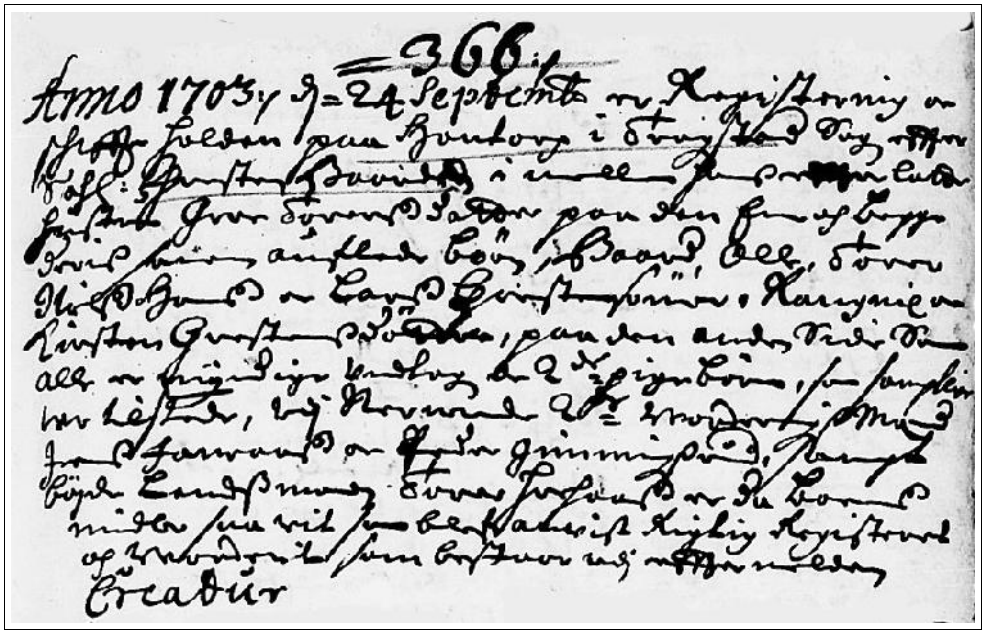

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 499a.

Skiftet etter Christen ble avholdt 24.09.1703. Boet hadde 1 skippund jordegods i Høntorp med bøxel. Formuen var drøyt 228 dlr.:

«366

Anno 1703 d = 24 September er Registering oc Schifte holden paa Hontorp i Trøgstad Sogn efter Sahl: Christen Baardsen imellem hans efterlatte hustrue Groe Torersdatter paa den Ene och begge deris sammen auflede børn, Baard, Olle, Torer, Niels, Hans oc Lars Christensønner, Ragnil oc Kirsten Christensdøtre, paa den anden Side som alle er myndige undtagen de 2de pigebørn, som samptlige var tilstede, Udj Nerverende 2de worderingsmænd Jens J..aas oc Peder Gimmingsrud, sampt Bøyde Lensmanden Torer Hochaas er da boens midler saa vit som blef anvist Rigtig Registeret och worderit som bestaar udj eftermelde..

...

Jordegodz

i Høntorp med bøxel - 1 Schippd.

hvilket schippd. goedz samptlige børn bevilger deris Moder Landschyld fri hindes Lifstid.

...».

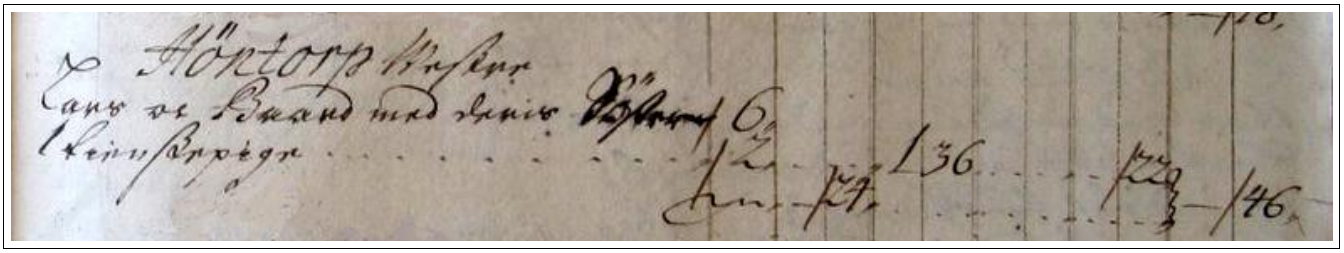

Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi, Ekstraskatt 1711 - Høntorp Vestre.

«Skoskatten» 1711, en vanlig betegnelse på en engangsskatt i 1711 på skotøy, parykker, fontanger, karosser, chaiser og karjoler, samt på tjenestefolks lønn, påbudt i forordning 21.02.1711.

Enkelte grupper var fritatt eller utelatt, blant annet husmenn som var utskrevne soldater og deres familier, spedbarn og personer uten fast bopel.

Satsen var 3 skilling per skopar. Det ble sannsynligvis ikke foretatt reell telling av skotøy, men beregnet for eksempel to par per person i gårdbrukerfamilie og ett par per person i husmannsfamilier og liknende.

Av tjenestefolks årslønn skulle 1/6 gis i skatt. Husbonden skulle innbetale dette og trekke tilsvarende fra tjenerlønnen.

«Høntorp Vestre

Lars oc Baard med deris Søster - 6 par sko.

1 tienstepige - 2 par sko - Årslønn 1 Dr 36 sk. - 6te part 22 sk.»

tilsammen 8 par sko á 3 sk. = 24 sk.

Sum skoavgift og 6te part av tjenestefolklønnen 46 sk. [522]

(Barn VI:43, Far VIII:169)

522 Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 14a. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 303, Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 4 og 25. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Tingbok Heggen og Frøland nr. 24a, folio 13a; nr. 24b, folio 31b; nr. 25, folio 44b; nr. 26, folio 12b og nr. 30, folio 85a. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 499. Ekstraskatten i 1711.Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi.

Gift 16.11.1662 i Trøgstad (ØF) med[523] neste ane.

Barn:

Ole Christensen Morstad/Mellegaard Vestre. Født 1665 på Høntorp Vestre, Trøgstad (ØF). Døpt 30.04.1665 i Trøgstad (ØF).[524] Levde fra 1706 til 1721 på Morstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1744 på Mellegaard Vestre, Trøgstad (ØF). Begravet 20.12.1744 i Trøgstad (ØF).[525] (Se VI:43).

VII:86 mf mf mf m

Gro Torersdatter Høntorp. Født omkring 1631. Død 1711 på Høntorp Vestre, Trøgstad (ØF). Begravet 26.04.1711 i Trøgstad (ØF).[526]

Gro og Christen hadde følgende barn (minst):
1663: Baard, på Øyestad i 1703, overtok gården. Han døde som ungkar i 1751.
1665: Oluff, til Morstad/Mellegaard, gift med Guri Torersdatter.
1667: Tore, død uten barn i 1722.
1669: Niels.
1672: Ragnild.
1674: Hans.
1678: Lars, til Østre Øyestad, gift med Gunnor Toosdatter.
1681: Kirsten.

1663: «XII Trin Baptizati Christen Høntorps B. N. Baard» (Kirkebok nr. 1, folio 119).
1667: «Laetare Baptizati Christen Høntorp B. N. Tore» (Kirkebok nr. 1, folio 130).
1669: «XIX Trin Baptizati Christen Høntorps B. N. Niels» (Kirkebok nr. 1, folio 137).
1672: «Invocavit Baptizati Christen Høntorp B. N. Ragnild» (Kirkebok nr. 1, folio 145).
1674: «Dnica I Trin Baptizati Christen Høntorp B. N. Hans» (Kirkebok nr. 1, folio 152).
1678: «Quasímodo géniti Baptizati Christen Høntorps B. N. Lars» (Kirkebok nr. 1, folio 164).
1681: «Læsare Baptizati Christen Hontorps B. N. Kiersten» (Kirkebok nr. 1, folio 174).

Gro døde i 1711:
«Domin Jubilat: Grohe Sl: Christen Høntorps .eftre Gl: 80».

Skiftet etter Gro ble avholdt 08.07.1711:

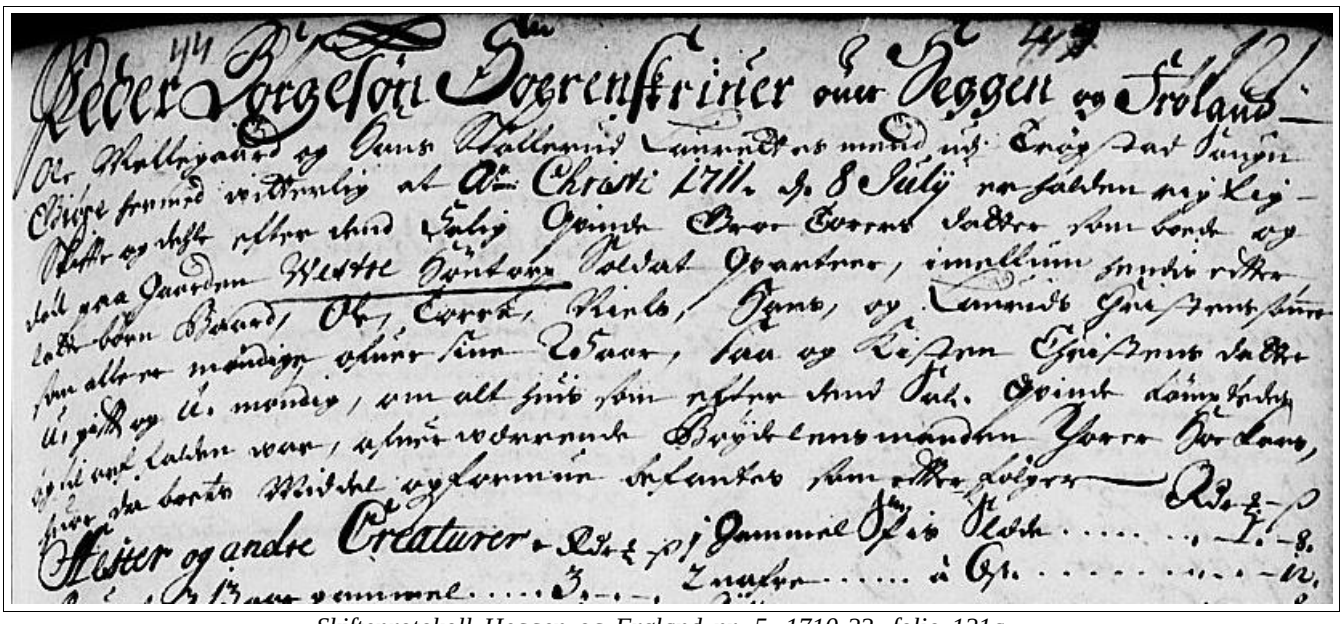

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 121a.

«Peder Borgesøn Soerenskriver ouer Heggen og Frøland, Ole Mellegaard og Hans Støllerud Laugrettes mend udj Trøgstad Sougn Giøre hermed witterlig at Anno Christi 1711 d. 8 July er holden rigtig Skifte og dehle efter dend Salig Quinde Groe Torers datter som boede og døde på Garden Westre Høntorp Soldat Quarter imellom hendes efterlatte børn Baard, Ole, Torre, Niels, Hans og Laurids Christens sønner som alle er møndige ofuer sine 25 aar, Saa og Kisten Christensdatter, ugift og U-møndig, om alt huus som efter dend Sahl. Quinde tømptedes og til arf falden war, ofuerværende Bøydelensmanden Thorer Hokaas huor da boets Middel og formue befantes som etterfølgende .....

523 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons Copul», folio 115 og 116.

524 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 124.

525 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Baptisati & Sepulti», folio 152.

526 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepult», folio 23.

Summa over Forskrevne Boeds Løsøre 174 dr.
.....

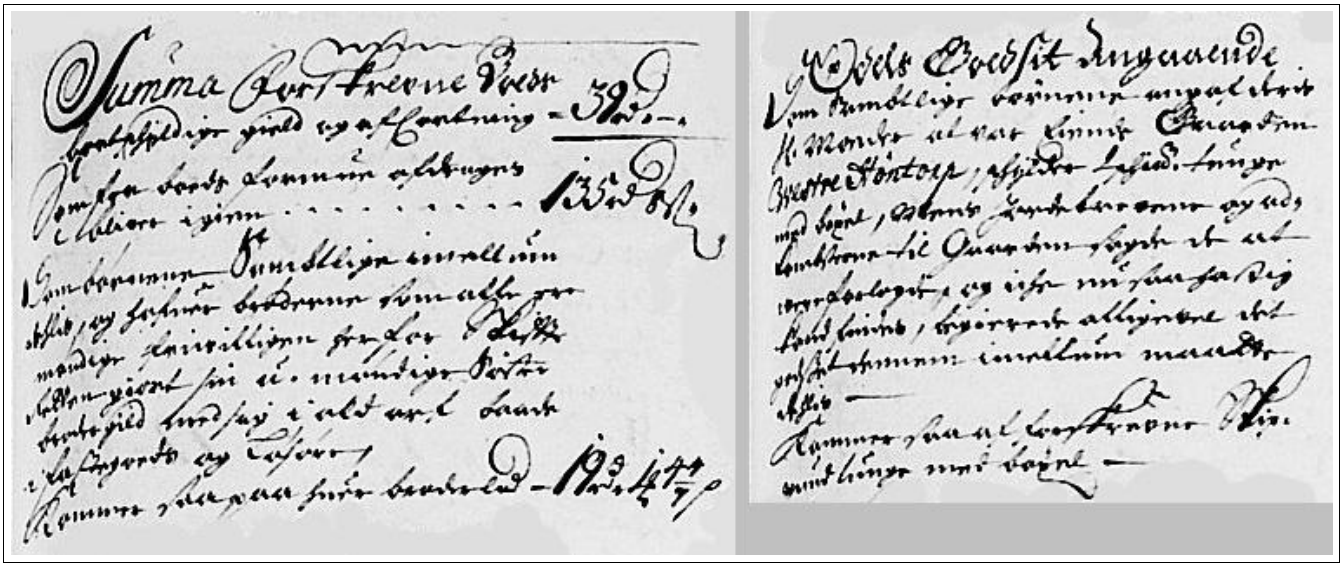

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 122a.

Summa Forskrevne Boeds bortskyld - 39 dr.
Som fra boets formue afdragen bliver igien - 135 dr.
Som børnene Sambtlige imellum dehlis, og hafuer brødrene som alle er møndige frivilligen herfor, Skifte Retten giort sin u-møndige Søster brodergild med Sig i ald arf baade i fastegoeds og Løsøre.
Kommer Saa paa huer broderlod 19 dr. 4 4/7 sk.
Odels Goedsit Angaaende
Som Sambtlige børnene angaf deris Sl. Moeder at war Eiende Gaarden Vestre Høntorp, schylder 1 schippd. tunge med bøxel, Mens Jordeba... og adkombsterne til Gaarden, sagde de at ware forligde og iche nu ... ha Sig kand findes, begierede alligevel det godset dennem imellum maatte dehlis
Kommer Saa at foreskrevne Skippund tunge med bøxel -

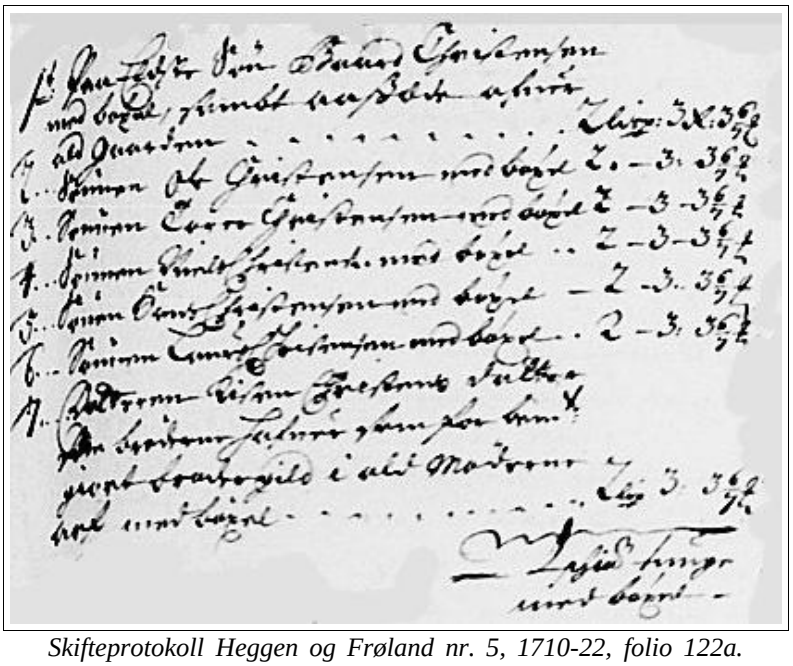

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 122a.

1. Paa Eldste Søn Baard Christensen med bøxel, sambt aasæte ofuer ald Gaarden
   2 Lisp: 3 R. 3 6/7 sh.
2. Sønnen Ole Christensen med bøxel 2 Lisp: 3 R. 3 6/7 sk.
3. Sønnen Torre Christensen med bøxel 2 Lisp: 3 R. 3 6/7 sk.
4. Sønnen Niels Christensen med bøxel 2 Lisp: 3 R. 3 6/7 sk.
5. Sønnen Hans Christensen med bøxel 2 Lisp: 3 R. 3 6/7 sk.
6. Sønnen Laurish Christensen med bøxel 2 Lisp: 3 R. 3 6/7 sk.
7. Datteren Kisten Christensdatter som brødrene hafuer ... for bem. giort brodergild
   i ald Møderne arf med bøxel 2 Lisp: 3 R. 3 6/7 sk.

Sum 1 Schippd. tunge med bøxel -

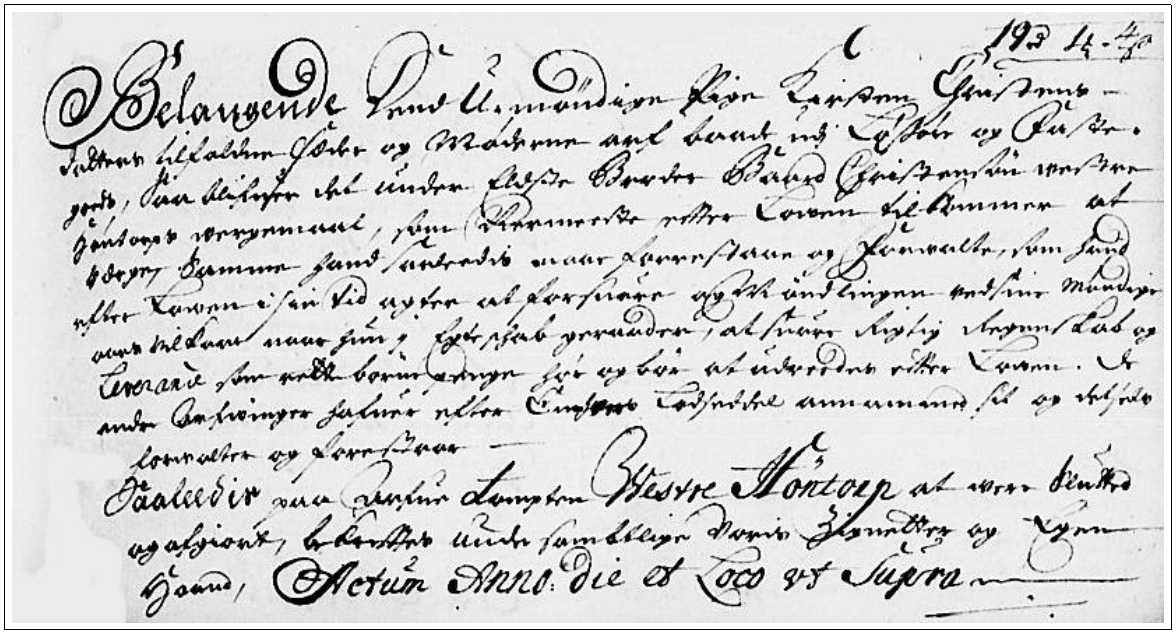

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 123a.

Belangende Dend U-møndige Pige Kirsten Christensdatters tilfaldne fader og Moderne arf baade udj Løsøre og Faste gods, Saa blifuer det under Eldste Broder Baard Christensen westre Høntorps wergemaal, som Nærmeste etter Lovens tilkommer ...
Saaledis paa Arfue Tompten Westre Høntorp at were Slutted og afgiort bekostes under
Sambtlige deris Zigneter og Egen Hand
Actum Anno die et Loco ut Supra».

Datteren Ragnhild er altså død i tiden etter at hennes far døde i 1703.

Skiftet etter sønnen Torer Bratvedt ble avholdt 28.10.1722 (Skifteprotokoll nr. 7, 1721-33, folio 59).[527]

(Barn VI:43)

Gift 16.11.1662 i Trøgstad (ØF) med[528] forrige ane.

VII:87 mf mf mm f

Torer Gundersen Hokaas Nedre. Gårdbruker. Født 1664 på Lund, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 15.05.1664 i Båstad, Trøgstad (ØF).[529] Død 1722 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 27.09.1722 i Båstad, Trøgstad (ØF).[530]

Torer ble født på Lund i 1664:
«Vocem jucund (5. søndag etter påske) Baptizati Gunder Lunds B. N. Thorer».

Torer ble gift første gang med Aase Gjestsdatter i 1691:
«Sepult Dom Laetáre Tore Gundersøn, rytter på Hogaas, og Aase Giestdatter Rachnerud».
De ble gift 2 søndag i trefoldighet (Kirkebok nr. 1, folio 213 og 214).
Aases foreldre var Giest Laurssen og og Guri Halvorsdatter.

Ett av deres barn døde i 1692:
«Dnca 17 Trin. Sepultur Torer Hogaasis b. 3 uger g.» (Kirkebok nr. 1, folio 222).

2. søndag etter trettendedagen i 1694 døpte Torer Hogaas datteren Gundbiør.

Aase døde noe senere samme år, antagelig i barselseng:
«Kyndelsmisse Dagen (Purificátio Mariae) Sepultura Aase Hogaas 24 Aar gam» (Kirkebok nr. 1, folio 236).

Datteren døde også snart, hun ble begravet 3. påskedag samme år, 13 uker gammel.

Skifte ble avholdt på Hochaas søndre i Baadstad 17.02.1694 etter Aase Gjestsdatter, gift med Torer Gundersen. De hadde datteren Gunbiør som døde kort tid senere.

Torer giftet seg samme år med Anne:
«Dnca (Søndag) 2 Trinit Spons: Torer Gundersen och Anne Niels d. Hogaas».

---

527 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-1722, folio 121.

528 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons Copul», folio 115 og 116.

529 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 121.

530 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepulti», folio 109 samt kirkebok nr. 3, folio

Tores datter Anne døde i 1696. Det er mulig at hun også var fra ekteskapet med Aase:
1696: «Dom Palm Sepult Tore Hochaas b. n. Anne» (Kirkebok nr. 1, folio 248).

Iver Aslachsen eide Nedre Hokaas hvor Torer var rytter. Iver var hans farbror, en av sønnene til Aslach Einersen og Tore Effuensdatter på Agnes.

12.10.1695 pantsatte Iver 12 lispund av Nedre Hokaas for 54 dlr.:

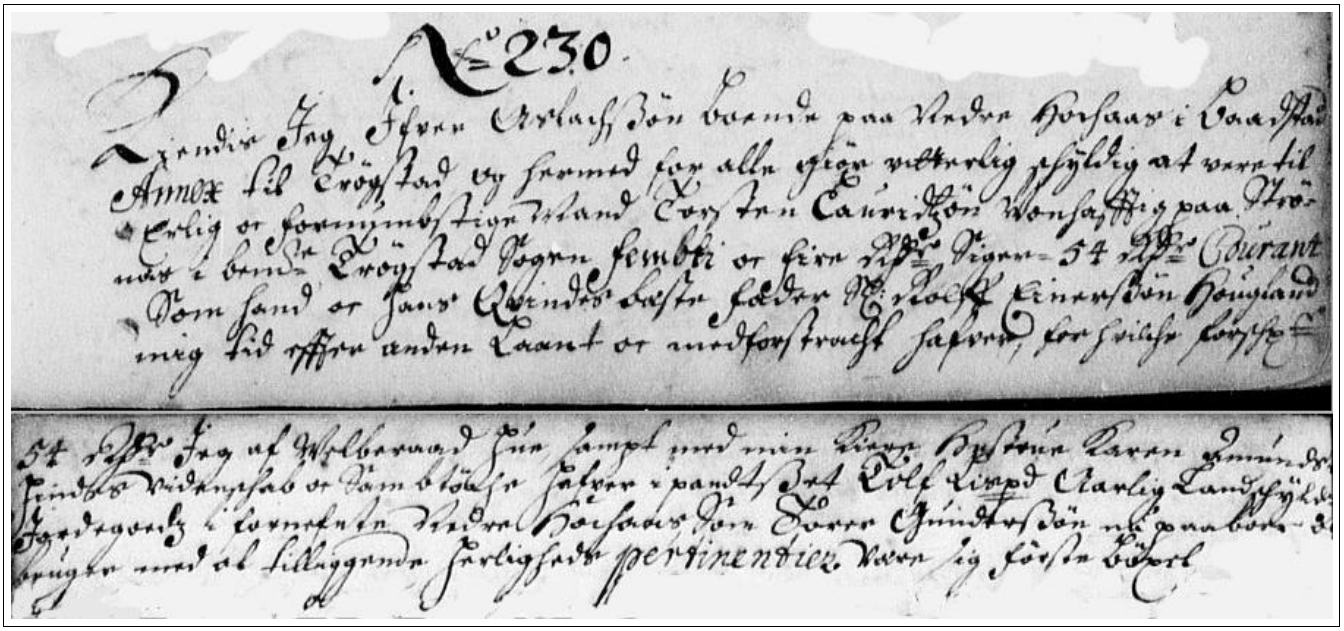

Pantebok Heggen og Frøland nr. 1, 1689-1704, folio 107b-107a.

«No 230.

Kiendis Jeg Ifver Aslachssøn boende paa Nedre Hochaas i Baadstad Annex til Trøgstad og hermed for alle giør witterlig shyldig at vere til Erlig oc fornymbstige Mand Torsten Lauridtzon Wonhafftig paa Strønæs i benevnte Trøgstad Sogen fembti oc fire daler - 54 daler Curant som hand oc hans Quindes bæste fader Sl: Rolff Einersøn Hougland mig til eftter andem Laant oc modforstracht hafuer, for hvilche f.rsje 54 Daler Ieg af welberaad Hue sampt med min Kiere Hustrue Karen Jørundsd(?) hindes Widenshab oc Sambtøche hafuer pantsatt Tolf lispd Aarlig Landskyld Jordegods i fornevnte Nedre Høchaas som Torer Gunderson nu paaboer og bruger med at tilliggende herligheder pertinentiez ... sig første bøxel. ...».
Tinglyst 29.10.1695.

Torer var fadder da Østen Aslatsbye døpte sin sønn Olle i 1696.

14.04.1704 kjøper så Torer 12 lispund i gården av farbroren Iver:

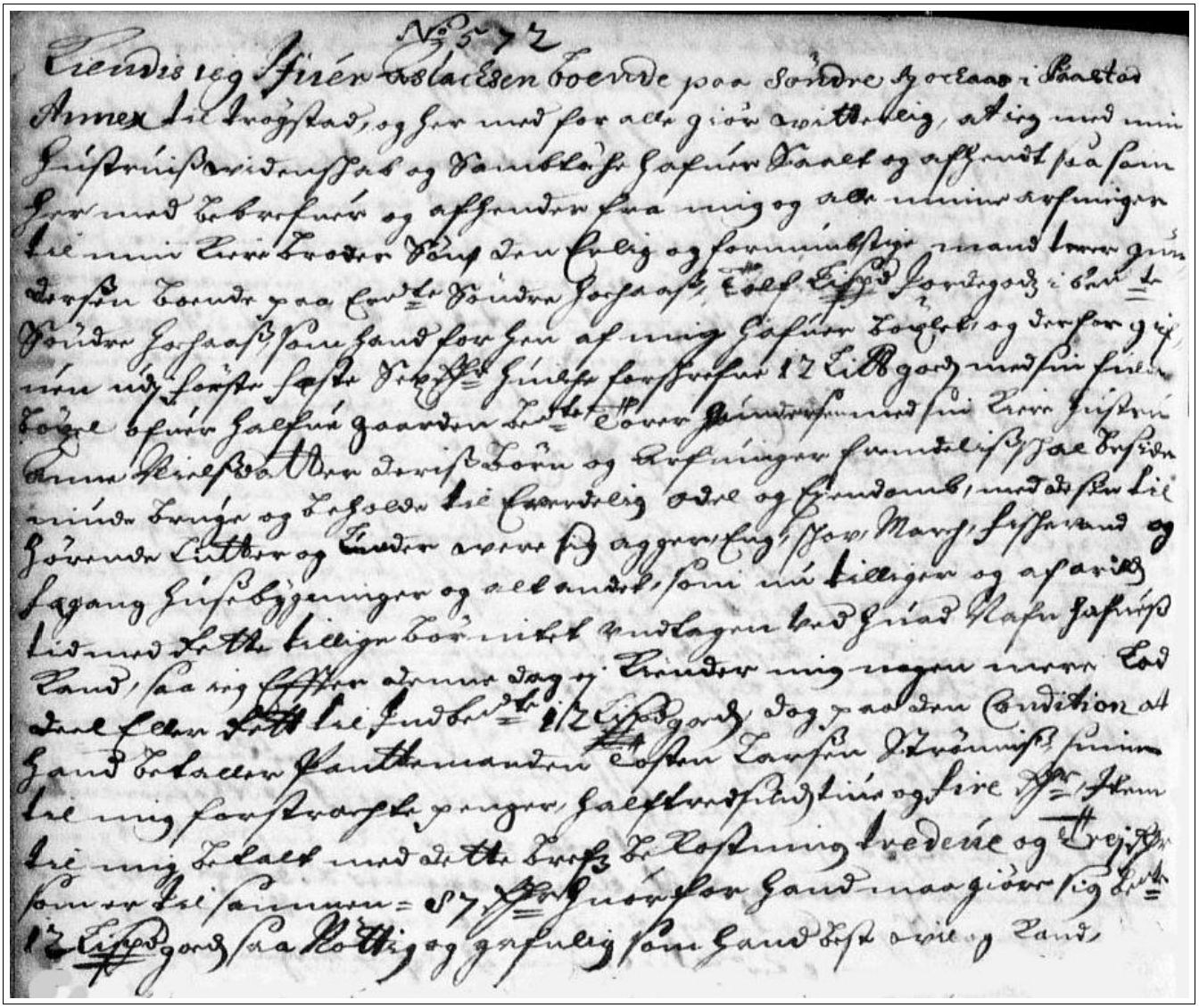

Pantebok Heggen og Frøland nr. 1, 1689-1704, folio 264b.

«No. 572.

Kiendis ieg Ifuer Aslachsen boende paa søndre Hochaas i Baastad Annex til Trøgstad, og hermed for alle giør vitterlig, at ieg med min Hustruis Widenshab og Sambtøche hafuer Saalt og afhendt saa som hermed bekreftuer og affender fra mig og alle mine arfinger til min Kiere broder søns Den Erlig og fornumbtige mand Torer Gundersen boende paa E... Søndre Hochaas Tolf Lispd Jordegods i benevnte Søndre Hochaas som hand forhen af mig hafuer bøxlet og derfor gifuen udj første fæste Sep... hudhe forshrefre 12 Lisp gard med sin fulde bøxel ofuer halfue gaarden benvnte Torer Gundersen med sin Kiere Hustru Anne Nielsdatter deris børn og Arfinger ... shal Beside niude bruge og beholde til Evindelig odel og Ejendomb, med ald sin tilhørende ... og ... were sig Agger, Eng, Shov, March, fishewand og fægang husebygninger og alt andet, som nu tilliger at af ævig tid med Rette tillige bør intet undtagen ... dog paa den Condition at hand betaller Panttemanden Tøsten Strønnis ... til mig forstrachte penge halftredsinds og fire Rdl, Iden til mig betalt med brefs bekostning tredeve og Trejd.. som er tilsammen 87 Rdl hvorfor hand giør sig benevnte 12 lispd gard Saa Nøttig og gafnlig som hand best wil og Kand ...».
Tinglyst 25.06.1704.

Iver og hans hustru innga seg hos Torer 23.10.1708:

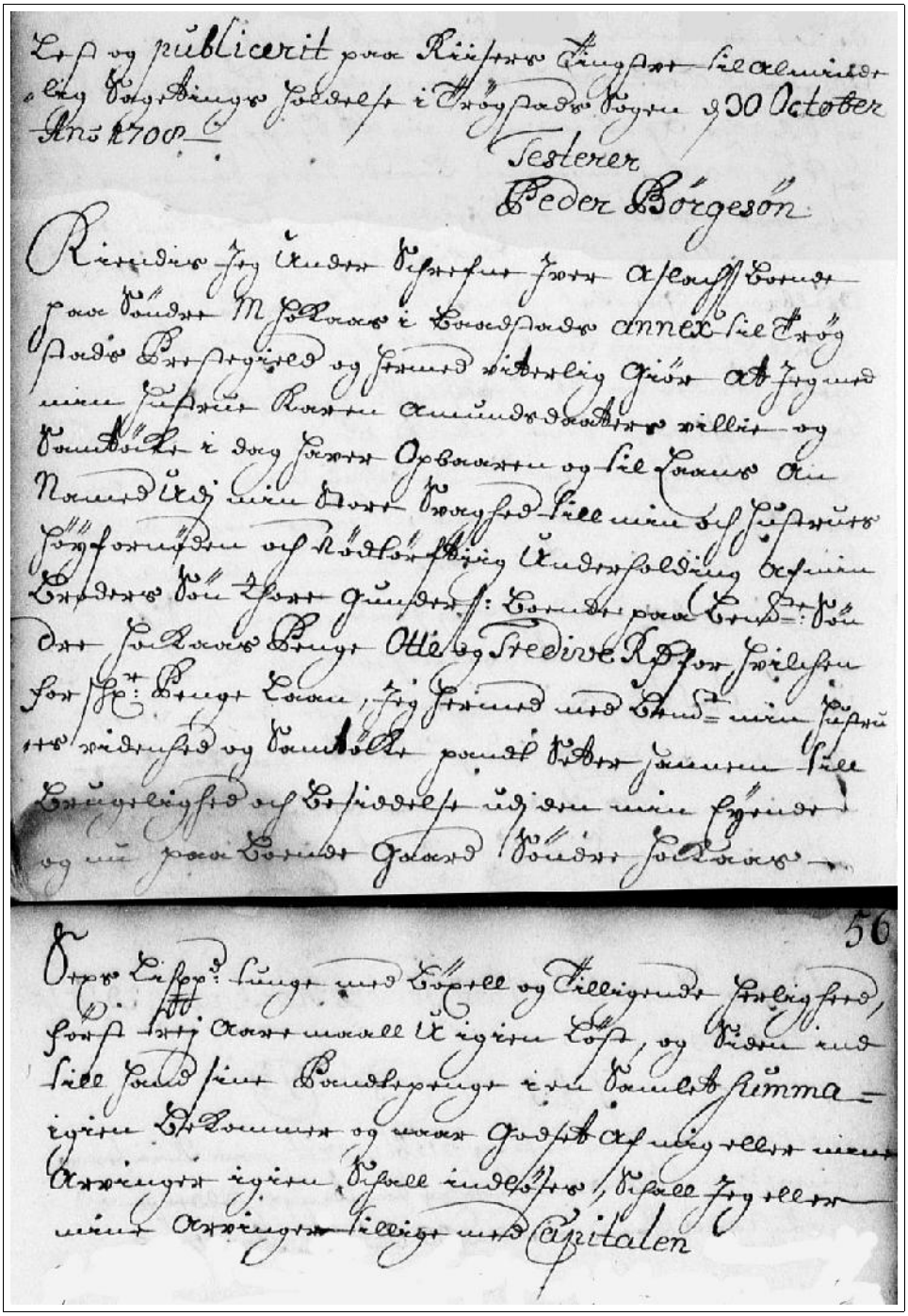

Pantebok Heggen og Frøland nr. 2, 1705-15, folio 55b.

«Lest og publicerit paa Riiser Tingstve til almindelig Sogetings holdelse i Trøgstad Sogn d. 30 October Anno 1708. Testerer Peder Børgesøn.

Kiendis Jeg Under Schrefne Iver Aslachsøn boende paa Søndre M Hochaas i Baadstads Annex til Trøgstads Prestegield og hermed viterlig giør at Jeg med min hustrue Karen Amundsdatters villie og Sambtøke udj min store svaghed till min och hustrues Søy fornøden och nødtøvstiig Underholding af min brøders Søn Thorer Gundersen boende på benevnte Søndre Hochaas Penge Otte og Tredive RD for hvilchen for sher penge Laan, ieg hermed med benevnte min hustrues videnhed og Samtøke pandt Seter ... full Brugelighed och besiddelse udj den min Eyeinde og nu paaboende gaard Søndre Hochaas - Sexs Lispp tunge med bøxel og Tilligende herligheed, først trig ... ... igien Løst, og Siden ind till hand sine Boendtepenge i en Samlet Summa - igien bekommer og ... godset af mig eller mine Arvinger igien schall indløses, schall Ieg eller mine Arvinger, tillige med Capitalen ...».

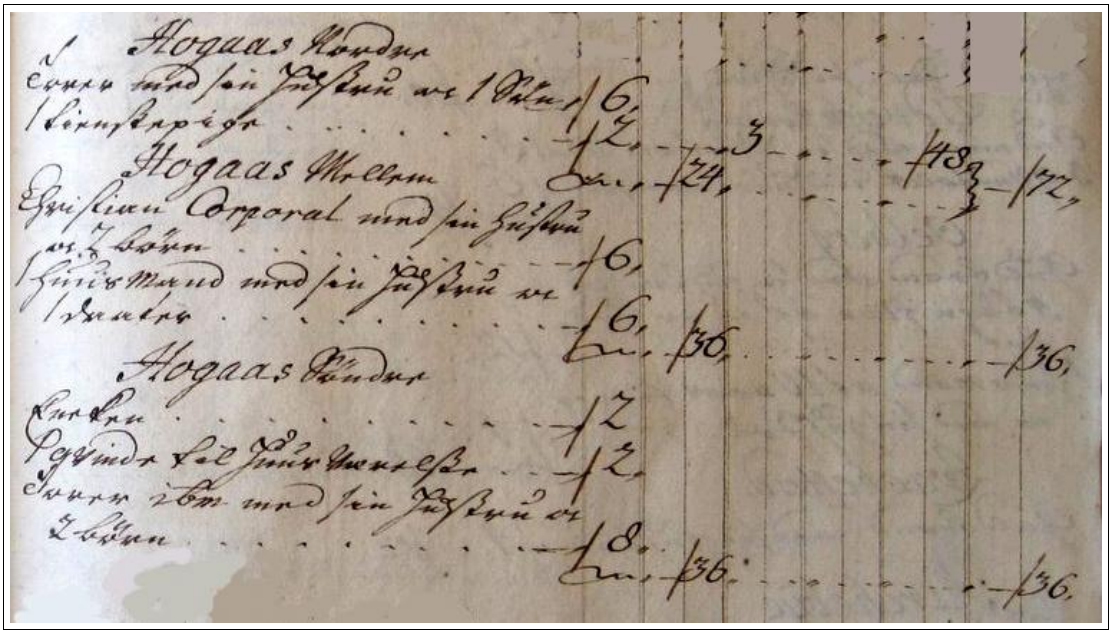

Trøgstad sogn, Baastad annex, Heggen og Frøland fogderi, Ekstraskatt 1711.

«Skoskatten» 1711, en vanlig betegnelse på en engangsskatt i 1711 på skotøy, parykker, fontanger, karosser, chaiser og karjoler, samt på tjenestefolks lønn, påbudt i forordning 21.02.1711.

Enkelte grupper var fritatt eller utelatt, blant annet husmenn som var utskrevne soldater og deres familier, spedbarn og personer uten fast bopel.

Satsen var 3 skilling per skopar. Det ble sannsynligvis ikke foretatt reell telling av skotøy, men beregnet for eksempel to par per person i gårdbrukerfamilie og ett par per person i husmannsfamilier og liknende.

Engangsskatten viser:

«Hogaas Søndre
Enken» - 2 par sko.
1 Qvinde til Huusværelße» - 2 par sko.
«Torer ibm med sin Hustru oc 2 Børn» - 8 par sko.

Skoskatten utgjorde 36 Skilling, 12 par à 3 Skilling.

Torer kjøpte etter hvert resten av gården av Ivers enke og søsken. I 1719 eide han hele Hokaas, 1 skippd. 4 lispd. «med Bøxel og Besidelse».

Han døde i 1722:
«Dom 17 post Trinit: Torer Gunnersøn Nedre Høgaas gl: 58 aar 19 uger».

Skifte etter Torer Gundersen ble avholdt 14.01.1723:

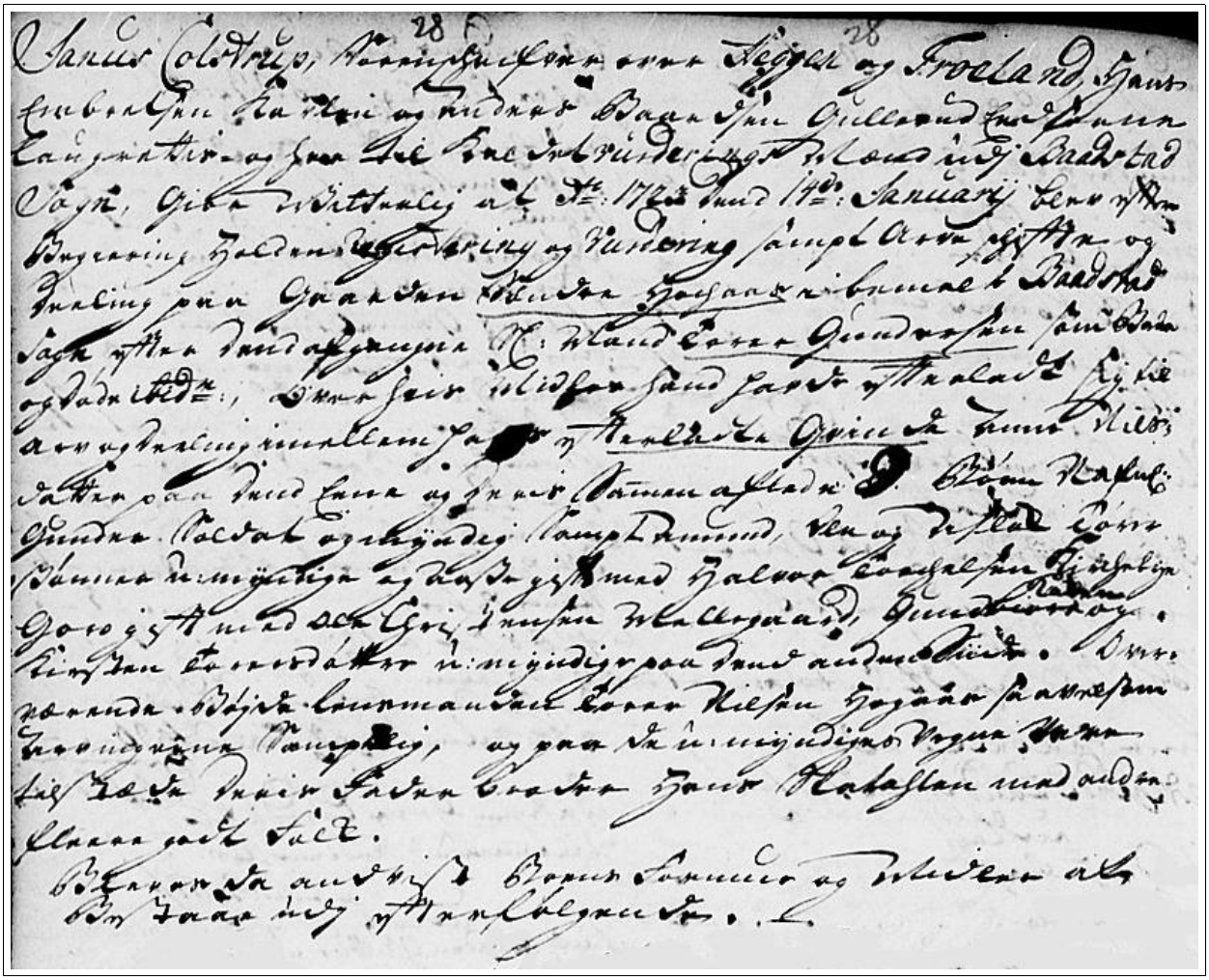

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 7, 1721-33, folio 66b.

«... Vitterlig at dto 1723 Dend 14de January blev efter Begiering holden Registrering og Vurdering samt Arveskifte og Deeling paa Gaarden Nedre Hogaas i bemelte Baadstad Sogn, effter dend afgangne Sl. Mand Torer Gundersen som Boede og Døde ibid, over ... midler hand havde efterladt Sig til Arv og Deling imellom hans efterladte Qvinde Anne Nielsdatter paa dend Eene og Deris sammen aflede 9 Børn Nafnl. Gunder soldat og myndig samt Amund, Ole og Aslak Torersønner u:myndige og Aase gift med Halvor Torchelsen Kirkebye, Goro gift med Ole Christensen Mellegaard, Gundbior, Karen og Kirsten Torersdøttre u:myndige paa dend anden Siide. Overværende Bøydelensmanden Torer Nilsen Hogaas saavelsom Arvingerne Samptlig, og paa de U:myndiges vegne ware tilstæde Deris Faderbroder Hans Flatahlen(?) med andre flere godt Folk.
...».

-->> Gundmund Hougaas ble begravet i 1664, 58 år gammel (Kirkebok nr. 1,folio 122).[531]

(Barn VI:44, Far VIII:173, Mor VIII:174)

Gift 17.06.1694 med[532] neste ane.

Barn:

Guri Torersdatter Hokaas Nedre. Født 1700 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 21.01.1700 i Båstad, Trøgstad (ØF).[533] Død 1773 på Mellegaard Vestre, Trøgstad (ØF). Begravet 27.06.1773 i Trøgstad (ØF).[534] (Se VI:44).

VII:88 mf mf mm m

Anne Nielsdatter Hokaas Nedre. Født 1672 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 24.11.1672 i Båstad, Trøgstad (ØF).[535] Død 1763 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 16.01.1763 i Båstad, Trøgstad

531 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 244. Pantebok Heggen og Frøland nr. 1, 1689-1704, folio 107 og 264; nr. 2, 1705-1715, folio 55b. Ekstraskatten i 1711.Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 7, 1721-1733, folio 66b. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 419-420.

532 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Nupt. Spons:», folio 238.

533 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptismus», folio 272.

534 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Døde og Begrafne», folio 201.

(ØF).[536]

Niels Hougaas fikk datteren Anne i 1672. Da «vår» Anne døde i 1763 var hun 91 år gammel. Hun er altså født ca. 1672 og det bør derfor være sikkert at Anne er datter til Niels Hougaas:
«25 p Trin Baptizati Niels Hougaas B. N. Anne».

Da Anne giftet seg bodde hun på Hokaas, mens Torer kom fra Lund.

Anne og Torer hadde følgende barn (minst):
1695: Gunner, gift 1729 med Mari Iversdatter, Gulbrand Hansen Ringstads enke.
1697: Aase, gift med Halvor Torchildsen Kirchebye.
1698: Anne (muligens fra Nordre Hokaas).
1700: Guri, gift med Ole Christensen Mellegaard.
1703: Gundbiør, gift 1743 med Ole Olsen Agnes.
xxxx: Amund, gift 1735 med Maren Povelsdatter Quakkestad.
1709: Ole.
1712: Kari, gift 1733 med Svend Tordsen Sødtland.
1714: Aslak.
1717: Kirsti, død i 1734.

1695: «12 post Trinit Baptisti Torer Hochaas barn n. Gunner». Faddere var Torer Hochaas, Hans Agnes, Guri Ragnerud, Aase Hochaas og Gundbiør Ragnerud (Kirkebok nr. 1, folio 244).
1697: «Dom 20 Trinit Bapt. Torer Hochaasis b. n. Aase». Faddere var Ole Rachnerud og Ingbret Ringstad (Kirkebok nr. 1, folio 259).
1698: «Dom 19 Tri Baptismus Torer Hochaasis b. fød d. 20 octob døpt d. 30 ... n. Anne». Faddere var Ole Rachnerud, Østen Aslaksbye, Guri Ringstad, Gundbiør Skienneberg og Kari Olberg (Kirkebok nr. 1, folio 266).
1700: «Dom 3 post Epiph Baptismus Tor Hochaasis b. n. Guri». Faddere var Engelbret Ringstad, Tore Hochaas, Guri Rachnerud, Cathrine Sand og Røn... Agnes (Kirkebok nr. 1, folio 272).
1703: «D. 2 Post Pascha Baptismus Torer Hochaasis b. n. Gundbiør». Faddere var Olle Rachnerud, Hans Skatalen, Aase Hochaas, L.kr.. Hochaas og Rønnow Agnes (Kirkebok nr. 1, folio 287).
1709: «Dom: XX post Trin: Bapt. Torer Hogaas nedre barn n: Ole». Faddere var Brynild Sand, Hans Schalteberg, Aase Hogaas, Gorru Ragner..d, Anne Bry.., .ætter Sand (Kirkebok nr. 2, folio 13).
1712: «Fer Epiphati Christi Bapt: Torer Gundersøn Nedre Hogaas barn n. Kari». Faddere var Halløw(?) Natterud, Hans Skatalen, Aase nordre Hogaas, Gundbiør Skienneberg og Anne Raknerud (Kirkebok nr. 2, folio 29).
1714: «Dom III Advent Bapt: Torer Nordre Hochaas barn n: Aslak». Faddere var Corporal Christian mellom Hochaas, Hans Skattalen, Aase N. Hochaas, Ehri..e Sand og Johanne m. Hochaas (Kirkebok nr. 2, folio 53).
1717: «Fer Ascension Christi Bapt: Torer Nedre Hochaas barn n. Kirsti». Faddere var Hans Skatteberg, Halfvor Kirkebye, Aase Nordre Hochaas, Johanne og Aa.. mellom Hochaas (Kirkebok nr. 2, folio 73).

Torer døde i 1722 og i 1723 viser eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet for:
«Trøgstad Præstegield - Fulde Gaarder»:

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Trøgstad - Eksaminasjonsprotokollen - Folio 115b-116a.

535 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 148.

536 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Døde», folio 191.

«No:
121
Gaarde Navne:
Hochaas Søndre med 1 Bæckeqværn efter gl: Matr: som lenge Siden har liget øde.
Opsiders Tall:
Anne Nielsd:
Proprietairs og Bøxel-Raadig:
Selv ejer med Hendis Børn.
Situation og Beleilighed:
I Westlien og med dels Wind:
Sæd:
1½ qvart [tønne] Bl: Korn - 8 tønner Hafre - 1 Setting Erter - 1 Setting Hamp.
Høe-avling:
18 Læs.
Hæster og Creaturer:
2 Hæster - 9 Creat: - 8 Souger.
Taxt efter Gammel Matricul:
1 Skippd. 4 Lispd.
Aftagen:
1½ Lispd.»

Senere samme år senere giftet Anne seg igjen:
«Aar 1723 Dom: 2 Adv: Fæstet Dragon Christopher Nielsen og Enken Anne Nielsdaatter Nedre Hogaas. Forlovere Ole Graff og Ingmund Nor Hogaas».
De ble viet 1. søndag etter nyttår (Kirkebok nr. 3, folio 11).

«Dom 25 post Trinit» i 1725 ble Dragun Siver Olsen Mellem Hogaas barn Christen begravet. Det oppgis at han «døde i Sengen hos Moderen», og det må ha vært tvil om at alt har gått rett til. Flere vitner siteres, Anne Nielsdatter Nedre Hogaas var også vitne. Hun forklarer at barnet under fødselen har «været svagt» (Kirkebok nr. 3, folio 17).

Anne døde i 1763:
«Dom 2 Epiph. Lige Christopher Haagaases Enke Ane Nielsd. gl: 91 aar».

Skiftet etter Anne ble avholdt 19.06.1763 og tinglyst 07.03.1763.

Skifteprotokollene for Heggen og Frøland fogderi mangler (lakune) i perioden 1733-1784. I pantebøkene finner vi imidlertid opplysninger om arvingene og om hvordan skiftene påvirket fordeling av jordegods.

Pantebok Heggen og Frøland nr. 6, 1761-87, folio 29a.

«Eet Skiftebrev pasheret paa Gaarden Søndre Hochaas den 19de January 1763 efter Quinden Anne Nielsdatter, till Skifte og deeling imellem Enkemanden Christopher Nielsen .y.ten afdøde Kones efterlate 6 Børn, Nemlig:
Ole, Aslach, Aase, Guri, Gundbiør og Kari Thores Sønner og Døttrer
hvorefter Loed befantis at være eijende Rett med bøxel i Gaarden Søndre Hochaas, Taxeret for 200 rdr; hv.lde igien er udlagt saaledes.
Til Panthaveren Ole Thoersen indlagt, Boeds eijende Rett i Søndre Hochaas, for Capital og Rente 129 rdr. 22 sk. og ... overskydende 70 rdr. 2 sk. af huad Panted meere er andsadt af værdie, end Ole Thoersen udlagt, er paa lodi.et Boets Creditorer saa vidt tiltræde kunde».[537]

537 Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Trøgstad Præstegield, Fulde Gaarder, folio 115b. Pantebok Heggen og Frøland nr. 6, 1761-1787, folio 29. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 419-420.

(Barn VI:44, Far VIII:175, Mor VIII:176)

Gift 17.06.1694 med[538] forrige ane.

VII:89 mf mm ff f

Johannes Hansen Hvammer. Odelsbonde. Født omkring 1642. Levde fra 1664 til 1670 på Øyestad Mellom, Trøgstad (ØF). Levde 1672 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Død omkring 1703 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF).

Ved manntallet i 1664-66 bor Johannes hos sin stefar på «Mellem Øystad». Han er 22 år og «Rytter».

Han kjøpte så bondegodset med odel i Hvammer på 1 skippund i 1670 og flyttet dit.

O Rygh skriver om Hvammer i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 148, Hvammer, «i Huammom» i RB, Huammer i 1593, 01.01.1604 og 1612 og Hwammer i 1723. «Hvammir, Flt. af hvammr. Navnet svarer til Beliggenheden da her i Nærheden er flere "Hvammer".»

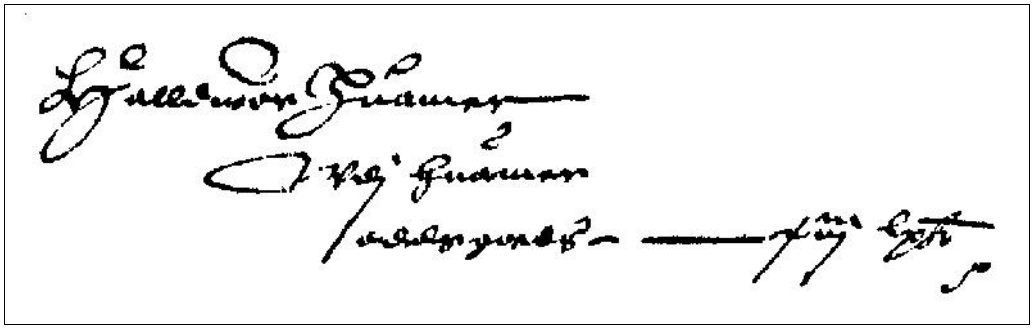

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Trøgstadtt Prestegielld».

I Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 for Heggen og Frøland skibrede er alle jordparter angitt som odels- pante- eller kjøpegods. Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at oppgitt odelsgods skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted:

«OdellsBønderne aff Trøgstadtt Prestegielldt, Angiffuett deris Odels Jnndkumbst, Att Wehre Raadigtt, som Eptherføllger:

....

Halldwor Huamer

Wdj Huamer - odelsgoeds - 13 lpd».

Skattematrikkelen av 1647 viser:

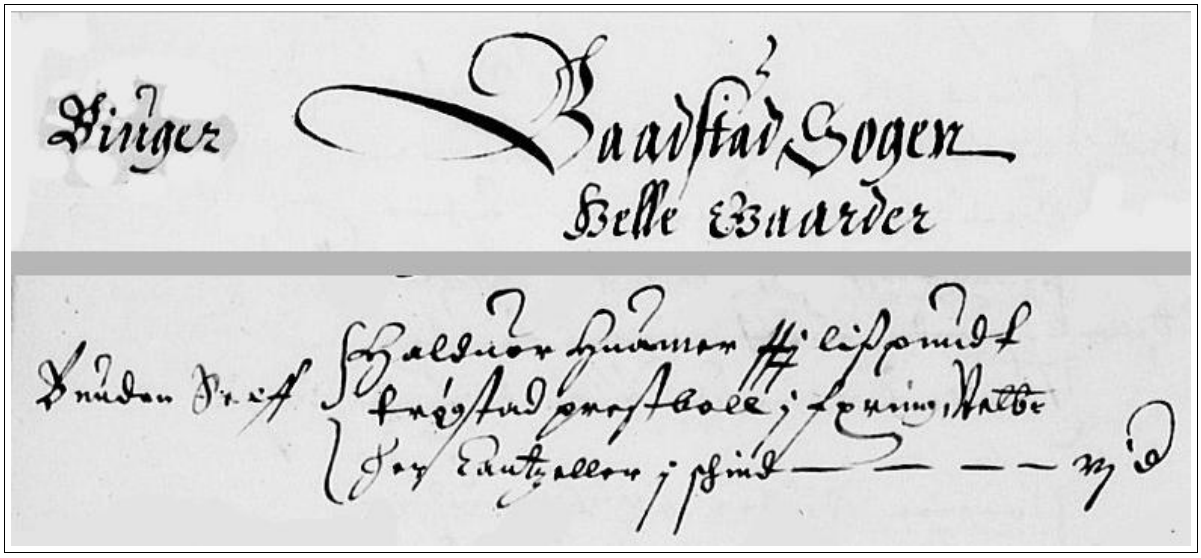

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 18).

«Halduor Huamer 20½ lispundt.
Trøgstad prestboll 1 fr.
Velbr. her cantzeller 1 schind.
Byger bunden selff.»
Det betales 6 dr. i skatt.

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

538 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Nupt. Spons:», folio 238.

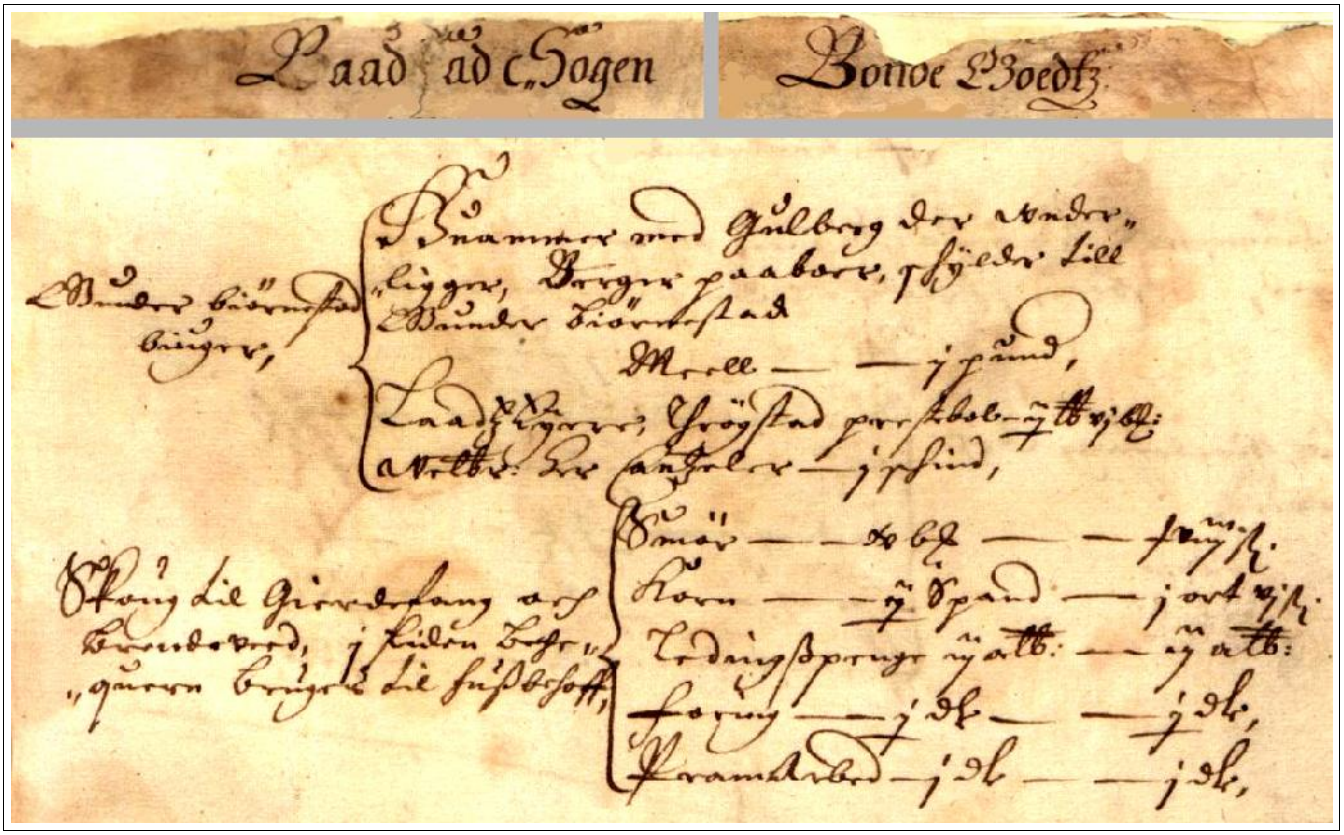

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 27a.

«Bonde Goedtz: Huammer med Gulberg der under ligger,
Berger paaboer, schylder till
Gunder Biørnestad - Miell 1 pund.
LandzEyer Thrøgstad prestebol - 1½ lb. 6 bz.
Welb. Her Canzeler - 1 Schind.
Gunder Biørnstad biuger.
Skoug til Gierdefang och brendewed.
1 liden Beche quern bruges til hussbehoff.
Skatter:
Smør - 5 bz - 13 sk.
Korn - 1½ Spand - 1 mk. 6 sk.
Ledingspenge - 2 alb: - 2 alb:
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

Den tidligere brukeren på Hvammer, Berger Christophersen Hvammer, døde i 1667, 45 år gammel.

Et kjøpebrev datert 09.06.1670 utstedes av Amund Olsen tilholdende på Goperud og hans medarvinger til Johannes Øjestad på odel og innløsningsrett til Hvammer i Båstad sokn som var selgerens fars gods, og som står i pant på Bjørnestad. Kjøpebrevet tinglyses 11.10.1670 (HF tingbok nr. 11, folio 54a):

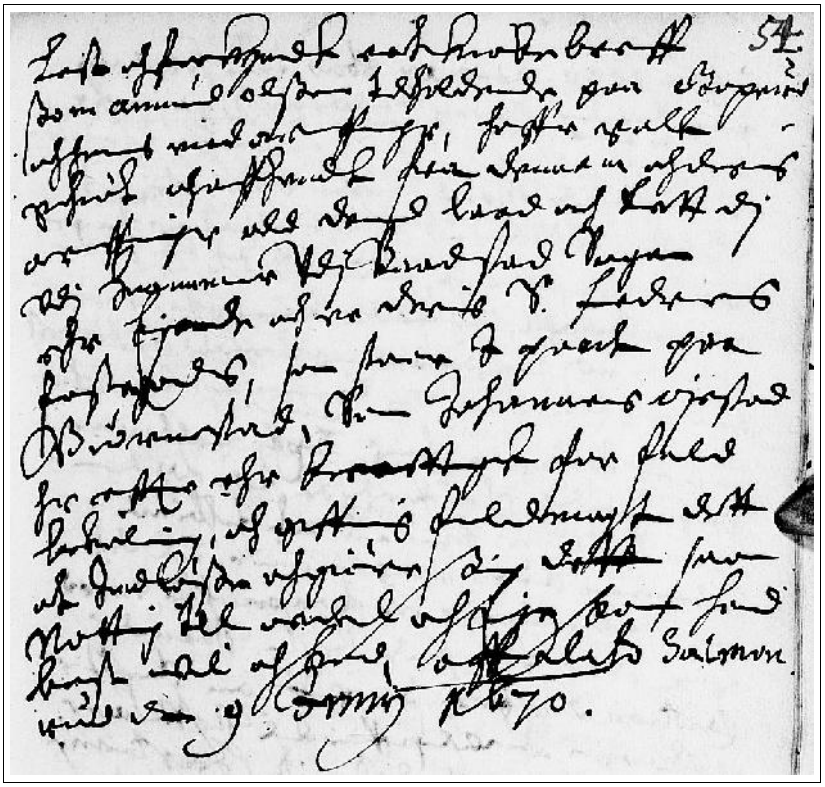

Tingbok Heggen og Frøland nr. 11, 1670-71, folio 54a.

Et annet kjøpebrev på gården Hvammer i Båstad datert på Bjørnestad 20.10.1670, viser at Johannes Øjestad har kjøpt gården av nærmeste odelsarvinger, og løst fra [pantsetning hos] Amund Bjørnestad til evig odel. Kjøpebrevet er tinglyst 22.05.1671 (HF tingbok nr. 12, folio 19b):

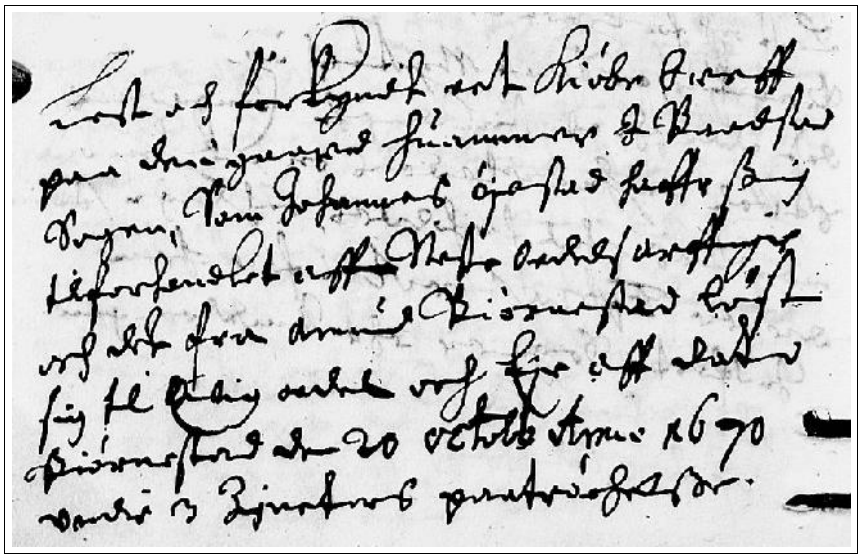

Tingbok Heggen og Frøland nr. 12, 1671, folio 19b.

«Lest och forkyndt eet Kiøbe Breff paa den gaard Huammer J Baadstad Sogen, Som Johannes Øjestad haffr sig tilforhendet efter Neste Odelsarffinger och det fra Amund Biørnestad løst Sig til Ewig odel och Eje,
aff dato Biørnestad den 20 octobr Anno 1670
wende(?) 3 Zigneters paatrøchelse».

Johannes gifter seg første gang med Gunild Nielsdatter i 1672:
«7 p Trin Cop Johannes Hansen Hvammer, Gunild Nielsdatter» (Kirkebok nr. 1, folio 146).

Gunild og Johannes hadde følgende barn (minst):
1673: Hans, han døde samme året.
1674: Aase(?).

1673: «IX Trinit Baptizati Johannes Hvammer B. N. Hans». Hans døde 19. september samme år (Kirkebok nr. 1, folio 149).
1674: «1 Adv. Baptizati Johannes Huammers B. N. Aase(?) (Kirkebok nr. 1, folio 153).

Johannes og Ingri gifter seg i 1677:
«Palmarum Spons: Johannes Huammer Ingri Larsd. Skønnebergt».

De gifter seg «Dom Jubiláte» (3. søndag etter påske).

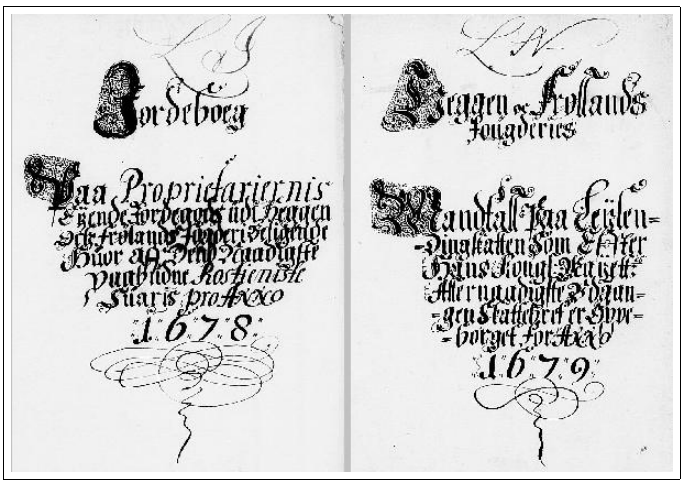

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Johannes betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, leilendingsskatt, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

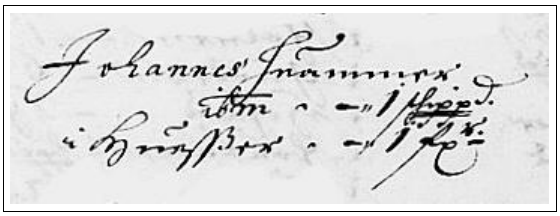

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Baastad - Bilde 181.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Trøgstad Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Johannes Huammer
ibm. - 1 Schippd.
i Huesser - 1 fær.
Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.
Fjerdingen (5 lispund) i Huesser oppføres som hans odelsgods.

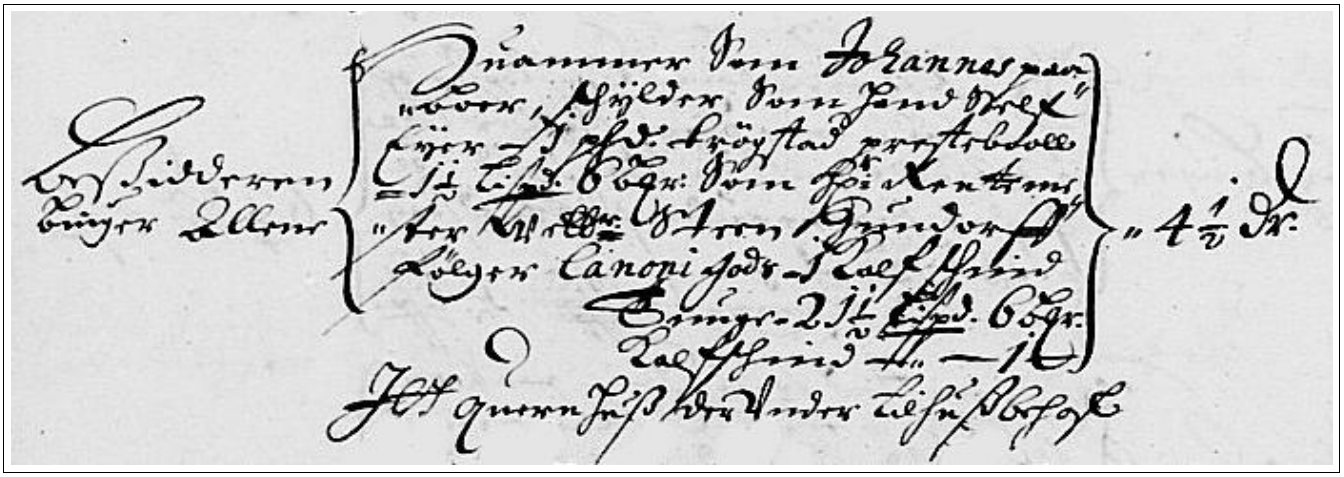

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Baastad - Bilde 284.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Baadstad Sogn:
Huammer som Johannes paaboer, Schylder
Som Hand Sielf eyer - 1 phd.
Thrøgstad presteboell = 1½ Lispd. 6 bzr.
Som Hr. Rentemester Welb. Steen Hundorf følger Canonj gods - 1 Schind.
Thunge 21½ Lispd. 6 bzr.
Kalf schind - 1.
Et quernhuus der under.
Besidderen biuger Allene».
Leilendingskatten settes til 4½ dlr.

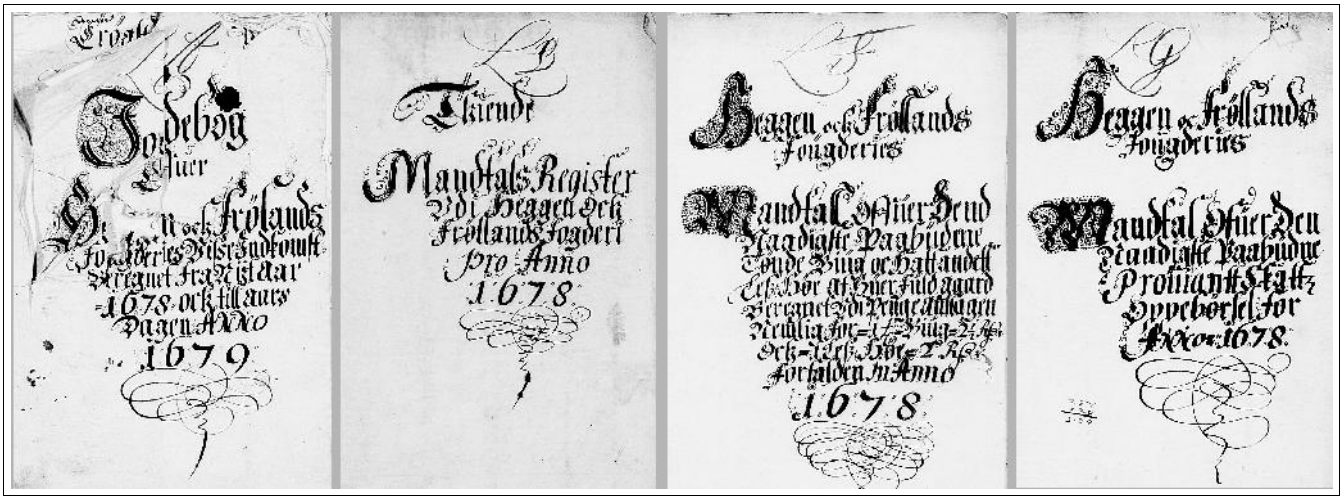

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Bodstad Sogn:
Huammer Johannes
Smør - 4½ bzr. - 18 sk.
Korn - 1½ Spd. [Spand] - 1 mk. 6 sk.
Ledingspenge - 2 alb.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 2½ mk.»

«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678
- Trøgstad Sogn - Bodstad Annex:
Huammer
½ setting Roug, ½ setting Huede, 5 settinger Bl: Korn, 1 kanne Tore,
2¾ tønner Hafre och 1 kanne Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).

«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard
Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr.
forfalden in Anno 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Huammer - 21½ Lispd. 6 bzr. 1 Schind.
Anslagen for Biug - 1 rdr. 34 sk., for Høe - 1 rdr. 66 sk.»

«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Huammer - 21½ Lispd. 6 bzr. 1 Schind - Schatten: ½ dr. 5¼ sk.»

27.06.1684 gikk fogden gikk til sak mot Gunner Kopperud, Hans Solberig og Johannes Huammer et consortis for at de har begått vold mot kongens gård Lund. De hadde revet ned et hus som Iver Lund hadde bygd, etter de saksøktes mening på deres eiedeler. Det ble fremlagt en lagmannsdom av 20.06.1682 (HF tingbok nr. 22, folio 25a):

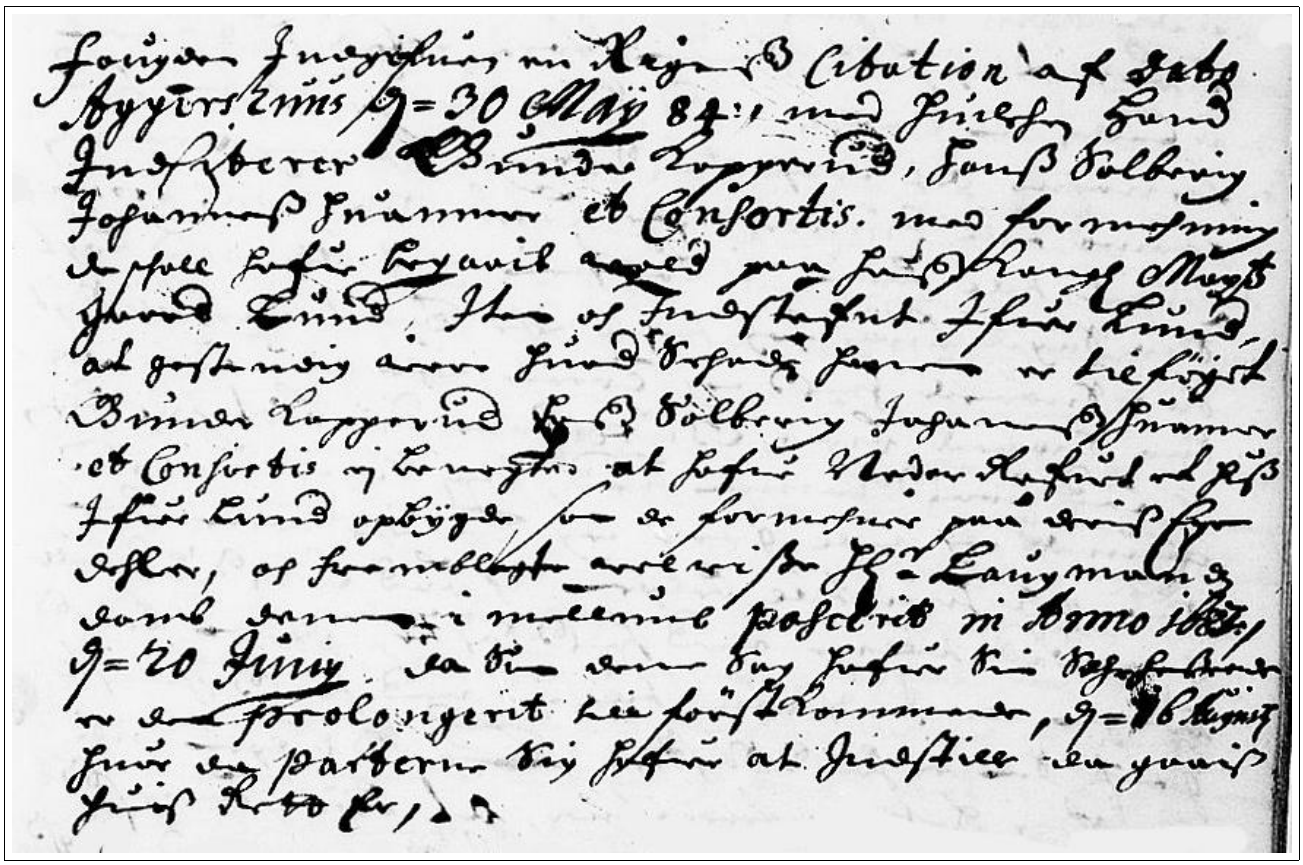

Tingbok Heggen og Frøland nr. 22, 1683-84, folio 25a.

«Fougden Jndgifuer en Rigens Cibation af dato Aggershuus dj = 30 May 84, med Huilchen Hand Jnd.iterer Gunner Kopperud, Hans Solberig Johannes Huammer et Consortis med formehning de schall hafue begaaait wold paa Hans Kongl. Maytz. Gaard Lund. Item och Jndstefnt Jfuer Lund at gestendig ... huad Schade ham er tilføyet.

Gunner Kopperud Hans Solberig Johannes Huammer et Consortis ej benegter at hafue Neder Refuet et Huss Ifuer Lund opbygde, som de formehner paa deris Eyendehler, och framblagte velvise Sl: Laugmands Domb dennem i mellumb prohcerit in Anno 1682, dj 20 Juny. Da Saa den Sag hafuer Sin Sahrfe..de er den Prolongerit till førstkommende, dj = 16 August, huor da Parterne Sig hafuer at Jndstile den gaais huis Rett Er».

Saken ble utsatt til 16.08.1684. Den fremlagte lagmannsdommen bestemte at den omtvistede plass igjen skal utlegges (til sameiet) hvorfor de saksøkte frikjennes (HF tingbok nr. 22, folio 27b-28a):

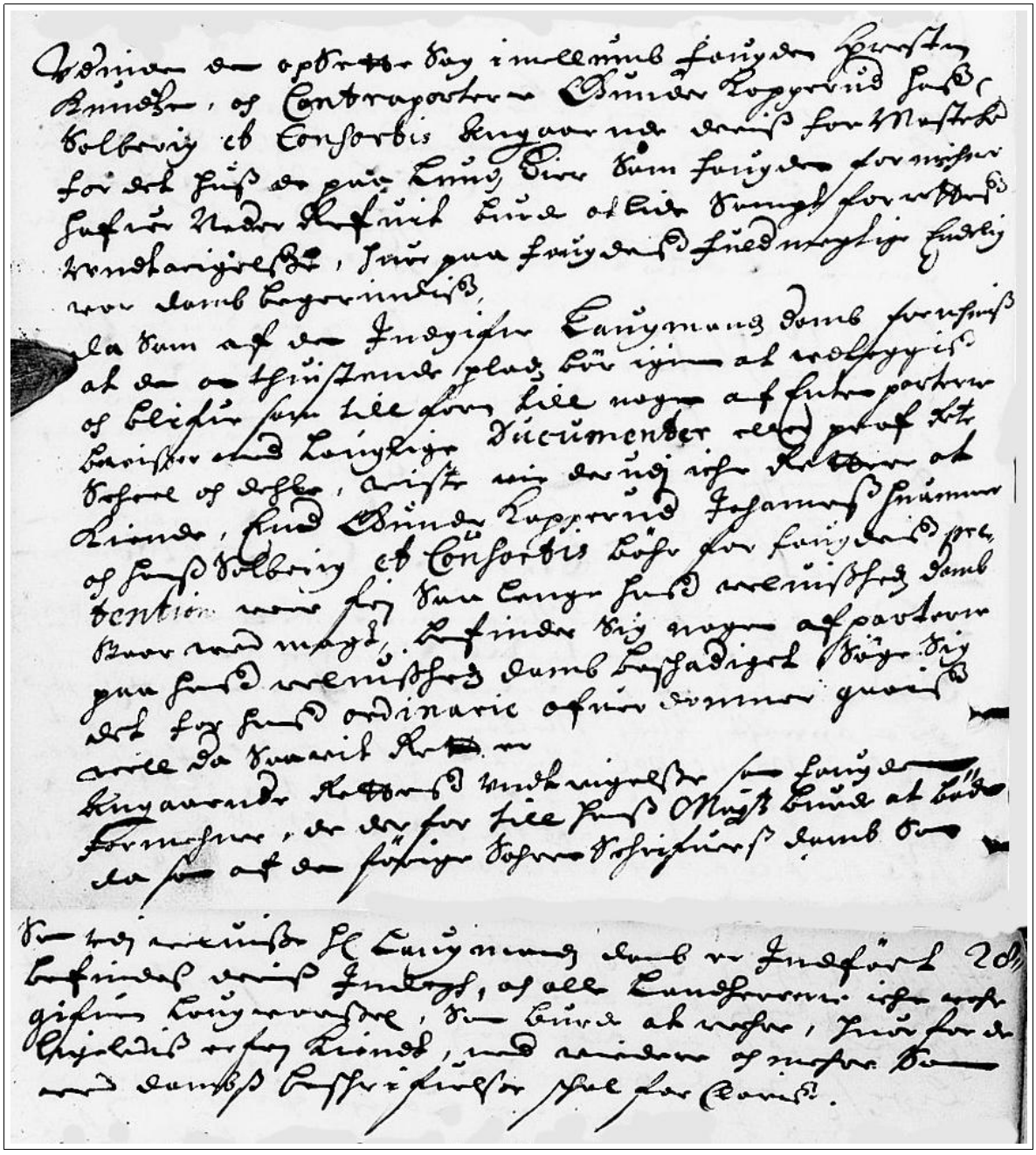

Tingbok Heggen og Frøland nr. 22, 1692, folio 27b-28a.

«Udinde den opsette Sag imellumb Fougden Christen Knudtsen, och Contraparterne Gunder Kopperud Hans Solberig et Consortis Angaaende deris for Maste.. for det Huss de paa Lund Eier som Fougden formehner hafuer Neder Refuit burde at Lide Sampt for Rettens Undtaigelse, huor paa Fougdens Fuldbegtige Endelig var Domb begerindis.

Da som af den Indgifne Laugmands Domb forehins at den omthuistende plads bør igien at udleggis och Blifue som till forn till nogen af Enten parter Beviser med Louglige Documenter eller prof Ret Scheel och Dehle, viste vie der udj iche Retten at Kiende, End Gunder Kopperud Johannes Huammer och Hans Solberig et Consortis Bøhr for Fougdens pretention være fri Saa lenge Hans veluisshed Domb staar ved magt, Befinder sig nogen af partene paa Hans veluissheds Domb Beschadiget Søger Sig det for Hans ordinarie ofuerDom.. Gaais vill da Suaarit Rett er.

Angaaende Rettens undtvigelse som Fougden Formehner, de derfor till Hans Maytz. Burde at Bøde da som at den førige Sohne Schrifues Domb som udj veluiste Sl. Laugmands Domb er Jndført Befindes ... Jndegt, och alle Landherrers iche mehre gifue Loug...stel, som Burde at ..., Huorfor de Ligeledis ..f.. Kiendt, med videre och mehre som med Dombs Beschrifielse schall forclaris»

16.10.1685 utsteder Christopher Monsen Birckenes i Høland og Johannes Huammer i Båstad et skjøte til Gudmund Busterud på ½ skippund med bygsel i Huesser i Båstad. Skjøtet tinglyses 07.05.1686:

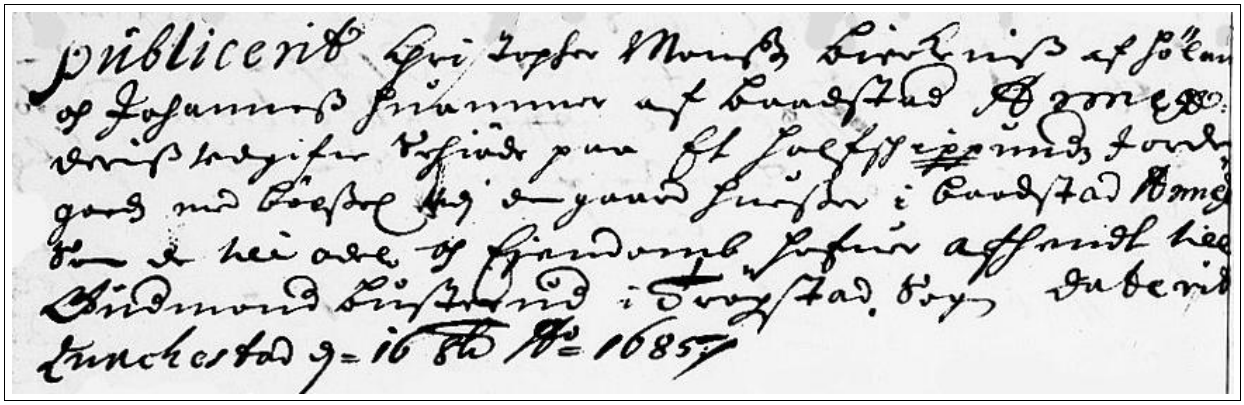

Tingbok Heggen og Frøland nr. 24, 1686-90, folio 3b.

«Publicerit Christopher Monsen Birkenis af Høland och Johannes Huammer af Baadstad Annex deris udgifne Schiøde paa Et half Schippunds Jordegods med Bøxsel udj den gaard Huesser i Baadstad Annex som er till Odel og Ejendomb hafuer afhendt till Gudmond Busterud i Trøgstad Sogen.
Daterit Quachestad d = 16 8bd (oktober) Ao = 1685» (HF tingbok nr. 24a, folio 3b).

Dom Invocavit i 1696 var Johannes og hans kone Inger faddere da Gudmund Hvæse døper datteren Ingeborg (Kirkebok nr. 1, folio 248).

Tinglysning 16.03.1697:
02.01.1697 utsteder korporal Nils Christensen en obligasjon til Johannes Hvammer i Båstad på 100 rdl. mot pant i 1 skippund i Søndre Sæter (HF tingbok nr. 30, folio 36b):

«Publicerit Corporal Niels Christensens Udgifne Obligation paa 100 Rdr som Hand er schyldig till Johannes Huammer i Baadstad Annex huorfor till Underpant er stillet En Schippd: Goeds med Bøxsel i Søndre Setter till Capital och Rente blifuer betalt.
Daterit Setter d = 2 Januarj 1697».

Skifte etter Johannes ble avholdt 20.12.1703.

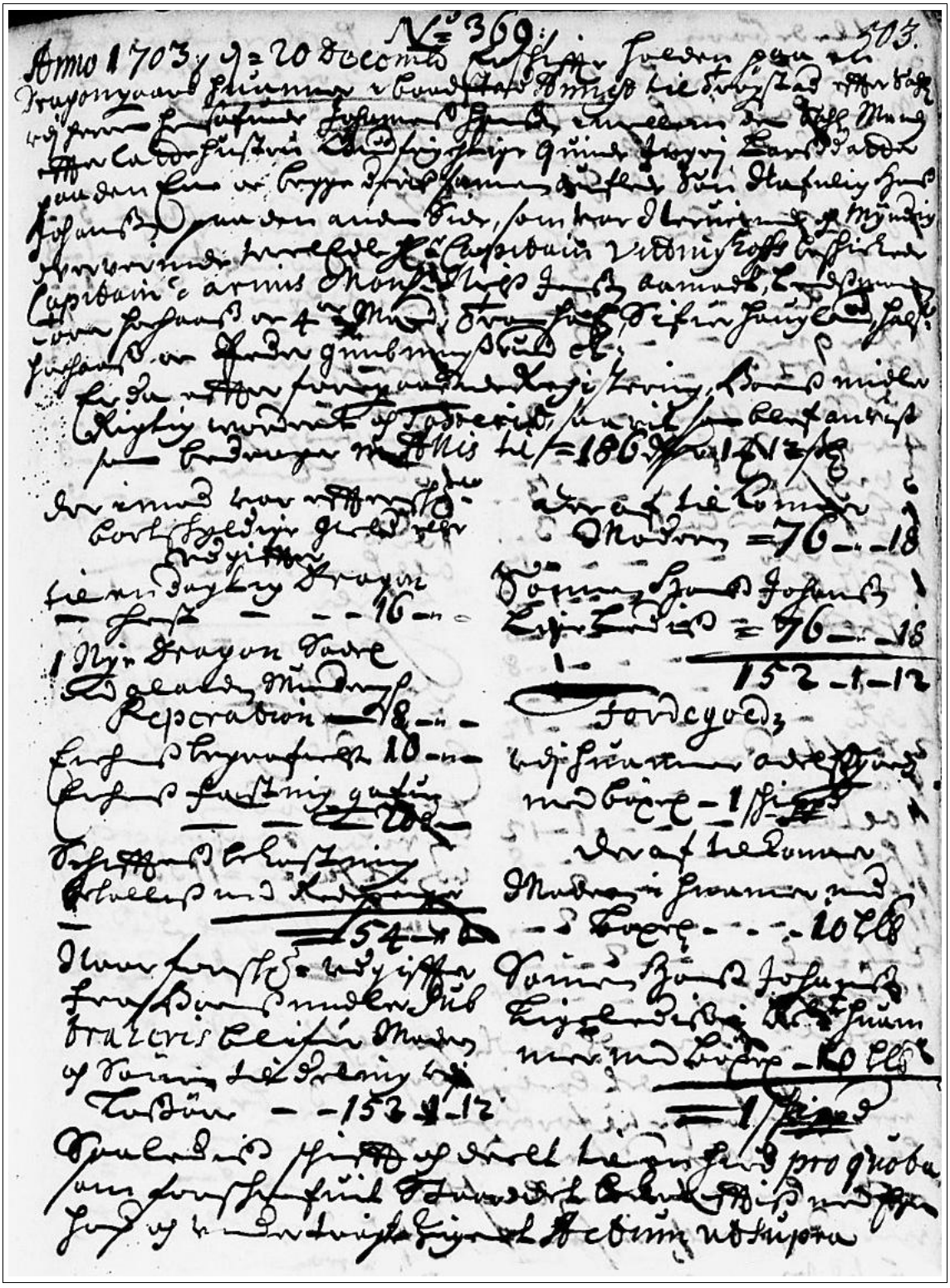

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 503a

«No 369:

Anno 1703 d = 20 Decemb Er Schifte holden paa en Dragongaard Huamer i Baadstad Annex til Trøgstad efter Sahl: udj Herren hensofuede Johannes Hansen i mellem den Sahl: Mands efterladte Hustrue Gudfrygchtige Quinde Ingri Larsdatter paa den Eene oc begge Deris sammen auflede Søn Nafnlig Hans Johannesen paa den anden side, som var I lieue... og myndig. Oververende WelEdle Hr. Capitain Vittinghoffs beschickede Capitain Armis, Mons Niels, Jens Aamodt, Lendsmanden Tore Hochaas oc 4de Mænd, Tron Fos, Sifuer Haugland, Hals. Hochaas oc Peder Gunningsrud o.l.

Er da efter foregaaende Registering, Boens midler Rigtig wurderit och Taxcerit, saa vit som blef anvist som bedrager in allis til

= 186 rdr 1 mark 2 sk.

....

Jordegods

Udj Huamer odelsgoeds med bøxel 1 schippd.

deraf tilkommer

Moderen i Huammer med bøxel 10 lispd.
Sønnen Hans Johannesen ligeledes i bemte Huammer med Bøxel 10 lispd.
1 Schippd.
....».[539]

(Barn VI:45, Far VIII:177, Mor VIII:178)

Gift 06.05.1677 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[540] neste ane.

Barn:

Hans Johannesen Dramstad/Hvammer. Født 1678 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 24.11.1678 i Båstad, Trøgstad (ØF).[541] Død 1715 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 24.03.1715 i Båstad, Trøgstad (ØF).[542] (Se VI:45).

VII:90 mf mm ff m

Ingri Larsdatter Skinneberg. Født 1656 på Skinneberg, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 03.02.1656 i Båstad, Trøgstad (ØF).[543] Død 1720 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 27.04.1720 i Båstad, Trøgstad (ØF).[544]

Det fremgår da Ingri gifter seg at hun er fra Skinneberg. I kirkeboken finner vi at Marthe og Lars Skinneberg i hvert fall hadde to barn, selv om barnas navn ikke angis ved dåpen.

1656 døpes ett av hans barn:
«Septuagesim Baptizati Lars Skonnebergs B.»
Dette bør være Ingri, da deres annet barn som ble døpt i 1659 må være hennes søster Olou eller hennes bror Mats.

Tinglysning 16.09.1679:
Avkall datert 08.04.1678 fra Johannes Hvammer til hans kones stefar Botolf Schiønberg for utstederens hustrus arv etter far og brødre: (HF tingbok nr. 18, folio 53b):

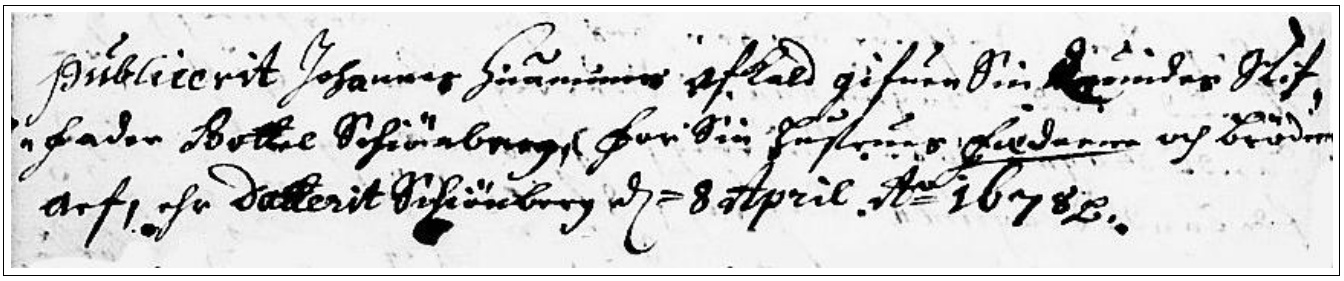

Tingbok Heggen og Frøland n.r 18, 1678-80, folio 53b.

«Publicerit Johannes Huammers afkald gifuer Sin Quindes Stiffader Bottel Schiønberg for Sin Hustrues Faderne och Brøders Arf,
ehr Daterit Schiønberg dj = 8 April Ao 1678».

Ingri og Johannes hadde følgende barn (minst):
1678: Hans, til Dramstad, gift med Ambiør Østensdatter Lund.
1683: Lars.

1683: «Jubilate Baptizati Johannes Hvammers B. N. Lars (Kirkebok nr. 1, folio 181).

29.11.1687 utstedes et skjøte på Schønberig fra Bottel Halvorsen Schønberig i Baastad til Gudmund Huesser på 1 fjerding i Huesser for 30 rdl. Skjøtet tinglyses 07.06.1688.

16.03.1697 tinglyses et avkall datert Skjenneberg 12.03.1697 fra Gudmund Hvesser og Johannes Hvammer i Trøgstad og Christoffer Bjerkenes i Høland til Bottel Skjenneberg for deres hustruers tilfalne arv (HF tingbok 30, folio 36b):

---

539 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 8. Heggen og Frøland skibrede, folio 494. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Baadstad Sogen, folio 18. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 27a Manntallet i 1664-66, Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 8 og 25. Tingbok Heggen og Frøland nr. 22, folio 25a og 27b-28a; nr. 30, folio 36b. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 503.

540 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons: Copul:», folio 161.

541 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 166.

542 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepulti», folio 55.

543 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 99.

544 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepult:», folio 95.

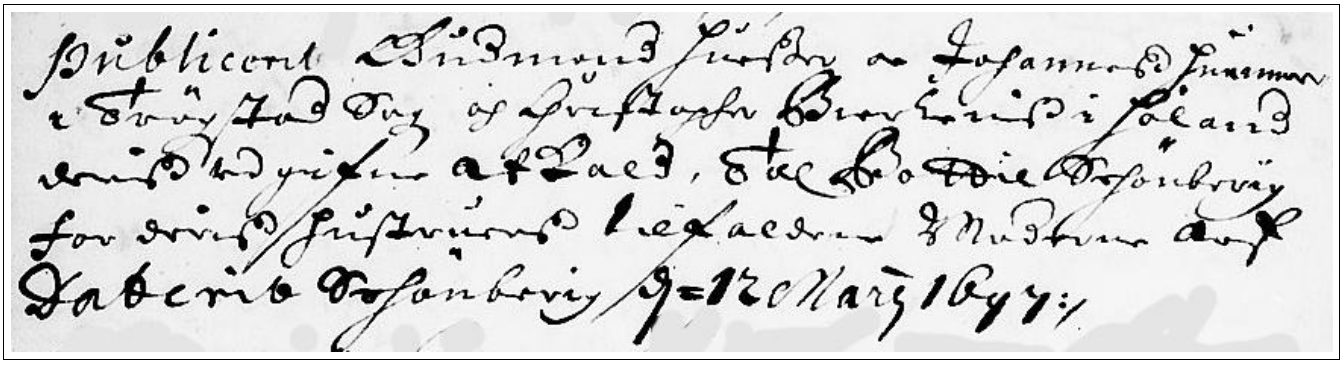

Tingbok Heggen og Frøland n.r 18, 1696-98, folio 36b.

«Publicerit Gudmund Hueser oc Johannes Huammer i Trøgstad Sogn oc Christopher Bierkenes i Høland
Deris udgifne Afkald, Till Bottil Schønberig for deris Hustruers tilfaldene Moderne Arf.
Daterit Schønberig d = 12 Martz 1697».

Hennes første mann, Johannes Hansen, døde i 1703. Året etter giftet Ingri seg med Ole Sjøfarsen, og flyttet til Søndre Sæther.

Ingri døde i 1720, og oppgis da å være 55 år gammel:
«d. 27 April: Ole Siøfarsøns S. Sætters Kvinde n. Ingri Lars Datter gl. 55 aar».
Dette må være en feilskrift, antagelig var hun 65 år. Hennes eldste sønn i ekteskapet med Johannes ble født i 1678.

Skiftet etter Ingri ble avholdt 27.06.1720:

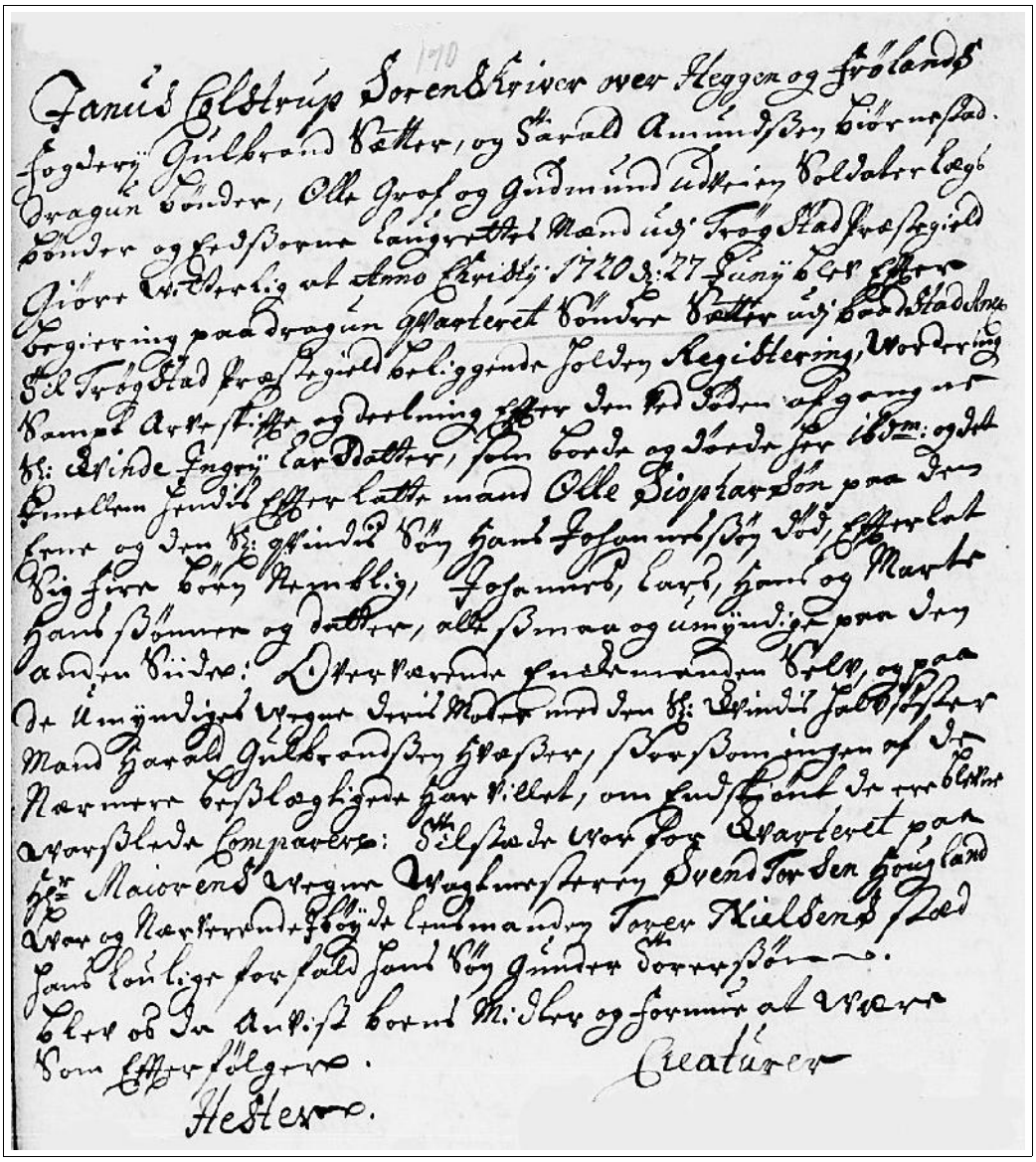

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 364b.

«Janus Colstrup Sorenskriver over Heggen og Frølands fogderi Gulbrand Sætter, og Tarald Amundsen Biørnestad dragun bønder, Olle Graf og Gudmund Udveien Soldater Lægd bønder og Eedsorne Laugrettes Mænd udj Trøgstad Præstegield Giøre witterlig at Anno Christi 1720 d: 27 Juny blev effter begiering paa Dragun qvarteret Søndre Sætter

udj Baadstad Anex Til Trøgstad præstegield beliggende Holden Registering, Wordering Sampt Arveskiffte og deeling effter den ved døden afgangne Sl: Kvinde Ingry Larsdatter, som boede og døede her idbm. og det Imellem Hendis Effterlatte mand Olle Siopharsøn paa den Eene og den Sl: qvindis Søn Hans Johannessøn død, Effterlat Sig fire børn Nemblig, Johannes, Lars, Hans og Marte Hans Sønner og datter, alle Smaa og umyndige paa den anden Siide. Over værende Enkemanden Selv, og paa de Umyndiges wegne deris Moder med den Sl: kvindes Halvsøster mand Harald Gulbrandsen Hvæser, saa som ingen af de Nærmere beslægtigede har villet, om end skiønt de ere blivet warslede Compareres: Tilstæde var for kvarteret paa Her. Maiorens wegne Wagtmesteren Svend Torsen Hougland war og Nærverende Jbøygde Lensmanden Torer Nielsens stæd hans loulige forfald hans søn Gunder Torersøn.
Blev os da ... boens Midler og formue at wære som effter følgende.
Hester ...
Creaturer ...
Kaaber ...
Jernbolschab ...
Messing ...
Jern Redschag ...
Den Sl: kvindes Gangklæder ...
Senge og bencheklæder ...
Linklæder ...
Sølv ...
Træwahrer ...
Paa Loftet ...
Korn ...
...

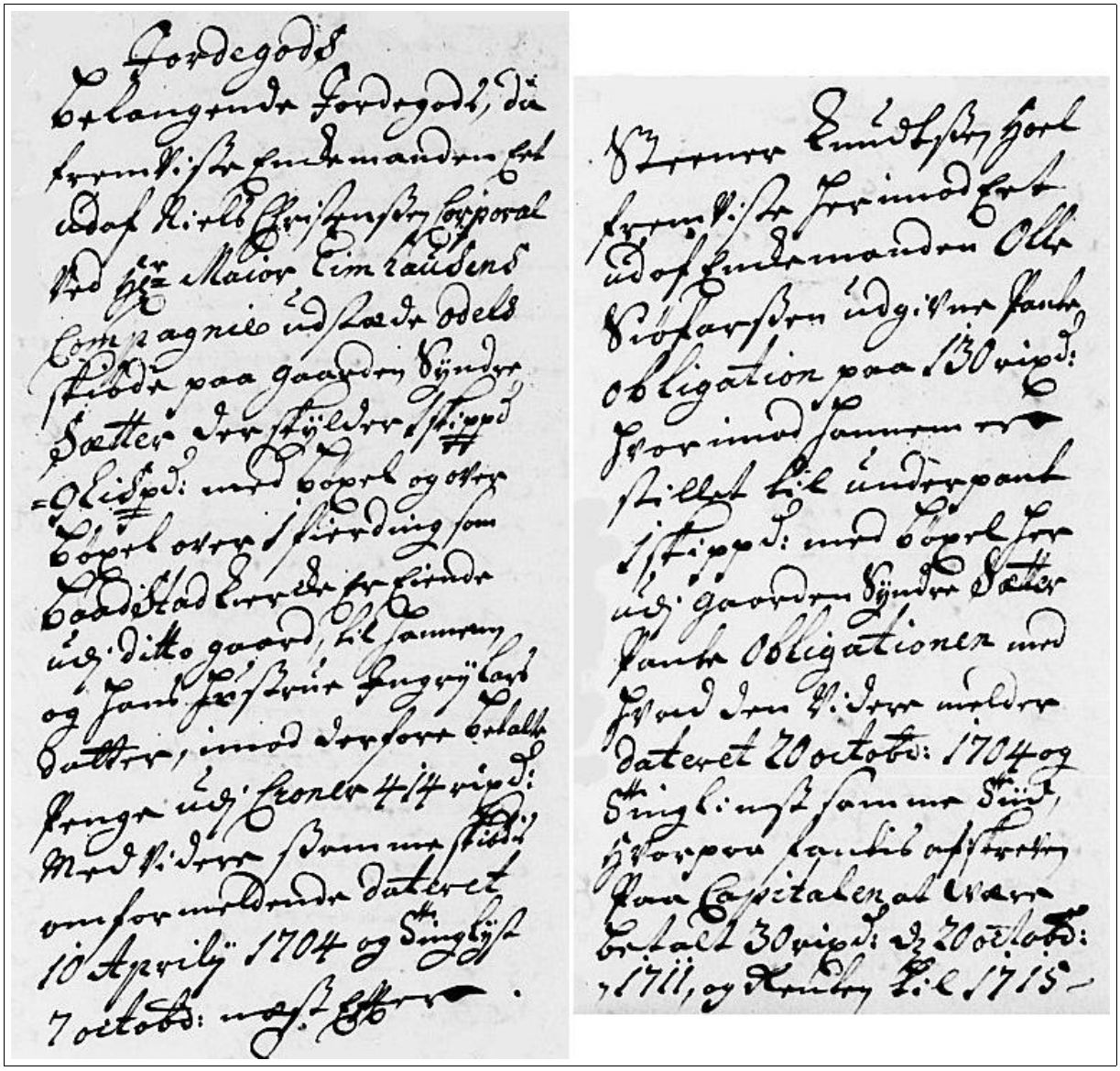

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 366a.

Jordegods.
Belangende Jordegods, da fremviste Enkemanden Eet udaf Niels Christensen Corporal ved Her. Maior Eimhausens Compagnies udstæde odels skiøde paa gaarden Syndre Sætter der skylder 1 Skippd 9 lispd: med bøxel og over bøxel

over 1 fierding som Baadstad Kierche Er Eiende udj Ditto gaard, til sammen og hans hustrues Ingry Larsdatter, imod derfore betalte penger udj Croner 414 rixd: Med Videre samme skiødeis omformeldende Dateret 10 Aprily 1704 og tinglyst 7 octobd: næst Effter.

Korn.

Hvad Korn Angaar da befindes intet icke Eengang Til sommerføde, uden hvad som i dette aar er saaed her paa Gaarden hvoraf dog icke heller videre til arv og deeling kand beregnet, End den bare saaning, siden den Sl. quinde døede før Ploug blev sat I Jorden og Enkemanden uden Nogen afgang fra boet svarer alle dette Aars af gaarden, skatter og Rettigheder, og blev da angivet at wære saaed her paa gaarden i dette aar

10 Tønder havre a 1 rdr. 1 sk. - rdr. 12-2
1¼ Tønde byg a 2¼ rdr. - rdr. 2-3-6
2 Settinger Erter a 16 sk. - rdr. 0-1-8
1 Setting Hvede - rdr. 0-1-0
1 Setting Rug - rdr. 0-1-0.

Steener Knudsen Hoel fremviste herimod Eet ud af Enkemanden Ole Siøfarsen udgivne Panteobligation paa 130 rixd: hvorimod hannem er stillet til underpant 1 skippd: med bøxel her udj gaarden Syndre Sætter. Panteobligationen med hvad den Videre melder datert 20 octobr: 1704 og Tinglist samme Tiid, hvorpaa fanntis afskriving Paa Capitalen at wære betalt 30 rixd: d 20 octob: 1711, og Renten Til 1715

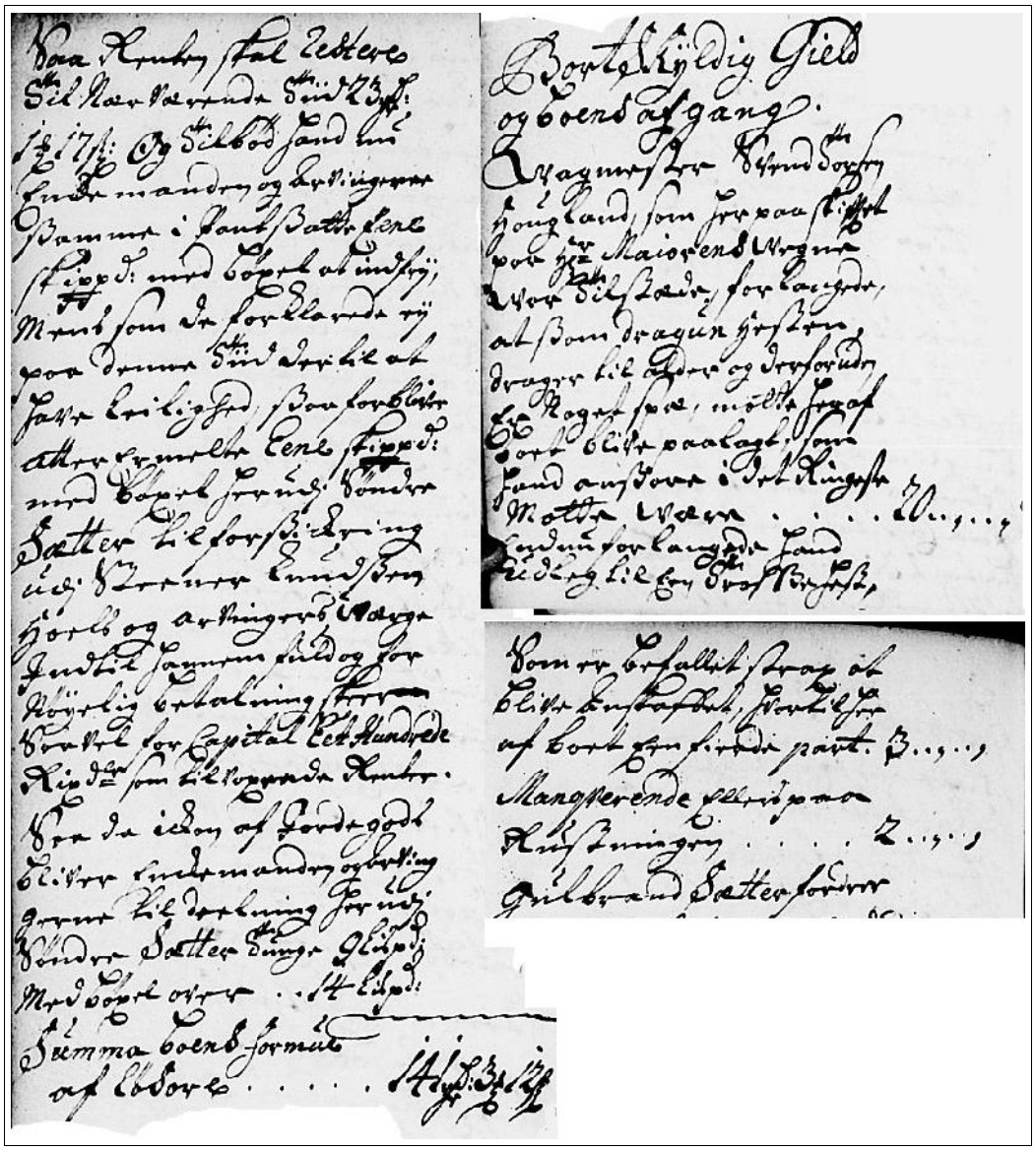

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 366b.

Saa Renten skal Resteres Til Nærværende Tiid rdr 23-1-17. Og Tilbød hand nu Enkemanden og Arvingene samme i Pantsatte Eene skippd. med bøxel at indfry, Mend som de forklarede ey paa denne Tiid dertil at have leilighed, saa forbliver atter Ermelte Eene skippd med bøxel her udj Søndre Sætter til forsikring udj Steener Knudsen Hoels og arvingers wærge Indtil hannem fuld og for Nøyelig betalning skeer Saavel for Capital Eet Hundrede Rixdlr som tilvoxende Renter.

Saa da ickon af Jordegods bliver Enkemanden og Arvingerne til deeling her udj
Søndre Sætter Tunge 9 lispd. med bøxel over 14 lispd.

Summa boens formue af løsøre rdr. 141-3-12
Bortskylding Gield og boens afgang.

Wagmester Svend Torsen Hougland som her paa skiftet paa Her. Maiorens wegne war Tilstæde, forlangede at som dragun hesten drager til alder og derfor uden Noget spa, motte heraf boet blive paalagt, som hand ans.re i det Ringeste Motte wære 20 rdr.
Endnu forlangede hand udleg til Een Trossehest som er befallit strax at blive Anskaffet, hvortil heraf boet Een fierde part 3 rdr.
...

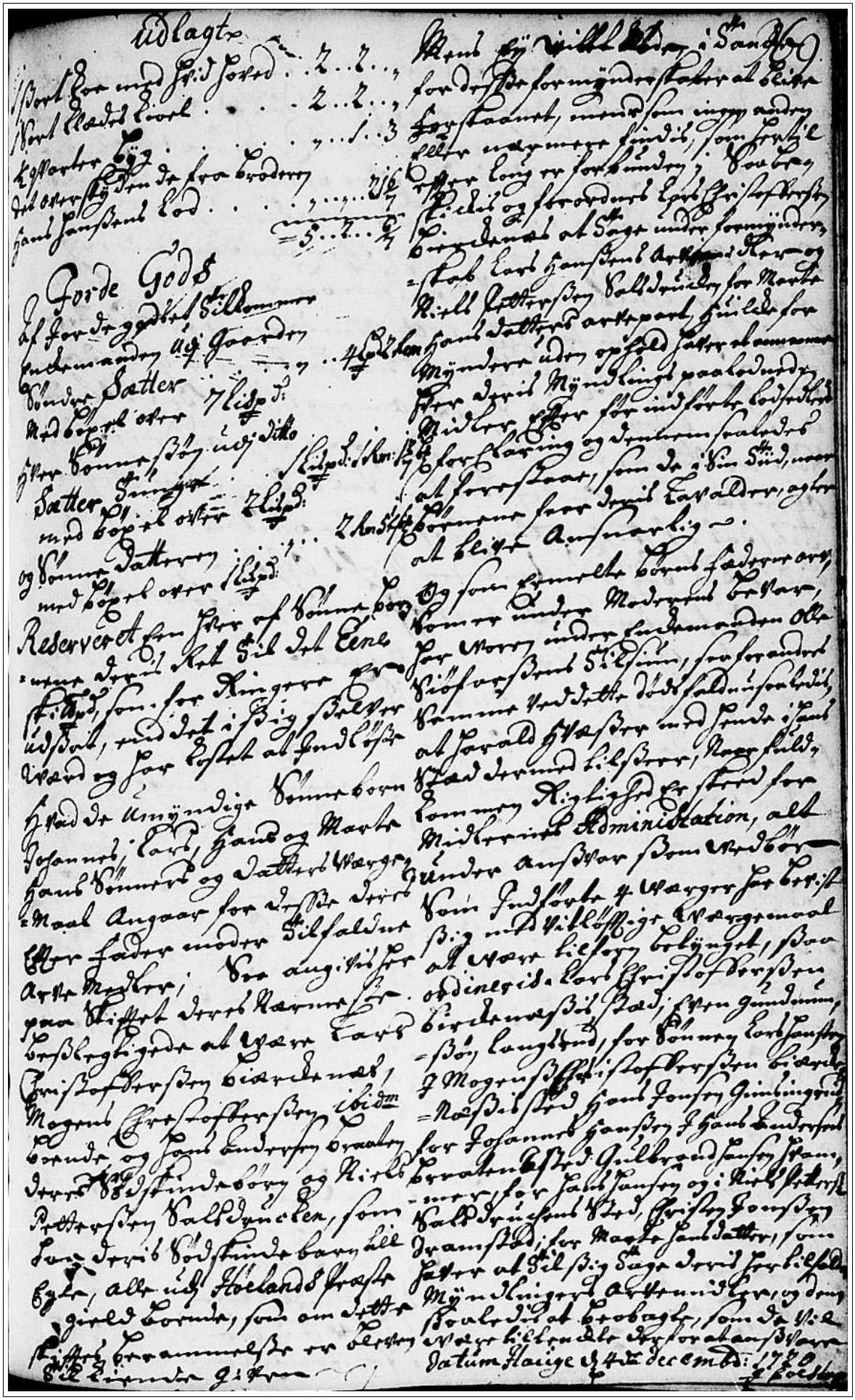

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 369a.

Summa boens afgang rdr. 64-3-0.
bliver da Naar afgangen er fra boens formue afdragen Enckemanden og arvingerne Till deeling rdr. 77-0-12

Hvoraf Enckemanden Tilkommer den halve deel rdr. 38-2-6
Hvor udaf Sønnesønner udj Løsøre rdr. 11-0-1 5/7
og Sønnedatter rdr. 5-2-0 6/7.
....
Jorde Gods.
Af Jordegodset tilkommer
Enkemanden udj Gaarden Søndre sætter 4 lispd. 2 Rem. med bøxel over 7 lispd.
Hver Sønne Søn udj ditto Sætter Tunge 1 lispd. 1 Rm. med bøxel over 2 lispd.
og Sønne Datteren 2 Rem 5¼ bsm. med bøxel over 1 lispd.
Reserveret for hver af Sønnebørnene deris Ret Til det Eene Skippd, som for Ringere Er udsat, ... det i sig Selv er Wærd og for ..stet at Indløse hvad de umyndige Sønnebørn Johannes, Lars, Hans og Marte Hans Sønners og Datters Werge Maal Angaar for disse deris Efter fader moder Tilfaldne Arve Midler.
....
Datum Hauge d 4 decembd 1720
J Colstrup».[545]

(Barn VI:45, Far VIII:179, Mor VIII:180)

Gift 1. gang 06.05.1677 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[546] forrige ane.

Gift 2. gang 13.04.1704 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[547] **Ole Sjøfarsen Sæther Søndre.** Gårdbruker. Født 1678 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 13.01.1678 i Båstad, Trøgstad (ØF).[548] Levde 1704 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Flyttet omkring 1705 fra Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF) til Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1756 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 1756 i Båstad, Trøgstad (ØF).[549]

Ole ble døpt i begynnelsen av 1678:
«1 p. Epiph. Siøfar Sæter B. N. Ole».

Steener Knudsen Hoel var formynder for Ole da arven ble fordelt etter at hans foreldre døde på Aaser i 1693.

Ole giftet seg første gang med Ingri Larsdatter i 1704. Ingri var enke etter Johannes Hansen Hvammer som døde i 1703. De bosatte seg først på Hvammer:
«D 3 post Pasch: Ole Sopharsen Inger Lars Datter».

25.06.1696 ble det tinglyst et skjøte fra Oles farbror, Rolf Seter, til «Manhaffte corporal» ved kaptein Emhausens trøgstadske kompani, Niels Christensen og hustru Inger Christensdatter på 1 skippund 3 1/5 lispund i Søndre Sæther med bygsel over 4 lispund av 1 fjerding tilhørende Trøgstad kirke, for 165 rdr. 2 mk. Skjøtet er datert Sæter 18.04.1696 (HF tingbok nr. 30, folio 18b-19a):

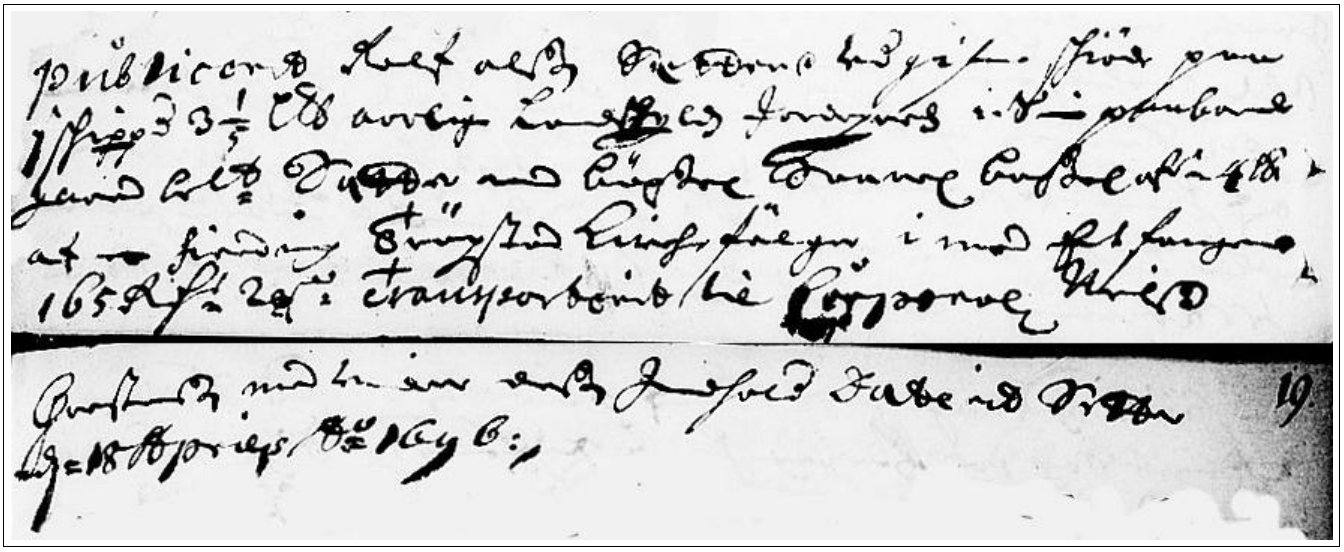

Tingbok Heggen og Frøland nr. 30, 1696-98.folio 18b-19a.

«Publicerit Rolf Olsen Sætters udgifne Schiøde paa 1 Schippd 3 1/5 Lpd arvelige Landschyld Jordegoeds i Sin paaboende Gaard bemt. Sætter med Bøxsel saavel Bøxsel ofuer 4 Lb af en Fierding Trøgstad Kirche følger i mod Entfangene 165 Rdr 2 mk. Transporterit til Corporal Niels Christensen med videre dess Indhold.

545 Tingbok Heggen og Frøland nr. 18, folio 53b; nr. 24c, folio 5b; nr. 30, folio 36b. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-1722, folio 364b.

546 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons: Copul:», folio 161.

547 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons Nupt», folio 291.

548 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 163.

549 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Dødde og Begravede», folio 185.

Daterit Setter d = 18 Aprils, Ao 1696».

Rolfs søster, Elen Olsdatter, som var enke etter Knud Olluffsen på Store Hoel, solgte så 5 lispund 3 1/5 remål i Søndre Sæther til Nils. Skjøtet er datert Hol 22.02.1697 og tinglyst 16.03.1697 (HF tingbok nr. 30, folio 36a):

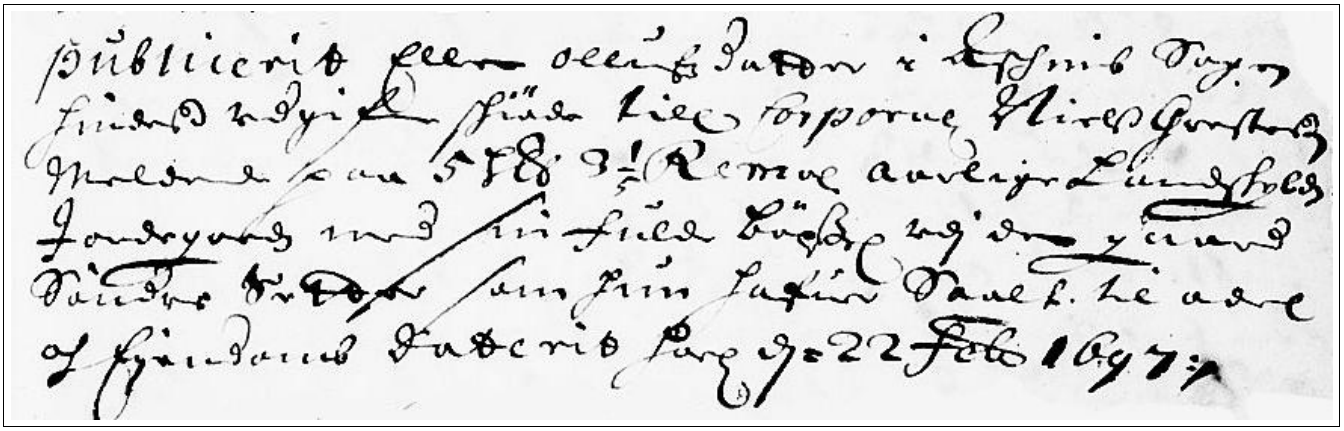

Tingbok Heggen og Frøland nr. 30, 1696-98.folio 36a.

«Publicerit Ellen Ollufsdatter i Aschimb Sogen Hendis udgifne Schiøde till Corporal Niels Christensen Meldende paa 5 Lpd 3 1/5 Remol arvelige Landschyld Jordegoeds med Sin fulde Bøxsel udj den Gaard Søndre Setter som Hun hafuer Saalt til Odel oc Ejendomb.

Daterit Hoel dj = 22 Feb 1697».

Niels hadde dermed overtatt hele Søndre Sæther unntatt 5 lispund som tilhørte kirken, men som han hadde bygselen over. 02.01.1697 utsteder så korporal Nils Christensen en obligasjon til Johannes Hvammer i Båstad på 100 rdl. mot pant i 1 skippund i Søndre Sæter. Obligasjonen tinglyses 16.03.1697 (HF tingbok nr. 30, folio 36b):

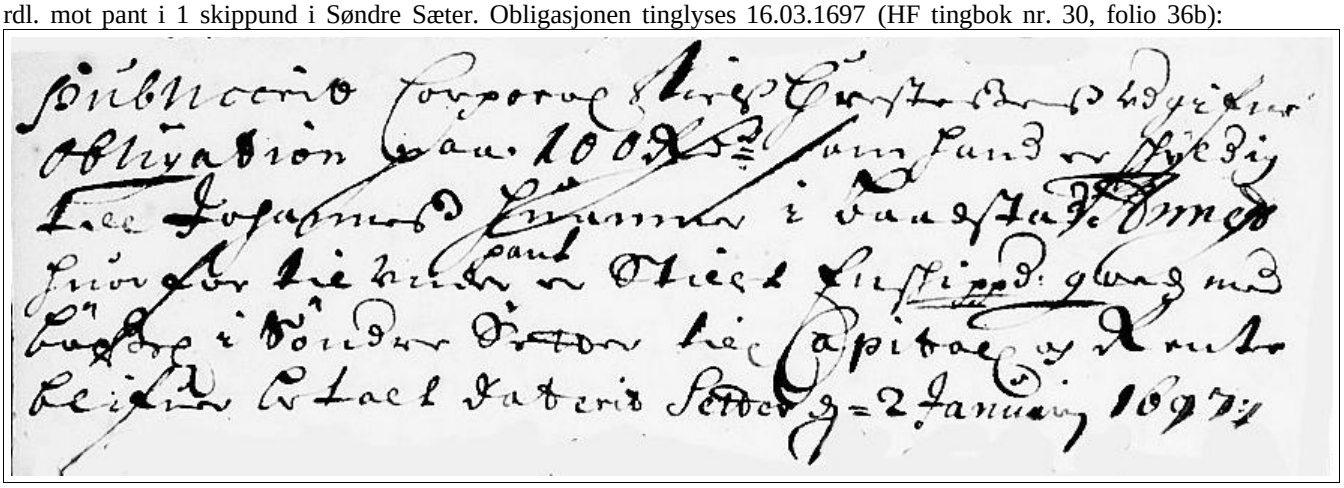

Tingbok Heggen og Frøland nr. 30, 1696-98.folio 36b.

«Publicerit Corporal Niels Christensens Udgifne Obligation paa 100 Rdr som Hand er schyldig till Johannes Huammer i Baadstad Annex huorfor till Underpant er stillet En Schippd: Goeds med Bøxsel i Søndre Setter till Capital och Rente blifuer betalt.
Daterit Setter d = 2 Januarj 1697».

Det ble avholdt auksjon i Oslo 16. og 17. september 1703 over proviantforvalter ved Basmo festning Jep Anchersens eiendommer som var hele Nedre Krog i Søndre Høland på 1 skippund 2½ lispund og 10 lispund i nabogården Øvre Krog. Nils Christensen Sæther fikk tilslaget for høyeste bud 400 rdl. Beløpet ble utbetalt kontant, men alt sammen til selgerens kreditorer. Auksjonsskjøte på eiendommene ble utstedt 29.11.1703 og tinglyst 30.06.1704 (Nedre Romerike pantebok 1, folio 280). Dermed flyttet Niels fra Søndre Sæther, som han hadde kjøpt 7 år tidligere til Krog Nedre i Høland. Niels ble anfader til det malerdynastiet som begynte med Christian Krogh, født 13.08.1852.

10.04.1704 solgte Niels Christensen Søndre Sæther til Ole for 414 rdl. I kjøpekontrakten blir opplyst at gården først skal overtas 14.04.1705, altså et helt år senere, men det nevntes intet om når kjøpesummen skal betales. Det tilføyes i kontrakten at kjøperen hadde odelsrett til gården. Det er nærmest påfallende at han da går med på å betale så meget mer enn det Niels hadde kjøpt den for noen år tidligere, om da ikke gården var vesentlig forbedret i de år Niels hadde vært eier.

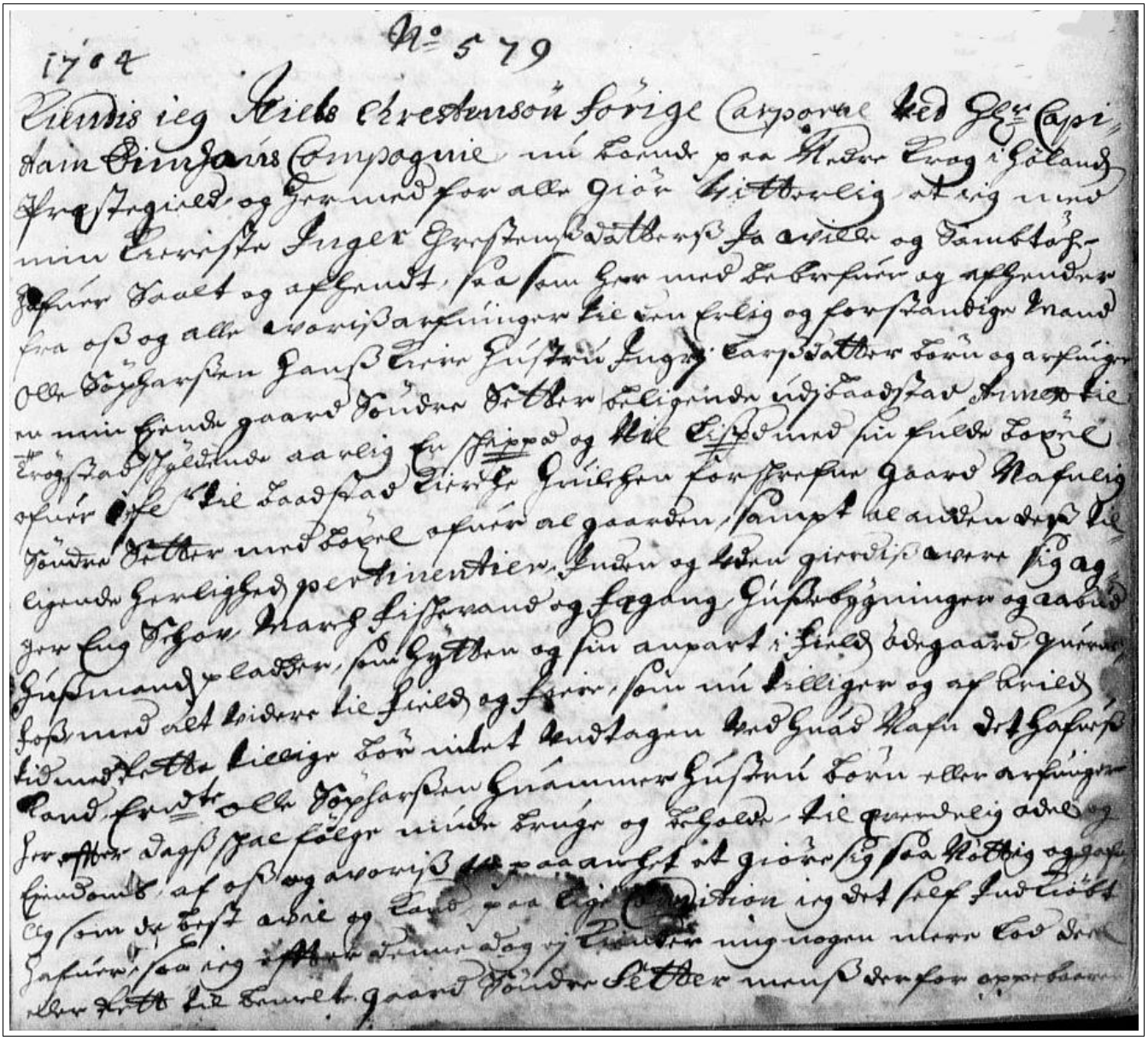

Heggen og Frøland - Pantebok nr. 1 1606-1704, side 167a.

«No. 579.

Kiendis ieg Niels Chrestensøn førige Corporal ved Her. Capitain Eimhaus Compagnie nu boende paa Nedre Krag i Høland Præstegield og hermed for alle giør Vitterlig at ieg med min Hustrue Inger Chrestensdatters Ja wille og Sambtøge, hafuer Saalt og afhendt, Saa som hermed bebrefuer og afhender fra os og alle woris arfinger til den Erlig og forstandige Mand Olle Søpharsen Hans Kiere Hustru Ingri Larsdatter børn og arfinger min Eiende gaard Søndre Setter beligende udj Baadstad Annex til Trøgstad skyldende aarlig En skippd og Nie Lispd med sin fulde bøxel ofuer 1 fer. (1 fjerding) til Baadstad Kierche Hvilchen forshrefne gaard Nafnlig Søndre Setter med bøxel ofuer al gaarden, sampt al anden dess tilligende herlighed pertinentier, Inden og uden gierdis were sig Agger Eng Schov March fishevand og fægang, Husebygninger og aabud, husmandpladser, som Hytten og sin anpart i field ødegaard, quern-foss med alt videre til field og fiere, som nu tilliger og af Arilds tid med dette tillige bør intet Vndtagen Med huad Nafn det Hafues Sand Eredte Olle Søpharsen Huammer Hustru børn eller arfinger for efter dags shal følge niude bruge og beholde, til ævindelig odel og Ejendoms af os og woris paa arhet at giøre Sig saa Nøttig og gafnlig som de best wil og Kand paa lige Condition ieg det self Indkiøbt hafuer, saa ieg efter denne dag ej Kiender mig nogen mere Lov deele eller Ret til bemelte gaard Søndre Setter mens derfor oppebaarer

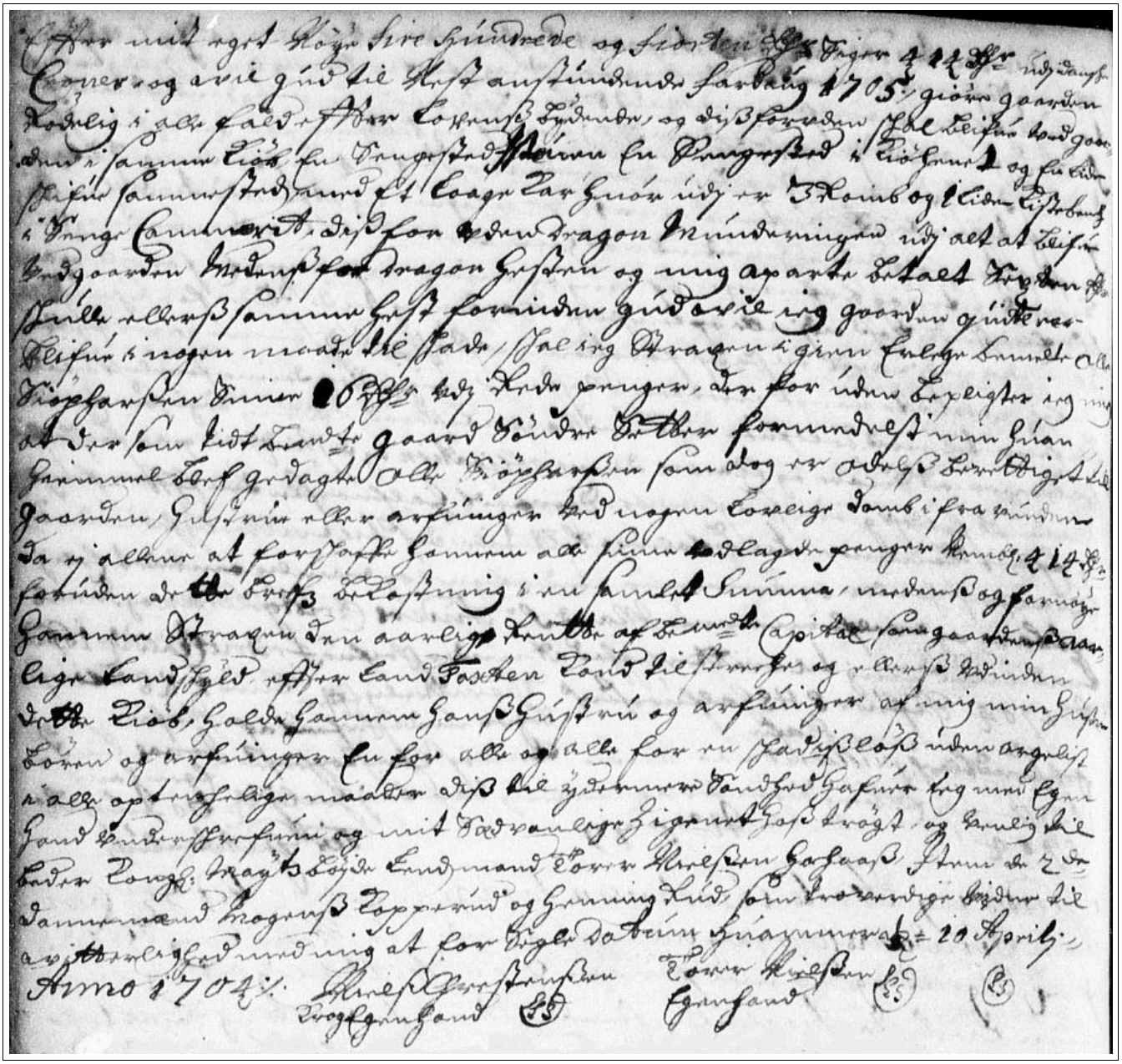

Heggen og Frøland - Pantebok nr. 1 1606-1704, side 167b.

Effter mit eget Nøye fire hundrede og fiorten Rdr siger 414 Rdr uds.st Croner og wil gud til Neste anstundende faredag 1705 giøre gaarden Rødelig i alle fald efter Lovens Bydende, og disforuden shal beifue ved gaarden i samme Kiøb En Sengested i stuen En Sengested i Kiøhenet og En liden shifur sammesteds med Et Kaage Kar h.ør udj er 3 Romb og 2 liden Kistebenh i Senge Cammerit, disfor uden Dragon Munderingen udj alt at blifue ved gaarden. Medens for Dragon Hesten og mig aparte betalt sexten dlr shulle, ellers samme hest forminden gud wil ieg gaarden quiterer blifur i nogen maade til shade, skal ieg straxen igien Erlege bemelte Olle Siøpharsen Sinne 16 Dlhr. udj Rede penger derfor uden bepligter ieg mig at dersom tidt bemelte gaard Søndre Setter formedelst min huan Hiemmel blef gedagte Olle Siøpharsen som dog er odels berettiget til gaarden, Hustrue eller arfinger ved nogen lovlige damb i fra vunden da ej allene at forshaste hannem alle sine udlagte penger Nemlig 414 Rdr foruden dette brefs bekostning i en samlet Summa, medens og fornøye hannem Straxen den aarlige Rentte af bemelte Capital som gaarden foranlige Landskyld efter Land Taxten kand tilst.reehe og ellers Winden dette Kiøb, Halde Hannem Hans Hustru og arfinger af mig min Hustru børn og arfinger En for alle og alle for en schadisløs uden argelist i alle optenchelige maader diss til ydermere Sandhed Hafuer Ieg min Egen Hand undershrefuen og mit sædvanlige Sigenet hostrøgt, og willig tilbeder Kongl. Mayts bøgde Lendmand Torer Nielsen Hachaas Jtem de 2de dannemend Mogens Kopperud og Henning Rud, som trowerdige Widner til witterlighed med mit at forsegle

Datum Huammer den 20 Arilj Anno 1704.

Niels Christensen Krog EgenHand - Torer Nielsen EgenHand».

I juni samme år solgte så Ole sine 10 lispund i Hvammer til stesønnen Hans.[550]

550 Pantebok Heggen og Frøland nr. 1, 1689-1704, folio 264 og 267.

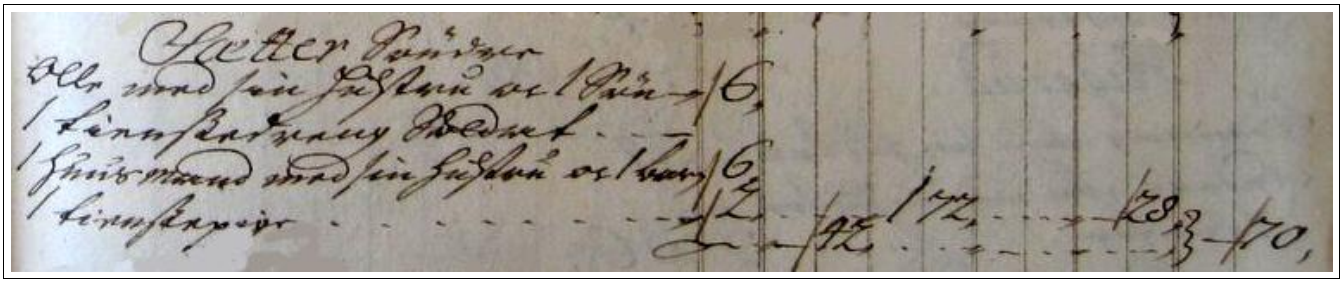

Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi - Ekstraskatt 1711.

«Skoskatten» 1711, en vanlig betegnelse på en engangsskatt i 1711 på skotøy, parykker, fontanger, karosser, chaiser og karjoler, samt på tjenestefolks lønn, påbudt i forordning 21.02.1711.

Enkelte grupper var fritatt eller utelatt, blant annet husmenn som var utskrevne soldater og deres familier, spedbarn og personer uten fast bopel.

Satsen var 3 skilling per skopar. Det ble sannsynligvis ikke foretatt reell telling av skotøy, men beregnet for eksempel to par per person i gårdbrukerfamilie og ett par per person i husmannsfamilier og liknende.

Av tjenestefolks årslønn skulle 1/6 gis i skatt. Husbonden skulle innbetale dette og trekke tilsvarende fra tjenerlønnen.

Skatten som ble pålagt «Sætter Søndre» var:
«Olle med sin Hustrue oc 1 søn» - 6 par sko.
«1 tienstedreng Soldat» - skatt ble ikke betalt for soldater.
«1 Huusmand med sin Hustrue oc 1 barn» - 6 par sko.
«1 tienstepige» - 2 par sko - Årslønn 1 Dlr. 72 Skilling.
Tilsammen 14 par sko à 3 Skilling pr. par ga 42 Skilling i skatt,
1/6-del av tjenestepikens lønn, 28 Skilling, utgikk også i skatt,
tilsammen 70 Skilling.

Gården var utlagt som dragongård med en skyld på 2 skippd. 14 lispd. hvorav en skyld til Hans Kungl. Majestet på 2 skippd. 9 lispd. Ole fikk derfor også betale følgende skatter og avgifter i 1711:

«Leilending skatt - 6 Dlr. 77 Skilling
Proviant skatt - 82 Skilling
Rostiening skatt af 2 skippd. 9 lispd. - 58 Skilling
Ledingspenge - 1 1/3 Skilling
Leding Smør 9 bs.- 27 Skilling
Ledingkorn 3 spand - 60 Skilling
Foering- 48 Skilling
Arbeidspenge - 1 Drl.»
Tilsammen 10 Drl. 65 1/3 Skilling.

Hans første hustru, Ingri, døde i 1720.

«Ole Siøfarsøn S. Sætter od Tore Guldbrandsdatter N. Sætter» ble så trolovet 20. søndag etter Trefoldighet og copulered 25. søndag etter trefoldighet i 1720. Sponsorer var Christopher ... og ....

Tinglysning 31.10.1718:
Ole Sjøfarsen Sæter fikk tingvitne om at Elen Gunnersdatter som er dømt for fortidlig samleie med sin nåhavende ektemann Hans Olsen (på Sæter) ikke eide det allerringeste til bøters betaling (HF tingbok nr. 38, folio 163a).

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for
«Trøgstad Præstegield - Fulde Gaarder»:

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Trøgstad - Eksaminasjonsprotokollen - Folio 110b-111a.

«No:
93.
Gaarde Navne:
Sætter Søndre, med 1 Bæckeqværn til Huus Behof
efter gl: Matr: som for 30 Aar siden er ødelagt.
Drag: Qvart:
Opsiders Tall:
Ole Siøfarsen.
Proprietairs og Bøxel-Raadig:
Opsideren med Hans Børn - 1 Skippd. 9 Lispd. med Bøxel over alt.
Baadstad Kirke - 5 Lispd.
Huusmænds Pladser:
Udj 1 Plads med 3de andre Gaarder i SamEje.
Field, Saaer 1 tønne. Beregnet under Gaarden.
Noch(?) 1 dito Lars Anders: Saaer 1 qvart [tønne] liger i Engen.
Skoug og Sæter:
Skoug til Brændeved.
Situation og Beleilighed:
I Soellien og med dels Wind.
Sæd:
2½ qvart [tønne] Bl: Korn - 10½ tønne Hafre - 2 Settinger HommelK: - 2 Settinger Lin Sæd.
Høe-avling:
36 Læs.
Hæster og Creaturer:
3 Hæster - 13 Creat: - 16 Souger.
Taxt efter Gammel Matricul:
1 Skippd. 14 Lispd.
Forhøyet:
9½ Lispd.»

29.12.1727 selger Ole Rolvsen som var Oles farbrors sønn, sin odels- og løsningsrett til Søndre Sæther. Avtalen tinglyses 31.03.1728:

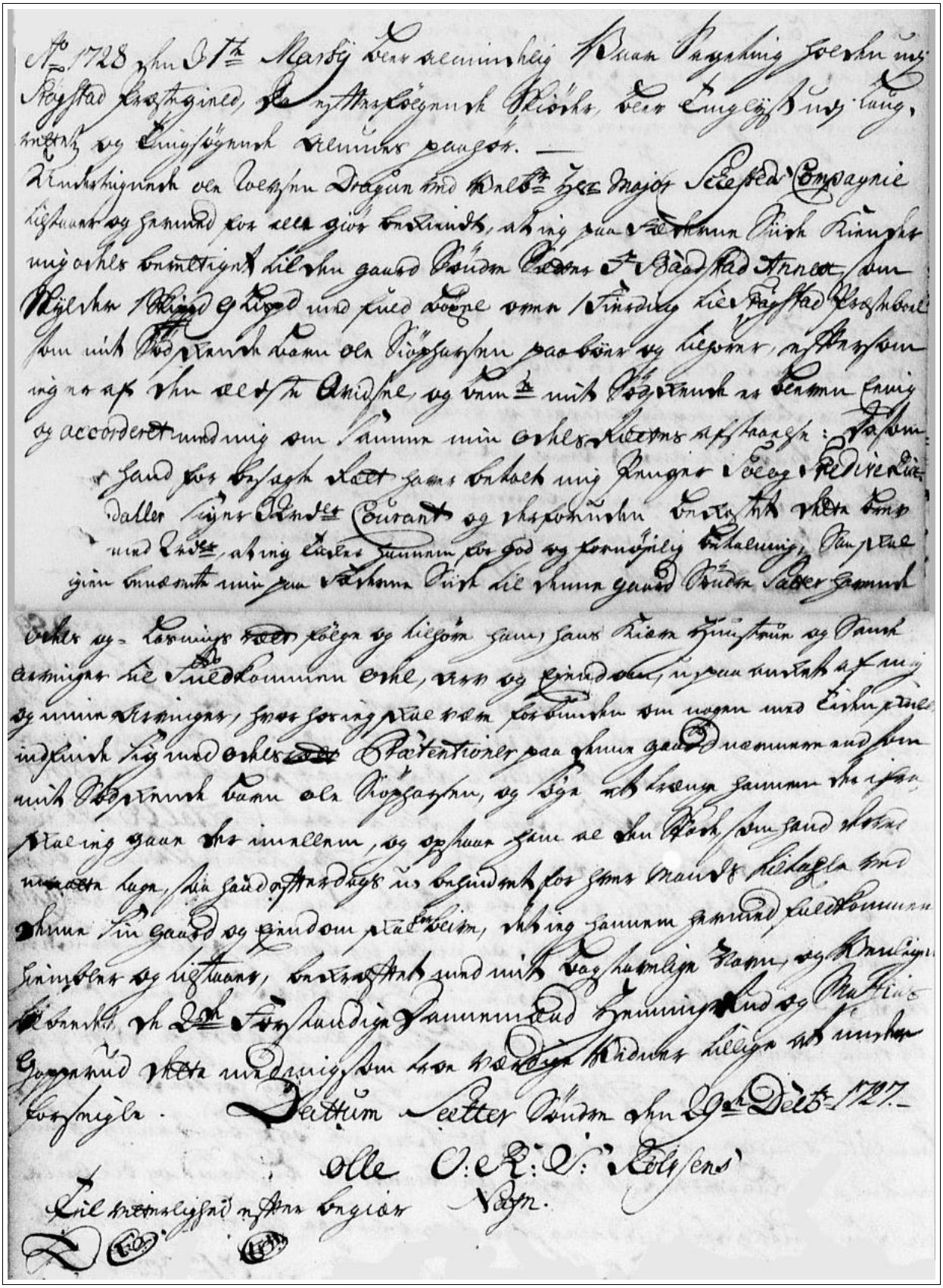

Pantebok Heggen og Frøland nr 3. 17116-30, folio 252a-252b.

«Ao 1728 den 31te Marty blev Almindelig Vaar Sageting holden udj Trogstad Præstegield, Da effterfølgende Skiøde blev Tinglyst udj Laugvitnes og Tingsøgnets Almues Paahør.-

Undertignede Ole Rolwsen Dragun ved Welb. Her. Major Schesteds Companie tilstaaer og hermed for alle giør bekiendis, at ieg paa fædrene siide kiender mig odels berettiget til den gaard Søndre Sætter I Baadstad Annex som Skylder 1 Skippd. 9 lispd. med fuld bøxel over 1 fierding til Trøgstad Præsteboel som mit Sødskend Barn Ole Siøpharsen paaboer og tilhører, eftersom ieg er af den ældste A.idsne, og Bemelte mit Sødskende er bleven Eenig og accorderet med mig om samme min odels Rættes afstaaet, dasom hand for besagte Rætt have betalt mig Penger Toe og Tredive Rigsdaler Siger 32 Rdl Courant og derforuden bekostet dette brev med 2 rdl, at ieg Taker hannem for god og fornøyilig betalning Som skal igien bemælte min paa fædern Siide til denne gaard Søndre Sætter hærmed

Odels og Løsnings Rætt følge og tilhøre ham, hans Kiære hustrue og Sande arvinger til fuldkommen odel, Arv og Eiendom, ...

Dattum Sætter søndre den 29de Decb 1729.

Olle Rolvsen».[551]

06.10.1729 kjøper Ole 4 lispund 2 Remål med bøxel over 7 lispund i gården for 122 Rdl. fra de øvrige arvinger etter hans første kone, Ingri Larsdatter. Skjøtet tinglyses 13.10.1729:

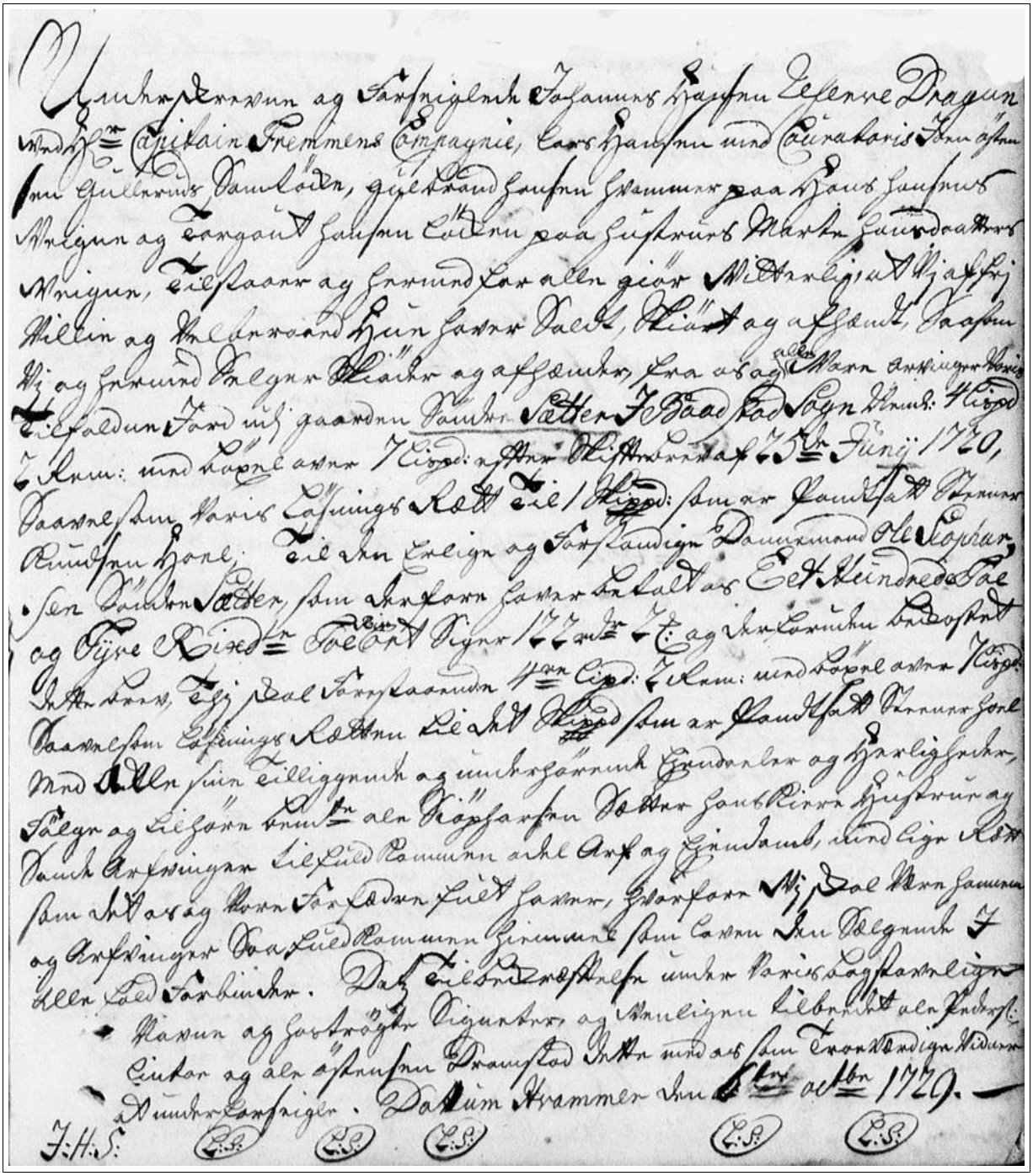

Pantebok Heggen og Frøland nr 3. 17116-30, folio 306a.

«Underskrevne og Forseiglede Johannes Hansen Refere Dragun ved Her. Capitain Fremmens Compagnie, Lars Hansen med Couratoris Jørn Østensen Gulleruds Samtøcke, Gulbrand Hansen Huammer paa Hans Hansens Weigner og Torgaut Hansen Løken paa Hustrues Marte Hansdaatters Weigner, Tilstaaer og hermed for alle giør Witterlig at Wj af fri Willie og Welberaaed Hue haver Soldt, Skiødt og afhændet saasom Wj og herved selger skiøder og afhænder fra os og alle wore arvinger woris tilfalden Jord udj gaarden Søndre Sætter I Baadstad Sogn Neml: 4 lispd. 2 Rem: med bøxel over 7 lispd. efter skiftebrev af 23de Juny 1720, Saavel som Woris Løsnings Rætt Til 1 skippd som er pandtsatt Steener Knudsen Hoel; Til den Erlige og Forstandige Dannemand Ole Siopharsen Søndre Sætter, som derfor haver betalt os Eet hundrede Toe og Tyve Rixdaler Toe Rix ort siger 122 rdl 2 ort og derforuden bekostet dette brev, Thi skal forestaaende 4de lispd. 2 Rem: med bøxel over 7 lispd. Saawelsom Løsnings Rætten til det skippd. som er Pandtsatt Steener Hoel, med Alle sine Tilliggende og underhørende Ejendeeler og herligheder

551 Ekstraskatten i 1711.Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi. Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Trøgstad Præstegield, Fulde Gaarder, folio 110b. Pantebok Heggen og Frøland nr. 3, 1716-1730, folio 252.

Følge og tilhøre benevnte Ole Siopharsen Sætter hans Kiere Hustrue og Arfinger saa fuldkommen odel Arf og Eiendomb, med lige Rætt som det er og Forfæder fult hawer, hvorfor wi skal wære hannem og Arfinger Saa fuldkommen hiemmel som Loven den sælgende I alle fald forbunden Da Til bekreftelse underworis bogstavelige Navne og hostrøgte Signeters og Wenligen tilbeedet Ole Pedersen Lintoe og Ole Østensen Dramstad dette med os som Troe Wærlige Widner at underforsiegle.
Datum Huammer den 6te octobr 1729». [552]

Ole overtar neste dag gjelden til Steener Knudsen Hoel på 90 Rdl mot pant i Søndre Sæther:

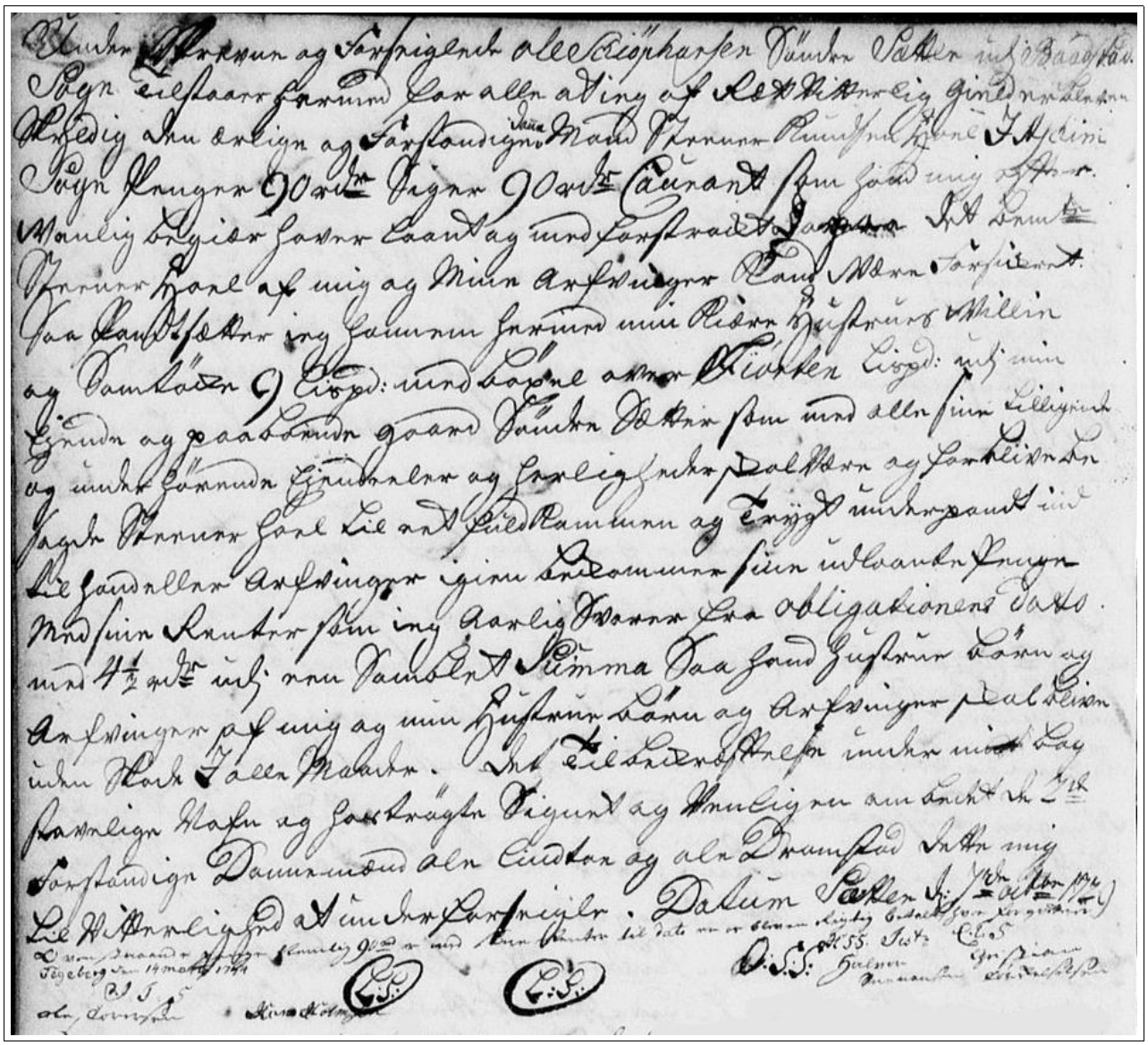

Pantebok Heggen og Frøland nr 3. 17116-30, folio 306b.

«Underskrevne og forseiglede Olle Siøpharsen Søndre Sætter udj Baadstad Sogn Tilstaar hermed for alle at ieg af Ræt Witterlig gield er bleven skyldig den ærlige og Forstandige Mand Steener Knudsen Hoel I Aschim sogn Penger 90 rdl siger 90 rdl Courant som hand mig efter Wenlig begiær haver laant og med forstrakt ... det bemelte Steener Hoel af mig og Mine arvinger Kand Uden Forsikret saa Pandtsætter ieg hannem herved med min Kiære Hustrues Willie og Samtøcke 9 lispd. med bøxel over Fiorten lispd: udj min Ejende og paaboende gaard Søndre Sætter som med alle sine tilliggende og underhørende Eiendeler og herligheder skal wære og forblive besagde Steener Hoel til ret fuldkommen og Trygt underpandt ind til hand eller arfvinger igien bekommen sum udlaande Penger med sine Renter som ieg Aarlig svarer fra obligationens dato med 4½ rdl udj een samblet Summa saa hand Hustrue børn og arfwinger af mig og min Hustrue børn og Arfvinger skal blive uden skade I alle Maader. det Til bekreftelse under mitt bogstavelige Nafn og hostrøgte Signet og Wenligen ombedt de 2de Forstandige Dannemænd Ole Lindtoe og Ole Dramstad dette mig til Witterlighed at underforseigle.

Datum Sætter d. 7de octobr. 1729». [553]

Ole er forlover når soldat Berger Olsøn Østbye og Gunnor Torersdaatter Dil.ig troloves Dom Judica i 1731 (Kirkebok nr. 3, folio 34). Ole er også forlover når Torgeir Olsøn Aas og Birgithe Christens daatter Søndre Fiøs troloves Dom Jubilate i 1731 (Kirkebok nr. 3, folio 35).

552 Pantebok Heggen og Frøland nr. 3, 1716-1730, folio 306a.

553 Pantebok Heggen og Frøland nr. 3, 1716-1730, folio 306b.

07.03.1739 overlater Hans Jensen Danchert fra Schieberg Præstegield odelsretten til Søndre Sæther til Ole på vegne av sin hustru Giertrud Iversdatter og hennes søster Berte:

Pantebok Heggen og Frøland nr 4, 1731-41, folio 232b.

«Underskrevne og forseiglede Hans Jensen Danchert udi Schieberg Præstegield boende tilstaar og hermed for alle giør Vitterlig at for min Hustrue Giertrud Iversdatter og hendes Søster Berte Iversdatter nu tienende paa Hafslund gaard, teigner sig til at have een Odels Ret til gaarden Søndre Sæter udi Baadstad Annex, som Ole Siofarsen paaboer, der er af een yngere Legd(?), Er paa min hustrues og vor Søsters weigne kommen i een Weenlig forrenig og accord med bemelte Ole Siofarsen om deres prætenderte Odels Ret. Og som hand herfoer til begge deres fornøyelse haver betalt mig skaligien bemelte deres havende Odels og Løsnings Ret til Gaarden Søndre Sæter følge og tilhøre ham, hands Kiære Hustrue og Sande Arvinge uigienKaldelig af dem og deris Arvinger, hvorfor jeg skal være ham og hans trygge og faste hjemmel for hver mands Paatale, alt under bekræftelse af mit bogstavelige navn og hostrøgte Signeta, og venligen tilbeedet 2de forstandige Dannemænd Christopher Hansen Kychle af Schieberg Sogn og Clemet Torstensen Torp af Trøgstad Sogn Sette med mig til witterlighet at under skrive og forseigle.

Datum Sæter den 7 Marty 1739.

Hans Jensen H.I.S.D. Dancherts navn

Til Vitterlighed effter begiær Christopher Hans Clemt Torp». [554]

Skiftet etter hans hustru 03.09.1743 ga følgende eiendomsforhold for Søndre Sæther:
Bennefiecered Trøgstad Kirke - 5 lispd.
Olle Hoel Udlagt - 9 lispd.
Torgeir Fiøs Udlagt - 10 lispd.
Olle Siøpharsen - 5 lispd.
Ellef Ollesøn - 1 lispd. 2 Remaal 2 4/7 bm
Peder Ollesøn - 1 lispd. 2 Remaal 2 4/7 bm
Ivar Ollesøn - 1 lispd. 2 Remaal 2 4/7 bm
Ingri Ollesdatter - 3 Remaal 1 2/7 bm»

Et skiftebrev ble «forrettet på gaarden Søndre Sætter efter Ole Siøpharsens forlangende til Deling for sine 4 børn, Ellef, Peder, Ivar og Inger Oles Sønner og Datter». Skiftet ble oppsatt 05.06.1754, og tinglyst i juli samme år.

Skifteprotokollene for Heggen og Frøland fogderi mangler (lakune) i perioden 1733-1784. I pantebøkene finner vi imidlertid opplysninger om arvingene og om hvordan skiftene påvirket fordeling av jordegods.

554 Pantebok Heggen og Frøland nr. 4, 1731-1745, folio 232.

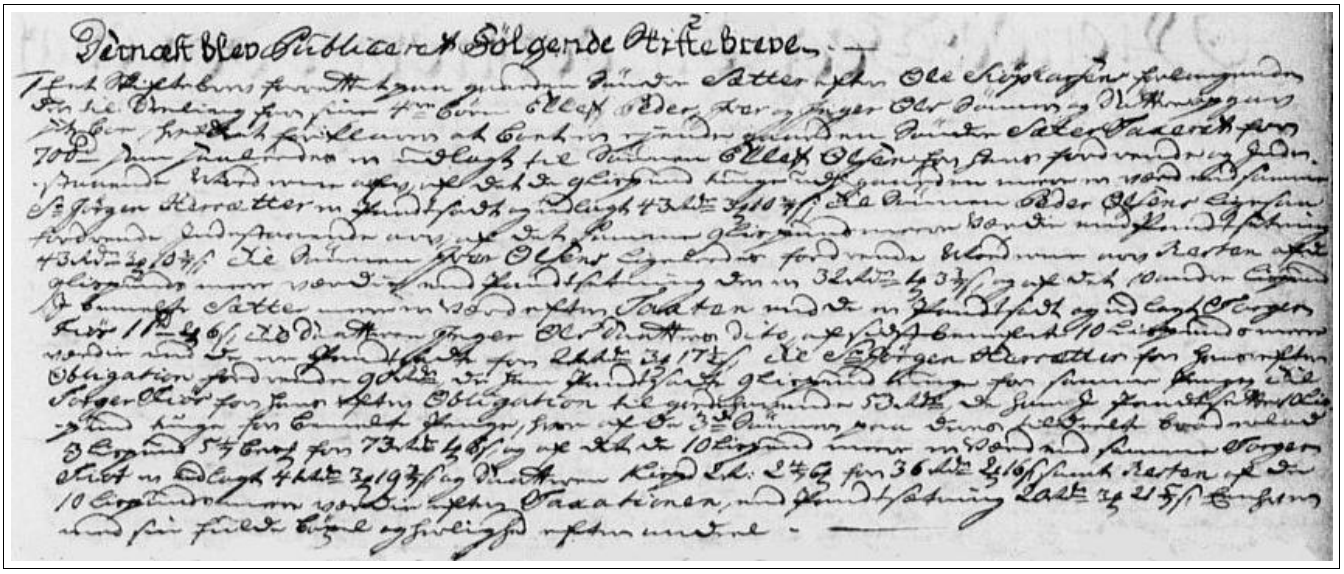

Heggen og Frøland - Pantebok nr. 5, 1745-61, side 29a - Utdrag.

«Dernæst blev Publiseret Følgende Skiftebreve

1. Eet Skiftebrev forrettet paa gaarden Søndre Sætter efter Ole Siøpharsens forlangende det til deeling for sine 4de børn Ellef, Peder, Iver og Inger Ols Sønner og Datter opgives Sit boe, hvilket forklarer at boet er ejende gaarden Søndre Sæter Taxeret for 700 rdr. - Som Saaledes er udlagt

til Sønnen Ellef Olsen for hans fordrende og Jndenstaaende Wed meere arv, af det de 9 lispund tunge udj gaarden meere er wærd med samme Sr. Jørgen Hersætter er Pandtsatt og udlagt 43 rdr. 3 mark 10 2/7 sk.

Til sønnen Peder Olsen ligesaa fordrende Jndestaaende arv, af det samme 9 lispund meere wærdie med Pandtsetning 43 rdr. 3 mark 10 2/7 sk.

Til Sønnen Iver Olsen ligeleedes fordrende Wed meere arv over Resten af de 9 lispund meere værdie med Pandtsetning der er 32 rdr. 1 mark 3/7 sk. og af det 10 andre lispund I bemelte Sætter meere er værd efter Taxten med de er Pandtsadt og udlagt Jørgen Fiøs 11 rdr. 2 mark 6 sk.

Til Datteren Inger Olsdaatter dito, af sidstbenemfete 10 lispund meere werdie med de er Pandtsadt for 21 rdr. 3 mark 17½ sk. til Sr. Jørgen Hersætter for Hans efter obligation fordrende 90 rdr. det han Pandtsadte 9 lispund tunge for samme Penge

Til Jørgen Fiøs for hans efter Obligation tilgodehavende er 53 rdr. de hun i Pandtsatte 10 lispund tunge for bemelte Penge,

hvor af de 3de Sønner paa deres tildelte brødrelod 3 lispund 5 1/7 besz. for 73 rdr. 1 mark 6 sk. og af de 10 lispund meere er værd med samme Jørgen Fiøs er udlagt 4 rdr. 3 mark 19 3/7 sk.

og Daateren 1 lispd 2 R. 2 4/7 besz. for 36 rdr. 2 mark 16 sk. samt Resten af de 10 lispund meere verdie efter Taxationen, med Pandtsetning 20 rdr. 3 mark 21 5/7 sk.

Eenhuer med sin fulde bøxel og herlighed efter andeel».[555]

Da «Ole Siøpharsen Syndre Sætter» døde «Dom. XVII P.T.» (17. søndag etter trefoldighet) i 1756 var han 78 år gammel.[556]

VII:91 mf mm fm f

Østen Jonsen Lund/Aslachsbye. Gårdbruker. Født 1656 på Dramstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 01.06.1656 i Båstad, Trøgstad (ØF).[557] Flyttet omkring 1686 fra Dramstad, Båstad, Trøgstad (ØF) til Lund, Båstad, Trøgstad (ØF). Flyttet 1692 fra Lund, Båstad, Trøgstad (ØF) til Aslachsby, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1739 på Aslachsby, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 26.07.1739 i Båstad, Trøgstad (ØF).[558]

Østen ble født på Dramstad i 1656, hans foreldre var Joen Aslachsen og Karen Hansdatter fra Nordre Bye i Enebakk:

«Dnica Trinitat Baptizati Jøen Aslagsens Dramstads B. Østen».

555 Pantebok Heggen og Frøland nr. 5, 1745-1761, folio 293.

556 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-1722, folio 364 b. Panteregister Heggen og Frøland nr. 2, 1722-1761. Bent og Vidar Billing Hansen: Rosensverdslektens forfedre, side 110. Johan Garder: Slekten Krohg (Krogh) fra Høland eller Trøgstad, NST, Bind XVIII 1961-62, side 123-124.

557 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 100.

558 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Sepult:», folio 135.

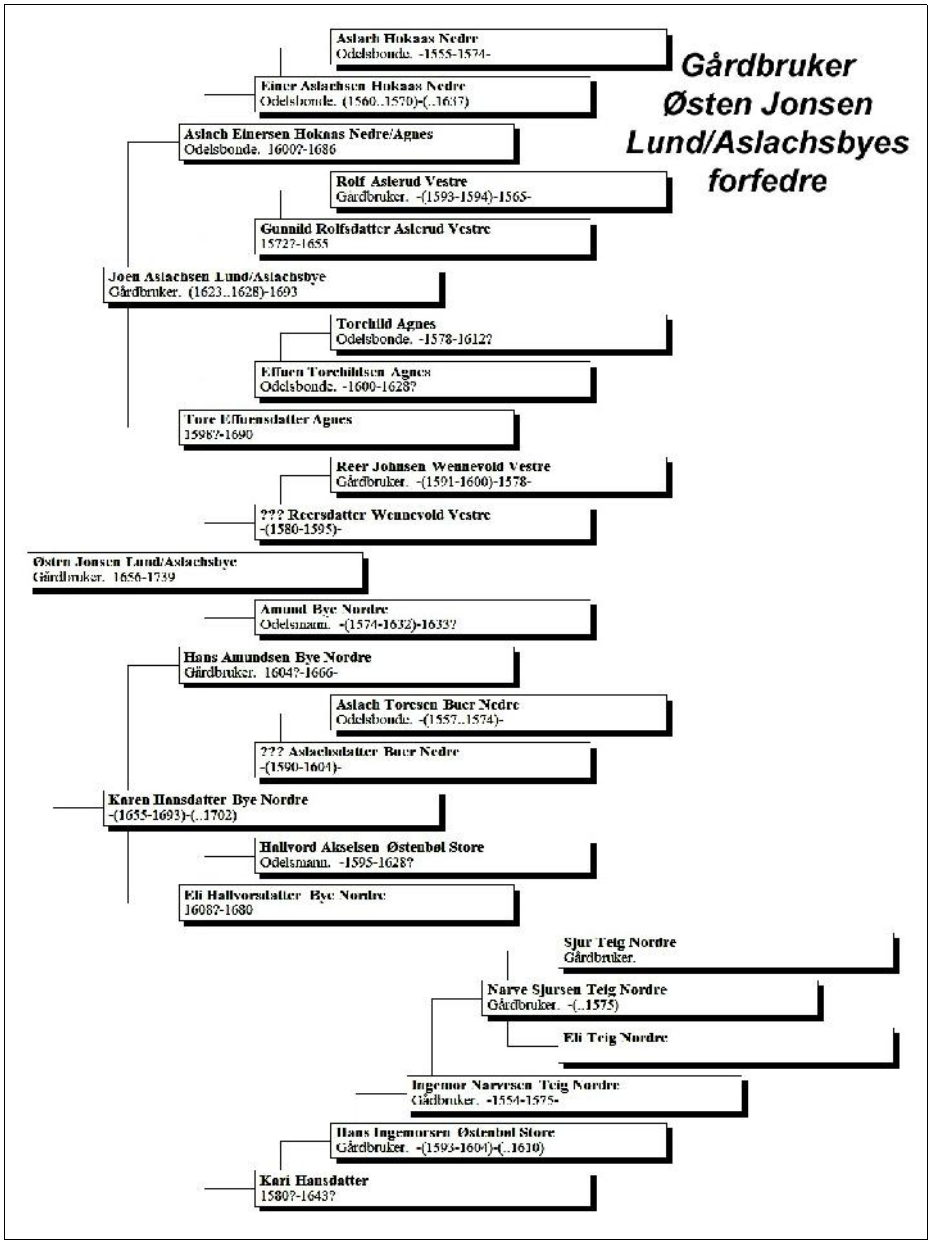

Ved manntallet i 1666 bor Østen på Dramstad og og oppgis å være 8 år gammel.

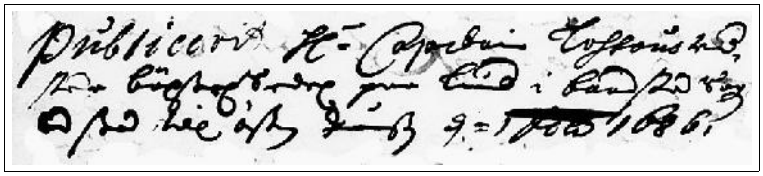

Tingbok Heggen og Frøland nr. 24, 1686-90, folio 30b.

01.02.1686 utsteder kaptein Hostous bygselseddel til Østen Jonsen på Lund, Båstad. Tinglyst 02.12.1687.

Østen og Tore har flyttet til Lund da de gifter seg i 1686:
«Penticost Fer 1 (1. pinsedag) Østen Lund og Tore Torersdaatter Copuleret».

Familien flyttet så til Aslachsbye:

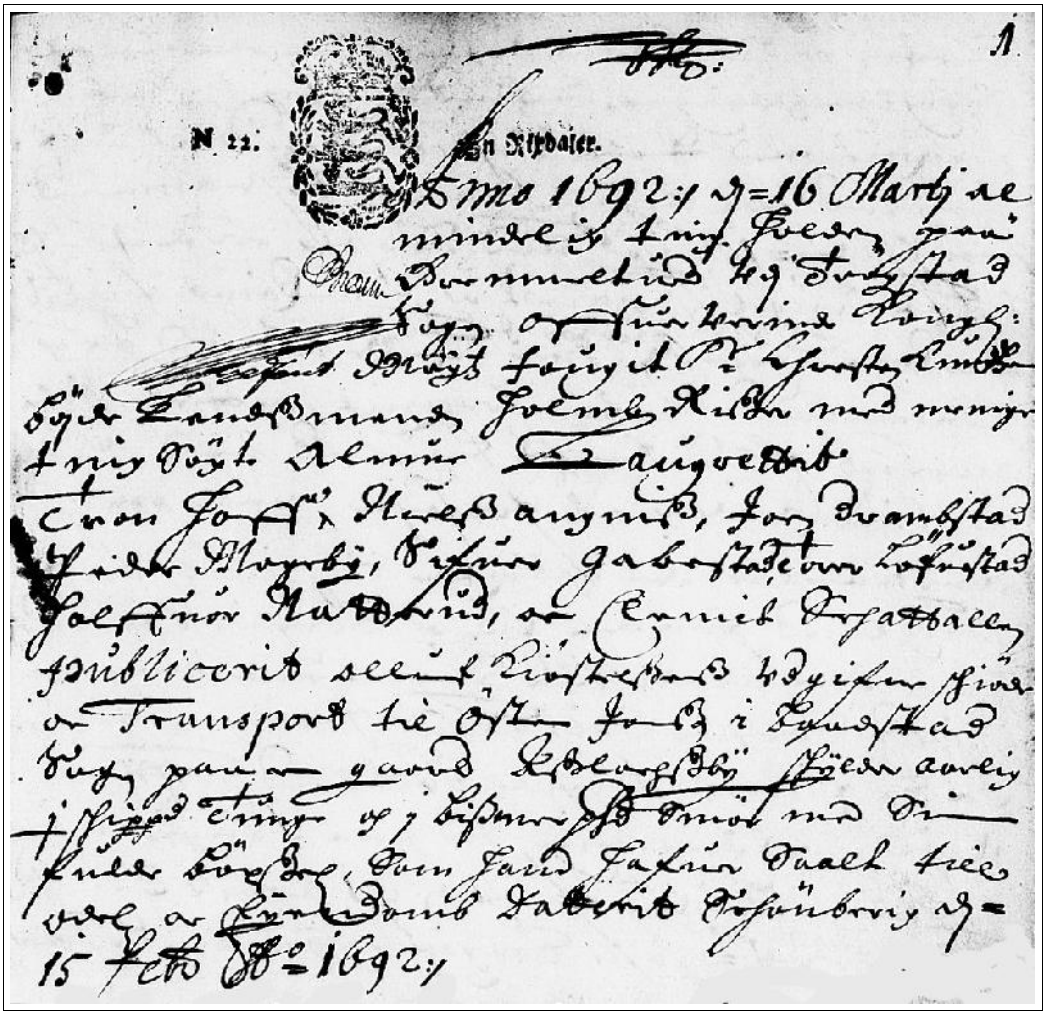

Tingbok Heggen og Frøland nr. 27, 1692, folio 1a.

15.02.1692 skjøter Oluf Kjøstelsen gården Aslachsby til Østen Jonsen i Båstad med skyld ½ skippund tunge og 1 bpd. smør med sin fulle bygsel. Skjøtet er utstedt på Skjenneberg og tinglyst 16.03.1692.

«Gaard Noo 31 Aslaksby» hadde i 1666 en skyld på ½ skipd meel og 1 pund smør.
Oluff Kiøstesøn, soldat og 30 år gammel, «bruger gaarden».
Oluff giftet seg med Maren Torersdatter 19. søndag etter trefoldighet i 1663 (Kirkebok nr. 1, folio 119).

15.06.1693 er det skifte etter hans far, avdøde Joen Aslachsen på Drambstad i Baastad. Arvingene er enken Karen Hansdatter og barna Østen, Effuen, Hans, Christen, Gunil, Helje, Karen, Tore og Sidtzell. Jordegodset består av 1 skippund 4 lispund i Drambstad, 10 lispund i Krogstad og 5 lispund i Hobbel (HF skifteprot. nr. 3, folio 219b). 05.10.1701 er det så skifte etter hans enke (HF skifteprot. nr. 3, folio 465b).

I 1702 og 1703 gjør Østen endel forretninger vedrørende Dramstad:

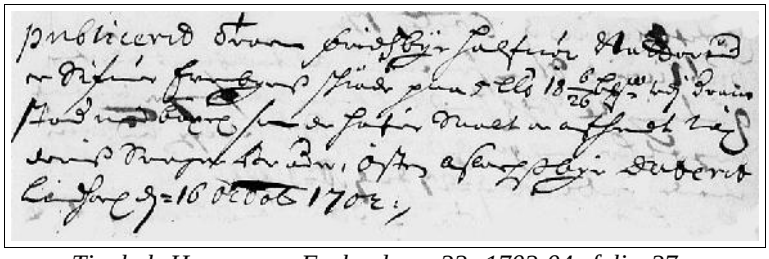

Tingbok Heggen og Frøland nr. 32, 1702-04, folio 37a.

16.10.1702 utstedes et skjøte fra Trond [Tore Halvorsen] Øresby, Halvor [Tronsen] Natterud og Sivor [Tronsen] Evenby til deres svoger Østen Aslachsby på 5 lispund 18 6/26 bmkr. [med bøxel] i Dramstad. De detaljer som er anført i «[]» fremgår av skiftet etter hans kone, Tore Torerdatter, i 1712. Trond Øresbye var gift med Gunnil og Haffuor gift med Helje, begge søstre til Østen. Sifuer var sønn til Trond Øresbye.

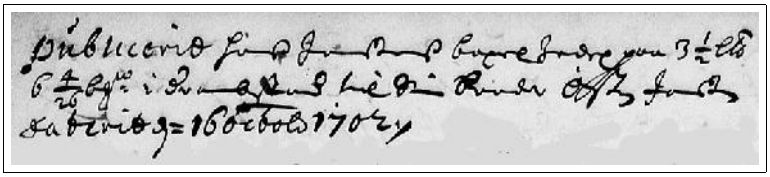

Tingbok Heggen og Frøland nr. 32, 1702-04, folio 37b.

Samme dag utstedes en bygselseddel fra Hans Jonsen til hans bror Østen Jonsen på 3½ lispd. 6 4/26 bmkr. i Dramstad. Begge er tinglyst 19.10.1702.

Østen og hans bror Hans utsteder den 16.03.1703 bygselseddel til Hans Johannesen Hvammer på 12 lispund i Dramstad, tinglyst samme dag.

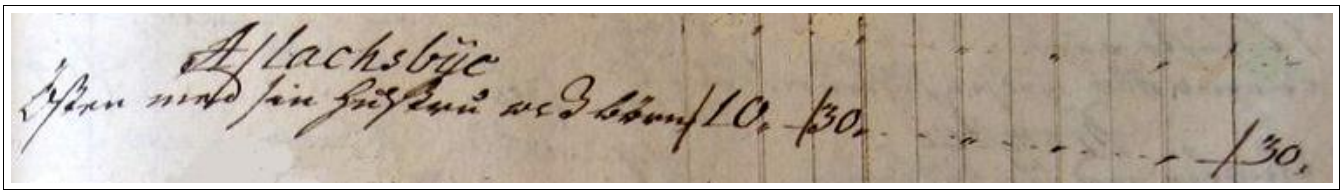

Trøgstad sogn, Baastad annex, Heggen og Frøland fogderi, Ekstraskatt 1711.

«Skoskatten» i 1711 viser for «Aslachsbye»:
«Østen med sin Hustrue oc 3 børn» - 10 par sko.
Østen betalte 30 Skilling i skatt for 10 par sko med 3 Skilling pr. par.

Østen giftet seg annen gang med Torer Jacobsdatter i 1713:
«Dom Læt. d 27 Marty Sp. Østen Joensøn Aslachsbye enkemand ok Tore Jacobs Datter Sl: Si... Østre Øyestads enke. Spons: Corporal Christian Mellom Hogaas ok Torer Nordre Hogaas». De ble gift 03.07.1713 (Kirkebok nr. 2, folio 39 og 42).
Torer og Østen hadde barna Hans, Erich og Malene. Hun døde i 1733:
Den 16 Jan: Østen Joensøns Aslaksbye Qvinde, n. Tore Jacobsdatter, gl. 74 aar» (Kirkebok nr. 3, folio 119).
Skiftet etter Torer ble avholdt 19.02.1733.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for
«Trøgstad Præstegield - Fulde Gaarder»:

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Trøgstad - Eksaminasjonsprotokollen - Folio 114b-115a.

«No:
117.
Gaarde Navne:
Aslachsbye med 1 Bæckeqværn efter gl: Matr: som forlengst er Ødelagt.
Opsiders Tall:
Østen Joensen.
Proprietairs og Bøxel-Raadig:
Opsideren og Børn.
Skoug og Sæter:

Skoug til Brændewed.
Situation og Beleilighed:
I Nordlien og tung Wint. Slet Hafn.
Sæd:
1½ qvart [tønne] Bl: Korn - 6 tønner Hafre - ½ Settinger Erter - 1 Setting Lin og Hamp.
Høe-avling:
16 Læs.
Hæster og Creaturer:
1½ Hæst - 7 Creat: - 6 Souger.
Taxt efter Gammel Matricul:
10 Lispd. 1 Bsm. Smør.
Forhøyet:
5/6 Lispd.»

Østen døde i 1739:
«Dom IX p Tr Sepult: Østen Aslachsbye 86 aar 3 uger».

Skiftet etter Østen ble avholdt 12.08.1739.

Skifteprotokollene for Heggen og Frøland fogderi mangler (lakune) i perioden 1733- 1784. I pantebøkene finner vi imidlertid opplysninger om arvingene og om hvordan skiftene påvirket fordeling av jordegods.

Pantebok Heggen og Frøland nr. 4, 1731-45, folio 251a-251b.

«Janus Colstrup, Ober Auditeur ved Militien og Sorenskriver over Heggen og frølands Sorenskriverie giør Witterligt, at Ao 1739 den 12 augusti ... effter begier og foregaaende proclamation ved Trøgstad og Baadstad Kirke med 2de Wurderingsmænd af Laug Ræl... Knud Schofsrud og Torer Ruud holden Registrering, Wurdering, Arve Skifte og Deeling paa gaarden Aslachsbye udi Baadstad Annex til Trøgstad Præstegield effter den udi Herren hensovede Sal. Mand Østen Joensen som boede stæds til Arv og Rigtighed imellom hands 7 børn Aslach, Joen, Ole og Torer, Ambiør gift med Ole Olsen Hvammer, Guri gift med Ole Saxesen Dramstad, og Anne gift med Joen

Hochaas, Østens sønner og døtre Samtlige myndige og tilstæde ved denne Forretning, Overværendne bøgdelænsmanden Aslac Olsen Eegeberg og flere godt folk.

Jordegods

...».

8 lispund 1/3 bmk. av Aslachsby ble solgt til Alfred Olsen Eegeberg for dlr. 66-2-16 den 12.08.1739. Tinglyst i oktober samme år.

-->> Gundbiørg ... Lund ble begravet i 1678, 40 år gammel.

-->> Thorer Østensen Dramstad døde i 1773, 80 år gammel (Kirkebok nr. 4, folio 201).[559]

(Barn VI:46, Far VIII:181, Mor VIII:182)

Gift 23.05.1686 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[560] neste ane.

Barn:

Ambiør Østensdatter Lund/Aslachsbye. Født 1687 på Lund, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 24.06.1687 i Båstad, Trøgstad (ØF).[561] Død 1754 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 07.04.1754 i Båstad, Trøgstad (ØF).[562] (Se VI:46).

VII:92 mf mm fm m

Tore Torersdatter Hokaas Nedre. Født 1663 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 15.03.1663 i Båstad, Trøgstad (ØF).[563] Død 1712 på Aslachsby, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 21.02.1712 i Båstad, Trøgstad (ØF).[564]

Da Guri Torersdatter gifter seg med Berger Gulbrandsen Ringstad oppgis at hun kommer fra Hokaas. Det fremgår videre av skiftet etter henne at hun var Tores søster!

Tore ble født i 1663, selv om hennes alder da hun døde motsvarer 1658 som fødselsår:
«Reminice (2. søndag i fasten) Thorer Hougaas B. N. Thore».

Tore og Østen hadde følgende barn (minst):
Aslak, død på Dramstad i 1765, angivelig 80 år gammel.
1687: Ambiør, gift med I. Hans Johannesen Dramstad/Hvammer, II. Gulbrand Hansen, III. Ole Olsen.
1688: Ole, død i 1690, 1½ år gammel.
1691: Ole, død i 1695, 4 år og 4 måneder gammel.
1693: Jon, til Natterud, gift med Gunnor Madsdatter, død i 1782, 88½ år gammel.
1696: Olle, til Dramstad(?), gift i 1728 med Aase Larsdatter på Søndre Høgaas.
1698: Tore, død på Dramstad i 1773.
1700: Guri, gift med Ole Saxesen Jørud/Dramstad i 1723, død på Aslagsbye i 1769.
1703: Ammund, døde i 1705, 2 år gammel.
xxxx: Anne, gift i 1732 med Jon Olsen Agnes.

1688: «Dnca II Advent Bapt Østen Lunds b. Ole». Ole døde i 1690 (Kirkebok nr. 1, folio 201 og 209).

1691: «Dn Sexages Østen Lunds b. n. Ole» (Kirkebok nr. 1, folio 212).

1695: «Dom 3 p Trinit Østen Aslaksbye, hans b. gl. 4 Aar 4 Maaneder» (Kirkebok nr. 1, folio 243).

1693: «Duca 10 Trinit Baptismus Østen Aslagsbyes b. Jon». (Kirkebok nr. 1, folio 234).

1696: «20 post Trinit Bapt. Østen Aslatsbyes barn fød d. 21 Oct n. Olle». Faddere var Torer Hogaas, Halvor Natterud, Gurri Ringstad, Gundel Ørisby og Jørn Dramstad (Kirkebok nr. 1, folio 253).

1698: «Dom Septiages: Bapt. Østen Aslaksbyes b. n. Tore fød d 18 febr: Faddere var Tore Hochaas, Tron Ørsbye, Gurri Ringstad, Helge Natterud og Gundbiør Agnes (Kirkebok nr. 1, folio 262).

1700: «Dom Palmar Baptismus Østen Aslaksbyes barn n. Guri». Faddere var Torer Hochaas, Emmer Bergersen, Siri Skattalen, Gunil Ørisbye og Rønnov Agnæs (Kirkebok nr. 1, folio 273).

1703: «Baptismus Die Viridium Østen Aslaksbyes b. n. Ammund». Faddere var Tor Nielsen, Halvor Natterud, Gunnil Østbye, Gro Dramstad og Rønnov Agnes (Kirkebok nr. 1, folio 287).

Tore døde i 1712:
«Dom Reminísc(ere, 2. søndag i fasten) Østen Aslachsbyes Qvinde n: Tore Torers Datter gl. 54 aar. kl. be.».

---

559 Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 308; Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 32, nr. 23. Tingbok Heggen og Frøland nr. 24b, folio 30b; nr. 27, folio 1a; nr. 32, folio 37a og 52b. Ekstraskatten i 1711.Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 7, 1721-1733, folio 821b. Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Trøgstad Præstegield, Fulde Gaarder, folio 114b. Pantebok Heggen og Frøland nr. 4, 1731-1745, folio 251.

560 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons. Nupt.», folio 192.

561 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptism», folio 196.

562 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Døde», folio 181.

563 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 118.

564 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepult:», folio 30.

Skiftet etter Tore avholdes 09.03.1712. Boet var brutto 187 dlr. og netto 106 dlr. Dertil gårdsparter i Aslachsbye og Dramstad:

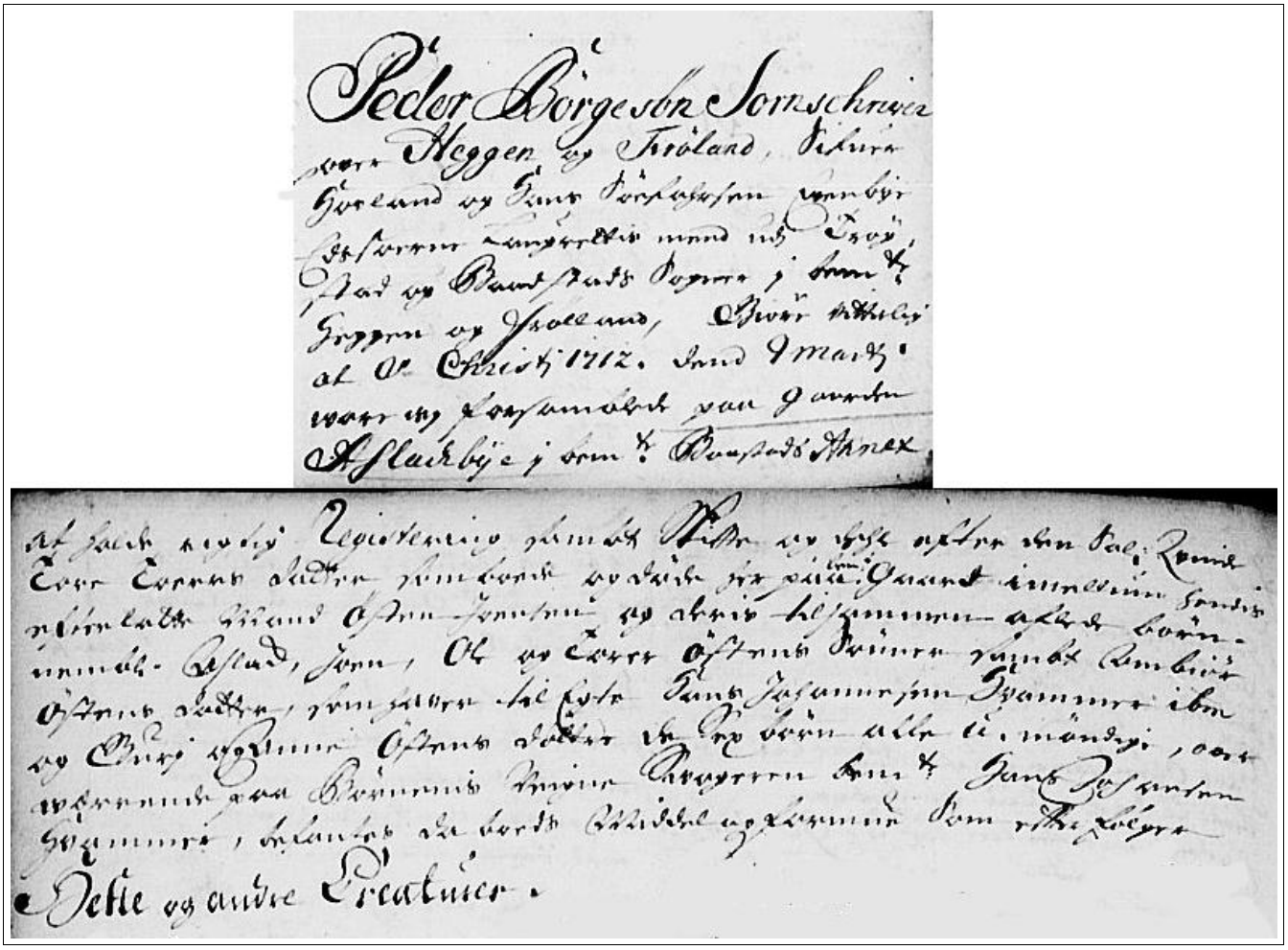

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 154a-154b.

«Peder Børgesøn Sorenschirver over Heggen og Frøland, Sifuer Høeland og Hans Søefahrsen Evenby Edsvoerne Laugrettis mend udj Trøgstad og Baadstads Sogn i bemte. Heggen og Frøland, Giør Witterlig at Ao Christi 1712, dend 9 marts war wi forsamblede paa gaarden Aslachbye i bemt. Baadstad Annex at holde rigtig Registering sambt Skifte og dehle efter den Sal: Kuinde Tore Torrers datter som boede og døde her paa bemt. Gaard imellem hendis efterlatte Mand Østen Joensen og deris tilsammen aflede børn nemblig Aslach, Joen, Ole og Torer Østens Sønner Sambt Ambiør Østensdatter, som haver til Egte Hans Johannesen Huammer ibm og Gurj og Anne Østens døttre, de sex børn alle U-møndig, overværende paa Børnenis Veigner Svogeren bemt. Hans Johannesen Huammer, befantes da boets Middel og formue som efterfølger:

...

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 157a-157b.

Jordegoedsit Angaaende.

Saa Eie Enchemanden i Gaarden Aslacksbye efter Skiøde fra Ole Kiøstelsen før boende paa Aslacksbye, Daterit 15 febr 1692 med Bøxel - 2 R: Tunge 1 Bism: T Smør.

1. I Gaarden Drambstad Eiende efter Tore Halvorsen Øverbye, Halvor Tronsen Natteru, og Siver Fransen Evenbye deris ud Jorde skiøte datr. 16. octobr Ao 1710 med Bøxel - 5 Lispd: 6(?) Bsmp:

2. Efter Hans Joensen Bimsingrud følgende skiøte daterit 21 Junj Ao 1704 i bemelte Gaard Drambstad med Bøxel - 3 Lispd: 2 R: 6 Bs:

3. Efter Skiøte dat: 8 marts 1711 Saasom i fra
Hans Joensen Bimsingrud med Bøxel - 2 R: 6 Bs:
Gunder Bergersen Østbye md Bøxel - 2 R: 3 Bs:
Halvor Tronsen Natteru med Bøxel - 1 R: 3 Bs:
Halvor Larsen Bimsingrud med Bøxel - 1 R: 3 Bs:
Torald Amundsen Biørnstad med Bøxel - 1 R: 3 Bs:
Siver Tronsøn Evenbye med Bøxel - 1 R: 3 Bs:

Enchemanden Østen Joensen Arved efter sin Sal: Søster
i bmt. Gaard Drambstad med bøxel 1 Lispd: 3 R: 3 Bs:

Efter skiftebreved Daterit 15 Junj 1693
... Enchemanden arved efter sin Sal: Moder
i bmt. gaard Drambstad med Bøxel - 1 Lispd: 3 R: 3 Bs:

Skiftebreved dat: 15 octobr 1701
... Arved efter sin broder Tronn Joensen Løcken i Drambstad - 2 R: 6 Bs:
3 Lispd: 3 R: 3 7/13 Bs:

... med Bøxel tunge - 1 Schippd: 5 Lispd: 3 R: 3 7/13 Bs: - Smør 1 Bismpd:

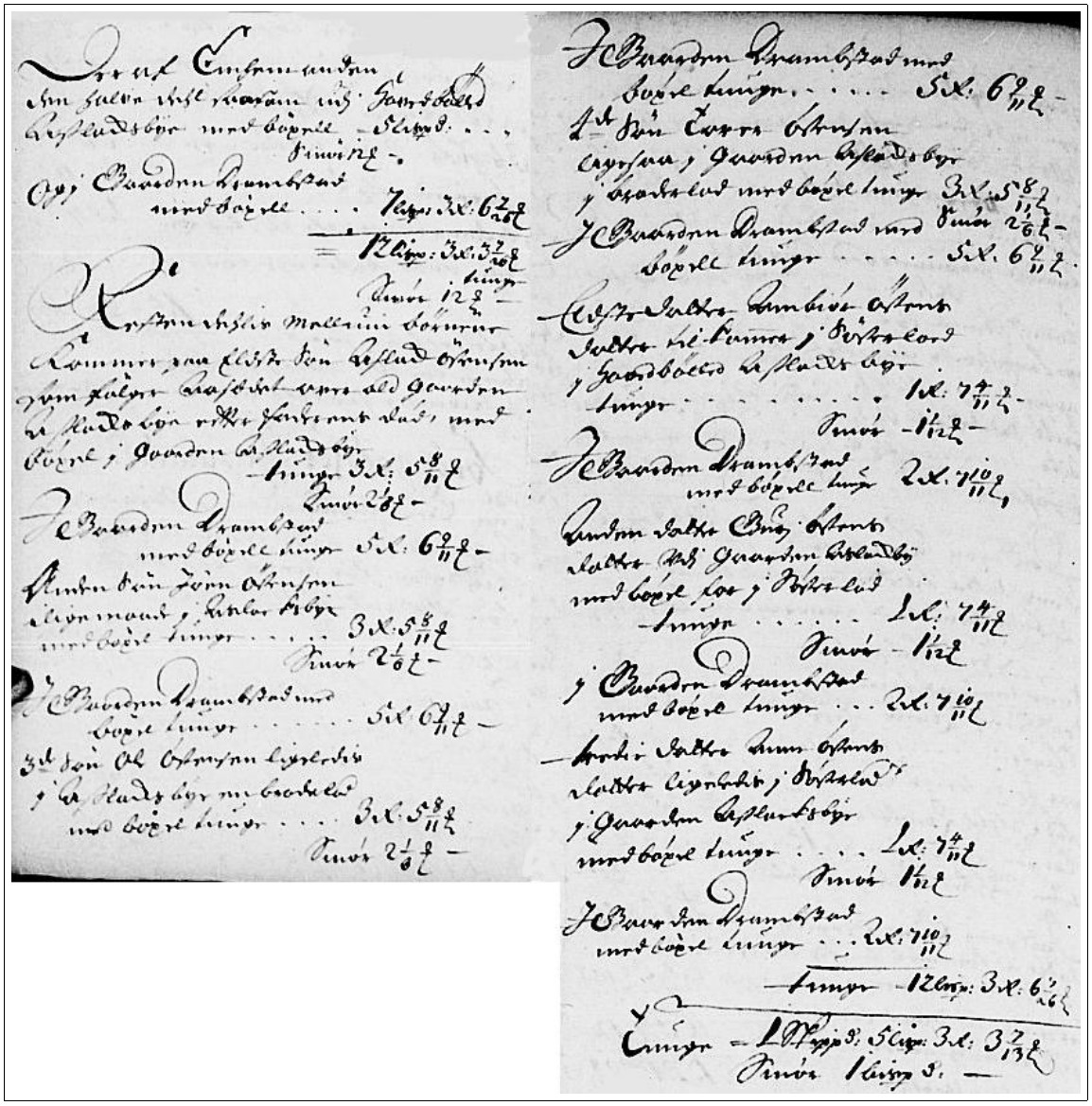

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 157b.

Deraf Enchemanden den halve dehl Saasom
udj Hovedbøll Aslachsbye med bøxel - 5 Lispd - Smør 12 Bismermerker
Ogi Gaarden Drambstad med Bøxel 7 Lispd: 3 R: 6 7/26 Bs:
12 Lispd: 3 R: 3 7/16 Bs: - Smør 12 Bismermerker

....

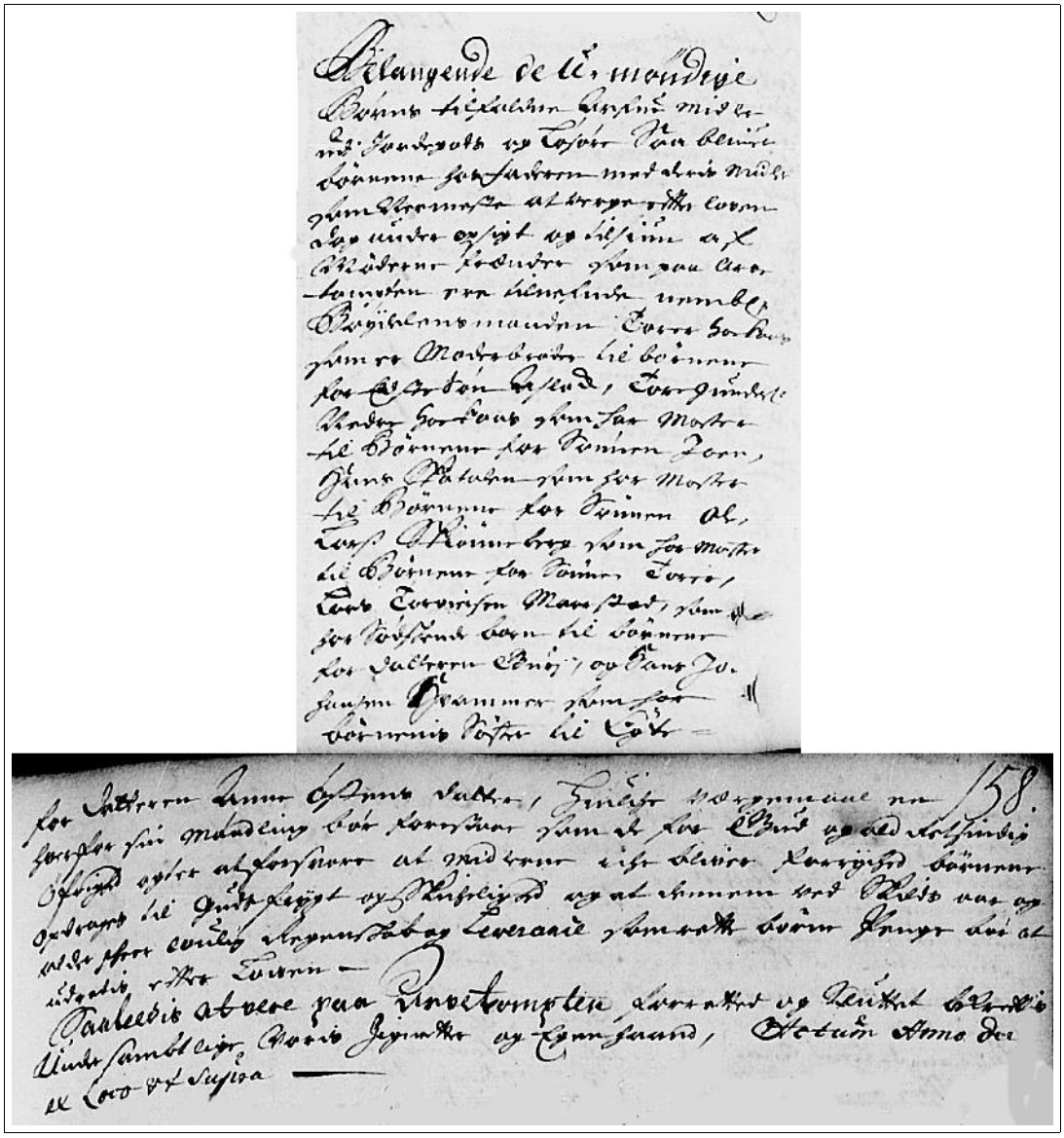

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-22, folio 157b-158ab.

«Belangende de U-møndige.

Børns tilfaldne Arfue midlend i Jordegods og Løsøre som blieve Børnene ...

Saaledis at vere paa Arvetompten forretted og Sluttet bekre... sambtlige ... Zignetter og Egen Haand, Octum Anno die ex Loro ut Supra -»[565]

(Barn VI:46, Far VIII:183, Mor VIII:184)

Gift 23.05.1686 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[566] forrige ane.

VII:93 mf mm mf f

Lars Knudsen Ragnerud. Rytter, gårdbruker. Født omkring 1641 på Hobøl, Askim (ØF). Død 1679 på Ragnerud, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 13.04.1679 i Båstad, Trøgstad (ØF).[567]

Ved manntallet i 1664-66 bodde Lars hos sin far på Aaser Nordre, Trøgstad. Han var Rytter og oppgis å være 21 år gammel.

Lars og enken Guri Halvorsdatter giftet seg i 1671:
«II Trin Cop Lars Knudsen Aas.. Gurri Ragnerud».

565 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-1722, folio 154.

566 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons. Nupt.», folio 192.

567 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 167.

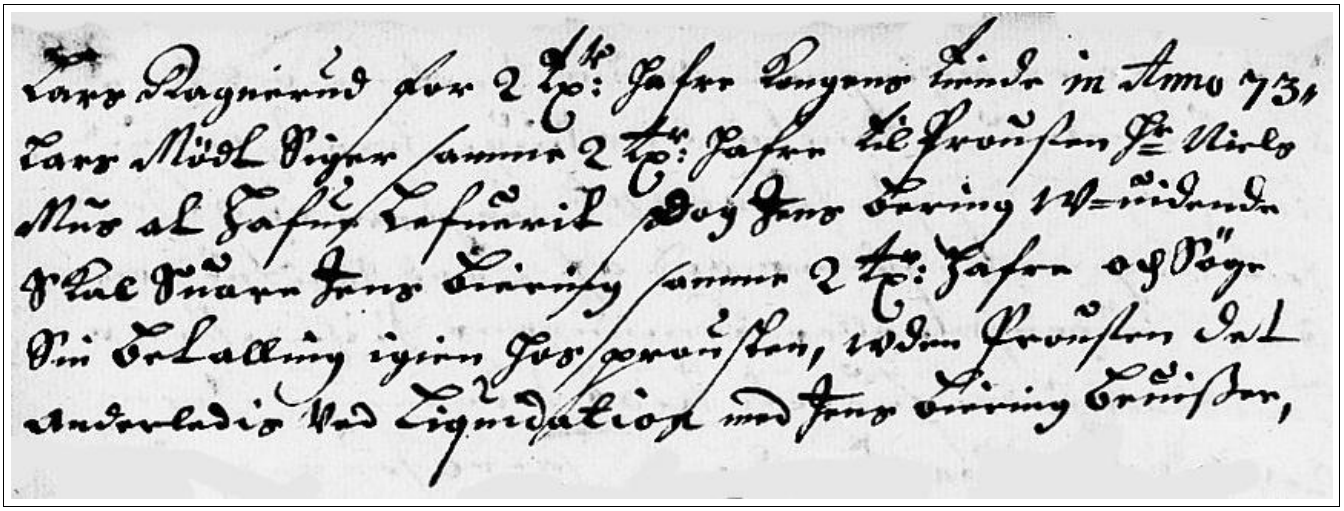

Tiingbok Heggen og Frøland nr. 15, 1674-76, folio 48b.

12.12.1676 reiste forrige fogd Jens Bierring sak mot Lars Ragnerud for 2 tønder havre i kongsgtiende for 1673. Dom.

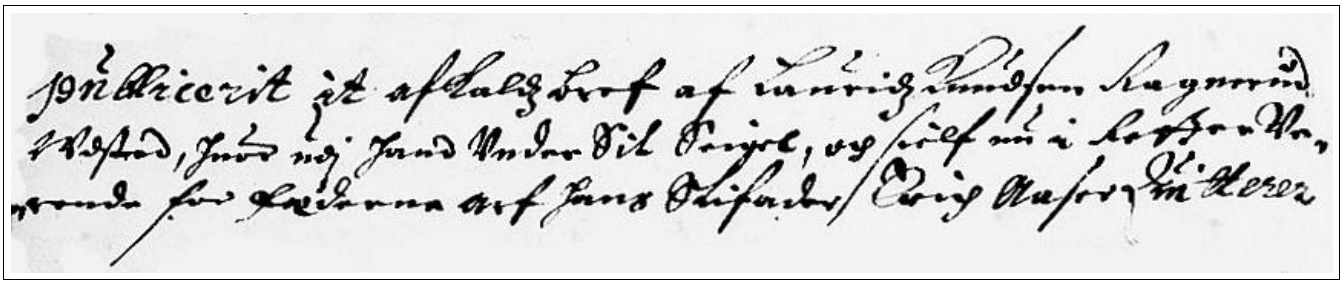

Tiingbok Heggen og Frøland nr. 15, 1677, folio 6b.

03.04.1677 tinglyses et avkallsbrev fra Laurits Knutsen Ragnerud til hans stefar Erik Aaser for Lauritz farsarv (brevet er ikke datert).

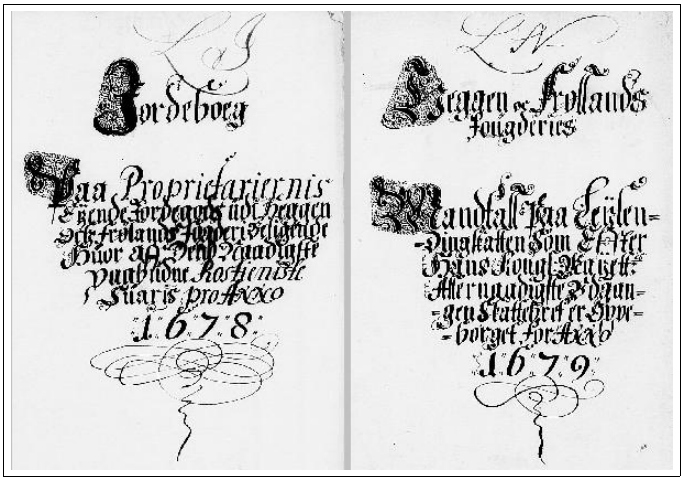

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Lars betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, leilendingsskatt, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

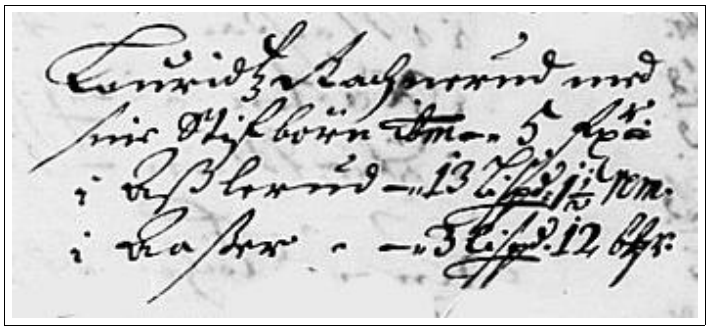

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Baastad - Bilde 180.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.

Trøgstad Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Lauridtz Rachnerud med sine Stifbørn
ibm - 5 fær.
i Aslerud - 13 Lispd. 1½ rem.
i Aaser - 3 Lispd. 12 bzr.
Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.
Parten i Aslerud oppføres som hans odelsgods.

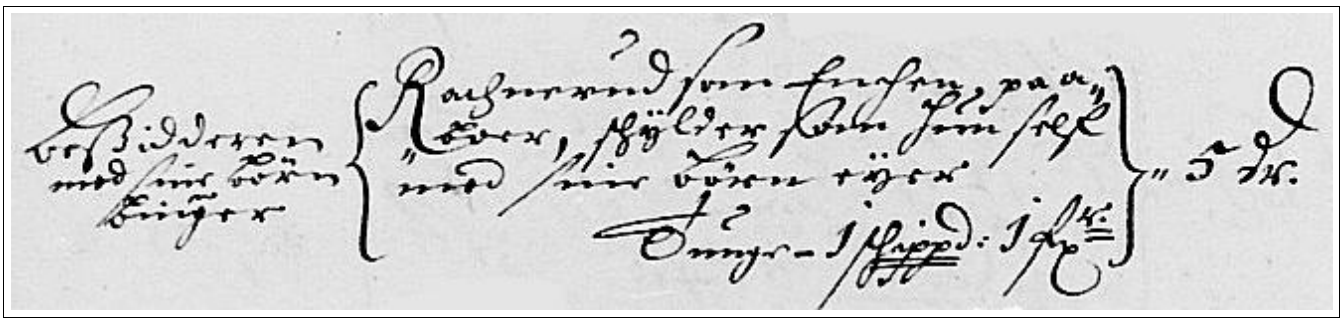

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Baastad - Bilde 283.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Baadstad Sogn:
Rachnerud som Lars paaboer, Schylder
som Hand Self med Stifbørn eyer - Thunge 5 fær.
Huer biuger Sin pandt».
Leilendingskatten settes til 5 dlr.

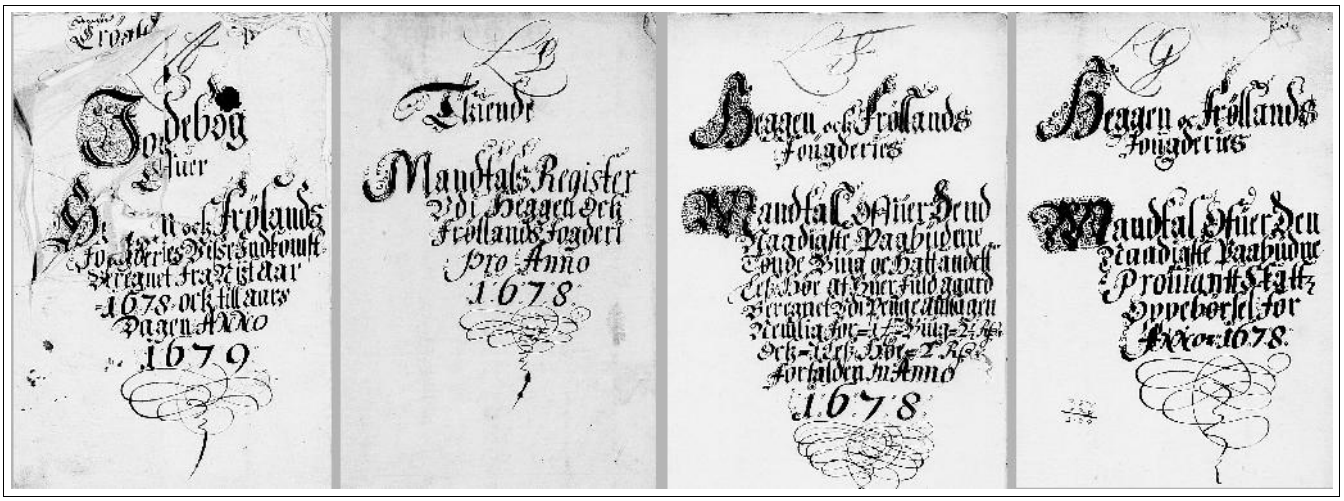

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Bodstad Sogn:
Rachnerud Lauridz
Smør - 3 bzr. - 12 sk.
Korn - 1 Spand - 20 sk.
Ledingspenge - ½ sk.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 3 mk.»
«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678
- Trøgstad Sogn - Bodstad Annex:
Rachnerud
½ quart Roug, ½ setting Huede, 5 settinger Bl: Korn, ½ setting Tore,
9 quarter Hafre och ½ kanne Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).
«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard
Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr.
forfalden in Anno 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Rachnerud - 1 Schippd. 1 fær.
Anslagen for Biug - 1 rdr. 24 sk., for Høe - 1 rdr. 48 sk.»

«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Rachnerud Lars - 5 fær. - Schatten: 2½ mk.»

Lars døde i 1679:
«Palmarum Lars Knuds Ragnerud Æt(atis = hans alder) 38 AN».

Skiftet etter ham ble avholdt 18.07.1679:

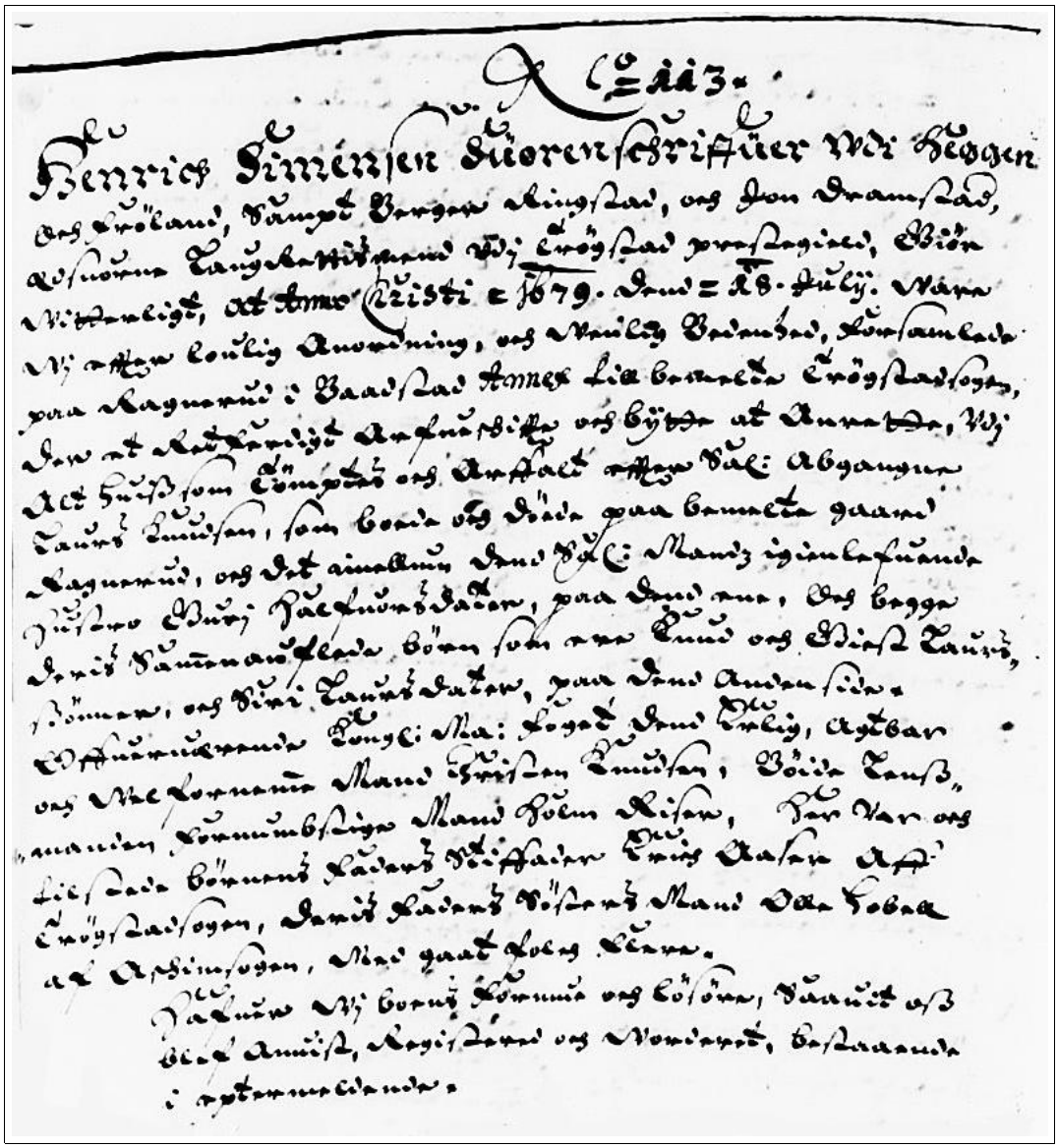

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 586.

«No 113.
Henric Simensen Soerenscriffuer idj Heggen oeg frøland sampt Berger Ringstad, oeg Jon Dramstad ædsuorne Laug Rettismend udj Trøgstad prestegield Giør Witterligt at Anno Christi c 1679 dend 28 July wore wj effter Loulig Anordning oeg Wenlig Bedenhed, forsamlede paa Ragnerud i Baadstad Annex till benevnte Trøgstad Sogen der at Retferiigt Arfueskifte oeg bytte at Anrette, Udj Alt Hues som Tømpted oeg Arffalt effter sal: abgangen Laurs Knudsen som boede oeg døede paa bemelte gaard Ragnerud, oeg det imellum dend Sal: Mands igienlefuende hustrue Guri Halfuorsdater, paa dend ene side oeg begge deris sammenauflede børn som ere Knud oeg Giest Laurs Sønner, og Siri Laursdater, paa dend annen side. Offuenuærende Kungl: Ma: Foget dend Erlig, agtbar oeg Welfornemme Mand Christen Knudsen, Boide Lendsmanden fornumbstige Mand Holm Riser, Her war oeg til stede børnens Faders Stiffader Erig Aaser aff Trøgstad Sogen, deris faders Søsters Mand Olle Hobell af Ashim Sogn, Med gaat folch flere. Hafuer Udj boens Formue og Løsøre, Huauit os blef Anvist, Registrered oeg Worderet, bestaaende i eptemeldende
...
Summa Boens Formue Penge 212 rdr. 2 mark 18 sk.
...
Beløber dend Bortskyldige Gield Penge 20 rdr. 2 mark 6 sk.
Blifuer igien Moderen oeg børnen til delings 192 rdr. 12 sk.
...

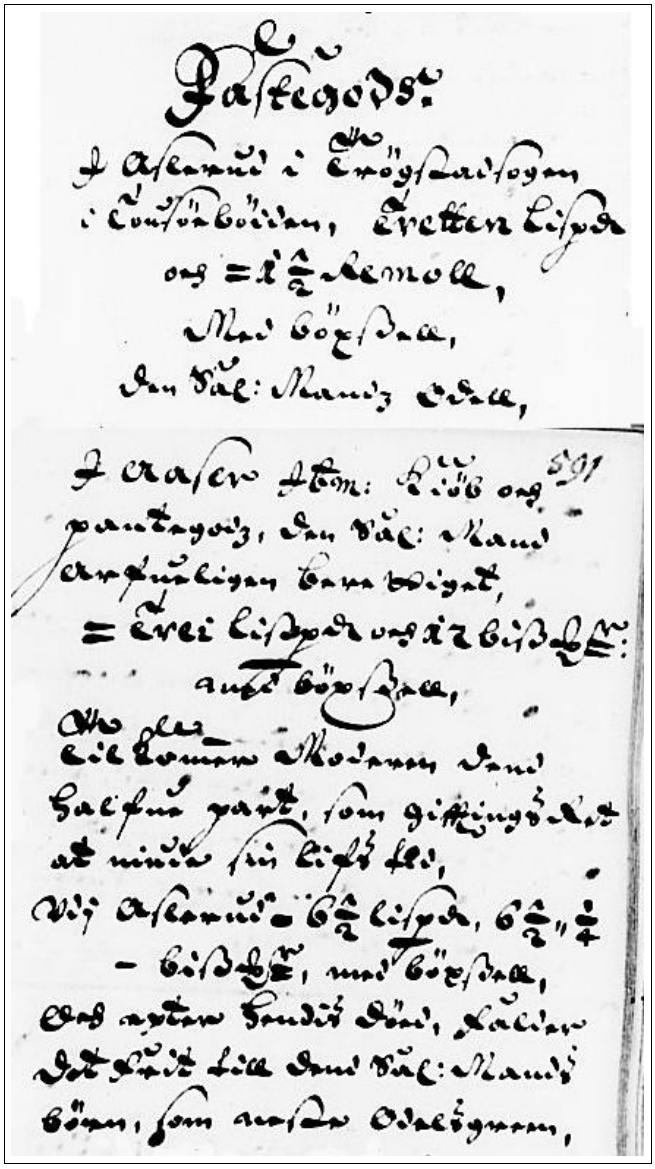

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 591.

Fastegods.
I Aslerud i Trøgstad Sogen i Tousøebødden
Tretten lispd och 1½ Remoll Med Bøxsell den Sal: Mands Odell.
I Aaser ibm: Kiøb och pantegods,
den Sal: Mand arfueligen bere Wiget Trei Lispd och 12 Bis.mark uden bøxell.
...
tilkommer Moderen dend halfue part, som gifftings Ret at niude sin lifs tid
Udj Aslerud 6½ lispd, 6¼ bismrk. med bøxsell
och epter Hendis død, falder det frit till dend Sal: Mands børn, som a.ste odelsgre...».

Boet var altså brutto på 213 rdr. og netto 192 rdr. Det omfattet også:
I Aslerud, Trøgstad: 13 lispd. og 1½ remøll med bøxsell.
I Aaser, Trøgstad: 3 lispd. og 12 bsm.[568]

(Barn VI:47, Far VIII:185)

Gift 25.06.1671 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[569] neste ane.

Barn:

Knud Larsen Hobøl. Født 1674 på Ragnerud, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 12.04.1674 i Båstad, Trøgstad (ØF). Død omkring 1732 på Hobøl, Askim (ØF). (Se VI:47).

---

568 Tingbok Heggen og Frøland nr. 15, folio 48b; nr. 17, folio 6b. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 302, Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 2 og 22. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-1683, folio 586.

569 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons. Copul.», folio 143.

VII:94 mf mm mf m

Guri Halvorsdatter Ragnerud. Levde 1648. Levde fra 1663 til 1697 på Ragnerud, Båstad, Trøgstad (ØF).

Guri var første gang gift med Giest Laurssen Ragnerud. Giest hadde tidligere vært gift med en datter til Oluf Evensen Frøshaug, en av sønnene til Even Frøshaug.

De hadde følgende barn (minst):
Ca. 1663: Halfuor.
Ca. 1665: Lauritz.
Marte.
Aase.

Prestenes 2. manntall i 1666, 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 34.

Ved manntallet i 1664-66 hadde «Noo. 37 Rachnerud» en skyld på 1 skippd. 1 fjerding.
«Jest Lauritzøn bruger er 52 Aar» (60 år etter fogdenes manntall).
Han har sønnene Halfuor Jestsøn 3 Aar og Lauritz Jestsøn 1 Aar.

15.02.1670 ble det tinglyst en transport fra Lauritz Halstensen Hougland, Hovin, og Jon Klemetsen Aarsrud, Enebak til deres halvbror Gjest Racknerud på 12½ lispund i Rachnerud som de hjemler Gjest til evig odel. Datert Raknerud 24.03.1668 (Tingbok HF nr. 11, folio 6b).

Giest døde i 1671:
«Septuag Sepulti Jest Lauridsen Ragnerud 61 aar» (Kirkebok Trøgstad nr. 1, folio 141).

Skifte etter Giest ble avholdt 13.04.1671.
Boet hadde en netto formue på 107 rdl., dertil 5 fjerdinger i Raknerud.
De hadde barna:
1. Halffue, 2. Laurtz, 3. Marte, 4. Aase.

Guri og Lars hadde følgende barn (minst):
1672: Siri.
1674: Knud.
1678: Giest.

1672: «18 p Trin. Baptizati Lars Ragneruds B. N. Siri».
«Introducte 23 p Trin Gurri Ragnerud» (Kirkebok nr. 1, folio 147).
1678: «12 p Trin Baptizati Lars Ragnerud B. N Jest» (Kirkebok 1, folio 165).

Guris sønn Giest fra annet ekteskap døde ca. 1697, og skifte ble avholdt 12.03.1697. Arven ble delt mellom hans mor, hans søsken 1. Knud og 2. Siri, og hans halvsøsken 1. Halvor, 2. Lars og 3. Marte.
Samme dag ble det utstedt en kvittens fra Knut Larsen, Halvor Gjestsen, Torkel Aslaksen og Sjøfar Gapestad til deres stefar Ole Raknerud for arv etter deres far og bror. Kvittensen er utstedt på Raknerud og tinglyst 16.03.1697. Torkel og Sjøfar var antagelig gift med Marte, henholdsvis Aase.

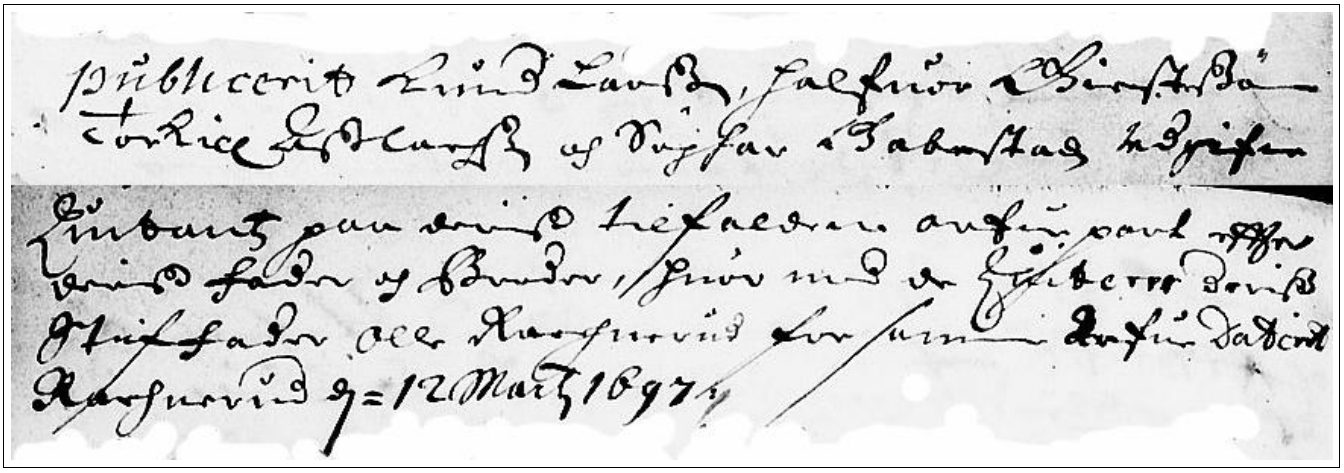

Tingbok Heggen og Frøland nr. 30, 1606-98, folio 37a-37b.

«Publicerit Knud Larsen, Halfuor Giertsøn Torkill Aslacssen oc Søhfar Gabestad udgifen Quitantz paa deris tilfalden arfuepart effter Deris Fader oc Broder, huor med de Quiterer Deris Stiffader Olle Rachnerud for samme Arfue Daterit Rachnerud dj = 12 Martz 1697.»

Etter dette er det trolig at Guri giftet seg tredje gang med en Ole etter at Lars døde.[570]

(Barn VI:47)

Gift 25.06.1671 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[571] forrige ane.

VII:95 mf mm mm f

Lars Baardsen Berger Vestre. Odelsbonde. Født omkring 1635. Død 1687 på Berger Vestre, Trøgstad (ØF). Begravet 13.11.1687 i Trøgstad (ØF).[572]

Ved manntallet i 1664-66 bor Lars hjemme på gården, er «Gefriden» og 31 år gammel:
«Noo 4: Berger schylder 1½ shippd. och 4 lispd.
Besiddere:
Knud Halvorsøn - 51 Aar.
Erich Baardsøn - 26 Aar.
Sønner:
Lauritz Baardsøn - Gefriden - 28 Aar.
Amund Baardsøn - Rytter - 20½ Aar.
Torer Baardsøn - 15 Aar».

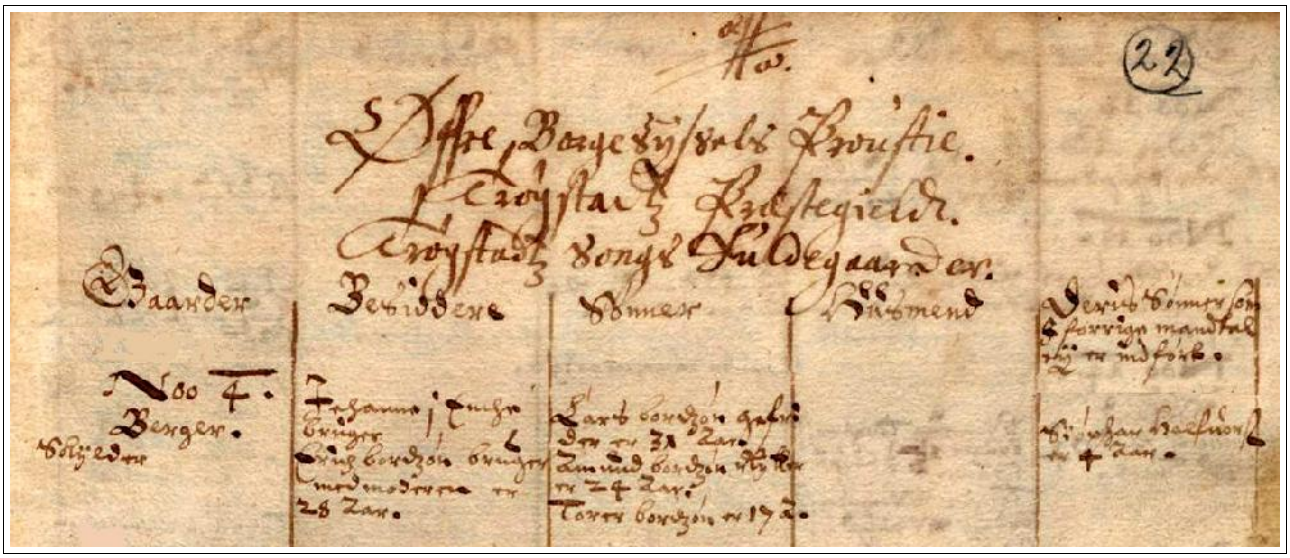

Prestenes 2. manntall i 1666, 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 22.

I det andre prestemanntallet driver «Enchen» gården sammen med Erich, bror til Lars. «Enchen» var Johanne Torersdatter som først var gift med deres far, Baard Vestre Berger, og etter at han døde med Knud Halvorsen. Knud

570 Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 307, Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 10 og 34. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 1, 1667-1675, folio 42b; nr. 3, 1683-1705, folio 330. Tingbok Heggen og Frøland nr. 30, folio 36a-36b. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 386.

571 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons. Copul.», folio 143.

572 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 197.

er nå død.

Lars og Anna giftet seg i 1667:
«XIX Trin: Cop Lars Baardsen Berger - Anna».

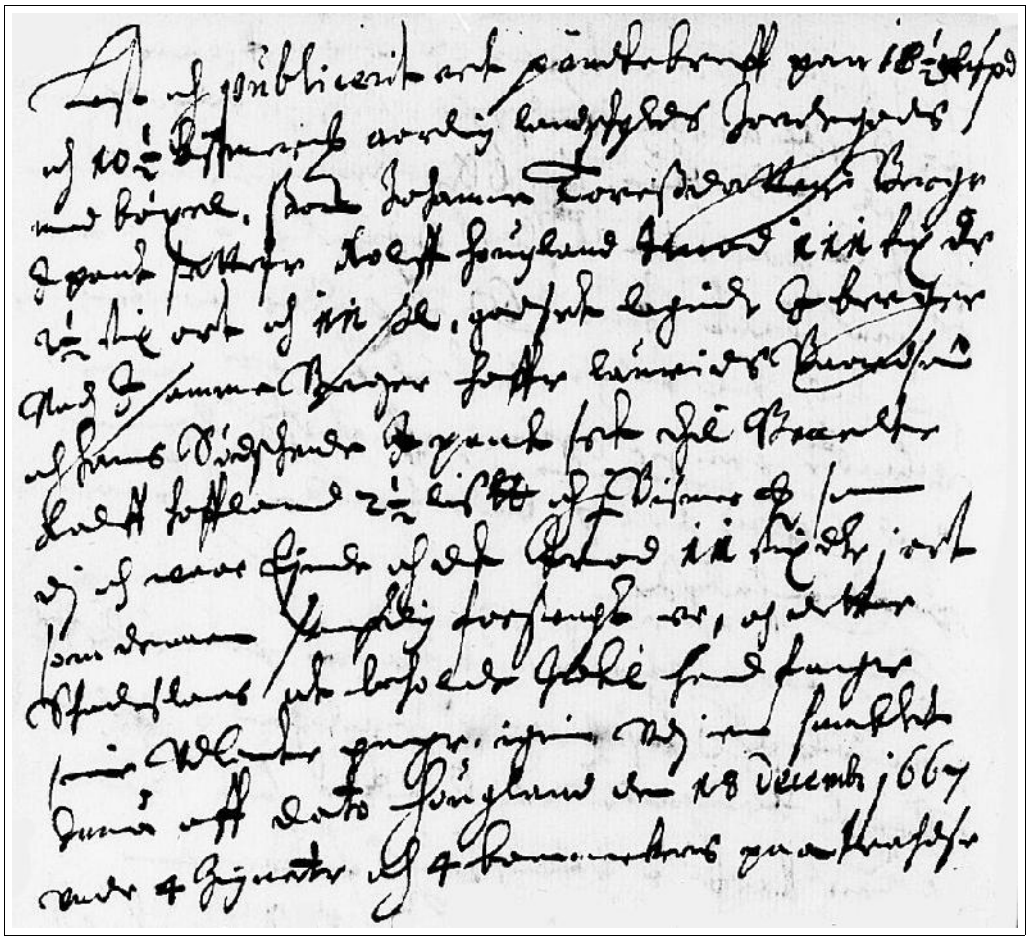

Tingbok Heggen og Frøland nr. 9, 1668-69, folio 32b.

24.04.1668 ble det tinglyst et pantebrev fra Johanne Toresdatter Berger til Rolf Hougland på 18½ lispund 10½ bmkr. i Berger for 111 rdr. 2½ riksort og 11 skilling. I samme brev har Laurits Baardsen og hans søsken pantsatt 2½ lispund ½ bmkr. (i Berger?) til bemelte Rolf Hougland mot 11 rdr. 1 ort lån. Pantebrevet er datert på Hougland 18.12.1667 (Tingbok HF nr. 9, folio 32b).

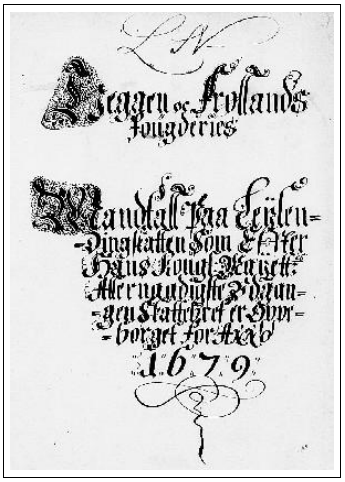

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. Leilendingsskatt.

Lars og hans stefar Knud betalte i 1678 den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende og proviantskatt. Gården var «Udlagt Till Dragoun Frigaard», de behøvde derfor ikke betale leilendingsskatt eller bygg- og høyskatt.

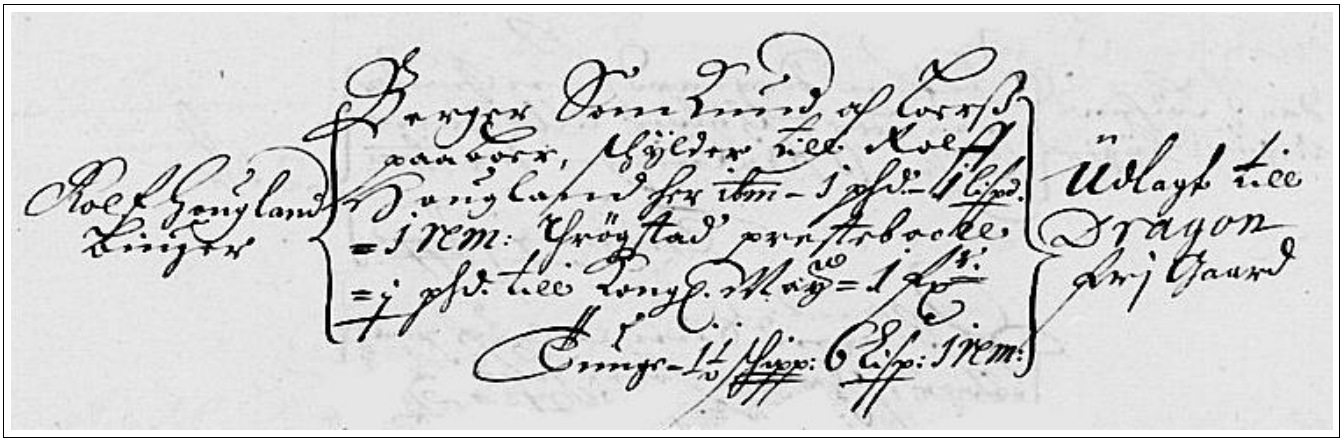

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Baastad - Bilde 276.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Baadstad Sogn:
Berger, som Knud och Lars paaboer, Schylder
till Rolf Hougland her ibm. - 21 Lispd. 1 rem.
till Trøgstad presteboell - ½ phd.
till Kongl. May. - 1 fær.
Thunge 1½ phd. 6 Lispd. 1 rem.
Rolf Hougland biuger Allene.
Udlagt till Dragun Frigaard».

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Trøgstad Sogn:
Berger Knud och Lauridtz - Udlagt Till Dragoun Frigaard
Smør - 9 bzr. - 1½ mk.
Korn - 3 Spd. [Spand] - 2½ mk.
Ledingspenge - 4 alb.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 1 dr.
Cronens Landschyld - 5 mk.»
«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678 - Trøgstad Sogn:
Berger Knud
½ kanne Roug, 1 quart Bl: Korn, 1 pot Tore och 1½ tønne Hafre».
Lars ibm.
1 setting Roug, ½ kanne Huede, 5 settinger Bl: Korn, 1 kanne Tore,
6½ quart Hafre och 1 pot Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).
«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Trøgstad Sogn:
Berger Knud - 1½ Schippd. 6 Lisp. 1 rem. - Schatten: 3 mk. 15 sk. 3 penninger».

Lars døde i 1687:

«Sepulti 25 Trin: Lars Berger».[573]

(Barn VI:48, Far VIII:189)

Gift 13.10.1667 i Trøgstad (ØF) med[574] neste ane.

Barn:

Marthe Larsdatter Berger Vestre. Født 1676 på Berger Vestre, Trøgstad (ØF). Døpt 02.04.1676 i Trøgstad (ØF).[575] Død omkring 1717 på Hobøl, Askim (ØF). (Se VI:48).

VII:96 mf mm mm m

Anne Hansdatter Berger Vestre. Født omkring 1646. Død 1720 på Berger Vestre, Trøgstad (ØF). Begravet 10.11.1720 i Trøgstad (ØF).[576]

Anne og Lars hadde følgende barn:
1669: Guro, død samme år.
1670: Baard, til Boslet i Askim, levde i 1720.
1673: Johanne, gift med Jens Fredriksen Løken i Spydeberg, død før 1720.
1676: Marte, gift med Knud Larsen Hobøl, skifte 30.04.1717.
1679: Goro, gift med Ole Bergersen Raknerud, skifte 01.06.1711.
1682: Ellen, gift i 1712 med klokkeren Henrik Kristensen Aarhus i Askim, levde i 1720.
1684: Ingri, ugift i 1720.

1669: «Invoc: Baptizati Lars Bordsen Bergers B. N. Guroe» (Kirkebok nr. 1, folio 135).
1670: «Palmar: Baptizati Lars Baardsen Bergers B. N. Baard» (Kirkebok nr. 1, folio 139).
1673: «Miser: Extra: Baptizati Lars Baardsen Bergers B. N. Johanne» (Kirkebok nr. 1, folio 148).
1676: «Quasímodo: Lars Bergers B. N. Marthe» (Kirkebok nr. 1, folio 157).
1679: «10 P. Trin: Lauridz Bergers B. N. Gurro» (Kirkebok nr. 1, folio 168).
1682: «Dnica 4te p. Epiph: Lars Bergers B. N. [Uten navn -> Ellen]» (Kirkebok nr. 1, folio 177).
1684: «Dnica 23 p. Trin: Lars Bergers B. N. Ingri» (Kirkebok nr. 1, folio 186).

Anne var gift annen gang i 1689 med Halvor Gjestsen Vestre Berger fra Raknerud, født ca. 1663. De hadde ingen barn. Skiftet etter Halvor ble avholdt 22.01.1727.

Anne døde i 1720:
«Dom: XXIV post Trinit: Halvor Jestssøns Berger Qvinde n. Anne Hansdatter gl: 74 Aar.»

Skifte etter Anne ble avholdt 13.12.1720:

---

573 Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 301, Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 2 og 22. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678.

574 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spon: Copul», folio 131.

575 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 157.

576 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepult», folio 98.

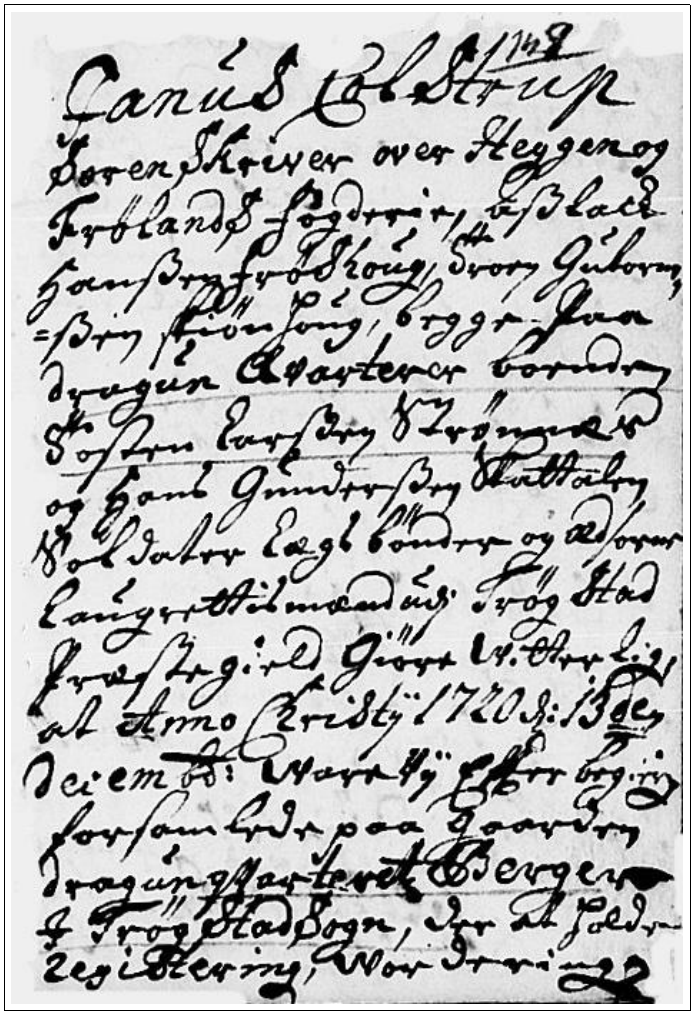

Skifteprotokoll Heggen og Frøland, 1710-22, folio 386a.

«Janus Colstrup Sorenskriver over Heggen og Frølands fogderie, Aslach Hansen Frøshaug, Troen Gutormsen Skiøn Houg, begge paa dragun Quarteret boende, Tosten Evensen Strømnæs og Hans Gundersen Skattalen Soldater Lægd bønder og ædsvorne Laugrettis mænd udj Trøgstad Præstegield Giøre vitterlig, at Anno Christy 1720 d: 13de Decembr: wære .y Efter begiering forsamlede paa Gaarden Dragunquarteret Berger J Trøgstad Sogn, der at holde Registrering, Wurdering

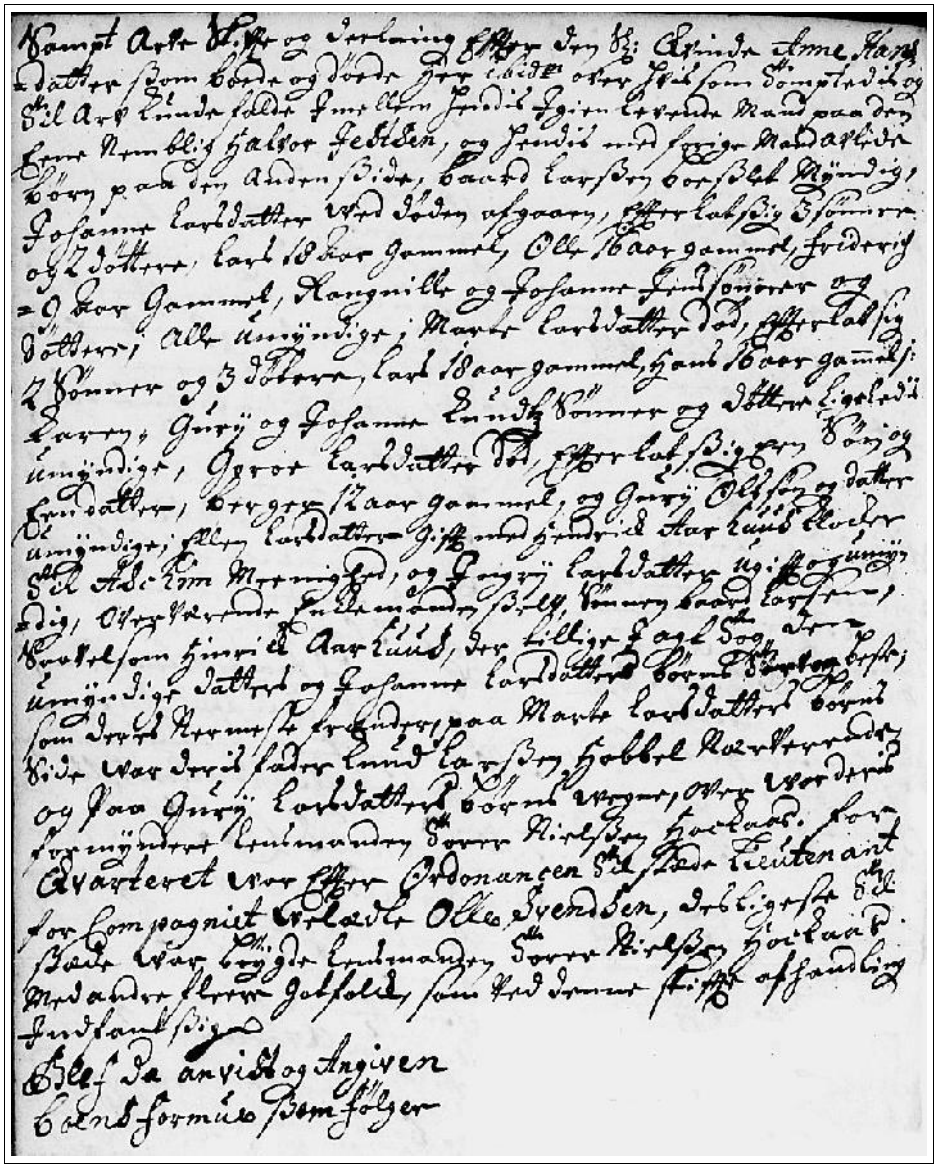

Skifteprotokoll Heggen og Frøland, 1710-22, folio 386b.

samt Arve Skifte og Deeling efter den Sal: Quinde Anne Hansdatter som boede og døde her ibid over h.is som Tømpte..(?) og Til Arv kunde holde Jmellem hendis Jgienlevende Mand paa den Eene Nemblig Halvor Jestsen, og hendis med forige Mand avlede børn paa den Anden Side,
Baard Larsen Borslet Myndig,
Johanne Larsdatter ved døden afgangen, efterlat Sig 3 Sønner og 2 Døttrer,
Carl 18 Aar gammel,
Olle 16 Aar gammel,
Fridrich = 9 Aar gammel,
Rangnild og Johanne Jens Sønner og Døttrer, alle umyndige;
Marte Larsdatter død, efterladt sig 2 Sønner og 3 Døtrer,
Lars 18 aar gammel,
Hans 16 aar gammel,
Karri, Gury og Johanne Knud Sønner og Døttre ligeledes umyndige,
Govor Larsdatter død, efterladt Sig Een Søn og Een Datter,
Berger 12 aar gammel og
Gury Ols Søn og Datter umyndige;
Ellen Larsdatter gift med Hendrick Aarhuus Klocker Til Aschim Meenighed, og
Ingri Larsdatter ugift og umyndig,
overværende Enkemanden selv, Sønnen Baard Larsen Saavel som Hinrick Aarhuus, der tillige Iagt Tog den umyndige datter og Johanne Larsdatters børns beste; som deris Nærmeste frændes,
paa Marte Larsdatters børns Side var deris fader Knud Larsen Hobbel Nærværende og
paa Gury Larsdatters børns wegne, overvar deris formyndere Lensmanden Torre Nielsen Hokaas.
For Quarteret var efter Ordonancen Tilstæde Lieutenant for Compagniet welædle Olle Svendsen,
desligeste Tilstede war bøygdelensmanden Torre Nielsen Hockaas med andre flere Gotfolk, som ved denne skifteafhandling Jndfant Sig.
Blev da anvist og Angiven Boens Formue som følger.+

...».[577]

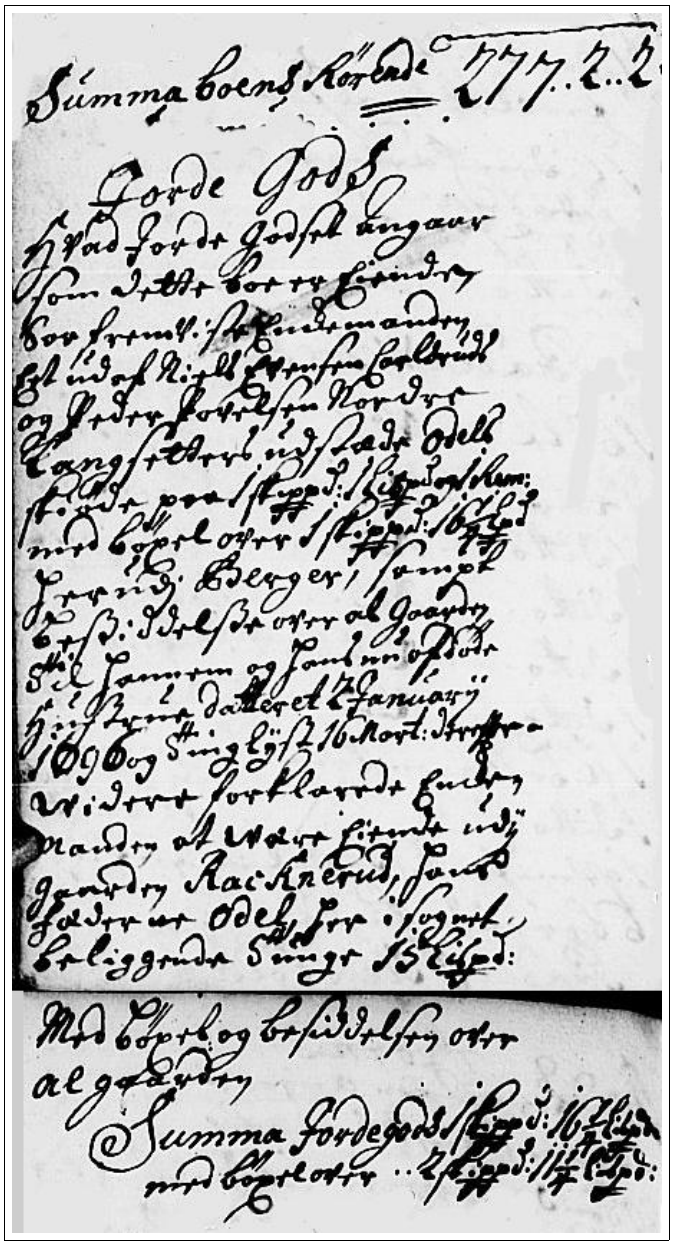

Skifteprotokoll Heggen og Frøland, 1710-22, folio 388b.

«Summa Boens Rørende 277.2.2
Jorde Gods
Hvad Jorde Godset Angaar som dette Boees Eiende, Saa fremw: ....»[578]

(Barn VI:48)

Gift 13.10.1667 i Trøgstad (ØF) med[579] forrige ane.

Generasjon VIII

VIII:33 ff mf ff ff

Sifuer Lauritsen Graverholt. Husmann. Født omkring 1618 på Kinnestad, Setskog, Høland (AK). Levde fra 1655 til 1670 på Graverholt, Kinnestad, Setskog, Høland (AK).

I 1689 begjærte Sifuers sønn, Ole Graverholt, tingvitne om plassen han bodde på. Det ble da vitnet at det året Hannibalsfeiden endtes (1645) lot Ole Graverholts far, Sifuer Lauritsen, felle en bråte på Graverholt, hvor han siden bygde og bodde i 30 år. Det oppgis at gården aldri har gitt egen skatt, men har skattet under Kinnestad. Videre at det var Sifuers far, Laurits Lauritsen, som først kjøpte Kinnestad, og at den siden har fulgt hans ætt. Laurits nevnes

577

578 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 5, 1710-1722, folio 386.

579 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spon: Copul», folio 131.

som bruker på Kinnestad fra 1604 og fremdeles i 1654.

Sifuer ble skattlagt som husmann på Graverholt fra 1655.

Graverholt. Foto: Widerøe.

Gård nr. 155, Graverholt (ca. 170 m.o.h.), ligger vest for Gravervik, den vestlige av Fleskevannets (222 m.o.h.) to nordlige viker, og grenser til den nordre del av Gåsviken.

Gårdsnavnet, opprinnelig «Grafarholt», er ifølge Rygh satt sammen av graf, genitiv av «grof» [åpen o] og «holt», og det er foreslått at navnet kan komme av stedets beliggenhet nær noen dyregraver som angivelig skulle finnes ved Fleskevannet. Disse dyregravene er ikke registrert. Gårdsnavnet skrives Graffuerholt i 1666 og Graverholt i 1723.

Graverholt var den gården som lå nærmest svenskegrensen av gårdene på Setskog. Den lå dermed sentralt til når det gjaldt ferdsel til og fra bygdene i Sverige, noe som ikke alltid var en fordel i de urolige tidene på 16- og 1700-tallet.

I 1659 var Graverholt en av flere gårder i Setskog som led under angrep fra Sverige, men i motsetning til de dramatiske plyndringene på Kinnestad, Gåsviken, Bolstad og Hverven, hvor bønder måtte bøte med livet, gikk ingen liv tapt på Graverholt.

Det ble fortalt i 1670 at all formue «var bort Røffuet». Men svenskene angrep flere ganger i løpet av 16- og 1700- tallet.

Sommeren 1679 måtte folkene på Graverholt, i likhet med bøndene på 8 andre gårdsbruk i Setskog, forlate gården da fienden angrep Høland. De fortvilte bøndene søkte om skattefritak på grunn av tapet de led ved å legge gårdene sine øde.

01.10.1716 ble det holdt et ekstraordinært ting i Høland hvor bøndene oppga hvor mye skade de var blitt påført av svenskenes brannskatting og plyndring, da de på nytt «Marcherte i giennem sognet». Brukeren Siver Graverholt oppga skade for 10 Rdl.

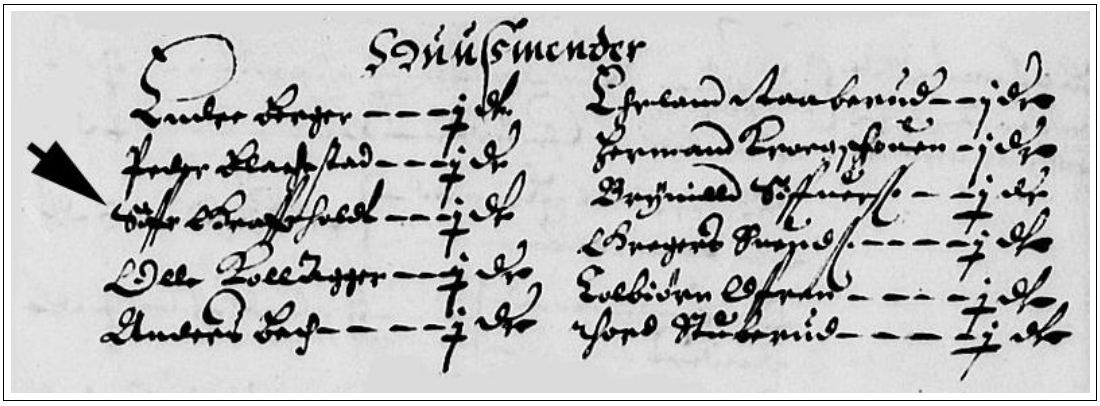

Kontribusjon 1655. Nedre Romerike, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 228, legg 5, litra I, bilde 13).

Graverholt er nevnt første gang i 1655. Da skattet husmannen «Siffr Graffrholdt»» ½ Dr av plassen. Etter vitneutsagnet nevnt ovenfor, var det sønnen Sifuer på Kinnestad som på ny ryddet gården i utmarken. Men Graverholt kan ha vært bosatt også før svartedauen. I så fall kan gården ha vært blant de første som ble lagt øde etter svartedauen, for så å bli utmarkseng under Kinnestad. I 1666 omtales Graverholt som et rydningssted under Kinnestad, med en skyld på 2½ lispund.

I matrikkelen fra 1661 står det at Kinnestad hadde skog både til sagtømmer og gårdsfornødenhet. Graverholt hadde ifølge matrikkelen i 1666 skog til husbruk. I 1723 ble Kinnestad med det underliggende Graverholts skog, taksert til 5 lispund. Også nå er dyrehold og utsæd oppgitt sammen med Kinnestad. I 1864 ble det anslått at det i skogen årlig kunne utvirkes 36 tylfter sagtømmer tilsammen, til en verdi av 144 Spd.

Tallene for 1701 er hentet fra manntallet dette året, og gjelder kun menn, så vi bør legge til for sannsynlige koner og døtre. Tallene fra 1762 er hentet fra ekstraskatten dette året, og gjelder alle personer over 12 år. Barn under denne alderen er da ikke medregnet. Det går altså et kvalitativt skille når det gjelder kildene før og etter 1801. Graverholts beboere ble i 1701 regnet som husmannsfolk under Kinnestad, og er derfor oppført som husmannsfolk også her.

I 1762 er plassen Steinby medregnet. På Steinby bodde det i tillegg 2 andre dette året. Den ene var Erik Olsen, en bergarbeider, som i ekstraskattelisten blir beskrevet som «en frisk Karl fra Sverige», men han hadde så «grøv vankunnighed» i kristendom at han ikke var i menigheten. Den andre var Kirsti Engebretsdatter, antagelig svenskens kone. I 1801 regnes Graverholts brukere som bondefolk, og i tillegg til plassen Steinby, var også plassen Sløra nå bebodd.

I 1819 lå Graverholt fortsatt under Kinnestad, og hadde da en skyld på 4 lispund tunge. Det har hørt tre plasser under Graverholt: Steinby, Sløra og Gran. Alle tre plassene ble egne bruk i 1864, men alle er i dag nedlagt.

Sifuer hadde følgende barn (minst):
Ca. 1645: Knut, tjenestedreng på Bunes i Setskog i 1664, levde i 1670.
Ca. 1653: Ole, overtok bruket, gift med Anne Torstensdatter, levde på Graverholt i 1715.
Ca. 1658: Tollef.

I fogdenes manntall og det første prestemanntallet fra 1664 føres Siffuer Graffuerholt, 46 Aar, som husmand under Kinnestad.

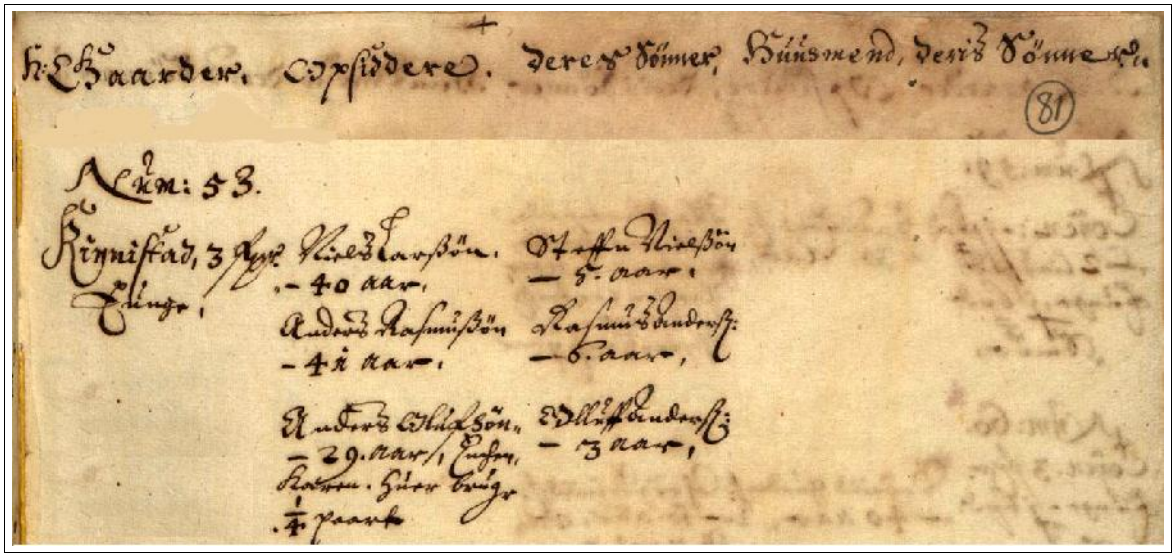

Prestenes 2. manntall i 1666: 3.2 Høland prestegjeld, Kinnestad, folio 81

I det andre prestemanntallet fra 1666 føres «Num: 53 Kinnistad» som halvgård med en skyld på 15 lispund og «Num 82 Grauerholt» separat som ødegård uten skyld.

«Gaarder»:
«Num: 53 Kinnistad, skyld 3 fgr Tunge»
«Opsidderne»:
Niels Larßøn - 40 Aar, med sønnen Steffen - 5 Aar,
Anders Rasmußøn - 41 Aar, med sønnen Rasmus - 6 Aar,
Anders Olufsøn - 29 Aar, med sønnen Olluff - 3 Aar og
Enken Karen,
hver bruger ¼part».
I fogdenes manntall og det første prestemanntallen i 1664 føres også som deres
«Sønner»:
Hagen Nielsen - soldat - 18 Aar og Børger Larsen - 13 Aar.
«Tienstedrenge»:
Anders Olsen - 13 Aar og Suend Olsen - 16 Aar.

Niels som har ¼ av Kinnestad i 1664 er bror til Sifuer. Anders Rasmussen og Anders Oluffsen er hans svogre og «Enken Karen» enke etter Sifuers bror Ole.

Prestenes 2. manntall i 1666: 3.2 Høland prestegjeld, Graverholt, folio 85

«Gaarder:
Num: 82: Grauerholt - 0.
Opsiddere:
Syffuert Larßøn - 40 Aar [Antagelig feilskrift for 46 år].
Deris Sønner:
Olluff Syffuertßøn - 11 Aar.
Tholluff Syffuertz: - 6 Aar».

Syver oppgis her kun å være 40 år gammel, noe som nok er feillesning av 6-tallet i de tidligere manntallene:

Matrikkelen etter reskript 23.01.1665 for Nedre Romerike fogderi, 1666, viser:

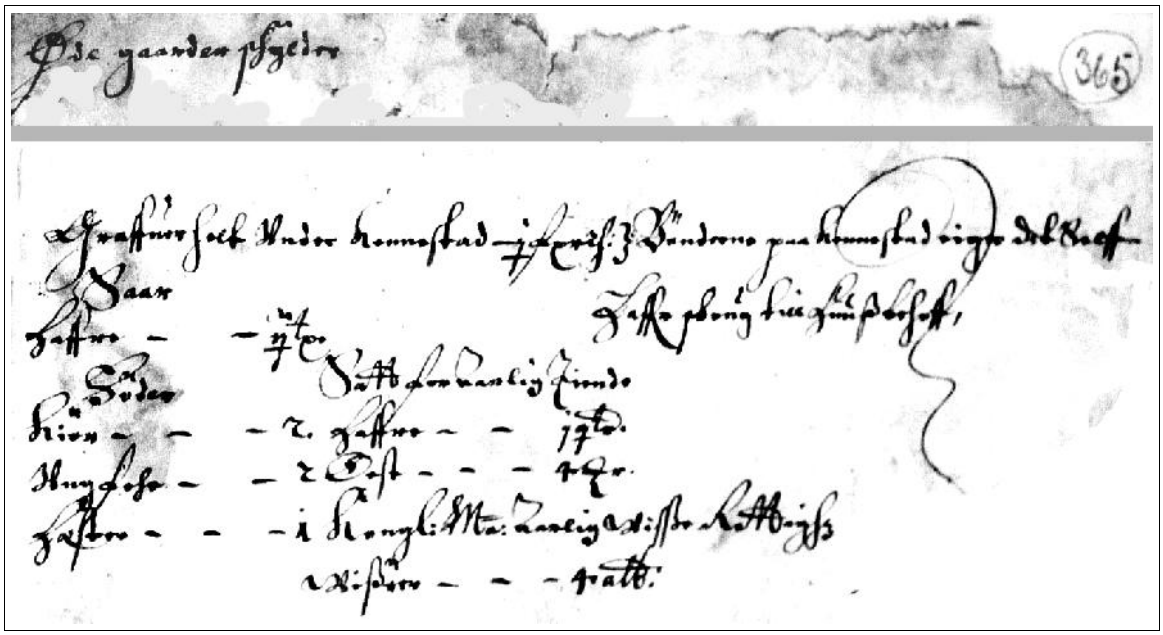

Matrikkel etter reskript 23.1.1665. Nr. 8: Nedre Romerike fogderi, 1666, Høland prestegjeld, ødegårder, folio 376a.

«Grafuerholt Under Kinnestad - ½ færdh:
Bønderne paa Kinnestad eiger det Selff.
Haffe schoug till Huusbehoff.
Saar
Hafre - 1½ tn. [tønne].
Føder
Kiør - 2.
Ungfehe - 2.
Hæster - 1.
Satt for Aarlig Tiende
Hafre - 1 qtr. [kvart]
Oest - 4 mark(?)
Kongl: Ma: Aarlig wisse Rettighed
Wisøer - 4 alb:».

I 1670 ble Siver Graverholt, sammen med flere setskoginger, stevnet for 7 Rdl. av enken Jøran Hønsi i Sørum. Sønnen Knut møtte i retten for faren, og forklarte at tobakken som Siver i 1659 fikk for å selge videre, hadde den svenske fienden røvet sammen med all den øvrige formue i samme år. Siver ble dermed frikjent for gjeldskravet.

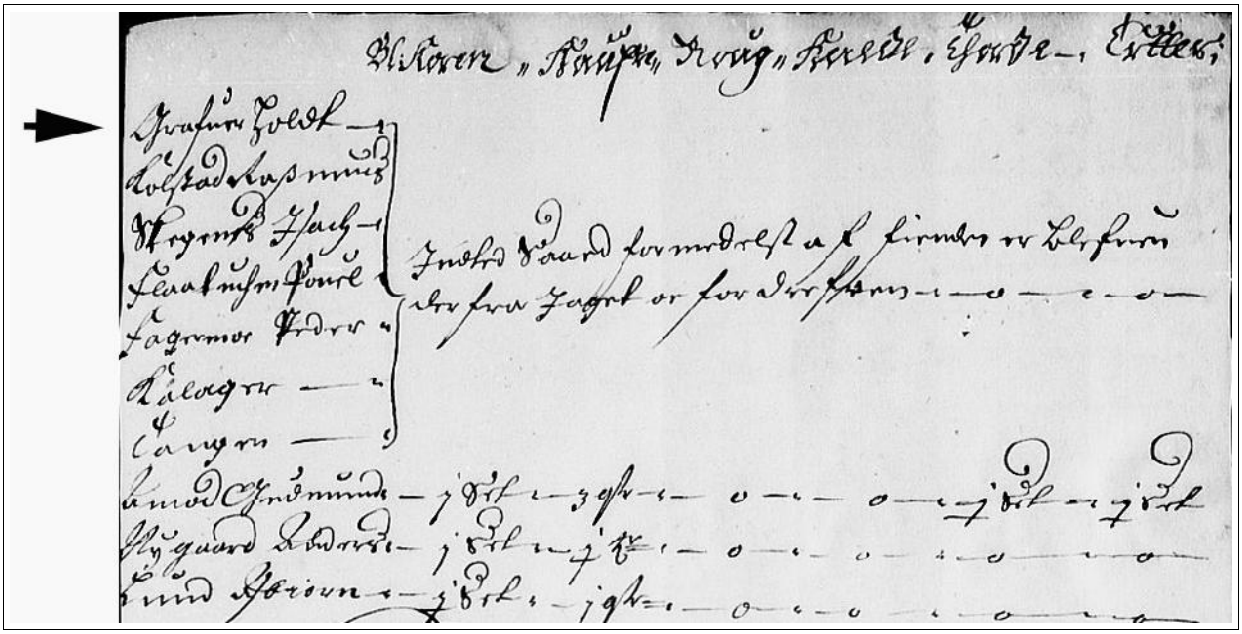

Tiendemanntall 1677. Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Stiftamtstueregnskap, Akershus stiftamt 1666-77, eske 133, legg 2, litra L, bilde 15).

Ifølge tiendemanntallet fra 1677 ble brukerne på Kinnestad og Graverholt sammen med andre gårder på Setskogen fritatt for skatt dette året. Intet hadde blitt sådd som følge av krigen:

«Jndted Saaed formedelst af Fienden er Blefuen derfra Jaget oc fordrifwen».

Ingen bruker nevnes på Graverholt nå eller i fogderegnskapet fra 1678.

Det er trolig at Sifuer nå er død.

I 1681 ble hans sønn. Ole, sammen med Torbjørn Åmot, Gulbrand Bliksrud, Halvor Torbjørnsen Sæter, Peder Torbjørnsen, Mads Torstensen Nes, Anders Gukil og Bård Bårdsen, tiltalt og bøtelagt med 3 Rdl. for å ha «confererit» med fienden i krigstid. Grense-«inspecteuren» krevde erstatning for de mange reiser og bekostninger som dette hadde forårsaket for ham.[580]

(Barn VII:17, Far IX:65)

Gift

Barn:

Ole Sifuersen Graverholt. Født omkring 1653. Levde fra 1664 til 1715 på Graverholt, Kinnestad, Setskog, Høland (AK). Død før 1720 på Graverholt, Kinnestad, Setskog, Høland (AK). (Se VII:17).

VIII:37 ff mf fm ff

Halfuor Torfuardsen Stenbye. Gårdbruker. Født omkring 1615 på Tukken Østre, Rømskog, Rødenes (ØF). Levde 1661 på Stenbye, Rømskog, Rødenes (ØF). Død omkring 1675 på Stenbye, Rømskog, Rødenes (ØF).

580 Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 2.3 Nedre Romerike fogderi, folio 227, Prestenes manntall: 3.2 Høland prestegjeld, folio 60, 81 og 85. Matrikkelen etter reskript 23.01.1665 for Nedre Romerike fogderi, 1666, folio 376a. Gunn Cathrine Varder Løwe og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 1, side 254-258. Ovennevnte «Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog», Rettelser og tilføyelser til bind I, side 16-17.

Steinby ligger mellom Tukun og Tårnby. Riksveien går over gården, og Sør-Steinby har husene vest for veien, mens tunet på Nord-Steinby ligger på østsiden. Det gamle tunet lå på Sør-Steinby.

Navnet Steinby, uttalt «stei'nby», kommer av «stein» eller mannsnavnet «Steini». Navnet ble skrevet «Steneby» i 1626, «Steenbye» i 1723 og «Steinby» i 1886.

Gården ble trolig ryddet i høgmiddelalderen samtidig med nabogården Tørnby. Steinby lå øde etter svartedauen, og i 1615 er gården nevnt som ødegård under Vest-Tukun. Den lå da til Rødenes kirke, men er ikke nevnt i Biskop Eysteins jordebok (Røde bok) fra ca. 1400. Den er heller ikke nevnt i en jordebok over kirkelig gods i 1577, så gården kan ha vært bondegods før svartedauen.

Fra midten av 1600-tallet var det egen bruker på Steinby.

Steinby skattet i laveste skatteklasse på 1600-tallet og tilhørte de minste gårdene i bygda med en skyld på 5 lispund tunge. Skylda ble ikke foreslått endret i 1723.

Tidlig på 1600-tallet, da det ble mulig å fløte tømmer fra Rømskog til sagbrukene i Tistedalen, ble en rekke gårder i Rømskog overtatt av sagbrukseiere i Fredrikshald, som skaffet seg tømmer til sagbrukene i Tistedalen ved å kjøpe opp skogsgårder.

Henrik Bjelke er oppført som eier i 1665. I 1723 ble Rødenes kirke med tilliggende jordegods solgt til oberstløytnant Peder Colbjørnsen i Fredrikshald. Han eide fem andre gårder i Rømskog.

Ved koppskatten i 1645 brukte Sifuer gården.

Det er ikke nevnt noen på Steinby i skattematrikkelen fra 1647:
«Steenbye schylder til Rødennes kiercke 1 fierinng.
Biuger høigstbete. Konngl. Ma.»

Steinby ble også utsatt for overfall i krigsårene 1657 til 1660.

Senest 1661 hadde Halvor Torvaldsen overtatt som bruker på Steinby. Ved utligning av skatt den 10.05.1661 heter det:
«Halffuord Steenbye betalldt Pendinge ½ dr.»
Datum Viig Steffnestue i Rødenesz Sogen den 10 May Anno 1661.
Hans Pederssøn Egen Haand»

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

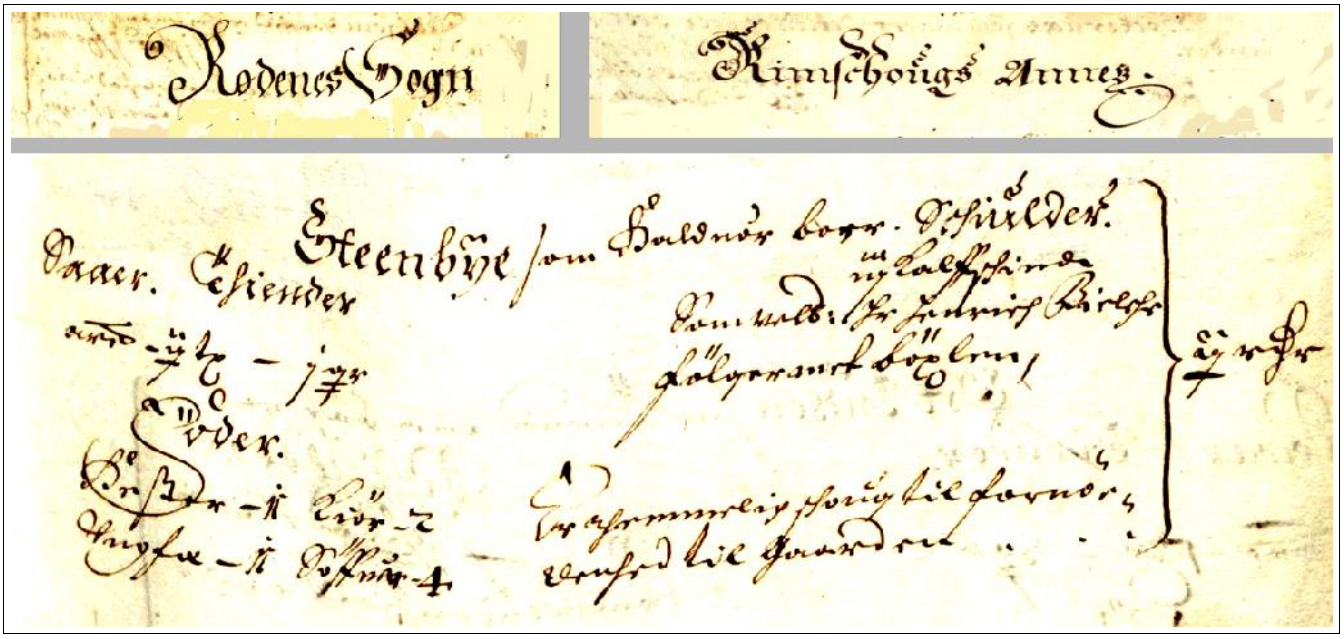

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Marker og Follo len, folio 553a.

«Steenbye som Halduor boer Schiulder 3 Kalf schind
som welb. Hr. Henrich Bielche følger med bøxlen.
Er themmelig schoug til fornødenhed til Gaarden.
Saaer:
Are - 3 tnr. [3 tønner].
Thiender:
Are - 1½ qr. [kvart tønne].
Føder:
Hester - 1.
Ungfee - 1.
Kiør - 2.
Søffe - 4.
Schatten - 1½ Rdr.»

Prestenes 2. manntall i 1666: 2.6 Rødenes prestegjeld, folio 198.

Prestenes 2. manntallet fra 1666 viser:
«N. 13. Steenby 3 halff Skind.
Halfuor Torvelsen 49 aar bruger 1 fj.
Sønner:
Anders Halfvordsøn 3 aar.
Stephen Halfvordsøn 2 aar.
Oluff Halfvordsøn 6 maaneder».

Halfuor var antagelig gift flere ganger. Han hadde følgende barn (minst):
Ca. 1640: Goro, gift med Torkild Bergersen Kirkebye i Baadstad,
død der i 1739, oppgitt å være 99 år gammel.
Ca. 1661: Anders, overtok Stenbye, gift med Giertrud Kieldsdatter,
død på Graverholt i 1733, oppgitt å være 81 år gammel.
Ca. 1662: Stephen, til Næs, Rømskog, gift med Marthe Rasmusdatter Vest-Tukken, død i 1756.

Ca. 1663: Olluff, til Haugen i Høland, barnløs, skifte avholdt 23.08.1727.

Halfuor døde antagelig omkring 1675.

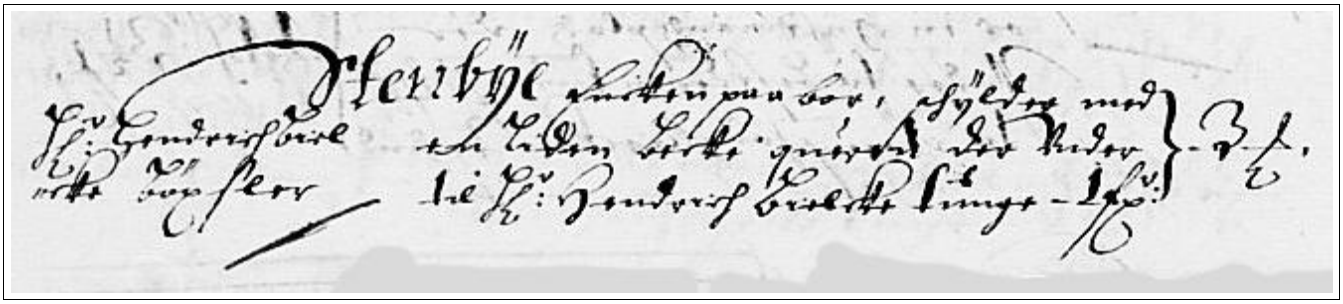

Fogderegnskap Rakkestad 1680 - Leilendingskatt - Rømskog i Rødenes - bilde 134.

I 1680 er det Halfuors enke som bruker gården:
«Stenbye Encken paabor, schylder med
en Liden Becke quern der Under
til Sl: Hendrich Bielcke Tunge - 1 fær:
Sl: Hendrich Bielcke Bøxsler».
Det betales 3 skilling i skatt.[581]

(Barn VII:19, Far IX:73)

Gift

Barn:

Goro Halfuorsdatter Stenbye. Født omkring 1640. Død 1739 på Kirkebye, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 04.03.1739 i Båstad, Trøgstad (ØF).[582] (Se VII:82).

Anders Halfuorsen Stenbye. Født omkring 1661 på Stenbye, Rømskog, Rødenes (ØF). Levde 1664 på Stenbye, Rømskog, Rødenes (ØF). Død 1733 på Graverholt, Kinnestad, Setskog, Høland (AK). Begravet 20.11.1733 i Setskog, Høland (AK).[583] (Se VII:19).

VIII:41 ff mf mf ff

Ener Fjeld Nordre. Gårdbruker. Levde 1630. Levde fra 1645 til 1661 på Fjeld Nordre, Trømborg, Eidsberg (ØF).

O. Rygh skriver om Fjeld i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 172 og 173 Fjeld søndre og nordre, skrives «i Fialle» i 1364 (DN I 382), «i Fiælle» [nordre] i den «Røde Bog», «i Fielle» [søndre] i 1413 (DN VIII 251), Fiel ca. 1420-1430 (DN VI 438), Field i 1593 og 1612, Fieldt 01.01.1604 og Field [søndre og nordre - plassen Bjørnedahl] i 1723.
«Fjall n., Fjeld».

I 1593 og 1594 betalte Hendrich skatt på Nordre Fjeld. Olluff betalte skatt i 1604 og muligens betalte samme Olluff skatt av Nordre Fjeld i 1629. Gulbrand betalte skatt fra 1613 til 1627, i 1639 og i 1644. Ener betalte skatt i 1645, 1646 og 1647.

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Edtzberg Sogenn - Bunde Guotzs.
Guldbrand Field.
Smør - 6 bis: merker - 1 sk.
Kornn - 2 spannd.
Fuoring - ½ daller».

17.10.1608 gikk Karin salig Mads Haraldsens enke til sak mot Ener Fieldt og flere for gjeld (Fredrikstad lagdømme, protokoll II, folio 18a).

---

581 Skattematrikkelen av 1647, Idd och Marker len, Rødennes Sogenn, Rømschoug Annexa, Ødegaarder, folio 71. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Rødenes, folio 553a. Manntallet i 1664-66 Fogdenes manntall, 1.1 Idd og Marker fogderi, folio 106; Prestenes manntall: 2.6 Rødenes prestegjeld, folio 178 og 198. H. A. Rakstad: Komnæs - Trandemsætra, 1943, bilag 2 og 3. R.E.M.: Slektsforbindelser Rødenes-Romskog, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind II, side 320-321. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 397-398. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 664. Ulf Grøndahl: Rømskog bygdebok, Bosettings- og næringshistorie (2006), side 306-08, 312-13.

582 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Sepulti», folio 134.

583 Kirkebok Høland 1728-38, «Begravne», folio 211.

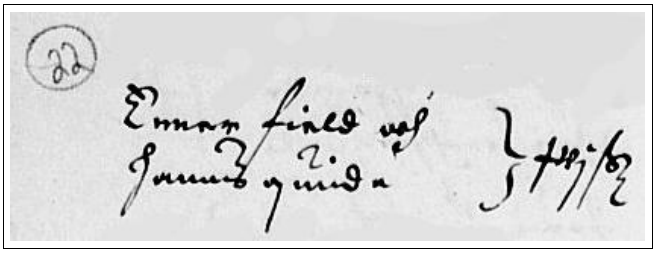

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Essberig Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 22).

«Koppskatten» i 1645 viser:
«Enner Field och Hans quinde».
Han betaler 16 skilling i skatt.

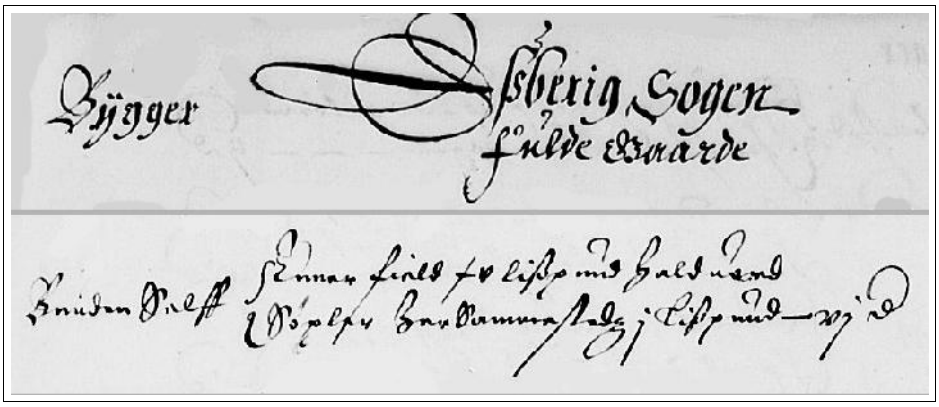

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 44).

Skattematrikkelen i 1647 viser:
«Enner Field 15 lispund.
Halduord Søpler her sammestedz 1 lispund.
Bygger bunden selff.».
Han betalte 6 dr. i skatt.

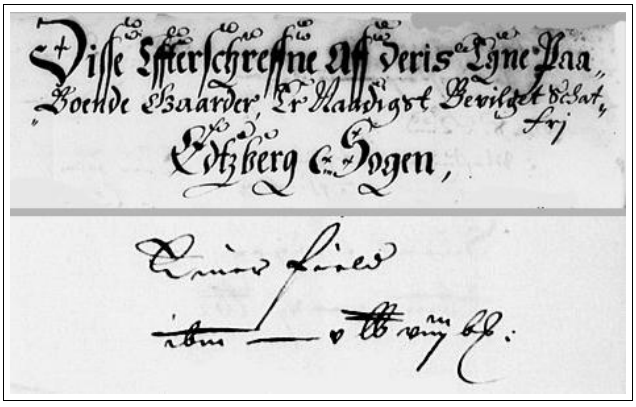

Odelsskatt 1656-57. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 237, legg 6, litra 20, bilde 12).

Odelsskatt for 1656-57.
«Disse Efterschrefne Aff Deris Egne Paa Boende Gaarder, Er Naadigst Bevilget Schatfri:
Einer Field ibm. - 5 lb. 8 bz».

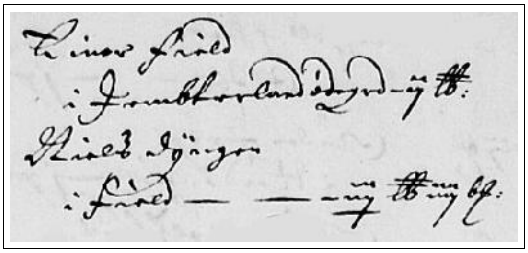

Odelsskatt 1656-57. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 237, legg 6, litra 20, bilde 11).

Odelsskatt i 1656/57 av andre gårder:
«Einer Field

i Jembtesland Ødegaard - 2 lispd.
Niels Dyngen
i Field - 2½ lb. 4 bz.»

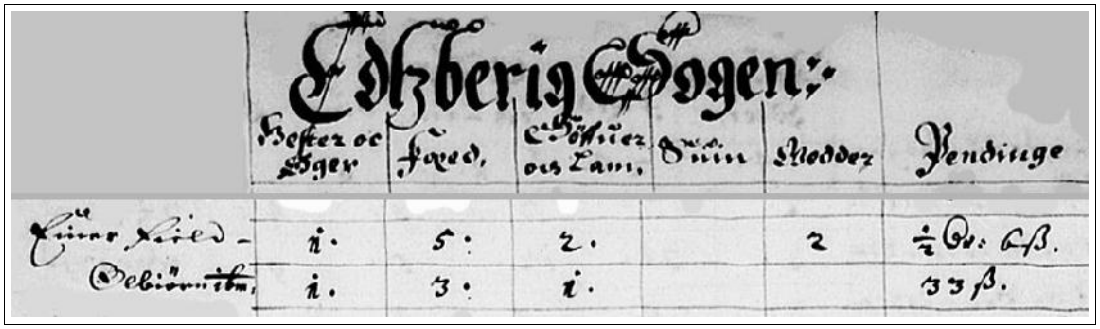

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 22).

Kvegskattlisten for 1657 viser at det var to brukere på gården.
Einer hadde 1 hest, 5 kuer, 2 sauer og 3 geiter. Han betalte 2½ dr. 6 sk. i kvegskatt.
Olbjørn ibm hadde 1 hest, 3 kuer og 1 sau. Han betalte 33 sk. i kvegskatt.

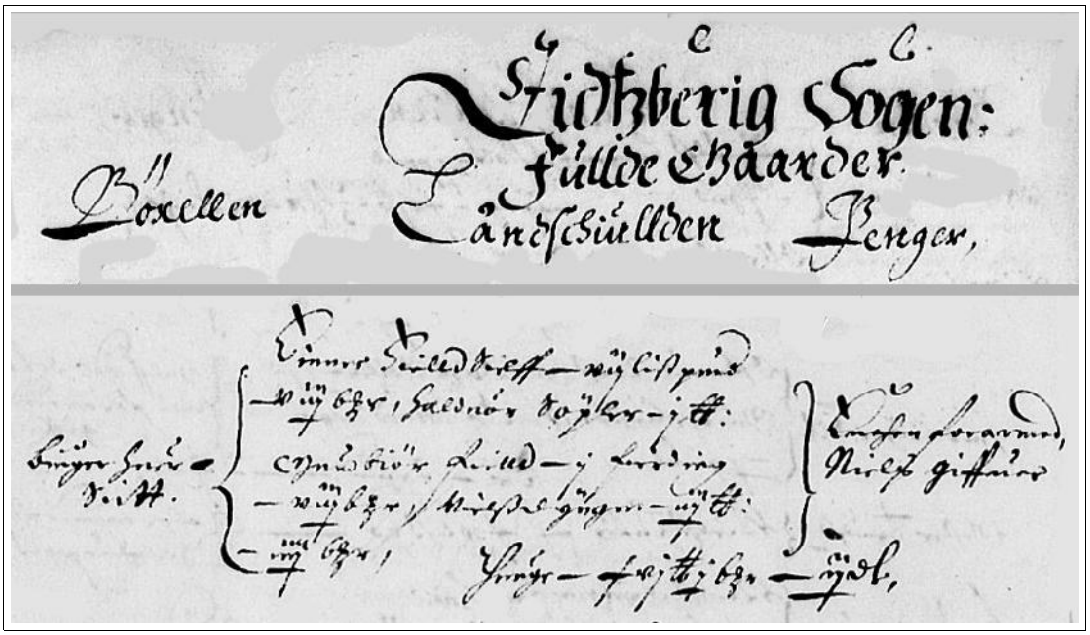

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 24).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
«Einer Field Selff - 7 Lispund 7½ bzr.
Halduor Søpler - 1 lb:
Gundbiør Field - 1 fierding 7½ bzr.
Niels Dyngen - 2½ lb: 3½ bzr.
Thunge - 16 lb: ½ bzr. - 1½ dr. [i skatt]}
Huer biuger sitt.
Encken forarmed, Niels giffuer».

«Pund» som masseenhet kalles også «libra» (romersk pund), forkortet «lb:».
Her er det tydeligvis ment lispund!

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser.

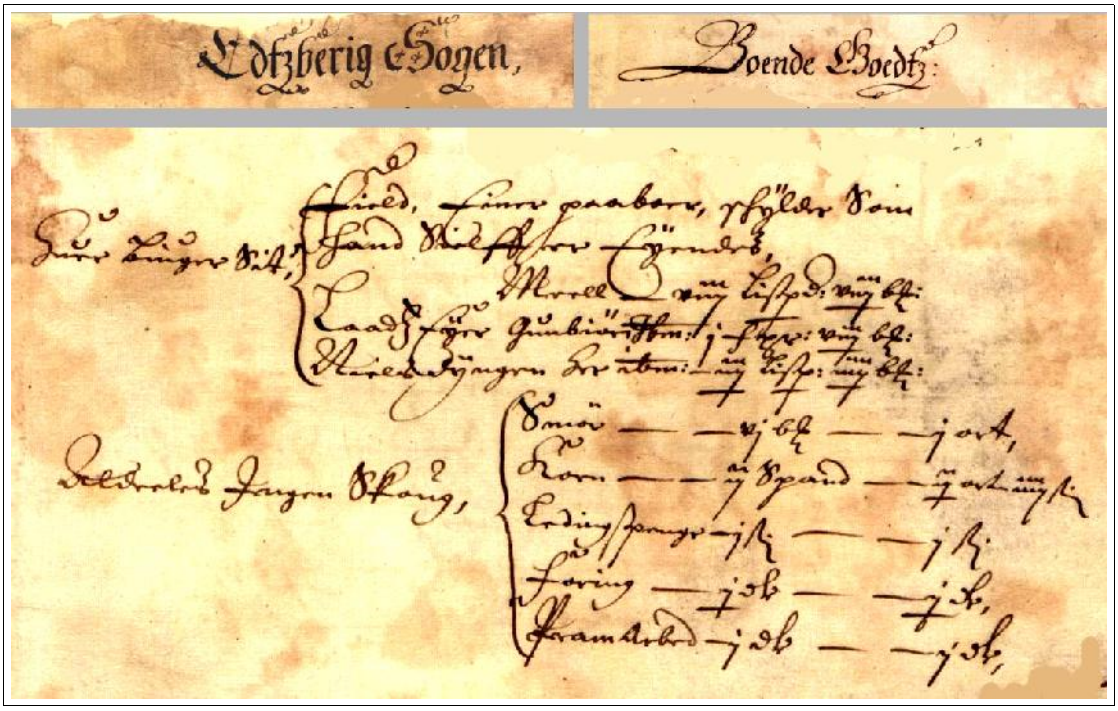

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 77a.

«Boende Goedtz: Field, Einer paaboer, schylder
som Hand Sielf er Eyendes - Miell 8 lispund 7½ bz.
LandzEyer Gunbiør ibm. - 1 fær. 7½ bz.
Niels Dyngen Her ibm. - 2½ lispd. 3½ bz.
Huer biuger sitt.
Aldeles Ingen Skoug.
Skatter:
Smør - 6 bz. - 1 mk.
Korn - 2 Spand - ½ mk. 4 sk.
Ledingspenge - 1 sk. - 1 sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

Jon døde antagelig før 1664. I manntallet fra 1664-66 er Niels og Effuind brukere på Nordre Fjeld, hver bruker halvparten. Eners sønn, Jon, er oppført som soldat og tienstedreng på gården.[584]

(Barn VII:21)

Gift

Barn:

Jon Enersen Fjeld Nordre. Født omkring 1634. Levde 1664 på Fjeld Nordre, Trømborg, Eidsberg (ØF). Død 1723 på Fjeld Nordre, Trømborg, Eidsberg (ØF). Begravet 13.04.1723 i Trømborg, Eidsberg (ØF).[585] (Se VII:21).

VIII:43 ff mf mf mf

Christopher Brynildsen Opsahl. Gårdbuker. Født omkring 1604. Død omkring 1681 på Opsahl, Folkenborg, Eidsberg (ØF).

Christopher rådde over 1 skippund i Opsahl og hele Torp i Trømborg fra julen 1637 til våren 1639. Da giftet antagelig moren seg igjen. Fra våren 1639 står nemlig en Bjørn Opsahl som eier av 13 lispund i Opsahl og hele Torp. Christopher, som da leide Nord-Langnes, eide de øvrige 7 lispund på Opsahl. Da Bjørn døde omkring 1650, overtok Christopher gårdsbruket på Opsahl og fikk nå 9 lispund, mens broren Hans Langset i Trøgstad rådde over de øvrige 11 lispund i gården så lenge han levde.

584 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogenn, folio 22. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogen, folio 44. Kvegstatten i 1658, Heggen og Frøland fogderi, Eidsberg prestegjeld, folio 22. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 77a.

585 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Begravede», folio 178.

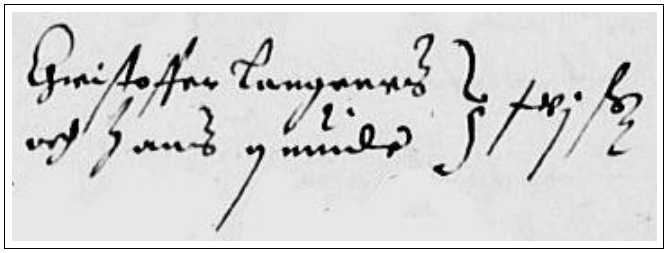

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Essberig Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 19).

Koppskatten av 1645 viser:
«Christoffer Langenes och Hans quinde».
Han betaler 16 skilling i skatt.

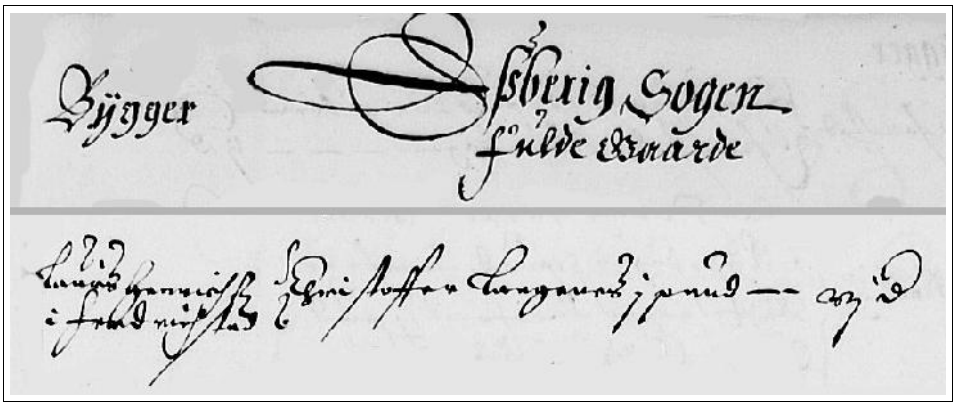

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 41).

Skattematrikkelen av 1647 viser:
«Christoffer Langenes 1 pund.
Bygger Laurs Henrichsen i Fredrichstad».
Han betaler 6 dr. i skatt.

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 21).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården hadde 3 hester, 9 kuer, 9 sauer og 5 svin.
Det ble betalt 1 dr. 14 sk. i kvegskatt.

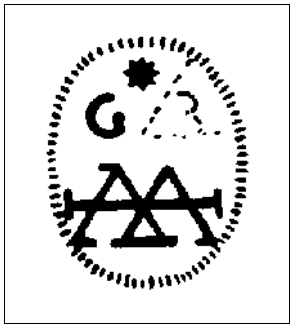

Christopher Brynildsen Opsahls segl 19. juli 1654 (tegnet av Helge Frøyset).

Christopher opptrådte som lagrettemann fra 1656 til 1670, og han var kirkeverge i 1663 og 1668. I 1660 slapp Christopher med halv skatt på grunn av armod, noe som sikkert skyldtes krigstiden i slutten av 1650-årene.

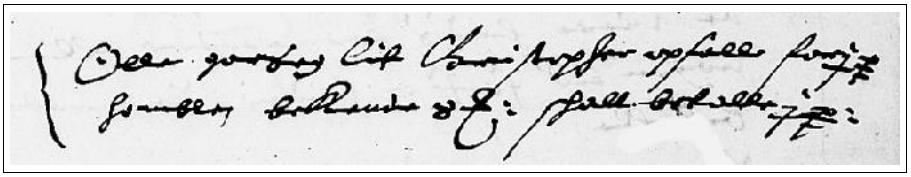

Tingbok Heggen og Frøland nr. 2, 1655-57, folio 41a.

15.09.1656 gikk Ole Garseg til sak mot Christopher Opsahl for ½ pund homle. Dom (HF tingbok nr. 2, folio 41a).

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 23).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
«Christopher Opsall
Sielff - 9 lb: - ForArmmed forlindret halffue schat,
Hanns Langsetter - 11 lb:
Eidsberg prestegoll - ½ pund, ehr,
Thunge - 1½ pund - 6 dr, [i skatt].
Bunden Sielff oc Hans biuger.»
«Pund» som masseenhet kalles også «libra» (romersk pund), forkortet «lb:».
Her er det tydeligvis ment lispund!

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 75b.

«Boende Goedtz: Opsall, Christofer paaboer, schylder

Som Hand Sielf er Eyendis - Miell 9 lispd.
LandzEyer Hans Langsetter i Thrøgstad Sogen - 11 lispd.
Edsberg presteboll ibm. - ½ pund.
Bunden Sielff Och Hans biuger.
Skoug till Husebiugning, gierdefang och brendewed - 1 hommelhauge.
Skatter:
Smør - ½ bz. - ½ dr.
Korn - 4 Spand - 3 mk. 8 sk.
Ledingspenge - 2 sk. - 2 sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

Åsetesak ble avholdt 06.10.1662 på et omtvistet stykke skog mellom Opsahl og Søndre Mysen. Søndre Mysens landherre, borgermester Anders Olsen (i Fredrikstad), og Gunnhild Mysen saksøkte Opsahls besitter, Christopher, for at han hadde kastet ned gard som Gunnhild (Mysen) hadde satt opp. I Opsahl eier bonden Christopher 9 lispund, Hans Langsetter i Trøgstad 11 lispund og Eidsberg prestebol ½ skippund uten bygsel. Til nytt stevnemål (HF tingbok nr. 4, folio 79b-80a). Saken kom opp igjen 17.11.1662 og 29.06.1664 (HF tingbok nr. 4, folio 81b og nr. 6, folio 42a).

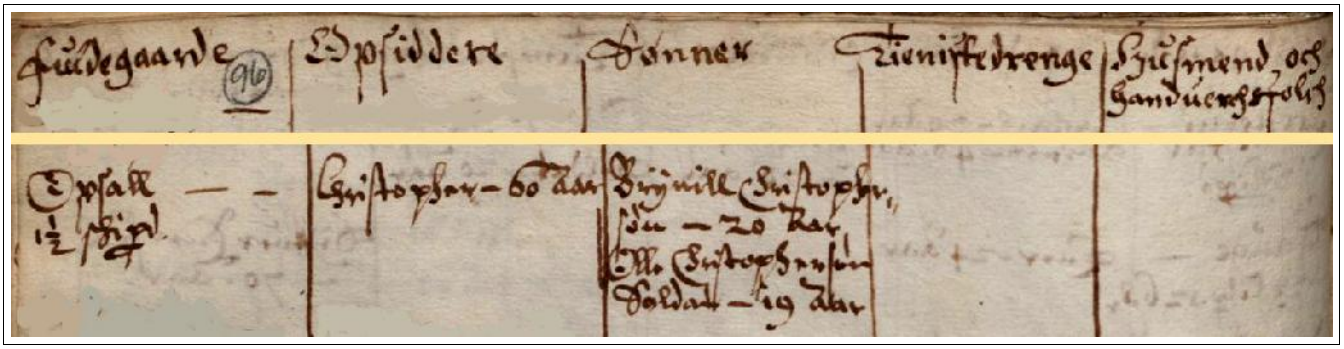

Prestenes 1. manntall i 1664: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 96.

Prestenes 1. manntall i 1664 viser:
«Fulde gaarder
Opsall 1½ Schipd.
Opsiddere
Christopher 60 Aar.
Sønner
Brynill Christophersøn - 20 Aar.
Olle Christophersøn Soldat - 19 Aar».

I 1664 lot kirkevergene Peder Foss og Christopher Opsahl bekoste «en ny pompiltur paa den søndre side i Kierchen som er 24 Alen lang». Dette galleriet i Eidsberg kirke ble muligens tatt ned allerede i 1700-årene, det omtales ikke av Wilse i hans beskrivelse av interiøret.

04.07.1665 gikk fogden til sak mot Christopher Opsahl for at han hos Else Øjerud hadde tatt et skydd som det var tatt utlegg i for kongelige rettigheter (HF tingbok nr. 7, folio 79b-80a).

Samme dag gikk fogden til sak mot Peder Foss og Christopher Opsahl for at de ikke hadde levert sin tiende. Dom. Videre gikk han til sak mot Christopher for resterende skyssferds- og rytterpenger. Christopher mente han var fri for disse skattene, da han var kirkeverge. Dom (HF tingbok nr. 7, folio 80a-80b).

Av og til førte dårlig gjerding til at dyra kom inn på nabogårdenes åker og eng. Dette hendte også med Opsahl-hestene høsten 1669. Tor Bøltorp og Torsten Hallerud var på vei til kverna i Sø-Mysenfossen (ved Susebakke) tidlig en morgen da de fant tre hester og et føll fra Opsahl på en bråte som hørte Sø-Mysen til. De hadde revet over ende og spist opp en god del av to trever (à 24 nek) og to rauk (à 4 nek) på åkeren. Tor Bøltorp tok hestene ut av åkeren, og episoden endte fredelig med at Berte Opsahl ga Erik Mysen ei tønne korn i erstatning (HF tingbok nr 11, folio 37b).

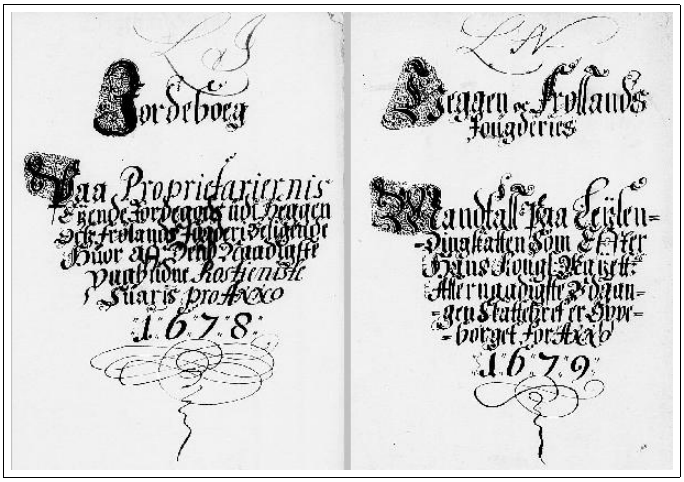

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Christopher betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, leilendingsskatt, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

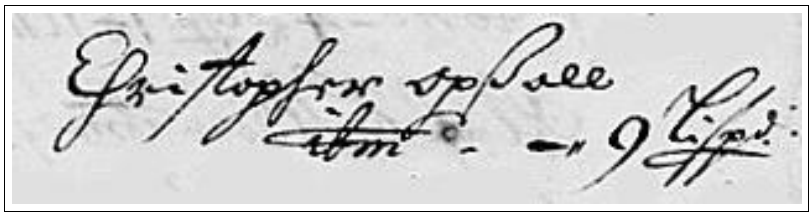

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Folkenborg, Eidsberg - Bilde 186.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Edtzberrig Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Christopher Opsall
ibm. - 9 Lispd.
Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.

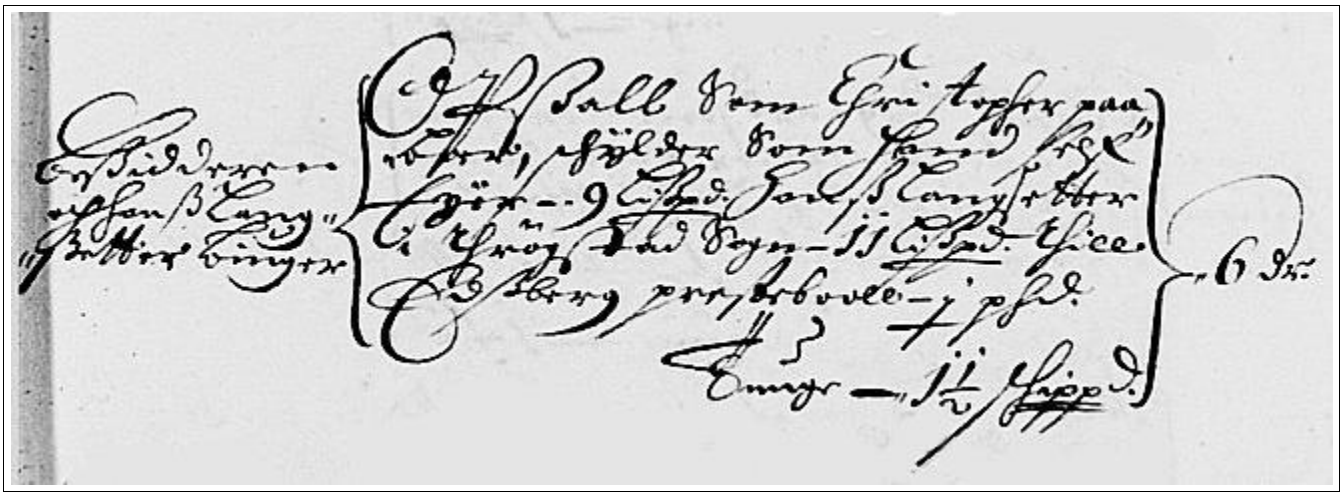

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Folkenborg, Eidsberg - Bilde 305.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Opsall som Christopher paaboer, Schylder
som Hand Self eyer - 9 Lispd.
Hans Langsæter i Trøgstad Sogn - 11 Lispd.
till Edsberg Presteboell ½ phd.
Tunge 1½ pund.
Besidderen och Hans Langsetter biuger».
Leilendingskatten settes til 6 dlr.

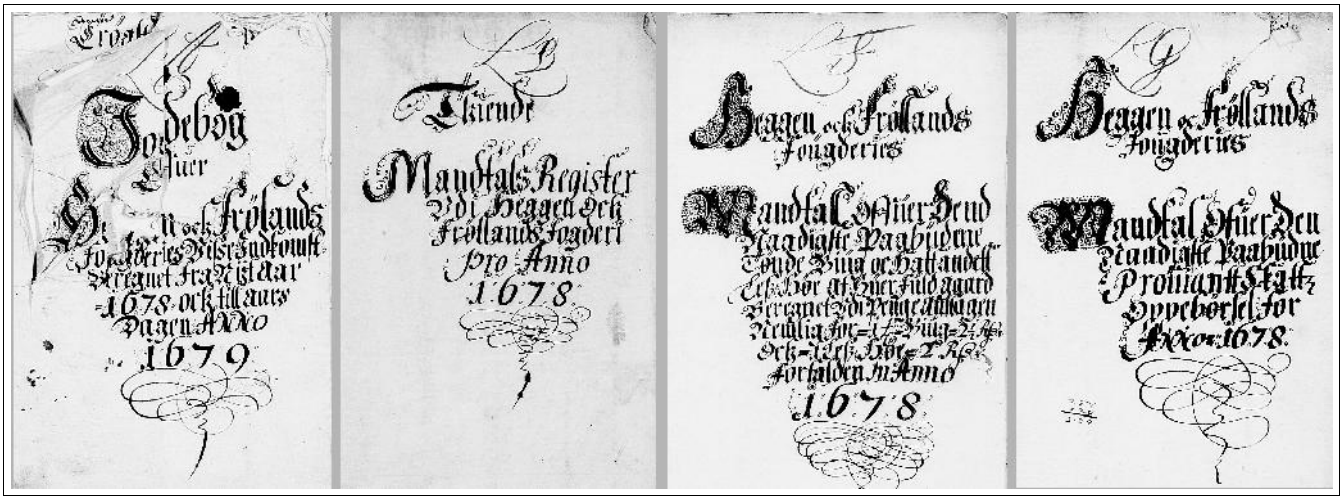

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Opsall Christopher
Smør - ½ pund - ½ dr.
Korn - 4 Spd. [Spand] - 3 mk. 8 sk.
Ledingspenge - 1 sk.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 3 mk.»

«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:
Opsall Christopher
½ setting Roug, 1 setting Huede, 1½ quart Bl: Korn, 2 tønner Hafre och ½ setting Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).

«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard
Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr.
forfalden in Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:
Opsall Christopher - 1½ Schippund.
Anslagen for Biug - 1 rdr. 84 sk., for Høe - 2 rdr. 24 sk.»

«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Edtzberrig Sogn:
Opsall Christopher - 1½ Schippd. - Schatten: 3 mk.»

Etter Gyldenløwe-feiden (1675-1679) ble Christopher blant mange andre stevnet for retten for å ha forsømt skysstjenesten for hæren vinteren 1678-1679. Han lå imidlertid i kårleie den gangen (dvs. at han hadde overlatt gården), og alle tre sønnene var med i krigen i Sverige, to som soldater og den tredje som landdragon, så han hadde ingen skysskar å sende.

Både Christopher og Berte døde i begynnelsen av 1680-årene. Boet viste en nettoformue på 21 rdl. Christopher hadde eid 9 lispd. i gården (Skifte 29.10.1681).

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-1683, folio 645.

«No 126:

Hendrich Simensen, Suorenschrifuer udj Heggen och Frøland, Sambt Joen Hallingtorp och Pouel Myssen, ædsvorne Laugretes Mender i Edsberrig Prestegield, Giør Witterligt at Anno Christi 1681 d: 20 October vaare Vi paa Opsal her ibm forsamlede, der at Christeligt och Retferdigt Arfue schifte, at oprette, udj alt Huus som tømbtis och till Arfs falden Er, efter dj Sl: udj Herren Innsofuende Christopher Brønoldsen och Birrete Hansdatter som boede og døede paa bemelte Gaard Opsall, och det Jmellem beggis deris sammen auflede børn som Ere

Brønold, Olle og Hans Christophersønner item

Siri Christophersdatter som hafuer till Echte Halfuer Quiller her ibm:

Kirsten som Hafuer till Echte Joen Field och her ibm: sambt

Guri Christophers Daater.

Ved samme schifte vaar Nerværende tillstede ober Bed: Tvende brøder [eg. svogre] Item Halfuer Quiller og Joen Field paa deris Hustruers wegne, Tillige med Guri Christophersdaatter. Samme Tiid ofuer Verendes Kongl: Maytr: fouged Her ibm: Erlig Høyachtbahre och Meget fornehme Mand S=: Christen Knudsen Tillige bøyde Lensmanden Erich Torper.

Hafuer Vi da os Boen till Registering och Wurdering foretagen, som Er bestaaende udj Eftermeldende

....

Summa Boens Formufue Bedrager Sig Till Penge = 132 Rdr: 2 mark 3 skilling.

....

Er Saa Rigtig Registerit och Vurderit, Sampt ved Lodder Schifft, och Ganget, Huer = pro Quota. Som forschrefuet Staaer, Vett Testeris.

Under voris Signeter och Egen Hand,

Actum Anno ex Die, ut Supra».[586]

586 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogenn, folio 19. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogen, folio 41. Kvegstatten i 1658, Heggen og Frøland fogderi, Eidsberg prestegjeld, folio 21. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 75b. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 320; Prestenes 1. manntall: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 96. Rentekammerets

(Barn VII:22, Far IX:85, Mor IX:86)

Gift med neste ane.

Barn:

Ole Christophersen Opsahl. Født omkring 1645. Levde 1712 på Askim Vestre, Askim (ØF).

I 1680-årene hadde Oles mor Berte Hansdatter lånt 30 rd. av sognepresten, herr Christopher Jensen Nannestad, for å kunne betale kongesikt (mulkt) for Ole. Da hun døde meldte sognepresten fra om gjelda, og Ole, som da bodde på Vestre Haug, overdro herr Christopher 2 lispund i Oppsal og gjorde opp for sin gjeld på den måten.

Ole overtok gårdsdrifta på Haga Vestre, Eidsberg, og drev ellers en del med gårdhandel.

Han eide halve Hoel Ytre, Askim, til 1694 og kjøpte så de resterende 7½ lispund tunge av svigerfaren for 37 Rdl. Han solgte så hele gården for 90 Rdl. til Gunder Jonsen på Mellom-Grøttvet og Oles stedatter Johanne i 1709. Gunder Jonsen overdro i 1709 hele gården som brukelig pant til brukeren Ole Halvorsen (bror til Kristen Halvorsen Haga). Da Ole Halvorsen døde i 1716, solgte Gunder Jonsen hele gården til Peder Mansås i Trøgstad for 114 rd.

I Oles brukertid kjøpte soknepresten Nannestad Vestre Haga, og da presten døde, flyttet enka Karen Tønnesdatter Unrow til Haga med barna våren 1709.

Samme år kjøpte Ole Vestre Askim med en skyld på 1 skippund med bøxel for 200 Rdl. av monsieur Nils Svendsen Wold, som hadde overtatt denne gården etter sorenskriveren Asgeir Jonsen et par år tidligere. Ole flyttet til Vestre Askim, men han fikk skriftlig erklæring fra madame Nannestad på at han eller sønnen Kristen Olsen skulle ha førsteretten til Haga om hun kom til å flytte. Det ble holdt åbotstakst på alle husene på Haga, og det viste seg at de trengte reparasjoner for 34 Rdl., som Ole ble dømt til å betale for forfallet i hans tid.

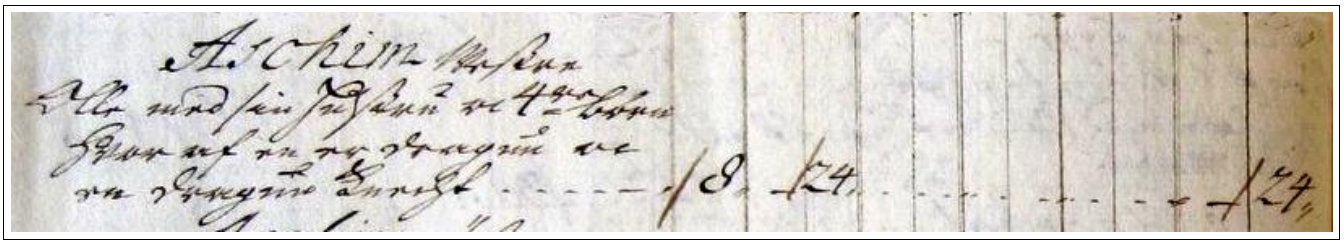

Askim sogn, Heggen og Frøland fogderi - Ekstraskatt 1711.

I «den extra-ordinaire skatteliste» i 1711 som kalles «Skoskatten», står Ole oppført under Vestre Askim med hustru og 4 barn, hvorav en er dragon og en er dragonknekt.
Han betale skatt av 8 par sko for 4 personer, da dragonen og dragonknekten var fritatt for skatt, tilsammen 24 skilling.

I listen over Krigsstyr for 1712 leser vi under Vestre Askim at
«Oles hustru er død, han eier bare det ringe halve bo og har opplatt det halve bruk for sønnen Christen».

Ole levde kun noen få år etter sin hustru, og Christen overtok da hele gården. I 1717 finner vi ham som eneoppsitter.[587]

Kirsten Christophersdatter Opsahl. Levde 1670. Død omkring 1691 på Jempteland, Fjeld Nordre, Trømborg, Eidsberg (ØF). (Se VII:22).

VIII:44 ff mf mf mm

Berte Opsahl. Levde 1629. Død omkring 1681 på Opsahl, Folkenborg, Eidsberg (ØF).

Berte (Birgit) og Christopher hadde følgende barn (minst):
Ca. 1644: Brynild, overtok Opsahl, gift med Marte Taraldsdatter Øyerud,
død på Opsahl 27.11.1732, 96 år gammel (kirkebok Eidsberg nr. I2, 1731-41, folio 31).
Ca. 1645: Ole, til Vestre Haga, Askim, gift med Anne Jonsdatter Onstad.
Ca. 1650: Hans, først på Opsahl, til Haugtomt like før århundeskiftet.
Siri, gift med Halvor Gjermundsen Nord-Quiller.
Kirsten, gift med Jon Enersen Nordre Fjeld.
Guri, gift med Peder Syversen Haug på Aarstad i Trøgstad.

Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-1683, folio 645. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 221-222. Bygdebok for Eidsberg, Bind I: Bygdehistorien 1537-1800, side 526.

587 Ekstraskatten i 1711. Askim sogn, Heggen og Frøland fogderi. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 55-56; Bind 2, side 347. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 573-574; Bind II, side 222.

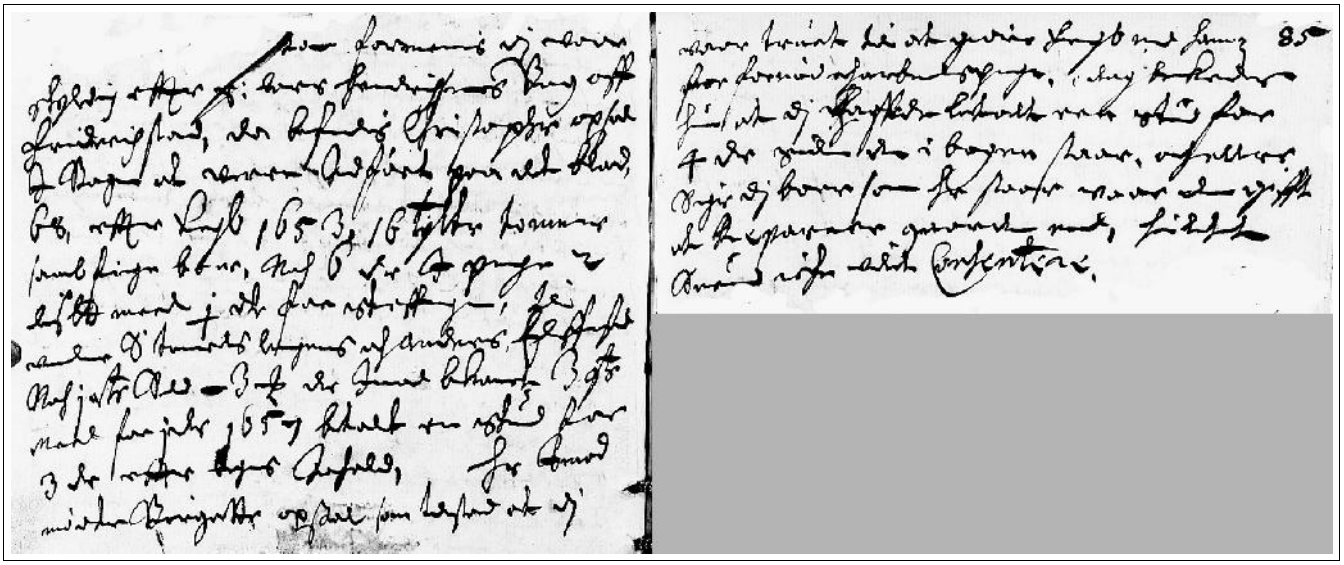

Tingbok Heggen og Frøland nr. 9, 1668-69, folio 84b-85a.

12.12.1668 gikk Sven Jensen Skomager i Fredrikstad til sak mot flere for gjeld, bl.a. mot Christopher Opsahls hustru Berte Opsahl. Hun ble på vegne av sin mann krevd for en restgjeld på 16 tylfter tømmer oppsagd til bord, 6 Rdl. i penger, 2 lispund mel og 1 kvarter sild til 3 ort, foruten ½ Rdl. for stevningen. Til vederlag skulle fordringshaveren bare ha fått 3 kvarter mel til 1 Rdl. og en stut til 3 Rdl. Berte svarte at hun og hennes mann var blitt tvunget til å gjøre regnskap med Lauritz Hendriksen på grunn av fórnød og mangel på arbeidspenger. Den stuten de hadde latt ham få, var verd 4 Rdl. og de sagbordene som sto oppført i regnskapsboka, var gitt dem til å reparere gården med. Men dette ville Svend Jensen ikke samtykke i (HF tingbok nr. 9, folio 84b-85a).

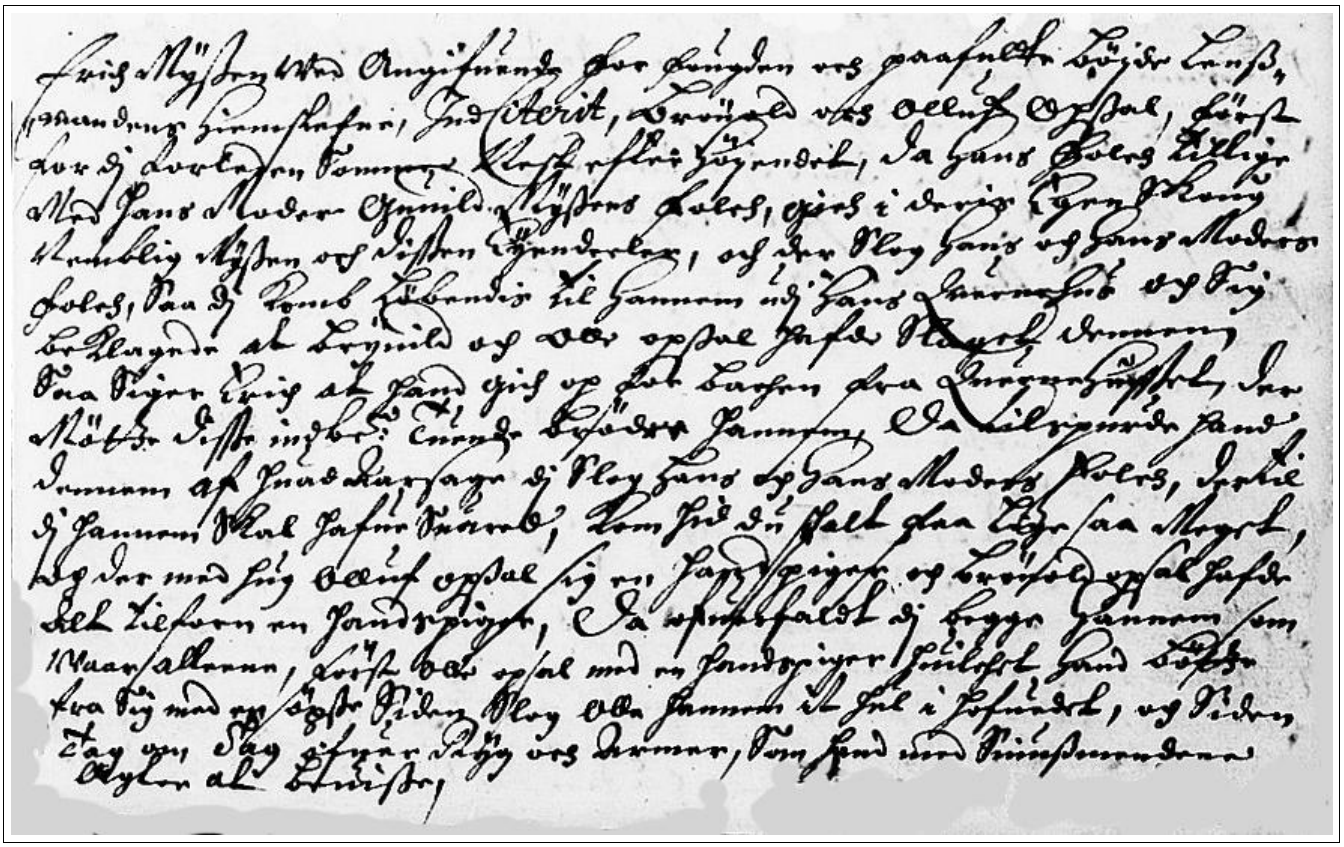

Tingbok Heggen og Frøland nr. 17, 1677, folio 19a.

26.10.1677 gikk Erik Mysen til sak mot Birgittes sønner, Brynil og Oluf Opsahl, for at de hadde overfalt og slått Eriks og hans mor Gunnhild Mysens folk i Mysens egen skog. Videre for at de overfalt Erik selv på samme sted. Det ble ført 5 vitner (HF tingbok nr. 17, folio 19a-20b).

I 1680-årene hadde Berte lånt 30 rd. av sognepresten, herr Christopher Jensen Nannestad, for å kunne betale kongesikt (mulkt) for sønnen Ole. Da hun døde meldte sognepresten fra om gjelda, og Ole, som da bodde på Vestre Haug, overdro herr Christopher 2 lispund i Oppsal og gjorde opp for sin gjeld på den måten.

Det ble avholdt felles skifte etter Christopher og Berte 29.10.1681.[588]

588 Bygdebok for Eidsberg, Bind I: Bygdehistorien 1537-1800, side 221-222. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 221-222.

(Barn VII:22)

Gift med forrige ane.

VIII:65 fm ff ff ff

Lars Størkersen Aas Vestre/Sletner. Odelsbonde. Født omkring 1604 på Aas Vestre, Eidsberg (ØF). Flyttet 1646 fra Aas Vestre, Eidsberg (ØF) til Sletner, Eidsberg (ØF). Død omkring 1687 på Sletner, Eidsberg (ØF).

På Sletner døde Villum Henriksen før sin far, Henrik Sletner. Han etterlot seg to døtre, Berte som ble gift med Aksel Helgesen Gislingrud og Kari som ble gift med Lars. Muligens hadde han også sønnen Ole.

Etter Henriks død i 1627 gikk Sletner over til Peder Sletner, som var bruker fra slutten av 1627 til 1652. Han eide hele Sletner fra han overtok gården til 1636. Da ble gården delt i to like parter eiendomsmessig. Han var lagrettemann i 1632.

Ved delingen gikk den andre halvparten av Sletner over til Kristen Sletner og hans søsken. Kristen innløste hele skippundet og var eneeier av denne parten til 1640. Det året døde han rimeligvis, for Barbro Sletner eide parten i 1641 og var vel enke etter Kristen. Fra 1644 ble hennes part delt i tre. Ole Sletner fikk ½ skippund tunge og de to søstrene, Berte og Kari Sletner, fikk 1 fjerding hver. I 1646 ble Oles part delt likt mellom de to søstrene. Det er mulig at Ole var sønn til Villum, ellers er det ingen opplysninger om slektskapsforholdene mellom Peder, Kristen og Villum. I hvert fall var Berte og Kari de eneste arvingene til Sletner, og de kom til å føre slekten videre på gården.

Lars giftet seg med Kari Villumsdatter på Sletner og ble på den måten medeier i denne gården. Han drev Vestre Aas fra 1642.

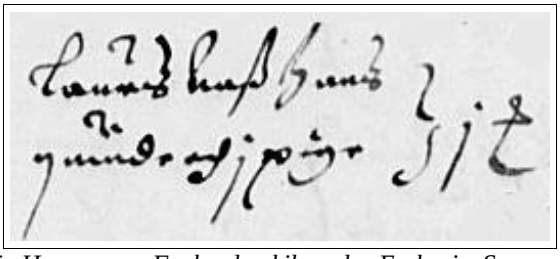

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Essberig Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 15).

«Koppskatten» av 1645 viser at de da fortsatt bodde på Aas:
«Lauris Aas Hans quinde och 1 pige».
Han betaler 1½ mark 3 Skilling i skatt.

Han flyttet til Sletner som bruker av en del av denne gården fra 1646.

Lars eide 11¼ lispund tunge i Aas fra 1644 til han flyttet til Sletner. Fra 1645 til 1668 eide han 8 lispund i Aas, og det siste året pantet han til seg «1 fjerding i Aas i Tenorfjerdingen» av broren Ole Søreng for et lån på 27 Rdl. Obligasjonen er datert Salmonrud 06.04.1668 og tinglyst 11.12.1668 (HF tingbok nr. 9, folio 80a).

Etter at sønnene på Aas flyttet hjemmefra, hadde det vært leilendinger på gården. Ole var bruker fra 1646 til 1652, han eide 2½ lispund. I 1661 var gården halvt øde.

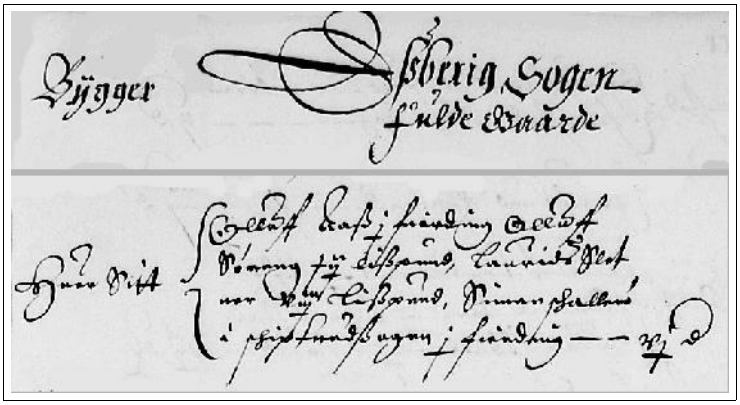

Kontribusjonsskatt i 1647. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 37).

Skattematrikkelen fra 1647 viser følgende for Vestre Aas:
«Olluff Aas ½ fierding.
Olluff Søreng 11½ lispund.
Laurids Sletner 7½ lispund.
Simen Schallerø i Schiptuedsogen ½ fierding.
Bygger huer sitt.»

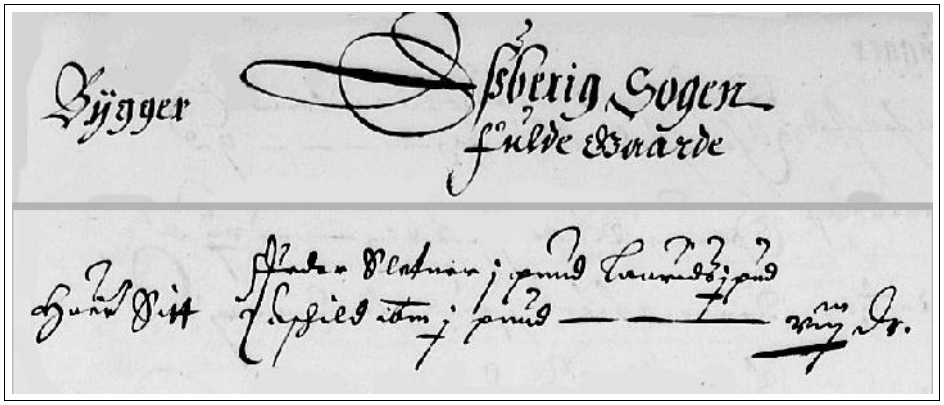

Kontribusjonsskatt i 1647. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 39).

Skattematrikkelen fra 1647 viser for Sletner:
«Størker Sletner 1 pund Laurids ½ pund Ashild ibm ½ pund.
[Bygger] Huer Sitt.»
De betaler 8 Dr. i skatt.

	Hester oc Øger	Fæed	Høffuer oc Lam	Svin	Medder	Pendinge
Lars Sletner	6.	46.	36.	5.		4½ Dr: 25 ß.

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 19).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården hadde 6 hester, 46 kuer, 36 sauer og 5 svin. Det ble betalt 4½ dr. 25 sk. i kvegskatt.

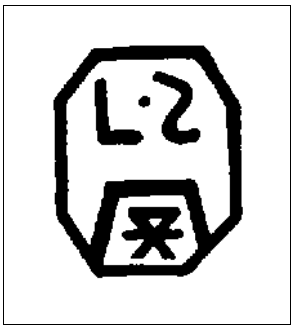

Lars Størkersen Sletners segl (tegnet av Helge Frøyset).

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Eidserg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 21).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
«Laurids oc «Laurids oc Ashelld Sletner,
Ashell 1 pd med bøxell,
Larß 1 pund med bøxell
ehr - 2 pund - 12 dr 1 ort [i skatt].
Huer biuger Sielff.»

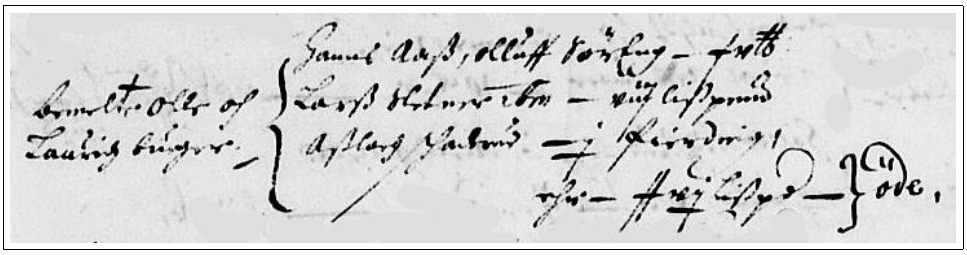

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Eidserg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 20).

«Hanns Aaß, Olluff SørEng - 15 lb:
Larß Sletner ibm - 8 lißpund
Aßlach Shaderud - ½ fierding,
ehr - 25½ lißpd - Øde,
Bemelte Olle oc Lauridz biuger,»
«Pund» som masseenhet kalles også «libra» (romersk pund), forkortet «lb:».
Her er det tydeligvis ment lispund!

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser så:

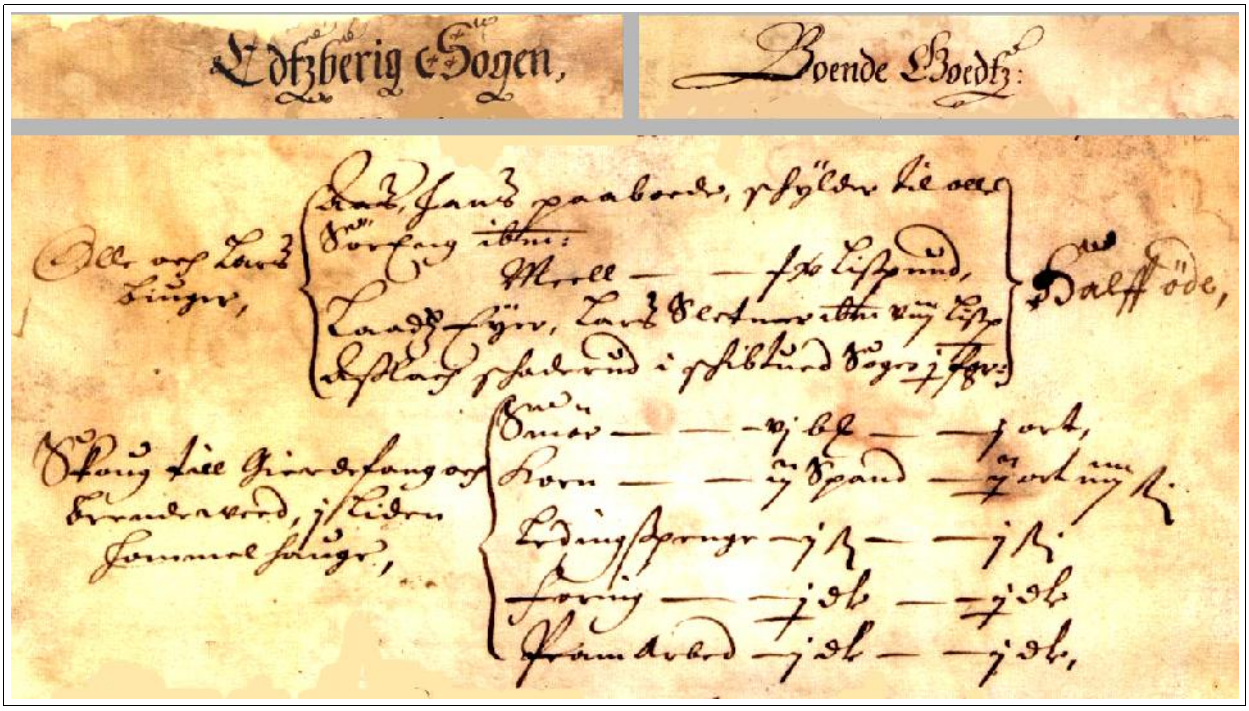

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 72b.

«Boende Goedtz: Aas, Hans paaboer, schylder till
Olle Sør Eeng ibm. - Meell 15 Lispund.
LandzEyer Lars Sletner ibm. - 8 Lispd.
Aslach Schaderud i Schibtued Sogn - ½ fxrg: [fjerding]
Olle och Lars biuger.
Skoug till Gierdefang och Brendewed - 1 Liden hommelhauge.
Skatter:
Smør - 6 bz. - 1 mk.
Korn - 2 Spand - 1½ mk. 4 sk.
Ledingspenge - 1 sk. - 1 sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

Jon Olsen Søreng overtok gården i 1664, men døde allerede i 1666. Hans kone, Aase Torbjørnsdatter, giftet seg så med Kristen Bjørnsen, som overtok gårdsdrifta omkring 1670. Han fikk også rådigheten over stedatterens part i gården. Det må være denne parten Ole Søreng pantsatte til futen Biering på Lindhol i 1678, for året etter forlangte futen at Kristen skulle betale førstebyksel av disse 4¾ lispund. Kristen svarte futen at Lars Sletner, som var beste mann i Aas, hadde lovet ham bygselen for 10 Rdl., mens Lars på sin side ikke ville være ansvarlig for mer enn sine 13 lispund. Kristen måtte ut med pengene, men siden han ikke hadde kontanter, tok Biering utlegg i avlinga og andre verdier på Aas. Til gjengjeld ble Kristen henvist til å søke Lars Sletner om erstatning, og de to ble vistnok enige i all vennskapelighet.

For Sletner viser skattematrikkelen fra 1647 følgende:
«Peder Sletner 1 pund.
Laurids ½ pund.
Aschild ibm. ½ pund Bygger huer sitt».
De betalte 7½ dr. i skatt.

Peder beholdt halve gården til 1652, da han døde.

I 1653 ble Peders part delt mellom de to andre medeierne Lars Sletner og Aksel Gislingrud som ble eiere av 1 skippund tunge hver.

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 72a.

«Boende Goedtz: Sletner och Gislingrud,
Lauris och Ascheld paaboer, schylder
Som dj Sielff Eyer - Meell 2 pund.
Huer biuger Sit pund.
Skoug till huus behouff - 1 Liden Hommelhauge.
Skatter:
Smør - 1 bpund - 1 dr.
Korn - 6 Spand - 5 mk.
Ledingspenge - 4 ß - 4 ß.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

06.05.1661 pantet Lars til seg 1 fjerding tunge i Sletner av svigerinna Berte (Birgitte) Gislingsrud mot å låne ut 30 Rdl. på ubestemt tid, tinglyst 15.10.1661 (HF tingbok nr. 4, folio 2a). Denne fjerdingen ble ikke innløst, så Lars eide 5 fjerdinger i Sletner så lenge han levde. 11.04.1665 gikk fiskalen Jakob Bertelsen til sak mot Lars fordi denne obligasjonen ikke var skrevet på lovlig papir (HF tingbok nr. 7, folio 48a).

De 13 lispund 1 remål han eide i Vestre Aas solgte Lars til Aslak Andersen Hoie 12.04.1680 mot 70 Rdl. i forstrekning. Kjøpebrevet ble tinglyst 07.05.1680 (HF tingbok nr. 18b, folio 6a).

I Vest-Hoie eide Lars ½ fjerding tunge fra 1650 til 1671.

Lars var lagrettemann fra han kom til Sletner i 1646 og til ut i 1670-årene.

Fogdenes manntall i 1664: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 318.

Ved manntallet i 1664-66 var Slettner en fullgård på 2 skippund. Oppsitter var Lauritz, 60 Aar. Som sønner oppføres Landrytter Størker Lauritzøn, 24 Aar og Willum Ashildsøn, 19 Aar. På gården var også tjenestedrengen Andor Oullsøn, 20 Aar og husmennene Olle Andersøn, 50 Aar og Jon Hansøn, 36 Aar. Willum var sønnen til Aksel Helgesen Gislingrud og Berte Villumsdatter, og derved nevø til Kari Villumsdatter.

28.03.1672 gikk fogden til sak mot Peder soldat på Brennemoen «for det korn han med flere stjal fra Lars Sletner» (HF tingbok nr. 13, folio 23a).

Det er noe usikkert når Størker ble født. Gårdshistorien for Eidsberg oppgir 1640-1645 under gården Sletner. Da han døde i 1730 oppgis hans alder til 94 år. Dette motsvarer at han ble født ca. 1636.

Allerede omkring 1670 overtok Størker Larsen som eldste sønn, en del av Sletner, kanskje halvparten.

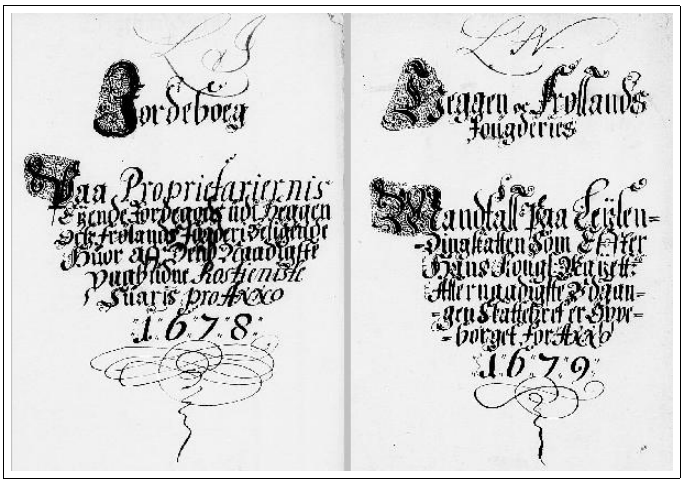

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Lars og sønnen Størker betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende og proviantskatt. Gården var «Udlagt Till Dragun Frigaard», han behøvde derfor ikke betale leilendingsskatt eller bygg- og høyskatt.

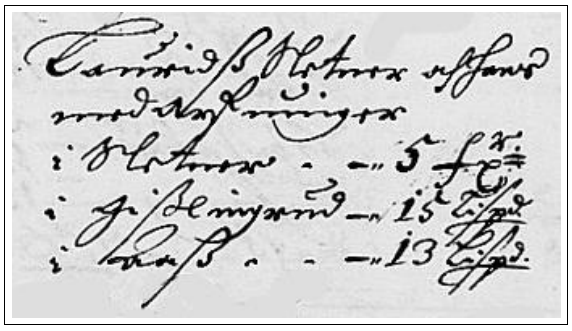

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Eidsberg - Bilde 187.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Edtzberrig Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Laurids Sletner och hans medarfuinger
i Sletner - 5 fær.
i Gislingrud - 15 Lispd.
i Aas - 13 Lispd.»
Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.
Parten i Aas er Lars Sletners odelsgods.

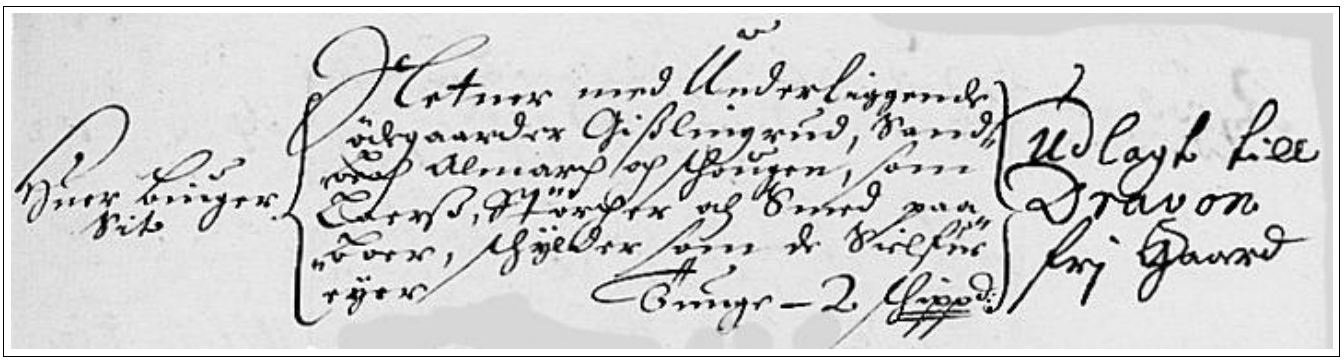

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Eidsberg - Bilde 304.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Sletner med Underliggende ødegaard Gislingrud, San.. Schoug och Almarch
som Lars, Størcher og Smed paabor, Schylder
som de Sielf eyer - Tunge 2 pund».
Huer biuger Sit.

Udlagt till Dragun Frigaard».

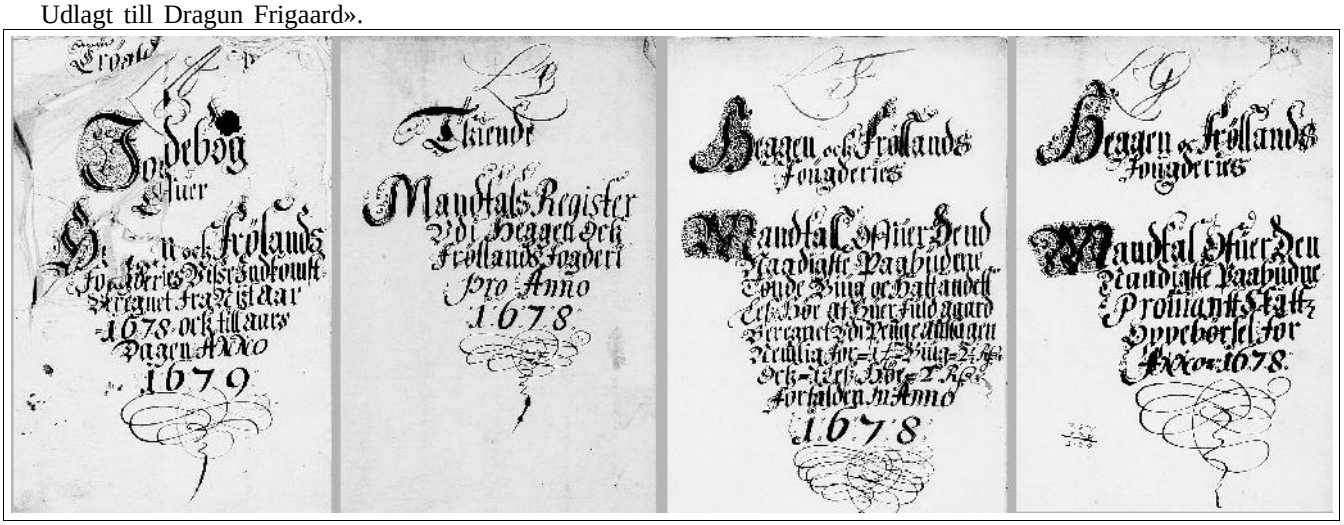

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Sletner Laurids - Udlagt till Dragun Frigaard
Smør - 1 pund - 1 dr.
Korn - 6 Spd. [Spand] - 5 mk.
Ledingspenge - 4 sk.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 1 dr.»
«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:
Sletner Lars
1 kanne Roug, 1 setting Huede, 1 tønne Bl: Korn, 3¾ tønner Hafre och ½ setting Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).
«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Edtzberrig Sogn:
Sletner Lauridz - 2 Schippund - Schatten: 1 dr.»

En militærmatrikkel fra 1681 oppgir at husene var i god stand og at åker og eng var godt dyrket. Lars og sønnen Størker, som da hadde overtatt en del av gården, klaget over at de måtte holde en reservedragon med kosten, siden den rette dragonen bare var på Sletner av og til. Når han fant det for godt å være der i blant, forlangte han kost og losji, men han nektet blankt å arbeide for seg.

Lars levde til ca. 1687.[589]

(Barn VII:33, Far IX:129)

Gift før 1646 i Eidsberg (ØF) med neste ane.

Barn:

Størker Larsen Sletner. Født mellom 1636 og 1645 på Aas Vestre, Eidsberg (ØF). Død 1730 på Sletner, Eidsberg (ØF). Begravet 06.08.1730 i Eidsberg (ØF).[590] (Se VII:33).

VIII:66 fm ff ff fm

Kari Villumsdatter Sletner. Født omkring 1610. Død omkring 1699 på Sletner, Eidsberg (ØF).

Kari og Lars hadde følgende barn:
1736-45: Størker, overtok Sletner, gift med
I. Margrete Gunndersdatter,
II. Aaste Andersdatter Nord-Moen.
Ca. 1654: Henrik.

589 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogenn, folio 15. Skattematrikkelsen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogen, folio 37 og 39. Kvegstatten i 1658, Heggen og Frøland fogderi, Eidsberg prestegjeld, folio 19. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 72a og 72b. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 318; Prestenes manntall: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 94. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 165, 495-497.

590 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Begravne», folio 271.

Anne, gift med Sakse Olsen Mørkved i Askim, død i 1677.
Inger, gift med Paul Olsen Melleby i Hærland.
Maren, gift med Tord Olsen Løken i Hærland.

Allerede omkring 1670 overtok den eldste sønnen Størker en del av gården, kanskje halvparten. Etter at Lars døde, fortsatte Kari som bruker på den andre halvparten, men det var nok sønnen Henrik som sto for gårdsdrifta.

13.06.1688 reiste fogden sak mot Henrik og Gunor Halvorsdatter for leiermål. Dom falt 29.06.1689 (HF tingbok nr. 24c, folio 10a og 37a, nr. 24d, folio 9a). 28.11.1701 ble det ført et tingsvitne om at Gunnor Halvorsdatter «som Henrik Sletner besov i 1689», er død for 8-10 år siden (HF tingbok nr. 31, folio 109b-110a).

«Henric Larssøn Sletner» døde i 1735, 90 år gammel, og ble begravet 01.11.1735 (Kirkebok 2, folio 78).

Skiftet etter Kari ble avholdt 10.10.1699. Boet eide fjerdinger tunge i Sletner, men ellers ikke noe jordegods. De to sønnene fikk 8 1/3 lispund tunge hver, de to døtrene halvparten så mye. Datteren Anne var død, og hennes barn arvet ikke noe i gården, men de fikk 10 rd., som var verdien av en søsterlodd av løsøret. Hele løsøreverdien utgjorde 70 rd.:

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 428b.

«No 302:

Anno 1699 d = 10 Octobr er Schifte och Deling Holden paa Sletner Dragon Quartier i Edsberig Sogn efter Sahl: Karen Willombsdatter imellem Hindes efterlatte børn, Størcher oc Henrich Larssønner Inger og Maren Larsdøtre alle myndige och tilstedeverende, ofuerverende H. Capt: Vittinghoff, Lendsmand Lorents Jacobsen oc 2de Mænd Peder

Field och Peder Fiøs.:

Huor da først bref efterspurdt den Sahl: Quindes midler udj Løsøre, da til anfungen Suavit at de sig selfue det imellem har deelt, effterdj de alle er myndige, oc foræint med Rolf Mørcktued at de schal betalle til hannem och Sahl: Saxe Mørcktued Samptlige ... = 10 Rd = som vedkom en Søsterlod af Løsøret.

Jordegods

Efter den Sahl: Kuinde er til deling udj Sletner med bøxel 1 Schipd: 5 lispd.

.....

Saaledis paa Arfuetompten Pahterit bekrefttis med Egenhand och Signet. Actum et Supra»[591]

(Barn VII:33, Far IX:131)

Gift før 1646 i Eidsberg (ØF) med forrige ane.

VIII:67 fm ff ff mf

Anders Gundersen Nord-Moen Nordre. Odelsbonde. Levde 1630. Flyttet fra Kolstad Nordre, Askim (ØF) til Nord-Moen Nordre (Øvre), Eidsberg (ØF). Død 1662 på Nord-Moen Nordre (Øvre), Eidsberg (ØF).

Anders var bruker på Kolstad Nordre, Askim, i 1645.

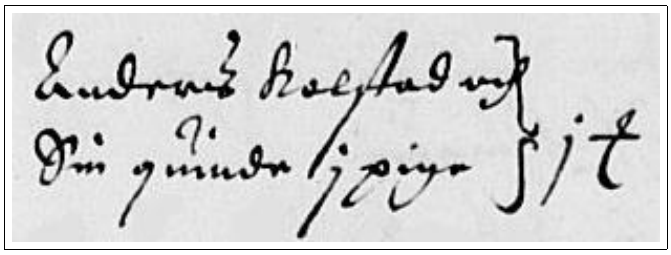

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Essberig Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 22).

Vi finner ham og hans «qvinde» samt en pike i koppskattlisten det året. Han betaler 1 mark i skatt.

Samme år, i en annen liste, kalles han «odelsbonde», men det er Laslett, Trøgstad, som er hans odel. Gjennom sin kone fikk han 6 lispund tunge i denne gården.

I 1639 hadde Anders enda ikke kommet til Kolstad. I 1647 hadde han flyttet fra Kolstad igjen, for da var hans bror Reer bruker av gården. Reer nevnes som lagrettesmann et par ganger i 1650, og i 1651 står han oppført blandt odelsbønder som eier av 2½ lispund i Moen (Nord-Moen i Eidsberg).

Anders makeskiftet sin andel i Laslett til broren Reier våren 1653, bl.a. mot Reiers andel i farsgården, Nord-Moen, som Anders da hadde overtatt.

I 1656 kjøpte Anders 1½ lispund tunge i Laslett av Halvor Moen og Lars Ultvet for 8 rd. og skaffet seg senere en like stor part til. I sin egen gård eide Anders 3 fjerdinger tunge, mens søstra Tore på Mellom-Moen eide den siste fjerdingen.

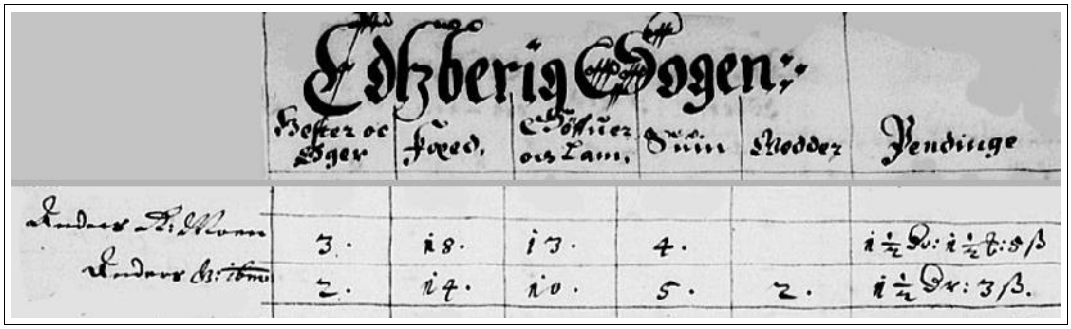

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 20).

Kvegskattlisten for 1657 behandlet begge gårdene under Nord-Moen samlet.

Anders R[asmussen] Moen hadde 3 hester, 18 kuer, 13 sauer og 4 geiter.
Han betalte 1½ dr. 2½ mk. 5 sk. i kvegskatt.

Anders G[undersen] ibm hadde 2 hester, 14 kuer, 10 sauer, 5 svin og 2 geiter.
Han betalte 1½ dr. 3 sk. i kvegskatt.

Anders satt godt i det økonomisk og kunne hjelpe andre med et lån i en vanskelig tid. Slik fikk han pantet til seg Hjelmark for 192½ rd. i 1659, og slekta kom til å beholde denne gården som pantegods helt til 1701.

591 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 428b. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 164-165.

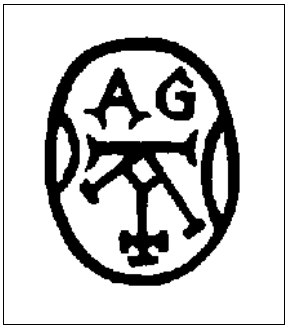

Anders Gundersen Nord-Moen Nordres segl (tegnet av Helge Frøyset).

Anders var mye brukt som lagrettemann i 1640- og 1650-årene. I 1661 var Anders den ene av de to eidsbergingene som avla ed for futen om forholda i bygda under ufredstiden i 1658-1659 og om grunnen til at det ikke ble levert proviant til militærmagasinene etter den oppsatte planen.

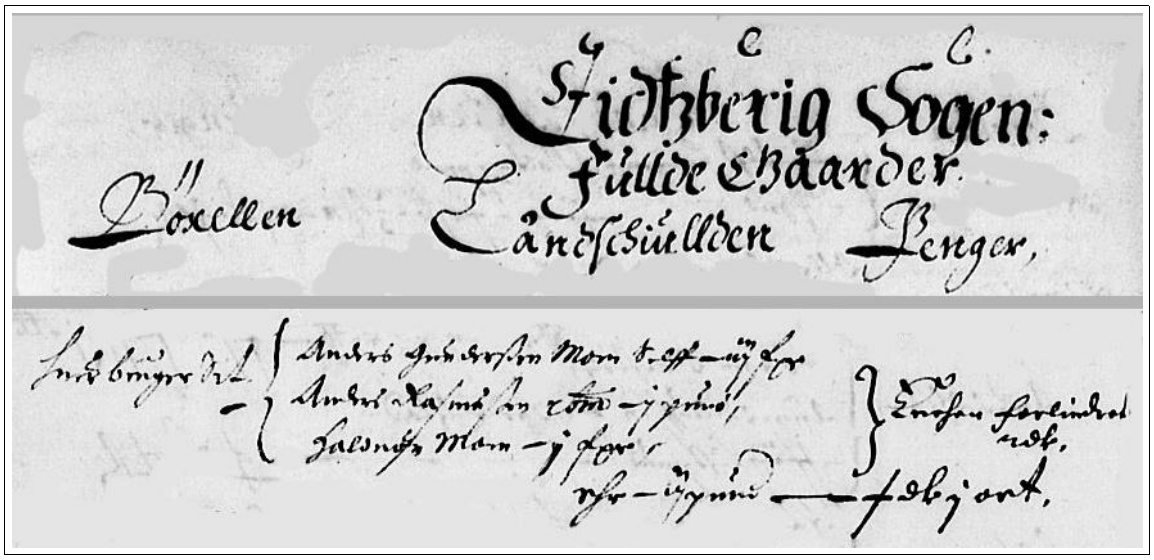

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 22).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
«Anders Gunderßen Moen Selff - 4 fxr [fjerding = 5 lispund]
Anders Rasmußen ibm - 1 pund,
Haldvur Moen 1 fxr, [fjerding]
ehr - 2 pund - 1 dr 1 ort [i skatt].
Huer biuger Sit.»

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

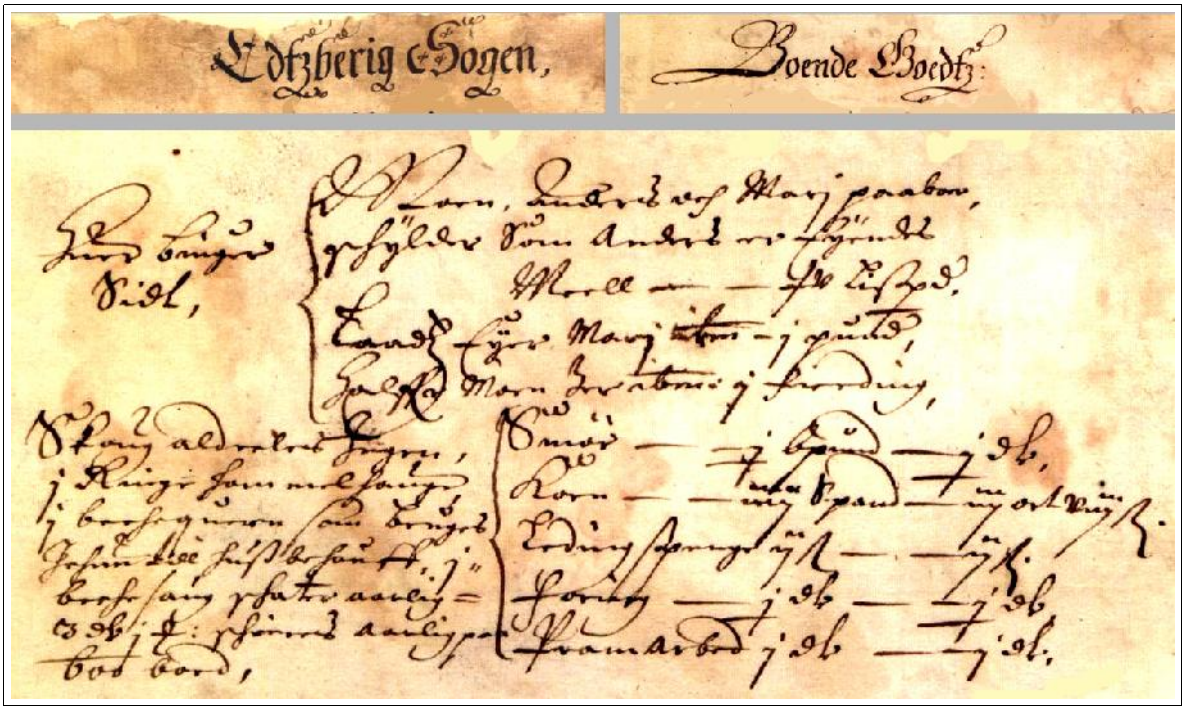

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 73b.

«Boende Goedtz: Moenn, Anders och Marj Paaboer, Schylder
som Anders Ehr Eyendes - Meell 15 lispd.
LandzEyer Marj ibm. - 1 pund.
Hal... Moen her(?) ibm. - 1 fierding.
Huer biuger Sidt.
Skoug aldeles Ingen.
1 Ringe hommelhauge.
1 bechequarn som bruges ... till husbehouff.
1 bechesaug schat aarlig = 3 dr. 1 ß, schieres aarlig paa 600 bord.
Skatter:
Smør - ½ bpund - ½ dr.
Korn - 4 Spand - 3 mk. 8 sk.
Ledingspenge - 2 sk. - 2 sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

Anders døde i 1662.[592]

(Barn VII:34, Far IX:133, Mor IX:134)

Gift med neste ane.

Barn:

Aaste Andersdatter Nord-Moen Nordre. Født omkring 1644 på Nord-Moen Nordre (Øvre), Eidsberg (ØF). Død 1716 på Sletner, Eidsberg (ØF). Begravet 22.07.1716 i Eidsberg.[593] (Se VII:34).

VIII:68 fm ff ff mm

Olaug Helgesdatter Slitu. Levde 1630. Død 1677 på Nord-Moen Nordre (Øvre), Eidsberg (ØF).

Olaug hadde odelsretten over 6 lispund tunge i Laslett, Trøgstad. I 1647 tilhørte denne skyld hennes bror Halvor: «Thrøgstad sogen - Øddegaarde.
Olluff Laugslett ½ pund.
Biuger Haluor Slitue.»
Halvor har vel senere solgt eller byttet 6 lispd. av denne skyld med Olaugs mann Gunder.

Olaug og Anders hadde barna:

592 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Askimb Sogenn, folio 12. Kvegstatten i 1658, Heggen og Frøland fogderi, Eidsberg prestegjeld, folio 20. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 73b. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 219, 266. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 96. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 495, 513, 581-582.

593 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Begravet», folio 94.

Ca. 1644: Aaste, gift med I. Sebjørn Torersen Nordre Nord-Moen, II. Størker Larsen Sletner, død i 1716.
Ragnhild, gift med Tord Olsen Øvre Løken, skifte 18.06.1669.

Etter Anders død satt Olaug med gården til hun døde, men hun hadde overlatt en fjg. i gården til døtrene. Hun hadde derfor det øvre halve bruket på Nord-Moen og 3 lpd.tge. i Laslett som eiendom da hun døde, og dessuten Hjelmark som pantegods.

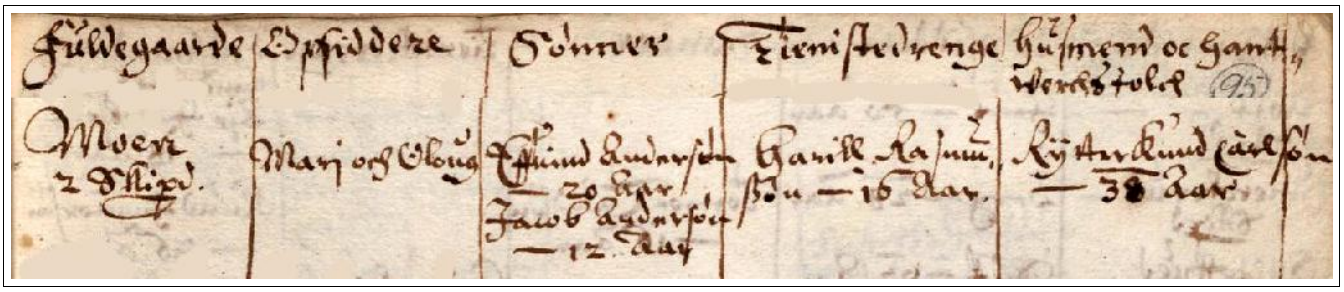
Fuldegaarde | Opsiddere | Sönner | Tienistedrenge | Husmend oc Gantwerchsfolch (95)
Moen 2 Skipd. | Marj oc Olaug | Effuind Andersön 20 Aar, Jacob Andersön — 12 Aar | Hanill Rasmußön — 16 Aar. | Rytter Knud Carlsön — 38 Aar.

Prestenes 2. manntall i 1664: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 95.

Ved manntallet i 1664-66 var Moen en fullgård med en landskyld på 2 skippund.

Mari Assersdatter fra Sulerud var enke etter Anders Rasmussen Nord-Moen og drev den sødre (nedre) halvdelen av gården.

«Fuldegaarde:
Moen 2 Skipd.
Opsiddere:
Marj och Oloug
Sønner:
Effuinnd Andersøn - 20 Aar
Jacob Andersøn - 12 Aar
Tienistedrenge:
Hanill Rasmußøn
Husmend oc Hantwerchsfolch:
Rytter Knud Carlsøn - 38 Aar»

Mari Assersdatter Leangsrud var enken etter Anders Rasmussen og drev den nedre halvdelen av Nord-Moen. Maris sønner, Effuind, 20 år, og Jacob, 12 år, var på gården. Dertil tjenestedrengen Haniel Rasmussøn, 16 Aar og husmannen og rytter Knud Carlsøn, 38 år.

Skiftet etter Olaug ble avholdt 12.03.1677:

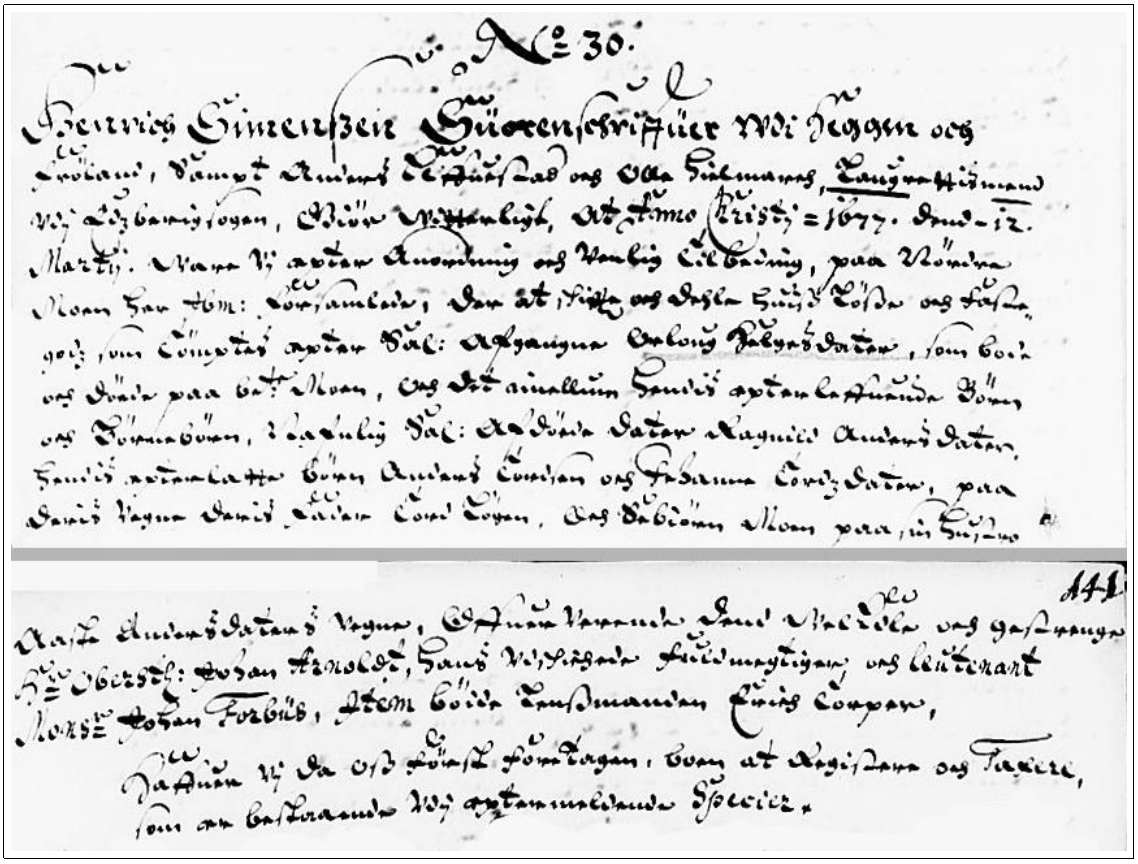
№ 30.

Herredz Tingskrifftere Wdi Heggen och Frøland, Vdnempt Knudt Carlsßön oc Olle Hielmarcks, Lougverdige Mend Wdi Eidsbergs Fogden, Giörr Vitterligt, At Anno Christi = 1677. den 12. Martij. Vare Vi aff dem Anordnit og Verdig Eidsbering, paa Nördre Moen Hans Hrr: Forfarendis, Der at Skifte og Deele Huis Løsöre og Fæe, gods, som Complerer efftter Sal: Afgangne Oeloug Tørgersdatter, som Boe Hafde paa bem Moen, og Jtt ainallum Sandis efftterlatende Börn oc Börnebörn, Nemblig Sal: Aasnes Datter Ragnild Knudt Datter, Sandis efftterlatte Börn Knudt Carlsön og Sahanna Cors Datter, paa Sandis Vegne Daniel Jacobsön Corsöen, oc Sal: Björn Moen paa sin Hustrues

141

Aasta Knudtsdatter Vegne, Effter Vorrende Lensmandz Skrifft oc Gaardsrotens Hr Oberstl: Johan Arnoldt, Hans Velbiurdige Høimegtighed oc Lieutenant Mons Johan Forbüs, Jtem Sahl: Landsmanden Hrr Christ Cooper,

Da Vidne Vi de ovenst: Forordnede, Boen at Registrere oc Taxere, som er Bestrefvende Vdi efftterskrefne Maneer.

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 140-141.

«No. 30.

Henrich Simensen Suerenschriffuer udi Heggen och frøland Sampt Anders Elffuestad och Olle Hielmarch, Laugrettis mend udj Edzberig Sogen, Giør Witterligt, at Anno Christi = 1677, dend 12. Marty ware wi æpter Anordning och Wenlig tilbeding, paa Nørdre Moen her ibm: forsamblede, der at skifte och dehle huis Løse och faste godz som Tømptes æpter Sal: Afgangen Oelaug Helgesdatter som bode och døede paa betr. Moen, och det imellum Hendis æpterleffuende Børn och Børnebørn, Nafnlig Sal: Afdøde dater Ragnild Andersdater, hendis æpterlatte børn Anders Tordsen och Jehanne Tordzdater, paa deris Vegne deris fader Tore Løgen, och Sebiørn Moen paa sin Hustrue Aaste Andersdaters vegne, Øffuerverende dend welfolr och gestrenge hr. Oberst: Johan Arnoldt, Hans wishiegede fuldmegtiger och leutenant Monsr. Johan Forbus, Jtem bøide Lensmanden Erich Torper.
Hafuer wi da os første foretagen, boen at Registrere och Taxere, Som er bestaaende udj æptermeldende Specier.
....

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 142.

Summarum Boens Løsøre, bedrager Sig till Penge 88 rdr. 2 mk. 12 sk.
Kommer paa huer Søster lod = 44 rdr. 1 mk. 6 sk.
....

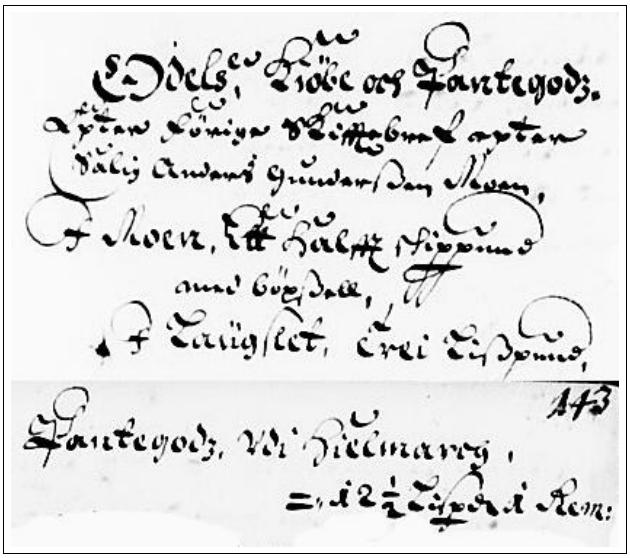

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 143.

Odels kiøbe och Pantegodz
Æpter forige skiftebref æpter Salig Anders Gundersen Moen
I Moen, Ett halff skippund med bøxel
I Laugslet, Trei Lispund
Pantegodz udi Hielmarch = 12½ Lispd. 1 Rem. for pendinger = 85 rdr.
....»[594]

(Barn VII:34, Far IX:135, Mor IX:136)

Gift med forrige ane.

VIII:69 fm ff fm ff

Hans Christensen Mysen Søndre. Gårdbruker, lagrettemann. Levde 1617. Død 1659 på Mysen Søndre, Folkenborg, Eidsberg (ØF).

---

594 Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Thrøgstad Sogenn, folio 14. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 319; Prestenes manntall: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 95. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-1683, folio 140-143. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 219, 266. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 495, 513, 581-582.

Hans overtok Sø-Mysen etter farens død, men delte eiendomsretten med moren i de 10 årene hun ennå levde. Fra 1633 eide Hans også gården Bovum, Hovin sogn i Spydeberg. (Gårdsnavnet ble skrevet Boveng den gangen.) Ved denne gården var det en foss med både sag og kvern. Denne fossen hadde Hans Skavogg i Askim leid, men så tok Hans Mysen tilbake bykselseddelen uten at Hans Skavogg godtok denne ordningen. En seksmannsdom i Eidsberg avgjorde at Hans Skavogg skulle få bruke halve Bovumfossen så lenge han levde, og Hans Mysen skulle gi leilendingen Steffen Bovum godtgjørelse for den ulempe dette ville være for ham. (Tingsvitne 24.05.1650.)

Ikke alle gårder har naturlige grenser. Sø-Mysen hadde tidligere et myrlendt område som dele mot Oppsal, det som ennå heter Måsan, og som muligens har gitt navn til Mysen. Knausene på begge sider av den øvre Mysenfossen gjør det også vanskelig å avgjøre hvor gårdsdelet opprinnelig har gått, mot Oppsal på nordsida og mot Åsgård på sørsida av fossen.

Striden mellom Oppsal og Sø-Mysen blusset opp igjen i 1637. Kristoffer Oppsal ville ha fremlagt noen gamle dokumenter som Hans Mysen hadde, og «som Eders Sl: (salig) Formand Christopher Mysen schall hafve sig til forhandlet af En Krigs Øfverste, Nemblig Mogens Sualis Tienner, som hand Til en ved nafn blinde Hans schall hafve solt udi Den gamle Svendsche Feide (dvs. den nordiske sjuårskrigen 1563-1570), och hand dennem på Opsall schall hafve taget, paa det De Svendsche dennem iche schulle opbrende eller forkomme, och de siden til Christopher Mysen afhendt effter provf och Witne som der om forhverfvet er, och lyder om Eyendomb, deele och Enemærche imellem forne: (fornevnte) Gaarder Mysen och Opsal, och effter forne: Christopher samme brefve bekommet hafver, hand och hans Arfvinger siden dend tid sig tillhollet et Støche Skoug och March, Saa och Qverne Foess Jnd paa forne: Opsals Grund och Eyendomb.» (Stevning ved Christopher Urne, datert Akershus 05.07.1637.)

Ryktet om disse dokumentene nådde ut over bygdegrensen, og utpå høsten 1637 måtte Hans Mysen møte som vitne i en sak som Rakkestad-bøndene hadde anlagt mot sognepresten herr Erik Madtzen til Rakkestad. «Hans Mysingh vdj Eidtzberrig Sogen berette, Att her Erik Madtzen och Tore berrigh Kom till hannem vdj forleeden høst, der her Erich var paa Sin Reise till Trygstad Sogen; Tha (da) bleff omtalt, Att der schulle findis nogen breffue hoes Hans Mysing, Som schulle Komme Rackestad Sogen Ved; dha frembar Hans Mysing nogle breffue, Som her Erich læsde och Sagde de Kom Rackestad Sogen Wed: men om her Erich eller Tore berrig brefuene være begierendis Kunde hand Nu icke Mindis; huilcke breffue Hans Mysing Siiden leffuerede paa Agershus Slott frivilligen; endog velb. (velbyrdige) her Statholder hannem Raade huercken till eller fra, dennem Att levere breffuene, enten til Bønderne i Rachestad Sogen, eller till Andre.» (RA, Danske Kancellis skapsaker, Kristiania Domkapittel, rettsreferat fra 04.09.1637.)

Høsten 1637 ble det marke- og delegang, der futen Jørgen Nilsen Holst, tingskriveren Jens Paulsen, lensmannen Even Lekum og seks lagrettemenn var med. Dommen falt den 18.09.1637, og selv om ordlyden er ukjent idag, er det tydelig at Sø-Mysen fikk medhold i sitt krav på fossen.

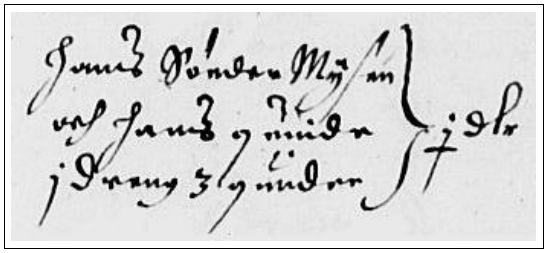

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Essberig Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 19).

«Koppskatten» i 1645 viser:
«Hans Søndre Mysen och Hans quinde.
1 dreng 3 quinder».
Hans betaler ½ Dlr. i skatt.

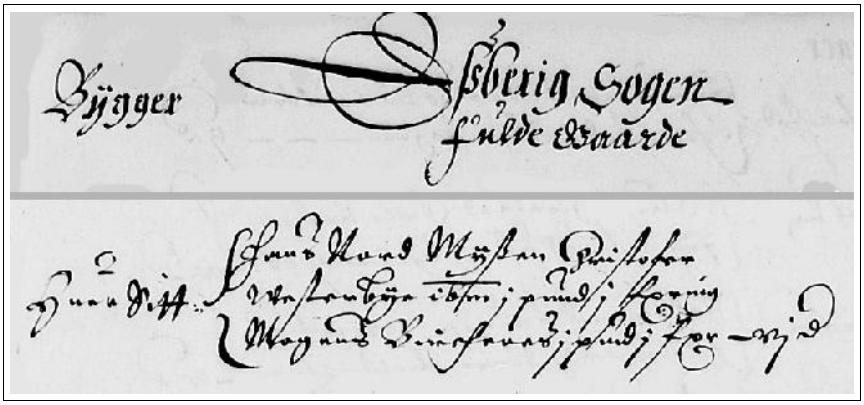

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 41).

Skattematrikkelen for 1647 viser følgende:

«Hans Sønder Mysen 2 pund.
Welbr. Stenn Willemsen ½ pund.
Bygger bunden selff».
Han betalte 8 dr. i skatt.

I 1647 måtte Hans pantsette gården til borgermester Anders Olsen i Fredrikstad. (Obligasjon 10.09.1647.) Etter hans død satt arvingene med Mysen inntil borgermesterens svigersønn Thomas Olsen Blix i Fredrikstad overtok pantegodset i Mysen omkring 1663. Da han døde i 1670, overtok hans enke Birgitte Andersdatter Mysen, som ble pantsatt til Gunhild Mysen for 320 rd. på 27 år, og deretter inntil lånet ble betalt. (Obligasjon 27.02.1674.) Slik var eierforholdene helt til 1729, da Mysen-familien innløste pantet for godt.

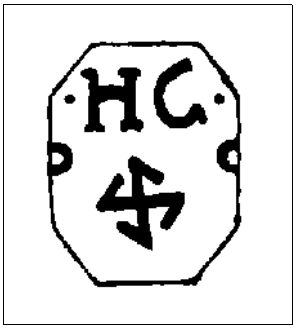

Hans Christensen Sø-Mysens segl 20. mai 1645 - 14. april 1653 (tegnet av Helge Frøyset).

Hans var lagrettemann i 1640-årene og var en av utsendingene fra Eidsberg ved kongehyllingen av Fredrik III i Kristiania 24.08.1648. I slutten av 1650-årene var han den ene av Eidsbergs to postbønder. Den andre var Ole Sø-Vete.

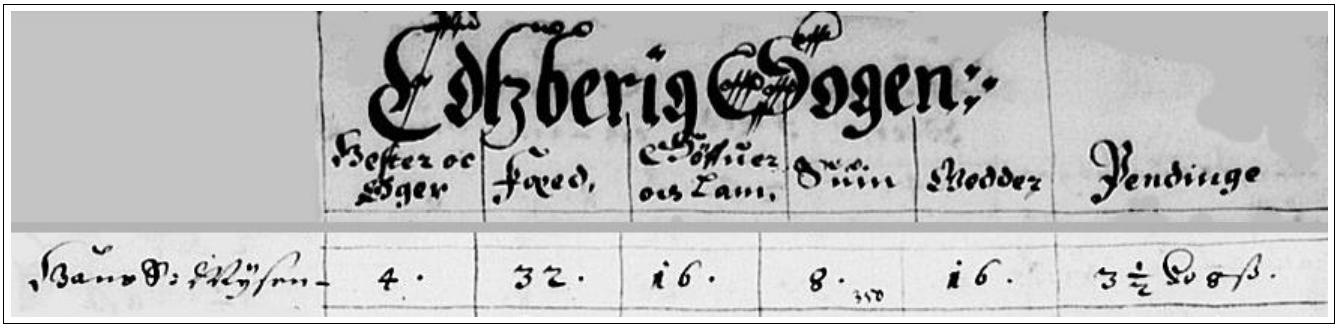

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 20).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården hadde 4 hester, 32 kuer, 16 sauer, 8 svin og 16 geiter. Det ble betalt 3½ dr. 8 sk. i kvegskatt.

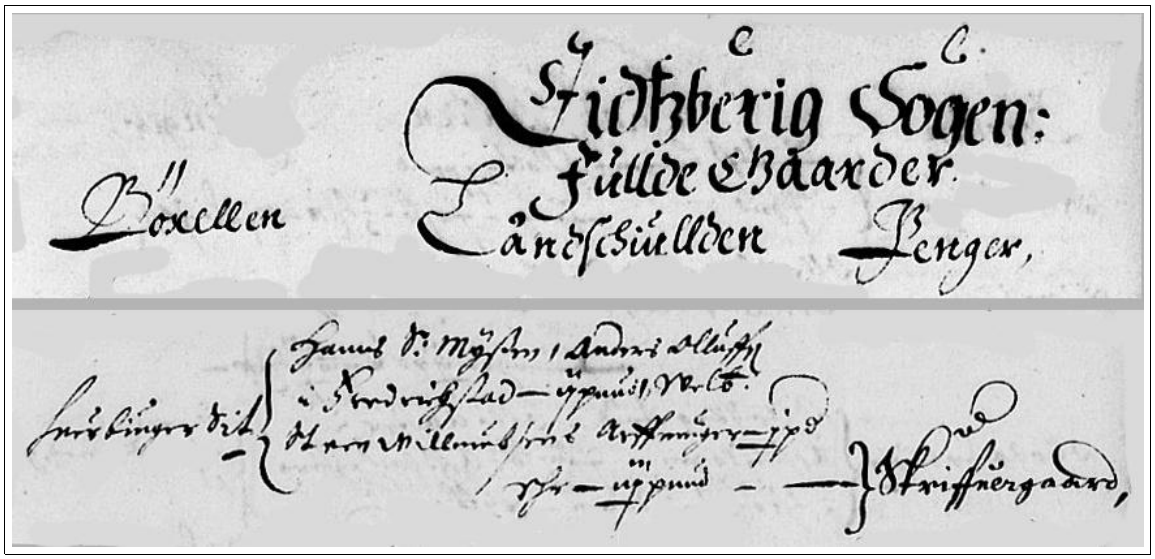

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 22).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
Hans S: Mysen, Anders Ollufsen i Fredrikstad - 2 pund Malt.
Steen Willumbsøns Arffuinger - ½ pd
ehr - 2½ pund - Skriffuergaard,

Huer biuger Sit».

Hans endte sine dager på en tragisk måte, og det var broren Torer Ski i Skiptvet som tok initiativet til å få klarlagt hvordan det hele hadde gått for seg, siden bygderyktet ville ha det til at Hans var blitt slått ihjel (HF tingbok nr. 3, folio 34a-35b):

Like etter jul 1658 kom Paul Olsen Berger i Hærland fra Halden, der han hadde levert høy og korn. Hans Mysen kom innom Paul, og like etterpå kom bygdelensmannen Erik Torper og Jens Løken innom. Paul skjenket i av juleølet, og mens de satt der og pratet og drakk, kom Hans til å si at han syntes han bodde så langt fra allfarveien. Det kom ikke så mange fremmede innom hos ham. Erik Torper foreslo at de kunne bytte gårder, men Hans mente at Erik ikke ville greie å styre med Sø-Mysen, for det var kvern der på gården, og Erik kunne vel ikke noe med å hakke kverner. Erik ble fornærmet, og ettersom han hadde lett for å fare opp i sinne, ville han slåss. Han stod akkurat da i benken. Like ved ham hang det ei børse som han grep. Han trakk også kniven og sa: «Jeg får ha noe å verge livet med.» Imens hadde Jens Løken tatt lensmannen og holdt ham til sinnet gav seg. Julefeiringa endte med at de skulle legge seg å sove. Jens og Hans hadde stått ved spisen, og Jens tok opp et vedtre og sa til Paul: «Dersom du ikke vil at han skal få det, så skal du ha det.» Jens puffet dermed Hans over ende, og han var så uheldig å falle baklengs og slå hodet mot en krakk. Da Paul Berger våknet etter en stund, så han at Jens og Hans lå under bordet og slåss. Hans ble liggende, og da han tok seg til hodet, fikk han handa full av blod. «Se håsdan du har gått åt meg, din æreløse skjelm», sa han til Jens. «Slå meg i hjel nå, Jens Løken, og ta livet mitt, ettersom du har slått meg så nær død og tatt helsa fra meg!» Han bad tjenestejenta på Berger om å vaske vekk blodet av hodet «i Jesu navn, for rett nå dør jeg.» Hun vasket av Hans to-tre ganger, men Jens bad henne holde opp med det. «Dersom du gjør det, da skal jeg slå deg på kjeften!», truet han. Ingen av slåsshanene var nok klar over hvordan såret var oppstått, og Hans spurte Jens en gang til om han ikke kunne slå ham i hjel. Jens var ikke redd for å svare at «det tør jeg gjøre! Gjerningen priser mesteren, sier Salomon.» Jens gjorde nå ikke som han truet med, men gikk og la seg, og Erik kjørte Hans hjem til Sø-Mysen. Der døde han en tid senere, og det er mulig årsaken var det slaget han fikk da han falt bakover og slo hodet mot krakken.[595]

(Barn VII:35, Far IX:137, Mor IX:138)

Gift med neste ane.

Barn:

Erich Hansen Mysen Søndre. Født omkring 1642 på Mysen Søndre, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Død 1719 på Mysen Søndre, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Begravet 05.03.1719 i Folkenborg, Eidsberg (ØF).[596] (Se VII:35).

VIII:70 fm ff fm fm

Gunhild Villumsdatter Skog/Mysen Søndre. Gjestgiver, odelsbonde. Født på Skog, Skiptvet (ØF). Levde 1630. Levde fra 1642 til 1683 på Mysen Søndre, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Uforsket i Rosensværd, Østby i Skjeberg.

Gunhild og Hans hadde følgende barn (minst):
Ca. 1642: Erik, overtok Sø-Mysen, gift med Tore Evensdatter Haraldstad, død i 1719.
Ca. 1646: Tord, til Randum, gift med Rønnaug Hansdatter Nordre Løken i Askim, skifte 21.09.1686.
Marte, gift med Iver Ellefsen Nordre Løken i Askim, død i 1659.
Guri, levde 1730 på Guderud, gift med
I. Svend Aslaksen Sørvest-Hoie, II. Ole Halvorsen Risengen/Hol i Askim.
Rønnaug, gift med Gullik Halvorsen Mellom-Moen, skifte 08.10.1701.

Gunhild var en myndig kvinne fra en velstående slekt. I henhold til Eidsbergs Gårdshistorie (bind II, side 365) var hun etterkommer av Rosensverdene på Østby, Skjeberg. Dette dokumenteres ikke nærmere.

Etter at Hans døde, sto hun for Sø-Mysen i mange år.

Landkommisjonen skulle utarbeide en «Jordebog» over all jordeiendom i landet, med registrering av skyld, brukere og eiere, samt «Herligheder» som fiskerett og sagbruk, tømmerskog og rydningsland. Kommisjonen skulle også justere skylda, men dette falt senere bort.

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser for Mysen-gårdene:

595 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogenn, folio 19. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland, Essberig Sogen, folio 41. Kvegstatten i 1658, Heggen og Frøland fogderi, Eidsberg prestegjeld, folio 20. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 361-370. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 489-490, 510, 576, 585.

596 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Begravne», folio 131.

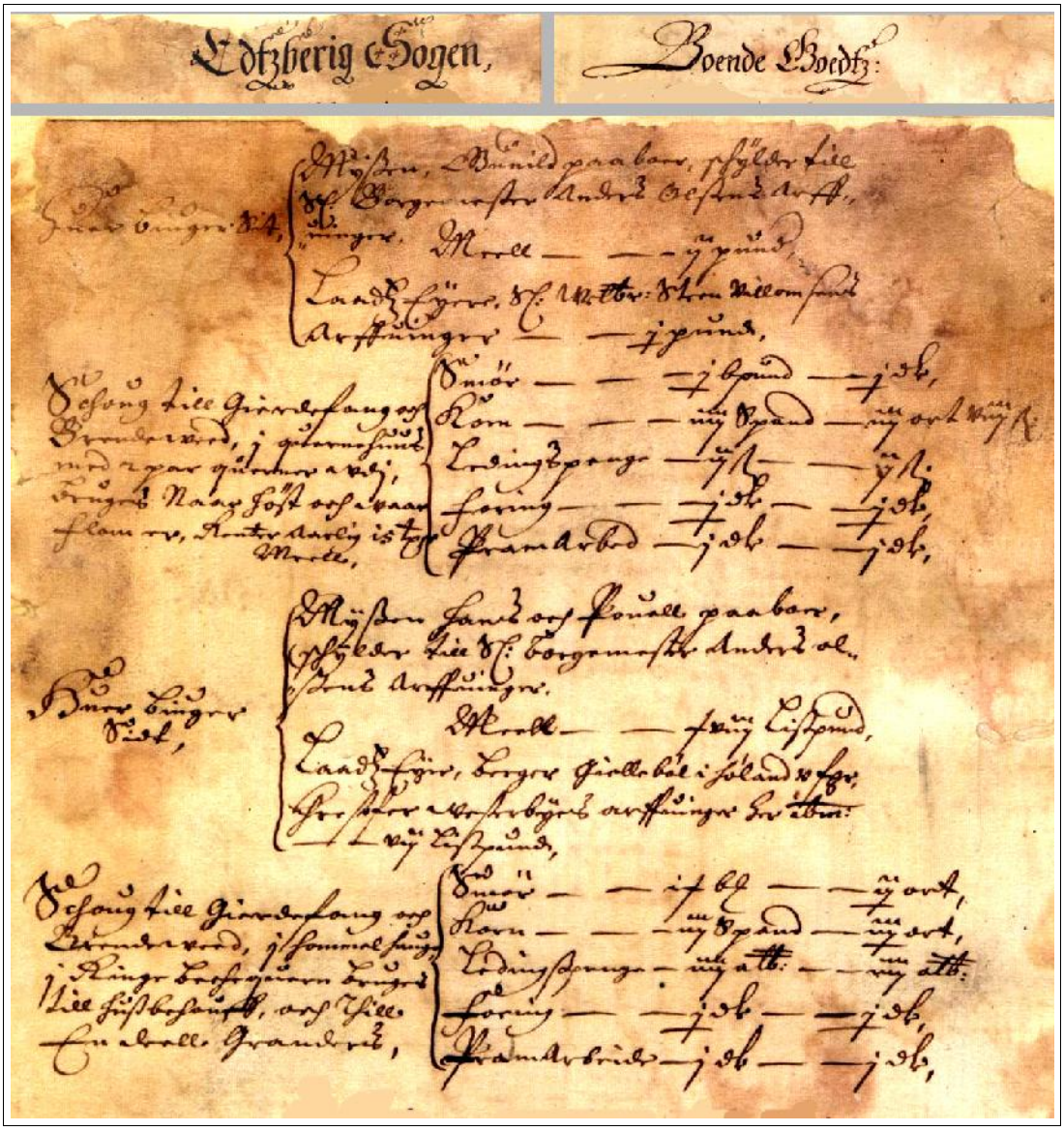

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 60b.

«Huer bruger Sidt, Myßen, Gunhild paaboer, schylder till
Sl: Borgermester Anders Olstens Arffuinger - Meell 2 pund.
LandzEyer Sl: Welbr: Steen Willomsens Arffuinger - ½ pund.
Schoug till Gierdefang och Brendewed.
1 quernehuus med et par querner wdj, Bruges Naar høst och waarflom er,
Renter Aarlig 15 tn. [tønner] Meell.
[Skatter:]
Smør - ½ bpund - ½ dr.
Korn - 4 Spand - 3 ort 8 sk.
Ledingspenge - 2 sk. - 2 sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

Våren 1662 søkte hun stattholderen på Akershus om «at motte beholde hendis faderløse drenge fri for vdskriffvelse (til militærtjeneste), ellers er det hende fattig enke v-mugligt at holde giestgieffveri, (som hun i mange aar giort haffver) eller bruge gaardens affling til hans kongl. m.s. skattens betaling.» (Søknad av 06.05.1662.) Stattholderen svarte den 13. mai at «saa vit som mugligt er, skal jeg være supplicanten behielpelig at hun beholder en tiener fri udj hendis tieniste naar udskrifften skeer.» Her spørs det vel om ikke de to har forstått ordet dreng noe forskjellig.

Trass i opplysningen fra Gunhild om at hun hadde drevet gjestgiveri i mange år, ble denne retten først tinglyst 03.11.1663. Da ble «Søndre Mysen som Gunhild paabor, utlagt til gastgiveri» etter den nye gastgiveriforordningen av 21.09.1663. Sø-Mysen lå nok ikke så avsides som Hans hadde klaget over, og i gjestgiverbevillingen heter det at gården ligger «passlige imellem Høland och Rachestad sogen sampt anden vej at Marcher, desligeste opeffter at landet, som er den østre vej i Edsberg sogen, imellem Halden och gaar nord ad Trundhiem etc.» (HF tingbok nr. 5, folio 67a).

Veien sørfra kom den gangen som nå over Bøli og Randum, og fra Sø-Mysen gikk det vei ikke bare om

Nord-Mysen og Momarken til Trøgstad, men også en over Oppsal og Vardehytta, om Rustad til Homstvet og nordøstover langs elva gjennom Hærland til Høland. Fra Mysenhagan gikk veien østover til Marker, på sørsiden av elva og fossen.

I 12 år drev Gunhild gjestgiveri, inntil hun sa det fra seg og Arne Olsen Høytorp overtok denne oppgaven i oktober 1675 (HF tingbok nr. 16, folio 84a).

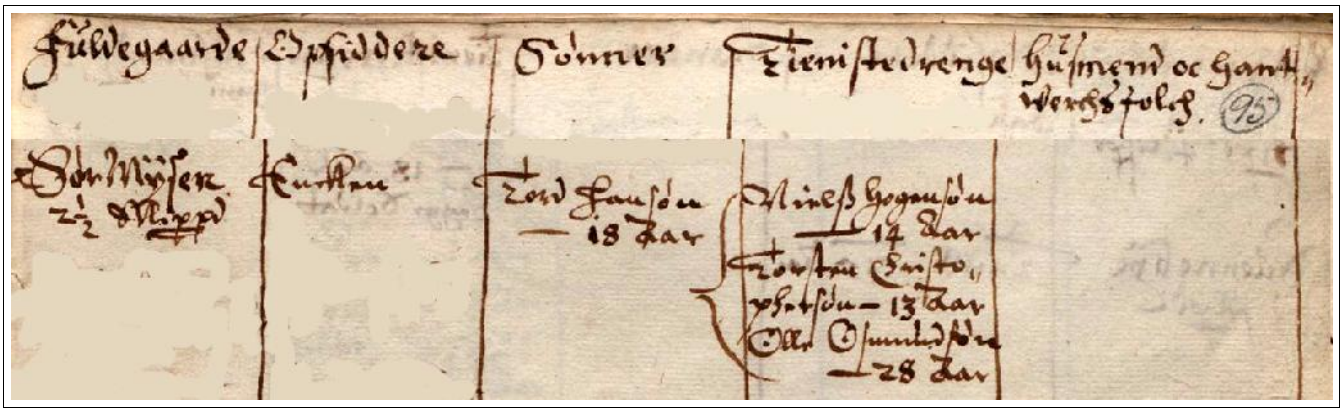

Prestenes 2. manntall i 1664: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 95.

Ved manntallet i 1664-66 var Sør Mysen en fullgård med en landsskyld på 2½ skippund. Enken (Gunhild) var oppsitter og hadde på gården sønnen Tord Hansøn, 18 år gammel. På gården var også 3 tienstedrenger, 14, 13 og 28 år gamle.

Ved skifteutlodningen etter hennes mor 09.01.1672 fikk Gunhild 1½ skippd. i Borger, Skiptvet, og søsteren Rønnov 1½ skippd. i Bovum, Spydeberg. Men siden må de ha byttet eller makeskiftet disse eiendommene, for et par år senere finner vi Gunhild som eier av Bovum og Rønnovs barn i hennes første ekteskap som eiere av Borger.

På Skog sto det fra før 1400 en kirke hvor det etter reformasjonen ble fast skikk at det holdtes preken hver tredje-dag av de store høytider, inntil herr Alberg Lasssen til Skiptvet etter 3. juledag 1745 ikke ville reise dit, siden det ikke var kommet noen til kirken da han møtte opp i grålysningen. Presten syntes folk kunne møte opp i Skiptvet kirke. Lassen ble imidlertid dømt av prosteretten til å holde preken i Skog kirke etter gammel skikk. Lagmannen bestemte i 1672 «Angaaende Skaugs Kierckis vedligeholdelse: Da eftersom Gunhild Mysen eller hindis Børn intet Søger Samme Kierche, Siunis iche billigt hun Noget af Sit Gods for Samme Kirches vedligeholdelse kand Fra Kiendis, Wden Torchild Schoug paa hans hustrues Weigne anderledis Kand beviise end som For mig i Rette leggis.» (Lagmannsdom 09.01.1672.)

I 1634 var det rettssak om delet mellom Sø-Mysen på den ene siden og Holm, Randum og Åsgård på den andre siden. Da var lagmann Nils Krag på åstedet og avgjorde hvor delet skulle gå mellom disse gårdene. Det er dessuten kjent at det ble inngått en kontrakt mellom Holm og Sø-Mysen om at Mysen skulle ha «ejendeelle ovenfor aaen», men det er også alt som er kjent om dette. (Kontrakt 19.09.1649.)

Etter dommen om delet mellom de to gårdene Sø-Mysen og Oppsal i 1637 gikk det omkring 30 år før striden blusset opp igjen. Kristoffer Brynildsen på Oppsal klaget til stattholderen om «at hand aff hans grander, som haffuer bygget och boed paa søndre Mysing, och endnu aff Gunhild som der paa boer haffuer lid største fortred i det hand med adskillig forfang, inddemning i fossen saa och gierseler, saa hand i saa maader udeluchis fra Quernefossen, skou och mark, etc. offuer alt dette lader hansz grande sig iche nøye, mens angriber ham med ny process; er derfore begierendes at forschrne Gunnild motte fremvisze huad adkomst hun kand haffue till slig bedriffter.» (Søknad datert Kristiania 02.10.1662.) Året etter var Kristoffer på Akerhus igjen og bad om befaling til futen Jens Biering og sorenskriveren Anders Hansen om at de skulle møte med et uvillig lagrette og «vdvise rigtig dele och skiffte imellom hans paa boende gaard Opsal oc Syndre Mysens besiddere formedelst de sig for meget udj hans gaards eiendom tilholder etc.» (Søknad 14.10.1663.)

Retten ble satt «paa et støche mark imellem Opsal och Mysen» den 29.06.1664 for å finne ut om Mysen hadde tatt og brukt et stykke av Oppsal. «Da har vi vært på åstedet og først ved en bergkjel nord ifra Mysen, (for) efter stevningens anbefal å se og granske hvorvidt eiedeler Mysens besittere dennem tilholder og vært ofte begjærende.» Byfogd Nils Nilsen i Fredrikstad møtte som leilending for Thomas Blix for sammen med folka på Mysen «å foregå og utvise oss hvor vidt eller bredt de kjente dennem å være eiende i samme mark. Mens efter ofte og mange ganges rop og begjær ingen av partene haver sig villet fremstille (for) å utvise oss enten delesten eller sted, hvorvidt de dennem kjente og ville tilholde, hvorfor vi ikke noget på samme sted videre kunne foretage, eftersom der tilforn er gangen dom imellem samme Mysen og Opsals eiedeler, ab dato samme åsted 1637 den 18. 7bris (september).» Denne dommen ble lagt fram, ingen klaget over den, «og vi oss fra samme åsted haver måtte begi,» siden Mysens landherre og besittere ikke ville vise hva de kunne eller burde holde for sitt, og så ble saken henvist til lagmannen (HF tingbok nr. 6, folio 42a- 42b).

29.03.1672 ble det satt en ekstrarett på Mellumb Tueter i Skiptvet. Torkel Schou i Skiptvet reiste sak mot Gunnhild Myssing i Eidsberg om underhold av Gunilds mor som var Torkels svigermor. Torkel hadde stevnet 4 vitner til å prøve om hva Gunnhild sa på Schou ved fastelavenstid for 3 år siden, og i Gunnhilds eget hus på

Myssing forleden høst. Saken kom opp igjen 02.08.1672 og 13.09.1672. Den gikk så til lagtinget (Rakkestad tingbok nr. 22, folio 11b-13b, 29b-32a og 35a-36a).

Sommeren 1674 var det igjen delegang oppe i knausene opp for fossen. Lagmannen i Fredrikstad kom, og Kristoffer Oppsal hadde fått tak i den forordnede lagstolsprokurator til å føre saken for seg. To lokalkjente vitner var tilkalt, Lasse Lislerud og Jens Holt. Lasse hadde tjent på Oppsal i 7 år og Jens i 3 år på Sø-Mysen. Begge to sa at «gjerdesgården mellom Mysen og Oppsal stod den gang som nå, og Mysens folk hadde intet bruk oppe på fjellet, som vedtar (begynner) når gjerdesgården ender, men lå til Oppsal. Men det var en fellegard utmed berget, nedenfor, og ingen kreaturer kom over der, uten høst og vår, (når) geitene kunne springe over.» (Åstedssak 12.06.1674.)

Våren 1675 var retten på åstedet på ny. Mange vitner møtte og fortalte at i Kristoffer Mysens tid var Oppsal øst og nord for bekken, og den gangen hadde Oppsal ingen kvern. Brynild Oppsal fikk egentlig malt på Nord-Mysen mot å smi for gården, men en dag sa han at «jeg kan få malt hos Kristen Mysen, for han lar ikke smi så mye», og slik ble det til at de gårdene pleide å bytte maling mot smiing. Denne ordningen holdt ved i over 30 år, inntil en ny generasjon overtok og røk uklar om delet. Også i 1675 ble området ved fossen tildømt Sø-Mysen. (Dom 10.03.1675.)

Sommeren 1677, like etter høyonna, ble det oppgjør for alvor. Gårdsfolka til Gunhild og sønnen Erik Hansen Mysen holdt på å bryte lauv oppe i knausene ved fossen da Brynild og Ole Oppsal kom og jaget dem vekk. De søkte tilflukt nede i kvernhuset, der Erik satt. Han dro oppover med øksa i neven for å hilse på Oppsalbrødrene. Han traff dem og spurte om grunnen til at de hadde slått og jaget Mysenfolka. «Kom hit så skal du få like mye!» fikk han til svar. «Ja, vår Herre død kommer jeg!» svarte Erik. Nå hadde de to Oppsalguttene hogd seg hver sin solide handspik (stokk), og med disse slagvåpnene gikk de løs på Erik. Han tok for seg med øksa så godt han kunne, men han greide ikke å hindre at Ole slo et stygt hull i hodet på ham. Etterpå dengte brødrene ham over ryggen og armene, og Ole fikk tak i øksa til Erik og tok den med seg hjem. Det hadde nær gått galt med Erik Mysen, og et helt år etter basketaket bar Erik mén av såret i hodet, noe Berg Smerterud og Erik Torper kunne bevitne. Men Erik kom seg igjen og fikk Oppsalbrødrene for retten. Det ble åstedsbefaring, fremlegging av gamle brev og lagmannsdommer, og retten slo fast at slagsmålet måtte ha gått for seg på Sø-Mysens grunn. Ole ble dømt til å betale en klekkelig bot, etter lovens ordlyd 8 ørtuger 13 merker sølv, som i penger ville si vel 6 rd., dessuten 1½ rd. for å ha tatt øksa, og 16 rd. til Erik Mysen for 7 blå slag på armer og aksler, et hull i hodet, «for hans svie og verk, tidsspille og den daglige smerte han i hodet av samme slag sig ennu befinder.» (Dom 04.06.1678, HF tingbok nr. 18, folio 9b-10b).

Også denne gang gikk saken til lagmannen, og i oktober 1678 var retten igjen oppe i knausene mellom de to gårdene. Det var dukket opp et gammelt dokument. Lars Sletner hadde funnet det på Sletner, og Lars Fjøs var oppe hos ham og leste det. Lars Fjøs kom som vitne og fortalte at delet ifølge brevet var i myra mellom Mysen og Oppsal, opp i et berg, i en bergkjel og i en bekk som renner ut i Hamsaåa. Lars hadde vært hos Erik Mysen og lest opp brevet for ham, og Erik lovte å gi 3½ rd. for det (men Lars fikk bare 2 rd.). Det er tydelig at det dreier seg om dokumentet fra 1320. Den oversettelsen av lagmannsdommen fra 1471 som herr Kristoffer Jensen Nannestad hadde laget og som ble lagt fram, den stolte ikke lagmannen på, og saken ble utsatt til herr Kristoffer kunne bevise at fossen hette Hamsa! (Dom 18.10.1678.)

På hellig tre kongers lagting 1679 var saken oppe for siste gang. Interessant er en skildring av forholdene ved fossen tidligere i århundret:

«Anno 1679, den 4. Januarj war vj efterschrne Lauritz Schaarer och Joen Hallingstorp effter anmodning Tillstede på Skollingsberg i Herland Annex till Edtzbergs hofvet kiercke at paa høre Saxe Skollingbergs ord och begiendelsze andlangende en Saug, szom for nogen Rom tid sziden schulle hafve Standet paa det Søndere Land i szamme Aae, hvor de Qvernhusz nu staar szom Gunild Myszen bruger, Och der forbete: (forbemeldte) Saxe om szamme Saugs beschaffenhed blef Tilspurt, szagde han ieg er her barnefød paa Skollingsberg, och har her bod fra første ieg szatte min bopell, ieg er ochszaa en gammel mand meere end nogen kand troe, Thj da Calmar Krig angich war ieg szaa Stoer, at ieg ferdig kunde Slaae i en Mands Eng, ieg kand iche andet end szige, at der jo stod en Saug paa det Søndre Land ofver fra de Qvernehusz, szom Gunild Myszen nu bruger. Samme Saug Eiede och brugte en Mand szom boede paa Søndere Myszen ved Nafn Christen Hanszen. Men hvorfor szamme Saug blef ødelagt, ved ieg iche szagde han. At vj dette hafver hørt af Saxes egen mund, Saa och hansz Svaghed at vere szaa stor, at hand iche kand Reigsze nogen lang vey till ting och stefne,

bekiender wj met wore Zigneter herhos trøcht.»

Dette utsagnet bekrefter bare tidligere avgjørelser, og også denne gangen ble knausene ved Steinhytta nord for fossen tildømt Mysen. (Dom 09.01.1679.) En strid som hadde vart i over 250 år, var omsider avsluttet. En av grunnene til striden kan vel være det forholdet at Oppsal hørte Eidsberg prestebol til, og at presten derfor var interessert i å forsvare Oppsals interesser. Dette vil i så fall forklare at sognepresten til Eidsberg opptrådte ved flere av rettssakene og la frem mellomalderdokumenter i nyere (og tildels tvilsom) språkdrakt. Både Gunhild og sønnen Erik ble tildømt 6 rd. fra Ole Oppsal i den siste lagmannsdommen, og det er betegnende at det var sognepresten som kom med pengene, og Erik Hansen kvitterte med sin egen underskrift for beløpet den 09.07.1680.

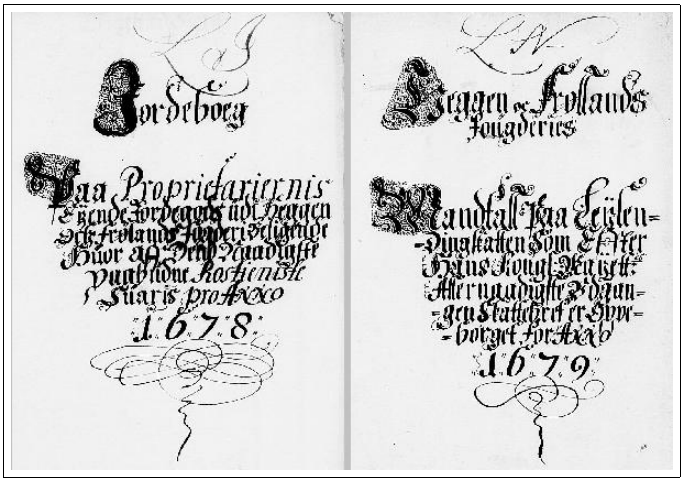

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Gunhild betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, leilendingsskatt [året 1679], tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

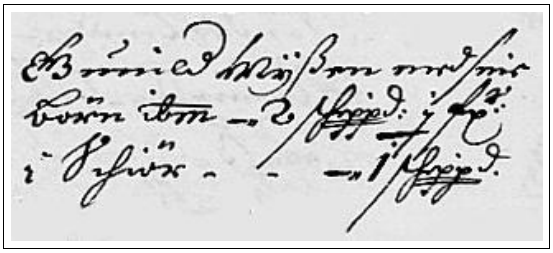

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Folkenborg, Eidsberg - Bilde 187.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Edtzberrig Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Gunild Mysen med sine børn
ibm. - 2 Schippd.
i Schiør - 1 Schippd.»
Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.
Parten i Schiør er hennes odelsgods.

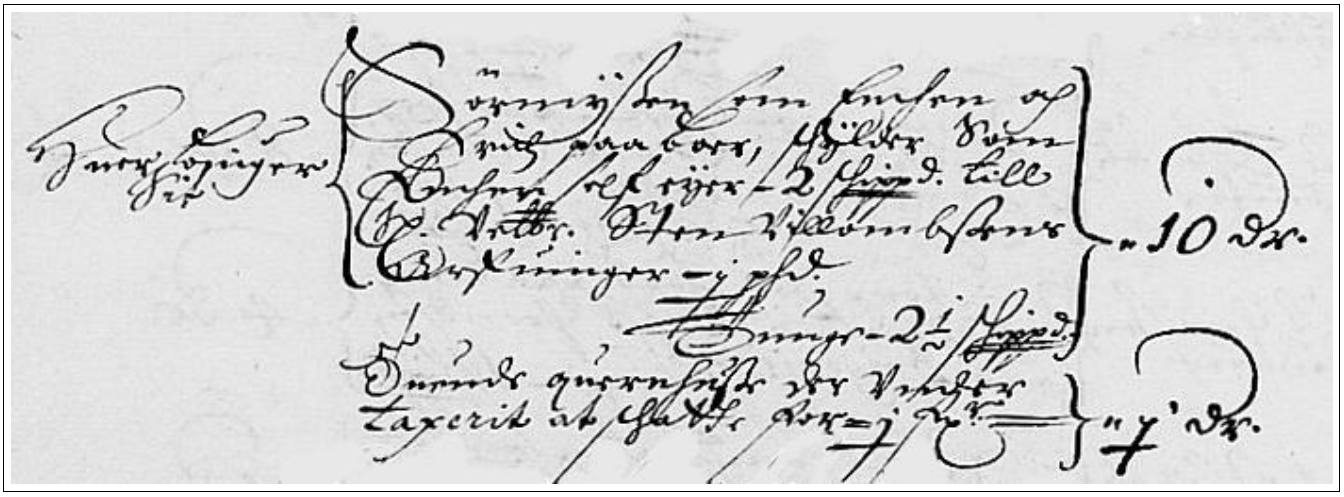

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Folkenborg, Eidsberg - Bilde 299.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1679 Och til aars Dagen ANNO 1680 - Edtzberrig Sogn:
Sørmysen som Enchen och Erich paaboer, Schylder
som Enchen Self eyer - 2 Schippd.
till Sl: Velbr. Steen Villumsens Arfuinger - ½ phd.
Huer biuger Sit».
Leilendingskatten settes til 10 dlr.

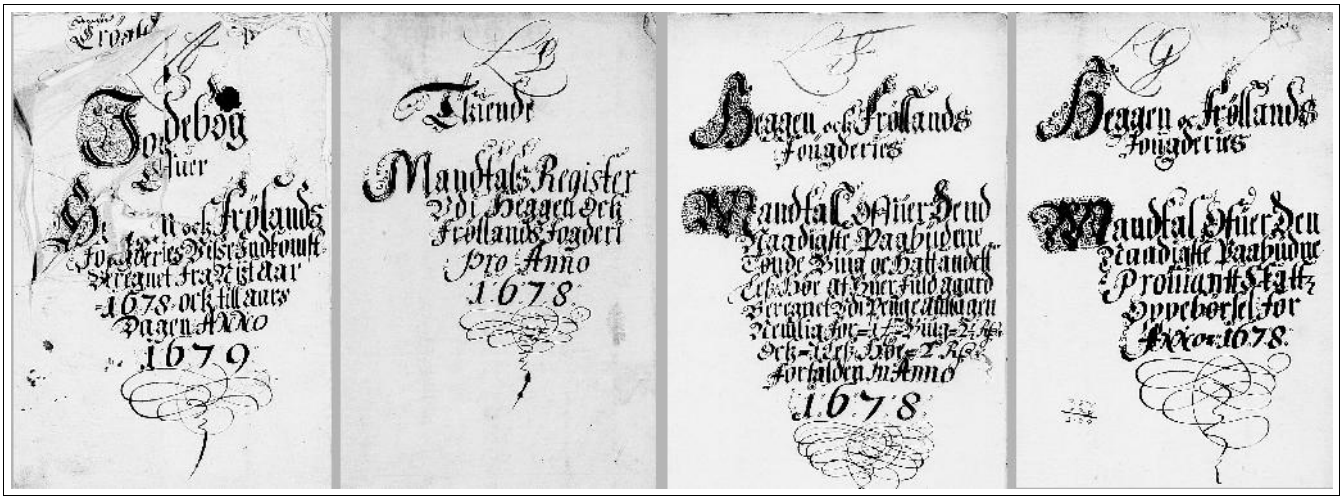

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Mysen Enchen
Smør - ½ pund - ½ dr.
Korn - 4 Spd. [Spand] - 3 mk. 8 sk.
Ledingspenge - 2 sk.
Foring - 1 dr.
Pramarbeid - 1 dr.»

«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:
Sør Mysen
5 settinger Roug, ½ quart Huede, 3½ quart Bl: Korn, 3 tønner Hafre och ½ setting Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).

«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard
Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr.
forfalden in Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:
Sørmysen - 2½ Schippd. 1 fær.
Anslagen for Biug - 3 rdr. 27 sk., for Høe - 3 rdr. 90 sk.»

«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Edtzberrig Sogn:
Sørmysen - 2½ Schippund - Schatten: 5 mk.»

27.02.1678 ble det utstedt et pantebrev fra Gunhild til sønnen Erik på 1 skippund i Sø-Mysen som pant for 160 Rdl. i forstrekning. Pantebrevet ble tinglyst 10.10.1682 (HF tingbok nr. 20, folio 18b).

Elluf Torbensen Nordre Løken i Askim døde i 1679. Han var gift med Guri Iversdatter som var datter til Iver Olufsen Søndre Løken. Ved skiftet etter Elluf omtales en kiste som inneholdt 30 dokumenter vedrørende «Iffuer Løgens Guotz». Ivar Løken, som døde i 1670, var sønn til Elluf Torbensen og gift med Marta Hansdatter fra Sø-Mysen. Et av disse dokument er Gunnild Mysens «avkald». Det vil si at hun kvitterer for å ha mottatt sin arv av Iver Løken, som har vært hennes formynder og har bestyrt hennes gods. Han må da ha vært hennes nære slektning, men det er ikke kjent på hvilken måte de var i slekt.

Gunhild gav opp boet i 1683 og skifte ble avholdt 08.10.1683. Hun eide da løsøre for over 94 rd. og dessuten som pantegods 1 skpd. ½ fjg. i Sø-Mysen med halve fossen, 6 tønner byggmel i Begby, Borge, 15 lpd i Rjuk, Skiptvet, og 1 fjg. i Rud, Skiptvet. Gunhild skulle ha gitt datteren Rønnaug og mannen Gullik Moen Rjuk i sin tid, men det husket ikke Gunhild ved skiftet. Likevel fikk Rønnaug denne gården, og dessuten en liten part i Ruud. Erik og Tord fikk hver ½ skpd. i Mysen. Erik fikk ½ skpd. i Jaren, og Begby, Borge, ble delt mellom Erik, Tord og Guri:

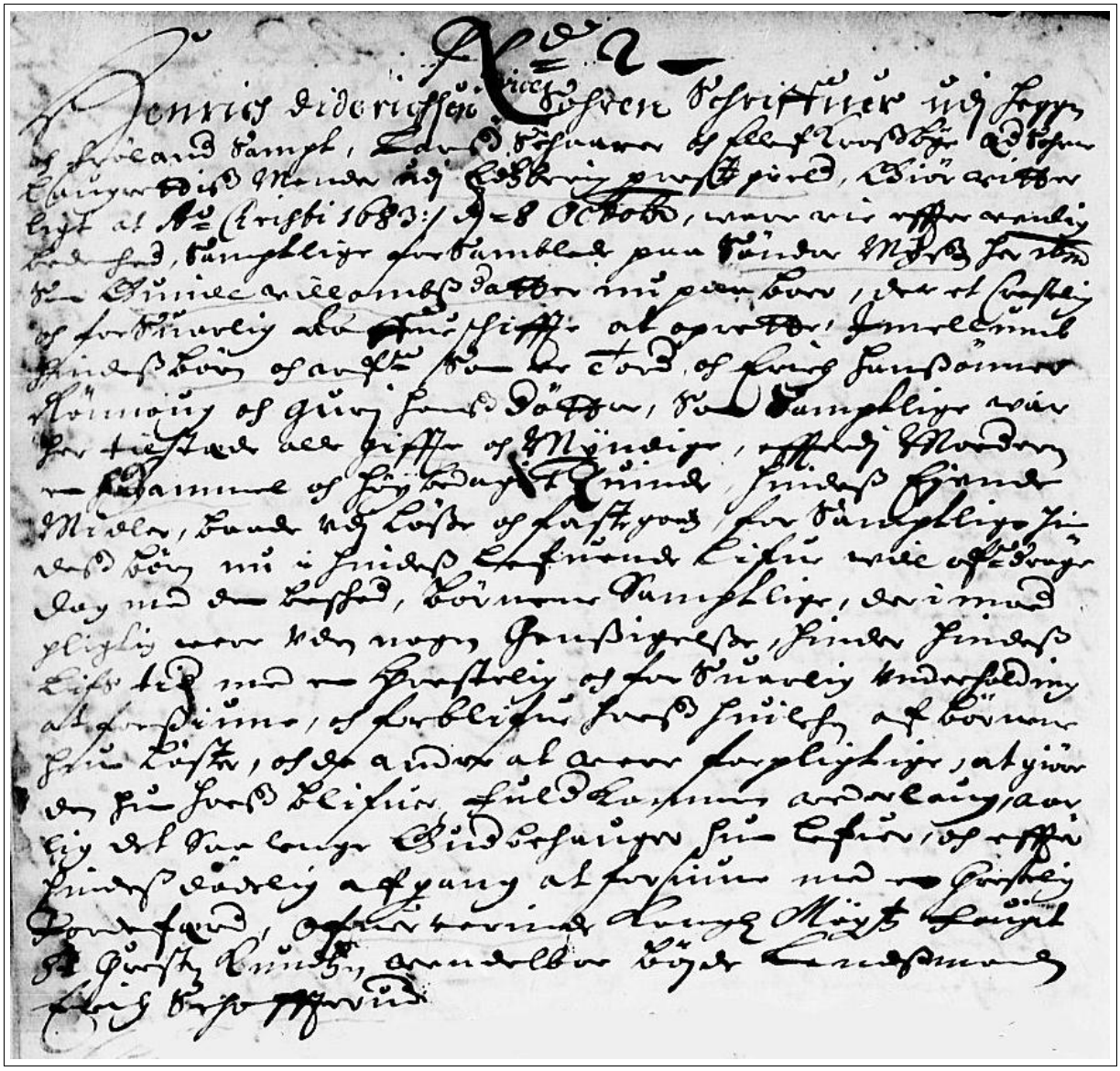

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 2b.

«No 2:

Henrich Diderichsen Sohren Schrifuer udj Heggen og Frøland Sampt Lars Schaare och Ellert Krosbye ædschorne laugrettis Mender udj Edzberig prestegield, Giør witterligt at Ao Christi 1683 d = 8 Octobr. ware wie efter venlig bedenhed, samptlige forsamblede paa Søndre Mysen her ibm, som Gunille Villomsdatter nu paabor der at Christelig och forsuarlig Arfueschifte at oprette, Jmellumb hendis Børn oc arfr. som Er Tord och Erich Hanssønner Rønnoug och Gurj Hans Døttre, som Samptlige var her tilstæde alle gifte och Myndige, eff...j Moderen Erbarne och høybedaget Quinde, hendis Eyende Midler, baade udj Løsse och faste goeds, for samptlige hendes børn nu i hindes Lestuende Lifue vill of-drage dog med den besched, børnene Samptlige, derimod pligtig vere uden nogen gensigelse, hindes Lifs tid med en Christen og forsuarlig underholding at forsiunne, og forblifue hoess huilche af børnene hun Løster, og de andre at vere forpligtige, at giøre den hun hoes blifur, fuldkommen vederlaug aarlig det Saa lenge Gud behauger hun lefue, oc efter hindes dødlig afgang at foriune med Christelig Jordefærd, ofuerverende Kongl. Mayts. fouget S: Christen Knudsen Vendelboe, bøydelendsmand Erich Schøfferud

...

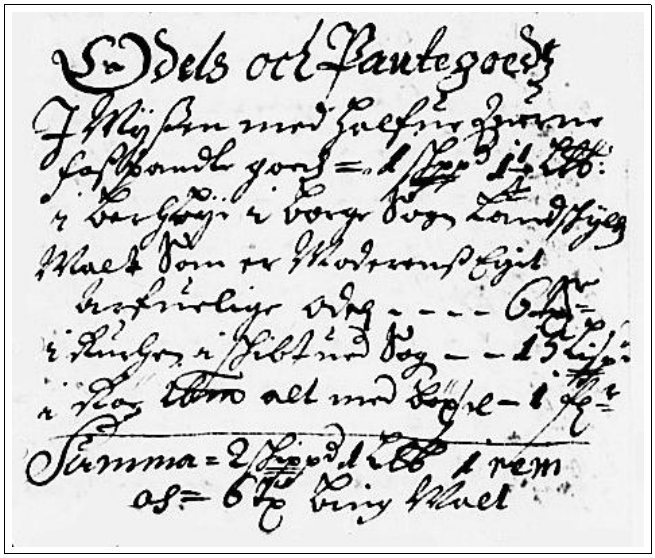

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 4b.

Odels och Pandegoeds.
J Mysen med Halfue Quernefos pandte goedz - 1 Schippd: 1¼ Lispd:
i Bechby i Borg Sogn Landschyld Malt Som er Moderens Eyet Arfuelige Odel - 6 T:
i Rucken i Schibtued Sogn - 15 Lispd:
i Røg ibm alt med bøxsel 1 Fr:
Summa 2 Schippd: 1 Lispd: 1 Rem och = 6 Tp Buig Malt.
....».[597]

(Barn VII:35, Far IX:139, Mor IX:140)

Gift med forrige ane.

VIII:71 fm ff fm mf

Even Helgesen Haraldstad Øvre. Gårdbruker. Født omkring 1617 på Anundbye, Øymark (ØF). Levde 1643 på Haraldstad Øvre, Rakkestad (ØF). Død omkring 1677 på Haraldstad Øvre, Rakkestad (ØF).

Evens bror Tord bodde på Jaren i Øymark ved koppskatten i 1645. Jeg har ikke funnet hvor Even selv bodde i 1645, men han hadde flyttet til Haraldstad senest i 1649.

Det var krigstider, krigene mot Sverige i 1643-45 og 1658-60 var meget ødeleggende for grensebefolkningen.

Iver Iversen eide Haraldstad til han døde i 1629. Etter hans død ble Haraldstad bortforpaktet.

Evens bror - Tord Helgesen Jaren - var gift med Ivers datter, Ingeborg. Da hennes bror Iver døde barnløs på Haug i Rødenes gikk odelsretten til Haraldstad over til Ingeborg. Hun overdro odelen til Evens enke, Ingeri Olsdatter, i 1683.

---

597 Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 60b. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 319; Prestenes manntall: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 95. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 2b-5a. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 365-370. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 212-213. Martha Østensvig: Gården Skog i Skiptvet gjennom 500 år, side 11-13. Tidsskrift utgitt av Østfold Historielag, Bind II, side 283, Sverre Dürbeck: «Om kirken på Skog i Skiptvet». Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 388. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 682 og 686. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 489-490, 510, 576, 585.

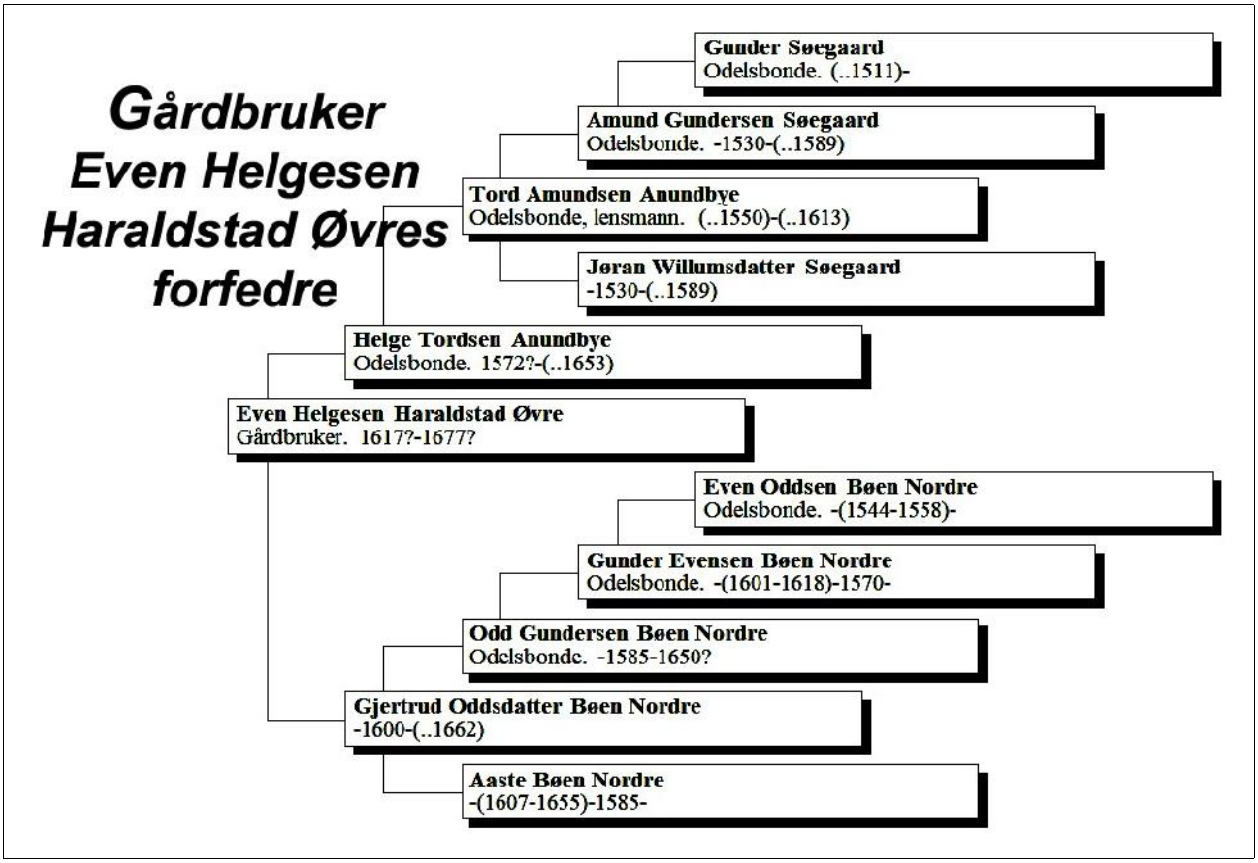

Utdrag fra boken

«Søegaard - Haraldstad - Grimstad - Grini - Berger-slekten 1530-1985»

(side 22-23) av Leif Otttar Berger (1986):

«Det er ukjent når Even ble eier av Øvre Haraldstad. Han var sikkert ikke 20 år gammel da han gikk inn for å få tak i den gården, og han må ha gått iherdig inn for å fa tak i bygsler i Haraldstad. Det vil si at han kjøpte opp gamle arveparter som eierne ikke hadde interesse av å beholde lenger.

Skattemanntallet for Rakkestad i 1643 viser at han da eide 1 skippund og 15 lispund i Haraldstad, dvs. langt over halvparten av gården. Det var han som hadde råderetten. Men brorens hustru satt med odelsretten, og hun var den eneste som kunne innløse Evens part i gården, og derved tvinge ham til å flytte. Skjørtorp-folket og Søegaard-folket solgte ikke odelsgods. Det kunne bare arves.

Under skattemanntallet i 1643 hadde Even følgende jordegods:

I Øvre Haraldstad, 1 skippd. 15 lispd. 1 spann smør.
I Qviller søndre Eidsberg, 1 skippd.
I Holm i Eidsberg, 10 lispd.
Utlånt til Haraldstad nordre, 60 rd.

Ved et soldatmanntall i 1665 var Even Helgesen Haraldstad 48 år gammel. Han var altså ca. 26 år i 1643.
Det er ingen grunn til å tvile på at Even Helgsen i 1643 bodde på gården Haraldstad.»

Jeg er ikke overbevist om at Even hadde flyttet til Haraldstad i 1643.

- Så langt har jeg ikke funnet det skattemanntall fra 1643 det refereres til ovenfor.
- Jeg har heller ikke funnet Even på noen av Haraldstad-gårdene ved koppskatten i 1645.

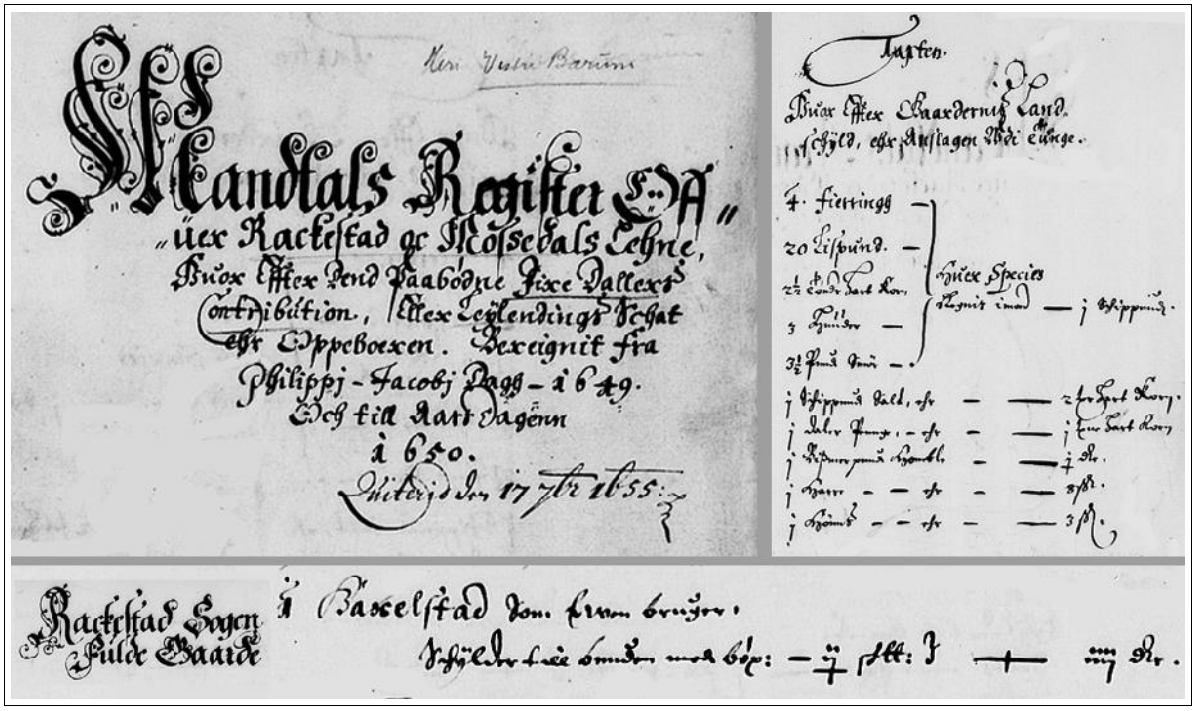

Kontribusjonsskatt 1649. Maria kirke prosti gods og Rakkestad len, Rakkestad sogn (Lensregnskap Rakkestad len, eske 5, legg 6, litra A, folio 7).

«Skattematrikkelsen fra 1647» (egentlig utdrag av kontribusjonsskatten i 1649) viser at Even nå har flyttet til Haraldstad:
«Harelstad som Ewen bruger,
schylder til bunden med bøxel 1½ schpd.»

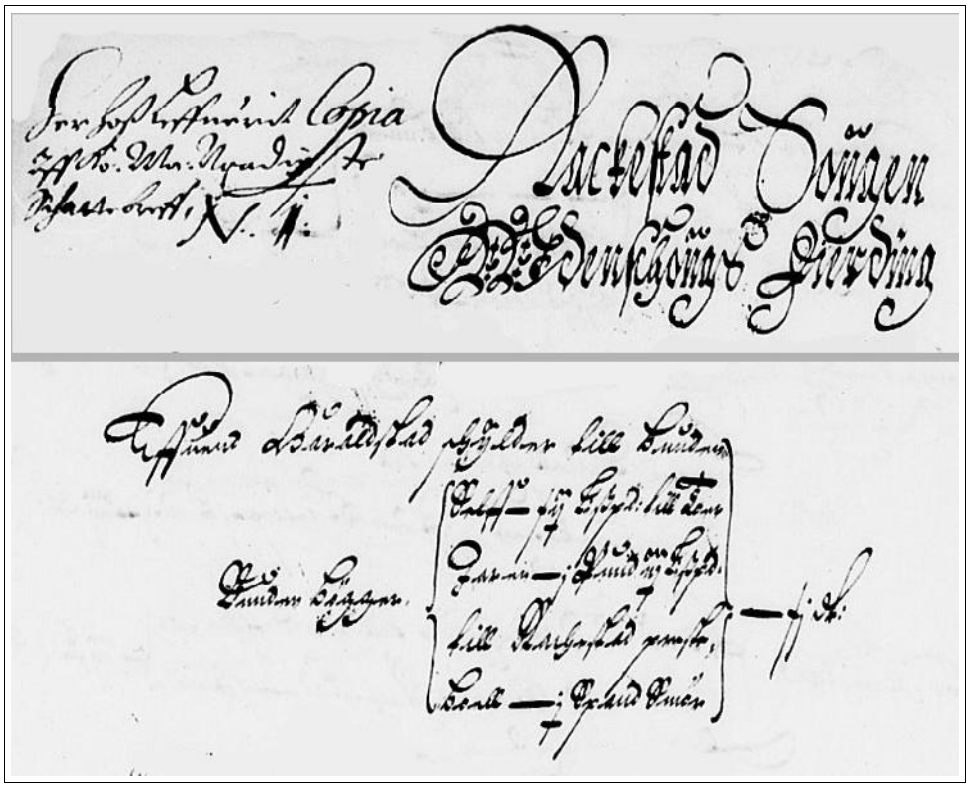

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Rakkestad og Morgedals len, Rakkestad sogn, Utanskogs fierding (Maria kirke prosti gods og Rakkestad len, eske 7, legg 4, litra L, bilde 4).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
«Effuen Haraldstad skylder till
bunden Sefff - 11½ Lispd:
till Tron Jahrenn - 1 Pund 3 Lispd.
till Rachestad presteboell - ½ Spand Smør
Bunden bygger - [Skatt:] 11 dr:».

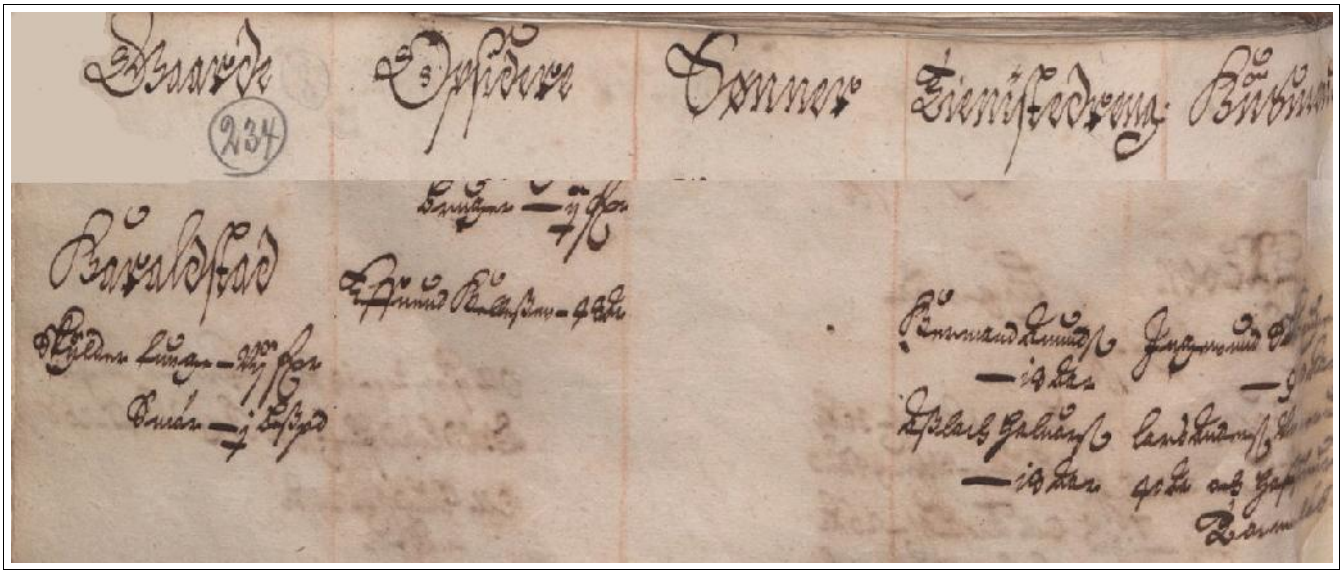

Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.5 Rakkestad og Mossedal len, folio 234.

Fogdenes manntall fra 1664 viser følgende:
«Gaarde
Haraldstad skylder tunge 7 lsp, smør ½ bißpd.
Opsidere
Effuund Helleßøn 48 Aar.
Sønner
Tienistedrenge
Husmand Knudsen 18 Aar
Aßlach Haluorsen - 18 Aar
Husmænd
Ingemund
Lars Andersen Husmand - 40 Aar och
Ha.. Aa...»

Matrikkelen etter reskript 23.01.1665 for Rakkestad og Mossedal len, 1668, viser:

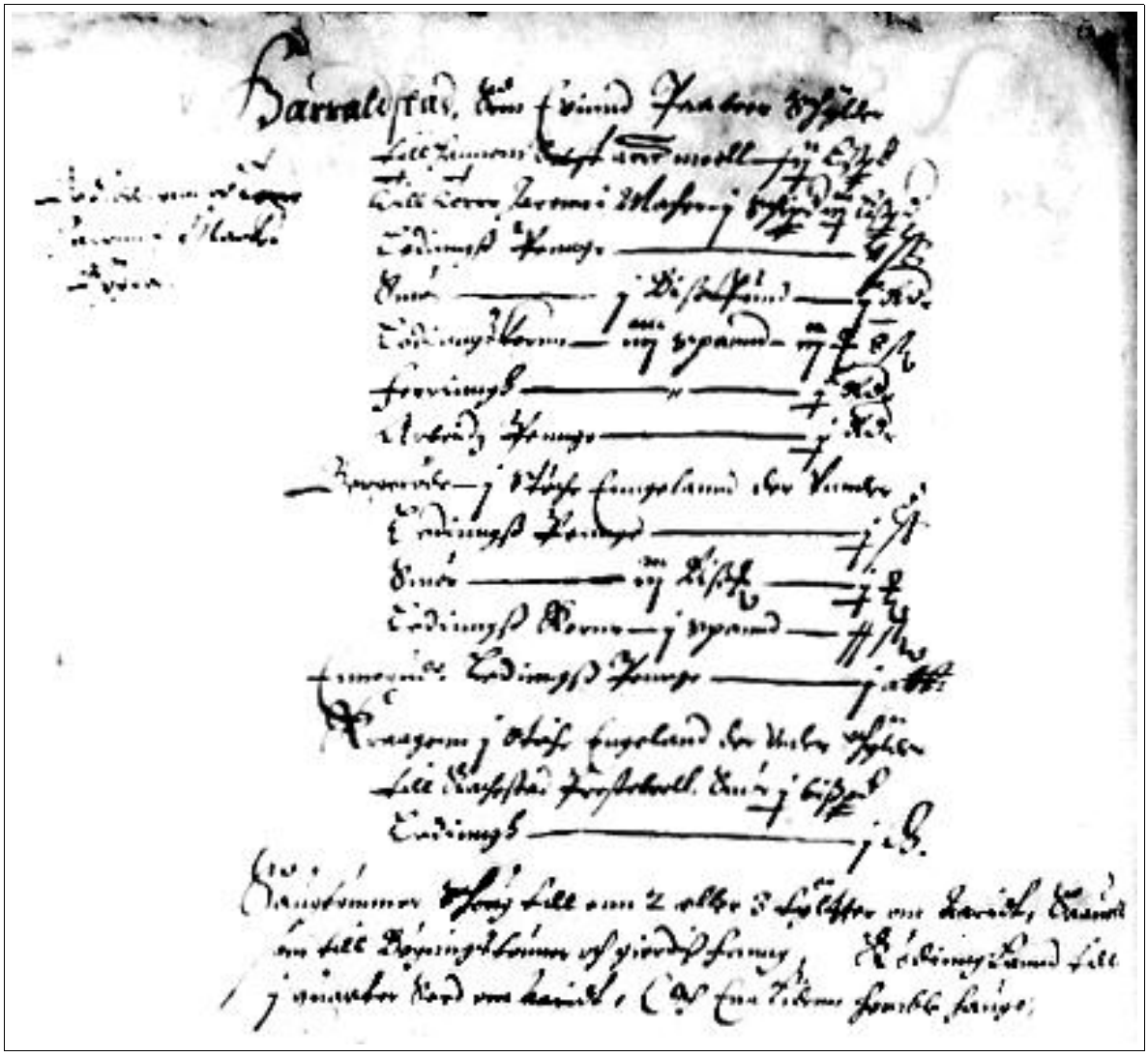

Matrikkel etter reskript 23.1.1665. Nr. 2: Rakkestad og Mossedal fogderi, 1668, Rakkestad prestegjeld, fullgårder, folio 28b.

«Haraldstad som Evind Paaboer Schylder
till Hannem Self - Are meell 11½ Lispd.
Till Torer Jaeren i Marcher - 1 Schipd. 2½ Lispd.
Besidderen och Torer Jaeren i Marker Bygger.
Saugtømmer Schoug till enn 2 eller 3 tylfter om Aaridt,
Saavel som till Bøgningstømmer och gierdesfanng.
Rødinngs Land till 1 quarter Seed om Aaridt, Och Een Liden homble hauge.
Ledings Pennge - 5 sk.
Smør - 1 Bism. Pund - 1 rdr.
Ledings Korn - 4 Spand - 3 mk. 8 sk.
Forrinngh - ½ rdr.
Arbeidz Pennge - ½ rdr.
Bergerød - 1 støche Engeland der Under
Ledings Penge - ½ sk.
Smør - 3 Lispd. - ½ mk.
Ledings Korn - 1 Spand - 20 sk.
Ennerud(?) - Ledings Penge - 1 alb:
Æraagenn(?) - 1 støcke Engeland der Under Schylder
till Rachestad Presteboell - Smør ½ Lispd.
Ledings - 1 ...».

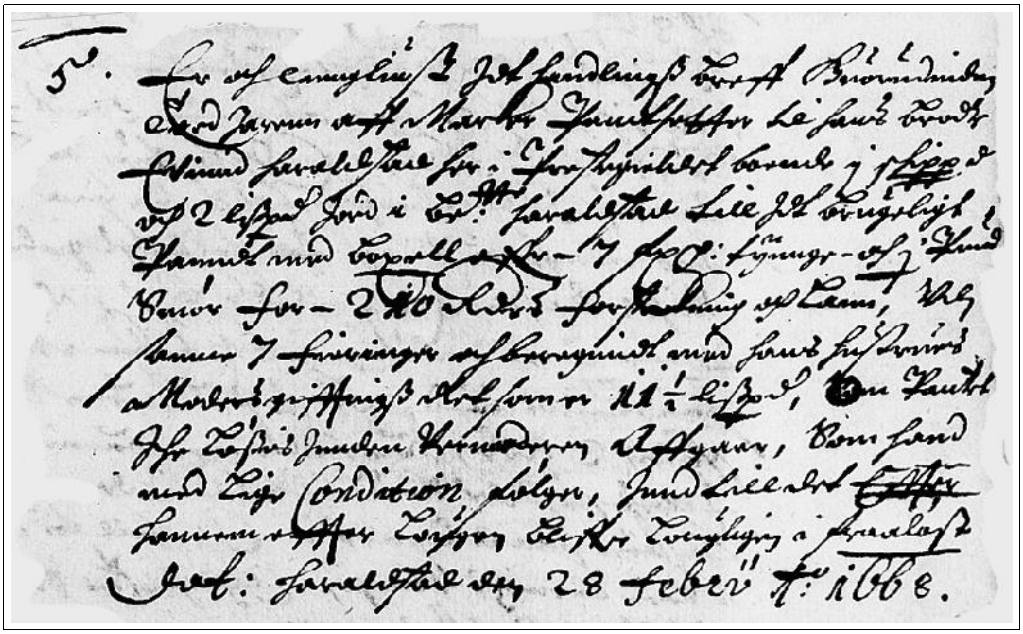

Tingbok Rakkestad ssorenskriveri, Rakkestad tinglag nr. 4, 1668, folio 16a.

Tinglysning 26.05.1668:

Pantebrev fra Tore Jahren i Marker til hans bror Even Haraldstad i Rakkestad på 1 skippund 2 lispund. i Haraldstad med bygsel over 7 fjerdinger tunge og ½ pund smør - til brukelig pant for lån 210 rd. Datert 28.02.1668 (Rakkestad tingbok nr. 4, folio 16a).

«Utdrag:

Tord Helgesen Jahren i Marker skylder sin bror Even Helgesen som bor på Haraldstad i Rakkestad 210 rd.

For lånet pantsetter Tord Helgesen med sin hustrus samtykke 1 skippund 2 bismerpund i Evens påsiddende gård Haraldstad.

Tords hustru var Ingeborg Iversdatter hvis arv og odel var Haraldstad, med bøxel over hele gården som tilsammen skylder 7 fjerdinger (1¼ skipp.) tunge og ½ bismerpund smør.

Even skal ha pantet til brukelighet inntil pengene i en samlet sum er tilbakebetalt.

Tord lånte pengene «for at indløse noen mig beleilig jord her inde beliggende».

Da Even har tilforhandlet seg Tords værmors giftningsrett i Haraldstad som er på11½ lispund tunge årlig landskyld, og disse 11½ lispund etter Tords værmors død fritt tilfalder Tords hustru som den eneste og sande odelsmann etter loven, og de 210 rd. ved svigermorens død ikke er betalt, da skal Even også beholde disse 11½ lispund som pant for summen inntil denne tilbakebetales. Hvor lenge pantet enn står, skal intet fratrekk gjøres i kapitalen for «landskyld» eller rettighets oppebørsel eller utholdelse.

Haraldstad 22.02.1668 - Underskrift av vitner (signetter).

Tinglysning 25.01.1669:

Obligasjon fra Even Haraldstad til forrige fogd salig Peder Nielsen på 200 rdl. plus renter, mot pant i Haraldstad. Datert 29.02.1668 (Rakkestad tingbok nr. 5, folio 2b).

Det var skifte etter ham 21.09.1677 (Arkivet i Rakkestad):

«Skifte med hans efterlevende Qvinde gudfryctig Ingeri Olsdatter oc deres sammen afflede børne Hellie oc Arne Effuenssønner, tilligeste Anne, Tore oc Giertrud Effuensdøttre, offerverendes samme tid Ko: Ma: (Kongelig Majestets foged) Jacob Pedersen Windz, Bøgdelensmand Torgier Biørnstad med gott folch flere.

...

Her imod befandtes att tvende børn som er gifte nemlig Anne som haffer Tosten Tøfften, oc Tore som haffer Erick Hansen Myse i Edzberg sogn, at de begge haffve bekommet deris brøllops gierd oc hiemmegaffe som efter moderens opregning oc deris egne tilstand bestaar i efterfølgende species:

...

Derpaa de gaffwe hver andre hender tachendis for god jeffning i alle maade. ... (uleselig skrift) ... haffer vi efter begiering voris Signetter undertrøct oc med egenhendig sustetion testificerit.

Datum anno die et loco ut supra.»

(Dato, år, dag og sted som ovenfor)[598]

(Barn VII:36, Far IX:141, Mor IX:142)

Gift med neste ane.

---

598 Skattematrikkelen av 1647, Rakkestad og Mossedal len, Rakkestad Sogen, folio 7. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.5 Rakkestad og Mossedal len, folio 234. Matrikkel etter reskript 23.1.1665. Nr. 2: Rakkestad og Mossedal fogderi, 1668, Rakkestad prestegjeld, fullgårder, folio 28b. Leif Ottar Berger: Søegaard - Haraldstad - ... -slekten, side 17-25. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 497-498, 518, 585-586.

Barn:

Tore Evensdatter Haraldstad Øvre. Født omkring 1654 på Haraldstad Øvre, Rakkestad (ØF). Død 1714 på Mysen Søndre, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Begravet 17.02.1714 i Folkenborg, Eidsberg (ØF).[599] (Se VII:36).

VIII:72 fm ff fm mm

Ingeri Olsdatter Daltorp. Født omkring 1620 på Daltorp, Hemnes, Høland (AK). Levde fra 1677 til 1685 på Haraldstad Øvre, Rakkestad (ØF). Død omkring 1687 på Haraldstad Øvre, Rakkestad (ØF).

Ingeri var fra Daltorp, Høland.

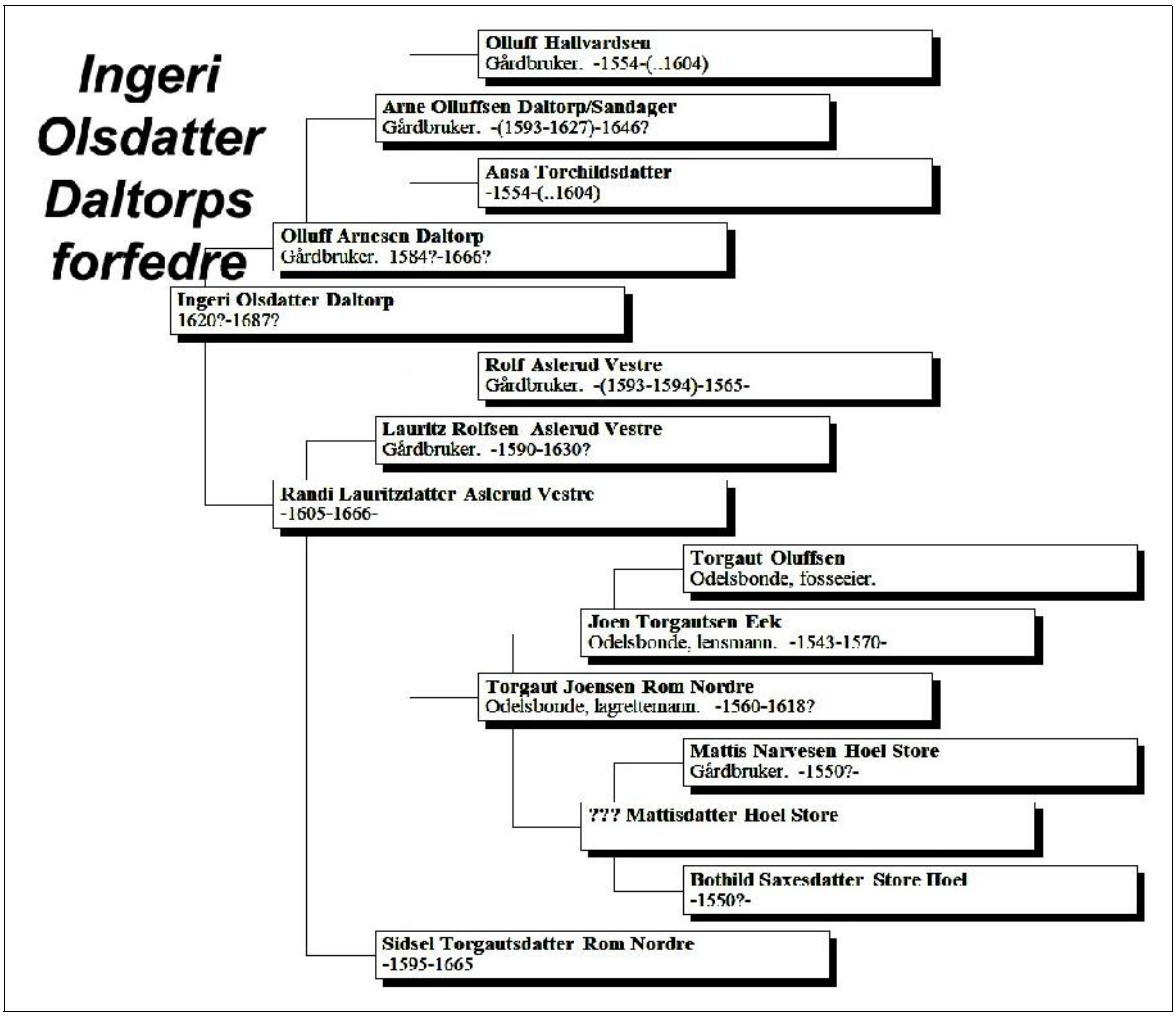

Hun og Even hadde følgende barn (minst):
Ca. 1653: Tore, gift med Erich Hansen Sø-Mysen, død i 1714.
Ca. 1655: Helge, til Grimstad og Haraldstad i Rakkestad, gift med Siri Pedersdatter Skjøltorp, død i 1736.
Arne, til Grimstad, gift med Ragnhild Pedersdatter Skjøltorp i Rakkestad, skifte 08.12.1719.
Anne, gift med Tosten Rasmussen Tøften i Os, Rakkestad, død før 1688.
Gjertrud, gift ca. 1688 med Ole Pedersen Skjøltorp, levde i 1736.

Ved skiftet etter hennes manns død i 1677 ble Ingeri og hennes barn enige om følgende ordning:
«Moderen skal i sin liffs tid beholde ald godtzet, oc effter hendes død, eller naar hun det ikke lenger will haffve, det dennem imellem skiftis, broder til broder oc søster til søsters lod.»

Ingeborg Iversdatter Haraldstad, hustru til Evens bror Tord, arvet Haraldstad ved hennes fars død i 1629. I 1683 fikk Ingeri odelsskjøte på Haraldstad. Det tidligere gjeldsbrev av 28.02.1668 med pant i gården Jaren ble slettet, og Tord med hustru Ingeborg fikk 50 rd. for odelsretten (Bygdebokarkivet i Rakkestad).

599 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Begravne», folio 62.

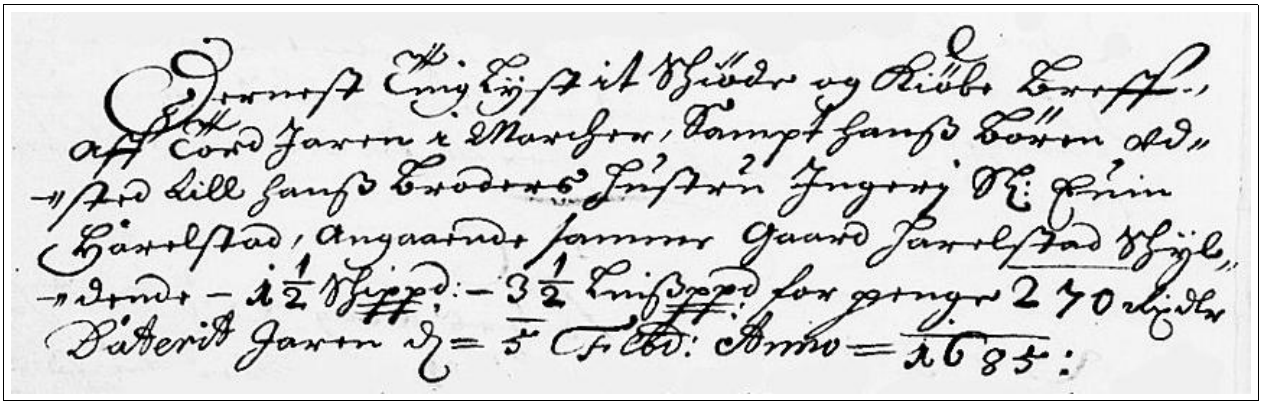

Tingbok Rakkestat nr. 30, 1685, folio 13b.

Tinglysning 09.07.1685 (Rakkestad tingbok nr. 30, folio 13b):

«Dernest Tinglyst et Shiøde og Kiøbe Breff aff Tord Jaren i Marcher, Sampt Hanß Børn Adsted till hanß Broders Hustrue Ingerj Sl: Euin Haraldstad, Angaaende samme Gaard Harelstad shyldende - 1½ shipp: - 3½ Lißppd for penge 270 Rixdlr

Daterit Jaren d = 5 Febr: Anno = 1685».

Skifte etter Ingeri ble avholdt 05.04.1687.[600]

(Barn VII:36, Far IX:143, Mor IX:144)

Gift med forrige ane.

VIII:73 fm ff mf ff

Biørn Amundsen Skrikerud Nordre. Gårdbruker. Født omkring 1599. Levde 1636 på Skrikerud Nordre, Trøgstad (ØF). Død 1667 på Skrikerud Nordre, Trøgstad (ØF). Begravet 08.12.1667 i Trøgstad (ØF).[601]

Det var tre Skrikerud-gårder i Trøgstad:
Nordre Skrikerud med en landskyld på 1 skippund 7½ lispund,
Søndre Skrikerud på 1 skippund og
ødegården Lille Skrikerud på 15 lispund.

O Rygh skriver om Skrikerud i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 8-10. Skrikerud nordre, søndre og lille, skrives Skrikærud i 1381 (DN VI 305), Skrigerud i 1593 og 1612. Skrigerødt 01.01.1604 (den siste øde), Schrigerud nordre, søndre og lille i 1723.

«Skríkuruð. Navnet findes adskillige Gange paa Østlandet; desuden har man Skrikestad i Ramnes. Vel af skríka, at skrige, og sandsynligvis gjennem et af dette Verbum dannet Elvenavn Skríka (endnu brugt om nogle Elve, Skrika i Opdal og Skrikjo i Ullensvang).»

I september 1381 hadde Gudleik Koljørnsson solgt 2 øresbol jord i en av Brandsrud- gårdene i Eidsberg til Torstein Sebjørnsson og stilt sikkerhet i
«Skrikærud som ligher j thrygstadæ sokn».

Nordre Skrikerud ble på begynnelsen av 1600-tallet i sin helhet eid av romeriksbønder. Kolbjørn var oppsitter i 1593-94, mens Torger brukte gården fra senest 1604 til 1635.

Søndre Skrikerud ser ut til å ha vært den eneste av de tre gårdene uten parteiere fra romeriksbygdene. Ola Tomasen Navestad i Skjeberg står i 1624 oppført med 1 skippund pantegods i Skrikerud, utvilsomt i den søndre gården. Oppsitterenken Elin eide hele Søndre Skrikerud i 1642, og oppsitteren Ola i 1647.

Også Lille Skrikerud ser på tidlig 1600-tall ut til å ha vært i romeriksbønders eie. Amund brukte gården i 1593-94, mens gården lå øde i 1604. Kjell var oppsitter fra senest 1612 til 1628. Tore var her i 1632, og Per i 1637 (han skattet samme år for 10 lispund i Heiestad i Spydeberg). Torkjell bodde her fra senest 1639 til sin død omkring 1660.

Biørn Amundsen på Nordre Skrikerud var utvilsomt sønn til Amund Halvorsrud i Aurskog som i 1615 bl. a. eide 12½ lispund i Nordre Skrikerud og 5 lispund i Sylliås i Enebakk. Begge disse gårdsparter kom senere i Biørns eie, noe som vanskelig kan forklares med annet enn arv.

600 Leif Ottar Berger: Søegaard - Haraldstad - ... -slekten, side 16-25. Johan Garder: Bergsjø i Høland, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 114. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 497-498, 518, 585-586. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 5, side 545.

601 Kirkebok Trøgstad nr. 1, «Sepulti». folio 132.

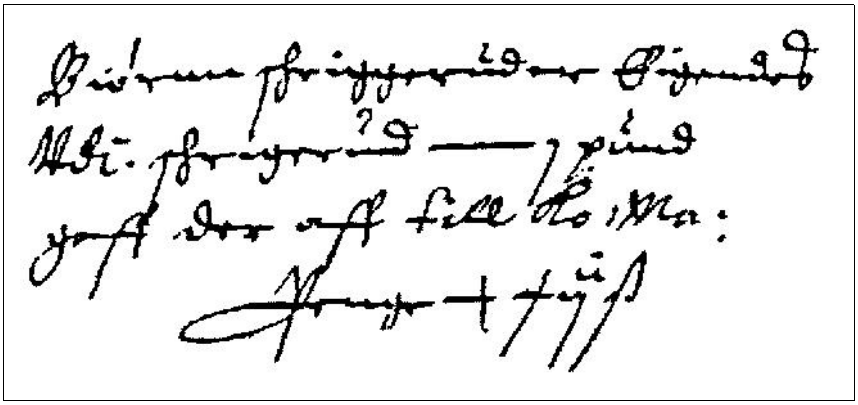

Biørn Skrikerud skatter første gang for jordeiendom: Ett pund eller skippund i [Nordre] Skrikerud. Båtsmannsskatt 1. mars 1637, Heggen og Frøland, Trøgstad (Lensregnskap Akershus len, eske 131, legg 5),

Biørn er første gang oppført som bruker av Nordre Skrikerud i 1636, og han skattet da som leilending. Året etter oppga han at han eide 1 skippund i sin gård. Han var da trolig nygift, siden hans eldste datter Mari etter alt å dømme var født omkring 1638. På dette tidspunkt må han ha vært nærmere 40 år gammel, men det er ikke noe som tyder på at han hadde vært gift tidligere eller hadde drevet en annen gård.

Mari ble viet allerede i juli 1657 i Trøgstad med Einar Amundsen, og den første tiden brukte de Asgjerrud i Tosebygda sørvest for Øyeren. Under en åstedssak i november 1714 opplyste hun at hun bodde på Jorud, var 78 år gammel og barnefødt på Nordre Skrikerud. Hun hadde vært hjemme i 19 år inntil hun ble gift. Prosessen fant sted fordi Per Brynildsen på Riser mente at folk fra Skrikerud hadde hogt i hans skog. Per fremla en seksmannsdom

«daterit fredagen nest effter Korsmisse Om vaaren

det 15 aar effter Koning Haagens Regierings Anfang i Norge»

om grensedelet mellom Ruken, Riser og Skrikerud-gårdene. Dommen må ha vært avsagt i 1358 under Håkon VI Magnusson. Per Riser innga også et gammelt provsbrev

«daterit 25ve Aar effter Koning Eriks antredelse»,

hvor Siri Skrikerud bekreftet at hun ikke hadde rett til hogst eller havn i Riserskogen, et brev som må ha vært utgitt i 1414 i Erik av Pommerns regjeringstid. Også en seksmannsdom av 25.10.1625 mellom Torper i Hærland og Langsætter i Trøgstad ble fremlagt. Mari vitnet om at de tre Skrikerud-gårdene hadde hatt sameie, men hun viste ikke om det hadde gått noe grensedele mot Riser. Da Mari i mai 1720 døde hos sønnen Gulbrand Einarsen på Trollerud i Eidsberg, ble hennes alder oppgitt til hele 96 år, men dette var en betydelig overdrivelse. Mari hadde barnefødsler på Asgjerrud og Lier i Trøgstad mellom 1659 og 1680.

I 1640 skattet Biørn også for 6 lispund i ødegården Jorud i Trøgstad.

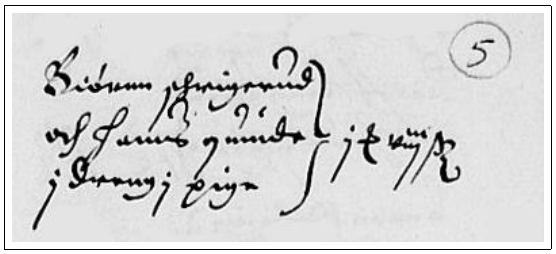

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Thrøgstad Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 5).

«Koppskatten» i 1645 viser:
«Biørnn Schrigerud och Hans quinde.
1 dreng 1 pige».
Bjørn betaler 1 mk. 8 sk. i skatt.

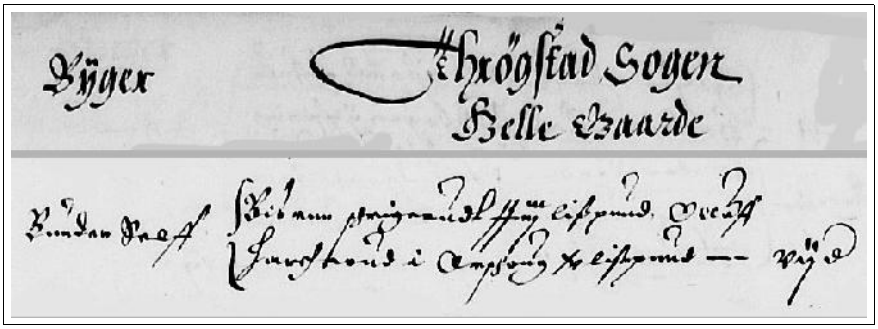

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 9).

Ifølge skattematrikkelen for 1647 eide han 1 skippund 3 lispund i Nordre Skrikerud:
«Biørnn Schrigerudt 23 lispund.
Olluff Harcherud i Orschoug 4½ lispund.
Byger bunden selff».
Han betaler 7 dr. i skatt.

Biørn eide i 1647 også 5 lispund i Sylliås i Enebakk, samme part som Amund Halvorsrud hadde skattet for i 1615.

Oluf Harkerud i Aurskog eide 4½ lispund i Nordre Skrikerud. Hans sambygding, Frans Gunnildsen, hadde hatt en tilsvarende part på 4½ lispund i Nordre Skrikerud fra 1634 til 1642. Oluf Harkerud overtok senere en del av Gunnildrud, og trolig også Frans' part i Nordre Skrikerud. Det var imidlertid to panteparter i Nordre Skrikerud, som hver utgjorde 4½ lispund.

Bjørn tilpantet seg 01.03.1647 og 05.03.1648 to parter i Nordre Skrikerud, hver på 4½ lispund. Motpartens navn er ikke oppgitt, men brevene ble undertegnet på en Berger-gård. Den sistnevnte panteparten var nok den som Oluf Harkerud hadde hatt i 1647.

Transaksjonene ble oppgitt under en sak i 1666 mot fiskalen Jakob Bertelsen. Bjørns søster, Berte Amundsdatter, bodde fra midten av 1640-årene på Nordre Berger i Aurskog, og de to pantebrevene var muligens blitt utstedt der.

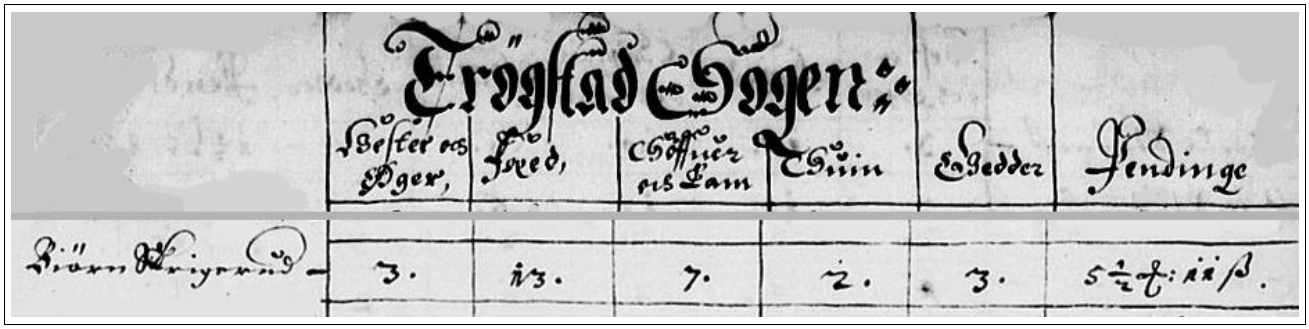

Kvegstatt 1658. Heggen og Frølands fogderi, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 5).

Av Kvegskattlisten for 1658 ser vi at gården har 3 hester, 13 kuer, 7 sauer, 2 svin og 3 geiter.
Det betales 5½ mk. 11 sk. i kvegstatt.

Krabbekrigen brøt ut i 1657, og førte til nye påkjenninger for den sterkt utsatte befolkningen i grensestrøkene. Av skattelistene frem til 1660 ser vi at mange bønder i Trøgstad var forarmet, men Biørn Skrikerud betalte alltid fullt skattebeløp. Han hadde likevel sine tunge stunder med øvrigheten.

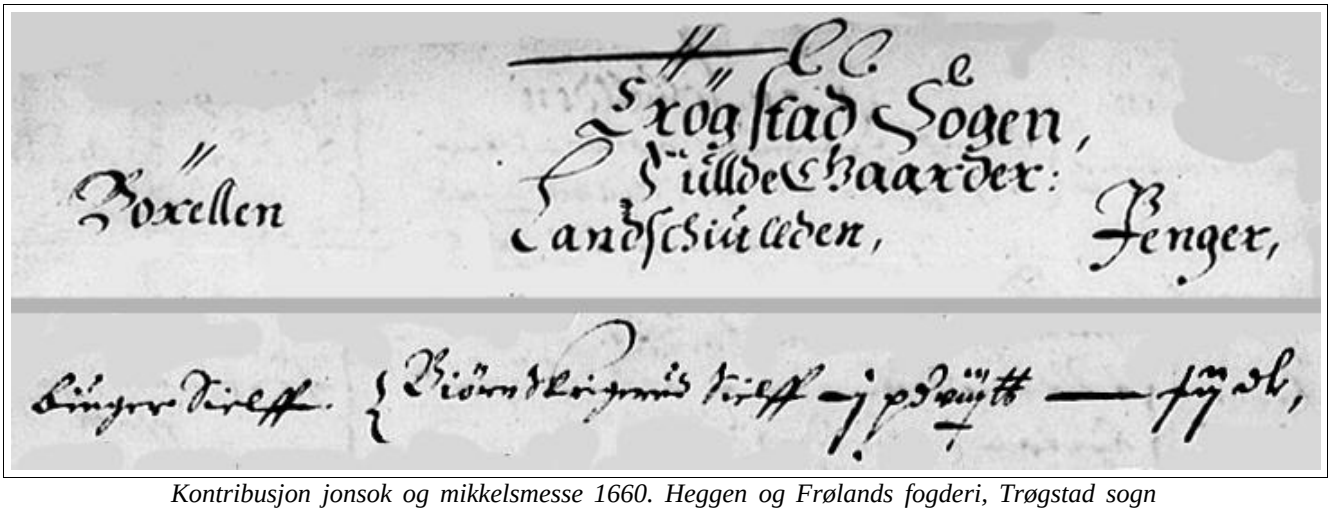

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 6).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
«Biørn Skrikerud Sielf - 1 pd 8 lb: - Biuger Sielff».

Han betaler 12 dr. i skatt.

«Pund» som masseenhet kalles også «libra» (romersk pund), forkortet «lb:».
Her er det tydeligvis ment lispund!

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 15a.

«Bonde Goedtz: Skrigerud, Biørn paaboer schylder
Som Hand Sielff er Eyende - Meell 1 pund 8 lb.
Biuger Sielff
Skoug til Gierdefang och Brendeveed,
1 liden Hommelhauge.
Skatt:
Smør - 3 bz. - 12 sk.
Korn - 1 Spand - 20 sk.
Ledingspenge - ½ sk. - ½ sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeide - 1 dr. - 1 dr».

«Vestre» eller Nordre Skrikerud ble i 1666 brukt av Biørn Amundsen (66). Han hadde sønnene Amund (20), som var soldat, og Knud (18). Erik Joensen gammelfader (80) er oppført som «husmann» på gården. Vi ser også beboerne på «Østre» eller Søndre Skrikerud og Henningsmoen. 2-1 Øvre Borgesyssel prosti - Trøgstad - 2. manntall - folio 24 - Utsnitt.

Prestenes 2. manntall fra 1664 viser:
«Gaarder:
Noo. 38. - Vestre Skrigerud - Schylder 1 schippd: 1½ fer.
Besiddere:
Biørn Amundzøn Bruger - er 66 Aar.
Sønner:
Amund Biørns. Soldat er 20 Aar.
Knud Biørns. er 18 Aar.
Husmend:
Erich Joens. gammelfader, er 80 Aar.»

Aldersangivelsene var ikke spesielt nøyaktige. Knud var beviselig 18 år på denne tiden, og Amund var vel tilsvarende eldre.

I juni 1666 ble det etter stattholderens befaling holdt ekstrating i Eidsberg, hvor fiskalen Jakob Bertelsen måtte levere tilbake en rekke odelsbrev han hadde tatt beslag i. Flere bønder i Eidsberg og Trøgstad var blitt tvunget til å

gi penger, men Jakob svarte at disse var «Ahnammet och der for giort Kongl: Mayt: Regenschab». Biørn hevdet at Jakob hadde fått fire riksdaler av ham for et gammelt brev som ikke hadde vært tinglyst. Han hadde måttet låne pengene av fogden Jens Biering, og hadde levert dem til Jakob. Fiskalen gikk til motangrep, og svarte «at Biørn schrigerød der wdj schall haffue løyet Indtill hand det beuiser». Saken kunne ikke avgjøres der og da, og måtte gjenopptas to måneder senere på Jakobs eget verneting i Råde, hvor generalfiskalen forsvarte ham varmt. Saken endte med forlik mellom Jakob og fogden Henrik Sørensen, som hadde vært offentlig anklager.

I mars 1667 ble Biørns to pantebrev fra 1647 og 1648 på partene i Nordre Skrikerud opplest på tinget. Trolig var det ett av disse brevene eller begge som var årsaken til uenigheten mellom Biørn og fiskalen.

Biørn døde i 1667 og ble begravet 08.12.1667:
«II Advent - Sepulti: Biørn Skriigerud Æt 68».

Skifte etter Biørn ble avholdt 26.02.1668:

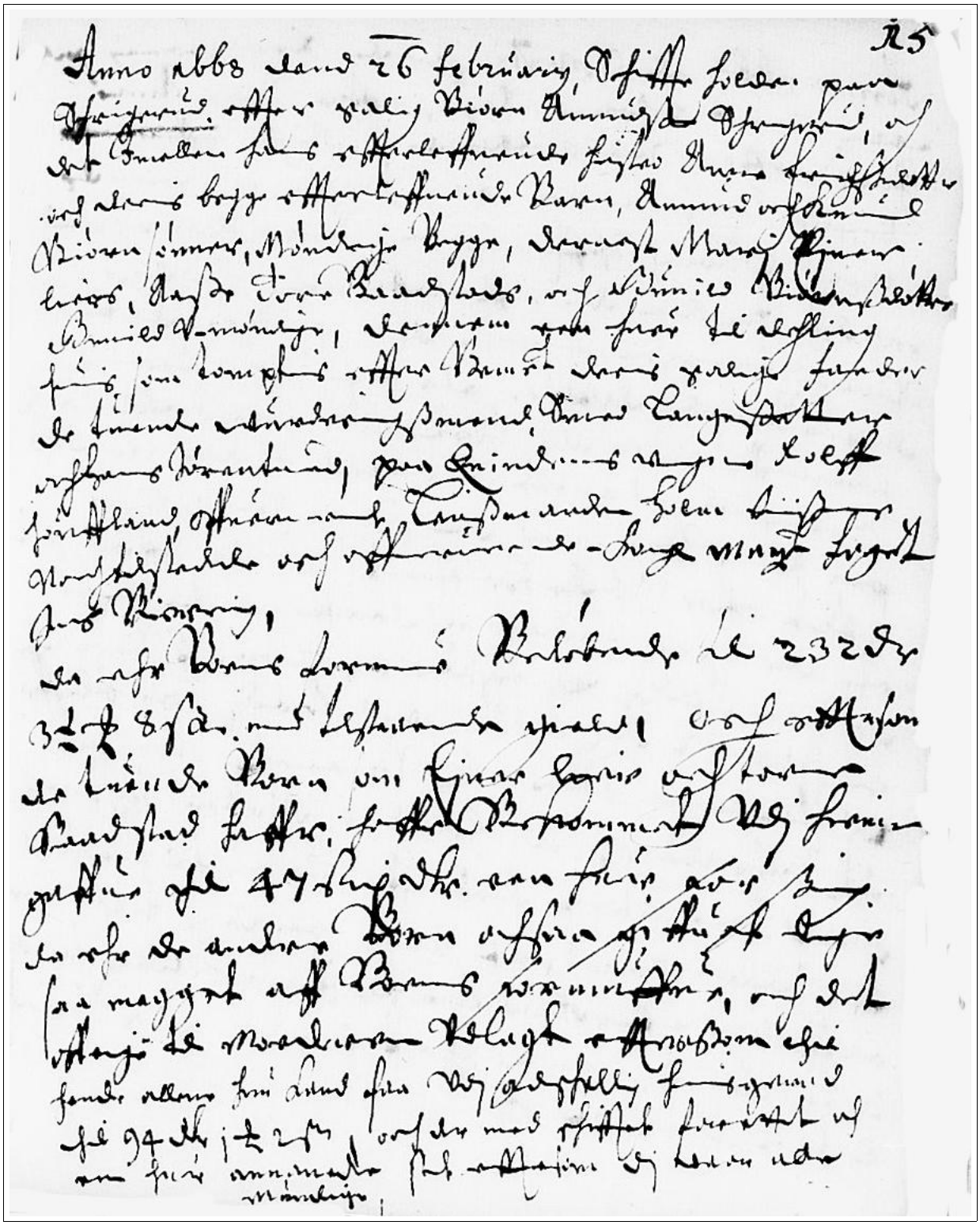

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr.1, 1667-75, folio 15a.

«Anno 1668 dend 26 February, Schiffte holden paa Schricherud effter Salig Biørn Amundsen Schricherud, och det imellem hans effterleffuende Hustru Anne Erichsdatter och deris begge effterleffuende Barn,

Amund och Knud Biørns Sønner, Møndige Begge,
dernest Marj Ejnar Liers, Aase Tore Baadstads,
och Gunild Biørnsdøttre Brenild U-møndige,
dennem een huer til dehling huis som tomptes effter Bemte. deris Salige Faeder

De tuende Vurderingsmend, Smed Langesetter och ..ns Jørentued, paa Quindens vegne Rolff Houffland, offuerværende Lensmanden Holm ... Noch tilstedde och offuerværende Kongl. Mayt. Foget Jens Bierring.

Da ehr Boens Formue Beløbende til 232 Dr 3½ Mark 8 Sh med tilstaaende Gield, och efftersom de tuende Børn som Ejnar Lier och Tore Baadstad haffr, haffr Bekommet Udj Hiemgiftue thil 47 Rix Dlr re. ... for Sig da ehr de andre Børn ochsaa giffuet lige saa megget aff Boens Formuffue, och det øffrige til Moederen Udlagt efftersom thil Hende allene ... Kand faa Udj adschellig hennis ... thil 94 Dr. 1 Mark 2 Sh, och der med schifftet forrettet och een huer annamete St.. efftersom dj vere u-møndige.»

Einar Lier kom på neste ting og protesterte mot det han kalte et ulovlig skifte, hvor både fogd og skriver «haffde tagit for meget». Fogden var raskt ute med å begjære tingsvitne, og det ser ikke ut til at Einars protest førte til noe.[602]

(Barn VII:37, Far IX:145)

Gift med neste ane.

Barn:

Knud Biørnsen Dramstad. Født omkring 1646 på Skrikerud Nordre, Trøgstad (ØF). Døpt 25.01.1646 i Trøgstad (ØF).[603] Død 1739 på Dramstad, Askim (ØF). Begravet 15.10.1739 i Askim (ØF).[604] (Se VII:37).

VIII:74 fm ff mf fm

Anne Erichsdatter Østereng. Født omkring 1612. Død 1691 på Skrikerud Nordre, Trøgstad (ØF). Begravet 29.09.1691 i Trøgstad (ØF).[605]

Anne var datter til Erich Joensen på Østereng i Eidsberg, som omkring 1661 avviklet sitt bruk og flyttet til Nordre Skrikerud.

Tidene rundt 1650 var ekstremt harde med uår og epidemier.

Dødeligheten i Trøgstad var unormalt høy med hele 122 dødsfall i 1650 og 82 i 1651, noe som i hovedsak rammet barn og ungdom og derfor kan ha hatt årsak i en epidemi. Fogden Jens Nielssøn Biering hadde høsten 1650 beskrevet

«huad Stor Elendighed med dend forderffuelige høst, aff Regen och Wand, Baade høe och Koren, Jordens Grøde er Worden forderffuet och Cræturerne Wed Saadan W-kummelig och forderffuelige Weerlig i Største Suaghed och Misdød ehr henfalden».

I januar 1649 ble «it Andeløes B:», et åndeløst eller dødfødt barn, begravet for Biørn og Anne på Nordre Skrikerud. I desember samme år døde et 2½ år gammelt barn for dem, og nok et barn i januar 1650 (kirkebok Trøgstad nr. 1, folio 76B, 79B og 80).

Også trivielle ting kunne forstyrre dagliglivet. I juli 1650 hadde Biørn innstevnet Gunhild Skrikerud til tinget
«formedelst husfred och Offuerlast hun har giort paa Biørns quinde,
otte dage effter Pindtze till Nest forleden,
och slaget hinde blaa vdj Ansichted, och saar wdj fingerne».

Den stridbare Gunhild hørte nok hjemme på en av de andre Skrikerud-gårdene. Biørn hadde imidlertid bare et vitne til hendelsen. Lovens bokstav var klar:
«En mands vidne er som ingen vidne»,
og partene ble derfor strengt formanet om å komme til enighet.

Anne nedkom med trillinger i mai 1652. De ble hjemmedøpt, men døde kort etter (kirkebok Trøgstad nr. 1, folio 88).

I en samtidig supplikk til stattholderen påpekte bøndene i Eidsberg og Trøgstad at stor nød hersket i bygdene
«formedelst dend Store BeSuering och Modgang, Oss paa Nogle Nu Nest forbjgaaende Aarer Aff Gud Allermechtigste War paa Lagt, Baade med Korn och Joerdens Grødes Misvext Saa och Misdøed paa vores Fee och

602 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad Sogenn, folio 5. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Thrøgstad Sogen, Helle gaarde, folio 9. Kvegstatten i 1658, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad prestegjeld, folio 5. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 15a. Manntallet i 1664-66, Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 3 og 24, nr. 38. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 1, 1667-75, folio 15a-15b. Sten Høyendahl: «En eldgammel bonde fra Askim. Knut Bjørnsson Dramstad (1646-1739) og hans slekt.» (Genealogen nr. 1, 2004).

603 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 66.

604 Kirkebok Askim nr. 1: «Begrafne», folio 55.

605 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepultura», folio 217.

Creatur».

Mange var også døde av «dend farlige Siugdomb, BloedSott».

Nok et åndeløst barn fra Skrikerud ble begravet i april 1653 (kirkebok Trøgstad nr. 1, folio 90B).

Den siste pesten som rammet landet, kom i 1654. Det var en byllepest. I løpet av fire måneders tid døde omtrent førti prosent av befolkningen i Kristiania av pesten. Det døde så mange personer (1523 ble begravd) at byen måtte opprette en ny kirkegård på Hammersborg, Christ kirkegård. Sykdommen hadde først slått ut blant soldatene på Akershus festning. Byens eneste lege kunne ikke gjøre stort.

Folk måtte sette sin lit til andre makter. De måtte, så lenge pesten varte, gå i kirke, søndag og hverdag, morgen og kveld, for å be Gud gjøre slutt på pesten. Disse besøkene kan ha gjort folk mer utsatt for smitte, i alle fall for dråpesmitte fra folk med lungepest. Noen av de andre tiltakene dempet nok på smittefaren.

Folk i pestbefengte hus skulle holde porter og vinduer mot gata lukket og ikke slippe inn uvedkommende, og det ble gjort tiltak for å begrense sammenstimlinger av folk til gjestebud, bryllup og begravelser. Mange bygder på Østlandet ble angrepet av pest samtidig med Kristiania.

I Trøgstad døde en tredjedel av befolkningen i 1654.

Biørn og Anne hadde fortsatt seks barn i live, men i løpet av fire år hadde de mistet fem småbarn og gjennomgått to dødfødsler. De barna som vokstte opp var:
Ca. 1638: Mari, gift i 1657 med Einar Amundsen, til Asgjerrud og Lier i Trøgstad, døde i 1720.
Ca. 1644: Amund
Ca. 1646: Knud, gift med Karen Knudsdatter Store Hoel, Askim, døde 1739 på Dramstad, Askim.
Aase, gift med Tore Baastad i Baastad.
Gunild, gift med Torkjell Aamot i Trøgstad.
Brynhild.

I august 1655 ble Smed Ivarsen Langsætters pantebrev av 16.07.1654 til fogden Jens Biering på 8 lispund med bygsel for 60 riksdaler opplest på tinget. Det fremgår ikke hvilken gård det gjaldt, men det dreide seg utvilsomt om Jorud, hvor Smed i 1650 hadde skattet for nettopp 8 lispund, hele gården. Ifølge en tingbokinnførsel i november 1650 hadde Biørn og Anne pantsatt en uspesifisert jordpart til Rolv Einarsen og Guro Gunnarsdatter på Haugland for 54 riksdaler, og trolig gjaldt dette Jorud, der Biørn senest i 1647 hadde hatt bygselen. Han sto nå frem på tinget og sa at Smed Langsætters pantebrev gjaldt hans gods som han ikke hadde fått penger for, «och War løgen, som war giort». Senere skattelister viser at Biørn igjen hadde overtatt hele Jorud.

Gudbrand Aslesen på Østre Mellegaard i Trøgstad utstedte i februar 1661 et avståelsesbrev på odel og odelsrett i to jordparter «Imod Nøiachtig betalning» til fordel for Biørn Skrikerud. Dette dreide seg om hans hustru Ingeborgs søsterlodd på 6 lispund i Jorud og 5 lispund i Henningsmoen i Trøgstad. Parten i Jorud hadde Biørn skattet for fra 1640. Ingeborg Mellegaard var uten tvil datter til Joen på Vestre Brandsrud i Eidsberg, som i 1615 hadde sittet med nettopp 6 lispund i Jorud og 5 lispund i Henningsmoen. Annes far, Erich, var sønn til Joen og bror til Ingeborg, så Biørns motiver for å løse ut hennes odelsrett i partene i Jorud og Henningsmoen var derfor tydelige.

I april 1669 var det skifte etter Anders Andersen på Henningsmoen. Han hadde første gang vært gift med Tale, datter til oppsitteren Reier som fra 1637 eide hele Henningsmoen, 1 skippund 5 lispund, og som trolig døde omkring 1639. Anders overtok driften og sto som eier av hele gården i 1648, men sognepresten i Trøgstad, herr Niels Muus, hadde pantet til seg flere småparter og satt med 15 lispund i 1662. Anne Skrikerud hadde en fordring i boet på 6 riksdaler, og hevdet at Anders hadde lovet henne 5 lispund i Henningsmoen. Dette gikk arvingene ikke med på og de ville heller ikke godtgjøre henne på annen måte. Annes krav hadde selvsagt sammenheng med at hun satt med odelsretten i denne parten. Folkene på Skrikerud skattet imidlertid aldri for noen part i Henningsmoen.

Omkring 1682 fikk sønnen Knud sitt første barn, datteren Olaug. Knuds søster Gunhild hadde allerede i 1677 fått sitt første barn, som også ble døpt Olaug, men som ikke nådde voksen alder. Også Knuds bror, Amund, fikk i 1680-årene en datter ved navn Olaug. Gjengs skikk tilsa at barnets bestemor, primært farens mor, skulle oppkalles først. Anne ble imidlertid så gammel at hun fikk oppleve dåpen til alle sine barnebarn. Besteforeldre ble vanligvis ikke oppkalt så lenge de var i live, men dette ser ikke ut til å ha vært noen ufravikelig regel. Navnet Olaug var åpenbart viktig for Skrikerud-barna, og stammet kanskje fra Biørns eller Annes mor. Det var langt fra noe sjeldent navn, men heller ikke av de vanligste på denne tiden.

Anne døde hos sønnen Amund på Nordre Skrikerud i 1691:
«Fest Michaél [29. september] - Sepultura: Anne Skrikerud Æt 84».

Hun var nok noen år yngre enn oppgitt, trolig født omkring 1612.[606]

(Barn VII:37, Far IX:147)

Gift med forrige ane.

VIII:75 fm ff mf mf

Knud Olluffsen Dæli/Hoel Store. Odelsbonde. Født omkring 1635 på Dæli, Askim (ØF). Død 1677 på Hoel Store,

606 Sten Høyendahl: «En eldgammel bonde fra Askim. Knut Bjørnsson Dramstad (1646-1739) og hans slekt.» (Genealogen nr. 1, 2004).

Askim (ØF).

Knud flytter med sin far til Store Hoel omkring 1650.

Han kommer så som bruker tilbake til Dæli i 1661, 25 år gammel.

Landkommisjonens «Jordebog» det året viser:

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 31b.

«Krone Godtz: Dellen, Knud paaboer schylder
til Ko: ma: - Malt 1½ pund - 7½ dlr.
Ko: ma: Biuger.
Skougen aff waade ild affbrent och Ildenoch(?)
Kand bekomme Gierdefang och brendewed.
1 Quernefors Øde.
Skatter:
Smør - ½ bpund - ½ dr.
Korn - 4 Spand - 3 mk. 8 sk.
Ledingspenge - 2 sk - 2 sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

Han strir seg igjennom noen år, men så ser vi i Rytterskatten for 1668 at Dæli «som Knud paaboede, ligger Øde».

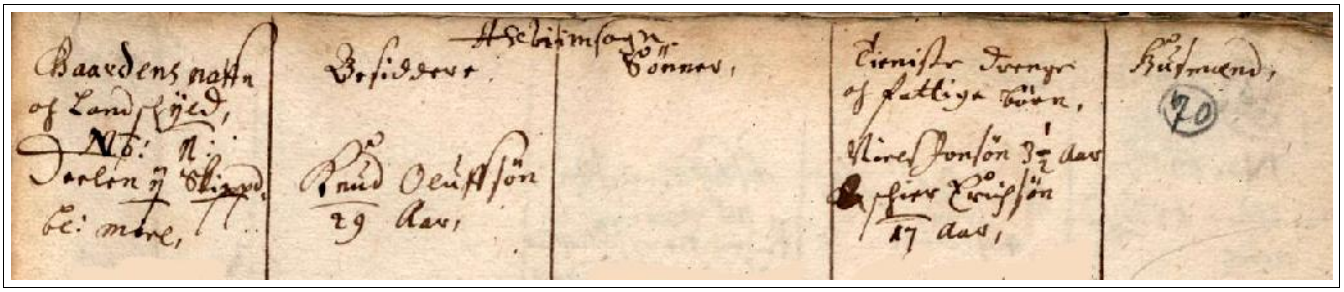

Prestenes 2. manntall i 1664: 2.4 Askim prestegjeld, folio 70.

Ved manntallet i 1664-66 bodde han imidlertid fortsatt på Dæli:
«No 1: Deelen 1½ Skippd Bl: miel.
Knud Oluffsøn 29 Aar.
Tieniste Drenge och fattige Børn: Niels Jonsøn 3½ aar, ..shier Erichsøn 17 aar.

Knud løser ut sin søster og svoger når faren dør i 1673, han blir derved eier av hele gården Hoel, Store Hoel, som den nå ofte blir kalt. Knuds hustru var heller ikke blottet for jordisk gods, hun eide parter i Aaser Søndre, Askim, i Holt, Enebakk og i Schiørtued, Eidsberg.

Men Knud Olsen ble ingen gammel mann. Han døde i 1677, og det ble holdt skifte etter ham den 26.04.1677:

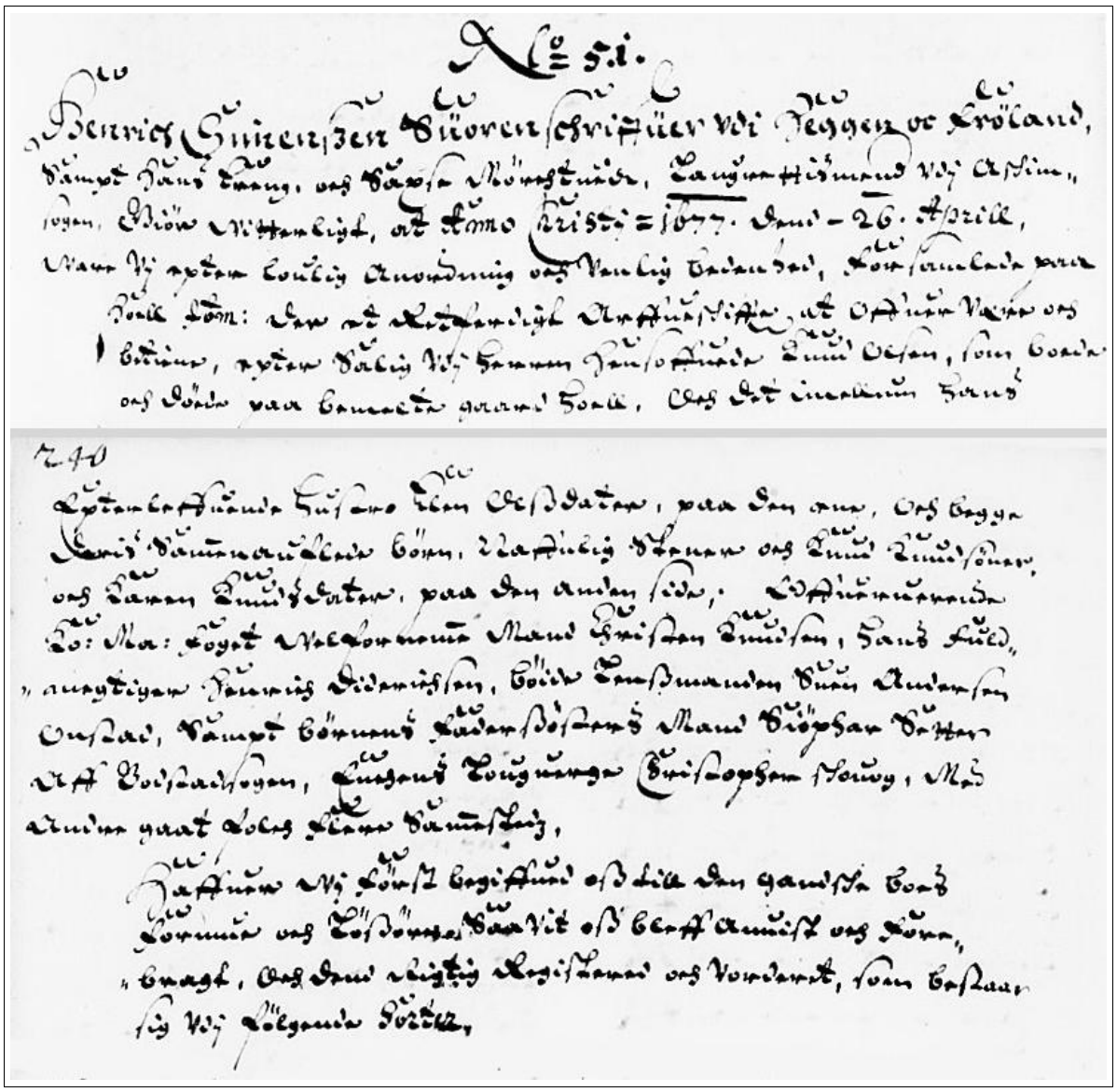

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 239-240.

«No 51:

Henrich Simensen Sorenschrifuer udi Heggen og Frøland Sampt Hans Erang och Saxse Mørehtued, Laugrettismend udj Aschim Sogen Giør Witterligt at Anno Christi = 1677 dend 26 Aprill, ware wi epter loulig Anordning och Venlig Bedenhed, forsamlede paa Hoell Jbm: der at Retferdigt Arfueschifte at Offuervære och betiene, epter Salig Udj Herren Hensoffuede Knud Olsen, som boede och døede paa bemelte gaard Hoell och det imellum hans Epterlefuende Hustrue Elen Olsdater, paa den ene, och begge deris Sammenauflede børn, Nafnlig Stener och Knud Knudsønner och Karen Knudsdater, paa den annen Side; Offuerverende Ko: Ma: Foget Velfornemme Mand Christen Knudsen, hans fuldmegtiger Henning Diderichsen, Bøide Lensmanden Suen Andersen Onstad, Sampt børnens fadersøsters Mand Siøphar Setter aff Bodstad Sogen, Enchens Louguerge Christopher Schoug, Med Andre gaat folch flere Sammesteds.

Haffuer Vi først begiffued os till den gandsche boes formue och Løsøre saa Vit os blef anuist och forebragt, och dend Rigtig Registered och Vorderet, som bestaar Sig udj følgende ...

...

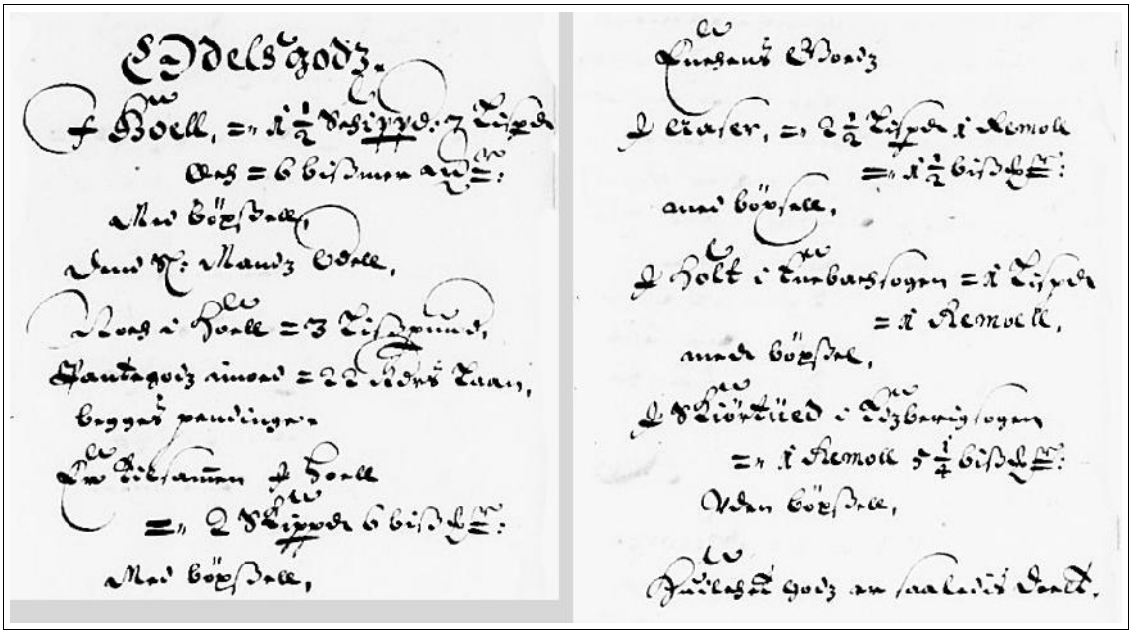

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 247.

Odelsgodz

J Hoell = 1½ Schippd. 7 Lispd. och = 6 bismerpund Med Bøxell dend Sl: Mandz odel

Noch i Hoell = 3 Lispund Pantegods imod 22 Rdls Laan begges pendinge

Er tilsammen J Hoell = 2 Skippd. 6 bismpd. Med bøxsell.

Enchens Goeds

I Aaser = 2½ Lispd. 1 Remoll = 1½ bismpd. med Bøxsell

I Holt i Enebach Sogen = 1 Lispd. = 1 Remoll med Bøxsell

I Skiørtued i Edzberig Sogen = 1 Remoll 5¼ bismpd. Uden Bøxsell.

Hvilchet Godz er saaledis Deelt.

....».

Hoel var dragongård. I 1690 leser vi i Dragonrullen 1690-91, at den som da rider Dragon for gården er «Svend Dyresen, Rustholderens tienistedreng, fød på Rud her i sognet, er 26 Aar gammel, faar af den nye Mundering.» Svend var sønn av oppsitteren på Nordre Ruud, Dyre Hermandsen.[607]

(Barn VII:38, Far IX:149)

Gift med neste ane.

Barn:

Karen Knudsdatter Hoel Store. Født omkring 1665 på Hoel Store, Askim (ØF). Død 1743 på Dramstad, Askim (ØF). Begravet 31.12.1743 i Askim (ØF).[608] (Se VII:38).

VIII:76 fm ff mf mm

Ellen Olluffsdatter Aaser Søndre. Levde 1650 på Aaser Søndre, Askim (ØF). Levde 1697 på Hoel Store, Askim (ØF).

Ellen og Knud hadde følgende barn:
Steener, overtok Store Hoel, gift med Berte Ingemundsdatter Rud i Eidsberg.
Karen.
Knud, antagelig født etter Knuds død, da han fikk hans navn.

Ellen giftet seg igjen med Guttul Joensen Ruud, sønn til Joen Arnesen Store Ruud og Mari Guttulsdatter Giellestad. I dette ekteskap var det ingen barn. Guttul, som var født ca. 1655, døde også ung, kun 35 år gammel.

Ellen betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt) for Aaser:

607 Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 31b. Manntallet i 1664-66. Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 293; Prestenes manntall: 2.2 Askim prestegjeld, folio 52 og 70. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-1683, folio 239-248. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 336, 578, 602-603.

608 Kirkebok Askim nr. 1: «Begrafne», folio 59.

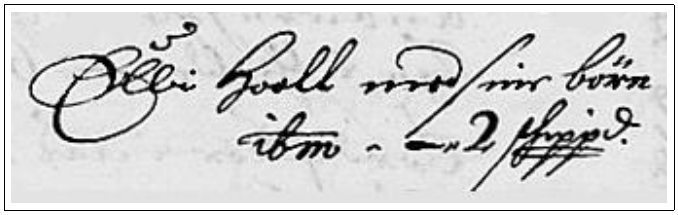

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Askim - Bilde 184.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Aschim Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Elli Hoel med sine børn ibm. - 2 Schippd.»
Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.

Ellen satt nå med sine barn på Hoel og brukte gården noen år sammen med sin sønn Steener. Fra 1695 ser vi at Steener bruker gården alene.

Siste gang vi hører om Ellen er når hun selger sitt arvegods i Søndre Sæther i 1697 (HF tingbok nr. 30, folio 36a):

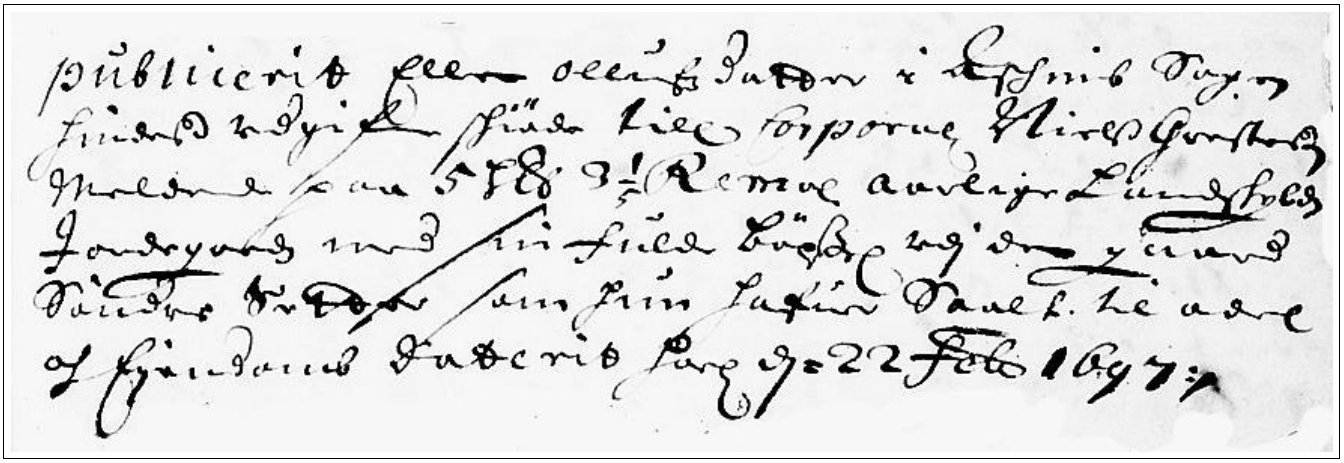

Tingbok Heggen og Frøland nr. 30, 1696-98, folio 36a.

«Publicerit Ellen Ollufsdatter i Aschimb Sogen Hendis udgifne Schiøde till Corporal Niels Christensen Meldende paa 5 Lpd 3 1/5 Remol arvelige Landschyld Jordegoeds med Sin fulde Bøxsel udj den Gaard Søndre Setter som Hun hafuer Saalt til Odel oc Ejendomb.
Daterit Hoel dj = 22 Feb 1697».

På Hoel er det en hole som kalles «Tjueholen». Navnet skriver seg fra en dramatisk begivenhet som fant sted der i 1698, og som står utførlig omtalt i tingbøkene for 1698-99. En dag i juni viste det seg at det hadde vært innbrudd på stabburet om natten, og det var blitt stjålet mel, gryn, tore og kaker. Ingen kunne begripe hvordan tyven eller tyvene var kommet inn, det var ikke noe spor som røpet fremgangsmåten. Steener, som da var en mann på 32 år, holdt så vakt hver eneste natt, for han tenkte de ville komme igjen. Da tre hele uker var gått, kom tyven tilbake. Han hadde reist en stang med et smalt klede om opp mot takskjegget og brøt seg så igjennom taket. Han hadde alt fått flere sekker med tyvekoster opp på taket, og skulle til å klatre ned igjen, da Steener oppdaget ham og ropte at han skulle stoppe, ellers ville han skyte. Tyven, som var en «utabygding», stoppet ikke, og Steener skjøt. Skuddet klikket, og tyven ropte: «Det klikket for deg nå, Steener!» Men Steener skjøt en gang til, med den følge at mannen døde øyeblikkelig og ble liggende på stedet. Hans bror og hustru, som ble varslet om det som var skjedd, erklærte at han lå på sine gjerninger. Hustruen rømte innen saken kom opp, og broren hørte man heller ikke mer til.

Steener meldte saken, den kom for tinget, og Steener ble blankt frikjent.
«Såsom den avdøde tyv saaledes har om nattetider besteget citantens stolpebod, og der igjennem taket innbrutt at stjele, og på taket udsatt gryn, hvede og brød, som han vilde med sig tage - - - og i samme den dødes øvende verk og tyveri er skutt til døde og ved stolpeboden bleven beliggende, - her citeres landslovens 6. boks., 12. kapitel, 7 artikkel - , - - bør citanten Steener Hoel, som paa ferske gjerninger skjøt tyven til døde, i alle måter at være fri, og den avdøde tyv at ligge paa sin egen gjerning og ikke nyde kirkegaard, andre slige lettsindige herefter til avsky. - -».

Steener var patriot av hele sin sjel, intet offer var ham for stort når det gjaldt fedrelandet. Det fortelles at i 1716, da Carl den 12. rykket inn i Norge, pantsatte han hele sin gård og kjøpte seg to kanoner for å møte svenskene. På Hoel har de en «hole», som den dag i dag kalles «Majorholen», for der ligger begravet en svensk major og noen svenske soldater, som Steener Hoel og hans hjelpere skjøt med disse kanoner, da de kom roende over Onstad sund.

Men Steener greide likevel ikke å stoppe den svenske invasjonen. Han ble tatt til fange av de svenske soldater, men slapp helskinnet fra fangenskapet. Det fortelles endog at Carl den 12. roste ham for hans tapperhet og innbød

ham til sitt eget middagsbord.[609]

(Barn VII:38, Far IX:151, Mor IX:152)

Gift 1. gang med forrige ane.

Gift 2. gang med **Guttul Jonsen Ruud Søndre/Hoel Store.** Gårdbruker. Født omkring 1655. Levde 1678 på Hoel Store, Askim (ØF). Død omkring 1690.

Guttul var sønn til Jon Arnesen Søndre (Store) Ruud i Askim (ca. 1612-1661) og Maren Guttulsdatter Gjellestad (død i 1677).

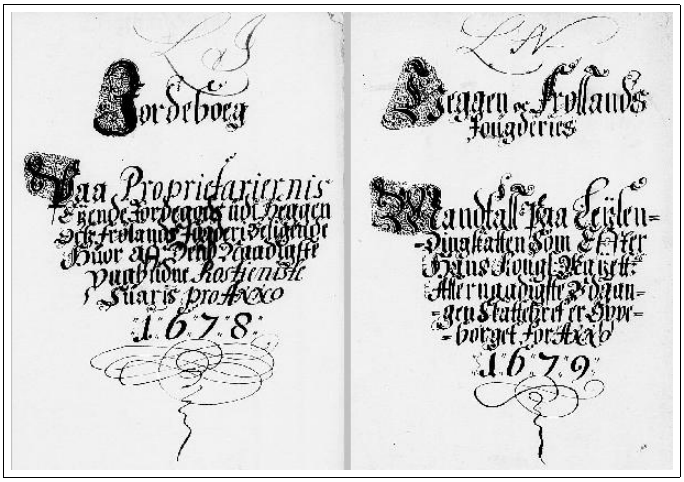

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Han betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, leilendingsskatt, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

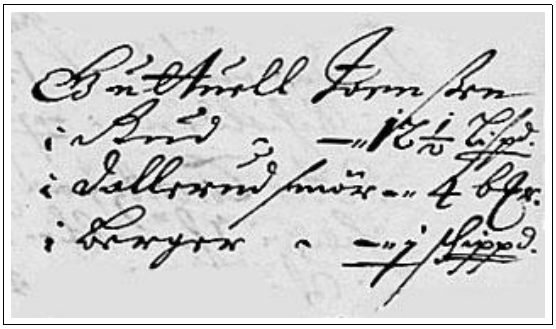

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Askim - Bilde 184.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Aschim Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Guttuell Joensen
i Rud - 12½ Lispd.
i Dallerud - Smør 4 bzr.
i Berger - ½ Schippd.»
Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.
Partene oppføres som hans odelsgods.

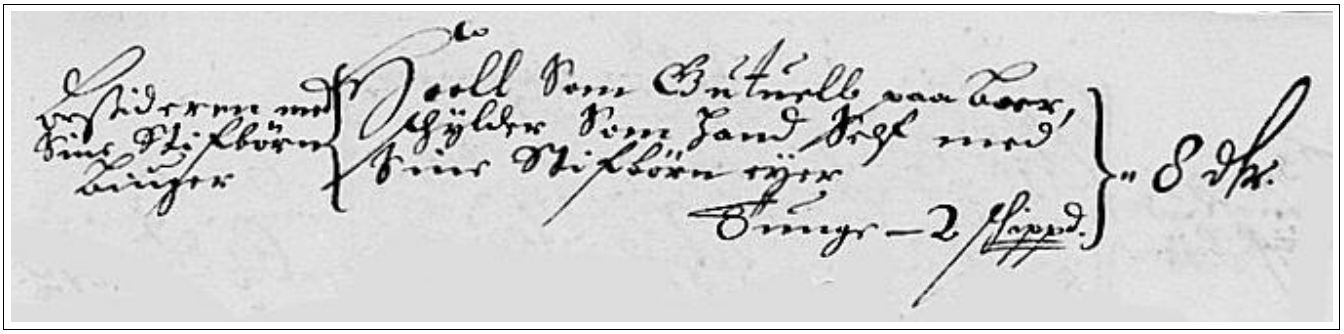

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Askim - Bilde 290.

609 Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 336-338, 602-604.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Aschim Sogn:
Hoell Som Guttuell paaboer, Schylder
som Hand Self med Sine Stifbørn eyer - Thunge 2 pund.
Besidderen med sine Stifbørn biuger.»
Leilendingskatten settes til 8 dlr.

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Aschim Sogn:
Hooll Gutthuell
Smør - 15 bzr. - 2½ mk.
Korn - 5 spd. [Spand] - 1 dr. 4 sk.
Ledingspenge - 2½ sk.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 1 dr.»
«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678 - Aschim Sogn:
Hooll Gutuell
½ setting Roug, 1 kanne Huede, ½ tønne Bl: Korn, 3 tønner Hafre och ½ setting Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).
«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard
Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr.
forfalden in Anno 1678 - Aschim Sogn:
Hool Gutull - 2 Schippund.
Anslagen for Biug - 2 rdr. 48 sk., for Høe - 3 rdr.»
«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Aschim Sogn:
Hooll Guttuell - 2 Schippd. - Schatten: 1 dr.»

Skiftet etter Guttul ble avholdt på Store Hoel 28.03.1690. Boet var brutto Rdl. 338-3-21 og netto Rdl. 127-3-13. Arvingene var hans 6 søsken.[610]

VIII:77 fm ff mm ff

Hans Hallesen Kjeserud Vestre/Sekkelsten. Gårdbruker. Født omkring 1640 på Kjeserud Vestre, Eidsberg (ØF). Flyttet omkring 1669 fra Kjeserud Vestre, Eidsberg (ØF) til Sekkelsten, Askim (ØF). Død 1676 på Sekkelsten, Askim (ØF).

Ved manntallet i 1664-66 var Hans 24 år og bodde hos sin mor på Vestre Kjeserud. Der ble han boende til han giftet seg omkring 1670 med Rønnaug Jonsdatter fra Ruud Søndre (Store), Askim, (av samme slekt som på Berg Vestre, Eidsberg).

610 Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 100b. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 603; bind 2, side 42-43.

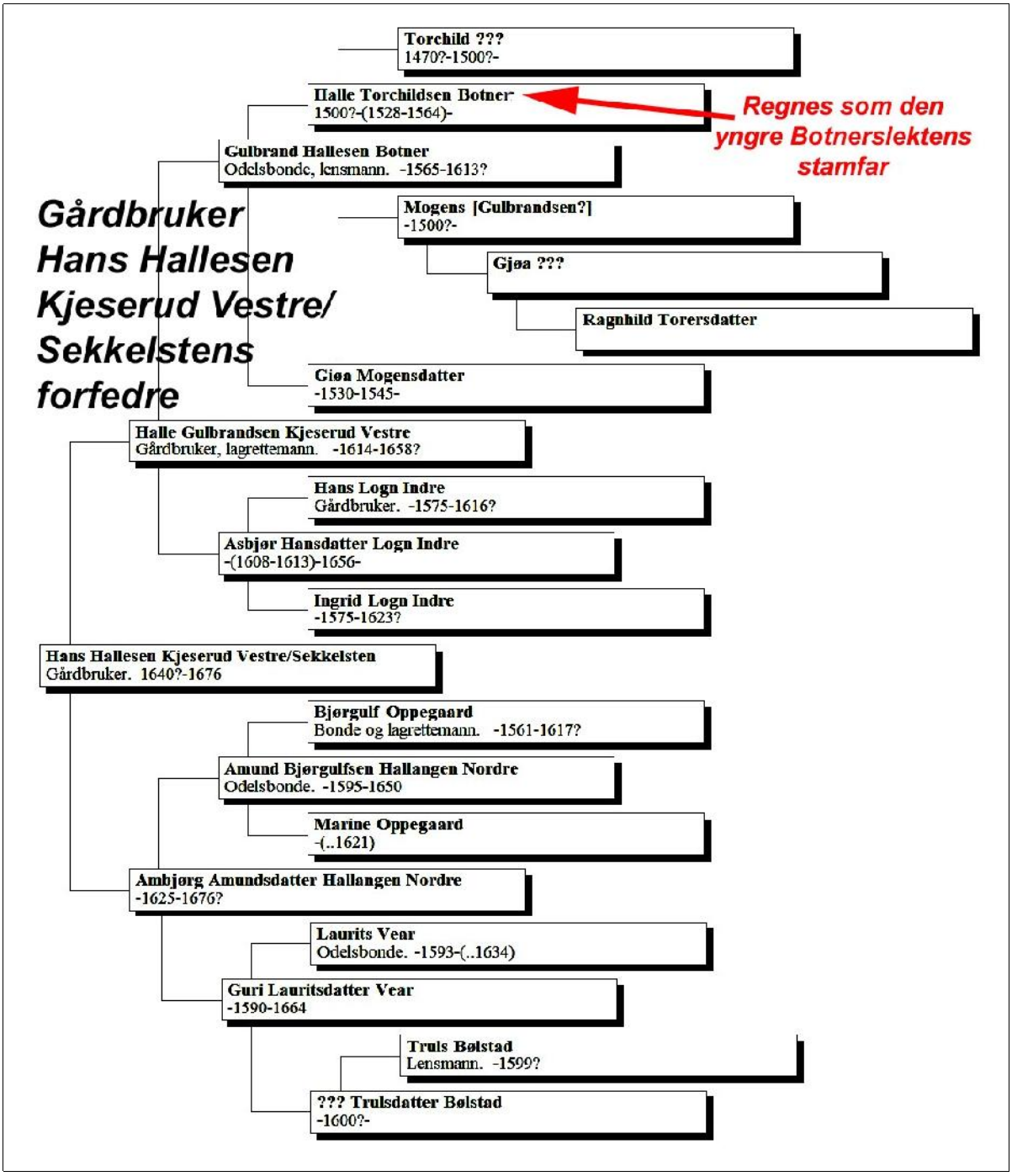

09.06.1668 ble det tinglyst et pantebrev fra Brynil Torsen Schorten til Hans Hallesen Keisrud på 13 lispund i Østre Eig med bygsel mot 66 Rdl. i lånte penger. Pantebrevet er datert Keisrud 10.04.1668 (HF tingbok nr. 9, folio 42a-42b).

Høsten 1669 kjøpte Hans Askim-gården Sekkelsten av Kolbjørn Gudmundsen Sekkelsten for 240 rd. (Skjøte 06.08.1669, HF tingbok nr. 10, folio 74b). Kolbjørn tilbød først Sekkelsten til sine blodsforvandte, om noen ville kjøpe gården. Ellers ble han «for trang skyld» nødt til å selge løsningsretten til Hans Keisrud, dvs. hans rett til å løse inn gården fra Botolf Dramstad som hadde gården i pant (HF tingbok nr. 4, folio 85b og nr. 9, folio 68a).

Hans flyttet kort etter til Sekkelsten og ble der til sin død i 1676.

Fra 1669 eide han 18 lpd.tge. i Fusk, 13 lpd.tge. i Eik, Askim, og 5 lpd.tge. i Bekkevar.

I 1670 lånte Hans 100 rdl. av Kristoffer Jensen i Eidsberg mot 6 rdl. i årlig rente og underpant i 1 skpd. i Sekkelsten (HF tingbok nr. 13, folio 75a-75b).

I 1675 hadde noen griser som tilhørte Ole Tømmerås kommet fra sameia og inn på jordene til Sekkelsten. Hans forlangte erstatning for dette. Skadene ble taksert til 4 t. korn eller 4 rdl. Samme år måtte Hans ut med penger til Ulf Hon fordi hestene på Sekkelsten hadde gått inn i sameia til Hon og Løken. I 1675 var Hans kirkeverge.

Ved skiftet etter ham eide boet foruten Sekkelsten, også Østre Ek og Fusk i Askim. Ved skiftet etter moren i 1676 var han allerede død, og hans arvinger arvet da parter i O, Spjøter, Kråka og Skakstad.

Skifte etter Hans ble avholdt 23.06.1677:

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 318.

«No 64:

Henrich Simensen Suorenskrifuer Udi Heggen oc Frøland, sampt Christopher Skoug och Saxse Mørentued, LaugRettismend udj Askim Sogen, Giør Witterligt at Anno Christi = 1677 dend 23 Juny vare Vi epter Loulig Anordning, och Venlig Bedenhed forsamlede paa Sechelsteen her ibm: der at Registere och Vordere alt Huus som Tømptes epter Salig afgangne Hans Haliesen, som boede och døede paa betr. gaard Sechelsteen, Jmellum dend Sl: Mands Igienlefuende Hustrue Ronnou Jonsdatter, paa dend ene, och begge deris sammenauflede børn, Amund Hansen og Ambiør Hansdatter, paa den anden Side, Ofuerverende Børnenis faders faderbrødre Bottell Dramstad och Hans Erang, her aff bem: Aschim Sogen Item bøide Lensmanden Suen Andersen Onstad, med gaat folch flere.
Hafuer Vi boens formue och Løsøre, Saavit os anuist Registeret och Vorderit, bestaaende i eptermeldende
....

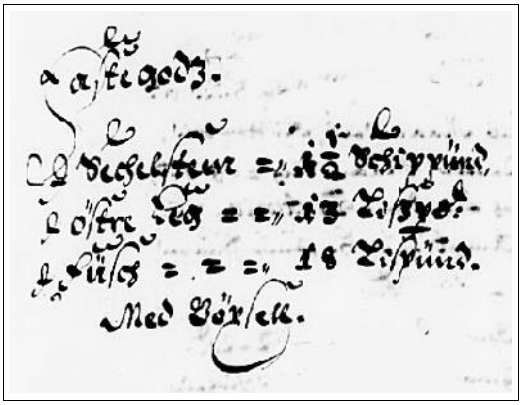

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 321.

Fastegods.
J Sechelsteen - 1½ Schippund.
J øfre Eeg - 13 Lispd:
J Fusch - 18 Lispd:
Med Bøxsell.
....».

Husdyra ved skiftet etter hans død var 9 kuer, 9 kviger, 1 okse, 12 sauer, 2 gjess, 6 griser og 2 geiter. Boets løsøre utgjorde 194 rdl., og gjelda (alternativt nettoformuen - ulike oppgaver) var 189 rdl.[611]

611 Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 317; Prestenes manntall: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 93. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-1683, folio 318-321. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I. side 300. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 42-43, 98. Odd Ottesen: Slekten Botner i Høland, side 63-64.

(Barn VII:39, Far IX:153, Mor IX:154)

Gift med neste ane.

Barn:

Amund Hansen Kjeserud Vestre. Født omkring 1673 på Sekkelsten, Askim (ØF). Død 1735 på Kjeserud Vestre, Eidsberg (ØF). Begravet 12.08.1735 i Eidsberg (ØF).[612] (Se VII:39).

VIII:78 fm ff mm fm

Rønnaug Jonsdatter Ruud Søndre / Sekkelsten. Født på Ruud Søndre (Store), Askim (ØF). Levde 1658. Død 1686 på Sekkelsten, Askim (ØF).

Rønnaug og Hans hadde barna:
1673: Amund, til Vestre Kjeserud.
Ambjør, død ung.

Hans og hans mor, Ambjørg, døde begge i 1676. Kråka i Eidsberg tilfalt da arvingene etter Hans.

Rønnaug giftet seg igjen med Syver Torersen fra Haugland, Trøgstad. De hadde barna:
1680: Torer.
1682: Hans.
Maren.

Hun døde i 1686.

612 Kirkebok Eidsberg nr. 2: «Begravede», folio 74.

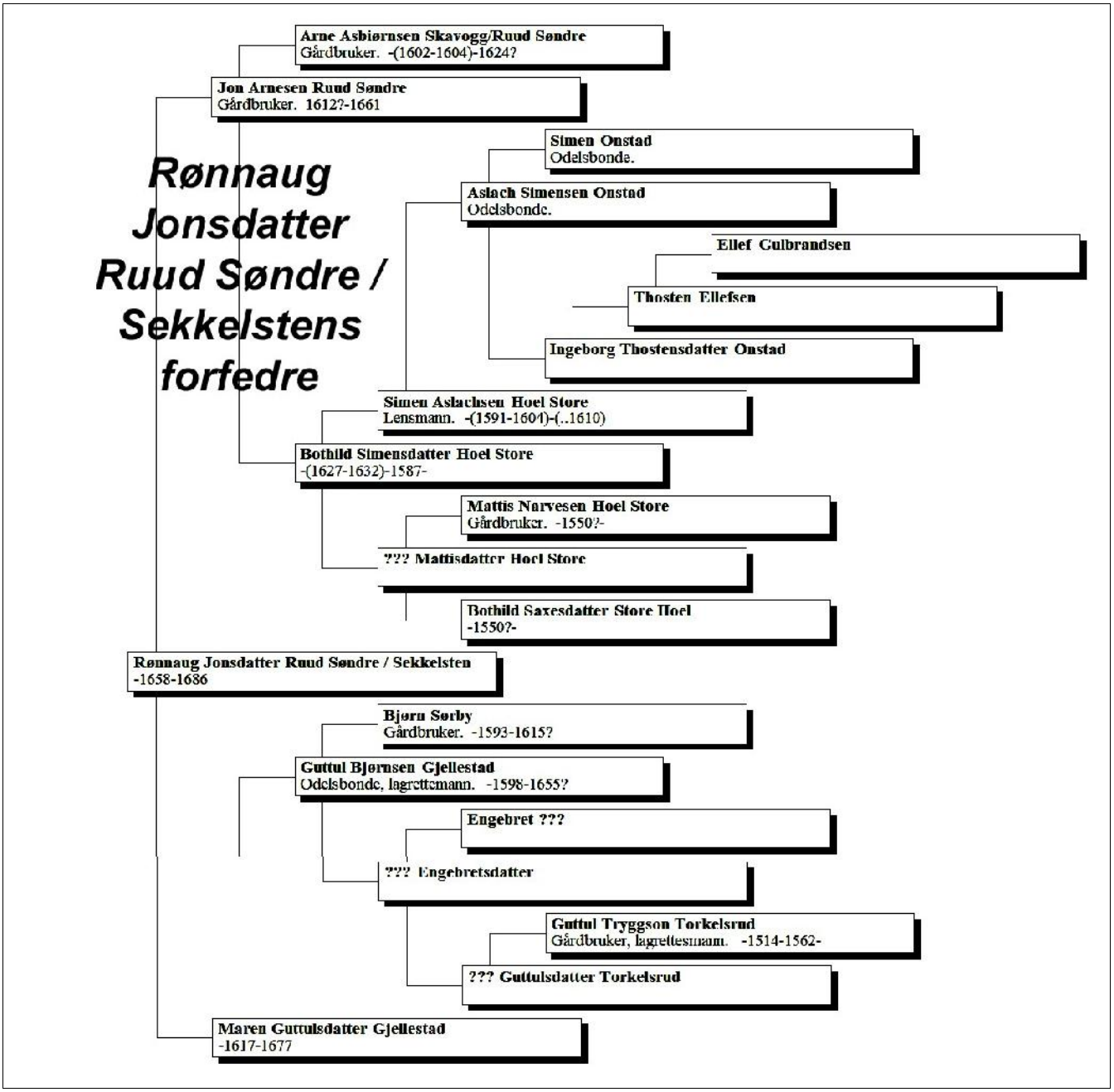

Skiftet etter Rønnaug ble avholdt 07.07.1686:

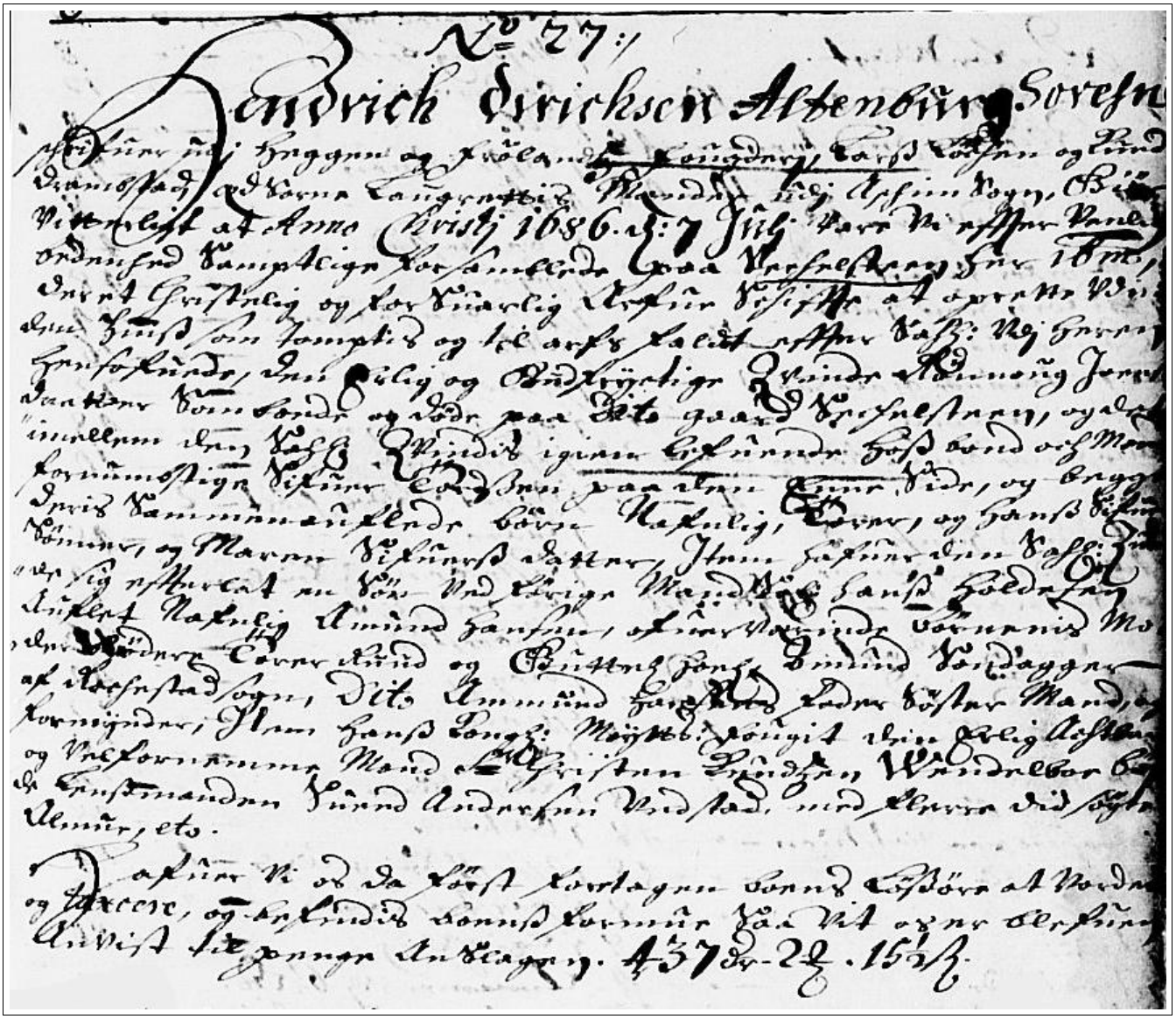

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 32a.

«No 27:

Hendrich Diriksen Altenburg Sorehnschrifuer udj Heggen og Frøland Fougderi Lars Løchen og Knud Dramstad, ædsvorne Laugrettis Mænder udj Aschim Sogn, Giør Witterligt at Anno Christi 1686 d: 7 Julj vare vi efter Venlig bedenhed Samptlige forsamlede paa Seehelsteen her ibm, der at Christelig og forsuarlig Arfue Schifte at oprette Vurdere Huus som tømptis og til arfs faldt efter Sahl: udj Herren hensofuede, den Erlig og Gudfryctige Qvinde Rønnoug Joensdaatter som boede og døde paa Dito gaard Seechelsteen, og det imellem den Sahl: Quindes igienlefuende hosbond og Mand fornumbstige Sifuer Tordsen paa den Eene side,

og begge deris Sammenauflede børn Nafnlig,

Torer og Hans Sifuer Sønner, og Maren Sifuers datter,

Item hafuer den Sahl: Quinde sig efterlat en Søn Med forige Mand Sahl: Hans Holdesen Auflet Nafnlig

Amund Hansen,

ofuerværende børnenis moderbrøder Torer Ruud og Guttel Hoel, Amund Sandagger af Rachestad Sogn, Dito Amund Hansens fader søster Mand, og formynder, Item Hans Kongl: Mayts: fougit den Erlig Achte og Velfornemme Mand Sr. Christen Knudsen Wendelboe bøjde Lensmanden Suend Andersen Hendstad, med flere did søgte Almue, etc. Hafuer Vi og da først foretagen boens Løsøre at Vordere og taxcere, og befindis hans formue Saa vit os er blefuen Anvist til penge Anslagen 437 dr. 2 mark 15½ skilling:

....

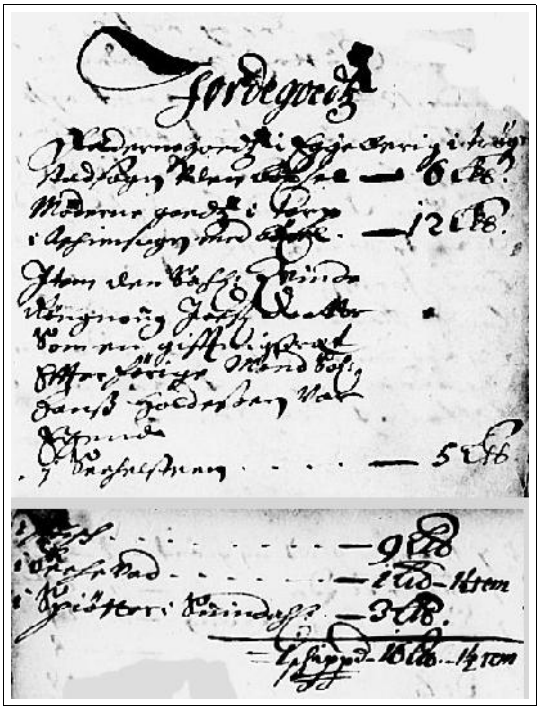

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 34a-34b.

Jordegoeds.
Faderens goedz i Eggeberig i Trøgstad Sogn uden bøxsel - 6 Lispd:
Moderens goedz i Torp i Aschim Sogn med bøxel - 12 Lispd:
Item den Sahl: Quinde Rønnoug Jonsdaatter Som en gifte lifsræt efter forrige Mand Sal: Hans Holdesen var Eyende
i Seechelsteen - 5 Lispd:
i Fusch - 9 Lispd:
i Bechevad - 1 Lispd: 1½ rem.
i Spiøtter i Suindal - 3 Lispd
1 Schippd: 16 Lispd: 1½ Rem:
....».

Boet besto av 4 hester, 1 føll, 3 kuer, 4 kalver, 6 sauer og 5 lam. Av sølvtøy nevnes 1 sølvøse til 5 rdr, 5 skjeer til 6 rdr. 2 mark, 1 sølvbelte til 4 rdr. og 1 kjede til 1 rdr. 1 mark. At Rønnaug var en velholden dame ser vi videre av hennes garderobe, som bl.a. inneholdt en kåpe med sølvspenner til 3 rdr. 2 mark og en trøye med 15 par sølvhaker til 4 rdr. Bruttoformuen var 437 rdr. og netto 196 rdr.[613]

(Barn VII:39, Far IX:155, Mor IX:156)

Gift 1. gang med forrige ane.

Gift 2. gang med **Syver Torersen Haugland.** Født 1653. Død 1716.

Syver var sønn til Thorer Steenersen fra Store Hoel i Askim og Ragnild Aslachsdatter Egeberg.

Da Syver giftet seg med Rønnaug, overtok han alt bondegodset i Sekkelsten. I 1678 sto han videre som eier av hele Kråka, 18 lispund i Fusk, 12 lispund i Ytre Torp, 6 lispund i Ekeberg, Trøgstad, det meste av Skakstad, Eidsberg, og mindre parter i en del andre gårder, tilsammen 3 skippund tunge. Syver var lagrettemann de fleste årene mellom 1679 og 1686.

613 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 32a-35a. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I. siden 300. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 42-43, 98-99. Odd Ottesen: Slekten Botner i Høland, side 63-64.

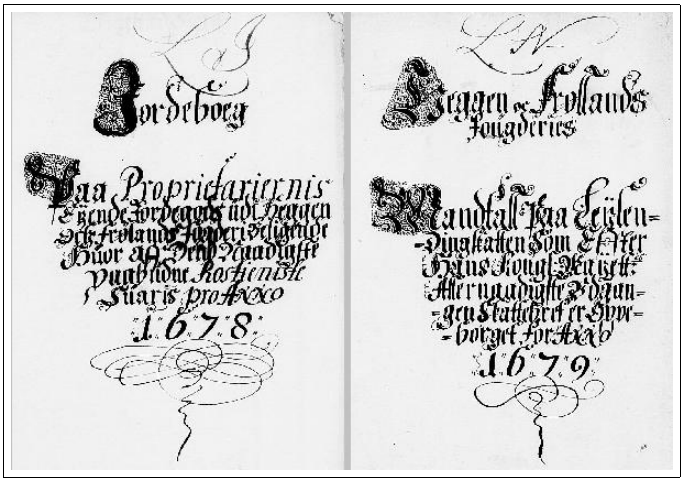

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Syver betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), leilendingskatt, den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

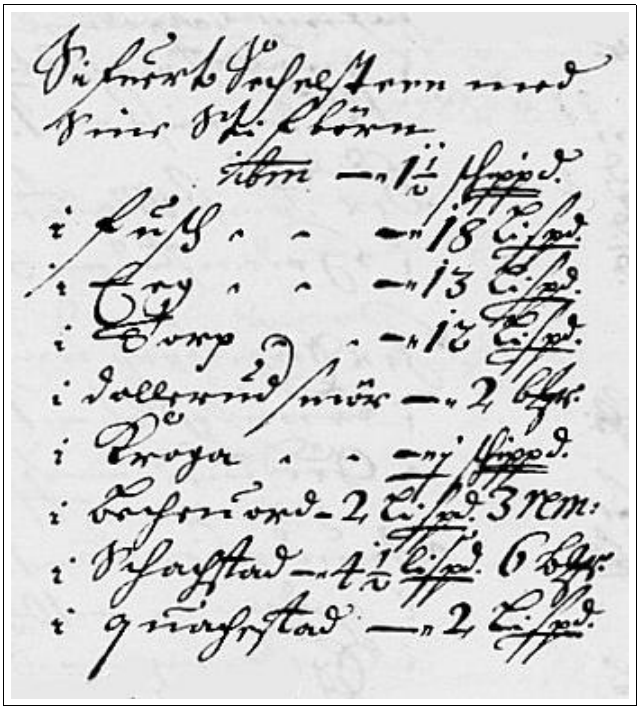

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Askim - Bilde 183.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Aschim Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:

Sifuert Sechelsteen med sine Stifbørn
ibm - 1½ Schippd.
i Fusch - 18 Lispd.
i Eeg - 13 Lispd.
i Torp - 12 Lispd.
i Dallerud - Smør 2 bzr.
i Kroga - ½ Schippd.
i Becheuord - 2 Lispd. 3 rem.
i Schachstad - 4½ Lispd. 6 bzr.
i Quachestad - 2 Lispd.»

Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.

Partene oppføres som hans odelsgods.

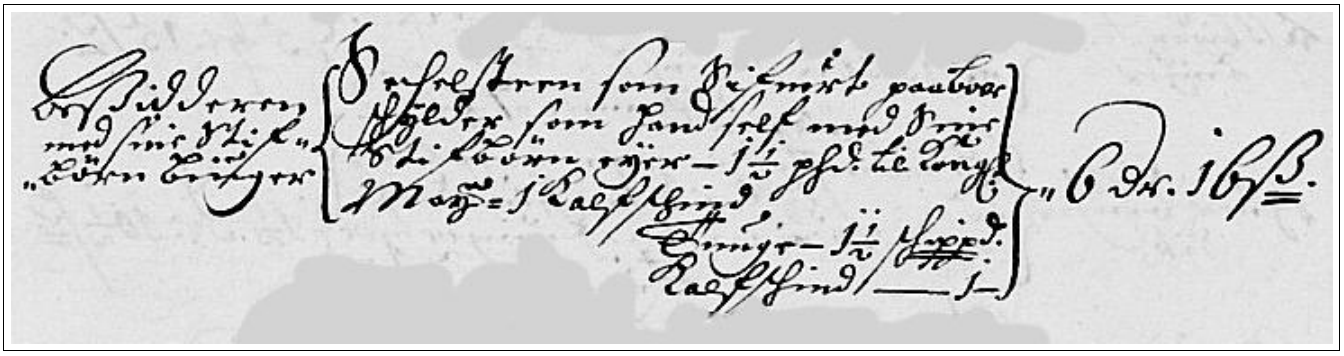

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Askim - Bilde 288.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Aschim Sogn:
Sekelsteen som Sifuert paaboer, Schylder
som Hand Self med Sine Stifbørn eyer - 1½ pund.
till Kongl: May: - 1 Schind.
Tunge 1½ pund - Kalfschind 1.
En Husmand Laers Lisfuerud.
Besidderen med sine Stifbørn biuger.»
Leilendingskatten settes til 6 dr. 16 sk.

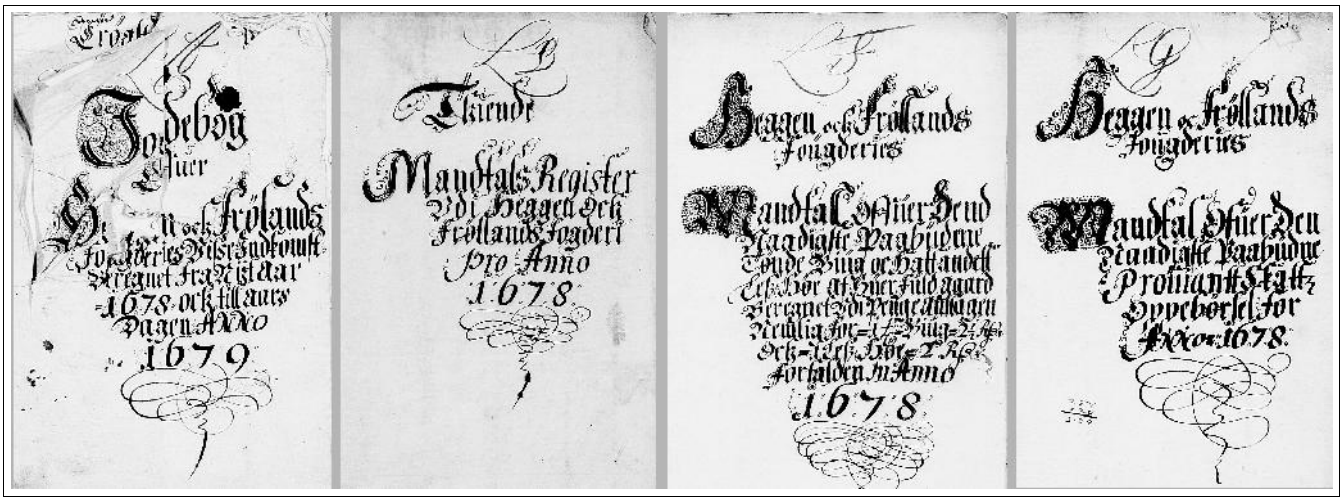

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Aschim Sogn:
Seckelsteen Sifuert
Smør - ½ pund - ½ dr.
Korn - 4 spd. [Spand] - 4 mk. 8 sk.
Ledingspenge - 2 sk.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 3 mk.
Cronens Landschyld - 1 Shind - 10 sk.»
«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678 - Aschim Sogn:
Sechelsteen
½ setting Huede, 1 kvart Bl: Korn, 2½ tønner Hafre och ½ setting Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).
«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard
Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr.
forfalden in Anno 1678 - Aschim Sogn:
Sechelsteen - 1½ Schippd. 1 Schind.
Anslagen for Biug - 1 rdr. 88 sk., for Høe - 2 rdr. 30 sk.»
«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Aschim Sogn:
Sechelsteen - 1½ Schippd. 1 Schind - Schatten: 3 mk. 2 sk.»

Etter at Rønnaug døde flyttet Syver til Fusk, hvor han overtok en del av gården. Men det ser ut til at han også brukte Sekkelsten til 1686, da gården ble bygslet bort.

Syver bodde siden på Haugland, Trøgstad. Han giftet seg annen gang med Rønnoug Hansdatter, enke etter Tord Hansen Randem.

20.03.1699 gikk Syver til sak mot stesønnen Amund Hansen Kjeserud for hva han skylder ham. Saken ble utsatt til 01.05.1699 da det ble avsagt dom (HF tingbok nr. 31, folio 7a og 7b-8b).[614]

VIII:81 fm fm ff ff

Ole Helgesen Vete Søndre. Gårdbruker. Født omkring 1607. Død omkring 1690 på Vete Søndre, Eidsberg (ØF).

Vete er navnet på to matrikkelgårder som i øst grenser til Vestre Ruud og Leangsrud, i nord til Kløv og Lunder, i vest til Torkelsrud og Halstvet og i sør til Gullberg. Om Kløv opplyses det i 1600-årene at denne gården en gang ble skilt ut fra Sø-Vete. Navnet Vete betyr etter Rygh et våtlendt sted (gammelnorsk: «væta») og skyldes vel da at det er flate jorder her med tilsig fra den høye Veteåsen nord for innmarka som ligger ca. 110 m.o.h. Gårdsområdet ble ryddet en gang i førkristen tid.

Så langt tilbake en kan følge Vete, har området vært delt i to matrikkelgårder, Sø- Vete og Nord-Vete. Allerede omkring 1400 omtales i den «Røde Bok» «i sydro Væto» og «i nørdra Væto».

Sø-Vete var en halvgård til ca. 1600, deretter en helgård med en skyld på 1 skippund tunge.

Omkring 1400 eide Eidsberg prestebol et halvt øresbol «i sydro Væto». Resten av gården var rimeligvis bondegods. Ved reformasjonen var kirkegodset etter omregningen ½ skippund malt, merkelig nok uten bygsel. Denne parten utgjorde nemlig halve gårdens skyld og kirken skulle gå foran bonden i spørsmål om bykselrådighet over ellers like parter.

Den første kjente brukeren på Sø-Vete var Alf i 1593-1594. Harald var bruker i 1604 og frem til 1618. Han ble etterfulgt av Halvor til 1622, deretter av Syver til 1631 og av Rolf fra 1631 til 1634. De tre siste ser ut til å ha vært leilendinger i vanlige treårsperioder. Eierne av bondegodset i denne tiden er ukjente.

Ole Helgesen fra Vestre Haug overtok Sø-Vete i 1634 og er den første kjente selveieren. Ole var sønn til Helge Olsen på Vestre Haug og enken etter Asser [Jacobsen?] Garsegg/Sulerud.

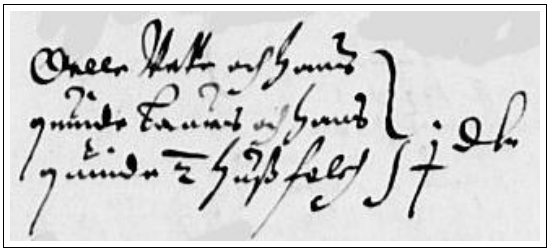

Koppskatt 1645, 23 Heggen og Frølands skibsrede, Essberig Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, folio 15).

«Koppskatten» i 1645 viser:
«Oelle Vete och Hans quinde.
Lauris och Hans quinde.
2 Husfolch».
Det betales ½ dlr. i skatt.

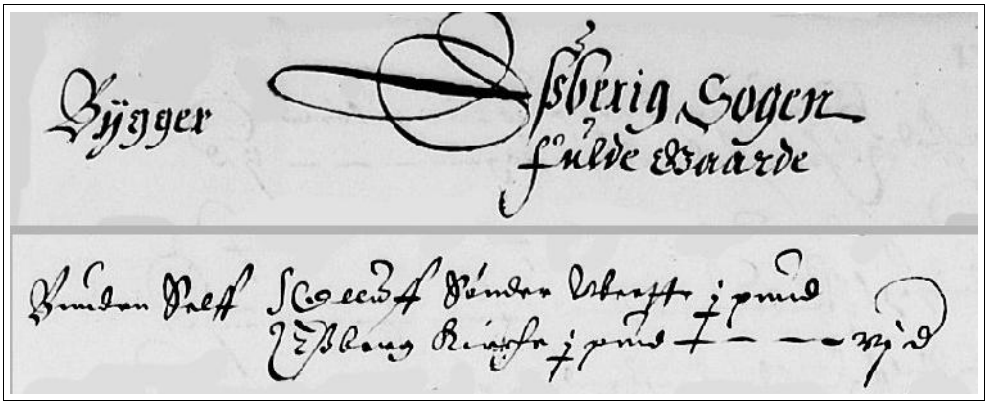

Kontribusjonsskatt 1647. L Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, folio 37).

Han eide bondegodsparten i gården senest fra 1647. Skattematrikkelen det året viser:
«Olluff Sønder Weette ½ pund.

614 Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 42-43, 98-99. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 300. Odd Ottesen: Slekten Botner i Høland, side 63-64. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 336.

Esberg kirche ½ pund.
Bygger bunden selff.»
Han betalte 6 dr. i skatt.

Ole Helgesen Vetes segl (tegnet av Helge Frøyset).

Han var lagrettemann fra slutten av 1640-åra. Han satt bra i det og kunne hjelpe de tre sønnene til gode gårder i Eidsberg.

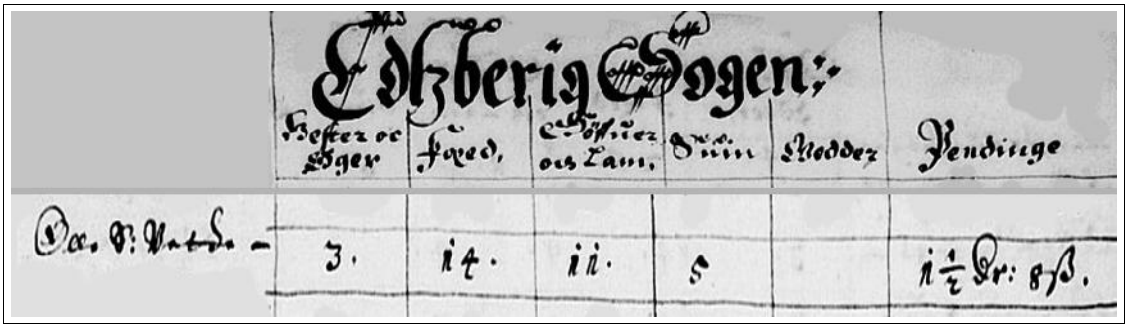

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 19).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården hadde 3 hester, 14 kuer, 11 sauer og 5 svin.
Det ble betalt 1½ dr. 8 sk i kvegskatt.

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 20).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
«Olle S: Vette,
Eidsberg Kirke - ½ pd.
Sielff - ½ pund, ehr 1 pund - 8 dr. [i skatt].
Biuger sielff».

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 76a.

«Boende Goedtz: Sør-Wette, Olle paaboer, schylder
som hand Sielff er Eyendis - Meell ½ pund.
LandzEyer Edzberg Kirche - ½ pund.
Biuger bunden Sielff.
Skoug till hussebuigning, Gierdefang och Brendewed.
1 hommelhauge.
1 liden foz quernefald, bruges Under Gaards Naar flom er.
Skatter:
Smør - 10½ bz. - 1½ mk. 6 sk.
Korn - 3½ Spand - 2½ mk. 10 sk.
Ledingspenge - 4 alb: - 4 alb:
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

19.12.1663 reiste han sak mot Halvor Hauge for en gjeld på 16 Rdl. (HF tingbok nr. 5, folio 79b-80a).

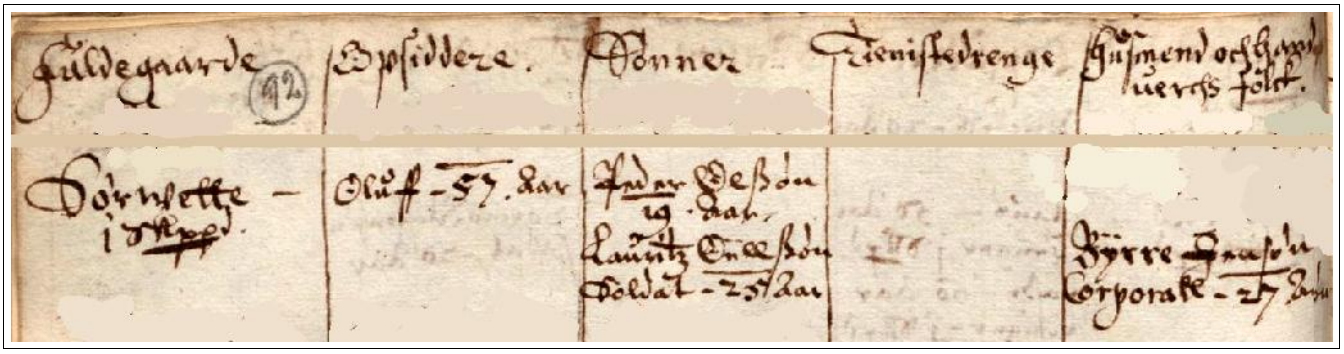

Prestenes 2. manntall i 1664: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 92.

Prestenes 2. manntallet i 1664 viser:
«Sørwette 1 skippd.
Oluff 57 Aar.
Peder Olsen 19 Aar
Lauritz Oellsøn Soldat 25 Aar
Husmend Byrre Jensøn Corporale 27 Aar».

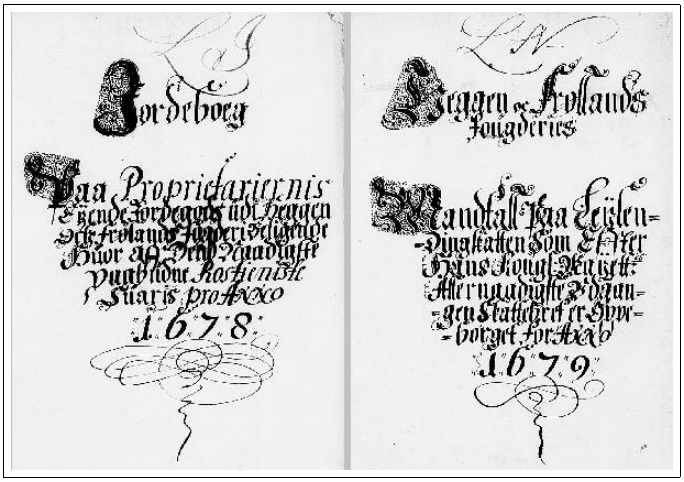

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Ole betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), leilendingskatt, den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

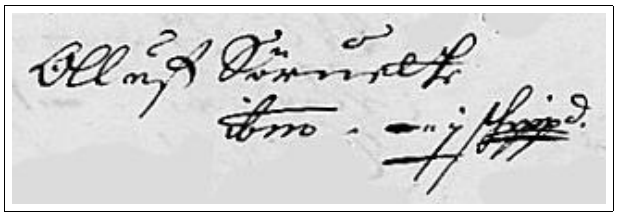

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Eidsberg - Bilde 186.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Edtzberrig Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Olluf Søruette
ibm. - ½ Schippd.
Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.

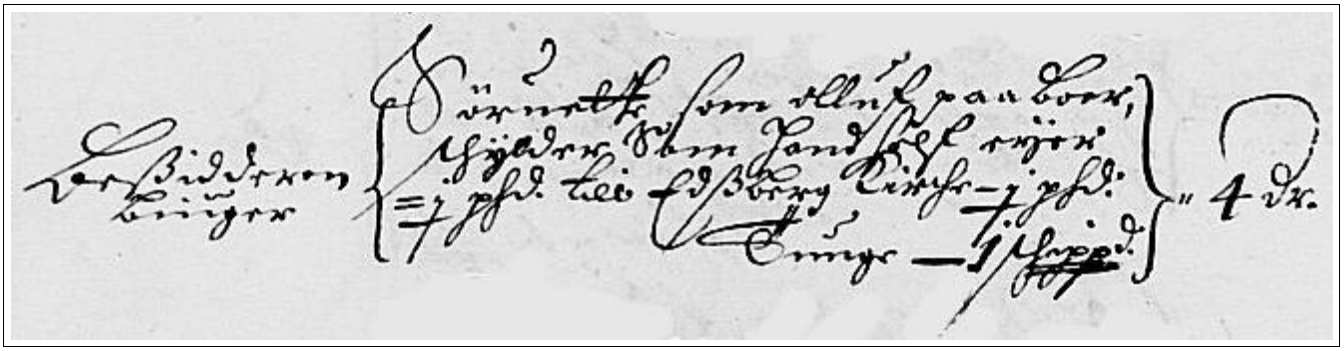

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Eidsberg - Bilde 306.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Søruette som Olle paaboer, Schylder
som Hand Self eyer - ½ phd.
till Edzberg Kirche - ½ phd.
Tunge 1 Pund.
Besidderen biuger.».
Leilendingskatten settes til 4 dlr.

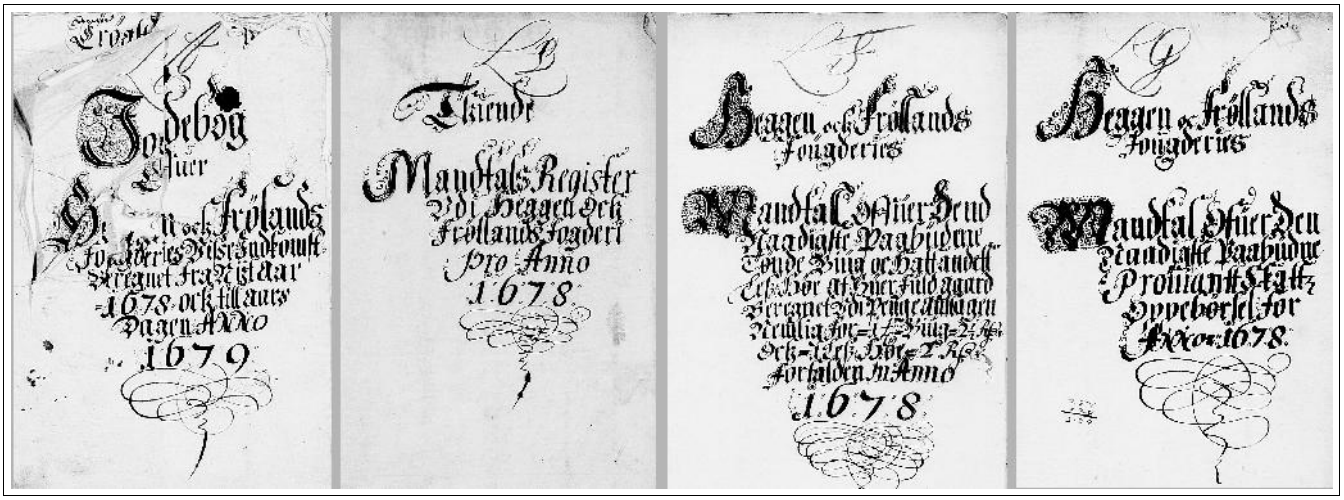

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Sørvætte Olluf
Smør - 10½ bzr. - 1½ mk. 6 sk.
Korn - 3½ Spd. [Spand] - 2½ mk. 10 sk.
Ledingspenge - 4 alb.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 1 dr.»

«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:
Søruete
1 setting Roug, ½ setting Huede, 1 quart Bl: Korn, 1 setting Tore,
2 tønner Hafre och ½ setting Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).

«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard
Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr.
forfalden in Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:
Søruette Olle - 1 Schippund.
Anslagen for Biug - 1 rdr. 24 sk., for Høe - 1 rdr. 48 sk.»

«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Edtzberrig Sogn:
Søruette Olluf - 1 Schippund - Schatten: ½ dr.»

Ole var bruker til omkring 1684, da han var rundt 75 år gammel.

Da hans kone døde oppga Ole boet, siden han var blitt blind og vanskelig kunne greie seg alene lenger. Skiftet etter henne er datert 27.02.1686. Ole hadde da en nettoformue på 166 Rdl. og eide halve Vete, som ble delt mellom de fire barna.[615]

(Barn VII:41, Far IX:161, Mor IX:162)

Gift med neste ane.

Barn:

Peder Olsen Fjøs. Født omkring 1645 på Vete Søndre, Eidsberg (ØF). Død 1713 på Fjøs, Eidsberg (ØF). Begravet 02.08.1713 i Eidsberg (ØF).[616] (Se VII:41).

VIII:82 fm fm ff fm

Gunnor Pedersdatter Vete Nordre. Levde 1630. Død 1686 på Vete Søndre, Eidsberg (ØF).

Gunnor og Ole hadde følgende barn:
Ca. 1639: Lars, til Salmonrud/Sø-Vete.

615 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogenn, folio 15. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogen, folio 37. Kvegstatten i 1658, Heggen og Frøland fogderi, Eidsberg prestegjeld, folio 19. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 76a. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland, folio 316; Prestenes 2.manntall: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 92. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 392-395, 614-619.

616 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Begravne», folio 55.

Ca. 1645: Peder, til Fjøs.
Ca. 1647: Nils, til Melleby ved Foss.
Goro, gift med I. Dyre, II. Ole Dafinsen Oraug/Kykkelsrud. Hun døde i 1697.

Gunnor døde i 1686 og skifte ble avholdt 27.02.1686:

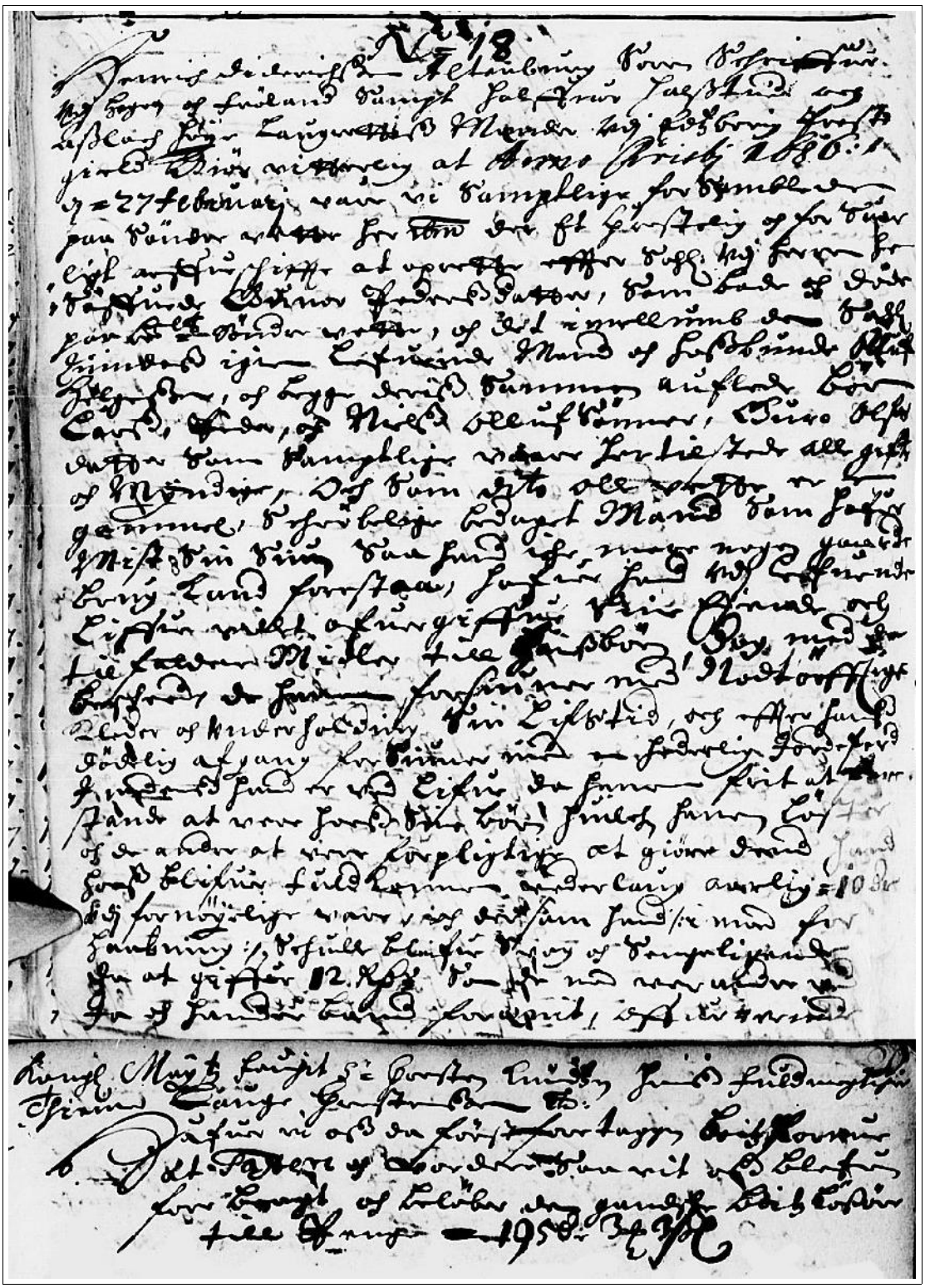

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 19b-20a.

«No 18:

Henrich Didrichsen Altenburg Sorenschrifuer udj Heggen och Frøland Sampt Halstuor Hagstued och Aslach Hoye Laugrettis Mænder udj Edsberig Prestegield Giør Witterlig at Anno Christi 1686 d = 27 Februarj vare vi samptlige forsamblede paa Søndre Vette her ibm der Et Christelig og forsuarligt arfue schifte at oprette efter sahl: udj Herren hensofuende Gunor Pedersdatter, som boede och døde paa bemt: Søndre Vette, och det imellumb den Sahl: Kuindes igienlefuende Mand och hossbunde Olluf Helgesen och begge deris sammen auflede børn Lars, Peder och Niels Ollufsønner, Guro Olsdatter som samptlige vare her tilstede alle gift och Myndige, Och som dito Olle Vette, nu er gammel, schør belige bedaget Mand som hafur Mist sin siun saa hand icke mere nogen gaardbrug kand forestaa, hafuer hand udj Lefuende Lifue ville ofuergifue sine Eiende och tilfaldene Midler till hans børn, dog med den

besched, de hannem forsiuner med Nødtørftige kleder og Underholdning sin Lifstid, och efter hans dødelig afgang forbiunder med en hederlig Jordeferd. Imends han er vid Lifue, da han frit at fore stande(?) at vere hoes sine børn huilche han Løster och de andre at vere forpligtige at giøre dend hans hoes blifuer fuldkommen vederlaug aarlig = 10 Dr. Hanb..ng schulde blifue svag och sengeliggende da at gifue 12 Rdl. Som ... med ... under ... Ja og hender bund for ... vit. Offuerverende Kongl: Majts: fouget Sr. Christen Knudsen, hans fuldmegtige Thiener Lange Christensen. Hafuer vi os da først foretaget boets formue at Taxere och Vordere saavit os blefue forebragt og beløber den gandsche boets Løsøre till Penge 195 dr. 3 mark 3 sk.
....

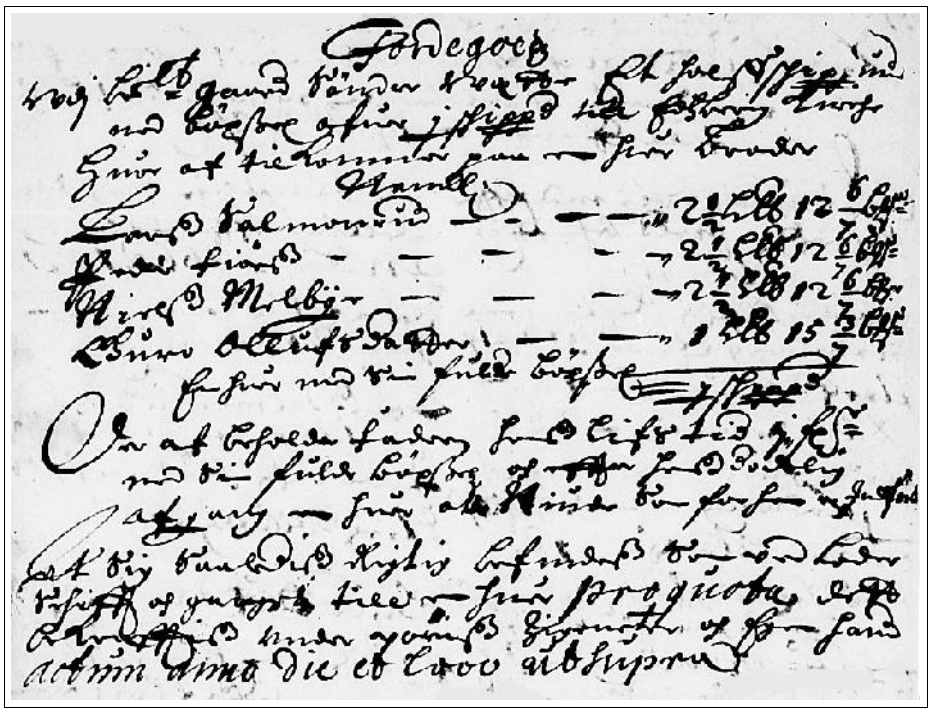

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 20b.

Jordegoeds.
Udj belt. gaard Sønder Vætte Et halft Schippd: med bøxsel ofuer ½ Schippd: til Edzberig Kirche
Smør at tilkomme paa en huer broder
Lars Salmonrud - 2½ Lispd: 12 6/7 bsm.
Peder Fiøss - 2½ Lispd: 12 6/7 bsm.
Niels Melbye - 2½ Lispd: 12 6/7 bsm.
Guro Ollufsdatter - 1 lispd: 15 3/7 bsm.
En huer med Sin fulde bøxsel - ½ Schippd.
Oc at beholde faderen hans Lifstidd gifenes sin fulde Bøxsel oc effter hans Dødelig Afgang at sig saaledis Rigtig Lefnedes som ved Lade Schifft och ga... tilv.. hue Proquota dett ... under voris Zignetter oc Egen Hand Actum Anno Die et Loro at Supra».[617]

(Barn VII:41, Far IX:163)

Gift med forrige ane.

VIII:83 fm fm ff mf

Ole Gautesen Vesle-Løken/Hjelmark. Leilending. Født omkring 1604. Flyttet før 1635 fra Hjelmark, Eidsberg (ØF) til Vesle-Løken, Trøgstad (ØF). Flyttet før 1661 fra Vesle-Løken, Trøgstad (ØF) til Hjelmark, Eidsberg (ØF). Død 1686 på Hjelmark, Eidsberg (ØF). Uforsket i Vesle-Løken, Trøgstad.

Etter Gautes død var det hans far Even som sto for gården i tre-fire år. Fra 1628 fikk han svigersønnen Ellef Mogensen fra Oraug til å overta den.

Da Even døde i 1635 ser det ut til at ingen av arvingene har villet eller kunnet innløse gården. Arvingene var vel heller ikke enige om hvem som skulle overta Hjelmark, og i 1638 ble det rettssak om retten til gården, som eiendomsmessig var delt opp i mange småparter. Ole Gautesen Vesle-Løken ble tilkjent retten til gården, gavebrevet til Dorte ble kjent ugyldig og Ellef skulle få tilbake sine bykselpenger og få erstatning for de utlegg han hadde hatt på Evens pleie. (Dom 06.07.1638.)

På denne tiden hadde futen Holst fått pantet til seg 1 skippund tunge i Hjelmark eller 2/3 av hele gården. Fra Rønnaug Narvestad overtok han 8 lispund (Obligasjon 18.12.1629 og 07.12.1638) og fra Ellen Olsdatter Løken i Trøgstad 2 lispund som hun først hadde pantet til seg (Obligasjon 04.12.1638). Nå mente futen at tiden var inne til å

617 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 19b. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 395, 415.

skaffe seg bykselretten til Hjelmark, siden han satt med så stor del av gården. Dommen gikk ut på at Holst skulle nyte den bygsel som fulgte med de partene han hadde tilpantet seg. Av dem var det 5½ lispund som Rønnaug Narvestad hadde pantet til seg av Trond Andersen Baggetorp, og for denne parten avgjorde retten at det måtte bevises at det fulgte byksel med den (Dom 23.03.1639). Hvis denne parten var uten byksel, ville futen mangle ½ lispund på å rå over halve gården og dermed miste muligheten til å presse ut den gamle slekten og sette sin egen mann til bruker.

Oles svoger, Ellef Mogensen, bodde fortsatt på Hjelmark og eide småparter i Hjelmark og Narvestad samt 1½ skinn i Dillerud. Den siste parten overdro han til Anders Rasmussen Nord-Moen i 1637. Fra 1640 til ca. 1654 eide Ellef 4½ lispund i Hjelmark. Han var bruker til omkring 1658.

Hans bror, Audun Gautesen, sto i skattelistene som ansvarlig for Hjelmark etter oppgjøret i 1638 til etter 1640. Han var fortsatt bruker til 1658, da han flyttet til Holen.

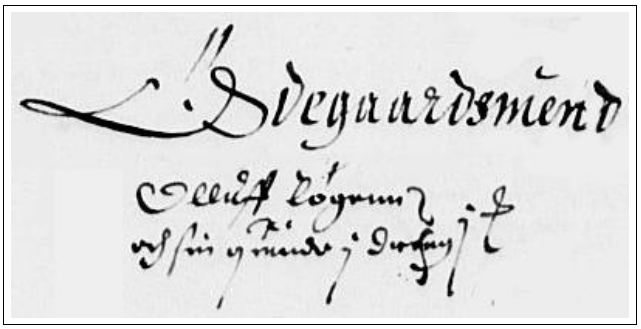

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Thrøgstad Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 9).

«Koppskatten» i 1645:
Ødegaardsmend
Olluff Løgenn och Sin quinde 1 dreng».
Han betaler 1 mark i skatt.

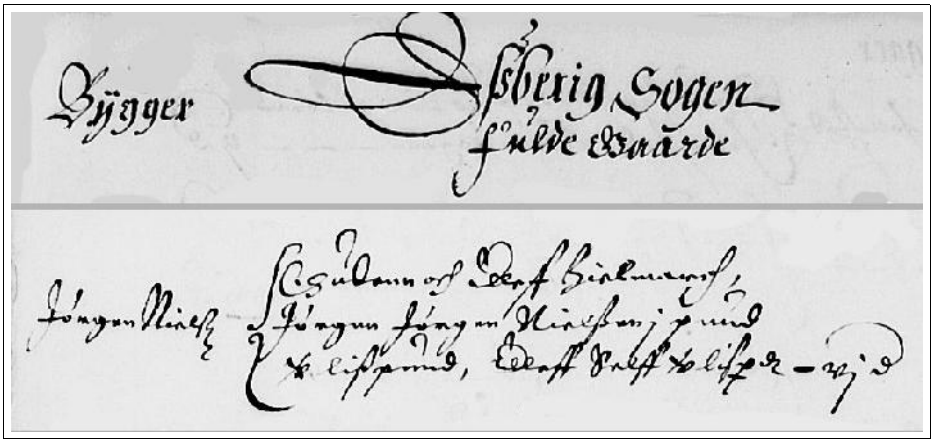

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 38).

Skattematrikkelen for 1647 viser for Hjelmark:
«Oudenn och Elleff Hielmarch,
Jørgen Nielsen 1 pund 4½ lispund.
Elleff selff 4½ lispdt.
Bygger Jørgen Nielsen».
Det betales 6 dr. i skatt.

Ole bor fortsatt på ødegården Lille Løken i Trøgstad:

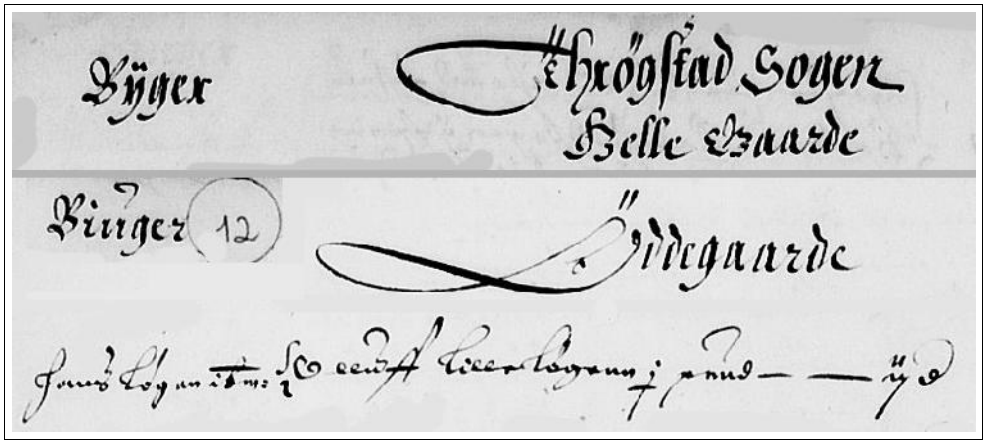

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 93, legg 1, litra L, folio 12).

Skattematrikkelen i 1647 viser for Vesle-Løken:

«Olluff Lille Løgenn ½ pund.

Biuger Hans Løgen ibm.»

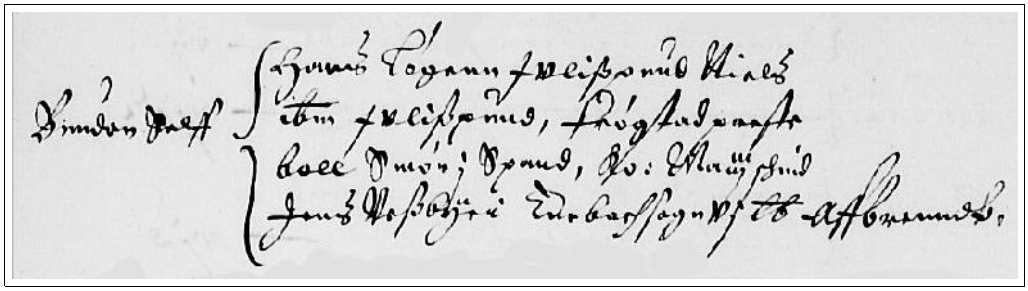

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 93, legg 1, litra L, folio 4).

Som det fremgår av rettssaken nedenfor bodde hans fetter Hans på Løken:

«Hans Løgenn 15 lispund.
Niels ibm. 15 lispund.
Trøgstad prestboll smør 1 spand.
Ko. Ma. 3 schind.
Jens Vesbye i Enebach sogn 6 lb.
Byger bunden selff.»
I skatterubrikken er det skrevet «Affbrenndt».

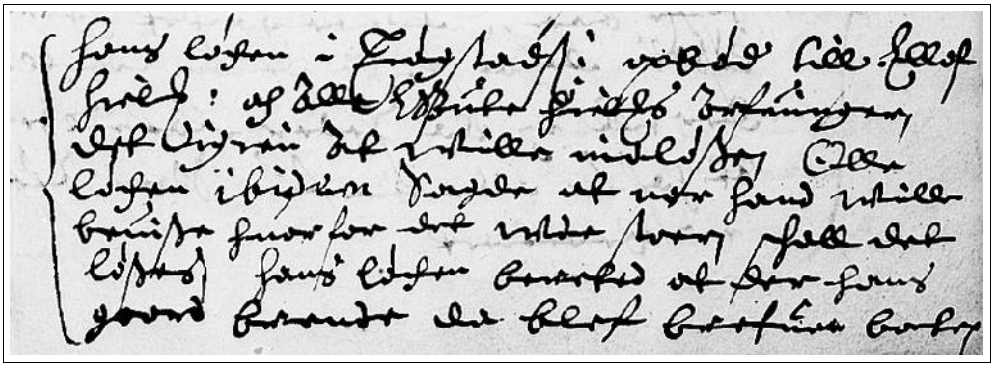

Tingbok Heggen og Frøland nr. 2, 1655-57, folio 21a.

10.03.1656 oppbød Hans Løchen i Trøgstad sogen Elef Hielmark og alle Gaute Hielmarks arvinger til gjenløsning av noe gods som var pantsatt. Hans Løchen berettet at da hans gård brant, ble brevene borte (HF tingbok nr. 2, folio 21a).

20.03.1657 holdes ekstrarett på Store Løken i Trøgstad. Hans Løgen gikk til sak mot Gaute Hielmarks arvinger, Ole Lille Løgen her ibid og Auden Hielmark i Eidsberg et consortes. Han krevde at de skulle gi saksøkeren nytt pantebrev igjen, på det gods som hans salige foreldre hadde fått i pant. Hans la frem tingsvitne om at da hans gård brant, gikk alle hans odels- og pantebrev tapt. Det ble ført to vitner, Amund Becheuord, som tidligere hadde bodd på Moen, og Bent Hielmark. Det bortkomne pantebrevet gjaldt Lille Løken, som Hr. Iver på Eidsberg, og senere Elen Frøsoe, hadde hatt i pant. Ole og Hans Løken var søskenbarn (HF tingbok nr. 2, folio 67a-68a).

Jørgen Nilsen Holst hadde sittet med pantegodset i Hjelmark til 1652, da Jon Onstad i Skiptvet ga futen 170 rd. for det. (Obligasjon 24.02.1652.) Ole Gautesen på Vesle-Løken krevde å få innløse gården, siden han var nærmest til den. Jon Onstad nektet først å gå med på dette, men ble dømt til å ta imot de 170 rd. han selv hadde betalt for

pantegodset. Oles bror Iver Gautesen skulle få Vesle-Løken, og de tre brukerne på Hjelmark skulle få igjen bykselpengene sine (Dom 07.04.1657).

Ved kvegskatten i 1658 bodde fortsatt Audun [Ouden] på Hjelmark. Han hadde 2 hester, 10 storfe, 8 sauer og 3 svin på sitt bruk. Den andre brukeren, Dagfinn Arnesen, hadde 3 hester, 14 storfe, 9 sauer og 3 svin.

Denne Dagfinn kom til Hjelmark som bruker i begynnelsen av 1650-årene. Han eide de 4½ lispund i gården som Ellef hadde eid tidligere, og var vel Ellefs svigersønn. Dagfinn var en oppfarende kar og kom i klammeri med sin landherre, Jon Onstad i Skiptvet, om en slede i julen 1654.

Audun bodde visstnok på Tykerud, de andre brukerne på Hjelmark forsvinner, og Ole Gautesen brukte gården til han døde i 1686.

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 6).

Ole bodde fortsatt på Vesle-Løken når kvegskattlisten skulle betales for 1657.
Vesle-Løken hadde 2 hester, 8 kuer, 6 sauer og 4 svin.
Det ble betalt 3½ mk. 6 sk i kvegskatt.

Han flyttet nok til Hjelmark ved denne tiden selv om han ved kontribusjonsskatten i 1660 fortsatt føres under Vesle-Løken. I alle fall pantsetter han sin part i Hjelmark til Anders Gundersen Nord-Moen for 170 rd. i 1659 (Obligasjon 16.12.1659). Lånet skulle stå ugjenløst i tre år (HB tingbok nr. 3, folio 45a-45b).

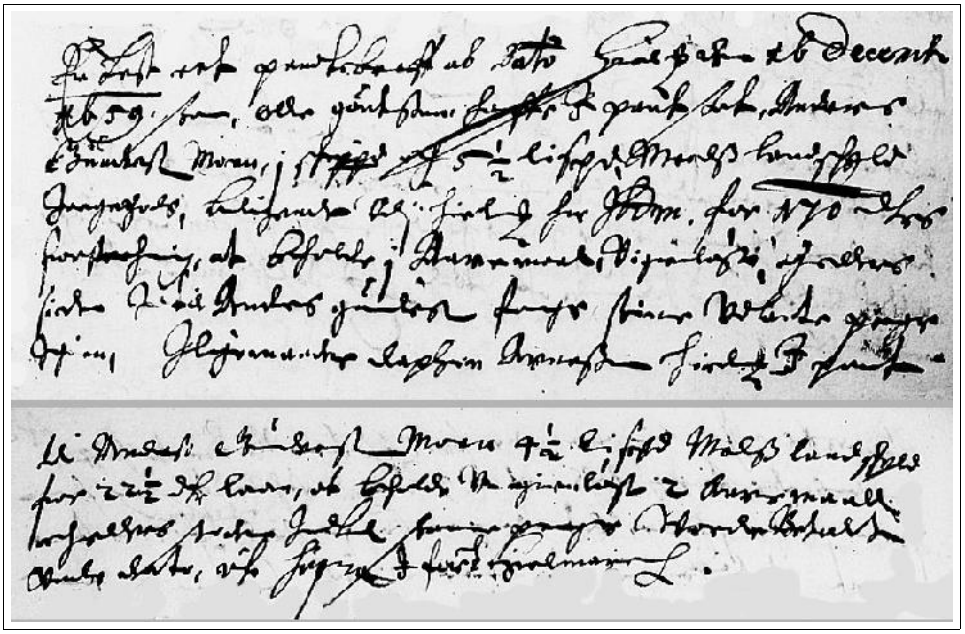

Tingbok Heggen og Frøland nr. 3, 1659-61, folio 45a-45b.

«Er Lest eet pantebreff ab Dato Hielmark 16 December 1659, som Olle Goutesen haffr .. pantsat, Anders Gundersen Moen, 1 schippd och 5½ lispd.... Landschyld Jordegods, beligende udj ... jer Jbm, for 170 drs forskafning, at Beholde i Aaremaal, ...».

Hverken Ole eller medeieren Dagfinn greide å løse inn igjen pantet, som kom til å følge Moens-folka helt til 1701. Gården ble så gjeninnløst av sønnen Peder fra Størker Sletner (HF tingbok nr. 32, folio 4a).

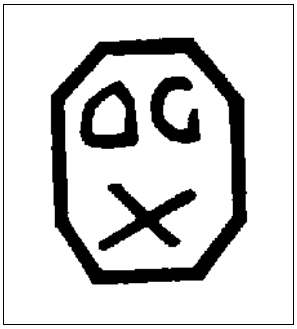

Ole Gautesen Hjelmarks segl (tegnet av Helge Frøyset).

Kontribusjonsskatt jonsok og mikjelsmesse i 1660:

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 7).

«Olluff Lille Løchen - ½ pund
3 dr - Forlindret med;
Hans Løegen biuger.»

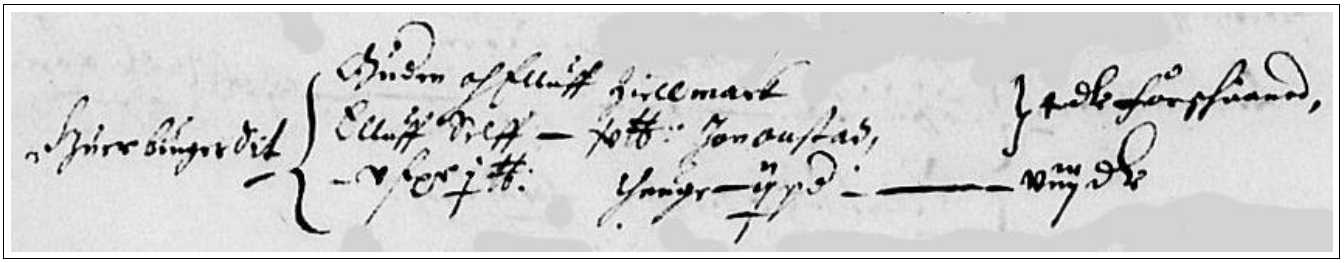

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 21).

«Ouden och Elluff Hiellmark
Elluff Selff - 15 lb: - 4 dr forschuaned(?),
Jon Onstad, - 5 fxr [fjerding = 5 lispund] ½ lb:
Tunge - 1½ pd - 8 dr. [i skatt]
Huer biuger Sit».
«Pund» som masseenhet kalles også «libra» (romersk pund), forkortet «lb:».
Her er det tydeligvis ment lispund!

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

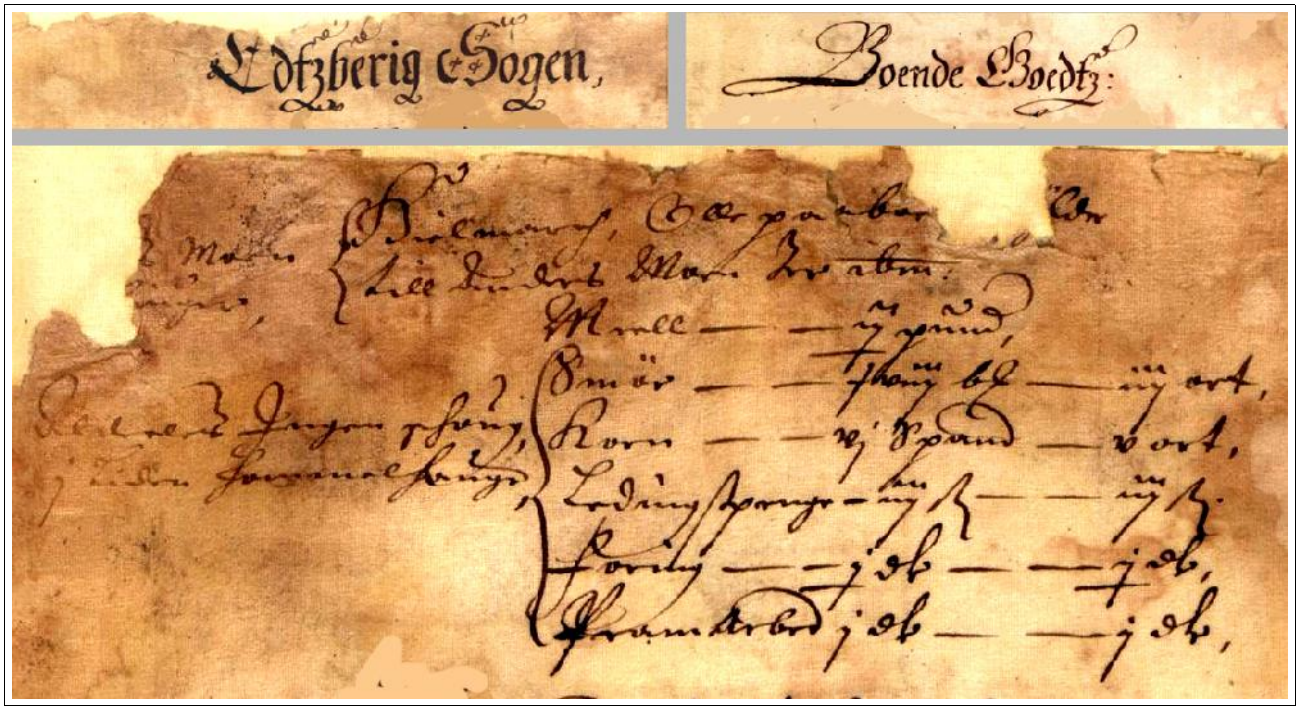

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 74a.

«Boende Goedtz: Hjelmark, Olle paaboer, schylder till
Anders Moen her ibm. - Meell 1½ pund.
Anders Moen biuger.
Aldeles ingen schoug - 1 Liden hommelhauge.
Skatter:
Smør - 18 bz. - 3 mk.
Korn - 6 Spand - 5 mk.
Ledingspenge - 3 sk. - 3 sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

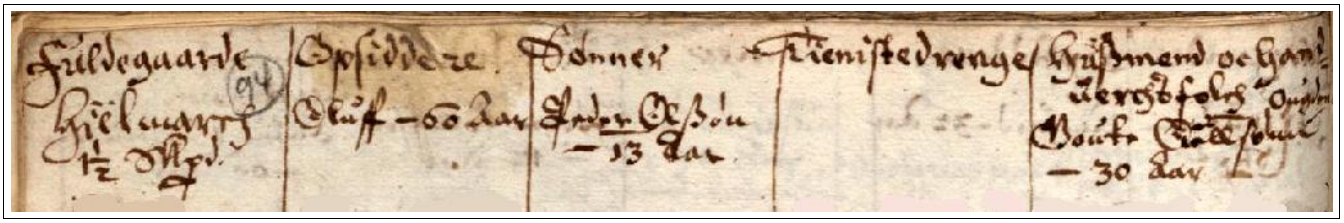

Prestenes 2. manntall i 1664: 2.4 Eidsberg Prestegjeld, folio 94.

Ved manntallet i 1664-66 var Hjelmark en fullgård med en landskyld på 1½ skpd. Oluff var oppsitter og 60 år gammel. Sønnen Peder Olsøn var 13 år. Dertil var husmannen Bønte Endersøn, 30 år gammel, på gården.

11.04.1673 gikk fogden til sak mot Peder Olsens far Ole Hjelmark for skyssferds-nektelse. Ole er syk. Fogden spurte Peder om han ville betale kongssigten (mulkten) for at han hadde lokket den ektekvinne Brynhild Bacher. Peder svarte at han ikke vilde gi noen sigt for henne. «Hand turde vel giøre end eet barn Vdengaards siden hand giffr ingen kongsigt derfor». Fogden fikk tingsvitne om Peders svar (HF tingbok nr. 14, folio 28b).

Broren Iver som hadde flyttet til Trøgstad, døde på Hjelmark i 1677, dit han kom syk og elendig, etter det han selv sa som en følge av at sønnen Gunner hadde slått ham fordervet. Sakefallsforparteren stevnet Gunner Lille Løken i Trøgstad for å høre hans svar om hans far, Iver Gautesen Løken, som hadde fått «tarmløp», noe som Gunner skulle ha voldt, slik at han senere døde på Hjelmark. Av de 5 innstevnede vitner er Torbjørn Aas død (HF tingbok nr. 17, folio 3b).

08.04.1678 gikk fogden til sak mot Gunner Lille Løken for leiermål med et lettferdig kvinnfolk, Brynhild, som før hadde vært besovet av Gunners søskenbarn Peder Hjelmark, de var avlet av to brødre. Brynhild hadde selv oppgitt Ole Olsen Fageraas som barnefar (HF tingbok nr. 18, folio 5a).

12.09.1678 gikk Ole til søksmål mot Anne salig Halvor Slitues et consorses angående et pantebrev som Ole hadde utstedt til Halvor Slitu for 170 Rdl. Ole påstår at pengene er betalt (HF tingbok nr. 18, folio 14a).

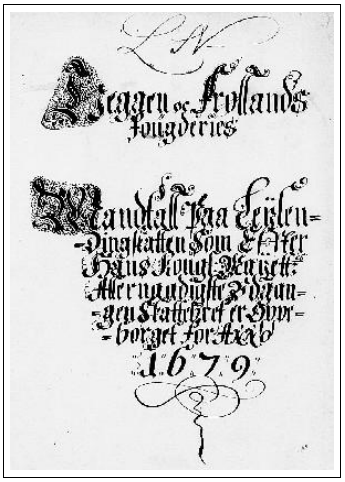

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. Leilendingsskatt.

Ole og Peder betalte i 1678 leilendingskatt, den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

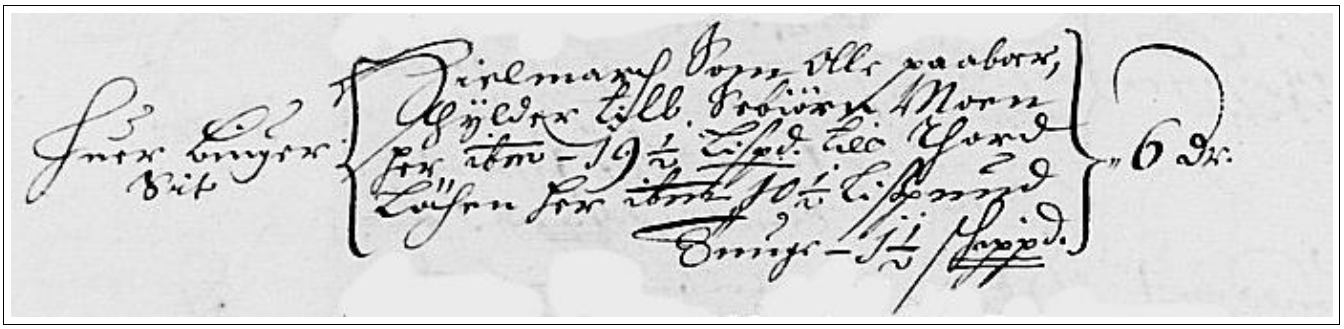

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Eidsberg - Bilde 305.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Hielmark som Olle och Peder paaboer, Schylder
till Sebiørn Moen her ibm. - 19½ Lispd.
Tord Løchen her ibm. - 10½ Lispd.
Tunge 1½ pund.
Huer biuger Sit».
Leilendingskatten settes til 6 dlr.

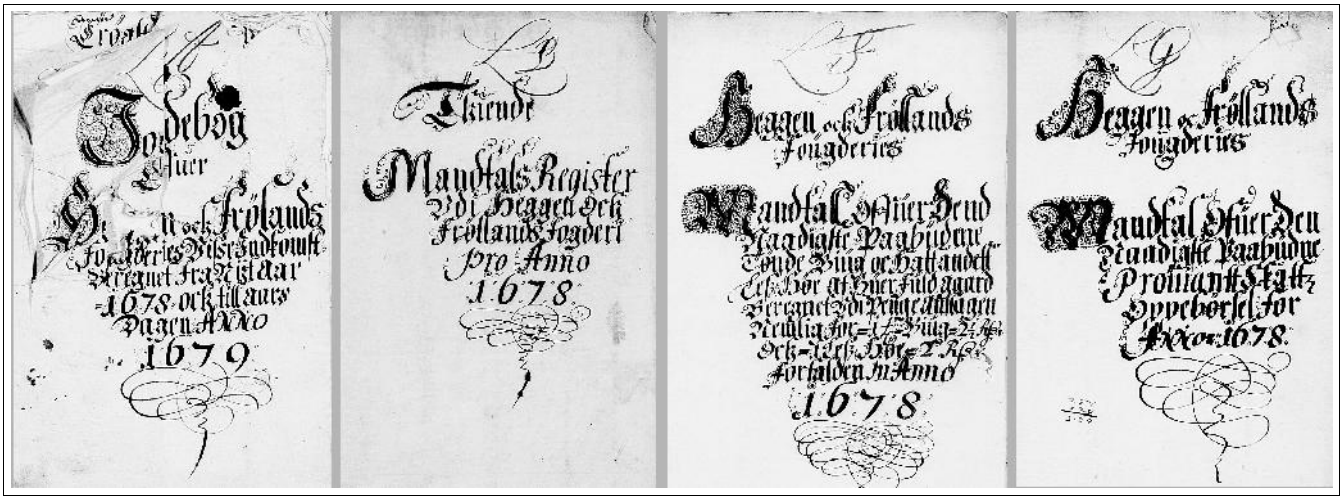

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Hielmarch Olluf
Smør - 18 bzr. - 3 mk.
Korn - 6 Spd. [Spand] - 5 mk.
Ledingspenge - 2 sk.
Foring - ½ dr.

Pramarbeid - 1 dr.»

«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:

Hielmark

1 kanne Roug, 1 kanne Huede, 4 settinger Bl: Korn, 9 quart Hafre och ½ kanne Erter».

(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).

«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr. forfalden in Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:

Hielmark Olle - 1½ Schippund.

Anslagen for Biug - 1 rdr. 84 sk., for Høe - 2 rdr. 24 sk.»

«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Edtzberrig Sogn:

Hielmark Olle - 1½ Schippund - Schatten: 3 mk.»

Etter at Gunhild døde giftet Ole seg med Marte Pedersdatter.

Skiftet etter Ole ble avholdt 23.09.1686:

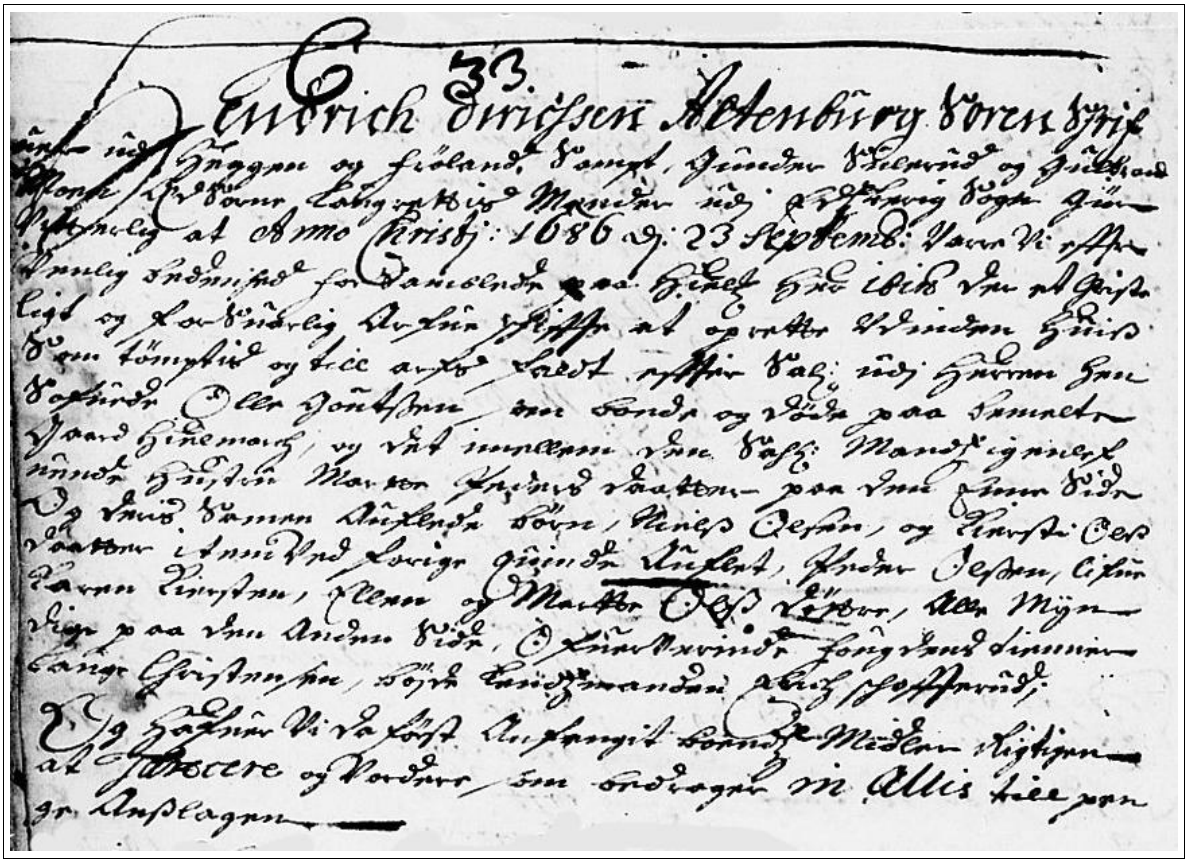

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 44b.

«No 33:

Hendrich Direchsen Altenburg Sorenschrifuer udj Heggen og Frøland sampt Gunder Sulerud og Gulbrand Moen Ædsoerne Laugrettis Mænd udj Eedsberig Sogn Giøre Vitterlig at Anno Christi 1686 d: 23 Septemb: vare Vi efter Vendlig bedenhed forsamblede paa Hielmarch Her ibid der at Christeligt og forsuarlig Arfueschifte at oprette ud inden Huus som tømptis og till arfs faldt efter Sal: udj Herren Hensofuede Olle Goutsen Som boede og døde paa bemelte Gaard Hielmarch, og det imellem den Sahl: Mands

igienlefuende Hustrue Marte Pedersdaatter paa den Eene Side Og deris sammen Auflede børn,

Niels Olsen, og Kirsti Olsdaatter,

item Med forrige quinde Auflet,

Peder Olsen, Lifue, Karen, Kirsten, Ellen og Marte Olsdøtrer,

Alle Myndige paa den Andre Side. Ofuerverinde fougdens tiennis Lange Christensen, bøjde Lendsmanden Erich Schofterud;

Og hafuer Vi da først Anfangit boends Midler Rigtigen at Taxcere og Vordere som bedrager in Alles till penge Anslagen.

....».[618]

618 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad Sogenn, folio 9. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Thrøgstad Sogen, folio 4 og 12; Essberig sogen, folio 38 Kvegstatten i 1658, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad prestegjeld, folio 6 og Eidsberg Prestegjeld, folio 14. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 74a. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland, folio 318; Prestenes 2. manntall: 2.4 Eidsberg Prestegjeld, folio 94. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Skifteprotokoll Heggen

(Barn VII:42, Far IX:165, Mor IX:166)

Gift 1. gang med neste ane.

Barn:

Kirsten Olsdatter Hjelmark. Levde 1655 på Hjelmark, Eidsberg (ØF). Levde fra 1669 til 1671 på Fjøs, Eidsberg (ØF). Død før 1684 på Fjøs, Eidsberg (ØF). (Se VII:42).

Gift 2. gang med **Marte Pedersdatter.**

Marte og Ole fikk barna:
Ca. 1687: Nils.
Kirsten d.y., gift med Jon Torkildsen Østre Brødremoen.[619]

VIII:84 fm fm ff mm

Gunhild Einersdatter Hjelmark. Levde 1634. Død omkring 1672 på Hjelmark, Eidsberg (ØF).

Gunhild og Ole hadde følgende barn:
Ca. 1649: Peder, overtok gården.
Live.
Karen, gift med Guttorm Jensegg i Trøgstad.
Kirsten, gift med Peder Olsen Fjøs.
Ellen.
Marte.[620]

(Barn VII:42)

Gift med forrige ane.

VIII:85 fm fm fm ff

Halvor Birketvet. Gårdbruker. Levde 1605. Levde fra 1618 til 1649 i Birketvet, Svindal (ØF). Død omkring 1664 på Birketvet, Svindal (ØF).

Ifølge «Norske Gaardnavne» av O. Rygh skrives gårdens navn Bircketuedt i 1578 og 1593, Bierchetved i 1723. «Birkiþveit» eller «Bjokvrkuþveit» kommer av «birki», et sted bevokst med bjørk og «þveit».

Halvor betalte bygningsskatten i 1593:
«Arbeids Skatt aff Moss Fougderi 1593 - Suindall Annex:
Halduor Bircketued - 60 sk.»

L[auri]s(?) betalte skatten i 1614 og Arnne i 1617.

Halvor betalte så skatten fra 1618:
«Moss Fougderie - Leilendinnge Bønder udi Suinndalls Annexs.
Halduord Birckethued - 1 daler».

Koppskatten i 1645 viser:
Manndtals Register Offuer Moes Fougderie,
huer effter denn Paabudne Kopfskatt af Mieninge Lefues,
Unge och gammel, ofr 15 Aar gammell er bekommet och oppebaaered Udj Anno 1645.
Suindals Annex, Heele gaarder.
Halfuord Bircketued, med Hans quinde,
och enn daatter, giffuet Penge 1 dr.»

Skattematrikkelen av 1649 viser for Svindal anneks i Moss fogderi:
«Halduoer Bierchetued schy(l)der
thill Olluff Reersen i Sigdall - 1 schippd. och 7 lispd. koeren med bøxell,
thill Vaalle presteboll - 2 pd. smør och 1 pd. neff(ue)r.
Aff en øddegaard der vnder ligger kaldes Kiercherø - 1 pd. och 6 mk. smør.
Medeiger Vaalle presteboll, och bunden sielff.
Schadted - 4 dr.»

Halvor hadde følgende barn (minst):
Ca. 1637: Paul, til Kirkerud i Svindal. gift 2. gang med Gunhild Olsdatter, skifte 21.08.1725.
Ca. 1645: Hans, til Sør-Skjørten og Østre Askim i Askim, skifte 08.10.1701,

og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 44b-45b. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 248-250.

619 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 250.

620 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 250.

gift med Kirsten Paulsdatter Hov i Askim.
Ca. 1646: Christen, til Vestre Haga i Eidsberg, skifte 07.01.1681,
gift med Anne Jonsdatter Onstad i Skiptvet.
Ca. 1652: Ole, til Sørvest-Hoie i Eidsberg/Risengen og Ytre Hol i Askim, skifte 29.06.1716,
gift med Guri Hansdatter Sø-Mysen.[621]

(Barn VII:43)

Gift

Barn:

Christen Halvorsen Haga Vestre. Født omkring 1646 på Birketvet, Svindal (ØF). Død omkring 1680 på Haga Vestre, Eidsberg (ØF). (Se VII:43).

VIII:87 fm fm fm mf

Jon Olluffsen Onstad. Odelsbonde. Født omkring 1613 på Onstad, Skiptvet (ØF). Levde 1694 på Onstad, Skiptvet (ØF). Død omkring 1697 på Onstad, Skiptvet (ØF). Uforsket i Onstad, Skiptvet.

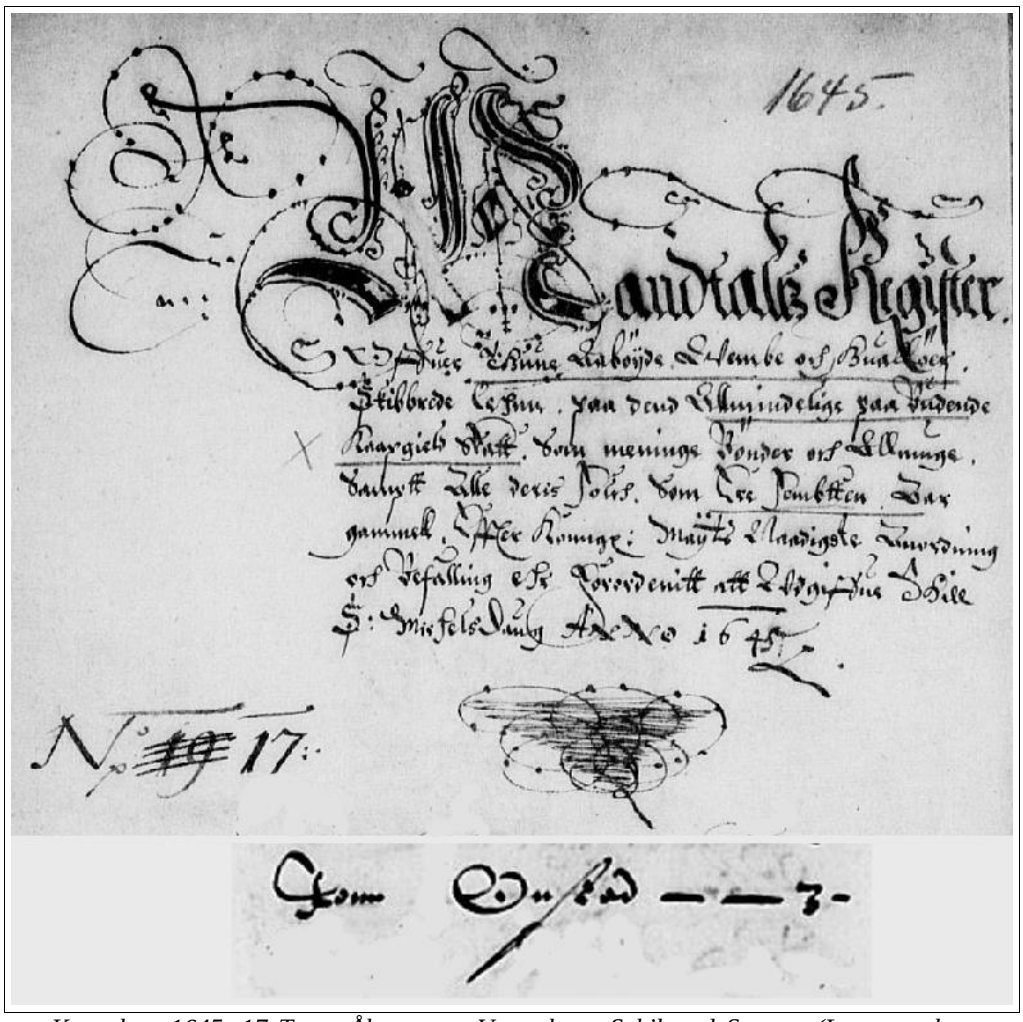

Koppskatt 1645, 17 Tune, Åbygge og Veme len - Schibtued Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 6, legg 5, bilde 12).

Koppskatten i 1645 viser for
«Thune, Aabøyde, Wembe och Hualløer Skibbrede, Schibtued Sogenn»:
Jonn Onstad - 3 [personer]».

Skattematrikkelen av 1647 viser:

621 Koppskatten i 1645, Moes Fougderie, Suindals Annex, Heele gaarder, folio 24. Skattematikkelen av 1647 (1649), Svindalsz Annex, Maadtze Fougderrie, folio 19. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 523, 592.

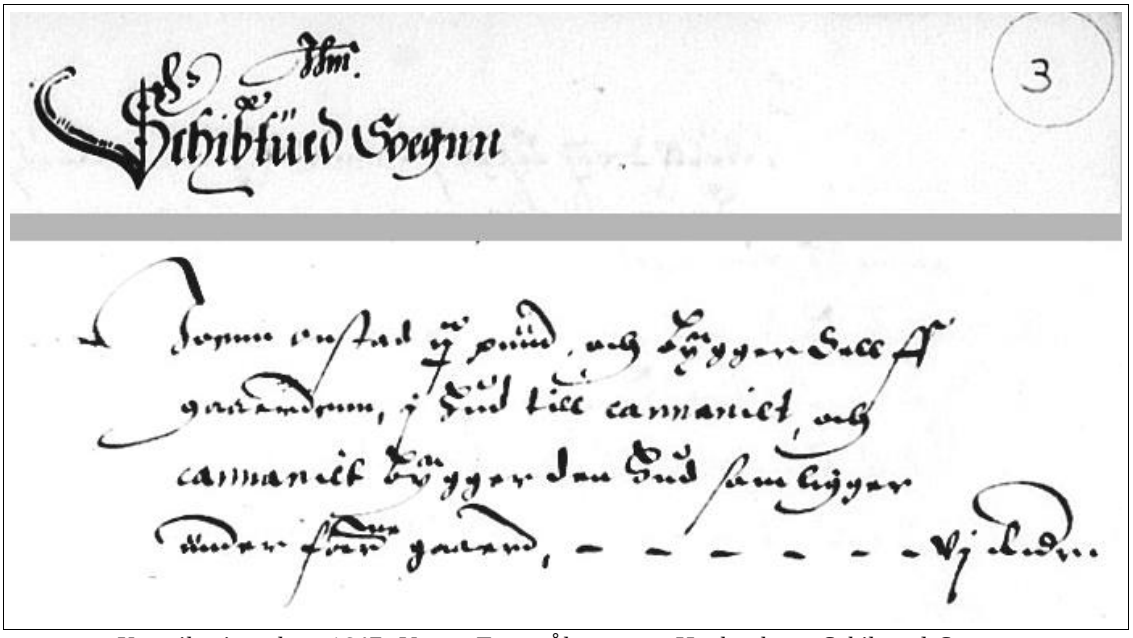

Kontribusjonsskatt 1647. Veme, Tune, Åbygge og Hvaler len - Schibtued Sogenn
(Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra 2, folio 3).

«Joenn Onstad 1½ pund, och bygger sellff gaaerdenn.
½ hud til cannaniet, och cannaniet bygger den hud
som ligger under foerne gaaerd.»
Han betaler 6 dr. i skatt.

Han eier i 1647 også 1 pund i Klunnd i Rødenes og 1 fjerding i «Østeen Karterøed» i Skiptvet.

I 1651 pantsatte Ingebret Hansen hele Kampenes som brukelig pant til Jon Onstad. Pantet ble overført til sogneprest Kristoffer Jensen i Eidsberg i 1683.

Jørgen Nilsen Holst hadde sittet med pantegodset i Hjelmark til 1652, da Jon Onstad i Skiptvet ga futen 170 rd. for det. (Obl 24.02.1652.) Dagfinn Arnesen kom til Hjelmark som bruker i begynnelsen av 1650-årene. Dagfinn var en oppfarende kar og kom i klammeri med sin landherre Jon Onstad om en slede i julen 1654. Ole Gautesen på Vesle-Løken krevde å få innløse Hjelmark, siden han var nærmest til den. Jon Onstad nektet først å gå med på dette, men ble dømt til å ta imot de 170 rd. han selv hadde betalt for pantegodset. Oles bror, Iver Gautesen skulle få Vesle-Løken, og de tre brukerne på Hjelmark skulle få igjen bykselpengene sine. (Dom 07.04.1657.)

Følgende avskrift i Riksarkivets kjeldeskriftavdeling viser at Jons hustru het Marte Gudmundsdatter. Avskriften er av et pergamentsbrev datert 18.05.1657, innlånt 18.08.1969, eier Foreningen Halden Minders Museum (Idd bygdemuseum) Hov samling (nr. 527):

«Jhm: Kiendis ieg Joen Oluffsøn boendis paa Oenstad i Schibtued Sogen, Giør her med alle Vitterligt, At ieg jdag den 18 Maij Anni 1657 er Kommen Vdi en Vendlig och Endelig forhandling, med Erlig och Beschedelig Mand

Jffuer Vlbiørnson boendiss paa Klund i Rødeness Sogen i effterfølgende maade, Nemlig at

ieg Joen Oluffssøn aff Velberaad huff och friuilligen, med min Kiere Hustroiss Marrete Gudmundssdaterss Villie och Samtyche,

haffuer soldt, schødt och affhendt, saa och med dette breffss confirmitêt selger, schøder och affhender fra mig, min Hustro och Voriss Arffuinger, til forbete: Jffuer Vlbiørnssøn samt hanss Kiere Hustro Pernille Olssdater och deriss sande Arffuinge, den gaard Klund hand nu paaboer, som schylder Aarlig Jt schibpund Miel och Et Span Smør med fuld bøgsel och herlighed, som er mit rette och sande Odel,

Huilchen forschne: gaard Klund med al sin rete tilliggelsse i Agger och Eng, Schoff och March, fische Vand och Fægang, samt alle de Lutter och Lunder til forne: gaard Klund Vden och indengaardss nu tilligger och af Arildss tid tilliggit haffuer, intet med alle Vndertaget, Vere sig Ved huad naffn det er eller neffniss Kand

Huorfore bemelte Jffuer Klund och hanss Kiere Hustro mig Joen Olssøn och min hustro Marete Gudmundssdater ærligen och til fulde haffuer betald mindste pending med meeste, effterssom i Voriss Venlige och endelige Kiøb Kommen er, Nemlig Tre Hundrede och tresindstiuge Rixdaler in Specie, som Vi til goed nøje redebahr annammit och bekommit haffuer, tachendiss hannom och hanss Kiere Hustro for goed och fuldkommen betaling i alle maader,

Och derfor ieg Joen Olssøn, min Hustro eller Vore Arffuinger oss nu ingen ydermeere laad, tiltred eller tiltale Vedkiende at haffue til den gaard Klund eller nogit diss tilliggelse i nogen maade, men Vere och bliffue hoess och Vnder Jffuer Vlbiørnssøn, hans Kiere Hustro och deriss Arffuinge for it frit och hiemlit sichert Kiøb til Euindelig Odel och Ejendom,

Vlast och Wpaa kierit aff oss eller Vore Arffuinge fødde och wfødde, och ellerss for alle dennem der paa nogen indtale Kunde haffue, giørendiss sig effter denne dag samme gaard Klund, med all diss tilliggelsse, saa nyttig och gaffnlig som de och deriss Arffuinge best Ville och Kunde, saassom Louwen Odelssmanden hiembler, Och derssom Wformodelig paa samme gaard Klund eller nogit diss tilliggelsse i fremtiden Kunde trette paafalde, saa nogit deraff

for Voriss Vanhiemmel schyld Kunde bliffue Jffuer Vlbiørnssøn hans Hustro eller Arffuinge i nogen loulig process affssøgt, Da ieg Joen Olssøn min Hustro eller Voriss Arffuinge Vere pligtige inden neste Sex wgerss dag der effter med Louw eller pendinge at frelsse alt huiss i forberørte maade Kunde Vorde dennem affssøgt Och i alle forberørte maade for mig min Hustro och Voriss Arffuinge holde Jffuer Klund hanss Hustro och deriss Arffuinge dette Kiøb i alle sine ord och puncter for huer Mand schadisløss.

Huilchet Kiøb ieg Jon Olssøn til ydermeere Vidnissbiurd och fuldkommeligere forvaring med mit Signete neden Vndertrøcht haffuer fuldbyrdet och bekreffted. Och Venligen tilbedet Erlig och Velforstandig Mand Hanss Pederssøn Sorenschriffuer i Jdde och Marcher, samt Erlige och Velbeschedelige Mend Suend och Torald Rachestad Laugrettissmend i Hølandss Prestegield, saa och Reer Søbye Laugrettismand i Øiemarch som hoss Vaare dette Voriss Kiøb, med mig til Vitterlighed at forsseigle.

Actum Klund Anno et die ut Supra.»

[I bretten: 1 hengende vokssegl i trekapsel, lokket mangler. (Dette var Iver Klunds segl: Har initialene I O og hans bumerke). Rem til segl nr. 2, segl og remmer til nr. 3-5 borte.]

[På baksiden:.]

«Anno 1658 denn 3 Er dette breff Liudeligen publicerit paa Lexby i Rødeness Sogen, till alminelig maalsteffne i meenige ttingalmuis Liudelige Paahør Kongl Mayt foget Peder Ollssøn Nerverendis vidner Hans Pederssen Egen haandt»

«Lest paa Arffuetompten Klund d 20 Jan 1665».

Tinglysning 17.08.1657:
Peder Skomaker mot Jon Onstad for gjeld 5 ort (Rakkestad tingbok nr. 11, folio 153b).

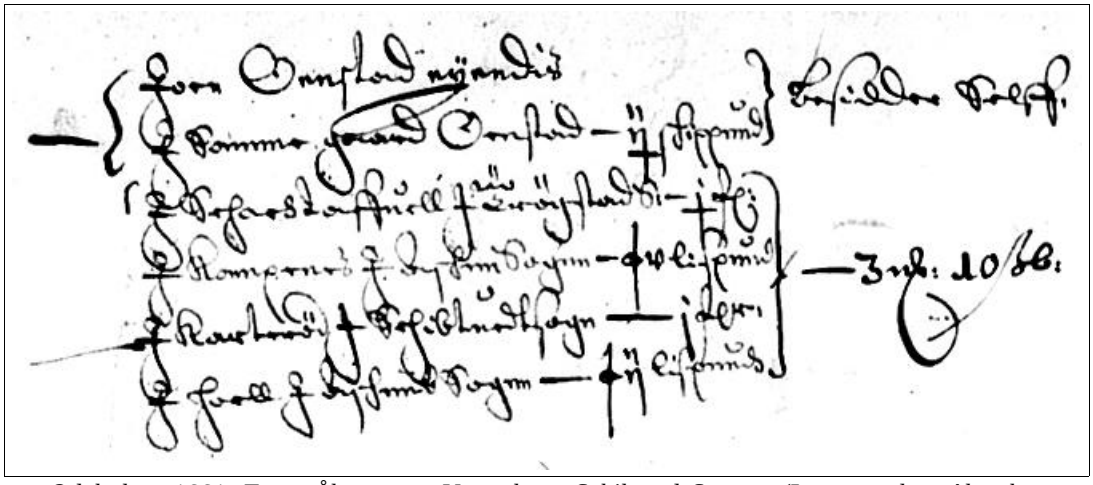

Odelsskatt 1661. Tune, Åbygge og Veme len - Schibtued Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 10, legg 1, litra 1, bilde 3).

Odelsskatten for 1660 viser:
«Jon Onnstad eyendis
J samme gaard Onnstad - 1½ schippund - Besidder Selff
J Schaehtaffuell j Thrøgstad S. - ½ frg:
J Kampenes J Aschim Sogn - 15 lispnd
J Karterød J Schibtuedh Sogn - 1 frg.
J Hoell J Aschimb Sogn - 12 lispund».

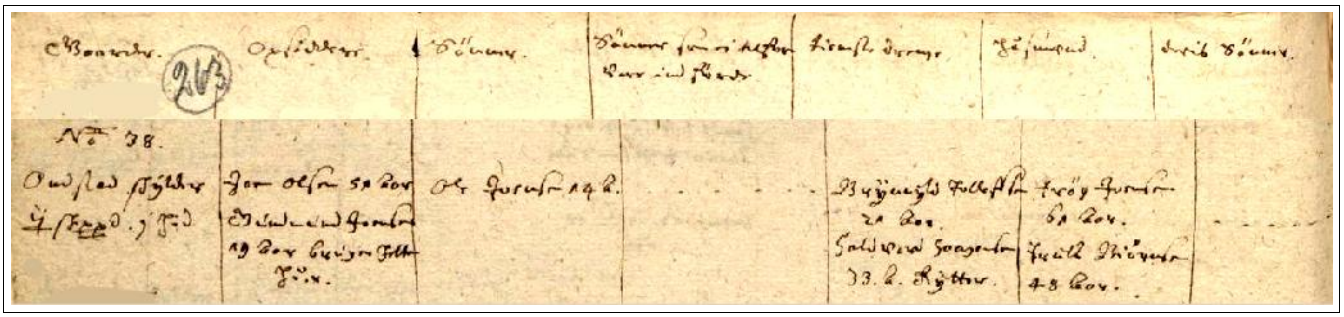

Prestenes 2. manntall i 1664: 2.1 Skiptvet sogn, folio 263.

Manntallet fra 1664-66 viser:
«No. 38 Ondstad skylder 1½ skippd 1 hud.
Opsidere: Jon Olsen 51 Aar, Gudmund Jonsen 19 Aar, bruger halfu huer.
Sønner: Ole Joensen 14 Aar.
Tienist Drenge: Halfuor Haagensen 32 Aar Rytter, Hemming Pedersen 16 Aar.
Husmend: J... Andersen 30 Aar.»

Matrikkelen etter reskript 23.01.1665 for Veme, Tune, Åbygge og Hvaler fogderi, 1667, viser:

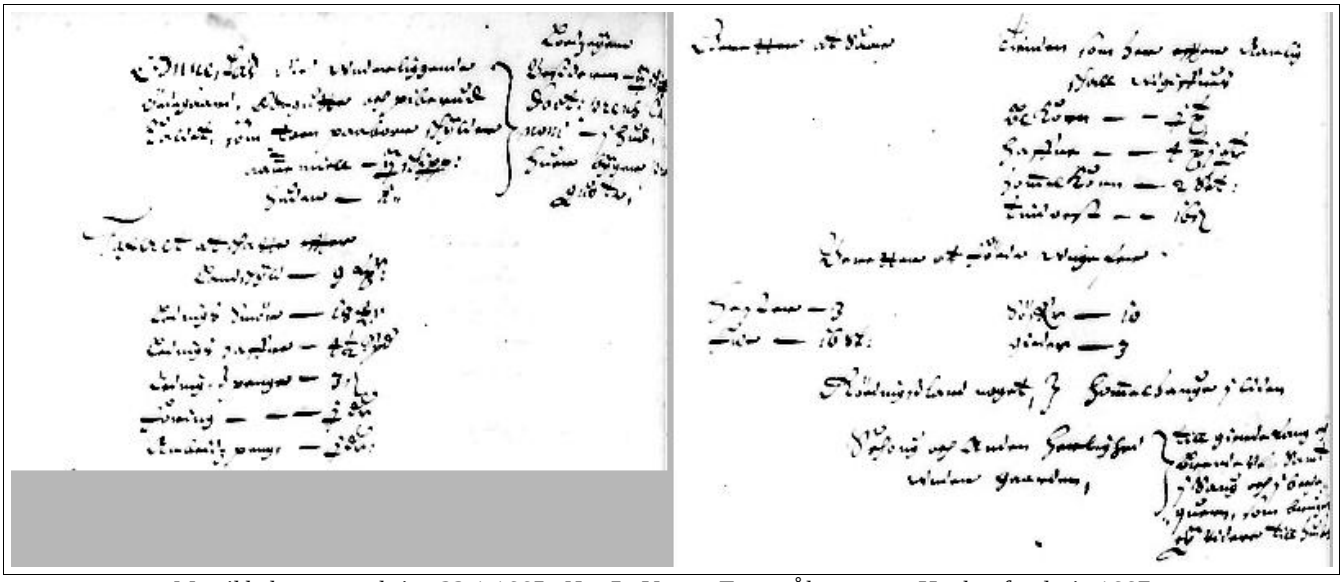

Matrikkel etter reskript 23.1.1665. Nr. 5: Veme, Tune, Åbygge og Hvaler fogderi, 1667, Skiptvet prestegjeld, fullgårder, folio 216b.

«Onnestad Med Underliggende Øedegaard, Ødegutte och Piberud Kallet,
som Joen paaboer Schylder - Aare miell 1½ Schipp: - Huder 1.
Loedzeyeren
Besideren - 1½ Schipp.
Foct: pre.h Canoni - 1 Hud.
Huer byger pre Lu.t.
Røedningsland noget, Hommelhauge 1 liden,
Schoug och Anden Herlighed under Gaarden, till gierdefang och Brendeved,
Samt 1 Saug och 1 bechequarn, som bruges ey videre till Husbrug.
Taxeret at schatte offer Landschyld - 9 fring.
Ledings Smør - 18 tn.
Ledings Hafre - 4½ Spd.
Ledings penge - 3 sk.
Foring - ½ dr.
Arbeidz penge - ½ dr.
Beretter at Saae
[intet anført]
Beretter at føede Unge fehr
Hester - 3.
Fæe - 16 st.
Søfr - 10.
Gieder - 3.
Tienden som han offer Aarlig schall Udgiftues
Bl.korn - ½ tn. [tønne]
Hafre - 4 tn. 1 qrt. [kvart tønne]
Hommelkorn - 2 set.
Tind oest - 16 sk».

Tinglysning 07.04.1665:
Jon Onstad fikk tingsvitne for at han hadde leid Halvor Håkensen til å være rytter i stedet for Jons sønn Gudmund Jonsen - og at han hadde betalt Halvor 15 rdl. for dette (Rakkestad tingbok nr. 15, folio 11b).

Tinglysning 01.12.1666:
Fogden mot Jon Onstad, Gudmund Onstad og Halvor Onstad for overfall på Anders Lystved, begått på Elffuestad i Eidsberg forleden Moenmarked. Det ble ført 5 vitner, tinglyst 03.08.1667 (Rakkestad tingbok nr. 16, folio 51b og nr. 17, folio 10b-12a).

Tinglysning 08.03.1667:
Jon Onstad hadde stevnet Kristen Vines til å prøve om noen landskyldspenger som Jon hadde levert sin landherre Anders Madtsøn i Tønsberg, på Kristiania marked i 1666, og som han nå igjen er blitt krevd for. Landskylden var for Øde Gutte (Rakkestad tingbok nr. 17, folio 8b-9a).

Tinglysning 25.08.1668:
Fogden mot Jon Onstad for at en pike ved St. Hans-tid døde ute på marken hos ham, og for at han hadde latt liket begrave på kirkegården uten prestens nærvær. Bygderyktet sa at piken var ombragt. Det ble ført 3 vitner (Rakkestad tingbok nr. 17, folio 10b-12a). Det ble holdt et rettsmøte, tinglyst 17.09.1668, med innkaldte vitner fordi

Jon hadde rettet en beskyldning mot Kristen Strands kvinne, som derfor var innstevnet (Rakkestad tingbok nr. 18, folio 38b-39a). Et nytt tingsmøte er tinglyst 19.10.1668 for Jons beskyldning mot Helge (kvinne) Strand (Rakkestad tingbok nr. 18, folio 44a-45a).

Jon giftet seg annen gang med Røyan Trulsdatter (ca. 1610 - 1704). Røyan var gift 1. gang med Guttorm Guderud i Askim.

I 1647 var hele skylda til Ytre (Nedre) Hoel bondegods. 12 lisp. tilhørte brukeren Anders Trulsen og 3 lisp. Halvor Søpler i Trømborg. I 1661 solgte Anders Trulsen sin part til Jon Olsen Onstad for 50 rdl. Den andre parten på 3 lisp. solgte Halvor Søpler i 1660 til sorenskriver Anders Hansen for 18 rdl. I 1663 byttet Jon til seg disse 3 lisp., slik at han ble eier av hele gården. I 1678 solgte Jon halve gården til sin svigersønn, Christen Halvorsen Vestre Haga.

I 1681 var Jon «laugverge» for sin datter, Anne, ved skiftet etter svigersønnen.

Jon solgte i 1694 den andre halvdelen av Ytre Hoel til Ole Christophersen Opsahl, som Anne giftet seg med etter at Christen døde.

Skifte etter Jon ble avholdt 30.07.1697.[622]

(Barn VII:44, Far IX:173)

Gift med neste ane.

Barn:

Anne Jonsdatter Onstad. Født på Onstad, Skiptvet (ØF). Levde 1665. Død omkring 1712 på Askim Vestre, Askim (ØF). (Se VII:44).

VIII:88 fm fm fm mm

Marte Gudmundsdatter Onstad. Levde 1630. Levde 1668 på Onstad, Skiptvet (ØF).

Jon og Marte selger 18.05.1657 gården Klund til Iffuer Vedbjørnsen og hustru Pernille Olsdatter. I salgsbrevet kalles Marte «Marete Gudmundsdater. Sten Høyendahl har fremført hypotesen at hennes far var Gudmund Halvorsen på Skattalen i Baastad, da Jon eide en liten part i denne gården fra 1640-årene.

Hun nevnes også i 1668.

Marte og Jon hadde følgende barn (minst):
Ca. 1645: Gudmund.
Ca. 1650: Ole.
Anne, skifte 08.11.1712,
gift med I. Christen Halvorsen Vestre Haga i Eidsberg, II. Ole Christophersen Opsahl. [623]

(Barn VII:44)

Gift med forrige ane.

VIII:89 fm fm mf ff

Ole Borgersen Garsegg Mellom. Gårdbruker. Født omkring 1614 på Skibsrud, Trøgstad (ØF). Død 1680 på Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF).

Ole var sønn til Borger Baarden på Skibsrud i Trøgstad. Familien flyttet senere til Vestre Brødremoen.

Mellom-Garseg lå midt på den lange ryggen med Garsegg-gårder, mellom den søndre gården og Vest-Garsegg i nord. I 1661 hadde gården en humlehage. Skog fantes ikke i 1661.

«Den Røde Bok» nevner omkring 1400 flere parter i Garsegg-gårdene, som hørte til kirkene i Eidsberg, og en part som hørte til Eidsberg prestebol. Det er imidlertid ikke mulig å avgjøre om noen av disse partene gjaldt Mellom-Garsegg. Folkenborg kirke eide blandt annet ett halvt øresbol jord i «Gardzengh», og det kan være denne parten som senere ble tillagt Eidsberg kirke. I hvert fall eier hovedkirken etter reformasjonen en fjerding mel eller korn i Mellom-Garsegg. En kirkelig jordebok fra 1575 sier om denne parten at den «er Vdj mannge aar fordult Kierkenn for», men etter den tiden ble ikke kirkegodset overlatt til glemselen. Kirken beholdt sin part helt til 1734 da

622 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Thune, Aabøyde, Wembe och Hualløer Skibbrede, Schibtued Sogenn, folio 12. Skattematrikkelen av 1647, Veme skipreide, Tune, Åbygge og Hvaler fogderi, Schibtued Soegnn, folio 8. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.2 Tune, Vemme, Åbygge og Hvaler len, folio 180; Prestenes manntall: 2.8 Skiptvet prestegjeld, folio 244 og 263. Matrikkel etter reskript 23.1.1665. Nr. 5: Veme, Tune, Åbygge og Hvaler fogderi, 1667, Skiptvet prestegjeld, fullgårder, folio 216b. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 347, 370-371. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 249, 573. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 523-524, 541, 592-593.

623 Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 523-524, 541.

den ble solgt av de private kirkeeierne til brukeren på gården som var Oles sønnesønn, Jørgen Christensen. I stedet ble det innkjøpt 7 lispund tunge i søndre Hen for den summen salget av Garsegg-parten innbrakte. Kirken hadde ikke bykselrådighet over Mellom-Garsegg.

I 1615 var 15 lispund tunge av gårdens samlede skyld på 1 skippund bondegods.

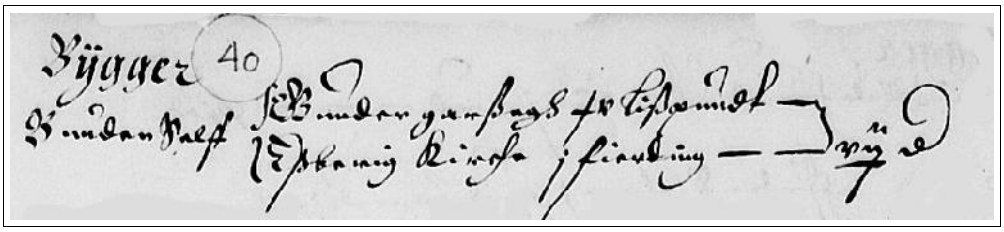

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 40).

Gunder Garsegh eide og bodde på Mellom-Garsegg i 1647:
«Gunder Garsegh 15 lispundt.
Esberig kirche 1 fierding.
Bygger Bunden selff».
Han betalte 6½ dr. i skatt.

Ole overtok Mellom-Garsegg i slutten av 1640-årene. Han eide i 1650 ½ skippund tunge i gården.

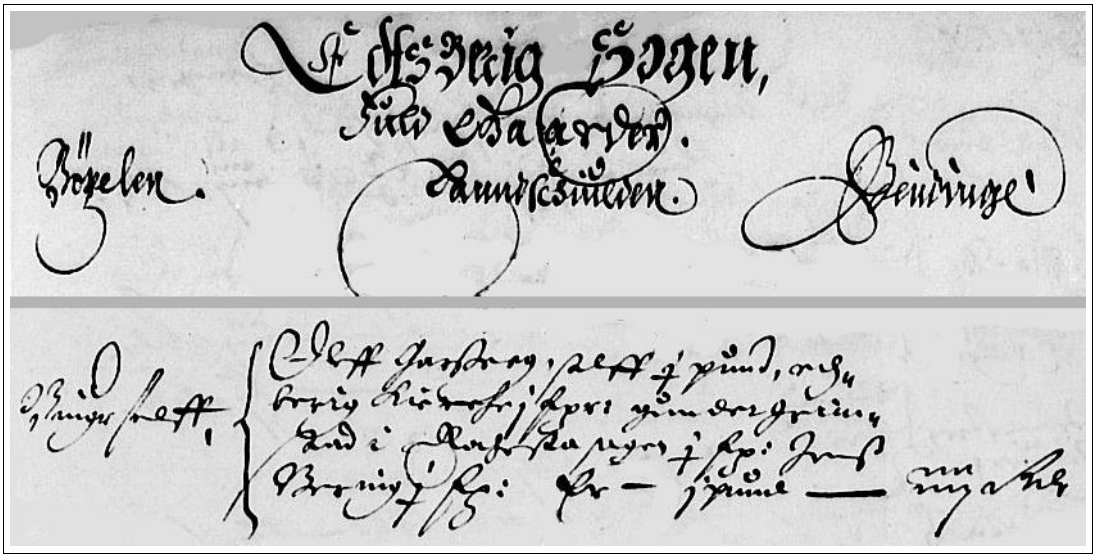

Kontribusjonsskatt 1650. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 202, legg 3, litra M, folio 22).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1650:
«Oluff Garßeeg, selff ½ pund,
Echberig Kierche 1 fxr: [fjerding = 5 lispund]
Gunder Grimstad i Rachestad sogen ½ fx:
Jens Bering ½ fx:
Er - 1 pund - 4 rd, [i skatt]
Biuger selff.»

Den fjerdingen som Gunder Grimstad og futen Biering på Lindhol satt med, innløste Ole sammen med broren Peder Krokstad i 1652. Ole fikk noe over 2½ lispund tunge og Peder noe mindre.

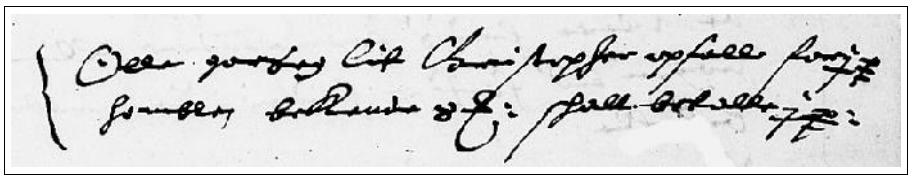

Tingbok Heggen og Frøland nr. 2, 1655-57, folio 41a.

15.09.1656 gikk Ole Garseg til sak mot Christopher Opsahl for ½ pund homle. Dom (HF tingbok nr. 2, folio 41a).

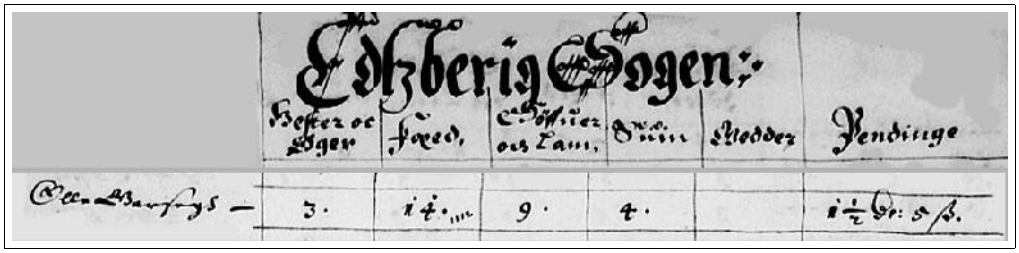

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 20).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården hadde 3 hester, 14 kuer, 9 sauer og 4 svin. Det ble betalt 1½ dr. 5 sk. i kvegskatt.

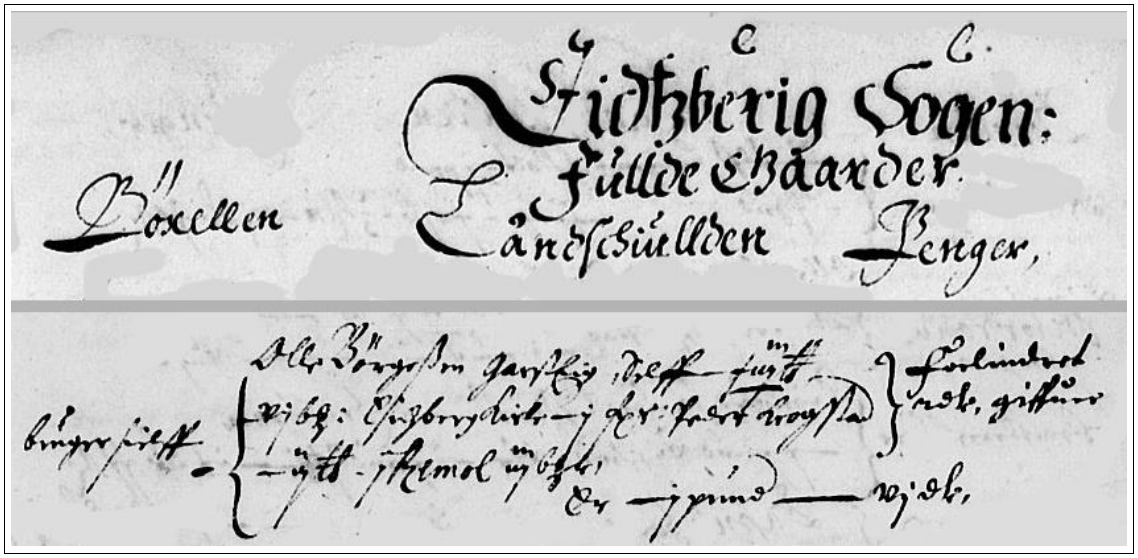

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 21).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
«Olle Børgeßeon GarßEig, Selff - ½ lb: 6 bz:
Eisberg Kirke - 1 fxr: [fjerding = 5 lispund]
Peder Krogstad - 2 lb: - 1 Remol 3 bzr,
Er - 1 pund - 6 dr. [i skatt]
Biuger sielff.»
«Pund» som masseenhet kalles også «libra» (romersk pund), forkortet «lb:».
Her er det tydeligvis ment lispund!

Da landkommissariatet tok opp sin jordebok i 1661, ble landskylda på Mellom-Garsegg satt ned fra 1 skippund til 16 lispund. Reduksjonen gikk ut over Oles egen part, mens deleierne beholdt sine parter i gården uforandret:

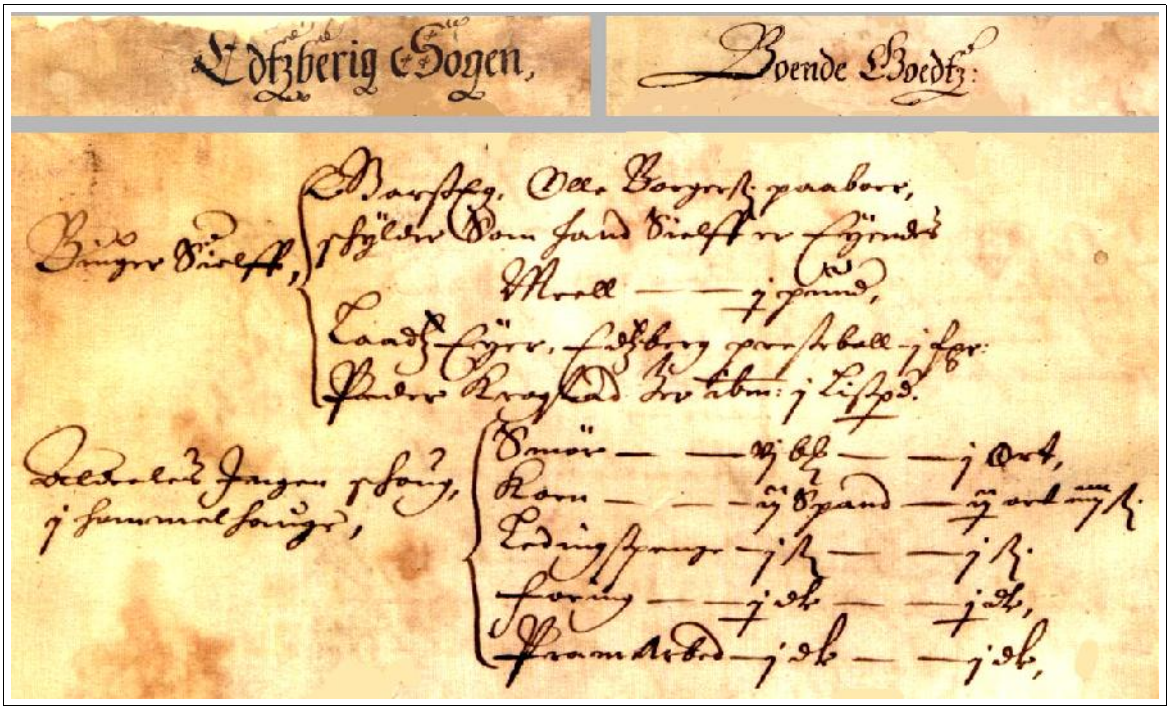

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 75b.

«Boende Goedtz: Garseg, Olle Borgersen paaboer, schylder
som hand Sielf er Eyendis - Meell ½ pund.
LandzEyer Edzberg presteboll - 1 fgr.
Peder Krogstad Her ibm: - 1 Lispd.
Biuger Sielff.
Aldeles ingen schoug - 1 hommelhauge.
Skatter:
Smør - 6 bz. - 1 mk.
Korn - 2 Spand - 1½ mk. 4 sk.
Ledingspenge - 1 sk. - 1 sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

På tinget 15.09.1656 gikk Ole til sak mot Christopher Opsahl for ½ pund humle. Dom (HF tingbok nr. 2, folio 41a).

I 1664 brukte Ole gården sammen med sønnen Christen Olsen. Hver hadde halvparten, men det var faren som hele tiden eide gården.

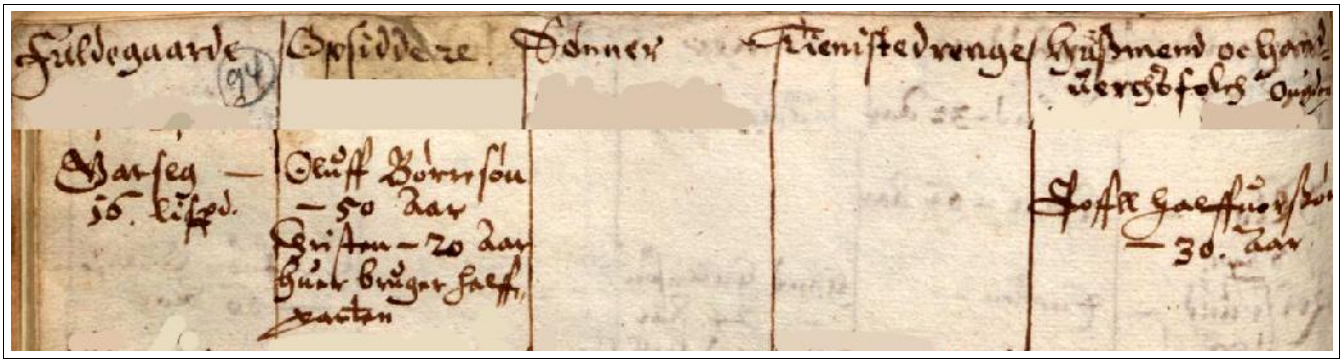

Prestenes 2. manntall i 1664: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 94.

Ved prestenes 2. manntall i 1664 var Mellom-Garsegg en fullgård med en andskyld på 16 lispund. Oppsittere var «Oluff Børersøn 50 Aar og Christen 20 Aar, Hver bruger halffparten».
På gården var også en husmann som var 30 år.

På tinget i Askim 21.10.1667 gikk Ole til sak mot Aslak Lille Morchtued for en gjeld på 1 Rdl. Dom (HF tingbok nr. 8, folio 48a).

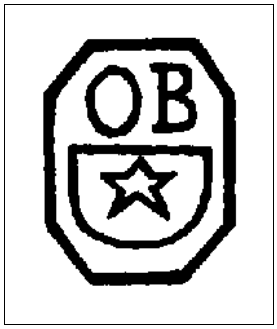

Ole Borgersen Mellom-Garseggs segl (tegnet av Helge Frøyset).

Ole var lagrettemann i mange år, og i 1679 var han fjerdingsmann, ifølge en sak om deltagelse i krigstoget mot Sverige.

Da Peder Krokstad døde i 1676, arvet kona og sønnen Erik Pedersen parten i Garsegg, og den solgte de i 1678 til Kristen (skjøte 06.04.1678), slik at far og sønn fra da av eide alt bondegodset i gården.

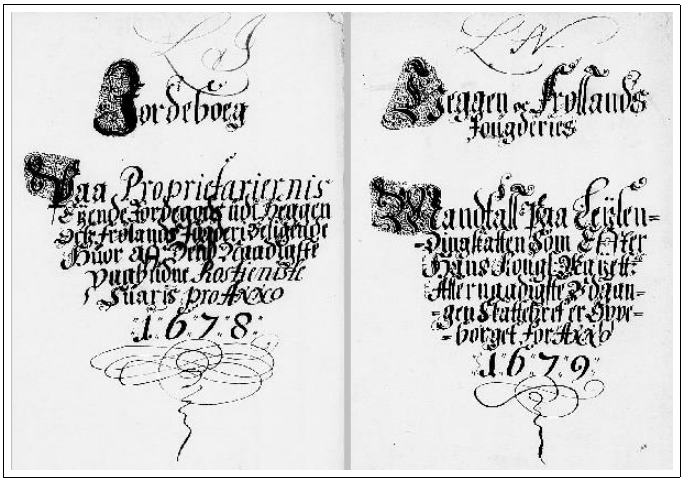

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Ole og sønnen Christen betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), leilendingskatt, den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

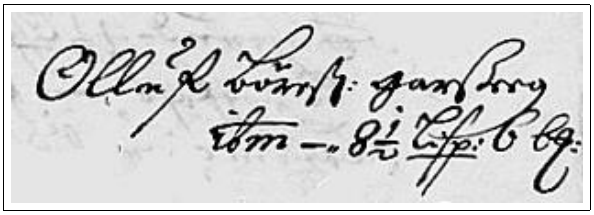

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Eidsberg - Bilde 187.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Edtzberrig Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:

Olluf Børnsen Garsseeg
ibm. - 8½ Lispd 6 bz.

Christen Garsseeg
ibm. - 2 Lispd. 12 bzr.

Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.

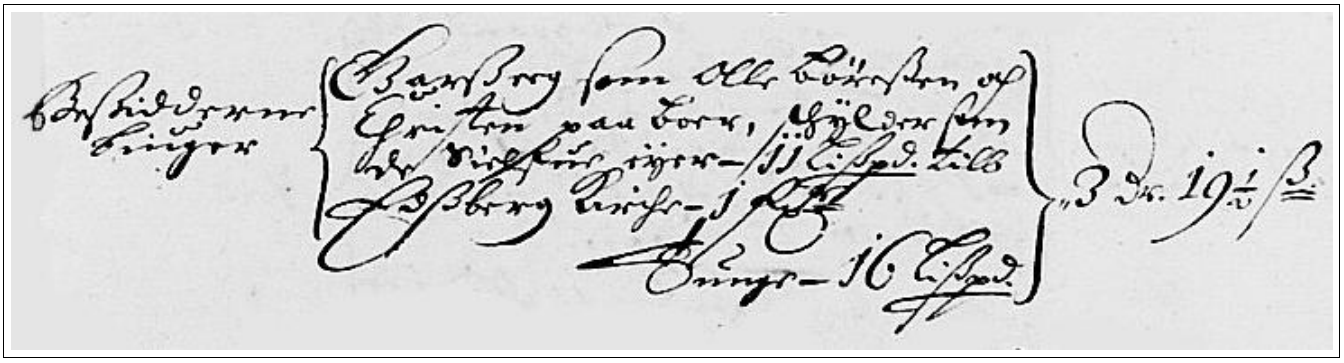

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Eidsberg - Bilde 305.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Gars Eeg som Olle Børeßen och Christen paaboer, Schylder
som de Selfue eyer - 11 Lispd.
till Edtzberrig Kirche - 1 fær.
Tunge 16 Lispund.
Besidderne biuger».
Leilendingskatten settes til 3 dr. 19½ sk.

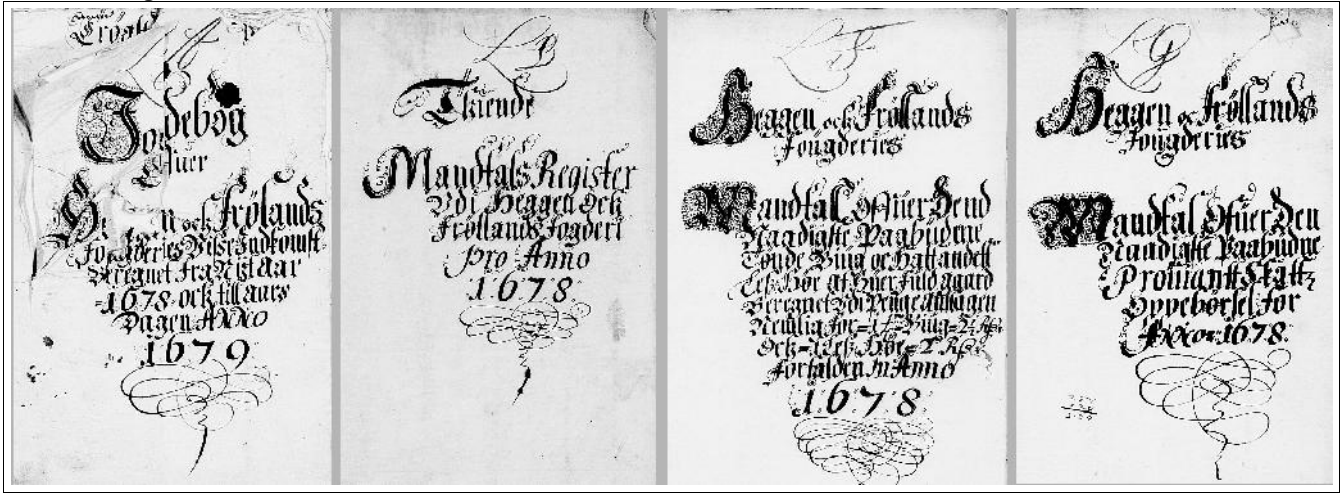

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Gars Eeg Olle Børresen
Smør - 6 bzr. - 1 mk.
Korn - 2 Spand - 1½ mk. 4 sk.
Ledingspenge - 1 sk.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - ½ dr.»
«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:
Garseeg Olle Børresen
½ setting Roug, ½ setting Huede, ½ tønne Bl: Korn, 1½ tønne Hafre och 1 kanne Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).
«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard
Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr.
forfalden in Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:
Garseeg Olle Børeson - 16 Lispd.
Anslagen for Biug - 1 rdr., for Høe - 1 rdr. 19 sk.»
«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Edtzberrig Sogn:
Garseeg Olle Børresen - 16 Lispund - Schatten: 1 mk. 14½ sk.»

Ole døde i 1680.

Skiftet etter Ole ble avholdt 01.05.1680:

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 622.

«No 119.

Henrich Simensen Suorenschriffuer Udi Heggen och Frøland, Sampt Olle Christophersen Garseg, och Siøphar Garseg, Ædsuorne Laugrettismend Udi Edzberg Sogen, Giør witterligt, at Anno Christi = 1680. den = 1. May Navnlig efter loulig Anordning, og Wenlig Bedenhed, forsamlede paa den gaard Garsegh ibm: der at Registrere och Vordere, sampt Schiffte och dele, Alt huis som Tømptes och Arftalt epter Sal: Afgangne Olle Børgesen, som boede och døde paa ditto gaard Garseg, Och det imellum den Sl: Mands igienlefuende Hustrue Barbro Størchersdatter paa den ene, och begge deris Sammen Auflede børn, Som ere Christen Olsen och Siri Olsdater, paa den Anden Side, Ofueruerende Ko: Ma: Foget Welfornemme Christen Lund som Hans fuldmegtiger Monsr. Henning Siderigsen, bøide Lensmanden Ering Nielsen Lonper(?), Her war och tilstede Enchens broder och Lougverge Laurs Sletner, Med gaat folk Flere.

Hafuer wi boens formue och Løsøre, Saauit oss blef Anuist, Registrered och Wurderet, bestaaende i æptermeldende.

....

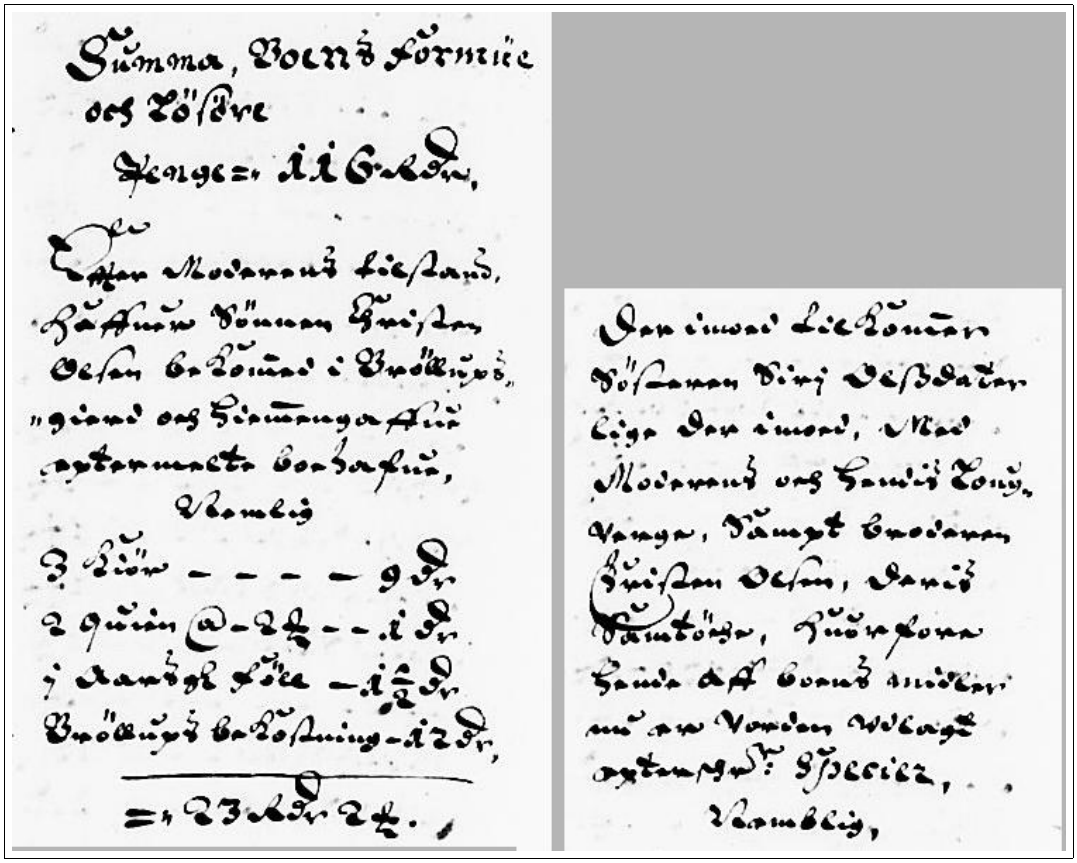

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 624.

Summa, Boens Formue och Løsøre
Penge = 116 Rdr.

Efter Moderens tilstand Haffuer Sønnen Christen Olsen bekommet i Brøllupsgierd och Hiemmengaffue, Nemlig
3 Kiør - 9 dr.
2 quin(?) a 2 mark - 1 dr.
1 Aars gl. føll - 1½ dr.
Brøllups bekostning - 12 dr.
= 23 Rdr. 2 mark.

Der imod tilkommer Søsteren Siri Olsdatter lige der imod, Med Moderens och Hendis Lougverge, Sampt broderen Christen Olsen, deris samtøche, Huorfore Hende aff boens midler nu er worden udlagt apten ..: Speciez, Nemblig
....

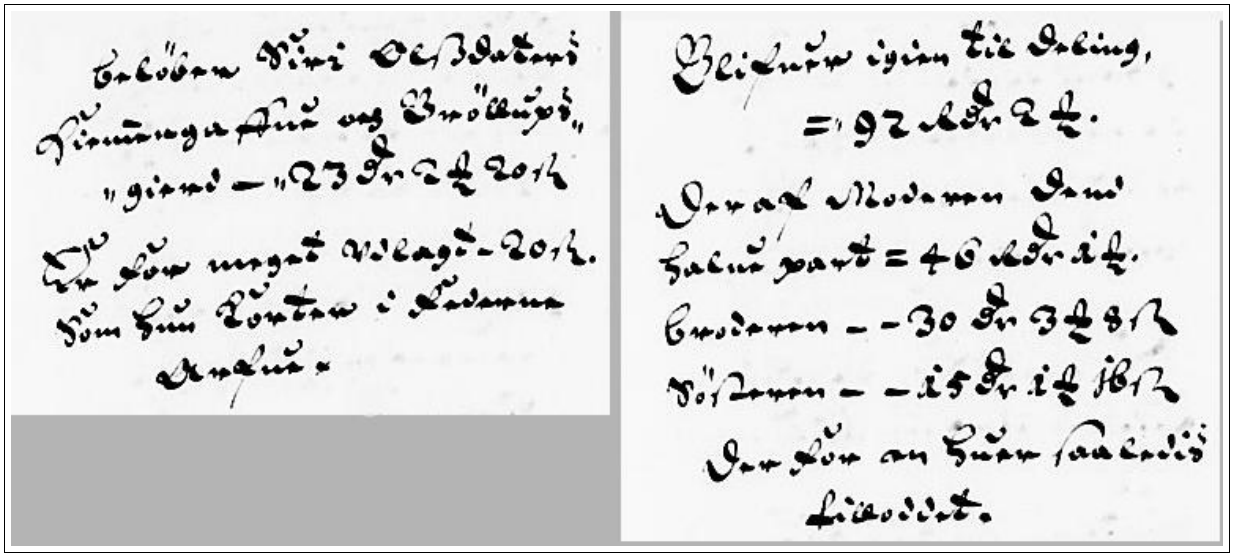

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 625.

beløber Siri Olsdaters Hiemmengaffue och Brøllupsgierd - 23 dr. 2 mark 20 sk.
Er for meget Udlagt - 20 sk. - som hun korter i Faderne Arfue.

Bliver igien til deling
= 92 Rdl. 2 mark.

Deraf Moderen dend halfue part = 46 Rdr. 1 mark
broderen 30 dr. 3 mark 8 sk.

Søsteren 15 dr. 1 mark 16 sk.
Derfor er Huer Saaledis tilloddet
.....

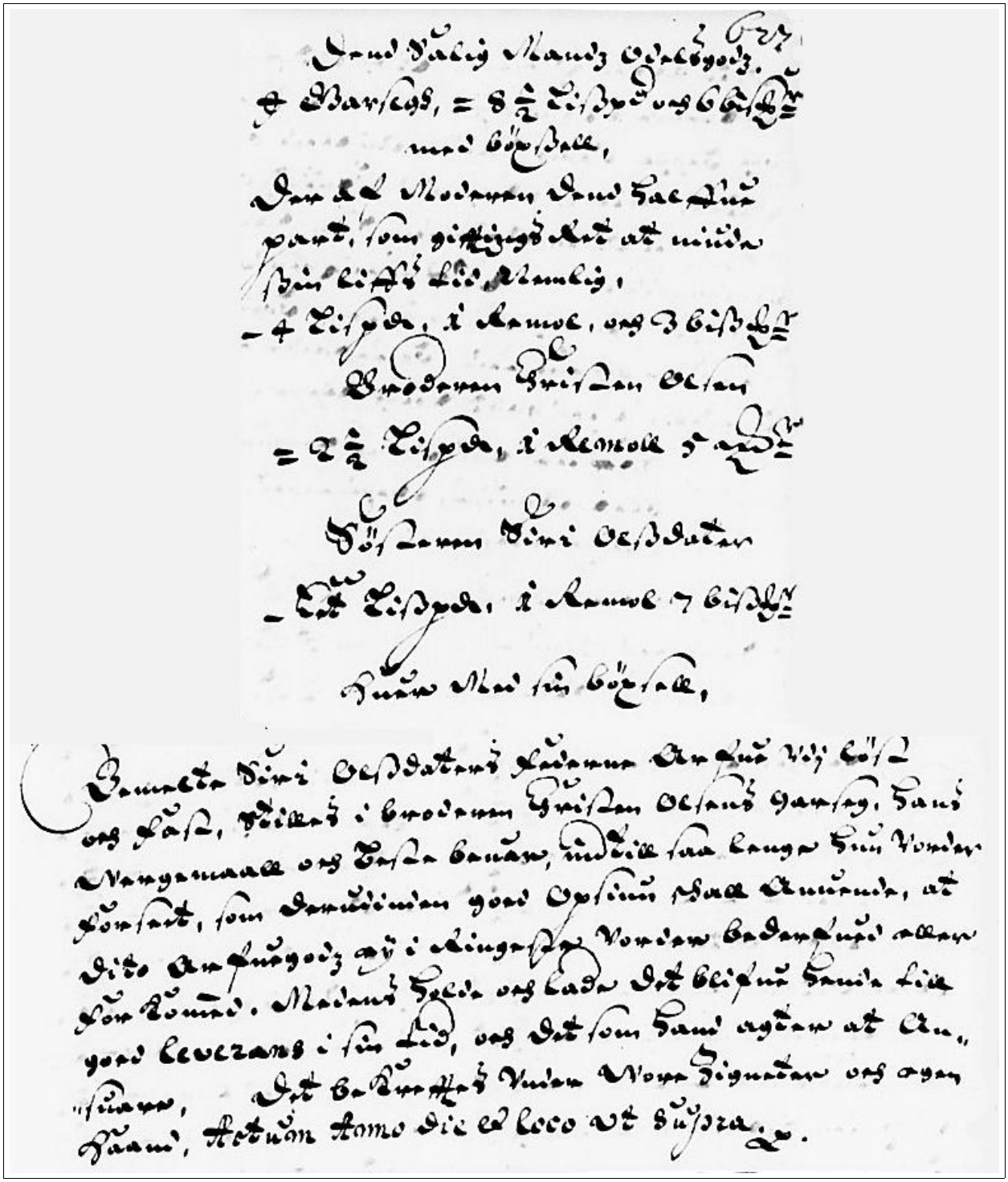

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 627.

Dend Salig Mands Odelsgods
I Garsegh = 8½ Lispd. och 6 bsmp. med bøxel
Deraf Moderen dend halffue part, som giftings Ret at niude sin liffs tid, Nemlig,
= 4 Lispd. 1 Remol, och 3 bispd.
Broderen Christen Olsen
= 2½ Lispd. 1 Remoll 5 bispd.
Søsteren Siri Olsdatter
= Eet Lispd. 1 Remol 7 bispd.
Huer med Sin bøxell.

Bemelte Siri Olsdatters Faderne Arfue Udj løst och fast, stelles i broderen Christen Olsens Garseg, Hans Wergemaall och Beste bru.., indtil Saa lenge hun Vorden forseet, Som der udi ... goed opsiun shall Anuende, at dito Arfuegodz ey i Ringeste Vorden bederfued eller forkommet. Medens Holde och lade det blifue Hende till goed Leverens i sin tid, och det som hand agter at Anfuere,

Det bekrefter Under Wores Signeter och ægen Haand,
Actum Anno die ex loco ut Supra.»[624]

(Barn VII:45, Far IX:177)

Gift med neste ane.

Barn:

Christen Olsen Garsegg Mellom. Født omkring 1644. Levde 1664 på Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF). Død 1715 på Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF). Begravet 23.12.1715 i Eidsberg (ØF).[625] (Se VII:45).

VIII:90 fm fm mf fm

Barbro Størkersdatter Aas Vestre. Levde 1630. Levde 1680 på Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF).

I henhold til Gårdshistorien for Eidsberg og Mysen var Barbro datter til Størker Larsen Sletner (ca. 1636-1730). Dette er imidlertid feil. Ved skiftet etter hennes mann ble hennes bror Lars oppnevnt som verge. Den Lars som var sønn til Størker Larsen Sletner ble født først ca. 1687, 7 år etter at skiftet ble avholdt. Hennes bror må være Lars Størkersen Vestre Aas/Sletner (ca. 1604 - ca. 1687), og deres far Størker Vestre Aas som døde i 1642.

Barbro og Ole hadde følgende barn:
Ca. 1644: Christen, gift med Marte Jørgensdatter, til Mellom-Garsegg.
Siri.

Etter at Ole døde hadde Barbro halve gården til hun døde. Da datteren Siri innga seg til sin bror Christen i 1687 hadde hun arvet sin del etter sin mor. Barbro døde derfor senest i 1687.[626]

(Barn VII:45, Far IX:179)

Gift med forrige ane.

VIII:91 fm fm mf mf

Jørgen Olsen Garsegg Søndre. Gårdbruker. Født omkring 1604. Levde 1652 på Garsegg Søndre, Eidsberg (ØF). Død 1672 på Garsegg Søndre, Eidsberg (ØF). Uforsket i Rakkestad.

Jørgen var antagelig far til Marte Jørgensdatter. I Gårdshistorien er det ikke oppgitt noe om hans barn.

Han hadde søsken i Rakkestad og var antagelig derfra selv. Hans to brødre, Engebret Hauger og Gulbrand Kraugerud, lånte ham 15 rdl. det året han overtok Garsegg, mot pant i vel 3 lispund tunge som han eide i Torper Østre, Os, Rakkestad («Oes Fierding»):

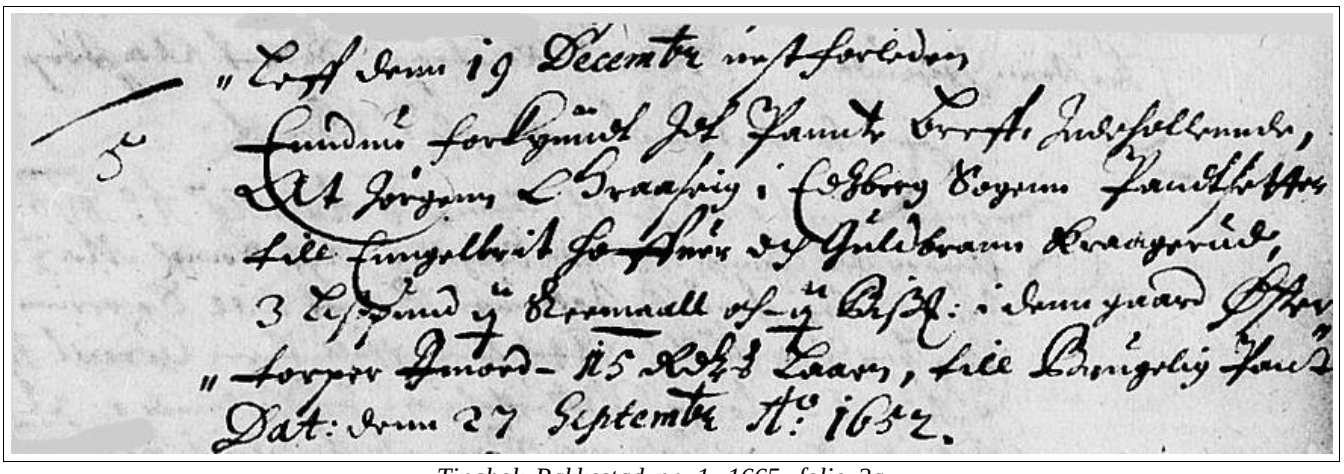

Tingbok Rakkestad nr. 1, 1665, folio 2a.

Pantebrev datert 27.09.1652 fra Jørgen Graaseig i Eidsberg sokn til Engelbret Hoffuer og Gulbrand Kraagerud på 3 lispd. 1½ remål 1½ bmk. i Østre Torper til brukelig pant for 15 rdl. lån. Pantebrevet er tinglyst 07.02.1665 (Rakkestad tingbok nr. 1, folio 2a).

---

624 Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 75b. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 318; Prestenes manntall: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 94. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-1683, folio 622. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 167, 667-669.

625 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Begravet», folio 86.

626 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 167, 669.

Fogdenes manntall i 1664: 1.5 Rakkestad og Mossedal len, Rakkestad prestegjeld, Os fjerdinig, folio 248.

Ved Fogdenes manntall i 1664 finner vi for Houger i «Ous Fierding» i «Rachestad Sougen»:
«Houger skylder tunge 1 Skippd.
Opsidere: Ingebret Olsen 64 Aar.
Sønner: Eye(?) Ingebretsen 23 Aar.»
Far til Jørgen og hans brødre het altså Ole.

Gulbrand flyttet senere til Torper, og da han døde i 1661, solgte de to brødrene sin rett til denne gården:

Sø-Garsegg ligger lengst sør på den lange smale jordrygg som strekker seg fra øvre Brødremoen til Elsnes. I øst og syd går bekkene ned mot Lekum-elva, i vest mot en bekk som deler mot Fjøs. Nede ved elva er det en del sletteland og en rekke nes, som alle har fått navn. Det er de to Fjøs-nesene, Storneset, Elsnesneset, Vaskærneset mot Langnes og Maureneset. Mot Fjøs ligger Fagerlidalen med Fagerdalsneset og den store Krukerudhaugen, der tradisjonen mener det er en gammel gravhaug. Flere av de bratte bakkene er utsatt for utglidninger.

«Den Røde Bok» oppgir omkring 1400 at Tenols kirke eide et ertogbol jord i Sø-Garsegg. Noe senere eide den samme kirken et øresbol i gården. Kirkegodset gikk over i privat eie før reformasjonen.

Kort etter 1600 var gårdens landskyld delt i to like deler på 12 lispund tunge. Den ene delen eide brukeren Amund selv i 1615 og frem til 1632, da han pantsatte den til Lars Børgesen i Fredrikstad. Den andre halvdelen eide Kristoffer Soprim i Høland i 1612 og frem til 1628. Ved de tidene ble den delt i to like deler. Even Nadem i Høland eide 6 lispund til 1654, da han enten solgte eller pantsatte den til Anders Olsen i Fredrikstad. Den andre delen på 6 lispund overtok Lars Børgesen i Fredrikstad i 1632, slik at han fra det året rådde over 18 lispund eller ¾ av hele gården. Han døde i 1637, og sønnen Truls Larsen sto som eier av parten i 1638, i 1639 og 1640 hadde Anne, enka etter Lars, overtatt. Borgermesteren i Fredrikstad, Anders Olsen, overtok de 18 lispund og i 1654 fikk han resten av gården, sikkert som pantegods. Etter borgermesterens død omkring 1660, rådde arvingene for godset i ti år. Det var familien Stub i Fredrikstad, og de tre brødrene Lars, Hannibal og Matias Stub pantsatte Sø-Garsegg og Rustad-bruket i Hærland under ett til futen Jens Nielsen Biering på Lindhol for 390 rdl. i 1671 (Obl. 24.10.1671). Godset skulle stå ugjenløst i 27 år, altså til 1698, men i 1684 pantsatte futen det videre til de to brukerne Jakob Andersen og Ole Andersen Sø-Garsegg med 12 lispund til hver for 150 rdl. i alt. Jakob og Ole var sønner til Anders Rasmussen og Mari Assersdatter på Søndre Nord-Moen.

Det er først fra 1612 en vet at Amund var bruker på Sø-Garsegg, som han også eide halvparten av, til det gikk ut med ham, så han måtte pantsette gården. Senere satt han som leilending på sin egen gård til 1652, da han sannsynligvis døde. Enka, Sigri, kom senere til Rudi i Trøgstad. Så sent som i 1665 ble hun stevnet for en restgjeld til Anders Olsen på i alt 15¼ rdl. Hun satt da i små kår og måtte be om ettergivelse for det hun skyldte. I 1645, mens Amund brukte gården, kom det til en trette med Mellom-Garsegg om delet mellom de to gårdene, men sakens enkeltheter er ukjente.

Jørgen overtok Sø-Garsegg etter Anders i 1652, og brukte gården til han døde i 1672.

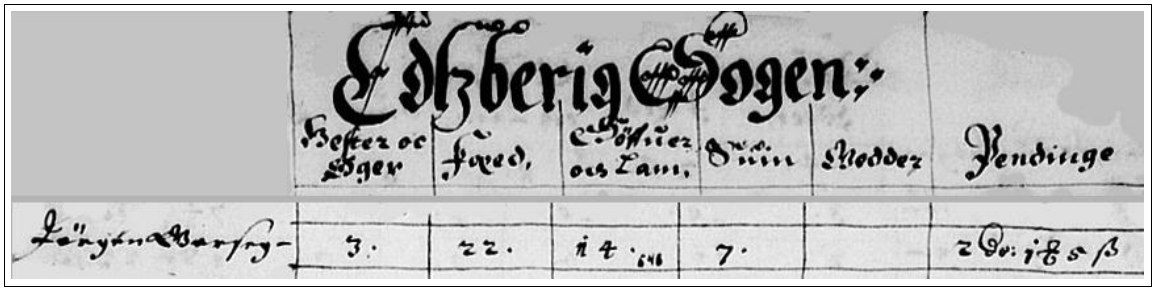

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 20).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården hadde 3 hester, 22 kuer, 14 sauer og 7 svin.
Det ble betalt 2 dr. 1 mk. 5 sk. i kvegskatt.

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 21).

Kontribusjonsskatten til Jonsok og Mikjelsmesse i 1660 viser:
«Eidtzberig Sogen:
Fullde Gaarder - Landschiulden.
Jørgen Garseeig.
Anders Olluffsen udj Fredrictstad - 24 lispund - Penger: 9 dr. 9 sk.
Bøxellen: Anders Olssen».

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

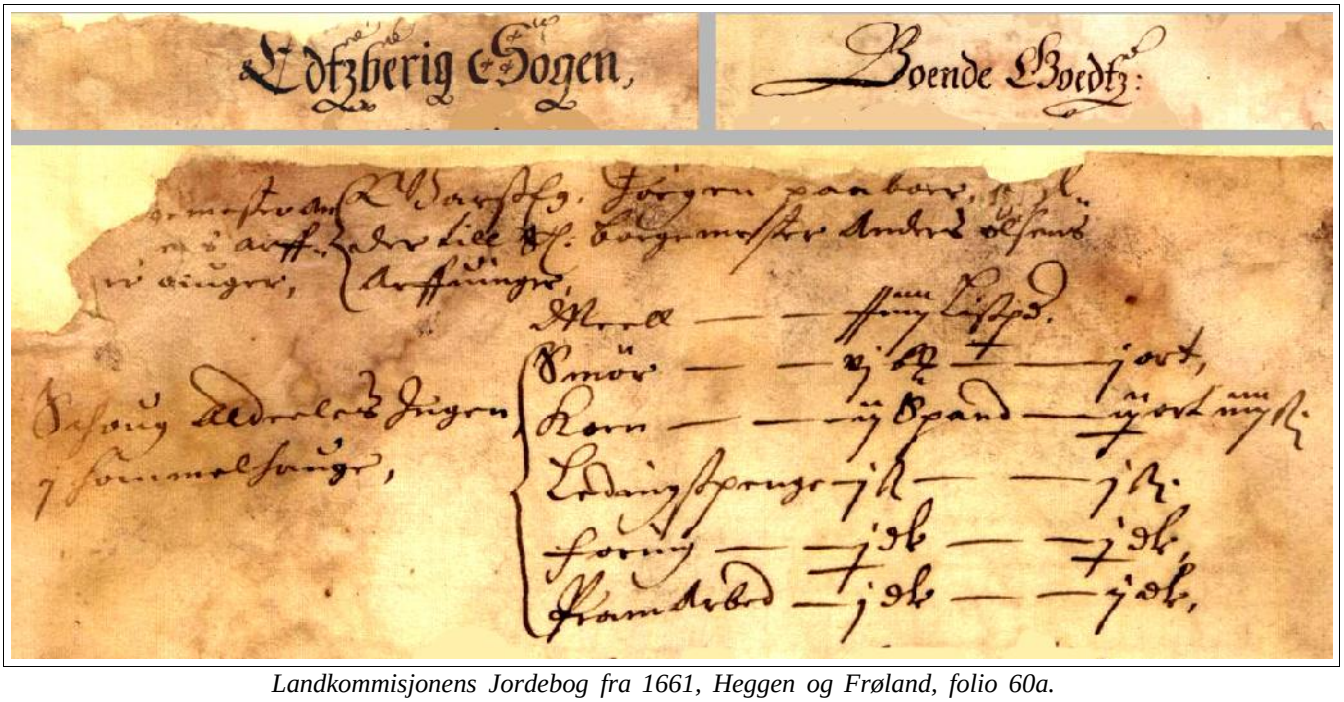

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 60a.

«GarssEg, Jørgen paaboer, schylder
till Sl. borgermester Anders Olsens Arfuinger - Meell 24 Lispd.
Borgermester Anders Olsens Arfuinger biuger.
Schoug Aldeles Ingen - 1 hommelhauge.
Smør - 6 bz. - 1 mk.
Korn - 2 Spand - 1½ mk. 4 sk.
Ledingspenge - 1 sk. - 1 sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pramarbeid - 1 dr. - 1 dr.»

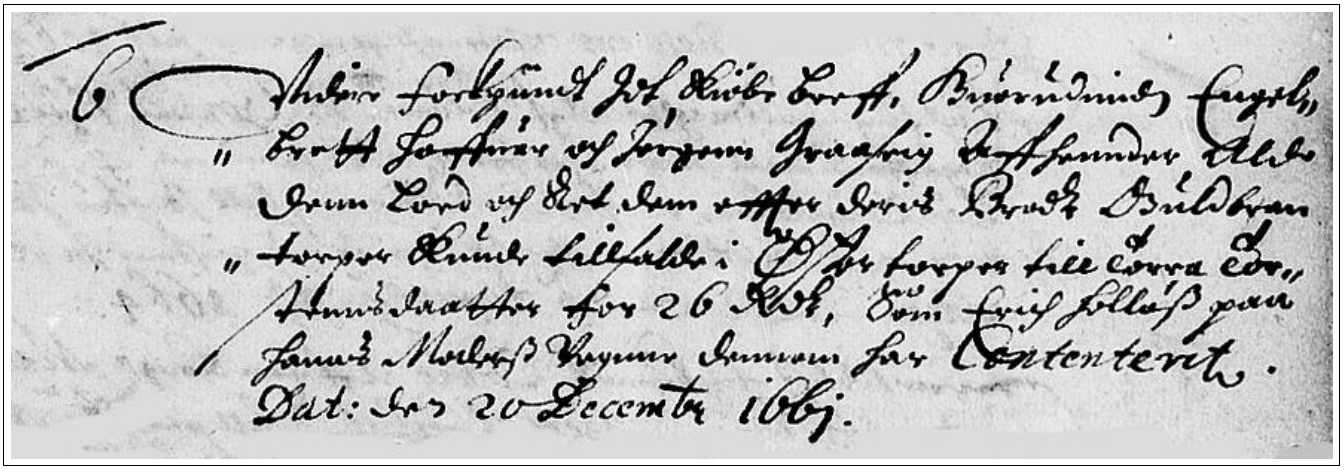

Tingbok Rakkestad nr. 1, 1665, folio 2a.

Kjøpebrev datert 20.12.1661 fra Engebret Hoffuer og Jørgen Graaseig på all den lodd og rett som kan tilfalle dem etter deres bror Gulbrand Torper i Østre Torper til Tora Torstensdatter - for 26 rdr. - som (hennes sønn) Erik Holløs på sin mors vegne har betalt dem. Kjøpebrevet er tinglyst 07.02.1665 (Rakkestad tingbok nr. 1, folio 2a).

Jørgen var etter alt å dømme litt hissig av seg.

En gang beskyldte han futen for å ha tatt for mye i skatt. Fogden Peder Andersen spurte almuen på tinget 30.08.1655 om han noen gang hadde tatt høyere skatt enn 4 Rdl. av 1 skippund eller 15 lispund. Han påsto at han aldri hadde tatt 4 Rdl. av ½ pund «epter Jørgen Garseghs beretning, det almuen intet kunde sige». Jørgen møtte ikke mot fogdens tiltale. På neste rettsmøte den 14.03.1657 sa Jørgen at han mener at det som de 12 menn har beseglet mellom ham og fogden er løgn.Han ble imidlertid stående alene med sin påstand (HF tingbok nr. 2, folio 6b og 63b).

Høsten 1660 ble han uvenner med Rasmus Haug om en kvern Jørgen hadde kjøpt av ham. Han skulle gi 9 rd. for den, men ville ikke ut med mer enn 5 rd., for Rasmus hadde lovet at en kunne male 8-9 tønner korn på kverna i jamdøgret, men så viste det seg at den ikke greide mer enn 3 tønner. Jørgen tapte saken, for han anmeldte den for lenge etter at handelen var gjort (HF tingbok nr. 3, folio 61a-61b).

Høsten 1661 satt han i kvernhuset hos Mass Lekum og pratet med tre karer da saginspektøren Peder Foss kom innom for å høre hvor det var blitt av noe grantømmer som var kjørt dit opp. Jørgen satt og spikket på en trestokk, og da de ikke ble enige om hvor mye tømmer det gjaldt, ble Jørgen sint, truet Peder Foss med kniven og jaget ham baklengs ut av kvernhuset. Noe slagsmål ble det ikke, men Jørgen kalte Peder for en skjelm, og da Jørgen kom for retten for det uttrykket, ba han pent om unnskyldning og sa at det nok var blitt sagt «i en hast og ivrighet» (HF tingbok nr. 4, folio 30a og 33a-33b).

Jørgen var sagmester på Lekumsaga. Fogden hevdet at han ikke hadde angitt eller betalt sagskatt for de 1100 bord som ble skåret der i 1661 og 1662. Ved et rettsmøte 22.10.1663 oppgis at det ble skåret 11.000 bord. Han ble dømt til å betale 5½ Rdl. (HF tingbok nr. 4, folio 86a; nr. 5, folio 46b-47a og 65b, nr. 7, folio 38a).

Sø-Garsegg var ryttergård fra 1663.

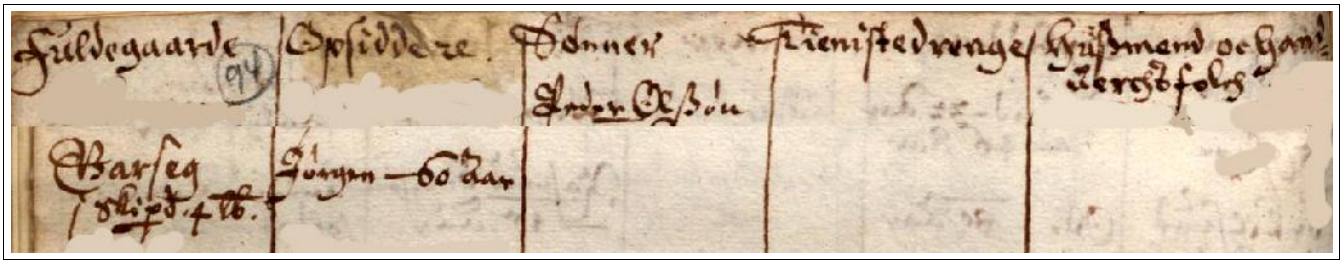

Prestenes 2. manntall i 1664: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 94.

Ved prestenes 2. manntall i 1664 var Jørgen oppsitter på Sø-Garsegg og 60 år gammel. Landskylda var 1 skipd 4 lispd. Han hadde ingen sønner, tjenestedrenger eller husmenn på gården.

Jørgen døde trolig i 1672.

Eiendomsmessig var Sø-Garsegg en tid delt i to like parter - hver på 12 lispund - og det lå nær å sette to brukere på gården. Det skjedde i 1673, da Jens Biering, som rådde for hele gården, skrev ut bykselbrev datert 20.03.1673 til brødrene Ole og Jakob Anderssønner fra Nord-Moen. De satt bra i det, lånte futen penger og kom på den måten til å sitte forholdsvis trygt på gården.[627]

(Barn VII:46)

627 Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 60a. Manntallet i 1661-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 318; Prestenes manntall: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 94. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Rakkestad og Mossedal Len, folio 248. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 60-61, 655-658, 670.

Gift med neste ane.

Barn:

Marte Jørgensdatter Søndre Garsegg. Født omkring 1644. Død 1710 på Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF). Begravet 15.06.1710 i Eidsberg.[628] (Se VII:46).

VIII:92 fm fm mf mm

Gunhild Halvorsdatter Søndre Garsegg. Levde 1630. Levde 1672 på Garsegg Søndre, Eidsberg (ØF). Levde 1677 på Buer, Rakkestad (ØF).

Gunhild og Jørgen hadde følgende barn (minst):
Ca. 1644: Marte, gift med Jørgen Christensen Mellom-Garsegg, død i 1710.

Etter at Jørgen døde giftet Gunhild seg med Jakob Nilsen Buer.

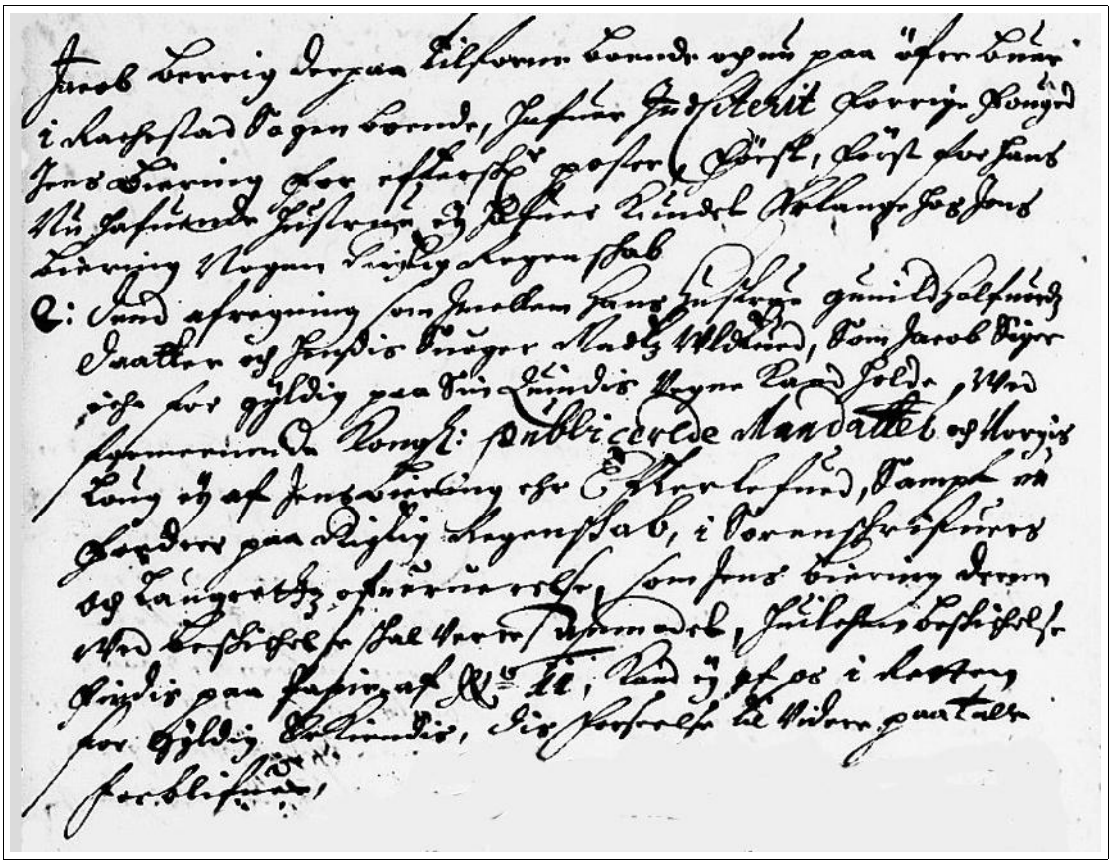

Tingbok Heggen og Frøland nr. 17. 1677, folio 145-15a (utdrag).

21.06.1677 gikk Jacob Berg, før boende på Berg og nå boende på Øvre Buer i Rakkestad, til sak mot forrige fogd Jens Biering for at hans hustru, Gunhild Halvorsdatter, ikke hadde fått riktig regnskap hos Biering. Den avregning som var gjort mellom Gunhild og hennes svoger, Mats Ultvet, er etter Jakobs mening ikke gyldig. Han forlanger derfor nytt regnskap i sorenskriverens og lagretts nærvær. Videre vil Jakob vite hvorfor Biering på skiftet etter Jakobs salige formann (Gunhilds første mann), Jørgen Garseg, krevde 18 Rdl. Det ble hørt to vitner. Saken ble fortsatt 27.10.1677 (HF tingbok nr. 17, folio 14b-15a og 20b). [629]

(Barn VII:46)

Gift 1. gang med forrige ane.

Gift 2. gang mellom 1672 og 1677 med **Jacob Nilsen Buer.** Bygdelensmann. Født omkring 1602. Levde 1677. Uforsket i Buer, Rakkestad.

Jacob kom fra Buer, Rakkestad.

Han var først gift med en enke, og hadde flere barn i dette ekteskapet.

Jacob ble så gift med Gundborg Schilduorsdatter, enken etter Amund Gulbrandsen Berg som døde ca. 1642.

Han overtok Berg, mens hans gård Buer senere ble brukt av Amund Bergs sønn Gulbrand og av Gundborgs sønn fra første ekteskap, Amund Toresen. Skattematrikkelen av 1647 viser:

628 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Begravne», folio 4.

629 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 658.

«Berrigh som Jacob bruger,
schylder til besidern med bøx. 13 lpd.»

For Skog i Skiptvet oppgir matrikkelen:
«Willumb Schough
schyllder till Jachob Berigh i Rachastad soegnn 1 pund,
1 pund eiger bundenn selff.»
I en skatteliste fra 1648-49 betaler Willum skatt av 2 skippund i Skoug. Han må nå ha kjøpt den annen halvpart av Jacob og er dermed eier av hele gården. Det er sannsynlig at Jacob Berg eller hans første hustru har vært nær beslektet med eierne av Skoug og har fått halvparten av gården i arv.

Gundborg døde i 1669.

Ved skiftet etter Gundborg samme år overtok Jacob 7½ lispund i Sæves med bøxel, og han skulle fortsatt ha halvparten av ødegården Støten.

Omkring 1670 flyttet Jacob så tilbake til Buer. Han giftet seg så med Gunhild Halvorsdatter, Jørgen Garsegs enke.

24.11.1671 lot Torkel Olufsen på Schou tinglyse et brev utstedt av Jacob Nilsen på Øffre Buer i Rakkestad, hans stesønn Amund Tordsen, Jacob Nilsens svoger Jørgen Gøttsen og Kari Jacobsdatter - hvorved de har konfirmert det makeskifte som salig Nils Lauritsen, borger i København, hadde inngått med salig Villem Schou om 1 skippund i Schou mot Buer i Rakkestad. Torkel Olsen Schou og hustru Rønnaug Villemsdatter har nå gitt utstederne 30 Rdl. i overpenger på makeskiftet. Brevet er datert 26.04.1671 (Rakkestad tingbok nr. 21, folio 33a).

03.07.1677 ble det reist sak mot Gulbrand Berg, Torsten og Bård Sæves og lensmannen Jakob Buer for at de ved uaktsomhet hdde sluppet en fangen rytter - Kristen Horneberg - av arresten. Dom (Rakkestad tingbok nr. 26, folio 50a).[630]

VIII:93 fm fm mm ff

Anders Rasmussen Nord-Moen Søndre. Gårdbruker. Levde 1618. Levde omkring 1634 på Nord-Moen Søndre (Nedre), Eidsberg (ØF). Død omkring 1660 på Nord-Moen Søndre (Nedre), Eidsberg (ØF).

Bondegodsparten i Belgen utgjorde 6 lispund tunge og tilhørte i lengre tid Hjelmark- folk og senere Nord-Moen via giftemål.

På skiftet etter Rasmus Reiersen Moen 15.02.1641 arvet sønnen Anders de 6 lispund tunge i Belgen, som han i 1647 pantsatte for 51½ rd. til Svend Larsen (Obl. 01.10.1647). Gården gikk videre som pant til Jørgen Nilsen Holst på Hærset, Trøgstad, samme året. Fra 1653 sto Svend Belgen selv som eier. Anders lånte enda 12 rd. på Belgen i 1656 (Obl.12.10.1656). Moensfolka løste ikke inn gården senere, så brukene ble selveiere.

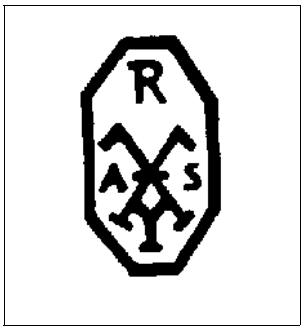

Anders Rasmussen Nord-Moen Søndres segl (tegnet av Helge Frøyset).

Anders overtok Nord-Moen etter sin bror omkring 1634 og brukte gården til han døde. Han ble antagelig eier av gården i 1634, selv om han først er oppgitt som eier fra 1638.

Han eide fra 1637, i tillegg til Nord-Moen og Belgen, 1½ skinn i Dillerud, Skiptvet og fra 1644 5¼ lispund tunge i Vest-Garsegg.

630 Skattematrikkelen av 1647, Rakkestad og Mossedal len, Rackestad sogen, folio 10. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 658. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 234-236.

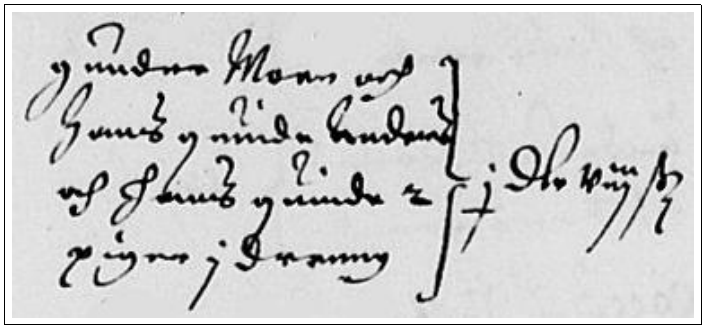

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Essberig Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 16).

«Koppskatten» i 1645 viser:
«Gunder Moen och Hans quinde.
Anders och Hans quinde.
2 piger 1 dreng».
De betaler ½ Dlr. 8 Skilling i skatt.

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 40).

Skattematrikkelen av 1647 viser:
«Gunder Monn 1 pund.
Anders ibm. 1 pund.
Bygger huer sitt».
De betaler 6½ dr. i skatt.

Gunder som det refereres til i 1645 og 1647, brukte det nordre (øvre) bruket på Nord-Moen.

Anders tok opp igjen sagbruket på Moen og betalte skatt av det i hvert fall i årene 1653, 1655 og 1656. Han var lagrettemann i mange år.

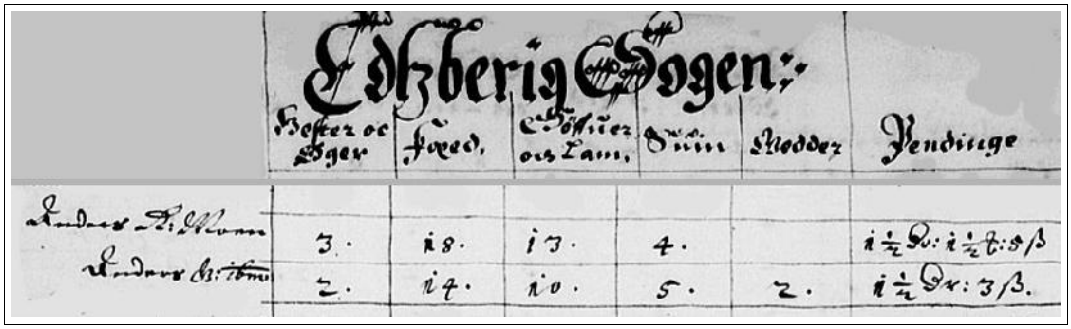

Eidzberig Sogen:

	Hester oc Øgen	Køed.	Høfner oc Lam.	Suin	Skodder	Pendinge
Anders R. Moen	3.	18.	13.	4.		1½ Dr: 1½ b: 8/3
Anders G. Hm	2.	14.	10.	5.	2.	1½ Dr: 3/3.

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 20).

Kvegskattlisten for 1657 behandlet begge gårdene under Nord-Moen samlet.

Anders R[asmussen] Moen hadde 3 hester, 18 kuer, 13 sauer og 4 geiter.
Han betalte 1½ dr. 2½ mk. og 5 sk. i kvegskatt.

Anders G[undersen] ibm hadde 2 hester, 14 kuer, 10 sauer, 5 svin og 2 geiter.
Han betalte 1½ dr. 3 sk. i kvegskatt.

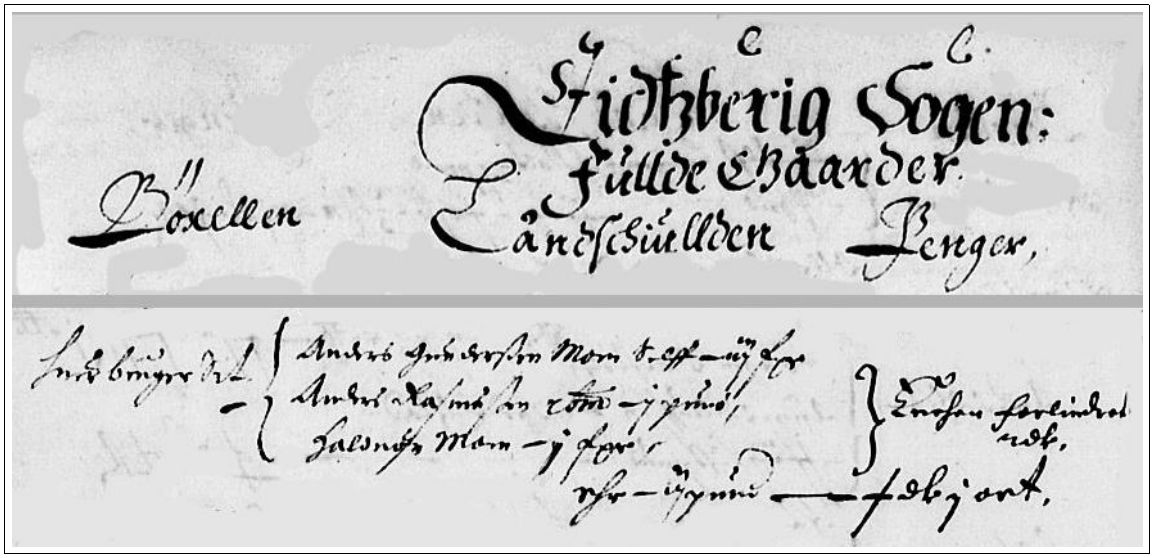

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 22).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
«Anders Gunderßen Moen Selff - 4 fxr [fjerding = 5 lispund]
Anders Rasmußen ibm - 1 pund,
Haldvur Moen 1 fxr, [fjerding]
ehr - 2 pund - 1 dr 1 ort [i skatt].
Huer biuger Sit.»

I 1660 lå Vest-Garsegg halvt ubrukt og slapp med halv skatt. Ved herr Hans Mules død samme år gikk 1 skippund i gården over til Anders, og en av hans sønner, Sjøfar, slo seg ned på gården.[631]

(Barn VII:47, Far IX:185)

Gift med neste ane.

Barn:

Sjøfar Andersen Garsegg Vestre. Født mellom 1636 og 1645 på Nord-Moen Søndre (Nedre), Eidsberg (ØF). Levde 1660 på Garsegg Vestre, Eidsberg (ØF). Død 1728 på Garsegg Vestre, Eidsberg (ØF). Begravet 10.07.1728 i Eidsberg (ØF).[632] (Se VII:47).

VIII:94 fm fm mm fm

Mari Assersdatter Sulerud. Født omkring 1603 på Sulerud, Eidsberg (ØF). Levde 1618. Død 1677 på Nord-Moen Søndre (Nedre), Eidsberg (ØF).

Mari var datter til Asser Garsegg og kan ikke ha vært født senere enn 1604.

Ifølge sogneprestenes manntall for 1664 hadde hun sønnen Gulbrand Andersen Tiljeskjør, som var 36 år gammel og altså skulle være født i 1628. Men hun hadde også flere sønner som ble oppgitt å være født i 1640-årene. Yngstesønnen Jacob skal ifølge manntallet bare ha vært tolv år gammel, altså født i 1652. Om dette stemmer må Mari ha vært nærmere femti år gammel ved den siste fødselen, noe som selvsagt er medisinskt mulig, men mindre sannsynlig på midten av 1600-tallet. Det er imidlertid liten grunn til å stole blindt på aldersangivelsene i den tids manntall. Der de kan kontrolleres har de ofte vist seg svært omtrentlige, også for unge gutter, og Jacob Andersen har trolig vært noe eldre enn oppgitt. Hans bror, Sjøfar, hadde overtatt Vestre Garsegg i 1661, men var ifølge manntallet for 1664 bare tyve år gammel. Syttenåringer ble neppe oppført som brukere av fullgårder, og også Sjøfar var nok noen år eldre enn hva manntallet ville ha ham til.

I en hjemtingsdom fra 17.11.1601 ble Gulbrand Sulerud dømt til å fraflytte gården til fordel for Asser Garsegg.

I begynnelsen av 1700-tallet fant en lang rekke odelsprosesser sted i de indre østfoldbygdene, og mange ble dømt til å flytte fra gård og grunn. Mari's sønn, Ole Andersen, ble etter en slik odelsprosess i 1716 fordrevet fra Sø-Garsegg, hvor han hadde vært leilending i over 40 år. Han flyttet først til Eikeberg Nordre, Eidsberg, og senere til Askim Østre, Askim. I november 1724 krevde han på høsttinget at enken Aasle Aslaksdatter på Sulerud skulle fravike sin gård til fordel for ham. Han påberopte seg da hjemtingsdommen fra 1601 til fordel for sin morfar. Ole påberopte seg også skiftebrevet etter sin mor av 13.03.1677.

Aasle Aslaksdatter kunne bare vise for seg en bygselseddel på Sulerud fra 1683, som stiftsskriveren Rasmus

631 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogenn, folio 16. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogen, folio 40. Kvegstatten i 1658, Heggen og Frøland fogderi, Eidsberg prestegjeld, folio 20. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 213, 337, 687.

632 Kirkebok Eidsberg nr. 1: «Begravene», folio 244.

Broholm hadde utstedt til hennes mann, Tollef Gundersen. Retten fant at Aasle måtte fraflytte Sulerud til fordel for Ole, men hun skulle til gjengjeld få flytte inn på Østre Askim.

Skiftebrevet etter Mari viser forøvrig at Mari var søster til Ole Sø-Vete som ifølge sogneprestenes manntall for 1664 var 57 år gammel. På tinget i april 1673 opplyste Ole Sø-Vete at hans far var Helge Haug, og dette var Helge Olsen som i mange år hadde brukt Vestre Haug ved Lekumelva. Under en åstedssak i juli 1690 ble det dessuten opplyst at Ole Andersen Garsegg var søskenbarn til Peder Olsen Fjøs, sønn til Ole Helgesen og Gunnor Pedersdatter på Sø-Vete. Mari og Ole Helgesen Sø-Vete må således ha vært halvsøsken med samme mor.

Mari og Anders hadde barna:
Ca. 1633: Gulbrand, til Søndre Tiljeskjør, til Moen i 1678.
Ca. 1644: Even, til Østrengneset.
Ca. 1645 (?): Sjøfar, til Vest-Garsegg.
Rasmus, til Dæli i Askim.
Ole, til Sø-Garsegg, senere til Sulerud.
Ca. 1652 (?): Jakob, til Sø-Garsegg.

Etter mannens død sto Mari for gården til hun døde. Hun beholdt det nedre halve Moensbruket som eiendom og dessuten 16½ lispund tunge i Vest-Garsegg.

Hun drev sagbruket i en del år. Landkommisjonen fant i 1661 at den årlige skjørsel var 600 bord, men i 1662 betalte Mari skatt av hele 1700 og 4 tylvter bord (dvs. 2080 bord), som var skåret det året. Om høsten samme året ble det ikke skåret noe, «formedelst Saugens brøstfeldigheds schyld.» Etter dette lå saga nede i lange tider. Kverna ble derimot brukt til gårdsbehov, men ikke til maling for andre.

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

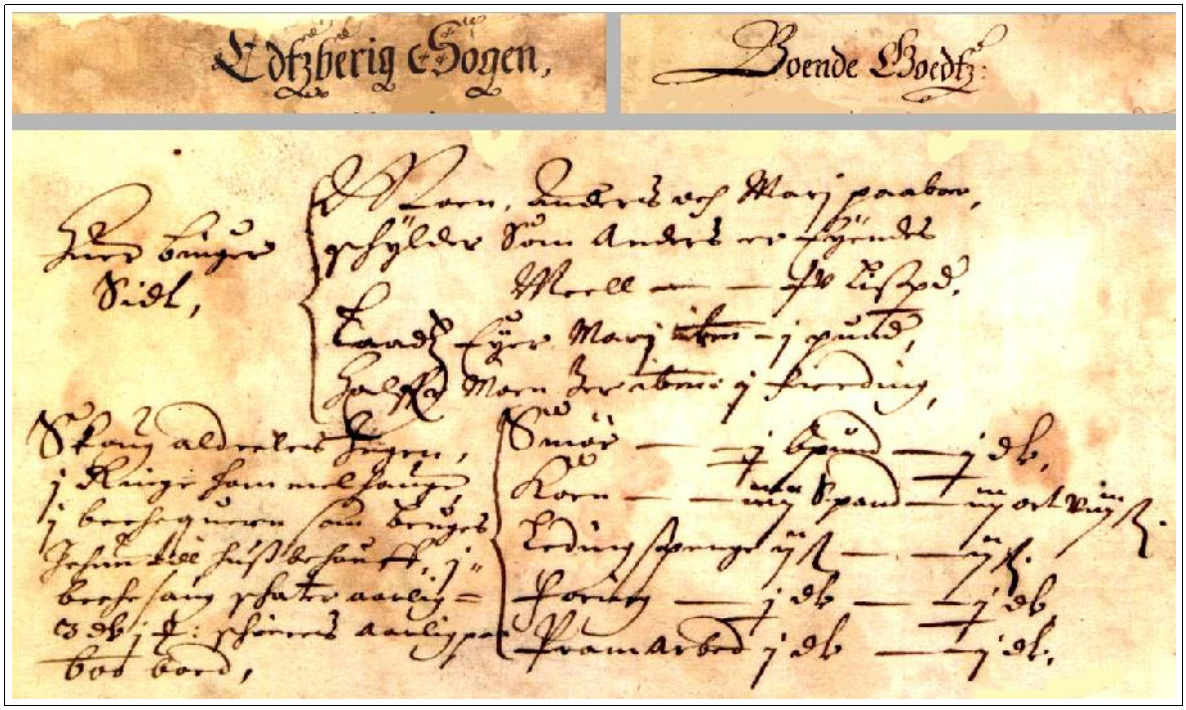

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 73b.

«Boende Goedtz: Moenn, Anders och Marj Paaboer, Schylder
som Anders Ehr Eyendes - Meell 15 lispd.
LandzEyer Marj ibm. - 1 pund.
Hal... Moen her(?) ibm. - 1 fierding.
Huer biuger Sidt.
Skoug aldeles Ingen - 1 Ringe hommelhauge.
1 bechequarn som bruges ... till husbehouff.
1 bechesaug schat aarlig = 3 dr. 1 sk., schieres aarlig paa 600 bord.
Skatter:
Smør - ½ bpund - ½ dr.
Korn - 4 Spand - 3 mk. 8 sk.
Ledingspenge - 2 sk. - 2 sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

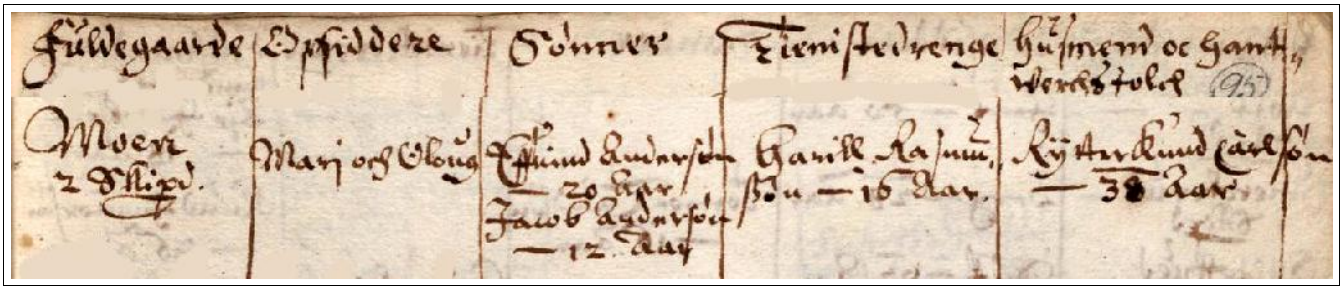

Prestenes 2. manntall i 1664: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 95.

Ved manntallet i 1664-66 var Moen en fullgård med en landskyld på 2 skippund.

Olaug Helgesdatter Slitu var enke etter Anders Gundersen Nord-Moen og drev den nordre (øvre) halvdelen av gården.

«Fuldegaarde:
Moen 2 Skipd.
Opsiddere:
Marj och Oloug
Sønner:
Effuinnd Andersøn - 20 Aar
Jacob Andersøn - 12 Aar
Tienistedrenge:
Haniel Rasmußøn
Husmend oc Hantwerchsfolch:
Rytter Knud Carlsøn - 38 Aar

Skiftet etter Mari ble avholdt 13.03.1677:

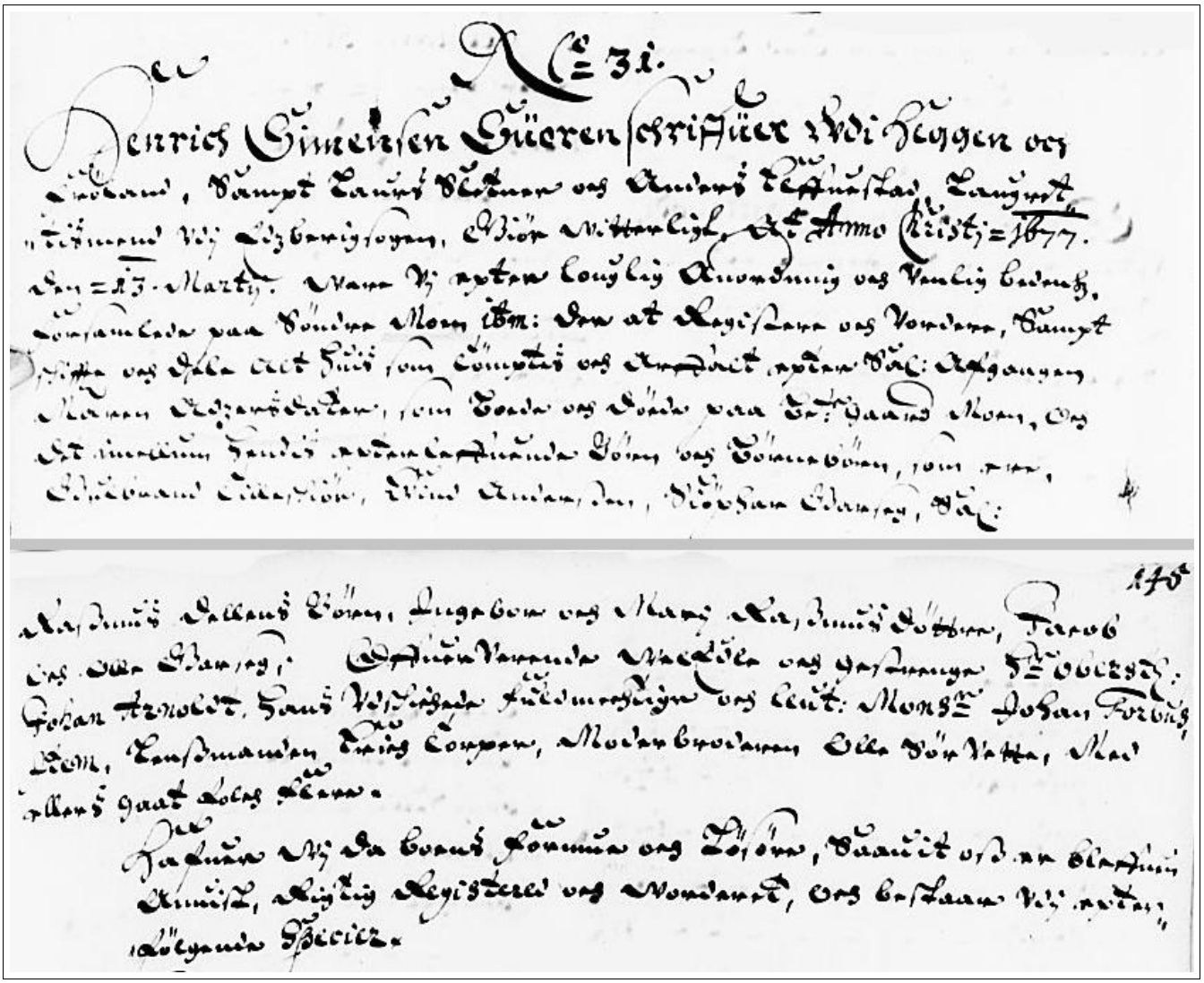

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 144-145.

«No 31.
Henrich Simensen Sueren Schriffuer udi Heggen och frøland, Sampt Lauris Sletner och Anders Elffuestad

Laugrettis mend udj Edzberig Sogen, Giør Witterligt at Anno Christi = 1677 den = 23. Marty. ware vi æpter Louglig Anordning och Wenlig bedenhz forsamlede paa Søndre Moen ibm: der at Registrere och vordere, Sampt skifte och dele alt Huis som Tømptes och Arffalt epter sal: Afgangen Maren Adzersdatter, som boede och døde paa betr. gaard Moen, och det imellum hendis æpterlefuende børn och børnebørn, som var Gulbrand Lilleshior, Evind Andersen, Siøphar Garseg, Sal: Rasmus Dellens Børn, Ingebore og Marij Rasmus Døttrer, Jacob och Olle Garseg;
Øffuenværende velfolr och gestrenge hr. Oberste Johan Arnoldt, Hans Wishiechede fuldmechtige och leut: Monsr. Johan Forbus, Jtem lensmanden Erich Torper, Moderbroderen Olle Sør Vette, Med aller i gaat folch flere.
Hafuer wi da boens formue och Løsøre, saauit os er bleffuen Anuist, Rigtig Registered och worderet och bestaar sig epter følgende Specier:
....

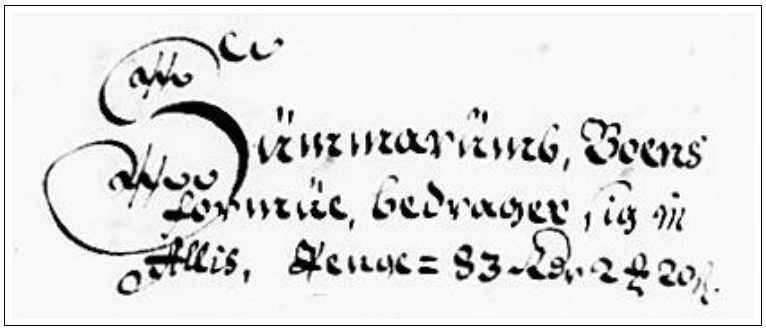

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 146.

Summarumb boens ... formue, bedrager Sig in allis, Penge = 83 rdr. 2 mk. 20 sk.
....

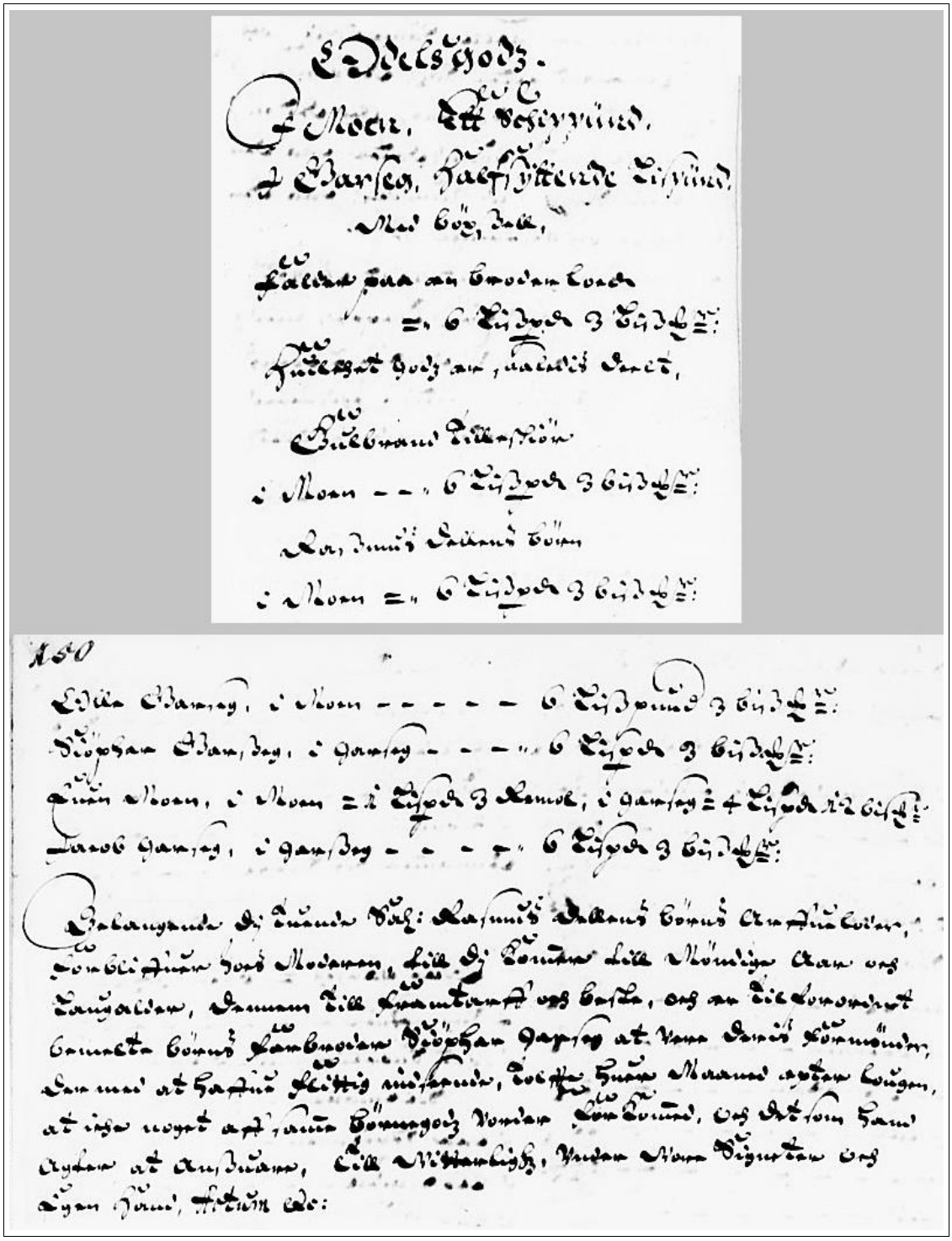

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 149-150.

Odelsgods.

I Moen, Ett Skippund.

I Garseg Halfsyttende Lispund Med bøxzel.

Falder paa en broderloed = 6 Lispd. 3 bism.

Huilchet Godz er saaledis deelt

Gulbrand Tilleschior - i Moen 6 Lispd. 3 bism.

Rasmus datters børn - i Moen 6 Lispd. 3 bism.

Olle Garseg - i Moen 6 Lispd. 3 bism.

Siøphar Garseg - i Garseg 6 Lispd. 3 bism.

Even Moen - i Moen 1 Lispd. 3 Remaal, i Garseg 4 Lispd. 12 bism.

Jacob Garseg - i Garseg 6 Lispd. 3 bism.

Belangende dj tvende Sal: Rasmus Dellens børns arfueloder, forblifuer hos Moderen till dj kommer till Møndige Aar och Laugalder, dennem till fremtarf och beste, och er tilforordnet bemelte børns farbroder Siøphar Garseg at vere deris formønder, dermed at hafue flittig ... ..ferende, tolfte Huer Maaned æpter Lougen, at iche noget at samme børnegodz vorder for K..ued, och det som hand agter at Ansuare.

Till Witterlighz, vnder wore Signeter och Egen Hand, Actum etc.»

Den eldste sønnen, Gulbrand, overtok Moen etter moren. Han hadde brukt Søndre Tiljeskjør fra 1647 og flyttet til Moen i april 1678. Han arvet vel 6 lispund tunge i farsgården og fikk i 1678 innløst like mye fra broren Ole Garsegg for 30 rdr. 1 mk. 16 sk. (skjøte 06.04.1678). Even var fremdeles hjemme på Moen, mens alle brødrene var flyttet ut. Han arvet en del i Garsegg og svært lite i Moen, hvor han hadde hjulpet moren med gårdsdriften, og det var vel delingen av arven som førte til at Even og Gulbrand røk opp i et friskt slagsmål på skiftet etter moren:

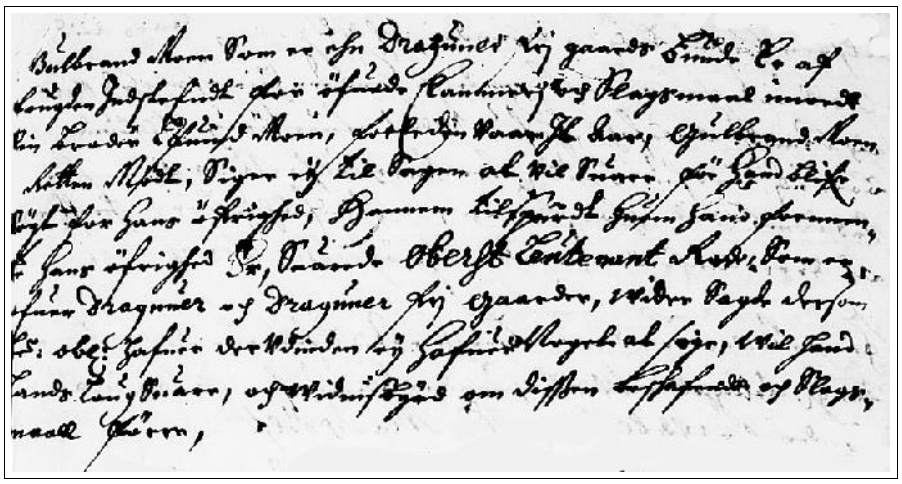

Tingbok Heggen og Frøland nr. 18, 1678-80, folio 23a.

18.01.1679: Fogden mot Gulbrand Moen for klammeri og slagsmål med broren Even Moen. Gulbrand henskjøt seg under militær rett da hans gård er Dragon-frigård (HF tingbok nr. 18, folio 23a).

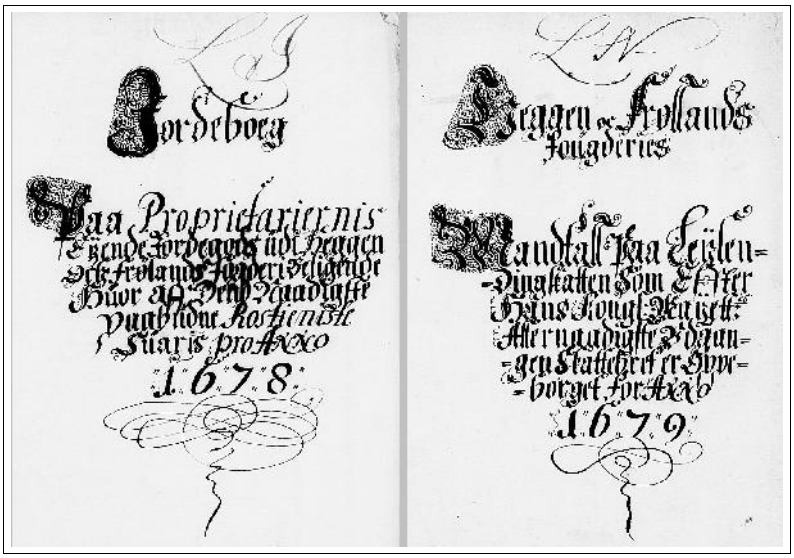

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Nordre og Søndre Nord-Moen ble behandlet samlet skattemessig med en skyld på 2 skippund. Sebjørn på det nordre bruket og Guldbrand, sønnen til Anders Rasmussen og Mari Assersdatter på det søndre, betalte i 1678 «Rostieniste», odelsskatt, den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende og proviantskatt. Gården var «Udlagt Till Dragun Frigaard», han behøvde derfor ikke betale leilendingskatt eller bygg- og høyskatt.

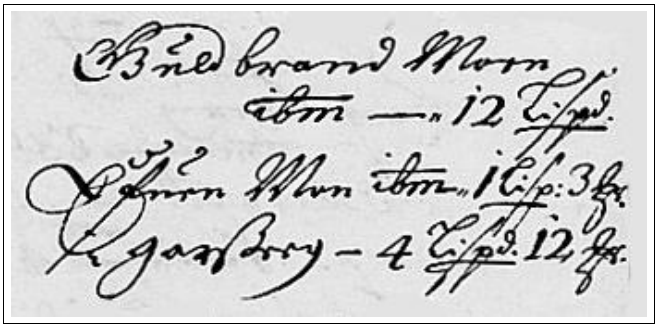

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Trøgstad - Bilde 187.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Edtzberrig Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Sebiørn Moen
ibm. - 7½ Lispd.
i Hielmark 19½ Lispd.

i Langslet - 3½ Lispd.
i Østereng - 18 Lispd.
Gulbrand Moen
ibm. - 12 Lispd.
Efuen Moen
ibm. - 1 Lispd. 3 bzr.
i Garseeg - 4 Lispd. 12 bzr.
Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste» for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.
Partene i Hielmark og Langslet er Sebjørns odelsgods.

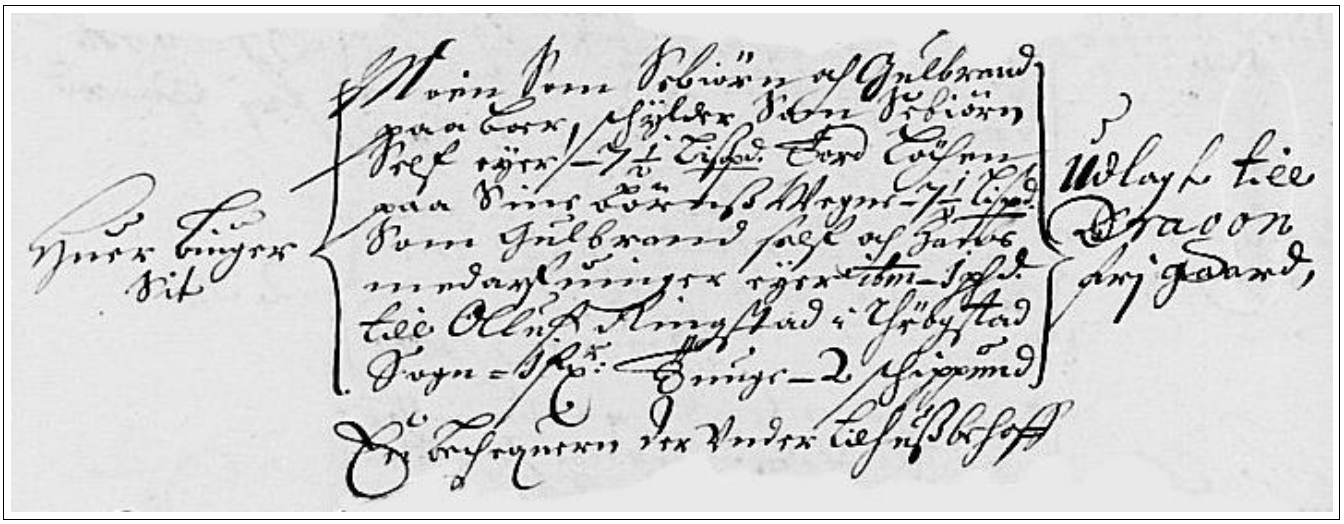

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Eidsberg - Bilde 305.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Moen som Sebiørn och Guldbrand paaboer, Schylder
som Sebiørn Self eyer - 7½ Lispd.
Tord Løchen paa sine Børns Wegne her ibm. - 7½ Lispd.
som Gulbrand och hans moderarfuinger eyer ibm. - 1 phd.
till Olluf Ringstad i Trøgstad Sogn - 1 fær.
Tunge 2 pund
En bechequarn derunder til husbehof.
Huer biuger Sit.
Udlagt till Dragun Frigaard».

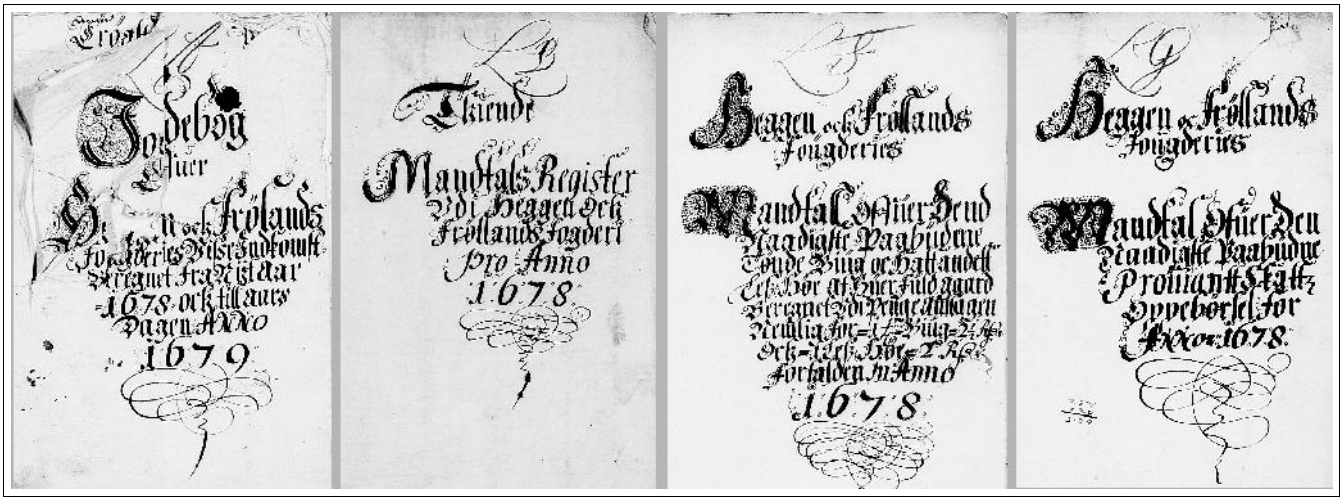

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Moen Sebiørn - Udlagt till Dragun Frigaard
Smør - ½ pund - 1½ dr.
Korn - 4 Spd. [Spand] - 3 mk. 8 sk.
Ledingspenge - 2 sk.

Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 1 dr.»
«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:
Moen Sebiørn
1 setting Roug, ½ settinger Huede, 5½ setting Bl: Korn,
2 tønner 1½ kvart Hafre och ½ setting Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).
«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Edtzberrig Sogn:
Moen Sebiørn - 2 Schippund - Schatten: 1 dr.»[633]

(Barn VII:47, Far IX:187, Mor IX:188)

Gift med forrige ane.

VIII:95 fm fm mm mf

Gunder Tollefsen Sulerud. Gårdbruker. Født omkring 1614 på Sulerud, Eidsberg (ØF). Død omkring 1689 på Sulerud, Eidsberg (ØF).

Gunder overtok gården etter faren og brukte den til sin død i slutten av 1680-årene.

Det bruket som etter delingen i 1632 utgjorde 1/3 av Sulerud har neppe vært skilt ut som egen gård. Bruket gikk derfor lett opp i en felles gård igjen mot slutten av hundreåret. Steffen Saksesen fra Leangsrud fikk bruket i 1632 og ga 6 rdl. i førstebyksel. Skylda av bruket var da 6 lispund tunge, men den ble senere satt opp til 6 2/3 lispund. Steffen brukte sin del av gården til han døde omkring 1670.

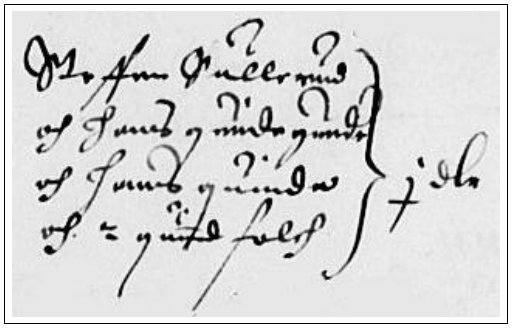

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Essberig Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 16).

«Koppskatten» i 1645 oppgir:
«Steffen Sullerud och Hans quinde.
Gunde och Hans quinde och 2 quindfolch».
De betaler ½ dlr. i skatt.

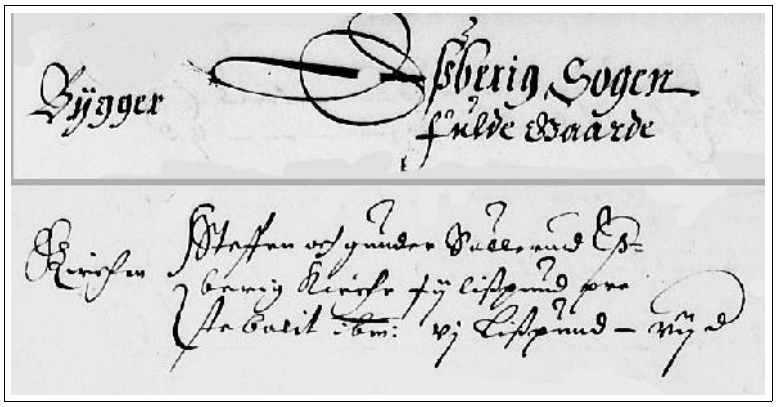

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 38).

Skattematrikkelen av 1647 viser:
«Steffen och Gunder Sullerud,
Esberig Kirche 12 lispund.
Prestebolit ibm. 6 lispund».

633 Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 73b. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 319, Prestenes manntall: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 95. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-1683, folio 144. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 213, 318. Sten Høyendahl: «Ut av historiens mørke. Asser Garsegg og hans navnløse hustru i Eidsberg», Runar nr. 2/2003, side 26-28.

De betalte 7 dr. i skatt.

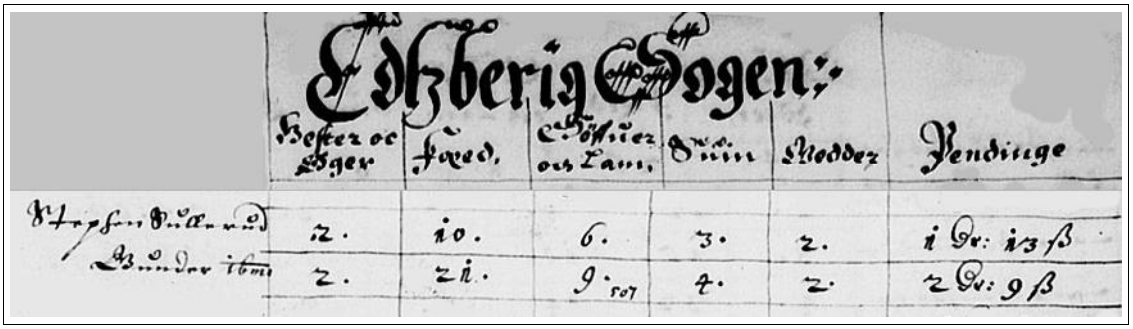

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 19).

Kvegskattlisten for 1657 viste at det var to brukere på gården.

Stephen Sullerud hadde 2 hester, 10 kuer, 6 sauer, 3 sauer og 2 geiter.
Han betalte 1 dr. 13 sk. i kvegskatt.

Gunder ibm hadde 2 hester, 21 kuer, 9 sauer, 4 svin og 2 geiter.
Han betalte 2 dr. 9 sk. i kvegskatt.

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 21).

Ved kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660 nevnes kun Stepen:
Stephen Sullerud,

Eidsberg Kirke - 13 lb: 12 bzr.

Eidsberg prestebol - 6½ lb: 6½ bzr,
Thunge - 1 pund - 8 dr. [i skatt],
Kirken biuger».

«Pund» som masseenhet kalles også «libra» (romersk pund), forkortet «lb:».
Her er det tydeligvis ment lispund!

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 53b.

Sullerud, Steffen och Gunder paaboer, schylder till
Edzberg Kierche - Meell 13 Lispd. 12 bz.
LandzEyer Edzberg prestebol - 7 lb. 6 bz.
Edzberg Kierche Biuger.
Skoug till Gierdefang och brendewed - 1 hommelhauge.
1 halft quernefald bruges till huusbehoff.
Skatter:
Smør - 9 bz. - 1½ mk.
Korn - 3 Spand - 2½ mk.
Ledingspenge - 4 alb: - 4 alb:
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.
Suinslet(?) schodz(?) penge - 3 dr. - 3 dr.»

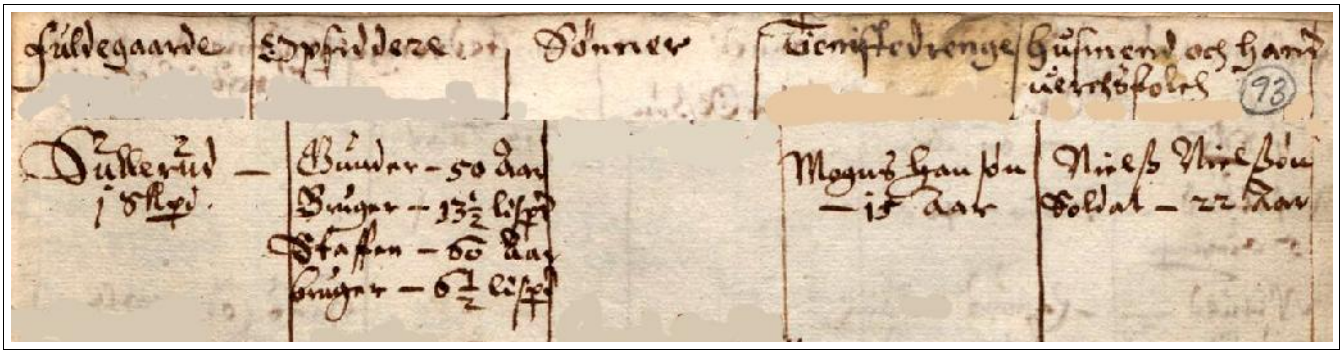

Prestenes 2. manntall i 1664: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 93.

Ved prestenes 2. manntall i 1664 var Sullerud en fullgård med en landskyld på 1 skippund.
«Opsiddere:
Gunder 50 Aar Bruger 13½ lispd.
Staffan 60 Aar Bruger 6½ lispd.
Tienistedrenge: Magnus Hansøn 15 Aar.
Husmand: Niels Nielsøn soldat 22 Aar.»

Den svake østhellinga der Sulerud, Lunder (Belgen), Berg og Hjelmark ligger, er den østligste delen av slettelandet som strekker seg langt inn gjennom Askim i nordvest. Bygdedelet går for en stor del gjennom skog og myrlendt terreng, og det var tidligere dårlig med avmerking av dette delet. Utmarka innover her var vel fra først av ikke regnet som særlig verdifull, men den dårlige avmerkinga førte i sin tid til en langvarig strid om det rette bygdedelet. Ingen vet når denne striden tok til, men det eldste dokumentet som gir oss et vink om den, er fra Botolfsaften (16. juni) 1443. Da ble delet mellom de to bygdene gått opp. Saken ble tatt opp igjen i 1463, og lagmann Krag i Fredrikstad avsa dom om delet her i 1634, men innholdet av disse dokumentene er ukjent.

Gunder Tollefsen Suleruds segl (tegnet av Helge Frøyset).

I 1673 kom striden opp igjen minst for fjerde gang, og grunnen var nå uenighet om bruken av en gammel ødegård på delet mellom de to prestegjelda. Plasssen lå mellom Sulerud, Eidsberg, og Jaren, Askim. Den ble i 1670-årene brukt av Gunder, mens Anders Jaren og Hans Iversen Løken i Askim mente at den før hadde hørt Jaren til. Svend Sæter, som hadde fått plassen i bruk av Reier Jaren først på 1600-tallet, betalte en årlig landskyld til Kongen på tre skinn, og Svend hadde alltid brukt Askim kirke. Reier Jaren hogde staur og gjerdefang her, så saken skulle være klar etter Askim-bøndenes mening. Men nå hadde Gunder Sulerud brukt plassen gjennom mange år, og enga her oppe var nærmest blitt en del av Sulerud. Ved åstedsbefaringen dro partene den eldgamle alfarveien til de møttes «ved een Grind udj Aschim Sogen, Almuegrinden, I aldfare vejen Imellem Edsberrig Sogen och Aschim Sogen» (HF tingbok nr. 14, folio 55b-56a).

Gunder ville ikke delta i befaringen i denne striden og ble idømt bøter for det. Han anket saken inn for lagmannen med den begrunnelse at han ikke kunne bli med på noen «landgang» om Suleruds eiendom, for gården hørte kirken til, så dens representanter måtte i tilfelle være til stede. De var ikke blitt innkalt, og Gunder slapp å betale bot. Ved befaringen var mange vitner med. Saken trakk i langdrag, men Gunder vant den etter tre års forløp.

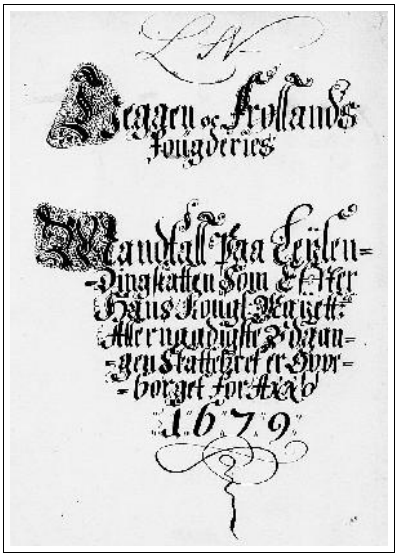

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. Leilendingsskatt.

Gunder betalte i 1678 leilendingskatt, den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

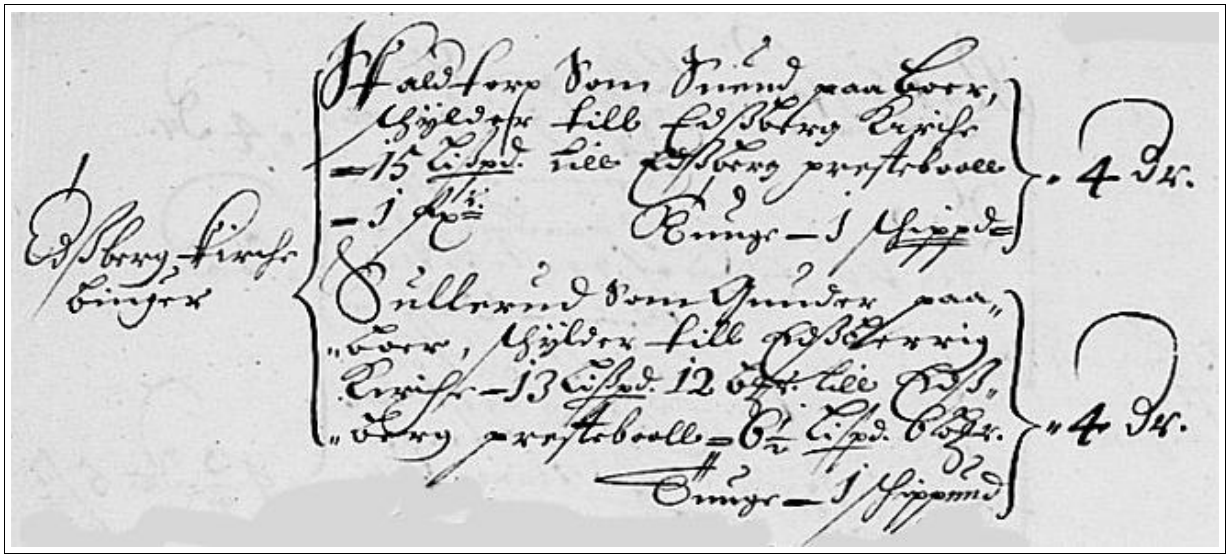

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Eidsberg - Bilde 296.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Sullerud som Gunder paaboer, Schylder
till Edsberrig Kirche - 13 Lispd. 12 bzr.
till Edsberg presteboll - 6½ Lispd. 6 bzr.
Tunge 1 pund.
Edsberrig Kirche biuger».
Leilendingskatten settes til 4 dlr.

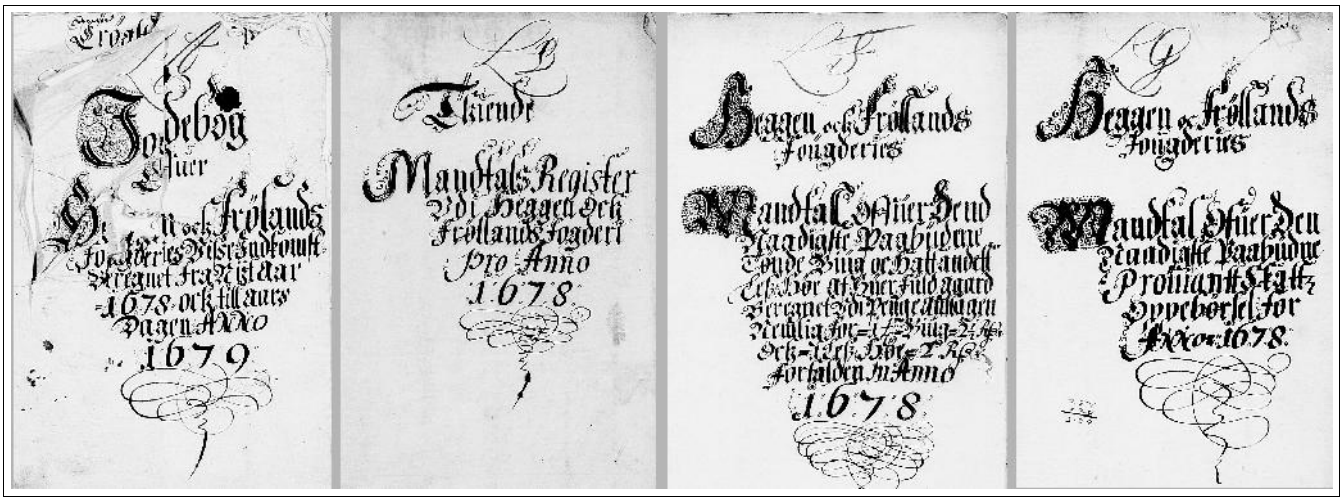

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Edtzberrig Sogn:
Sullerud Gunder
Smør - 9 bzr. - 1½ mk.
Korn - 3 Spd. [Spand] - 2½ mk.
Ledingspenge - 4 alb.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - ½ dr.»
«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:
Sullerud
½ setting Roug, 1 setting Huede, 3½ settinger Bl: Korn, ½ setting Tore,
9 quart Hafre och 1 setting Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).
«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard
Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr.
forfalden in Anno 1678 - Edtzberrig Sogn:
Sullerud Gunder - 1 Schippund.
Anslagen for Biug - 1 rdr. 24 sk., for Høe - 1 rdr. 48 sk.

«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Edtzberrig Sogn:
Sullerud - 1 Schippund - Schatten: ½ dr.»

Høsten 1679 ble Gunder stevnet for ikke å ha deltatt i skyssferden på krigstoget til Sverige året før. Gunder opplyste da at han eide to hester. Bare en var brukbar, og den hadde dragonen hatt i Sverige, mens den andre var fordervet av kversilla.

28.06.1682 tinglyste Gunner et oppsigelsesbrev for hans «fjærhold» for Even Østerengs barn (HF tingbok nr. 20, folio 8a). Even Torersen og hans bror Sebjørn kom fra Vestre Berg og kjøpte Østereng 02.03.1661. Sebjørn giftet seg omkring 1668 med Aaste Andersdatter på Nord-Moen, som senere ble gift med Størker Larsen Sletner. Even var av velstående slekt, han etterlot seg en netto formue på 395 Rdl. Dertil kom halve Østereng verdsatt til 138½ Rdl. Blant sølvsakene han eide, og som i alt var verd 47½ Rdl., var det et sølvkjede på 18 lodds vekt og i alt 21 skjeer. Fire av dem hadde flate skaft, den ene endte i en vindrue, en annen hadde krone og en tredje var formet som et ansikt.[634]

(Barn VII:48, Far IX:189)

Gift med neste ane.

Barn:

Jøran Gundersdatter Sulerud. Levde 1670. Død omkring 1710 på Garsegg Vestre, Eidsberg (ØF). (Se VII:48).

VIII:96 fm fm mm mm

Marte Torersdatter Berg Vestre. Levde 1641. Død 1699 på Sulerud, Eidsberg (ØF).

Marte og Gunder hadde barna:
Ca. 1656: Tollef, overtok Sulerud.
Jøran, gift med Sjøfar Andersen Vest-Garsegg.
Siri.
Tore, gift med:
I. Arne Jonsen Store-Rud,
II. Knut Smedsen Langset i Trøgstad,
III. Hans Andersen Nordre Eikeberg i Trøgstad, død i 1697.

Etter Gunders død er det mulig at enka Marte Torersdatter hadde gården en kort tid før sønnen overtok den.

Skiftet etter Marte ble avholdt 22.02.1699. Når hun døde etterlot hun seg en nettoformue på 117½ rd.:

634 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogenn, folio 16. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogen, folio 38. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 53b. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 317; Prestenes manntall: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 93. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 317-319, 333, 345, 725-726.

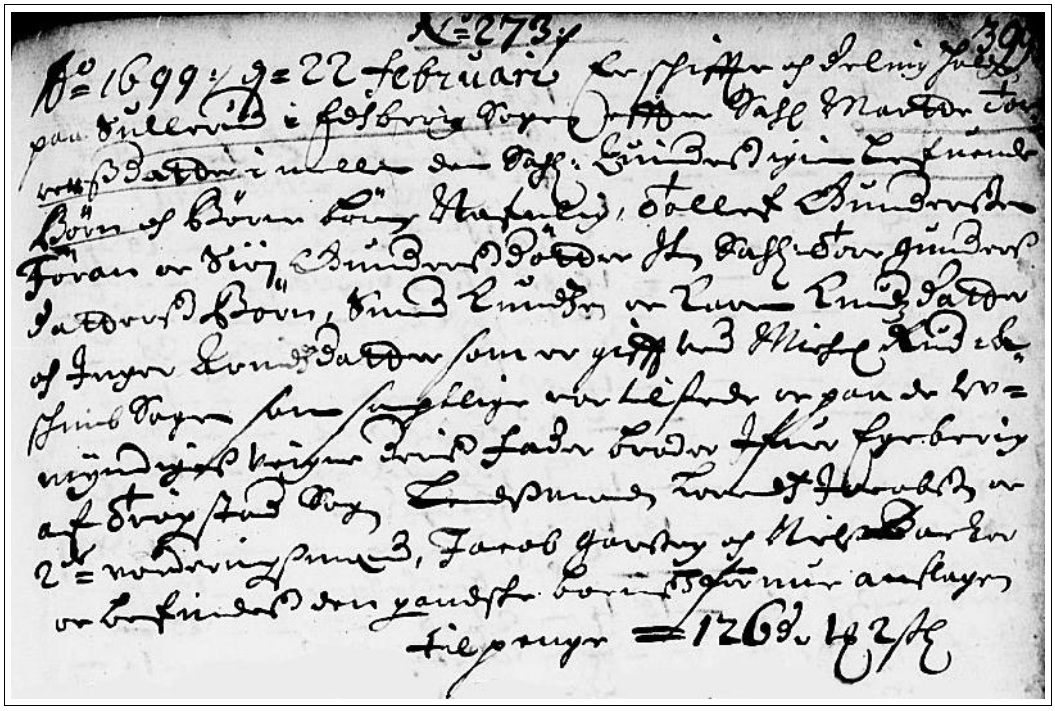

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 399a.

«No 273:
Ao 1699 d = 22 februari Er Schifte och deling holdt paa Sullerud i Edsberig Sogn efter Sahl: Marte Torersdatter imellem den Sahl: Kuindes igienlefuende Børn och Børnebørn Nafnlig,

Tollef Gundersen Jøran och Siri Gundersdøtre

Item Sahl: Tore Gundersdatters Børn,

Smed Knudsen oc Karen Knudsdatter oc

Inger Arnesdatter som er gift med Michel Ruud i Aschimb Sogen

som samptlige var tilstede oc paa de U-myndiges veigner Deris fader broder Ifuer Egeberg af Trøgstad Sogn. Lensmand Lorents Jacobsen oc 2de vorderingsmænd, Jacob Garseg oc Niels Backe oc befundes den gansche boens formue anslagen
til penge 126 dr. 1 mark 2 sk.
....».[635]

(Barn VII:48, Far IX:191, Mor IX:192)

Gift med forrige ane.

VIII:129 mf ff ff ff

Børger Olufsen Nadem Søndre/Østby Søndre. Gårdbruker. Født omkring 1604. Levde fra 1629 til 1660 på Nadem Søndre, Løken, Høland (AK). Levde 1661 på Østby Søndre, Hemnes, Høland (AK). Død omkring 1664 på Østby Søndre, Hemnes, Høland (AK).

Takk være Jon Anjer og Sten Høyendahl har det vært mulig å komme til klarhet i hvem som var forfedre til Amund Bergersen fra Søndre Nadem i Høland, senere på Søndre Næs i Trøgstad.

Hans far, Børger Nadem, var kirkeverge i 1639, og hans segl har initialene «B O».

Det var to Nadem-gårder, helgården Søndre Nadem og halvgården Nordre Nadem.

Søndre Nadem hadde i 1647 en skyld på 1 skippund 9½ lispund og

Nordre Nadem hadde en skyld på ½ skippund til kronen og 3 bismerpund smør til Høllands prestebol. Det fantes altså ikke noe bondegods i Nordre Nadem. Det er derfor ikke noen mulighet for forveksling av parter i de to gårdene.

O. Rygh anfører feilaktig at Nordre Nadem hadde underbruket Haugen. Han mente derfor tydeligvis at Nordre Nadem var den større gården.

I matrikkelen etter reskript 23.01.1665 for Nedre Romerike fogderi, 1666, angis korrekt:
«Fulde gaarder - Nademb Amund Schylder 1½ Schipd Thunge

Bunden eyer Self - 15 Lpd.

och Suend Raachestad - 15 Lpd.

Huer fieger Sit med bøxell
Med Underligende Haugen Engeland, Under samme Landschyld».

635 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 399. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 318, 345.

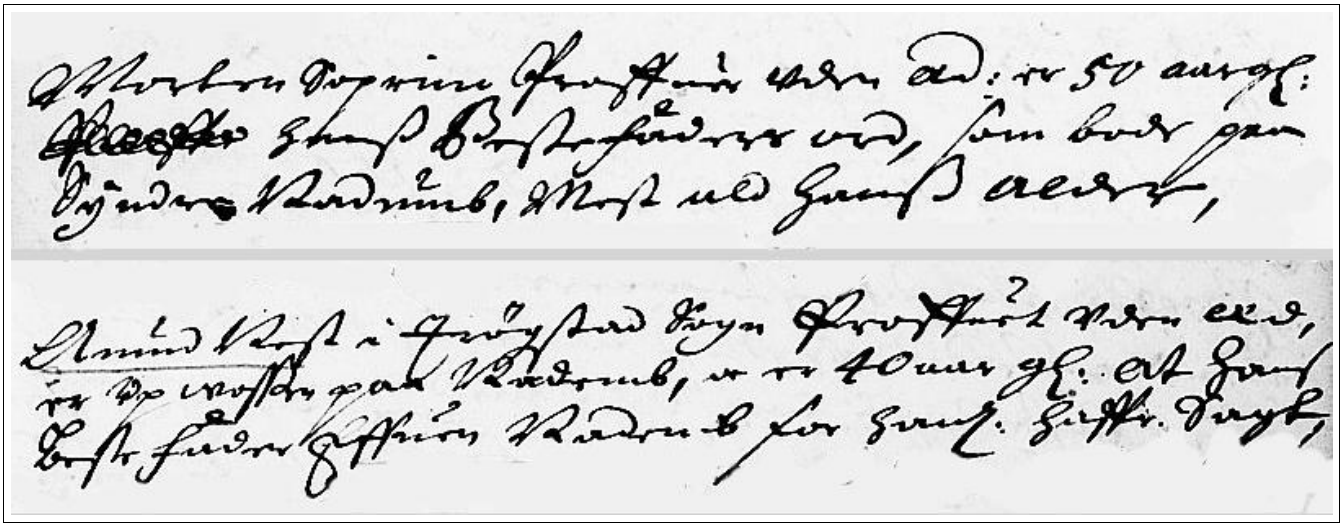

Tingbok Nedre Romerike nr. 11, folio 36b-37a,

I en innførsel av 18.06.1680 i Nedre Romerike tingbok nr. 11, folio 36b, vitnet Børger Nadems sønner, Morten Soprim og Amund Næs:

«Morten Soprim Proffuer vden æd; er 50 aar gl: hans Bestefaders ord,
som bode paa Syndre Nademb, Mest ald hans alder».

Amund vitnet i samme rettssak om at han var født på Nadem, hans bestefar var Even Nadem.

Børger Olufsen på Nordre Nadem(!) tilpantet seg i august 1643 21½ lispund i Søndre Nadem fra Christopher Olufsen Eid i Blaker (ekstrakt av et innlånt diplom i Riksarkivet). Børger var svigersønn til Even Søndre Nadem/Soprim, og det er uklart hvorfor han i 1643 ble oppgitt å være fra Nordre Nadem. Dette kan bero på en feilskrift eller være en forveksling fra skriverens side, da det ved denne tid kom en ny oppsitter på halvgården Nordre Nadem også ved navn Børger Olufsen. Antagelig drev Børge Søndre Nadem sammen med sin svigerfar fra omkring 1630.

Kontribusjonen 01.05.1644 - 01.05.1645 viser for «Høllands Prestegield»:

«Fulde Gaarder.
Effuen Nadem.
Halffue Gaarder.
Børge Nadem».

Koppskatt 1645. Nedre Romerike fogderi, Høland Prestegield (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 21, folio 23).

Børger er oppført sammen med sin svigerfar ved «Koppskatten» i 1645. Børgers hustru, som må være Evens datter Gunhild, levde altså i 1645:

«Effuen Nadem, en Tieniste pige.
Børge Nadem, hans quinde».

Omkring 1646 flytter så hans svigerfar, Even, til Soprim.

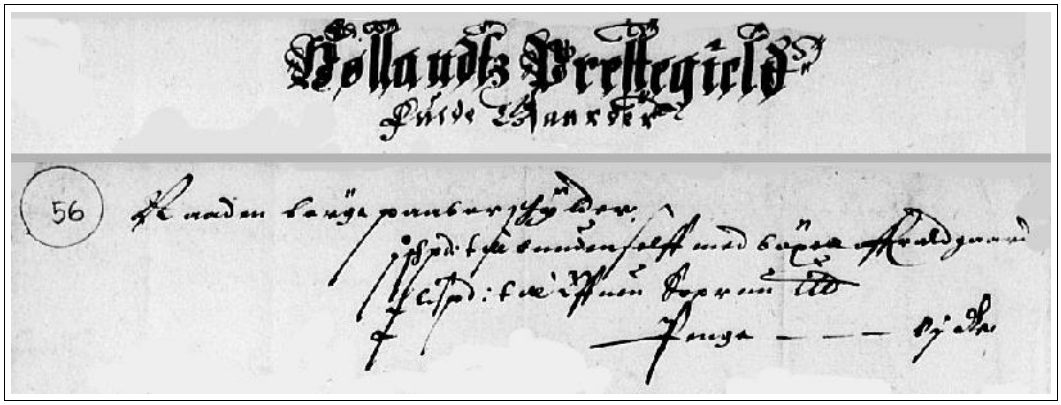

Kontribusjonsskatt 1647. Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 6, litra K, folio 56).

«Naaden, Børge paabor.
Schylder 1 schpd. till bunden selff, med bøxell off(ue)r ald gaarden.
9½ lispd. till Effuen Soprim ibd.
Penge --- 6 Dr».

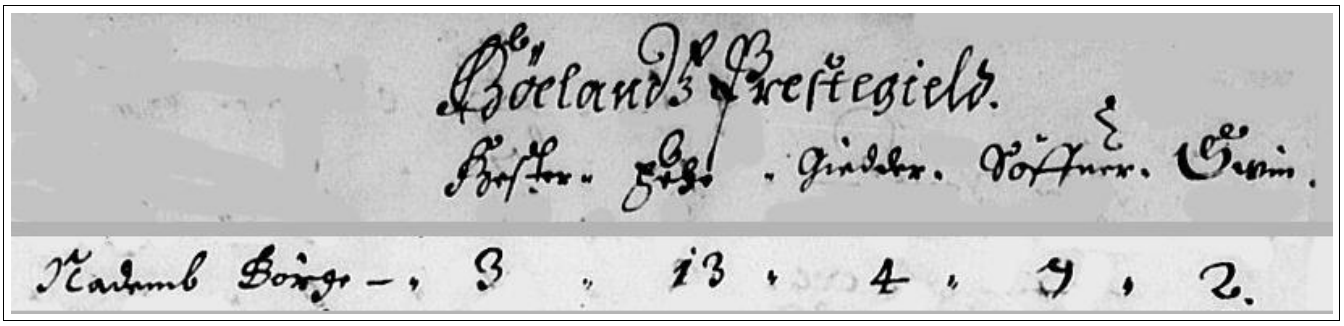

Kvegskatt 1657. Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 245, legg 1, litra 68, folio 22).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården hadde 3 hester, 13 kuer, 4 sauer, 9 svin og 2 geiter.

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra W, bilde 10 og 12).

«Mandtals Register paa dend Naadigste Paabuden Tolff Rixdallers Contribution In Anno 1660» viser for «Høelands Prestegield»:
«Fulde Gaarder.
Nademb Børge - 1 schippd. 9½ lispd. - 12 dr.
Halffue Gaarder.
For Armed Naddem Børge - 1½ schippd. - 3 dr. 1½ mark».

Ved Landkommisjonens «Jordebog» i 1661 er en Lauridz oppført som eier av helgården Nadem:

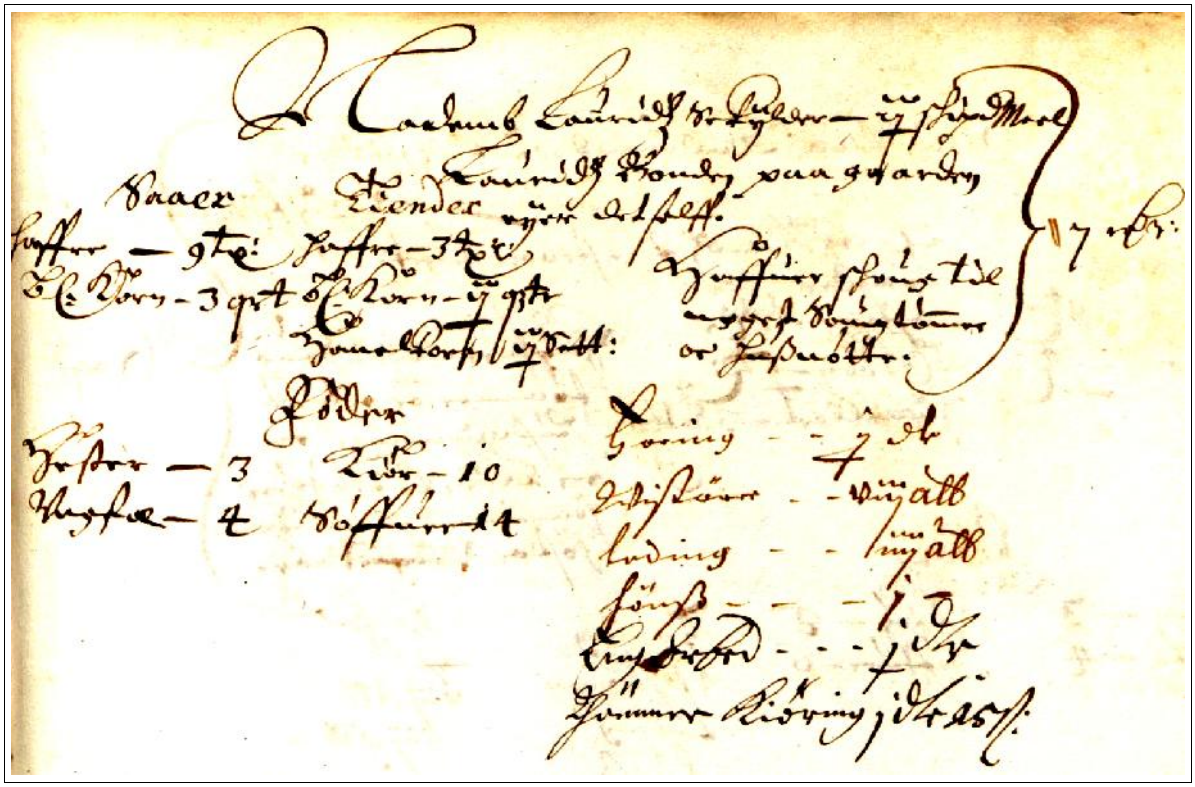

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Aker, Øvre og Nedre Romerike, folio 488a.

«Nademb Lauridz Schylder 1½ Schipd Meel.
Lauridz Bonde paa gaarden eyer det selff.
Haffuer schoug till noget Sougtømmer oc Husnøtte».

Lauridz satt på Søndre Nadem i årene 1661-63. Han ble i 1661 også oppført med 20 lispund i en av Tøyengårdene. Lauridz er nevnt i en gjeldssak i tingboken 19.03.1663, og det er mulig at han var gift med Børgers enke. Det vil i så fall forklare at han sto som eier av gården, og at han måtte vike plassen i 1664 for Amund Børgersen som i så fall har fått utløst sin farsarv på 15 lispund. Børger hadde etter alt å dømme bare sønnene Morten og Amund. Hvor det ble av Lauridz er uvisst, og parten i Tøyen ser ut til å være til liten hjelp for å spore ham opp. Ifølge Odd Ottesen eide Svend Sandem Tøyen-gården i 1657 og Jacob Heide i 1666.

Jørgen Svendsen Østby [35 år i 1666] selger 24.06.1666 3 fjerdinger i Nordre Evenby som kom fra et odels makeskifte med

- Amund Bergersen - ½ skippund [på Søndre Nadem i 1666, 26 år] og
- Laurids [Svensen, 30 år i 1666] Kongtorp og
  Gustaves Caperat [«Korporal», på Grepperud, 50 år i 1666], hver med ½ fjerding.

Dette odels makeskifte må skrive seg fra Børgers svigerfar, Even Christophersen, som døde på Soprim omkring 1660.

«Neder Rommerigis Fougderies Mandtals Register Paa Odelsschatten» i 1656 viser:

«Effuen Seprin er Eigennis
i Naadim - 9½ lispd.
i Drambstad [Trøgstad] - ½ phd.
i Nordere Effuenbye - 1 phd.
i Narfuestad - 1 fær.»

Landkommisjonens jordebok fra 1661 viser at Alf på Nordre Evenby skylder
½ skippund ½ fjerding til Børger Østby [60 år i 1664] i Høland og
½ skippund ½ fjerding til Niels Grepperød ibm.
[Niels Stensen, 60 år i prestenes 2. manntall fra 1666].

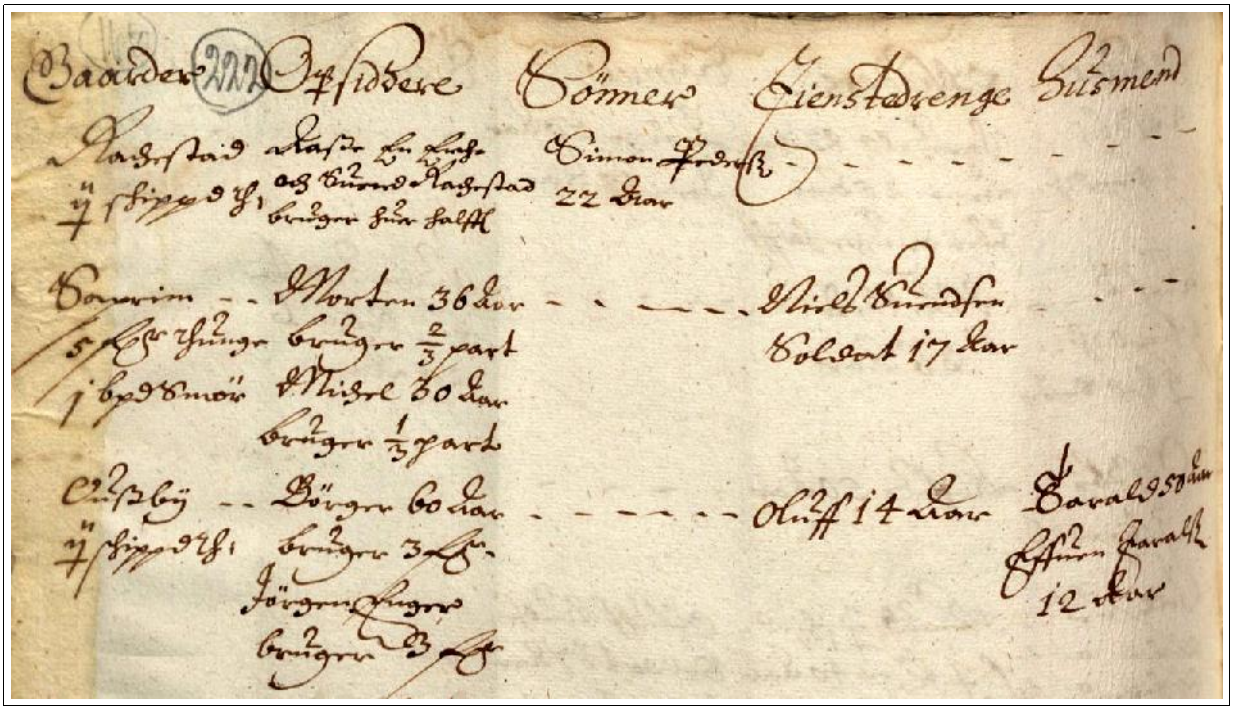

Fogdenes manntall i 1664: 2.3 Nedre Romerike fogderi, folio 222.

I prestenes 1. manntall og fogdemanntallet fra 1664 oppgis for Søndre Østby at
Berger - 60 år - skylder 1½ skippund Meel hvorav han selv eier halvparten og
Jørgen på Enger [35 år i 1664] eier de øvrige 15 lispund.

Han var dattersønn til Even Christophersen Nadem Søndre/Soprim.

Børger har tjenestedrengen Oluff 14 Aar og husmennene Tarald 50 Aar og Effuen Taralßen 12 Aar.

På Soprim bruker Børgers sønn Morten 2/3 parten av 5 fjerdinger tunge og 1 bismerpund smør.

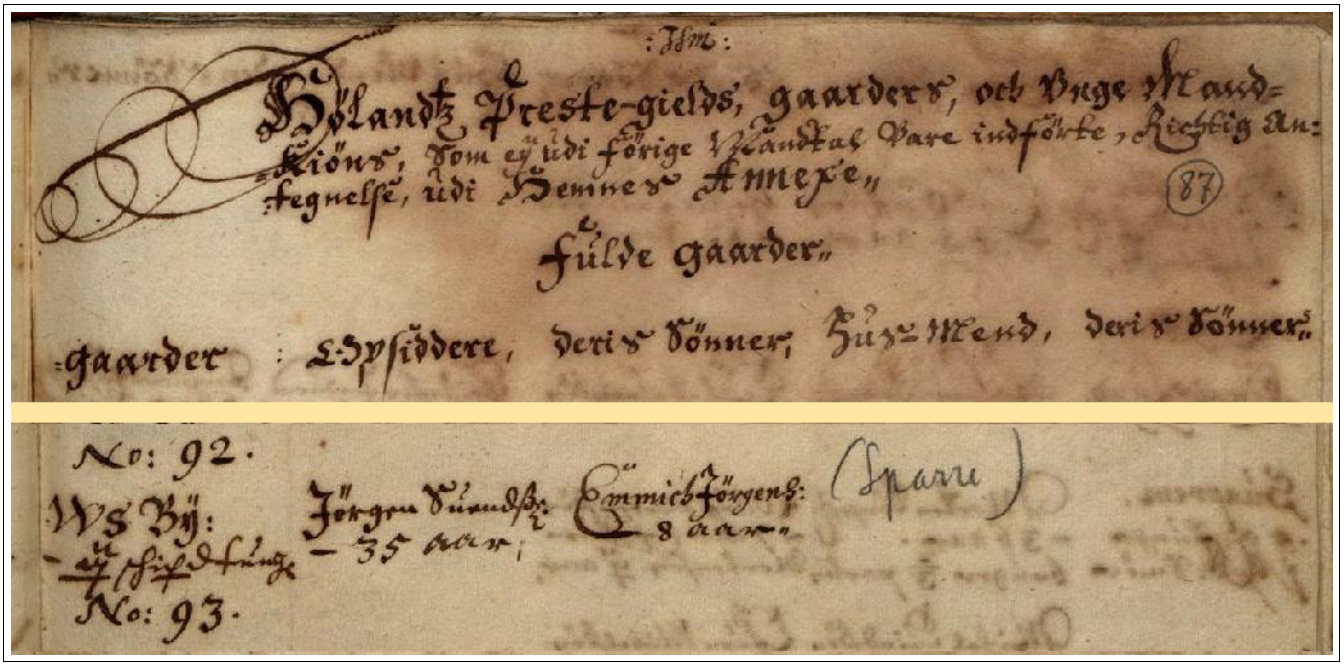

Prestenes 2. manntall i 1666: 3.2 Høland prestegjeld, folio 87.

I prestenes 2. manntall fra 1666 har Jørgen overtatt Østby,

Jørgen Suendßen(!) er 35 år og bruker alt.

Enger-gårdene er «Øde for Besiddere».

Berger er nå antagelig død.

Jeg tror at Berger på Søndre Østby i 1664 er identisk med Even Soprims svigersønn og far til Amund på Søndre Nadem!

Ved «Mandtals Register paa dend Naadigste Paabuden Tolff Rixdallers Contribution In Anno 1660» bodde ingen Børger på noen av Østby-gårdene:

«Fulde Gaarder.

Nademb Børge - 1 schippd. 9½ lispd. - 12 rdr.

Ousßby Hanß - 1½ schippd. - 12 rdr.

Effuind Soprim - 1 schippd. och 16 bpd. Smør - 12 rdr.
Ejger Jndtett - Ousßby Arne - 1½ schippd. - 0.

Landkommisjonens «Jordebog» i 1661 for Nedre Romerike viser:

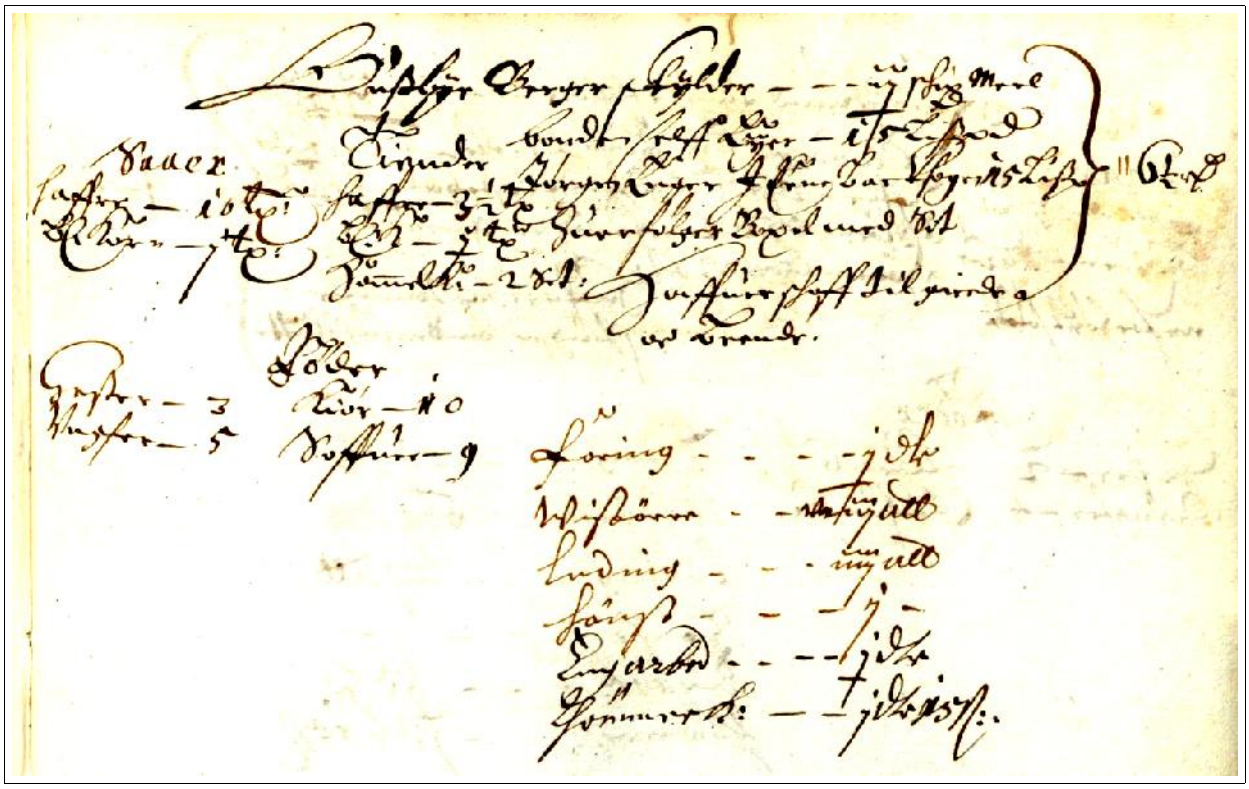

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Aker, Øvre og Nedre Romerike, folio 492a.

«Oußbye - Berger skylder ½ schipd. Meel.
Bonden selff Eyer 15 Lißpd.
Jørgen Enger J Eenebac K... [Feil, ligger i Hemnes] 15 Lißpd.
Huer følger Bøxel med Sit.
Haffuer Schoff til gierde oc Brende.
Saaer
Hafre - 10 tn. [tønner]
Bl: korn - 1 tn.
Føder
Hester - 3.
Ungfer - 5.
Kiør - 10.
Søfier - 9.
Tiender
Hafre - 3½ tn.
Bl:korn - ½ tn.
Hommelk: - 2 Sett. [Settinger]
[Kongens årlige visse rettighet]
Foring - ½ dr.
Vistøren - 8 alb.
Leding - 4 alb.
Høns - 1.
Engarb: - ½ dr.
Thømmerk: [tømmerkjøring] - 1 dr. 15 sk.»

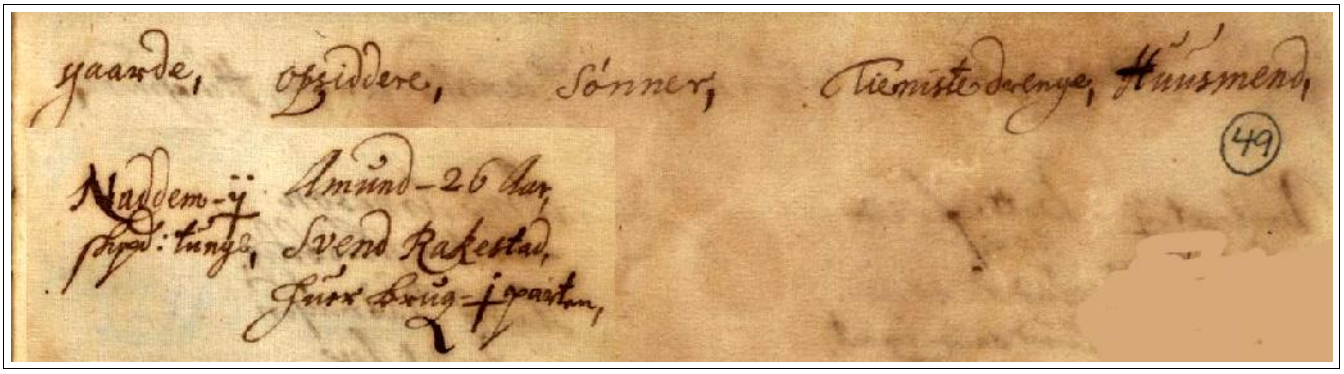

Prestenes 1. manntall i 1664: 3.2 Høland prestegjeld, folio 49.

Ved manntallene i 1664-66 finner vi Børgers sønn, Amund, på Søndre Nadem i Høland. I det første prestemanntallet, i fogdenes manntall og i Landkommisjonens jordebok fra 1665 deles gården likt mellom Amund og lensmannen i Høland, Suend Suendsøn (født ca. 1614) på gården Rakkestad.

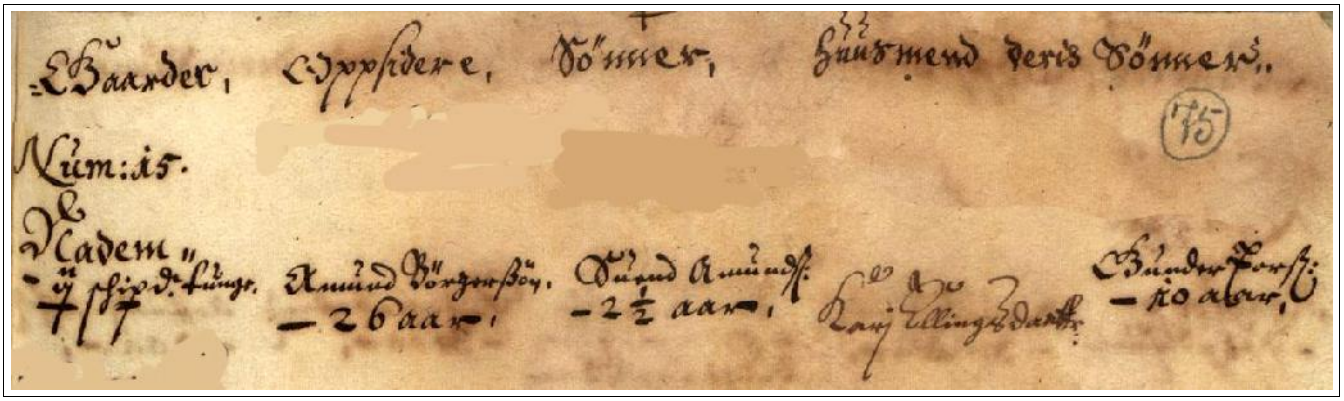

Prestenes 2. manntall i 1666: 3.2 Høland prestegjeld, folio 75.

«Num 15: Nadem - 1½ schipd. tunge.
Oppsidere:
Amund Børgersøn - 26 Aar.
Deris Sønner:
Suend Amundsøn - 2½ Aar.
Husmend:
Karj Ellingsdatter.
Deris Sønner:
Gunder Persen - 10 Aar.» (folio 75).

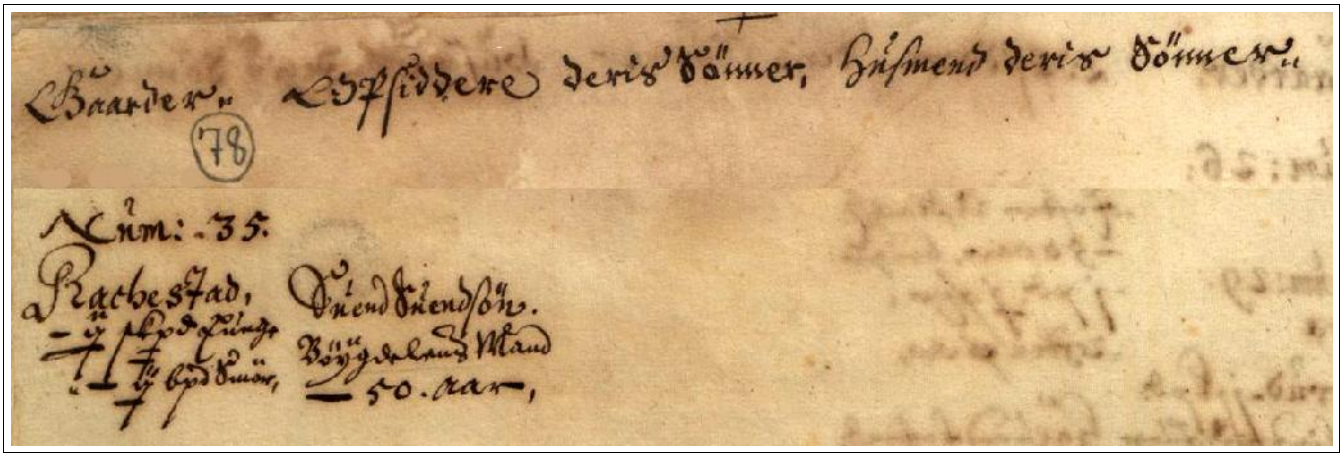

Prestenes 2. manntall i 1666: 3.2 Høland prestegjeld, folio 78.

Vi finner Suends etternavn i det andre prestemanntallet i 1664:
«Num: 35 Rachestad - 1½ skpd. Tunge, 1½ bpd. Smør.
Opsiddere.
Suend Suendsøn - Bøygdelens Mand - 50 Aar» (folio 78).

Prestenes 2. manntall i 1666: 3.2 Høland prestegjeld, folio 79.

Det andre prestemanntallet i 1666 viser for halvgården Nadem:
«Num: 43 Naddem - ½ skpd. tunge, 3 bpd. Smør.
Opsiddere.
Børger Olufsøn - 60 aar.
Deris Sønner.
Jan Børgersøn - 10 aar.
Olluff Børgersøn - 8 aar» (folio 79).

Den nye oppsitteren på halvgården Nadem kalles flere ganger «Børger Nor Nadem» i tingbøkene (07.06.1675, 31.07.1675 og 16.09.1676). Trolig er det bygdemålet som slår gjennom i tingbokreferatene.[636]

(Barn VII:65)

Gift med neste ane.

Barn:

Amund Børgersen Nadem Søndre/Næs Søndre. Født omkring 1634 på Nadem Søndre, Løken, Høland (AK). Død 1689 på Næs Søndre, Trøgstad (ØF). Begravet 13.10.1689 i Trøgstad.[637] (Se VII:65).

VIII:130 mf ff ff fm

Gunhild Evensdatter Nadem Søndre. Levde 1615. Levde 1645 på Nadem Søndre, Løken, Høland (AK).

Familien er omtalt i Odd Ottesens utrykte manuskript om Hølands-gårder.

Gunhild og Børger hadde følgende barn (minst):
Ca. 1630: Morten, til Soprim i Hemnes, Høland, gift med Ingeri Knudsdatter, skifte 16.01.1711.
Ca. 1634: Amund til Søndre Næs i Trøgstad, gift med Dorte Fransdatter Torp, død i 1689.

Morten oppgis å være 36 år i 1664 (født ca. 1628) og 80 år i 1701 (født ca. 1621). Det er vel imidlertid mer grunn til å feste lit til en innførsel av 18.06.1680 i Nedre Romerike tingbok nr. 11, folio 36b, hvor Morten vitnet:
«Morten Soprim Proffuer vden æd; er 50 aar gl: hans Bestefaders ord,
som bode paa Syndre Nademb, Mest ald hans alder».[638]

(Barn VII:65, Far IX:259)

Gift med forrige ane.

VIII:131 mf ff ff mf

Frantz Augustinussen Torp. Leilending. Født omkring 1595. Levde 1629 på Torp, Hemnes, Høland (AK). Død omkring 1644 på Torp, Hemnes, Høland (AK).

Et torp betegnet i gammelnorsk en klynge gårder og har også vært brukt om et tett befolket bosted. Dette bør være en klar indikasjon på at Torp i tidligere tider har bestått av flere gårdsbruk. Skrivemåten har vært noenlunde

636 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Nedre Romerike fogderi, Høllands Prestegield, folio 23. Skattematrikkelen av 1647, Nedre Romerike fogderi, Høllandtz prestegield, fulde gaarder, folio 56. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Akershus, folio 486a og 492a. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 2.3 Nedre Romerike fogderi, folio 222, Prestenes manntall: 3.2 Høland prestegjeld, folio 49 og 87. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 527, 544, 595.

637 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepult:», folio 205.

638 Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 527, 544, 595. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 4, side 498.

den samme gjennom hele historien.

I skriftlige kilder er Torp nevnt, noe indirekte, første gang i 1403. Da ble det stadfestet at de «Torpsmend» skulle stå for en tredjedel av utgiftene til å vedlikeholde Hemnes bru. Selve gården er omtalt som «Torpe» i en skatteliste fra 1520.

I 1577 var Torp fullgård, og gården kan neppe ha ligget øde etter Svartedøden. Gårdens skyld ble i 1647 satt til 2 skippund. Dette var trolig i overkant høyt, for i 1666 foreslo matrikkelkommisjonen å redusere skylden med 7½ lispund, «formedelst eiendommens ringhet». Dette ble det ikke noe av, og i 1723 kom det nytt forslag om nedsettelse, denne gang med 8 lispund.

Torp ligger rett vest for Hemnes sentrum, mellom Hemnessjøen og Bråthevannet. Den har Østbyfjerdingen i nord og vest og Vålerkrokfjerdingen i øst. Bare i sør henger gården sammen med resten av Langstrandfjerdingen. Den har form som en oval sirkel. I øst-vestlig retning er det 1 km på det bredeste, over toppen av Torpåsen, og litt lenger i sør-nord-retning. Samlet flateareal er 1,23 kvm.

Eiendommen er rammet inn av Bråthevannet og bekken som renner ut i dette fra sør, Kollerudveien, riksvei 125 og Hemneselva. I øst markerer vannet og bekken grensen mot Bråthe og Kollerud. I sør går delet langs Kollerudveien og riksvei 125. Her finner vi Hemnes Nordre og Søndre på den andre siden. I vest er Hemneselva delelinje mot Hemnes Nordre. Elva er også «delestein» i nordvest, hvor gården støter mot Hoel og Ås.

De første historiske kildene som sier noe om eierskapet i Torp, går tilbake til 1613. I et rettsreferat sies det indirekte at rådmann Jokum Gjerdes i Oslo var frem til da eier av fjerdeparten av Torp, 10 lispund av gårdens skyld på 40 lispund. Samme år ble dette solgt som pantebrev til Peder Aslaksen Gjesrud i Aker. Han reiste søksmål mot Gjerdes over ikke å ha oppebåret noe landskyld av sin eiendom. Stevningen ble avvist av formelle grunner, da den var fremmet i feil navn, en viss Paul Rustad. Vi vet ikke hva som ble dommen i saken, men bare få år senere står andre personer oppført som eiere av Torp.

I 1616 var nemlig en Mikkel Nilsen i Lier ved Drammen bygselrådig eier. Før 1647 var Jens Mikkelsen, sogneprest på Modum og sønn til fogd Mikkel Nilsen på Huseby i Lier, blitt eier av hele Torp. Han var trolig sønn til Mikkel Nilsen, for den neste eieren vi hører om, var Mikkel Nilsens datterdatter, Anne Iversdatter. Hun var enke etter Anders Jensen og Ole Eriksen Grue, begge sogneprester i Hoff i Solør.

I 1671 ble eierinteressene i Torp delt i to like store deler på 1 skippund hver. Det delte eierskapet vedvarte til 1697.

Gunder var bruker på Torp i 1528. Også i 1585 het brukeren Gunder, men det må være en annen og yngre mann.

Hans er nevnt som bruker fra 1593 til 1619. Kanskje er han den Hans som var «husmann» på Torp i 1623. Hans var lagrettemann i 1606. I 1614 måtte Hans, som så mange andre, bøte for motvillighet med å føre tjære inn til Akershus slott.

Klaus Torp, som er nevnt i et par slagsmålssaker, var kanskje bare tjenestedreng på gården. I 1620 bøter Engebret Evenby Nordre og Klaus Torp for noen «tørre hugg» de hadde gitt hverandre. Og i 1623 måtte Mogens Tønneberg ut med vel 6½ rdl. for å ha stukket Klaus i leppen, mens Klaus måtte bøte 1 rdl. for å ha slått Mogens med en lysestake.

Arne er nevnt som bruker på Torp fra 1620 til 1628.

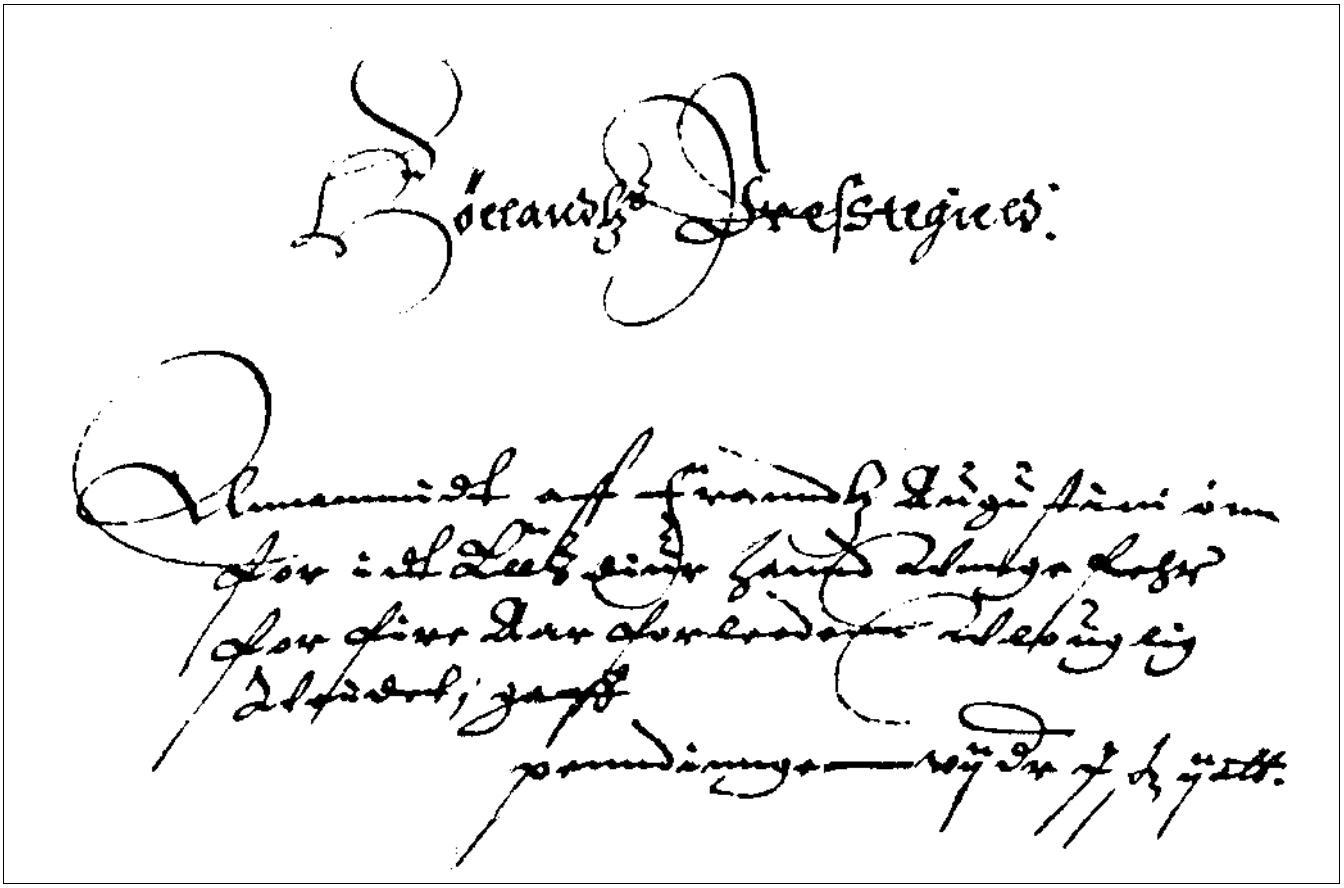

I følge fogderegnskapet for 1625-26, bøtet «Franndtz Augustinisønn» drøyt 6½ rd for en elg han ulovlig veidet for om lag fire år siden:

«Indtegdtt pendinge Oppeborenn ud dj Sagfalld dette Aar - Høelandtz Prestegield»,
«Annammidt aff Franndtz Augustinisønn for Udt Luks Diur Hannd Unngefehr for Fire Aar forleedenn Ulouglig Stoudet, gaff
penndinnge - 7 dr. 10 sk. 2 alb.»

Dette må være den senere brukeren på Torp, og han er utvilsomt sønn til sognepresten, herr Augustinus Frantzsøn, som med sikkerhet har hatt minst to andre barn i bondestand: Cyprian og Eli.

Frantz er muligens født omkring 1595 og døde omkring 1644.

Han var gift med Giørild. De var gårdbrukere på Torp, Høland fra 1629 til 1644. Vi finner ham i skattelistene som leilending i 1629 og 1639.

Det er sannsynlig han er den Frants som brukte Haugen i Høland i 1623.

I 1645 er Frantz borte. Enken Giørild har overtatt gården og bruker fortsatt denne i 1664.

Av skiftet etter Kiersti Frantsdatter i 1715 fremgår at det har vært fire barn som levde opp.[639]

(Barn VII:66, Far IX:261, Mor IX:262)

Gift med neste ane.

Barn:

Kiersti Frantsdatter. Født omkring 1619. Levde 1708 på Bunes Nordre, Hemnes, Høland (AK). Død 1719 på Ruud Østre, Trøgstad (ØF). Begravet 05.03.1719 i Trøgstad (ØF).[640]

Kiersti var gift med Lars Reiersen Nordre Bunes i Høland, (ca. 1636 - ca.1708). De hadde ingen barn.

I følge skifte av 12.07.1708 - utvilsomt etter ektemannen - eide Kiersti da drøyt 10 lispund i Bunes Nordre, Høland.

Hun oppgav sitt bo til skifte mellom utarvingene 02.04.1715 på grunn av alderdom. Parten i Bunes

639 Rentekammeret, Lensrekneskapar, 1625-26, G. Nedre Romerikes fogderi. E. B.: Noko om etterkomarane i Høland til Herr Frants Frantsson Florentinus eller Italus, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 168-169. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 527-528, 544-545, 595-596. Odd Ottesen: Augustinus Frantssøns etterslekt (Del B), NST, Bind XXXVIII 2001, side 33. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 5, side 649-51, 656-57.

640 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepult:», folio 87.

Nordre ble overtatt av søstersønnen Frants Amundsen på Ruud Østre i Trøgstad, mot at han tok seg av Kjersti til hennes død.

I følge kirkeboken var Kiersti 100 år når hun døde på Ruud i 1719:
«Dom Remin(íscare) Sl: Lars Rejhersen Bugnæs i Hølands qvinde n: Kirsten Fransdatter
død hos Frans Ruud gl. 100 aar».[641]

Dorte Fransdatter Torp. Født omkring 1627. Levde 1645 på Torp, Hemnes, Høland (AK). Levde fra 1670 til 1706 på Næs Søndre, Trøgstad (ØF). Død 1711 på Ruud Østre, Trøgstad (ØF). Begravet 30.06.1711 i Trøgstad (ØF).[642] (Se VII:66).

Augustinus Frantssen Torp. Født omkring 1629. Død 31.08.1689 på Torp, Hemnes, Høland (AK).

Augustinus bygslet først Syljuaas i Enebakk fra 1657 og bodde her enda i 1664, men flyttet så til Torp i Høland.

Han var gift med Kjersti Steffensdatter som døde omkring Kyndelsmess (2. februar) 1691. Hun var enke etter Hans Syljuaas i Enebakk og hadde med ham tre barn som levde i 1691: Steffen, Dorte og Johanne.

Kjersti og Augustinus hadde 2 barn:
Ca. 1661: Hans, på Torp, levde 1690, død før 1715 uten livsarvinger.
Anne, levde 1690, død før 1715.

Augustinus' endelikt var både tragisk og dramatisk. 31.08.1689 begikk han selvmord «udi raseri og urolige tanker». På bygdetinget, som ble holdt på Rakkestad tingstue en knapp måned senere, fortalte naboene hva som hadde skjedd. Helt fra pinsedagen og hele sommeren igjennom hadde Augustinus ikke vært ved «forstand eller fornufft». Han hadde gått med urolige tanker i hodet og ikke fått «Giort Noget til gafns dend gansche Somer». Hele tiden sto han og så ut av vinduet, for å se om det skulle komme noen for å ta ham. Hans egne folk forsøkte å berolige ham med at ingen ville gjøre ham noe vondt. Til dette svarte han at «de vaar lige saa goede Som de andere, oc Sagde at de vil forræde ham».

Skiftet etter Augustinus begyntt 10. september samme år og sluttet 07.03.1691. Ved sin død eide Augustinus halve Torp, 1 skippund, men boet var fallitt, så gården ble pantsatt til Per Vinsnes i Fet.

Datteren Anne etterlot seg datteren Kari Abrahamsdatter, gift med Christian Jonsen, som i 1714 mente seg løsningsberettiget til hele Torp, som konas morfar Augustinus Frantssen og morbror Hans Augustinussen hadde pantsatt.[643]

Morten Frantssen Strand Østre. Født omkring 1637. Levde fra 1664 til 1682 på Strand Østre, Hemnes, Høland (AK). Levde 1701 på Stomperud, Hemnes, Høland (AK). Død 1717 på Torper, Hærland, Eidsberg (ØF). Begravet 24.01.1717 i Hærland, Eidsberg (ØF).[644]

Morten bodde på Østre Strand i 1664 og fortsatt i 1682, i 1701 på Stomperud, begge gårdene i Hemnes, Høland.

Han hadde i alle fall tre døtre:
Eli, levde i 1704.
Ca. 1668: Anne, død på Eidsberg i 1740.
Ca. 1678: Gunbjør, død på Eidsberg i 1722.

Eli var i 1704 gift med Gudbrand Helgesen Stomperud, født ca. 1663, død i Høland i 1727. Gudbrand bodde i 1701 på Stomperud, men ved sin død på Løvbraaten under gården.

Anne var gift med I. Amund Tollevsen Søndre Torper i Eidsberg (fra Buer i Eidsberg) (ca. 1671-1711), II. Hans Jonsen Torper (død 1719), og III. Hans Hallvordsen Torper (fra Revaug i Eidsberg), levde 1752.

Gunbjør var gift med I. Tosten Nilssen Kløv i Høland (død ca. 1717), og II. Ola Torersen Nes i Baastad (ca. 1672-1739).

Ved sin død omkring 1717 bodde Morten på Torper i Herland, Eidsberg:
«Dom Septuagesim: d: 24: Jan: Ved Herland.
Begravet Morthen Franssøn fra Torper 80 Aar gml.»[645]

---

641 Odd Ottesen: Augustinus Frantssøns etterslekt (Del B), NST, Bind XXXVIII 2001, side 34.

642 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepult:», folio 21.

643 Odd Ottesen: Augustinus Frantssøns etterslekt (Del B), NST, Bind XXXVIII 2001, side 33. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 5, side 656-57.

644 Kirkebok Eidsberg nr. 1, 1710-30: «Begravet», folio 101.

645 Odd Ottesen: Augustinus Frantssøns etterslekt (Del B), NST, Bind XXXVIII 2001, side 33-34.

VIII:132 mf ff ff mm

Giørild Torp. Levde 1612. Levde fra 1629 til 1664 på Torp, Hemnes, Høland (AK).

Giørild og Frantz hadde følgende barn (minst).
At de 4 barna er søsken fremgår av flere av kildene i Heggen og Frøland:
Ca. 1619: Kirsten, gift med Laurits Reiersen Nordre Bunes, død i 1719.
Ca. 1627: Dorte, gift med Amund Bergersen Søndre Næs, død i 1711 på Ruud Østre, Trøgstad.
Ca. 1629: Augustinus, overtok Torp, gift med Kirsten Steffensdatter, død i 1689.
Ca. 1639: Morten, på Østre Strand, Hemnes i Høland, i 1664,
på Stomperud i Hemnes, Høland, i 1701, død i 1717 på Torper i Hærland.

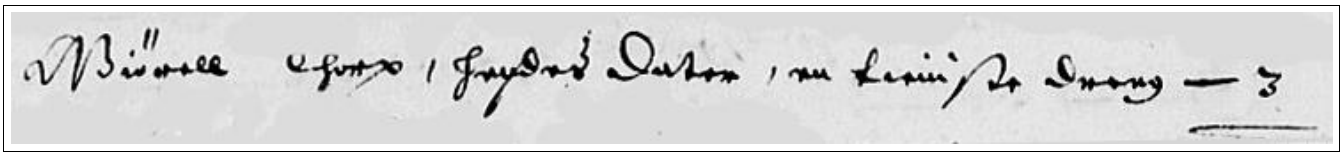

Koppskatt 1645. Nedre Romerike fogderi, Høllandts Prestegielld (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 21, folio 24).

«Koppskatten» i 1645 viser:
«Giørell Thorp, hendes Dater, en tieniste dreng».
Datteren som bodde hjemme var nok Dorte.

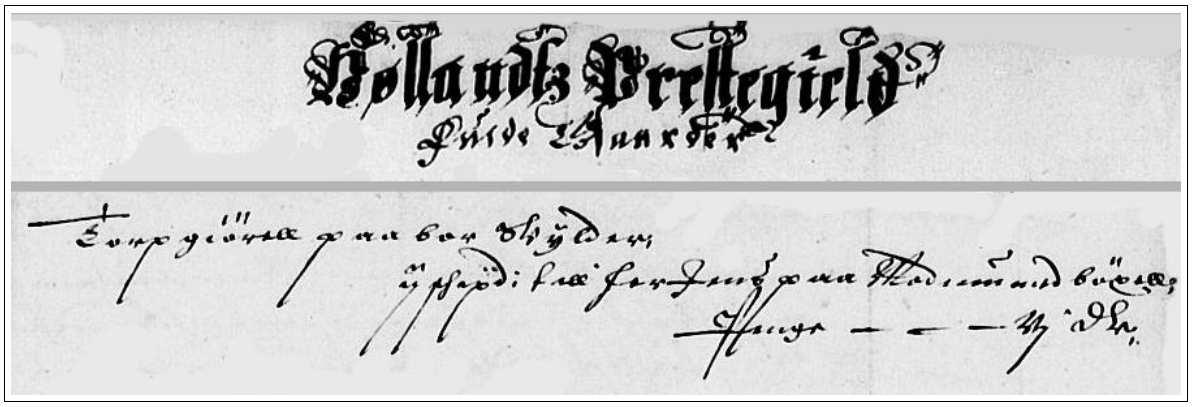

Kontribusjonsskatt 1647. Nedre Romerike fogderi, Høllandtz prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 6, litra K, folio 63).

Skattematrikkelen av 1647 viser:
«Torp, Giørell paabor.
Skylder 2 schipd. till her Jens paa Modum med bøxell».
Hun betaler 6 dr. i skatt.

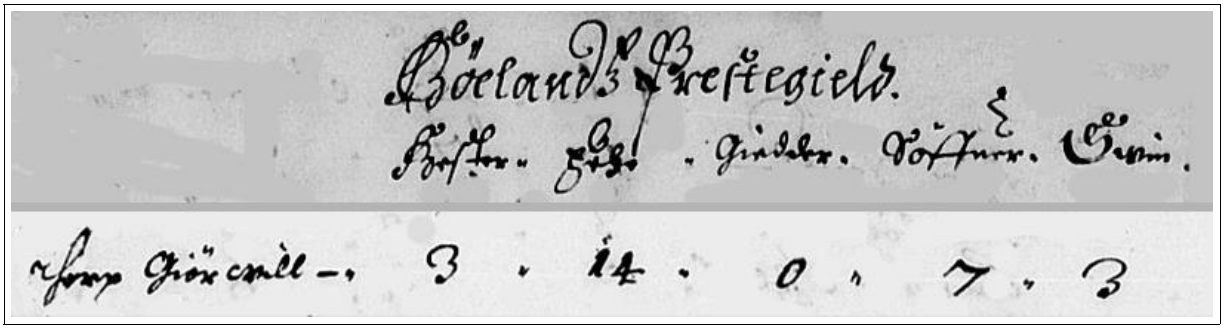

Kvegskatt 1657. Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 245, legg 1, litra 68, folio 18).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården hadde 3 hester, 14 kuer, 7 sauer og og 3 svin.

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra W, bilde 11).

«Mandtals Register paa dend Naadigste Paabuden Tolff Rixdallers Contribution in Anno 1660» viser for «Høeland Prestegield»:
«Fulde Gaarder.
Torp Giørill - -„ 2 schippd. -„ 12 dr. 1 mark».

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

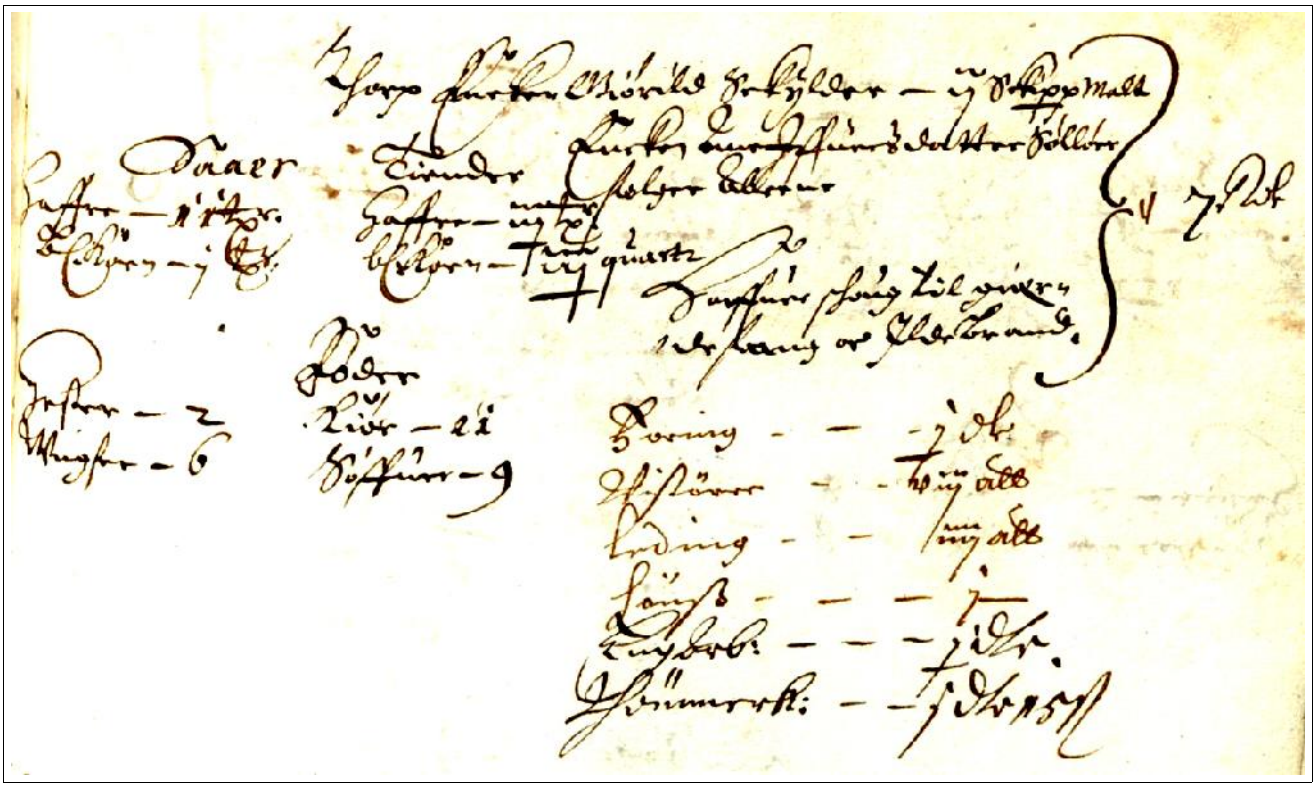

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Aker, Øvre og Nedre Romerike, folio 496a.

«Thorp Encken Giørild Schylder - 2 Skipp. Malt.
Encken A...ffuresdatter Sølløer følger Aleene.
Haffuer schoug til giærdefang oc Jldebrand.
Saaer
Hafre - 11 tn. [tønner].
Bl.Korn - 1 tn.
Tiende
Hafre - 2½ tn.
Bl.Korn 2½ quartz [kvart tønne].
Føder
Hester - 2.
Ungfee - 6.
Kiør - 11.
Søffuer - 9.
[Kongl: Maytz: Aarlig wisse Rettighed]
Foring - ½ dr.
Wisøre - 8 alb.
Leding - 4 alb.

Høns - 1.
Eng Arb: - ½ dr.
Tømmerk: [Tømmerkjøring] - 1 dr. 15 sk.
Schatten - 7 rdr».

Giørild drev fortsatt gården til ca. 1664.

Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 2.3 Nedre Romerike fogderi, folio 223,

Ved prestenes første manntall og fogdenes manntall i 1664 finner vi:
«Torp, 2 schipd: Tunge.
Opsiddere: Enken Giørttel.
Husmend: Knud Stenersøn - 36 Aar».

Manntallet i 1666, Prestenes 2. manntall: 3.2 Høland prestegjeld, folio 89.

Sønnen Augustinus hadde overtatt gården ved prestenes annet manntall i 1664:
«Nom: 104 Torpp 2 skippd tunge.
Opsiddere: Augustinus Frantzsøn - 35 Aar. Bruger.
Deris Sønner: Hans Augustinus - 5 Aar».

Antagelig var Giørild nå død.[646]

(Barn VII:66)

Gift med forrige ane.

VIII:133 mf ff fm ff

Halle Gundersen Bergsjø. Odelsbonde. Født omkring 1582 i Bergsjø, Hemnes, Høland (AK). Levde 1653 på Bergsjø, Hemnes, Høland (AK). Død anslått 1660 på Bergsjø, Hemnes, Høland (AK).

Halle var bruker på Strand Østre i tiden 1600-04.

Han er bruker av Bergsjø i 1609 og har antagelig overtatt bruken av gården så snart han ble myndig.

646 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Nedre Romerike fogderi, Høllands Prestegield, folio 24. Skattematrikkelen av 1647, Nedre Romerike fogderi, Høllandtz prestegield, fulde gaarder, folio 63. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Akershus, folio 496a. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 2.3 Nedre Romerike fogderi, folio 223, Prestenes manntall: 3.2 Høland prestegjeld, folio 54 og 89. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 527-528, 544-545, 595. Odd Ottesen: Augustinus Frantssøns etterslekt (Del B), NST, Bind XXXVIII 2001, side 33. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 5, side 657.

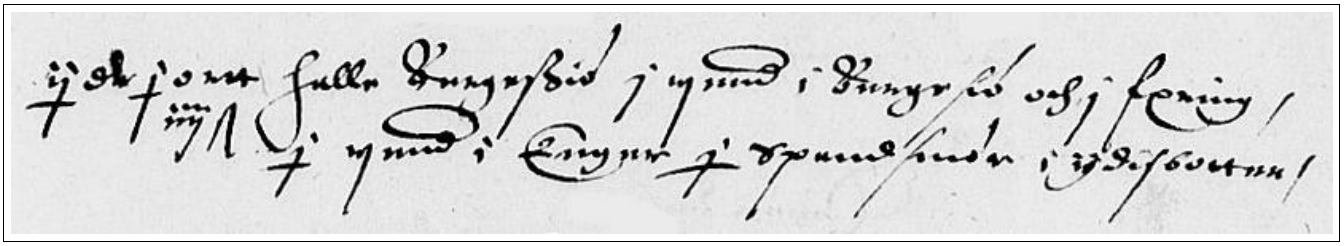

Landskatt Martini 1610, Øvre og Nedre Romerike fogderi, Nedre Romerike, Høland sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 6, litra 9, bilde 39).

I 1610 eier han
det meste av Bergsjø (1¼ skippund, mens Amund By i Enebakk eier de resterende ¾ skippund).
Dessuten eier han Enger ødegård (½ skippund) og
endel av Yddersbotn (½ spann smør).

Noen helt pålitelig oppgave over hans eiendommer er dette neppe. Botnerslekten satt med store jordeiendommer og later til å ha vært sene til å foreta arveoppgjør. Det er i alle fall først senere at Halle sees oppført som eier av Hubred i Wang. I 1610 er denne eiendom oppført med hans morbror Gulbrand Hallesen Botner som eier, og i 1623 da Gulbrand er død, eies den av dennes bror Eivind Hallesen Jellebøl.

Halle må ha vært en meget driftig mann. Allerede i 1610 drev han selv sagen i Bergsjøfossen. Dette er få år etter at den første sag ble anlagt i distriktet, og han drev den selv mens de tre andre sagene i bygden som var i drift på denne tiden, alle ble drevet av trelasthandlere i Oslo. Ved siden av sagen drev han også mølle i Bergsjøfossen, den var da allerede drevet gjennom et lengre tidsrom.

Tross vanskelige tider med uår, i 1608 frøs alt kornet på Romerike, og stadig ufred med voldsomme ekstraskatter, merker man at Halle arbeider seg jevnt og sikkert fremover. Etter noen års forløp er han eier av hele fedrenegården Bergsjø sammen med Enger. Sin part av Yddersbotn makeskiftet han med Amund By i Enebakk og fikk i stedet en tilsvarende part av Bunes. Han ble ofte benyttet som lagrettesmann og var kirkeverge ved Hemnes kirke fra 1625 til 1630.

Halle må ha vært en velstående mann, noe som også kom til uttrykk i et stort tjenerskap. Noen av drengene kjenner vi navnet til; Gunder i 1610, Halvor 1610-14, Børger i 1618 og Ole Sørensen i 1632. Halvor måtte i 1614 betale vel 6½ rdl. for å ha «besovet» Live Bergsjø.

Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Høland prestegjeld (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 104, folio 11).

Odelsjordeboka i 1615 for Høland prestegjeld viser Halles odelsgods:
«Hølanndtzs prestegieldtt,
Effterschreffune Bønder haffuer giffuen Odels schatt,
Cronens:
Halle Bergisøe
½ dlr foring - 16 alb: Wisør - 4 alb: leding,
Bøndernis:

Bondens Odell och Jordgotzs
Wdj samme gaard - 1 pd 1 fring
Wdj Enger - ½ pund
Wdj Buhrnes - ½ pund,
Er 2 schipp 1 fring»

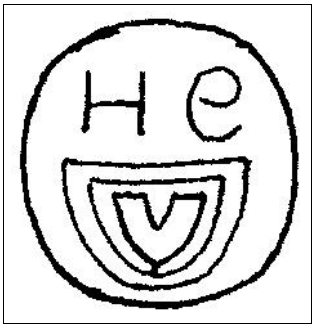

Halles segl vedlagt fogderegnskapet i Akershus lensregnskap for 1616.

Halle Bergsjøs farsnavn fremgår av en rettssak i 1677, og i seglet hadde han initialene «H. G». G'en er vendt opp-ned og kan nesten ligne på en C.

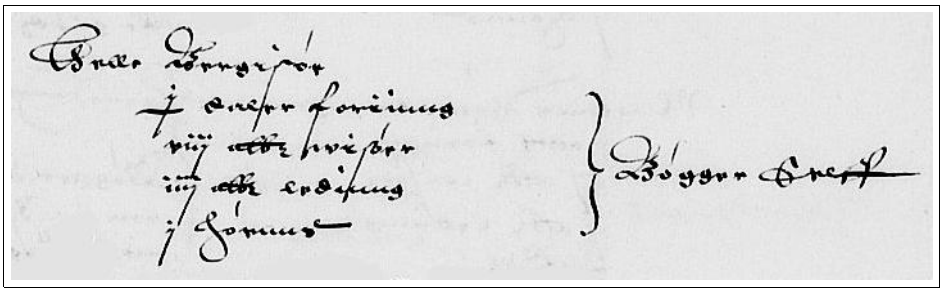

Jordebok 1616-17, Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 40, legg 3, litra 3, bilde 25).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog Paa Ald Huiss Rettighedt och Inndkombst Bønnderne udj Nedre Rommeriges Fougderie till Konng: Maytt: och Cronen Aarligenn wdgiffuer och .erwdinnden Jnndførtt Huiss Lanndschyldt, Forinng, Wissøer och Leding, Dette Aar forhøigett Och Paalagdtt er. Beregnett fra Philippi Jacobi Dagh 1616, Och till Aarssdagen Anno 1617 - Høelandz Prestegieldt.
Helle Bergisøe.
½ daler forinng.
8 alb: wisøer.
4 alb: ledinng.
1 Høenns.
Bøgger Selff».

I et fogderegnskap for Nedre Romerike for 1623-24 er Halle oppført som eier av Bergsjø, Enger ødegård og en part av Bunes. I slutten av fogderegnskapet hvor sagskatten er oppført heter det:
«Bergsjø sag som Halvor Bergsjø selv lader bruge».
Noen Halvor Bergsjø finnes imidlertid ikke omtalt på denne tid. Enten har den tids skrivekarle hatt den oppfatning at det ikke var så nøye om man skrev Halle eller Halvor, eller også har navnene blitt uttalt slik av utlendinger, at det har vært vanskelig å fastslå om man har ment å si Halle, som på den tid ble skrevet Hallef, eller Halvor.

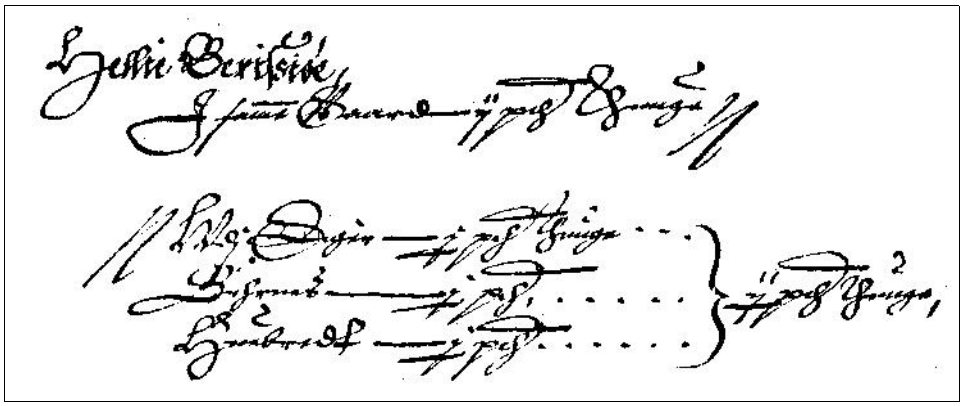

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Høelands Prestegieldtt».

Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 viser for Nedre Romerikes fogderi:
«Høelands Prestegieldtt

Odels Schattebønders Guods i samme Sogn er Angiffuen som Effterfølger,
....
Hellie Berissiøe,
J samme Gaard - 2 pd Thunge.
Wdj Engir [ødegård] - ½ pd Thunge.
Buhrnes - ½ pd.
Huebredt [i Vang] - ½ pd.
1½ pd Thunge» [sum for de 3 siste gårdene].

Hans morfar, Halle Torkildsen Botner, hadde i 1564 klargjort sin kones odelsrett til Enger ødegård.

Parten i Hubred har han overtatt fra morbroren Eivind Jellebøl som enda i 1623 eide 1 skippund i Hubred. Innen 1627 overtok Halle hele det ene skippund i Hubred mot, som det synes, å gi Eivind det halve skippund i Bunes. Etter Eivinds død faller parten i Bunes tilbake til Halle. Trolig er 1 skippund gods arv etter morbroren Eivind. Senere blir Halle eier av hele den ene Bunes-gården på 1 skippund og parter i Løren og Ydersbotn.

En arvesak var for retten på Rakkestad tingstue i Høland 02.10.1632. Gunder Eivindsen på Rud i Askim hadde stevnet sin morbror Halle Bergsjø for å få utbetalt sin morsarv, idet han hevdet at denne var hans formynder etter loven. I domspremissene omtales et skifte på Bergsjø mandag etter alle helgens søndag i 1589. Det er Gyri Bergsjø som skifter med sine barn etter sin mann Gunder Olsen Bergsjø, og i skiftet opplyses det at hun tok under sitt vergemål sin sønn Halle Gundersens gods, da han ikke var myndig. I dommen av 1632 er Halle Bergsjø flere ganger omtalt som Gunder Eivindsens morbror. Gunder Eivindsens mor er omtalt som Gunder Olsen Bergsjøs datter.

Halles eldste sønn, Halle Hallesen Saxegaard, er i manntallet i 1666 oppført med alderen 63 år. Er dette riktig må Halle Bergsjø være gift allerede i 1602, 20 år gammel. Sønnen Olluff var født i 1631, så det er rimelig at Halle Saxegaards alder i 1666 var noe mindre enn oppgitt i manntallet.

Han var derfor muligens gift to ganger. Eldstesønnen Halle er i så fall antagelig fra hans første ekteskap.

Halle Hallesen Saxegaard overtok innen 1650 1 skippund i Hubred fra sin far, og beholdt dette noen år. Innen 1661 er hele store Hubred, 1 skippund mel og 1 spann smør, solgt ut av ætten. Smørskylda i Hubred eides i 1613 av Gulbrand Botner og gikk deretter over til Mathis Ereng som eide det til sin død.

I 1645 og 1647 brukte Halle Bergsjø sammen med sin eldste sønn Gulbrand.

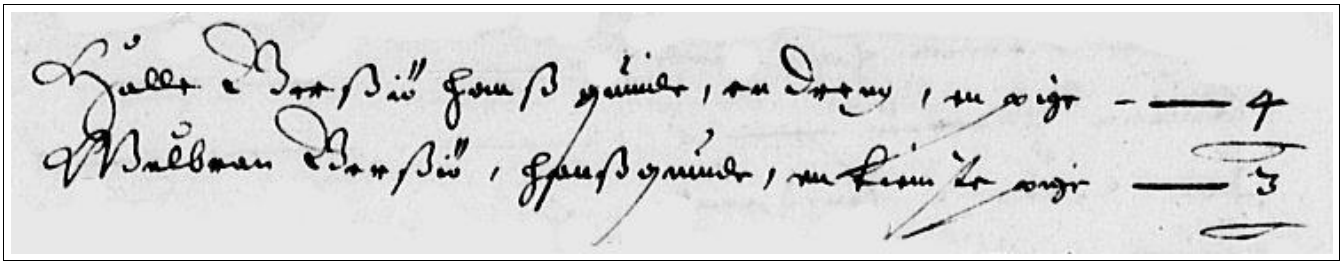

Koppskatt 1645. Nedre Romerike fogderi, Høllandts Prestegielld (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 21, folio 24).

«Koppskatten» for 1645 viser:
«Halle Bersøe, hans quinde, en Dreng en pige.
Gulbran Bersøe, hans quinde, en tienstepige».

Kontribusjonsskatt 1647. Nedre Romerike fogderi, Høllandtz prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 6, litra K, folio 63).

Skattematrikkelen i 1647 viser at Bergsjø er en fullgård:
«Biersøe, Halle og Gulbran paabor.
Skylder 2 pd. tunge till bunden selff med bøxel off(ue)r alt.
1 ort till Marj Kierchis proustj.»
Det betaler 6 dr. 1 mk. i skatt.

Gulbrand giftet seg med Karen Alfsdatter fra Søgaard i Aremark, og gav sølv for 26 rdl. som «festemøgave». Gulbrand var bruker på Bergsjø sammen med sin far fra 1645 til 1653. Han eide fra 1646 13 lispund i Bøen, senere hele gården på 15 lispund. I 1650 hadde Gulbrand fått 1 skippund i Kvisler i Aremark som hustruens farsarv, og 1 skippund i Bunes på Setskog etter sin egen far. Skiftet etter Gulbrand er datert 14.09.1653.

Etter Gulbrands tidlige død giftet Karen seg med Amund Taraldsen, født ca. 1632 på Kongstorp. De var brukere på Bergsjø et par år i midten av 1650-årene før de i 1656 flyttet til Vennemo.

Halle nevnes som eier av Bergsjø i odelsskattlistene frem til 1653, men året etter oppføres sønnen Olluff som eier.

Johan Garder hevder at Halle levde i 1655, dette antagelig fordi han er oppført som bruker av Bergsjø i et manntall opptatt av sorenskriveren og lagrettesmennene i Høland på tingstedet der den 27.01.1655 (lensregnskapet pk. 63 b).

I en omtale av Johan Garders artikkel skriver Henning Sollied at skiftet etter Halle synes å være avholdt 14.09.1653.

Av en bemerkning i tingboken for 1677 fremgår det imidlertid at Halle levde 08.10.1653, han inngikk da et makeskifte med Nils Gukild. Samme sted tales om et skiftebrev av 12.11.1653, av opplysningene her fremgår det at hans hustru het Siri Hansdatter.

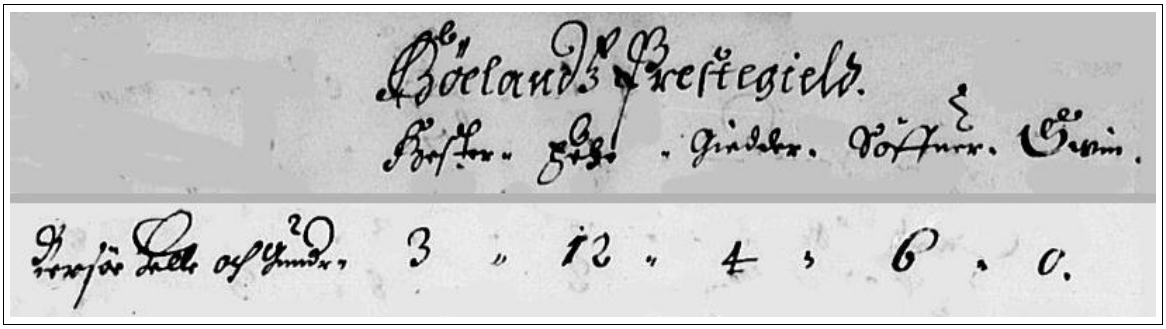

Kvegskatt 1657. Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 245, legg 1, litra 68, folio 18).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at Halle fortsatt driver gården sammen med en Gunder.
De hadde 3 hester, 13 kuer, 4 geiter og 6 sauer.

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra W, bilde 11).

Halle føres også ved kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660 sammen med Gunder:
Berßø Halle och Gunder,, 2 schippd 1 fxr [fjerding = 5 lispund] och 1 mark penge,, 4 sk [i skatt]».

Det er derfor trolig at Halle selv inngikk ovennevnte skifte med sine barn. Han døde muligens først omkring 1660.[647]

(Barn VII:67, Far IX:265, Mor IX:266)

Gift med neste ane.

647 Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Høland prestegjeld (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 104, folio 11). Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 1. Nedre Romerike fogderi, folio 84-85. Koppskatten i 1645, Akershus Len, Nedre Romerike fogderi, Høllands Prestegield, folio 24. Skattematrikkelen av 1647, Nedre Romerike fogderi, Høllandtz prestegield, folio 61. Odd Ottensen: Slekten Botner i Høland, side 67-68. Johan Garder: Bergsjø i Høland, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 110-122 og side 209-210. Henning Sollied: Norsk Slektshistorisk Tidsskrift, bind VIII, side 184f. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 528, 545, 595, 597. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 4, side 138-139.

Barn:

Olluff Hallesen Bergsjø. Født omkring 1631 på Bergsjø, Hemnes, Høland (AK). Død omkring 1676 på Bergsjø, Hemnes, Høland (AK). (Se VII:67).

VIII:134 mf ff fm fm

Siri Hansdatter. Levde 1616. Levde 1653 på Bergsjø, Hemnes, Høland (AK).

Siri og Halle hadde følgende barn (minst):
Ca. 1603: Halle, til Saxegaard, død etter 1666.
Gulbrand, overtok Bergsjø, gift med Kari Alfsdatter Søegaard i Øymark, skifte 14.09.1653.
Ca. 1631: Olluff, overtok Bergsjø etter sin bror, gift med Siri Olsdatter Daltorp, skifte 26.02.1677.
En datter gift med Halvor Gundersen Stomperud.
Erich, til Løren, død ca. 1646.

Hun nevnes i tingboken for 1677 i forbindelse med ett makeskifte mellom hennes mann og Nils Gukild i 1653.

Siri arvet antagelig Bunes på Setskog og den part i Yddersbotn som Halle var eier av.[648]

(Barn VII:67)

Gift med forrige ane.

VIII:135 mf ff fm mf

Olluff Arnesen Daltorp. Gårdbruker. Født omkring 1584. Levde 1593 på Daltorp, Hemnes, Høland (AK). Død omkring 1666 på Daltorp, Hemnes, Høland (AK).

Olluff var en velstående mann. I 1647, da han hadde arvet gods etter faren, rådet han over vel 5¾ skippund, i Daltorp, Berger, Kollerud, Bolstad og Holm i Høland, Aas i Eidsberg og Lesby i Rødenes.

Hans far, Arne Olluffsen, giftet om seg og flyttet til Sandager i Rakkestad omkring 1628.

Broren Iffuer var bruker på Daltorp fra 1628 til 1630. I 1623 kan vi lese at Iffuer, sammen med Erland Grepperud og Peder Strand Østre, måtte bøte omlag 20 rdl. for 3 elger de hadde drept foregående år. Iffuer flyttet etter hvert til et sted som het Børud, og ble trolig gift med en datter til Olluff Onstad i Skiptvet.

Olluff overtok Daltorp rundt 1631. Før den tid ser det ut til at han var bruker på Brøtmet.

Landskatten til Martini i 1634 viser:
«Oluff Dolltorps Goedtzs:
Doltorp - ½ Pund Meell.
Berger - ½ Pund.
Aass - 14 lispund».
Unionsskatten til julen i 1639 viser:
«Oluff Doltorp er Eigendis:
J Doltorp - ½ Pund.
J Berigh - ½ Pund.
J Aass - 14 lispund.
J Kollered - 1 Pund».

Til «Contributionen» 01.05.1644 - 01.05.1645 oppføres hans far,
«Arne Daltorp».
i skattelisten, men han bodde fortsatt på Sandager hvor han døde omkring 1646.

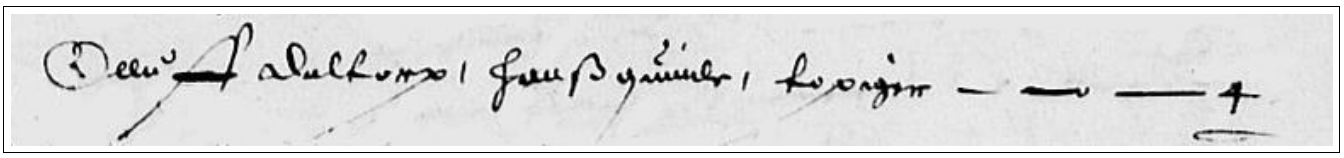

Koppskatt 1645. Nedre Romerike fogderi, Høllandts Prestegielld (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 21, folio 24).

«Koppskatten» i 1645 viser at Olluff driver gården:
«Olluff Daltorp, Hans quinde to piger».

---

648 Johan Garder: Bergsjø i Høland, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 210. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 528, 545, 595, 597. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 4, side 138.

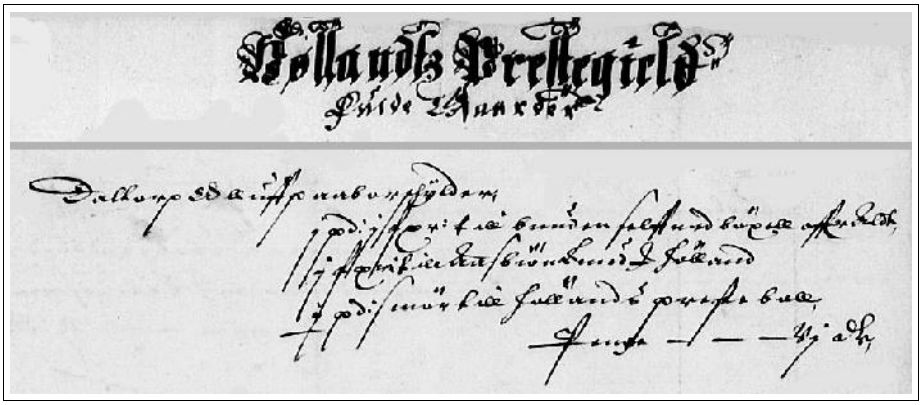

Kontribusjonsskatt 1647. Nedre Romerike fogderi, Høllandtz prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 6, litra K, folio 63).

Skattematrikkelen fra 1647 viser følgende:
«Daltorp, Olluff paabor.
Schylder 1 pd. 1 fr. till bunden selff med bøxell off(ue)r aldt.
1 fr. till Aasbiøn Lund j Hølland
½ pd. smør till Høllands presteboll».
Oluf betalte 6 dr. i skatt.

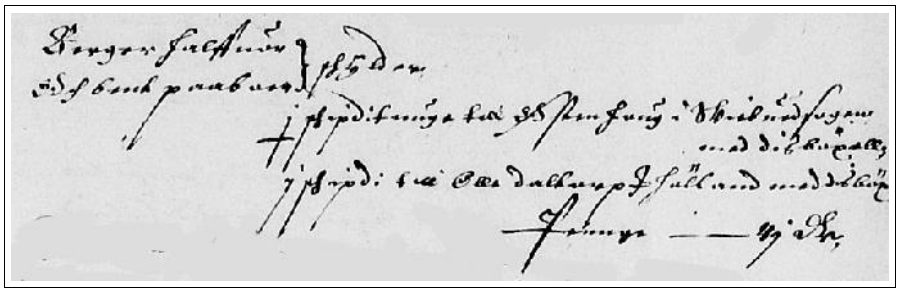

Kontribusjonsskatt 1647. Nedre Romerike fogderi, Høllandtz prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 6, litra K, folio 57).

«Berger, Halffuor och Bent paaboer,
Schylder ½ schipd. tunge till Østen Houg i Skietuedsogen med dis bøxell.
1 schipd. till Olle Daltorp j Hølland med dis bøx.»

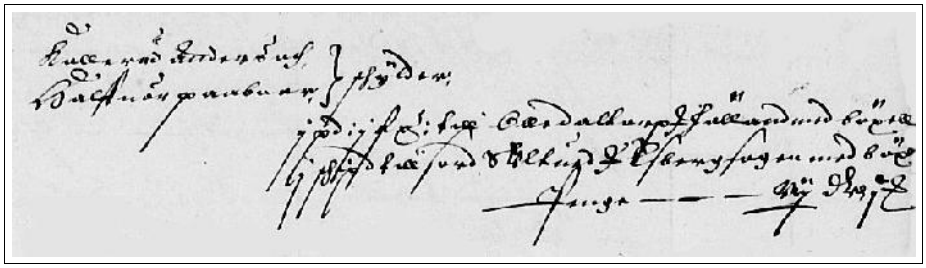

Kontribusjonsskatt 1647. Nedre Romerike fogderi, Høllandtz prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 6, litra K, folio 63).

«Kollerud, Anders och Halffuor paaboer.
Schylder 1 pd. 1 fr. till Olle Daltorp j Hølland med bøxell.
1 schipd. till Sord (!) S. Vltued j Esbergsogen med bøxell.»

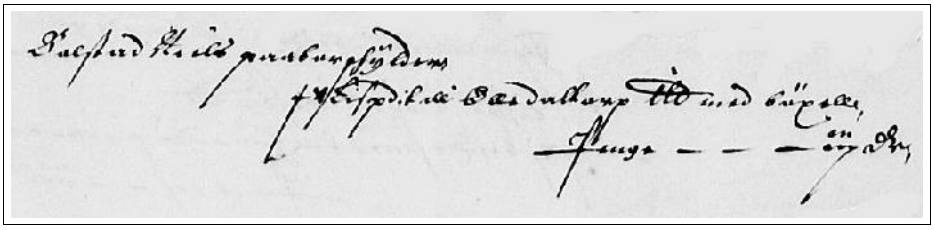

Kontribusjonsskatt 1647. Nedre Romerike fogderi, Høllandtz prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 6, litra K, folio 69).

«Bolstad, Niels paabor.
Schylder 15 lispd. till Olle Daltorp ibd. med bøxell».

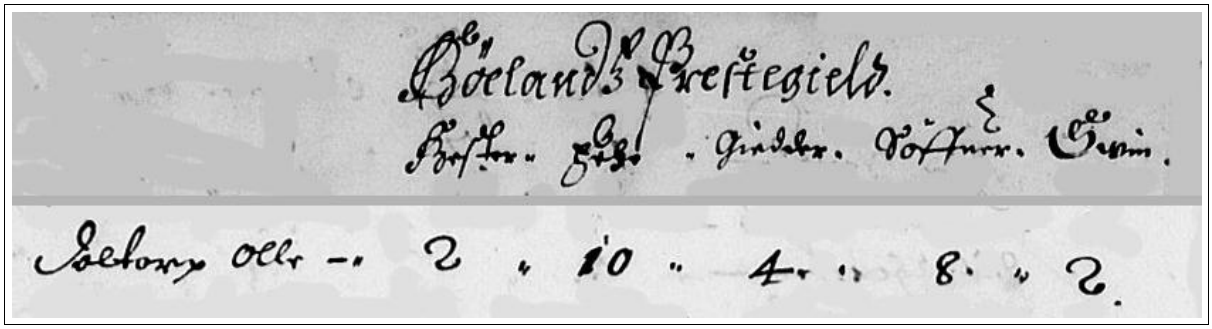

Kvegskatt 1657. Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 245, legg 1, litra 68, folio 18).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården hadde 2 hester, 10 kuer, 4 geiter, 8 sauer og og 2 svin.

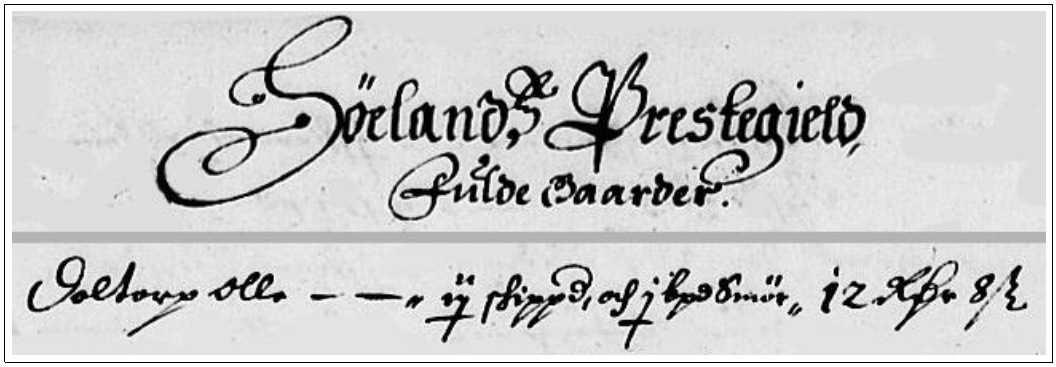

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra W, bilde 11).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
Doltorp Olle - -,, 1½ schippd, och ½ bpd Smør,, 12 Rdr 8 sk. [i skatt]».

I 1660 eier Olluff også 15 lispund i Leksby i Rødenes som han hadde kjøpt av Svend Amundsen Heen og hans medarvinger. Disse 15 lispund overlot Olluff til sine svigersønner, Even Helgesen Haraldstad og Thorsten Helgesen Anundby i Øymark.

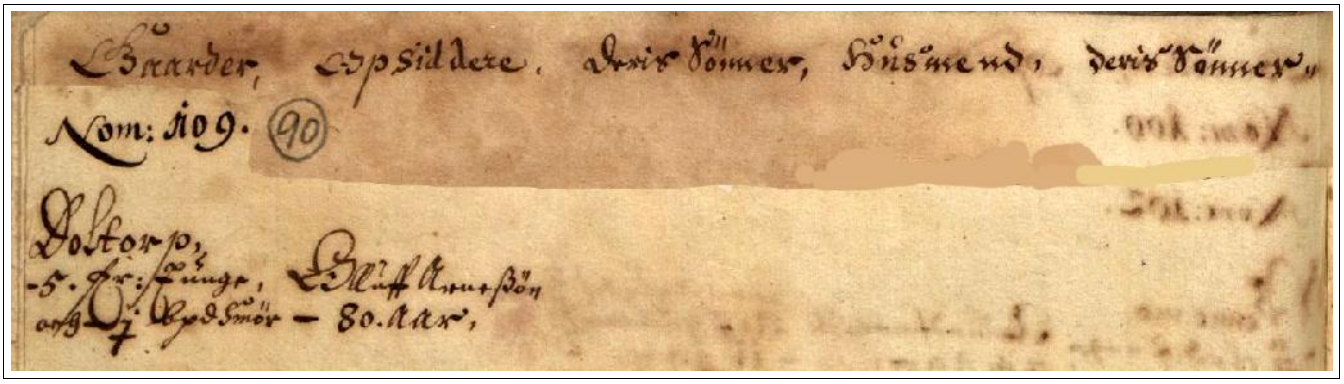

Prestenes 2. manntall i 1666, 3.2 Høland prestegjeld, folio 90.

Manntallet for 1664-66 indikerer at Oluf ikke hadde noen sønner:
«Nom: 109 Dolstorp» hadde en skyld på 5 fjerdinger. tunge og ½ pund smør.
«Opsider» var «Olluff Arnesøn 80 Aar».
Ifølge fogderegnskapet omfattet også Niels Svenske som var husmann og 70 år gammel.

Landkommisjonen i 1661 hadde gjennomført en omfattende registrering av landets jordeiendom. Det var derimot ikke foretatt noen revisjon av matrikkelen, dvs. en justering av skylda i samsvar med gårdenes aktuelle bruksverdi og skatteevne.

I 1665 ble det derfor besluttet å foreta en ny gjennomgåelse av landets gårdsbruk. I hvert tinglag (tilsvarende vanligvis herred eller prestegjeld) skulle lagmann, fogd og sorenskriver sammen med 6 bonderepresentanter vurdere hver enkelt gård, både innmark og utmark, utsæd og avling, husdyrhold og fiskemuligheter. Dels ble dette gjort i form av befaringer, dels ved innsamling av opplysinger. På dette grunnlag skulle man så regulere gårdenes skyld, og all skyld skulle regnes om til enten mel, smør eller fisk.

Matrikkelen etter reskript 23.01.1665 for Nedre Romerike fogderi, 1666, viser:

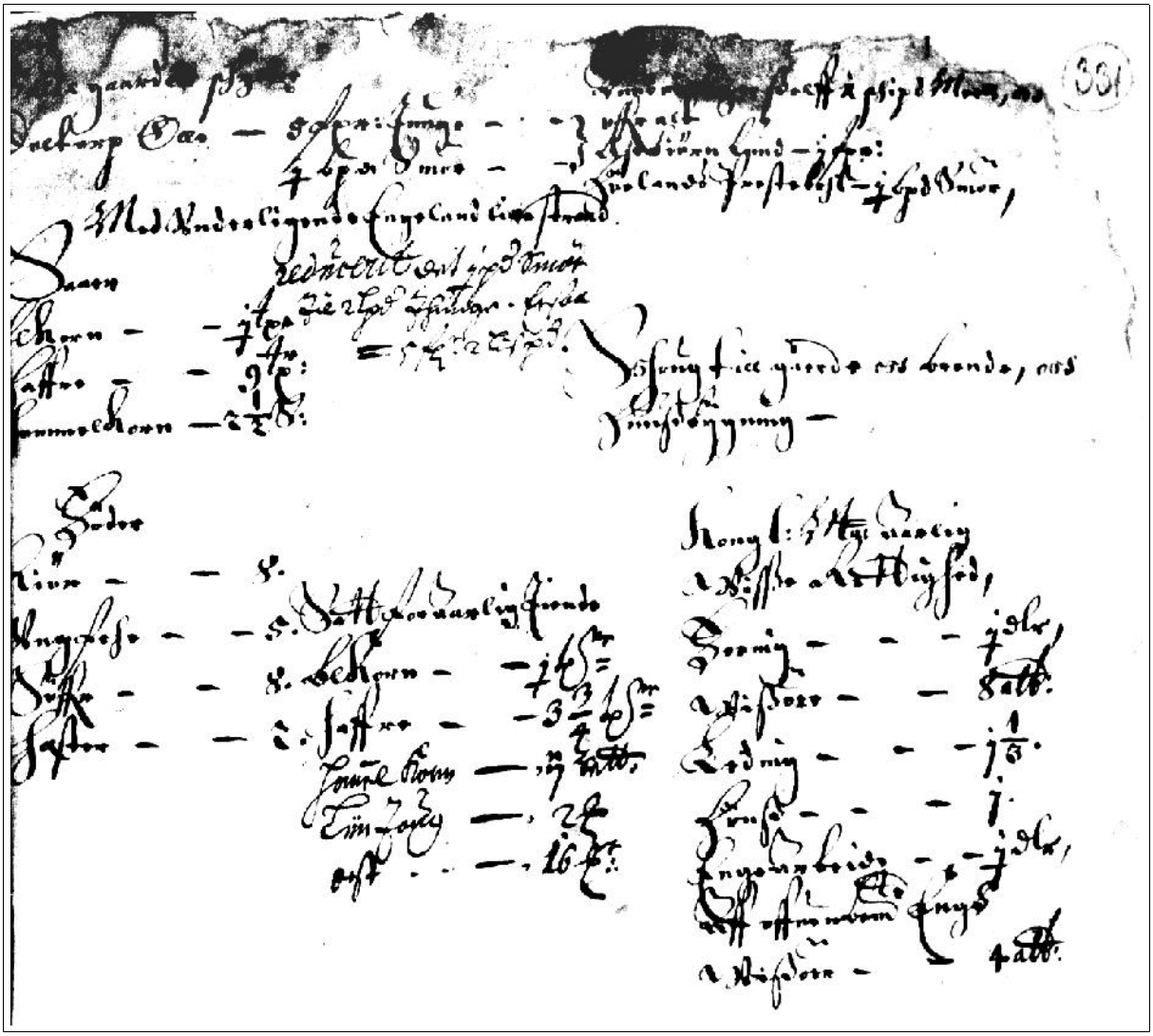

Matrikkel etter reskript 23.1.1665. Nr. 8: Nedre Romerike fogderi, 1666, Høland prestegjeld, fullgårder, folio 331a.

«Fulde gaarder - Schylder
Daltorp Olle - 5 fær: Tunge - ½ bpd. Smør.
Bunden eiger Self - 1 Schipd. Meell - bøxel offr. alt
Asbiørn Lund - 1 fær.
Høeland Presteboll - ½ bpd. Smør.
Med Underligende Engeland Lille Strand.
Reducerit det ½ pd. Smør til 2 Lpd. Tunge. Er saa = 5 fær. 2 Lispd.
Schoug till gierde och brende, och Huusebygning.
Saaer
Bl.korn - ½ tn. [tønne]
Hafre - 9 tn.
Hommelkorn - 2½ s. [setting]
Føder
Kiør - 8.
Ungfehe - 5.
Søffe - 8.
Hæster 2.
Satt for Aarlig tiende
Bl.korn - ½ tn.
Hafre - 3¾ tn.
Hommelkorn - 2 sett:
Liin Toug - 2 mark(?).
Oest - 16 mark(?).
Kongl: Ma: Aarlig Visse Rettighed
Foring - ½ dlr.
Visøer - 8 alb.
Leding - 1 1/3.
Høns - 1.

Enge Arbeid - ½ dlr.
Aff offuerbem. Engel. - Visøer - 4 alb.»

Olluff døde ca. 1666.[649]

(Barn VII:68, Far IX:269)

Gift med neste ane.

Barn:

Ingeri Olsdatter Daltorp. Født omkring 1620 på Daltorp, Hemnes, Høland (AK). Levde fra 1677 til 1685 på Haraldstad Øvre, Rakkestad (ØF). Død omkring 1687 på Haraldstad Øvre, Rakkestad (ØF). (Se VIII:72).
Siri Olsdatter Daltorp. Født omkring 1632 på Daltorp, Hemnes, Høland (AK). Død omkring 1696 på Bergsjø, Hemnes, Høland (AK). (Se VII:68).

VIII:136 mf ff fm mm

Randi Lauritzdatter Aslerud Vestre. Levde 1605. Levde 1666.

Randi var datter til Lauritz Rolfsen Aslerud Vestre i Trøgstad og Sidsel Torgautsdatter fra Rom Nordre i Askim.

Randi og Olluff hadde følgende barn (minst):
Ca. 1620: Ingeri, gift med Even Helgesen Haraldstad i Rakkestad, levde i 1683, skifte 05.04.1687.
Marte, gift med Thorsten Helgesen Anundbye i Øymark.
Siri, gift med Olluff Hallesen Bergsjø, skifte 04.12.1696.[650]

(Barn VII:68, Far IX:271, Mor IX:272)

Gift med forrige ane.

VIII:137 mf ff mf ff

Christoffer Svindal Vestre. Leilending. Født omkring 1604. Levde 1639 på Svindal Vestre, Fet (AK). Død omkring 1668 på Svindal Vestre, Fet (AK).

I 1528 bodde Anders på Vestre Svindal, i 1560-årene Even, og i 1594 het brukeren Gunder. Tidlig på 1600-tallet ble det omtalt en tjenestedreng og senere en husmann på Svindal ved navn Gunder, men dette kan ha vært en annen mann med samme navn.

Brukeren på Vestre Svindal het tidlig på 1600-tallet Ole. Han var bruker her samtidig som Ole Tallaksen var bruker på Nordre Svindal. Siden de skriftlige kildene på denne tiden oftest brukte fornavn, er det tildels vanskelig å skille mellom de to Ole'ne på Svindal. Men naboen på «Nordgarn» opptrådte likevel atskillig oftere i kildene enn Ole på «Vestigarn».

Før 1618 hadde det kommet en ny bruker på Vestigarn som het Jon, og han var bruker til midt i 1630-årene.

Etter Jon kom Christoffer som var leilending her i 1639 og senere så lenge han levde.

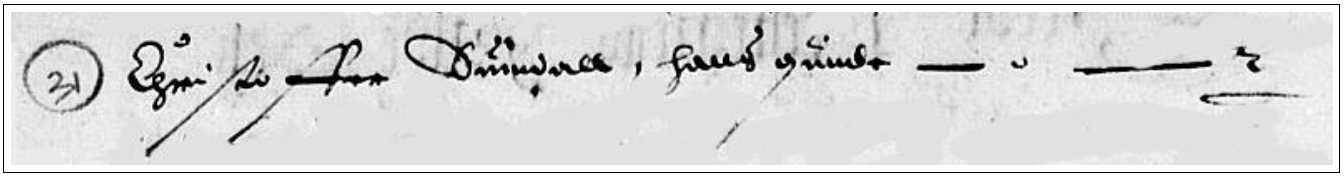

Koppskatt 1645. Nedre Romerike fogderi, Feedt Prestegield (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 21, folio 31).

«Koppskatten» i 1645 viser:
«Christoffer Suindall, Hans quinde».

649 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Nedre Romerike fogderi, Høllands Prestegield, folio 24. Skattematrikkelen av 1647, Nedre Romerike fogderi, Høllandtz Prestegield, folio 57, 63, 69. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 2.3 Nedre Romerike, folio 223, Prestenes manntall: 3.2 Høland Prestegjeld, folio 55 og 90. Landkommisjonens Jordebog fra 1665, Akershus, folio 331a. Johan Garder: Bergsjø i Høland, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 114. Odd Ottensen: Slekten Botner i Høland, side 69. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 267 og 679. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 518, 536, 585-586, 595. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 5, side 544-45.

650 Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 518, 536, 585-586, 595. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 5, side 545.

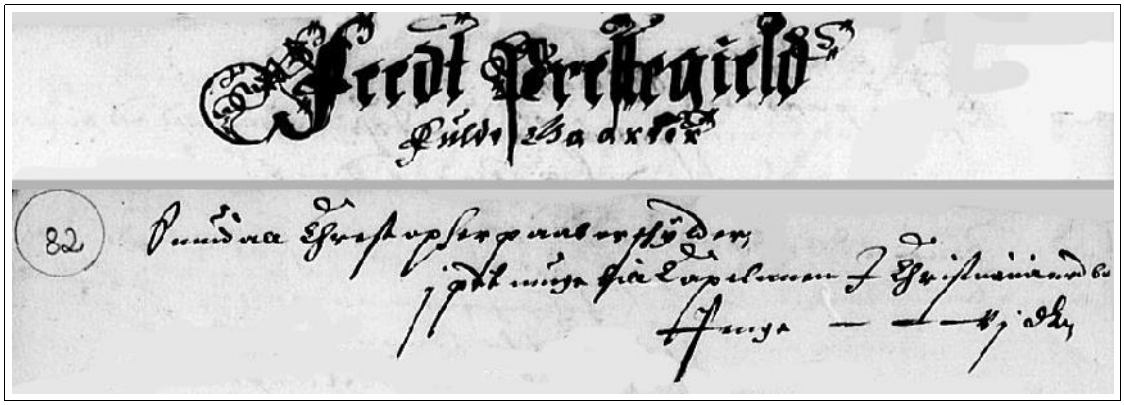

Kontribusjonsskatt 1647. Nedre Romerike fogderi, Feedt prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 6, litra K, folio 82).

Skattematrikkelen fra 1647 viser følgende:
«Suindall Chrestopher paabor», han betaler 6 dr. i skatt.
«Schylder 1 pd. tunge till capelanen j Christiania med bøx(ell)».

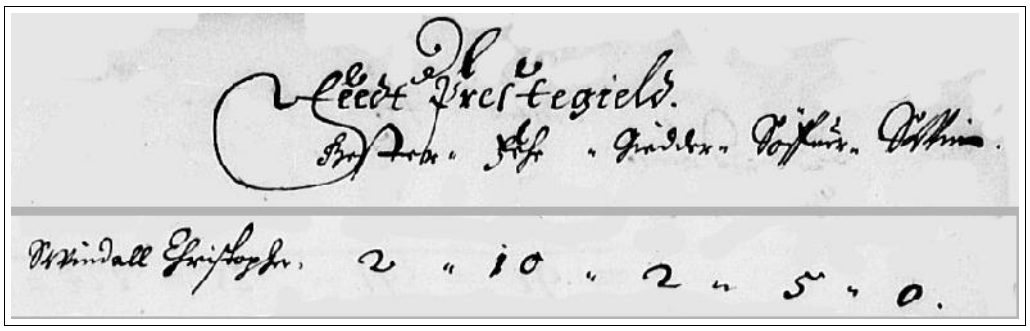

Kvegskatt 1657. Nedre Romerike fogderi, Fet prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 245, legg 1, litra 68, folio 23).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården hadde 2 hester, 10 kuer, 2 geiter og 5 sauer.

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Nedre Romerike fogderi, Fet prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra W, bilde 14).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
Suindall Christopher,, 1 schippd - 12 dr [i skatt]».

Prestenes 2. manntall i 1666: 3.4 Fet sogn, folio 190.

Ved prestenes 2. manntall i 1666 hadde Suinndal 1 pund i landskyld.
Bruker var Christopher - 60 år.
Han hadde sønnen Ole Christophersen 12 år gammel.

Matrikkelen etter reskript 23.01.1665 for Nedre Romerike fogderi, 1666, viser:

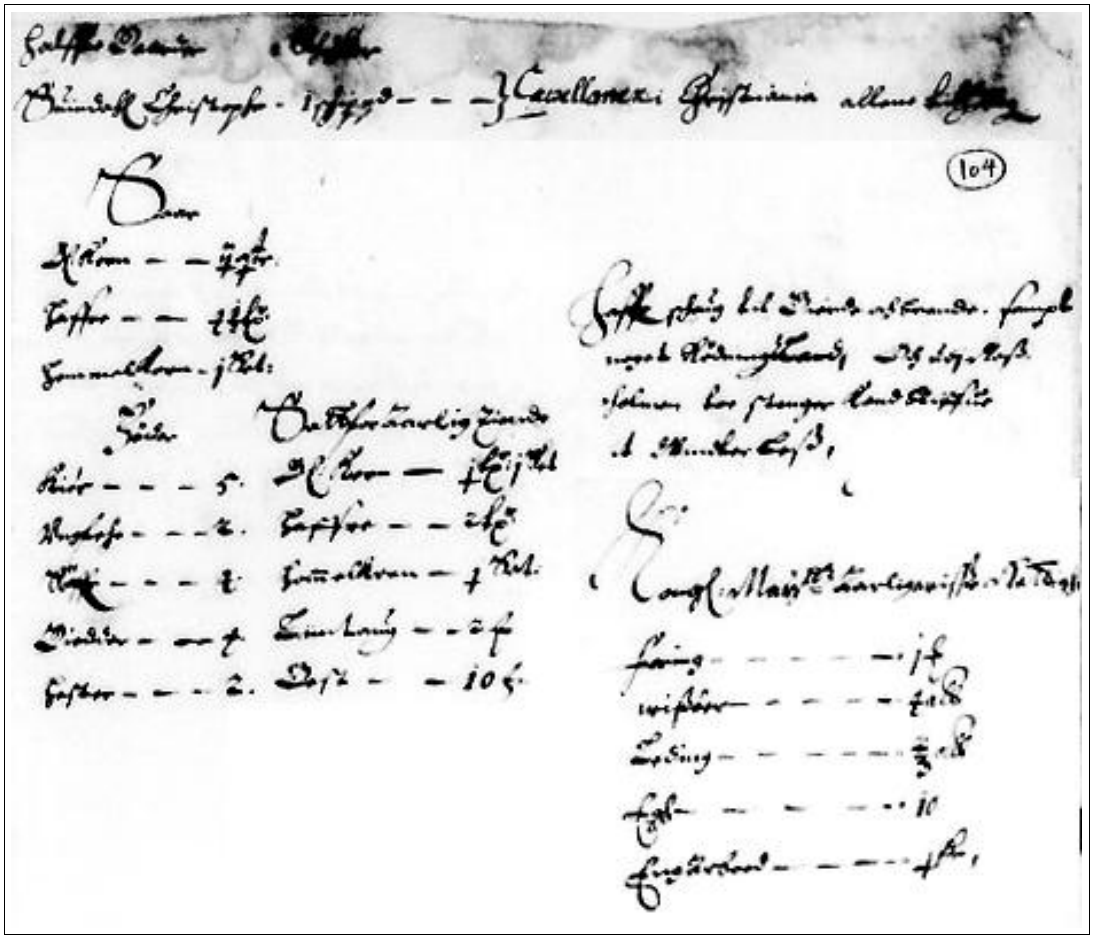

Matrikkel etter reskript 23.1.1665. Nr. 8: Nedre Romerike fogderi, 1666, Fet prestegjeld, halvgårder, folio 104a.

«Halfue gaarder - Schylder
Suindahl Christopher - 1 Schippd.
Capellanen i Christiania allene tilhørig.
Haffe schoug til Gierde och b..nde Sampt noget RødningsLand,
och udj Rossholmen toe stenger kand blifue et WindterLass.
Saar:
Bl:Korn - 1½ qtr. [kvart tønne].
Hafre - 4½ tn. [tønner].
Hommelkorn - 1 set. [setting].
Føder:
Kiør - 5.
Ungfehe - 2.
Søffe - 4.
Giedder - 4.
Hester - 2.
Satt for Aarlig Tiende:
Bl: Korn - ½ tn. 1 set.
Hafre - 2 tn.
Hommelkorn - ½ set.
Liintoug - 2 mark(?).
Oest - 10 mark(?).
Kongl: May. Aarlig wisse Rettighed:
Foring - 1 dlr.
Wissøer - 4 alb.
Leding - 2/3 alb.
Egh - 10.
EngArbeid ½ dlr.»

Vi vet altså at han hadde sønnen Ole, men ellers er ikke mye kjent om Christoffer og brukertiden hans. I siste leveåret hans brant imidlertid husene på gården, og brukerne her slapp skatt i 1668.

Det ser ikke ut til at sønnen Ole har overtatt Vestre Svindal i 1678. Skattelistene omtaler tildels Christopher, tildels Ifuer. Ifuer drev gården og var antagelig gift med enka etter Oles far, Christoffer, som døde i 1668. Det var nok ikke uvanlig at den avdøde eieren fortsatt ble oppført i skattelistene etter sin død.

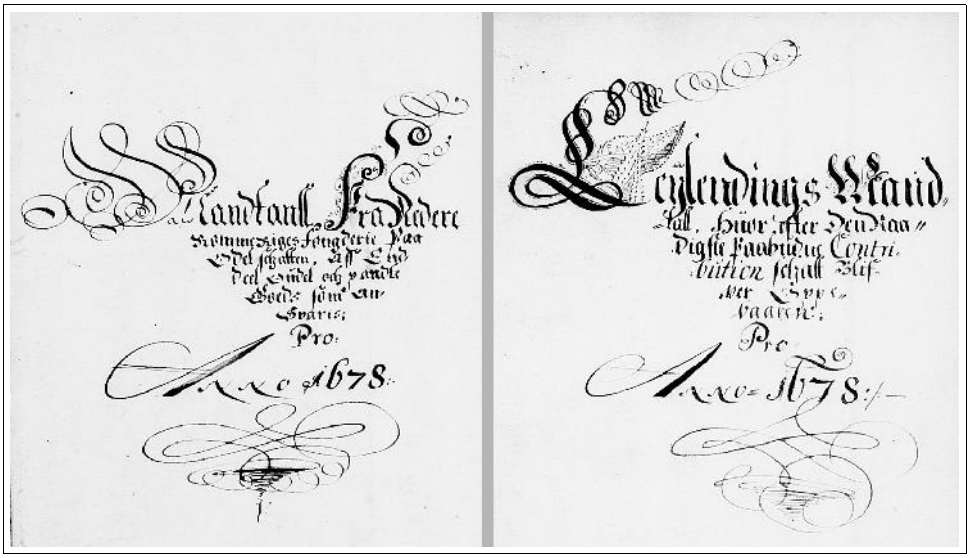

Fogderegnskap Nedre Romerike 1678. Odelsskatt og leilendingsskatt. For Nedre Romerike oppføres kun odel og pantegods som bonden eier i andre gårder.

Ifuer betalte i 1678 leilendingskatt, kongens «Viisse Indkomst», engearbeid, «Proviant, Smør oc Kiød» skatt, bygg- og høyskatt. I skattelistene for Nedre Romerike oppføres under «Enddeel Oudel och Pandte Goeds» kun andeler bonden eier i andre gårder.

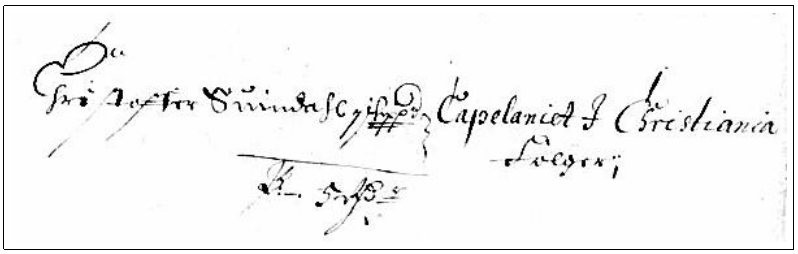

Fogderegnskap Nedre Romerike 1678 - Leilendingsskatt - Feedt - Bilde 75.

«Leylendings Mandtall, huor efter Den Naadigste Paabudne Contribution Schatt Blifver Oppebaaren Pro ANNO 1678 - Fædt Præstegield - Halfue Gaarder:

Christofer Suindahl - 1 Schippd. - P: [Penge] 5 Rdr.

Capelaniet J Christiania Følger».

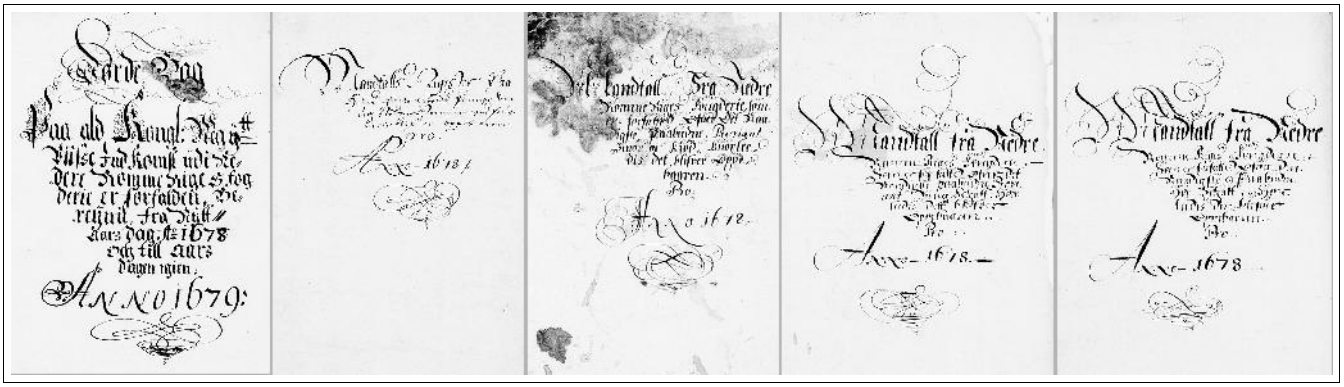

Fogderegnskapet Nedre Romerike 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell odelsskatt, omfattet beskatningen «Viisse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, engearbeidspenger, proviantskatt (smør og kjøtt), proviantskatt (bygg) og høyskatt.

«Jordebog Paa ald Kongl: Magt: Viisse Indkomst udi Nedere Rommeriges fogderie er forfalden, Beregnit fra Nyttaars dag A = 1678 och till Aars dagen igien ANNO 1679 - Feedt Præste Gield:

Christopher Suindahl

Foring - 1 mk.

Visøer - 8 alb.

Leding - 4 alb.

Egh - 10».

«Mandtalls Register Paa Huis Engearbeids Pennge Som udj Nedre Rommeriges fougderie blifuer oppebaaren ANNO = 1678 - Feedt Præste-gield:

Christopher Suindahl».

Legden som besto av 6 bønder betalte 3 rdl. i «Engearbeids Penge».

«Mandtall Fra Nedre Romme Riges Fougderie, Som er forfattet ofuer det Naadigste, Paabudne

Proviant, Smør oc Kiød, Huorledis det blifver Oppebaaren pro ANNO 1678
- Feedt Præstegield - Halfue Gaarder:
Ifuer Suindahl Schylder 1 Schippd.
... at af 2 Schippd. tunge Schulle Lefreres ½ bispd. Smør, item 2 bispd. Kiød,
Hvoraf en dehl er til Proviant forualdteren Lefreret, oc det øfrige med penge betaldt,
saa det imod tilbørlig Quitering er blefuen till fyldest giort; ...».
«Mandtall fra Nedre Romme-Riges Fougderie - Som er forfatted Ofuer det Naadigste paabudne
Proviant Biug Schatt, Huorledis dette blifuer Oppebaaren Pro ANNO 1678
- Feedt Præstegield - Halve Gaarder:
Ifuer Suindahl - ½ tønne Biug».
«Mandtall fra Nedre Romme-Riges Fougderie, Som er forfattet Ofuer den Naadigste
Paabudne Høe-Schatt,
Hvorledis den blifver Oppebaaren Pro ANNO 1678 - Feedt Præstegield - Halfve gaarder:
Ifuer Suindahl - ¾ Læss Høe».[651]

(Barn VII:69)

Gift

Barn:

Ole Christoffersen Svindal Vestre. Født omkring 1648 på Svindal Vestre, Fet (AK). Død 1733 på Svindal Vestre, Fet (AK). Begravet 10.05.1733 i Fet (AK).[652] (Se VII:69).

VIII:139 mf ff mf mf

Tallak Olsen Svindal Nordre. Bonde. Født omkring 1606 på Svindal Nordre, Fet (AK). Død omkring 1676 på Svindal Nordre, Fet (AK).

Fra 1629 var Tallak bruker av Nordre Svindal, og siden han noe senere ble omtalt som eneeier på gården, var han utvilsomt sønn til Ole Tallaksen.

Han var nok en særmerkt mann i bygdesamfunnet. Tallak var en av de ledende menn i bygda, og ofte satt han sitt segl under offentlige dokument på vegne av sambygdingene. I en årrekke var han lagrettemann, og var nok ofte en talsmann for bygda. Han ble omtalt som tilsatt kaptein for bøndene i den seneste Hannibalskrigen, sannsynligvis Hannibalsfeiden 1644-45.

Men samtidig kom han ofte i bøtelistene for større og mindre forseelser. Han må ha hatt et hissig lynne, som ofte gikk ut over folk i hans nærhet. Men første boten han betalte i 1633 var for en «forseelse» mange måtte bøte for på den tiden, nemlig 5 rdl. for leiermål med sin kone før de ble viet.

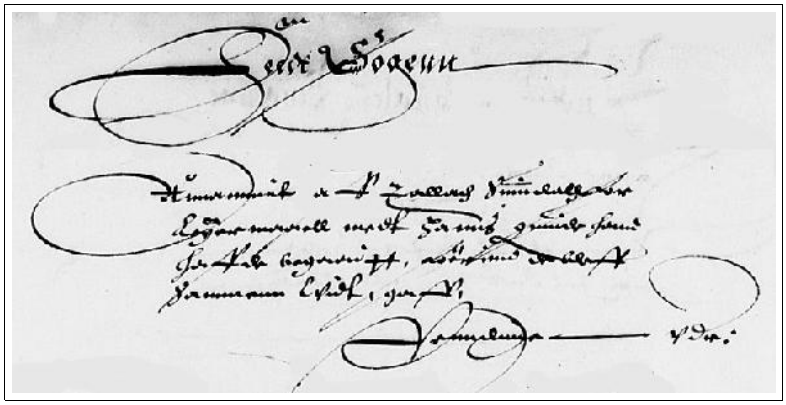

Fogderegnskap 1.5.1632-1.5.1633. Nedre Romerike fogderi, Feedt sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 109, legg 3, litra B, bilde 6).

«Indtegt Penndinge Annammitt Wdj Sage fall dette Aar.»
«Feedt Sogenn
Annammit aff Tallach Suindall for
Leyermaall medt Hans Quinde hand
haffde begaaitt, Førirend de bleft
Sammenn Vidt, gaff
Penndinge 5 dr:»

651 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Nedre Romerike fogderi, Feedt Prestegield, folio 31. Skattematrikkelen av 1647, Nedre Romerike fogderi, Feedt prestegield, folio 82. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 2.3 Nedre Romerike, folio 163, Prestenes manntall: 3.4 Fet prestegjeld, folio 171 og 190. Matrikkel etter reskript 23.1.1665. Nr. 8: Nedre Romerike fogderi, 1666, Fet prestegjeld, halvgårder, folio 104a. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Nedre Romerike, 1678. Jan E. Horgen: Bygdehistorie for Fet, Bind 4, side 314-315.

652 Kirkebok Fet nr. 2: «De Dødes Begravelse», kirkeboken er ikke paginert.

Senere kom bøter for hissighet:
1635: Hadde slått Hylleborg Hansdatter Løken - bot: 12 rdl. 1 mark.
1635: Brutt helligdagsfreden pinsedag hos naboen Johannes Svindal ved
«med vred hug» å styrte inn hos dem med ei børse, men uten å gjøre skade - bot: 1½ rdl.
1655: For et knivstikk han hadde tilføyd Peder Simensen i et bryllup - bot: 14 rdl.
1660: For å ha slått Povel Søfrensen Østanes Nedre med sin stav på en helligdag.

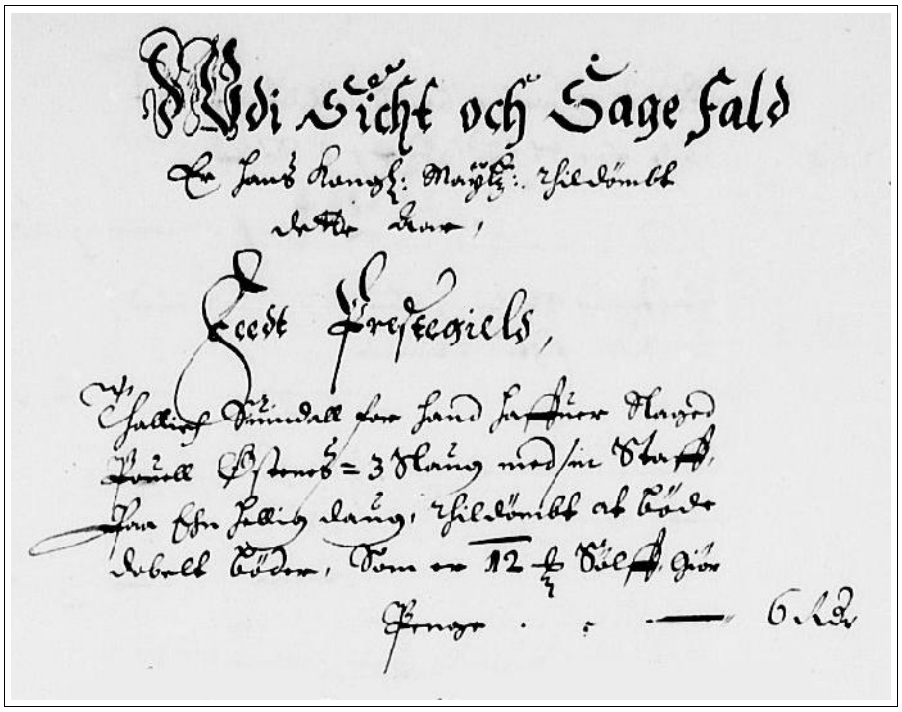

Fogderegnskap 1660. Nedre Romerike, Feedt Prestegield (Lensregnskap Akershus len, eske 254, legg 7, litra H, bilde 3).

I 1660 ble Tallak dømt for å ha slått Povel Søfrensen Østanes Nedre med sin stav på en helligdag:
«Udi Sicht och Sagefald
Er Hans Kongl: Mayt: Tildømbt dette Aar
Feedt Prestegjeild
Thallich Suindall for hand haffuer slaged Pouell Østenes = 3 Slaug med sin Staff.
Paa Ehn Hellig Daug [helligdag], Tildømbt at Bøde dobelt Bøder, som er 12 pd Sølff
Giør Penge = 6 Rdl.»

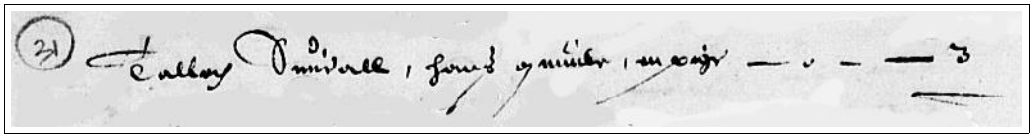

Koppskatt 1645. Nedre Romerike fogderi, Feedt Prestegield (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 21, folio 31).

«Koppskatten» i 1645 oppgir:
«Tallach Suindall, Hans quinde, en pige - 3 [personer]».

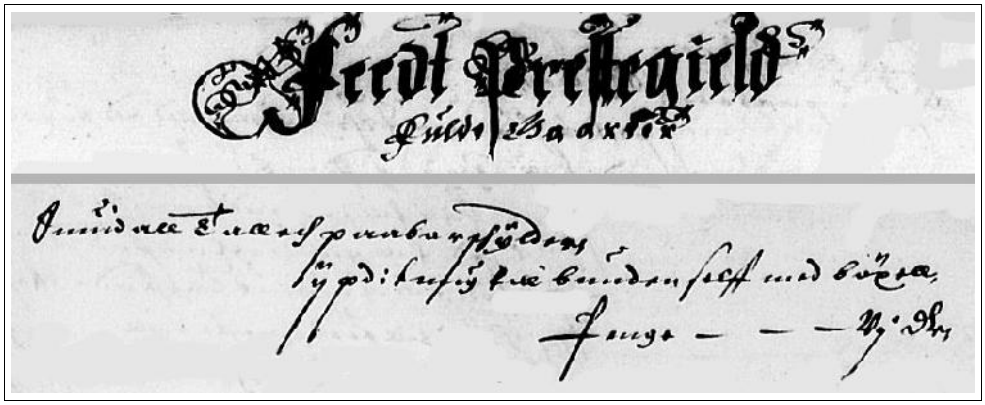

Kontribusjonsskatt 1647. Nedre Romerike fogderi, Feedt prestegield (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 6, litra K, folio 82).

Skattematrikkelen fra 1647 viser følgende:
«Suindall Tallech paabor», han betalte 6 dlr. i skatt.

Skylder «2 pd. tung till bunden selff med bøxell».

Tallak var først gift med Siri Saksesdatter som døde ca. 1650.

Siri og Tallak hadde følgende barn:
Ole, døde etter 1665.
Tallak, døde tidlig.
Mari, antagelig gift med enkemann Peder Olsen By i Rælingen, flyttet dit.
Mali, gift med Pål Øststua Jaer, flyttet dit.
Marte, gift med Lars Pedersen Blesa, flyttet dit.

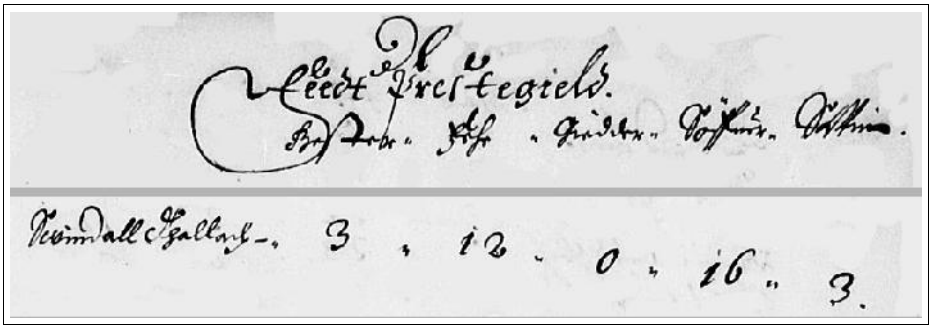

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården hadde 3 hester, 12 kuer, 16 sauer og 3 svin.

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
Suindall Thallach -„ 2 schippd 1 fr [fjerding = 5 lispund] -„ 12 Rdr 1½ mk. [i skatt]».

3-4 Nedre Romerike prosti - Fet - 1. manntall - side 171.

Ved prestenes manntall i 1664 var landsskylden for Svinndal satt opp til 2 pund 1 fjerding, dvs. 2¼ skippund tunge. Bruker er Tallack Olsøn - 58 år - med stesønnen Ole Olsen 15 år gammel.
Som tienstedreng er oppført Embret Steffensen, Rytter og 26 år gammel.

Prestenes 2. manntall i 1666: 3.4 Fet sogn, folio 190.

Ved det neste prestemanntallet i 1666 er Tallack Olsøn fortsatt oppført å være 58 år og stesønnen Ole Olsen 15 år gamle. Tjenestedrengen og rytteren Embret Steffensen er også oppført med uendret alder. Imidlertid har Tallaks eldste sønn, Jon, 12 år gammel tilkommet.

Matrikkelen etter reskript 23.01.1665 for Nedre Romerike fogderi, 1666, viser:

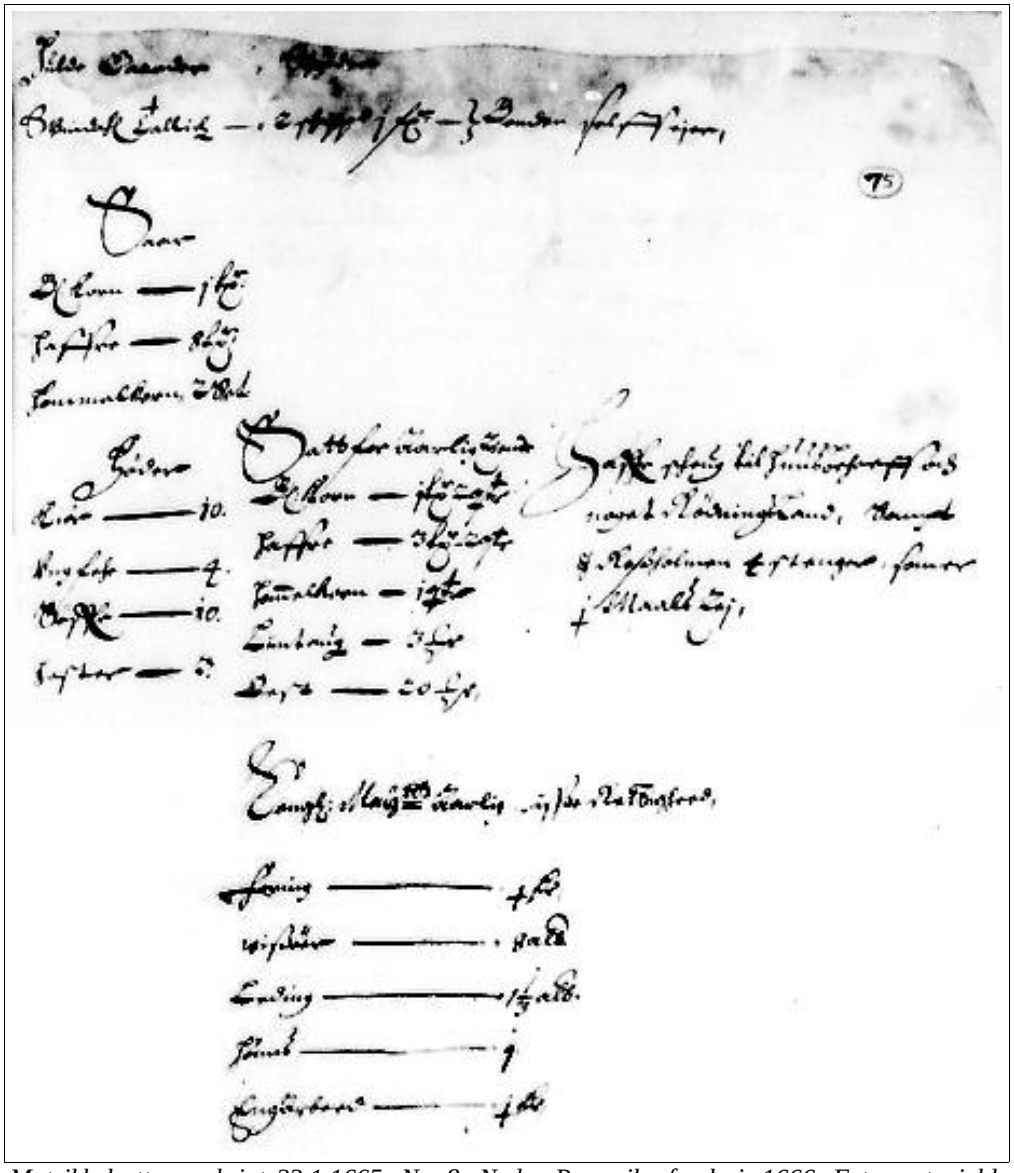

Matrikkel etter reskript 23.1.1665. Nr. 8: Nedre Romerike fogderi, 1666, Fet prestegjeld, fullgårder, folio 75a.

«Fulde gaarder - Schylder
Suindahl Tallich - 2 Schippd. 1 fær.
Bonden self ejer.
Hafe schoug til Huusbehoeff och noget RødningsLand,
Sampt .. Rosholmen 4 stenger, som er ½ Maals Tej(?).
Saar:
Bl:Korn - 1 tn. [tønne].
Hafre - 8 tn.
Hommelkorn - 2 set [settinger].

Føder:
Kiør - 10.
Ungfehe - 4.
Søffe - 10.
Hester - 3.
Satt for Aarlig Tiende:
Bl: Korn - 1 tn. 2 qtr.
Hafre - 3 tn. 2 qtr.
Hommelkorn - 1 qtr. [kvart tønne].
Liintoug - 3 mark().
Oest - 20 mark(?).
Kongl: Mayt. Aarlig wisse Rettighed:
Foring - ½ dlr.
Wissøer - 8 alb.
Leding - 1 1/3 alb.
Høns - 1.
EngArbeid ½ dlr.»

Tallak eide og drev gården til han døde.

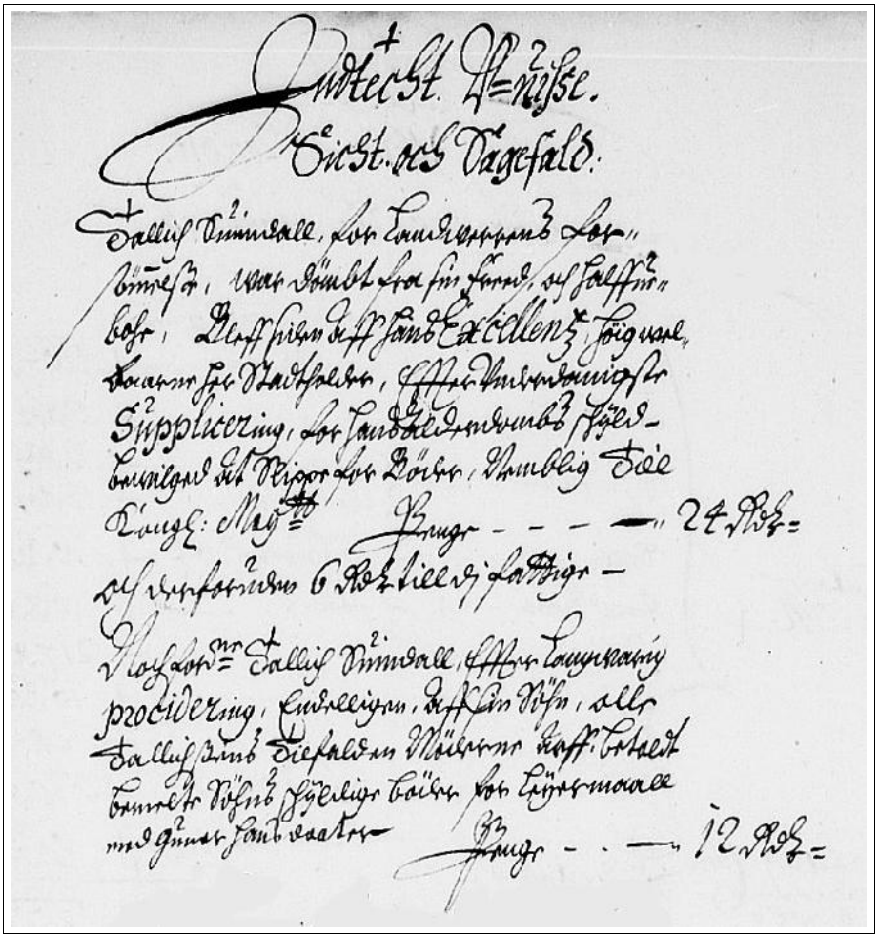

Fogderegnskap 1665. Nedre Romerike fogderi (Stiftamtstueregnskap, Landkommissariatet på Akershus 1661-65, eske 28, legg 4, litra L, bilde 3).

I 1665 ble han for landverns forsømmelse fradømt sin fred og sitt halve bo, men ble benådiget «effter underdanigste supplicering, for hans alderdoms skyld», og slapp med å betale 24 rdl. i bot og 6 rdl. til de fattige.

Samtidig ble det felt dom i en langvarig prosess han hadde hatt med sønnen Ole om dennes morsarv. Dette må være Ole fra hans første ekteskap med Siri Saksedatter. Dommen gikk ut på at faren skulle få beholde de bøtene sønnen Ole skulle betale, i alt 12 rdl,. for leiermål med Gunor Hansdatter.

Det ble ikke små midler Tallak måtte ut med i bøter opp gjennom årene! Men det var ikke alltid han var villig til å betale bøtene sine, og i 1671 ble han stevnet av futen for fire resterende bøter fra 1660-årene. Tallak hadde svart at han ikke kunne tenke seg å betale disse bøtene, men han fikk likevel en frist på 14 dager.

Men trass i alle disse dommene for lovbrudd var han altså en av bygdens betrodde menn. I sine siste leveår ble han omtalt som gjestgiver, og han slapp dermed å betale skatt. Dette viser også Tallaks posisjon i bygdesamfunnet. Det var gjerne ledende menn som fikk seg tillagt en så viktig stilling som gjestgiveren hadde.

Tallak og Dorte døde begge i 1676, og det ble deres eldste sønn Jon, født ca. 1651, som fortsatte slekten på

Svindal. Han tok avskjed i 1677 som «fyrør», på grunn av foreldrenes død.

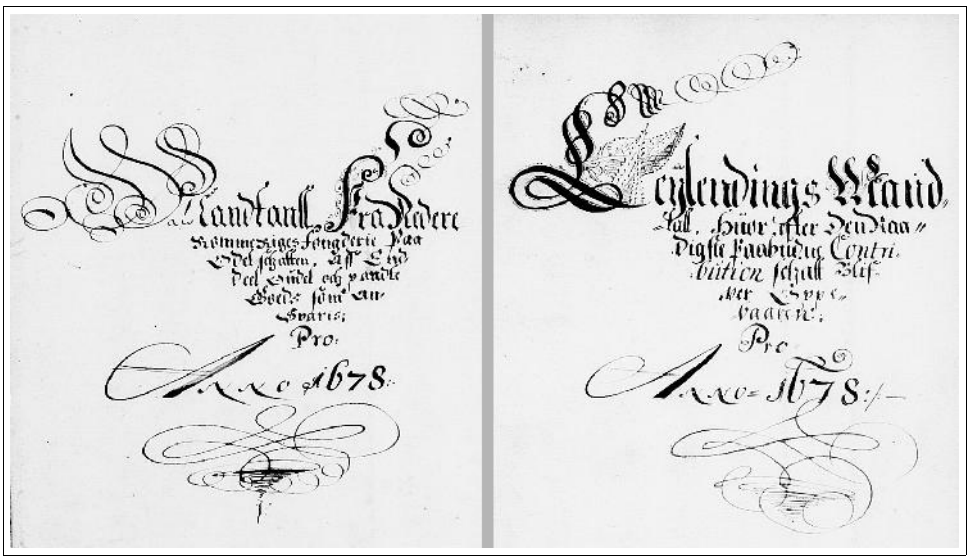

Fogderegnskap Nedre Romerike 1678. Odelsskatt og leilendingsskatt. For Nedre Romerike oppføres kun odel og pantegods som bonden eier i andre gårder.

Joen betalte i 1678 leilendingskatt, kongens «Viisse Indkomst», engearbeid og «Proviant, Smør oc Kiød» skatt. Han slapp å betale bygg- og høyskatt da gården drev et gjestgiveri. I skattelistene for Nedre Romerike oppføres under «Enddeel Oudel och Pandte Goeds» kun andeler bonden eier i andre gårder.

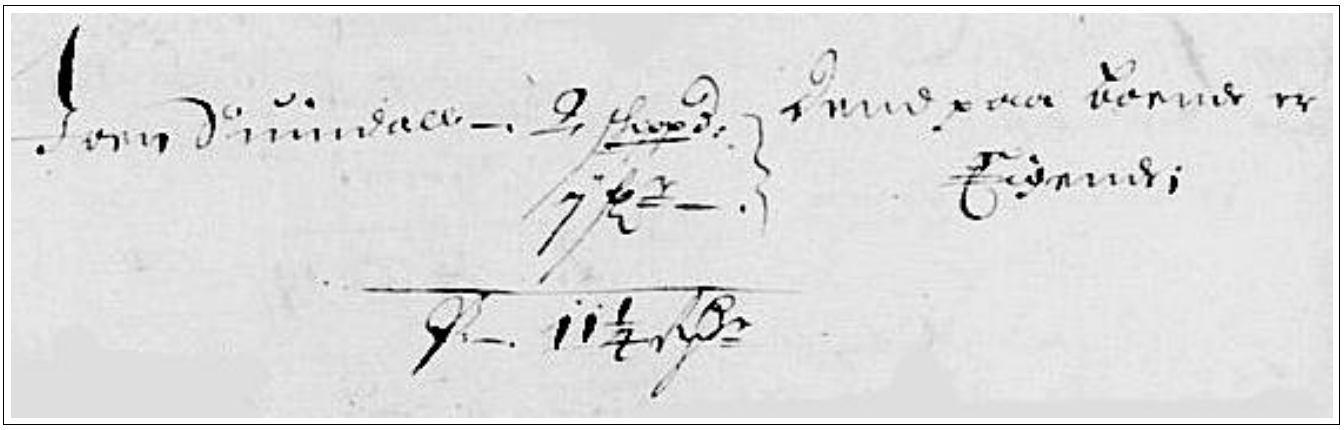

Fogderegnskap Nedre Romerike 1678 - Leilendingsskatt - Feedt - Bilde 71.

«Leylendings Mandtall, huor efter Den Naadigste Paabudne Contribution Schatt Blifver Oppebaaren Pro ANNO 1678 - Fædt Præstegield - Fulde Gaarder:

Joen Suindahl - 2 Schippd. 1 fær. - P: [Penge] 11¼ Rdr.

Dend paaboende er Eigende».

Fogderegnskapet Nedre Romerike 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell odelsskatt, omfattet beskatningen «Viisse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, engearbeidspenger, proviantskatt (smør og kjøtt), proviantskatt (bygg) og høyskatt.

«Jordebog Paa ald Kongl: Magt: Viisse Indkomst udi Nedere Rommeriges fogderie er forfalden, Beregnit fra Nyttaars dag A = 1678 och till Aars dagen igien ANNO 1679 - Feedt Præste Gield:

Joen Suindahl

Foring - 1 Rdr.

Visøer - 8 alb.

Leding - 4 alb.
Hønns - 1».

«Mandtalls Register Paa Huis Engearbeids Pennge Som udj Nedre Rommeriges fougderie blifuer oppebaaren ANNO = 1678 - Feedt Præste-gield:

Talach Suindahl».

Legden som besto av 8 bønder betalte 4 Rdl. i «Engearbeids Penge».

«Mandtall Fra Nedre Romme Riges Fougderie, Som er forfattet ofuer det Naadigste, Paabudne Proviant, Smør oc Kiød, Huorledis det blifver Oppebaaren pro ANNO 1678 - Feedt Præstegield - Halfue Gaarder:

Joen Suindahl Schylder 2¼ Schippd.

... at af 2 Schippd. tunge Schulle Lefreres ½ bispd. Smør, item 2 bispd. Kiød,
Hvoraf en dehl er til Proviant forualdteren Lefreret, oc det øfrige med penge betaldt,
saa det imod tilbørlig Quitering er blefuen till fyldest giort; ...».

«Mandtall fra Nedre Romme-Riges Fougderie - Som er forfatted Ofuer det Naadigste paabudne Proviant Biug Schatt, Huorledis dette blifuer Oppebaaren Pro ANNO 1678 - Feedt Præstegield - Halve Gaarder:

Talach Suindahl - Er gastgiæber».

«Mandtall fra Nedre Romme-Riges Fougderie, Som er forfattet Ofuer den Naadigste Paabudne Høe-Schatt, Hvorledis den blifver Oppebaaren Pro ANNO 1678 - Feedt Præstegield - Fulde gaarder:

Talach Suindahl - Gastgiæber».

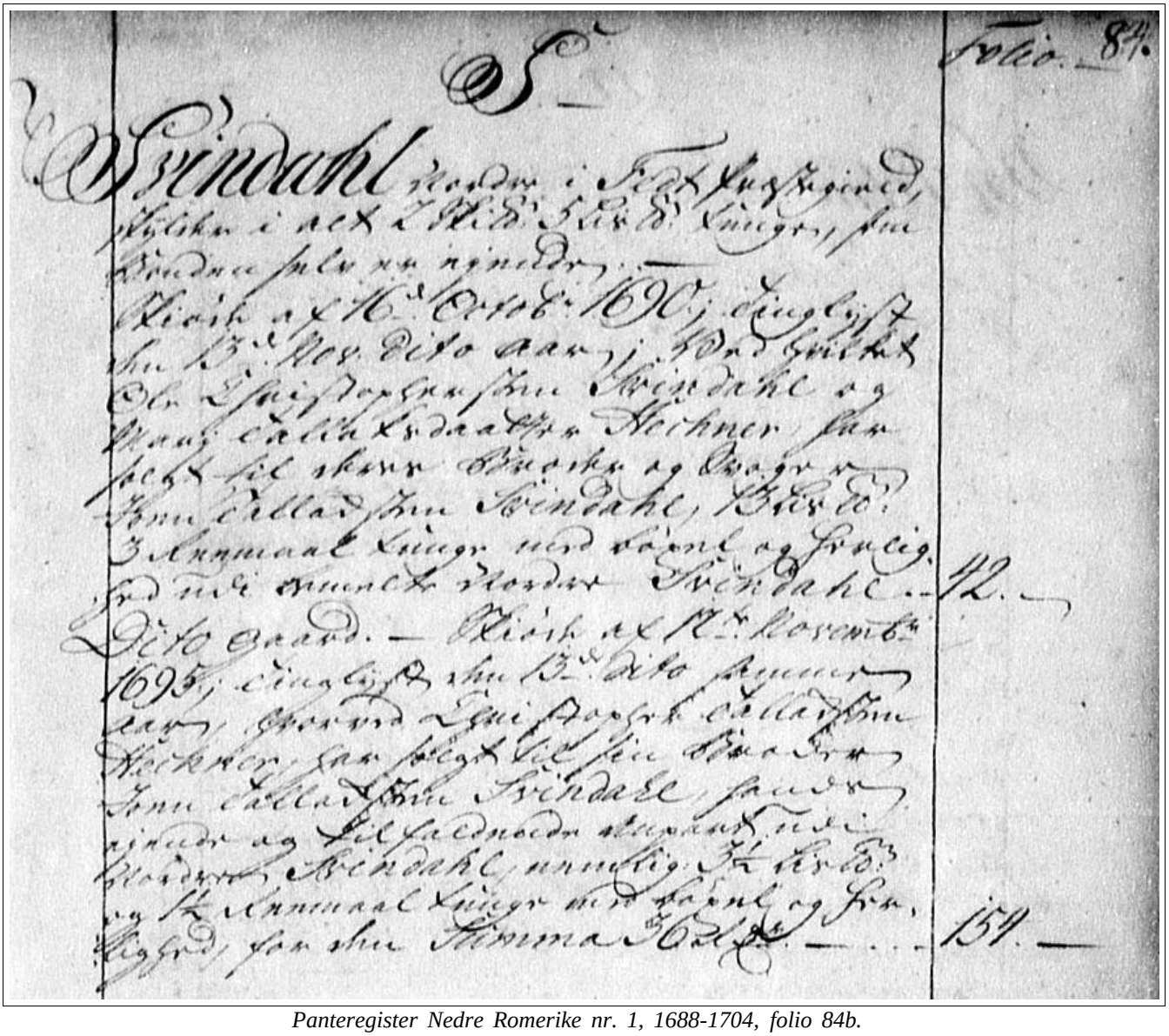

Panteregister Nedre Romerike nr. 1, 1688-1704, folio 84b.

Panteregisteret fra 1680 angir:

«Svindahl Nordre i Fedt Præstegield Skylder i alt 2 Skippd. 5 Lispd. tunge, som Bonden Self er ejende».

Følgende skjøter er innført:

«Skiøde af 16de Octobr. 1690, Tinglyst den 13de Nov. Dito Aar, ved hvilket Ole Christophersen Svindahl og Mari Tallaksdaatter Hechner, har solgt til deres Broder og Svoger Joen Tallaksen Svindahl, 13 Lispd. 3 Reemaal tunge med bøxel og Herlighed i bemelte Nordre Svindahl (Nedre Romerike Pantebok nr. 1, folio 42).

Dito gaard - Skiøde af 12te Novembr. 1695; tinglyst den 13de dito samme Aar; hvorved Christopher Tallaksen Hechner, har solgt til sin Broder Joen Tallaksen Svindahl, hands ejende og tilfaldnede Anpart, udi Nordre Svindahl, nemlig 3½ Lispd. og 1½ Reemaal tunge med bøxel og Herlighed, for den Summa 36 Rdr. (Nedre Romerike Pantebok nr. 1, folio 154)».[653]

(Barn VII:70, Far IX:277)

Gift med neste ane.

Barn:

Inger Tallaksdatter Svindal Nordre. Født omkring 1656 på Svindal Nordre, Fet (AK). Død 1724 på Svindal Vestre, Fet (AK). Begravet 28.05.1724 i Fet.[654] (Se VII:70).

VIII:140 mf ff mf mm

Dorte Hovelsdatter Hovin Nordre. Levde 1630. Levde 1645 på Hovin Nordre, Fet (AK). Død omkring 1676 på Svindal Nordre, Fet (AK).

O. Rygh skriver om Hovin i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 13 og 14, Hovin nordre og søndre, «i Hofuini» i RB (side 307), Hoffuindt i 1578. Hoffuen 01.01.1594, Hoffuinn i 1617 og Hoffuin (2 Gaarde) i 1666.
«Hofvin, sammensatt af hof, Tempel, og vin.»

Nordre Hovin var ett bruk inntil 1708, da det ble delt i to like store bruk. Den første brukeren vi hører om er Amund i 1593. Fra 1601 til 1610 føres Marte opp som leilending på Nordre Hovin. Hun var kanskje enke etter Amund. Fra 1612 til 1644 var Tarald leilending her. Han fikk i 1621 en bot på 1 rdl. for ikke å ha møtt frem til skyssplikt. Tarald eide en part på 15 lispd. i Bjarnes.

I skattelistene fra 1645 og 1650 er Dorte nevnt som skatteyter. I samme tidsrom er en Ole nevnt som bruker av gården.

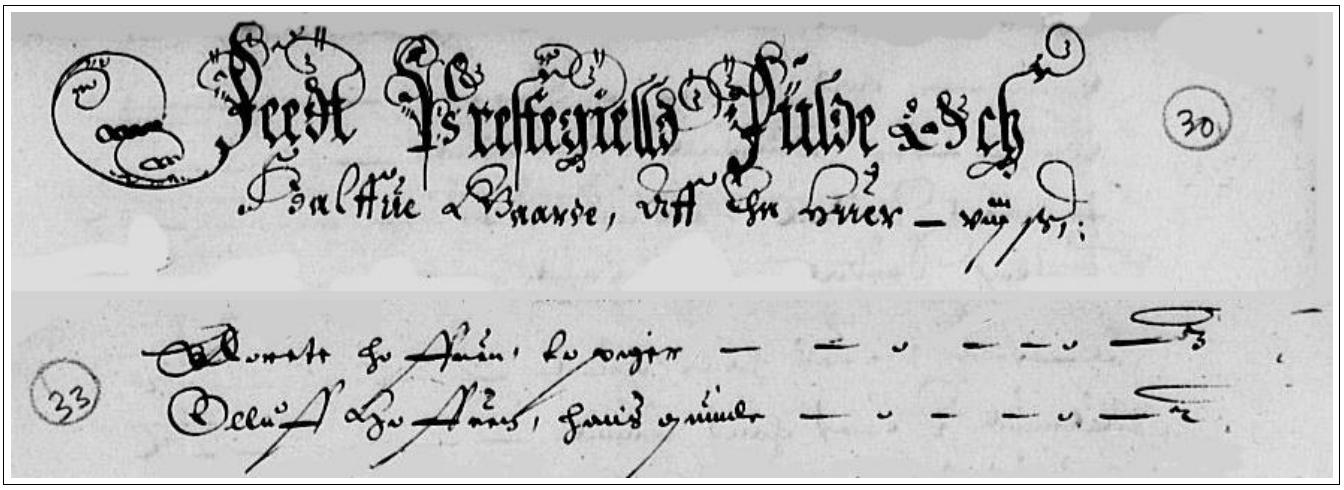

Koppskatt 1645, 21 Nedre Romerike fogderi, Feedt Prestegield (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, folio 33).

«Koppskatten» i 1645 viser at Dorte og Ole hadde vært sitt hushold:
«Dorete Hoffuen, to piger.
Olluf Hoffuen, Hans quinde».

Dorte Hovelsdatter ble gift 2. gang med Tallak Olsen Svindal. Av manntallene i 1662-66 framgår det at Dorthe hadde sønnen Ole Olsen som var 15 år i 1664, altså trolig født i 1649.

Dorte omtales i Romerike Ættehistorielags årbok III, side 52:
«Tallaks annen kone var enken etter Ole Tarvaldsen Hovin, og het Dorthe Hovelsdatter».

Den Ole som - samtidig med Dorte - bodde på Hovin kan ikke ha vært gift med Dorte i 1645 da «Koppskatten» ovenfor viser at han i 1645 er registrert med sin «quinde» samtidig som Dorte er oppført med to piger. Om Dortes sønn Ole, som vel var født i 1649, skulle ha vært hans sønn, må hans første hustru ha gått bort mellom 1645 og 1649.

---

653 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Nedre Romerike fogderi, Feedt Prestegield, folio 31. Skattematrikkelen av 1647, Nedre Romerike fogderi, Feedt prestegield, folio 85. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 2.3 Nedre Romerike, folio 162, Prestenes manntall: 3.4 Fet prestegjeld, folio 171 og 190. Matrikkel etter reskript 23.1.1665. Nr. 8: Nedre Romerike fogderi, 1666, Fet prestegjeld, fullgårder, folio 75a. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Nedre Romerike, 1678. Panteregister Nedre Romerike nr. 1, 1688-1704, folio 84b. Kristoffer Eriksen Ganer: Artikkel i Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind III, side 51-55. Jan E. Horgen: Bygdehistorie for Fet, Bind 4, side 279-281.

654 Kirkebok Fet nr. 2: «De Dødes Begravelse», kirkeboken er ikke paginert.

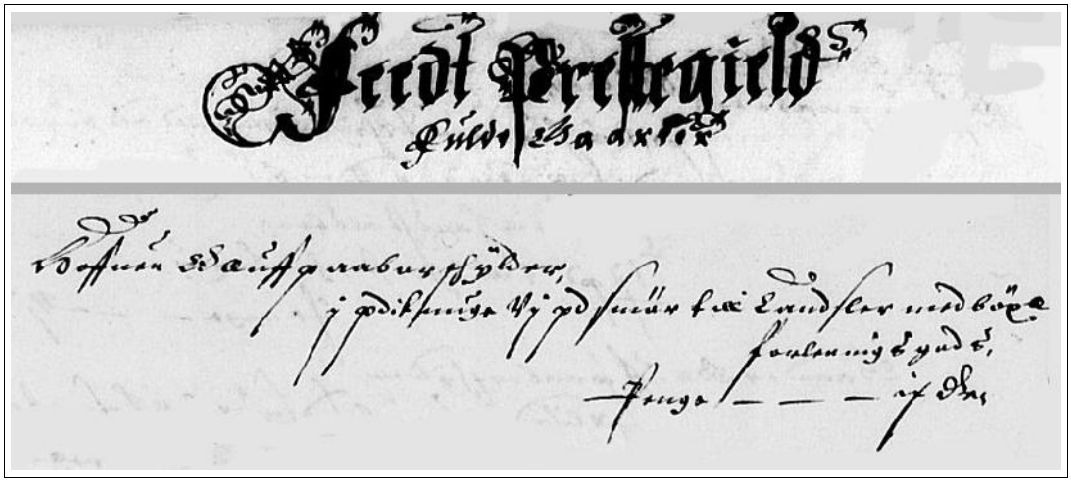

Kontribusjonsskatt 1647. Nedre Romerike fogderi, Feedt prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 6, litra K, folio 89).

Skattematrikkelen fra 1647 viser følgende:
«Hoffuen Olluff paabor», han betaler 9 dr. i skatt.
«Schylder 1 pd. tunge 6 pd. smør till candsler med bøxell, forleningsgods».

I 1651-52 nevnes Hovel som bruker på Hovin. Han var lagrettemann. Hovel er den første kjente bruker av den slekten som med noen få opphold skulle bli på den nordre Nordre Hovin-gården til 1938, på den søndre delen til ca. 1900.

Ved fogdenes manntall i 1664 skylder Hofuim 1 pund tunge og 6 pund smør. Oppsitter er Gulbrand som er 42 år gammel. Han har 2 tjenestedrenger: Aschill Christophersøn [«er Halt»], 25 år gammel, og Willem Ollsøn 15 år gammel.

Prestenes 2. manntall i 1666: 3.4 Fet prestegjeld, folio 202.

Fra prestenes 2. manntall 2 år senere:
«Gaarder:
Num 42. Hoffuind 1 pund 6 pd Smør.
Opsidder:
Gulbrand Hoffuorß 44 Aar
Sønner:
Christen Gulbrands. 4 Aar
Ole Gulb: 1 Aar 2 Uger.»

Av en sak på Svindal i 1669 fremgår det at Dorte Hovelsdatter var i slekt med den daværende brukeren av Nordre Hovin, Gulbrand Hovelsen, men slektskapet er ikke beskrevet:

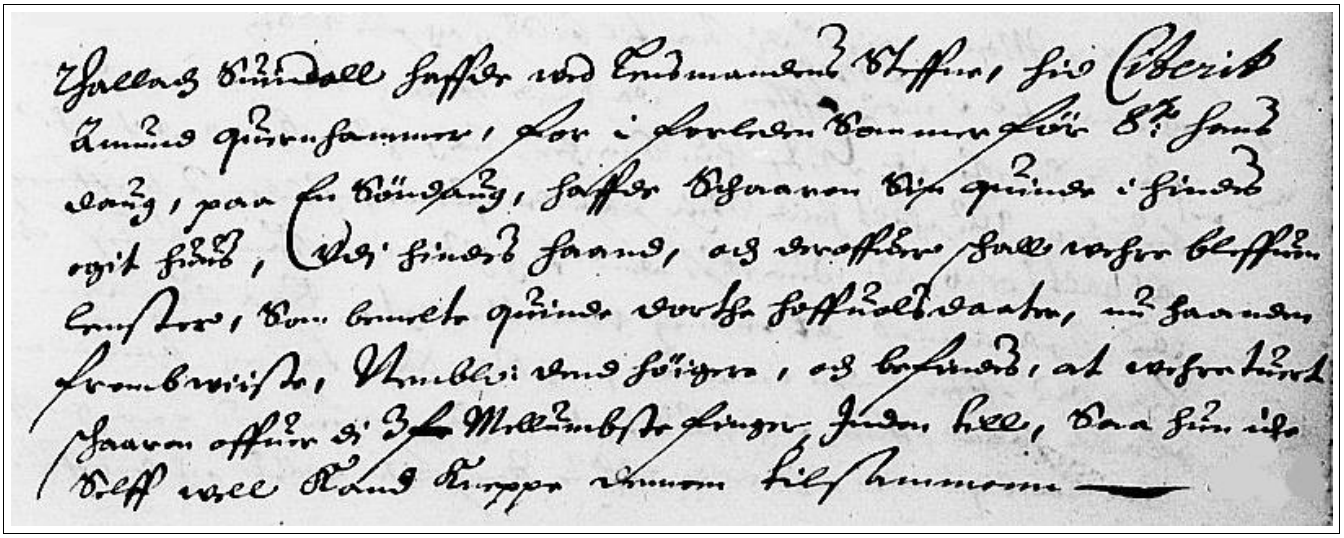

Tingbok Nedre Romerike - A3 1667-70 folio 45a - Bilde 46.

«Thallach Suindall hafffde ved Lensmandens Steffne, hid Citerit Amund Quernhammer, for i forleden Sommer før St: Hans Daug, paa en Søndaug, haffde Schaaren sin [Tallaks] Quinde i hindes egit Huus, Udi hindes Haand, och deroffuer schall wehre bleffuen lemster, Som bemelte Quinde Dorthe Hoffuelsdaater, nu haanden frembviiste, Nemblv: dend høiger, och befindes, at wehre tuerte schaaren offuer di 3fe Mellumbste Finger Jinden till, saa hun iche selff well Kand Kneppe dennem tilsammen.
...».

Det framgår av referatet at lagrettsmannen Gulbrand Hovelsen på Nordre Hovin avsto, trolig som følge av slektskap med Dorte. Muligens var de søsken.

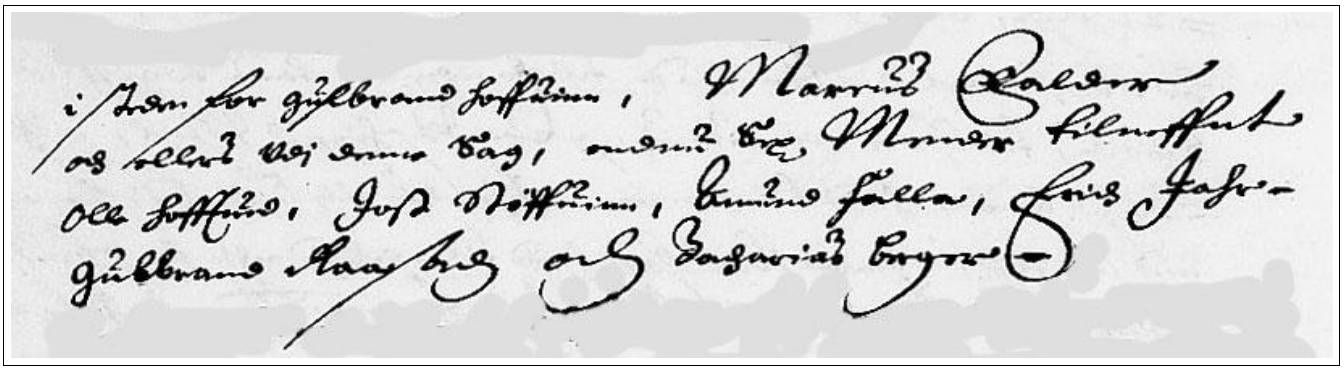

Tingbok Nedre Romerike - A3 1667-70 folio 45b.

«I steden for Gulbrand Hoffuinn, Marius Calder och ellers udj denne Sag, endnu Sr Mender tilneffnt Olle Hoffund, Joss Støffuinn, Amund Falla, Erich Jahr - Gulbrand Raastoch och Zacharias Berger -».

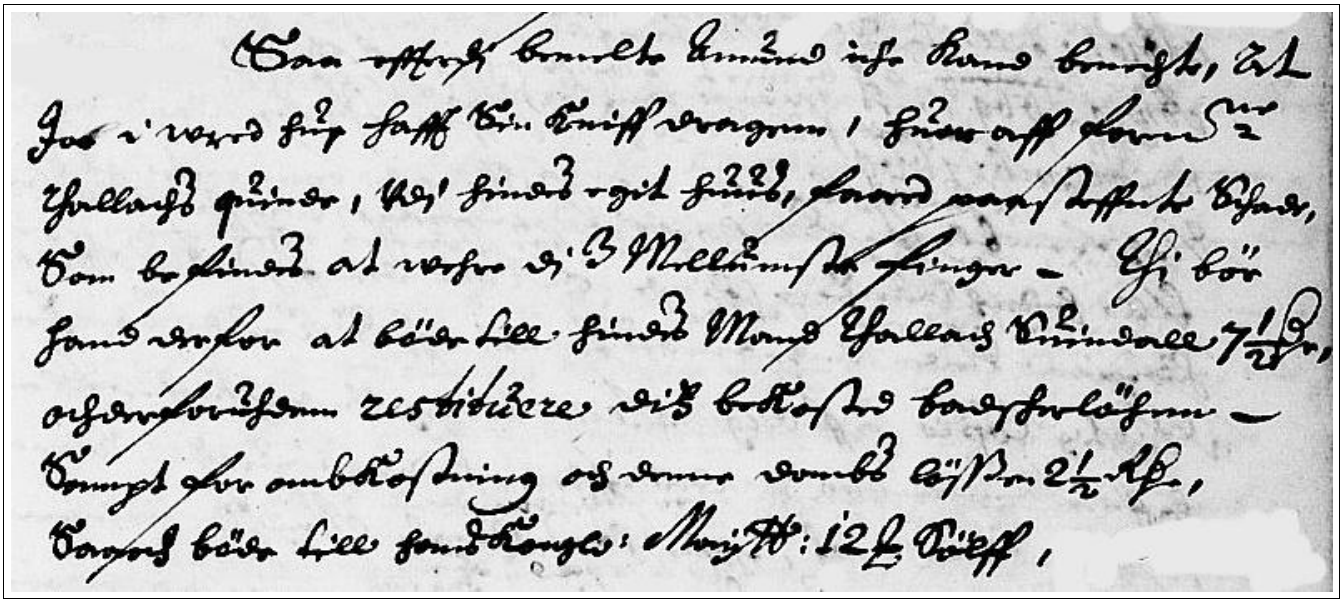

Tingbok Nedre Romerike - A3 1667-70 folio 61a (utsnitt).

Dom falt 30.11.1669 (Tingbok Nedre Romerike nr. 3, folio 60b-61a):
«... Saa effterdi bemelte Amund [Quernhammer] iche kand benegte, at Jo. i wred Hue hafft Sin Kniff dragen,

Huer aff forne Thallachs quinde [Dorte Hovelsdatter], udi hindis egit Huus, faaed paasteffete Schade, som befindes at wehre di 3 Mellumste Finger - Thi bør hand derfor at bøde till hindis Mand Thallach Suindall 7½ Rdr och derforuhden restituere dit bekosted badscheløhnn(?) - Sampt for ombkostning och denne dombs løßen 2½ Rdr samt bøde till Hands Kongl: Maytt: 12 pund Sølff, ...».

Dorte og Tallak hadde følgende barn:
Ca. 1653: Joen, overtok gården, gift med Kari Haraldsdatter Auten, døde i 1728.
Randi, gift med Ole Tallaksen Gan, flyttet dit.
Ca. 1656: Rolf, død ung.
Ca. 1656: Inger, gift med Ole Kristoffersen, Vestre Svindal.
Ca. 1658: Ole, til Ersrud.
Ca. 1660: Even, død ung.
Ca. 1666: Sakse.
Ca. 1669: Christopher, gift med Marte Brynildsdatter, til Kvernhammer/Hechner.
Mari, bodde i 1690 hos sin bror Christopher på Hechner.[655]

(Barn VII:70)

Gift med forrige ane.

VIII:141 mf ff mm ff

Amund Ottersen Seim/Falla. Leilending. Født omkring 1614 på Seim, Sør-Odal (HE). Levde fra 1664 til 1692 på Falla, Fet (AK).

Amund kom fra Seim i Sør-Odal.

Ifølge «koppskatten» i 1645 bodde han ikke på Seim i 1645. Antagelig var han leilending på en av de andre gårdene i Odalen. Det er imidlertid flere brukere som heter Amund på disse gårdene ved denne tiden, så det er ikke mulig å se hvirken gård han drev.

Han ble antagelig leilending på Falla omkring 1663.

Vi kjenner ikke navnet til hans hustru.

Amund hadde følgende barn (minst):
Ca. 1644: Otter, overtok Falla.
Ca. 1658: Berte, gift med Ole Syversen, død i 1723.
Guro.
Rønnaug, til Holterhuset.
Muligens en sønn, Arne.

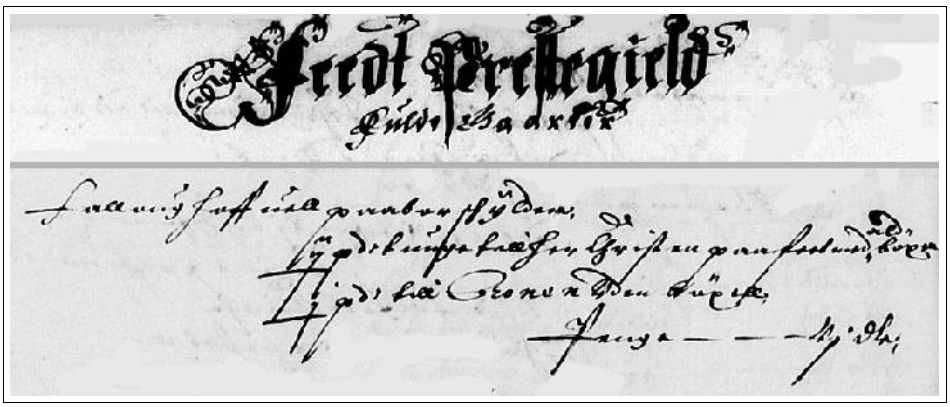

Kontribusjonsskatt 1647. Nedre Romerike fogderi, Feedt prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 6, litra K, folio 79).

Skattematrikkelen for Falla i 1647 viser:
«Falloug Hoffuell paabor.
Schylder 1½ pd. tunge till her Christen paa Feet, med ald bøxell.
½ pd. till Cronen vden bøxell.
Penge 6 dr.»

655 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Nedre Romerike fogderi, Feedt Prestegjeld, folio 33. Skattematrikkelen av 1647, Nedre Romerike fogderi, Feedt prestegjeld, folio 84. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 2.3 Nedre Romerike, folio 167, Prestenes manntall: 3.4 Fet prestegjeld, folio 174 og 202. Kristoffer Eriksen Ganer: Artikkel i Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind III, side 52. Jan E. Horgen: Bygdehistorie for Fet, Bind 2, side 266; Bind 4, side 280.

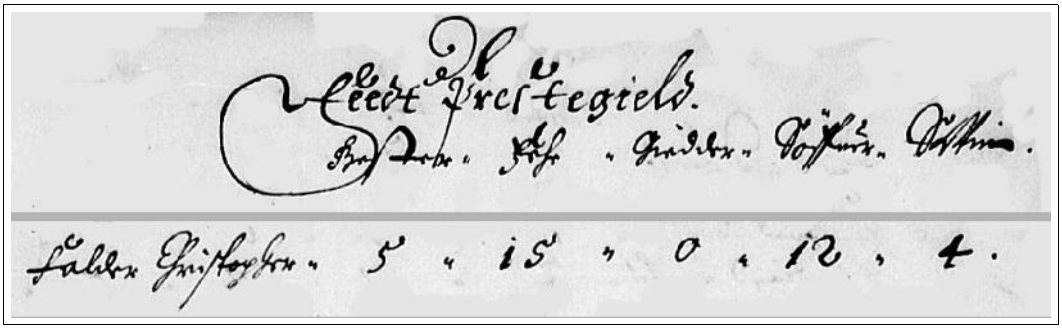

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at Christopher Falla hadde 5 hester, 15 kuer, 12 sauer og 4 svin.

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Nedre Romerike fogderi, Fet prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra W, bilde 14).

Det framgår ikke hvem som drev gården ved kontribusjonsskatten til jonsok og mikjelsmesse i 1660: «Gandske ForArmed - Falla .., 2 skippd».

Det ble ikke betalt skatt dette året.

Ved manntallene i 1664-65 hadde Falla en skyld på 2 skippund tunge.

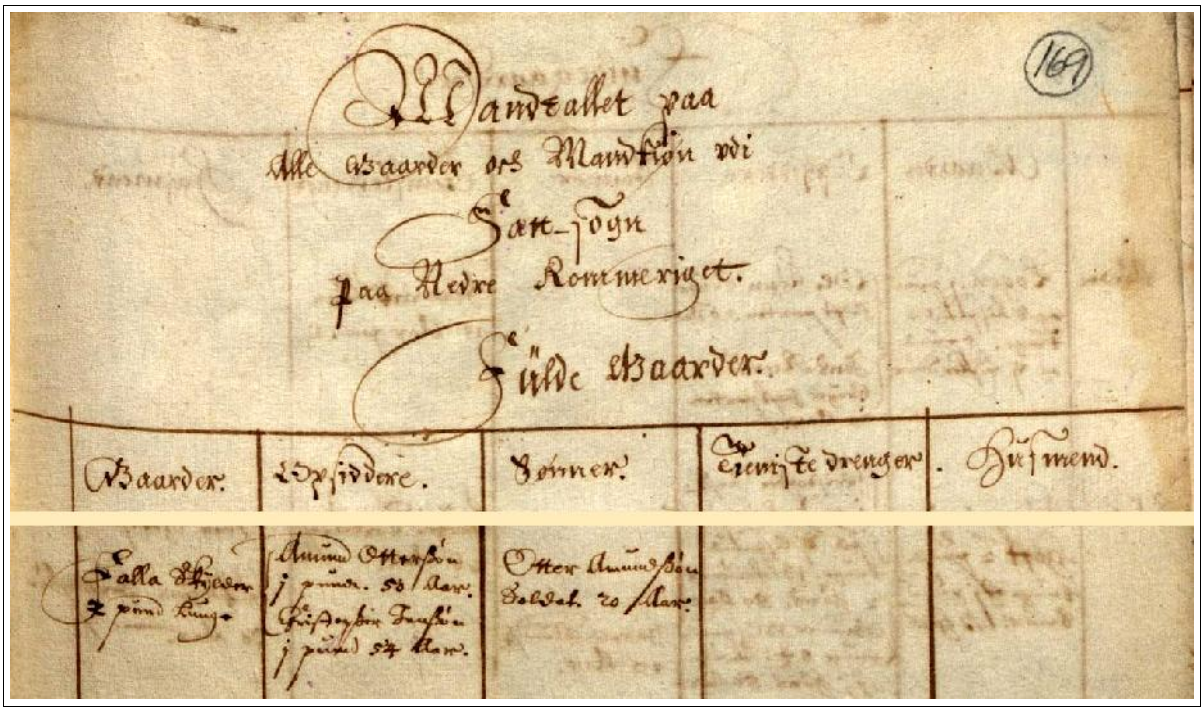

Prestenes 1. manntall i 1664: 3.4 Fet sogn, folio 169.

Høsten 1664 var gården delt mellom Amund og Christopher Jensen ifølge prestenes 1. manntall og fogdenes manntall. De brukte 1 skippund av gården hver.

Prestenes 2. manntall i 1666: 3.4 Fet sogn, folio 189.

Ett år senere drev Amund hele gården sammen med sønnen Otter. Dette fremgår av prestenes 2. manntall:
«Gaarder
Falla
Opsiddere
Amund Otterßen 52 Aar
Otter Amundßen 21 Aar - Soldat
Sønner
Tienistedrenge
Ole N. 30 Aar Soldat.
Husmend»

Matrikkelen etter reskript 23.01.1665 for Nedre Romerike fogderi, 1666, viser:

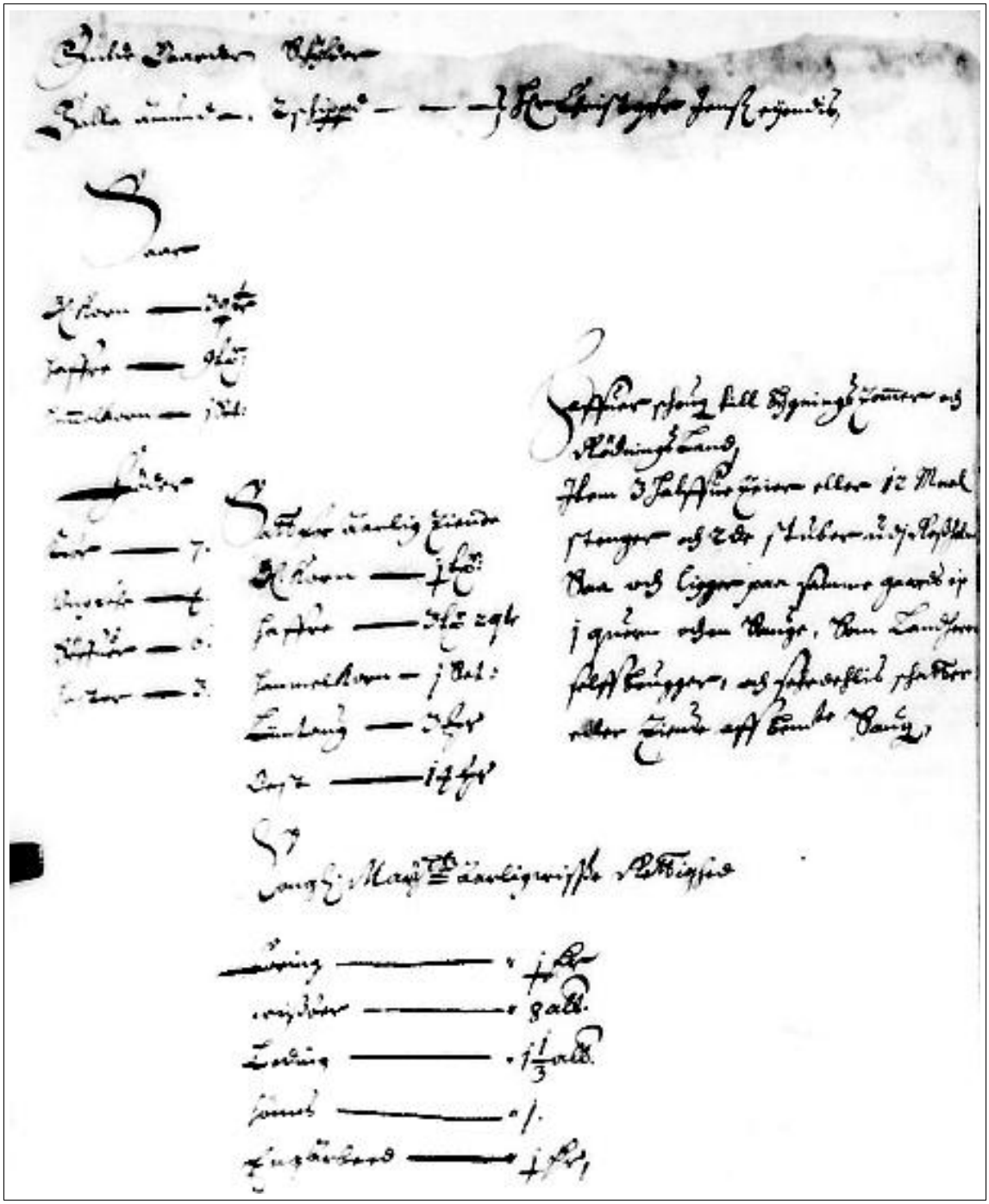

Matrikkel etter reskript 23.1.1665. Nr. 8: Nedre Romerike fogderi, 1666, Fet prestegjeld, fullgårder, folio 68b.

«Fulde gaarder - Schylder
Falla Amund - 2 Schippd.
Hr. Christopher Jensen eyendis.
Hafuer schoug till Bygningstømmer och Rødnings Land. Item 3 Halfue teier(?) eller 12 Maal stenger och 2de stuber udj Rossholm. Saa och ligger paa samme gaards eje 1 quern och en Sauge, Som Landherr Self brugger, och serdehlis schatter eller Tiende aff bemte. Saug.
Saar:
Bl:Korn - 3 qtr. [3 kvart tønne].
Hafre - 9 tn. [tønner].
Hommelkorn - 1 set [setting].
Føder:
Kiør - 7.
Ungfehe - 4.
Søffuer - 6.
Hester - 3.
Satt for Aarlig Tiende:
Bl: Korn - ½ tn.
Hafre - 3 tn. 2 qrt.

Hommelkorn - 1 set.
Liintoug - 3 mark(?).
Oest - 14 mark(?).
Kongl: May. Aarlig wisse Rettighed:
Foring - ½ dlr.
Wissøer - 8 alb.
Leding - 1 1/3 alb.
Høns - 1.
EngArbeid ½ dlr.»

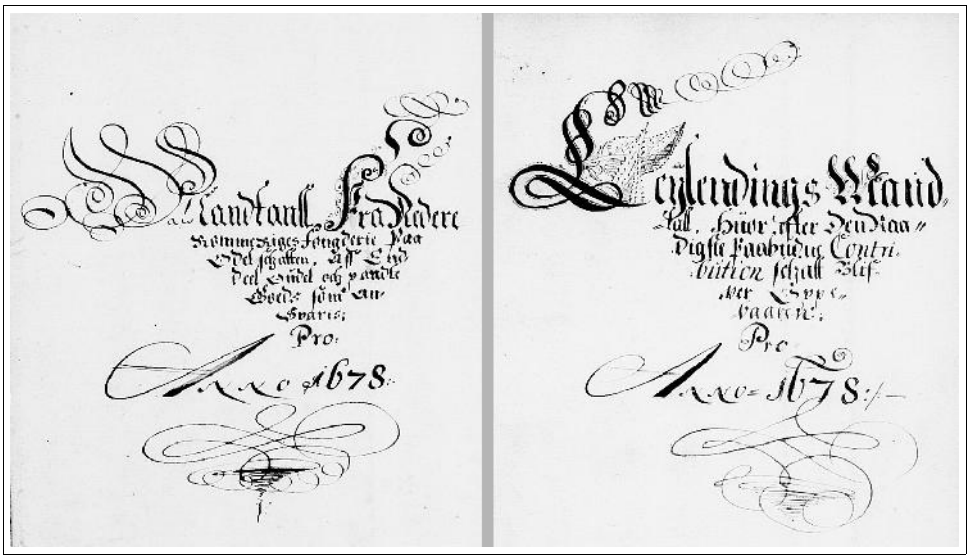

Fogderegnskap Nedre Romerike 1678. Odelsskatt og leilendingsskatt. For Nedre Romerike oppføres kun odel og pantegods som bonden eier i andre gårder.

Amund betalte i 1678 »leilendingskatt, kongens «viisse Indkomst, engearbeid, «Proviant, Smør oc Kiød» skatt, bygg- og høy-skatt. I skattelistene for Nedre Romerike oppføres under «Enddeel Oudel och Pandte Goeds» kun andeler bonden eier i andre gårder:

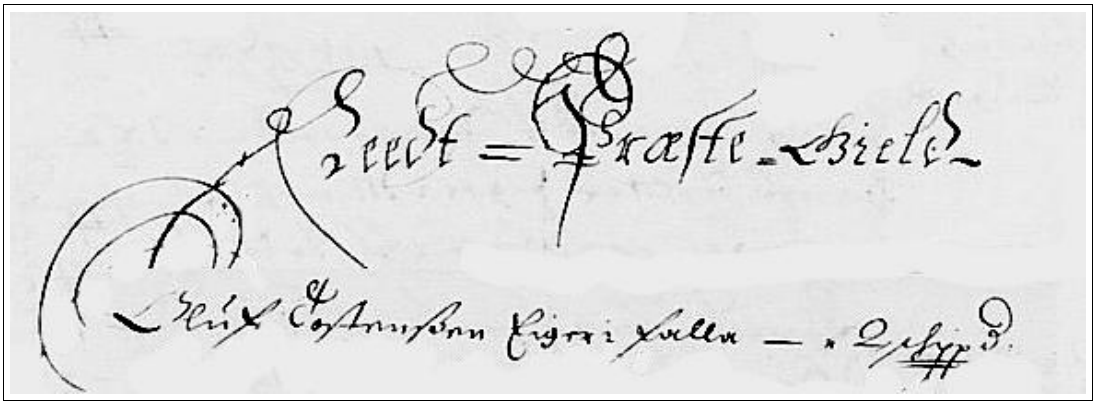

Fogderegnskap Nedre Romerike 1678 - Odelsskatt - Feedt - Bilde 91.

«Mandtall Fra Nedere Rommeriges Fougderie Paa Odel Schatten,
Aff Enddeel Oudel och Pandte Goeds som ansvares Pro ANNO 1678 - Feedt = Præste-Gield:
Oluf Tostensen Eiger i Falla - 2 Schippd.

Fogderegnskap Nedre Romerike 1678 - Leilendingsskatt - Feedt - Bilde 70.

«Leylendings Mandtall, huor efter Den Naadigste Paabudne Contribution Schatt Blifver Oppebaaren Pro ANNO 1678 - Fædt Præstegield - Fulde Gaarder:

Amund Falla - 2 Schippd. - P: [Penge] 10 Rdr.

Oluf Tostensen den yngre er ejende.

derunder 2de flomb Sauger oc en queren».

«Mandtalls Register Paa Huis Engearbeids Pennge Som udj Nedre Rommeriges fougderie blifuer oppebaaren ANNO = 1678 - Feedt Præste-gield:

Amund Falla».

Legden som besto av 5 bønder betalte 2½ Rdr. i «Engearbeids Penge».

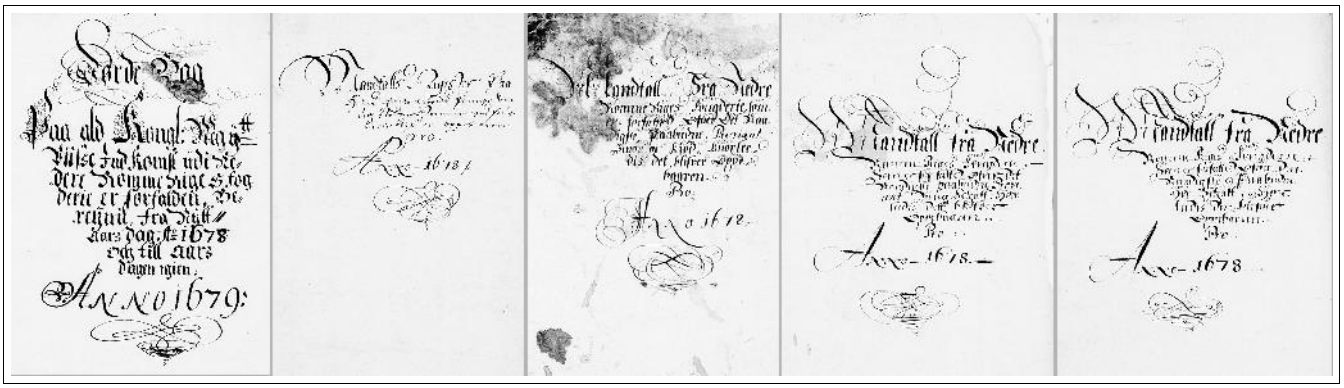

Fogderegnskapet Nedre Romerike 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell odelsskatt, omfattet beskatningen «Viisse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, engearbeidspenger, proviantskatt (smør og kjøtt), proviantskatt (bygg) og høyskatt.

«Mandtall Fra Nedre Romme Riges Fougderie, Som er forfattet ofuer det Naadigste, Paabudne «Jordebog Paa ald Kongl: Magt: Viisse Indkomst udi Nedere Rommeriges fogderie er forfalden, Beregnit fra Nyttaars dag A = 1678 och till Aars dagen igien ANNO 1679 - Feedt Præste Gield:

Falla Amund

Foring - 1 Rdr.

Visøer - 8 alb.

Leding - 4 alb.

Hønns - 1».

Proviant, Smør oc Kiød, Huorledis det blifver Oppebaaren pro ANNO 1678 - Feedt Præstegield - Fulde Gaarder:

Amund Falla Schylder 2 Schippd.

... at af 2 Schippd. tunge Schulle Lefreres ½ bispd. Smør, item 2 bispd. Kiød,

Hvoraf en dehl er til Proviant forualdteren Lefreret, oc det øfrige med penge betaldt,

saa det imod tilbørlig Quitering er blefuen till fyldest giort; ...».

«Mandtall fra Nedre Romme-Riges Fougderie - Som er forfatted Ofuer det Naadigste paabudne Proviant Biug Schatt, Huorledis dette blifuer Oppebaaren Pro ANNO 1678 - Feedt Præstegield - Fulde gaarder:

Amund Falla - 1 tønne Biug».

«Mandtall fra Nedre Romme-Riges Fougderie, Som er forfattet Ofuer den Naadigste Paabudne Høe-Schatt, Hvorledis den blifver Oppebaaren Pro ANNO 1678 - Feedt Præstegield - Fulde gaarder:

Amund Falla - 1½ Læss Høe».

Amund var flere år lagrettemann.

Datteren Guro ble i 1690 idømt en bot på 6 rdl. for å ha slått Kristen Tofsruds fe.

I juni 1722 ble retten satt på odelstuften Linder i Odalen. Der ble det bl. a. fremlagt et skjøte av 24.02.1692 utstedt av Amund Ottersen Faller i Fet på 10 lispund i Garvik til Tosten Christophersen.[656]

(Barn VII:71, Far IX:281, Mor IX:282)

Gift

Barn:

Otter Amundsen Falla. Født omkring 1643. Levde fra 1664 til 1693 på Falla, Fet (AK). Død 1722 på Tien Øvre, Fet (AK). Begravet 10.02.1722 i Fet (AK).[657] (Se VII:71).

VIII:143 mf ff mm mf

Povel Søfrensen Østanes Nedre. Skomaker. Født omkring 1608. Levde 1642 på Østanes Nedre, Fet (AK). Død omkring 1673 på Østanes Nedre, Fet (AK).

Ifølge Aasmund Svinndals artikkel i Romerike Ættehistorielags Årbok var Povel 23 år gammel og nygift i 1642. I Olav Tveters artikkel i samme årbok oppgis at han er født i 1604.

Alderen til Povel ble i manntallene fra midt i 1660-årene oppgitt til 56 år i fogdemanntallet og henholdsvis 36 og 37 år i de to prestemanntallene. Det første tallet synes mest rimelig, og var nok det rette. Senere manntall var ofte delvis avskrift av eldre, men med justering av alderen. 56 år i det første manntallet ble sannsynligvis feillest som 36 år, og ga opphav til de oppførte aldersoppgavene i prestemanntallene på 36 og 37 år. Om de senere aldersoppgavene skulle være korrekte, har han giftet seg svært ung.

I ett odelsmanntall fra 1642 (Statholderarkivet IX 18) står det at Povel Schomager det året har «igenløst» 1 skippund 9 lispund tunge i Østanes. Den forrige eieren var sognepresten i Fet, Christen Christensen, som i alle fall hadde gården fra tidlig i 1630-årene. I slektshistorisk litteratur er det fundert en god del på opphavet til Povel Søfrensen Schomager, men det er ikke funnet noe sikkert om hans slekt. Han var neppe sønn til den tidligere eieren av en part i Nedre Østanes, Oslo-borgermesteren Søren Mogensen. Siden søsteren, Maren Mogensdatter, overtok eiendommene etter Søren, må en tro at han ikke etterlot seg livsarvinger. Det er fremsatt en teori om at Povel skulle være en sønn fra Søren Mogensens annet ekteskap med Anna Jørgensdatter (Aasmund Svinndal i artikkelen «Povel Søfrenson Østanes»). Men denne teorien er ikke sammenholdt med eiendomsoverdragelsene på Østanes, og det ser ikke ut til at Povels opphav kan fastslås ut fra navneskikken.

Når det står at Povel Skomager har «igenløst» 1 skippund 9 lispund i Østanes, må en kunne gå ut fra at han hadde odelsrett til gården, og at denne hadde vært pantsatt.

I et brev fra 1644 blir det opplyst at Povel hadde bodd på Nitteberg i Skedsmo. Men det kan ikke finnes hvilken tilknytning han har hatt til denne gården.

656 Skattemanntallet av 1647, Nedre Romerike fogderi, Feedt prestegield, folio 79. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 2.3 Nedre Romerike, folio 161, Prestenes manntall: 3.4 Fet prestegjeld, folio 169 og 189. Matrikkel etter reskript 23.1.1665. Nr. 8: Nedre Romerike fogderi, 1666, Fet prestegjeld, fullgårder, folio 68b. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Nedre Romerike, 1678. Birger Kirkeby: Sør-Odal Bygdebok, Gards- og slektshistorie, Bind VIII, side 563. Birger Kirkeby: Nord-Odal Bygdebok, Gards- og slektshistorie, Bind II, side 163-164. Jan E. Horgen: Bygdehistorie for Fet, Bind 3, side 300.

657 Kirkebok Fet nr. 2: «De Dødes Begravelse», kirkeboken er ikke paginert.

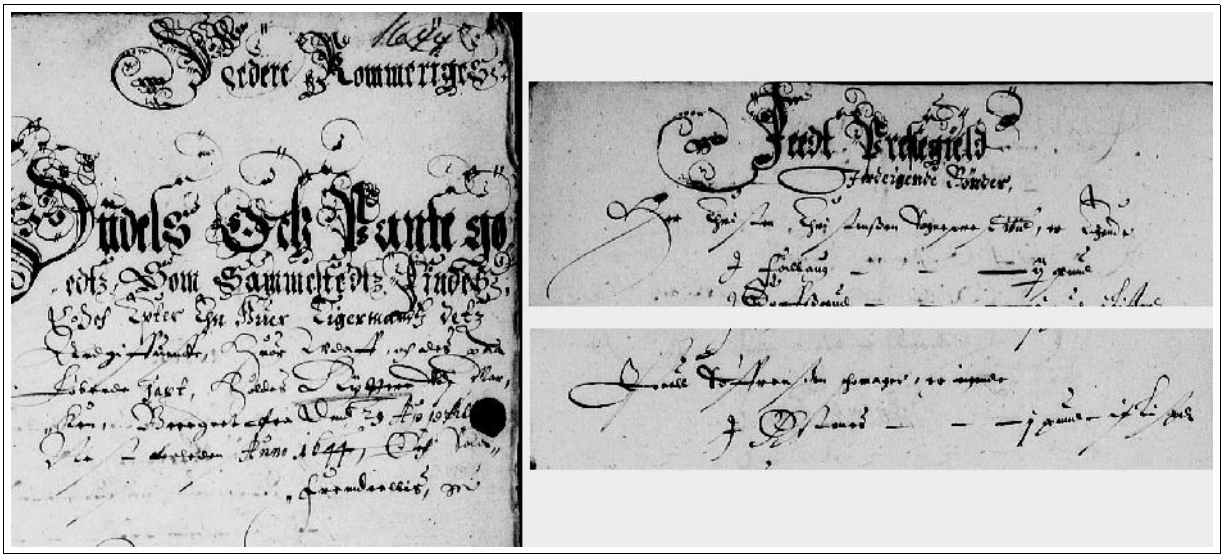

Rosstjeneste 1644-45, 80 Nedre Romerike (Lensregnskap Akershus len, eske 181, legg 5, bilde 1, 5 og 6).

Rosstjeneste fra 29.04.1644 til 29.04.1645 viser:
«Nedere Romeriges Oudels och Pante goedtz Som Sammesteds Findes
....
Feedt Prestegield - Jordeigende Bønder
....
Poull Søffrenßen Schomageer, er eigende J Østanes 1 pund 9 Lispd».

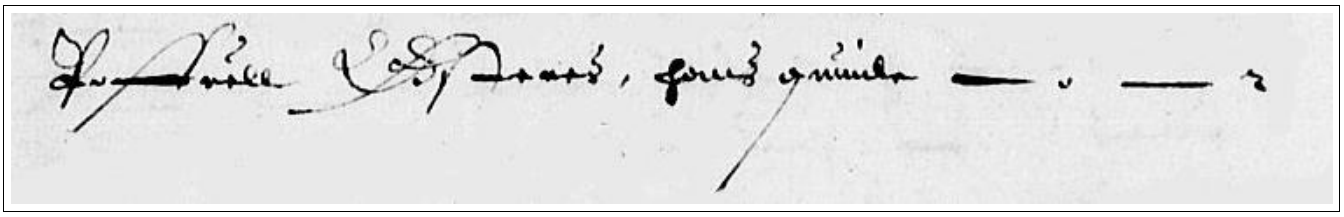

Koppskatt 1645. Nedre Romerike fogderi, Feedt Prestegield (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 21, folio 31).

«Koppskatten» i 1645 oppgir:
«Pofuell Østenes, Hans quinde».

I 1647 står Povel som eier av 1 skippd. 9 lispd. i nedre Østanes:

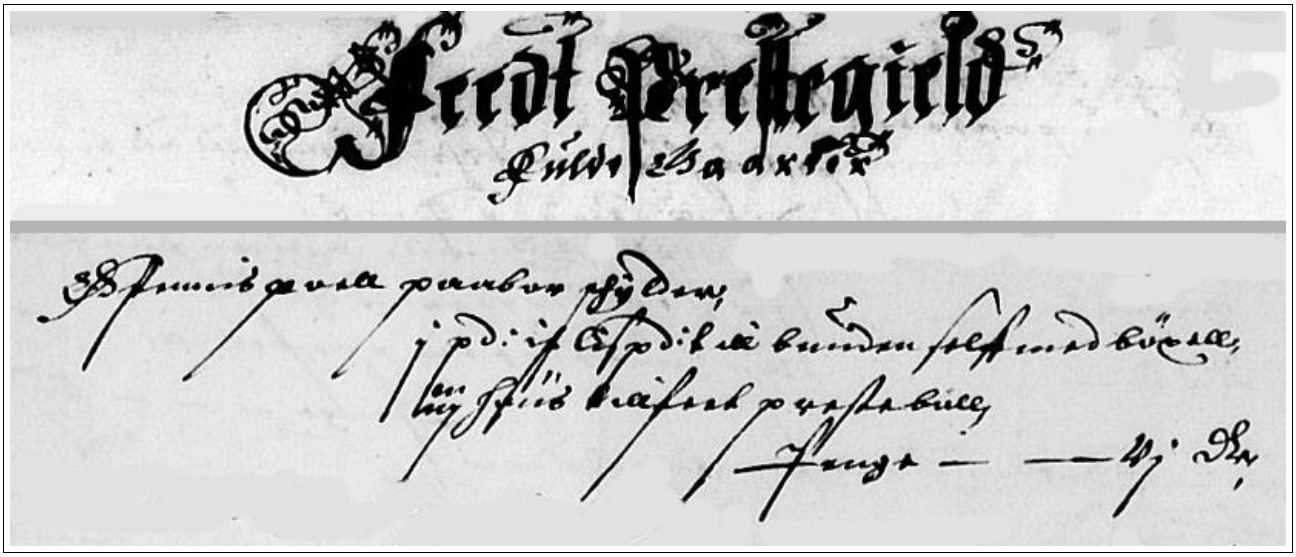

Kontribusjonsskatt 1647. Nedre Romerike fogderi, Feedt prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 6, litra K, folio 84).

«Østennis Poell paabor.
Schylder 1 pd. 9 lispd. till bunden selff med bøxell.
3 høns til Feet presteboll».
Han betaler 6 dr. i skatt.

Landskylda viste at Nedre Østanes var en større gård enn Øvre Østanes i gammel tid. Andreas Holmsen har gjort

rede for utviklingen av landskylda fram til 1600-tallet. Men det er mulig at landskylda hadde vært l skippund 10 lispund tunge fra lenger tilbake enn han antok. Av dette var 1 lispund, eller egentlig 3 høns, i Fet prestebols eie. Denne vesle prestebolsparten fulgte med lenge, men ble sjelden nevnt. Povel fikk satt opp landskylda rundt 1660 til 1 skippund 15 lispund tunge (= 35 lispund).

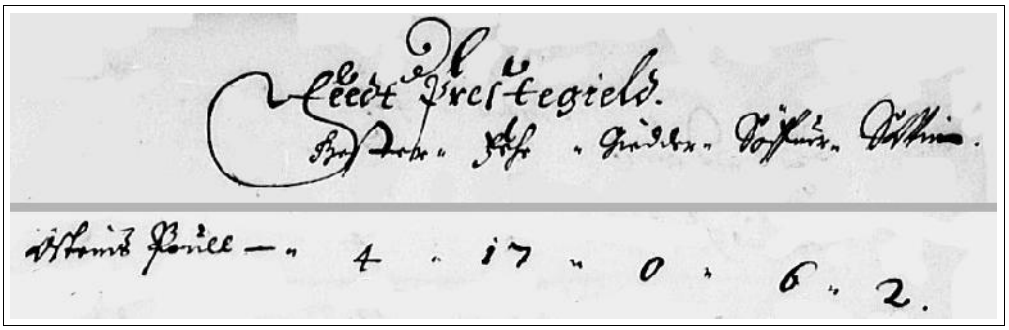

Kvegskatt 1657. Nedre Romerike fogderi, Fet prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 245, legg 1, litra 68, folio 23).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården hadde 4 hester, 17 kuer, 6 sauer og 2 svin.

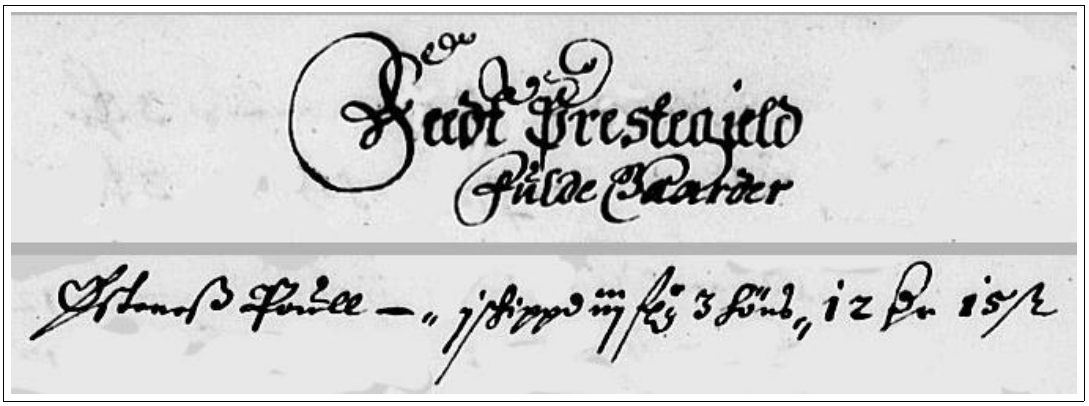

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Nedre Romerike fogderi, Fet prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra W, bilde 14).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
Østaneß Poull -,, 1 schippd 3 fxr [fjerding = 5 lispund] 3 Høns,, 12 Dr 15 sk.»

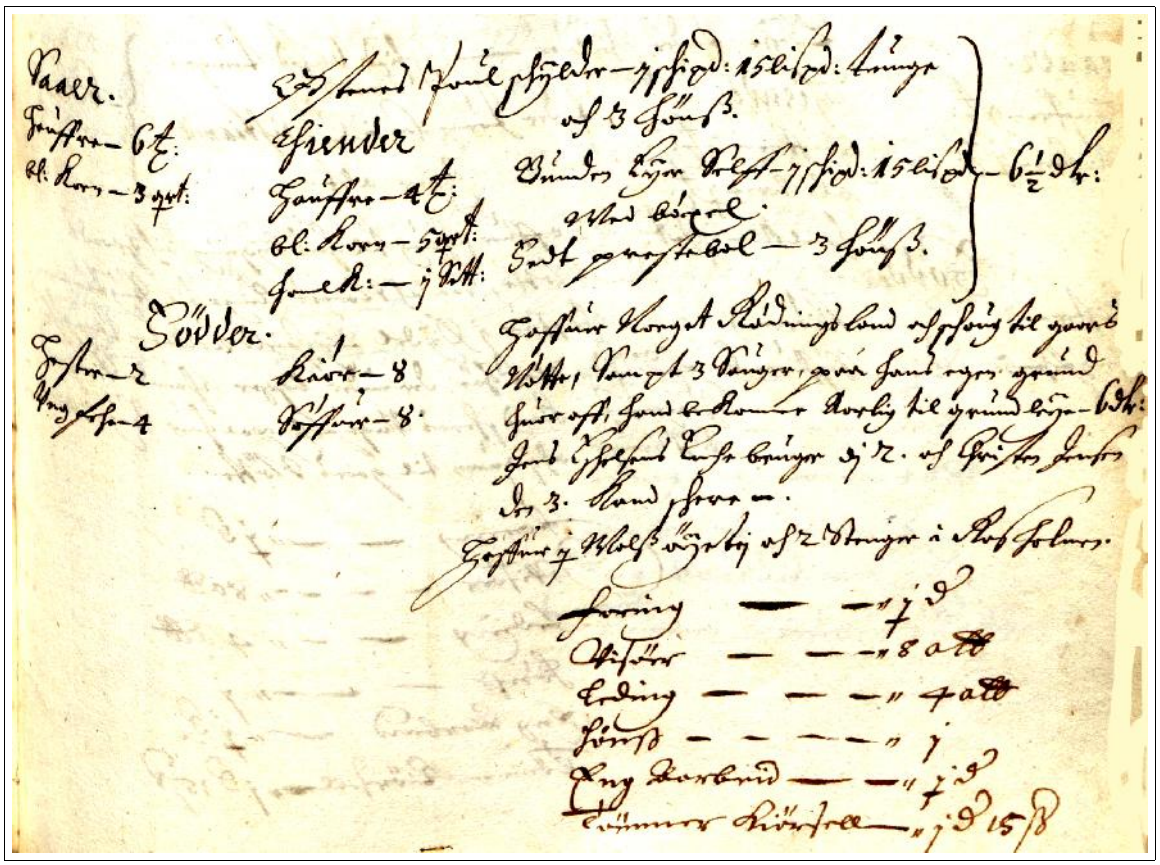

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Aker, Øvre og Nedre Romerike, folio 363a.

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser at Povel eier 35 lispund tunge med bøxel. I bekken ligger 3 sager som Paul leier bort til byborgere for 6 Rdl. om året. Kverna bruker han selv. Denne landskylda stod fram til skyldomleggingen i 1836.

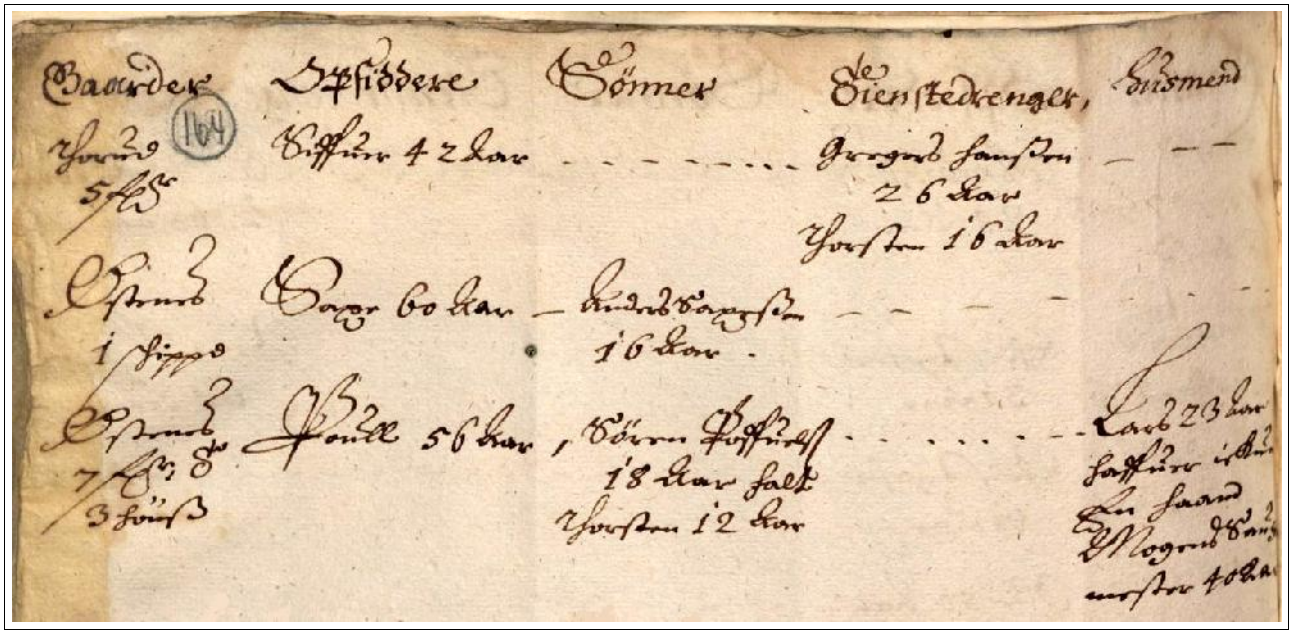

Fogdenes manntall i 1664: 2.3 Nedre Romerike, folio 164.

Ved manntallet i 1664 oppgis Povel å være 56 år gammel i fogdenes manntall, 36 og 37 år i prestenes to manntall. Fogderegnskapet viser:
«Gaarder:
Østenes - 7 Fær T 3 Hønß [7 fjerdinger tunge og 3 høns].
Opsiddere:
Poull 56 Aar [i prestenes manntall: Powell Søffrensen - 36, senere 37 år].
Sønner:
Søren Poffuels: 18 Aar Halt.
Thorsten 12 Aar.
Husmend:
Lars 23 Aar. Haffuer ickue En Haand.
Mogens Saugmester 40 Aar».

Matrikkelen etter reskript 23.01.1665 for Nedre Romerike fogderi, 1666, viser:

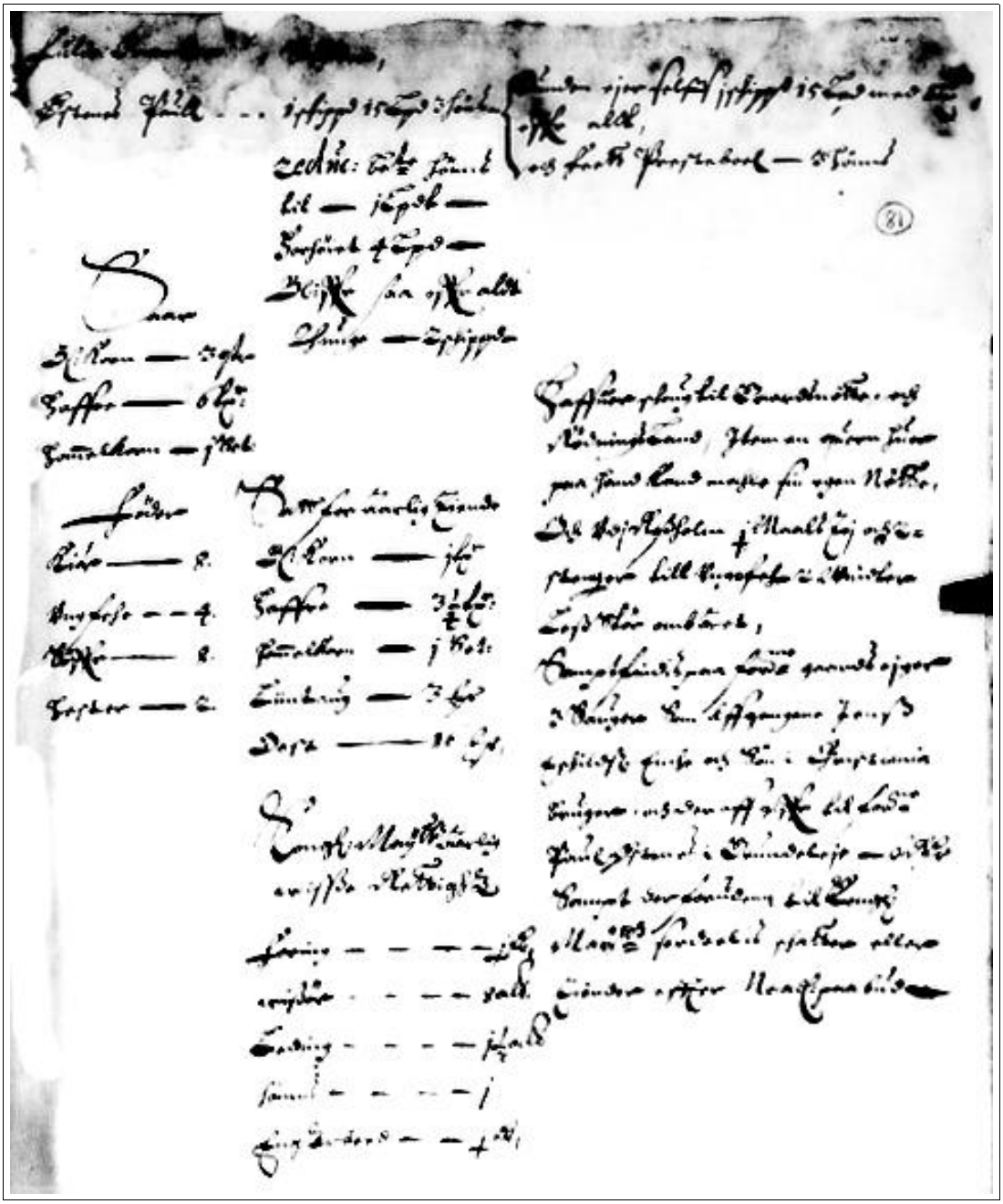

Matrikkel etter reskript 23.1.1665. Nr. 8: Nedre Romerike fogderi, 1666, Fet prestegjeld, fullgårder, folio 81a.

«Fulde gaarder - Schylder
Østenes Poull - 1 Schippd. 15 Lpd. 3 høns.
Bunden ejer Self - 1 schippd. 15 Lpd. med bøxel ofr aldt och
Feett Presteboel - 3 Høns.
Zeduc(?): betr. Høns til - 1 Lpdt.
Forhøyet - 4 Lpd.
Bliffe saa ofr aldt Thunge - 2 schippd.
Haffuer schoug til Gaardsnøtte, och RødningsLand, Jtem en quern Huorpaa Hand kand Mahle Sin egen Nøtte. Och Udj Rosholm ½ Maals Tej och 2 stenger till Ungefehe 2 Vindterlass Stør omb..rt.
Sampt findis paa form. gaards ejger 3 sauger som affgangene Jens Eschildsens Enke och Søn i Christiania bruger och deraf gifr til form. Poul Østenes i Grundleje - 6 Rdr. Sampt der foruden til Kongl. May. ferdeelis schatter eller Tiender efter Naad. paabud.
Saar:
Bl:Korn - 3 qtr. [3 kvart tønne].
Hafre - 6 tn. [tønner].
Hommelkorn - 1 set [setting].
Føder:
Kiør - 8.
Ungfehe - 4.
Søffue - 8.

Hester - 2.
Satt for Aarlig Tiende:
Bl: Korn - 1 tn.
Hafre - 3¼ tn.
Hommelkorn - 1 set.
Liintoug - 3 mark(?).
Oest - 16 mark(?).
Kongl: Mayt. Aarlig wisse Rettighed:
Foring - ½ dlr.
Wissøer - 8 alb.
Leding - 1 1/3 alb.
Høns - 1.
EngArbeid ½ dlr.»

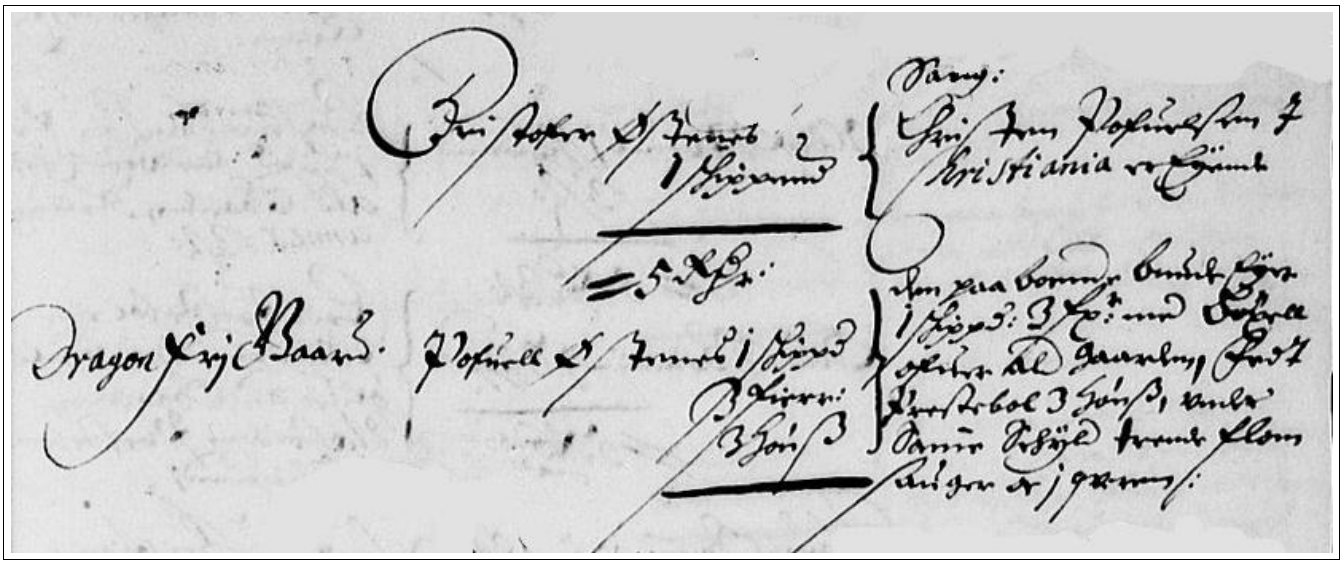

Akershus Stiftamt - Nedre Romerike fogderi - L0089.3.1 1673 - T Leilendingskatt - Fet - Bilde 51.

Leilendingskatt i 1673 for Øvre og Nedre Østanes:
Kristofer Østenes - 1 schippund - Salig: Christen Pofuelsen J Kristiania er Eyende
= 5 Rdr [i skatt].
Dragon Fri Gaard - Pofuell Østenes - 1 schippd 3 fierr: 3 hønß
Den paaboende Bonde Eyer 1 schippd: 3 fr: med Bøxell ofuer all Gaarden,
Fedt Prestebol 3 Hønß, wnder samme schyld tvende Flomsßauger oc j qvarn:

Povel betalte ikke skatt av sin gård da den var en dragon frigård.

I neste års regnskap er «Enken» ført som påboende. Povel døde derfor antagelig i 1673, ca. 65 år gammel.

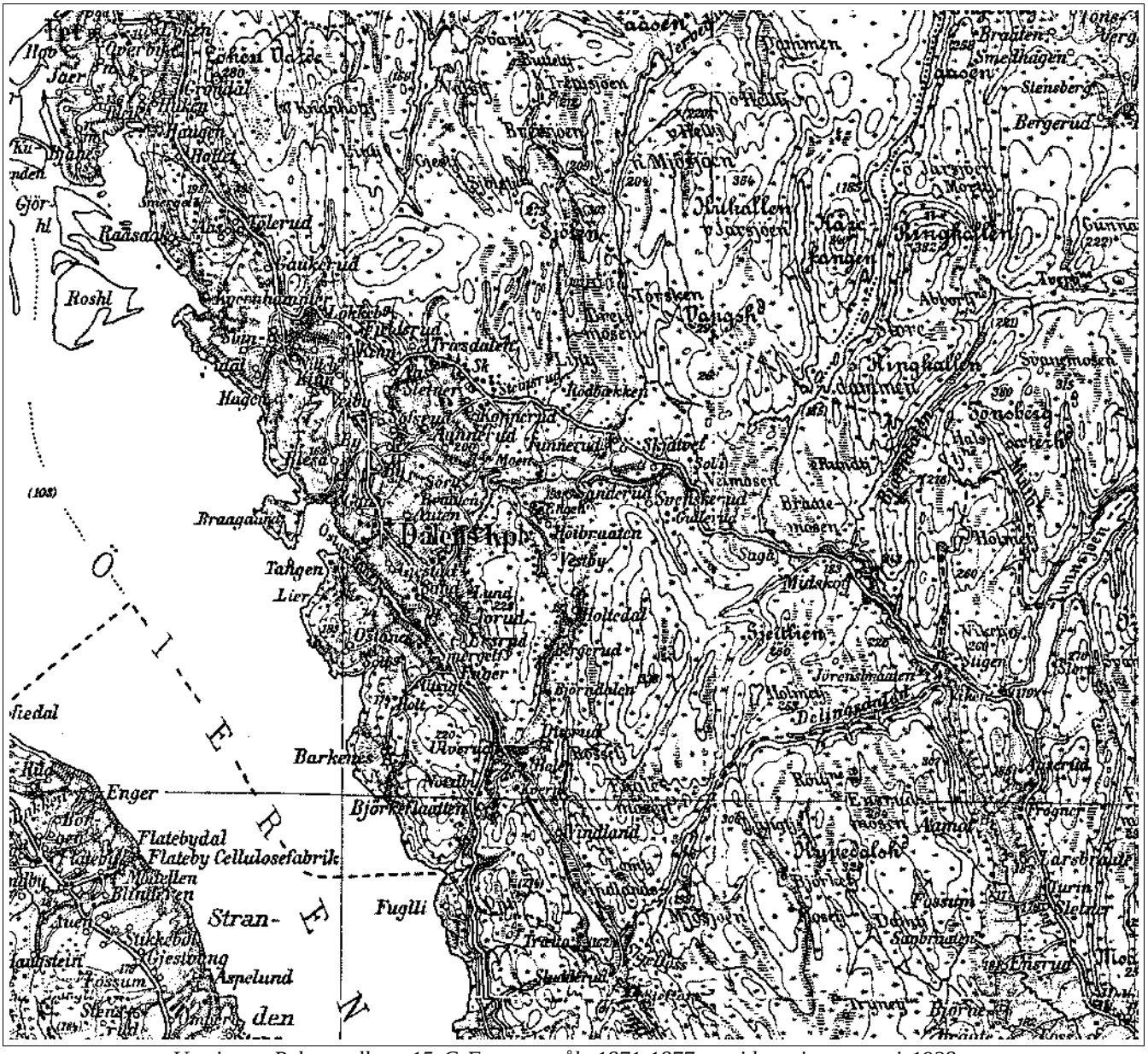

Utsnitt av Rektangelkart 15 C Fet, oppmålt 1871-1877, revidert siste gang i 1928.
Statens Kartverk. Original 1:10.000.

Om Østanes-gårdene.

I en tid da vassdragene var de viktigste og letteste samferdselsårene, lå Østanes gunstig til for bosetning. Likeledes var den sørvendte, naturlig avhelte jorda, beleilig for det tidlige jordbruket. Det er ingen tvil om at den faste bosetningen på Østanes går langt bakover i tid. Østanes regnes som en av de eldste gårdene i Dalen, og den eldste sør for Gansvika. Den faste jordbruksbosettingen her antas å gå tilbake til merovingertiden (ca. 550-800), altså hundreårene før vikingtiden.

Enkelte forhold kan tyde på at det var et større samfunn i Dalen også før vikingtiden, kanskje et samfunn som gikk til grunne. Om det har vært et større samfunn i Dalen i de første hundreårene av vår tidsregning, var det nok sikkert også den gang bosetting der Østanes nå ligger.

Det kan imidlertid sikkert fastslås at bosetningen på selve Østanes er svært gammal og i alle fall går 1200-1300 år bakover i tiden. Gårdsnavnet viser også høy alder. Navnegranskeren Oluf Rygh påviste i sitt verk «Norske Gaardnavne» at det eldste gårdsnavnet på gammelnorsk måtte ha vært «Auðsstaðir», dannet av mannsnavnet «Auðr», som var kjent fra Island (Landn. 62, jfr. «Harðar» saga i Ísl. sögur II 62), eller av mannsnavnet «Auði», som var kjent i Norge enda i middelalderen. Neset som lå ved denne gården, fikk så navnet «Auðsstaðanes», et navn som gjenfinnes i biskop Eysteins «Røde Bog» fra 1394, Audstadanæs. Navnet på neset hadde altså festnet seg som navn også på gården. Det lange navnet Audstadanes ble etter hvert sammendratt til et kortere navn. Skriftformer gjennom de siste hundreårene har vært: Awstenes i 1520, Østennes i 1578 (St. 111), Ostenes 01.01.1594 og Østenes i 1617, 1666 og 1723. Fra 1800-tallet av ble den vanlige uttaleform ofte gjengitt i skriftformer som Østanæs og Østanes, og den siste formen har vært den offisielle helt siden 1836. Vanlig bygdeuttale av gårdsnavnet er fortsatt Ø'sstanes. A'en midt i ordet er et minne om at navnet en gang var et lengre navn, Audstadanes. Den viser også at navnet ikke har noe med ordet øst å gjøre, altså ikke det østre neset, slik en gjerne kunne tro. De som har slektsnavn fra gården, skriver dette Østnæs eller Østnes, og slik ble gårdsnavnet skrevet noen ganger også, især på 1800-tallet og tidlig på 1900-tallet. Men disse formene uten a eller c i midten er en forenkling av navnet i forhold til uttalen og opphavet til

navnet.

Gårdsområdet til gården Auðsstaðir var sannsynligvis stort og omfattet hele den søndre delen av det nåværende Dalen i Fet. I de første hundreårene med fast jordbruksbosetting var et gårdsområde neppe en slik fast enhet som det ble senere. Det ble etter hvert ryddet flere gårder sør i Dalen, og det ble også trukket fastere grenser mellom de enkelte gårdene. For Østanes gikk det naturlige grenser mot vest, nord og øst: I Øyeren, Gansvika og langs den å som senere har hatt navnet Østanesåa, Fossåa, Ulverudåa etter hvor langt opp en befinner seg. Mot sør ble det trukket en kunstig grenselinje tvers over Barkenesåsen. Fra det eldgamle brustedet over åa nedenfor det nåværende Ulverud, som ble kalt Ulvbrua, fulgte delet mot Bjørkeflåtten den bekken som senere ble kalt Gudmundsbekken. Videre gikk sørdelet nordvestover over åsen til den gamle grenselinjen møtte delebekken mellom gårdsområdene til Østanes og Barkenes. På 1900-tallet er det gamle delet mellom Østanes og Barkenes over åsen blitt borte, fordi skogen til Østanes og Barkenes har fått samme eier.

På dette store gårdsområdet var det lenge bare bosetting i den nordre delen, der Østanesgårdene fortsatt ligger. Alt i høymiddelalderen var det to gårder her, som ga opphav til de to senere matrikkelgårdene Østanes Øvre - gnr. 66 og Østanes Nedre - gnr. 67. Disse to gårdene ble omtalt i en sak fra 1320-årene, da de ble omtalt som Øffregaarden og Nedregaarden (gjengitt i disse skriftformene i en sak fra 1601, der saken fra 1320-årene ble referert). Dette viser at betegnelsene Øvre og Nedre har blitt brukt om de to gårdene på Østanes helt siden høymiddelalderen. Saken fra 1320-årene gjaldt et brødreskifte om eiendommer i Østanes. Det ser ut til at det ble trukket dele mellom de to gårdene da, men det går ikke klart frem om delet ble trukket slik det senere gikk.

Fra 1600-tallet av finnes flere skriftlige kilder. Det ser ut til at delet mellom de to matrikkelgårdene da gikk slik det senere har gått. Øvre Østanes har omfattet den nordre delen av gårdsområdet. Delet begynner ved Øyeren ved den tangen som heter Delingstangen, og som sikkert er et gammelt delemerke. Derfra går delet nordøstover i en ganske rett linje over til Østanesåa. Delet gjør noen få svinger, den største ved Sand like nedenfor gårdstunene på Øvre Østanes. Dette delet går tvers gjennom innmarka på Østanes.

Lenge var det bare de to gårdene på Østanes som var bosatt. De to gårdstunene lå der hvor bebyggelsen på Østanes-gårdene fortsatt ligger. Den øvre gården lå på den øverste ryggen i innmarka, den nedre gården like ved delet mellom de to gårdene, men sentralt i sin innmark. Det kjennes ikke andre bosteder med middelalderopphav på dette store gårdsområdet. Det er flere plasser fra 1600-tallet på gårdsområdet til Østanes, men ingen av disse kan spores sikkert bakover til middelalderen. De to gårdene på Østanes ble begge delt i to bruk, Øvre Østanes i 1760 og Nedre Østanes et par generasjoner senere.

Vassagene som ble bygd i fossefallene nederst i åa fra tidlig på 1600-tallet, ga etter hvert mulighet for flere oppsittere i Dalen, og de eldste bostedene på Østanes' grunn ble bygd nær dem. Langs åa lå nederst Bakken og deretter Stua, begge like ved de gamle vassagene. Bakken ble tatt opp som bosted tidlig på 1700-tallet og Stua ble tatt opp i 1760-årene. Ovenfor selve fossefallene ligger Dammerud, som fikk navn etter en dam i åa, satt opp enten til de eldgamle kvernene i åa, eller til de yngre vassagene. Dammerud er kjent som bosted fra begynnelsen av 1700-tallet.

I den tid da Øyeren var den viktigste ferdselsleia, med båt om sommeren, på isen om vinteren, lå Østanes sentralt, med god adkomst til sjøen på Tangen. I lange tider foregikk landverts trafikk helst til hest, og et eldgammalt veifar, som nok bare var en ridevei, gikk over Østanes-gårdene og sørover til Barkenes. De veifarende tok seg vel over åa mellom Tangen og Gjestadlandet.

Da landverts trafikk ble mer viktig, ble Østanes liggende utenfor hovedleia. Allfarveien sør gjennom Dalen gikk over Gjestad, Torud, Ersrud og krysset den åa som skulle bli hetende Ulverudåa ved Ulvebrua nedenfor der Ulverud ble bygd. I dette sørøstre hjørnet av Østanes' gårdsområde var altså allfarveien så vidt inne på Østanes. Men det var til liten nytte for selve Østanes-gårdene. Sideveien fra denne allfarveien til Østanes tok av litt sør for Ersrud, gikk bratt ned kleiva til der Enger ble bygd, fulgte dalen nordover til Foss, krysset åa, gikk bratt opp lia til der Solberg ble bygd, og fulgte så den nåværende gårdsveien frem til Østanesgårdene. Fra Solberg gikk det veifar sørøver til Barkenes. Det var også enklere veifar over Barkenesåsen. Senere gikk det også et enkelt veifar nedover dalen langs den nedre delen av åa med bru nedenfor Bakken og vei gjennom Skjeppdalen og opp til Sandsmoen.

Østanes-gårdene hadde lettere landverts forbindelse nordover. Det gikk vei ned til Tangen. Derfra ble folk, hester og kjøretøyer satt over den aller ytterste delen av åa til Rognetangen på Gjestadlandet, rett nedenfor Nord-Haugen. Det ble brukt flåte eller båt, alt avhengig av hvem eller hva som skulle settes over. Vinterveien gikk også ned til Tangen og over isen til Gansbruket.

De to Østanes-gårdene var tidlig på 1300-tallet begge selveiergårder. På 1500-tallet hadde utenbygds folk blitt eiere av Nedre Østanes. Fra rundt år 1600 var byborgere eiere av gården, men noen av disse hadde muligens opphav i Fet eller nabobygder. Midt på 1600-tallet bodde eieren av gården på Østanes, men den kom senere over i byborgerlig eie igjen. Denne gården hadde retten til fossefallene og var særlig interessant for de byborgerne som satset på sagdrift og trelasthandel. Gården ble tidlig på 1700-tallet en sentral gård i det eiendomskomplekset som fikk det offisielle navnet Gahn og Østnæs Brug.

Andreas Holmsen skrev om den eldste eierhistorien til Østanes-gårdene:

«I Eysteins jordebok 1394 (...) står det at Hovs prestebol hadde 1 øyre penger «av Austada næse» (dativ). Vi finner denne vesle eierparten igjen i stiftsjordeboka 1575 med skyld 3 høns; samme skylda går igjen i skattematrikkelen 1647, og der ser vi at prestebolsparten hørte til i den største av de to gårdene, Østanes Nedre.

Delinga av Østanes i en nedre og øvre gard har vi vitnesbyrd om alt i et dokument fra tidlig på 1300-tallet, som er referert - i halvt dansk form - i en rettssak fra 1601. Det gjelder et «brødreskifte» på «Oustenes» i Magnus

Erikssons 9. styringsår (1327 eller 28), «i så måte at den ene broder ved navn Eyvind skulle eige Øffregaarden og nedre Myllene og den andre broder ved navn Jon skulle eige Nedregaarden og Øvre Myllene. Skal og(så) Eyvind vike frem op udi Aasen og Almindingen» (DN XVIII 7). Hva det ligger i det siste, er ikke godt å si når vi ikke har originaldokumentet, og når vi veit at rettssaken i 1601 gjaldt forholdet til Bjørkeflåtten, og som eieren av Østanes ville hevde under garden. Det vi kan være sikre på, er at hele Østanes var sjøleie tidlig i 1300-åra. I nyere tid lønner det seg å følge de to gardene hver for seg.

Øvregarden var bygseleiendom under Oslo-borgeren Sefren Mogenssøn etter kongs- og bygseljordeboka 1616; i 1624 ser vi at det var l skpd tunge han eide, og i 1647 at dette var hele skylda av Øvregarden. Men eieren var i 1647 og ei tid frametter Niels Lauritzøn i Christiania. Det er sannsynlig at det var borgerlig eiendomsrett til Øvregarden alt omkring 1550: I saken om Bjørkeflåtten vitnet Iver Gjestad i 1579 og atter igjen da han hette Iver Blesa, «at han bodde på Oustenes som han hadde leigd av Hans Sebjørnsen i Oslo» på den tid da herr Marcus var prest i Fet, og det var omkring 1550 (DN XVIII 233). Men sikkert er det ikke at dette gjaldt Øvregarden, siden det i provet ikke blir skjelnet mellom gardene. [Dette gjaldt sannsynligvis Nedre Østanes].

På Nedregarden hadde oppsitteren Kristoffer bygselretten 1616, men i odelsjordebøkene 1624 eide Sefren Mogenssøn og Erich Jacobssøn i Christiania hver 12 lpd tunge, og andre eiere er ikke å finne registrert da. Men i skattematrikkelen 1647 eier oppsitteren Pål l skpd 9 lpd, slik at hele skylda da med de 3 hønsa til prestebolet (= 1 lpd) blir l½ skpd, og 1661 er sjøleiet 1¾ skpd, som i 1666 ble satt opp 4 lpd, så hele skylda ble 2 skpd tunge. Forhøyelsen i 1666 hadde nok sin grunn i at det var 3 sager under garden, som bonden fikk leie av fra de borgerne som brukte dem; det var i 1666 enka og sønnen til Jens Eschildsen, som gav 6 daler i leie årlig.»

Andreas Holmsen skrev også et felles avsnitt for de to gårdene på Østanes om den eldste landskylda:

«Utsæden er 1666 oppgitt til 5½ tønne på Øvregarden og 6¾ på Nedregarden. Det skulle gi åkervidde til 2 og 2½ markebol eller 16 og 20 aurabol. Etter den vanlige regelen for noe større garder på Romerike skulle det etter skyldnedgangen i seinmiddelalderen gi l og 1¼ skpd mjøl eller malt. Det kan da være rimelig å tru at privateiendommen i Nedregarden ikke var mer enn 1 skpd 4 lpd i alt i 1624, og at økinga seinere - inntil matrikuleringa 1666 - kom av at sjøleieren ville ha større takst - og dermed mulig panteverdi. Det kunne vel også tenkes at det ble lagt ø'gardsunderbruk under Nedregarden etter 1624, og at skylda av dem ble lagt til gardsskylda; men det er ikke noe som peker i den leia annet enn navna på noen av husmannsplassene, som Ulverud, Solberg, Holt og Logn - det kan være gammalnorske navn, men behøver ikke nødvendigvis å være det. Noe merke etter ø'gardsunderbruk fra seinmiddelaideren har ingen av Østanes-gardene, verken i eierforhold eller skatt. Begge var fullgarder 1577 og seinere og hadde normal vissøyre på 2 skilling.»

På 1500-tallet hadde Nedre Østanes kommet i utenbygds folks eie. Hans Sebjørnsen fra Hvam i Nes eide gården midt på 1500-tallet. Han bodde i Oslo, og døde før 1574.

Det er uvisst hvem som eide Nedre Østanes etter ham. Fra 1590-årene var det mange rettssaker mellom eierne av Østanes og prestene i Fet om eierretten til nabogården Bjørkeflåtten. De eierne av Østanes som førte sakene, var Erik Jakobsen, rådmann i Oslo, og Søren Mogenssen, rådmann og senere borgermester i Oslo. Erik Jakobsen var gift med Asbjør Halvorsdatter. Søren Mogenssen var først gift med en datter til Hans Sebjørnsen, Adelus Hansdatter, og senere med Anna Jørgensdatter. En skulle tro at Søren Mogenssen ble eier som gift med Adelus Hansdatter. I sakene om Bjørkeflåtten var det imidlertid Erik Jakobsen som førte ordet, og det ser ut som om han hadde mest interesse av Østanes. I sakene ble sagt at han førte dem på egne vegne og på vegne av Søren Mogenssen. Senere førte Erik Jakobsen sakene om Bjørkeflåtten sammen med oppsitteren Kristoffer, som også eide en part i gården. Erik Jakobsen og Søren Mogenssen eide tidlig i 1620-årene like store parter i gården, hver på 12 lispund. Skylda ble da l skippund 4 lispund, og Andreas Holmsen mente at det var rimelig grunn til å tro at dette var hele privateiendommen i Nedre Østanes da. Fra 1638 ble imidlertid skylda til privateiendommen i gården oppgitt til 1 skippund 9 lispund tunge. Holmsen forklarte dette med at gården hadde fått større skyld fordi det var anlagt sager der.

Det kan likevel være en mulighet for at det var en eierpart i gården, som brukerne her hadde eid. I odelsjordeboka fra 1615 sto Kristoffer Østanes som eier av 7 lispund i den gården han brukte. I de to årene deretter førte han sak om Bjørkeflåtten sammen med Erik Jakobsen, og ser altså ut til å ha hatt eierpart i gården. Denne eierparten kunne så ha blitt lagt til den større eierparten etter at Kristoffer døde, eller ga seg som bruker. Rett nok var dette til sammen 2 lispund for mye (12 lispund til Erik Jakobsen, 12 til Søren Mogenssen og 7 lispund til Kristoffer Østanes er 31 lispund = 1 skippund 11 lispund). Dette kan bety at teorien om en egen, stadig selveierpart på 7 lispund ikke holder. Men det kan også ha blitt foretatt kjøp eller makeskifter av små eierparter.

Alt dette gir likevel ingen klarhet i hvordan de enkelte eierne hadde fått fatt i sine eierparter. Om Adelus Hansdatter hadde arvet den parten som Søren Mogenssen eide, hvorfor hadde hun ikke arvet hele parten? Og hvorfor var det Erik Jakobsen og Kristoffer Østanes som førte sakene for gården i striden om Bjørkeflåtten?

De to Oslo-borgerne hadde utvilsomt mest interesse av Nedre Østanes fordi gården hadde rett til fossefall, der det kunne anlegges sager. Begge drev sager her så lenge de eide gården, Erik Jakobsen to sager, Søren Mogenssen en. Fra 1622 overtok Kristen Eriksen en av sagene til Erik Jakobsen. Men Kristen Eriksen hadde ikke eiendomsrett til gården.

Søren Mogenssen satt med sin eierpart på 12 lispund til han døde. Søsteren Maren Mogensdatter, gift med lensmann Kristen Li i Sørum, overtok denne parten sammen med mange andre av eiendommene hans. I 1628 pantsatte de Nedre Østanes til byborgeren Mads Haraldsen.

Fra 1630-årene stod Fet-presten Kristen Kristensen som eier av l skippund 4 lispund i Nedre Østanes, fra 1638 av 1 skippund 9 lispund. Dette var vel hele privateiendommen, som omfattet det aller meste av landskylda på gården. Bare en liten eierpart på 3 høns (= l lispund) tilhørte Fet prestebol, og denne eierparten ble ikke innløst før i nyere

tid. De tre hønsene tilhørte altså Fet presteembete, mens Fet-presten Kristen Kristensen eide det meste som sin personlige eiendom. Dette var sannsynligvis eiendom han hadde som pant. Denne presten så nok hvilke verdier som lå i gårder med rett til fossefall og muligheter til sagdrift, og han kjøpte opp flere gårder i Fet. Men Nedre Østanes beholdt han ikke lenge.

Brukere av Nedre Østanes.

I en av de mange rettssakene om eierretten til Bjørkeflåtten ble det i 1601 referert til en deling av Østanesgårdene fra 1327 eller 1328. De to gårdene ble da delt mellom to brødre. Jon fikk tilkjent den nedre gården og Øvre mølla, mens broren Eyvind skulle ha den øvre gården og nedre mølla. Brødrene var selveiere på Østanes.

Dette er en av de få gangene vi får vite navn på bønder på vanlige gårder før Svartedauen (1349-50). Østanes-gårdene var sannsynligvis i bruk gjennom hele nedgangsperioden i senmiddelalderen. Først på 1500-tallet får vi greie på brukernavn på Østanes igjen.

I 1528 brukte Tomas en Østanes-gård. I 1560-61 er det nevnt tre brukere på Østanes: Gisle, Lars og Iver. Vi vet ikke hvilke av de to gårdene disse bodde på.

I ti-årene rundt år 1600 var det gjentatte saker om eierretten til Bjørkeflåtten. Eierne av Nedre Østanes mente de hadde rett til denne gården, mens prestene i Fet mente at Bjørkeflåtten lå under Fet prestebol. I mange av vitneprovene i forbindelse med disse sakene ble det også gitt opplysninger om folk på Østanes. Mange husket langt tilbake på 1500-tallet. Fra tiden før den «siste svenske feide» - sjuårskrigen 1563-1570 - var Knut bruker på Nedre Østanes. Han og naboen Halvor på den øvre gården hadde brukt Bjørkeflåtten som sameieskog, vitnet Syver Ersrud i 1601. Han hadde vært hos dem i ungdommen. Fra 1560-årene ble Henrik nevnt som bruker på Østanes.

Sist i 1570-årene hadde Gunder, gift med Siri, bodd på Nedre Østanes noen år før de flyttet til Ersrud, og senere, rundt år 1600, kom de til Annerud. De hadde leid Bjørkeflåtten av Fet-presten herr Rasmus i 1570-80 årene, vitnet Siri i 1618. Hun var da enke.

I 1580-årene bodde Tore Evensen på Nedre Østanes. Han var brorsønn av eieren av gården, Hans Sebjørnsen fra Hvam i Nes, og var altså leilending for onkelen sin. Slektskapsforholdet kom frem i et vitneprov fra Lars Drognes fra Nes. Tore Evensen hadde leid ut Bjørkeflåtten som seter til flere bønder i Fet.

Fra 1590-årene het brukeren på Nedre Østanes Kristoffer. Han var bruker her i nesten 50 år, men med en medbruker mot slutten.

I hans tid ble de fleste sakene ført mellom eierne av gården, rådmann Erik Jakobsen og borgermester Søren Mogenssen i Oslo, og Fet-prestene om retten til nabogården Bjørkeflåtten. Kristoffer Østanes deltok i de fleste sakene og førte visst ofte ordet for landherrene sine. Han hevdet Østanes' rett til Bjørkeflåtten, hadde tilbudt bønder i nabolaget å bygsle gården og hadde også tatt inn landskyld av folk som hadde bodd på eller drevet Bjørkeflåtten. Men ved endelig dom i 1618 ble det fastslått at Østanes ikke hadde noen rett til Bjørkeflåtten og grense ble gått opp mellom de to gårdene i 1619-20.

I odelsjordebøker fra 1615-16 stod Kristoffer oppført som eier av en part i Østanes, i 1615 oppgitt til 7 lispund. Dette var kanskje en eierpart som hadde vært selveierpart i lang tid. Men den kan også ha vært en del av de eierpartene som Oslo-borgerne Erik Jakobsen og Søren Mogenssen hadde hatt, og som han senere fikk hand om. Av sakene om Bjørkeflåtten kan det se ut som om Kristoffer førte denne sammen med Erik Jakobsen, men i vitneutsagn ble også Erik Jakobsen kalt landherren til Kristoffer. Men siden Kristoffer eide en mindre part av landskylda enn byborgerne, var han likevel leilending, selv om han altså eide en part selv. I de fleste skattelistene ble han omtalt som leilending.

Vi kjenner ikke til slekta eller familien til Kristoffer Østanes. Ikke en gang farsnavnet hans er kjent, og det er påfallende, såpass ofte som Kristoffer er omtalt i de skriftlige kildene. Vi vet at han var gift, men navnet på kona er ukjent. I 1615 sto han oppført som eier av ½ skippund tunge i Nedre Garder.

Han var sagmester på de første sagene ved Østanes, og han skar selv på en av sagene der. I 1615 ble han bøtlagt for ulydighet mot påbud angående tjære til kongens behov. Det var mange bønder i Dalen som måtte betale bøter fordi de ikke etterkom påbud om å brenne eller føre tjære.

I hans lange brukertid ble det også nevnt andre oppsittere på Nedre Østanes. Disse var muligens medbrukere, eller kanskje tjenestefolk på gården.

I noen år rundt 1620 bodde Tosten på Nedre Østanes. Han er bare kjent fra bøtelister og var aldri omtalt som bruker på gården. To saker var farskapssaker, for å bruke et moderne ord. I 1619 betalte han 6½ daler 11 skilling fordi han hadde fått barn sammen med Guri, «et berøktet quindfolck». Han ble da omtalt som «en dreng». I 1623 ble han dømt i Enebakk sammen med to andre menn, som alle hadde barn med en kvinne ved navn Ingeborg. Tosten Østanes ble da omtalt som ungkar. Selv om Tosten måtte ut med bøter igjen, var nok den straffen som Ingeborg fikk, verre: Hun skulle

«reffsis til kaget, deris schiørter till knerne at affschieris, locherne fra deris hoffuder at affschieris och bindes till kaget och siden forvisis landet, andere til redsel og wahretegt, wden woris gunstige Øffrighed dennem mildere och liddeligere straff will bevilge ...».

Et kak var en skampel, en slags gapestokk. Ingeborg ble dømt sammen med en annen kvinne, derfor flertallsformene i dommen. I 1622 ble Tosten Østanes dømt til å betale 10 daler for domrov, landnam og «worderingsbøder». Han hadde altså motsatt seg å betale tidligere ilagte bøter, og derfor ble han nå ilagt det som ble kalt domrov. Landnam var en bot som ble betalt for urettmessig benyttelse eller utilbørlig behandling av fast eiendom eller tilhørende gjenstander. Det ble videre opplyst at sognepresten i Fet, herr Ambrosius, ettersøkte ham. Han hadde vel reist fra bygda etter alle sakene mot ham. Tosten Østanes har av enkelte slektsforskere blitt antatt å være far til

Maren Thostensdatter, som var gift med den senere eieren og brukeren på Nedre Østanes, Povel Søfrensen. Men det er lite trolig at Tosten, som var ungkar i 1623 da han siste gang kjennes omtalt fra Østanes, skulle ha en datter som ble på gården.

I 1621 ble husmannen Lars nevnt på Østanes. En husmann kunne den gang være en medbruker eller leieboer, men neppe husmann i nyere betydning av ordet.

I den siste delen av 1630-årene og tidligst i 1640-årene var Aslak bruker på Nedre Østanes. Kristoffer Østanes ble fortsatt nevnt som bruker og Aslak kunne være medbrukeren hans, men navnet til Kristoffer kunne bli ført videre i skattelistene etter at han sluttet som bruker, noe som var ganske vanlig.[658]

(Barn VII:72)

Gift med neste ane.

Barn:

Sidsel Povelsdatter Østanes Nedre. Levde 1681. Levde 1696 på Falla, Fet (AK). (Se VII:72).

VIII:144 mf ff mm mm

Maren Thostensdatter Østanes. Levde 1626. Levde 1652 på Østanes Nedre, Fet (AK). Død omkring 1691 på Østanes Nedre, Fet (AK).

Marens datter, Sidsel var gift med Otter Amundsen Falla. I bind 3 av bygdehistorien for Fet (side 300) oppgis det feilaktig at han var gift med Anne, en av hennes andre døtre. I bind 5 er dette er korrigert, noe som også fremgår klart av skiftet etter Maren i 1691.

Povel og Maren hadde følgende barn (minst):
Ca. 1641: Maren, død på Råsåk i 1719, 78 år gammel.
Ca. 1646: Søfren, 18 år i 1664, gift med Rønnaug Gudmundsdatter fra Ramstad i Rælingen, død i 1690.
Ca. 1652: Thosten, 12 år i 1664, død i 1708.
Ca. 1659: Jens, død ung.
Ca. 1662: Christen, ugift, død senest i 1690.
Sidsel, gift med Otter Amundsen Falla, på Falla i 1696.
Anne, gift med Thorbjørn Olsen Støvin, på Støvin i 1691.
Ca. 1658: Mette, gift medThorbjørn, på Østanes i 1691.

Fødselsårene til døtrene er ikke kjent, men de var sannsynligvis alle født i 1640-50 årene.

I 1674 var Povel død. Hans enke og barn betalte ingen skatt da gården var en Dragon frigård.

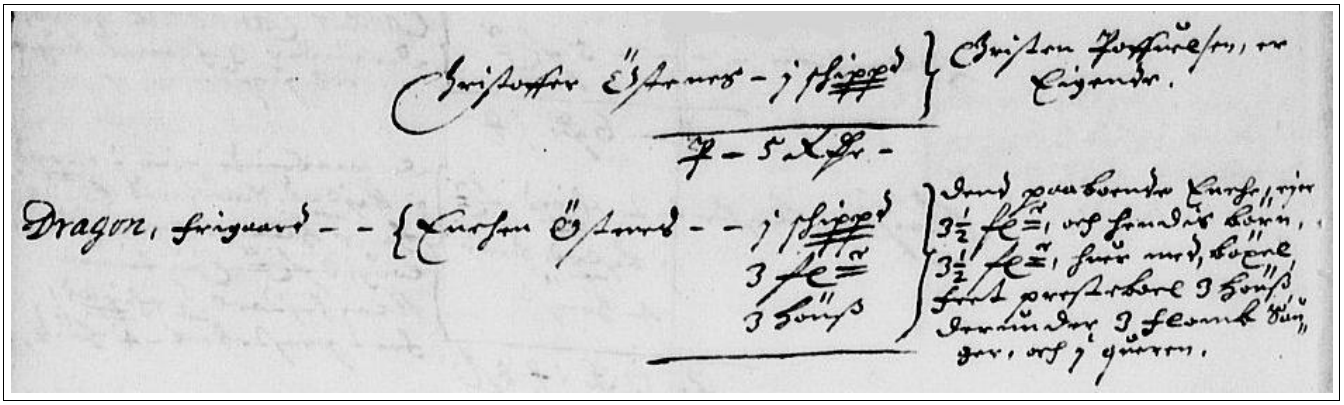

Leilendingskatt 1674. Nedre Romerike fogderi, Fet prestegjeld (Stiftamtstueregnskap, Akershus stiftamt 1666-77, eske 99, legg 4, litra SS, bilde 52).

Leilendingskatt i 1674 for Øvre og Nedre Østanes:
Christofer Østenes - 1 schippd - Christen Poffuelsen, er Eyende
P - 5 Rdr [i skatt].
Dragon, FriGaard - Enchen Østenes - 1 schippd 3 fxr: 3 hønß
Den paaboende Enche eyer 3½ fxr: och hendis Børn 3½ fpr:,
huer med med Bøxel Gaarden,
Feet Presteboel 3 Hønß derunder. 3 Flomb Sauger och j quern

658 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Nedre Romerike fogderi, Feedt Prestegield, folio 31. Skattematrikkelen av 1647, Nedre Romerike fogderi, Feedt prestegield, folio 84. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 2.3 Nedre Rom7erike, folio 164, Prestenes manntall: 3.4 Fet prestegjeld, folio 172 og 191. Matrikkel etter reskript 23.1.1665. Nr. 8: Nedre Romerike fogderi, 1666, Fet prestegjeld, fullgårder, folio 81a. Stiftamtstueregnskap, Akershus stiftamt, L0089.3.1 1673 - T Leilendingskatt - Fet - Bilde 51. Aasm. Svinndal: Povel Søfrenson Østanes, Romerike Ættehistorielags Årbok, hefte 6, side 213-216. Olav Tveter: Arneberg-slekt, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind IV, side 291. Jan E. Horgen: Bygdehistorie for Fet, Bind 3, side 300-301; bind 4, side 169; bind 5, side 335 -342, 367-373.

Fogderegnskap Nedre Romerike 1678. Odelsskatt og leilendingsskatt. For Nedre Romerike oppføres kun odel og pantegods som bonden eier i andre gårder.

Maren, enken etter Povel Søfrensen, og hennes barn betalte i 1678 eiendomsskatt (odels og pantegods), kongens «viisse Indkomst» og «Proviant, Smør oc Kiød» skatt. Gården var «Udlagt Till Dragun Frigaard», de betalte derfor ikke leilendingskatt, engearbeid eller bygg- og høyskatt. I skattelistene for Nedre Romerike oppføres under «Enddeel Oudel och Pandte Goeds» kun andeler bonden eier i andre gårder.

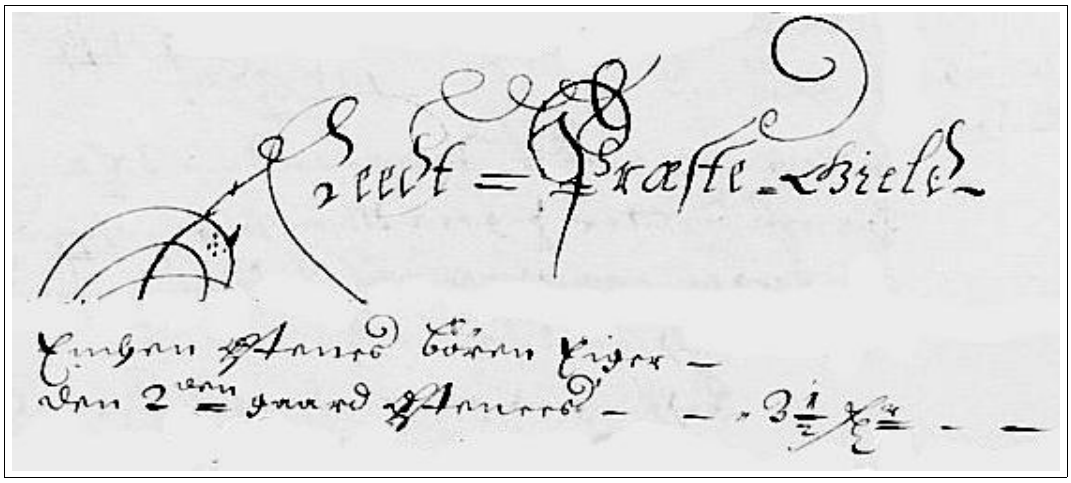

Fogderegnskap Nedre Romerike 1678 - Odelsskatt - Feedt - Bilde 91.

«Mandtall Fra Nedere Rommeriges Fougderie Paa Odel Schatten,
Aff Enddeel Oudel och Pandte Goeds som ansvares Pro ANNO 1678 - Feedt = Præste-Gield:
Enchen Østenes børnn Eiger den 2den gaard Østenees [Nedre Østanes] - 3½ fær.»

Fogderegnskap Nedre Romerike 1678 - Leilendingsskatt - Feedt - Bilde 72.

«Leylendings Mandtall, huor efter Den Naadigste Paabudne Contribution Schatt
Blifver Oppebaaren Pro ANNO 1678 - Fædt Præstegield - Fulde Gaarder:
Enchen Østenes - 1 Schippd. 3 fær. 3 Høns.
Dend paaboende ejer 3½ fær. oc
[hendes] bøern 3½ fær. med bøxel.
Feedt prestebøl - 3 høns.
Derunder 3de flom Sauger oc en quern.
Gragon Gaard».

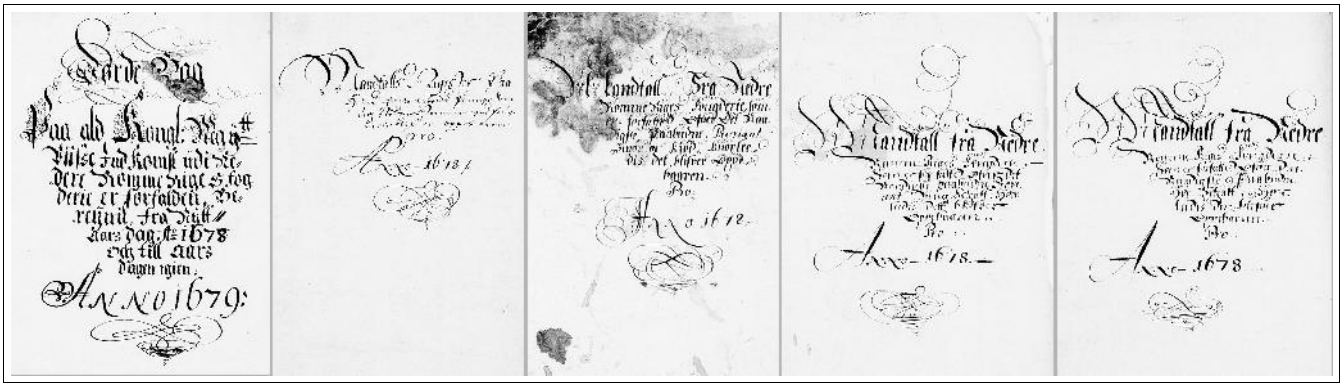

Fogderegnskapet Nedre Romerike 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell odelsskatt, omfattet beskatningen «Viisse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, engearbeidspenger, proviantskatt (smør og kjøtt), proviantskatt (bygg) og høyskatt.

«Jordebog Paa ald Kongl: Magt: Viisse Indkomst udi Nedere Rommeriges fogderie er forfalden, Beregnit fra Nyttaars dag A = 1678 och till Aars dagen igien ANNO 1679 - Feedt Præste Gield:

Povell Østenees - Udlagt till Dragon.

Foring - 1 dr.
Visøer - 8 alb.
Leding - 4 alb.
Hønns - 1».

«Mandtalls Register Paa Huis Engearbeids Pennge Som udj Nedre Rommeriges fougderie blifuer oppebaaren ANNO = 1678 - Feedt Præste-gield:

Pofuell Østenes.

0 - Dragun udl:».

«Mandtall Fra Nedre Romme Riges Fougderie, Som er forfattet ofuer det Naadigste, Paabudne Proviant, Smør oc Kiød, Huorledis det blifver Oppebaaren pro ANNO 1678 - Feedt Præstegield - Halfue Gaarder:

Marj Østenes Schylder 7 fær. 3 høns.

... at af 2 Schippd. tunge Schulle Lefreres ½ bispd. Smør, item 2 bispd. Kiød,
Hvoraf en dehl er til Proviant forualdteren Lefreret, oc det øfrige med penge betaldt,
saa det imod tilbørlig Quitering er blefuen till fyldest giort; ...».

«Mandtall fra Nedre Romme-Riges Fougderie - Som er forfatted Ofuer det Naadigste paabudne Proviant Biug Schatt, Huorledis dette blifuer Oppebaaren Pro ANNO 1678 - Feedt Præstegield - Halve Gaarder:

Marj Østenes - Dragongaard».

«Mandtall fra Nedre Romme-Riges Fougderie, Som er forfattet Ofuer den Naadigste Paabudne Høe-Schatt, Hvorledis den blifver Oppebaaren Pro ANNO 1678 - Feedt Præstegield - Fulde gaarder:

Marj Østenes - Dragon Fri gaard».

Det ble avholdt skifte etter Maren og to av hennes sønner 04.07.1691:

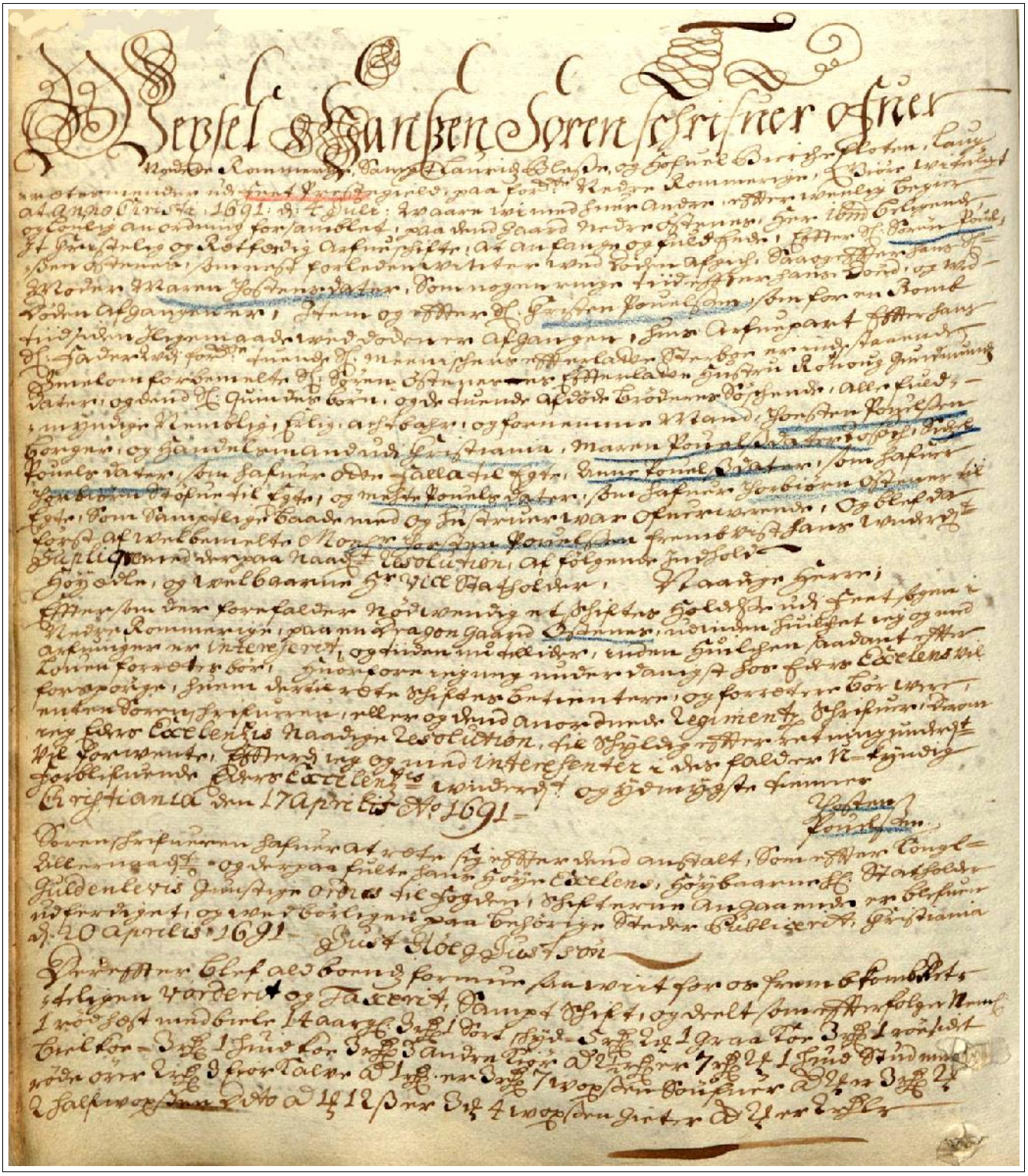

Skifteprotokoll Nedre Romerike nr. 1, 1680-95, folio 157b.

«Bexsel Hanßen Sorenschrifuer ofuer Nedere Rommerige, Sampt Lauridz Blaße og Hofuel Bierchefloten, Laugrætesmender udi Feet Prestegield, paa for[nevn]te Nedre Rommerige, Giør wituligt at Anno Christi 1691: d: 4 Juli: Waare wi med Huer Andre effter wenlig Begier og Loulig Anordning forsamblede paa dend Gaard Nedre Østenes Her ibm Beligende Jt Christelig og Rætfærdig Arfueschifte at anfange og fuldEnde,

Effter

Sl: Søren Pouelßen Østenes som nest forleden Winter wed Døden Afgich,

Saa og effter hans

Sl: Moder Maren Thostensdater som nogen ringe tiid effter hans Døed, og wed Døden afgangen er,

Item og effter

Sl: Christen Pouelßen som for en Romb tiid siden Jligemaade wed Døden er Afgangen,

Hans Arfuepart Effter hans Sl: Fader udj for[nevn]te tuende Sl: Meenischers effterlatte Sterboe er indestaaende.

Jmeelom forbemelte

Sl: Søren Østenes Effterladte Hustrue Ronoug Guedmundsdater

og dend Sl: Quindes Børn og de tuende Afdøde Brøderes Søschende, Alle fuldmyndige Nemblig,

Erlig, achtbahr og fornemme Mand Thoesten Pouelßen Borgnes og Handelsmand udj Christiania,
Maren Pouelßdater Rosoch,
Sidzel Pouelsdater som hafuer Otte Falla til Egte,
Anne Pouelsdater, som hafuer Thorbiørn Støfue til Egte, og
Mehte Pouelsdater som hafuer Thorbiørn Østenes til Egte,
som Samptlige Baade med og Hustruer war Ofuerwerende, Og blef da først af welbemelte Monsr Thorsten Pouelßen frembvist hans underd[anigs]t Supliq meed derpaa Naad[igs]t Resolution, af følgende Jndhold:

Høyædle og velbaarne Hr. Vice Statholder, Naadige Herre;
Effter som der forefalder Nødwendig et Schiftes Holdelse udj Feet Sogen i Nedre Rommerige, paa en Dragon Gaard Østenes, ud.nden Huilchet ieg og med Arfuinger er intereseret, og tiiden nu tillider, inden Huilchen saadant effter Louen forrætis bør, Huorfore ieg meg underdanig hos Eders Exelens vil forspørge, Huem dertil ræte Schiftesbetienters, og forrætere Bør were, enten Sorenschrifueren, eller og dend anordnede Regimentz Schrifuer, Derom ieg Eders Exelentzis Naadige Resolution, til Schyldig effterretning underd[anigs]t vil forwente, Effterdi ieg og medinteresenter i des(?) Fald er U-kyndig, forblifuende Eders Exelentzes underd[anigs]t og Ydmygste tienner
Christiania den 17 Aprilis Ao: 1691 -

Thosten Poulßen

Sorenschrifueren hafuer at ræte Sig effter dend Anstalt, Som effter Kongl. Allernaad [igs]t og, derpaa fulte hans Høye Exelens, Høybaarne Sl: Statholder Guldenlevis Gunstige Order til Fogden, Schifterne Angaaendes er Blefuen udferdiget, og wedbørligen paa behørige steder Publicerit,
Christiania d: 20 Aprilis 1691 -

Gust Høeg Justsøn

Dereffter blef ald Boendz formue Anwist for os frem B.komb.keteligen(?) Vorderit og Taxerit, sampt Schift, og deelt, som effterfølgende, Nembl:
1 rød Hæst med Biele 14 Aar gl: 3 rdr.
1 Sort Schyd = 5 rdr. 2 mark
1 Graa Koe 3 rdr.
1 røesedt BielKoe = 3 rdr.
1 Huid koe = 3 rdr.
3 andre Kiør a 2½ rdr. er 7 rdr. 2 sk.
1 Huid Stud med røde ører 2 rdr.
3 fiorKalwe a 1 rdr. er 3 rdr.
7 voxßne Soufuer a 2 mark er 3 rdr. 2 sk.
2 halfvoxßne Dito a 1 mark 12 sk. er 3 mark.
4 voxßne Gieter a 2 sk. er 2 rdr.»

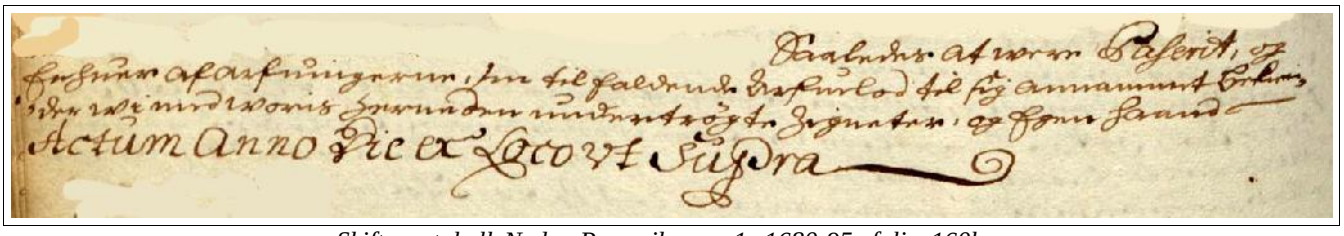

Skifteprotokoll Nedre Romerike nr. 1, 1680-95, folio 160b.

Saaledes at were Paherit, og Enhuer af Arfuingerne, sin tilfaldende Arfuelod til Sig annammet, Bekiender wi med woris herunden undertrøgte Zigneter, og Egen Haand,
Actum Anno Die ex Loco ut Supra».

Skiftet etter Maren viser forøvrig leveforhold som ikke skilte seg fra det bønder flest hadde på den tiden. Hun og familien bodde i et vanlig hus med en stue og en kove, og de hadde almindelig innbo og utstyr. Kanskje hadde de noen flere gode dyner og puter enn vanlig. Men de hadde verken sølv eller andre verdigjenstander, som fantes i noen rike skifter fra denne tiden. Det som utmerket seg ved skiftet, var at det var mange huder og skinn, og det ble registrert en skohammer og tang. Sannsynligvis hadde Povel virket som skomaker også etter at han kom til Østanes. Kanskje hadde en sønn fortsatt handverket, siden de fortsatt hadde huder, rundt tyve år etter at Povel døde. Verdien av det registrerte løsøret (innbo, redskaper, dyr) var 111½ Rdl., og dette var noe mer enn verdien i et gjennomsnittsskifte sent på 1600-tallet.

Sønnen Thosten flyttet til Christiania og fikk borgerskap, men var nok mye på Østanes, der han drev gårdens sager. Disse overtok han i 1685 etter byborgerne Lars Kristensen og Nils Jensen. Ved de nye sagprivilegiene fra 1688 fikk han fortsatt kvantum for alle de tre sagene på Østanes. Han kjøpte gården Søndre Bøler i Enebakk i 1694, som ble solgt igjen før 1706. Thosten forpaktet flere sager av Gjord Andersen fra 1706, bl.a. på Ersrud, Torud og Falla.

Han ordnet alt med skiftet etter moren, og krevde der godtgjort for hus og bruer han hadde bygd. Han hadde dessuten hatt utgifter til en prosess om retten til gården, som han nå ville ha dekket av boet. I 1792-93 fikk han tinglyst skjøte fra alle medarvingene på arvepartene deres i Nedre Østanes og ble eneeier av gården med fosserettene. Samme året ble det tinglyst en kontrakt med eieren av Ersrudsagene, Nils Pettersen, om bruer og veivedlikehold ved Østanes- og Ersrud-sagene. Nils Pettersen fikk en tinglyst rett til «kjørsleveg» over Østanes-landet over en «broevej».

Likeså skulle han få bygge ei bru nedenfor Nedre Østanes sag over til mellomste Ersrud sag. Han skulle også få legge tømmerflaker på Østaneslandet. Retten skulle gjelde for hans tid, kona og barna. Denne kontrakten var del av Thostens mål om å skaffe seg alle eierpartene i Nedre Østanes. Nils Pettersen hadde kommet inn i dette ved makeskifter og handler.

Noen stor eiendomsbesitter ble Thosten aldri, men han drev stort som trelasthandler, især i årene først på 1700-tallet. Han tok i 1707 opp et obligasjonslån hos kammerråd James Collett, som skulle betales tilbake i 1708-09 med 5940 «gode oplandske furubord» den første vinteren og 5940 bord neste vinter, beregnet 10½ tylft til hvert storhundre, og hvert bord 1½ tomme tykt og minst 9½ tomme bredt. Det var ikke små mengder og dimensjoner det var snakk om!

Etter hans død i 1708 ble Nedre Østanes solgt på auksjon i 1710 for 2150 Rdl. til kammerråd Gjord Andersen, som alt eide flere gårder i Fet: Falla, Torud og Ersrud. Med i kjøpet av Nedre Østanes hørte også de tre sagene der.

På Østanes fikk Gjord Andersen et odelssøksmål fra barna til Thosten, som tinglyste odelsretten sin i 1720. De hevdet at Nedre Østanes hadde blitt solgt fra dem mens de var umyndige. I 1721 ble de tildømt odelsretten til gården og fikk rett til å løse den inn. Men samme år solgte de sin odelsrett til Gjord Andersens arvinger for 650 Rdl., Gjord var i mellomtiden død.

Om Povel Søfrensens opphav er det skrevet en del, men det blir likevel lite i forhold til de diskusjoner i artikkels form som finnes om opphavet til kona, Maren Thostensdatter. I tre større artikler i Norsk Slektshistorisk Tidsskrift drøftes denne gamle slekta på Nedre Østanes: I bind VIII (1942): «Torsten Povelsen Østenes og hans efterslekt» av fru Berna Castbergs etterlatte papirer ved major A. St. Castberg; i bind IX (1944): «Nogen oplysninger om Solør-slektene Arneberg, Arntzen og Colbjørnsen og om lagmann Paul Helgessøns slekt fra Gile i Vang» av P. R. Sollied; og i bind XVII (1959): «Torsten Povelssøn Østanes» av Johan Garder. Major Castberg fremsatte en hypotese om at Maren kanskje var datter til lensmann i Hof på Solør, Torsten Colbjørnsen Arneberg, gift med Birgitte Arnesdatter fra Gile på Vang i Hedmark. I så fall var hun søster til de to trelasthandlerne i Christiania som begge het Oluf Torstensen og derfor med tilnavnene den eldre og den yngre, begge med eierinteresser i sager og gårdparter i Fet. En tredje bror, Paul Torstensen, var også Christiania-borger. Likeså var Sørum-presten Colbjørn Torstensen en bror, og den siste broren, Arne, drev Arneberg i Hof. Sollied og Garder imøtegår Castbergs hypotese i sine artikler. Garder fremsetter imidlertid en alternativ hypotese om at Maren hadde odel til Østanes gjennom Tosten Østanes, nevnt rundt 1620. Men som vist, er dette lite trolig, da denne Tosten aldri er nevnt som eier eller bruker av gården. Slektsgranskeren John F. Jacobsen har gått grundig gjennom alle artiklene og kildematerialet knyttet til disse og har funnet noen flere forhold som kan tyde på en slektskapsforbindelse mellom Maren og slekta fra Arneberg i Solør. De fleste av disse forholdene gjelder sønnen til Maren, byborgeren Thosten Povelsen, men var også knyttet til eierparten hos Arneberg-slekta. Jacobsen konkluderer med at Castberg-hypotesen blir stående uten vesentlige motargumenter, men likevel uten noen endelige bevis.

Noe sikkert belegg for Marens opphav synes altså ikke å ha fremkommet gjennom de ovennevnte artiklene. I en del andre slektshistoriske artikler er hennes tilknytning til Arneberg-slekten tatt for gitt, og hun og ætlingene hennes er automatisk omtalt som «Arneberg-ætlinger». Men dette er, som vist, ikke sikkert bevist.

Et par momenter til kan nevnes. På Nord-Berger i Åkrene bodde Ole Knutsen fra Arneberg i Hof alt ved den tiden da Maren må ha blitt kjent med Povel Søfrensen. Maren kan ha truffet Povel ved besøk på Nord-Berger. Colbjørn Torstensen Arneberg ble prest i Sørum i 1660, altså mange år etter at Maren Thostensdatter kom til Fet. Hans tilknytning til Sørum kan derfor ikke ha hatt noe å si for Marens tilknytning til Fet, slik det er populært framstilt i noen oppsett.

I skiftet etter Maren fra 1691 ble det blant fordringshaverne i boet nevnt to personer med farsnavn som kunne tyde på at de var slektninger:

Tosten Tostensen med 2 mark 6 skilling til gode,

Ingri Tostensdatter med 2 rdl. 2 mark til gode.

Disse er nevnt midt inne blant mange andre kreditorer. Tosten Tostensen kunne være han som senere overtok halve Falla etter svigersønnen til Maren, Otter Amundsen Falla. Han eller Ingri kunne være slektninger til Maren. Ingen av disse navnene er imidlertid kjent fra «Arneberg-slekta».[659]

(Barn VII:72)

Gift med forrige ane.

VIII:145 mf fm ff ff

Olluff Iffuersen Sæther Søndre/Aaser Søndre. Gårdbruker. Født omkring 1600 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Levde 1682 på Aaser Søndre, Askim (ØF).

Det er usikkert om Johanne Andersdatter var mor til Olluff.

I «Gårdshistorie for Askim», Bind 1, gjengir Martha Østensvig ukritiskt hva Kaare Bjerke hevdet i sin artikkel «Slekten Rosensverd (Handingmand) fra Skjeberg» om Olluffs forfedre:

659 Stiftamtstueregnskap, Akershus stiftamt, L0099.4.1 1674 - SS Leilendingskatt - Fet - Bilde 52. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Nedre Romerike, 1678. Skifteprotokoll Nedre Romerike nr. 1, 1680-95, folio 157b. Aasm. Svinndal: Povel Søfrenson Østanes, Romerike Ættehistorielags Årbok, hefte 6, side 213-216. Olav Tveter: Arneberg-slekt, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind IV, side 291. Jan E. Horgen: Bygdehistorie for Fet, Bind 3, side 300-301; bind 4, side 169; bind 5, side 371, 709.

«Olluff Iffuersens tippoldemor var en Rosensværd, så hans avstamning er altså til dels kognatisk ...».
Mot dette kan anføres:

Det er ikke sikkert at den Sjøfar Sjøfarsen som nevnes på Vestre Berg i Eidsberg i 1570-årene er identisk med Sjøfar Sjøfarsen på Søndre Sæther i 1591.

Det kan ikke bevises at samme Sjøfar Sjøfarsen er identisk med den Sjøfar Sjøfarsen som nevnes i skiftet på Skjør i Eidsberg i 1562.

Det kan videre ikke bevises at de personer som nevnes i dette skiftet tilhørte Østby-slekten i Skjeberg.

Det er ukjent hvem som er Aasa Ulvsdatters foreldre.

I 1632 makeskiftet Olluff sin hustrus 5 lispund i Barbøl, Enebakk, til Torer Dyvardsen Årstad i Gjerdrum mot 5 lispund i Aaser (utrykt diplom i Riksarkivet datert Aarstad 21.04.1632):

«Kienndiss wij atterscreftnne Torer Düftnorssenn Sitzhaftige paa Aarstad, och Olle Aaser boende i Aschimb Sougenn i øfre Boresyssell, och hermed witterligt giør, Att wij med huer amli.. haffuer Jhugheraadet, Och nu med dette woriges Aabenne Breffs Kraft, fuldkomneligen fuldbyrder gheraader och indgaaer, et weygeligt, och det med begge woris Hustruers och Børnns willie tilstannd Ja och Sambtycke, Odels maugeskifte med Huer andre som efterfølger

Haffuer ieg attermelte Thorer Aarstad opdraget affstaaet wet och bevilget, gheda.hte(?) Olle Aaser, nu herefter frelseligenn att maa Tiliuge, Niude, Bruge och Beholde enn fierdings Rentte aarligen till opbørsel med Bøxell i forne. Gaard Aaser hannd nu tilstoer. Han er wonhaftige, som er mitt rette och Sande Odell

Huaeremaade ieg bite(?) Olle Aaser till wederlaug igien for forne. Thorer Aastad haffuer oppelat enn fierings Rentte forudenn Bøxell i enn Gaard kaldige Baxebøll eigendige i Ennebacksogenn paa nedre Rommeriget som ilige maade er mit Rette Sande Odelsgaard.

....

Aarstad denn 21 Aprillis Anno 1632.»

Det ser så visst ikke ut til at Olluff hadde ringere begrep om økonomi enn de tidligere eiere av Aaser hadde hatt. Tvertimot, han forøker jordegodset fra år til år. I 1634 er hans eiende jord 6½ skippund 1½ remol. Da eier han også bl.a. 10 lispund i Nordre Aaser og 1½ skippund i Holt, Enebakk. Dette siste ser ut til å være Birgittes odels- og arvegods etter foreldrene.

I 1622 eide Siri Åser 15 lispund i Schiørtued, Eidsberg, senere Skjøltvet. Hun eide bare ½ skippund i 1623, og året etter er hun forsvunnet fra listen over jordeiende bønder. Olluff eide fra 1642 14 lispund i Skjøltvet. Siden dette var den største parten i gården hadde han også retten til å bestemme bygselmannen på Skjøltvet. Det er tydelig at Aaserfolkene eier Skjøltvet.

I 1644 ser vi at da har de 2 sønner av Birgittes første ekteskap med Rolv Aslachsen, Amund og Aslach Rolvssønner, tatt en del av sin farsarv ut av fellesboet med 15 lispund hver: Amund Rolvsen eier 15 lispund i Holt, Enebakk, og Aslach eier 10 lispund i Schiørtued, Eidsberg og 5 lispund i Fischerud, Trøgstad. i 1653 har de øket sitt gods med 7½ lispund hver i Aaser og 1¼ i Ubberud. I 1661 har Amund overdratt sin del i Aaser til Aslach, som da blir eier av 15 lispund av sin fedrene gård. Aslach bor da på Grøtvedt, Amund på Holt.

Olluff eier i 1644, ifølge gårdshistorien for Askim, 1 skippund 7 lispund i Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad. Dette oppgis å være arv etter hans far, Iffuer Sjøfarsen, som i henhold til gårdshistorien døde det året. 12½ lispund i Hærslet, Hærland, blir også betegnet som hans odelsgods. Dertil kommer parter i andre gårder i og utenfor Askim, som stadig veksler og nærmest gir inntrykk av å være et slags byttemiddel.

Dette er delvis feil, da hans far døde i 1647.

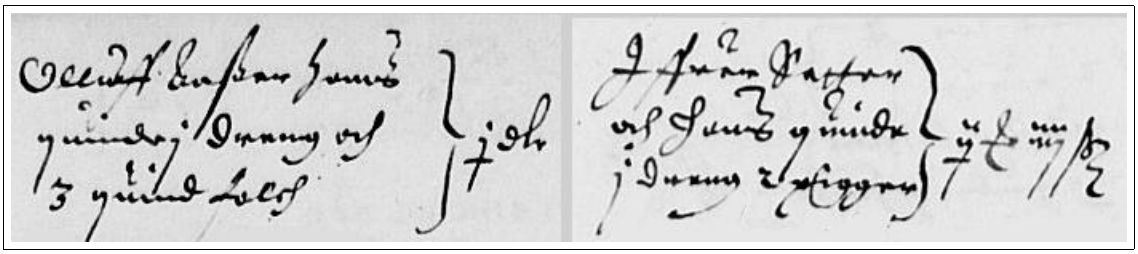

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Askimb Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 13).

«Koppskatten» i 1645 viser:
«Ifuer Setter och Hans quinde».

For Aaser viser «Koppskatten»:
«Olluf Aaser Hans quinde 1 Dreng och 3 quindfolch».
Olluff betaler ½ dr. i skatt.

I følge skattematrikkelen for 1647 driver nå Olluff både Aaser og Søndre Sætter:

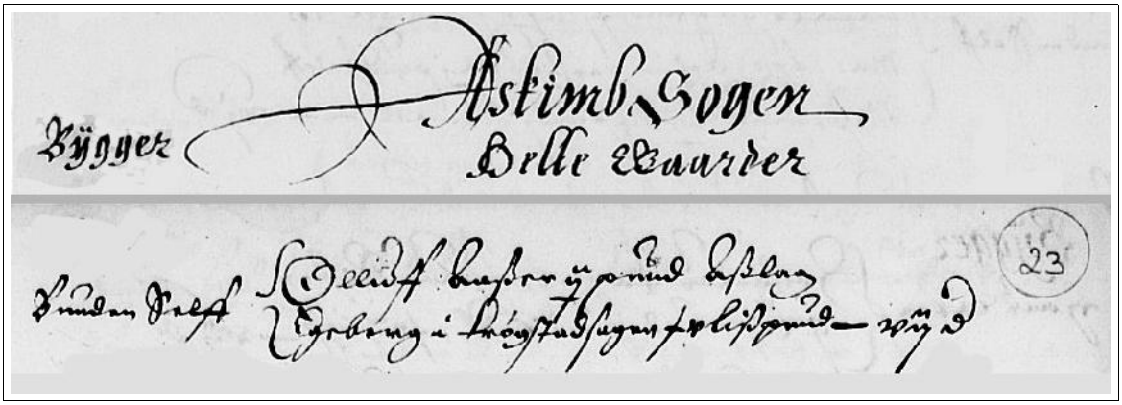

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Askim sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 23).

«Olluff Aaser 1½ pund.
Aslag Egeberg i Trøgstadsogen 15 lispund.
Byger bunden selff».
Olluff betaler 7 dr. i skatt. Aaser har nå blitt dragonkvarter.

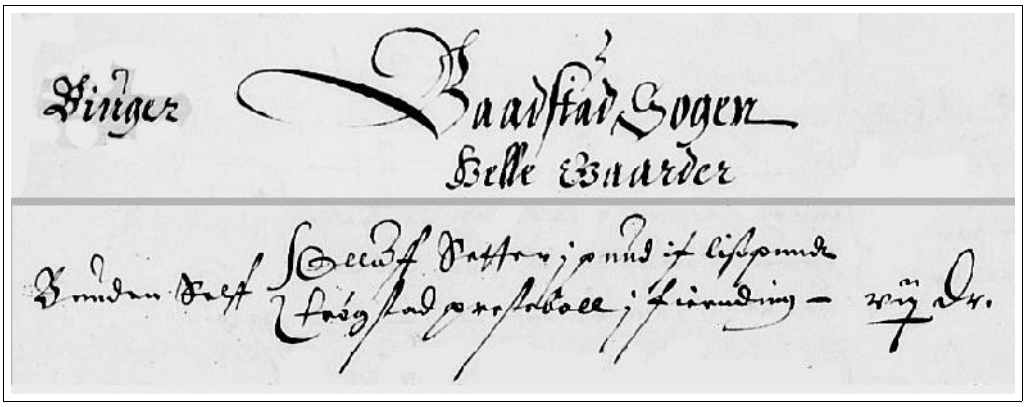

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 17).

«Olluff Setter 1 pund 9 lispundt.
Trøgstad presteboll 1 fiernding.
Byger bunden selff.»
Olluff betaler her 6½ dr. i skatt.

Videre eier han en part i Herslett:
«Hans Herslett,
Aschim prestboll 2 lb.
Olluff Aaser ibm. ½ pund.
Bygger Olluff Aaser.»

Skattematrikkelen av 1647 viser at Olluff også eide 5 lispund. i Eek (Vestre):
«Jffuer Eeg,
Brønild Schiorten 13 lb.
Trøg Eeg 1½ fr.
Olluff Aaser 1 fr.
Rasmus Gulberg i Esberigsogenn 3½ lispund.
Bygger huer sitt.»
Trøg brukte sin part, og Iffuer brukte de 3 andre.

I 1653 har Olluff løst ut Trøg Eeg og Raszmus Gulberg og sitter da som eier av 16 lispund. 26.09.1677 pantsetter Olluff Aaszer sin del av gården, dvs. Vestre Eeg, til Peder Laugesen, «tilholdende på Trøgstad prestegaard», for hans fedrenearv på 52 Rdl., som Olluff har hatt i vergemål. Pantebrevet ble tinglyst 03.11.1677 (HF tingbok nr. 17, folio 22a).

I 1648 blir Olluff kalt «Skysskaffer» og slipper med ½ skatt. Men i 1653 må han ut med full skatt.

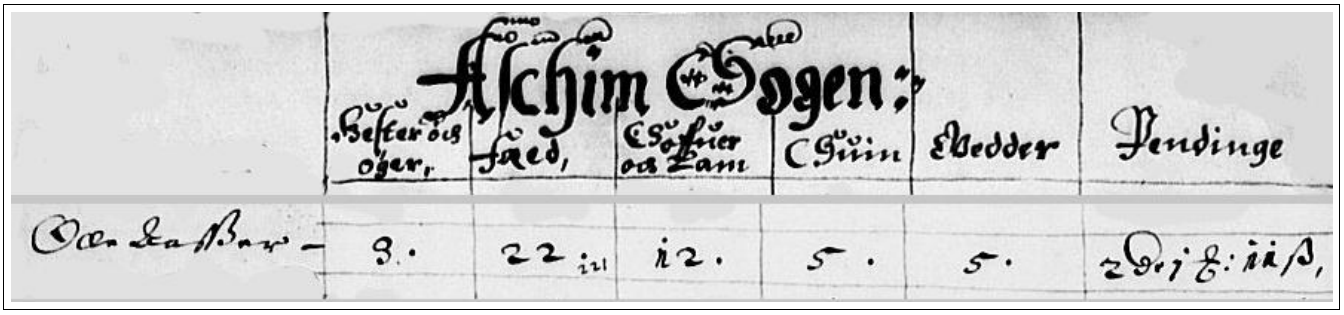

	Aschim Sogen:					
	Hester och oger,	Faed,	Sofuer och Lam	Guin	Wedder	Pendinge
Olle Aasser –	3.	22	12.	5.	5.	2 dr: 1 ß: 11 ß,

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Askim sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 12).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården har 3 hester, 22 kuer, 12 sauer, 5 svin og 5 geiter. Det ble betalt 2 Dr: 1 mk. 11 sk. i kvegskatt.

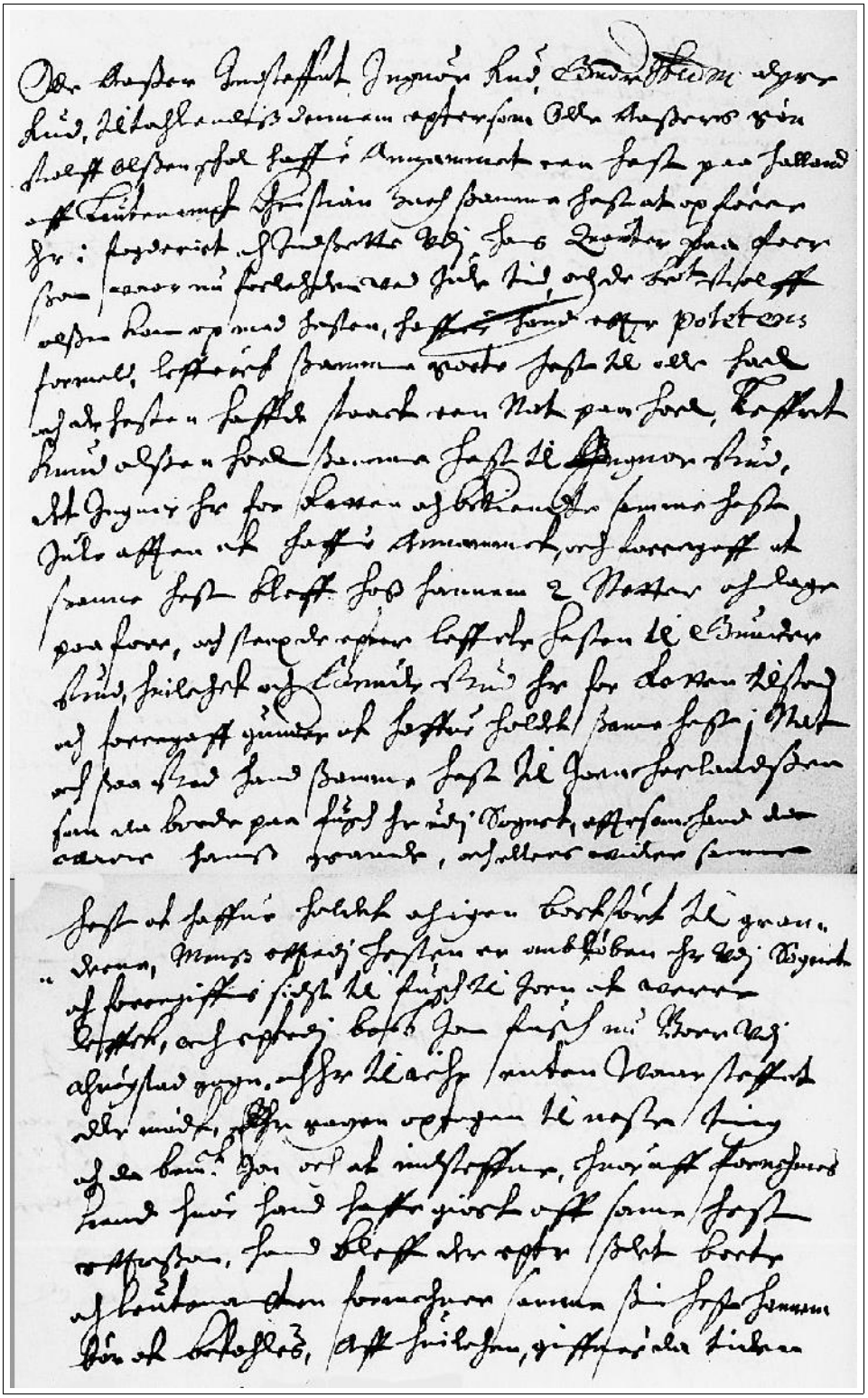

Tingbok Heggen og Frøland nr. 3, 1659-61, folio 22a-22b.

På tinget i Askim 22.09.1659 reiste Olluff sak mot Ingvor, Gunner og Dyre Rud angående en hest som Olluffs sønn Rolf hadde tatt imot på Halland (Halden ?), og som skulle settes på fór i Rolfs kvarter. Hesten løp om i Askim, og kom bort. Sist var den hos Jon Herlandsen (?) som da bodde på Fusch, og som nå bor i Trøgstad (HF tingbok nr. 3, folio 22a-22b).

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Askim sogn
(Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 13).

Ved kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660 bor Olluff på Aaser:
«Oluff Aaßer Sielff - 1½ pund
Amund oh Aßlach Aaser - 15 lb:
Thunge - 2 pd 1 fxr: [fjerding = 5 lispund] - 12 dr. 2 ort [i skatt]
Biuger Sielff.»
«Pund» som masseenhet kalles også «libra» (romersk pund), forkortet «lb:».
Her er det tydeligvis ment lispund!

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn
(Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 10).

Samtidig er Søndre Sæther bygselet bort til en «Olle Setter»:
«Olle Setter,
Olle Aaßer - 1 pund - 9 lb:
Trøgstad p[reste]boll 1 fxr: [fjerding = 5 lispund]
Thunge - 1½ pund 4 lb: - 12 dr. 9 sk. [i skatt]
Olle Aaser biuger».

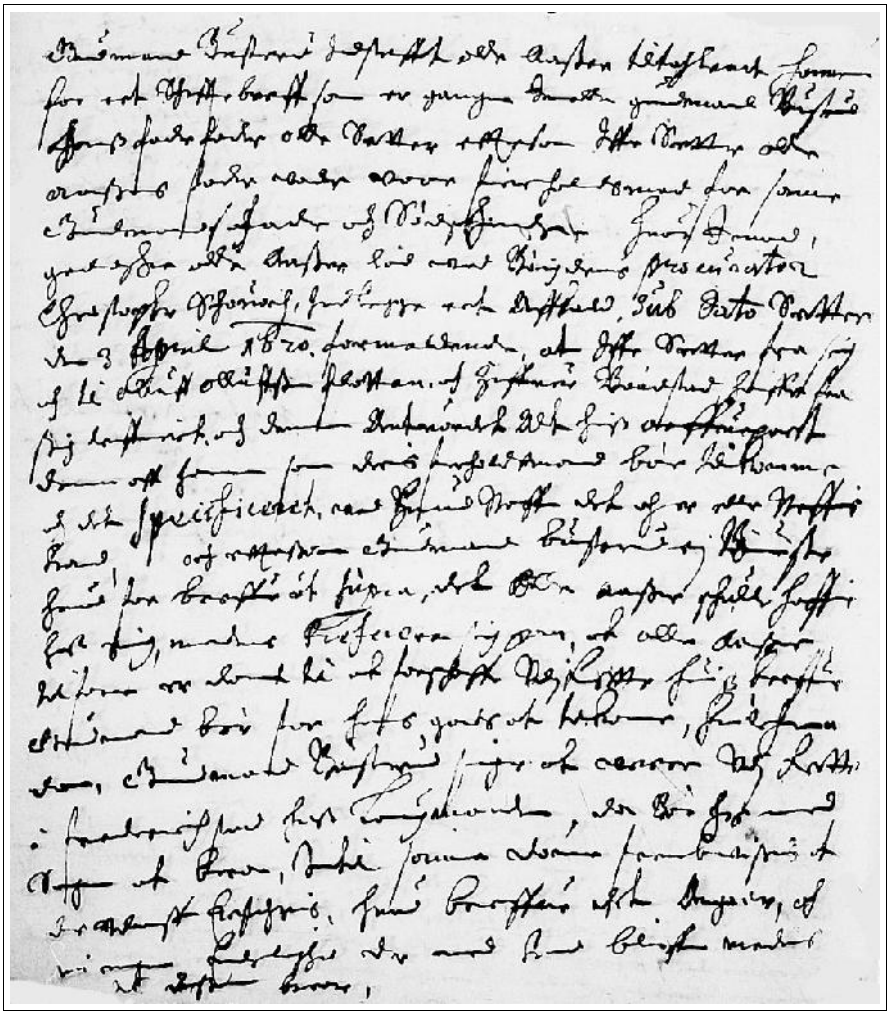

Tingbok Heggen og Frøland nr. 3, 1659-61, folio 58b.

«Anno 1660 den 26 September ting holden paa Kampenes idj Aschim Soggenn, ...».

Gudmund Busterud gikk på tinget til sak mot Olluff for et skiftebrev etter Gudmunds farfar, Ole Setter. Olluff Aasers far, Iffuer Setter, var «fierholdsmand» for Gudmunds far og søsken. Det ble fremlagt avkall for arv datert Setter 03.04.1620 fra Oluf Olufsen Flotten og Siver Baadstad til Iffuer Setter (HF tingbok nr. 3, folio 58b).

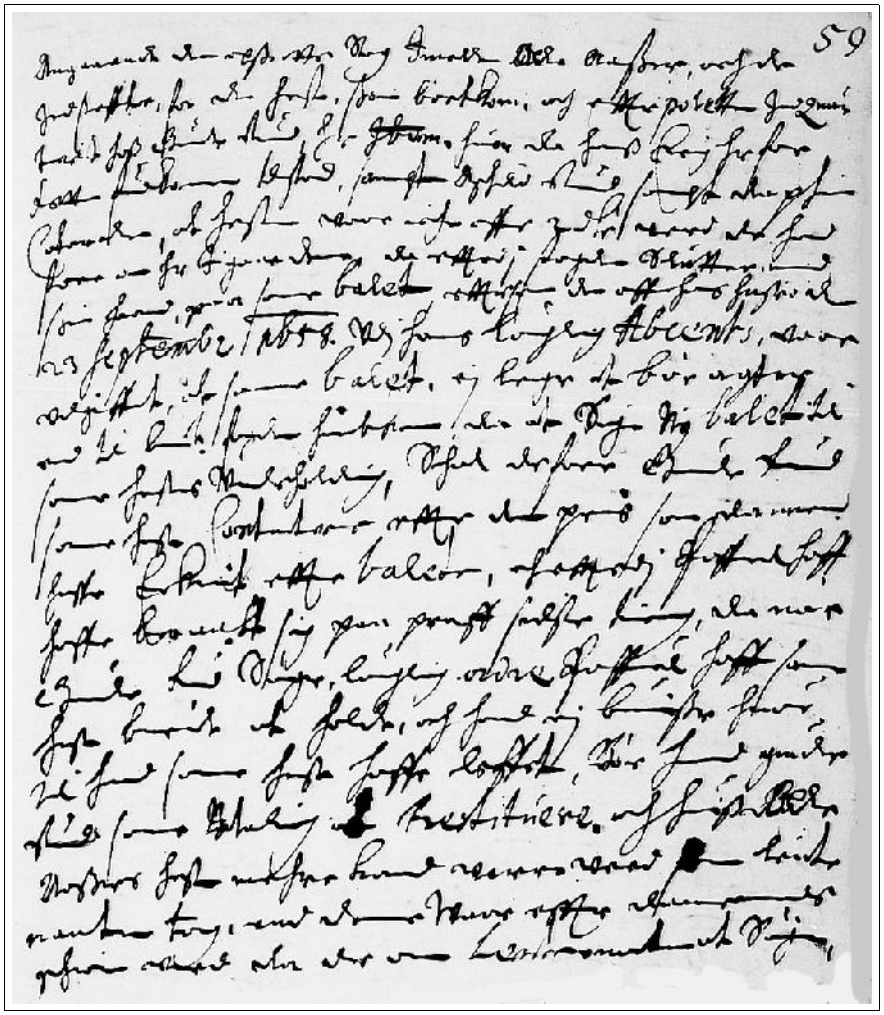

Tingbok Heggen og Frøland nr. 3, 1659-61, folio 59a.

På samme ting gikk Olluff til sak mot Gunner Ruud, Paul Hoff og Hans Ering angående den hest som kom bort, og som etter billetten var innkvartert hos Gunner Rud her i Askim. Dom (HF tingbok nr. 3, folio 59a).

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 40b.

«Bunde Godtz: Aaser, Olluff paaboer, schylder
som hand Sielff er Eyendes - Meell 1½ pund.
Hans Stiffbørn ibm. - 15 Lispund.
Biuger Bunden Sielff.

Skoug Thill Gierdefang Och Brendewed.
1 liden bechequarn bruges ey widere end til Hussbehoff.
Skatter:
Smør - 9 bz. - 1½ mk.
Korn - 3 Spand - 2½ mk.
Ledingspenge - 4 alb: - 4 alb:
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeidd - 1 dr. - 1 dr.»

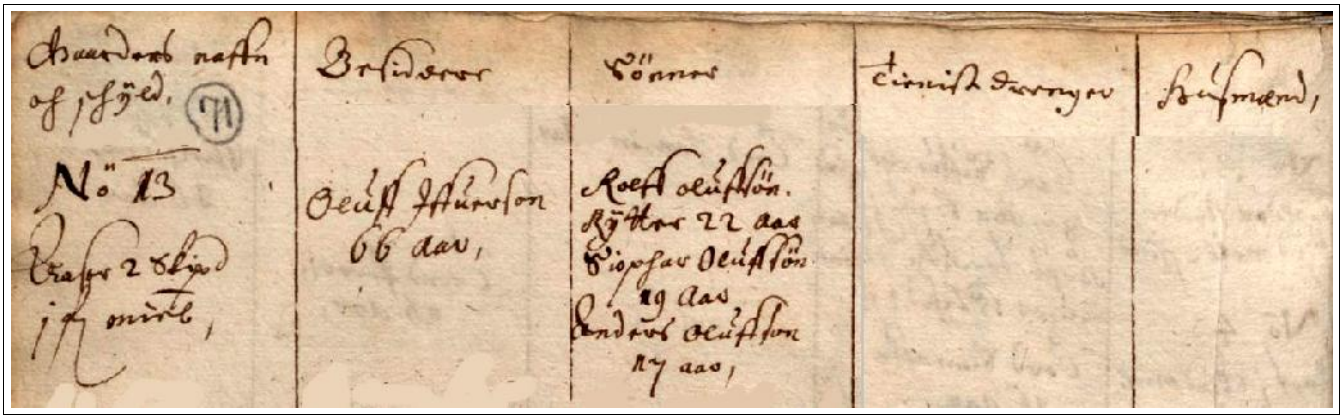

Prestenes 2. manntall i 1664: 2.1 Askim sogn, folio 71.

«Gaarder:
No. 13 - Aaser - 2 skippd: 1 fj miel,
Besiddere:
Oluff Iffuerson - 66 Aar,
Sønner:
Rolff Oluffsøn - Rytter 22 Aar
Siøphar Oluffsøn - 19 Aar
Anders Oluffson - 17 Aar».

Rolv Olluffsen - født omkring 1642 - rider altså dragon for gården. Han var som nevnt ovenfor innskrevet i det nasjonale rytteri som ble opprettet 28.04.1663, og som siden ble kalt «Dragonregimenter». En rekke gårder i Norge - visstnok 1096 - ble utlagt til «rytter-frigårder» eller Dragonkvarterer. Aaser blir, som nevnt overfor, betegnet «Dragonkvarter» allerede i 1647, så ordningen hadde lenge vært i emning.

Det var nå forresten ikke alltid så morsomt med disse militærforlegningene. Omkring 1660 kom det til en heftig scene mellom Olluff og en sersjant, Jørgen Thrane. Sersjanten mente at Olluff Aasers ord var utilbørlige, og til skade for Thranes ærlige navn og rykte. Sersjanten stevnet Olluff Aaser til tinget, og der vidnet foged Bierings tjener, Bent Jensen, at Olluff hadde sagt til sersjanten: «Her har vært så mange hoffmenn i mitt hus, men aldri haver noen teed seg som du, ditt asen! Får jeg ikke min rett hos Fogden, skal jeg dra inn og klage meg for Stattholderen». Det hadde dog sersjanten liten lyst til å risikere, og lot saken falle (HF tingbok nr. 5, folio 42b-43a).

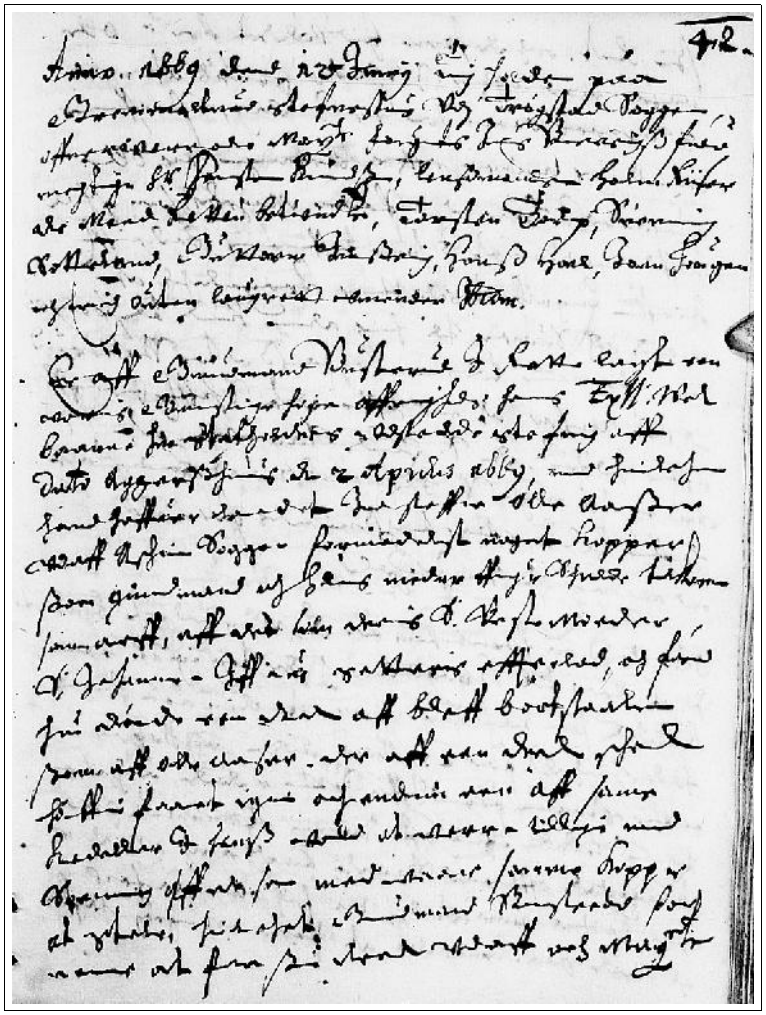

Tingbok Heggen og Frøland nr. 11, 1670-71, folio 42a. Rettssaken fortsetter til og folio 46b..

Ekstrarett i Trøgstad tinglyst 12.06.1669:
Gudmund Buskerud mot Ole Aaser av Askim sokn for noe kopper som Gudmund og hans medarvinger skulde tilkomme i arv etter deres salige bestemor Johanne Iver Setters. 6 vitner: Mikkel Krogedal, Peder Muggeby og en til hadde stjålet kopperet, to kjeler, på Sæter - mens Johanne enda levde (HF tingbok nr. 11, folio 42a-46b).

Olluff nevnes som lagrettemann i Askim praktisk talt hvert år fra 25.05.1650 til 24.08.1669.

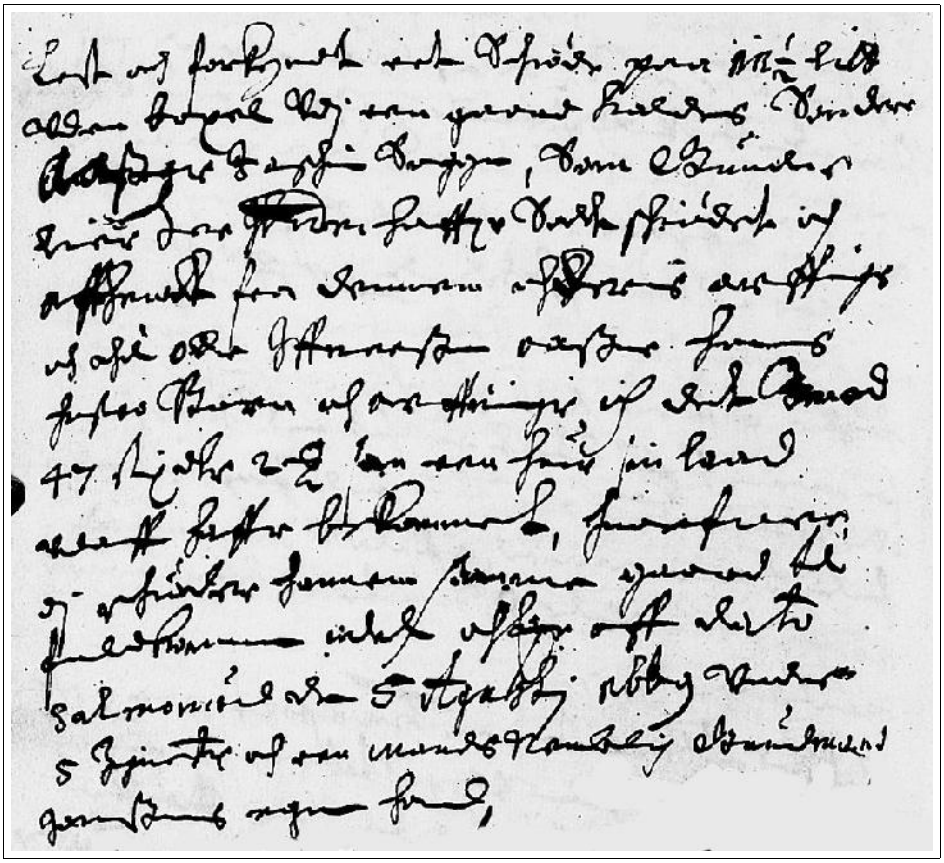

Tingbok Heggen og Frøland nr. 11, 1670-71, folio 19b.

05.08.1669 skjøter Gunnar Lier med flere 11½ lispund uten bøgsel i Aaser mot 47 rdr. 2 mark. Skjøtet ble tinglyst 17.03.1670 (HF tingbok nr. 11, folio 19b).

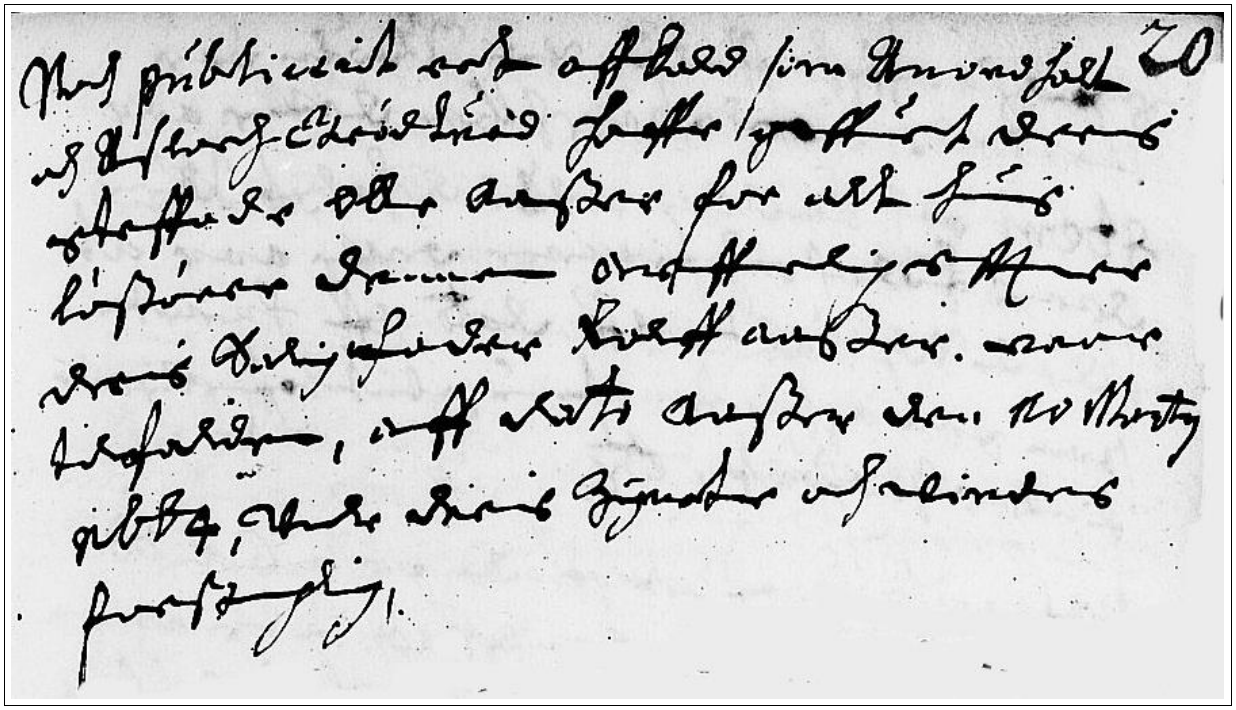

Tingbok Heggen og Frøland nr. 11, 1670-71, folio 20a.

17.03.1670 ble det tinglyst et avkall fra Amund Holt og Aslach Grøtvedt til deres stefar Olluff for alt løsøre som tilfalt dem etter deres salige far, Rolf Aaser. Avkallet er datert Aaser 10.03.1664 (HF tingbok nr. 11, folio 20a).

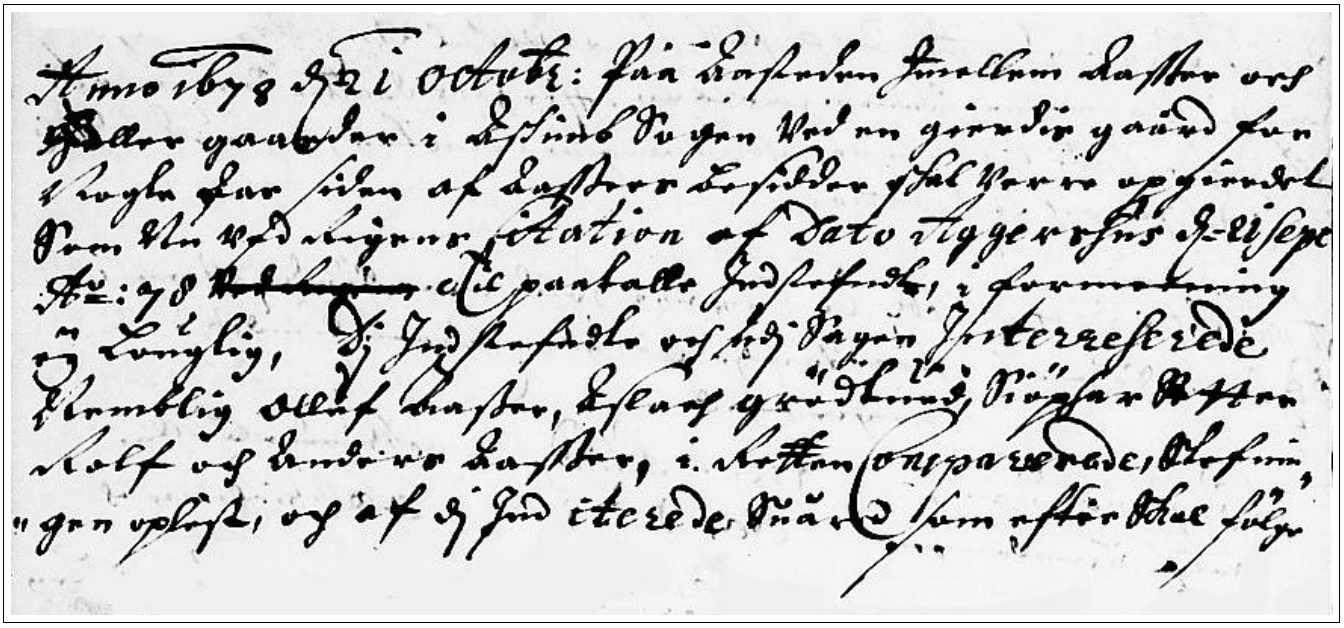

Tingbok Heggen og Frøland nr. 18, 1678-80, folio 17b.

21.10.1678 ble det holdt åstedssak mellom Aaser og Heller gårder i Askim, ved det gjerde som Aasers besittere hadde satt opp for noen år siden. De innstevnede var Olluf Aaser, Aslach Grødtued, Sjøfar Setter, Rolf og Anders Aaser. Det ble hevdet at også Amund Holt i Enebakk og Elin Hol i Askim burde være stevnet (HF tingbok nr. 18, folio 17b).

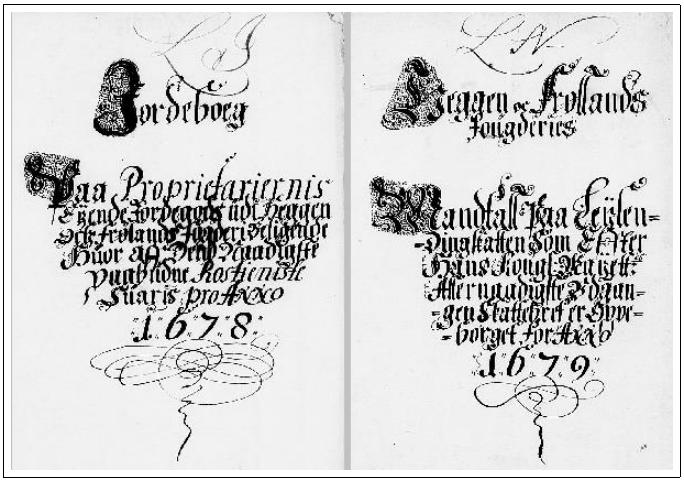

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Olluff betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende og proviantskatt. Gården var «Udlagt Till Dragun Frigaard», han behøvde derfor ikke betale leilendingsskatt eller bygg- og høyskatt.

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Trøgstad - Bilde 183.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Aschim Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:

Olle Aaser med sine børn
i Aaser - 1½ Schippd. 15 bzr.
i Sæter - 1 Schippd. 7 Lispd.
i Herslet - 12½ Lispd.
i Schiørtued - 4 Lispd.»
Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.
Partene i Seter, Herslet og Schiørtued oppføres som hans odelsgods.

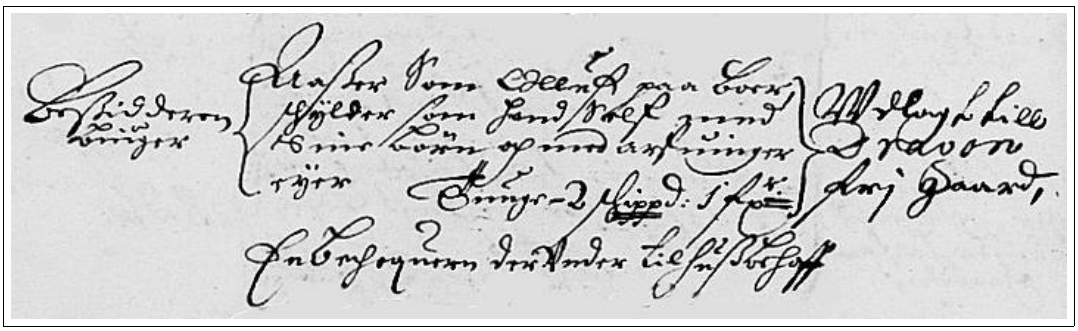

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Baastad - Bilde 290.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Aschim Sogn:
Aaser som Olluf paaboer, Schylder
som Hand Sielf med sine børn och medarfuinger eyer - Thunge 2 phd. 1 fær.
Besidderen biuger.
Udlagt till Dragun Frigaard».

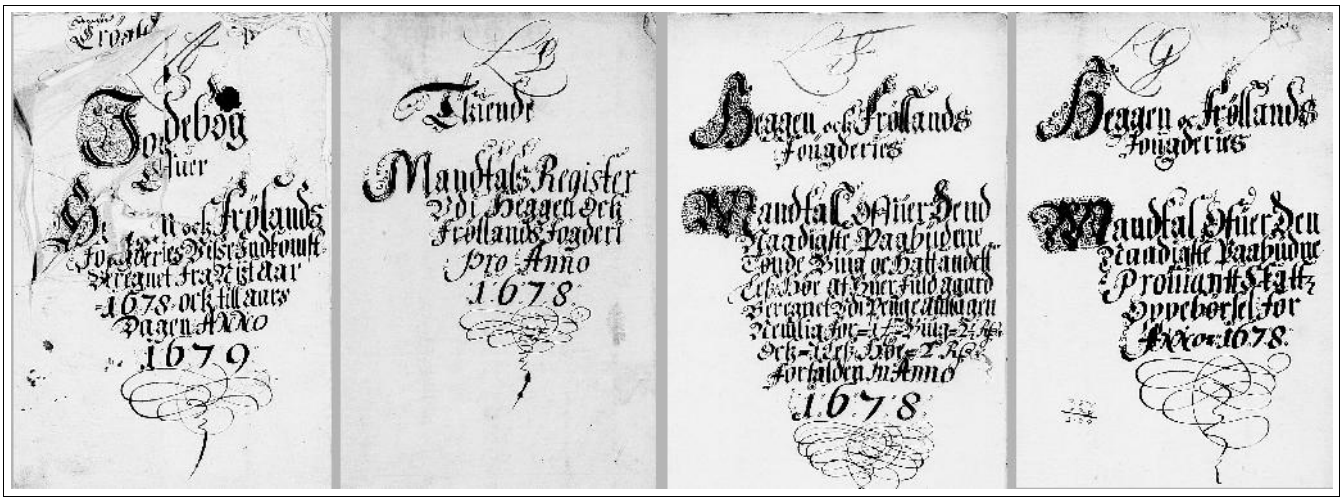

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies «Visse Indkomst»
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Aschim Sogn:
Aaser Olluff - Udlagt till Dragun Frigaard
Smør - 9 bzr. - 1½ mk.
Korn - 3 spd. [Spand] - 2½ mk.
Ledingspenge - 4 alb.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 1 dr.»
«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678 - Aschim Sogn:
Aaser Olluf
½ quart Roug, ½ setting Huede, 2½ quart Bl: Korn, 3¼ tønne Hafre och 1 kanne Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).
«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Aschim Sogn:
Aaser Olluf - 2 Schippd. 1 fær. - Schatten: 1 dr. 12 sk.»

Etter Birgittes død beholdt han alt sitt eget gods og blir sittende på Aaser sin livstid ut.
Odelsgods besto av
i Sæther, Båstad, 1 skippund 1 lispund, og
i Hærslet, Hærland, 12½ lispund med bøxel.

Dessuten har han tilkjøpt seg en del i Aaser.

I 12 år varte denne ordning. 2 av barna var da døde, nemlig datteren Karij, som var gift til Berger, Hovin sogn,og sønnen Anders.

Da begjær Olluff skifte, ettersom han er en gammel og høyst bedaget mann og vil gi fra seg alt til sine barn mot underhold resten av sine dager. Om den alder er riktig, som er oppgitt i Folketellingen av 1664-66, skulle han nå være ca. 84 år.

29.06.1682 samler han sine gjenlevende barn og svigerbarn på dragonkvarteret Søndre Aaser for der «et Christeligt och forsuarligt Arfue Schifte, at oprete, Jmellem Hans Børn och Arfuinger»:

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 687.

«No. 132.

Frands Wilhelm von Folchersamb Kongl: Ma: Welbestalter Maior, ved Dragunerne i Norge och Henrich Simensøn, Suorenschriver udj Heggen och Frøland, udj min absentz och Louglige forfald, Befuldmechtiged Erlig Dytbahr, och Welforstandige Mand, Monsr. Henrich Dirichs: [Altenburg] Wonhaffig paa Quachestad her ibm: sambt Anders Kolstad, och Olle Frøshoel, i Aschimb Sogen boende Giøre Witterligt at Anno Christi 1682 d. 29 Juny Waare Wi efter Venlig Bedenhed, Sambtlige forsamblede, paa Syndre Aasser her ibm, som Er en Draguner Frigaard, Som Olluf Ifuers: nu paaboer, der et Christeligt och forsuarligt Arfue Schifte, at oprete, Jmellem Hans Børn och Arfuinger, som Erre,

Rolf og Siøphar Ollufs Sønner, Sambt Ellen Ollufsdaatter,
Som Sambtlige Waare her tilstede, Alle gifte och Myndige, Efter d. Faderen Olle Aasser, en gammel och Høj Bedagede Mand, Siine Eiende Midler baade udj Løse och Faste goedz, for sambtlige Siine børn, nu J sit Lefuende

Lifue, Wil Afdrage, dog med den bescheed, børnene Sambtlige der imod, Pligtig verres

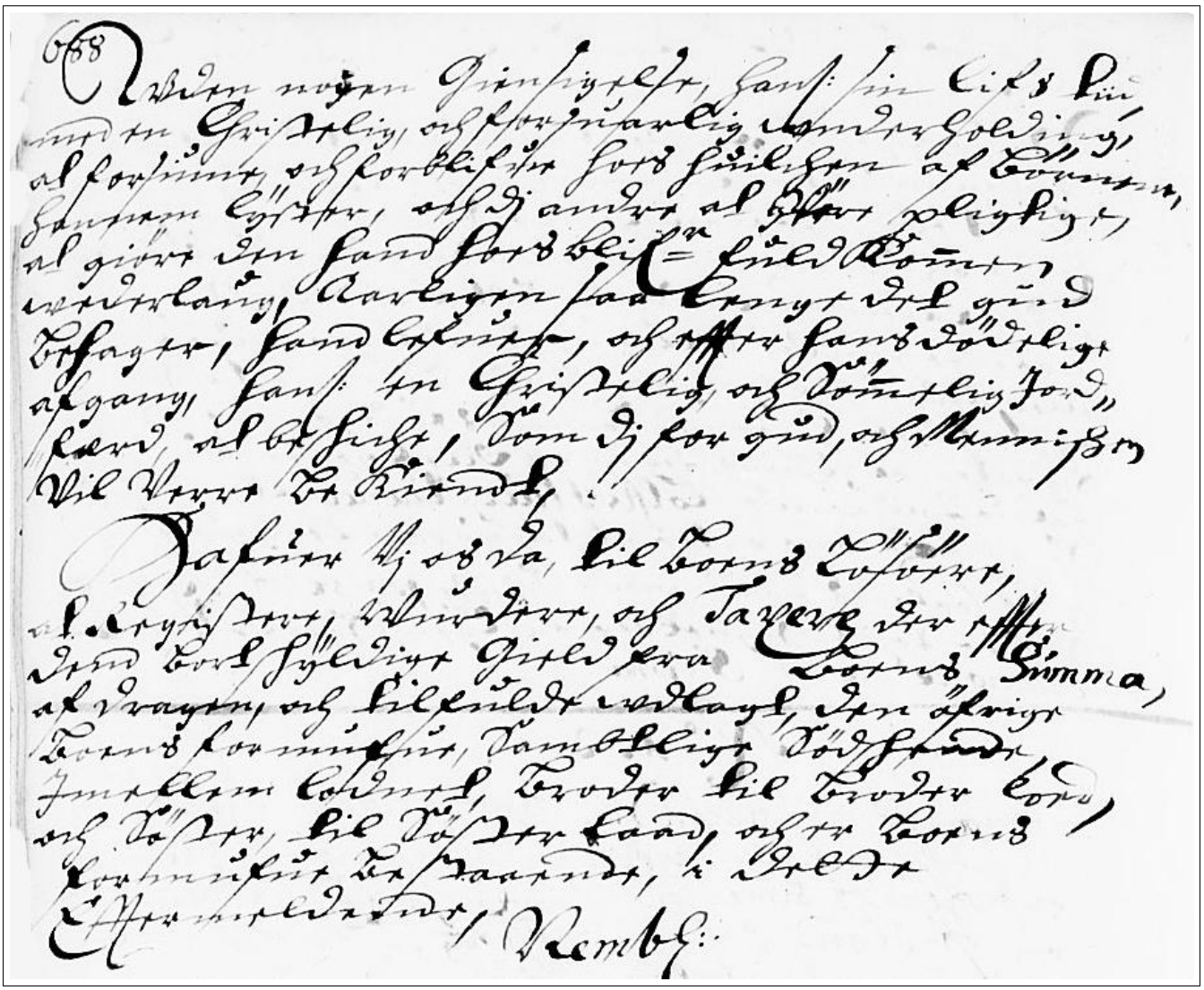

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 688.

Uden nogen Giensigelse, Hans: Sin Lifs Tid med en Christelig, och forsuarlig Underhold og at forsiunes och forblifue hoes huilchen af børnene hannem lyster, och dj andre at .køre pligtige, at giøre den Hand hoes blifuer fuldkommen wederlaug, Aarligen saa lenge det gued Behager, Hand Lefuer, och efter Hans Dødelige afgang, Hans: en Christelig och Sømmelig Jordfærd, at Beschiche, Som Dj for gud, och Mennischer wil Verre Bekiendt.

Hafuer Wj och da, til Boens Løsøere, at Registere, Wurdere, och Taxere der efter dend boet schyldige Gield fra Boens Summa afdragen, och tilfulde udlagt, den øfrige Boens formufue, Sambtlige Sødschende Jmellem Lodnet, Broder til Broder Loed och Søster til Søster Loed, och er Boens Formufue bestaaende, i dette Eftermeldende, Nembl: ....

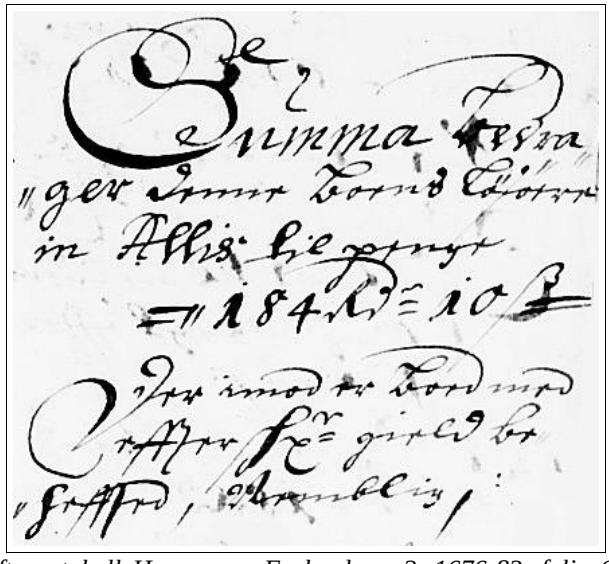

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 691.

Summa Bedrager denne Boens Løsøre in Allis til
Penge = 184 rdr. 10 sk.
Der imod er Boed med efterschr. gield behefted, Nemblig,:
....

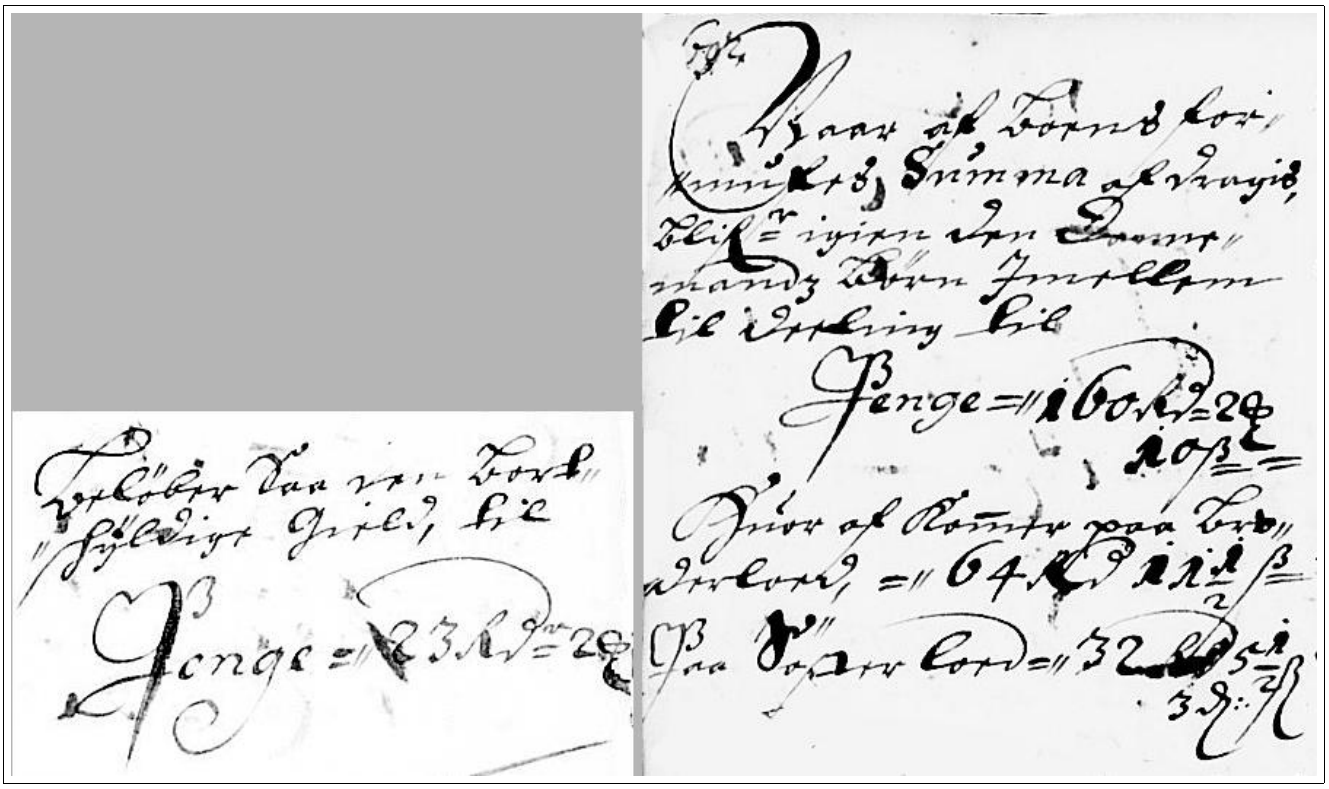

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 691-692.

Beløber Saa den Boet schyldige Gield, til
Penge = 23 rdr. 2 mark.
Naar af Boens Formufes Summa afdragis blifuer igien den Dannemandz Børn Jmellem til Deeling til
Penge = 160 rdr. 2 mark 10 sk.
Huer af kommer paa
Broderloed = 64 rdr. 11½ sk.
Paa Søsterloed = 32 rdr. 3 mark 5½ sk.
....

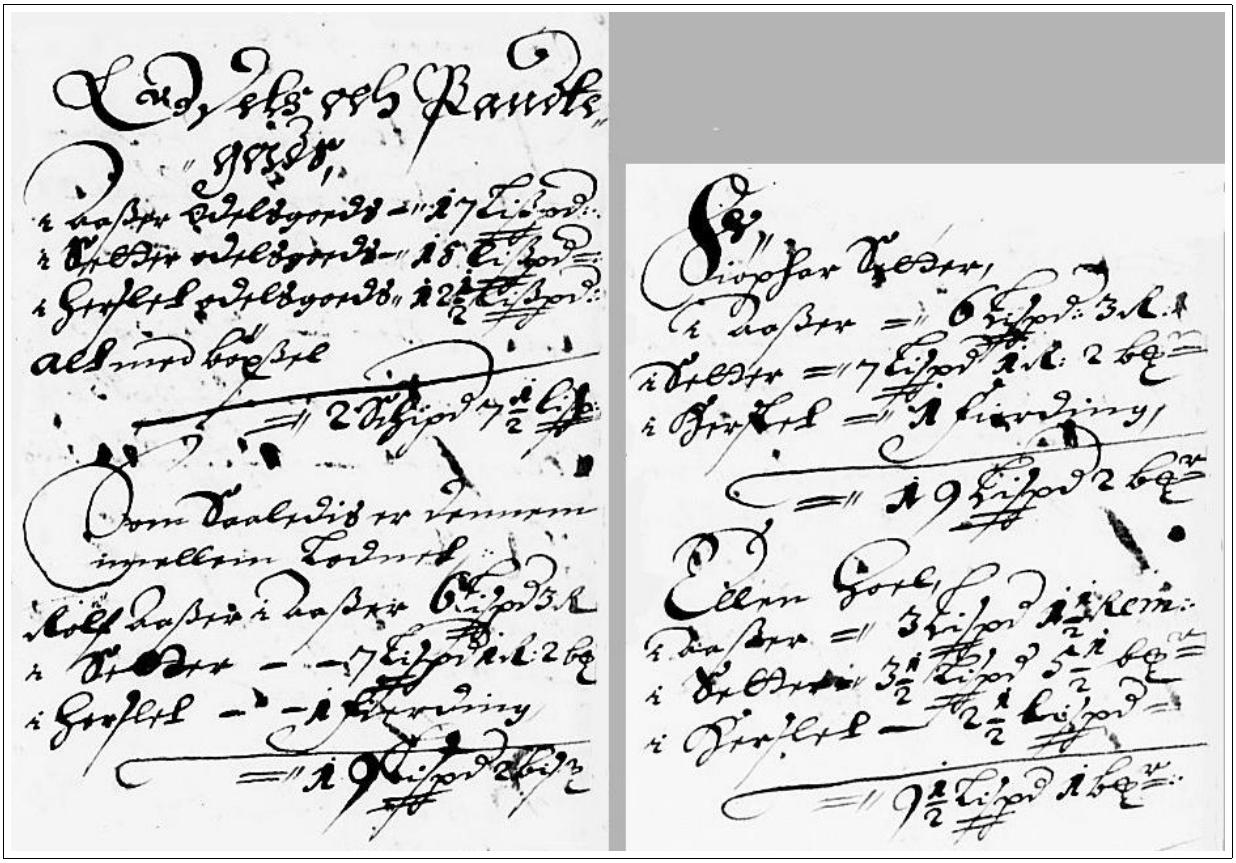

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 695.

Odels - och Pandtegoeds.
i Aaser Odelsgoeds - 17 Lispd:
i Setter Odelsgoeds - 18 Lispd:
i Herslet Odelsgoeds - 12½ Lispd.
Alt med bøxsel = 2 Schipd: 7½ Lispd:
som saaledis er Dennem imellem Lodnet:
Rolf Aaser i Aaser - 6 Lispd. 3 R.
i Setter - 7 Lispd. 1 R. 2 Bzr.
i Herslet - 1 fierding.
= 19 Lispd. 2 bzr.
Siøphar Setter i Aaser - 6 Lispd. 3 R.
i Setter - 7 Lispd. 1 R. 2 Bzr.
i Herslet - 1 fierding.
= 19 Lispd. 2 bzr.
Ellen Hoel i Aaser - 3 Lispd. 1½ Rem.
i Setter - 3½ Lispd. 5½ Bzr.
i Herslet - 2½ Lispd.
= 9½ Lispd. 1 bzr.
....

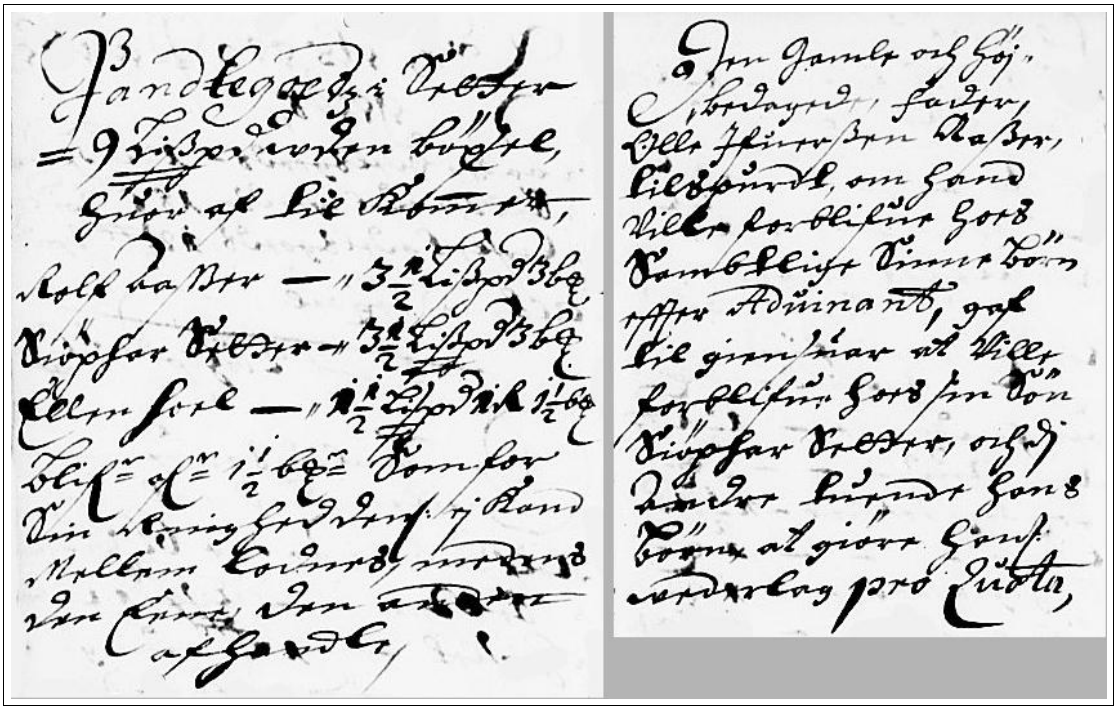

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 696.

Pandtegoedz i Setter = 9 Lispd. uden bøxsel, huoraf til Børnene
Rolf Aaser - 3½ Lispd. 3 bzr.
Siøphar Setter - 3½ Lispd. 3 bzr.
Ellen Hoel - 1½ Lispd. 1 R. 1½ bzr.
Blift ofr 1½ bzr. som for sin Ringhed derfor ej kand Mellem Lodnes
....

Den gamle och Højbedagede fader, Olle Ifuersen Aaser, tilspurdt, om Hand Wille forblifue Hoes Sambtlige Siine Børn efter Aduinant, gaf til giensuar at wille forblifue Hoes sin Søn Siøphar Setter, och dj Andre tuende Hans Børn at giøre Hans: wederlag pro Quota.

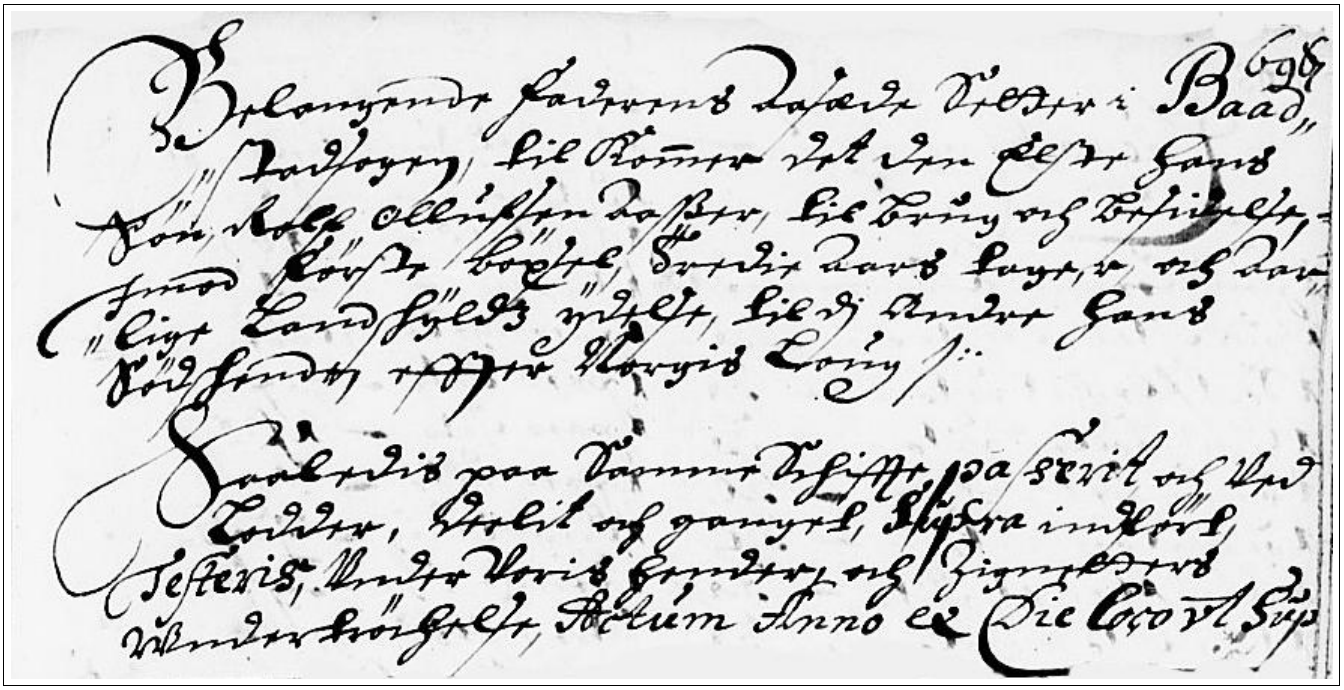

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 697.

Belangende faderens Aasæde Setter i Baadstadsogen, tilkommer det den ældste Hans Søn, Rolf Ollufsen Aaser, til Brug och Besidelse Jmod Første bøxsel, Tredie Aars Tage och Aarlige Landschyldz ydelse, til dj Andre Hans Sødschende effter Norgis Loug.

Saaledis paa Samme Schifte pasherit och wed Lodder, Deelit och gouget(?), Supra indført, Testeris, Under Woris Hender, och Zignetters Undertrøchelse,
Actum Anno ex Die Loco ut Supra».

Birgitte Aslachsdatters 2 sønner i hennes 1. ekteskap med Rolv Aslachsen, Amund Rolvsen på Holt, Enebakk, og

Aslach Rolvsen på Grøtvedt Nordre, Askim, ønsket samtidig å få oppgjør av sine halvsøsken for den arv som tilkom dem etter deres 2 avdøde halvsøsken, Anders og Karij. Dette ønske ble straks tatt til følge.[660]

(Barn VII:73, Far IX:289, Mor IX:290)

Gift omkring 1631 med neste ane.

Barn:

Ellen Olluffsdatter Aaser Søndre. Levde 1650 på Aaser Søndre, Askim (ØF). Levde 1697 på Hoel Store, Askim (ØF). (Se VIII:76).

Sjøfar Olluffsen Aaser Søndre/Sæther Søndre. Født omkring 1645 på Aaser Søndre, Askim (ØF). Død 1693 på Aaser Søndre, Askim (ØF). (Se VII:73).

VIII:146 mf fm ff fm

Birgitte Aslachsdatter Aaser Søndre. Levde 1605. Flyttet 1624 fra Holt, Enebakk (AK) til Aaser Søndre, Askim (ØF). Død 1670 på Aaser Søndre, Askim (ØF). Uforsket i Holt, Enebakk. Uforsket i Barbøll, Enebakk.

Gårdshistorien for Askim, Bind 1, oppgir det at det er Birgittes første mann, Rolf, som er sønn til Aslach på Søndre Aaser. Dette er en misforståelse, som antagelig kommer av at begges fedre het Aslach. Såvel det senere bind 2 av gårdshistorien (side 135) som boken om Eng-slekten fastslår at det er Birgitte som er datter på Aaser.

Birgittes mor var datter til Smed Evensen på Søndre Langsætter.

Ved skiftet etter Birgitte 24.10.1670 oppgis at hun sammen med sin mann den 31.04.1632 makeskiftet 1 fjerding i Barbøl, Enebakk uten bøxel mot en fjerding i Søndre Aaser. Parten i Barbøl var hennes bestemors odel, antagelig på morssiden. Hun hadde også bl. a. til odel 15 lispund i Holt, også i Enebakk. Antagelig kom hennes bestemor fra Enebakk.

Birgitte og Rolf, som bodde på Holt før de flyttet til Aaser, hadde følgende barn:
Amund, til Holt i Enebakk.
Aslach, kom til Nordre Grøtvedt i Askim.

Rolf Aslachsen Nordre Egeberg/Søndre Aaser døde mens barna var ganske små, sannsynligvis i 1629. Birgitte sitter enke et års tid og holder godset samlet. Men Birgitte var ung og rik, og intet er mere naturlig enn at hun gifter seg igjen. I 1631 er hun gift med Olluff Iffuersen fra Sæther, Båstad, og det var ett meget standsmessig gifte.

Birgitte og Olluff fikk følgende barn:
1642: Rolv.
1645: Siøphar, gift med Siri Olufsdatter på Store Hoel
1647: Anders.
Ellen, gift med Knud Olluffsen på Store Hoel.
Karij, gift med Hans Toresen Berger i Hovind sogn.

Svigerdatteren Siri og svigersønnen Knud var søsken.

Den 24.10.1670 blir det holdt skifte etter Bergete Aslachsdatter Aaser. Det var et velstandsbo, og for så vidt lett å gjøre opp. Det eneste som kom til fradrag, var 52 rdl. 22 skill. som tilhørte en ung mann, Peder Laugesen, som Olluff hadde vært formynder for i 11 år. Peder Laugesen var sønn av presten, Hr. Lauge Jensen, som var sogneprest i Askim i 40 år og døde i slutten av 1650 årene. Peder Laugesens arvemidler besto av 38 rdl. 2 mrk. 6 skill., dertil kom renter for den tid Olluff hadde hatt pengene til forvaltning, så det ble i alt 52 rdl. 22 skill. Til sikkerhet for denne sum fikk Peder Laugesen pant i gården Eeg, dels med og dels uten bøxel, og så skulle arvingene til Sankt-Hans 1671 betale ham ut i rede penger, enhver etter sin anpart. Birgittes odelsgods var:
I Aaser 5 fjerdinger (1 skippd. 5 lispd.) med bøxel,
i Holt, Enebakk, 15 lispd. med bøxel over halve gården,
i Schiørtued, Eidsberg, 4 lispd. uten bøxel.
Alt dette skal deles mellom barna.

660 Utrykt diplom i Riksarkivet datert Aarstad 21.4.1632. Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Askimb Sogenn, folio 13. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Askimb Sogen, folio 22 og 23, Baadstad Sogen, folio 17. Essberig Sogen, folio 53. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 40b. Manntallet i 1664-66, Prestenes manntall: 2.2 Askim prestegjeld, folio 71, nr. 13. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-1683, folio 687. Kaare Bjerke: Slekten Rosensverd (Handingmand) fra Skjeberg, NST Bind XV (1956), side 215-216. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 208-209, 335-338. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 512-513. Johan Garder: En slektskrets i Enebakk mellom 1600 og 1700, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 265.

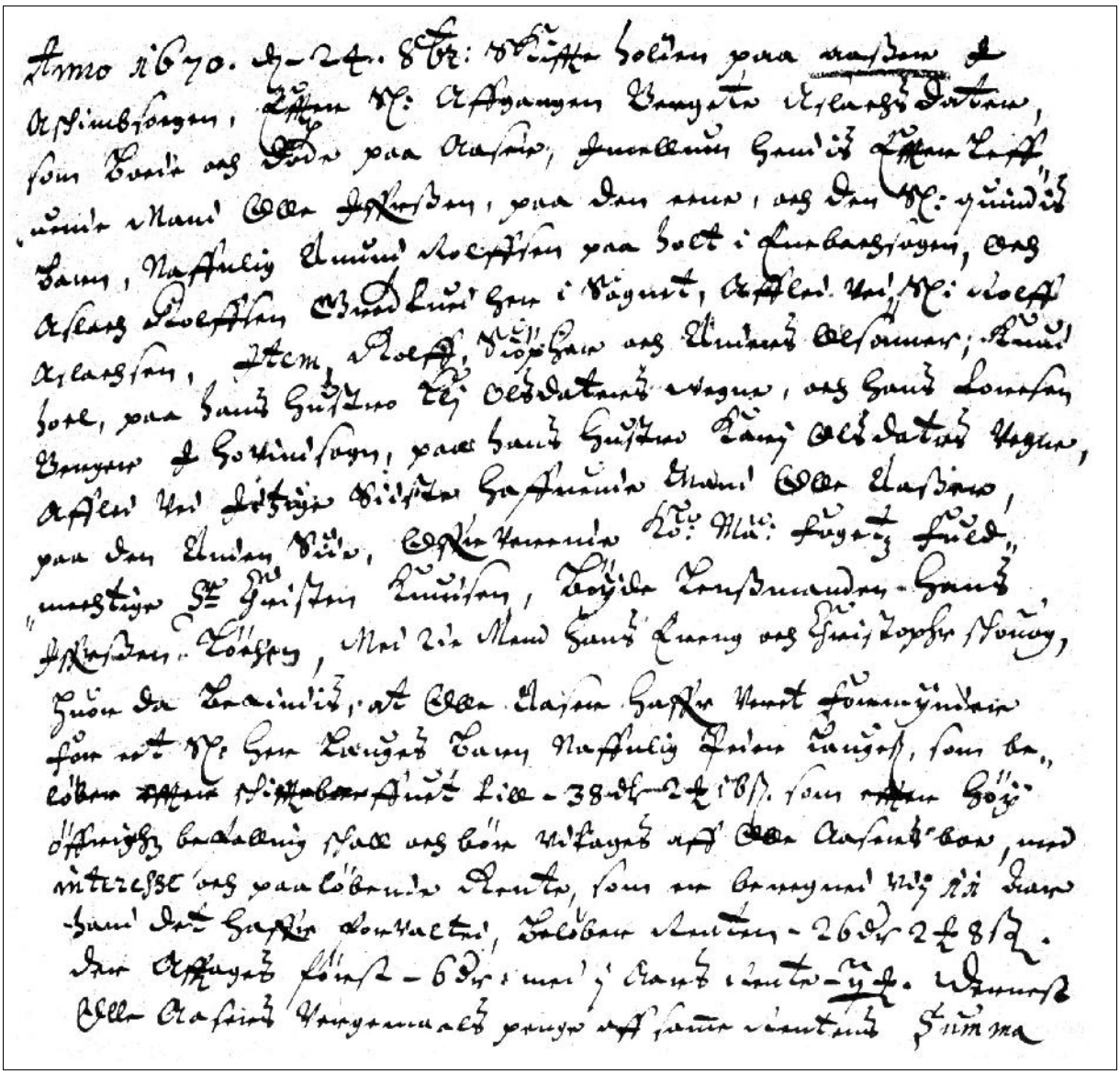

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 1, 1667-1675, folio 38a.

«Anno 1670 d. 24. Xbr: Skifte hollen paa Aaser J Aschimsogen, Efter Sl: Afgangen Bergete Aslachsdater som Boede och Døde paa Aaser, Jmellum Hendis Efter Lefuende Mand Olle Ifersen, paa den eene, och den Sl: quindis barn, nafnlig

Amund Rolfsen paa Holt i Enebachsogen, och
Aslach Rolfsen Grødtued her i Sognet,
afled ved Sl: Rolf Aslachsen,
Item Rolf, Siøphar och Anders Olssønner,
Knud Hoel, paa hans Hustrues Eli Olsdaters Vegne, och
Hans Toresen Berger J Hovind Sogn, paa hans Hustrue Kari Olsdaters Vegne
Afled ved Jetzige Sidste hafuende Mand Olle Aaser,

paa den Anden Side, Ofuerverende Ko: Ma: Fogets fuldmechtige Sr: Christen Knutsen, Bøyde Lensmanden Hans Ifersen Løchen, Med 2de Mend Hans Ereng och Christopher Skouog [Skavogg].

Huor da befindis, at Olle Aasser hafr veret formynder for eet Sl: Her Lauges barn Nafnlig Peder Lauge, som beløber efter Skiftebrefuet till - 38 dr. 2 mark 6 skilling, som efter Høy øffrigchz betalling schall och bør Udtages aff Olle Aasers boe, med intereshe och paa løbende Rente, som er beregned Udj 11 Aar Hand det Haffr forvalted, Beløber Renten - 26 dr. 2 mark 8 sk. der Aftages først - 6 dr. med 1 Aars Rente - 1½ mark. Dernest Olle Aasers Vergemaals penge aff samme Rentens Summa

...

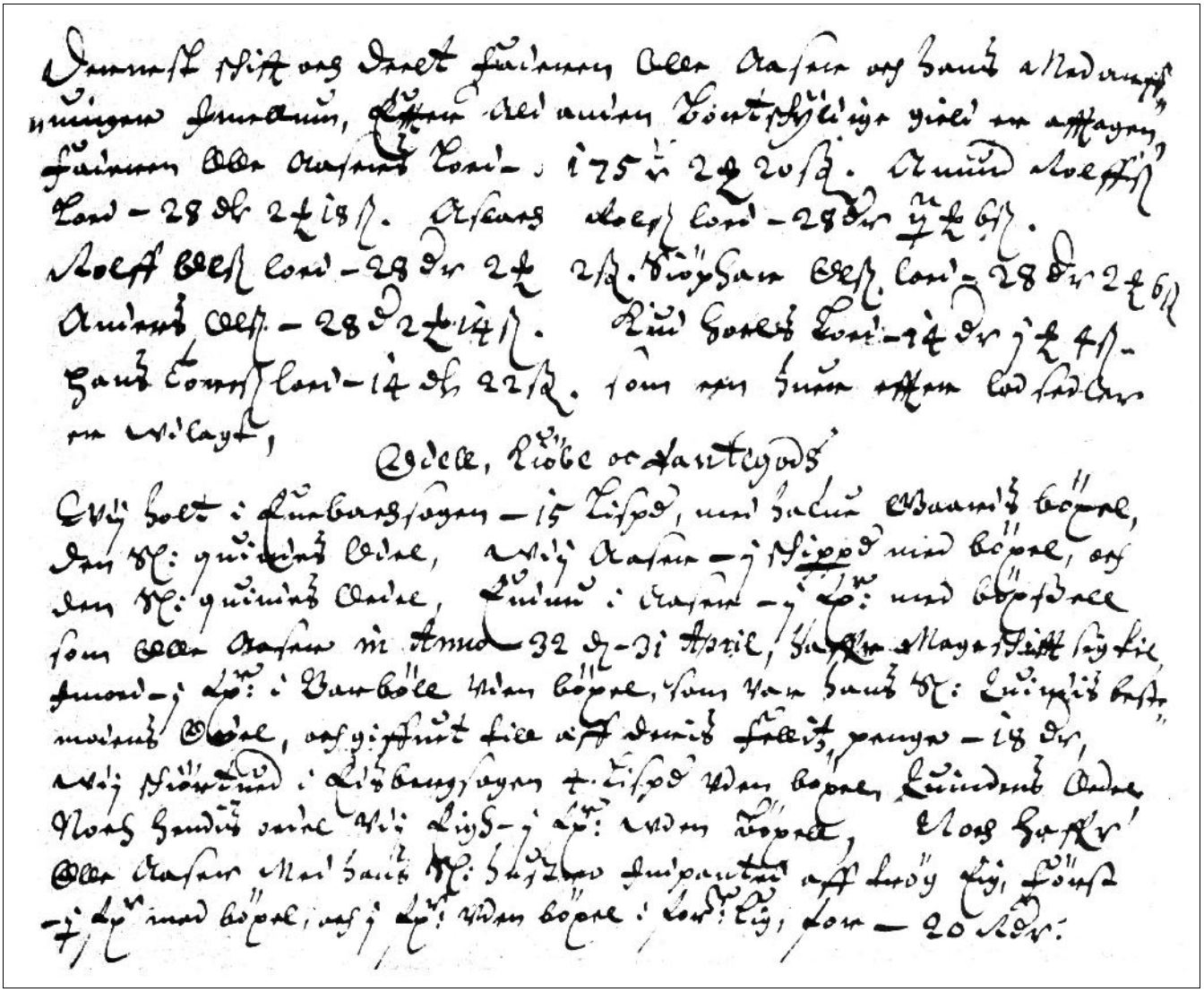

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 1, 1667-1675, folio 38b.

Dernest schifft och deelt faderen, Olle Aasser och hans Medarffuinger Imellem, Effter Ald anden bortschyldige gield er afftagen,

faderen Olle Aasers loed 175 rdr. 2 mk. 20 sk.
Amund Rolfssens loed 28 dr. 2 mk. 18 sk.
Aslach Rolfssens loed 28 dr. 1½ mk. 6 sk.
Rolf Olsens loed 28 dr. 2 mk. 2 sk.
Siøpher Olsens loed 28 dr. 2 mk. 6 sk.
Anders Olsen 28 dr. 2 mk. 14 sk.
Knud Hoels loed 14 dr. 1 mk. 4 sk.
Hans Toresens loed 14 dr. 22 sk.

som en huer effter lodsedler er udlagt.

Odell, kiøbe oc Pantegods.

Udi Holt i Enebach sogen - 15 lpd., med halve Gaardens bøxel, den Sl: quindis Odel,
vdi Aasser 1 skpd. med bøxel, och den Sl: Quindis Oedel,
Endnu i Aasser 1 fj. med bøxell som Olle Aaser in Anno 32 den 31 April, haffr Mageskifft sig til
Imod 1 fj. i Barbøll uden bøxel, som var hans Sl: Quindis bestemoders Odel,
och giffuet till aff deris fellitz penge - 18 dr.
vdj. Schiørtued i Eidsberg sogen 4 lpd. uden bøxel, Quindens Oedel,
Noch hendis oedel vdj Eigh - 1 fj. uden bøxel,
Noch haffr Olle Aaser med hans Sl: Hustru Indpanted aff Trøg Eig,
først ½ fj. med bøxel, och 1 fj. uden bøxel i forne Eig, for 20 rdr.
Noch Indkiøbt for begges deris penge 2½ lpd. med bøxell och -
1 lispd. uden bøxel i samme gaard Eig, och det aff Lauritz Gulberg et Consortes for 15 dr.
Er tilsammen Odel kiøb och pant i forschr: Eig 16 lispd.:
som er stilled Peder Laugesen I forsichring. Ut supra Melt.

Kiøbegodtz vdj Aasser
først i Aaser - 3 lispd., som Ole Aaser och hans hustru in Anno 50 haffr kiøbt aff
Osmund Anderssen søndre Grøtued, och giffuet 3 dr. i Odelsløsen,

saa panted och Odelsløsens pengr. beløper - 15 dr. och 1 koe
hvilke tilforn var i pantsat til d. Sl: quindes foreldre,
noch - 3 lispd. Indløst, vdj 30 aar vigienløst at følge,
aff Ingmunn Saxesen Sundbye for 15½ dr.
Noch kiøbt aff Gundr. Lier et Consortes 11½ lispd. I Aaser uden bøxel, for 47 dr. 2 mk. til Oedel.
Item Ole Aasers Eget Oedelsgods
vdj Seter I Bodstad sogen - 1 skpd. 1 lispd.
Och I Herslet 12½ lispd. med bøxel;
hvad sig Odelsgodzet er angaaende er Olle Aaser med alle hans børn och Medarffgr: saaledis forenet at huis Odelsgoedtz den Sl: quinde haffr veret Raadig, som er tilsammen
vjd Aasser 5 fj: med bøxel,
vdj Holt 15 lispd. med ½ gaards bøxel och
vdj Schiørtueds 4 lispd. uden bøxel
schall følge alle børnene till Arffs, huorimod Olle Aasser sit eget Odelsgods fri og frelst ubytt at beholde, dog med slig Condition at børnene icke i nogen maader faderen at fortrycke, Medens sin liffs tid at bruge og besidde gaarden Aasser, och den tilbørlig landschyld een huer pro quota at vedgiffue, Odelsgodtzet deelt børnen saaledes Imellem
En huer broder vdj Aaser 4 lispd. 6 bismrk., En huer søster 2 lispd. 3 bismrk.
I Holt een broder 2½ lispd: En Søster 1 lispd. 1 rem: En huer Med sin bøxel,
vdj Schiørtued En broder 2½ Rem, 1½ mrk: En søster 1 rem, 5¼ mrk. 2 uden bøxel.
Dernest kiøbe och pantegodtz deelt faderen och børnen Imellem som er tilsammen 17½ lispd. I Aaser, huer med sin Ret effter breffuenes Indhold,
Er paa faderens Loed 8½ Lispd. 1 rem.
En broderloed 1 lispd. 1½ rem. 1½ bismrk.
Och paa en Søsterloed ½ lispd. 7½ bismrk.
Arffuingene een huer for sig vare alle Myndige och sin tilfaldende Arffuepart til sig Annammed, effter lodsedler, saa de paa alle sider vare vel tilfreds och med skiffted fornøied I alle maader.
... ».[661]

(Barn VII:73, Far IX:291, Mor IX:292)

Gift 1. gang med **Rolf Aslachsen Egeberg Nordre/Aaser Søndre.** Odelsbonde. Flyttet 1624 fra Holt, Enebakk (AK) til Aaser Søndre, Askim (ØF). Død omkring 1629 på Aaser Søndre, Askim (ØF).

Rolf var eldste sønn til Aslach Rolfsen Aslerud/Nordre Egeberg og hans hustru som var datter til Truls Colbiørnsen Nordre Egeberg.

Rolf og Birgitte bodde først på Holt, Enebakk.

661 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 1, 1667-1675, folio 38. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 334, 336-341; bind 2, side 135. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 332-334.

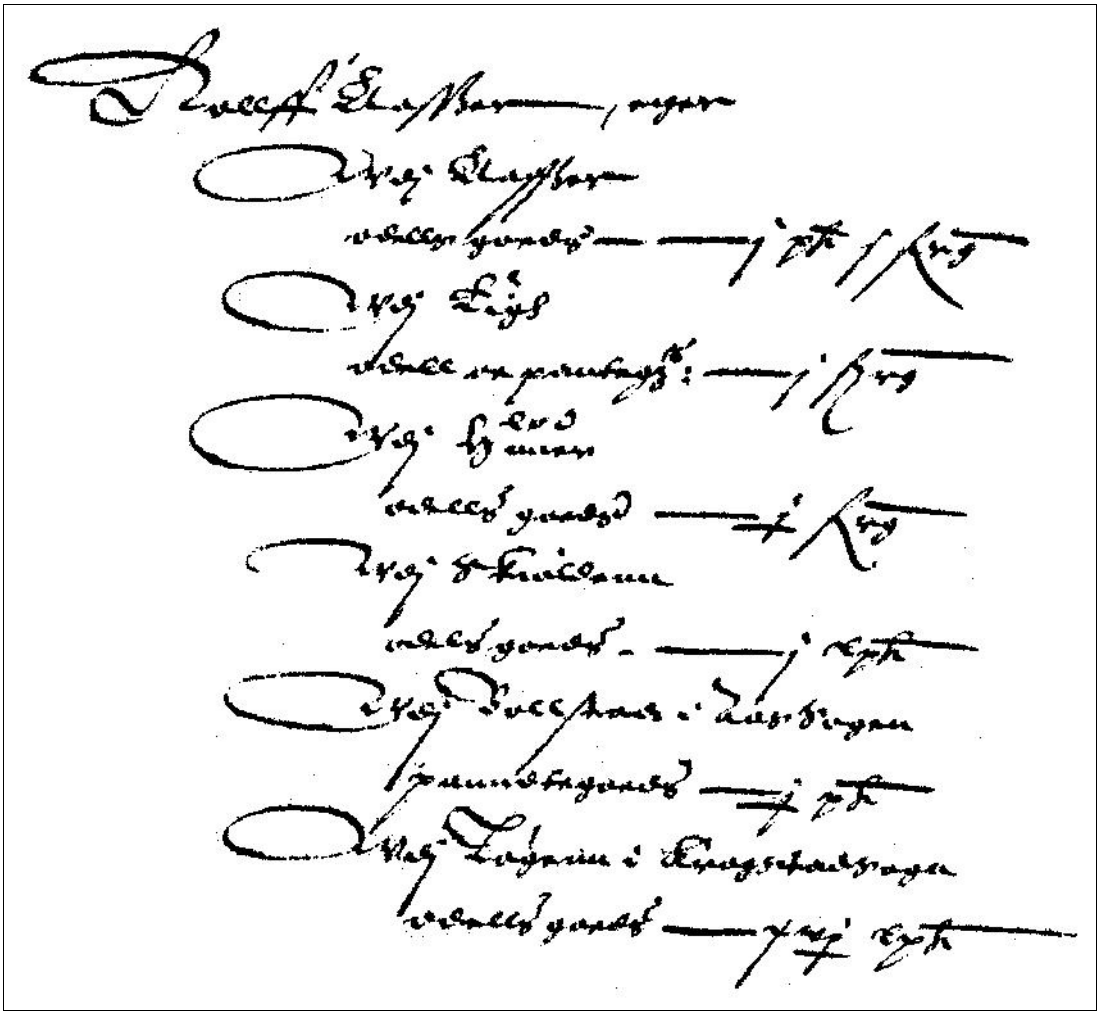

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Aschimb Prestegielld».

I Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 for Heggen og Frøland skibrede er alle jordparter angitt som odels- pante- eller kjøpegods. Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at oppgitt odelsgods skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted:

«OdellsBønnder aff Aschimb Prestegielld, Angiffuett deris Odell och Pannttegoeds, som de ere Eigennde och Raadigh, Som effterfølger:

....

Rollff Aaßer, eger

Wdj Aaßer - odellsgoeds - 1 pd 1 fxrg: [fjerding]
Wdj Eigh - odell oc pantegs: - 1 fxrg:
Wdj Huuer - odellsgoeds - ½ fxrg:
Wdj Skioldenn - odelsgoeds - 1 lpd
Wdj Bollstad i Aas Sogen - panndtegoeds - ½ pd
Wdj Løgenn i Krogstadsogen - odellsgoeds - 15½ lpd».

I 1624 overtar Rolv på Søndre Aaser. Han har, som sine svigerforeldre, også en lykkelig hånd hva gods angår, det øker fra år til år. Nytt er «Løggen», 16 lispund, som nevnes i 1624, da han eier i alt 4 skippund 3½ lispund 1½ remol. Euindsrud, Glemminge, kommer igjen i 1626, nå med 10 lispund, dertil kommer Findsrud, Trøgstad, og Fischerud, Trøgstad. Det året beløper hans samlede jordegods seg til 5 skippund 12 lispund.

Rolf døde mens barna, Amund og Aslach, var ganske små.[662]

Gift 2. gang omkring 1631 med forrige ane.

VIII:147 mf fm ff mf

Olluff Steenersen Dæli/Hoel Store. Leilending, bonde. Født omkring 1598. Levde 1612 på Hoel Store, Askim (ØF). Flyttet 1629 til Dæli, Askim (ØF). Flyttet omkring 1650 fra Dæli, Askim (ØF) til Hoel Store, Askim (ØF). Død 1673 på Hoel Store, Askim (ØF).

Olluff kom som bruker til Dæli, Askim, i 1629, som da tilhørte Kongen eller Kronen, som man også sa. I 1629-30 nevner regnskapslisten

662 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 8. Heggen og Frøland skibrede, folio 518. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 334-336. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 332-334.

«Førstebøxel av Olluff Steenersen for de 2 parter Thormoe Delenn oplod for ham, - 6 dlr.».
«Holding» som før.

I 1634 overtok Olluff også Berger Tormoessens part, og vi leser:
«Første Tage av Olluff Dellin (Dæli) for tredjeparten i gd. som Berger oplod for ham,
skylder ½ skippd. malt til kongen, - 10 dlr.»
Senere betaler Olluff jevnlig 1½ dlr. pr. år i holding.

«Holding» var et slags festepenger, som bygselmannen måtte betale utenom den egentlige landskyld, og «Tage» var en ekstraavgift som ble betalt hvert tredje år. Det var dog ikke alle landherrer som var så nøye med disse avgifter.

Olluff hadde følgende barn (minst):
Ca. 1635: Knud, til Dæli, overtok Store Hoel,
gift med Ellen Olluffsdatter Aaser Søndre, døde i 1677.
Ca. 1645: Siri, gift med Sjøfar Olluffsen Aaser Søndre, til Sæther Søndre, døde i 1690.

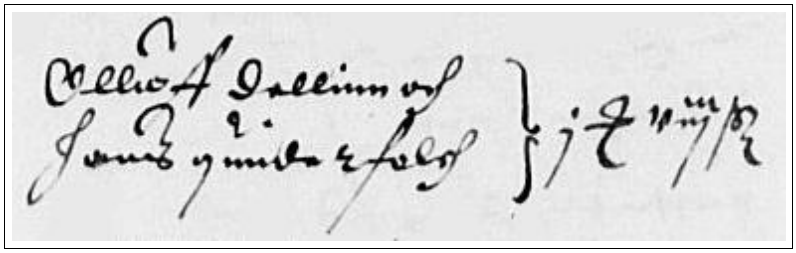

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Askimb Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 12).

I Koppskatten for 1645 står Olluff oppført med sin «quinde och 2 folch».
Han betaler 1 mark 8 skilling i skatt.

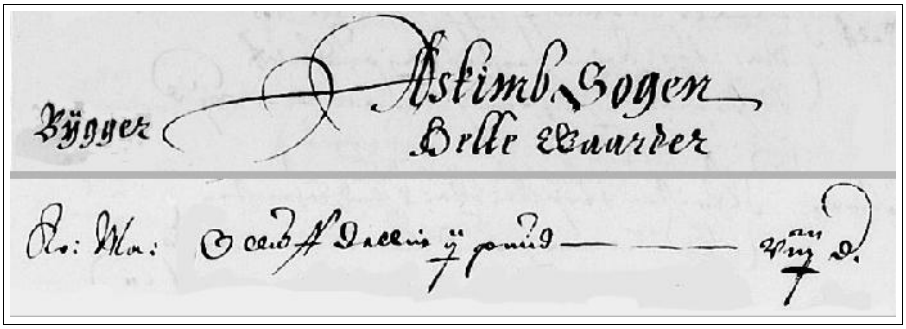

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Askim sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 21).

Skattematrikkelen av 1647 viser:
«Olluf Dellin 1½ pund.
Bygger Ko. Ma.»
Olluff betaler 7½ dr. i skatt.

I 1649 nevnes han som odelsbåren til gården Hoel, og han eier i denne gård 1 skippund 5½ lispund. Han var altså ingen småkårsmann. Olluff fortsatte å bruke Dæli til ca. 1650.

Olluff overtok Hoel etter at hans far døde i 1649. Han løste ut de andre arvingene og satt som velstandsmann på Hoel. Han hadde også adskillig jordegods utenom Hoel, men det er sterkt varierende fra år til annet.

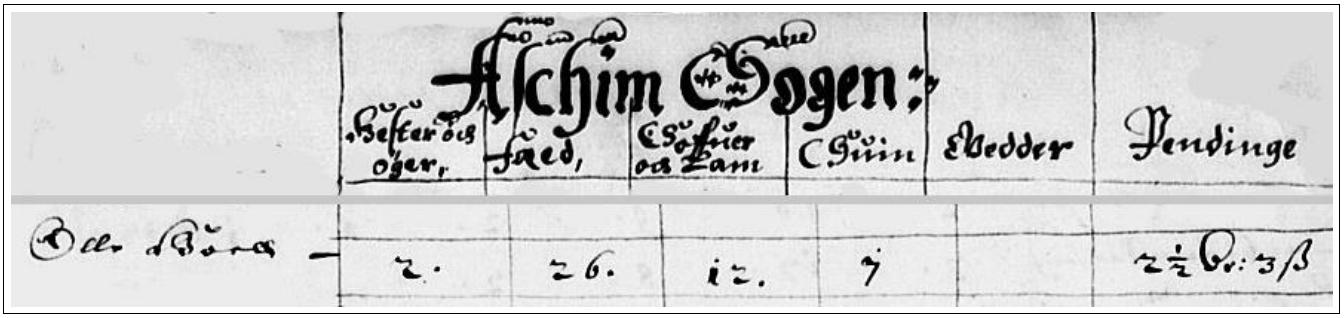

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Askim sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 13).

I 1657 ser vi at han på sin gård har 2 hester, 26 kuer, 12 sauer og 7 svin.
Han betaler 2½ Dr. 3 sk. i skatt.

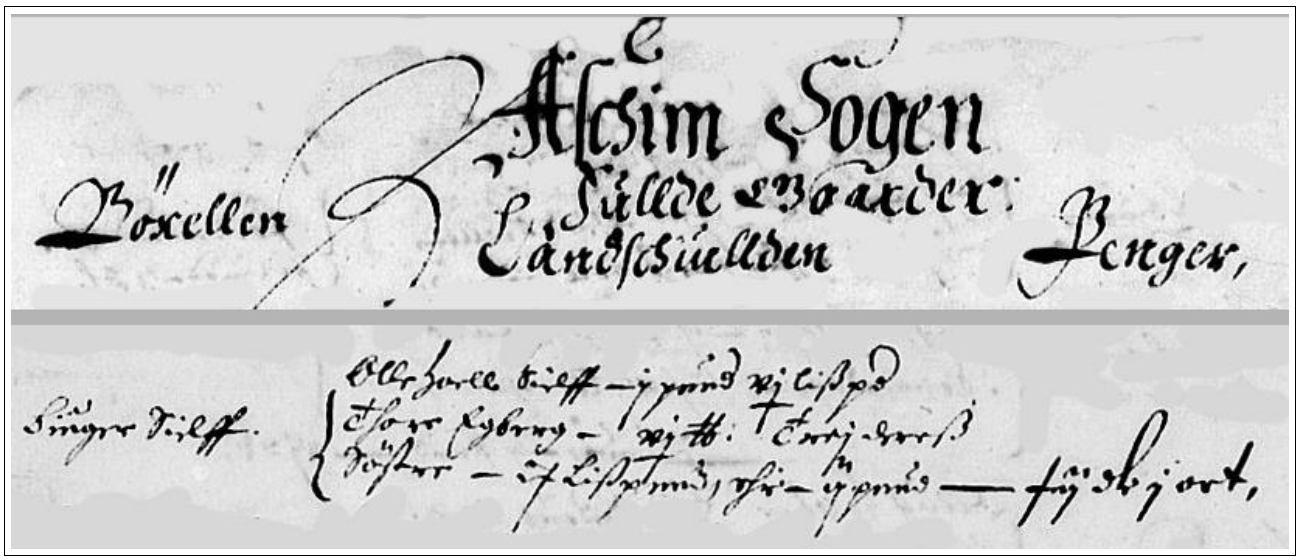

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Askim sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 14).

«Olle Hoell Sielff - 1 pund 5½ lißpd.
Thore Egberg - 5½ lb:
Trej deriß Søstre - 9 Lißpund,
ehr - 2 pund - 12 dr. 1 ort, [i skatt].
Biuger Sielff.»

«Pund» som masseenhet kalles også «libra» (romersk pund), forkortet «lb:».
Her er det tydeligvis ment lispund!

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 40b.

«Bunde Godtz: Hoell, Olle paaboer, schylder
Som hand Sielff er Eyendes - Meell 1½ pund 7 Lispd.
LandzEyer Sigurd Kolstad ibm. - 3 Lispd.
Huer biuger sit.
Skoug till Gierdefang och Brendewed - 1 hommelhauge.
1 liden bechequern bruges til hussbehouff.
Skatter:
Smør - 15 bz. - 2½ mk.
Korn - 5 Spand - 1 dr. 4 sk.
Ledingspenge - 2½ sk. - 2½ sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

30.09.1662 tinglyses et pantebrev fra Brynil Schiørten og Siver Gudim til Ole Stenersen Hol på 6 lispund i Hol i Askim mot et lån på 40 rdl. Pantebrevet er datert 12.08.1660. Samtidig tinglyses et pantebrev fra Torer Egeberg i Trøgstad til hans bror Ole Holl i Askim mot 50 rdl. i lån. Dette pantebrev er datert 08.10.1661.

Prestenes 2. manntall i 1664: 2.1 Askim sogn, folio 72.

Ved prestenes 2. manntall i 1666 har Store Hoel en landskyld på 1½ skipd. Miel. Oluff Stenersøn er oppsitter og 67 år gammel. Han har 2 tjenestedrenger, 22 og 18 år gamle på gården. Begge er soldater.

I henhold til fogdenes manntall to år tidligere er han da imidlertid kun 60 år!

23.05.1660 tinglyses et pantebrev fra Kristen Olsen Boeslet til Ole Holl her i soknet på ½ skippund i Bosslet for 50 Rdl. i lån. Pantebrevet er datert 12.04.1660 (HF tingbok nr. 3, folio 43b).

Hva Olluffs hustru het, eller hvor hun kom fra, hører vi intet om. I 1668 er formodentlig Olluffs hustru død, for det året skifter han med sine barn, så de får en del i jordegodset om hender. Han var da omkring 70 år, og begynte kanskje å føle seg gammel. Selv beholder han 1 skippund 1½ lispund, Knud får 13½ lispund og datteren og hennes mann 5 lispund.

Skiftet omtales i «Gårdshistorie for Askim», bind 1, men jeg har ikke funnet skiftet ved søk i de digitaliserte skifteprotokoller i Riksarkivet.

21.02.1671 tinglyses så et skjøte på ½ skippund med bøxel over all gården Boslett i Askim som Kristen Olufsen Boslet i formåls tid hadde pantsatt til Olluff. Olluff, hans sønn Knut Hol, og Sjøfar Olluffsen Sætter på sin hustrus vegne har nå gitt Kristen Boslett 16½ Rdl. i odelsløsen for samme gård. Skjøtet er datert 01.10.1670 (HF tingbok nr. 12, folio 2a).

Olluff døde omkring 1673, trolig 75 år gammel.[663]

(Barn VII:74, Far IX:293)

Gift

Barn:

Knud Olluffsen Dæli/Hoel Store. Født omkring 1635 på Dæli, Askim (ØF). Død 1677 på Hoel Store, Askim (ØF). (Se VIII:75).

Siri Olluffsdatter Hoel Store. Født omkring 1645 på Dæli, Askim (ØF). Død 1690 på Aaser Søndre, Askim (ØF). (Se VII:74).

VIII:149 mf fm fm ff

Olluff Hellesen Linto. Gårdbruker. Født omkring 1617 på Finholt, Udenes, Nes (AK). Levde 1649 på Linto, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1698 på Linto, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 11.12.1698 i Båstad, Trøgstad (ØF).[664]

Olluff kom fra Finholt i Nes.

O. Rygh skriver om Linto i «Norske Gaardnavne»:

Gård nr. 123, Linto, Lindethaadt 01.01.1604, Lindtaa i 1612, Lindtho i 1616 og Lindthoe i 1723.

«Líntó?. 2det Led er vist det ofte i Stedsnavne brugte tó f., græsgroet Plet i en Fjeldside eller mellem Klipper (endnu brugt); 1ste Led antagelig Plantenavnet lín. Sandsynligheden derfor forøges ved de mange utvivlsomt gamle Stedsnavne, som vidne om Dyrkning af Lin i Norge langt tilbage i Tiden. Línakr findes som Navn paa en Gaard i Urskog, der nu er gaaet ind under Præstegaarden. Línakrsruð hed en forsvunden Gaard i Saude; Línekra er Navn paa en Gaard i Østre Slidre, Língerði paa en Gaard i Lyster, Línland paa flere Gaarde i den sydvestlige Del af Landet, Líntjokvrn paa en Gaard i Ogne Sogn, Egersund. Ogsaa de meget gamle Navn Lina i Bamle og Line i Time (opr.

663 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Askimb Sogenn, folio 12. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Askimb Sogen, folio 21. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 40b. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 295; Prestenes manntall: 2.2 Askim prestegjeld, folio 54 og 72, nr. 33. Tingbok Heggen og Frøland nr. 4, folio 73a-73b. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 576, 601-602.

664 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepult», folio 266.

Línin) have sandsynlig samme Oprindelse. Endog paa Island findes der et Línakradalr (se Kålund, Historisk-topografisk Beskrivelse af Island II 11. 344). - Linto forekommer ogsaa i Eidsberg (No. 123).»

I 1593 og 1594 betalte en Engelbret bygningsskatt av Linto.

Baard betalte landsskatt fra 1612.

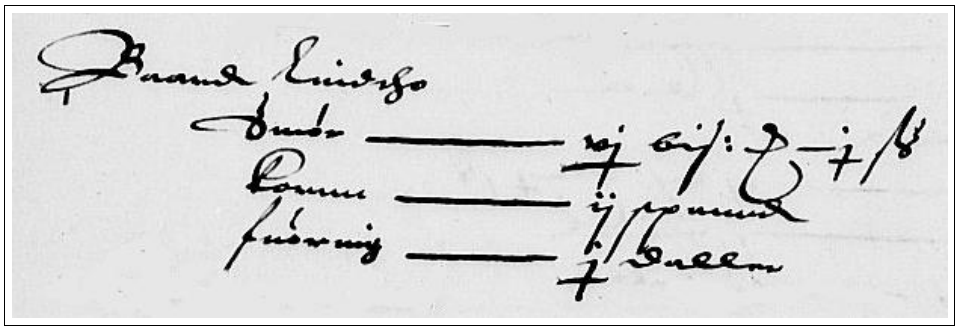

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Baastad prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg.3, litra 8, bilde 10).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Trygstad Prestegielld - Bodstad Anex - Bundeguotzs.
Baard Lindtho
Smør - 5½ bis: merker - ½ sk.
Kornn - 2 spannd.
Fuoring - ½ daller».

Baard er oppført som bruker av gården frem til og med 1632.

Året etter har Linto fått en ny bruker, Niels, som også brukte gården i 1647. Det ser ikke ut til at han eide noe i gården.

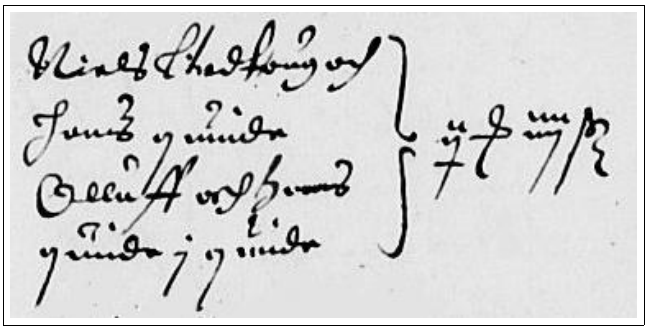

Koppskatt 1645, 23 Heggen og Frøland, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, folio 9).

Koppskatten i 1645 viser:
«Niels Lindtoug och Hans quinde.
Olluff och Hans quinde.
1 quinde».
De betalte 1½ mark 4 skilling i skatt.

Olluffs far er ikke registreret på gården, så han må ha flyttet et annet sted etter at han forlot Finholt før koppskatten ble betalt i 1645.

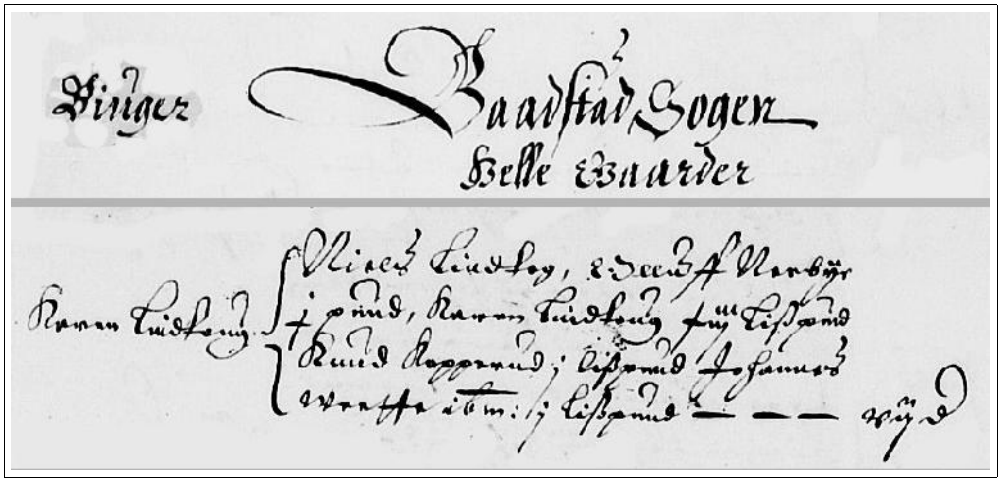

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 19).

Skattematrikkelen av 1647 viser:
«Niels Lindtog,
Olluff Nerby ½ pund.
Karen Lindtoug 13 lispund.
Knud Kopperud 1 lispund.
Johannes Weette ibm. 1 lispund.
Byger Karen Lindtoug».

Karen, som eide 13 lispund i Lindtoe i 1647, døde i 1654:
«Miscericordia Sepulti Karen Lintøe Æt 78 Ann» (Kirkebok nr. 1, folio 93).
Hun var muligens enken etter Baard som brukte gården til 1632.

Det er ikke avklart om den Olle som bor på Linto i 1645 er «vår Olluff». I 1647 nevnes, som fremgår ovenfor, kun Niels Lindtoug. Senest i 1649 bor imidlertid Olluff på Linto, da døpes sønnen Lars i hans første ekteskap.

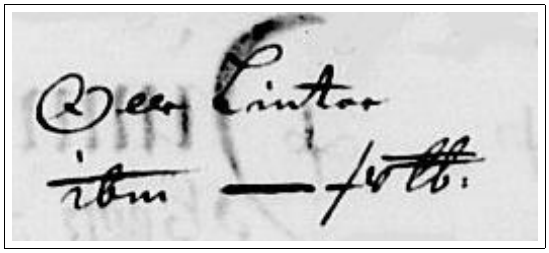

Odelsbok 1656-57, 20 Heggen og Frøland, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len (eske 237, legg.6, bilde 5).

I 1656-57 har Olluff overtatt de 13 lispund etter Karen Lindtoug samt de mindre andelene som Knud Kopperud og Johannes Weette eide i 1647.
«Olle Lintoe» er nå «Effterschrefne» odelsskatt av egen påboende gård med 15 lispund.
Skiftet etter Olluff viser at han hadde kjøpt Lindtoe og altså ikke arvet denne. Muligens tilhørte hans hustru slekten på Søndre Sæther, en av deres sønner døpes til Søphar i 1667.

I sitt første ekteskap hadde Olluff datteren Aase som ble gift med Morten Gangnes. Antagelig var det Aase som ble døpt «Dom Reminisc:» i 1649, navnet er ikke oppgitt i kirkeboken (Kirkebok nr. 1, folio 77).
Han hadde også sønnen Lars i dette ekteskapet, som var 16 år gammel ved manntallet i 1664-66:
1649: «II Advent Baptizati Oluff Lintoes Barn N. Lars» (Kirkebok nr. 1, folio 80).
Olluffs første kone som vi ikke kjenner navnet til, døde i 1651:
«Vocem Juci.. (5. søndag etter påske) Sepulti Olle Lintøes Q Æt 38 ann» (Kirkebok nr. 1, folio 85).

Det er trolig at hun het Anne, da Oluf og Ellens første datter antagelig er oppkalt etter Olufs første kone.

Datteren Aase gifter seg i 1663:
«Dnica II Trin Cop Morten G..Hof(?) Aase Oluffsdatter Lintøe (Kirkebok nr. 1, folio 119).

Olluff giftet seg annen gang med Ellen i 1652:
1651: «Spons XX Trin Oluff Lintøe Elen Abrahamsd.». De ble «Copulered» trettendedagen året etter.

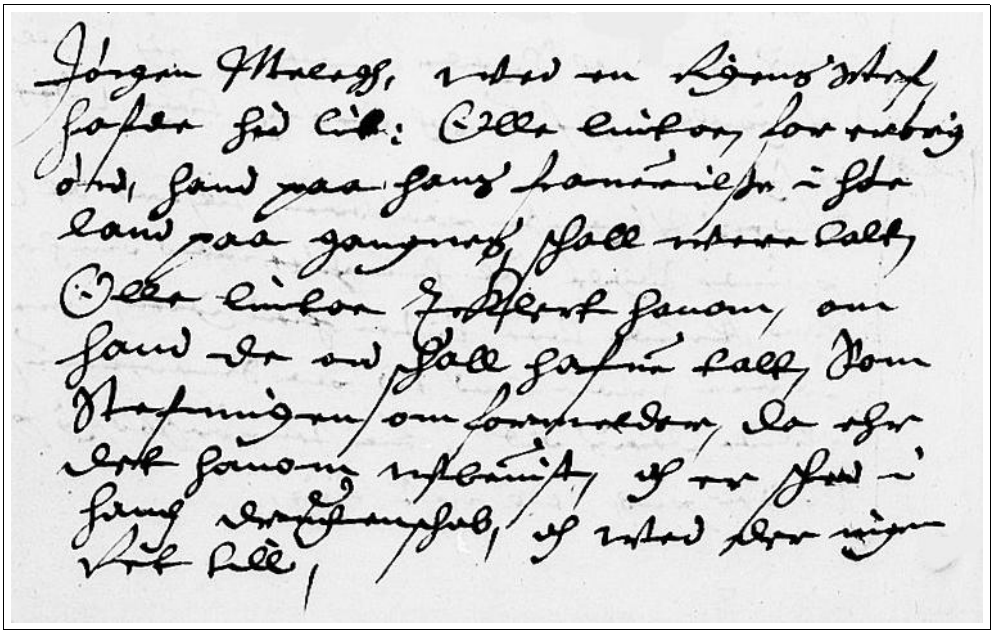

Tingbok Heggen og Frøland nr. 2, 1655-57, folio 52b.

Tinglysning 19.01.1657:
Jørgen Melegh (d.e. Mellich) mot Ole Linto for ærerørige ord (HF tingbok nr. 2, folio 52b).

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 9).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården hadde 3 hester, 13 kuer, 8 sauer og 3 svin.
Det ble betalt 5½ mk. 7 sk. i kvegskatt.

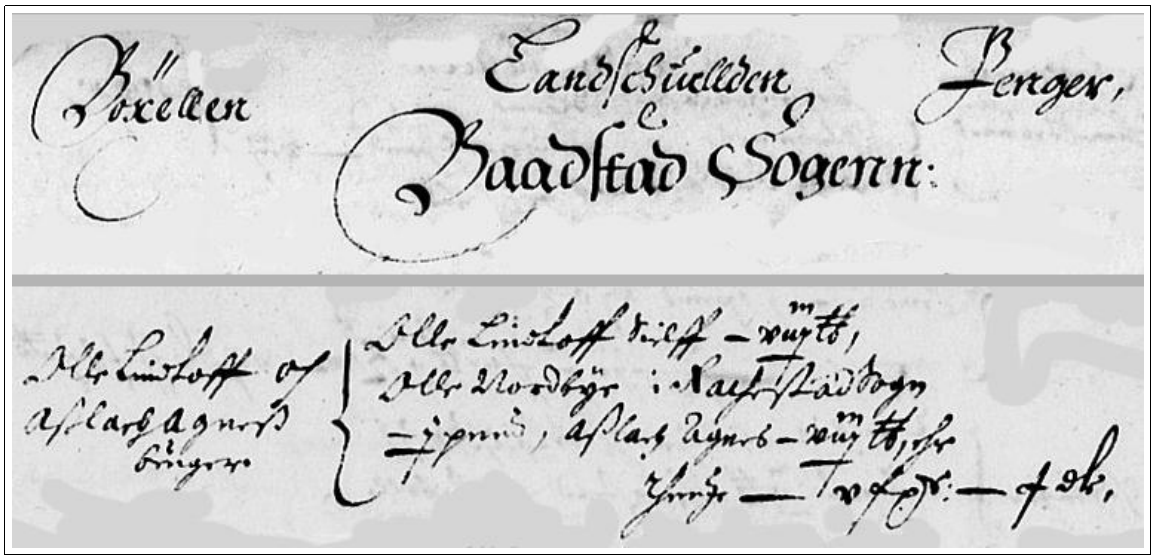

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 10).

«Olle Lindtoff Sielff - 7½ lb,
Olle Nordbye i Rachestad Sogn - ½ pund,
Aßlach Agnes - 7½ lb,
ehr Thunge - 5 fzr: [fjerding = 5 lispund] - 10 dr, [i skatt].
Olle Lindtoff oh Aslach Agnes biuger».
«Pund» som masseenhet kalles også «libra» (romersk pund), forkortet «lb:».
Her er det tydeligvis ment lispund!

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

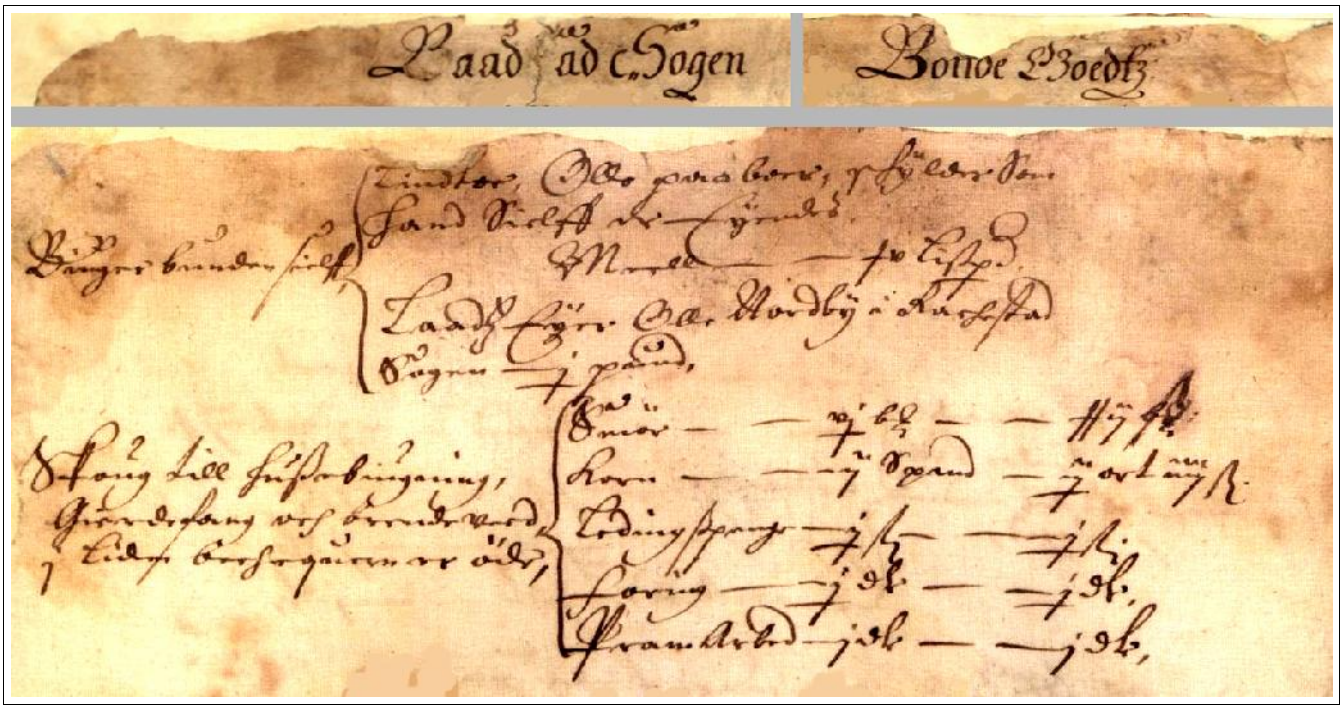

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 28b.

«Bonde Goedtz: Lindtoe, Olle paabor schylder
som Hand Sielff er Eyende - Miell 15 lispund.
LandzEyer Olle Nerby i Rachestad Sogen - ½ pund.
Byger bunden selff.
Skoug till husse buigning, Gierdefang och brendewed,
1 liden beche quern er øde.
Skatter:
Smør - 5½ bz. - 12 sk.
Korn - 1 Spand - 1½ mk. 4 sk.
Ledingspenge - ½ sk. - ½ sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

Prestenes 2. manntall i 1666: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 34.

Ved manntallene i 1664-66 hadde «Noo. 47. Lintoe» en skyld på 1 skippund 1 fjerding. Det andre prestemanntallet fra 1666 viser:
«Oluf Elovsen, bruger 15 lispd er 49 Aar.
Morten Halfuorß Soldat bruger ½ pd er 29 Aar».
Oluf har følgende sønner på gården:
Lars, 16 år [fra 1. ekteskap].

Abraham, 6 år.
Elof, 4 år.
Guldbrand, 3 år.
Siøphar, 2 år.
«Suend Mogensøn Soldat er 21 Aar» og ifølge fogdemanntallet tjenestedreng på gården.

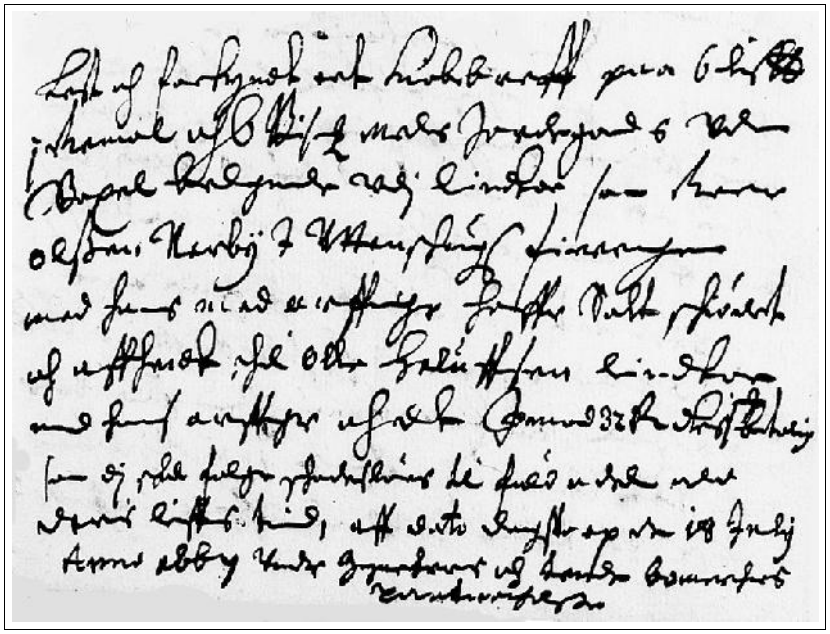

Tingbok Heggen og Frøland nr. 9 - 1668-69 - folio 32a - Utsnitt.

24.04.1668 tinglyses et kjøpebrev fra Reier Olsen Nerby i Utenskogfjerdingen og hans medarvinger til Olle Heluffsen (en eldre form av Ellefsen) Linto på 6 lispund 1 remål 6 bismermerker uten bygsel i Linto mot 32 rdl. i betaling. Kjøpebrevet er datert 18.07.1667:

«Lyst och forkyndt eet Kiøbebreff paa 6 Lispd 1 Remaal och 6 Bis Pund Merker Jordegods uden Bøxel beligende udj Lindtoe som Reier Olsen Nerby J Uttenschougs Fieringen med hans medarfuinger hafer Solt, Schiødt och Affhendet thil Olle Heluffsen Lindtoe med hans Arfinger och det Jmod 32 Rdl Betaling ...»
(HF tingbok nr. 9, folio 32a).

Samtidig tinglyses et pantebrev fra Ole Helgesen Linto til Aslak Agnes i Båstad på 12½ lispund med bygsel i Linto mot 63 rdl. i lån. Datert Agnes 08.11.1667 (HF tingbok nr. 9, folio 32a).

07.12.1668 ble det tinglyst et forsikringsbrev på ½ skippund skyld i Lindto i Båstad sokn, som Ole Lindto [pant-]setter til Christen Eskildsen i Kristiania imot 20 rdl. lån, som Ole skal svare rente av. Datert Kristiania 13.11.1667 (HF tingbok nr. 9, folio 73a).

I 1669 ble det tinglyst et odelsløsenbrev på Finholt med tilhørende plasser. Brevet ble utstedt av Tosten Hellesen og Olluff Hellesen, begge i Trøgstad, om det kjøp deres salige bror, Laurits Hellesen, hadde gjort med Jon Olsen Lundberg.

De to brødrene hjemlet i 1669 Jon Olsen Lundbergs brødre, Halstein og Jon, og deres søster på Ile gården Finholt for 100 rdl.

I 1669 utstedte også de to brødrene Hellessønner og broren Torbjørn Hellesen i Høland en obligasjon på 30 rdl. til Paul Torstensen i Christiania, som ble lovet 5 lispund i Finholt i forsikring.

08.04.1673 gikk fogden til sak mot Peder Lille Hoff for at han forleden års mikkelsdag hos Torsten Hogaas overfalt Ole Lindtoe og brøt hans ben av (HF tingbok nr. 14, folio 23a). Saken mellom Peder Svenske og Ole Linto endte med forlik 28.11.1673 (HF tingbok nr. 14, folio 67b-68a). Det fremgår ovenfor at Torsten og Olluff var brødre.

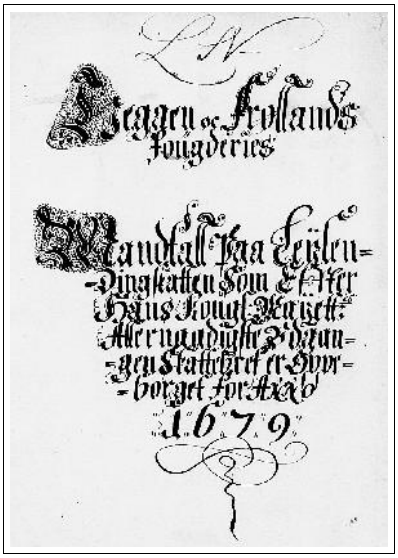

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Olluff betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), leilendingskatt, den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

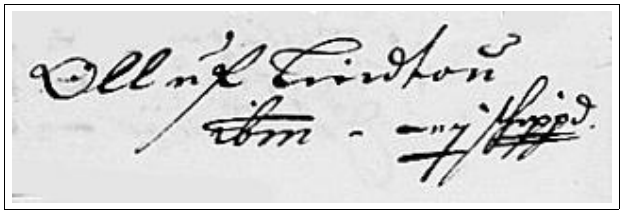

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Baastad - Bilde 181.

Det ½ skippund han er oppført med under «Rostieniste» var pantsatt til Christen Eschelsen i Christiania.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Trøgstad Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Olluf Lindtou
ibm. ½ Schippd.

Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.

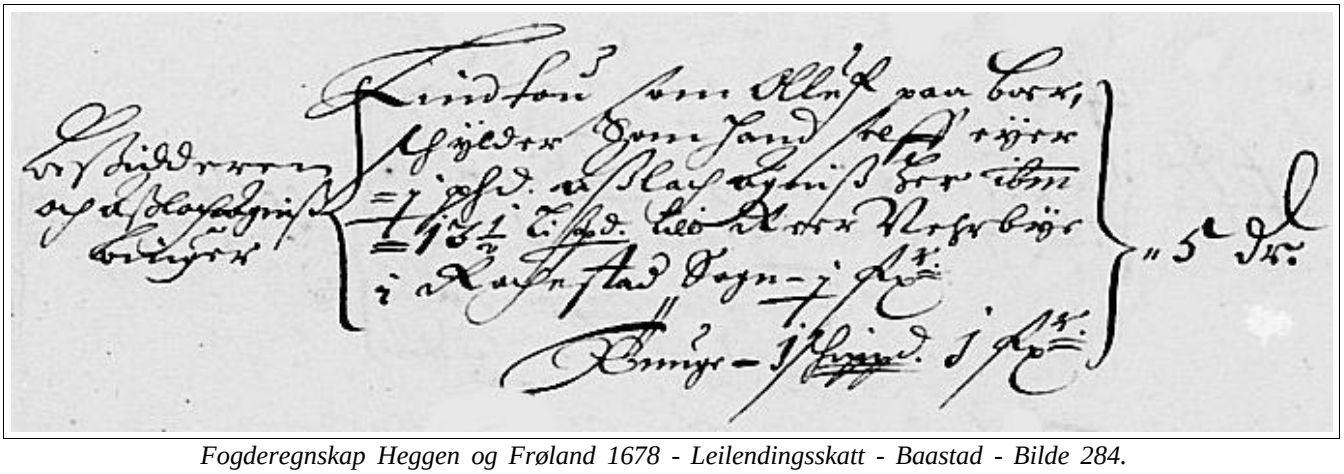

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Baastad - Bilde 284.

Leilendingskatten settes til 5 dr.

«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678
- Trøgstad Sogn - Bodstad Annex:
Lindtou Olle
½ kanne Roug, ½ kanne Huede, 1½ quart Bl: Korn, 1 kanne Tore og 9 quart Hafre».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).

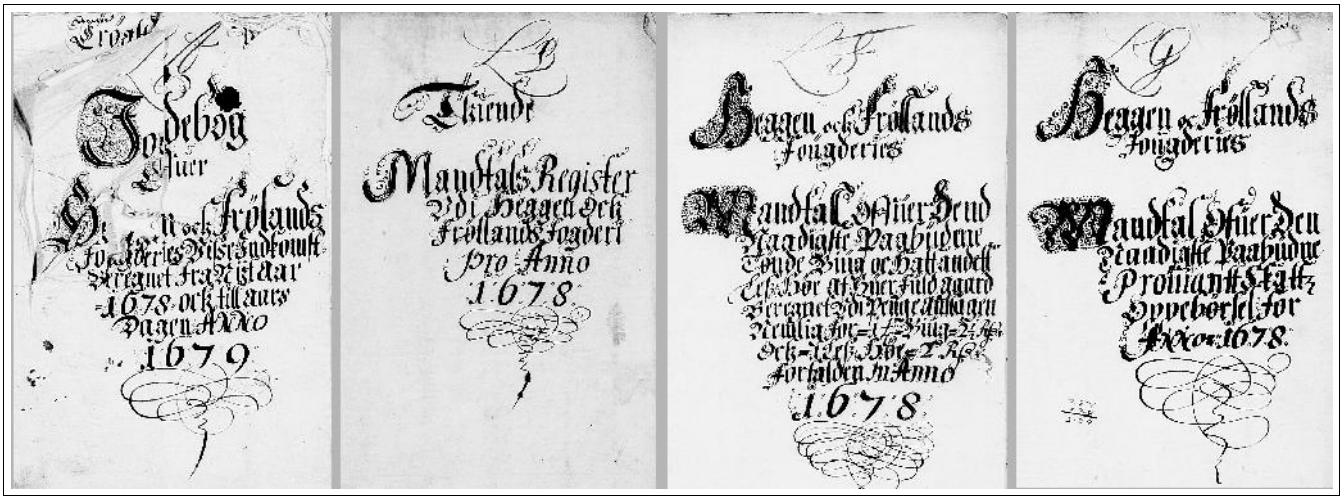

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Bodstad Sogn:
Lindtou Olluf
Smør - 5½ bzr. - 22 sk.
Korn - 2 Spand - 1½ mk. 4 sk.
Ledingspenge - 1 sk.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 2½ mk.»

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Baadstad Sogn:
Lindtou Som Olle paaboer, Schylder
till Aslach Agnis her ibm. - 12½ Lispd.
Christen Eschelsen i Christiania - ½ phd.
till Reer Nærby i Ragestad Sogn - ½ fær.
Aslach Agnis och Christen Eschelsen biuger».

«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc
halfandett Les Høe af huer fuld gaard
Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr.
forfalden in Anno 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Lindtou Oluf - 1 Schippd. 1 fær.
Anslagen for Biug - 1 rdr. 54 sk., for Høe - 1 rdr. 84 sk.»

«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Lindtoe Olluf - 5 fær. - Schatten: 2½ mk.»

08.06.1680 tinglyses et odelsskjøte fra Reier Nerby og Helge Siversen Halim i Rakkestad til Ole Lindtoe i Båstad på 3½ lispund 3 bismermerker i hans påboende gaard Lindtoe. Skjøtet er datert Nerby 17.03.1680:

«Publicerit Reer Nerbyes och Helge Sifuersen Halim af Rachestad Sogen Deris Udstede Odelsskiøde Bref paa Halfierde Lispd och Trej Bismr: Aarlig Landschylds Jndbørsel udj Olle Lindtoe i Baadstad Sogen afhender ... udj Hans paaboende Gaard Bemte: Lindtoe,
Er Daterit Neerbye d = 17 Marts, Anno 1680» (HF tingbok nr. 18b, folio 8b).

Tinglysning 06.05.1687:
Skjøte fra Ole Hovelsen Blesse i Fet til Ole Lindtou på 7½ lispund ½ bmk. i Lindtou. Datert 06.12.1686 (HF tingbok nr. 24b, folio 8a).

Tinglysning 06.05.1687:
Kvittens fra Morten Strand og Lars Gangnes til Ole Lindtou i Båstad. Datert Lindtou 29.09.1684 (HF tingbok nr. 24b, folio 8a).

Tinglysning 02.12.1687:
Transport fra Jakob Reiersen Mysen i Enebakk til Ole Lintou i Båstad på ½ fjerding i Lindtou for 12½ rdl. Datert 14.10.1687 (HF tingbok nr. 24b, folio 31a).

Tinglysning 16.03.1694:
Bygselseddel fra Oluf Linto i Båstad til hans sønn Gulbrand Ellefsen (!) på 12½ lispund i Linto. Datert 12.09.1693 (HF tingbok nr. 31, folio 2b).

Ole døde i 1698:
«D 3 Adv Ole Lintoe gl. 81 Aar». «Ellef» er skrevet først, men overstrøket.

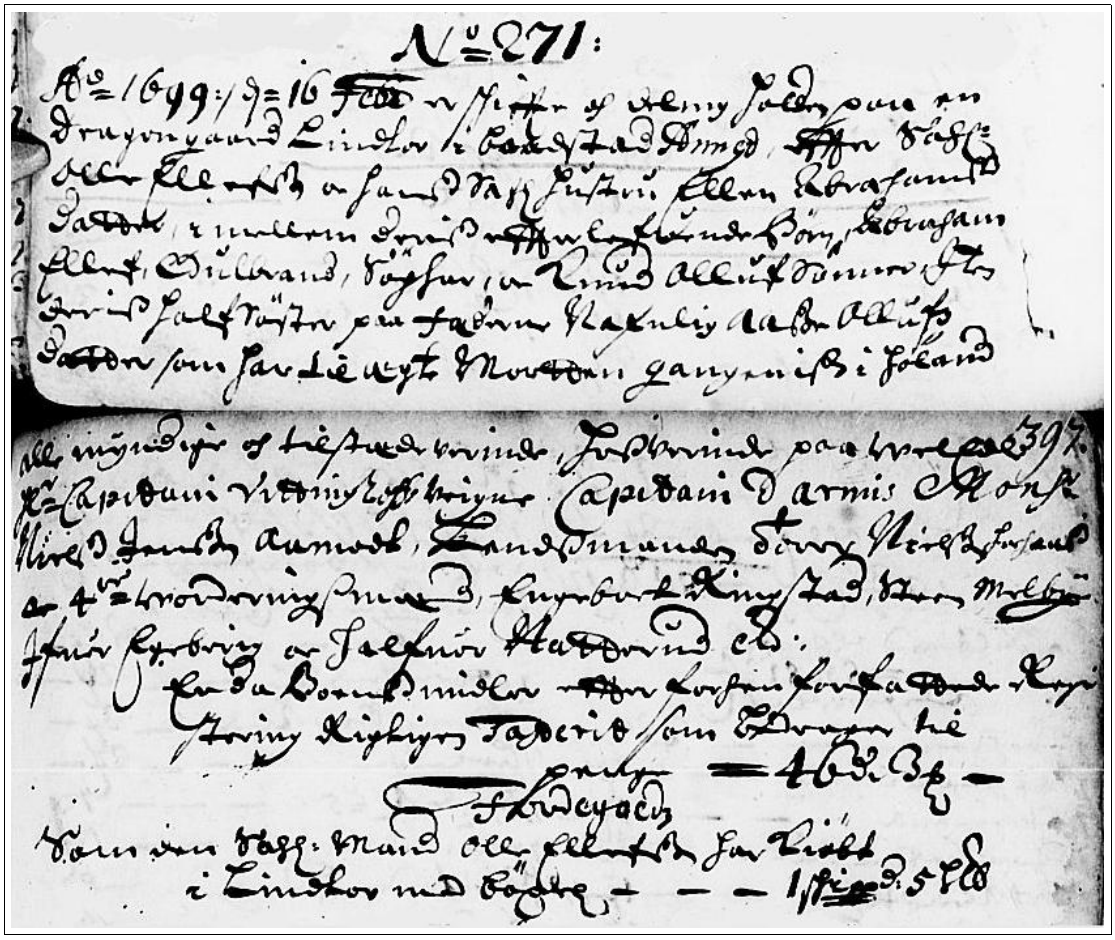

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 396b-397a.

Skiftet etter Olluff og hans «Salige hustru» Ellen ble avholdt 16.02.1699:
«No. 271.

Ao 1699 d 16 Febr er skifte oc deling holden paa en Dragongaard Lindtoe i Baadstad Annex efter Sahl: Olle Ellefsen oc hans Sahl. Hustrue Ellen Abrahams datter,

imellem deris efterlevende Børn,

Abraham, Ellert, Gulbrand, Søphar, oc Knud Olluf Sønner,

item deris halfsøster paa faderen Nafnlig

Aase Ollufs datter som har til ægte Morten Gangenis i Høland,

alle myndige oc tilstædeverinde, hosverende paa welEdle Hr. Capitain Vittingshofs weigner Capitain d'Armis Mons: Niels Jensen Aamodt, Lendsmanden Torer Nielsen Hochaas oc 4 worderingsmænd, Engebret Ringstad, Steen Melbye, Ifuer Eesberig oc Halfuor Natterud.

En da Boens midler efter forhin forfattede Registrering Rigtigen Taxerit som bedrager til
penge = 46 dr. 6 mk.

Jordegods

Som den Sahl: Mand Olle Ellevtsen har kiøbt i Lindtoe med bøxel 1 Skippd. 5 Lispd.

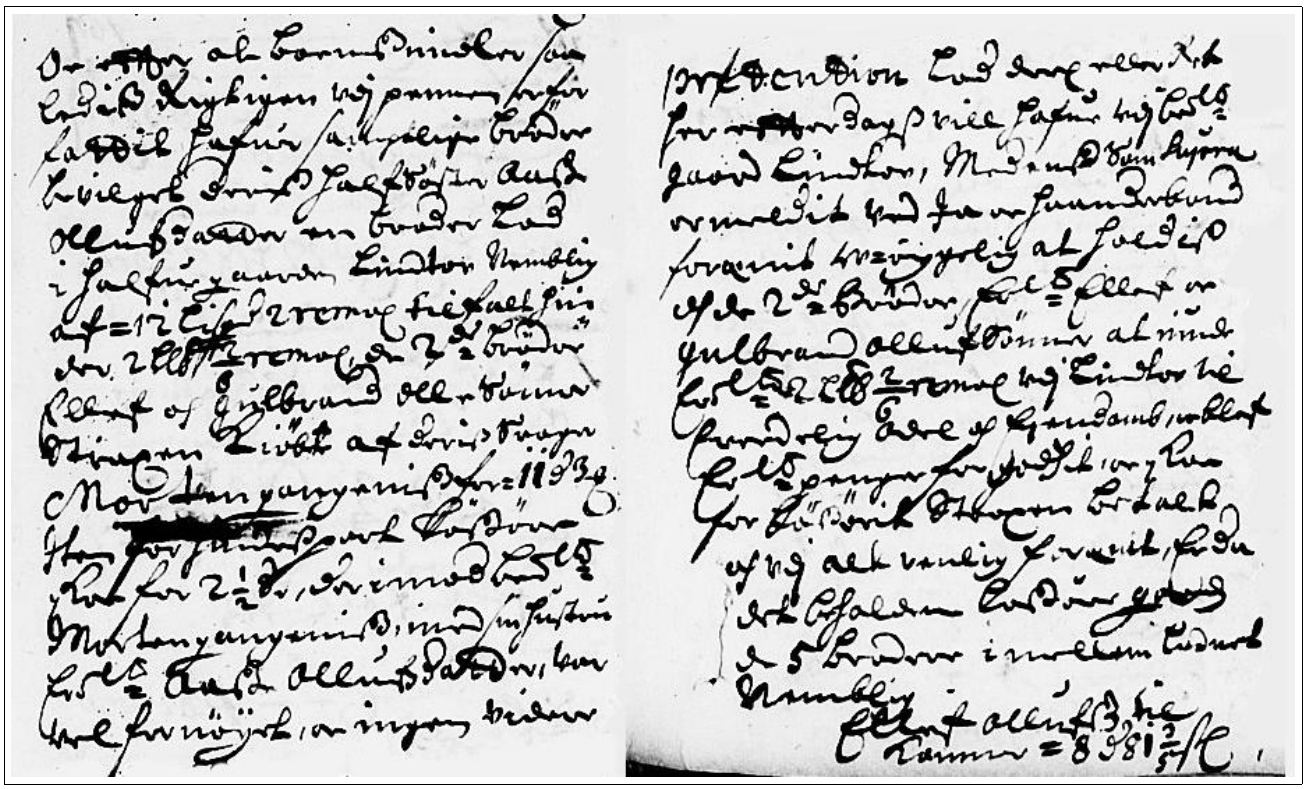

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 397a.

De efter at boens midler saaledis Rigtigen udj pennen er førfattit hafuer samptige brøder bevilget deris halfsøster Aase Ollufsdatter en broder Lod i halfue gaarden Lindtoe Nemblig af 12 lispd. 2 remaal tilfalt h..der 2 lispd. 2/6 remaal, de 2de brøder Ellef oc Gulbrand Olle Sønner Straxen Kiøbte af deris Svoger Morten Gangenis for 11 dr. 3 mk.
Item for hendis part Løsøre Lot for 2½ dr.

derimod benevnte Morten Gangenis, med sin hustrue E.. Aase Ollufsdatter, war vel fornøyed, oc ingen widere pretention Lod del eller Ret herefter Dags will hafue udj benevnte gaard Lindtoe ...
....»[665]

(Barn VII:75, Far IX:297)

Gift 06.01.1652 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[666] neste ane.

Barn:

Gudbrand Olsen Linto/Sæther Nordre. Født 1661 på Linto, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 09.06.1661 i Båstad, Trøgstad (ØF).[667] Død 1747 på Linto, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 26.02.1747 i Båstad, Trøgstad (ØF).[668] (Se VII:75).

VIII:150 mf fm fm fm

Ellen Abrahamsdatter Linto. Levde 1638. Levde fra 1652 til 1667 på Linto, Båstad, Trøgstad (ØF).

Det er mulig at Abraham som hadde Pukerud i 1647 var hennes far.

665 Koppskatten 1645, Akershus len, 23 Heggen og Frøland fogderi, Thrøgstad Sogenn, folio 9. Skattemanntallet av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Baadstad Sogen, folio 19. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 28b. Manntallet i 1662-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 310; Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 34. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 396b. Thor Hexeberg [og Birger Kirkeby]: Nes på Romerike, Gardshistorie, Bind V, side 235.

666 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons. Copul.», folio 86 og 87.

667 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 113.

668 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Baptisat et Sepulti», folio 166.

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 18).

«Baadstad Sogen - Helle gaarder:
Abraham Puggerud 1 pund 1 fr.
Byger Laurs Jørntued.»

Abraham døde i 1652:
«V Trin. Abraham Pugerud Æt 70 an» (Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 89).

Ellen og Ole hadde følgende barn (minst):
1652: Anne, død før 1699.
1653: Abraham, han døde antagelig ung.
1655: Abraham.
1657: Ellef, gift med Gyri Olsdatter Bergsjø,
døde på Lintoe i 1723, 66 år gammel (Kirkebok nr. 3, folio 8).
1661: Gulbrand, til Nordre Sæther, gift med Berte Pedersdatter, døde i 1747.
1664: Søphar, til Gapestad, gift med Siri Larsdatter, døde i 1748.
1667: Knud, til Høntorp, gift med Randi Evensdatter.

1652: «XVII Trinit Baptizati Olle Lintøes B. Anne (Kirkebok nr. 1, folio 89).
1653: «IV Advent Baptizati Oluff Lintøes B. Abraham (Kirkebok nr. 1, folio 92).
1655: «XIX Trin Baptizati Oluff Lintøes B. Abraham (Kirkebok nr. 1, folio 98).
1657: «VII Trin Baptizati Oluff Lintoes B. N. Elov (Kirkebok nr. 1, folio 102).
1664: «Septua(gesima) Baptizati Oluff Lintoes B. N. Siøfar (Kirkebok nr. 1, folio 120).
1667: «Palmarum Baptizati Oluff Lintøes B. N. Knud (Kirkebok nr. 1, folio 130).

Det skal være et notat i Nes bygdebok om at Olluff ble gift tredje gang med Maren Gundersdatter i 1666, men jeg har ikke funnet dette. Om dette er korrekt, skulle i så fall Knud være fra dette ekteskapet. Bakgrunnen er vel følgende innførsel i kirkeboken for Trøgstad:
Spons. Copul 1666: «Judica Ol. Lintøe Maren Gundersd. Ve.g..(?)» (Kirkebok nr. 1, folio 127).
Imot dette taler følgende:
- Ellen overlevde fødselen av Søphar i 1664, og er ikke registrert som død frem til 1667, riktignok heller ikke senere:
Introductæ 1664: «Lætare: Oluff Lintøes Quinde (kirkebok nr. 1, folio 121).
- Knud må være Ellens sønn, skiftet etter Olluff og hans «Salige hustru» Ellen ble avholdt 16.02.1699:
«No. 271. Ao 1699 d 16 Febr er skifte oc deling holden paa en Dragongaard Lindtoe i Baadstad Annex efter Sahl: Olle Ellefsen oc hans Sahl. Hustrue Ellen Abrahams datter,
imellem deris efterlevende Børn,
Abraham, Ellert, Gulbrand, Søphar, oc Knud Olluf Sønner,
item deris halfsøster paa faderen Nafnlig
Aase Ollufs datter som har til ægte Morten Gangenis i Høland,
alle myndige oc tilstædeverinde, ...»
(Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 396b).[669]

(Barn VII:75)

Gift 06.01.1652 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[670] forrige ane.

VIII:151 mf fm fm mf

Peder Bergersen Sæther Nordre. Gårdbruker. Født omkring 1642. Levde 1668 på Sæther Nordre, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1728 på Sæther Nordre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 01.02.1728 i Båstad, Trøgstad (ØF).[671]

669 Skattemanntallet av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Baadstad Sogen, folio 18. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 687. Thor Hexeberg [og Birger Kirkeby]: Nes på Romerike, Gardshistorie, Bind V, Finholt.

670 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons. Copul.», folio 86 og 87.

671 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Begraved», folio 25.

O. Rygh skriver om Nordre Sæther i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 141 og 142, Sæter nordre og søndre, «i Sætrom» (begge Gaarde) i den «Røde Bog» (side 147 og 148, i Sætrom (søndre) i 1497 (DN IX 433), «i Sætterum» (NRJ I 26). Sether (St. 19 b), Setter i 1593 og 1612, Settere 01.01.1604 og Sætter nordre og søndre i 1723.
«Setrar f., af setr n.».

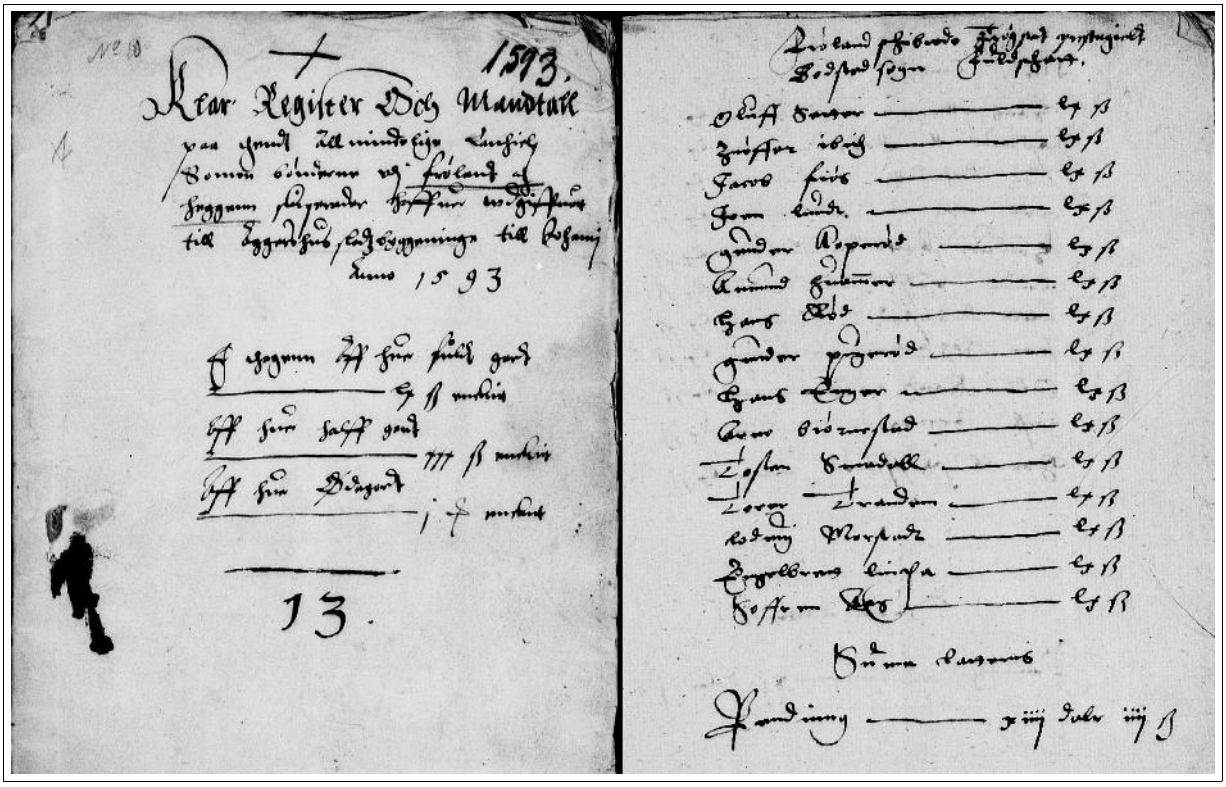

Bygningsskatt Jonsok 1593, 13 Frøland og Heggen (Lensregnskap Akershus len, eske 6, legg 4, bilde 1 og 2).

Bygningsskatten til Jonsok 1593 for Bodstad Sogn i Trøgstad prestegielt og Frøland schibrede viser at en Oluff da brukte Nordre Sæther. Han betalte 60 skilling i skatt.

I 1594 og 1604 bruker en Suenning gården.

Fra 1612 til 1614 heter oppsitteren Børger.

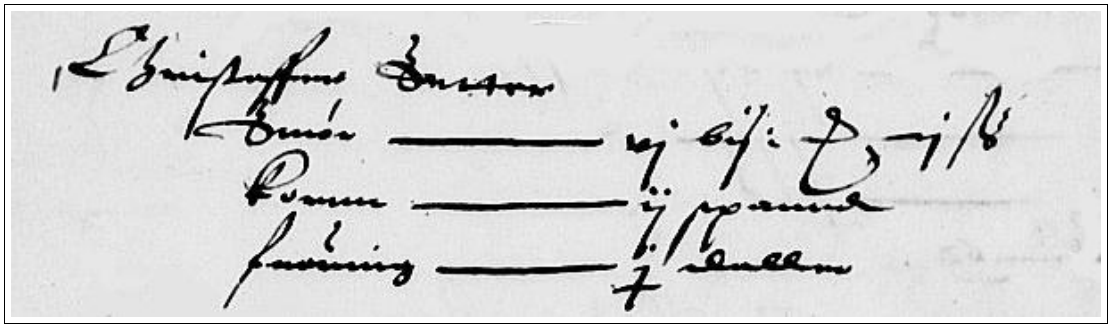

Jordebok 1616-17, Frøland og Heggen fogderi, Baastad prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 41, legg 3, litra 8, bilde 10).

I 1616 har Christopher overtatt gården. Jordeboken 1616-17 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Trygstad Prestegielld - Bodstad Anex - Bundeguotzs.

Christoffer Setter.

Smør - 6 bis: merker - 1 sk.

Kornn - 2 spannd.

Fuoring - ½ daller».

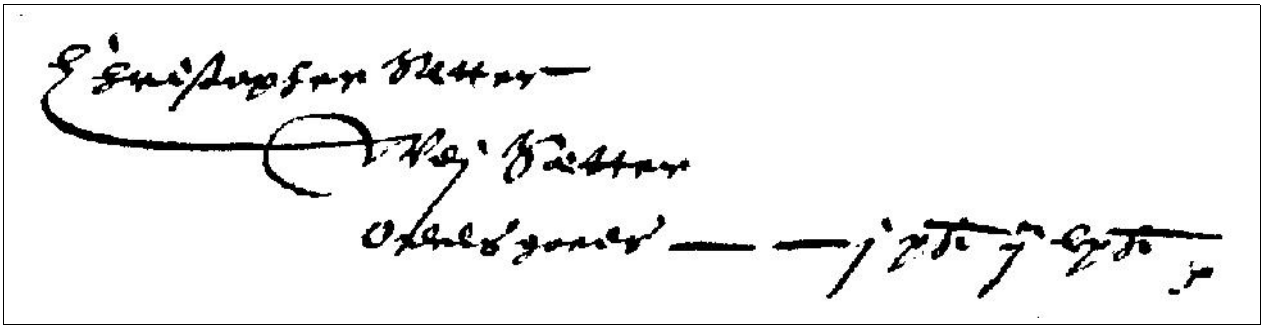

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Trøgstadtt Prestegielld».

I Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 for Heggen og Frøland skibrede er alle jordparter angitt som odels- pante- eller kjøpegods. Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at oppgitt odelsgods skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted:

«OdellsBønderne aff Trøgstadtt Prestegielldt, Angiffuett deris Odels Jnndkumbst, Att Wehre Raadigtt, som Eptherføllger:

....

Christopher Setter

Wdj Setter Odelsgoeds - 1 pd. 2 lpd.»

Han betaler også skatt av gården i 1628.

Fra 1630 og fremover betalte Torgier [Bergersen] skatt av Nordre Sæther.

Landsskatten i 1635 viser:

«Thorgier Setter er Ejendis
Udj Setter 9 Lispund
Udj Saxegaard ½ pund
Udj Reffue 1 fiering
Er Thunge ½ pund15 Lispund»

Skattemanntallet fra 1647 viser:

«Torgier Setter 26 lispund.
Jens Wesbye 1 fr.
Pouell Torper i Esbergsogen 1 fr.
Joen Teien [Tinden] i Fætt sogenn 12 lispd.
Byger bunden selff».

Det betales 6½ dr. i skatt.

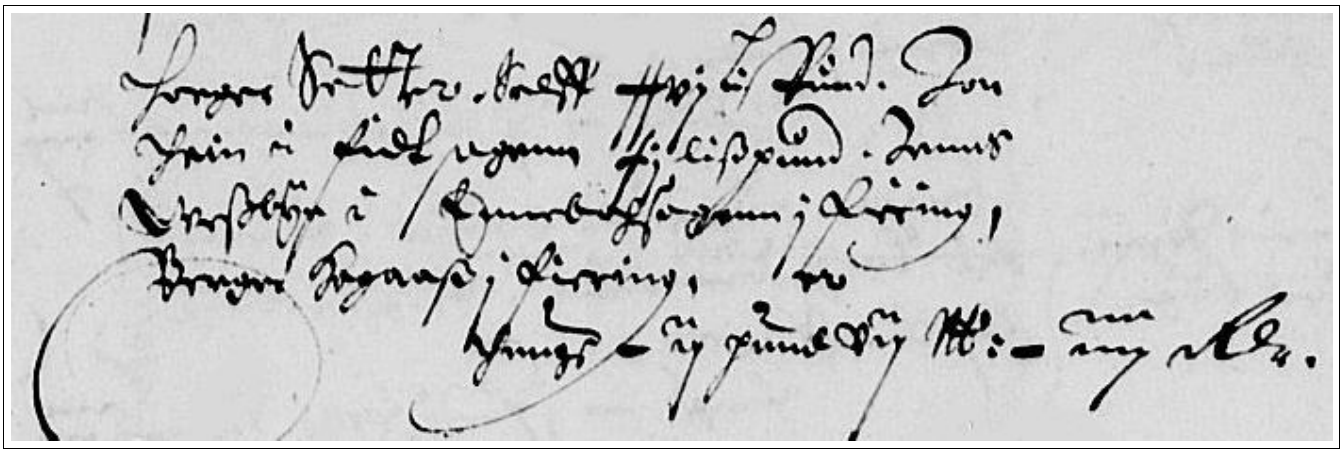

Kontribusjon 1650, Heggen og Frøland, Baastad (Lensregnskap Akershus len, eske 202, legg 3, litra M, bilde 9).

Kontribusjonen til jonsok og mikjelsmesse 1650 viser:

«Torger Setter - Selff 26 Lißpund
Jon Tein i Fidt sogenn 11 Lispund
Jenns Westbye i Ennebach Sogenn 1 Fiering,
Berger Hokaas 1 Fiering
er Thunge 2 pund 7 Lb - 4 Rdr.»

22.06.1656 utstedes et pantebrev fra Sven Torersen Randum i Eidsberg til Berger Christophersen Hogaas i Båstad sogn på 1 fjerding i Nordre Setter i Båstad mot 30 rdr. i lån. Pantebrevet ble tinglyst 03.04.1662 (HF tingbok nr. 4, folio 38b).

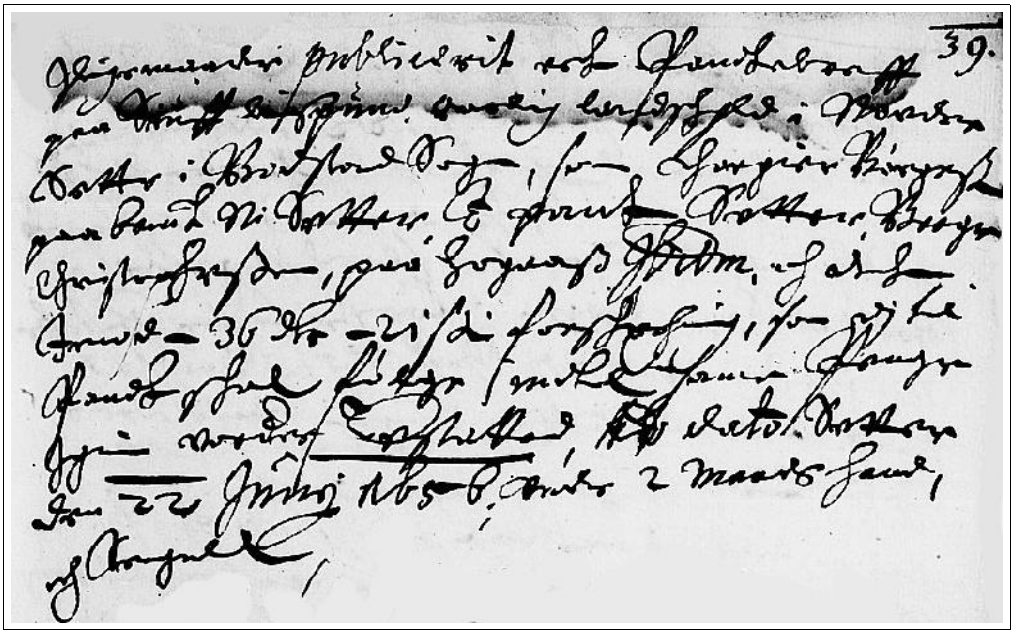

Tingbok Heggen og Frøland nr. 4, 1661-62, folio 32a.

Samme dag utstedes et pantebrev fra Torger Bergersen på Nordre Sæther til Berger Christophersen Hogaas på 7 lispund i Nordre Setter til pant for 36 rdr. 21 sk. i lån. Dette pantebrevet er også tinglyst 03.04.1662 (HF tingbok nr. 4, folio 39a):

«Iligemaade publicerit eet Pandtebreff paa Siuff lispund aarlig landschyld i Nordre Setter i Bodstad Sogen, som Thorgier Børgeßen paaboer I N. Setter J pantSætter Berger Christopherßen paa Hogaaß ibm oc att J..d - 36 Dlr - ... forschrifning, som .. til Pandt schal følge indtil samme Penger igien ... ..,
Ao dato Setter den 22 Junij 1656 - under 2 mands Hand och Zignet,»

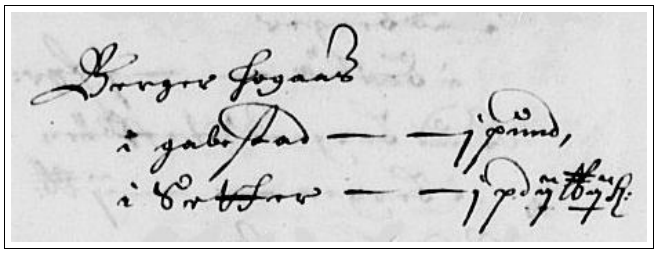

Odelsbok 1656-57, 20 Frøland og Heggen (Lensregnskap Akershus len, eske 237, legg 6, bilde 3).

Ifølge odelsskatten 1656/57 eier nå
«Berger Hogaas (Nedre)
i Gabestad - 1 pund.
i Setter - 1 pd. 2 lb. 1½ Rem».

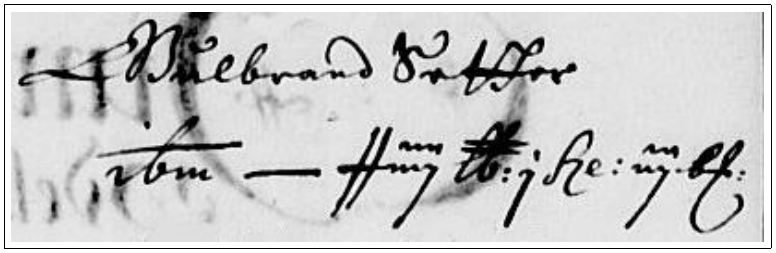

Odelsbok 1656-57, 20 Frøland og Heggen (Lensregnskap Akershus len, eske 237, legg 6, bilde 5).

I 1656-57 er Gulbrand Setter (Nordre) «Effterschrefne» odelsskatt av egen påboende gård:
24 lb. 1 fxr: [fjerding] 3 bs:

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser følgende:

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 27b.

«Bonde Goedtz: Setter, Gulbrand paaboer, Schylder
som hand Sielff er Eyendes - Miell 1 pund 4 lb. 1 R. ½ bs.
LandzEyer Berger Huammer ibm. - 1 pund 1 lispd. ½ Remol 12 bs.
Skoug till gierdefang och brendewed - 1 hommelhauge.
1 Quernebech er øde.
Skatt:
Smør - 6 bz. - 1 mk.
Korn - 2 Spand - 1½ mk. 4 sk.
Ledingspenge - 1 sk. - 1 sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeide - 1 dr. - 1 dr.»

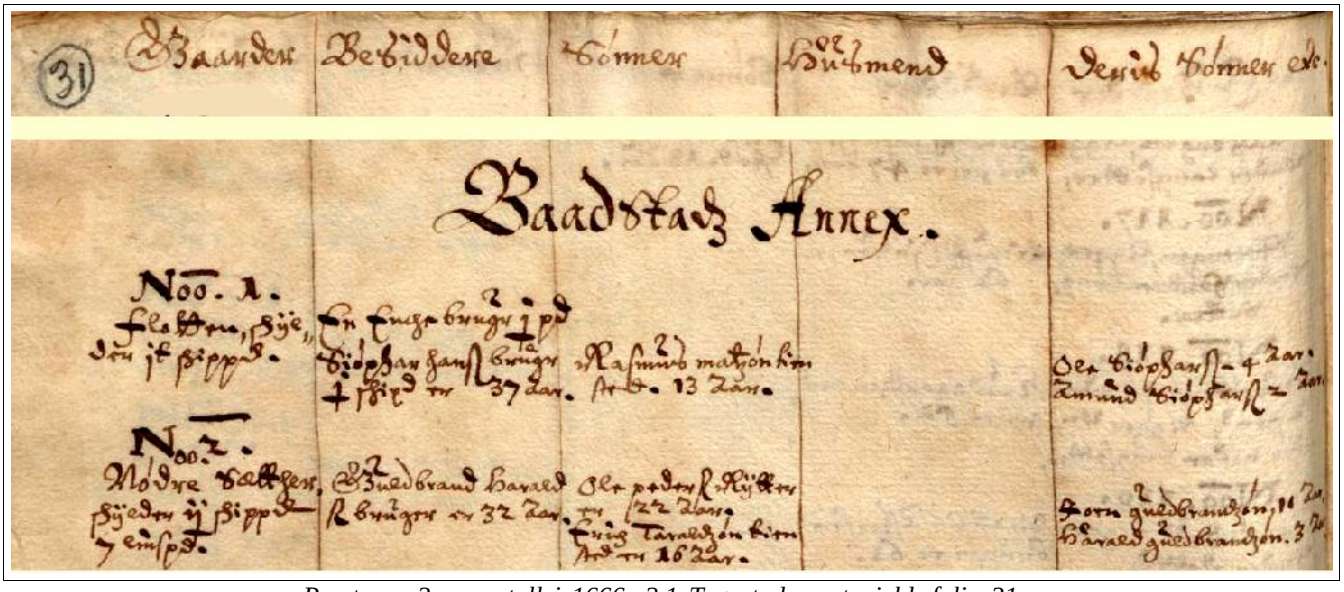

Prestenes 2. manntall i 1666: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 31.

«Noo 2 Nørdre Sætther» hadde ved manntallene i 1664-66 en skyld på 2 skippund og 7 lispund.
«Guldbrand Haraldß bruger er 32 Aar» med sønnene Joen 11 år og Harald 3 år i 1666.
Vi finner også landrytter Ole Pedersen 22 år og Erich Taraldsen tiensted 16 år på gården.

Gulbrand døde i 1668:
«Esto Mihi [Fastelavnsøndag]: Guldbrand Haralds: Sætter At. 38 Aar».

Etter at Gulbrand døde, giftet Siri og Peder seg i oktober samme år.
«XX Trinit. Cop Peder Bergersen Sæther Siri Jons Datther».

Berger Christophersen, antagelig født ca. 1622, bodde på Nedre Hokaas i 1647 og 1656, men flyttet til Hvammer

før 1661. Ifølge odelsskatten 1656/57 eide han da 1 pund i Gabestad og 1 pund 2 lispund 1½ Remol i Nordre Setter. Ved manntallet i 1664 oppgis han å være 46 år gammel.

Berger ble begravet 04.04.1667, da oppgitt å være 45 år gammel. (Kirkebok nr. 1, folio 130).

Berger var gift med Gro, datter til Einar Aslachsen Nedre Hokaas og Gunnild Rolfsdatter Vestre Aslerud. Steen Madsen Mellby og hans døtre Siri og Tore var flere ganger faddere når Peder Bergersen Nordre Sæthers datter, Berthe, døpte sine barn. Steen var gift med Gro Aslachsdatter Agnes, brordatter til Bergers hustru.

Det er ikke trolig at Berger var sønn til Christopher på Nordre Sæther, da han ikke eide noe i denne gården i 1647.

Om Berger på Nordre Hokaas og Hvammer ikke er Peders far, er det mulig at hans far døde på Setter i 1697: «Dom 5 Trinit Sepul: Berger Sætter gl. 94 aar» (Kirkebok nr. 1, folio 258).

Videre var Berethe Sætter som ble begravet i 1656 muligens hans eller Siri's mor:
«Epiph Berethe Sætter 74 ann» (Kirkebok nr. 1, folio 98).

Siri og Peders første barn het Berthe.

Torstein Hogaas stevnet 09.02.1669 2 vitner til å bekrefte at salig Gulbrand Setter hadde lånt 5½ rdr. av Torstein for 11 år siden. Peder Setter ville føre prov til neste ting (HF tingbok nr. 10, folio 3b):

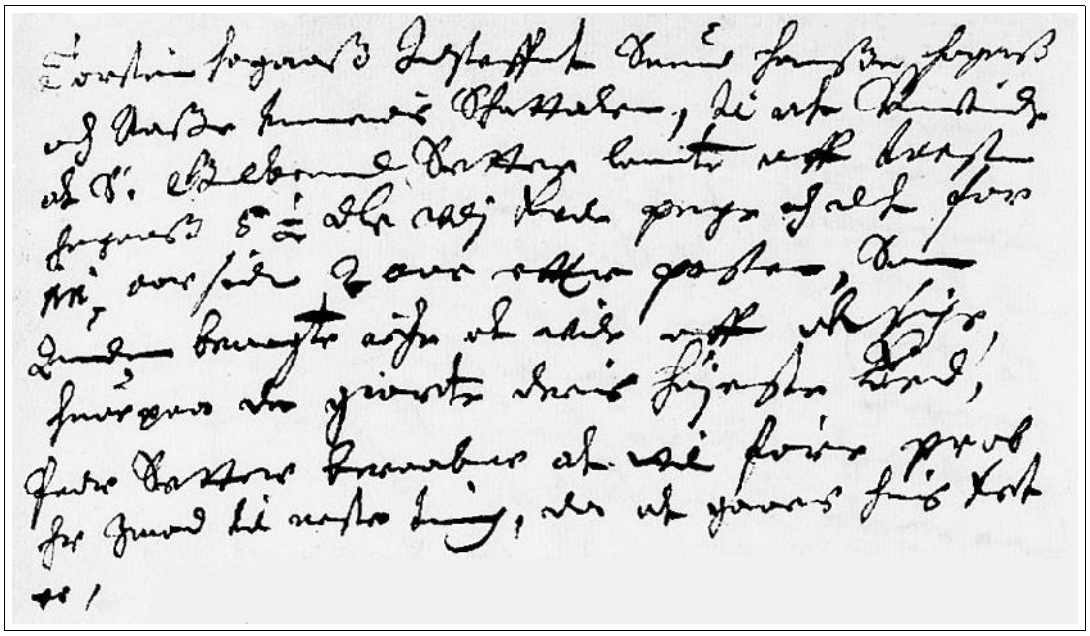

Tingbok Heggen og Frøland nr. 10, folio 3b.

«Torstein Hogaas Jndstefnet Suend Hansen Hogaas och ... ... Schattalen, til at Be... at S: [Salige] Gulbrand Setter Laante aff Toesten Hogaas 5½ Dlr udj Rede penge och det for 11 Aar siden 2 Aar efter pæsten, som Ku.nden bra.gte ... at vide att ... huos paa de giorde deris føjeste L.ed(?),

Peder Setter beraaber at vil føre prob for .aad til neste ting, der at gaaes huis Ret er».

06.03.1669 utstedes et pantebrev fra Peder Borgersen og hans hustru til Christen Eskildsen, borger og overformynder i Kristiania på 16½ lispund med bygsel i Nordre Sætter mot et lån på 80 rdl., ugjenløst i 3 åremål. Pantebrevet er datert i Kristiania og tinglyst 27.08.1669:

«Publicerit eet pandtebreff paa 16 lbt. och 2 Remohl aarlig landschyld med bøxel och af aasete Ret Udj Nordre Sætter som Peder Bergersen och hans hustru haffu ... J pandtsat Christen Eschildsen, Borger och offuer formønder i Christiania och det Jmod 80 Rix dlrs forstrechning, som Schal staae uigienløst udj 3 aaremaal, aff dato Christiania den 6 Marty Anno 1669,

Under Peder Bergesen och tvende Borgeres Zignetirer».

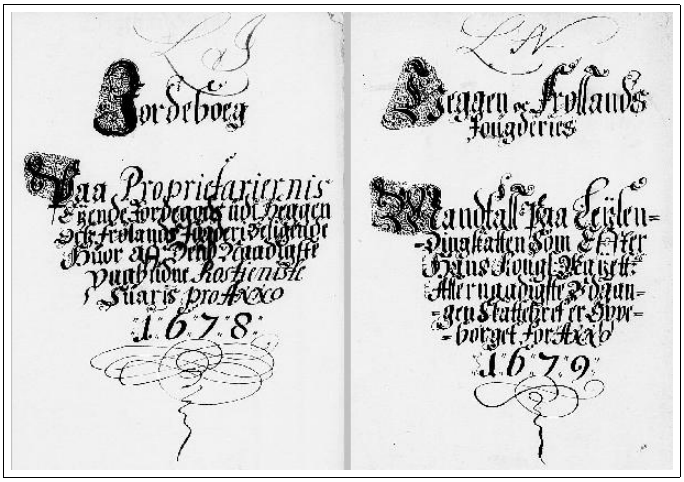

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Peder betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), den «visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende og proviantskatt. Gården var «Udlagt Till «Dragoun Frigaard», han behøvde derfor ikke betale leilendingskatt eller bygg- og høyskatt.

Regnskapene viser at Peder selv ikke var oppført med egen jord dette året. Han disponerer kun 8 lispund på vegne av sine stebarn.

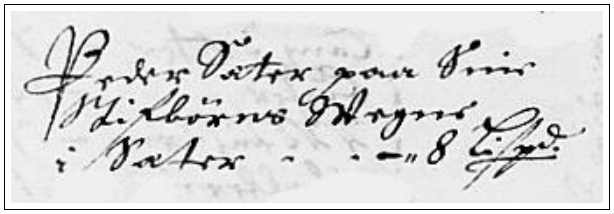

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Baastad - Bilde 181.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Trøgstad Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Peder Sæter paa Sine Stifbørns Vegner
i Sæter 8 Lispd.

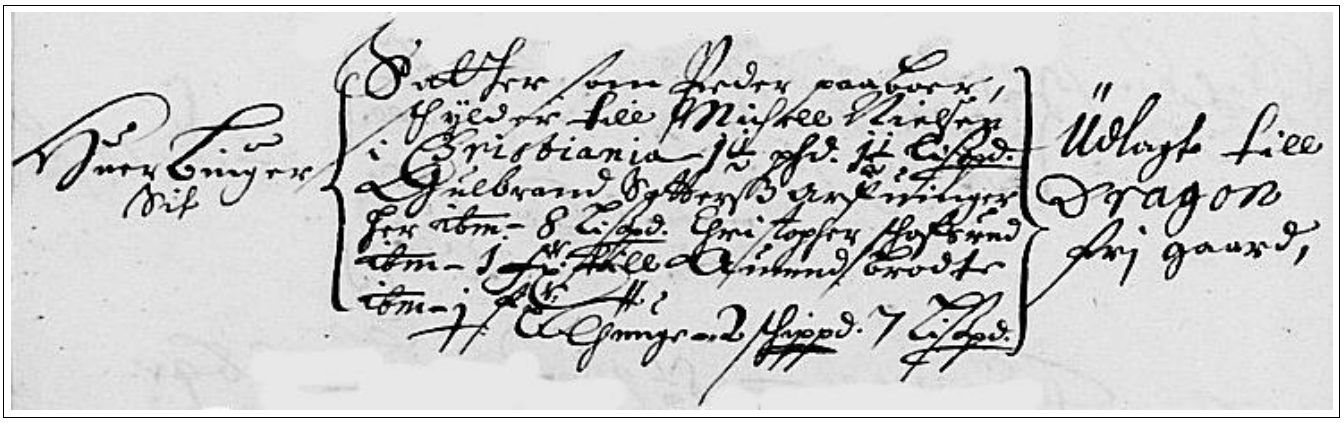

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Baastad - Bilde 284.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Baadstad Sogn:
Sætter som Peder paaboer, Schylder
till Christen Eschelsøn i Christiania - 1½ phd. 1½ Lispd.
Berger Huammers Arfuinger her ibm. - 7½ Lispd.
till Gulbrand Sæters Arfuinger ibm. = 8 Lispd.
Thunge 2 phd. 7 Lispd.
Huer biuger Sit.
Udlagt till Dragun Frigaard».

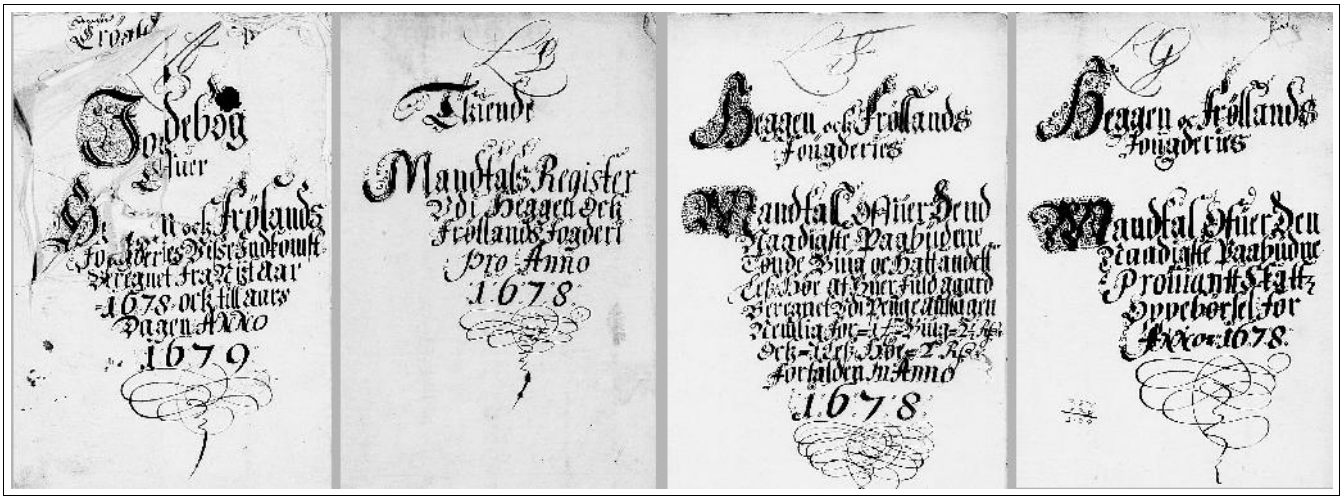

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Bodstad Sogn:
Sætter Peder - Udlagt till Dragun Frigaard.
Smør - 6 bzr. - 1 mk.
Korn - 2 Spd. [Spand] - 1½ mk. 4 sk.
Ledingspenge - 1 sk.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 1 dr.».

«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678
- Trøgstad Sogn - Bodstad Annex:
Sæter Peder
1 setting Roug, ½ tønne Bl: Korn, ½ setting Tore och 2½ tønne Hafre».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).

«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc
halfandett Les Høe af huer fuld gaard»

«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Sætter Peder - 2 Schippd. 7 Lispd. - Schatten: 1 dr. 17 sk.»

04.10.1683 utstedes et skjøte fra Peder Børgesen Setter og Harald Gulbrandsen i Båstad anneks på 8 lispund i Setter til Christen Eschildsen i Christania, tinglyst 22.10.1684:

«Noch publicerit Peder Børgesen Setter och Harill Gulbrandsen udj Baadstad Annex deris udgifne Schiøde paa 8 lispd. Jorde goeds udj Setter som de hafur afhendt till odel och Eje til Hr. Christen Edschildsen Raadmand udj Christiania af Dato Christiania 4 okbr. Ao 1683».

21.06.1686 gikk Michel Nielsen av Christiania til sak mot Peder Sætter i Baastad angående en ½ sag under Sæter som saksøkeren solgte til Peder og «fem samkiøbs Mænd» for 3 år siden mot 16 rdl. og et kar. Peder har ikke betalt. Dom (HF tingbok nr. 24a, folio 4a):

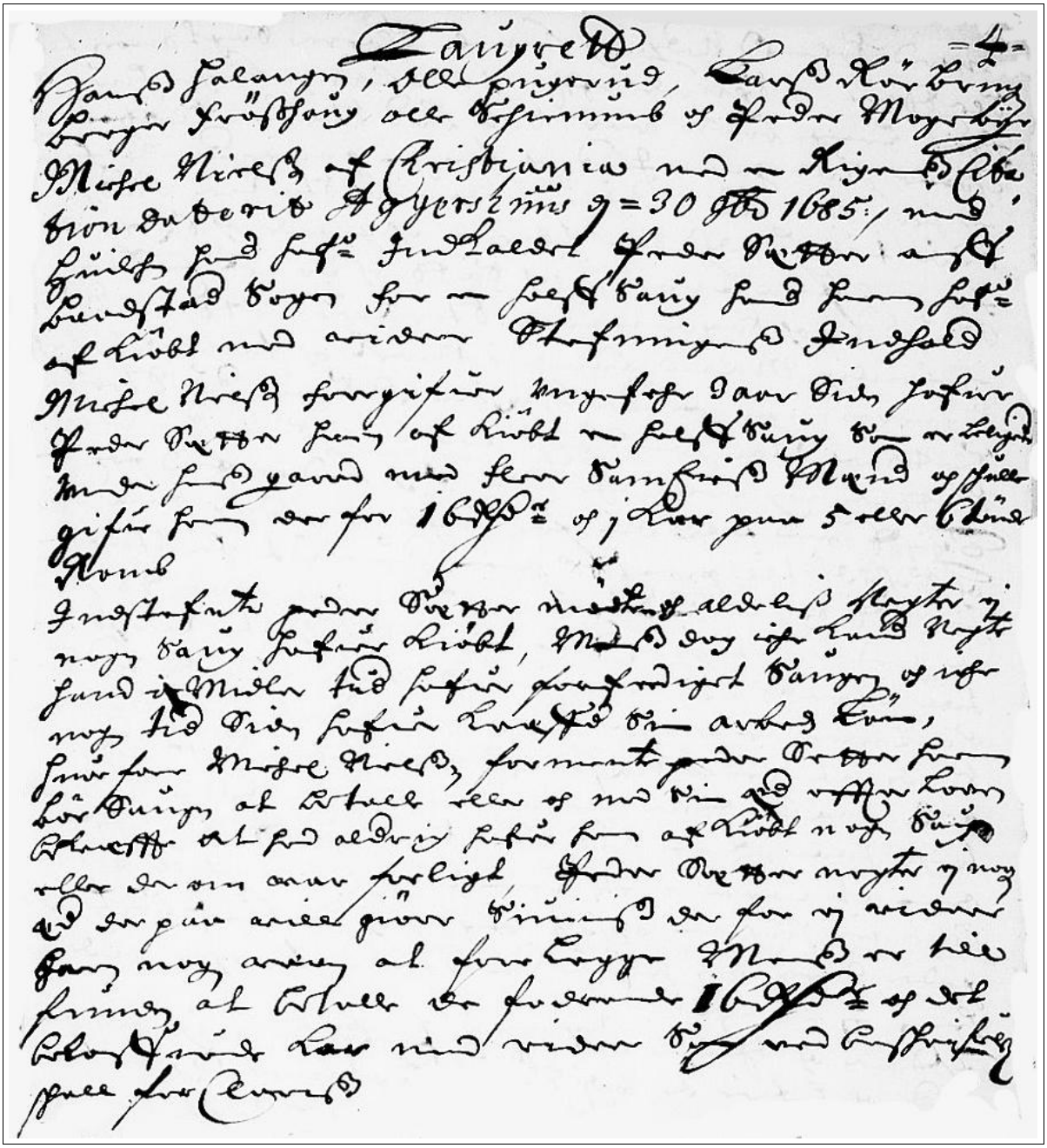

Tingbok Heggen og Frøland n.r 24, 1683-84, folio 4a.

«Laugrett

Hans Halangen, Olle Pugerud, Lars Røebreng, Børger Frøßhoug Olle Schinnumb och Peder Mogebye.

Michel Nielsen af Christiania med en Rigens Cibation daterit Aggershuus dj 30 8br [Oktober] 1685, med huilchen hand hafr Indkaldet Peder Sætter ... Baadstad Sogn for en Solgt Saug hand honom ha.. af Kiøbt med videre Stefningens Indhold.

Michel Nielsen foregifuer ungefehr 3 Aar Siden hafuer Peder Sætter ham af Kiøbt en halff Saug som er beliggende under hans Gaard med fem Samfields Mænd, och schulle gifue ham derfor 16 Rdr. oc 1 Kar paa 5 eller 6 Tønde Romb.

Indstefnte Peder Sætter mødte och aldelis Negter i nogen Saug hafuer Kiøbt, Mens dog iche Kand Negte Hand oc Midler tiid hafuer forfeediget Saugen och iche nogen tid Siden hafuer kræfed Sin arbeds Løn, Huorfor Michel Nielsen formente Peder Setter ham bør Suerge at Betale eller och med sin æed efter Loven Bekrefte at hand aldrig hafuer ham af Kiøbt nogen Saug eller derom var forligt, Peder Sætter negter ei nogen æed derpaa will giøre Siun..s derfor ej videre Han nog villig at forelegge Menns er till funden at betale de fodrende 16 Rdr och det Bekost..de Kar med videre Sin ved Beschrifelse schall forclares».

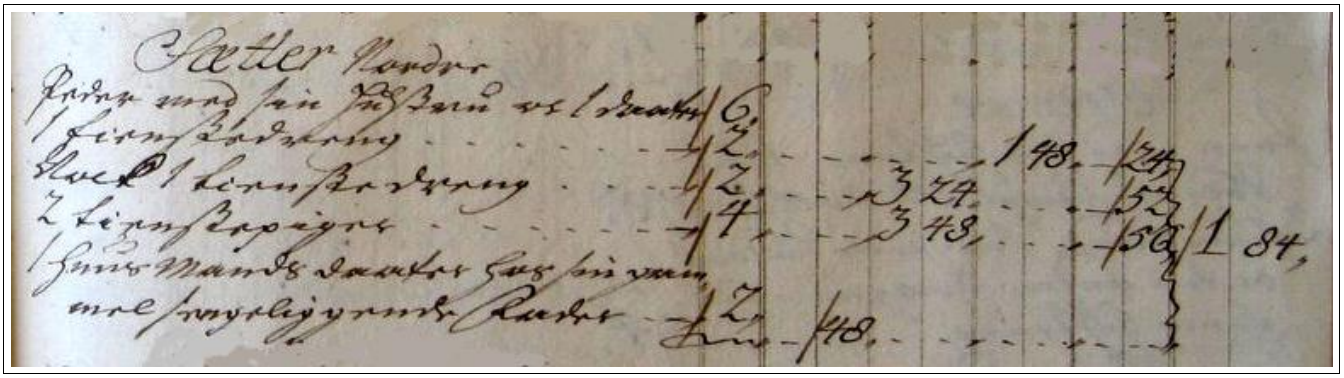

Ekstraskatt 1711, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad sogn, Baastad annex.

«Skoskatten» 1711, en vanlig betegnelse på en engangsskatt i 1711 på skotøy, parykker, fontanger, karosser, chaiser og karjoler, samt på tjenestefolks lønn, påbudt i forordning 21.02.1711.

Enkelte grupper var fritatt eller utelatt, blant annet husmenn som var utskrevne soldater og deres familier, spedbarn og personer uten fast bopel.

Satsen var 3 skilling per skopar. Det ble sannsynligvis ikke foretatt reell telling av skotøy, men beregnet for eksempel to par per person i gårdbrukerfamilie og ett par per person i husmannsfamilier og liknende.

Av tjenestefolks årslønn skulle 1/6 gis i skatt. Husbonden skulle innbetale dette og trekke tilsvarende fra tjenerlønnen.

Skatten viser for «Sætter Nordre»:

«Peder med sin Hustrue oc 1 daater» - 6 par sko.
«1 tienstedreng» - 2 par sko - ½ årslønn 1 Dr. 48 Skilling.
«Nock 1 tienstedreng» - 2 par sko - Årslønn 3 Dr. 24 Skilling.
«2 tienstepiger» - 4 par sko - Samlet årslønn 3 Dr. 48 Skilling.
«1 Huusmandsdaater hos sin gammel Sengeliggende fader» - 2 par sko.
Skatt betales for 16 par sko med 3 Skilling pr. par, tilsammen 48 Skilling.
Dertil betales 1/6-del av tjenestefolkets årslønn, 132 skilling, tilsammen 1 Dr. 84 Skilling.

Peder må betale ytterligere skatter og avgifter i 1711 da «Sætter Nordre» hadde en skyld på 2 Skippund 7 Lispund Tunge og var dragongård:

«Leilending skatt - 9 Dr. 39 Skilling
Proviant skatt - 1 Dr. 17 Skilling
Rostiening skatt - 94 Skilling
Ledingspenge - 1 Skilling
Smør - 6 bs. - 78 Skilling
Ledingkorn - 2 spand - 40 Skilling
Foering - 48 Skilling
Arbeidspenge - 1 Dr.»

Tilsammen fikk han betale 13 Dlr. 65 Skilling i tillegg til «Koppskatten»!

Peder døde i 1728:

«Sexagesima: Begraved Peder Bergersøn Nordre Sætter gl: 86 aar».[672]

(Barn VII:76)

Gift 04.10.1668 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[673] neste ane.

Barn:

Berthe Pedersdatter Sæther Nordre. Født 1669 på Sæther Nordre, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 14.02.1669 i Båstad, Trøgstad (ØF).[674] Levde mellom 1694 og 1713 på Linto, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1733 på Sæther Nordre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 11.11.1733 i Båstad, Trøgstad (ØF).[675] (Se VII:76).

672 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 8. Heggen og Frøland skibrede, folio 494. Skattemanntallet av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Baadstad Sogen, folio 17. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 27b. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 308; Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 8 og 31. Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 132 (Gulbrand Haraldsen Sæther Nordre). Tingbok Heggen og Frøland nr. 10, folio 76b; nr. 22, folio 29b og nr.24a, folio 4a. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Ekstraskatten i 1711.Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi.

673 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons. Copul.», folio 134.

674 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 135.

675 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Sepult», folio 120.

VIII:152 mf fm fm mm

Siri Joensdatter Sæther Nordre. Født omkring 1630. Levde 1653 på Sæther Nordre, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1722 på Sæther Nordre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 08.02.1722 i Båstad, Trøgstad (ØF).[676]

Siri var første gang gift med Gulbrand Haraldsen.

Vi vet ikke hvor han kom fra, men ifølge manntallene var han 30 år i 1664 og 32 år i 1666. Da han døde i 1667 oppgis han å være 38 år gammel. Han må derfor være født mellom 1629 og 1634.

De hadde følgende barn (minst):
Ca. 1653: Joen, til Hoel i Trøgstad.
1657: ???.
Ca. 1660: Harald.

1657: «Oculj: Gulbrand Sæters B.» (kirkebok nr. 1, folio 101).
1660: «Epiph: Gulbrand Sætters B. N. Harall», (kirkebok nr. 1, folio 109).

Etter at Gulbrand døde i begynnelsen av 1668, giftet Siri seg med Peder Bergersen i oktober samme år.

Siri og Peder hadde følgende barn (minst):
1669: Berthe, gift med Guldbrand Olsen Linto/Nordre Sæther.
1672: Gulbrand, døde i 1711, 39 år gammel.
1674: Tosten.

1672: «Esto Mihi Baptizati Peder Sæthers B. ....» [antagelig Gulbrand] (Kirkebok nr. 1, folio 145).
1674: «Dnica 10 P Trin. Peder Sæther B. N. Tosten» (Kirkebok nr. 1, folio 153).
1711: «Sepulti - Dom IV Post Trinit: Peder Bergersøn Nordre Sætters Søn n: Gulbrand gl: 39 aar» (Kirkebok nr. 2, folio 25).

Siri døde i 1722:
«Dom Sexag: Peder Bergersøn Nordre Sætters Qvinde n. Siri Jonsdaatter gl. 92 aar».

-->> VII Trin 1648: «Spons: Peder Rolvsen Sirj Jonsdatter» (Kirkebok Trøgstad nr. 1, folio 75).

(Barn VII:76)

Gift 04.10.1668 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[677] forrige ane.

VIII:153 mf fm mf ff

Guldbrand Ringstad Nordre. Gårdbruker. Født omkring 1575. Levde fra 1604 til 1643 på Ringstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Død før 1645 på Ringstad, Båstad, Trøgstad (ØF).

Rygh's «Norske Gaardsnavne» skriver om Ringstad:
«Ringsstaðir» af Mandsnavnet «Ringr». Navnet ble skrevet Ringstad i 1593, 1604, 1612 og 1723.

Niels var bruker av Ringstad, Baadstad, i 1593 og 1594.

Guldbrand oppføres i skattelistene for Ringstad fra 1604 til 1643.

Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

23.05.1610 var «Guldbrand Ringstad» blant de tolv bøndene i Trøgstad som på Eikeberg ting forseglet allmuens fullmakter til representantene ved prins Christians hylling. Hans initialer var «G H».

676 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepult», folio 106.

677 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons. Copul.», folio 134.

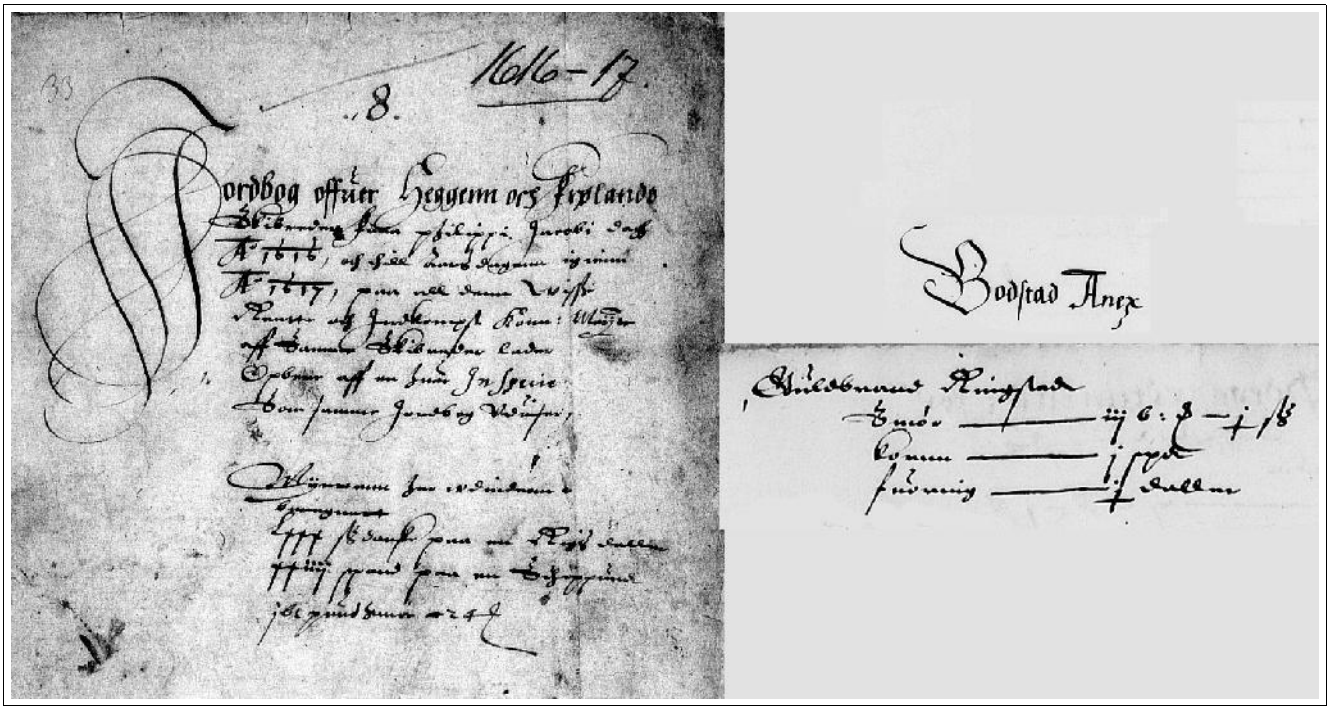

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland (Lensregnskap Akershus len, eske 41, legg 3, litra 8, bilde 11),

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Trygstad Prestegielld - Bodstad Anex - Bundeguotzs.
Guldbrand Ringstad.
Smør - 3 b: merker - ½ sk.
Kornn - 1 spd [spand].
Fuoring - ½ daller».

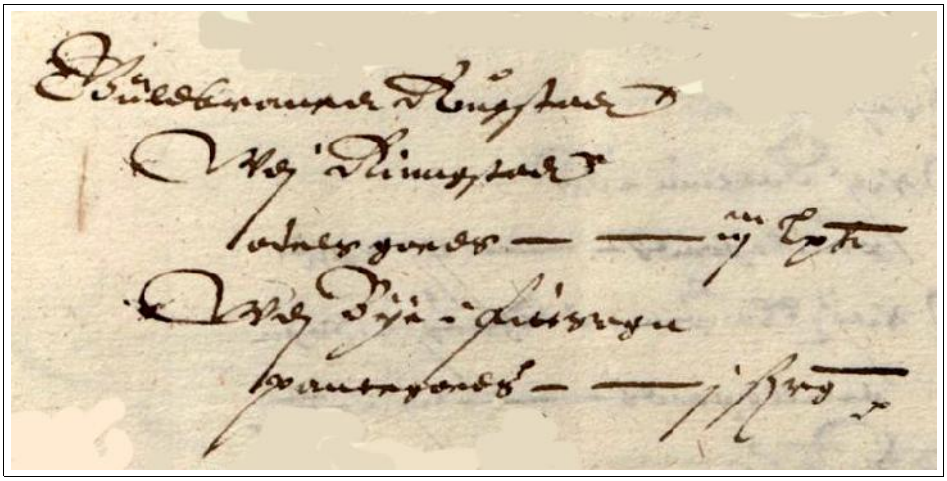

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Trøgstadtt Prestegielld».

I Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 for Heggen og Frøland skibrede er alle jordparter angitt som odels- pante- eller kjøpegods. Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at oppgitt odelsgods skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted:
«OdellsBønderne aff Trøgstadtt Prestegielldt, Angiffuett deris Odels Jnndkumbst, Att Wehre Raadigtt, som Eptherføllger:
....
Guldbrannd Ringstad
Wdj Rinngstad - odelsgoedz - 3 lpd.
Wdj Bye i Fettsogen - pantegoedz - 1 fxrg.

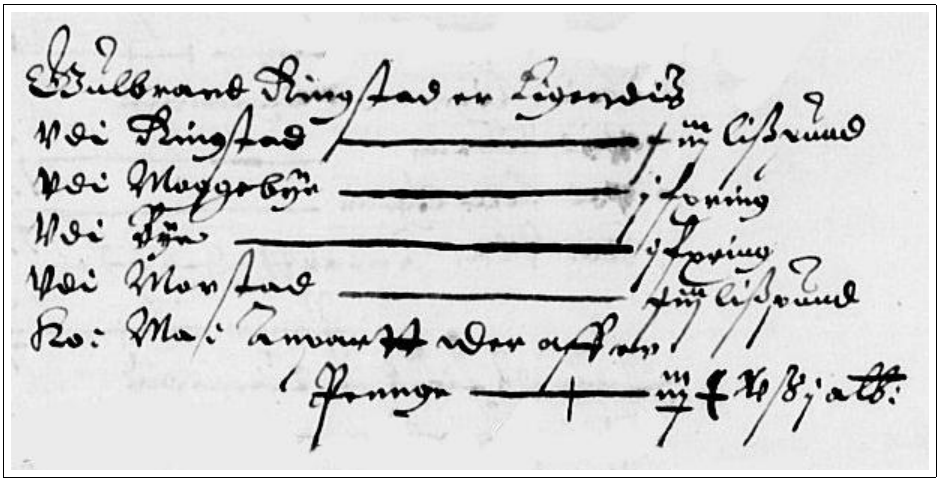

Unionsskatt jul 1639. Heggen og Frølands fogderi, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 147, legg 2, litra 31, bilde 6).

I Unionsskatten fra 1639 er han oppført blandt jordeiende bønder:
«Gulbrand Rigstad er Eigendis
Udi Ringstad - 13 lispund
Udi Moggebye - 1 fring
Udi Bye - 1 fring
Udi Morstad - 13 lispund».

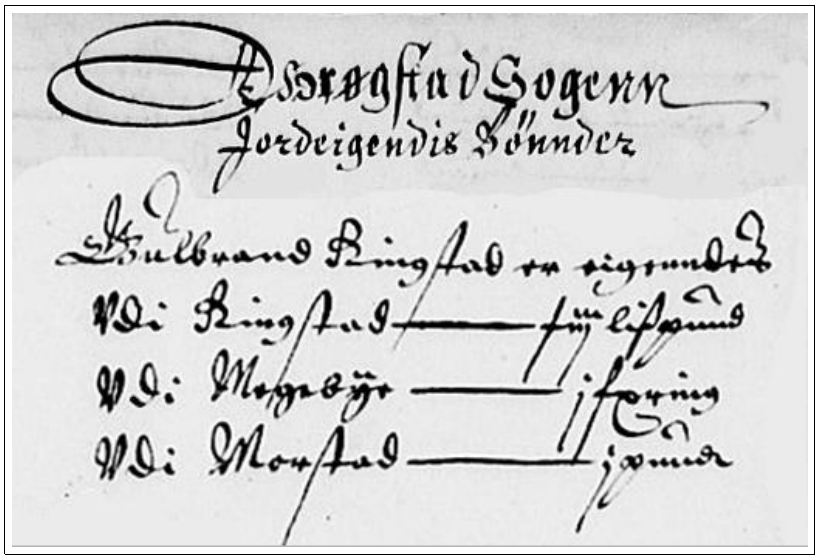

Unionsskatt Jonsok 1643, Heggen og Frøland fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 172, legg 4, litra 8, bilde 3),

I 1643 hadde Guldbrand avhendet seg parten i «Bye».

Guldbrand døde antagelig i begynnelsen av 1640-årene, da det er hans enke som betaler kontribusjonsskatten 01.05.1644 - 01.05.1645:
«Trøgstad Sogen - Fulde Gaarder.
Gurrj Ringstad - 12½ Dr.»

-->>1650: «Sex Sepulti Lauridtz Ringstad Æt. 82 Ann (Kirkebok nr. 1, folio 81).[678]

(Barn VII:77)

Gift omkring 1618 med neste ane.

Barn:

Berger Gulbrandsen Ringstad Nordre. Født omkring 1618 på Ringstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1693 på Ringstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 19.11.1693 i Båstad, Trøgstad.[679] (Se VII:77).

VIII:154 mf fm mf fm

Guro Bergersdatter Holt. Levde 1603 på Holt, Rælingen (AK). Levde fra 1618 til 1645 på Ringstad, Båstad,

678 Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 292 Allmuen i Trøgstad (1610), side 271 og 412, segl 10.

679 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepultura», folio 235.

Trøgstad (ØF). Levde fra 1647 til 1661 på Lund, Båstad, Trøgstad (ØF). Levde 1668 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF).

Gulbrand og Guro hadde følgende barn (minst):
Ca. 1618: Berger, overtok Ringstad og døde der i 1693.
gift 1. gang i 1646 med Karen Aslachsdatter Agnes,
2. gang i 1660 med Gunor Hansdatter Nordre Bye i Enebakk og
3. gang i 1678 med Guri Torersdatter Nedre Hokaas.
Ca. 1635: Hans, bodde på Lund i 1659 og døde der i 1661.
Ole, trolig en sønn som betalte skatt på Søndre Sæter i 1660.
Jørand, på Ringstad i 1645 da hun giftet seg med Gudmund Hogaas.

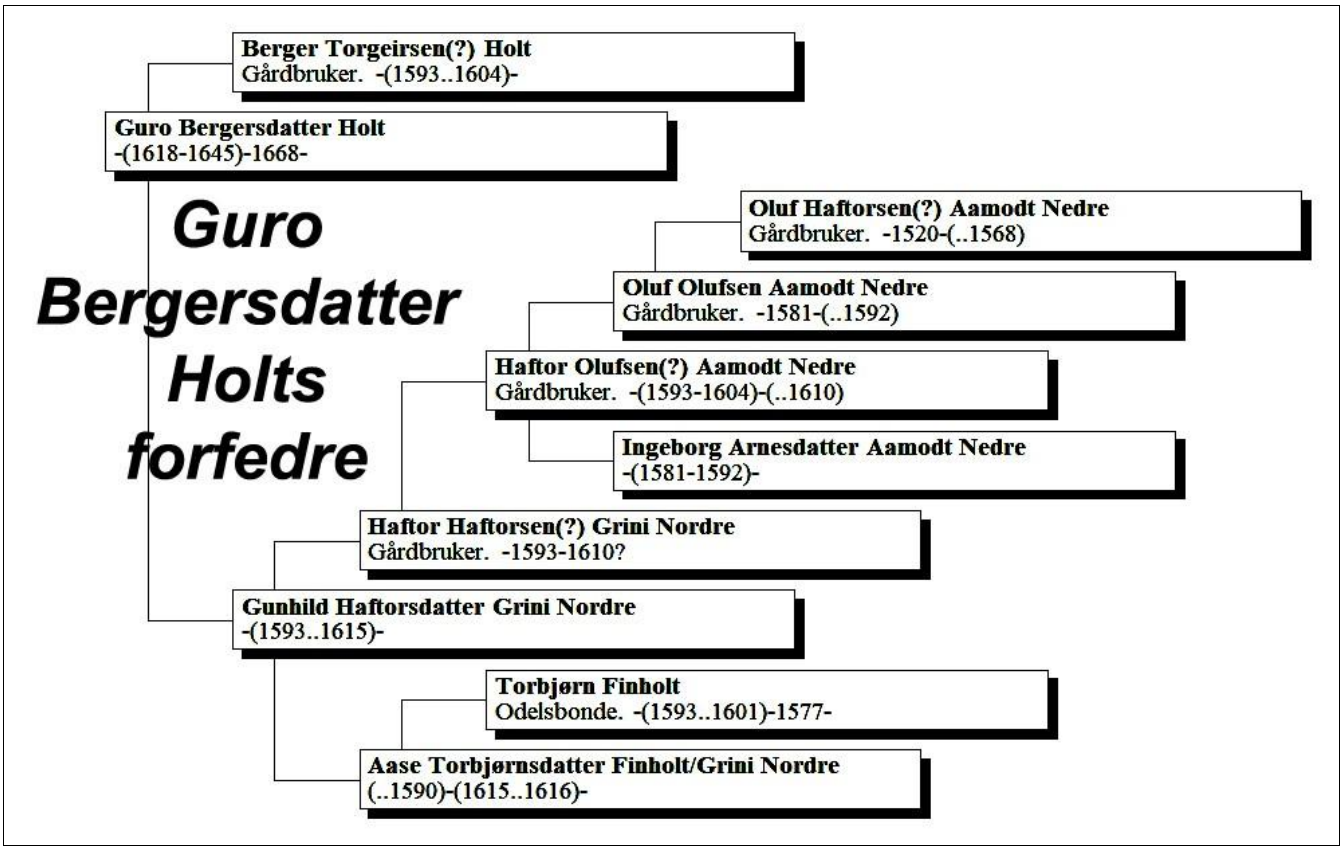

Et skifte etter Torgeir Børgersen på Søndre Fjøs i 1673 viser at han var bror til Guro. I skiftet framgår også at «Haffuer Holt i Feet Sogen» var sønn til en annen bror. Denne bror må være Klemet som hadde odel i Holt i 1624.

Berger som var bruker på Holt mellom 1593 og 1604, må være far til Guro, Torgeir og Klemet.

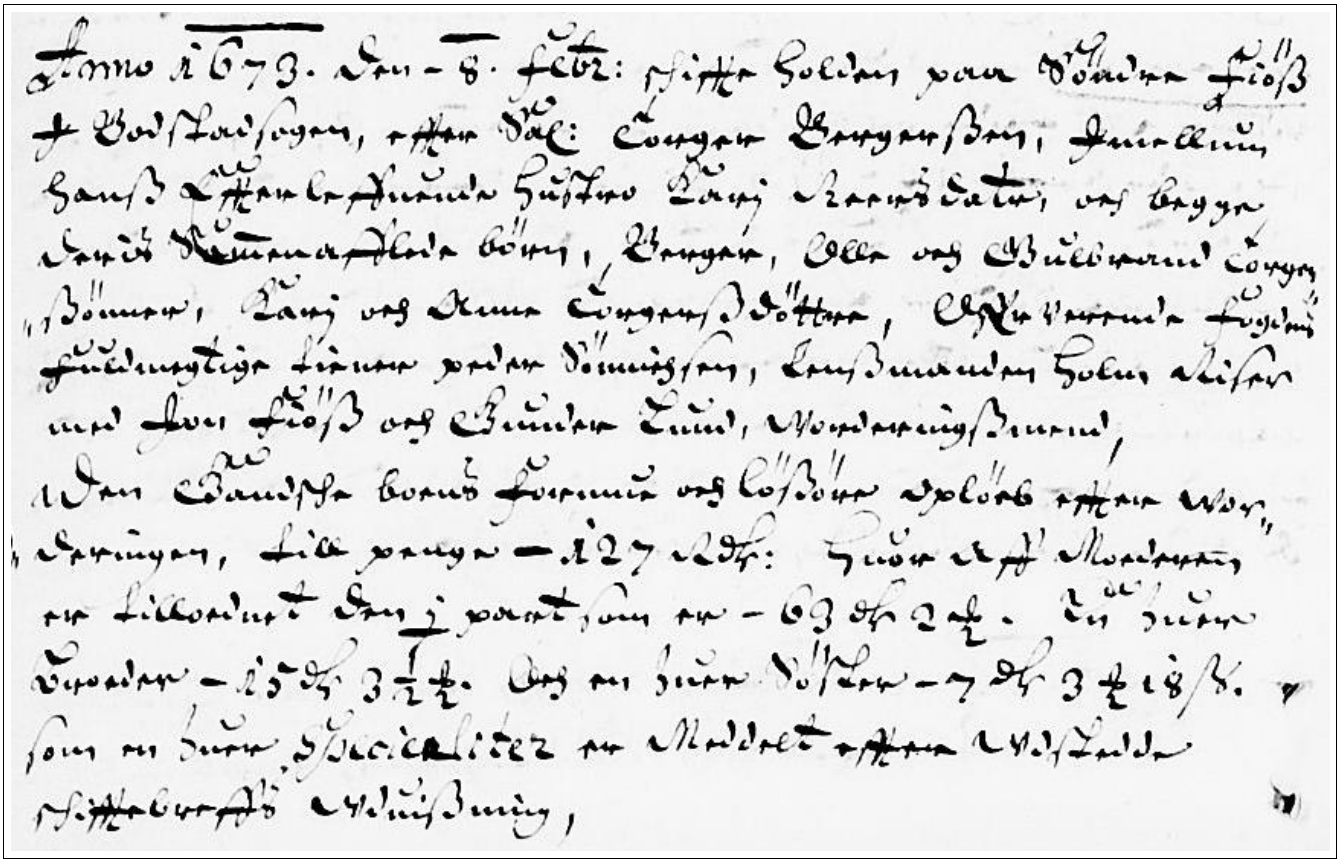

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 1, 1667-75, folio 48b - Utsnitt.

Anno 1673. Den - 8. febr: Schifte holden paa Søndre Fiøß j Bodstad sogen, effter Saal: Torger Bergerßen, Jmellum hans Effterleffuende Hustru Karj Reerdsdater, och begge dereis sammenafflede Børn, Berger, Olle och Gulbrand Torgersønner, Karj och Anne Torgersdøttre, Offuerwerende Fogdens fuldmegtige tiener Peder Sønningsen, Lensmanden Holm Riser med Iver Fiøß och Gunder Lund, Worderingsmend,

Den Gandsche boens formue och løßøre opløeb effter worderingen, till penge - 127 rdr: Huor aff Moederen er tilloednet den ½ part som er - 63 rdr. 2 mk. En huer broder - 15 rdr. 3½ mk. Och en huer Søster - 7 dr. 3 mk. 18 sk.

Som en huer ... er Meddelt effter Udstedde schifftebrevffs Wuißning,

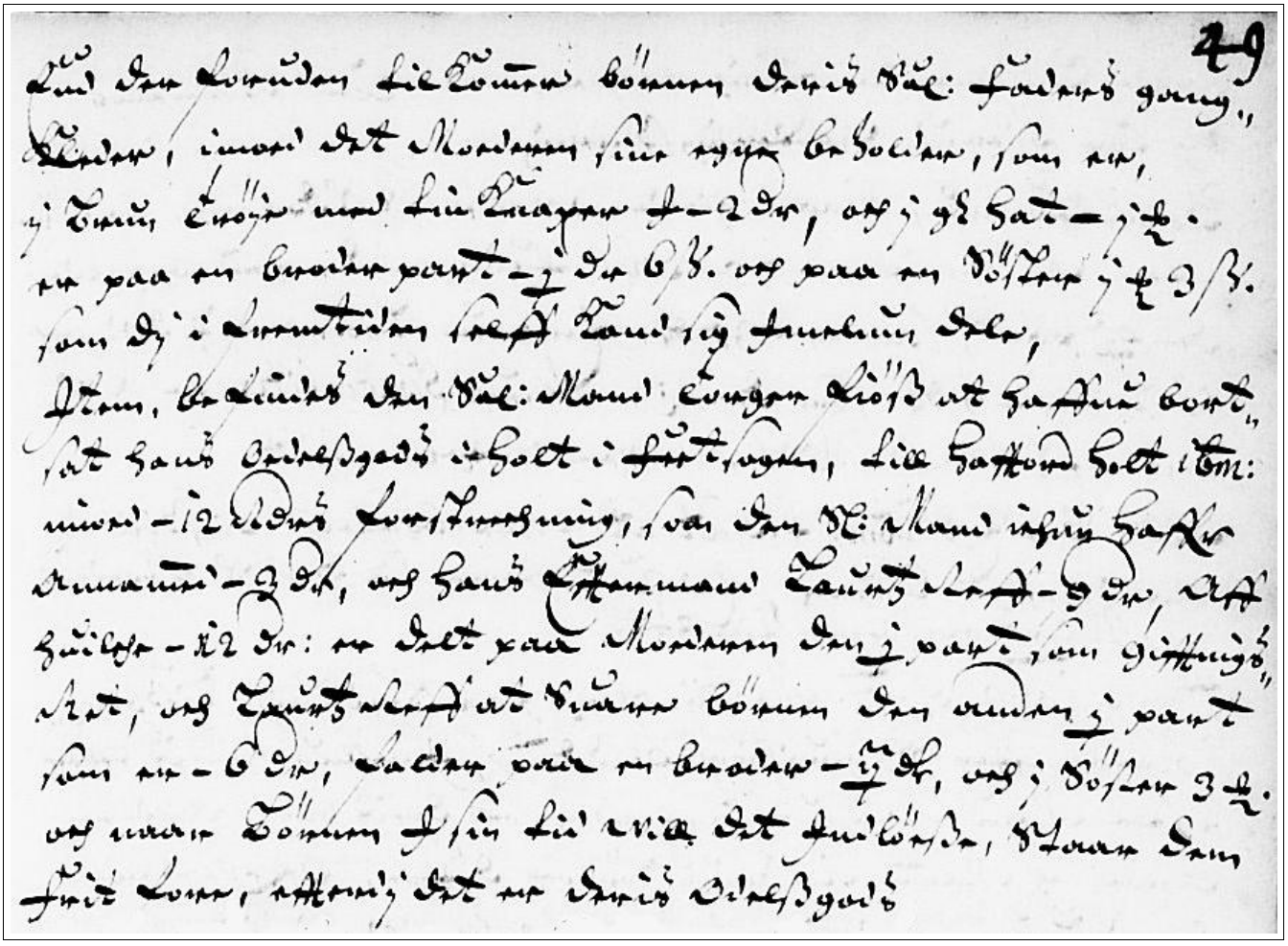

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 1, 1667-75, folio 49a - Øvre del..

End der foruden tilkommen Børnen deris Sal: Faders gangkleder, imoed det Moederen sine egne beholder, som er, 1 Brun Trøye med tin krager J - 2 dr, och 1 gl Hat - 1 mk. er paa en Broder part - ½ dr. 6 sk. och paa en Søster 1 mk. 3 sk. som dj i fremtiden selff kand sig ... dele,

Jtem, ... den Sal: Mand Torger Fiøß at haffue bortsat hans Oedelsgods i Holt i Feet Sogen, till Hafford Holt ibm:... - 12 drs forstrechning, hva den Sl: Mand ichun haffr Annamed - 3 dr, och hans Effermand Laurtz ..-- 9 dr, Aff huilche - 121 dr: er delt paa Moederen den ½ part somm giffuuigs Ret, och Laurtz ... at Suare Børnen den anden ½ part som er - 6 dr, falitt paa en Broder - 1½ dr, och 1 Søster 3 mk och naar Børnen J sin tid will det Jndløeße, Staar dem frit fore, effter.. det er Deris Odelßgods,

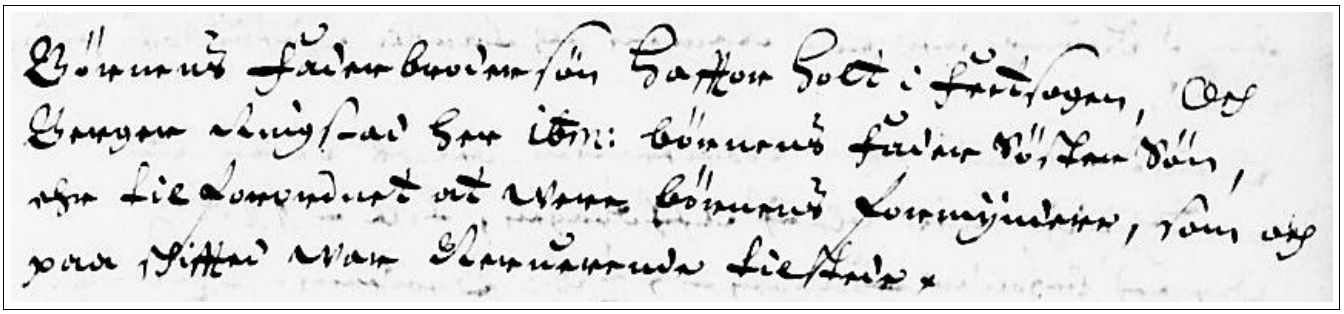

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 1, 1667-75, folio 49a - Nedre del.

Børnens Faderbroder Søn Haffuer Holt i Feet Sogen, och Berger Ringstad her ibm: Børnens fader Søster Søn, ehr tilforordnet at were Børnens Formyndere, som och paa Schiffte war Neruarende tilstede.

«Berger Ringstad her ibm Børnens fader Søster Søn» er Guros sønn Berger Gulbrandsen Ringstad.

Gulbrand døde antagelig i begynnelsen av 1640-årene, da det er Guro som betaler kontribusjonsskatten 01.05.1644 - 01.05.1645:
«Trøgstad Sogen - Fulde Gaarder.
Gurrj Ringstad - 12½ Dr.»

Vi finner Guri sammen med sin sønn på Ringstad ved «Koppskatten» i 1645:

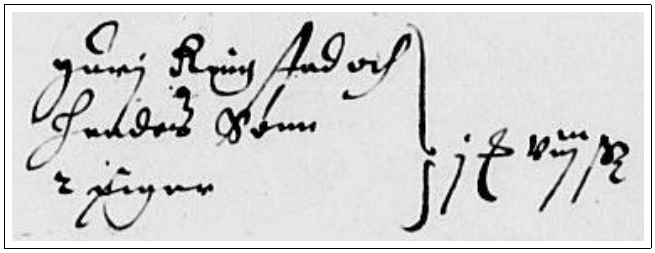

Koppskatt 1645. Heggen og Frøland, Trøgstad (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 9).

«Guri Ringstad och Hendis Søn.
2 piger».
Det betales 1 mark 8 skilling i skatt.

Tydeligvis får Joen Thoresen og Guro dispensasjon til å gifte seg i 1645:

Kirkebok Trøgstad nr. 1, «Spons: Copul», folio 65 - Utsnitt.

«11 Trin: Desponsatio Joen Thoresen Gurro Bergers paa Ringstad».
De gifter seg senere samme år:
«16 Trinit: Copult Jon Ringstad - 2½ dr: 1 sh:»

Joen og Guro flyttet til Lund før 1647 i følge skattematrikkelen det året.

Ole Gulbrandsen Seter pantsetter 3½ lispund i Ringstad til Hans Gulbrandsen på Lund i Båstad mot 12 rdr. i lån. Pantebrevet tinglyses 03.03.1656 (HF tingbok nr. 2/17b). Samme dag pantsetter Ole Gulbrandsen Sæter 1 fjerding med bøxel i Søndre Morstad til Jon Lund mot 12 rdr. og en tønne havre (HF tingbok nr. 2, folio 17a).

Joen Lund døde i 1658.

08.12.1659 tinglyses en gjenløsning av et pantebrev Hans Gulbrandsen Lund har innløst fra Hans Bodstad i Trøgstad, Erik Østenby i Marker og Knut Hobbel i Askim over 1 fjerding gods (i ?) for 18 rdr. som det tilforn var pantsatt for. Gjenløsningen er datert 12.11.1659 (HF tingbok nr. 3, folio 28b).

Hans og eventuelt Ole Gulbrandsen er muligens hennes sønn(er). Ole betaler skatt på Søndre Sæter i 1660. Hans Lund døde i 1661 og ble begravet Trefoldighetssøndagen, 26 år gammel (Kirkebok nr. 1, folio 113). Det skippund som Guro og Hans, samt Hans [Brynildsen Søndre] Sæther eide i Morstad, eide Joen Lund ifølge skattelistene frem til 1660.

I 1661 finner vi fortsatt Guro på Lund i Båstad. Landkommisjonens «Jordebog» det året viser:

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 30b

«Adelsforleente Godtz: Lund, Hans och Gurj paaboer, schylder
Som Sl: Welbr. Her Canzeler waar med forlehnt - Meell 1½ pund.
LandzEyer Eyer Sielf och Joenn Lunds Arfiunger ibm. - 1 fgr.
Skoug till Huse biugning, gierdefang och brendewed.
1 beche quernefald øde.
Skatter:
Smør - 6 bz. - 1 mk
Korn - 2 Spand - 1½ mk 4 sk.
Ledingspenge - 1 sk. - 1 sk..
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

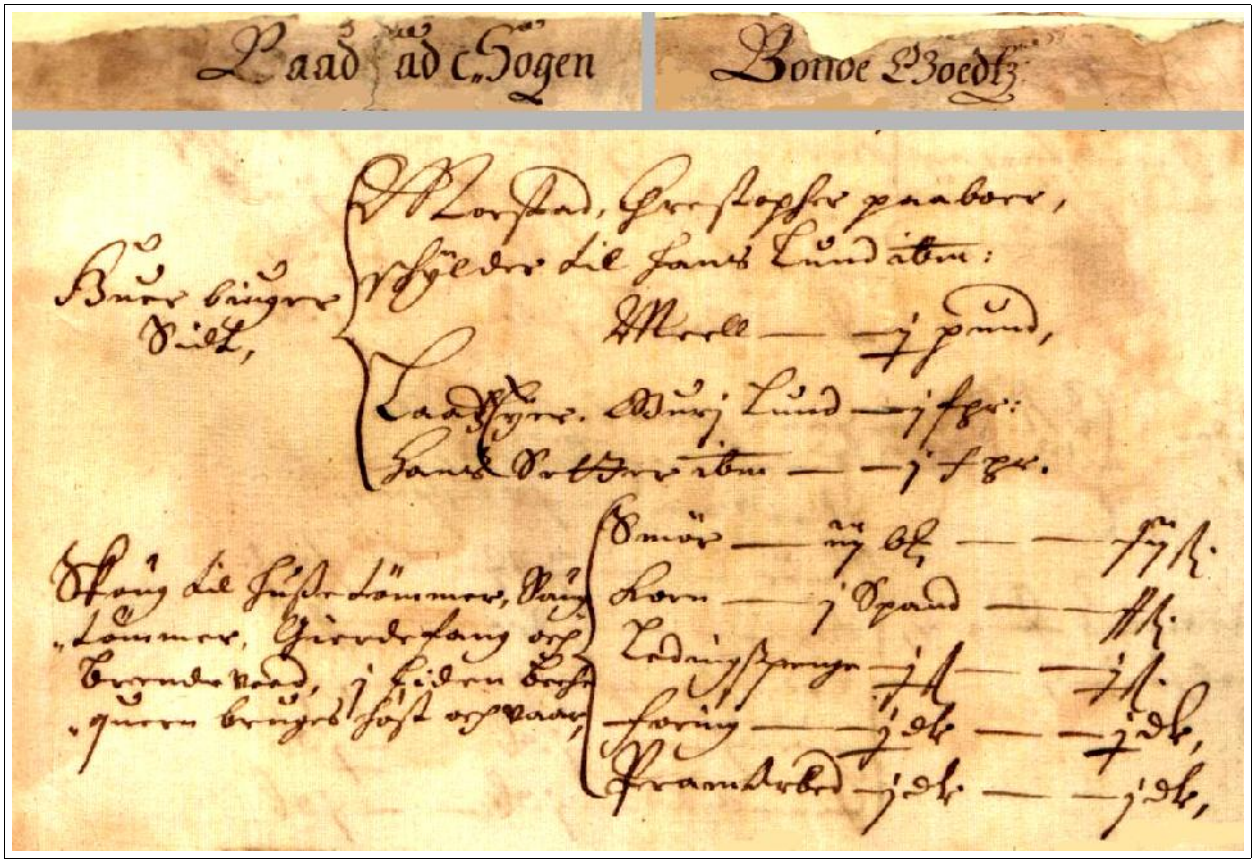

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 28a

«Morstad, Christopher paaboer, schylder til
Hans Lund ibm. - Meell ½ pund.
LandzEyer Gurj Lund - 1 fgr.
Hans Setter ibm. - 1 fgr.
Huer biuger Sidt.
Skoug til hussetømmer, Saugtømmer, Gierdefang och brendeweed.
1 liden beche quern bruges høst och waar.
Skatter:
Smør - 3 bz. - 12 sk.
Korn - 1 Spand - 20 sk.
Ledingspenge - ½ sk. - ½ sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

02.01.1668 utsteder Guro Bergersdatter et pantebrev til Hans Brynildsen Solberg på 1 fjerding i Morstad mot 20 rdr. i forstrekning. Pantebrevet tinglyses først 28.09.1686 (HF tingbok nr. 24a, folio 17a).

18.03.1668 utsteder Guro et pantebrev til sin sønn Berger Ringstad som tinglyses 22.05.1671. Hun bor nå på Hokaas, det er mulig at Guro har flyttet til sin datter på Mellom-Hogaas etter at Hans døde i 1661:

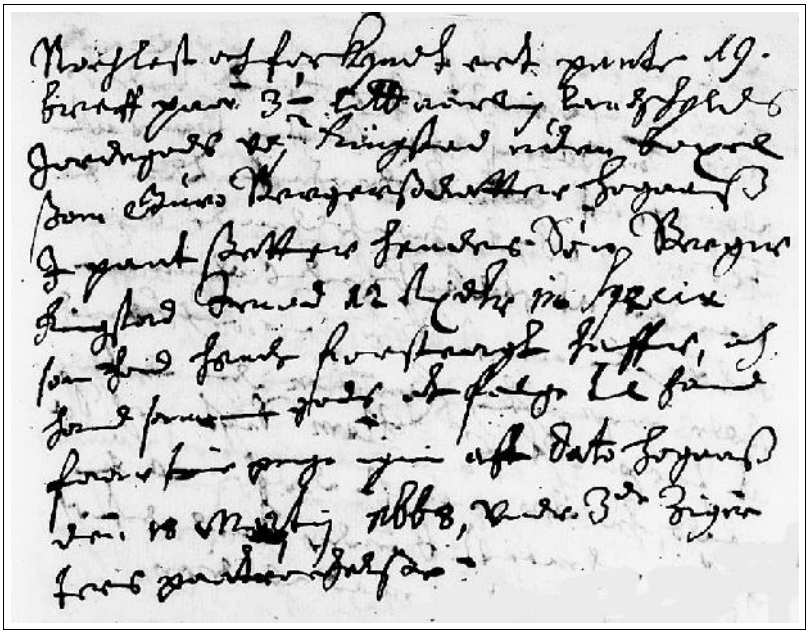

Tingbok Heggen og Frøland nr. 12a, 1671, folio 19a.

«Noch lest och forkyndt eet pantebreff paa 3½ lisp. aarlig Landschylds Jordegods udj Ringstad uden bøxel som Guro Bergersdatter Hogaas J pantsetter hendes søn Berger Ringstad Jmod 12 Rixdlr. ... Specix Som hand hende forstregt haffer och hand formente gods at følge til hand f... t... penge igien, aff Dato Hogaas den 18 Martij 1668, under 3de Zigneters paatrøckelse» (HF tingbok nr. 12, folio 19a).

Gudmund Hogaas og Jørand Guldbrandsdatter fra Ringstad ble trolovet 8. og gift 12. søndag etter trefoldighet i 1645 (Kirkebok nr. 1, folio 65). Dette er antagelig Guros datter. Gudmund eide, som Guros sønn Berger, ½ fjerding i Mogebye i 1647.[680]

(Barn VII:77, Far IX:307, Mor IX:308)

Gift 1. gang omkring 1618 med forrige ane.

Gift 2. gang 21.09.1645 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[681] **Joen Thoresen Lund.** Født omkring 1619. Død 1658 på Lund, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 09.05.1658 i Båstad, Trøgstad (ØF).[682]

Guros første mann, Gulbrand Ringstad, hadde 13 lispund i Morstad i 1639.

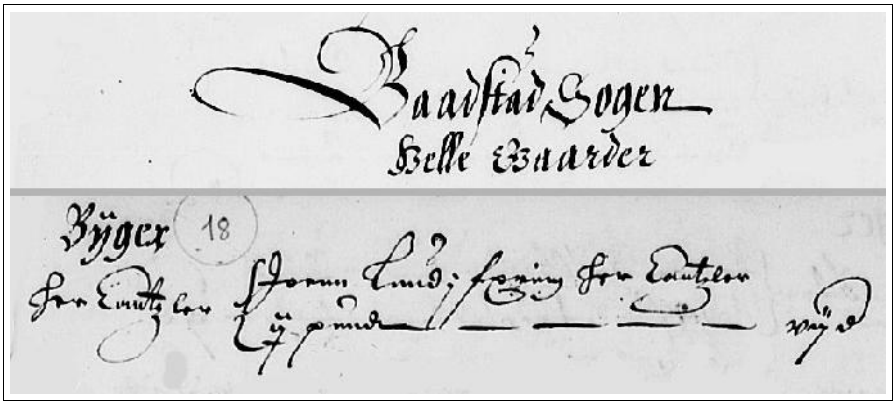

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 18).

Skattematrikkelen av 1647 viser:
«Joenn Lund 1 fr.
Her cantzler 1½ pundt.
Byger her cantzler»
«Christoffer Morstad 1 pund.
Byger Jonn Lund».

680 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 1, 1667-75, folio 48b-49a. Trøgstad kirkebok nr. 1: «Spons: Copul», folio 65. Koppskatten 1645, Akershus len, 23 Heggen og Frøland fogderi, Thrøgstad Sogenn, folio 9. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 28a og 30b. Tingbok Heggen og Frøland nr. 12a, 1671, folio 19a. Lena Skovholt (1989): Bygdehistorie for Rælingen - Bostedshistorie fra de eldste tider, side 339. Notater fra Kjersti Aamodt.

681 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons & Copul», folio 65.

682 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 104.

Odelsskatten i 1656/57 viser for «Joen Lund»:
«i Ringstad 7 lb.
i Moestad 15 lb.
i Østereng(?) 6 lb».

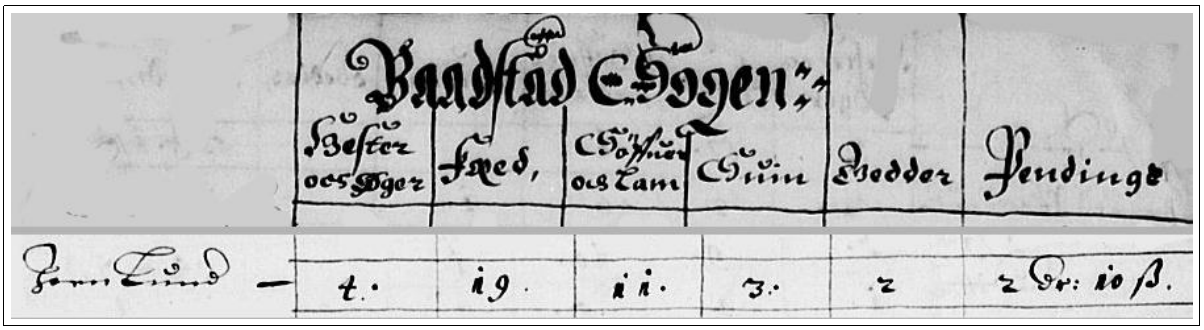

Kvegskatt 1658. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 9).

Av Kvegskattlisten for 1658 ser vi at gården hadde 4 hester, 19 kuer, 11 sauer, 3 svin og 2 geiter. Det ble betalt 2 dr. 10 sk. i kvegstatt.

Joen døde i 1658:
«Cantate [4. søndag etter påske]: Jøen Lund Æt 39».

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 10).

Jon føres i kontribusjonsskatten for1660 selv om han døde to år tidligere:
«Jon Lund Sielff 1 fierding
Her. Candzler 1½ pund. - Her Candzler biuger.
Tunge 1½ pd. 1 fxrg: [fjerding] - 12 dlr. 12 sh».
«Christopher Morstad.
Jon Lund 1 pund - Joen Lund biuger.
6 dlr. forlindret for Armod ...».[683]

VIII:155 mf fm mf mf

Torer Hokaas Nedre. Gårdbruker. Født omkring 1640. Død 1663 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 01.03.1663 i Båstad, Trøgstad (ØF).[684]

Det kan være vanskelig å holde de tre Hokaasgårdene fra hverandre i kirkebøkene fra denne tiden.
Gudmund satt på Mellom-Hogaas.
Tosten Hougaas bodde ifølge manntallet i 1664 på Nordre eller Øvre Hogaas:
Dåp 1654: XI Trin Tosten Hougaas B. (Folio 95).
Dåp 1656: Judica Tosten Hougaas B. Gulbrand (Folio 99).
Manntall 1664: No 33. Nødre Hogaas. Tosten Elowsen 54 Aar.

Berger Christophersen, som betalte kontribusjonsskatten ved Jonsok og Mikjelsmesse i 1660, har i 1661 flyttet til Hvammer. Berger var gift med Gro, datter til Einar Aslachsen Nedre Hokaas og Gunnild Rolfsdatter Vestre Aslerud.

683 Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Baadstad sokn, folio 18 og 19.

684 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 117.

Samtidig er antagelig Gunnild død, hennes andel i Nedre Hokaas er overtatt av hennes sønn, Aslach.

Torer overtok Nedre Hokaas i 1660 eller 1661.

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser for Søndre, dvs. Nedre Hokaas:

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 26a.

«Bonde Goedtz: Hogaas. Tore paaboer skylder till
Aslach Agnes ibm. - Miell 1 pund 4 lispd.
Aslach Agnes biuger.
Skoug till Gierdefang och brendeweed - 1 hommelhauge.
1 liden beche quern.
Skatter:
Smør - 3 bz. - 12 sk.
Korn - 1 Spand - 20 sk.
Ledingspenge - ½ sk. - ½ sk.
Foring - ½ dlr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr».

Torer døde i 1663:

«Esto Mihi (Fastelavenssøndag) Thorer Hougaas Æt 23».[685]

(Barn VII:78)

Gift med neste ane.

Barn:

Guri Torersdatter Hokaas Nedre. Født 1660 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 03.05.1660 i Båstad, Trøgstad.[686] Død 1699 på Ringstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 26.03.1699 i Båstad, Trøgstad.[687] (Se VII:78).

Tore Torersdatter Hokaas Nedre. Født 1663 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 15.03.1663 i Båstad, Trøgstad (ØF).[688] Død 1712 på Aslachsby, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 21.02.1712 i Båstad, Trøgstad (ØF).[689] (Se VII:92).

VIII:156 mf fm mf mm

Kirsten Olluffsdatter Hokaas Nedre. Født omkring 1629. Flyttet omkring 1687 fra Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad

685 Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 26a.

686 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 110.

687 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sep.», folio 268.

688 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 118.

689 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepult:», folio 30.

(ØF) til Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1717 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 28.02.1717 i Båstad, Trøgstad (ØF).[690]

Torers hustru het Kirsten, «Kirsten Hougaas» ble introdusert 3 uker etter at deres datter Tore ble døpt.

Hun må være identisk med Kirsten Olluffsdatter som ble gift med Niels Kiøstelsen i 1663, samme år som Torer døde. Niels har overtatt Nedre Hokaas ved manntallet i 1664. Ved skiftet etter Guri Torersdatter blir Niels oppnevnt som formynder for Guris datter, Guri Bergersdatter. Det oppgis da at han er datterens «bæste fader». Tore ble døpt 2 uker etter at hennes far ble begravet og ble nok adoptert av Niels.

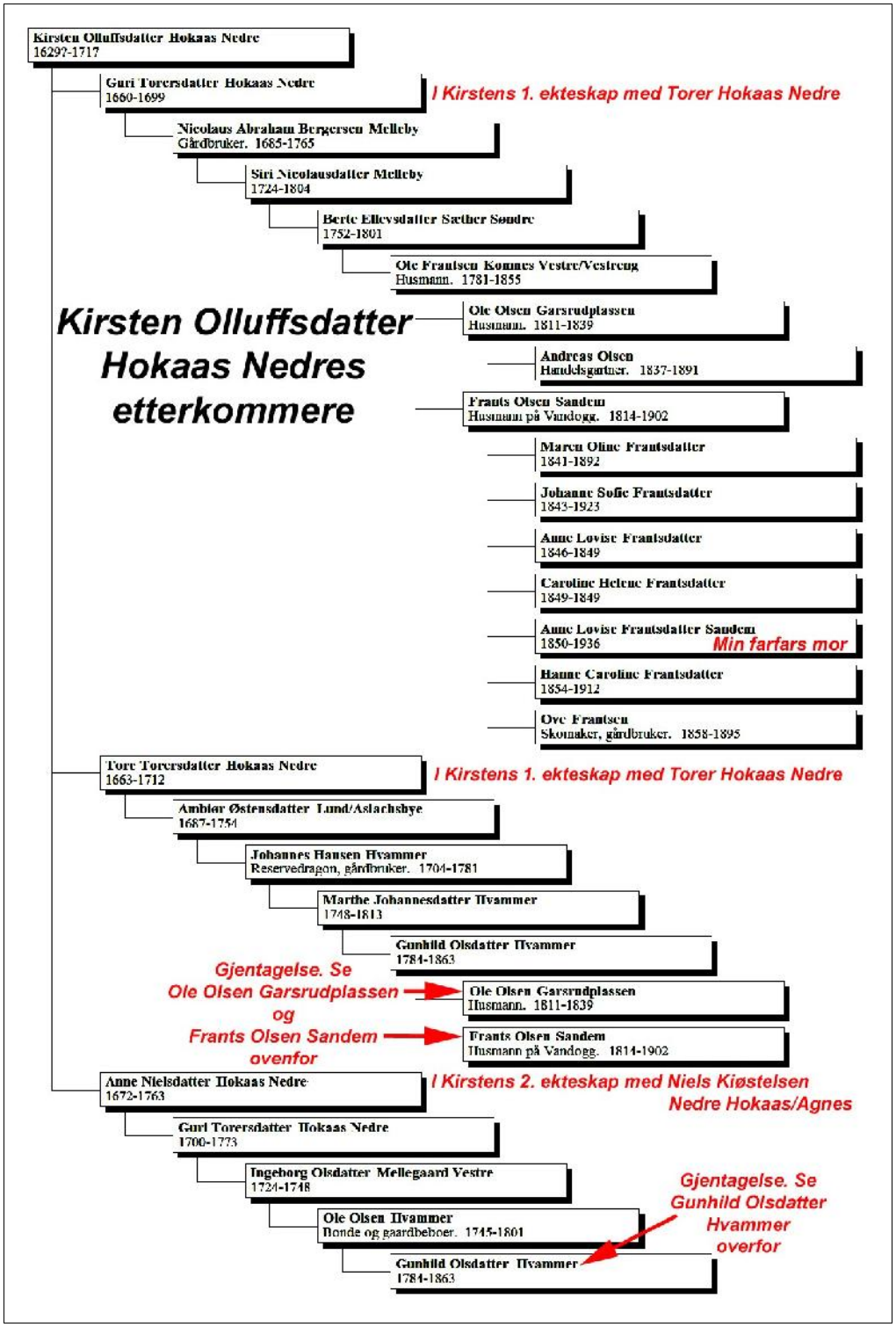

Kirsten og Torer hadde følgende barn (minst):
1660: Guri, gift med Berger Gulbrandsen Ringstad.
1663: Tore, gift med Østen Jonsen Lund/Aslaksbye.

1660: «Misericórdia dias Baptis Thorer Hougaas Barn N. Gurri» (Kirkebok nr. 1, folio 110).
1663: «Reminice Baptis Thorer Hougaas B. N. Thore» (Kirkebok nr. 1, folio 118).
Kirsten Hougaas ble introdusert «Dom Judica», dvs. 3 uker etter Tores dåp.

690 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepult:», folio 71.

Kirsten og Nils hadde følgende barn (minst):
1664: Gudmund, døpt 3. søndag i advent (Kirkebok nr. 1, folio 123).
1666: Siri, døpt 7. søndag etter trefoldighet (Kirkebok nr. 1, folio 128).
1669: Torer, døpt 8. søndag etter trefoldighet (Kirkebok nr. 1, folio 137).
1671: Amund, døpt 2. søndag etter trettendedagen (Kirkebok nr. 1, folio 141).
1672: Anne, døpt 25. søndag etter trefoldighet (Kirkebok nr. 1, folio 148).
1676: ????, døpt 23. søndag etter trefoldighet (Kirkebok nr. 1, folio 159).
1678: Gundbiør, døpt juldagen (Kirkebok nr. 1, folio 166).

Etter at familien flyttet til Agnes overtok en Gulbrand Hokaas. 01.12.1690 var det sak mot Gulbrand Hokaas for skjelderi mot Kirsten Agnes. For Kirsten møtte hennes mann Nils Agnes. To vitner ble innstevnet, saken ble utsatt. Nytt stevnemål ble avholdt 16.03.1691.

Sønnen Torer som døde i 1723 var lensmann. Han hadde antagelig et hissig gemytt. 19.10.1699 stevnet klokker Nils Pedersen Crestrup Torer for skjelderi. Det kom til forlik (HF tingbok nr. 31, folio 26a-26b).

Ved et ting i Trøgstad 30.10.1716 skulle Torer og Gunner Torsen bevitne et stevnemål:
«Mens som man fornam at lendsmanden var beskienket, saa kunde hand icke accepteris til nogen Eed».
....
«Fremkom hand for retten med adskillige uskikkeligheder og sværgen og banden, hvilket hand Laugretted krævede til Viden og til næste Ting vil have sin Tiltale til hannem forbeholden» (HF tingbok nr. 38, folio 55a-55b).

31.03.1717 ble det reist sak mot lensmanden i Trøgstad, Torer Nilsen Haakas for hans uskikkelige forhold i retten på seneste sakting «ved hans drukkenskab, sværgen og Banden, saavel som Opsætsighed». Saken ble utsatt til 06.07.1717 hvor det endte med forlik (HF tingbok nr. 38, folio 87a-87b og 113a).

Kirsten døde i 1717:
«Dom Óculi Sepult: Sl. Niels Kiøstelsøn Agnæs Qvinde n: Kirsti Ols Datter gl: 88 aar L.b.».[691]

(Barn VII:78)

Gift 1. gang med forrige ane.

Gift 2. gang 27.09.1663 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[692] **Niels Kiøstelsen Hokaas Nedre/Agnes.** Gårdbruker. Født omkring 1631. Flyttet 1687 fra Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF) til Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1716 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 02.02.1716 i Båstad, Trøgstad (ØF).[693]

Niels var en yngre bror av Axel Kiøstelsen på Øyestad Søndre.

Kirsten og Niels giftet seg i 1663:
«X Trinit Spons Niels Kiøstelsen Kirsten Oluffsdatter Haagaas». De ble gift 15. søndag etter trefoldighet.

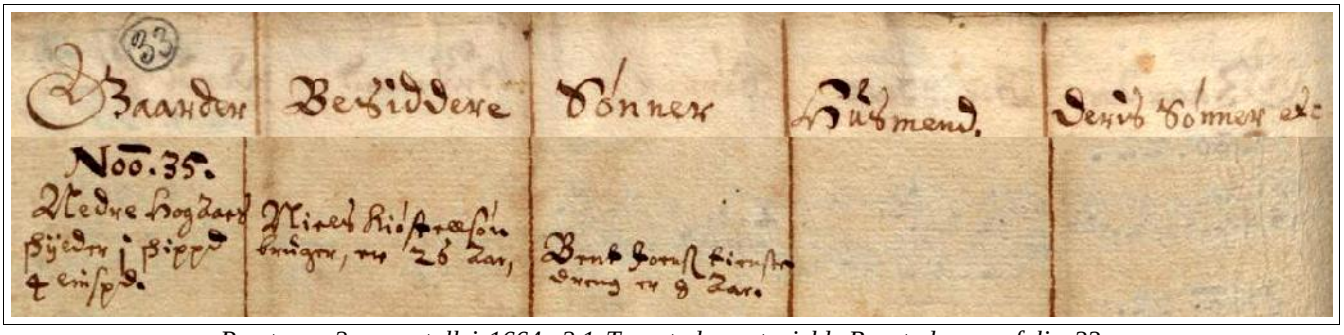

Prestenes 2. manntall i 1664: 2.1 Trøgstad prestegjeld, Baastad sogn, folio 33.

«Gaard Noo 35 Nedre Hogaas» skylder i 1664 1 skippund. 4 lispund.
«Besidder» er Niels Kiøstellsøn, han oppgis å være 26 år gammel.
Niels har en tjenestedreng, Bent Jonsen, 8 år gammel.

12.12.1676 gikk forrige fogd Jens Biering til sak mot Nils Hogaas for 2 tønner havre i kongstiende. Dom.

691 Tingbok Heggen og Frøland nr. 25, folio 63a og nr. 26, folio 6a-6b.

692 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons. Cop.», folio 119.

693 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepult», folio 63.

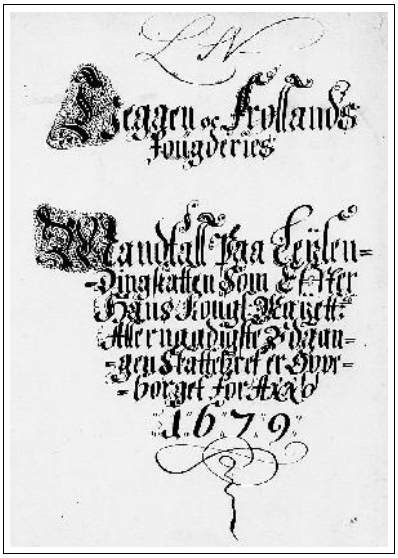

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. Leilendingsskatt.

Niels betalte i 1678 leilendingskatt, den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

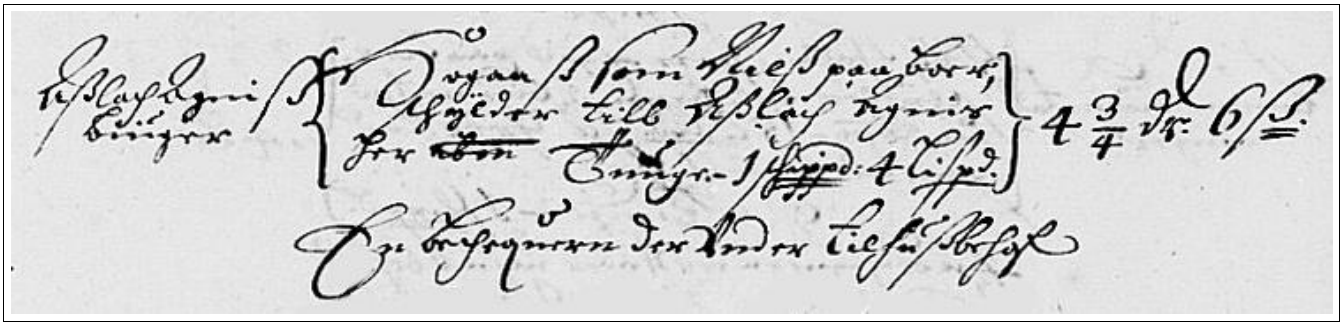

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Baastad - Bilde 283.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Baadstad Sogn:

Hogaas som Niels paaboer, Schylder
till Aslach Agnis her ibm.
Thunge - 1 phd. 4 Lispd.
Aslach Agnis biuger.
Leilendingskatten settes til 4¾ dr. 6 sk.

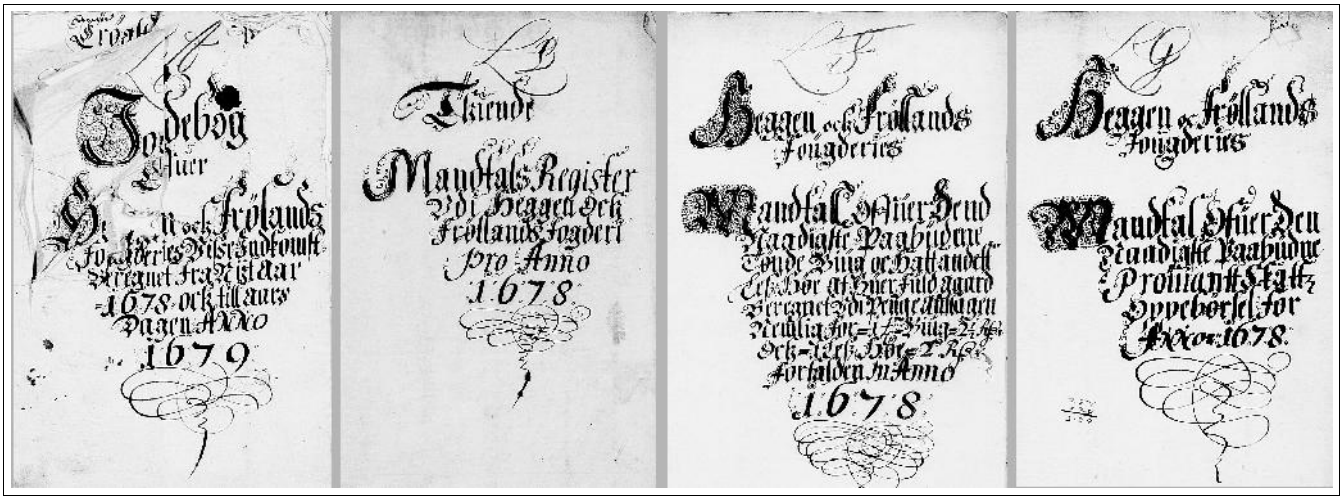

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Bodstad Sogn:

Hogaas Niels
Smør - 3 bzr. - 12 sk.
Korn - 1 Spd. [Spand] - 20 sk.
Ledingspenge - ½ sk.

Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 3 mk.»
«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678
- Trøgstad Sogn - Bodstad Annex:
Hogaas Niels
½ setting Roug, 1 setting Huede, 4 settinger Bl: Korn, ½ setting Tore,
9 quart Hafre och ½ setting Erter».
«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard
Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr.
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).
forfalden in Anno 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Hogaas Niels - 1 Schippd. 4 Lispd.
Anslagen for Biug - 1 rdr. 48 sk., for Høe - 1 rdr. 76 sk.»
«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Hogaas Niels - 1 Schippd. 4 Lispd. - Schatten: ½ dr. 10 sk.»

Skiftet etter Aslach Einersen Agnes ble avsluttet 30.09.1686. Niels eide nå Agnes, mens boet etter Aslach eide Hokaas. Niels og Iffuer, yngste sønn til Aslach, avtalte så at Iffuer og hans gamle mor, Tore Effuensdatter, skulle bli boende på Agnes så lenge hun levde. Så skulle de to bytte gårder.

18.06.1687 skjøter soknepresten hr. Nils Pedersen gården Agnes i Båstad til Nils Kjøstelsen Hochaas. Skjøtet er datert på Trøgstad prestegård og tinglyst 02.12.1687:

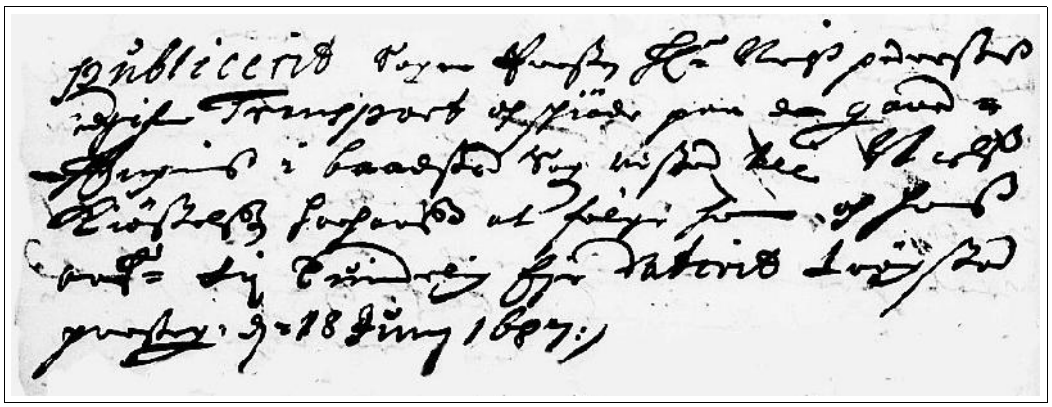

Tingbok Heggen og Frøland nr. 24, 1686-90, folio 24b.

«Publicerit Sogen presten Hr. Nils Pedersen Udgifer Transport oh skiøde paa den gaard Angis i Baadstad sogn ... til Niels Kiøstelsen Hochaas at følge ham oh hans Arv = til Euindelig Eje Daterit Trøgstad Presteg: D = 18 Juny 1687:,».

25.08.1691 ble det holdt åstedssak mellom Hokaas og Natterud. Mellom vitnene var Nils Agnes som hadde bodd på Nedre Hokaas i 26 år og nå i 4 år på Agnes. Familien flyttet altså til Agnes i 1687.

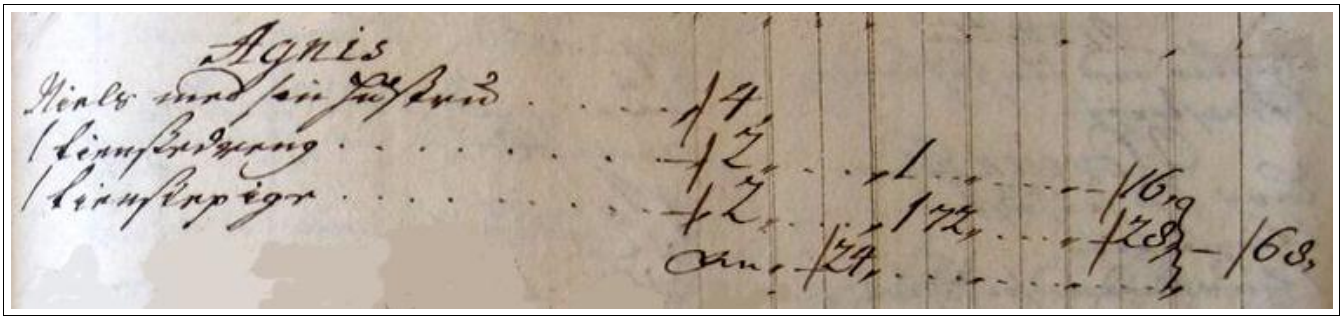

Trøgstad sogn, Baastad annex, Heggen og Frøland fogderi, Ekstraskatt 1711.

«Skoskatten» 1711, en vanlig betegnelse på en engangsskatt i 1711 på skotøy, parykker, fontanger, karosser, chaiser og karjoler, samt på tjenestefolks lønn, påbudt i forordning 21.02.1711.

Enkelte grupper var fritatt eller utelatt, blant annet husmenn som var utskrevne soldater og deres familier, spedbarn og personer uten fast bopel.

Satsen var 3 skilling per skopar. Det ble sannsynligvis ikke foretatt reell telling av skotøy, men beregnet for eksempel to par per person i gårdbrukerfamilie og ett par per person i husmannsfamilier og liknende.

Av tjenestefolks årslønn skulle 1/6 gis i skatt. Husbonden skulle innbetale dette og trekke tilsvarende fra tjenerlønnen.

Skatten som ble pålagt «Agnis» var:
«Niels med sin Hustrue» - 4 par sko.
«1 tienstedreng» - 2 par sko - Årslønn 1 Dr.

«1 tienstepige» - 2 par sko - Årslønn 1 Dr. 72 Skilling.
Skatten ble betalt med 3 Skilling pr. par, ialt 24 Skilling for 8 par sko.
Dertil fikk Niels betale 42 Skilling i skatt motsvarende 1/6-del av tjenestefolkenes lønn.

Niels døde i 1716:
«Fest Pur. Mar: som indfalt Dom: IV post Epiph: Sepult Niels Kiøstelssøn Agnæs gl. 85 aar».

Det er ikke funnet noe skifte etter Niels eller Kirsten.

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Trøgstad - Eksaminasjonsprotokollen - folio 114b-115a.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for
«Trøgstad Præstegield - Fulde Gaarder»:
«No:
118.
Gaarde Navne:
Agnæs.
Opsiders Tall:
Ole Olsen.
Proprietairs og Bøxel-Raadig:
Selv Ejer.
Skoug og Sæter:
Noget Skoug til Brændewed og Huus Behof.
Situation og Beleilighed:
I Westlien og tung W. [Winding].
Sæd:
½ tønne Bl: Korn - 8 tønner Hafre - ½ Setting Rug - ½ Setting Lin og Hamp.
Høe-avling:
20 Læs.
Hæster og Creaturer:
2 Hæster - 10 Creat: - 8 Souger.
Taxt efter Gammel Matricul:
1 Skippd.
Forhøyet:
2½ Lispd.»

Niels døde på Agnes i 1716, 85 år gammel. Han ble begravet 02.02.1716.

-->> 1719: «Sl. Ole Kiøstelsøns Asladsbye Enke n. Mari Torersdatter død hos Gudmund Udvejen, gl: 89 aar» (Kirkebok nr. 2, folio 90).

-->> 1728: «Sl Torer Jacobsøns Tranum Enke n. Mari Kiøstelsdaatter, gl: 89 aar (Kirkebok nr. 3, folio 26).[694]

694 Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 307; Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 9 og 33. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Tingbok Heggen og Frøland nr. 15, folio 48b; nr. 24b, folio 30b; nr. 26, folio 24b. Ekstraskatten i 1711.Trøgstad sogn, Heggen og Frøland

Barn:

Anne Nielsdatter Hokaas Nedre. Født 1672 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 24.11.1672 i Båstad, Trøgstad (ØF).[695] Død 1763 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 16.01.1763 i Båstad, Trøgstad (ØF).[696] (Se VII:88).

VIII:157 mf fm mm ff

Mads Svenningsen Berger Østre. Gårdbruker. Levde 1620. Levde 1634 på Berger Østre, Hærland, Eidsberg (ØF). Død omkring 1650 på Berger Østre, Hærland, Eidsberg (ØF).

Vi finner Madz Berger blandt «Leilendinge bønder Udi Esberg Sogenn» ved Landskatten i 1634. Han er også oppført bland leilendinger ved Unionsskatten i 1639.

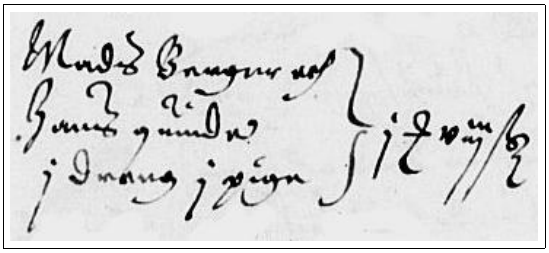

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Essberig Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 21).

Koppskatten i 1645 viser:
«Mads Berger och hans quinde.
1 dreng 1 pige».
Han betaler 1 mark 8 skilling i skatt.

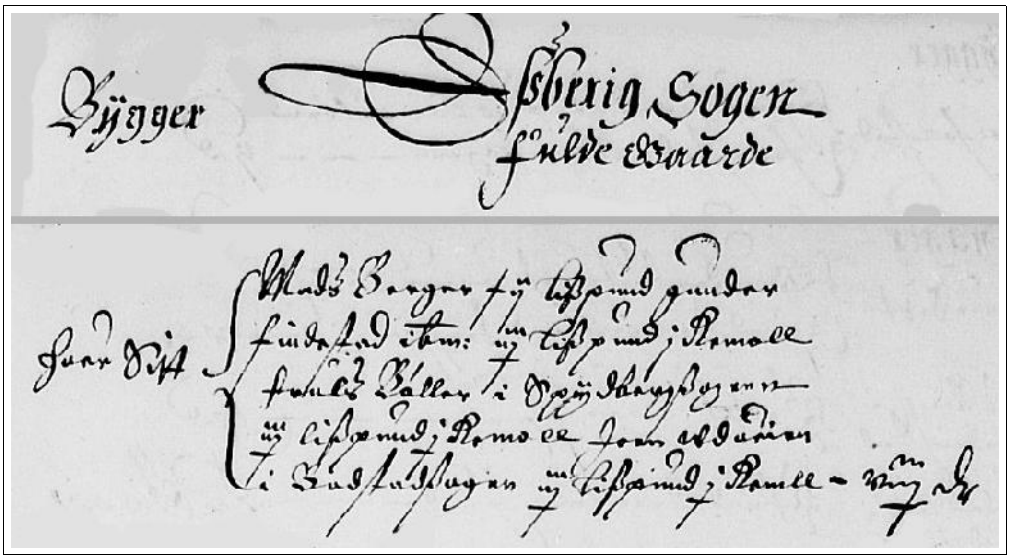

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 50).

Skattematrikkelen av 1647 viser:
«Mads Berger 12 lispund.
Gunder Findestad ibm. 2½ lispund 1 remoll.
Truls Bøller i Spydebergsogenn 2½ lispund ½ remoll.
Joen Wdueien i Bodstadsogen 2½ lispund ½ remoll.
Bygger huer sitt».
Han betaler 7½ dr. i skatt.

Mads døde ca. 1650.

Landkommisjonens «Jordebog» i 1661 viser:

fogderi. Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Trøgstad Præstegield, Fulde Gaarder, folio 114b. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 413 og 417.

695 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 148.

696 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Døde», folio 191.

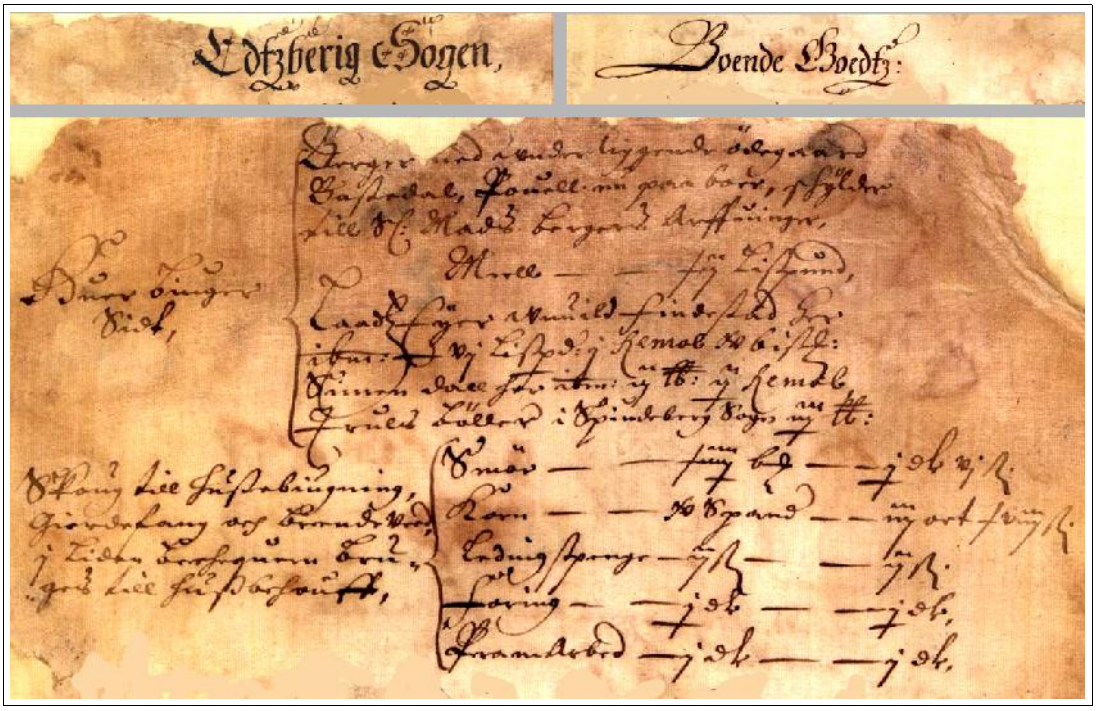

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 81b.

«Boende Goedtz: Berger med underliggende ødegaard Bastall,
Pouell paaboer, schylder till
Sl: Mads Bergers Arffuinger - Miell 12 lispund.
LandzEyer Uniuld Findestad Her ibm. - 6 lispd. 1 Remol 5 bismz.
Simon Dall her ibm. - 2 lispd. 1½ remol.
Truls Bøller i Spiedeberg Sogn - 2½ lispd.
Huer biuger sidt.
Skoug till Hussebiugning, gierdefang och brendewed.
1 liden beche quern bruges till husbehouff.
Skatter:
Smør - 13½ bz - 1 dr. 6 sk.
Korn - 5 Spand - 3 mk. 18 sk.
Ledingspenge - 2 sk. - 2 sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

Det ble avholdt åstedssak på Berger i Hærlandskroken 15.12.1662.
Det var salig Engelbret Løkens barn Ole Engelbretsen Melby og Peder Engelbretsen Lien
«som Indstefner Salig afgangne Suenning Bergers Arfuinger, Nemblig
Fagni Bagstad i Edsberg Sogn,
Lauridts Buenes i Høland som fierholdsmand for Salig Mads Bergers tvende Sønners weigner,
Olle Egeberg, som fierholdsmand paa Sten Madsens Weigne,
Birgitte Madsdatter tilholdende paa Bierchnes i Høland,
et Consortes, och det formedelst eet Skiftebreff som er oprettedt paa Berger ibid den 23 Juny 1610 Imellom foesche deres bestefader Harald Amundsen Berger paa den Eene, och alle hans Barn, Namblig Engelbret Løechens, Suenning Haraldsen Berger, Joe.n, Ingeborg, Aasse ..., Signi, och Maren Haraldsdøttre».
Tvisten gjalt 13 lispund i Berger.

I en ny åstedssak som ble avholdt på Berger 26.01.1663 ble det vist til et skiftebrev etter Mads datert 08.10.1650.

Vi finner så sønnen Steen som Tienstedreng hos sin «fjærholdsmand» Olle Egeberg (Søndre) i Trøgstad ved manntallet i 1664-66.[697]

(Barn VII:79, Far IX:313)

Gift med neste ane.

Barn:

Steen Madsen Melleby. Født omkring 1647 på Berger Østre, Hærland, Eidsberg (ØF). Levde fra 1662 til 1664

697 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogenn, folio 21 Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogen, folio 50. Tingbok Heggen og Frøland nr. 4, folio 87a-87b; nr. 5, folio 3b-4a. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 81b. Johan Garder: Slekten Krohg (Krogh) fra Høland eller Trøgstad, NST, Bind XVIII 1962, side 126-127.

på Egeberg Søndre, Trøgstad (ØF). Levde 1677 på Melleby, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1727 på Melleby, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 18.01.1727 i Båstad, Trøgstad (ØF).[698] (Se VII:79).

VIII:158 mf fm mm fm

Siri Reiersdatter Bunes Nordre. Levde 1632. Død omkring 1655 på Berger Østre, Hærland, Eidsberg (ØF).

Siri var fra Nordre Bunes i Høland.

Siri og Mads hadde følgende barn (minst):
Christoffer, til Aamot i Fet.
Steen, til Melleby i Baadstad.
Birgitte, på Bjerkenes i Høland i 1662.

Hun var gift annen gang med Simen Olsen Dal i Hærland, Eidsberg.

Skiftet etter Siri ble avholdt 11.06.1655.

Etter at Siri døde giftet Simen seg i Trøgstad 09.01.1659 med Valgerd Syversdatter Karlsrud. Skifte etter Simen ble avholdt på Dal i Hærland Annex, Eidsberg, 01.07.1693 (Skifteprotokoll nr. 3, folio 222).

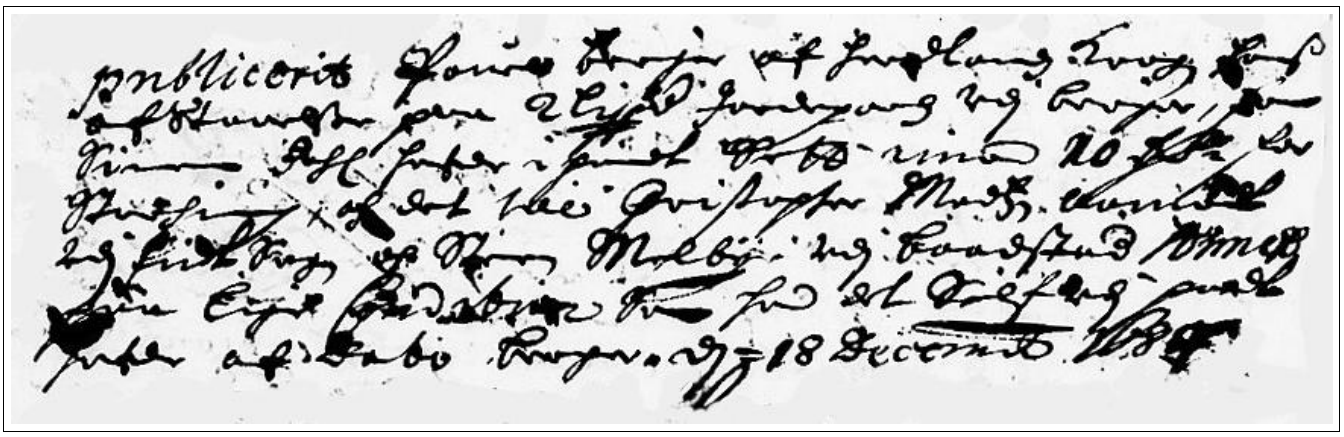

Tingbok Heggen og Frøland nr. 23, 1685-86, folio 17b.

15.09.1685 tinglyses en avståelse fra Paul Berger i Hærlandskroken og Engebret Melleby til Siris sønner, Kristoffer Aamot i Fet og Sten Melby i Båstad, på 9 lispund i Berger som utstederens far, salig Ole Melby, hadde i pant for 110 Rdl., og som Kristoffer og Sten nå har løst igjen. Videre en avståelse på 2 lispund i Berger som Simen Dal hadde pantsatt til Paul Berger for 10 Rdl. Avståelsene er datert Berger 18.12.1684.[699]

(Barn VII:79, Far IX:315, Mor IX:316)

Gift med forrige ane.

VIII:159 mf fm mm mf

Aslach Einersen Hokaas Nedre/Agnes. Odelsbonde. Født omkring 1600. Levde 1618 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1686 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 12.09.1686 i Båstad, Trøgstad (ØF).[700]

Torchild Augnes døde ca. 1613. Hans 6½ lispund i Radderud, Askim, nevnes blandt det jordegods som skulle skiftes etter ham. I 1618 eier Effuen og Aslach Augnes halvdelen hver av Torchilds andel i Radderud.

Aslach ble antagelig gift med Tore før 1626, da han står oppført i en skatteliste på Agnes. Effuen Agnes står imidlertid fremdeles oppført i skattelistene for 1626 og 1627.

I 1628 eide Aslach 10 lispund i Hobøl, Askim. Gårdens skyld i 1640 var 1 skippund 13 lispund, hvorav Aslach fortsatt eide 10 lispund. Ny bruker fra 1640 var Knud som kom fra Trøgstad.

I skattelisten av 1629 står Aslach som bruker på Agnes og eier av omtrent det samme jordegods som sin svigerfar, ialt 2½ skippund 3½ lispund Skattelisten av 1639 viser at Aslach Agnes nå har økt sitt jordegods til 6 skippund 4 lispund. Bl.a. eier han nå 1½ skippund i Guderud mot tidligere 1 fjerding og i Hobbel 1 skippund mot tidligere ½ skippund., begge gårdene i Askim.

698 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Begravet», folio 21.

699 Tingbok Heggen og Frøland nr. 23, folio 17b.

700 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 193.

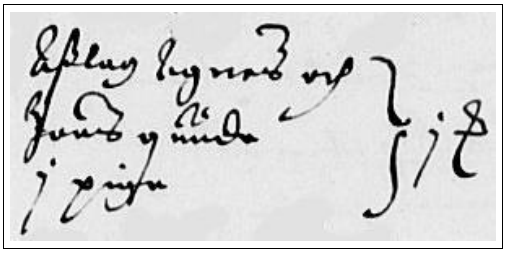

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Thrøgstad Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 8).

«Koppskatten» i 1645 viser:
«Aslag Agnes och Hans quinde 1 pige».
Han betaler 1 mark i skatt.

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 15).

Skattematrikkelen av 1647 oppgir at Aslag «bruger» Agnes, og har en skyld på ett pund.
«Biuger» gjør doct. Peder Alffsen. Skatten er 6 dr.

Aslach eier deler i flere andre gårder:
Faugeraas, Thrøgstad: ½ pund.
Schoffsruud, Baadstad: ½ pund.
Hokaas Nedre, Baadstad: 8 lispund.
Dramstad, Baadstad: 14 lispund med bøxell.
Quiller, Eidsberg: 6 lispund.
Hobbøll, Askimb: ½ pund.
Guderud, Askimb: 1½ pund med bøxell.
Wenneuoll, Eigneback: 1 schipd. med bøxell.

Odelsskatt 1656-57. Heggen og Frølands fogderi, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 237, legg 6, litra 20, bilde 4).

Aslach betalte i 1656/57 odelsskatt for følgende gårder:
«i Wennewold - 1½ pund 1 fgr.

i Kiersrud - 1 fgr.
i Imbstad - 1 fgr.
i Holm - 12½ lb.
i Guderud - 1½ pund
i Hobbøll - ½ pund
i Faugeraas - ½ pund
i Schottsrud - ½ pund
i Hogaas - 1 pd. ½ lb. 1 R. 5 bs.
i Dramstad - 14 lb.»

«Pund» som masseenhet kalles også «libra» (romersk pund), forkortet «lb:».
Her er det tydeligvis ment lispund!

24.01.1656 foretok Rolf Hogland og Aslach et makeskifte. Rolf Hogland skulle ha Aslachs odel i Quiller i Eidsberg. Derimot skulle Aslach ha Rolfs odel i Holemb i Spydeberg sogn, og 3 lispund 2 bmkr. i Søndre Hogaas her i sognet samt 5 rdl. i overpenger. Makeskiftebrevene ble tinglyst 17.03.1657 (HF tingbok nr. 2, folio 67a).

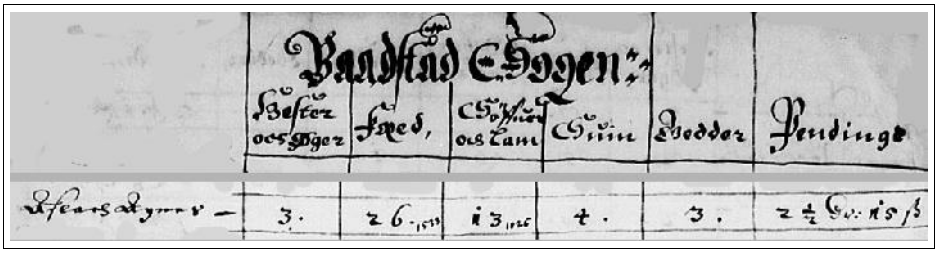

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 8).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården hadde 3 hester, 26 kuer, 13 sauer, 4 svin og 3 geiter. Det ble betalt 2½ dr: 15 sk. i kvegskatt.

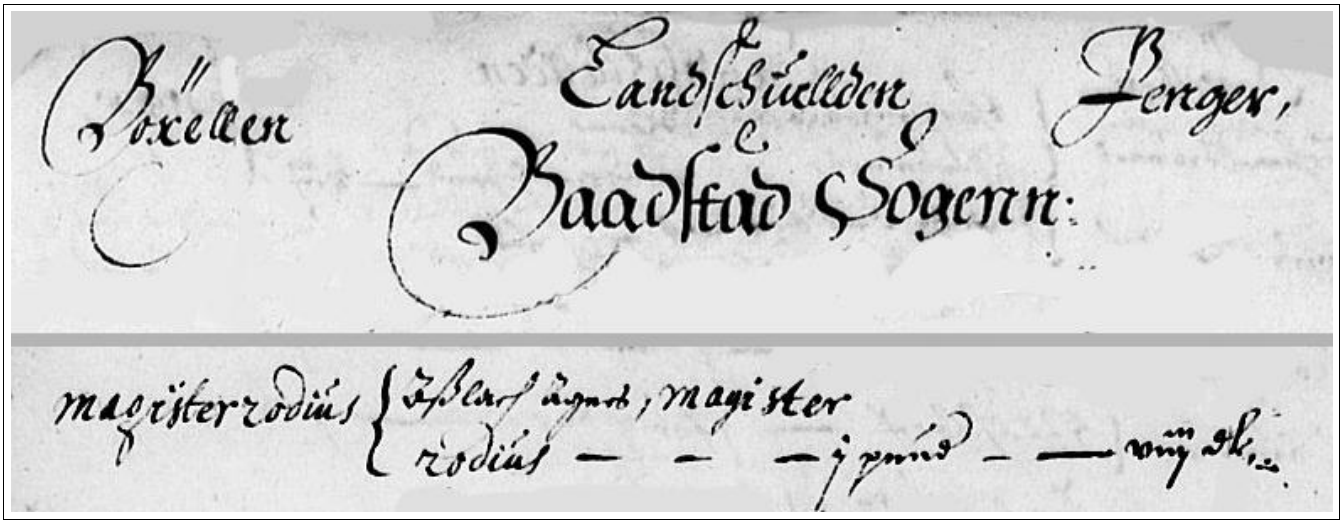

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 9).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
«Aßlach Agnes,
Magister Rodius - 1 pund - 8 dr. [i skatt]
Magister Rodius [biuger]».

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 21b.

«Magister Rodi Godtz: Agnes, Aslach paaboer, schylder
som Magister Rodj ehr Medforlehnt - Miell 1 pund.
Magister Rodj biuger.
Aldeles Ingen Skoug.
½ quarnefald øde.
Skatt:
Smør - 6 bz. - 1 mk.
Korn - 2 Spand - 1½ mk. 4 sk.
Ledingspenge - 1 sk. - 1 sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeide - 1 dr. - 1 dr.»

07.05.1662 tinglyses et pantebrev fra Laurits Reiersen Vienes, Peder Reiersen på Staffnis og Anbechs besitter Amund Kristensen, alle på Follo, til Aslak Agenes i Baastad at de har stadfestet Aslaks pantebrev på ½ skippund med bygsel i Drambstad «her i sognet» ugjenløst i 34 år. Hvilket gods utstedernes salige foreldre hadde pantsatt til Torkel og Even Agenes. Utstederne hadde mottatt 20 rdl. i forhøyelse på pantet av Aslak. Datert Vienes i Såner S. på Follo 17.01.1662.

Prestenes 2. manntall i 1664: 2.1 Trøgstad prestegjeld, Baastad sogn, folio 33.

Ved prestenes 2. manntall i i 1664 skylder Noo. 32 Agnes 1 skipd. Oppsitter er Aslag Einertsøn, han er 66 år gammel. På gården finner vi sønner Ifuer, 19 år, og husmannssønnen Ewen Reiersøn, 11 år. «Ewen» er antagelig Effuen, en av sønnene til Re[i]er, eldste sønn til Aslach, som da antagelig var død.

Tinglysning 24.04.1668:
Pantebrev fra Ole Helgesen Linto til Aslak Agnes i Båstad på 12½ lispund med bygsel i Linto mot 63 rdl. i lån. Datert Agnes 08.11.1667.

Aslach var en aktet mann i bygden. Han var prestens medhjelper i Baastad. Han hadde også den ære å være fadder for presten Niels Muus' barn sammen med sin bror Rolf Einersen Hougland og Smed Iversen Langset. Som eksempel på hvilke oppgaver en medhjelper i den tid kunne ha, kan nevnes noe presten Muus beretter i sin Kirkebok:
«1672 Den 16 Septbr var iegh och Aslach Agnæs paa Muggeby i Baadstad ogh forenede Gunild Muggeby och

Marthe Christophersdt Effuendby for nogen SkeldsOrd Dennem var falden dem imellem. Blef forligte.»

Erich Pedersen ble eier av hele Radderud, Askim, i 1682. I hans tid var det en større åstedssak på Radderud i anledning av en sameiesak som samtlige interesserte ville ha klarhet i. På den ene side de 3 landherrer til Radderud, Olluff Nachim i Rakkestad, Erich Pedersen Radderud og Thorsten Erichsen Torchildsrud i Eidsberg. Dessuten også Olluff Løchen og unge Olluff Rom på vegne av deres gamle værfar, Olluff Andersen Frøhol. De mente at oppsitteren på Hobøl hadde tillatt seg større rettigheter enn bøxelen hjemlet ham. På den annen side oppsitter og eiere av gården Hobøl, den påboende Olluff Hobøl, Erik Aaser i Trøgstad, Lars Raknerud og Aslach Agnes. Olluff Hosbøl svarte til stevningen at han ikke har bemektiget seg mere enn hans formann før ham, og som hans bøxelseddel hjemler ham adgang til. Erich Radderud fremla 3 gamle pergamentbrev, som dog ingen kunne tyde p.g.a den «ældgamle skrift og stil». Sorenskriveren erklærte at «alle disse 3de dokumenter maa først ud-copieres».

Hobøls fulle skyld var 1 skippd. 12½ lispd. Lars Raknerud sa at han ikke eide noe i Hobøl. Hva han eventuelt kunne komme til å arve etter sin mor, Karen Aaser, vil han svare for etter hennes død. Ole Hobøl sier at han eier bare 2½ fjerding i gården Hobøl (12½ lispund). Aslach Agnes eier 2/3 skippund uten bøxel.

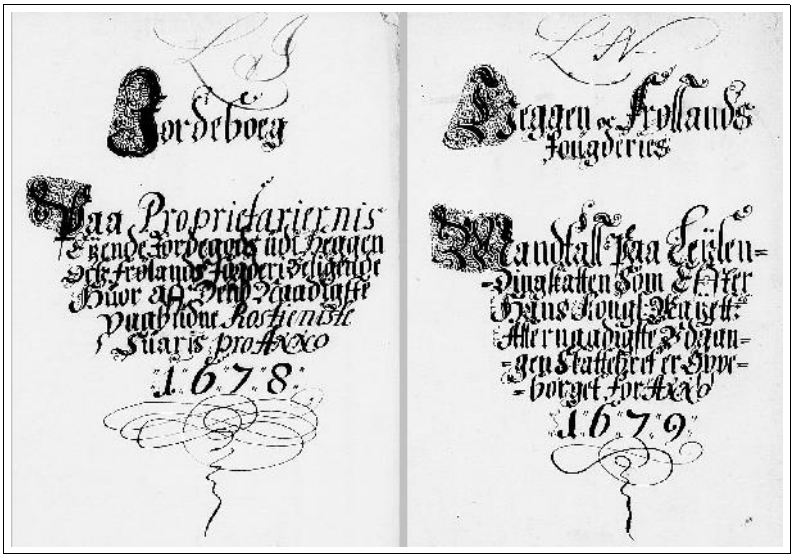

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Aslach betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), leilendingskatt, den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

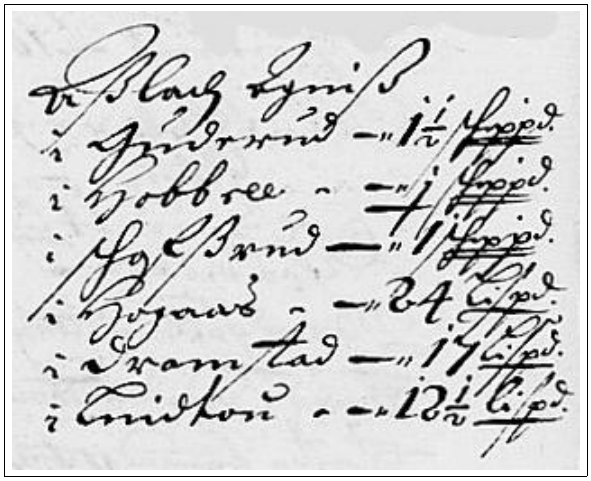

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Baastad - Bilde 180.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Trøgstad Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:

Aslach Agnis
- i Guderud - 1½ Schippd.
- i Hobbel - ½ Schippd.
- i Schofsrud - 1 Schippd.
- i Hogaas - 24 Lispd.
- i Dramstad - 17 Lispd.
- i Lindtou - 12½ Lispd.

Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste» for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.

Alle partene oppføres også som hans odelsgods.

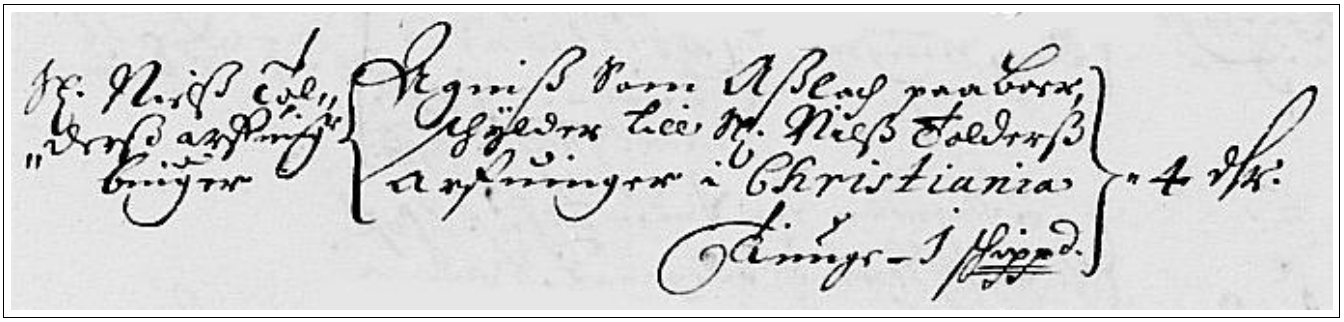

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Baastad - Bilde 281.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Baadstad Sogn:
Agnis som Aslach paaboer, Schylder
till Sl: Nils Tolders Arfuinger i Christiania - Thunge 1 pund.
Nils Tolders Arfuinger biuger».
Leilendingskatten settes til 4 d.

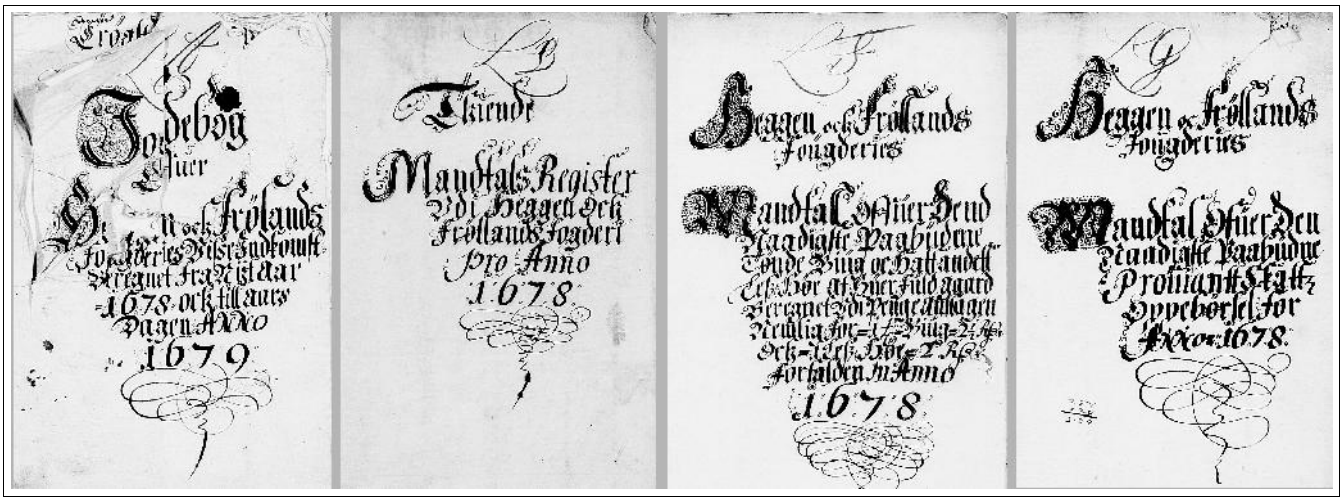

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Bodstad Sogn:
Agnis Aslach
Smør - 6 bzr. - 1 mk.
Korn - 2 Spand - 1½ mk 4 sk.
Ledingspenge - 1 sk.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - ½ dr.»
«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678
- Trøgstad Sogn - Bodstad Annex:
Agnis Aslach
1 setting Roug, 7 settinger Bl: Korn, 3 tønner Hafre och 1 setting Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).
«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard
Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr.
forfalden in Anno 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Agnis Aslach - 1 Schippund.
Anslagen for Biug - 1 rdr. 24 ß, for Høe - 1 rdr. 48 sk.»
«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Agnis Aslach - 1 Schippund - Schatten: ½ dr.»

Aslach døde på Agnes i 1686:
«XV Trinit Sl. Aslach Agnæs ætatis (hans alder) 86 aar».

Skiftet etter Aslach avholdes 30.09.1686. Det oppgis at hans hustru var Tore Effuensdatter, og at boet netto utgjorde 243¾ rdr. I følge skiftet hadde de følgende barn:

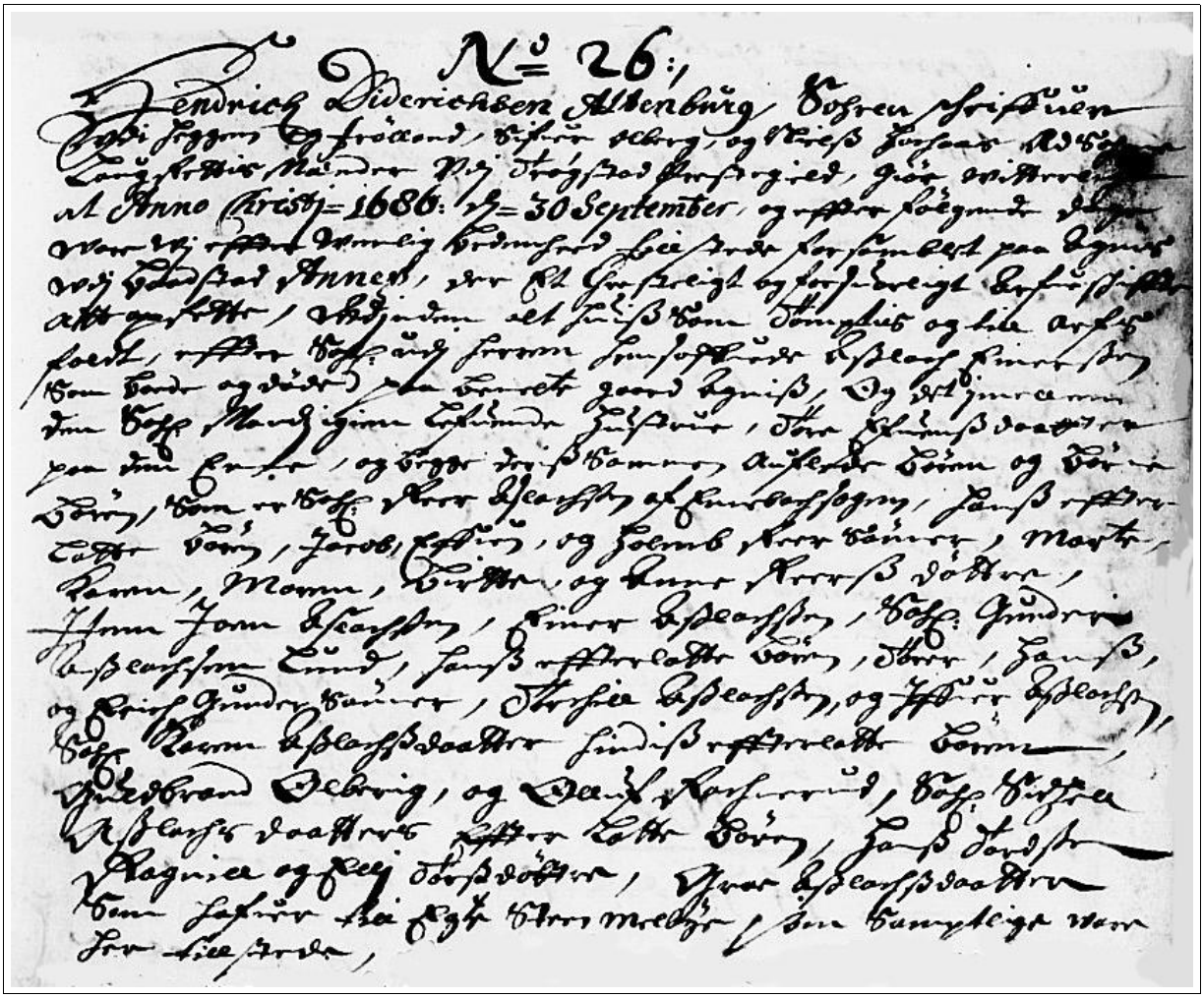

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 29b.

«No 26:,

Hendrich Diderichsen Altenburg, Sochenschriffuer udi Heggen og Frøland, Sifuer Olberg, og Niels Hochaas Ædschorne LaugRettis Mænder udj Trøgstad Prestegield, gior witterligt at Anno Christj=1680: dj=30 September, og effterfølgende dager war udj effter Weenlig bedennheed tillstede forsamblet paa Agnnis wdj Baadstad Annex, der Et Christeligt og forsueligt Arfueschiffte att oprette, ...jorden alt Huuß som Tømpties og till Arfs foldt, effter Sahl: udj Herren Hensoffnuede Aßlach Einersen som Boede og Døde paa Bemelte Gaard Agniß, Og det imellem den Sahl: Mands igienn Lefuende Hustrue, Tore Efuensdaater paa den Eene, og begge deris Sønner ...»

Barn og barnebarn var: 1. Salig Reer af Enerbach Sogn,
hans efterlatte barn Jacob, Effuen, Holenb, Marte, Karen, Maren, Birthe og Anne.
2. Joen.
3. Einer
4. Salig Gundert Aslachsen Lund, hans efterlatte barn Torer, Hans og Erich.
5. Thorkild.
6. Iffuer.
7. Salig Karen, hindis efterlatte barn Gulbrand Olberg og Olluff Rachnerud.
8. Salig Sidsels efterlatte barn Hans Tordsen og Ragnil og Elli Tordsdatter.
9. Gro Aslachsdatter, gift med Steen Melbye.

Som formyndere for Reers umyndige barn møtte deres eldre brødre Jacob Myrch og Effuen Wennervold av Enebakk sogn. For Gunder Lunds yngste sønn møtte Erich møtte Steen Melbye av Baastad sogn, gift med Groe Aslachsdatter. For Sidsel Ruuds barn Hans, Tore og Elli møtte Oluf Nes av Enebakk sogn.

Fra verdien av det registrerte innbo og løsøre ble trukket noen mindre gjeldsposter. Den ugifte Iffuer fikk tildelt den samme hjemmegave som hans søsken hadde fått, 45 Rdl. Til morens underhold ble det med samtlige arvingers samtykke avsatt 60 Rdl. Igjen til deling mellom arvingene var det da 243 Rdl. 3 mark. Deres mor overlot sin arvepart til deling mellom sine barn og barnebarn. Hver broderlodd ble da 32½ Rdl., hver søsterlodd 16¼ Rdl.

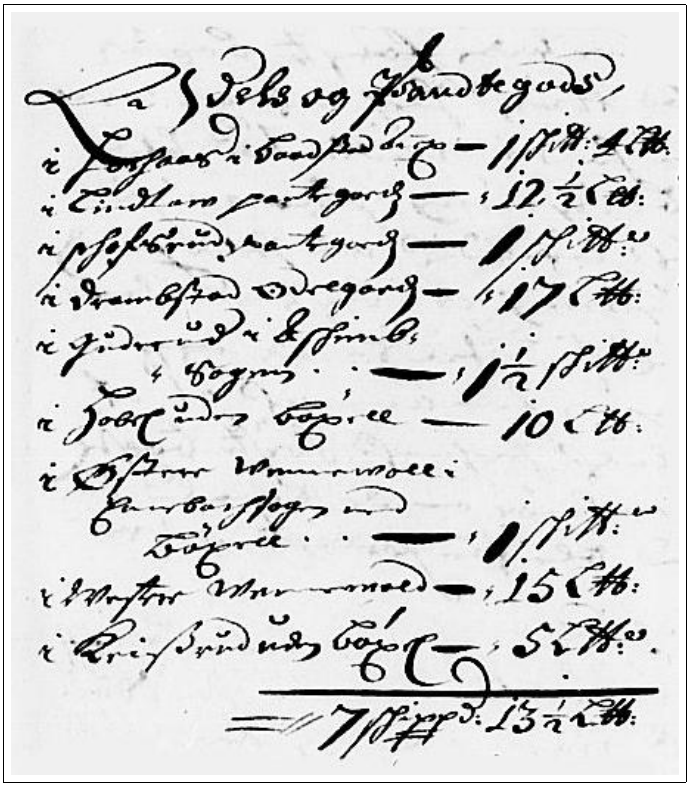

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 31a.

Skiftet viser at Aslach eide begydelige jordegods:
«I Hochaas i Baadstad Annex 1 skipd. 4 lispd.
i Lindtoe pantegard 12½ lispd.
i Shofsrud pantegard 1 skipd.
i Dramstad Odelgard 17 lispd.
i Guderud i Ashimb Sogn 1½ skipd.
i Hobel uden bøxell 10 lispd.
i Østere Wennewoll i Enerbach sogn med bøxell 1 skipd.
i Vestre Wennewoll uden bøxell 15 lispd.
i Keisrud uden bøxell 5 lispd.»
tilsammen 7 skippund og 13½ lispund.

Dette ble delt mellom arvingene slik at hver av sønnene fikk ett skippund og hver av døtrene ett halvt skippund. De fikk dette utlagt i de forskjellige gårder som Aslach eide i Baastad og andre bygder. Aslach eide merkelig nok ikke den gård han bodde på og brukte. Dens landherre var Niels Kiøstelsen som bodde på Nedre Hokaas. Denne gård var Aslachs eiendom ved arv etter hans far.

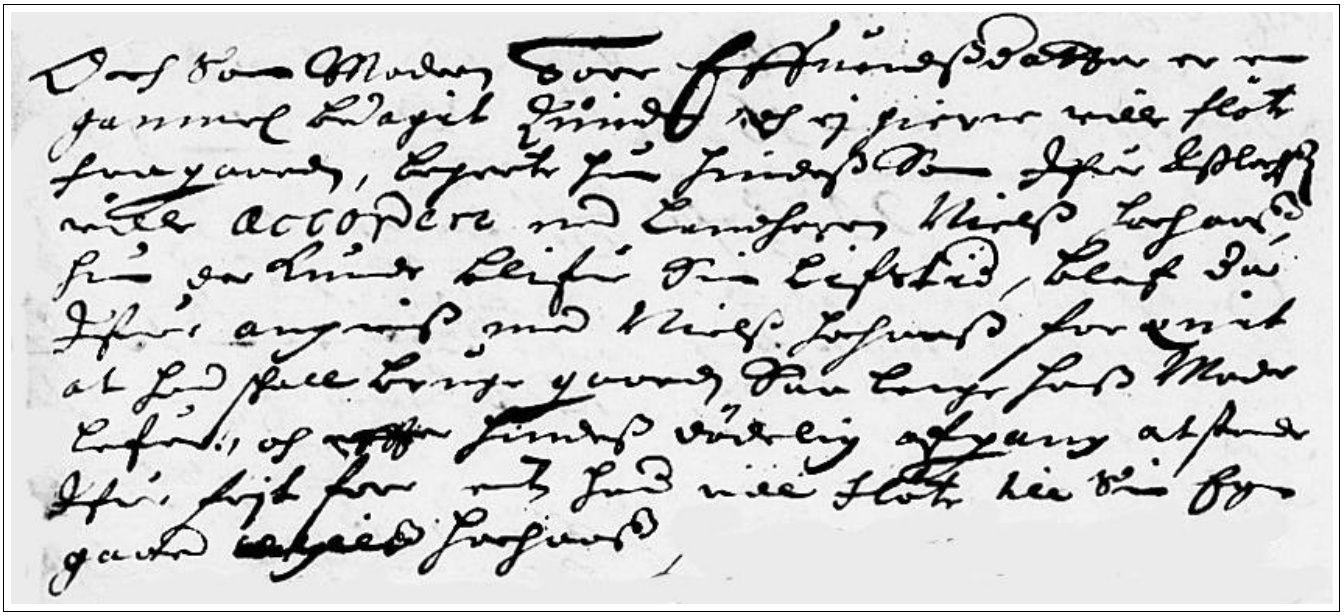

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 31b.

Fra skiftet kan videre anføres:
«Doch Som Moderen Tore EffuensDatter er en gammel bedagit Quinde och ej gierne ville fløte fra Gaarden,

begierte hun hendis Søn Ifuer Aslachsen ville accordere med Landherren Niels Hochaas, hun da kunde blifue Sin Lifstid, blef Da Ifuer Angnis med Niels Hochaas forænit at han skall bruge Gaarden Saa lenge hans Moder lefuer, oc effter hindis dødelig afgang at stande Ifuer frjt for at Hand vill fløtte till sin Eyende Gaard Hochaas.»[701]

(Barn VII:80, Far IX:317, Mor IX:318)

Gift omkring 1626 med neste ane.

Barn:

Joen Aslachsen Lund/Aslachsbye. Født mellom 1623 og 1628 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Levde 1654 på Dramstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1693 på Dramstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 21.05.1693 i Båstad, Trøgstad.[702] (Se VIII:181).

Karen Aslachsdatter Agnes. Født omkring 1627 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1659 på Ringstad, Båstad, Trøgstad (ØF).

I kirkebøkene finner vi at Berger og Karen hadde følgende barn (minst):
1648: ????.
1651: .....
1652: Gulbrand (?), til Olberg i Baastad.
1656: Olle, til Rachnerud, gift med Goro Lauritzdatter.
1659: Jøen, død 18. september samme år.

1648: «XXIII Trin Berger Ringstads Barn» (navn ikke angitt. Kirkebok nr. 1, folio 76).
1651: «Festum Nativitatus J. Christ II Berger Ringstads B. ... (Kirkebok nr. 1, folio 84).
1652: «I Advent Berger Ringstads B. hiemmedøbt» (navn ikke angitt, antagelig Gulbrand. Kirkebok nr. 1, folio 90).
1656: «VIII Trin Berger Ringstads B. N. Olle» (Kirkebok nr. 1, folio 100).
1659: «Palmarum Berger Ringstads B. Jøen» (Kirkebok nr. 1, folio 107).

Karen døde i 1659, antagelig i barselseng:
«Pascha III Sepulti Karen Ringstad Æt(atis) 35 an».[703]

Reer Aslachsen Agnes. Gårdbruker. Født omkring 1631 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF).

Reer var Aslachs og Tores eldste sønn.

Han var første gang gift med en datter til Knut Mysen og Sidsel Jacobsdatter i Enebakk.

Reer ble ca. 1670 gift annen gang med en datter til Hans Holmsen Østenbøl og Aase Halvorsdatter Tobøl.

Han hadde i sine to ekteskap tre sønner og fem døtre.[704]

Thorchild Aslachsen Agnes/Schøyen. Gårdbruker. Født omkring 1631 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1719.

I henhold til manntallen i 1701 er Thorchild født ca. 1631. Rekkefølgen blandt sønnene ved skiftet etter hans far gjør imidlertid dette årstallet tvilsomt.

Han giftet seg til Schøyen i Enebakk med enken Goro Arnesdatter. De bodde en tid på hennes første mann, Gulbrand Jonsens, eiendom. Senere overtok de hennes foreldres eiendom Schøyen.

Goro og Thorchild hadde 6 barn, bl.a:
1672: Gulbrand, gift med Kirsten Axelsdatter Østre Tobøl.

Goro døde i 1686.

Året etter giftet Torchild seg med Marthe Hansdatter, datteren til Hans Torvaldsen Hval i Fet. I dette ekteskapet var det 3 barn. Marthe døde i 1695.

Torchild giftet seg tredje gang med Marthe Giestsdatter Rachnerud, født i 1668. Hun var søster til Torer Hokaas' første hustru Aase. De hadde 4 barn.

---

701 Koppskatten 1645, Akershus len, 23 Heggen og Frøland fogderi, Thrøgstad Sogenn, folio 8. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Baadstad prestegjeld, folio 15. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 21b. Tingbok Heggen og Frøland nr. 4, folio 51b; nr. 9, folio 32a. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 308; Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 33. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 30. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 258-259, 362, 365; Bind 2, side 122. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 414-417.

702 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepultura», folio 226.

703 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 107. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 421.

704 Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 417.

Torchild døde i 1719. Hans hustru overlevde ham.[705]

Gunder Aslachsen Lund. Født mellom 1632 og 1641 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Levde 1664 på Lund, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1676 på Lund, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 10.12.1676 i Båstad, Trøgstad (ØF).[706] (Se VIII:173).

Einer Aslachsen Agnes/By Nordre/Krogstad. Gårdbruker. Født omkring 1634 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF).

Einer ble gift ca. 1660 med Berthe Hansdatter Bye, datter til Hans Amundsen Nordre Bye i Enebakk.

Prestenes 2. manntall i 1666: 3.3 Enebakk sogn, folio 147.

Einar brukte ifølge manntallet 1664-66 1 skippund i Nordre Bye sammen med sin svigerfar Hans Amundsen, som brukte 1½ skippund mel og ½ bismerpund smør.

Fra prestenes 2. manntall i 1666:
«Fuldegaarder:
Num 49 Nørdre Bye skylder 2 pund ½ pd smør.
Opsidere:
Hans bruger 1 pund ½ bismer pund smør 62 Aar.
Ener burger 1 pund 32.
Tienistedrenger:
Asbiørn Brynilsen 14 aaar.»

Ved skiftet etter Hans overtok Einer gården Krogstad, som var svigerfarens eiendom. Hans Amundsens eldste sønn, Halvor, som tidligere hadde brukt Krogstad, overtok Nordre Bye.

Berthe og Einar hadde 3 døtre:
Anne, gift med Hans Gudmundsen.
1649: Siri, gift med Even Christophersen Fossum.
Eli, ugift i 1699.[707]

Sidsel Aslachsdatter Agnes. Død før 1680.

Sidsel ble gift med Tord Rud på Hammeren i Enebakk.

Tord hadde før vært gift med Eli Holmsdatter Egeberg. I dette ekteskapet var det to døtre, Kari og Ingeri.

Sidsel og Tord hadde 3 barn:
Hans, overtok sin fars odelsgård Slette.
Ragnild, gift med Gulbrand Torstensen Slette.
Eli, antagelig gift med Gunder Guttormsen Langset.

Sidsel døde før 1680, da det var skifte etter Tord.[708]

Gro Aslachsdatter Agnes. Født omkring 1641 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1714 på Melleby, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 22.04.1714 i Båstad, Trøgstad (ØF).[709] (Se VII:80).

Iffuer Aslachsen Agnes/Hokaas Nedre. Odelsbonde. Født 1647 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 18.07.1647 i Båstad, Trøgstad (ØF).[710] Død 1711 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF).

Ifffuer ble født i 1647:

---

705 Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 420.

706 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 160.

707 Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 418.

708 Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 422.

709 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepult:», folio 48.

710 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Bapt.», folio 71.

«V Trin Baptis Aslags Agnes barn N. Iffuer».

Han ble gift 1687 med Karen Amundsdatter Biørnestad, født ca. 1665. Hennes foreldre var Amund Gundersen Biørnestad og Ingebor Reersdatter.

Iffuer bodde på Agnes til hans mor døde. Han overtok da Hokaas, som han hadde arvet etter sin far.

Iffuer døde i 1711. Hans hustru overlevde ham. De hadde ingen barn.[711]

VIII:160 mf fm mm mm

Tore Effuensdatter Agnes. Født omkring 1598. Levde fra 1626 til 1686 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1690 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 23.02.1690 i Båstad, Trøgstad (ØF).[712]

Tore og Aslach hadde følgende barn (minst):
Ca. 1631: Reer.
Ca. 1628: Joen, til Dramstad, gift med Karen Hansdatter.
Ca. 1634: Einer, gift med Berte, datter til storbonden Hans Amundsen på Nordre Bye i Enebakk.
Ca. 1624: Karen, gift med Berger Gulbrandsen Ringstad, død i 1659.
Ca. 1634/41: Gunder, til Lund, gift med Gunbiør Erichsdatter.
Ca. 1631: Thorkild.
Ca. 1632: Ragnild, død i 1650, 18 år gammel.
Sidsel, gift i 1658 med Torer Rud.
Ca. 1641: Gro, gift med Steen Madsen på Melby.
1647: Iffuer.

Rekkefølgen ovenfor, med unntagelse for Ragnild, er den samme som i skiftet etter deres far. Da Tore giftet seg med Aslach ca. 1625, er deres barn født i tidsrommet 1626 til 1647.

Ifølge skiftet etter Aslach skulle sønnen Iffuer forsørge sin mor så lenge hun lever. Til gjengjeld skulle han arve det hun måtte etterlate seg ved sin død. Etter avtale med Niels Kiøstelsen på Søndre Hokaas skulle de bli boende på Agnes så lenge hun levde.

711 Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 421.

712 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 207.

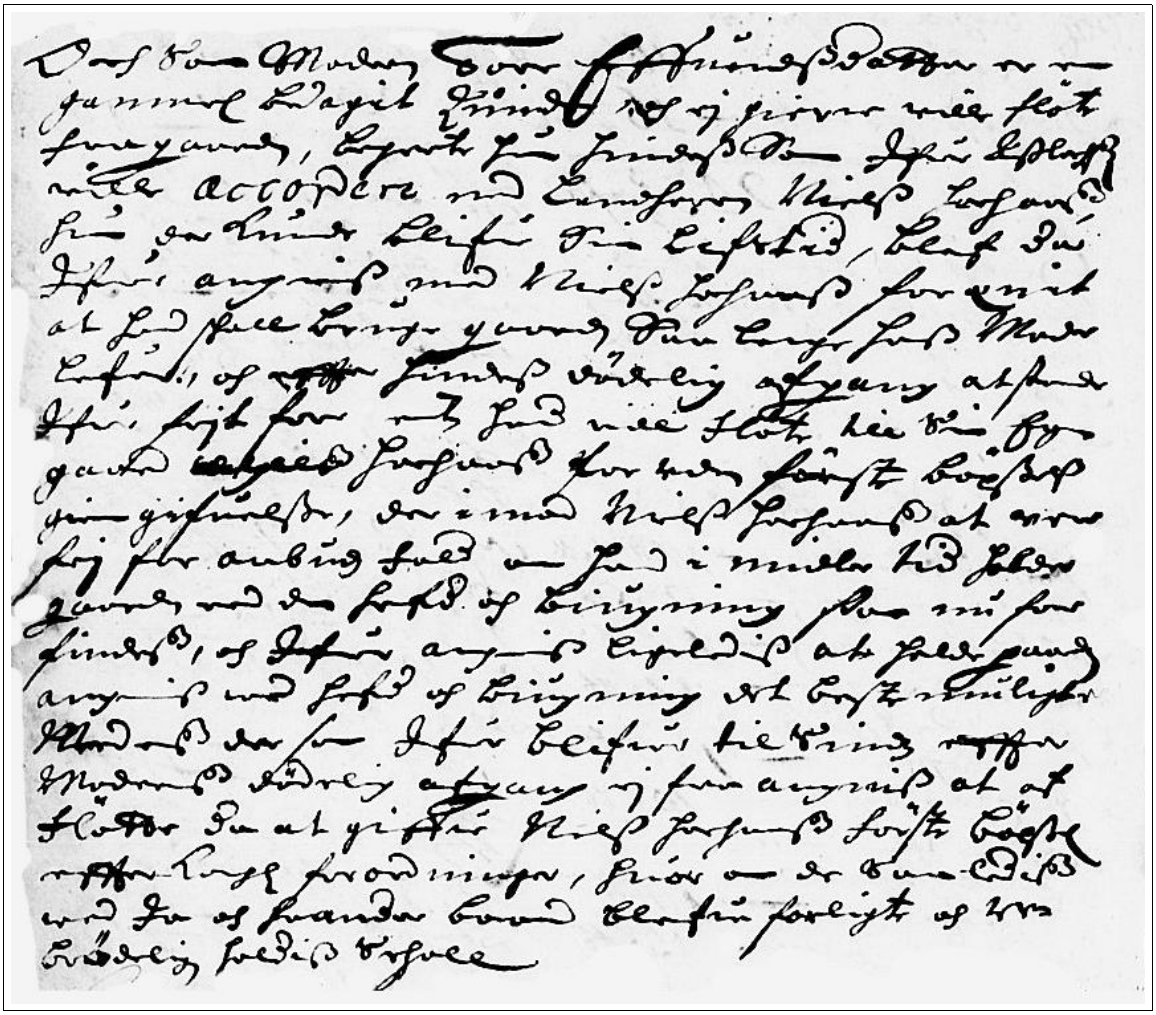

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 31b.

«Doch Som Moderen Tore EffuensDatter er en gammel bedagit Quinde och ej gierne ville fløte fra Gaarden, begierte hun hendis Søn Ifuer Aslachsen ville accordere med Landherren Niels Hochaas, hun da kunde blifue Sin Lifstid, blef Da Ifuer Angnis med Niels Hochaas forænit at han skall bruge Gaarden Saa lenge hans Moder lefuer, oc effter hindis dødelig afgang at stande Ifuer frjt for at Hand vill fløtte till sin Eyende Gaard Hochaas ....».

I 1687 flyttet imidlertid Niels til Agnes mens Tore antagelig flyttet til Nedre Hokaas.

Tore døde i 1690:

«Dn. Sexages: Sl: Tore Hogaas at 92 A».[713]

(Barn VII:80, Far IX:319, Mor IX:320)

Gift omkring 1626 med forrige ane.

VIII:161 mf mf ff ff

Berger Steensen Trandem. Gårdbruker. Født omkring 1593 på Fladen, Rømskog, Rødenes (ØF). Levde 1647 på Fladen, Rømskog, Rødenes (ØF). Levde 1664 på Trandem, Rømskog, Rødenes (ØF). Død før 1678 på Trandem, Rømskog, Rødenes (ØF).

713 Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 414-417.

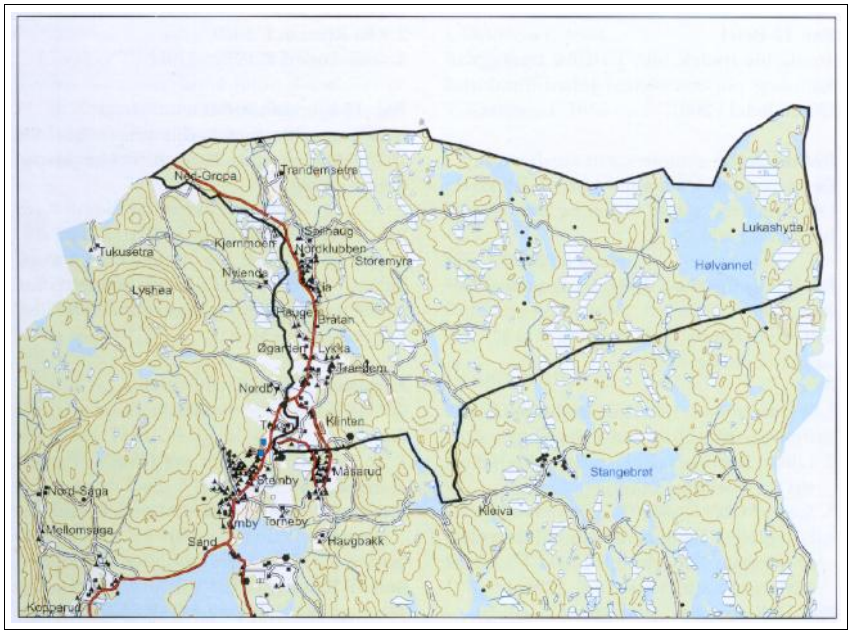

Trandem ligger i den nord-østre delen av bygda og grenser i innmarka til Tårnby og Tukun. Store deler av gårdsområdet er skog og Trandem grenser til Sverige øst i skogen og i nord til Setskog i Akershus. Det meste av innmarka ligger sør og vest. Den ligger sentralt i bygda, og både den gamle og nye veien gjennom bygda går over gården.

Hovedparten av gården på 15 lispund tunge var bondegods da vi møter den første brukeren på slutten av 1500-tallet. Brukerne har eid gården det meste av tiden opp gjennom århundrene. En part i gården på 2 settinger pors uten bygsel har ligget til Løken kirke i Høland siden mellomalderen. I begynnelsen av 1800-tallet kjøpte utenbygdsboende opp deler av skogen.

Gårdsnavnet ble skrevet «Trandem» i 1593 og 1723. I matrikkelen fra 1838 blir gårdsnavnet skrevet «Trandeim», og i matrikkelen fra 1886 «Trandum». I «Norske Gaardnavne» sier Oluf Rygh at uttalen er «tra‘nnåm» eller «tra‘nnåmm». Denne uttalen er ukjent idag. De eldste i bygda sier «tra‘nnnom», mens Trandem ha blitt brukt som navn på gården så lenge at Trandum oppleves som en fremmed skrivemåte. Rygh sier at navnet kommer av «Tróndheimr», men betydningen av det første leddet i navnet er usikker.

Gårdsnavn med endingen «-heim» og god beliggenhet tilsier at Trandem hører til den eldste bosetningen i bygda. Gården ble kanskje ryddet allerede i eldre jernalder, samtidig med Nes og Sandem (Haukenes). Men det knytter seg stor usikkerhet til dette. Det eldste tunet på Trandem har ligget på Sør-Trandem.

Trandem er første gang funnet nevnt i 1585. I et odelssøksmål om nabogården Tukken er nevnt en Tormo(d) Trandim. I 1591 var «Anders i Trundhiem» blandt de «lagrettesmænd og menige bønder» som valgte utsendinger ved kongehyllingen i Oslo. I et skattemanntall fra ca. 1615 heter oppsitteren også Anders. Det er antagelig Anders fra 1591 og den samme Anders som nevnes som oppsitter i årene frem til 1636.

I 1624 er Anders oppført som eier av Vestre Tuken. Anders brukte trolig Trandem til hans datter Anne og svigersønnen Sakse Hansen fra Åsum i Trøgstad overtok gården i 1643.

I 1634 ser vi at Trandem tilhører borgere i Kristiania. Brødrene Hans og Oluf Kristoffersen hadde arvet hver sin part i gården. Foreldrene hadde pantsatt disse til avdøde Hans Guldsmed i Kristiania, som hadde overdratt pantet til Torkel Otten i Spydeberg.

Ni år senere, i 1643, ble Trandem overtatt av Sakse Hansen Assem og hans hustru Anne. Anne var datter til Anders som hadde brukt Trandem i mange år. Selgere var Hans Kristoffersen i Kristiania og Syver Trulsen på Holm i Spydeberg, som nå solgte hele skylda, minus den lille kirkeparten, til Sakse. Vi hører også at «deres kvinner» samtykket til handelen. De het Maren Olufsdatter og Oloug Olufsdatter. Det er mulig at dette er døtre til Oluf Kristoffersen, og at Syver Trulsen var gift med den ene datteren.

Da Annes foreldre to ganger hadde bygget gården opp av «ødetomt», først av «heinen houg» og annen gang etter «Fiendernes forstøring» og samme «ferdiget og forbedret», fant selgeren ingen mer verdig til å få kjøpe gården enn Sakse og Anne. Gården var pantsatt, vi får ikke vite til hvem, og kjøperen skulle selv løse ut gården. Dokumentene fra 1634 og 1643 ble lagt fram under et rettsmøte på Østre tingstue i Rødenes 20.10.1687.

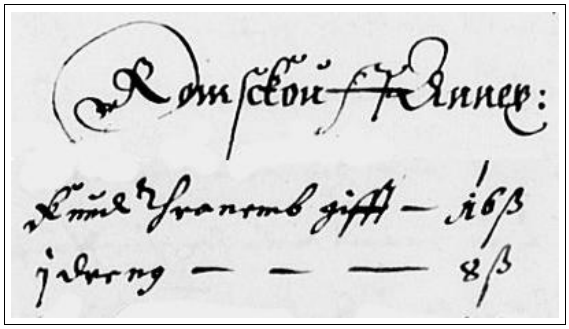

Koppskatt 1645. Marker len, Rødenes sogn, Rømskog anneks (Lensregnskap Idd og Marker len, eske 5, legg 1, litra 13, folio 14).

En Knut hadde overtatt gården i 1645, men vi vet ikke om han var i slekt med Anne og Sakse. Knut eide hele bondegodset i gården. Han nevnes senere som Knud Steensen Fladen.

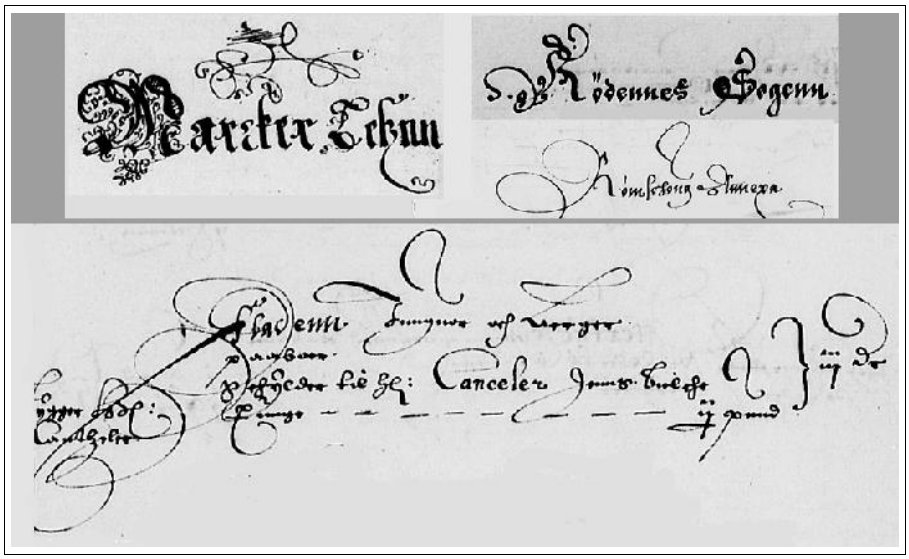

Kontribusjonsskatt 1649. Marker len, Rødenes sogn, Rømskog anneks (Lensregnskap Idd og Marker len, eske 5, legg 6, folio 69).

«Skattematrikkelsen fra 1647» (egentlig utdrag av kontribusjonsskatten i 1649) viser at Berger var bruker på Fladen:

«Fladenn, Jnnguor och Berger paaboer,
schylder til h. canceler Jenns Bielche tunge 1½ pund.
Bygger h. cantzeler».

Det betales 3 dr. i skatt.

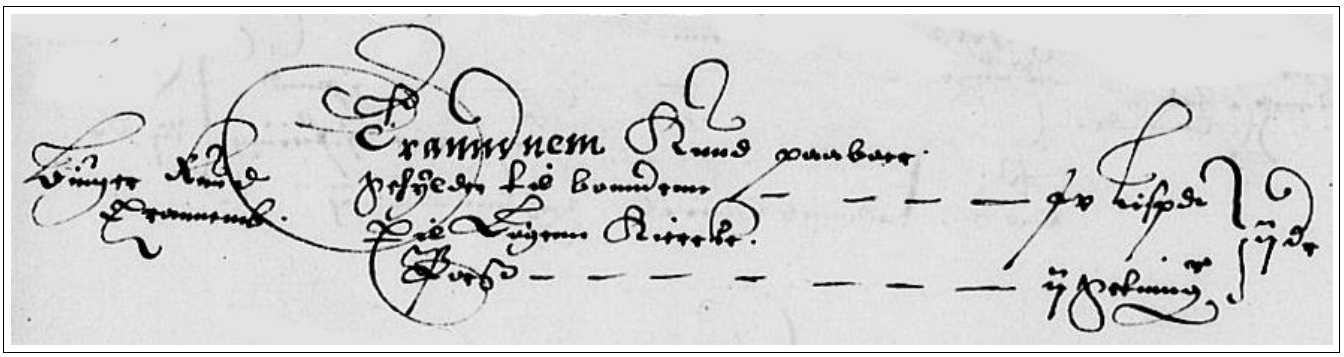

Kontribusjonsskatt 1649. Marker len, Rødenes sogn, Rømskog anneks (Lensregnskap Idd og Marker len, eske 5, legg 6, folio 70).

Den samme skattematrikkelen viser for Trandem:
«Tranndnem, Knud paaaboer, schylder
til bonndenn 15 lispd.,
til Løgenn kiercke pors 2 setinger.
Biuger Knud Trannemb».

Odelsmanntallet av 1656 forteller at Trandem da beboes av Børger som også er eier. Børger (Berger) het Steensen og hadde før bodd på Fladen. Knud og Børger var rimeligvis brødre, og sønner til Steen Fladen.

Det er lite sannsynlig at Saxe Assem, som i 1643 kjøper den gård hvor hans svigerforeldre hadde nedlagt så mye arbeide, selger den igjen ut av slekten så snart etter. Den rimeligste forklaring er at Berger som eier gården 13 år senere, har vært gift med Saxes datter, og har fått gården med henne.

I krigsårene 1657 til 1660 var grensetraktene utsatt for overfall av svenske hæravdelinger. Martha Østensvig beretter om tilstanden etter krigen i Rømskog likesom i andre grensedistrikter:

«Berger Tranduim forarmet och aff fienderne tuend sinde alldelis beröffuet, formaar intet at schatte.
Datum Viig Steffnestue i Rødenesz Sogen den 10 May Anno 1661.
Hans Pederssøn Egen Haand»

Kontribusjon 1661. Marker len, Rødenes sogn, Rømskog anneks (Lensregnskap Idd og Marker len, eske 8, legg 5, folio 38b).

Kontribusjonsskatten i 1661:
«Trandimb Børir paaboer schylde:
Till bunden Fieringr: - 3
Till Løgen Kiercke pors Setting: - 2
lagt for + 2½ dr: [i skatt]
Bygger Knud Trandnimb».

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

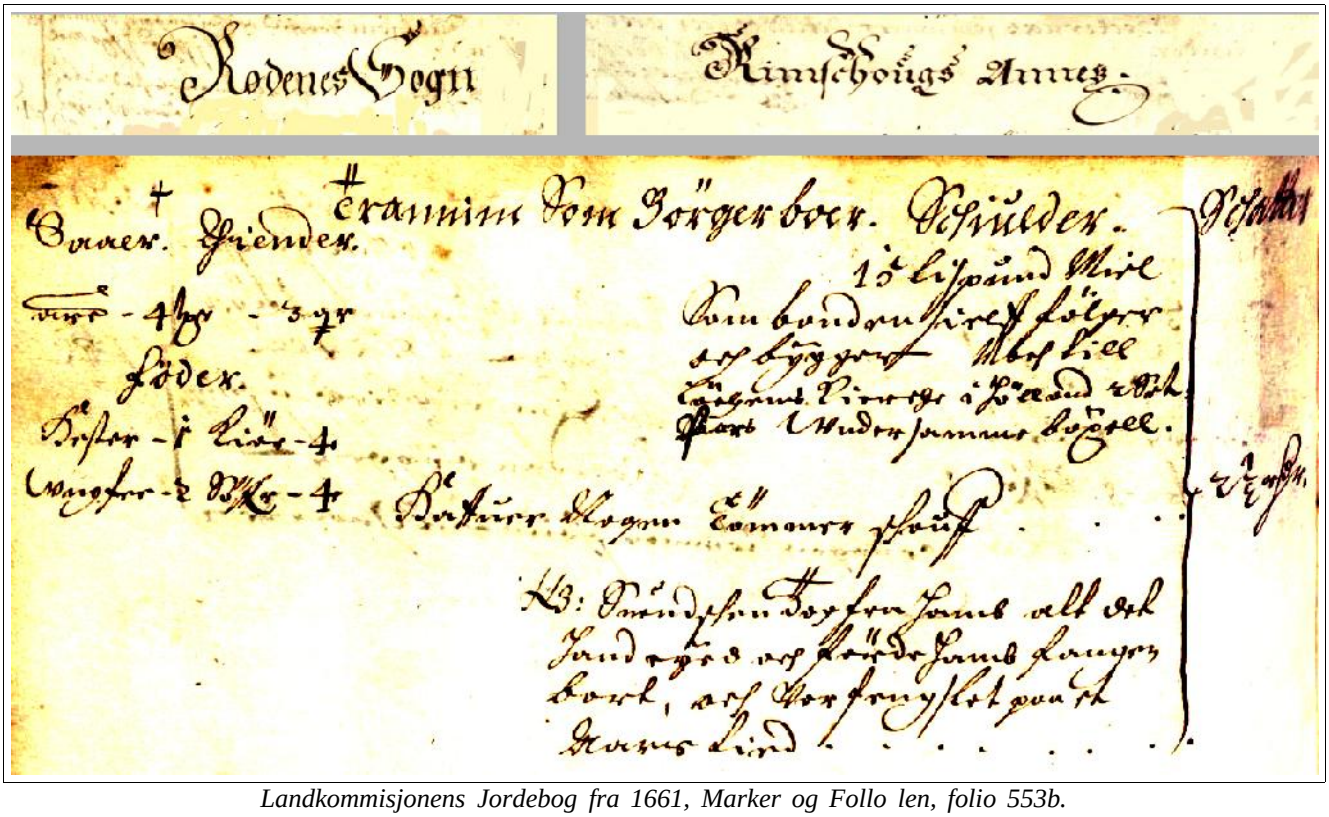

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Marker og Follo len, folio 553b.

«Trannim som Børger boer Schiulder
15 Lispund Miel som bonden sielf følger och bygger.
March till Løchens Kierche i Hølland - 2 set Pors Under samme bøxell.
Hafuer Nogen Tømmer schouff.
NB: Suendschen Tog fra Hamb alt det Hand eged och

førde Hamb fangen bort, och var fengslet paa et Aars tied.
Saaer:
Are - 4 tn. [tønner].
Thiender:
Are - 3 qr. [3 kvart tønne].
Føder:
Hester - 1.
Ungfee - 2.
Kiør - 4.
Søffe - 4.
Schatten - 2½ Rdr.»

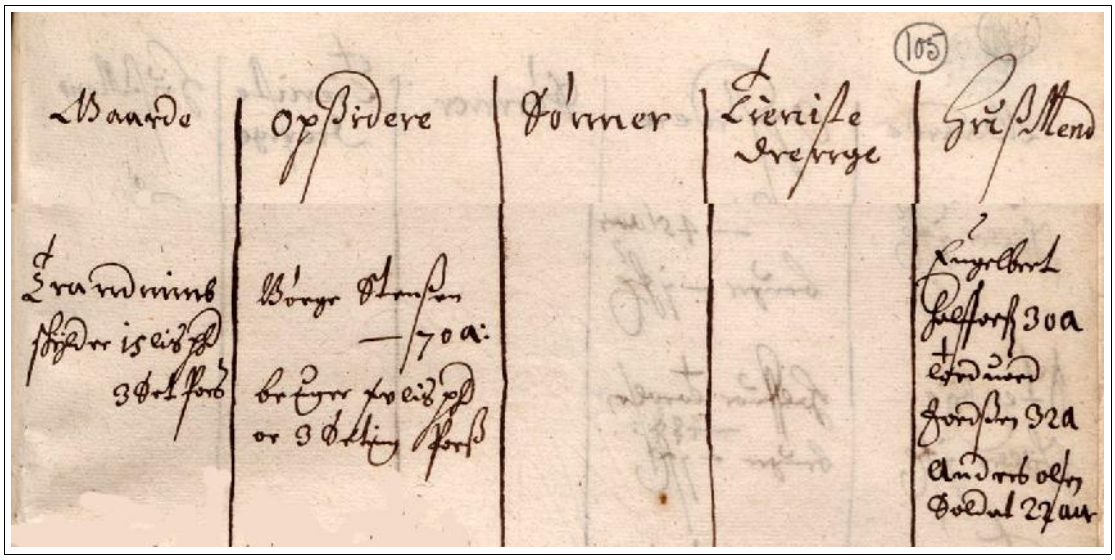

Fogdenes manntall i 1664: 1.1 Idd og Marker fogderi, Rødenes prestegjeld, Rømskog anneks, folio 105.

Børger er oppsitter på Trandem ved fogdenes manntall i 1664:
«Trannimb Skylder 15 lispd. 3 Set Porß.
Børger Steensøn 70 A: bruger 15 lispd oc 3 Seting Porß
Huß Mend:
Engebret Haftordßøn 30 A
Torduard Tordßøn 32 A
Anders Olsen Soldat 22 Aar».

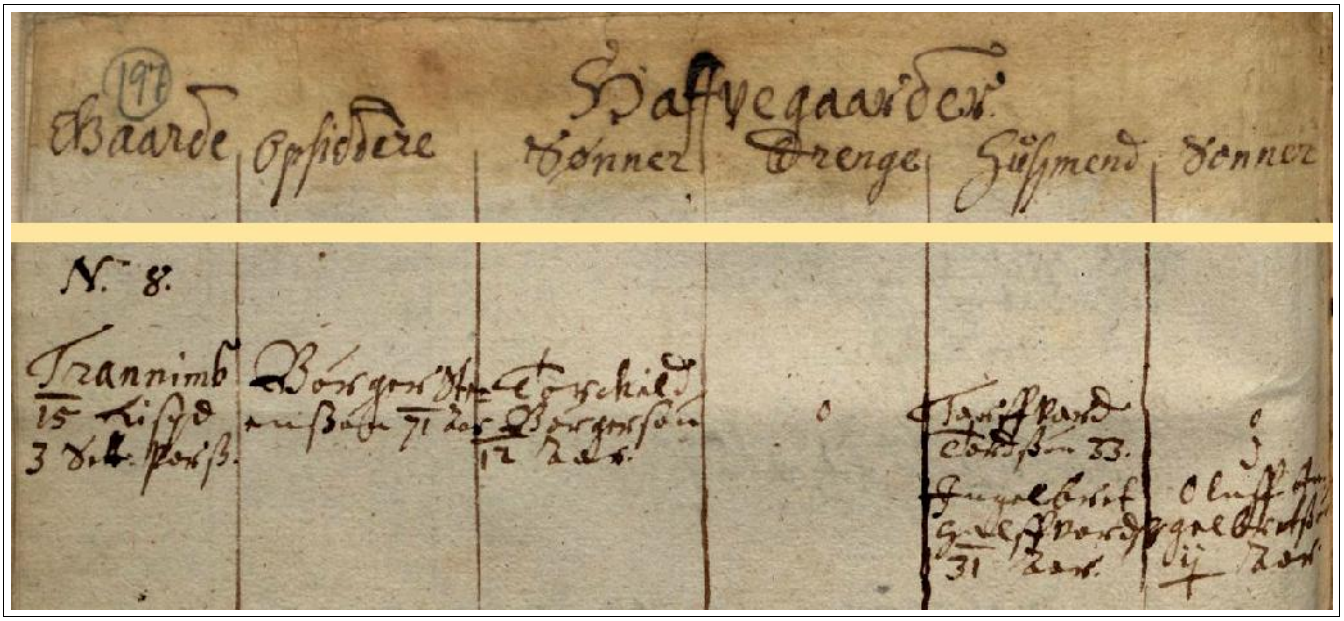

Prestenes 2. manntall i 1666: 2.6 Rødenes prestegjeld, folio 197.

I det andre prestemenntallet fra 1666 føres også hans sønn Torchild:
«N. 8. Trandnimb Skylder 15 lispd. 3 Sett: Porß.
Børger Steenßøn 71 Aar
Torchild Børgersøn 12 aar.
Huusmend:

Torffwald Tordßøn 33.
Ingelbret Haffvordsøn 31 Aar.
Sønner
Oluff Jingelbretßøn 1½ Aar».

Berger hadde antagelig kun sønnen:
Ca. 1645: Torchild, overtok gården, gift med Goro Halfuorsdatter Stenbye,
flyttet til Kirkeby, død 1701, 56 år gammel.

Berger dør antagelig før 1678 for da har sønnen Torchild overtok hele gården.

Han er siste gang oppført på Trandem i stiftamtregnskapet i 1675. Motsvarende regnskap for 1676 og 1677 mangler. I fogderegnskapene fra 1678 og 1680 er Torchild ført som bruker på Trandem.

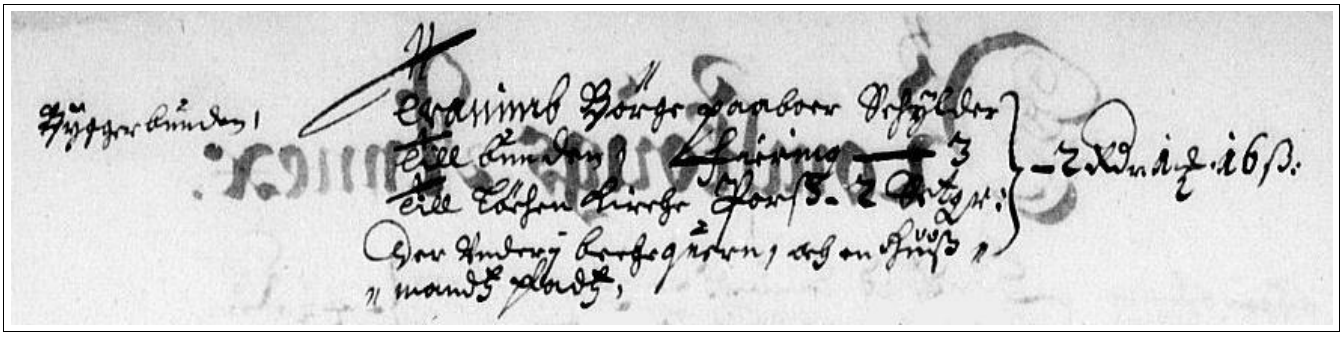

Stiftamtregnskap Idd og Marker 1675 - Leilendingskatt - Rømskog i Rødenes - bilde 40.

«Tranimb Børge paaboer Schylder
Till Bunden - Fiering - 3
Till Løchen Kirche Porß Setgr:
Der Under 1 Bechequern, och en Huusmands pladtz.
Bygger Bunden.
Det betales 2 rdr. 1 mk. 16 sk. leilendingsskatt.

I manntallet 1664-66 oppgis Torchild å være 12 år gammel. Dette er, som så ofte, antagelig en feilskrift i manntallet. Han er senere nevnt som kirkeverge.

Torchild flyttet til Kirkeby i Båstad, hvor han døde i 1701.

Han eide også Kvakestad i Båstad og Store og Lille Grepperud i Høland. Hans forbindelse til Båstad kan tyde på slektskap til de tidligere eierne Sakse Hansen og Anne Andersdatter.[714]

(Barn VII:81, Far IX:321)

Gift

Barn:

Torchild Bergersen Trandem/Kirkebye. Født omkring 1645. Levde fra 1664 til 1689 på Trandem, Rømskog, Rødenes (ØF). Død 1701 på Kirkebye, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 18.11.1701 i Båstad, Trøgstad (ØF).[715] (Se VII:81).

VIII:163 mf mf ff mf

Halfuor Torfuardsen Stenbye. Født omkring 1615 på Tukken Østre, Rømskog, Rødenes (ØF). Levde 1661 på Stenbye, Rømskog, Rødenes (ØF). Død omkring 1675 på Stenbye, Rømskog, Rødenes (ØF). Gjentakelse, se side 483.

VIII:169 mf mf mf ff

Baard Høntorp Vestre. Odelsbonde. Født omkring 1579. Levde 1614 på Høntorp Vestre, Trøgstad (ØF). Død 1660 på Høntorp Vestre, Trøgstad (ØF). Begravet 27.05.1660 i Trøgstad (ØF).[716]

Det er to Høntorp-gårder i Trøgstad. Den ene, som betaler halv skatt i 1593 og 1594 brukes av Guttorm. Han

714 Koppskatten i 1645, Marcker Lehn, Rødnes Sogenn, Romschou Annex, bilde 14. Skattematrikkelen av 1647, Idd og Marker len, Rødennes Sogenn, Rømschoug Annex, Fulde gaarder, folio 69 og 70. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Rødenes, folio 553b. Manntallet i 1664-66 Fogdenes manntall, 1.1 Idd og Marker fogderi, folio 105; Prestenes manntall: 2.6 Rødenes prestegjeld, folio 178 og 197. H. A. Rakstad: Komnæs - Trandemsætra, 1943, side 10-11, bilag 2 og 3. R.E.M.: Slektsforbindelser Rødenes-Romskog, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind II, side 320. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 396-397, 401. Ulf Grøndahl: Rømskog bygdebok, Bosettings- og næringshistorie (2006), side 366-68, 377-78. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 76 Allmuen i Rødenes (1591), side 229.

715 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepult», folio 281.

716 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 110.

fortsetter å drive denne gården i alle fall frem til 1645. Hans bruker gården i 1647. Landsskylden er da 24 lispund og 3 skinn.

På den andre gården som er en fullgård, finner vi Astrij i 1593 og 1594. Engelbret har gården i 1604 og 1613.

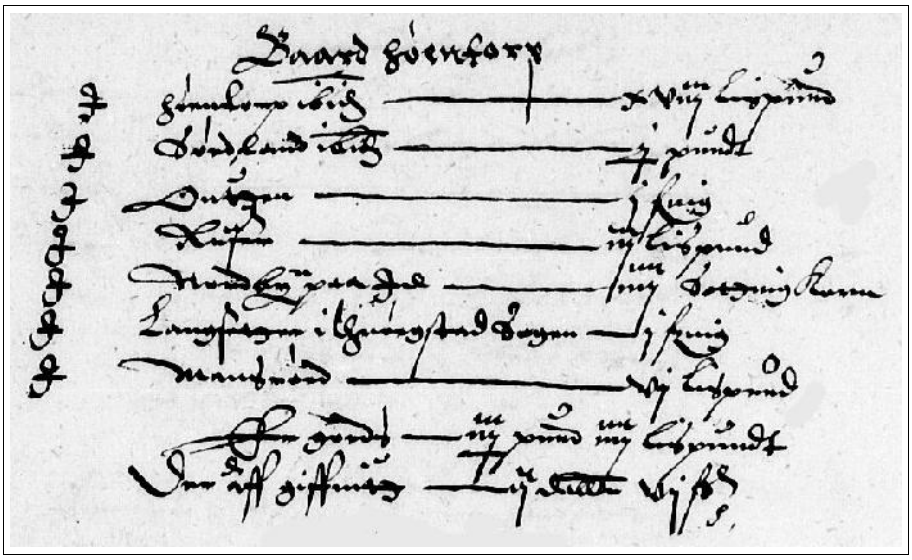

Landskatt Martini 1614, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 36, legg 7, litra 4, bilde 13).

I 1614 har Baard overtatt denne gården. Landskatten det året viser at han da eier følgende gårdsparter:
«I Hønntorp ibid - 18 Lispund
I Søedland ibid - ½ pundt
I Outten - 1 F.ring
I Ruser - 3 lispund
I Nordby paa Id - 4 Setting Korn
I Langsetter i Thrøgstad Sogen - 1 F.ring
I Mansrøed - 6 lispund».

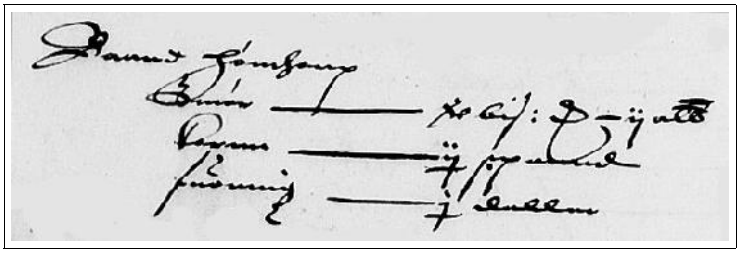

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg 3, litra 8, bilde 5).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Trygstad Prestegielld - Bundeguotzs.
Baard Hønthorp.
Smør - 4½ b: merker - 2 alb:
Kornn - 1½ spannd.
Fuoring - ½ daller».

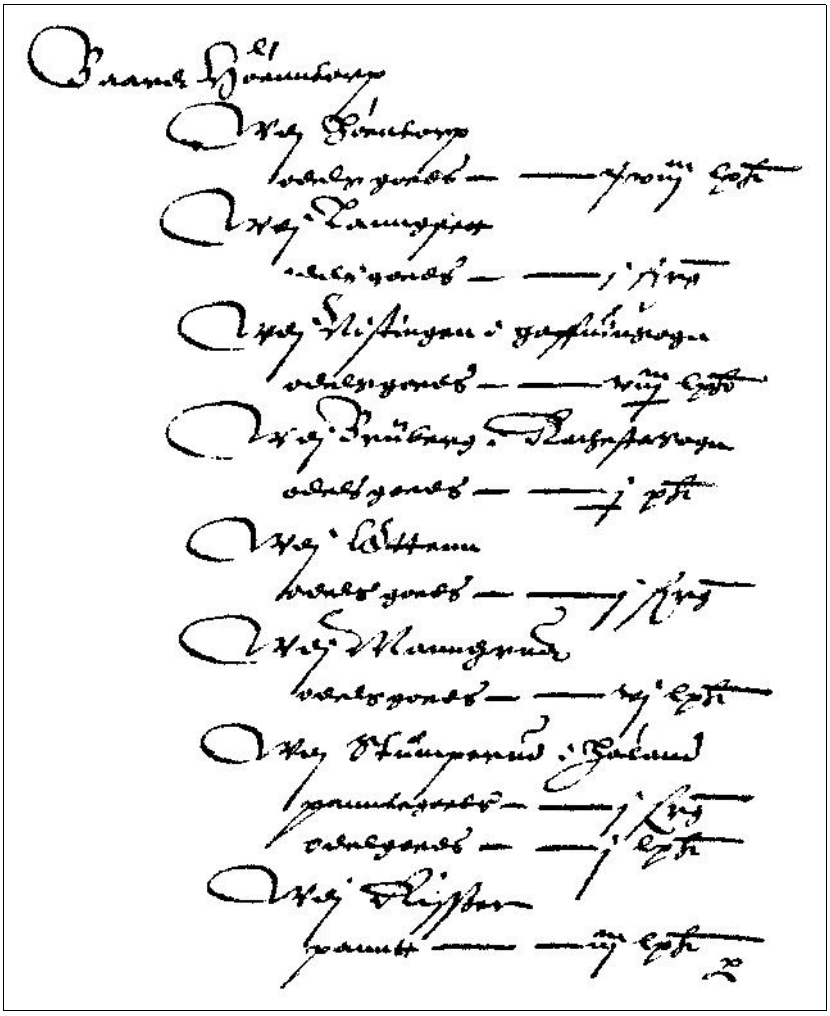

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Trøgstadtt Prestegielld».

I Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 for Heggen og Frøland skibrede er alle jordparter angitt som odels- pante- eller kjøpegods. Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at oppgitt odelsgods skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted:

«OdellsBønderne aff Trøgstadtt Prestegielldt, Angiffuett deris Odels Jnndkumbst, Att Wehre Raadigtt, som Eptherføllger:

....

Baard Høenntorp

Wdj Høentorp - odelsgoeds - 18 lpd.
Wdj Lanngslett - odelsgoeds - 1 fxrg: [fjerding]
Wdj Nistingen i Hoffuinsogn - odelsgoeds - 7½ lpd.
Wdj Bruberg i Rachestasogn - odelsgoeds - ½ pd.
Wdj Ottenn - odelsgoeds - 1 fxrg:
Wdj Manndsrud - odelsgoeds - 6 lpd.
Wdj Stumperud i Høland - panntegoeds - 1 fxrg:
- odelsgoeds - 1 lpd.
Wdj Rißer - panntt - 3 lpd.»

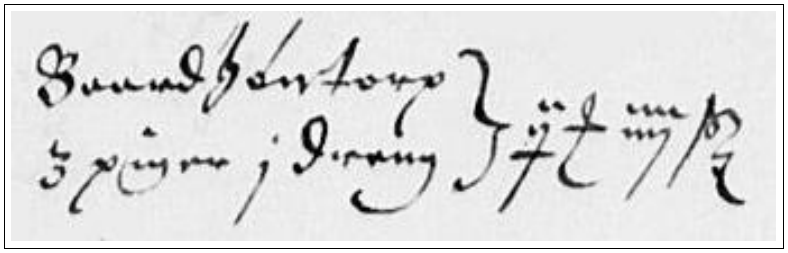

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Thrøgstad Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 4).

«Koppskatten» i 1645 oppgir:
«Baard Høntorp 3 piger 1 dreng».
Han betaler 1½ mark 8 skilling i skatt.
Hans hustru må være død tidligere.

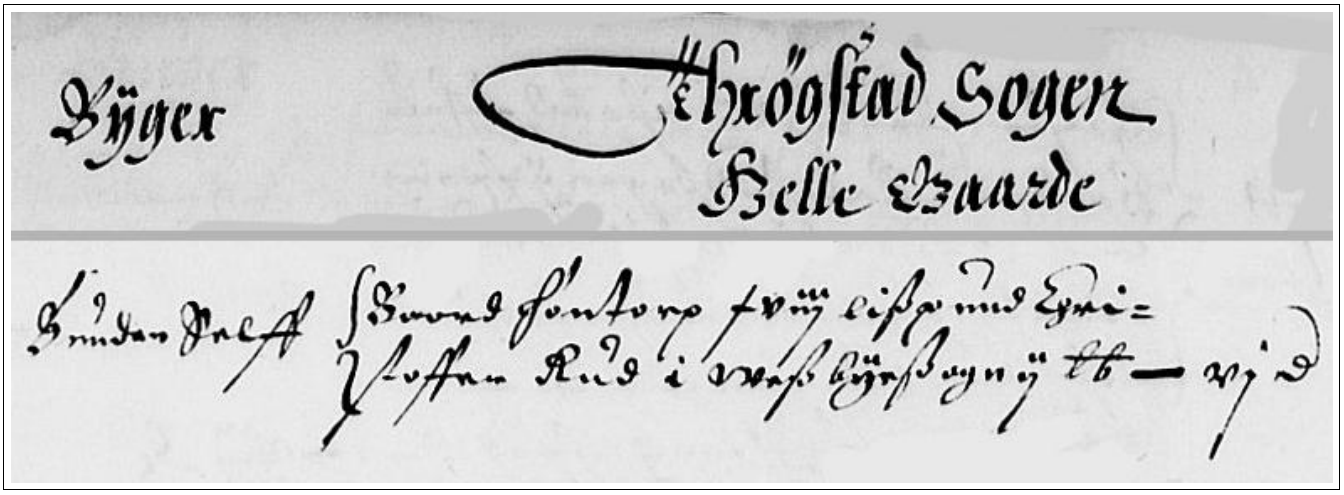

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 7).

Ved skattematrikkelen i 1647 var Baard bruker på Høntorp og betalte 6 dr. i skatt.
Han hadde selv 18 lispund av landsskylden.
Christoffer Rud i Wesbyesogn hadde 2 lispund.
Baard «Biuger bunden selff», dvs. han hadde bygselretten.

Baard eier også 12½ lispund i Tuedenn, Trøgstad, 1 fjerding i Langsetter, Trøgstad og 7½ lispund i Nistinge, Spydeberg.

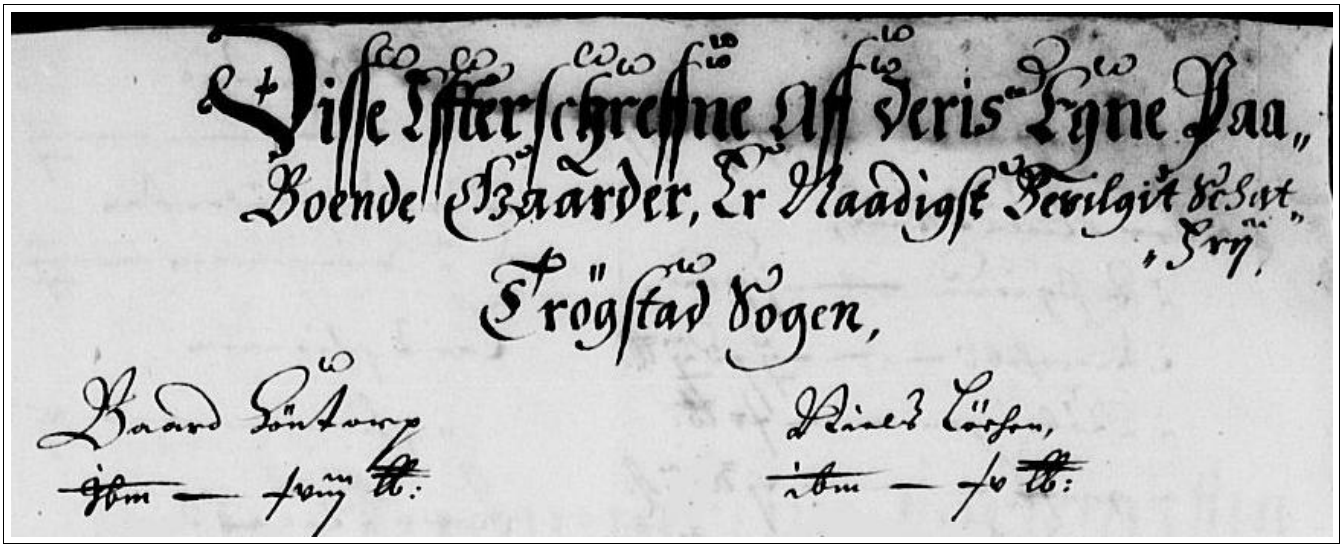

Odelsbok 1656-57, 20 Frøland og Heggen (Lensregnskap Akershus len, eske 237, legg 6, bilde 5).

I 1656-57 er Baard Høntorp [Vestre] «Effterschrefne» odelsskatt av egen påboende gård 18 lb.

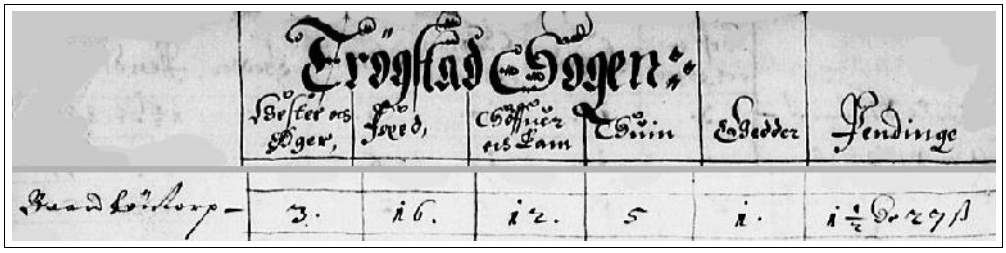

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 4).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården hadde 3 hester, 16 kuer, 12 sauer, 5 svin og 1 geit.
Det ble betalt 1½ Dr: 27 Sk. i kvegskatt.

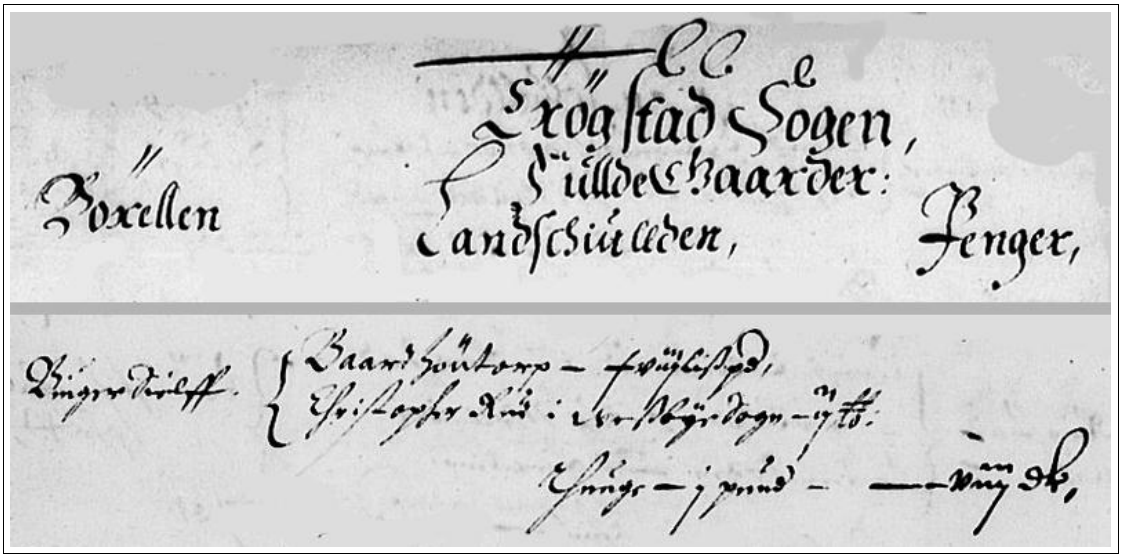

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 5).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
«Baard Høntorp - 18 lißpd,
Christopher Rud i Neßbye Sogn - 2 lb:
Thunge - 1 pund - 8 dr [i skatt],
Biuger Sielff.»
«Pund» som masseenhet kalles også «libra» (romersk pund), forkortet «lb:».
Her er det tydeligvis ment lispund!

Baard døde i 1660:
«Rogate (5. søndag etter påske) Bord Høntorp Æt(atis) 81 Aan».[717]

(Barn VII:85)

Gift

Barn:

Christen Baardsen Høntorp Vestre. Født omkring 1627 på Høntorp Vestre, Trøgstad (ØF). Død 1703 på Høntorp Vestre, Trøgstad (ØF). Begravet 20.05.1703 i Trøgstad (ØF).[718] (Se VII:85).

VIII:173 mf mf mm ff

Gunder Aslachsen Lund. Gårdbruker. Født mellom 1632 og 1641 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Levde 1664 på Lund, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1676 på Lund, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 10.12.1676 i Båstad, Trøgstad (ØF).[719]

Det er noe usikkert når Gunder ble født. I henhold til kirkeboken når han ble begravet er han født ca. 1641. I henhold til manntallene fra 1664-66 er han imidlertid født ca. 1632.

Da Gunbiør og Gunder giftet seg i 1662 bodde de på Agnes:
«Esto mihi Spons Gunner Aslagsen Agnæs, Gundbiør Erichsd.». De ble «Copulered» 2. søndag etter trefoldighet samme år.

Gunder var bruker av offisersgården Lund i Baastad. Skiftet etter hans død viser at han må ha vært en dyktig bruker av gården.

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

717 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 8. Heggen og Frøland skibrede, folio 493. Koppskatten 1645, Akershus len, 23 Heggen og Frøland fogderi, Thrøgstad Sogenn, folio 4. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad sokn, folio 7 og 11, Spydeberg sogn, folio 23.

718 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepultura», folio 287.

719 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 160.

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 30b.

«Adelsforleente Godtz: Lund, Hans och Gurj paaboer, schylder
Som Sl: Welbr. Her Canzeler waar med forlehnt - Meell 1½ pund.
LandzEyer Eyer Sielf och Joenn Lunds Arfiunger ibm. - 1 fær.
Skoug till Huse biugning, gierdefang och brendewed.
1 beche quernefald øde.
Skatter:
Smør - 6 bz. - 1 mk.
Korn - 2 Spand - 1½ mk. 4 sk.
Ledingspenge - 1 sk. - 1 sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

I 1664 har familien flyttet til Lund.

Manntallet i 1664-66, Prestenes 2.. manntall i 1666: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 31.

«Gaard Noo 6 Lund» skylder i 1664 1½ skippund, 1 fjerding.
«Gunder Aslachs Bruger, er 32 Aar».
«Deres sønner» Torer Gundersen er 2 år.
Som sønner oppgis også:
Aser Kieldsøn, soldat, 22 år gammel og
Ole Rolfsen tiensted(?), 13 år gammel.
Som husmand oppgis Lauritz Niels, 23 år gammel.

Gunder døde i 1676:
«II Advent Gunder Aslagsen Lund Æt(atis) 35 An».

Det ble holdt skifte etter Gunder på Lund 09.08.1677. Brutto formue var 398 rdl. og netto formue 285 rdl.

Registreringen viser at gården hadde en meget god besetning av husdyr og et ganske rikt innbo og løsøre. Gunder hadde pant i gården Morstad:

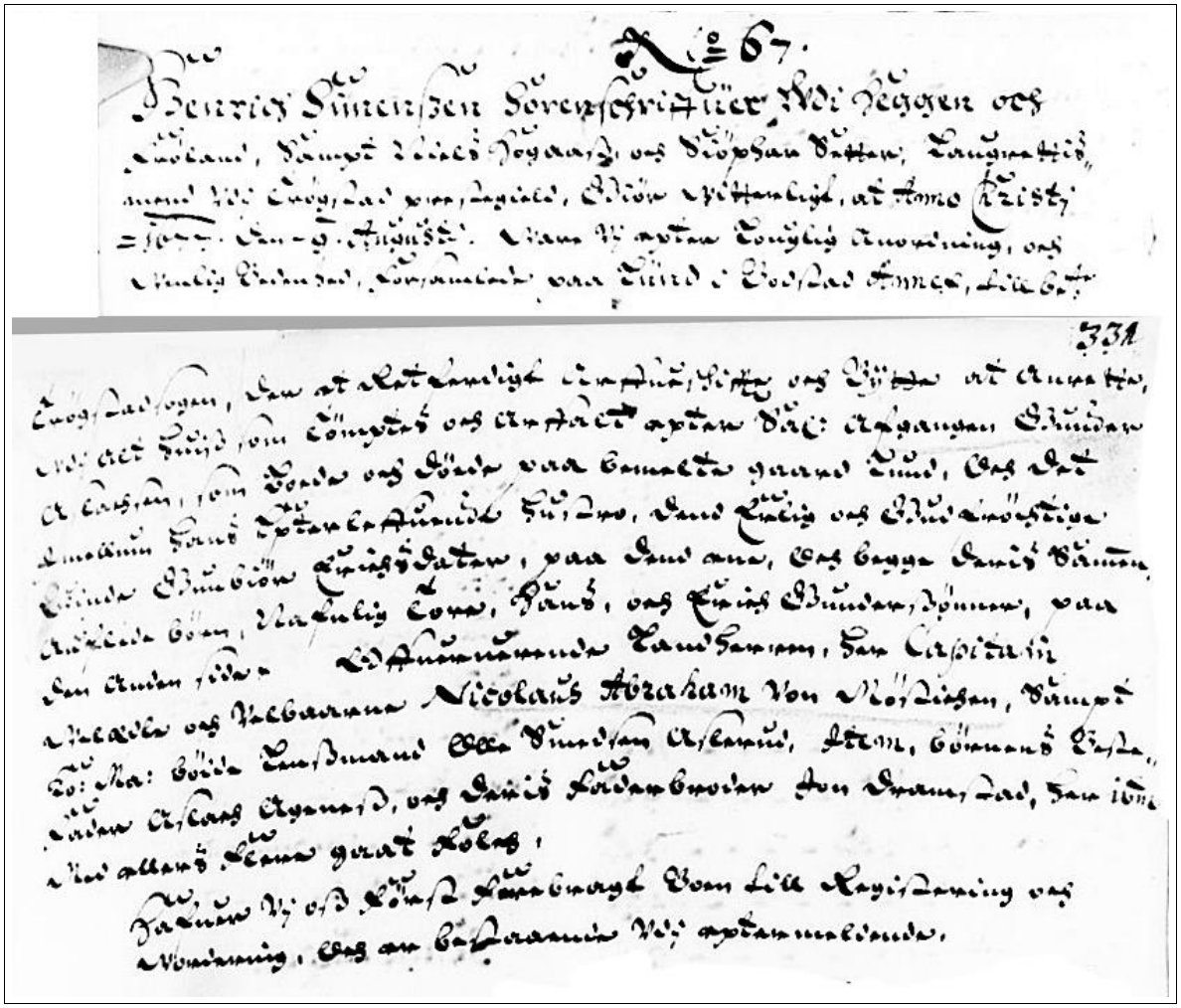

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 330-331.

«No 67:

Henrich Simensen Sorenskrifuer Udi Heggen och Frøland, Sampt Niels Hogaas och Siøphar Setter, Laugrettis mend Udj Trøgstad prestegield, Giør Witterligt at Anno Christi = 1677 den 9 Augusti vare Vi epter Loulig Anordning, och venlig Bedenhed, forsamlede paa Lund i Bodstad Annex, till Betr: Trøgstad Sogen, der at Retferdigt Arfueskifte och Bytte at Anrette udj alt Huus som Tømptes och Arffaldt epter Sal: afgangen Gunder Aslachsen, som Boede och Døede paa bemelte gaard Lund, Och det emellum Hans Epterleffuende Hustrue, dend Erlig och Gudfrøgtige Kuinde Gunbiør Erichsdater, paa dend ene, och begge deris Sammen auflede børn, nafnlig Tore, Hans och Erich Gunder Sønner, paa den anden side. Offuerverende Landherren, Her Capitain velædle og Velbaarne Nicolaus Abraham von Møstichen, Sampt Ko: Ma: bøide Lensmand Olle Smedsen Aslerud, Item børnens Bestefader Aslach Ageness, och deris faderbroder Jon Dramstad, her ibm: Med ellers flere gaat folch.

Hafuer Vi os først forebragt Boen till Registering och Vurdering, och er bestaaende Udj eptermeldende.

....».

Ved skiftet etter hans far i 1686 overtok hans barn 1 skipd. i Guderud i Askim sogn.[720]

(Barn VII:87, Far IX:345, Mor IX:346)

Gift 08.06.1662 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[721] neste ane.

Barn:

Torer Gundersen Hokaas Nedre. Født 1664 på Lund, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 15.05.1664 i Båstad, Trøgstad (ØF).[722] Død 1722 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 27.09.1722 i Båstad, Trøgstad (ØF).[723] (Se VII:87).

720 Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 30b. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 309; Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 8 og 31. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-1683, folio 330. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 418-419.

721 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons. Cop.», folio 114 og 115.

722 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 121.

723 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepulti», folio 109 samt kirkebok nr. 3, folio

VIII:174 mf mf mm fm

Gunbiør Erichsdatter Østenbye. Født omkring 1638 på Østenbye, Rømskog, Rødenes (ØF). Død 1678 på Lund, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 08.12.1678 i Båstad, Trøgstad (ØF).[724]

Gunbiør hadde odel i Heen, Rødenes. Hennes far eide 7 lispund i Heen i 1624 og hele gården i 1647. Hennes farbror, Svend, brukte Heen i 1664 og i 1680, eiere er nå Erichs arvinger.

Gunbiør var første gang gift med Hans Gulbrandsen. De hadde 2 døtre, Karen og Aase.

Hun giftet seg så med Gunder i 1662. De hadde følgende barn (minst):
1664: Torer, til Nedre Hokaas, gift med Anne Nielsdatter Nedre Hokaas.
1666: Hans.
1669: Erich.
1672: Aslagh, død i 1676.
1675: Ragnild, død samme år.
1677: Begravet et dødfødt barn.

1667: «Circumcisco (nyårsdagen): Baptizati Gunner Lunds B. N. (ikke oppgitt, antagelig Hans (Kirkebok nr. 1, folio 129).
1669: «Rogate: Baptizati Gunner Lunds B. N. Erich (Kirkebok nr. 1, folio 136).
1672: «Oculi: Baptizati Gunder Lunds B. N. Aslagh (Kirkebok nr. 1, folio 145).
1676: «23 P. Trin: Aslach Gundersen Lund Æt 4 = Ann 1 dr.» (Kirkebok nr. 1, folio 159).
1675: «Palmar: Baptizati Gunder Lunds B. N. Ragnild (Kirkebok nr. 1, folio 154 og 155).
1677: «2de P. Trin: Gunder Lunds dødfød Barn # 1 dr.» (Kirkebok nr. 1, folio 158).

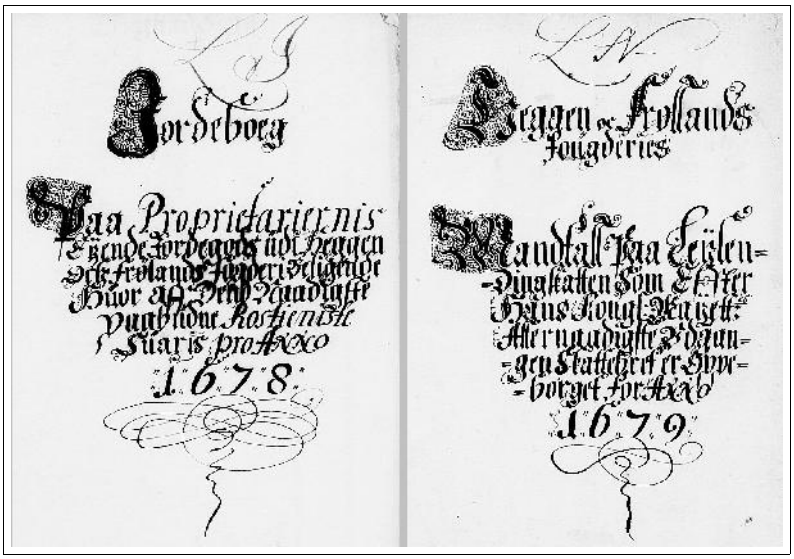
Jordeborg
Paa Proprietariernis
1678
Heggen & Frølands
Fougderies
1679

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Gunbiør betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende og proviantskatt. Gården var «Udlagt Till Frigaard» for kaptein Møstichen, hun behøvde derfor ikke betale leilendingskatt eller bygg- og høyskatt.

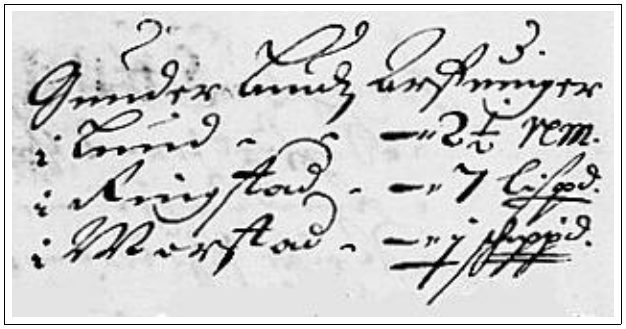

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Baastad - Bilde 181.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Trøgstad Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Gunder Lunds Arfuinger
i Lund - 2½ rem.
i Ringstad - 7 Lispd.
i Morstad - ½ Schippd.

724 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 166.

Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.
Partene i Ringstad og Morstad oppføres som dødsboets odelsgods.

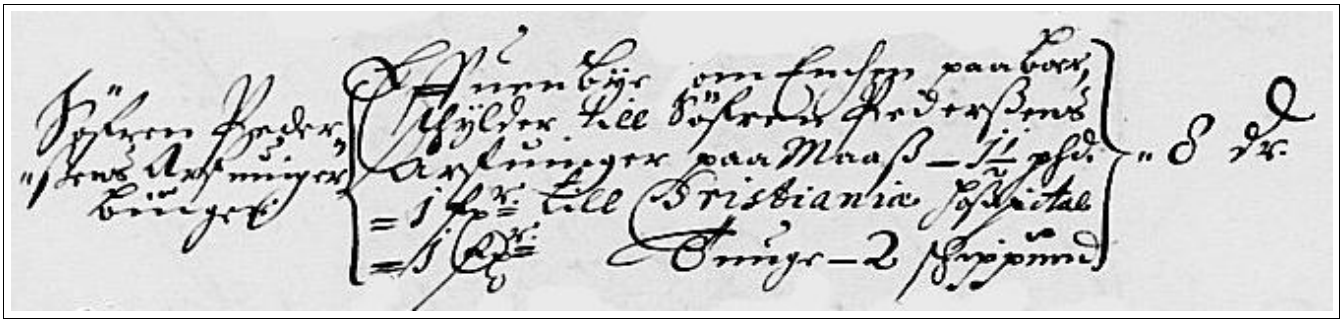

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Baastad - Bilde 283.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Baadstad Sogn:
Lund som Enchen paaboer, Schylder
Som Hr. Rentemester Velbr: Steen Hundorf var med forlente Canon: Gods - 1½ phd.
som nu till Capit. von Møsting er Udlagt,
som Besidderen Self eyer - 2½ rem.
Colbiørn Strømis her ibm. - 2½ rem.
til Gurj Hogaas her ibm. - 3½ Lispd. 1 rem.
Thunge 1½ phd. 1 fær.
Capitain von Møsting biuger Allene.
Udlagt till Hr. Capitain Mostichens Frigaard».

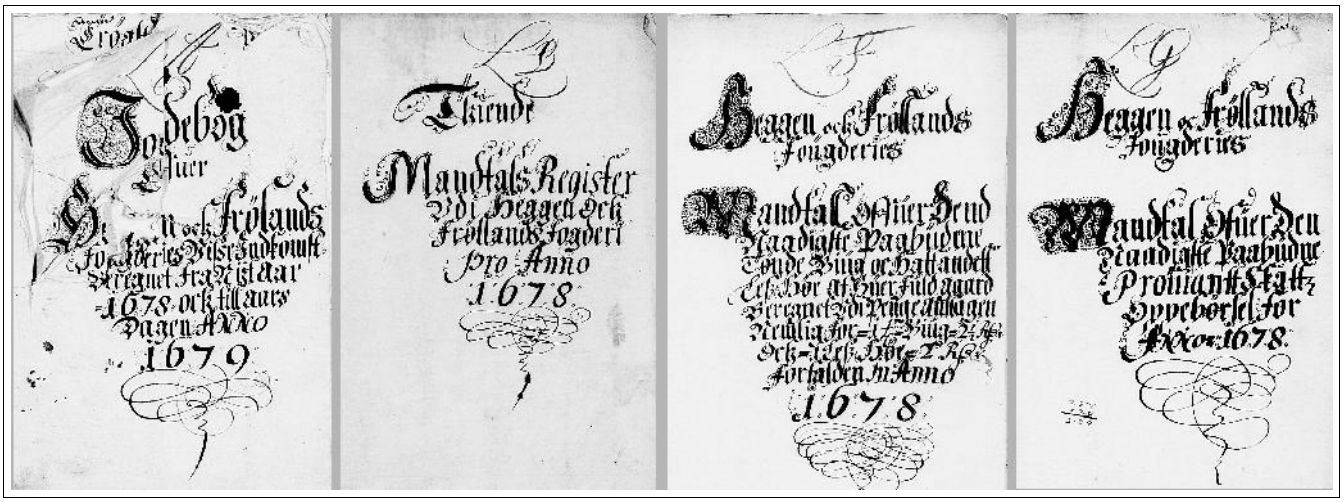

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Bodstad Sogn:
Lund Gunder - Udlagt till Capitain Møstichens Frigaard.
Smør - 6 bzr. - 1 mk.
Korn - 2 Spd. [Spand] - 1½ mk. 4 sk.
Ledingspenge - 1 sk.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 1 dr.»
«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678
- Trøgstad Sogn - Bodstad Annex:
Lund Enchen
½ quart Roug, ½ setting Huede, ½ tønne Bl: Korn, 1 setting Tore,
3 tønner Hafre og ½ setting Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).
«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard
«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Lund Enchen - 1½ Schippd. 1 fær. - Schatten: 3½ mk.»

Gunbiør døde i 1678 (samme år):

«2da Adv. Gundbiørg Erichsdr. Lund 40 Ann».

Skifte etter Gunbiør ble avholdt på Lund 30.01.1679. Brutto formue var 162 rdl. og netto formue 158 rdl. Gunbiør hadde som odel 3½ lispd. 1 remål 1½ bmk. i Heen, Rødenes:

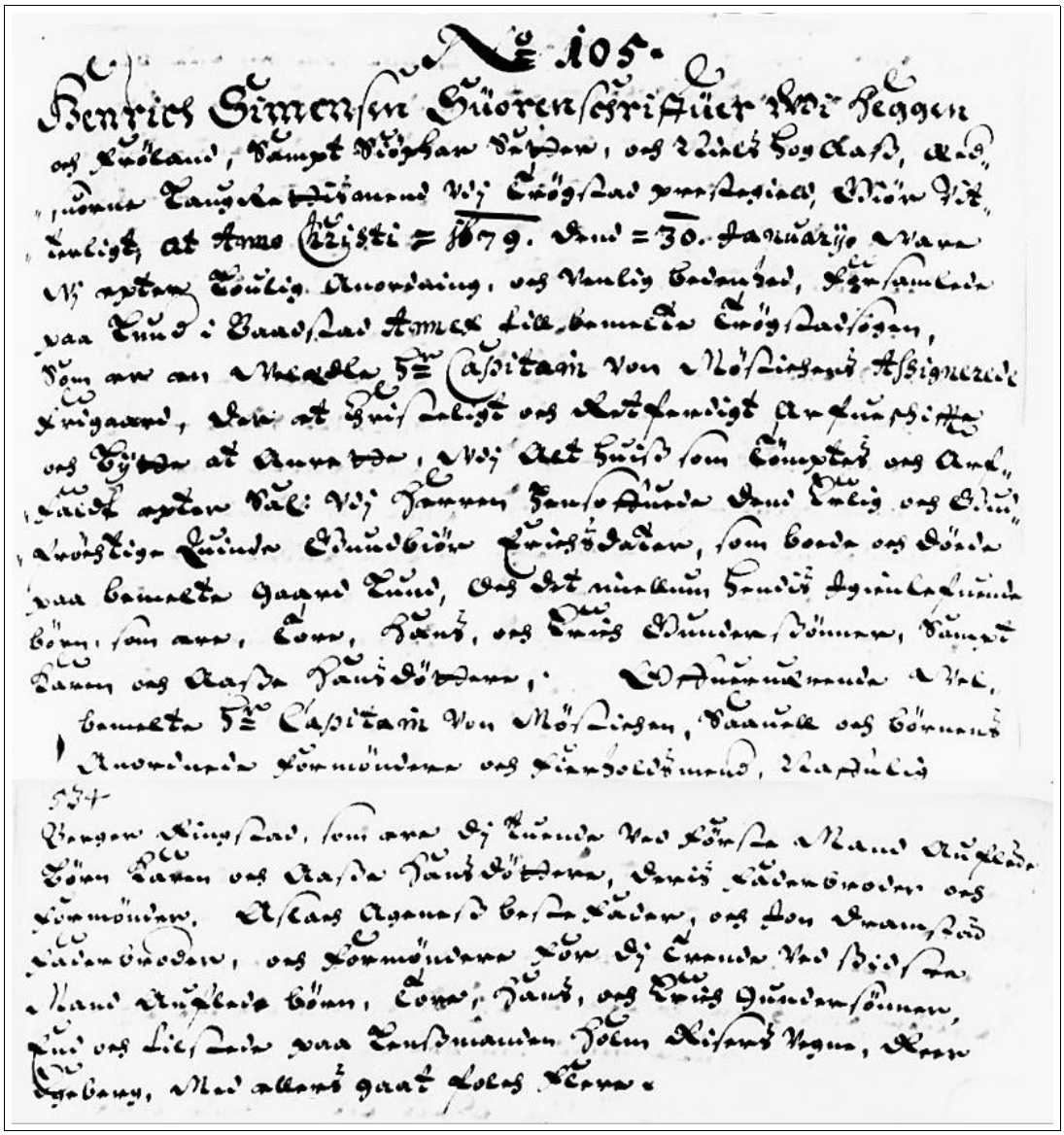

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 533-534.

«No 105:

Henrich Simensen Suorenskrifuer Udi Heggen och Frøland, sampt Siøphar Setter, och Niels Hogaas, Ædsuorne Laugrettismend udj Trøgstad prestegield, Giør Vitterligt at Anno Christi = 1679 dend = 30 January vare Vi epter Loulig Anordning, och Venlig Bedenhed, forsamlede paa Lund i Baadstad Annex till bemelte Trøgstad Sogen, som er av Veledle Hr. Capitain von Møstichens Assignerede frigaard, der Christeligt och Retferdigt Arfueschifte och Bytte at Anrette, Udj alt Huus som Tømptes och Arf faldt epter Sal: Herren Hensoffuende dend Erlig och gudfrøgtige Kuinde Gundbiør Erichsdater, som boede och døede paa bemelte Gaard Lund, och det imellum Hendis Igienlefuende børn, som ære, Tore, Hans, och Erich Gunder Sønner, sampt Karen och Aase Hansdøttere. Offuerværende Velbemelte Hr. Capitain Von Møstichen, Saauell och børnens Anordnede formøndere og fierholdsmend, Nafnlig Berger Ringstad som ere di tuende vid første Mand Auflede børn Karen och Aase Hansdøttere, deris faderbroder och formønder. Aslach Agenes bestefader och Jon Dramstad fader broder och formøndere for di Tvende ved sidste Mand Auflede børn, Tore, Hans och Erich Gunder Sønner, End och tilstede paa Lensmanden Holm Rifers wegne, Reer Egeberg, Med ellers gaat folch flere.

....

Odelsgods.

Som dend Salig Kuinde var eyende udj en gaard J Marcher liggende kaldet Huer, halfiede Lispund Eet Remol oc Halfanden Bisdmer Mercher Med bøxsel.

....».[725]

(Barn VII:87, Far IX:347)

725 Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-1683, folio 533. R. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 118, 299. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 419.

Gift 08.06.1662 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[726] forrige ane.

VIII:175 mf mf mm mf

Niels Kiøstelsen Hokaas Nedre/Agnes. Gårdbruker. Født omkring 1631. Flyttet 1687 fra Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF) til Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1716 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 02.02.1716 i Båstad, Trøgstad (ØF).[727]

Niels var en yngre bror av Axel Kiøstelsen på Øyestad Søndre.

Kirsten og Niels giftet seg i 1663:
«X Trinit Spons Niels Kiøstelsen Kirsten Oluffsdatter Haagaas». De ble gift 15. søndag etter trefoldighet.

Gaarder | Beskiddere | Tønner | Hußmend. | Deris Tønner ec:
Noo. 35.
2 Nedre Hogaard gyedr i pidt 4 lisp.
Niel Kiøstesøn bruger, nu 26 Aar,
Bent Jonsøn Tienestedreng nu 8 Aar.

Prestenes 2. manntall i 1664: 2.1 Trøgstad prestegjeld, Baastad sogn, folio 33.

«Gaard Noo 35 Nedre Hogaas» skylder i 1664 1 skippund. 4 lispund.
«Besidder» er Niels Kiøstellsøn, han oppgis å være 26 år gammel.
Niels har en tjenestedreng, Bent Jonsen, 8 år gammel.

12.12.1676 gikk forrige fogd Jens Biering til sak mot Nils Hogaas for 2 tønner havre i kongstiende. Dom.

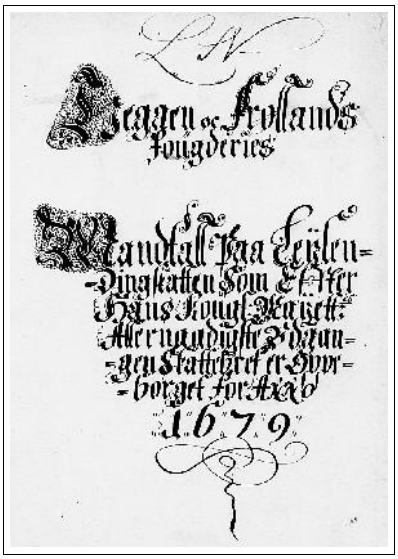
Leggen og Frostands fougderies
Mandtall paa Leilen-dingskatten Som Efter Hans Kongl. Mayett. Allernaadigste Forord-ning Skatteskrifver Over-borget for Aar
1679

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. Leilendingsskatt.

Niels betalte i 1678 leilendingskatt, den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

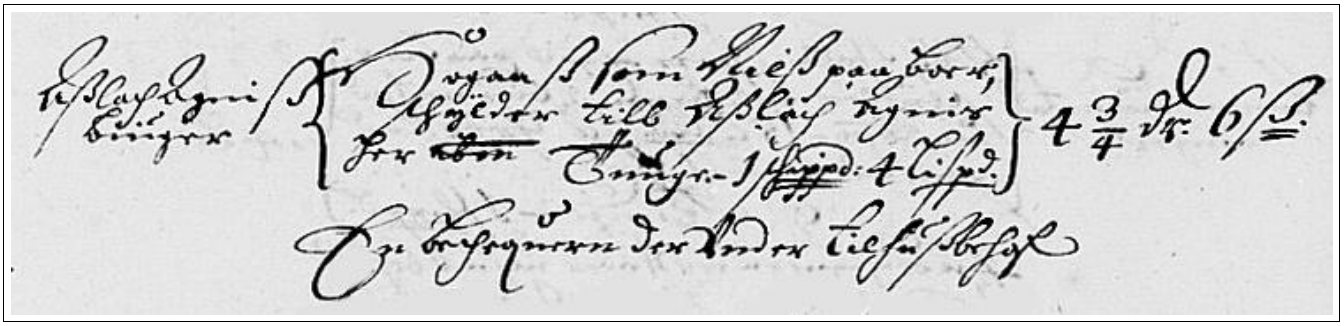

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Baastad - Bilde 283.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Baadstad Sogn:

726 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons. Cop.», folio 114 og 115.

727 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepult», folio 63.

Hogaas som Niels paaboer, Schylder
till Aslach Agnis her ibm.
Thunge - 1 phd. 4 Lispd.
Aslach Agnis biuger.
Leilendingskatten settes til 4¾ dr. 6 sk.

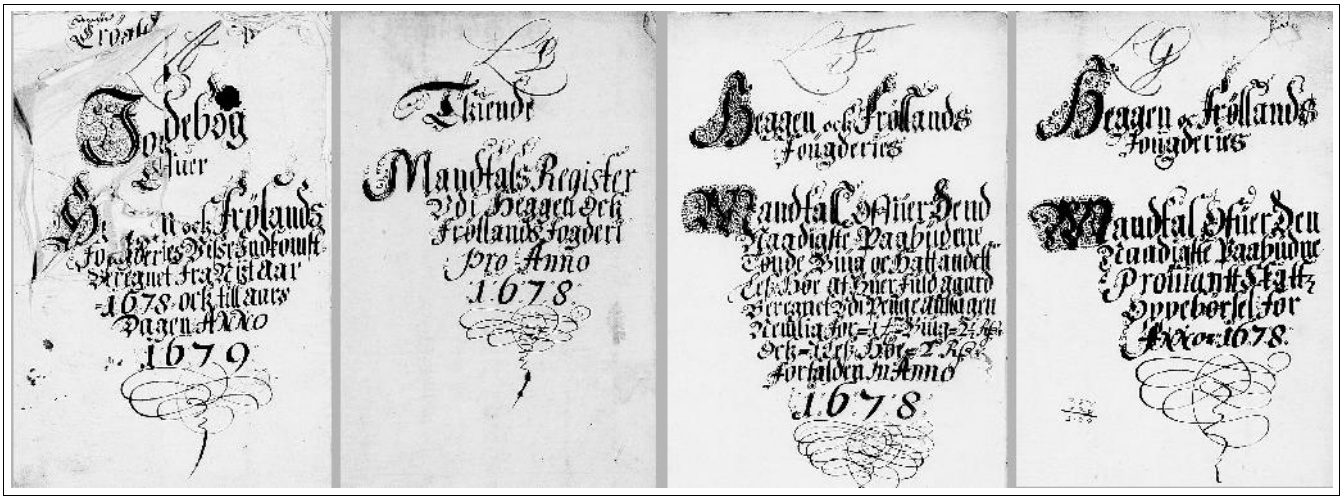

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Bodstad Sogn:
Hogaas Niels
Smør - 3 bzr. - 12 sk.
Korn - 1 Spd. [Spand] - 20 sk.
Ledingspenge - ½ sk.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 3 mk.»

«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678
- Trøgstad Sogn - Bodstad Annex:
Hogaas Niels
½ setting Roug, 1 setting Huede, 4 settinger Bl: Korn, ½ setting Tore,
9 quart Hafre och ½ setting Erter».

«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard
Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr.
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).
forfalden in Anno 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Hogaas Niels - 1 Schippd. 4 Lispd.
Anslagen for Biug - 1 rdr. 48 sk., for Høe - 1 rdr. 76 sk.»

«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Hogaas Niels - 1 Schippd. 4 Lispd. - Schatten: ½ dr. 10 sk.»

Skiftet etter Aslach Einersen Agnes ble avsluttet 30.09.1686. Niels eide nå Agnes, mens boet etter Aslach eide Hokaas. Niels og Iffuer, yngste sønn til Aslach, avtalte så at Iffuer og hans gamle mor, Tore Effuensdatter, skulle bli boende på Agnes så lenge hun levde. Så skulle de to bytte gårder.

18.06.1687 skjøter soknepresten hr. Nils Pedersen gården Agnes i Båstad til Nils Kjøstelsen Hochaas. Skjøtet er datert på Trøgstad prestegård og tinglyst 02.12.1687:

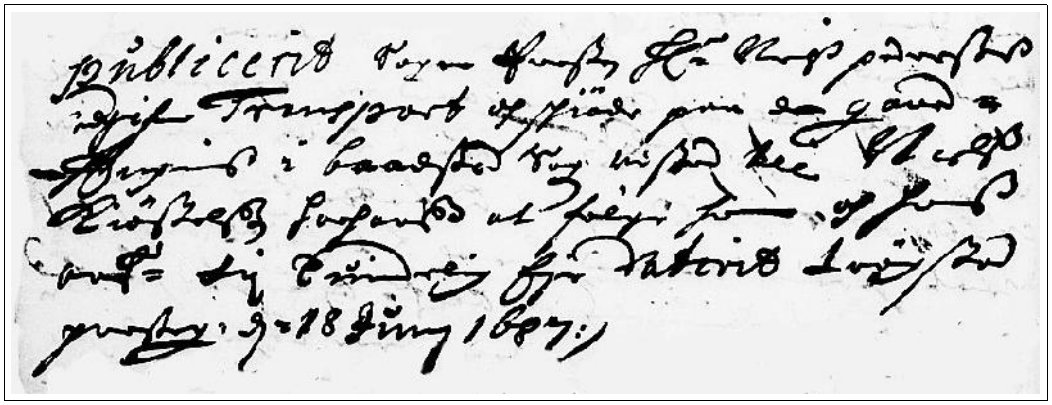

Tingbok Heggen og Frøland nr. 24, 1686-90, folio 24b.

«Publicerit Sogen presten Hr. Nils Pedersen Udgifer Transport oh skiøde paa den gaard Angis i Baadstad sogn ... til Niels Kiøstelsen Hochaas at følge ham oh hans Arv = til Euindelig Eje Daterit Trøgstad Presteg: D = 18 Juny 1687:,».

25.08.1691 ble det holdt åstedssak mellom Hokaas og Natterud. Mellom vitnene var Nils Agnes som hadde bodd på Nedre Hokaas i 26 år og nå i 4 år på Agnes. Familien flyttet altså til Agnes i 1687.

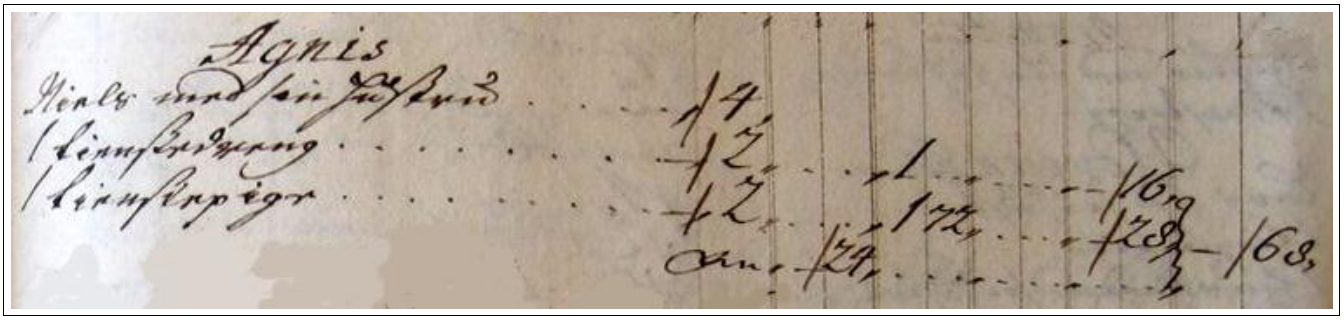

Trøgstad sogn, Baastad annex, Heggen og Frøland fogderi, Ekstraskatt 1711.

«Skoskatten» 1711, en vanlig betegnelse på en engangsskatt i 1711 på skotøy, parykker, fontanger, karosser, chaiser og karjoler, samt på tjenestefolks lønn, påbudt i forordning 21.02.1711.

Enkelte grupper var fritatt eller utelatt, blant annet husmenn som var utskrevne soldater og deres familier, spedbarn og personer uten fast bopel.

Satsen var 3 skilling per skopar. Det ble sannsynligvis ikke foretatt reell telling av skotøy, men beregnet for eksempel to par per person i gårdbrukerfamilie og ett par per person i husmannsfamilier og liknende.

Av tjenestefolks årslønn skulle 1/6 gis i skatt. Husbonden skulle innbetale dette og trekke tilsvarende fra tjenerlønnen.

Skatten som ble pålagt «Agnis» var:
«Niels med sin Hustrue» - 4 par sko.
«1 tienstedreng» - 2 par sko - Årslønn 1 Dr.
«1 tienstepige» - 2 par sko - Årslønn 1 Dr. 72 Skilling.

Skatten ble betalt med 3 Skilling pr. par, ialt 24 Skilling for 8 par sko.
Dertil fikk Niels betale 42 Skilling i skatt motsvarende 1/6-del av tjenestefolkenes lønn.

Niels døde i 1716:
«Fest Pur. Mar: som indfalt Dom: IV post Epiph: Sepult Niels Kiøstelssøn Agnæs gl. 85 aar».

Det er ikke funnet noe skifte etter Niels eller Kirsten.

Matrikkelforarbeidet fra 1723 - Trøgstad - Eksaminasjonsprotokollen - folio 114b-115a.

Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723 viser for
«Trøgstad Præstegield - Fulde Gaarder»:
«No:
118.
Gaarde Navne:
Agnæs.
Opsiders Tall:
Ole Olsen.
Proprietairs og Bøxel-Raadig:
Selv Ejer.
Skoug og Sæter:
Noget Skoug til Brændewed og Huus Behof.
Situation og Beleilighed:
I Westlien og tung W. [Winding].
Sæd:
½ tønne Bl: Korn - 8 tønner Hafre - ½ Setting Rug - ½ Setting Lin og Hamp.
Høe-avling:
20 Læs.
Hæster og Creaturer:
2 Hæster - 10 Creat: - 8 Souger.
Taxt efter Gammel Matricul:
1 Skippd.
Forhøyet:
2½ Lispd.»

Niels døde på Agnes i 1716, 85 år gammel. Han ble begravet 02.02.1716.

-->> 1719: «Sl. Ole Kiøstelsøns Asladsbye Enke n. Mari Torersdatter død hos Gudmund Udvejen, gl: 89 aar» (Kirkebok nr. 2, folio 90).

-->> 1728: «Sl Torer Jacobsøns Tranum Enke n. Mari Kiøstelsdaatter, gl: 89 aar (Kirkebok nr. 3, folio 26).[728]

(Barn VII:88, Far IX:349, Mor IX:350)

Gift 27.09.1663 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[729] neste ane.

---

728 Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 307; Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 9 og 33. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Tingbok Heggen og Frøland nr. 15, folio 48b; nr. 24b, folio 30b; nr. 26, folio 24b. Ekstraskatten i 1711.Trøgstad sogn, Heggen og Frøland fogderi. Eksaminasjonsprotokollen ved matrikkelforarbeidet i 1723, Trøgstad Præstegield, Fulde Gaarder, folio 114b. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 413 og 417.

729 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons. Cop.», folio 119.

Barn:

Anne Nielsdatter Hokaas Nedre. Født 1672 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 24.11.1672 i Båstad, Trøgstad (ØF).[730] Død 1763 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 16.01.1763 i Båstad, Trøgstad (ØF).[731] (Se VII:88).

VIII:176 mf mf mm mm

Kirsten Olluffsdatter Hokaas Nedre. Født omkring 1629. Død 1717 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 28.02.1717 i Båstad, Trøgstad (ØF).[732] Gjentakelse, se side 708.

VIII:177 mf mm ff ff

Hans Øyestad Mellom. Leilending, gårdbruker. Født omkring 1603. Død 1651 på Øyestad Mellom, Trøgstad (ØF). Begravet 16.03.1651 i Trøgstad (ØF).[733]

Vi vet ikke hvor Hans kom fra.

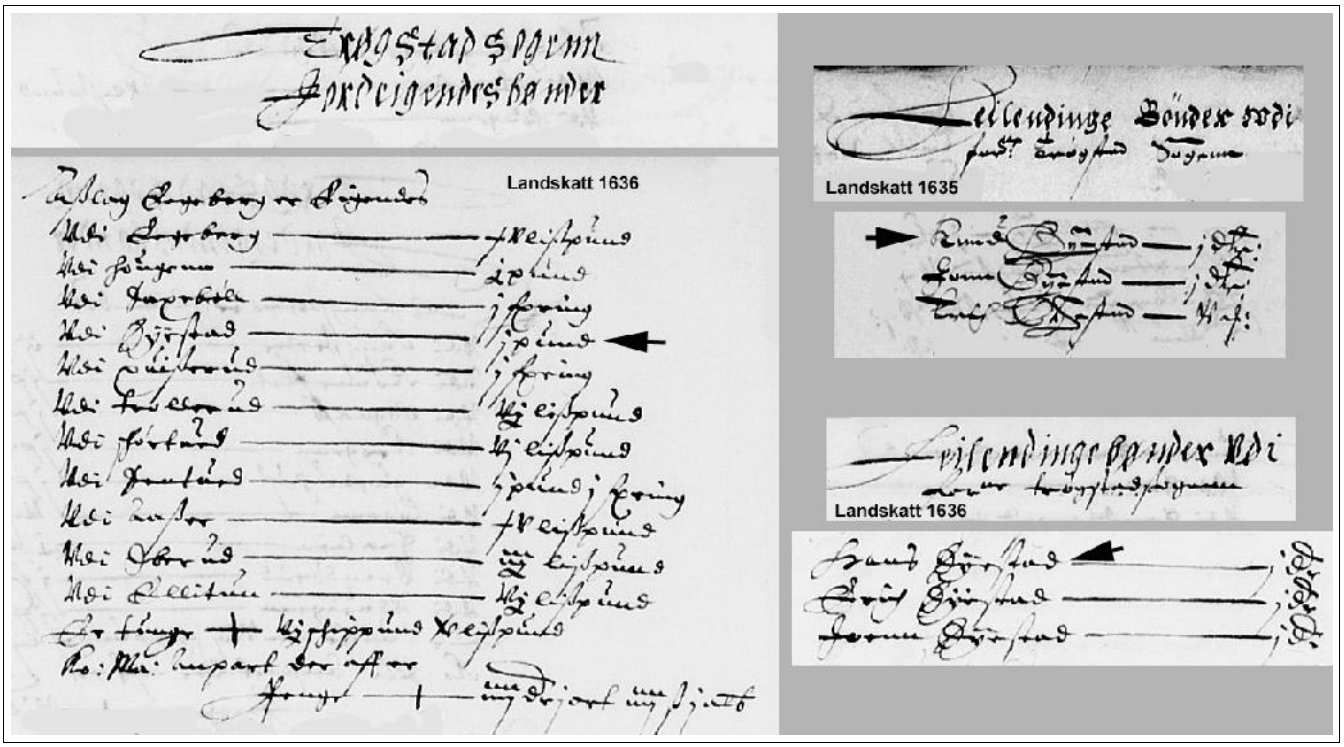

Landskatt Martini 1636. Heggen og Frølands skibsrede, Thrøgstad Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 129, legg 3, litra H, bilde 3 og 7).

Det er trolig at han overtok som leilending på Mellom-Øyestad omkring 1636. Året før brukte en Knud gården.

Eier av gården var Aslach Rolfsen Aslerud, nå på Egeberg. Han eide i 1636 11 gårder med en samlet skyld på 5½ skippund 10 lispund.

Jeg vet ikke om det fantes et slektskap mellom Aslach og Hans eller Aase.

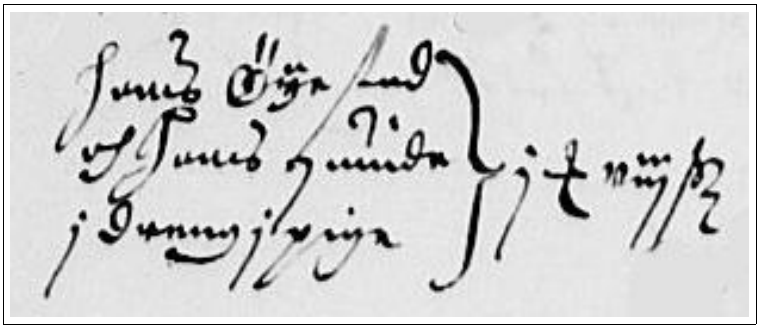

Koppskatt 1645, 23 Heggen og Frølands skibsrede (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, folio 4).

730 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 148.

731 Kirkebok Trøgstad nr. 4: «Døde», folio 191.

732 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepult:», folio 71.

733 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 85.

«Koppskatten» i 1645 viser:
«Hans Øyestad och Hans quinde 1 dreng 1 pige».
Hans betaler 1 mark 8 skilling i skatt.

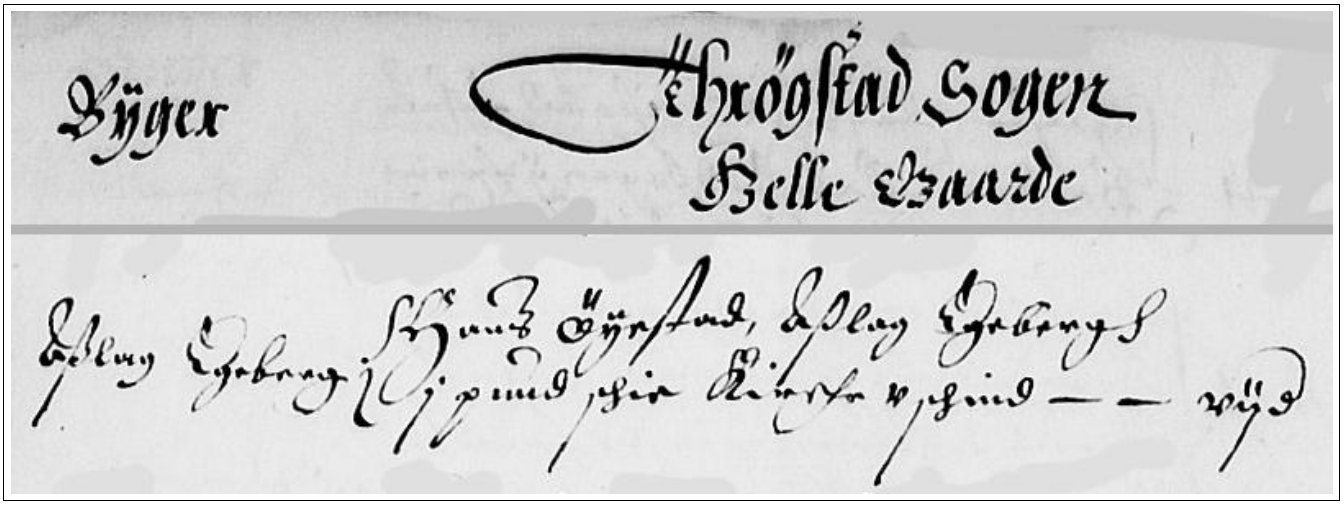

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 8).

Skattematrikkelen av 1647 oppgir at Hans «Bruger Øyestad og betaler 7 dlr. i skatt. Aslag Egebergh har 1 pund skyld i gården og Schie Kirche 5 schind. Aslag Egeberg «Byger», dvs. har bygselrett over gården.

Aslach Rolfsen Aslerud/Nordre Egeberg som hadde bygselretten, var sønn til Rolf Aslerud og gift med en datter til Truls Colbjørnsen Nordre Egeberg. Hans sønn, Rolf, var gift med Birgitte Aslachsdatter Aaser i Askim.

Hans døde i 1651:
«Júdica (5. søndag i fasten) Sepulti Hans Øistad Æt 48».[734]

(Barn VII:89)

Gift med neste ane.

Barn:

Johannes Hansen Hvammer. Født omkring 1642. Levde fra 1664 til 1670 på Øyestad Mellom, Trøgstad (ØF). Levde 1672 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). Død omkring 1703 på Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF). (Se VII:89).

VIII:178 mf mm ff fm
Aase Øyestad.

Levde fra 1644 til 1651 på Øyestad Mellom, Trøgstad (ØF).

734 Koppskatten 1645, Akershus len, 23 Heggen og Frøland fogderi, Thrøgstad Sogenn, folio 4. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad sokn, folio 8. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 331-334.

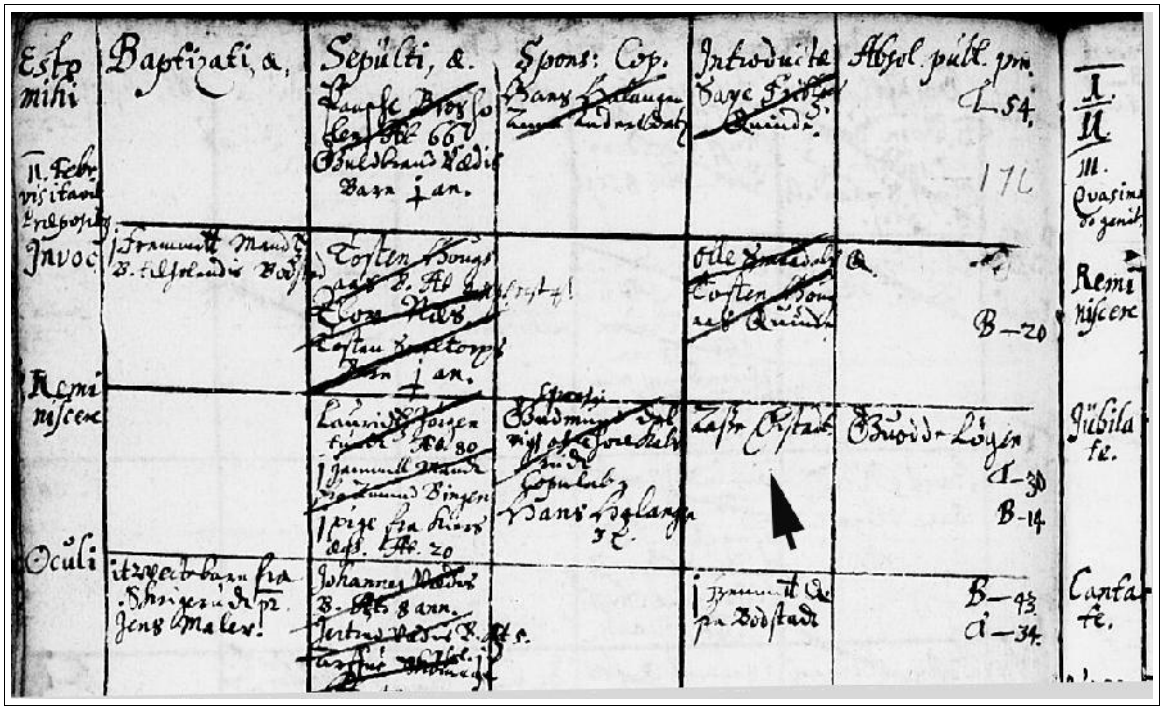

Navnet til Aase fremgår av en innførsel i kirkeboken når hun ble introdusert etter datteren Ragnilds døpt:
1651: «Reminiscere - Introductæ - Aaße Øistad» (Kirkebok nr. 1, folio 85).
Reminiscere eller 2. søndag i fasten innfalt 23. februar i 1651.

Aase og Hans hadde følgende barn (minst):
Ca. 1642: Johannes, til Hvammer, gift med Ingri Larsdatter.
Ca. 1644 Trond, soldat og 20 år i 1664. xxxx: Ragnild, død i 1645.
xxxx: ????, død i 1648.
1649: Biørn.
1651: Ragnild.

1645: 2. oktober døde datteren Ragnild (Kirkebok nr. 1, folio 65).
1648: 16. søndag etter trefoldighet begraves ett av hans barn,
navn ikke oppgitt (Kirkebok nr. 1, folio 75).
1649: «XII Trinit [12. august] Baptizati Hans Øistads Barn N. Biørn» (Kirkebok nr. 1, folio 79).
1651: «I Epipha [12. januar] Baptizati Hans Øistads barn Ragnild». (Kirkebok nr. 1, folio 84).

Aase har antagelig giftet seg igjen for i landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 9a.

«Bonde Goedtz: Øyestad, Thrond paaboer, Schylder til
Tore Egeberg - Meell 16½ Lispd.
LandzEyer Colbiørn Strønes(?) 3 lb. 12 ...

Skie Kierche 5 Schind.
Tore Egeberg och Colbiørn Strønes biuger.
Skoug til husebygning, Gierdefang och brendewed.
Skatter:
Smør - 8 bz. - 1 mk. 8 sk.
Korn - 2½ Spand - ½ dr. 2 sk.
Ledingspenge - 1 sk. - 1 sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

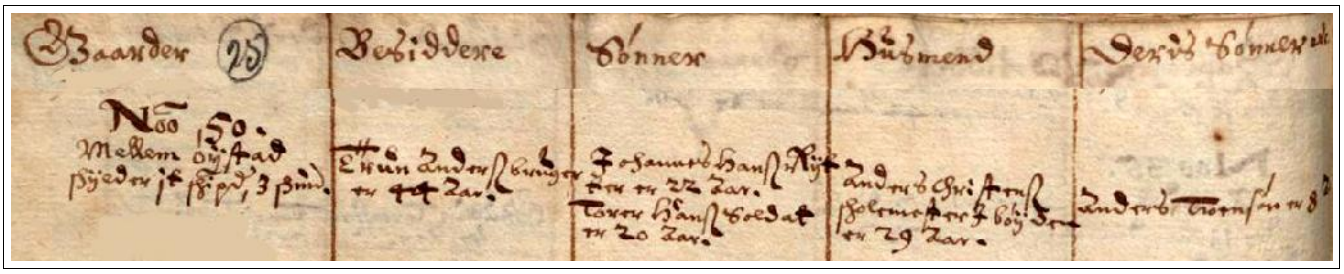

Prestenes 2 manntall fra 1666, 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 25.

Prestenes 2. manntall i 1664 viser Trond Andersen som bruker av «Noo 50 Mellem Øystad» med en skyld på 1 skippund 3 lispund. Han er 44 år gammel i 1664.

På gården finner vi sønnene til Aase og Hans:
Johannes Hansen, Rytter og 22 år i 1664.
Torer Hansen, soldat og 20 år i 1664.

Etter at Aase antagelig giftet seg med Trond får de sønnen
Andreas Trondsen som er 8 år i 1664, dvs. født ca. 1556.

I Panteregistre for Heggen og Frøland benevnes gården Øyestad Nordre. Skyld oppgis til 1 skippund og 5 lispund.[735]

(Barn VII:89)

Gift med forrige ane.

VIII:179 mf mm ff mf

Lars Madsen Skinneberg. Gårdbruker. Født omkring 1635. Død 1663 på Skinneberg, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 24.05.1663 i Båstad, Trøgstad (ØF).[736]

Lars og Martha giftet seg i 1655:
«Reminicere Sp. Lars Madsen Sk... Martha Skønneberg».
Lars Skønneberg og Martha Gundersdatter ble «Copulert» Misericórdia [2. søndag etter påske]:
«Reminiscere Copul: Lz Skønnebær, Martha Gunnd.» (kirkeboken har her feilaktig anført Reminicere).

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 8).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården hadde 2 hester, 11 kuer, 10 sauer og 3 svin.
Det ble betalt 1 Dr: 21 Sk. i kvegskatt.

735 Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 9a. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 304; Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 4 og 25.

736 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 118.

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 8).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
«Anders Schiønberg - 1 pund - 8 dr, [i skatt]
Ko Ma. biuger».

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

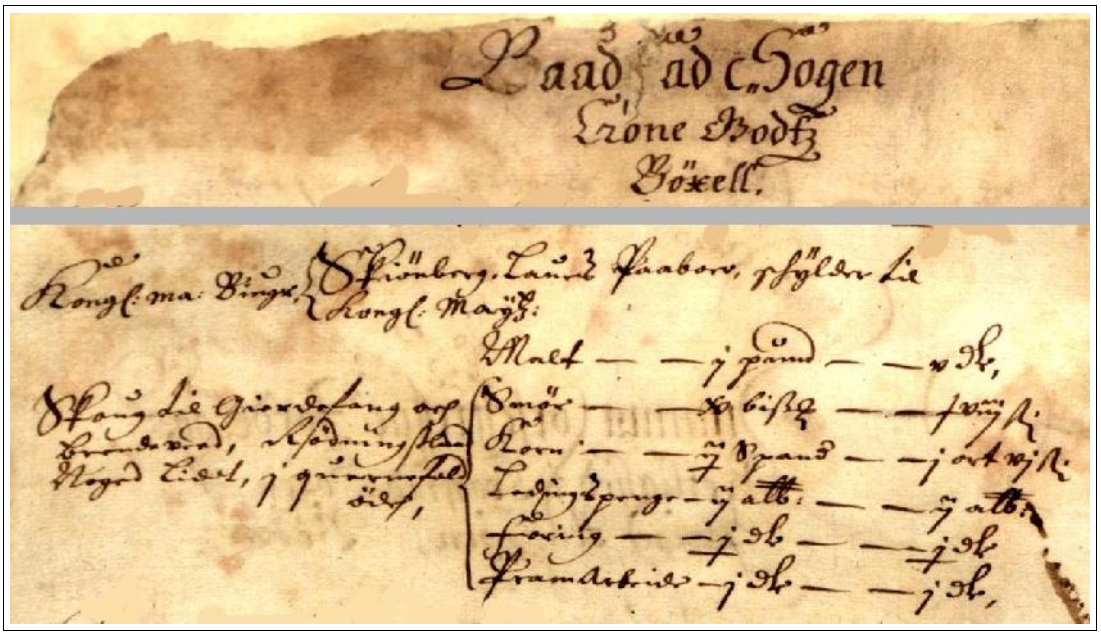

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 20b.

«Krone Godtz: Skiønberg, Lauris Paaboer schylder til
Kongl. Mayz. - Malt 1 pund - 5 dlr.
Kongl: Ma: Biuger.
Skoug til gierdefang och brendewed.
Rødningsland Noget lidet.
1 quernsted øde.
Skatter:
Smør - 5 bismz. - 18 sk.
Korn - 1½ Spand - 1 mk. 6 sk.
Ledingspenge - 2 alb. - 2 alb.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

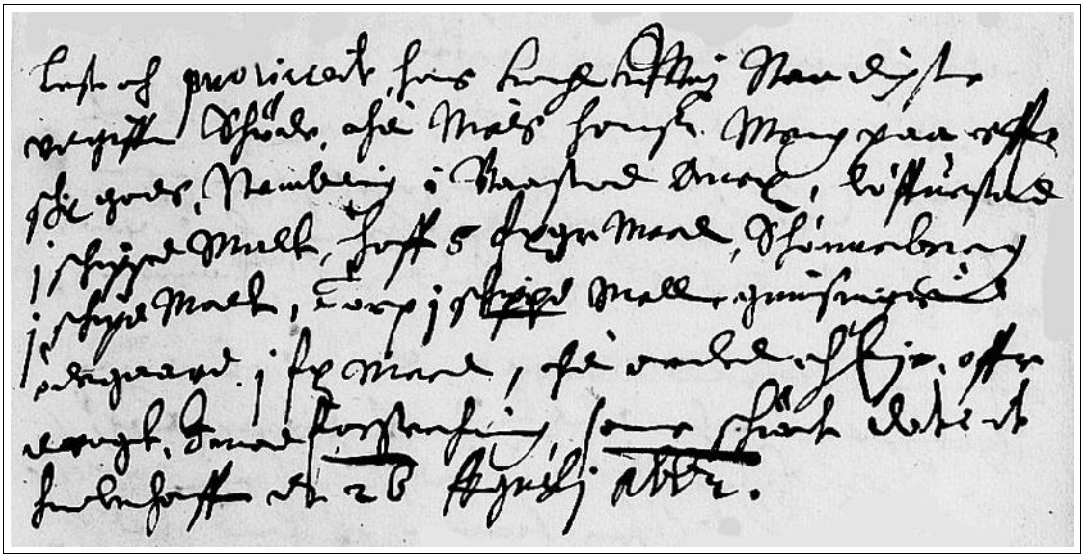

Tingbok Heggen og Frøland nr. 4, 1661-62, folio 88a.

26.08.1662 utstedes et kongeskjøte til Nils Hansen Meng på følgende gods i Båstad:
Løffuestad, 1 skippund malt.
Hoff, 5 fjerdinger mel.
Schønneberg, 1 skippund malt.
Torp, 1 skippund mel.
Mellem-Gimsingrud ødegaard, 1 fjerding mel.
Skjøtet er datert i København og ble tinglyst 17.12.1662.

17.06.1663 tinglyses et avståelses- og kjøpebrev fra Jørgen Nilsen Hersetter til Laurits Madsen Løffuestad på gården Huesser her i Trøgstad mot 140 rdr. i betaling. Kjøperen kalles også Lars Schøneberg (HF tingbok nr. 5, folio 32a-32b):

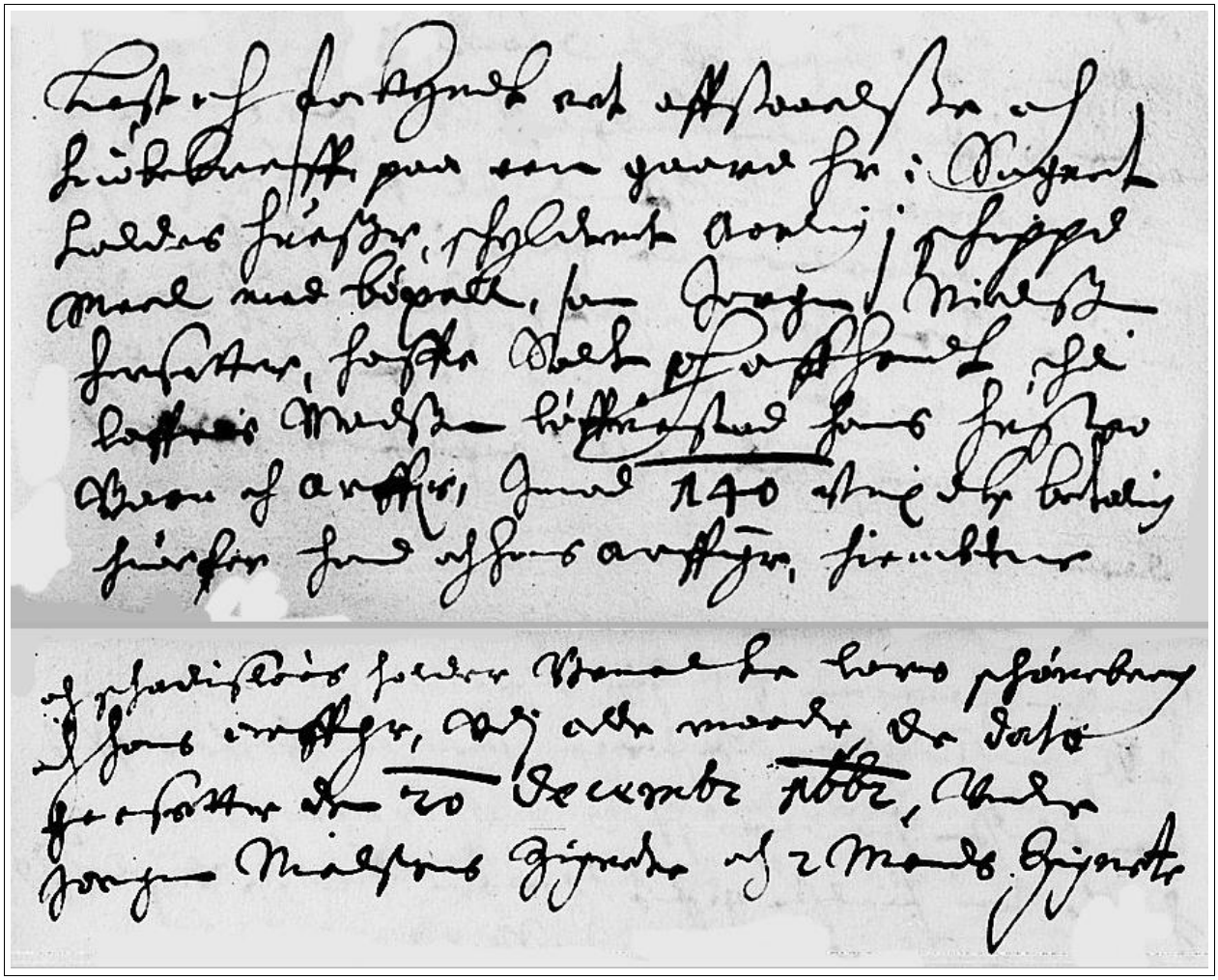

Tingbok Heggen og Frøland nr. 5, 1663-64, folio32a-32b.

«Lest och forkyndt eet Affstaaelse och Kiøbebreff paa een Gaard her i Sognet Kaldes Huesser, schyldende Aarlig

1 Schippd Meel med Bøxell, som Jørgen Nielsen Hersetter, haffr solt och affhendt Thil Laffris Madsen Løffuestad Hans Hustru Barn och arfes, Jmod 140 Rix Dlr Betaling huorfor Hand och hans arffugr, hiemdt... och schadisløes holder Bemelte Lars Schøneberg och hans arffgr, udj alle maader,
De Dato Hersetter den 20 Decembr 1662,
Under Jørgen Nielsens Zigneter och 2 Mends Zigneter».

Lars døde allerede i 1663:
«Quasim(odo = 1. søndag etter påske) Laurids Skinneberg Æt(atis = hans alder) 28 an».[737]

(Barn VII:90)

Gift 29.04.1655 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[738] neste ane.

Barn:

Ingri Larsdatter Skinneberg. Født 1656 på Skinneberg, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 03.02.1656 i Båstad, Trøgstad (ØF).[739] Død 1720 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 27.04.1720 i Båstad, Trøgstad (ØF).[740] (Se VII:90).

VIII:180 mf mm ff mm

Martha Gundersdatter Aas. Født omkring 1625. Levde 1645 på Skinneberg, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1697 på Skinneberg, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 21.02.1697 i Båstad, Trøgstad (ØF).[741]

Martha ble første gang gift i 1645 med Anders Andersen Skinneberg:
«15 Trin. Spons Anders Andersen Skinneberg Martha Gunders Datter».
De ble gift 20. søndag etter Trefoldighet.

Martha og Anders hadde antagelig tre barn som alle døde tidlig:
1646: XXIV Trin Baptizati Anders Skinnebergs barn (Kirkebok nr. 1, folio 69).
1652: I Trin Sepulti Anders Skønneberg B Æt 3 sept (Kirkebok nr. 1, folio 89).
1653: X Trin Baptizati Anders Skinnebergs Barn (Kirkebok nr. 1, folio 91).

Anders og ett av deres barn dør i 1654:
«XVIII Trin Sepulti Anders Skinneberg oh 1 pige Æt 5½ An».

Neste år gifter Marthe seg så annen gang med Lars.

I kirkeboken finner vi at Marthe og Lars i hvert fall hadde to barn, selv om barnas navn ikke angis ved dåpen:
1656: «Septuagesim Baptizati Lars Skonnebergs B. (Kirkebok nr. 1, folio 99). Dette er antagelig Ingri, gift med Johannes Hansen Hvammer.
1659: «Esto Mihi Baptizati Lauritz Skinneregs(?) B. N.» (Kirkebok nr. 1, folio 106). Dette må være datteren Olau eller sønnen Mats som ved manntallet i 1664-66 oppføres som Mats Lauritsøn, 4 år gammel.

Antagelig hadde de derfor følgende barn (minst):
1656: Ingri, gift med Johannes Hansen Hvammer.
Ca. 1659: Olou, gift med Christopher Mogensen, Søndre Bjerkenes.
Ca. 1662: Mats.

Etter at Lars dør i 1663 kun 28 år gammel gifter Marthe seg tredje gang samme år med Effuen Hansen:
«XI Trinit Sp. Effuen Hansen Martha Skinneberg».
Effuen Skønneberg og Marta Gundersdatter giftet seg 19. søndag etter Trefoldighet (Kirkebok nr. 1, folio 119).

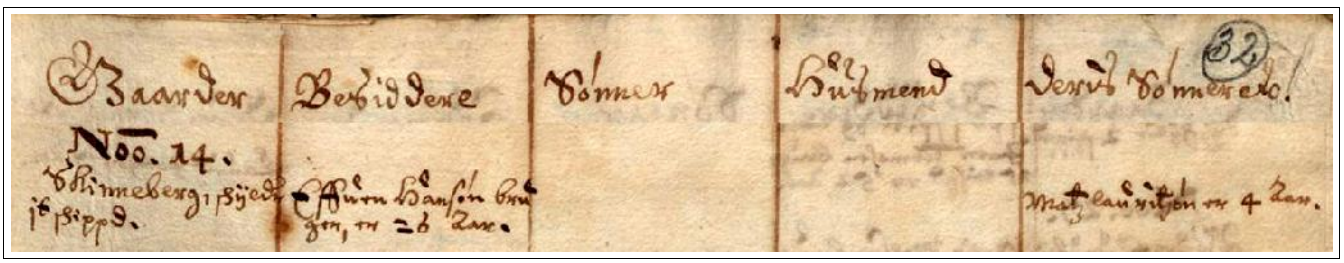

Prestenes 2. manntall i 1666: 2.1 Trøgstad prestegjeld, Baastad sogn, folio 32.

«Gaard Noo 14 Skinneberg» skylder ved manntallene i 1664-66 1 skippund.

737 Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 20b. Tingbok Heggen og Frøland nr. 4, folio 88a; nr. 5, folio 32a-32b.

738 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons. Cop:», folio 96.

739 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 99.

740 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepult:», folio 95.

741 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepul:», folio 255.

Ved prestenes 2. manntall i 1666 er Effuen Hansøn «Besidder» og 26 år gammel.
Han har sønnen Mats Lauritsøn, 4 år gammel, detete er hans kones sønn fra forrige ekteskap.

Martha og Effuen fikk følgende barn:
1664: Karen.
1667: Lars, død i 1671, 3½ år gammel.

1664: «XI Trin Baptizati Effuen Skinneberg B. Karen» (Kirkebok nr. 1, folio 122).
1667: «XXIV Trin Baptizati Effuen Skinnebergs b. n. Lars» (Kirkebok nr. 1, folio 132).

Effuen døde i 1670 kun 31 år gammel:
«Remin Sepulti Effuen Skinneberg Æt 31 aar (Kirkebok nr. 1, folio 139).

Skiftet etter Effuen er datert 10.06.1670:
Even Schiøneberg gift med Marte Gundersdatter.
Netto formue ca. 113 rdl. Barn: 1. Lauritz, 2. Kari.

Marthe giftet seg så igjen samme år med Botolf Halvorsen:
«II Trin Spons Botolph Halvorsen Martha Skinneberg».
De ble «Copulered» 8. søndag etter Trefoldighet.

Marthe døde i 1697:
«Dom Invocávit (1. søndag i fasten) Martha Skønberg gl. 72».

16.03.1697 tinglyses et avkall datert Skjenneberg 12.03.1697 fra Gudmund Hvesser og Johannes Hvammer i Trøgstad og Christoffer Bjerkenes i Høland til Bottel Skjenneberg for deres hustruers tilfalne arv (HF tingbok nr. 30, folio 36b):

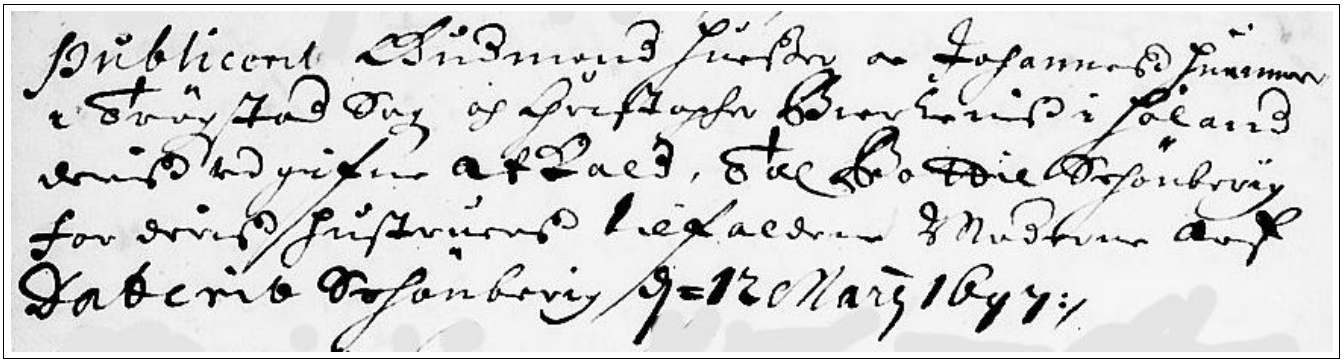

Tingbok Heggen og Frøland n.r 18, 1696-98, folio 36b.

«Publicerit Gudmund Hueser oc Johannes Huammer i Trøgstad Sogn oc Christopher Bierkenes i Høland
Deris udgifne Afkald, Till Bottil Schønberig for deris Hustruers tilfaldene Moderne Arf.
Daterit Schønberig d = 12 Martz 1697».[742]

(Barn VII:90, Far IX:359, Mor IX:360)

Gift 1. gang 1645 med[743] **Anders Andersen Skinneberg.** Levde 1630. Levde 1645 på Skinneberg, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1654 på Skinneberg, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 24.09.1654 i Båstad, Trøgstad (ØF).[744]

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Trygstad Prestegielld - Cronequotzs.
Effuenn Skinneberg.
Miell - 1 Schippund.
Smør - 4½ bis: merker - 2 alb:
Kornn - 1½ spannd.
Fuoring - ½ daller.
Kong: Maytt: raader Bygselen och war Løsts Anno 1615».

742 Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 307, Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 8 og 32. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 1, 1667-1675, folio 30.

743 Kirkebok Trøgstad nr. 1, folio 65.

744 Kirkebok Trøgstad nr. 1, folio 95.

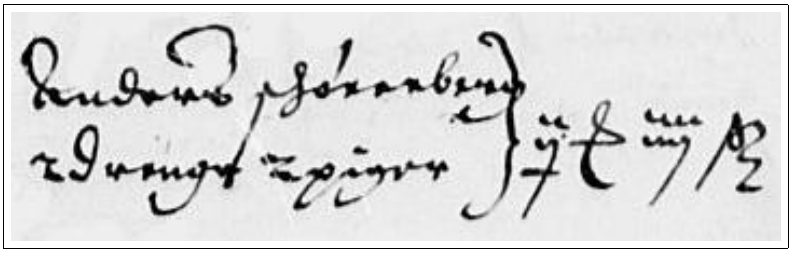

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Thrøgstad Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 7).

«Koppskatten» i 1645 viser at Marthas første mann bor på Skinneberg:
«Anders Schøeenberg 2 Drenge 2 piger».
Han betaler 1½ mark 8 skilling i skatt.

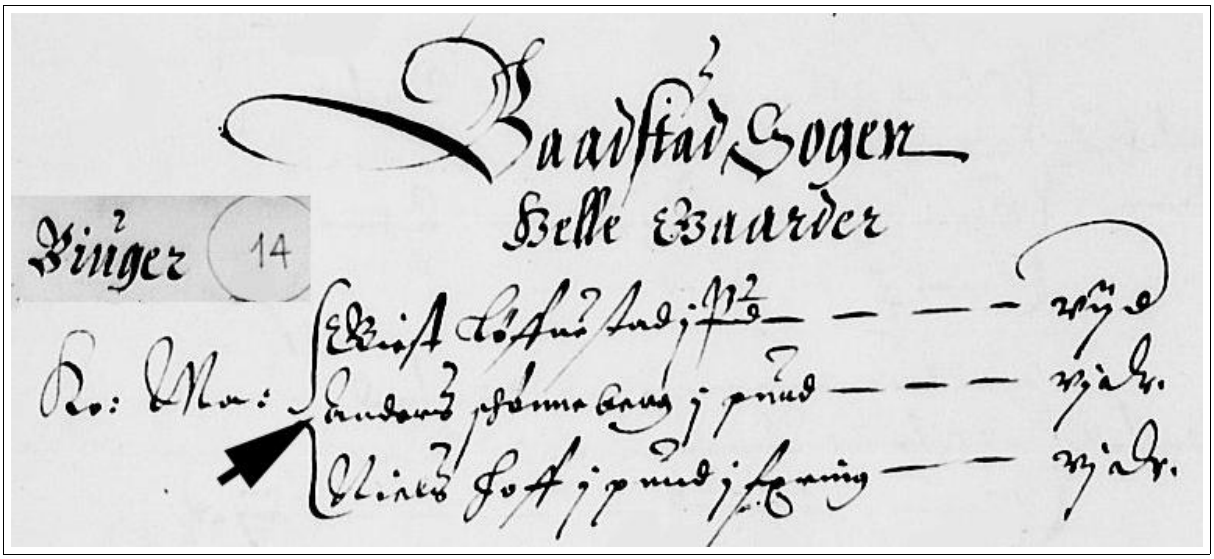

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 14).

Skattematrikkelen fra 1647 viser at brukeren Anders Schønneberg betaler 6 daler i skatt. «Ko. Ma. Biuger», landsskylden er 1 pund.

Anders dør i 1654:
«XVIII Trin Sepulti Anders Skinneberg oh 1 pige Æt 5½ An».[745]

Gift 2. gang 29.04.1655 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[746] forrige ane.

Gift 3. gang 1670 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[747] **Botolf Halvorsen Skinneberg.** Født omkring 1626. Død 1724 på Skinneberg, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 1724 i Båstad, Trøgstad (ØF).[748]

09.08.1672 anla fogden sak mot Botolf Schøneberg og Jens Sand for skyssferdsforsømmelse. Dom falt 20.09.1672 (HF Tingbok nr. 13, folio 72a og 81b).

745 Koppskatten 1645, Akershus len, 23 Heggen og Frøland fogderi, Thrøgstad Sogenn, folio 7. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Baadstad prestegjeld, folio 14.

746 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons. Cop:», folio 96.

747 Kirkebok Trøgstad nr. 1, «Spons. Cop:», folio 139 og 140.

748 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Sepultura», folio 11.

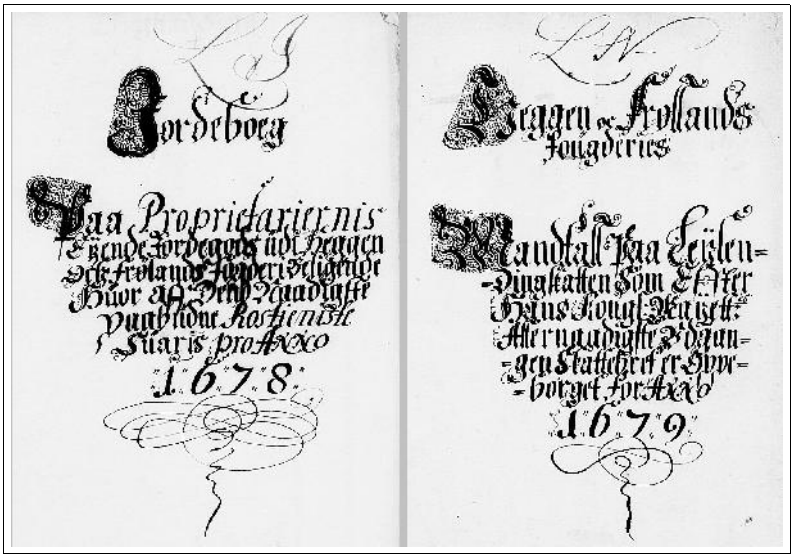

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Botolf betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), leilendingskatt, den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

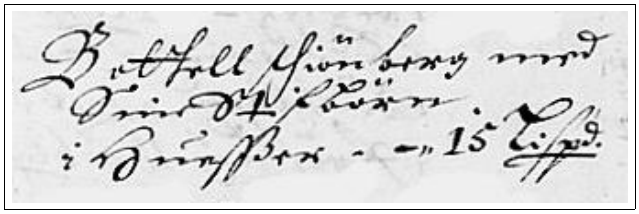

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Baastad - Bilde 181.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Trøgstad Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Bottell Schiønberg med sine Stifbørn
i Huesser - 15 Lispd.
Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.
Andelen i Huesser oppføres som hans odelsgods.

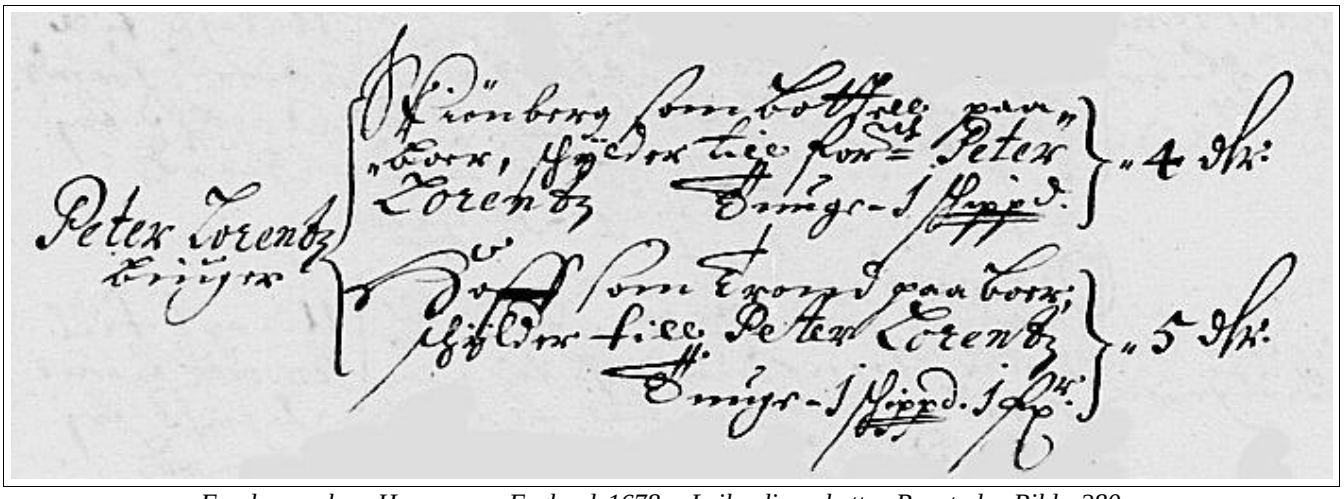

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Baastad - Bilde 280.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Baadstad Sogn:
Skiønberg Som Bottell paaboer, Schylder
till Peter Lorens paa Friderichshald - Thunge = 1 pund.
Peter Lorens biuger».
Leilendingskatten settes til 4 dlr.

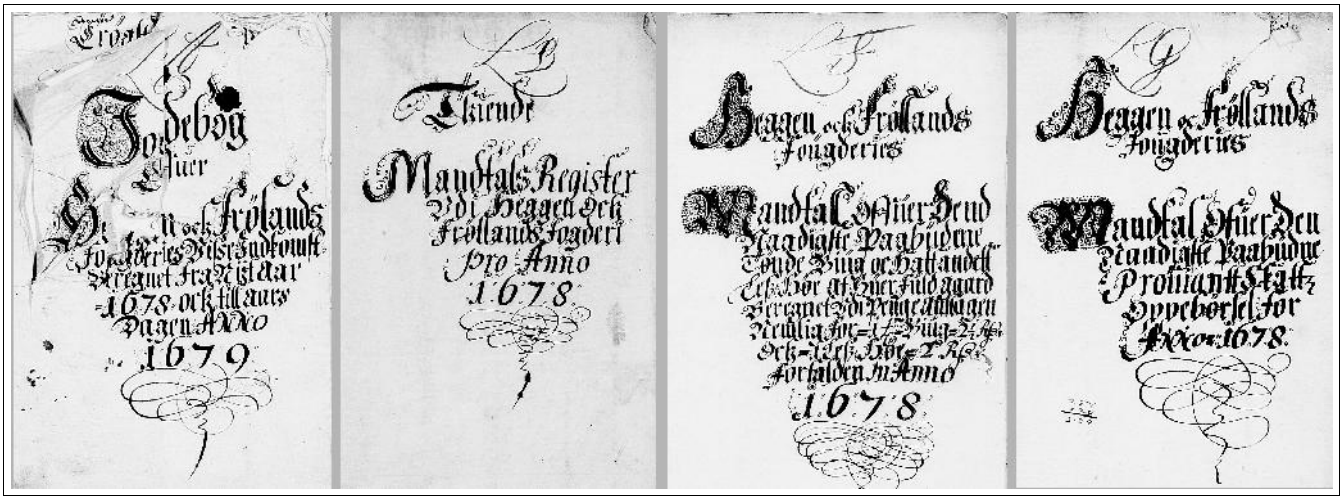

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Bodstad Sogn:
Skiønberg Bottell
Smør - 4½ bzr. - 18 sk.
Korn - 1½ Spd. [Spand] - 1 mk. 6 sk.
Ledingspenge - 2 alb.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - ½ dr.»

«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678
- Trøgstad Sogn - Bodstad Annex:
Schiønberrig
½ setting Roug, 1 kanne Huede, 1 quart Bl: Korn, 9 quart Hafre och ½ setting Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).

«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard
Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr.
forfalden in Anno 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Schiønberrig - 1 Schippund.
Anslagen for Biug - 1 rdr. 24 sk., for Høe - 1 rdr. 48 sk.»

«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Schiønberg Bottel - 1 Schippd. - Schatten: 1½ dr.»

05.10.1680 ble det ført sak mot Botolf Schiønberg og Anders Onnerud for slagsmål mot Engebret Gabestad forleden sommer. 4 vitner (HF Tingbok nr. 18b, folio 19a).

3. søndag i advent i 1701 har «Aase Tores Datter publicè absolveret bef. i Baastad Kirche og udlyste til Barnefader Bottil Skinberg» (Kirkebok nr. 1, folio 277).
Botolf var da ca. 75 år gammel!

Botolf Halvorsen Skinneberg døde i 1724, 98 år gammel.

Skiftet etter Botolf Halvorsen datert 05.08.1724 viser at han ikke hadde noen barn. Arven ble delt mellom hans 6 søsken.[749]

VIII:181 mf mm fm ff

Joen Aslachsen Lund/Aslachsbye. Gårdbruker. Født mellom 1623 og 1628 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Levde 1654 på Dramstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1693 på Dramstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 21.05.1693 i Båstad, Trøgstad.[750]

Joen var sønn til Aslach Einersen og Tore Effuensdatter på Agnes.

Det er trolig at han kom til Dramstad først når han giftet seg i 1654.

749 Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678.

750 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepultura», folio 226.

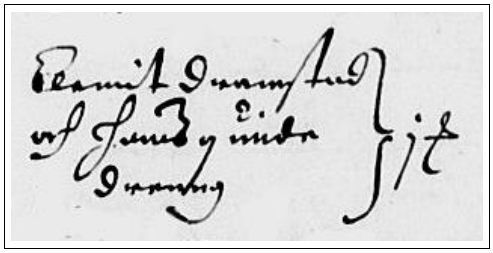

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Thrøgstad Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 8).

Ved «koppskatten» i 1645 bruker en Clemet Dramstad. Han var gift og hadde en dreng på gården.

Samme år gifter en Joen seg på gården som vel må vel være identisk med gårdsdrengen.
1645: «20 Trin Copulat Joen Dramstad» (Kirkebok nr. 1, folio 65).

Som framgår senere kan han ikke være idendisk med «Vår» Joen.

I 1646 døde denne Joens hustru som het Torbor, antagelig i barselseng:
«XXI Sepulti Joen Dramstads Quinde Torbor 26 aar (Kirkebok nr. 1, folio 68).
De fikk datteren Torbor, oppkalt etter moren, som ble døpt samme søndag moren ble begravet:
1646: «XXI [Trinit] Joen Dramstad Barn N. Torbor».
Datteren fra ekteskapet med Torbor døde i 1650, 3 år gammel (Kirkebok nr. 1, folio 80).

Clemid Dramstad brukte gården også i 1647 ifølge «Skattematrikkelen» det året.

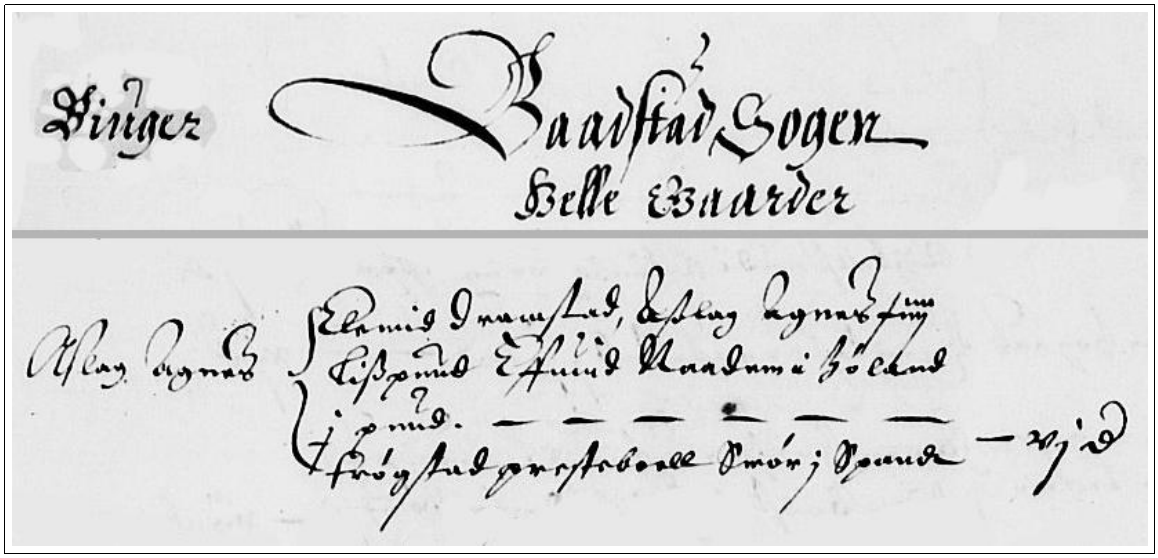

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 15).

Han betalte 6 daler i skatt.
Eiere var:
«Aslag Agnes 14 lispund.
Effuind Naadem i Høland ½ pund.
Trøgstad presteboell smør 1 spandt.
Biuger Aslag Agnes».

I 1647 giftet så drengen(?) Joen seg med Ingri ...datter:
«XIX Trin Spons Joen Dramstad og Ingri ...datter» (Kirkebok nr. 1, folio 72).
Ingri og Joen hadde følgende barn (minst):
1649: «II Epiph Joen Dramstads barn N. Gurri. Hun døde antagelig i 1650, 1½ år gammel (Kirkebok nr. 1, folio 77 og 83).
1651: «II Adv Jøen Dramstads Barn Rønnow (Kirkebok nr. 1, folio 87).

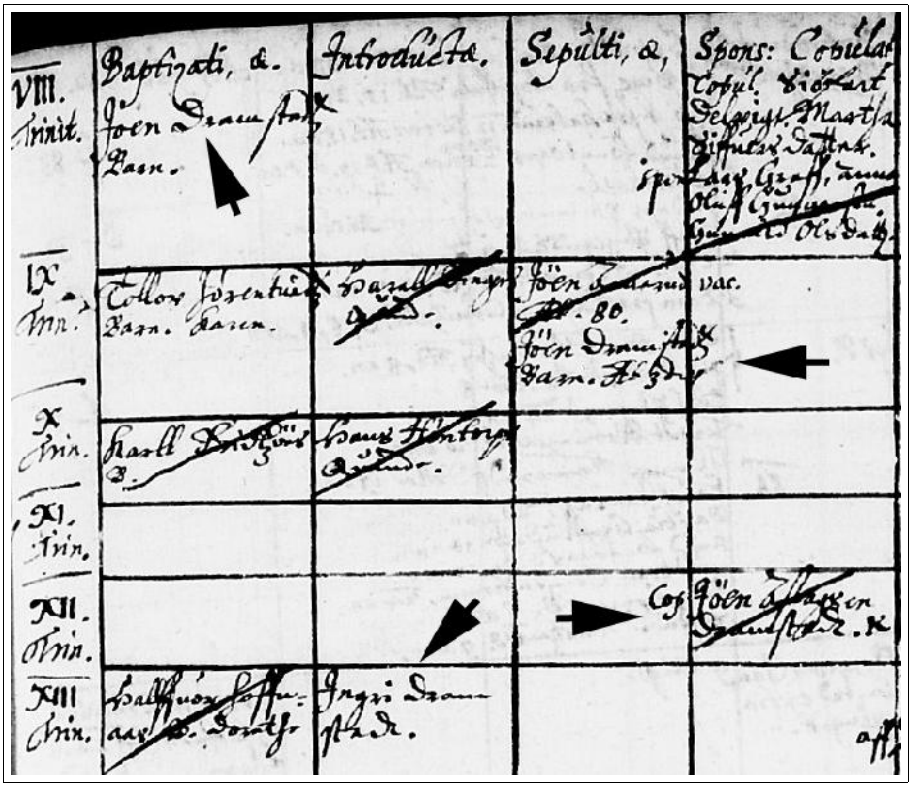

Kirkebok Trøgstad nr. 1, 1645-1707, «Kronologisk liste 1654, folio 94.

Kirkeboken for året 1654 (folio 94) har vært noe vanskelig å tolke:
VIII Trinit. Baptizati - «Joen Dramstads Barn».
IX Trin. Sepulti - «Jøen Dramstads Barn. Æt 3 dgr.»
XII Trin. Spons: Copulat - «Cop Jøen Aslagsen Dramstad. N»
XIII Trin. Introductæ - «Ingri Dramstad».

8. søndag etter trefoldighet døpes altså «Joen Dramstads» barn, navn oppgis ikke.
Neste søndag begraves barnet, 3 dager gammel.
12. søndag etter etter trefoldighet gifter «Joen Aslagsen Dramstad» seg, hans kone nevntes ikke.
Uken etter instroduseres «Ingri Dramstad».

Forklaringen må være at vi her har å gjøre med to personer som begge het Joen!

«Vår egen Joen» bosetter seg antagelig på Dramstad først når han gifter seg med Kari Hansdatter fra Nordre Bye i Enebakk i 1654. Kari nevnes ikke ved navn da, men vi får hennes navn når hun introduseres i 1658 etter at deres annet barn blir døpt.

1654: «XII Trin Cop Jøen Aslagsen Dramstad N».
1658: «XXI Trin Baptizati Jøen Aslagsen Dramstads B. Gunnild» (Kirkebok nr. 1, folio 105).
«IV Advent Introductæ Karen Dramstad» (Kirkebok nr. 1, folio 106).

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 8).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården har 3 hester, 11 kuer, 12 sauer, 3 svin og 3 geiter.
Det betales 5½ mk. 1 sk. i kvegskatt.
Clemet er fortsatt oppført som bruker av gården.

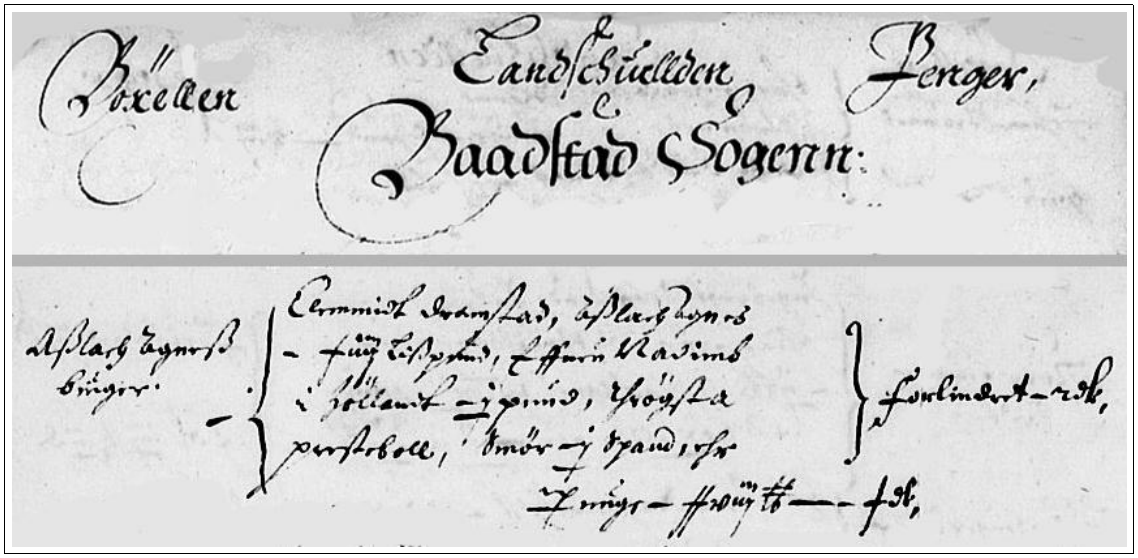

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 9).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
«Clemmidt Dramstad,
Aßlach Agnes - 8 Lißpund,
Effuin Nadimb i Høllandt - ½ pund,
Thrøgsta presteboll, Smør - ½ Spand, ehr
Thunge - 28 lb: - 10 dr. [i skatt], - Forlindret 2 dr,
Aßlach Agneß biuger.»
«Pund» som masseenhet kalles også «libra» (romersk pund), forkortet «lb:».
Her er det tydeligvis ment lispund!

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser at Joen nå har overtatt gården:

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 26b.

«Bonde Goedtz: Dramstad, Joen paaboer, schylder til
Aslach Agnes - Miell 14 Lispd.
LandzEyer Niels Grepperud i Høland - 1 pund.
Trøgstad prestebol - ½ spand smør.
Aslach Agnes biuger.
Skoug till gierdefang och brendewed.
Skatter:
Smør - 6 bz. - 1 mk.
Korn - 2 Spand - 1½ mk. 4 sk.

Ledingspenge - 1 sk. - 1 sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

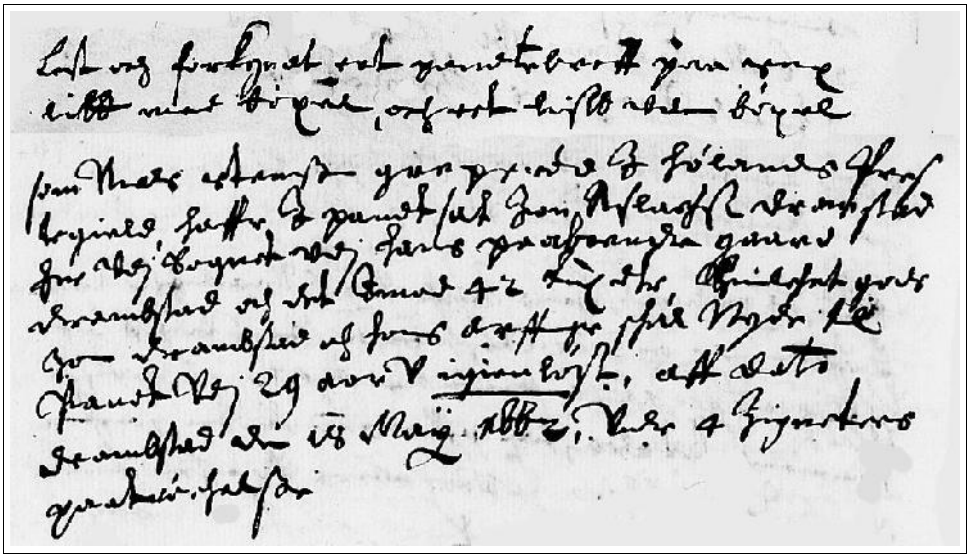

Tingbok Heggen og Frøland nr. 10, 1669, folio 76a-76b.

Et pantebrev utstedes på Dramstad 18.05.1662 fra Nils Stensen Greperød, Høland, til Jon Aslaksen Dramstad på 6 lispund med bygsel og 1 lispund uten bygsel i Dramstad mot 42 rdl., ugjenløst i 29 år. Tinglyst 27.08.1669.

Prestenes 2. manntall i 1666: 2.1 Trøgstad prestegjeld, Baastad sogn, folio 32.

«Gaard Noo 23 Dramstad» skylder i 1666 1 skippund 4 lispund tunge og 1 spand smør.
«Besidder» er Joen Aslagßsøn, 38 år gammel.
Som sønner oppgis:
«Gudmund Torerßsøn, er 12 Aar».
«Østen Joenß er 8 Aar».
«Ewen Joenß er 3 Aar».

I fogdenes manntall fra 1664 oppføres også:
«Tienstedræng: Niels Lauritssøn Soldat 20 Aar».

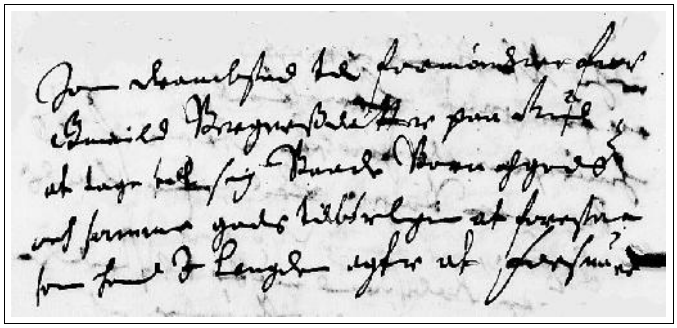

Tingbok Heggen og Frøland nr. 12, 1671, folio 25b.

23.05.1671 tinglyses at fogden forordner Jon Dramstad til formynder for Gunnhild Bergersdatter Rud.

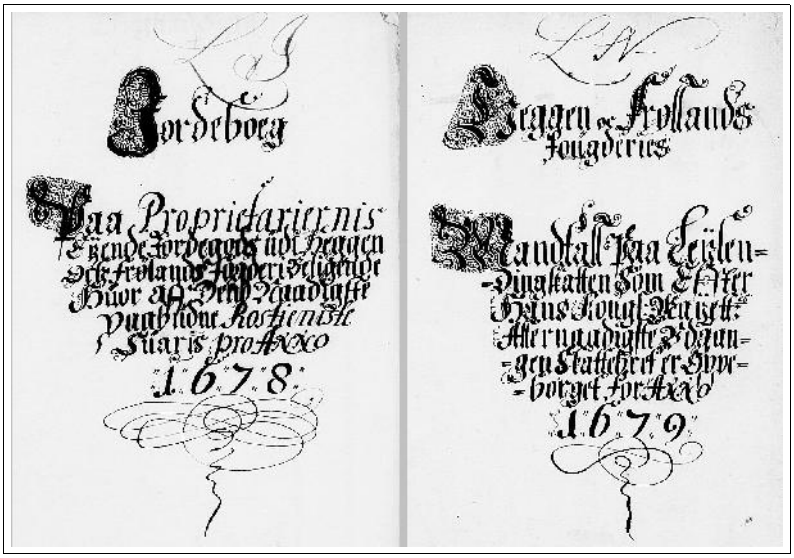

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Joen betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), leilendingskatt, den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

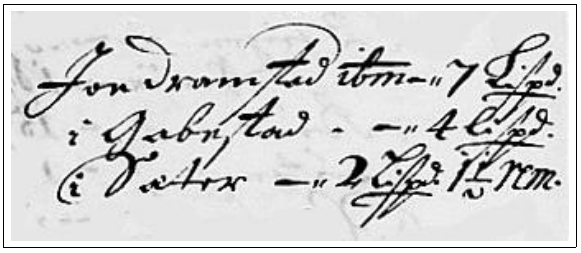

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Baastad - Bilde 181.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Trøgstad Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Jon Dramstad
ibm - 7 Lispd.
i Gabestad - 4 Lispd.
i Sæter - 2 Lispd. 1½ rem.»
Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.
Parten i Gabestad oppføres som hans odelsgods.

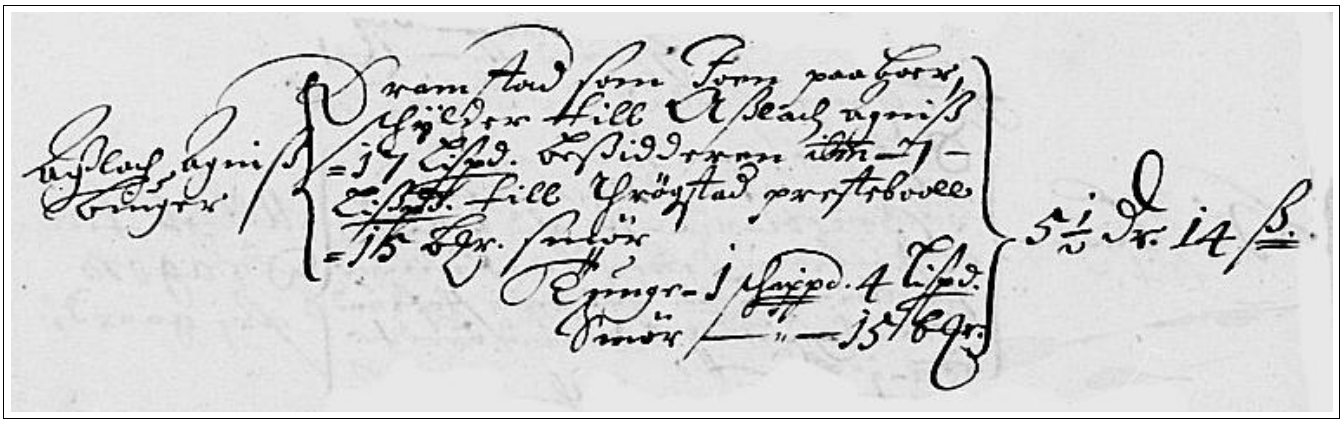

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Baastad - Bilde 283.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Baadstad Sogn:
Dramstad som Joen paaboer, Schylder
till Aslach Agnis - 17 Lispd.
Besidderen Sielf ibm. - 7 Lispd.
till Throgstad presteboell - Smør - 15 bzr.
Thunge - 1 phd. 4 lispd.
Smør - 15 bzr.
Aslach Agnis biuger».

Leilendingskatten settes til 5½ dr. 14 sk.

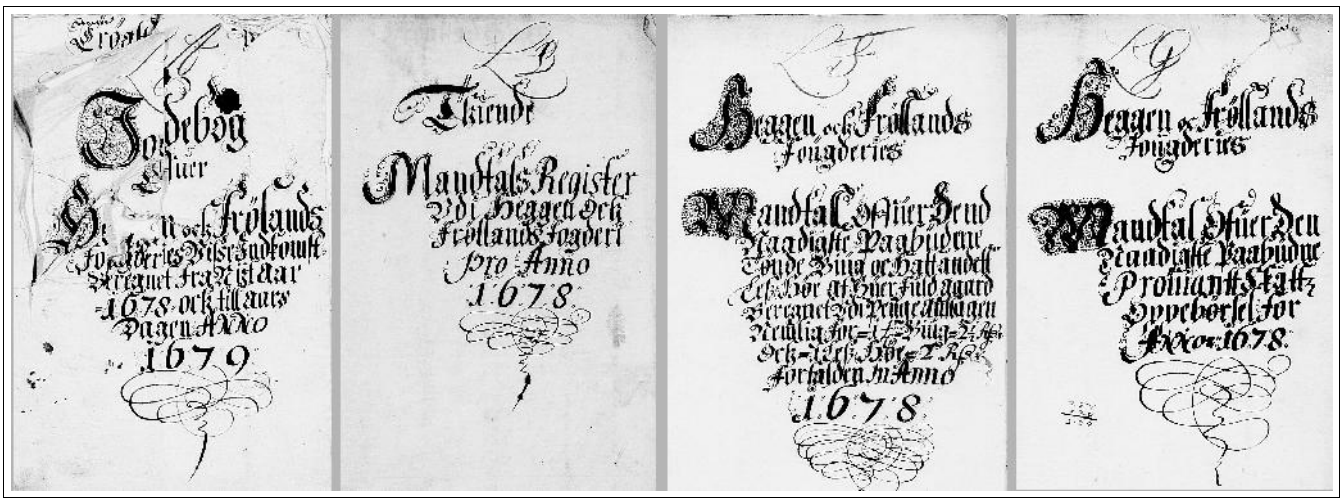

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Bodstad Sogn:
Dramstad Joen
Smør - 6 bzr. - 1 mk.
Korn - 2 Spd. [Spand] - 1½ mk. 4 ß.
Ledingspenge - 1 sk.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 3 mk.»

«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678
- Trøgstad Sogn - Bodstad Annex:
Drambstad
½ setting Roug, ½ kanne Huede, 1 quart Bl: Korn, 1 pot Tore,
2½ tønner Hafre och ½ setting Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).

«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard
Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr.
forfalden in Anno 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Dramstad - 24 Lispd. ½ spd. Smør.
Anslagen for Biug - 1 rdr. 72 sk., for Høe - 2 rdr. 10 sk.»

«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Trøgstad Sogn - Baadstad Annex:
Dramstad - 24 Lispd. ½ spand Smør - Schatten: ½ dr. 20 sk.ß»

Ved skiftet etter hans far i 1686 overtok Joen:
17 lispund i Dramstad med bøxel og
3 lispund i Hobbel uten bøxel.

Joen døde på Dramstad i 1693:
«Dnca Rogate (5. søndag etter påske) Sl. Joen Dramstad 70 Aar g.».

Skifte etter Joen ble avholdt på Drambstad i Baastad 15.06.1693.

Hans brutto formue var 262-2-19 og netto formue 245-1-19 dlr.:

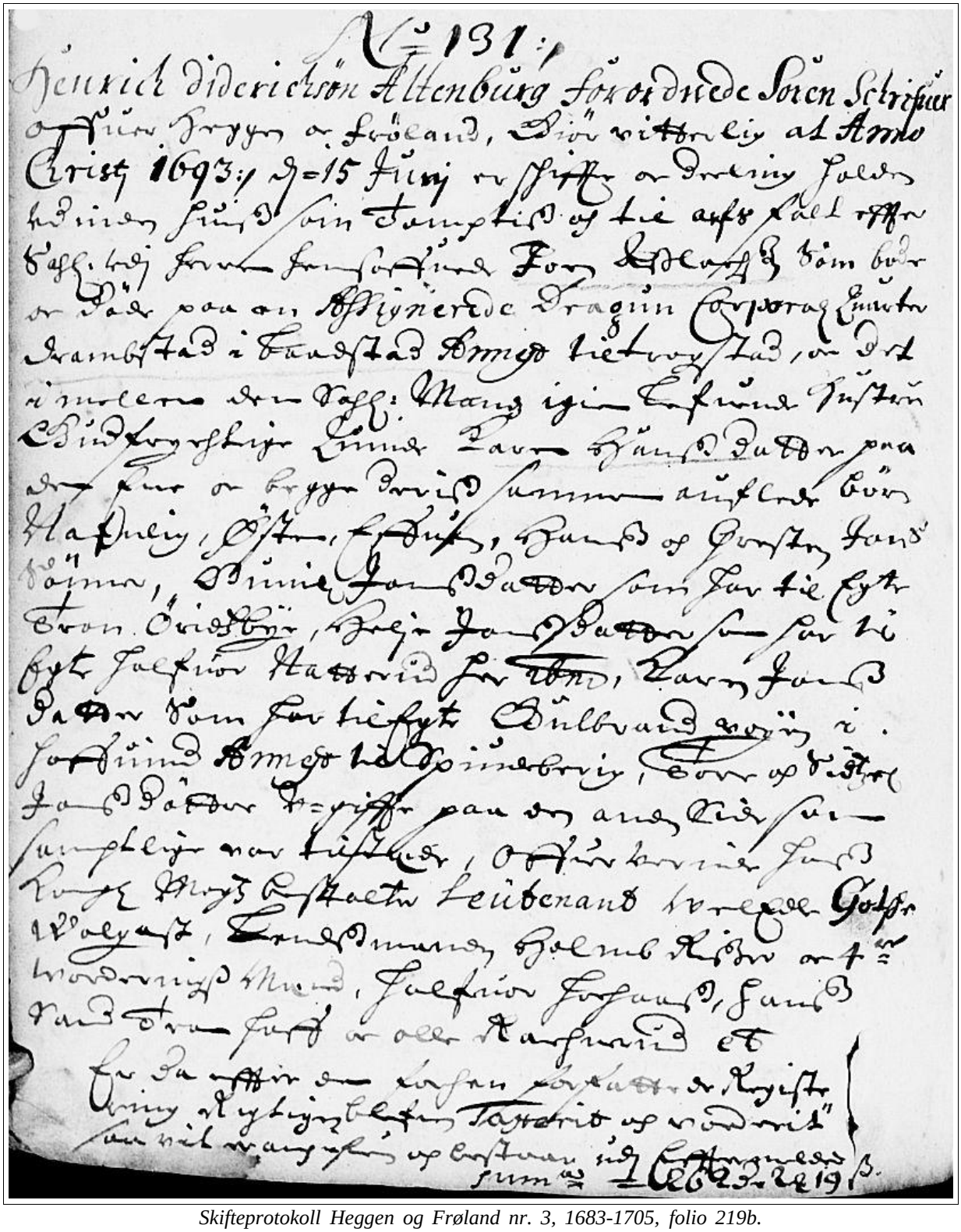

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 219b.

«No 131:

Henrich Diderichsøn Altenburg forordnede Soren Schrifuer offuer Heggen oc Frøland, Giør vitterlig at Anno Christi 1693:, d = 15 Juny er Schifte oc Deeling holden Udinden Huus som Tømptes och til arfs falt efter Sahl: Udj Herren Hensoefuede Joen Aslachsen Som Bode oc Døde paa en Ahsignerede Dragun Corporal Quarter Drambstad i Baadstad Annex til Trøgstad, oc det imellem den Sahl: Mands igien Lefuende Hustrue Gudfrychtige Quinde Karen Hansdatter paa den Ene oc begge Deris sammen auflede Børn Nafnlig,

Østen, Effuen, Hans oc Christen Jons Sønner,

Gunild Joens Datter som har til Egte Tron Øridsbye,

Helje Joens Datter som har til Egte Halstuor Natterud her ibm,

Karen Joens Datter som har til Egte Gulbrand Voiin i Hofsund Annex til Spiudeberig,

Tore och Sidsel Joens Døtre U-gifte

paa den anden Side som samptlige var tilstæde, offuerverende Hans Kongl. Mayts. bestalte Leutenant WelEdle Gotshe(?) Wolgast, Lendsmanden Holmb Rieser oc 4de worderings Mend Halfuor Hochaas, Hans Sand, Tron Foes oc Olle Rachnerud et

Er da efter den forhen forrettede Registering Rigtigen blefen Taxcerit och vurderit saa vit er angifues och bestaar udj Eftenmeldte Summa 262 rdr. 2 mark 19 sk.»

....

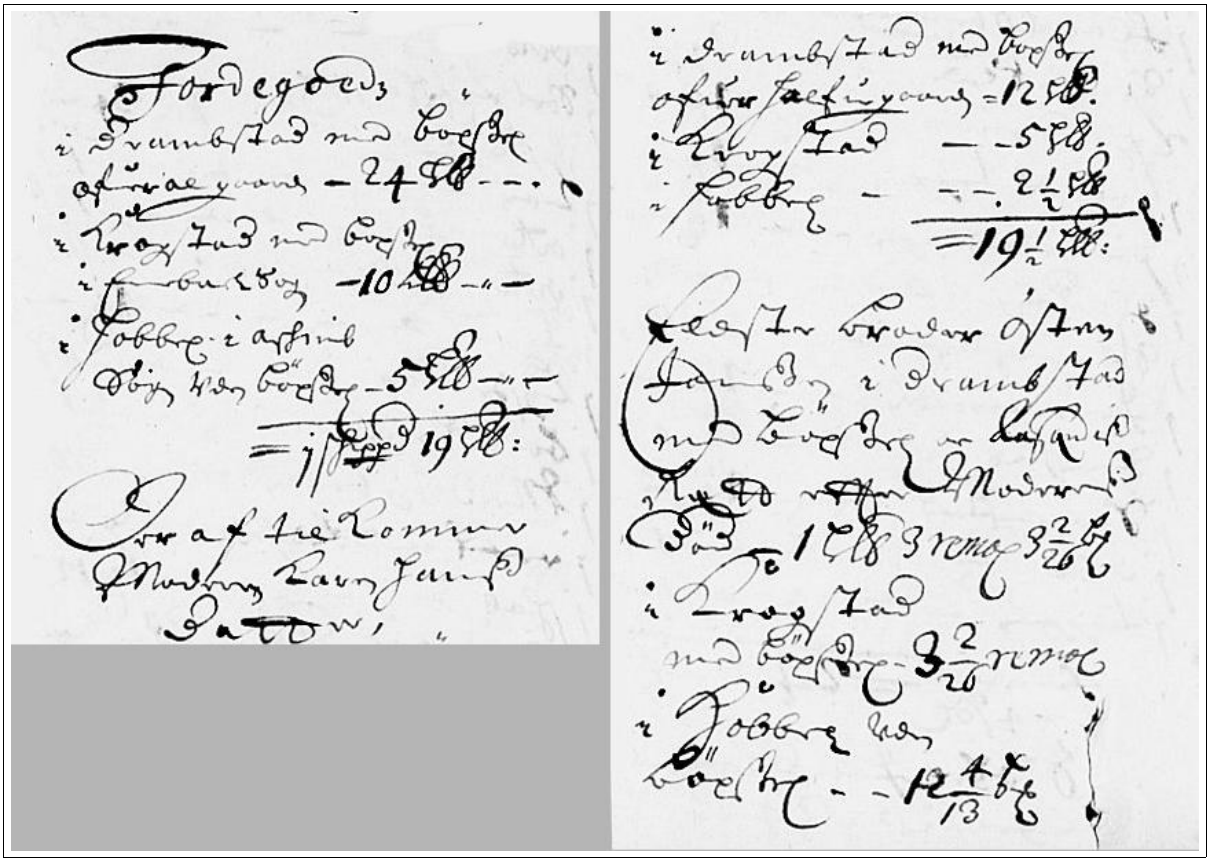

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 221b.

«Jordegoeds.
i Drambstad med Bøxsel ofuer al gaard - 24 Lispd:
i Krogstad med Bøxsel i Enebach sogn - 10 Lispd:
i Hobbel i Aschimb sogn Uden Bøxsel 5 Lispd.
1 Schippd: 19 Lispd:
Deraf tillkommer Moderen Karen Hansdatter
i Drambstad med Bøxsel ofuer halfue gaard - 12 Lispd:
i Krogstad - 5 Lispd:
i Hobbel 2½ Lispd.
19½ lispd:
Eldste Broder Østen Jonsen
i Drambstad med Bøxsel oc AasedesRett effter Moderens Død - 1 Lispd: 3 remol 3 3/26 bz
i Krogstad med Bøxsel - 3 2/20 remol
i Hobbel sogn Uden Bøxsel 12 4/13 bz.»

Hans 3 brødre, Effuen, Hans og Christen, fikk motsvarende brødreparter, mens søstrene Gunhild, Helje, Karen og Tore fikk søsterparter lik halve brødrepartene.

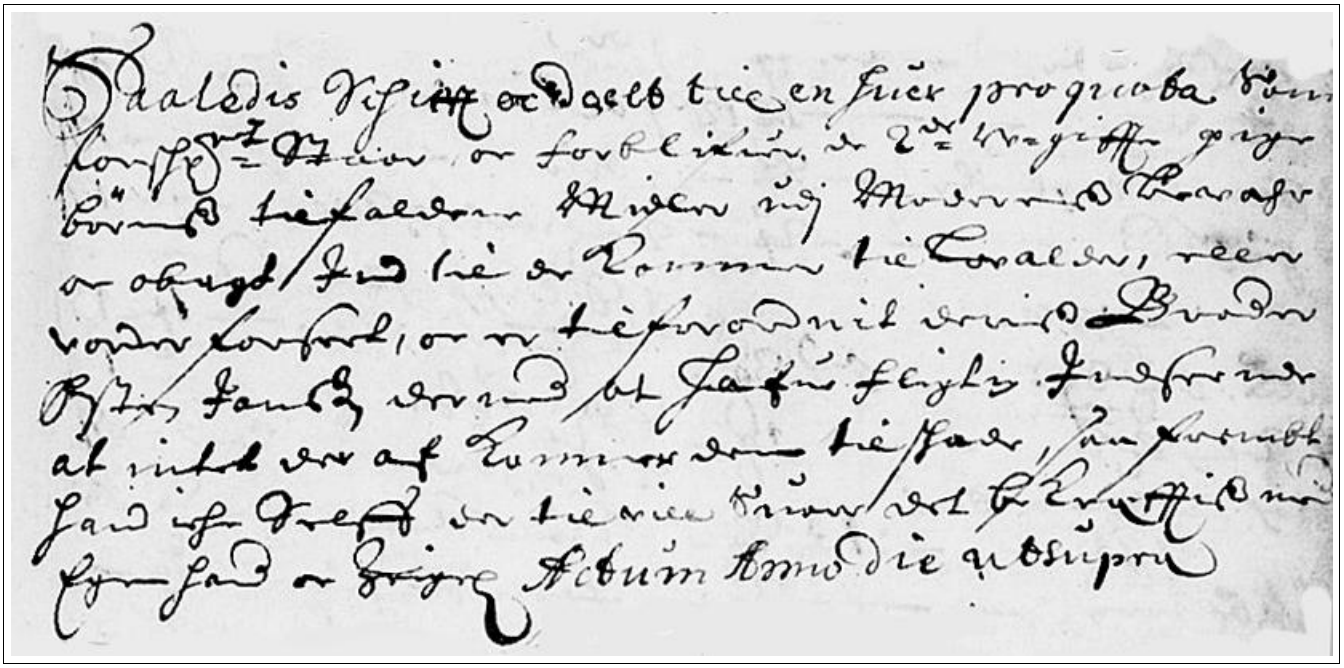

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 222a.

«Saaledis Schifft oc Deelt till enhuer pro quota som forschrevet staar oc forblifuer de 2de u-gifte Pigebørns tilfaldne Midler udj Moderens bevahr oc obagt jndtil de kommer til Lovalder, eller vorder forseet, oc er tilførordnit deris Broder Østen Jansen dermed at Hafue fligtig Jndseende at intet deraf kommer dem til schade, saa frembt Hand iche Selff dertil vill Suare det bekræftis med Egen Hand oc Zignet.

Actum Anno Die ut Supra.»

-->> 1650: «XIV Trin Sepulti Karen Dramstad Æt. 38 (Kirkebok nr. 1, folio 83).[751]

(Barn VII:91, Far IX:361, Mor IX:362)

Gift 13.08.1654 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[752] neste ane.

Barn:

Østen Jonsen Lund/Aslachsbye. Født 1656 på Dramstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Døpt 01.06.1656 i Båstad, Trøgstad (ØF).[753] Død 1739 på Aslachsby, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 26.07.1739 i Båstad, Trøgstad (ØF).[754] (Se VII:91).

VIII:182 mf mm fm fm

Karen Hansdatter Bye Nordre. Levde 1641. Levde fra 1655 til 1693 på Dramstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Død før 1702.

Karen var datter til storbonden Hans Amundsen på Nordre By i Enebakk.

Karen og Joen hadde følgende barn (minst):
1655: Lars, død før 1693.
1656: Østen, til Aslaksbye, gift med Tore Torersdatter.
1658: Gunnild, gift med Tron Øritzby.
1660: Helje, gift med Haffuor Natterud.
1662: Effuen.
1665: Karen, gift med Gulbrand Voyen.
1667: Hans.
1670: Tore, gift i 1696 med Tarald Amundsen Biørnestad..
1673: Christen.
1677: Sidsel.

---

751 Koppskatten 1645, Akershus len, 23 Heggen og Frøland fogderi, Thrøgstad Sogenn, folio 8. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Baadstad sokn, folio 15. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 26b. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 308; Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 8 og 32, nr. 23. Tingbok Heggen og Frøland nr. 10, folio 76a-76b; nr. 12, folio 25b. Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 219b. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 417-418.

752 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons Copulat», folio 94.

753 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Baptizati», folio 100.

754 Kirkebok Trøgstad nr. 3: «Sepult:», folio 135.

1656: «II Epiph Baptizati Jøen Dramstad ... B. Lars (Kirkebok nr. 1, folio 98).
1658: «XXI Trin Baptizati Jøen Aslagsen Dramstads B. Gunnild». Karen Dramstad introduseres IV advent (Kirkebok nr. 1, folio 105 og 106).
1660: «II Advent Baptizati Jøen Dramstad B. N. Helje» (Kirkebok nr. 1, folio 111).
1662: «III Adv Baptizati Jøen Dramstad B. N. Effuen» (Kirkebok nr. 1, folio 117).
1665: «III Trinit Baptizati Jøen Dramstads B. N. Karen» (Kirkebok nr. 1, folio 124).
1667: «X Trin Baptizati Jøen Dramstads B. N. Hans» (Kirkebok nr. 1, folio 131).
1670: «Rogate Baptizati Jøen Dramstads B. N. Thore» (Kirkebok nr. 1, folio 139).
1673: «IV Advendt Baptizati Jøen Dramstads B. N. Christen» (Kirkebok nr. 1, folio 150).
1677: «Dnica Septuagesima Jøen Dramstads B. N. Sidtsell» (Kirkebok nr. 1, folio 161).

Skifte etter Karen Hansdatter ble avholdt på Drambstad i Baadstad 05.10.1701:

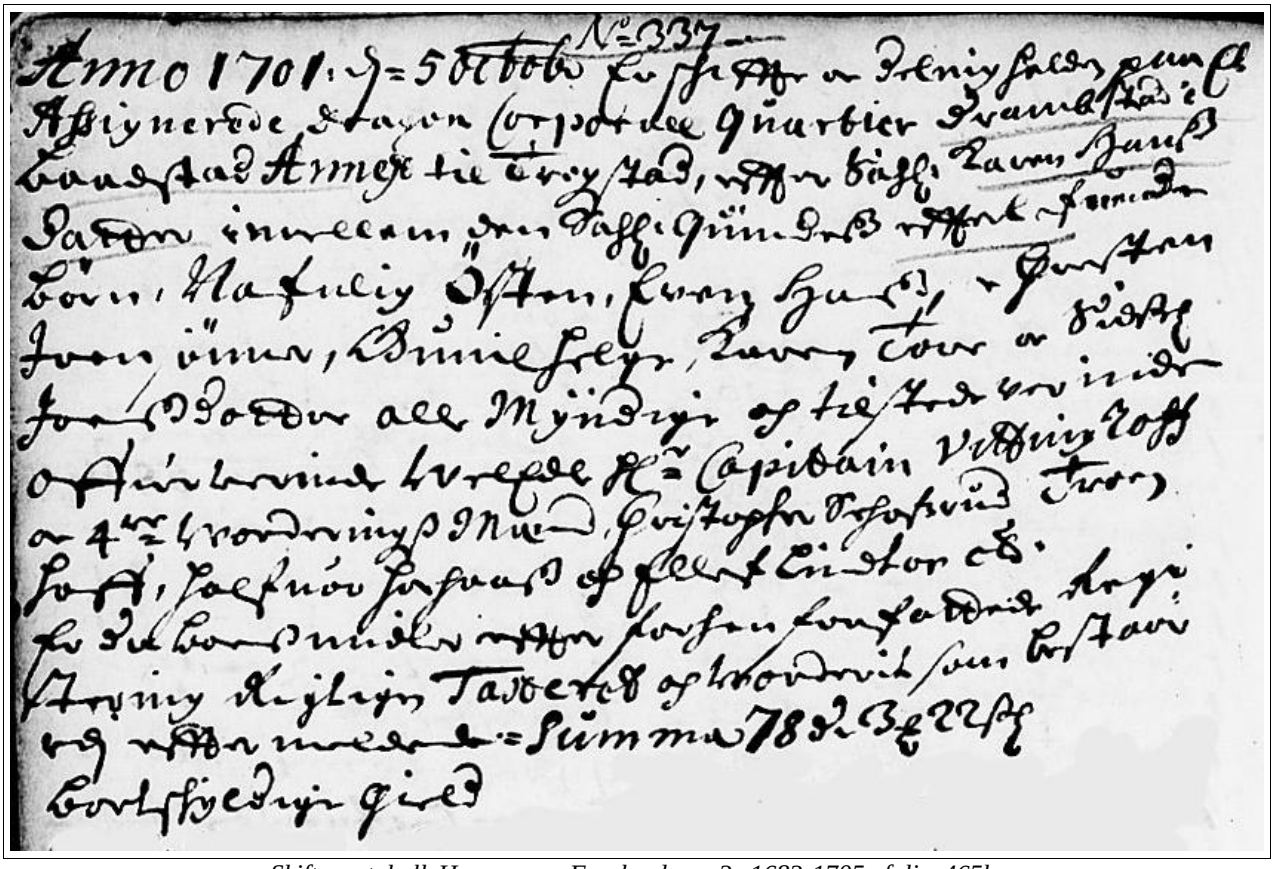

Skifteprotokoll Heggen og Frrøland nr. 3, 1683-1705, folio 465b.

«No 337.

Anno 1701 d 5 octobr Er schifte oc Delning holden paa E. Abignerede Dragon Corporall Quartier Drambstad i Baadstad Annex til Trøgstad, efter Sahl. Karen Hans Datter i mellem den Sahl. Quindes efterlefuende børn, Nafnlig Østen, Even, Hans oc Christen Joenssønner, Gunil, Helge, Karen, Tore oc Sidsel Joensdatter alle Myndige och tilstedeverinde. Offuerverende Weledle Hr. Capitain Wittinghoff oc 4de Worderings Mend Christopher Schostrud, Thron Hoff, Holstuor Hochaas och Ellert Lindtoe ...

Er da boens midler effter forhen forfattede Registrering Rigtigen Taxered och worderit som bestaar udj effter meldede = Summa 78 dr. 3 mk. 22 sk.
bortschyldige Gield
....

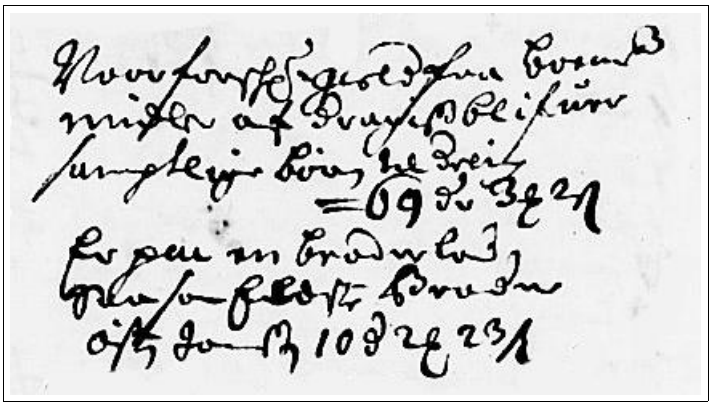

Skifteprotokoll Heggen og Frrøland nr. 3, 1683-1705, folio 465b.

Naar foreschrf. giæld fra boends midler af Dragis blifuer Samptlige børn til Deling
= 69 dr. 3 mk. 2 sk.
Er paa en Broderlod saasom
Eldste Broder Østen Joensen 10 dr. 2 mk. 23 sk.
...
....

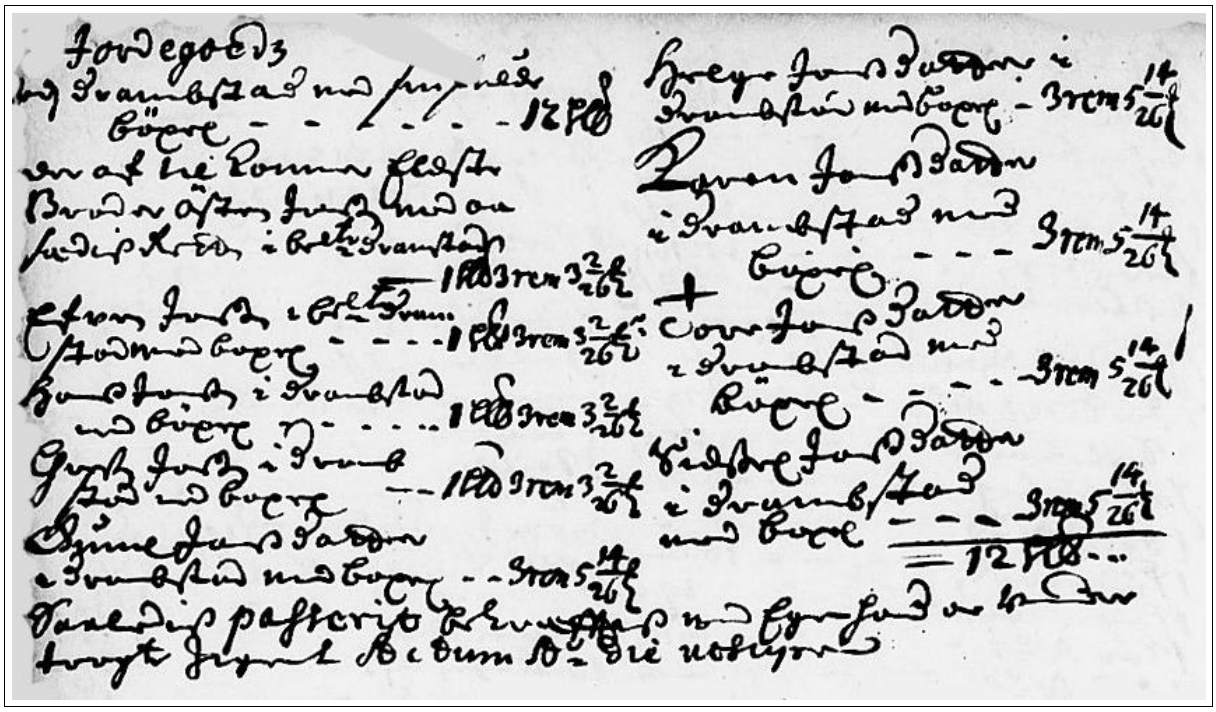

Skifteprotokoll Heggen og Frrøland nr. 3, 1683-1705, folio 466b.

Jordegods
Udj Drambstad med sin fulde Bøxel 12 lispd.
deraf til Kommer
Eldste Broder Østen Joensen Aasedes Retten i bemelte Dramstad 1 lispd. 3 rem. 3 2/26 bsm.
Efuen Joensen i bemelte Dramstad med bøxel 1 lispd. 3 rem. 3 2/26 bsm.
Hans Joensen i Dramstad med bøxel 1 lispd. 3 rem. 3 2/26 bsm.
Christen Joensen i Dramstad med bøxel 1 lispd. 3 rem. 3 2/26 bsm.
Gunel Joensdatter i Dramstad med bøxel 3 rem. 5 14/26 bsm.
Helge Joensdatter i Dramstad med bøxel 3 rem. 5 14/26 bsm.
Karen Joensdatter i Dramstad med bøxel 3 rem. 5 14/26 bsm.
Tore Joensdatter i Dramstad med bøxel 3 rem. 5 14/26 bsm.
Sidsel Joensdatter i Dramstad med bøxel 3 rem. 5 14/26 bsm.
= 12 lispd.
Saaledis pahscrit bekræftes med Egen Hand oc undertrøgte Zignet
Actum A = Die ut Supra».[755]

(Barn VII:91, Far IX:363, Mor IX:364)

Gift 13.08.1654 i Båstad, Trøgstad (ØF) med[756] forrige ane.

VIII:183 mf mm fm mf

Torer Hokaas Nedre. Født omkring 1640. Død 1663 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 01.03.1663 i Båstad, Trøgstad (ØF).[757] Gjentakelse, se side 707.

VIII:184 mf mm fm mm

Kirsten Olluffsdatter Hokaas Nedre. Født omkring 1629. Død 1717 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 28.02.1717 i Båstad, Trøgstad (ØF).[758] Gjentakelse, se side 708.

---

755 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 465b.

756 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Spons Copulat», folio 94.

757 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 117.

758 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepult:», folio 71.

VIII:185 mf mm mf ff

Knud Lauritzen Aslerud Vestre/Hobøl/Aaser Nordre. Gårdbruker. Født omkring 1614. Flyttet før 1641 fra Aslerud Vestre, Trøgstad (ØF) til Hobøl, Askim (ØF). Flyttet omkring 1661 fra Hobøl, Askim (ØF) til Aaser Nordre, Trøgstad (ØF). Død 1666 på Aaser Nordre, Trøgstad (ØF). Begravet 24.06.1666 i Trøgstad (ØF).[759]

Navnet Hobøl betyr: En høytliggende gård. Det er sammensatt av adjektivet «hàr» eller «hòr» som betyr høy, og substantivet «boeli» som betyr bosted. Opprinnelig ble det skrevet Hàboeli eller Hòboeli, men det har også fått mange andre skrivemåter: Hobell, Hobbell, Hobbel med flere. Navnet forekommer også andre steder, bl.a. i nabobygden Eidsberg, samt i Hobøl, hvor det har blitt bygdenavn. I Enebakk i Akershus har vi også en gård som heter Hobøl.

Hobøl er en gammel gård. Den første skriftlige oppplysning om Hobøl har vi i et brev som ble innlevert til Riksarkivet fra Båstad i 1892 (DN XVI 657). Det er utstedt på gården Faller i Fit (Fet) sogn 19.10.1563 «tysdagen nest for elleffue 1000 Jomffruers dag», og inneholder følgende vidneprov:

«Knud Løren, lensmann på Nedre Romerike, erkjenner at Kristine «Gunildsdatter», der minnes 50 år tilbake, bevidnet under sin husbonds, Thorger Sigurdssøns segl, at Evind, Jon og Auden Niklissønner var helsøsken samt at Amund Thorbjørnssøn og hans hustru Olof flyttet ut av Høland og til Hobøl i Askim sogn. Lagrettesmennene Tosten Jonsen og Gulich Oluffsøn satte sine segl under vidneprovet.

Det tilføyes at ekteparet, som flyttet til Askim, ble boende der hele sitt liv, - «al syn aller vd». Siden Kristine tar tar frem i sin erindring ting som hendte for 50 år siden, kan vi gå ut fra at Amund og hans hustru kom til Hobøl omkring 1513, antagelig da som ganske unge.

Den neste opplysning om Hobøl får vi i Lensregnskapene for 1593-94, i Bygningsskatten til Akershus. Her er Tidebiørn eller Torbiørenn Hobbel oppført for 60 skilling. I 1604 betegnes Hobbel med 1/1, dvs. det er en fullgård eller helgård. Oppsitteren heter da Kolbiørenn, og vi treffer ham der noen år fremover. Han eier ikke gården alene, i 1612 eier Torchild Augnes i Trøgstad 3 lispund. Vi treffer forresten Colbiørnn Haabell i en Sagefaldsliste for 1617-18 i anledning av en «kostholdtz domb» som Gutorum Michelsen i Spydeberg hadde avsagt, men som Kolbiørn ikke hadde respektert. Han ble derfor dømt til en bot på «8 Ørtuger och 13 merker, Sølff ehr» --- 6½ dlr. 11 sk. 2 alb. Det er vel på grunn av denne store bot at han må gi fra seg noe mer av sin jord, først 2 lispd. i 1618 og så 3 lispd. i 1620, begge ganger til Effuen Augnes i Trøgstad.

I 1622 kommer en ny eier til Hobøl, han heter Amund, og vi treffer ham det året i Bygningsskatten. Antagelig er disse tre, Torbiørn, Kolbiørn og Amund ætlinger til den innflyttede hølendingen Amund Thorbjørnssøn, siden navnene går igjen. Men ellers ser det ut til at gården holder på å gli ut av hendene til denne familien og over på andre. I 1628 eier Aslag Augnes i Trøgstad 10 lispd. i gården. I 1634 heter oppsitteren Tord, han møter vi også i en Sagefaldsliste, hvor han blir ilagt 1 dalers mulkt for skyssferdsforsømmelse. Han er fortsatt leilending i 1639. Tord hører sannsynligvis til den gamle slekten, men han er også den siste der.

Knud kom fra Trøgstad til Hobøl, muligens ved giftemål, senest i 1640. Gårdens skyld er da 1 skippund 13 lispund, hvorav Knud eier 1 skippund 3 lispund og Aslag Agnes 10 lispund Knud eier også 5 lispund i Klever, Spydeberg. Antagelig er parten i Hobøl hans første hustrus arv.

«Skatte Register och Mandtall paa dend Store Contribution och 12 Dallers Schatt»,
05.01.1644 - 01.05.1645:
«Aschimb Sogen - Fulde Gaarde.
Knud Hobbøll - 12 Dr:».

Knud hadde følgende barn i sitt første ekteskap (minst).
Ca. 1641: Lars, til Ragnerud, gift med Guri Halvorsdatter.
Ca. 1650: Torer.
Ca. 1655: Morten.
Ca. 1657: Hans.

Elise Eng nevner også sønnen Olle, men dette er antagelig Knuds svigersønn. Hun skriver videre at Knud, etter at hans første hustru døde, giftet seg med Karen Torersdatter ca. 1660. Noen kilde til denne opplysning har jeg ikke funnet. Knuds andre sønn, Torer, skulle kunne være hennes sønn! Karen ble født ca. 1609 og døde på Aaser i Trøgstad i 1691.

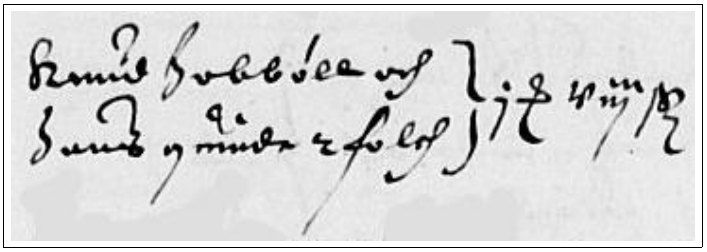

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Askimb Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 13).

I «Koppskatten» 1645 står oppført:

759 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 128.

«Knud Hobbøll och Hans quinde» samt «2 folch».
Han betaler 1 mark 8 skilling i skatt.

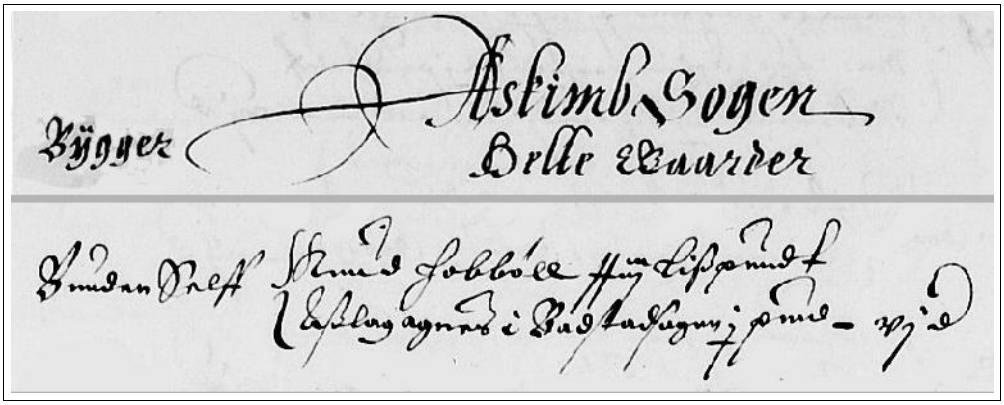

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Askim sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 23).

I 1647 bodde Knud i henhold til Skattematrikkelen det året på «Hobbøll i Askimb Sogen».
Han hadde selv en skyld på 23 lispund og bygger «bunden selff».
Skatten var 6 dr.
Aslag Agnes i Bodstadsogen hadde en andel av skylden på ½ pund.

Knud eier også 17½ lispund i Aslerud Vestre, Trøgstad, som var hans odel:
«Gutorm Aslerud 17½ lispund.
Knud Hobbøll i Aschim sogn 17½ lb.
Byger huer Sin part».
De betaler 6½ dr. i skatt.
Han eier også en part i Kleiver i Spydeberg:
«Olluff Kleffuer
15 lispd. till Toere Hoelter i Aschemb soegenn,
1 fr. till Knud Hobbell der sammestedtz».

Knut nevnes som lagrettesmann i Askim en rekke ganger fra 1650 til 1661. I 1656 står han nevnt som kirkeverge.

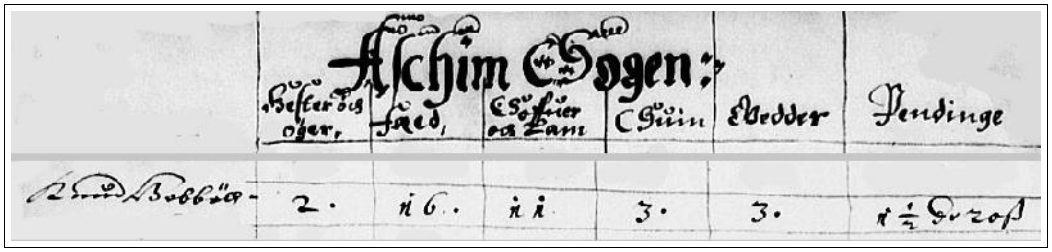

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Askim sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 12).

I Kvegskatten for 1658 er det oppgitt at Knud har en besetning på 2 hester, 16 kuer, 11 sauer, 3 svin og 3 geiter. Han betaler 1½ dr. 20 sk. i kvegskatt.

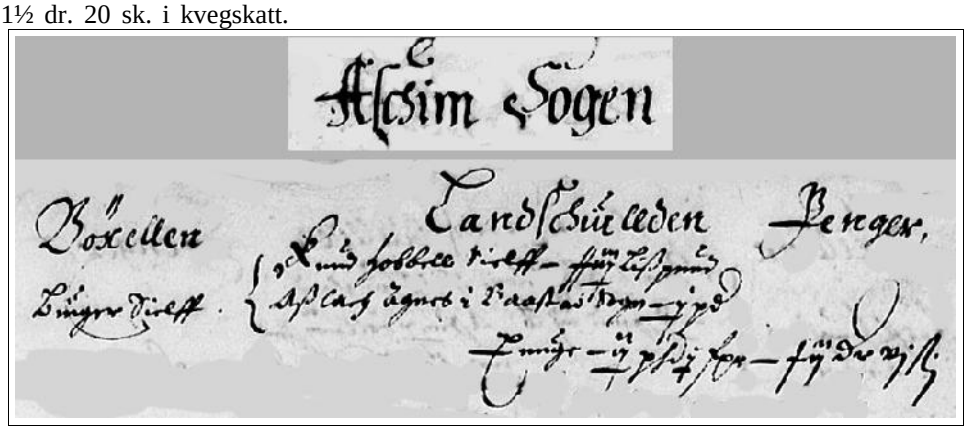

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Askim sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 13).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
«Knud Hobbell Sielff - 23 Lißpund
Aßlach Agnes i Baastad Sogn - ½ pd
Thunge - 1½ phd ½ fxr [fjerding = 5 lispund] - 12 Dr. 6 sk. [i skatt],
Biuger Sielff.»

«Pund» som masseenhet kalles også «libra» (romersk pund), forkortet «lb:».
Her er det tydeligvis ment lispund!

Knud ble boende på Hobøl til ca. 1661. Landkommisjonen «Jordebog» det året viser:

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 38a.

«Bunde Godtz: Hobbøl, Knud paaboer, schylder
som hand Sielf er Eyendes - Meell 1 pund 2½ Lispund.
LandzEyer Aslach Agnes i Baadstad Sogen - ½ pund.
Biuger Sielff.
Skoug till hussebiugning, Gierdefang och Brendewed.
1 Ringe bechequarn bruges høst och waar til hussbehouff.
Skatter:
Smør - 9 bz. - 1½ mk.
Korn - 3 Spand - 2½ mk.
Ledingspenge - 4 alb: - 4 alb:
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

I denne tid øker han sitt jordegods betraktelig. Han skaffer seg etter hvert større og mindre parter i Lund, Østereng, Morstad og Ringstad, og så i 1660 10 lispund i Aaser i Trøgstad, dit han flytter.

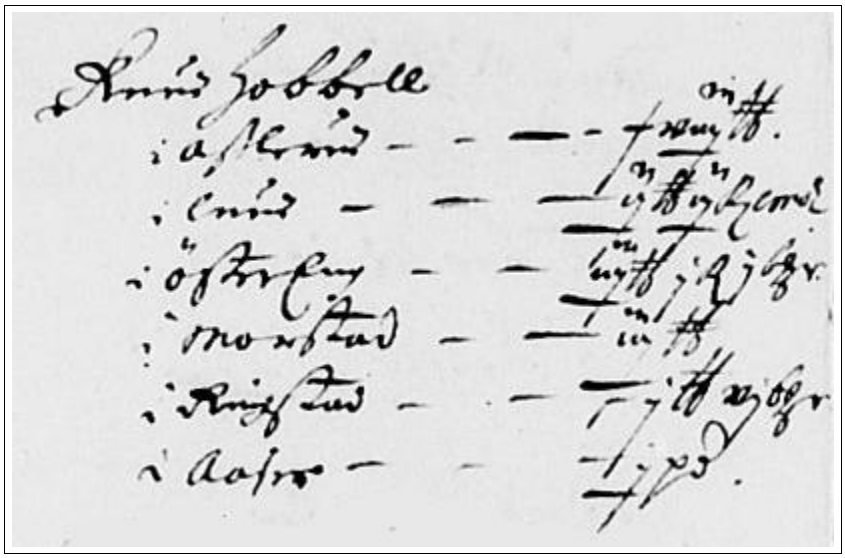

Rosstjeneste 1660-61, KK Heggen og Frøland, Askim (Lensregnskap Akershus len, eske 257, legg 2, bilde 8).

Rosstjeneste (odelsskatt) for 1660-61viser:
«Knud Hobbell

i Aßlerud 18 lispd.
i Lund 1½ lispd. 1½ Remol
i ØsterEng 2½ lispd. 1 R 1 bsmp [smør]
i Morstad 3 lispd
i Ringstad 1 lispd 6 bsmp [smør]
i Aaser ½ pund».

12.11.1659 gjenløses et pantebrev Hans Gulbrandsen Lund har innløst fra Hans Bodstad i Trøgstad, Erik Østenby i Marker og Knut Hobbel i Askim av 1 fjerding gods (i ?) for 18 rdl. som det tilforn var pantsatt for. Tinglyst 08.12.1659.

28.01.1661 utstedes det på Graff et pantebrev fra Anne Bentsdatter salig hr. Peder Paulsens til Knut Hobbel i Askim på ½ skippund i Nordre Aaser i Trøgstad mot 100 rdl. i lån. Tinglyst 08.05.1661.

Prestenes 2. manntall i 1666: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 22.

Ved prestenes 2. manntall i 1664 hadde «Gaard Noo. 1 Aaser» en skyld på «1 pd miell og 1 hud».
«Knud Lauritzøn bruger er 50 Aar».
På gården har han sønnene Lars, Rytter og 21 år gammel, og Torer, 14 år gammel.
Videre sønnene Morten, 9 år gammel, og Hans, 7 år gammel.

Knud døde i 1666:
«II P. Trin Johan Baptis: Sepulti Knud Aaser At(atis) 52(?) Aar».

Vi finner Karen nevnt i kirkebøkene første gang da hun gifter seg med Erich Baardsen i 1667, året etter at Knud døde:
«VII Trin Spons Erich Baardsen Karen Torersdatter Aaser 24 Julü».
«XVI Trin Cop Erich Baardsen Aaser oh Karen Torersdatther» (Kirkebok nr. 1, folio 131).

Elise Eng skriver i «Eng-slekten og tilknyttede slekter»:
«Kari Aasers stesønn, Olle Hobbøl, gjorde innsigelser mot trolovelsen, og hevdet at de var for nær i slekt med hverandre. På tinget spurte han Olle Biørnestad om hans «Videnschab» med hensyn til slektskapet mellom Baard Berger og Karen Aaser, og fikk denne forklaring:
Osmund Tose var morbror til Baard Berger og Kari Aasers bestefar. Osmund Toses brødre var Joen Lund og Tor Evenby.
Det ble begjært at dette måtte bli innført til videre underretning. Osmund Tose må være den samme som i en skatteliste fra 1593 kalles Amoundt Berger. Det gamle navn på Berger er Tose, som ennu finnes i navnet Tosebygda.
06.08.1667 gikk Olle Hobbøl med to vidner, Oluf Egeberg og Reer Egeberg til presten Niels Muus for å få sikker viten om hvorvidt slektskapet mellom Erich Baardsen Berger og Olles vermoder, Kari Aaser, var til hinder for deres trolovelse og ekteskap. Han kom etter befaling av fogden, Jens Biering, antagelig fordi fogden skulle ha en avgjørelse i den sak som Olle Hobbøl hadde lagt frem på tinget. Prestens forklaring gikk ut på at det ikke var noe til hinder for ekteskapet. Olle sa seg å være tilfreds med denne opplysning.»

Her nevnes først at Olle Hobbøl er «Kari Aasers stesønn», senere at Kari er hans «vermoder» (svigermor). I 1664 finner vi Olle Olufsøn, 26 år gammel, på Hobbøll. I gårdshistorien for Askim står det:
«En ny oppsitter kommer til Hobøl i 1662 eller 63, han eier ingen ting i gården til å begynne med, idet Knud fremdeles sitter med 1 skippund 2½ lispund, - i 1650 var skylden blitt redusert med ½ lispund -, og Aslag Augnes har sine 10 lispund som før. Den nye oppsitter heter Olluff eller Olle Olluffsen.»

Ved tinget i Askim 12.08.1667 nevnes imidlertid intet om slektskapet mellom Olle og Kari. Sammendraget fra protokollen, som finnes i et kortregister i Riksarkivet, viser:
«Ole Hobbøl spurte i retten Ole Bjørnestad hva han viste om skyldskapet mellom Bård Berger og Kari Aaser. Ole

Bjørnstad svarte at Osmund Tose var morbror til Bård Berger, og Kari Aasers bestefar Jon Lund var Osmund Toses bror. Også Tor Evenby var Osmund Toses bror.»
I tingboken står det:
«Anno 1667 dend 12 Augustj ting holden paa Moen J Aschim Soggen ...

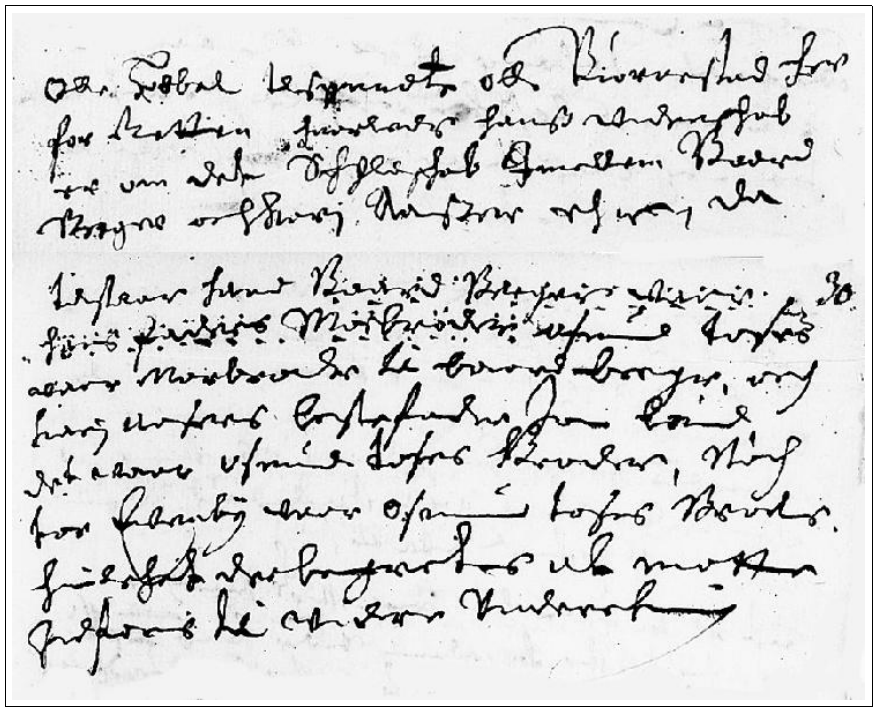

Tingbok Heggen og Frøland nr. 8, 1667, folio 29b-30a.

Olle Hobel bespurdte Olle Biørnestad her for Retten hvorledes hans vedenschab er om det Schyldschab Jmellem Baard Berger och Karj Aaster ehre, da tilsvar hand Baard Berger .... hans faders Morbrøder Osmund Toses ware Morbroder til Baard Berger, och Karij Aasers bestefader Joen Lund det ware Osmund Toses Broder, Noch Tor Evenby war Osmund Toses Broder huilchet de.be.retes at motte Jndføris til vidre Underetning» (HF tingbok nr. 8, folio 29b-30a).

Olle Olluffsen Hobøl fra manntallet i 1664 må vel være den samme Olle som fremførte innsigelsen ovenfor, han var antagelig gift med en datter til Knud.

Laurits Knutsen Ragnerud utsteder i 1677 et avkallsbrev til sin stefar Erich Aaser for sin farsarv.

Karen Aaser ble begravet 28.03.1691:
«Dnica Reminis: [2. søndag i fasten] - Karen Aaser at 82 Aar» (Kirkebok nr. 1, folio 213).

Erich Baardsen giftet seg annen gang med Eli Langset.

12.03.1697 utstedes en transport på Raknerud fra Oluf Raknerud, Sjøfar Gapestad, Halvor Berger, Lars Tarm og Torkel Skøyen til Erich Bårdsen Aaser på 8 lispund 12 bmkr. i Aaser for 47 rdl. Tinglyst 16.03.1697 (Tingbok Heggen og Frøland nr. 30, folio 36b).

Erich Baardsøn Aaser døde i 1714, 85 år gammel (Kirkebok nr. 2, folio 48).[760]

(Barn VII:93, Far IX:369, Mor IX:370)

Gift

Barn:

Lars Knudsen Ragnerud. Født omkring 1641 på Hobøl, Askim (ØF). Død 1679 på Ragnerud, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 13.04.1679 i Båstad, Trøgstad (ØF).[761] (Se VII:93).

VIII:189 mf mm mm ff

Baard Berger Vestre. Odelsbonde. Født omkring 1571. Død 1649 på Berger Vestre, Trøgstad (ØF). Begravet 16.09.1649 i Trøgstad (ØF).[762]

760 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Askimb Sogenn, folio 13. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Askimb Sogen, folio 23; Thrøgstad Sogen, folio 4; Spiudberig Sognn, folio 17. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 38a. Tingbok Heggen og Frøland nr. 3, folio 28b og 81a. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 302, Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 2 og 22. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 257-259. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 340-341.

761 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 167.

762 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 79.

Baard overtok Vestre Berger omkring 1624.

12.08.1667 ble det holdt et ting i Askim som kaster lys over hans slektskap. Referatet viser at Amund som betalte skatt av Berger til 1623 var Baards morbror.

Bakgrunnen var at Knud Lauritzen fra Aslerud ca. 1660 hadde giftet seg annen gang med Karen Torersdatter, men døde selv på Aaser i Trøgstad i 1666. Karen giftet seg da med Erich, en av sønnene til Baard. Olle [Olluffsen] Hobøl, antagelig gift med en av Knuds døtre, gjorde innsigelser mot at Karen forlovet seg med Erich, og hevdet at de var for nær i slekt med hverandre. På tinget spurte han Olle Bjørnestad om hans «Videnschab» med hensyn til slektskapet mellom Baard Berger og Karen Aaser, og fikk denne forklaring:

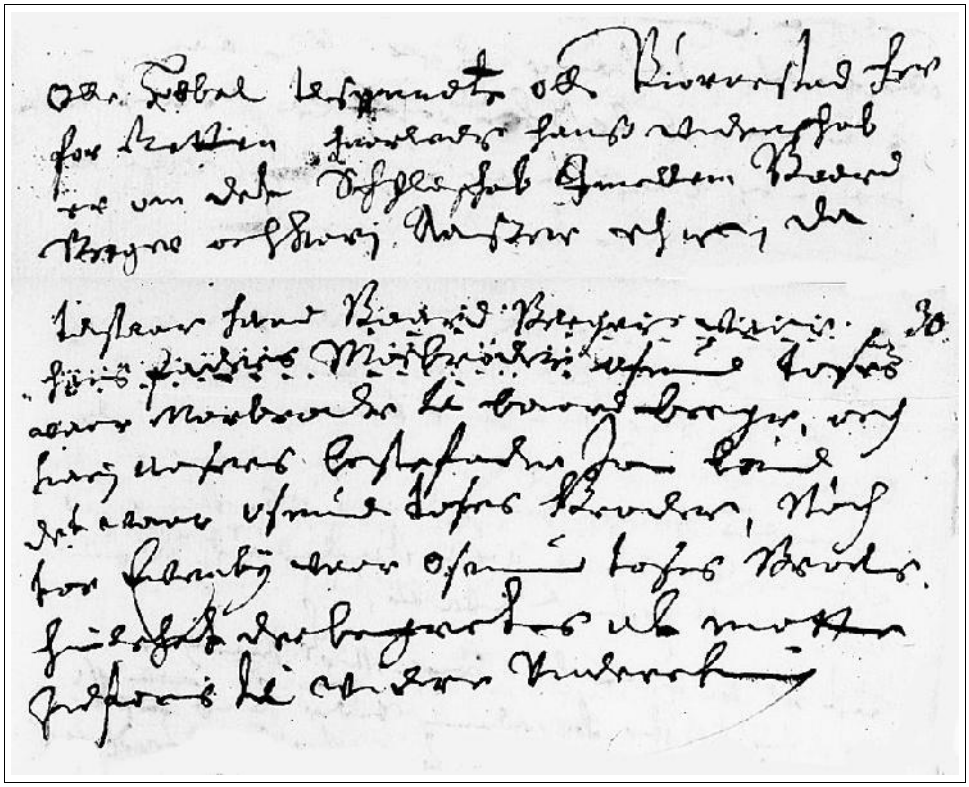

Tingbok Heggen og Frøland nr. 8, 1667, folio 29b-30a.

«Anno 1667 dend 12 Augustj ting holden paa Moen J Aschim Soggen ...
Olle Hobel bespurdte Olle Biørnestad her for Retten hvorledes hans vedenschab er om det Schyldschab Jmellem Baard Berger och Karj Aaser ehre, da tilsvar hand Baard Berger var hans faders Morbroder. Osmund Toses ware Morbroder til Baard Berger, och Karij Aasers bestefader Joen Lund det ware Osmund Toses Broder, Noch Tor Evenby war Osmund Toses Broder huilchet de.be.retes at motte Jndføris til videre Underetning» (HF tingbok nr. 8, folio 29b-30a).

«Osmund Tose» må være den samme som i en skatteliste fra 1593 kalles «Amoundt Berger». Det gamle navn på Berger er «Tose», som ennu finnes i navnet Tosebygda.

Det var altså Baards morbror som betalte skatt på Vestre Berger frem til 1623.

Slektskapet bekreftes også ved at Baard arvet Amunds samlede odelsgods ifølge odelsjordebøene fra 1624.

1612: Landskatt mikjelsmesse.

«Leilendinger i Trøgstad oc Bodstad Sogener:
Amund Berger».

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Trygstad Prestegielld - Croneguotzs.
Amonn Berger.
Kornn - 1 Fierd. Bl. [korn].
Smør - 9 bis: merker - 8 alb:
Kornn - 3 spannd.
Fuoring - ½ daller.
Bygger Guru Bastøen».

Landskatt 1618 Martini.
«Jordeigende Bønder udj Thrøgstadt Prestegield:
Amund Berger Ehr Eigendis
udj Berger ibidem - Thunge ½ fiering - 1½ ortt.

udj Vestre Aschim i Aschim Sogen - Thunge 1 pund - 3 dr.
udj Mellgaard i Thrøgstad Sogen - Thunge 5½ lispd. - 3 ort 6½ sk. 1½ penge.
Beløber Sig till sammen hans Indkombst - Pendinge 4 dr. ½ ortt 6½ sk. 1½ penge».

Landskatt Martini 1923.

«Jordeigendis Bønder Udj Trygstad prestegield:
Amund Berger Er Eigendis
udj Berger sammesteds - Thunge 2½ lb.
Udj Meelgaard - Thunge 5½ lb.
Udj Torp ibid - Thunge 1 pd.»

Amund døde omkring 1623.

Odelsjordebøkene fra 1624 viser at Baard arvet Amunds odelsgods og overtok som bruker på Vestre Berger.

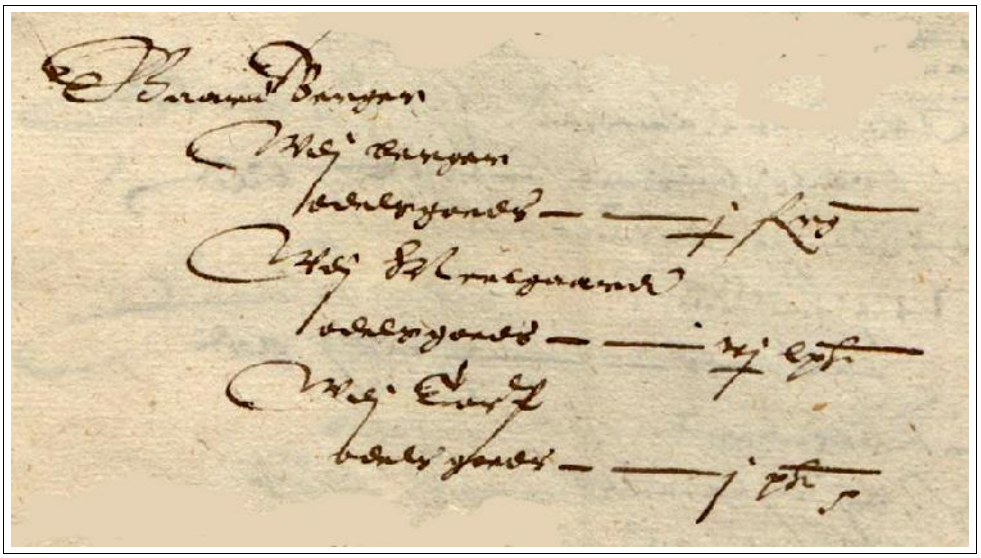

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Trøgstadtt Prestegielld».

I Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 for Heggen og Frøland skibrede er alle jordparter angitt som odels- pante- eller kjøpegods. Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at oppgitt odelsgods skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted:

«OdellsBønderne aff Trøgstadtt Prestegielldt, Angiffuett deris Odels Jnndkumbst, Att Wehre Raadigtt, som Eptherføllger:

....

Baard Berger
Wdj Berger - odelsgoeds - ½ fxrg: [fjerding]
Wdj Meelgaard - odelsgoeds - 5½ lpd
Wdj Torp - odelsgoeds - 1 pd,»

Landskatt Martini 1625.

Trygstad Prestegield Jord Eigne Bønder:
Baard Berger
udj Berger - ½ fær.
udj Mellgaard - 5½ lispund.
udj Torp - 1 pund.
Beløber Tillsammen
Thunge 1 pund 8 lispund - Penge 4 dr. ½ ort 7 sk. ½ alb.
Deraf tillkommer Konug Maytt: denn thrediepartt som Ehr:
Pendinge 1 dr. 1½ ort 2 sk. 1 alb. ½ penge».

Baard hadde følgende barn i sitt første ekteskap:
Ca. 1620: Marta, død i 1679.
Ca. 1635: Lars, overtok Berger, gift med Anne Hansdatter, død i 1687.
Ca. 1638: Erich, til Aaser i Trøgstad, gift i 1667 med Karen Torersdatter, død i 1714.
Ca. 1644: Amund.
Siri, gift i 1662 med Halvor Halvorsen Bergerskaugen (født ca. 1634).

Baard ble gift annen gang med Johanne Torersdatter, født ca. 1606.

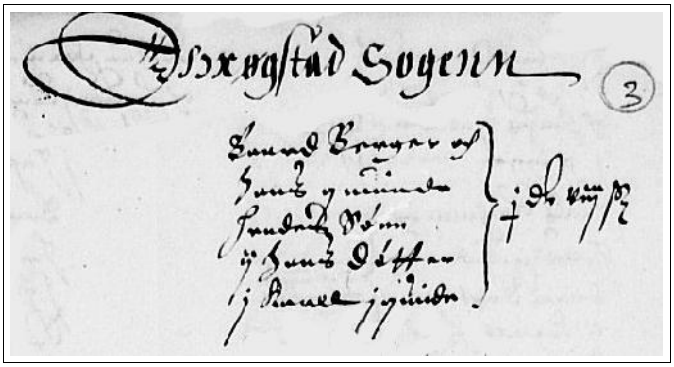

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Thrøgstad Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 3).

«Koppskatten» av 1645 indikerer at de da ikke hadde noen felles barn:
«Baard Berger och Hans quinde
Hendes Sønn 2 Hans Døtter
1 Kaall(?) 1 quinde».

Baard og Johanne fikk sønnen:
1647: Torer, til Hotvet i Eidsberg, senere til Aasgaard i Trømborg, død i 1718.

1647: XIII: Bord Bergers barn Tore» (Kirkebok nr. 1, folio 72).
Torer var første gang gift med Helle Gudmundsdatter Vagelsrud i Rakkestad som døde i 1676.
Han var gift annen gang i 1677 med Rønnaug Svennungsdatter Søtland i Trøgstad, født 1648.

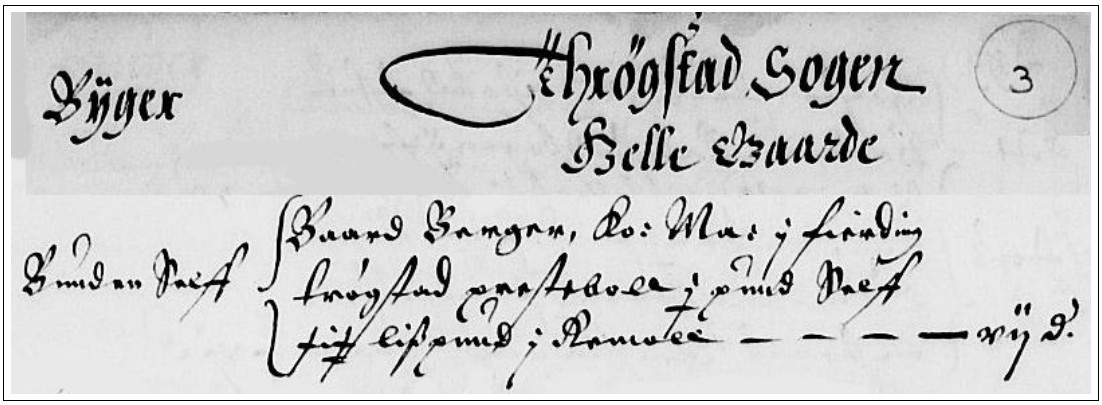

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 3).

Skattemanntallet i 1647 viser:
«Baard Berger,
Ko: Ma: 1 fierding.
Trøgstad presteboll ½ pund.
Selff 18½ lispund 1 remoll.
Byger bunden selff.»
Han betaler 7 dr.i skatt.

Han eide også 5½ lispund i Melgaard.

Baard døde i 1649:
«XVII Trin Bord Berger Æt 78 vacca».

Johanne ble gift 2. gang med Knud Halvorsen Vestre Berger (ca. 1585 - 1665). Hun døde i 1672, 66 år gammel (Begravet 25/2, kirkebok nr. 1: «Sepulti», folio 145).[763]

(Barn VII:95)

Gift

Barn:

Lars Baardsen Berger Vestre. Født omkring 1635. Død 1687 på Berger Vestre, Trøgstad (ØF). Begravet 13.11.1687 i Trøgstad (ØF).[764] (Se VII:95).

---

763 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Thrøgstad Sogenn, folio 3. Skattematrikkelsen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad sogn, Helle gaarde, folio 3. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 341.

764 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 197.

Generasjon IX

IX:65 ff mf ff ff f

Laurits Lauritsen Kinnestad. Gårdbruker. Levde 1590. Levde fra 1604 til 1654 på Kinnestad, Setskog, Høland (AK).

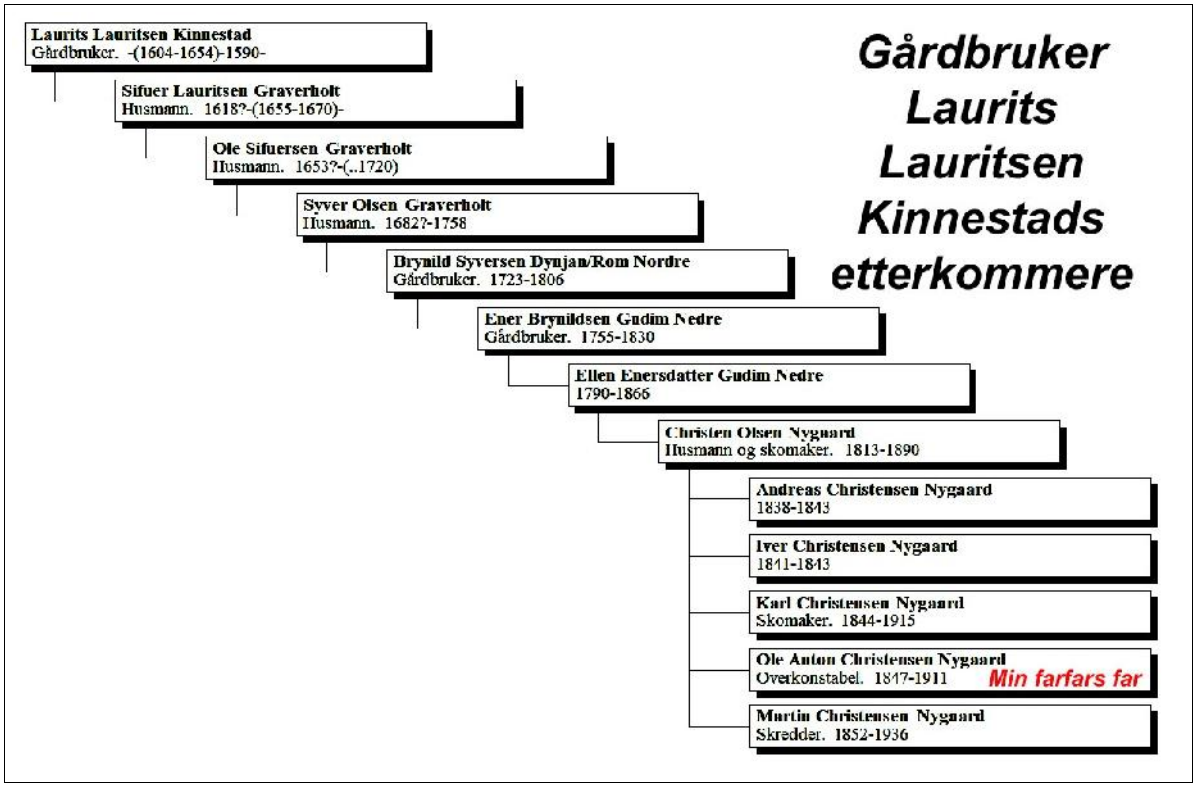

Setskog ligger helt sørøst i Akershus fylke. Bygda utgjør den østlige delen av Høland prestegjeld, og grenser mot øst til Skillingsmark i Värmland i Sverige. I nordøst grenser Setskog til Eidskog, den sørligste kommunen i Hedmark fylke. I sør grenser Setskog til Rømskog kommune i Østfold fylke, og i nord til Mangenskogen i Aurskog. Vest og sørvest for Setskog ligger Nordre og Søndre Høland. Grensen til Løken sogn i Nordre Høland utgjør den lengste grenselinjen, og går fra elva Setta i nord ned til Settetjern, over til Dyntjern, nedover Dyntjerndalen, i en bue vest for Kjelveivika (Kjælvika) og Tromåsen, gjennom Treskyttelen og Røytjern og Store og Vesle Auretjern. Nederst i Trunddalen møter Setskog Hemnes i Søndre Høland. Grensen til Hemnes går videre vest for Rørvik, over Mjermen øst for Vadet, og ender ved fylkesgrensen mellom Akershus og Østfold.

Setskog er en utpreget skogsbygd og har mange elver, sjøer og myrområder som ligger mellom de skogkledde åsene. Midt i bygda ligger sjøen Setten (166 m.o.h.), som med sine 11,3 km² er den største sjøen i bygda. Setten er en del av Haldenvassdraget. Sørover via Kolstadfoss går Setten over til Mjermen, som for det meste ligger i Søndre Høland, og vassdraget har sitt endelige utløp ved Halden. Setten har derfor spilt en viktig rolle i bygdas økonomiske historie, som hovedvei for tømmerfløtingen.

Sjøen Setten har også gitt navnet til bygda, men navnets betydning er ikke kjent. Ifølge Rygh var nok den opprinnelige vokalen i navnet Setskog «-ei», og navnet har blant annet blitt skrevet som «a sæidzskogho». I 1485 skrives navnet «seiskoog», og i 1489 skrives det «sseethskogh».

Jordbruksbebyggelsen i Setskog er først og fremst knyttet til breddene av Setten. Her ble de eldste gårdene ryddet. Først fra 1700-tallet av dukket de mange bostedene i de vidstrakte skogene øst for Setten opp.

Bygda Setskog ble, i alle fall på 1800-tallet, dels omtalt som Setskogfjerdingen. Men noen fjerding i egentlig forstand har Setskog aldri vært, snarere en egen bygd tilknyttet Hølands-bygdene i århundrer. Bygda ble eget herred i 1904, og var det frem til 01.01.1966. Da ble Setskog, Nordre og Søndre Høland og Aurskog slått sammen til en storkommune.

Gård nr. 154, Kinnestad (ca. 190 m.o.h.), ligger sentralt i bygda, i vesthellingen øst for sjøen Setten. Østenfor innmarka strekker store skogsområder seg like til svenskegrensen. I sør grenser Kinnestad til Kaldaker ved Auretjern og østover til Gåsviken. I nord grenser Kinnestad til Tangen og grensen går østover forbi Morttjern, og Lembruheia, som med sine 349 m.o.h. utgjør Setskogs høyeste punkt, derfra helt til Lembruvatnet (261 m.o.h.) og helt til Sverige.

Antagelig er gårdsnavnet Kinnestad sammensatt av det gamle mannsnavnet «Kinaðr» og «-staðir». Men Rygh antyder i Norske Gårdsnavne at også et elvenavn, «Kinna», kan ligge til grunn. Han mener at det i så fall er Lakabekken vest for gården som i gammel tid kan ha hett Kinna, og at bostedet har fått navn fra denne bekken. Antagelig ble gården ryddet i vikingtiden, en gang mellom 800 og 1050 e. Kr. De fleste «-stad» navn sammensatt med personforledd regnes nemlig for å stamme fra dette tidsrommet i Norge, selv om nyere forskning har blitt forsiktigere med å avgrense de sammensatte gårdsnavnene til bestemte arkeologiske og historiske perioder. Gårdsnavnet skrives Kindestadt i 1578, Kiennestadt 01.02.1594, Kindestadt i 1617, Kennestad i 1666 og Kinnestad i

1723.

I 1873 ble den gamle kirken i Setskog som lå på Bunes' grunn, revet, og en ny kirke bygget på Kinnestad. Den nye kirken fikk dermed en mer sentral beliggenhet i bygda, på østsiden av Setten (ca. 7 km fra svenskegrensen). Den nye kirkegården ble liggende på en flate ovenfor Kinnestadgårdene og veien. Kirkevika ved Setten nord for gården Kinnestad Nordre, har navnet sitt fra da kirken ble flyttet fra Bunes til Kinnestad. Da kom nemlig kirkefolket over sjøen, og la til i denne vika. Ved Bunes heter det fortsatt Kirkevika, og minner om den gang båtene la til der når bygdefolket skulle i kirken.

Nord for kirken går det en morenerygg. På denne lå det tidligere en gravhaug, en såkalt ringhaug, kalt Ringshaugen. Gravhaugen lå klart markert i terrenget, men ble fjernet som veigrus på midten av 1960-årene! Ifølge sagnet skulle kong Ring som bodde på Hverven, ha blitt gravlagt her. Det ble også fortalt om en gullsskatt i haugen, men fordi det var trolldom med i spillet, var den ikke lett å få tak i. Det fortelles at skulle noen lykkes i å finne skatten, måtte det graves uten å si et ord. En gang da noen var nær ved å lykkes, viste det seg plutselig et helt følge av trollskap. Sist i følget, langt bak de andre, kom en gammel trollkjerring i et trau trukket av en gris. Hun ropte og skrek: «je tar dok nok att - je tar dok nok att!». Da klarte ikke den ene skattegraveren å holde seg taus lenger, men måtte svare: «Du tar dem aldrig i verden att!» Dermed styrtet graven igjen. Det fortelles også at en gang det ble gravd i Ringshaugen begynte låven på Kinnestad gård å brenne, men da skattesøkerne løp tilbake for å slukke, fant de låven like hel. Derimot var gropen der de hadde gravd rast ammen. Neste gang de prøvde å finne gullskatten, skjedde det samme: låven på gården tok fyr. Men denne gangen fortsatte de å grave; de skulle ikke la seg lure to ganger! De fant ingenting av verdi, men da de så vendte tilbake til gården, var låven denne gangen virkelig nedbrent.

Kinnestad på Setskogen nevnes første gang i 1577, og var da en halvgård. Da gården ikke er nevnt i tidligere skattelister, er det grunn til å tro at Kinnestad ble liggende øde etter svartedauen.

I 1593 og 1594 skattet en Ole av Kinnestad. Niels var bruker på Kinnestad i 1600 og 1601. Han omtales i 1599 som lagrettemann.

Kinnestad ble tidlig selveiergods. Kanskje var det Niels, som var bruker på Kinnestad i 1601, som kjøpte størsteparten av gården.

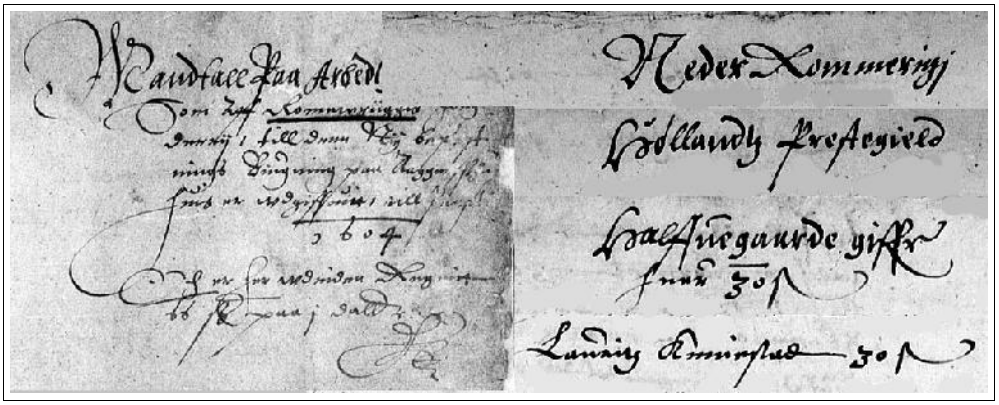

Bygningsskatt påske 1604. Romerike Fogderi, Nedre Romerike, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 19, legg 2, litra 2, bilde 1, 25, 28 og 29).

Bygningsskatten i 1604 viser at brukeren på Kinnestad nå heter Laurits, samtidig som gården føres blandt «Halffuegaarde».

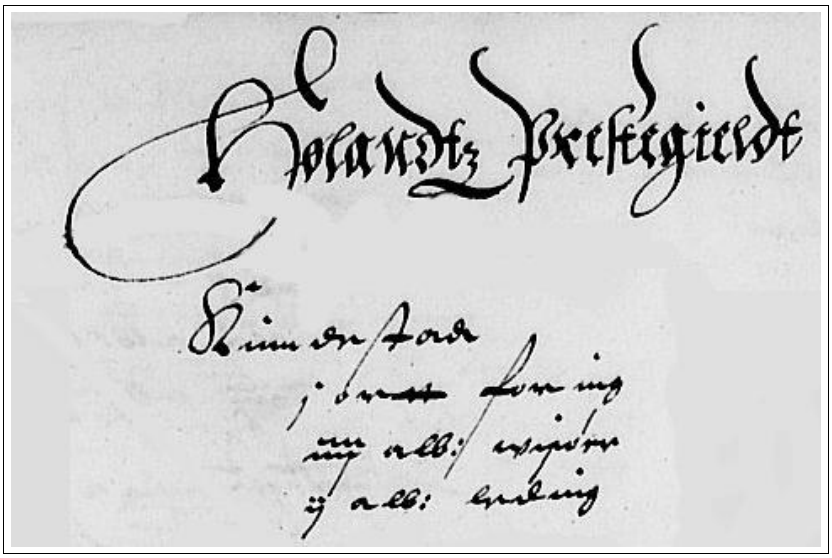

Jordebok 1606-07. Akershus len, Nedre Romerike fogderi, Hølandtz Prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 23, legg 1, bilde 56).

Jordeboken fra 1606-07 oppgir ikke hvem som eier gården:

«Kinndestad
1 ortt foring
4 alb: visøer
2 alb: leding»

Lauritz eller Lars føres som leilending på Kinnestad i 1610, 1612 og 1614.

Ifølge odelsjordeboka fra 1615 var skylda da på 9 lispund, og en «gammel enkekvinne» ved navn Karine, eide 8½ lispund i Kinnestad. Hun levde fremdeles i 1618, og var antagelig enke etter Niels Kinnestad.

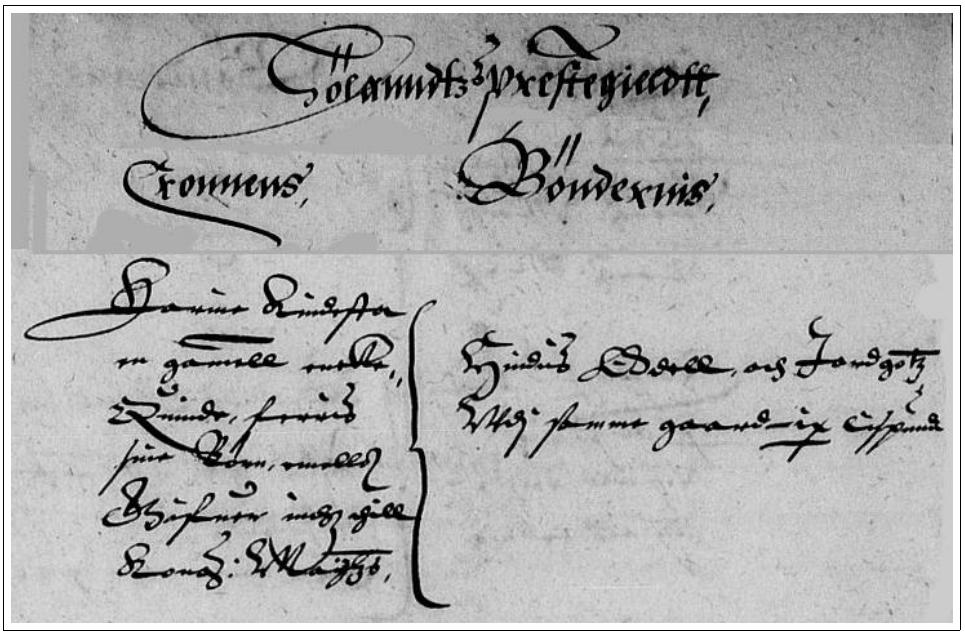

Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Høland prestegjeld (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 111, folio 18).

«Karine Kindestad
en gammell encke-Quinde, firres sine Børn, emelld Gifuer icke [skatt] thill Kongl: Maytt:»
«Hindis Odell och Jordgotz Wdj samme gaard - 8½ Lispund».

I «Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog», Bind 1, side 211, skrives det:
«1689 begjærte Ole Graverholt tingvitne om plassen han bodde på, og det fortelles da at det var Ole Graverholts farfar, Laurits Kinnestad, som først kjøpte Kinnestad, og den har siden fulgt hans ætt. Laurits var trolig sønn av Niels og Karine, og nevnes som bruker på Kinnestad fra 1604 og fremdeles i 1654. Han er nevnt i skattelister også i 1660, men kan likefullt være død på det tidspunktet.»
I et hefte med «Rettelser og tilføyelser til bind I», side 16-17, anføres imidlertid følgende:
«I 1689 ble det vitnet at det året Hannibalsfeiden endtes (1645) lot Ole Graverholts far, Siver Larsen, felle en bråte på Graverholt, hvor han siden bygde og bodde i 30 år. Det oppgis at gården aldri har gitt egen skatt, men har skattet under Kinnestad som ble kjøpt av Oles farfar Lars Larsen (Laurits Lauritsen).»
Det er korrekt at Laurits hadde patronymikonet Lauritsen. Dette fremgår i en utskrift av tingboken fra 1689-90 for Nedre Romerike hvor flere vitnet om hans ætt. Denne er gjengitt i biografien til Ole Sifuersen, sønnesønnen til Laurits Lauritsen. Laurits Lauritsen kan derfor ikke være sønn til Niels og Karine!

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt Kinnestad. Det oppgis nå at Lauridz «Bøgger Selff»:

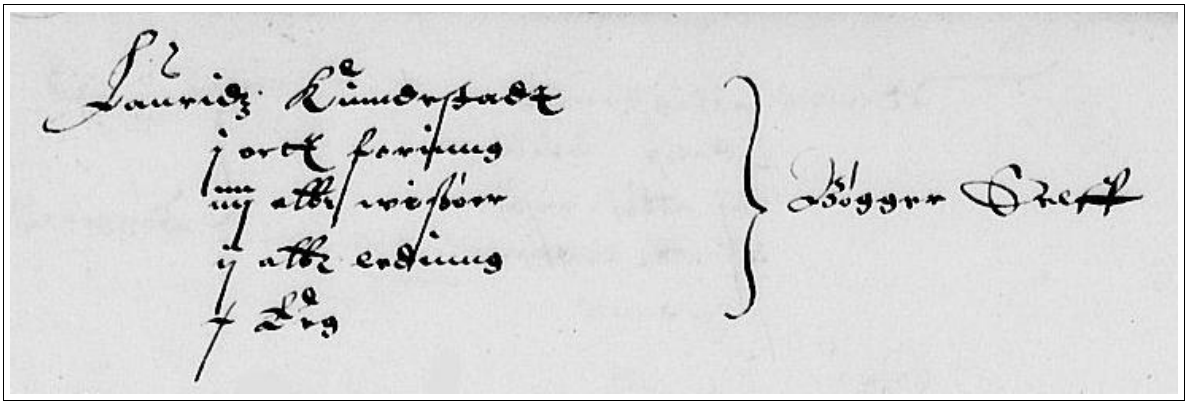

Jordebok 1616-17. Akershus len, Nedre Romerike fogderi, Hølandtz Prestegield (Lensregnskap Akershus len, eske 40, legg 2, bilde 21).

«Jordbog Paa Ald Huiss Rettighedt och Inndkombst Bønnderne udj Nedre Rommeriges Fougderie till Konng:

Maytt: och Cronen Aarligenn udgiffuer och Derwhinnden(?) Jnndførtt Huiss Lanndschyldt, Forinng, Wissøer och Leding, Dette Aar forhøigett Och Paalagdtt er. Begnett fra Philippi Jacobi Dagh 1616, och till Aarssdagen Anno 1617 - Høelandz Prestegieldt.
Lauridz Kinndestadt.
1 ortt forinng.
4 alb: wisøer.
2 alb: ledinng.
10 Eeg.
Bøgger Selff».

I landsskatten for Høland i 1618 føres igjen Lauridtz som leilending:
«Leillenndiger Som Paa Helle och Hallffue Gaarde Boenndis Ehr:
Lauridtz Kindstad - 10 dr».

I 1624 var skylden på 10 lispund, og Laurits Kinnestad eide da ½ skippund (altså 10 lispund).

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Høelands Prestegieldtt».

Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 viser for Nedre Romerikes fogderi:
«Høelands Prestegieldtt
Odels Schattebønders Guods i samme Sogn er Angiffuen som Effterfølger,
....
Lauritz Kiønnestadt,
for[schref]ne: Gaard - ½ pd Thunge».

Laurits eide fremdeles 10 lispund i 1637. Fra 1638 eide han hele gården på 15 lispund.

Det var ikke lett å være gårdbruker i grensebygdene mot Sverige i ufredsårene på 1600-tallet og i begynnelsen av 1700-tallet. I en skatteliste for «Koppskatten» fra 1645 - under «Hannibalfeiden» fra 1644 til 1645 - får vi vite at bøndene på Kinnestad, Bunes, Åmot, Hverven, Gåsviken og Bolstad hadde blitt plyndret av svenskene, og dette var ikke siste gang svenske soldater herjet i bygda:

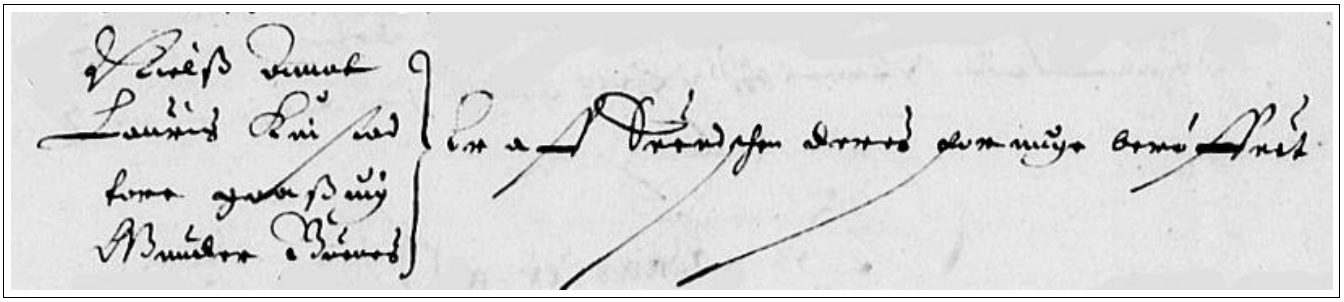

Koppskatt 1645. Nedre Romerike fogderi, Feedt Prestegield (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 21, folio 26).

«Høllandts Prestegielld Fulde Och Halffue Gaarder, aff Huer - 8 skilling.
Niels Aamot, Lauris Kinstad, Tore Garsuig, Gunder Buenes,
Er af Svendschen Deres Formuge beroffedt».

Kontribusjonsskatt 1647. Nedre Romerike fogderi, Feedt prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 6, litra K, folio 68).

I skattematrikkelen av 1647 finner vi «Kiustad» blandt «Halffue gaarder»:
«Lauridtz paabor.

Schylder 15 lispd. till bunden selff med dis fulde bøxell».
Han betaler 3 dr. i skatt.

Laurits hadde fortsatt gården i 1654, men døde antagelig ved denne tiden.

Han hadde følgende barn (minst):
Ole, gift med Karen, føres som «ForArmed» på Kinnestad i 1660, muligens død året før.
Ca. 1618: Sifuer, nevnt på Graverholt under Kinnestad 1655-70.
Ca. 1624: Niels, gift med Gyri Haagensdatter, levde på Kinnestad i 1670.
En datter gift med Anders Rasmussen Kinnestad.
En datter gift med I Lars, II Anders Oluffsen Kinnestad.

Fra 1655 til 1659 nevnes Ole [Lauritsen] Kinnestad som bruker av Kinnestad, i 1657 som eier.

Ved svenskenes innfall i 1659 ble han drept, og fikk formuen bortrøvet.

I 1670 reiste Jøran Guttormsdatter, enke etter Ole Gudmundsen Hønsi, rettssak på tinget mot en rekke bønder på Setskog. I 1659 hadde Ole Hønsi levert noen partier tobakk til minst ti setskoginger for at de skulle selge det videre for ham, noe som ikke skjedde, da svenske styrker angrep, plyndret og brente gårdene. Enken Jøran krevde erstatning for den tapte tobakken. Niels Lauritsen Kinnestad var blant dem hun krevde erstatning fra. Han krevdes for tobakk for 6¾ Rdl., men forklarte for retten hvordan svenskene hadde tatt all hans formue, og antagelig også tobakken. I tillegg hadde de slått to av hans brødre i hjel. Av en skatteliste for året 1659, forstår vi at den ene broren som Niels mistet i dette svenske angrepet, var Ole Kinnestad. Han ble «ihielslagen och aff dj Suensche Vdplyndret», i likhet med Gunder Gåsviken, Nils Bolstad, Steffen Hverven og Klaus på Skjeggenes. «Diße (...) Mender, ehre aff Swensche Fiender bleffuen Formyrt [myrdet], och all dieris Formuffue bort Røffuet». Gårdene ble derfor fritatt for skatt. Retten frikjente bøndene for Jørans gjeldskrav, da de bare hadde vært mellommenn og ikke kunne lastes for svenskenes herjinger.

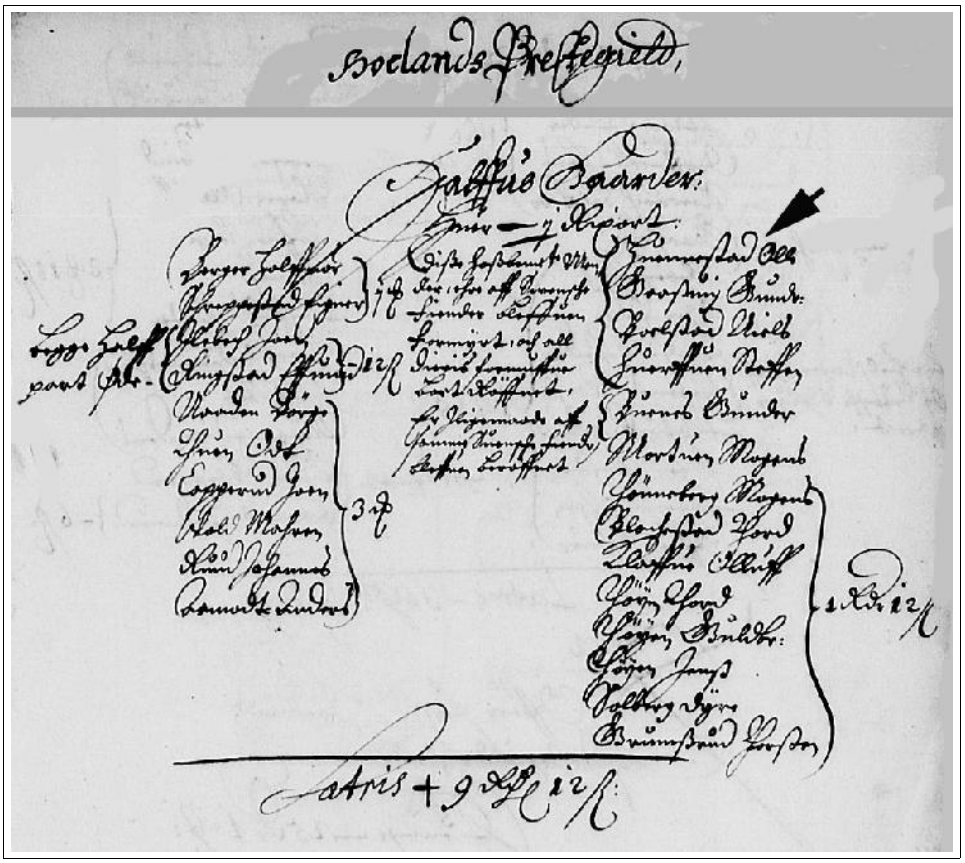

Offisersskatt 1659-60. Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 252, legg 5, litra 44, bilde 6).

«Nedre RommeRiges Fougderies Landtals Register paa dend Paabudene Rix Off Schatt.
Thill Land Officerens Beholdning In Anno 1659».
«Kinnestad Olle, Gaasuig Gunde, Boelstad Niels, Huerffuen Steffen:
Diße hoßbenemte(?) Mender, ehre aff Swensche Fiender bleffuen Formyrt [myrdet], och all Dieris Formuffue bort Røffnet,
Er Jligemaade aff samme Suenche Fiende bleffuen Berøffnet.»

Laurits' sønn Ole føres fortsatt i skattelister for 1660. Samtidig føres sønnen Siffuer som husmann på Graverholt.

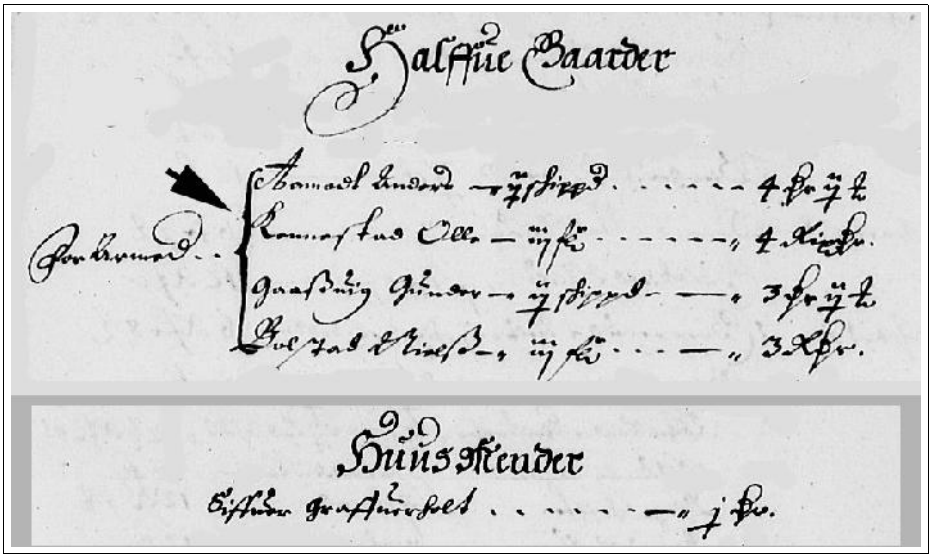

Kontribusjon 1660. Nedre Romerike, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra W, bilde 12 og 13).

«Mandtals Register Paa dend Naadigste Paabuden Tolff Rixdallers Contribution In Anno 1660» viser for «Høelands Prestegield»:
«Halffue Gaarder.
ForArmed - Kinnestad Olle - 3 fr: [fjerdinger] - 4 Rixdr.
HuusMender.
Siffuer Graffuerholt - ½ dr.»

Det var Laurits' arvinger som i 1660-årene hadde en fjerdedel av gården hver.

Vi vet at Laurits far også het Laurits, men vi vet ikke hvor han bodde. Imidlertid kan den lange «brukstid» én Laurits hadde på Kinnestad være en indikasjon på at det var far og sønn med samme navn som fra 1604 til 1654 brukte gården. Det er verdt å påpeke at om det kun var Laurits Lauritsen som brukte Kinnestad i perioden, så fikk han sine barn sent i livet. De eldste er født noe før 1620. Om det i stedet skulle være tale om far og sønn, døde trolig den eldre Laurits kort tid etter 1616, mens hans sønn brukte gården fra 1618. Han føres her som leilending, muligens fordi han ennu ikke hadde skiftet med sine søsken!

I Landkommisjonens «Almindelige Jordebog» fra 1661, henholdsvis 1723, regnes Kinnestad «med underliggende Graverholt». I 1661 var skylden fortsatt på 15 lispund, og bonden selv og hans medarvinger var eiere.

Landkommisjonens «Jordebog» viser for «Kiennestad»:

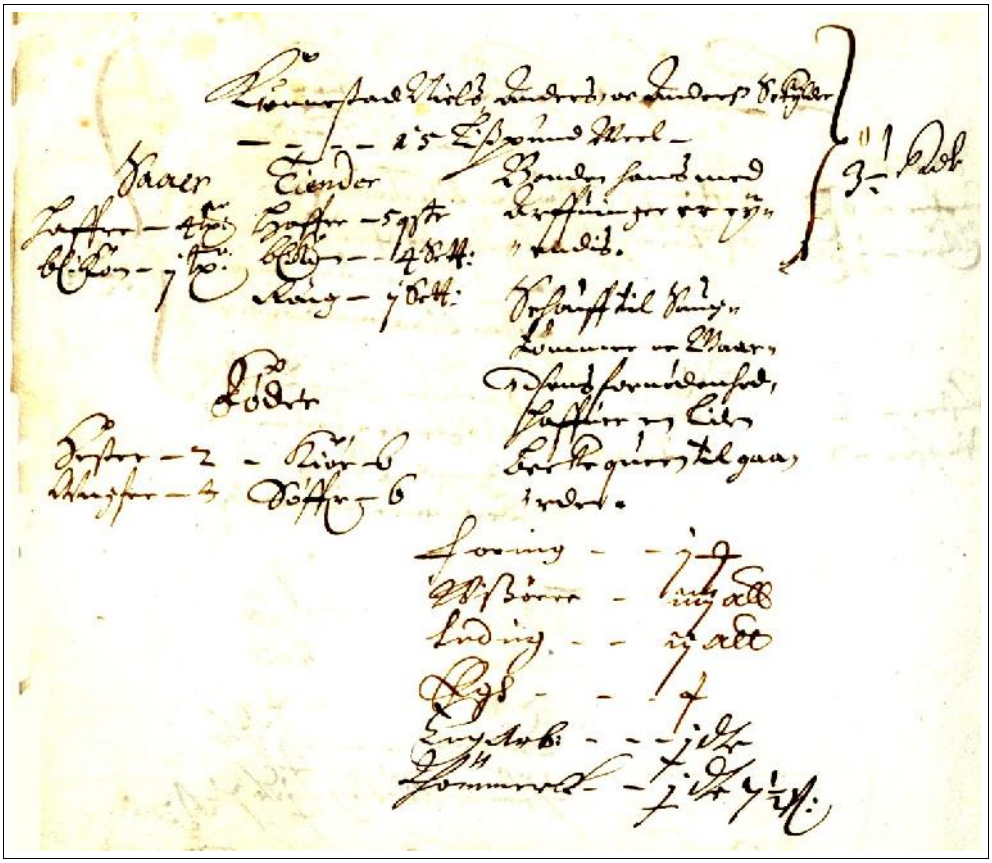

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Aker, Øvre og Nedre Romerike, folio 505b.

«Kinnestad Niels, Anders, oc Anders Sckylder 15 Lispund Meel.
Bonden hans med Arffuinger er eyendis.
Schouff til Saugtømmer oc Gårdens fornødenhed. Haffuer en liden Beckequern til Gaarden.
Saaer
Haffre - 4 tn. [tønner].
Bl: Korn - 1 tn.
Tiender
Haffre - 5 qtr. [kvart]
Bl: Korn - 4 Sett: [settinger]
Roug - 1 Sett:
Føder
Hester - 2
Ungfee - 4
Kiør - 6
Søffer - 6 [sauer]».
Det ble betalt følgende skatter og avgifter:
«Foring - 1 mark
Vißøere - 4 alb:
Leeding - 2 alb:
Egh - 10.
Engarb[eid]: - ½ dr.
Thømmerk[jøring]: - ½ dr. 7½ sk.»

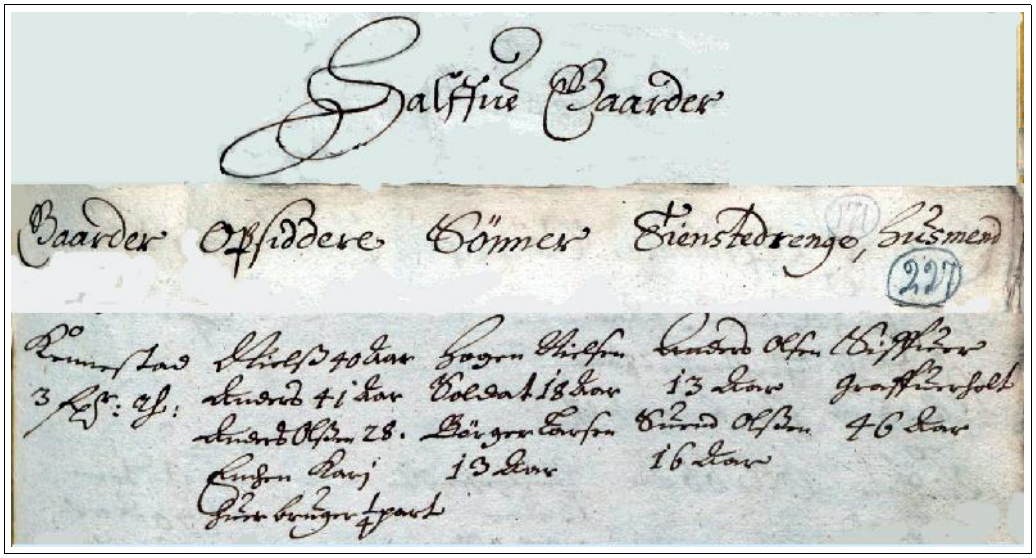

Fogdenes manntall i 1664: 2.3 Nedre Romerike fogderi, Kinnestad, folio 227,

I manntallene fra 1664-66 føres Kinnestad som halvgård med skyld 15 lispund. Fogdenes manntall fra 1664 viser: «Gaarder
Kinnestad» - 3 fierdinger Tunge
Opsidderne:
Nielß 40 Aar,
Anders 41 Aar
Anders Olßen 28.
Enken Karj,
Huer Bruger ¼parrt
Sønner:
Hogen Nielsen Soldat 18 Aar
Børger Larsen 13 Aar
Tienstedrenge [Kan også være sønner i feil kolonne]:
Anders Olsen - 13 Aar
Suend Olßen - 16 Aar
Husmend:
Siffuer Graffuerholt 46 Aar».

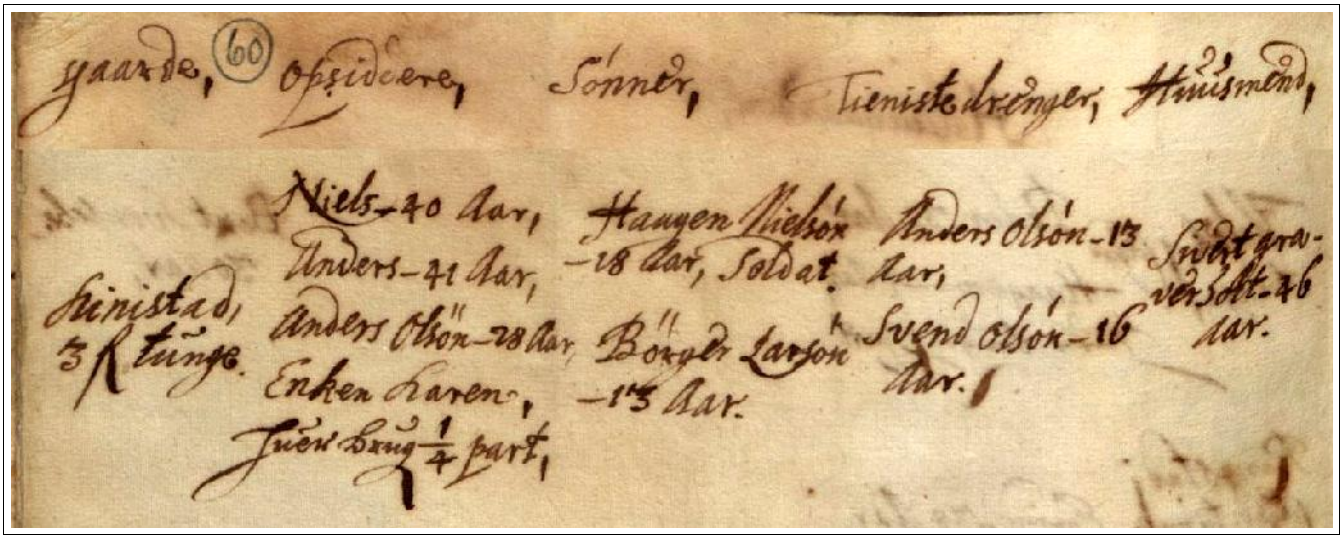

Prestenes 1. manntall i 1664: 3.2 Høland prestegjeld, Kinnestad, folio 60.

I fogdenes manntall og det første prestemanntallet fra 1664 føres Siffuer Graffuerholt, 46 Aar, som husmand under Kinnestad. Disse manntall er til innhold identiske.

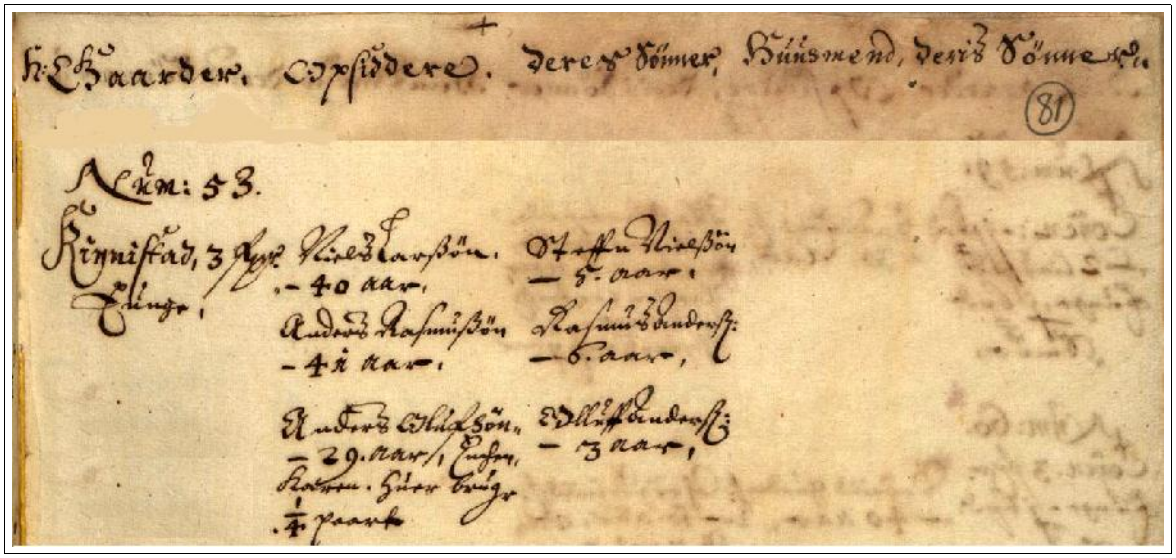

Prestenes 2. manntall i 1666: 3.2 Høland prestegjeld, Kinnestad, folio 81.

I det andre prestemanntallet føres også «Num: 53 Kinnistad» som halvgård med en skyld på 15 lispund. Her får vi oppgitt brukernes patronymikon samt ytterligere mindreårige sønner:

«Gaarder
Kinnestad - 3 fierdinger Tunge»
«Opsidderne»:
Niels Larßøn - 40 Aar, med sønnen Steffen - 5 Aar,
Anders Rasmußøn - 41 Aar, med sønnen Rasmus - 6 Aar,
Anders Olufsøn - 29 Aar, med sønnen Olluff - 3 Aar og
Enken Karen,
«hver bruger ¼parrt».

Antagelig er det Oles enke, Karen, som nevnes som bruker på den ene fjerdeparten i 1664 og 1666. I 1664 nevnes også to tjenestedrenger på gården, som begge kan være sønner til Ole, Anders og Suend Olsen. I 1681 omtales en Svend Kinnestad som «løsgjenger». Han hadde vært reservesoldat i 5 år. Kanskje var dette Oles sønn? Antagelig var sønnen Anders neste bruker av denne parten, Kinnestad Søndre.

Den andre brukeren var Oles bror Niels, som i 1670 ble stevnet for gjeld av Jøran Hønsi, og som på tinget fortalte om drapet på to av sine brødrene.

Niels Kinnestad nevnes i 1663 som farbror av kona til en Tord Bentsen på Kinnestad, som ble dømt som tyv. På tinget i Høland i november 1663 fortalte nemlig Hans Nilsen Stagrim i Blaker at en tyv ved navn Tord Bentsen, i pinsen for vel 1½ år siden, hadde brutt seg inn på Stagrim og stjålet 4 sølvskjeer og en del klær fra en kiste, samt «35 daler i rede penger» som han hadde gravd opp under sengen. Han hadde fått vite av Anders Kinnestad hvem tyven var, og at han hadde tilhold på Kinnestad. Sammen med Gudmund Skredder hadde Hans gått til Kinnestad, men da Tord så dem komme, stakk han til skogs. Tords hjem ble gjennomsøkt, og en del av tyvegodset ble funnet. En del av klærne og de 4 sølvskjeene kom nå til rette. Kona ble utspurt, men hun visste intet. Niels Kinnestad, som var hennes farbror, møtte på hennes vegne i retten. Retten konfiskerte Tords bo, og viste ingen nåde. Det ble slått fast at Tord skulle «miste sitt liv hvor og naar han antreffes».

Niels Kinnestad var gift med Gyri Haagensdatter, og hadde sønnene Haagen, født omkring 1646 og Steffen, født omkring 1661, død i 1694, til Kinnestad Mellom. I 1670 ble Haagen Nielsen Kinnestad stevnet for leiermål med Sissel Gundersdatter på Kinnerslund. Hun hadde ca. 1667 født et barn, og vitner fortalte at hun, mens hun lå i fødselsveer i sin hardeste pine, hadde sagt at Haagen var barnefaren. Haagen nektet, men Sissel hadde vært en «uberyktet mø», og hadde i sitt skriftemål også oppgitt Haagen som barnefar, så det er vel tvilsomt om han slapp unna.

De to andre brukerne på Kinnestad,
Anders Rasmussen, født omkring 1623, som i 1666 hadde sønnen Rasmus, født omkring 1660, og
Anders Olsen, født omkring 1635, som i 1666 hadde sønnen Ole, født omkring 1661,
var kanskje gift med Laurits Kinnestads døtre. Anders Olsens kone var antagelig enke etter en Lars, og hadde sønnen Børger Larsen født omkring 1651. Han er oppført i 1664 som sønn av Anders Olsen. Anders Olsen er nevnt som bruker på Kinnestad fra 1661, og brukte på midten av 1600-tallet en fjerdedel av gården.

Prestenes 2. manntall i 1666: 3.2 Høland prestegjeld, Graverholt, folio 85

«Num 82: Grauerholt» føres separat som ødegård uten egen skyld. Syver oppgis her kun å være 40 år gammel, noe som nok er feillesning av 6-tallet i de tidligere manntallene:

«Gaarder:
Num: 82 Grauerholt.
Opsiddere:
Syffuert Larßøn - 40 Aar [Antagelig feilskrift for 46 år].
Deris Sønner:
Olluff Syffuertßøn - 11 Aar.
Tholluff Syffuertz: - 6 Aar».

I 1666 omtales Graverholt som rydningsplass under Kinnestad med en skyld på 2½ lispund. Allerede fra 1655 hadde en husmann skattet av plassen, som må ha vært ryddet i Kinnestads utmark på midten av 1600-tallet. Ifølge tingvitner i 1689 var det Sifuer Lauritsen, en av sønnene på Kinnestad, som slo seg ned der.

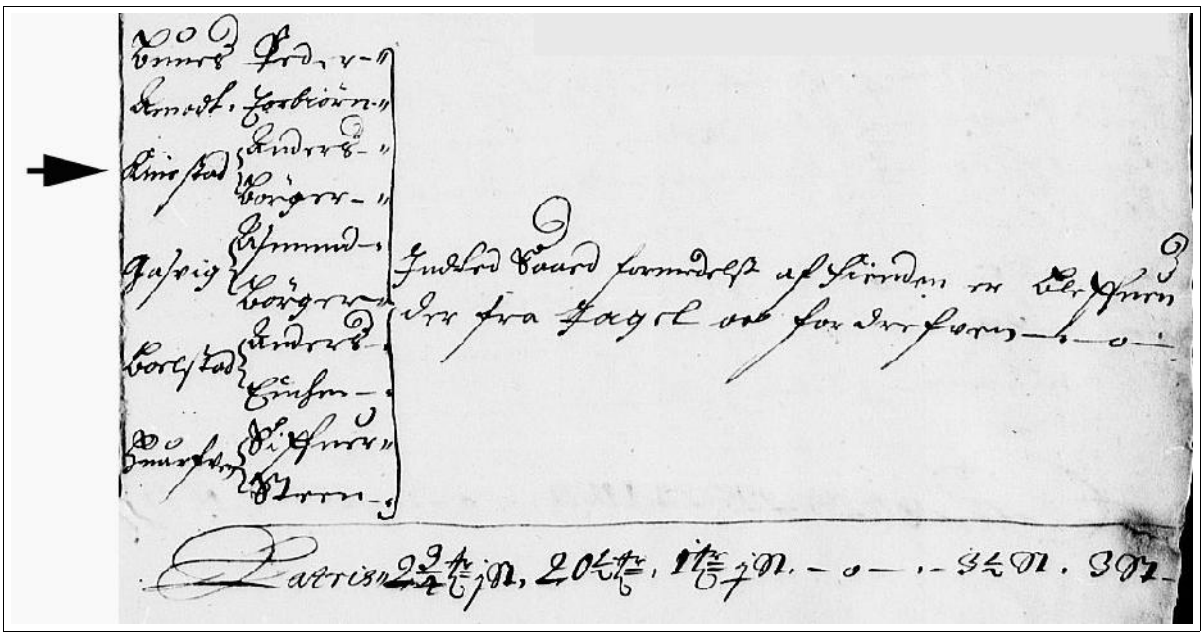

Tiendemanntall 1677. Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Stiftamtstueregnskap, Akershus stiftamt 1666-77, eske 133, legg 2, litra L, bilde 14).

I 1677 ble brukerne på Kinnestad og Graverholt sammen med andre gårder på Setskogen fritatt for skatt. Intet hadde blitt sådd som følge av krigen:

«Jndted Saaed formedelst af Fienden er Blefuen derfra Jaget oc fordrifwen».

Også i 1678, 1679 og på begynnelsen av 1700-tallet, led folkene på Kinnestad under angrep fra svenskene. I 1678 søkte Anders Kinnestad om skattefritak fordi han «af Fienden er Offuerfalden och ruinerit». I 1679 ble gården også brent, og senere samme år måtte gården forlates og bli liggende øde da fienden angrep Høland.

I 1687 inngikk Anders Olsen på Kinnestad Nordre en kontrakt om tømmerlevering til Anders Tommesen Blix i Fredrikshald. Tømmeret skulle leveres ved Bønsdammen i Høland til en pris på 5 Rdl. pr. tylft. Borgerne visste å inngå avtale med gårdeierne for å sikre tømmerleveransene.

I skiftet etter Steffen Nilsen på Mellom-Kinnestad i 1694, kan vi lese at boet eide 1 sort, syv år gammel hest, 8 storfe (4 kuer, 2 fjorårskalver, 1 kvige og 1 okse), 5 sauer og 1 lam «som ble avhendet etter den salige manns død», 3 geiter og 2 bukker. I skiftet etter hans svigersønn, Steffen Jakobsen i 1734, eide boet 1 brun, 16 år gammel hest («jelk», gjeldet), 6 storfe (3 kuer, 1 kvige og 2 okser), 1 sau med lam og 1 vær, 2 geiter og 1 killing, samt 2 bukker. Kuene het «Eva», «Guld Crone» og «Karigaas». Kvigen het ganske enkelt «Marte», og de to oksene het «Stephen» og «Adam».

I skiftet etter Maren Larsdatter på Nordre Kinnestad i 1712 opplyses det at boet eide 1 brun hest, 8 storfe (5

kuer, 1 kvige, 1 kalv og en liten okse), 6 sauer, 3 geiter, 1 killing og 2 bukker. I skiftet får vi også vite navnene på noen av dyrene. Av kuene het én «Plome» og var rød, én het «Gulros» og én «Hvidlin». Kvigen var sortflekket og het «Kronne».

I skiftet etter Karen Torbjørnsdatter på Søndre Kinnestad i 1734, står det at boet hadde 1 blakk 10 år gammel hest, 8 storfe (4 kuer, 3 kviger og 1 okse), 2 geiter og 1 bukk. Kuene het «Jøegaas», «Molich», «Torsiø», og «Løche», kvigene het «Valborg», «Annichen» og «Lindrøes», og oksen «Lindgaar».

I 1696 ble grensen mellom Gåsviken og Kinnestad gått opp på nytt, da assistentråd Niels Stub, eieren av Gåsviken, hevdet at en del furutømmer var blitt hugget ulovlig i skogen på Gåsvikens side. Grensen mellom gårdene skulle gå fra den nordlige bekken i «Ørekiernet» og til odden som var øst for «Fleschewandet» (Fleskevann). Derfra langs bekken til «Asckeviig Kiernet» (Askeviktjern), og følge bekken til «Braate Faasswandet» (Brattfossvannet). Grensen skulle derfra følge vinterveien over «Fieldbukiernet», det vil si at grensen gikk tvers over tjernet. Om vinteren gikk det vei over isen. Alt tømmer som var blitt hugget syd for merket skulle Gåsviken beholde. Videre skulle Kinnestad bekoste oppsetting av to grenserøyser. Den ene skulle settes opp ved «Flesckewands odden» på den vestre siden av «Fleschevandet». Den andre skulle settes opp ved vinterveien. [765]

(Barn VIII:33)

Gift

Barn:

Sifuer Lauritsen Graverholt. Født omkring 1618 på Kinnestad, Setskog, Høland (AK). Levde fra 1655 til 1670 på Graverholt, Kinnestad, Setskog, Høland (AK). (Se VIII:33).

IX:73 ff mf fm ff f

Torfuard Halfuorsen Tukken Østre. Gårdbruker. Født omkring 1578 på Torenbye, Rømskog, Rødenes (ØF). Levde 1633 på Tukken Østre, Rømskog, Rødenes (ØF). Død omkring 1666 på Tukken Østre, Rømskog, Rødenes (ØF).

Østtukun ligger lengst øst i Rømskog, med tunet ca. 500 m fra grensen til Sverige. Veien til Østtuken går over Ringsby, Gravlidalen og Teigen.

Gården ble ryddet i høgmiddelalderen og hører til de yngste gårdene i bygda. Det er to Tukun-gårder i Rømskog, en vest i bygda og en øst ved riksgrensen.

Navnet Tukun, uttales «tu'kunn, kommer av «takan», som er bestemt form av «taka» eller «tokunni» (dativ). «Taka» som stedsnavn må bety «opptatt, oppdyrket land», ifølge professor Oluf Rygh.

Gården er gammelt bondegods, og bonden eide gården i 1591 og trolig også tidligere.

Effuind på Østtukun var hyllingsmann i 1591. Han er oppført i listene for bygningsskatten til påske i 1601. Effuind eide gården ifølge skatteliste i 1615.

---

765 Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Høland prestegjeld (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 111, folio 18). Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 1. Nedre Romerike fogderi, folio 86. Koppskatten i 1645, Akershus Len, Nedre Romerike fogderi, Høllands Prestegield, folio 26. Skattematrikkelen av 1647, Nedre Romerike fogderi, Høllandtz prestegield, folio 69. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Høland, folio 505b. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 2.3 Nedre Romerike fogderi, folio 227, Prestenes manntall: 3.2 Høland prestegjeld, folio 60, 81 og 85. Gunn Cathrine Varder Løwe og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 1, side 19, 82, 200, 202-203, 206-209, 211-212. Ovennevnte «Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog», Rettelser og tilføyelser til bind I, side 16-17.

Torfuard bodde trolig på Østtukun fra tidlig på 1600-tallet.

Han hadde følgende sønner (minst):
Ca. 1615: Halfuor, til Stenbye.
Ca. 1618: Morten, til Tyrinbye.
Ca. 1627: Jacob.
Ca. 1637: Anders, overtok Øst-Tukken, gift med Mari Gudmundsdatter Kurøen, død ca. 1719.

Blandt «Øddegaarder»s leilendinger i «Romschou Annex» finner vi at
«Thorvar Østertucken giffuer ½ dlr.»
i landskatt til Martini 1633.

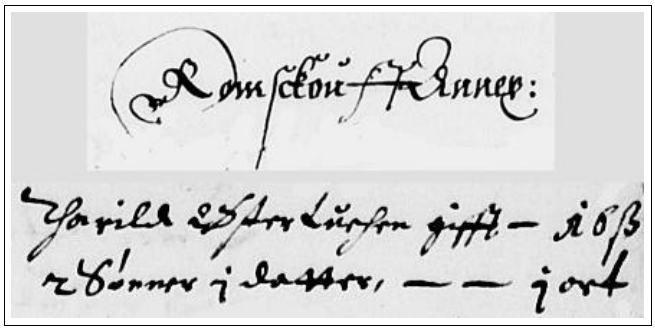

Koppskatt 1645. Marker len, Rødenes sogn, Rømskog anneks (Lensregnskap Idd og Marker len, eske 5, legg 1, litra 13, folio 14).

«Koppskatten» i 1645 viser:
«Rødnes Sogenn - Romschou Annex.
Thorild Øster Tucken gift - 16 sk.
2 sønner 1 datter - 1 ort».

Kontribusjonsskatt 1649. Marker len, Rødenes sogn, Rømskog anneks (Lensregnskap Idd og Marker len, eske 5, legg 6, folio 70).

Skattematrikkelen av 1647 viser:
«Østertuchenn, Torffuard paaboer, schylder til bonndenn ½ pund,
forhøiet 1 fierinng.
Bygger Torffuar Østertuchenn».
Han betaler 2 dr. i skatt.

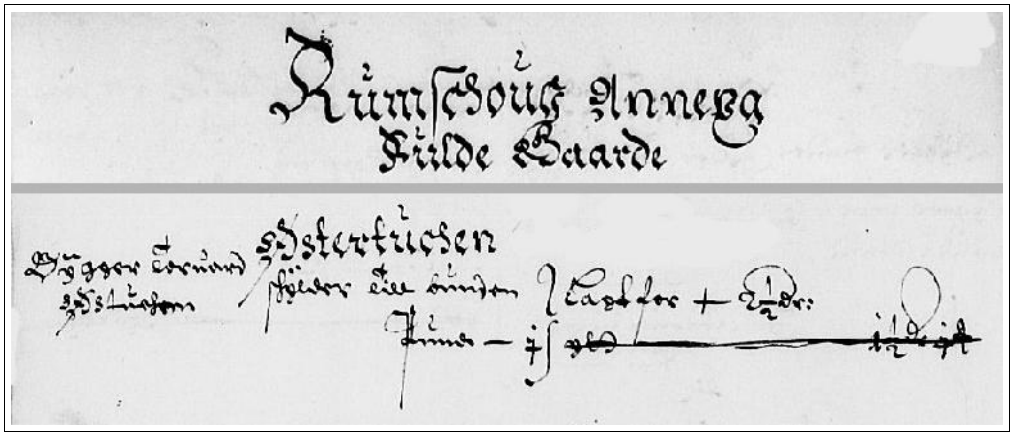

Kontribusjon 1661. Marker len, Rødenes sogn, Rømskog anneks (Lensregnskap Idd og Marker len, eske 8, legg 5, folio 38b).

Kontribusjonsskatten i 1661:
«Østertuchen:
Schylder Till bunden Pund - ½
lagt for + 2½ dr: [i skatt]
Bygger Toruard Østuchen

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Marker og Follo len, folio 553b.

«Øst Tuchen som Taruold paaboer Schiulder
½ Schippd. Miell som Bonden Sielf eyer och Bygger.
Haffuer Nogen Tømmerschoug till Gaarden.
Saaer
Are - 4 tn. [tønner].
Tiender
[Are] - 3 qr. [kvart].
Føder
Hester - 1.
Kiør - 4.
Ungfee - 2.
Søffr - 6.
Schatten - 2¼ rdr.»

Prestenes 2. manntall i 1666: 2.6 Rødenes prestegjeld, folio 197.

Prestenes 2. manntallet fra 1666 viser:
«N. 6. Øst Tuchen ½ Skippd.
Torfuard Halfuorsøn 86 Aar bruge 1 Fding.
Anders Torfuardsøn 27 Aar, bruge 1 Fding.
Jacob Torfuardsøn 37 Aar.
Av «Fogdenes manntall» fremgår det at Jacob er «Vandfør».

Torfuard døde antagelig i 1666.

Sønnen Anders overtok gården, som han brukte til 1718. Han eide Torp i Baastad, Grorud i Høland og trolig Stenby.[766]

(Barn VIII:37, Far X:145)

Gift

Barn:

Halfuor Torfuardsen Stenbye. Født omkring 1615 på Tukken Østre, Rømskog, Rødenes (ØF). Levde 1661 på Stenbye, Rømskog, Rødenes (ØF). Død omkring 1675 på Stenbye, Rømskog, Rødenes (ØF). (Se VIII:37).

IX:85 ff mf mf mf f

Brynild Opsahl. Gårdbruker. Levde 1589. Levde 1604 på Opsahl, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Død omkring 1636 på Opsahl, Folkenborg, Eidsberg (ØF).

766 Koppskatten i 1645, Marcker Lehn, Rødnes Sogenn, Romschou Annex, bilde 14. Skattematrikkelen av 1647, Marcker Lehnn, Rødennes Sogenn, Rømschoug Annex, Halffuegaarder, folio 70. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Rødenes, folio 553b. Manntallet i 1664-66 Fogdenes manntall, 1.1 Idd og Marker fogderi, folio 105; Prestenes manntall: 2.6 Rødenes prestegjeld, folio 177 og 197. H. A. Rakstad: Komnæs - Trandemsætra, 1943, bilag 3. R.E.M.: Slektsforbindelser Rødenes-Romskog, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind II, side 320. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 401. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 664. Ulf Grøndahl: Rømskog bygdebok, Bosettings- og næringshistorie (2006), side 602-03, 606, 608.

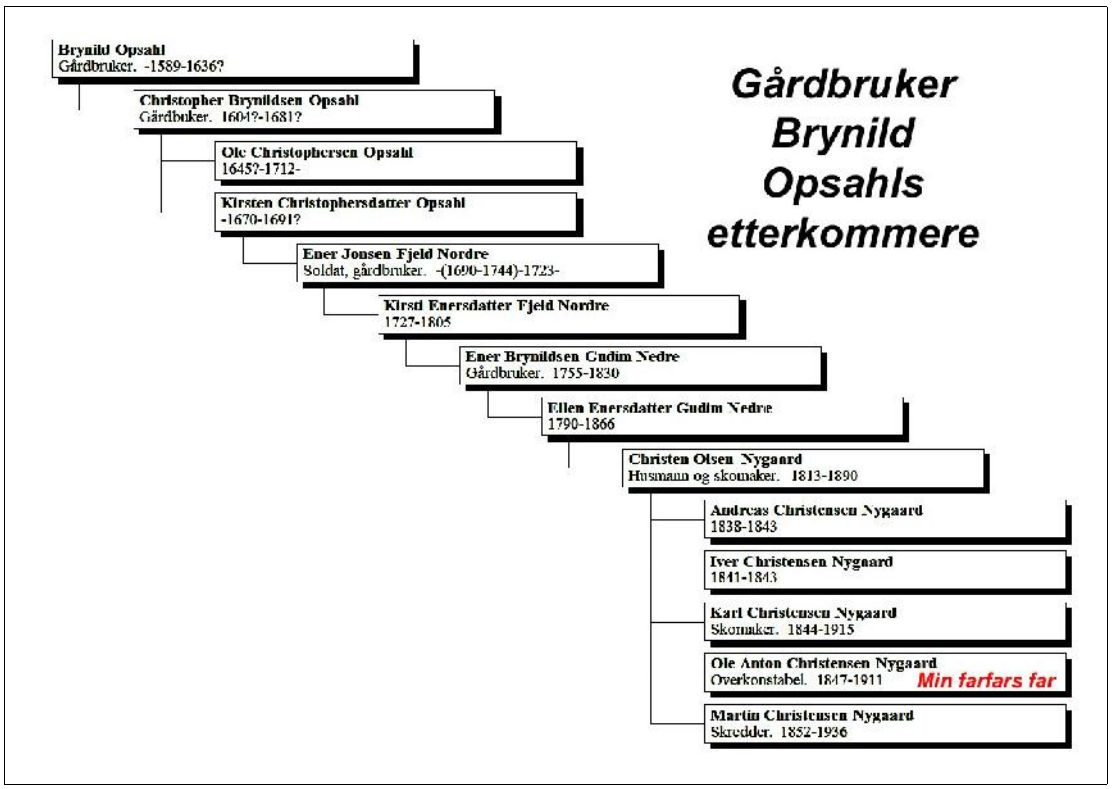

Matrikkelgården Opsahl ligger sørøst for Vardeåsen og grenser i nord til Skofterud, i øst til Homsa eller Rustadelva, i sør til Sø-Mysen, i sørvest til Nord-Mysen og i vest til Høytorp. Navnet Opsahl het på gammelnorsk «Uppsalir», og er sammensatt av de to leddene «upp» og «salr» (sal eller hus) og betyr høytliggende gård, øvregården. Sett fra Mysen-gårdene, som utgjør den eldste bebyggelsen i dette området, ligger Opsahl oppe i lia og er opprinnelig ryddet fra det sentrale gårdsområdet nede på slettene langs elva. Opsahl ble antagelig ryddet i vikingtiden, kanskje enda tidligere.

Selve Opsahl ligger i en svak sørhelling ned mot Sø-Mysen. I den østligste delen av matrikkelgården ligger Neset og Fiskerud, der det også finnes en del slett mark. Midt imellom ligger Oppsalåsen, en skogvokst bergrygg som går ned til fossen ved Susebakke. Like opp for fossen ligger en lav bergrygg som har fått navnet Kirkås (Kjørkeåsen) etter en diger flyttblokk som lå der. Den hadde en form som kunne minne om gavlveggen på en kirke. I Oppsalåsen var det tidligere synlig et par fotlignende figurer, muligens helleristninger. De er i sagnet blitt til jutulføtter.

Fra mellomalderen av hørte en del av Opsahl til kirken. I Oslobispen Eystein Aslakssons jordebok (ca. 1400) føres opp Eidsberg «til prestekiunne (gammelnorsk: prest-tekja - prestens inntekt) j Vpsalum m(arka) boll ok j adrum gardenom xv peninga boll» (RB side 165). Hvorvidt det halve øresbol i Opsahl som Bergs kirke eide i 1397 (RB side 501) angår Eidsberg-gården Opsahl eller en gård i en annen bygd, er vanskelig å si.

Opsahl var i hvert fall delt i to bruk allerede i 1400, siden prestebolet eide ett markebol i den ene gården og 15 penningbol i den andre. Kirkelige jordebøker fra 1557 og 1625 oppgir at Eidsberg prestebol eide ½ pund malt uten bygsel i Opsahl.

Dette med bygselretten sto det forresten strid om mot slutten av 1500-årene. Nest før advent (dvs. i november) 1587 var bygdelensmannen Ingemund Evensen Foss og Eilif Lekum på Eidsberg (prestegården) som vitner da Nils Gulliksen med samtykke fra sin hustru Ulvhild inngikk et makeskifte med sognepresten til Eidsberg, herr Gulbrand Torbjørnsen, slik at presten overtok en fjerding i Opsahl «liggende i Eidzbergsogen ved Mysene» og Nils i stedet fikk en fjerding «i en gaard ved naffn Reffoug liggende i herlandz kroken som kommer presteboledt till» (Oslo bispestols arkiv, utrykt diplom). Dette førte til at presten rådde over halve Opsahl. Men det var en annen som også satt med eiendomsrett til Opsahl, nemlig Kirstine Auten i Askim. Hun anla sak mot Eidsbergpresten to år etter dette makeskiftet. Nest før jul i advent 1587 møtte seks lagrettemenn fra Eidsberg og Askim på Opsahl for å dømme om bygselretten. Kirstine mente seg å være nærmere til å ha denne retten enn herr Gulbrand, siden hun også eide ½ pund i gården og hadde byttet til seg en fjerding. Hun kunne imidlertid ikke legge frem noen dokumenter om sin eiendomsrett, så dommen gikk ut på at herr Gulbrand skulle ha bygselretten (Oslo bispestols arkiv, utrykt diplom). Kirstine ga seg ikke. Saken gikk til lagmannen i Fredrikstad og kom opp igjen i Eidsberg lørdag i fasteuka (dvs. 25 februar) 1589. Nå kunne Kirstine legge frem et brev på «att hendis foreldre haffde wdj gamle dage følgtt itt pdt ij forn: Opssall, och nu derom er anderlediis forhandlett, saa att Kirstine icke nu for iii aar siden folgde wden itt ½ pdtt och bytte sig siden en fierding thill, som hendis byde (= bytte) breff formelder, saa att hun nu følger xv linspdtt, och her Gulbrand derimod ij langsommelig tid haffuer paa prestebolens wegner følgtt itt ½ pdtt, och nu paa thette aar 1585 bytte sig end fierding thill ij Opsall». Domsmennene fant da, at «effter att wij haffde ransagitt och offuersett deriss breffue her Gulbrandz breffue skulle were wed sin fulle mact, och hereffter att were byxlemand paa forskreffne gaard Opssall, saa lenge thett byde staar wed mact». Hvis de to fortsatt ikke kunne enes, skulle de møte for lagmannen i Fredrikstad senere på våren (Oslo bispestols arkiv, utrykt diplom).

Nå var forholdet det at sognepresten utvilsomt var «den beste» av de to eierne av Opsahl, og som den høyeste i rang gikk han foran en vanlig bonde. Våren 1591, på tredje søndag i fasten (dvs. 17. mars), var Ingemund Foss, Even Hjelmark og de to Askim-bøndene Ellef Løken og Brynjulf Skjørten vitner til at herr Gulbrand og Kristine Auten kom til enighet og tok hverandre i hånden på «ath all denn forn(evnte) tretthe skall were nu till enn goed Ende och wennliigh forliigningh liigesom thet aldriig haffde werith thyll heller ijmellum thennem, och all dij breffue som lyder om samme maall (= sak), som er steffninger, proff och dommer ..., skall were døde och machtesløsse effther thenne dagh, liige som dij haffde aldrijgh thill werith» (Oslo bispestols arkiv, utrykt diplom).

Omkring 1600 var bondeparten i Opsahl på 1 skippund tunge delt i et par parter. Som før nevnt byttet herr Gulbrand til seg 1 fjerding i 1585. Det er antagelig denne parten som i 1612 tilhører Ole Buer i Enebakk. Av resten tilhørte størsteparten bonden på Opsahl.

Oppsal nevnes første gang i 1320 i bevarte dokumenter. Torsdagen før helgemess i det andre regjeringsåret til kong Magnus, dvs. 30.10.1320, foretok lagrettemennene Tord Eriksson, Even Eriksson, Tor Olsson, Asser Tordsson, Jon Toresson og Alf Asgautsson en oppgang av delet mellom Opsahl og Sø-Mysen. Dårlig oppmerkede grenser var ofte årsak til nabokrangel, og mellom disse to gårdene kom denne striden til å vare i 300 år, om den da ikke hadde begynt før 1320. Originaldokumentet fra dette året er borte, så det finnes bare en kopi i fordansket utgave. Den forteller at delet skulle gå fra myra mellom Sø-Mysen og Opsahl til kavlebrua, derfra i berget til en steinkjel, i mosen, i bekken som renner ned i Homsaåen, der Åsgårds eier begynner (DN XVIII 3).

Det finnes bevart en beretning om de gamle dokumentene som fantes i Eidsberg omkring 1570. 18.09.1637 fortalte Nils Åsgård at «for over tredve år siden var det en blind mann som kaltes Blinde-Hans her i bygda, og han fortalte at da han tjente en oberst som het Mogens Svale (1530-1581) i den svenske feide-tid (syvårskrigen 1563-1570), da tok den samme obersten både på Opsahl og andre bondegårder de odelsbrev som kunne forkommes dem og deres jorder derover udi klammeri geråde, udi hvilke breve da befantes et som formelder at rett dele og skifte skulle være mellom fornevnte gårder Opsahl og Mysen, først sørøst udi en liten bergkjel, sønnen derfra og udi en stor sten som står på tre små stener, derfra og i bergkleven, siden ut i fossen. Dette brevet beholdt han hos seg inntil Kristoffer Mysen kjøpte det av ham» (Gjengitt i et provsbrev av 12.04.1678).

Den første kjente brukeren på Opsahl var Trond, som hadde gården i 17 år frem til ca. 1570. Sønnen Ole Trondsen, som bodde i Trøgstad, avga 27.02.1591 en erklæring om kirkens landskyld av Opsahl. Ole hadde selv kjørt det halve pund mel stundom til prestegården og stundom til Oslo, ettersom (hvorhen) presten ville ha det ført (Oslo bispestols arkiv, utrykt diplom).

Kristen var bruker i 1593.

Brynild brukte Opsahl fra 1604. Han eide 12 lispund i gården i 1612.

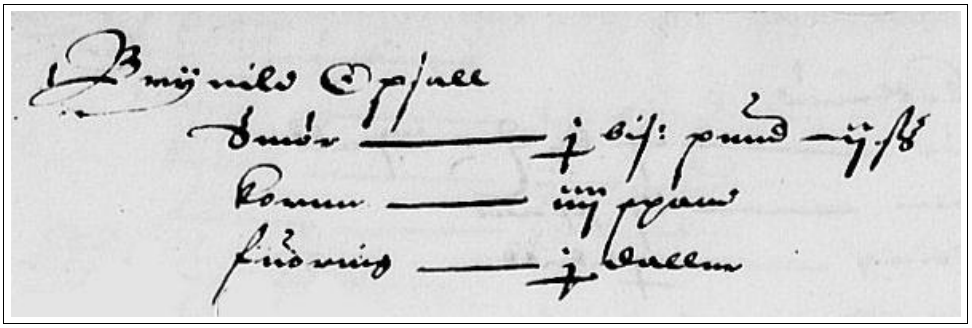

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Eidsberg prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg 3, litra 8, bilde 29).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:

«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Edtzberg Sogenn - Bunde Guotzs.

Brynild Opsall.

Smør - ½ bis: pund - 2 sk.

Kornn - 4 spannd.

Fuoring - ½ daller».

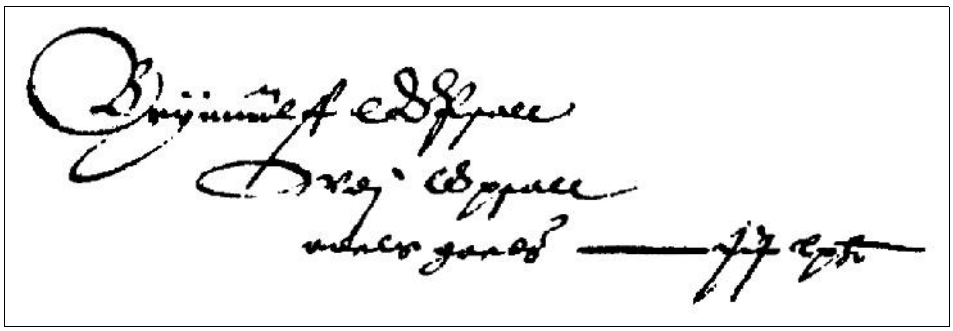

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Eedsberg Prestegielld».

I Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 for Heggen og Frøland skibrede er alle jordparter angitt som odels- pante- eller kjøpegods. Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at oppgitt odelsgods skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted: «Brynnulff Opsall

Wdj Opsall - odelsgoeds - 20 Lpd».

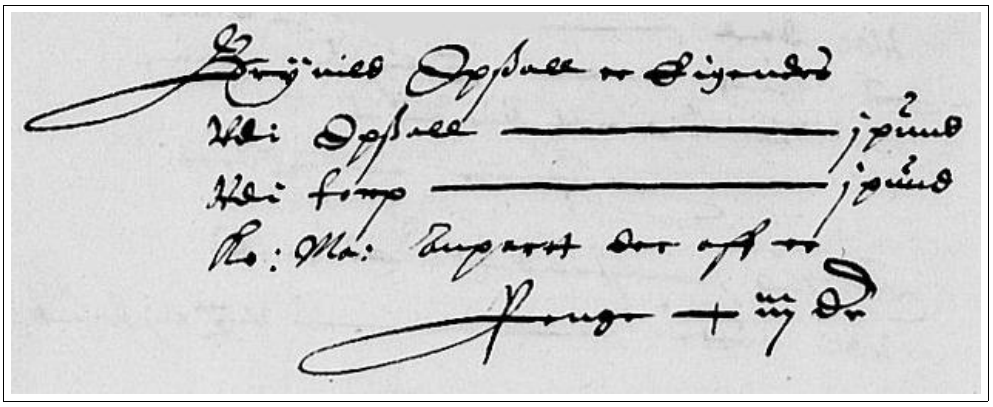

Landskatt Martini 1632. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 110, legg 6, litra H, bilde 16).

Fra 1624 til han døde, antagelig i 1636, eide Brynild hele bondeparten på 1 skippund tunge. Dertil eide han ½ skippund i Engen i Trømborg. Denne ble omkring 1630 byttet mot en part i Torp i Trømborg, først 1 fjerding i 1629, økt til 3 fjerdinger i 1630, og til 1 skippund fra 1632.

Brynild var kirkeverge i Eidsberg i 1635.

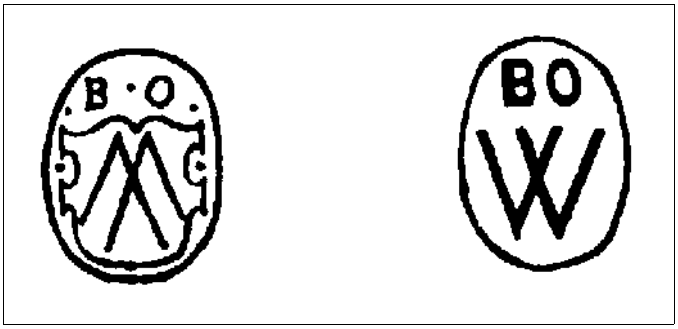

Brynild Olsen Opsahls segl 2. mars 1618 og 23. januar 1636 (tegnet av Helge Frøyset).

I gårdshistorien for Eidsberg og Mysen gjengis to segl tilhørende «Brynild Olsen Opsahl» fra 02.03.1618 og 23.01.1636. Er dette korrekt, het hans far Ole.[767]

(Barn VIII:43)

Gift med neste ane.

Barn:

Christopher Brynildsen Opsahl. Født omkring 1604. Død omkring 1681 på Opsahl, Folkenborg, Eidsberg (ØF). (Se VIII:43).

IX:86 ff mf mf mf m

Aashild Opsahl. Levde 1589. Levde 1639 på Opsahl, Folkenborg, Eidsberg (ØF).

Aashild og Brynild hadde følgende barn (minst):

[767] Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 8. Heggen og Frøland skibrede, folio 515. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 217-221.

Ca. 1604: Christoffer, overtok Opsahl.
Hans, til Nord-Langset i Trøgstad.

Etter at Brynild døde sto enken Aashild (Aasella) for gården i 1637.

Fra julen 1637 til våren 1639 rådde sønnen Christopher over 1 skippund i Opsahl og hele Torp i Trømborg.

Aashild giftet seg antagelig igjen omkring 1639, for fra våren det året står en Bjørn Opsahl som eier av 13 lispund i Opsahl og hele Torp. Christopher, som da leide Nord-Langnes, eide de øvrige 7 lispund i Opsahl.

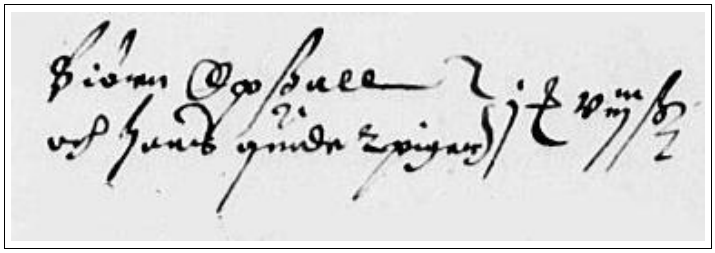

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Essberig Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 19).

Koppskatten i 1645 viser:
«Biørn Opsall och Hans quinde.
2 piger».
Han betaler 1 mark 8 skilling i skatt.

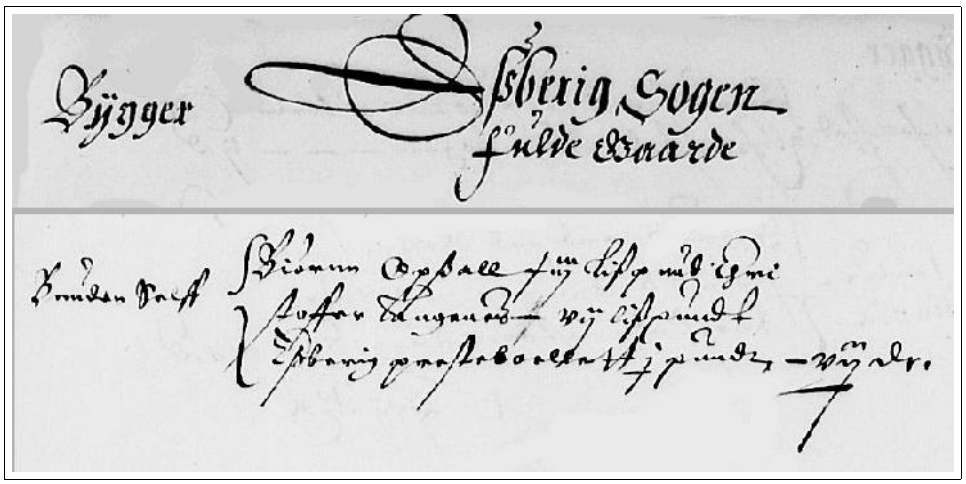

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 42).

Skattematrikkelen av 1647 viser:
«Biørnn Opsall 13 lispund.
Christoffer Langenes 7 lispundt.
Esberig presteboellett ½ pundt.
Bygger bunden selff.»
Han betaler 6½ dr. i skatt.[768]

(Barn VIII:43)

Gift med forrige ane.

IX:129 fm ff ff ff f

Størker Aas Vestre. Odelsbonde. Levde 1580. Levde omkring 1600 på Aas Vestre, Eidsberg (ØF). Død 1642 på Aas Vestre, Eidsberg (ØF).

Vestre Aas ligger ved veien fra Vestre Rud til Søreng og grenser i vest til Lindhol, i nordvest til Gullberg, i nord til Vete, i nordøst til Vestre Rud og ellers til Hoie-gårdene. Navnet har denne gården fått etter en liten ås like sør for tunet. Både navnet og beliggenheten viser at gården ble ryddet en gang for vikingtiden.

Gården har vært bondegods så langt tilbake en kan følge gårdens eierhistorie. Den første kjente oppsitteren var Sebjørn Aas i 1590-årene. Han er oppført som skatteyter i 1593 og 1594.

768 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogenn, folio 19. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogen, folio 42. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 221.

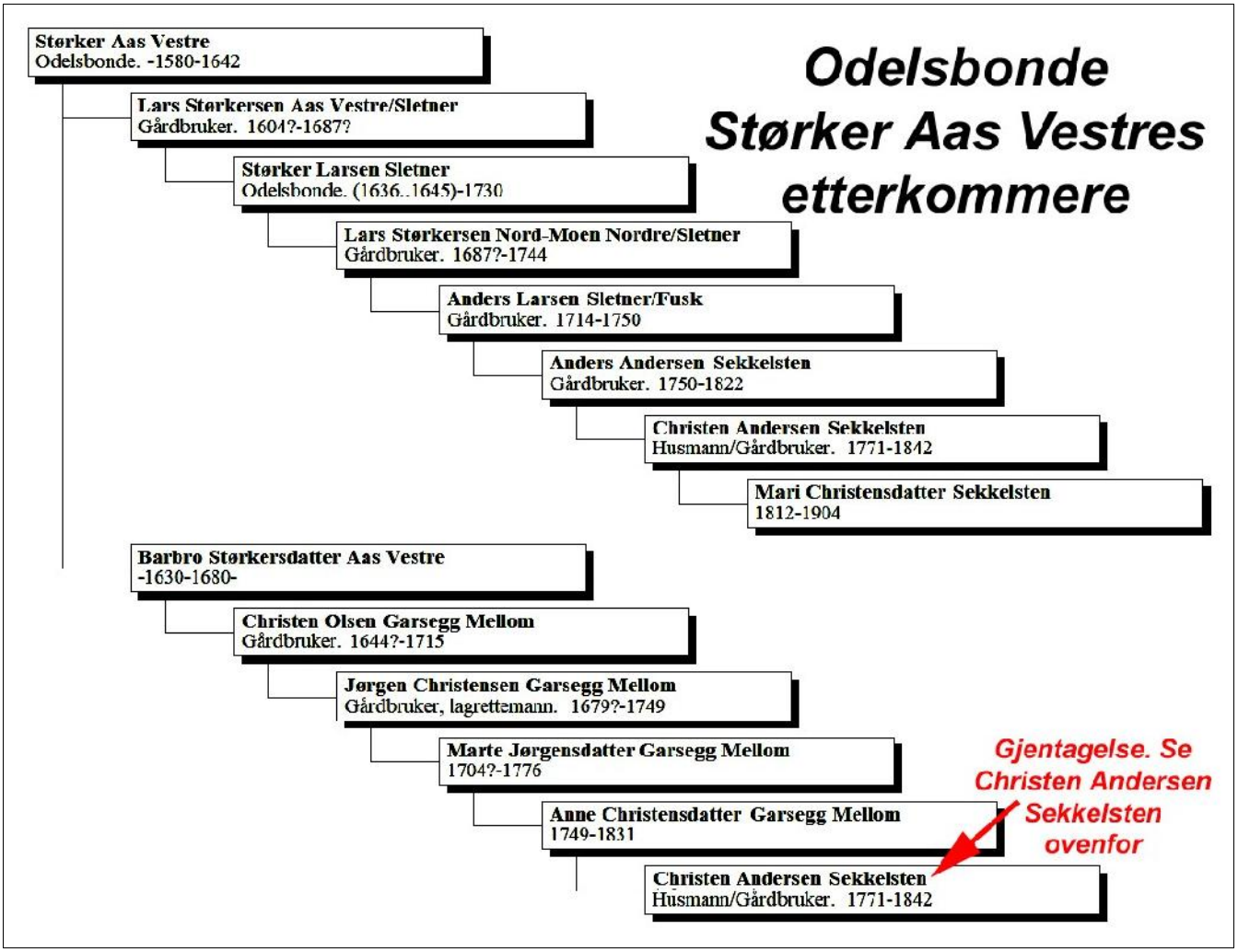

Størker brukte gården fra omkring 1600 til 1641 eller 1642. Han eide ½ skippund tunge i gården i 1615.

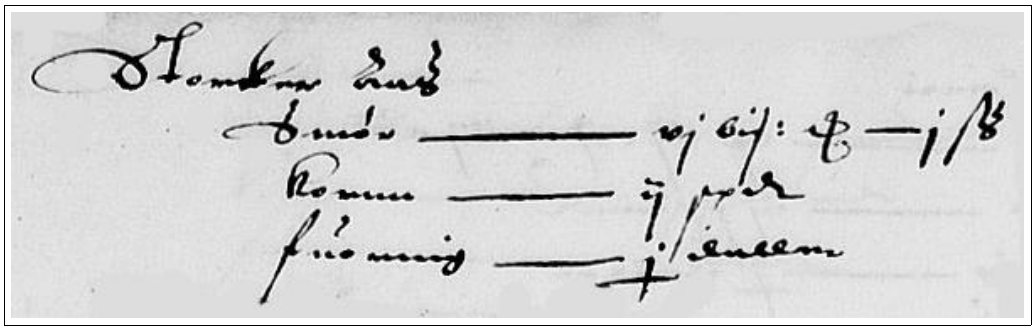

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Eidsberg prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg 3, litra 8, bilde 26).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Edtzberg Sogenn - Bunde Guotzs.
Størker Aas.
Smør - 6 bis: merker - 1 sk.
Kornn - 2 spd [spand].
Fuoring - ½ daller».

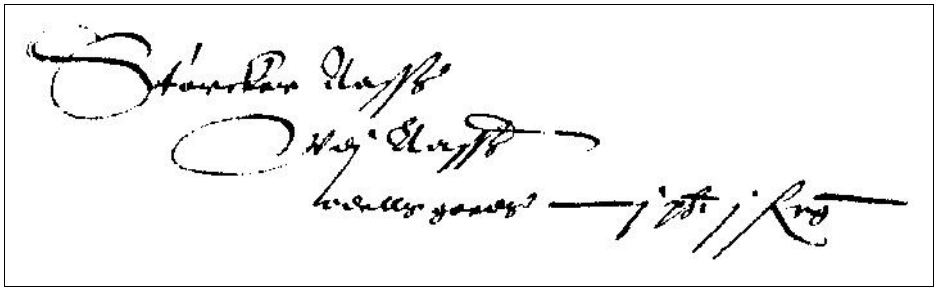

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Eedsberg Prestegielld».

I Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 for Heggen og Frøland skibrede er alle jordparter angitt som odels- pante- eller kjøpegods. Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at oppgitt odelsgods skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted:
«Størcker Aaß
Wdj Aaß - odellsgoeds - 1 pd: 1 fxrg: [fjerding]»

Fra 1637 til 1642 eide han 19½ lispund tunge i Aas. Ingebret Skallerud i Skiptvet eide 5½ lispund tunge i 1642, og sammenlagt skulle de to da ha eid hele gården.

Størker hadde følgende barn (minst):
Ca. 1594: Ole, til Søreng.
Ca. 1604: Lars, gift med Kari Villumsdatter Sletner.
Guri, gift med I. Brynild Larsen Skykkelstad, II. Tor Hen.
En datter gift med Aslak A. Hoie.
En datter gift med I. Hans Eriksen Aas/Melleby i Rakkestad, II. Ole Borge.
Barbro, gift med Ole Borgersen Mellom-Garsegg.

I Bygdebok for Eidsberg og Mysen oppgis feilaktig at Barbro var datter til Størkers sønnesønn, Størker Larsen Sletner.

Skiftet etter hans død er datert 27.11.1645.[769]

(Barn VIII:65)

Gift

Barn:

Lars Størkersen Aas Vestre/Sletner. Født omkring 1604 på Aas Vestre, Eidsberg (ØF). Død omkring 1687 på Sletner, Eidsberg (ØF). (Se VIII:65).
Barbro Størkersdatter Aas Vestre. Levde 1630. Levde 1680 på Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF). (Se VIII:90).

IX:131 fm ff ff fm f

Villum Henriksen Sletner. Gårdbruker. Levde fra 1595 til 1615.

Villum eide i 1615 7½ lispund tunge i Sæle, Varteig. Villum er ikke selv oppgitt som bruker av Sletner, og det er mulig at han døde før faren.

Villum hadde følgende barn:
Berte, gift med Aksel Helgesen Gislingsrud, død i 1672.
Kari, gift med Lars Størkersen Vestre Ås/Sletner.

Det er mulig at han også hadde sønnen Ole.[770]

(Barn VIII:66, Far X:261)

Gift

Barn:

Kari Villumsdatter Sletner. Født omkring 1610. Død omkring 1699 på Sletner, Eidsberg (ØF). (Se VIII:66).

IX:133 fm ff ff mf f

Gunder Andersen Nord-Moen Nordre. Odelsbonde. Levde 1615. Levde 1629 på Nord-Moen Nordre (Øvre), Eidsberg (ØF). Død 1652 på Nord-Moen Nordre (Øvre), Eidsberg (ØF).

Utvidelsen av det gamle gårdsområdet der Sletner ligger, har i øst og nordøst ført til et område med gårder som

769 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 8. Heggen og Frøland skibrede, folio 516. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 494-496.

770 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 164.

har fått navn på -moen. Sørvest for det gamle området Sletner-Slitu ligger en gård som helt enkelt heter Moen. Den kan vi se som en utvidelse av gårdsområdet mot sør, og det er mulig at det her ble en ny gård en gang i sen vikingetid. Gården ligger på en bred rygg sør for Slitu. Den har bekkegrense mot Hjelmark i vest og mot Garsegg i øst. Langs denne tørre, slette «moen» gikk og går fremdeles alfarveien sørfra oppover til Morstang, der den treffer veien østfra mot Onstadsundet i Glomma.

«Den Røde Bok» nevner mange gårdparter som var kirkegods i den grenda som kaltes Bakmoen, men det ser ut til at også Moen i Eidsberg delvis var kirkegods. RB forteller omkring 1400 at Ogmund på Moen ga et halvt øresbol «i væstra Moo» til Eidsbergs prestebol. Folkenborg kirke eide dessuten et halvt øresbol i Moen, og Tenols kirke, som lå nærmest, eide et øresbol i «i væstra Moo». Det er sannsynlig at Ogmund bodde på den Moens-gården han ga bort parter i, og det er mulig det gjelder Nord-Moen, som nettopp blir den «vestre Moen» om en sammenholder den med Bakmoengrenda øst og nordøst for Sletner. Ogmund var en vestående mann som også ga parter i flere av nabogårdene til religiøse formål. Da reformasjonen ble innført, hadde kirkegodspartene i Moensgården i Eidsberg blitt bondegods og fortsatte som det.

Nord-Moen grenser i nord til Slitu, i øst til Sletner og Garsegg, i sør til Fjøs og i vest til Ås og Hjelmark. I 1661 hadde gården en ringe humlehage, og i bekken mot Hjelmark var det ei kvern til husbruk.

Et fossefall lenger oppe kunne drive en sag. Det var sag her tidlig i 1600-årene, men den ble nedlagt i 1617 på grunn av store skatter. Senere ble den tatt opp igjen og kunne skjære årlig 600 bord, etter landkommissariatets jordebok i 1661. Skatten var den gangen 3¼ rdl. i året av saga. Den nevnes ikke lenger i 1690 og var sikkert nedlagt.

Fra omkring 1600 hadde Nord-Moen (Det nordre eller øvre bruket) skylda 1 skippund tunge og utgjorde halvparten av hele Nord-Moen. I de tre første tiårene etter 1600 kan en ikke fastslå hvem som var eiere og brukere her, men fra høsten 1629 til sin død var Gunder Moen bruker. I årene 1638 og 1639 eide han ½ skippund tunge i gården og fra 1640 hele bruket på 1 skippund tunge.

Rasmus Reiersen på Søndre Nord-Moen eide Belgen fra 1618 til 1625. Henrik brukte Belgen i 1593, mens ingen bruker er nevnt i 1604. Brynild var så bruker fra 1612 eller noe tidligere frem til 1623 og Hans brukte gården i 1624 og 1625.

Fra 1626 til 1631 het brukeren på Belgen Gunder, dette er muligens Gunder Andersen fra Nord-Moen. Fra 1628 var han helt forarmet, likeså etterfølgeren Jon, som brukte gården fra 1632 til 1634.

I mars 1636 makeskiftet brødrene Gunder Andersen og Reier Andersen Vammeli en del jordegods i Nord-Moen og Belgen. Reier fikk Belgen og beholdt gården til omkring 1640 (skjøte 12.03.1636). På skiftet etter Rasmus Reiersen Søndre Nord-Moen 15.02.1641 fikk sønnen Anders Belgen.

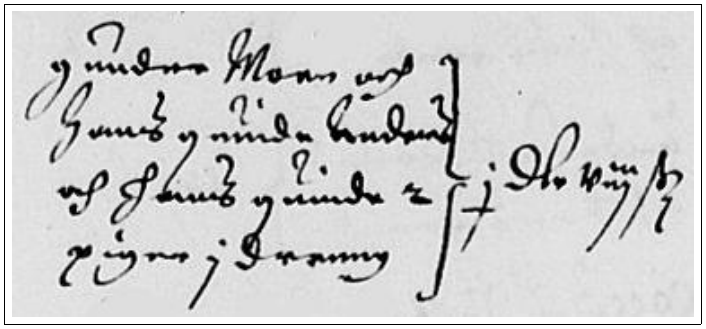

Koppskatt 1645, 23 Heggen og Frølands skibsrede, Essberig Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, folio 16).

«Koppskatten» i 1645 viser:
«Gunder Moen och Hans quinde.
Anders och Hans quinde.
2 piger 1 dreng».
De betaler ½ Dlr. 8 Skilling i skatt.

Kontribusjonsskatt 1647. L Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, folio 40).

Skattematrikkelsen fra 1647 viser:
«Gunder Monn 1 pund.
Anders ibm. 1 pund.
Bygger huer sitt».
De betaler 6½ dr. i skatt.

Anders som det refereres til i 1645 og 1647 brukte det søndre (nedre) bruket på Nord-Moen.[771]

(Barn VIII:67, Far X:265, Mor X:266)

Gift med neste ane.

Barn:

Anders Gundersen Nord-Moen Nordre. Levde 1630. Død 1662 på Nord-Moen Nordre (Øvre), Eidsberg (ØF). (Se VIII:67).

IX:134 fm ff ff mf m

??? Trondsdatter Massengen.

Gunder var gift med en datter til Trond Massengen i Askim.

Hun og Gunder hadde følgende barn (minst):
Anders, gift med Olaug Helgesdatter Slitu, død i 1662.
Reier, til Kolstad Nordre, Askim.
Tore, gift med I. Halduor Reiersen Mellom-Moen, II. Ole Amundsen Søndre Ringstad i Trøgstad.
Ole, til Ringstad, Trøgstad, ifølge gårdshistorien for Eidsberg og Mysen.
Trond, nevnt i 1650.[772]

(Barn VIII:67, Far X:267)

Gift med forrige ane.

IX:135 fm ff ff mm f

Helge (Jonsen?) Slitu. Gårdbruker. Født omkring 1570. Levde 1612 på Slitu, Eidsberg (ØF). Død omkring 1644 på Slitu, Eidsberg (ØF).

Faren var muligens Jon Bjørnsen.

Helge (Helle) er den første av slekten Slitu som kjennes med sikkerhet. At gårdens tidligere eier Joen Slitu som antagelig er født i 1540-årene må være Helges far er overveiende sannsynlig, men lar seg ikke bevise. Materialet til Eidsbergs gårds- og slektshistorie svikter i 2. halvdel av 1500-tallet. Inntektene av Eidsberg for disse årene har kongen overdratt til Arild Olsen, og lensregnskapene mangler derfor skattelister for Eidsberg.

Kildene beretter om dette:
«Edtzberg sogenn, Nota: Kronens landskyld og leding haffuer Arildt Olsenn aff. Kong. Mays forleening ad gratiam».

Det vi vet om de generasjoner av slekten som kom etter Helge, viser tydelig at slektens stamfar var langtfra en «oppkomling». Deres anselige jordegods og gamle arvesølv taler om betydelig velstand i tidligere generasjoner.

Helge overtok gården i 1612 og var den første kjente deleieren på Slitu. Fra 1612 var gården delt i to parter

771 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogenn, folio 16. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogen, folio 40. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 208-209, 219, 337. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 272. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 513, 531, 581-582.

772 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 219. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 513, 531, 581-582.

eiendomsmessig, mens det på denne tiden var bare ett bruk.

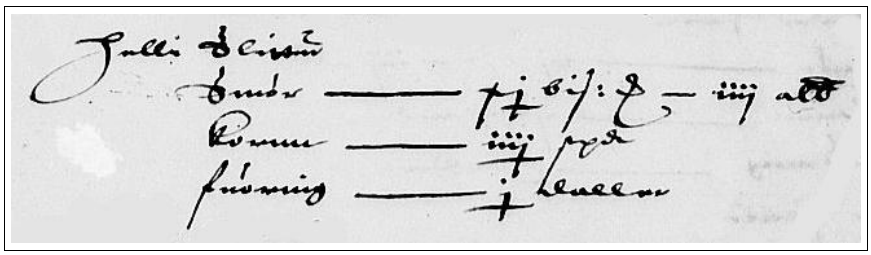

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Eidsberg prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg 3, litra 8, bilde 27).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Edtzberg Sogenn - Bunde Guotzs.
Helli Slittu.
Smør - 10½ bis: merker - 4 alb:
Kornn - 3½ spd [spand].
Fuoring - ½ daller».

Vest for Slitu er det en bekk som deler mot Hjelmark, og her var det på 1600-tallet både sagbruk og kvern. Kverna var til husbruk og ble holdt ved like langt opp gjennom årene. I 1690 var kverna ubrukelig, siden dammen var gått ut. Sagen besto kun ut gjennom 1600-årene. Den er med i regnskapene fra 1618 til 1637. Den ble så liggende øde i en del år og forfalt, inntil en ny sag ble satt opp høsten 1650. På den kunne det bare sages litt fra gårdens egen skog, siden vannfallet var ganske lite og med en sammenhengende drift på bare åtte-ti dager. Helt ubetydelig kan ikke sagen ha vært hele tiden, for ifølge landkommissariatets jordebok fra 1661 oppgis årlig skur til 1000 bord, andre år er den noe mindre. Omkring 1690 sier en militærmatrikkel at det kunne skjæres 300 bord årlig, men kort etter ble saga visstnok nedlagt. Matrikkelen 1723 anførte at det «har tilforn voren 1 Saug til gaarden, mens ødelagt og ej igjen oprettet».

Helge eide selv bare 1 fjerding (5 lispund) tunge, mens hele landskylda av Slitu var på 25 lispund. Det ene skippundet eide Ole Torp, Tosebygda, Trøgstad, svigerfar til Helge. Ole døde omkring 1618, og enka Ragnhild Torp ble sittende med Slitu-parten til opp i 1620-årene.

Deretter blir forholdet noe uklart, men sikkert er i hvert fall at Kristiania-rådmannen Halvor Anfinnsen hadde overtatt 15 lispund i 1625, rimeligvis som pantegods. Året etter var det hans enke, Anne, som eide denne parten. Fra 1627 hadde Kristiania-borgeren Albret Albretsen 13 lispund fram til 1635, antagelig enda lenger, for så sent som i 1642 er han oppført som eier av 13½ lispund.

Delvis kan en også følge andre parter i Slitu. Anders Vøyen i Spydeberg eide 6½ lispund i 1630-1637, mens Aslak Dingstad i Spydeberg hadde 7 lispund i 1632.

I hele denne tiden hadde Helge Slitu sittet med sin fjerding i gården. De 6½ lispund som Spydeberg-bonden eide, ble innløst av Helges sønner omkring 1640, for de tre Slitu-karene hadde 11½ lispund i 1641 og 1642.

Etter Ole Torp arvet Helge i 1618 en part i Fossum, Trømborg, sammen med svogeren Trond Olsen, men denne parten pantsatte de nok straks etter på 100 år til bygdelensmannen i Eidsberg, Even Lekum. Sønnen Halvor kom senere med krav på å få løse inn Fossum-parten og fikk den for 100 rd. i 1664.

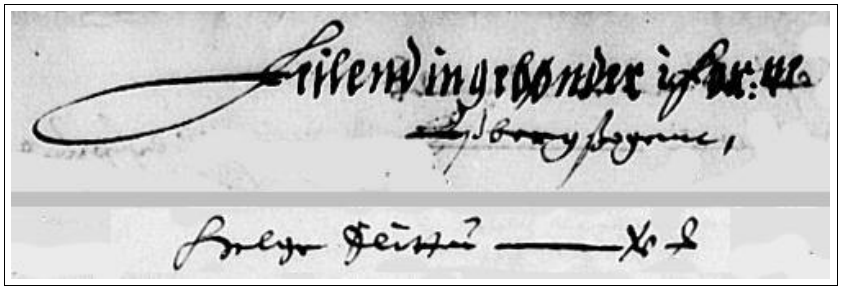

Landskatt Martini 1637. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 134, legg 3, litra I, bilde 16).

Fram til 1644 føres Helge som leilending i skattelistene.

Fra 1637 til 1642 eide Helge Slitu ½ skippund tunge i Laslett, Trøgstad, en gård som Sletnerfolk også var medeiere i. Morstang eide han også, samt den fjerdingen som kaltes for Tenolsekra, som vel var gått inn under Slitu. Allerede i 1638 ser det ut til at noen av Helges eiendommer var delt mellom de to sønnene. Halvor ble det ene året oppgitt å eie Morstang, mens Håvard (Hoffer) hadde fått «Tenorsengen».

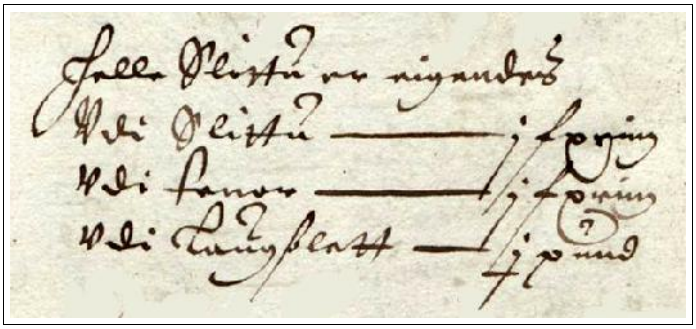

Rosstjeneste 1644-45. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 181, legg 5, litra 81, bilde 9).

Rosstjenesten for 1644-45 viser:
«Essberig Sogenn - Jordeigendis Bønder
Halle Slittu er eigendes
Wdi Slittu - 1 fxring [1 fjerding = 5 lispund]
Wdi Tenor - 1 fxring
Wdi Laugslett - ½ pund».

Helge eide sin fjerding i Slitu til han døde omkring 1644.

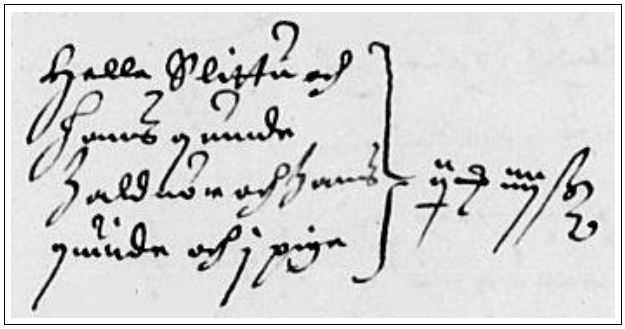

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Essberig Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 16).

«Koppskatten» i 1645 oppgir:
«Halle Slittu och Hans quinde.
Halduor och Hans quinde och 1 pige».
De betaler 1½ mark 3 skilling i skatt.

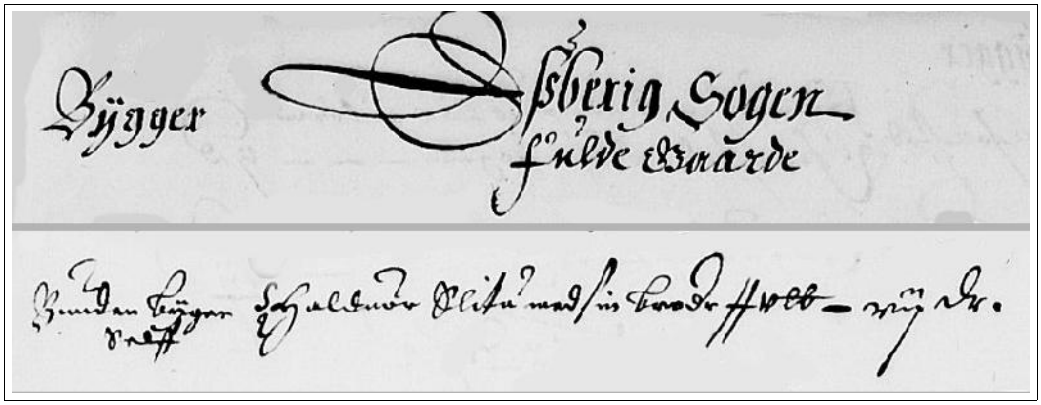

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 38).

Skattematrikkelen for 1647 viser:
«Halduor Slitu med sin broder 25 lb.
Bygger bunden selff».
De betaler 7 dr. i skatt.[773]

(Barn VIII:68, Far X:269)

Gift med neste ane.

---

773 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogenn, folio 16. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogen, folio 38. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 264-267. Martha Østensvig: Gamle slekter i Marker, 1. bind, side 96. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 513, 532, 581-582.

Barn:

Olaug Helgesdatter Slitu. Levde 1630. Død 1677 på Nord-Moen Nordre (Øvre), Eidsberg (ØF). (Se VIII:68).

IX:136 fm ff ff mm m

??? Olufsdatter Torp. Levde fra 1587 til 1602. Uforsket i Tosebygda, Trøgstad.

Helge og hans hustru hadde følgende barn (minst):
Ca. 1602: Halvor, overtok gården, gift med Anne Alfsdatter, død på Slitu ca. 1675.
Haavard.
Olaug, gift med Anders Gundersen Nordre Nord-Moen, skifte 14.03.1677.[774]

(Barn VIII:68, Far X:271, Mor X:272)

Gift med forrige ane.

IX:137 fm ff fm ff f

Christen Hansen Mysen Søndre. Gårdbruker. Levde 1590. Levde 1609 på Mysen Søndre, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Død omkring 1631 på Mysen Søndre, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Uforsket i Skiptvet.

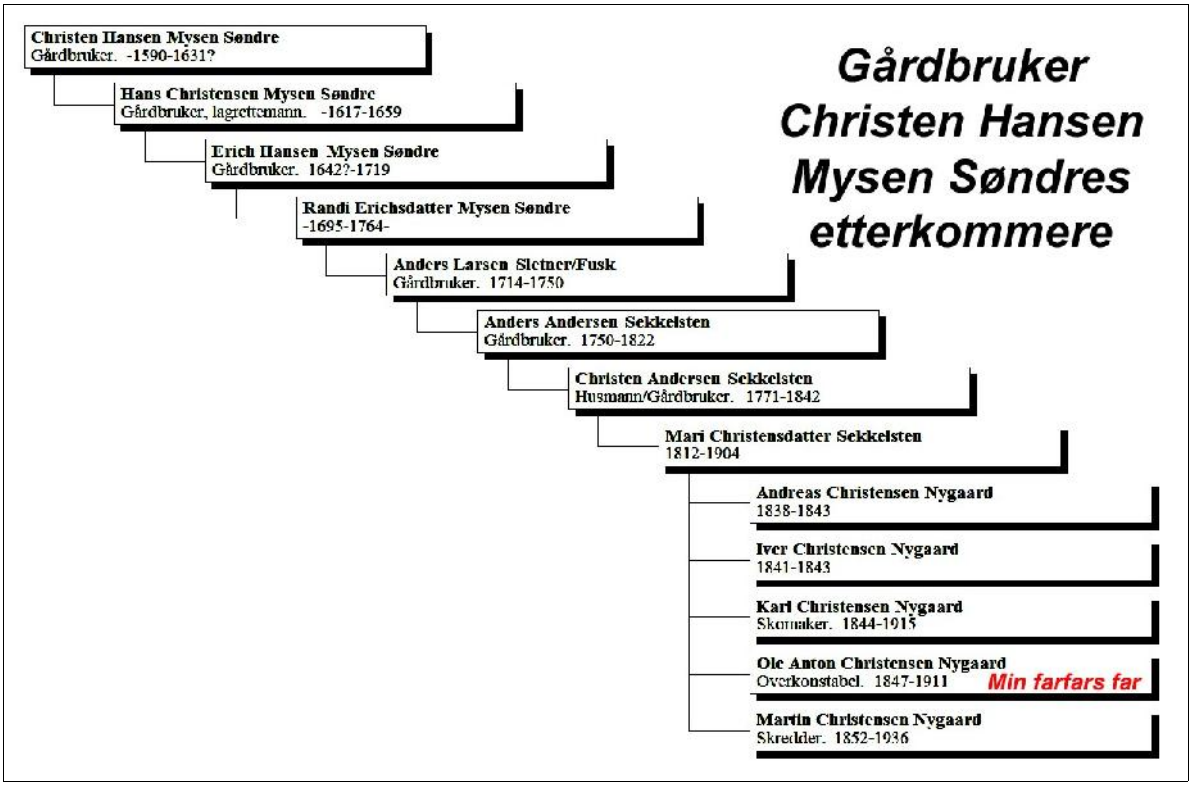

Omkring 1600 var Sø-Mysen eid av adelsmannen Jørgen Venstermand til Bosserup. Han pantsatte gården til Oslo-rådmannen Antonius Knudsen i 1605. Gårdens skyld var da 2 skippund tunge, og i tillegg kom sagfossen, som var satt til 1 tønne korn. (Obligasjon 12.04.1605.) En ny pantsettelse foregikk i 1622 (Obligasjon 07.06.1622).

774 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 266-267. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 513, 532, 581-582.

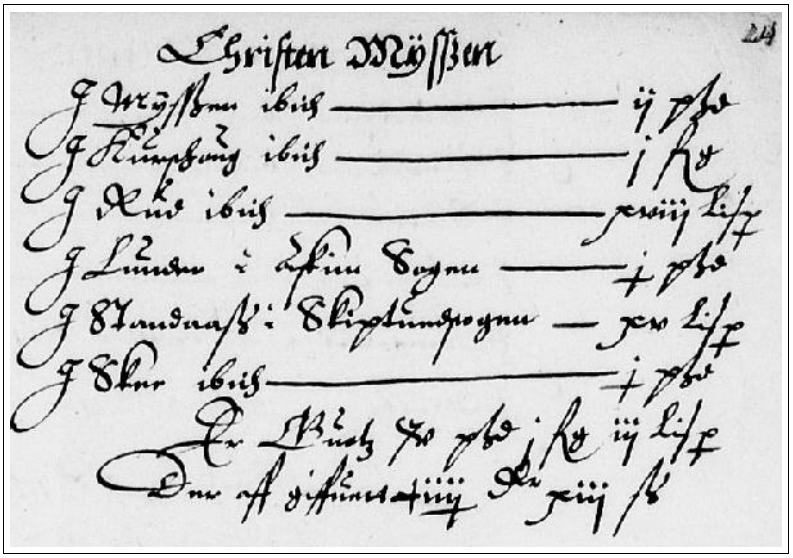

Landskatt Mikkelsmesse 1612, Heggen og Frøland fogderi, Eidsborg prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 31, legg 4, litra 23, bilde 25).

Christen overtok Sø-Mysen da han giftet seg med enken etter Christoffer Mysen. Christen var en velstående mann. I 1612 står han som eier av 2 skippund i Mysen (muligens som pantegods), videre 1 fjerding i Kuskaug (Kursmose) frem til 1618, ½ skippund i Lunder, Askim, fram til 1626. I Skiptvet eide han 15 lispund i Staås og ½ skippund i Ski.

I 1612 utgjorde hans gods 4½ skippund, 1 fjerding og 3 lispund. Skatten ble 3½ dr. 13 skilling.

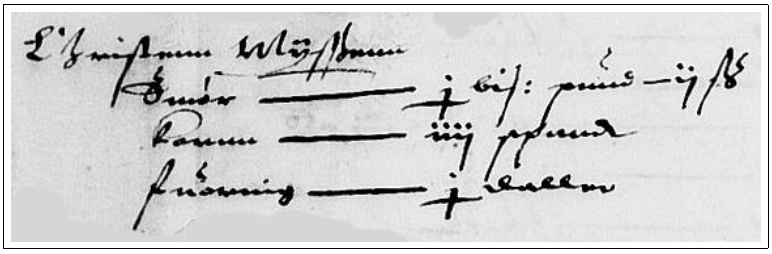

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Eidsberg prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg 3, litra 8, bilde 28).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Edtzberg Sogenn - Bunde Guotzs.
Christen Myssenn.
Smør - ½ bis: pund - 2 sk.
Kornn - 4 spannd.
Fuoring - ½ daller».

Mye tyder på at Christen kom fra Skiptvet. I 1618 lånte han ut 50 «gode, uforfalskede riksdaler» til Hans Paulsen Røtnes i Nes på Romerike mot pant i 15 lispund mel med halv bygsel i Rud, Trøgstad, med tilhørende sagfoss og kvernfoss, ugjenløst i 30 år, men allerede i 1625 ble lånet overtatt av borgermester Trond Klausen i Kristiania for 45 rd. (Kvittering 08.03.1625.) Skyldverdien av de jordeiendommene Christen satt med i 1618 var nesten 5 skippund tunge, og han betalte nesten 4 rd. i formuesskatt av dette.

Fossen til Sø-Mysen hadde vært ansatt til en skyldverdi av 1 tønne korn i 1605, og den ble noe senere i århundret overtatt av adelsmannen Sten Villumsen Rosenvinge på Torsø. I forbindelse med en delegang mellom Sø-Mysen og Åsgård i 1695 ble det lagt fram en kopi av en kontrakt mellom Sten Villumsen og Hans Mysen, datert 02.07.1635. Alt tyder på at denne kontrakten gjaldt sagfossen, men siden kopien ikke var forseglet, ville ikke sorenskriveren godta den som gyldig saksdokument, og innholdet er derfor ikke nevnt i rettsreferatet. Landsskyldverdien av fossen var omregnet til 10 lispund tunge eller ½ skippund. Sten Villumsen døde i 1653, og arvingene kom til å sitte med denne parten i Sø-Mysen opp gjennom århundret. Fossens verdi ble redusert til 2½ lispund tunge og overtatt av brukeren på gården før 1723, mens den endelige innløsningen av fossen skjedde i 1729.

Allerede Christen Hansen drev sagbruk i Mysen-fossen. Saga sto «paa Wilbiurdig Jørgen Wenstermands grund, baade Saug och dambstocken, och haffuer Sielff Skoug dertil.» Om driften av saga foreligger følgende opplysninger for tidsrommet 1612-1622:

Året: Skatt: Skåret: Avgift:
1612: 2 rd. 20 tylvter deler 6 mrk.
1613: 2 rd. 20 tylvter deler 6 mrk.

1614: 2 rd. 15 tylvter deler 4½ mrk.
1618: 2 rd. 12½ tylvter deler 3 ort 16 skl.
1620: 2 rd. 45 tylvter deler 3 rd. 1½ ort
1621: 2 rd. 25 tylvter deler 1½ rd. 1½ ort
1622: 2 rd. 40 tylvter deler 3 rd.

I 1623 opplyser et bilag til landskattregnskapet at Søndre Mysen sag var ute av drift, slik at Christen ble fritatt for skatt av saga. Men han drev også kvern i fossen, og i 1621 betalte Christen ½ rd. i skatt av kverna.

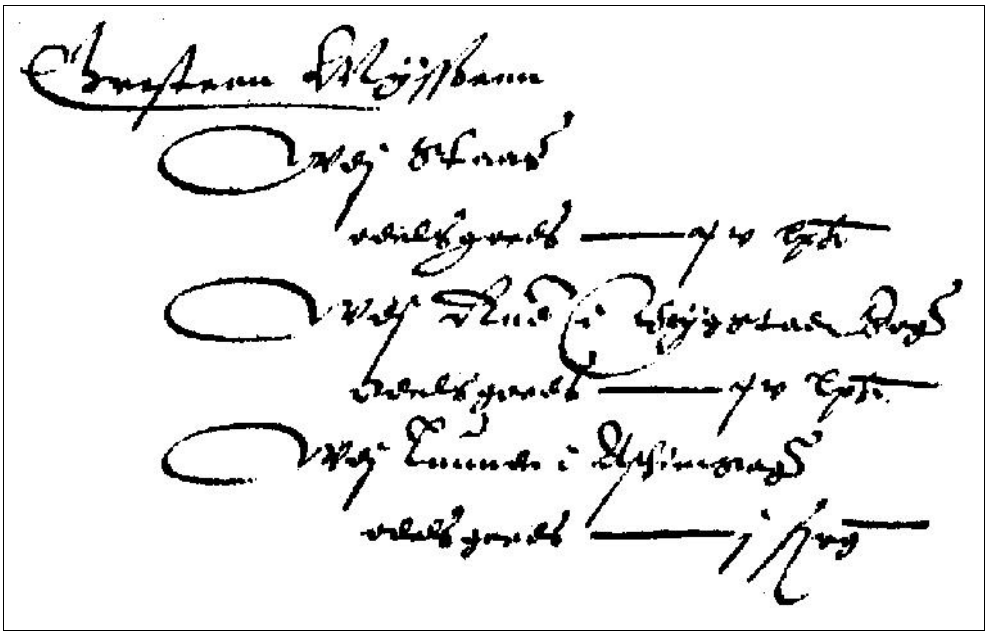

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Eedsberg Prestegielld».

I Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 for Heggen og Frøland skibrede er alle jordparter angitt som odels- pante- eller kjøpegods. Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at oppgitt odelsgods skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted:
«Christenn Myßenn
Wdj Staas [Staås i Skiptvet] - odelsgoeds - 15 Lpd
Wdj Rud i Thrygstad Sogen - odelsgoeds - 15 Lpd
Wdj Lunnde i Aschimsogen - odelsgoeds - 1 fxrg: [fjerding]»

I 1625 byttet Christen Mysen bort en del av de gårdpartene han rådde over, mot Sø-Mysen, som han eide til han døde.

Gården Smerkerud har vært bondegods så langt tilbake en kan følge gårdens eierhistorie, dvs. til omkring 1600. Den første kjente brukeren her var Torsten i 1593-1593. Christoffer Sø-Mysen var den gangen landherre til Smerkerud, siden han hadde lånt ut penger og fått Smerkerud i pant. Da han døde og Guri Knutsdatter giftet seg med Christen, ble det han som bestemte over hvem som skulle bruke Smerkerud. Gården lå øde (dvs. ubrukt) i 1604, men en Rasmus Torstensen fikk seg tilkjent gårdens bruk i 1607, så vidt en kan skjønne, og han har muligens vært sønn av den forrige brukeren. Bjørn Haraldsen var imidlertid bruker her i begynnelsen av 1600-årene. Far til denne Bjørn var formynder for sitt brorbarn Tore Smerkerud, og siden Bjørn var nærmest til å stå for gården, ble han av lagmannen dømt til å ha åsetet i Smerkerud inntil myndlingen kom «til skjels år og alder» (dvs. ble myndig). Saken om bygselretten gikk til lagmannen i Fredrikstad. Bjørn Smerkeruds far, Harald Knutsen Bakke i Rakkestad (bror av Guri Knutsdatter Sø-Mysen?) anla sak mot sorenskriver Lambrett Enevoldsen Prestby og meddomsmenn for to dommer angående Smerkerud. Den ene gjaldt Rasmus Torstensen, som i 1607 ble tilkjent bruken av Smerterud. Harald hadde skaffet seg den største eierparten i gården, og siden sønnen Bjørn hadde fått gården til bruk første gang av Christoffer Mysen og deretter av faren, krevde han at Bjørn fortsatt skulle få bruke den. Lagmannen tilkjente da også Bjørn retten til å være bruker. Dom ble avsagt 10.01.1609:

«Rettergang Som Holdtis Pa Frederichstadt Raadstue denn 10 Januarij Anno 1609 Som vaar denn 3 søgnne effter hellig 3 Konnger daugh Offuerweerindis Torbiørnn Siffuordsen.

Er denn sagh Jmmellom Chrestenn Hannßønn och Biørn Smerkerudt forligt om denn Affgrøde hannd haffuer Afførdt och deroffuer haffuer Lidt stoer schade Skall derfor giffue forne Chresten 3 goude thønner Saakorn Eenn tønne Rug och 4 laß høø och dermedt Alltingist Klartt Jmmellom dennom paa Alle Siider och huiis domme eller Breffue J denn Sag er ganngenn, schall weere dødt och Machtisløsß, och icke Adt komme Nogenn Aff partternne thill hinder eller schaade vdj Nogenn Maader.» (protokoll II, folio 23b, 26a-27a og 27b).

En annen sak gjaldt en dom der sorenskriveren og meddomsmennene hadde fradømt Harald Bakke åsetet til Smerkerud den 24.09.1608, trass i de hjemmelsdokumentene Harald hadde lagt fram, og trass i at Harald hadde tilbudt Christen Mysen pantepengene. Harald Bakke og Christen ble forlikt. Christen skulle levere tilbake den avlingen han (etter avtale med Bjørn Haraldsen) hadde ført bort fra Smerkerud, nemlig 3 gode tønner korn, 1 god

tønne rug og 4 lass høy, og deretter skulle ikke Christen befatte seg mer med Smerkerud eller den fjerdingen i Jaren som også tilhørte Harald Bakke til. (Forlik 10.01.1609, protokoll II, folio 23b-24a). Alle tidligere dommer om disse forholdene ble naturlig nok opphevd av lagmannen.[775]

(Barn VIII:69)

Gift med neste ane.

Barn:

Hans Christensen Mysen Søndre. Levde 1617. Død 1659 på Mysen Søndre, Folkenborg, Eidsberg (ØF). (Se VIII:69).

IX:138 fm ff fm ff m

Guri Knutsdatter Mysen Søndre. Levde 1590. Levde 1605 på Mysen Søndre, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Død omkring 1642 på Mysen Søndre, Folkenborg, Eidsberg (ØF).

Guri var antagelig datter til Knut Mysen.

I «Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen» antas det at en datter på Sø-Mysen var gift med Reier Borgersen Nordre Bunes, men hvilket belegg det kan være for dette er uklart. Det angis også at en annen datter var gift med Gudmund Skattalen i Baastad.

Guri og Christopher hadde sønnene:
Ca. 1600: Torer, til Ski i Skiptvet, gift med Borild Hansdatter Løstvet i Skiptvet.
Christopher, gift med Live Torsdatter, skifte 11.12.1649.

Guri og Christen hadde sønnen
Hans, gift med Gunhild Villumsdatter Skog, død ca. 1659.

Fra 1632 til 1635 sto sønnen Hans som eier av Sø-Mysen, men året etter var gården delt likt mellom Hans og hans mor.[776]

(Barn VIII:69, Far X:275)

Gift 1. gang med **Christopher Mysen Søndre.** Lensmann. Levde 1570. Død omkring 1605 på Mysen Søndre, Folkenborg, Eidsberg (ØF).

Christopher var lagrettemann på Opsahl den 25.02.1589.

Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

«Chresstopher Mysing» var 15.05.1591 med og forseglet allmuens fullmakter fra Eidsberg da den 14-årige Christian IV skulle hylles i Oslo. Hans segl inneholder initialene «C [.?]» - Antagelig «C B».

I februar 1592 var han stedfortreder for lensmannen Ingemund Evensen i forbindelse med oppsetning av et provsbrev angående hjemmelen til Vestre Haga. Antagelig døde Ingemund kort tid senere, han er i alle fall ikke oppført i bygningsskattelisten for 1593.

En Christopher Holm betegnes samme år som lensmann, og han er antagelig identisk med Christopher Mysen. Om dette er riktig, tør vi anta at Christopher Mysen også formelt overtok lensmannsombudet i 1592, men det går likevel flere år før vi finner ham omtalt som lensmann. Dette forekommer første gang i et dokument fra 1597, som viser at han på vegne av Kolbjørn Melleby hadde stevnet Arne Rud for resterende landskyld av Søndre Rud i Trømborg

775 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 8. Heggen og Frøland skibrede, folio 514. Odd Sandaaker: Fredrikstad lagtingsprotokoll nr. I-VIII, 1607-1615, Oslo 1989, side 61. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 360-362, 427. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 509-510, 529, 576, 585.

776 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 360-362. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 509-510, 529, 576, 585.

(NRA utrykt diplom av 29.07.1597). Det er ifølge Bygdebok for Eidsberg uklart på hvilken av Mysen-gårdene han bodde.

Han betalte bygningsskatten i 1593, 1594 og 1604 og var fremdeles lensmann i 1604.

Christopher døde omkring 1605.[777]

Gift 2. gang med forrige ane.

IX:139 fm ff fm fm f

Willum Asgautsen Skog. Storbonde. Levde 1611. Levde 1627 på Skog, Skiptvet (ØF). Død 1657 på Skog, Skiptvet (ØF).

Willum overtok Skog etter sin far.

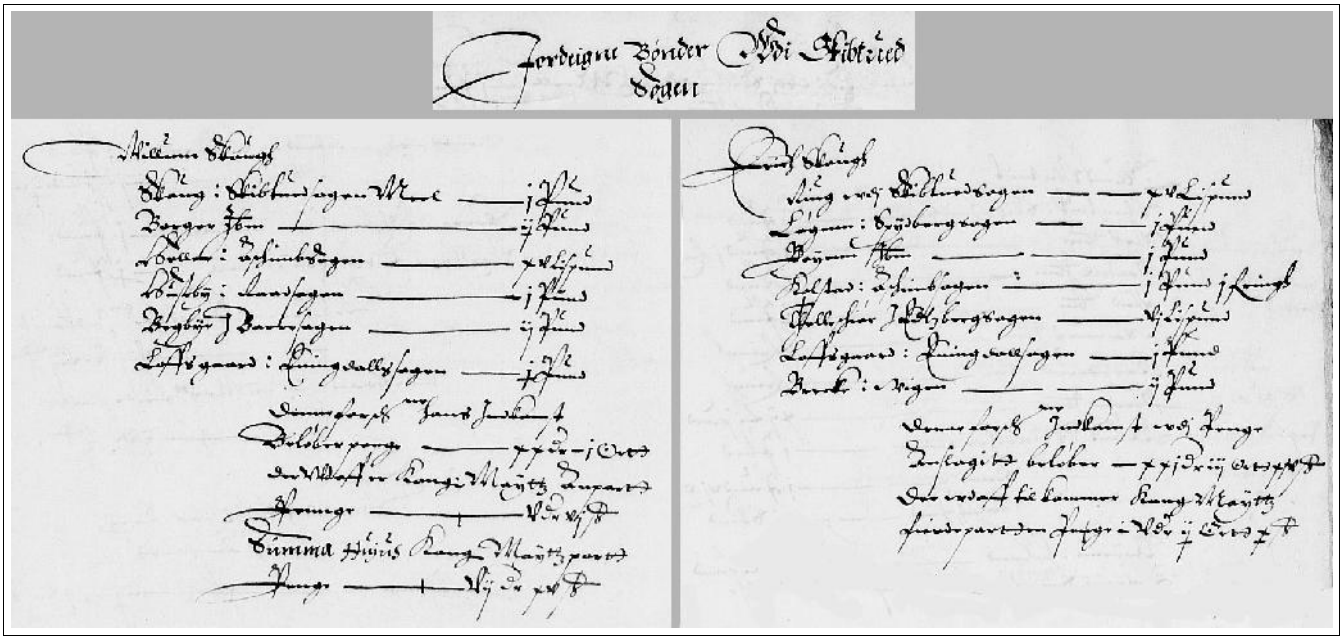

Landskatt pinse 1626. Veme len, Skiptvet sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 78, legg 8, litra 17, bilde 3).

Ved fordelingen av jordegodset etter faren i 1626 overtok Willum:
«Skough Vdj Skibtued szogenn Meell 1 Pund
Begbye i Borre szogenn 2 Pund
Huszebye i Raade szogenn 1 Pund
Borger i Skibtued szogenn 1½ Pund
Loffsgaard i Enningdall szogenn ½ Pund
Heller i Aschim szogenn 15 lispd.»

Willum opplevde meget i de mer enn 30 år han satt på Skog, det var krig og atter krig og et skatteflåeri uten ende. Willum klarte seg imidlertid som oftest igjennom uten å måtte skille seg av med noe av sitt faste gods. Han må nok derfor ha hatt mange gode daler på kistebunden i tillegg til sine mange gårder.

Willum ble boende på Skog. Vi finner ham der helt til 1657, det året han døde. Riktignok figurerer hans navn i enkelte skattelister i flere år etter den tid. Men slikt kunne forekomme. Listene over de årvisse fasteskatter ble ofte uten videre skrevet av fra det ene år til det annet, uten at skattydernes navn ble ført ajour, og skrivekarene i de Kongelige Rentekammere var ofte ikke særlig lokalkjente.

I 1627 treffer vi Willum i Bygningsskattelisten med de for fullgårdene sedvanlige 60 skilling. Inntekten av hans faste eiendommer er 16 dlr. 1 ort, derav skal Kongen ha fjerdeparten, 3½ dlr. 1 ort 6 sk. I 1628 har han fått enda et skippund i Lobsgaard, Ingedal, så der eier han nu 1½ skippund, og hans inntekt er steget til 17 dlr. 1 ort. Men på grunn av Kong Christian 4.'s store utlegg til sin uheldige deltagelse i 30-års krigen ble Kongens part av Landsskylden det året satt til 2 tredjeparter, 11½ dlr. I 1629 nøyer Kongen seg med en tredjedel, men det er mange andre byrder som legges på gårdene i disse årene. Bygningsskatten er jo en gammel kjenning, dertil kommer i 1629 og i årene utover Garnisonsskatt ½ dlr., Officerskontribution ½ dlr. og endelig Kvegtidende, ½ dlr. for hver fullgård. Landsskatten er som før.

I 1632 har Willum øket sitt gods betraktelig. Han har overtatt alle sin bror Erichs eiendommer unntatt Løken i

777 Bygdebok for Eidsberg, Bind I: Bygdehistorien 1537-1800, side 402-403. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 360-362, 427. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 509-510, 529. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 75 Allmuen i Eidsberg (1591), side 109 og 229, segl 8.

Spydeberg, Riugh i Skiptvet, Bovum i Spydeberg, Brecke i Vigen, Kolstad i Askim, Tilleschiør i Eidsberg. Det ene skippund som Erich eide i Lobsgaard i Ingedal hadde Willum som før nevnt fått allerede i 1628. Dertil 6 lispund salt i Rolstad i Såner og ½ skippund i Røed eller Ruud i Skiptvet. Men var inntektene store, så var Kongens krav også store, i 1632 må Willum ut med halvparten av landsskylden, 14½ dlr. 2 ort ½ sk. 5 denarer. I 1633 er Bovum bortfalt, men da eier han et skippund i gården Mosvigen i Aremark og en hud i Agerøen på Hvaler. Mosvigen er bortfalt allerede i 1635, men Agerøen beholder han. Kongen er blitt rimerligere m.h.t. Landsskatten, nå nøyer han seg med fjerdeparten av Landsskylden, men tar det igjen på andre måter. I 1636 gjaldt det å styrke krigsflåten, og da blir det utskrevet en ny skatt, Baatsmannsskatten, som ble utlignet på enhvers samlede eiendom. Willum står i 1636 som eier av ialt 8 skippund 1½ lispund 1 hud, og hans Baatmannsskatt er: I 1636 1 dlr. 3 skill., i 1637, 1638 og 1639 1 dlr. 5 sk., i 1640 1 dlr. 6 sk., for da eier han enda en fjerding salt, men det står ikke hvor.

Jordebok 1642-43. Veme len, Skiptvet sogn (Lensregnskap Tune og Åbygge skipsreder og Veme len, eske 4, legg 6, litra 4, bilde 34).

I jordebøkene 1642-43 står «Welom Skouwg» oppført for følgende avgifter:
«Arb peng. - 1 mark
Kornn - 1 fring [fjerding]
Smør - 18 [bismer]merker
Penge - 3 skilling
Fuoring - ½ dr.»

Så var det krig igjen, denne gang med Sverige, 1643-45. Den ble kalt Hannibelsfeiden i Norge etter Kongens svigersønn, Hannibal Sehested, som dengang var stattholder i Norge, og som ledet krigen. Det var denne krig som endte så ulykkelig for Norge da vi ved freden i Brømsebro mistet Jemteland og Herjedalen. Skattene steg til det enorme. Nye kom til, f.eks. Rosstjenesten eller Rytterskatten, den var av de mere følelige. For Willums vedkommende utgjorde den 5½ dlr. 1 ort 3 sk. i 1643, men 12½ dlr. i 1644. Dertil kom Landsskatten, som både i 1643 og 1644 vaar 12 dlr. 1 ort 3 sk. Så alle de skatter vi kjenner fra før, dertil Knekteskatt eller Krudtpenge, Skatt til Rigens serdeles Nødtørft, og som toppen på det hele 12 dalers-kontributionen, som dog i 1647 ble nedsatt til det halve. Utallige bønder måtte i disse år gå fra gård og grunn, og mye jord byttet eier. Willum eier en kort tid gården Roe eller Raade i Raade, men skiller seg snart med den igjen. Den var på ½ skippund.

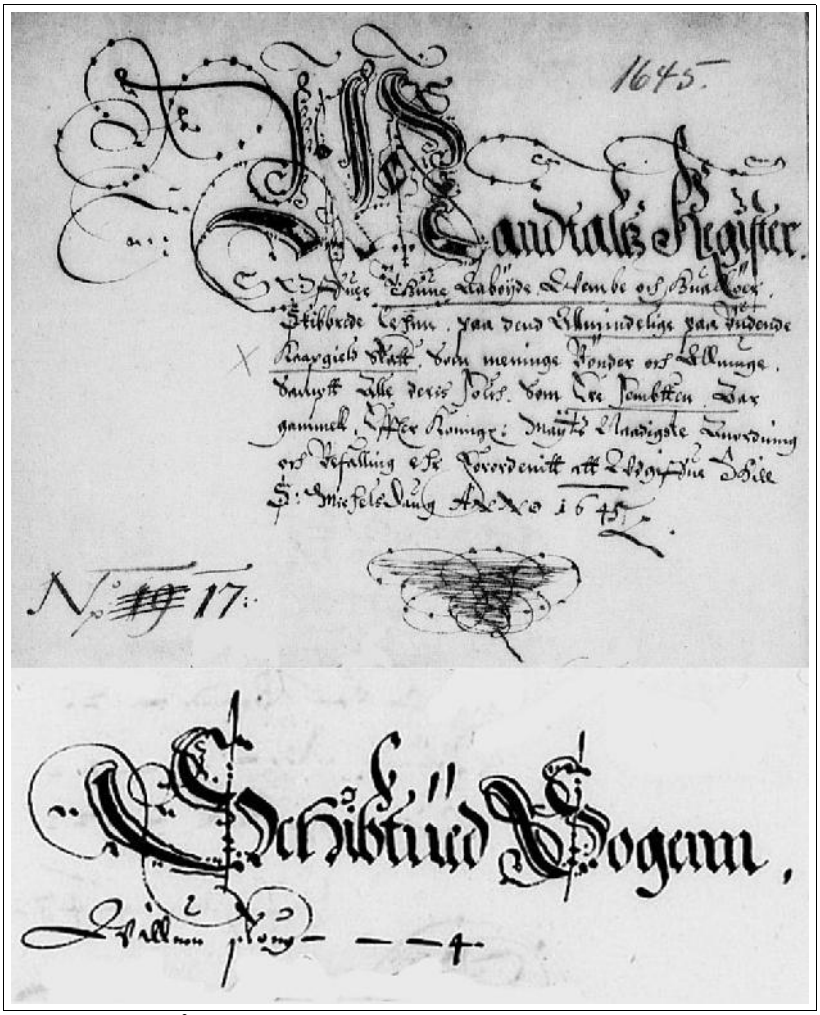

Koppskatt 1645. Tune, Åbygge og Veme len - Schibtued Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 6, legg 5, litra 17, bilde 11).

Koppskatten i 1645 viser for
«Thune, Aabøyde, Wembe och Hualløer Skibbrede, Schibtued Sogenn»:
Willum Schoug - 4 [personer]».

Det har hele tiden vært et åpent spørsmål hvem som eide det andre skippund i Skog. For Willum eide kun halvparten, og hans far Asgaut likeså. Men i 1647 leser vi i luten over 6-daler-kontributionsskatten:

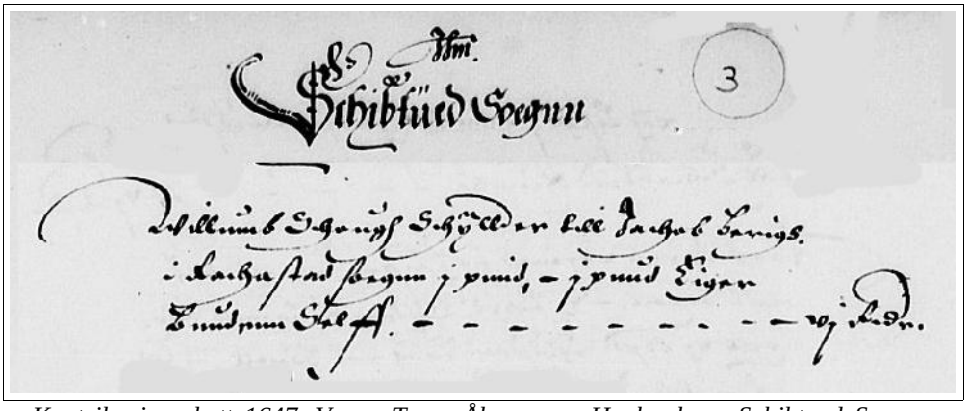

Kontribusjonsskatt 1647. Veme, Tune, Åbygge og Hvaler len - Schibtued Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra M, bilde 3).

«Willumb Schough Schylder til Jachob Berigh i Rachastad soegnn 1 pund,
1 pund Eiger bundenn Selff 6 daler.»
Han betaler 6 dr. i skatt.

Men Willum eier fremdeles Begbye i Borge, som skyldte 6 tønder korn, Breche i Quill sogn (Sverige) 6 tønder, Røed i Skiptvet ½ skippund med bøxel, Riug i Skiptvet 15 lispd. med bøxel, Heller i Askim 4 lisp., med bøxel, Kolstad i Askim 3 lisp. og Lobsgaard i Ingedal ½ lisp., begge uten bøxel, Agerøen på Hvaler 1½ hud med bøxel, og Roelstad i Såner 6 lispd. salt uten bøxel. Men så endelig, i 1648-49 finner vi Willum som eier av hele gården Skog, 2 skippund med bøxel og herlighet. Willum må ha vært ved usedvanlig god økonomisk makt, siden han i disse år, da skatteflåeriet florerte på alle hold, var i stand til å ta et slikt løft som å løse til seg halve Skog. I dette år er hans

samlede inntekter 16½ dlr. 1 ort 10 sk. i landsskyld av de mange eiendommer, men derav må han ut med det halve i Rytterskatt. I de følgende år går riktignok denne skatten ned til omkring det halve, men det er en rekke andre skatter, tildels meget krevende. Det er stadig uoverensstemmelser og rivalisering mellom Tvillingrikenes og Sveriges konger, og selvfølgelig gikk det ut over folket. Enten rustet Kongen til krig, eller det var krig - som oftest med negativt resultat for Danmark-Norge, - eller også måtte de som ennå hadde noe av sitt i behold gjøre nesten overmenneskelige anstrengelser for å bringe landet på fote igjen, - til neste krig.

14.12.1655 anla Willum Schoff sak mot Per Pedersen for at han hadde løpt av sin tjeneste. Dom (Rakkestad tingbok nr. 11, folio 97b).

Willum ble ikke spart, dog greide han å berge sitt jordegods intakt gjennom de onde år. I 1657 kom neste krig, Krabbekrigen, som i 1658 endte med den ulykkelige fred i Roskilde da vi mistet det rike Båhuslen, og så den såkalte «revansjekrig», 1659-60, som enn ytterligere utarmet særlig de østlige deler av landet. Men disse kriger slapp Willum å oppleve. Han døde i begynnelsen av 1657 og da ble gården Skog delt mellom hans enke og hans eldste datter Rønnov og hennes mann Torchild Olluffszen Borger. (Skifte 09.11.1657.)[778]

(Barn VIII:70, Far X:277)

Gift med neste ane.

Barn:

Rønnov Villumsdatter Skog. Død omkring 1675 på Skog, Skiptvet (ØF).

Rønnov var enke da hun ble gift med Torchild Olluffszen, det forstår vi fordi Torchild noen år senere tillegges «Stifbørn». Rønnovs første mann må ha hett Erich, det fremgår bl.a. av at en av Torchilds «Stifdøtre» kalles Erichsdatter. Dessuten heter Torchilds og Rønnovs sønn Erich, og det var en uskriven lov at barn som en enke eller enkemann fikk i et nytt ekteskap først og fremst skulle oppkalles etter den avdøde ektefelle. Gården Borger har vel Rønnov og hennes første mann fått av Rønnovs far da de giftet seg. I 1626 står Willum som eier av 1½ skippd. i Borger, men siden går denne gård ut av fortegnelsen over Willums eiendommer. Rønnov og hennes første mann, Erich, hadde i sitt ekteskap 3 barn, sønnen Asgut eller Asgaut og døtrene Jøran og Johanne. Da Rønnov skulle inngå nytt ekteskap måtte hun naturligvis skifte med sine barn, som dengang var små. På Rønnovs part falt altså 1 skippund på et remål nær, og på barnas part ½ skippund. Resten av sin farsarv har vel barna fått i annet jordegods. Erich var vel neppe helt snau selv heller, ellers hadde han vel neppe hatt noen mulighet til å bli gift med Rønnov. Det er forresten ikke usannsynlig at Rønnovs første mann var av Skog-slekten. Erich var et navn som var knyttet til Skog. Rønnovs annen mann, Torchild Olluffszen eller Olszen kom antagelig fra Hellesjø, Høland. I 1661 eier han nemlig 15 lispund i denne gård, og det jordegodset har han ikke fått med sin hustru. Det er hans egen odel.

Det ser ut som om Rønnov døde i 1675 for det året skifter Torchild med sine barn og «Stifbørn». Det forlyder ikke noe bestemt om når Torchild Skog døde, men han var død i 1697.[779]

Gunhild Villumsdatter Skog/Mysen Søndre. Født på Skog, Skiptvet (ØF). Levde 1630. Levde fra 1642 til 1683 på Mysen Søndre, Folkenborg, Eidsberg (ØF). (Se VIII:70).

IX:140 fm ff fm fm m

Anne Amundsdatter Skog. Levde fra 1640 til 1672 på Skog, Skiptvet (ØF). Uforsket på Skog, Skiptvet (ØF).

I all lokalhistorisk litteratur har Anne patronymikonet Andersdatter. Sten Høyendahl har imidlertid påvist et skjøte utstedt på Huseby i Tesal fra 1631 i Riksarkivet hvor hun konsekvent kalles Amundsdatter.

Martha Østensvig hevder i «Gården Skog i Skiptvet gjennom 500 år» at Willum hadde giftet seg til parten i Røed «for vi får senere høre at det er hans hustrus odel. Hennes navn var Anne». Vi får ikke høre mer om dette. I Runar nr. 1/81 hevder Svein Skahjem at Anne Andersdatter var fra Rud i Skiptvet og ble gift med Willum Asgautsen Skog. Dessverre oppgis ingen kilde. Sverre Dürbeck skriver i «Litt om Gården Skog i Skiptvet» at det nok er et åpent spørsmål hvor hun kom fra. Skattemanntallet i 1615 viser at Johanne på Skog sammen med Willums far, Asgaut Skog, eide det meste av Rød. Gårdens skyld var på 1 pund og 3 skind, de senere tilhørte Spydeberg kirke. Johanne og Asgaut eide tilsammen 17 lispund. I 1645 eide Willum 10 lispund i gården, Iver Arnesen Børud eide de øvrige 10. Iver eier forresten også bl.a. Dal i Trøgstad på 6 lispund som Johanne eide i 1615. Brukerne på Rød var leilendinger. Om Anne Andersdatter var fra Rød, skulle man vel vente at det var en Anders på den gården i det aktuelle tidsrum. Men i 1610 er det en Siver der, i 1632 Hofuel og i 1664 Hoel Siversen.

Anne og Willum hadde følgende barn:

---

778 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Thune, Aabøyde, Wembe och Hualløer Skibbrede, Schibtued Sogenn. Skattematrikkelen av 1647, Veme skipreide, Tune, Åbygge og Hvaler fogderi, Schibtued Soegnn, folio 3. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 365-366. Martha Østensvig: Gården Skog i Skiptvet gjennom 500 år, side 7-10. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 510, 530, 576, 585.

779 Martha Østensvig: Gården Skog i Skiptvet gjennom 500 år, side 9-13.

Gunhild, gift med Hans Christensen Sø-Mysen, frivillig skifte 08.10.1683.
Rønnov, død 1675, gift med
I. Erik Borger i Skiptvet,
II. Thorkild Olsen fra Hellesjø i Hemnes, Høland.

Etter at Willum døde i begynnelsen av 1657 ble gården Skog delt mellom hans enke, Anne, og hans eldste datter Rønnov og hennes andre mann Torchild Olluffszen Borger. Denne forandring fremgår bl.a. av en ny skatteliste, Kvegskatten, som ble pålagt bøndene i 1657 av

«Alle deriz haffuende Creature.
- Aff Hest, Oxe, Koe eller Quie som er offuer ett Aar Gammell - 8 skill.
- Aff ett Aar Gammell Suin - 1 skill.
- Aff en Geed - 2 skill.
- Aff ett Faar, Veder, Lamb eller Gede - 1 skill.»

Torchild og Anne hadde hvert sitt bruk på Skog. Kvegbestanden på Annes bruk var «3 Hester, 9 Støcher Kiør, 8 Støcher Søver, 1 Støche Suin, tilsammen 1 Dal 9 sk.»

Torchild hadde dog ikke straks flyttet til Skog ser det ut til, for han kalles ennå i et par år som regel Torchild Borger eller Berger i skattelistene. F.eks. i 1658-59, da vi leser i listen over odelsskatten:
«Anne Schou Eyer:
I samme Grd. Shou 1 schippd.
I Begbye i Borge Sogn 1 schippd. och 4 lispd.
I Røed ½ schippd.
I Aagerøen 1½ hud 1 schind 1 schinchling
Skatt 4 Dal 3 Ort 11 Sk.»
«Torchild Berger Eyer:
I samme Grd. Berger 1 schippd.
I Schou 1 schippd.
I Kolstad 1 fiering
I Rolstad 6 lispd. Salt
Skatt 3 Dal 2½ Ort»

Neste år har Torchild flyttet til Skog. For i Odelsskattelisten, som ellers har samme ordlyd som den foregående, kalles han Torchild Schou, og listen over hans jordegods begynner med: «I samme Grd. Schou...». Alstså bor han der.

Torchild og Anne satt med hver sin Skoggård i mange år. I 1662 leser vi:
«Skouff som Torchild och Anne paaboer eyer Selff Thill samme A: Mel 2 schippd. (Arremel = Havremel). En liden quern Fald som Mallis paa Høst och Vaar naar flom ehr. Bruges aff Besidderne. Lagt J Schat for 8 rdlr.»

1660-årene var kostbare år, skattenes antall viste en økende tendens og som de velstandsfolk de var, måtte Torchild og Anne være med på dem alle, enten de nå skulle ytes i form av penger eller naturalier. Dog slapp Torchild å betale Rytterskatt, han var «Rytter-Legsmand», dvs. gården var «Dragon-kvarter», som det senere ble kalt, og pliktet å holde hest og rytter i beredskap for Kongen i tilfelle av krig. Verst var året 1659-60, da Kongen ved siden av alt annet påla sine trofaste undersåtter 12 daler-skatten. Den fikk mang en ærlig bonde til å gå fra gård og grunn. 12 daler var en liten formue dengang, og hvor skulle den alminnelige mann i de krigsherjede distrikter ta pengene fra?

Anne holdt skifte med de to døtrene i 1668 (Skifte 09.09.1668), men både hun og Gunhild var misfornøyd med skriverens måte å ordne sakene på. Gunhild anla sak mot sorenskriver Lucas Hansen om skiftet, og de to søstrene kunne ikke enes, hverken om medgift, om arven etter faren eller om det som mora godvillig hadde skiftet mellom dem. Saken kom opp for lagmannen i Fredrikstad, og han fant for rett at den eldste søsteren Rønnaug skulle ha hovedbølet Skog. Dessuten fikk hun 4 gårder til, bl.a. Bovum, Spydeberg. Gunhild, den yngste av de to, fikk 1½ skippund med bygsel i Borger, Skiptvet, som hun holdt for å være jevngod gård med Skog. Videre fikk hun 1 fjerding med bygsel i Rud, Skiptvet, 15 lispund med bygsel i Rjuk, Skiptvet, og 6 tønner stritt byggmalt med bygsel over 2 huders rente i Begby, Borge (Lagmannsdom 09.01.1672).

Da Anne holdt oppgivelsesskifte, ba hun om å få tilbringe de siste årene av sitt liv hos Gunhild på Mysen. Siden Gunhild klaget på alle oppgjør innen familien, kunne det virke som om hun ikke ville ha moren hos seg på Mysen. Lagmannen tok da inn i sin dom følgende angående «den gamle bedagede mors opphold, som Gunhild hittil ikke har villet forestå eller bekvemme noe til å bekoste efter skiftebrevets formelding, da på det (at) samme bedagede kvinne formedelst hennes egen gode vilje mot hennes barn, idet hun således udi hennes levende live har avstått sitt gods og sin rett, ikke skal lide noen nød udi hennes alderdom og skrøpelighet, er derfor tilkjent hennes datters mann bemeldte Torkild Skog, som hun endelig vil ha sitt opphold (hos).» Torkild skulle få alt det som Anne fortsatt eide. «Derimot skal Torkild forsørge henne med opphold så lenge hun lever og gjøre henne en hederlig begravelse.» (Lagmannsdom 09.01.1672.) For å rette på inntrykket skrev Gunhild en erklæring om at hun gjerne ville ha moren hos seg på Sø-Mysen og forsørge henne der. (Erklæring 20.01.1672.)[780]

[780] Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 365-366. Martha Østensvig: Gården Skog i Skiptvet gjennom 500 år, side

(Barn VIII:70)

Gift med forrige ane.

IX:141 fm ff fm mf f

Helge Tordsen Anundbye. Odelsbonde. Født omkring 1572 på Anundbye, Øymark (ØF). Død før 1653 på Anundbye, Øymark (ØF).

Helge kjøpte gården Jaren som ligger på vestsiden av Øymarksjøen mellom gårdene Lie og Aarnæs, like sør for Ørje. Han ble imidlertid selv boende på Anundbye mens sønnen Tor (Tord) flyttet til Jaren.

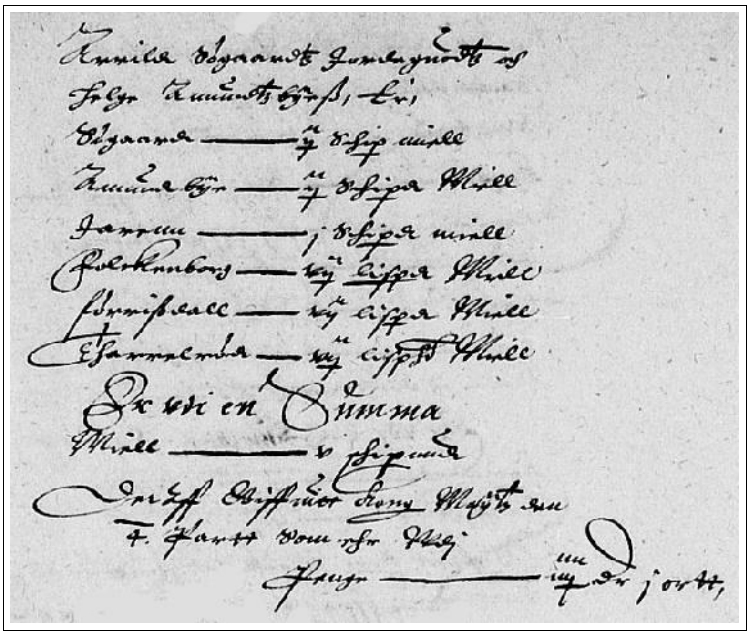

Landskatt Mikkelsmesse 1613. Idd og Marker len, Aremark sogn, Øymark anneks (Lensregnskap Akershus len, eske 34, legg 7, litra 19, bilde 6).

Skattelistene for «Ømarker» i 1613 viser:
«Arrild Søgaardtz Jordeguodtz och Helge Anundtzbyes, Er
Søgaard - 1½ Schip miell.
Anundbye - 1½ Schip miell.
Jarenn - 1 Schip miell.
Folckenborg - 6½ lispd miell.
Førrisdall - 7 lispd miell.
Tharralrød - 6½ lispd miell.»

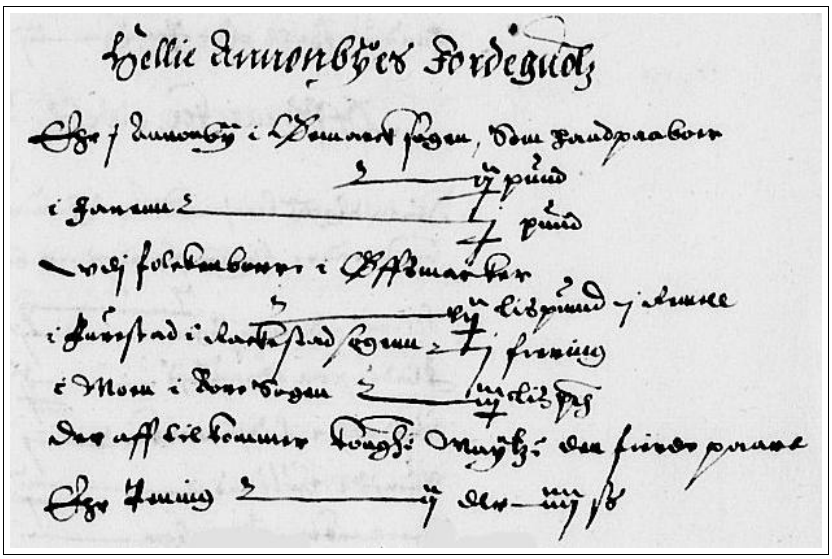

Landskatt Martini 1623. Idd og Marker len, Aremark sogn, Øymark anneks (Lensregnskap Akershus len, eske 67, legg 1, litra 15, bilde 3).

Landskatt til Martini i 1623 viser at brødrene har delt arven etter sine foreldre og kjøpt ytterligere gods:

9-13. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 682-683. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 510, 530, 576, 585. Svein Skahjem: Tingbok fra Borge 1664 - 1665, Runar 1/1981, side 14. Sverre Dürbeck: Litt om Gården Skog i Skiptvet, Runar 1/1984, side 62-63.

«Hellie Annonbyes Jordegudz
I Annonbye i Øemarch Sogen Som Hand paaboer - 1½ pund.
i Jarenn - ½ pund.
wdj Folckenborre i Øffsmarker - 6½ Lispund 1 Remoll.
i Furestad i Rackestad Sogenn - 1 fiering.
i Moen i Bore Sogen - 2½ lispund.
Der aff tilkommer Kongl: Maytz: den fierde paart
Ehr Penning 2 dr. 4 sk.»
«Arild Søgaardz Jordeguotz.
J Søgaard i Øemark Som hand paaboer 1½ pund 8 lispund.
i Jarenn Samme Sogen ½ pund.
J Taraldrud i Øffsmarker 7 lispund 1 Remoll.
i Furestad i Rachestad Sogen 1 fiering.
i Moen i Bore Sogen 1½ lispund».
Der aff tilkommer Kongl: Maytz: den fierde paart
Ehr Penning 2 dr. 1 ort 4½ sk».

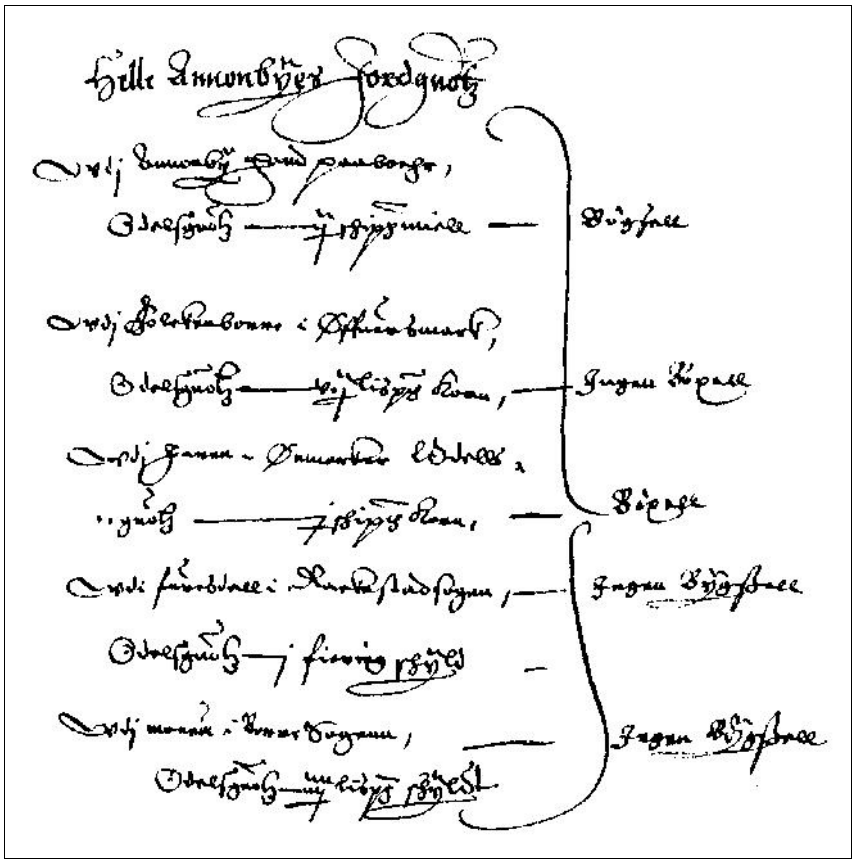

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Øemark Sogen».

I Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 for Idd og Marker fogderi er alle jordparter angitt som odels- pante- eller kjøpegods. Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at oppgitt odelsgods skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted:
«Helle Annonbyes Jordguotz
Wdj Annonby Hand paaboehr, Odelsguotz - 1½ schipp miell - Bøgsell.
Wdj Folckenborre i Øffuensmark, Odelsguotz - 6½ lispd Korn, Ingen Bøxell.
Wdj Jaren i Øemarker Odellsguotz - ½ schipd Korn, Bøxell
Wdj Furesdall i Rackestad Sogen, Odelsguotz - 1 fiering schyld, Ingen Bygßell.
Wdj Moenn i Borre Sogenn, Odelsguotz - 3½ lispd schyldt, Ingen Bygßell».

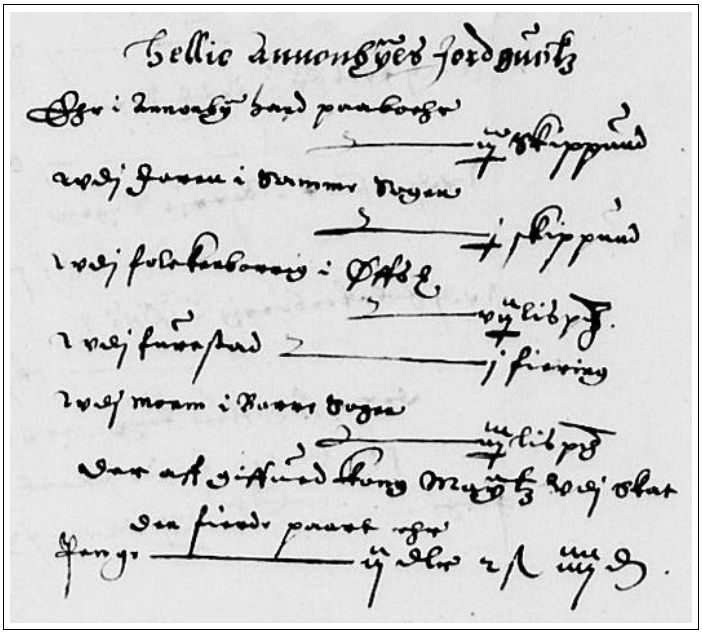

Landskatt Martini 1633. Idd og Marker len, Aremark sogn, Øymark anneks (Lensregnskap Akershus len, eske 1, legg 6, bilde 14).

Landskatten til Martini i 1633 viser for Idd og Marker len:
«Ibm Aremarck Bønders Jordguotz.
Hellie Annonbyes Jordguotz
Ehr i Annonby hand paaboer - 1½ Skippund.
udj Jaren i samme Sogen - ½ Skippund.
udj Folckenborrig i Øffsmark - 6½ lispd.
udj Furestad - 1 fiering.
udj Moen i Borre Sogen - 2½ lispd.
der aff giffued Kong. Maytz. udj Skat den fierde paart ehr
Penge - 2 dr. 2 sk. 4 penge».

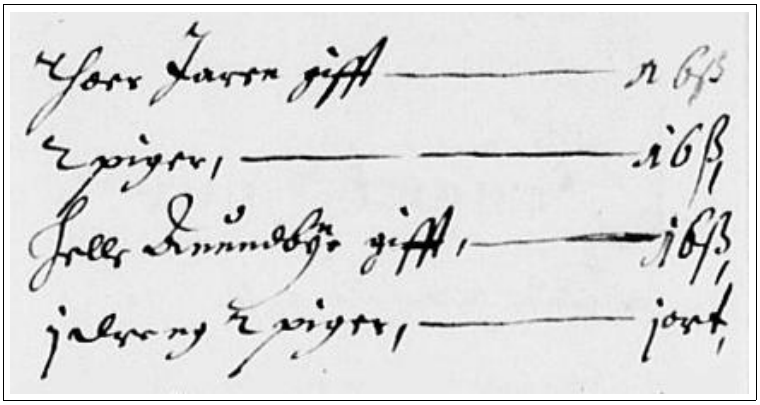

Koppskatt 1645. Marker len, Aremark sogn, Øymark anneks (Lensregnskap Idd og Marker len, eske 5, legg 1, litra 13, folio 12).

Koppskatten i 1645 viser:
«Idde och Marcher lehne - Arremarck Sogenn - Øemarck Annex.
Thore Jaren gifft - 16 sk.
2 piger, - 16 sk.
Helle Anundbye gifft, - 16 sk.
1 dreng 2 piger, - 1 ort,».

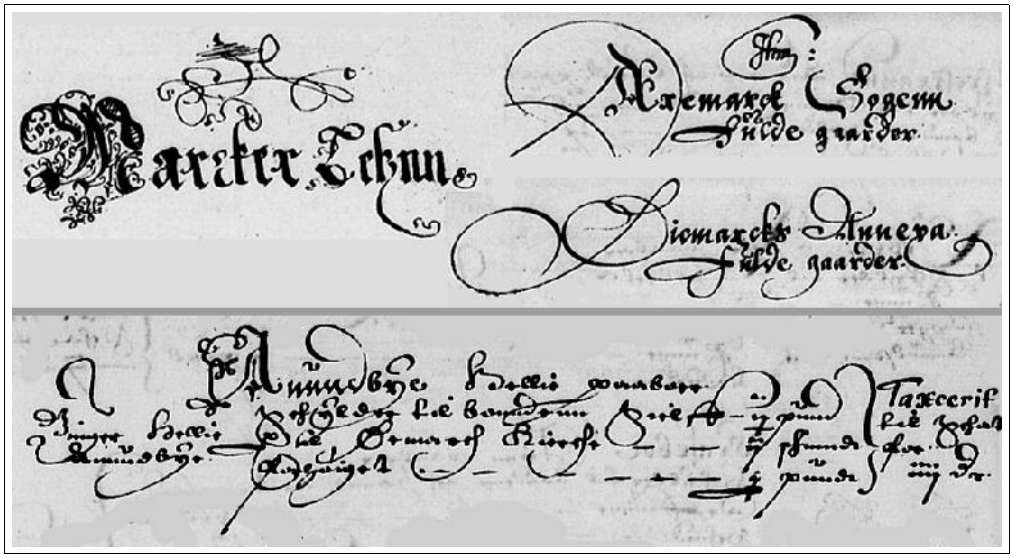

Kontribusjonsskatt 1649. Marker len, Aremark sogn, Øymark anneks (Lensregnskap Idd og Marker len, eske 5, legg 6, folio 47).

Skattematrikkelen av 1647 viser for Anundby:
«Anundbye, Hellie paaboer,
schylder til bonndenn sielff 1½ pund,
til Øemarch Kierche 2 schinndt.
Forhøiget ½ pundt.
Biuger Hellie Anundbye.
Taxcerit til Schat for 4 dr.»

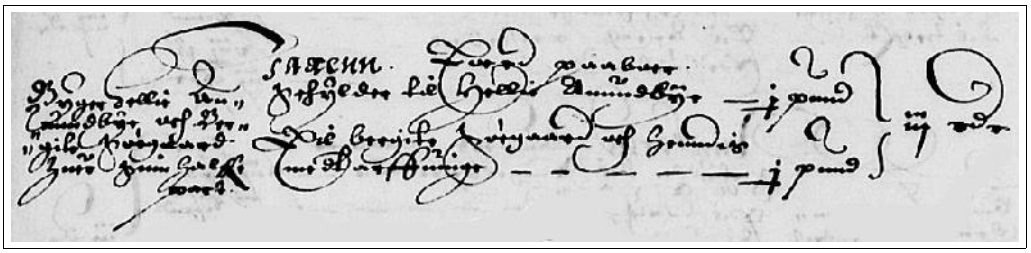

Kontribusjonsskatt 1649. Marker len, Aremark sogn, Øymark anneks (Lensregnskap Idd og Marker len, eske 5, legg 6, folio 48.

Sønnen Tord bor samtidig på Jaren:

«Jarenn, Toerd paaboer,
schylder til Hellie Anundbye ½ pund,
til Bergite Søegaard och henndis medtarffuinge ½ pund.
Byger Hellie Anunndbye och Bergite Søegaard huer sinn halfue part».

Da Helge var blitt en eldre mann, ble Øymark og Aremark hardt rammet av krigshandlinger, først i Svenskekrigen (1643 - 1645) og dernest i Revansjekrigen (1658 - 1660). Særlig under sistnevnte krig ble Marker stygt plyndret både av norske og svenske soldater. Mange bønder ble helt ruinert.

Helge døde senest i 1652, odelsskatteregisteret for det året viser at «Enncken Anunbye» da eier Anundbye. Selv om han i skiftet fra 1662 omtales som Helge Tordsen Jaren er det trolig at han døde på Anundbye ca. 1651.

Det ble skiftet etter Helge 21.05.1657 og 17.10.1662. Skiftedokumentet fra 1662 er bevart i Riksarkivets diplomavdeling. Kopi av dokumentet finnes i Bygdebokarkivet i Rakkestad. Arvingene byttet eiendommer seg imellom. De hadde arvet jord i Anonby, Nedre Sandtorp, Solerud og Folkenborg i Øymark og Førsdal i Rakkestad.

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

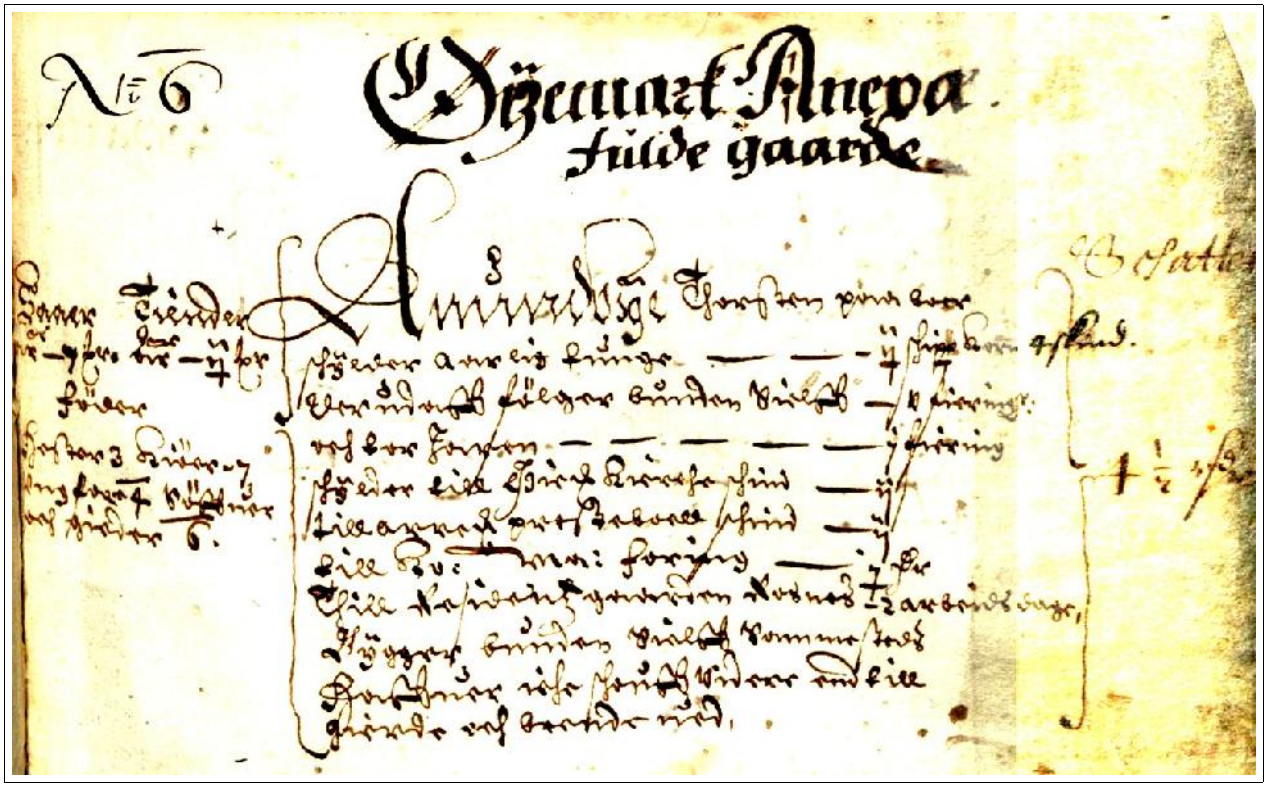

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Marker og Follo len, folio 527a.

«Øyemarck Anexa - Fulde gaarde.
Anundbye Thorsten paaboer schylder Aarlig - tunge ½ schippd. korn - 4 Schind.
Uer udaf følger bunden sielf - 5 fiering.
och Tor Jaren - 1 fiering.
schylder till Øiemark Kirche - Schind 2.
till Arremark Presteboell - Schind 2.
till Ko: Ma: Foring - ½ dr.
Thill Resident gaarden Rosnes - 2 arbeidsdage.
Bygger bunden sielf Samme steds.
Hafuer iche schoug videre end till gierde och brendeved.
Saaer:
Are - 7 tn. [tønner].
Tiender:
Are - 1½ tn.
Føder:
Hæster - 3.
Kiøer - 7.
Ungfæe - 4.
Søffuer och gieder - 6.
Schatter - 4½ daler».

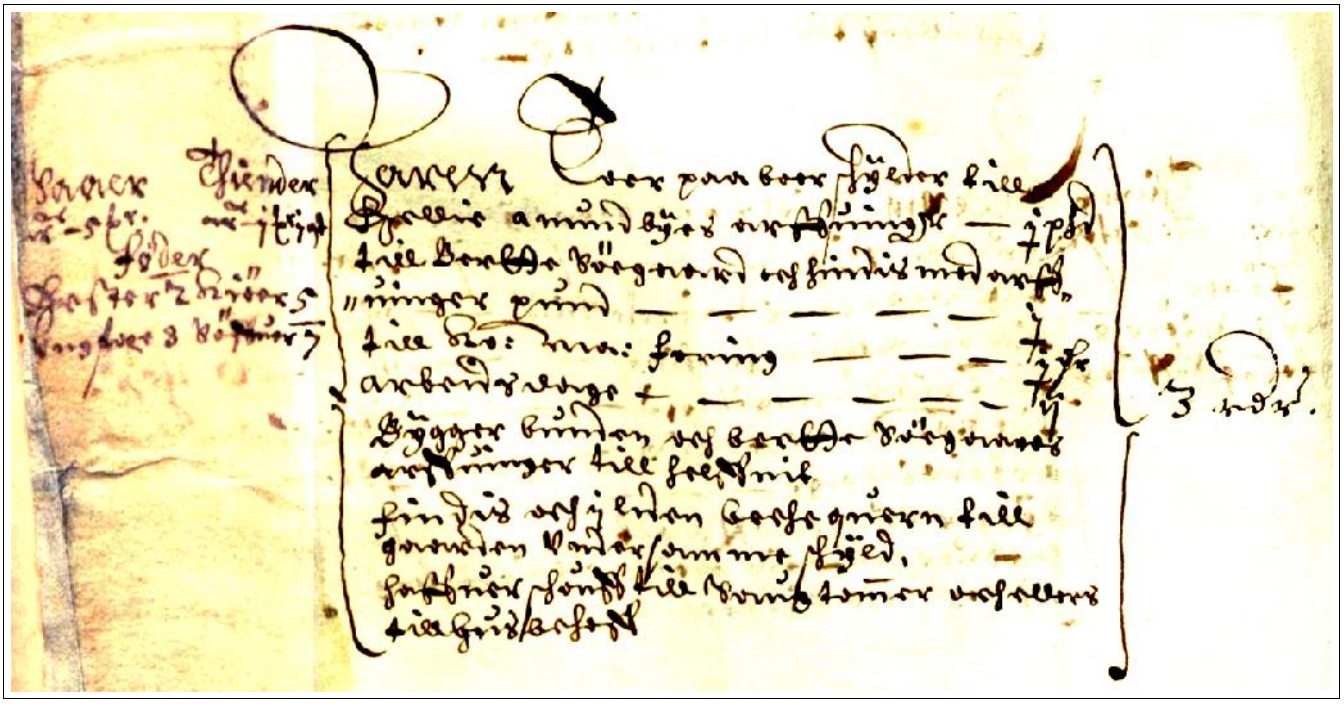

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Marker og Follo len, folio 528b.

«Jaren Toer paaboer schylder
till Hellie Anundbyes arfuinger - ½ phd.
till Bertte Søegaard och hendis medarfuinger - pund ½.
till Ko: Ma: foring - ½ Dr.
arbeidsdage - 2.
Bygger bunden och Bertte Søegaards arfuinger till helfnit.
Findes och 1 liden bechequern till gaarden Under samme schyld.
Hafuer schoug till Sougtømmer och ellers till Husbehoff.
Saaer:
Are - 5 tn.
Tiender:
Are - 1 tn. 1 qrt. [kvart tønne].
Føder:
Hæster - 2.
Kiøer - 5.
Ungfæe - 3.
Søffuer - 7.
Schatter - 3 daler».[781]

(Barn VIII:71, Far X:281)

Gift med neste ane.

Barn:

Even Helgesen Haraldstad Øvre. Født omkring 1617 på Anundbye, Øymark (ØF). Levde 1643 på Haraldstad Øvre, Rakkestad (ØF). Død omkring 1677 på Haraldstad Øvre, Rakkestad (ØF). (Se VIII:71).

IX:142 fm ff fm mf m

Gjertrud Oddsdatter Bøen Nordre. Levde 1600. Død før 1662.

Gjertrud var fra Bøen Nordre, Aremark.

Hun og Helge hadde følgende barn (minst):
Ca. 1615: Tord, til Jaren, gift med Ingeborg Iversdatter Haraldstad, død etter 1683.
Marte, gift med Jens Zypriansen Tøien i Løken, Høland, levde i 1679.
Ca. 1617: Even, til Haraldstad, gift med Ingeri Olsdatter Daltorp i Hemnes, Høland, skifte 21.09.1677.
Ca. 1630: Thorsten, overtok Anundbye, gift med Marte Olsdatter Daltorp.

781 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 9 XXIV - 1. Idd og Marker fogderi, folio 23. Koppskatten i 1645, Idde och Marcher lehne, Arremarck Sogenn, Øemarck Annex, bilde 12. Skattematrikkelen av 1647, Idd og Marker len, Øiemarcks Annex, folio 47 og 48. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Østfold, Aremark sogn, folio 527a og 528b. Leif Ottar Berger: Søegaard - Haraldstad - ... -slekten, side 14-16. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 517-518, 535-536, 585-586.

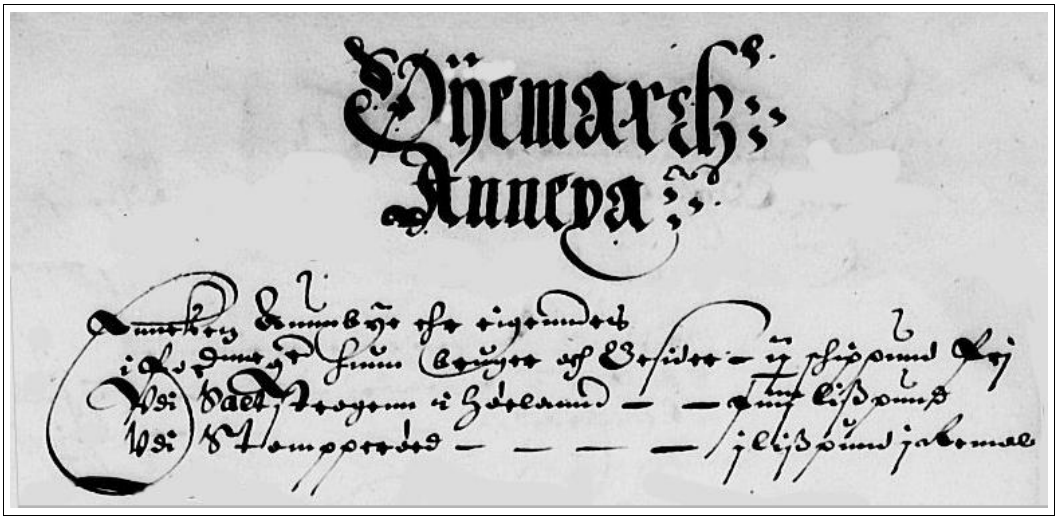

Odelsskatt 1652. Marker fogderi, Aremark sogn, Øymark annex (Lensregnskap Idd og Marker len, eske 6, legg 3, litra A, bilde 5).

Gjertrud drev gården som enke i 1652.

«Oddels Skatte Register Udi Jide Och Marcher 1652» viser

«Øfnesmarch - Øyemarck Annexa.

Enncken Anunbye ehr Eigendes

i forn. gd. Hunn beuger och Besider - 1½ schippund fri.

Udj Saltstrogenn i Høeland - 14 Lispund.

Udj Stompperøed - 1 Lispund 1 Remaal».

Kontribusjonssskatt 1661. Marker fogderi, Aremark sogn, Øymark annex (Lensregnskap Idd og Marker len, eske 8, legg 5, folio 26a).

Sønnen Thorstten betalte kontribusjonsskatten i 1661:

«Øyemarch Annexa. - Fulde Gaarde.

Anundbye Tosten paaboer,

schylder till bunden Pund 1½.

Till øiemk Kierche skind 2.

Bygger ... Amund Byes Arffuinger.

Skatt: 4½ dr:»[782]

(Barn VIII:71, Far X:283, Mor X:284)

Gift med forrige ane.

IX:143 fm ff fm mm f

Olluff Arnesen Daltorp. Født omkring 1584. Levde 1593 på Daltorp, Hemnes, Høland (AK). Død omkring 1666 på Daltorp, Hemnes, Høland (AK). Gjentakelse, se side 614.

IX:144 fm ff fm mm m

Randi Lauritzdatter Aslerud Vestre. Levde 1605. Levde 1666. Gjentakelse, se side 618.

782 Leif Ottar Berger: Søegaard - Haraldstad - ... -slekten, side 14-16. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 517-518, 535-536, 585-586.

IX:145 fm ff mf ff f

Amund Oddsen Halvorsrud/Mørdre Østre. Gårdbruker, skyssskaffer. Levde 1600 på Halvorsrud, Urskog (AK). Død omkring 1633 på Mørdre Østre, Udenes, Nes (AK).

O Rygh skriver om Halvorsrud i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 13. Halvardsrud, skrives Haluardzrud (RB s. 453) og (NRJ I 3), Haldtuorßrudt (Stub s. 106b), Haluorsrudt i 1578, Halduordtzrudt 01.01.1594, Halduordzrud i 1617, Halduorsrud i 1666 og Halvorsrud i 1723.
«Hallvarðsruð», af Mandsnavnet Halvard (Hallvarðr). Genitivform paa s af dette Navn findes allerede 1289 (DN II 26).

Amund Halvorsrud i Aurskog nevnes første gang i 1600, da han skattet for en fullgård med 60 skilling.

Amund var skysskaffer i 1604, og i mai 1610 var han blant de tolv bøndene i Aurskog som forseglet fullmakten for representantene ved prins Christians hylling.

Gjengjerd av Romerige, Ringerige. Thoten, Hadeland, Hedemarken etc. 1514. Romeriige, Offwerskkough (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 4, litra 20, folio 4). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1514-21)», bind 1, hefte 1, side 3).

Utdrag fra «Gjengjerd av Romerige, Ringerige. Thoten, Hadeland, Hedemarken etc. 1514»:
«Romeriige
Offwerskowgh
...
Biørn Haluardzrud f g».

Eyvind Lillevold har fremsatt en hypotese om at Biørn Halvorsrud fra 1593 var sønn til Hallvord Halvorsrud, som var kirkeverge i 1575, og sønnesønn til Biørn Halvorsrud som er nevnt i gjengjerden for 1514. Ettersom hele bondegodset var i oppsitternes eie, er en slik slektsrekke i tre ledd nokså sannsynlig. I så fall har trolig den yngste Biørn Halvorsrud avgått ved døden kort tid etter 1593 i relativt ung alder, ettersom den antatte faren (eller vel så gjerne svigerfaren!) hadde et betydelig verv så sent som i 1575.

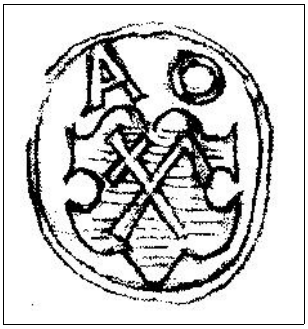

Amund Halvorsruds segl. DRA, hyllningen av prins Christian, fullmakt av 22. mai 1610 fra allmuen i Aurskog. Tegning: Norsk Kjeldeskrift-Institutt.

22.05.1610 var «Amunndt Halffuorsrudt» blant de tolv bøndene fra Aurskog som på Hogstad tingstue forseglet fullmakten til representantene ved prins Christians hylling.

Ifølge Eyvind Lillevolds gårdshistorie for Aurskog og Blaker var Amund sønn til den forrige brukeren Biørn, som satt på Halvorsrud i 1593. Amunds segl hadde imidlertid initialene «A O», og han kan derfor følgelig ikke være sønn til Biørn Halvorsrud.

Han må i stedet ha kommet til Halvorsrud ved ekteskap, enten med Biørn Halvorsruds enke eller med hans datter. Det mest sannsynlige er at han kom i ekteskap med enken, og at de omkring 1599 fikk sønnen Biørn, som ble oppkalt etter hennes avdøde mann. Alternativet kan imidlertid ikke utelukkes, at Amund i midten av 1590-årene ble gift med en datter til Biørn.

Da Amunds hustru døde omkring 1615 og han selv flyttet til Østre Mørdre på Nes, ble Halvorsrud overtatt av Gudmund Rud. Gudmund hadde seglinitialene «G B», og var uten tvil sønn til Bjørn Halvorsrud. Han flyttet ikke selv til gården, men lot Amunds datter Berte og hennes ektemann Engebret Gudmundsen (som neppe var hans sønn)

overta som leilendinger. Det ble imidlertid Gudmunds egen sønn Hans, som overtok Halvorsrud omkring 1645, da Engebret og Berte flyttet til Nordre Berger i samme sogn.

Gudmund var trolig Biørn Halvorsruds eneste sønn. Bondegodset i Halvorsrud var etter alt å dømme Biørns egen odelsjord, og Gudmunds rett til dette gikk foran barn fra Biørns enke i et eventuelt annet ekteskap. Dersom det likevel var slik at Amunds hustru var datter til Biørn, ville også Gudmund ha retten til gården, mens hun var sikret en søsterpart i foreldrenes bo.

En Amund drev i 1593 Lille Skrikerud, mens gården i 1604 lå øde. Oppsitteren fra 1593 kan ha vært Amund som før 1600 kom til Halvorsrud, noe som neppe lar seg bekrefte. Bøndene i eldre tider var så godt som aldri ungkarer, og dersom Amund Halvorsrud hadde brukt Lille Skrikerud i 1593, er det sannsynlig at han allerede da var gift, i så fall i et kortvarig ekteskap dersom det var slik at han senere giftet seg med enken etter Biørn Halvorsrud. Datteren Berte Amundsdatter var trolig hans eldste barn, kanskje fra et tidligere ekteskap. Sjur Olsen på Søndre Eik i Brandval, som senere arvet hele Lille Skrikerud, må ellers være fetter til Amund Halvorsruds barn.

Amund hadde barna:
Berte, gift med Engebret Gudmundsen, til Nordre Berger i Aurskog omkring 1645,
Ca. 1599: Biørn, gift med Anne Erichsdatter, til Nordre Skrikerud, døde i 1667.

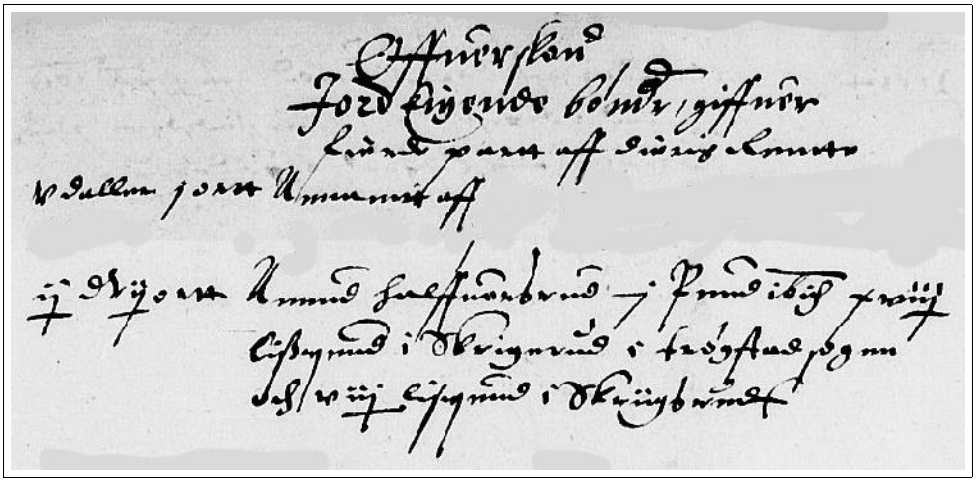

Landskatt Martini 1610, Øvre og Nedre Romerike fogderi, Nedre Romerike, Aurskog prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 6, litra 9, bilde 36).

I 1610 skattet Amund for
1 skippund i Halvorsrud,
17½ lispund i «Skrigerud i trøgstadsogen», etter alt å dømme Nordre Skrikerud, og
7½ lispund i «Skriigsrudt», åpenbart Lille Skrikerud.

I 1612 var parten i Nordre Skrikerud redusert til 12½ lispund. Amund skattet ellers for alt bondegodset i Halvorsrud, men dette utgjorde under halve gården som også hadde en skyld på 1½ pund smør til Aurskog prestebol.

Kalmarkrigen ble etter to års strid avsluttet i 1613, for øvrig den eneste krigen som Christian IV mot slutten av sin lange regjeringstid kunne minnes med tilfredshet. De norske bøndene hadde imidlertid vist sterk motstand mot krigsdeltagelse. Mange saboterte innkallelsen, og de som møtte opp deserterte i store skarer. Særlig for bøndene i grensestrøkene fremsto det som meningsløst at de skulle rette våpnene mot sine svenske granner. Det er nok mot denne bakgrunn at over 130 bønder på Nedre Romerike i 1614 ble bøtelagt for å ha trosset stattholderens befalinger om å utføre arbeid for kongen. I Aurskog hadde Amund Halvorsrud og 17 andre bønder nektet å følge ordren om å kjøre til Akershus festning med tjære. Dette kostet dem hver en daler i bot, men det betalte de nok gladelig for å kunne demonstrere sin uvilje mot øvrigheten.

I februar 1614 ble Amund og fem andre bønder i Aurskog tatt ut til å vurdere boet etter Christoffer Fransen Berger,

«effterdj hannd besouff ett løs Quindfolck, och hannd sielff ehr Echttegifft».

Amunds segl under dokumentet hadde initialene «A O», og ser ut til å være det samme som på fullmaktsbrevet fra 1610. En annen av vurderingsmennene, Aslak Haugrim, hadde også initialene «A O».

Ifølge odelsjordeboken fra 1615 hadde Amund skaffet seg 5 lispund i Sylliås i Enebakk. I jordeboken for 1616 står Engebret oppført som ny bruker av Halvorsrud, mens sambygdingen Gudmund Rud er oppgitt som eier.

Lillevold hevder at Amund var avgått ved døden, men det stemmer ikke. Han var definitivt i live og gjengift med enken Aase på Østre Mørdre i Nes på Øvre Romerike.

O Rygh skriver om Mørdre i «Norske Gaardnavne»:

Gård nr. 227 og 228. Mørdre østre og vestre, skrives «i Myrdhrum» i 1381 (DN III 433), «i Myrdrum (sønste)» (RB s. 294). «a Austmyrdrom» i 1466 (DN IV 961), «i Mørdrom» og Mørderin i 1499 (DN XIII 162), «i Mordrom» i 1500 (DN XIII 164), «af Mørdreime» i 1510 (DN III 1048), Westmørdre (NRJ I 4), Mørdren (NRJ I 15), Mørdrer i 1520. Mørdre i 1554 (DN XIII 705), Mørder i 1578 (Stub 99b). Mørdre 01.01.1594, 1666 (2 Gaarde) og 1723.

«Myrðrar, et Navn, som ikke er fundet ellers. Uvis Betydning. ú i sidste Stavelse i den nuv. Udtale maa forklares af Forvexling med Navne, sms. med ruð, ligesom ved Ullensaker».

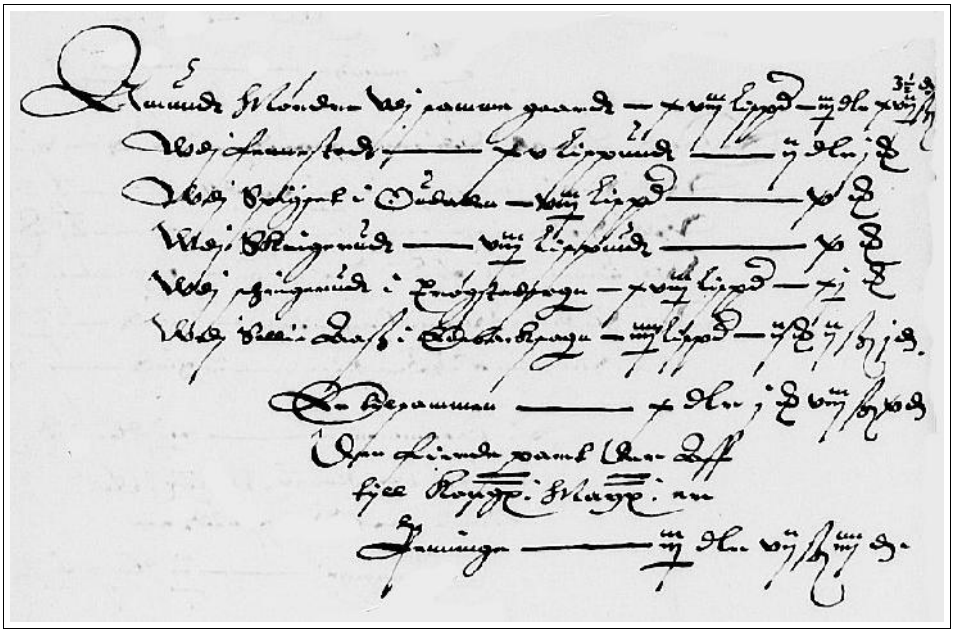

Landskatt Martini 1618, Øvre Romerike og Solør, Nes sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 49, legg 2, litra I, bilde 25).

At den nye oppsitteren på Østre Mørdre var identisk med «vår» Amund kan vi fastslå etter å ha sett hvilke parter han skattet for i 1618:

18 lispund i [Østre] Mørdre,
15 lispund i Fenstad i Nes,
12½ lispund i Spikset i Sør-Odal,
7½ lispund i «Skrigerud»,
17½ lispund i «schrigerud i Trøgstadsogen» og
3½ lispund i Sylliås.

Aase hadde tidligere vært gift to ganger. Hennes første mann, Lars Asbjørnsen, døde før 1610, og etterfølgeren Berg levde bare noen få år.

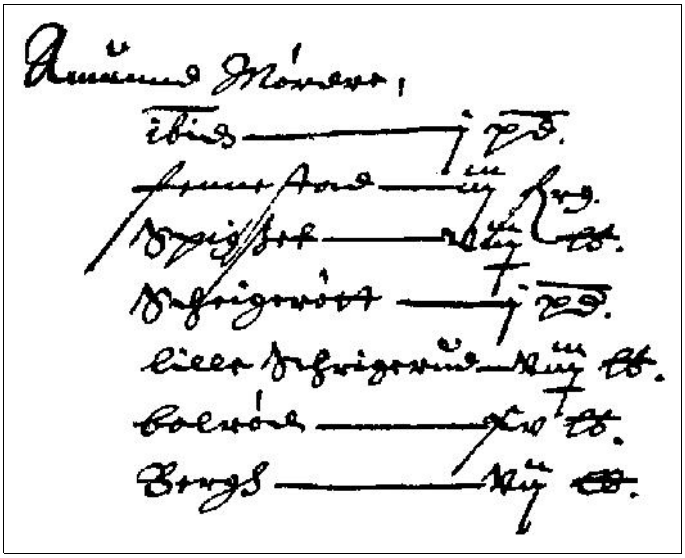

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Ness Sougenn».

Amund Mørdre i «Ness Sougenn» står i 1624 oppført med
1 skippund i Mørdre,
tre fjerdinger eller 15 lispund i Fennestad,
7½ lispund i Spigset,
1 skippund i Scheigerøtt,
7½ lispund i Lille Schrigerud,
15 lispund i Bolrød [Ballerud i Nes?] og
7 lispund i Bergh [trolig i Aurskog].

Både dette året og i 1622 var parten på 7½ lispund oppgitt å være i «Lille Schrigerud». Fra pinsen 1626 hadde Amund bare en Skrikerudpart på 1 skippund 7½ lispund. Dette tilsvarer riktignok den samlede skylden i Nordre

Skrikerud, men kan også være en sammenslåing av de partene han satt med to år tidligere.

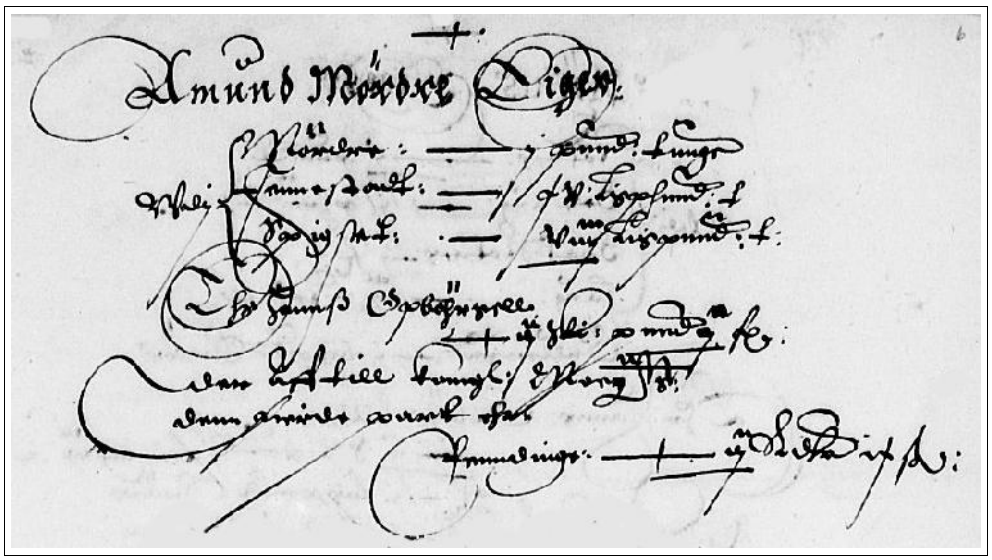

Landskatt Martini 1633. Øvre Romerike, Næs sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 115, legg 3, litra E, bilde 5).

I 1633 skattet Amund bare for partene i Østre Mørdre, Fenstad og Spikset. Ekteskapet med Aase var åpenbart barnløst, og han hadde trolig delt ut sitt eget jordegods til sine barn i tidligere ekteskap. Det er også mulig at han allerede var død, men at hans navn ble gjengitt i skattelisten av gammel vane. I 1634 var det i hvert fall Aase Mørdre som skattet for de tre gårdpartene som opprinnelig hadde vært i hennes eie. Hun var nå enke for tredje gang. Engebret Halvorsrud hadde i 1635 overtatt 15 lispund i Borud og 2 lispund i «schriggerud».

Ifølge skattematrikkelen av 1647 eide Engebret på Nordre Berger i Aurskog 15 lispund i Borud, mens odelsskattelisten samme år oppgir Engebret Halvorsrud som eier av denne parten, noe som viser at det dreier seg om samme mann. I 1655 overdro Engebret Gudmundsen Berger 5 lispund i Sylliås til sin svoger og dattermann Arve Hansen på Berg i Aurskog.

Parten i Sylliås var åpenbart den samme som Biørn Skrikerud hadde skattet for i 1647. Dette innebærer at Engebret Gudmundsen var gift med Amund Halvorsruds datter Berte, og at parten var hennes odel. De to partene på tilsammen 17 lispund som de satt med i 1635 kan ha utgjort Bertes farsarv. Biørn Skrikerud skulle i så fall etter tidens lovverk hatt dobbelt så mye som søsteren, noe som ikke stemmer særlig godt med at han i 1637 bare eide 1 skippund i Nordre Skrikerud, men det kan ha foregått flere eiendomstransaksjoner etter Amunds død.[783]

(Barn VIII:73, Far X:289)

Gift

Barn:

Biørn Amundsen Skrikerud Nordre. Født omkring 1599. Levde 1636 på Skrikerud Nordre, Trøgstad (ØF). Død 1667 på Skrikerud Nordre, Trøgstad (ØF). Begravet 08.12.1667 i Trøgstad (ØF).[784] (Se VIII:73).

IX:147 fm ff mf fm f

Erich Joensen Østereng. Gårdbruker. Født omkring 1586. Levde fra 1616 til 1661 på Østereng, Eidsberg (ØF). Død 1666 på Skrikerud Nordre, Trøgstad (ØF). Begravet 20.05.1666 i Trøgstad (ØF).[785]

Østereng ligger lengst nede i sørhellinga på morenen mellom Trøgstad og Eidsberg. Gården grenser i vest til Brødremoen og går i sør ned til elva. I øst deler en bekk mot Vandogg. Skogen oppe på åsryggen var tidligere felleseie for flere gårder, men er senere delt, slik at Østereng fikk en part. Noe naturlig dele finnes ikke der oppe.

En jordebok fra 1661 oppgir at skogen var tilstrekkelig til hustømmer, gjerdefang, brenneved og sagtømmer, dette var en sjeldenhet i bygda.

O Rygh skriver om Østereng i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 51. Østereng, skrives Østerengh i 1593, 01.01.1604 og 1612, «Øster Eng med Næset (Pl. Sarjbacke)» i 1723.

783 H. J.Huitfeldt-Kaas: «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1514-1521)» (Bind 1, hefte 1, Christiania 1887) - I Regnskab over Gjengjerd fra Romerige, Ringerige, Thoten, Hadeland, Hedemarken etc. 1514, side 3.. Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 2. Øvre Romerike og Solør fogderi, folio 123. Eyvind Lillevold: Aurskog og Blaker, Bind 1 (Hamar 1961) og bind 3 (Hamar 1968). Sten Høyendahl: «En eldgammel bonde fra Askim. Knut Bjørnsson Dramstad (1646-1739) og hans slekt.» (Genealogen nr. 1, 2004). Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 315 Allmuen i Aurskog (1610), side 287 og 417, segl 10.

784 Kirkebok Trøgstad nr. 1, «Sepulti». folio 132.

785 Kirkebok Trøgstad: nr. 1: «Sepulti», folio 127

«Austreng, Østengen. Maaske opr. Part af Brødremoen.»

I oktober 1610 ble Aslak Foss, Joen Brandsrud og Erich Joensen Brandsrud i Eidsberg dømt på lagtinget i Fredrikstad til å betale det de skyldte rådmann Jakob Friis.

Erich var utvilsomt Joens sønn og identisk med den senere Erich Østereng.

Han nevnes første gang som oppsitter på Østereng i jordeboken for 1616. Det fremgår at gården var bondegods, men Erich står aldri oppført med jordeiendom i Østereng eller andre gårder. Skylden i gården var på 1 skippund 16 lispund.

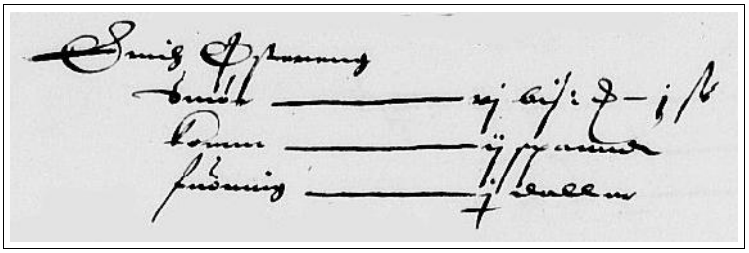

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Eidsberg prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg.3, litra 8, bilde 27).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Edtzberg Sogenn - Bunde Guotzs.
«Erich Østerenng.
Smør - 6 bis: merker - 1 skilling.
Kornn - 2 spannd.
Fuoring - ½ daller».

Paal Østereng hadde drevet gårdssaga i 1612, og var nok identisk med Paal Olsen på Søndre Moen i Eidsberg som i 1615 eide 12½ lispund i Østereng. Senest fra 1617 hadde naboen Helge Slitu overtatt saga, men den ble snart nedlagt.

Borgermester Trond Claussøn i Oslo overtok bygselen i gården, som senere gikk over til borgere i Fredrikstad.

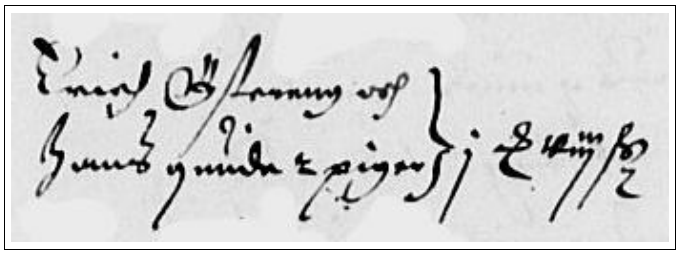

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Essberig Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 17).

I 1645 bodde Erich med sin hustru og to piker på Østereng, men ektefellens navn forekommer aldri i kildene.

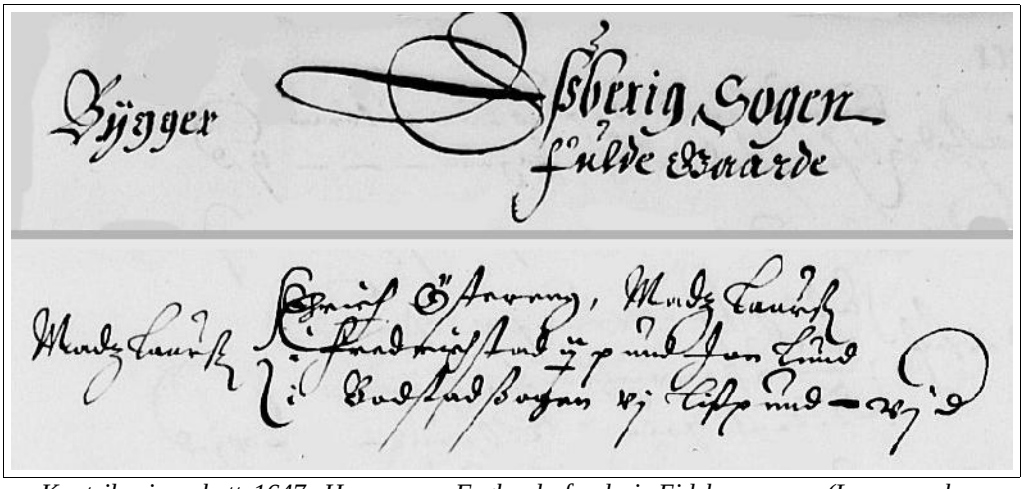

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 39).

Skattematrikkelen for 1647 viser:
«Ehrich Østereng,
Madz Laursen i Fredrichstad 1½ pund.
Jon Lund i Bodstad sogen 6 lispund.

Bygger Madz Laursen».
Han betaler 6 dr. i skatt.

Erich var blant de tolv lagrettemennene i Eidsberg som i juni 1656 forseglet allmuens fullmakt ved hyllningen av prins Christian, den senere kong Christian V.

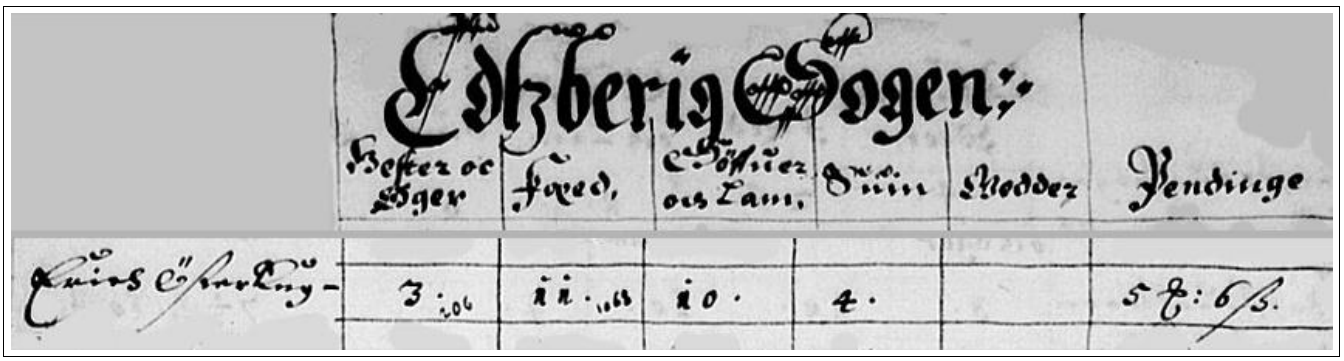

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 20).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården hadde 3 hester, 11 kuer, 10 sauer og 4 svin.
Det ble betalt 5 mark 6 skilling i kvegskatt.

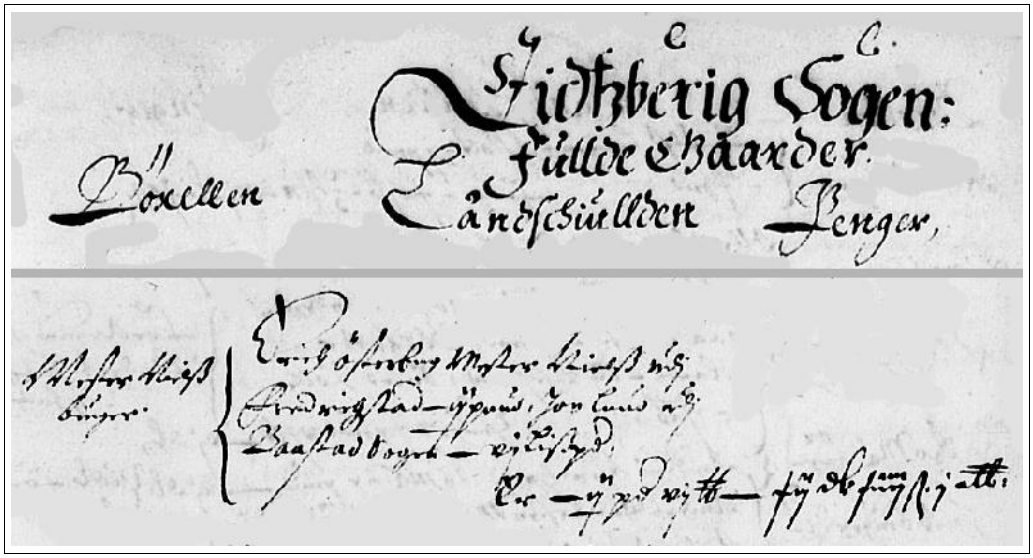

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 21).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
«Erich ØsterEng
Mester Nielß udj Fredrigstad - 2 pund,
Jon Lund udj Baastad Sogn - 6 Lißpd.
Er - 1½ pd. 6 lb: - 12 dr. 14 sk. 1 alb. [i skatt]
Mester Nielß biuger».
«Pund» som masseenhet kalles også «libra» (romersk pund), forkortet «lb:».
Her er det tydeligvis ment lispund!

Ola Taraldsen på Vestre Haug i Eidsberg, Sakse Bamsrud i Hærland og Hans Persen på Østre Høntorp i Trøgstad innløste gården fra mester Niels i Fredrikstad for 257 riksdaler og kalte den for sitt odelsgods, men solgte den i mars 1661 til Even og Sebjørn Toressønner fra Vestre Berg i Eidsberg.

Det var på denne tiden at Erich flyttet til datteren på Nordre Skrikerud. Om hans hustru da fortsatt levde er uvisst.

Prestenes 2. manntall i 1664: 2.1 Trøgstad prestegjeld, Baastad sogn, folio 31.

Prestenes 2. manntall for 1664 viser at «Erich Joens. gammelfader, 80 år gammel, nå bodde hos svigersønnen Biørn Amundsen på Nordre Skrikerud.

Han døde på Skrikerud samme år og ble begravet 20. mai:
«Rogatiónes [5. søndag etter påske] - Sepulti: Erich Opstrengh fra Biørn Skrigerud Æt 80 Aar».

I en gjeldssak fra oktober 1668 ble det oppgitt at Erich Østerengs arvinger bodde på Skrikerud i Trøgstad. Det var Svend Jenssøn Skomager som på vegne av arvingene etter salige Lars Henrikssøn i Fredrikstad ville drive inn gamle fordringer, for en stor del eldgamle. Flere av de innstevnede var avgått ved døden mange år tidligere.[786]

(Barn VIII:74, Far X:293)

Gift

Barn:

Anne Erichsdatter Østereng. Født omkring 1612. Død 1691 på Skrikerud Nordre, Trøgstad (ØF). Begravet 29.09.1691 i Trøgstad (ØF).[787] (Se VIII:74).

IX:149 fm ff mf mf f

Olluff Steenersen Dæli/Hoel Store. Født omkring 1598. Levde 1612 på Hoel Store, Askim (ØF). Død 1673 på Hoel Store, Askim (ØF). Gjentakelse, se side 674.

IX:151 fm ff mf mm f

Olluff Iffuersen Sæther Søndre/Aaser Søndre. Født omkring 1600 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Levde 1682 på Aaser Søndre, Askim (ØF). Gjentakelse, se side 653.

IX:152 fm ff mf mm m

Birgitte Aslachsdatter Aaser Søndre. Levde 1605. Død 1670 på Aaser Søndre, Askim (ØF). Gjentakelse, se side 670.

IX:153 fm ff mm ff f

Halle Gulbrandsen Kjeserud Vestre. Gårdbruker, lagrettemann. Levde 1614 på Botner, Løken, Høland (AK). Flyttet 1635 fra Botner, Løken, Høland (AK) til Kjeserud Vestre, Eidsberg (ØF). Død omkring 1658 på Kjeserud Vestre, Eidsberg (ØF). Uforsket i Botner, Høland.

I 1635 ble Vestre Kjeserud overtatt av Halle Gulbrandsen fra Botner, Høland.

786 Koppskatten 1645, Akershus len, 23 Heggen og Frøland fogderi, Thrøgstad Sogenn, folio 17. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogen, Fulde gaarde, folio 39. Prestenes manntallet i 1664: 2.1 Trøgstad prestegjeld, 24, nr. 38. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 723-725. Sten Høyendahl: «En eldgammel bonde fra Askim. Knut Bjørnsson Dramstad (1646-1739) og hans slekt.» (Genealogen nr. 1, 2004).

787 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepultura», folio 217.

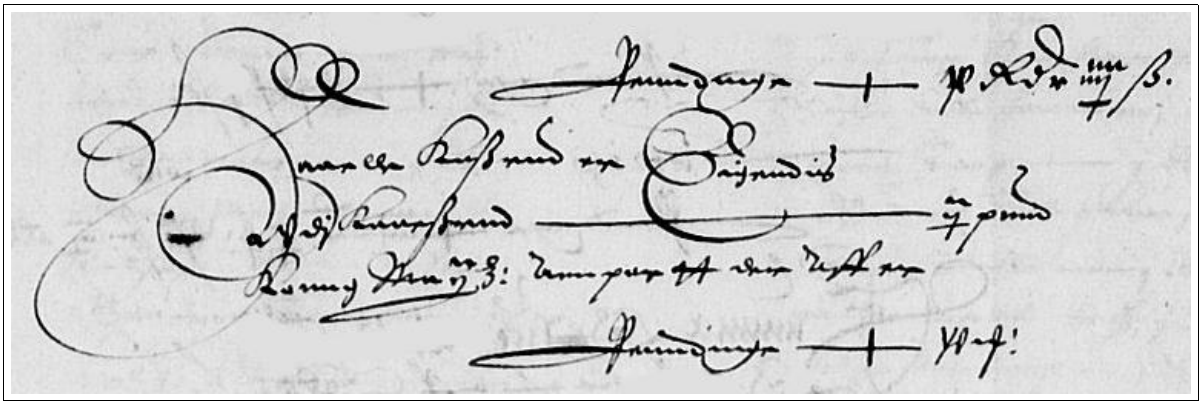

Landskatt Martini 1635. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 123, legg 6, litra I, bilde 14).

Halle eide fra samme tid til han døde i 1658 hele gården, 1½ skippund tunge.

Han var av en gammel stormannsætt, satt økonomisk godt i det og var en aktet mann.

Halle eide ikke noe i farsgården Botner, Høland, det gjorde derimot broren Bottel Gulbrandsen, som bodde på Kjeserud i 1639 og 1640. Bottel flyttet til Dramstad, Askim, og drev denne inntil Knud Bjørnsen overtok i 1682. Den eldste broren, Jørgen Gulbrandsen, hadde Botner, Høland. En søster, Gjøe Gulbrandsdatter (død 1643), var gift med lensmann Anders Kolbjørnsen Tomter i Ås.

Av gårdene faren eide, har Halle trolig arvet parter i O og Hubred i Vang og Spjøter, Svinndal. En del av det han eide i O er trolig arv etter farbroren Eivind Hallesen Jellebøl. I 1642 skaffet han seg ½ skippund tunge i Spjøter, Svinndal.

Halle Gulbandsen Kjeserud Vestres segl (tegnet av Helge Frøyset).

Han var lagrettemann i Eidsberg i flere år og ble i 1656 valgt som utsending til herredagen sammen med Anders Elvestad og bygdelensmannen.

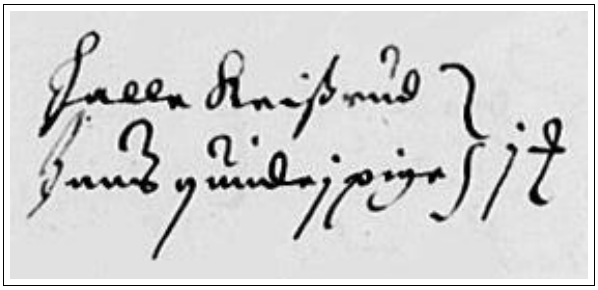

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Essberig Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 16).

«Koppskatten» i 1645 oppgir:
«Halle Keisrud Hans quinde 1 pige».
Han betaler 1 mark i skatt.

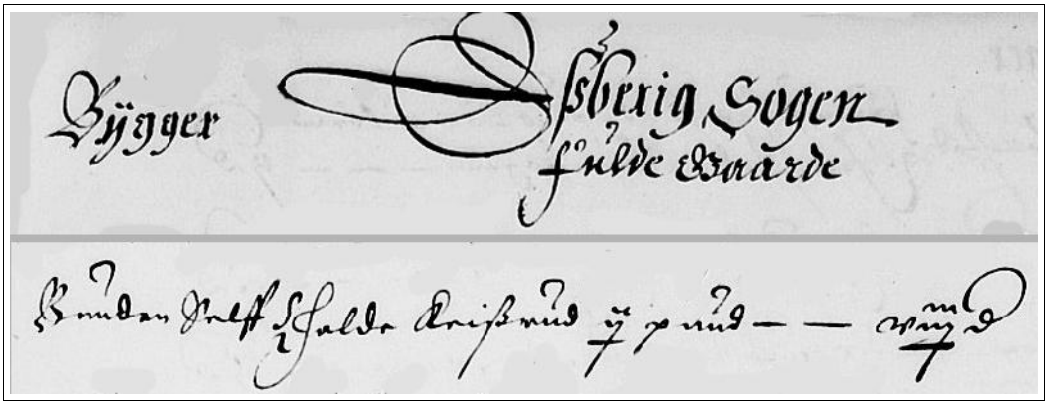

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 38).

Skattematrikkelen av 1647 viser:
«Halde Keisrud 1½ pund.
Bygger bunden selff».
Han betalte 7½ dr. i skatt.

I 1653 fikk han Skakstad av stefaren Mattis Rolfsen Eidareng (Erengen) på Eidareng, Askim.

Av halvsøsteren Ragne Mattisdatter på Gjellestad, Askim, kjøpte Halle i 1653 ½ skippund tunge med bøxel i Kjeserud for 80 rd., og denne parten kaltes da for hennes arvelig odel, så det er rimelig at handelen var inngått lenge før, men at skjøtet ble skrevet dette året. (Skjøte 16.08.1656, HF tingbok nr. 2, folio 46b).

I 1655 pantet han til seg 1½ skippund tunge i Fusk, Askim, mot å låne ut 160 rd. (Obl. 28.05.1655.)

Odelsskatten fra 1656-57 viser hans odelsgods:

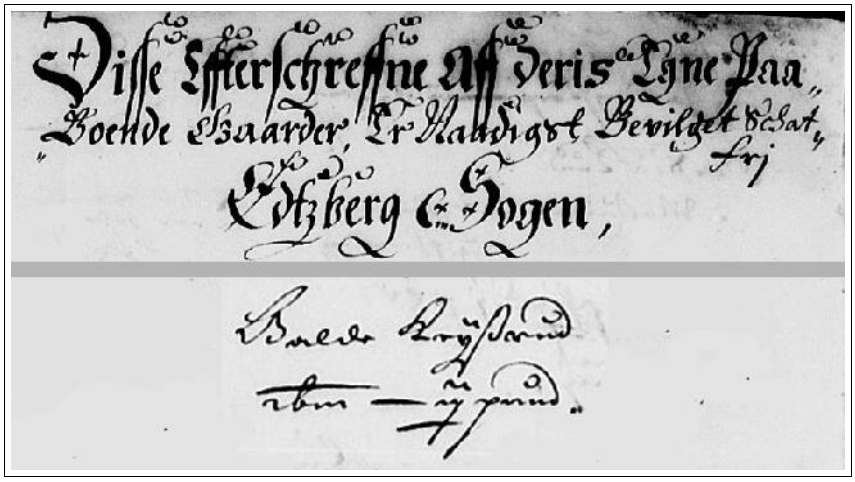

Odelsskatt 1656-57. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 237, legg 6, litra 20, bilde 12).

«Disse Effterschreffne Aff Deris Egne Paa-
Boende Gaarder, Er Naadigst Bevilget Schat-Fri
Edtzberg Sogen,
Halde Keyßrud ibm - 1½ pund».

Odelsskatt 1656-57. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 237, legg 6, litra 20, bilde 10).

«Halde Keyßrud» eide i andre gårder:

«i Spiuder [Spjøter i Svinndal] - 1½ pund,
i Outen [i Askim] - 24 lb:
i Oue [O i Vang] - 1½ pund,
i Schachstad - 1 fxr: [fjerding = 5 lispund]
i Becheuord - 1 fxr:
i Fusch - 1½ pund».

«Pund» som masseenhet kalles også «libra» (romersk pund), forkortet «lb:».
Her er det tydeligvis ment lispund!

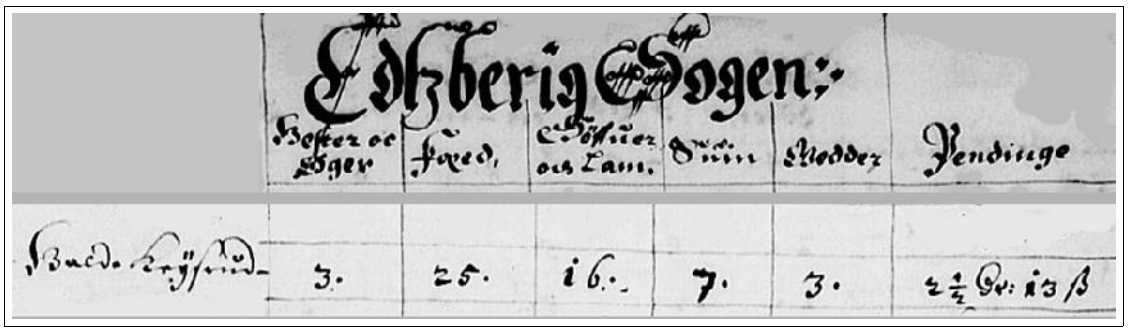

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 19).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården hadde 3 hester, 25 kuer, 16 sauer, 7 svin og 3 geiter. Det ble betalt 2½ Dr: 13 Sk. i kvegskatt.

Skiftet etter Halle ble avholdt 24.08.1658.[788]

(Barn VIII:77, Far X:305, Mor X:306)

Gift med neste ane.

Barn:

Hans Hallesen Kjeserud Vestre/Sekkelsten. Født omkring 1640 på Kjeserud Vestre, Eidsberg (ØF). Død 1676 på Sekkelsten, Askim (ØF). (Se VIII:77).

IX:154 fm ff mm ff m

Ambjørg Amundsdatter Hallangen Nordre. Levde 1625. Død omkring 1676 på Kjeserud Vestre, Eidsberg (ØF).

Ambjørg var datter til Amund Bjørgulfsen på Nordre Hallangen i Frogn. I «Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen» og «Slekten Botner i Høland» angis en feilaktig hypotese om at hun var datter til Amund Rasmussen Nordre Nord-Moen i Eidsberg.

Ambjørg og Halle hadde barna:
Ca. 1640: Hans, til Sekkelsten i Askim, gift med Rønnaug Jonsdatter Store Ruud, skifte 23.06.1677.
Ca. 1645: Gulbrand, død ca. 1675.
Maren, død før 1676.
Marte, gift med Amund Gundersen Finnestad/Rånås/Kjeserud/Sandåker i Rakkestad, skifte 23.07.1717.

Etter Halles død i 1658 fortsatte Ambjørg som gårdbruker til hun døde.

788 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogenn, folio 16. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogen, folio 38. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 299-300. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 540-543. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 20. Odd Ottesen: Slekten Botner i Høland, side 63. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 496, 515-516, 581, 584, 590.

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 21).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
«Hallde Keyßrud - 1 pund,
Kielld Gillestad - ½ pund,
ehr 1½ pund - 12 Dr, [i skatt]
Huer biuger Sitt.»

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

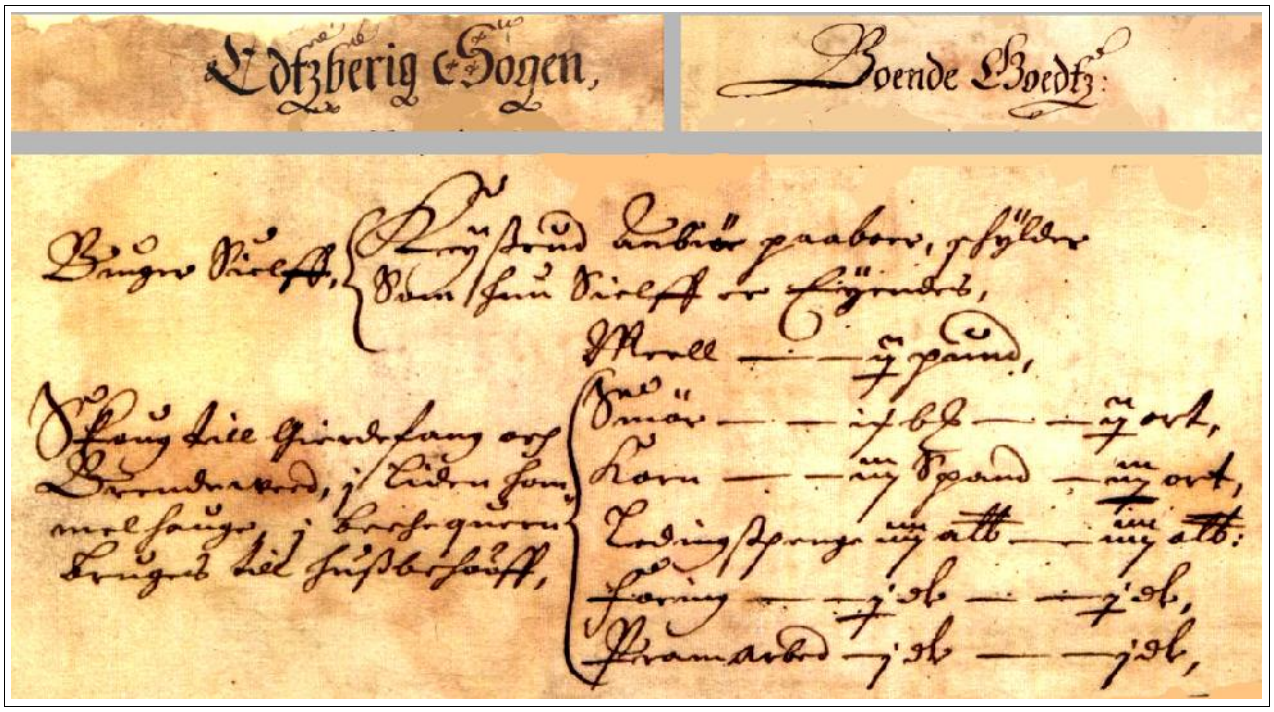

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 70b.

«Boende Goedtz: Keysrud, Anbiør paaboer, schylder
Som hun Sielff er Eyendes - Meell ½ pund.
Biuger Sielff.
Skoug till gierdefang och Brendewed - 1 liden hommelhauge.
1 bechequarn bruges till husbehouff.
Skatter:
Smør - 9 bz. - 1½ mk.
Korn - 3 Spand - 2½ mk.
Ledingspenge - 4 alb: - 4 alb:
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

«Album» som danskene kalte «hvid», er en ganske liten mynt, likeså «denar» og «penning». Vi treffer ofte disse betegnelser i skattelistene.

Prestenes 1. manntall i 1664: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 93.

Ved manntallet i 1664-66 var Keisrud en fullgård med en landskyld på 1½ skpd. Enken var oppsitter og hadde på gården sønnene Hans Hallesøn, 24 Aar og Gulbrand Hallesøn, Landrytter, 19 Aar. Videre var husmannen Halffuor Oullsøn, 60 Aar, på gården.

Ambjørg økte velstanden ved å kjøpe og pante til seg gårder og gårdsparter opp gjennom 1660-årene. Hun pantet til seg 1 fjerding i Bekkevar til brukelig pant av Amund Rasmussen Vestre Kjeserud/Nord-Moen/Bekkevar 12.04.1661 mot et lån på 41 Rdl. Pantebrevet ble tinglyst 10.05.1661 (HF tingbok nr. 3, folio 83a). 27.04.1664 pantsatte Mikkel Andersen Tomter gården Krogen (Kråka) til Ambjørg mot 84 rdr. 1 mark, ugjenløst i 30 år. Pantebrevet ble tinglyst 07.05.1664 (HF tingbok nr. 6, folio 39b). Til 1669 eide hun også 24 lispund tunge i Auten, Askim, og 19½ lispund tunge i Høntorp, Trøgstad.

27.08.1667 gikk fogden til sak mot Ambjørg og hennes barn for etterstående skatter av Auten i Trøgstad for 1663 og 1664, mens rittmester Munch bebodde gården. Ambjørg påsto at det resterende skulle vært kvittert med 3 bukker som Gunnhild Mysen skulle ha levert til rittmesteren. Dom (HF tingbok nr. 8, folio 33a-33b).

Utenom Kjeserud, Kråka og Skakstad eide hun ved sin død 1½ skippund tunge i O, Vang, på Hedemarken, 1 skippund tunge i Spjøter, Svinndal, og 2 lispund tunge i Auten. Nettoformuen var 120 Rdl. Barna etter hennes sønn Hans fikk O, Spjøter, Kråka og Skakstad, mens Ambjørgs svigersønn Amund Rånås (senere Sandaker) fikk Kjeserud og parten i Auten.

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-1683, folio 86.

Skiftet ble avholdt 19.12.1676:

«No. 19.

Henrich Simensen Suorenschrifuer Udi Heggen och Frøland, Sampt Lars Sletner och Gunder Sullerud, Edsuorne Laug Rettismend Udj Edzberrig Sogen, giør witterligt, at Anno Christi = 1676 den 19. decembr: war vi epter Loulig Anordning och Venlig Bedenhed forsamlede paa Keisrud Jbm: der at Registere och Vordere, Sampt Schifte och Dele, alt Huis som tømptis och arffalt epter Sal: Afgangen dend Erlig och Gudfrøgtige Quinde Anbiør Amondzdater, som boede och Døede paa bemelte gaard Keisrud, och det imellum Hendis epterlatte barn och barnebarn, som ere

Salig Hans Haldesen Sechelsten af Aschim Sogen, Hans igienlefuende børn

Amund Hansen och Ambiør Hansdater, Broderlægh, och

Amond Røn Aas, paa sin Hustro Marte Haldisdaters wegner, Søsterlæg;

Jligemaader epter

Sal: Afdøde den Erlige Karl Gulbrand Haldesen,

som hos Moderen paa Bet: Keisrud till dødedag Hiemme var, Hans epterlatte Midler federne Arfue Udj boed bestaaende som Alene falder till Arfs

Hans efterlefuende Søster betr. Marte Haldisdater;

Ofuerverende Veledle och gestverge(?) Hr. Oberstl: Johan Arnoldt, Hans udschiehede Fuldmegtiger och Cornet Monsr. Hans Bach, Jtem paa Sal: Hans Sechelstens børns wegne dend Sl: Faders Faderbrødre, Erlig och Velfornumstige Mand Bottel Dramstad och Hans Ereng, tillige med børnens Moder Ronnoug Sechelsteen af Aschim Sogen, Sampt Amond Røn Aas med sin Hustrue Marte Haldesdater, Och ellers gaat Folch flere.

Hafuer Vi da først den gandske boens Formue och Løsøre, Saavit os blef Anuist och forebragt, Registered och Vorderit, som er bestaaende udj eptermeldende.

....

Summarumb, Boens Midler och Løsøre bedrager Sig om Allis till

Penge = 262 rdr. 3 mark 8 sk.

....

Summa, Bortschuldige gield, bedrager Sig till

Penge 142 rdr. 2 mark 18 sk.
....

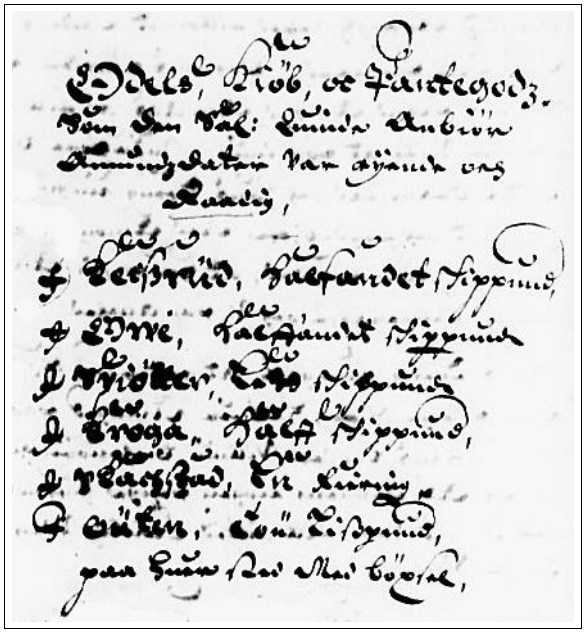

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-1683, folio 97.

Odels, Kiøb oc Pantegodz
som den Sal: Quinde Anbiør Amondsdater var ejende och ...
J Keysrud, halfandet schippund.
J Orre [O i Vang], halfandet schippund.
J Spiøtter, half schippund.
J Kroga, half schippund.
J Skachstad, en fiering.
J Outen Tvende lispund.
paa huer sted Med bøxsel.
....».

Ved skiftet etter Halle hadde Syver Kolstad i Askim (sønn til Amund Rasmussen på Nord-Moen) åmaket på innløsning av Kjeserud, og da Ambjørg døde, kom Syvers bror Villum Bekkevar med det samme kravet, men ingen av dem var økonomisk i stand til å løse inn den gården faren hadde eid, så Kjeserud har siden tilhørt Halle Gulbrandsens etterkommere.[789]

(Barn VIII:77, Far X:307, Mor X:308)

Gift med forrige ane.

IX:155 fm ff mm fm f

Jon Arnesen Ruud Søndre. Gårdbruker. Født omkring 1612 på Skofterud, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Død 1661 på Ruud Søndre (Store), Askim (ØF).

Da Arne døde ca. 1624, var sønnen Jon umyndig, og Bodil Simensdatter satt med Søndre Ruud (eller Store Ruud) til 1632. Da overtok Jon og brukte gården til han døde.

789 Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 70b. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 317; Prestenes manntall: 2.4 Eidsberg prestegjeld, folio 93. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-1683, folio 86. Haakon Falck Myckland: Bygdebok for Frogn, Bind 1, Gårdshistorien. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 213, 299-300. Odd Ottesen: Slekten Botner i Høland, side 63. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 496, 515-516, 581, 584, 590.

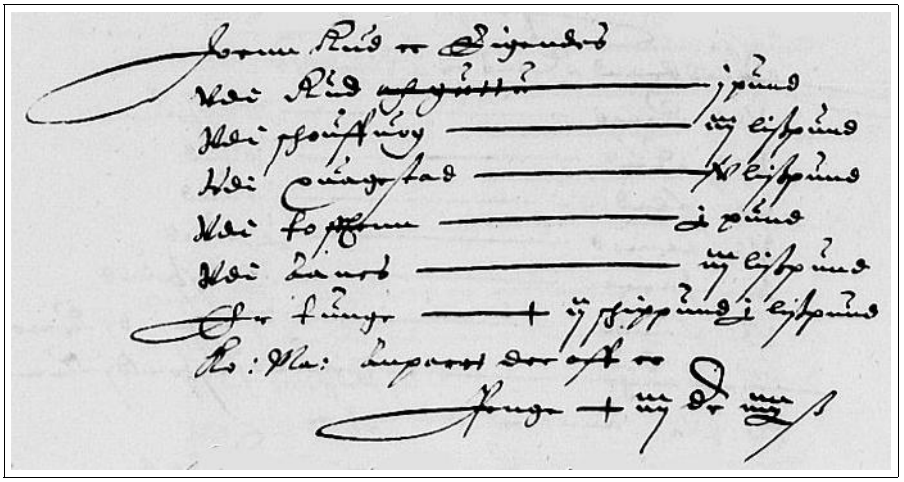

Landskatt Martini 1632. Heggen og Frølands fogderi, Askim sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 110, legg 6, litra H, bilde 11).

Landskatten til Martini i 1632 viser:
«Joenn Rud er Eigendes
Wdi Rud - 1 pund
Wdi schouffuog [Skavogg] - 3 lißpund
Wdi quagestad [Kvakestad] - 15 lißpund
Wdi Fossum - 1 pund
Wdi Aanes - 3 lißpund
Ehr tunge - 2 schippund 1 lißpund [skulle være 3 skippund 1 lispund]
Ko: Ma: Anpaart deraf er Penge - 3 dr 4 sk.»

Den gamle hovedbygningen på Store Ruud er bygd av ham i 1643. Årstallet er hogd inn i en stokk i huset. Bygningen er tømret i to etasjer med utlegg på to kanter. På forsiden var det en svalgang som senere er innkledd. Det var to store rom oppe og nede.

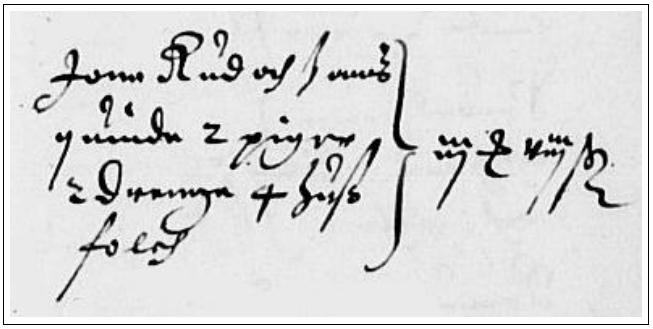

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Askimb Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 13).

«Koppskatten» i 1645 viser at det bor mange personer på gården:
«Jonn Rud och Hans quinde.
2 piger 2 drenge 4 husfolch».
Han betaler 3 mark 8 skilling i skatt.

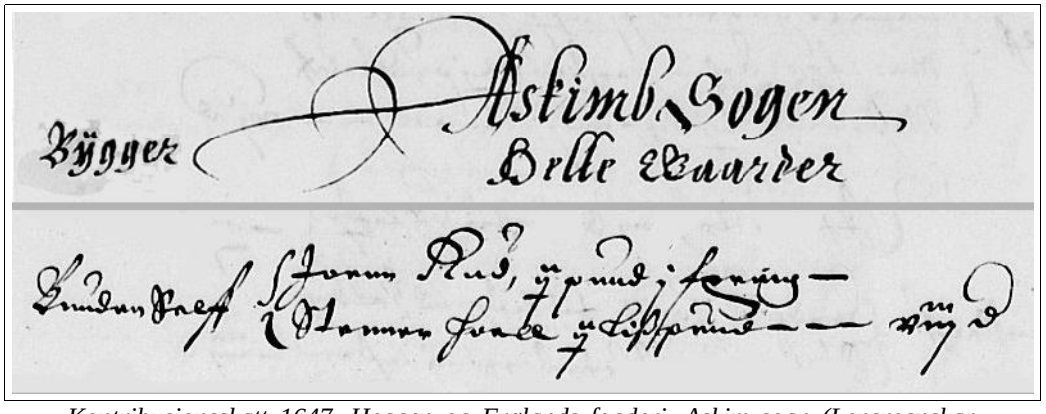

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Askim sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 25).

Skattematrikkelen av 1647 viser:
«Joenn Rud, 1½ pund 1 fr.

Stenner Hoel 1½ lispund.
Bygger bunden selff».
Han betaler 8 dr. i skatt.

Jon nevnes jevnlig som lagrettemann i 1650-årene.

Han fikk parten på 18 lispund tunge i Vestre Berg etter sin svigerfar i 1653.

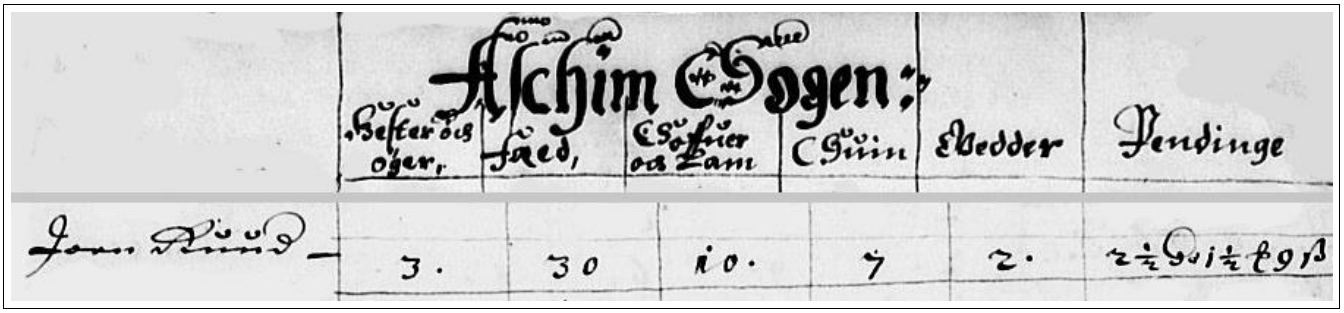

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Askim sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 13).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården hadde 3 hester, 30 kuer, 10 sauer, 7 svin og 2 geiter. Det ble betalt 2½ dr. 1½ mk. 9 sk. i kvegskatt.

I 1657-58 var han med i krigen mot Sverige og deltok i felttoget til Båhuslen. Under felttoget var det atskillig misnøye blant troppene. Da de kom tilbake til Norge, ble Jon og Gunder Lier tiltalt for å ha oppfordret bondeoppbudet til å rømme fra Halden. Jon og Gunder ble frikjent, men alle som hadde stukket av, ble dømt til å bøte 8 ørtuger sølv og 13 merker penger til kongen.

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Askim sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 14).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
«Jon Rud Sielff - 1½ pd, 1 fxr, [fjerding = 5 lispund]
Stenner Hoell - 1½ lb,
ehr Tunge - 1½ pd 11½ lb - 12 Dr. 15 sk. 1 alb: [i skatt]
Biuger Sielff.»
«Pund» som masseenhet kalles også «libra» (romersk pund), forkortet «lb:».
Her er det tydeligvis ment lispund!

Datteren Bodil, som ble gift med Jon Nilsen i Borge, hadde tidligere vært trolovet med Halvor Olsen på Tobøl, Enebakk. Halvor hadde forært sin tilkommende et flott sølvsmykke og et stykke fint tøy. Men det ble ikke noe giftemål, og Bodil trolovet seg med Jon Nilsen i stedet. Om Halvor ikke fikk Bodil, ville han i alle fall ha gavene sine tilbake. Men Bodil ville ikke gi dem fra seg. Halvor stevnet i 1661 Bodil og mora og forlangte gavene tilbake, og retten dømte Bodil til å levere tilbake tingene eller betale 24 rdl., som gavene ble verdsatt til, samt 6 rdl. i omkostninger (HF tingbok nr. 7, folio 65b-67a og nr. 9, folio 36a-37a og 39b-42a).

Når vi vet at ei ku var verd 3-4 rdl., forstår vi at Bodils ektemann ikke var særlig lysten på å betale en slik sum. Og i 1668 ble det avsagt ny dom ved Fredrikstad lagting, som slo fast at Bodil skulle beholde gavene.[790]

(Barn VIII:78, Far X:309, Mor X:310)

Gift med neste ane.

790 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogenn, folio 13. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Askimb Sogen, folio 25. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 39-40, 42; bind 3 side 62. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 345; bind II, side 128.

Barn:

Guttul Jonsen Ruud Søndre/Hoel Store. Gårdbruker. Født omkring 1655. Levde 1678 på Hoel Store, Askim (ØF). Død omkring 1690.

Guttul var sønn til Jon Arnesen Søndre (Store) Ruud i Askim (ca. 1612-1661) og Maren Guttulsdatter Gjellestad (død i 1677).

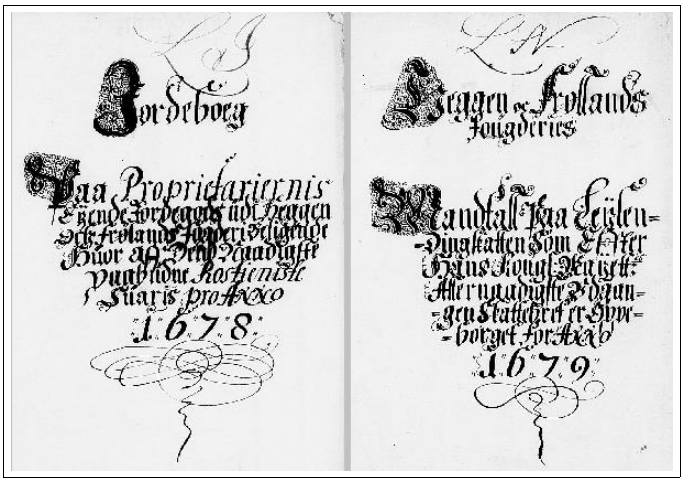

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678. «Rostieneste» (odelsskatt) og leilendingsskatt.

Han betalte i 1678 «Rostieniste» (odelsskatt), den «Visse Indkomst» inntegnet i kongens jordebok, leilendingsskatt, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

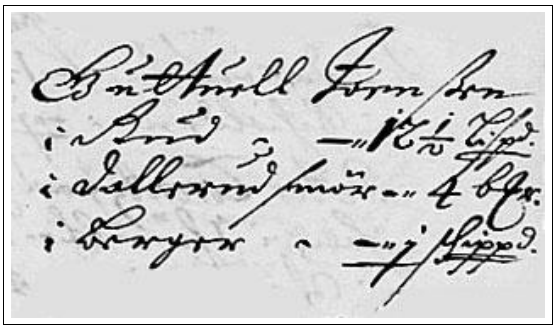

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Rosstjeneste - Askim - Bilde 184.

«Jordeboeg Paa Proprietariernis Eyende Jordegods udi Heggen och Frølands Fogderi
Beligende huor aff Dend Naadigste paabudne Rostieniste suaris pro ANNO 1678.
Aschim Sogn - Jordegods som Bønder og Andre, udi Sognet eyer, och udi fougderiet Beliggende:
Guttuell Joensen
i Rud - 12½ Lispd.
i Dallerud - Smør 4 bzr.
i Berger - ½ Schippd.»
Det skulle betales «1½ Rix ort» i «Dend Naad: paabudne Rostieniste»
for «huer tønde Hart Korn» omregnet fra «Proprietariernis» landskyld.
Partene oppføres som hans odelsgods.

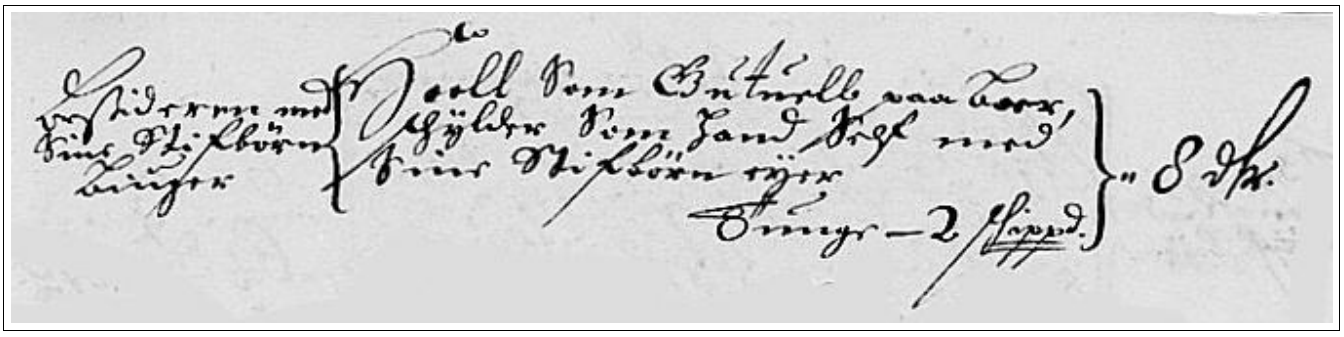

Fogderegnskap Heggen og Frøland 1678 - Leilendingsskatt - Askim - Bilde 290.

«Heggen oc Frøllands fougderies Mandtal huor Efter Leilendingskatten
Aar 1678 Och til aars Dagen ANNO 1679 - Aschim Sogn:
Hoell Som Guttuell paaboer, Schylder
som Hand Self med Sine Stifbørn eyer - Thunge 2 pund.
Besidderen med sine Stifbørn biuger.»
Leilendingskatten settes til 8 dlr.

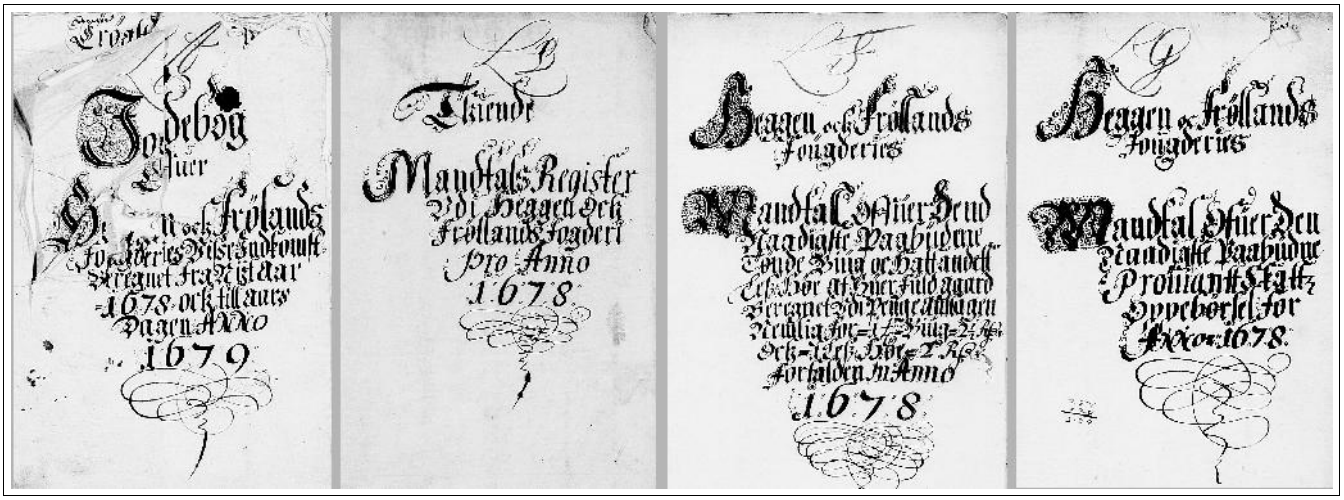

Fogderegnskapet Heggen og Frøland 1678. I tillegg til leilendingsskatt og eventuell «Rostieneste» (odelsskatt), omfattet beskatningen «Visse indkomst» inntegnet i kongens jordebok, tiende, bygg- og høyskatt og proviantskatt.

«Jordebog Ofuer Heggen och Frølands fogderies Visse Indkomst
Beregnet fra Nyt Aar = 1678 och till aars Dagen ANNO 1679 - Aschim Sogn:
Hooll Gutthuell
Smør - 15 bzr. - 2½ mk.
Korn - 5 spd. [Spand] - 1 dr. 4 sk.
Ledingspenge - 2½ sk.
Foring - ½ dr.
Pramarbeid - 1 dr.»

«Tiende Mandtals Register Udi Heggen och Frøllands Fogderi pro Anno 1678 - Aschim Sogn:
Hooll Gutuell
½ setting Roug, 1 kanne Huede, ½ tønne Bl: Korn, 3 tønner Hafre och ½ setting Erter».
(1 tønne = 4 kvarter = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter).

«Mandtall ofuer dend Naadigste paabudene Tønde Biug oc halfandett Les Høe af huer fuld gaard
Beregnet udi Penge anslagen Nemlig for = 1 tn. Biug = 2½ rdr. och = 1 Les Høe = 2 rdr.
forfalden in Anno 1678 - Aschim Sogn:
Hool Gutull - 2 Schippund.
Anslagen for Biug - 2 rdr. 48 sk., for Høe - 3 rdr.»

«Heggen oc Frøllands Fougderies Mandtal Ofuer Den Naadigste Paabudne
Proviantt Skatt Oppebørsel for ANNO 1678 - Aschim Sogn:
Hooll Guttuell - 2 Schippd. - Schatten: 1 dr.»

Skiftet etter Guttul ble avholdt på Store Hoel 28.03.1690. Boet var brutto Rdl. 338-3-21 og netto Rdl. 127-3-13. Arvingene var hans 6 søsken.[791]

Rønnaug Jonsdatter Ruud Søndre / Sekkelsten. Født på Ruud Søndre (Store), Askim (ØF). Levde 1658. Død 1686 på Sekkelsten, Askim (ØF). (Se VIII:78).

IX:156 fm ff mm fm m

Maren Guttulsdatter Gjellestad. Levde 1617. Død 1677 på Ruud Søndre (Store), Askim (ØF).

Maren var datter til Guttul Bjørnsen på Gjellestad.

Hun og Jon hadde barna:
Ca. 1632: Arne, til Vestre Berg i Eidsberg/Søndre Ruud.
Ca. 1641: Torer, til Søndre Ruud/Vestre Berg.
Ca. 1654: Guttul, gift med Ellen Olsdatter på Øvre Hoel.
Gunhild, gift med Iver Paulsen på Huer.
Bodil, gift med I. Jon Nilsen Borge, II. Ole Olsen Store Borge.
Rønnaug, gift med I. Hans Hallesen Kjeserud/Sekkelsten.
Kirsten, gift med Torkild Hågensen Søndre Rød i Vestby.

Etter Jons død beholdt Maren parten i Vestre Berg og overtok samtidig den fjerdingen Anders Melleby hadde eid, slik at hun fra 1661 eide 23¾ lispund tunge i Vestre Berg eller hele bondegodsparten. På de 17 lispund tunge fikk hun skjøte av Peder Tordsen Tein i Aremark for 165 rd. (Skjøte 27.06.1661). 12 lispund gjaldt selve Vestre Berg, mens 5 lispund besto i Østre Belgen, som hørte sammen med Berg fra omkring 1600. Marens barn hadde i en årrekke Berg til bruk.

791 Rentekammerets Regnskabssager, Foged-Regnskaber, Heggen og Frøland, 1678. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 3, 1683-1705, folio 100b. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 603; bind 2, side 42-43.

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 41b.

«Bunde Godtz: Ruud, Och Guttu Ødeplads Marj paaboer, schylder
Som hun Sielff ehr Eyendes - Meell 1½ pund 6½ lb.
Skoug till Gierdefang Och Brendewed - 1 hommelhauge.
Skatter:
Smør - 15 bz. - 2½ mk.
Korn - 5 Spand - 1 dr. 4 sk.
Ledingspenge - 2½ dr. - 2½ dr.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

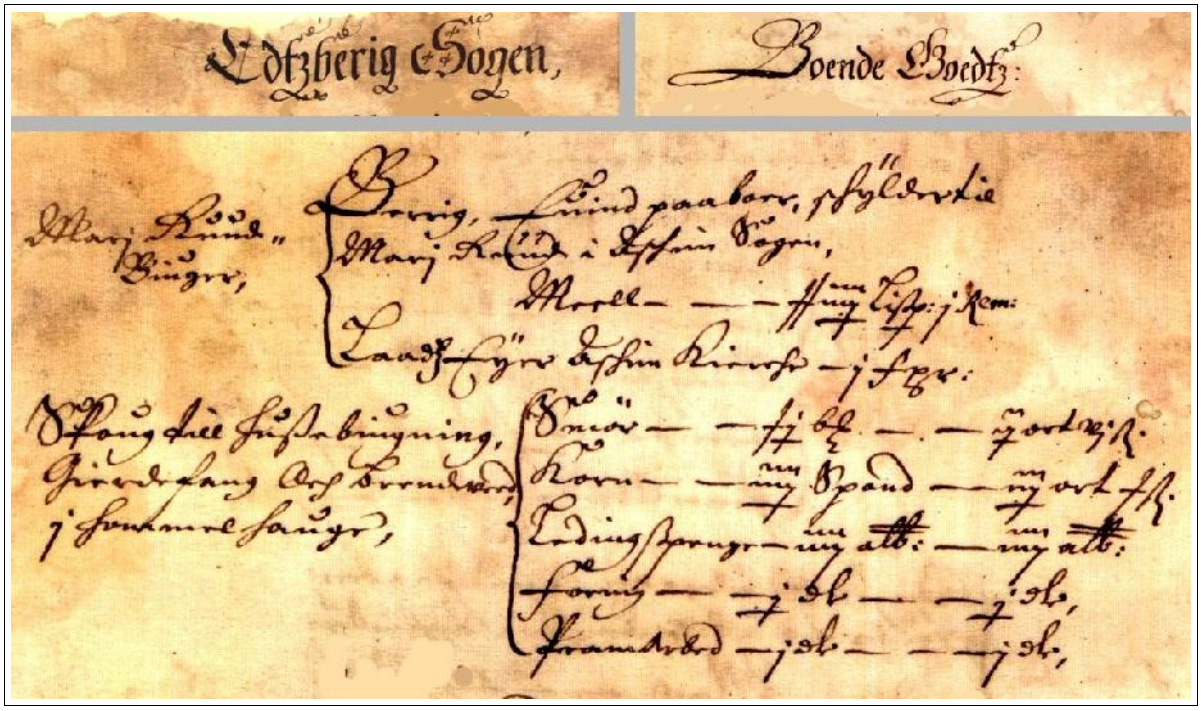

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 66b.

«Boende Goedtz: Berrig, Euind paaboer, schylder
til Marj Ruud i Aschim Sogen - Meell 23½ lisp: 1 Rem.
LandzEyer Aschim Kierche - 1 fxrg: [fjerding]
Marj Ruud Biuger.
Skoug till hussebiugning, Gierdefang och Brendewed - 1 hommelhauge.
Skatter:

Smør - 10½ bz. - 1½ mk. 6 sk.
Korn - 3½ Spand - 2½ mk. 6 sk.
Ledingspenge - 4 alb: - 4 alb:
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

Torer Jonsen var bruker på Vestre Berg fra 1623 til han døde ca. 1652. Denne Torer var ikke sønn til Maren. Hans enke, Randi, flyttet etter Torers død til Hovin sogn i Spydeberg. Deres sønner, Even og Hans, brukte fortsatt Vestre Berg, Even i 5 års tid etter farens død og Hans i 1666, hvoretter han muligens flyttet til sin mor i Hovin. Randi og sønnene ble våren 1667 stevnet til å overvære en besiktigelse av Vestre Berg, siden Maren ville ha godtgjort det forfallet som var oppstått i deres brukstid. Taksten på manglene oppgikk til ca. 30 rdl., dessuten 6 rdl. for skigardene. Sebjørn og Even ble forlikt med Maren om å betale 5 rdl. hver, Hans 11 rdl. Han måtte dessuten betale landskyld for det året han hadde brukt gården (HF tingbok nr. 8, folio 11a-12a).

13.04.1668 makeskiftet Maren med sønnene, slik at de fikk 18 lispund i Berg og Maren like mye i Ruud, hvor hun nå ble eier av hele skylda. Skiftebrevet ble tinglyst 28.04.1668 (HF tingbok nr. 9, folio 35a-35b).

Skiftet etter Maren ble avholdt 30.04.1677. Jordegodset omfattet hele Ruud, 1 skippund tunge og 1 bismerpund smør i Torp, 21 lispund i Huer og 4 lispund i Kvakkestad. Husdyrene ved skiftet var 2 hester, 23 kuer, 6 kviger, 7 kalver, 5 okser og 10 sauer. I boet var det sølvtøy for over 30 rdl. og to snøreliv med tilsammen 30 sølvmaljer til en verdi av nesten 3 rdl.

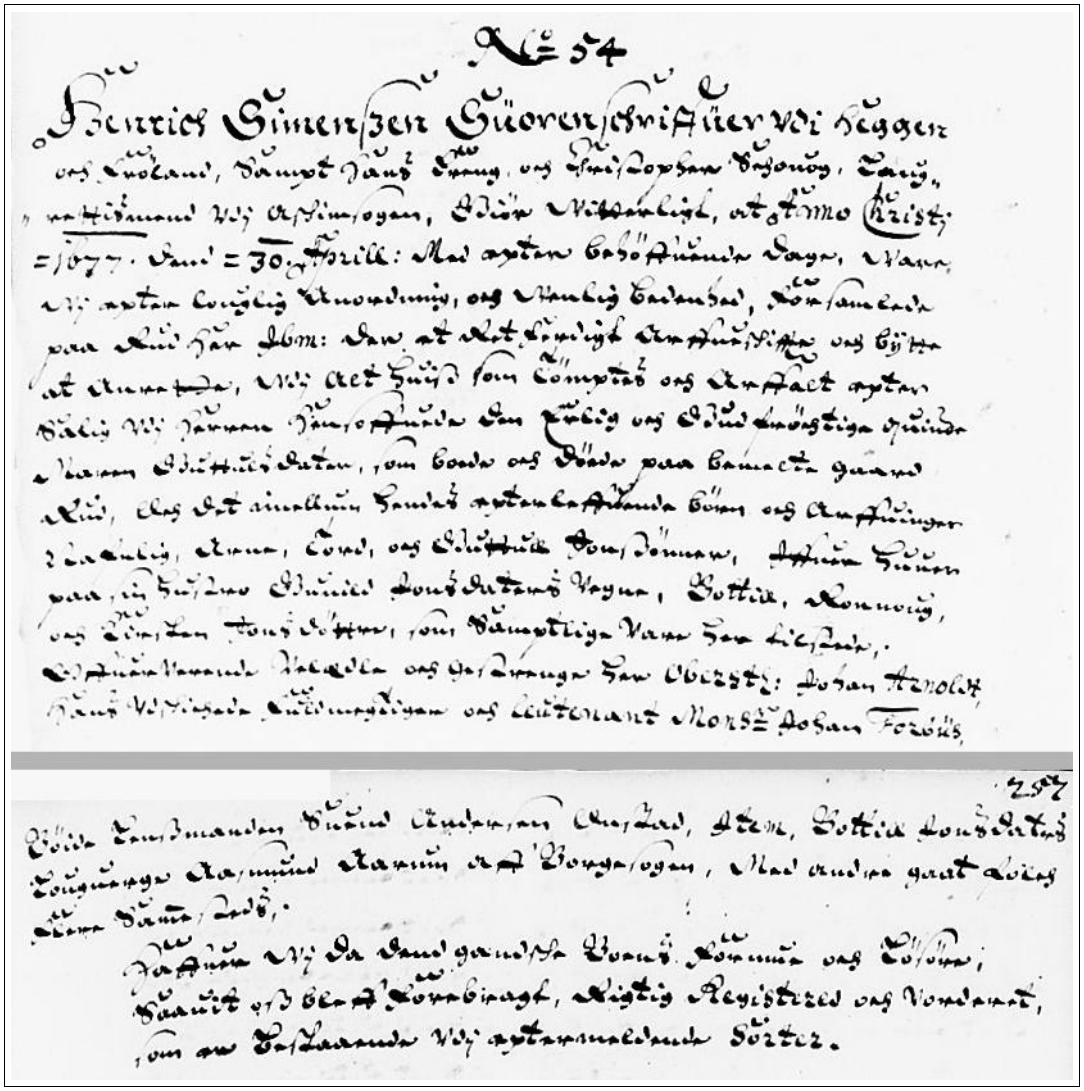

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 256-57.

«No 54:

Henrich Simensen Suorenschrifuer Udj Heggen och Frøland, Sampt Hans Erang och Christopher Schouog [Skavogg], Laugrettismend udj Aschim Sogen, Giør Witterligt, at Anno Christi = 1677 dend = 30 Aprill: Med epter be.øffuende Dage, Ware Vi epter louglig Anordning, och Venlig Bedenhed, forsamlede paa Rud her ibm: der at Retfærdigt Arfueschifte och bytte at anordne, Udj Alt Huus som Tømptes och Arffalt epter Salig Udj Herren Hensoffuede den Erlig och Gudfrøgtige quinde Maren Guttulsdater, Som boede och døede paa bemelte gaard Rud, Och det imellum hendis epterleffuende børn och Arfuinger Nafnlig,

Arne, Tord och Guttul Jons Sønner,

Jfuer Huuer paa Sin Hustrues Gunild Jonsdatters Wegne,

Bottill Ronnoug och Kirsten Jonsdøttre,
som Samplige vare her tilstede. Ofuerverende Veledle och ...sare..her Her Oberstl: Johan Arnoldt, Hans Vis... fuldmegtige och Leutenant Monsr. Johan Forbiis, Bøide Lensmanden Suend Andersen Onstad, Item Bottill Jonsdaters Lougverge Aasmund Aarum aff Borge Sogen, Med andre gaat folch flere Sammesteds.
Haffuer Wi da den gandsche Boens formue och Løsøre Saavit os blef forebragt Rigtig Registered och Vorderet, som er Bestaaende Udj eptermeldende ...
...

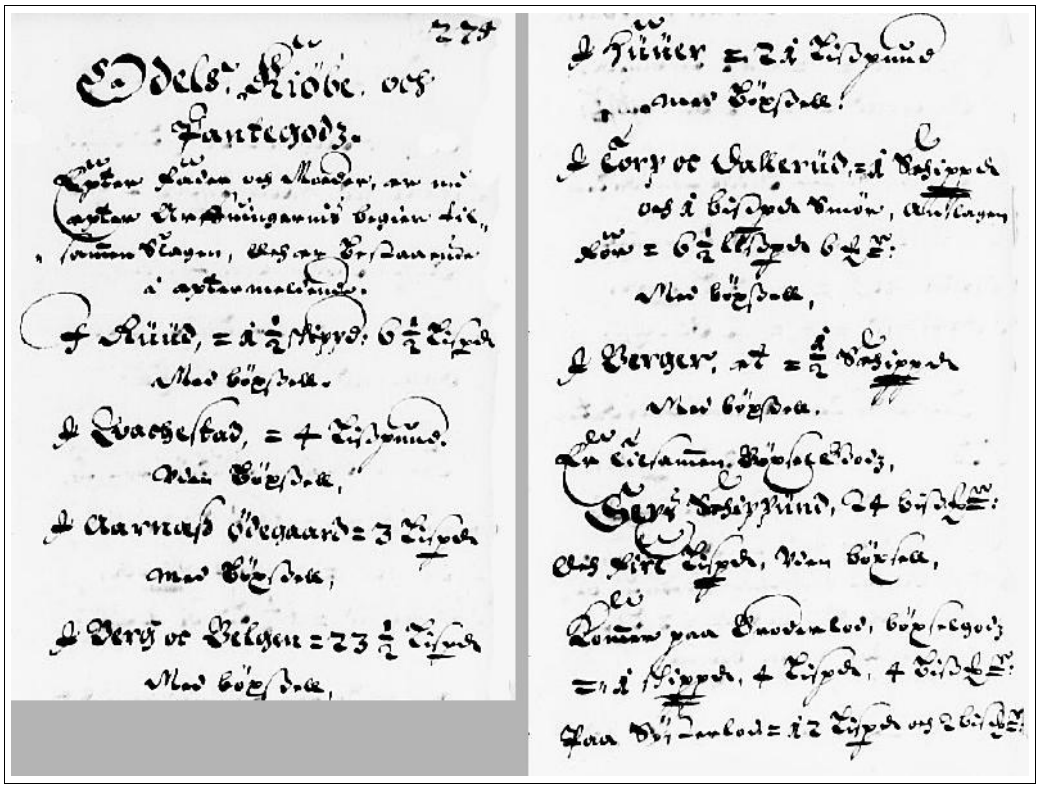

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 275.

Odels, Kiøbe och Pantegodz
Epter Fader och Moeder, er nu epter Arfuingenes begiær tilsammen slagen, och er Bestaaende i eptermeldende:
J Ruud = 1½ Schippd. 6½ Lispd. Med Bøxsell
J Qvachestad = 4 Lispund Med Bøxsell
J Aarnæs ødegaaard = 3 Lispd. Med Bøxsell
J Berg oc Belgen = 23½ Lispd. Med Bøxsell
J Huuer = 21 Lispund Med Bøxell
J Torp oc Sallerud = 1 Schippd. och 1 Lispd. Smør anslagen for 6½ Lispd. 6 bs. Med Bøxsell
J Berger, .t = ½ Schippd. med Bøxsell
Er Tilsammen Bøxsel Godz
Sexs Schippund, 24 bismpd. Och 4 Lispd. Uden Bøxsell.
Summa paa Broderlod, Bøxselgodz = 1 Schippd. 4 Lispd. 4 bismpd.
Paa Søsterlod = 12 Lispd. och 2 bismpd.

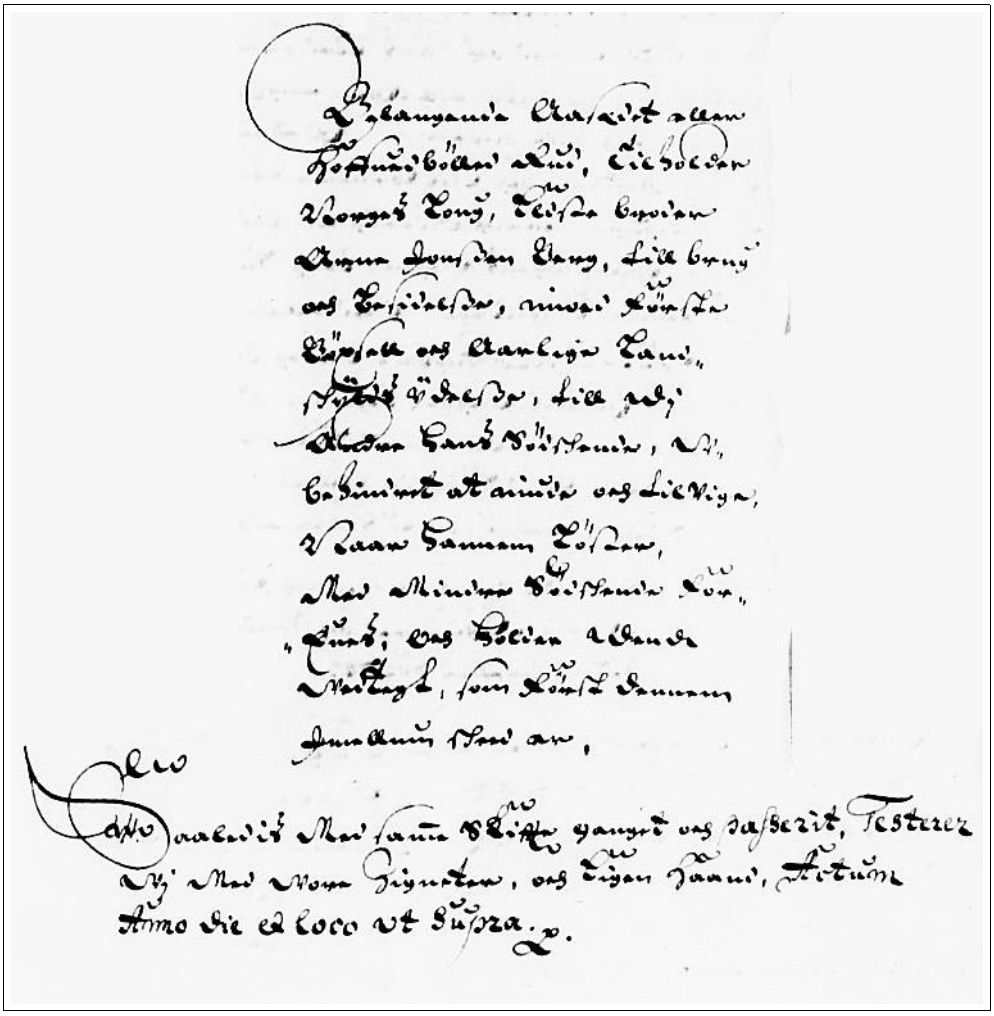

Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-83, folio 277.

Belangende Aasædet eller Hoffuedbølled Rud, Tilholder Norges Loug, Eldste broder Arne Jonsen Berg, till brug och besiddelse, ... Første Bøxsell och Aarlige Landschyld ydelse, til udj Andre Hans Søskende, Ubehindret at niude och tilvige, Naar Hannem Løster, Med Mindre Sødschende ForEnes och holder allende Medbragt som Først dennem Jmellum Scheed er.
Saaledis Med Samme Skifte .. och pasherit. Testerer Wi Med Vore Signeter och Eigen Haand,
Actum Anno die et Loco ut Supra».

I 1679 løste sønnen Arne ut brødrene Tor og Guttul og overtok Ruud. Tor flyttet til Berg, men godtok ikke Arnes åsetesrett til gården. Han stevnet alle sine søsken (HF tingbok nr. 18, folio 19b-20b), og saken endte i lagmannsretten, som i 1678 slo fast at Arne som eldste sønn «skulde nyde åsætet efter loven». Tor bodde nå en tid på Berg, men han ville ikke godta dommen. I 1680 ble han stevnet av fogden for å ha «misaktet dommen og brukte vold og gevalt mot den». I 1681 kom saken opp for Overhoffretten, og det ble nå opprettet en kontrakt mellom Arne og Tor om bruken av gården. Arne døde allerede i 1682. Ved skiftet ble det bestemt at enka etter Arne skulle ha den ene halvdelen av gården og Tor Jonsen den andre. Til slutt i skiftebrevet står følgende:

«Alle Irringer og Tuistigheder som haffr verret I mellem sl. Arne Rud og hans Broder Tord Rud schall herefter vere en affallen Sag, død och Magtesløs til Ævig Tid».[792]

(Barn VIII:78, Far X:311)

Gift med forrige ane.

IX:161 fm fm ff ff f

Helge Olsen Haug Vestre. Odelsmann. Levde 1592. Levde 1604 på Sulerud, Eidsberg (ØF). Levde fra 1610 til 1635 i Haug Vestre, Eidsberg (ØF). Død omkring 1642 i Haug Vestre, Eidsberg (ØF).

Helge kalles odelsmann til Haug. Hans far må ha derfor ha vært den eldste sønnen til Bjørn Haug.

Han giftet seg med enken etter Asser Sulerud omkring 1604. Ifølge bygningsskattelisten for 1604 bodde en Helge da på Sulerud, rimeligvis er dette «vår» Helge. Familien bodde antagelig en kort tid på Sulerud før de flyttet til

792 Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 41b og 66b. Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1676-1683, folio 256. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 42-43. Gårdshistorie for Askim, Bind 3, side 62. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 345. Sten Høyendahl: Guttul Torkelsrud og hans etterslekt, NST Bind XL (2005), side 51.

Vestre Haug.

10.01.1610 ble skriveren og seks lagrettemenn i Eidsberg innstevnet for Fredrikstad lagting av Helge Haug, Ole Garsegg og Anbjørg Jacobsdatter Størløs i Rødenes på vegne av deres stebarn. Skriveren hadde forfattet skiftebrevet etter Jacob Assersen, og de tre klaget over at han åpenbart hadde favorisert Ole Strønes i Trøgstad «paa Sin Egenn veignner» og Thore Finnestads stedatter Elin Mathisdatter ved utdelingen. Elins bror het Engebret Mathisen. Jacob blir senere i lagtingsreferatet kalt Arvidsen, etter alt å dømme ved en feilskrift. Det ble opplyst at Jacobs hustru Sigrid døde «Immellom for:ne Jacob och hans Barenn, Som hannd haffuer Aufflid Medt for:ne Sin høstruff Sigrij». Saksøkerne hevdet at Jacobs gods ikke var delt ut i sin helhet, og at Elin Mathisdatter i strid med loven hadde fått full brorpart på skiftet. Lagtinget ga dem medhold i at nytt skifte måtte holdes.

Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

24.05.1610 var «Hellj Houg» blant de tolv bøndene i Eidsberg som på Eidsberg ting forseglet fullmakten til representantene ved prins Christians hylling. Hans initialer var «H O».

Helge Haug deltok utover på 1600-tallet i en lang rekke prosesser om sin slektsgård Vestre Haug, men søksmålet om arven etter Jacob Assersen hadde ikke noe med hans egen slekt å gjøre. Ordlyden i lagtingreferatet er noe merkelig. De tre saksøkerne hadde reist saken «paa dierris Steffbarns vegnner». Dette kan vanskelig gjelde for Anbjørg Jacobsdatter, men for Helge Haug kan det stemme bra siden han hadde stedatteren Mari Assersdatter.

Helge eide ifølge «Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen» 6½ lispund tunge i Vestre Haug i 1612. Jeg har ikke funnet slike opplysninger i landsskatten for Eidsberg tidligere enn i 1618. Det er vel derfor mer trolig at dette er en oppgave fra odelsskattelisten i 1615, og at det også er i denne opplysningen om at han var odelsmann til Haug finnes. Odelsskattelisten fra 1615 for Eidsberg er foreløpig ikke tilgjengelig digitalt.

Han økte ifølge gårdshistorien parten til 7¼ lispund, som han pantsatte til adelsmannen Otte Bildt til Nes for 60 Rdl. i 1617. De nærmeste arvingene ble først tilbudt denne parten uten å kunne overta den. Av de 7¼ lispund var 4¾ lispund Helges odelsjord, resten hadde han i pant fra søskenbarna.

Han kom som sin farfar opp i en rettssak mot prestegården om bykselretten, men med dom av ukjent innhold den 29.05.1613. Det ble holdt skifte etter Bjørn, og ved hjelp av kjøp og pant og en del ugjennomsiktige transaksjoner prøvde barnebarna hans å ordne det slik at Helge fikk i hvert fall like mye eiendom i gården som prestebolet. Så måtte presten utpå med en ny rettssak og stevnet Helge Haug, Helge Tveiten, Ellef Himmerike, Siri Jakobsdatter og Jan Hen i Askim på vegne av kona. (Stevning 11.12.1613). Rettsmøtet ble holdt på Haug 05.02.1614 under ledelse av skriveren Lambret Madtsen Rod. Presten la fram en rekke dokumenter fra mellomalderen og mente at de beviste hans klare rett som bykselrådig over Haug. Presten mente videre det framgikk av dokumentene at skylda på gården var blitt forhøyet ulovlig, og at arvingene på skiftet etter Bjørn hadde brukt underfundigheter for å skaffe seg mer rett i gården enn herr Gulbrand satte pris på. Siden ingen enkeltmann eide så mye i gården som prestebolet, påsto han seg bykselrådig, mens motparten hevdet at denne retten aldri hadde fulgt presten, etter utsagnet i 1587. Dommen lød:

«Efter den leilighet bør og skal forn. herr Gulbrand på Eidsberg prestebols vegne at følge bykselen og herlighet i forn. Haug såvel som hans efterkommere, efterdi prestebolet finnes beste mann og mest eiende deri.» (Dom 05.02.1614, NRA utrykt diplom.)

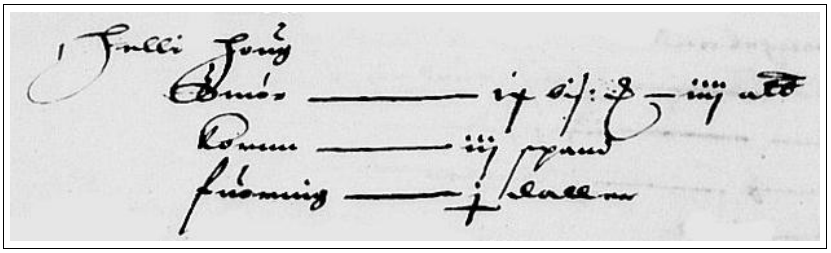

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Eidsberg prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg 3, litra 8, bilde 26).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao

1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Edtzberg Sogenn - Bunde Guotzs.
Helli Houg.
Smør - 9 bis: merker - 4 alb:
Kornn - 3 spannd.
Fuoring - ½ daller».

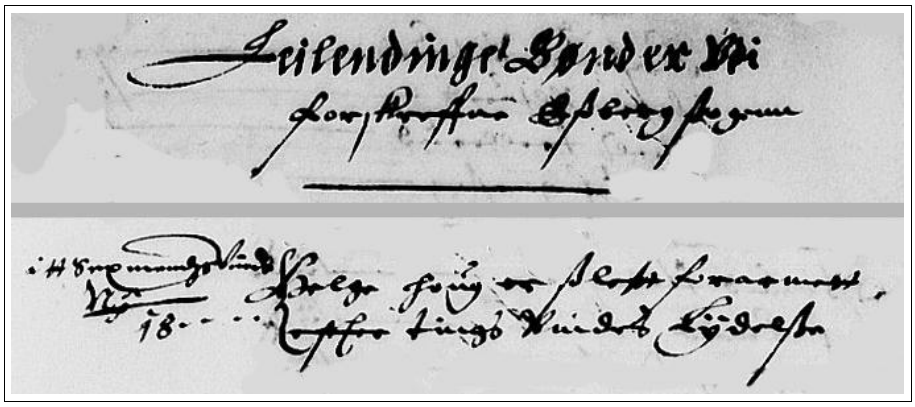

Landskatt Martini 1630. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 102, legg 2, litra G, bilde 12).

I 1630 kalles Helge slett forarmet og slapp skatt det året.

Han var bruker av Vestre Haug til 1635.

I 1641 ble Helge Volden og hans barn stevnet til innløsning av de 15¼ lispund de hadde pantsatt til avdøde Otte Bildt til Nes, far til Daniel på Hafslund, og dessuten til innløsning av 2½ lispund til, for 60 Rdl. i det hele. De ville gjerne løse det inn, men kunne ikke fastsette noen dag for det. Retten dømte Helge Haug eller Volden og hans arvinger til å betale summen innen tolv måneder, ellers fikk Daniel Bildt gjøre med godset som han ville. (Dom 29.11.1641.) I august 1643 ble Helges barn på ny stevnet til å innløse parten i Haug. Nå ville de ikke, og ikke kunne de heller, så de 7½ lispund tunge adelsmannen nå hadde, ble tildømt ham. Om verdien av gården sa retten:
«Da befindes til samme gård ei nogen sønderlig lunder, så den kan takseres høyere enn forn. pantepenger (nemlig 60 rd.), derfor hans velbyrdighets far for sådan en årlig landskyld nok høyt betalt haver.» (Dom 04.08.1643.)

Alt tyder derfor på at Helge døde omkring 1642.[793]

(Barn VIII:81, Far X:321)

Gift med neste ane.

Barn:

Ole Helgesen Vete Søndre. Født omkring 1607. Død omkring 1690 på Vete Søndre, Eidsberg (ØF). (Se VIII:81).

IX:162 fm fm ff ff m

[Guro?] Sulerud/Haug Vestre. Levde 1588. Levde 1603 på Sulerud, Eidsberg (ØF).

Assers hustru er ukjent, og av barna kjenner vi bare Mari Assersdatter på Søndre Nord-Moen, som ble født etter at Asser overtok Sulerud. Helge Frøyset har i «Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen» under tvil foreslått Mari som datter til Asser Leangsrud, men dette stemmer ikke.

Ole Helgesen Sø-Vetes eneste datter het Guro, og en av Askild Gislingruds døtre bar også dette navnet. Også Oles sønn Peder Olsen Fjøs' nesteldste datter het Guro. Mari Assersdatter hadde bare sønner, men eldstesønnen Gulbrand Andersen Tiljeskjørs eneste datter i første ekteskap ble også kalt Guro. Gjengs oppkallingsskikk tyder derfor på at kvinnen som var gift med Asser Garsegg og Helge Haug het Guro, men hun sees aldri nevnt i de samtidige kildene.

Asser hadde altså datteren
Ca. 1603: Mari, som ble gift med Anders Rasmussen på Søndre Nord-Moen.

Etter at Asser døde omkring 1603 giftet enken seg med Helge Olsen. De kan ha bodd en kort tid på Sulerud før de flyttet til Vestre Haug som var Helges slektsgård. Ifølge bygningsskattelisten for 1604 bodde en Helge da på Sulerud. Mari kan ut fra dette ikke være født senere enn 1604.

Av skiftebrevet fra 30.10.1672 etter Berthe Willumsdatter, som hadde vært gift med Askild Helgesen Gislingrud,

793 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 614-619. Sten Høyendahl: «Ut av historiens mørke. Asser Garsegg og hans navnløse hustru i Eidsberg», Runar nr. 2/2003, side 26-29. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 297 Allmuen i Eidsberg (1610), side 275 og 414, segl 11.

fremgår det at Ole Sø-Vete var formynder for en av døtrene. At Ole ble utpekt til et slikt verv, noe som ikke alltid var populært, gjør det sannsynlig at Askild Helgesen var hans bror, noe som også antydes av Frøyset i «Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen». Trolig ble Askild etter vanlig skikk oppkalt etter enkens første mann, og han var nok den eldste av de to antatte brødrene. Navnene Askild og Asser ble sannsynligvis uttalt nokså likt, og danske skrivere kan ha hatt problemer med å oppfatte forskjellen. I skiftebrevet nevnes den avdøde ektemannen kun en gang, og kalles da «Ascheld» Helgesen, mens barna konsekvent kalles «Aschersen» og «Aschersdater». Ingen av disse navnene ble brukt i særlig grad i de indre østfoldbygdene ut på 1600-tallet.

Helge og enken etter Asser fikk derfor rimeligvis sønnene:
Ca. 1605: Askild, gift med Berthe Willumsdatter, til Gislingrud.
Ca. 1607: Ole, til Sø-Vete.[794]

(Barn VIII:81)

Gift 1. gang med **Asser [Jacobsen?] Garsegg/Sulerud.** Gårdbruker. Levde 1588. Levde 1601 på Garsegg Vestre, Eidsberg (ØF). Død omkring 1603 på Sulerud, Eidsberg (ØF).

Det må nødvendigvis hefte en viss usikkerhet ved Asser Garseggs herkomst. Det er likevel flere momenter som sterkt taler for at han var sønn til Jacob Assersen Narvestad og hans hustru Sigrid, som begge døde etter 1595, og en yngre bror til Mathis Jacobsen Narvestad og Anbjørg Jacobsdatter Størløs.

Hans navn glimrer med sitt fravær i det oppbevarte kildematerialet omkring 1600, og Asser ville ha gått inn i historiens mørke om ikke dattersønnen, Ole Andersen, over hundre år senere hadde ønsket seg en ny gård. Ole mente seg berettiget til Sulerud etter en eldgammel hjemtingsdom av 17.11.1601, der Gulbrand Sulerud ble dømt til å fraflytte gården til fordel for Oles morfar, Asser Garsegg. Oles forfedre hadde i sin tid pantsatt Sulerud til Eidsberg kirke, men både domsbrevet og pantebrevet er gått tapt, og nærmere opplysninger om prosessen er ikke kjent.

Asser må ha bodd på en av de fire Garsegg-gårdene i 1601, men han var ikke oppført der i bygningsskattelisten for 1593, med mindre han var identisk med Aslak Garsegg som nevnes dette året, men ikke i bygningsskattelisten av 1604. Skriveren må i så fall ha ført opp feil navn, noe som var langt fra uvanlig.
Antagelig hadde han i 1593 ikke stiftet familie. Asser flyttet åpenbart inn på Sulerud etter dommen i 1601, men døde trolig i ung alder kort før 1604. Assers hustru er ukjent, og av barna kjenner vi bare Mari Assersdatter på Søndre Nord-Moen, som ble født etter at han overtok Sulerud.

Den fordrevne Gulbrand Sulerud kan ha byttet gård med Asser, siden en Gulbrand i 1604 satt på en av Garseggårdene. I 1605 var han imidlertid tilbake på Sulerud, og fungerte som lagrettemann ifølge et utrykt diplom av 17.09.1605 i Eidsberg prestearkiv.

I januar 1550 ble Marine Sulerud innstevnet av Peder Hansen, høvedsmannen på Akershus, til å møte sognepresten, herr Anders i Eidsberg, ved første bygdeting på Lekum, siden hun drev en gård ulovlig. Hun kan ha vært en av Ole Andersens formødre.[795]

Barn:

Mari Assersdatter Sulerud. Født omkring 1603 på Sulerud, Eidsberg (ØF). Levde 1618. Død 1677 på Nord-Moen Søndre (Nedre), Eidsberg (ØF). (Se VIII:94).

Gift 2. gang med forrige ane.

IX:163 fm fm ff fm f

Peder Larsen Vete Nordre. Gårdbruker. Levde 1608. Levde fra 1623 til 1637 på Vete Nordre, Eidsberg (ØF).

Peder var bruker av Nord-Vete fra 1623. Han kalles i 1637 Peder Larsen.

Det er derfor sannsynlig at han er sønn til Lars som brukte Nord-Vete fra 1613 til 1622.[796]

(Barn VIII:82, Far X:325)

Gift

Barn:

Gunnor Pedersdatter Vete Nordre. Levde 1630. Død 1686 på Vete Søndre, Eidsberg (ØF). (Se VIII:82).

IX:165 fm fm ff mf f

Gaute Evensen Narvestad/Hjelmark. Gårdbruker. Levde 1590. Flyttet 1622 fra Narvestad, Folkenborg, Eidsberg

794 Sten Høyendahl: «Ut av historiens mørke. Asser Garsegg og hans navnløse hustru i Eidsberg», Runar nr. 2/2003, side 27-28.

795 Sten Høyendahl: «Ut av historiens mørke. Asser Garsegg og hans navnløse hustru i Eidsberg», Runar nr. 2/2003, side 26, 28, 30.

796 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 415.

(ØF) til Hjelmark, Eidsberg (ØF). Død 1623 på Hjelmark, Eidsberg (ØF).

I 1604 var Even bruker av Narvestad. Det er uklart om dette er samme mann som var far til Gaute, men litt senere i dette århundret var det en slektskapsforbindelse mellom Hjelmark og Narvestad, i forbindelse med at Hjelmarkfamilien eide en del i Narvestad. Gaute og hans bror Jon eide i 1615 1 fjerding hver i Narvestad, som ble brukt av Gaute fra senest 1612 til 1622, da han overtok farsgården Hjelmark.

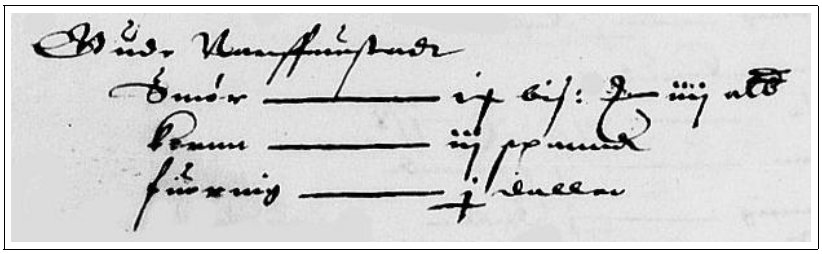

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Eidsberg prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg 3, litra 8, bilde 29).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Edtzberg Sogenn - Bunde Guotzs.
Gude Narffuestad.
Smør - 9 bis: merker - 4 alb:
Kornn - 3 spannd.
Fuoring - ½ daller».

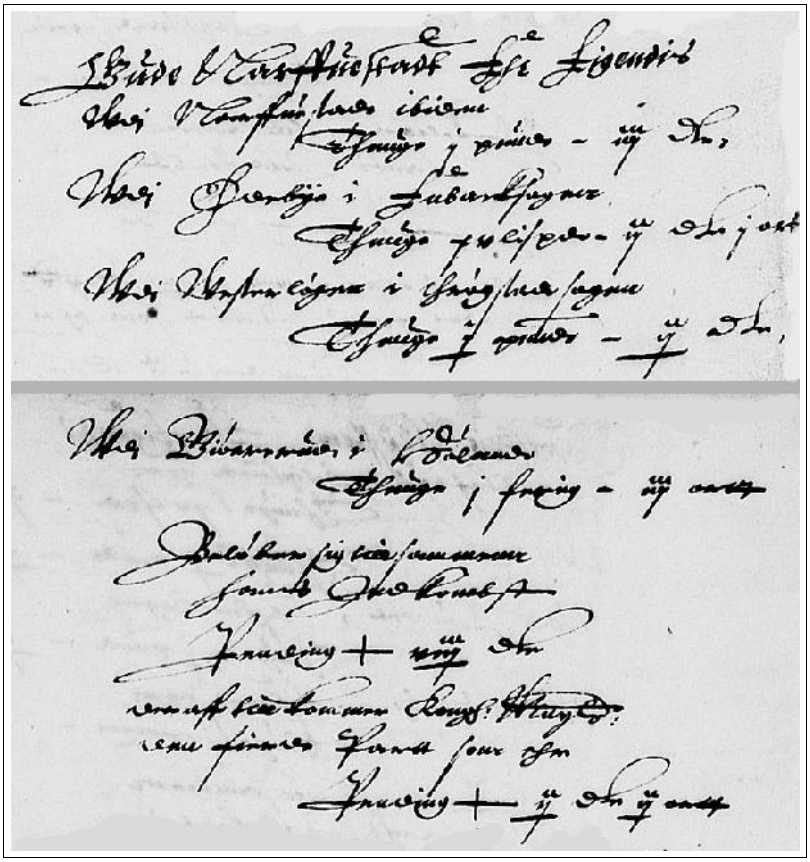

Landskatt Martini 1618, Heggen og Frøland fogderi, Eidsberg prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 48, legg 6, litra D, bilde 26).

Fra 1618 eide Gaute 1 skippund tunge i Narvestad, dvs. halve gården. Både eiendomsretten og bruken av Narvestad overlot han til broren Jon Evensen og fikk i stedet overdratt vel 12 lispund tunge i Hjelmark. Fra før eide Gaute dessuten en fjerding i Grårud, Høland, 15 lispund tunge i Ødeby, Enebakk, og med kona Live Olsdatter hadde han fått ½ skippund tunge i hennes farsgård Vesle-Løken, Trøgstad.

Bare et par år etter at han hadde overtatt Hjelmark, døde Gaute, og enka måtte låne 50 rd. mot pant i et halvt skippund tunge i Hjelmark (obl. 27.07.1623). Pengene var lånt av Ingri Rasmusdatter, enke etter Fredrikstadborgeren Mads Madsen, og deres sønn Jacob Madsen overdro pantet til futen Jørgen Nilsen Holst for det samme beløpet i 1638. (Obl. 23.10.1638). Dette ble seinere grunnlaget for en sak mellom futen og Hjelmarkfolkene om bykselretten til gården.[797]

797 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 248. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 757.

(Barn VIII:83, Far X:329, Mor X:330)

Gift med neste ane.

Barn:

Ole Gautesen Vesle-Løken/Hjelmark. Født omkring 1604. Død 1686 på Hjelmark, Eidsberg (ØF). (Se VIII:83).

IX:166 fm fm ff mf m

Live Olsdatter Vesle-Løken. Levde 1590. Levde 1623 på Hjelmark, Eidsberg (ØF). Uforsket i Vesle-Løken, Trøgstad.

Live kom fra Vesle-Løken i Trøgstad.

Live og Gaute hadde følgende barn:
Ole, til Vesle-Løken, senere til Hjelmark, gift med Gunhild Einersdatter.
Audun, overtok Hjelmark, til Holen i 1658.
Iver, til Tykerud.
Ingeborg.
Kirsten.[798]

(Barn VIII:83)

Gift med forrige ane.

IX:173 fm fm fm mf f

Olluff [Jonsen?] Onstad. Odelsbonde, lagmann. Levde 1588. Levde fra 1610 til 1639 på Onstad, Skiptvet (ØF).

Olluff Onstads patronymikon er ukjent. Dessverre kan heller ikke hans segl sees oppbevart, og Riksarkivets utrykte og innlånte diplomer gir ganske magre funn fra Skiptvet sammenliknet med sognene i nord og øst.

På Herredagen 03.10.1578 ble det avsagt en dom gjengitt i «Norske Herredags-Dombøger I», hefte I, side 272 (trykt i 1893). Her fremgår det hvem som var Aslach Simensen Onstads sønner og forfedre. Saken sto mellom Einer og Simen Thorstenssønner og Jon og Simen Aslachssønner i Skiptvet mot Rolv Dingstad i Spydeberg og medarvinger. Jon og Simen var sønner til Aslach Simensen og sønnesønner til Simen Onstad.

Simen Aslachsen var lensmannen Simen Aslachsen på Store Hoel i Askim. Hans uskiftede gods utgjorde i 1613 bl. a. 15 lispund i Onstad, dvs. halve gården. Simen Aslachsen bodde på Hoel allerede i 1573, og at han av herredagsskriveren ble henført til Skiptvet skyldes åpenbart manglende lokalkjennskap.

Olluff Onstad eide ikke noe i Onstad i 1610, men hadde fått 15 lispund i 1611, som han også satt med i 1615. Fra 1618 eide han hele gården (men i 1627-30 satt Bodil Simensdatter på Store Rud i Askim med 15 lispund). Fra 1631 eide Olluff igjen 1½ skippund, og fra 1635 var den fordelt mellom ham og sønnen Jon med 15 lispund hver.

Simen Aslachsens part gikk etter en rettssak på Fredrikstad lagting i juni 1613 over til sønnen Mathis Simensen på Store Hoel. Mathis overlot den til svogeren Hans Hul i Hobøl som satt med den i 1615, og han igjen må ha overlatt den til Olluff Onstad før 1618.

Onstad ble trolig drevet av samme slekt under hele 1500-tallet. Da Simen Aslachsen satt med halve gården, er det sannsynlig at hans bror Jon Aslachsen arvet den andre halvdelen. Jon var muligens eldste sønn og overtok Onstad, da Simen giftet seg til Store Hoel.

Olluff Onstad eide som nevnt halve gården senest i 1611, og mye taler for at dette var arvegods. Skal man dømme etter den nokså kjente Simen Aslachsens alder, ligger nok Olluff Onstad en generasjon etter Aslachssønnene. Når Olluffs eneste kjente sønn i tillegg heter Jon, er det sannsynlig at Olluff tilhørte den gamle slekten på Onstad og at Jon Aslachsen var far til Olluff Onstad, eller muligens til hans hustru.

Olluff omtales i 1610:

3. søndag etter midtfaste i 1610 gikk Henrich Thier, borger i Oslo, til sak mot hr. Anders Nielssøn, Rasmus Voldt, Svend Skullebergh, Oluf Kleffuer, Torkel Løeken, Saxe Dingstadt, Anders Suermingh(?), Jens Vister, Oluf Onstadt, Kolbjørn Skepperudt, Mickel Aslagsrudt, Nils Holmerødt, Oluf Solberg, Tore Skallerødt, Nils Holmerødt, Christoffer Kiøss, Peder Skepperødt, og Amund Vester - alle boende i Spydeberg og Skiptvet sogn - for deres «forløfte» (kausjon) for en sum penger på Lambrett Presbyes vegne (Oslo lagdømme, protokoll III, folio 160).

---

798 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 248.

Landskatt Martini 1610, Veme skibsede, Skiptvet sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 6, litra 18, bilde 4).

Landskatten samme år viser for «Wemme Schibrede, Schidtued Sogenn»:
«Olluff Onstadts Indkompst.
Nes i Schidtued Sogenn - 1 pund 1 fg.
Thouenn i Hølland - 15 lispund.
Wammpnes (Wammenes) i Schidund Sogen - 4 lispund.
Kartterud ibid - 4 lispund.
Langerud i Suindals Sogen - 6 bp smør.»
Svindal prestegjeld ble senere et annex til Råde sogn.

I det 16. århundre besto Smålenenes amt av en rekke små len, hvert len besto av ett eller flere skibreder. Veme skibrede ble i slutten av dette århundre et slikt lite len.

Disse norske len ble av Kongen oftest forpaktet bort til danske befallingsmenn eller adelsmenn mot en årlig avgift. Lensherren kunne suge ut befolkningen uten at Kongen turde skride inn, da han som regel sto i gjeld til lensherrene.

Veme len (Skiptvet og Spydeberg) ble 21.06.1588 bortlenet til Alexander Durham på sin og sin hustrus levetid (ventebrev 28.04.1587?).

«Alle bønder skulle svare ham og hans hustru; og give denem på H. Maj.s vegne deres årlige landskyld, tiende, foring, sagerør, egt, arbeid og alt annen rente og regtighet».

H. Maj:s brev av 01.05.1613 tyder på at Alexander Rabe von Pappenheims avgift og regnskap skal begynne og angå "Philippi et Jacobi dag" [1. mai] 1613.

Kongen krevde krigsfolk, lensherrene med sin fogder krevde skatter og avgifter, og presten krevde kirketiende.

Folket ble på den måte sløvet, likeglade og utarmet; drikkeriet florerte, redelighetsbegrepene utvisket, bondebefolkningen ble den gemene hop som var gitt vilkårligheten i vold.

De sosiale tilstander var slette, selv i gode år sultet folket og måtte gripe til barkebrød og betleri. Kongemakten innså at tilstanden ble uutholdelig, og så gjorde Fredrik 3. statskupp i 1660. Lensherrene ble avsatt. Fylkene kom under styre av lønnede embetsmenn, og Smålenenes amt ble opprettet. De forhatte fogdene ble skatteoppkrevere for kongen. Statskuppet fikk imidlertid ikke den ønskede virkning, men noe bedre ble det.
Kilde: Skiptvet kommune 1837-1937, side 20-21.

Olluff hadde sønnen
Jon, født ca. 1613, overtok Onstad, gift med I. Marte, II. Røyan Trulsdatter, skifte 30.07.1697.

Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624-26 mangler dessverre for Veme len.

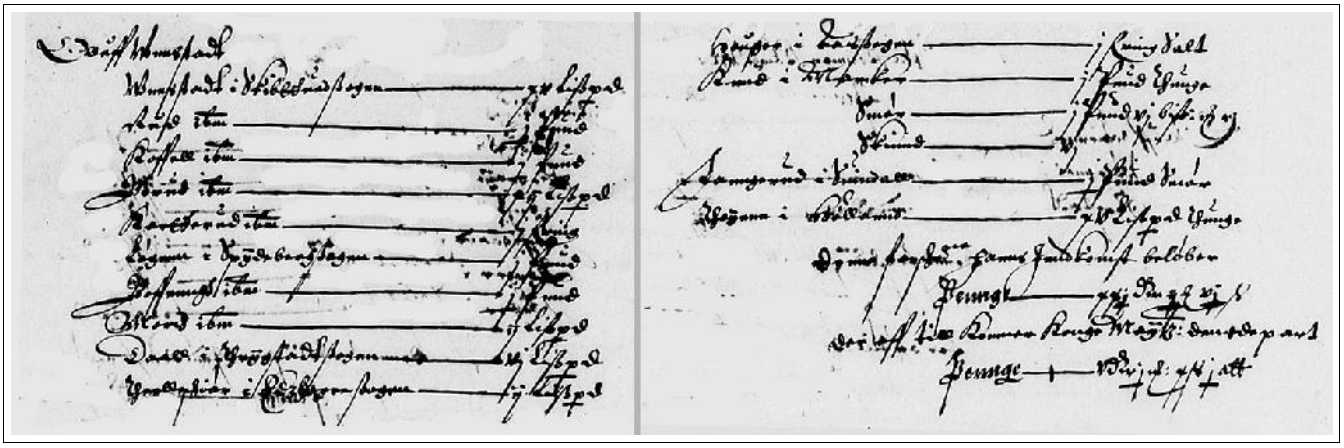

Landskatt til 4 terminer 1627. Veme len, Skiptvet sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 83, legg 7, litra 19, bilde 3).

Ved landsskatten i 1627 hadde «Olluff Wonstadt»:
«Wonstadt [Onstad] i Skibthued Sogen - 15 lispd.
Rud ibm - 1 fring.
Kofell ibm - 1 fring.
Bouind [Bogen] - 12 lispd.
Kartherud ibm - 1 fring.
Løgenn i Spydeberg - 1 pund
Bofemgh [Bovum] ibm - ½ fring.
Morch ibm - 2 lispd.
Daall i Thrygstad sogen - 6 lispd.
Theelleshiør i Edzberre Sogen - 2 lispd.
Houger i Aas Sogen - 1 fring. Salt.
Ruud i Marker - 1 Pund Thunge.

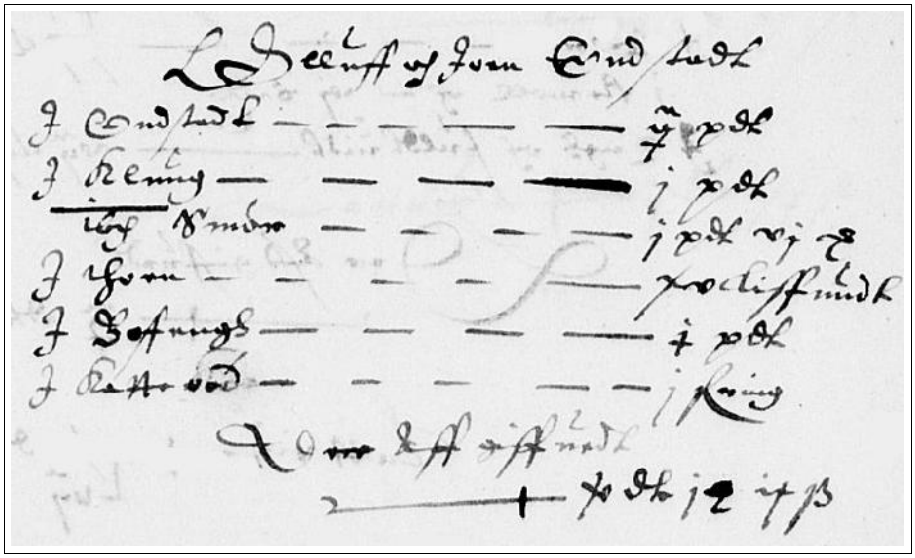

Landskatt Martini og jul 1639. Veme len, Skiptvet sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 3, legg 1,bilde 3).

Ved landsskatten (unionsskatten) i 1639 føres Olluff sammen med sønnen Jon:
«Jord Eier Bønder Udi Skibtuedt Sogenn.
Olluff och Joen Ondstadt
J Ondstadt - 1½ pdt.
J Klung - 1 pdt.
ibm - Smør 1 pd. 6 merker.
J Thoen - 15 lispundt.
J Bofengh - ½ pdt.
J Karlerød - 1 fring.
Her Aff giffuedt 9 dr. 1 mark 4 sk».[799]

(Barn VIII:87, Far X:345)

Gift

799 Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 541, 552, 559, 593.

Barn:

Jon Olluffsen Onstad. Født omkring 1613 på Onstad, Skiptvet (ØF). Levde 1694 på Onstad, Skiptvet (ØF). Død omkring 1697 på Onstad, Skiptvet (ØF). (Se VIII:87).

IX:177 fm fm mf ff f

Borger Baardsen Skibsrud/Brødremoen Vestre. Odelsbonde. Levde 1578. Levde fra 1593 til 1623 på Skibsrud, Trøgstad (ØF). Død 1651 på Brødremoen Vestre, Eidsberg (ØF). Uforsket i Skibsrud, Trøgstad.

Borger kom fra Skibsrud, Trøgstad. Vi finner ham i skattelistene som leilending på Skibsrud fra 1593 til 1623.

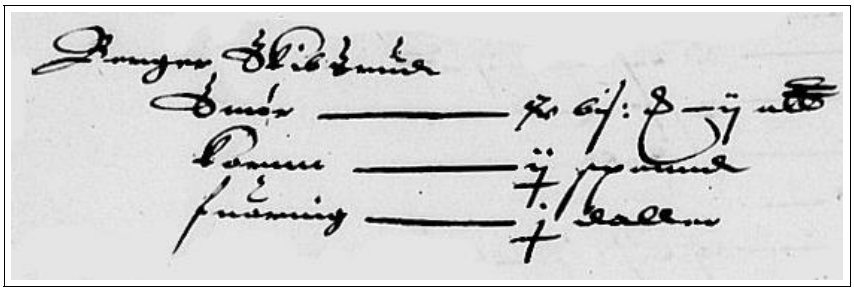

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg 3, litra 8, bilde 6).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt Skibsrud:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Trygstad Prestegielld - Bundeguotzs.
Berger Skibsrud.
Smør - 4½ bis: merker - 2 alb:
Kornn - 1½ spannd.
Fuoring - ½ daller».

Baard Borgersen, som bodde på Vestre Brødremoen i 1563, var antagelig sønn til Borger Hoie og far til, eller i skyld med, Borger.

Borger arvet sammen med sin bror, Helge på Brødremoenskaugen, småparter i jordegods i Lier etter Peder Anundsen i Hobøl sogn, sønn til deres morbror, Anund Baardsen (Skifte og dom 21.03.1622):
«... Borger Skibsrudt, och hanns broder Helge bordszønn, Som er Liffue bordsdatters Sønner, ...»

Borger eide 6½ lispund tunge i Brødremoen allerede i 1615. I tillegg til Borger er det nevnt ytterligere fire partseiere det året. Trond Skjønnhaug i Trøgstad eide 6 lispund og Arve Garsegg 2½ lispund. Dessuten eide de to brukerne på Brødremoen en stor part, nemlig Halvor 13 lispund og Peder Olsen 3 lispund. Trond Skjønnhaug hadde i 1618 og frem til 1624 10 lispund i gården.

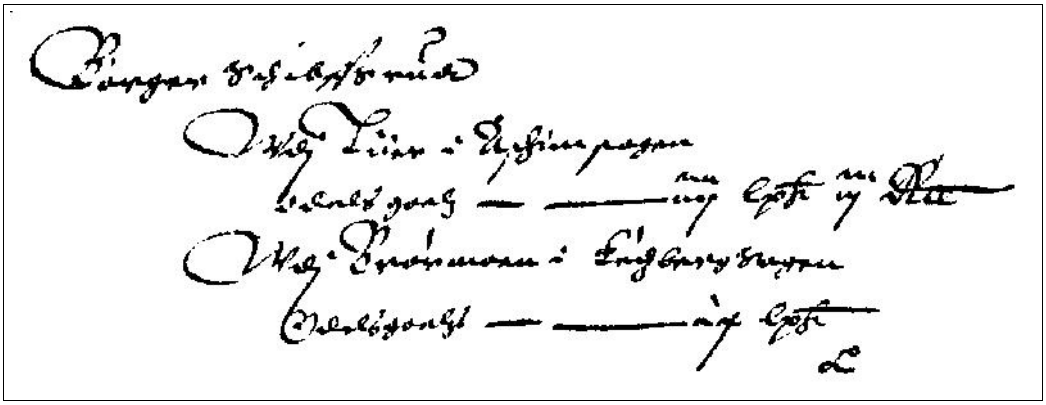

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - Trøgstadtt Prestegielld.

I Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 for Heggen og Frøland skibrede er alle jordparter angitt som odels- pante- eller kjøpegods. Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at oppgitt odelsgods skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted:
«OdellsBønderne aff Trøgstadtt Prestegielldt, Angiffuett deris Odels Jnndkumbst, Att Wehre Raadigtt, som Eptherføllger:
....
Børger Schibffsrud
Wdj Liier i Aschim sogen - Odelsgoeds - 4 lpd 3 Ræ [Remål]
Wdj Brørmoen i Eidzberg sogen - Odelsgoeds - 9 lpd».

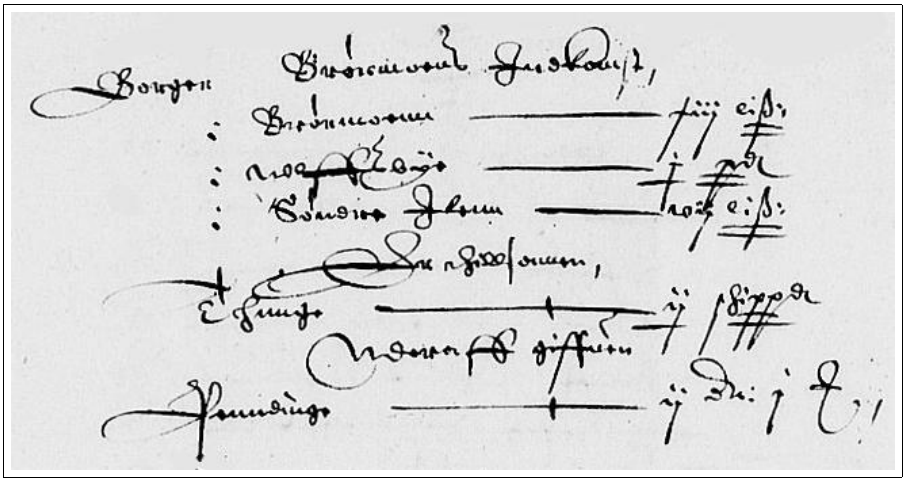

Landskatt 14 dager etter Martini 1629. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 94, legg 4, litra O, bilde 13).

I 1629 overtok han det ene bruket og eide fra da av 13 lispund i Brødremoen-gårdene, fra 1639 til han døde hele 15 lispund eller en tredjepart av hele Brødremoen. Det er vanskelig å si sikkert hvordan eierforholdene var, og det ser ut til å ha vært noe uklart allerede på denne tiden. Hele gården ser ut til å ha vært regnet under ett eiendomsmessig, og den har vel også til dels vært brukt i fellesskap.

Borger eide utenom parten i sin egen gård også ½ skippund tunge i Ulfsby (i Rødenes?) frem til 1642 og i 1629 7 lispund tunge i Søndre Ilen (i Askim?). Disse partene var sannsynligvis pantegods som han bare satt med i kortere tid.

I løpet av 1630-årene blir forholdene klarere. Samtidig som Borger eide de 15 lispund fra 1639, eide Rasmus Haug 3½ lispund, og fra 1644 hadde Peder Brødremoen ½ lispund. Tilsammen eide disse tre de 19 lispund tunge som utgjør den vestre gården.

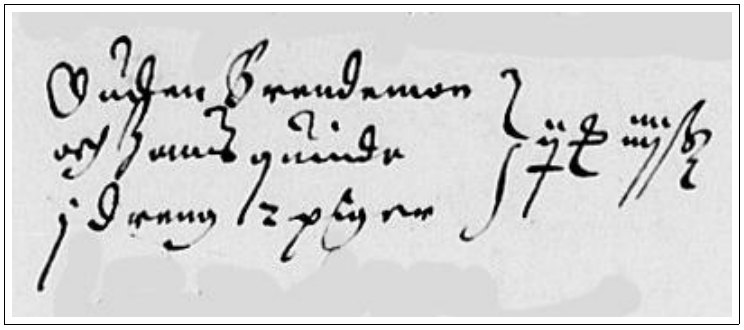

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Essberig Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 23).

«Koppskatten» i 1645 oppgir:
«Ouden Brendemon och Hans quinde.
1 dreng 2 piger».
Det betales 1½ mark 4 skilling i skatt.
Det ser altså ikke ut til at Borger er på gården i 1645.

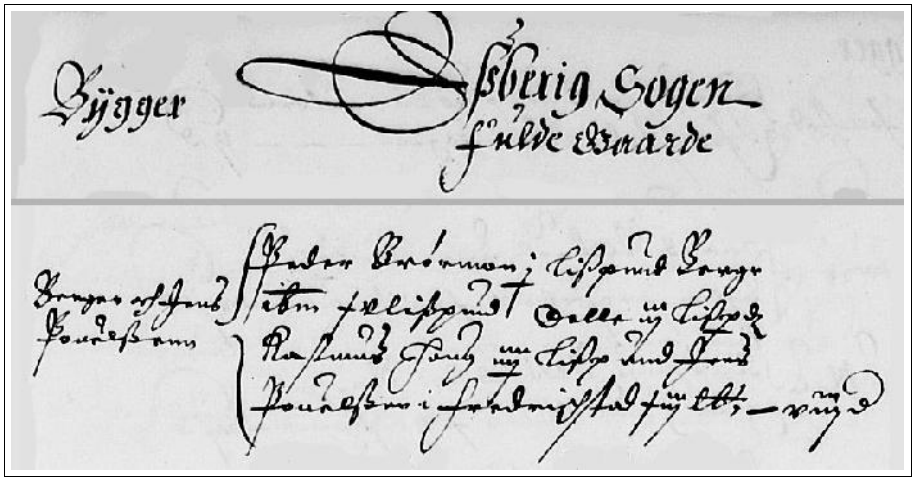

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 39).

Skattematrikkelen av 1647 viser:

«Peder Brørmon ½ lispund.
Bergr (!) ibm 15 lispund.
Oelle 3 lispdt.
Rasmus Houg 3½ lispund.
Jens Pouelsen i Fredrichstad 13 lb.
Bygger Berger, och Jens Pouelsenn».
Det betales 8 dr. i skatt.

«Bergr» som sitter med 15 lispund i gården må være «vår» Borger.

Av Borgers tre sønner var det bare to som arvet parter i farsgården da Borger døde. Baard Borgersen fikk 9¾ lispund tunge og overtok gården, mens Peder Borgersen Krokstad i Hærland fikk 5¾ lispund. Den tredje sønnen var Ole Borgersen, som overtok Mellom-Garsegg omkring 1647.[800]

(Barn VIII:89, Far X:353, Mor X:354)

Gift

Barn:

Ole Borgersen Garsegg Mellom. Født omkring 1614 på Skibsrud, Trøgstad (ØF). Død 1680 på Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF). (Se VIII:89).

IX:179 fm fm mf fm f

Størker Aas Vestre. Levde 1580. Levde omkring 1600 på Aas Vestre, Eidsberg (ØF). Død 1642 på Aas Vestre, Eidsberg (ØF). Gjentakelse, se side 793.

IX:185 fm fm mm ff f

Rasmus Reiersen Nord-Moen Søndre. Odelsbonde. Levde 1577. Levde 1592 på Nord-Moen Søndre (Nedre), Eidsberg (ØF). Død 1641 på Nord-Moen Søndre (Nedre), Eidsberg (ØF).

Begge Nord-Moen-bruka hadde selveiere fra langt tilbake. Rasmus brukte Nedre Moen i 1592 og bodde her til sin død. Han eide sin egen gård på 1 skippund tunge i sin helhet.

Superintendenten, biskop Jens Nilssøn, var flere ganger på visitas i Eidsberg. Jens var den evangelisk-lutherske kirkes store mann i vårt land og gjorde et stort og grunnleggende arbeid for kirken ved sine mange visitaser. Han er kjent som en enfoldig kristen og en lærd humanist. I sine visitasbøker har han gitt oss et levende bilde av de kirkelige og kulturelle forhold i landet. Han var født i Oslo i 1538 og døde i 1600. Faren var dansk og moren, Hilleborg Jonsdatter, født på Moen i Eidsberg.

Biskopen er i 1592 tilkalt som vitne i en sak som gjelder Tenol kirke og viser her sitt rettsinn og sin gjennomførte hederlighet. Det foreligger en lagtingsdom av 28.06.1592. En bonde, Einar Tallaksen på Kjeserud i Eidsberg, hadde angitt for stattholderen, Axel Gyldenstjerne, at Henrik Hansen på Sletner, Jon Bjørnsen på Slitu og Rasmus Reiersen på Mo samt deres foreldre for 30 år siden, da «Thenol Annex blev øde uden Lov og Dom havde tiltaget sig Kirckens Gods, som derfor Statholderen paa Kongens Vegne indtalede hos Bønderne. De indstevnte beviste med irettelagte Skindbreve og de ældste Mænds Udsagn, at Thenor Kirke var deres rette og sande Odel, funderet og stiftet af deres Forældre (dvs. forfedre), samt at disse hadde bygget den for deres egne Penge». Biskopen hadde i «Oslo Kapitels røde Bog» ikke funnet noe som viste at Tenol kirkegods hørte kirken og dermed nå kongen til. Dommen lød på at «Thenol Kircke med Gaver skulde være De Indstævntes sande Odel, til evig Eiendom, og Einar dømtes at betale dem og Sognepræsten Kost og Tæring, samt at bøde til Kgl. Maj. fire Mark for sin Mund og aldrig mere derefter at staae til Troende i nogen Maade».

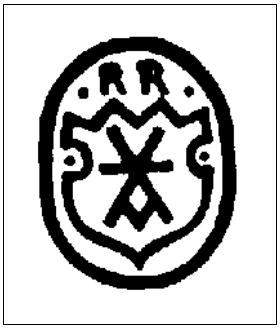

Rasmus Reiersen Moens segl (tegnet av Helge Frøyset).

Rasmus og sønnen Amund hadde tydeligvis pengeproblemer:

800 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 - 8. Heggen og Frøland fogderi, folio 487. Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogenn, folio 23. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogen, folio 39. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 698-699.

17.10.1608 gikk Karin Salig Mads Haraldssøns enke til sak mot Rasmus og flere for gjeld (Fredrikstad lagdømme, protokoll II, folio 10a).

3. søndag etter vinternatten i 1610 gikk Erik Nielsen, borger i Oslo, til sak mot Rasmus Moen og hans sønn Amund Kier (= Kjeserud ?) for gjeld (Oslo lagdømme, protokoll IV 43).

17.10.1611 gikk Aslak Torbiørnsen til sak mot Rasmus Moenn i Eidsberg sogn for gjeld. Fullmektig for Rasmus var Knut Moen (Fredrikstad lagdømme, protokoll V, folio 22b-23a).

19.10.1614 gikk Hans Clausen til sak mot Rasmus Moen for gjeld (Fredrikstad lagdømme, protokoll VIII, folio 26).

Belgen, som fikk navnet Lunder i 1882, ligger i den sørvestre delen av det oppdyrkede sletteområdet som strekker seg sørøstover fra Eiebakke i Askim. Gården grenser i nord til Sulerud, i øst til Hjelmark og Vestre Berg, i sør til Vete og i sørvest til Torkelsrud. Det gamle navnet Belgen, av Belgrinn, betyr dyrebelg, et helflådd skinn (gammelnorsk belgr), og gården har sikkert fått navnet på grunn av en sammenligning som vi nå ikke kjenner. I den «Røde Bok» er navnet skrevet «j nørdra Belgh» omkring 1400, et dokument fra 1495 har formen «j westra Belgeno» (DN IV 1022). Gården er antagelig ryddet før kristen tid.

Eiendomsmesssig var Belgen delt i to parter fra langt tilbake. Den ene parten var kirkegods og hadde skylda 3 kalveskinn. RB nevner omkring 1400 at Tenols kirke eide 1 ertogbol i Nordre Belgen. Sogneprest Elif Olafson på Spydeberg tillot i 1495 (DN IV 1022, datert 31.07.1495)

«ath Tormodh Siugurdsson skal hedan af oc hans erfwingæ oc eftirkomande frelsligæ fylgiæ ath leigomale min andeild j westra Belgeno som ligger j Eidzbergx sokn oc j Tenolss fiordongh som Spiotebergx prestboll eiger oc fylt hafuer af alder, oc liggiæ hædan af til øystra Belgen».

Prestebolsgodset skulle altså gjelde Østre Belgen. Etter reformasjonen hørte de tre skinn til Spydeberg kirke og gjaldt selve Belgen (Vestre Belgen).

Bondegodsparten i Vestre Belgen utgjorde 6 lispund tunge og tilhørte i lengre tid Hjelmark-folk. Ingeborg Stenersdatter solgte i 1496 2 øresbol til Even Aslaksen Hjelmark (skjøte datert tirsdag nest før første Olsdag dyre 1496). Elleve år senere kjøpte Even Hjelmark det som Torger Smedsen eide i Vest-Belgen (skjøte 24.06.1507). Nok ti år senere solgte Erland Smedsen sin part i gården til Even (Skjøte uten dag i 1517). Evens sønn, Knut Hjelmark, arvet senere både Belgen og Hjelmark. I 1579 delte han sitt jordegods og datteren Tore Knutsdatter fikk Belgen. Hun var gift med Anders Reiersen av Nord-Moen-slekta, og Belgen kom til å tilhøre Moens-folka i lengre tid.

I 1622 overtok Rasmus 1 skippund tunge i Kjeserud, der sønnen Amund var bruker. Rasmus drev sag på Moen i begynnelsen av 1600-årene og skar ti tylvter bord i året. Fra 1624 lå saga nede inntil sønnen Anders tok opp igjen drifta i 1650-årene.

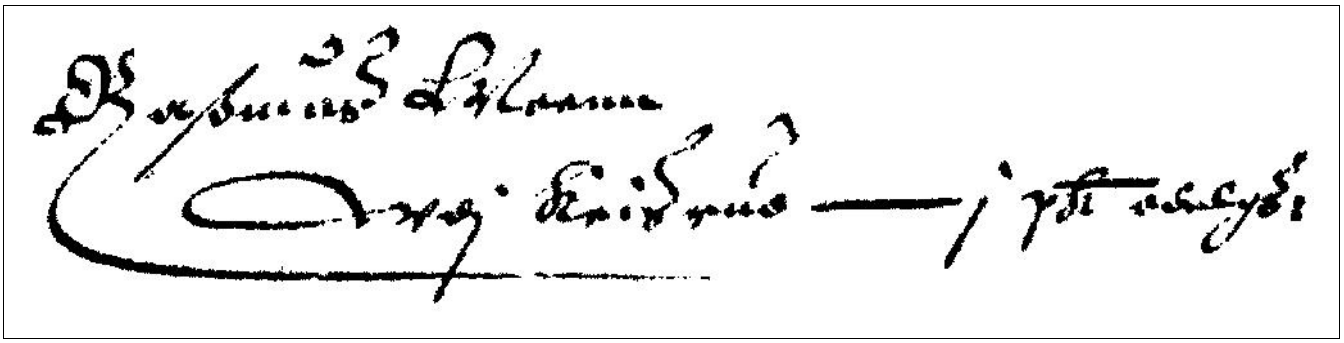

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Eedsberg Prestegielld».

I Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 for Heggen og Frøland skibrede er alle jordparter angitt som odels- pante- eller kjøpegods. Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at oppgitt odelsgods skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted:
«Raßmus Moenn

Wdj Keisrud - 1 pd odelgds:».

Rasmus eide bondegodsparten i Belgen på 6 lispund tunge fra 1618 til 1625. Denne parten var ifølge Gårdshistorien for Eidsberg og Mysen arv i familien. I mars 1636 makeskiftet brødrene Gunder Andersen på Nordre Nord-Moen og Reier Andersen Vammeli en del jordegods i Nord-Moen og Belgen. Reier Andersen fikk Belgen og beholdt gården til omkring 1640 (skjøte 12.03.1636). På skiftet etter Rasmus 15.02.1641 fikk sønnen Anders Rasmussen Belgen. Slektskapsforholdet mellom Rasmus og brødrene Gunder og Reier Andersen er ikke avklart. Far til Gunder og Reier var imidlertid Anders Reiersen som antagelig bodde på Nordre Nord-Moen, så denne Anders var muligens bror til Rasmus.

Rasmus var den første kjente eieren av Kråka. Han eide i 1618 7½ lispund tunge eller tre fjerdeparter av hele gården. I 1623 eide han kun 3½ lispund. Den videre utvikling er ukjent, men det står klart at Kråka deretter ble overtatt av andre.

Så vidt en kan se, oppga Rasmus gårdsbruket i 1626 og overlot det til sønnen Amund.[801]

801 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 8. Heggen og Frøland skibrede, folio 513. Gårdshistorie

(Barn VIII:93)

Gift

Barn:

Amund Rasmussen Kjeserud Vestre/Nord-Moen Søndre/Bekkevar. Gårdbruker. Født på Nord-Moen Søndre (Nedre), Eidsberg (ØF). Levde 1592. Død omkring 1663.

Vinteren 1606-07 var Amund på bytur til Fredrikstad, og på veien gikk han innom Paul Sørensen i Gamlebyen (Sarpsborg) og ga ham et par slag med ei lang bøsse. Det førte til at Amund kom for retten for lagmannen i Fredrikstad våren 1607. Rasmus ble med for å forsvare sønnen, og partene kom til forlik. Rasmus skulle betale 10 rd. i erstatning, og Amund ble idømt en bot på 30 Rdl. til kronen. Det gikk smått med betalinga, så byfuten i Fredrikstad måtte gå rettens vei i 1608, da Amund opphold seg på Slitu. Så sent som i 1610 hadde Paul Sørensen enda ikke fått sine 10 Rdl. (Protokoll I, folio 3b-4a, II, folio 3b-4a og IV, folio 6-7).

18.10.1609 gikk Aslak Thorbiørnsen i Fredrikstad til sak mot Amon Rasmussen på Kieserødt (Fredrikstad lagdømme, protokoll III, folio 30). Videre gikk Anders Thomissen til sak mot Anundt Kiesserød i Eidsberg sogn ved fullmektig Lambrett Klocker den 05.04.1614 for gjeld (Fredrikstad lagdømme, protokoll VIII, folio 8).

Vestre Kjeserud har vært bondegods helt fra mellomalderen. I første del av 1600- årene er eierforholdene noe uklare, især fordi gårdens skyldverdi ikke er likt oppgitt hele tiden. For det meste er den oppgitt til 1½ skippund tunge, men noen ganger er den satt til 2 skippund. Derimot kan det slåes fast at brukerne her var selveiere. Ener var bruker i 1593- 1594 og Hans i 1604.

Amund var bruker på Vestre Kjeserud fra omkring 1610 til 1626, da han overtok farsgården Nord-Moen for en tid.

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Edtzberg Sogenn - Bunde Guotzs.
Amun Keisrud.
Smør - 9 bis: merker - 4 alb:
Kornn - 3 spannd.
Fuoring - ½ daller».

Amund hadde følgende barn (minst):
Syver, til Kolstad i Askim.
Ca. 1610: Villum, overtok Bekkevar, gift med Guro Saksesdatter, død 1711.
Ambjør.

I 1615 eide Amund 15 lispund tunge i Kjeserud, fra 1618 til ca. 1622 2 skippund eller hele gården. Han overlot halvparten til faren i 1622, og beholdt sin andel til 1625. På Moen er Amund siste gang nevnt som bruker i 1633, da han flyttet til Bekkevar.

En bekk som renner sørover fra Kråka, deler mellom Skakstad og Bekkevar på vestsiden og Vegarud og Nordby (Slitu) på østsiden. Gården har fått navn etter bekken som svinger seg rundt en del av eiendommen. Bekkevar betyr bekkesving (Bekkjarhvarf), og gården kan være ryddet i vikingetiden.

«Den Røde Bok» oppgir i 1396 at Ulvinar prebende hadde en årlig inntekt på ett spann smør og ett halvt øre sølv av «Bekkierhuarf j Heggine». Presten ved Folkenborg kirke hadde omkring 1400 ett halvt øresbol i gården og Tenols kirke ett halvt ertogbol. Ved reformasjonen var hele Bekkevar gått over i privateie. Gården har forfalt, og i første halvdel av 1600-årene bodde det bare en husmann på Bekkevar. Fra 1630-årene regnes gården som selvstendig eiendom, til å begynne med kun som ødeplass. I 1723 rykker den opp i skatteklassen for ødegårder. Landsskylden er i 1600-årene på 5 lispund tunge.

Amund er den første kjente selveieren på Bekkevar. Ett års tid etter at han kom til dit, kom han for retten for ikke å ha gitt leding av Bekkevar, og for dette ble han i 1635 dømt til å gi av sin ytterste formue 8 ørtuger 13 merker sølv, omregnet i penger 6½ rd. 10 skl. 2 alb.

Mattis Eidareng (Erengen) i Askim eide gården i 1643, rimeligvis som pantegods. Han var stefar til Halle Gulbrandsen Kjeserud.

Skattematrikkelen av 1647 oppfører Bekkevar som husmannsplass:
Huussmender Essberig sogen
Amonn Becheuord 1 dr.»

---

for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 113, 212, 334-337; Bind III, side 105. Bygdebok for Eidsberg, Bind I: Bygdehistorien 1537-1800, side 470-471.

I 1658 måtte Amund låne 35 Rdl. av sønnen Syver Kolstad mot pant på 1 fjerding i Bekkevar. Obligasjonen er datert 06.05.1658 og ble tinglyst 04.11.1661 (HF tingbok nr. 4, folio 17b). Tre år senere måtte dette lånet betales tilbake, og Amund opptok et nytt lån på 91 Rdl. mot pant i 1 fjerding hos Ambjørg Amundsdatter. Denne obligasjonen ble datert 12.04.1661 og tinglyst 10.05.1661 (HF tingbok nr. 3, folio 83a). Amund og hans etterkommere greidde ikke å innfri dette lånet, så Bekkevar ble i Kjeserud-folks eie i lengre tid fremover.

20.12.1660 gikk fogden til sak mot sønnen Villum Becheword for at han hadde overfalt Aslak som da bodde på Nerrid.rudschou, nå boende på Lille Mørchtued i Askim, på hans kirkeveg, i en likferd fra Gieslingrud til Eidsberg kirke (HF tingbok nr. 3, folio 69b).

Sven Jensen Skomaker i Fredrikstad stevnet 12.12.1668 25 personer i Eidsberg for gjeld til salig Lars Henriksen i Fredrikstad. De fleste saksøkte var døde, forarmet, hadde rømt eller flyttet bort eller var ukjente. Blandt disse var Amund som «forlengst er død i armod» (HF tingbok nr. 9, folio 84a).

Ved skiftet etter Halle Kjeserud hadde Syver Amundsen Kolstad i Askim (fra Nord-Moen) åmaket på innløsning av Kjeserud, og da Ambjørg Amundsdatter døde, kom Syvers bror Villum Bekkevar med det samme kravet. Ingen av dem var imidlertid i stand til å innløse gården deres far hadde eid, så Kjeserud har siden tilhørt Halle Gulbrandsens etterkommere.[802]

Anders Rasmussen Nord-Moen Søndre. Levde 1618. Levde omkring 1634 på Nord-Moen Søndre (Nedre), Eidsberg (ØF). Død omkring 1660 på Nord-Moen Søndre (Nedre), Eidsberg (ØF). (Se VIII:93).

IX:187 fm fm mm fm f

Asser [Jacobsen?] Garsegg/Sulerud. Gårdbruker. Levde 1588. Levde 1601 på Garsegg Vestre, Eidsberg (ØF). Død omkring 1603 på Sulerud, Eidsberg (ØF).

Det må nødvendigvis hefte en viss usikkerhet ved Asser Garseggs herkomst. Det er likevel flere momenter som sterkt taler for at han var sønn til Jacob Assersen Narvestad og hans hustru Sigrid, som begge døde etter 1595, og en yngre bror til Mathis Jacobsen Narvestad og Anbjørg Jacobsdatter Størløs.

Hans navn glimrer med sitt fravær i det oppbevarte kildematerialet omkring 1600, og Asser ville ha gått inn i historiens mørke om ikke dattersønnen, Ole Andersen, over hundre år senere hadde ønsket seg en ny gård. Ole mente seg berettiget til Sulerud etter en eldgammel hjemtingsdom av 17.11.1601, der Gulbrand Sulerud ble dømt til å fraflyttet gården til fordel for Oles morfar, Asser Garsegg. Oles forfedre hadde i sin tid pantsatt Sulerud til Eidsberg kirke, men både domsbrevet og pantebrevet er gått tapt, og nærmere opplysninger om prosessen er ikke kjent.

Asser må ha bodd på en av de fire Garsegg-gårdene i 1601, men han var ikke oppført der i bygningsskattelisten for 1593, med mindre han var identisk med Aslak Garsegg som nevnes dette året, men ikke i bygningsskattelisten av 1604. Skriveren må i så fall ha ført opp feil navn, noe som var langt fra uvanlig.

Antagelig hadde han i 1593 ikke stiftet familie. Asser flyttet åpenbart inn på Sulerud etter dommen i 1601, men døde trolig i ung alder kort før 1604. Assers hustru er ukjent, og av barna kjenner vi bare Mari Assersdatter på Søndre Nord-Moen, som ble født etter at han overtok Sulerud.

Den fordrevne Gulbrand Sulerud kan ha byttet gård med Asser, siden en Gulbrand i 1604 satt på en av Garseggårdene. I 1605 var han imidlertid tilbake på Sulerud, og fungerte som lagrettemann ifølge et utrykt diplom av 17.09.1605 i Eidsberg prestearkiv.

I januar 1550 ble Marine Sulerud innstevnet av Peder Hansen, høvedsmannen på Akershus, til å møte sognepresten, herr Anders i Eidsberg, ved første bygdeting på Lekum, siden hun drev en gård ulovlig. Hun kan ha vært en av Ole Andersens formødre.[803]

(Barn VIII:94, Far X:373, Mor X:374)

Gift med neste ane.

Barn:

Mari Assersdatter Sulerud. Født omkring 1603 på Sulerud, Eidsberg (ØF). Levde 1618. Død 1677 på Nord-Moen Søndre (Nedre), Eidsberg (ØF). (Se VIII:94).

IX:188 fm fm mm fm m

[Guro?] Sulerud/Haug Vestre. Levde 1588. Levde 1603 på Sulerud, Eidsberg (ØF). Gjentakelse, se side 839.

802 Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogen, folio 54. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 213, 280-282, 298-299.

803 Sten Høyendahl: «Ut av historiens mørke. Asser Garsegg og hans navnløse hustru i Eidsberg», Runar nr. 2/2003, side 26, 28, 30.

IX:189 fm fm mm mf f

Tollef Sulerud. Gårdbruker. Levde 1597. Levde fra 1612 til 1645 på Sulerud, Eidsberg (ØF).

Der Askim og Eidsberg prestegjeld møtes sør for Eiebakke i Askim og sørvest for Kjeserud i Eidsberg, er det et sletteområde uten naturlig skille mellom de to bygdene. Især på Askimsiden er det skog og utmark, mens slettene på Eidsbergsiden, der det heller svakt østover, er dyrket opp. Her ligger Sulerud som grenser til Askim i vest og nordvest, til Kjeserud i nordøst, Hjelmark i øst og mot Lunder (Belgen) og Vete i sør. Sulerud ble i eldre norsk skrevet Suflorud. Sufla (suvle) betyr å sulle eller nynne, og det har gjerne gitt navn til bekken mot Kjeserud, og så har gården her fått navn etter bekken igjen. Rud er ordet for rydningsgård. Sulerud kan ha blitt ryddet i tidlig kristen tid.

Gården ligger i sollia og er middels vint, sier matrikkelen fra 1723. I 1661 hadde gården en humlehage, og skogen ga nok til gjerdefang og brensel. I delebekken mot Kjeserud er det et lite fossefall, der Sulerud hadde gårdskvern som er nevnt i 1661 og 1727. Allerede i 1418 var det kvern i denne fossen.

Fra mellomalderen til langt opp mot vår egen tid var Sulerud kirkegods. Den «Røde Bok» nevner omkring 1400 at Ogmund på Moen ga et halvt markebol i Sulerud til Eidsberg prestebol for Jon Torbjørnsens sjel. Ogmund må da ha vært eier av i hvert fall en del bondegods i gården. 13.10.1409 - søndagen nest før vinternettene - møttes Eivind Halvardsen og kona Inga med Rolf Nikulosen og hans kone Tora på Østby i Høland. Rolf og Tora solgte da to øresbol i Sulerud i Tenols sokn til Eivind og Inga (DN V 463). Bare en uke senere, 20.10.1409, solgte Eiving og Inga et halvt markebol i gården til Krake Toresen (DN V 464). Krake byttet senere bort det halve markebolet i Sulerud til Eidsberg prestebol og fikk igjen like mye i Brødremoen. Etter oppgavene fra mellomalderen eide Eidsberg prestebol i det hele ett markebol i Sulerud. Eidsberg kirke eide like mye, og dette markebolet betalte Svein på Rud i skadegjeld for støpulen (tårnet), uten at brottsverket er nærmere angitt.

Nabogården Brandulvsrud kan være ryddet i tidlig kristen tid og har fått navn etter en «Brandulfr». Gården lå sør for bakken mellom Kjeserud og Sulerud og hadde sin eiendom ned mot kvernfossen på Kjeserud. Halvardsmesseaften (14. mai) 1418 ble det gått opp dele mellom Kjeserud og de to gårdene Brandulvsrud og Sulerud. Torgiuls Smedsen fortalte da om det gamle delet, slik som han hadde hørt det av far sin. De har antagelig bodd på Hjelmark begge to. Torgiuls fortalte at endemerket var midt i åa mellom Kjeserud og de to andre gårdene (DN I 658). I RB fortelles det at Ogmund på Moen ga to markebol i Brandulvsrud til Eidsberg prestebol en gang i slutten av 1300-årene. Brandulvsrud opphørte som egen gård før reformasjonen og har da gått opp i Sulerud. Her utgjorde den gamle gården en del av prestebolsgodset langt opp gjennom tiden, mens det gamle gårdsnavnet ble glemt.

De dokumenter fra mellomalderen som er bevart, viser at Eidsberg kirke og prestebolet hver eide ett markebol i Sulerud. Det må ha foregått en forskyvning i dette forholdet før reformasjonen. Povel Huitfeldts stiftsbok fra 1575 oppgir kirkegodsets landskyld omregnet til tunge, og prestebolet hadde da en fjerding (5 lispund) uten byksel, mens kirkens part var 11 lispund malt med byksel. Oslo Stiftsjordebok fra 1624 oppgir de to partene til henholdsvis 6 og 12 lispund tunge eller 1/3 og 2/3 av gården. I 1654 ble skylda satt opp til 1 skippund tunge, og de to partene ble satt til 6 2/3 lispund og 13 1/3 lispund tunge.

Høvedmannen på Akershus, Peder Hansen, stevnet 21.01.1550 Marine (Maren) Sulerud til første ting på Lekum for å svare på klagene fra sognepresten, herr Anders, om at hun brukte gården ulovlig (DN IV 1126). Sakens bakgrunn og forløp er ukjent.

Gulbrand var bruker av Sulerud i 1593 og 1594 og Helge i 1604.

Tollef brukte Sulerud fra 1612 eller noe før og fram til 1645.

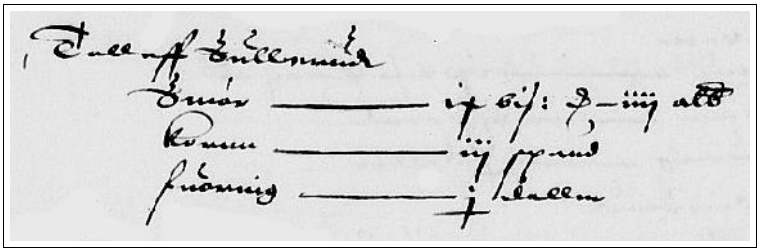

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Eidsberg prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg 3, litra 8, bilde 27).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Edtzberg Sogenn - Bunde Guotzs.
Tolleff Sullerud.
Smør - 9 bis: merker - 4 alb:
Kornn - 3 spannd.
Fuoring - ½ daller».

Omkring 1632 ble Sulerud delt i to bruk. Det største bruket, som utgjorde 2/3 av gården (kirkens gods) beholdt

Tollef til han døde.

I 1645 hadde sønnen Gunder overtatt denne delen.[804]

(Barn VIII:95)

Gift

Barn:

Gunder Tollefsen Sulerud. Født omkring 1614 på Sulerud, Eidsberg (ØF). Død omkring 1689 på Sulerud, Eidsberg (ØF). (Se VIII:95).

IX:191 fm fm mm mm f

Torer Jonsen Berg Vestre. Gårdbruker. Levde 1608. Levde 1623 på Berg Vestre, Eidsberg (ØF). Død omkring 1652 på Berg Vestre, Eidsberg (ØF).

Vestre Berg grenser i nordvest til Lunder (Belgen), i øst til Hjelmark, i sørøst til Bakker og Stensrud, i sør til Leangsrud og i sørvest til Kløv. Gården, som kan være ryddet i vikingtiden, har navn etter en del bergknauser på eiendommen.

Den «Røde Bok» oppgir omkring 1400 at Eidsberg prestebol eide et halvt ertogbøl «J Bærghi vidr Hialmork». Senere i mellomalderen kom denne parten under Askim kirke, som beholdt en fjerding tunge i Berg etter reformasjonen.

Om bondegodsparten i Vestre Berg var det uenighet i 1576, da Ellef Rud og hans motpart møtte for lagmann Nils Stub i Oslo angående et halvt markebol i Berg. Vestre Berg og Søndre Ruud var senere nær knyttet til hverandre, så Ellef var antagelig fra Askim. I januar 1577 fortsatte saken mellom Ellef og Sjøfar Sjøfarsen, som etter lagmannens dom på sin mors vegne skulle bli ved sin hevd på Berg etter sitt kjøpebrev og pantebrevs lydelse inntil det kunne ham annerledes med rette odelsvitner etter loven avbevises. De pengene Sjøfar hadde betalt Anders Nilsen (som må ha vært eier av en part i Berg tidligere), skulle ikke betales tilbake (Dom 22.01.1577). Sjøfar bodde antagelig på Berg.

Neri Hoff i Askim eide i 1612 1 skippund tunge i Vestre Berg. Han døde kort tid senere, og enka, Ragnhild Hoff, satt med 1 fjerding i Berg fra 1614 til 1624. Senere fikk Anders Melleby i Rakkestad denne parten, senest i 1642, og han beholdt den til 1660. Etter Neri Hoffs død gikk 18 lispund i Berg over til Guttul Gjellestad i Askim, senest i 1618. Fra 1622 ble parten oppgitt til 17 lispund, og Guttul beholdt den til omkring 1645, da Kjell Gjellestad overtok den. Jon Arnesen Søndre Ruud i Askim var gift med Maren Guttulsdatter Gjellestad og fikk parten i Berg i 1653. Etter Jons død omkring 1660 beholdt Maren parten og overtok samtidig den fjerdingen Anders Melleby hadde eid, slik at hun fra 1661 eide 23¾ lispund i Vestre Berg eller hele bondegodsparten. På de 17 lispund fikk hun skjøte av Peder Tordsen Tein i Aremark for 165 rdl. (Skjøte 27.06.1661). 12 lispund gjaldt selve Vestre Berg, mens 5 lispund besto i Østre Belgen (senere Lunder), som hørte sammen med Vestre Berg fra omkring 1600. Marens barn hadde i en årrekke Vestre Berg til bruk.

Iver brukte Berg fra ca. 1560 til 1604, kanskje noe lenger. I 1562 var han blandet opp i en falskneriaffære, så vidt en kan se bare som vitne. I 1612 var Tord bruker, fra 1616 til 1622 Peder.

Torer var bruker av Vestre Berg fra 1623. Ifølge gårdshistorien for Eidsberg tilhørte Torer etter alt å dømme slekta på Store Ruud. I 1644 eide han ifølge denne 4 lispund tunge i Ruud, i 1646 like mye i Berg. Senere eide han intet i Berg, men fortsatte som bruker til han døde i slutten av 1650-årene.

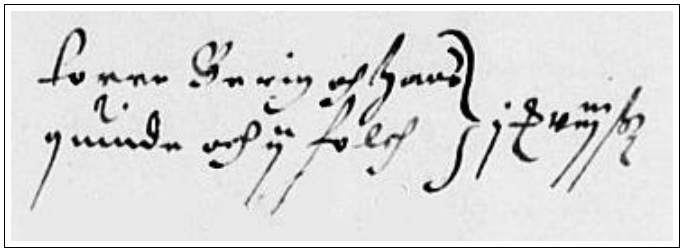

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Essberig Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 16).

«Koppskatten» i 1645 viser:
«Torre Berig och Hans quinde och 2 folch».
Torer betaler 1 mark 8 skilling i skatt.

804 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 314-318.

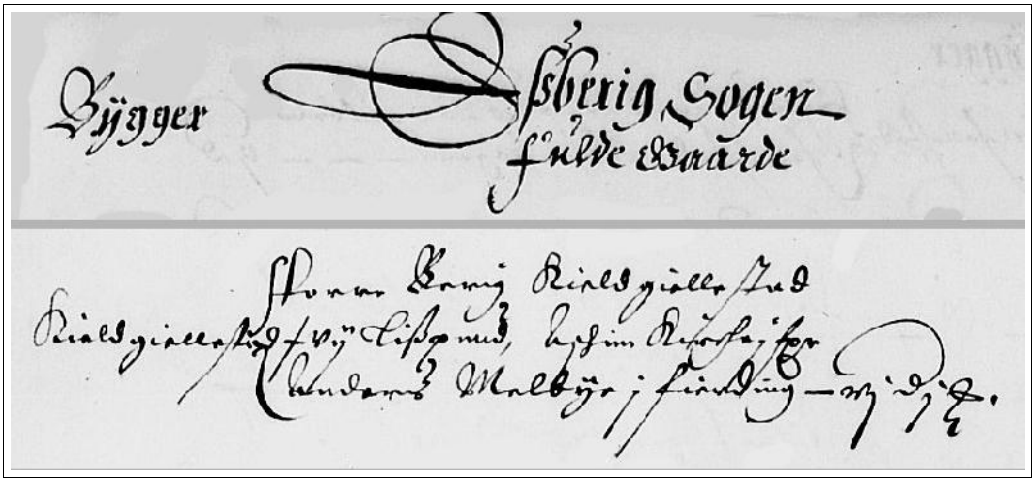

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 38).

Skattematrikkelen for 1647 viser:
«Torre Berig,
Kield Giellestad 17 lispund.
Aschim Kirche 1 fr.
Anders Melbye 1 fierding.
Byger Kield Giellestad».
Det betales 6 dr. 1 mk. i skatt.

28.06.1667 ble det holdt åstedssak på Berg i Eidsberg. Mari Rud, Askim, gikk til sak mot Randi Berrig i Hovin Sogn, før boende på Berrig i Eidsberg, og hennes barn til åbudsbesiktigelse - og for landskyld, 23 lispund, som Hans Toresen resterer. Salig Tore Berg, hans hustru (Randi) og deres barn hadde i langsommelig tid bebodd gården. Barna arvet sin salige far for 15 år siden, og moren oppga sitt bo for 2 år siden. Randis sønner: Sebjørn og Even (Toressønner). Det ble oppnådd forlik (HF tingbok nr. 8, folio 11a-12a).

I henhold til dette døde Torer ca. 1652. Enken Randi hadde altså flyttet til Hovin sogn i Spydeberg, mens barna ble i Eidsberg.

Tilknytningen til slekta på Store Ruud er usikker. I alle fall er den Torer Jonsen (født ca. 1641, død 1727) som var sønn til Jon Arnesen på Store Ruud gift med Ragnhild Halvorsdatter og Sissel Olsdatter ikke identisk med Torer.[805]

(Barn VIII:96)

Gift med neste ane.

Barn:

Marte Torersdatter Berg Vestre. Levde 1641. Død 1699 på Sulerud, Eidsberg (ØF). (Se VIII:96).

IX:192 fm fm mm mm m

Randi Berg Vestre. Levde 1626. Flyttet etter 1652 fra Berg Vestre, Eidsberg (ØF) til Hovin, Spydeberg (ØF). Levde 1667 i Hovin, Spydeberg (ØF). Uforsket i Hovin sokn, Spydeberg.

Randi og Torer hadde følgende barn (minst):
Ca. 1624: Niels, til Nordre Hoie, skifte 07.05.1677.
Ca. 1634: Even, til Østereng, gift med Gurun Hansdatter Eidareng i Askim, skifte 17.12.1678.
Marte, gift med Gunder Tollefsen Sulerud, skifte 22.02.1699.
Ca. 1640: Hans, levde i 1666.
Ca: 1643: Sebjørn, til Østereng og Nordre Nord-Moen, skifte 11.11.1686,
gift med Aaste Andersdatter Nordre Nord-Moen.

Etter mannens død flyttet Randi fra Vestre Berg til Hovin sokn i Spydeberg.

Hun ble sammen med sine sønner stevnet til å overvære en besiktigelse av Berg, siden Maren Guttulsdatter på Rud ville ha godtgjort det forfallet som var oppstått i hennes sønners brukstid. Taksten på manglene utgjorde ca. 30 Rdl., dertil 6 Rdl. for skigardene. Sebjørn og Even ble forlikt med Maren Rud om å betale 5 Rdl. hver, Hans 11 Rdl. Han måtte dessuten betale landskyld for det året han hadde brukt gården.[806]

---

805 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogenn, folio 16. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogen, folio 38. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 344-345. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 42. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 494-495, 581.

(Barn VIII:96)

Gift med forrige ane.

IX:259 mf ff ff fm f

Even Christophersen Nadem Søndre/Soprim. Gårdbruker. Levde 1595. Levde 1610 på Nadem Søndre, Løken, Høland (AK). Flyttet omkring 1646 fra Nadem Søndre, Løken, Høland (AK) til Soprim, Hemnes, Høland (AK). Død omkring 1660 på Soprim, Hemnes, Høland (AK).

O. Rygh skriver om Nadem-gårdene i «Norske Gaardnavne»:

«Gårdene nr. 15 og 16, Naddum nordre og søndre, skrives «a Naddæimi» i 1311 (DN VI 80), i den «Røde Bog» Nadeimi (side 221) og «i Naddeimi» (side 449), «i Naddhæime» (nedre) i 1412 (DN XIII 72), Naddem i 1520, Nadim (St. 108), Nadem i 1578. Nadim 01.01.1594, Noddenn 01.02.1594, Naddem i 1617, Nadem (2 Gaarde, til nordre Nadem underbruket Haugen).

Naddeimr, der synes at maatte være sms. af det ved Bærum GN. 19 omtalte gamle Ord naddr m., Pig, Spids, Stift, og heimr. Det er at mærke, at der ikke langt fra Naddumgaardene, paa den anden Side af Hovedelven, findes et Sted af Navn Nadden (udt. med Enstavelsestone), der nu er Plads under Præstegaarden. Denne Plads ligger paa en temmelig spids Odde, som dannes af Hovedelven og dens vestfra kommende Tilløb Præstelven. Pladsens Navn tilhører visselig fra først af Odden, og Navnets Brug om den forklares lettelig af den ovenfor angivne Betydning af naddr. Efter velvillig Meddelelse fra Høland skal der og i Smaalenene det svagt bøiede Nadde m. endnu bruges som Fællesord om en fremspringende Odde, Haug eller lign. Formodentlig er ogsaa Gaardnavnet Naddeimr dannet af Oddens Navn. Det er ingen Indvending, at Gaarden ligger paa Elvens modsatte Side; man finder jo oftere Gaarde, der ligge ved en Elv, benævnte efter en Tverelv, som har sit Udløb paa den anden Side af denne (se f. Ex. Nes GN. 146)».

Det var to Nadem-gårder, helgården Søndre Nadem og halvgården Nordre Nadem.

Søndre Nadem hadde i 1647 en skyld på 1 skippund 9½ lispund og

Nordre Nadem hadde en skyld på ½ skippund til kronen og 3 bismerpund smør til Høllands prestebol. Det fantes altså ikke noe bondegods i Nordre Nadem. Det er derfor ikke noen mulighet for forveksling av parter i de to gårdene.

O. Rygh anfører feilaktig at Nordre Nadem hadde underbruket Haugen (se ovenfor). Han mente derfor tydeligvis at Nordre Nadem var den større gården.

I matrikkelen etter reskript 23.01.1665 fra 1666 angis korrekt:
«Fulde gaarder - Nademb Amund Schylder 1½ Schipd Thunge

Bunden eyer Self - 15 Lpd.

och Suend Raachestad - 15 Lpd.

Huer fieger Sit med bøxell
Med Underligende Haugen Engeland, Under samme Landschyld».

I en innførsel av 18.06.1680 i Nedre Romerike tingbok nr. 11, folio 36b, vitnet Børger Nadems sønner, Morten Soprim og Amund Næs:

«Morten Soprim Proffuer vden æd; er 50 aar gl: hans Bestefaders ord,

som bode paa Syndre Nademb, Mest ald hans alder».

Amund vitnet i samme rettssak om at han var født på Nadem, hans bestefar var Even Nadem.

Even var antagelig sønn til Christopher Soprim, selv om Evens patronymikon aldri nevnes. Derimot finnes hans segl i flere varianter med initialene «E C», f.eks. i kirkeregnskapene 10.12.1633. Ifølge fogderegnskapene for 1632-33 måtte Even Nadem bøte for å ha slått sin bror, Niels Soprim, på munnen, og Niels overtok Soprim etter Christopher omkring 1635. De viktigste indisiene er likevel eiendomspartene, hvor Even overtar Christophers parter i Soprim, Halsnes og Sø-Garsegg i Eidsberg (ikke «Gaasuig» som det ofte står i lensregnskapene - ingen gård heter Gåsviken i Eidsberg). Trolig går det også en linje tilbake til Even Soprim som nevnes omkring 1560, men denne perioden er fattig på skriftlige kilder, og slektsforholdene vil neppe noen gang bli avklart med sikkerhet.

Jeg tror at Even hadde 2 døtre:

- Gunhild, gift med Børger Olufsen Søndre Nadem, på Søndre Østby i 1664, og
- en datter, gift med en «Svend», med sønnene:
  - Ca. 1631: Jørgen, til Enger-gårdene / Søndre Østby.
  - Ca. 1636: Laurits, til Kongstorp.
  - Muligens: Ca. 1616: Gustavus Korporal, til Grepperud.

Bakgrunnen til dette er følgende:

Jørgen Svendsen Østby [35 år i 1666] solgte 24.06.1666 3 fjerdinger i Nordre Evenby som kom fra et odels makeskifte med

- Amund Bergersen - ½ skippund [på Søndre Nadem i 1666, 26 år] og
- Laurids [Svensen, 30 år i 1666] Kongtorp og
  Gustaves Caperat [«Korporal», på Grepperud, 50 år i 1666], hver med ½ fjerding.

806 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 345. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 494-495, 581.

Dette odels makeskifte må skrive seg fra Amunds morfar, Even Christophersen, som eide 1 skippund i Nordre Evenby ved odelsskatten i 1656.

Landkommisjonens jordebok fra 1661 viser at Alf på Nordre Evenby skyldte
½ skippund ½ fjerding til Børger Østby [60 år i 1664] i Høland og
½ skippund ½ fjerding til Niels Grepperød ibm.
[Niels Stensen, 60 år i prestenes 2. manntall fra 1666].

I prestenes 1. manntall og fogdemanntallet fra 1664 oppgis for Søndre Østby at
Berger - 60 år - skylder 1½ skippund Meel hvorav han selv eier halvparten og
Jørgen på Enger [35 år i 1664] eier de øvrige 15 lispund.
Han var dattersønn til Even Christophersen Nadem.

I prestenes 2. manntall fra 1666 har Jørgen overtatt Østby,
Jørgen Suendßen(!) er 35 år og bruker alt.
Enger-gårdene er «Øde for Besiddere».

Berger er nå antagelig død.

Jeg tror også at Berger på Søndre Østby i 1664 er identisk med Even Soprims svigersønn og far til Amund på Søndre Nadem!

Gudmund bodde på Søndre Nadem i 1560, kanskje den samme som var her i 1593.

De første listene over Bygningsskatten til Akershus viser at Gudmund hadde Søndre Nadem i 1593 og 1594, Knud i 1600 og Byrger i 1604:

Bygningsskatten til Jonsok 1593:
«Gudmund Nadim - F. [Fullgård] - 60 sk.
Augustinus Nadim - H. [Halvgård] - 30 sk.».

Bygningsskatten til Jonsok 1594:
«Gudmund Nadim - fuldgrd. - 60 sk.
Guttorm Nadim - halfgrd. - 30 sk.».

«Mandtall Paa Arbeidtz Skattenn som Udgaffs till Paasche Anno 1600:
60 sk. Knud Naddjm f.g. [fullgård].
30 sk. Morten Naddim h.g. [halvgård]».

Bygningsskatten til Påske 1604:
«Høllandtz Prestegield - fuldegaarder giffuer huer 60 sk.
Knud Naadem - 60 sk.
Halffue gaarde giffuer huer 30 sk.
Gullich Naadum - 30 sk.».

I 1610 har Even overtatt Nadem. Lauritz har antagelig halvgården Nadem.

«Leilending Bønder» i Høland ved landskatten til Martini 1610 viser:
«Las Nademm.
Effuen ibid.»

Landskatten til Mikjelsmesse i 1612:
«Lauritz Nadim.
Effuend ibid.»

Landskatten til Mikjelsmesse i 1613:
«Lauridz Naddim.
Efuendt Naddim».

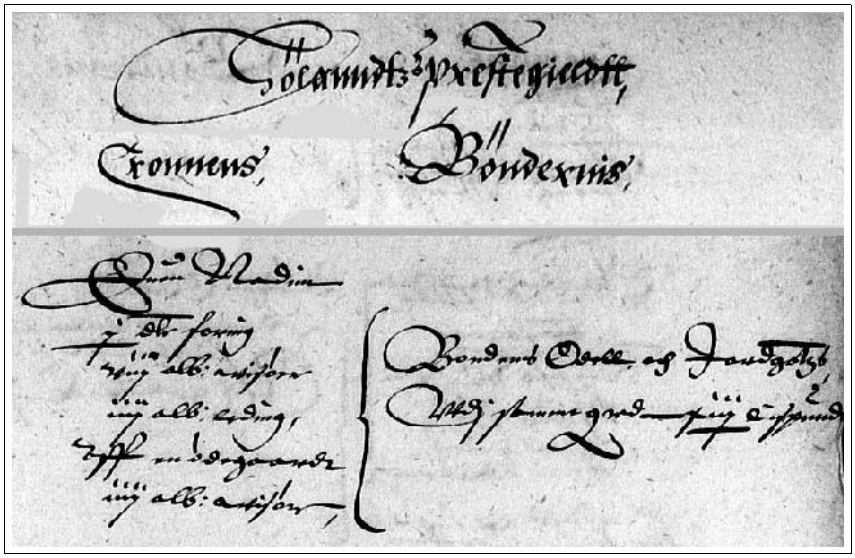

Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Høland prestegjeld (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 106, folio 13).

Ifølge odelsjordeboka for 1615 eide oppsitteren Even Christophersen da 12½ lispund i gården, Oluf Eid i Blaker 10½ lispund og Hallvord Akselsen Østenbøl i Enebakk 7½ lispund.

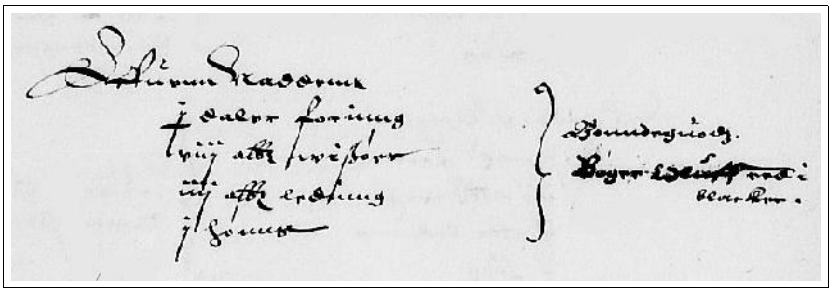

Jordebok 1616-17, Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 40, legg 3, litra 3, bilde 21).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog Paa Ald Huiss Rettighedt och Inndkombst Bønnderne udj Nedre Rommeriges Fougderie till Konng: Maytt: och Cronen Aarligenn udgiffuer och Derwhinnden(?) Jnndførtt Huiss Lanndschyldt, Forinng, Wissøer och Leding, Dette Aar forhøigett Och Paalagdtt er. Begnett fra Philippi Jacobi Dagh 1616, och till Aarssdagen Anno 1617 - Høelandz Prestegieldt.
Effuen Naddem.
½ daler forinng.
8 alb: wisøer.
4 alb: ledinng.
1 Hønns.
Bonndeguodz - Bøger Oluff eed i Blacker».

Ved landskatten til Martini 1618 er antagelig Lauridz død. Skattelisten viser for
«Leilenndiger Som Paa Helle och Hallffue gaarde Boendis Ehr:
Suennd Nadim.
Euind Nadim».

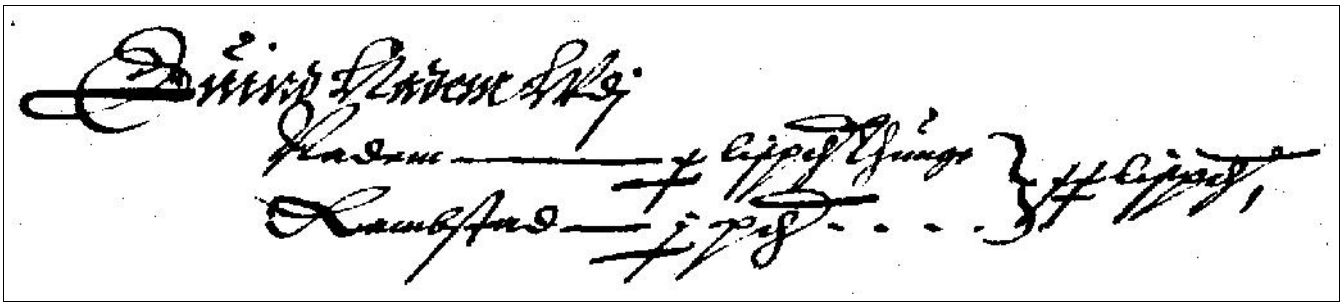

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Høelands Prestegieldtt».

Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 viser for Nedre Romerikes fogderi:
«Høelands Prestegieldtt
Odels Schattebønders Guods i samme Sogn er Angiffuen som Effterfølger,

....
Euind Nadem Wdj
Nadem - 9 lispd Thunge
Rambstad - ½ pd
19 lispd,».

Landskatten i 1627 oppgir fortsatt Suennd og Euind på Nadem-gårdene, men i 1629 er Suennd borte:
«Brønnild Nademb - 2 dlr.
Effuend Nademb - 2 dlr ½ ort».
Suend og Brønnild bodde antagelig på halv-gården Nadem.

Borger Bjerkenes Søndre, som eide Nordre Evenby i tidsrommet 1610-25, ble tiltalt for hekseri. I 1631 eide Even hele Evenby Nordre, men deretter bare av 10 lispund.

Evenby Nordre lå øde i 1604, og det har vel sammenheng med pesten året før. Den neste brukeren het Engebret, og han er nevnt her fra 1610 til 1660. Han var trolig sønn eller svigersønn til Kristoffer Soprim. Engebret var nok en litt urolig mann. I 1614 bøtet han som så mange andre, fordi han ikke ville føre tjære inn til Akershus slott. i 1620 hadde Engebret vært i slagsmål med Klaus Torp, og de bøtet begge to for dette. For å ha overskjelt sin nabo Harald Evenby med «slemme skjellsord», måtte Engebret ut med 3 rdl. i 1632. Like mye «kostet» de ord han ga Brynild Skullerud året etter. Den alvorligste boten var likevel drøyt 6½ rdl. i 1644, det var full tegngjeld, det vil si boten for drap skjedd av våde eller nødverge, og Engebret hadde «udført en syk vandringskvinne». i 1644 eide Engebret Evenby ½ skippund i sin påboende gård og drøyt 4 lispund i Soprim. Begge gårdpartene er nok arvegods, så Engebret var nok sønn eller svigersønn på Soprim. Gårdpartene havnet etterhvert i (bror eller svoger) Even Sopreims eie.

I 1633 måtte Even betale ½ rdl. for å ha gitt halvbroren Nils på Sporim «et munnslag».

I 1634 bor fortsatt Even og Brønnild på Nadem-gårdene, men nå føres Even blandt jordeiende bønder:
«Efuen Nadembs Goedtzs.
Nademb - 9½ Lispund.
Dramstad - ½ pund Meel.
Efendbye - ½ pund Meel.
Hallnees - 1 feringh».

I 1639 har Even overtatt en part i Soprim:
Efuen Naademb, er Eigendis
I Naademb - 9½ Lispd.
I Drambstad - ½ Pund.
I Nøer Effuenbye - ½ Pund.
I Hallumb [Hallnes?] - 1 fær.
I Saaprimb - 4 lispd. 1½ Remoll.
Kongl: Maijt: dend 8 Part, er Penge 2½ ort 10 sk. 3½ alb:(?)».

Kontribusjonen 01.05.1644 - 01.05.1645 viser for «Høllands Prestegield»:
«Fulde Gaarder.
Effuen Nadem.
Halffue Gaarder.
Børge Nadem».

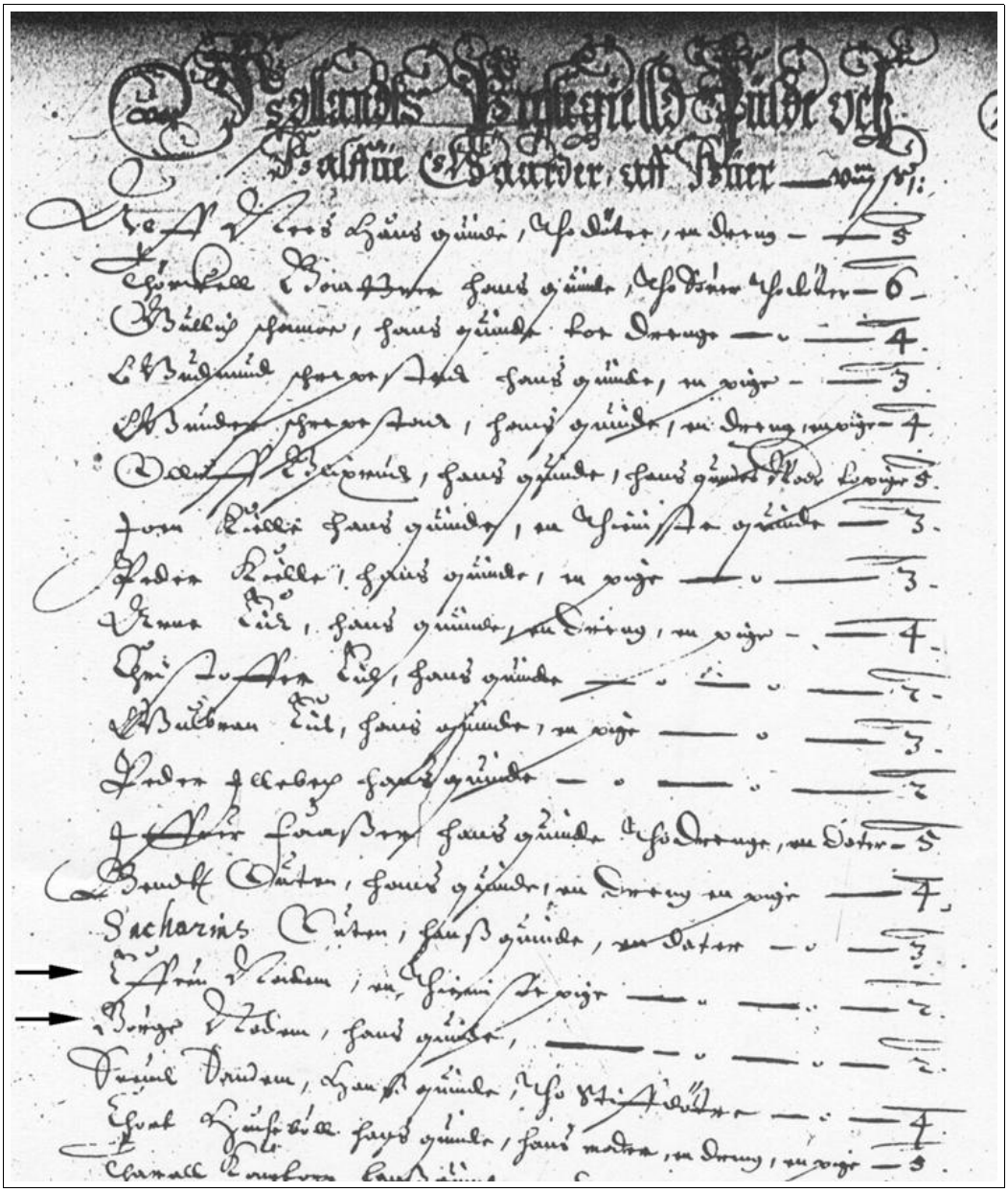

Koppskatt 1645. Nedre Romerike fogderi, Høllandts Prestegielld (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 21, folio 23).

Koppskatten var en engangsskatt som skulle betales av alle over 15 år.
Satsen var 8 skilling pr. person i bonde- og fiskerhushold og 6 skilling for husmenn og håndverkere. Bygdelensmenn, sogneprester og byborgere skulle gi 1 riksdaler pr. person, byenes borgermestre og rådmenn 1½ speciedaler, og adelspersoner 6 speciedaler.

Koppskattelistene fra 1645 blir ofte brukt til beregning av folketallet.

Even er oppført sammen med sin svigersønn og datter ved «Koppskattet» i 1645. På halvgården Nadem heter brukeren også Børge, han kom dit omkring 1643.

«Høllandts Prestegielld Fulde och Halffue Gaarder, aff Huer - 8 sh /:

...

Effuen Nadem, en Thieniste pige.

Børge Nadem, Hans quinde.

...

Børge Nadem Hans quinde».

Omkring 1646 flytter Even fra Nadem til Soprim.

Kontribusjonsskatt 1647. Nedre Romerike fogderi, Høllandtz prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 6, litra K, folio 61).

Skattematrikkelen av 1647 viser at han eier parter i Soprim, Nadem og Evenby i Høland og i Sø-Garsegg i Eidsberg:

«Soprim, Effuen paabor.
Schylder 1 schipd. tunge till bunden selff, med bøxell off(ue)r alt.
1 bespd. smør till Høllands presteboll».

Han betaler 6 dr. i skatt.

«Naaden, Børge paabor.
Schylder 1 schpd. till bunden selff, med bøxell off(ue)r ald gaarden.
9½ lispd. till Effuen Soprim ibd.»

«Effuenby, Engelbret paabor.
Schylder ½ pd. till bunden selff med dis bøxell.
½ schipd. till Effuen Soprim med dis bøxell».

«Amon Garseg,
Anders Oelsen i Fredrichstad 18 lispundt.
Ewind Naadem i Høland 6 lb.
Bygger Anders Oelsen».

«Neder Rommerigis Fougderies Mandtals Register Paa Odelsschatten» i 1656 viser:

Effuen Seprin er Eigennis
i Naadim - 9½ lispd.
i Drambstad - ½ pnd.
i Nordere Effuenbye - 1 pnd.
i Narfuestad - 1 fær.»

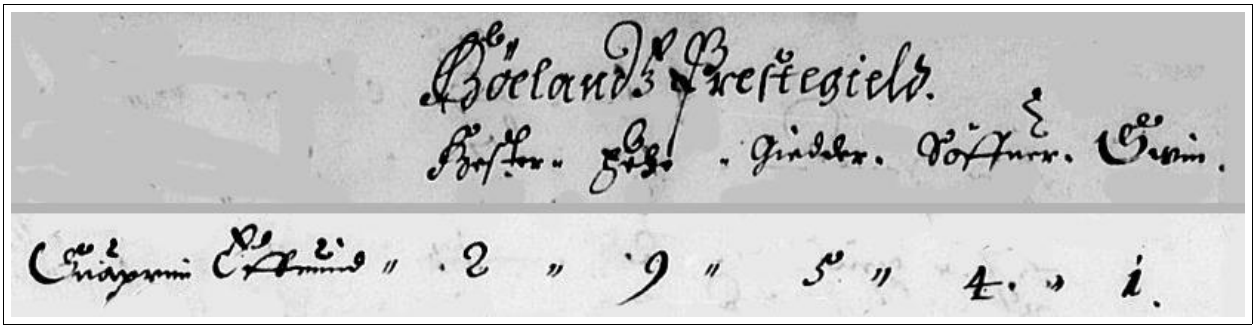

Kvegskatt 1657. Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 245, legg 1, litra 68, folio 18).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården hadde 2 hester, 9 kuer, 5 geiter, 4 sauer og 1 svin.

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra W, bilde 11).

«Mandtals Register paa dend Naadigste Paabuden Tolff Rixdallers Contribution In Anno 1660:
Fulde Gaarder.
Nademb Børge - 1 schippd. 9½ lispd. - 12 rdr.
Effuind Soprim - 1 schippd. och 16 bpd. Smør - 12 rdr.
Halffue Gaarder.
For Armed - Naddem Børge - 1½ schippd.»

Han døde som en gammel mann på Soprim omkring 1660.

Landkommisjonens «Jordebog» i 1661 for Nedre Romerike viser:

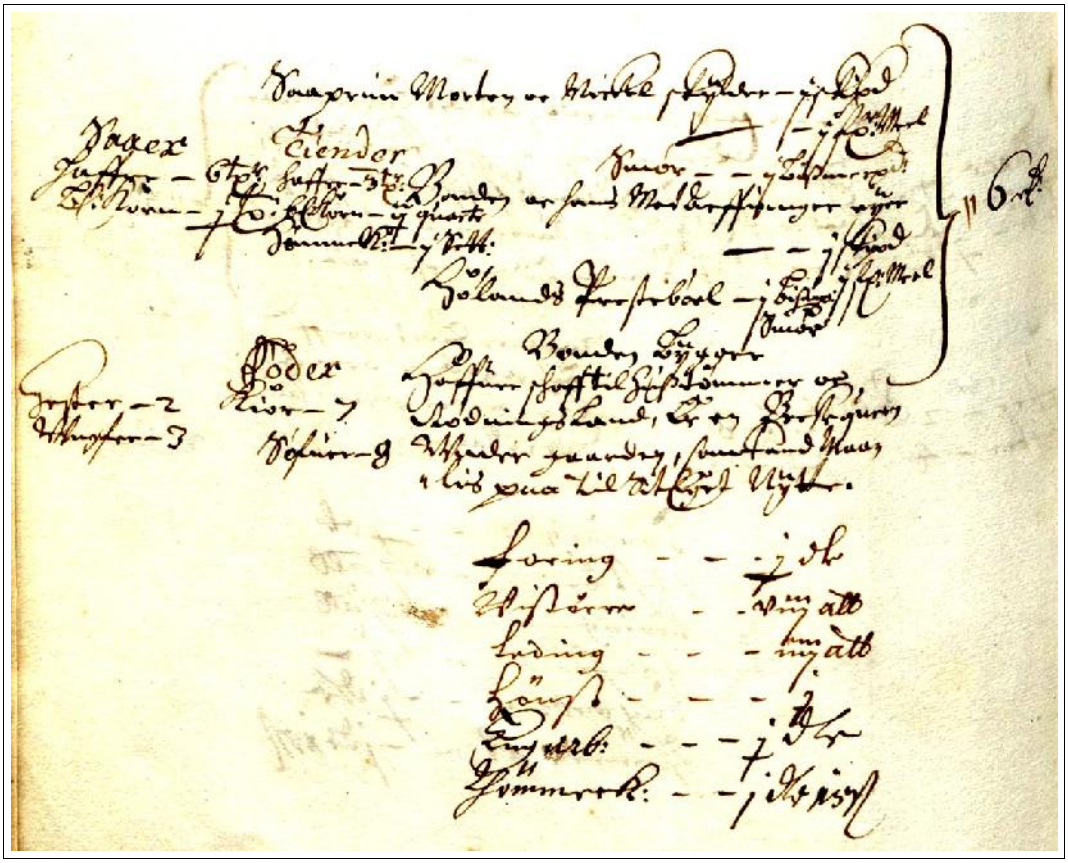

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Aker, Øvre og Nedre Romerike, folio 493b.

«Saaprim - Morten oc Mickel schylder 1 skipd. 1 fær. Meel, Smør 1 bismerp:
Bonden oc hans Med Arffinger eyer - 1 skipd. 1 fær: Meel.
Høelands Presteboel - 1 Bismp: Smør.
Bonden Bygger.

Haffuer Schoug til Husstømmer oc Rødningsland.
Er en Beckequern Under gaarden, som kand Maalis paa til sit Eyet Nytte.
Saaer
Hafre - 6 tn. [tønner]
Bl: korn - ½ tn.
Føder
Hester - 2.
Ungfer - 3.
Kiør - 7.
Søfier - 8.
Tiender
Hafre - 3 tn.
Bl:korn - 1½ quart. [tønne]
Hommelk: - 1 Sett. [Setting]
[Kongens årlige visse rettighet]
Foring - ½ dr.
Vistøren - 8 alb.
Leding - 4 alb.
Høns - 1.
Engarb: - ½ dr.
Thømmerk: [tømmerkjøring] - 1 dr. 15 sk.»

Ved manntallet i 1664-66 får vi vite mer om brukerne på Soprim:
«Gaarder.
Nom 99 - Suaprem - 5 fg: Tunge, 1 bpd: Smør.
Opsiddere.
Morten Børges: - 36 aar - Bruger 2/3 parten.
Deris Sønner.
Olluff Mortensøn - 7 aar.
Effuen Mortensøn - 1½ aar.
Opsiddere.
Michel Euindsøn - 30 aar - bruger 1/3 parten.
Deris Sønner.
Effuen Michelsøn - 9 aar.
Odt Michelsøn - 3 aar».[807]

(Barn VIII:130, Far X:517)

Gift

Barn:

Gunhild Evensdatter Nadem Søndre. Levde 1615. Levde 1645 på Nadem Søndre, Løken, Høland (AK). (Se VIII:130).

IX:261 mf ff ff mf f

Augustinus Frantzsøn Flor. Sogneprest. Født omkring 1540. Levde 1575 på Løken Præstegaard, Løken, Høland (AK). Død 02.08.1604 på Løken Præstegaard, Løken, Høland (AK).

Augustinus var antagelig sønn til Frantz Frantzsøn Flor i et første ekteskap. Vi kjenner ikke navnet til hans mor.

I 1940 utkom artikkelen «Noko om etterkommarane i Høland til herr Frants Frantson Florentinus eller Italus». Denne artikkelen er helt klart utgangspunkt for hva svært mange romerikinger eller ætlinger av slike mener å vite om «slekten Flor». I en artikkel av Odd Ottesen om «Augustinus Frantssøns etterslekt» i NST, Bind XXXVIII, 2001, er denne seksti år gamle artikkelen på flere punkter korrigert, men til dels bare supplert.

Ikke noe sted fremgår det direkte at Augustinus er sønn av herr Frantz Frantzsøn ltalianer, men alt tyder likevel på at så er tilfelle.

For det første opptok etterkommere av både herr Augustinus Frantzsøn og (hans bror?) herr Laurits Frantzsøn

807 Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Høland prestegjeld (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 106, folio 13). Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 1. Nedre Romerike fogderi, folio 89. Koppskatten i 1645, Akershus Len, Nedre Romerike fogderi, Høllands Prestegield, folio 23. Skattematrikkelen av 1647, Nedre Romerike fogderi, Høllandtz prestegield, fulde gaarder, folio 56, 61, 71; Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogen, Fulde gaarde, folio 39. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Høland, folio 493b. Manntallet i 1664-66, Prestenes manntall: 2.3 Høland prestegjeld, folio 53 og 88; Fogdenes manntall: 2.3 Nedre Romerike Fogderi, folio 222. Nedre Romerike tingbok nr. 11, folio 36b. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 544, 595. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 4, side 236-37, 498.

navnet «Flor» i 1660-årene, og det er Augustinus' etterkommer Peter Flor som opplyser at stamfaren kom fra Firenze i Italia.

Et annet holdepunkt gir Lucretia Frantzdatter, søster av herr Laurits Frantzsøn, som i 1594 tilstod å ha begått leiemål «vdj her Augustins gaard» i Høland. Når Lucretia har oppholdt seg en tid på prestegården i Høland, er det sikkert fordi hun har vært hos sin bror, herr Augustinus Frantzsøn.

Det eneste som taler mot at Augustinus er sønn av herr Frantz Italianer, er at hverken herr Augustinus eller hans barn kan sees å ha eid noe av det jordegods som herr Frantz' hustru Margrethe Olufsdatter har eid. Men da herr Augustinus virker atskillig eldre enn sine presumptive søsken, Laurits og Lucretia, kan forklaringen ligge i at Augustinus er sønn av herr Frantz i et ekteskap før han ble gift med Margrethe Olufsdatter.

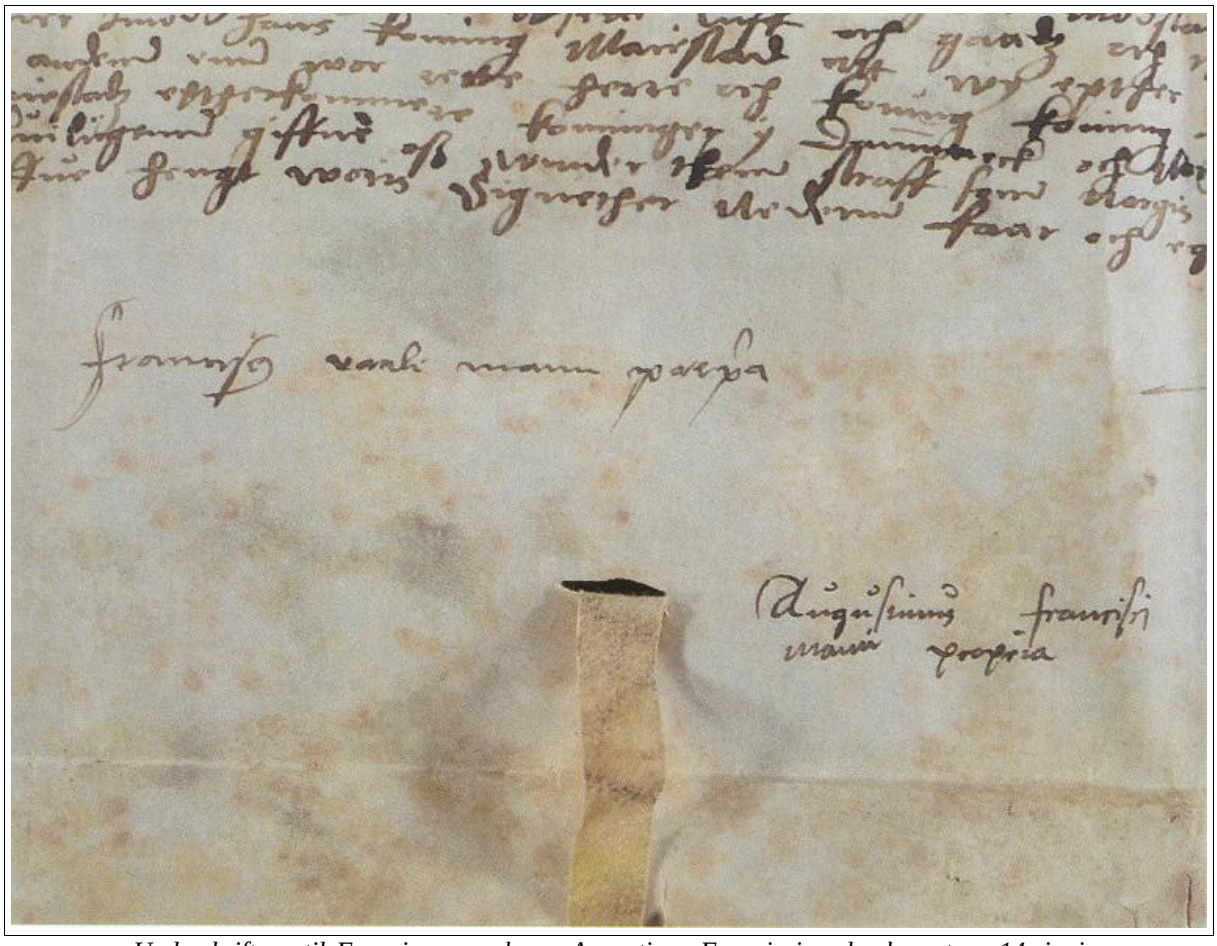

Underskriftene til Franciscus vaale og Augustinus Francisci under brevet av 14. juni 1567 viser helt vanlige dansk-norske håndskrifter fra den tid (Foto: Riksarkivet).

Således er det ganske sikkert far og sønn som utsteder et brev i Oslo datert 14.06.1567. Der forklarte «Frantz waale sogneprest tiill Nannestad song och Augustinus Franszen» hvordan de forholdt seg da svenskene hærtok landet sist vinter. Herr Frantz og Augustinus ble fratatt «allt hues gaadz penninge och andit haffde», og endelig ble de tvunget til å sverge svenskene troskap. Med sitt brev forsikrer de at de for seg «och alle wore eptherkommere» vil være den dansk-norske kongen tro og gjøre enhver «fiende modstand och affbreck aff jderste mackt och formue». Dette brevet er bare ett av flere med omtrent samme innhold. Også Høland ble hærtatt av svenske tropper, men noe brev i den anledning kjennes ikke.

Formodentlig har Augustinus Frantzsøn vært kapellan hos sin far, herr Frantz på Nannestad. Sannsynligvis har Augustinus senere samme år, 1567, blitt sogneprest til Høland. For i sin oppgave til Landkommisjonen 1661 viser daværende sogneprest, herr Jakob Mortenssøn Heide, i sin liste over prestebolets gods, til «en gammel jordebog, af Her Augustino Frantzøn concepered 1567». Da vi siden ser herr Augustinus iherdig føre saker på prestebolets vegne, er det mulig at han har laget denne jordeboken - angivelig fra 1567 - som noe av det første han gjorde i sitt embede. Det kan for øvrig meget vel være en oppdatert utskrift av «den røde Bog» (Biskop Øysteins jordebok), idet den bruker den gamle skyldenheten «øresbol».

Det er naturligvis tenkelig at herr Augustinus i 1567 bare har vært kapellan til Høland, men 04.06.1571 er «Augustin Franszøn» i alle fall sogneprest i bygden. Da utsteder han sammen med lensmannen i Høland og en lagrettemann et brev om Bergsjøfossen og Ydersnesslora (Slora) i Høland. Herr Augustinus må i 1567 - eller først i 1571? - være svært ny som sogneprest til Høland. Hans formann, herr Ole Henrikssøn - som levde i 1556 - skal ha vært sogneprest der i 24 år, og herr Oles enke, Ingeborg Olsdatter, levde enda i 1585 på enkesetet Nordre Hemnes, Løken i Høland.

Vi finner Herr Augustinus omtalt første gang i Nils Stubs «Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing» i juni 1572: «Thenn 3 søgne effther (27. juni).

Suendt Knudtsen skall giffue Niels Christensen viij gden (gylden?) for huer elshudt, ij gden for huer oxehudt och skall Suend vere en bedragere till handt thet legger thet(!) fra seg om then Contract handt och her Augustinus haffde tilhobe,».
Notisen er overstrøket.

Augustinus blir nevnt som sogneprest 31.07.1575, da han sammen med en del utsendinger skulle undersøke og antegne det jordegods som kirken eide. (Oslo og Hamar Bispedømmes jordebok 1574-77 [Poul Huitfeldts Stiftsbog], side 109).

Herr Augustinus førte ellers mange saker på prestebolets vegne.

I juni 1573 ble herr Augustinus dømt til å gi tilbake den utferd han ulovlig hadde oppebåret etter Kjersti Bunes og etter Sjur Persson.
«1573 then første syckne for sancti Hans dagh (20. juni) Poel H: (den eldre Huitfeldt).
At hues (!) her Augustinus skal giffue tilbaghe hues han haffuer opboret j wdferd epther Kyrstyn Bunes och epther Siurd Persen, tesligiste her Matz j Marcker oc giffue 8 skilling j wdferdt epther thij otte [mere enghen ko epter seg epther her Trud oc her Claus recess».
Strøket fra [.

I januar 1579 opplyses at han skal avgi vitneprov for Oslo lagting angående landskylden av gården Voll (i Høland) hvor prestebolet eide en part:
«3 Søgne for (24. januar).
Jenns Kiossis och her Augustini proff om then landskyld aff Voldt skall steffnis paa Voldt att forfare huilche aff thennom som rett proffuitt haffuer vnder xij mendt, Onsdagen fore pindsdag (3. juni)».
Notisen er overstrøket.

Augustinus førte prosesser i 1585 og 1586. I et brev fra 1422 bevitner Hr. Thorger Olufssøn (prest i Enebakk) hva Sæbjørn Bunes (Høland) og hans Moder har skjenket til Enebaks Prestebol i Mo i Hølands Sogn. Til brevet knyttes utdrag fra senere prov og dommer angående prestenes bygselsrett i denne gård (DN XVI 78):
«6. Hr Augustinus Frandsøn Sognepræst till Hølland, vidner om Børger Moes forligelsis tilbud, med Sognepræsten Hr Povel paa Enebach, sampt hans tilstand om Byxle Retten som skulle fremdelis som før hen følge Enebachs Præsteboel Ao: 1585 d. 3 Augusti».

Om Nordre Hemnes kom det til strid mellom herr Augustinus og hans sønn Cyprian, som satt som leilending på Hemnes. En tolvmannsdom av 23.08.1586 hadde slått fast at 1/3 av landskylden av Hemnes hage tilkom prestebolet. Men senere mente leilendingen, Cyprian, at dette tilkom ham som bruker. Han hadde ikke bygslet gården av prestebolet, og ble tildømt landskylden ved en 12 manns dom av 12.08.1602. Herr Augustinus anket denne dommen inn for lagmannen i Oslo, og saken skulle «fore St. Pauli lagting» samme år. Saken ble imidlertid, «formedelst den stuere Sygdomb og Pestilentze som allevegne baade i Bye og Bygd fast grasserede», utsatt til «1. søgnedag etter Midtfaste» i 1603. De 12 menns dom ble underkjent, og herr Augustinus ble på prestebolets vegne tildømt landskylden.

I 1602 ble herr Augustinus tilkjent ødegården Bøler som var benefisert Høland prestebol, men som i 1597 urettelig hadde blitt solgt.

I 1591 var herr «Augustin Franssøn paa Høyland» en av tre representanter for geistligheten på Nedre Romerike ved hyldningen av kong Christian IV.

Ved Herredagen på Akershus falt det 24.08.1599 dom i en sak mellom Tosten Tollevsen Fixen i Høland og sognepresten samme sted, herr Augustinus. Tosten hadde stevnet herr Augustinus for uten rett å ha beskyldt ham for hor i prestegården og derpå latt Tosten fengsle og føre til Akershus. Herr Augustinus ble frikjent for Tostens tiltale, idet flere personer kunne bevitne at Tosten titt og ofte hadde søkt seng med Else som tjente i prestegården hos Augustinus. Således vitnet Aasne Olsdatter at sommeren 1598 da Tosten kom til Elses seng, «da lagde hun her Augustini barnn fra sig i wuggen och tog Thostenn i faufnn, dog at hun mestenn altiid laae i sengenn hos dennum». Vi får også vite at vinteren 1598-99 - «dend thiid her Augustinus giordt sinn søns Ciprians bryllup» - da redde Tosten og Else deres seng «vdj stuffuen i Løgenn prestgaard». Med til historien hører at Tosten var gift med Gudrun Steffensdatter, som på et tidspunkt dro til Follo for å søke sin bortløpne mann. Og samme vinter, da det ble tresket erter i prestegården, tok Tosten vel 3 kvarter i en sekk og gjemte i høygulvet. Han hadde også ofte brutt opp prestens kjeller og tatt øl og brød og gitt de andre drenger med seg.

Herr Augustinus nevnes med patronymikon én gang i denne saken: «her Augustinus Vindtzenn», men at hans patronymikon var Frantzsøn, må anses som hevet over tvil. - Fixen er ikke gjenkjennelig som gårdsnavn i Høland.

Augustinus var først gift med Ingeborg Bjørnsdatter som trolig enda levde i 1588. Han ble så gift annen gang med Elisabeth (Lisbet) Hansdatter før 1597. Han har hatt en rekke barn, og det har åpenbart vært barn i begge ekteskap, for han ble gift før januar 1597 med Elisabeth, og et barn - en datter - lå i vuggen sommeren 1598.

I oktober 1608 stevnet kirkevergene i Høland, Eiven Hjellebøl, Mons Rakkestad og Pål Hellegård, - «Ciprian Hembnes I (..) Hølandt, Hans Augustinuszønn Borger wdi Opslow, Thertulianus Ahugustinusønn wdi Fitt sogenn, Ellin Ahugustinusz Daatter», samt deres søsken, verger og formyndere, for penger «theris Salige Fader Affgangen her Ahugustinus Frantzønn» hadde fått for å oppbygge prestegården. Dette hadde Augustinus unnlatt å gjøre, men partene

ble forlikt. - Disse navngitte barna må alle være av Augustinus' første ekteskap med Ingeborg Bjørnsdatter, og det samme gjelder sønnen herr Ambrosius. Derimot kan Frantz Augustinusson - som må antas å være en av de i 1608 omtalte «søsken» - være av Augustinus' annet ekteskap. Det er ikke utelukket at det har vært flere barn som levet opp, enn de seks som her er nevnt.

Herr Augustinus var av naturen en ganske bråsint mann. Han er sannsynligvis den herr Augustinus som ble beskyldt for å ha «bedrevet megen Modvillighed og iblandt andet skal have slaget Kirkevergen udi Ansigtet med Vinen, som Folket skulde med berettes». Lensherren på Akershus, Axel Gyldenstjerne, fikk 1592 brev fra regjeringsrådet om at han skulle stevne sognepresten for biskopen, hvor han skulle dømmes og straffes for denne opptreden (Norges Rigsregistranter III, side 232).

Det ser imidlertid ut til at biskop Jens Nilssøn likte sognepresten vel. 03.01.1597 kom biskop Jens Nilssøn for å holde visitas i Høland. Herr Augustinus møtte ham på veien sammen med sønnen, herr Ambrosius, som var hans personlige kapellan. Da biskopen var kommet vel frem til Høland prestegård, lot han ved sin dreng overrekke herr Augustinus et eksemplar av «concionis funebris» [gravtale] som gave. Senere kom herr Augustinus opp på kammeret til biskopen og forærte ham noe vilt. Den følgende dag ble det holdt visitas i hovedkirken, hvor Herr Augustinus prekte. Samme dag holdt han gjestebud for biskopen. Biskopen sier at han var gjest hos herr Augustinus sammen med to borgere av Oslo «item lensmannen ock 2 aff kirkeværgene ock nogle bønderquinder iblant huilcke vaar en ved navn Birgitte Eid». Straks etter måltidet dro biskopen fra Høland, og herr Hans på Aurskog, herr Augustinus og sønnen Ambrosius, fulgte ham på veien. Ved Skreppestad, en mil fra prestegården, ga biskopen herr Augustinus lov å fare hjem, mens herr Ambrosius fulgte med til Aurskog.

Biskopen nevner at det i kirken var to vakre kirkeklokker. Den største klokka i den gamle Løken kirke som nå er revet, hadde herr Augustinus og hans hustru gitt. Klokka har denne innskriften:
«Udi ærlig og velbyrdig Offe Juuls Slotsherris paa Aggershusis Tid
bleff denne Klokke støbt udi Osloe Aar 1588.
Hrr. Augustinus Fransson Præst til Høland, Ingeborg Biørnsdatter».

Augustinus var fortsatt sogneprest i Høland da han døde i 1604.

Hans barn, Cyprianus, Hans, Tertullianus og Elin, deres søsken, verger og formyndere, ble stevnet for Oslo lagting «3. søgne etter vinternatten» i 1608 av kirkevergene i Høland for at deres far hadde fått full betaling av almuen for å bygge opp prestegården, men ikke hadde etterkommet dette. Det ble sluttet forlik i saken.[808]

(Barn VIII:131, Far X:521)

Gift 1. gang med **Ingeborg Bjørnsdatter.** Levde fra 1555 til 1588.

Ingeborg levde trolig enda i 1588, idet en klokke i Løken kirke,
«støbt udi Osloe Aar 1588»
bar navnene
«Hrr Augustinus Fransson Præst til Høland, Ingeborg Biønsdatter».

Hun hadde minst tre søsken:
Niels, sogneprest på Hadeland i 1567, på Strøm i Odalen frem til 1599,
Christopher.
Dorthe, gift med I. Niels, II. Mads Jonssøn, III. Skeldor Eivindssøn, levde i 1600.

Herr Niels ble gift i 1566 med Ingeborg Nielsdatter, søster til biskop Jens Nielssøn - deres sønn, herr Anders Nielssøn (1567-1636), til Spydeberg, forrettet ved herr Augustinus Frantzsøns begravelse.

Ingeborg og Augustinus hadde følgende barn:
Ca. 1570: Ambrosius, sogneprest til Fet 1603-23, gift med Anna Kristensdatter Klodt, død i 1623.
Cyprianus, gårdbruker på Nordre Hemnes, lensmann i Høland, død ca. 1630.
Hans, borger i Oslo, lagrettemann, levde i 1616.
Tertullianus, bodde i Fet i 1608.
Elin(Ellen, Helena), gift med Michel Jensen Løken i Ullensaker, skifte 15.12.1653 i Høland.
En datter gift med Niels Pedersen Allergodt, Ullensaker.
Andreas (?), sogneprest i Fredrikstad, død i 1623.[809]

Barn:

Cyprian Augustinussen Hemnes. Lensmann. Født omkring 1570. Levde fra 1600 til 1630 på Hemnes Nordre,

808 H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 16 (p. 30), side 41 (p. 79) og side 187 (p. 23). Nannestad Bygdebok, Bind I, side 491-492. E. B.: Noko om etterkomarane i Høland til Herr Frants Frantsson Florentinus eller Italus, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 168-169. Gudrun Johnson Høibo: Minister Finn Korens anebok (1958), side 343, 347-348, 358. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 544-545, 553, 596. Odd Ottesen: Augustinus Frantssøns etterslekt (Del B), NST, Bind XXXVIII 2001, side 16-19.

809 Odd Ottesen: Augustinus Frantssøns etterslekt (Del B), NST, Bind XXXVIII 2001, side 18-19.

Hemnes, Høland (AK). Død omkring 1630.

Cyprian har muligens vært eldste sønn av herr Augustinus, med mindre Ambrosius har vært den eldste.

Han ble gift vinteren 1598-99, og med sin ukjente kone har han etter alt å dømme hatt i alle fall fem barn. Nå er nær sagt det eneste holdepunktet (foruten sosiogeografiske forhold) for å peke ut mulige barn av Cyprian Hemnes selve navnet «Cyprian». Rent generelt må fornavn og «oppkalling» ansees som et høyst upålitelig argument for paternitet. Det man i ettertid kan rekonstruere som «oppkallingsregler» (eller endog finne omtalt som «regler» i samtidige berettende kilder), kan i de enkelte familier vise store avvik. I dette aktuelle tilfelle står vi dog overfor det enestående forhold at Cyprian Augustinussen på Nordre Hemnes sannsynligvis var den første bærer av navnet Cyprian i Norge noensinne, eller i det minste i den her aktuelle region.

Cyprian var bruker på Nordre Hemnes i Høland fra senest 1600, og nevnes her enda i 1630. Men i 1631 har Jens - utvilsomt sønnen - overtatt på Hemnes.

Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

23.05.1610 var «Sippriann Hemnis» med og valgte representanter fra Høland til hyldningen av prins Christian, og som lagrettemann satte han sitt segl under fullmaktsdokumentet. Hans initialer var «C A». Blant de valgte utsendingene fra Høland var lensmannen, «Arnne Helgeßiø».

I perioden 1612 til 1622 omtales Cyprian Hemnes som lensmann i Høland.

Cyprian skattet kun som leilending, men i 1615 oppføres «Ciprianus Hembnes» som eier av
14 lispund i Olberg,
8½ lispund 1 remål i Hjellebøl, og
3 lispund i Rud.
I alle fall de to første gårdene lå i Høland, og samme år eide Erik Nes (vestre) nøyaktig like mye i Hjellebøl som Cyprian. Det kan tyde på slektskap mellom Cyprians hustru og Erik Nes eller hans hustru.

I 1622 bøtet Cyprian hele 135 rd fordi han - som ektemann - hadde «beligget» Siri Jonsdotter, dvs. Kronen har konfiskert hans halvdel av fellesboet til Cyprian og hans kone.

I 1624 eide Cyprian Hemnes intet jordegods, og parten i Olberg ser da ut til å være overtatt av oppsitteren Sjur Olberg.

Cyprian døde omkring 1630, kanskje som offer for pesten.[810]

Ambrosius Augustinussen Flor. Født omkring 1575. Død 26.01.1623 i Fet (AK).

Peter Augustinussøn Flor (1707-1775) var fra 1736 til sin død sogneprest i Sandar. Han var meget negativ til den pietistiske bevegelse og later ikke til å ha fått noe særlig godt ettermæle i bygden. En kritisk Lorens Berg gir oss inntrykk av en frodig mann med mye humor - «en munter selskapsmand, uten større alvor» - som på den annen side skal «ha hat meget Lesning og en utmerket hukommelse». Generasjoners gjenfortelling om slektens opphav var ikke gått ham hus forbi, og heldigvis for oss valgte han å skrive ned noe av dette. Peter Flor kan også antas å ha hatt skriftlige nedtegnelser om slekten som grunnlag.

Vilhelm Bang gjenga i 1893 noen opptegnelser fra den ledreborgske manuskriptsamling, undertegnet Peter Flor og datert Sandar 16.03.1756. De første linjer fortjener å gjentas her:

«Tabelle paa de nedstammende Florer fra Flørentz i ltalien, følgelig fra Antchristi Mørk, hvis Stammefader i spæde Barndom bragt over Vand til Norge, hvor hans Sæd er af Gud velsignet, at deraf, saavidt mindes og vides, er i Aggershus Stift bleven, ved Guds, Kongernes og Store Herrers høj-priseligste Naade, følgende, ej Italienere af Tro og Sind, men (Gud være Tak!) rene, sande og retskafne Christi Menigheds Lys og Lærere».

Han regner deretter opp sine forfedre og begynner med sin farfars farfar, Ambrosius Flor, sogneprest til

810 Odd Ottesen: Augustinus Frantssøns etterslekt (Del B), NST, Bind XXXVIII 2001, side 19-20. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 316 Allmuen i Høland (1610), side 287 og 417, segl 1.

Fet, død 1623. Lassen har åpenbart fått tak i en annen tekst om samme emne - også den fra Peter Flors hånd og skrevet «paa nogle i Præstearkivet sammested i 1865 opbevarede løse Blade»:

«Min fædrene Afkom er ringe, dog efter gammel, forplantet og stadfestet Tradition, merkværdig! Den skal opstamme af et fattigt Barn, der grasserende dyr Tiid i Italien, blev bragt fra Florents til Norge, fra Antichristo opklekket og oversat i Christi Rige! fra dette Flore-Barn opstammede, kand jeg regne mig 5e Descendent af evangeliske Sandheds Lærere, just i dette Stift. (..) Min Sl. fader har med sine forfædre i 3de opstigend Leed alternerer med de fra ltalien bragte Augustini og Ambrosii Stamme-Navne uden (Gud være Lof) at være Italienere!!»

Peter Flor kjente altså til sin agnatiske forfar Ambrosius Flor, men hans oversikt over slekten begrenset seg til å regne opp rekken av menn han nedstammer fra, i form av én stamlinje fra samme Ambrosius. Dette ble publisert i 1893. Samme år skisserte E. A. Thomle de geistlige grenene av Flor-slekten. Men herr Ambrosius - som neppe kalte seg Flor - hadde flere søsken, med etterslekt i østnorsk bondemiljø.

«Ambrosius Augustinus» var student i København i oktober 1594. Odd Ottesen ser det som tvilsomt å identifisere ham med den «her Ambross» som i februar 1596 ble kapellan i Solum i Telemark. For i begynnelsen av januar 1597 var Ambrosius Augustinussøn i Høland, åpenbart som kapellan hos sin far, herr Augustinus Frantzsøn.

I en rettssak i 1616 opplyser herr Ambrosius at han 13. søndag etter Trinitatis (18. september) 1603 ble kalt til sogneprest til Fet av almuen i bygden. Hans formann, herr Thomas Jørgenssøn, døde 27.07.1603 og etterlot enken Karen Jensdatter, som senere flyttet til Kjølstad i Blaker. Karen hadde tidligere vært gift med herr Thomas formann, herr Engebret Svenningssøn (død 1597).

I 1605-06 bøter herr Ambrosius 70 rd for å ha «beligget» sin tjenestepike Ragnild Olsdotter og han synes da ennå ikke å være gift.

I 1610 var «her Ambrußius Aggustinsen» representant for geistligheten ved hyldningen av prins Christian.

I 1619-20 bøter herr Ambrosius 150 rd for å ha bygd og brukt en sag på gården By i Fet uten øvrighetens tillatelse. Deretter må han ha fått sagbruksdriften inn i lovlige former, for i 1621 skatter han av to sager på By. Og i 1623 skatter enken «Anne Fet» av sagene. Herr Ambrosius har høyst sannsynlig vært partseier i en av By-gårdene. I 1624 eide i alle fall hans ettermann, herr Christen Christenssøn, «med sin Huustru och Stibbørnn», 14 lispund i By og ½ skippund i Grini i Fet. Grini var herr Ambrosius tildømt på prestebolets vegne i 1615.

Herr Ambrosius var gift med Anne Christensdatter som levet ennå 1651. Hun ble gift annen gang med herr Christen Christensen, død 1647-49, som avla ed som sogneprest til Fet 08.07.1623. Med Christen hadde Anne to barn:
Christen Christensen, død 1650-51.
Elisabet Christensdatter.

Datteren Elisabet ble av sin mor og bror tvunget til å trolove seg med Gudbrand Hovelsen i Fet sommeren 1650, men i 1651 fikk hun skilsmissedom ved Domkapitelet. Herr Augustinus til «Våle, hindis broder», bevitnet da at trolovelsen var skjedd mot hans vilje og samtykke, og likeså vitnet hennes farbror herr Jacob Christensen til Sørum.

Herr Ambrosius og Anne hadde i alle fall én sønn, og sannsynligvis også en datter, gift med Ambjørn Lauritssen. I skiftet etter sønnesønnen Ambrosius Augustinussen i 1684 omtales dessuten en «Dorthe Ambrosiidatter» som har et krav på 27 rd i boet for innestående arv. Denne Dorte kan ha vært en ugift datter av herr Ambrosius til Fet, og hun kan da kanskje ha bodd i husholdet til brorsønnen ved dennes død, på et tidspunkt da Dorte kanskje var i 60-års alderen.[811]

Hans Augustinussen. Borger i Oslo. Levde 1588. Levde fra 1608 til 1616 i Oslo (OS).

Hans var borger i Oslo alt i 1608, og han levde der enda i 1616.

I april 1611 fikk Hans Augustinussen brev på en tomt i Oslo tilhørende Domkapitiet, men alt i august året etter overlot han denne til en annen.

I en gjeldssak i 1614 var Hans formynder for avdøde Morten Hansens barn og arvinger. Som medpart i samme sak opptrådte Morten Thomassen på sin hustrus vegne. Morten Hansen hadde vært fogd over Nedre Romerike i et par perioder, senest i 1610, og døde et år eller to senere. Mortens enke - trolig hans andre hustru - Anne Pedersdatter ble senere to ganger gift, med Morten Thomassen på Børgen i Fet (død ca. 1615) og med Simen Madsen på Børgen, som begge var fogder på Nedre Romerike. Det er nærliggende å tro (med Johan Garder) at Hans Augustinussen i 1614 har vært gift med en datter til Morten Hansen i hans første ekteskap.

811 Jan Fredrik Anker Solem: Laurits Frantssøns etterslekt (Del A), NST, Bind XXXVIII 2001, side 5. Odd Ottesen: Augustinus Frantssøns etterslekt (Del B), NST, Bind XXXVIII 2001, side 16-19, 24-26. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 268 Sogneprestene i Nedre Romerike prosti (1610), side 410.

Om Hans Augustinussen etterlot barn, er ukjent.[812]

Tertullianus Augustinussen. Levde 1590. Levde 1608 i Fet (AK).

Tertullianus bodde i 1608 i Fet, hvor han formodentlig har oppholdt seg hos sin bror, sognepresten herr Ambrosius.

Tertullianus kan ikke sees å ha vært bonde i Fet, og Tertullian-navnet finnes ikke senere på Nedre Romerike - så vidt man kjenner til. Derimot finnes en Tertullianus som bruker (sammen med Amund) på en av gårdene Fjell i Trømborg i Eidsberg i 1628. Denne Tertullianus har innen 1632 veket plassen for en annen mann (Tosten). På bakgrunn av det i Norge nokså enestående navnet Tertullianus, er det vel grunn til å tro at denne brukeren på Fjell kan være sønn av presten i Høland.[813]

Eli Augustinusdatter Løken. Levde 1590. Død før 15.12.1653.

Eli bodde på Løken i Ullensaker, hun døde uten livsarvinger, trolig før 15.12.1653.

13.04.1657 stevnet Nils Persen Allergot «med Sine Consorter» Mikkel Jensen Løken i Ullensaker, idet de mener «iche Retteligen, at haffue bechomitt deris Arff effter Lougen Som de burde effter deris S: Slecgt Ellen Agustinisdaatter» Stevning i saken av 23.01.1657 ble fremlagt.

Mikkel Løken påpekte at Ole Lauritssen på Hedmarken «som ehr och schal wehre fulmecgtigit paa alle Arffuingenes Wegnne» ikke var til stede og videre at Nils Persen ikke «schal werre befulmegtigit paa deris Wegene», og dermed fikk han saken utsatt til 25. mai.

Da saken ble gjenopptatt, 25.05.1657, var det åpenbart Nils Persen Allergot som førte saken på «medarvingenes» vegne. Han fremla da blant annet følgende dokumenter:

a) sin (Nils) fullmakt datert Våle prestegjeld i Tønsberg len 23.04.1657,
underskrevet av Augustinus Ambrosiussen,
b) en annen fullmakt under tre signetter og to bumerker, datert Høland prestegjeld 15.05.1657,
c) et skiftebrev - formodentlig etter Eli Augustinusdatter - datert Løken (i Ullensaker) 15.12.1653, og
d) en seddel under tre signetter og ett bumerke datert Hellegård (i Høland) 12.06.1656,
lest på Hauger tingstue (i Ullensaker) 01.09.1656.

Endelig fremla Nils en registrering datert Allergot 14.01.1657 på «adscheligt som iche schal haffue Werit Paa bytte», underskrevet av Nils Persen selv.

Fullmektigen for Jens Poulsen, tidligere sorenskriver på Øvre Romerike (blant annet ansvarlig for skiftet av 15.12.1653), fremla en registreringsbok datert Løken 02.11.1646.

Retten mente å kunne fastslå at boet etter Eli ikke hadde blitt riktig vurdert, og Nils Persen tilsies å gå videre med saken til lagmannen om han vil.

Dokument a) og b) må være fullmakter fra de arvinger Nils Persen representerer. Eli Augustinusdatter må antas å være hun som i 1608 nevnes som datter av herr Augustinus Frantzsøn, og av hennes utarvinger i 1657 kan én identifiseres med sikkerhet: brorsønnen herr Augustinus Ambrosiussen til Våle.

Etter datidens arvelov betyr dette at alle Elis utarvinger har vært hennes brorsønner. Av iliveværende brorsønner i Høland kjennes tre: Jens Cypriansen Tøyen, Augustinus Frantssen Torp og Morten Frantssen - hvorav Jens var myndig, Augustinus så vidt fullmyndig, mens Morten enda var umyndig. Det er således tenkelig at fullmakten fra Høland, med tre segl og to bumerker, kun angår disse tre brorsønnene til Eli Augustinusdatter.

Nils Persen Allergot kan ikke - slik som tidligere er antatt - ha vært gift med en søster av Eli (N. Augustinusdatter), for da ville enten Nils hustru om hun overlevet Eli, ha tatt hele arven etter Eli foran blant annet brorsønnen herr Augustinus, eller eventuelle barn av Nils og «N. Augustinusdatter» ville blitt forbigått av Elis brorbarn.

Skjønt noen av formuleringene i saken kan oppfattes som om Nils Persen Allergot selv var medarving etter Eli, er han nok i virkeligheten bare «sakfører» for Elis utarvinger.

Bygdeboka for Ullensaker gir heller få opplysninger om personene fra saken i 1657. (Eli Augustinusdatter nevnes slett ikke.) Allergot var husmannsplass under Døli i Ullensaker og er her nevnt første gang i 1657 da Nils Persen bodde her; han er borte fra plassen innen 1660-årene.

Likeså er det uklart hva Mikkel Jensen Løken, født ca. 1623, hadde med arvesaken å gjøre. Han var gift med Anne Eriksdatter, datter av herr Erik Madsen til Rakkestad, og omtales som bruker på Løken fra 1653 til 1682. Mikkel Jensen har formodentlig på et eller annet vis sittet med noe av arven etter Eli. Han kan neppe antas å ha vært gift med Eli Augustinusdatter (slik Blix foreslår), for det ville nok ha fremgått av saken i 1657, og dessuten må Eli ha vært så mye eldre enn Mikkel at et slikt ekteskap er lite sannsynlig.

Eli Augustinusdatter kan tenkes å ha vært gift med Gunnro Løken, nevnt fra 1612 og enda 1645, lensmann i Ullensaker fra 1616. Gunnro hadde to døtre, vel nevnt i koppskatten 1645.

Den registrering som var foretatt på Løken i november 1646, kan ha vært etter den avdøde Gunnro Løken. I 1647 var Eiven bruker på Løken. Dersom Eli var mor av Gunnros døtre, må disse være døde før Eli, for Eli Augustinusdatter ble arvet av sine utarvinger etter loven. Men dersom Eli var stemor av

812 Odd Ottesen: Augustinus Frantssøns etterslekt (Del B), NST, Bind XXXVIII 2001, side 32-33.

813 Odd Ottesen: Augustinus Frantssøns etterslekt (Del B), NST, Bind XXXVIII 2001, side 33.

Gunnros døtre, kan en av disse ha vært gift med Mikkel Jensen Løken, eller Mikkel var gift med en datter av Gunnro og Eli som døde barnløs før Eli.

I alle fall ser det ut til at Elis utarvinger i Høland i juni 1656 (dokument d) ovenfor) har tatt skritt for å påtale skiftet etter Eli Augustinusdatter.[814]

Gift 2. gang før 1597 med neste ane.

Barn:

Frantz Augustinussen Torp. Født omkring 1595. Levde 1629 på Torp, Hemnes, Høland (AK). Død omkring 1644 på Torp, Hemnes, Høland (AK). (Se VIII:131).

IX:262 mf ff ff mf m

Elisabeth Hansdatter. Levde 1580. Død før 1610.

Augustinus giftet seg annen gang med Elisabeth før 1597.

Elisabeth og Augustinus hadde sønnen:
Ca: 1595: Frans, til Torp, gift med Giørild, død ca. 1644.

Etter at Augustinus døde, giftet Elisabeth seg annen gang 1606 i Høland med hans ettermann som sogneprest, Herr Evert Jenssøn, sønn til biskop Jens Nilssøn. Han var født i Oslo 05.07.1581 og sogneprest i Høland til han døde i 1652.

Elisabeth er antatt å være gjengift med Augustinus' ettermann, herr Evert Jenssøn (1581-1651), sønn av biskop Jens Nielssøn. Herr Evert avla 29.01.1605 eden som sogneprest til Høland og satt i embedet til sin død. Det er sannsynlig at herr Evert var gift med sin formanns enke, og det er vel da også hun (Elisabeth) som er død før 05.12.1610.

I forbindelse med en avsettelsessak mot sognepresten i Skedsmo, herr Maurits Gjertssøn, 05.12.1610 fremkommer at herr Maurits skulle ha viet herr Evert og hans nå «affgangen hustru». Men herr Maurits hadde ikke møtt frem, angivelig fordi han var drukken; et forhold som ble angitt til biskop, magister Anders Bentssøn (død i april 1607). Var herr Evert gift med sin formanns enke, er vel ekteskapet helst inngått i 1605. I 1636 var han gift med Maren Rasmusdatter men han ser ikke ut til å ha etterlatt barn. Maren Rasmusdatter levde som enke etter herr Evert i juli 1653.[815]

(Barn VIII:131)

Gift før 1597 med forrige ane.

IX:265 mf ff fm ff f

Gunder Olluffsen Bergsjø. Gårdbruker. Levde 1550. Død omkring 1589 på Bergsjø, Hemnes, Høland (AK).

Gunder nedstammer fra en gammel Hølands-ætt, og en av hans forfedre kan være den Trygg i Bergsjø som i 1356 blant annet sammen med Eivind Astesson kunngjorde en gårdhandel.

I 1576 pantsatte Otter Olsen gården Rud, muligens i Askim, for 34 rdl. til Gunder Olsen. Dette synes å være den samme Gunder som var bosastt på Bergsjø.

Han omtales i Nils Stubs «Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing» i 1578:
«Thredie Søngne for winthernattenn: (13. oktober).
Thordt Boenes skall steffne Gunner Bergessø for enn skoug somm hanndt skall hemele [hanum att møde hieme for vj. mendt eller hiedt Stj. Paulj forst komendis (25. januar 1579)».
Strøker fra [.

På 1600-tallet var Halle Bergsjø eier av Bunes på Setskog, så trolig har leilendingen i 1578 vært i strid med sin landherre om bruken av skogen.

Skifte etter Gunder ble avholdt 03.11.1589.[816]

(Barn VIII:133, Far X:529, Mor X:530)

814 Odd Ottesen: Augustinus Frantssøns etterslekt (Del B), NST, Bind XXXVIII 2001, side 34-35.

815 E. B.: Noko om etterkomarane i Høland til Herr Frants Frantsson Florentinus eller Italus, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 168-169. Gudrun Johnson Høibo: Minister Finn Korens anebok (1958), side 347. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 544-545, 553, 596. Odd Ottesen: Augustinus Frantssøns etterslekt (Del B), NST, Bind XXXVIII 2001, side 18-19.

816 H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 184 (p. 18). Odd Ottensen: Slekten Botner i Høland, side 14, 67. Johan Garder: Bergsjø i Høland, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 111 og 209-220. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 533, 545, 597. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 4, side 137-138.

Gift med neste ane.

Barn:

Halle Gundersen Bergsjø. Født omkring 1582 i Bergsjø, Hemnes, Høland (AK). Levde 1653 på Bergsjø, Hemnes, Høland (AK). Død anslått 1660 på Bergsjø, Hemnes, Høland (AK). (Se VIII:133).

IX:266 mf ff fm ff m

Gyri Hallesdatter Botner. Levde 1545. Levde 1589 på Bergsjø, Hemnes, Høland (AK).

Gyri er født i 1545, eller tidligere.

Gyri kom fra en velstående familie og brakte blant annet med seg Enger Ødegård, senere Enger Østre, inn i familien. Enger Østre hadde henne far, Halle Torchildsen Botner, krevd odelsrett til på sin kones vegne i 1564.

Gunder og Gyri hadde følgende barn (minst):
Ca. 1582: Halle, overtok gården, gift med Siri Hansdatter, død ca. 1653.
En datter gift i 1586 med Eivind Jonsen Løren, død før 1607.
Det er mulig de har hatt enda en sønn, Embret, omtalt i 1632 sammen med Halle som bruker av gården.

I 1632 ble det rettssak om deres dattersønns morsarv. Denne anla da sak mot sin onkel, Halle Gundersen, som han mente skulle ha vært verge for ham. I denne forbindelse omtales Gyri Hallesdatter flere ganger som søster til Gulbrand Hallesen Botner, lensmann i Høland i 1601, og hans bror Eivind Hallesen Jellebøl.

Halle er et helt nytt navn i Bergsjøslekten. Er det noen i familien som er oppkalt, må det ha vært morens slekt. Det passer bra efter vanlig oppkallelsesskikk at hennes far er oppkalt, hvis hun er Halle Botners datter. Var hun datter til Halle Botners enke i hans annet ekteskap ville det virke høyst eiendommelig at hun oppkalte sin mors første mann uten først å oppkalle sin egen far. Gyri bringer desssuten med seg noe av Botnerættens odelsgods til Bergsjø. Det kunne hun ikke gjøre etter den tids arvelov uten å være datter til en som selv hadde odelsrett til det. Hennes sønn, Halle, eide i 1610 Østre Enger i Høland (Enger ødegård med ½ skippund skyld). I 1564 opptok imidlertid Halle Torchildsen Botner ett vitneprov om sin hustrus slekt for å få brakt på det rene hennes odelsrett til samme Enger ødegård. Hensikten hermed måtte være at han ønsket å få gården i sin besittelse ved hjelp av hustruens odel. Det passer da utmerket at Gyri som hans datter arver den, og får sin fars opprinnelsesbevis på eiendomen, hennes mors odelsjord, med seg til Bergsjø.

Da hennes datter ble gift i 1586, kan det fastslås at Gyri selv ikke kan være født etter at Halle Torchildsen døde. Hennes sønn, Halle, ble også eier av en annen av Botnerslektens eiendommer, nemlig 1 skippund i Hubred på Vang i Hedemarken. Den eneste gang det har lykkes å finne hennes farsnavn omtalt, er dette skrevet Halvor istedet for Halle.

Det ble holdt skifte på Bergsjø mandag etter alle helgens søndag i 1589. Gyri skifter da med sine barn etter sin mann Gunder Olsen Bergsjø. I skiftet oppgis at hun tok under sitt vergemål sin sønn Halles gods, da han ikke var myndig.

Etter Gunder Olsen Bergsjøs død ble Gyri trolig gift med Nils Bergsjø som nevnes som bruker av Bergsjø frem til 1604.[817]

(Barn VIII:133, Far X:531, Mor X:532)

Gift med forrige ane.

IX:269 mf ff fm mf f

Arne Olluffsen Daltorp/Sandager. Gårdbruker. Levde 1569. Levde fra 1593 til 1627 på Daltorp, Hemnes, Høland (AK). Levde 1629 på Sandager, Rakkestad (ØF). Død omkring 1646 på Sandager, Rakkestad (ØF).

Arne var sønn til Olluf Hallvardsen og Aasa Torchildsdatter som det ble skiftet etter på Daltorp 28.09.1603. Vi finner Arne som bruker på Daltorp fra 1593.

O. Rygh skriver om Daltorp i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 115, Doltorp, skrives Dalluþorp i den «Røde Bog» (side 451), Dalletorp i 1520, Dalttorp (St. 108), Daltorp i 1578, Doltorp 01.02.1594 og i 1617, Doltorp med Lillestrand i 1666 og Dahltorp i 1723.
«Dolluþorp, af Kvindenavnet Dalla. Dette kjendes fra Island (Landn. 73. 172. 232) og fra Sverige et tilsvarende Mandsnavn Dalle (Lundgren S. 44). Begge Navne maa have været brugte ogsaa i Norge, da der findes flere Gaardnavne, som maa have sit Udspring af dem: Dallerud i Askim, Dallarud, anført RB. 160 under Rakkestad Kirke, Dallerud i Faaberg, Dallægardr, Part af Ringen i V. Toten i 1336 (DN III 183), Dollws, Gaard i Gravegrænden i Nissedal, i 1540 (DN X 711). Om þorp se Indl. S. 82.»

Daltorp ligger ved Hemnessjøen, vel 3 km sør for Hemnes sentrum. Gården har det meste av bebyggelse og

[817] Odd Ottesen: Slekten Botner i Høland, side 14, 67. Johan Garder: Bergsjø i Høland, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 111-112 og 209-210. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 533, 545, 597. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 4, side 137-138.

innmark ved sjøen i vest og utmarka i øst. Den har vel 1200 meter strandlinje, men smalner av jo lenger øst man kommer. I øst-vest-retning er det 1500 meter på det bredeste, samlet flateareal er 1.13 kvm.

Daltorp grenser mot fire andre gårder. I øst finner vi Ruud, hvor delet går langs Storrenna, like øst for gården Helgerud. I sør ligger Bjerkenes Nordre. Dette delet følger en noenlunde rett øst-vest-linje som går på sørsiden av gården Revjaholen og møter sjøen rett vest for Daltorp. 500 meter lenger nord begynner en 250 meter bred remse med jorder som følger sjøen helt til bekken ved bostedet Brudal. På nordsiden av denne bekken ligger Holm. Strand Østre ligger øst for den nevnte jordremsa, og ellers 100 meter nord for husene på Daltorp og Dalheim. Utmarkgrensa mot Strand følger like sør for veien inn til småbruket Halvorsrud, gjør en sving rundt dette og møter Storrenna.

Gården skriver seg fra vikingtiden, og er trolig ryddet en gang mellom 800 og 1050. Første gang den er nevnt i skriftlige kilder er i 1394, da Hemnes kirke eide 1 øresbol i «Dalluthorpe».

I 1577 var Daltorp halvgård, men allerede i 1594 ble den forhøyet til fullgård, den høyeste skatteklassen. I 1647 ble den skattepliktige skylda fastsatt til 28½ lispund. Dette ble foreslått senket til 27 lispund i 1666 og 23 lispund i 1723. Ingen av disse avkortningene ble satt i kraft. Daltorp beholdt sin skyld frem til matrikkelrevisjonen av 1838.

Helt fra slutten av 1300-tallet har to eierkategorier vært representert på Daltorp: En stor bondepart og en liten kirkelig. Bondeparten besto opprinnelig av 30 lispund, mens kirken bare hadde 3½ lispund. I 1666 ble den førstnevnte delen redusert til 25 lispund, men hertil kommer at bøndene også hadde bygselen over det som tilkom kirken. Dette innebar at jordherrene over bondegodset kunne inndrive bygselsavgift, avgjøre hvem som skulle drive jorda og hvordan skogen skulle forvaltes. Den kirkelige delen var såkalt «løs landskyld», hvilket medførte at eierne måtte slå seg til tåls med bare å motta årlige leieavgifter fra brukerne av jorda.

I 1394 eide Hemnes kirke som nevnt 1 øresbol i «Dalluthorpe». Denne lille parten i Daltorp ble trolig omgjort til prestebordspart, for i 1575 oppføres Høland prestebord som eier av ½ bismerpund smør eller 3½ lispund i Daltorp. Dette kan ha vært den eng under Daltorp som ble særskilt skattlagt i 1577, og som i 1666 oppgis å hete «lille Strand». Lille Strand nevnes også i 1616 som engeland. Høland prestebord rådet over disse 3½ lispund helt til inn på 1800-tallet.

Størsteparten av Daltorp var altså bondegods. Dette eierskapet var fra begynnelsen av 1600-tallet delt mellom to slekter, hvorav brukerne eide brorparten. I perioden 1610 til 1630 eide Arne fem sjettedeler eller 25 lispund av Daltorp. Omkring 1630 overdro han 10 lispund til sønnen Olluff, som fra 1647 rådet over alt det faren hadde eid. Den siste sjetteparten, 5 lispund, tilhørte bonden på Stomperud, Gulbrand. Gulbrands sønn, Halvor, overtok dette omkring 1640, for deretter å bli etterfulgt av sin svoger, Asbjørn Aslaksen på Lund, bare noen år senere.

I sitt første ekteskap hadde Arne følgende barn (minst):
Ca. 1584: Olluff, overtop Daltorp, gift med Randi Lauritzdatter Aslerud, død ca. 1666.
Iver, nevnes som bruker på Daltorp i 1628 og 1630.
Ca. 1600: Torchild, gift med en datter til Ole Onstad i Skiptvet, flyttet til Nes i Skiptvet, død ca. 1679.
Gunnor, gift 1. gang før 1629 med Ole Østensen Vines Søndre i Skiptvet, gift 2. gang med Torbjørn Vines.

Arne var gårdbruker på Daltorp senest fra 1593 til 1628. Etter foreldrene arvet han i 1603 15 lispund i Daltorp med «Skaukestrand» og 1 fjerding i Daltorpfossen.

Christian IV innkrevde en bygningsskatt til forbedring av Akershus festning fra 1593. Vi finner Arne i disse skattelistene i 1593 og 1604.

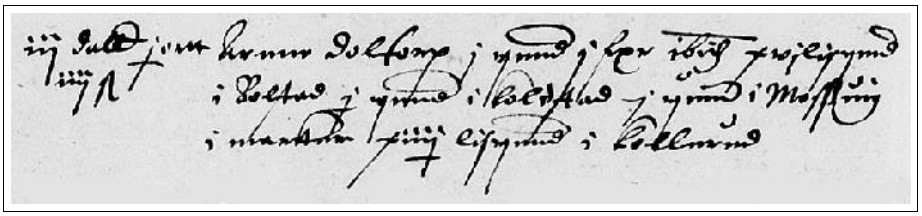

Landskatt Martini 1610, Øvre og Nedre Romerike fogderi, Nedre Romerike, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 6, litra 9, bilde 39).

I 1610 eide Arne 1 skippund 1 fjerding i Daltorp, hele Bolstad og Kolstad på Setskog, hele Mosviken i Aremark og en part i Kollerud i Høland, ialt drøyt 4 skippund.

«Arne Doltorp» var en fremtredende skikkelse i datidens samfunn. Han var lagrettemann flere ganger og ble i 1610 sammen med «Effuin Jellebøll» valgt som almuens utsending til hyllingen av prins Kristian i Oslo.

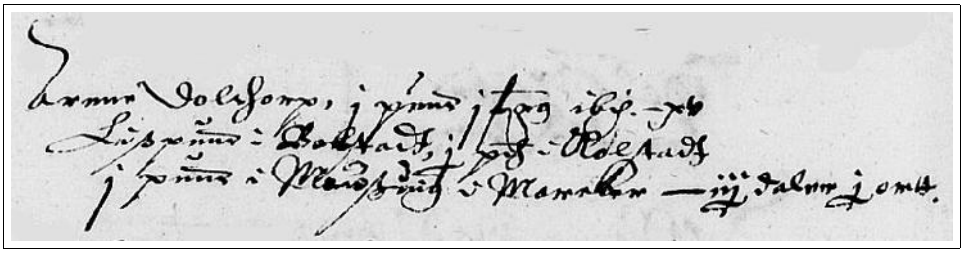

Landskatt Mikkelsmesse 1613. Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 34, legg 5, litra 10, bilde 7).

I «Landsskatt mikjelsmesse» i 1613 finner vi:
«Arne Dolchorp
1 pund 1 Fgh (fjerding) ibid.
15 lispund i Bolstadt.
½ pund i Rølstadt.
1 pund i Mausuig i Marcker».

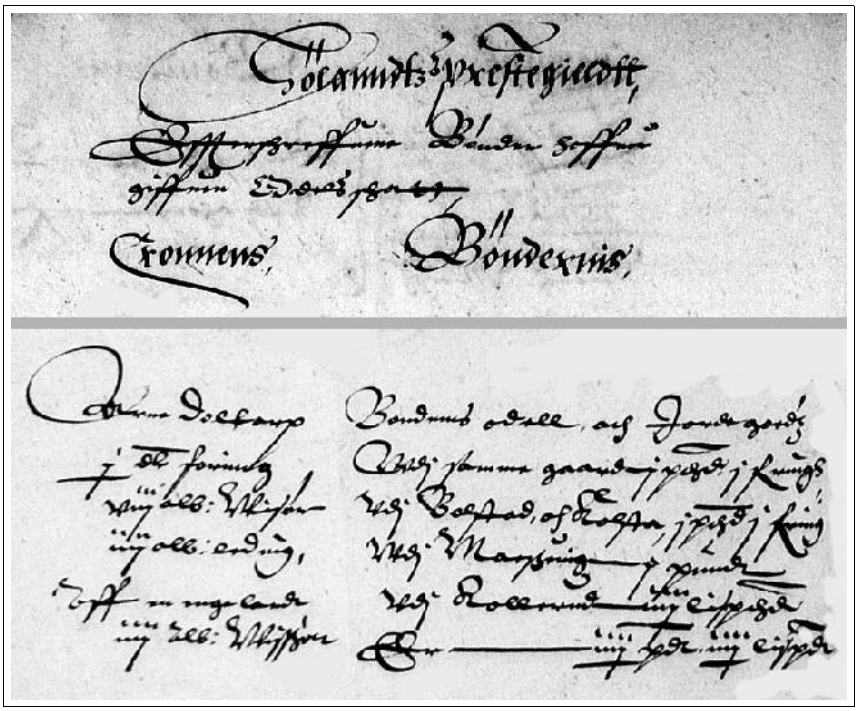

Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Høland prestegjeld (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 103, folio 10).

Odelsjordeboka i 1615 for Høland prestegjeld viser Arnes odelsgods.
«Hølanndtzs prestegieldtt,
Effterschreffune Bønder haffuer giffuen Odels schatt,
Cronens:
Arne Doltorp
½ dlr foring - 13 alb: Wisør - 4 alb: leding,
Aff en engeland 4 alb: Wisør
Bøndernis:
Bondens Odell och Jordegoedz
Wdj samme gaard - 1 pd 1 fringh
Wdj Bolstad, och Kolsta - ½ a phd. 1 fring
Wdj Maeßuing - 1 pund
Wdj Kollerud - 4 lispd
Er 4 pd 4 lispd»

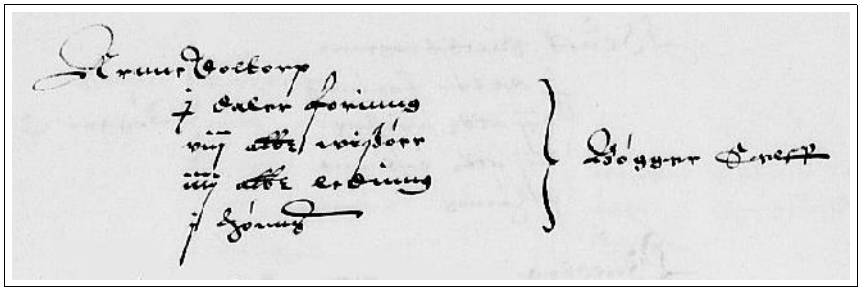

Jordebok 1616-17, Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 40, legg 3, litra 3, bilde 26).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog Paa Ald Huiss Rettighedt och Inndkombst Bønnderne udj Nedre Rommeriges Fougderie till Konng: Maytt: och Cronen Aarligenn udgiffuer och Derwhinnden(?) Jnndført Huiss Lanndschyldt, Forinng, Wissøer och Leding, Dette Aar forhøigett Och Paalagdtt er. Begnett fra Philippi Jacobi Dagh 1616, och till Aarssdagen Anno 1617 - Høelandz Prestegieldt.
Arnne Doltorp.
½ daler forinng.
8 alb: wisøer.
4 alb: ledinng.
1 Hønns.
Bøgger Selff».

I 1619 måtte han bøte hele 20 rdl. fordi han som talsmann for bygdefolket «gjorde stor alarm på tingstuen» mot den utskrevne skatten til bygging av en galei på Moss. Slik oppsetsighet ble slått ned på, og skatten ble selvsagt innkrevd.

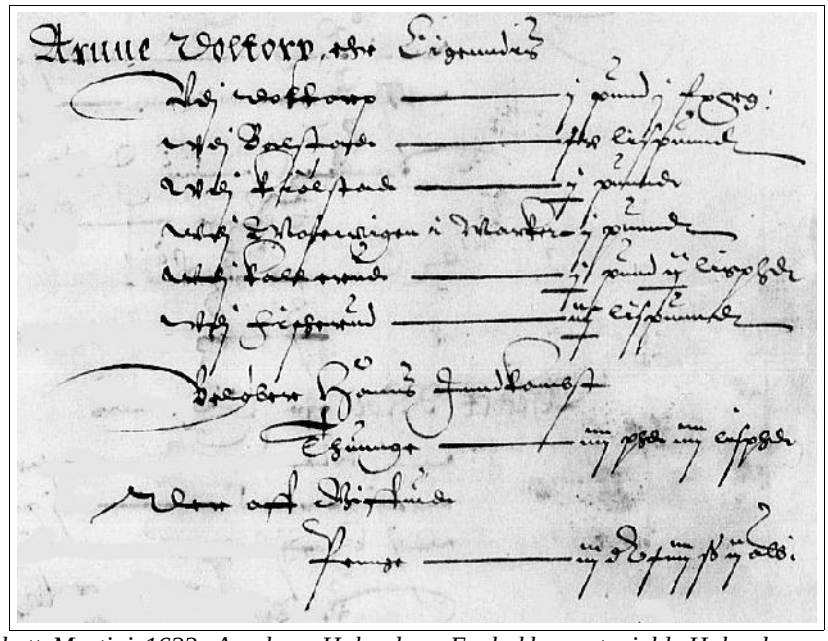

Landskatt Martini 1622, Aurskog, Høland og Enebakk prestegjeld, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 62, legg 4, litra E, bilde 6).

Landskatt til Martini 1622 viser:
«Arnne Doltorp ehr Eigendes
Wdj Doltorp - 1 pund 1 færing.
Wdj Balstad - 15 lispund.
Wdj Kiølstad - ½ pund.
Wdj Mosewigen i Marker - 1 pund.
Wdj Kallerud - ½ pund 1½ lispund.
Wdj Fischerud - 2½ lispund.
Beløber Hannes Indkombst - Thunge 4 pd. 4 lispd.
Der aff Giefued Penge - 3 dr. 14 sk. 2 alb.»

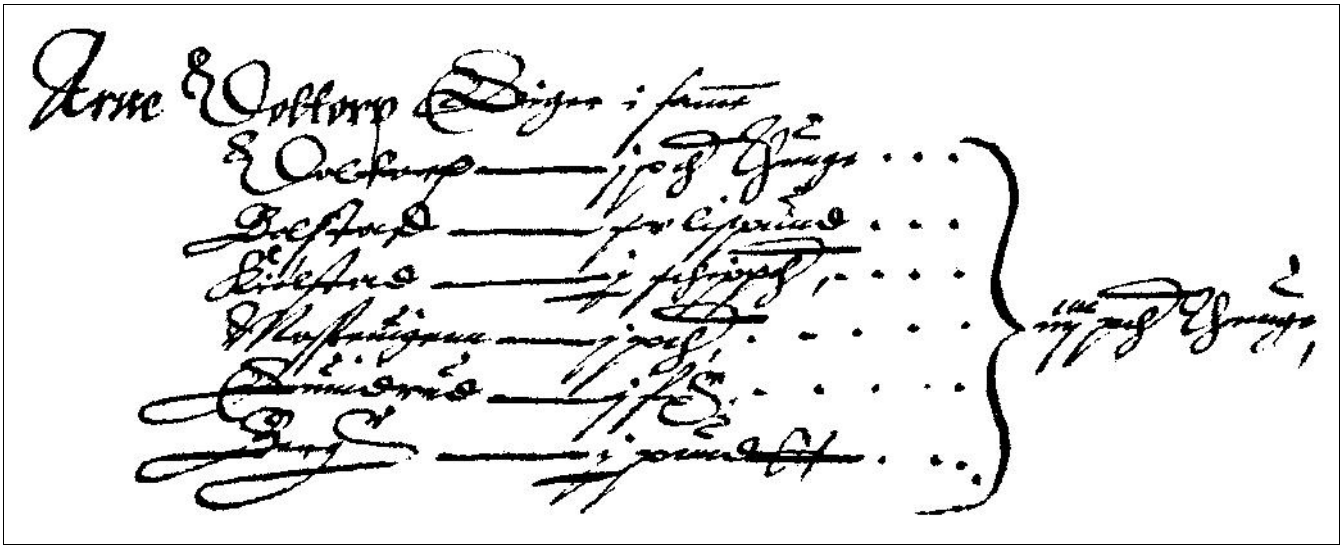

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Høelands Prestegieldtt».

Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 viser for Nedre Romerikes fogderi:
«Høelands Prestegieldtt
Odels Schattebønders Guods i samme Sogn er Angiffuen som Effterfølger,
....
Arne Doltorp Eiger i samme
Doltorp - 1 pd Thunge.
Bolstad - 15 lispund.
Kiølstad - ½ schippd.
Moßeuigenn [i Marker] - 1 pd.
Euindrud - 1 fxr: [fjerding]
Berg - ½ pund.
4 pund Thunge».

Vi finner Arne på Daltorp i skattelistene frem til 1627. Han flytter så til Sandager i Rakkestad.

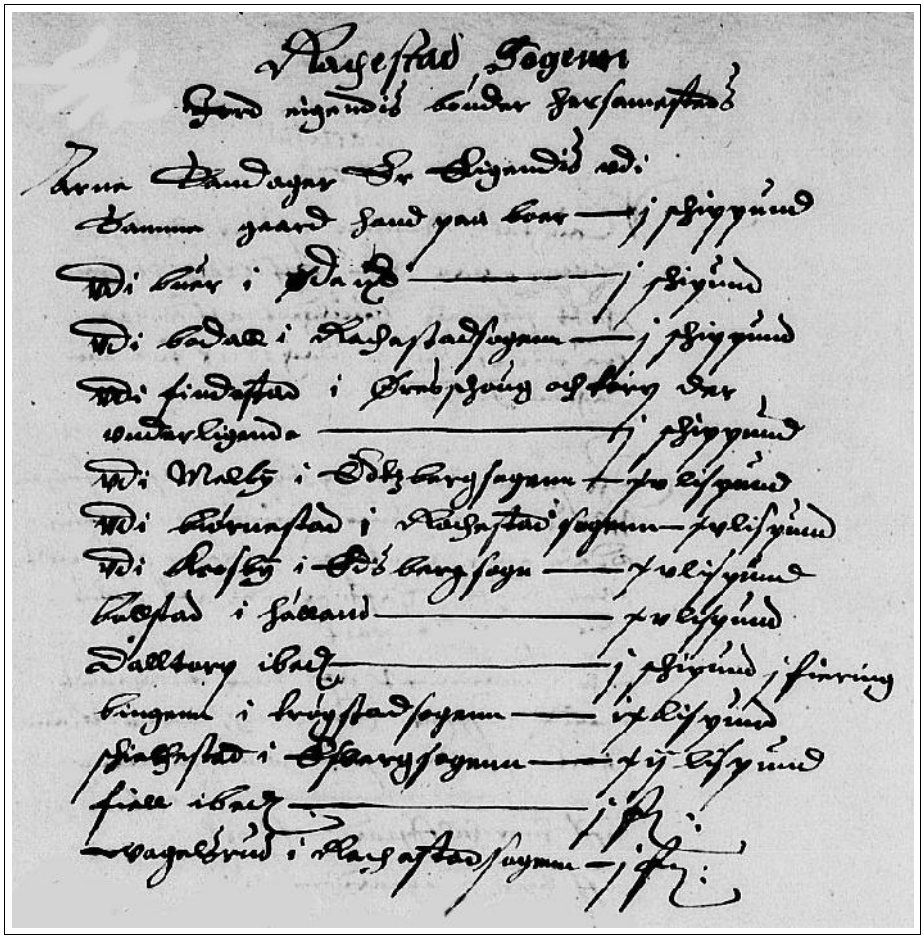

Offisersskatt 1628-29. Rakkestad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 95, legg 3, litra 22, bilde 2).

I «Mandtals Register offuer Rachestad Sogenn paa Denn Officiers penhion schatt» 01.05.1628 - 01.05.1629 finner vi at Olluff har flyttet til Sandager i Rakkestad. Han hadde giftet seg annen gang med Karen Gulliksdatter. Hun hadde tidligere vært gift med Nils Engebretsen (?) Sandager, død før 1615, og Halvor Kolbjørnsen Sandager, død ca. 1624:
«Rachestad Sogenn - Jord eigendis bønder her sammesteds».
«Arne Sandager Er Eigendis
udi Samme gaard hand paa boer - 1 schippund.
udi Buer i Øde mark - 1 schipund.
udi Bodall i Rachestad Sogenn - 1 schippund.
udi Findestad i Øreschoug och torp der underligende - 1 schippund.
udi Melby i Edtzberg Sogenn - 15 lispund.
udi Biørnestad i Rachestad Sogenn - 15 lispund.
udi Krosby i Edsberg Sogn - 15 lispund.
Kollstad i Høland - 15 lispund.
Dalltorp ibed - 1 schipund 1 fiering.
Bingenn i Trøgstad Sogenn - 9 lispund.
Schiechestad i Esberg Sogenn - 12 lispund.
Fiell ibed - 1 fr:
Vagelsrud i Rachestad Sogenn - 1 fr:».

Fra 1628 til 1630 er hans sønn, Iffuer, oppført som leilending på Daltorp.

I 1634 har en av Arnes øvrige sønner, Olluff, overtatt gården. Landskatten til Martini det året viser:
«Oluff Dølltorps Goedtzs:
Dølltorp - ½ Pund Meell.
Berger - ½ Pund.
Aass - 14 lispund».

Ett av Arnes skjøter fra denne tiden er oppbevart i Riksarkivet (utrykt diplom av 27.11.1629).

Arne eier i 1634 mer enn 9 skippund:
«Mandtals Register Offuer Rackestad Sogenn, paa dend paabudene Land Skatt
Som efter Kong. Mayttz. Naadigste Mandat ehr paabuden - ... giffuer Thill Martini Anno 1634.
Arne Sand Ager ehr eyende
udj samme Gaard Hand paaboer - 1 schippd. Tunge.
udj Buer i Øremarck - 1 schippd.
Bodall i Rackestad Sogn - 1 schippd.
Findstad i Øremarch och Kolstad - 1 schippd.
Torp - ½ schippd.
Biørnestad i Rackestad Sogn - 1 schippd.
Krosbye i Eidsberg Sogn - 15 lispd.
Kallestad i Høland - 11 lispd. 3 Remoll.
Dalletorp ibm. - 15 lispd.
Skickestad i Eidsberg Sogenn - 12 lispd.
Bringen i Trøgstad Sogn - 9 lispd.
Wagelsrud i Rackestad Sogn - 1 fg.
Field ibm - 1 fær.
Orud Samme steds - 3 lispd. Korn.
Ehr tilsammens Hans Indkomst - Tunge 9 schippd. - 1 fg. - 3 Remoll».

Till bygningsskatten i 1639 eier han de samme gårdspartene, bortsett fra Bodall i Rackestad sogn på 1 skippund.

Manntallsregisteret til «Contributionen Anno 1644» viser for
«Høllands prestegield - Fulde Gaarder»:
«Arne Daltorp».
Rackestad Sogn - Fulde Gaarder»:
«Arne Sandager - 12 dlr.»
Ifølge disse skattelistene er Arne oppført under to gårder. Han hadde imidlertid ikke flyttet tilbake til Daltorp,

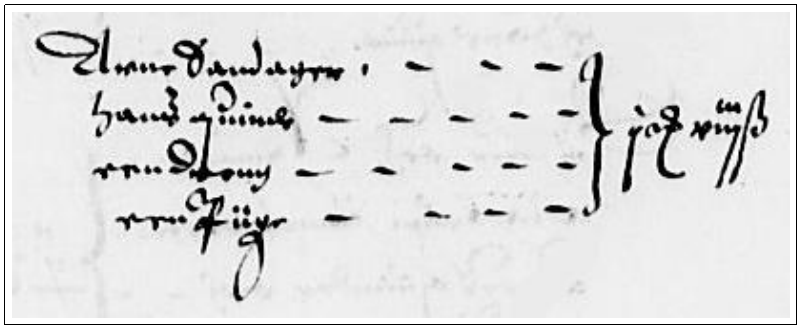

Koppskatt 1645. Maria kirke prosti gods og Rakkestad len, Rakkestad sogn (Lensregnskap Rakkestad len, eske 5, legg 1, litra 4, bilde 4).

koppskatten «Udi Rackestad Sogen» i 1645 viser:
«Arne Sandager.
Hans quinde.
Een dreng.
een Piige».
Det betales 1 mark 8 skilling i skatt.

Arne døde omkring 1646.

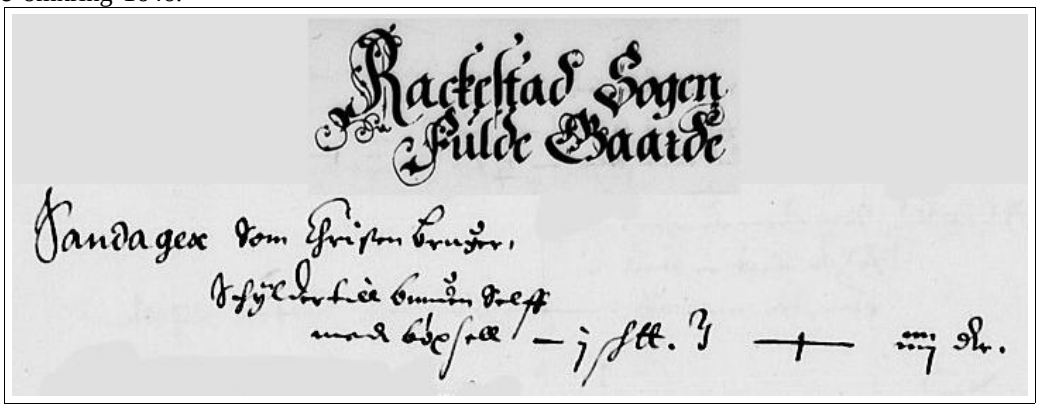

Kontribusjonsskatt 1649. Maria kirke prosti gods og Rakkestad len, Rakkestad sogn (Lensregnskap Rakkestad len, eske 5, legg 6, litra A, folio 12).

Ved skattematrikkelen i 1649 har gården fått en ny eier:
«Rachestad Sogen - Fulde Gaarde»
«Sandager som Christen bruger.
Schylder till bunden Self med bøxsell - 1 shtt. T - 4 Dr.»[818]

(Barn VIII:135, Far X:537, Mor X:538)

Gift

Barn:

Olluff Arnesen Daltorp. Født omkring 1584. Levde 1593 på Daltorp, Hemnes, Høland (AK). Død omkring 1666 på Daltorp, Hemnes, Høland (AK). (Se VIII:135).

IX:271 mf ff fm mm f

Lauritz Rolfsen Aslerud Vestre. Gårdbruker. Levde 1590. Levde 1604 på Aslerud Vestre, Trøgstad (ØF). Død omkring 1630 på Aslerud Vestre, Trøgstad (ØF).

Lauritz er oppført i Jørgen Friis' regnskaper for 1604, da han er ilignet 60 skilling i bygningsskatt til Akershus slott. Hans far må da være død, og Lauritz har overtatt gården.

Kåtorp i Rødenes har oppsitteren Jon Koutorp i 1601. Han nevnes også i 1615. Oppsitteren har mange medeiere.

818 Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Høland prestegjeld (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 103, folio 10). Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 1. Nedre Romerike fogderi, folio 83. Koppskatt 1645. Maria kirke prosti gods og Rakkestad len, Rakkestad sogn (Lensregnskap Rakkestad len, eske 5, legg 1, litra 4, bilde 4). Kontribusjonsskatt 1649. Maria kirke prosti gods og Rakkestad len, Rakkestad sogn (Lensregnskap Rakkestad len, eske 5, legg 6, litra A, folio 12). Johan Garder: Bergsjø i Høland, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 114. Odd Ottensen: Slekten Botner i Høland, side 69. R. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, side 267. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 536, 549, 586. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 5, side 537, 543-45. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 316 Allmuen i Høland (1610), side 417.

I 1612 eier Lauritz 5 lispd. og det samme eier Einar Hokaas i Baastad. Da disse parter er like store er det sannsynlig at det er arveparter. Det er derfor mulig at Gunnhild Rolfsdatter, gift med Einer Aslachsen Nedre Hokaas, var hans søster.

I en skatteliste fra 1612 finnes følgende fortegnelse over hans jordegods:

Landskatt Mikkelsmesse 1612, Heggen og Frøland fogderi, Eidsborg prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 31, legg 4, litra 23, bilde 7).

«Jordeigendis Bønnder i forne Trøgstad Prestegield
Lauritz Aslerudt
I Aslerud ibid - 1 pund.
I Buchelstad - 6½ lispund 1 Remoll
I Hauge i Skieberg Sogen - 7 lispund
I Klyntorp i Edtzberg Sogen - 1 fiering
I Koetorp i Røm Sogen i Marker - 1 fiering
Er Guets - 2 pund - 3½ lispdt. - 1 Remoll.
Der aff giffuidt 11½ Daller 10 sk. 1 alb.»

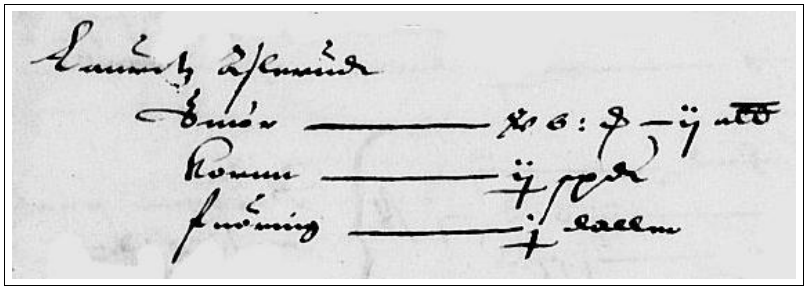

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg 3, litra 8, bilde 4).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Trygstad Prestegielld - Bundeguotzs.
Lauridtz Aslerud.
Smør - 4½ b: merker - 2 alb:
Kornn - 1½ spd [spand].
Fuoring - ½ daller».

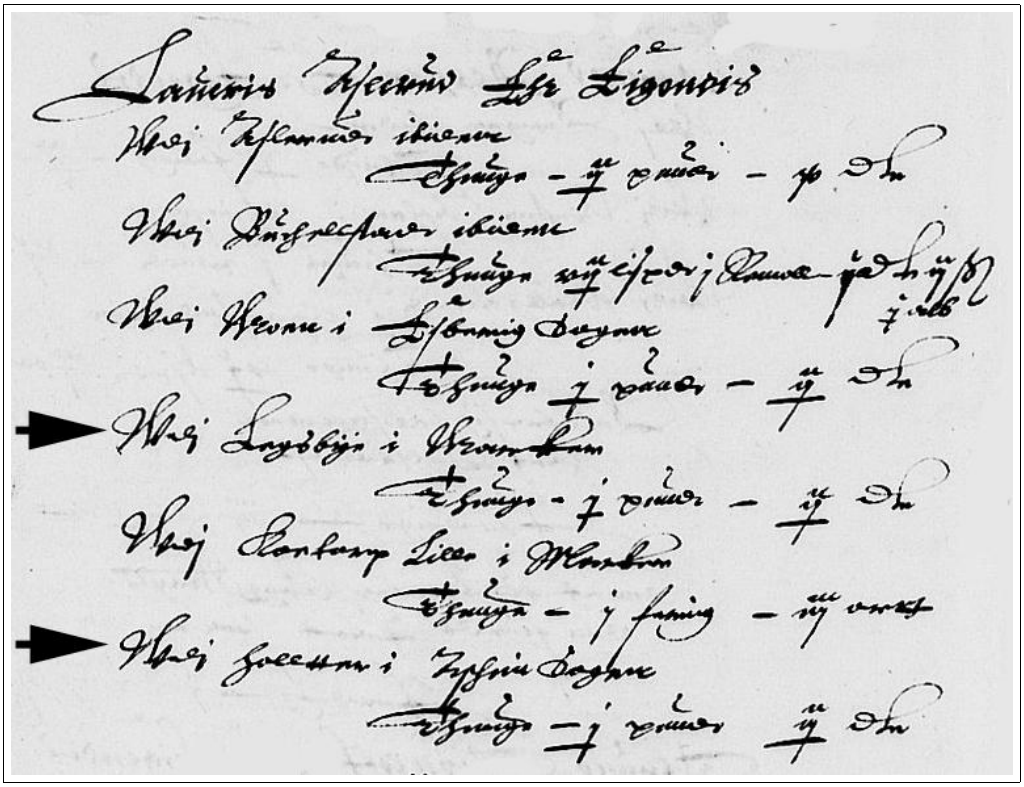

Landskatt Martini 1618, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 48, legg 6, litra D, bilde 6).

Skiftet etter hans svigerfar, Torgaut Joensen Nordre Rom i Askim, ble avholdt 02.03.1618. Landskatten i 1618 viser at Lauritz arvet med sin hustru ½ pund tunge i Legsby i Marker sogn og ½ pund tunge i Holter i Askim sogn.

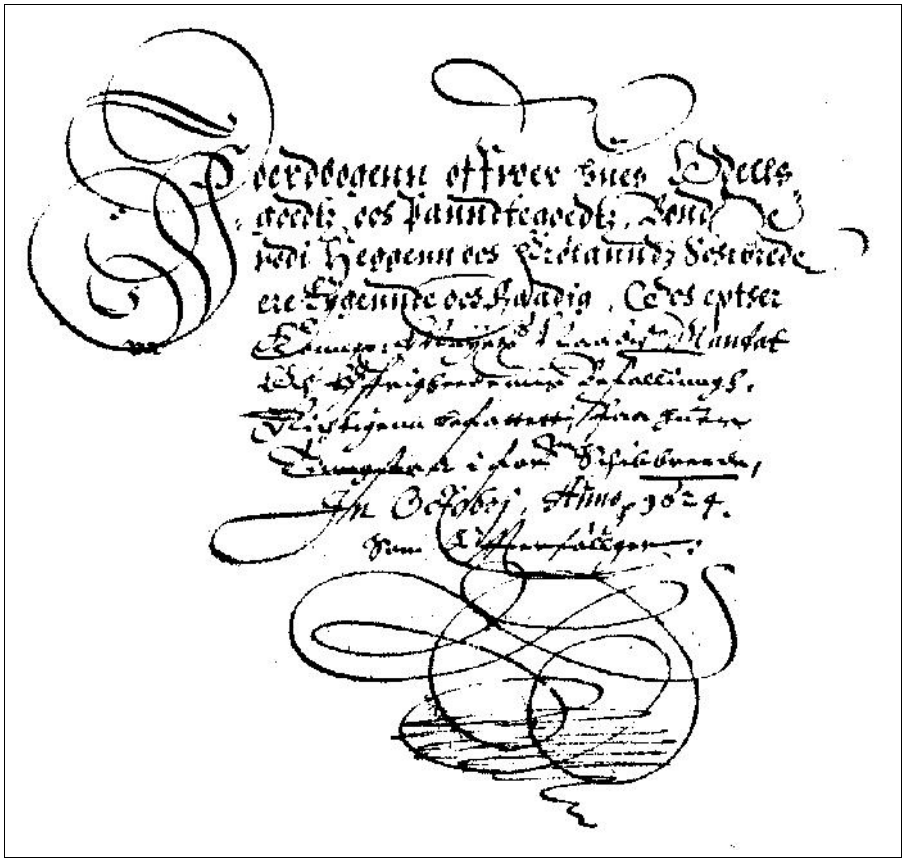

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Heggenn och Frølanndz Schibrede».

I Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 for Heggen og Frøland skibrede er alle jordparter angitt som odels- pante- eller kjøpegods. Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at oppgitt odelsgods skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted:

«Joerdbogenn offwer hues Odellsgoedtz och Panndtegoedtz Bond[emend?] wdi Heggenn och Frølanndz Schibrede ere Eygennde och Raadig,

....

Jn Octobrj, Anno 1624.

....

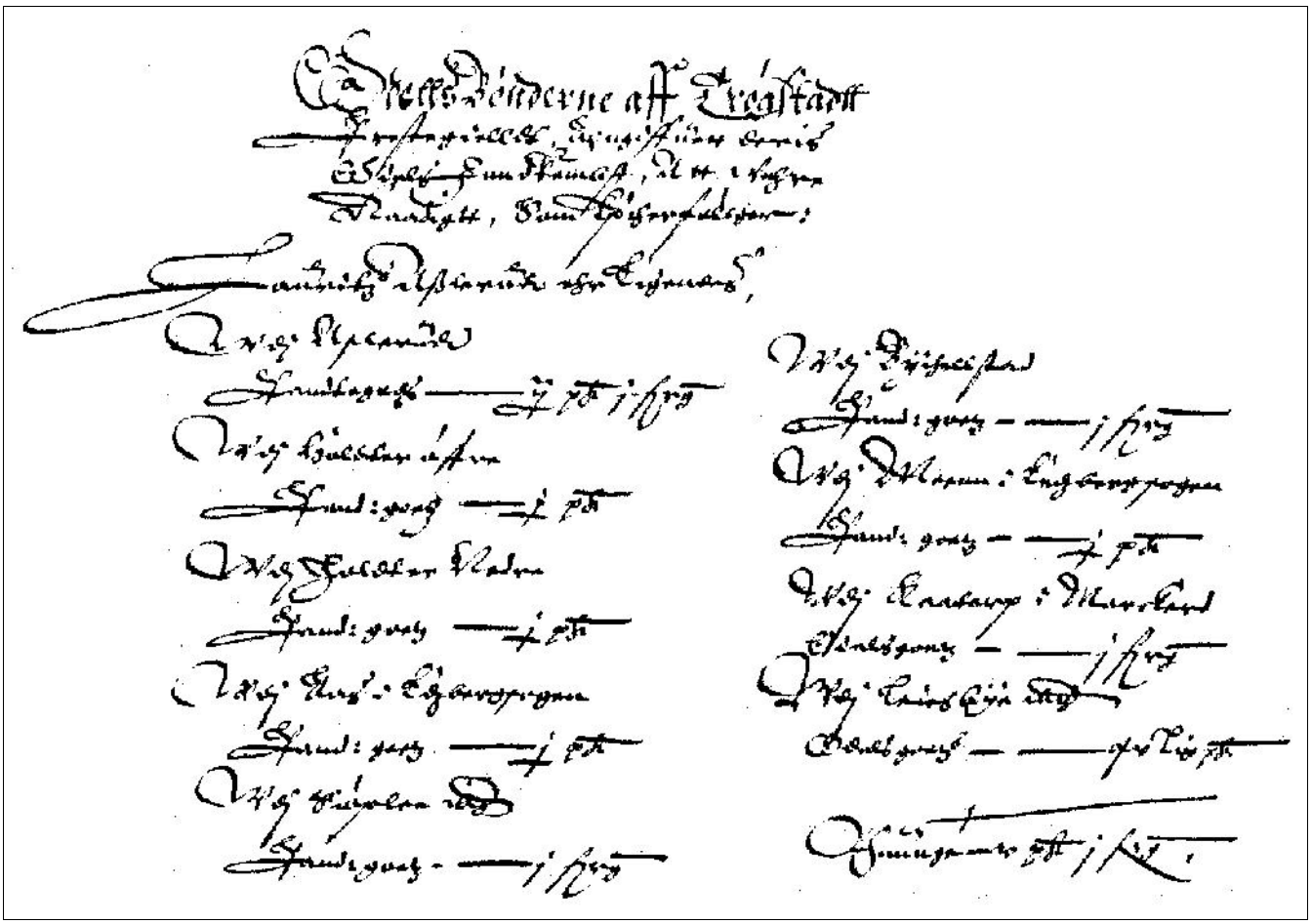

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Trøgstadtt Prestegielld».

OdellsBønderne aff Trøgstadtt Prestegielldt, Angiffuett deris Odels Jnndkumbst, Att Wehre Raadigtt, som Eptherføllger:

Lauritz Aßlerud ehr Eigendes,

Wdj Aslerud - Pandtegodz - 1½ pd 1 fxrg: [fjerding]
Wdj Holdter øffre - Pand i goedz - ½ pd.
Wdj Holdter Nedre - Pand i goedz - ½ pd.
Wdj Aas i Edzbergsogen - Pand i goedz - ½ pd.
Wdj Søpler ibid - Pand i goedz - 1 fxrg:
Wdj Bychellstad - Pand i goedz - 1 fxrg:
Wdj Moenn i Eedzberg sogen - Pand i goedz - ½ pd.
Wdj Kaatorp i Marcker - Odelsgoedz - 1 fxrg:
Wdj Leiesbye - Odelsgoedz - 15 Lispd.

Thunge 5 pd 1 fxrg:».

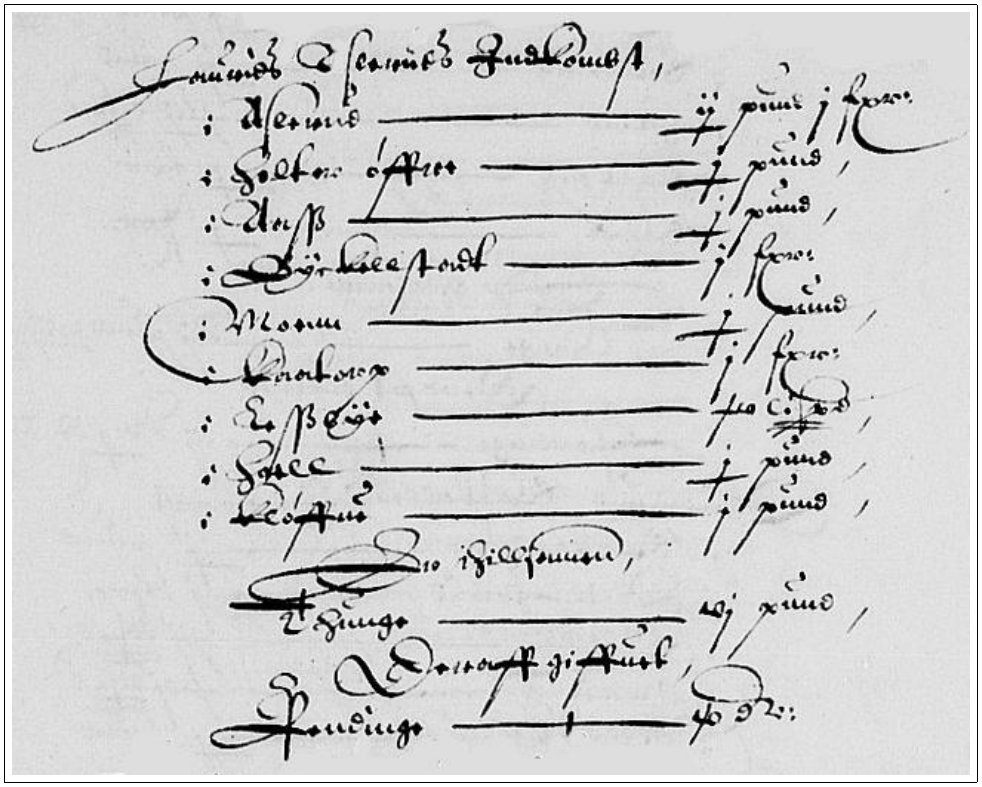

Landskatt til 4 terminer 1627. Heggen og Frølands fogderi, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 83, legg 3, litra 9, bilde 17).

Ifølge en skatteliste i 1627 eier Lauritz nå:
«i Aslerud - 1½ pund 1 fjering
i Holter øfre - ½ pund
i Aass - ½ pund
i Bichelstadt - 1 fiering
i Moenn - ½ pund
i Kaatorp - 1 fiering
i Lossbye - 15 lispund
i Hull - ½ pund
i Kløffue - 1 pund
Er thilsammen Tunge 6 pund - Pendinge 4 Daler».

Han betaler skatt av de samme gårdene i 1629. Det oppgis at han nå kun eier ½ pund i Losbye, men dette er antagelig feil. Hans hustru oppgis å eie 15 lispund i denne gården i 1634.

Skifte etter Lauritz ble avholdt i 1630.

I 1634 betaler hans hustru skatt av Aslerud.[819]

(Barn VIII:136, Far X:541)

Gift med neste ane.

Barn:

Knud Lauritzen Aslerud Vestre/Hobøl/Aaser Nordre. Født omkring 1614. Død 1666 på Aaser Nordre, Trøgstad (ØF). Begravet 24.06.1666 i Trøgstad (ØF).[820] (Se VIII:185).
Randi Lauritzdatter Aslerud Vestre. Levde 1605. Levde 1666. (Se VIII:136).

IX:272 mf ff fm mm m

Sidsel Torgautsdatter Rom Nordre. Levde 1595. Død 1665 på Aslerud Vestre, Trøgstad (ØF). Begravet 26.11.1665 i Trøgstad (ØF).[821]

Elise Eng angir i «Eng-slekten og tilknyttede slekter» at hun het Sidsel Olsdatter uten nærmere kildeangivelse.

819 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 8. Heggen og Frøland skibrede, folio 483-84. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 331-332. R. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, side 283. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 509, 516-517, 536, 586.

820 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 128.

821 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 126.

Hun var imidlertid datter til Torgaut Jonsen på Nordre Rom i Askim.

Sidsel og Lauritz hdde følgende barn (minst):
Ca. 1604: Guttorm, overtok Aslerud, gift med Rønnov Alfsdatter Søegaard i Øymark, død i 1658.
Ca. 1614: Knud, til Hobøl i Askim og Aaser i Trøgstad, gift med Karen Torersdatter, død i 1666.
Randi, gift med Ole Arnesen Daltorp i Hemnes, Høland, levde i 1666.
Ca. 1614: Gro, gift med I. Ole Baardsen Søndre Strønes, II. Siver Amundsen Søndre Strønes, død i 1690.

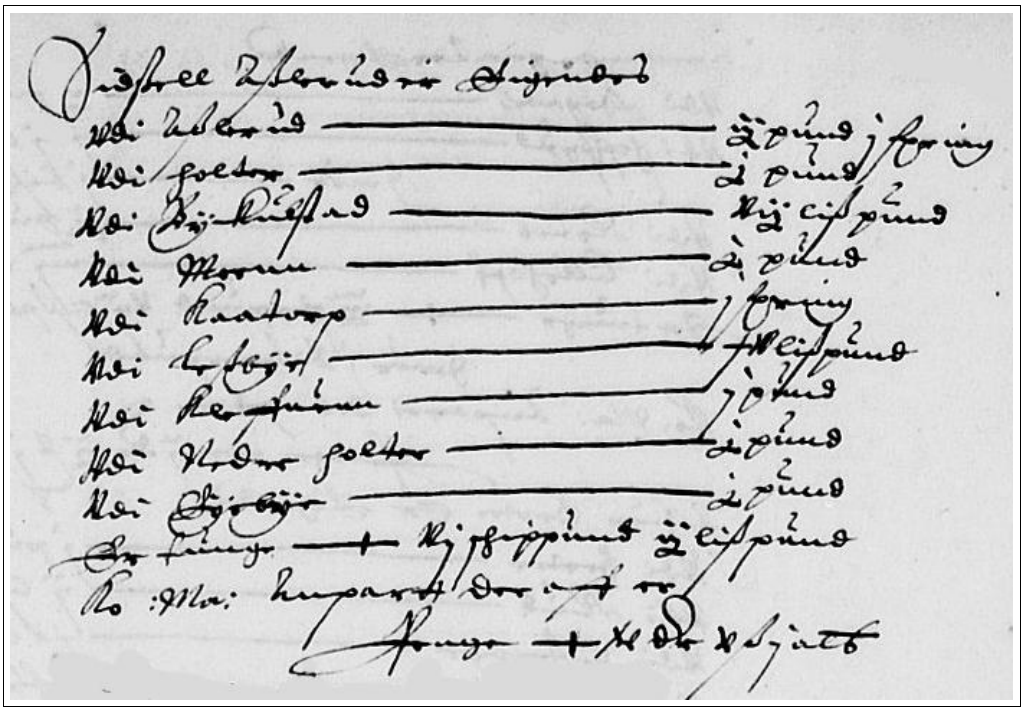

Landskatt Martini 1634. Heggen og Frølands fogderi, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 120, legg 2, litra I, bilde 16).

I 1634 er det Sidsel som er oppført i skattelisten og betaler skatt av Aslerud.
Landskatt til Martini 1634 for «Trøgstad Sogenn - Jordeeigendes bønder»
«Sidsell Aslerud er Eigendes
Udj Aslerud - 1½ pund 1 færing.
Udj Holter - ½ pund.
Udj Kyckulstad - 6½ lispund.
Udj Moenn - ½ pund.
Udj Kaatorp - 1 færing.
Udj Losbye - 15 lispund.
Udj Kleftuenn - 1 pund.
Udj Nedre Holter - ½ pund.
Udj Øyebye - ½ pund.
Er tunge 6 schippund 1½ lispund.
Ko: Ma: Anpartt der aff er - Penge 4½ dr. - 5 sk. 1 alb.»

Unionsskatt jul 1639. Heggen og Frølands fogderi, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 147, legg 2, litra 31, bilde 3).

I 1639 har Sidsel ikke lenger ½ pund i Moen, men har økt skylda i Øyebye til 1 pund.

I 1642 har Kleven utgått med 1 pund.

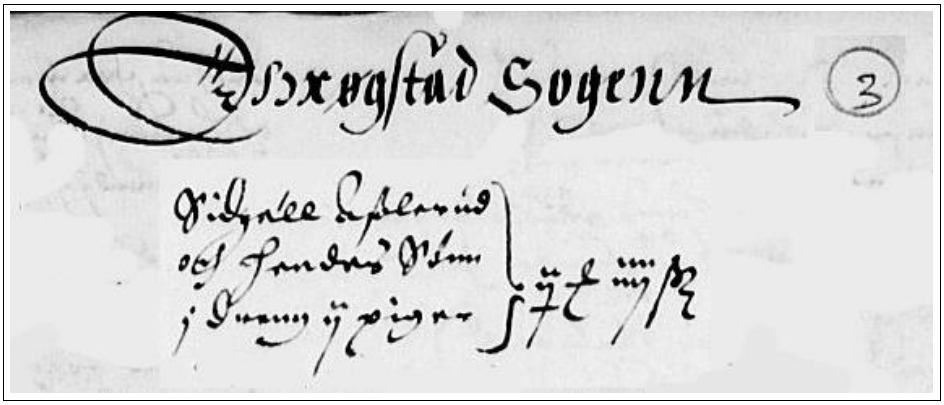

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Thrøgstad Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 3).

«Koppskatten» i 1645 viser:
«Sidsell Aslerud och Hendes Sønn.
1 Dreng 2 piger».
Hun betaler 1½ mark 4 skilling i skatt.

Sønnene har overtatt hver sin andel i Aslerud i 1647.

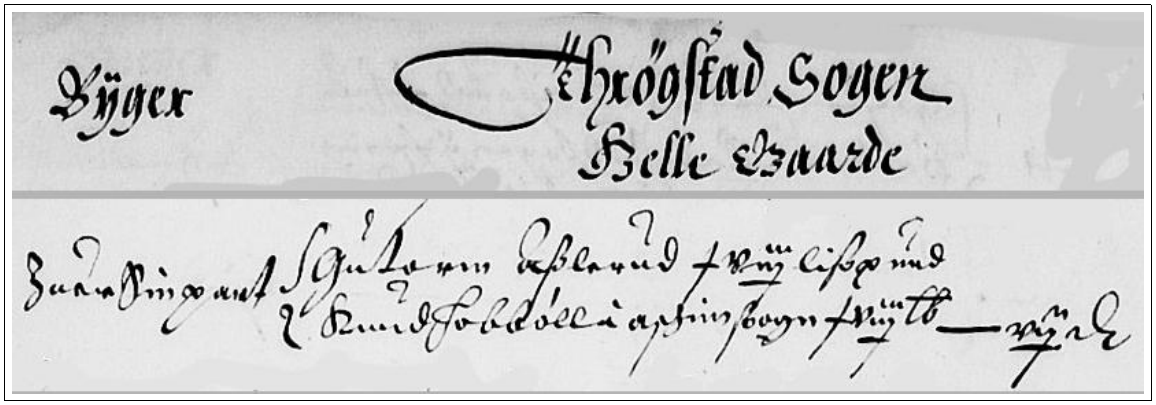

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 4).

Gutorm bruker gården ifølge skattematrikkelen det året:
«Gutorm Aslerud 17½ lispund.
Knud Hobbøll i Aschimsogn 17½ lb.
Byger huer sin part».

Kvegskatt 1657. Heggen og Frølands fogderi, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 244, legg 2, litra 57, folio 3).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården hadde 3 hester, 28 kuer, 12 sauer, 6 svin og 5 geiter. Det ble betalt 2½ Dr: 1½ ort i kvegskatt.

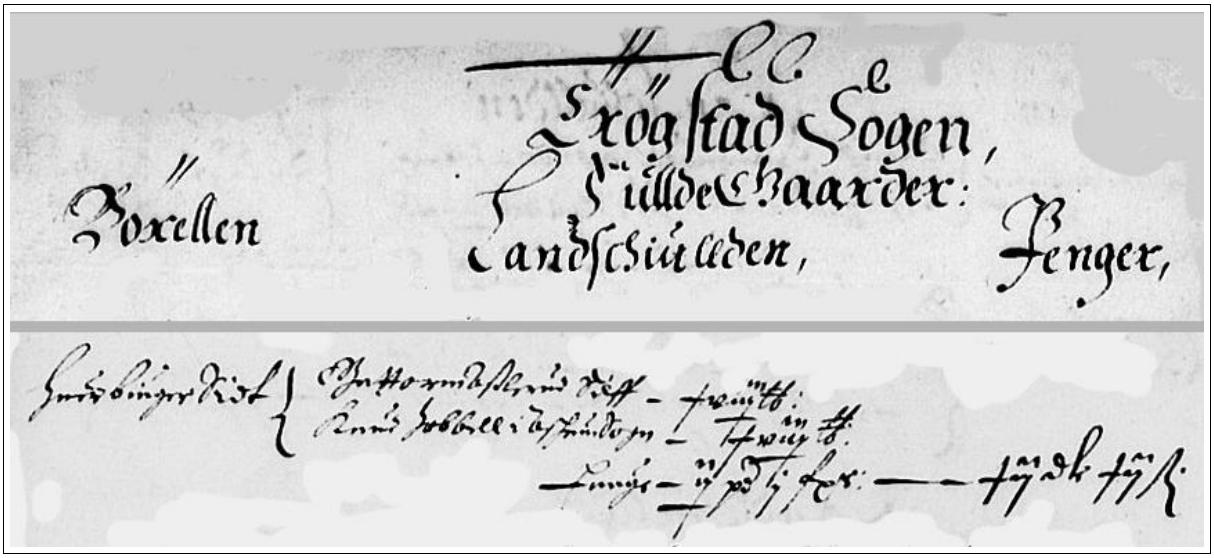

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 3).

Kontribusjonsskatten jonsok og mikjelsmesse i 1660:
«Guttorm Aßlerud Selff - 18 lb:
Knud Hobbell i Askim Sogn - 18 tb:
- Tunge - 1½ pd 1 fxr [fjerding = 5 lispund] - 12 dr 12 sk.
Huer biuger Sidt».

«Pund» som masseenhet kalles også «libra» (romersk pund), forkortet «lb:».
Her er det tydeligvis ment lispund!

Sidsel døde i 1665:
«XXVII Trin: Sidzell Aslerud».[822]

822 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Thrøgstad Sogenn, folio 3. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Thrøgstad Sogen, Helle gaarde, folio 4. Gårdshistorie for Askim, Bind 3, side 306-307. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 332. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud:

(Barn VIII:136, Far X:543)

Gift med forrige ane.

IX:277 mf ff mf mf f

Ole Tallaksen Svindal Nordre. Bonde. Levde 1578. Levde 1593 på Svindal Nordre, Fet (AK). Død omkring 1628 på Svindal Nordre, Fet (AK).

O. Rygh skriver om Svindal i «Norske Gaardnavne»:

Gård nr. 51 til 53, Svindal nordre, søndre og mellem, Suindal (Akk.; sønste) i RB (side 241), Swindal (Akk.; mellem vestre) i RB (side 256), «a Suimdalom»(!) i RB (side 448), Suindal i 1520, Suindall i 1578, 1. januar og 1. februar 1594 og 1617, Svindahl i 1666 og 1723 (3 Gaarde).

«Svindalr. Navnet findes som Gaardnavn ogsaa i Nes, i Andebu og tidligere i Gjerpen, samt som Sognenavn i Vaaler. Det synes at kunne forklares af et Elvenavn Svinn (eller Svinna?), dannet af Adj. svinnr i dettes opr. Betydning: hurtig, rask. Her er en større Bæk.»

I 1394 nevnes Håvard på «Svindalom», men det vites ikke hvilken gård han bodde på. Fra 1500-tallet kjennes flere brukernavn på Svindal.

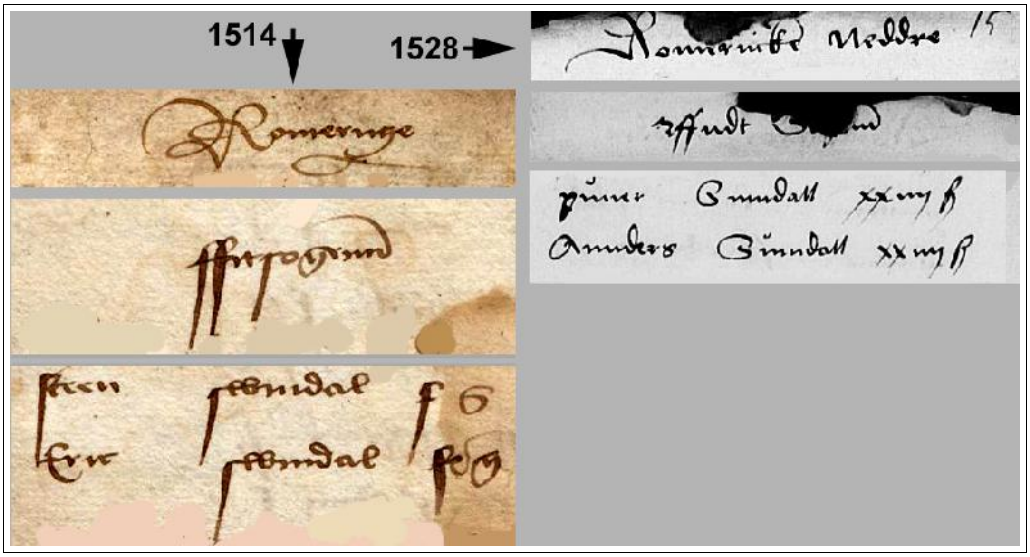

Til venstre: Gjengjerd av Romerige, Ringerige. Thoten, Hadeland, Hedemarken etc. 1514. Romeriige, Ffitsogenn (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 4, litra 20, folio 4). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1514-21)», bind 1, hefte 1, side 3) - Til høyre: Gjengjerd av Øvre og Nedre Romerike, 1528?. Romeriicke Neddre, Ffidt Sognn (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 6, litra 21, folio 16). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-70)», bind 4, hefte 1, side 230).

Utdrag fra «Gjengjerd av Romerige, Ringerige. Thoten, Hadeland, Hedemarken etc. 1514»:

«Romeriige
Ffitsogenn
...
Steen Swindal f g.
Eric Swindal f g».

Utdrag fra «Gjengjerd av Øvre og Nedre Romerike, 1528?»:

«Romeriücke Neddre
Ffiidt S[og]nn
...
Gunner Suindall xxiiij ß
Annders Suindall xxiiij ß».

I gjengjerdslistene fra 1514 er nevnt to bønder på Svindal, og sannsynligvis bodde Stein på den nordre Svindals-gården.

I 1528 ble Gunnar nevnt her, og i 1560-årene Ole. I 1580-90 årene var Ener Gundersen bonde på Svindal, sannsynligvis den nordre gården. Han var med og hyllet den unge kong Christian IV i 1591, da han for første gang var i Norge. Ener ble nevnt som lagrettemann sist på 1500-tallet.

Omkring år 1600 kom den første av en slekt til Nordre Svindal, som skulle bli her i generasjoner. Denne slekten har i slektshistorisk litteratur blitt kalt «Tallak-ætta» etter navnet Tallak, som var nokså vanlig i slekten i noen slektledd. Slekten er omtalt i flere artikler, bl.a. i Kristoffer Eriksen Ganers artikkel i Romerike Ættehistorielags

---

Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 516-517, 536, 586.

Årbok, bind III, side 51-55. Ganer anfører en Tallak Kvernhammer som den første kjente mannen i slekten, uten å vise til hvor han har funnet denne Tallak på Kvernhammer.

Den første av denne slekten på Nordre Svindal var Ole Tallaksen. Det er kjent at han hadde sønnen Tallak.

Ole er oppført i registeret til bygningsskatten for 1593. Han eide gården selv og var en av de få selveiende bøndene i Fet på denne tiden. I 1610 ble det oppgitt at han eide 1 skippund tunge i gården, fra 1615 1½ skippund som var ¾ av landskylda til gården. I 1610 ble oppgitt at han også eide ½ skippund tunge i Vøyen, Spydeberg. Dette er sannsynligvis bakgrunnen for at Kristoffer Eriksen Ganer antyder at kona til Ole kom fra Vøyen.

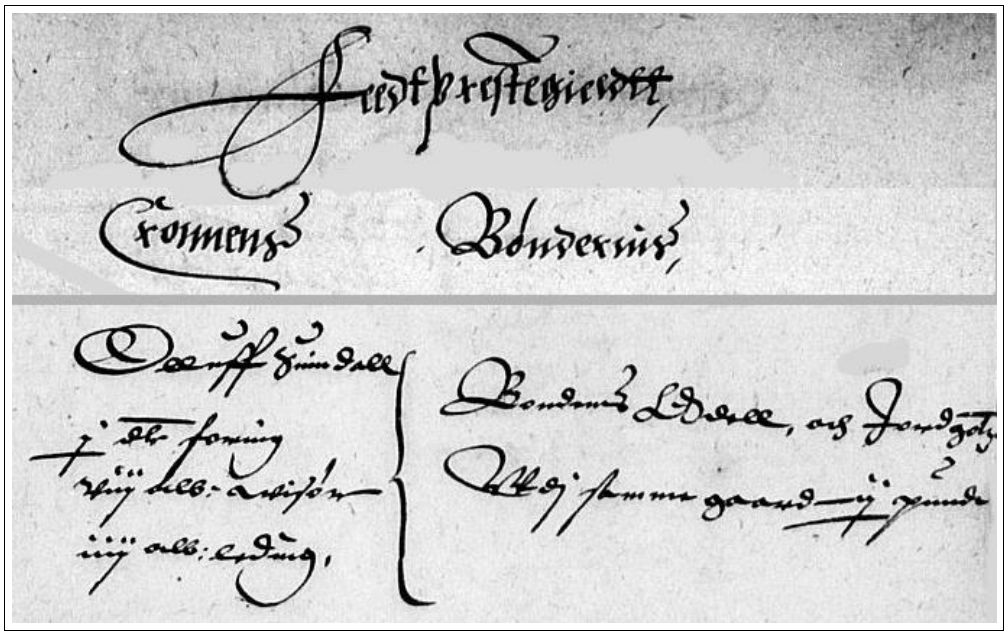

Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Fet prestegjeld (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 120, folio 27).

Odelsjordeboka i 1615 for Høland prestegjeld viser Olles odelsgods.

«Feedt prestegieldtt,
Effterschreffne Bønder haffuer giffuen Odels schatt,
Cronens:
Olluff Suinddall
½ dlr foring - 8 alb: Wisør - 4 alb: leding.
Bøndernis:
Bondens Odell, och Jordgotz
Wdj samme gaard - 1½ pund».

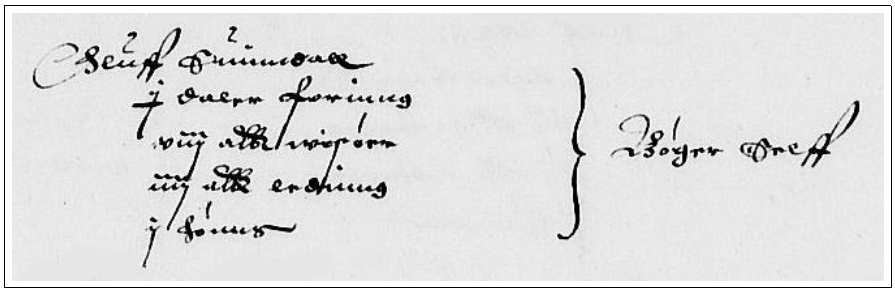

Jordebok 1616-17, Nedre Romerike fogderi, Fet prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 40, legg 3, litra 3, bilde 26).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:

«Jordbog Paa Ald Huiss Rettighedt och Inndkombst Bønnderne udj Nedre Rommeriges Fougderie till Konng: Maytt: och Cronen Aarligenn udgiffuer och Derwhinnden(?) Jnndført Huiss Lanndschyldt, Forinng, Wissøer och Leding, Dette Aar forhøigett Och Paalagdtt er. Begnett fra Philippi Jacobi Dagh 1616, och till Aarssdagen Anno 1617 - Feedt Sognn.
Oluff Suinndall.
½ daler forinng.
8 alb: wisøer.
4 alb: ledinng.
1 Hønns.
Bøger Selff».

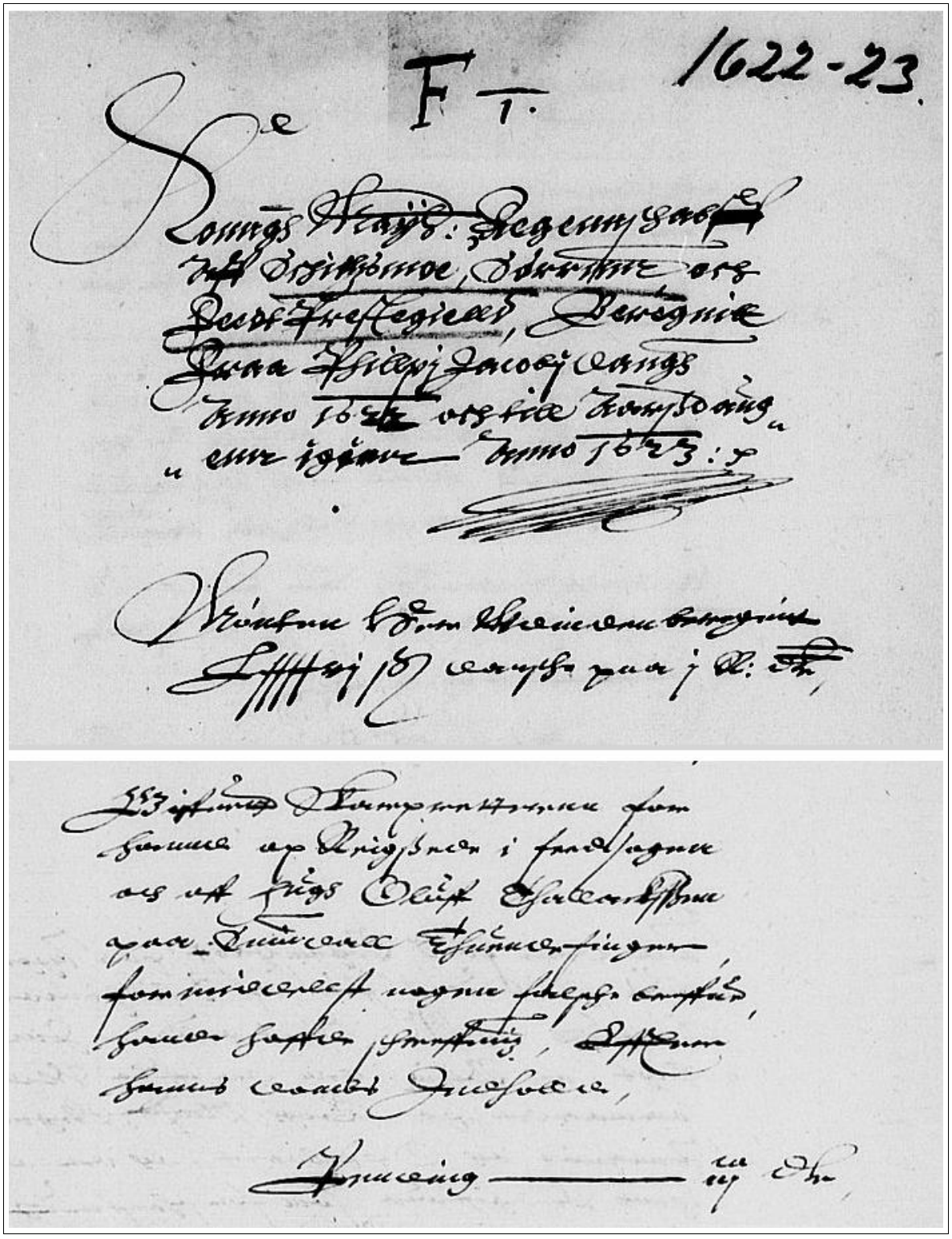

Fogderegnskap 1622-23, F.1 Skedsmo Sørum, og Fet prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 61, legg 2, bilde 8).

Før 1622 hadde Ole overdratt gården til en annen bruker, men han brukte enda halvdelen av den. Dette fremgår av en sak mot ham, som skulle koste ham dyrt. Han ble dømt for å ha skrevet falsk og slik tilkjent seg en annen persons «arvelige odel og eige», slikt ble straffet hardt. Han ble fradømt halve sitt bo og i tillegg ble han dømt til å miste to fingre! Og fingrene ble virkelig hogd av. I lensregnskapet er det oppgitt at skarpretteren fikk 3 rdl. når han hadde hogd av Ole Svindals fingre.

Saken kjennes bare fra lensregnskapet, og der står det ikke noe om hvem han hadde tatt odelen fra. Men i regnskapet er det regnet opp det som hadde en viss verdi i boet hans. Forruten dyr og avling var det to sølvskjeer, et sølv halskjede, et sølvstøp, to kopperkjeler, en jerngryte, et flamsk vevet sengklede, to randete sengklær, to bolsterdyner, et lerretslaken, to gamle hynder (= puter), en gammel duk, noen malte kanner og steintøyfat samt rede penger og utestående gjeld på 23 daler, med en total verdi i boet på litt over 100 rdl. Denne oversikten viser at Ole må ha overlatt det egentlige innboet på gården til neste bruker. Etter at gjelden var fratrukket, måtte han bøte drøyt 44 daler for lovbruddet.

Selv om Ole hadde overlatt halvdelen av gården til en annen bruker sto han fortsatt oppført som skattebetaler av

Nordre Svindal i listene for 1623, 1624 og 1628. Men i 1622, 1626 og 1627 var Tosten skattebetaler på denne Svindalsgården.

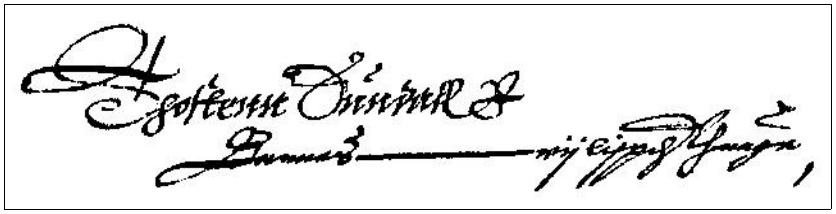

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Fett Prestegieldtt».

Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 viser for Nedre Romerikes fogderi og «Fett Prestegieldtt» «Thostenn Suindall,

Biennes(?) - 7 lispd Thunge».[823]

(Barn VIII:139)

Gift

Barn:

Tallak Olsen Svindal Nordre. Født omkring 1606 på Svindal Nordre, Fet (AK). Død omkring 1676 på Svindal Nordre, Fet (AK). (Se VIII:139).

IX:281 mf ff mm ff f

Otter Gislesen Seim. Leilending. Levde 1590. Levde 1608 på Seim, Sør-Odal (HE). Død omkring 1620 på Seim, Sør-Odal (HE).

Otter overtok Seim etter sin far mellom 1605 og 1608, og brukte gården til sin død omkring 1620.

Han er ikke nevnt som eier av noe i gården, men han eide
10 lispund i Mellom-Vaagstad,
2½ lispund i Skarning i Nes og
5 lispund i Pramhus i Vinger.

I en stor odelssak om Seim i 1722 var det flere vitner som fortalte at de hadde hørt gamle folk si at fru Gjørvil til Kambo hadde vært eier av 15 lispund med bygsel over 20 lispund i Seim, mens den andre halvparten av gården var odelsgods på 1600-tallet. Forholdet mellom odelsgodset og det gamle adelsgodset som lå til adelsætta på Kambo er noe uklart. Rettssaken i 1722 ble anlagt av Per Hansen og Tosten Amundsen Garvik i Nord-Odal mot enka etter Knut Seim.

De to hevdet at de hadde odelsrett til halve Seim. Høgne Christophersen Fjell (77 år) vitnet at Otter Seim var oldefar til saksøkerne. Han etterlot seg tre sønner og to døtrer, Christopher Ottersen Garvik, Amund Ottersen Falla i Fet, Gunner Ottersen Huser i Nes, Mari Ottersdatter Øyen og Marit Ottersdatter Vestby. Otter Seim var rette odelsmann til gården, og enka hans ble gift med Hans, som siden kom til Henni i Nes. Hans og enka etter Otter hadde sønnen Otter Hansen, og denne Otter «var far til den her på garden boende Knut Seims enke Mari Ottersdatter». Christopher Ottersens eldste sønn var Tosten Christophersen Garvik og eldste datter Rønnaug Christophersdatter, «som er mor til Per Hansen Garvik». Amund Tostensen var Tosten Christophersens eneste sønn.

Høgne Fjell fortsatte med å fortelle at Otter Christophersen Garvik engang for mindre enn tyve år siden «begjæret av Knut Seim den plass Kroksrud (i Størjebygda) for hans rett til Seim». Knut sa at han ikke kunne gå med på det, fordi kongen åtte en part i Seim, men han «ville fornøye dem på andre måter». Mye av dette hadde Høgne Fjell hørt av «sin forrige husbond», Sjønne Kolbjørnsen Aarstad.

Gunner Christophersen Sørkedalen i Nord-Odal (bror til Høgne Fjell) var 85 år. Han hadde hørt av far sin at Christopher Ottersen Garvik og hans søsken var rette odelsmenn til Seim. Lars Knutsen He var stesønn til Mari Ottersdatter, og sønn til Knut Larsen Seim og halvbror til den saksøkte. Lars He fortalte at faren var pantemann til Seim. Da Lars var bortimot voksen kom Otter Christophersen Garvik og hans søstermann Hans Garvik til faren to ganger og ville gi ham pantepengene tilbake. Først tredje gang forlikte de seg. Gudmund Kroksrud på 80 år var også vitne.

Tosten Nordset fortalte at Christopher Garvik pantsatte Garvik til Tostens far. Da han og deretter kona hans døde for en 40 år siden ble en del brakt til Nordset i en eske, deriblant brev om Garvik, men hva de inneholdt «erindret provet seg ikke». Deretter brant Nordset «og brevene med». En tid senere, kanskje for en 30 år siden, var Hans

823 H. J.Huitfeldt-Kaas: «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1514-1521)» (Bind 1, hefte 1, Christiania 1887) - I Regnskab over Gjengjerd fra Romerige, Ringerige, Thoten, Hadeland, Hedemarken etc. 1514, side 3.. H. J.Huitfeldt-Kaas: «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-1570)» (Bind 4, hefte 1, Christiania 1903) - XII Skattemandtal for Øvrre og Nedre Romerige - Gjengjerden 1528?, side 230. Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Høland prestegjeld (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 120, folio 27). Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 1. Nedre Romerike fogderi, folio 80. Kristoffer Eriksen Ganer: Artikkel i Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind III, side 51-55. Jan E. Horgen: Bygdehistorie for Fet, Bind 4, side 279.

Garvik på Falla i Fet, da han var gift med søster til Christopher Garvik og ville vinne garden til seg. Men da han ikke fikk noen brev, ble det ikke mer av det.

Nils Gunnersen Auli (56 år) visste sjøl en del og hadde hørt en hel del om slektslinjene av far sin. Gisle Haug avlet Otter Gislesen, som bodde på Seim. Otter var gift med Rønnaug og hadde tre sønner og to døtrer. Rønnaug ble som enke gift med Hans Christophersen som var farfar til Knut Seims enke Mari Ottersdatter. Da Garvik-folka engang var på Seim for å ordne med odelen, krevde Knut at de skulle legge fram bevis. Hans Garvik svarte at «hvis du ikke vil ha oss til odelsmenn, da skal du vel få andre eller vi skal forskaffe deg det. Det er like godt at du har oss som andre». Omsider talte Knut opp 35 daler, men holdt igjen 5 som de skulle få når de skaffet ham gamle odelsbrev.

Et års tid etter kom Knut Seim til Nils på Auli, fortsatte Nils, og bad ham bli med til Garvik, for Knut ville dit og ha igjen de 30 dalerne. Knut fortalte at han hadde vært på Arnestad i Nes og fått odelsbrev som han skulle vise dem på Garvik «og te dem hva odel de har å selge meg i Seim». Nils unnskyldte seg og ble ikke med. Siden spurte han Knut hvorledes det løp av og fikk til svar: «Det som kommer i ulvemunn er ikke godt å få igjen». Nils Auli hadde også «hørt den tale», men visste ikke av hvem, at Hans Seim, Ola Hornes og Paal Aarstad hadde kjøpt gardene sine eller odelen til dem «av en frue på Kambo som skulle hete fru Jøran eller Gjørvil. Det ble også sagt at samme frue ble gift til Sverige».

Nils Auli kom så i hu at han kort etter år 1700 hadde vært med Tosten Helgedagsrud til hans bror Kolbjørn Sjønnesen, stykjunker, da han kjøpte Aarstad av ham. Kolbjørn fortalte at Aarstad, Hornes og Seim kom fra «den frue på Kambo».

Tosten Gunnersen Auli var vitne for de saksøkte og vitnet som broren om slektslinja. For over 30 år siden hørte han at faren og Hans Garvik talte sammen om Seim, da Hans ville løse inn odelen. Far til Tosten sa at «nå vil de løse inn Seim», men da det lå i fetrå og kongen og landherren ikke fikk skatter og rettigheter, var det ingen som brydde seg om det. Tosten hadde også hørt at Seim «med mere gods var kommet fra en frue på Kambo som hette fru Gjørvil».

Christopher husmann på Øyen vitnet løytnant Anders Pedersen Wingers ord om at da de snakket sammen «om de sagn», sa løytnanten at «dersom Knut Seim hadde gard til meg da han gikk til Garvik, skulle jeg skaffe ham riktighet om hvem som er odelsmann til Seim». Peder Andersen fortalte ved samme tid at det i hans fars dager bodde «en frue på Kambo som hette fru Jøran». Hun var bl. a. eier av 15 lispund i Seim «og bygsel over hele pundet». Mari Seims bestefar Hans Seim løste det, og det var ikke mange penger Hans ga for jorda, men han betalte mange års landskyld som sto til rest fra hans formanns tid.

Da Christopher husmann engang var på Garvik og tovet vadmel, kom Knut Seim dit og sa at han ville ha igjen odelspengene, for nå hadde han løst de rette odelsbrev inn på Arnestad i Nes. Christopher så ikke at Knut fikk noen penger. Da Peder Andersen snakket om Seim og fru Gjørvil, lå han i senga og hans daværende kone hos ham. Og talen begynte om Seimsskogen og Songnesskogen som gikk mot hverandre.

Anders Pedersen Nust (45 år) vitnet det faren, løytnant Peder Andersen Winger, hadde sagt om «fru Jøran som bodde på Kambo». Hun eide med mere gods her i soknet 15 lispund i Seim med bygsel over 20 lispund. I sin ungdom da han var 14-15 år, så og leste Anders en kopi av en skifteforretning, «hvorefter bemeldte frue Jøran skulle ha arvet blant annet gods 15 lispund malt i Seim med bygsel over 1 skippund». Anders husket ikke hvem som hadde utstedt skiftebrevet, men arvetomten var Kambo. Papiret var i hans salige fars verge, men Anders visste ikke hvor det var blitt av.

Hans Christophersen Hennis pantobligasjon til Gudmund Gudbrandsen Arnestad var på 80 dlr. mot pant i 15 lispund med bygsel over 1 skippund i Seim. Obligasjonen var datert 10.10.1667. Otter Hansen Hennis pantebrev på det samme var på 100 dlr. og var datert 15.09.1679. Per Jonsen Østensjø i Aker og Hans Sørensen Oppsal hadde 27.01.1687 utstedt pantebrev til Knut Larsen Seim på 5 lispund uten bygsel i Seim for 25 dlr. Saksøkernes foreldre hadde i 1705 gitt Knut Larsen brev på odels- og åsetesretten «paa det naa paastevnte skippund skyld».

Dom i saken falt 13.08.1722. De to fra Garvik mente de hadde odelsrett til 20 lispund i Seim, men skiftebrevet datert Vaagstad i Nes 13.03.1631 viste at det da til arv bare falt 5 lispund uten bygsel i Seim. Da saksøkerne ikke hadde bevist at faren var eier av mer, fikk de ikke medhold av retten. Hans Christophersen var i 1667 eier av 15 lispund. Det var ikke bevist annerledes hvor han hadde fått det fra, enn at det etter vitners utsagn var kommet fra fru Gjørvil på Kambo. De 15 lispund med bygsel over 1 skippund skulle fortsatt tilhøre «Mari Ottersdatter og hennes ættlegg».

I 1647 var Hans Seim eier av 20 lispund i Seim og Mariakirken av like mye. I 1722 mente de som vitnet at av parten til Hans Seim var 15 lispund kommet fra fru Gjørvil, mens 5 lispund var gammelt odelsgods. Det ble ikke lagt fram noe dokument som viste dette. Det eldste dokumentet var fra 1631 og gjaldt de 5 lispund. Vi vet at Gjørvil Fadersdatter i 1599 ga alt jordegodset sitt i Norge til kronen, så overdragelsen av de 15 lispund må i tilfelle ha skjedd før det året. Mariakirken eide alt i 1542 20 lispund eller 1 skippund i Seim, så ikke noe av det hadde kommet fra fru Gjørvil.

Svartedauden «den store manndauen» er den største farsotta som har herjet landet i historisk tid. Den kom til Bergen sommeren 1349 og nådde Østlandet samme året og vinteren etter. Ifølge samtidige islandske kilder var over to tredjeparter av menneskene i landet døde da farsotta hadde rast fra seg våren 1350. Utover i siste halvdel av 1300-tallet ble landet herjet av flere farsotter. Alt i 1356 var det en stor epidemi, og i 1359-60 herjet en ny koppeepidemi. Den rammet særlig barn og ble kalt "den store barndauen". Virkningene etter svartedauden var enorme, og de nye farsottene i det nærmeste hundreåret holdt folketallet nede i mange mannsaldrer. Først etter 1450 tok folkemengden til å øke igjen, men helt til 1550 gikk det svært smått.

Det var de små og dårlige gardene og de som lå avsides til, som ble forlatt. Mange av de større gardene var i gammalnorsk tid blitt delt i to eller flere bruk. Nå ble en hel del av dem slått sammen igjen. De menneskene som overlevde i utkantene av hver bygd, flyttet inn til bygdesentrene. Det var altså ikke bare direkte p.g.a. farsottene at gardene ble liggende øde, men indirekte også: Folk som hadde bodd på små og avsidesliggende bruk, passet på å få bedre garder. Dermed ble bruket de flyttet fra liggende øde.

Nedlegginga av garder og omflyttinga av folk mot sentrum av bygdene tok slutt omkring midten av 1400-tallet. Bygdesamfunnet fant da en form som i det alt vesentlige var uforandret i vel hundre år. De fjernere ødegardene ble sætrer og uthavner, og de som lå mellom gardene ble heimehavn og slåttland.

I løpet av 1500-tallet begynte det å bli bevegelse og liv i det innestengte og stillestående samfunn som bygda hadde vært i tida etter svartedauen. I første halvdel av hundreåret var folketallet økt så mye at det var en del folk som kunne ta til med å rydde noen av de nedlagte gardene.

Det er ei helt anna bygd vi har for oss i 1660 enn 150 år før. Ikke bare gjenryddinga av ødegardene viser det, men også nye virksomheter og ny kontakt utad. Særlig var det sagbruk, skogsdrift, tømmerfløting og tømmersalg som skapte pengefortjeneste og nye impulser som rusket kraftig opp i naturalhusholdningen og mange gamle vaner i et innestengt bygdesamfunn.

I de norske bygdene fortsatte livet på samme vis etter 1660 som før. Forandringene var få og nesten umerkelige. Kriger kom med kortere og lengre mellomrom. Krigen som sluttet i 1660, førte fram noe helt nytt på det høyere plan - eneveldet ble innført.

Odalen hadde merket krigen på mange måter. Soldater var utkommandert, soldater fra andre kanter av landet ble innkvartert, levering til festningen av korn, høy og matvarer ble påbudt, og bøndene var stadig utskrevet til transportkjøring.

Borgerne, dvs de som hadde handel og handverk til hovednæring, begynte på 1600- tallet å spille en mer framtredende rolle i det politiske liv enn før. Først og fremst dreiv de med trelasthandel, sagbruksdrift og bergverksvirksomhet. Bøndene i Odalen fikk mye med borgerne å gjøre. På 1600-tallet, og enda mer i hundreåret etter, solgte de tømmer til borgerne både i Kristiania, Fredrikstad og Halden. Og de hogg for dem og fløtte for dem.

Omkring 1670 var det økonomisk så dårlig at flere måtte gå fra gardene sine. Tingbøkene har ved disse tider lange lister over gjeld som odalsbøndene hadde til byborgerne. Tross høgmælte klager og det store skattetrykket klarte de aller fleste bøndene i Odalen seg like godt som i nabobygdene.

Tallet på gardsbruk økte lite etter 1700. Og en stor del av dem som stiftet nye familier måtte slå seg ned på husmannsplasser.

Det var mange vanskelige år på 1600-tallet, med pest i 1603 og 1654, med krig flere ganger, sist i 1675 - 79, og den rammet Odalen hardt. Mange garder ble plyndret og ødelagt av svenskene. Mange bygdefolk hadde også fått dyrere vaner enn før. Karfolka ville ha tobakk og brennevin, kvinnfolka klær av kjøpetøy, i alle fall til selskapsbruk. Og så ville de ha det finere i stuene sine enn før. Alle disse kravene imøtekom kjøpmennene i byen. Som betaling fikk de jordbruksprodukter og tømmer. For de aller fleste var det skogen som ga kontanter.[824]

(Barn VIII:141, Far X:561, Mor X:562)

Gift med neste ane.

Barn:

Amund Ottersen Seim/Falla. Født omkring 1614 på Seim, Sør-Odal (HE). Levde fra 1664 til 1692 på Falla, Fet (AK). (Se VIII:141).

IX:282 mf ff mm ff m

Rønnaug Semb. Levde 1590. Levde fra 1607 til 1660 på Seim, Sør-Odal (HE). Levde 1672.

Rønnaug og Otter hadde følgende barn (minst):
Ca. 1607: Christopher, bruker av Garvik i Nord-Odal, gift med Jøran Tostensdatter Nedre Nordset.
Ca. 1614: Amund, bruker av Falla i Fet fra 1663.
Gunner, bruker av Huser i Nes, gift med Ingeborg Toresdatter.
Mari, gift med Gunner Kolbjørnsen Øvre Øyen i Sør-Odal.
Marit, gift med Amund Vestby i Oppstad, Sør-Odal, er bruker der i 1645.

Etter at Otter døde giftet Rønnaug seg med Hans Christophersen, født ca. 1574 (på Henni og 90 år i 1664). Han overtok som bruker på gården.

Rønnaug og Hans hadde kun sønnen Otter (ca. 1628-1688) som ble bruker av Henni i Nes på Romerike. Otter giftet seg med Rønnaug Bergersdatter fra Søndre Berg i Nord-Odal, de fikk datteren Mari, gift med Knut Larsen Seim.

Hans er ført som eier av
5 lispund i Seim og
10 lispund i Garvik i Nord-Odal,

824 Birger Kirkeby: Sør-Odal Bygdebok, Gards- og slektshistorie, Bind VIII, side 559-561, 563. Birger Kirkeby: Nord-Odal Bygdebok, Gards- og slektshistorie, Bind II, side 163-164, 186. Birger Kirkeby: Odalsboka, fellesbind for Nord- og Sør-Odal. Bygdehistorie inntil 1819.

i 1623 også av
5 lispund i Linder i Nord-Odal og
20 lispund i Løken i Nes.

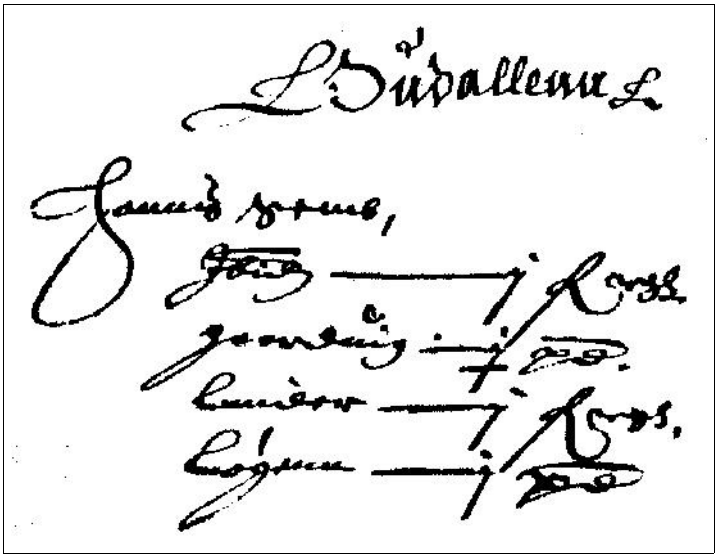

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Oudallenn» Sogn.

Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 viser for Øvre Romerike og Solørs fogderi:
«Oudallenn S.
....
Hanns Semb,
Jbid - 1 fxrgh. [fjerding]
Gaarduig - ½ pd.
Linder - 1 fxrgh.
Løgenn - 1 pd.»

Senere ble han eier av 30 lispund i Farset i Nes.

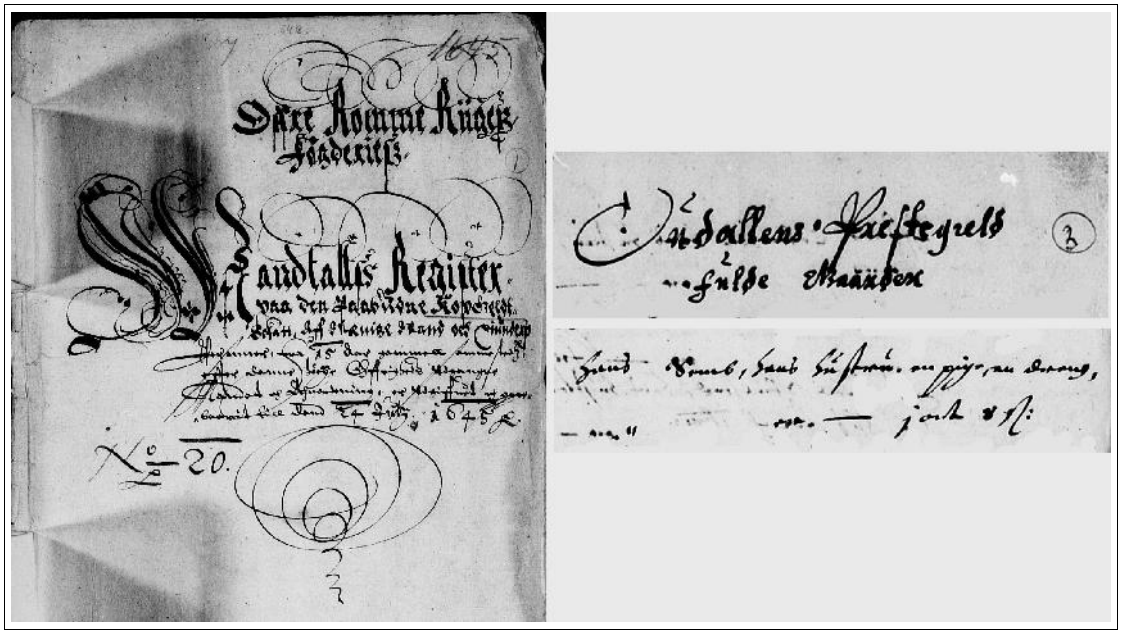

Koppskatt 1645, 20 Øvre Romerike (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 1, bilde 1, 2 og 3).

Koppskatten i 1645 var en engangsskatt som skulle betales av alle over 15 år. Satsen var 8 skilling per person i bonde- og fiskerhushold og 6 sk. for husmenn og håndverkere, mens bygdelensmenn, sogneprester og byborgere skulle gi 1 riksdaler pr. person; byenes borgermestre og rådmenn 1½ speciedaler, og adelspersoner 6 speciedaler (direktiv fra stattholderen, som ligger som vedlegg til lensregnskap for Lista len 1645).

«Koppskatten» for Seim i 1645 viser at ingen av «barna» nå bor hjemme:
«Hans Semb, Hans Hustrue, en pige, en dreng,
er 1 ort 8 sk.»

I 1645 oppgis at han hadde blitt eier av 17½ lispund i Seim, mens Gunner Kolbjørnsen Øvre Øyen eide 2½ lispund.

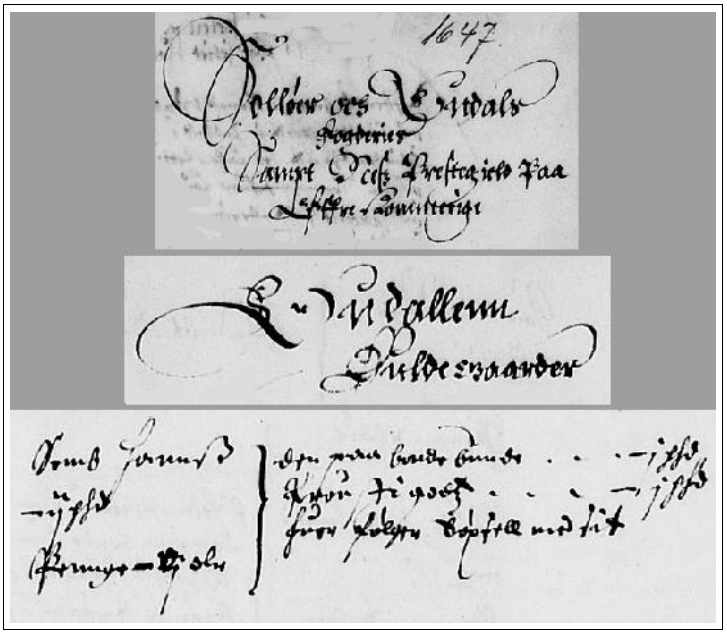

Kontribusjonsskatt 1647. Solør, Odal og Nes prestegjeld, Nes prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 4, litra G, bilde 67).

Skattematrikkelen av 1647 viser imidlertid at prostiet eide halve gården:
«Semb Hanns - 2 pd.
Den paa bonde bunde 1 pd.
Proustigodtz 1 pd.
Huer følger bøxsell med sit.
Pennge 6 dr.»

Hans flyttet til sin sønn Otter på Henni i 1660, og året etter lå Seim ubrukt.

I 1662 ble gården overtatt av Lars Nilsen (53 år i 1664) og sønnen hans.

Rønnaug kunne ikke møte ved grensetvisten mellom Nordset og Os i 1672 på grunn av høy alder.[825]

(Barn VIII:141)

Gift med forrige ane.

IX:289 mf fm ff ff f

Iffuer Sjøfarsen Sæther Søndre. Gårdbruker. Født omkring 1570. Levde 1610 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1646 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 06.01.1647 i Båstad, Trøgstad (ØF).[826]

Iffuer er eneste kjente sønn til Sjøfar Sjøfarsen på Søndre Sæther i Baastad.

O. Rygh skriver om Søndre Sæther i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 141 og 142, Sæter nordre og søndre, «i Sætrom» (begge Gaarde) i den «Røde Bog» (side 147 og 148, i Sætrom (søndre) i 1497 (DN IX 433), «i Sætterum» (NRJ I 26). Sether (St. 19 b), Setter i 1593 og 1612, Settere 01.01.1604 og Sætter nordre og søndre i 1723.
«Setrar f., af setr n.».

Iffuer bodde trolig på Søndre Sæther før han omkring 1600 giftet seg med Johanne Andersdatter og fikk sønnen Olluff, som senere kom til Aaser i Askim.

Fra et tidligere ekteskap hadde Johanne barna Ole Olsen på Flotten i Baastad og Marte Olsdatter, som var gift med Sjur Baastad.

26.09.1660 gikk Gudmund Busterud til sak mot Iffuers sønn, Olluff, på tinget for et skiftebrev etter Gudmunds farfar, Ole Setter. Iffuer hadde vært «fierholdsmand» for Gudmunds far og søsken. Det ble fremlagt avkall for arv datert Setter 03.04.1620 fra Oluf Olufsen Flotten og Siver Baadstad til Iffuer Setter (HF tingbok nr. 3, folio 58b).

I 1603 byttet Iffuer til seg gården Rud i Bøensfjorden av Thore Hansen på Kalak i Rødenes mot Kirkeng i Rødenes (Riksarkivets utrykte diplomer).

Hans far, Sjøfar, sto fortsatt oppført som bruker av Søndre Sæther i 1604, og samme år var en Iffuer oppsitter på Flotten, trolig Iffuer Sjøfarsen.

---

825 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 2. Øvre Romerike og Solør fogderi, folio 119. Skattemanntallet av 1647, Solør og Odal fogderi, Oudallenn, folio 67. Birger Kirkeby: Sør-Odal Bygdebok, Gards- og slektshistorie, Bind II, side 491; Bind VIII, side 563.

826 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 69.

Av et skjøte på Rud på Hammeren i Enebakk fra 1605 fremgår at Iffuer og Alv Gunnarsen Lund var værbrødre, og at Alv inngikk makeskifte på hustruen Anne Nielsdatters vegne. Svogerskapet er ikke umiddelbart lett å se, da de to ekteparene hadde ulike patronymika. I 1603 hadde det imidlertid funnet sted et kontrakts- og arvebytte på Sæther mellom Sjøfar og Anne Nielsdatter Lund om noe arv, som var tilfalt henne etter hennes mor, Mari Matsdatter. Byttet gjaldt kun løsøregjenstander og gir ingen nøkkel til slektskapsforhold, men indikerer at tilknytningen mellom folkene på Søndre Sæther og Lund gikk mellom Sjøfar Sjøfarsen på den ene og Mari Matsdatter på den andre siden. Mye tyder på at de to har vært gift, men det er tvilsom om Mari var Iffuers mor. Mari hadde tidligere vært gift med en Niels, som ikke har latt seg identifisere.

Iffuer ser ut til å ha sittet med 1 skippund i Rud på Hammeren før han i 1605 solgte 18 lispund odelsgods i gården til Alv Lund. I 1615 skattet Alv for 1 skippund 8 lispund i gården, noe som kan innebære at han på sin hustrus vegne allerede før 1605 satt med 10 lispund, det halve av Iffuers part. Mye taler for at Sjøfar døde eller oppga boet i 1604 eller 1605, og at makeskiftet mellom Iffuer og Alv ble gjennomført som ledd i et arveoppgjør. Sjøfar kan ved sin død ha stått med 1½ skippund i Rud, ¾ av gården.

Iffuer arvet åpenbart ikke noe i Søndre Sæther etter faren.

Allerede i 1497 hadde Hallvord Torkjellsen, som trolig bodde på Holter i Fet, solgt det han og hans hustru eide i Søndre Sæther og Krokedal i Baastad, til Torgeir Aslaksen. Rådmann Erik Jakobssøn i Oslo avhendet i 1619 på sin hustru Asbjørg Hallvordsdatters vegne 14 lispund i Krokedal, hele gården, til borgeren Jens Alvssøn i Oslo. Av et skjøte fra 1629 fremgår at Erik Jakobssøn tidligere hadde bortpantet 10 lispund i Søndre Sæther til Anna Pedersdatter, enke etter mester Anders Bentssøn, superintendent over Oslo og Hamar stift. Nå erklærte Erik at denne parten, som var hans hustru Asbjørg Hallvordsdatters rette og sanne odel, egentlig ikke omfattet mer enn 9 lispund, og at Iffuer Sæthe|r hadde innløst pantet. Gudmund Olsen på Busterud, sønn til Ole Olsen Flotten, hadde i en rettssak i Christiania byting i 1661 ført vitnesbyrd for at hans forfedre var i slekt med Asbjørg Hallvordsdatter, men det er uvisst om slektskapet gikk gjennom farmoren, Johanne Andersdatter, eller farfaren, Olluff Sæther.

17.10.1608 gikk Karin Sal. Mads Haraldsens enke til sak mot Sjøfar Sæthers arvinger og et stort antall andre bønder, de fleste fra Eidsberg (Fredrikstad lagdømme, protokoll II, folio 18a). Blandt disse var Alv Lund i Spydeberg, Tore Finnestad i Eidsberg opptrådte da på hans vegne, noe som kan tyde på en slektsforbindelse mellom de to, da de bodde i hvert sitt prestegjeld.

Tore Finnestad skattet i 1612 for parter i fem gårder, deriblant 1 skippund 5 lispund i Vesterby, hvor Iffuer samme år satt med restparten på 15 lispund. Tore hadde også parter i Nordre og Søndre Fjøs i Baastad, nabogårdene til Sæther. Han var gift med Gunhild Jonsdatter, og svigerfaren, Jon Bjørnsen, hadde drevet Finnestad til omkring 1600. Jon Bjørnsen reiste i oktober 1576 tiltale mot Dagfinn Jar på Oslo lagting om retten til Søndre Fjøs. Dommen gikk ut på at gården skulle tilfalle Jon, da den var hans og hans foreldres rette odel. En eventuell slektstilknytning mellom Alv Lund, Iffuer og folkene på Finnestad har derfor mest sannsynlig gått gjennom Jon Bjørnsen eller hans hustru.

I mars 1609 hadde Aslak Foss i Eidsberg og Torger Grav i Trøgstad innstevnet seks tidligere lagettemenn fra Baastad til Fredrikstad lagting for en dom de hadde avsagt om Gapestad. Blandt de innstevnede var Jffuer Flotten og «Siøffar Setter eller hans Arffuinger J Bodstadt Soggenn». Dommen på hjemtinget var trolig avsagt rundt fem år tidligere.

«Jffuer Setter» må ha nytt stor anseelse i lokalsamfunnet, ettersom han var en av de tre som ble tatt ut til å representere allmuen i Trøgstad ved prins Christians hyldning i Oslo i juni 1610.

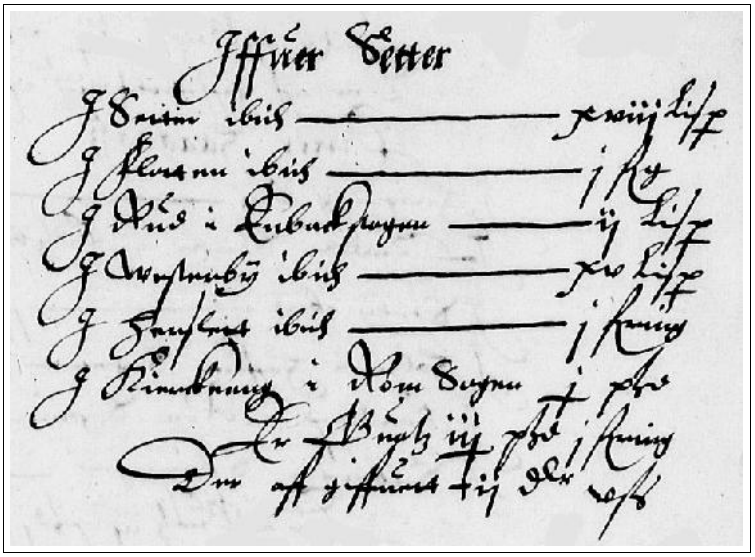

Landskatt Mikkelsmesse 1612, Heggen og Frøland fogderi, Baastad prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 31, legg 4, litra 23, bilde 9).

Vi finner Iffuer i skattelistene fra 1612:

«Jordeigendis Bønder i form. Trygstad Prestegield:
Iffuer Setter.

I Setter ibid - 18 lispund.
I Flotten ibid - 1 fær.
I Rud i Enback Sogen - 2 lispd.
I Westerby ibid - 15 lispd.
I Herslet ibid - 1 færing.
I Kierckenng i Røm Sogen - ½ pd.
Er Gudtz 2½ phd. 1 fering - Der af giffuer 2 dr. 5 sk».

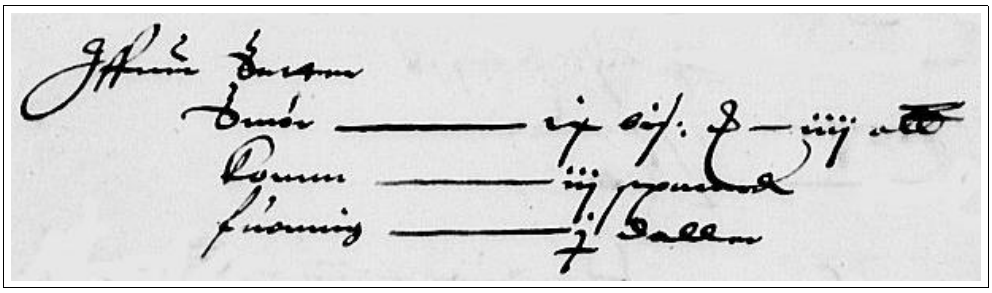

Jordebok 1616-17, Frøland og Heggen fogderi, Baastad prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 41, legg 3, litra 8, bilde 10)..

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Trygstad Prestegielld - Bodstad Anex - Bundeguotzs.
Iffuer Setter.
Smør - 9 bis: merker - 4 alb:
Kornn - 3 spannd.
Fuoring - ½ daller».

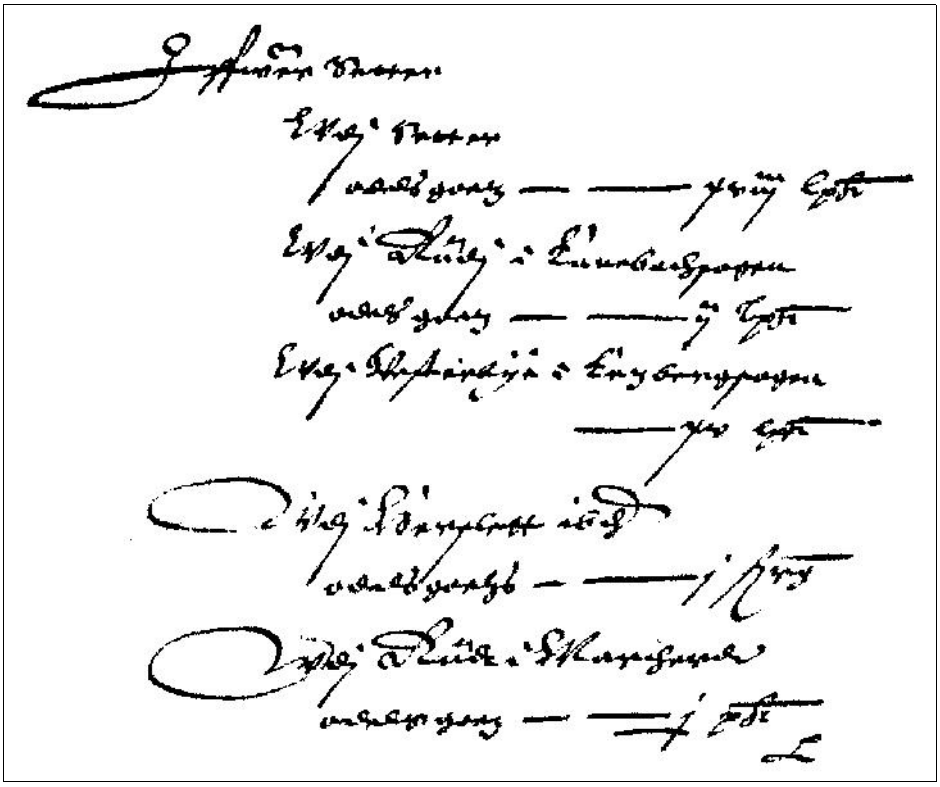

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - Trøgstadtt Prestegielld.

I Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 for Heggen og Frøland skibrede er alle jordparter angitt som odels- pante- eller kjøpegods. Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at oppgitt odelsgods skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted:
«OdellsBønderne aff Trøgstadtt Prestegielldt, Angiffuett deris Odels Jnndkumbst, Att Wehre Raadigtt, som Eptherføllger:
....
Iffuer Setter
Wdj Setter - odelsgoedz - 18 Lpd.
Wdj Rudj i Ennebachsogen - odelsgoedz - 2 Lpd
Wdj Westerbye i Eedsbergsogen - 15 lpd
Wdj Herslett ibid - odelsgoedz - 1 fxrg: [fjerding]

Wdj Rud i Marcherd - odelsgoedz - ½ pd».
For Vesterby er det ikke spesifisert hva slags gods det var.

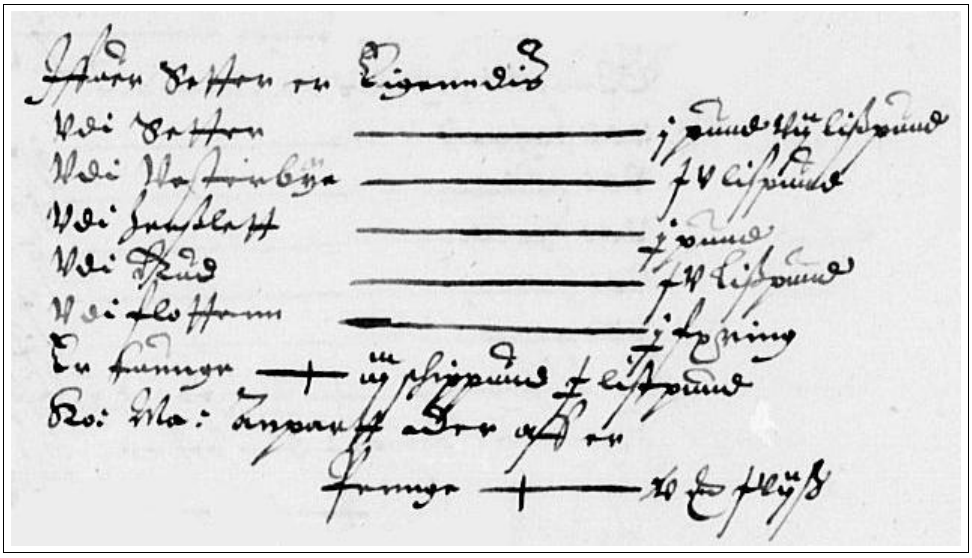

Unionsskatt juli 1639. Heggen og Frølands fogderi, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 147, legg 2, litra 31, bilde 4).

«Thrøgstads Sogenn - Unionsskatt jul 1639» oppgir at «Iffuer Setter er Eigendis»:
Wdj Setter - 1 pund 7 lispund
Wdj Vesterbye - 15 lispund
Wdj Herslett - ½ pund
Wdj Rud - 15 lispund
Wdj Flottenn - ½ fring
Er tunge 3 schippund 9½ lispund.
Ko: Ma: Anpartt der af er Penge 4½ dr. 17 sk».

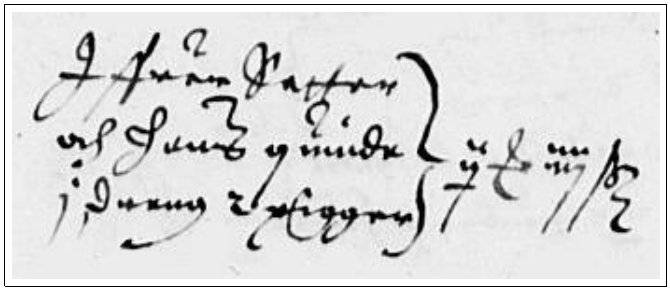

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Thrøgstad Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 7).

Koppskatten for 1645 viser:
«Iffuer Setter och Hans quinde.
1 dreng, 2 piger».

Iffuer døde i 1647:
«Epiphanias Dn (Trettendedagen Søndag)Sepulti Iffuer Sætter Æt(atis) 77».

Skifte etter Iffuer ble avholdt på Syndre Sæter 15.03.1647:
«Jenns Paulsen Tingschiffuer Udj Hegenn och Frølandz Schibbrede Aslach Agniss och Torger Seter, Laugretismennd udj Trøgstad Sogenn, sambt Lauridz Fiøes der ibidem. Kiendis och for alle Vitterligt giør, at Anno 1647 dennd 15 Marty, vare Wi paa Søndre Seter i Bostad Sogenn Loulig ditkaldet, der att Skiffte och Dele efter Sahl. affgangne Iffuer Søffuerßenn till hans efterlate Hustrue Johane Andersdatter och begge deris Sønn Olle Iffuerßenn, Hoßverende Erlich och Vellact Mannd Jørgenn Nielßenn Kongl. Mayts. Foeget her Sammestedtz, Mattis Schulleberich aff Spydeberich Sogenn sampt Lendzmannden Effuen Solberrig och Dannemend flere.

...

Da schulle Johane Anderßdaters Børn som Hun hafde med Hindis Sahl. første Mannd Olle Olßenns Born(?)

....

I lige maader blef och Sambticht at Modern nu dete første Aar at bliffue paa Seter med 3 Kiør et sdjige(?) och hafue der toe Tønder Hafrue Sed, en ½ Tønde Biug Sed, och dend Lidenn Mallet(?) Soffuer(?), sambt fri Illebrandt aførenend(?), och dersom Hun lenger schall vere paa Seter och nøyde bemelte Fridjord, da Udlueffued Olle Ifuerßenn till dennd der nu indkomter paa Gaarden, Olle Guldbrandßenn, at Hand schall i alle maader Holde det Hannem Schadisløes, och da som Hun iche ha

...

Ut Supra.»[827]

(Barn VIII:145, Far X:577, Mor X:578)

Gift med neste ane.

Barn:

Olluff Iffuersen Sæther Søndre/Aaser Søndre. Født omkring 1600 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Levde 1682 på Aaser Søndre, Askim (ØF). (Se VIII:145).

IX:290 mf fm ff ff m

Johanne Andersdatter Sæther Søndre. Levde 1585. Levde fra 1645 til 1647 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Uforsket i Sæther, Båstad.

Det fremgår av skiftet etter Iffuer 15.03.1647 at hennes far het Anders. Der oppgis også at hun tidligere hadde vært gift med Olle Olsen:

«Da schulle Johane Anderßdaters Børn
som Hun hafde med Hindis Sahl. første Mannd Olle Olßenn».

26.09.1660 gikk Gudmund Busterud til sak mot Johannes og Iffuers sønn, Olluff, for et skiftebrev etter Gudmunds farfar, Ole Setter. Olluff Aasers far, Iffuer Setter, var «fierholdsmand» for Gudmunds far og søsken. Det ble fremlagt avkall for arv datert Setter 03.04.1620 fra Oluf Olufsen Flotten og Siver Baadstad til Iffuer Setter (HF tingbok nr. 3, folio 58b).

Ved en ekstrarett i Trøgstad tinglyst 12.06.1669 ble det avholdt en rettssak mellom Gudmund Busterud og Ole Aaser av Askim. Saken gjaldt noe kopper, to kjeler, som Gudmund og hans medarvinger skulde tilkomme i arv etter deres salige «Beste Moder S: Johanne Iffuer Setteris». Vitner sa imidlertid at kopperet var blitt stjålet mens Johanne enda levde (HF tingbok nr. 10, folio 42a-46b).

Av ovenstående bør man kunne dra følgene sluttsatser:
Gudmunds farfar, Ole Setter, hadde vært gift med Johanne. Etter at Ole døde, giftet Johanne seg så med Iffuer. Ole og Johannes barn, «Gudmunds far og søsken», dvs. Oluf Olufsen Flotten og Siver Baadstad, var mindreårige da Ole døde, og Iffuer ble oppnevnt som «fierholdsmand», dvs. verge for barna.

Olluff Iffuersen, sønnen til Iffuer og Johanne, ble som skikk og bruk var, oppkalt etter Johannes første mann, Ole Olsen Seter.

Ole Seter var antagelig identisk med den Ole som i 1593 brukte Nordre Sæther i Baastad. En Ole brukte samme år Flotten, muligens var dette samme mann. Johan Garder har hevdet (1956) at Ole som i 1593 satt på Nordre Sæther trolig var identisk med Ole Gunnarsen, som bodde på denne gården i 1578 og som var gift med en datter til den tidligere oppsitteren Tore Grimsen og hans hustru Elin.

Johanne levde enda i 1645, da hun oppføres i «Koppskatten» og i 1647 da det skiftes etter Iffuer.

Det ser ikke ut til at Johanne er gravlagt i Trøgstad, så hun flyttet antagelig til sønnen Olluff på Aaser i Askim.[828]

(Barn VIII:145)

Gift 1. gang med **Ole Olsen Sæther Søndre.** Levde 1578 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF).

Ole var antagelig bror til Rolff Olsen som nevnes i Nils Stubs «Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing» og som kalles «lille Rolff» i juni 1575. Her nevnes Søndre Sæther flere ganger, Ole selv nevnes i 1578:

April 1575. «Taghe tisdagh» (12. april) 1575.
«Rolff Olsens arffuinge skulle nyde bruge och beholle Fos och Seth(e)r och huilken aff odalsmenden thet vil jgen løse skal fulgiøre panthebreffuit och regenskabbogen wth(e)n the kand anderledis beuisze at th(e)r paa er nogit betalt».

Juni 1575. «Tridie Søgne efter» (28. juni).
«Hogen Sorckenes Jacop Lofftzgard Oluff Knudsen skall skall (!) vige till [Setter tuende garde hede Setther, som lille Rolff haffde i pant, efftherdj [han Biørn Rolffsen och vilde møde them i rette och hues pendinge som gotzett [stod i pant fore skall the antuorde Hans Krøger som nu godzett haffuer i pant aff Rolff Olsen Endt hues Rolff haffde satt thet dyrer vdt end thet fyrste pantebreff formelder tha skall Hans tale Rolffs arffuinge till,».

827 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 - 8. Heggen og Frøland fogderi, folio 486-87. Koppskatten 1645, Akershus len, 23 Heggen og Frøland fogderi, Thrøgstad Sogenn, folio 7. Utrykt diplom i Riksarkivet datert Søndre Sæter 15.3.1647. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 335-336. R. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, side 324. Sten Høyendahl: Østen Østenbøl i Enebakk og hans jordegods, NST Bind XXXIX (2003), side 170-172, 174. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 292 Allmuen i Trøgstad (1610), side 412.

828 Tingbok Heggen og Frøland nr. 10, 1669, folio 42a - 46b. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 336. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 698. Sten Høyendahl: Østen Østenbøl i Enebakk og hans jordegods, NST Bind XXXIX (2003), side 170-171.

Fra første og annen [utslettet, fra tredje [tilskrevet over linjen, notisen er overstrøket.

Januar 1577. [«Thenn tridie Søgne effther» (29. januar)?].

«Eliff Suen[sen] . . . . [skall niude] aasetthet paa Setter [ther han siger seg att eie 6] sk. vdj och then ther bor paa S[etter aager icke m]ere end iij sk. thj skall Eliff raade [bygselen na]r handt haffuer beuist att hand aager vj sk. och then anden iche mere end 3 sk.».

Notisen er overstrøket.

Juni 1578. «Then iij søgne» (23. juni).

«Skall Olluff Seter stemne alle metharffuing som feck arff efter Tore Grimsen och forne Gunder Skrapstad skall møthe pa Seter vnder vj mend santhe Bartolem(e)y aften (23. august) och tha ath oplege allth huis gos som tømdis efter forne Tore».

Notisen er overstrøket.[829]

Gift 2. gang med forrige ane.

IX:291 mf fm ff fm f

Aslach Iffuersen Aaser Søndre. Gårdbruker. Levde 1580. Levde 1593 på Aaser Søndre, Askim (ØF). Død omkring 1621 på Aaser Søndre, Askim (ØF).

«Aslagh Aaser» nevnes i Bygningsskatten til Akershus i 1593-94, hvor han er ilignet 60 skilling pr. termin. Kong Christian den 4. gikk sterkt inn for å bringe Akershus slott og festning i en forfatning som kunne svare til tidens krav, og så forsømt og ille medfaren som Akershus-anlegget var, ble det ett langt og kostbart restaureringsarbeid, som skulle finansieres gjennom en ekstra-skatt. Denne ble utskrevet i en rekke år fremover med 60 skilling på hver helgård eller fullgård, 30 skilling på hver halvgård. Aaser er fullgård, og blir i 1604 betegnet med 1/1.

I et utrykt dokument av 13.06.1608 i Riksarkivet fremgår det at Aslach er sønn til sin forgjenger, Ifver. I et annet utrykt dokument av 01.10.1608 kalles han

«Aslag Iuarson paa aasser y askim sogen».

Aslach må ha vært gift minst 2 ganger. Han nevnes i Fredrikstad Lagtingsprotokoll i 1609 som en av arvingene til Langsetgodset i Trøgstad, hans første hustru var datter til Smed Evensen Søndre Langsætter.

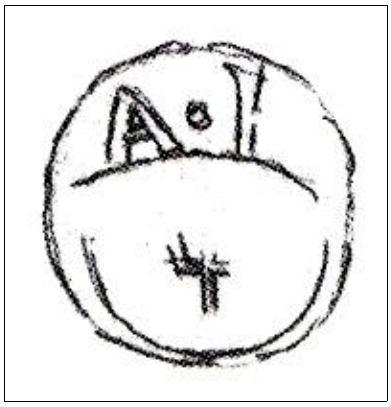

Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

23.05.1610 var «Aßlach Aasßer» blant de tolv bøndene i Askim som forseglet alllmuens fullmakter til representantene ved prins Christians hylling. Hans initialer var «A [.]».

829 H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 101 (p. 187), side 109 (p. 203), side 143 (p. 265) og side 176 (p. 5).

Landskatt Mikkelsmesse 1612, Heggen og Frøland fogderi, Askim prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 31, legg 4, litra 23, bilde 16).

I 1612 møter vi Aslagh i Landsskatten, hvor han blir kalt «Jordeiger». Og det var ikke lite jord han eide:
I Aaser [Søndre] - 1 skippd.
i Eg - 1 lispd.
i Skiøllen [Skjolden] - 1 lispd.
i Byllestad i Aas - 1 skippd. og
i Tompter i Krogstad - 5 lispd.,
tilsammen 2 skippd. 7 lispd.

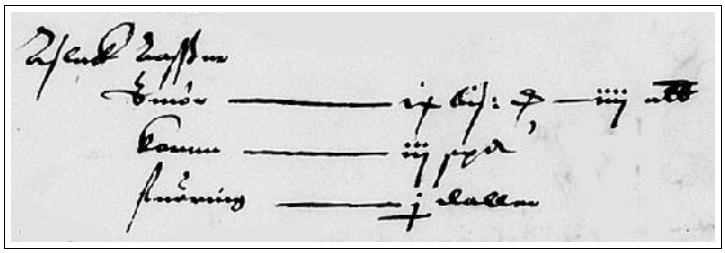

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Askim prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg 3, litra 8, bilde 17).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Aschim Sogenn - Bundeguotzs.
Aslack Aasser
Smør - 9 bis: merker - 4 alb:
Kornn - 3 spd [spand].
Fuoring - ½ daller».

I 1617-18 blir han nevnt blant odelsbønder i Askim og han øker stadig sitt gods. Han nevnes i Landsskatten praktisk talt hvert år til 1620, og med stadig økende antall gårder og gårdeparter.

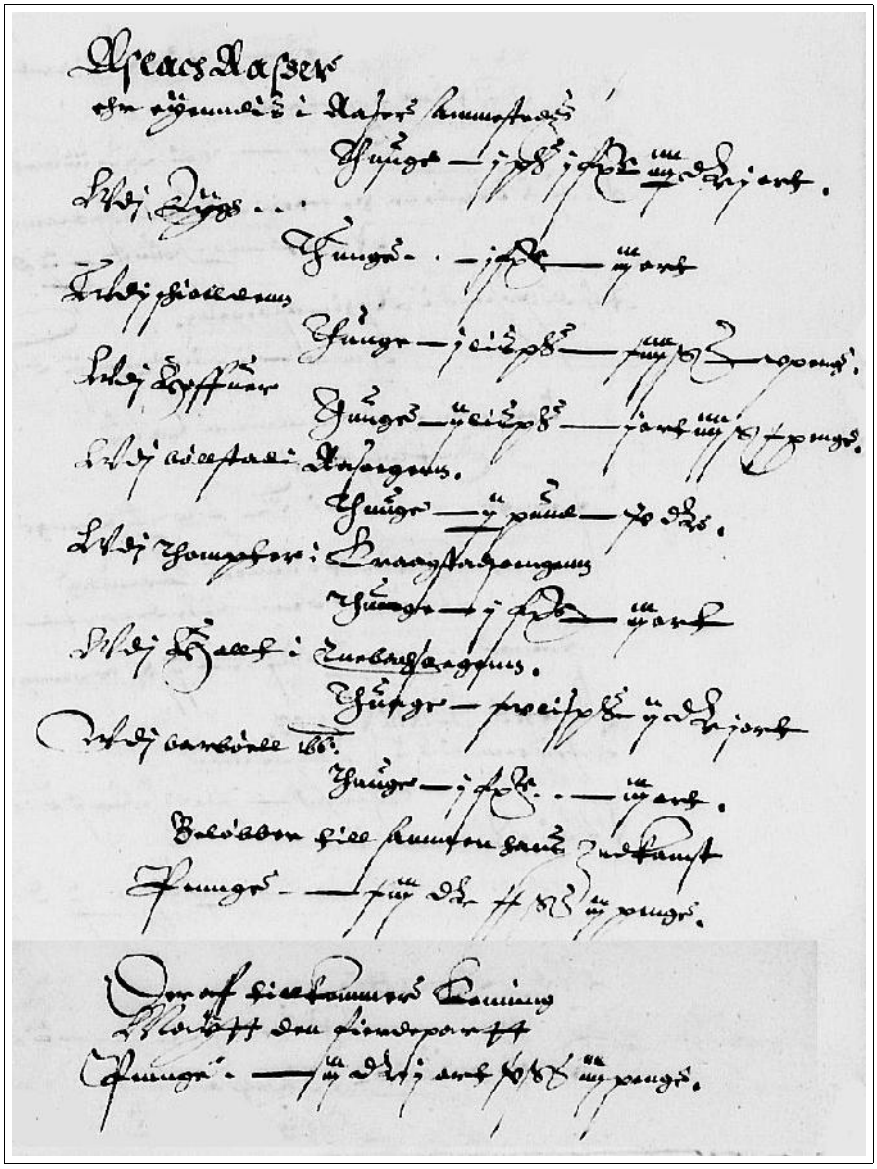

Landskatt Martini 1620, Heggen og Frøland fogderi, Askim prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 55, legg 3, litra D, bilde 15-16).

Ved Landsskatten i 1620 står han som eier av 4 skippund 8 lispund fordelt på følgende gårder:
Aaser - 1 skippd. 5 lispd.
Eg - 5 lispd.
Schiolden - 1 lispd.
Hoffuer [Hauger] - 2 lispd.
Bøllstad i Aas - 1 skippd. 10 lispd.
Tompter i Krogstad - 5 lispd.
Holt i Enebakk - 15 lispd.
Barbøl i Enebakk - 5 lispd.
Hans inntekter av disse eiendommene beløp seg til 13 Rdr. 20 skilling 3 penge.

Etter 1618 har Aslach da overtatt partene i Holt og Barbøl i Enebakk, og dertil økt sin andel i Aaser med 5 lispund.

Aslagh døde antagelig i 1621, for i 1622 er det hans enke som sitter med godset.

På skiftet etter Aslachs datter Birgitte i 1670 oppgis det at såvel Aaser i Askim som 15 lispund i Holt er hennes odel. Hans Holt fikk utlagt de samme 15 lispund i Holt samt 5 lispund i Barbøl ved skiftet etter sin far i 1583. Disse partene eide Aslach ved Landsskatten i 1620. Enebakk Bygdebok oppgir at «Sjøfar [Nordre] Langsætter i Trøgstad var bygselherre til Holt i 1616, og at han eide det meste av odelsgodset».

Jordebøgene for 01.05.1616 - 01.05.1617 viser:

«Hanns Holtte - Bunndeguodz, bøger Siøfalde Langstad i Trøgstad Sogenn».[830]

830 Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 332-334. Johan Garder: Reier Smedsens slekt, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 188. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 382. Birger Kirkeby: Enebakk Bygdebok, Bind II, side 247. Odd Ottesen: Eivind Smedssons etterslekt - Del 1, NST Bind XXXV, hefte 1, (1995), side 13-48. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 552-553. Sten Høyendahl: Guttul Torkelsrud og hans etterslekt, NST Bind XL (2005). Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra

(Barn VIII:146, Far X:581)

Gift 1. gang med neste ane.

Barn:

Birgitte Aslachsdatter Aaser Søndre. Levde 1605. Død 1670 på Aaser Søndre, Askim (ØF). (Se VIII:146).

Gift 2. gang med **Sirij Aaser Søndre.** Død omkring 1623 på Aaser Søndre, Askim (ØF).

Sirij var antagelig Aslachs andre hustru i et barnløst ekteskapet

Om hun hadde vært identisk med datteren til Smed Evensen på Søndre Langsætter, ville hun ha vært nevnt som arving i skiftet etter Peder Anundsen Rygge i Hobøl som ble avholdt 21.03.1622:

«Wy effterschreffne Aslack Rigeszemb, Suende Huull, Askild Houg, Annders greager, Nerij Houffinn och Mickell Merenn, Sorene Laugrettismennd Vdj Moszedall Sambtt Jenns Christensszønn thingschriffuer, giørre Witterligt, Ad Ano 1622 thennd 21 Martij Ware Wij paa Rigenn ibedem offuerueren dis Hederlig och Wellerde Manndt Her Adriann Hansszøn Sogneprest till Hobell, Erlig och Welact Christenn Christensszønn fogitt offuer Rackestadt Lheenn, och Jonn schrigstadt Lensmanndt, effter Som wij aff forne Lensmannd Var tilneffndt Saa och tilbedenn, Aff Anne Olluffsdatter, att Lodnne och bytte Jmellom hinde, och Hindis MedArffuinger, Huis Arffue, baade Wdj Løsze och fasteguodts, Som thømpttis effter Affgangenn Peder Anundszønn paa Rigen :/ gudt hanns Siell benaade /: Daa fremkom beschedelige Manndt Iffuer Ringstadt Aff Thrøgstadsogenn, Som medt schrifftelige fuldmachtt paa forne Anne Olluffsdatters Wegnne, Som for Sinn schrøbelighedts Skyldt lae widt Sengen Fremkreffuede til Arffueschiffte effter S. Peder Ringenn,
thordt Poffuelszønn paa Merim Som er Vluildt Borisdatters Sønn,
Niels Skiæ Som er Kierstenn Borisdatters Sønn,
Borger Skibsrudt, och hanns broder Helge bordszønn, Som er Liffue bordsdatters Sønner,
Hendrick Slettner Som er Rønow Bordtsdatters Sønn
:/ Som Alle er Affgangenn Peder Rigenns fadersøsters Sønner
:/: Echttefødtt Huer aff Samfæde Søster Kommenn /: Sambtt
Madts flackestadt och Poffuel gurødt, Paa dieris Hustruers thorgun och Anne olluffsdatters Wegnne,
Som er Affgangenn Peder Rigenns :/ farbroders Sønnedøttre /:
disze Alle forne paa fædernne Siide.
Endt paa Mødernne Siide,
forne thordt poffuelszønn paa Merim, och baardt Jonsszønn paa Skiørtorp och med Arffuing,
Som er Affgangenn Peder Rigenns :/ Moderbrødre Sønner :/: ægtte føde,
huer aff Sinn broder Kommenn :/
Knudt Kalsrrødt paa Sinn hustru barbru oldatters [!] och
Christenn Langsetter paa Sinn Quinde Karenn Smidtsdatters Vegne,
Som Var Affgangenn Peder Rigens :/ Moderbrøredøttre /:
....
Actum Anno die et loco vt supra
[Merker etter syv segl] - Je[ns] Christenssz[en]»

Aslagh døde antagelig i 1621, for i 1622 er det Sirij som sitter med godset.

Hun har da forøket det med ytterligere 5 lispund i Barbøl, Enebakk, dertil 15 lispund i Schiørtued, Eidsberg, og 5 lispund i Euindsrud, Glemminge. Disse siste bytter hun dog bort året etter mot 2½ lispund i Huer, Askim, og 2½ lispund i Ubberud, Enebakk. Hennes inntekter av godset er 16½ dlr. 1½ ort 7 skill. 3 denar.

I 1624 er Sirij borte, det er Aslachs svigersønn, Rolv, som overtar.[831]

IX:292 mf fm ff fm m

??? Smedsdatter Langsætter Søndre. Levde 1590. Levde 1602 på Aaser Søndre, Askim (ØF).

Aslachs første hustru var datter til Smed Evensen på Søndre Langsætter og sønnedatter til Even Smedsen på Frøshaug, vi kjenner ikke hennes navn.

Dette fremgår av en langvarig og meget vidløftig prosess om hvor stor part av Boger, Ski, som Ener Hagas arvinger skulle eie. Prosessen begynte i 1593 og endte med et forlik på Oslo Rådstue 28.01.1602. Om dette finnes det blandt Riksarkivets utrykte diplomer oppbevart et usedvanlig vakkert skinnbrev med en vakker håndskrift. Det var Even Frøshaugs(?) sønnesønn Oluf Smedsen Langsætter i Trøgstad som sammen med sine 2 svogre, lensmannen i Askim og Trøgstad Simen Aslachsen Hoel og Aslach Aaser i Askim, hadde stevnet saken på egne, hustruers og medarvingers vegne. De hadde selv ført saken til høyeste instans, en såkalt overlagmannsrett med Norges statholder Jørgen Friis og 3 lagmenn, mellom disse lagmannen i Oslo til stede. Motpart er eieren av en del og bruker av hele

hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 293 Allmuen i Askim (1610), side 272 og 413, segl 3.

831 RA diplom 21. mars 1622, Rygge i Hobøl - papir. Odd Ottesen: Eivind Smedssons etterslekt - Del 1, NST, Bind XXXV, hefte 1, (1995), side 13-48. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 334-336.

Boger, Halvor Gulbrandsen Boger. Saken har blitt meget innviklet ved at det er avsagt dommer både av lagrett og av lagmenn uten at alle nødvendige dokumenter har vært tilstede. Det er således avsagt hele 4 lagmannsdommer i saken og disse står tildels skarpt mot hverandre. Kort sagt gir forliksdokumentet et grelt bilde av tidens rettsvesen når det gjelder innviklede eiendomsforhold:

«Wi Epterschreffne Jørgen Fris till Krastup Statholder i Norge och Hoffuidtzmand paa Aggershus, Oluff Holc Laugmand i Fredrichstadt, Hans gladt Laugmandt y Oplandenn, och Nielsz Chrestenszenn Raadmandt y Opslou, Giøre Vitherligt att Ano 1602 Den 3e Søgnne Epther Sante Paulj Conuersionis Paa Opslou Raadstue,

Kom for osz wdj rette, Olluff Smidtzenn, paa Langszetter, y thrøgstadt Sogen paa sinne egnne Och Simonn Hoell y Aschim Sogenn, paa sin hustrus och Samtligenn paa alle therris Medtarffuingers Vegnne, paa thenndt enne,

Och haffde hidt wdj rette steffnndt Erlligh och Welbiurdigh manndt, Thiøstell Baardtzenn till blegenn, Furdumb Laugmanndt her y Opslou Paa thendt Andenn side, och haffde hannom till at thalle for thuende domme handt haffde dømbt och affsagt Emellom thennom paa thenndt enne, och Haldour Bouger y Sckiesogenn paa Folloug, paa sinne egne och sinn faders Guldbrant Bougers Vegne, paa thenndt Anden side,

Anlangende fembtenn Lispundt schyldt y forne gaardt, Bouger, ...

...

forne Olluff Langsetter paa sinne Egnne, Simen Hoell och Aslack Aaszer, Som och nu war her tilstede paa therris hustruers och alle therris Metarffuingers Vegne,

....

Actum Ano diæ et loco Vt Supra.»

I 1608 kom det opp en ny rettssak, denne gang i Trøgstad. Hennes bror, Ole Langsætter, hadde ved dom fått seg tilkjent retten til 15 lispund i Eikeberg Nedre, Trøgstad, 10 lispund i Boger, Ski, og 2 lispund i Karlsrud, Trøgstad. Disse gårdspartene hadde han innløst og nå var han død. Følgende etterkommere etter Even Frøshaug, var saksøkere:
- Bord Jonsen Skjøltorp og Iver Skjøltorp i Rakkestad (sønn og svigersønn til Joen Evensen),
- Ansten Frøshaug, Knut Karlsrud og Gjest Raknerud i Båstad (Oluf Evensens svigersønner), og
- Halvor Hvitsten og Tord Mære i Hobøl (sønnene til Paul Evensen).

De gikk til sak mot Karin Hoel (hennes søster), Birgitte Løken og Aslach Aaser, dertil mot Oles enke, Elin Langsætter, og deres arvinger. Saksøkerne mente at de var nærmere odelsbårne til disse gårdpartene enn Ole Langsætter og ville ha alle dokumenter om jordegodset fremlagt. De ville så betale Oles arvinger det som han hadde lagt ut for gårdpartene (Stevning 03.05.1608, seksmannsdom på Frøshaug 17.09.1608, lagmanssak i Fredrikstad 10.01.1609, protokoll II, folio 24a-26a).

Under saken for lagmannen i Fredrikstad fremkom det at partene i Eikeberg og Boger var etter Angier Haga, og at denne arven hadde blitt delt mellom Even Frøshaugs fire sønner, hennes far Smed som også var farfar til Iffuer Olufsen Søndre Langsætter, Joen, Oluf og Paul. Evens datter, som vi ikke kjenner navnet til, etterlot seg sønnen Peder som døde uten å etterlate seg livsarvinger:

«Rettergang Som Holdtis Pa Frederichstadt Raadstue denn 10 Januarij Anno 1609 Som vaar denn 3 søgnne effter hellig 3 Konnger daugh Offuerweerindis Torbiørnn Siffuordsen.

....

Waar skickidt vdj Rette Baardt Joennssønn, Jffuer Skiørttorp J Rackestadt Soggenn, Halduor Huidtstienn, Tordt Merrenn Vdj Haabell ßoggenn, Annstienn Frøßou, Knudt Kalßrødt J Trøgstad sogen och Giest Ragnnerødt i Bodstadt Soggenn, Och her vdj Rette Laugde enn 6 Manndtz domb Datterit Frøßough denn 17 Septembris Anno 1608 formeldenndis Som effterfølger: Adt forne Menndt haffde i Rette Steffnndt Karin Hoell, Birgitte Løgenn, Aßlach Aaßer J Aschim ßogen, Ellin Lanngeßetter J Trøgstadt Soggenn Sampt hindis Affganngnne hossbonndtz Arffuinger Jffuer och Siffuordt Oluffßønner med dierris Søster Ologh Oluffsdotter, Siøffar Lanngeßetter, Gudmundt Skattallenn J Baadstadt Soggenn och Peder Raa paa Rolffsøenn paa denn Annden siide och haffde forne Baardt Sampt dj Anndre hanns Sambeigismennder dennom thill Adt thalle enpart paa dierris egenne, enn partt paa dierris høstruffuers och enpartt paa dierris Sønnebarns wegnner først for xv Lispundt Aarlige Landschyl vdj Eigebergh Nedre Gaardenn J Trøgstadt sogen Liggenndis x Lispund i Boier i Skie ßoggenn och ij Lispundt vdj Kalßrødt J Trøgstadt Soggenn och Jt Remmill, Som Affganngne Oloff Lanngeßetter haffde wundit och Jnndløst medt Alle dierris Breffue, Aff huilcke forne Jorder dj Miennte dennom Saa Ner schyldt thill Adt weere och Løße Som forne Oloff waar huer effter Sin Annpart Effterdj enn partt aff dennom findis dertill Odallßborrenn paa dierris egenne, en partt paa dierris høstruffuers enn partt paa dieris Børnns och Stiffbørns wegnner, Huorudj dj Miennte forne Karine Hoell medt dj Anndre hindis Sameigismender Plichtigenn adt weere Adt forschaffe dennom Jgienn Alle dj Breffue Som Lyder om forne Jorder, Saa vell ßom huis Anndre breue, som skall findis wdj dierris giemme och foruaaringh, som dennom medt Rettte skall Tillkomme huormedt dj Samme Jorder forsuaare kanndt, Saa Well ßom huis Jorder de nu vdj dieris heffdt och Brugh haffuer, Siidenn Adt wiige till huis peninge som affganngne Oloff Langesetter for samme jordepartter vdtlagt haffuer huer Effter sin Annpartt Nar dett bliffuer Aff danemendt offuerlagt medt Mierre Som steffningen Jndeholder. Daterit Aggershuus denn 3 Maij Anno 1608.

Da effter Lanngh och Widtløfftige forhandling Aff dennom paa Alle siider, Er Jffuer Lanngesetter paa sin egenn och Sine MedtArffuingers weignne paa denn Broderpartt Bleffuenn wenligenn och vell forligt Medt Jffuer Skiørtorp J Rackestadt Soggenn paa Sin quindis Vegnne, Som er aff enn Broder Joenn Effuindsen, Halstenn Frøsoug paa sin høstruff och stibbarnns veignne, Knudt Kalßrudt paa sin høstruffuis veignner, Giest Ragnnerudt paa sin høstruffuis veignne som er paa denn Broderpartt Oloff Effuindßenn, Halduor Huidstienn och Hanns Broder Thore Poullßenn, som er Aff denn Broderlegh vidt Nauffn Poull Effuindssenn, vdj Saadann form och maader som Effterfølger: Adt huis goudtz, som Jffuer Langesettters Fader vid Nauffnn Oloff Lanngessetter Saa vell som Karin Hoell som er forne

Jffuers fadersøster, Som Siøffar Lanngesetter vor vdj Ombodde for haffde Jnndwunndit Siidenn dett schifftebreff waar ganngidt alle Brøderne Jmmellom, Som schulde weere faldenn effter en quinde Anngier Hage, Som waar vdj Sønndre Eigebergh i Trøgstadt Sogenn 15 Lispundt, vdj Borger vdj Skie sogenn paa Follogh ½ pundt Saa dj derom Nu er Bleffuenn wennligen och vellforligt J saa maade Som her effterfølger Adt forne Jffuer Lanngeßetter och hanns MedtArffuinger skulle her effter dags frelseligenn følge Nyude Bruge och Beholde dj xv Lispundt J forne Sønndre Eigebergh, forudenn Jffuer Skiørtorps och hanns Medtbrøders wiidere Paatalle Effter denne dagh / der Jmodt haffuer forne Jffuer Lanngesetter Medt hanns MedArffuinger goudtwilligenn affstaedt och vpladt thill forne Jffuer Skiørtorp och Alle Hanns MedtArffuinger dett halffue pundt schyldt vdj Borge i Skie soggenn paa Follogh, som forne Jffuers Fader vidt Nauffnn Oluff Lanngeßetter haffde Bekommidt Effter forne Anngier Hauge, saa dj dett dennom Jmmellom Kunde schiffte och dielle Effter som dj derom siell Kunde forligis och dermedt Adt week wenner och wellforligt Om All huis Vmag och Trette Som forne Oloff Lanngeßetter haffuer Paa Sin Egenn Bekostningh Anndwennt thill Adt Jnndtwinde forbe[mel] te Anngier Hauges goedtz, Och huis Siig Belannger, Om der Kannd findis Nogidt wiidere goudtz Effter forne Anngier Hauge eller Nogenn Annden, Som Kannd Kumme dennom alle thill Gauffnn och Beste, Adt Jnndwinde medt Lougen schall forne Jffuer och Hanns MedtArffuinger Jche forholde dennom Nogenn Breffue for huis som Kanndt formelde Som paa Alle dierris partt dennom Alle thill Gauffnn och Beste Och huis der bliffuer Nogenn aff forne Partter Jgienn fraawunden da schall dj Alle derom wheere Lige dellachtigh thill Adt forsuaare och Kumme huer Anndenn till hielp medt huis Vmage Och Bekostningh derpaa schall Anndwenndis Adt ßaa vbrødeligenn holdis schall dennom Alle Jmmellom Som forscheffuitt Staar: thill windisßbyrdt haffuer Jeg mit Zingennett her vnndertrøchtt.»

I denne rettsak omtales Aslach, men ikke «på sin hustrus vegne», så det er mulig at hun nå er død.

Ved skiftet etter hennes datter, Birgitte, 24.10.1670 oppgis bl. a.:
«Odell, kiøbe oc Pantegods.
Udi Holt i Enebach sogen - 15 lpd., med halve Gaardens bøxel, den Sl: quindis Odel,
vdi Aasser 1 skpd. med bøxel, och den Sl: Quindis Oedel,
Endnu i Aasser 1 fj. med bøxell som Olle Aaser in Anno 32 den 31 April, haffr Mageskifft sig til
Imod 1 fj. i Barbøll uden bøxel, som var hans Sl: Quindis bestemoders Odel,
och giffuet till aff deris fellitz penge - 18 dr.
vdj. Schiørtued i Eidsberg sogen 4 lpd. uden bøxel, Quindens Oedel,
Noch hendis oedel vdj Eigh - 1 fj. uden bøxel, ...».

Her blir Birgittes bestemor omtalt, etter alt å dømme på morssiden.

Det er flere forbindelser mellom Aaser i Askim og Holt og Barbøl i Enebakk.

Brødrene Hans og Christopher Olssønner skiftet i 1583 på Holt i Enebakk arven etter sine foreldre. Hans fikk bl.a. 15 lispund i Holt, som var halve odelsgodset i gården. De kunngjorde med

«dette vårt åpne brev at vi nå skifter samt (er) aldeles vel forlikte om arv og heimangave, løst og fast gods, etter far og mor ...

Først fikk Hans Olsen på hans part 15 lispd. i Holt og 5 lispd. i Barbøl med luter og lunnender som dertil har ligget både innen- og utengjerds ...

Derimot fikk Christopher Olsen på hans part 10 lispd. i Vestgarden Melnes og alt Sikkebøl (muligens Svikebøl i Hobøl) med den halve målsteig i Rovholmen og 2½ lispd. i Ubberud med luter og lunneder ...

Og mot dette gods i Enebakk har vår søster Ingeborg fått på sin lodd og part både arv og heimangave, og hun har fått særskilt brev på sin part.

At så er i sannhet bevitnes ved at vi henger våre segl under vårt brev, og til ytterligere vitnesbyrd ber vi beskjedelige menn Hans By og Per Bøler at de henger deres segl ved dette brev som er gjort på Holt anno 1583».

Aslach Aaser står første gang i landskattelisten for 1620 med 15 lispund i Holt og 5 lispund i Barbøl. Begge disse partene var svigersønnen Rolf Aslachsen Aasers odelsgods i 1624, og må ha vært i slektens eie senest i 1594. Ellers står Halvor Boger i Ski i 1624 med 15 lispund i Holt, men ikke i 1615 (Holts landskyld var på halvannet skippund - 30 lispund). Makeskifteskjøtet av 21.04.1632 mellom Olluff Aaser og Thorer Dyvordsen Aarstad i Gjerdrum er oppbevart blant utrykte diplomer i Riksarkivet (det opplyses her at 5 lispund i Aaser var Thorers odel, og 5 lispund i Barbøl Olluffs odel).

Det er også et tredje forbindelsespunkt mellom Holt og Aaser: Christoffer Olsen skal i 1583-skiftet ha arvet 5 lispund i Ubberud i Enebakk. Sirij Aaser står i 1623 oppført med 2½ lispund i Ubberud, men parten er ikke nevnt i Rolf Aslaksens jordegods i 1624.

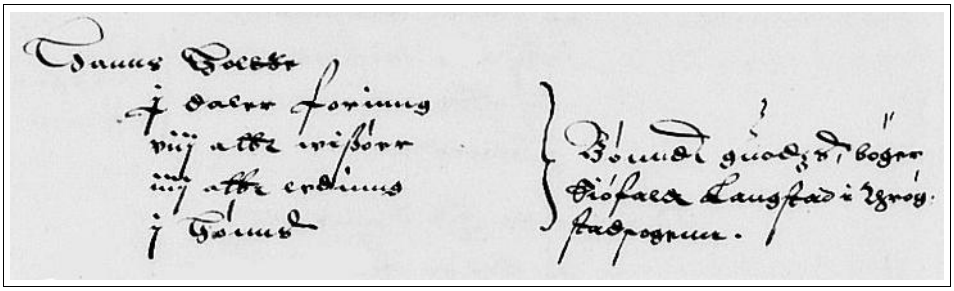

Jordebok 1616-17, Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 40, legg 3, litra 3, bilde 35).

I Enebakks jordebok for 1616-17 står Sjøfar Nordre Langsæter i Trøgstad som bygselmann for Holt: «Hanns Holtte - Bunndeguodz, bøger Siøfalde Langstad i Trøgstad Sogenn».

Sjøfar står imidlertid ikke oppført med denne eiendommen i skattelistene for Trøgstad. Det kan da reises spørsmål om han er oppført som bygselmann i egenskap av formynder (det finnes eksempler på at formyndere på denne tiden skattet av myndlingenes gods). Om han i så fall er formynder for Birgitte Aslachsdatter ved hennes mors eventuelle død får bli med spekulasjonene. Sjøfars patronymikon var Christiansen, jfr. utrykt diplom av 09.04.1603 i Riksarkivet.

Sten Høyendahl er skeptisk til dette da han aldri har sett Christian brukt som bondenavn i øvre Smålenene på denne tiden, og fordi Sjøfars ettermann og trolige sønn på Nordre Langsætter het Christen. Christen var gift med Karen Smedsdatter på Søndre Langsætter, søster til Aslachs første hustru.

I 1647 var Olle Aaser j Aschinsogn» eier av hele Holt, dvs. 1½ skippund. Aslachs datter, Birgitte, og hennes første mann, Rolf Aslachsen fra Nordre Egeberg, bodde på Holt før de flyttet til Aaser. Deres sønn, Amund bodde også på Holt.[832]

(Barn VIII:146, Far X:583)

Gift med forrige ane.

IX:293 mf fm ff mf f

Steener [Olluffsen?] Hoel Store. Født omkring 1575. Levde 1612 på Hoel Store, Askim (ØF). Død omkring 1649 på Hoel Store, Askim (ØF).

Denne biografi over Steener på Store Hoel i Askim er tildels basert på en artikkel av Sten Høyendahl, Hole, i Runar nr. 2 - 2009 (Hefte 58):

«Var bondeopprøreren Stener Hol i Askim fra Søndre Nes i Trøgstad?»

Artikkelen avviker klart fra den biografi som bl. a. er gitt av Martha Østensvig i «Gårdshistorie for Askim», Bind 1 (1965).

Vi møter Steener som bruker av Store Hoel i Askim i 1612, men han hadde nok tidligere drevet en annen gård, da hans eldste sønn, Olluff, var født omkring århundreskiftet.

Martha Østensvig skriver om Steener i «Gårdshistorie for Askim»:
«I landsskatten for 1613 er Steener registrert som ny «jordeier» på Øvre Hoel. Han er antagelig fra Bunes i Høland, da han eier 1 skippd. 15 lispd. i denne gård. I Hoel eier han bare 4 lispd. til å begynne med. Steener er vel kommet til Hoel fordi han har giftet seg med Simen Aslachsens enke. At Simens siste hustru overlevet ham, kan vi bl.a. forstå ved at sønnen Mattis under det kompliserte skifte etter faren taler om sin stemor, og hvordan han hadde ordnet seg med henne».

Martha Østensvig mente altså at Steener kom til Store Hoel ved å gifte seg med Simen Aslaksens enke, og at de sammen hadde sønnen Thore. Hun antok også at Steener i begynnelsen av 1620-årene giftet seg en tredje gang med en datter til Arne Asbjørnsen på Store Ruud, og at de tre døtrene var fra dette ekteskapet. Hun grunnga dette med at Steener på denne tiden hadde fått en liten odelspart i Store Ruud, og nå hadde såpass god økonomi at han kunne erverve seg det meste av Store Hoel.

Det er imidlertid ikke noe som tyder på at Steener kom til gården gjennom ekteskap med enken til gammellensmannen Simen Aslaksen som døde omkring 1607. Simens enke må ha vært Kari Hoel, som i 1609 står sentralt i en prosess der hun også kalles farsøster til trøgstingen Iver Olsen på Søndre Langset. I 1622 var hun gift med Christen Sjøfarsen på Nordre Langset. Kari var datter til Smed Eivindsen på Søndre Langset. På Store Hoel og Søndre Langset satt tidens lokale bondearistokrati. Gamle Simen Aslaksen hadde imidlertid kommet til Store Hoel gjennom ekteskap med en datter til Mattis Narvesen og Bodil Saksesdatter, og hadde neppe barn med Kari Smedsdatter som var hans annet gifte. Mattis Simensen, lensmannens eneste sønn, giftet seg omkring 1612 med enken Berte på Nordre Løken i Askim og flyttet dit. Mattis rådet over bygselen i Store Hoel, og kunne ha slått seg ned der om han hadde ønsket det. Det kan se ut som om ingen i den gamle lensmannsslekten i 1612 ville overta driften av

832 Odd Sandaaker: Fredrikstad lagtingsprotokoll nr. I-VIII, 1607-1615, Oslo 1989, side 61-63. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 598. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 334-336. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 382. Odd Ottesen: Eivind Smedssons etterslekt - Del 1, NST Bind XXXV, hefte 1, (1995), side 13-48. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 552-553.

Store Hoel.

Det sier seg ikke selv hvorfor Steener kunne flytte inn på Store Hoel, men jordegodset i gården måtte han tilegne seg ved pant, og det er ikke mye som tyder på at han ble gift med lensmannsenken. Derimot kan det nok tenkes at han eller hans hustru langt ute er beslektet med den bygselrådige Mattis Simensen. Når Østensvig foreslår et senere ekteskap med en ellers ukjent datter til Arne Ruud stiller Sten Høyendahl seg nokså skeptisk. Arveoppgjøret etter Steener viser så godt som ingen skjevdeling av godset, og skjevdeling barnekullene imellom skjedde vanligvis når arvelateren hadde vært gift flere ganger. Kanskje har Steener og Arne byttet noe jord odel mot odel, noe som etter gjeldende lov ville bli registret som odelsgods. Vi har strengt tatt ingen indikasjoner på at Steener har vært gift mer enn en gang.

Lengst sørøst i Trøgstad finner vi Søndre og Nordre Næs ved Øgdern, og i tillegg har vi Næs i Båstad. Søndre Næs var en fullgård på 1½ skippund tunge. På de to gårdene i hovedsognet satt i 1593 Ole og Engebret, mens Stener i 1604 og 1612 er nevnt på Søndre Næs. I 1613 var en Aslak ny oppsitter på gården. En mann på Dæli i Askim eide i 1615 en part på 8 lispund i Søndre Næs, men navnet er ikke lesbart i jordeboken. Etter alt å dømme var det brukeren selv, Tormod Dæli.

I 1620 sitter Steener på Store eller Øvre Hoel i Askim med 13½ lispund i en Næs-gård i Trøgstad, åpenbart Søndre Næs. I 1622 har han ikke denne parten lenger, men i 1624 står han med 6 lispund pantegods. Året etter er han oppført med 1 skippund, og råder dermed over bygselen i gården. Fra 1628 er Steeners part trolig bortpantet, men han har den igjen fra 1641, da med 1 skippund 1 lispund.

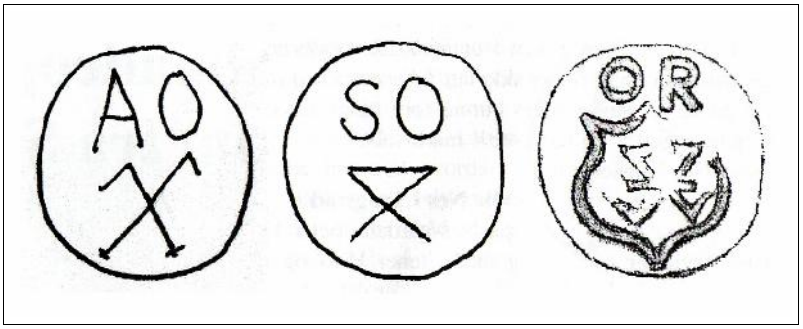

Fra venstre: Aslak Næs' segl, 1. mars 1636 (avtegning ved Sten Høyendahl) - Steener Hoels segl, 7. juli 1620 (avtegning ved Sten Høyendahl) - Ole Næs' segl, 15. mai 1591 (avtegning i Kjeldeskriftavdelingen, Riksarkivet). I dette siste segl er det mulig at farsnavninitialen R kan være en B.

Aslak Næs opptrer som lagrettemann i 1636, og hans seglinitialer er «AO». Fra 1637 til 1642, trolig også til sin død i 1645, skatter Aslak for 10 lispund i sin gård, og i 1637 også for 2 lispund i en Ruud-gård. Sommeren 1645 finner vi Aslak Næs blant begravde i Trøgstad, 60 år gammel.

I 1647 eide Steener Hoel hele Søndre Næs, og det satt en Gudbrand både på den nordre og den søndre gården. En Anne Olsdatter giftet seg i 1646 med Gulbrand Guttormsen Næs, og var kanskje Aslaks enke. En av de to Gulbrandene fikk i desember samme år tvillinger, men den ene døde etter få dager. «Aslag Næsis B. N. Anna» ble begravet i 1650, ti år gammel. Aslak hadde altså avlet barn i svært moden alder. I en skatteliste fra 1650 finner vi dessuten Knut Aslaksen på en av Hoel-gårdene i Askim, åpenbart som tjenestegutt, og han kan ha vært en sønn av Aslak Næs i tjeneste hos nære slektninger.

Til Fredrikstad lagting hadde Jens Nielssøn i 1610 på Gert Michelssøns vegne latt innstevne Bottel «Brattis» arvinger: Knut Bråte på egne og medarvingers vegne, Erik Kopperud, Bjørn Rud, Tallak Kursmose, Ole Holm, Stener Næs og Aslak Næs. Noen gård Bratt finner vi ikke øst for Oslofjorden, der Bratt heller ikke sees brukt som slektsnavn. Navnet er trolig forvrengt, og den avdøde Bottel har kanskje bodd på samme Bråte-gård som den navngitte Knut? Bottel var etter alt å dømme barnløs, og hans gods gikk dermed til utarvinger, men utenom Stener og Aslak Næs har disse vært problematiske å identifisere:

«Rettergannghen Som Holdtis Paa Frederichstad Raadstuffue denn 2 Søgnne effter Midtfaste Som er denn 20 Martij Anno 1610 Offuerweerindis ....

Jenns Nielßenn Lagde enn Steffning vdj Rette paa Giertt Michillßenns wegnner och her frambeschide Bottoll Brattis Arffuinger widt Nauffnn Knudt Braate paa Sin Egenne och Sine MedtArffuingers wegne Erich Kopperudt, Biørn Rudt, Tallach Kurßmoeße och Oloff Hollm Noch Stienner Nesß och Aslach Neß.

Er thill dømpt Adt Betalle Giertt Michilßen huis dj hannom medt Rette schyldig ær Jnndemm halff Monidtz Daugh och dertillmedt Adt giffue hannom Kost och Teringhe Effter Steffningens Lydelße.»

Sten Høyendahl finner det svært sannsynlig at Steener Hoel er identisk med trøgstingen Stener Næs, selv om det ifølge skattelistene for 1612 sitter en Steener både på Store Hoel og Søndre Næs. Dobbeltføring av brukere skjedde hyppig i den tids skattelister. Steener Hoel har påfallende lite jordegods de første årene, og står i jordeboken fra 1615 med bare én part: 15 lispund i en av Bunes-gårdene i Høland.

Dette har forledet Johan Garder til å erklære at han er identisk med Sten Toresen på Nordre Bunes, men Garder var ikke klar over at Sten få år senere flyttet til Vikeby i Rødenes. Steener Hoel eide derimot en part i Søndre Bunes!

Landskatt til Martini i 1610 viser for Nordre Bunes i «Hølanndtz Prestegield»:

«Stenner Buennis
1½ pund ibid.
1 fær i Kiisb.uig(?)».
Steener Bunes er i 1616 oppført i jordeboken for Høland:
«Steener Nordre Buenes.
½ daler foring.
8 alb: wisøer.
4 alb: ledinng.
1 Høenns.
Bøgger Selff».
I 1622 oppføres ikke denne Steener lenger i skattelistene for Høland. Borger på Søndre Bjerkenes har nå overtatt 3 fjerdinger (15 lispund) i Nordre Bunes, og hans sønn, Reier, har flyttet til gården.

I 1617 er Steener Hoel lagrettemann, og hans seglinitialer er «SO». Han har altså samme farsnavninitial som Aslak Næs i 1636, og med arvesaken fra 1610 i minne ligger det nær å anta at de to er brødre. Etter alt å dømme het deres far Ole eller Olluff, i likhet med Steener Hoels eldste sønn. Vi har også på denne tiden navn som Odd, Olbjørn, Otter og Auen («Ouden»), men ingen av disse var blant de vanligste. En ny forbindelse kommer til syne i 1621, da Steener Hoel og Aslak Næs står sammen i en rettssak. Gudbrand Binden i Trøgstad hadde latt falle noen ord om de to, og da han ikke kunne føre bevis for sine utsagn, måtte han bøte med 4 mark sølv.

Oppsitterne på Næs-gårdene het i 1593 Ole og Engebret, og med Steener Hoels og Aslak Næs' farsnavninitial i mente er det naturlig å kaste et blikk på Ole Næs. I 1591 var han med på å forsegle hyllingsdokumentet fra allmuen i Trøgstad til den unge Christian IV. Hans segl viser initialene «OR», muligens «OB». Som lagrettemann satt Ole Næs også sitt segl under et dokument i 1596, men dette er defekt. Seglfiguren i Oles segl fra 1591 er svært lik den i Steener Hoels segl uten at dette nødvendigvis har noen betydning.

Både Steener Hoel og Aslak Næs eide jord i Søndre Næs, og det er rimelig å regne med at deres far hadde eid gården eller deler av denne. Ole Næs kan ha vært far til Steener og Aslak, men vi vet så lite om ham at dette ikke kan bli annet enn en hypotese.

I en odelssak om Søndre Næs fra 1714 ble det på den annen side avgitt vitneprov som skulle innebære at Steener Hoel og Aslak Næs ikke kunne være brødre.

Det kan imidlertid settes spørsmålstegn ved disse vitneprov.

I 1714 hadde Per Brynildsen Riser i Trøgstad trukket Svend Amundsen på Søndre Næs for tinget. Per var gift med Marte Hansdatter, og ønsket nå på hennes vegne å ta Søndre Næs på odel. I et skriftlig innlegg hevdet han at Martes oldefar, Aslak Stenersen, hadde arvet 10 lispund med bygsel i Søndre Næs med åsete over hele gården, og at Aslak var eldste sønn etter sin far, Stener Næs. Aslak Næs skulle ha pantsatt gården til presten i Aurskog og siden til Amund Næs. Aslak hadde etterlatt seg to sønner og to døtre, og Marte Risers bestefar, Lars Aslaksen, hadde vært eldste sønn. Lars Aslaksen hadde bare datteren Anne, som ble gift med Hans Fusk i Askim, og Marte Hansdatter Riser var deres eneste barn.

Per Riser førte Sjur Toresen Haugland, Tore Stenersen Eikebergs eldste sønn, som vitne. Sjur kunne fortelle at han kjente Lars Aslaksen som hadde bodd på Kopperud i Askim og senere på Riser i Trøgstad, der han ett år tidligere var avgått ved døden i høy alder. Sjur fortalte at Lars Aslaksen var Marte Risers bestefar, og kunne også under ed bekrefte at Lars var eldste sønn til sin far, Aslak Stenersen. Også Halvor Olsen Berger avla ed på dette. Ifølge rettsreferatet nevnte ingen av dem Stener Næs eller noe om at Aslak skulle være hans eldste sønn og arvet 10 lispund i gården etter ham, slik det ble påstått i Per Risers skriftlige innlegg. Saken ble utsatt og gjenopptatt en måned senere. Retten tok utgangspunkt i at gården hadde vært i Svend Amundsens slekt over tyve vintre, og Svend ble frikjent for Per Risers tiltale.

Som nevnt hadde Aslak Næs seglinitialene «AO», og Sten Høyendahl har tatt dette som et indisium på at Stener Næs var hans bror som han i 1613 hadde overtatt gården etter. På tinget i 1714 ble han imidlertid kalt Aslak Stenersen. Skiftebrev etter Aslak ble ikke fremlagt i retten, noe det sikkert ville ha blitt om det hadde eksistert. Alle opplysninger om slektsforhold måtte derfor fremkomme gjennom vitnemål. Per Riser hadde trolig sine opplysninger fra Martes eldre slektning. Sjur Toresen Haugland, som avla ed på at de var korrekte. Å sverge falsk var en svært alvorlig sak og kunne medføre sjelens fortapelse. Var det da likevel slik at Aslak Næs var eldste sønn til Stener Næs, som i så fall må ha avgått ved døden i 1612?

Sjur Haugland var sønnesønn til Steener Hoel, Han var født på Øvre Eikeberg i 1653, åtte år etter at farfarens antatte bror, Aslak Næs, hadde avgått med døden. Mest sannsynlig har han ikke husket den noe perifere slektningens patronymikon og forvekslet det med navnet på sin egen farfar. Det ubeslektede odelsvitnet Halvor Berger bekreftet vel bare Sjurs ord i tråd med egen erindring. Menneskene i det gamle bondesamfunnet så seg nødt til å huske detaljerte familie- og eiendomsforhold langt tilbake. Sjur Hauglands viktigste opplysning var nok også korekt: Lars Aslaksen var åpenbart eldste sønn til sin far, Aslak Næs. Hvem som var Aslak Næs' far ville ikke under noen omstendighet ha fått betydning for saksutfallet, Dersom Lars Aslaksens oppgitte alder i prestemanntallet stemmer, må Aslak ha brukt Søndre Næs i over tyve år før han fikk sin eldste sønn. Det kan bety at Aslak har vært gift to ganger, og hatt et barnløs første ekteskap.

Steener Hoel i Askim og Aslak Næs i Trøgstad eide jord i samme gårder, og sto i 1621 på samme side i en rettssak som vi ikke kjenner i detalj, men som kanskje har vært en ærekrenkelse. Aslak Næs hadde dessuten i sitt segl samme farsnavninitial som Steener. Det hendte at segl ble plassert i feil rekkefølge, men av lagrettemennene i

1636 er det ingen med initialer egnet til forveksling. 1636-utgaven er trolig det eneste av Aslaks segl som er oppbevart, og et visst forbehold må da tas ettersom vi kjenner tilfelle av at lagrettemenn har benyttet andres segl, helst fordi deres eget segl i øyeblikket ikke var tilgjengelig.

Det er imidlertid nok et moment som tyder på at Per Risers opplysninger var feilaktige. Dersom Aslak Næs hadde vært sønn til Stener Næs, ville neppe begge i 1610 ha blitt oppført som Bottel «Brattis» utarvinger. Sten Høyendahl finner det derfor overveiende sannsynlig at Steener Hoel og Aslak Næs var brødre, men fullgodt bevis for dette kan ikke fremlegges.

I 1613 og 1614 oppføres Steener i landskattelistene for Askim prestegjeld som leilending på Hoel.

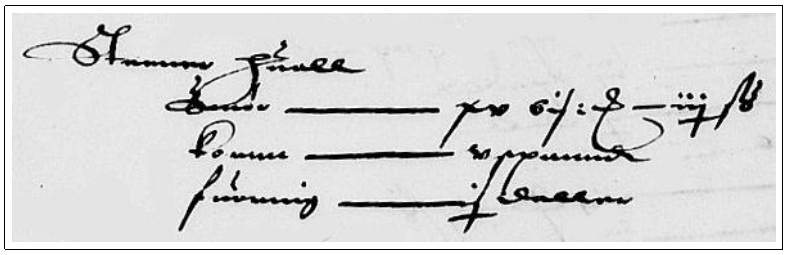

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Askim prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg 3, litra 8, bilde 18).

Han er i 1616 oppført i jordeboken for Askim som viser de skatter som ble pålagt gårdene:

«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Aschim Sogenn - Bundeguotzs.

Steener Huall.

Smør - 15 bis: merker - 2½ sk.

Kornn - 5 spannd.

Fuoring - ½ daller».

Steener nevnes blant odelsbønder i Askim i 1617-18.

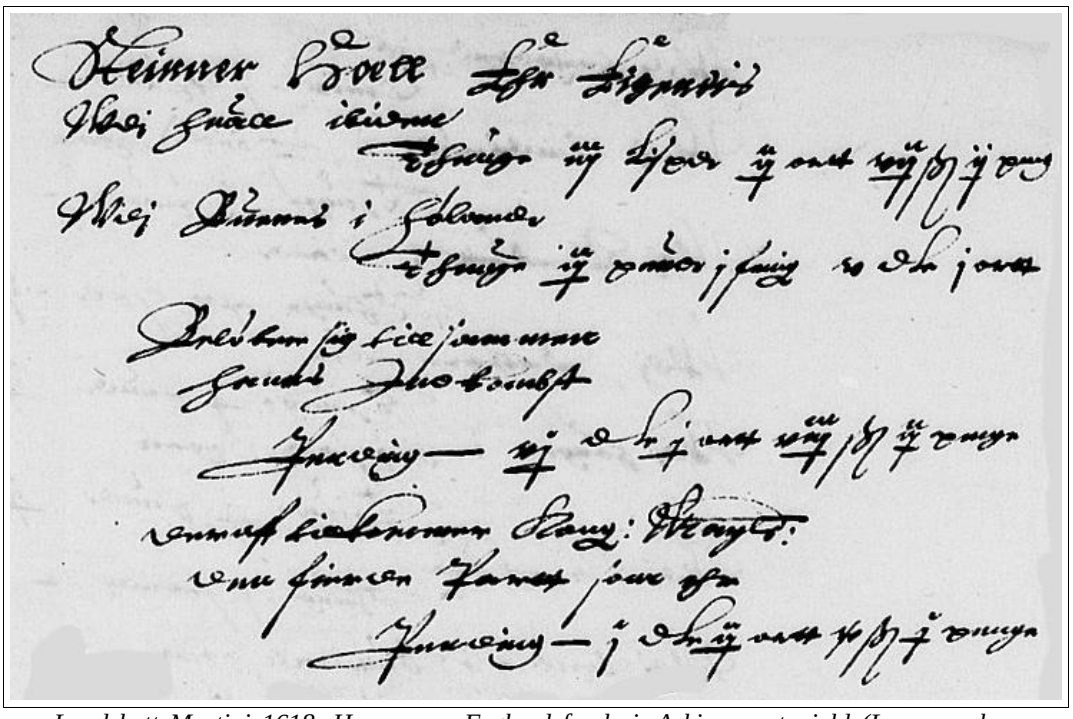

Landskatt Martini 1618, Heggen og Frøland fogderi, Askim prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 48, legg 6, litra D, bilde 18).

I 1618 er han oppført i Askim prestegjeld blandt jordeiende bønder:

«Steinner Hoell Ehr Eigendis

Udj Huoll ibidem - Thunge 3 Lispd. - 2 ort 6½ sk. 1½ penge.

Udj Bunnis i Høland - Thunge 1½ pund 1 færing - 5 dr. 1 ortt.

Beløber Sig tillsammen Hands Indkombst - Pending 5½ dr. ½ ortt 7½ sk. 1½ penge.

Deraff tillkommer Kong. Mayts: Denn fierde Partt som ehr

Pending - 1 dr. 1½ ortt 4½ sk. ½ penge».

1622: «Stenner Hull Ehr eigendis

Udj Hull sammesteds - Thunge 1½ Pd.

Udj Rud ibid - Thunge 3 Lispd.»

1623: «Stener Hull Ehr Eigendis
Udj Hull sammesteds - Thunge 1½ pd.
Udj Rud ibm - Thunge 1½ pd.»

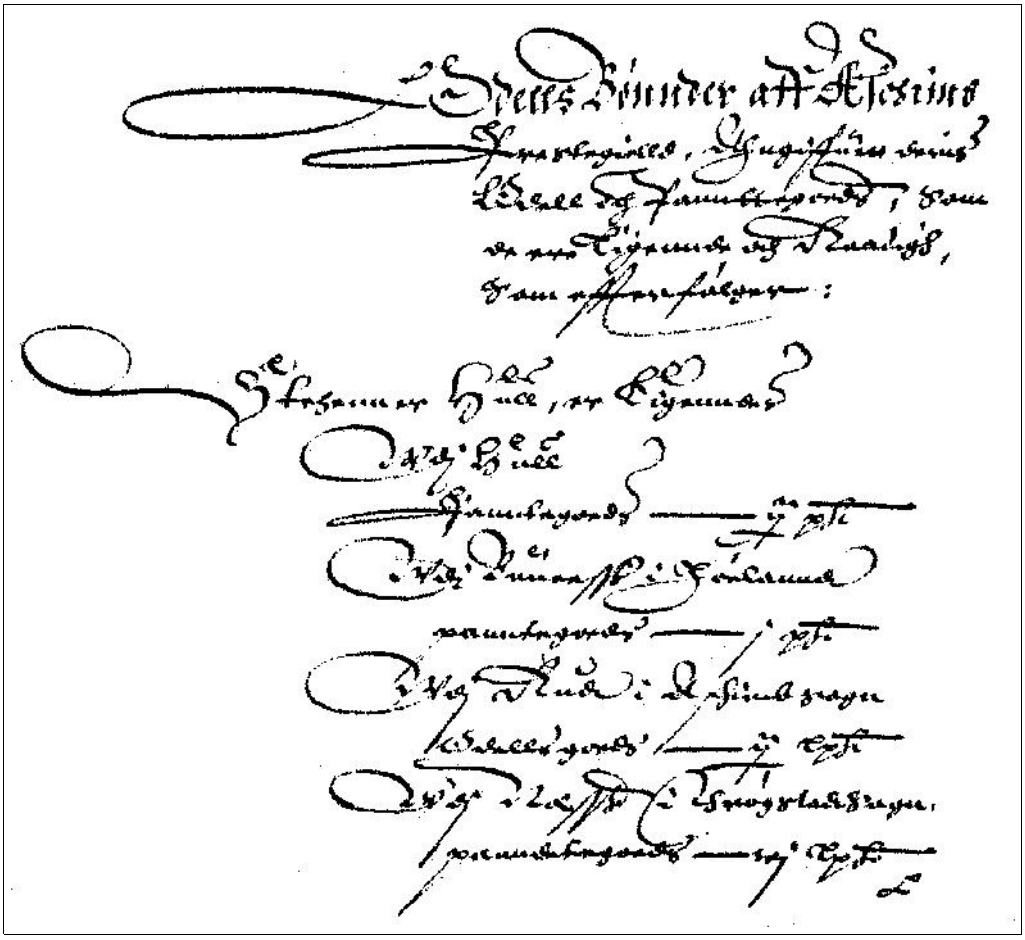

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Aschimb Prestegielld».

I Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 for Heggen og Frøland skibrede er alle jordparter angitt som odels- pante- eller kjøpegods. Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at oppgitt odelsgods skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted:

«OdellsBønnder aff Aschimb Prestegielld, Angiffuett deris Odell och Pannttegoeds, som de ere Eigennde och Raadigh, Som effterfølger:
Stehenner Hull, er Eigenndes
Wdj Hull - Panntegoeds - 1½ pd
Wdj Buneeß i Høelannd - panntegoeds - 1 pd
Wdj Rud i Aschimb sogen - Odelsgoeds - 1½ lpd.
Wdj Næß i Thrøgstad Sogen - panndtegoeds - 6 lpd».

Steener Hoel var ikke dårligere finansmann enn sin forgjenger på Hoel hadde vært, og det er ikke lenge før han begynner å løse til seg den jord som Mattis og de andre arvinger eide i Hoel. I 1622 har han løst ut Mattis Simensens 1 skippund 10 lispund, og 10 år etter har han også kjøpt de 6 lispund som ennå var på andre hender. Iberegnet de 4 lispund han hadde til å begynne med, var han nå eier av gårdens samlede skyld, 2 skippund tunge. Han eide også 1 skippund 10 lispund i Næs Søndre, Trøgstad, som han dels byttet til seg mot Bunes-gods og dels kjøpte.

I 1627 får vi høre om en lagmannsdom om en uspesifisert jordpart mellom Steener Hoel og Gunder Asbjørnsen Skofterud i Eidsberg. Konflikten kan ha dreid seg om en part i Store Ruud, der Gunder Skofterud i 1624 eide 22 lispund odelsgods, mens hans bror Arne Asbjørnsen, som døde rundt 1624, står i skattelistene med en part som vekslet mellom 11 og 14 lispund. Når Aslak Næs i 1637 sitter med 2 lispund i en Rud-gård, trolig noe unøyaktig oppgitt, er det sannsynlig at han har overtatt Steeners part i Store Ruud, vel som pant.

Steener hadde følgende barn (minst):
Ca. 1594: Siri, gift med Brynild Toresen Nord-Skjørten, død i 1671.
Ca: 1598: Olluff Stenersen, til Dæhli og Store Hoel, trolig gift med Kari, død ca. 1673.
Ca. 1612: Thore, til Store Hoel og Øvre Eikeberg, gift med Ragnhild Aslaksdatter, død i 1666.
En ukjent datter gift med Sjur Olsen Nedre Gudim.
Ca. 1620: En ukjent datter gift med Sjur Anundsen Søndre Kolstad, død 1668.

I 1631-32 finner vi ham i «Sagefalds»-listen, hvor han har fått en kraftig mulkt, 20 rdl., for noen «wbeschedene

Ord» mot Fogden på stevnestuen.

I 1634-35 er han atter nevnt i «Sagefalds»-listen, og da sammen med 12 andre bønder i Askim. De har sittet lagrette og avsagt dom i en leiemålssak. Deres dom er blitt stadfestet av lagtinget, men innanket for herredagen i Christiania, som underkjenner den og idømmer lagrettesmennene en bot på 6 dlr. 3 ort hver. Dog ble halvdelen av boten ettergitt av Stattholderen, «for deres armods skyld», så den ble på hver 2 dlr. 1½ ort, tilsammen 40½ dlr.

En mulkt på 1 dlr. for skyssferdsforsømmelse unngikk heller ikke Steener, like så lite som de fleste andre bønder. Det var i 1645-46.

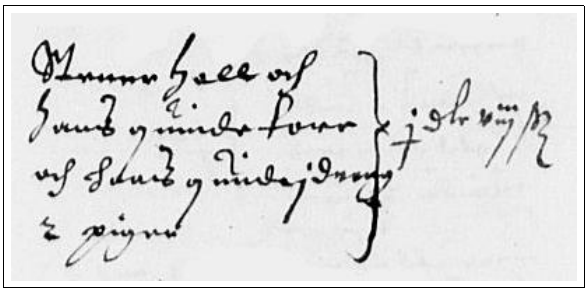

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Askimb Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 12).

I 1645 nevnes både Steener og hans sønn i Koppskatt-listen. De står oppført med hver sin «qvinde», og har 1 dreng og 2 piger hver.

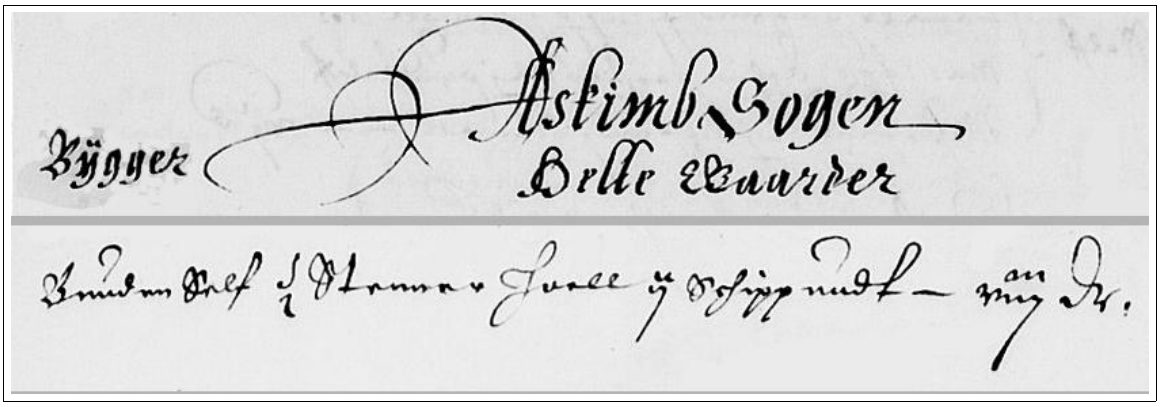

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Askim sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 24).

Skattematrikkelen av 1647 viser:
«Stenner Hoell 2 schippundt.
Bygger bunden self».
Han betaler 8 dr. i skatt.

Steener eier også Søndre Næs i Trøgstad med skyld 1½ skippund som Gulbrand påbor, og 1½ lispund i Store Ruud i Askim.

Den aldrende Steener Hoel i Askim var en av forgrunnsfigurene da bøndene i Heggen og Frøland sommeren 1648 opponerte mot øvrigheten.

Etter Hannibalsfeidens slutt i 1645 brøt det mange steder ut misnøye som følge av økt skattetrykk og andre pålegg. Allmuen i Heggen og Frøland hadde sommeren 1646 latt skrive en supplikk under tolv manns forsegling, men dette førte ikke til noe. To år senere ser man spirer til et opprør der menn fra flere prestegjeld hadde tatt initiativet til et bondemøte ved Sannesund i Tune.

Etter fogden Jens Bierings befaling samlet bøndene i Heggen og Frøland seg 17.07.1648 på Ultvet i Eidsberg. Fogden ba dem om å fremføre sine klager for å få dem skrevet ned og oversendt stattholder Hannibal Sehested, men det fant bøndene liten grunn til. Stattholderen var det ingen hensikt å henvende seg til, hevdet de, «de faaer Ingen Suar eller Rett huos hannem». Bøndene trengte seg nå mot fogdens bord «och larmett wdj hin Andens Munde», men fogden klarte å tale dem til besinnelse før det kom til håndgemeng. De møttes igjen på Ultvet to dager senere, og Mattis Rolvsen Ereng og Steener Hoel fra Askim fremsto da som bøndenes talsmenn. Steener, som hadde drevet Store Hoel siden 1612, må på dette tidspunket ha vært godt over sytti år gammel. Som talsmenn for allmuen i tre prestegjeld måtte Steener og den noe yngre Mattis Ereng ha nytt stor autoritet i lokalsamfunnet.

Mattis og Steener talte nå øvrigheten midt imot. De ville slett ikke sende noen supplikk til Hannibal Sehested, da de hadde gjort dette to ganger tidligere uten resultat. Sist vinter hadde de til og med fått den høye herren personlig i tale, og noe godt ventet de seg ikke av ham. De ville heller sende en supplikk til hertug Frederik. Mattis og Steener snudde seg så mot bøndene og spurte om ikke dette var alles mening: «Raabte de daa och Sagde, Jaa». Da fogden ville føre dette til protokolls, ble bøndene sterkt provosert og ropte i munnen på hverandre: «Wj will Inted Att i worris ord schall opschriffue». Fogden så seg dermed tvunget til å streke over det han hadde skrevet ned.

Hannibald Sehested fikk likevel siste ord. Alle som hadde vist seg oppsetsige ble innstevnet til lagtinget

04.11.1648 på Fredrikstad rådstue, og straffene ble harde til tross for at ikke en blodsdråpe var blitt utgytt. Mattis Ereng og Steener Hoel ble dømt til arbeid i jern på Bremerholm «formedellst saadan dieris opsetzighed, och som hoffuettmend thill rebelion for dj Andre». Mattis fikk to års straffarbeid ettersom han også hadde deltatt på bondemøtet ved Sannesund, mens Steener, «Som Iche befindes med saa groff forseellse», slapp med ett år.

Det var sterkt behov for klingende mynt i kongens kasse og de dømte opprørerne fra Heggen og Frøland fikk snart vite at de kunne slippe frihetsstraff mot å avsone en større pengesum. Steeners sønn. Thore, tilbød seg i et brev av 31.05.1649 på egne og søskens vegne å betale 100 riksdaler for farens forseelse, og opplyste at sikkerhet kunne tas i deres 2 skippund i Store Hoel. Steener var da avgått ved døden, og hans enke satt på kår. Stattholderen anbefalte i mars 1650 at halve beløpet burde ettergis de dømde «saafrembt de hereffter will wehre erlige».

Sønnen Thore var gift allerede i 1645, og drev nok i realiteten Store Hoel alt da. Det ble likevel hans eldre bror Olluff som overtok farsgården. Thore flyttet til den gamle lensmannsgården Øvre Eikeberg i Trøgstad, der svigerforeldrene Aslak Rolvsen og Berte Trulsdatter fortsatt var i live.

Hans bror, Olluff, hadde i 1629 fått bygselen av to tredjedeler i krongodset Dæli i Askim som den gamle brukeren Tormod hadde opplatt for ham. Berger Tormodsen, Tormods sønn, brukte resten av Dæli, som var nabogård til Store Hoel. Det var etter alt å dømme Tormod Dæli som i 1615 hadde eid en part i Søndre Næs, men han hadde ikke fast eiendom i 1624. Det kan virke som mer enn et sammentreff at nettopp Olluff skulle overta bygselen i Dæli etter Tormod, og det kan ha vært et slektsforhold her.

I 1620 ble Asser på Øvre Rud i Trøgstad dømt til å bøte 3 mark sølv fordi han ikke ville vitne i en sak mellom Steener Hoel og Engebret Årstad i Trøgstad. Asser satt på Østre Rud fra senest 1612, og det kan ha vært hans forgjenger Bjørne som i 1610 var blant Bottel «Brattis» arvinger. Vi vet ikke hva saken gikk ut på, men i ett av Riksarkivets innlånte diplom kan vi se at Engebret Årstads farsnavn var Tormodsen, og Tormod var ikke blant de vanligste navnene. Tankene går raskt til Tormod Dæli, som trolig eide en part i Søndre Næs. Av gårdshistorien for Rødenes fremgår det imidlertid at Engebret Årstad var sønn til Tormod Engebretsen, som i 1573 var part i en strid om Folkenborg.

Martha Østensvig har i gårdshistorien for Askim pekt ut Sjur Anonsen på Søndre Kolstad som Steener Hoels svigersønn, men nevner også at han hadde to ukjente døtre som hver arvet 3 lispund i Hoel. Hadde hun hatt odelsskatten 1650/51 for hånden, kunne hun sett hvordan Steeners gods fordelte seg på barn og svigersønner. Det var åpenbart foretatt skifte i tråd med gjeldende lov, der bror arvet dobbelt så mye som søster. Skattelisten stemmer ikke helt med dette, men det kan ha skjedd mindre transaksoner i ettertid:

Olluff Steenersen Dæli: 25½ lispund i Store Hoel.

Thore Steenersen Hoel: 5½ lispund i Store Hoel og 24 lispund i Søndre Bunes.

Svigersønnene Sjur Gudim, Sjur Kolstad og Brynild Skjørten hver:

3 lispund i Store Hoel, 10 lispund i Søndre Nes og 1 lispund i Store Rud.

Partene i Store Rud var året etter overtatt av oppsitteren Jon Arenesen, Arne Asbjørnsens sønn, som nå eide hele gården. I samme liste står nå Olluff som bruker av Hoel og Tore av Øvre Eikeberg i Trøgstad, rett over sognegrensen.[833]

(Barn VIII:147)

Gift

Barn:

Olluff Steenersen Dæli/Hoel Store. Født omkring 1598. Levde 1612 på Hoel Store, Askim (ØF). Død 1673 på Hoel Store, Askim (ØF). (Se VIII:147).

IX:297 mf fm fm ff f

Helle Torbjørnsen Finholt. Odelsbonde. Født omkring 1577 på Finholt, Udenes, Nes (AK). Levde fra 1610 til 1643 på Finholt, Udenes, Nes (AK). Flyttet før 1646 fra Finholt, Udenes, Nes (AK). Død 1654 på Hokaas Nordre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 04.06.1654 i Båstad, Trøgstad (ØF).[834]

Helle [nyere form: «Ellef»] var bruker på Finholt fra 1610 til 1643. Omtrent hele bondegodset - 45 lispund - tilhørte i 1622 brukeren «Helle Finholt» og det var trolig gammelt odelsgods i hans ætt.

Hans far må være den Torbjørn som var bruker av Finholt fra 1593 til 1601.

---

833 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 8. Heggen og Frøland skibrede, folio 518. Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Askimb sogenn, folio 12. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Askimb Sogen, folio 24. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 600-602. Sten Høyendahl, Hole (Runar nr. 2 - 2009 (Hefte 58): «Var bondeopprøreren Stener Hol i Askim fra Søndre Nes i Trøgstad?»

834 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 94.

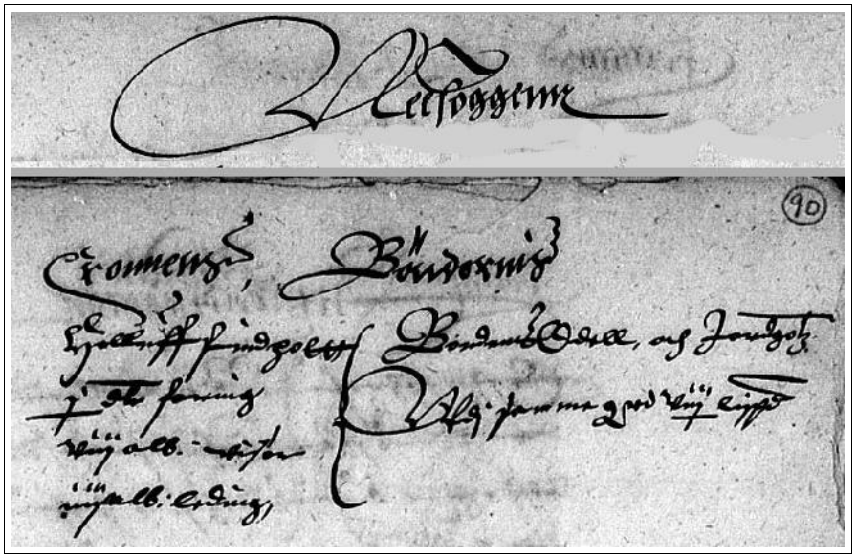

Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Feedt prestegielddt (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 184, folio 90).

Odelsjordeboka i 1615 for Nes prestegjeld viser Helle Finholts odelsgods.

«Neesoggenn
Cronens:
Helluff Findholtt,
½ dlr foring - 8 alb: Wisør - 4 alb: leding,
Bøndernis:
Bondens Odell och Jordgotz
Wdj samme gaard 8 Lispd.»

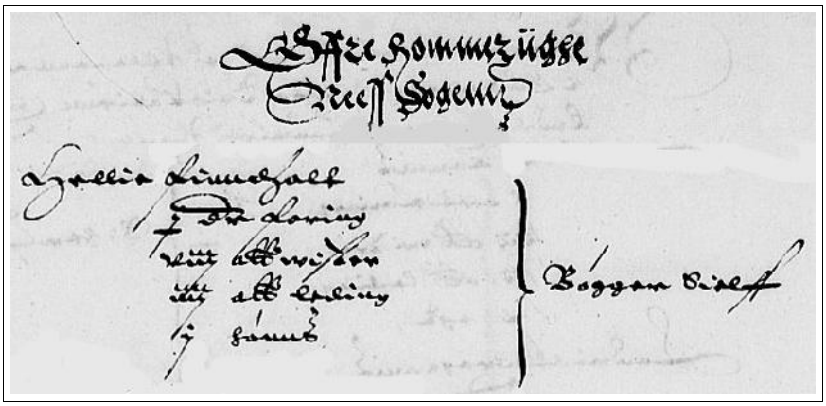

Jordebok 1616-17. Øvre Romerike, Nes sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 40, legg 2, litra 2, bilde 49).

Jordeboken fra 1616-17 viser de skatter som ble pålagt gården og at Helle har bygslingsretten:
«Hellie Finndholt
½ Dr foring
8 alb Wisøe
4 alb: leding
1 Høns».

Han «bøgger sielff» gården.

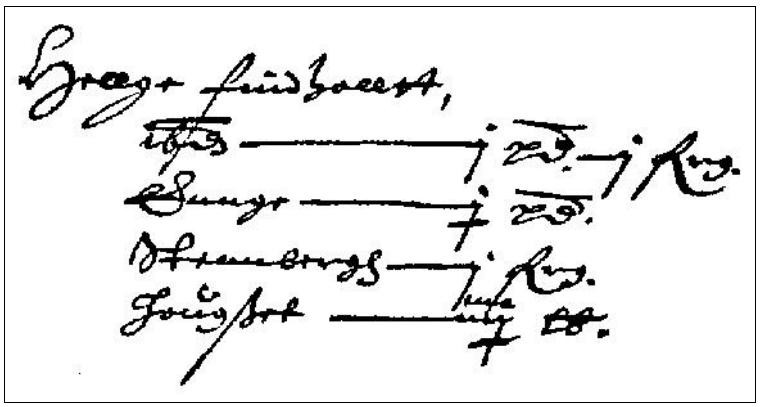

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Ness Sougenn».

Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 viser for Nedre Romerikes fogderi og «Ness Sougenn»:

«Hellge Findholltt,
ibid - 1 pd. 1 frg: [fjerding]
Ennge - ½ pd.
Stennbergh - 1 frg:
Hougset - 3½ Lb.»

Han hadde følgende barn (minst):

Laurits, overtok Finholt, levde i 1655, død før 1669.

Ca. 1612: Tosten, til Nordre Hokaas i Båstad,
gift med Ragnhild Haraldsdatter Nordre Bjanes i Fet,
begravet 03.12.1676, skifte 08.08.1677.

Ca. 1617: Olluff, til Linto i Båstad, gift 2. gang med Elen Abrahamsdatter, død 1698.

Ca. 1620: Torbjørn, til Hellegaard i Hemnes, Høland, levde i 1681,
gift med Kirsten(?) Paulsdatter Hellegaard.

En datter gift med Laurits Eriksen Store Jødal i Aurskog (født ca. 1649, levde 1708)
(Eyvind Lillevold (1963): Aurskog og Blaker, bind 2, side 238).

Amund og Laurits nevnes i 1645, Helle, har flyttet fra gården før 1645, men er ikke registrert hos sin sønn på Hokaas Nordre i Baastad ifølge koppskatten det året.

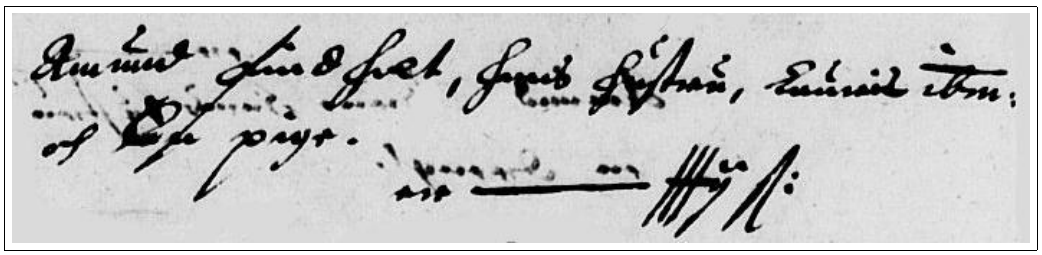

Koppskatt 1645. Øvre Romerike, Nes prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 1, litra 20, folio 32).

«Amund Findholt, Hans Hustru, Laurits ibm: och En pige - 32 sk.»

Helle døde hos sønnen Tosten på Nordre Hokaas i Båstad i 1654:
«II Trin: Tosten Hogaas Fader Æt 77».

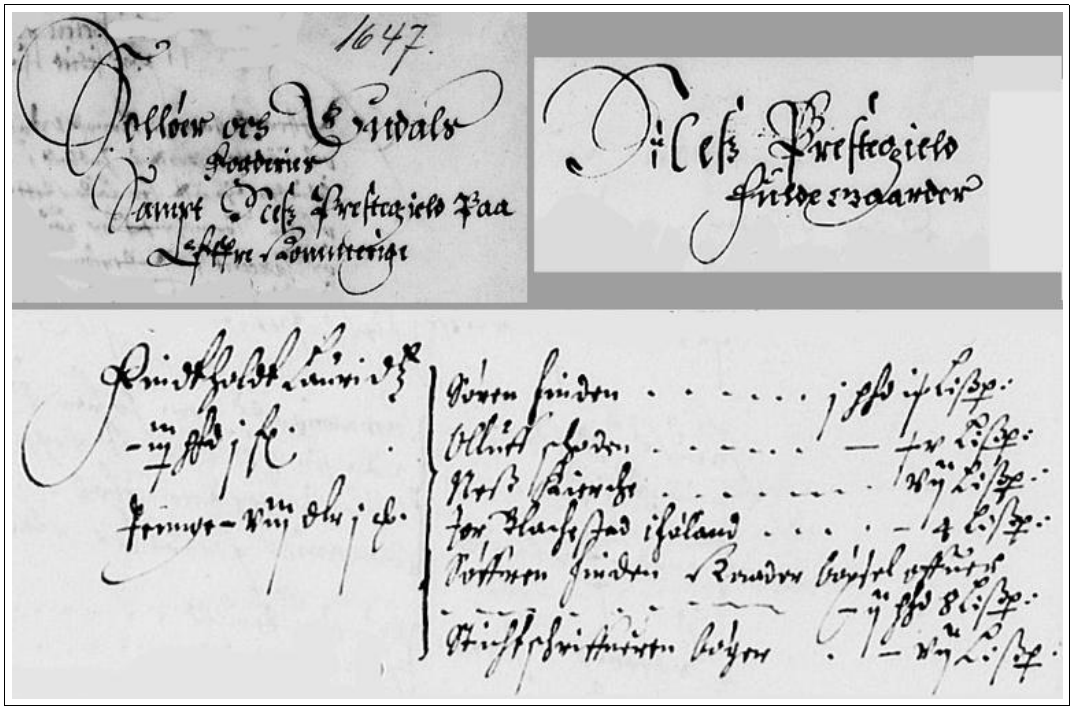

Kontribusjonsskatt 1647. Øvre Romerike, Nes prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 4, litra G, folio 67).

2 år senere ble hele gården brukt av Laurits Hellesen. Da eide Søren Henni 29 lispund i gården, Olluff Skøyen 15 lispund og Tor Blakstad 4 lispund. Skattematrikkelen det året viser:

«Solløer och Oudals Fogderier sampt Neess Pestegield paa Øffre Rommerige».

«Ness Prestegield - Fulde Gaarder».

«Findtholdt, Lauridtz - 2½ pd. 1 fr.

Søren Hinden 1 pd. 9 lispd.

Olluff Schoden 15 lispd.

Nes kierche 7 lispd.

Tor Blachestad i Høland 4 lispd.

Søffren Hinden raader bøxsel offuer 2 pd. 8 lispd.

Stichtschriffueren bøger 7 lispd.»

Det betales 8 dr. 1 mark i skatt.

Bemerk: Nes på Øvre Romerike var i 1647 tillagt Solør-fogden.

Laurits hadde i hvert fall en sønn, Erik, som i 1655 ikke ville ekte Kari Engebretsdatter. Laurits var bruker i 1653, men året etter var det Torer og deretter igjen Laurits Hellesen. Omkring 1660 ble gården delt i to bruk mellom Harald Persen og Tosten Tjøstelsen.

I 1664 fordret Laurits Hellesen på Linto i Båstad landskyld av Harald Finholt for 5 lispund i Stensbodding, 5 lispund i Lislegaard og 5 lispund i Stahaug.

I 1669 ble det tinglyst et odelsløsenbrev på Finholt med tilhørende plasser. Brevet ble utstedt av Tosten Hellesen og Olluff Hellesen, begge i Trøgstad, om det kjøp deres salige bror, Laurits Hellesen, hadde gjort med Jon Olsen Lundberg.

De to brødrene hjemlet i 1669 Jon Olsen Lundbergs brødre, Halstein og Jon, og deres søster på Ile gården Finholt for 100 rdr.

I 1669 utstedte også de to brødrene Hellessønner og broren Torbjørn Hellesen i Høland en obligasjon på 30 rdr. til Paul Torstensen i Christiania, som ble lovet 5 lispund i Finholt i forsikring.[835]

(Barn VIII:149, Far X:593)

Gift

Barn:

Olluff Hellesen Linto. Født omkring 1617 på Finholt, Udenes, Nes (AK). Levde 1649 på Linto, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1698 på Linto, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 11.12.1698 i Båstad, Trøgstad

835 Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Feedt prestegielddt (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 184, folio 90). Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 2. Øvre Romerike og Solør fogderi, folio 123. Koppskatten i 1645, Akershus Len, Offre Romerike fogderi, Næs Prestegield, folio 32. Skattemanntallet av 1647, Akershus fylke (Solør og Odal fogderi), Nesz Prestegield, Fulde gaarder, folio 106. Berger Kirkeby (og Thor Hexeberg): Nes på Romerike - Gårdshistorie (1968), bind V, side 228, 234-235.

(ØF).[836] (Se VIII:149).

IX:307 mf fm mf fm f

Berger Torgeirsen(?) Holt. Gårdbruker. Levde mellom 1593 og 1604 på Holt, Rælingen (AK).

Rælingen, en lang, smal landsstripe mellom Øyeren i øst og åsene i vest. Pilene på kartet peker mot gårdene Aamodt Nedre, Holt og Grini-gårdene.

Skiftet etter Torger Bergersen på Søndre Fjøs i Baastad datert 08.02.1673 viser at Guro var datter til Berger på «Holt i Fet», dvs. Gnr. 97 Holt i dagens Rælingen.

836 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepult», folio 266.

Øvre og nedre Holt. Foto: Widerøe 1959.

Områdene rundt Holt er vidstrakte og veldyrkede, og må ha vært et naturlig sted å slå seg ned på for de første jorddyrkerne i Rælingen. I jorda her er det funnet en steinøks, men det er særlig den store flintdolken fra Holt som peker mot jordbruksvirksomhet.

Holt er fra gammelt av sammensatt av to gårder. Sammen med det egentlige Holt utgjør ødegården Trannum den store matrikkelgården Holt som opptrer i matrikkelen på 1600-tallet. I ødetiden ble Trannom forlatt og brukt som england eller utgård til Holt, og den gikk etter hvert opp i denne.

Gården Holt går nok tilbake til hedensk tid, det tyder det usammensatte navnet på. Den må være eldre enn den mindre nabogården, Smedstad, som etter navnet må være fra vikingtiden. Holt er nevnt i middelalderen, og den står som fullgård i kongsjordebøkene fra 1577 og senere. Det forteller oss at den holdt seg som selvstendig bruk i ødetiden etter Svartedauen. I hvertfall i 1600-årene hadde Holt ødegårdsunderbruket Tannum som er nevnt under Holt fra 1617, og som senere gikk helt opp i hovedbølet. Det er godt mulig at Trannum ble brukt under Holt i 1500-årene og i senmiddelalderen. Skylda av selve Holt er i matriklene fra 1647 og senere oppgitt til 36 lispund tunge. Den gammelnorske skylda kan ha vært 2-4 markebol. To markebol er det minste, siden Holt var fullgård, men det er ikke sikkert den var så mye større da den nye, økte skylda kan stamme fra Trannum.

De første eierne vi hører om til Holt, var kirken og prestebolet i Rælingen. De er i biskop Eysteins jordebok ført opp med 2/3 øyresbol hver. Slike småparter må være gitt eller avstått til kirken av bønder, så vi kan se dem som vitnemål om at Holt var bondegods i gammel tid. Slik var det i nyere tid óg. I midten av 1600-tallet og senere står riktignok 1 fjerding prestebolsgods ført opp under Holt i matriklene, men det gjaldt underbruket Trannum. De små kirkelige eiendomspartene i selve Holt hadde landskyldfallet etter Svartedauen gjort ende på.

Rælingen var opprinnelig en del av Fet, men ble etablert som selvstendig kommune i 1929. Kommunen grenser i nord mot Skedsmo, i øst mot Fet, i sør mot Enebakk og i vest mot Lørenskog. I øst ligger innsjøen Øyeren. De mest tettbebygde områdene av Rælingen er en del av tettstedet Oslo, mens Smestad, Løvenstad, Blystadlia og Fjellstad er tettsteder i kommunen.

Navnet (norrønt «Rælingr», fra opprinnelig «Rálingr») er trolig en sammensetning av ordet rá «stang» og diminutivsendelsen «lingr». Betydningen blir da «den lille stanga». Navnet viste sannsynligvis opprinnelig til den langstrakte Rælingsøya i Øyeren. (Å sammenligne langstrakte terrengformasjoner med ord som stav, stokk o.l. er vanlig i norske stedsnavn.) Øyeren er egentlig bare en utvidelse av elva Glomma som har vært en viktig ferdselsåre langt tilbake i forhistorisk tid – og Rælingsøya ligger rett inntil Storråka som alle båter måtte passere.

Det er mulig at odden Årnes («elveneset») opprinnelig ble kalt for Rá («stanga»), og det ville da være naturlig å kalle Rælingsøya, som egentlig er en fortsettelse av dette neset, for «Rálingr» («den lille stanga»). Forholdet blir da som mellom hovedøya Tromøya (norrønt «Þruma») og småøyene Tromlingene («Þrymlingar») som ligger rett utenfor. Siden øynavnet «Rálingr» var godt kjent for alle forbireisende er det ikke merkelig at denne etterhvert ga navn til hele bygda.

Mesteparten av Holt var bondeselveie, det var brukeren som eide gården. Enkelte ganger kunne medarvingenes arveparter bli stående uinnløst en tid, og disse måtte odelsmannen betale landsskyld for. Etter noen år klarte han så å kjøpe ut partene.

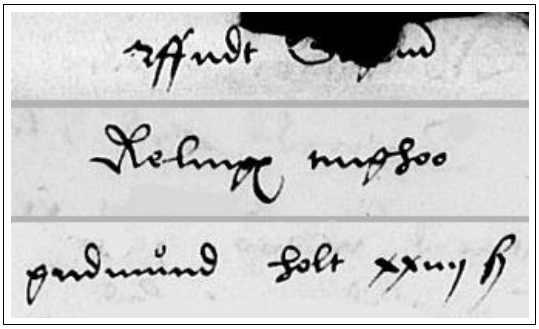

Gjengjerd av. Romeriicke Neddre, Ffidt Sognn, Relings tinghoo (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 6, litra 21, folio 17). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-70)», bind 4, hefte 1, side 231).

En Gudmund var oppsitter på Holt i 1528. Gjengjerden det året (NRJ IV, side 231) viser:
«Romeriicke Neddre - Ffiidt S[og]nn, Relings tinghoo.
Gudmund Holt - xxiiij sk.»

Torgeir (eller Torgrim) betalte foringsskatten i 1557.
«Opbørsel aff Nedre Rommerigis fogedi» (44).
«Daler for foring - Fitt so: ½ dale Aff Torgrim Holtthe».
Samme år dro han med to medhjelpere til Akershus for å reparere ølkar på Slottet.
«Vdgifft aff forschreffne indtegt» (388).
«x daler j ort Giffuitt Torger Holtt selff tridie y Fitt sogenn,
for iij store ølkar the giorde tiill slotz behoff och
for nogle anndre kar the giorde ferdug och lagde bonndtt paa.» (421).
(Fra Norske Lensrekneskapsbøker 1548-1567, Rekneskap for Akershus Len 1557- 1558).

En av Bergers sønner het også Torgeir. Det er mulig at Torgeir i 1557 var Bergers far.

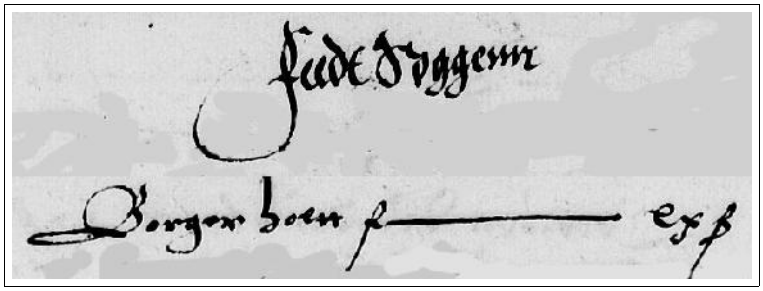

Bygningsskatt jonsok 1593. Romerike og Solør, Fet sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 5, legg 4, litra 1, bilde 30).

Børger var bruker på Holt i 1593. Han betalte 60 skilling i bygningsskatt.

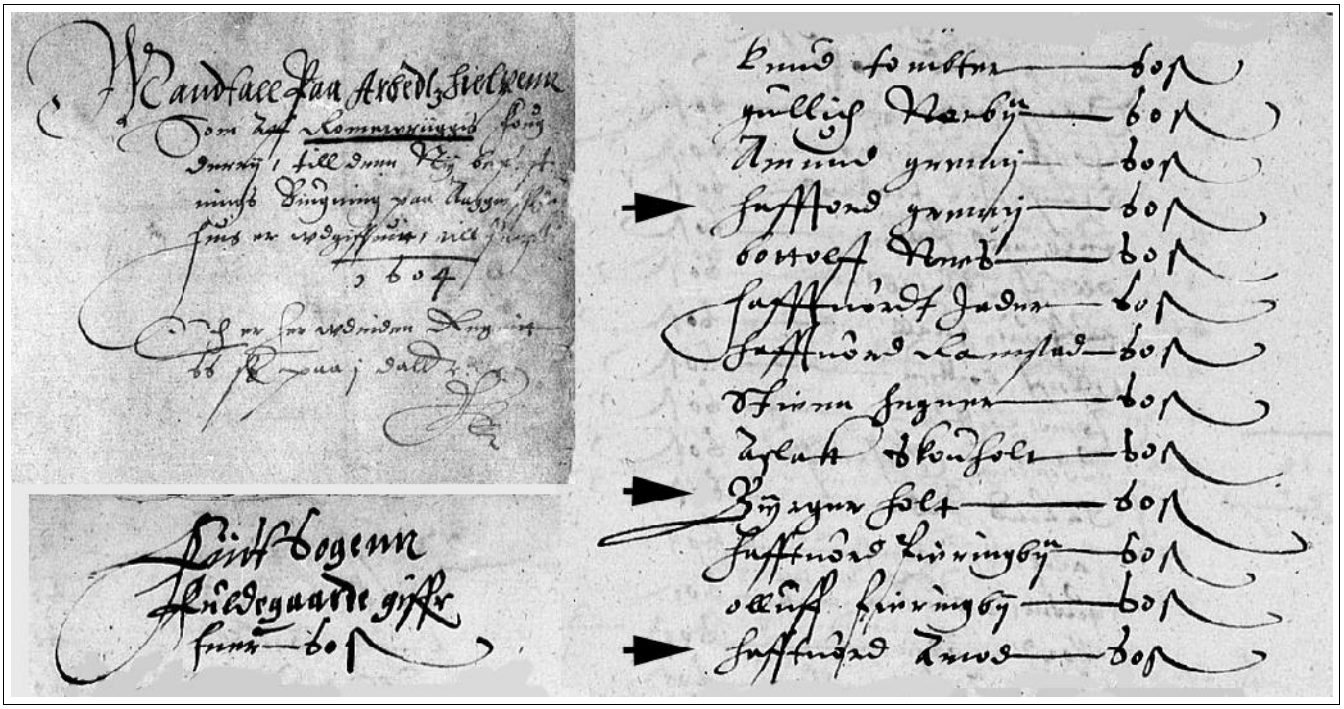

Bygningsskatt påske 1604. Romerike, Nedre Romerike, Fet sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 19, legg 2, litra 2, bilde 34).

I 1604 er Berger fortsatt bruker på Holt og betaler 60 skilling i bygningsskatt til Akershus festning. Hans svigerfar er nå bruker på Nordre Grini mens hans hustrus farfar brukte Nedre Aamodt.

Neste gang vi har en skatteliste for Nedre Romerike har vi kommer fram til 1610. Berger må nå være død, brukeren på Holt heter Gunhild og må vel være Bergers enke.

I 1612 heter brukeren Knud. Han brukte Holt til 1628.

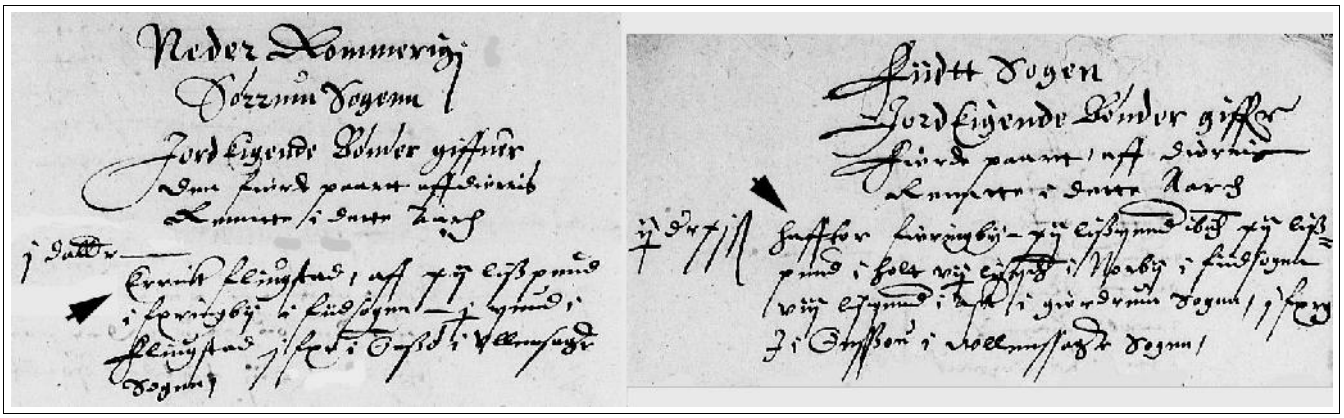

Landskatt Martini 1610. Øvre og nedre Romerike, Nedre Romerike, Sørum og Fet sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 6, litra 9, bilde 34 og 47).

Haftor Fjerdingby ble bruker av Fjerdingby Søndre i 1603. Han eide halvparten, 12 lispund, i gården. Den andre halvparten eide Erich Flugstad i Sørum. Da de også eide også hver sin fjærding (5 lispund) i Onsrud i Ullensaker må de ha vært brødre. Odelsjordeboka fra 1615 nevner Erichs enke, Eline Fløgstad, som eier av den andre halvparten.

Haftor hadde, i motsetning til sin bror, parter i Holt og Nordby. De 12 lispund Haftor eide i Holt var odelsgods ifølge odelsjordeboka fra 1615. Denne odelsparten må han ha fått med sin hustru som muligens var søster til Berger Holt.

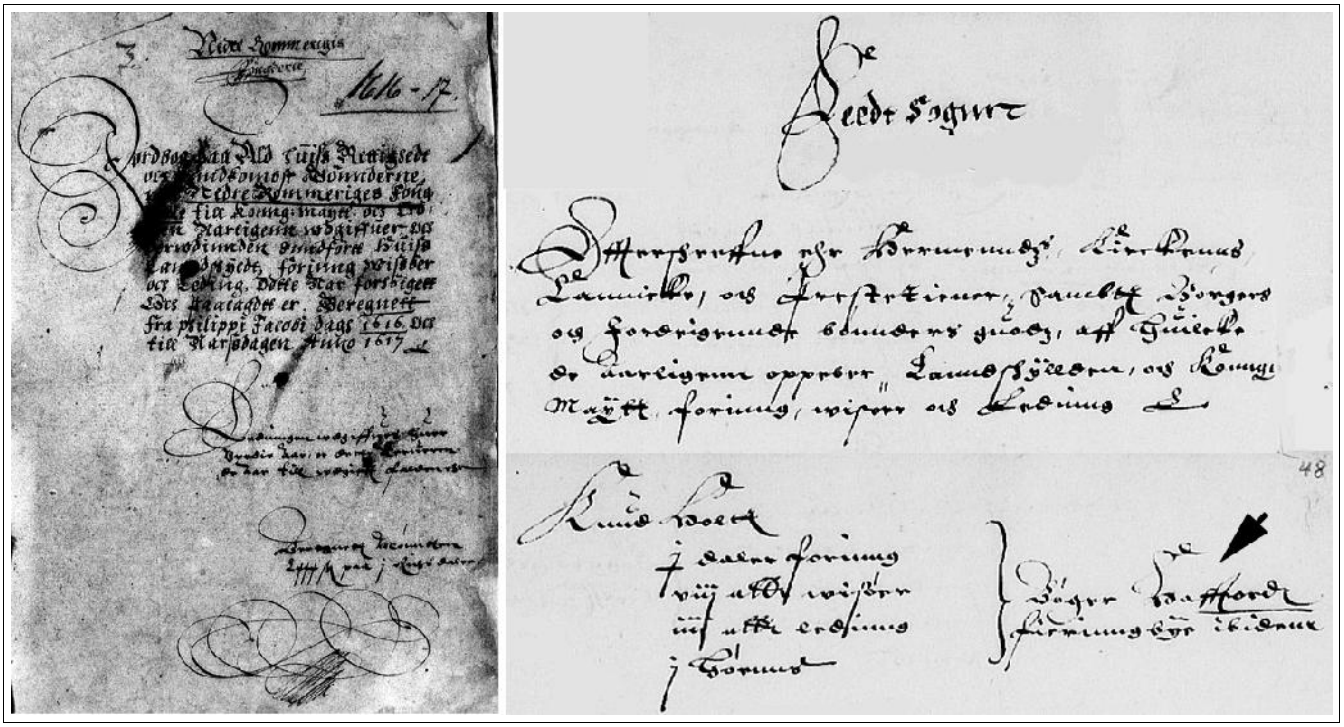

Jordebok 1616-17. Nedre Romerike, Fet sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 40, legg 3, litra 3, bilde 48).

Jordeboka fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården og at Haftor Fjerdingby hadde bygslingsretten.
«Knud Holtt
½ daler forinng
8 alb[um] wisøre
4 alb ledinng
1 Hønns».
«Album» var en liten myntenhet.

Stattholderarkivet, odelsjordebøker fra 1624 - «Fett Prestegieldt».

I 1624 eier Klemet Holt 15 lispund i Holt. Klemet må være sønn til Gunhild og Berger.

Klemet ble bruker på Holt i 1629. I 1647 eide han hele gården, kun av ødegården Trannum måtte han gi landskyld og bygsel til presten. Og prestebolet ble stående som eier av denne parten helt til 1832, da bonden på Holt fikk anledning til å kjøpe den.

Klemet hadde sønnene Haftor og Gudmund. Haftor, født ca. 1629, overtok gården i 1657.[837]

837 H. J.Huitfeldt-Kaas: «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-1570)» (Bind 4, hefte 1, Christiania 1903) - XII Skattemandtal for Øvrre og Nedre Romerige - Gjengjerden 1528?, side 231. Oslo Lagtingsprotokoll VII 1616 side 449-451. Lena Skovholt (1989): Bygdehistorie for Rælingen - Bostedshistorie fra de eldste tider, side 337-340. 357-358. Notater fra Kjersti Aamodt.

(Barn VIII:154)

Gift med neste ane.

Barn:

Guro Bergersdatter Holt. Levde 1603 på Holt, Rælingen (AK). Levde fra 1618 til 1645 på Ringstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Levde fra 1647 til 1661 på Lund, Båstad, Trøgstad (ØF). Levde 1668 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). (Se VIII:154).

IX:308 mf fm mf fm m

Gunhild Haftorsdatter Grini Nordre. Levde mellom 1593 og 1615 på Holt, Rælingen (AK).

Berger og Gunhild hadde følgende barn (minst):
Klemet, hadde odel i gården i 1626, overtok Holt i 1629.
Torgeir (Torger), til Nedre Fjøs i Båstad, gift med Kari Reersdatter, skifte avholdt 08.02.1673.
Guro, gift 1. gang med Gulbrand Ringstad i Baastad,
2. gang i 1645 med Joen Thoresen Lund i Baastad.

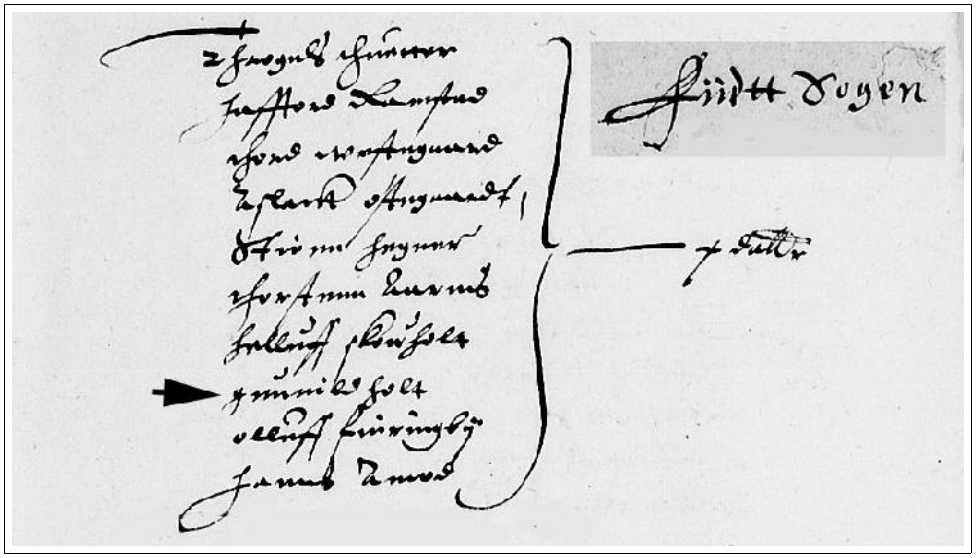

Landskatt martin 1610. Øvre og nedre Romerike, Fet sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 6, litra 9, bilde 48).

Gunhild betalte skatt av Holt i 1610. Berger må nå være død og Gunhild hans enke.

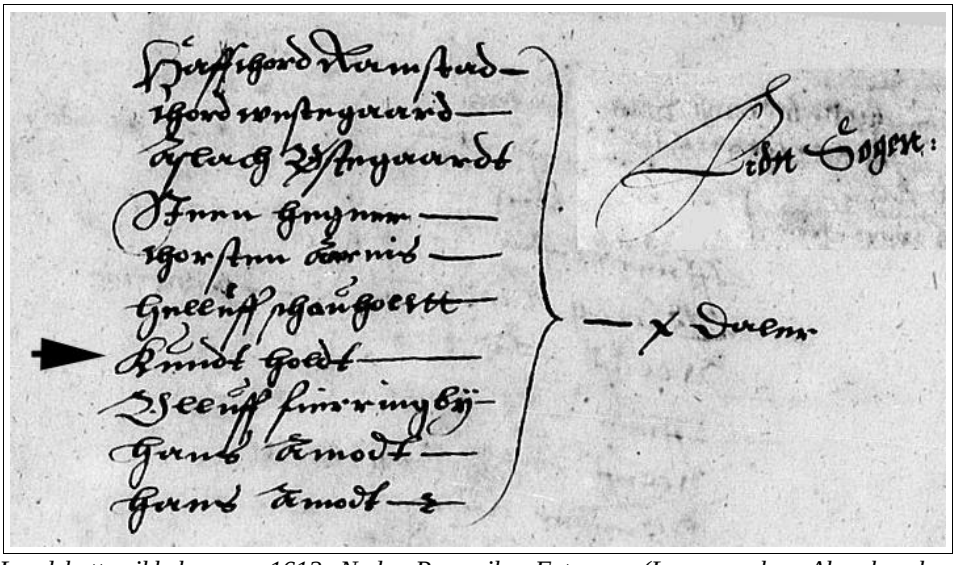

Landskatt mikkelsmesse 1612. Nedre Romerike, Fet sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 32, legg 1, litra 29, bilde 17).

I 1612 heter brukeren Knud. Han brukte Holt til 1628.

Odelsjordeboka fra 1615 inneholdt – ifølge «Bygdehistorie for Rælingen» – 3 eierne til Holt:
Oppsitteren Knut Holt 14 lispund tunge.
Haftor Fjerdingby 11 lispund
Alf Ilang i Nes 6 lispund.

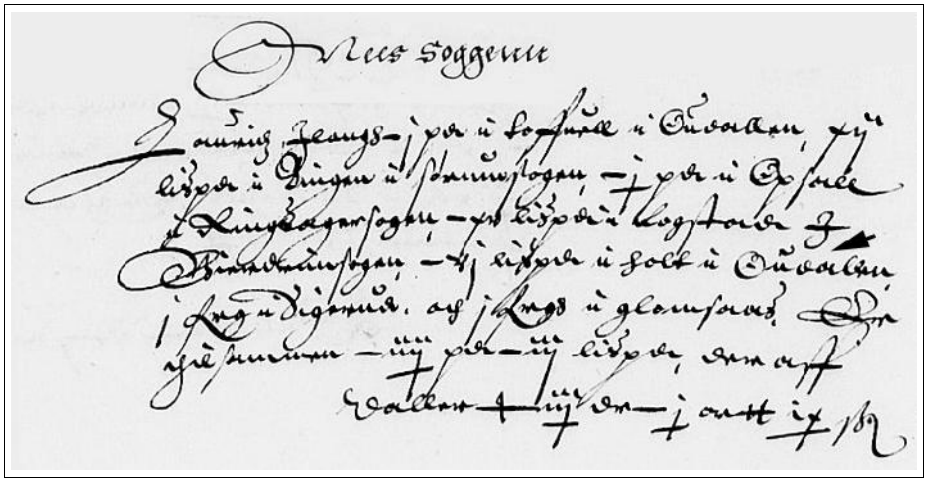

Landskatt Mikkelsmesse 1611. Øvre Romerike, Nes sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 29, legg 2, litra 9, bilde 5).

Landskatten til Mikkelsmesse i 1611 for Ilang gård i Nes sogn viser imidlertid at odelen gjaldt Holt gård i Odalen!

Odelsjordeboka i 1615 for Fet prestegjeld viser at de 2 eierne til Holt da er Haftor Fjerdingby med 11½ lispund og Knut Holt med 14 lispund.

Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Feedt prestegieldtt (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 120 folio 27).

«Feedt prestegieldtt,
Effterschreffne Bønder haffuer giffuen Odels schatt,
Cronens:
Hafftor Fieringbye
½ dlr foring - 8 alb: Wisør - 4 alb: leding - Aff en schouff, 4 alb: Wisør,
Bøndernis:
Bondens Odell, och Jordgotz
Wdj samme gaard - 12 Lisphd
Wdj Oesou - 1 fring
Wdj Holtt - 11½ lispd
Wdj Norbye - 8 lispund
Er 1½ pund 6 lispund»

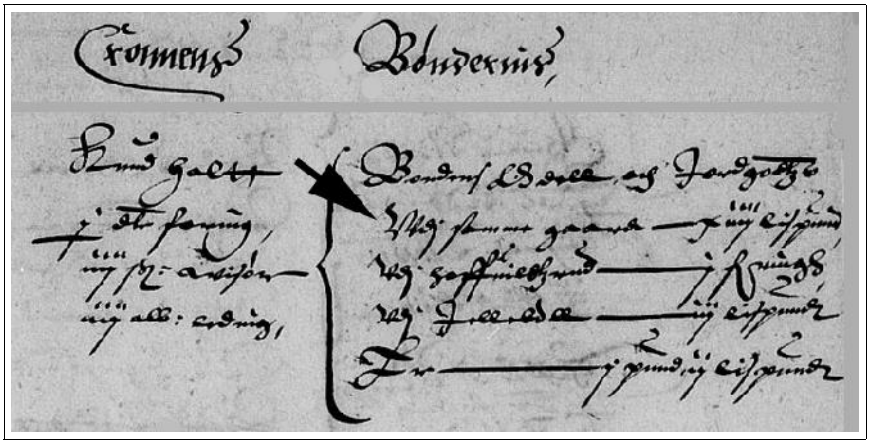

Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Feedt prestegieldtt (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 122, folio 29).

«Cronens:
Knud Holtt
½ dr. foring - 4 sk. Wisør - 4 alb: leding
Bøndernis:
Bondens Odell och Jordgodtz
Wdj samme gaard - 14 lispund,
Wdj Hoffuildtzrud - 1 fringh
Wdj Jellebøll 3 lispund
Er 1 pund 2 lispund».

«Bygdehistorie for Rælingen» finner det trolig at Knut Holt var gift med Gunhild Haftorsdatter i hennes 2 ekteskap.

Gunhild føres imidlertid som tjenestepike hos Knud Holt i 1615, så det kan umulig stemme!

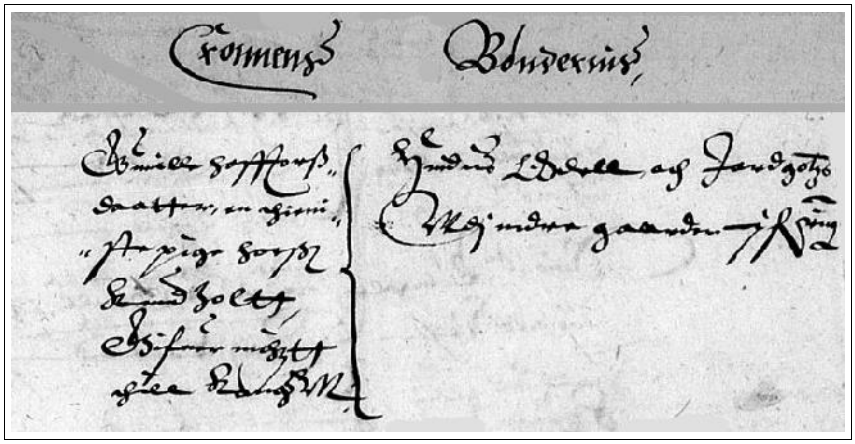

Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Feedt prestegieldtt (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 124, folio 31).

«Cronens:
Gunille Hafftorsdaatter,
en thienistepige hoss Knud Holtt, Gifuer indhett thill Kong M:
Bøndernis:
Hendis Odell och Jordgotzs
Wdj nedre Gaarder - 1 fring».

«Bygdehistorie for Rælingen» angir også at Gunhild Haftorsdatter Holt eide 5 lispund i Hovedsrud på Lørenskog og 5 lispund i Garder ved odelsskatten fra 1615. Dette stemmer kun delvis, da det var Knud Holt som eide parten i Hovelsrud! Arveparten i Garder gjør det trolig at Gunhild må være datter til Haftor på Nordre Grini. Han eide i 1610 bl. a. 10 lispund i Garder og de 5 lispund i Hovelsrud som Knud Holt nå eide.

I en rettssak i 1616 om «Grini Søndergard» ved Lagmannsretten i Oslo var «Knudt Holtt» blant vitnene i rettssaken. Av protokollen framgår at det var «Hafftor Aamodt i Rellingenn» som hadde innløst et pant i Søndre Grini. Presten, Her Ambrosius, skal senere ha mottatt noen brev av «Knud Hafftorßønn» som må være sønn til Haftor Olufsen(?) på Nedre Aamodt og rimeligvis identisk med Knud Holt!

Det er derfor sannsynlig at Knud var bror til Gunhild. Kanskje flyttet han til Holt for å være formynder for søsteren og hennes umyndige barn da Berger døde i begynnelsen av 1600-tallet.[838]

838 Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Feedt prestegieldtt (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617,

(Barn VIII:154, Far X:615, Mor X:616)

Gift med forrige ane.

IX:313 mf fm mm ff f

Svenning Haraldsen Berger Østre. Odelsbonde. Levde 1598. Levde fra 1613 til 1629 på Berger Østre, Hærland, Eidsberg (ØF).

Suenning Berger er oppført som leilending ved Landskatten til mikjelsmesse i 1613. I 1615 drev han en sag.

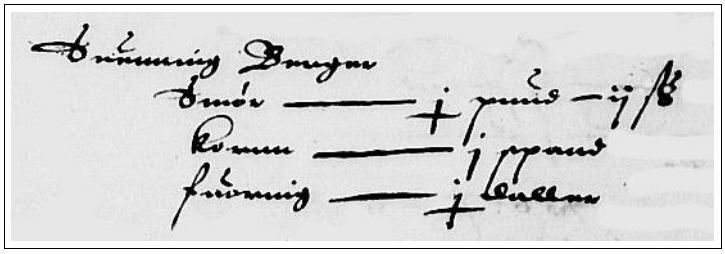

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Eidsberg prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg 3, litra 8, bilde 33).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Edtzberg Sogenn - Bunde Guotzs.
Suenning Berger.
Smør - ½ [bismer] pund - 2 sk.
Kornn - 1 spannd.
Fuoring - ½ daller».

Han betaler også skatt som leilending i 1618, 1622 og 1623.

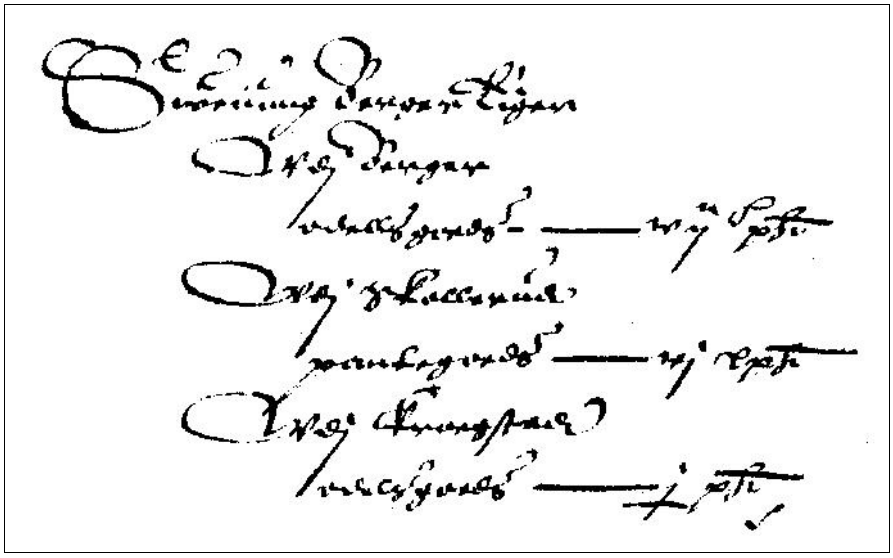

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Eedsberg Prestegielld».

I Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 for Heggen og Frøland skibrede er alle jordparter angitt som odels- pante- eller kjøpegods. Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at oppgitt odelsgods skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted:
«Suenning Berger Eiger
Wdj Berger - odellsgoeds - 7 lpd.
Wdj Skollerud - pantegoeds - 6 lpd.
Wdj Kroegstad - odelsgoeds - ½ pd.»

skap 9, pakke 133, litra H, bilde 120, 122 og 124 folio 27, 29 og 31). Lena Skovholt (1989): Bygdehistorie for Rælingen - Bostedshistorie fra de eldste tider, side 172, 340. Notater fra Kjersti Aamodt.

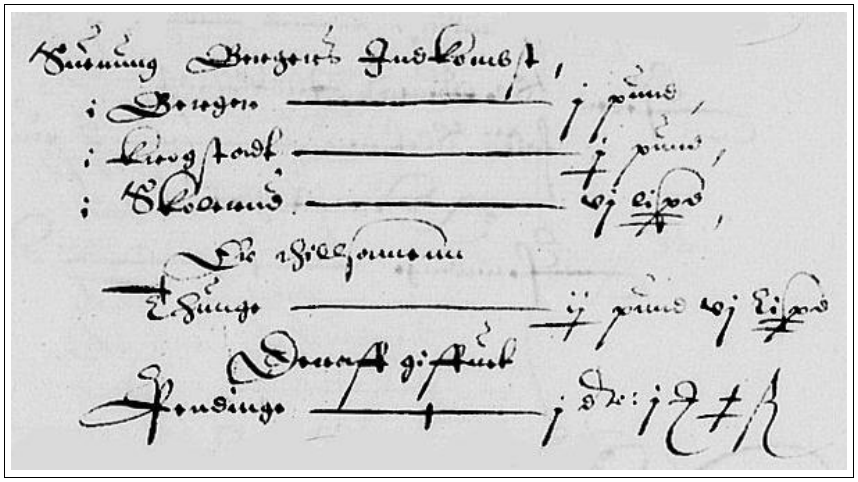

Landskatt til 4 terminer 1627. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 83, legg 3, litra 9, bilde 6).

I 1627 er han oppført bland jordeigende bønder:
«Suennung Bergers Indkombst
i Berger - 1 pund
i Krogstad - ½ pund
i Skolerud - 6 lispd».

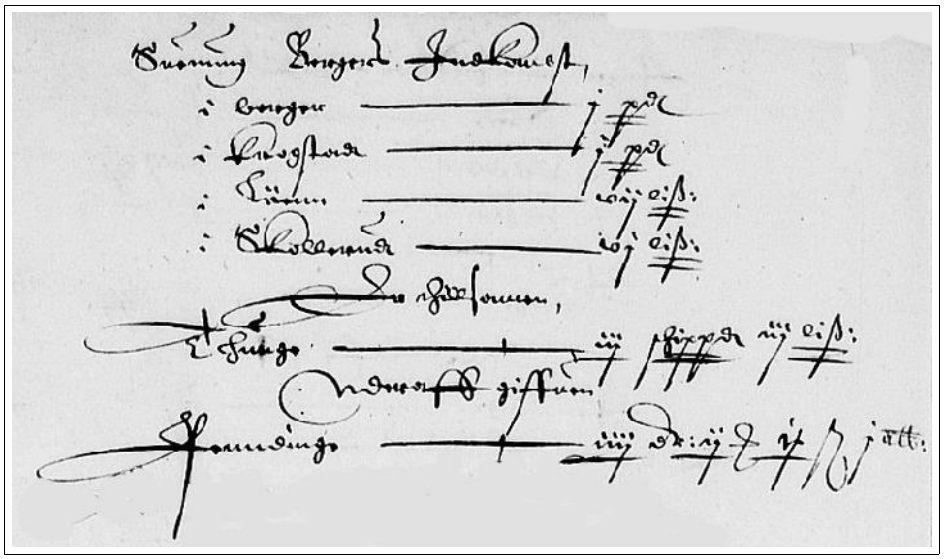

Landskatt 14 dager etter Martini 1629. Heggen og Frølands fogderi, Eidsberg sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 94, legg 4, litra O, bilde 13).

I 1629 er hans jordegods
i Berger - 1 pd.
i Krogstad - 1 pd.
i Løken - 7 lispd.
i Skollerud - 6 lispd.

Svenning hadde følgende barn (minst):
Fagni, til Bagstad i Eidsberg.
Mads, overtok Berger.
Birgitte, til Bjerknes i Høland.

Sønnen Matz betaler skatt blandt «Leilendinge bønder» av Berger i 1634. Antagelig er Svenning død.

Det ble avholdt åstedssak på Berger i Hærlandskroken 15.12.1662.
Salig Engelbret Løkens barn Ole Engelbretsen Melby og Peder Engelbretsen Lien mot
salig Svenning Bergers arvinger:
Fagni Bagstad i Eidsberg,
Laurits Bunes i Høland som fjerholdsmann for salig Mads Bergers tvende sønner,
Ole Ekeberg som fjerholdsmann for Sten Matsen,
Birgitte Matsdatter tilholdende på Bjerknes i Høland - a consortes,
i anledning et skiftebrev datert Berger 23.06.1610 mellom deres bestefar Harald Amundsen Berger og alle hans barn.
Tvisten gjalt 13 lispund i Berger.[839]

839 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 8. Heggen og Frøland skibrede, folio 509. Tingbok

(Barn VIII:157, Far X:625)

Gift

Barn:

Mads Svenningsen Berger Østre. Levde 1620. Levde 1634 på Berger Østre, Hærland, Eidsberg (ØF). Død omkring 1650 på Berger Østre, Hærland, Eidsberg (ØF). (Se VIII:157).

IX:315 mf fm mm fm f

Reier Borgersen Bunes Nordre. Odelsbonde. Levde 1608. Levde 1627 på Bunes Nordre, Hemnes, Høland (AK). Død omkring 1660 på Bunes Nordre, Hemnes, Høland (AK).

Ifølge Rygh kommer førsteleddet i «Bunes» av det gammelnorske búd, som betyr bod eller bu. Dette kan således gi navnet en positiv valør, for bua var oppbevaringsstedet for mat. På dette stedet var det rikelig med mat. Det sies da også om både Bunes Søndre og Nordre i 1803 at det er en «God gaard med alle fornødenheder».

Første gang Bunes er nevnt i skriftlige kilder, er i 1394, da vi hører om «Budanæs sønste». Etter dette er navnet skrevet på mange forskjellige måter i offentlige jordregistre: «Budhanes» i 1440, «Budhenes» i 1450, «Bowenæs» i 1520, «Bowenæs» i 1528 og «Budennes» i 1578. Fra slutten av 1500-tallet var «Buenes» den mest vanlige skrivemåten gjennom de neste 200 årene, da «æ» igjen ble innført; «Buenæs». I matrikkelen av 1838 var «e»'en fjernet, og «Bunæs» var stavemåten til hovedmatrikkelen av 1886, som introduserte dagens «Bunes».

Bunes Søndre og Nordre har helt sikkert et felles opphav som én gård. Den opprinnelige gården kan godt være fra vikingtiden eller kanskje enda eldre. Av det eldste dokumentet, som er nevnt ovenfor, vet vi at den første delingen av Bunes må ha skjedd før 1394, kanskje en gang i løpet av middelalderen.

Bunes Nordre ligger ved Hemnessjøen, nesten 4 km nord for Ydersbondkrysset. Gården er langstrakt med bebyggelsen i nordvest og utmarka sørøstover mot Østfolddelet og Rødenes. Fra det sentrale gårdsområdet til fylkesgrensen er det henimot 3 km. Med et samlet flateareal på 4,17 kvm er dette den nest største gården i Langstrandfjerdingen etter Stomperud.

Gården har bare grense mot to andre gårder i Høland, samt to i Rødenes. I sørøst finner vi gårdsnumrene 60 og 61 på den andre siden av det vel 1 km lange fylkesdelet. Bunes Søndre er nabo i sør og sørvest. Det over 3 km lange delet begynner i sør ved noe som kalles Karlstein. Herfra går det med nordvestlig kurs til det møter Bunesbekken, som skillet følger til utløpet i Hemnessjøen, vel 400 meter sørvest for tunet på Bunes Nordre. 800 meter rett nord for denne bekken renner Stomperudbekken, som ligger i rør, ut i sjøen. Her starter delet mot Stomperud, som ligger nord og nordøst for Bunes Nordre. Etter omtrent 1,5 km forlater delet bekken, skjærer like øst for det nedlagte bostedet Gottenberg og passerer rundt 300 meter sør for Stomperudtjern. Ved Vesletjern brekker det 90 grader mot nordøst, før det etter 600 meter gjør en ny 90 graders sving i sør-østlig retning og møter fylkesdelet like sør for Behimhøgda. Inntil 1898 gikk utmarksgrensa mot Stomperud noen hundre meter lenger nord og fulgte formodentlig bekkedraget nordvest og sørøst for Stomperudtjern.

«Nørdre Budenes» er første gang eksplisitt omtalt i forbindelse med et gårdssalg i Eidsberg i november 1468. I 1577 var Bunes Nordre skattlagt som en fullgård, i likhet med Bunes Søndre. Landkommisjonen av 1661 fastsatte gårdens skyld til 35 lispund. Dette ble aldri foreslått senket, slik tilfellet var med mange andre gårder. Dermed ble Bunes Nordres skyld først revidert ved hovedmatrikkelen av 1838.

Karl 12. skal ha passert Bunes Nordre på sitt felttog i 1716, og en stor stein på delet mot Østfold blir fortsatt kalt «Karlsteinen». Ifølge legenden skal krigerkongen ha hvilt seg på denne steinen. Under det samme toktet skal et av husene på gården ha blitt brukt som oppholdssted for en norsk feltlege.

Bunes Nordre har en svært lang selveietradisjon. Alt i de første par tiårende av 1600-tallet vet vi at brukeren her, Steener Torersen, eide brorparten av gårdens skyld selv. Steener flyttet i 1619 til Vikeby i Rødenes, men satt som eier av det meste av skylda i Bunes Nordre.

I 1528 var «Toter» og Børger brukere, men vi vet ikke hvilken av dem som bodde på nordre Bunes. Men Torsten, nevnt 1560, var nok bruker på Bunes Nordre.

Den neste vi kjenner til, er Torer Gundersen, nevnt 1593 til 1604. Det var skifte etter ham 25.11.1608. Torer var gift to ganger. Vi kjenner ikke identiteten til hans første kone, men den andre het Åse. Hun overlevde ham, og hennes barn fikk ved skiftet i 1608 21 lispund i Sentvet Østre i Trøgstad og 13 lispund i Mustorp i Eidsberg. Eldstesønnen Steener fikk nok arven sin i Bunes Nordre, og han overtok gården etter faren.

Reier kom som bruker til Bunes Nordre omkring 1620, og utover i 1640-årene skulle han eie stadig nye andeler i gården: 5 lispund fra omkring 1644, 20 lispund i 1647 og hele gården, 35 lispund, fra omkring 1649. Helge Torersen, sønn til den tidligere brukeren, Torer Gundersen, var eier av 10 lispund i tiden 1647-48. Da han solgte sin part til Reier, innledet dette en 60-års periode med bare en eier. Hans sønn, Lauritz, arvet faren og satt med gården til sin død i 1708.

Reier var sønn til Borger på Søndre Bjerkenes i Høland og gift med Maren. I «Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen» antas det at Reier var gift med en datter på Sø-Mysen, men hvilket belegg det kan være for dette er uklart.

Heggen og Frøland nr. 4, folio 87a-87b; nr. 5, folio 3b-4a. Johan Garder: Slekten Krohg (Krogh) fra Høland eller Trøgstad, NST, Bind XVIII 1962, side 126-127.

I 1627 er hans far, Borger på Søndre Bjerkenes, død. Det er skiftet etter Borger, og eiendommene er delt mellom de tre sønnene Mogens, Reier og Christopher.

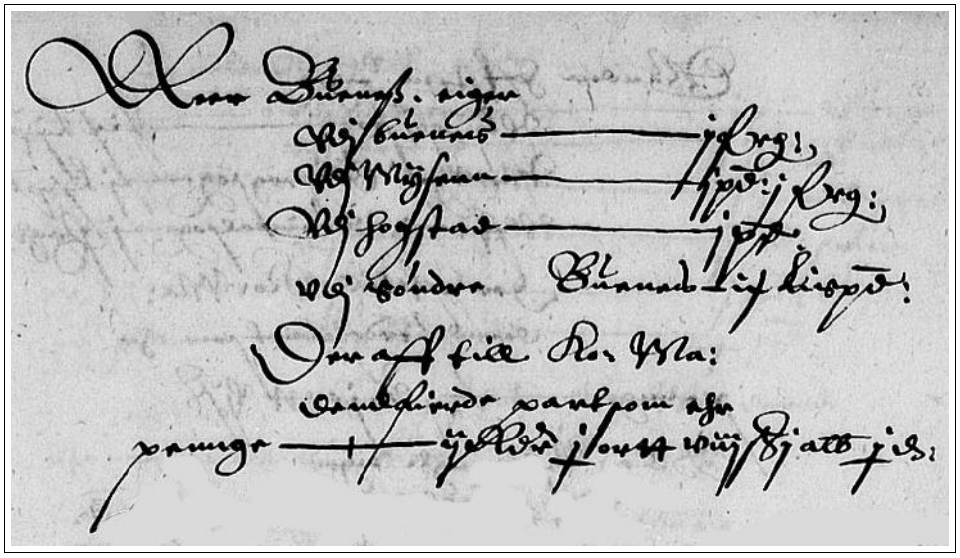

Landskatt til 4 terminer 1627. Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 83, legg 2, litra 7, bilde 19).

Landskatten til 4 terminer det året viser:
«Reer Buenes eiger
Udj Bueues - 1 fxrg: [fjerding]
Udj Mysenn - 1 pd. 1 fxrg:
Udj Hogstad - 1 pd.
Udj Søndre Buenes - 9 lispd.»

Unionsskatt jul 1639. Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 147, legg 1, litra 39, bilde 26).

Unionsskatten ved jul 1939 viser:
«Reer Beudenes er Eigendis
J Buednes - 1 fiering.
J Mou - 19 Lispd.
J Mørch - 15 Lipsd.
J Lauigh - ½ fær.
J Birckenes - 6½ Lispd. 1 Remoll.
J Thorenbye - 2½ Lispd.
J Sentueed - 3½ Lispd.
J Moendstuen - 2½ Lispd.»

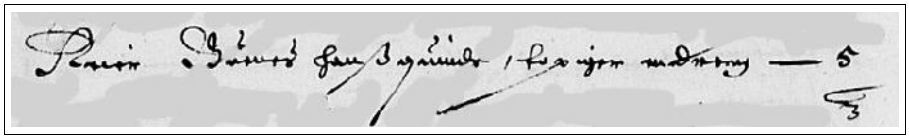

Koppskatt 1645. Nedre Romerike fogderi, Høllandts Prestegielld (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 21, folio 25).

«Koppskatten» i 1645 viser:
«Reier Buenes, hans quinde,
to piger en dreng».

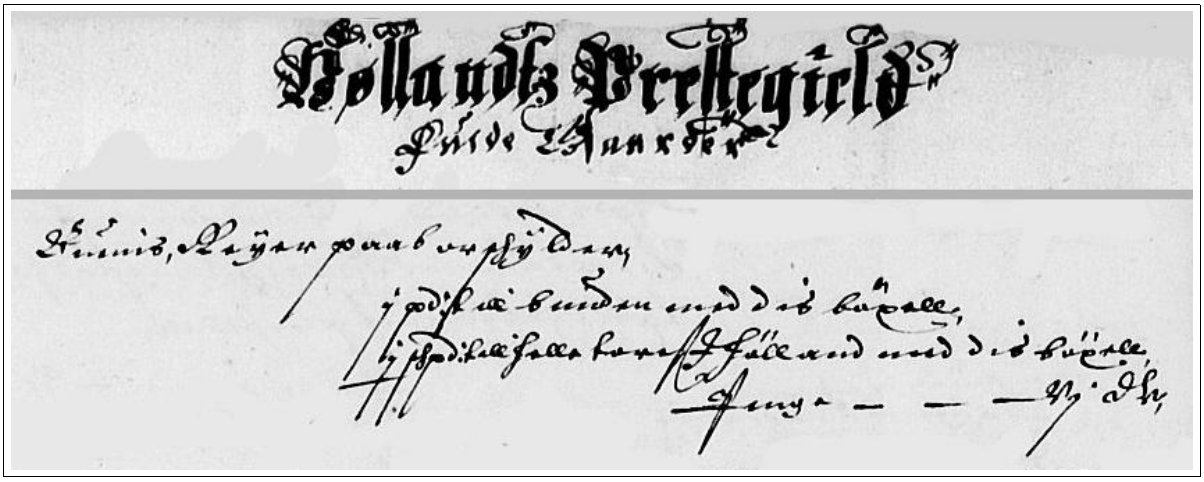

Kontribusjonsskatt 1647. Nedre Romerike fogderi, Høllandtz prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 6, litra K, folio 65).

Skattematrikkelen av 1647 viser:
«Buenis, Reyer paabor.
Schylder 1 pd. till bunden med dis bøxell.
½ schpd. till Helle Tores(en) j Hølland med dis bøxell.»
Han betaler 6 dr. i skatt.

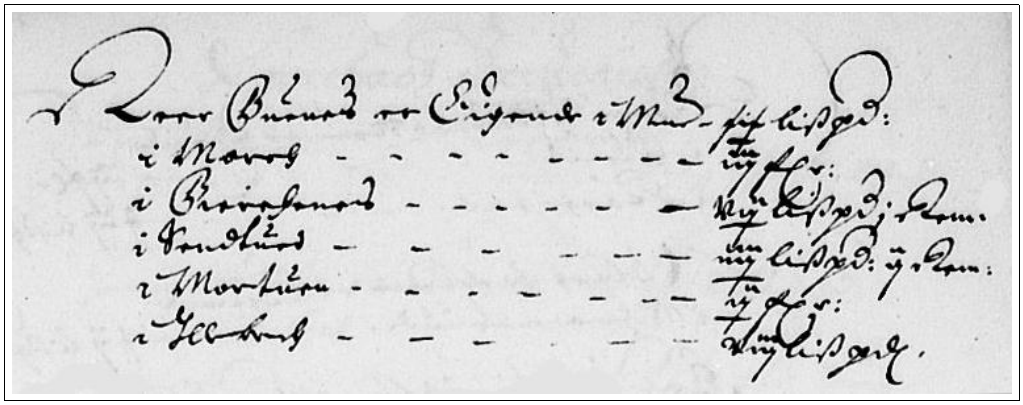

Odelsskatt 1656-57. Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 237, legg 6, litra 19, bilde 9).

Odelsskatten 01.05.1656 - 01.05.1657 viser:
«Reer Buenes er Eigende
i Mou - 19 Lispd.
i Morch - 3 Fær.
i Birckenes - 6½ Lispd. i Rem.
i Sendtued - 3½ Lispd. 2 Rem.
i Mortuen - 1½ Fær.
i ... - 8 Lispd.»

Skifte etter Reier ble avholdt 06.09.1660.

Likevel viser landkommisjonens «Jordebog» fra 1661:

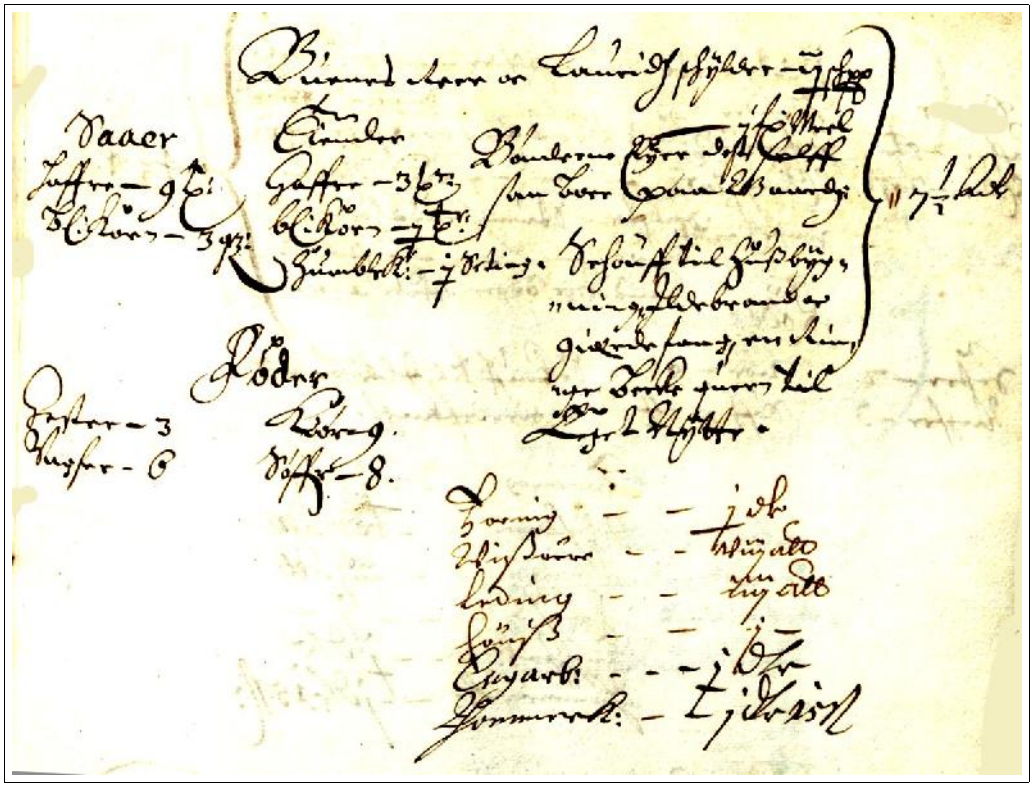

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Aker, Øvre og Nedre Romerike, folio 499a.

«Buenes Reer oc Laurids schylder 1½ schipp. 1 fæ. Meel.

Bønderne Eyer det self som boer paa Gaard:
Schouf til Husbygning, Ildebrand oc giærdefang,
en Ringe nye Becke quern til Eget Nytte.

Saaer
Hafre 9 tn. [tønner].
Bl:Korn 3 qz. [kvart tønne].

Tiender
Hafre 3 tn.
Bl:Korn ½ tn.
Humble K: [Hommelkorn] ½ Setting.

Føder
Hester - 3.
Ungfer - 6.
Kiør - 9.
Søffuer - 8.»

Reier og sønnen Lauritz betalte i tiende:
«Foring - ½ dr.
Visøer - 8 alb.
Høns - 1.
Leding - 4 alb.
Engarb: [Engearbeid] - ½ dr.
Thømmer K: [Tømmerkiøring] - ½ dr. 15 sk».

Manntallet i 1664-66 viser at Reier nå er død og at gården drives av sønnen Lauritz:
«Gaarder:
Nom: 118 Bunes [Nordre] - 1 schipd: 3 fær: tunge.

Opsidere:
Lauritdz Rejersøn - 28 Aar.

Tienstedrenge:
Christopher Matzøn - 12 Aar.
Oluf Sivertsøn - 22 Aar - Rytter.
Tord Halvors: - 23 Aar.»[840]

840 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Nedre Romerike fogderi, Høllandtz Prestegieldt, folio 25. Skattematrikkelen av 1647, Nedre Romerike Fogderi, Høllandtz prestegield, Fulde gaarder, folio 65. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Nedre Romerike, folio 499a. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 2.3 Nedre Romerike fogderi, folio 224, Prestenes manntall: 3.2 Høland prestegjeld, folio 56 og 91. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 493, 512, 579. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 362. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 5, side 231, 278-79, 284-85, 500.

(Barn VIII:158, Far X:629)

Gift med neste ane.

Barn:

Siri Reiersdatter Bunes Nordre. Levde 1632. Død omkring 1655 på Berger Østre, Hærland, Eidsberg (ØF). (Se VIII:158).

IX:316 mf fm mm fm m

Maren Bunes Nordre. Født omkring 1599. Levde omkring 1623 på Bunes Nordre, Hemnes, Høland (AK). Død 1673 på Bunes Nordre, Hemnes, Høland (AK). Begravet 18.03.1673 i Hemnes, Høland (AK).

Maren og Reier hadde følgende barn (minst).
Ca. 1623: Siri, gift med Ole Syversen Karlsrud i Trøgstad / Søndre Ekeberg i Trøgstad, død i 1693.
Siri (samme navn), skifte 11.06.1655, gift med
I. Mads Svenningsen Østre Berger i Eidsberg, II. Simen Olsen Dal i Eidsberg.
Eli, gift med I. Unuld Mørk i Hemnes, Høland, II. Christen Simensen Mørk.
Ca. 1634: Ingeborg, gift med Amund Gundersen Bjørnstad i Båstad, død i 1697.
Ca. 1636: Laurits, overtok gården, gift med Kirsten Fransdatter Torp, død ca. 1708.[841]

(Barn VIII:158)

Gift med forrige ane.

IX:317 mf fm mm mf f

Einer Aslachsen Hokaas Nedre. Odelsbonde. Født mellom 1560 og 1570. Levde 1604 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Død før 1637 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF).

En Lauriz betaler skatt av Nedre Hokaas i 1593 og 1594.

Vi finner Einar første gang i skattelistene når bygningsskatten skal betales påsken 1604. Han betaler skatt i alle fall fram til 1629.

Einer nevnes i ett gammelt aktstykke innlånt til Riksarkivet fra Haraldstad, Rakkestad. Innholdet er gjengitt i en avskrift:
«28/11 1607. To lagrettesmenn i Baastad bevidner at Arne Fusker av Tomter på sine og sin bror Od Odsens vegne, Oluf Bredæg på egne og Christoffer Solberg av Spydeberg på sin hustrus vegne befullmektiger Einer Hogaas til å innløse 9 lispd. i Quiller søndre i Eidsberg som avgangne Osmund Kirkeby hadde utsatt til Andris Nielsen, Borgermester i Oslo.»

Følgende to utrykte diplomer i Riksarkivet er gjengitt i avskrift ved Jon Anjer:
Det ene diplomet omhandler Enner Hogos, skrevet av hans svoger, Tor Paalsen Mære:
RA-diplom Meren i Mosedal 1.12.1609 Papir
«Kiendis Jeg Thor paaellsøn, boendis paa Merde I Haabellsogenn medt dethe midt obne breff, adt effter som Jonn Eystadt i Trøgstad saagen, haffuer ladit mig steffne medt endt rigens steffning, adt møde paa løuerdag først kommindis, adt suare med mine medtarffuinge, paa min quindis vegne, for nogitt gods fonede Houkos, kan Jeg Jcke siellf personlig komme, haffuer Jeg derffor giffuidt denne breffuer, min verbroder, Enner Hogos, fullmagt Och nu medt dette midt obne breff fullmegtig giør adt suare paa mine vegne thill samme steffning och han der udi adt lade och giøre lide och vngellde huis loff och redt er liger vis som Jeg siellff personlig thillstede var thill vinnisbøyedt lader Jeg thrøcke midt signedt herneden under, och venlig ombededt Mekell Meren denne Min fulldt magt mig adt besegle. Actum Mere i Maasdall den i desember Anno 1609
T P - M E»

Det andre diplomet viser at Einers far het Aslach og at hans hustru het Gunnild Rolfsdatter:
RA-diplom 27.1.1610 Pergament.
«Kijenndijs ieg migh Arne Otsen Boendijs paa Fuskier i tomthe sogen i Mossetall Met, dette Miit opne breff, mig att dett vittherlig skyldig att verre erllig och vell for standig mandt, Ener Aslagsen och handz høstrue Gunnill Rolffs dather, boendis paa synnste Hachos i Badstadsogen, iiij [siste j med strek; dvs. 3 1/2] gode ... Rigz daller, som hand mig thill min nød thørftighed veligen lannt, och mitt for strektt haffuer, huor for ieg medt min Egenn frii uille saa vell paa mijn kijre høstrus Barbra Helgisdatters ia och sam thøche, hanem igen i pantt setther iij Lindz pundt iort och skylt, ind i de 9 lindzpund skyld, som forne Ener aslagsen haffuer igenn indløst aff Anners Nielsen Borger i Opslo, som tuenne pantte Breff der om formelder daterit 1600 15 marti, den anden, daterit 1609 den 19 decembris: huilche forne iij [med strek, ser ut som 2 1/2] lindzpund skild i forne synste quiller, er mitt och miin Broders Ot Otsen rette och sannde odall, paa voris mores sijde, och ieg haffuer min Broders andpart aff kiøfftt som mitt Breff der om formeller huilche forne iij lindzpund iord och skyld, i forne synste kviller for Ener Aslagsen och hans Arffuinger skulle n de bruge och erholde, fra mig och mijne arffuinger, udi ... er for it fritt och frelst Brugendis pantt mett

841 Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 493, 512, 579. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 362.

Rentte og Rettighed ieg mig och mijne Arffuinger at holle forne Ener Aslagsen och hans Arffuinger skadis Løs, ii Alle made, och Och [!] werre hans frii och felse hiemmelsmand for huer mand, thill schall i Alle Maade, i forne Threduffue Ar, och Naar forne threduffue Ar ere ude, och inngen eller mijne, Arffuinge bliffuer da saa till syndz, forne iij lindzpund skyllt igenn att Løse, da skulle vij dett løsse sex ugers dag epther att forne treduffue Ar er ude, och dersom vij dett da iche igen Løsse og igjen giffue hannem eller hans Arffuinger deris ud lagde peninger some r iiij daller. Da skall forne Ener Aslagsen och hans arffuinger beholde forne iij lindzpund skyld. vnder forskreffuit har Thrycher iegh mitt signett for dette breff och iegh nemlligen om beder disse mend AMund Hackas och Gumund Skatthalhen Lagretthis Mend i Bodstadstad [!] sogen dette Breff met mig att Beseglhe, att saa i Sandhet Neder vore segell dathum Synste Hacha den 27 Januarj 1610».
Innkjøpt av Carl Hansen Skjenneberg i Baastad mai 1892.

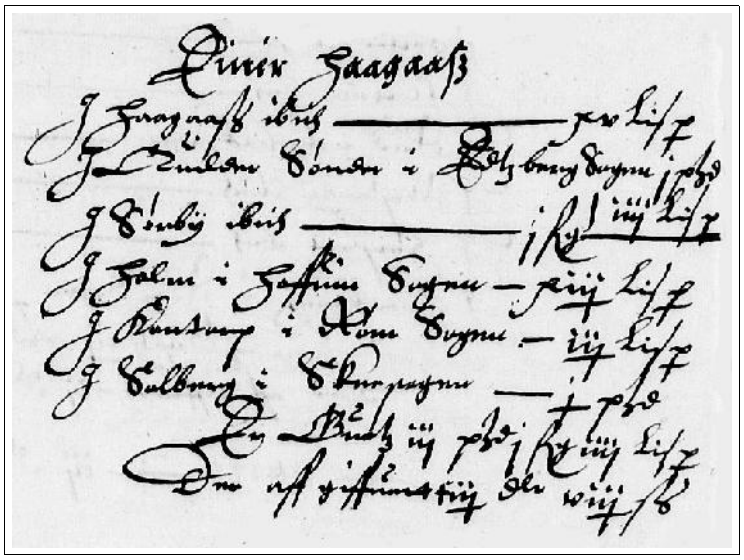

Landskatt Mikkelsmesse 1612, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 31, legg 4, litra 23, bilde 10).

I 1612 eier Einer og Lauritz Rolfsen Aslerud 5 lispd. hver i Kåtorp i Rødenes. Da disse parter er like store og da Einers hustru het Gunhild Rolfsen, er det sannsynlig at dette er arveparter:
«Einer Haagaas
i Haagaas - 15 lispd.
i Quilder Søndre i Edzberig Sogen - 1 phd.
i Sørby ibid - 1 fær. 4 lispd.
i Holm i Hoffuin Sogen - 12½ lispd.
i Kaatorp i Røm Sogen - 2½ lispd.
i Solberg i Skie Sogen - ½ phd.
Er Gudtz 3 phd. 1 fring 4 lispd. - Der aff giffuer 12½ dr. 7½ sk.»

I en skatteliste av 1614 er Einer Hokaas oppført som eier av 1 skippd. 4 lispd. i i Quiller søndre blant annet jordegods.

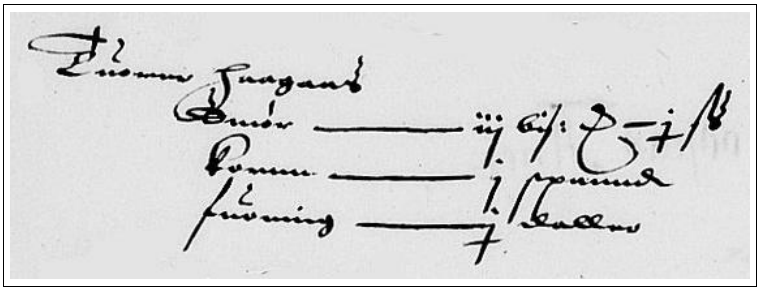

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg 3, litra 8, bilde 9).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Trygstad Prestegielld - Bodstad Anex - Bundeguotzs.
Einer Haagaas.
Smør - 3 bis: merker - ½ sk.
Kornn - 1 spannd.
Fuoring - ½ daller».

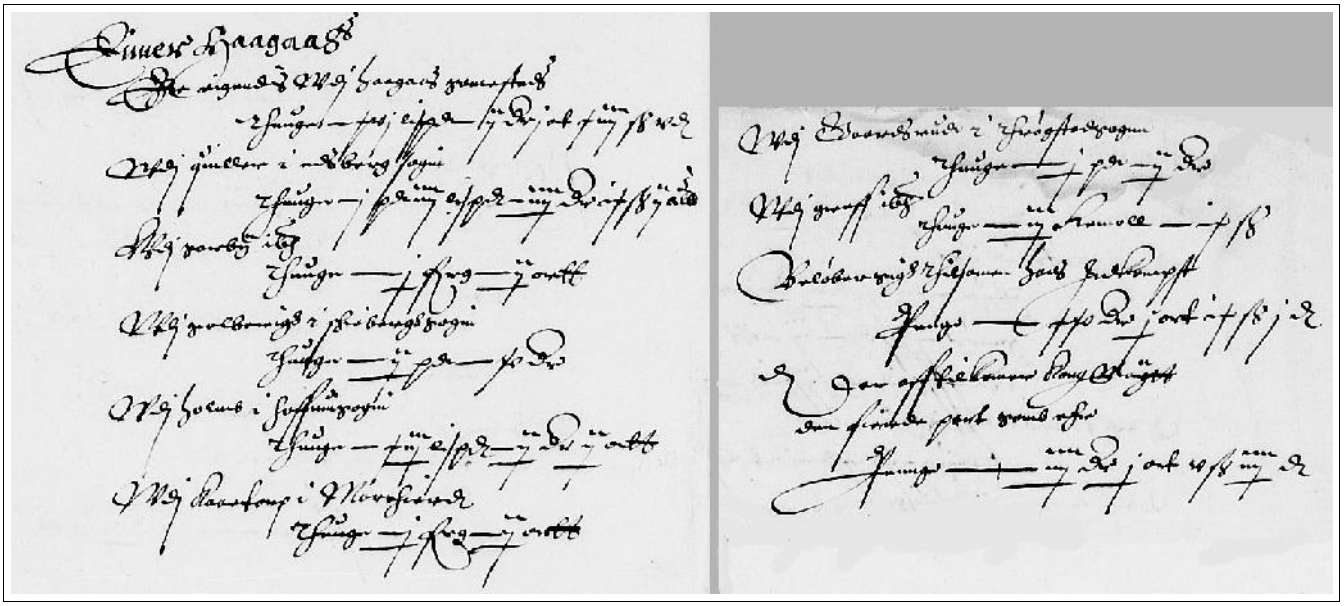

Landskatt Martini 1622, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 62, legg 5, litra M, bilde 7).

I en skatteliste av 1622 heter det:
«Einer Haagaas Ehr eigendis
Udj Haagaas samesteds - Tunge 16 lispd
Udj Quiller i Edsberig sogen - 1 pd 4 lispd
Udj Sørby ibj - ½ fiering
Udj Soelberigh i Shiebergs sogen - 1½ pd
Udj Holmb i Hoffuin sogen - 13 lispd
Udj Kaaetorp i Marcher - ½ fj.
Udj Gaardsrud i Trøgstad sogen - ½ pd»
Einer eier således tilsammen 4 skippd. 18 lispd.

Jeg har ikke funnet Einer i «Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker» fra 1624-26.

I landskattelisten i 1629 eier han det samme som i 1622, med unntak av at Garsrud med ½ skippd. er utgått.

Einer må være død før 1637. I en skatteliste for dette året står hans enke Gunnild oppført som eier.[842]

(Barn VIII:159, Far X:633)

Gift med neste ane.

Barn:

Aslach Einersen Hokaas Nedre/Agnes. Født omkring 1600. Levde 1618 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1686 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 12.09.1686 i Båstad, Trøgstad (ØF).[843] (Se VIII:159).

IX:318 mf fm mm mf m

Gunnild Rolfsdatter Aslerud Vestre. Født omkring 1572 på Aslerud Vestre, Trøgstad (ØF). Levde 1639 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1655 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 17.06.1655 i Båstad, Trøgstad (ØF).[844]

Gunnild var antagelig datter til Rolf Vestre Aslerud og søster til Lauritz Rolfsen Aslerud. Einer og Lauritz eide i 1612 hver 5 lispund i Lille Kaatorp i Rødenes. Da disse parter var like store, er det sannsynlig at de var arveparter.

Gunnild og Einer hadde følgende barn hvis navn kjennes:
Ca. 1600: Aslach, til Agnes, gift med Tore Evensdatter Agnes, død i 1686.
Ca. 1606: Rolf, til Nordre Langsætter og Hougland, gift med Guri Gundersdatter Skofterud, død i 1695.
Ca. 1619: Gro, døde i 1671, gift med
I. Berger Christophersen Søndre Hokaas/Hvammer,

842 H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 78 (p. 145). Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 412-414. R. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, side 283. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 488-489, 509, 574, 591.

843 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 193.

844 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 97.

II. Arne Olsen Rud i Båstad.

Einer må være død før 1637 da Gunnild nå står oppført som eier av familiegodset.

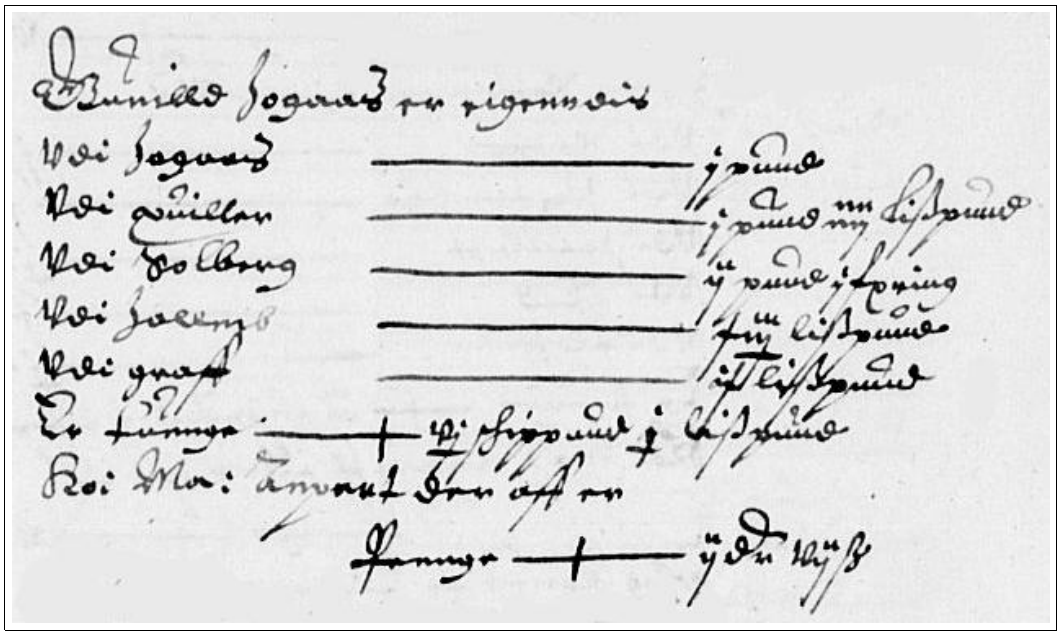

Unionsskatt jul 1639. Heggen og Frølands fogderi, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 147, legg 2, litra 31, bilde 3).

I skatteregisteret til Unionsskatten 1639 er oppført:
«Gunnild Hogaas er Eigendes
Udj Hogaas - 1 pund
Udj Quiller - 1 pund 4 lispd.
Udj Solberg - 2 pund 1 fiering
Udj Holmb - 12½ lispund
Udj Grauff - 9 lispund
Er Tunge 5½ skippund 2 lispund».

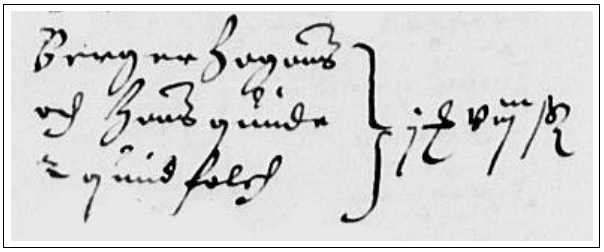

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Thrøgstad Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 8).

I 1645 er Berger bruker av Nedre Hogaas. «Koppskatten» det året viser:
«Berger Hogaas och Hans quinde.
2 quindfolck.»
Det betales 1 mark 8 skilling i skatt.

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 15).

Skattemanntallet av 1647 viser at svigersønnen Berger nå bruker Nedre Hokaas:
«Berger Hogaas,
Gunilde ibm: 16 lisspund.
Aslag Agnes 8 lispund.
Biuger Gunild Hogaas.»
Det betales 7 dr. i skatt.

Gunnild døde i 1655:
«1 Trinit: Gunnild Hougaas Æt 83».

Kontribusjon jonsok og mikkelsmesse 1660. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 256, legg 1, litra X, bilde 8).

Kontribusjonsskatten i 1660 viser.
«Berger Hogaas,
Gunille ibm. - 16 lb.
Aslach Agnes ibm. - 8 lb.
ehr Tunge 1 pund 4 lb. - skatt 6½ dr. 9½ sk. 2 hvid(?),
Forlindret 3 dr. Giffuer».
Det forekom ofte at en person ble oppført i skattelistene flere år etter sin død.

Berger Christophersen, muligens født ca. 1618, var gift med Gunnilds datter Gro og sønn til Christopher på Nordre Sæther. I 1661 hadde han flyttet til Hvammer. Han eide 1 pund i Gabestad og 1 pund 2 lispund 1½ Remol i Nordre Setter. Ved manntallet i 1664 oppgis han å være 46 år gammel. Berger ble begravet 04.04.1667, da oppgitt å være 45 år gammel.

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser at Torer bor på Nedre Hokaas og at Gunilles sønn, Aslach Agnes, eier hele gården, dvs. 1 skippund og 4 lispund.

Torer døde i 1663 og hans hustru giftet seg igjen med Niels Kiøstelsen.

Manntallet 1664-66 viser at Niels nå er bruker på Nedre Hokaas.[845]

(Barn VIII:159, Far X:635)

Gift med forrige ane.

IX:319 mf fm mm mm f

Effuen Torchildsen Agnes. Odelsbonde. Levde 1600. Levde 1614 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Død omkring 1628 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF).

Effuen var far til Tore og sønn til Torchild Augnes.

Dødsboet til hans far er oppført i skattelistene for 1613. I 1614 er Effuen oppført som leilending på Agnes.

I 1612 eier Torchild Augnes i Trøgstad 3 lispund i Hobøl, Askim. Oppsitteren Colbiørn Haabell opptrer i en Sagefaldsliste for 1617-18 i anledning av en «kostholdtz domb» som Gutorum Michelsen i Spydeberg har avsagt, men som Kolbiørn ikke hadde respektert. Han ble derfor dømt til en bot på «8 Ørtuger och 13 merker, Sølff ehr» ... 6½ dlr. 11 sk. 2 alb. Det er vel på grunn av denne store bot at han må gi fra seg noe mer av sin jord, først 2 lispund i

845 Koppskatten 1645, Akershus len, 23 Heggen og Frøland fogderi, Thrøgstad Sogenn, folio 8. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Baadstad Sogen, folio 15. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 412-413. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 470, 488-489, 509, 574, 591.

1618 og så 3 lispund i 1620, begge ganger til Effuen Augnes i Trøgstad.

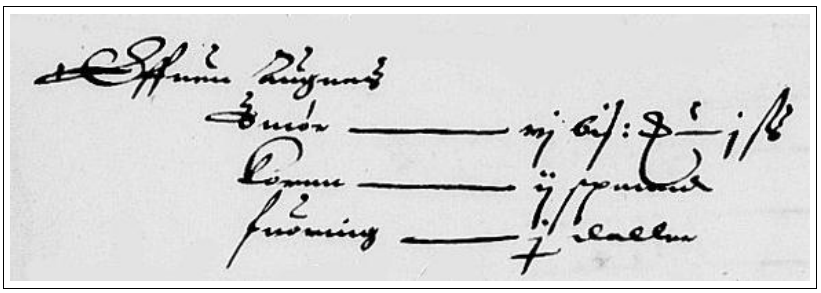

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg 3, litra 8, bilde 9).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:

«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Trygstad Prestegielld - Bodstad Anex - Bundeguotzs.

Effuen Augnes.

Smør - 6 bis: merker - 1 sk.

Kornn - 2 spannd.

Fuoring - ½ daller».

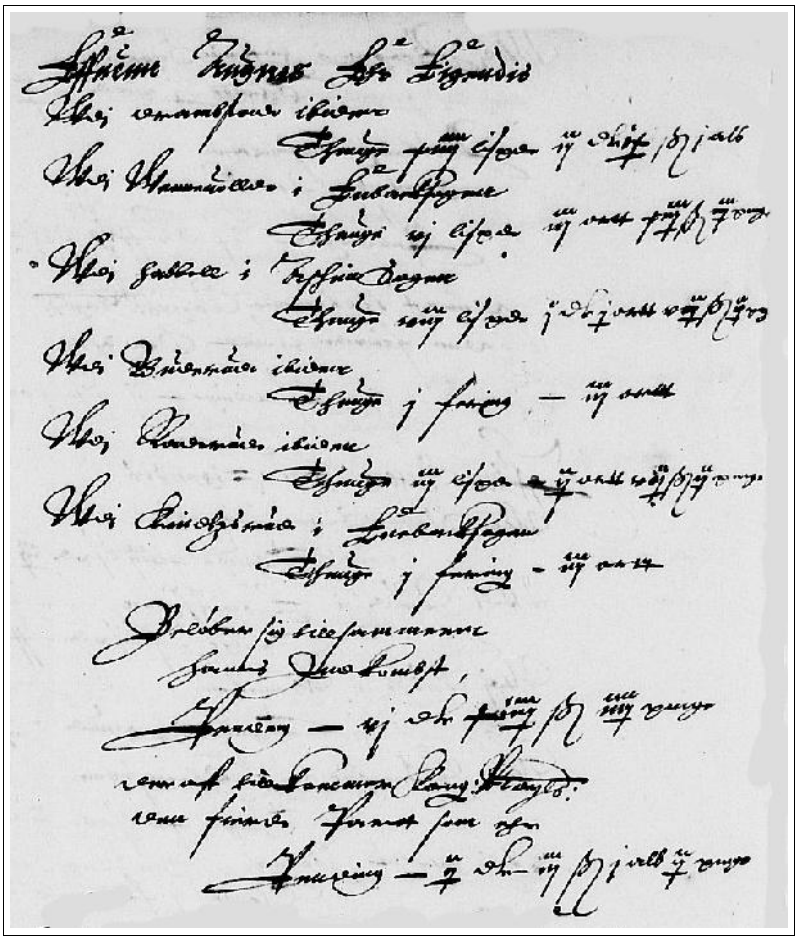

Landskatt Martini 1618, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 48, legg 6, litra D, bilde 9).

Landskatten Martini i 1618 viser:

«Effuenn Augnes Ehr Eigendis

Wdj Dramstad ibidem - Thunge 14 lispund

Wdj Wennevolld i Enbachsogen - Thunge 6 lispund

Wdj Hobbel i Ashind sogen - Thunge 8 lispd.

Wdj Guderud ibidem - Thunge 1 fiering

Wdj Raderud ibidem - Thunge 3 lispd.

Wdj Kindtzsrud i Eneback sogen - Thunge 1 fiering

Parten i Wennevold i Enebakk finnes imidlertid ikke blant hans far Torchilds jordegods. Det er sannsynlig at det er hans hustrus odel. Denne antagelse blir styrket ved at det i 1600 er en Reer på Wennevold. Aslach Agnes, som var gift med Effuens datter, kaller sin eldste sønn Reer. Han var altså Effuens dattersønn. Odelsjordeboken fra 1624

viser at de 13½ lispund i Wennevold var odelsgods.

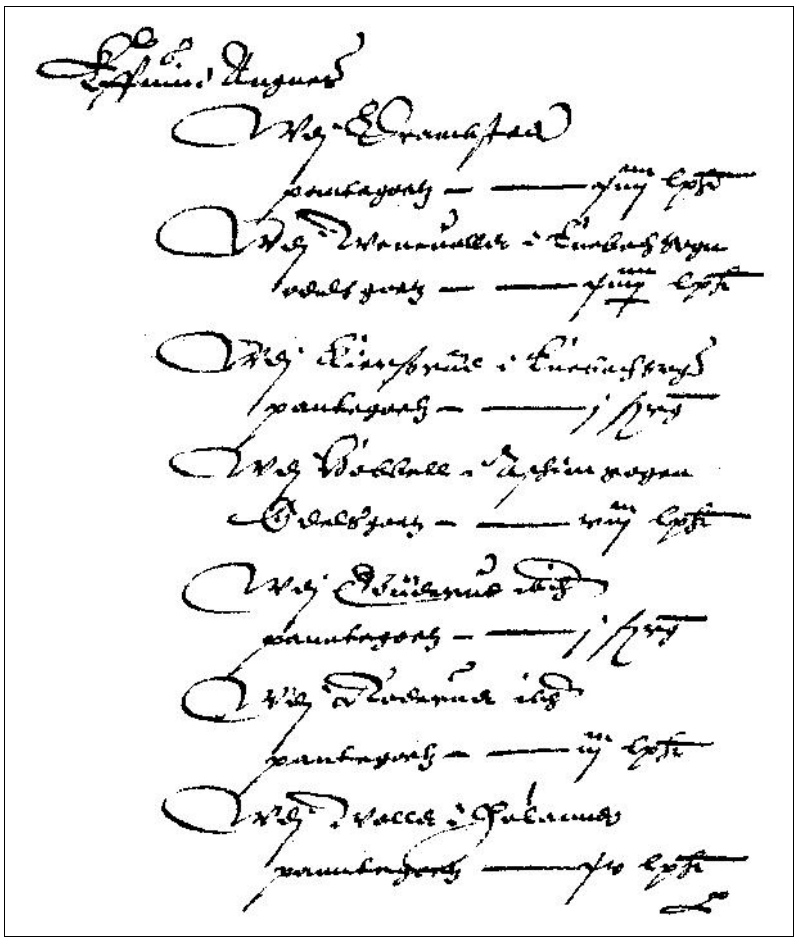

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Trøgstadtt Prestegielld».

I Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 for Heggen og Frøland skibrede er alle jordparter angitt som odels- pante- eller kjøpegods. Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at oppgitt odelsgods skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted:

«OdellsBønderne aff Trøgstadtt Prestegielldt, Angiffuett deris Odels Jnndkumbst, Att Wehre Raadigtt, som Eptherføllger:

....

Effuind Angnes

Wdj Drambstad - pantegoedz - 14 lpd.
Wdj Weneuolld i Enebach sogn - odelsgoedz - 13½ lpd.
Wdj Kienßrud i Enebach sogn - pantegoedz - 1 fxrg: [fjerding]
Wdj Høbbell i Aschim sogen - Odelsgoedz - 8 lpd.
Wdj Guderud ibid - panntegoedz - 1 fxrg:
Wdj Raderud ibid - pantegoedz - 3 lpd.
Wdj Wolld i Hølannd - panntegoedz - 15 lpd».

I 1627 eier Effuen stort sett samme jordegods som i 1624. Pantegodset i Wold i Høland er borte, mens han i stedet eier 2½ lispund i Sæther [Nordre?]. Godset utgjør 2½ skippund 1 lispund.

I Romerike Ættehistorielags Årbok skriver Johan Garder om Gulbrand Torkildsen Vennevold. «Han var født på Huserud i 1672 og bodde på Vestre Vennevold i 1701. Vestre Vennevold var gammelt odelsgods i hans fars slekt, idet hans farmors far, Torkild Agnes i Trøgstad, var eier av det i 1612». Denne Gulbrand var sønn til Thorkild som var sønn til Aslach Agnes. Det er imidlertid ikke korrekt at Torchild Agnes eide denne gården i 1612!

Effuen har visstnok ikke hatt noen sønn, siden Aslach fra Hokaas, som var gift med hans datter Tore, kom til Agnes. Han nevnes på Agnes i en skatteliste fra 1629.

Effuen har antagelig hatt nok en datter, som har vært gift til Nadem i Høland. I skattelister fra 1649 og 1659 nevnes Effuen Nadem fra Høland som eier av et halvt skippund i Drambstad i Trøgstad, og dette er Agnesgods.

Effuen må være død mellom 1627 og 1629. I en skatteliste fra 1629 står Aslach som bruker på Agnes, og er eier av omtrent det samme jordegods som sin svigerfar.[846]

---

846 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 8. Heggen og Frøland skibrede, folio 487-488. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 258, 362; Bind 2, side 122. Johan Garder: En slektskrets i Enebakk mellom 1600 og 1700, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 269. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 414-415.

(Barn VIII:160, Far X:637)

Gift med neste ane.

Barn:

Tore Effuensdatter Agnes. Født omkring 1598. Levde fra 1626 til 1686 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1690 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 23.02.1690 i Båstad, Trøgstad (ØF).[847] (Se VIII:160).

IX:320 mf fm mm mm m

??? Reersdatter Wennevold Vestre. Levde fra 1580 til 1595.

Det er trolig at datteren til Reer på Vestre Wennevold i Enebakk var gift med Effuen Torchildesen Agnes.

(Barn VIII:160, Far X:639)

Gift med forrige ane.

IX:321 mf mf ff ff f

Steen Fladen. Gårdbruker. Levde 1578. Levde 1591 på Fladen, Rømskog, Rødenes (ØF). Død omkring 1628 på Fladen, Rømskog, Rødenes (ØF).

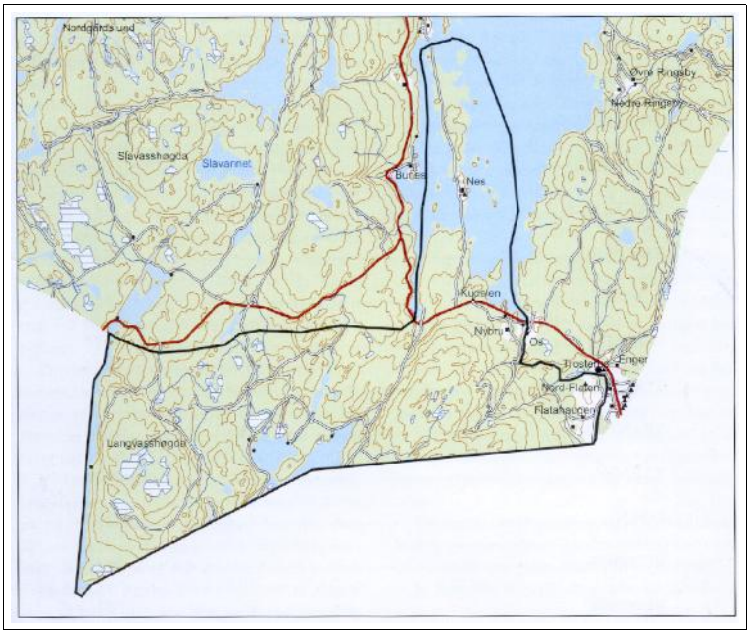

Flaten i Rømskog, et anneks til Rødenes, ligger sør i bygda ved utløpet av Rømsjøen og på begge sider av Ouselva, like ved grensen mot Sverige. Den grenser i øst til Trosterud, i nord til Sundsrud og i vest til Marker kommune. Innmarka ligger lengst øst på gårdsområdet og på neset ut i Rømsjøen.

Den gamle veien gikk over Hagasundet, og det ble ferjet her til 1899, da det ble bygd flytebru over sundet. En lignende bru ble bygd på Gåsvik i Setskog. Det sies at bestefaren til Ove Gedde i Setskog lærte å bygge brygger av torv da han deltok i frigjøringskrigen på Cuba i 1895.

Navnet Flaten, uttales «fla'ten», kommer av «flotin», som er bestemt forn av «Flot», som betyr «flat strekning». Navnet ble skrevet «Flotennæ», «Flotenne», «Flotenna» i Røde bok fra omkring 1400, «Fladen» i 1604, 1626 og 1723 og «Flaten» i matrikkel 1838 og 1886.

Nes er den eldste gården i denne delen av bygda ut fra navneformen og beliggenheten på neset ut i Rømsjøen. Usammensatte naturnavn er tradisjonelt blitt oppfattet som de eldste gårdsnavnene, og på Østlandet blir gårder med slike naturnavn gjerne datert tilbake til tiden omkring Kristi fødsel. Men den nære sammenhengen mellom gårdsnavn og hosetting har blitt modifisert i senere tid, og det er rimelig å tro at Kristi fødsel er for tidlig i Rømskog. Det er mer sannsynlig at det meste av Rømskog ble bosatt i perioden 800-1350, da beiteområder og store skogvokste strekninger på Østlandet ble fast bosatt, ryddet og dyrket for første gang. Men ut fra navneform og den gode beliggenheten på neset kan bosettingen pa Nes være eldre.

Flaten var trolig egen gård fra tidlig middelalder eller kanskje allerede i vikingtiden. Delet til Trosterud må ha gått langs elva fra Rømsjøen. Det gamle tunet på Flaten kan ha ligget der Flatahaugen har husene. Flaten var i bruk i de vanskelige årene etter svartedauen, mens Nes ble fraflyttet. Flaten ble nå den største gården i denne delen av bygda, og Nes ble en del av Flaten.

Gunnar på Flaten er nevnt i biskop Eysteins jordebok fra omkring 1400 (Røde bok). Han hadde gitt et halvt markebol i søndre Flaten til Rømskog kirke og prestebord. Parten er ikke nevnt i Oslo og Hamar bispedømmes

847 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 207.

jordebok fra 1577. Gunnar ga også nabogården Trosterud til Rømskog kirke.

Deler av gården Flaten lå derfor til Rømskog kirke i mellomalderen. Utenbygdsboende eiere hadde trolig overtatt hele gården allerede på 1500-tallet, og fra tidlig på 1600-tallet kjenner vi navnene på eierne. Eierhistorien fra 1600-tallet og framover er stort sett den samme som for de andre gårdene i denne delen av bygda. Da det ble mulig å fløte tømmer fra Rømskog til sagbrukene i Tisdedalen, ble mange gårder i Rømskog overtatt av sagbrukseiere i Fredrikshald, og jorda på Flaten ble leid bort til leilendinger og husmenn.

Flaten og nabogården Sundsrud var blant de beste gårdene i bygda ut fra matrikkelskylda. I 1647 hadde de to gårdene høyeste matrikkelskyld, og gårdene var i skatteklassen helgårder (fullgårder) sammen med Haukenes og Tårnby. I utkast til ny matrikkel i 1723 ble skylda på Flaten foreslått redusert med 15 lispund tunge på grunn av skogbrannen her i 1719.

Det var én bruker på Flaten i 1593, to brukere i 1647 og før 1723 var innmarka på Flaten delt mellom fem leilendinger.

«Sten Fladen» ble nevnt i 1591 da han var blandt de «lagrettesmænd og menige bønder» som valgte utsendinger ved kongehyllingen i Oslo.

Steen nevnes i skattelistene som oppsitter på Fladen til 1628. Han betaler 60 skilling i bygningsskatt i 1601. I 1628 betaler Steen 30 skilling i «Wolldshatt».

Av hans barn kjennes sønnene:
Ca. 1593: Berger, til Trandem.
Ca. 1604: Knud (antagelig), bruker Trandem i 1645 og 1647 og halve Flaten i 1664.

Steen døde antagelig i 1628.

Han brukte trolig gården alene, men før 1647 er gården delt mellom «Innguor» og Berger. I 1664 har Steen Fladens trolige sønn Knut og Oluf Andersen overtatt bruken av hver sin halvdel av gården.

I krigsårene 1657 til 1660 var grensetraktene utsatt for overfall av svenske hæravdelinger.[848]

(Barn VIII:161)

Gift

Barn:

Berger Steensen Trandem. Født omkring 1593 på Fladen, Rømskog, Rødenes (ØF). Levde 1647 på Fladen, Rømskog, Rødenes (ØF). Levde 1664 på Trandem, Rømskog, Rødenes (ØF). Død før 1678 på Trandem, Rømskog, Rødenes (ØF). (Se VIII:161).

IX:345 mf mf mm ff f

Aslach Einersen Hokaas Nedre/Agnes. Født omkring 1600. Levde 1618 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1686 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 12.09.1686 i Båstad, Trøgstad (ØF).[849] Gjentakelse, se side 716.

IX:346 mf mf mm ff m

Tore Effuensdatter Agnes. Født omkring 1598. Levde fra 1626 til 1686 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1690 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 23.02.1690 i Båstad, Trøgstad (ØF).[850] Gjentakelse, se side 726.

IX:347 mf mf mm fm f

Erich Amundsen Østenbye. Odelsbonde. Født omkring 1575. Levde fra 1613 til 1664 på Østenbye, Rømskog, Rødenes (ØF).

Erich var antagelig gift 2 ganger, hans hustruers navn er ikke kjent. Han hadde følgende barn (minst) hvorav Christopher antagelig var fra hans første ekteskap:
Ca. 1618: Christopher, på Funderud i 1664, overtok Østenbye, gift med Gudbjørg Ingebretsdatter.
Ca. 1638: Gunbiør, gift med I. Hans Gulbrandsen, II. Gunder Aslachsen Lund.
Ca. 1644: Amund, antagelig død ca. 1664.
Ca. 1648: Olbiørn, overtok Funderud etter sin bror.

Erich har overtatt Østenbye i 1613. Sammen med 10 andre leilendinger betaler han 10 daler i landskatt til Mikjelsmesse det året.

---

848 R.E.M.: Slektsforbindelser Rødenes-Romskog, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind II, side 320. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 396-397. Ulf Grøndahl: Rømskog bygdebok, Bosettings- og næringshistorie (2006), side 19-21, 25, 27. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 76 Allmuen i Rødenes (1591), side 229.

849 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 193.

850 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 207.

Han var en stor eiensdomsbesitter.

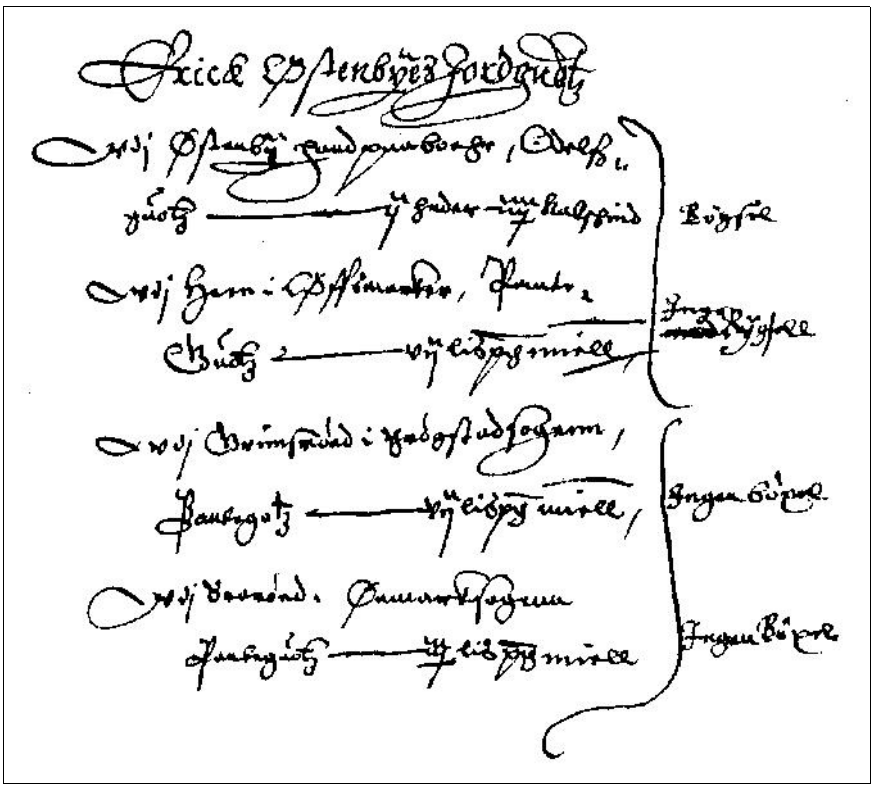

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Ouers Marker Sogen».

I Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 for Idd og Marker fogderi er alle jordparter angitt som odels- pante- eller kjøpegods. Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at oppgitt odelsgods skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted:
«Erich Østenbyes Jordguotz

Wdj Østenby Hand paaboehr, Odelsguotz - 2 huder 3½ kalvschind - Bøgsel.

Wdj Heen i Øffsmarker, PanteGuotz - 7 lispd miell, Ingen Bygsell.

Wdj Grimsrøed i Trøgstad Sogenn, Pantegotz - 7 lispd miell, Ingen Bøxel

Wdj Brorøed i Øemark Sogenn, Panteguotz - 2½ lispd miell, Ingen Bøxel».

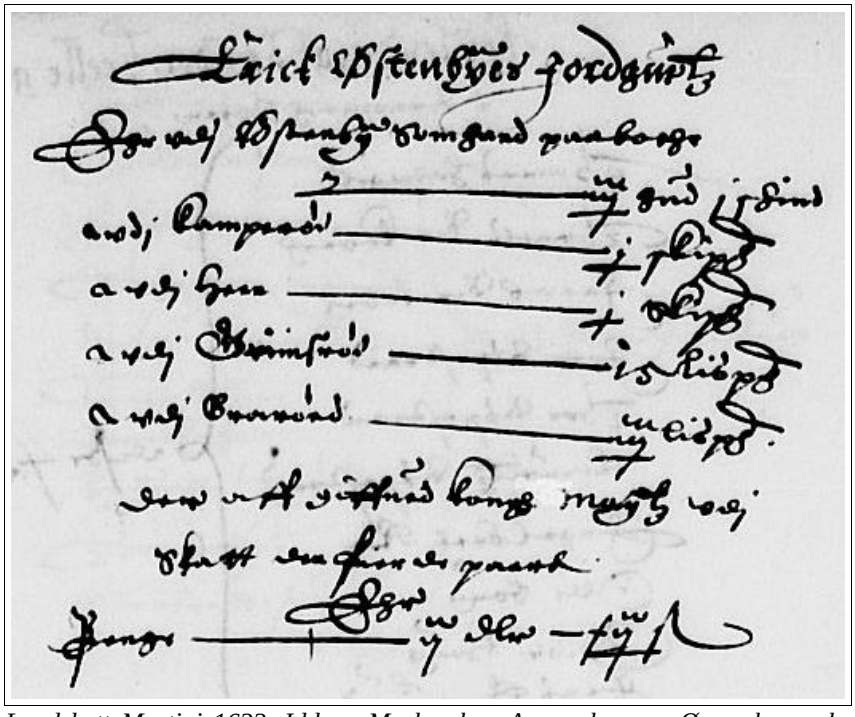

Landskatt Martini 1633. Idd og Marker len, Aremark sogn, Øymark anneks (Lensregnskap Akershus len, eske 1, legg 6, bilde 16).

«Idde ock Marcker Landskatt Martini 1633 - Bøndernis Oddelsguidz i Øffsmarck.
Erick Østenbyes Jordguitz

Ehr af Østenby som hand paaboer - 2½ Hud 1 Schind.

udj Kamperød - ½ skipd.

udj Heen - ½ skipd.
udj Grimsrød - 15 lispd.
udj Brarøed - 2½ lispd.
Der aff giffuer Kongl. Mait. udj skatt en fierde part - Penge 2 dr. 11½ sk.»

Oppgavene forandrer seg fremover, men i 1645 holder han stillingen som tredje største jordeier i Rødenes.

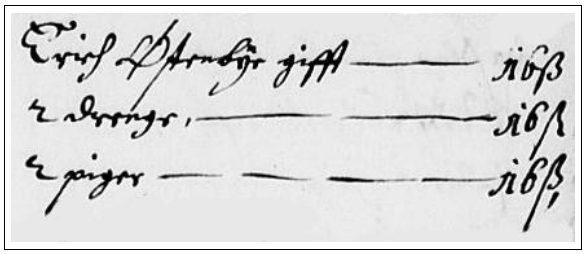

Koppskatt 1645. Marker len, Rødenes sogn (Lensregnskap Idd og Marker len, eske 5, legg 1, litra 13, folio 13).

«Koppskatten» i 1645 viser:
«Rødnes Sogenn.
Erich Østenbye gift - 16 sk.
2 drenger - 16 sk.
2 piger - 16 sk.»

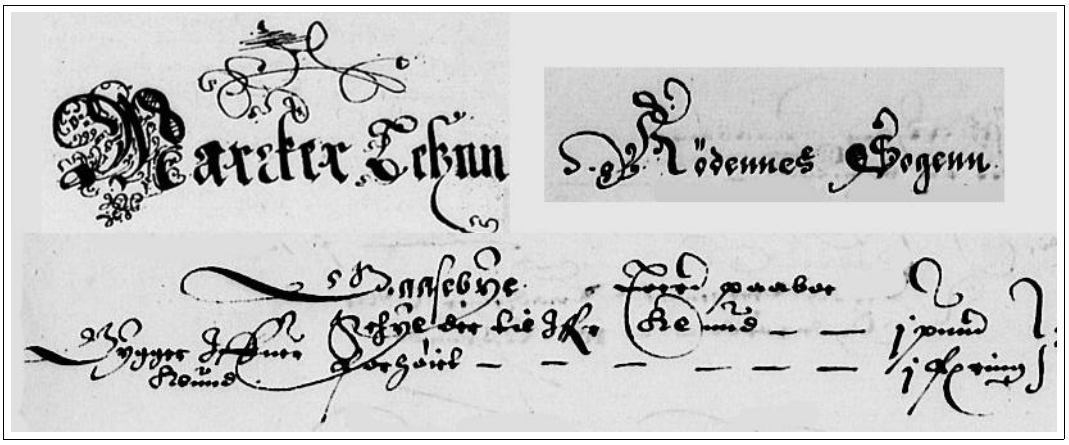

Kontribusjonsskatt 1649. Marker len, Rødenes sogn, Rømskog anneks (Lensregnskap Idd og Marker len, eske 5, legg 6, folio 7).

Skattematrikkelen av 1647 viser:
«Østennbye, Erich paaboer, schylder
til bonndenn sielff huuder 2½, schinnd 1,
til Rødennes presteboel 5 schinnd.
Biuger Erich Østennbye.»
Han betaler 3 dr. i skatt.
Samme matrikkel for gården Heenn viser at Erich nå eier hele gården:
«Heenn, ennckenn paaboer, schylder
til Erich Østennbye 15 lispd.
Bygger bemeldte Erich Østennbye».
I 1664 og i 1680 brukes Heen av Erichs bror, Svend.
Han eier også 1½ lispund i Baadstad, 15 lispund i Funnerød og 2 huder i Kamperud.

I 1656 eier han fortsatt 2 [2½?] huder i Østenbye, 15 lispund i Funderud, 15 lispund i Heen og 10 lispund i Kamperud. Kamperud var ødegård i 1615 og lå da under Østenbye.

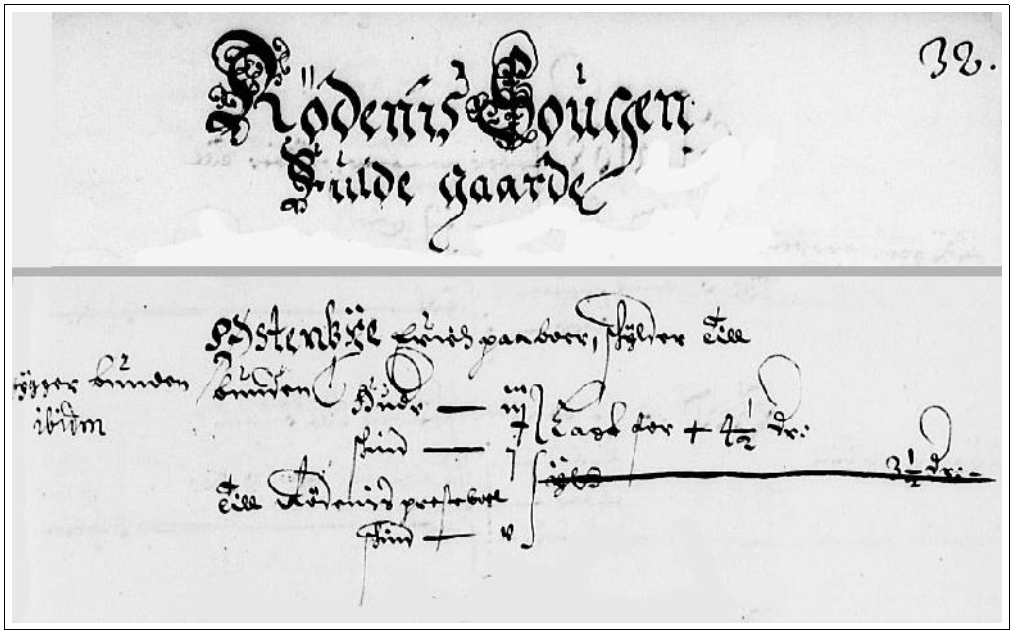

Kontribusjonssskatt 1661. Marker fogderi, Rødenes sogn, Rømskog annex (Lensregnskap Idd og Marker len, eske 8, legg 5, bilde 34a).

Kontribusjonsskatt 1661:
«Rødenis Sougen - Fulde Gaarde.
Østenbye Erich paaboer,
Skylder Till bunden Hude - 2½, skind 1 - lagt for [skatt] + 4½ dr.
Till Rødnies presteboel skind - 5.
Bygger bunden ibidem.»

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

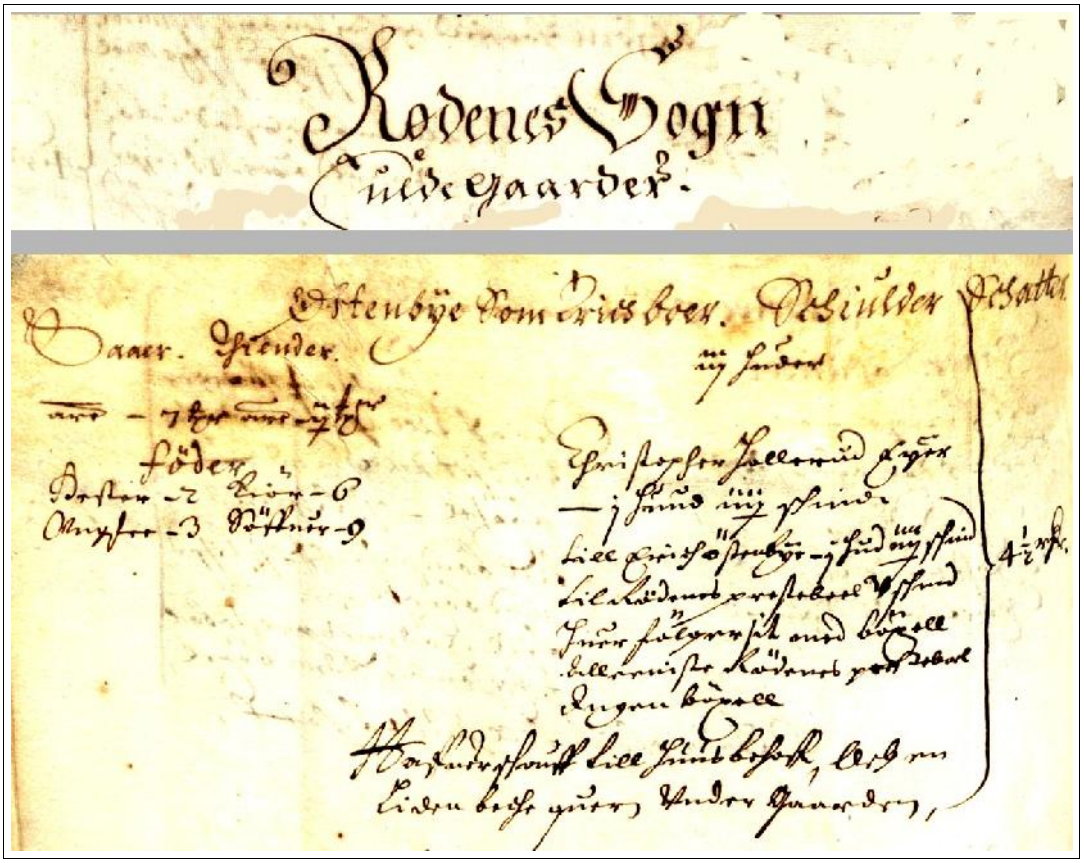

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Marker og Follo len, folio 544b.

«Østenbye som Erich boer Schiulder 3 huder.
Christopher Jellerud Eiger - 1 Huud 3½ Schind.
till Erich Østenbye - 1 Hud 3½ Schind.
til Rødenes prestebool - 5 Schind.
Huer følger Sit med bøxell.
Allemiste(?) Rødenes prestebool - Ingen bøxell.

Hafuer Schouff till Huusbehoff,
... en Liden beche quarn Under Gaarden.
Saar
Are: 7 tn. [tønner].
Thiender
Are: 1½ tn.
Føder
Hester - 2.
Kiør - 6.
Ungfee - 3.
Søffuer - 9.
Schattten - 4½ rdr.»

Fogdenes manntall i 1664: 1.1 Idd og Marker fogderi, Rødenes sogn, folio 93.

Ved manntallene i 1664 viser prestenes 1. manntall og fogdemanntallet:
«Østenbye skylder 3 Huder.
Obsidere: Erich Amunds. 88 Aar er blind oc
Sønnen Amund Erichsen - 20 Aar - bruger - 3 huder.
Sønner: Olbiørn Erichsen - 16 Aar.
Tienstedrenge: Brønild Lauriz 21 Aar».

Prestenes 2. manntall i 1666: 2.6 Øvre Borgesyssel prosti, Rødenes prestegjeld, folio 191.

Ifølge Prestenes 2. manntall i 1666 er sønnen Amund nå borte, han er muligens død:
«N. 27 Østenby 3 Huder.
Opsiddere: Erich Amundsøn 89 Aar.
Sønner: Olbjørn Erichsøn 17 Aar.
Tienere: Brønnild Lauritsøn 22 Aar, Abraham Oluffsøn 17 Aar».

Erich levde ikke så lenge deretter. I 1669 har sønnen Christopher overtatt Østenbye.[851]

851 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 9 XXIV - 1. Idd og Marker fogderi, folio 29b. Koppskatten i 1645, Marcker Lehn, Rødnes Sogenn, bilde 13. Skattematrikkelen av 1647, Rødennes Sogenn, Fulde gaarder, folio 56 og 59. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Rødenes, folio 544b. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.1 Idd og Marker fogderi, folio 93; Prestenes manntall: 2.6 Rødenes prestegjeld, folio 172 og 191. R. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 118, 299.

(Barn VIII:174, Far X:693)

Gift

Barn:

Gunbiør Erichsdatter Østenbye. Født omkring 1638 på Østenbye, Rømskog, Rødenes (ØF). Død 1678 på Lund, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 08.12.1678 i Båstad, Trøgstad (ØF).[852] (Se VIII:174).

IX:349 mf mf mm mf f

Kiøstel Aslachsen Fiøs Søndre/Kirchebye. Gårdbruker. Født omkring 1607. Levde 1647 på Fiøs Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Flyttet 1656 fra Fiøs Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF) til Kirkebye, Båstad, Trøgstad (ØF). Levde 1668 på Kirkebye, Båstad, Trøgstad (ØF).

Skattematrikkelen av 1647 viser:
«Tiøstulff Fiøes,
Christoffer Vesterbye i Esbergsogen ½ pund.
Gunder Findestad ibm. ½ pund.
Byger huer sitt».
Han betalte 6 dr. i skatt.

Etter at Ragnhild døde giftet Kiøstel seg i 1656 med enken etter Erich Kirchebye:
«III N (3. juledag): Spons Kiostell Fioes Ambior SiffursDatter».
«Reminís(ere, 2. søndag i fasten): Kiøstell Kirchebye copul».
(Kirkebok nr. 1, folio 98 og 99).

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 24a.

Bonde Goedtz: Kierchebye, Tiøstell paaboer, Schylder till
Hr. Niels Muus - Meell 2 pund 1½ lispd.
LandzEyer Thrøgstad presteboll - 1 fxring: [fjerding]
Berger Teig i Ennebach Sogn - 3½ lispd.
Herr Niels Muus biuger.
Skoug till gaardz behouff.
Skatter:
Smør - 6 bz. - 1 mk.
Korn - 2 Spand - 1½ mk. 4 sk.

852 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 166.

Ledingspenge - 1 sk. - ½ sk.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr.»

Prestenes 2. manntall i 1666: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 32.

Manntallet for 1664-66 viser:
«Noo. 21 Kirchebye med Roven, skylder 2½ skippd.
Besiddere:
Kiøstell Aslachsen bruger - er 57.
Sønner:
Torer (Tord) Erichsen er 19 Aar.
Brynnild Kiøstelsen er 14 Aar.
Husmend:
Deris Sønner etc:
Axell Kiøstelsen er 12 Aar.»

I en skatteliste fra 1668 står det at
«Tiøstel Aslachsen Kirchebye» skylder til
«Her Niels Muus paa Trøgstad mel 2 pd. ½ lpd. Niels Muus biuger».

Kiøstels far het Aslach, og sønnen Niels kom som bruker til Nedre Hokaas. Eieren av Nedre Hokaas var Aslach på Agnes, eldste sønnen til Einar som hadde Nedre Hokaas frem mot 1630-årene. Etter vanlig oppkallingsskikk bør Einars far også hatt navnet Aslach, noe som tyder på slektskap.[853]

(Barn VIII:175)

Gift med neste ane.

Barn:

Niels Kiøstelsen Hokaas Nedre/Agnes. Født omkring 1631. Død 1716 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 02.02.1716 i Båstad, Trøgstad (ØF).[854] (Se VIII:175).

IX:350 mf mf mm mf m

Ragnild Brynildsdatter Jørntvet Nordre. Levde 1616. Død 1655 på Fiøs Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF).

Ragnild kom fra Nordre Jørntvet.

Hun og Kiøstel hadde følgende barn (minst):
Axel, til Søndre Øyestad.
Ca. 1631: Niels, til Hokaas, senere til Agnes.

Det er mulig at Ragnild ble begravet Sexagésima i 1655. Opplysningene i kirkeboken på denne tiden er ofte overstrøket:
«Sexag Ragnild ...os ... aan».[855]

(Barn VIII:175, Far X:699)

853 Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Baadstad Sogen, folio 17. Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 24a. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 310; Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 9 og 32. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 413.

854 Kirkebok Trøgstad nr. 2: «Sepult», folio 63.

855 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 96. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 413.

Gift med forrige ane.

IX:359 mf mm ff mm f

Gunder Aas. Gårdbruker, skyss-skaffer. Født omkring 1598 på Aas, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1650 på Aas, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 17.11.1650 i Båstad, Trøgstad (ØF).[856]

08.06.1669 ble det avholdt åstedssak mellom Kirkebye, Aas og Enger. Saken var påstevnet av Nils Tølder, viselagmann i Skien, som eier av Aas, og hr. Nils Muus på Kirkebye og Torps vegner mot Gulbrand Enger for at han hadde ryddet og sådd en bråte.
13 vitner, m.a.:
Amund Bingen og hans søstrer Maren Gunnerdatter, Astrid Gunnersdatter og Marta Schønneberg vitnet at deres far Gunner Aas bodde all sin tid på Aas.
Videre: Torsten Smaadal, tilforn boende på Enger i 10 år.
Siver Olberg - hans salige værfar var Truls Olberg.
Knut Nilsen på Lille Schienumb - bodde i 6 års tid nest før Hannibals krig på Torp.
Erik Rugen - som er halvbror til Kirkebyes besitter.
Fremlagt en dom av 10.06.1639 om delet mellom Aas og Torp, opprettet mellom Salig borgermester Reynholt Jensen og hr. Peder Paulsen, sogneprest til Trøgstad.
Kaptein Westichen svarte på sin landbonde, Gulbrand Engers, vegne (HF tingbok nr. 10, folio 38a-41b).

En Christen brukte Aas frem til 1627.

Fra Landskatten 14 dager etter Martini 1629 og senere er Gunder ført som leilending på Aas.

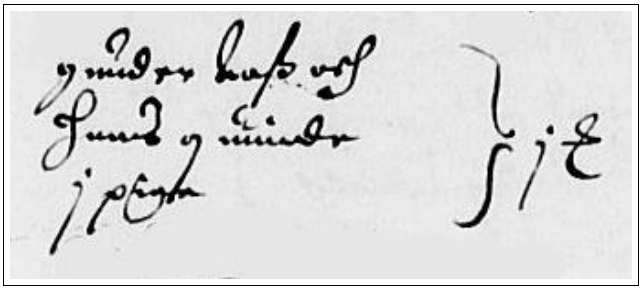

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Thrøgstad Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 9).

«Koppskatten» i 1645 viser:
Gunder Aas och Hans quinde.
1 pige».
Han betaler 1 mark i skatt.

I 1646 er Gunder Aas «Skydschaffer».

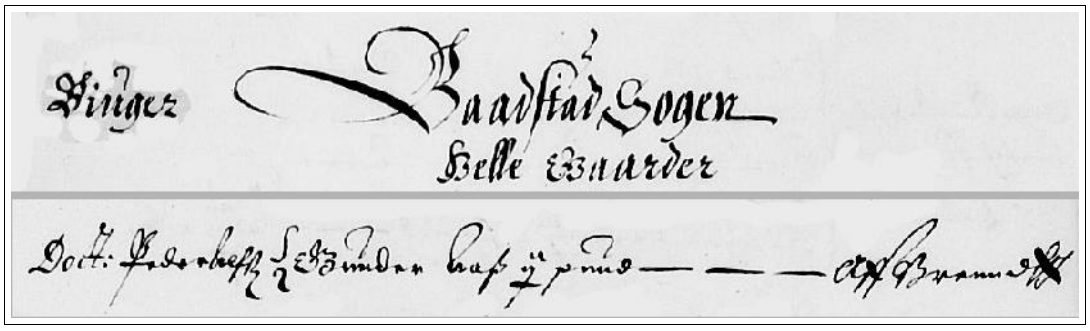

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Baastad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 19).

Skattematrikkelen for 1647 viser at gården Aas har brendt ned:
«Gunder Aas 1½ pund.
Byger doct. Peder Alfsen.»
I skatterubrikken er det skrevet «Affbrenndt».

Kontribusjonen til Jonsok og Martini i 1648 viser:
«Baadstad Sogen - Helle Gaarder.
Gunder Aass - 1½ pund - Huuss och grd. affbrent.
Bygger - [ikke angitt]».

Gunder døde i 1650:
«XXIII Trin. Gunder Aas Æt 52 an».

856 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 83.

Kontribusjonen til Jonsok og Mikjelsmesse i 1660 fører likevel Gunder for landskylden av Aas:
«Trøgstad Sogen - Fullde Gaarder.
Landschiullden
Gunder Aas:
Mester Rodius i Christiania, Thunge - 1½ pd.
Penger
Øde [i skatterubrikken]
Bøxellen
Mester Rodius Bueger».[857]

(Barn VIII:180)

Gift med neste ane.

Barn:

Martha Gundersdatter Aas. Født omkring 1625. Levde 1645 på Skinneberg, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1697 på Skinneberg, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 21.02.1697 i Båstad, Trøgstad (ØF).[858] (Se VIII:180).

IX:360 mf mm ff mm m

Siri Aas. Født omkring 1587. Død 1666 på Aas, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 01.04.1666 i Båstad, Trøgstad (ØF).[859]

Siri og Gunder hadde følgende barn (minst):
Ca. 1625: Martha, til Skinneberg, gift med
I. Anders Andersen, II. Lars Madsen, III. Effuen Hansen og IV Botolf Halvorsen.
Maren, gift med Steen Nielsen.
Astrid.
Ca. 1637: Osmund, til Bingen.

Etter at Siris mann, Gunder, døde i 1650 viser en innførsel i tingboken 10.06.1656 at en ny bruker har kommet til Aas:

«Er utstedt Tingsuitne paa disse:
Anne Aser, en presteenche.
Erich Øyestad 1 dlr. forlindret i Schatt.
Næs och Myruold gandsche øde.
Peder och Tore Schriigeru for half Schatt.
Greges Aas 1 dlr. forlindret» (HF tingbok nr. 2, folio 24b).
Det er mulig at Gregers, som også føres som bruker i 1661, var gift med en av Siris døtre.

Adam von Bergen gikk 08.12.1659 til sak mot Maren Gunnersdatter Aass for en gjeld på 54 rdr. 2 mark 27 skilling (HF tingbok nr. 3, folio 30a).

Landkommisjonens «Jordebog» fra 1661 viser:

857 Koppskatten 1645, Akershus len, 23 Heggen og Frøland fogderi, Thrøgstad Sogenn, folio 9. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Baadstad Sogen, Helle gaarder, folio 19.

858 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepul:», folio 255.

859 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 127.

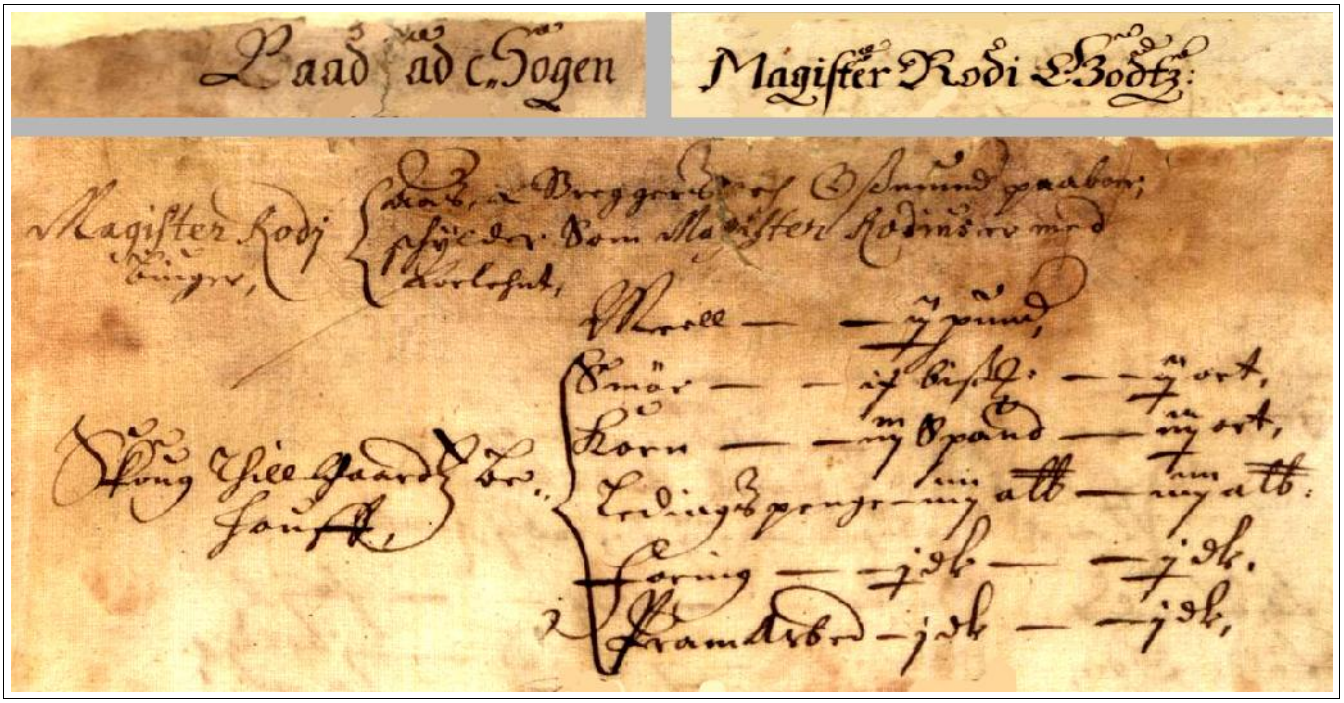

Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 22a.

«Magister Rodi Godtz: Aas, Greggers och Osmund paaboer, schylder
Som Magister Rodi... ehr Forlehnt - Miell 1½ pund.
Magister Rodj Biuger.
Skoug Thill Gaardz Behouff.
Skatt:
Smør - 9 bism. - 1½ mk.
Korn - 3 Spand - 2½ mk.
Ledingspenge - 4 alb. - 4 alb.
Foring - ½ dr. - ½ dr.
Pram Arbeid - 1 dr. - 1 dr».

I det første prestemanntallet fra 1664 føres Siris sønn og ene datter som brukere av Aas:
«Osmund Gunnersen - 25 Aar.
Maren Gunnersdr».

Datteren Maren gifter seg Reminiscere [2. søndag i fasten] i 1666:
«Cop Steen Nielsen - Maren Gunnersd. (Kirkebok nr. 1, folio 127).

Det andre prestemanntallet viser så:

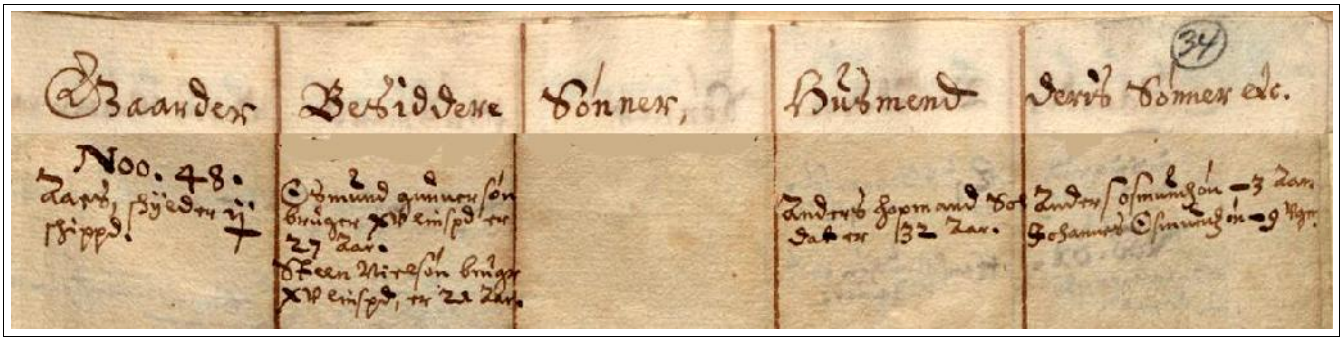

Prestenes 2. manntall i 1666: 2.1 Trøgstad prestegjeld, Baastad sogn, folio 34.

Gaarder:
Noo. 48. Aaes, Schylder 1½ schippd.
Besiddere:
Osmund Gunnersøn - bruger 15 lispd. - er 27 Aar.
Steen Nielsen - bruger 15 lispd. - er 21 Aar.
Husmend:
Anders Hopmand - Soldat - er 32 Aar.
Deris Sønner etc:
Anders Osmundsøn - 3 Aar.
Johannes Osmundsøn - 9 Aar».

Siri døde i 1666:

«Dom Júdica [5. søndag i fasten]: Sirj S. [Salig] Gunder Aasis - Æt 79».[860]

(Barn VIII:180)

Gift med forrige ane.

IX:361 mf mm fm ff f

Aslach Einersen Hokaas Nedre/Agnes. Født omkring 1600. Levde 1618 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1686 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 12.09.1686 i Båstad, Trøgstad (ØF).[861] Gjentakelse, se side 716.

IX:362 mf mm fm ff m

Tore Effuensdatter Agnes. Født omkring 1598. Levde fra 1626 til 1686 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1690 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 23.02.1690 i Båstad, Trøgstad (ØF).[862] Gjentakelse, se side 726.

IX:363 mf mm fm fm f

Hans Amundsen Bye Nordre. Gårdbruker. Født omkring 1604 på By Nordre, Enebakk (AK). Levde 1666 på By Nordre, Enebakk (AK).

Hans føres blandt «Leilendinges Bønder som Paa Helle och Halftue gaarder Boendis ehr i Ennebaack Prestegield» ved landskatten til Martini 1634.

Han betalte 1 dr. i skatt.

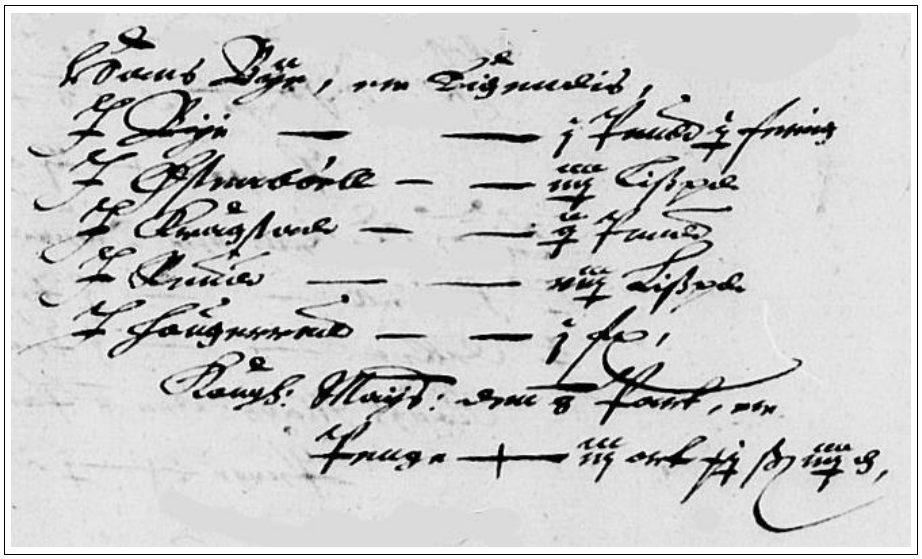

Unionsskatt jul 1639. Nedre Romerike fogderi, Enebakk prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 147, legg 1, litra 39, bilde 30).

«Unionsskatt Egneback Prestegield, Jordeigne Bønder» for 1639 viser:
«Hans Bye, er Eigendis:
I Bye - 1 Pund ½ fiering.
I Østenbøell - 3½ lispund.
I Kragstad - 1½ Pund.
I Ruud - 7½ Lispund.
I Hougerrud - 1 fr.
Kongl: Maijt: dennd an part, er Penge 3 mk. 10½ sk. 3½ alb.»

«Album» som danskene kalte «hvid», er en ganske liten mynt, likeså «denar» og «penning». Vi treffer ofte disse betegnelser i skattelistene.

De 5 lispund han eide i Hognerud i Aurskog, eide hans far ved sin død.

Økningen i hans jordegods var så markant at den trolig må ha kommet ved arv, og da gjennom ektefellen. De nye jordpartene i Ruud og Østenbøl indikerer at hans hustru var datter til Hallvord Østenbøl. Hans eneste sønn het da også Hallvord.

I tilsvarende skatteliste for mikkelsmess i 1640 føres imidlertid Hans bare med partene i Nordre Bye og Ydersbonn, så listene baserer seg åpenbart på ulikt bakgrunnsmateriale.

860 Landkommisjonens Jordebog fra 1661, Heggen og Frøland, folio 22a. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 1.6 Heggen og Frøland fogderi, folio 310, Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 10 og 34.

861 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 193.

862 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 207.

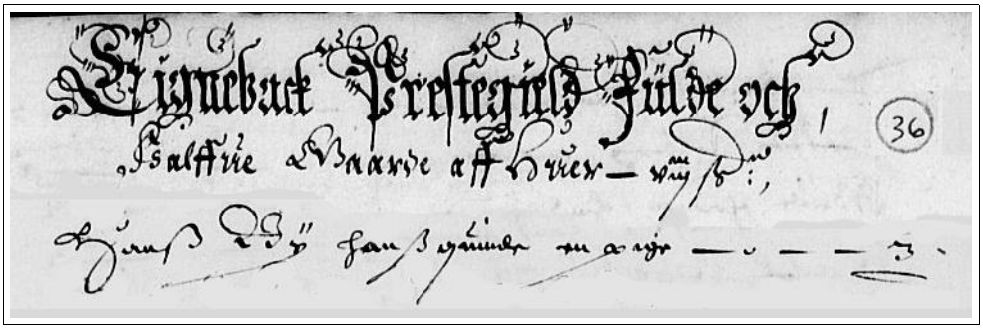

Koppskatt 1645. Nedre Romerike fogderi, Eigneback Prestegield (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 21, folio 38).

Koppskatten i 1645 viser:
«Eigneback Prestegield Fulde ock halffue Gaarde aff Huer 8 sk.
Hans By, hans quinde, en pige».

Hans betaler skyssferdspenger for Nordre Bye i 1646.

12.03.1646 utsteder Hans sammen med Hans Jakobsen Søndre Bye etter Halle Bergsjøs anmodning en bevitnelse om eiendomsforholdet til de 10 lispd. i Løhren, som de sier Amund Bye har eid og de og deres medavinger nå eier. Når Halle Bergsjø bad om å få denne erklæring, måtte han selv være eier av noe i gården. Dette støtter formodningen om slektskap mellom dem. Dokumentet forteller at Hans Jakobsen Bye har overtatt en part i Løhren etter Amund Bye. Han var altså gift med hans datter. Ellers har Amund Bye sikkert hatt enda flere barn.

Kontribusjonsskatt 1647. Nedre Romerike fogderi, Eigneback prestegield (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 6, litra K, folio 105).

Skattematrikkelen fra 1647 viser:
«By, Hans Amunds(en) paabor.
Schylder 1½ schipd. till bunden selff med ald bøxell.
½ schipd. till laugmandens cannanj.»
Hans betaler 6 dlr. i skatt.

Hans eide i 1647 også:
7½ lispd. i Rud,
1½ skippd. i Krogstad og
3½ lispd. i Østenbøl.

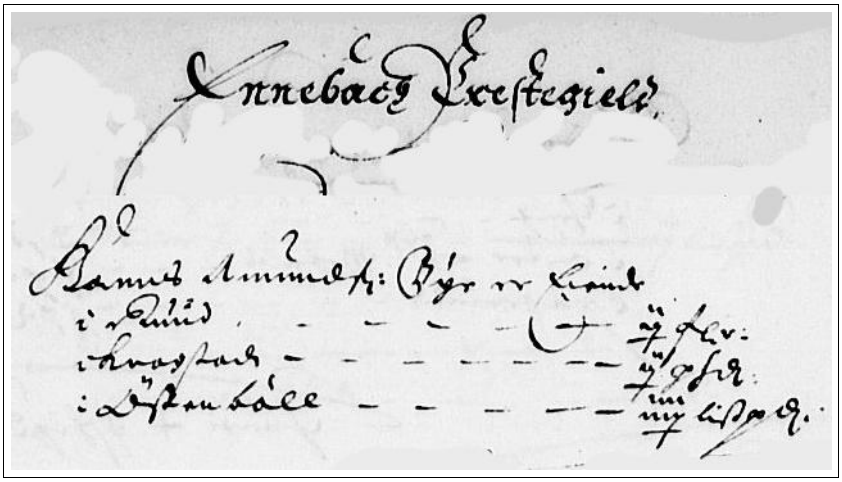

Odelsskatt 1656-57. Nedre Romerike fogderi, Enebakk prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 237, legg 6, litra 19, bilde 10).

«Neder Rommerigis Fougderies Mandtals Register Paa Odelsschatten» i 1656 viser:
«Hanns Amundß: Bye er Ejende
i Ruud - 1½ fær.
i Krogstad - 1½ phd.
i Østenbøll - 3½ lisßpd.»

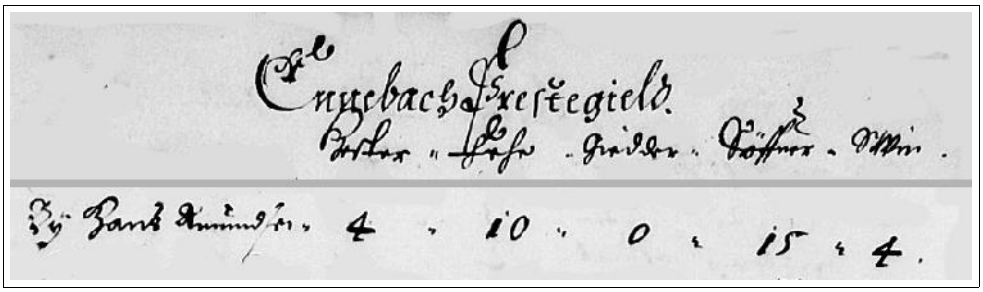

Kvegskatt 1657. Nedre Romerike fogderi, Enebakk prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 245, legg 1, litra 68, folio 28).

Av Kvegskattlisten for 1657 ser vi at gården hadde 4 hester, 10 kuer, 15 sauer og 4 svin.

I 1661 års «Jordebog» heter det:
Har skog til brensel og gjerdefang.
Husdyr: 3 hester, 9 kuer, 4 ungdyr, 8 sauer.
Utsed 9 tønner havre, ¾ tønne blandkorn.

Fra prestenes 2. manntall i 1666:

Prestenes 2. manntall i 1666: 3.3 Enebakk sogn, folio 147.

«Fuldegaarder:
Num 49 Nørdre Bye skylder 2 pund ½ pd smør.
Opsidere:
Hans bruger 1 pund ½ bismer pund smør 62 Aar.
Ener burger 1 pund 32.
Tienistedrenger:
Asbiørn Brynilsen 14 aaar.»

I 1666 er oppført som «opsiddere» på Nordre Bye:
«Hans Amundsen 60 Aar, bruger 1 skippd tunge ½ pd smør.

Eigner 39 Aar, bruger 1 skippd.»
Hans er i matrikkelen 1666 oppført som eier av 1½ skippd. i Bye, dvs. hele bondedelen, og 1½ skippd. i Krogstad.

Matrikkelen etter reskript 23.01.1665 for Nedre Romerike fogderi, 1666, viser:

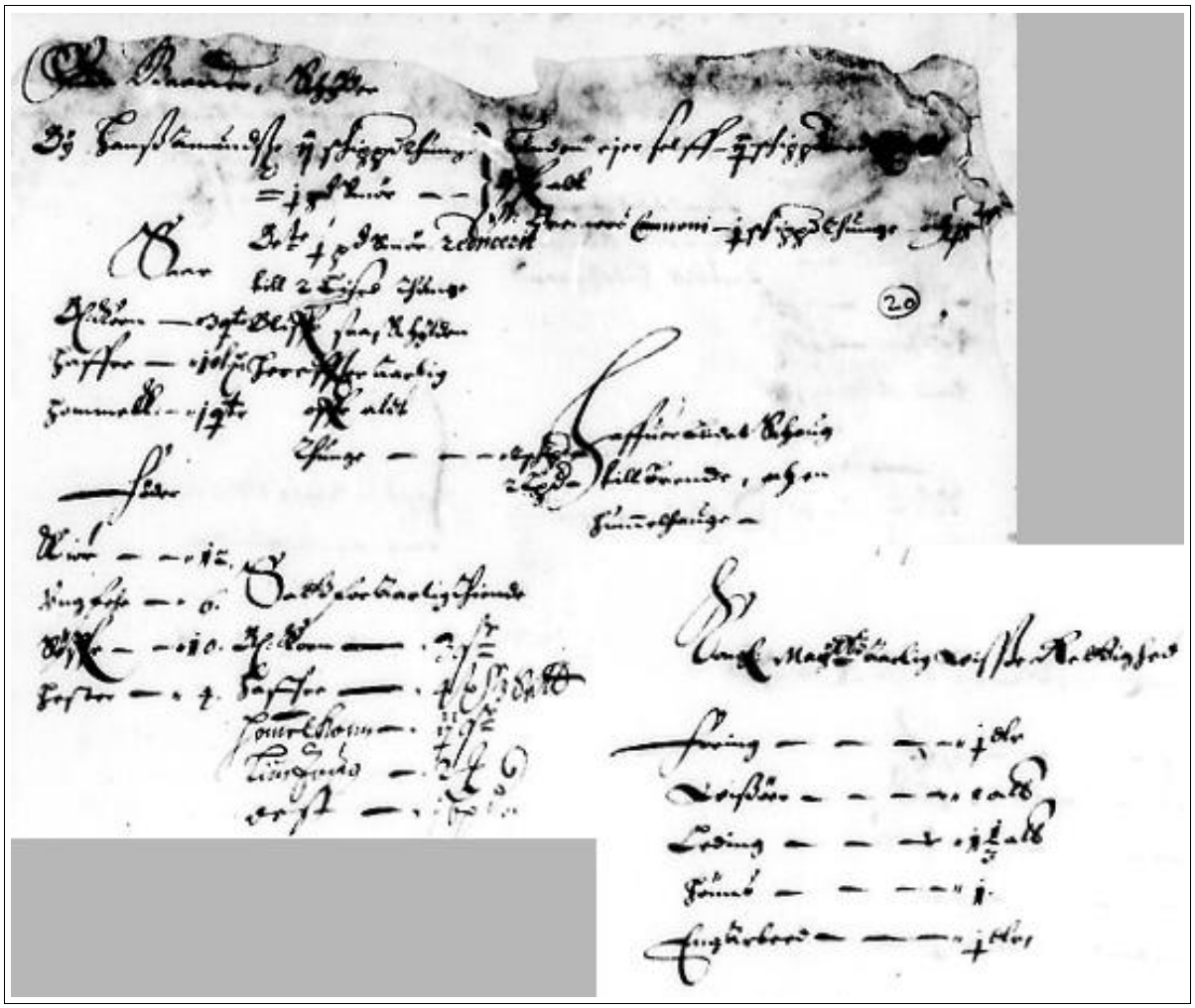

Matrikkel etter reskript 23.1.1665. Nr. 8: Nedre Romerike fogderi, 1666, Enebakk prestegjeld, fullgårder, folio 20a.

«Fulde Gaarder - Schylder
By Hans Amunds. - 2 Schippd. Thunge.
bunden ejer Selff - 1½ schippd. med bøxell øfr aldt.
Kronens Cannoni - ½ schippd. Thunge och ½ pd. smør.
Betr. ½ pd. smør reducerit till 2 lispd. Thunge Blifr saa,
Schylder Herefter Aarlig ofr aldt - Thunge 2 schippd. 2 lispd.
Hafuer Lidet Schoug till Brende, ingen Hummelhauge.
Saar
Bl.korn - 3 qtr. [kvart tønne].
Hafre - 10 tn. [tønner].
Hommelk. - 1 qtr.
Satt for Aarlig Thiende
Bl:Korn - 3 qtr.
Hafre - 4 tn. 3 sett.
Hommelkorn - 1½ qtr.
Liin Toug - 2 mark(?).
Oest - 1 bpd.
Føder
Kiør - 12.
Ungfehe - 6.
Søffr - 10.
Hester - 4.
Kongl: Maytz: Aarlig wisse Rettighed
Foring - ½ dlr.
Wisøre - 8 alb.
Leding - 1 1/3 alb.

Høns - 1.
Eng Arbeid - ½ dlr.»

Hva de eiendommer Hans har overtatt angår, så hadde han en part av store Østenbøl, den samme som lensmann Halvor Hansen Østenbøl brukte omkring 1630, og hvor dennes sønn Hans eide 2 skippd. i 1647, mens Chrestopher Hoff i Spydeberg eide 4 lispd. og Hans Løken i Trøgstad eide 2½ lispd.

For Krogstad er det det underlige at Hans Bye i odelsmanntallet i 1647 oppgis å eie 1½ skippd., mens Oluf Krogstad står oppført som eier av hele gården i et skattemanntall for samme år. Derimot er denne ikke omtalt i odelsmanntallet. I 1632 omtales Clemet Krogstad og i 1625 eier denne 14 lispd. i gården og 16 lispd. i Øvre Randem. Det kan se ut som at Hans Amundsens hustru har arvet Krogstad.

Hvilken Rud han hadde part i kan ikke avgjøres, men var det en Rud i Enebakk, må det være Rud på Hammeren. I 1666 eier han imidlertid ikke noe i denne gård, og det er derfor rimeligst at han hadde part i Rud i en annen bygd.[863]

(Barn VIII:182, Far X:725, Mor X:726)

Gift med neste ane.

Barn:

Karen Hansdatter Bye Nordre. Levde 1641. Levde fra 1655 til 1693 på Dramstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Død før 1702. (Se VIII:182).

Gunor Hansdatter Bye Nordre. Født omkring 1639 på By Nordre, Enebakk (AK). Død 1678 på Ringstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 27.01.1678 i Båstad, Trøgstad (ØF).[864]

I kirkebøkene finner vi at Gunor og Berger hadde følgende barn (minst):
1660: Karen, oppkalt etter Bergers første hustru.
1662: ????.
1664: Aase.
1666: Amile.
1668: Hans.
1670: Gur..(?), død i 1675, 5 år gammel.
1671: Oluff.
1672: Torgier.
1675: Amund. Han døde i 1694, 19 år og 8 måneder gammel.

1660: «XXI Trin Berger Ringstads B. N. Karen» (Kirkebok nr. 1, folio 111).
1662: «Reminisære Berger Ringstad B. N. ....» (Kirkebok nr. 1, folio 115).
1664: «D. ? p Epiph: Berger Ringstads Barn N. Aase» (Kirkebok nr. 1,folio 120).
1666: «XI Trin Berger Ringstads B. Amile» (Kirkebok nr. 1, folio 128).
1668: «Dnica Septuagesima Berger Ringstads B. N. Hans» (Kirkebok nr. 1, folio 132).
1670: «Rogate Berger Ringstads B. N. Gur..(?)» (Kirkebok nr. 1, folio 139).
1671: «15 Trin Berger Ringstads B. N. Oluff» (Kirkebok nr. 1, folio 143).
1672: «17 p Trin Berger Ringstads Barn N. Torgier» (Kirkebok nr. 1, folio 148).
1675: «Septuag. Berger Ringstads b. n. Amund» (Kirkebok nr. 1, folio 154).

Gunor døde i 1678:
«Septuagesima Sepulti: Gunnor Ringstad 39 Ann».

Skiftet etter Gunor ble avholdt 24.05.1678. Boet var brutto 307 rdl. og netto 259 rdl. Hun eide 7 lispd. i Ringstad og 1 fjerding i Mugeby. I følge skiftet hadde de følgende barn:
1. Hans. 2. Torger. 3. Amond. 4. Kari. 5. Aase. 6. Anne.[865]

IX:364 mf mm fm fm m

Eli Hallvorsdatter Bye Nordre. Født omkring 1608. Død 1680 på Ringstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 15.02.1680 i Båstad, Trøgstad (ØF).[866]

Hans Amundsens hustru het antagelig Eli og var datter til Hallvord Akselsen og Kari Hansdatter på Østenbøl i

863 Koppskatten i 1645, Akershus Len, Nedre Romerike fogderi, Eigneback Prestegield, folio 38. Skattematrikkelen av 1647, Nedre Romerike fogderi, Eigneback prestegield, folio 105. Manntallet i 1664-66, Fogdenes manntall: 2.3 Nedre Romerike fogderi, folio 243. Matrikkel etter reskript 23.1.1665. Nr. 8: Nedre Romerike fogderi, 1666, Enebakk prestegjeld, fullgårder, folio 20a. Birger Kirkeby: Enebakk Bygdebok, Bind II, side 529. Johan Garder: En slektskrets i Enebakk mellom 1600 og 1700, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 259-260. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 371.

864 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 163.

865 Skifteprotokoll Heggen og Frøland nr. 2, 1677-1683, folio 398.

866 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 170.

Enebakk.

Eli og Hans hadde følgende barn (minst):
Ca. 1630: Halvor, brukte Krogstad i 1666, gift med Elise Jensdatter Vestby.
Berte, gift med Einer, eldste sønn til Aslach Einersen Agnes.
Karen, gift med Joen Aslachsen Dramstad.
Ca. 1639: Gunor, gift med Berger Ringstad i Båstad, død i 1678.

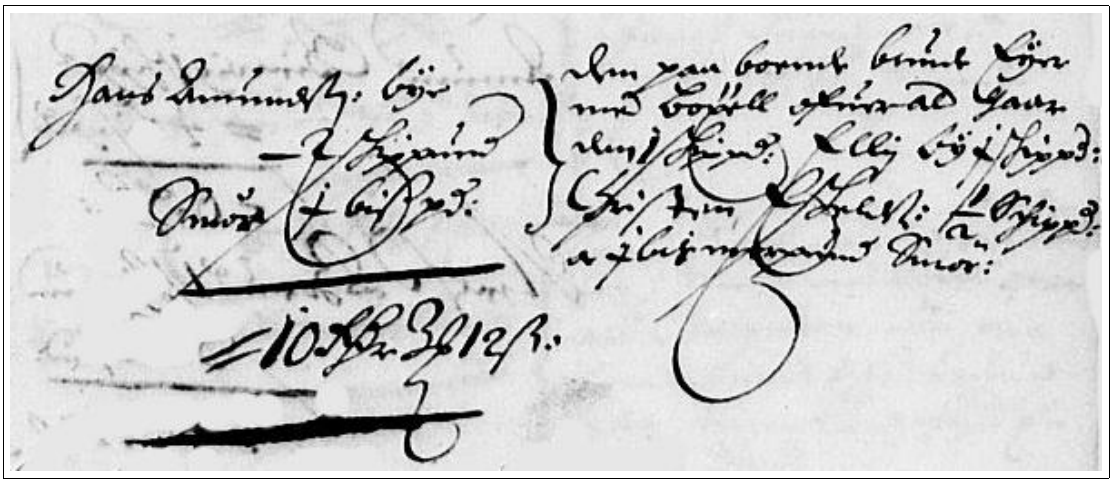

Leilendingsskatt 1673. Nedre Romerike fogderi, Enebakk prestegjeld
(Stiftamtstueregnskap, Akershus stiftamt 1666-77, eske 89, legg 4, litra T, bilde 42).

I 1673 sto Hans Amundsen som oppsitter med 1 skippund i Nordre Bye, «Ellj by» med 10 lispund og Christen Eskildsen med 10 lispund og 1 bismerpund smør. Oppsitterens navn er åpenbart automatisk kopiert fra tidligere skattemanntall, mens parteiernes navn er blitt ajourført. Det var Hallvord Hansen som nå brukte Nordre Bye. Christen Eskildsen var rådmann i Christiania. Han hadde nylig kjøpt sin part i Nordre Bye, men solgte den til Hallvord Hansen noen år senere.

Eli døde i Baastad i 1680, 72 år gammel.
«Sexagésima: Elen Bye fra Ringstad Æt 72 3 Rdr».
Klokkene ble betalt med 3 riksdaler, og hun ble begravet sammen med den fire uker gamle Gunnor Bergersdatter Ringstad.
Hans Amundsens datter, Gunnor Hansdatter, som var gift med Berger Gudbrandsen Ringstad, var død allerede i januar 1678, angitt 39 år gammel. Berger var gift på nytt, og den avdøde datteren var etter vanlig skikk oppkalt etter hans første hustru.

Etter alt å dømme var Eli Bye Hans Amundsens enke. Hun må ha blitt sterkt assosiert med Bye-navnet siden dette fulgte henne til Baastad. Muligens har Eli hatt føderåd hos datteren Gunnor, men Gunnor var død to år tidligere, og i så fall er det merkelig at Eli ikke ville tilbake til Bye, der hennes sønn, Hallvord Hansen satt. Det kan vel også være at hun har avgått ved døden under et kort besøk hos sine datterbarn, og at hun av praktiske grunner ble begravet i Baastad.
Noe usikkerhet hefter det likevel ved kvinnen som døde på Ringstad, slik at navnet til Hens enke er noe usikkert.[867]

(Barn VIII:182, Far X:727, Mor X:728)

Gift med forrige ane.

IX:369 mf mm mf ff f

Lauritz Rolfsen Aslerud Vestre. Levde 1590. Levde 1604 på Aslerud Vestre, Trøgstad (ØF). Død omkring 1630 på Aslerud Vestre, Trøgstad (ØF). Gjentakelse, se side 875.

IX:370 mf mm mf ff m

Sidsel Torgautsdatter Rom Nordre. Levde 1595. Død 1665 på Aslerud Vestre, Trøgstad (ØF). Begravet 26.11.1665 i Trøgstad (ØF).[868] Gjentakelse, se side 879.

867 Sten Høyendahl: Østen Østenbøl i Enebakk og hans jordegods, NST Bind XXXIX (2003), side 151, 164-5.

868 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 126.

Generasjon X

X:145 ff mf fm ff ff

Halfuor Torenbye. Gårdbruker. Levde 1563. Levde fra 1591 til 1617 på Torenbye, Rømskog, Rødenes (ØF).

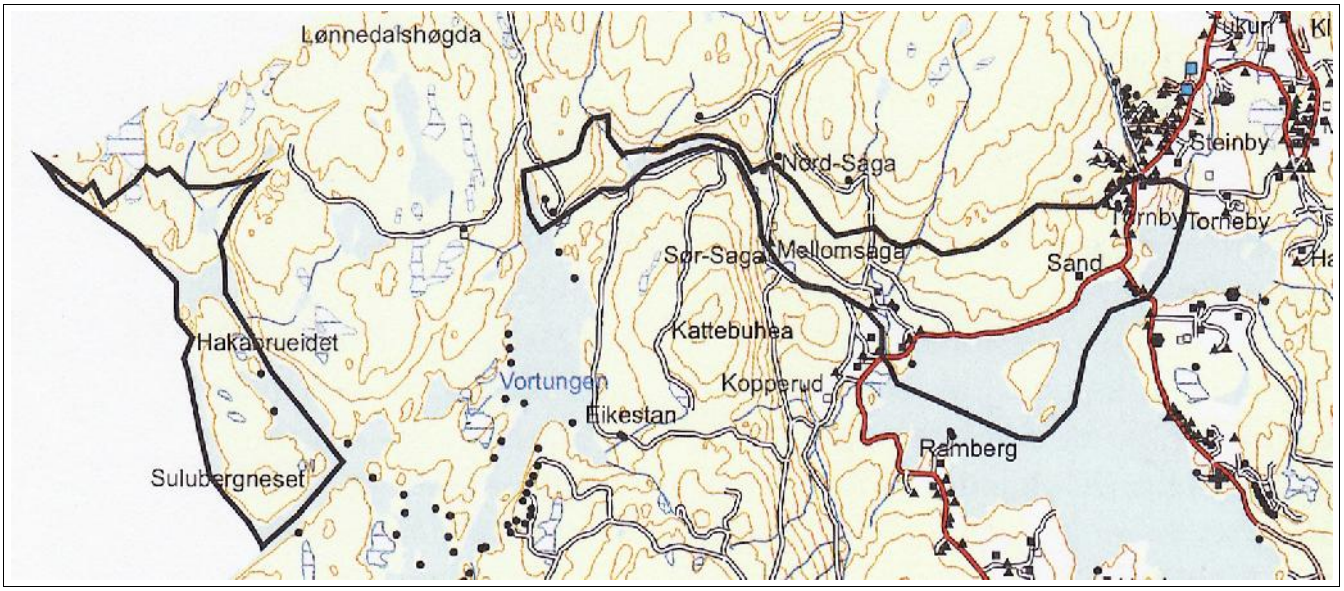

Tunet på Tørnby ligger nord for sjøen på østsiden av hovedveien og med det meste av innmarka ned mot sjøen. Gården grenser i øst til Tårnby langs elva og i nord til Steinby. Veien til Tårnby går over tunet. Skogen strekker seg fra Rømsjøen vestover til grensen mot Akershus.

Navnet Tørnby, uttalt tø'rnby eller tø'nnby, kommer av mannsnavnet «Torbjørn» («Þorbjarnarbýr»). Navnet ble skrevet «a Þorbiornaby» i Røde bok fra omkring 1400, «Thørrenbyenn» (St. 22 b), Tørrennbye i 1593, «Torenby» i 1604, «Thorenby» i 1626, «Tyrnebye» i 1723, senere alminnelig skrevet «Tyrinby».

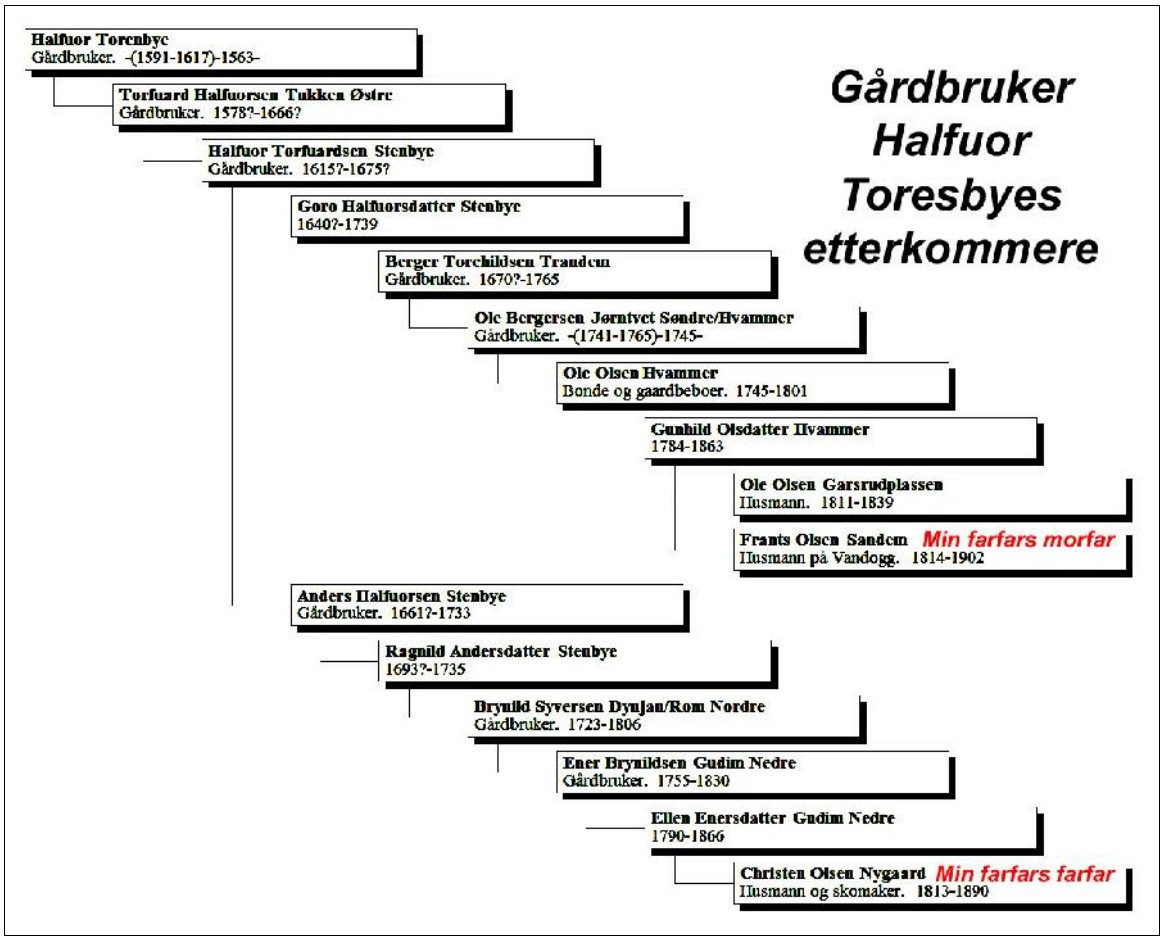

Gården ble trolig ryddet i høgmiddelalderen, kanskje samtidig med nabogården Steinby. Gården var i bruk i de vanskelige årene etter svartedauen.

Jorda og skogen var livsgrunnlaget for folket på Tørnby. Jorda ga mat til folk og dyr og skogen var nødvendig for husholdet, som beite om sommeren og sanking av fôr for vinteren. Sauene fôres med løv og mose, hører vi i

1723, og lauv er nevnt som fôrsurrogat i 1865.

Ut fra matrikkelskyld på 1600-tallet var Tørnby en av de minste gårdene i bygda, i den laveste skatteklassen ødegårder, som nabogården Steinby.

Gården hadde store skogstrekninger vestover til grensen til Akershus. I 1812 ble skogstrekningen fradelt og solgt til grosserer Tank i Fredrikshald for 1100 rdl.

I Biskop Eysteins jordebok fra ca. 1400 står det at «Symenon på Thorbiornaby» hadde gitt et halvt øyresbol i nordre Kalvhagan til Rømskog prestebol. Karlvhagan må ha ligget i Rømskog, men vi vet ikke hvor.

I 1591 var «Haldvordt Thorbenby» blandt de «lagrettesmænd og menige bønder» som valgte utsendinger ved kongehyllingen i Oslo.

Bygninsskatten til påske i 1601 viser:
«Øffuersmarck och Rødnes Sogen - Romskouf Annex.
Hallduor Torbenby - 60 sk.»

Halfuor nevnes også i 1617.

Han hadde følgende barn (minst):
Ca. 1578: Torfuard, til Øst-Tukken. død ca. 1666.

Peder Tørnby er nevnt i 1624, og han var muligens leilending på halve gården.

Skattematrikkelen av 1647 viser:
«Tyrrennbye, Niels paaboer, schylder
til Rødennes kierche tunge 1 fiering.
til bonndenn sielff 1 fr.
Biuger Konngl. Ma.».
Han betaler 1 dr. i skatt.

Halfuors sønn, Torfuard på Øst-Tukken, eide bondeparten i Tørnby, som hans sønn Morten brukte fra 1650-årene. Morten overtok snart denne parten.

I 1665 eide bonden på Tørnby hovedparten i gården på 5 lispund tunge, og Rømskog kirke 2 kalvskinn. Kirkeparten som oppgis i 1647 må nok være feil.

I 1690 står Morten som eier av halve bondeparten på 2 lispund 2 remål tunge.[869]

(Barn IX:73)

Gift

Barn:

Torfuard Halfuorsen Tukken Østre. Født omkring 1578 på Torenbye, Rømskog, Rødenes (ØF). Levde 1633 på Tukken Østre, Rømskog, Rødenes (ØF). Død omkring 1666 på Tukken Østre, Rømskog, Rødenes (ØF). (Se IX:73).

X:261 fm ff ff fm ff

Henrik Hansen Sletner. Odelsbonde. Født omkring 1547. Levde 1573 på Sletner, Eidsberg (ØF). Død 1627 på Sletner, Eidsberg (ØF).

Det store området som kommer inn under matrikkelgården Sletner, strekker seg fra Morstang i nord til Garsegg i sør og fra Neringsrud, Vegarud og Slitu i vest til Brødremoen og Brennemoen i øst. Navnet Sletner betyr sletter (gno. «Sletnar»), og området har fått navn etter de store, slette jordene som finnes her oppe. Sletner og Slitu er trolig ett av de områdene som først ble tatt i bruk i denne del av bygda, etter alt å dømme i de første århundrene av vår tidsregning. Et funn på Sletner av en rekke gullbrakteater fra folkevandringstiden tyder på at området var sentrum for en mektig slekt omkring 500-600 e. Kr.

Sletner utgjør hovedparten av matrikkelgården Sletner og omfatter den søndre delen av området. Nordafor ligger Elmark og Gislingsrud. Hovedgården ble delt i to bruk i 1770.

Den første kjente brukeren er Henrik Hansen Sletner. Han er nevnt i 1573, da han av lagmann Nils Stub i Oslo ble stevnet for lagmannen i Fredrikstad. Henrik og «hans medfølger med de svenske» skulle møte i Fredrikstad 22.03.1574. Saken er ukjent, men uttrykket i stevningen tyder på at Henrik og en til hadde vist svenske tropper vei under den nordiske sjuårskrigen, rimeligvis i 1567, da det forekom krigshandlinger i bygdene her omkring. Om Henrik var blitt tvunget til å vise vei, vet vi selvsagt enda mindre om, men det er en rimelig forklaring:

«1573 then første syckne for sancti Hans dagh (20. juni) Poel H: (den eldre Huitfeldt).
Henrich Sletner skal møde for lagen vdj Friderichs stad met hans metfølger met thj Suenske midfast mandagh (22.

869 Skattematrikkelen av 1647, Marcker Lehnn, Rødennes Sogenn, Rømschoug Annex, Halffuegaarder, folio 71. Den norske Historiske Kildeskriftkommission: «Aktstykker til de norske stændermøders historie 1548-1661», første bind, side 57. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 664. Ulf Grøndahl: Rømskog bygdebok, Bosettings- og næringshistorie (2006), side 264-266, 271-272, 608. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 76 Allmuen i Rødenes (1591), side 229.

mars 1574) for lagmandt».

Dette er sannsynligvis den samme Henrik Sletner som var bruker av Sletner i 1590- årene.

Biskop Jens Nilssøn er i 1592 tilkalt som vitne i en sak som gjelder Tenol kirke og viser her sitt rettsinn og sin gjennomførte hederlighet. Det foreligger en lagtingsdom av 28.06.1592. En bonde, Einar Tallaksen på Kjeserud i Eidsberg, hadde angitt for stattholderen, Axel Gyldenstjerne, at Henrik Hansen på Sletner, Jon Bjørnsen på Slitu og Rasmus Reiersen på Mo samt deres foreldre for 30 år siden, da «Thenol Annex blev øde uden Lov og Dom havde tiltaget sig Kirckens Gods, som derfor Statholderen paa Kongens Vegne indtalede hos Bønderne. De indstevnte beviste med irettelagte Skindbreve og de ældste Mænds Udsagn, at Thenor Kirke var deres rette og sande Odel, funderet og stiftet af deres Forældre (dvs. forfedre), samt at disse hadde bygget den for deres egne Penge». Biskopen hadde i «Oslo Kapitels røde Bog» ikke funnet noe som viste at Tenol kirkegods hørte kirken og dermed nå kongen til. Dommen lød på at «Thenol Kircke med Gaver skulde være De Indstævntes sande Odel, til evig Eiendom, og Einar dømtes at betale dem og Sognepræsten Kost og Tæring, samt at bøde til Kgl. Maj. fire Mark for sin Mund og aldrig mere derefter at staae til Troende i nogen Maade».

Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

24.05.1610 var «Henrick Sletner» blant de tolv bøndene i Eidsberg som på Eidsberg ting forseglet fullmakten til representantene ved prins Christians hylling. Hans initialer var «H H».

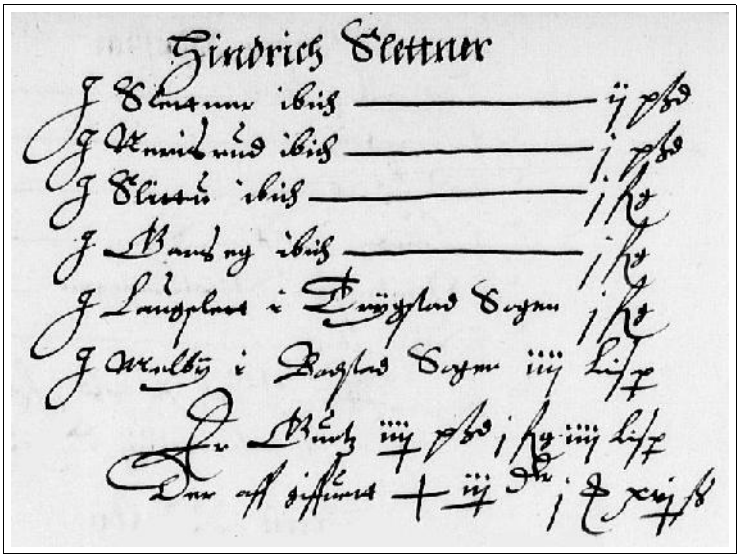

Landskatt Mikkelsmesse 1612, Heggen og Frøland fogderi, Eidsborg prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 31, legg 4, litra 23, bilde 26).

Landskatt til Mikkelsmesse 1612:

«Hindrich Slettner

J Sletner - 2 phd

J Neringsrud ibid - 1 phd

J Slittu ibid - 1 fg

J Garseg ibid - 1 fg.

J Laugslett i Trygstad Sogen 1 fg.

J Melby i Bodstad Sogen 4 lisp.

Er Gudtz 3½ Phd 1 fg 4 lisp

Der aff giffuer + 2½ dr j mark 1 skilling 15½ alb».

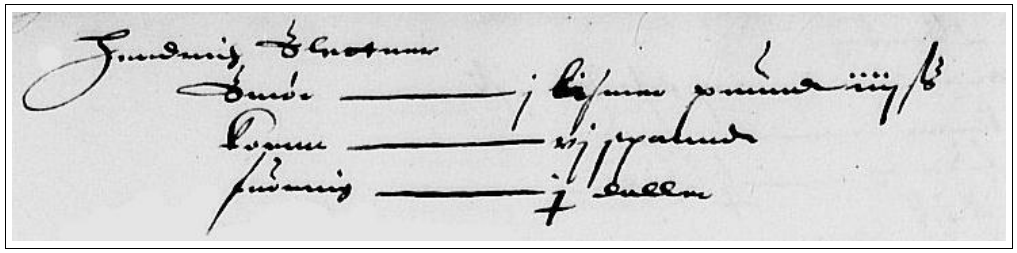

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Eidsberg prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg 3, litra 8, bilde 27).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Edtzberg Sogenn - Bunde Guotzs.
Hendrich Slettner.
Smør - 1 bismer punnd - 4 sk.
Kornn - 6 spannd.
Fuoring - ½ daller».

Henrik arvet småparter i jordegods i Lier etter Peder Anundsen i Hobøl sogn, sønn til hans morbror, Anund Baardsen (Skifte og dom 21.03.1622):
«... Hendrick Slettner Som er Rønow Bordtsdatters Sønn, ...»

Lagretten ble i hver enkelt sak «tilnevnt» av lensmannen, som valgte den ut blant de edsvorne menn som fantes i bygda. Lagrettemennenes dom ble som regel etterkommet, men det hendte likevel at den tapende part ikke ville bøye seg, og da særlig i private gjeldssaker. I slike tilfelle ble dommen gjentatt, og den oppsetsige måtte også ut med en bot til kongen, «domrof». I fogderegnskapet 1622-23 finner vi at Henrik Sletner måtte bøte 2 daler i «domrof».

Henrik Sletner var en velstående mann. Han eide hele Sletner, 2 skippund tunge fra de eldste oppgavene foreligger i 1612 og til han døde. Videre eide han hele Neringsrud, 1 fjerding tunge i Slitu og fra 1618 1 fjerding tunge i Tenolsekra, som også ble en del av Slitu. I en av Garsegg-gårdene eide Henrik 1 fjerding tunge til 1618. Morstang eide han fra 1618. Utenfor Eidsberg eide han gårdparter i Laslett, Trøgstad, til 1620, og i Melleby, Båstad, helt til han døde.

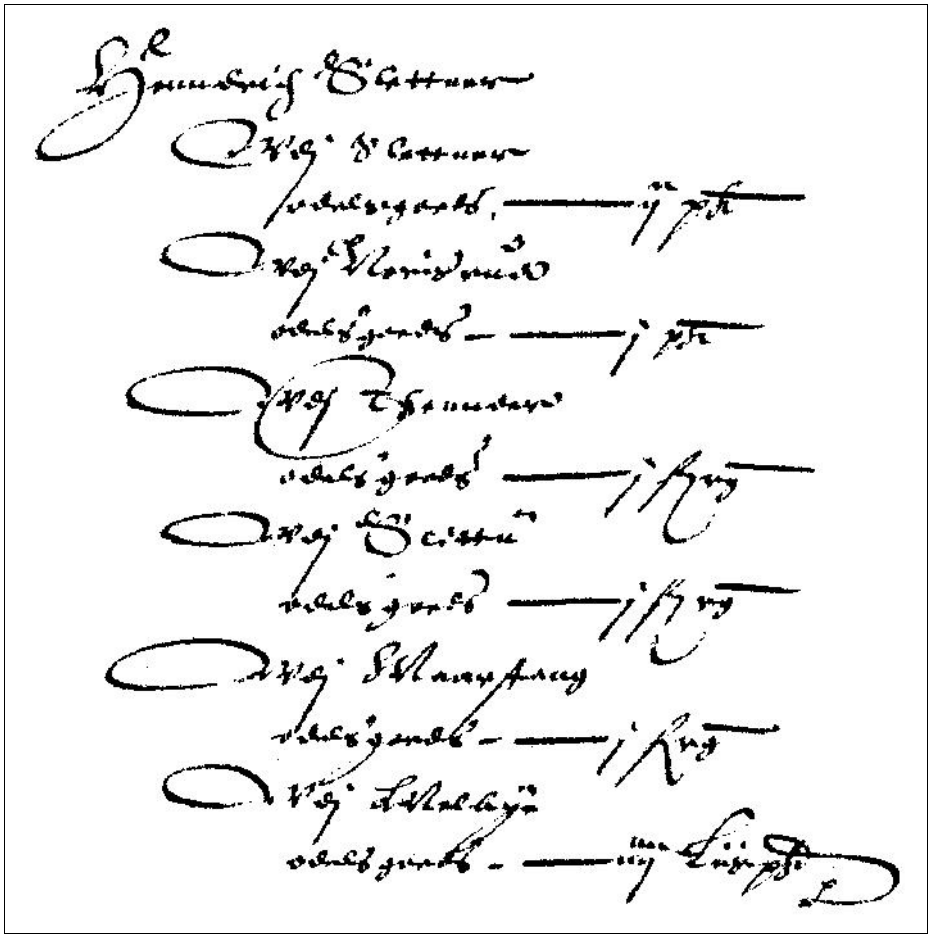

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Eedsberg Prestegielld».

I Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 for Heggen og Frøland skibrede er alle jordparter angitt som odels- pante- eller kjøpegods. Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at oppgitt odelsgods

skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted:
«Henndrich Slettner
Wdj Slettner - odelsgoeds - 2 pd.
Wdj Nerigsrud - odelsgoeds - 1 pd.
Wdj Thenoldecre - odelsgoeds - 1 fxrg: [fjerding]
Wdj Slittu - odelsgoeds - 1 fxrg:
Wdj Maarstang - odelsgoeds - 1 fxrg:
Wdj Melbye - odelsgoeds - 4 Lispd.»

Henrik brukte Sletner til han døde i 1627. Han må da ha vært omkring 80 år gammel.

En del av gårdspartene Henrik eide, ser det ut til at arvingene pantsatte til Nils Lauritsen i Fredrikstad kort tid etter Henriks død, men selve Sletner ble i slekta.[870]

(Barn IX:131, Mor XI:522)

Gift

Barn:

Villum Henriksen Sletner. Levde fra 1595 til 1615. (Se IX:131).

X:265 fm ff ff mf ff

Anders Reiersen Nord-Moen Nordre. Gårdbruker. Levde 1579 på Nord-Moen Nordre (Øvre), Eidsberg (ØF).

Anders bodde antagelig på Nordre Nord-Moen.

Slektskapsforholdet mellom Anders Reiersen på Nordre Nord-Moen og Rasmus Reiersen på Søndre Nord-Moen er ikke avklart. Det er mulig at Anders og Rasmus var brødre.[871]

(Barn IX:133)

Gift med neste ane.

Barn:

Gunder Andersen Nord-Moen Nordre. Levde 1615. Levde 1629 på Nord-Moen Nordre (Øvre), Eidsberg (ØF). Død 1652 på Nord-Moen Nordre (Øvre), Eidsberg (ØF). (Se IX:133).

X:266 fm ff ff mf fm

Tore Knutsdatter Hjelmark. Levde 1579 på Nord-Moen Nordre (Øvre), Eidsberg (ØF).

Tore og Anders hadde følgende barn (minst):
Gunder, gift med en datter til Trond Massengen i Askim, død i 1652.
Reier, til Belgen i Eidsberg og Vammeli i Askim.

I 1579 delte Knut Evensen Hjelmark sitt jordegods og datteren Tore fikk Belgen. Hun var gift med Anders Reiersen av Nord-Moen-slekta, og Belgen kom til å tilhøre Moens-folka i lengre tid.[872]

(Barn IX:133, Far XI:531)

Gift med forrige ane.

X:267 fm ff ff mf mf

Tron Massengen. Gårdbruker. Levde 1578. Levde fra 1593 til 1604 på Massengen, Askim (ØF).

Massengen ligger på sletta øst for Askimbyen og sør for jernbanen. Den grenser i sørøst mot utmarka til Sulerud i Eidsberg. Gården grenser videre i sør til Katralen, Kopperud og Hoel, i vest til Jaeren, i nord til Hon og Sekkelsten og i øst til Sekkelsten og Eiebakke.

Navnet Massengen er en sammensetning med eng, men betydningen av første ledd er uklar. Navnet ble skrevet Masseng i 1593, Massing i 1662, Maseng i 1838 og Massengen i 1886.

---

870 H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 40 (p. 79). Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 8. Heggen og Frøland skibrede, folio 513. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 162-164. Bygdebok for Eidsberg, Bind I: Bygdehistorien 1537-1800, side 397-398, 471. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 297 Allmuen i Eidsberg (1610), side 274 og 414, segl 2.

871 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 336-337. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 531, 547, 582.

872 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 336-337. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 531, 547, 582.

Gården ble ryddet i gammelnorsk tid og ble holdt oppe i tiden etter svartedauen. Gården var fullgård i 1593 og hadde en skyld på 1¼ skippund tunge i 1647. På 1600-tallet var det rettssak om delet mellom Massengen, Eiebakke og Kopperud. Skogen har tidligere ligget i sameie med Hoel, Eiebakke og muligens Kopperud. I 1661 hadde gården skog til gjerdefang og brensel. En bekkekvern til husbehov er nevnt i 1672 og 1706. I 1723 var kverna ødelagt.

Tron brukte gården i 1593 og til 1604, da den ble overtatt av sønnen Hans som brukte gården til ca. 1630. Hans var bror til Gudmund på Øvre Rud som eide 16½ lispund i gården i 1629.

Tron hadde følgende barn (minst):
Hans, brukte Massengen til ca. 1630.
Gudmund, bruker av Øvre Rud i Askim fra 1627 til 1629.
En datter gift med Gunder Andersen Nordre Nord-Moen i Eidsberg.

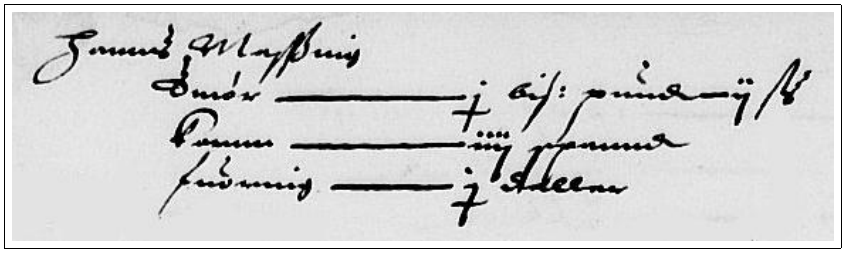

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg 3, litra 8, bilde 19).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Aschim Sogenn - Bundeguotzs.
Hanns Massing
Smør - ½ bis: pund - 2 sk.
Kornn - 4 spannd.
Fuoring - ½ daller».[873]

(Barn IX:134)

Gift

Barn:

??? Trondsdatter Massengen. (Se IX:134).

X:269 fm ff ff mm ff

Jon Bjørnsen Slitu. Gårdbruker. Levde 1572. Levde fra 1592 til 1604 på Slitu, Eidsberg (ØF).

Slitu ligger på det slettelandet som heller svakt mot sør fra området ved Neringsrud og Morstang. Gården grenser i øst til Sletner, i nord til Nordby som nå er slått sammen med Slitu, i vest til Kjeserud og Hjelmark og i sør til øvre Moen. Navnet Slitu kommer av ordet slette, omkring 1400 er gårdsnavnet skrevet «j Sletto». På 1600-tallet er det som oftest skrevet Slittu, senere Slitu. Gården har fått navn etter de slette jordene her oppe. Den er ryddet ganske tidlig, kanskje alt i de første århundrene etter Kristus.

Om Slitu står det i sogneprest Wilses beskrivelse over Eidsberg i 1792:
«Gaarden Slitu paa hvis grund den forommeldte Tenor kirke har staaet, er en god og smukt bebygt Gaard ½ mil nordenfor Edsberg kirke. Paa dens Ejendele har nogle af de største Eegetræer voxet som findes i Amtet hvoraf de deraf forarbeidede Sager lige indtil Smedestabbe endnu bære Vidne...».

En landskirke var stedets naturlige knutepunkt. Her var man ikke bare samlet til gudstjeneste, kirkebakken var bygdens nyhetskammer for stort og smått. Herfra utgikk også alle øvrighetens påbud og budskapene om krig og fred.

Den «Røde Bok» oppgir omkring 1400 at Tenols kirke eide et halvt øresbol i Slitu «j badhom gardenom», så gården må den gangen ha vært delt i to bruk. Etter reformasjonen var Slitu bondegods, men det finnes ingen opplysninger om eierne før i 1612.

Om brukerne er det kjent at Jon Bjørnsen brukte Slitu i 1592. Det året kom han for lagmannen sammen med Henrik Sletner og Rasmus Reiersen Øvre Moen om det godset som hørte Tenols kirke til. Biskop Jens Nilssøn ble tilkalt som vitne og viser her sitt rettsinn og sin gjennomførte hederlighet. Det foreligger en lagtingsdom av 28.06.1592. En bonde, Einar Tallaksen på Kjeserud i Eidsberg, hadde angitt for stattholderen, Axel Gyldenstjerne, at Henrik Hansen på Sletner, Jon Bjørnsen på Slitu og Rasmus Reiersen på Mo samt deres foreldre for 30 år siden, da «Thenol Annex blev øde uden Lov og Dom havde tiltaget sig Kirckens Gods, som derfor Statholderen paa Kongens Vegne indtalede hos Bønderne. De indstevnte beviste med irettelagte Skindbreve og de ældste Mænds Udsagn, at

873 Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 332-333. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 531-532, 582.

Thenor Kirke var deres rette og sande Odel, funderet og stiftet af deres Forældre (dvs. forfedre), samt at disse hadde bygget den for deres egne Penge». Biskopen hadde i «Oslo Kapitels røde Bog» ikke funnet noe som viste at Tenol kirkegods hørte kirken og dermed nå kongen til. Dommen lød på at «Thenol Kircke med Gaver skulde være De Indstævntes sande Odel, til evig Eiendom, og Einar dømtes at betale dem og Sognepræsten Kost og Tæring, samt at bøde til Kgl. Maj. fire Mark for sin Mund og aldrig mere derefter at staae til Troende i nogen Maade».

Ifølge skattelistene var Jon bruker av Slitu i 1593, 1594 og 1604. Han var sannsynligvis bruker enda i noen år.

I 1612 var gården overtatt av Helge Slitu, antagelig Jons sønn.[874]

(Barn IX:135)

Gift

Barn:

Helge (Jonsen?) Slitu. Født omkring 1570. Levde 1612 på Slitu, Eidsberg (ØF). Død omkring 1644 på Slitu, Eidsberg (ØF). (Se IX:135).

X:271 fm ff ff mm mf

Oluf Trondsen Torp. Gårdbruker, lagrettemann. Født mellom 1545 og 1550 på Opsahl, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Levde 1591 på Torp, Tosebygda, Trøgstad (ØF). Død omkring 1618 på Torp, Tosebygda, Trøgstad (ØF).

Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

«Oluff Torp» var en av de tolv lagrettemennene i Trøgstad som i mai 1591 forseglet almuens fullmakt ved hyllingen av Kong Christian IV i Oslo. Hans segl er delvis defekt, men viser tydelig bokstavene «TRVN».

Oluf må derfor være identisk med lagrettemannen Oluf Trondsen i Trøgstad, som i februar samme år hadde avgitt følgende vitnemål [Oslo bispestols diplomer. Tingsvitne av 27.02.1591, Eidsberg]:

«Ieg Oluff Trondsøn suoren Lougrettis mand Vdj Trøgstadsogen Kiendis och giør Vitterligt Vdj dette mitt obnebreff at ieg Var louglig tilkraffd aff Ingemund Euindsøn Lensmand Vdj Eidzbergsogen at bere mit rette Vidnisbyrd om Huad landskyld der gaar af Opsall vdj Eidzbergsogen till prestebolit der sammestendz. Er miig Vdj sandhed Vitterligt, at min gode fader bodde paa samme gaard, och gaff j pd: miell till prestebolit, Der effth: bodde min fad: der, vell i 17 aar, och gaff samme halffue pd: skyld till Eidzberg presteboll, Och førde ieg for[nevn]de Oluff Trondsøn samme halffue pd: Landskyld stundem till prestegaarden och stundem till Oslo Huost som presten vilde haffue thet først. Och Ehr th: vell xx aar siden min fader kom derfra Och aldrig haffuer ieg andit hørt end at samme halffue pd: skyld haffuer verit giffuit till Eidtzberg presteboll. At saa er vdj sandhed trycker ieg mit Indsegle her Vnder.

Dat: Eidtzbergsogen then 27 februarij Ao 91.»

Ingen bokstaver i Oluf Trondsens segl her er leselige, men seglfiguren ser ut til å stemme overens med den fra kongehyllingen samme år.

Basert på vitnemålet bør Oluf Trondsen ha vært i begynnelsen av tyveårene da familien flyttet fra Opsahl omkring 1570.

Oluf Torp er i flere bøker og artikler kalt Ole Olsen. Dette patronymikonet ser ut til å være hentet fra en slektsoversikt i bygdeboken «Rødenes i Østfold. En bygds historie», der han åpenbart har blitt forvekslet med en annen person.

15.10.1608 reiste Olof Galde til Tumb sak mot Reder Moen og Oluf Torp med deres medbrødre (lagrettemenn) i Eidsberg og sorenskriveren Truls Halvorsen Hauge for en dom de avsa den 24.06.1608 «hvorved de har fradømt Kolstad et stykke skog og mark kallet Morkampen og dømt det under Udal, uansett at det har ligget under Kolstad mer enn 60 år». (Fredrikstad lagdømme, protokoll II, folio 11b-12b).

---

874 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 264, 266. Bygdebok for Eidsberg, Bind I: Bygdehistorien 1537-1800, side 471. Martha Østensvig: Gamle slekter i Marker, 1. bind, side 95-96.

17.10.1608 saksøkte Karin sal. Mads Haraldsens enke Olof Torp med flere for gjeld (Fredrikstad lagdømme, protokoll II, folio 18a).

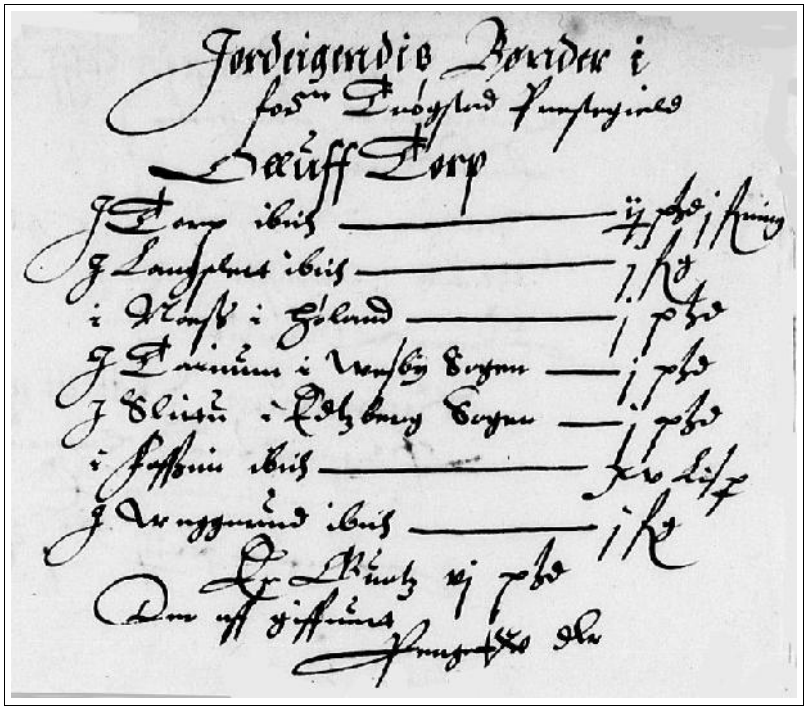

Landskatt Mikkelsmesse 1612, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 31, legg 4, litra 23, bilde 7).

Landskatten ved Mikjelsmesse i 1612 viser i oversikten over
«Jordeigendis Bønder i Trøgstad Prestegield»:
«Olluff Torp
I Torp ibid - 1½ phd. 1 fiering.
I Langslet ibid. - 1 fring.
I Nees i Høland - 1 phd.
I Tannum i Vestby Sogen - 1 phd.
I Slitu i Edtzberrig Sogen - 1 phd.
I Fossim ibid - 15 lispd.
I Weggerud ibid - 1 fær.
Er Guedz 6 phd. - Der af giffuer Penge - 15 dr.»

Han var med dette den største jordegodseieren i Trøgstad og Båstad.

Svigersønnen Helge Slitu hadde resten av Slitu, dvs. 1 fjerding tunge, i 1613.

Han eide det samme godset i 1614 og 1615. En Oluf Olufsen med tilhold på Torp i Trøgstad sto samme år oppført med 9¾ lispund i Brevik i Enebakk. Trolig var han en slektning eller ganske enkelt tjener på gården.

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg 3, litra 8, bilde 3).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Trygstad Prestegielld - Bundeguotzs.
Olluff Torp.
Smør - ½ b: pund - 2 sk.
Kornn - 4 spd [spand].
Fuoring - ½ daller».

Av jordeboken for Høland i 1616 fremgår at Oluf Torp hadde bygselen i en Nesgård hvor Erik var oppsitter, dvs. Vestre Nes. Det fremgår også her at Oluf eide bygselen i Skullerud, en gård han aldri sto oppført med i skattelistene.

Det ble holdt skifte etter Oluf 17.06.1618, og han døde trolig i begynnelsen av dette året. Barna var
Trond,
en datter gift med Helge Slitu i Eidsberg, og
Eli, gift med Lauritz Torgautsen på Vestre Rom i Askim.

I 1618 sto Ragnhild Torp som eier av jordegodset, som nå var redusert til 2 skippund i Torp med ødegården Hvitsten, samt 1 skippund i Slitu. Arveoppgjøret hadde åpenbart begynt.[875]

(Barn IX:136, Far XI:541)

Gift med neste ane.

Barn:

??? Olufsdatter Torp. Levde fra 1587 til 1602. (Se IX:136).

X:272 fm ff ff mm mm

Ragnhild Torp. Gårdbruker. Levde 1572. Levde fra 1591 til 1622 på Torp, Tosebygda, Trøgstad (ØF).

Ragnhild og Oluf hadde følgende barn (minst):
Ca. 1587: Trond, til Lund i Trøgstad, Vestby i Enebakk, Grevegg og Bøkkelstad i Trøgstad,
gift med I. Gunhild Arvesdatter, II. Mari Olufsdatter, døde i 1659.
En datter gift med Helge Slitu.
Eli, gift med I. Lauritz Torgautsen Nordre Rom i Askim, II. Hans Alfsen Nordre Rom og Tomter.

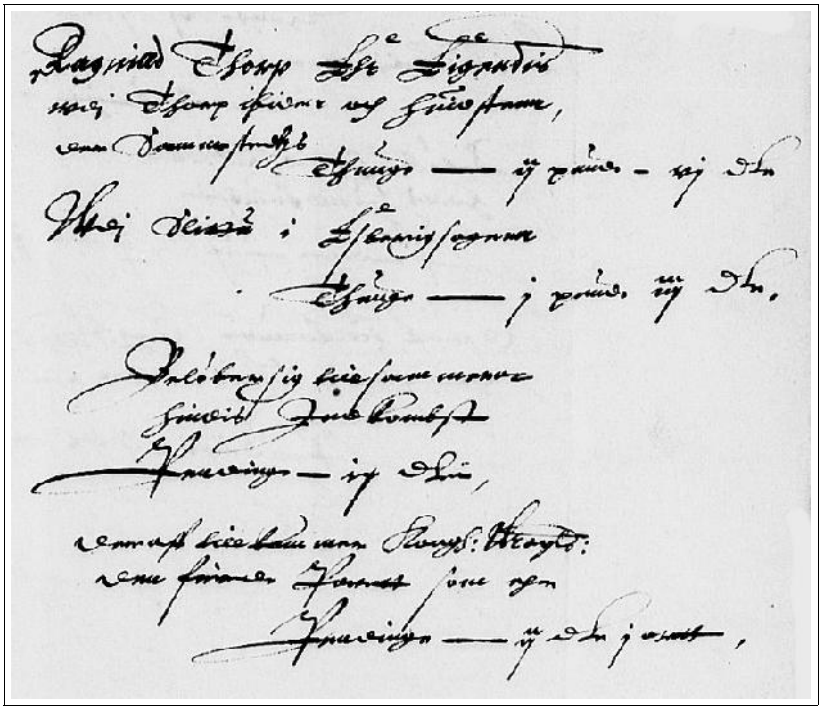

Landskatt Martini 1618, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 48, legg 6, litra D, bilde 3).

I 1618 er Oluf død og Ragnhild har overtatt Torp. Landskatten Martini det året viser:
«Ragnild Thorp Ehr Eigendis
Udj Torp ibidem och Huidsteen Sammesteds Thunge 2 pd.
Udj Slittu i Esberig Sogen Thunge 1 pund.»

I 1620 skattet Trond Vestby for 12½ lispund i Fossum, men ikke lenger i 1623. Ragnhild Torp satt i 1622 med de samme partene som fire år tidligere. Året etter ble Torp overtatt av Christen Sylliaas i Enebakk. Han var gift med Randi Amundsdatter. Hennes far, Amund Thoresen Berger i Trøgstad, sto i 1623 med 1 skippund i Torp, som han må ha tilpantet seg fra Ragnhild.

Henrik Hansen Sletner i Eidsberg måtte i 1621 bøte 2 daler for en dom han ikke hadde etterfulgt til fordel for Lauritz Torp, som trolig var identisk med Eli Olufsdatters ektemann Lauritz Torgautsen. I likhet med Oluf Torp eide den rundt 75-årige Henrik parter i Slitu og Laslet, og han kan ha vært beslektet eller besvogret med den noenlunde

875 Oslo bispestols diplomer. Tingsvitne av 02.27.1591, Eidsberg. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 266-267; Bind II, side 218-221; Bind III, side 105. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 368. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 690. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 532, 582. Sten Høyendahl: «En trøgsting på 1600-tallet fra vugge til grav», Runar nr. 1/2003, side 12-14, 18. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 70 Allmuen i Trøgstad (1591), side 105 og 228, segl 2.

jevnaldrende Oluf. Rettssaken mot Lauritz må ha hatt sammenheng med skifteoppgjøret på Torp.

Olufs svigersønn Lauritz Torgautsen Nordre Rom sto i 1624 med 7 lispund i Torp og Hvitsten og 5 lispund i Vegarud, begge parter odelsgods. Etter daværende lov var hevds- og løsningstiden 30 år, og disse partene hadde således vært i slektens eie senest fra 1594. Lauritz Torgautsen døde allerede rundt 1630, og Eli Olufsdatter giftet seg med Hans Alfsen.

Som sønn av en av de rikeste bøndene i Trøgstad var Trond Olufsen et godt parti, og rundt 1612 inngikk han ekteskap med Gunhild Arvesdatter, enke etter Lars Lund i Vesterfjerdingen i Onsøy. Det ble holdt skifte etter Lars 03.05.1613, og da opptrådte Trond Lund som Gunhilds nye ektemann. Barna fikk 1 skippund i Grevegg i Trøgstad og 1 skippund 5 lispund i Vestby i Enebakk, mens Gunhild fikk samme part i Vestby.

Trond og Gunhild flyttet snart til Enebakk. I 1615 står Trond Vestby oppført med 1 skippund 8 lispund i Vestby og 1 skippund i Grevegg, han hadde dermed bygselen i Vestby.

Trond var åpenbart eneste sønn, og kunne ha overtatt Torp ved farens død. Det er vanskelig å spekulere i hans motiver, men sannsynligvis var det mer fristende å sitte på sagbruksgården Vestby til tross for at det snart kunne oppstå problemer. Han var bare giftingsmann, og stesønnen Jens Larsen nærmet seg raskt myndighetsalderen.

Trond Vestby ble i 1615 stilt for retten, da han hadde revet ned skigarden for Oluf Lerskallen i Aker, og latt hestene sine beite ned enga der. Retten fant at Oluf og hans hustru i sin fattigdom var blitt «meget slemmeligen och Tiranscheligen medhandlet», og Trond ble «for slige hanns wloulige Bedrifft» dømt til en bot på hele 80 daler. Aslak Randem hadde vært med ham, men slapp med 20 daler. På denne tiden fikk Trond og Gunhild sitt eneste kjente barn, sønnen Lars. Gunhilds eldste barn var trolig født et par år før 1600, og selv var hun sannsynligvis født rundt 1575.

Til Vestby hørte på denne tiden to sager. Kong Christian IV la ved denne tiden ned forbud mot sagdrift med mindre damstokken sto på odelsjord, og eieren selv hadde tømmerskog. «Ulovlige» sager skulle nedlegges straks. I september 1616 ble alle de 14 sagene i Enebakk besiktiget. Trond drev selv den ene Vestbysaga, som sto på hans egen jord. Da han også hadde tilstrekkelig skog, kunne han fortsette sagdriften. Den andre Vestbysaga ble brukt av Iver Gulbrandsen, en borger fra Oslo. Han mistet retten til videre bruk, siden han ikke var odelsmann. Det nye regelverket ble imidlertid aldri satt ut i livet. To år senere betalte Trond skatt av 40 tylfter sagtømmer, Hvor mye han egentlig skar på saga er uvisst. Kildematerialet fra 1600-tallet har utallige eksempler på at skattesvik langt fra er et nyere fenomen.

Trond pådro seg stadig store bøter, og i 1620 ble han og fire andre bønder fra Enebakk dømt til å betale 32 daler til kronen. De skulle vokte over Aslak Randem, «en Mannddraber», og Aslak hadde klart å rømme. Han var identisk med Tronds følgesvenn fra skigardsaken i Aker 5 år tidligere.

I 1624 skattet Trond bare for halve Grevegg. Stesønnen Jens Larsen hadde kommet til skjels år og alder, og hadde overtatt Vestby der han nå eide 1 skippund 3 lispund. En senere rettssak tyder på at forholdet mellom de to ikke var udelt hjertelig. Trond valgte å flytte til Grevegg. Her bodde han da han 01.12.1627 pantsatte sin arvepart i Fossum til lensmann Even Ingemundsen Lekum i Eidsberg på 100 år for 70 riksdaler. Brevet var på pergament med 5 hengende signetter, og er dessverre gått tapt.

Trond skattet ikke lenger for jordeiendom av noe slag, heller ikke i båtsmannsskattelistene fra midten av 1630-årene som registrerte all eiendom uansett størrelse. Åpenbart hadde han pantet bort alt sitt gods.

Sønnen Lars Trondsen Grevegg bekreftet 12.02.1639 overfor Even Lekum at pantebrevet på parten i Fossum fortsatt skulle stå ved makt. Lars var Tronds eneste sønn, og hadde ved denne tiden inngått ekteskap med Johanne Hansdatter Riser. At han nå også undertegnet dokumenter som vedrørte Grevegg, tyder på at Trond hadde opplatt gården til ham. Trond kan likevel ikke ha vært stort over 50 år ved denne tiden.

Ifølge koppskattelisten av 1645 var det Lars som var oppsitter på Grevegg. Hans far og mor, altså Trond og Gunhild, bodde på gården sammen med to piker og tre husfolk. Gunhild døde ikke lenge etter, for i august 1649 giftet Trond seg med Mari Olufsdatter og flyttet til Bøkkelstad.

Trond var da over 60 år gammel, mens Mari Olufsdatter neppe var stort eldre enn Tronds sønn. Hun var etter alt å dømme enke etter Kield Bøkkelstad, som døde i 1648, 70 år gammel. Kield eide 13¼ lispund i Bøkkelstad i 1647, og hadde hatt bygselen i gården. Trond og Mari fikk en datter i august 1651, som etter sed og skikk ble kalt Gunhild etter hans første hustru. I april 1654 fikk de sønnen Oluf. Bøkkelstads skyld var på 1 skippund, og Trond hadde fortsatt bygselen med 10½ lispund i gården. I 1655 fikk han som «Forarmet» redusert skatt. Nøden må ha vært reell, da Bøkkelstad bare var en av et fåtall gårder i sognet som fikk skattelettelser dette året. Fogdene var midt på 1600-tallet under sterkt press for å skaffe midler til statskassen, og hadde slett ikke for vane å anbefale skattereduksjoner i utide. Tidene var harde, og Trond hadde begynt å trekke på årene.

På høsttinget i oktober 1655 sto Trond frem og erklærte at det som Peder Mellegaard ville vitne om var løgn. Peder forklarte at Trond tidlig en søndag morgen hadde gått og «larmet» i hans gård, og sagt at han hadde funnet Gunder Asgjerrud sammen med sin hustru. Trond nektet nok en gang for å ha sagt dette, og det kom nesten til håndgemeng. Mot slutten av tinget kom Thore Torp frem og avla ed på at heller ikke han (hun?) visste noe om denne saken. [Trond var på samme tinget innstevnet av Smed Langsæter i en gjeldssak, og det er ikke angitt hvilken av de to sakene Thore Torp ikke visste noe om. Sannsynligvis var det horsaken.]

«Tron bøchelstad lødzet Peder Melgaard, At det War løgen det hand Wille Wittne, Peder tilstoed At om morgen tillig, da han stod op, naten till Søndag, da gich Troen och larmet i hans gaard, och sagde hand hafde fundet Guner Ascherud hoes quinden Sin tilsamen, Tron det gandsche benechted, oc war hell nær hans hofuet m: hanom at dragis // bleff Afftalt».

Gunder Hansen Asgjerrud var gift og hadde barn. Han var etter all sannsynlighet identisk med Gunder Hansen

Riser som døde i 1660, bare 30 år gammel. Altså var han over 40 år yngre enn Trond. At han var bror til Lars Trondsens hustru, Johanne Hansdatter, gjorde neppe saken bedre.

Om Peders vitnemål var riktig, hadde Gunder og Mari Bøkkelstad som gifte personer bedrevet såkalt dobbelt hor. De gjeldende strafferegelene skrev seg helt tilbake til 1539, da det ble bestemt at første gangs hor skulle straffes på ytterste formue og annen gangs hor med formuesstraff og forvisning fra landet. Ved tredje gangs forseelse skulle mannen halshogges, og kvinnen stappes i en sekk og druknes. Hvor alvorlig den tids samfunn så på hor mellom gifte personer sees best ved at Kong Christian V's Lov så sent som i 1667 førte disse middelalderlige bestemmelsene videre.

I denne saken sto påstand steilt mot påstand. Om vi likevel velger å tro på Peders ord, hadde nok Trond angret på det han hadde sagt etter at den verste opphisselsen hadde lagt seg. Mari risikerte nå å bli stemplet offentlig som ekteskapsbryterske og dømt fra sin ytterste formue, og selv ville han bli gjenstand for allmuens spott på tinget. Skilsmisse var vel lite ønskelig, da det var Mari som hadde retten til gården. Bedre kunne det være å blånekte for det hele. Det var åpenbart bare Peder som hadde hørt beskyldningene han hadde kommet med, og som det het i tingfarebolken: «En mands vidne er som ingen vidne». Om Trond nå hadde resonnert slik, fikk han det som han ville, saken ble ikke videreført i rettsapparatet. Ordene «bleff Afftalt» i slutten av referatet kan bety at han inngikk forlik med Peder.

Trond hadde nok imidlertid sett bedre dager, hånfliren gikk nok en høy gang rundt om i bygda med vittigheter om hvorvidt han kunne være far til sine barn med Mari. Bygdefolkets dom lot seg neppe diktere av lovens krav om to vitner.

Trond lot seg imidlertid ikke knekke av fattigdom og forakt, og betalte igjen full skatt i årene 1656 til 1658. I 1658 brøt det ut krig med Sverige, og samme år får vi vite at Trond hadde to hester, ni kyr, fem sauer og en gris. Isolert sett vitner ikke en slik opplysning om fattigdom, men kvaliteten på besetningen kan ha vært så som så. Det rådet mye sykdom blant husdyra midt på 1600-tallet.

Trond døde i april 1659 på Bøkkelstad, angitt å være 72 år gammel. Gamle mennesker ble ofte tillagt for høy alder i dødslistene, men her ser det ut til å stemme ganske bra. Halve Bøkkelstad lå øde dette året, og Mari fikk skattereduksjon for den halvdelen i gården hun hadde brukt.

Sørgeåret var knapt avrundet da Mari giftet seg med Mons Halvorsen. Han var omtrent 26 år gammel, nærmere 50 år yngre enn Trond. Mari hadde nok et sterkt behov for en yngre manns krefter i gårdsarbeidet, men døde selv i mai 1666, 56 år gammel. De to barna til Trond og Mari hører vi ikke mer om, trolig døde de i sped alder.[876]

(Barn IX:136)

Gift med forrige ane.

X:275 fm ff fm ff mf

Knut Mysen Søndre. Gårdbruker, lagrettemann. Levde fra 1577 til 1578 på Mysen Søndre, Folkenborg, Eidsberg (ØF).

Sø-Mysen er den sørøstre delen av Mysenområdet og ligger på begge sider av elva. Av det opprinnelige gårdsområdet lå det største arealet på sørsiden av elva. Matrikkelgården grenser i vest og nordvest til Nord-Mysen. Gårdsdelet gikk her over jordene og ned til elva. På sørsiden av elva hørte Lauvneset til Sø-Mysen og Bråtån til Nord-Mysen. Sø-Mysen grenser i nord og nordøst til Oppsal, i sørøst til Åsgård, i sør til Randum og Holm, i sør og sørvest til Holt, Østre Berg og Store Skjøltvet. Det meste av jordveien består av moldjord på nærmest slette jorder, med en svak helling ned mot elva. Den sørligste delen av gårdsområdet har en del bakker.

Matrikkelen av 1723 forteller at gården ligger i sørlia og er middels vint, åkeren uviss på grunn av brennesand. Om skogen heter det i 1661 at den var tilstrekkelig til gjerdefang og brenneved.

En del av knausene på nordsiden av fossen ved Susebakke tilhørte Sø-Mysen, gården hadde der et kvernhus og i begynnelsen av 1600-årene også sagbruk på nordsiden, mens Åsgård hadde sagbruk og en tid også kvern på sørsiden. Steinhytta, ei stue helt inn til knausene opp for demningen, tilhørte også Sø-Mysen. Kverna er nevnt allerede i 1621, da eieren betalte ½ rdr. i skatt av den. 40 år senere nevner jordeboka et «Qvernehuus med 2 par qverner udi, brugis naar høst och vaarflom er, Renter aarlig 15 tønner meell». Skatteregnskaper fra 1672 og 1673 oppgir 2 kvernhus på Sø-Mysen med 2 par kverner i hvert hus, regnet for 1 fjerding i landskyld og skattegrunnlag, og skatten av virksomheten var 1 rdr. årlig. Matrikkelen av 1723 nevner at «Qværnehuset bestaar af 2 Qværner, maller for sig selv og andre».

Sø-Mysen var skrivergård og gjestgiveri omkring 1660, ble iblant brukt som tingsted og var dragonkvarter fra slutten av 1690-årene.

Omkring 1600 var Sø-Mysen eid av adelsmannen Jørgen Venstermand til Bosserup. Han pantsatte gården til Oslo-rådmannen Antonius Knudsen i 1605. Gårdens skyld var da 2 skippund tunge og i tillegg kom sagfossen, som var satt til 1 tønne korn (Obligasjon 12.04.1605). En ny pantsettelse foregikk i 1622 (Obligasjon 07.06.1622).

---

876 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 266. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 532, 582. Sten Høyendahl: «En trøgsting på 1600-tallet fra vugge til grav», Runar nr. 1/2003, side 12-18.

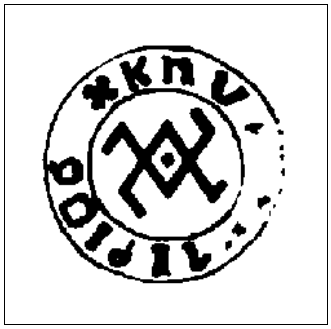

Knut Sø-Mysens segl 1. april 1577 - 24. september 1578 (tegnet av Helge Frøyset).

Den første kjente brukeren i nyere tid var Knut Mysen, som den 01.04.1577 opptrådte som lagrettemann på Haga stevnestue i Eidsberg og 24.09.1578 på Lekum stevnestue.

Knuts barn er antagelig:
Harald på Bakke i Rakkestad.
Guri, gift med I. Christopher Sø-Mysen, II. Christen Sø-Mysen, død ca. 1642.[877]

(Barn IX:138)

Gift

Barn:

Guri Knutsdatter Mysen Søndre. Levde 1590. Levde 1605 på Mysen Søndre, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Død omkring 1642 på Mysen Søndre, Folkenborg, Eidsberg (ØF). (Se IX:138).

X:277 fm ff fm fm ff

Asgaut Erichsen Skog. Storbonde, lensmann. Levde 1600. Levde 1610 på Skog, Skiptvet (ØF). Død omkring 1625 på Skog, Skiptvet (ØF). Uforsket i Store Løken, Spydeberg.

Vimar á Vimum, er et fellesnavn, som i de eldste tider omfattet Skiptvedt og Spydeberg. Senere ble navnet skrevet Vemme eller Vembe, mere utførlig «Wembe Skipreede». Da landet ble inndelt i fogderier, kom Skiptvet til å sortere under Rakkestad Fogderi.

Det er mange gamle og tradisjonsrike gårder i Skiptvet, men neppe noen som kommer opp imot gården Skog. Navnets betydning er enkel, det gamle norske ord «Skógr» betyr «skog». A. N. Kiær omtaler Skog under «Mærkelige gaarde og steder» i «Norges Land og Folk» 1885: «..., paa gaarden tidligere kirke, der endnu i forrige aarhundrede benyttedes (efter Skiptvet kirkes brand 1762), senere hver 3die høitidsdag indtil 1792, nu findes ingen levninger paa stedet, men i Universitetets oldsaksamling findes en jernbeslaaet dør og en nøgel fra den. I kirken fandtes en altertavle, foræret 1701 af general Folchersahm. Efter sagnet var den en love kirke, opført af gaardens opsiddere i anledning af et jordefald». Oluf Rygh skriver om kirken: «Bestod ogsaa efter Reformationen som Gavekirke», dvs. kirkens gods er lagt til en annen kirke, og opprettholdes senere kun ved gaver.

Den «Røde Bok» forteller om Skog i 1401 (side 175):
«Anno eodem atte Skoghs kirkia swa mykit j ægnom till prestekiune
[I dette år eide Skogs kirke så meget i eiendommene til prestenes underhold]
Ladæimer aller xiiij aura boll [i Laum alle 14 øres boll].
Finds rudh alt xij aura boll [i Findsrud alle de 12 øres boll].
Vanger aller X [i Vang alle 10].
En þetta atte kirkian seer till vmbota [Og dette eide kirken til vedlikehold]
I Riuki xij aura boll [i Rjuk 12 øres boll].
I Vambanesi vj aura boll [i Vammenes 6 øres boll].
I Rudi vj aura boll ok serdeilis h. iij óyris boll j samre iord lauk Munamer a Skoghe,
[i Rud 6 øres boll, og dertil halvtredje øres boll i samme jord, skjenket av Munan på Skog,]
och ij aura boll luku arfer Endridz a Skoghe [og 2 øres boll skjenket av arvingene til Eindrid på Skog].
I Sætzskauti ij ærtoga boll [i Sølskauten 2 ørtugers boll].»

Den Munan på Skog som nevnes her er identisk med Munan Thorleifsson Stumpe, en ettestor og mektig jorddrott, som eide en mengde gods i det sydøstlige Norge. Vi finner i Diplomatariet hans navn knyttet til en rekke kjente gårder foruten Skog, så som Hønstvedt i Skiptvet, Frøshaug i Trøgstad, Ramstad i Hærland, Krosby i Trømborg, Tomb i Råde og to gårder Berg i Sørum på Romerike. Han hadde også eiendommer i Sverige. Det framgår av den «Røde bok» og av brev i Diplomatariet at Munan hadde en medeier til Skog og Hønstvedt, nemlig Eindrid Unasson.

I flere diplomer nevnes også hans hustru. Hun kalles dels Gyrid Anundsdatter og Gyrid Haraldsdatter, så Munan har vel vært gift to ganger.

877 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 358-360. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 529, 576.

I et brev utstedt i Oslo 11.07.1388 kunngjør Haakon Munansson [Stumpe] og Ogmund Berdorsson [Bolt] at Munan Thorleifsson og Kolbjørn Hermundsson lovet biskop Eystein av Oslo å holde dom mellom dem i en arvesak (DN IV 552). Dette brev forteller oss kanskje mer enn noe annet hvilken posisjon Munan på Skog hadde i datidens Norge. Ogmund var riksråd og dronning Margreta Valdemarsdatters betrodde mann. Det var nok ikke hvem som helst Ogmund ville betro å holde dom i hans saker. Men kort tid senere må Munan være død.

Neste gang vi hører om gården Skog i Diplomatariet, gjelder det hans annen hustru, Gyrid Haraldsdatter. Gyrids far, Harald, var kommet i skade for å drepe en mann ved navn Sigurd Svarte. For å betale den bot han i den anledning var blitt idømt, hadde han lånt 50 mark sølv av Ogmund Berdorsson. Men Harald døde før han hadde ordnet med tilbakebetalingen, så hans datter Gyrid måtte påta seg farens forpliktelser. I et brev utstedt i Oslo 13.10.1393 kunngjør fire menn at Gyrid Haraldsdatter avsto Bearfossen i Eidsberg og hele nordre Thufn (Tomb) i Råde sogn til Ogmund for den gjeld på 50 mark som hennes far skyldte for Sigurd Svartes drap. Men om noen med lovlig rett skulle frata Ogmund jorden i Thufn, så skal han i stedet få like meget jord i Skog i Skiptvet (DN II 537).

I 1577 stevnet Lauritz Mogensen på egne og sin medarving Oluf Skinnerøys vegne Valgerd Skraatorp på vegne av Asgaut Erichsen om «en gaard kaldis Husseby ligendis ij Tessell sogen». Gården skulle være Thores rette odel, og Valgerd ble bedt om å legge frem sine adkomstbrev om hvorledes Asgauts foreldre hadde bekommet den. Det ble da fremlagt

«nogen gamlle pergamentz breffue vdgiffuen ij Kongh Eriks tidt, lydendes at ij [to] Husseby gaarder skulle vere en fordom lagmand aff Tonsberg tilddømt effter reth odells Withne som the menthe ath vere affkomen, huilcken the icke nu her skeligen beuise kunde».

Lauritz og Oluf mente altså at de stammet fra lagmannen, men at de ikke kunne bevise dette der og da. Valgerd svarte at gården hadde «ligeth amageløst [uten anke] wnder forne Asgotz forelder», og hun fremla en lagmannsskurd fra «Salsborg» [Sarpsborg] om at Huseby hadde ligget under Asgauts foreldre i lange tider. Videre bekreftet Valgerd at pergamentsbrevene vedkom såvel Asgaut og hans foreldre som som Lars og Oluf.

Det er vanskelig å avgjøre om formuleringen «foreldre» i dette tilfelle betegner Asgauts foreldre eller forfedre. Det vesentlige i denne sammenheng er at Valgerds utsagn uttrykkelig fastslår at både Lauritz og Oluf stammet fra lagmannen, slik de selv hadde hevdet. Samtidig er det et indisium på at lagmannen var en av hennes egne forfedre, nemlig Valgerds farfars farfar, Sigurd Sjøfarsson. Sigurd, som var gift med en av Oluf Torstenssons døtre er nevnt som lagmann i Tønsberg i perioden 1429-1438.

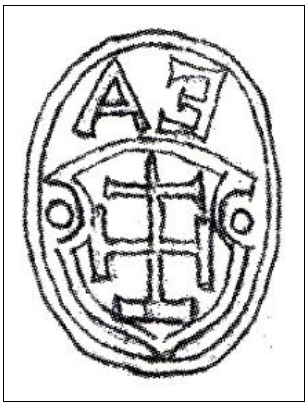

Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

Ved Christian IV's hyldning i 1591 er «Asgout Ericksøn» en av de 12 lagrettemennene som besegler allmuens fullmakter for Skiptvet. Hans segl har initialene «A E», men hans bosted er ikke nevnt. Det var også en lagrettemann ved samme hyldning som het Hofuor Olufssøn. Hofuor er sikkert identisk med den Hofuor Aamodt som var lagrettemann ved prins Christians hyldning i 1610.

I 1599 er Erich Skog lensmann i Skiptvet, hans farsnavn er ikke nevnt. Opplysningen fremkommer i et dokument som ble satt opp etter et møte 30.04.1599 ved Onstad sund i Askim. Overfarten over sundet ble da ordnet. Det møtte 22 lagrettemenn, 3 tingskrivere, 5 fogder og 11 lensmenn, alle navngitt. Dokumentet finnes blandt innkomne saker til Akershus Stift og Amt, pk. 39 - I.

Kong Christian IV, den store byggherre blant de dansk-norske konger, ville gjerne sette i stand Akershus Slott og Festning, slik at borgen både som kongebolig og som forsvarsinnretning kunne svare til tidens krav. Bygningsskatten til Akershus ble en årviss foreteelse. Hver helgård eller fullgård skulle betale 60 skilling pr. år, halvgårdene 30 skilling. Nå er hverken Bygningsskatten eller de andre skattemanntallene oppbevart for alle år, men dog for de fleste.

I Bygningsskattemanntallet for Wembe Skiprede i Skidthuedt Sogen i året 1600 støter vi på gården Skough. Den betegnes da som helgård og skal ut med 60 skilling, likeså i 1604. Disse skattelistene viser kun gårdenes navn, først i 1610 får vi vite hvem som sitter på Skog. Det er «Assgud Skoug». Han er bygdas rikeste mann, men eier selv ikke noe i Skog og må derfor være bygselsmann på denne gården. Muligens er han sønn til den Erich som nevnes i 1599.

Landskatt Martini 1610, Veme skibsede, Skiptvet sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 6, litra 18, bilde 2).

Landsskatten for 1610 viser:
«Jordeigende Bønnder Wdi Wembe Schibrede:
Schidtued Sogenn : Assgud Skougs Jnndkompst.
Breche Vdj Wiigenn (Båhuslen), schylder 2 pund
Haffen (Havn) ibid., schylder 4 tønder
Hull Jbidem, schylder 1½ tønde
Begbye i Borre sogenn (Borge) 2 pund
Moum ibdm. 2 pund
Hornes i Schieberig sogenn 1 pund
Loffsgaard i Jngedals sogenn 2 pund och 2 huder
Wiiger i Onnsøenn 2½ huder
Husebye i Rode sogenn 1 pund
Brødermoen i Edzberg sog. 4 lispund
Heller i Aschim sogenn 15 lispund
Rud i Schibtued sogenn 4 lispund
Kolstad i Aschim sogenn 1 fieringh
Der aff er giffuenn effter Kong. May.'s Breff den 4de partt som belober
Penninge 10½ daler 1 ort 1 sch. 5 denarer.»

Asgaut eide bl.a. 1 pund i Huseby i Råde. Det er ikke nevnt hvilken Husebygård dette var. Men i 1631 skjøter sønnen Villum 1 pund i Huseby nordre i Tessal sogn til Hans Danielsen, Norum i Råde, for 153½ rdl. ifølge et utrykt diplom i Riksarkivet. Antagelig er dette den Huseby-gården som ifølge skattematrikkelen i 1647 tilhørte Tombgodset. Denne gården var på 3 skippund. Asgaut og Villum må derfor ha hatt medeiere.

Den velættede Asgaut Eriksen, som stammet fra en lagmann i Tønsberg, er et godt eksempel på at de gamle godsrike slektene hadde forbindelser til mange bygdelag. Når vi ikke senere hører mer om ham i kildene fra Råde, er

det ytterligere et indisium på at han er identisk med Asgaut Skog i Skiptvet.

En vesentlig del av Asgaut Skogs store jordegods, som i 1615 besto av 8½ skippund 9 lispund, 9 tønner korn og 4½ huder, lå i Ytre Borgesyssel. I 1611 eide han 1 skippund i Huseby i Råde, og av hans gods finner vi bl. a. 1 skippund i Hornes i Skjeberg og 2 skippund i hver av gårdene Begby og Moum i Borge. I Los-gård i Ingedal eide Asgaut 2 skippund og 2 huder og i Viker i Onsøy 2½ hud. I 1615 sitter han ikke lenger med det ene skippund i Hornes i Skjeberg, men har derimot 1 skippund i Berg og 15 lispund i Lisle i samme bygd.

En slik konsentrasjon av jordegods kan vanskelig skyldes annet enn arv. En av de kjente adelsslektene i Skjeberg er Hornes-ætten. Ved skiftet etter Frantz Jonsen på Hornes og hans hustru Bothild Jonsdatter arvet sønnen Christopher bl. a. 1½ skippund korn i Huseby i Råde. Nå er det flere Hornes-gårder enn de to gårdene den nå kjente Hornes-ætten satt på, Store Hornes og Kåre-Hornes. En annen samtidig oppsitter på Hornes er nevnt i rettssaken om grensen mellom Missingen og Åkeberg i 1592. Det ble da fremlagt et provsbrev fra Thorer Hornes i Skjeberg, som 24 år tidligere hadde tjent hos Anders Missingen. Asgaut Skogs slektsforhold er fremdeles ukjent, men hans jordegods og forbindelser med andre ætter gjør at spørsmålet nok kan avklares bedre enn hittil. Det skal bare nevnes at ved arveskiftet etter Amund Gundersen og Jøran Villumsdatter på Søegaard i Øymark 20.01.1589, fikk Tord Amundsen 1 fjerding i Moum i hjemmegave. Tord og Gunder Amundssønner reiste i 1596 arvekrav på Østby og Østby gods, som de ville overta på morens vegne. Det er imidlertid ikke dokumentert at Asgaut kan knyttes til Søegaard-slekten.

I 1615 bodde det en Johanne på Skog. Det heter i skattemanntallet for dette året at hun har sin «værelse hos hennes slekt». Hun må ha vært gift med lagmannen Hufuord Aamodt fordi hennes eiendommer tilsvarer de eiendommer Hufuord er oppført med i skattemanntallet fra 1610:

«Hoffuord Aamodtz Jndkompst.
Løckenn i Spydeberigs Sogenn - 2 pund.
Kolstad i Aschim Sogenn - 1 pund 1 fgr.
Rinng i Schidfued Sogenn - 15 lispund.
Rud ibid schyller - 15 lispund.
Dall i Trøgstad Sogenn - 6 lispund.
March [Mørk] i Spydeberg Sogenn - 2 lispund.
Klunnd i Marcher - 1 pd. miell, 1 pd. 6 b. Smør och 6 Kalff Schinnd».

De har formodentlig ikke hatt barn da hennes eiendommer overtas av Asgaut og hans barn. Det er rimelig å anta at hun er Asgauts søster.

I tiden frem til 1618 erverver Asgaut halve Skog. I 1647 eier sønnen Villum denne parten, Jakob Berg i Rakkestad den andre. I 1648-49 føres Villum opp som eier av hele Skog.

I Landsskatten til Martinsmesse 1618 har vi atter en oppregning av Asgaut Skogs gods. Han har enda flere gårder nå enn i 1610, noen har han kvittet seg med og andre har han erverved seg, bl.a., som den viktigste, halve gården Skog, 1 skippund. Vi må huske at det var jorden som var den viktigste verdimåler dengang, og de rike storbønder handlet med sitt jordegods og byttet panter omtrent som vi i våre dager handler med aksjebrev og andre verdipapirer. Og når ekstraordinære forhold, som f.eks. krig med dertil hørende ødeleggelser og dyrtid førte til at mange måtte gå fra sine gårder, da var det anledning til å slå til seg verdifulle eiendommer for den som hadde det de gamle kalte «pengevett» og forstod å bruke det. Og Asgaut har sikkert vært godt utrustet i så henseende.

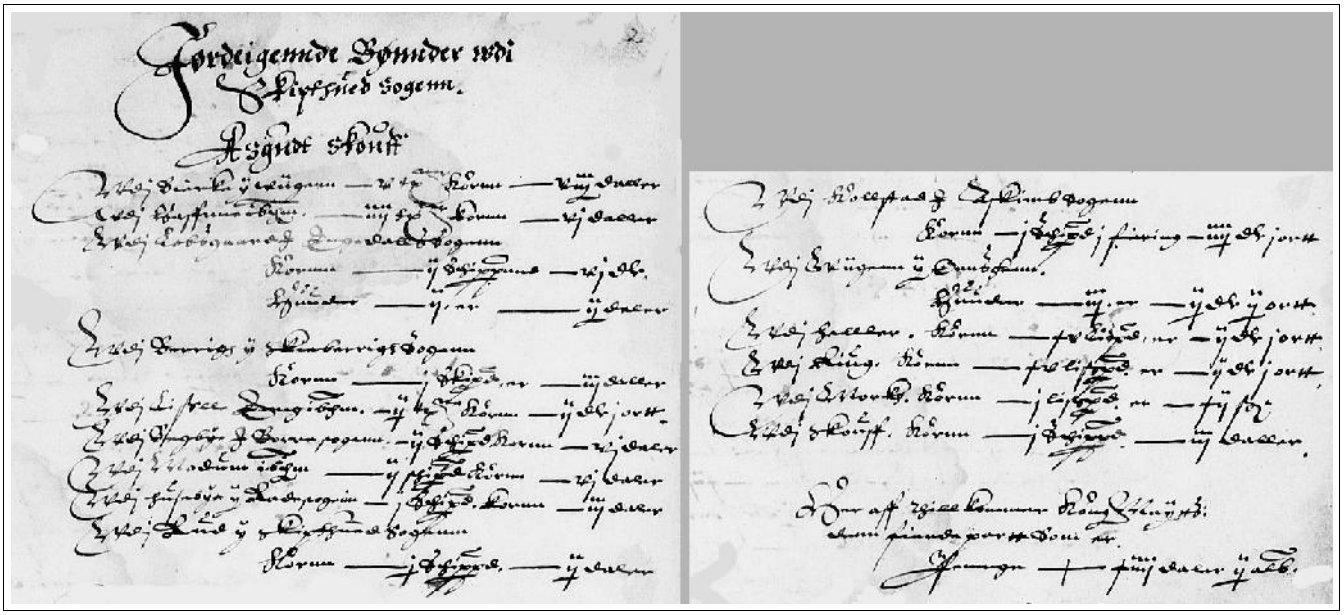

Landskatt Martini 1618, Veme skibsede, Skiptvet sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 49, legg 2, litra P, bilde 2).

I 1618 eier han følgende gårder og gårdeparter:

«Vdj Bierke j Wiigen 5 tdr. Arre Kornn 8 Daller
Vdj Bønssuenn ibdm 4 tdr, Malt Kornn 6 Daller
Vdj Lobsgaard J Engedalls Sogenn Kornn 2 Skippd 6 Daller
Huuder 2 Skippd 2 Daller
Vdj Berrigh j Skieberigh Sogenn Kornn 1 Skippd., er 3 Daller
Vdj Liszle Enng (Lilleng) ibdm. 1½ td. Malt Kornn 2 Daller 1 ort
Vdj Begbye J Borre sogenn 2 Schippd. 6 Daller
Vdj Modum ibidm. 2 Schippd. 6 Daller
Vdj Husebye j Rode Soginn 1 schippd. Kornn 3 Daller
Vdj Rud j Skipthued Sogenn Kornn ½ schippd. 1½ Daller
Vdj Kolstad J Askimb Sogenn Kornn 1 schippd. 1 fiering 3½ Daller 1 ortt.
Vdj Wiiger J. Onnsøenn Huder 2½ schippd. 1½ Daller 1½ ortt,
Vdj Hellder. Korn 15 lispd. er 2 Daller 1 ortt.
Vdj Riug Korn 15 lispd. er 2 Daller 1 ortt.
Vdj Søndre Mørch j Spydeberg 1 lispd. er 12 skill.
Vdj Skouff j Skipthued Sogenn 1 Schippd. 3 Daller
Her aff Thill Kommer Kong. Mayes. denn fierde partt Som er
Pennge 14 daler 1½ album.»

«Album» som danskene kalte «hvid», er en ganske liten mynt, likeså «denar» og «penning». Vi treffer ofte disse betegnelser i skattelistene.

De siste 4 fjerdinger (1 skippund) i Kolstad Søndre, Askim, kjøpte han i 1618 av Helge Kolstad som i 1617 nevnes blant Askim sogns odelsbønder.

I 1620, 1623 og 1624 har vi også oppregninger av de gårder som helt eller delvis tilhørte Asgaut Skog. Han har ikke mere Bønsveen i Båhuslen, men ellers er det omtrent det samme år for år. I 1625 eier han også 1 skippund i Løken Store, Hovin, Spydeberg, det er 3 dlr. og 6 lispund i Tilleschiør, Eidsberg, d.e. 3½ ord 2 skill. Det er siste gang vi møter ham, så han er vel død det året. Men hans navn figurerer i mange andre skattelister enn Landsskatten. Således alltid i den årvisse Bygningsskatt til Akershus med 60 skilling. I 1617-18 har vi en liste over «Krigsmunition», dvs. utlevering av våpen til bøndene i Norge. Det ble av Kongen regnet som et slags privilegium like overfor nordmennene, et tillitsvotum til de norske bønder, som så ofte hadde vist seg som tapre forsvarere av sitt fedreland, nå sist ved Gudbrandsdølenes innsats ved Kringen i 1612. Det var blitt mote i Danmark å lovprise de norske Bjærge og de norske bønder, og Kongen ville gjerne vise dem sin bevågenhet. De danske bønder fikk ikke bære våpen. Riktignot måtte nordmennene betale disse våpen selv, men på den måten fikk vi da ikke så få gode våpen til landet, og det kom oss til nytte både da og senere.

Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624-26 mangler dessverre for Veme len.

«Aszgudt Skouff : Haffuer Bekommit Thuende Muskieter och Werger, medt Sinne Thilbehøringhe», står det i listen. Kong Christian 4. gikk også inn for å styrke krigsflåten og utskrev til det formål «Galeischatten», 60 skill på hver fullgård, og i denne skattelisten finner vi naturligvis Asgaut, første gang i 1619.

Asgaut hadde iallfall 3 barn:
Erich, Store Løken i Spydeberg. I denne gården eier han 1 pund, dvs. halvparten.
Willum, overtar Skog, gift med Anne Amundsdatter.
Jøran, gift med lensmannen Christoffer Jensen, Vestre Vister i Skiptvet.

I 1645 eier lensmannen 1 pund i Store Løken i Spydeberg. Denne gården hadde Johanne på Skog i sin tid eid i sin helhet.

Som før nevnt ser det ut til at Asgaut døde i 1625, for i 1626 er det hans 2 sønner som har delt hans gods mellom seg.[878]

(Barn IX:139)

Gift

Barn:

Willum Asgautsen Skog. Levde 1611. Levde 1627 på Skog, Skiptvet (ØF). Død 1657 på Skog, Skiptvet (ØF). (Se IX:139).

Erich Skog. Lensmann. Død før 1633 på Løken Store, Hovin, Spydeberg (ØF).

878 Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 74. Martha Østensvig: Gården Skog i Skiptvet gjennom 500 år, side 1, 5-7. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 530, 576. Råde Historielag: Gårder og slekter i Råde (1968), side 268. Ludvig Algrim: Litt om Sudreim, Bolt, Kamp Gyldenhorn og Rosensverd, Runar 1/1982, side 101. Sverre Dürbeck: Litt om Gården Skog i Skiptvet, Runar 1/1984, side 61-63. Atle Steinar Langekiehl: Slektene fra Møklegård og Kil - De eldste kjente ledd, NST Bind XXXIII (1991), side 61, 83. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 73 Allmuen i Skiptvet (1591), side 108 og 229, segl 12.

Ved fordelingen av jordegodset etter sin far i 1626 overtok Erich:
Løggenn i Spydeberg szogenn 1 Pund
Riug i Skibtued szogenn 15 lispd.
Loffsgaard i Jngdall szogenn 1 Pund
Brecke i Wiigenn 1½ Pund
Boffenngh (Bovum) i Spydeberg szogenn 1 Pund
Kolstadt i Aschimb szogenn 1 Pund 1 fjerding
Thelleschiør i Edtzberg szogenn 6 lispd.

Erich slo seg ned på Løken Store, Hovin, Spydeberg, det ble hans hovedbøle. I 1632 er Erich død, og hans eldre bror, Willum, har overtatt det meste av hans jordegods.[879]

X:281 fm ff fm mf ff

Tord Amundsen Anundbye. Odelsbonde, lensmann. Født før 1550. Levde fra 1575 til 1601 på Anundbye, Øymark (ØF). Død før 1613 på Anundbye, Øymark (ØF).

Ifølge lagmann Niels Stubs opptegnelser over sine lagrettemenn 1572 - 1580 benyttet han Tord som lagrettemann i året 1575:
«Onsdagenn (5. januar?) paa lagrettei Ao 1575.
Anno domini Lagrettismend.
...
Aff Marcker Erick Liid [szt Gunder Arnessen [szt Lauris Frøuigh
[szt Reder Kyrckeby [szt Tord Anundby szt».
Fra [tilskrevet over linjen.
Da var altså Tord myndig (25 år), og dermed må han være født før 1550. Tord var sine foreldres eldste sønn, men han hadde 3 søstre som muligens var eldre.

Tord omtales også i Nils Stubs «Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing» i 1574:
«Anden syckne epther (20. mars).
Oluff Bendtsen j wmbudt Tord Amundby, Tarall Bligsrud j wmbod konne syne, och skall Taral bethale hanom 2 daler heller skelligen beuisze atte erre betalt jnden monetzdag heller giiffue kongen 4 march».

Det er ukjent når Tord ble lensmann, men han hadde den stillingen i 1591. Den 8. juni det året kom den unge kongen Kristian IV (1577 - 1648) til Oslo for å bli hyllet som Norges konge og motta det norske folks troskapsløfte ved dets representanter. I den anledning sendte Marker prestegjeld en deputasjon på 9 medlemmer. 4 var selvskrevne, nemlig sognepresten Jens Bertilsen, lensmann Tordt Anundby og lagrettemennene Erich Aardbøe og Redder Vaagelsbye. 5 ble oppnevnte, Gunder Søegaard, Jon Ornis (Aarnæs), Anundt Sambøl, Erick Li og Klaus Kirkebye.

Tord var, antagelig først, gift med Anne Ragnaldsdatter, enken etter Smed Mattisen på Store Hoel i Askim. Det er sannsynlig at hun var datter til Ragnald Redersen Rive i Aremark, som bodde på Rive så sent som i 1628. De jordeparter Anne hadde arvet etter sin første mann og sin avdøde datter, hadde så Simen Aslachsen Store Hoel innløst og kjøpt av Tord. Karen Torersdatter fra Heen i Rakkestad var Tords annen hustru. Vi vet ikke hvem som var mor til hans barn:
Ca. 1572: Helge, overtok Anundbye, gift med Gjertrud Oddsdatter Bøen,
skifte 21.05.1657 og 17.10.1662.
Ca. 1574: Arild, til Søegaard, gift med Birgitte Lauritsdatter Kårseter i Rokke, død før 1649.

Den 03.03.1596 reiser Tord, hans bror Gunder, og deres medarvinger i «Ømark i Marker» sak mot sine medarvinger i et skifte som ble holdt på Ramstad i Spydeberg 25.01.1556 (orginal i privat eie, kopi i Riksarkivet):
«Stevning.
Stattholder Axel Gyldenstierne til Lyngbygaard stevner velbyrdig Tiøstel Baardsøn til Blegiindt (Blegen), lagmann i Oslo og hans medarvinger som er: Erlig og velbyrdig fru Anna Styggesdatter til Østby, salig Mogens Baardsøns enke, og erlig og velbyrdig jomfru Anne Baardsdatter samt Peder Christensen, lagmann på Agde-siden på eders hustrus vegne, på forlangende av Tore og Gunder Amundssønner og deres medarvinger i Ømark i Marker til at overvære og høre på nogle prov og vitnesbyrd om Østby og Østby gods som de vil tage på sin moders vegne, og som de siger de vet og kan berette.
De skal møte på rette stevnestue i Skjeberg mandag nest etter St. Brtolomæi dag nestkommende.
Vitnesbyrd tages av 6 menn.
Dat. 3. arms anno 1596 (Axel Gyldenstiernes segl)»
På baksiden av stevneseddelen er det kvittert for stevningen:
«Den 25de april 1596 har Tord Amundsen Anundbyes sønn ved navn Arild Tordsøn ladt lese denne stevning her i min gård i Oslo nærværende Brynjulf Grini och Halvordt Olsen ...? husmendt verendis fra Dingstadt i Spiideberig sogn.
Tiøstel Baardsøn E.H.
15. mai leste jeg Peder Christensen denne stevning.

879 Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 74. Martha Østensvig: Gården Skog i Skiptvet gjennom 500 år, side 7.

Anne Baardsdatter. Medt egen Handt.
Var denne stevning lest på Østby den 12. julios.
Anne Styggesdatter med egen Hand.»

Blandt arvingene i skiftet etter Rolf Sjøfarsson Rosensverd på Ramstad i Spydeberg som det referes til ovenfor, finner vi Baard Rolfsen. De «medarvinger» Jørans sønner reiser sak mot 40 år senere må være arvingene etter Baard Rolfsen. Skiftebrevet (DN XI 695) lyder i modernisert språk:

«25. januar 1556 Ramstad

For alle menn som hører og ser dette brev, bekjenner vi etterskrevne Peder Karlsen, Joen Svendsen og Reder Andersen, edsvorne lagrettemenn, at vi var på Ramstad som ligger i Spydeberg sogn, St. Pouls dag, anno domini 1556, vi så og hørte at disse etternevnte holdt hendene sammen, og skifte ble satt både over løsøre og fast eiendom.

Først fikk herr Baard Rolfsen med den heldtning (?) han arvet etter sin bror Tjøstel Rolfsen 1 pund 2½ lispund i Østby i Skjeberg sogn i Ullerø fjerding, halvåttende (lispund) i Sarpsfoss der sammesteds, ½ pund i Ritlerud, en fjerding i Gubberud, 7½ lispund i Langenes i Eidsberg sogn, ½ pund og 1 kalvskinn i Ackrenen i Totsviken på Toten, 2 huder i Dalen i Fåberg sogn og 1½ hud i Houg i Musedalen i Øyer sogn i Gudbrandsdalen.

Likeledes fikk Sigurd Rolfsens barn, Oluf Sigurdsen, Gunhild, Velgjerd, og Birgitte Sigurdsdøtre 1 pund og 2½ lispund i førskrevne Østby, ½ pund i Kiuckeli, ½ pund i Bøe, ½ pund i Slang, halvåttende lispund i førskrevne Sarpsfoss i Skjeberg sogn, 1 hud i Tofteberg øvre, 4 skinn i Tofteberg nedre i Borge sogn, 1 hud i Semb i Byerud og 1½ hud i Houg i førskrevne Musedal.

Likeledes fikk Sjøfar Rolfssens barn 15 lispund i Østby, 1 pund i Torgrimsby, 1 fjerdepart i Isefossen og halvparten i Stigefossen og 1 fjerding i Sarp som deres skiftebrev utviser.

Likeledes fikk Asbjørg Rolfsdatter 1 pund i Stabo, 1 sold i Markestad i Åsen på Toten og 1 hud i Bratteberg Byre.

Likeledes fikk Margrethe Rolfsdatter 1 pund i Kiuckeli i Skjeberg sogn, ½ pund i Jernsiden i Nes sogn på Romerike og 1 skinn i Tandberg på Toen, og blir det noe ufrelst av disse jorder, da skal de alle hjelpe til å løse det inn igjen.

Dermed ble de venner og vel forlikte i alle måter, det så i sandhet er. Vi førnevnte menn trykket våre innsegl nedunder på dette brev, som blev gjort år og dag som foresiger (som før sagt?).»

Tord betalte 60 skilling i bygningsskatt til påske i 1601.

I boken «Rødenes i Østfold» oppgis at Tord døde ca. 1620. Dette er tvilsomt da hans sønn betalte skatt av Aundbye i 1613, 1618 og 1623.

Skiftet på Ramstad i 1556 og stevningen mot Baard Rolvsens arvinger i 1596 har ført til en hel del spekulasjoner om slektskap mellom Anundbye-, Skog- og Rosensverd-slektene.

Kaare Bjerke behandler bl.a. Baard Rolvsen i artikkelen «Slekten Rosensverd (Handingmand) fra Skjeberg», og henviser til stevningen som dokumenterer fire av Baards barn. I en fotnote skriver han om Tord: «Tor Amundsen var lensmann i 1588 og bodde på Anondby i Ømark. Sammen med sine søsken Gunnar, Anne, Gunhild og Tyre skiftet han 20. jan. 1589 jordegods etter foreldrene Amund Gundersen og Jøran Vilhelmsdatter, som hadde bodd på Søgård i Ømark. Godset lå mest i grensebygdene; men Gunhild fikk en fjerding skyld i Unneberg i Skjeberg (Biskop Jens Nilssøns Visitasreiser, s. 52, og utrykt diplom i Riksarkivet). - Amund Gundersen har antagelig vært sønn til en av herr Bårds søstre».

Svein Skahjem hevder i en artikkel i Runar nr. 1/1981, «Tingbok fra Borge 1664 - 1665» bl.a.: «Anne Andersdt. var fra Rud i Skiptvet og hun ble gift med Willum Asgautsen Skog, død i 1657. .... Willum Asgautsen var sønn av Asgaut Willumsen, Skog som igjen var sønn av Willum Eriksen, Skog og Gunhild Sigurdsdt. Rosensverd».

Ludvig Algrim skriver i en artikkel i Runar nr. 1/1982, «Litt om Sudreim, Bolt, Kamp, Gyldenhorn og Rosensverd», bl. a. følgende: «Villum Erikssøn på Skog i Skiptvet og Gunnild Sigurdsdatter Rosensverd hadde sønnen Asgaut som døde i 1625 og som har stor efterslekt, og datteren, Jøran var gift med Amund Gunnarssøn på Søgård i Aremark». Sverre Dürbeck svarer i Runar nr. 1/1984, «Litt om Gården Skog i Skiptvet» bl.a.: «I Runar nr. 1/82 side 102 nederst skriver L. Algrim at Villum Erikssøn på Skog i Skiptvet og Gunnild Sigurdsdatter Rosensverd hadde sønnen Asgaut som døde i 1625. Noen kilde for denne påstand er ikke oppgitt. Foreløpig må dette anses som en ren hypotese».

Odd F. Fladstad tar i boken «Jøran Willumsdatter Søegaard, Maren Cathrine Wogn og deres aner» fra (1984) også dette skifte og stevningen mot Baard Rolvsens arvinger til inntekt for at Jøran må være datter til Gunhild Sigurdsdatter Rosensverd og en Willum Asgautsson Skog og datterdatter til Sigurd Rolfsson Rosensverd. Han viser til at Sigurd Rosensverds barn i skiftet på Ramstad bl.a. arvet 2½ lispund i Østby i Skjeberg og at bygningsskattemanntallet fra 1600 viser at Rosensverdeiendommene Moum i Borge, Ulleberg og Hornes i Skjeberg har kommet til Skog. Han antar at det da må være Gunhild Sigurdsdatter som arvet disse og brakte arvepartene med seg til Skog. I skiftet etter Jøran og Amund fikk Tord en fjerding i Moum og Gunhild en fjerding i Ulleberg. Navnet Gunhild går igjen i slekten på Søegaard. Leif Ottar Berger har i boken «Søegaard - Haraldstad - Grimstad - Grini - Berger-slekten» fra 1986 gjenntatt denne argumentasjonen. Willum Asgautsson (eller Erikssøn) Skog er imidlertid ikke kildebelagt i denne perioden.

Atle Steinar Langekiehl tilbakeviste holdbarheten i resonnementet i NST, Bind XXXIII (1991).[880]

880 H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 67 (p. 128) og side 88 (p. 163). Kaare Bjerke: Slekten Rosensverd (Handingmand) fra Skjeberg, NST XV (1956), side 203. Svein Skahjem: Tingbok fra

(Barn IX:141, Far XI:561, Mor XI:562)

Gift

Barn:

Helge Tordsen Anundbye. Født omkring 1572 på Anundbye, Øymark (ØF). Død før 1653 på Anundbye, Øymark (ØF). (Se IX:141).

X:283 fm ff fm mf mf

Odd Gundersen Bøen Nordre. Odelsbonde. Levde 1585. Levde 1613 på Bøen Nordre, Aremark (ØF). Død omkring 1650 på Bøen Nordre, Aremark (ØF).

Odd nevnes i 1600.

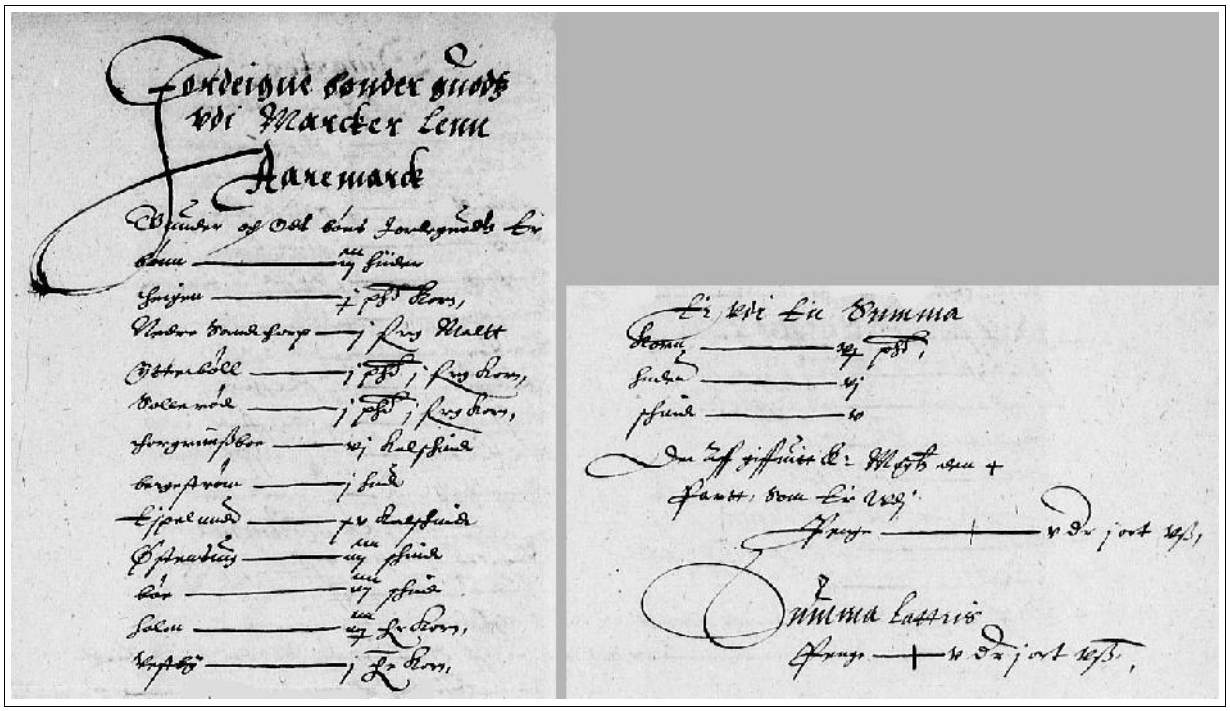
Jordeigne Bønder guodz
vdi Marcker Lenn
Aaremarck

Landskatt Mikkelsmesse 1613. Idd og Marker len, Aremark sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 34, legg 7, litra 19, bilde 4).

Han betalte skatt av Bøen Nordre, Aremark, sammen med sin far i 1613:
«Jordeigne Bønder guodtz uji Marcker Lenn» under «Aaremark»:
«Gunder och Odt Bøns Jordeguodtz Er
Bønn - 3 huder.
Theigen - ½ phd. Korn.
Nedre Sandthorp - 1 fxrg: [fjerding] Maltt.
Otte.bøll - 1 phd. 1 fxrg: Korn.
Sollerud - 1 phd. 1 fxrg: Korn.
Thorgrunsboe - 6 kalschind.
Bergestrøm - 1 hud.
Espelund - 15 Kal schind.
Østensuig - 4 schind.
Bøe - 4 schind.
Holm - 3½ tn. [tønner] Korn.
Westby - 1 tn. Korn.
Er udi En Summa
Korn - 5½ phd.
Huder - 6.
Schind - 5.

Borge 1664 - 1665, Runar 1/1981, side 14. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 599. Odd F. Fladstad: Jøran Willumsdatter Søegaard, Maren Cathrine Wogn og deres aner (1984). Leif Ottar Berger: Søegaard - Haraldstad - Grimstad - Grini - Berger-slekten (1986), side 5-12. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 692. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, 535, 548, 586. Ludvig Algrim: Litt om Sudreim, Bolt, Kamp Gyldenhorn og Rosensverd, Runar 1/1982, side 102. Sverre Dürbeck: Litt om Gården Skog i Skiptvet, Runar 1/1984, side 61. Atle Steinar Langekiehl: Slektene fra Møklegård og Kil - De eldste kjente ledd, NST Bind XXXIII (1991), side 83. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 77 Allmuen i Aremark (1591), side 230.

der aff giffuer K: Mayts: en 4 partt som Er udj Penge - 5 dr. 1 mk. 5 sk».

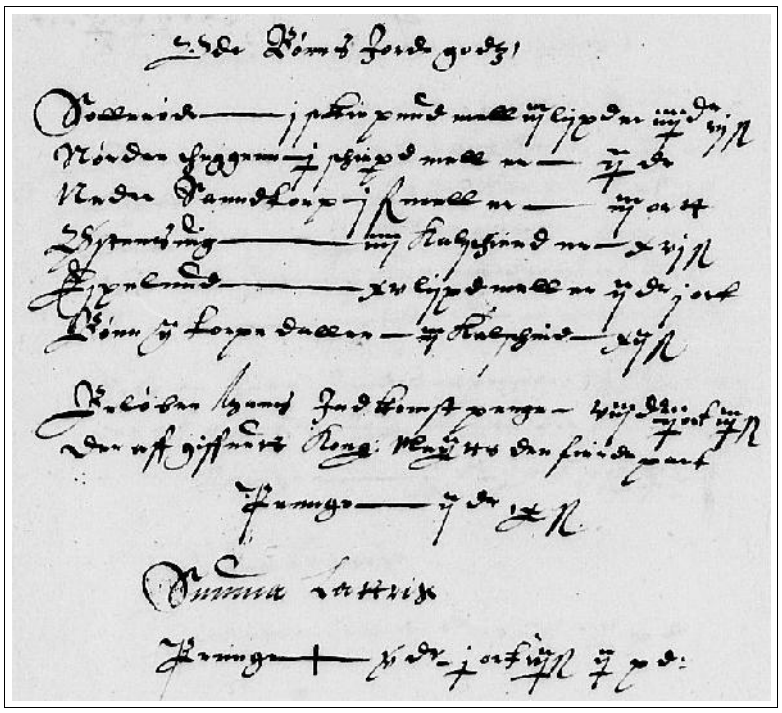

Landskatt Martini 1618. Idd og Marker len, Aremark sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 49, legg 6, litra P, bilde 5).

I 1618 oppføres hans far, Gunder, og Odd hver for seg i skattelistene:
«Odd Bønns Jordegodz
Sollerød - 1 skiepund mell 3 lispd. er - 3½ dr. 6 sk.
Nørdre Theggenn - ½ schipd. mell er - 1½ dr.
Nedre Sanndtorp - 1 Remell er - 3 ortt.
Østensuig - 4 Kalschind er - 16 sk.
Espelund - 15 lispd. mell er - 2 dr. 1 ort.
Bønn y Torpedallen - 3 Kalschind - 12 sk.
Beløber hans Jndkomst Penge - 8 dr. 1½ mk. 2½ sk.
Der aff gifuer Kong: Maytts: den fierde part Penge - 9 dr. 9 sk».

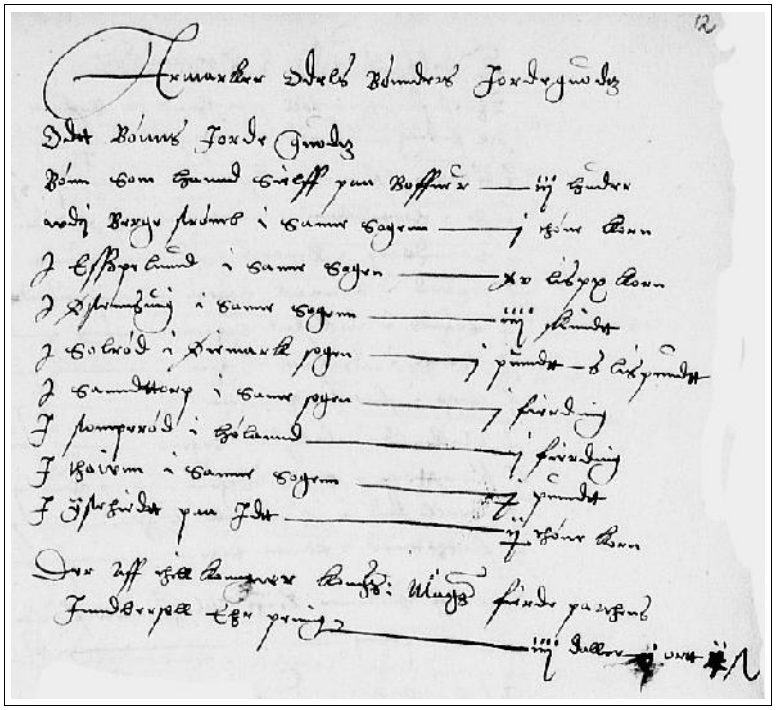

Landskatt Martini 1622. Idd og Marker len, Aremark sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 63, legg 3, bilde 12).

I 1622 er hans far død, Odd har overtatt farens parter:
«Armarker Odels Bønders Jordeguodz
Odtt Bønns Jorde Guodz

Bønn som Hand Sielff paa Buffuer - 3 Huder.
udi Bergestrømb i samme sogen - 1 Thunge Korn.
J Espelund i samme sogen - 15 lispd. Korn.
J Østensuig i samme sogen - 4 Skind.
J Solrød i Øiemarck sogen - 1 pund 6 lispund.
J Sanndttorp i samme sogen - 1 fiering.
J Stomperød i Høland - 1 fiering.
J Thoiven i samme sogen - ½ pundt.
J Østehudt paa Jdr - 1½ Thunge Korn.
Der aff till kommer Kongl: Mayz: fierde parchen
Jndbersell(?) Ehr penning - 4 daller».

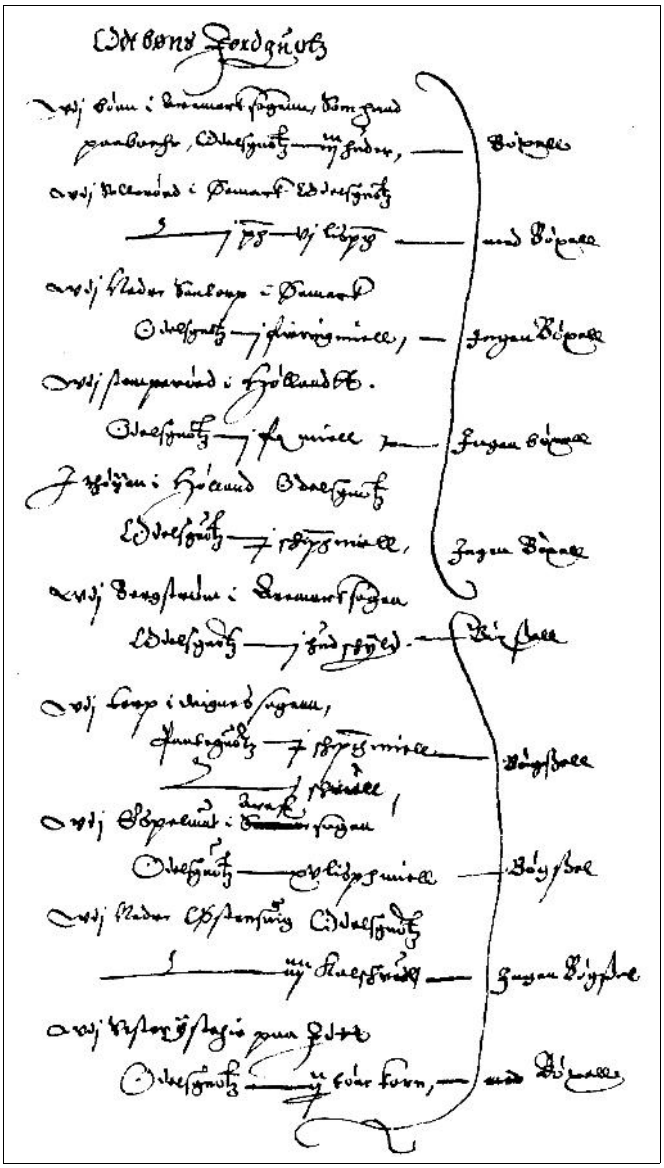

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Aremark Sogen».

I Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 for Idd og Marker fogderi er alle jordparter angitt som odels- pante- eller kjøpegods. Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at oppgitt odelsgods skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted:
«Odd Bøns Jordguotz
Wdj Bønn i Aremark Sogenn, som Hand paaboehr, Odelsguotz - 3 huder, - Bøxell
Wdj Solleröed i Øemark, Odelsguotz - 1 pd 6 lispd - med Bøxell
Wdj Nedre Santorp i Øemark Odelsguotz - 1 fiering miell, - Jngen Bøxell
Wdj Stomperøed i Høllandtt. Odelsguotz - 1 fiering miell, - Jngen Bygßell
J Thøyen i Hølland Odelsguotz Odelsguotz - ½ schiph miell, Jngen Bøxell
Wdj Bergstrøm i Aremark Sogen Odelsguotz - 1 hud schyld.. - Bøxßell
Wdj Torp i Æignes(?) Sogenn, Panteguotz - ½ schiph miell, - Bøgßell
Wdj Espelund i Aremark Sogen, Odelsguotz - 15 lispdh miell - Bøgßel
Wdj Nedre Østensvig Odelsguotz - 4 Kalfhueder - Jngen Bøxßel
Wdj Vester Ystehie paa Fedtt Odelsguotz - 1½ tøne Korn, - med Bøxell».

Odd var altså en mektig jorddrott. Han eide hele Nord-Bøen og bodde der, men dessuten hadde han flere andre eiendommer, ikke bare i Aremark, men i nær sagt alle bygder rundt omkring.

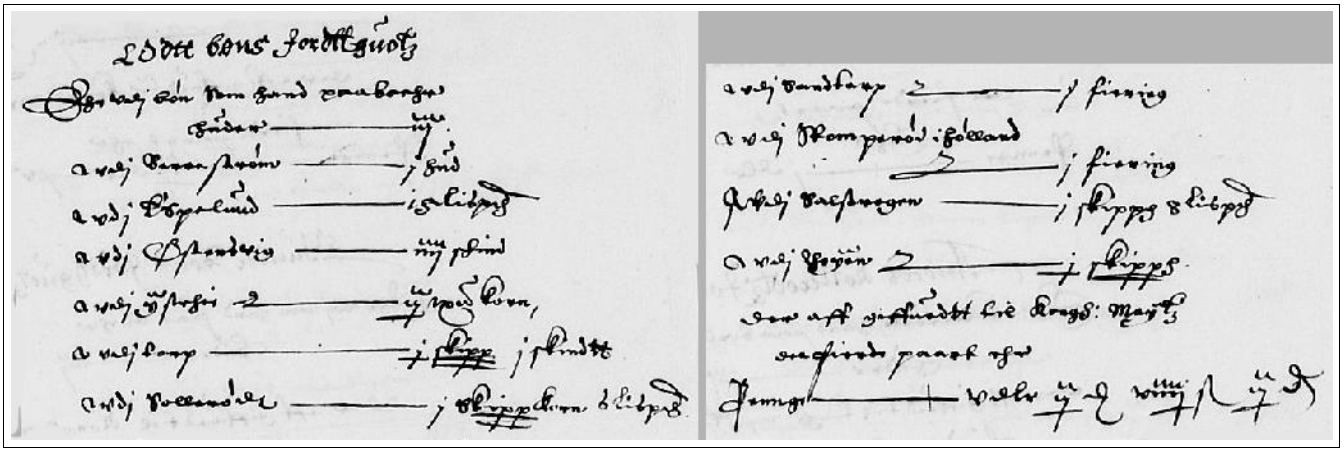

Landskatt Martini 1633. Idd og Marker len, Aremark sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 1, legg 6, bilde 13).

Landskatten til Martini i 1633 viser:
«Ibm Aremarck Bønders Jordguotz
Oddtt Bøns Jordttguotz
Ehr udj Bøn som hand paaboer - Huder 3.
udj Berrestrøm - 1 hud.
udj Espelund - 15 lispd.
udj Østensvig - 4 schind.
udj Ystehie - 1½ pnd. Korn.
udj Torp - ½ skippd. 1 skindtt.
udj Sollerødt - 1 skippd. Korn 6 lispd.
udj Sandtorp - 1 fiering.
udj Stomperød i Hølland - 1 fiering.
udj Salstrogen - 1 skippd. 8 lispd.
udj Thoyen - ½ skippd.
der aff giffuedtt til Kongl: Maytz: en fierde paart ehr
Penge 5 dr. 1½ mark 8½ sk. 1½ penge.
Sauger i Aremarck Sogen
Bøn: En Bekesoug der aff giffuedtt udj Grundskatt Pending - 1 dr.
Och ehr Jntet skorren paa denne Soug til dette Slegenskab».

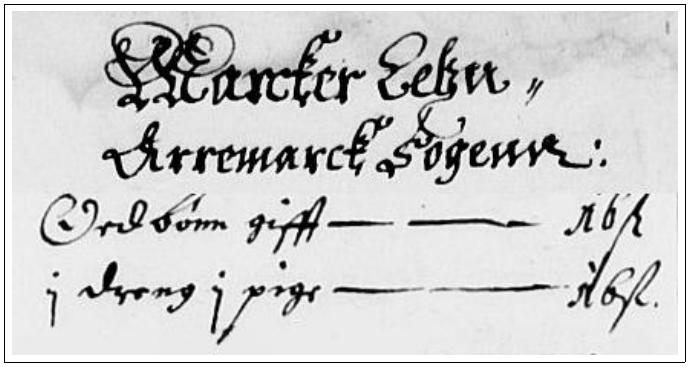

Koppskatt 1645. Marker len, Aremark sogn (Lensregnskap Idd og Marker len, eske 5, legg 1, litra 13, folio 10).

«Koppskatten» i 1645 viser:
«Odd Bønn gift - 16 sk.
1 dreng 1 pige - 16 sk.»

Kontribusjonsskatt 1649. Marker len, Aremark sogn (Lensregnskap Idd og Marker len, eske 5, legg 6, folio 42).

«Skattematrikkelen for 1647» - egentlig kontribusjonsskatten i 1649 - viser:
«Bøhnn Odt paaboer,
schylder til bonnden ibid. huuder 3, forøiet 1 hud.
Biuger Od Bøhnn.»

I 1648 leser vi at
«Odt Bønn er eigendis i Bergstrøm udj Arremarch Sogn 1 skipp. 1 hud» og
«Udj Aslachstrøm i Arremarchs Sogen 1 hud».
Disse gårder hadde en skyld på henholdsvis 1 hud og ½ pund.[881]

(Barn IX:142, Far XI:565)

Gift med neste ane.

Barn:

Gjertrud Oddsdatter Bøen Nordre. Levde 1600. Død før 1662. (Se IX:142).

X:284 fm ff fm mf mm

Aaste Bøen Nordre. Levde 1585. Levde fra 1607 til 1655 på Bøen Nordre, Aremark (ØF).

Aaste og Odd hadde følgende barn (minst):
Ca. 1607: Niels, overtok Bøen, gift med Gunhild Haraldsdatter Gunneng i Øymark, død 1668.
Gjertrud, gift med Helge Tordsen Anundbye, død før 1662.

Åste levde i 1655.[882]

(Barn IX:142)

Gift med forrige ane.

X:289 fm ff mf ff ff

Odd Haugrim. Gårdbruker, lagrettemann. Levde 1585. Død omkring 1600 på Haugrim, Urskog (AK).

Mange slektslinjer er med vekslende hell forsøkt tilbakeført til tidlig middelalder med utgangspunkt i et vitnemål fra 1550 om Angerd Enersdatters gods. Angerd hadde gitt fra seg hele Haugrim og døde barnløs. Senest har Odd Ottesen sannsynliggjort at hun var datter til Ener i Hage og ikke hans mor som tidligere antatt. I mai 1572 var det skifte etter ektefellene Torer Smedsen og Margrete Torbjørnsdatter, som etterlot seg tre sønner og tre døtre. Ottesen har anført at Torer sannsynligvvis var bror til Even Smedsen på Frøshaug i Trøgstad. Boet inneholdt 1 skippund i Haugrim, men det ble rettstvist om denne parten. Gårdens fulle landskyld utgjorde 2 skippund.

881 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 9 XXIV - 1. Idd og Marker fogderi, folio 18b. Koppskatten i 1645, Marcker Lehn, Arremarck Sogenn, bilde 10. Skattematrikkelen av 1647, Idd og Marker len, Aremarck Sogenn, folio 42 Leif Ottar Berger: Søegaard - Haraldstad - ... -slekten, side 14. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 691. Martha Østensvig: Gamle slekter i Marker, 2. bind, side 250. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 535-536, 549, 586.

882 Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 691. Leif Ottar Berger: Søegaard - Haraldstad - ... -slekten, side 14. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 535-536, 549, 586.

Joen Haugrim og hans medarvinger ble 23.01.1556 tilkjent retten til Berger i Høland. Joen var åpenbart sønn til Even i Frøshaug, og Haugrim må ha vært hans arvegods. Etter hans død før 1575 ble enken gift med Per Saksesen på Skjørtorp i Rakkestad. Pers sønn Ivar Persen Skjørtorp, som var gift med farens stedatter Angerd Joensdatter, skattet for hele Haugrim i tidsrommet 1613-20. Ivar døde omkring 1621, og sønnen Even Ivarsen og Angerds bror Baard Joensen, som begge bodde på Skjørtorp, skattet for 1 skippund hver i 1622-23 ifølge landskattelistene.

O Rygh skriver om Haugrim i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 4. Hoggrum, skrives «a Haugagreni» i 1404 og 1406 (DN VIII 234 og 238), Hoffwrim (NRJ I 3), Hogrim i 1556 (DN IV 1137), 1578 og 01.01.1594, Hoffgrim i 1617, Hougrimb i 1666 og Hougrim i 1723.
«Der er ikke fuld Sikkerhed for, at det i DN. VIII nævnte Haugagren er denne Gaard; men det kan ialfald ikke henføres til nogen anden, og det giver en rimelig Forklaring paa et Navn, som ellers vilde være vanskeligt at forstaa. Haugagren maa være sms. af Flt. af haugr og gren n., Hule, Hi for Dyr (omtalt ovfr. ved GN. 23 Kraakstad). Efter denne Oprindelse bliver den haarde Udtale af g i Navnet forklarlig, og det er nok saa naturligt, at det senere, efter at Bevidstheden om Betydningen havde tabt sig, kunde blive opfattet som sms. med heimr og faa Endelsen -ómm. Mindre sandsynligt er det vel i 2det Led at søge greni n., Sted bevoxet med Gran.»

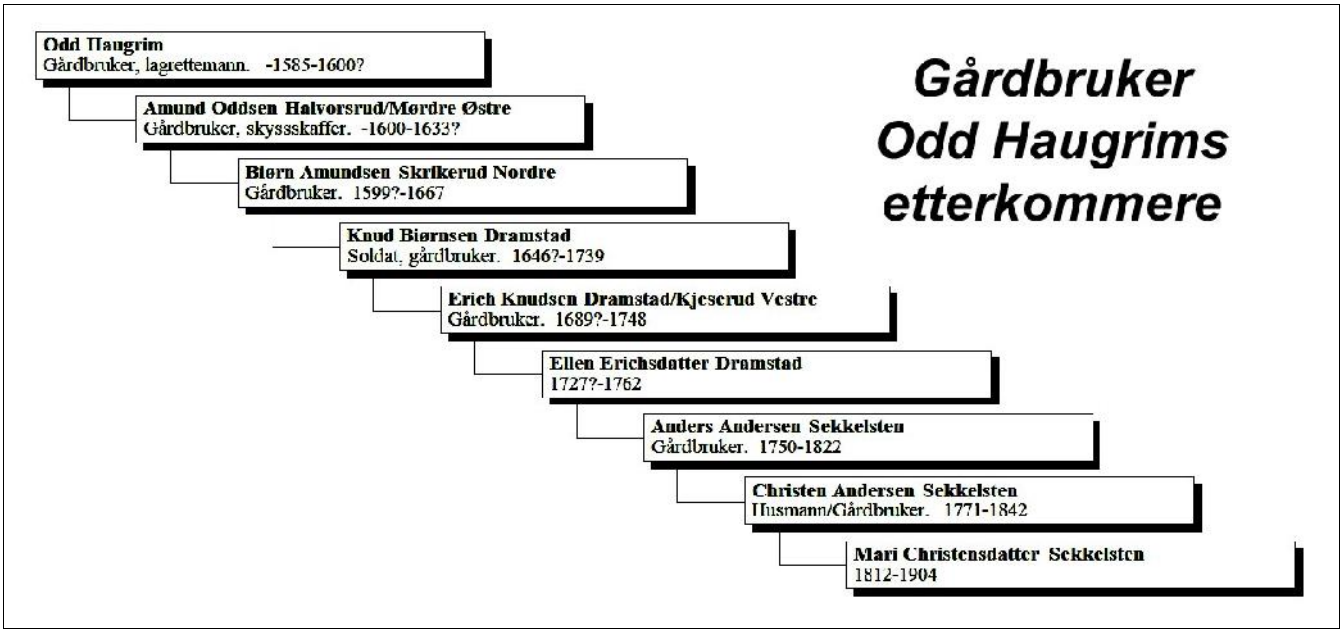

Odd Haugrim nevnes første gang i januar 1585 som lagrettemann.

Sammen med lensmannen Jens Voll og Gudmund Fossum fikk «Oed Hogrim» i april 1591 allmuens fullmakt til å møte opp i Oslo ved hyllningen av den 14-årige Christian IV, noe som viser at han nøt stor anseelse i bygda. Han ser likevel ikke ut til å ha eid jord i Haugrim og det er ikke noe som tyder på at han hadde slektstilknytning til eierne på Skjørtorp.

Det er mulig at Odd opprinnelig var fra Trøgstad, da han sannsynligvis eide jord i to av Skrikerud-gårdene, og kanskje også i Smådal i Baastad.

Odd er fortsatt nevnt på Haugrim i 1600, men kan ha avgått ved døden dette året da etterfølgeren Berger er nevnt samme år.

Året etter ble Berger bøtelagt «for han haffr beleiget» Anne Persdatter. Han var her fortsatt i 1604, og Lillevold antyder at han kan ha vært gift med Odds enke. Fra senest 1610 ble gården brukt av Aslak med seglinitialene «A O», etter alt å dømme Odds sønn. Han er siste gang nevnt som oppsitter i 1623, og døde muligens på denne tiden.

Nøkkelen til Amund Halvorsruds herkomst finnes etter alt å dømme i eiendomsforholdene til Skrikerud-gårdene. Gunbjørg Oddsdatter Langfoss må ha overtatt Amunds part i Lille Skrikerud, og selv påberopte hun seg i 1638 å ha eget odelsgods i gården med 7 lispund.

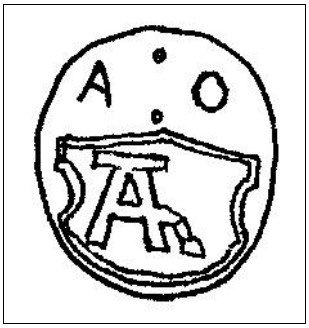

Aslak Haugrims segl, tegning Sten Høyendahl. Fogderegnskap 1614-15, Romerike fogderi (Lensregnskap Akershus len, eske 35, legg 6, vedlegg av 12. februar 1614).

Aslak Haugrim i Aurskog med seglinitialene «A O» står i 1615 oppført med 12½ lispund i en eller muligens to av Skrikerud-gårdene. Da også Amund Halvorsrud, også med seglinitialene «A O», eide parter i disse gårdene, er det mye som tyder på at Gunbjørg, Aslak og Amund var nær beslektet. Gamle Alv Skullerud i Høland og hans etterfølger Gunnar er derimot vanskeligere å plassere, og det er uvisst om disse to har hatt slektstilknytning til de andre parteierne.

Odd hadde derfor antagelig barna
Gunbjørg Oddsdatter Langfoss,
Aslak Haugrim og
Amund Halvorsrud,
som arvet partene i begge Skrikerud-gårdene etter ham.

Even Ivarsen fra Skjørtorp flyttet til Haugrim i 1624, og fra samme år skattet han og broren Ola Ivarsen på Skjørtorp med 1 skippund hver i gården.

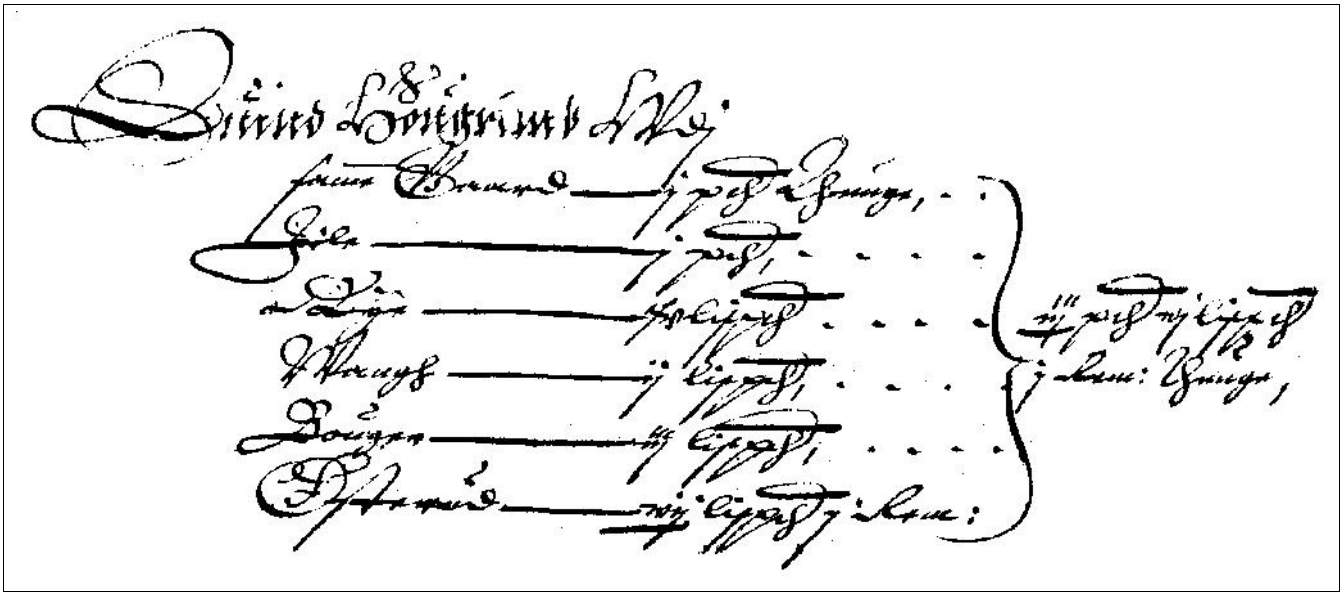

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Uhrschoug Prestegieldt».

Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøkene fra 1624 viser:
«Euind Hougrimb Wdj
samme Gaard - 1 pd Thunge,
Jiele(?) - 1 pd,
Bye - 15 lispd,
Wangh - 2 lispd,
Bouger - 3 lispd,
Østerud - 6½ lispd 1 Rem:
2½ pd 6 lispd 1 Rem: Thunge» -> skal vel være 3 pund 6½ lispund 1 remål.

Even drev gården frem til 1629 og må da ha avgått ved døden, trolig på samme tid som sin hustru. Gården lå etter alt å dømme øde frem til 1634, da Mats Tostensen overtok. Skattematrikkelen for 1647 viser at Mats og Ola Skjørtorp hver eide en halvdel av Haugrim.

Mats Tostensens hustru var trolig datter til Even Ivarsen, og het åpenbart Mari. De hadde sønnene Odd (født ca. 1637), Aslak (født ca. 1640), Gunnar (født ca. 1642) og Even (født ca. 1652). Med henblikk på navnene til de to eldste sønnene finner Ottesen det sannsynlig at Even Ivarsen omkring 1610-15 hadde inngått ekteskap med en datter til Odd eller Aslak Haugrim. Navnet Odd var svært sjeldent på denne tiden, og Mats og Mari Haugrims eldste sønner ville neppe ha fått disse navnene dersom de ikke hadde slektstilknytning til forgjengerne på gården.[883]

(Barn IX:145)

Gift

Barn:

Amund Oddsen Halvorsrud/Mørdre Østre. Levde 1600 på Halvorsrud, Urskog (AK). Død omkring 1633 på Mørdre Østre, Udenes, Nes (AK). (Se IX:145).

X:293 fm ff mf fm ff

Joen E. Brandsrud Vestre. Gårdbruker. Levde 1593 på Brandsrud Vestre, Eidsberg (ØF). Død omkring 1637 på

883 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 1. Nedre Romerike fogderi, folio 99. Sten Høyendahl: «En eldgammel bonde fra Askim. Knut Bjørnsson Dramstad (1646-1739) og hans slekt.» (Genealogen nr. 1, 2004). Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 92 Allmuen i Aurskog (1591), side 231.

Brandsrud Vestre, Eidsberg (ØF).

O Rygh skriver om Vestre Brandsrud i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 53. Brandsrud vestre, skrives Brandsrud og «Bransrud i Folkenborg S.» i 1379 (DN V 312), Bransrud i 1381 (DN VI 305), Brantzrud og Brandzrud i 1415 og 1421 (DN V 510 og 544), «Brandzrudh i Folkenborg S.» i 1453 (DN II 801), Brandzrwdh i 1456 (DN V 795), Brandzrudh i 1460 (DN V 829), Branndtzrudt (Stub 17b), Brandzrødt 01.01.1604 og Brandsrud i 1723.
«Brandsruð, af Mandsnavnet Brand (Brandr).»

I oktober 1610 ble Aslak Foss, Joen Brandsrud og Erich Joensen Brandsrud i Eidsberg dømt på lagtinget i Fredrikstad til å betale det de skyldte rådmann Jakob Friis.

Erich var utvilsomt Joens sønn og identisk med den senere Erich Østereng.

Paal Evensen og Hans Holt «j Ombudt werffader synn» hadde 01.05.1576 en sak på Oslo lagting om Brandsrud i Eidsberg, åpenbart Vestre Brandsrud. De skulle møte igjen i retten ved sankthanstider (Stub (1895) side 124):
«Taghe tisdagh (1 Mai) 1576»:
«Then sag melom Pouel Øffui(n)dsen och Hans Holt j Ombudt werffader synn om Brandsrud i Esberg sogen skal mode her jgen sancti Hanstid forst komendis (24 Juni) och tha skal Mattis Haralsen och Lauris Jørandrud [mode 2] och breffuen findis hos byffoughten».
Fra [... 2] tilskrevet over Linien.

Til dette tinget hadde Per Saksesen tatt ut tiltale mot Paal for 5 øresbol i gården, som hans foreldre etter hans egen erkjennelse hadde fått ved giftermål. Det ble avsagt dom for at Paal på vegne av sin hustru og hennes søster, Tore Olsdatter, skulle fravike parten (Stub (1895) side 126):
«Annden Søgne for Joannis (22 Juni)»:
«Pouell Euindsen tilltallitt Per Saxesen for j part i Brandtzrudt v ørisboll som handtz foreldre haffuer bekommitt met giffting, effther Peders egen bekiendelse thj skall Pouell paa sin quindis [vegne 4] och hindis søster Thore Oluffsdotters wegne, vige till samme 5 ørisboll for fyldist pendinge effter 6 manne maate».
Fra [... 4] igjen udslettet.

Per Saksesen var åpenbart identisk med mannen med samme navn på Skjørtorp i Rakkestad, mens Paal Evensen var sønn til Even Smedsen på Frøshaug i Trøgstad. Gudmund Hallvordsen på Skattalen i Baastad eide 6 lispund i Vestre Brandsrud i 1612. Han var trolig gift med en datter til Smed Evensen på Søndre Langsætter i Trøgstad, og parten var hennes odel. I 1613 makeskiftet Gudmund bort parten til Kolbjørn Kolbjørnsen på Melleby i Hærland mot 5 lispund i Østre Evenby i Baastad, etter alt å dømme Nedre Evenby. Kolbjørn flyttet senere til Sandaaker i Rakkestad, men hadde fortsatt parten i 1624. I 1625 skattet Ivar Olsen på Søndre Langsætter for den.

Joen satt på Vestre Brandsrud allerede i 1593, men eide ikke noe selv i gården. Derimot rådet han over bygselen i Jorud i Trøgstad og den første oppsitteren som er nevnt på denne gården i 1612, het også Joen. Trolig drev han begge gårdene. I 1615 eide han 6 lispund i Jorud og 5 lispund i Henningsmoen, men han hadde ikke lenger disse partene i 1624.

Joen hadde barna:
Ca. 1582: Ingeborg, gift med I. Ole, II Gudbrand Astesen, til Østre Mellegaard i Trøgstad, døde på Torp i Baastad i 1670, angitt å være 88 år gammel.
Ca. 1586: Erich, til Østereng, død på Nordre Skrikerud i Trøgstad i 1666, 80 år gammel.

I 1650 hadde Ingeborg Joensdatter, som da bodde hos sønnen Tore Olsen på Søndre Jørntvet i Trøgstad, blitt innstevnet for tinget. Det hadde kommet for dagen at hun i april 1629 hadde blitt tiltalt for trolldom og pålagt å gå sin døl selvtolvte, noe hun ikke hadde gjort. Hun bodde den gang på Nordby ved Slitu i Eidsberg. Ingeborg forsvarte seg med at hun hadde blitt frifunnet i lagretten. Saken ble utsatt, og ser ikke ut til å ha blitt gjenopptatt. Ingeborg bodde også på Søndre Jørntvet i 1652 da hun på sine eldre dager inngikk nytt ekteskap med Gudbrand Mellegaard.

En anklaget kunne befri seg ved nektelsesed. Tolvmannseden ble brukt i de alvorligste tilfellene. Dølsmennene eller mededsmennene skulle sverge sammen med den tiltalte.

Det fremgår av senere tingbøker at Ingeborgs samliv med sin langt yngre ektemann, Gudbrand Mellegaard, ble usedvanlig stormfullt.

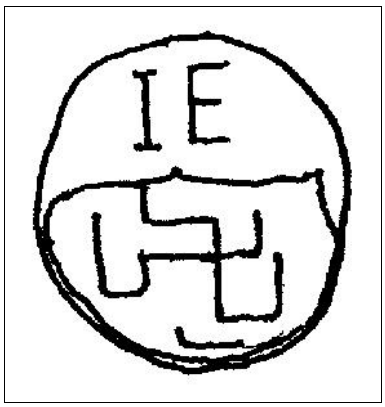

Joen Brandsruds segl. NRA, StA, ymse pakkesaker, D X pk 3, sagbesiktelsesdokument av 12. april 1617. Tegning: Sten Høyendahl.

Joen var lagrettemann i 1617 og hadde seglinitialene «I E». Det er vel mulig at hans patronymikon var Erichsen.

Han nevnes fortsatt i 1637, men ble kort tid senere avløst av Biørn Persen som brukte gården helt til sin død i 1677.

Biørn Persen Brandsrud ble 3. juledag 1669 trolovet i Trøgstad med Guro Trulsdatter, som åpenbart var derfra. Han etterlot seg ikke barn da det ble skiftet etter ham i 1677, og søstersønnen Lars Jakobsen arvet hans gods. Det er vel mulig at Biørn overtok Vestre Brandsrud ved å inngå ekteskap med forgjengeren Joens enke, som ved sin manns død nødvendigvis må ha vært noe opp i årene. I 1665 ble imidlertid Kari Erichsdatter Brandsrud ført for retten for å ha født barn utenfor ekteskap. Barnefaren Tolleiv Erichsen beskyldte Karis mor, som var gift med Biørn Brandsrud, for å være en kakstrøket hore, men Biørn repliserte at det visste han ikke noe om. Biørns daværende hustru hadde altså vært gift med en Erich, eller hadde i det minste barn med ham.

I en åstedssak i oktober 1671 vitnet Biørn Persen om at han 40 år tidligere hadde gått på jakt sammen med salige Joen Brandsrud.[884]

(Barn IX:147)

Gift

Barn:

Erich Joensen Østereng. Født omkring 1586. Levde fra 1616 til 1661 på Østereng, Eidsberg (ØF). Død 1666 på Skrikerud Nordre, Trøgstad (ØF). Begravet 20.05.1666 i Trøgstad (ØF).[885] (Se IX:147).

X:305 fm ff mm ff ff

Gulbrand Hallesen Botner. Odelsbonde, lensmann. Levde 1565. Levde 1580 på Botner, Løken, Høland (AK). Død omkring 1613 på Botner, Løken, Høland (AK).

Gulbrand «var kommen for Skade» å slå ihjel bonden Oluf Halvorsen på Nes, Høland, og fikk «Sone brev» for drapet 16.08.1580.

01.08.1599 nevnes Gulbrand som lensmann i Høland.

Gulbrand betaler bygningsskatten av Botner i 1593 og 1604.

884 H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 124 (p. 230): side 126 (p. 234). Sten Høyendahl: «En eldgammel bonde fra Askim. Knut Bjørnsson Dramstad (1646-1739) og hans slekt.» (Genealogen nr. 1, 2004).

885 Kirkebok Trøgstad: nr. 1: «Sepulti», folio 127

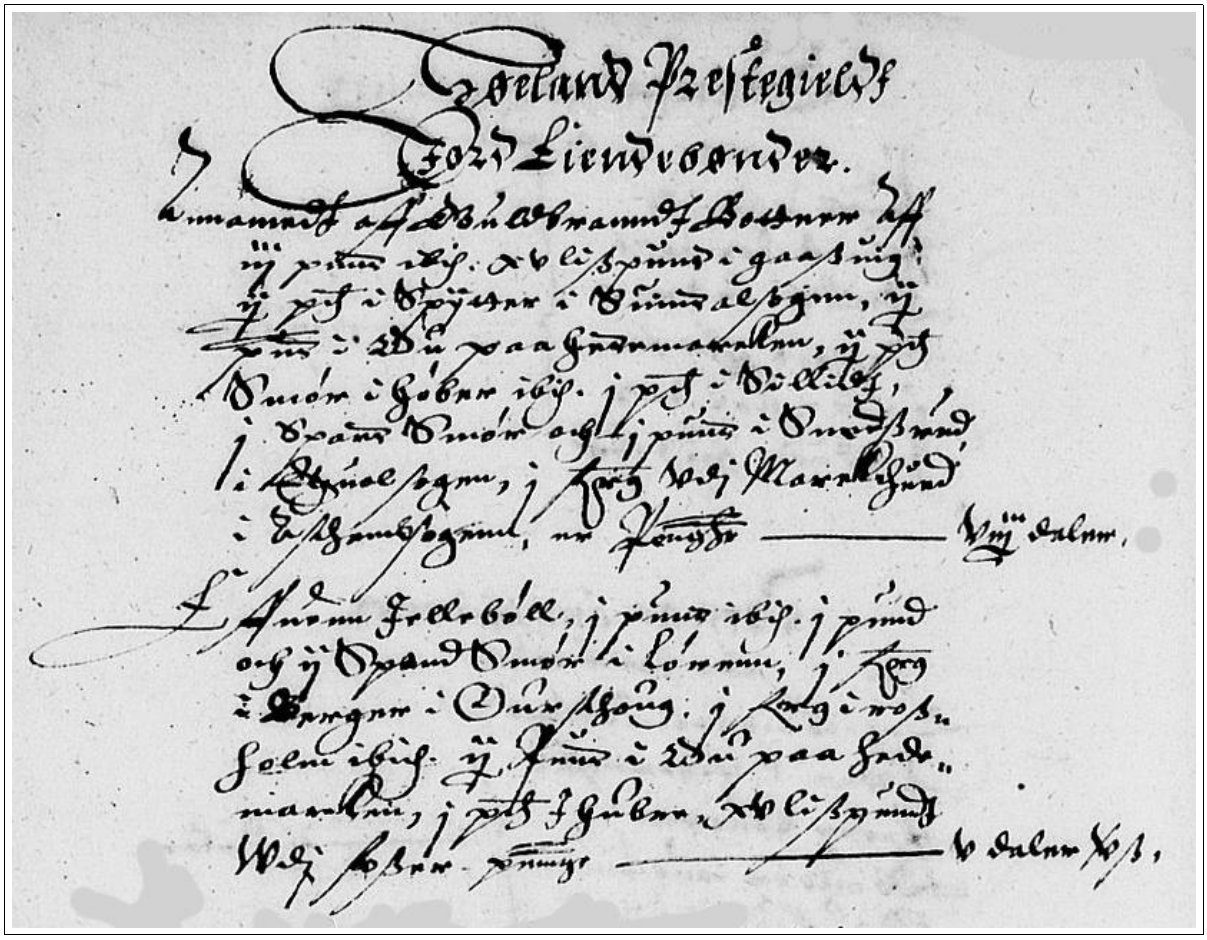

Landskatt Mikkelsmesse 1613. Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 34, legg 5, litra 10, bilde 7).

Han eide et betydelig jordegods, og i 1613 oppføres han som eier av Botner og Garsvik i Høland, samt parter i O, Sæli og Hubred (store) i Vang på Hedemarken, Spjøter i Svindal, Sneisrud i Eidsvoll, og Lille Mørktvedt i Askim, i alt drøyt 9 skippund.

Gulbrand og hans bror Eivind eide åpenbart gården O i fellesskap, for i årene 1610 og 1613 oppføres de med halvparten hver, mens Eivind i 1612 eide noe mer enn Gulbrand. Også det øvrige Hedmarksgodset har de hatt omtrent like mye av, men Gulbrand eide noe mer av dette enn Eivind.

Skifte etter Gulbrand ble avholdt den 02.10.1613.

Det er trolig at brødrene Gulbrand og Eivind nedstammer fra Eivind Gyrdsson (født ca. 1400 og levde i 1448) og at Eivind er oppkalt etter ham. Denne Eivind Gyrdsson ble trolig eier av både Botner og O etter sin brors død en gang etter 1448. Det er mulig at gårdene senere har blitt holdt sammen slik at det i hver generasjon har vært én eier av begge gårdene.

Etter at Gulbrand døde ble Botner overtatt av sønnen Torchild fra hans første ekteskap med Aase, mens hans bror Eivind fortsatt drev Jellebøl frem til sin død omkring 1628.

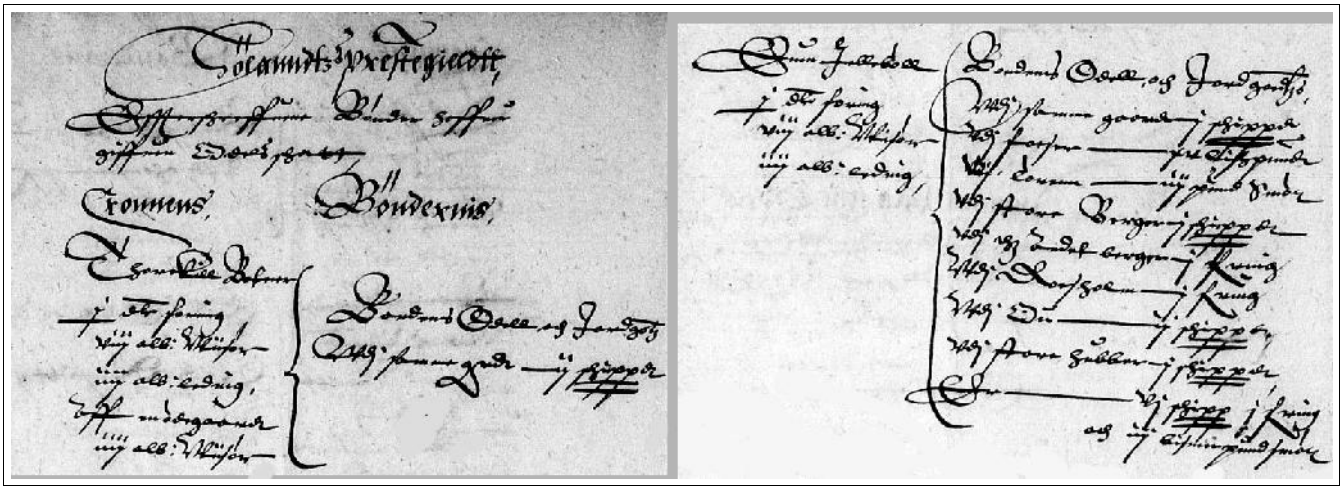

Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Høland prestegjeld (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 103, folio 10).

Odelsjordeboka i 1615 for Høland prestegjeld viser odelsgodet til Gulbrand Hallesen Botners sønner:

«Hølanndtzs prestegieldtt,
Effterschreffune Bønder haffuer giffuen Odels schatt,
Cronens:
Thorekill Botner
½ dlr foring - 13 alb: Wisør - 4 alb: leding,
Aff en ødegaard 4 alb: Wisør
Bøndernis:
Bondens Odell och Jordgots
Wdj samme gaard - 2 schippd.
[Cronens:]
Euen Jellebøll
½ dlr foring - 8 alb: Wisør - 4 alb: leding,
[Bøndernis:]
Bondens Odell och Jordgoetzs
Wdj samme gaard - 1 schippd
Wdj Fosser - 15 lißpund
Wdj Lørenn - 3 pund smør
Wdj Store Berger - 1 schippd,
Wdj Andet Berger - 1 fring
Wdj Roesholm - 1 fring
Wdj Ou - 2 schippd,
Wdj Store Hubber [Hubred i Vang] - 1 schippd,
Er 6 schipp 1 fring och 3 bismerpund smør»[886]

(Barn IX:153, Far XI:609, Mor XI:610)

Gift 1. gang med **Aase ???.**

Aase og Gulbrand hadde sønnen
Torchild, født ca. 1594, gift med Ragnhild Rolfsdatter Østre Auten i Trøgstad, død ca. 1665.

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog Paa Ald Huiss Rettighedt och Inndkombst Bønnderne udj Nedre Rommeriges Fougderie till Konng: Maytt: och Cronen Aarligenn udgiffuer och Derwhinnden(?) Jnndført Huiss Lanndschyldt, Forinng, Wissøer och Leding, Dette Aar forhøigett Och Paalagdtt er. Begnett fra Philippi Jacobi Dagh 1616, och till Aarssdagen Anno 1617 - Høelandz Prestegieldt.
Thorckilld Bottner.
½ daler forinng.
8 alb: wisøer.
4 alb: ledinng.

886 Norske Herredags-Dombøger, 1. rekke, 5. bind (Chra. 1897) side 368ff og 402. Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Høland prestegjeld (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 103, folio 10). RA, Akershus lensregnskaper for Nedre Romerike 1610-1660 (1610-1637 landskatt, 1638-1644 unionskatt, 1644/45-1660 kontribusjonsskatt, samt odelsskatt). Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 20. Odd Ottesen: Slekten Botner i Høland, side 14-15, 28. Jens Pharo: Underretning om Adelen i Høland (1748) § 10, 11, 15. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 515, 533-534, 581, 584, 590.

1 Høenns.
Bonndeguodz. Bøger Selff».

Torchild overtok Botner og betalte skatt fra 1618 til 1639. Han døde ca. 1665.[887]

Gift 2. gang med neste ane.

Barn:

Halle Gulbrandsen Kjeserud Vestre. Levde 1614 på Botner, Løken, Høland (AK). Død omkring 1658 på Kjeserud Vestre, Eidsberg (ØF). (Se IX:153).

X:306 fm ff mm ff fm

Asbjør Hansdatter Logn Indre. Levde 1590. Levde fra 1608 til 1613 på Botner, Løken, Høland (AK). Flyttet omkring 1618 fra Botner, Løken, Høland (AK) til Ereng (Eidareng), Askim (ØF). Flyttet 1650 fra Ereng (Eidareng), Askim (ØF) til Kjeserud Vestre, Eidsberg (ØF). Levde 1656 på Kjeserud Vestre, Eidsberg (ØF).

Asbjør kom fra Indre Logn i Løken, Høland.

Asbjør og Gulbrand hadde følgende barn:
Halle, til Vestre Kjeserud, gift med Ambjørg Amundsdatter Nordre Hallangen i Frogn, skifte 24.08.1658.
Ca. 1608: Bottolf, til Dramstad/Tømt/Store Rud i Askim, gift med Gunhild Svensdatter Heli i Spydeberg.
Gjøa, gift med Anders Kolbjørnsen Ottersrud og Tomter i Frogn, død ca. 1640, skifte 12.12.1643.

Hun må ha vært svært ung da hun ble gift med Gulbrand, og hun levde ennå i 1656. Hun hadde antagelig odelsrett til Ereng (Eidareng) i Askim. Stesønnen Torkild Gulbrandsen Botner eide Ereng i 1614 som han trolig har løst inn på Asbjørs vegne i boet etter Neri Hoff i Askim som døde ca. 1612.

Ereng er gammelt bondegods. Ogmund er nevnt på gården omkring 1400. I 1514 bodde Bjørn på Eidareng. Fra 1593 har vi en sammenhengende brukerrekke. Anders står det året som bruker. Ragnhild, som brukte gården i 1604, er antagelig enke etter Anders. I 1610 eide Amund Halvorsen på By i Enebakk 1 spann smør i Eidareng.

Asbjør giftet seg annen gang med Mattis Rolfsen Eidareng i 1614. Da Mattis døde, flyttet Asbjør til sønnen Halle på Kjeserud Vestre, Eidsberg.

At Asbjørg Hansdatter på Ereng i Askim er datter av Hans på Indre Logn (død ca 1616) og Ingrid (død ca 1623) framgår indirekte av et diplom (domskjennelse) av 06.04.1622, Oslo bispestol, Høland prestearkiv. Ingrid Logn var da innstevnet med sine medarvinger til tinget for ødegården Bøler i Høland, og medarvingene var Mathis Ereng i Askim og Gudmund Rud i Aurskog.[888]

(Barn IX:153, Far XI:611, Mor XI:612)

Gift 1. gang med forrige ane.

Gift 2. gang 1614 med **Mattis Rolfsen Eidareng.** Levde 1618 på Ereng (Eidareng), Askim (ØF). Død omkring 1650 på Ereng (Eidareng), Askim (ØF).

Mattis overtok som bruker av Eidareng ca. 1618 og brukte Eidareng til han døde. Mattis var stor jordeier. Foruten hele Eidareng eide han i 1618 tilsammen 10 skippund tunge. Det meste lå i Høland og Fet. Han eide også noe i Rakkestad og Eidsberg (Våler i Hærland), og noe i Eidsvoll og Vang på Hedmark. I 1644 eide han omlag like mye, men nå lå mye i Askim, bl.a. 1 skpd. 4 lisp. i Auten, 1 skpd. i Haugen, 5 lisp. i Bekkevar og 5 lisp. i Vesle-Mørkved.

I Eidsberg eide Mattis gården Bekkevar, rimeligvis som pantegods. Mattis stesønn, Halle Gulbrandsen Kjeserud, var gift med Ambjørg, datter til Amund Rasmussen på Bekkevar.

I 1646 sendte bøndene i Heggen og Frøland en supplikk til Herredagen hvor de klaget over skattene og andre tyngsler som de var pålagt. Stattholderen tok seg selv av saken og sendte et svarbrev til bøndene. Men de var ikke fornøyde og ville klage like til kongen, noe det ikke var adgang til lenger. Det endte med at bøndene kalte sammen tinget. De satte seg opp mot fogden som prøvde å få til et forlik. Men nå grep stattholderen inn. Han stevnet fogden og alle som var innblandet i saken. Mattis var en av de fremste av «opprørerne», og han ble dømt til ett års straffarbeide.

887 Odd Ottesen: Slekten Botner i Høland, side 28. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 515.

888 Diplom (domskjennelse) av 6. april 1622, Oslo bispestol, Høland prestearkiv. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 19-20. Odd Ottesen: Slekten Botner i Høland, side 28. Jens Pharo: Underretning om Adelen i Høland (1748), Littera B. RA, odelsskatt 1655/56 og 1656/57 for Heggen og Frøland. RA, Danske kanselli, skap 9, pk. 133, jordebok for Askim, Trøgstad og Eidsberg (Årsrtallet må være 1615). Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 515, 533-534, 581, 584, 590.

Mattis nevnes i skattelistene ennå i 1652, men ifølge odelsskattlistene er det foretatt skifte etter ham innen 1652.[889]

X:307 fm ff mm ff mf

Amund Bjørgulfsen Hallangen Nordre. Odelsbonde. Levde 1595. Levde 1608 på Hallangen Nordre, Frogn (AK). Død 1650 i Havsjødalen, Frogn (AK).

Øst for Håøya, mellom Hallangspollen og Oslofjorden, stikker den 125 m. høye Hallangstangen seg rett sørover. De to gårdene ligger inne på åsen, ca. 3 og 4 km. i luftlinje nord for sørspissen av tangen, 60-75 m. o. h. Nordre Hallangen ligger ved fylkesveien til Fagerstrand, ½ km. fra veidelet ved Havsjødalen. Innmarka er endel kupert, jordsmonnet sand- og moldjord. Hallangengårdene grenser i sør og vest mot Oslofjorden, mot Digerud samt mot Agnor i Nesodden herred, i nord mot Gulbjørnrud og Lindebråte, i øst mot Dalen, Havsjødalen, Holt og Hallangspollen.

Gårdene har fått sitt navn fra den lille fjordarmen. Den gammelnorske formen var «Holangr», av «hol» - et hull - og «angr» som betyr en vik med trangt innløp. Navnet skal altså egentlig skrives med én l, Halangen. Både det at selve fjordnavnet er direkte overført, og selve navnetypen tyder på høy alder for gården, som trolig er ryddet før vikingtiden.

Den opprinnelige gården var delt i to bruk allerede i middelalderen. Nordre Hallangen ble delt i to bruk i 1763, et østre og et vestre, men igjen samlet til ett i 1790. Hovedbygningen er gammel og ble gjennomrestaurert i 1939-40. Før uthusbygningen ble reist i 1917, lå de gamle uthusene langs veien, som da gikk gjennom gårdstunet. Det gamle stabburet og en smie er satt i stand av den nåværende eier.

Det har alltid vært god skog til Hallangen-gårdene, og denne ga grunnlaget for de sagene som var i stadig drift både på Søndre og Nordre Hallangen, senest fra de første år av 1600-tallet. Likeså hørte det bekkekvern til begge gårdene. På Nordre Hallangen er det enda et jorde som kalles «Kvernhusekra». Bekken går tett forbi jordet og danner her et fall der kverna sto.

Om retten til fisket i Hallangspollen verserte en sak i 1672. Assessor Niels Toller stevnet, som eier av Søndre Hallangen, Bent Havsjødalen og «consortes» for ulovlig fiske på hans grunn i pollen. Ved sin fullmektig Boye Pedersen dokumenterte Toller sin eiendomsrett med en eksmannsdom fra 1600, som fradømte Nils Bjerke, Oluf Glosli, Reier Hallangen, Hans Holt og Åsmund Kolstad en «SchuffBolcke» (fiskegrunn?) og la den til Tarald på Søndre Hallangen. Denne fiskeretten for Søndre Hallangen ble nå stadfestet i 1672. I domspremissene heter det bl.a. at «fra Arilds tid» var det blitt brukt «Landdragsto paa Syndre Hallangens Grund, medens noget over midtstrøm bruges med Landtoug».

Det vesentlige av Nordre Hallangen var gammelt bondegods, bare 1 fjerding salt var kirkegods. Ås prestebol eide 2½ øyresbol ca. 1400. Muligens er det denne parten som i 1542 angis til 5 lispund salt, og som da og senere eides av Mariakirkens prosti, inntil brukeren fikk kongelig skjøte på den i 1726.

Nordre Hallangen var fullgård i 1577. Skylda var i 1618 1 skippund 15 lispund salt. I 1657 ble det betalt kvegskatt av 4 hester, 22 fe, 15 sauer og 2 griser. Tiende ble i 1661 betalt av 20 tønner havre og 5 tønner blandkorn og i 1666 av 13¾ tønner havre, 3¾ tønner blandkorn og ½ tønne rug. Dragongårdbesiktigelsen i 1689/90 viste at det på gården var 2 hester, 4 kuer, 2 ungfe, 6 sauer, 5 geiter og 2 griser. Besetningen kunne ikke leve av gårdens avling. Utseden var 6 tønner havre og høyavlingen 24 lass. Det var granskog til gårdens vedlikehold samt til noe smålast for salg. Under gården har det hørt en sag, som nå er «reduceret».

Reier brukte gården i 1592 da han var lagrettemann i saken om fossene i Glosliskogen. Han ble fulgt av Amund som var bruker fra senest 1608. Amund var sønn til storbonden Bjørgulf på Oppegaard i nåværende Oppegård sogn og selv en rik mann.

Amunds far flyttet fra Oppegaard til Barud ca. 1614 samtidig som sønnen Joen overtok som bruker på Oppegaard. Til påske i 1617 betaler «Bierulf Barudt» 1 dlr. i bygningsskatt, men året etter er han borte. Antagelig døde han det året.

---

889 Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 20. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 282, 299. Odd Ottesen: Slekten Botner i Høland, side 28, 94. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 515, 525.

Landskatt Martini 1618, Follo fogderi, Aas prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 48, legg 5, litra B, bilde 4).

Joen og Amund ble tidligere oppført som leilendingsmenn, nå oppføres de som «Jordeigendis Bønder». Landskatten til Martini i 1618 viser for Follo:

«Jordeigendis Bønder, Aas Sogen.

Amund Hallang - 1½ pund Saltt.

Clemingsrud i Røgen Sogen - 7 lispd. Saltt.

Findstad i Aas Sogen - ½ pund Miell.

Hunnes i Eneback Sogen - 1 pd. 7 lispd. Miell.

Hiord i Vestbye Sogenn - 4 lispund Miell.

Gullerud i Rade Sogen - 1 Hud.

Summa Huius:

Miell - 2 pund 1 lispund.

Saltt - 1½ pund 7 lispund.

Huder - 1».

Han betaler 2½ dr. 18 sk. i landskatt.

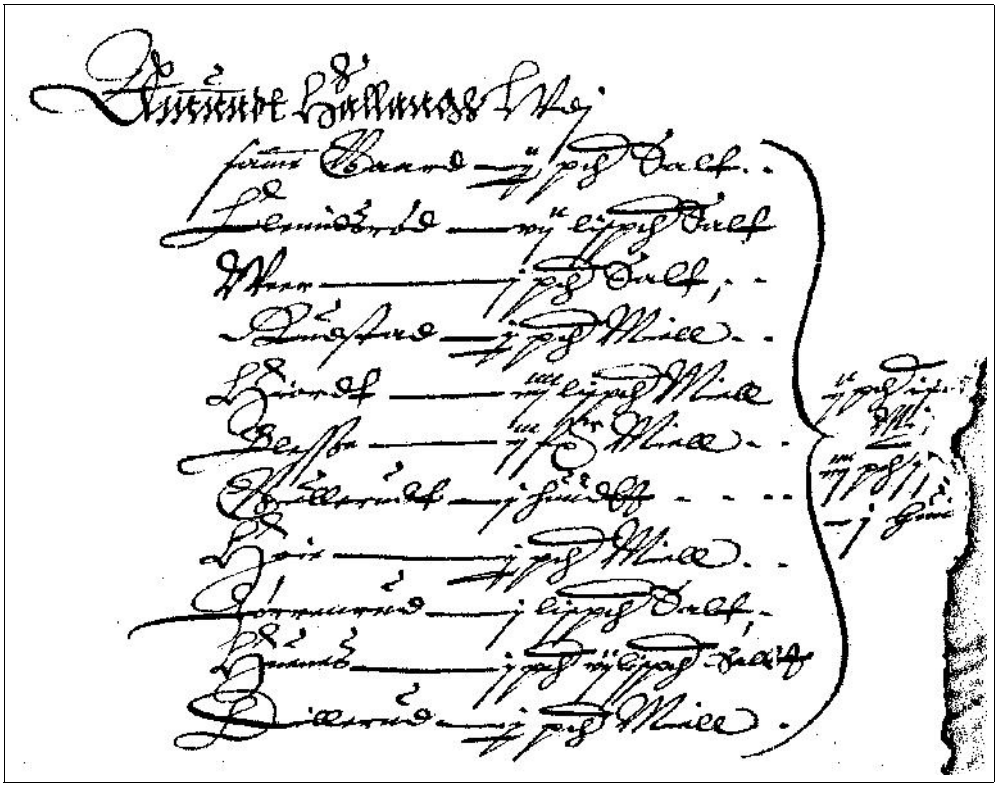

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Aas Prestegieldtt».

Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 viser:

«Aas Prestegieldtt,

...

Amundt Hallangh Wdj

samme Gaard - 1½ pd Salt.
Klemidsrød - 7 lispd Salt.
Weer - 1 pd Salt.
Rudstad - ½ pd Miell.
Hioerdt - 4 lispd Miell.
Blesße - 3 fxr: [fjerding] Miell.
Gullerudt - 1 Huudtt.
Hoie - ½ pund Miell.
Jørrenrud - 1 lispd Salt.
Huenes - 1 pd 7 lispd Saltt.
Dillerud - ½ pd Miell.
2 pd 9 [lispd] Miell - 4 pd [5 lispd Salt] - 1 Huud[tt]».

Partene i Klemidsrød og Weer, begge i Røyken prestegjeld, fikk han antagelig med sin hustru. Parten i Veer hadde han fortsatt i 1637 og parten i Klemetsrud i 1647.

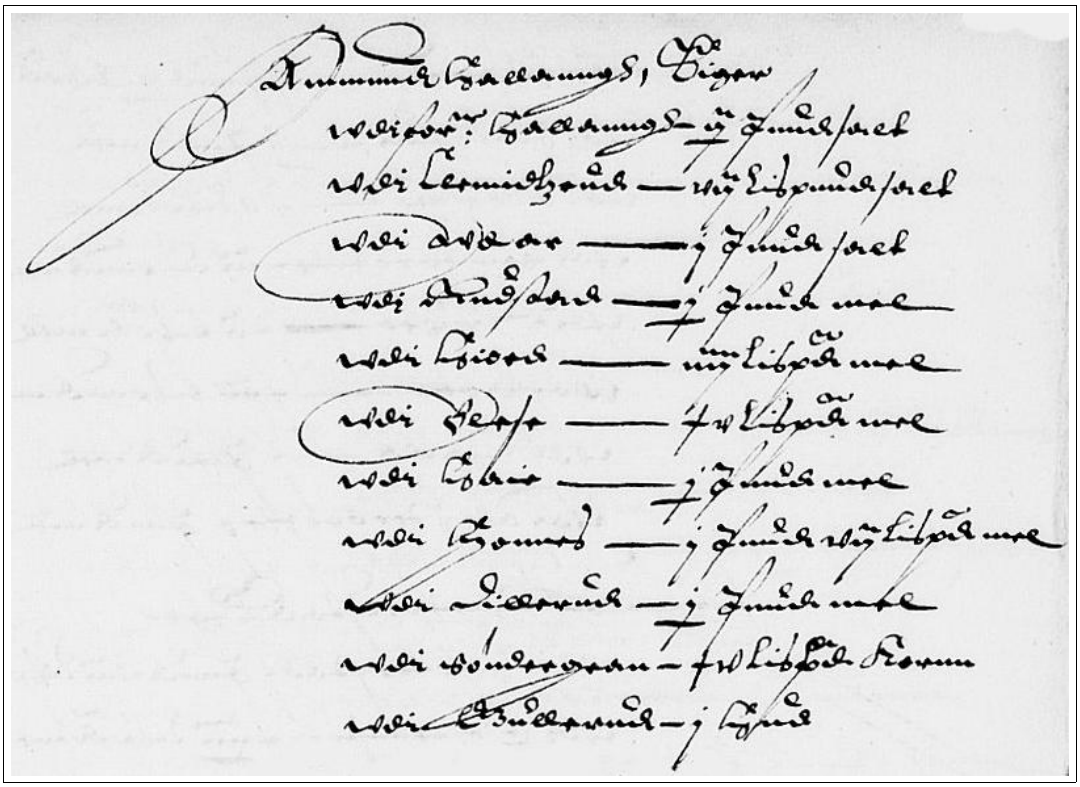

Landskatt Martini 1631. Follo fogderi, Aas Sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 106, legg 5, litra 6, folio 3).

Landskatt og skatt av drenger, 14 dager etter Martini i 1629, viser for Follo:
«Aas Præstegield - Jordæigende Bønder.
Amund Hallang Eiger
udi Hallangen - 1½ pd. Salt.
udi Clemmitsrud [i Røyken] - 7 lispd. Salt.
udi Wær [Vear i Røyken] - 1 pd. Salt.
udi Ruudstad [Rustad i Ås] - ½ pd. Meel.
udi Hioerd [Hjol i Vestby] - 4 lispd. Meel.
udi Blæse [Blesa i Fet] - 15 lispd. Meel.
udi Gulloerudt [Gillingsrud i Råde] - [1 hud] - 1 dr.
udi Hoie [Mellom-Hoie i Eidsberg] - 1 pund Miell.
udi Hoenees [Hunes i Enebakk] - 1 pd. 7 lispd. Meel.
udi Dillerud [i Skiptvedt] - ½ pd. Meel.
udi Sønndere Grann - 15 lispd. Korn».

På Nordre Hallangen var Amund på det nærmeste selveier, idet han eide 1½ skippund salt.

Senere har han økt til 1 skippund tunge i «Gran i Sone sogn». Noen gård med dette navn finnes ikke i Såner i dag, men Amund satt med dette godset til sin død. Det er vel trolig at «Sone sogn» er en feilskrift, da skattematrikkelen av 1647 for Vestfold, side 136, viser:
«Haluor S. Gran till Amund Haranger korn 1 skippd.
Amund Haranger Bøgger».

I 1637 eide Amund 5 skippund 7 lispund tunge og 2½ skippund 2 lispund salt. Dette var en virkelig stor formue.

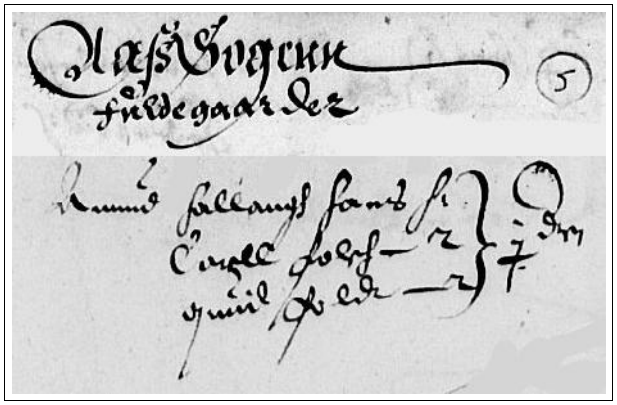

Koppskatt 1645. Follo fogderi, Aas sogn (Lensregnskap Akershus len,eske 186 legg 2, litra 24, bilde 9).

«Koppskatten» i 1645 viser:
«Aas Sogenn - Fulde gaarder.
Amund Hallangh hans H:
Karll folch - 2.
Quind folch - 2».
Han betaler ½ Dr. i skatt.

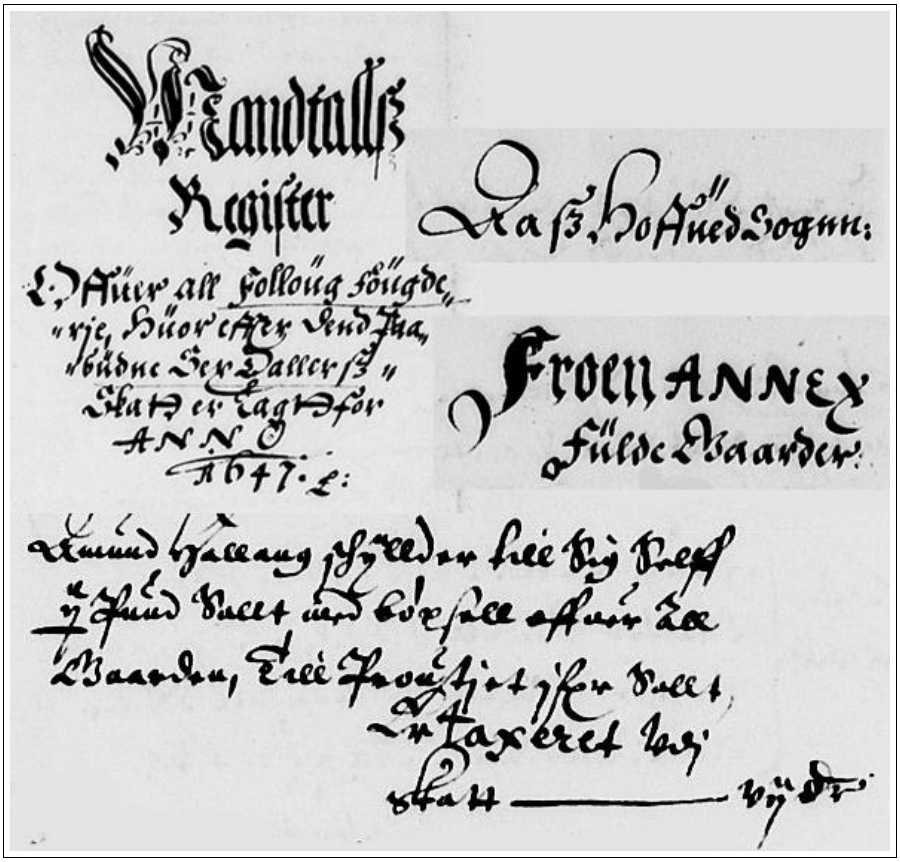

Kontribusjonsskatt 1647. Follo fogderi, Aas sogn, Froen annex (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 2, litra O, folio 34).

Skattematrikkelen av 1647 viser:
«Amund Hallang schyllder till sig selff 1½ pund sallt med bøxsell offuer all gaarden.
Till proustjet 1 fr. sallt.
Er taxeret vdj skatt».
Han betaler 7 dr. i skatt.

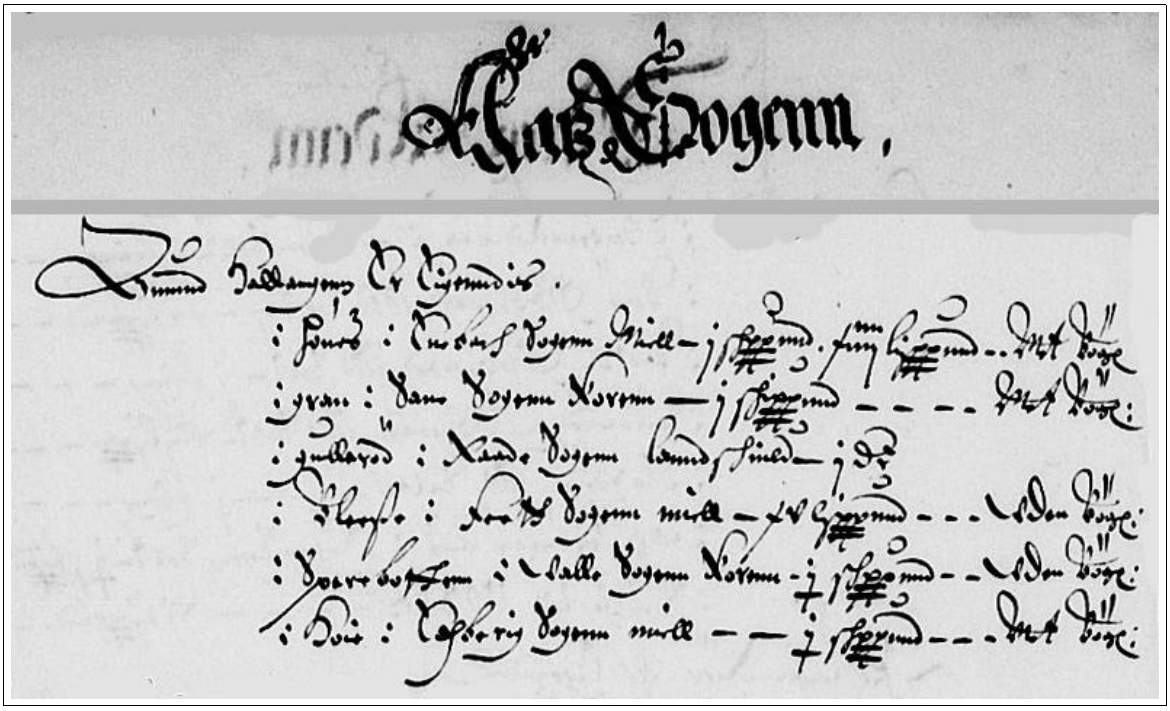

Odelsskatt 1648-49. Follo fogderi, Aas sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 197, legg 1, litra AA, folio 34).

Fra Odelsskatten i 1650:

«Amund Hallangen Er Eigendis
i Hones i Enebach Sogenn Miell - 1 schippund 14 lispund - - - Met Bøxl:
i Gran i Sane Sogenn Kornn - 1 schippund - - - - Met Bøxl:
i Gullared i Raade Sogenn Landschiulden - 1 Dr.
i Bleese i Feett Sogenn miell - 15 lispund - - - Wden Bøxl:
i Sparebotten i Valle [Våler] Sogenn Kornn - ½ schippund - - Wden Bøxl:
i Hoie i Edsberig Sogenn miell - - ½ schippund - - - Met Bøxl:».

En viktig inntektskilde for Amund var sikkert saga, som han hadde i drift hvert år. I 1652 - da var Amund nylig død - heter det at hans enke og arvinger

«haffuer een Saug udi Brug, som er bestaaende paa deris egen Oudelsgrund, kand bekomme dertill udi deris egen Oudelsschaug noget smaat furre och grantømmer, och kjøber noget dertill paa andre Steeder, kand scheeris der paa ungeferlig 7 eller 8 hundre bord, mindre og meere, ligesom flommen er stoer till, haffuer samme bord at kiøre et lidet støcke veig till Stranden, och floder dennem siden til Huusvig, Drøigbach eller Sands ladested ½ mill veig.» Prisen varierte fra 10 mk. til 3 rd. for 100 bord.

Matrikkelgården Havsjødalen ble brukt av Sunnkild fra senest 1611 til 1618, da han trolig døde. I 1612 solgte han sammen med begge Hallangen-bøndene 70 tylfter sagbord til en hollandsk skipper. Han hadde vært gift med Anne, som fortsatte gårdsbruket til ca. 1629.

Da fikk Amund bygselen på Havsjødalen, og brukte den deretter under Hallangen. I 1648 eller 1649 overlot han Nordre Hallangen til sin eldste sønn, Bjørgulf, og flyttet visstnok selv til Havsjødalen der han oppgis som bruker til sin død. Det er imidlertid lite sannsynlig at Amund drev selvstendig i sine siste år.

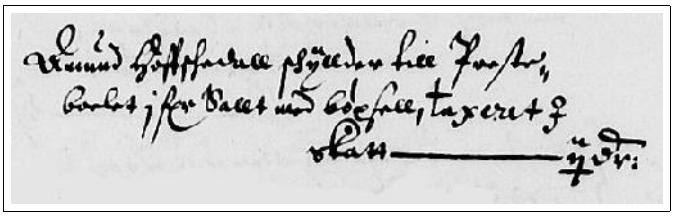

Odelsskatt 1648-49. Follo fogderi, Aas sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 197, legg 1, litra AA, folio 40).

Skattematrikkelen av 1647 viser at Havsjødalen var en ødegård med skyld 1 fjerding salt:

«Amund Hoffschedall schyllder till presteboelet 1 fr. sallt med bøxsell,
taxeret j skatt 1½ dr.».

Amund døde i 1650.

Bjørgulf drev så Nordre Hallangen som også han var eneeier av, bortsett fra den lille kirkeparten. Kort etter 1654 giftet han seg med Marthe, enken etter Anders Tomter, men Bjørgulf døde i 1657. Kort tid etter Bjørgulfs død flyttet Marthe til Havsjødalen som hun overtok som selvstendig bruk. Vestre Hallangen gikk over til Bjørgulfs yngre bror, Hans, som var gift med en datter til sogneprest Elias Hyldebrand i Ås.[890]

(Barn IX:154, Far XI:613, Mor XI:614)

Gift med neste ane.

Barn:

Ambjørg Amundsdatter Hallangen Nordre. Levde 1625. Død omkring 1676 på Kjeserud Vestre, Eidsberg (ØF). (Se IX:154).

X:308 fm ff mm ff mm

Guri Lauritsdatter Vear. Levde 1590. Levde 1652 i Havsjødalen, Frogn (AK). Død 1664 på Hallangen Nordre, Frogn (AK).

Guri ble trolig født på gården Vear i Røyken. Hun var datter til Lauritz Vear og en datter til lensmann Truls Bølstad i Røyken.

PROTOKOLL IV (Oslo Lagtingsprotokoll IV 1610 s. 223)

Tredie søgne for Winternatthen Paa Osslo Raadstuffue, Offuerwerrindis Erlig och Velbyrdige mand Enuold Kruße thill Hiermedtzløffgard Norgis Rigis Stadtholder Och høffuidtzmand Paa Agerhuus, "War icke thillstede."

Laugrettis mennd Anders Villumßen, Jacob Knudßen, Hans Stampe och Vng Raßmus Hanßenn.

Thallack Bølstadt vdj Røgenßogen haffde Ladett Vdj Rette steffne Lauridz Mortensrød, Rolff Siltinglid, Baard Hußeby, Thorer Nersnes, Peder Biørnestadt och Alff Skidtßetter, Laugrettismend der ßammestedtz, Zambtt Søffren Chrestenßenn thingschriffuer ibid, Och thill thallett denom for Enn dom dj haffue dømbttoch affßagtt denn 31 Januarj nest forledenn Aar 1610 Emellom Suend Lauridßenn boendis paa Skee J forne RøgenSogenn, och Amund Harrang paa ßin høstrues Gury Lauridtz datters Vegne J Froenn ßogen boendis Paa Folloug paa denn Enne [side], och hannom paa denn Anden ßide, Anlangendis Enn Arff Som faltt Effter Throels Bølstadt vdj forne Røgenßogenn J dett Aar 1599, ßom Er Elleffue Aar ßidenn forledenn, ßom war denn thidtt den gamell Laug Var gengße, huilckenn Arff hand Paa ßin høstrues Dorette Throels datters vegne Effter hindis fader forne Throels Bølstadt da Er Louglige thillfaldenn, Och forne Thallack Bølstadt medt hende haffuer Opborritt och Annammidt, Och hid thill haffuer hafft och nøtt vdj Roelig heffdt och Brug, Och forne 6 mend med schriffueren fraa dømmer hannom ßamme Arff Som Er forne Throels Bølstadtz datter bøernn, huilckenn datter Var Lang thid thill forne henn dødt, førind den Arff faltt hindis Søster, hans høstrue thill, Effter hindis fader, Och icke Anßeer att datter Er Ett Leedt Nermer thill at Arffue ßinn fader, End datters Børn och affkomme, dett hand mienne Effter denn gamblle Loug, Som da Var gengße her vdj Norge.

Efferdj de ßex mend medt Skriffueren beraaber sig Paa, Att huis Skifftis breffue ßom war Parternne Emellom gaaenn, icke haffuer Vdaff Parterne Verid dennom forelagtt, huor Effter dj ßig haffde Kundett Vide att Rette, Och der fore mentte dennom ingenn Vrett att haffue giortt, Effterdj de breffue ßom dj Sig Skulle effter Rette, Var dennom fore forholden, Er der fore den ßag hiemfunden for forne Sex mend medt Skriffuerenn, Och de att thage denn ßag for ßeg medt huis breffue dj haffue om dett Skiffte, Och da Att Ligne begge Parternne Emellom om denn Møderne Arff, Menn den Arff Som falden Effter guode faderenn Kommer Thallack Biølstadtzs høstrue Allenne thill medt ßinn mand.

Guris datter, Astrid, nevnes i «Tingbok for Røyken», sak 15, 1683. Hennes mann selger da 1 skippund salt i Vear til Marren, enke etter Joen Svendsen Vear. Joen var sønn til Svend Vear og Guris søster, Ingeborg Lauritsdatter. Ingeborg eide en part i Vear i 1634, hennes mann var da antagelig død. Samtidig satt Guris mann, Amund Bjørgulfsen, med en part på 1 skippund salt i Vear.

«Marren s[alige] Joen Vearss i Røgen» lot 30.03.1683 «forkynde jt schøde och kiøbebreff paa jt schipund salt aarlig landschyld wden bøgssell j Wear» som Jens Svendsen Grønsand på Hurum har utstedt med sin hustru Astrid Amundsdatters samtykke av dato Grønsand 6 mars 1683.

Guri og Amund hadde følgende barn:
Bjørgulf, overtok gården, gift med Marte, død i 1657.
Ca. 1605: Anders, først til Gjøfjeld på Nesodden, deretter bodde han i Grisebo.
Ca. 1630: Hans, overtok gården etter sin bror Bjørgulf, død ca. 1680.
Siri, gift med Jon Anstensen Arnestad i Asker.
Oluf, til Grisebo på Nesodden.
Ambjørg, gift med Halle Gulbrandsen Vestre Kjeserud i Eidsberg, skifte 19.12.1676.
Astrid, gift med Jens Svendsen Grønsand i Hurum.

Hun døde hos sin sønn på Hallangen i Frogn i 1664.

I en interessant sak vedrørende gården Follestad, Røyken, Buskerud, mellom Guri og Guldbrand Olsen som varte mellom 1661 og 1664 nevnes hun siste gang i tingboka 25.01.1664 som bosatt på Hallangen. I denne lange saken

890 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 6. Follo fogderi, folio 433. Koppskatten i 1645, Akershus len, Follo fogderi, Aas Sogenn, folio 9. Skattematrikkelen av 1647, Folloug fougderje, Aasz Hoffuedsognn, Froen Annex, Fulde gaarder, folio 34, 40. Haakon Falck Myckland: Bygdebok for Frogn, Bind 1, Gårdshistorien, side 556-558, 569-572, 583-585. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 515-516, 534, 581, 584, 590.

nevnes også hennes barn Anders, Hans, Ole og Sigri samt svågeren Jens Grønsand på sin hustru Astrid Amundsdatters vegne. Det fremkommer også at sønnen Ole var bosatt på Follestad fra ca. 1661. På tinget i Røyken 19.04.1664 nevnes Ole Amundsen at være rette odelsbåren og arving til gården Follestad, men det var han ikke, han hadde kun et kjøpebrev med odelsrett fra Guldbrand Olsen som han i sin tur hadde arvet fra sin hustru Torre Knudsdatter Follestad etc. Guri nevnes her også, forsatt ikke som salig. Men på tinget i Røyken 13.05.1664 (folie 69) nevnes hun som (Oles) «hans moders dødelig affgang».[891]

(Barn IX:154, Far XI:615, Mor XI:616)

Gift med forrige ane.

X:309 fm ff mm fm ff

Arne Asbiørnsen Skavogg/Ruud Søndre. Gårdbruker. Levde 1587. Levde fra 1602 til 1604 på Skavogg, Askim (ØF). Levde omkring 1607 på Ruud Søndre (Store), Askim (ØF). Død omkring 1624 på Ruud Søndre (Store), Askim (ØF).

Ruud-gårdene i Rudsfjerdingen ligger på leirblandet moldjord i vekslende lende. De grenser i nord mot Eidareng, Fossum og Mørkved, i øst mot Eidsberg-gårdene Ultvet (Sauerud), Elgetun og Kråka, i sørøst mot Kråka og Skakstad, i sør mot Fusk og i vest og sørvest mot Eidareng. Delet mot Eidareng følger stort sett bekken, mens det ikke er naturlige skiller mot de andre gårdene.

Navnet Ruud kommer av gammelnorsk «Ruð», som betyr rydning. Gården ble ryddet i førkristen tid. I gammelnorsk tid (1000-1349) ble gården delt i et nordre og søndre bruk som tidligere ofte ble kalt Vesle-Ruud og Store-Ruud.

Søndre Ruud (eller Store-Ruud) var i bruk i tiden etter svartedauen. Den var delt i to bruk fra 1681 til 1695, men har ikke vært delt senere. Gården var dragonkvarter fra 1671.

Arne og Gunnar Asbiørnsen var to stridbare brødre. Gunnar innstevnet i juni 1608 skriveren og seks lagrettemenn fra Askim, deriblant Guttul Gjellestad, til lagtinget for en åsetedom de hadde avsagt 28.01.1607 mellom ham og broren Arne Asbiørnsen på Store Ruud i Askim. Arne hadde som eldste bror blitt tilkjent åsetet i Store Ruud til tross for at Gunnar eide mest i gården. Gunnar kunne bevise med brev og segl at deres far aldri hadde bodd på Store Ruud, og at brødrene hadde innløst sine parter i gården etter farens død. Det var også tidligere avsagt en hjemtingsdom av 05.04.1600 på Store Ruud om åsetesretten. Lagtinget avsa kjennelse for at Gunnar skulle være beste mann i gården, da denne ikke var hovedbølet som eldste bror skulle besitte. Arne skulle likevel som eldste bror få beholde åsetet, men måtte «ta gården av Gunder hvert tredje år så lenge han sitter på Rud».

«Rettergannghˉ Som Holdttis paa FredrichStadt Raadtstuffue denn 1 Søgne Effter Vitj Ett Modestj Som waar denn 16 Iunnij Anno 1608 Offuerueriⁿdis Hanns Heningßønn, Hanns vhan Lybck och Joest Bernntßønn Laugretsmendt her Sammestedtz.

Waar skickidt vdj Rette Gunder Asbiørnnßønn Boenndis paa Skoffterødt vdj Edtzberg Soggenn paa denn Ehenne [siide]/: och her vdj Rette Laugde Eenn Riigenns Steffningh Datteritt Aggersßhuus denn 28 Januarij i forne Aar: Medt huilcken Steffningh hanndt her vdj Rette Eschiide Peder Hoell, Annbiørnn Kolstadt, [-Amundt Kolsta-], Amundt Skiørten, Guttull Giellestadt, Bottoll Huuder och Thorer Tømmeraas Laugretzmenndt vdj Aschim Soggenn, Samptt Raßmus Jennßønn fordum Thingschriffuer ther Sammestedtz huorledis hannd haffuer thilltalle thill Eder, for j dom Som J haffuer dømpt Jmmellom hannom och Hanns Broder Arnne Aßbiørnnßenn, Ahnnlanngenndis om Aasedit paa en Gaardt wiidt Nauffnn Stoe Rudt Liggenndis J forne Aschim Soggenn, huilckenn Eders domb hannd Mienner Jche Adt weere Saa Louglig Som dett sig bøør, J dett J haffuer dømpt hanns Broder Arnne Aasedit thill paa Samme Gaardt, vAnnsiett Adt forne Gunder er Mieste och Bestemanndt derudj huilckid hannd Nochsomb kannd Bewiiße medt Breff och Zeggill Som Samme tiidt haffuer werit for eder vdj Rette dissligiste haffuer dierris Faader Aldrigh Buodt eller hafft Nogidt Seede paa forne Ruedt, Menn huad Annpartt dj haffuer i Samme gaardt, dett haffuer forbemellte Brødre Jnndløst effter dierris faaders dødt och Affganngh. Dissligiste haffuer i dømpt, Achtidt och Annsiett Jtt Beskickilße Breff udtgiffuenn Aff her Christopher paa Aschim och Oluff Simenßønn paa Hennstadt huillkidt Breff forne Gunder Haardeligenn Benechtett Sig Jcke Adt Affwiide och Mienner Adt Samme breff ær skreffuidt och Giortt hannom Aldiellis wuitterligtt Ey Heller Hanns Jnndseigll eller Boumerke findis for ßamme Breff, huilckidt Breff Saa Well som eders domb Bemmellte Gunder Mienner Jche Bør Adt kumme Sig thill Hindringh heller schade i Nogenn maader Sammeledis Byuder och Befaller ieg dig Arnne Annbiørnnssenn, som Samme domb forhuerffuidt haffuer Adt du och thill samme tiidt och stedt møder, Tagendis medt digh Samme domb Saa vell som didt Beschickkelße Breff och denn første Sex Manndtz domb Som Eder thillfornn ær Jmmellom ganngidt, dissligiste Byuder och Befaller ieg eder forne her Chrisoffer Ad J thill samme thiid och stedt møder, om i haffuer der Nogidt vdj Adt siige medt Mierre \Adt/ Steffningen formelder.

Da Effter Saadann Leiglighedt Tilltalle Och giennsuaar, och de Breffue, som Nu her for Osß udj Rette Komb Er dennom vdj denn sagh saa medt Rettenn faarefundenn och Affsagt, Adt Effterdj her Befindis Bemellte Gunder Schoffterudt Adt Weere Mieste Manndt och Beste manndt vdj forne Gaardt Stoerudt, som om Trettis vdj Lige maade

891 Haakon Falck Myckland: Bygdebok for Frogn, Bind 1, Gårdshistorien, side 571. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 515-516, 534, 581, 584, 590. Tingbokprosjektet: Tingbok for Røyken, sak 15, 1683. Roger Fossum - http://slektsforskning.com/login/person/anetre1/tekst1/Guri%20Larsdatter %20Vear.asp

Befindis Samme gaardt Jche Adt haffue Werrit Rette hoffuidtbøllidt, Som denn Eldste Broeder buorde Adt Besidde, Sammeledis dett Breff som her Christoffer och Olluff Simmenßenn haffuer schreffuidt Och Beßeiglidt som forne Gunder Aldiellis Benechter Jche saadannt Adt haffue Sambtøcht, ey heller findis hanns Beseiglingh eller Boumerke vnnder Jcke heller Er saa Lougligenn Giortt effter Lougen Som dett sig burde: Bør derfor forne Arnne Weere thillforplicht Samme gaardt Stoerudt Adt thage Aff forne Gunder huert Aaremaall effter Lougenn Saa Lenge hannd denn Besiddenndis woerder, Och saa Lennge forne Gunder bliffuer Augenndis J samme gaardt, huis hand haffuer Sigh Mierre thilbytted eller haffuer vdj pannt Effter hans Anngiffuelße, och Effterdj forne Arne ær Eldste Broeder Maa hannd derfor Beholde Aaßedidt paa Samme Gaardt Rudt och forne Gunder Jnngen Lunder eller Ødegaardt Adt Bygge fraa Gaarden Som der vnnder Liggenndis Er och haffuer Verit Brugt Aff Arrildtz thiidt Effter som Nu her Beuistis Medt Enn Sex Manndtz Domb vdtgiffuenn paa Rudt i Aschim Soggenn denn 5 Aprillis Anno 1600 och denn Anndenn Sex Manndtz domb som her ær Jnndførdt Jche Adt Komme Nogenn Aff partterne thill hinder heller schade vdj Nogenn maade, och Effter som Begge Partternne her for Rettenn derom ære forligtt Till ydermeere windisßbyr haffuer ieg mit Zingenett her vnndertrøcht Actum Vt Supra.» (Protokoll II, folio 4b-6a).

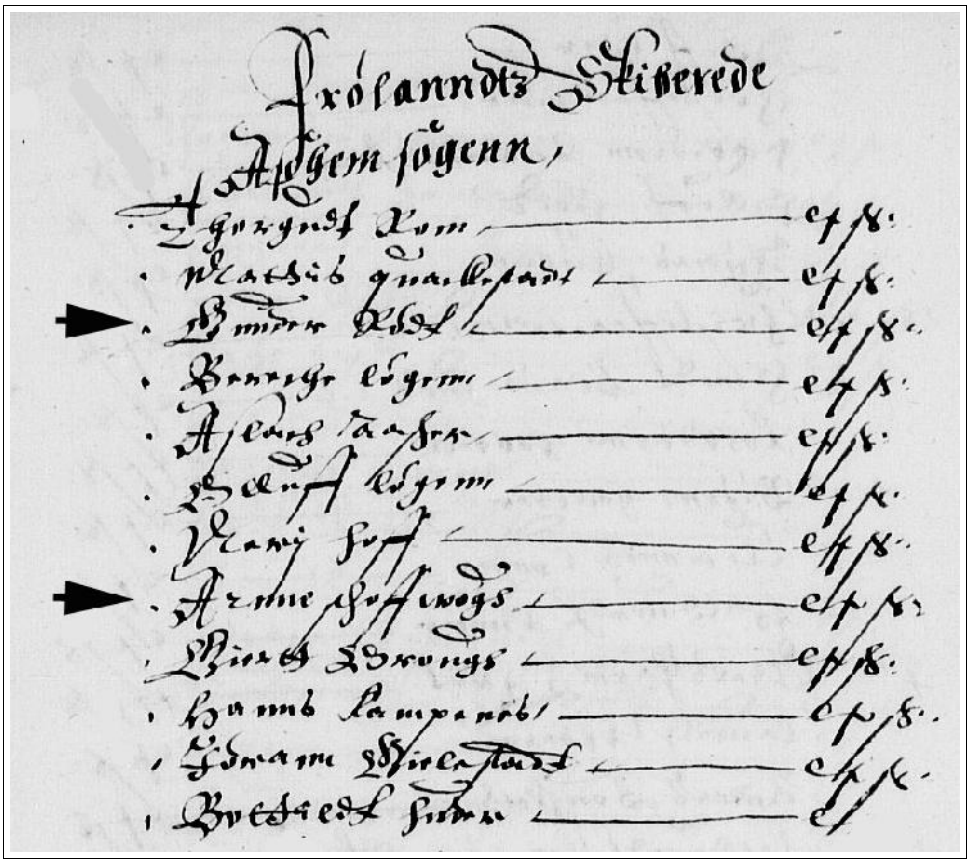

Bygningsskatt påske 1604. Frølands skibsreder, Askim sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 20, legg 4, litra 22, bilde 2).

Bygningsskatten i 1604 skulle betales med 60 skilling for hel- og halvgårder og 1 mark for en ødegård. Listen for Askim begynner med Torgaut Rom, Mattis Kvakkestad, Gunnar Ruud, Berte Løken, Aslach Aaser, Oluff Løken, Neri Hov, Arne Skavogg, Gjert Oraug, Hans Kampenes og Jøran Gjellestad. Navnenes rekkefølge er ikke geografisk basert, og dette er åpenbart ikke tilfeldig. Først nummer 12 på listen, Bottel Huer, står etter normalt mønster oppført sammen med sine naboer i Lunderfjerdingen, den nordligste delen av Askim.

Åpenbart ble de største jordeierne plassert i en egen gruppe. De eneste ukjente personene her er Gunnar Ruud og Arne Skavogg, men disse er åpenbart identiske med Asbiørnsensønnene fra rettssaken i 1608.

Ifølge skattelistene satt Peder på den ene gården i 1593 og i 1604, mens nabogården ble brukt av Bjørul i 1593 og Gunnar i 1604. Ulf Grøndahl har i «Gårdshistorie for Askim» plassert Peder på Store Ruud og de to andre på nabogården. Han hevder at Gunnar Ruud fra 1604 var identisk med Gunnar Evensen, en dattersønn til Gunnar Oluffsen på Bergsjø i Høland. Denne Gunnar var nok atskillig yngre enn som så, siden han i 1666 bodde på Lille Ruud og da var 72 år gammel.

Grøndahl har åpenbart plassert brukerne på feil gårder. Sten Høyendahl finner det overveiende sannsynlig at det var Gunnar Asbiørnsen som brukte Store Ruud i 1604 og måtte fraflytte gården til fordel for sin eldre bror Arne, trolig etter hjemtingsdommen i januar 1607. Gunnar Asbiørnsen hadde trolig allerede bodd noen år på Store Ruud. Ifølge opptegnelsene etter herr Bernt Jacobssøn, sogneprest i Askim, døde Gunnar Ruuds barn i 1601. Dette betyr at vi i 1593 har en Bjørul på Store Ruud som det er vanskelig å identifisere til tross for hans sjeldne navn.

Arne Skavogg var i 1604 den eneste oppsitteren i Askim med dette personnavnet.

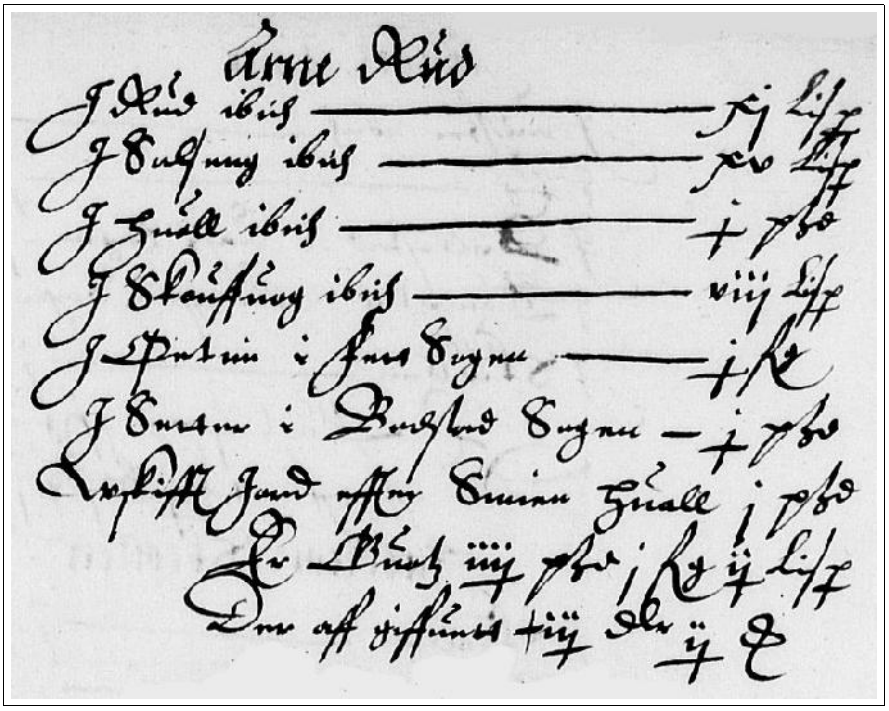

Landskatt Mikkelsmesse 1612, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad prestegjeld
(Lensregnskap Akershus len, eske 31, legg 4, litra 23, bilde 17).

I 1612 satt han på Store Ruud med 8 lispund i Skavogg, og fra 1618 og i mange år fremover med 3 lispund, Det dreier seg åpenbart om samme mann. Herr Bernt hadde i 1602 døpt en sønn for Arne Skavogg:

«Den 6 dag Januari baptizat, erat puer Arne Skougs».

Arne var far til Jon Arnesen, som senere ble gift med Maren Guttulsdatter fra Gjellestad, og kanskje er det Jons dåp som har kommet inn i prestens opptegnelser.

Landskatten til Mikkelsmesse i 1612 viser for Arne Rud:
«J Rud ibid - 11 lisp
J Salseng - 15 lisp
J Huell ibid - ½ phd
J Skouffuog ibid - 8 lisp
J Øetin(?) i Fett Sogen ½ fg
J Setter i Bodstad Sogen - ½ phd
Uskifft Jord effter Simen Huell 1 phd
Er Guetz 3½ phd 1 fg 1½ lisp
Der aff giffuett 12½ dr 1½ skilling».

Gunnar Skofterud eide fra 1618 bygselparten i Skavogg med 18 lispund, og i odelsjordeboken fra 1624 ble denne parten angitt som hans pantegods. Et skifte på Skavogg i 1585 gir fyldige opplysninger om eiendomsforholdene på gården, men det er ikke noe som tyder på at brødrene var i slekt med de daværende eierne.

Trolig har også Arne Ruud pantet til seg sin part i Skavogg.

Arne er uteglemt i odelsjordeboken fra 1624, slik at vi ikke får vite hvordan hans odels- og pantegods fordelte seg. Han hadde imidlertid overtatt mye etter svigerfaren, lensmann Simen Aslachsen på Store Hoel, og det var etter alt å dømme bare partene i Store Ruud og Skavogg som ikke opprinnelig stammet fra Hoel-godset.

I gårdshistorien for Eidsberg hevdes det at brødrenes far ble kalt Asbiørn Skofterud, og dette gjentas i gårdshistorien for Askim. Sten Høyendahl har ikke funnet kildebelegg for noe slikt, og det er heller ikke noe som tyder på at noen Asbiørn brukte Skofterud i annen halvdel av 1500-tallet. Det eneste som egentlig sies i lagtingssaken fra 1608 om brødrenes far, er at han aldri hadde brukt Store Ruud i Askim. Det ser heller ikke ut til at de to hadde arvet særlig mye jordegods etter ham. Gunnar ble likevel lensmann, og begge brødrene ble inngiftet i et bondearistokrati. Svigerfedrene Simen Hoel og Torgaut Rom var blant Askims rikeste bønder. De to brødrene har utvilsom tilhørt en vel ansett slekt, men hvor de kom fra, er uvisst.

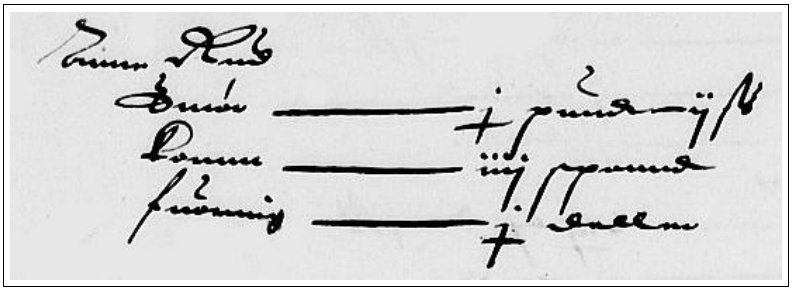

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Askim prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg 3, litra 8, bilde 18).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt Store Ruud:

«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser. - Aschim Sogenn - Bundeguotzs.

Arne Rud.

Smør - 9 bis: merker - 8 alb:

Kornn - 3 spannd.

Fuoring - ½ daller».

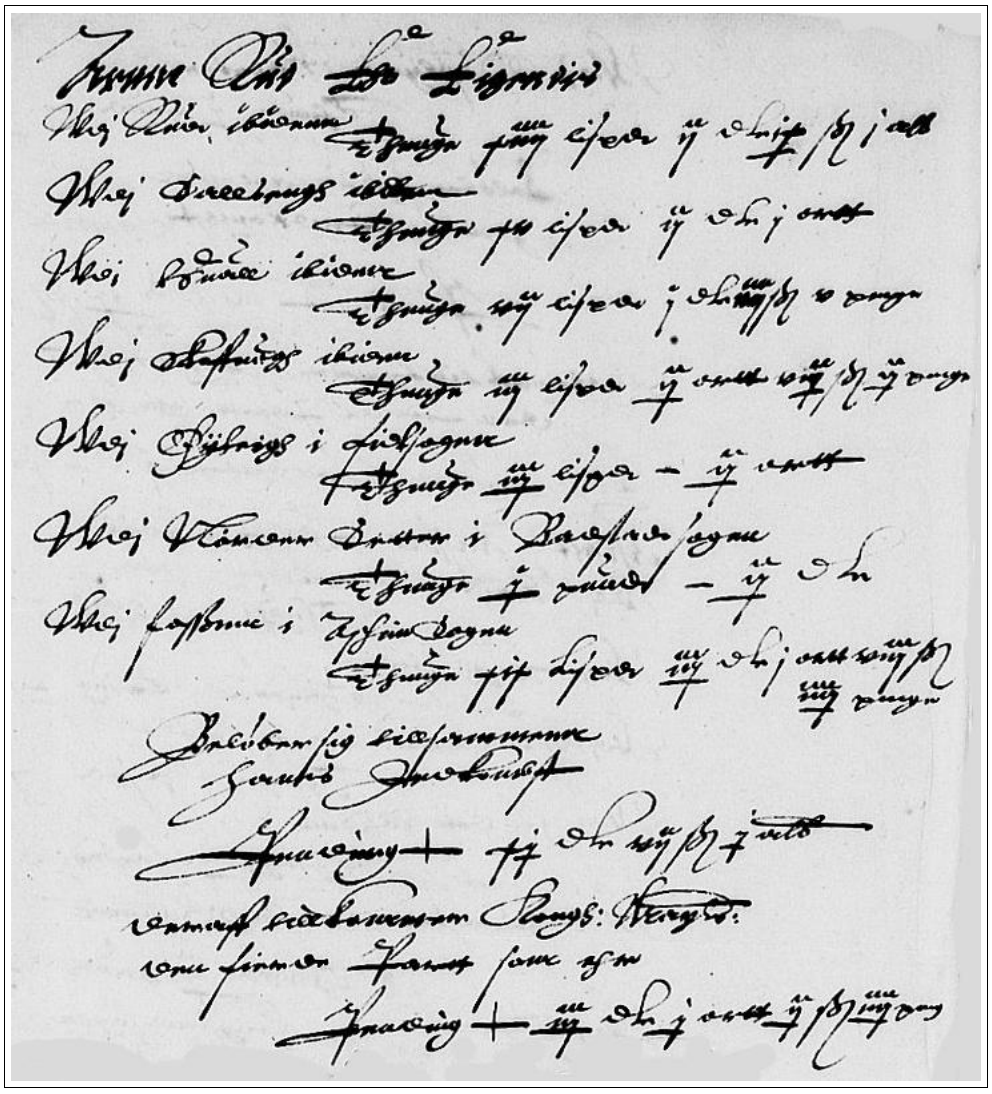

Landskatt Martini 1618, Heggen og Frøland fogderi, Askim prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 48, legg 6, litra D, bilde 16).

Ifølge landskatten til Martini i 1618 eide han da drøyt 3 pund jord:

«Arne Rud Ehr Eigendis

Wdj Rud ibidem Thunge 14 lispd - 2 dr 8½ sk 1 alb

Wdj Sallsengh ibidem Thunge 15 lispd - 2 dr 1 ortt

Wdj Huell ibidem Thunge 7 lispd - 1 dr 4 sk 5 penge

Wdj Skaffough ibidem Thunge 3 lispd - 1½ ortt 6½ sk 1½ penge

Wdj Øyteigh i Fidt sogen Thunge 2½ lispd - 1½ ortt

Wdj Nørdre Setter i Badstad sogen Thunge ½ pund - 1½ dr

Wdj Foßum i Askim Sogen Thunge 19 lispd
Beløber sig tillsammen Hanns Jndkomst Pendinge - 10½ dr 7 sk ½ arb
deraff tillkommer Kongh: Mayst: den fierde Partt som ehr Pending
- 3 dr ½ ortt 1½ sk 3½ penge».

Arne Skofterud brukte Søndre Ruud til han døde ca. 1624.[892]

(Barn IX:155)

Gift med neste ane.

Barn:

Jon Arnesen Ruud Søndre. Født omkring 1612 på Skofterud, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Død 1661 på Ruud Søndre (Store), Askim (ØF). (Se IX:155).

X:310 fm ff mm fm fm

Bothild Simensdatter Hoel Store. Levde 1587. Levde fra 1627 til 1632 på Ruud Søndre (Store), Askim (ØF).

Da det skulle skiftes etter Simen Hoel ble det vanskeligheter mellom Mattis Simensen på den ene side og hans 2 søstre med deres menn - Hans Søndre Rom/Hol i Hobøl og Arne Skofterud /Søndre Ruud - på den andre. Det gjaldt noen ødegårder og en foss, som var «uteglemt» i skiftet. Mattis påberopte seg et «byttebrev» med sin stemor, men den forklaringen ble ikke godtatt. Det måtte ny lagmannsdom til, (6-manns-dom), og nytt skifte etter Simen Hoel ble avholdt på arvetomten lørdag før palmesøndag 1611:

«Rettergannghˢ Som Holdtis paa Frederichstadtt Raadstuffue den 8 Januarij Anno: 1611, Som waar denn 2 Søgnne Effter hellig 3 Konnger daugh Offuerueriⁿdis Niels Bardschier, Olluff Suenndsche, Torbiørnn Siffuordßenn Laugretismendt her Sammestedtz.

....

Komb For Osß wdij Rette Mattis Hoell Boendis vdj Aschimb Soggenn, och her vdj Rette Laugde en Riigenns Steffningh Daterit Aggersßhuss den 9 Nouembris Anno 1610 Medt huilckenn steffninghe hand her vdj Rette førdrede Peder Hoell, Oluff Aschim, Assbiørnn [feil for Annbiørnn] Kolstadt, Erlanndt Dramstadt, Trøgh Rudt, Christopher Fusch Laugretismendt vdj Aschim Soggenn, Sampt Lambert Enuoldßenn førige schriffuer der Sammestedtz huorledis handt haffuer thilltalle thill eder for enn domb J haffuer dømpt och Affßagt Emmellom hannom paa den Eene Hanns Rom och Arnne Rudt i forne Sogenn paa denn Anndenn Siide Annrørrenndis Om Odalßgoedtz Løßøere, Sampt Odalßbreffue och Anndre breffue Som thømptdis effter Salige Affganngne Simmen Hoell J forne Soggenn, huilckenn \Eders/ domb hannd Mienner Athj Jche haffuer Effter Lougenn Saa Louglige dømpt Som dett Sig Buurde, For dett første, J Jche haffuer dømpt Om Odalßgodtzit, saa Lougligh Som dett Sig haffde Buurt, Saa huer Kunde Lougligenn Annamme denn Lodt och Annpartt Som paa hanns schiffte och Bytte Kunde komme Broder thill Broder Lodt och Søster till Søsterlodt Effter Lougenn, Men haffuer vdelucht Samme gaarders Nauffnne Saa vell so Foßer och Eyenndomme Och Somme dømpt paa høigre Lanndschyldt Enndt som Min Salige fader Aff Oppeborrit haffuer, vAnnsiett der framblaugdis for Eder Odals Breffue huadt samme Odalsgoedtz heder vidt dierris Nauffnn och thilliggenndis Lunder Saa vell Som dj forRennte y Lanndtschyldt Ennd huer for Sigh huilckidt Jche motte Achtis och Annßiees Eller Jnndragis y Eders domb och paatheignis huoraff J frembtiidenn Nar huer will sitt forbedre Kunde giffuis Aarßage thill viderre Trette.

Dissligiste haffuer J dømpt och Affßagt J eders domb Adt huer schall følge dj Breffue som hørrer thill dett goudtz hanndt i Lodt fannger, Och Jeg dennom frembere, Som Jegh vilde gaa effter Medt Min Eedt Effter Lougen, huorvdj Mig thøckis Adt skie vrett och Møgidt forkortt, Aff denn Aarsage/: Adt Jeg Een Suaar Summa Aff Samme Breffuer, om ßamme goedtz och Eyenndom Løst och fast er Annrørrenndis, haffuer Jeg Sielff forhuerffuidt medt stoer Rettergannghˢ møde vmage och Breffue peninge stunde thabbelße och Anndenn forsømmelße Allis woris goudtz och Eyenndomb hanndtheffuidt och forsuaaridt Jnndenn huuße och vdenn huuße medt stoer Omkost och paa Adtschillige Steeder dennom forßsamblidt Effter Min faders dødt och Affganngh, Saa vell ßom thillforn, huorfor Jegh Mienner effter Lougenn, Adt mig Tillfornn førenndt Jeg ieg Anntuordit Samme breffue fraa Migh, Bør vederleggis Aff Mine Søschinder Skiell och fylliste, for All Min Omkostningh, som ieg derpaa haffuer Lougligenn forhuerffuidt Saa vidt som paa dierris Annpartter Kanndt Sig Ahnnlannge, Lige som dj haffuer Erffuidt thill, Och dissligiste Om Løßøere Som J haffuer dennom och Affßagt Tøckis mig derudj och Adt haffue skiedt vrett, Aff denn Aarßage, Adt Jche Motte Achtis och Annßiees, Adt Arnne Rudtz quinde haffde weeridt hiemme hoeß migh, Som dannemenndt witterligt ær, Som hoes waar, och Togh Nogenn Penndinger paa Min Bordt J Min stuffue vdenn Min willie førennd hundt och Min Suaager, forne Arne Rudt Jnndbyrdis Jmmellom osß eller medt dannemendt haffde dennum schifft och Bytt, wAnnßiett Adt ieg migch thilbødt Adt vilde dennom schiffte och Bytte, Om hund der Nogenn Lodt J haffde, offuer dett hund thillforn haffde Bekommidt, saa well ßom Mierre som forne Arne Rudt haffde derfraa førdt Som haffde effter Lougenn hørdt gaardenn till huilckid heller Jche motte Achtis och Ahnnsies, Eller migh Affquiteris heller Giffuis Saa Lenge Daugh, Adt ieg Kunde Lougligenn medt Rettenn hoeß forne Arnne dett vdtførdre J Lige maade paa Arffuetomptenn Samme tiidt schifft och Bytt Och dissligiste Jche heller Jeg Sette mig J mit Faders hiemmill Som J Nogenn Maader medt Min Stiffmoders Byttis Breff Kanndt forfaris Menn waar Bytt osß Søschinde Jmmellom

892 Odd Sandaaker: Fredrikstad lagtingsprotokoll nr. I-VIII, 1607-1615, Oslo 1989, side 40-41. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 30-31, 41-42. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 128. Sten Høyendahl: Guttul Torkelsrud og hans etterslekt, NST Bind XL (2005), side 16, 37-39.

førennd Jeg Komb derpaa Gaardenn Adt Bhoe Saa vell ßom Afførdt, vdenn dett Kunde veere Een Ringe Thingh For huilcke Aarßager handt Mienner dj Sex Menndt om forne Sags Leiglighedt haffuer giortt hannom wrett och derfor Plichtige weere Adt Stannde thillrettis effter Lougenn. Sammeledis Byuder och Befaller Jeg digh forne Hanns Rom och Arnne Rudt, Athj och paa forne thiidt och stedt Møder medt forne domb och Andre Breffue J eder Saa well ßom dj 6 Menndt medt forsuaare wille Medt miere steffningens Jnndeholdt.

Da Effter saadanne forberørdte Leiglighedt Tilltalle och Giennsuaar Aff dennom paa Begge siider Saa och Effterdj her først Befindis vdj forne 6 Manndtz domb, Adt dj schall haffue wdelugt thuinde odegaardtz dieris Nauffnn, Østre och vestre Frosßthuedt Liggenndis vnnder Quackestadt Jmodt Jtt Mageschiffte Breff for dennom haffuer verit J Rette Laugt Saa och vdelugt quernnefoßenn Som Ligger thill Onnstadt J lige maader haffuer forne 6 Mennder Jche Jnndførtt quernebekenn thill foßenn, Sammeledis Hougenn Liggendis vidt Baggetorp, huilckidt dj Jche heller haffuer villett Achtiidt Eller Ahnnsiett formienner sig ochsaa derhoesß Aff forne 6 Menndt vrett Adt veere skiedt, J dett dj haffuer hannom thilldømpt, adt Leffuere fraa Sigh huis Odalls Breffue Som Lyder om Alldt dett Odalls goudtz Som hanns Søster Bør Adt haffue førenndt hannom er wederlagt for hanns Kost och thering Sampt Breffuepeninge hanndt derpaa Anndtuennt haffuer Miere end hanns Søster, Aff desß forne Aarsager Er denne Sagh Jgienn hiemfundenn paa Rette Arffuetomptenn vnnder forne 6 Menndt Medt denn Rette Thingschriffuer Som der Nu er Tilbetrouffdt J Lhenidt denn Neste Løffuerdag for Pallme Sønndagh først Kommenndis och da Begge Partternne medt Retten Adt Adtschillie Om Allt huis Odals goudtz som er Tømpdidt effter Salige Simmen Hoell effter dett Førrige Byttis Breffs Jnndeholdt Saa dij Sigh der vdt offuer Jche wiidere skall haffue Adt Beklage, och forne 6 Menndtz domb Jche her Effter Adt Kumme forne Mattis Simmenßenn till hinder eller skade J Nogenn Maader. Sammeledis huis peninge Som Mattis Simmenssenn formienner Sigh hanns Søster Bottildt Miere haffuer thill Sigh Annammidt Enndt ßom hinder J lodt och skiffte Burde Adt haffue, Bør hun dennom Jgienn fraa Sig Leffuere till Rette schiffte paa Samme tiidt thill denn ßom dett vedtkommer; och Bør medt Rette Emmellom schiffte Saa well som och Allt huis Anndidt som hanndt formienner sig Jmodt Lougenn Adt weere aff hanns Faders Goedtz Afførtt, Och derßom forne Mattis Simmenßenn formienner sig Siidenn hoeß forne 5 Menndt Som dommen forseiglidt haffuer, aff dennom Adt weere skiedt forkortt medt huis vmage Kost och theringe Som hanndt formedelst dierris vdtgiffuenne domb Lidt och Annduennt haffuer da derom Adt gaa Saa viit som Lough och Rett Er, Nar derpaa Lougligh steffniis och Kaldis.»

Men enda gikk det et par år før det ble ro om Store Hoel-godset og dets fordeling:

«Rettergangh Som Holdtis Paa Frederichstadtt Raadstuffue denn 16 Junij Som Waar denn 1 Søgnne effter Vitj & Modestj Anno 1613 Offueruerindis Jørgenn Witte, Niels Bardschier, Oluff Suennsche, Claus Claußenn. Arnne Raßmußen, Hanns Vhann Lybck, Niels Pederßenn, Øllrich Skrøer, Carnellis Timmanndßenn Langhrettismenndt her Sammestedtz.

Er Affßagt emmellom Mattis Løgenn och Hans Hoell i Haabell Sogenn och Arnne Rødt i Aschim Soggenn, Saaledis Adt Mattis Simmenßønn skall Rette Sigh effter denn 6 Manndtz domb och Kaare Sigh Aff dett goudtz huilckenn partt handt Vill Effterdj hanndt er Broderenn, och Begge hanns Søster thill Anndenn Partt. Haffuer Mattis Simmenßen Kaaridt Sigh Vnndstadt och dett goedtz der medt følger, och Søsterenn Quagstadt medt dett Goudtz Medtfølger, effter denn 6 Manndtz dombs Jnndeholdt. Menn huis Kost och Therringh Sigh Belannger, schall hannd derfor stille hanns Vederparter thill Sagßenns Vddracht thillfriidtz Saa Vell Som och Adt giffue dj Sex Menndt dierris Kost och theringhe effter 6 Menndtz Siigillße.»

Bothild og Arne hadde følgende barn (minst):

Ca. 1612: Jon, overtok gården, gift med Maren Guttulsdatter Giellestad.

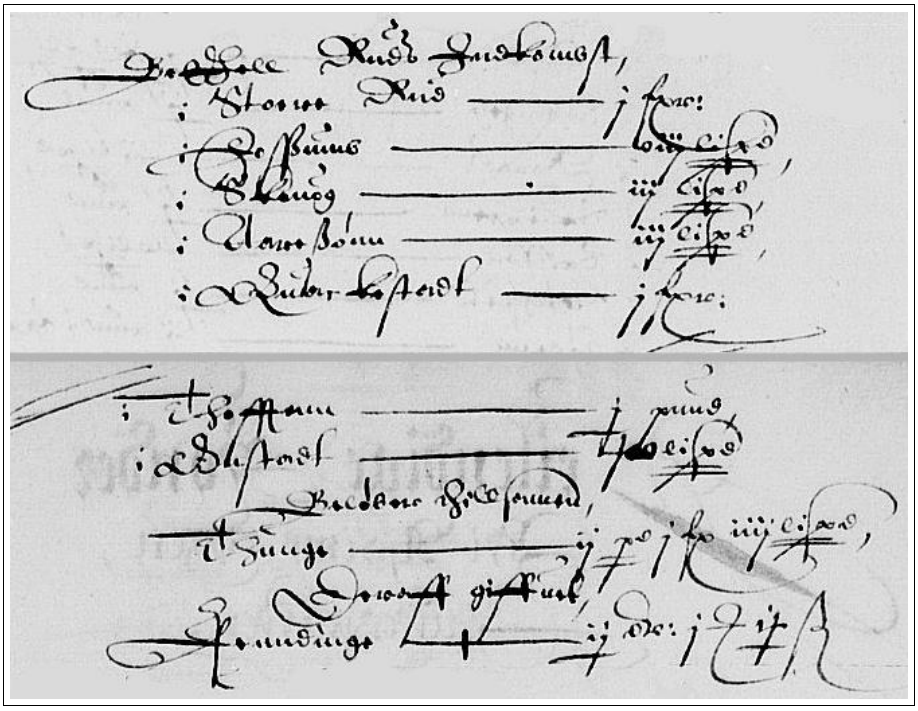

Landskatt til 4 terminer 1627. Heggen og Frølands fogderi, Askim sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 83, legg 3, litra 9, bilde 28).

I 1627 viser Landskatten for Store Hoel:
«Bothill Ruds Indkombst
i Stoere Rud - 1 fxrg: [fjerding]
i Fossumb - 8 lispd
i Skeuog - 3 lispd
i Aaresønn - 3 lispd
i Quaekistad - 1 fxrg:
i Thoftenn - 1 pund
i Q.stadt - 15 lispd»

Bodil betalte også skatt i 1629.

Hun satt med bruket til 1632 da sønnen Jon overtok.[893]

(Barn IX:155, Far XI:619, Mor XI:620)

Gift med forrige ane.

X:311 fm ff mm fm mf

Guttul Bjørnsen Gjellestad. Odelsbonde, lagrettemann. Levde 1598. Levde 1604 på Kykkelsrud, Askim (ØF). Levde 1607 på Gjellestad, Askim (ØF). Død omkring 1655 på Gjellestad, Askim (ØF).

Guttul var sønn til Bjørn Sørby i Råde.

Gjellestad ligger sør-vest for Askimbyen. Veien til gården går over Moen. Den grenser i øst til Moen og Hauger, i sør til Enger og Skjørten, i vest til Revaug og Skjolden og i nord til Hov. Grensene følger til en stor del bekkedragene.

Betydningen av navnet er uklar. Rygh mener det kan komme av det alminnelige elveenavnet Geisla. Navnet ble skrevet «i Geilastadom», «i Gelastadum» i 1400, «i Gæilastadhom i 1449 og Gillestadt i 1575. Gården ble ryddet i førkristen tid og var delt i minst 3 bruk i gammelnorsk tid. Deler av gården ble lagt øde etter svartedauen.

På 1600-tallet hadde gården bekkekvern til husbehov. I 1723 var kverna nedlagt, og den hadde da ikke vært i bruk på 40 år. Eiendomsmessig var gården delt i 5 deler, hvorav 1 skippund 1 lispund med bygsel over hele gården i 1647 var bondegods.

Hans Gjellestad var lagrettemann i 1564, den eneste av de seks lagrettemennene som ble identifisert med gårdsnavn, men hans segl er utvisket. Hallvord bodde på Gjellestad i januar 1574, da det ble avsagt dom på Oslo lagting for at han og sambygdingen Klare Radderud skulle være fri for Karine Tronds' fordring. Engebret Gjellestad var kirkeverge i 1575 og satt her fortsatt i 1593 og 1594.

Jørun satt på Gjellestad i 1604 mens Guttul antagelig brukte Kykkelsrud.

893 Odd Sandaaker: Fredrikstad lagtingsprotokoll nr. I-VIII, 1607-1615, Oslo 1989, side 138-142, 205-206. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 598-600. Gårdshistorie for Askim, Bind 2, side 42.

Bygningsskatten det året skulle betales med 60 skilling for hel- og halvgårder og 1 mark for en ødegård. Listen for Askim begynner med Torgaut Rom, Mattis Kvakkestad, Gunnar Ruud, Berte Løken, Aslach Aaser, Oluff Løken, Neri Hov, Arne Skavogg, Gjert Oraug, Hans Kampenes og Jøran Gjellestad. Navnenes rekkefølge er ikke geografisk basert, og dette er åpenbart ikke tilfeldig. Først nummer 12 på listen, Bottel Huer, står etter normalt mønster oppført sammen med sine naboer i Lunderfjerdingen, den nordligste delen av Askim.

Landskattelisten 1612 fra Heggen og Frøland fogderi er den eldste som oppgir bøndenes jordparter i egne og andre gårder, og i Askim er det i stor grad de ovenfor nevnte som skatter som jordeiere, flere av dem med betydelige mengder jordegods. Samme mønster finner vi i 1604-listen for Trøgstad og Eidsberg, men de rikeste askimbøndene eide i 1612 langt mer jord enn bøndene i nabosognene.

Med bakgrunn i 1604-listen for Askim synes det rimelig å anta at Jøran Gjellestad, Guttul Gjellestads forgjenger, satt med jordegods av en viss betydning. Guttul Kykkelsrud er derimot oppført sammen med sine nærmeste granner, og hadde åpenbart ikke jordparter av tilsvarende verdi.

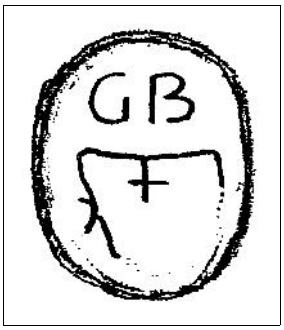

Guttul Gjellestads segl 10. desember 1630 (avtegning: Sten Høyendahl).

Guttul Gjellestad i Askim var blant de større jordegodseierne i indre Østfold i første halvdel av 1600-tallet, men han eide ikke noe i hjembygda utover kjøpegods i gården han selv brukte.

Han nevnes første gang i juli 1607 som lagrettemann og var etter alt å dømme identisk med den Guttul som i 1604 brukte Kykkelsrud i samme sogn.

Mye taler for at Guttul kjøpte 16 lispund av bondegodset i Gjellestad da han omkring 1607 kom til gården, siden hans part i 1624 kalles kjøpegods. Det kan imidlertid ikke utelukkes at han kom til gården ved å inngå ekteskap med Jøran, som satt der i 1604. Om det var en tilfeldighet at han overtok Gjellestad, vet vi derfor ikke. Omstendighetene omkring gårdskjøpet er ukjente.

Hans patronymikon sees aldri nevnt i de samtidige kildene, men hans segl med initialene «GB» er oppbevart. I peståret 1630 hadde han forseglet et dokument om Ola Svinekles datter, som hadde «Sig Saa Slemmeligen forseet» ved å begå leiermål med sitt nestsøskenbarn (tremening), og dermed syndet mot tidens strenge lovverk.

Fogden Anders Madssøn i Heggen og Frøland kunne samme år berette at mange var rammet av «dyr tid, Siugdomb, och Andre Saadanne plager, Saa dj ej till Kon: matt: nogen Skatt formaar Att vdgiffue».

Det var ikke alltid like bekvemt å være lagrettemann i første halvdel av 1600-tallet. Guttul hadde i begynnelsen av 1630-årene vært med på å dømme i en leiermålssak, og dommen ble stadfestet på lagtinget, men underkjent av herredagen. Lagrettemennene ble derfor dømt til å bøte 8 ørtuger og 13 mark sølv for å ha avsagt en feilaktig dom, men «for deres Armod schyld» var stattholderen så generøs at han halverte bøtene. Etter gjeldende myntfot ble det likevel nærmere 3½ riksdaler på hver.

Navnet Guttul var svært sjeldent, og forekommer ikke blant oppsitterne i «Skattematrikkelen 1647» for Østfold. I Heggen og Frøland fogderi, som omfatter Eidsberg, Askim og Trøgstad sogn, er det i skattelistene fra 1593 og fremover ikke andre oppsittere med dette navnet før Guttul Galtebu i Askim dukker opp i begynnelsen av 1640-årene. Det er derfor overveiende sannsynlig at Guttul Kykkelsrud og Guttul Gjellestad var samme mann.

Guttul eller Guttulv er en nyere form av Gautolv, og utover på 1600-tallet ble det oftest skrevet Guttul, som nok var mest i tråd med uttalen. Første ledd kommer av «gautr», mann fra Götaland. Navnet er trolig opprinnelig svensk, og kan så ha spredt seg til grensestrøkene på norsk side.

Han hadde følgende barn:
Kjell, til Gjellestad, bruk 2.
Maren, gift med Jon Arnesen på Store Rud.

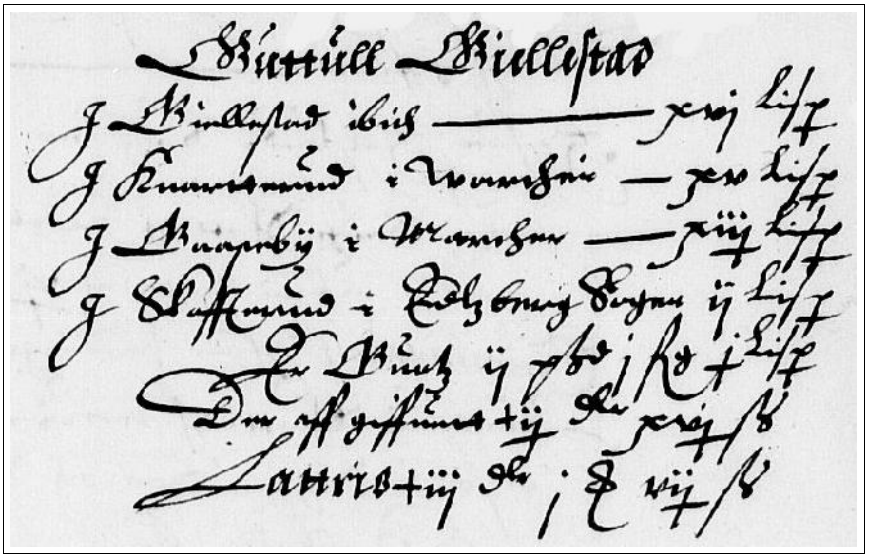

Landskatt Mikkelsmesse 1612, Heggen og Frøland fogderi, Askim prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 31, legg 4, litra 23, bilde 17).

I 1612 skattet Guttul for
16 lispund tunge i Gjellestad,
15 lispund i Knarterud i Varteig,
12½ lispund i en av Gåseby-gårdene i Rødenes og
2 lispund i Skofterud i Eidsberg.
Senere matrikler viser at Gåseby-parten gjaldt Nordre Gåseby, en gård med landskyld på 1 skippund samt den underliggende ødegården Grisebu på 10 lispund.

Korn eller tunge var på 1600-tallet den rådende skyldenheten i indre Østfold. I Follo ble mel benyttet i Kråkstad og innlandsanneksene Kroer i Ås og Garder i Vestby. Malt var dominerende i Aker, men sees også sporadisk i Follo. Disse kornbaserte enhetene var likeverdige, men ble ikke alltid oppført like konsekvent i skattelistene. Salt ble mye benyttet i kystbygdene i Follo, og verdiforholdet mellom salt og de kornbaserte skyldenhetene varierte. I første halvdel av 1600-tallet kan 2 skippund salt likestilles med 1 skippund tunge, mens det senere ble mer vanlig å bruke forholdstallene 1 1/3 : 1 (2 skippund salt = 1½ skippund tunge), jfr. Bjørkvik og Holmsen (1978), side 94.

I 1614 hadde Guttul ikke lenger parten i Knatterød.

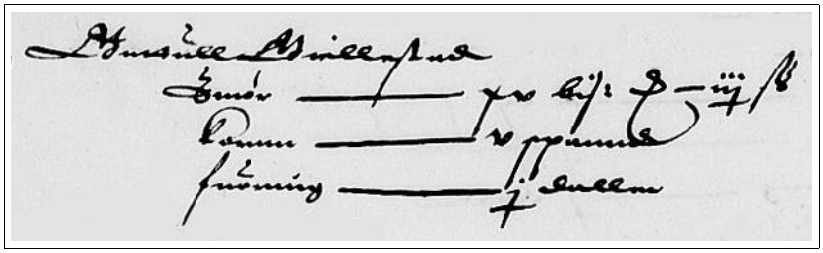

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Askim prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg 3, litra 8, bilde 20).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Aschim Sogenn - Bundeguotzs.
Guttul Giellestad.
Smør - 4½ bis: merker - 2½ sk.
Kornn - 5 spannd.
Fuoring - ½ daller».

Guttul overtok 18 lispund tunge i Berg Vestre, Eidsberg, etter Neri Hoffs død, senest i 1618. Fra 1622 ble parten oppgitt til 17 lispund, og Guttul beholdt den til omkring 1645, da hans sønn Kjell overtok den.

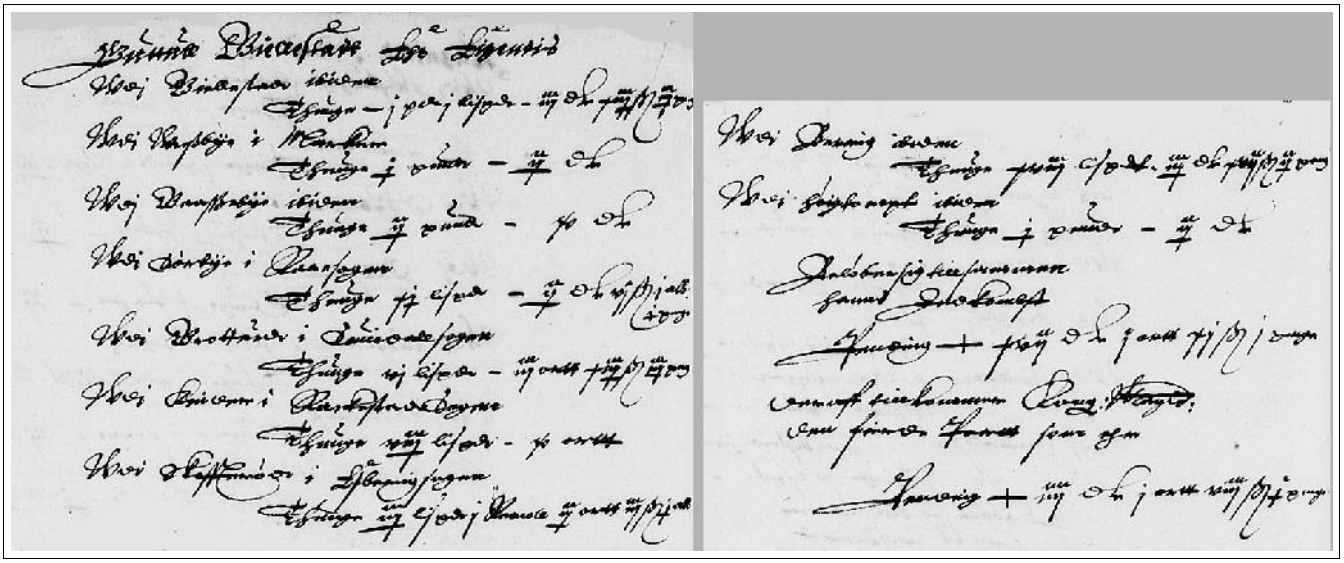

Landskatt Martini 1618, Heggen og Frøland fogderi, Askim prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 48, legg 6, litra D, bilde 19).

I 1618 hadde han overtatt hele bondegodset i Gjellestad på 1 skippund 1 lispund.
Han hadde nå mer enn tredoblet sitt jordegods og bl. a. overtatt

10½ lispund i Sørby i Råde,
6 lispund i Grøttvet i Svinndal,
10 lispund i Ulfsby i Rødenes og
10 lispund i Haugtomt i Hærland.

Parten i Gåseby ble nå oppgitt til 1½ skippund.
Til sammen utgjorde hans jordegods dette året nærmere 6 skippund tunge.

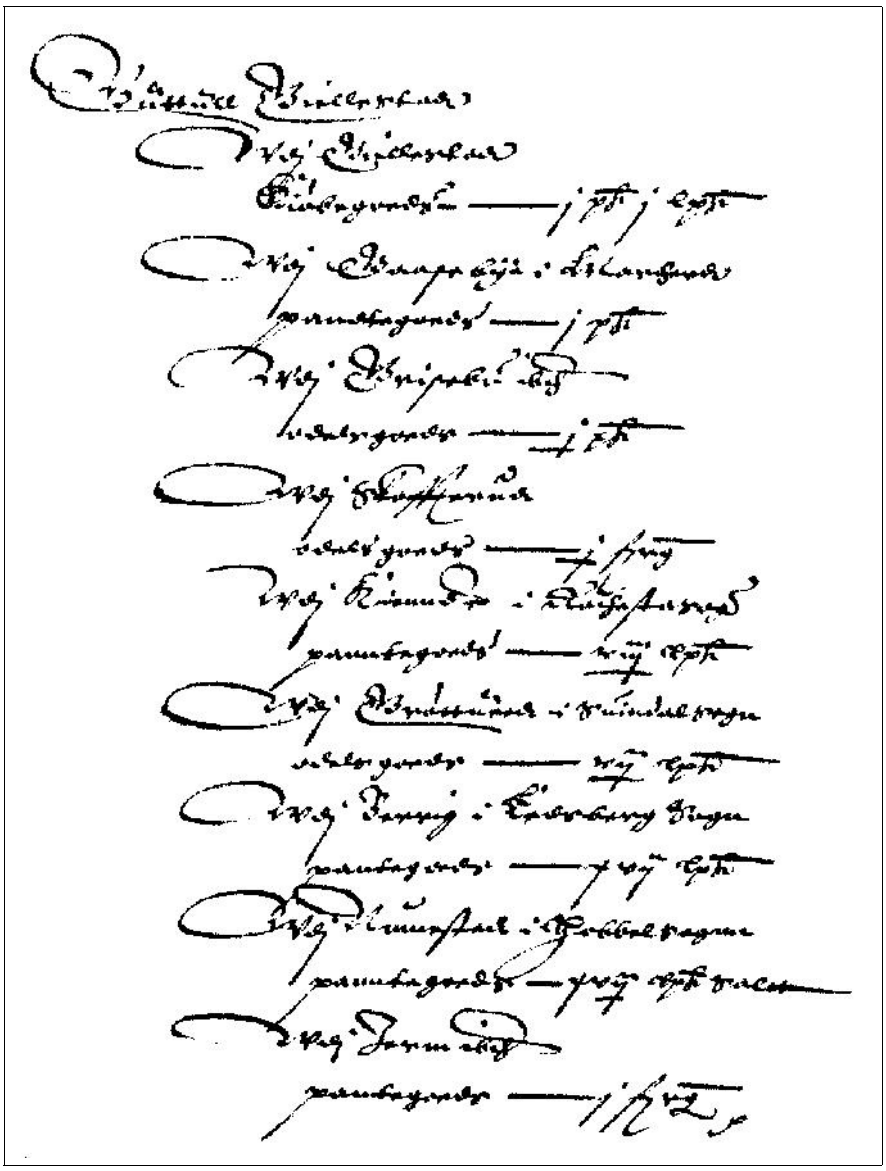

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Ascim Prestegielld».

I odelsjordeboken 1624 for Heggen og Frøland skibrede er alle jordparter angitt som odels-, pante- eller kjøpegods. Guttuls odelsgods utgjorde

2½ lispund i Skofterud,
6½ lispund i Grøttvet og
10 lispund i Griseby.

Hans kjøpegods utgjorde

21 lispund i Gjellestad,

og hans pantegods

20 lispund i Nordre Gåseby i Rødenes,
7½ lispund i Kjenner i Rakkestad,
17 lispund i Vestre Berg i Eidsberg,
16½ lispund salt i Nommestad i Hobøl og
5 lispund i Jaren i Hobøl,

tilsammen 4 skippund 19½ lispund tunge og 16½ lispund salt.

Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at disse tre partene skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted. Hele parten i Gjellestad var kjøpegods, mens det øvrige ble angitt som pantegods, herunder 1 skippund i Nordre Gåseby.

Gåseby er første gang funnet nevnt 1562 (Riksarkivets utrykte diplomer). På gården Skjør i Eidsberg ble da delt endel jordegods som hadde tilhørt de sambårne brødre Sjøfar og Eivind Trulssønner. Det ble delt mellom deres sønner, Sjøfar Sjøfarsen og Thore Eivindsen. Det var medarvinger på begge sider, men disse er ikke navngitt. Thore Eivindsen og hans brorbarn fikk bl.a. parter i Gåseby i Rødenes. Sjøfar Sjøfarsen og hans medarvinger fikk bl.a. parter i Heen (Hiin) i Rødenes.

I Niels Stubs opptegnelser fra Oslo lagting 1572-1580 noteres 13.10.1579 at

> «Truls Gaseby skall bettalle Oluff Finstad paa Marin Trygsdath(e)rs wegne landskyldt aff (en) hudt som er xij skind orligen, och tage gaaren».

Dette notat er i sin knapphet lite opplysende, men den gjelder ødegården Hiin som hadde en skyld av 12 skinn og som senere delvis tilhørte Gullik Trulsen Gåseby.

Gullik nevnes som oppsitter på Gåseby 1591-1628. I 1617 nevnes også Truls, men bare dette ene året. Dette må bero på en skrivefeil, da Gullik nevnes både før og etter 1617. Generasjonene kan ikke veksle så fort at det er en ny Truls i 1617 og en ny Gullik etter 1617.

I 1612 eier Gullik Trulsen 12½ lispund og Guttol (Gudolf) Gjellestad 14 lispund som i 1625 er økt til 1 skippund. Han hører sikkert til slekten på Skjør i 1562, som bredte seg raskt ut over i Eidsberg, Askim, Spydeberg og Trøgstad. Det er sannsynlig at Truls Gaaseby tilhørte samme slekt. Det forholdsvis sjeldne navnet Truls er et sterkt indisium her. Sønnen Gullik var medeier i Hiin som også tilhørte denne slekt.

Guttul eide vel 2 lispund tunge i Skofterud og Hans Kampenes i Askim ca. 1½ lispund tunge i begynnelsen av 1600-årene. De småpartene som Askimbøndene satt med, 4 lispund tunge ble samlet hos Guttul da han innløste Hans Kampenes's part. Dette gjelder i hvert fall fra omkring 1631, da Gunder Skofterud antagelig døde.

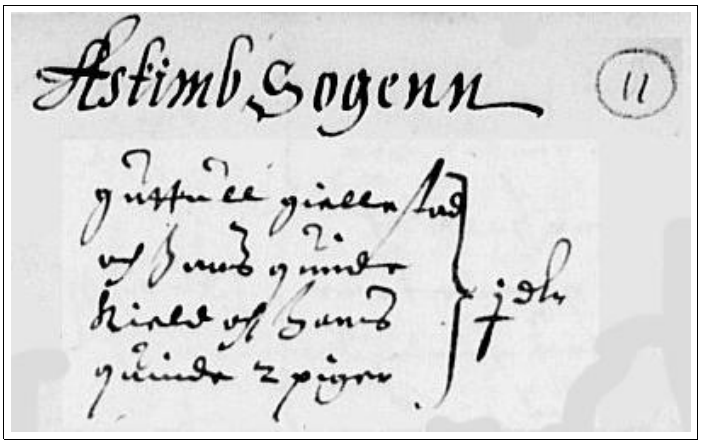

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Askimb Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 11).

I 1645 satt Guttul og hans hustru på Gjellestad, men også sønnen Kjell Guttulsen hadde giftet seg og bodde på gården. I tillegg hadde familien to tjenestepiker.

«Koppskatten» for 1645 viser:
«Guttul Giellestad och Hans quinde.
Kield och Hans quinde.
2 Piger».
De betalte ½ Dlr. i skatt.

Så sent som i 1646 står Guttul fortsatt som eier av jordegodset, men i 1647 hadde sønnen overtatt Gjellestad og det øvrige av farens jordegods.

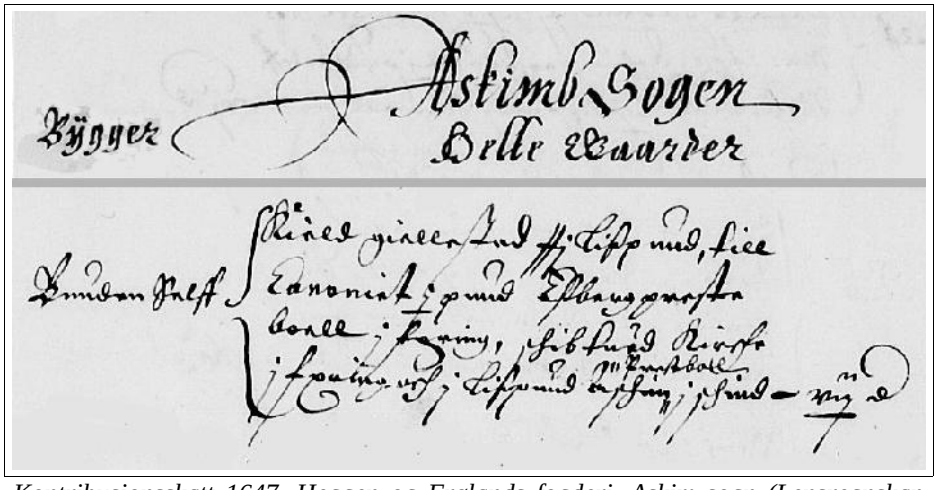

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Askim sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 27).

Skattematrikkelen det året viser:
«Kield Giellestad 21 lispund.
Till canoniet ½ pund.
Esberg presteboell 1 fr.
Schibtued Kirche 1 fr. och 1 lispund.
Aschim prestbol 1 schind.
Byger bunden selff».

Bygdebokforfattere tar gjerne slikt som indikasjon på at faren var avgått ved døden, men det skulle snart vise seg

at Guttul levde i beste velgående.

I juli 1650 ble Kjell trukket for bygdetinget for skattesvik. De tre siste årene hadde han oppgitt at han eide bondegodset i Gjellestad på 1 skippund 1 lispund, som omfattet nær halve gården, og hadde derfor sluppet å betale odelsskatt. Nå kom det frem at det egentlig var Guttul som drev denne delen av gården, og at Kjell brukte den andre halvparten. Retten henstilte til Kjell om å komme til enighet med fogden med mindre han ville risikere at hans del av gården ble konfiskert til fordel for kronen.

Kjell var kirkeverge i årene 1651-53. Han døde allerede omkring 1655, og ser ikke ut til å ha etterlatt seg barn.

Det er uvisst om Guttul var i live ved Kjells død, men han må i så fall da ha vært i åttiårsalderen.

Guttuls datter Mari fikk syv barn som vokste opp. En av sønnene fikk omkring 1655 navnet Guttul, noe som kan bety at Guttul Gjellestad da var avgått ved døden. Besteforeldre ble på denne tiden vanligvis ikke oppkalt så lenge de var i live, men det kan påvises flere unntak fra regelen, så noe entydig mønster kan man ikke regne med.[894]

(Barn IX:156, Far XI:621, Mor XI:622)

Gift

Barn:

Maren Guttulsdatter Gjellestad. Levde 1617. Død 1677 på Ruud Søndre (Store), Askim (ØF). (Se IX:156).

X:321 fm fm ff ff ff

Ole Bjørnsen Haug Vestre. Odelsmann. Levde fra 1591 til 1594 på Haga Vestre, Eidsberg (ØF). Død før 1609.

«Helge Olsen Haug» som overtok gården senest i 1612 kalles odelsmann til Haug.

Hans far må ha derfor ha vært den eldste sønnen til Bjørn Haug og bror til Helge Bjørnsen Tveiten.

Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

«Oluff Houg» var 15.05.1591 med og forseglet allmuens fullmakter fra Eidsberg da den 14-årige Christian IV skulle hylles i Oslo. Hans segl inneholder bokstavene «* OLEF * O[...]VNS».

Bygningsskatten til Jonsok 1593:
«Oluff Houg - 60 sk.».
Bygningsskatten til Jonsok 1594:
«Oluff Houg - 60 sk.».

Det ble avholdt en rettergang på «Frederichstad Raadstuffue» 17.10.1608. Da gikk Karin Salig Mads Haraldssøns enke til sak mot et antall bønder i Heggen og Frøland skibsrede for gjeld, blandt disse «Oloff Haugis Arffuinger». (Fredrikstad lagdømme, protokoll II, folio 10a).

Det må bety at Ole døde senest det året. [895]

(Barn IX:161, Far XI:641)

Gift

Barn:

Helge Olsen Haug Vestre. Levde 1592. Levde 1604 på Sulerud, Eidsberg (ØF). Levde fra 1610 til 1635 i

894 H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 209 (p. 64). Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 8. Heggen og Frøland skibrede, folio 522. Koppskatten i 1645, Akershus Len, Heggen og Frøland fogderi, Askimb prestegield, folio 11. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Essberig Sogen, folio 27. Gårdshistorie for Askim, Bind 3, side 60-62. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 345. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 129. R. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, side 157. Sten Høyendahl: Guttul Torkelsrud og hans etterslekt, NST Bind XL (2005), side 3-8, 16-18, 49-51.

895 Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 75 Allmuen i Eidsberg (1591), side 109 og 229, segl 9. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 619.

Haug Vestre, Eidsberg (ØF). Død omkring 1642 i Haug Vestre, Eidsberg (ØF). (Se IX:161).

X:325 fm fm ff fm ff

Lars Vete Nordre. Gårdbruker. Levde 1593. Levde fra 1613 til 1622 på Vete Nordre, Eidsberg (ØF).

Nord-Vete er den vestlige delen av Vete-området. Denne matrikkelgården grenser i øst til Sø-Vete, i sør til Gullberg og i vest til Halstvet og Torkelsrud.

Den «Røde Bok» oppgir omkring 1400 at Eidsberg prestebol eide et ertogbol «i nødra Væto», men etter reformasjonen var hele Nord-Vete bondegods.

Harald Vete eide i 1615 hele gården. Ole Løken i Askim var eier i 1642, mens Iver Olsen Løken hadde overtatt gården i 1647. Han døde omkring 1650, og Gulbrand Olsen Follestad i Røyken ble eier. Fra 1672 eide futen Jens Biering på Lindhol gården. I årene 1677-1680 oppgis han selv å være bruker av Vete. I løpet av 1680-årene må futen ha solgt eller pantsatt Nord-Vete til korporal Burchart Klein ved vesterlendske dragonkompani, for i 1693 pantsatte korporalen gården til futens svigersønn, Christian Knudsen Vendelboe mot et lån på 80 Rdl. Året etter solgte Vendelboe Vete til Peder Olsen Fjøs, som var fra Sø-Vete (Skjøte 10.12.1694). Peder overlot igjen gården til sønnen Nils, som først var bruker for faren og senere ble selveier.

Kristoffer var bruker på Nord-Vete i 1593, 1594 og i 1604.

Vi finner Lars som leilending på Nord-Vete første gang i skattelistene for 1613 og 1614.

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Edtzberg Sogenn - Bunde Guotzs.
Lauritz Wette.
Smør - 9 bis: merker - 4 alb:
Kornn - 3 spannd.
Fuoring - ½ daller».

Han er også bruker av Nord-Vete i 1618 og 1622.

Peder, som i 1637 kalles Peder Larsen, var så bruker fra 1623.

I 1629 og 1639 oppføres Peder og Laurids som brukere, dette er neppe samme Lars, men muligens hans sønnesønn.[896]

(Barn IX:163)

Gift

Barn:

Peder Larsen Vete Nordre. Levde 1608. Levde fra 1623 til 1637 på Vete Nordre, Eidsberg (ØF). (Se IX:163).

X:329 fm fm ff mf ff

Even Knutsen Hjelmark. Gårdbruker. Levde 1575. Levde 1579 på Hjelmark, Eidsberg (ØF). Død 1635 på Hjelmark, Eidsberg (ØF).

Even er nevnt første gangen i 1575 i forbindelse med en hestehandel, men da hadde han neppe overtatt gården enda:
«Midfasth 75 then første for midfasth (8 Marts) Anno 1575.
Euind Jelemarck bestod at then hest Christoffer Schollen fick aff hannom oc Christiern Stalsuend kende at were then hest han solde Niels Cristienrsen oc then mand Euind fick same hest aff bestod at han haffde opfød same hest.»

Hans far ga opp boet i 1579. På skiftet, som ble avholdt «tisdagen efter Allehelgensdag» det året, fikk Even 19 lispund tunge i Hjelmark.

896 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 414-415.

Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

«Effuen Hielmarc» var 15.05.1591 med og forseglet allmuens fullmakter fra Eidsberg da den 14-årige Christian IV skulle hylles i Oslo. Hans segl inneholder initialene «O [H?]» - muligens K i K[nutsen].

Fra begynnelsen av 1590-årene var han lagrettemann og var derfor en kar som nøt stor tillit blant sine sambygdinger. Han ble bygdelensmann våren 1607, men beholdt som flere andre ikke lensmannsombudet i noen lengre tid.

Narvestad ble i 1604 brukt av en Even, antagelig Even Knudsen Hjelmark som dermed drev to store gårder.

17.10.1608 gikk Karin Salig Mads Haraldsens enke til sak mot Even Hjelmark på Gunder Narffuestads vegne, Even Hielmark, Oluf Strømnes og deres medarvinger på Dorrette Narvestads vegne og flere for gjeld (Fredrikstad lagdømme, protokoll II, folio 18a).

I sin egen gård eide han i 1615 16 lispund tunge mens sønnen Jon Evensen eide 12 lispund.

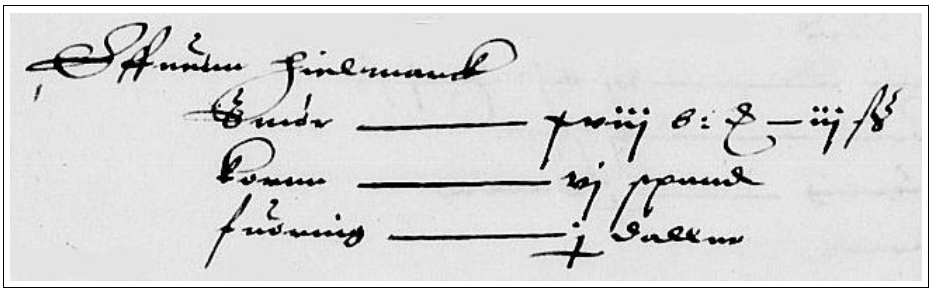

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Eidsberg prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg 3, litra 8, bilde 27).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Edtzberg Sogenn - Bunde Guotzs.
Effuenn Hielmarck
Smør - 18 b: merker - 3 sk.
Kornn - 6 spannd.
Fuoring - ½ daller».

Omkring 1620 drev han sagbruk i Moensbekken og skar i 1618 15 tylvter bord.

Ifølge gårdshistorien hadde Even i 1620 økt sin part til 18 lispund. Dessuten oppgis det at han eide 13 lispund tunge i en av Hoiegårdene, hele Narvestad (2 skippund tunge), 3½ lispund tunge i Nordre Langnes og 3 lispund tunge i Nord-Bøli (Koppegården).

Jeg får ikke dette til å stemme med oppgaven over landskatt til Martini 1620:

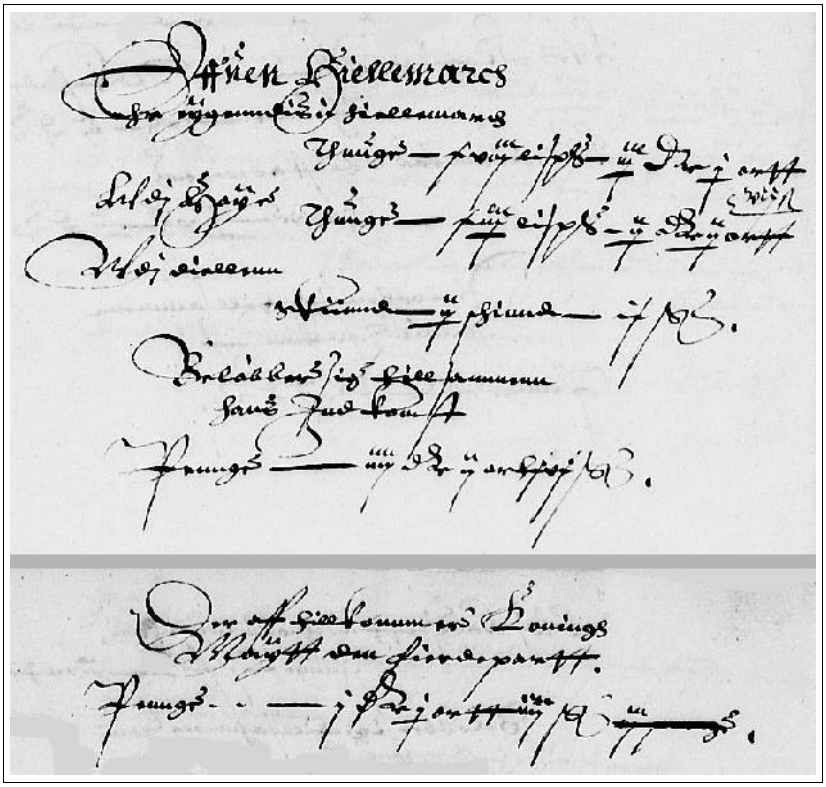

Landskatt Martini 1620, Heggen og Frøland fogderi, Eidsberg prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 55, legg 3, litra D, bilde 25).

«Effuen Hiellemarch ehr eygendis
i Hiellmarch Thunge - 18 lispd - 2½ Dr ½ ortt
Wdj Hoye Thunge - 12½ lispd - 1½ dr 1½ ortt
Wdj Diellenn [Dæli] Tiiende - 1½ skind - 9 sk.
Beløbber sig tillsammen Hans Jndkomst
Penge - 4 dr 2 ortt 16 sk.
Der aff tillkommer Koningh Maytt den fierde partt.
Penge - 1 dr ½ ortt 4 sk».

Da Evens kone Karen Tronsdatter døde i 1627, ble jordegodset til dels delt mellom barna. Av Hjelmark var da 12 lispund tunge pantsatt i Kristiania, og denne parten fikk barna til innløsning, dessuten var det 12½ lispund til deling. Den eldste sønnen Gaute Evensen fikk 10½ lispund og de to døtrene en ubetydelig part hver seg. (Skifte 28.02.1627.)

Våren 1635 ble det holdt skifte etter Even, og da ble det siste halve skippundet i gården delt mellom barn og barnebarn. (Skifte 19.03.1635).

Etter Gautes død var det igjen gamle Even som sto for gården i tre-fire år. Fra 1628 fikk han svigersønnen Ellef Mogensen fra Oraug til å overta den. Ellefs kone Dorte Evensdatter var svært oppofrende mot faren på hans gamle dager, og Even holdt mye av henne. Høsten 1634, ikke lenge før han døde, satte han opp et gavebrev som overlot henne og Ellef den plassen som Knut Evensen brukte, siden Ellef hadde kostet på den ganske mye, og Even bestemte videre at Dorte skulle gjøres brorgild ved skiftet etter ham, «og det formedelst hun alltid har vært ham så from og god og fremfor de andre hans barn har hatt stor møye og umake for ham, både i hans velmakt så vel som i hans alderdom og skrøpelighet, til denne dag.» (Gavebrev 14.08.1634.) Dette gavebrevet ble imidlertid ikke tinglest, og derfor kjent ugyldig senere.[897]

(Barn IX:165, Far XI:657)

Gift med neste ane.

Barn:

Gaute Evensen Narvestad/Hjelmark. Levde 1590. Død 1623 på Hjelmark, Eidsberg (ØF). (Se IX:165).

X:330 fm fm ff mf fm

Karen Tronsdatter Narvestad. Levde 1575. Død 1627 på Hjelmark, Eidsberg (ØF).

Karen og Even hadde følgende barn:
Gaute, til Narvestad, senere til Hjelmark.

897 Bygdebok for Eidsberg, Bind I: Bygdehistorien 1537-1800, side 403. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 247-248; Bind II, side 757. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 75 Allmuen i Eidsberg (1591), side 109 og 229, segl 4.

Jon, til Narvestad.
Knut.
Maren, gift med I. Kristen (Sø-Garsegg?), II. Amund Sø-Garsegg.
Dorte, gift med Ellef Mogensen Oraug i Askim/Hjelmark.[898]

(Barn IX:165)

Gift med forrige ane.

X:345 fm fm fm mf ff

Jon Aslachsen Onstad. Odelsbonde, lagmann. Levde 1560. Levde 1591 på Onstad, Skiptvet (ØF). Død omkring 1600.

Jon var sønn til Aslach Simensen Onstad i Skiptvet.

På Herredagen 03.10.1578 ble det avsagt en dom gjengitt i «Norske Herredags-Dombøger I», hefte I, side 272 (trykt i 1893). Jon og hans bror Simen gikk ifølge denne, sammen med Einer og Simen Tostenssønner, til sak mot Rolf i Dingstad og alle hans medarvinger. Det fremgår av dommen hvem som var Jons og Simens forfedre.

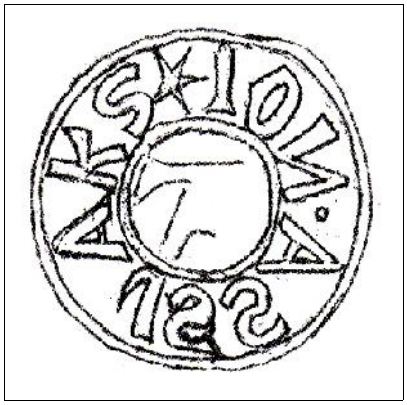

Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

«Joenn Aslagsønn» var blandt de lagrettemenn og menige bønder i Skiptvet som 20.05.1591 forseglet allmuens fullmakt ved hyllingen av Kong Christian IV i Oslo.
Hans segl inneholdt bokstavene «* ION * ASSLAKS»

Olluff Onstad, som i 1611 eide 15 lispund i gården, var antagelig hans sønn.[899]

(Barn IX:173, Far XI:689)

Gift

Barn:

Olluff [Jonsen?] Onstad. Levde 1588. Levde fra 1610 til 1639 på Onstad, Skiptvet (ØF). (Se IX:173).

X:353 fm fm mf ff ff

Baard Borgersen Brødremoen Vestre. Gårdbruker. Levde 1563 på Brødremoen Vestre, Eidsberg (ØF).

Baard var antagelig far til, eller i skyld med, Borger Baardsen Brødremoen.

Han var troligvis sønn til Borger Hoie, og benyttet muligens som sin far skriveren på Vestre Haga, Peder Brun, til å begå forfalskning. Om disse forholdene og om en viss forbindelse med Brødremoen forteller et interessant brev fra Tønne Galle på Akershus til futen Hans Fynbo i Heggen og Frøland. Det var denne futen som hadde fått svindlerne for retten.

Det utrykte brevet er datert 17.07.1563, og Tønne Galle ber futen om:
«at du strax skynder deg her ind thill meg ufortøvet, och faarundrer jeg meg storliigen hvi at du iche flir meg de peninge som du vetst meg tillstaar, de vij (7) daller hos Baar i Brøremon ... der saam de icke nu ville betalle deg paa mine vegne, da tak sex mend med deg och rid i deres gaard och ladt udmede (utpante) saa møget saam jeg haver skyll for mitt och hvis semjeraad saam de ere meg i den Sag med Rette pligtig ... du kanst vell tenke at meg gjøres peninge behaav hær i fremede sted ... Skyndt deg hid till meg med hvis som (det som) jeg nu haver skrevet deg till om. Tag her ingen faarsømmelse faare, och kom her ind paa onsdag eller torsdag och betall ingen peninge udt før endt du kaamer till meg.»

---

898 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen. Bind I, side 248.

899 Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 552, 557-559, 593. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 73 Allmuen i Skiptvet (1591), side 107 og 229, segl 1.

Mer interessant enn pengesorgene er imidlertid en etterskrift som Tønne Galle har føyd til:
«Jegh haver hørtt att Gunder Hage och Olloff Baarjesøn ere nedt dragne til min herre (Kongen). der pas(s)er ieg inttet paa. ieg haver daam faare meg. och er Baardt i Brøermoen i raadt med dennom..»

Hvilken forbindelse denne Baard hadde med falskneri-saken kan imidlertid ikke fastslås.[900]

(Barn IX:177, Far XI:705)

Gift med neste ane.

Barn:

Borger Baardsen Skibsrud/Brødremoen Vestre. Levde 1578. Levde fra 1593 til 1623 på Skibsrud, Trøgstad (ØF). Død 1651 på Brødremoen Vestre, Eidsberg (ØF). (Se IX:177).

X:354 fm fm mf ff fm

Live Baardsdatter Brødremoen.

Live nevnes i skiftet etter Peder Anundsen på Rygge, Hobøl, som ble avholdt 21.03.1622 etter at hun selv var død. Peder var sønn til Lives bror Anund.

Skiftet viser at hennes bror, Anund Baardsen, hadde odelsjord i Lier, Askim.

Live og Baard hadde bl.a. følgende sønner.
Helge, bruker av Brødremoen.
Borger, bruker av Skipsrud, Trøgstad.[901]

(Barn IX:177, Far XI:707)

Gift med forrige ane.

X:373 fm fm mm fm ff

Jacob Assersen Narvestad. Gårdbruker. Død etter 1595 på Narvestad, Folkenborg, Eidsberg (ØF).

Narvestad ligger i den nordvestligste delen av det slette området som strekker seg fra Holt, over Berg, Skjøltvet og Folkenborg til Mustorp og Narvestad, der dette slettelandet skråner bratt ned mot Mysenelva eller Lekumåa. Matrikkelgården Narvestad grenser i sør og øst til Mustorp, i nord til elva med Østereng på nordsiden, og i vest til Nord-Langnes.

Gårdsnavnet Narvestad er satt sammen av mannsnavnet Narve (gammelnorsk «Narfi») og -stad (gammelnorsk «staðir») som betyr bosted eller gård. Den er sannsynligvis ryddet i vikingtiden (800 - 1000 e. Kr.). Innmarka er for det meste slett, mens utmarka har mange bratte bakker.

Det første kjente dokumentet om Narvestad er et makeskiftebrev fra 1520. Torsdag før palmesøndag (29. mars) møttes lagmann Erich Ericson, borgermestrene Bjørn Gunnarson og Helge Asserson, byfogden Arvid Gøstafson og borgeren Nils Larensson, alle fra Oslo, i Spaken i Klemetskirkens sogn i Oslo som vitner til et makeskifte, der Jens Aakeson, oldermann i Helliglegems Gilde i Oslo, overdro «alth Narffvestad som ligger i Eisberg prestegjeld i øffre lutenom i Borgasysle» og dessuten ½ punds rente i Nedre Sand i Ski sogn i Follo, til Osloborgeren Olaf Jakobson. Olaf ga til gjengjeld Helliglegems Gilde hele Spæren i Eiker i Buskerud. De to partene overlot hverandre alle brev som gjaldt disse gårdene, og skulle det finnes dokumenter som var forlagt eller gjemt, skulle disse være ugyldige (DN VII 550).

10.01.1610 ble skriveren og seks lagrettemenn i Eidsberg innstevnet for Fredrikstad lagting av Helge Haug, Ole Garsegg og Anbjørg Jacobsdatter Størløs i Rødenes på vegne av deres stebarn. Skriveren hadde forfattet skiftebrevet etter Jacob Assersen, og de tre klaget over at han åpenbart hadde favorisert Ole Strønes i Trøgstad «paa Sin Egenn veignner» og Thore Finnestads stedatter Elin Mathisdatter ved utdelingen. Elins bror het Engebret Mathisen. Jacob blir senere i lagtingsreferatet kalt Arvidsen, etter alt å dømme ved en feilskrift. Det ble opplyst at Jacobs hustru Sigrid døde «Immellom for:ne Jacob och hans Barenn, Som hannd haffuer Aufflid Medt for:ne Sin høstruff Sigrij». Saksøkerne hevdet at Jacobs gods ikke var delt ut i sin helhet, og at Elin Mathisdatter i strid med loven hadde fått full brorpart på skiftet. Lagtinget ga dem medhold i at nytt skifte måtte holdes.

Thore Finnestad i Eidsberg ble senere en av de største jordegodseierne i Eidsberg. Han var gift med Gunhild Jonsdatter, datter til den tidligere oppsitteren Jon Bjørnsen på Finnestad. Hennes første ektemanns navn må ha vært Mathis Jacobsen. Sammen med et stort antall bønder ble Mathis Narvestads arvinger i Eidsberg i oktober 1608 innstevnet til Fredrikstad lagting for gjeld av lagmann Mads Haraldsens enke, Karin, og gjelden ser for manges vedkommende ut til å ha vært stiftet minst tyve år tidligere. Ifølge et utrykt diplom av 06.06.1595 i Riksarkivet opptrådte Jacob Narvestad som lagrettemann, og vi har åpenbart kommet til rett gård da også Ole Strønes med sine

900 Gårdshistorie for Eidsborg og Mysen, Bind I, side 697-698. Ludvig Algrim: En gigantisk eiendomssvindel på midten av 1500-tallet, Runar nr. 2/1982, side 141.

901 RA diplom 21. mars 1622, Rygge i Hobøl - papir. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 698. Ludvig Algrim: En gigantisk eiendomssvindel på midten av 1500-tallet, Runar nr. 2/1982, side 141.

medarvinger på Dorthe Narvestads vegne i oktober 1608 ble innstevnet av lagmannens enke.

Gunhild står oppført som bruker på Narvestad i 1593, åpenbart som enke etter Mathis Jacobsen som må ha brukt gården. Narvestad ble i 1604 brukt av en Even, antagelig Even Knudsen Hjelmark som dermed drev to store gårder. Også en Gunder Narvestad ble i oktober 1608 innstevnet av lagmannens enke, og Even Hjelmark, som forøvrig selv ble innstevnet, møtte på lagtinget på hans vegne. Aslak Garseggs arvinger skulle også møte ved samme anledning, om nå Aslak var brukeren fra 1593.

Av saksøkerne var Anbjørg Jacobsdatter Størløs uten tvil datter til Jacob Assersen. Av lagtingsreferatet fra 1610 fremgår at Anbjørg var gift med Harald Størløs, som hadde vært lagrettemann allerede i 1591 og hadde seglinitialene «HS». I 1615 eide han hele bondegodsparten, 12 lispund, i Størløs.

Ole Garsegg var nok identisk med mannen som satt på Vestre Garsegg i 1612, og var der til omkring 1630. Han skattet ikke for jordeiendom i 1615, men i odelsjordeboken for 1624 står han oppført med 16 lispund odels- og pantegods i sin gård, samt 6 lispund odelsgods i Nalum i Rakkestad.

Helge Haug deltok utover på 1600-tallet i en lang rekke prosesser om sin slektsgård Vestre Haug, men søksmålet om arven etter Jacob Assersen hadde ikke noe med hans egen slekt å gjøre. Ordlyden i lagtingreferatet er noe merkelig. De tre saksøkerne hadde reist saken «paa dierris Steffbarns vegnner». Dette kan vanskelig gjelde for Anbjørg Jacobsdatter, men for Helge Haug kan det stemme bra siden han hadde stedatteren Mari Assersdatter.

Også Ole må ha hatt nær tilknytning til Jacob Assersens slekt, og mest trolig var han en svigersønn. I 1644 satt Anders Rasmussen Søndre Nord-Moen med 5½ lispund i Vestre Garsegg, og i 1660 med ett skippund, hele gården. Sønnen Sjøfar drev denne gården fra 1661. Ved Mari Assersdatters skifte i 1677 ble det oppgitt at Vestre Garsegg, hvor skylden i begynnelsen av 1600-årene hadde blitt regulert til 16 lispund, var hennes odelsgods, og gården skulle da ha vært i slektens eie i tretti år. Unntaket var om makeskifte var skjedd odel mot odel, men noe slikt har neppe funnet sted. Mye taler for at Jacob Assersen i sin tid hadde eid hele Vestre Garsegg.

Jacob Assersen og hans hustru Sigrid må ved sin død ha vært noe opp i årene, siden de hadde en gift datter. Ifølge lagtingsreferatet fra 1610 hadde deres «Barenn», trolig en entallsform, avgått ved døden etter sine foreldre, sannsynligvis i voksen alder. Mathis Jacobsen døde før 1593, mens foreldrene fortsatt var i live. Siden Helge Haug sto først blant saksøkerne kan Jacobs og Sigrids avdøde barn ha vært Asser Garsegg. Navnet Jacob fortsatte i Assers etterslekt med Mari Assersdatters yngste sønn. Navnet var riktignok ikke spesielt sjeldent, men heller ikke blant de vanligste på denne tiden. Trolig hadde Asser i slutten av 1590-årene bodd på Vestre Garsegg, og hans eventuelle eierpart i gården kan ha vært overtatt av slektninger eller blitt bortpantet.[902]

(Barn IX:187)

Gift med neste ane.

Barn:

Asser [Jacobsen?] Garsegg/Sulerud. Levde 1588. Levde 1601 på Garsegg Vestre, Eidsberg (ØF). Død omkring 1603 på Sulerud, Eidsberg (ØF). (Se IX:187).

X:374 fm fm mm fm fm

Sigrid Narvestad. Død etter 1595 på Narvestad, Folkenborg, Eidsberg (ØF).

Sigrid og Asser hadde følgende barn:
Mathis, overtok Narvestad.
Anbjørg, gift med Harald Størløs som var lagrettemann fra 1591.
Asser [antagelig], til Vestre(?) Garsegg og Sulerud.[903]

(Barn IX:187)

Gift med forrige ane.

X:517 mf ff ff fm ff

Christopher Soprim. Levde 1580. Levde fra 1593 til 1634 på Soprim, Hemnes, Høland (AK).

Soprim med sine omkring 32.700 dekar, er den nest største eiendommen i Høland prestegjeld, bare Gåsviken har mer. Fra det sørligste til det nordligste punktet er det 9 km, mens utstrekningen i østvestlig retning er 11 km. Gården grenser mot ikke mindre enn 11 andre gårder i Høland, foruten Rømskog og Rødenes.

I nordøst går delet mot Bolstad langs den gamle herredsgrensen til Setskog. Det begynner i Bjørnesundet, sør for Gåsefjorden i Mjemen, og løper sørøstover til det møter Østfolddelet og Rømskog etter 1 km. Herfra følger delet kommunegrensen mot Rømskog, som vekslende har sørøstlig og sørvestlig kurs. Det går gjennom den vestre delen av Vortungen og videre langs Søndre Steinstjern til Store Risen. Midt i denne sjøen svinger delet vestover, nå med Rødenes på andre siden. I sør har Soprim dele mot Skulerud og Pavestad. Det starter ved Østfoldgrensen, bare litt

902 Fredrikstad lagtingsprotokoll nr. I-VIII 1607-1615, side 113-115. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 747, 756. Sten Høyendahl: «Ut av historiens mørke. Asser Garsegg og hans navnløse hustru i Eidsberg», Runar nr. 2/2003, side 27-30.

903 Sten Høyendahl: «Ut av historiens mørke. Asser Garsegg og hans navnløse hustru i Eidsberg», Runar nr. 2/2003, side 27-30.

sør for Nordre Røytjern, og gjør så en bue først i nordlig lei, deretter vestlig, om Røytjern, Oksetjern, Kråketjern og Vestre Røytjern. Herfra går delelinjen videre vestover gjennom Trolldalen og Trolldallstjern til den møter Mjerma like sør for Narvestad. Elva markerer grensen vestover, nevnt fra sør mot nord, mot Lund, Skarebøl og Bøen. I nord er innsjøen Mjermen et entydig landemerke mot gårdene på den andre siden; nemlig Holmbro, Basnes, Halsnes, Snarholt og Moseby.

Christopher er oppført i skattelistene for Soprim fra 1593:
Bygningsskatten til Jonsok i 1593:
«Christoffer Suoprum - F. [Fullgård] - 60 sk.».
Bygningsskatten til Påske 1604:
«Høllandtz Prestegield - fuldegaarder giffuer huer 60 sk.
Christoffer Suaprem - 60 sk.».

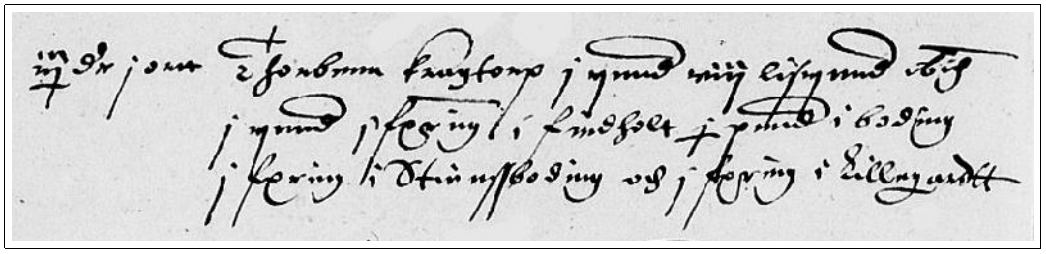

Landskatt Martini 1610, Øvre og Nedre Romerike fogderi, Nedre Romerike, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 6, litra 9, bilde 39).

Landskatten til Martini i 1610 viser hans gårdsparter:
«Christoffer Suaprimm
1 pund ibid
8 lispd. i Gaassuig [Garssuig?].
1 fær. i Halsnis.
5 lispund i Narfuestad».

O. Rygh skriver om Soprim i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 140, Soprum, skrives «i Suapræimum» i den «Røde Bog» (side 451, i Udgaven trykt Snapr-), Suaprinn (St. 108), Snapperem i 1578. Suaprem 01.01.1594, Suaprim i 1617, Saprim i 1666 og Soprim i 1723.
«Efter de ældre Former skulde man antage som Middelalderens Form Svápreimr. Om dette Navn, der sikkert har heimr til 2det Led, kan vel antages, at 1ste Led er sproglig beslægtet med sópa, at sope, feie, og at det r, hvormed dette Led ender, skriver sig fra en gammel Genitivendelse -ar. Det er derefter rimeligt, at Forleddet indeholder et Elvenavn (af Betydning: den sopende); Elven kunde være den, der gaar fra Søen Mjermen til Hovedelven.»

Soprim kan være blant de mange «heim»-gårdene som ble ryddet i tiden 200-600 e. Kr. På gården finnes flere dyregaver. Soprim var fullgård i 1577 og kan ikke ha ligget øde etter Svartedauen.
I middelalderen kan det ha vært minst tre gårdsbruk under Soprim. I 1577 var vissøren, det vil si den faste skatten, av Soprim satt til 4 skilling 2 album. Vissøren av en gammel fullgård var i 1577 bare 2 skilling, og av en halvgård 1 skilling. Dette tyder på at det bak det ene gårdsbruket skjuler seg minst én gård til. I tillegg kommer Narvestad som fram til omkring 1600 var skattlagt som ødegård, og muligens ble ryddet alt i vikingtiden.

I Jon Anjers tillegg til boken om «Karlsrudslekten fra Trøgstad» av Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud opplyses det at far til Even på Søndre Nadem het Christopher, men at Evens foreldre ikke er funnet.
Denne Christopher må imidlertid være identisk med Christopher Soprim:
- Omkring 1629 overtok Even Nadem halvparten av den part Christopher eide i Sø-Garsegg (feilaktig kalt Gaasvigen i lensregnskapene).
- Ifølge fogderegnskapene for 1632-33 måtte Even Nadem bøte for å ha slått sin bror, Niels Soprim, på munnen. Niels overtok Soprim etter Christopher omkring 1635.
- Even brukte Soprim fra omkring 1646.

Det ser ut til at Christopher var gift minst to ganger, men vi kjenner ikke konenes identitet.
Barn i hans første ekteskap:
Even, til Søndre Nadem, senere til Soprim.
Barn i hans 2. ekteskap:
Ca. 1610: Niels, overtok Soprim.
En datter, kanskje gift med Nils Stensen på Grepperud Store.
2 døtre som levde i 1645.
Det er også mulig at Engebret som brukte Evenby Nordre fra 1610 til 1660 var Christophers sønn eller svigersønn.

En husmann ved navnet Siver bodde på gården hos ham.

I 1560-1561 finner vi under «Daler och faar, for slotz arbeidt - Hølanndt»:
«ij faar Aff Knudt Lundtt och Euindt Suaprim» (Norske Lensrekneskapsbøker 1548-1567).

Denne «Euindt Suaprim» skulle kunne være far eller svigerfar til Christopher Soprim og farfar eller morfar til Even Christophersen Nadem Søndre/Soprim.

Det meste av landskylda i Soprim, omkring 20 av 32 lispund, var eid av oppsitterne alt fra 1590-årene, og hovedbrukene under Soprim har vært på deres hender helt fram til i dag. Soprim utmerker seg følgelig med en selveiertradisjon som går adskillig lenger tilbake i tid enn det som har vært tilfelle for de aller fleste andre gårdene i Høland.

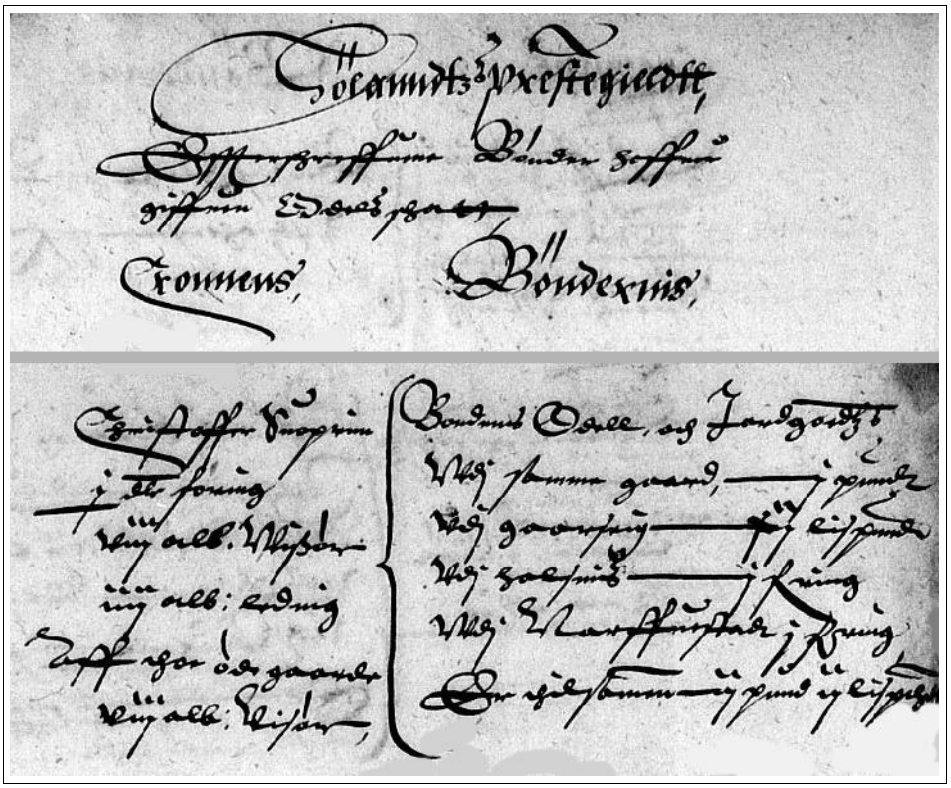

Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Høland prestegjeld (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 103, folio 10).

Odelsjordeboka i 1615 for Høland prestegjeld viser Christophers odelsgods.

«Hølanndtzs prestegieldtt,
Effterschreffune Bønder haffuer giffuen Odels schatt,
Cronens:
Christopffer Souprim
½ dlr foring - 14 alb. Wisør - 4 alb: leding,
Aff thoe ødegaarde 8 alb: Wisør
Bøndernis:
Bondens Odell och Jordgodtz
Wdj samme gaard - 1 pund
Wdj Gaarsvig - 12 lispund
Wdj Halsning - 1 fring,
Wdj Narffuestad 1 fring,
Er thilsammen - 2 pund 2 lisphd»

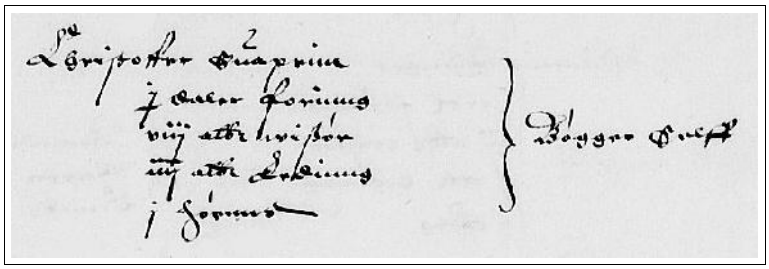

Jordebok 1616-17, Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 40, legg 3, litra 3, bilde 25).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog Paa Ald Huiss Rettighedt och Inndkombst Bønnderne udj Nedre Rommeriges Fougderie till Konng: Maytt: och Cronen Aarligenn udgiffuer och Derwhinnden(?) Jnndført Huiss Lanndschyldt, Forinng, Wissøer och Leding, Dette Aar forhøigett Och Paalagdtt er. Begnett fra Philippi Jacobi Dagh 1616, och till Aarssdagen Anno 1617 - Høelandz Prestegieldt.

Christoffer Suaprim.
½ daler Forinng.
8 alb: Wisøer.
4 alb: ledinng.
1 Høenns.
Bøgger Selff».

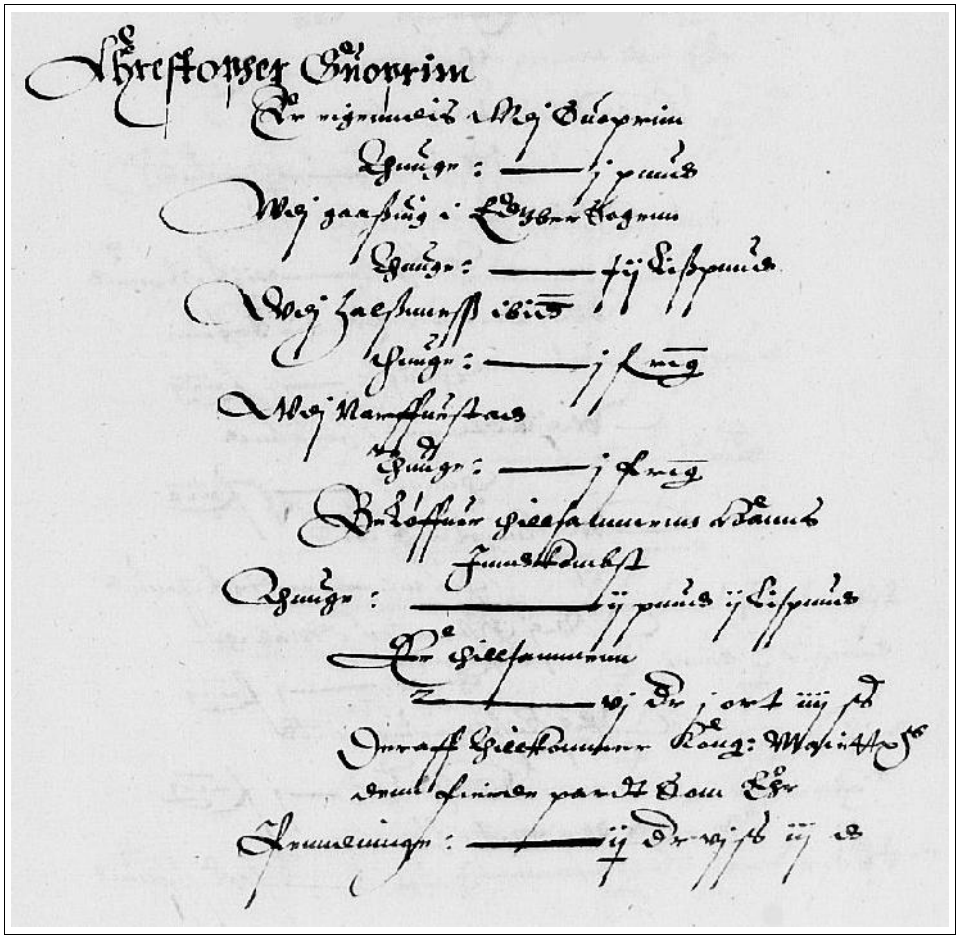

Landskatt Martini 1618, Nedre Rommerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 49, legg 1, litra H, bilde 8).

Landskatten til Martini i 1618 viser:
«Chrestopher Suoprim Er eigenndis
Wdj Suoprim - Thunge: 1 pund.
Wdj Gaasuig i Edzber Sogenn - Thunge: 12 Lispund.
Wdj Halsnnes ibid - Thunge: 1 Frng.
Wdj Narffuestad - Thunge: 1 Frng.
Beløffuer Thillsammen Hannds Jnndkombst - Thunge: 2 pund 2 lispund.
Er Thillsammen 6 dr 1 marrk 4 sk.
Deraff Thillkommer Kong: Maiettz: denn fierde pardt Som Ehr - Penndinge: 1½ dr. 7(?) sk».

Han betaler skatt av de samme gårdspartene frem til 1929, andelen i Gaasuig hadde økt til 12 lispund tunge i 1618.

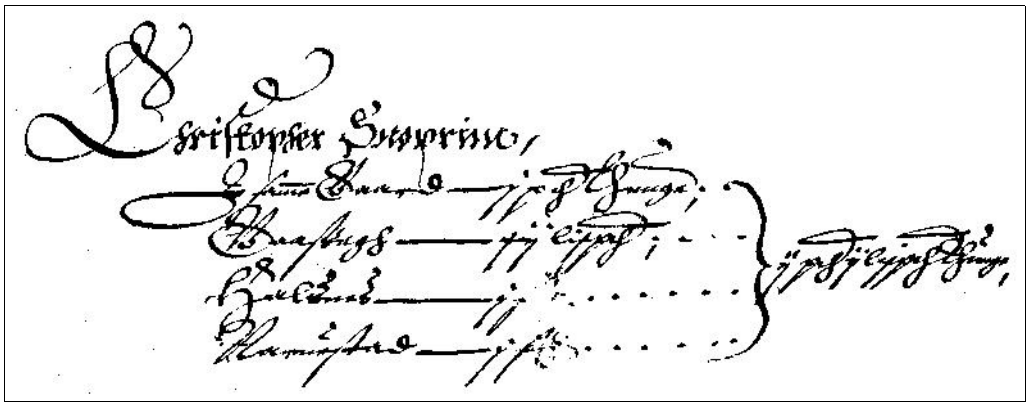

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Høelands Prestegieldtt».

Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 viser for Nedre Romerikes fogderi:
«Høelands Prestegieldtt
Odels Schattebønders Guods i samme Sogn er Angiffuen som Effterfølger,
....
Christopher Suoprim,
J samme Gaard - 1 pd Thunge;
Gaasvigh - 12 lisphd;
Halsnes - 1 fxr: [fjerding]
Naruestad - 1 fxr:
2 pund 2 lispd Thunge».

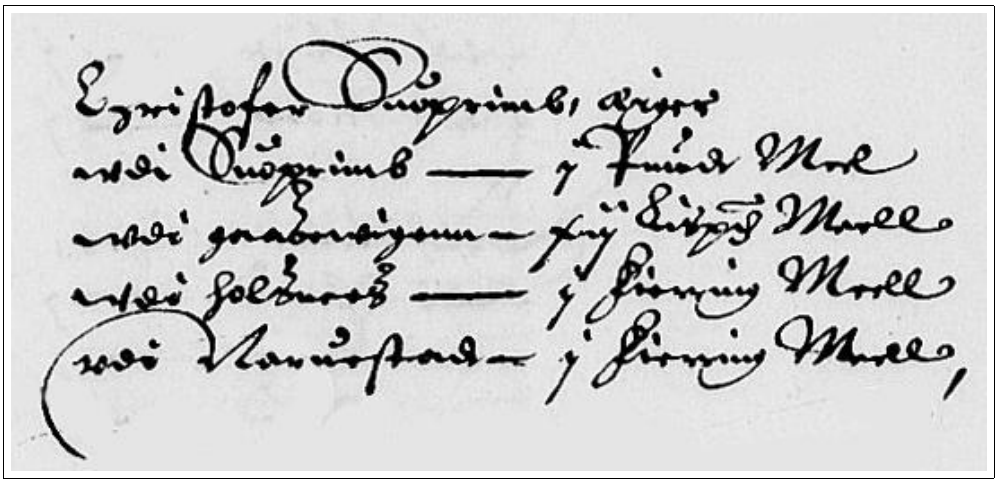

Landskatt 14 dager etter Martini 1629. Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 96, legg 3, litra M, bilde 17).

Landskatten 14 dager etter Martini i 1629 viser:
«Christofer Suoprimb æiger
Wdj Suoprimb - 1 Pund Meel.
Wdj Gaasevigenn - 12 Lispd. Meel.
Wdj Holsnees - 1 Fiering Meel.
Wdj Narfuestad - 1 Fiering Meel».

I 1634 føres Christopher som leilending på Soprim:
«Leilendinge Bønder Som Har Helle och Halffue Gaarde Boende ehr i Høelands prestegield
Christopher Superim - 1 dlr.»

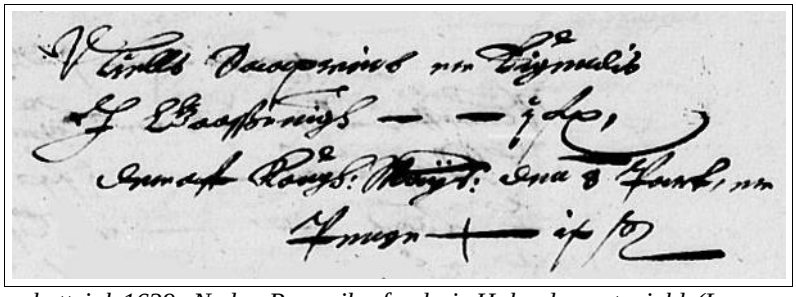

Unionsskatt jul 1639. Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 147, legg 1, litra 39, bilde 26).

Unionsskatten til jul 1639 viser at sønnen Niels nå er oppsitter på gården:
«Niels Saaprimb er Eigendis
J Gaaseuigh - 1 fær.
deraff Kongl: Mayt: den 8 Part, er Penge 9 sh.»

Parten som i lensregnskapene oppgis å være «Gaasuig» (ingen gård heter Gåsviken i Eidsberg) er feilskrift for Sø-Garsegg i Eidsberg. Ifølge Gårdshistorien for Eidsberg og Mysen var landskylden kort etter 1600 delt i to like deler, hver på 12 lispund tunge. Den ene delen eide brukeren Amund selv i 1615 og frem til 1632, da han pantsatte den til Lars Børgesen i Fredrikstad. Den andre halvdelen eide Christopher Soprim i Høland i 1612 og frem til 1629. Ved de tidene ble den delt i to like deler. Even Nadem i Høland eide 6 lispund til 1654, da han enten solgte eller pantsatte den til Anders Olsen i Fredrikstad. Den andre delen på 6 lispund overtok Lars Børgesen i Fredrikstad i 1632, slik at han fra det året rådde over 18 lispund eller ¾ av hele gården. Han døde i 1637, og sønnen Truls Larsen sto som eier av parten i 1638, mens Anne, som var enken etter Lars, sto som eier av parten i 1639 og 1640. Borgermesteren i Fredrikstad, Anders Olsen, overtok de 18 lispund og i 1654 fikk han resten av gården, sikkert nok som pantegods.

Sønnen Niels nevnes på Soprim sammen med to søstre ved koppskatten i 1645, men døde trolig kort tid etter.

Han eide på det tidspunktet 5 lispund i gården. Niels var bror eller halvbror til neste bruker Even.

Omkring 1646 flytter Even fra Søndre Nadem til Soprim. Skattematrikkelen av 1647 viser at han eier parter i Soprim, Nadem og Evenby i Høland og i Sø-Garsegg i Eidsberg:

«Soprim, Effuen paabor.

Schylder 1 schipd. tunge till bunden selff, med bøxell off(ue)r alt.

1 bespd. smør till Høllands presteboll».

Han betaler 6 dr. i skatt.[904]

(Barn IX:259)

Gift

Barn:

Even Christophersen Nadem Søndre/Soprim. Levde 1595. Levde 1610 på Nadem Søndre, Løken, Høland (AK). Død omkring 1660 på Soprim, Hemnes, Høland (AK). (Se IX:259).

X:521 mf ff ff mf ff

Frantz Frantzsøn Flor. Sogneprest. Levde 1515. Levde fra 1540 til 1582 på Nannestad prestegård, Nannestad.

Herr Frantz var trolig prest i Nannestad i over 40 år. Han er stamfar til slekten Flor i Norge.

Nannestad prestegård het Skefilsstaðir i gammelnorsk tid og var da en fullgård på 96 øyresbol. Det var før svartedøden også en Nordre Skefilsstaðir, som under ødetiden kom under prestegården. Vi kjenner til 8 øyresbol i denne gården, men det var sikkert ikke alt. I ødetiden kom også Stensgård ved Hurdalssjøen som presten brukte til seter, og en part av Kykkelsrud, Fraustad, Ruds eng og Kaksrud fet under prestegården. Rudset eng lå ved Rud «vesta elva» og Kaksrud fet ved Leira nord for Kaksrud. Tilsammen var det et stort område som presten brukte i århundrene etter svartedøden. Fra slutten av 1600-tallet ble Rudset eng og Kaksrud fet brukt av andre gårder. Likevel var Nannestad prestegård fortsatt den største prestegården i hele prostiet. I 1722 ble gården taksert til 4½ skippd. tunge med sandig og god åkerjord. Den hadde seterhavn og skog til gjerdefang og brendsel. Det var to husmenn med tilsammen 3½ tønne utsed.

Jordeboka nevner at i 1393 eide prestebolet i Nannestad «allar Skiefuilstader abud prestens» (dvs. hele Skefilsstaðir, prestens bostad), som skyldte 96 øyresbol. Kongen må ha lagt den ut til underhold for presten allerede da kirkene og presteskapet ble organisert fra først av. Kongen kan ha konfiskert gården under kristningsstridene.

Sira Paul er den første presten i Nannestad som vi har navnet på. Han vitnet i en sak om Nordbyvik omkring 1310. Sira Þorstein på Nannestad var i 1326 vitne i en arvesak, og han var trolig prest etter sira Paul. Sira Þorðr Assarsson er nevnt som prest her 1369-1390, men virket sikkert utover dette tidsrommet. Sira Gultormr Hákonarson er omtalt 14.03.1408 og 26.06.1411.

Sira Gudbrandr Petersson var prest i Nannestad fra omkring 1425 og visstnok til 1458. Han hadde en tvist om 4 øyresbol i Brøstad, som var testamentert til Nannestad prestebol. 5. Matæi dag i 1458 kunngjorde to kanniker i Oslo og to lagrettesmenn at de var på Skefilsstad i prestemøte, og der overvar de at Inger Alvsdotter gav alt hun eide i gården Nannestad til Nannestad prestebol. Sira Guttormr var da prest «på Nannestad og korsbror i Oslo».

Sira Amundr var prest i 1489, da han tilkalte Endre prest på Eidsvoll for å ta opp vitnemål om delegang i Bjørvika. Vitnet Bård Tordsson forklarte at han tjente hos herr Gudbrandr vel 30 år før. Et annet vitne (Hallvard Eivindsson) fortalte at faren tjente «hr. Guldbrander». Disse sju prestene er de eneste vi vet navnene til i katolsk tid, men fra reformasjonen er presterekken sammenhengende.

I kallsbokens kan vi lese følgende, antagelig nedskrevet i 1732:

«Effter gamle troverdige Bønder mig gifue Underretning, skal de første Evangeliske Præster have vært kahlt Hr. Frantz, som sønnen Hr. Lars Frantzen succederede».

I Oslo og Hamar Bispedømmes jordebok 1574-77 [Poul Huitfeldts Stiftsbog], side 106, leser vi en bevitnelse av 11.07.1575:

«Wij Effterschreffne Franndtz Frandtzsønn Jttallianner Sogneprest paa Nannestadt».

Det er altså Frantz selv som kaller seg Italiener, da han sammen med to lagrettemenn underskriver innberetningen om kirkens jordegods. Det synes med andre ord å være noe i tradisjonen!

---

904 Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Høland prestegjeld (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 103, folio 10). Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 1. Nedre Romerike fogderi, folio 84. Skattematrikkelen av 1647, Nedre Romerike fogderi, Høllandtz prestegield, fulde gaarder, folio 61. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 657. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 544. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 4, side 237, 486, 488, 498.

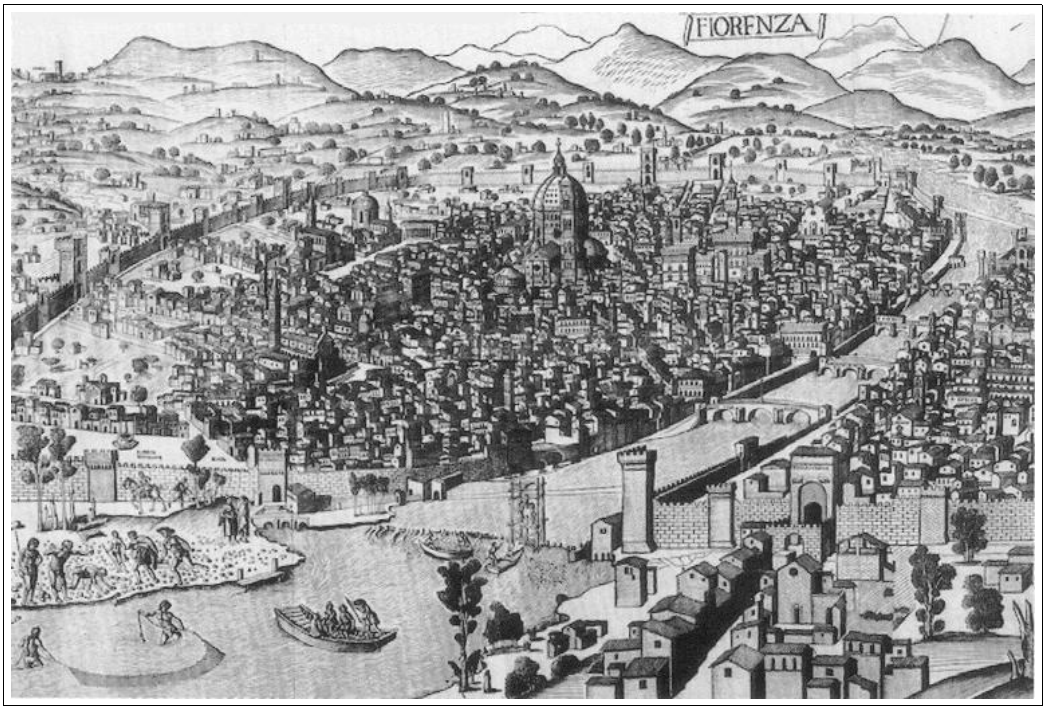

Utsnitt av det berømte «Della Catena» prospektet av Firenze, ca. 1471-1482, hyppig brukt som illustrasjon av byen som i ettertid er blitt stående som selve renessansens arne. (Dette stikket har vært forelegg for minst to nokså samtidige malerier). Firenze var fra 1200-tallet av et økonomisk og kulturelt sentrum, og omkring 1450 hadde byen omlag 130 000 innbyggere. På bildet ser vi hvordan byen er omgitt av en bymur, og midt på bildet ser vi katedralen, Santa Maria del Fiore, med sin berømte kuppel. Kanskje ble herr Frantz døpt i katedralens dåpskapell, Il Battistero.

Det har blitt hevdet at Herr Frantz fikk tilnavnene «Jttallianner» og «Italus» etter en reise til Italia eller at han muligens kom fra Firenze. Det kan jo i så fall virke påfallende at en mann fra det katolske Italia ble luthersk prest her i landet.

Antagelig ble imidlertid herr Frantz født i Firenze på begynnelsen av 1500-tallet. Kildene der skulle kunne inneholde interessante opplysninger; der skal finnes dåpsregistre tilbake til rundt 1450, og omfattende skattelister («Catasti») tilbake til slutten av 1300-tallet. Medici-banken hadde i sin tid representanter i alle større byer i Europa, og florentinske handelsmenn fantes så langt nord som Lübeck. Det har imidlertid neppe blitt foretatt noen undersøkelser om Frantz' italienske slekt.

Fyrstestyret til renessansehumanisten Lorenzo «il Magnifico» de Medici (1449-1492) var i 1494 blitt avløst av et oligarki. Byens borgere var på denne tid sterkt preget av vekkelsen til dominikaneren Girolamo Savonarola (1452-1498) som var en italiensk prest og reformator. Han levde og prekte fra Firenze mot paven. Savonarola ble drept der i 1498, og det er ikke umulig at far eller farfar til herr Frantz var tilhenger av denne merkelige mannen.

Savonarola ble dominikanermunk i 1475 og gjorde seg bemerket som botpredikant under 1480-tallet i store deler av Nord-Italien. Hans virksomhet ble i 1490 konsentrert til Firenze hvor han samlet store og entusiastiske tilskuerskarer. I 1491 ble han prior i klostret San Marco. Han kunne til og med vende seg mot Medicéerne og enda beholde sin stilling, Lorenzo de Medici tok personlig kontakt med Savonarola. I profetier og straffepredikener vendte han seg også mot kirkens forfall, spesielt etter at Alexander VI Borgia ble pave i 1492. I 1494 kom Karl VIII av Frankrike på sitt italienske erobringstog til Firenze, noe som førte til at Mediciéerstyret falt sammen. Dette ble tolket som fullbyrdelsen av noen av Savonarolas tidligere profetier om Herrens hevn, og hans anseelse steg. I de nærmeste årene ble han Firenzes ledende mann, også politiskt. Han fikk hånd om statens styre, innførte en ny forfattning og forklarte ved julen 1495 Kristus for å være Firenzes konge. Dette var et forsøk på å realisere kristendommen politiskt i kamp mot den verdslige utdannelsen og mot kirkens fordervelse. Rom krevde i juni 1495 at han skulle stå til svars for sine handlinger. Da paven forbød ham å predike trosset han dette forbud med statsstyrelsens godkjennelse. Han hadde fortsatt stor innflytelse under 1496, og vendte seg voldsomt mot simonien og luksusen ved Alexander VI's kuria. Han ble bannlyst i mai 1497, men tilbakeviste denne dom innfor Gud og mennesker. Allerede ved Karl VIII's italienske tåg hadde han manet til sammenkallelse av et kirkemøte mot paven, nå vendte han seg til flere fyrster for å oppnå dette. Imidlertid kom det nå frem en opposisjon mot ham i Firenze understøttet av paven. Hans krav om strenge, nesten asketiske moralbud vekte ont blod, det var også mange som motsatte seg den franskvennlige utenrikspolitikk som var en naturlig følge av hans virksomhet. Fransiskanerne motarbeidet ham i samråd med paven, og hans fiender samlet seg. I april 1498 tilbød en lærling Savonarola at gjennom en ildprøve bevise at han var den rette guddommelige utsending, dette for å bemøte tilbud som hadde fremkommet fra motstanderhold i motsatt retning. Etter et innviklet intrigespill og utsettelse med en avgjørelse, vendte seg plutselig folkestemningen mot Savonarola. De gamle lederne overtok kontrollen av Firenze, og Savonarola ble fengslet og i all hast dømt til døden som kjetter. Han

ble hengt og brent på Piazza della Signoria 23.05.1498. Savonarola er på mange måter en typisk representant for senmiddelalderens folkelige vekkelserørelser, for opposisjonen mot den offisielle kirkens forfall og mot renessansens verdslige utdannelsesmønster. Hans teologiske hovedarbeide er «Trionfo della Croce» (Korsets triumf).

Det var en tid preget av mye uro - sikkert også «dyr Tiid». Da Medici-familien etter lang tids kamp fikk tilbake makten i Firenze i 1530, var mye av byen blitt ødelagt.

Heller ikke i Norge unngikk Frantz Frantzsøn å oppleve dyrtid. Under sjuårskrigen (1563-1570) rykket svenske tropper inn på Østlandet i februar 1567, men de ble drevet tilbake igjen i slutten av mai samme år. Også Nannestad ble herjet og plyndret. «Frantz waale sogneprest tiill Nannestad song och Augustinus Franszen» - ganske sikkert far og sønn - forklarer i brev datert Oslo 14.06.1567 hvordan de ble frarøvet alt de eide og endog ble tvunget til å sverge svenskene troskap. I brevet forsikrer de at de for all fremtid vil være den dansk-norske konge tro. Selve brevet er skrevet av en skriver, men de to utstederne underskriver egenhendig:

«Franciscus vaale og Augustinus Francisci».

Dessuten har herr Frantz satt sitt segl under (DN XXII 553). I brevet er alle personnavn forøvrig skrevet med stor forbokstav. Regesten til brevet i Diplomatariet har formen «Frans vale». I underskriften har herr Frantz valgt en latinisert form på fornavnet, men ikke på tilnavnet «vaale», og seglet han bruker, har sannsynligvis initialene F.F.

Trolig er ikke tilnavnet «vaale eller waale» ikke herr Frantz' slektsnavn. Om Peter Flor har rett, kom stamfaren til Norge som barn, og han har i så fall vokst opp her. Kanskje viser «vaale» her tilbake til den bygd hvor herr Frantz vokste opp. Ved et sammentreff finnes geistlige etterkommere etter herr Frantz i to aktuelle bygder, nemlig Våle i Vestfold og Våler i Østfold. (Begge bygdenavnene kunne på midten av 1500-tallet skrives «Våle», i forskjellige ortografiske former.) Men dette er ikke mer enn et forslag til forklaring på herr Frantz tilnavn i 1567.

Det er sannsynlig at Frantz begynte sin prestegjerning i biskop Hans Reffs tid. Hans Reff (eller Rev) var katolsk biskop i Oslo 1525-37 og siden luthersk superintendent for det sammenslåtte Oslo og Hamar stift 1541-45. De fleste katolske sogneprestene i Norge fortsatte i sine kall under den nye kirkeordningen av 1537. Foruten munker og ordensbrødre var det stort sett bare kanniker i byene som levde i sølibat - før Tridentinerkonsilet (1543-63) kan vi nærmest regne sølibatet som et elitefenomen.

Om herr Frantz var sogneprest allerede før Reformasjonen, er det derfor intet i veien for at han allerede da kan ha lagt seg til kone og barn. Det er faktisk meget mulig at herr Frantz har vært gift en gang før: Margrethes jordegods synes i sin helhet å ha gått videre til sønnen Laurits' arvinger, og Margrethe virker mye yngre enn sin mann - hun levet ennå 30 år etter mannens død, samtidig som datteren Lucretia neppe er så veldig gammel når hun får et uekte barn 1594. Augustinus må i så fall være sønn i dette farens hypotetiske første ekteskap, og kanskje hele 25 år eldre enn sin søster.

Det ser ellers ut til at Herr Frantz har hatt en viss forbindelse med Oslo by. Hvert år i perioden 1599-1600 til 1623-24 blir det nemlig betalt 10 skilling og 2 album for «Frantz Italianers thomptt» - som vel arvingene sørget for.

02.06.1581 fikk Laurits Frantzsøn «Brev at maa efter hans Faders Død og Afgang bekomme Nannestad Præstegjæld». Ekstrakt av dette brevet er trykt, men synes å ha skapt noe usikkerhet om farens tilstand på det tidspunkt. Dette går dog klart frem av den fullstendige teksten, hvor det heter at dersom «forne[vnte] Lauritz Frandtsen overlever hans Fader forne[vnte] Her Frandtz ltalus maa og skal han efter hans Afgang være Sognepræst til forne[vnte] Nannestad Præstegjæld».

Herr Frantz er sannsynligvis i funksjon enda ved Laurits' studiereise til Heidelberg 1584, men er død innen 1587, da Laurits nevnes som sogneprest.

Herr Frantz er tillagt mange barn, hvorav antagelsen om Peder Frantssøn, prost på Hadeland, klart er uriktig. Og den Frantsdatter som Finne-Grønn tenker seg som mor til Morten Ugle, er helt apokryf, som vi skal se. Vi kjenner således tre barn, hvorav Augustinus kanskje er av et første ekteskap, mens Laurits (italiensk navneform: «Lorenzo») og Lucretia er av ekteskapet med Margrethe.

Frantz hadde altså antagelig vært gift tidligere når han giftet seg med Margrethe Olufsdatter Trauten.

I dette ekteskapet hadde han i så fall sønnen:

Ca. 1540: Augustinus, sogneprest i Høland, død i 1604,
gift med I. Ingeborg Bjørnsdatter, II. Elisabeth Hansdatter.

Det er flere årsaker til at dette er sannsynlig:

- Navnet «Flor» ble brukt av etterkommere til såvel Augustinus som - hans bror?- Herr Lauritz Frantzsøn.
- Margrethe var antagelig meget yngre enn Frantz, hun levde enda 30 år etter hans død.
- Hennes jordegods synes i sin helhet å ha gått videre til sønnen Lauritz' arvinger.
- Deres datter, Lucretia, var antagelig ganske ung da hun fikk sitt uekte barn i 1594.

Augustinus var i såfall rimeligvis hele 25 år eldre enn sin søster.

Seglet under brevet av 14. juni 1567. Det er ganske sikkert etter herr Frantz Frantzsøn, og initialene (hvorav den andre er uklar) må være F F. Seglfiguren, innrammet i et skjold, er så uklar den ikke kan kommenteres. Derimot fremtrer selve seglet som helhet som et ganske normalt norsk segl fra samtiden, med tanke på at herr Frantz var en geistlig. Segltypen oval med skjold med figur, samt initialer over, ser på (deler av) Østlandet ut til først å bli vanlig blant bønder omkring år 1600, mens det vanlige seglet blant bønder før den tid, var et sirkelrundt segl med hele navnet som omskrift og med figuren (uten skjold) i midten. Men blant øvrigheten var det ovale segl med figur i skjold og initialer derover ikke ukjent før den tid - og det ble det vanlige blant bønder på 1600-tallet (Foto: Riksarkivet.)

I det spredte og tilfeldige kildematriale fra 1500-tallet nevnes Herr Frantz Frantzsøn første gang i et diplom av 23.06.1554. «Lørdag for St. Hans» det året møtte herr Frantz Frantzsøn på lagtinget, som ble holdt på Oslo rådstue, på vegne av sin svigermor Joron Guttormsdatter i anledning av hennes odel i Trauten i Odal (DN III 1174).

Herr Frantz fikk visstnok atskillig jordegods med sin kone, bl.a. Trauten i Nord-Odal. 07.08.1567 vitnet to lagrettesmenn i Nannestad at Joron Guttormsdatter var odelsfødt til Trauten med en skyld på 30 lispund, og at hun eide 15 lispund i gården. Den andre halvparten hadde hennes farbror forbrutt ved leiermål, og eier i 1567 var en sønn til avdøde Severin Pundmager, som en føye tid hadde gått i skole, men senere gitt seg fra lærdommen og til krigshandling. I 1570 ble det satt opp et annet brev på Nannestad prestegård og Trauten. En Nils Enersen frasa seg og arvinger den odelsrett han hadde i Trauten og i Kabberud i Vinger, til «herr Frantz og hans arvinger». Herr Frantz og hustru «Maritta Olufsdatter, min (dvs. Nils Enersens) moders søsterdatter», hadde hatt stor umake og lagt ut mange penger før de fikk løst in de to gårdene. Alt i 1561 hadde herr Frantz ført to stykker, «Oluf Pedersen og Christi Pedersdotter», som vitner om grensene for Trauten. I 1557-58 og 1560-61 betalte herr Frantz og Erik Disen kongetienden for Odalen, og det vil helst si at de forpaktet den. På grunn av denne forpaktningen er herr Frantz ført opp som prest også i Odalen, men det var han ikke. Grunnen til tiendeforpaktningen må være at han eide jord i Nord-Odal og at kona hadde slekt der. Det er liten grunn til å anta at tiendeforpakteren herr Frantz var en annen enn presten i Nannestad.

Frantz sørget for å få tilbake tienden for Holter. I 1552 satte 6 lagrettesmenn opp et brev om at de hadde hørt av gamle menn og kvinner at Ullensaker kirke «bortløp av stor vannflod, og da ble ¼ av tienden i Holter bortlånt til dens oppbyggelse mot at presten i Ullensaker skulle forrette tjeneste i Holter kirke. «Da presten ikke etterkom dette, har Holter almue bedt ... at den lånte tiende måtte komme tilbake». Fra 1556 har vi ett nytt brev om det samme. Det heter at Ullensaker-presten skulle forrette gudstjenesten i Holter, men han etterkom det ikke «enda kirken den tid igjen var vel oppbygd». Enda et brev, det fra 1559, forklarer at både en part av Holter kirkes tiende og prestetienden var lagt til oppbyggingen av Ullensaker kirke. Kirkens tiende var kommet tilbake, men ikke prestens. Et brev fra 1562 forteller at herr Frantz og presten i Ullensaker var gode venner etter «den vrede som var mellom dem om den part i Holter prestetiende som etter den dag skulle ligge til presten i Nannestad, slik det var avsagt av Christian Munch (høvedsmann på Akershus) og biskopen i Oslo at den som gjorde tjenesten også burde ha tienden». Presten i Ullensaker lovte å gjøre herr Frantz «godt både med ord og gjerning». Men saken var ikke riktig slutt med det. Den nye presten i Ullensaker tiltalte herr Frantz for «nogen thiende handt forholtt hannom». Oslo lagting dømte i 1579 at tienden skulle tilhøre presten i Nannestad.

Frantz var prest til 1582 eller et par år senere.[905]

905 Nannestad Bygdebok, Bind I, side 489-494. E. B.: Noko om etterkomarane i Høland til Herr Frants Frantsson Florentinus eller Italus, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 168-169. Gudrun Johnson Høibo: Minister Finn Korens anebok (1958), side 360-361. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 553, 560, 596. Odd Ottesen og Jan Fredrik Anker Solem: Slekten Flor fra Firenze (med underartikler), NST, Bind XXXVIII 2001, side 3-8.

(Barn IX:261)

Gift 1. gang

Barn:

Augustinus Frantzsøn Flor. Født omkring 1540. Levde 1575 på Løken Præstegaard, Løken, Høland (AK). Død 02.08.1604 på Løken Præstegaard, Løken, Høland (AK). (Se IX:261).

Gift 2. gang før 1554 med **Margrethe Olufsdatter Trauten.** Født omkring 1530 på Trauten, Sand, Nord-Odal (HE). Levde fra 1567 til 1582 på Nannestad prestegård, Nannestad. Levde 1615.

Margrethe var datter til Oluf, antagelig fra Vestre Hoberg i Stange, og Joron Guttormsdatter på Trauten i Sand sogn, Nord-Odal.

Hun skal ha vært beslektet med presten herr Gullik i Vinger.

Margrethe og Frantz giftet seg før 1554. De hadde følgende barn (minst):
Ca: 1555: Lauritz, overtok som prest i Nannestad, gift med Rønnaug Sigurdsdatter, død senest 1614.
Lucretia, nevnt i 1594.

Trauten var den nordligste gården i Odalen da den ble ryddet i tidlig vikingtid eller helst enda tidligere. Gårdsnavnet var på gammelnorsk «Þrautr», og det er dannet av «Þrjóta», som betyr opphøre, slutte. Gården har fått dette navnet fordi bebyggelsen sluttet her, og de store skogstrekningene mot Hedmark tok til. Den eldste bevarte skriftformen er fra 1388 (i Þrautænæ) og 1394 (i Þrautenom). Formene forutsetter i det ene tilfellet at navnet var hunkjønnsord, i det andre hankjønnsord. Etter uttalen må det siste være riktig. Alt i 1463 er navnet skrevet Thrautin, i 1514 Trauten og i 1594 Throuthen. Også i begynnelsen av 1600-tallet var det mange varianter av navnet Trauten i skrift, men senere i dette hundreåret og resten av dansketiden var Trøften vanlig. Det er en form som danske og dansklærte skrivere benyttet for å unngå den norske diftongen «au». Slektsnavnet som er avledet av gårdsnavnet, skrives Trøften, men selve gården heter Trauten i «Norges Matrikel» (trykt 1904). Fra 1561 har vi bevart et brev om de gamle grensene for gården. Eieren Frantz Frantzøn, sokneprest i Nannestad, førte da to vitner, Olav Pedersen og Kirsti Pedersdatter, som vitnet farens ord om at yttergrensene for Trauten i vest fulgte øverste del av Løsetåa, gikk derfra til Haverkleiva og videre til Rauvatn, Grønsjøen og Otten, «som hører alle til Trauten». Rauvatn og Grønsjøen ligger nå i Eidsvoll, men Store Otten ligger på delet mellom Nord-Odal, Eidsvoll og Stange. Fra Otten gikk delet nord til Kjernliberget og derfra østover til Hersjøen, «som er all under Trauten». Hersjøen ligger nå i Stange. Fra den gikk delet i 1561 øst til midt på Svartkjølen, som var dele mot Haug. Brevet ble satt opp på Nannestad prestegård og bevitnet av lagrettesmennene Auen Holter, Ola Garder og Erik Jonsen og Torer Enger, som opptrådte på vegne av lensmannen.

O. Rygh skriver om Trauten i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 25, Trauten, «i Þrautænæ» (øvre) i 1388 (DN IV 541), «i Þrautenom» (øvre) Den Røde Bog (side 465), «i Þrautænæ» (øvre) i 1408 (DN III 586), «i Þrouthenom» (nedre) i 1423 (DN V 560), «i Þrautænæ» (nedre) i 1444 (DN V 723), Trotten i 1554 (DN III 1174), Thrautin i 1463 (DN VI 559), Trawten i 1520, Throuthen 01.01.1594, Throutter i 1617 og Trøften i 1723.
«Formerne fra MA. forudsætte dels en Hunkjøns-, dels en Hankjønsform af Navnet. Efter Nutidens Udtale maa det sidste være det rigtige; gammel Form altsaa Þrautr. Betydningen er klar. Navnet er dannet af det endnu i Folkesproget brugte þrjóta, ophøre, slippe op. Gaarden har opr. været den øverste i den vestligste Dal i N. Odalen og har faaet sit Navn deraf, at Bebyggelsen ophørte her. Navnet er ikke fundet ellers i Landet.»

Trauten var på 1300-tallet delt i to bruk, Nedregården og Øvregården. Begge var visstnok fullgårder på omkring 25 øyresbol.

Nedregården:
Part I i Nedregården var på ½ øyresbol og tilhørte Sand prestebol. Den var kommet fra bønder før 1316 og er nevnt også 1394, men ikke senere. Part II var resten av Nedregården, trolig 23½ øyresbol som var i bondeeie på 1300-tallet og lenge etter. Av den er 20 2/3 øyresbol nevnt i 1423. Alv Alvsson, som ervervet dette godset, kan ha vært eier av 5/6 øyresbol fra før. Alv kjøpte godset i to omganger, 14 2/3 øyresbol 11.04.1423 av Roar Eiriksson og 6 øyresbol 21.03.1423 av Tove Eiriksson, som var gift med Ingeborg Dyresdatter. Den første handelen ble inngått på Sand og Haug i Nord-Odal, den andre på Kirke-Strøm i Sør-Odal.
24.01.1444 var Haakon Tovesson, Torer Gudmundsson og Lafrans Torjulsson til stede på Ikornhol (Ekornhol), der de vitnet at Toralva Haakonsdatter hadde fått så mye av sønnen Peder som han eide i Nedre Trauten. De tre andre barna ga også sin mor så mye som «hver av dem bar i sin lut i førnevnte jord i Trauten». Moren kunne selge eller gi jordegodset til hvem hun ville. Bak på brevet står det at det var «om 4 øyresbol i Trauten» (DN V 723):
«Ollum monnum þæim som þætæ bref see æder høræ sender Gester Haluardsson Borgar Bæinæsson suorner logretomen q. g. sinæ kunnukt gerandæ at a sanctæ Paalsaftan anno domini mcdxliiiio varom mit a Ykornæhole er ligger j Odale j Sandzsokn. læidæ þer þa Þorælfuæ Hakonsdotter fram firir oss iii skilriik vitne er sua æitæ Hakon Þouæsson Þorer Gudmunsson oc Laufranz Þorgiulsson ok sua hermdæ firir os oc suæria vilia med fullom æidstaf neer þæir verdæ logligæ til krafdir at þæir varo j hia oc ahørdo at Pæder Sigursson gaf oc afhendæ Þorælfuo fyrnempdæ modor sinnæ sua mykit som han attæ j nedræ gardenom j Þrautænæ er ligger j Odale j fyrnempdæ Sandzsokn. gaf oc

Guttormer oc Þollauger Sigurssyni oc Sigriid syster þæiræ optnempdæ Þoræluo modor sinæ sua mykit som hwariu þæiræ baar j sin lut j fyrnempdæ jord Þrautænæ med ollom lutom oc lunnedom som þer til ligger oc leget hafuer badæ vtan gardz ok jnnan. skal oc optnempd Þoræluæ mugæ gefua æder siælia seer þil þarfuer optnempdæ jord huarium som hon vil. Oc til sanindæ her vm siætiom mit okkor jnsigle firir þætæ bref er giort var a dæigi ok are som fyr sæigir.
Tillegg:
Bagpaa: Bref vm half markæ bool j Þrautænæ.»
Sammendrag:
To Lagrettemænd afhöre de Vidner, som Thorælfa Haakonsdatter förte om, at hendes Börn havde givet hende hvad de eiede i nedre Thrauten Odalen.
Kilde: Efter Orig. p. Perg. i Dipl. Arn. Magn. fasc. 91 No. 15. Seglene mangle.

Om disse tre salgene omhandlet forskjellige parter i gården, må Nedre Trauten ha vært på omkring 25 øyresbol. Den siste parten kan imidlertid ha vært en del av de to første, men er det neppe.

Kjøper av de to partene i Trauten var Alv Alvsson. Han (eller en sønn Alv Alvsson) ble stevnet av Harald Amundsson til å vise sin adkomst til gården, og 06.01.1463 møttes de på Sand. Lagrettesmennene Magnus Gunnarsson og Geirlaug Gislesson kunngjorde at Alv hadde vist gode brev på gården for mange menn, og det var også mor og søsken til Harald enig i. Alv ville at 6 menn skulle gjøre semje mellom dem, men Harald sa nei til det og krevde sin odel igjen. Alv gikk med på det hvis Harald ga ham pengene hans igjen «fullt og helt, for jeg har vølt vel om hus og jord, så gi meg etter 6 manns avgjerd». Harald svarte at han ville ha det loven gav ham (DN VI 559):

«Ollom monnom them som thetta bref sea æd[her høra senda M]agnus Gunnarson oc Geleg Gisleson sworne lagrette mæn j Odal q. g. oc sin[e] ku[nn]ickt [gørande] at mit warom a Sandenum som ligger i Sandz sokn i fyrde Odal sagom oc hørdom a at Harald Amundzson hafde lagt (oc) tingat med Alfue Alfsyni vm til thalu tha som Harald fyrder tottis hafua til Thrautin som liger j Sandz sokn i fyrde Odal oc Alfuer fyrder skulde the sin skel oc bæuisning. thede tha Alf fyrder ther god skel oc bæuisning fore mangom monnom samstundis oc hafde iauyrde af moder oc sisskanum hans Haraldz fyrdz oc af twi at han var ække innan landz tha thetta iauyrde war vt gifuit tha baud Alf fyrder Haralde fyrdom goduilia æpter sex manna matho æn Harald fyrder quad [tha] nei vider vtan sagdis vilia hafua sit odaal i g[en] swarade æn Alf fyrder vil thu hafua tit odaal i gen thet vil ek tik inthet spara swa framt at tu kant gøra tik thet til odaal gif mik mina pæninga j gen alla oc fulla oc vm thet at ek hafuer vel vøølt vm hus oc rudning gif mik ther likæ fore æpter sex manna mato æy wilde æn Harald fyrder tækkis thenne kosaabod vtan sagde vilia halda oc hafua hwad lagen gifer oc til sanind her vm sette mer okar insigle fore thetta bref ær giort var manadagen nest æpter trinitatis anno dominj m cd lxiii.»
Sammendrag:
To Lagrettemænd i Odalen kundgjöre, at Harald Amundssön ikke vilde indgaa paa Alf Alfssöns Forslag angaaende Gjenlösningen af Haralds Odel Thrauten i Sands Sogn i Odalen, som Alf havde kjöbt af Haralds Moder og Söskende under dennes Fraværelse udenlands.
Kilde: Efter Orig. p. Papir i Dipl. Arn. Magn. (uregistreret). BeggeSegl mangle.(Se foran No. 492).

Øvregården:

Part I i Øvregården var på 1 2/3 øyresbol som Sand prestebol fikk av bønder før 1316. Parten er ikke nevnt etter 1394. Part II var på 24 øyresbol i Øvregården som Kolbjørn Nikulasson solgte 04.02.1388 til Helge Eiriksson. Sønnen Thomas Helgeson solgte 11.04.1408 det samme godset til Henneke van Dæm. Disse tre var godseiere inne i Oslo. Henneke van Dæm eide en rekke gårder rundt om på Romerike. Det siste brevet ble satt opp i bygården Ågaten (i Oslo), som Henneke van Dæm hadde makeskiftet til seg i 1395 (med en halvpart) mot 3 øyresbol i Funni i Nes på Romerike og en part i Dal i Nittedal. Etter hans tid må Øvre og Nedre Trauten ha blitt slått sammen. Det skjedde helst ikke før omkring 1450.

Senere var Trauten en fullgård, skylda på 1500-tallet var 30 lispund, fra 1600-tallet 35 lispund tunge. Gården skattet i 1657 av 2 hester, 28 kuer, 27 geiter, 18 sauer og 8 svin. Underbrukene på Trautenskogen ga skatt av 1 hest, 11 kuer og 15 sauer. I 1661 oppgis det at gården «har temmelig skog til sagtømmer, gjerdefang, bråteland og til gardsnytte. Ei ringe bekkekvern til husnytte». Gården føder 4 hester, 12 kuer, 8 ungdyr og 16 sauer, det sås 2 tønner blandkorn og 12 tønner havre og gis tiende av 21 tønner blandkorn, 6 tønner havre og 12½ tønner rug.

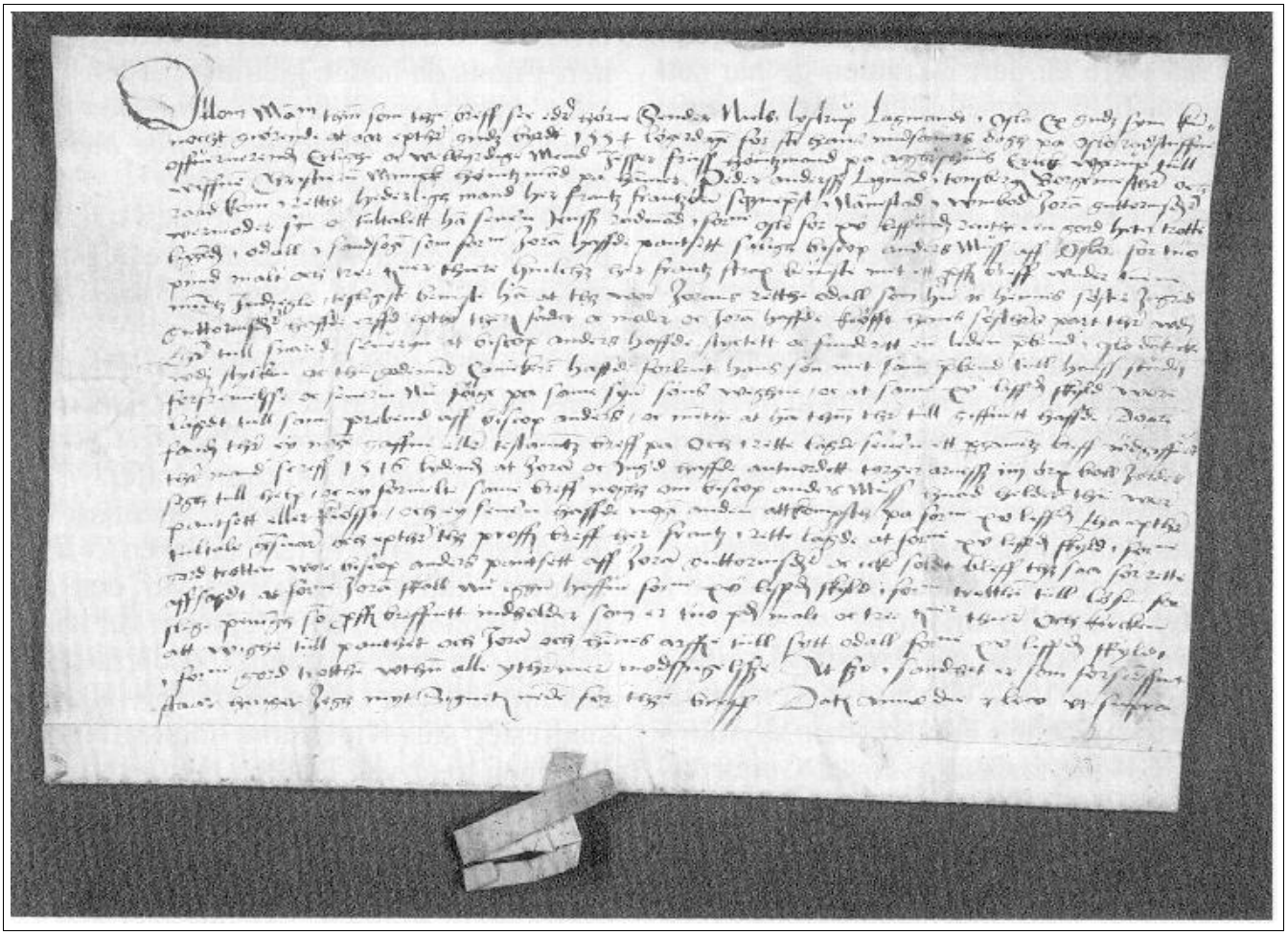

Brevet av 23. juni 1554 hvorved Joron Guttormsdatter ble tilkjent retten til å innløse Trauten i Odal. Hennes svigersønn var Frantz Frantzsøn, sogneprest til Nannestad. Navnene til Frantz og Joron finnes første gang i dokumentets femte linje (Foto: Riksarkivet).

Ved lagtinget i Oslo lørdag før St. Hans i 1554 møtte herr Frantz Frantzsøn Flor på vegne av sin vermor, Joron Guttormsdatter, og tiltalte rådmann Severin Jenssøn i Oslo for 15 lispund rente i gården Trauten i Odal, som Joron hadde pantsatt til biskop Anders Muus av Oslo for 2 pund malt og 3 tønner tjære. Det var Jorons rette odel som hun og hennes søster Ingrid hadde arvet etter sine foreldre, og Joron hadde kjøpt Ingrids del. Søstrene hadde i 1516 overlatt Torger Arnessøn «4 øres bol jorder sig til hjelp». Det ble avsagt dom for at de 15 lispund igjen skulle tilhøre Joron (DN III 1174):

«Ollom mannom them som thette breff see eder høre sender Niels Lystrup lagmandt i Oslo syne kunnockt giørende at aar epther gudz byrdt 1554 løgerdagen for sancti Hans midsomers dagh pa Oslo radstuffue offuerueren des erlighe oc welbyrdige mend Jesper Friiss høuitzmand pa Agghershuus Erick Wgerup tiill Wlffuen Christiern Munck høuitzmand pa Hammer Peder Andersson lagmand i Tonsberg borgemesther och raad kom i retthe hederligh mand her Frantz Frantzøn sogneprest i Nannestad i wmbod Joran Guttormsdotter wermoder syn oc tiiltalett han Seuerin Jenssøn radmand i forne Oslo for xv lispundz renthe i en gord heter Trotten liggendes i Odall i Sandsogen som forne Joran haffde pantsett saligh biscop Anders Muss aff Oslo for tuo pund malt och tree tønner thiere huilchet her Frantz strax beuiiste met ett proffs breff wnder tuenne mendtz jndzegle, tesligeste beuiiste han at thet wor Jorans retthe odall som hun oc hennes søster Jngrid Guttormsdotter haffde erffd epther theres fader oc moder oc Joran haffde kiøfft hennes søsthers part ther wdj. Ther tiill suarede Seueryn at biscop Anders haffde styctett oc funderett en liden prebend i Oslo domkirke wdi stylken oc thii godemend canickerne haffde forlent hans søn met same prebend tiill hanss studij forfremelsse oc Seuerin nu følge pa same syn søns weghne, oc at same xv lispund skyld wore lagdt tiill same prebend aff biscop Anders, oc menthe at han them ther tiill giffuett haffde, dogh fandes ther ey nogen gaffue eller testamentz breff pa. och i rette lagde Seuerin ett pergamentz breff wdgiffuet ther mand screff 1516 lydendes at Joran oc Jngrid haffde antuordett Torger Arnessøn iiij øres boll jorder segh tiill help, oc ey formelte same breff noghet om biscop Anders Muss huad helder thii wor pantsett eder kiøfft, och ey Seuerin haffde nogen anden attkompsth pa forne xv lispund. Tha epther tiiltale gensuar och epther thet proffs breff her Frantz i rette lagde at forne xv lispund skyld i forne gord Trotten wore biscop Anders pantsett aff Joran Guttormsdotter oc icke soldt bleff thet saa for rette affsagdt at forne Joran skall nu ighen haffue forne xv lispund skyld i forne Trotthen tiill løsen for slige penningh som proffs breffuett indholder som er tuo pund malt oc tree tønner thiere och kircken att wighe tiill panthet och Joran och hennes arffuinge tiill sytt odall forne xv lispund skyldt i forne gord Trotthen wthen alle ythermere modssiigelssze. At szo i sandhet er som forscreffuet staar henger jegh myt signet neden for thette breff.
datum anno die et loco vt supra».

Sammendrag:
Lagmand Nils Lystrup tildömmer Joron Guttormsdatter Ret til at gjenlöse fra Oslo Bispestol Gaarden Trauten i Sands Sogn i Odal.

Margrethe var til stede ved sønnedatteren, Hilleborg Lauritzdatters, dåp i Nannestad 23.09.1594.

Hun lever enda 08.02.1615, da hun nevnes sammen med sin svigerdatter:
«Rønno Nanestad, S: her lauridtz effterleffuersche,
Gifuer inthed til K: M:
Hindis Odell, och Jordgotz som hun eiger mz sine Børn och Veer moder,
Wdj Huoberig ½ pund
wdj Røttnesz iij lispd
wdj throutten xv lispd
Er j pund, viij lispd.»[906]

Barn:

Lauritz Frantzsøn Flor. Sogneprest. Født omkring 1555. Død 1614.

Lauritz Frantssøn nevnes første gang idet han immatrikuleres i Rostock september 1576 under navnet «Laurentius Francisci Nordvegian[us]». Han er antgelig født omkring 1555 (det var nemlig ikke han som ble ordinert av biskop Jens Nilssøn i Tønsberg 28.01.1565 - dén Laurentius Francisci var sønn til biskop Frants Berg, og døde 15. desember samme år).

02.06.1581 fikk Lauritz Frantzsøn kongelig stadfestelsesbrev (ventebrev) på, etter sin fars «herr Frantz Italus's» død, å måtte få Nannestad prestekall, hvortil han var kalt av sognemennene med stattholderens samtykke, dog etter å ha underkastet seg en eksaminasjon av biskopen.

Med forsikringen om Nannestad prestekall kunne han foreta en ny studiereise - denne gang til Heidelberg, der han ble immatrikulert 21.11.1584. Det er verdt å merke seg at både Rostock og Heidelberg er såkalte filippistiske universiteter, Laurits glir således lett inn i Oslo-humanistenes krets. Innenfor denne fantes også hans kone.

14.01.1588 inngikk han nemlig ekteskap med Rønnaug Sigurdsdatter, datter til sognepresten til Trøgstad, Sigurd Pederssøn, og Margrethe, søster til den kjente biskop Jens Nielssøn. Laurits hadde da han giftet seg, sittet i sitt embede en tid, for han nevnes som sogneprest i Nannestad 23.06.1587 i et brev som finnes som avskrift i kallsboken.

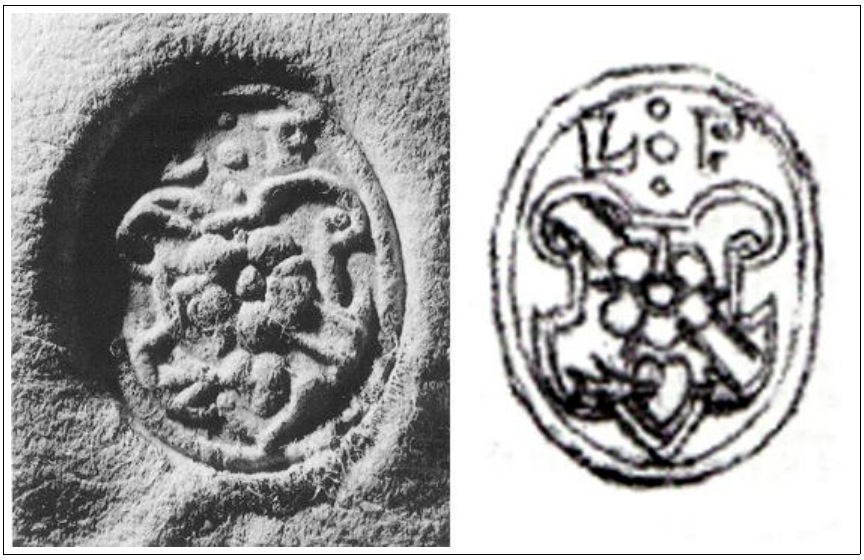

DRA: Hyldninger 1591, Mai 6, Geistlighedens fuldmagter, Øvre Romerike, 59. brev nr. 17, segl nr. 6. - Avtegning i RA, Kjeldeskriftavdelingen. - Foto: Rigsarkivet, Danmark.

«Her Laurentz Frandßen paa Nannestadt» var med og valgte utsending til hyldningen av Christian IV i 1591, og han satte sitt segl under fullmaktsdokumentet datert Nes på Øvre Romerike 06.05.1591. Seglet til herr Lauritz Frantzsøn representerer kanskje religiøs, geistlig symbolikk. Skjoldet er i tysk 1500-tallsstil og inneholder en fembladet rose på en dexter skråbjelke over et hjerte horisontalt gjennomboret av en pil.

Han nevnes som vitne i en sak 28.01.1614, men døde senere samme år.

906 Nannestad Bygdebok, Bind I, side 491-492. E. B.: Noko om etterkomarane i Høland til Herr Frants Frantsson Florentinus eller Italus, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 168-169. Gudrun Johnson Høibo: Minister Finn Korens anebok (1958), side 360-361. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 553, 560, 596. Odd Ottesen: Augustinus Frantssøns etterslekt (Del B), NST, Bind XXXVIII 2001, side 7. Odd Ottesen: Jøran Guttormsdotters slekt (Del C), NST, Bind XXXVIII 2001, side 36-39.

Hans eftermann i kallet ble utnevnt 03.12.1614. Lauritz' enke, Rønnaug, er åpenbart inne i sitt «Annus gratiœ» [nådens år - presteenken hadde rett til å beholde prestegården og dens inntekter ett år etter mannens død] da hun opptrer i jordeboken 08.02.1615. Herr Lauritz omtales som død i et diplom av 28.03.1618.

Dattern Hilleborg ble født 26.08.1594 og døpt 23. september, forteller biskop Jens Nilssøn, som sto fadder og ga henne 1 daler i faddergave. Hun ble oppkalt etter biskopens mor. Samme dåpsdagen ga han de to andre døtrene pengegaver, Margrete «en spansch penning, god om ½ daler», og Magdalene 1 mark. Ved dåpsfesten samme dag var foruten bispen også Christopher Jenssen og herr «Seffren Iffuerssen (sokneprest i Nes og prost), her Lauritzis moder» til stede og «... siden en stor hob bønder met deris quinder, som vaar, Oluff Kringler met sin høstru, Knud Elietho, Erick Lysog, Tord Wkustad, Gutorm Reuol, Gudmund Skenim, Gulbrand Skenim, Siuord Aanessrud, Trund Kindstadlj, Hagen Wkustad, Joen Oustad, och deris hustruer allesammen. Och forligtis de alle vell». Biskopen forteller også hvorledes været var denne septemberdagen. «... vndertiden solschienn och vndertiden schyet frost, i denne nat rimfrost, norden vind».

28.03.1618 er Rønnaug i Oslo, der hun kvitterer for 12 rd som Jakob Hafstad har betalt for odelsløsen av 3 lispund i ødegården Røtnes i Bjørke anneks i Nannestad som «min Affgagne Mands Fader, Her Franns Italer, Sammeledis Sogneprest på forni[vnte] Nannestad, haffuer for nogenn Rom tid sidenn, sig tilkiøfft Aff Reer Odbiørnnsønn».

I 1625 var Rønnaug hos sin bror, magister Finn Sigurdssøn, som var sogneprest i Tønsberg. Denne dro like etter til Lund i Skåne, der han døde i 1627. Rønnaug tok opphold på Hoberg i Stange, der hun nevnes som oppsitter 1625-41.

Vi kjenner fem barn av Lauritz og Rønnaug:

Margrethe, Magdalene, Hilleborg, Frants og Christopher.

Døtrene kjennes utelukkende fra omtalen av Hilleborgs dåp. Margrethe er utvilsomt eldst, oppkalt som hun er etter begge bestemødrene.

Sønnen Frants nevnes første gang da han blir immatrikulert i København 21.02.1624. Året etter passer han familiens forretninger i Christiania:

«Anno 1625 denn 7. Martij haffr ieg angiffuit xv. lispund Jord, i en gaard ved naffn Troutenn, liggendis Vdi Odallenn, paa min Moders Ronnoff Siffuersdaaters Vegne, boendis Vdi Tønzbierg.
Actum Agershuusz Anno et die ut supra.
Frans Lauritzsønn
E. Handt».

I 1647 eide herr Frants - feilaktig kalt «Her Hans Frandtz paa Netterøen» - 2 skippund i Hoberg i Stange.

Han var gift med Abigael Heide. Begge døde under pesten i 1654.

En av hans sønner, Laurits, ble 14.02.1661 student i København fra Christiania skole under navnet «Laurentius Francisci Florus». Han er således den første som kan sees selv å ha brukt navnet «Flor», tre måneder før sin tremennings sønn, Ambrosius Augustinussøn Flor. Han ble 08.06.1662 nedstukket og drept av Johan Christian Løvenklo.

Sønnen Christopher omtalte 10.06.1662 den nedstukne student som sin «kiere Brodersøn Lauritz Frandsøn». «Her Christoffer Lauridsøn capelan til Vaale prestegield i Vernøe closters lehn» hadde da ventet forgjeves på et eget sognekall i 15 år.

En eller flere av døtrene ble visstnok gift med bønder i Nannestad. Det er mulig at en ble gift til Skjennum, der brukeren fra 1620-årene het Augustinus. Han var sikkert oppkalt etter bror til herr Lauritz, enten det var på grunn av slektskap eller kjennskap.[907]

Lucretia Frantzdatter. Levde fra 1580 til 1594.

Lucretia Frantsdatter fikk en uheldig skjebne. Hun er kun kjent fra omtalen i forbindelse med hennes lille «forseelse» som endte med barn. Denne omtales i «Biskop Jens Nielssøns visitasbøger og reiseoptegnelser 1574-1597», utgitt av Yngvar Nielsen (Kristiania 1885), her gjengitt i sin helhet:

«Thenn 24. Septemb. [1594] kom Rasmus Bagge fogeden til Nannestad, samme thid giorde bispen maaltid paa kammerit, och prouisten her Seffren, Rasmus Bagge, her Lauritz och Christopher Jenssen. Samme tid komme de vdj snack om her Lauritzis søster Lucretia Frantzdaatter, hendis forseelse och lod fogeden hende och en vng karl ved naffn Haluord Haluordsen som lendtzmanden haffde fangit, och hun schylde for at vere hendis mødemand komme ind, och var hendis moder Margrete och Rønnoug her Lauritzis samme tid tilstede, och hørde der paa, at fogeden tilspurde Lucretia huo der vaar barnefader, da først bekiende hun den Haluord at haffue først verit i handel met hende vdj her Augustins gaard vdj en stolpebu suall och siden bekiendte hun och en anden ved naffn Oluff Nielssen paa Skattim vdj Høland.

907 Gudrun Johnson Høibo: Minister Finn Korens anebok (1958), side 360-361. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 553, 560, 596. Jan Fredrik Anker Solem: Laurits Frantssøns etterslekt (Del A), NST, Bind XXXVIII 2001, side 8-10. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 42 Sogneprestene i Øvre Romerike og Solør prosti (1591), side 94 og 226, segl 6.

Der effter tilspurde bispen fogeden och de andre som der vaare forne[vnte] Haluord om hand haffde beliggit hende, huor til hand suarit ney, saa ginge her Seffren och lendtzmanden vd for dørren met hannem, och bade hannem bestaa sandhed anten han vaar wschyldig eller schyldig, da suarede hand, at hand viste icke huad hand schulle giøre. Der met ginge de ind igien och kunde icke faa andet suar. Men langt omsier effter at de vaare nedgangne lendsmand och hand: kom lentzmanden och en anden mand met hannem och forne[vnte] Haluord, och sagde at han bekiendet. Da sagde bispen til hannem, see til, du liuffer iche paa dig sielff oc siger en anden ney och at de vaarst nødt til at sige det. Da sagde han ney. Der met ginge de hen. Oc bleff det sagt at de schulle allesamen møde paa Skismoug».

Hvordan det siden gikk med Lucretia og barnet, se det sier historien intet om.[908]

X:529 mf ff fm ff ff

Olluff Torersen Bergsjø. Gårdbruker. Levde fra 1535 til 1571 på Bergsjø, Hemnes, Høland (AK).

Ifølge et vidneutsagn på tinget i Høland den 08.10.1591 var en Olluff bruker av Bergsjø ca. 1530, og Torer brukte gården i 1541.

I 1571 uttalte Olluff at hans ætt hadde sittet på Bergsjø siden hr. Asgaut Olavsen var prest i Høland, da hans fedre kjøpte fossen ovenfor Bergsjøfossen av denne. Asgaut Olavsen omtales som prest i Høland fra 1454 (DN I 608) til 1460. Man kan da med temmelig stor sikkerhet gå ut fra at de fra 1514 nevnte brukere og eiere av Bergsjø er av samme ætt, og sønn etter far.

Ollufs uttalelse om denne fossen kom i forbindelse med et arveoppgjør med hans svoger Halvor Børgersen Wennemo, gift med hans søster Ragnild Torersdatter Bergsjø. Svogeren ville gjerne ha halve Bergsjøfossen og Sloren på den andre siden av vannet. Men Oluff vil ikke gå med på dette da fossen og Sloren hadde hørt til Bergsjø helt siden «våre foreldre kjøpte av hr. Asgaut fordum sogneprest til Løken prestegjeld». Han tilbyr i stedet Halvor Wennemo å overta den foss som ligger ovenfor Bergsjøfossen. Resultatet blir at Halvor Wennemo og hans hustru overtar denne fossen.

i 1560-61 betales «Opbørsell aff Nedre Rommerigis fo(ge)dij» i «Penninge for foring» fra Hølandt «½ dale Aff Oluff Berresøø». «Daler och faar, for slotz arbeidt» betales med «ij faar Aff Ewindtt Euindby (och) Oluff Bergsøø»[909]

(Barn IX:265, Far XI:1057)

Gift med neste ane.

Barn:

Gunder Olluffsen Bergsjø. Levde 1550. Død omkring 1589 på Bergsjø, Hemnes, Høland (AK). (Se IX:265).

X:530 mf ff fm ff fm

Ragnhild ???.

Ragnhild og Olluff hadde følgende barn (minst):
Gunder, gift med Gyri Hallesdatter Botner, skifte 03.11.1589.[910]

(Barn IX:265)

Gift med forrige ane.

X:531 mf ff fm ff mf

Halle Torchildsen Botner. Født omkring 1500. Levde fra 1528 til 1564 på Botner, Løken, Høland (AK).

Forbindelsen mellom de yngre og eldre ættene på Botner i Løken, Høland og O i Vang er ikke klarlagt. Se mine «Grafiske oversikter», side C14.

Selv om jeg er overbevist om at det må være forbindelse mellom ættene, har jeg valgt å avslutte min slektsoversikt over mine forfedre i «Østfold/Akershus» med Halle Torchildsen på Botner – som betraktes som stamfar til den yngre Botner-slekten – og hans svigerfar Mogens [Gulbrandsen?].

---

908 Jan Fredrik Anker Solem: Laurits Frantssøns etterslekt (Del A), NST, Bind XXXVIII 2001, side 9-10.

909 Norske Lensrekneskapsbøker 1548-1567, II Rekneskap for Akershus Len 1560-1561, side 28, 31. Odd Ottensen: Slekten Botner i Høland, side 67. Johan Garder: Bergsjø i Høland, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 110-111. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 554, 560, 597. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 4, side 137.

910 Johan Garder: Bergsjø i Høland, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 111. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 554, 560, 597. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 4, side 137.

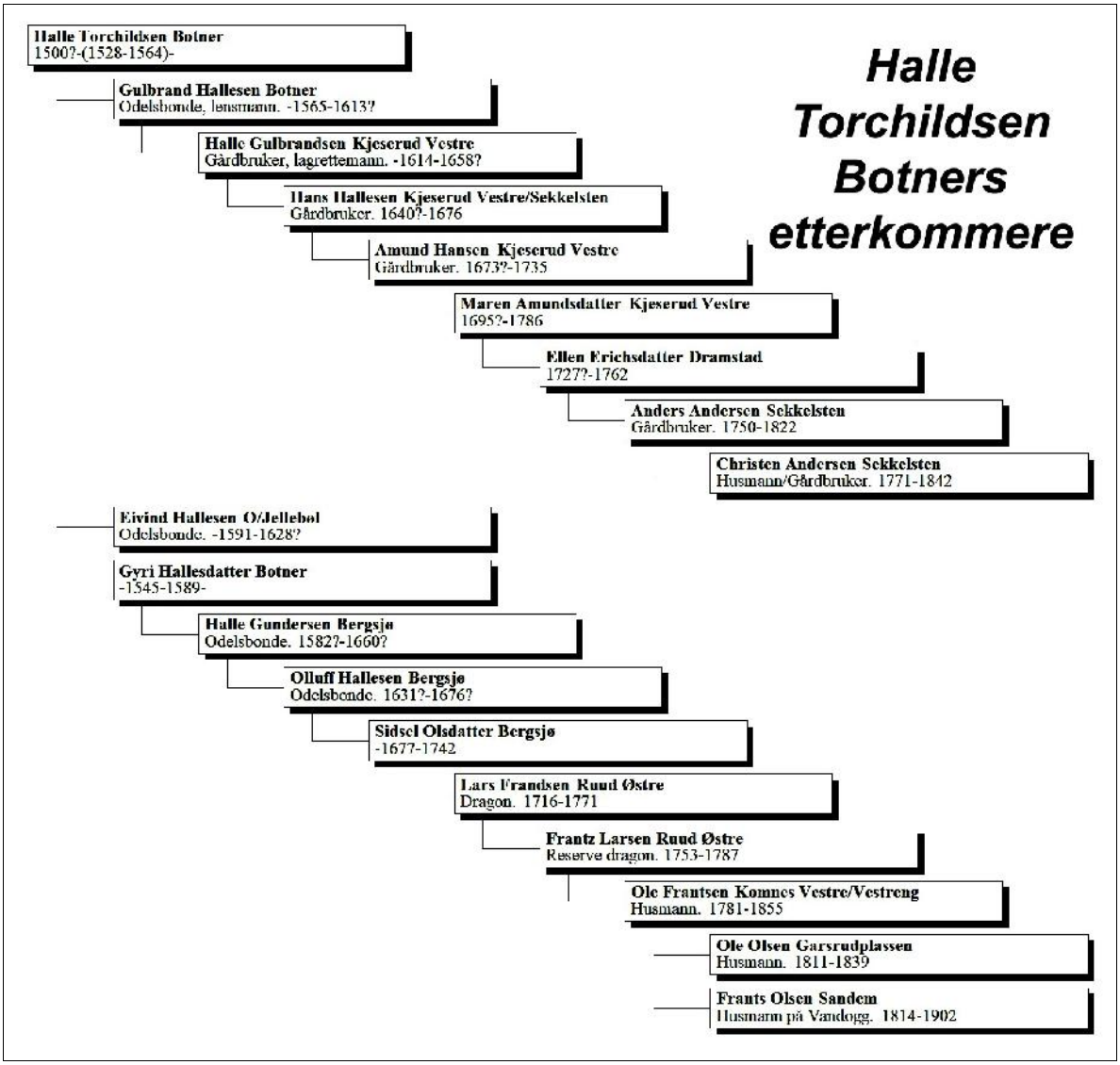

Halle Thorchildsen regnes som stamfar til den yngre Botnerslekten.

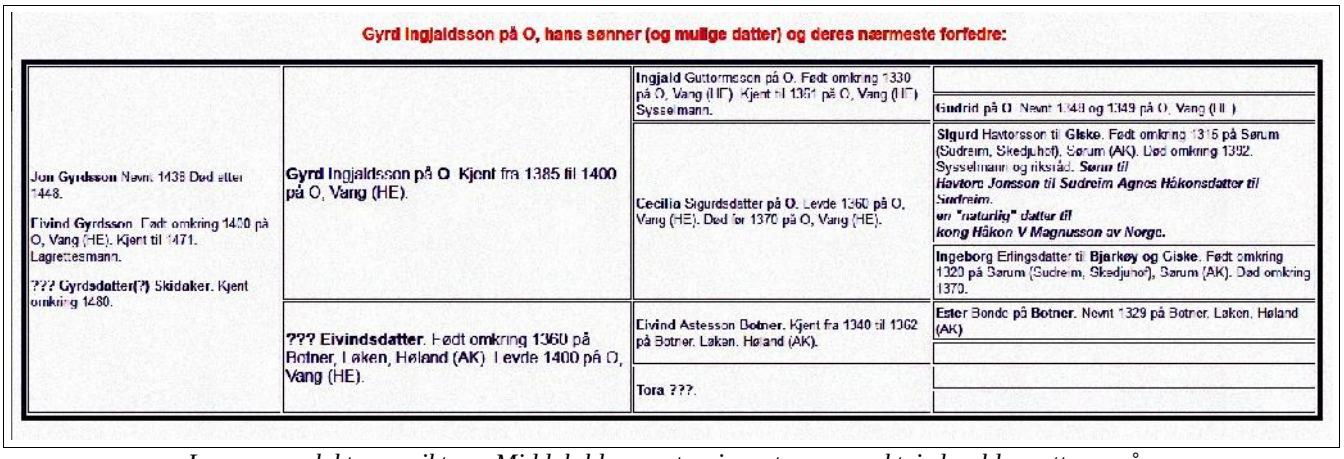

I en egen slektsoversikt – «Middelalder» – tar jeg utgangspunkt i de eldre ættene på Botner og O.

Den tar utgangspunkt i Eivind, en av sønnene til Gyrd Ingjardsson på O, gift med en datter til Eivind Astesson Botner.

Gyrds foreldre var Ingjald Guttormsson på O og Cecilia, datter til Sigurd Havtorsson til Giske og Ingeborg Erlingsdatter til Bjarkøy og Giske.

Sigurd var sønn til Havtore Jonsson til Sudreim og Agnes, en uekte datter til Håkon V Magnusson av Norge.

Ingeborg var datter til Erling Vidkunsson av Bjarkøy og Elin Toresdatter Malvik.

Botner ligger vakkert til ved Botnersjøen mellom sjøene Bjørkelangen og Fossersjøen i Haldensvassdraget.

«Helie Bottner» nevnes i gjengjerden 1528 og betalte en mark i skatt.

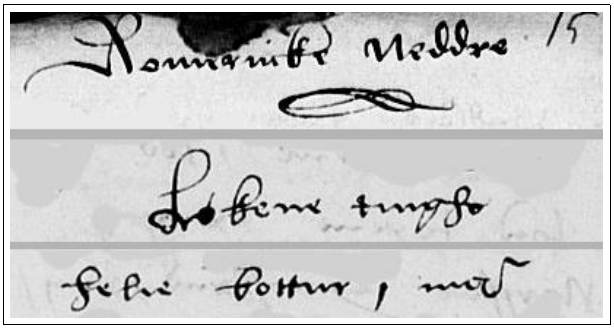

Gjengjerd av. Romeriicke Neddre, Løkene tinghoo (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 6, litra 21, folio 19). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-70)», bind 4, hefte 1, side 232).

Utdrag fra «Gjengjerd av Øvre og Nedre Romerike, 1528?»:

«Romeriücke Neddre

Løkene tingho

...

Helie Bottner j marc».

I 1529 fikk Halle Torchildsen, som ifølge Jens Pharo (1748) skal ha vært av Botner-ætten, «quittans for Mandslet» etter å ha stukket ned Kolbjørn Bårdsen.

I et diplom fra 1552 avgjør 24 lagrettemenn en tvist mellom to parter angående grensene mellom skogteigene til gårdene Jellebøl, Børresrud, Blakstad og Helsjø i Høland (DN XXI 971). De to partene er på den ene side Ulf Bjørnsen og Halle Torchildsen og på den andre siden Oluf Taraldsen og Truls Toresen. All den stund den ene av Halle Torchildsen Botners sønner, Eivind, både eide en part i Jellebøl og bodde på gården, må også dette dreie seg om Halle Torchildsen på Botner. Jellebøl må altså ha vært i slektens eie senest fra 1552.

Ifølge et diplom datert på Birkenes, Rakkestad 28.09.1554 gjorde Halle Torchildsen på sin mors vegne (ikke navngitt) og Erland Johansen rede for sitt innbyrdes slektskapsforhold og sin odelsrett til Korum, Rakkestad. Denne Halle nedstammet fra Arnbjørg Asgautsdatter og Erland fra Arnbjørgs fullbror Torleiv (DN XXI 1006). Det er ingen umulighet at også dette dreier seg om Halle Torchildsen på Botner, selv om ingen av Halle Torchildsen Botners sønner eide jord i Rakkestad i begynnelsen av 1600-tallet.

«Haluord Bottne» som nevnes i lensregnskapet 1560-61 og som kirkeverge betaler tienden av Høland, er ganske sikkert identisk med Halle Torchildsen Botner.

Han nevnes siste gang i 1564 da han opptar et vitneprov om sin kones slekt for å få brakt på det rene hennes odelsrett til ødegården Enger, Høland.

Fra Odd Ottensens «Slekten Botner i Høland», side 13-14, 17, 27-28.

«Selve navnet Botner mener Oluf Rygh er en flertallsform av substantivet «botn», og det betegner således gårdens beliggenhet i bunnen av Bjørkelangen. Navnet er således en eldgammel stedsbeskrivelse og vi må ha lov til å regne med at gården Botner er svært gammel.

Første gang gården Botner nevnes i kildene, er i et diplom datert på Løken, Høland, den 22.01.1329. Da er «Ester bonde i Botner» medbesegler av et dokument som angår en tredjedel av Hemnes hage som ble gitt til kirken der. Denne Ester nevnes rett etter de geistlige medbeseglerne og har utvilsomt vært en av de ledende menn i bygda. Den Gudmund Astesson som nevnes rett etter Ester, er kanskje hans sønn. Navnet Aste, Aster, Ester og Åster er alle forskjellige former av ett og samme navn (DN XIII 7):

«Om trede parten j Hemnesz hagge.

Ollum monnum dem som dette breff se eller höre sender Salomon medt Gudtz miskun biscop j Oslo quede Gud och sine Eder giör kunigtt att dett er huer vitterligtt paa Rommerige att dett er vor pligtt och skyld, Anno dommenj mo cococo xoxo nono jn festo b. *Vintentj marter kuom till vaar paa Lögen paa Høland, Askiøl bonde paa Hemnesze, w-steffnd, v-beden, och medt jngen haande till lockede, vden medt sielff sin vilge Selde hand j vore haand och opgaff alle deller vden ang[er] och till talle som hand her till dags haffuer hafft till skoug skiffte vedt Hemnesz kiercke, saa att forne kiercke skall her effter angerlöst eige fölge och fre(l)selige nyd[e] tredongen j Hemneszhage, och aldrige skall nogen aff hansz arffuinger eller epterkommere amage eller angre der paa, mensz jettede och loffuede kiercken och Prestene fulkommelige medt all den Rett som der medt fölge kunde och vaare disze gode mende hosz som saae handerband och h[ør]de disze hansz löffte, och loffuen, her Harald korszbroder, her Andersz paa Edtzuall som da var prou[i]st, her Harell paa Lögen, *Ester bonde i Bottner Gudmund Astesön, Torgier Hacke, Joen paa Jelleböll Gudmund paa Ousby, som sin jncigler sette medt vore for dette breff. var och her hosz her Anulffuer, och her Nilsz, Prester, var och Øyguandj Ericker och andre klercker medt mange andre gode mend och till mere stadfestelse sette dise forne sine jncigler for dette breff som giortt var aare och dag som försiger.»

Fra «Regesta Norvegica», Bind IV 1320-1336, nr. 648:

«Forliksbrev fra Salomon, biskop av Oslo: Askjell bonde på Hemnes kom frivillig til ham på Løken i Høland og oppgav for seg og sine arvinger alle krav på Hemneskirkens tredjedel i Hemnes-hagen, slik at kirken eier den fritt fra nå av. - Til stede som vitner var sira Harald, kannik, sira Harald [? - Harell] på Løken, sira Andres på Eidsvoll (som

var prost), Øystein [Ester] bonde i Botner, Gudmund Asteson, Torgeir Hacke, Jon på Hjellebøl, Gudmund på Østby, dessuten prestene sira Arnulv og sira Nikolas, klerkene Øyvind og Eirik, og mange andre gode menn.
Beseglet av biskopen og de nevnte vitnene».

Neste gang gården Botner omtales, er 03.02.1394 (DN V 361). Da var to korsbrødre fra Oslo på Botner, Høland, hvor de kunngjorde at presten der, Styr Jonsson, avstod en gård i Vestfold til biskop Øystein. Diplomet gir altså ingen opplysninger om slekten på gården. Fra samme tid finnes en innførsel i biskop Øysteins jordebok (side 449) om at «Botolfuer a Botnom» gav 6 øresbol i Mellom Ilebek (i Høland) til Løken kirke. Hvorvidt, og i tilfelle hvordan, han hører til Botner-slekten, kan ikke avgjøres ut fra de sparsomme kildene.

03.04.1443 var brødrene Eivind og Jon Gyrdsson på Botner, Høland, og kunngjorde at de hadde «atter wunnet medh laghum» (dvs. tatt på odel) gårdene Segestad, Kalstad og Gryte i Gausdal i Gudbrandsdalen. Videre gjør de helt klart at dersom noen skulle prøve å lovfeste disse gårdene, det være seg biskopen eller «anner man», da ville brødrene stevne dem for «skuld ok skadha». Leilendingene gjøres ansvarlige for gårdene, og brevet sendes til Vilhelm Segestad og Erik Kalstad (DN IX 288).

I et diplom datert 15.08.1518 kunngjør sognepresten i Høland og tre lagrettemenn at de var på Botner på den tid da hustru Kristin «Nils Jenssons dotther» lå i sin «yttherste tidt», og da ga hun for sin sjel en sort gråskinnskåpe og sitt belte til kirken i Høland (DN II 1058):
«Ollum manum them som thette breff seer eller høre lessis *q. gudz oc sin kunoc gørindis vii effthersкreffne Laffris Søffrensson sogneprest vdy Høland Swenong Amwnsson Jon Torstensson oc Amwnd Tolfson sworne lagrettes mend ther sammestedz medh thette vort offne breff att vij vore paa Bottner then tiid ther hustrv Cristin Nils Jenssons dotther gud hennis seell node, laa y#] syn yttherste tidt hør(d)e vij att hun gaff y testament ffor syn sell en swort groskyns kobbe tiill jomfrv Marie y Hølandz kirke ffor syn *lægherstedz oc sytt beltthe tiill thet hellighe korss ibidem. Oc ffyndes ther flere beskelleg proff om behoff gøres. Att saa y sandhedh er som forskreffuedt *stordt henghe vij forne mend vore indzeglæ her nædhen for thette vort offne breff som er screffwet paa Bottner assumptionis Marie anno domini tyssynde femhundrede oc atthenn medh vore inzeglæ.»
Sammendrag:
«Laurits Sörenssön, Sogneprest i Höland, og tre Lagrettemænd kundgjöre, at Hustru Kristin Nilsdatter paa Botner i sin yderste Time gav en sort Graaskinds Kaabe til St. Maria i Hölands Kirke og sit Belte til det hellige Kors sammesteds.»

I 1547 kunngjorde Kristian III at han ville la seg hylle av Norges rikes menige innbyggere. Alle norske adelsmenn var innkalt til møtet i Oslo. Adelsslektene i Norge på denne tid skilte seg lite ut fra det bondesamfunnet som omga dem. Det var heller ikke mange av disse adelsslektene. Bare få kom fra de indre bygdene på Østlandet, som Skaktavl-ene, Botner- og Handingmann-slektene. Alle bar mindremannspreg sammenlignet med den danske delegasjonen.

Under syvårskrigen ble gården lagt i aske, og dette har trolig skjedd i forbindelse med svenskenes innfall i 1567.

Botner-slekten fikk samme skjebne som så mange andre lavadelsslekter og gikk på slutten av 1400-tallet opp i bondestanden. Den slekt vi møter på 1500-tallet representert ved Halle og hans sønner, bærer så avgjort preg av å være bondeslekt, men det er samtidig også en stolt og selvbevisst slekt med rikt jordegods. Den må på denne tiden ha vært en av de fremste slekter i Høland.»[911]

Botner-slekten var antagelig av gammel norsk adel, og nedstammet sannsynligvis fra den gamle slekten på O i Vang på Hedemark. Nøyaktig hvordan slektskapet var er ukjent, og må gå gjennom minst 2 ledd som ikke er funnet i kildene.

Det er flere forhold som taler for et slektskap mellom den yngre og den eldre slekt på Botner og O i Vang.
- Såvel den eldre som den yngre slekt på Botner har tilknytning til gården O i Vang.
- En av Halles sønner het Eivind. Han bodde i 1591 på gården O i Vang på Hedemarken og deltok dette året blant hyldningsmennene fra Vang. Ennå i november 1598 bodde Eivind på O, men i august året etter nevnes han som Eivind Jellebøl. I en slags vandelsattest utstedt av tidligere fogd over Hedmarken og Østerdalen, Antonius Knudsen, og datert Hedmarken 30.08.1602, heter det at Eivind Hallesen har bodd flere år på sin gård O, men at han for «nogen tid Siden» har flyttet til «Anditz Sitt Godtz hannem beleigligen thill Sæde Er Falldenn». Eivind bodde senere til sin død på Jellebøl. Han nevnes siste gang i skattelistene i 1628. Eivinds navn er knyttet til en gammel våpentavle med adelige våpen som hang i Høland kirke inntil slutten av 1700-tallet, og hvor innskriften over lød:
«Dette er alles vores Foreldris vaben evin Halesøn vdaf Botner Folket til O.
Anno Dom. 1615».
- Halles sønner, Gulbrand på Botner og Eivind på Jellebøl, eide åpenbart gården O i Vang i fellesskap, for i årene 1610 og 1613 oppføres de med halvparten hver, mens Eivind i 1612 eide noe mer enn Gulbrand. Også det øvrige Hedemarksgodset har de hatt omtrent like mye av, men Gulbrand eide noe mer enn Eivind. Brødrene var åpenbart velstående til bønder å være.

Den eldre og den yngre Botner-slekt er behandlet av Odd Ottesen i boken «Slekten Botner i Høland» utgitt i 1982. Med den eldre Botner-slekt mener han den slekt som levde før år 1500 og som nedstammet agnetisk fra den gamle slekt på O i Vang og kognatisk fra den gamle slekt på Botner i Høland. Han skriver videre:

911 Odd Ottensen: Slekten Botner i Høland, side 13-14, 17, 27-28.

«Jeg vil kort summere opp min teori: Ingjald Guttormsson på O hadde i sitt ekteskap med Cecilia, en uekte datter av Sigurd Haftorsson av Sudreims-ætten, en sønn Gyrd Ingjaldsson på O. Gyrd ble gift med den eneste arving på Botner, nemlig en datter av Eivind Astesson, sønn av Ester bonde i Botner, og Tora. Deres barn var Jon og Eivind Gyrdssønner og en datter gift med Peter Gudleiksson på Skiaker i Vågå. Jon Gyrdsson på O døde uten livsarvinger, og broren Eivind Gyrdsson som først bodde på Botner og siden etter brorens død på O, er stamfar til den yngre Botner-slekt. Vi gjør så et hopp i tid frem til den kjente stamfar til den yngre Botner-slekt, Halle Torkildsen Botner, og hans barn. ...»

Fra Adelsprosjektet, redigert av Tore Hermundsson Vigerust, Oslo 1988-2000:

«Hustruer og husfruer kjent i kildene inntil omkring 1540 må alle regnes til adelen. Fra Reformasjonen ble prestenes koner også titulert hustru. Disse kan imidlertid ikke regnes som adelige. Hustruer kjent i tiden ca 1540- til et stykke utpå 1600-tallet kan også ha tilhørt adelen, bl.a. under forutsetning at det ikke foreligger grunn for å regne dem som prestekoner. Koner til den alminnelige solide adel ble imidlertid fra omkring 1536 titulert fruer, mens lavadelens koner fortsatt kunne kalles hustruer.

....

Hustru Kristin, Nils Jenssons dotter, på Botner i Løken sogn i Høland prestegjeld, Nedre Romerike, Akershus len, 1518.»

«Adelsmennene Jon Gyrdsson (på O i Vang på Hedemarken) og Eivind Gyrdsson (på Botner i Høland i Akershus, senere på O i Vang), kjent i tiden 1438-1471 tilhørte O-ætten og stammer fra kong Håkon V Magnusson. Deres etterkommere skal søkes i den senere O-ætten og Botner-ætten fra Høland. Det er helt åpenbart at bønder på 1600-tallet der er etterkommere til kongsætten Sverre-ætten.» (Utdrag av møtereferat i Genealogen fra NSF's temakveld om slekten Bratt 28.12.1998 forfattet av Tore H. Vigerust).

Fra en debat i Digitalarkivets «Brukerforum» 18. og 20. november 2002:

«Er det noen som kan si noe om Botner-slekten og dens kongelige forbindelse? Er Botner-slektens kongelige opphav anerkjent? Først og fremst ser jeg at det er et gap mellom Torkild Botner (n. 1564) og Eivind Gyrdsson. Er det sikkert å si at førstnevnte er efterkommer av sistnevnte? Er det i tilfelle kommet frem noen nye opplysninger om slektskapet? Mitt andre spørsmål er altså om det finnes sikre kilder som bekrefter at Cecilia Sigurdsdatter (datter av Sigurd Haftoreson, dattersønn av Håkon 5.) var mor til Ingjald Guttormsons barn (Ingjald Guttormson er altså Botner-slektens påståtte stamfar). Er det forøvrig forsket noe på Ingjald Guttormsons forfedre (hans mor het Gyrid, om jeg ikke husker feil)? Håper noen kan svare på disse spørsmål. Med vennlig hilsen,Kenneth Holter.»

Lars Løberg:

«Her får vi vel si som Olof Palme: Frågan är fel ställd. Spørsmålet skal ikke være hvorvidt Botner-slektens kongelige opphav er anerkjent, men om det er bevist. Det er det ikke. Hvorvidt det er fremkommet nye opplysninger om slektskap her, kommer helt an på hvor oppdatert du er på nyere litteratur. Odd Ottesen er den siste som har publisert forskning på området.»

Odd Ottesen:

«Som Lars Løberg påpeker, er det ikke bevist at slekten som bodde på Botner fra senest tidlig på 1500-tallet, hadde noen forbindelse med det gamle norske kongehus.

I løpet av de 20 år som er gått siden 'Slekten Botner i Høland' ble utgitt, har jeg ikke kommet over dokumenter som kan kaste klargjørende lys over slekten i middelalderen. Det er på ingen måte sikkert at Halle Torkjellsson på Botner (nevnt 1528-1564) nedstammer fra Eivind Gyrdsson (nevnt 1438-1471). I 1982 presenterte og drøftet jeg opplysninger som kunne tale for en mulig forbindelse mellom de to nevnte menn, uten å kunne bevise en slik forbindelse.

Derimot er det helt klart at brev av 1448 (DN III, nr. 797) gir opplysninger som må anses som bevis på følgende forhold: Jon Gyrdsson (nevnt 1448) var sønn av Gyrd Ingjaldsson i O (i Vang i Hedmark), og Gyrd var igjen sønn av Ingjald (Guttormsson) i O (nevnt 1346-1361) og hans hustru Cecilie, datter av herr Sigurd (Haftorsson) i Giske. Dersom Jon Gyrdsson er mannen av samme navn, nevnt 1443 (DN IX, nr. 288), sammen med sin bror Eivind Gyrdsson, er også Eivind sønnesønn av hustru Cecilie Sigurdsdotter.

I 'Slekten Botner' antydet jeg at Halle Torkjellssons svigerfar Mons Gudbrandsson(?) kunne være identisk med Mons på O, nevnt 1528. Denne antagelsen anser jeg nå som så svakt fundert, at den bør falle.»

I et debattinnlegg i Digitalarkivets «Brukarforum» datert 31.03.2005 skrev Tore H Vigerust:

«Vi kan ikke ta eventuelle opplysninger fra 1700-tallet om at folket på Botner nedstammer i rett mannslinje fra jutuler og andre førkristne kjemper (av forfattere som Reiar Gjellebøl; Wilse m fl), ei heller fra adelige på gården på 1400-tallet (noe som ikke nevnes i 1700-talls-kilder). Men det er rimelig at Botnerfolket ca 1600 stammer (på manns- og / eller kvinnesiden) fra en av de to brødrene av O-ætten, Eivind Gjordsson, nevnt 1438-1471, og Jon Gjordsson (på Botner?), kjent 1438-1448.

Slektskapet kan gå via Nils Jensson. Eller via Mogens O. Eller utenom både Nils Jensson og Mogens O. (Jeg mener det fortsatt er mulig at denne Mogens O 1528 kan være identisk med den hallandske adelsmannen Mogens 0.) »[912]

912 H. J.Huitfeldt-Kaas: «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-1570)» (Bind 4, hefte 1, Christiania 1903) - XII Skattemandtal for Øvrre og Nedre Romerige - Gjengjerden 1528?, side 232. Cappelens Norges Historie, Bind 6, side 47-51. Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (Bind 4, Chra. 1906), side 232. Jens Pharo: Underretning om Adelen i Høland (1748) §10. Norske lensrekneskapsbøker 1548-1567 (Oslo 1937ff), bind 2, side 139. Johan Garder: Bergsjø i Høland, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 111. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 533, 548, 584, 597.

(Barn IX:266, Far XI:1061)

Gift med neste ane.

Barn:

Gulbrand Hallesen Botner. Levde 1565. Levde 1580 på Botner, Løken, Høland (AK). Død omkring 1613 på Botner, Løken, Høland (AK). (Se X:305).

Eivind Hallesen O/Jellebøl. Odelsbonde. Levde 1591 på O, Vang (HE). Død omkring 1628 på Jellebøl, Løken, Høland (AK).

«Evind Hallessøn paa Ou» i Vang på Hedemarken var i 1591 en av hyldningsmennene fra Vang.

Ennå i november 1598 bodde Eivind på O, men i august året etter nevnes han som Eivind Jellebøl. I en slags vandelsattest utstedt av tidligere fogd over Hedmarken og Østerdalen, Antonius Knudsen, og datert Hedmarken 30.08.1602, heter det at Eivind Hallesen har bodd flere år på sin gård O, men at han for «nogen tid Siden» har flyttet til «Anditz Sitt Godtz hannem beleigligen thill Sæde Er Falldenn». Eivind bodde siden til sin død på Jellebøl. Han nevnes siste gang i skattelistene i 1628.

«Effuin Jellebøll» ble 23.05.1610 sammen med «Arne Doltorp» valg på Rakkestad tingstuet som utsending fra almuen i Høland til hyllingen av prins Kristian i Oslo.

Eivind eide i 1613 halve Jellebøl (1 skippund), samt parter i Fosser og Løren i Høland, O og Store Hubred i Vang, Søndre Berger, «Store» (trolig Mellom) Berger og Røssholm i Aurskog (i alt ca. 5 skippund). Brødrene var således forholdsvis velstående til bønder å være.

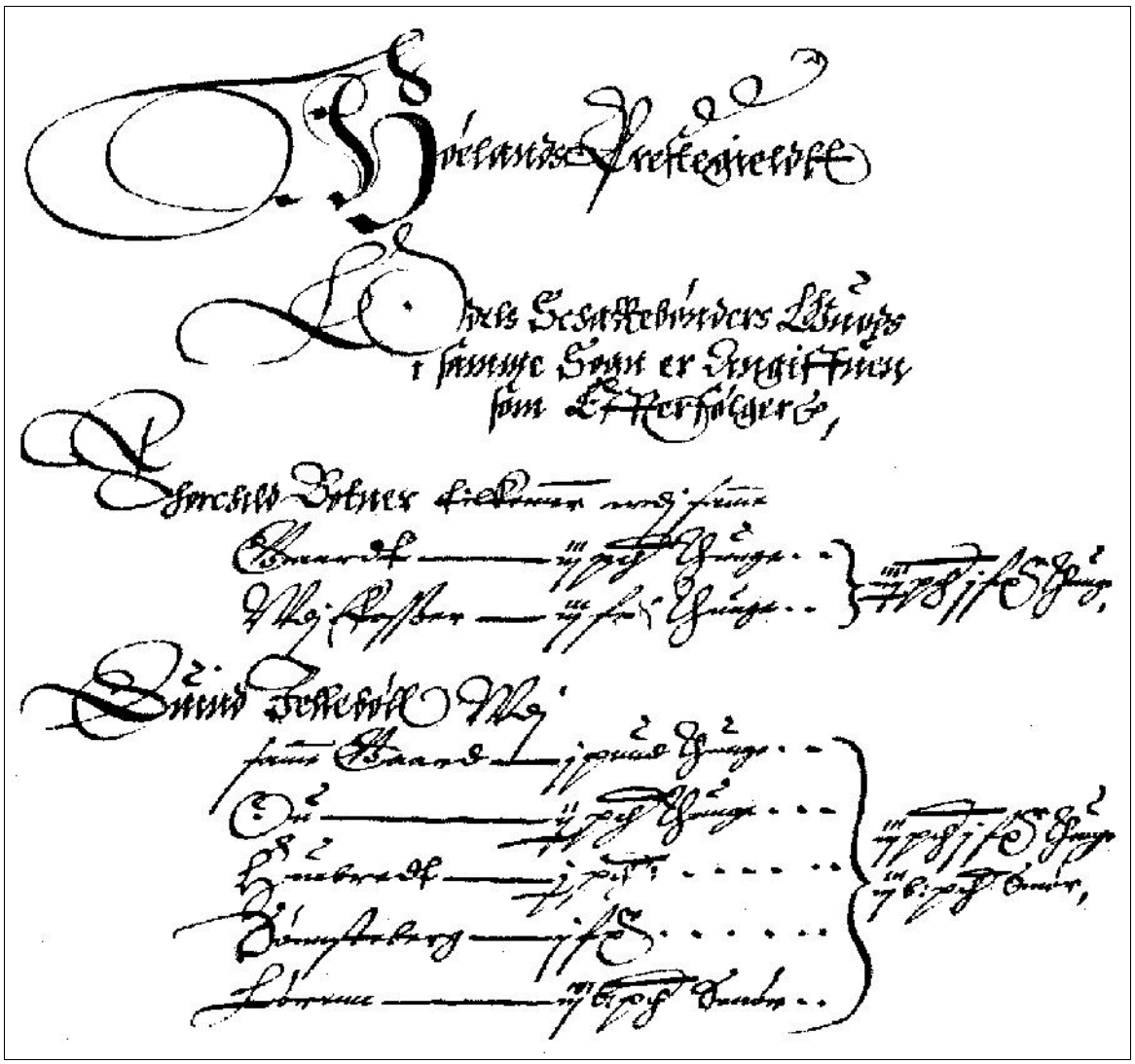

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Høelands Prestegieldtt».

Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 viser for Nedre Romerikes fogderi:
«Høelands Prestegieldtt

Odels Schattebønders Guods i samme Sogn er Angiffuen som Effterfølger,

Thorchild Botner tilkommer wdj samme

Gaardt - 3 pd Thunge.

Vdj Foßer - 3 fxr: [fjerding] Thunge.

3½ pd 1 fxr: Thunge.
Euind Jellebøll Wdj
Samme Gaard - 1 pund Thunge.
Ou - 1½ pd Thunge.
Huebredt - ½ pd:
Sønnsteberg - 1 fxr:
Lørenn - 3 B:pd Smør.
3 pd 1 fxr: Thunge - 3 B:pd Smør».

Utover på 1620-tallet avhender han det meste og i 1628 eide han kun 1 skippund i Jellebøl, 1 skippund i O og ½ skippund i Bunes.

Det andre skippund i Jellebøl eies i 1627 og 1629 av Mogens Oustbye (Østby) i Høland.

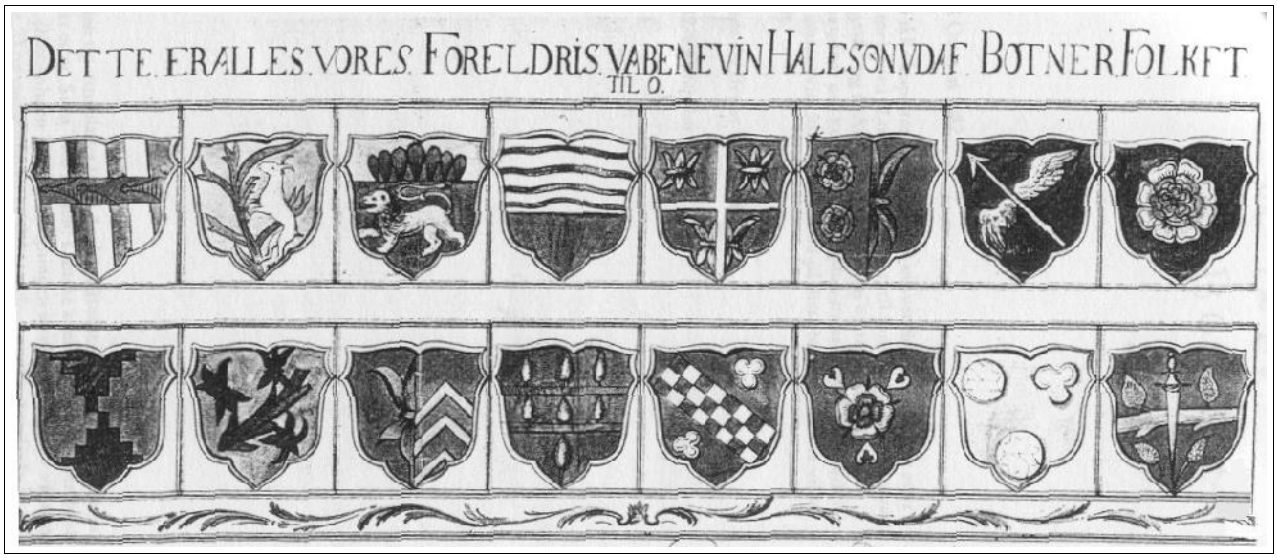

«Udskrift af de faa historiske Oplysninger, som vare paategnede Copien af de 16 adelige Vaaben, hvis Tegninger opbevaredes paa Gaarden Botner i Høland. ... Efter Hr Lieutenant Anders Botners Forlangende, bekræftes herved af mig: 1. at disse Vaabener befindes rigtig afkopiertet udi min Overværelse og i mit Huus, af den i Hølands Kirke befindende Tavle over de Vaabener, som er af Botner Familien og i forrige Tider haver haft som bemeldteTafle udviser; ... men Navnene paa dene som siden af Familien haver ført bemeldte Vaabener eller om de har betient nogen Charge, kan ey efter Ditto Efterretning d. 15de Post udfindes, ventelig formedelst Gaardens Afbrændelse i den saa kaldede 7 Aars Feyde der begyndte 1563, dog skulde man formode at disse Vaabener maaske kunde udfindes af de ældgamle norske Vaabenbøger i det Høykongl. Archiv, eller i allerhøystbemeldte Kongl. Majestæts allernaadigst forordnede ... - Wilberg i Sørum Sogn d. 9de April 1755. J. Brøcher.»

Eivinds navn er knyttet til en gammel våpentavle med adelige våpen som hang i Høland kirke inntil slutten av 1700-tallet, og hvor innskriften over lød:
«Dette er alles vores Foreldris vaben evin Halesøn vdaf Botner Folket til O.
Anno Dom. 1615».

Selv brukte imidlertid Eivind bare et bumerke i sitt segl. (RA Akershus lensregnskaper, Jordebok 01.05.1616 - 01.05.1617 over Nedre Romerike, beseglet av 7 lagrettemenn.)

Alt tyder på at Eivind døde uten legitime livsarvinger, for det er hans søskens barn som synes å overta alle de gårder og gårdsparter som Eivind har eid.
- Fosser og O overtas av Gudbrand Hallesen Botners barn, Torchild Botner og hans halvsøsken Halle på Vestre Kjeserud, Bottolf Dramstad og Gjøa, gift med Anders Kolbjørnsen (Ottersrud og Tomter i Frogn).
- Hubred overtas av Halle Gundersen Bergsjø, sønn til Gyri Haraldsdatter.
- Mogens Borgersen Bjerkenes Søndre overtar parten i Jellebøl, antagelig på vegne av sin andre hustru, Elin, som må være Eivinds søster.

Noe av det gods Eivind eide i 1614-18, nemlig 1 skippund i «Store» Berger i Aurskog, har han trolig sittet med som formynder for umyndige barn. De øvrige gårdspartene kan ha vært pantegods som senere ble overtatt av andre.[913]

913 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 1. Nedre Romerike fogderi, folio 82. Odd Ottesen: Slekten Botner i Høland, side 14-15, 66-67, 83-84. RA, Akershus lensregnskaper for Nedre Romerike 1610-1660 (1610-1637 landskatt, 1638- 1644 unionsskatt, 1644/45-1660 kontribusjonsskatt, samt odelsskatt). RA, Danske kanselli, skap 9, pk 133, lit. H, Jordebok for Romerike, datert 8. feb. 1615. Aktstykker til de noske stændermøders historie 1548-1661, bind 1 (Oslo

Gyri Hallesdatter Botner. Levde 1545. Levde 1589 på Bergsjø, Hemnes, Høland (AK). (Se IX:266).

X:532 mf ff fm ff mm

Giøa Mogensdatter. Levde 1530. Levde 1545 på Botner, Løken, Høland (AK).

Giøa må ha vært meget yngre enn sin mann, for deres barn må være født omkring 1540-50, ja kanskje så sent som 1560. Selv er Halle født omkring år 1500.

Giøa og Halle hadde følgende barn (minst):
Gulbrand, gift med I. Aase, II. Asbjør Hansdatter Indre Logn, skifte 02.10.1613.
Eivind, til O i Vang og Jellebøl i Løken, Høland, død ca. 1628.
Gyri, gift med I. Gunder Olluffsen Bergsjø, II. Nils Bergsjø.
Elin(?), gift med Mogens Borgersen Bjerkenes Søndre (død ca. 1663), levde i 1666.

Datteren som arvet 1 skippund i Jellebøl etter broren Eivind, må rimeligvis ha vært gift med Mogens Borgersen Bjerkenes Søndre da han sitter med dette skippund i 1629, året etter at Eivind døde. Mogens [Mons] var gift 2 ganger, første gang med en datter til Torben Nordre Løken i Askim, og annen gang med Elin som nevnes i 1666.[914]

(Barn IX:266, Far XI:1063)

Gift med forrige ane.

X:537 mf ff fm mf ff

Olluff Hallvardsen. Gårdbruker. Levde 1554. Død før 1604 i Hemnes, Høland (AK).

28.09.1603 holdt arvingene etter Olluff Hallvardsen og Aasa Torchildsdatter skifte seg imellom på Daltorp, de var da begge døde.

Vi vet at en Thorchild var bruker på Daltorp i 1528, og at han sannsynligvis hadde en datter som het Aaste eller Aase. Det er mulig at dette var far til Aase som omtales i dette skifte.

I 1557 nevnes Tord som bruker på Daltorp, men noen Olluff nevnes ikke. Det er derfor ikke trolig at Olluff og Aase sammen bodde på Daltorp.

I tiden 1575-78 nevnes en Aasmund Daltorp i flere rettssaker mot Olluff Kollerud. Denne Olluff eide en part i Bunes Søndre, som han makeskiftet til Aasmund mot en part i Enger. Så ble Aasmund fravunnet Bunes, og ble i 1576 tilkjent Kollerud i erstatning. Også Olluff Kollerud har hatt noe utestående med Aasmund Daltorp, uten at vi kjenner detaljene. Olluff Hallvardsens sønn, Arne, eide i 1622 ½ pund 1½ lispund i Kollerud.

Det er mulig at Olluff Kollerud er identisk med Olluff Hallvardsen.

Olluffs og Aases sønn, Arne, bodde senest fra 1693 på Daltorp da han dette året betaler bygningsskatten for gården.

Ved skiftet fikk barna et betydelig jordegods å dele. Foruten 1 skippund i Daltorp med «Skaukestrand» (vel det samme som «Lille Strand») var det 15 lispund i Enger Søndre og 1 fjerding i Skrepstad Nordre. Foreldrene hadde også eid den verdifulle Daltorpfossen, verdsatt til 1 fjerding, som ligger overfor Slorafoss mølle ved Ydersnes. Daltorpfossen fikk navnet av dette eierskapet:

«Kiendis vij Effther[skref]ne Børger Vestreng Aslag Mo Hans Thuffuen Mons Rackestad Alff Neess och Hans Lauge Eyd Sorne laugrette mend ij Høland gør for Alle vitterliigh i dette vortt Obne Breff

Anno 1603 then 28 Septtmbr: var vij paa Dalletorp i forn[evnt]e Sogn Epther Enn Steffnings lydelse som Børger Sandem Och Gudbrand Stamerud haffde paa Arne Døllettorp der Samestes thill ett rett Jordbytte som thømds Epther

Oluff Haluardsen och Aase Thorckilsdatter Gud deris Sellnad

da hørde vij och Sage paa Ja och hander bande derres vttj Saa matte Att forn[evnt]e Arne Børger Och Gudbrand dj gorde Siig Ett venliigtt Jordebøtte i millom med dj skelord

Att forn[evnt]e Arne Oluff Søn, som er broderen fiigh da først paa siin lotte 15 Liinspud Aarliige skylld vdj forn[evnt]e Dallettorp och i Skaucke(?) Strand, och en fiiring i Døllettorp Fossen medt Bøgsle och Herlighed och Alle Thell liigends lutter(?)

Som thiill forn[evnt]e gaard Dallettorp haffue liige och der i medt fiig da forn[evnt]e Børger paa siin quinds vengne vedt naffn Mari Oluffs Datter halff Ottene liispud Aarliign Skylld i Søre Enger och en firing Skylt i Nørdre Skreppestad medt alle dj lutter och luner som der thiil liige och liiget haffur.

Jttem feig da forn[evnt]e Gudbrand paa sin quinds vegne vedt naffn Kariin Olufs Datter paa hands ludt och halff Ottende liisspud Aarliign skylld i Søre Enger och en firing skylld i forn[evnt]e Dallettorp

och skal huer Aff desse Søster forn[evnt]e Mariin och Karin Oluffs Døtter haffn de halffue Bygssle udj forn[evnt]e Ennger.

Jttem gaff da forn[evnt]e Arne siine mager der thiil Enn Ku gode for thre daller och en daller i Sølff och ½ pnd

1929), side 65. Norske Herredags-Dombøger, 1. rekke, 5. bind (Chra. 1897), side 368ff og 402. Jens Pharo: Underretning om Adelen i Høland (1748), Litera D og E. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 104 Allmuen i Vang (1591), side 232 og 316 Allmuen i Høland (1610), side 417.

914 Odd Ottesen: Slekten Botner i Høland, side 14, 28. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 533, 548, 584, 597.

Humble

i offur gaffuer paa dett same Jordebytte skall stande och vbryttelliig holldes Epther denne dag mend vor och for ord i same hender kand om der bliffur nocken Aff diisse forn[evnt]e i orde partti medt nocken retter gang i fra vandiitt da skall dj alle hiilpe thiill Att for Suartt dett

och der med da ragte dj huer Anden henderne och thackett dj huer Andr Ær och Gudt for ett rettfferdigtt Jorde bytte och bliiffed der medt vener och vel for liight i Alle made Att Saa Er ij Sanhed som for schriffed star

da Setter vij forn[evnt]e mener Børger och Gudbrand vores Inseglle hos desse danne mens Insiiglle thiil vittns børd lattr vij dem her vnder thrøge

Anno dij Loco vtt Supra»

(Merker etter 8 segl)[915]

(Barn IX:269)

Gift med neste ane.

Barn:

Arne Olluffsen Daltorp/Sandager. Levde 1569. Levde fra 1593 til 1627 på Daltorp, Hemnes, Høland (AK). Levde 1629 på Sandager, Rakkestad (ØF). Død omkring 1646 på Sandager, Rakkestad (ØF). (Se IX:269).

X:538 mf ff fm mf fm

Aasa Torchildsdatter. Levde 1554. Død før 1604 på Daltorp, Hemnes, Høland (AK).

Johan Garder skriver at meget taler for at Aasa var en søster til Halle Torchildsen Botner.

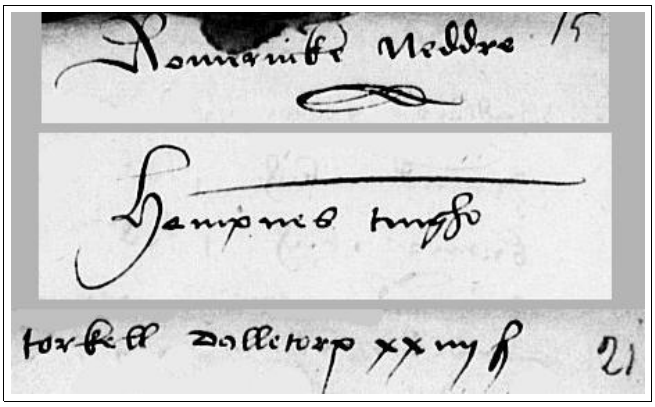

Gjengjerd av. Romeriicke Neddre, Hempnes tinghoo (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 6, litra 21, folio 21). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-70)», bind 4, hefte 1, side 233).

Utdrag fra «Gjengjerd av Øvre og Nedre Romerike, 1528?»:

«Romeriücke Neddre

Hempnes tingho

...

Torkell Dalletorp xxiiij ß».

Odd Ottesen finner det imidlertid mer sannsynlig at hennes far er Torchild Daltorp som nevnes i gjengjerden 1528 (Norske Regnskaber og Jordebøger, bind 4, side 233):

«Torkell Dalletorp xxiiij sk.»

Aasa og Oluf hadde følgende barn (minst):

Arne, overtok Daltorp, senere Sandåker i Rakkestad,
gift 2. gang med Karen Gulliksdatter, død ca. 1646.

Maren, gift med lensmann Børger Joensen Sandem.

Karen, gift med I. Gunder, II. Gudbrand H. Stomperud.[916]

(Barn IX:269)

Gift med forrige ane.

---

915 RA Diplom - Doltorp 28. september 1603 - Vitnebrev om arveforlik. Johan Garder: Bergsjø i Høland, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 114. Odd Ottensen: Slekten Botner i Høland, side 69. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 549, 586. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 5, side 544.

916 H. J.Huitfeldt-Kaas: «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-1570)» (Bind 4, hefte 1, Christiania 1903) - XII Skattemandtal for Øvrre og Nedre Romerige - Gjengjerden 1528?, side 233. Johan Garder: Bergsjø i Høland, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 114. Odd Ottensen: Slekten Botner i Høland, side 69. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 488, 549, 586. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 5, side 544.

X:541 mf ff fm mm ff

Rolf Aslerud Vestre. Gårdbruker. Levde 1565. Levde fra 1593 til 1594 på Aslerud Vestre, Trøgstad (ØF).

Aslerud skrives også Haslerud. I eldre tid Aslorud (RB. 160), Alerødt i 1604 og Aslerud i 1616 og 1723. Atlarud kommer av mannsnavnet Atla (Atli). Stedsnavn hvor dette mannsnavn er første ledd får ofte H foran vokalen.

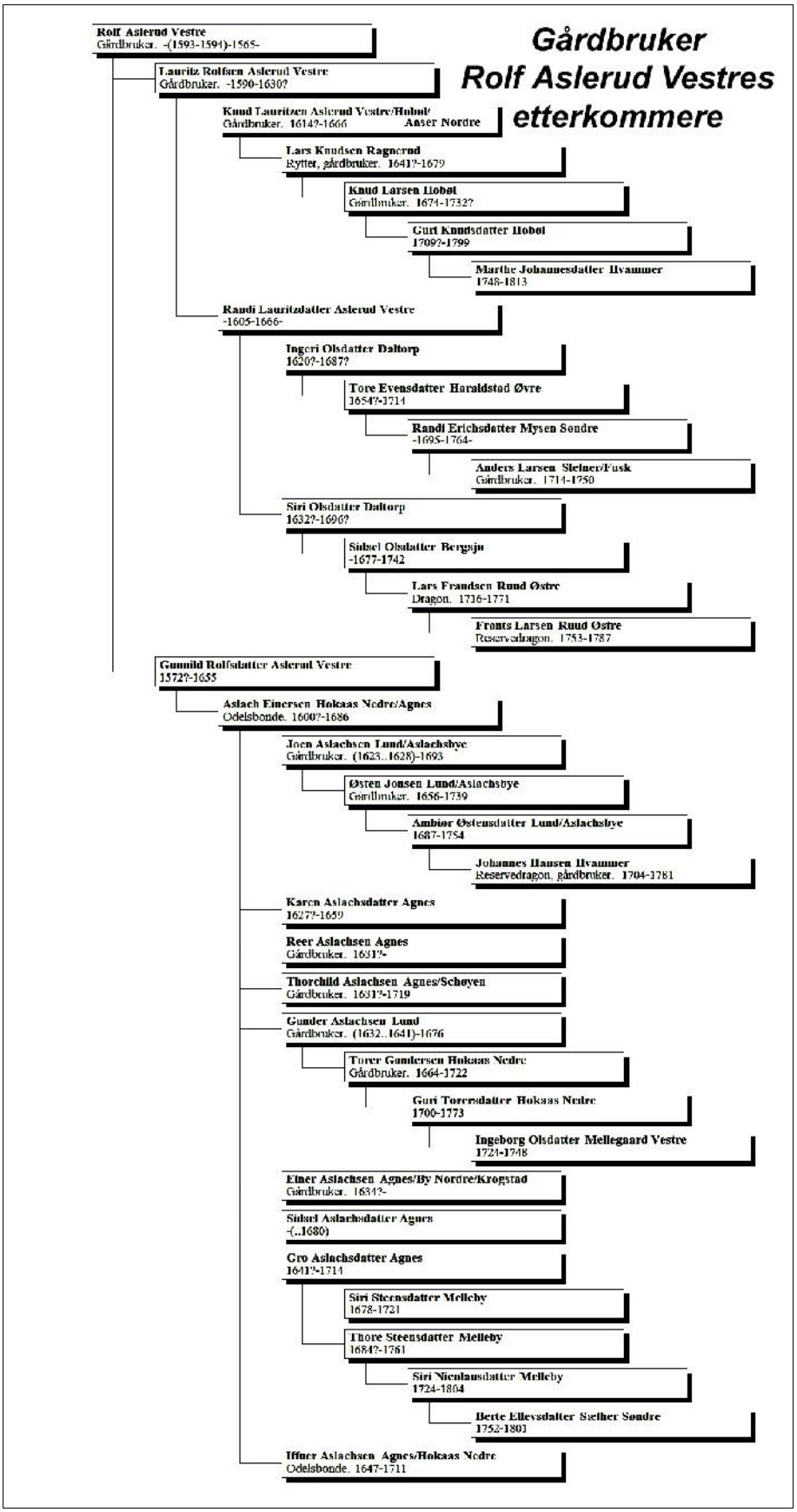

I 1723, da Lars Guttormsen var eier av Aslerud, får vi følgende beskrivelse av gården: «Gården er dragonkvarter på 1¾ skippund tunge. Den ligger i nordlien, er tungvint. Det såes 1 tønne blandkorn, 17 tønner havre, 1 setting rug og 1 setting lin og hamp. Det blir avlet 40 lass høy. Besetning: 4 hester, 17 kuer, 8 sauer».

Rolf betaler i 1593 og 1594 skatt til Akershus slott.

Gården står ikke oppført som odelsgods i 1624, og kan således ikke ha vært i slektens eie så lenge som de 60 år, som den gang var lovfestet hevdstid.

Rolf hadde følgende barn (minst):
Lauritz, overtok Vestre Aslerud, gift med Sidsel Torgautsdatter Nordre Rom i Askim, skifte i 1630.
Ca. 1572: Gunnild, gift med Einer Aslachsen Nedre Hokaas, død ca. 1655, er antagelig hans datter.
Ca. 1580: Aslach, til Nordre Egeberg, gift Birgitte Trulsdatter Nordre Egeberg, død i 1667.

Einer Aslachsen Agnes eide i 1612 5 lispund i Lille Kåtorp i Rødenes, Rolfs sønn, Lauritz, eide også 5 lispund. Da disse partene var like store, er det sannsynlig at de var arveparter, og at Gunhild var søster til Lauritz.[917]

(Barn IX:271)

Gift

Barn:

Lauritz Rolfsen Aslerud Vestre. Levde 1590. Levde 1604 på Aslerud Vestre, Trøgstad (ØF). Død omkring 1630 på Aslerud Vestre, Trøgstad (ØF). (Se IX:271).

Gunnild Rolfsdatter Aslerud Vestre. Født omkring 1572 på Aslerud Vestre, Trøgstad (ØF). Levde 1639 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1655 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 17.06.1655 i Båstad, Trøgstad (ØF).[918] (Se IX:318).

X:543 mf ff fm mm mf

Torgaut Joensen Rom Nordre. Odelsbonde, lagrettemann. Levde 1560. Død omkring 1618 på Rom Nordre, Askim (ØF).

Hele skylda på Nordre Rom er gammelt bondegods. Brukerene eide 15 lispund i begynnelsen av 1600-tallet.

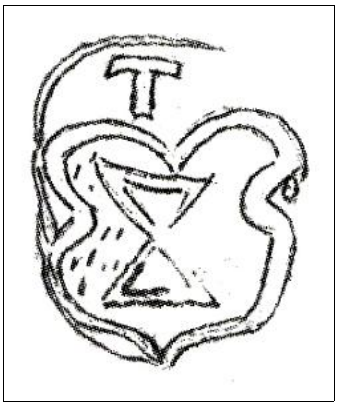

Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

Kristi Himmelfartsdag i 1591 var «Torgudt Rhom» en av de tolv lagrettemennene som beseglet fullmakten til utsendingene fra Askim. Hans segl inneholdt initalene «T [.]».

Torgaut brukte Nordre Rom i 1593 og frem til ca. 1618.

Han eide ifølge Gårdshistorien for Askim - antagelig før 1612 - i tillegg til 15 lispund i Nordre Rom:
Olberg - 1¼ skippund.
Torp - 10 lispund.
Holter - 10 lispund.
Solberg - 5 lispund.
Aaser - 5 lispund.
Skukestad i Eidsberg - 1 skippund.
Kjustad i Fet - 15 lispund.
Berger i Spydeberg - 13 lispund.
Leksby i Marker - 10 lispund.
Karterud i Eidsberg - 15 lipsund.
Knoll - 15 lispund.
Sørby i Eidsberg - 4½ lispund.

---

917 Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 330-331. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 488, 509, 586, 591.

918 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 97.

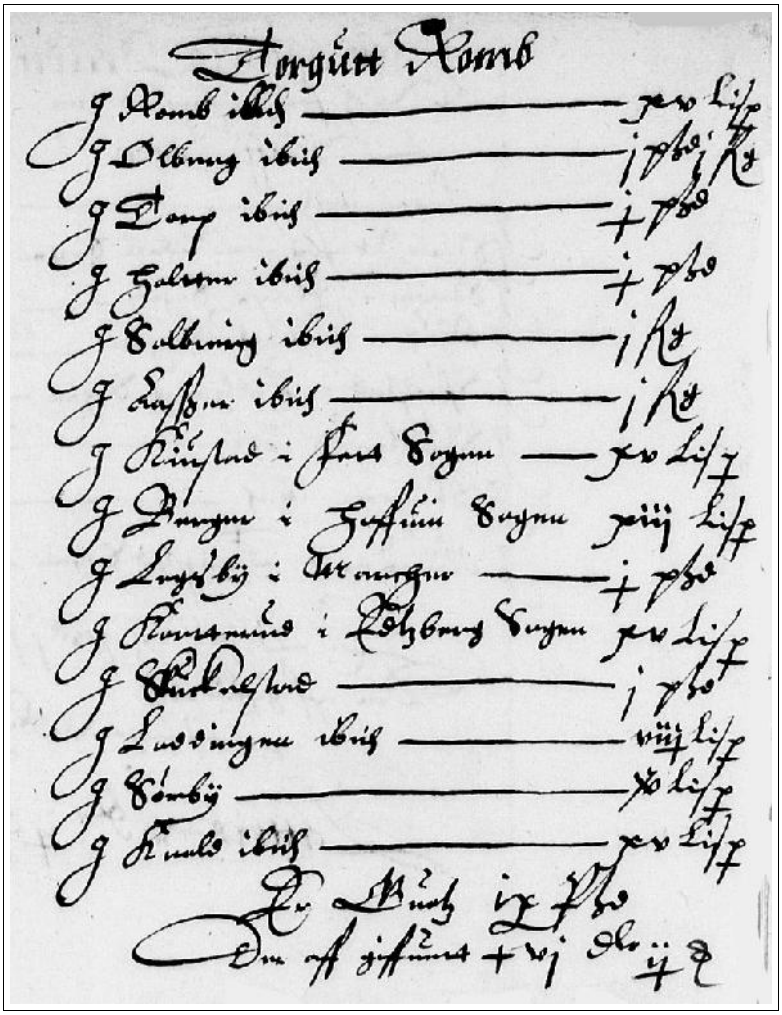

Landskatt Mikkelsmesse 1612, Heggen og Frøland fogderi, Askim prestegjeld
(Lensregnskap Akershus len, eske 31, legg 4, litra 23, bilde 15).

I 1612 hadde han økt sine eiendommer med 12½ lispund i «Leddingen» mens landskatten ved Mikjelsmesse i 1614 viser at han har avhendet det ene skippund i Skukestad i Eidsberg:

«Torgudt Romb
J Romb ibid - 15 Lispund.
J Olbierrig ibid - 1 pund 1 Fring.
J Torp ibid - ½ pdt.
J Hollte ibid - ½ pdt.
J Solberrig ibid - 1 Fring.
J Aaser ibid - 1 Fring.
J Kuistad i Fett Sogen - 15 Lispundt.
J Berger i Hoffuin Sogen - 13 Lispdt.
J Legsby i Marcker - ½ pdt.
J Kartterud J Eisberig Sogen - 15 Lispdt.
J Ledningen ibid - 12½ Lispdt.
J Sørby ibid - 4½ Lispdt.
J Knold ibid - 15 Lispdt.
Ehr goeds - 7½ pdt. - Der aff giffuitt Pennge - 5½ Daller ½ mark».

Gunder Skofterud eide jord i gårdene Kjustad i Fet samt Korterud og Lødengen i Eidsberg. Dette var Torgauts eiendommer i 1615. Gunder var derfor antagelig gift med en datter til Torgaut.

«Retterganng Som Holdtis paa Frederichstadtt Raadstuffue denn 2 Søgnne Effter Midtfaste Som waar denn 28 martij Anno 1609 Offuerueriindis Hanns Heningsen, Hans vhann Lybck, Claus Claußenn, Jenns Annderßenn, Torbiørn Siffuordsenn, Oloff Suennsche, Ølrich Guldsmidt, Arnne Rassmussenn, Laugretsmendt.

Truls Skiørtenn, Bottoll Huder, Hanns Gudin, Hanns Lanngenes, Tostenn Kykelßsrudt Aff Aschim Soggenn Helle Houg aff Edtzberg sogenn.

....

Er denn sagh Jmmellom Torgudt Rom paa denn Eene [siide], och Mattis Simmenßønn Fuldmechtige paa Arnne Rudtz wegnner. Ere dj Begge parternne her for Rettenn medt dierris sammenlagte hennder Saaledis forligte medt Arnes willighe och Sambtøche vdj saa maader Som her effter følger Adt forne Arnne Rødt schall Frelßeligenn Nyude och Beholde dj vj Lispundt J forne Rudt Sin Liffs thiidt och Effter hanns dødt och Affganngh schall ßamme 6 Lispundt wiige frelseligenn till Torgudt Rom och Alle Hanns Arffuinger Och da samme Arffuinger Adt wederlegge

forne Arnes Arffuinger Sin vdtlaugde Peninge som hannd paa forne 6 Lispund schyldt Kostedt och Annduent haffuer.»

Torgaut lå i rettsak med Arne Kjos i Spydeberg angående en part i Berger i Spydeberg.

«Rettergannghsom Holtis paa Frederichstadt Raadstuffue denn 16 Junij Anno 1614 Som Waar denn 1 Søgnne effter Vitj & Modestj Offuerwerindis Jørgenn Witte, Hanns Flannder, Erich Tømmermandt, Laugretismendt her Sammestedtz.

....

Effter Som 6 Menndt Medt thingschriffuerren Vdj Spydebergh Soggenn haffuer hiidt fundenn denn Sagh Emmellom Torgudt Rombs Fuldmechtige Gunder Schoffterudt och Anne Kioesß Paa denn Andenn Siide, Effterdj forne Sex Menndt Jche haffuer Fuldkommeligenn Achtidt och Ahnnsiett huis Breffue Som Begge Parternne haffuer for denum Vdj Rette Laugt och Skall forne 6 Menndt tage Sigh Sagenn for Jgienn thill hellig Korsß Afften først Kommendis Som er den 13 Septembris Och da forsch[ref]ne Gunder Schoffterudt Beuiße medt Richtige Brefue och Odalls Arffuetall huor møgidt Torgudt Er Eigenndis medt Rette J forne Berger, och dennom da Enndeligenn medt Retttenn Adtschillie.»

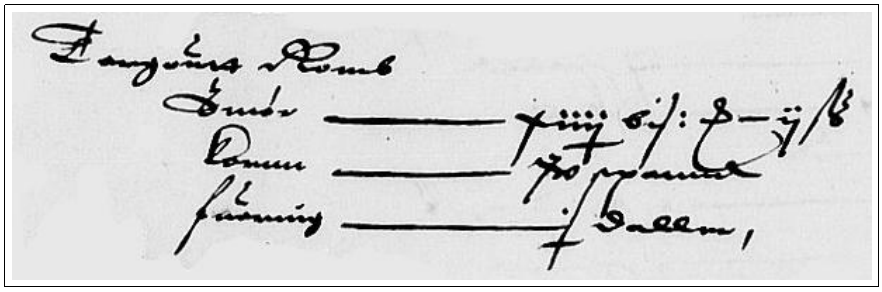

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Askim prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg 3, litra 8, bilde 20).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:

«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Aschim Sogenn - Bundeguotzs.

Torgoutt Romb.

Smør - 13½ bis: merker - 2 sk.

Kornn - 4½ spannd.

Fuoring - ½ daller».

Torgaut hadde følgende barn (minst):

Lauritz, gift med Eli Olsdatter Torp i Trøgstad, død i 1632.

Sidsel, gift med Lauritz Rolfsen Vestre Aslerud i Trøgstad, død i 1665.

Ingeborg, gift med Gulbrand Taraldsen Mortvet i Eidsberg.

En datter gift med Gunder Asbjørnsen Skofterud i Eidsberg.

Bygningsskatt Påske 1617, Heggen og Frøland fogderi, Askim sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 43, legg 7, litra K, bilde 10).

Vi finner Torgaut siste gang i skattelistene fra 1617:
«Mandtals Register paa Bygningschatten aff Heggenn och Frølandtz Schibredenes Fougderie,
som till Paasche Anno 1617
thill Aggershusis Bygning efter Høigborne Konng: Mayttz: Naadigste Mandat er Udgifuedt:
Aschim Sogen - Hellegaarde.
Thorgout Romb».

I et referat i tingbok nr. 1 for Tune sorenskriveri (folio 138B), er det et referat datert 25.06.1655 fra en sak på Olberg i Askim. Her gjengis opplysninger fra skiftebrevet av 17.03.1618 etter Torgaut Rom om at hans arvinger, Lauritz Torgautsen i Askim, Gunnar Skofterud og Gudbrand Mortvet i Eidsberg, hadde fått jordparter i Olberg.

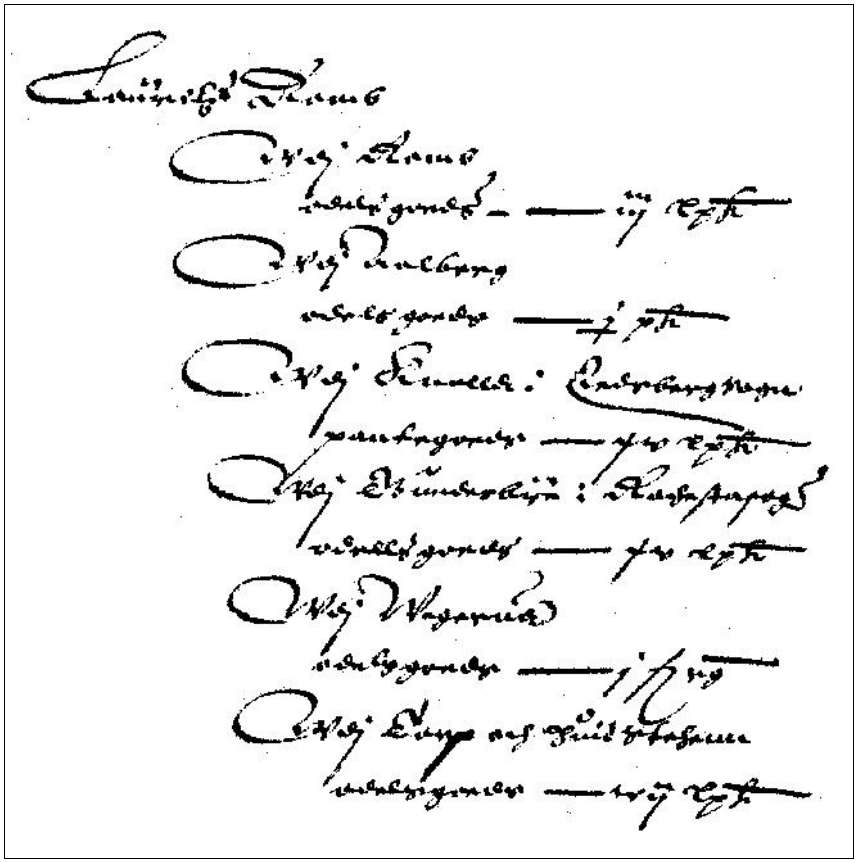

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Aschimb Prestegielld».

I Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 for Heggen og Frøland skibrede er alle jordparter angitt som odels- pante- eller kjøpegods. Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at oppgitt odelsgods skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted:

«OdellsBønnder aff Aschimb Prestegielld, Angiffuett deris Odell och Pannttegoeds, som de ere Eigennde och Raadigh, Som effterfølger:

...

Lauritz Romb

Wdj Romb - odelsgoeds - 3 lpd
Wdj Aalberg - odelsgoeds - ½ pd
Wdj Knolld i Eedsberg sogen - pantegoeds - 15 lpd
Wdj Gundebye i Rachestasog - odellsgoeds - 15 lpd
Wdj Wegerud - odelsgoeds - 1 fxrg: [fjerding]
Wdj Torp och ... - odelsgoeds - 7 lpd».[919]

(Barn IX:272, Far XI:1085, Mor XI:1086)

Gift

Barn:

Sidsel Torgautsdatter Rom Nordre. Levde 1595. Død 1665 på Aslerud Vestre, Trøgstad (ØF). Begravet 26.11.1665 i Trøgstad (ØF).[920] (Se IX:272).

919 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 8. Heggen og Frøland skibrede, folio 520. Odd Sandaaker: Fredrikstad lagtingsprotokoll nr. I-VIII, 1607-1615, Oslo 1989, side 74-75, 224. Gårdshistorie for Askim, Bind 3, side 306-307. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 516-517, 535, 586, 591. Sten Høyendahl: Guttul Torkelsrud og hans etterslekt, NST Bind XL (2005), side 21. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 71 Allmuen i Askim (1591), side 106 og 228, segl 4.

X:561 mf ff mm ff ff

Gisle Semmingsen Seim/Haug. Levde 1579. Levde fra 1593 til 1605 på Seim, Sør-Odal (HE). Levde fra 1608 til 1630 på Haug, Nord-Odal (HE).

Haug må være den eldste gården i Nordbygda. Alt langt tilbake i eldre jernalder, kanskje omkring Kristi fødsel eller tidligere, slo trolig den første bonden seg ned på sandjordsområdet på haugen like vest for Haugsåa. Navnet på stedet ga seg selv, det ble «Haugr», som betyr haugen. Den forholdsvis tørre og lette jorda var godt skikket for et primitivt jordbruk. Bonden på Haug utnyttet sikkert hele området mellom Li og Breiby, og det må ha bodd flere generasjoner, kanskje også flere familier, sammen på den gamle fellesgården i Nordbygda. En gård den gang hadde altså en helt annen karakter enn den enkeltmannsgården vi kjenner fra vikingtiden og senere. I eldre jernalder ble et større område utnyttet fra en sentralgård. I siste halvdel av dette tidsrommet ble det bygd andre gårder av folk som flyttet ut fra urgården. I denne perioden ble Trauten ryddet og bygd fra Haug i vest og Holt i øst. Fra den tid av bestod Haug av området mellom Haugsåa i øst og Sandbekken/Trautåa i vest. I sør renner disse to åene sammen ut i Råsen sør for Nes. Innen dette området var det hundrevis av mål dyrkingsjord, og i vikingtiden (ca. 800-1050 e. Kr.) ble Nes ryddet på neset i sør og Linder på en morenerygg ca. 3 km oppe i skogen. I kristen middelalder, i den perioden som kalles gammelnorsk tid (ca. 1050-1350), ble Skyrud, egentlig «Sigurðarruð», ryddet ved Sandbekken nordvest for husene på Haug. Trolig kom det også opp et bruk sør for Skyrud. Dessuten ble selve Haug delt i to bruk, hvert på 18-20 øyresbol, og de to brukene hadde trolig husene ved ett tun. Disse 5-6 gårdene ble sikkert bygd av sønner eller svigersønner på Haug. Etter svartedauen ble alle brukene slått sammen til ett, og bonden på Haug med familien sin hadde igjen hele området, slik det hadde vært ved overgangen til vikingtiden vel 500 år tidligere. Slik varte det ved helt til 1690-årene.

Haug var en fullgård i 1577. Skylda var på 1500-tallet og senere 2 skippund tunge. Gården skattet i 1657 av 4 hester, 23 fe, 21 geiter, 36 sauer og 5 svin. Den hadde i 1661 «noe ringe sagtømmerskog, videre tjæreved, bråteland og annen gardsnytte». Den fødde 4 hester, 12 kuer, 6 ungdyr og 16 sauer og det ble sådd 2 tønner blandkorn og 12 tønner havre. Tiende ble betalt av 12½ tønner blandkorn, 22½ tønner havre og 7½ tønner rug.

Presten i Sand hadde i 1394 inntektene av to småparter i Haug, knapt 1 øyresbol (5 penningbol mindre enn 1 øyresbol) i den nordre delen («i nørdre lutanom») og det samme (5/6 øyresbol) i den søndre delen («i sydra lutanom»). Slike småparter var vanlige gaver fra bønder til bygdeprester og bygdekirker. I den lange nedgangstiden etter svartedauen ble de ofte glemt av eierne. Slik gikk det også her. På 1500-tallet og senere var hele gården i bondeeie, og det hadde den egentlig vært før også, for 1 2/3 øyresbol var bare en brøkdel av den gamle skylda, som trolig var minst på 36 øyresbol.

Lagrettesmennene Asle Torersson og Hongeir Arnasson var på Haug i Sand sogn søndagen etter påske i 1423. De hørte at Roar Eriksson vedgikk å ha fått betaling av Alv Alvsson for en part han hadde solgt i Trauten. De samme lagrettesmennene hadde ført vært tilstede på Sand da Roar og Alv ble enige om salget. Det er mulig at Asle eller Hongeir var brukere av Haug.

En Amund er nevnt i 1514. Trolig ble gården i 1567 brukt av Ola Gislesen fra Seim i Sør-Odal. Det ser ut til at han var gift med datteren til Gudmund Holter i Nes.

«Gisle på Haug» lagrettemann i Odal, fikk fullmakt til å delta i hyllingen av Christian IV på Akershus (Odal 15.04.1591 - Aktstykker t.d.n. stændermøders hist. 1548-1661, I, nr. 109, side 66).

Da den første skattelisten over bygningsskatten til Akershus kom i 1593-94, var en Nils bruker av Haug, antagelig var han en av sønnene til Gisle Semmingsen på Seim. Nils brukte Haug frem til ca. 1608-10 og kom så til Runni i Nes. Nils Runni var i 1624 eier av 18 lispund odelsgods i Haug.

Gisle Semmingsen i Odalen er nevnt alt i 1579, så han må ha blitt en svært gammel mann. Han var bruker av Seim fra før 1593. I 1608 nevnes Gisle Haug som eier av Garvik. 20. august det året var det sak om delet mellom Garvik og Austvatn og det oppgis da at Gisle bodde på Haug. I 1610 føres han imidlertid i skattelistene som bruker av Seim, samtidig som han eide 25 lispund i Haug. Så han flyttet vel til Haug omkring 1608-10 samtidig som sønnen Nils flyttet til Runni, og var bruker på Haug frem til omkring 1620.

Gisle Haug eide i 1615
25 lispund i Haug i Nord-Odal,
10 lispund odelsgods i Garvik i Nord-Odal,
10 lispund i Auli i Oppstad og
5 lispund i Seim.

Senere gikk dette jordegodset - unntatt de 25 lispund i Haug - over til Hans Christophersen Seim, gift med enka etter sønnen Otter Gislesen. En sønn til Anders Arnestad i Nes (barnebarn til Semming Gislesen Seim) overtok Haug.

I juni 1722 ble retten satt på odelstuften Linder i Odalen. Der leverte Anders Trane en skifteforretning av 13.03.1635 foretatt på arvetomten Vaagstad i Nes etter Gisle Semmingsen og kone Toruana Ottersdatter. Linder er nevnt i brevet, og hele skylda var på 5 lispund. Gården ble utlagt til Otter Seims barn og arvinger. Det er mulig at dette skifte ble avholdt 13.03.1631.

---

920 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 126.

I odelssaken om Garvik i 1722 får vi rede på en del om etterkommerne til Gisle. Retten ble satt etter stevning av Tosten Christophersen Garvik, som hadde Anders Trane til prosessfullmektig. Høgne Christophersen Fjell vitnet at Tostens far, Christopher Ottersen, var Otter Seims eldste sønn.

Mens Trond Linder levde for 11 à 12 år siden, var Høgne med Tosten da han hadde med seg 160 dlr. som han ville løse gården med fra Trond. Ved de tider kom også Nils Haug til Linder med penger i samme hensikt. Trond erkjente at Tosten Christophersen Garvik var odelsmann til Linder, så han tok imot pengene hans. Senere hørte Høgne at Tosten hadde tatt pengene tilbake igjen fordi Trond ikke ville gi renter av dem, men begjærte å få bli på gården et eller to år til han fikk en annen gård. Linder hadde før skyldt 5 lispund, men Ola Torbjørnsen Linder satte skylda opp til 10 lispund for å få mer bruk i Haug skog, som var sameie med Linder.

Ola Amundsen Kjernli blandet seg også i odelstvisten. Han mente at han hadde innløsningsrett fra Markus Torsen og avdøde Trond Linders barn som rette odelsmann. Finn Tannes og Søren Holt var formyndere for barna til Trond. Halvor Haug møtte på vegne av sin kone. Høgne Fjells sønn, Anders Høgnesen Li, var også vitne sammen med Embret Christophersen Holteiet. Ola Torbjørnsen Linder var Ola Amundsens farfar, og da Ola Torbjørnsen gikk fra gården, løste dattermannen Mikkel Tjøstelsen (gift med Marit Olsdatter) pantet inn fra Lars Finnsen. Lars flyttet fra gården så snart han hadde fått pantepengene sine igjen, og overlot den til Mikkel. Anders Trane spurte vitnet Embret Christophersen om han hadde sett eller lest gjennom noe dokument om Linder, men det hadde han ikke. Ola Torbjørnsen og dattermannen eide gården sammen i 20 år, men Embret visste ikke om det var «pant eller eiendom». Embret var 16 år «da han gikk i skole, og den tid hadde Ola Torbjørnsen lenge bodd på garden».

Borild Bergersdatter Haug vitnet som Høgne Fjell. Det gjorde også Amund Paalsen Galterud, fullsøskenbarn til Christopher Garviks hustru. Det ble lagt fram skjøte av 24.02.1692 utstedt av Amund Ottersen Faller i Fet på 10 lispund i Garvik til Tosten Christophersen. Anders Trane leverte en skifteforretning av 13.03.1635 foretatt på arvetomten Vågstad i Nes etter Gisle Semmingsen og kone Toruana Ottersdatter. Linder er nevnt i brevet, og hele skylda var 5 lispund. Gården ble da utlagt Otter Seims barn og arvinger.

Anders Ellingsrud, født på Sand og som bodde lenge på Føsker, kunne huske at Ola Torbjørnsen bodde på Linder og visste ikke annet enn at han besatt gården som sitt eget odelsgods. Ola pantsatte gården til Lars Finnsen, som hadde den i 10-11 år. Svigersønnen til Ola Torbjørnsen lånte penger av assessor Anders Simonsen til å løse inn gården, men «fordypet» seg så i gjeld hos assessoren at han verken kunne betale kapitalen eller rentene. Anders Simonsen tok over gården. Gunner Kroksrudeiet i Størja var 80 år og visste ikke annet enn at Ola Torbjørnsen eide Linder som sitt eget odelsgods. Kari Stormoen (henved 80 år) var faster til Trond Linder, og fortalte at Anders Simonsens tjener Anders Olsen Vormnes fikk gården etter Mikkel Tjøstelsen og hadde den i tre år. Deretter kjøpte Trond den. På Anders Tranes spørsmål svarte Kari at hun ikke «kunne lese skrift». Ambjørg Rovelstad var enke etter Lars Finnsen, og de hadde bodd på Linder i 11 år før Mikkel Tjøstelsen.

Hans Musts transport på Linder 27.01.1700 til Anders Olsen Vormnes ble lagt fram for retten sammen med Amund Olsens odels- og åsetesskjøte til Anders Olsen av 16.01.1706. Anders hadde 22.10.1704 utstedt transport til Trond Amundsen på Linder.[921]

(Barn IX:281, Far XI:1121)

Gift med neste ane.

Barn:

Otter Gislesen Seim. Levde 1590. Levde 1608 på Seim, Sør-Odal (HE). Død omkring 1620 på Seim, Sør-Odal (HE). (Se IX:281).

X:562 mf ff mm ff fm

Toruana Ottersdatter. Levde 1590. Levde 1608 på Haug, Nord-Odal (HE).

Toruana og Gisle hadde følgende barn (minst):
Semming, bruker av Mellom-Vaagstad i Nes, der han eide 10 lispund i 1615.
Otter, bruker av Seim fra 1605-08, gift med Rønnaug, død ca. 1620.
Nils, bruker av Haug i Nord-Odal, så av Runni i Nes fra ca. 1610 til han døde i 1644.
Sjønne (antagelig), bruker av Slaastad i Sør-Odal, han eide 10 lispund i Vaagstad i 1615.
Mari, gift med Embret Tostensen Øvre Valstad i Nes.
Søren (antagelig), bruker av Søndre Vaagstad i Nes, der han eide 10 lispund i 1615.
Muligens en datter gift med Anders, bruker av Arnestad i Nes.
Sjønne og Søren kan ha vært svigersønner til Toruana og Gisle, trolig var Sjønne sønn og Søren svigersønn.

I 1615 var Nils Runni, Sjønne Slaastad, Otter Seim, Søren Vaagstad, Embret Valstad og Semming Vaagstad eiere av 10 lispund odelsgods hver i Mellom-Vaagstad i Nes.[922]

(Barn IX:281)

---

921 Birger Kirkeby: Sør-Odal Bygdebok, Gards- og slektshistorie, Bind III, side 562-563. Birger Kirkeby: Nord-Odal Bygdebok, Gards- og slektshistorie, Bind II, side 163-164, 175-177, 184-187.

922 Birger Kirkeby: Sør-Odal Bygdebok, Gards- og slektshistorie, Bind VIII, side 562-563. Birger Kirkeby: Nord-Odal Bygdebok, Gards- og slektshistorie, Bind II, side 163-164, 177, 186.

Gift med forrige ane.

X:577 mf fm ff ff ff

Sjøfar Sjøfarsen Sæther Søndre. Gårdbruker. Levde 1591 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Død omkring 1608 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF).

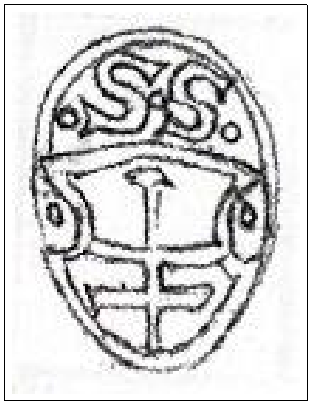

Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

«Siøfar Setter» nevnes første gang med sikkerhet 15.05.1591, da han forseglet fullmakten fra allmuen i Trøgstad til kongehyllingen av den unge Christian IV i Oslo. Hans segl inneholder initialene «S S» og et bumerke.

Kaare Bjerke skriver i sin artikkel om «Slekten Rosensverd (Handingmand) fra Skjeberg»:

«Etter et utrykt diplom fra Skjør, Eidsberg, den 16.06.1562 ble jordegods som hadde tilhørt de sambårne brødre Sjøfar og Eivind Trulssønner (Torgilssønner) delt mellom deres sønner Sjøfar og Tore Eivindsson i henhold til en riksrådsdom og lagmannsorskur. På begge sider var det medarvinger, men de navngis ikke. Tore Eivindsson og hans brorbarn fikk 2 pund i Skjør, Eidsberg, og parter i Gåsby, Rødenes, mens Sjøfar, hans brødre og medarvinger fikk gods i Tveiten, Eidsberg og Biltvet, Eidsberg, i Bråtenes, Skiptvet, og i Heen, Marker. Av særlig interesse er det at hver part fikk 2½ hud i Reistad, Gausdal, som vel er gammelt Rosensverd-gods.»

Noe senere fortsetter han:

«Sjøfar Trulsens sønn Sjøfar Sjøfarsen som vel er den Sjøfar som bodde på Rønås i Eidsberg 1557-58, er nevnt flere ganger hos Nils Stub i 1570-årene, bl. a. i en sak om Brusevoll i Varteig. Hans segl i kongehyldningen 1591 inneholder et bumerke. Han bodde da på Seter i Båstad, hvor han døde ca. 1608. Visstnok gift med Maren Matsdatter (Riksarkivets utrykte diplomer 17. okt. 1608 og 23. sept. 1603), datter av lagmannen Mats Haraldsen i Fredrikstad.»

Sten Høyendahl imøtegår - i en artikkel om «Østen Østenbøl i Enebakk og hans jordegods» i NFT (2003) - påstanden om at Sjøfar Sjøfarsen på Søndre Sæther i 1591 skulle være identisk med arvingen på Skjør. Han peker på at ikke noe av arvegodset fra Skjør kan gjenfinnes i sønnen Iffuer Sjøfarsens jordegods!

Han anfører videre:

«I tillegg antok han [Kaare Bjerke] at en hustru Helga, som i 1475 ble nevnt på Skjør, kunne tilhøre slekten. Sverre Dürbeck innvendte tidlig at denne hypotesen var temmelig svakt fundert, men gikk ikke inn i detaljdiskusjon. Martha Østensvig presenterte imidlertid Bjerkes slektslinjer helt ukritisk i gårdshistorien for Askim.

Når Bjerke kunne lansere sin hypotese var det vel først og fremst fordi «Rosensverd»-navnet Sjøfar forekom i skiftet på Skjør. Hvor utbredt navnet egentlig var på 1500-tallet, kan ikke med sikkerhet fastslås, ettersom skattelister fra Østfold med få unntak først foreligger for 1590-årene. På 1600-tallet var det et nokså vanlig navn i indre Østfold. Som Dürbeck anførte, hadde Bjerke åpenbart bare navnelikhet å argumentere med, og det blir i tynneste laget for å kunne fastslå slektsforbindelser mellom folkene på Skjør og Østbyslekten.»

En Sjøfar Sjøfarsen hadde i 1570-årene flere saker for Oslo lagting, bl.a. i saken om Brusevold, Varteig. Trolig bodde han på Vestre Berg i Tenolfjerdingen i Eidsberg. Det kan ikke med full sikkerhet avgjøres om denne Sjøfar er identisk med Sjøfar på Søndre Sæther i 1591.

Fra Nils Stubs «Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing»:

Januar 1572 «Thenn 3 søgne for Sanctj Paulj» (24. januar).

«Siøfar Siøffarsen skall vige till Berdusby och Brusevold och Haluord Tolffsen fra, [til och ther som Haluord iche kommer mett bedre proff om Sanctj Hans tid (ca. 24 juni), tha skall Siøfar beholde forne gods til euerdelig eyendom».

Fra [overstrøket.

Juni 1572 «3 søgne for Johanj» (23. juni).

«Haluor Tolssen oc Ion Tolssen skall bliffue vdi heffde till saa lenge att Siøffar Siøffarssen kand inden ij dag aar beuisse att then Haluor Suendzen som haffuer soltt Bardesbij oc Bruseuoll er aff the palter(?)».

Notisen er muligens overstrøket.

«Poelssmesso første (22. januar) 1573.

Siøffar Siøffarsen, skall beuise att Lidenn haffuer legit vnder hans etleg vdj lx aar amageløst, och skall bliffue vdj heffden till saa lenge att Tostenn Eleffsen anderledis beuiser, seg till odels, och at møde her igienn Sanctj Hans tid

(24. juni)».
Notisen er antagelig overstrøket.

Februar 1573 «Anden syckne» (28. februar).
«Sioffar Siofarsen skal pa Brinulff Anundsøns weghne betale Jørgen Skottis arffuinge hues penningh theris pantebreffue vduiser oc forne Brinulff at vighe til gotzet och pantebreffuene».
Notisen er overstrøket.

Juni 1573 «Then anden søgne epter sanctj Hans dag» (26. juni).
«Then sag mellum Siøfard Siøfardzen oc Annon Bardssen skall op staa tiill Erich Brochenhus oc Jørgen Claussen komer till stede epter thij att Siøfar siger att Erich haffuer faatt en hest om x daller, oc Jørgen Claussen en oxe om iiij daller».

Om bondegodsparten i Vestre Berg var det uenighet i 1576, da Ellef Rud og hans motpart møtte for lagmann Nils Stub i Oslo angående et halvt markebol i Vestre Berg. Vestre Berg og Store Ruud i Askim var senere nær knyttet til hverandre, så Ellef var antagelig fra Askim:

«Then første syckne for vinthernetthene (11. oktober) Anno domini 1576.
Eiluff Rudt og hans wederpart som trette om thet ½ marckebol i Berg i Tenorsfierin skall epth(e)rttij the paa baade sider beroper siig paa borgemester och Raads witnesburdt j Fredrichstadt møde her jgen then 2 søgne for Sanctj Poulsdag først komendis (23. januar 1577) mett alle teris breffue och huem the haffue paa at skiude».

I januar 1577 fortsatte saken mellom Ellef og Sjøfar Sjøfarsen, som etter lagmannens dom, på sin mors vegne skulle bli ved sin hevd på Berg etter sitt kjøpebrev og pantebrevs lydelse inntil det kunne ham annerledes med rette odelsvitner etter loven avbevises. De pengene Sjøfar hadde betalt Anders Nilsen (som må ha vært eier av en part i Berg tidligere), skulle ikke betales tilbake. (Dom 22.01.1577.) Sjøfar Sjøfarsson bodde da antagelig på Berg:

«[Anno 1577 then før]ste syckne for Paulj (22. januar).
Seffar Seffarsen [paa sin moders wegne skall bliffue widt synn heffd paa Beriig effth(e)r sin købebreff och pantebreffs lydelse jndtiil saa lenge att thet kand hannom anderledis met rette odals witne effth(e)r lougen affbeuisis Och the pendinge som Seffar haffde giffuct Anders Nielsen skal hand betale och jnthet att giffue Seffar jgen».
Fra [til «wegne» tilskrevet over linjen, notisen er overstrøket.

Noen måneder etter saken om Vestre Berg var en Sjøfar (som bodde i Eidsberg) i slagsmål med en Amund Hermansen.

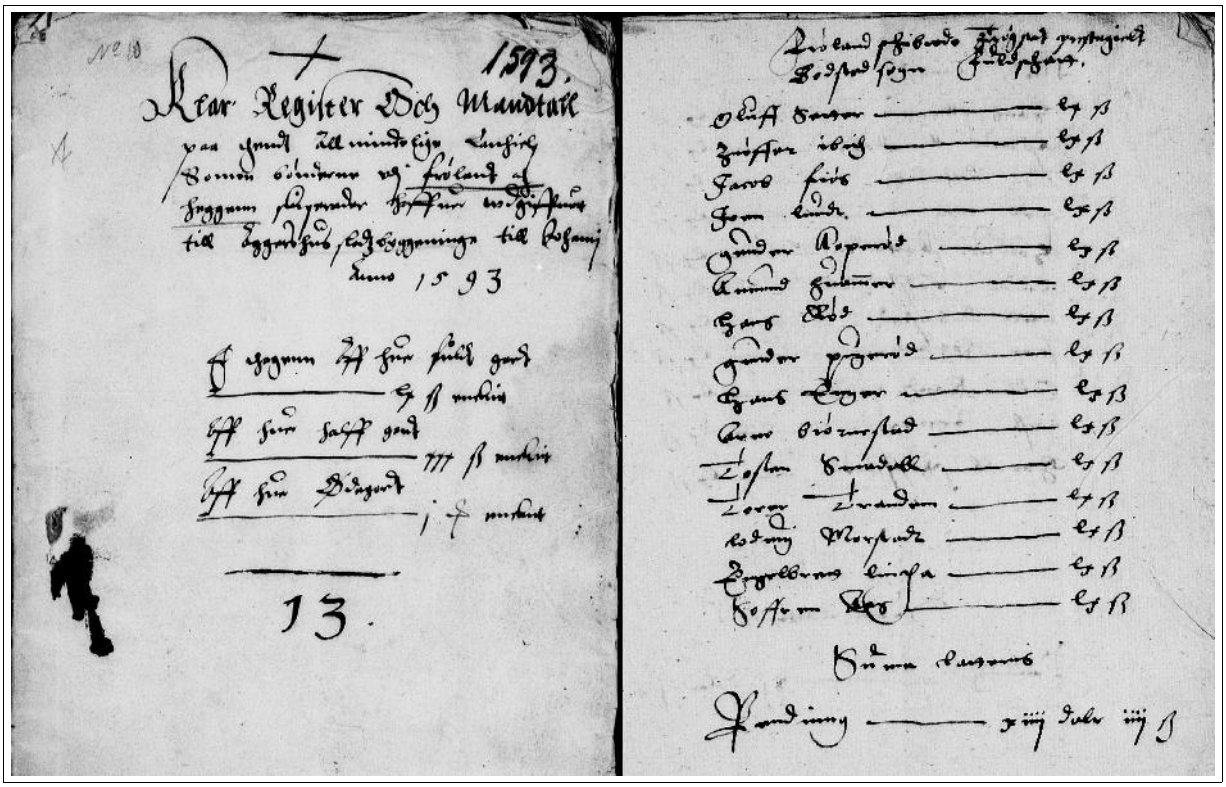

Bygningsskatt Jonsok 1693, 13 Frøland og Heggen (Lensregnskap Akershus len, eske 6, legg 4, bilde 1 og 2).

Sjøfar bodde fortsatt på Søndre Sæther da han betalte bygningsskatten i 1593, 1594, 1603 og 1604.

Sjøfar døde på Søndre Sæther omkring 1608.

I 1609 kommer det opp en sak for Lagmannsretten i Fredrikstad hvor Sjøfar omtales:

«Retterganng som Holltis paa Frederichstadt Raadstuffue denn 29 \Martij/ Som waar denn Anden Søgnne effter Midtfaste, Offuerueriindis Hans Heningssen, Hanns Fann Lybck, Ølrich Skrøer, Torbiørnn Siffuordßenn, Claus Claußen, Oluff Suenndsche, Jenns Annderßenn och Arne Raßmusen Laugretismendt her Sammestedtz.

Komb vdj Rette Aslach Fosß, Effuinn Leckomb fuldmechtige paa Torgier Graff J Trygstadt Sogenn paa Sin

quindis wegnne och paa sin Steffbarns weignne paa denn Ehenne [siide]/: och her vdj Rette Lagde enn Riigenns Steffningh Datteritt Aggersshuus denn 11 Februarij Anno: 1609 Medt huilckenn Steffningh dj her vdj Rette frembeschide Halduor Lundt, Jffuer Flotten, Jnngelbrit Biørnnestadt, Gundmun Skattallen, Børger Søpler, Siøffar Setter eller hans Arffuinger J Bodstadt Soggenn och haffde dennum Till Adt thale for enn gaardt J forne Bodstadt Soggenn widt Nauffnn Gabestadt som J haffuer dennom Jfraa dømpt Jmodt Jtt Kiøbe breff vdtgiffuenn paa Wines i Skiptuedt sogenn Anno 1544 Palme Sønndagh, disßligiste Jmodt thrennde Ammags Breffue, Adt samme goedtz Er Lougligenn Opbødenn effter Lougenn thill Rette Odalßmendt och Jnngenn er Kommenn Adt Løße, huorvdoffuer forsch[ref]ne Aslach Fosß och Effuindt Leckombs Salige Fader, Jnngemundt Fosß, haffuer dett thill Sigh Jnndløst Effterdj dett waar Hanns quindis Odall och forne Jnngemundt Foß Samme goudtz vdj Langhsommeligh thiidt vdj heffdt haffuer hafft, dissliggiste byuder och Befaller ieg digh Poull Gabestadt vdj forne Bodstadt Soggenn, Adt du och paa Samme tiidt och stedt Møder medt samme forne din domb och Anndit huis du digh vdj denn sagh vilde følge och thilltalle Medt Mierre Steffningenn formelder.»[923]

(Barn IX:289)

Gift med neste ane.

Barn:

Iffuer Sjøfarsen Sæther Søndre. Født omkring 1570. Levde 1610 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Død 1646 på Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 06.01.1647 i Båstad, Trøgstad (ØF).[924] (Se IX:289).

X:578 mf fm ff ff fm

Maren Matsdatter Sæther Søndre.

Kaare Bjerke hevder at Sjøfar antagelig var gift med Maren, datter til lagmannen Mats Haraldsen i Fredrikstad (Riksarkivets utrykte diplomer 23.09.1603 og 17.10.1608).

Det første diplomet, utstedt på Seter 23.09.1603, er et vitnebrev om arveskifte. Av dette fremgår det at Maren Matsdatter hadde datteren Anne i et tidligere ekteskap med en Niels:

«Wij Epekrscheffne(?) Biernt Eggeberigh som Laugrettismand Udj Spydebergs Sogn, Gunde Hoff, Hans Enger Hansøn, Gunde Koperød som Laugrettismend Udj Bodstad Sogn Kiendis, och Innerligt giør for Alle Udj dette vores obne Breff Ac [Actum] Ao 1603 dend 23 September war Wij paa Seter udj ... Bodstad Sogn offuer Lysendis paa Jn Venlige condten.., och Aeffue By... i mellum Siøfar Siøfarsøn, och Alff Lunde i Spydeberg sogn paa hans Quindis Wegne Anne Nielsdadter om hvis salige Moder Maren Madzdatter som er Heden soffuende Udj Herren och kom saa møgen paa forne. Annis pae.. [part?] som her Epdterfølger
... [liste av arv]
Datum Ut Supra.»

Brevet bekrefter vel at Sjøfar var gift med Maren Matsdatter, men ikke at hun var datter til Mats Haraldsen i Fredrikstad. Det er mulig at det andre diplomet fra 17.10.1608 kaster mer lys over dette, men jeg har så langt ikke hatt mulighet til å transkribere dette.

Mats hustru het muligens Karen. I 1608 gikk «Karin Salig Mads Haraldsens enke» til sak ved Fredrikstad lagdømme mot mange i distriktet for gjeld, også mot «Sjøfar Setters» arvinger. I så fall taler vel dette imot at Sjøfars hustru var hennes datter. Sjøfar var jo i så fall hennes svigersønn!

Mats Haraldsen nevnes ofte i Nils Stubs «Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing» som medlem av retten. Han møter også i retten noen ganger som partshaver:

Juni 1574. «Tridie søgne effther» (28. juni).
«Pouell Huittfeld [befallit [dømde Matz Harilsen frij for then sag her Henrich tilsagt som vor at Matz skulle vere en skielmer, thj her Henrich kunde icke beuise hannom thet offuer,».
Fra første [overstrøket, fra annen [tilskrevet over linjen.

Juni 1575. «Første syckne epther» (25. juni).
«Skall Mattz Haraldszen och Jngeborg Stenners forsennde thieris panthe breffue her y retthe som thij haffuer paa Moo tiill wintther natthen nu førsth komendis (14. oktober)».

I annen halvdel av 1600-tallet ble det holdt en større åstedsak på Radderud, Askim, i anledning av en sameiesak som samtlige interesserte ville ha klarhet i. Olluff Løchen la da bl.a. frem en lagmannsdom utstedt på Fredrikstad rådstue i 1587 av daværende lagmann Matz Haraldsen, som sier at de 12 menn som tilforn har dømt, skal til St. Johannis aften 1588 samles på åstedet og avsi endelig dom.[925]

923 H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 2 (p. 4), side 12 (p. 23), side 25 (p. 50), side 36 (p. 71), side 45 (p. 87), side 135 (p. 251) og side 139 (p. 257). Odd Sandaaker: Fredrikstad lagtingsprotokoll nr. I-VIII, 1607-1615, Oslo 1989, side 81-82. Kaare Bjerke: Slekten Rosensverd (Handingmand) fra Skjeberg, NST Bind XV (1956), side 215-216. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 335-336. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 344. Sten Høyendahl: Østen Østenbøl i Enebakk og hans jordegods, NST Bind XXXIX (2003), side 171-174. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 70 Allmuen i Trøgstad (1591), side 105 og 228, segl 9.

924 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 69.

(Barn IX:289)

Gift med forrige ane.

X:581 mf fm ff fm ff

Iffuer Kolbjørnsen Aaser Søndre. Gårdbruker. Levde 1551 på Dæli, Askim (ØF). Levde 1591 på Aaser Søndre, Askim (ØF). Død omkring 1600 på Aaser Søndre, Askim (ØF).

Aaser i Askim støter opp til Trøgstaddelet, og nabogården i Trøgstad heter også Aaser. Trøgstad-Aaser ble ofte kalt Nordre Aaser, mens Askim-Aaser gjerne ble betegnet som Søndre. I Diplomatarium Norvegicum (DN X 191) har vi et brev utstedt 20.06.1447 på Frøland, muligens ved Trøgstad kirke. To lagrettesmenn kunngjør der at de var til stede ved en delesgang mellom Nordre Aaser i Trykstads sogn og Medalgaarden i Søndre Aaser i Askheims sogn i Frøylands skiprede, hvorved grensene ble fastsatt etter de fremførte vidners utsagn. Dette er imidlertid ikke originalbrevet. Tre utydelige segl henger ved brevet, og det har vært fremlagt i retten 23.06.1606 og 06.09.1639. Brevet er altså enten omskrevet i slutten av 1600-tallet eller falskt. To andre avskrifter, som fastsetter grensene mellom de to Aaser-gårdene, datert 04.07.1607 og 06.09.1639, stemmer imidlertid overens med det første brev på noen få unntagelser nær. Disse er anført som noter i Diplomatariet.

Det eldste navn på Aaser er Ásar, flertall av «áss» som betyr ås. Det er en gammel gård, som nevnes allerede i 1336. Et brev ble utstedt på Eid, dvs. ved Askim kirke, den 12.02.1336 (DN I 236). Brevet forteller at Sigurd, prest på Askim, og 11 andre menn var forsamlet på Eidareng, og der idømte de Sølmund Styrlaugssen 7 merker gulds mannebot for drapet på Munan Reidarssen. En av de 11 domsmenn var «Skorre i Asom». Et annet brev (DN I 425) ble utstedt på Eidsberg 16.10.1373. Der vidner 3 menn at Thorstein Jonssen og hans hustru Rønnog solgte 12 øresbol jord i Søndre Aaser i Askheim til Paul Hermundsen:

«Xjj aura boll iæder j synsta Ásom».

I den «Røde Bok» (side 143) finner vi at Askim kirke eide en ganske betraktelig del av Aaser:
«1401. Jtem j Aasom synzsta nørdra lutanom VI aura. boll stæint ok ræint fs saall Paals ok Þorbirns sunar hans ok skall lukazst af ij aura forna j fornom aura loghom aa huoriu aar»

dsv.:
«Likeledes fikk kirken i den nordre del av søndre Aaser 6 øresbol stent og rent (dvs. dyrkbar jord, innmark), for Paals og hans sønn Torbiørns sjel, og dette skal betales i etapper, med 2 øresbol og 1 øresbol annet hvert år».

Denne Paal er høyst sannsynlig identisk med Paul Hermundssen som i 1373 kjøpte 12 øresbol i Aaser av Thorstein Jonssen og hans hustru Rønnog.

Det går omkring 90 år før vi igjen får vite noe om Aaser. Antagelig bor «Ifver Aasser» på Aaser i Askim da «lagrettesmænd og menige bønder» var samlet på «Vor Herres himmelfarts dag» i 1591 for å velge utsendinger til hyldningen av Christian IV i Christiania. Valgt ble Symen Hoel, lensmand, samt Elof Løggen og Nery Hof, lagrettesmænd og menige bønder, og de fikk da med seg en fullmakt, beseglet av 12 lagrettesmænd: Brynil Skyrthen, Andres Skiølen, «Jffuer Aasser», Torgudt Rhom, Engelbrit Gilsta, Oluf Qvakesta, Jon Grøtved, Jacop Fousk, Torkil Huder, Knud Ondsta, Hans Skyrthen, og Andres Hiensta.

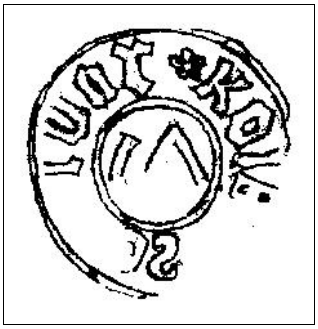

Iffuer Kolbjørnsen Aasers segl 15. mai 1591 (avtegning i Kjeldeskriftavdelingen, Riksarkivet)

I Iffuers ikke helt godt bevarte segl kan vi lese «IUAR * KOLB[..]SO[.]».

Iffuers far må ha vært Kolbjørn på Gjellestad. Skiftet etter Kolbjørn og hans hustru ble avholdt på Fusk 03.10.1551 (DN XXI 961). Barna var Iffuer, Reier, Oluff og Ingrid som var gift med Bjørn Amundsen. På skiftebrevet er det tilføyd «Iuer delins skyftebreff», noe som trolig betyr at sønnen Iffuer på denne tiden brukte en av de mange Dæli-gårdene i distriktet, sannsynligvis Dæli i Askim, som var krongods.

Kolbjørns gods besto av:
Fusk - 1½ skippund.
Søndre Aaser - 1 fjerding.
Tomter i Tomter [-> feilskrift for Krokstad(!) sogn - 5 lispund.

925 H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 81 (p. 151) og side 106 (p. 195). Utrykt diplom i Riksarkivet datert Seter 23.9.1603. Kaare Bjerke: Slekten Rosensverd (Handingmand) fra Skjeberg, NST Bind XV (1956), side 216. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 336 og 365.

Nordre Aaser i Trøgstad sokn - ½ pund.
Eik - 6½ lispund.
Solberg - 1 fjerding.
Frogn i Frogn sokn - 6½ lispund.
tilsammen 3 skippund 8 lispund.
Av dette fikk Iffuer i:
Fusk - 13 lispund.
Søndre Aaser - 1 fjerding.
Tomter i Krokstad sokn - 2½ lispund.

Iffuers sønn, Aslach, eide ifølge landskatten i 1612:
I Aaser [Søndre] - 1 skippd.
i Eg - 1 lispd.
i Skiøllen [Skjolden] - 1 lispd.
i Byllestad i Aas - 1 skippd. og
i Tompter i Krogstad - 5 lispd.,
tilsammen 2 skippund 7 lispund.

Iffuer døde antagelig omkring 1600.[926] (Barn IX:291, Far XI:1161, Mor XI:1162)

Gift

Barn:

Aslach Iffuersen Aaser Søndre. Levde 1580. Levde 1593 på Aaser Søndre, Askim (ØF). Død omkring 1621 på Aaser Søndre, Askim (ØF). (Se IX:291).

X:583 mf fm ff fm mf

Smed Evensen Langsætter Søndre. Odelsbonde. Levde 1575 på Langsætter Søndre, Trøgstad (ØF).

Smed var sønn til Even Smedsen som antagelig bodde på Frøshaug i Trøgstad.

Langsætter var i 1593 to fullgårder, Nordre og Søndre, hver på 2 skippund og omkring 1610 i bondeeie. Det har uten tvil vært to bruk også i gammelnorsk tid. «Trøgelss Løgesædther», nevnt i 1514, kan like gjerne ha bodd på Nordre som på Søndre Langsætter. Men «Peder Hørlochsen Kalip til Langsæter i Trøgstad Sogn» - far til Oluf Kalips - har vel helst bodd på Nordre Langsætter.

Innen 1399 ga herr Amund Bolt 2 markebol i «Krosbønum» i øvre luten i Borgesyssel - antagelig Krosby i Eidsberg - til Olavsklosteret i Tønsberg for «Longusætre godz». Før 1396 hadde også et annet makeskifte funnet sted: «cummunan korsbrøðra» hadde fått 1 marrkebol i Grefsli [i Trøgstad] for (en part i) «Langasœtr». Dette kan være ledd i samme godsarrondering. Andre kilder viser at Amund Bolt har foretatt atskillige makeskifter med kirken.

På Søndre Langsætter sto en «stor Bygning», bygget av «meget store Kampe- Steene», og denne store steinbygning virket «meget underlig imellem de andre smaa Træe- Huuse paa Gaarden» skriver Reier Giellebøl i 1772. Han fremhever bygningens særart ved å påpeke at «paa Landet i Norge» er det kun kirkene som er bygget av stein, men de er dog «bygte paa en langt anden Maade». Det er nærliggende å tro at dette har dreiet seg om en «befestet» bygning, kanskje ikke så helt ulikt «Steinhuset» på Gran på Hadeland. Siden Søndre Langsætter kan gi inntrykk av å ha vært et befestet herresete, er det mulig at det er denne gården som er det «Langseter-gods» som Amund Bolt viste interesse for.

Boger i Ski anneks til Kråkstad i Akershus er en svært sentral gård i klarleggingen av Even Smedsens nærmeste etterslekt. Og samtidig - slekten(e)s rikdom tatt i betraktning - må Boger sies å være høyst perifer og uvesentlig. Det dreier seg om 10 lispund i en gård som ligger nokså avsides for denne slekten. Gården ga omkring år 1600 uten bygsel en årlig inntekt på 1½ rdl., og den kunne ikke selges for mer enn rundt 50 rdl. Like fullt er kanskje de kostbare prosessene om Boger et uttrykk for slektens rikdom, et eksempel på hvordan den bevarte sin rikdom?

Even Smedsen Frøshaug var gift med en søster til Tore Hvidsten i Hobøl. Smed og Evens øvrige sønner krever arven etter sin morbror som bare har etterlatt seg en illegitim sønn. I 1575 tildømmer lagmann Niels Stub arven etter Tore til Evens barn og barnebarn. Tore og hans søster var arvinger etter Ener Haga i Eidsberg.

På grunn av en langvarig og meget vidløftig prosess om hvor stor part av Boger, Ski, som Ener Hagas arvinger skulle eie, får vi rede på hans slekt. Prosessen begynte i 1593 og endte med et forlik på Oslo Rådstue 28.01.1602. Om dette finnes det blandt Riksarkivets utrykte diplomer oppbevart et usedvanlig vakkert skinnbrev med en vakker håndskrift. Det var Even Frøshaugs(?) sønnesønn Oluf Smedsen Langsætter i Trøgstad som sammen med sine 2 svogre, lensmannen i Askim og Trøgstad Simen Aslachsen Hoel og Aslach Aaser i Askim, hadde stevnet saken på egne, hustruers og medarvingers vegne. De hadde selv ført saken til høyeste instans, en såkalt overlagmannsrett med Norges statholder Jørgen Friis og 3 lagmenn, mellom disse lagmannen i Oslo til stede. Motpart er eieren av en del og

926 Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 332-334. Sten Høyendahl: Guttul Torkelsrud og hans etterslekt, NST Bind XL (2005), side 18-19, 49-51. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 71 Allmuen i Askim (1591), side 106 og 228, segl 3.

bruker av hele Boger, Halvor Gulbrandsen Boger. Saken har blitt meget innviklet ved at det er avsagt dommer både av lagrett og av lagmenn uten at alle nødvendige dokumenter har vært tilstede. Det er således avsagt hele 4 lagmannsdommer i saken og disse står tildels skarpt mot hverandre. Kort sagt gir forliksdokumentet et grelt bilde av tidens rettsvesen når det gjelder innviklede eiendomsforhold.

Det som imidlertid har størst interesse er at Oluf Smedsen Langsætter og hans medinteresserte fremlegger et originalt skiftebrev skrevet på pergament og med tre ubeskadigede segl under. Dette er datert i 1405 og er skiftet etter Thorer Thorersen Kump (Kamp) mellom hans hustru Randi Alfsdatter og deres barn hvis navn dog ikke er medtatt i forliksdokumentet. Derimot får vi vite at Boger er Randi Alfsdatters odel, og at de 8 øresbol i Boger som på skiftet blir utlagt til henne, har fulgt hennes ætt like til dem som nu stevner i saken (DN XXI 236):

«- - End fremblagde forne Olluff Langsetter och Simen Hoell itt rett original Schiffte breff paa Pergamentt schreffuett, Som end nu Var wnderhengendis tree helle Jndseigle, Daterit wdj Konning Erickis xvj Regimentis Aar, Liudendis at der bleff giordt schiffte epter end Manndt Vedt Naffn Thorer Kump, Emellom hanns Epterleffuersche Randj Alffsdaatter och beggis theris Børnn, Da eblannt Andett Jordeschiffte tilfaldt forne Ranndj ett Marckeboll y Bouger, Som liger y schiesogenn, Epter som Samme Sckifftebreff y sig Sielff wiidere Jndhaalder, huilcket Marckeboell samme Egtegrenn sidenn haffuer fuldt. -»

Kilde:
Utdrag i dom på pergament av 28. januar 1602 i Riksarkivet. Brevet kort omtalt også seinere i dommen.
Sammendrag:
Skiftebrev mellom Randi Alvsdotter, enke etter Tore Kump, og deres barn. Randi fikk 1 markebol i Boger i Ski sokn.

Disse 8 øresbol motsvarer nøyaktig de 10 lispund som var med i Ener Hagas gods ifølge vidnebrevet av 1550. I en annen prosess i 1609 sies det også at de 10 lispund i Boger var hans gods.

Randi Alfsdatter hadde også odel i den øvrige del av skylden i Boger på 12 øresbol eller 15 lispund. Men dette har hennes mann pantsatt til Herman Bolt for en kongens sigt (mulkt) han var idømt, derfor var dette kommet ut av slekten.

Etter langvarige forhandlinger inngås det forlik i 1602. Samtlige dommer settes ut av kraft og Oluf Smedsen Langset og hans medarvinger beholder de 8 øresbol eller 10 lispund i Boger i overensstemmelse med skiftebrevet av 1405.

Smed hadde følgende barn:
Birgitte, gift med I: Torben Nordre Løken, II. Mattis Simensen Nordre Løken og Kvakkestad i Askim.
Oluf, til Hærset og Søndre Langsætter, gift med Elin Olsdatter Asak i Skedsmo, død før 1604.
En datter, gift med Aslach Aaser.
Karen, gift med I. Simen Aslachsen Store Hoel, lensmann i Askim, og Trøgstad,
II. Steener Store Hoel.
Karen, gift med Christen Sjøfarsen Nordre Langsætter
(ifølge skifte etter Peder Anundsen på Rygge i Hobøl 21.03.1622).

Smed døde antagelig før 1591 da sønnen Oluf, som bor på Langsætter, blir valgt som hyldningsmann.[927]

(Barn IX:292, Far XI:1165, Mor XI:1166)

Gift

Barn:

Oluf Langsætter Søndre. Odelsbonde. Levde 1574 på Langsætter Søndre, Trøgstad (ØF). Død før 1604 på Langsætter Søndre, Trøgstad (ØF).

Oluf var gift med Elin Olsdatter, hun må være fra Asak i Skedsmo. Lagmannen avga 20.03.1574 kjennelse for at Oluf Smedsen og Niels Pedersen Lund i Baadstad skal hjem på rette arvetomt og skifte «rett søskenskifte». Da de ikke kan være søsken, må det være deres hustruers arv det gjelder. Notisen er overstrøket og over denne er det skrevet «Asak i Skedsmo».

Mars 1574. «Anden syckne epther» (20. mars).

«Oluff Smetsenn och Niels Persen j Bodtstadtsogenn skall hiem paa rethe arffue tuffthenn [sanctj Haluorsaffthen (14. mai) [3 pinsdag (1. juni) wnder sex wuillige mend att ligne och skiffthe them emelom baade arffue geld och hemenffølge effth(e)r ret søskenne skiffthe och huilckenn aff th(e)m mere haffuer opboridt skall lege till bage jgen som Ret er».
Fra første [utslettet, fra annen [tilskrevet over linjen, notisen er overstrøket.
Over notisen står med annen hånd: «Osaggher i Sked(s)mo sogen».

Oluf Smedsen Langsætter var myndig ved denne tid. I Stubs opptegnelsessbøker kalles han riktignok

927 Johan Garder: Reier Smedsens slekt, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 175-176, 180. Odd Ottesen: Eivind Smedssons etterslekt - Del 1, NST, Bind XXXV, hefte 1, (1995), side 13-48. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 382-384. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 683. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 551-553, 594.

Oluf Hersætter, men gården var krongods og det er intet til hinder for at han har bygslet gården, da både hans far og mor levde.

I juni 1575 er følgende innført i Nils Stubs «Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing»:
«Første syckne epther» (25. juni).
«Oluff Hersetther och Niels Lunde skulle endnu [møde for vj mendt om hues arff thenom emellum er, [och samme 6 mendt at bøde j mark: s: for tuende gange the iche vilde dømme thennom emellum och legge tilbager met theris eedt selff 3 och siden skiffte som rett er, Sanctj Oluffs dag (29. juli) paa Asag rette arffuetufft j Skiedzmo sogen».
Fra første [utslettet, notisen er overstrøket.

Ifølge Norske Herredags dombøker, bind 3, side 188, bygslet Oluf gården våren 1569 eller 1570. At hans hustru var fra Asak passer vel med en bemerkning i tingboken for Nedre Romerike 27.07.1684. Ved tinglesning av noen overdragelsesdokumenter på Ulreng i Skedsmo blir det protestert mot disse med den begrunnelse at vedkommende har kjøpt odelsretten til Ulreng av to av sønnene på Langsætter, nemlig Reier Smedsen og hans bror.

Oluf ble valgt som hyldningsmann i 1591.

En langvarig og meget vidløftig prosess om hvor stor part av Boger, Ski, som Ener Hagas arvinger skulle eie, begynte i 1593 og endte med et forlik på Oslo Rådstue 28.01.1602. Om dette finnes det blandt Riksarkivets utrykte diplomer oppbevart et usedvanlig vakkert skinnbrev med en vakker håndskrift. Det var Even Frøshaugs(?) sønnesønn Oluf Smedsen Langsætter i Trøgstad som sammen med sine 2 svogre, lensmannen i Askim og Trøgstad Simen Aslachsen Hoel og Aslach Aaser i Askim, hadde stevnet saken på egne, hustruers og medarvingers vegne. De hadde selv ført saken til høyeste instans, en såkalt overlagmannsrett med Norges statholder Jørgen Friis og 3 lagmenn, mellom disse lagmannen i Oslo til stede. Motpart er eieren av en del og bruker av hele Boger, Halvor Gulbrandsen Boger. Saken har blitt meget innviklet ved at det er avsagt dommer både av lagrett og av lagmenn uten at alle nødvendige dokumenter har vært tilstede. Det er således avsagt hele 4 lagmannsdommer i saken og disse står tildels skarpt mot hverandre. Kort sagt gir forliksdokumentet et grelt bilde av tidens rettsvesen når det gjelder innviklede eiendomsforhold:

«Wi Epterschreffne Jørgen Fris till Krastup Statholder i Norge och Hoffuidtzmand paa Aggershus, Oluff Holc Laugmand i Fredrichstadt, Hans gladt Laugmandt y Oplandenn, och Nielsz Chrestenszenn Raadmandt y Opslou, Giøre Vitherligt att Ano 1602 Den 3e Søgnne Epther Sante Paulj Conuersionis Paa Opslou Raadstue,

Kom for osz wdj rette, Olluff Smidtzenn, paa Langszetter, y thrøgstadt Sogen paa sinne egnne Och Simonn Hoell y Aschim Sogenn, paa sin hustrus och Samtligenn paa alle therris Medtarffuingers Vegnne, paa thenndt enne,

Och haffde hidt wdj rette steffnndt Erlligh och Welbiurdigh manndt, Thiøstell Baardtzenn till blegenn, Furdumb Laugmanndt her y Opslou Paa thendt Andenn side, och haffde hannom till at thalle for thuende domme handt haffde dømbt och affsagt Emellom thennom paa thenndt enne, och Haldour Bouger y Sckiesogenn paa Folloug, paa sinne egne och sinn faders Guldbrant Bougers Vegne, paa thenndt Anden side,

Anlangende fembtenn Lispundt schyldt y forne gaardt, Bouger, Som hannd haffde thennom tildømbt, huilcket dj icke maatte Niude, epter hanns dombs liudelsze, Der nest haffde dj och hidtsteffnndt Velagt manndt, Peder Jørgennsenn, Laugmanndt her y Opslou. For end domb hannd haffde dømbt Emodt forne thuennde thiøstels Domme, Ennd haffde dj Steffnndt boede forne Peder Jørgensøn och Jørgen Sckrøder, Laugmanndt, wdj Thønsberigh, For end domb dj Sambtligenn wdj lige maade haffde dømbt, Emodt forne Thiøstell Baardtzenns thuende Domme, huilcken thuende Laugmendtz Domb, Sex menndt haffde Epterfuldt, och dømbt, forne Olluff Langsetter, Simon Hoell, Sambt therris Medtarffuinger, wdj Stoer Sckade, Bode medt Landschyldt och pendings wdgifft, Huor fore dj nu nødis till att Steffne sagen y rette, Sambt therris wederpartter, forne Halduor Bouger, Och for thet første fremblagde En pergamenndtz domb, Som forne Thiøstell Baardtzenn, haffde wdgiffuedt, paa Opslou Raadstue Ano 97 Anden Søgne for Sancte Paulj Conuersionis, Liudendis y sinn beslutningh, Att Epter dj thuende breffue som Halduor Bouger haffde y rette lagt. Som Vare Datteritt, itt Aar och paa end dagh dj icke lydde paa merre End halffgaardenn. Som er xij Ørisboll, och beløber sigh xv lispundt, Som Aslach thrygsenn Aatte Der wdj.

Och Olluff Langsetter der Emodt beuiste att hanns fader Smidt Euindtzenn haffde panntsett, och igien Indløst thendt Ander halffue partt, aff Samme gaardt, Som er och xij Ørisboell och beløber sigh xv lispundt, huilcket altidt haffde fuldt forne Olluff Langsetters forældre, Da schulle dj Der epter bliffue y heffden till samme halffuegaardt bouger, Epter therris Rollige heffdt, och thenndt Quitantz, Stodt Vedt magt, Som Jon Throndtzenn haffde wdgiffuett, Och thenndt Niude och behaalde for Euigh egendomb Vden nogen andenn Kunde Komme Inden Aar och Dagh, Medt bedre brffue, eller Louglige odels Vittne, och sigh samme Halfue gaardt til bredge, epter Norigis lough End Vdj rette lagde dj dend Andenn Thiøstell Baardtzens Domb, Datteritt her paa Opslou Raadstue Ano 98 Den 1 dag Maij, Som wdj lige maade tilhaalder Olluff Langsetter och hanns Medtarffuinger Att bliffue y heffden til denn partt y Bouger, Som dj Da wdj werre haffde Enn fremblagde dj wdj rette Peder Jørgensenns første Domb, Datteritt Opslou

Raadstue Ano 1600 3e Søgne epter Sancte Hanns dagh, Liudendis y sinn Menningh, Att Epterdj Olluff Langsetter Var Steffndt met Vdj rette, for en Quitantz, Och hanndt icke Vilde thenndt fremblege, Da burde samme Quitantz dødt och magtesløs Vere thilsaa lenge Olluff Langsetter sielff Steffnde sagen paa Nye, Och lagde samme Quitantz y rette,

Her Var och tilstede forne Halduor bouger, Som sielff wdj rette lagde denn siste Laugmandtz domb forne Peder Jørgensen och Jørgen Schrøder Vdgiffuenn, her paa Raadstuen Ano 1660 Den 11 Septemb Wdj huilckenn forne Halduor Bougers Odelsz wittnne Var Indført, och y sinn beslutningh, Att guodtzitt Saa wiitt dj xx Øriszboell wdj Bouger war Anlangende, Burde att følge Halduor Bouger Epter hanns Dombs och prouffs breffuis Jndholdt, och Olluff Langsetter Sambt hans Medteygere, Som haffde brugt Samme guodtz, Saa witt Haldour Bouger Steffner paa, och haffuer Mest aff dj xx Øriszboll, hanndt haffue breffue och Vindisbiurdt fore, were thilforpligt, att igien giffue Halduor Bouger huis Landschyldt, och Anden Rettighedt, dj ther aff haffde Oppeboredt, Saa well som och huis Kost och theringh hand y thennd sagh haffde Anduenntt, Epter Sex Mendtz sigelsze,

Enn lagde forne halduor bouger, Ennd Sex manndtz domb y rette Daterit paa Boger y schie sogenn, Ano 93 Den 8 Septemb:. Liudendis att Epterdj Guldbrandt Bouger, Som Var halduors fader, haffde breffue for xx Øriszboell, y forne Bouger, och Var Bestemandt y gaarden, Da burde hannd och at Niude Aaseditt paa samme gaardt, och giffue sinne Medeigere theris Rettighedt y laug tiide, Epter som Samme forschreffne dombs breffue Wiidre y thennom sielffue Jndehaalder

«End fremblagde forne Olluff Langsetter och Simen Hoell itt rett original Schiffte breff paa Pergamenttschreffuett, Som end nu Var wnderhegendis tree helle Jndseigle, Daterit wdj Konning Erickis xvj Regimentis Aar, Liudendis at der bleff giordt schiffte epter end Manndt Vedt Naffn Thorer Kump, Emellom hanns Epterleffuersche Randj Alffsdaatter och beggis theris Børnn, Da eblant Andett Jordeschiffte tilfaldt forne Ranndj, ett Marckeboll y Bouger, Som liger y schiesogenn, Epter som Samme Sckifftebreff y sig Sielff wiidere Jndhaalder, huilcket Marckeboell samme Egtegrenn sidenn haffuer fuldt, [(DN XXI 236)]

Noch lagde dj ett Anndett, gammeltt pergamendtz breff, wnder to hengendis Jndsiegle, Dog der wdj fanndtz huercken dag eller datum, thet wij Kunde kiennde Naar som dett war gjordt, Och lyde at en vedt Naffnn Thorer Thorersen Kaldis Kump haffde wdsatt Nogitt guodtz till en Vedt Naffnn hermander bollt, for nogen Kongs Secht hand Var wdj Kommen, Och Eblanntt Andet haffde hanndt att hannom en j Marckeboll y Bouger, Som liger y schie sogen, [(DN XXI 235)]

Huor fore forne Olluff Langestter och Simen Hoell, Mennte thennom epter thisze thuennde breffue att werre Eygendis halffandett Marckeboll y forne gaardt, Bouger, Wansedt att samme breff icke er Andett, End itt Windisbiurdt att thet War hanns hustrues Randis guodtz, Som hanndet wdsatte, Och icke hentyer huadt heller thet War all hindis part Vdj bouger eller och alszammen, Menn schifftebreffuet Klarligen formelder, Att hinde wdj rett schiffte tilfaldt itt Marckeboell y Bouger, Jcke Kannd heller forne Olluf Langesetter och Simen Hoell beuisze, Att dj nogen tiidt haffuer følgitt, Mere der Vdj End viij Ørisboell eller ett Marckeboell, Som er hallft pundt Landschyldt, før end att thet bleff wdj pannttsett, til Thrund Jonsenn Borgemester y Opslou, och forhiøgedt aff hannom femb lispundt, Saa att thendt tiidt thet bleff hanns Sønn Jonn Trundtzenn, affløst Da haffuer handt /: Som nu berettis :/ giffuett Quitans paa fembtenn lispundt, Huor epter Thiøstell Baardtzenn och haffuer Funderit sinne Domme,

Desligeste fremblagde och therris Vederpartt, forne Halduor Bouger, dj thennde gamble Breffue, Som dj Sex mendt aff første haffde Funderit theris Domb paa, thett første Daterit paa giesszø y Sckiesogenn, Dagen nest epter Sancte Olluffs Dag Ano 1521 Vdgiffuen aff Arnne Roerszenn, och helleff Thorgersenn, Liudendis att Aslack thrygszenn haffde hafft breff for bouger Alffuen gaarden, och et Marckeboll y Nørdregarden, Som liger y schie sogenn, [(DN XXI 729)]

Dett Andett breff aff forne Arne Roerszenn och helluff thorgierszenn, Medt thuende Andre menndt forsieglett, och Vdtgiffuet Samme Dag tiidt och stedt Som thet forige, och Lyder att Aslack trygszenn haffde breff for xij Ørisboell y Bouger, och for et halfft Marckeboll y Siggerudt, Som liger y Sckiesogenn paa followgh, [(DN XXI 730)]

och lader sig Ansee, att thet første breff inthet schall Vere at acte, Epterdj att dj Samme to Menndt, som thet haffuer besiegledt, haffuer strax Samme Dag tiidt och stadt, thagedt to Anndre Menndt till thennom, och giordt ett Rigtigt breff paa dj xij Øriszboell y Bouger, Som Aslach thrygesenn, till forn haffde hafft breff paa, Huorfore halduor Bouger nu Mennte sig saa well som thilfornne, Att Vere bestemandt y Samme gaardt, och burde sielff at were Bøgselmandt, Her Var och tilstede forschr[ef]ne Thiøstell Baardtzenn, Som dj thuennde første Domme haffde Dømbt, och Affsagt, och Menntte sig ingen wrett at haffue giordt, Epterdj therris Quitantz Som Jonn throndtzenn haffde giffuet thennom, Lyde att Vere Jndløst fraa hannom fembten Lispundt, Och icke heller Var beuist for hannom, Att throndt Jonnsenn, haffde samme guodtz forhiøyedt, Som nu er berett, Desligeste Møtte och dj thuende Laugmenndt Peder Jørgensenn och Jørgen Sckrøder Och menntte thennom heller ingen Vrett att haffue giordt, Først at hand dømbte forne Quitantz død och Magteløs, thill saa lennge Olluff Langesetter wilde sielff Steffne sagen och lege Samme Quitantz y rette, Huadt thennd Anden Domb sig belangende, Som dj Sambtligenn haffde Dømbt Mentte dj thennom heller therudj ingen wrett att haffue giordt, Eperdj der laa end sex mandtz Domb for thennom, Vdj huilckenn halduor bougers fader Guldbrandt Var thildømbt, xx Ørisboll y forne gaardt Bouger, och samme Domb End da war Vidt sinn fulde magt, Der till medt haffde forne Halduor Bouger først sinn rigtige Odels Vitnne, Och Der medt breigdett sig Samme gaardt till, Epter thiøstell Baardtzens Dombs Liudelsze, huor till Thiøstell och Suarede, Att thennd Sex Manndtz Domb icke haffde

Verett for hannom y rette, thenndt tiidt hanndt dømbte sinne Domme, Der som saa haffde werrett haffde hand icke dømbt der Emodt, Saa lenge thenndt Kunde Vere wedt magt, Medt mange flere Ordt thennom paa begge siider Emellom forløbe, -

Da epter lang forhandlinng thennom Emellom, haffuer wij paa thet siste lagt osz der Vdj, Och thennom till Mindelighet Emellom Saa forhandlitt, /: dog medt alle partternis guode Villie och Sambtøcke :/ Att begge Maalszeigerne haffuer Affstaaedt alle huis Domme och breffue, Som dj paa bege sider haffde Vdj thenndt sagh forhuerffuett, dj guode mendt och Dannemendt, Som Dømbt haffde Vden schade, och gaffue sig till en Venlig Contract, och forligningh, Mellom thennom sielff Jndbiurdis, Medt Saadan Vilckor Att

forne Olluff Langsetter paa sinne Egnne, Simen Hoell och Aslack Aaszer, Som och nu war her tilstede paa therris hustruers och alle therris Metarffuingers Vegne, Sckall frelszeligen epter thenne Dagh, haffue Niude Bruge och behaalde, y forne gaardt Bouger, itt Marckeboll Som er viij Øriszboell, Epter thet rett originall Sckifftebreff Som wdj Konning Erickis xvj Regimentes Aar er Vdganngen, Som er itt halfft pundt Aarlige Landschyldt, och ther met Aldelis lade thennom Nøyge,

Der Emodt schall forne Halduor Bouger paa sinne egnne, och sinne Medtarffuingers wegne, Frelszeligen Niude och behaalde dj xij Ørisboll, Som hanns breffue hannom tilhaalder, Som er xv lispundt, y forne gaard bouger, Och der offuer sielff were bøgsell raadigh, Men huis sig er Anlangende om the halff Elleffte Daller, Som forne Halduor Bouger Vdj Kost och therinngh haffuer Oppeboredt, Sckall hannd frij behaalde, Desligeste huis Lanndschyldt Som hannd til thenne Dagh Staar inde met Sckall hannd werer Erledigitt fore,

Huor medt dj paa alle partter bleffue wenlige och well forligte och fordragenn, Om thenne Languarinde threttе, huilcken sag och threttе, Aldrig epter thenne Dagh schall Oprippis eller paatalles aff thennom eller therris Arffuinge och epterKommere y nogen maade, Thill Ydermere beckreffting haffuer wij ladett henge worris besiegling her neder paa Denne Contract hosz bege partternis thill Windisbiurdt,
Actum Ano diæ et loco Vt Supra.»
Halduordtz - Bomercke
Åtte seglremmer med to hele segl i 1. og 4. seglremhull.
Det første må være seglet til Oluf Smedsen på Langsætter, det andre er uleselig.[928]

??? Smedsdatter Langsætter Søndre. Levde 1590. Levde 1602 på Aaser Søndre, Askim (ØF). (Se IX:292).
Karen Smedsdatter Langsætter Søndre. Død mellom 1620 og 1622 på Hoel Store, Askim (ØF).

Karen var datter til Smed Evensen Søndre Langsætter. «Karin Hoel» nevnes i 1609 i et arveoppgjør mellom Even Frøshaugs arvinger.

Hun var gift første gang med Simen Aslachsen Store Hoel. De hadde antagelig ingen barn.

Etter at Simen døde giftet Karen seg med Steener som kom til Store Hoel fra Nordre Bunes i Høland. De hadde sønnen Thorer (ca. 1611-1666) som ble gift med Ragnild Aslachsdatter Egeberg.[929]

X:593 mf fm fm ff ff

Torbjørn Finholt. Odelsbonde. Levde 1577. Levde mellom 1593 og 1601 på Finholt, Udenes, Nes (AK).

Torbjørn er nevnt som bruker av Finholt fra 1593 til 1601.

Larurits er nevnt som bruker på Finholt i 1604-05.

Torbjørns sønn, Helle [Ellef], overtok gården i 1610 og drev gården til 1643.

«Aase Torbjørnsdatter Finholt» er nevnt i 1615 og 1616 som eier av en part i Nedre Aamodt i Fet. Hun må være identisk med den Aase som er nevnt på Nordre Grini i 1612. Hennes mann må være Haftor Nordre Grini, nevnt mellom 1593 og 1610. Torbjørn må være hennes far.

Finholt ligger på slett og bare noe bakket leir-, sand- og mjelegrunn. Gården grenser i nord til Bråten, Ødegården og Stubberud, i vest til Brandstorp, Tveiten og Glomma, i sør til Munkerud, Aulibråten og Fjell og i øst til egen skog.

Gården ble trolig ryddet i eldre jernalder. Etter svartedauen ble Brandstorp, Munkerud, Fjell og muligens flere andre gårder brukt fra Finholt. Selve Finholt var før svartedauen delt i Søndre og Nordre Finholt, men var senere ett bruk til gården ca. 1660 igjen ble delt, i det senere Store Finholt (bruk nr. 1) og Vestre Finholt, som i 1816 ble todelt. I 1787 ble Søndre Finholt skilt ut fra Store Finholt.

O. Rygh skriver om Finholt i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 192, Finholt, «i Finholte» i den «Røde Bog» (side 449 og 478), «i Finolte» (RB side 476), «i Finholte» (søndre) i 1406 (DN IX 203) og 1412 (DN IX 212), Fynholt (NRJ I 15), Finndholt (St. 98), Findtzholtt i 1578,

928 H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 67 (p. 128) og side 106 (p. 195). RA diplom 28. januar 1602, Oslo rådstue - pergament. Johan Garder: Reier Smedsens slekt, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 175-176, 180. Odd Ottesen: Eivind Smedssons etterslekt - Del 1, NST, Bind XXXV, hefte 1, (1995), side 13-48.

929 Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 598-601. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 552-553, 559, 593.

Findholt 01.01.1594 og 01.04.1666 og Finholt i 1723.

«Efter Formerne fra MA. Finnholt; det er vel sandsynligere, at dette kommer af Plantenavnet Finn, hvorom er talt ved Aker GN. 26, end af et af Personnavnene Finni eller Finna. Dette Plantenavn, som maa være gammelt Ord, synes at ligge til Grund for ikke faa Stedsnavne (bl. a. det oftere forekommende Finnin, sms. med vin).»

Finholt var i middelalderen en fullgård på omtrent 40 øyresbol.

Størrelsen av en gård ble i gammelnorsk tid uttrykt i det såkalte boltallet. Om en gård var på et markebol, betydde det at leilendingen skulle svare en avgift på en forngild mark (en myntenhet) årlig til landherren (eieren) for å bruke gården. Et markebol var delt i 8 øyresbol eller 24 ertogbol. Gården måtte være på minst 2 markebol for å være en fullgård. I nyere tid ble skylda uttrykt i mel og malt som kaltes tunge (egentlig tunge varer) eller smør. Tungeskylda ble målt i skippund som på den tid var ca. 185 kg (senere regnes skippundet til 160 kg). Et skippund ble delt i 20 lispund. Smøret ble regnet i bismerpund, og et bismerpund var ca. 6 kg. Verdien av et skippund tunge svarte til 3 bismerpund smør.

Gården besto på 1600-tallet av to parter med bygselrett, 48 lispund som var bondegods og 7 lispund som tilhørte Nes kirke. Den sistnevnte parten går tilbake på 5 øyresbol som Drognes kirke i 1394 «eide steint og reint» i Finholt. Gården var fullgård i 1647 og senere med en skyld på 55 lispund tunge. I 1661 var det skog til sagtømmer og husbygging, tiende ble betalt av 30 tønner havre og 35 tønner blandkorn. I 1665 var det skog til sagtømmer og husfornødenhet samt til tyriverk og rydningsland. Humlehage forelagt, tiende ble betalt av 50 tønner havre, 15 tønner blandkorn og 2½ tønner hamalkorn.

Fra Norske Lensrekneskapsbøker 1548-1567, Rekneskap for Akershus Len 1557- 1558:
«Opbørsel aff Øffre Rommerigis oc Sollørs fogedi »(25).
«Daler oc penge for foring: ½ dale Aff Haluordt Findholt.»[930]

(Barn IX:297)

Gift

Barn:

Helle Torbjørnsen Finholt. Født omkring 1577 på Finholt, Udenes, Nes (AK). Levde fra 1610 til 1643 på Finholt, Udenes, Nes (AK). Død 1654 på Hokaas Nordre, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 04.06.1654 i Båstad, Trøgstad (ØF).[931] (Se IX:297).

Aase Torbjørnsdatter Finholt/Grini Nordre. Født før 1590 på Finholt, Udenes, Nes (AK). Levde fra 1593 til 1612 på Grini Nordre, Rælingen (AK). Levde mellom 1615 og 1616 på Finholt, Udenes, Nes (AK). (Se X:616).

X:615 mf fm mf fm mf

Haftor Haftorsen(?) Grini Nordre. Gårdbruker. Levde 1593 på Grini Nordre, Rælingen (AK). Død omkring 1610 på Grini Nordre, Rælingen (AK).

Slektskapsforholdet mellom brukerne på Nedre Aamodt og Nordre Grini er noe uklare. Det trolige er at Haftor på Nordre Grini var sønn til Haftor på Nedre Aamodt og at de døde kort tid etter hverandre.

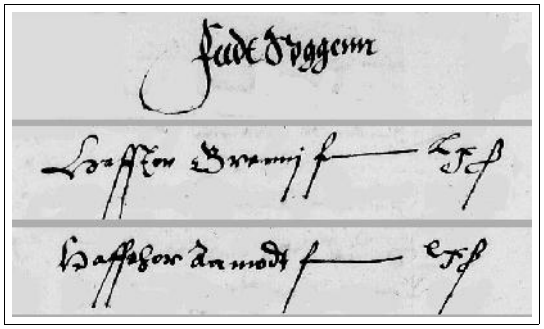

Bygningsskatt jonsok 1593. Romerike og Solør, Fet sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 5, legg 4, litra 1, bilde 30).

I 1593 betalte «Haftor Grini» 60 shilling i bygningsskatt til Akershus.

Samtidig føres «Haffthor Aamodt» også med 60 shilling i bygningsskatt. Han bruker Aamodt Nedre også i 1604, men er borte i 1610.

Fornavnet «Hafftor» var vanlig i Fet omkring 1600. I 1593 finner vi i «Feedt Soggenn» leilendinger med dette fornavn på følgende gårder:

Grini, Jaar, Ramstad, Aarnes og Aamodt.

930 Berger Kirkeby (og Thor Hexeberg): Nes på Romerike - Gårdshistorie (1968), bind V, side 228, 232-235.

931 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 94.

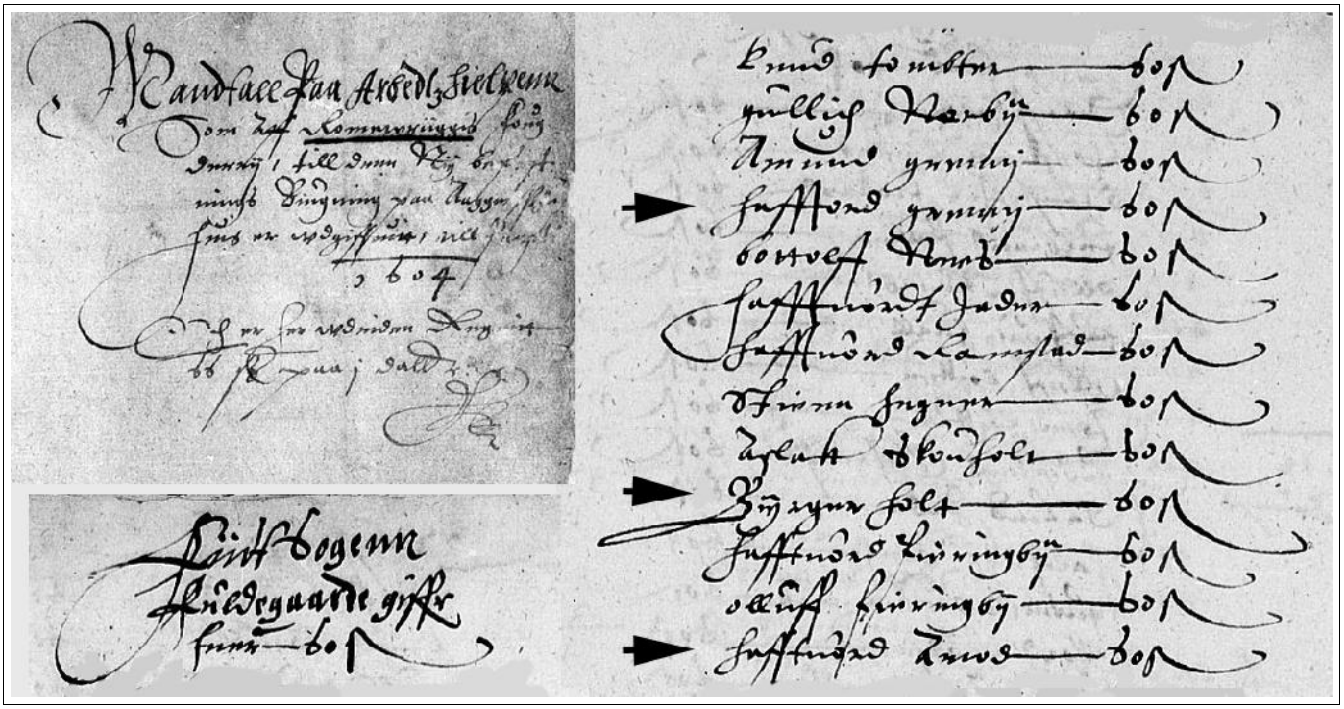

Bygningsskatt påske 1604. Romerike, Nedre Romerike, Fet sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 19, legg 2, litra 2, bilde 34).

Til påske 1604 betalte «Hafftord» fullgårds bygningsskatt for Nordre Grini med 60 shilling. Samtidig betalte hans far motsvarende bygningsskatt av Nedre Aamodt og svigersønnen «Byrger» av Holt.

Landskatt Martini 1610. Øvre og nedre Romerike, Fet sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 6, litra 9, bilde 250 og 296).

I 1610 ble Haftor Grini ilignet odelsskatt for
18 lispund i Nedre Aamodt,
10 lispund i Garder,
5 lispund i Nerdrum og
5 lispund i Hovelsrud på Lørenskog.
Samtidig føres Haftor som leilending på Grini.

Haftor arvet kun ½-parten av Nedre Aamodt. Det må bety at han hadde en bror eller to søstre.

Han døde senest i 1612, for til mikkelsmesse det året betalte en Aase leilendingsskatt av Grini. Hun må være enken etter Haftor og identisk med den Aase Torbjørnsdatter Finholt i Nes sogn som i 1615 eide 9 lisund odel og jordegods i Nedre Aamodt.

På Holt føres hans datter, Gunhild som leilending, hennes mann Berger er nå død.

Leilendingen på Nedre Aamodt heter nå Hans.

Odelsjordeboka fra 1615 nevner 4 jevnstore eiere av Nedre Aamodt:
Halvor Grini, Simen Balnes, Tore Raasok og Aase Torbjørnsdatter på Finholt i Nes, hver med 9 lispund tunge.

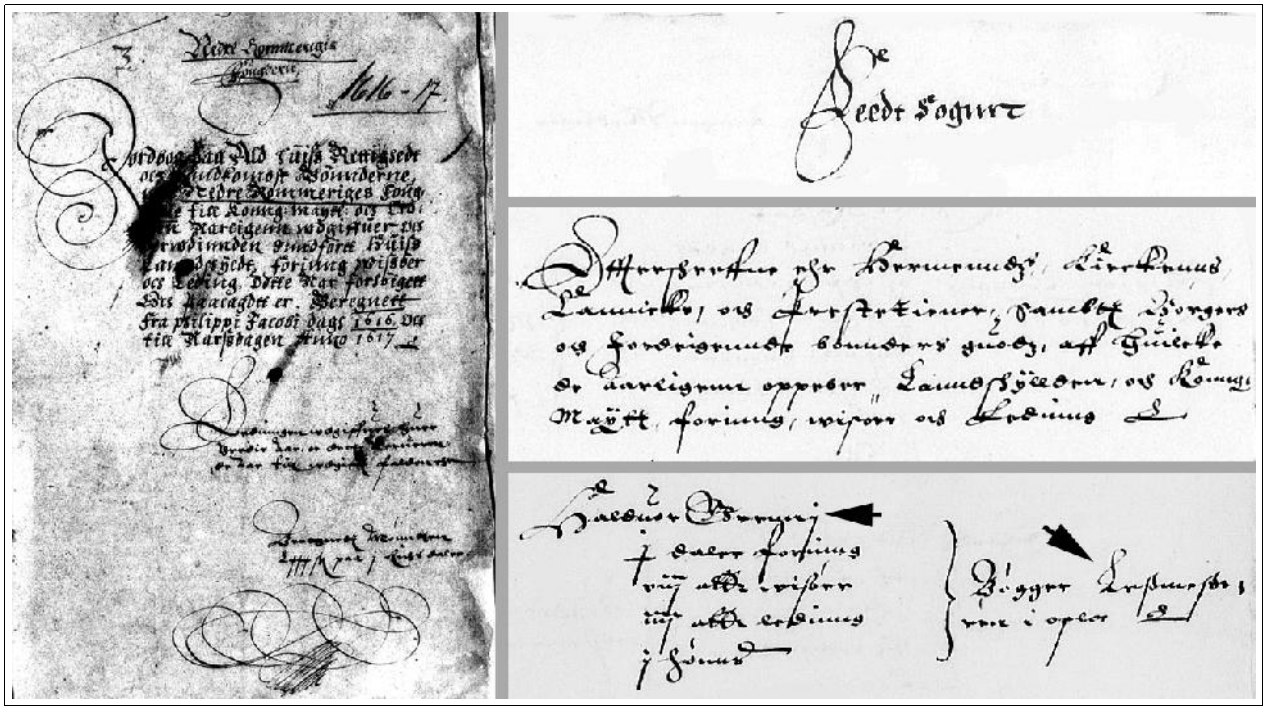

Jordebok 1616-17. Nedre Romerike, Fet sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 40, legg 3, litra 3, bilde 1. 42. 44 og 47).

Det framgår av jordeboken fra 1616-17 at Halvor – gift med en av Haftors døtre og en av arvingene etter Haftor – bodde på den nordre gården og ikke på Søgården som familien i generasjoner hadde hatt en lang strid om med presten i Fet. At bygsleren var «Leßemesteren i Oßloe» viser dette.

Det er vel trolig at Halvor drev samme gård som svigermoren ble skattet for i 1612 og Haftor i 1610!

Fra «Bygdebok for Rælingen».

«Nordre Grini er nevnt i middelalderen, i biskop Eysteins jordebok fra 1390-årene. Den var helgård i 1577, så den har nok vært helgård i gammelnorsk tid óg. En Iver Grini måtte midt på 1500-tallet bøte ½ daler for «et hårdrag», så vi vet at gården var bebodd på denne tid. Alt tyder på at Nordre Grini var eget bruk i tiden etter Svartedauen.

Så sent som år 1600 hadde Grini ødegården Hovelsrud på Lørenskog som underbruk Denne gården hadde ikke egen bruker før ca. 1610, så den ser ut til å ha vært drevet fra Grini. Nordre Grini er i kapitelsjordeboka fra 1595 ført opp med en skyld på 1½ bismerpund smør, noe som senere ble omregnet til 1½ skippund tunge. Den gammelnorske skylda på 20½ øyresbol eller 2½ markebok skulle før Svartedauen normalt gi 3-4 skippund mel. Nedgangen i skyld er mye mindre på nabogården Søndre Grini. En av grunnene til den ulike nedgangen på de to Grini-gårdene kan være at Nordre Grini var leilendingsgods under kirken i hele sen-middelalderen, mens Søndre Grini for det meste var bondegods eller ren selveie.

Alt i biskop Eysteins jordebok fra 1390-årene finner vi «Grini på Ræling, heile jorda, 20 aurabol» som kannikgods under Hallvardskirken. Hverken jordeboka eller andre kilder sier oss noe om adkomsten, så vi vet ikke om eiendommen var gitt porsjonsvis av vanlige bønder, eller om domkirken hadde fått den samlet av en stormann, som tilfellet gjerne var med de større, hele gårdene som de sentral-kirkelige institusjonene eide. Det er lite trolig at dette sentralkirkelige godset går tilbake til noen kongelig ekspropriasjon. Det var vanlig ved slike tilfeller at begge delingsbrukene av samme opprinnelige gård lå under samme eller samme slags eiere. Søndre Grini hadde helt andre eiendomsforhold, så det kan ikke være tale om at Grini kan ha vært utsatt for noen samlet konfiskasjon mens den enda var en udelt gård. Nordre Grini tilhørte kannikgodset «Sikvelands prebende», etter hovedeiendommen i Varteig i Østfold som i 1396 omfattet omkring 500 øyresbok i 40 gårder. Sikvelands prebende lå i 1595 og senere som embetsgods til «lesemesteren» eller «lectoren» ved Oslo katedralskole. Skolens jordegods ble ikke solgt av kongen før omkring 1800, så bøndene på Nordre Grini ble først selveiere på denne tid.»

Sentralt i behandlingen av biografiene til folket på Grini og Nedre Aamodt står en tolvmannsdom fra 18.11.1614 (Bispestolens diplomer, Fet). I tillegg til dommen gjengis i diplomet flere eldre brev som behandler gården Søndre Grini.

Mer om dette i biografien til hans far, Haftor Olufsen(?) på Nedre Aamodt. [932]

(Barn IX:308, Far XI:1229)

Gift med neste ane.

---

932 H. J.Huitfeldt-Kaas: «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-1570)» (Bind 4, hefte 1, Christiania 1903) - XII Skattemandtal for Øvrre og Nedre Romerige - Gjengjerden 1528?, side 231. Odelsjordebøker 1615-17: Nedre og Øvre Romerike fogderi 8/2 1615 (RA Danske Kanselli, Skapsaker nr. 27: Skap 9, pakke 133, litra H) - Ikke tilgjengelig digitalt fra Riksarkivet. Lena Skovholt (1989): Bygdehistorie for Rælingen - Bostedshistorie fra de eldste tider, side 171-172.

Barn:

Gunhild Haftorsdatter Grini Nordre. Levde mellom 1593 og 1615 på Holt, Rælingen (AK). (Se IX:308).

X:616 mf fm mf fm mm

Aase Torbjørnsdatter Finholt/Grini Nordre. Født før 1590 på Finholt, Udenes, Nes (AK). Levde fra 1593 til 1612 på Grini Nordre, Rælingen (AK). Levde mellom 1615 og 1616 på Finholt, Udenes, Nes (AK).

Jeg finner det trolig at Aase som brukte Nordre Grini i 1612 kom fra gården Finholt i Nes.

Odelsjordeboka fra 1615 nevner 4 jevnstore eiere av Nedre Aamodt:
Halvor Grini, Simen Balnes, Tore Raasok og Aase Torbjørnsdatter på Finholt i Nes,
hver med 9 lispund tunge.

I 1616 er «Aase Finndholtt i Neß sogenn» oppført med bygselretten over Nedre Aamodt. Gårdshistorien antar at hun da hadde økt sin andel i gården. Mer trolig er det vel at Aase på Finholt er identisk med Haftors hustru, og at hun etter hans død beholdt bygselretten og flyttet tilbake til sin farsgård.

Basert på odelsjordebøker i 1615 har de antagelig hatt følgende barn (minst):
Gunhild, nevnt 1610-15, gift med Børger Holt.
Gårdshistorien antar at hun var gift 2. gang med Knud
som var bruker på Holt fra 1615 til 1628,
men jeg finner det mer trolig at Knud var hennes bror.
Hun arvet 5 lispund i Garder.
Knud, trolig identisk med den Knud som brukte Holt fra 1612 til 1628.
Han eide 5 lispund i Hovelsrud i 1615.
Ragnhild(?), gift med lensmann Simen Thoresen på Balnes som rømte i 1617.
Tore, gift med Tore [eller Tord] Raasok.
Anne, hos sin søster på Raasok i 1612, trolig gift med Halvor Nordre Grini.
En datter gift med Torsten Støvin, på Nordre Svindal 1622-26 og på Baldnes fra 1629.

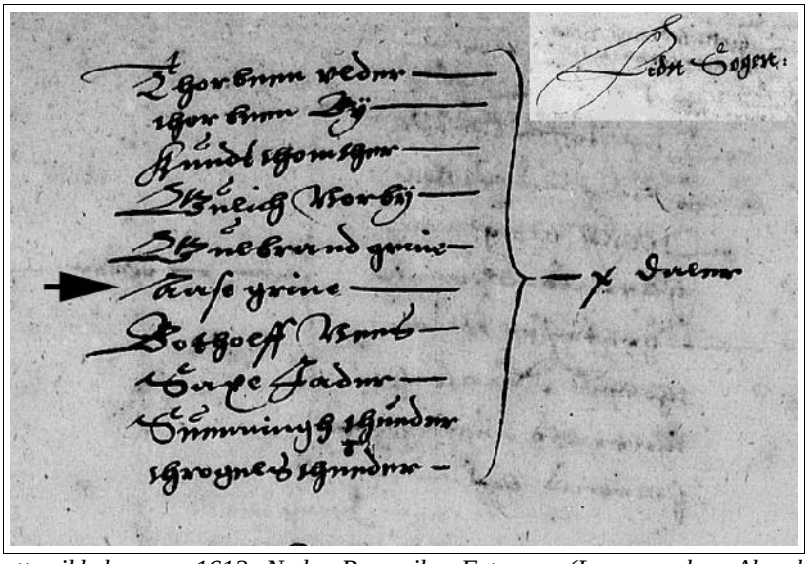

Landskatt mikkelsmesse 1612. Nedre Romerike, Fet sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 32, legg 1, litra 29, bilde 17).

Aase var bruker på Grini i 1612. Haftor var da død.

Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Nes sogn (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 184, folio 90).

Odelsjordeboka i 1615 for Nes Høland prestegjeld viser hennes odelsgods.

«Neesoggenn,
Cronens:
Aase Thorbiørnsdaatter,
en HusQuinde paa Findholtt, giffer iche.. till K: M:
Bøndernis:
Hendis Odell och Jordgotz
Wdj Aaamott 9 Lispd.»

Odelsjordebøkene fra 1615 kan gi pekepinn om trolige arvinger etter Haftor – og muligens etter Aase. Hafvor eide i 1610 18 lispund i Nedre Aamodt, 10 lispund i Nedre Garder, 5 lispund i Nerdrum og 5 lispund i Hovelsrud.

Nedre Aamodt hadde 4 jevnstore eiere, hver med 9 lispund tunge:
Halvor Grini, Simen Balnes, Tord Raasok og Aase Torbjørnsdatter på Finholt i Nes.
Garder Nedre - Oppgitt å være Tarvald Nerdrums odelsgods.
Kristofer Østanes 1 skippund, Arne Hovin, Tarvald Nerdrum, Gunil Haftorsdatter Holt og Peder Haugli, Skedsmo, ¼ skippund hver.
Baldnes i Nes - 3 jevnstore eiere hver med 3 lispund 1 remål 2½ bismermerker tunge:
Tord Raasok, Anne Haftorsdatter, som da tjente på Raasok, og Tosten Støvin.
Partene utgjorde halve skylda av Balnes.
Den andre halvdelen rådde rådmannen i Oslo, Laurits Hanssøn, over.
(1 skippund = 4 fjerdinger = 20 lispund = 80 remål = 320 ringsmon = 720 bismermrker = 185,17 kg.)

Eiere med odelssparter nevnt ovenfor og med tilknytning til Nedre Aamodt:

Halvor Gudbjørnsen som var bygselmann på Nordre Grini fra 1613 til 1644, eide i 1615 9 lispund i Nedre Aamot. Det bør bety at han var gift med en Haftorsdatter som hadde fått parten i Nedre Aamot som arv. En af deres sønner het Haftor, født i 1616, som ble bruker av halve Nordre Grini i 1643. Muligens hadde de også sønnen Iver som bygslet den andre halvparten. Halvor møter vi ellers i lensregnskapene fordi han i 1614 måtte bøte for ikke å ha utført engarbeid på prestegården. Anne, en søster til Tore Haftorsdatter, bodde på Raasok i 1615 og ble kalt tjenestejente. Hun eide 3 lispund 1 remål 2½ bismermerker i Baldnes. Navn i etterslekta tyder på at det var Anne som senere ble gift med Halvor Grini.

Simen Thorersen brukte Baldnes fra 1610 til 1617. Han er omtalt som lensmann i 1612 og 1613. I 1615 er han oppført som eier av 9 lispund i Nedre Aamodt. Simen var gift med Ragnhild, men han var nok ikke den mest trofaste ektemannen. I 1616-17 ble han dømt i to saker. Først måtte han bøte hele sin formue - 60 daler - for å ha fått barn med sin slektning Rønnaug Johansdatter. Noe senere rømte han etter å ha blitt dømt for leiermål med Ingri Toresdatter. Hans halve bo ble da beslaglagt, i alt 16 daler, 45 skilling.

Tosten brukte Støvin fra 1612. Han eide i 1615 3 lispund 1 remål 2½ bismermerker i Baldnes. Tosten flyttet til Nordre Svindal hvor han nevnes som skattebetaler i listene for 1622, 1624 og 1628. Han flyttet så til Baldnes i 1629 hvor han overtok partene til Tord og Anne. Han drev Baldnes fram til midt i 1650-årene.

Fram til 1730-årene var det ett bruk på Raasok. Tore (eller Tord) brukte gården fra år 1600 til han døde i 1630. I 1615 er han oppført som eier av 9 lispund i Nedre Aamodt og 3 lispund 1 remål 2½ bismermerker i Baldnes. Han var gift med Tore Haftorsdatter fra Nordre Grini. Det ser ut til at deres fornavn her ble uttalt likt i samtiden. Tore var vanligst som kvinnenavn. Mannsnavnet ble gjerne skrevet Tord (uttalt «Tol» med tjukk l) eller Torer. Men skriftsformene til Raasok-mannen Tore (Thorre, Thoere, Torre) viser at navnet hans ble uttalt Tore. Tore Raasok ble noe brukt som lagrettemann i bygda.

I 1615 eide Gunhild Haftorsdatter Holt 5 lispund i Garder. Hun var enke etter Berger Holt. Arveparten viser at

Gunhild må være datter til Haftor på Nordre Grini og Aase Torbjørnsdatter.

Jeg finner det videre trolig at den Knud som brukte Holt fra 1612 også var sønn til Halvor og Aase. Han eide i 1615 5 lispund i Hovelsrud på Lørenskog.

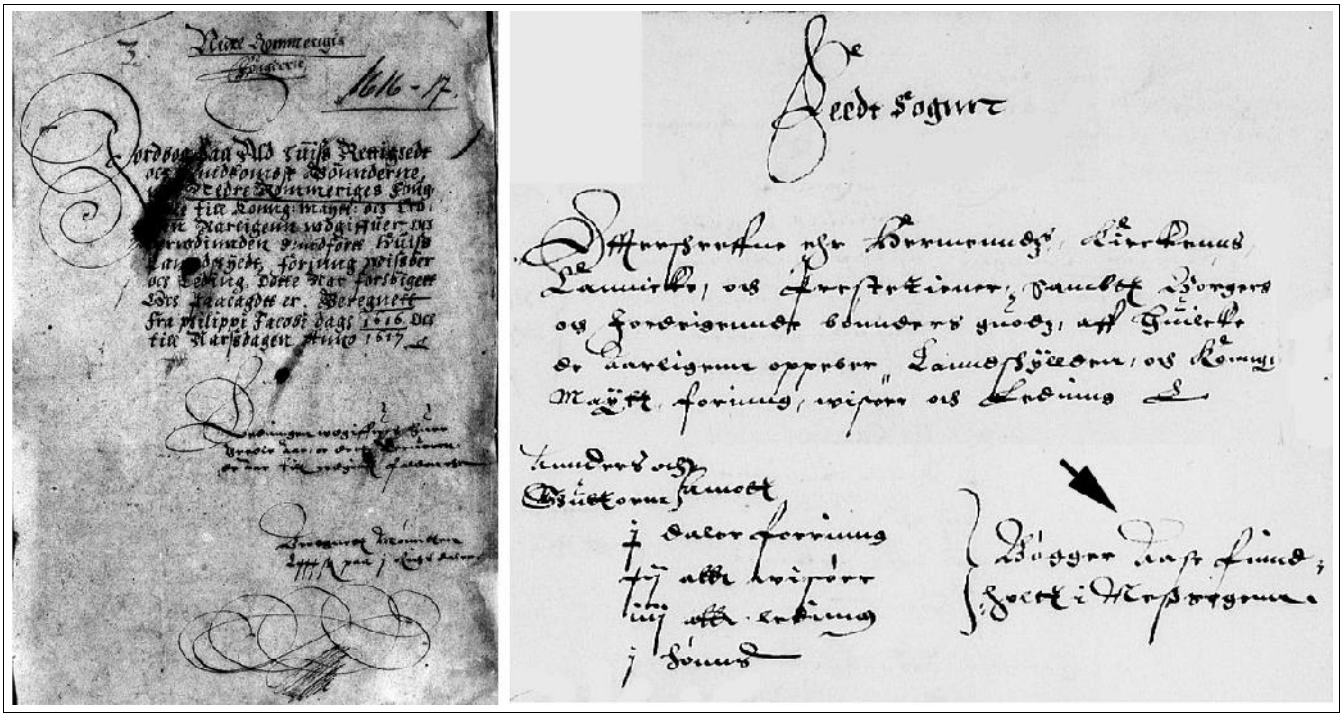

Jordebok 1616-17. Nedre Romerike, Fet sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 40, legg 3, litra 3, bilde 48).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt Nedre Aamodt og at Aase Torbjørnsdatter Finholt hadde bygslingsretten.

«Anders och Guttorm Amott
½ daler forrinng
12 alb[um] wisøre
4 alb ledinng
1 Hønns».

«Album» var en liten myntenhet.

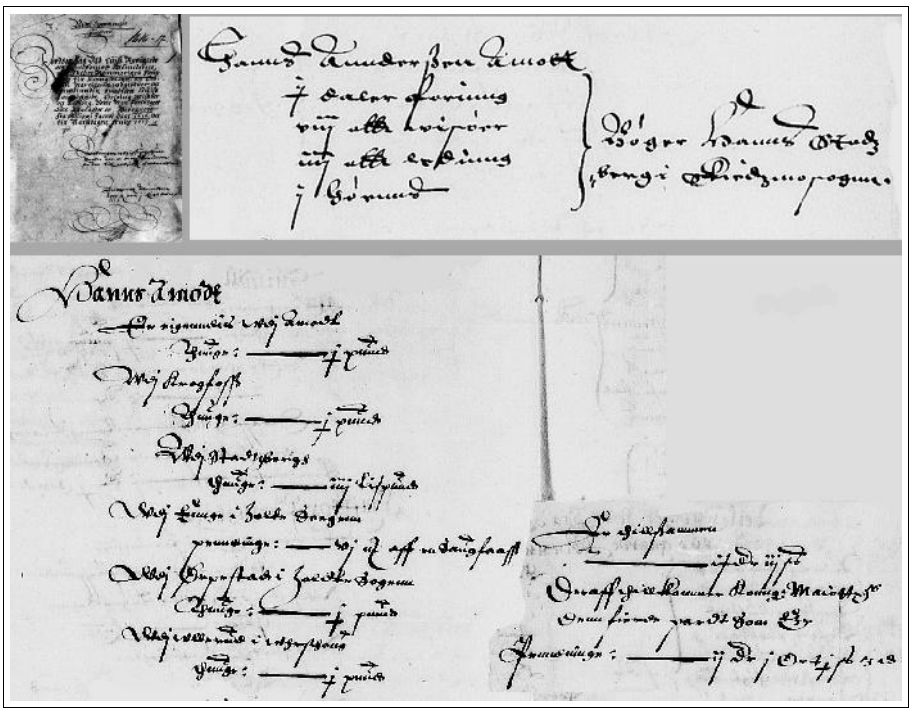

Jordebok 1616-17. Nedre Romerike, Fet sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 40, legg 3, litra 3, bilde 48) og Landskatt Martini 1618. Nedre Romerike, Fet sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 49, legg 1, litra H, bilde 20).

Den Hanns Aamodt som satt som stor jordeier i 1618 bodde på Øvre og ikke på Nedre Aamodt. Det framgår av at han og Aase er oppført på hver sin Aamodt-gård i jordboka for 1616-17.[933]

(Barn IX:308, Far XI:1231)

Gift med forrige ane.

X:625 mf fm mm ff ff

Harald Amundsen Berger Østre. Odelsbonde. Levde 1590. Levde fra 1604 til 1610 på Berger Østre, Hærland, Eidsberg (ØF).

Østre Berger ligger i Hærlandskroken. Gården hadde i 1647 en skyld på 1 skippund.

Suenning Berger betaler bygningsskatten til Akershus festning i 1593 og 1594. Det er mulig at dette er Haralds svigerfar.

Haldeurdt Berger betaler så bygningsskatten i 1604.

Harald hadde følgende barn (minst) ifølge skiftet fra 1610:
Svenning, overtok Berger.
Engelbret, til Løken i Hærland.
Joron.
Ingeborg.
Aase.
Eli.
Gyri.
Maren.

Ifølge en åstedssak avholdt på Berger i Hærlandskroken 15.12.1662 ble det foretatt et «oppgivelseskifte» den 23.06.1610 mellom Harald og alle hans barn. Tvisten gjalt 13 lispund i Berger (HF Tingbok nr. 4, folio 87a-87b):

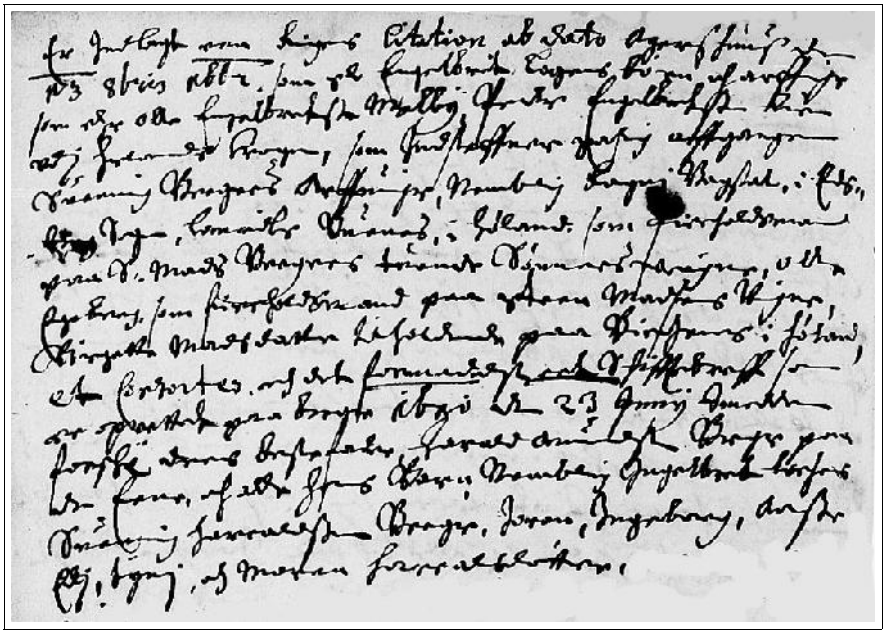

Tingbok Heggen og Frøland nr. 4, 1661-62, folio 87b.

«Er Jndlagt som Riges Litation ab dato Agershuus den 15 8bis 1662 som sl. Engelbrit Logens Børn och Arffinger som ehr Olle Engelbretsen Melby Peder Engelbretsen Lien wdj Herlands Krogen, som Indstefner Salig afgangne Suenning Bergers Arfuinger, Nemblig

Fagni Bagstad i Edsberg Sogn,

Lauridts Buenes i Høland som fierholdsmand for Salig Mads Bergers tvende Sønners weigner,

Olle Egeberg, som fierholdsmand paa Sten Madsens Weigne,

Birgitte Madsdatter tilholdende paa Bierchnes i Høland,

et Consortes, och det formedelst eet Skiftebreff som er oprettedt paa Berger ibid den 23 Juny 1610 Imellom foesche deres bestefader Harald Amundsen Berger paa den Eene, och alle hans Barn, Namblig Engelbret Løechens, Suenning Haraldsen Berger, Joron, Ingeborg, Aase. Elj, Signi, och Maren Haraldsdøttre ...».[934]

(Barn IX:313)

933 Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Nes sogn (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 184, folio 90). Berger Kirkeby (og Thor Hexeberg): Nes på Romerike - Gårdshistorie (1968), bind V, side 234. Lena Skovholt (1989): Bygdehistorie for Rælingen - Bostedshistorie fra de eldste tider, side 171-172, 464. Olav Foss (1960): Lørenskog - Gårdshistorien, side 46. Jan E. Horgen (1985): Bygdehistorie for Fet - Bind 2, side 247-248, 437, 464; bind 4 side 168, 279. Notater fra Kjersti Aamodt.

934 Tingbok Heggen og Frøland nr. 4, folio 87a-87b; nr. 5, folio 3b-4a. Johan Garder: Slekten Krohg (Krogh) fra Høland eller Trøgstad, NST, Bind XVIII 1962, side 126-127.

Gift

Barn:

Svenning Haraldsen Berger Østre. Levde 1598. Levde fra 1613 til 1629 på Berger Østre, Hærland, Eidsberg (ØF). (Se IX:313).

X:629 mf fm mm fm ff

Borger Bjerkenes Søndre. Odelsbonde. Levde 1580. Levde 1593 på Bjerkenes Søndre, Hemnes, Høland (AK). Død omkring 1625 på Bjerkenes Søndre, Hemnes, Høland (AK).

Rygh's «Norske Gaardsnavne» skriver om Bjerkenes:
«Birkines, det birkebevoxede Nes. Vi have her igjen et Tilfælde, hvori gammelt Birki- i senere Tid er blevet til Bjørke-». Navnet ble skrevet Birkines 1325 (DN III 134 (nordre)), RB side 450, Birckennes St. 108, Berckennes 1578, Birckenes 1594, Bierckennes 1617 og Bierchenness med Vitlerud 1666.

Gården har sikkert fått navn etter neset som går ut i Hemnessjøen på sørsiden.

Bjerkenes Søndre ligger ved Hemnessjøen, 5 km sør for Hemnes sentrum. Den største delen, som ligger langs Hemnessjøen ned mot Sundtangen, er nærmere 1,5 km i lengderetningen og 800 meter i bredden. Den langt mindre østre delen ligger rundt boplassene på Vetlerud. Samlet flateareal er 1,11 kvm.

Gården er lukket inne mellom Hemnessjøen og gårdene Kragtorp Øvre og Bjerkenes Nordre. Hovedstykket ved sjøen har et østre dele mot Kragtorp Øvre som følger Storrenna. På nordsiden ligger Bjerkenes Nordre. Her er det et bekkedrag som markerer skillet. Rundt Vetlerud finner vi Kragtorp Øvre både i utmarka i øst, og i innmarka i sør og vest. I nord ligger Bjerkenes Nordre. Delesteinene følger stort sett bekkedrag og dalsøkk.

Bjerkenes er omtalt i en av de aller eldste skriftlige kildene vi har fra Høland, nemlig i 1325. Her fortelles det at Trond på «Birkines» var over hos Reidar i Gukild, da Gulle Petersson vedgikk å ha mottatt betalingen for den del av Gukild han solgte Reidar.

Bjerkenesgårdene har helt sikkert et felles utspring. Den første delingen må imidlertid ha skjedd svært tidlig, for alt i 1394 hører vi om den «nordre gården». Neste gang Bjerkenes nevnes, er i 1560, da begge trolig var fullgårder og hørte til høyeste skatteklasse.

i 1560-61 betales «Opbørsell aff Nedre Rommerigis fo(ge)dij» i «Penninge for foring» fra Hølandt «½ dale Aff Arnne Birckenes».

Nils Stubs «Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing» omtaler Søndre Bjerkenes:
Januar 1573 «Første Søgne effther» (26. januar).
«Guttorm Sporff och Peder Birckenes skall møde paa sødre Birckenes for vj mend om forne gard Bircken(e)s, fierde pindsdag (13. mai) och siden hid till then første søgne for Sanctj Hans tidt (ca. 24. juni), om the ther iche forligis,».

Notisen er overstrøket.

Følgende innførsel i opptegnelsesbøkene gjelder muligens også Søndre Bjerkenes. Da en av Borgers sønner heter Reier, er Reder Byrcknes muligens far til Borger!

«1573 then første syckne for sancti Hans dagh (20. juni) Poel H: (den eldre Huitfeldt).
Thore Rytnes oc Reder Byrcknes skal bliffue j theris heffdt pa forne gorde sa lenge Guttorm Spørge kand lagligh beuise syt odall at vere».

Borger er nevnt fra 1583 og var i sin tid den bonde i Høland som eide mest jordgods, han eide i 1610 for 8 skippund og 10 skippund i 1625. «Kjernegodset», det han rådet over hele perioden 1610-25, var på drøyt 5 skippund og besto av parten i Søndre Bjerkenes (samt Vetlerud), Mørk, Nordre Evenby, Studsrud, Øvre Tøyen og Evenrud i Høland, Hogstad i Aurskog og Østebu i Øymark. I 1625 eide han også bl. a. i Dæli og Nes Vestre. Godset gjenfinnes fra 1626 hos personer som må være hans barn, og av fordelingen kan vi utlede hvem som var sønn og hvem som var datter.

Han er kun nevnt som lagrettemann i 1610, men han må ha vært en fremtredende mann i sin samtid. I 1612 bøtet han og Arne Hellesjø hele 10 rdl. fordi de hadde kjøpt salt og solgt det ut igjen på Rømskog.

Borger var muligens gift med en datter til Halle Torchildsen Botner.

Han hadde følgende barn (minst):
Mogens [Mons], overtok Søndre Bjerkenes, gift med
I. En datter til Torben Nordre Løken, Askim,
II. Elin [Hallesdatter?] (nevnt i 1666), Mogens døde ca. 1663.
Reier, til Nordre Bunes, Hemnes i Høland, gift med Maren (ca. 1599-1673), skifte 06.09.1660.
Christopher, til Vesterbye, Eidsberg, død ca. 1660.
Berte, levde 1663, gift med Tarvald Jonsen Vestby, Hemnes i Høland (født ca. 1583, levde 1666).
En datter, gift med Erik Vestre Nes, Løken i Høland.
Karen, gift med
I. Brynild Jellebøl, Løken i Høland/Dæli, Hemnes i Høland,

II. Kristen Rasmussen Dæli (født ca. 1628, levde 1675), skifte etter Karen 31.12.1666.

«Byrir Berkenes» er bruker av Søndre Bjerkenes ifølge bygningsskatten ved Jonsok i 1593. I 1600 betaler «Byrger Birkenes f. y» [full ydelse = 60 Rdr.] til bygningsskatten.

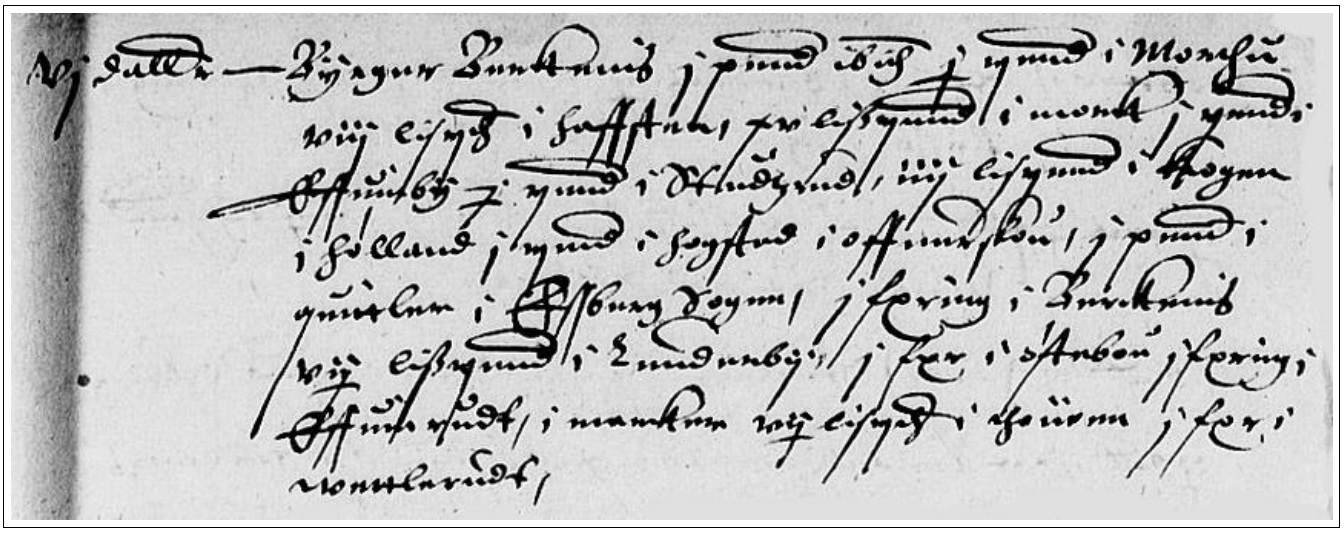

Landskatt Martini 1610, Øvre og Nedre Romerike fogderi, Nedre Romerike, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 26, legg 6, litra 9, bilde 39).

Landskatten i 1610 gir flere detaljer, han betaler da «6 daller» og eier følgende gårder og gårdparter:
«1 pund ibid [Berkenis]
½ pund i Morchu [Mou]
8 lispund i Hofstnes
15 lispund i Morck
1 pund i Effuinby
½ pund i Stuedzrud
4 lispund i K.ognn i Hølland
1 pund i Hogstad i Offendskou [Aurskog]
1 pund i Quitler i Esberg Sogen
1 færing i Birckenis [nordre]
6½ lispund i Lunderby
1 fær i Østebou [Østby]
1 færing i Effuenrudt i Marker
6½ lispd i Thoüenn [Tøyen]
1 fær i Wetlerudt»,
tilsammen 8 skippund tunge.

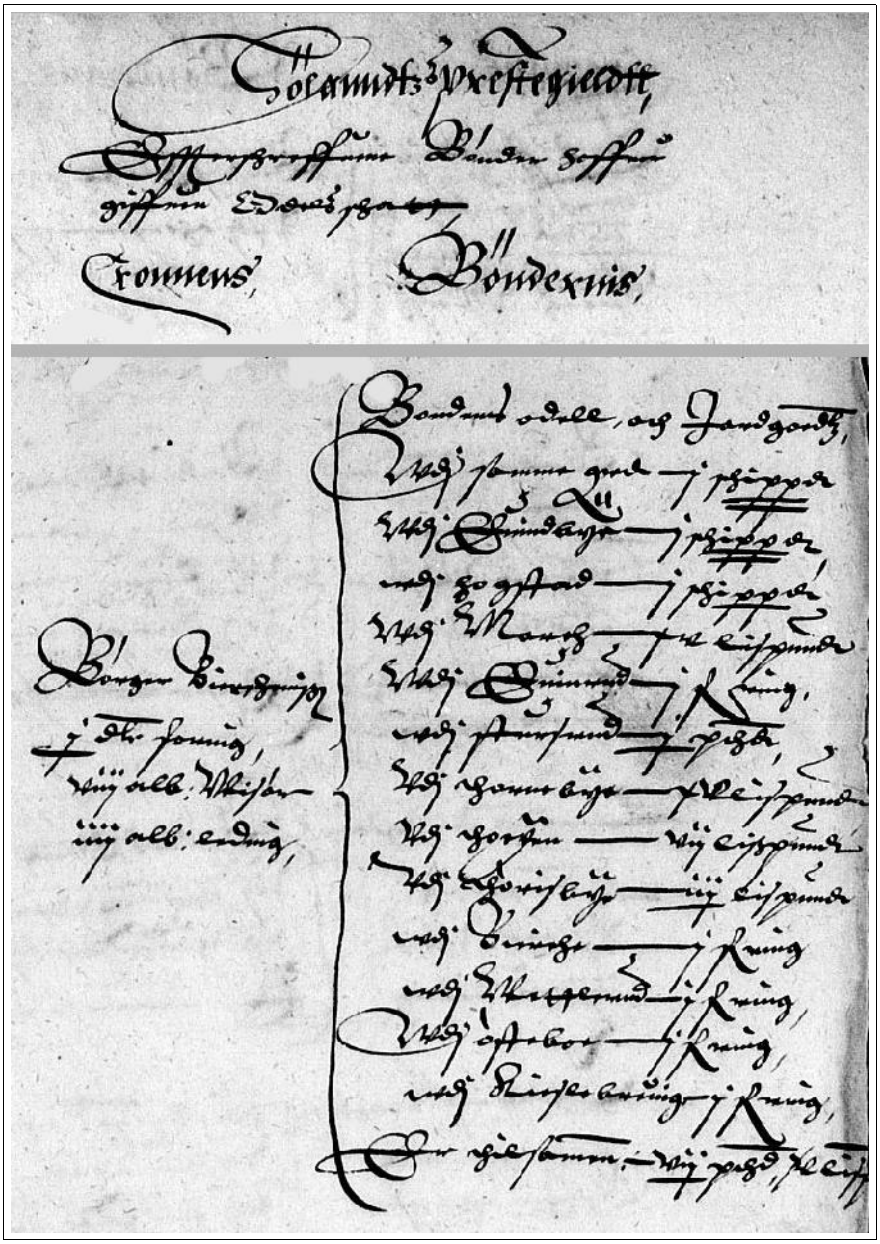

Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Høland prestegjeld (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 103, folio 10).

Odelsjordeboka i 1615 for Høland prestegjeld viser Borgers odelsgods.

«Hølanndtzs prestegieldtt,
Effterschreffune Bønder haffuer giffuen Odels schatt,
Cronens:
Børger Bierchenis
½ dlr foring - 8 alb: Wisør - 4 alb: leding,
Bøndernis:
Bonden odell, och Jordgoedtz,
Wdj samme gaard - 1 schippd
Wdj Efuindbye - 1 schippd
Wdi Hogstad - 1 schippd
Wdj Mouch - 15 lispund
Wdj Euinrud... - 1 fring
Wdj Stursrud - ½ phd
Wdj Thornebye - 15 lispund
Wdj Thoeyen - 7 lispund
Wdj Thorisbye - 2½ lispund
Wdj Bierche - 1 fring
Wdj Wettlerud - 1 fring
Wdj Østeboe - 1 fring
Wdj Kieslebruig - 1 fring
Er thilsammen - 6½ phd, 15 lisp».

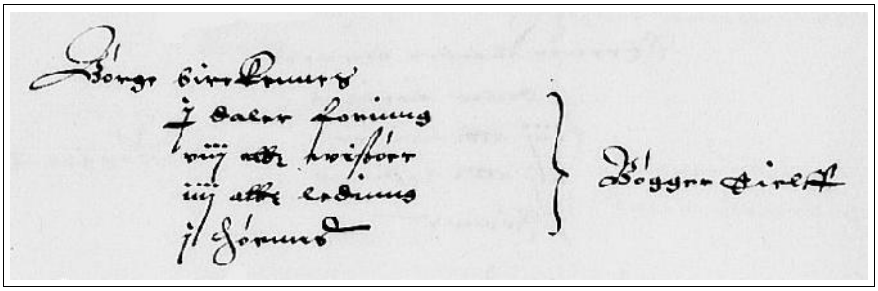

Jordebok 1616-17, Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 40, legg 3, litra 3, bilde 26).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog Paa Ald Huiss Rettighedt och Inndkombst Bønnderne udj Nedre Rommeriges Fougderie till Konng: Maytt: och Cronen Aarligenn udgiffuer och Derwhinnden(?) Jnndført Huiss Lanndschyldt, Forinng, Wissøer och Leding, Dette Aar forhøigett Och Paalagdtt er. Begnett fra Philippi Jacobi Dagh 1616, och till Aarssdagen Anno 1617 - Høelandz Prestegieldt.
Børge Birckennes.
½ daler forinng.
8 alb: wisøer.
4 alb: ledinng.
1 Høenns.
Bøgger Sielff».

Landskatt Martini 1618, Nedre Rommerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 49, legg 1, litra H, bilde 9).

Landskatten Martini 1618 viser:
«Børge Birckennes Er eigendis
wdj Birchennis - Thunge 1 pund.
wdj Eifuendbye ibid - Thunge 1 pund.
wdj Hoegstad i Uhrschoug - Thunge 1 pund.
wdj Morch i Høelannd - Thunge 15 lispund.
wdj Effuendrud ibid - Thunge 1 fxr: [fjerding]
wdj Studtzrud - Thunge ½ pund.
wdj ... [Tøyen] ibid - Thunge 6½ lispund.
wdj Bircke i Edtzber Sogen - Thunge 1 fxr:
wdj Vidtterud i Høland - Thunge 1 fxr:
wdj Kinngsrud ibid - Thunge 15 lispund.

wdj Østennbou i Marcher - Thunge 1 fxr:
wdj Kislebreuig ibid - Thunge 1 fxr:
wdj Mou i Høland - Thunge ...
wdj Schriggerud i Thrøgstad Sogen - Thunge 7½ lispund.
wdj Deelenn - Thunge 1 pund.
Beloffuer Thill Sammen hans Jndkombst - Thunge 8 pund 3½ lispund.
Er ThillSammen 25 dr 1½ ort 3 sh.
Deraf Thillkommer Kong: Maiestet denn fierdepardt som Ehr
Penndinge: 6 dr 10½ sk.».

Frem til 1624 økte Borger sine faste verdier med nær 2 skippund

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Needre Romerige Fougderj».

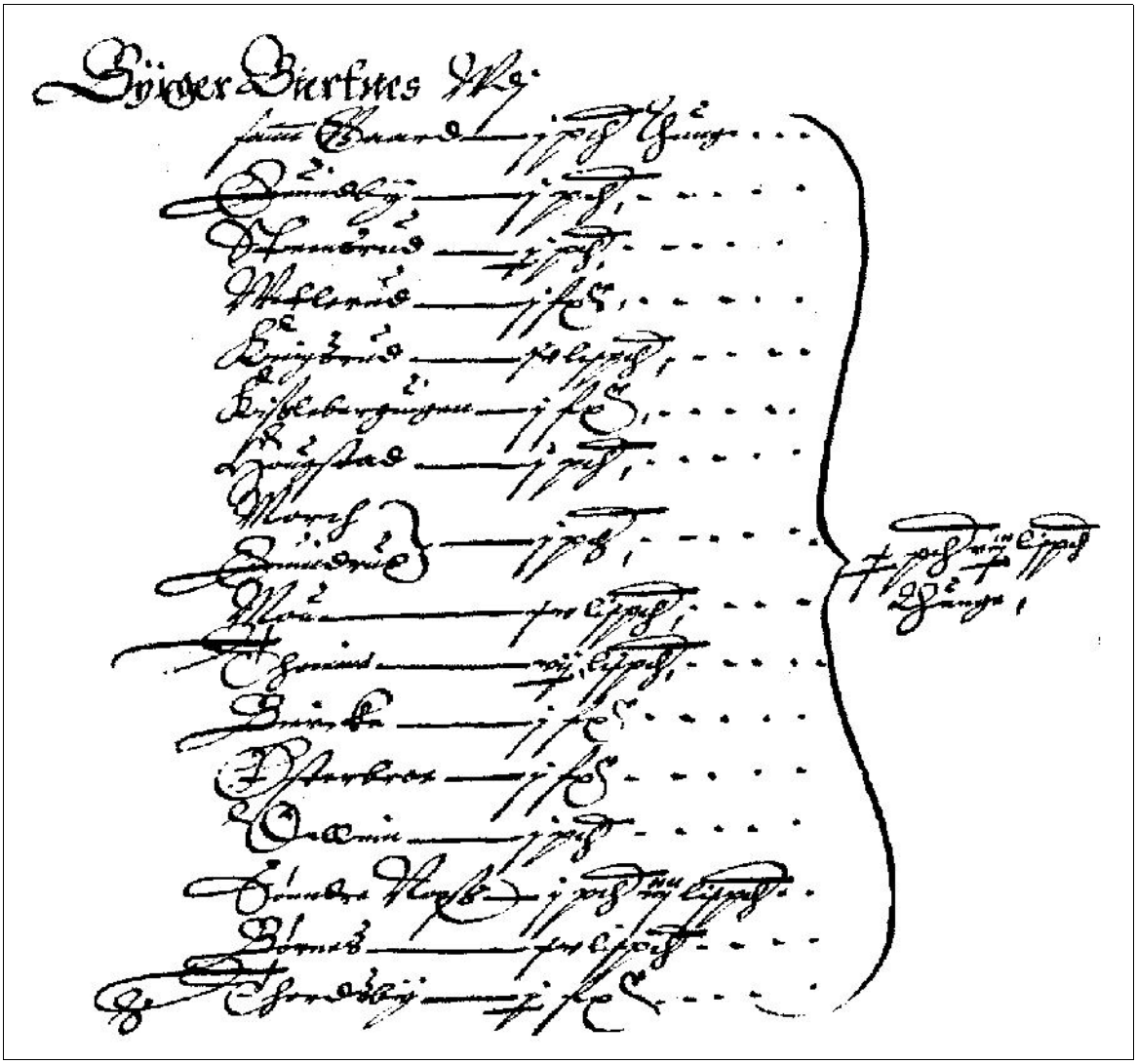

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Høelands Prestegieldtt».

Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 viser:
«Skattdtall och Richtig afnteignel..se paa alt det Guods de Bestemend, Odelsmendt och Leilendjge Bønder offuer alt needre Romerige Fougderj haffuer afngifffuet att were Eigendis eller oppeberge, och det wedtt ... huer Sit naffn effter deris egen Angiffuende Jndschreffuet och Anteignett.

Høstenn Anno 1624.

....

Høelands Prestegieldtt

Odels Schattebønders Guods i samme Sogn er Angiffuen som Effterfølger,

....

Byrger Bierknes Wdj

Samme Gaard - 1 pd. Thunge
Euindby - 1 pd.
Steensrud - ½ pd.
Weflerud - 1 fxr: [fjerding]
Kingsrud - 15 lispd.
Kißleberguigen - 1 fxr:
Hougstad [i Aurskog] - 1 pd.
Morch [og]
Euindrud - 1 pd.
Mou - 15 lispd.
Thoinnd - 6½ lispd.
Biercke [i Eidsberg] - 1 fxr:
Østerbroe [i Marker] - 1 fxr:
Dellinn - 1 pd.
Sønndre Næß - 1 pd. 4 lispd.
Bøenes - 15 lispd.
Thordsby - ½ fxr:

9½ pund 7½ lispd. Thunge,» [Såvidt jeg kan se skal det være 10 pund 8 lispund].

Borger ser ut til å ha endt sine dager i fengsel. I august 1624 ble Christoffer Lauritsen - «barnefødt wdi Schaane j Helssingborrigh» - og bosatt i Fet, dømt til døden på bålet for diabolisme, dvs. omgang med djevelen. Og blant annet bekjente den dømte at Borger Bjerkenes i Høland hadde vært sammen med ham på Filefjell ved St. Hanstid i 1622. Borger hadde ridd på en sau og brakte med seg 6 - 7 pund flesk og smør, og på Filefjell satt de til bords med fanden selv. Christoffers tilståelse ble avgitt under tortur i Enebakk:

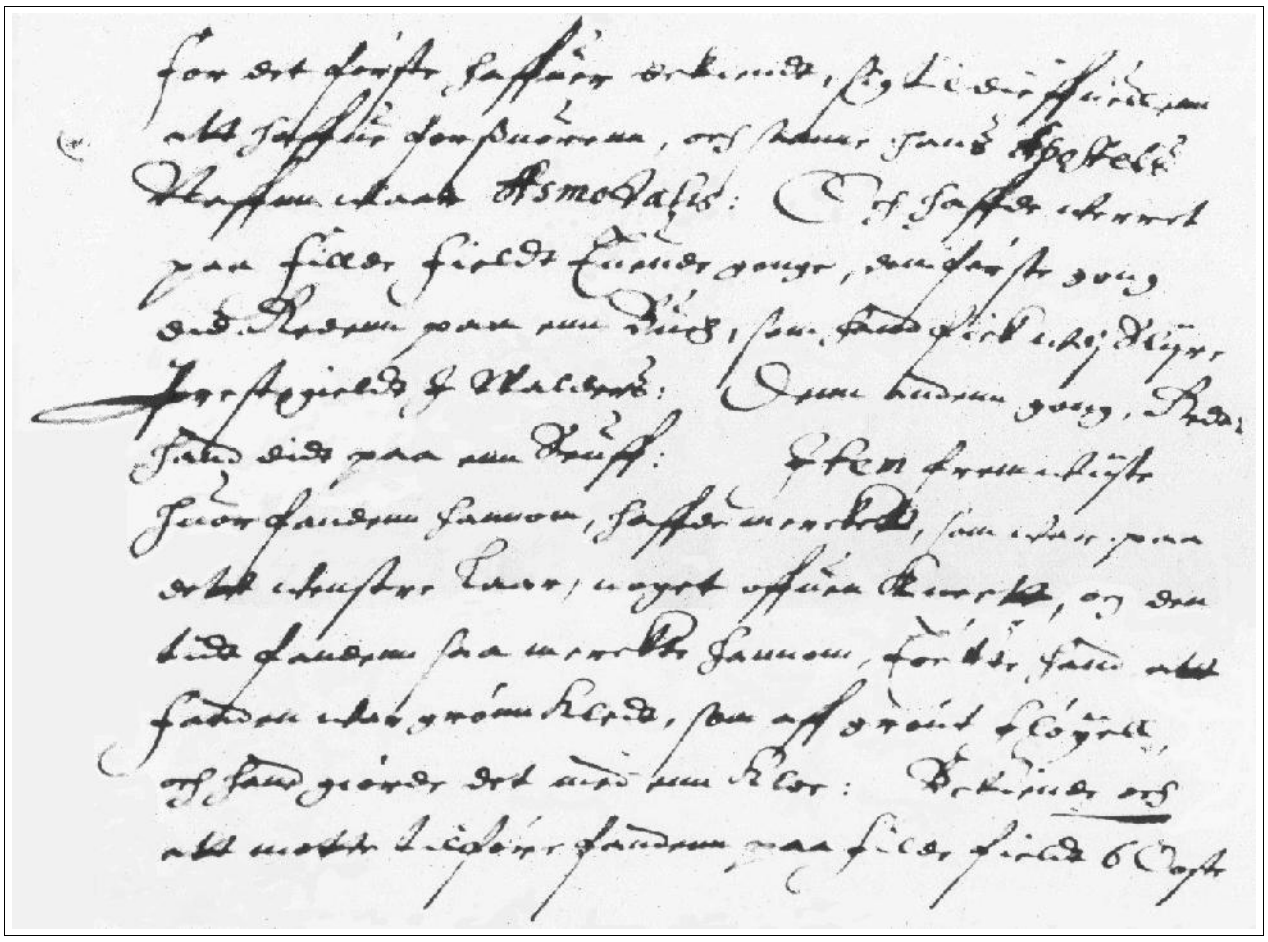

«For det første haffuer bekiendt, sig til dieffuellenn att haffue forsuorrnn och samme hans apostels naffnn waar Asmod talis Och haffde werret paa Fillde fieldt tuende gonge, den første gong did redenn paa enn buch, som hand fich wdj Slyre prestegieldt j Walders: Denn andenn gong, redt hand didt paa enn seuff: Item fremwiiste huor fandenn hannom, haffde merchett, som war paa dett wenstre laar, noget offuer kneet, och den tidt fandenn saa merckte hannom, tøckte hand att fanden war grønnkledt, som aff grønt fløyell, och hand giorde det med enn kløe: Bekiende och att motte tilføre fandenn paa Filde fieldt 6 ooste.

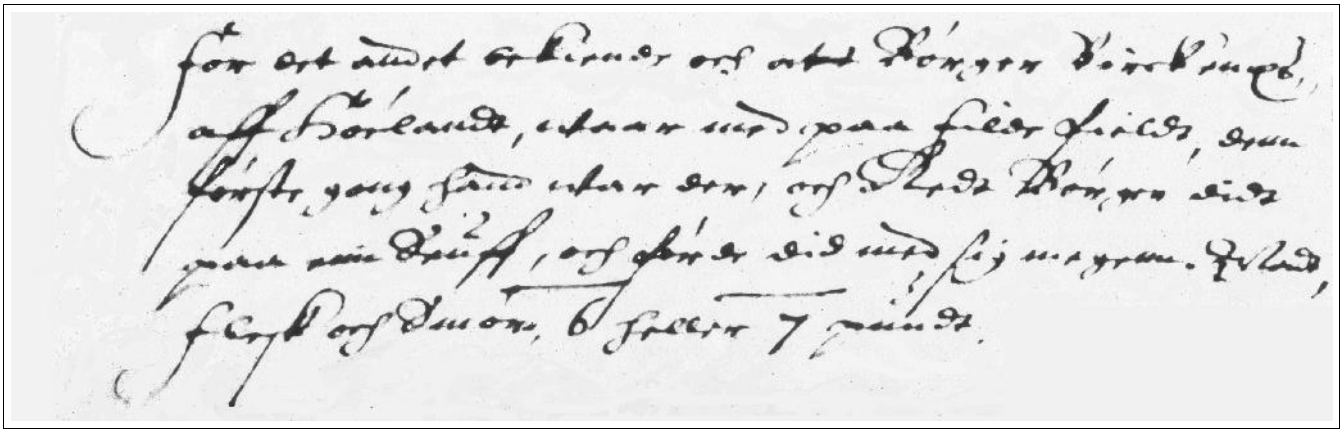

For det andet bekiende och att Børger Birckenæs, aff Høelandt, waar med paa Filde fieldt, denn første gong hand war der, och redt Børger didt paaa enn seuff, och førde did med sig megenn madt, flesck och smør, 6 heller 7 pundt.

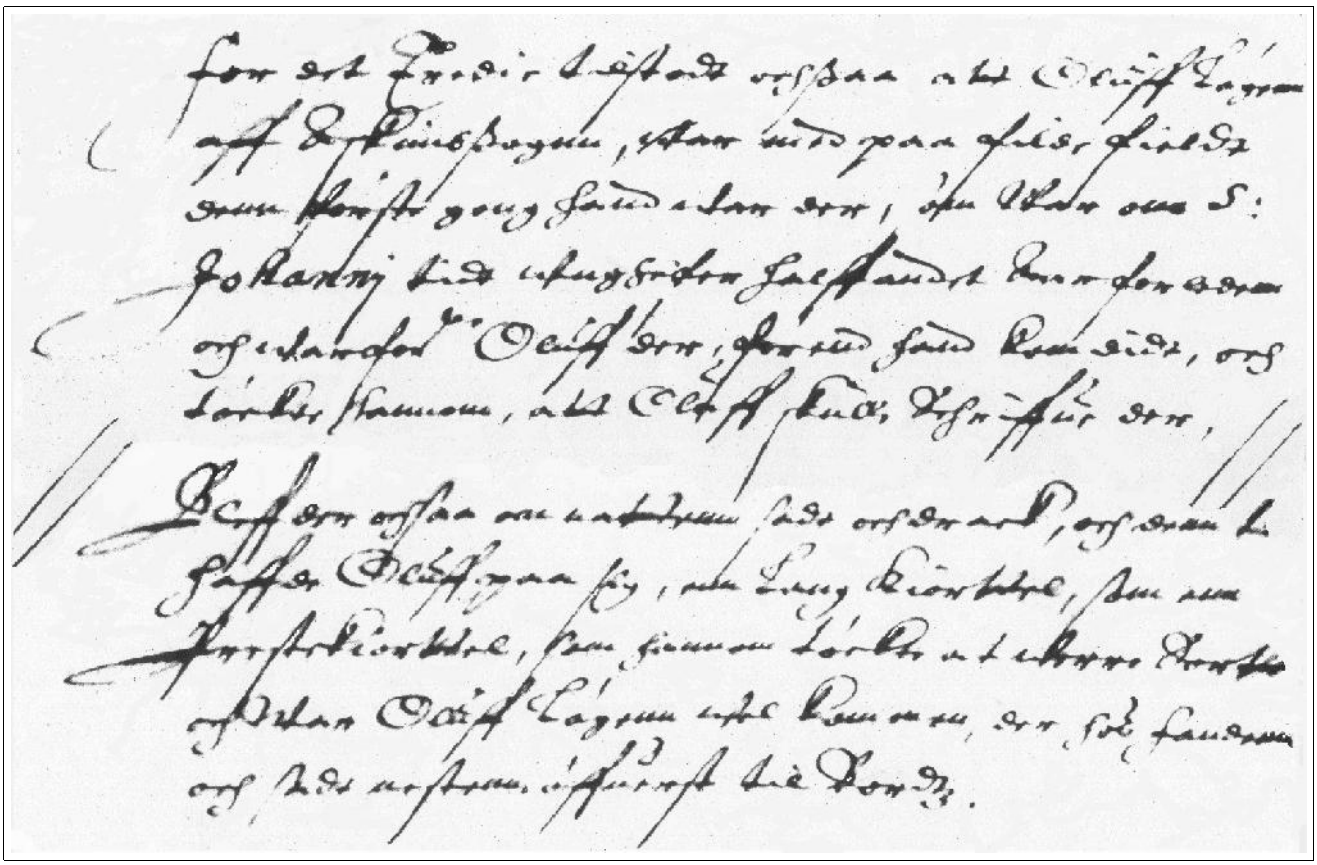

For det tredie tilstodt ochssaa, att Oluff Løgenn aff Aschimbssogenn, war med paa Filde fieldt denn første gong hand war der, som war om S: Johanns tidt wnghefer halffandet aar forledenn, och wor for[schref]ne Oluff der, førend hand kom didt, och tøckte hannom, att Oluff sckulle schriffue der,

bleff der ochsaa om nattenn sadt och drack, och denn t[idt] haffde Oluff paa sig, enn lang kiorttel, som en prestekiorttel, som hannom tøckte at werre sortt, ock war Oluff Løgenn wel kommen, der hos fandenn och sadt nestenn offuerst til bordtz.

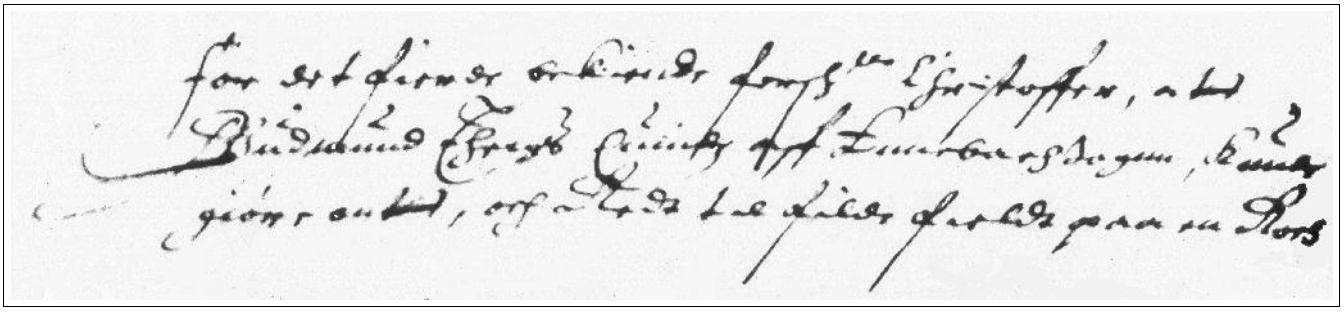

For det fierde bekiende forsch[ref]ne Christoffer, att Gudmund Theigs quinde aff Ennebachssognn, kunde giøre ontt, och redt til fildefieldt paa en roch.

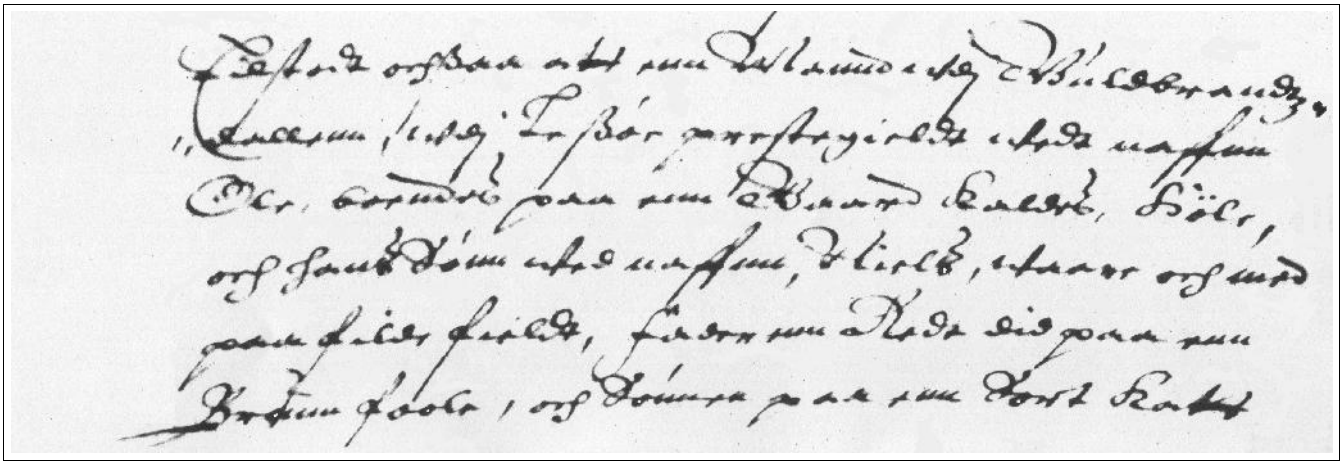

Tilstodt ochssaa att enn mannd wdj Guldbrandtzdallenn, wdj Lessøe prestegieldt wedt naffnn Ole, boendes paa enn gaard kaldes, Høle, och och hans sønn wed naffnn, Niels, waare och med paa Filde fieldt, faderennn redt did paa enn

brunn foole, och sønnen paa enn sort katt.

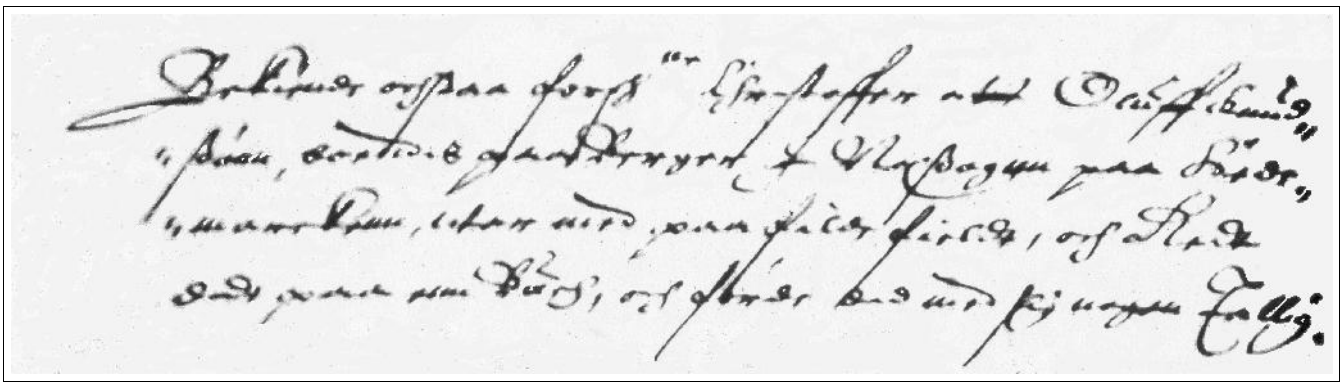

Bekiende ochssaa forsch[ref]ne Christoffer att Oluff Knudssøn, boendis paa Berger j Næssognn paa Hedemarckenn, war med paa Filde fieldt, och redt didt paa enn buch, och førde did med sig nogen tallig.

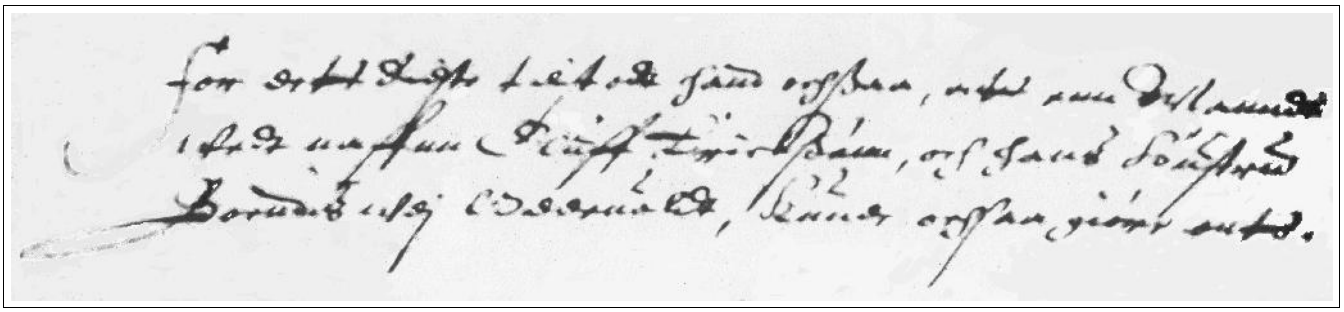

For dett sidste tilstodt hand ochssaa, att enn manndt wedt naffnn Oluff Erichssøn och hans hustru boendis wdj oddeuoldt, kunde ochsaa giøre ontt.

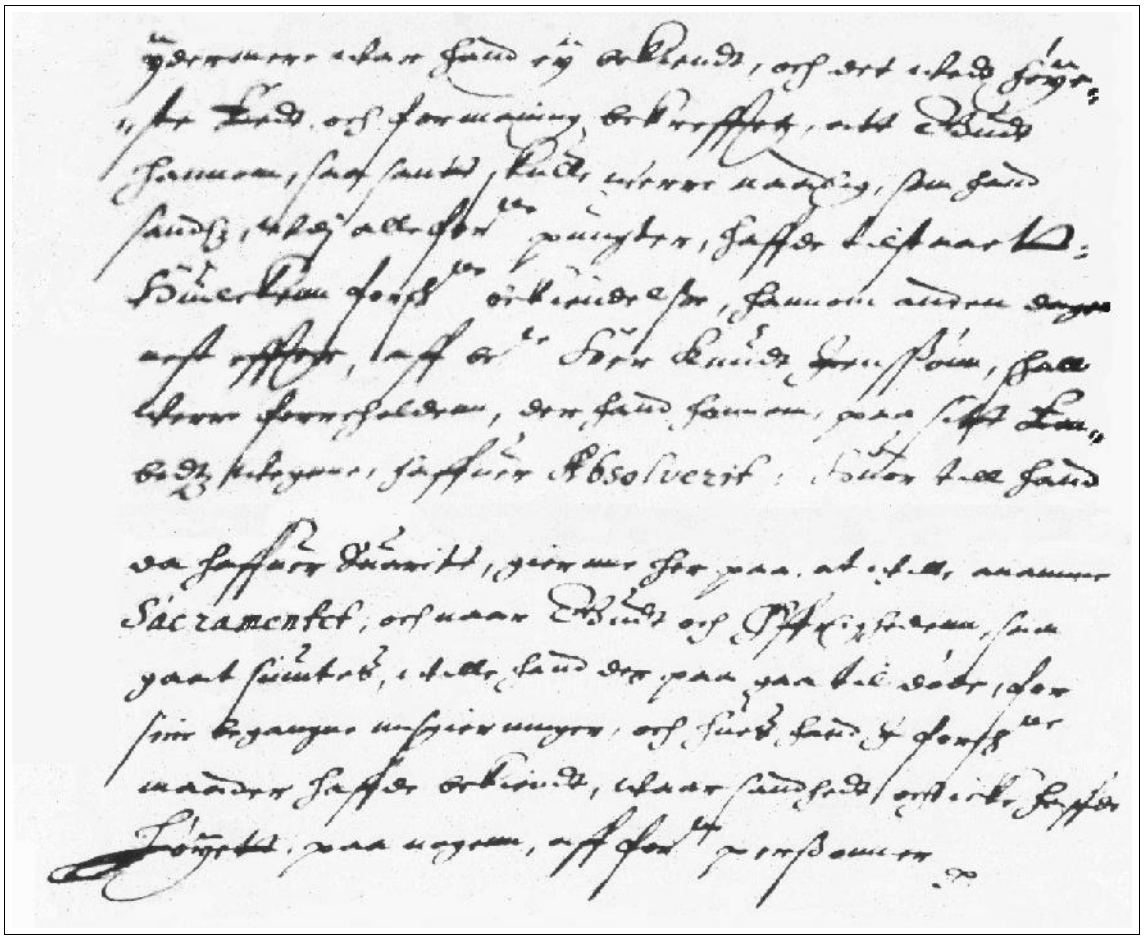

Ydermere war hand ey bekiendt, och det wedt høyeste eedt och formaning bekrefftet, ett Gudt hannom, saa sentt schulle werre naadig, som hand sandtz, wdj alle for[schref]ne pungter, haffde tilstaaett: huilckenn forsch[ref]ne bekiendelsse, hannom anden dagen nest effter, aff bete her Knudt Jenssønn, schall werre forreholdenn, der hand hannom paa sitt embetz wegnne, haffuer absolverit:

Huor till hand da haffuer suaritt, giernne her paa, at wille anamme sacramentet, och naar Gudt och øffrighedenn,

saa gaat siuntes, ville hand derpaa gaa til døde, for sine begangne misgierninger, och huis hand j forsch[ref]ne maader haffde bekiendt waar sandhedt oc icke haffde løyett, paa nogenn, aff for[schref]ne perssonner.»
(Lensregnskap Akershus len, Nedre Romerike fogderi,
fogderegnskap 01.05.1624 - 01.05.1625, vedlegg av 25.-26. juli 1624)

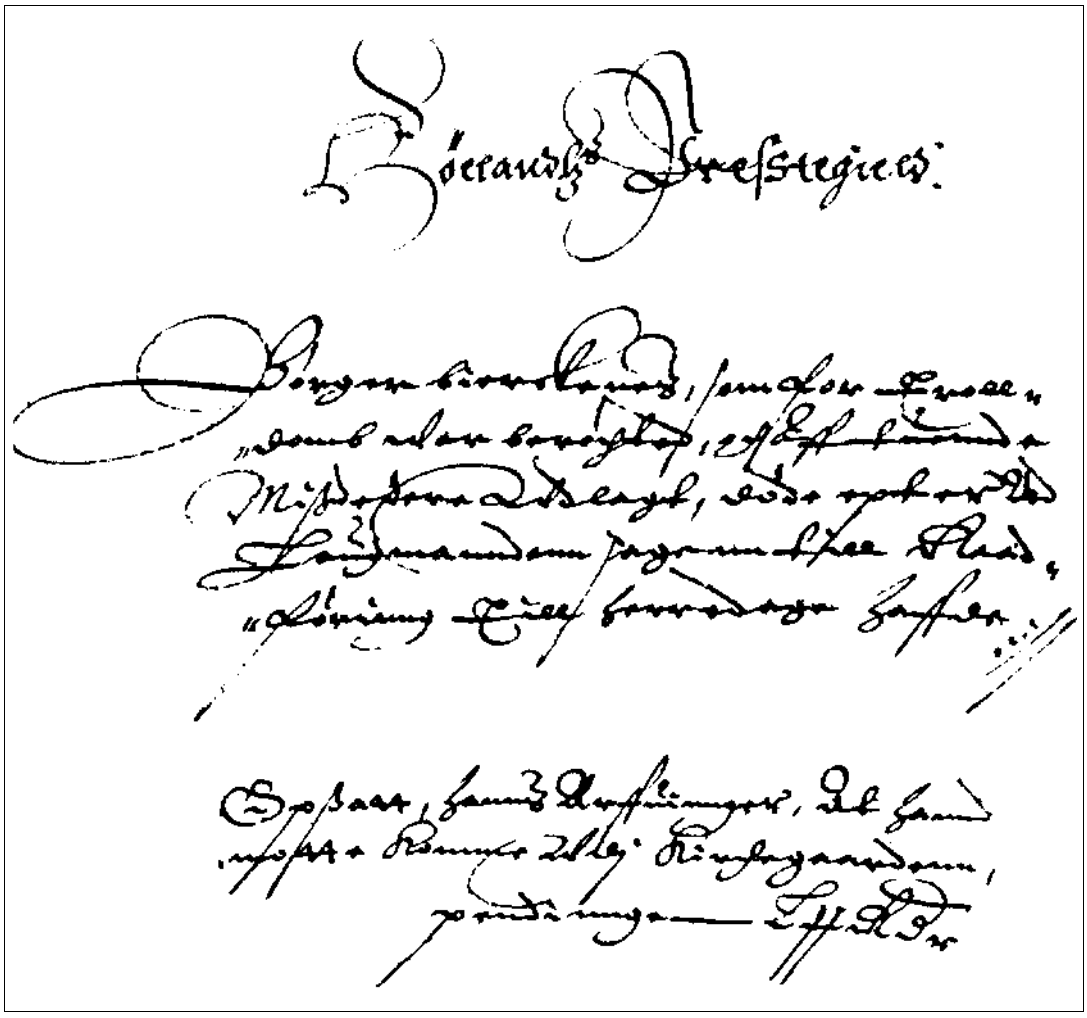

Børger Bierckenes, som for Trolldomb war Berøchtet, aff Effetuennde(?) Mißdedere Udlagt,
[Otto Kalkar: «Misdædere»: Ugærningsmand, forbryder; av «misdåd»: Ugærning, forbrydelse]
døde epter A.d Laugmanndenn sagenn till Raadførinng Till Herredage [høyesterett] Haffede ://
Opßatt, Hanns Arffuinger, At Hannd motte Komme Udj Kirchegaardenn,
pendinnge - 70 Rdr.»

Arvingene måtte altså betale 70 riksdaler for at Borger skulle komme i vigslet jord.

Dette er den eneste trolldomssak vi kjenner fra Høland, men den har vært alvorlig nok. Av fogderegnskapet for 1625-26 fremgår det altså at Borger døde etter at lagmannen hadde satt saken opp til rådføring med Herredagen (Høyesterett). Vi kjenner ikke årsaken til Borgers dødsfall, men vi vet at tiltalte ofte fikk svært dårlig behandling. Den rådende oppfatningen var at mange var sammen om diabolismen. Det var om å gjøre å finne frem til de medskyldige, og tortur var en velegnet måte for å fremtvinge nye navn. De mistenkte ble derfor satt i kalde kjellere, tynnkledd, lenket til veggen og sultefôret med mat og drikke. Vi vet ikke sikkert om Borger fikk slik behandling, men det er noe påfallende at han døde bare ett års tid etter at han fikk beskyldningene rettet mot seg.

Å være dømt for trolldom - eller bare mistenkt for dette - var en så alvorlig sak at vedkommende ikke fikk lov til å legges innenfor kirkegården. Borger kom likevel i vigslet jord ved at barna hans betalte 70 rdl. For en slik pengesum kunne man nesten kjøpe seg en hel gård. Nei, Borger var ingen vanlig trollkall.

En annen gammel mann, som i samme sak ble beskyldt for å ha deltatt i fandens lunsjbord på Filefjell, levde ennå nær 20 år til - han ble utgammel - så han må ha fridd seg fra beskyldningene.

Trolldomsprosesser ble først ført på 1400-tallet. De må ses i lys av kampen mellom pavedømmet og reformatoriske bevegelser og religionskrigene på 1500- og 1600-tallet, idet mennesker som av de respektive regimer ble ansett som avvikere i forhold til autoriserte dogmer og det herskende religionssyn, ble utsatt for forfølgelse. Prosessene i Norge pågikk etter reformasjonen i tidsrommet 1539-1710, med enkeltprosesser helt frem til 1800-tallet. Prosessene ble ført både mot kvinner og menn, også barn ble anklaget. I alt kjenner vi til 870 trolldomsprosesser, men historikerne regner med betydelige mørketall, så antallet kan ha vært opp imot 2000. En rekke av disse (ca. 200) var injuriesaker som en person med rykte for trolldom selv initierte. Flertallet av prosessene fant sted i årene 1618-70. Samlet ble ca. 300 kvinner og menn henrettet for trolldom i Norge. Henrettelsen skjedde ved bålbrenning, oftest etter forutgående halshogging. Flertallet av de anklagede og henrettede var kvinner (ca. 80%). Det var sterke

variasjoner i forholdet mellom henrettede menn og kvinner i Europa, med menn i flertall i enkelte regioner. Henrettede personer i Europa (og New England) er anslått til 20.000 av et samlet antall tiltalte på ca. 100.000.

Norske trolldomsprosesser ble kraftig påskyndet av en felles dansk-norsk trolldomslov av 12.10.1617. Straff for «maleficium» (skadevoldende trolldom) var forvisning, for diabolisme dødsstraff. Diabolismetilståelser (tilståelser om et forhold mellom tiltalte og djevelen) ble ofte oppnådd ved bruk av (uhjemlet) tortur eller trussel om tortur. Torturbruk førte til kjedeprosesser, der tiltalte utla andre som medskyldige. De fleste kjedeprosessene fant sted i Finnmark med ca. 870 henrettede personer (nesten alle kvinner) som resultat. For å fremme tilståelser i trolldomsprosesser ble det brukt flere torturformer, som strekkbenk, klyping med glødende tenger og annet. Spesielt for trolldomsprosesser var vannprøven, som ble ansett som en gudsdom, altså et bevis som forutsatte medvirkning fra Guds side: Den tiltalte ble bundet på hender og føtter og kastet på sjøen (som var iskald). Datidsuttrykk for prøven var «å probere på sjøen». Fløt tiltalte, var det tegn på skyld. Sank tiltalte, var han/hun uskyldig fordi vannet som dåpens rene element tok imot den tiltaltes legeme. Tiltalte var bundet med line, og kunne heises opp.

Trolldomsprosessene er et mørkt kapittel i norsk historie. To elementer var typiske for anklagene mot trollfolk. Det ene var at de ved magiske krefter forvoldte skade på andre. Det andre at de - som i Børgers tilfelle - skulle ha inngått en pakt med djevelen.

Rettssakene mot trolldom og hekseri var et felles anliggende for geistlige og sivile myndigheter. Prester fremsto som fageksperter og forhørsledere, mens sorenskrivere og fogder innhentet vitner og eksekverte dommene. Lokalbefolkningen bidro også til heksehysteriet. Det spredte seg en felles forestilling blant alminnelige folk om de farene som trolldom representerte. Angiveri ble mer utbredt. Det var mer fristende å tro at uhell skyldtes andres svarte magi enn Guds straff for egne synder.

Det er ganske underlig at Borger skulle bli anklaget for hekseri. Han representerte ingen typsk trolldomsmistenkt. Mer en fire av fem som ble dømt, var kvinner. De aller fleste var fattige eller mindre bemidlede mennesker. En del var såkalte «kloke koner», som med urter og besvergelser opptrådte som doktorer. Mange var også omreisende med dårlig sosialt nettverk og få til å vitne for seg når saken kom opp på tinget. Intet av dette passer på Borger!

Landskatten til 4 terminer i 1627 viser at Borger nå er død og at hans sønner har holdt skifte etter ham. Før sin død kjøpte han, eller tok som pant mot lån, antagelig 2½ skippund i Nord-Mysen i Eidsberg:
«Mogenns Bierchenes eiger
Udj Bierchenes - 1 pd.
Udj Mysen - 1 pd. 1 fxr:
Udj Kingsrud - 1 pd.
Udj Grøttued - 15 lispd.
Udj Nedre Grøtued - ½ pd.
Udj Sucken - 12½ lispd.
Reer Buenes eiger
Udj Bueues - 1 fxr:
Udj Mysenn - 1 pd. 1 fxr:
Udj Hogstad - 1 pd.
Udj Søndre Buenes - 9 lispd.
Christofer Hesebyes [Vesterbye?] Indkombst [Eidsberg]
i Morck - 15 lispd.
i Stucksrud - ½ pund.
i V. Quiller - 1 pund 4 lispd.
i Sørbunes - 6 lispd.»

I 1629 har sønnen Mogens overtatt det skippund i Jellebøl, Løken i Høland, som Eivind, sønn til Halle Torchildsen Botner, eide frem til sin død i 1628. Antagelig fikk hans andre hustru, Elin, gårdsparten i arv, hvilket må bety at hun var Eivinds søster!

I 1647 er det hans svoger, Brynild, gift med søsteren Karen, som er leilending på Jellebøl. Mogens eier nå 1 skippund 13½ lispund i gården.[935]

(Barn IX:315)

Gift

935 Norske Lensrekneskapsbøker 1548-1567, II Rekneskap for Akershus Len 1560-1561, side 28. Otto Kalkar: Ordbog til det ældre danske sprog (1300-1700) bind 1-4, København 1881-1907. H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 28 (p. 56) og side 41 (p. 79). Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Høland prestegjeld (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 103, folio 10). Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 1. Nedre Romerike fogderi, folio 84. Fogderegnskap 1624-25 F Nedre Romerike (Lensregnskap Akershus len, eske 68, legg 6). Fogderegnskap 1625-26 G Nedre Romerike (Lensregnskap Akershus len, eske 72, legg 2). Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 275. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 512, 579. Steinar Imsen og Harald Winge: Norsk historisk leksikon, Cappelen Akademisk Forlag, Oslo 1999. Gunnar W. Knutsen: «Trolldomsprosessene på Østlandet» og Norsk folkeminnesamling. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 5, side 26-27, 492-93.

Barn:

Reier Borgersen Bunes Nordre. Levde 1608. Levde 1627 på Bunes Nordre, Hemnes, Høland (AK). Død omkring 1660 på Bunes Nordre, Hemnes, Høland (AK). (Se IX:315).

X:633 mf fm mm mf ff

Aslach Hokaas Nedre. Odelsbonde. Levde 1555. Levde 1574 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF).

O. Rygh skriver om Hokaas i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 172 og 173, Haakaas nordre, mellem og søndre, Haukas (to Gaarde) (Røde Bog, side 145, 146, 148) og i 1379 (DN II 457), Haggaaiß (St. side 19 b), Hogaas i 1593, Hockaas 01.01.1604, Haagaas i 1612 og Hochaas nordre, mellem og søndre i 1723.
«Haukáss, af Fuglenavnet haukr, Høg. au i 1ste Stavelse ændret til å under Indflydelse af det følgende å».

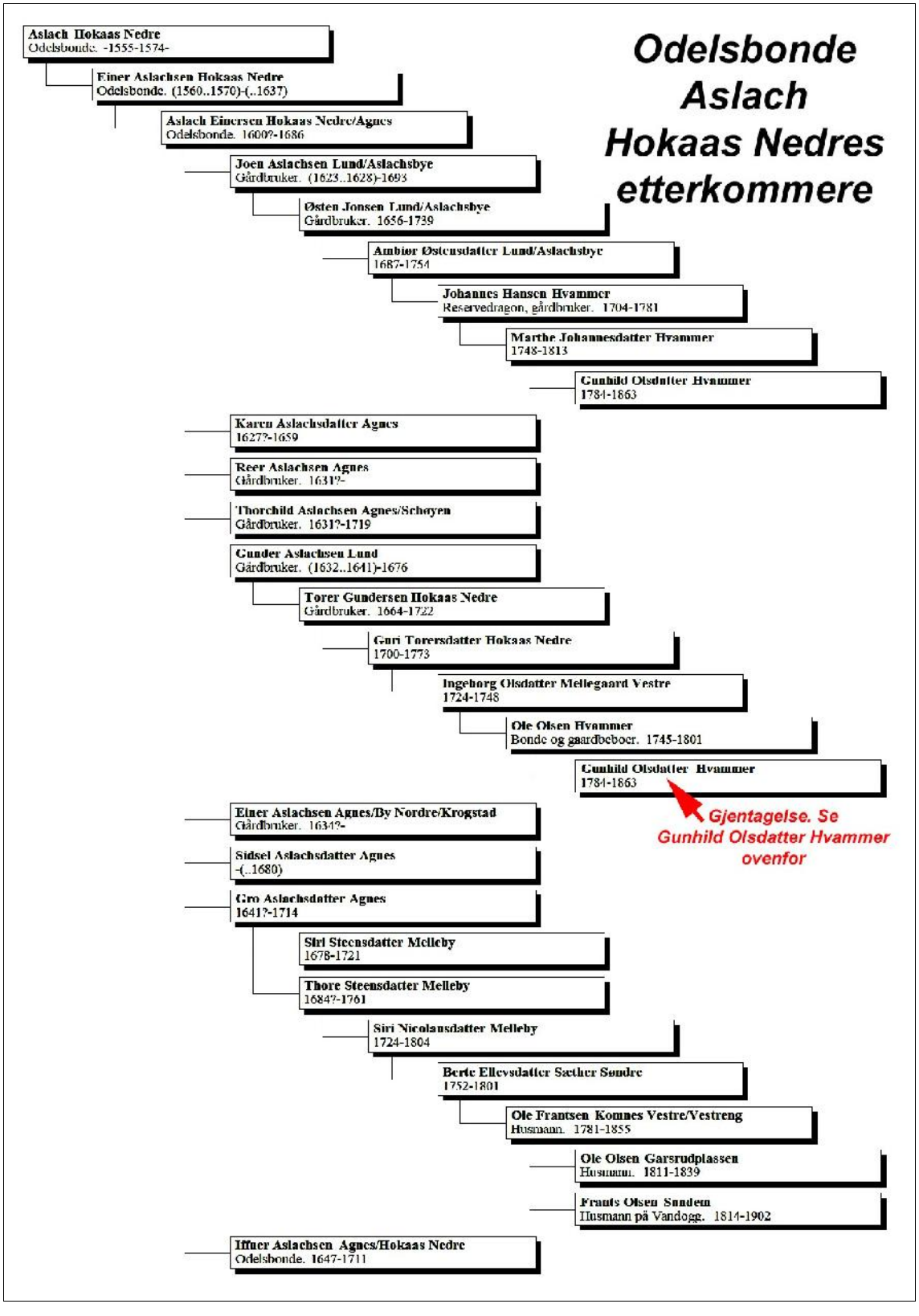

Nils Stubs «Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing» omtaler en Aslag Houkaas i Bodstad i juni 1574:
«Thenn første søgne [for effther (25. juni). (Overstrøket fra [).
Aslag Houkaas i Bodstad sogen skall giffue Niels offuerskierer vj daler [for och quitthet then vij daler for hand bruget hans hest, och haffuer betalett inden monitz dag eller giffue kg. iiij m mark».
Notisen er overstrøket.

Da Einer Aslachsen hadde odel i Nedre Hokaas er det sannsynlig at Aslach er hans far.[936]

(Barn IX:317)

Gift

Barn:

Einer Aslachsen Hokaas Nedre. Født mellom 1560 og 1570. Levde 1604 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). Død før 1637 på Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF). (Se IX:317).

X:635 mf fm mm mf mf

Rolf Aslerud Vestre. Levde 1565. Levde fra 1593 til 1594 på Aslerud Vestre, Trøgstad (ØF). Gjentakelse, se side 1025.

X:637 mf fm mm mm ff

Torchild Agnes. Odelsbonde. Levde 1578. Levde 1593 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Død omkring 1612 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF).

Torchild nevnes i en skatteliste for bygningsskatten i 1593.

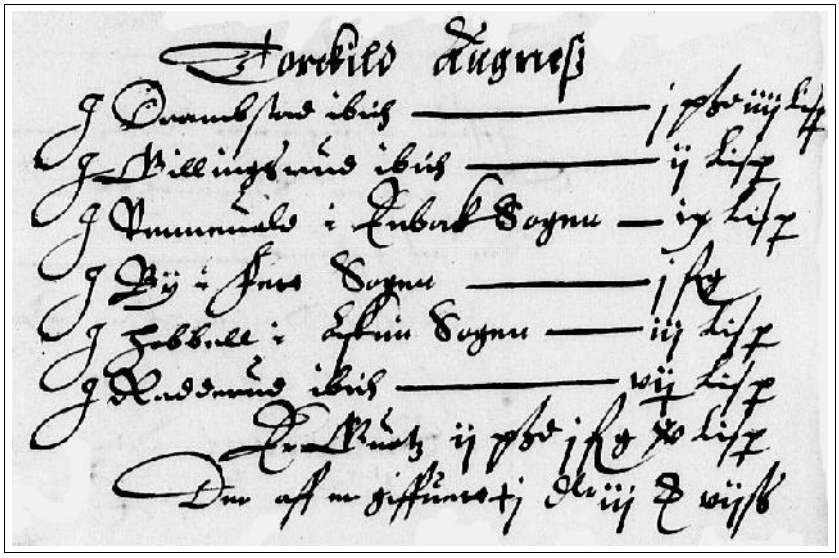

Landskatt Mikkelsmesse 1612, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 31, legg 4, litra 23, bilde 10).

Landskatten til Mikjelsmesse i 1612 viser:
«Jordeigendis Bønder i forn. Trøgstad Prestegield.
Torckild Augnes
I Drambstad ibid - 1 phd. 4 lispd.
I Gillingsrud ibid - 2 lispd.
I Venneuold i Enback Sogen - 9 lispd.
I By i Fett Sogen - 1 fær.
I Hobbell i Askim Sogen - 3 lispd.
I Radderud ibid - 6½ lispd.
Er guetz 2 phd. 1 fær. 15 lispd.
Der af giffuer 11 dr. 3 mark 7 sk.».

Landsskylden til gården Radderud, Askim, var 1 skippd. Tunge ved begynnelsen av 1600-tallet. Landsskattelisten i 1612 viser at Torchild Augens i Trøgstad eier 6½ lispd. i Radderud, altså omtrent 1/3 av gården. Sæbiørn som brukte Radderud eide antageligvis resten av gården.

936 Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 508, 591.

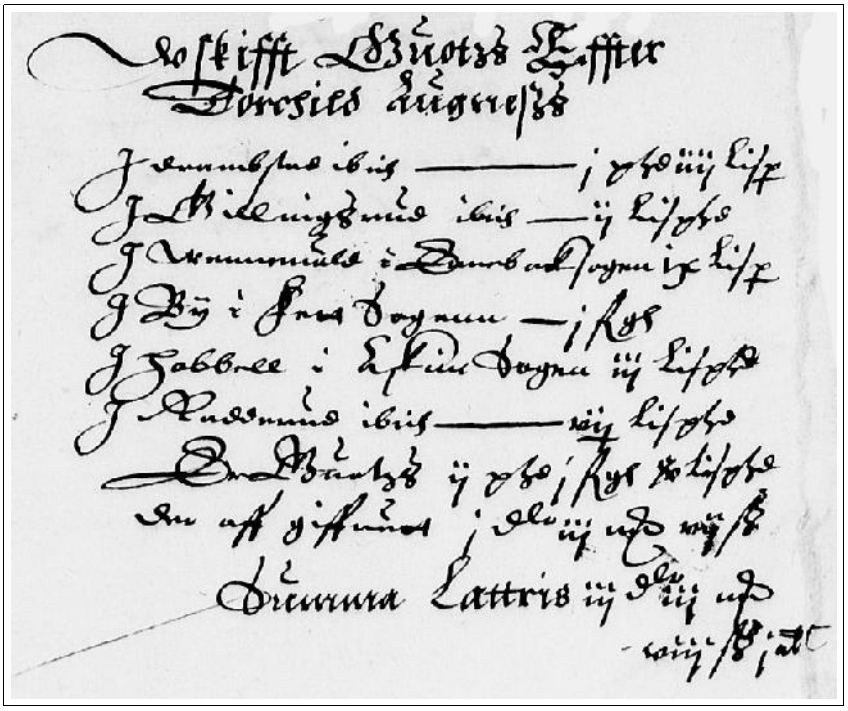

Landskatt Mikkelsmesse 1613. Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 34, legg 2, litra 10, bilde 10).

Året etter er Torchild Agnes død, hans jordegods føres som uskiftet:
«Jordeigendis Bønder i forn. Trøgstad Prestegield.
Uskifte Guotzs Efter Torchild Augness
I Dramstad ibid - 1 Skpd 4 Lispd.
I Gillingsrud ibid - 2 Lispd.
I By i Feet Sogenn - 1 fær.
I Hobbell i Aschim Sogen - 3 Lispd.
I Radderud ibid - 7 lispd.
Er Guotzs 2 phd. 1 fær. 10 lisphd.
der aff giffuett 1 dr. 3 mark 7 sk.».

Hverken Torchild, Effuen eller Aslach eide noe i Agnes. Her var de leilendinger.[937]

(Barn IX:319)

Gift

Barn:

Effuen Torchildsen Agnes. Levde 1600. Levde 1614 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). Død omkring 1628 på Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF). (Se IX:319).

X:639 mf fm mm mm mf

Reer Johnsen Wennevold Vestre. Gårdbruker. Levde 1578. Levde fra 1591 til 1600 på Wennevold Vestre, Enebakk (AK).

Wennervold i Enebakk ble ryddet i eldre jernalder og ble i gammelnorsk tid delt i to bruk, Vestre og Østre Wennervold. Begge var i hevd også i nedgangstiden etter Svartedauen i 1350. Både første ledd (vin) og siste ledd (váll) viser at gården er meget gammel, fra før vikingtiden. Det eldste skriftlige belegg for gårdsnavnet er likevel ikke eldre enn fra 1514, tidlig i dansketiden. Det ble da skrevet Vennyevoll (1578), senere Wenneuoldt (1594).

Gårdsnavnet var i gammelnorsk tid (ca. 1000-1350) Vinjarváll, sammensatt av vin (= naturlig eng) og váll (= bråte, jord ryddet ved å hogge trær og legge sammen kvister og røtter for å brenne dem). Vinjar er eieform av vin.

Vestre Wennevold var i gammelnorsk tid trolig einvirkesbruk, dvs. halvgård, med skyld 15 øyresbol. Halvgård var den også i nyere tid med skyld 20 lispund malt eller tunge på 1500-tallet og senere. I 1661 hadde gården 2 hester, 5 kuer, 3 ungdyr og 5 sauer. Utseden var 5 tønner havre og ¼ tønne blandkorn. Tienden var 2 tønner havre, 4 settinger blandkorn, og ½ setting hamalkorn. I 1665 hadde gården skog til brensel og gjerdefang. Av dyr 2 hester, 5 kuer, 2 ungdyr og sauer. Utseden var ¼ tønne blandkorn, 5 tønner havre og ½ setting hamalkorn. Gården var odelsgods fra gammelt av.

937 Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 414.

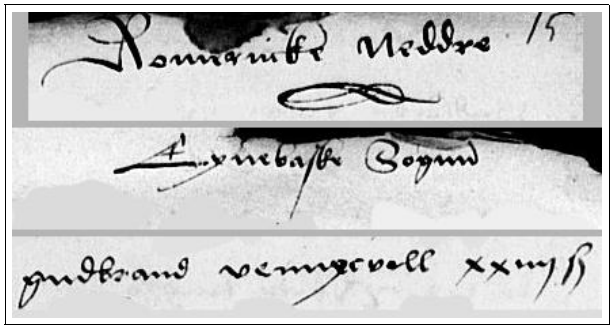

Gjengjerd av. Romeriicke Neddre, Eynebaske Sognn (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 6, litra 21, folio 18). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-70)», bind 4, hefte 1, side 232).

Utdrag fra «Gjengjerd av Øvre og Nedre Romerike, 1528?»:
«Romeriücke Neddre
Eynebaske(!) Sognn
...
Gudbrand Vennyevoll xxiiij ß».

Gulbrand var bruker i 1528, men det er ukjent om det var av Vestre eller Østre Wennevold. I 1557 er Gudbrand og Ola Venjevaal nevnt.

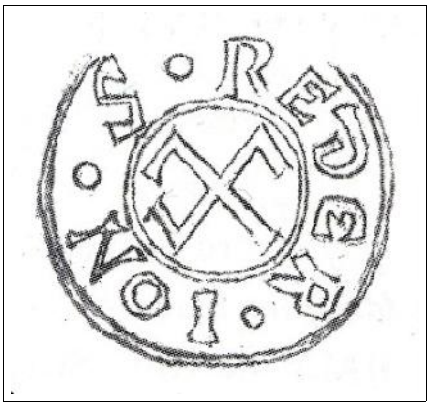

Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

25.04.1591 var «Reier Wenneruold» med på å forsegle hyllingsdokumentet fra allmuen i Enebakk på Setra rette stevnestue til den unge Christian IV. Hans segl viser bokstavene «*[.]EDER*ION*S».

Reer betalte bygningsskatten av Vestre Wennevold fra 1593. Han betalte 30 skilling i skatt av halvgård i 1593, 1594 og til påske 1600.

Det er trolig at han var svigerfar til Effuen Torchildsen på Agnes i Baadstad som eide en gårdspart i Vestre Wennevold. Antagelig fikk han denne gårdsparten med sin hustru, da hans far ikke eide noe i gården. Effuens eldste dattersønn fikk navnet Reer.

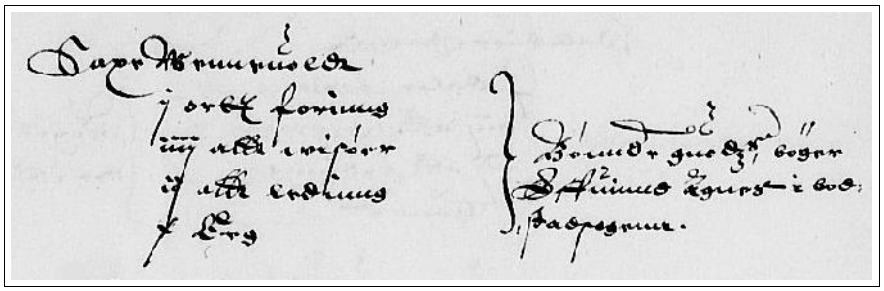

Jordebok 1616-17, Nedre Romerike fogderi, Enebakk prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 40, legg 3, litra 3, bilde 37).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog Paa Ald Huiss Rettighedt och Inndkombst Bønnderne udj Nedre Rommeriges Fougderie till Konng: Maytt: och Cronen Aarligenn udgiffuer och Derwhinnden(?) Jnndførtt Huiss Lanndschyldt, Forinng, Wissøer och Leding, Dette Aar forhøigett Och Paalagdtt er. Begnett fra Philippi Jacobi Dagh 1616, och till Aarssdagen Anno 1617 - Ennebach Sogenn.
Saxe Wenneuold.
1 ortt forinng.
4 alb: wisøer.
2 alb: ledinng.
10 Eeg.

Bønnde guodz. Bøger Effuinnd Agnes i Bodstadsogenn».

Effuen eide 6 lispund i Wennevold i 1618 og 13½ lispund i 1627.[938]

(Barn IX:320)

Gift

Barn:

??? Reersdatter Wennevold Vestre. Levde fra 1580 til 1595. (Se IX:320).

X:693 mf mf mm fm ff

Amund Østenbye. Levde 1562. Levde fra 1591 til 1601 på Østenbye, Rømskog, Rødenes (ØF).

Østenbye betyr likefrem Øysteins gård eller bosted.

Gården er nevnt i Biskop Eystein Aslakssons Jordebok over kirkegods fra ca. 1400. Klund kirke eide da øresbol i Øysteinsbø og «h. øyrisbol i huerum gardenom», dvs. i hver gård. Gården var således dengang delt i 2 deler, men disse er senere slått sammen igjen. Kirkens part er senere omsatt til 5 skinn.

Den første oppsitter på Østenbye vi hører om er Amund.

Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

«Anundt Østennby» var 16.05.1591 med og forseglet allmuens fullmakter fra Rødenes da den 14-årige Christian IV skulle hylles i Oslo. Seglet er avtegnet ved Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt, og inneholder bokstavene «AMON * [...]ERTSO»

Han nevnes så en tid fremover. «Annond Østenby» betaler 60 skilling i bygningsskatt i 1601. I 1613 har sønnen Erich overtatt gården.

Amund hadde følgende barn (minst):
Ca. 1575: Erich, overtok Østenbye.
Ca. 1616: Svend, brukte Heen i 1664 og 1680.

I 1613 har sønnen Erich overtatt gården.

Gården Heen i Rødenes hadde en skyld på 15 lispund. Navnet er et vin-navn og gården er således en av de eldste i bygda. Betydningen av navnets første ledd er usikker.

Den første oppsitter vi hører om på Heen er Rasmus Høenn, som nevnes i 1601 og 1613. Så følger flere etter hverandre uten at det kan vises til noen forbindelse mellom dem. I 1624 eier Amunds sønn, Erich, 7 lispund i gården og i 1647 eier han hele gården. Erichs bror, Svend, bruker gården i 1664 og likeså i 1680, eiere er nå Erichs arvinger.[939]

(Barn IX:347)

Gift

Barn:

Erich Amundsen Østenbye. Født omkring 1575. Levde fra 1613 til 1664 på Østenbye, Rømskog, Rødenes (ØF). (Se IX:347).

---

938 H. J.Huitfeldt-Kaas: «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-1570)» (Bind 4, hefte 1, Christiania 1903) - XII Skattemandtal for Øvrre og Nedre Romerige - Gjengjerden 1528?, side 232. Birger Kirkeby: Enebakk Bygdebok, Bind II, side 540-541. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 94 Allmuen i Enebakk (1591), side 122 og 231, segl 9.

939 R. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 118, 299. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 75 Allmuen i Rødenes (1591), side 109 og 229, segl 4.

X:699 mf mf mm mf mf

Brynild Jørntvet Nordre. Levde 1599. Levde fra 1629 til 1645 på Jørntvet Nordre, Trøgstad (ØF).

På Nordre Jørentued finner vi Lauritz i 1593/94 og 1613/14. Helge bruker gården i 1616 og i 1623.

På Søndre Jørentued er Suennig bruker i 1593 og 1594. Christopher bruker gården fra 1613 til 1645.

17.10.1608 saksøkte Karin Sal. Mads Haraldsens enke Laurids Jørnntuedt og Svennung Jørrenuedt eller hans arvinger og flere for gjeld (Fredrikstad lagdømme, protokoll II, folio 18a).

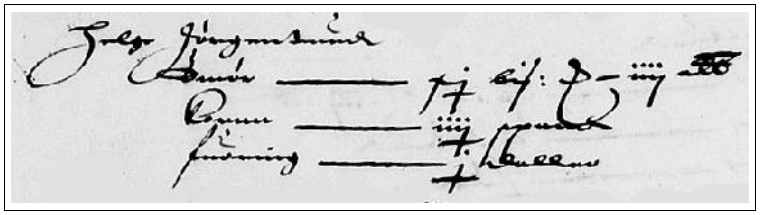

Jordebok 1616-17, Heggen og Frøland fogderi, Trøgstad prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 41, legg 3, litra 8, bilde 6).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog offuer Heggenn och Frølands Skibreder Fra Philippi Jacobi Dagh Ao 1616, och thill Aarsdagenn igienn Ao 1617, paa all denn Wisse Rentte och Jndkompt Konn: Maytr: aff Samme Skibreder lader Opbere aff en Huer Jn Specie som samme Jordbog Wuiser - Trygstad Prestegielld - Bundeguotzs.
Helge Jørgentued.
Smør - 10½ bis: merker - 4 alb:
Kornn - 3½ spannd.
Fuoring - ½ daller».

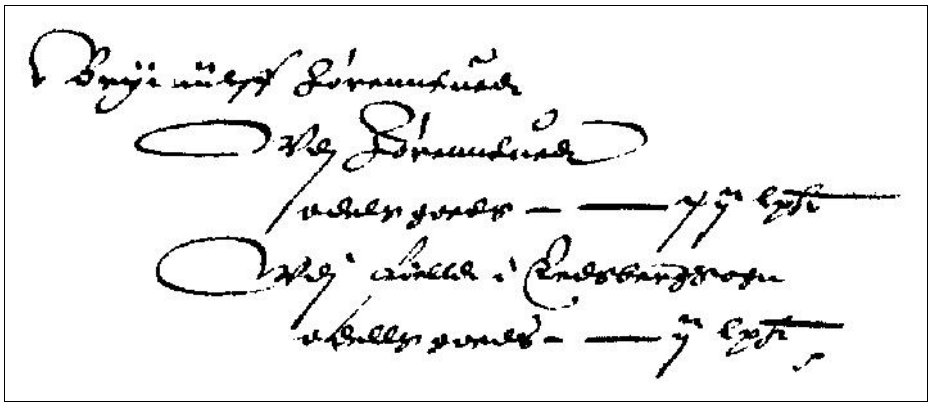

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Trøgstadtt Prestegielld».

I Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 for Heggen og Frøland skibrede er alle jordparter angitt som odels- pante- eller kjøpegods. Etter den tids lovregler var hevds- og løsningstiden 30 år, slik at oppgitt odelsgods skulle ha vært i slektens eie fra senest 1594 med mindre makeskifte odel mot odel senere hadde funnet sted:
«OdellsBønderne aff Trøgstadtt Prestegielldt, Angiffuett deris Odels Jnndkumbst, Att Wehre Raadigtt, som Eptherføllger:
....
Brynulff Jørenntued
Wdj Jørenntued - odelsgoeds - 12 lpd.
Wdj Fielld i Eedsbergsogn - odellsgoeds - 2 lpd».

Brynild hadde følgende barn (minst):
Ragnild, gift med Kiøstell Aslachsen Søndre Fiøs/Kirkebye.
Ca. 1614: Hans, overtok gården.

Han er oppført som leilending i 1629.

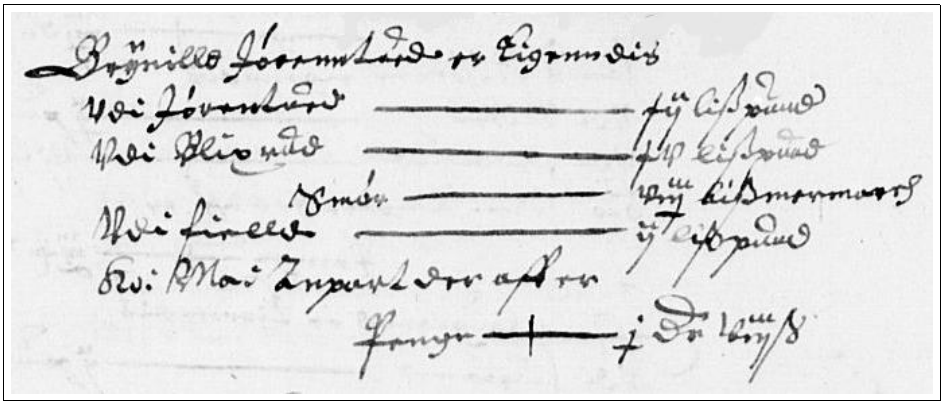

Unionsskatt jul 1639. Heggen og Frølands fogderi, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 147, legg 2, litra 31, bilde 5.

I skatteregisteret for Unionsskatten i 1639 finner vi:
«Brynilld Jørenntued er Eigendis
Udi Jørentued - 12 lispund
Udi Bliqrud - 15 lispund
Smør 7½ bismermarch
Udi Fielld - 2 lispund
Ko: Ma: Anpart der aff er - Penge ½ dr. 6 sk.».

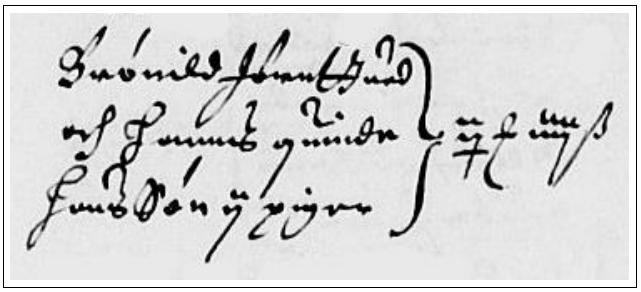

Koppskatt 1645. Heggen og Frølands skibsrede, Thrøgstad Sogenn (Lensregnskap Akershus len, eske 186, legg 2, litra 23, folio 5).

«Koppskatten» i 1645 viser:
«Brønild Jørentued och Handes quinde.
Hans Søn 2 piger».
Han betaler 1½ mark 4 skilling i skatt.

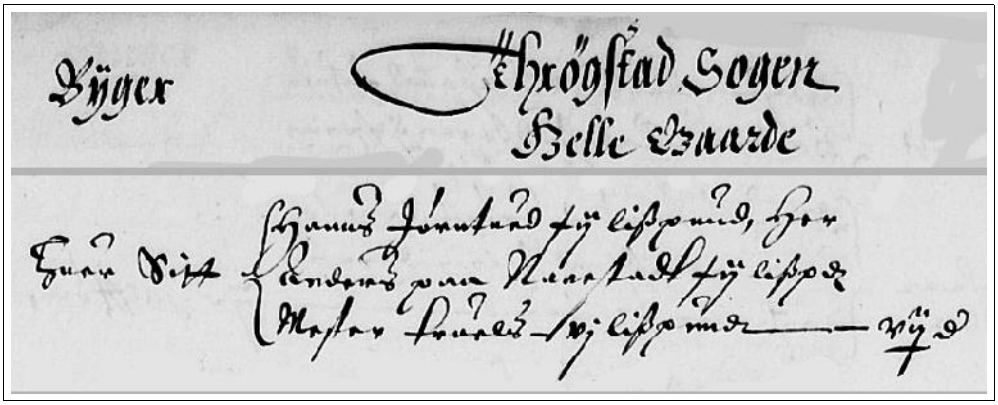

Kontribusjonsskatt 1647. Heggen og Frølands fogderi, Trøgstad sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 193, legg 1, litra L, folio 9).

I 1647 er Brynild borte. Skattematrikkelen det året viser:
«Hanns Jørntued 12 lispund.
Her Anders paa Nanestadt 12 lispdt.
Mester Truels 6 lispundt.
Byger huer sitt.»
Han betaler 6½ dr. i skatt.

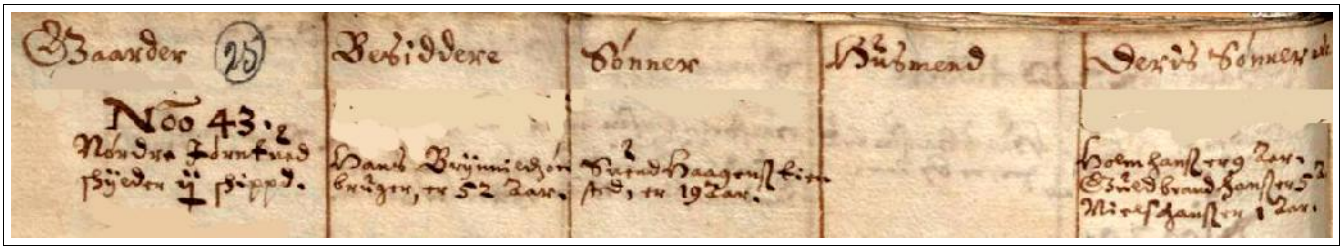

Prestenes 2. manntall i 1666: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 25.

Prestenes 2. manntall i 1666 viser at det er sønnen Hans som har overtatt gården:
«No 43.
Nørdre Jørntued skylder 1½ Skippd.
Besiddere: Hans Brynnildsøn, bruger, er 52 Aar.
Suend Haagensen, tiener, er 19 Aar.
Deris Sønner:
Holm Hansen er 9 Aar.
Guldbrand Hansen er 5 Aar.
Niels Hansen 1 Aar».[940]

(Barn IX:350)

Gift

Barn:

Ragnild Brynildsdatter Jørntvet Nordre. Levde 1616. Død 1655 på Fiøs Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF). (Se IX:350).

X:725 mf mm fm fm ff

Amund Bye Nordre. Odelsmann. Levde 1560. Levde fra 1574 til 1632 på By Nordre, Enebakk (AK). Død omkring 1633 på By Nordre, Enebakk (AK).

Bye i Enebakk ligger omtrent midt i det området som fra gammelt omfatter Hammeren. I nordøst i den lune sørøstskråningen av Solbergåsen, det høyeste punktet på Hammeren, lå tidligere gården Solberg. Dette navnet sikter åpenbart til at det her har foregått soldyrkelse langt tilbake i tiden. Det vitner ikke bare navnet om, men særlig alle de rundaktige, uthogde merker (solsymboler) i berget sørøst for det gamle tunet på Solberg. I «hovtid» (perioden før vikingtiden) ble hov for guden Tor bygd i lia ned mot Øyern nordlig for Solberg.

Navnet Bye betyr «garden», så en skulle kunne anta at den er den eldste av alle gårdene på Hammeren. Den må i så fall skrive seg fra den tidligste perioden av eldre jernalder, altså tiden fra før Kristi fødsel, og ha røtter bakover til bronsealderen. Da vi kjenner svært lite til de lokale forhold i så fjern fortid, kan vi ikke si noe sikkert om dette.

Alt i gammelnorsk tid (ca. 1000-1350) ble Bye delt i minst to bruk, og i nedgangstiden etter Svartedauen var det to bruk her, Søndre og Nordre bye.

Nordre By var fullgård i gammelnorsk tid, trolig på 32 øyresbol. Den var også fullgård med en skyld på 40 lispund malt eller tunge på 1500-tallet og senere.

Krosskirken i Oslo eide på 1300-tallet 1 øyresbol i Bye i Enebakk. Parten var gitt til sjelefrelse for Sigrid Gulladotter. Parten er ikke nevnt senere. Sira Arne Hallvardsson, prest i Enebakk i 1346, ga på 1300-tallet 6 øyresbol i Bye til Enebakk kirke. Notisen om denne gaven er utslettet i jordeboka. Det betyr trolig at både den og parten til Krosskirken var kommet over til Edmundsalteret i Oslo domkirke. Dette står i 1595 oppført som eier av 10 lispund malt og ½ bismerpund smør i Bye. Parten fulgte gården som løs landskyld til kronen solgte den i 1671 til rådmann Christen Eskildsen i Kristiania. Han solgte den i 1685 til brukeren Halvor Hansen.

Odelsgodset var fra gammelt 30 lispund malt med bygselrett over hele gården.

Som brukere er Anders og Torstein nevnt i 1528, men det er ukjent hvem som brukte Søndre Bye.

En Anders Bye måtte i 1560 bøte 6 Dlr. fordi han som lagrettesmann hadde vært med på å avsi en dom sin siden «ble gjort til intet». Han skattet i 1561 av gården.

En Anders Bye ble også ifølge et utrykt diplom i Riksarkivet først som vitne av lensmannen Hans Holt i 1578. Han vitner da at han i fasten for 80 år siden tresket på Vik. Selv om det er litt drøyt tatt til, tør han være født ca. 1500 og er sikkert den samme Anders Bye som omtales i skattemanntallene i 1528 og 1560.

Amund By møtte i 1574 hos lagmannen for sin svigerfar Aslach Toresen Buer. Lagmannen stevner Aslach Buer og hans svoger Jon Randem til svigerfarens gård Østby for å avgjøre hvem av dem som skal beholde Buer:

Mars 1574. «Tage tisdagh» (20. april).

«Amund By pa syn werfaders wegne Aslach Buder oc Jon Randem hiem pa gorden Vsby i Eneback sogen for 6

940 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 8. Heggen og Frøland skibrede, folio 494. Koppskatten 1645, Akershus len, 23 Heggen og Frøland fogderi, Thrøgstad Sogenn, folio 5. Skattematrikkelen av 1647, Heggen og Frøland fogderi, Throgstad Sogen, Helle gaarder, folio 9. Manntallet i 1664-66, Prestenes manntall: 2.1 Trøgstad prestegjeld, folio 25, nr. 43.

mend sanctj Haluord afften (14. mai) huilchet først finge godzet Buder Aslach eller Jon».

02.08.1575 underskrev sognepresten Povel Arnesen bispejordebokens avsnitt om Enebakk sammen med kirkevergene Halvor Barbøl og Amund Bye.

Amund Bye må i 1579 gå med på at en odelsberettiget gjeninnløser 5 lispund i Berg. Nils Stubs «Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing» viser:

«Then anden søgne for winthernetten (12. oktober) 1579.

Anu(n)d Klemetsen skall giffue Anu(n)d By fem daler for then fg. skyld j Berig som er hanss rethe Odal och hand er neste Mand och hand gaff hannom strax sex daler och the tiing(e) huer anden hand».

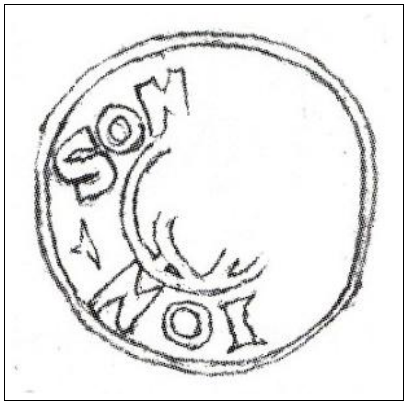

Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

25.04.1591 var «Amund By» med på å forsegle hyllingsdokumentet fra allmuen i Enebakk på Setra rette stevnestue til den unge Christian IV. Hans segl viser initialene «[...] ION * SON».

Det er vel også Amund som betaler 60 skilling i bygningsskatt for fullgård av Nordre Bye i 1593, 1594 og til påske i 1600.

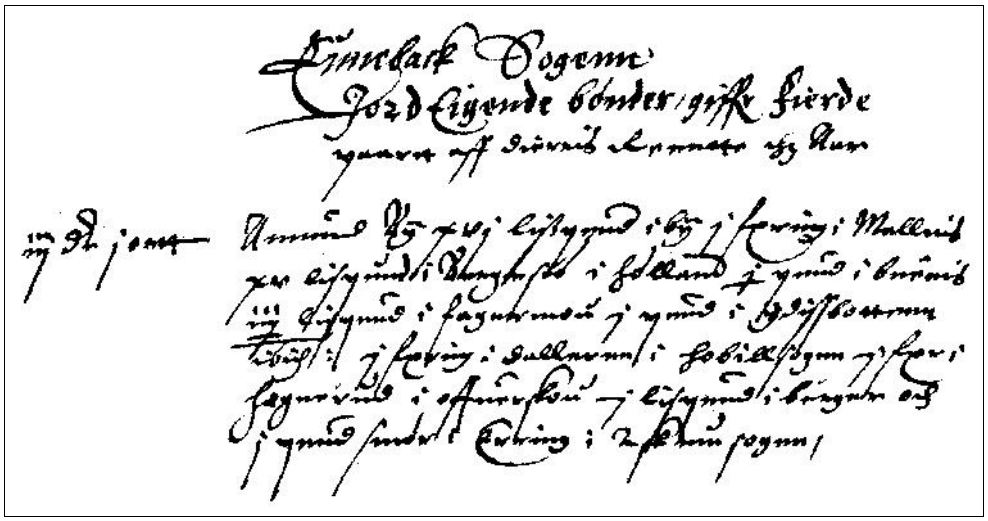

Fra landskattelisten i 1610 for Nedre Romerike fogderi.

Landskattelisten i 1610 for Nedre Romerike fogderi viser:

«Enneback Sogenn

JordEigende Bønder, giffe Fierde paartt af dieris Renntte och Aar

....

Amund By

16 lißpund i By

1 færing i Mellnis

15 lispund i Bergesøe i Hølland

½ pund i Buenis

2½ lispund i Fagermou

1 pund i Ydissbottenn ibid:

1 færing i Dallernn i Hobillsognn

1 fær i Hognerud i offuerskou [Aurskog]

1 lispund i Berger och

1 pund Smør [ca. 6½ lispund] i Erring i Askimm sognn,»

Tilsammen eide han 4 skippund 6 lispund jord og var Enebakks rikeste mann.

Han betaler en «fierdepaartt af dieris Renntte och Aar» i landskatt beregnet til 3 dlr. 1 ort.

Det fremgår at Amund eier mye jord i Høland og på Setskog (2 skippund 7½ lispund). Han eier 15 lispund i

Bergsjø, mens Halle Bergsjø eier 1 skippund 5 lispund i sin egen gård. I Ydersbotn eier Amund 20 lispund og Halle Bergsjø ca. 6½ lispund. Amunds parter oppgis å være hans odel i 1615. Antagelig er Amund Bye og Halle Bergsjø nære slektninger eller besvogret.

Johan Garder angir i «En slektskrets i Enebakk mellom 1600 og 1700» at Amunds patronymikon var Halvorsen uten å begrunne dette nærmere. Navnet «Amund Halvorsen» er også anvendt av Elise Eng i «Eng-slekten og tilknyttede slekter». Jeg har ikke funnet hvilken kilde som skulle ligge til grunn for denne antagelse!

Om det skulle stemme at Amund var sønn til en Halvor, er det trolig at Amund var sønn til Halvor Børgersen Wennemo i Hemnes, Høland og Ragnild, datter til Torer Olluffsen på Bergsjø. Ragnild var søster til Olluff Torersen Bergsjø, Halles farfar.

Olluff Torersen Bergsjø foretok i 1571 et arveoppgjør med sin svoger Halvor Børgersen. Svogeren ville gjerne ha halve Bergsjøfossen og sloren på den andre siden av vannet. Men Olluff ville ikke gå med på dette da fossen og sloren alltid skal ha ligget til Bergsjø. Han tilbød Halvor i stedet å overta den fossen som lå ovenfor Bergsjøfossen. Denne hadde hans fedre kjøpt til Bergsjø av presten hr. Asgaut Olavsen, omtalt fra 1454. Resultatet ble at Halvor og hans hustru overtok denne fossen.

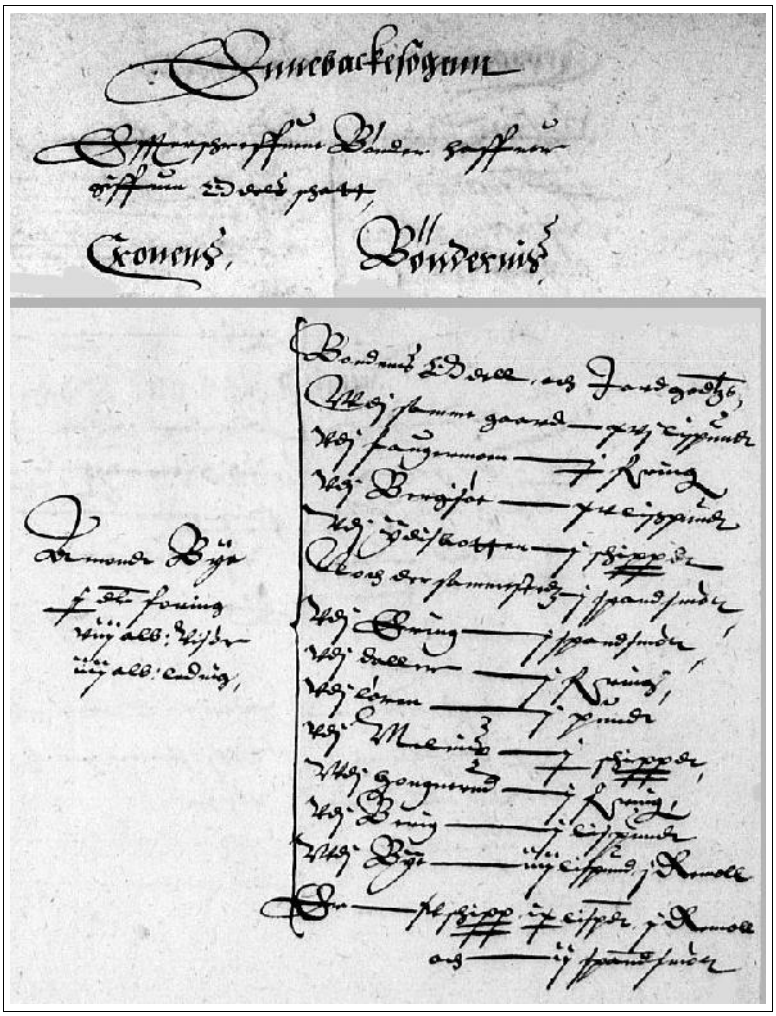

Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Høland prestegjeld (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 112, folio 19).

I 1615 eier Amund fortsatt parten på 16 lispund og dertil 4 1/3 lispund i Nordre Bye. Torbjørn Wennevold eide 2½ lispund og resten tilhørte sikkert andre arvinger. Amund har øyensynlig makeskiftet sine 10 lispund i Bunes med 10 lispund i Løren i Høland. Foruten parten i Nordre Bye, eide Amund i 1615 følgende odelsgods:

5 lispund i Fagermoen.
15 lispund i Bergsjø.
20 lispund og 1 spann smør i Ydersbotn.
1 spann smør i «Erring».
5 lispund i Daler.
20 lispund i Løren.
10 lispund i Melnes og
1 lispund i Berg.

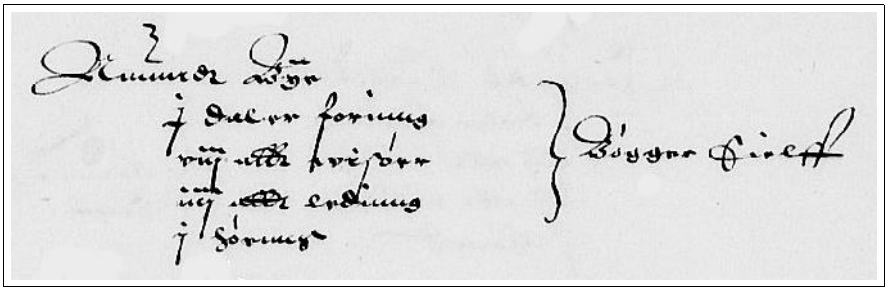

Jordebok 1616-17, Nedre Romerike fogderi, Enebakk prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 40, legg 3, litra 3, bilde 37).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog Paa Ald Huiss Rettighedt och Inndkombst Bønnderne udj Nedre Rommeriges Fougderie till Konng: Maytt: och Cronen Aarligenn udgiffuer och Derwhinnden(?) Jnndført Huiss Lanndschyldt, Forinng, Wissøer och Leding, Dette Aar forhøigett Och Paalagdtt er. Begnett fra Philippi Jacobi Dagh 1616, och till Aarssdagen Anno 1617 - Ennebach Sogenn.
Amund Bye.
½ daler forinng.
8 alb: wisøer.
4 alb: ledinng.
1 Høenns.
Bøgger Sielff».

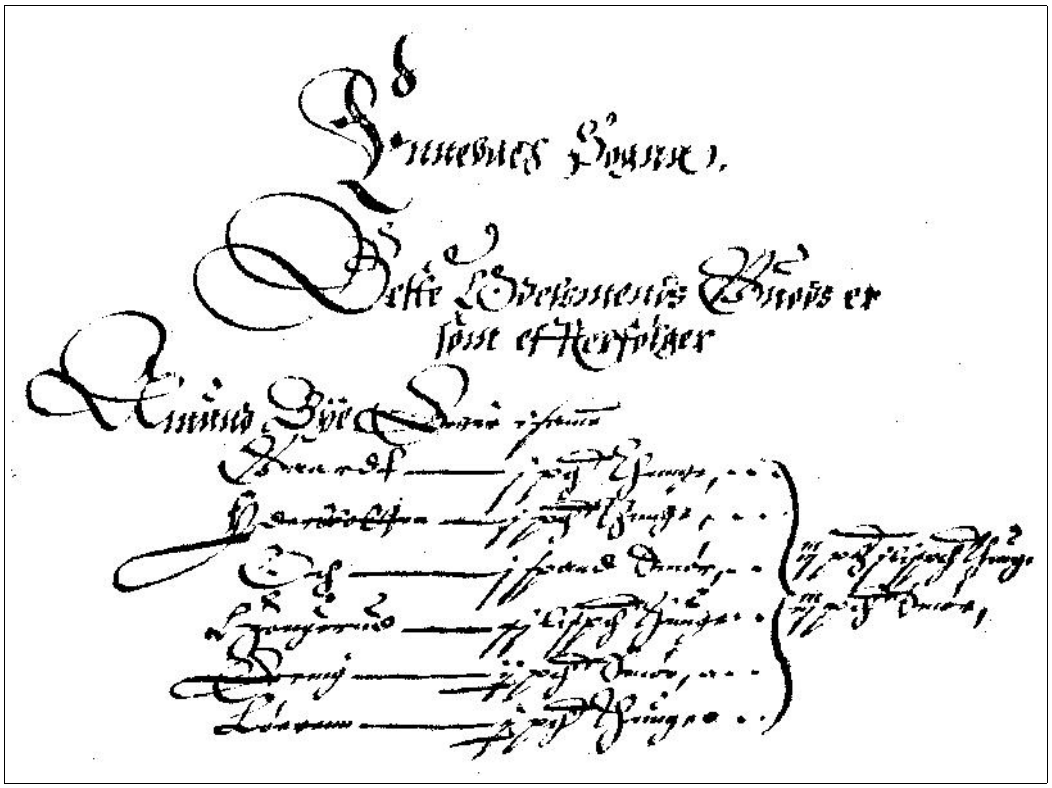

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Ennebach Sognn».

Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 viser for Nedre Romerikes fogderi:
«Ennebach Sognn,
Dette Odelsmends Guods er som effterfølger
Amund Bye Eiger i samme
Gaardt - 1 pd Thunge,
Ydersbotten - 1 pd Thunge,
Och - 1 spand [1½ bismerpund] Smør,
Hougerud - 11 lispd Thunge,
Ering - 1½ pd [bismerpund] Smør.
Løerenn - ½ pd Thunge.
3 pd 1 lispd Thunge, 3 pd Smør».

Amund omtales i 1632, men i 1634 er det hans sønn Hans som er bruker av Bye. Sønnen er oppført blandt «Jordeigne Bønder» i 1639.

Amund døde derfor antagelig omkring 1633.

I 1647 eier Bjørn Ydersbotn i Høland 1 skippund i Nordre Bye. Det kan vel være hans eller hans hustrus arv etter Amund.[941]

(Barn IX:363)

Gift med neste ane.

Barn:

Hans Amundsen Bye Nordre. Født omkring 1604 på By Nordre, Enebakk (AK). Levde 1666 på By Nordre, Enebakk (AK). (Se IX:363).

X:726 mf mm fm fm fm

??? Aslachsdatter Buer Nedre. Levde fra 1590 til 1604.

Vi vet ikke hva Amunds hustru het, men hun var datter til Aslach Toresen Nedre Buer.

Hun og Amund hadde følgende barn (minst):
Ca. 1604: Hans, overtok Nordre Bye.[942]

(Barn IX:363, Far XI:1451)

Gift med forrige ane.

X:727 mf mm fm fm mf

Hallvord Akselsen Østenbøl Store. Odelsmann. Levde 1595. Levde 1610 på Østenbøl Store, Enebakk (AK). Død omkring 1628 på Østenbøl Store, Enebakk (AK).

Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

«Halffuor Østennbøll» nevnes første gang i 1610. Han var da med og forseglet allmuens fullmaktsbrev i forbindelse med hyldningen av prins Christian i Oslo, noe som viser at han ble regnet som selvstendig bruker selv om hans navn ikke hadde kommet med i skattelistene. Hallvords segl hadde initialene «H A».

Han må ha vært gift med Kari, datter til Hans Ingemorsen på Store Østenbøl.

I oktober 1674 utstedte Aase Hallvordsdatter Østenbøl et brev hvor hun overdro 7½ lispund odelsgods i Østre Tobøl til sin sønn Holm, som hun hadde med sin avdøde ektemann, Hans Hansen Østenbøl. Denne parten hadde hun arvet etter sin far, Hallvord Akselsen Østenbøl.

Av brevet fremgår at det i mars 1647 ble holdt skifte etter Hallvord på gården Ruud. Boet etter Hallvord Østenbøl ble således ikke gjort opp før lenge etter hans død. Mye av jordegodset må ha vært fordelt lenge før skiftebehandlingen, troligvis som medgift.

Hennes brev er inntatt i et skiftebrev av 09.03.1695 etter Mari Abrahamsdatter, gift med Aksel Olsen Tobøl. Dette brevet er det eneste sted hvor Hallvord Østenbøl nevnes med patronymikonet Akselsen. Aases avdøde mann, Hans Hansen, kalles feilaktig for Holmsen i avskriften, åpenbart et penneglipp ettersom de hadde sønnen Holm, og dette navnet var vanlig i hans slekt.

---

941 H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 70 (p. 132) og side 207 (p. 61). Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Høland prestegjeld (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 112, folio 19). Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 1. Nedre Romerike fogderi, folio 91. Birger Kirkeby: Enebakk Bygdebok, Bind II, side 94, 516-520, 529, 634. Johan Garder: Bergsjø i Høland, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 110-111. Johan Garder: En slektskrets i Enebakk mellom 1600 og 1700, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 258-260. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 371. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 94 Allmuen i Enebakk (1591), side 122 og 231, segl 7.

942 Birger Kirkeby: Enebakk Bygdebok, Bind II, side 634.

Skifteprotokoll Nedre Romerike nr. 1, 1680-95, folio 216a.

«Hans Holmsøn war her tilstede og paa Egen og Søschendes wegne frembviste effterschrifne breef paa Nogen Odelß Ret udj Thobbel som paa schiftet blef Oplest og Saaledes Er formeldende Kiendes ieg Aaße Halfuors Daatter Saal. Hans Østenbøls efterlefuersche udj Ennebach Sogn, Og hermed witterliggiør, udj dette mit Aabne Bref, At efftersom mig Arfueligen er tilfalden effter min Sal. Fader

Halfuor Axselßøn Østenbøl

Halfottende Lispund Miel eller Malt med Bøxsel og Herlighed udj Øster Thobbel udj forne Einnebach Sogn, Effter derom schiftebref ust.(?) widers(?) formelding Daterit Rud udj forschrefne Eennebach Sogen dend 14 Martj 1647. Huilche Halfottende Lispund Miel eller malt som udj bemelte Gaard Øster Thobol Min Sal Mand Hans Holmbßøn Østenbøl i pantsatt til Jenß Jønßen Gaaf for 14 Halfthundre Lispund RixDr hand hannem d: 28 May Ao 1658, forstræchte, som ieg siden

....

Datum Østenbøl dend 17 Octobr: Anno=1674

Amund Rolfßøn (Egen Hand)«.

Vi vet derfor at hans far het Aksel, og at han troligvis ble født omkring 1550. Det burde derfor være mulig å finne ham i skattelistene fra 1593 og utover. Ved gjennomgåelse av lister og jordebøker mellom 1593 og 1647 i Enebakk og de nærmeste bygdene har Sven Høyendahl ikke funnet noen oppsitter med dette navnet. Det kan imidlertid skjule seg bak former som Aslak og Askild. Det er mulig at Hallvord opprinnelig var fra Høland, da han i 1615 sto oppført med en part i Søndre Nadem.

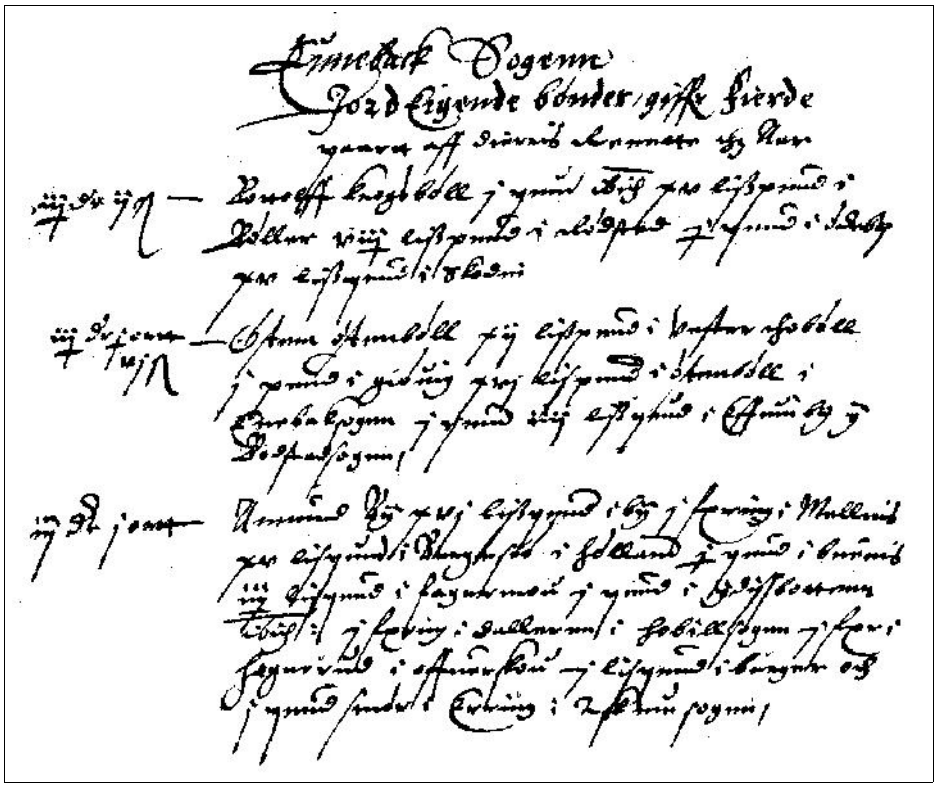

Landskattelisten 1610 for Nedre Romerike fogderi. Av jordeiende bønder i Enebakk ser vi her Botolv Krossbøl, Østen Østenbøl og Amund Bye.

En Østen kom til Østenbøl fra Vestre Tobøl senest i 1610. Dersom han var kommet til Østenbøl ved giftermål med enken på gården, kan Kari ha vært hans stedatter.

Det året skattet Østen Østenbøl for

12 lispund i Vestre Tobøl,

1 skippund i Øvre Jevik,

16 lispund i Østenbøl og
1 skippund 4 lispund i en av Evenbygårdene i Baastad, trolig Søndre Evenby.

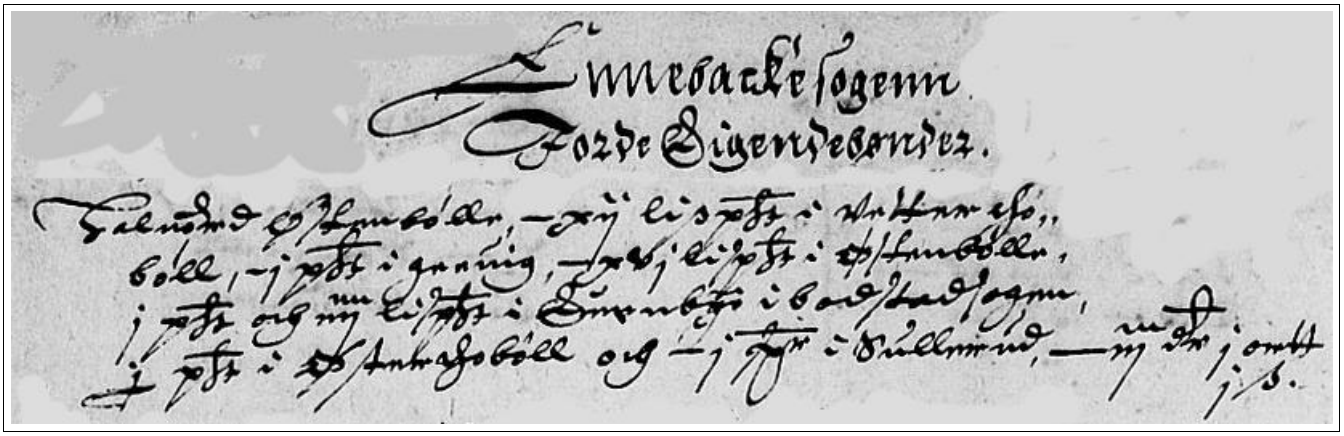

Landskatt Martini 1614, Romerike og Solør fogderi, Enebakk sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 36, legg 9, litra 9, bilde 8).

Hallvord sto i 1614 oppført med hele Østens jordegods, samt 10 lispund i Østre Tobøl og 5 lispund i ødegården Sulerud i Enebakk.

«Ennebacke Sogenn - Jorde Eigende Bønder
Haluord Østenbølle,
- 12 lisphd i Wetter Hobøll,
- 1 pdh i Geruig [Jevik],
- 16 lispdh i Østenbøll,
- 1 pdh och 4 lisphd i Euinbye i Bodstad sogen,
- ½ phd i Øster Thobøll och
- 1 fxr i Sullerud, - [skatt] 3 dr 1 ortt 1 skilling».

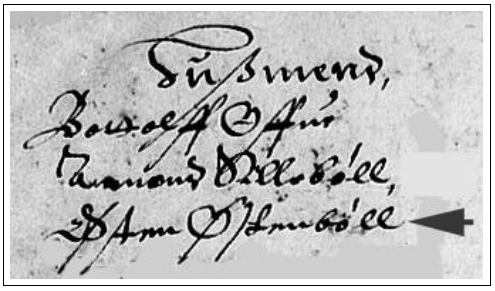

Landskatt Martini 1614, Romerike og Solør fogderi, Enebakk sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 36, legg 9, litra 9, bilde 9).

Østen selv er oppført som husmann på Østenbøl dette året. Begrepet husmann hadde den gang ikke samme betydning som senere, og står her helst for medbruker.

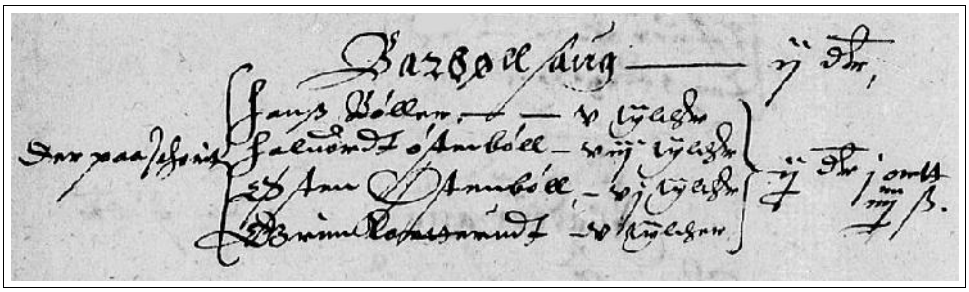

Landskatt Martini 1614, Romerike og Solør fogderi, Enebakk sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 36, legg 9, litra 9, bilde 42).

Østen skar 6 tylfter tømmer på Barbøl sag, mens Hallvord var langt mer aktiv; 8 tylfter på Barbøl sag og 7 tylfter på Øvre Vestby sag.

Hallvord måtte samme år bøte en halv daler, da han og seks andre ikke hadde etterkommet stattholderens ordre om å utføre engearbeid for Akershus festning. Samtidig ble Østen nok en gang innstevnet for lagtinget der to dommer om et kvernhus, som han sammen med fem andre lagrettemenn hadde avsagt ved sankthanstider i 1608, nå ble kjent ugyldige.

Borgeren Herman Hansen hadde til samme ting innstevnet en del bønder på Nedre Romerike for gjeld, de fleste fra Enebakk. Blant disse var Østen Østenbøl, som skyldte noe over 8½ riksdaler, 1 tønne tjære og en del bord bestemt for det danske markedet.

Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Enebakk prestegjeld (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 112 og 118, folio 19 og 25).

I odelsjordeboken for 1615 står Østen Østenbøl igjen oppført med samtlige jordparter som var ført på Hallvord året før.

«Ennebacke Sogenn,
Effterschreffune Bønder haffuer giffuen Odels schatt,
Cronens:
Østen Østenbøll
½ dlr foring - 12 alb: Wisør - 4 alb: leding,
Bøndernis:
Bondens Odell och Jordgotz
Wdj samme gaard - 16 lispund
Wdj Gieuig - 1 pund
Wdj Euindbye - 1 pund, 4 lispd,
Wdj wester Tobell 12 lispund
Wdj østre Tobell - ½ pund
Wdj Sullerud - 1 fring
Er 4 pund 7 lispund»

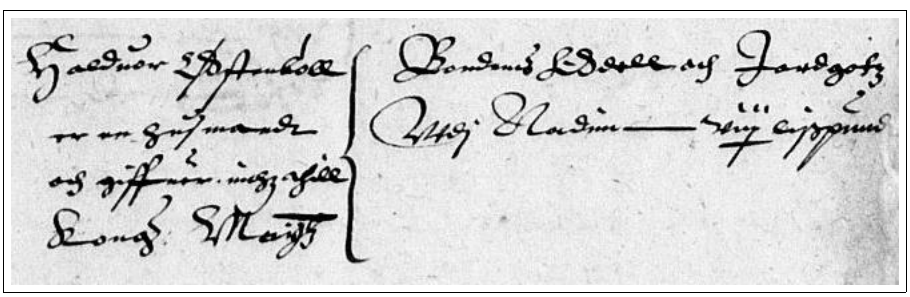

Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Enebakk prestegjeld (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 112, folio 25).

Hallvord ble nå kalt husmann som ikke skattet til kongen, men han satt med 7½ lispund i «Nadim» [Søndre Nadem] i Høland. Muligens hadde fogden forvekslet de to året før.

At to personer vekselvis står oppført med samme jordegods tyder på nært slektskap. Det ser ut til at det var en generasjon mellom Østen og Hallvord. Hallvord Akselsen kunne med sitt patronymikon ikke være Østens sønn, men det er sannsynlig at han var svigersønn på gården.

Da Kari Jevik i 1629 står med parter i Øvre Jevik og Østre Tobøl, er det vanskelig å tro annet enn at hun må ha vært Hallvords enke. At hun flyttet til Øvre Jevik, var vel en følge av at svigersønnen Hans Hansen hadde overtatt bygselparten i Østenbøl.

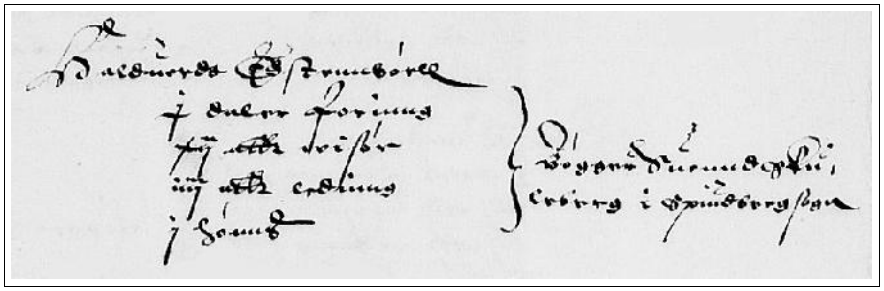

Jordebok 1616-17, Nedre Romerike fogderi, Eneb akk prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 40, legg 3, litra 3, bilde 34).

Hallvord er igjen oppført som oppsitter i 1616. Østen hadde samme år flyttet til Østre Tobøl, men drev tydeligvis ikke gården selv da han bare sto oppført med bygselen i «Thobøell som Presten bruger, oc vnnder Prestebolett er liggende». På denne tiden hadde hans jordegods økt til nærmere 4½ skippund.

At Østen i 1616 flyttet til Østre Tobøl uten selv å drive gården, tyder på at han hadde opplatt Østenbøl for Hallvord. Han hadde åpenbart begynt å trekke på årene, slik at det ville være naturlig å oppgi gårdsbruket og bli føderådsmann.

Sammen med 4 andre ble Østen Tobøl i 1620 dømt til en bot på hele 32 riksdaler, idet de hadde garantert for at Aslak Randem, som hadde drept Dagfinn Mysen, skulle være tilstede «effter sinn Kongsdags Inndholdtt till Loug och domb». Aslak hadde likevel klart å rømme.

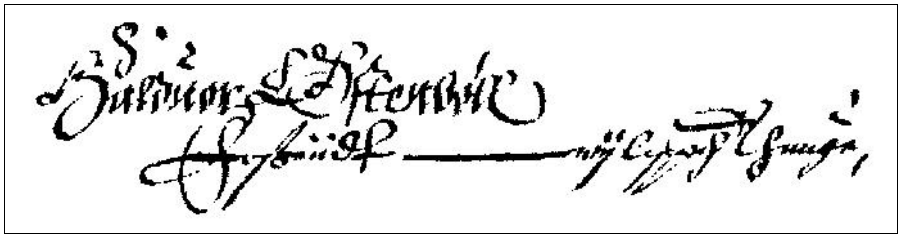

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Ennebach Sognn».

Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 viser for Nedre Romerikes fogderi:
«Ennebach Sognn,
Dette Odelsmends Guods er som effterfølger
....
Halduor Østenbøel
Foßeiid 7 lispd Thunge,».

Hallvord Østenbøl eide altså bare en part på 7 lispund i «Foseiidt», trolig Foss i Ytterbygda i Enebakk. Sannsynligvis var denne identisk med en part på 6 7/8 lispund som Sven Erichsen på Skulberg i Spydeberg hadde skattet for i 1620.

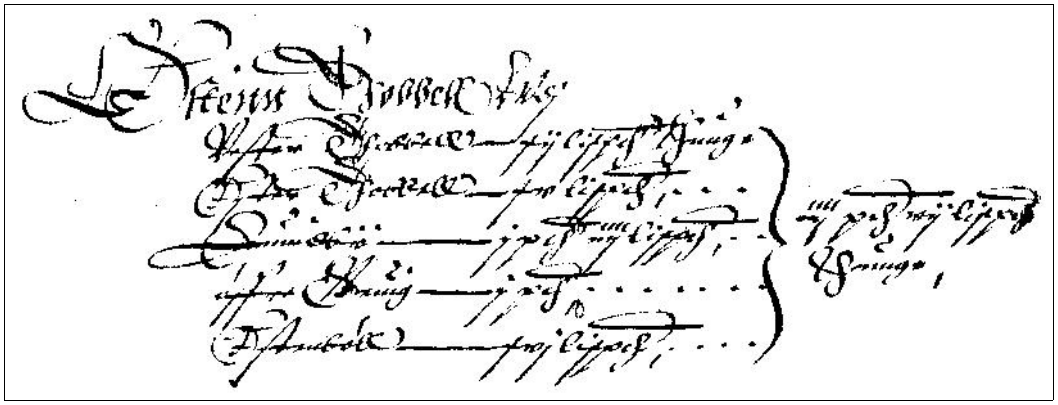

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Ennebach Sognn».

Med unntak av parten i Sulerud satt Østen Tobøl fortsatt med sitt jordegods i 1624. Adels- og odelsjordebøkene det året viser:
«Østenn Tobbell Wdj
Vester Tobbell - 12 lispd Thunge,
Øster Tobbell - 15 lispd,
Euindby - 1 pd 4 lispd,
Øffre Jeuig - 1 pd,
Østenbøll - 16 lispd,

4 pd 7 lispd Thunge».

I 1625 hadde det skjedd store endringer i eiendomsforholdene. Østen satt nå bare igjen med partene i Østre Tobøl og Søndre Evenby, mens Hallvord hadde overtatt hans parter i Østenbøl og Øvre Jevik, tilsammen 1 skippund 16 lispund. Av landskattelisten dette året ser det ut til at en Oluf brukte Østre Tobøl, mens Østen bare er nevnt i egenskap av jordeier.

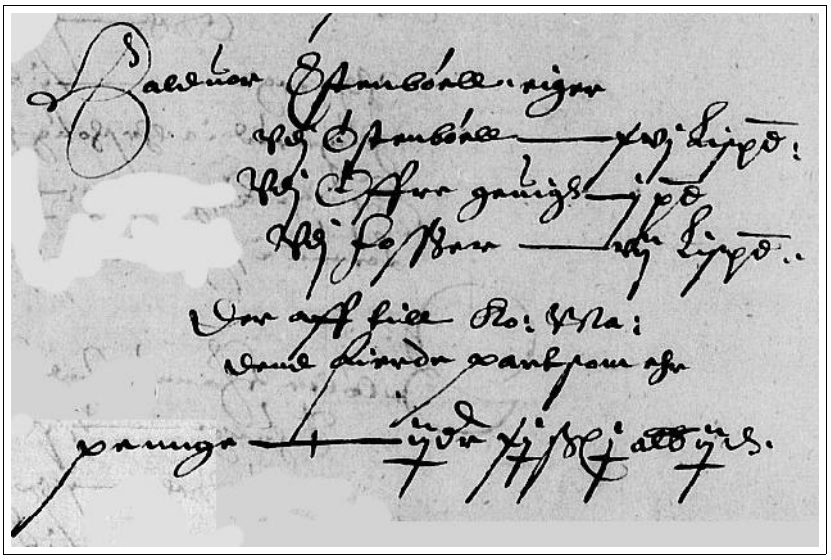

Landskatt til 4 terminer 1627. Nedre Romerike fogderi, Enebakk prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 83, legg 2, litra 7, bilde 27).

Landskatt til 4 terminer i 1627 viser:
«Haldur Østenbøell eiger
wdj Østenbøell - 16 Lispd:
wdj Øffre Geuigh - 1 pd
wdj Foßer - 7 lispd:
Der aff till Ko: Ma: dend fierde part som ehr
penge - 1½ dr 10½ sk ½ alb: 1½ d.»

I 1627 flyttet Østen tilbake til Østenbøl.

Østen Østenbøl «Som alldelis ingenn ioerd eller gord brugte» er nevnt siste gang i 1629, og han skattet da for 1 skippund 4 lispund i Eikeberg. Det ser ut til at Østen i 1628 har foretatt et makeskifte og byttet bort Søndre Evenby mot den likeverdige gården Eikeberg i Spydeberg.

Østen Østenbøl var en gammel mann i 1629, og døde trolig kort etter. Han var trolig født omkring 1550.

Hallvord døde trolig i 1628.

Hans svigersønn, Hans Hansen Østenbøl sto da midlertidig oppført med hans jordeparter på i Østenbøl (16 lispund), Øvre Jevik og Foss, antagelig som formynder for hans barn. I 1628 ble flere skattelister tatt opp på forskjellige tider av året, og i to av disse står både Østen og Hans Hansen med 16 lispund i Østenbøl.

Mattis Toresen på Vesterby i Trømborg anneks i Eidsberg hadde fra 1622 overtatt bygselparten i Østenbøl på 1 skippund 7½ lispund. Han skattet siste gang for denne i 1626, da parten var redusert til 1 skippund 5 lispund. I 1628 bodde han hos sin svigerfar på Skulberg i Spydeberg, og eide ikke lenger noe i Østenbøl. Han hadde nå fått 1 skippund 2½ lispund i Aakeberg i Råde, der Hans Hansen 4 år tidligere hadde sittet med 1 skippund 5 lispund. I 1629 skattet Hans Hansen for hele 1 skippund 7½ lispund i Østenbøl, sannsynligvis etter et makeskifte med Mattis Toresen som må ha funnet sted i 1628 eller umiddelbart før. Hans Hansen har tydeligvis ikke forhastet seg med å oppgi sitt nyervervede gods til fogden, så kronen har åpenbart tapt skatteinntekter av Østenbøl dette året.

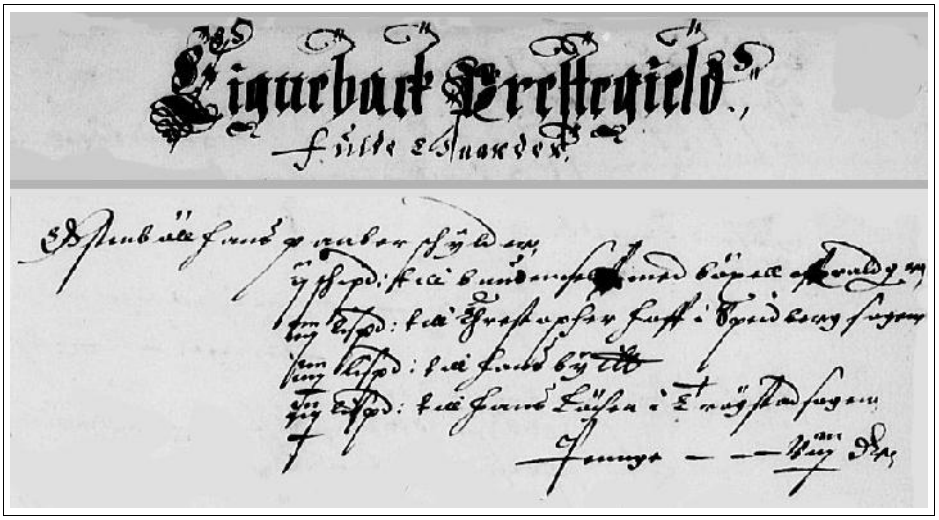

Kontribusjonsskatt 1647. Nedre Romerike fogderi, Enebakk prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 6, litra K, folio 101).

Skattematrikkelen fra 1647 viser:
«Østenbøll, Hans paabor.
Schylder 2 schipd. till bunden selff med bøxell off(ue)r ald gr.
4 lispd. till Chrestopher Hoff i Spiudberg sogen.
3½ lispd. till Hans By ibd.
2½ lispd. till Hans Løchen i Trøgstadsogen.
Han betaler 7½ dr. i skatt.[943]

(Barn IX:364)

Gift med neste ane.

Barn:

Eli Hallvorsdatter Bye Nordre. Født omkring 1608. Død 1680 på Ringstad, Båstad, Trøgstad (ØF). Begravet 15.02.1680 i Båstad, Trøgstad (ØF).[944] (Se IX:364).

X:728 mf mm fm fm mm

Kari Hansdatter. Født omkring 1580. Død omkring 1643.

Kari var rimeligvis datter til Hans Ingemorsen Østenbøl som antagelig døde noe før 1610. Karis eldste datter ser ut til å være født noe før 1605, og selv var hun trolig født omkring 1580.

Om Kari skulle ha vært Østens datter måtte han ha vært gift minst to ganger, og knyttet til seg hoveddelen av sitt jordegods i ett av ekteskapene. Hans barn i annet særkull ville dermed komme ut med langt mindre arv enn sine halvsøsken. Ingeborg Flotten var åpenbart noen år yngre enn Kari. Dersom begge var hans døtre, måtte Østen ha fått det meste av sitt gods med sin første hustru, som i så fall må ha avgått ved døden for 1590. At Karis mor skulle ha avgått ved døden så tidlig, stemmer ikke særlig godt overens med at hun fikk arven etter henne først i 1625, omkring 20 år etter at hun giftet seg og nærmere 10 år etter at Østen hadde blitt føderådsmann på Østre Tobøl. At Kari på Østenbøl overtok så mye av Østens gods i forhold til hans andre antatte barn, gjør det lite sannsynlig at hun var hans datter, til tross for at hennes datterdatters sønn på Dramstad i Baastad fikk det uvanlige navnet Østen.

Partene i Østenbøl og Øvre Jevik tilhørte sannsynligvis Hans Østenbøl, ettersom de gikk over til Kari og Hallvord i 1625.

Kari og Hallvord må ha hatt følgende barn (minst):
Før 1605: Anne, til Barbøl, gift med I. Oluf Persen, II. Joen Persen.
Ca, 1605: Aase, gift med Hans Hansen Østenbøl.
Ca. 1608: Eli, gift med Hans Amundsen Nordre Bye, døde i 1680 på Ringstad i Baastad.
Ca. 1616: Tord, til Ruud, gift med I. Eli Holmsdatter Eikeberg, II. Sissel Aslaksdatter Agnes, 48 år i 1664, døde i 1680.

Etter at Hallvord døde flyttet Kari først til Jevik og så til Ruud.
Omkring 1629 skaffet Kari seg bygselparten i Ruud, og sønnesønnen Hans Tordsen uttalte da også i 1705 at Ruud

943 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 1. Nedre Romerike fogderi, folio 92 og 95. Skattematrikkelen av 1647, Nedre Romerike fogderi, Eigneback prestegield, folio 101. Sten Høyendahl: Østen Østenbøl i Enebakk og hans jordegods, NST Bind XXXIX (2003), side 152-3, 155-7, 161, 165. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 317 Allmuen i Enebakk (1610), side 288 og 417, segl 4.

944 Kirkebok Trøgstad nr. 1: «Sepulti», folio 170.

var farens eldgamle odelsgods. Som datter til gamle Hans Østenbøl ville Kari imidlertid ikke ha odelsrett til noen part i gården. Hans Tordsens odelsrett til gården fremsto i 1705 som udiskutabel, og det var ikke nødvendig for ham å fremlegge gamle kjøpebrev på tinget. Om han med eldgammelt odelsgods siktet lenger tilbake enn til 1629, kan han ha uttrykt seg upresist eller rett og slett i god tro.

Foruten hovedparten i Ruud med 1 skippund 8 lispund skattet Kari Ruud i 1630 for 4½ lispund i Østre Tobøl og 4 lispund i Store Østenbøl. I 1631 hadde hun ikke lenger parten i Østenbøl, men parten i Østre Tobøl var økt til 15 lispund, samtidig som parten i Ruud var redusert til 1 skippund.

I 1629 finner vi Kari Jevik, som bare er nevnt dette ene året. Hun skattet for 1 skippund i Øvre Jevik, 7 lispund i Østre Tobøl og 7 lispund i Foss. Gunnar Ruud, som i 1628 eide 1 skippund 8 lispund i Ruud, nevnes ikke i 1629 eller 1630, men i 1631 er den nye brukeren Gunnar på Øvre Jevik oppført med 1 skippund i Jevik og 8 lispund i Østenbøl. Det er overveiende sannsynlig at Kari Jevik og Kari Ruud er samme person, og at hun har foretatt makeskifte med Gunnar. Hun har da fått hovedparten i Ruud mot å gi Gunnar parter i Øvre Jevik og Østenbøl tilsvarende samme landskyld. Noen slektstilknytning mellom Kari og Gunnar kan ikke påvises, men er ikke usannsynlig.

I 1639 skulle de mest velstående bøndene i hvert prestegjeld etter kongens anmodning gi frivillig kontribusjonsskatt. Bøndene ble ropt opp etter skattemanntallet og spurt hvor mye de ville gi, så graden av frivillighet kan det vel settes spørsmålstegn ved. Kari Ruud ga 1½ daler. Hun sto med parten i Østre Tobøl for siste gang i 1640. Året etter eide hun bare parten i Ruud, og kunne skatte som leilending.

I 1643 ble det åpnet for ny frivillig kontribusjonsskatt, men bøndenes gavmildhet var nå påfallende lav i forhold til 4 år tidligere. Tord Ruud står oppført som giver av 1 mark. Han må ha overtatt gården en gang i løpet av året, til tross for at Kari samme år sto i unionsskattelisten som oppsitter. Året etter var det han som skattet for hennes andel, og det er all grunn til å tro at han var hennes sønn. Antagelig var han identisk med «Thoerre Ruud» som allerede i 1633 måtte bøte med 3 daler for å ha gjort «eet rinnge Bloduid» på Arve Haakonsen.

Anne Hallvordsdatter Barbøl arvet 7½ lispund i Østre Tobøl. I 1641 står Oluf Barbøl med 3 lispund i Foss, en part som senere ikke kan sees nevnt. Dersom dette var en del av Hallvords part i gården med samme navn, hadde Anne fått 10½ lispund.

Hun var gift med Oluf Persen Barbøl og hadde sønnene Per (født ca. 1630), Aksel (født ca. 1636) og Hallvord (født ca. 1639). Hun var trolig født noe før 1605. I 1641 skattet Oluf Barbøl for 1 skippund i Barbøl og 3 lispund i Foss, den siste parten muligens i gården som Hallvord Østenbøl hadde eid. Oluf døde før 1645, da Anne Barbøl var oppført i koppskattelisten med en tjenestepike. Av skattematrikkelen for 1647 fremgår det at Joen Barbøl eide 1 skippund i Barbøl og 7½ lispund i Østre Tobøl. Han fulle navn var Joen Persen. Omkring 1670 fravek han Barbøl til fordel for Annes eldste sønn, Per Olufsen, og flyttet til sin slektsgård Krossbøl i Enebakk. Antagelig var Joen Annes annen ektemann, ikke minst fordi han så sent som i 1656 var oppført med parten i Østre Tobøl, og hadde sønnen Oluf som var født omkring 1649.

Aase Hallvordsdatter på Østenbøl overdro i 1674 7½ lispund odelsgods i Østre Tobøl til sønnen Holm Hansen, som hun i 1647, etter eget utsagn, hadde arvet etter faren, Hallvord Akselsen Østenbøl.

Hans Hansen Østenbøl sto i påsken og julen 1628 med 16 lispund i Østenbøl, 1 skippund i Øvre Jevik og 7 lispund i Foss, trolig som formynder for Hallvord Akselsens barn. I 1629 er han oppført med 1 skippund 7½ lispund i Østenbøl, men ikke noe i de to andre partene. Før Kari mottok parten i Øvre Jevik, var den altså i en kort tid på Hans Hansens hånd. Dettte viser at Hans var gift med Aase Hallvordsdatter allerede i 1628, og at Aase i så fall var født omkring 1605.

I tillegg til parten på 7½ lispund i Østre Tobøl, kommer trolig en part på 4 lispund i Østenbøl som Kari Ruud eide i 1630, og som Aases mann, Hans Østenbøl, hadde overtatt i 1631. Forutsatt at dette var Aases medgift, utgjorde hennes andel 11½ lispund.

Arveparten til Eli Hallvordsdatter Bye er trolig den enkleste å fastsette, siden Hans Amundsen i 1639 og fremover er oppført med 7½ lispund i Ruud og 3½ lispund i Østenbøl, totalt 11 lispund.

Oppsitteren på Ruud på Hammeren i april 1643 kalles «Thrund Rud», åpenbart feilskrift for Tord. Han står i 1644 oppført med 1 skippund 1 lispund i sin gård, men betalte skatt som leilending. Ifølge koppskattelisten for 1645 bodde Tord på gården med sin hustru og en tjenestepike.

Ifølge Birger Kirkebys bygdebok for Enebakk var han sønn til den tidligere brukeren Joen, som hadde drevet Ruud fra omkring 1628. Tord hadde imidlertid initiallene «T H», ikke «T I». Ved nærmere undersøkelser har Sten Høyendahl funnet at brukeren Joen ikke hørte hjemme på gården. Sannsynligvis hadde han drevet Ruud i Dalefjerdingen.

I skattematrikkelen for 1647 står Tord «Rudstad» oppført med 1 skippund ½ lispund i Ruud, mens Hans Amundsen Bye fortsatt hadde 7½ lispund og Christen Larsen på Nordre Melnes 12 lispund i gården. Tord overtok Christen Melnes' part i begynnelsen av 1650-årene. Hans Bye skattet fortsatt for sin part i 1656, men Tord sto som eier av hele gården i 1661. Etter Tords død i 1680 ble gården fordelt på arvingene, men svigersønnen Gunnar Larsen overtok driften og kjøpte opp de andre partene. Hans enke, Kari Tordsdatter, inngikk etter 1690 nytt ekteskap, og flyttet til Søndre Langsætter i Trøgstad.

Med utgangspunkt i tre nokså likelydende deler skulle Tord Hallvordsen Ruud ha arvet det dobbelte, en brorpart på omtrent 1 skippund 2 lispund. Parten på 1 skippund ½ lispund som han opprinnelig fikk i Ruud, avviker ikke særlig fra dette. Han står riktignok også med 7½ lispund i Østre Tobøl i odelsskattelisten for 1647, men dette er parten som Aase Østenbøl arvet på skiftet etter foreldrene.

Det ser derfor ut til at de fire barna har fått jordegods etter foreldrene på omkring 2 skippund 15 lispund.[945]

(Barn IX:364, Far XI:1455)

Gift med forrige ane.

Generasjon XI

XI:522 fm ff ff fm ff m

Rønnaug Baardsdatter Sletner. Levde fra 1552 til 1567. Uforsket i Rygge, Hobøl.

Rønnaug nevnes i skiftet etter Peder Anundsen på Rygge, Hobøl, som ble avholdt 21.03.1622 etter at hun selv var død. Peder var sønn til Rønnaugs bror Anund.

Skiftet viser at hennes bror, Anund Baardsen, hadde odelsjord i Lier, Askim.[946]

(Barn X:261, Far XII:1043)

Gift

Barn:

Henrik Hansen Sletner. Født omkring 1547. Levde 1573 på Sletner, Eidsberg (ØF). Død 1627 på Sletner, Eidsberg (ØF). (Se X:261).

XI:531 fm ff ff mf fm f

Knut Evensen Hjelmark. Gårdbruker. Levde 1559. Død omkring 1580 på Hjelmark, Eidsberg (ØF).

Knut arvet både Hjelmark og Vest-Belgen etter sin far.

Han hadde følgende barn:
Even, lensmann i Eidsberg 1607-09, gift med Karen Tronsdatter, død i 1635.
Tore, gift med Anders Reiersen Nordre Nord-Moen.

Knut ga opp boet i 1579. På skiftet, som ble avholdt «tisdagen efter Allehelgensdag» det året, fikk sønnen Even 19 lispund tunge i Hjelmark og datteren Tore 5½ lispund tunge i Hjelmark samt de 6 lispund tunge som bondegodsparten i Vestre Belgen utgjorde.[947]

(Barn X:266, Far XII:1061)

Gift

Barn:

Even Knutsen Hjelmark. Levde 1575. Levde 1579 på Hjelmark, Eidsberg (ØF). Død 1635 på Hjelmark, Eidsberg (ØF). (Se X:329).
Tore Knutsdatter Hjelmark. Levde 1579 på Nord-Moen Nordre (Øvre), Eidsberg (ØF). (Se X:266).

XI:541 fm ff ff mm mf f

Trond Opsahl. Gårdbruker. Levde 1535. Levde fra 1553 til 1570 på Opsahl, Folkenborg, Eidsberg (ØF).

Den første kjente brukeren på Opsahl var Trond, som hadde gården i 17 år frem til ca. 1570.

Sønnen Oluf Trondsen, som bodde i Trøgstad, avga 27.02.1591 en erklæring om kirkens landskyld av Opsahl [Oslo bispestols arkiv, utrykt diplom].

Han vitnet om at hans «gode fader» [bestefar] hadde bodd på Opsahl i Eidsberg, og gitt 10 lispund mel til Eidsberg prestebol. Etter ham bodde Olufs far der i 17 år, og det var nå omtrent 20 år siden han flyttet fra Opsahl. Også Olufs far hadde gitt 10 lispund skyld til prestebolet. Selv hadde Oluf fraktet naturalier for landskylden, noen ganger til prestegården og andre ganger til Oslo hospital, og han hadde aldri hørt annet enn at Eidsberg prestebol satt med skylden. Ut fra dette bør Oluf Trondsen ha vært i begynnelsen av tyveårene da familien flyttet fra Opsahl omkring 1570.

I Helge Frøysets «Bygdehistorie for Eidsberg og Mysen - Gårdshistorie», bind II, berettes om Kirstine Auten i Askim som i 1589 fremla brev på at hennes foreldre hadde eid 1 skippund i Opsahl, og at hun selv eide 15 lispund i

945 Sten Høyendahl: Østen Østenbøl i Enebakk og hans jordegods, NST Bind XXXIX (2003), side 147, 150-2, 163, 165-6, 179, 181.

946 RA diplom 21. mars 1622, Rygge i Hobøl - papir. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 164.

947 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 247, 337. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 547, 555-556, 582.

gården. Trolig var Kirstine enke etter en tidligere oppsitter på Auten. Det er uvisst om hun var i slekt med Trond Opsahl, da det ikke fremgår av Oluf Trondsens vitnesbyrd at Trond selv eide noe i gården. Ifølge bygningsskattelisten jonsok 1593 var «Kiersten» oppsitter på Opsahl, og det er ikke umulig at hun var identisk med Kirstine Auten. Frøyset kaller oppsitteren feilaktig for Kristen.[948]

(Barn X:271)

Gift

Barn:

Oluf Trondsen Torp. Født mellom 1545 og 1550 på Opsahl, Folkenborg, Eidsberg (ØF). Levde 1591 på Torp, Tosebygda, Trøgstad (ØF). Død omkring 1618 på Torp, Tosebygda, Trøgstad (ØF). (Se X:271).

XI:561 fm ff fm mf ff f

Amund Gundersen Søegaard. Odelsbonde. Levde 1530 på Søgaard, Øymark (ØF). Død før 1589 på Søgaard, Øymark (ØF).

Amund var Øymarks største jordgodseier.

Lund i Rødenes er første gang funnet nevnt i 1589. Halvdelen av gården, dvs. 10 lispd., tilhørte Amund i annen halvdel av 1500-årene.

Den 20.01.1589 holdt barna skifte etter sine foreldre på Tords gård, Anundbye (Anonby) i Øymark:

«For alle menn som dette brev kommer i hende eller blir bekjent, vi etterskrevne - Jens Bertelsen ... prost til Aremark og Øymark kirker, Syver Holmegil, Klaus Kirkeby, Reier Vagelsby og Erik Lie - lagrettemenn i Marker av år 1589.

Mandag nest før Pauli ... var vi på Anundbye, og flere gode menn overværende et lovlig skifte og bytte imellom Tord og Gunder Amundssønner og deres søsken: Anne, Gunhild og Tyrri Amundsdøtre av alt husets løse og faste gods som de arvede etter deres fader og moder ved navn Amund Gundersen og Jøran Willumsdatter, som bodde på Søegaard i Øymark sogn, gjorde de seg imellom ved lovlig kontrakt og forlikelse så at hver av dem, og ved hver sin stand og alle deres arvinger og etterkommere skulle nyde og beholde deres anpart som heretter følger:

Først skal Tord Amundsen frelselig inngå i Søegaard 1 pund og 1 fjerding, nok i Klemetsby som ligger i Rødenes sogn 1 pund, og ettersom at Tord beholdt hovedgodset har han etterlagt sin bror Gunder 1 lispund i førnevnte Søegaard. Likeledes skal Gunder Amundsen frelseligen inngå i Skolleborg som ligger i Aremark sogn 1 tønne korn og 3 settinger, i Klemetsby 1 pung og 7 lispund.

Likeledes skal Anne Amundsdatter frelseligen inngå i Lund som ligger i Rødenes sogn et halvt pund skyld, og i Søby som ligger i Øymark sogn 1 hud, og 4 lispund i Søegaard etter far og mor.

Likeledes skulle Gunhild Amundsdatter frelseligen inngå i Aamodt som ligger i Vigen og i Hodal sogn 1 tønne korn, og 1½ setting i Søby, og ½ pund og 2 lispund i Søegaard.

Likeledes skulle Tyrri Amundsdatter frelseligen inngå i Anundby 1 tønne korn og 1½ setting, og ½ pund i Søby og 2 lispund i Søegaard.

Fremdeles har de foran nevnte brødre og søsken fått disse etterfølgende jorder og hjemmegaver:

Først fikk Tord i hjemmegave 1 fjerding i Moum som ligger i Borge sogn.

Videre fikk Gunder ½ hud i Kilen som ligger i Øymark sogn.

I hjemmegave fikk Anne 1 fjerding i skyld i nedre Sandtorp.

I hjemmegave fikk Gunhild 1 fjerding i Ulleberg som ligger i Ullerød sogn.

I hjemmegave fikk Tyrri 1 halv hud i Nakkim som ligger i Degernes sogn.

Dermed ble de venner og vel forlikte på alle sider om foran nevnte jordskifter både med ja og henderband og skulle holder heretter ubrødelig til evindelig eie.

Til vitnesbyrd om at vi foran nevnte har dette hørt og sett og av flere dannemenn overværet. Dette vitner vi med våre innsegl under.

Actum Anundbye den 20. januar 1589»

(Tords og Gunders segl) - Bygdebokarkivet i Rakkestad.[949]

(Barn X:281, Far XII:1121)

Gift med neste ane.

Barn:

Tord Amundsen Anundbye. Født før 1550. Levde fra 1575 til 1601 på Anundbye, Øymark (ØF). Død før 1613 på Anundbye, Øymark (ØF). (Se X:281).

---

948 Oslo bispestols diplomer. Tingsvitne av 02.27.1591, Eidsberg. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind II, side 218-221. Sten Høyendahl: «En trøgsting på 1600-tallet fra vugge til grav», Runar nr. 1/2003, side 12, 18.

949 Leif Ottar Berger: Søegaard - Haraldstad - ... -slekten , side 5-12. R. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, side 305 og 337. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 548, 586.

XI:562 fm ff fm mf ff m

Jøran Willumsdatter Søegaard. Levde 1530. Levde 1550 på Søgaard, Øymark (ØF). Død før 1589 på Søgaard, Øymark (ØF).

I boken om Søegaard-slekten av Leif Ottar Berger antydes det, sitert etter en bok av Odd Flagstad, at Jøran var datter til en Willum Asgautsen Skog i Skiptvet og Gunhild Sigurdsdatter [Rosensværd]. Denne Willum Asgautsen er ikke dokumentert i kildene, derimot levde en Willum Asgautsen på Skog i begynnelsen av 1600-tallet. Den tidligere Willum Asgautsen kan være en oppdiktet person, konstruert for å lage en spennende anetavle. Riktignok arvet barna til Amund og Jøran gods som ble skiftet på Ramstad i Spydeberg i 1556, og de samme barna reiste i 1596 arvekrav på slikt gods. Det er likevel usikkert hvordan denne arven har gått, noe som blir påpekt av Atle Steinar Langekiehl i NST, Bind XXXIII (1991).

Jøran og Amund hadde følgende barn:
Før 1550: Tord, som var eldst, levde i 1601, død før 1613.
Gunder, levde i 1601, døde før 1613.
Anne, gift med Rasmus Sandtorp i Øymark.
Gunhild.
Tyrri, gift med Amund Olsen Aarnes i Øymark.

Jøran kan ikke ha vært født senere enn 1530, da hennes sønn, Tord, var myndig (minst 25 år) i 1575.

Den 20.01.1589 holdt barna skifte etter sine foreldre på Anundbye (Anonby) i Øymark.[950]

(Barn X:281)

Gift med forrige ane.

XI:565 fm ff fm mf mf f

Gunder Evensen Bøen Nordre. Odelsbonde. Levde 1570. Levde fra 1601 til 1618 på Bøen Nordre, Aremark (ØF).

Gunder hadde sønnen Odd som nevnes i 1600 og var gift med Aaste.

«Gunder Bønn» i «Aaremarck Sogenn» betaler 60 skilling i bygningsskatt til påske i 1601.

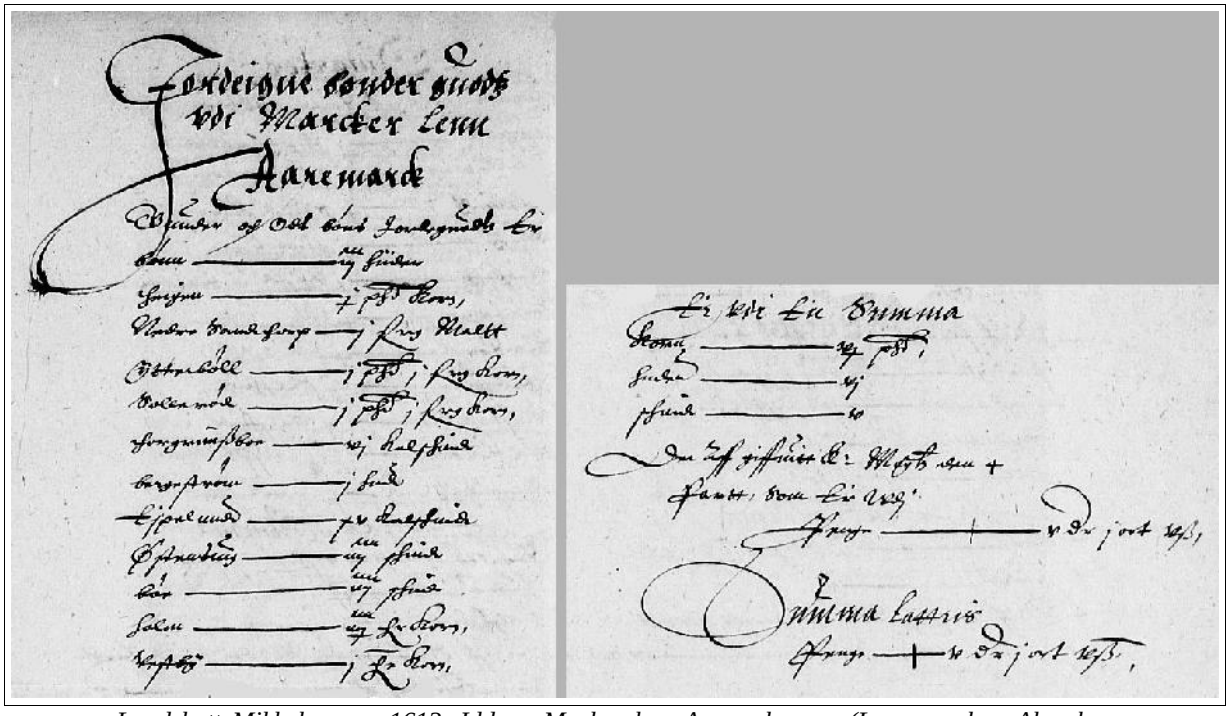

Landskatt Mikkelsmesse 1613. Idd og Marker len, Aremark sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 34, legg 7, litra 19, bilde 4).

Han er i 1613 oppført sammen med sin sønn Odd på Bøen, Aremark, blandt «Jordeigne Bønder guodtz uji Marcker Lenn» under «Aaremark»:
«Gunder och Odt Bøns Jordeguodtz Er
Bønn - 3 huder.
Theigen - ½ phd. Korn.
Nedre Sandthorp - 1 fxr: [fjerding] Maltt.
Otte.bøll - 1 phd. 1 fxr: Korn.

950 Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 548, 586. Odd F. Fladstad: Jøran Willumsdatter Søegaard, Maren Cathrine Wogn og deres aner (1984). Leif Ottar Berger: Søegaard - Haraldstad - Grimstad - Grini - Berger-slekten (1986), side 5-12.

Sollerud - 1 phd. 1 fxr: Korn.
Thorgrunsboe - 6 kalschind.
Bergestrøm - 1 hud.
Espelund - 15 Kal schind.
Østensuig - 4 schind.
Bøe - 4 schind.
Holm - 3½ tn. [tønner] Korn.
Westby - 1 tn. Korn.
Er udi En Summa
Korn - 5½ phd.
Huder - 6.
Schind - 5.
der aff giffuer K: Mayts: en 4 partt som Er udj Penge - 5 dr. 1 ort 5 sk.».

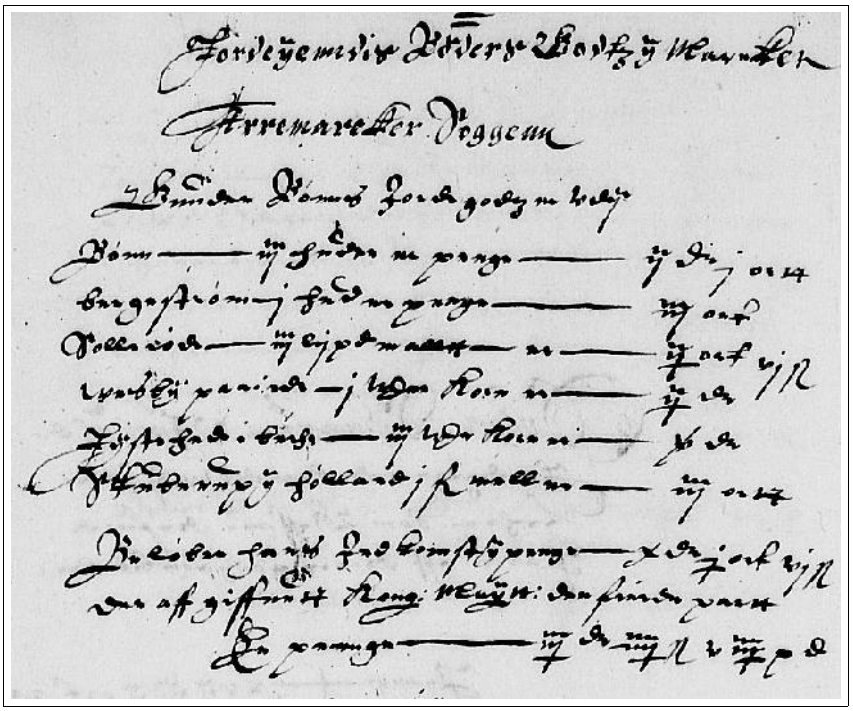

Landskatt Martini 1618. Idd og Marker len, Aremark sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 49, legg 6, litra P, bilde 5).

I 1618 oppføres Gunder fortsatt som skattebetaler på Bøen:
«Jordeyenndis Bønders Godtz y Marcher - Arremarcker Soggenn.
Gunder Bønns Jordegodz udj
Bønn - 3 Huder er penge - 2 dr. 1 ort.
Bergestrom - 1 Hud er penge - 3 ort
Sollerød - 3 lispd. mallt er - 1½ ort 6 sk.
Wesby paa Id - 1 tn. [tønne] korn er - 1½ dr.
Justehed i Beche - 3 tn. korn er - 4½ dr.
Stuberup [Stomperød] i Hølland - 1 fær mell er - 3 ort.
Beløber hans Indkomst i penge - 10 dr. ½ ort 6 sk.
der aff gifuett Kong: Maytt: den fierde partt Er pennge - 2½ dr. 3½ sk. 7½ penge».

I 1622 er han borte, sønnen Odd har overtatt.[951]

(Barn X:283, Far XII:1129)

Gift

Barn:

Odd Gundersen Bøen Nordre. Levde 1585. Levde 1613 på Bøen Nordre, Aremark (ØF). Død omkring 1650 på Bøen Nordre, Aremark (ØF). (Se X:283).

XI:609 fm ff mm ff ff f

Halle Torchildsen Botner. Født omkring 1500. Levde fra 1528 til 1564 på Botner, Løken, Høland (AK).

951 Leif Ottar Berger: Søegaard - Haraldstad - ... -slekten, side 14. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 691. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 549, 556, 586.

Gjentakelse, se side 1017.

XI:610 fm ff mm ff ff m

Giøa Mogensdatter. Levde 1530. Levde 1545 på Botner, Løken, Høland (AK). Gjentakelse, se side 1024.

XI:611 fm ff mm ff fm f

Hans Logn Indre. Gårdbruker. Levde 1575. Død omkring 1616 på Logn Indre, Løken, Høland (AK).

O. Rygh skriver om Indre Logn i «Norske Gaardnavne»:

Gård nr. 52. Logn Indre, skrives «af Loghne» i den «Røde Bog» (side 276), Logenn i 1578, Lougen 01.01.1594, Loggenn i 1617 og Lougen i 1666 og 1723.

«Kan neppe være det i Indl. S. 67 omtalte lokvgn f., da her ikke synes at kunne være Tale om noget Fiskeri af nævneværdig Betydning, og desuden Dativformen paa e i RB. da vilde være vanskelig at forklare. Maaske logn n., der brugtes og endnu bruges i Betydning af Vindstille, roligt Veir (svensk lugn). Gaarden lader til at ligge nok saa lunt, inde i en «Hvamm», der aabner sig mod Syd. «Indre» er i Matrikelen tilføiet til Adskillelse fra GN. 88.»

Svenning hadde Indre Logn i 1593 og frem til 1600, i 1604 lå gården øde.

Bygningsskatt Jonsok 1593 - «Hølanndtz Prestegieldt»:

«Sedinng Loungeen F. (Fullgård) - 60 sk.».

Bygningsskatt Jonsok 1594:

«Sueningh Loug - Fuldgrd. - 60 sk.».

«Mandtall Paa Arbeidtz Skattenn som Udgaffs till Paasche Anno 1600 - Høllandtz Prestegield:

60 sk. - Semming Lofuen - F.g.»

Bygningsskatt Påske 1604 - Høllandtz prestegield:

«Lougenn.

Disse gaarde haffuer i dette Aar leignet øde, epthr medfølgendis 6 mendtz Breff».

Ved landsskatten til Martini i 1610 har Hanns overtatt Indre Logn:

«Hanns Loffuin».

Vi finner Hans også i skattelistene for 1612 og 1613.

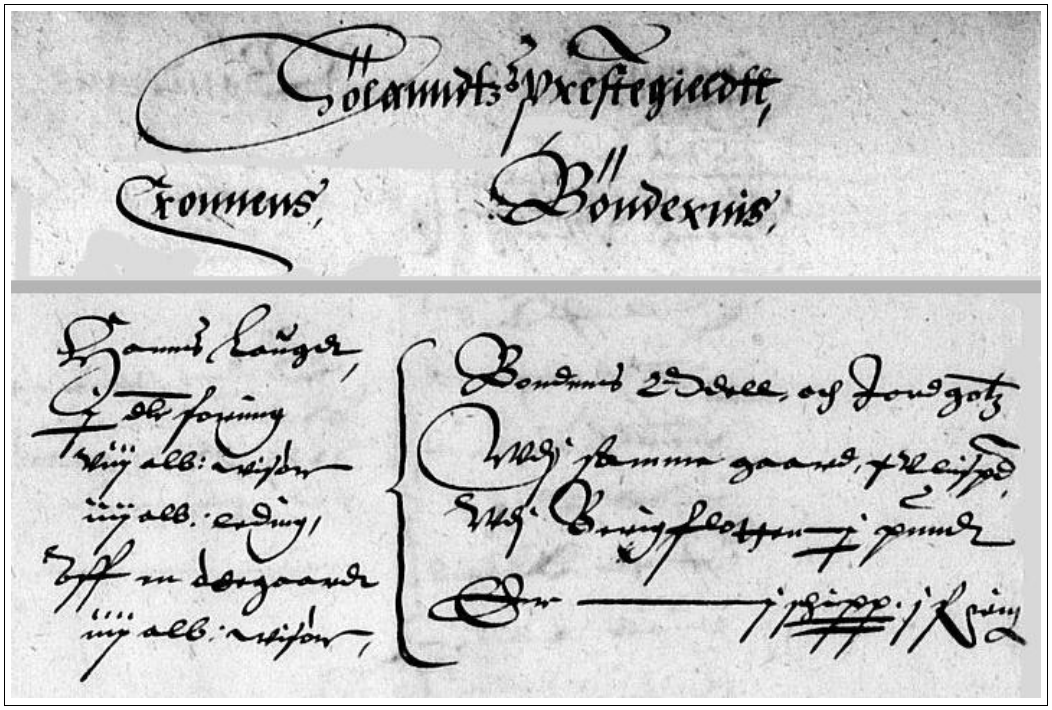

Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Høland prestegjeld (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 107, folio 14).

Odelsjordeboka i 1615 for Høland prestegjeld viser hans odelsgods.

«Hølanndtzs prestegieldtt,

Effterschreffune Bønder haffuer giffuen Odels schatt,

Cronens:

Hanns Lougd,

½ dlr foring - 16 alb: Wisør - 4 alb: leding,

Aff en ødegaard 4 alb: Wisør,

Bøndernis:

Bondens Odell och Jordgotz

Wdj samme gaard - 15 lispd.
Wdj Bergflotten - ½ pund
Er 1 schipp 1 fring»

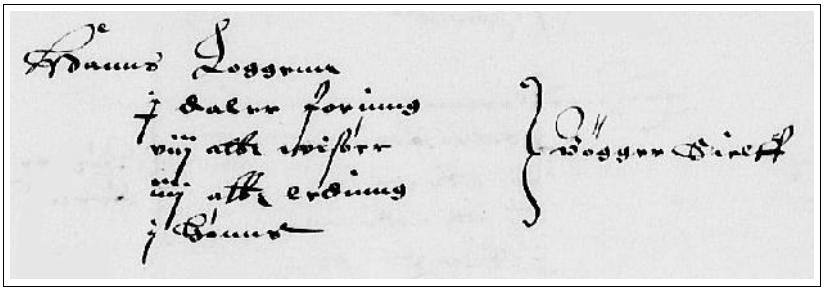

Jordebok 1616-17, Nedre Romerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len (eske 40, legg 3, litra 3, bilde 23).

Jordeboken fra 1616 viser de skatter som ble pålagt gården:
«Jordbog Paa Ald Huiss Rettighedt och Inndkombst Bønnderne udj Nedre Rommeriges Fougderie till Konng: Maytt: och Cronen Aarligenn udgiffuer och Derwhinnden(?) Jnndført Huiss Lanndschyldt, Forinng, Wissøer och Leding, Dette Aar forhøigett Och Paalagdtt er. Begnett fra Philippi Jacobi Dagh 1616, och till Aarssdagen Anno 1617 - Høelandz Prestegieldt.
Hanns Loggenn.
½ daler forinng.
8 alb: wisøer.
4 alb: ledinng.
1 Hønns.
Bøgger Sielff».

Ifølge Jon Anjer er familien på Indre Logn kartlagt av Odd Ottesen.

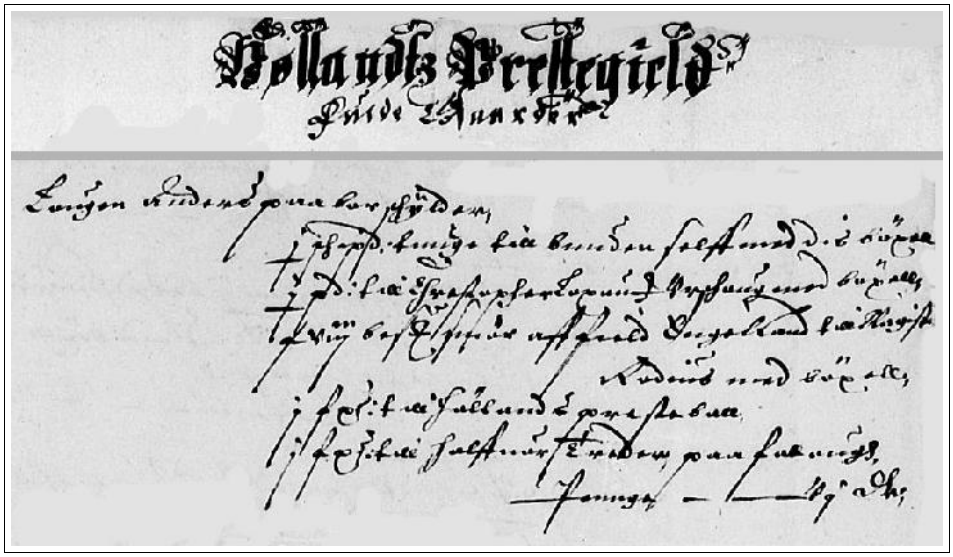

Kontribusjonsskatt 1647. Nedre Romerike fogderi, Høllandtz prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 192, legg 6, litra K, folio 59).

Skattematrikkelen av 1647 viser gårdens skyld:
«Lougen, Anders paabor.
Schylder ½ schipd. tunge till bunden selff med dis bøxell.
½ pd. till Chrestopher Loxou j Vrschoug med bøxell.
18 besmk. smør aff Field engelland till magiste(r) Rodius med bøxel.
1 fr. till Høllands presteboll.
1 fr. till Halffuor Treder paa Follough».

Sønnene Anders og Christopher har nå hver ½ skippund i Indre Logn.[952]

(Barn X:306)

Gift med neste ane.

952 Odelsbønder i Nedre og Øvre Romerike fogderi 1615, Høland prestegjeld (Danske Kanselli, skapsaker, stykke 27, 1587-1617, skap 9, pakke 133, litra H, bilde 107, folio 14). Skattematrikkelen av 1647, Nedre Romerike fogderi, Høllandtz prestegield, fulde gaarder, folio 59. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 533-534, 584.

Barn:

Asbjør Hansdatter Logn Indre. Levde 1590. Levde fra 1608 til 1613 på Botner, Løken, Høland (AK). Levde 1656 på Kjeserud Vestre, Eidsberg (ØF). (Se X:306).

XI:612 fm ff mm ff fm m

Ingrid Logn Indre. Levde 1575. Levde 1618 på Logn Indre, Løken, Høland (AK). Død omkring 1623 på Logn Indre, Løken, Høland (AK).

I et Innlegg i Digitalarkivets «Brukarforum», datert Oslo 19.10.2005 skriver Sten Høyendahl bl. a.:
«At Asbjørg Hansdatter på Ereng i Askim er datter av Hans på Indre Logn (død ca 1616) og Ingrid (død ca 1623) framgår indirekte av et diplom (domskjennelse) av 6. april 1622, Oslo bispestol, Høland prestearkiv. Ingrid Logn var da innstevnet med sine medarvinger til tinget for ødegården Bøler i Høland, og medarvingene var Mathis Ereng i Askim og Gudmund Rud i Aurskog.»

Ingrid og Hans hadde følgende barn (minst):
Christopher, senere til Lokshaug i Aurskog, gift med Randi.
Anders, gift med Aase, død ca. 1660.
Asbjør, gift med I. Gulbrand Hallesen Botner, II. Mattis Rolfsen Eidareng i Askim.
Aslaug (?), gift med Gudmund Bjørnsen Rud i Aurskog.

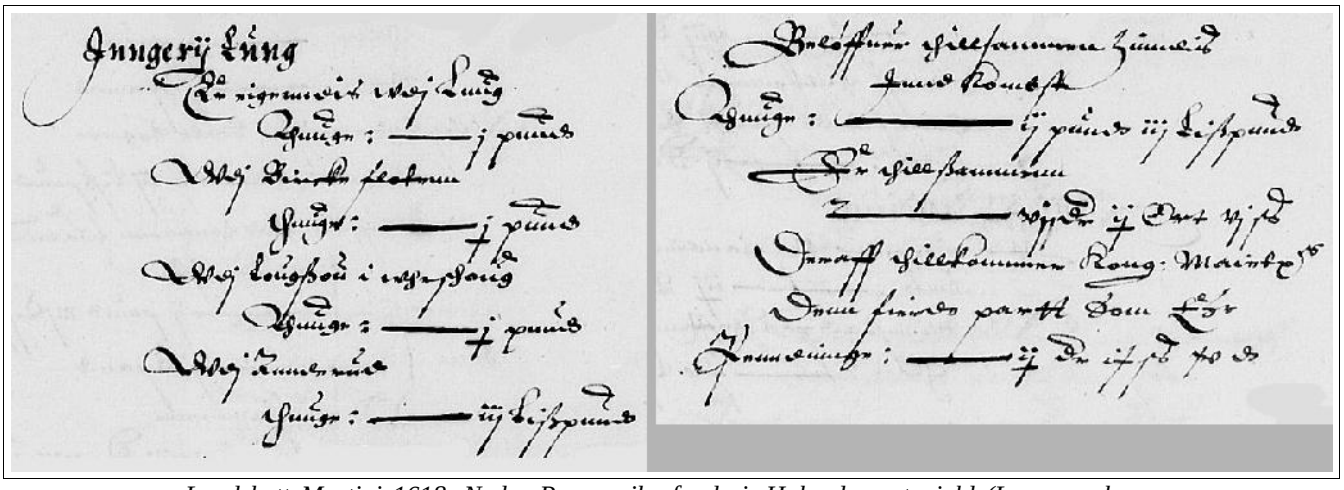

Landskatt Martini 1618, Nedre Rommerike fogderi, Høland prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 49, legg 1, litra H, bilde 12).

I 1618 har Ingrid overtatt gården:
«Jnngerij Lung Er eigendis
udj Lung - Thunge 1 pund.
udj Birckeflotenn - Thunge ½ pund.
udj Lougsou i Uhrschoug - Thunge ½ pund.
udj Annderud - Thunge 3 Lispund.
Beløffuer thillsammen hendis Jnndkombst - Thunge 2 pund 3 lispund -
Er thillsammen 6 dr. 1½ ort 6 sk.
Deraff thillkomme Kong: Maiets: Dennd fierde partt som Ehr Penndinge 1½ dr. ...»

I 1622 hadde hun tilbake 1 pund i «Loung» og ½ pund i «Bergeflottenn».

Ingrid er oppført som leilending i 1623.[953]

(Barn X:306)

Gift med forrige ane.

XI:613 fm ff mm ff mf f

Bjørgulf Oppegaard. Bonde og lagrettemann. Levde 1561. Levde 1591 på Oppegaard, Nesodden (AK). Død omkring 1617 på Oppegaard, Nesodden (AK).

O. Rygh skriver om Oppegaard i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 19, Oppegaard, Oppegaardt i 1578 og 1593 (St. 6), Opegaardt 01.01.1600 og Oppegaard i 1723.
«Uppigarðr» (jfr. den «Røde Bog», side 138, 509) betyr «den øvre Gaard».

Storbonden Bjørgulf satt på gården Oppegaard i nåværende Oppegård sogn. Han deltok som lagrettemann ved kongehyllingen i 1591. For å være lagrettemann måtte en være 30 år gammel og troverdig, og avlegge sin lagretteed

953 Diplom (domskjennelse) av 6. april 1622, Oslo bispestol, Høland prestearkiv. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 533-534, 584.

for lagmannen. Bjørgulf må derfor være født i 1561 eller tidligere.

Norske Lensrekneskapsbøkers «Rekneskap for Akershus len 1560-1561» viser:
«Daler for foring - Frone sogen - Amund Hallanng - ½ dale».
Da en av hans sønner het Amund og senere satt på Nordre Hallangen, kan dette tyde på slektskap.

En Jon Oppegaard omtales i Nils Stubs «Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing». Da en av Bjørgulfs sønner het Joen er dette muligens Bjørgulfs far:
Juni 1573. «Første syckne epther» (25. juni).
«Horlog oc Oluff Harildsen skal giffue Jon Oppegard x da: oc them at wighe til
6 lispunds skyld j Østensø oc were quiit for then langesomeligen taghe te thij trette om».

Det dansk-norske regjeringsråd bestemte i 1591 at det skulle holdes en hylling av den 14-årige kong Kristian IV i Oslo da der «udenlands er megen tvist og uenighed, som kan befrygtes i fremtiden at komme over disse riger og lande». Til hyllingen ble innkalt foruten adel, lagmenn og representanter for bøndene, også representanter for geistligheten og byene. Som representanter for bøndene møtte lensmannen og to lagrettemenn.

Hyllingen foregikk 08.06.1591 på Hovedtangen ved Akershus festning. Formiddagen gikk med til en tale av kongens kansler og til avsigelse av hyllingseden. Om ettermiddagen holdt kongen gjestebud for utsendingene. Fra Krogstad og Nesodden møtte bondelensmann Halvor Grydeland og lagrettemennene Oluf Findstad og Berulf Oppegardt. Fullmakten var beseglet av 12 lagrettemenn.

I 1610 innkalte kong Kristian IV igjen til hylling i Oslo. Nå gjaldt det å hylle hans eldste sønn, prins Kristian, som kongens etterfølger. Til hyllingen ble innkalt foruten adelen, lagmennene og superintendentene (betegnelsen på biskopene den første tiden etter reformasjonen), representanter for geistligheten, representanter for kjøpstedenen, 2 lagrettemenn og 2 «embetsmenn» fra hvert prestegjeld. Også denne gang foregikk hyllingen på Hovedtangen, hvor det også denne gang var reist en tribune betrukket med rødt klede.

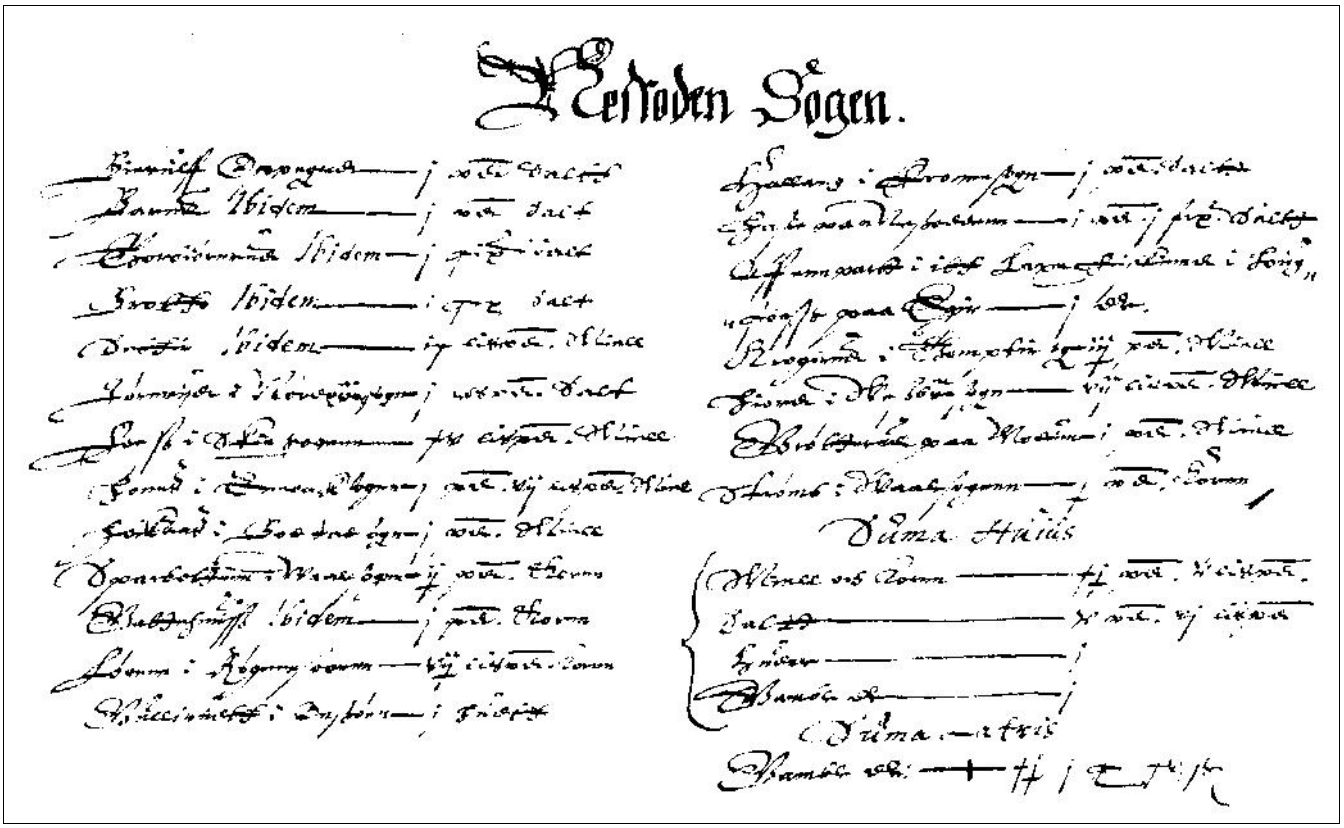

Landskatt Mikkelsmesse 1611, Follo fogderi, Nesodden sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 28, legg 6, litra 2, bilde 6).

Landskatten til Mikjelsmesse i 1611 for Folloug Fougderie viser:
«Jordeigindis Bønder - Nessoden Sogenn.
Bierulf Oppegard - 1 pd. Saltt.
Barud ibidem - 1 pd. Salt.
Thorbiørnrud ibidem - 1 fær [fjerding] Salt.
Bro.t ibidem - 1 fær. Salt.
Setter ibidem - 9 lispd.
Jørenrud i Nordbye Sogen - 1 lispd. Salt.
Foess i Skie Sogen - 15 lispd. Miell.
Hones i Eneback Sogen - 1 pd. 7 lispd. Miell.
Hoekaas i Bodstad Sogen - 1 pd. Miell.
Sparbottenn i Waale Sogen - 1½ pd. Kornn.

Galtehuuss ibidem - 1 pd. Korn.
Løgenn i Røgenn Sogen - 6½ lispd. Korn.
Gullierødt [Gullerød] i Onsøen - 1 hud.
Hallang i Fronn Sogn - 1 pd. Saltt.
Hasle paa Nesodden - 1 pd. 1 fær. salt.
Aff enn part i itt Laxefiskende i Hougfoess paa Egir - 1 dr.
Dragirud i Thomptir - 2½ pd. Miell.
Hiord i Ve... Sogn - 7 lispd. Miell.
Grøtterud paa Modum - 1 pd. Miell.
Strømb i Waale Sogenn - ½ pd. Korn.
Summa Huus.
Miell och Korn - 10½ pd. 5 lispd.
Saltt - 4½ pd. 6 lispd.
Huder - 1 dr.
Gamble [Gamle] Dr: 1 dr.
Summa Latris: 15 dr. 1 mark 15 sk».

Ved Mikjelsmesse to år senere skatter han av
9 pund 4 lispund Miell och Korn,
4½ pund 6 lispund Salt,
1 hud og en gammel daler.

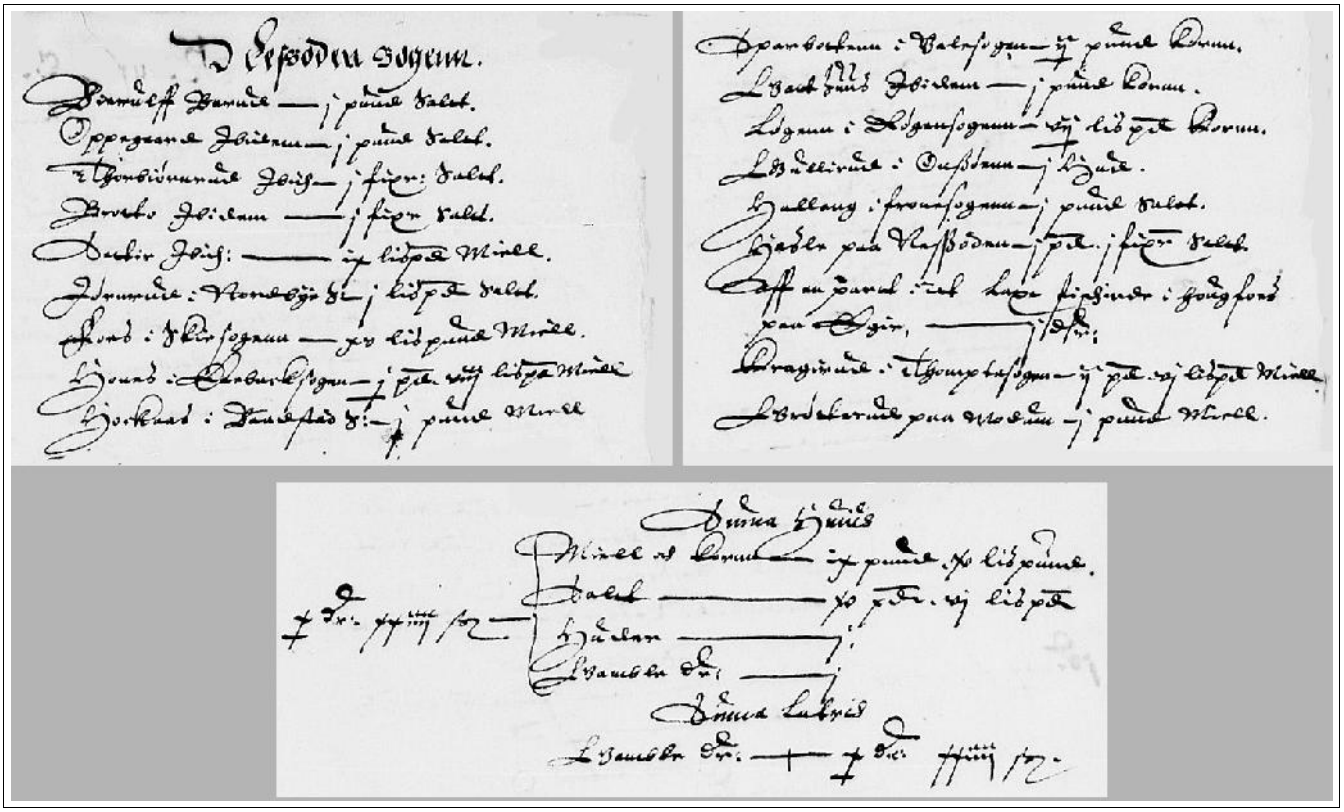

Landskatt Mikkelsmesse 1614, Follo fogderi, Nesodden sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 36, legg 6, litra 2, bilde 6).

Ved landskatten til Mikjelsmesse i 1614 har Biørgulf flyttet til Barud, mens sønnen Joen har overtatt som bruker på Oppegaard:
«Jordeigindis Bønder - Nesoden Sogenn.
Bierulf Barud - 1 pund Salt.
Oppegaard ibidem - 1 pund Salt.
Thorbiørnrud ibid - 1 fær. Salt.
Bie.to(?) ibidem - 1 fær. Salt.
Seter ibid - 9 lispd. Miell.
Jørenrud i Nordbye S: - 1 lispd. Salt.
Foes i Skie Sogenn - 15 lisdpund Miell.
Hones i Eneback Sogenn - ½ pd. 8 lispd. Miell.
Hockaas i Baadstad S: - 1 pund Miell.
Sparboten i Vale Sogenn - 1½ pund Kornn.
Ga.thuus [Gudehuus] ibidem - 1 pund Kornn.
Løgenn i Røgen Sogenn - 6½ lispd. Kornn.
Gullerud i Onsøenn - 1 Hud.

Hallang i Fronn Sogenn - 1 pund Salt.
Hasle paa Nessoden - 1 pd. 1 fær. Salt.
Af en part i eet laxe fischinde i Hougfoes paa Egir - 1 dlr:
Dragirud i Thompte Sogenn - 2 pd. 6 lispd. Miell.
Grøterud paa Modum - 1 pund Miell.
Summa Huius:
Miell och korn - 9 pund 10 lispund.
Salt - 4½ pund 6 lispd.
Huder - 1.
Gamble Dr: - 1.
Summa Latris: 1 Gamble Dr. [gammel daler] - 9½ Dr: - 24 sk».

Til påske i 1617 betaler «Bierulf Barudt» 1 dr. i bygningsskatt, men året etter er han borte. Antagelig døde han det året.

Skiftet etter Bjørgulf og Marine ble først avholdt på Oppegaard 02.05.1620. Her fremgår det hvem som var deres barn:
«...
Giøre Viederligt at Anno Christi 1620 ... dend Maey: Vorre Wj paa Oppegaard ligendis till Nesoden Prestegield lougligenn aff Kungl. Maysts. Lennsmand Haagenn Frogner till..effinde, Er lodtning och Skiffte S: Affgangne Børulf och Marine Oppegaardts Børnn och Arffuenger, mellum huis Fastegodtz udj Odel och Panttegodtz for.. derres S: Foreldre dennem effterladt haffuer, Offuerverende ... Haagenn Frogner och Dannemand Fel... Var her nu tillstede Hanns Sundbye, Amund Hallangs och Juenn Oppegaard, paa Derris egne Wegne, Hans Aaraas och Iffuer Langsett paa Deris Hustrues Wegne, och er Jennom Huer Sin Ansille(?) all denn som effterfølger: Och er her hos ... att huert Barn haffuer faaet Lige møyet Godtzs
...
Actum Anno Loco & Die Et Supra.»

Landskatt Martini 1618. Bragenes fogderi, Røyken prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 48, legg 7, litra G, bilde 11).

Den antatt eldste sønnen, Hanns, bodde på Sundbye i Røyken. I 1618 hadde skiftet tydeligvis allerede funnet sted. Landsskatten til Martini det året viser at han nå bl. a. har overtatt Oppegaard:
«Hanns Sundbyes Guods
4½ dr. 1½ ort - Wdj Sundbye - 3 pund 1 færing saltt
1½ dr. - Oppegaardt - 1 pund saltt
1½ dr. - Baarrud - 1 pund saltt
4 ort 2 sk. - Braßett - 12 lißpdt saltt
2½ ort 1 sk. - Berrigh - 8½ lißpdt saltt
4 sk. - Woienn - 2½ lißpdt saltt
3½ dr. 1 ort - Puggerud - 1 pund 1 færing miell
2 dr. - Sørrumb - 1 pund Korrn
3 dr. 1½ ort - Wederenn - 2 pund 2½ lißpdt Kornn
1½ ort - Braatte - 1 færing saltt

1½ ort - Thorbenßrud - 1 færing saltt
3 ort 6 sk. - Haßle - ½ pund saltt
6 sk. - Jordt - 3 lißpdt Miell
6 sk. - Jørennßrud - 1 lißpdt saltt»

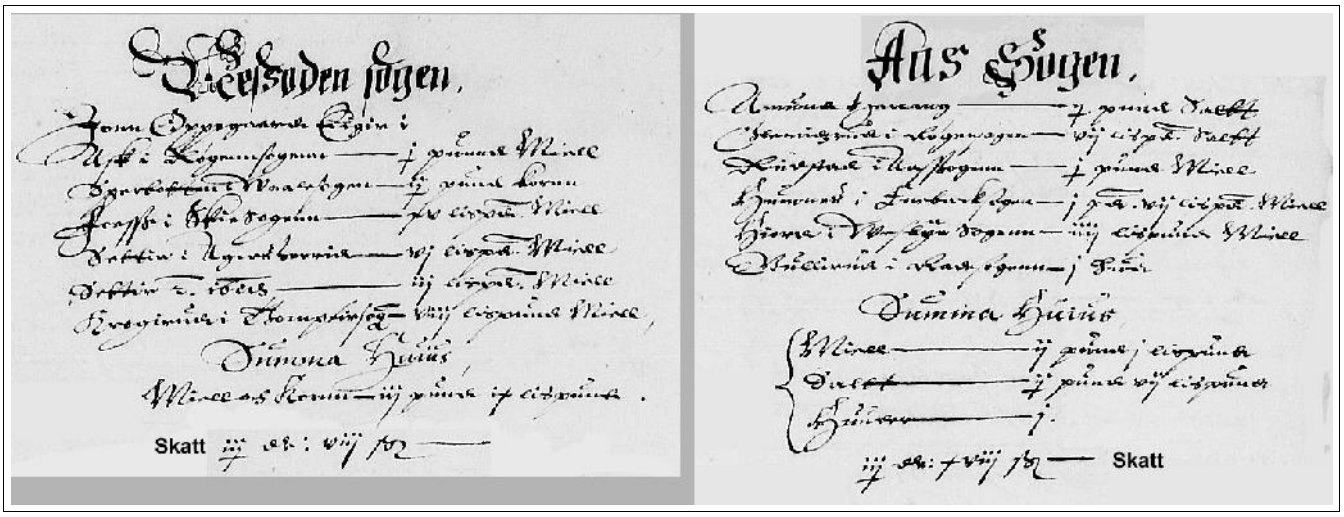

Landskatt Martini 1618, Follo fogderi, Nesodden og prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 48, legg 5, litra B, bilde 4 og 9).

Sønnene Joen Oppegaard og Amund Hallang, som tidligere har vært oppført som leilendingsmenn, oppføres som «Jordeigendis Bønder» i Follo fogderi ved Landskatten til Martini 1618:
«Jordeigendis Bønder, Nessoden Sogen.
Joen Oppegaard Eiger i
Ask i Rogenn Sogenn - ½ pund Miell.
Sperbotten i Waale Sogen - 1½ pund Kornn.
Foess i Skie Sogenn - 15 Lispd. Miell.
Settir i Agers Herrid - 6 Lispd. Miell.
Settir i ibid - 3 lispd. Miell.
Krogirud i Thomtir Sogen - 8 lispund Miell.
Summa Huius: Miell och Kornn - 3 pund 9 lispund».
Han betaler 2½ dr. 8 sk. i landskatt.
«Jordeigendis Bønder, Aas Sogen.
Amund Hallang - 1½ pund Saltt.
Clemingsrud i Røgen Sogen - 7 lispd. Saltt.
Findstad i Aas Sogen - ½ pund Miell.
Hunnes i Eneback Sogen - 1 pd. 7 lispd. Miell.
Hiord i Vestbye Sogenn - 4 lispund Miell.
Gullerud i Rade Sogen - 1 Hud.
Summa Huius:
Miell - 2 pund 1 lispund.
Saltt - 1½ pund 7 lispund.
Huder - 1».
Han betaler 2½ dr. 18 sk. i landskatt.

Hva svigersønnen Hans på Østre Aaraas i Røyken overtok er uklart. Men det er jo mulig at det han arvet på sin hustrus vegne er byttet mot eiendommer som lå nærmere Røyken. I 1618 kan vi identifisere:
«Setter - 1 pund saltt
Grøtterud - 1 pund miell».
Svigersønnen «Iffuer Langsetter» i Trøgstad har i 1618 overtatt:
«Udj Houghaas ibidem - Thunge 1 pund.
Udj Hassle paa Nessodden - Salltt ½ pund.
Udj Gudehuus udj Walle Sogen - Thunge 1 pund.
Udj Løgenn i Røgne Sogen - Thunge 7 Lispd.»

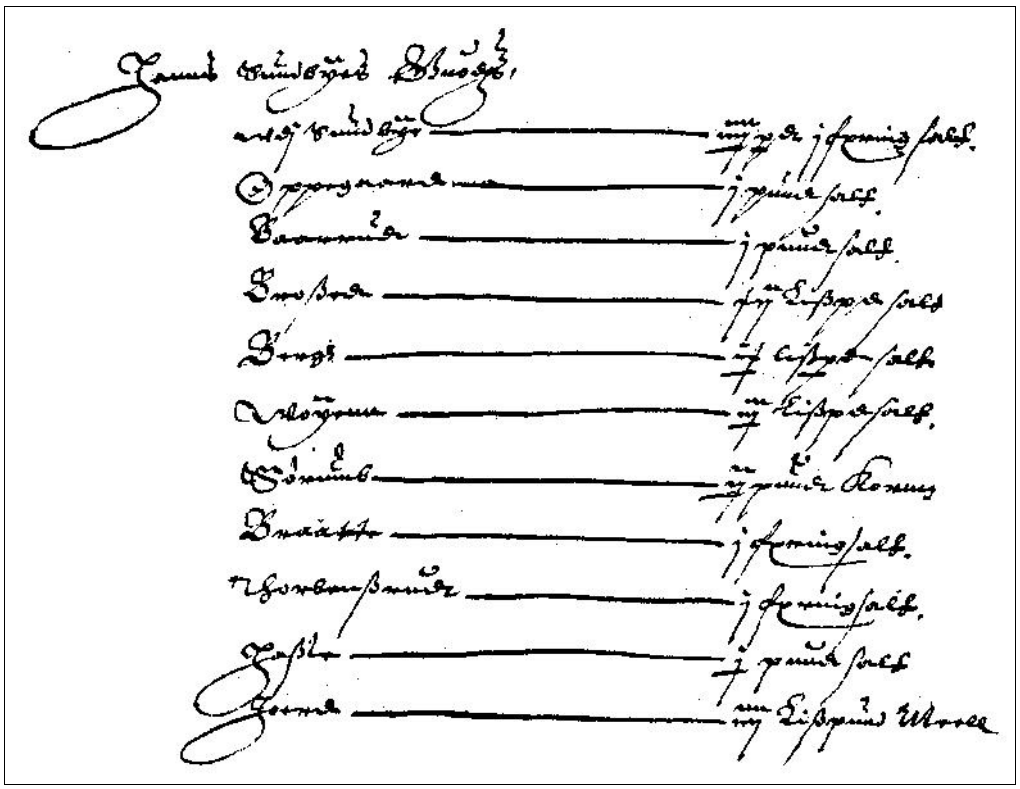

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Røgenn Sogenn».

Den antagelig eldste sønnen - som nå eier Oppegaard - ble boende på Sundbye på Røyken.

Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 viser for Bragenes fogderi:

«Røgenn Sogenn.

Jordeigendis Bønder.

«Hanns Sundbyes Guods

wdj Sundbye - 3½ pd 1 færing salt.
Oppegaard - 1 pund salt.
Baarrud - 1 pund salt
Broßedt - 12 lißpd salt.
Bergh - 8½ lißpd salt.
Woyenn - 2½ lißpd salt.
Sørumb - 1½ pund Korrn
Braatte - 1 færing salt.
Thorbenßrud - 1 færing salt.
Haßle - ½ pund salt
Joerd - 4 Lißpund Meell.»

Sønnen Amund finner vi i 1624 fortsatt på Hallangen i Aas:

Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 viser:

«Aas Prestegieldtt,

...

Amundt Hallangh Wdj

samme Gaard - 1½ pd Salt.
Klemidsrød - 7 lispd Salt.
Weer - 1 pd Salt.
Rudstad - ½ pd Miell.
Hioerdt - 4 lispd Miell.
Blesße - 3 fxr: [fjerding] Miell.
Gullerudt - 1 Huudtt.
Hoie - ½ pund Miell.
Jørrenrud - 1 lispd Salt.
Huenes - 1 pd 7 lispd Saltt.
Dillerud - ½ pd Miell.

2 pd 9 [lispd] Miell - 4 pd [5 lispd Salt] - 1 Huud[tt]».

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Neßoddens Prestegieldt».

Sønnen Jon hadde overtatt som bruker på Oppegaard.

Adels- og odelsjordebøkene fra 1624 viser for Follo fogderi:

«Nessoddens Prestegieldtt
Fornembste Odelsbønders Guods
Er effterfølgende,
Jon Oppegaardt er Eigendis wdj
Sperrebotten [i Våler] - 2 pd Kornn
Foß [i Ski] - 15 Lispd Miell
Søndre Setter - ½ pd Miell
Ask [i Røyken] - ½ pd Miell
Nordbye - ½ pd Miell
Wlderenn [Ullern i Aker] - 1 pd Miell
5 schippd 5 lispd Thunge».

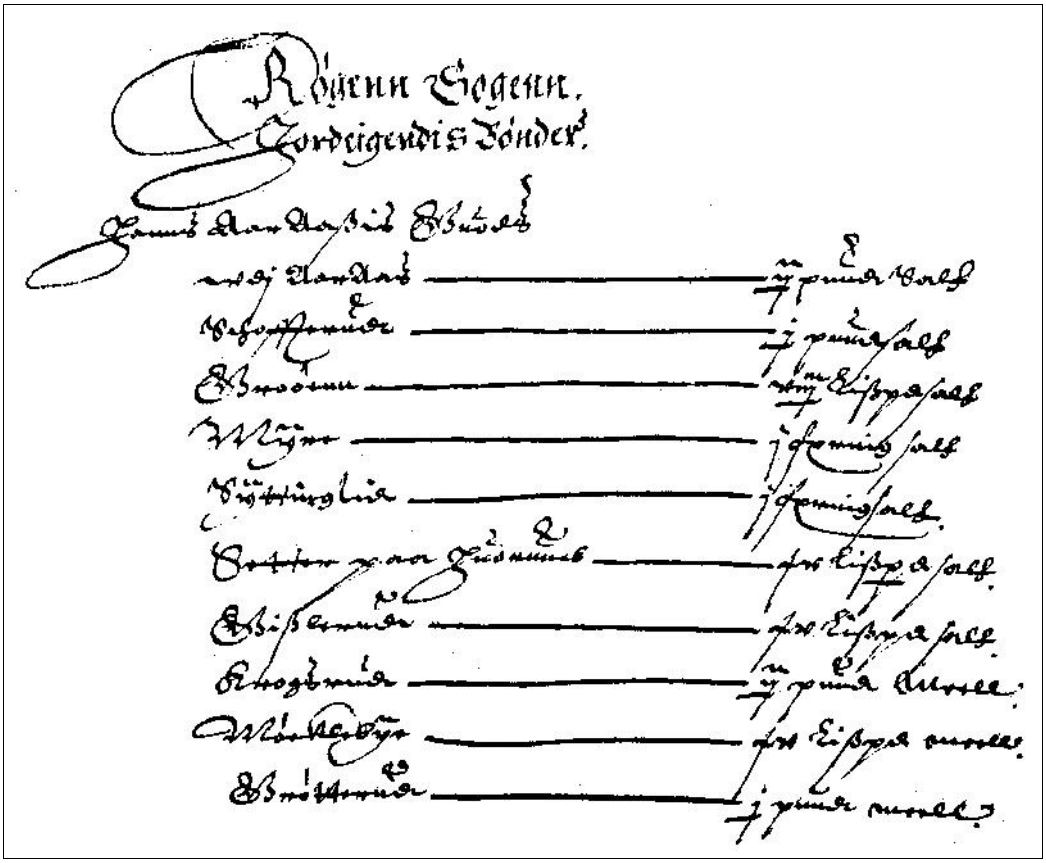

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Røgenn Sogenn».

Svigersønnen Hanns bor fortsatt på Østre Aaraas i Røyken.

Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 viser for Bragenes fogderi:

«Røgenn Sogenn.
Jordeigendis Bønder.
Hanns AarAaßis Guods
wdj AarAas - 1½ pund Salt
Schoffterud - ½ pund salt
Groøenn - 7½ Lißpd salt
Myre - 1 færing salt.
Syttinglid - 1 færing salt.
Setter paa Huorumb - 15 lißpd salt.
Gißlerud - 15 Lißpd salt.
Krogsrud - 1½ pund Meell.
Mørklebye - 15 Lißpd meell.
Grøtterud - ½ pund meell». [954]

(Barn X:307)

Gift med neste ane.

Barn:

Amund Bjørgulfsen Hallangen Nordre. Levde 1595. Levde 1608 på Hallangen Nordre, Frogn (AK). Død 1650 i Havsjødalen, Frogn (AK). (Se X:307).

XI:614 fm ff mm ff mf m

Marine Oppegaard. Død før 1621 på Oppegaard, Nesodden (AK).

Marine og Bjørgulf hadde følgende barn (minst), kjente fra skiftet etter Marine og Bjørgulf 02.05.1620:
Hans, til Sundby i Røyken.
Amund, til Nordre Hallangen i Frogn, gift med Guri Lauritsdatter, død ca. 1650.

954 Norske Lensrekneskapsbøker - «II Rekneskap for Akershus len 1560-1561», side 78. H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 44 (p. 85). Utrykt diplom i Riksarkivet datert Oppegaard 2.3.1620. Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 6. Follo fogderi, folio 433; 10a. Bragenes fogderi 1624, folio 567. Haakon Falck Myckland: Bygdebok for Frogn, Bind 1, Gårdshistorien, side 571. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 534, 584. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 91 Allmuen i Kråkstad og Nesodden (1591), side 231.

Joen, overtok Oppegaard.
En datter gift med Hans Pedersen Østre Aaraas i Røyken.
Johanne, gift med I. Iver Olsen Søndre Langsætter i Trøgstad,
II. Nils Søndre Langsætter, levde i 1656.[955]

(Barn X:307)

Gift med forrige ane.

XI:615 fm ff mm ff mm f

Laurits Vear. Odelsbonde. Levde 1593 på Vear, Røyken (BU). Død før 1634 på Vear, Røyken (BU).

Laurits er nevnt på Vear i 1593.

Han var trolig gift med en datter til Truls Bølstad i Røyken.

I 1618, 1624 og 1630 er han ført i Lensregnskapet med eiendeler i en rekke gårder.

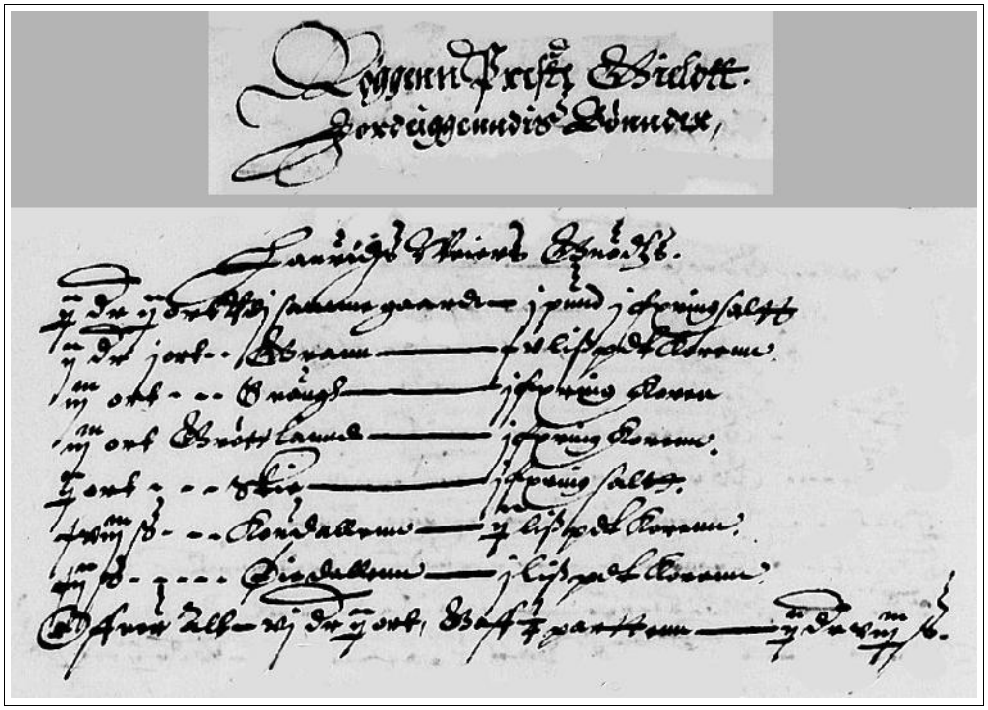

Landskatt Martini 1618. Bragenes fogderi, Røyken prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 48, legg 7, litra G, bilde 12).

«Landskatten til Martini i 1618 viser:
«Røggenn Preste Gieldtt - Jordeiggendis Bønder,»
«Laurits Weers Goudts
1½ dr 1½ ort Wdj samme gaard - 1 pund 1 fxring saltt.
1½ dr 1 ort Wdj Grann - 15 lißpdt Kornn.
3 ort - Wdj Suangh - 1 fxring Kornn.
3 ort - Wdj Grøttland - 1 fxring kornn.
1½ ort - Wdj Skie - 1 fxrinig saltt.
18 sk - Wdj Koudallenn - 1½ lißpdt kornn.
12 sk - Wdj Øiedallenn - 1 lißpdt korn.
Øffuer Allt - 6 dr 1½ ort, Gaff ¼ partten - 1½ dr 6½ sk».

955 Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 534, 584.

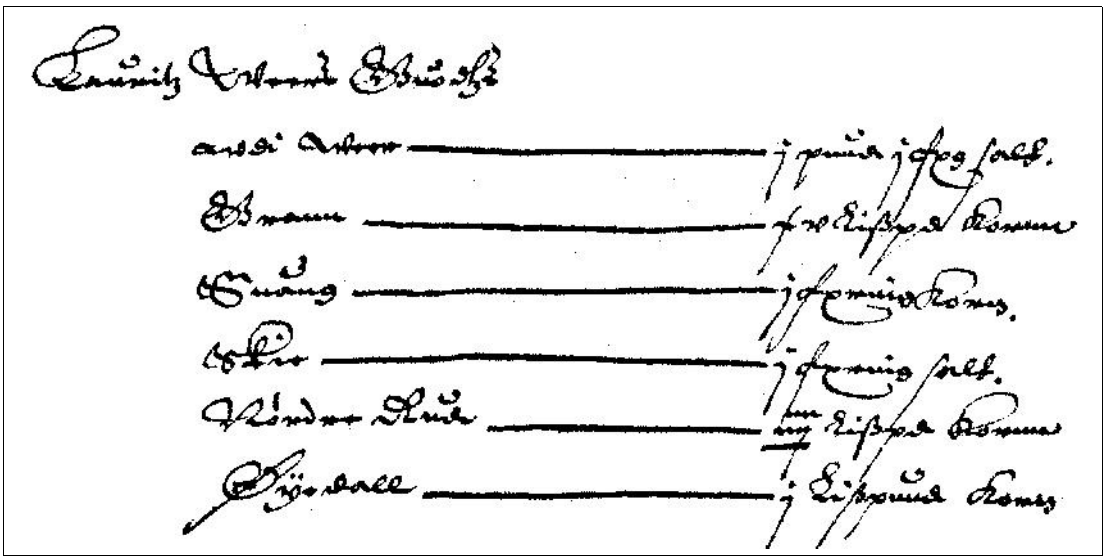

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Røgenn Sogenn».

Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 viser for Bragernes fogderi:
«Røgenn Sogenn.
Jordeigendis Bønder.
....
Lauritz Weers Guodts
wdj Weer - 1 pund 1 fxrg: [fjerding] Salt.
Grann - 15 Lißpd Kornn
Suang [i Lier] - 1 færing Kornn.
Skie - 1 færing salt.
Nørdre Rud [i Lier?] - 3½ Lißpd Kornn
Øyedall - 1 Lißpund Kornn».

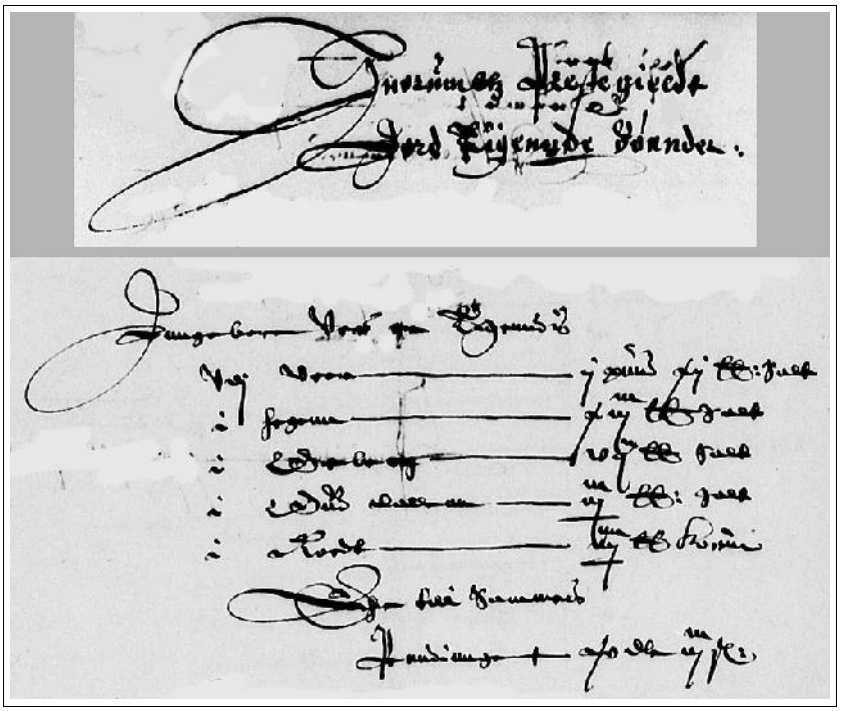

Landskatt Martini 1634. Bragenes fogderi, Hurum prestegjeld (Lensregnskap Akershus len, eske 120, legg 4, litra N, bilde 12).

I 1634 er datteren Ingeborg ført på Vear, nå i Hurum prestegjeld.
Hun arvet tydeligvis en part av gården.

Det er derfor trolig at Laurits døde før 1634.

Amund Hallangen eide i 1624 bl. a. 1 skippund salt i Vear og 7 lispund salt i Klemetsrud, som han antagelig fikk med sin hustru. Han hadde fortsatt disse partene i 1637.[956]

956 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 10a. Bragenes fogderi 1624, folio 568. Haakon Falck Myckland: Bygdebok for Frogn, Bind 1, Gårdshistorien, side 571. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 534, 549, 584.

(Barn X:308)

Gift med neste ane.

Barn:

Guri Lauritsdatter Vear. Levde 1590. Levde 1652 i Havsjødalen, Frogn (AK). Død 1664 på Hallangen Nordre, Frogn (AK). (Se X:308).

XI:616 fm ff mm ff mm m

??? Trulsdatter Bølstad. Levde anslått 1600.

Hennes navn er ikke kjent, men hun var datter til Truls Bølstad i Røyken.

Sammen med Laurits hadde hun barna (minst):
Ingeborg, gift med Svend Vear, nevnt 1634, død før 1660.
Guri, gift med Amund Bjørgulfsen Nordre Hallangen i Frogn.
Sven, til Ski i Røyken.

Datteren Ingeborg og hennes mann Svend hadde sønnen:
Ca. 1614: Joen, gift med Marren Trygsdatter, død ca. 1683.

Ingeborg eide en part i Vear i 1634, så Svend var da antagelig død.

I 1645 eide hun fortsatt en del av Vear sammen med sønnen Joen.

Skattematrikkelen av 1647 viser for «Weer»:
«Tillkommer bunden sielff 1 pd. 6 lb. salt.
Till Gulbr. Follestad i Røgensogen 1 pd. salt.
Till Engebret Aas i Sandtzuer 1 fr. salt.
Er tunge 2 pd ½ lb. 1½ remol.
Bunden sielff raader bøxsellen».
Ingeborg eier i 1647 også en part i Hyggen i «Røggenn Prestegield»:
«Asle Hiugen.
Till Niels Jensen i Scheen 2 pd. salt.
Till Jngeborre Weer i Røgensogen 1 pd. salt.
Er tunge 2 pd. 8 lb.
Niels Jensen i Scheen raader bøxsellen».

Svigerdatteren Marren kom fra gården Lindset, Hof i Vestfold. Hun må tidligere ha vært gift med en Helge (antagelig Helge Ølstad), for Joen er oppført i manntallet 1664-66 med stesønnen Hans Helgesen, født ca. 1651.

Joen Wear skylder 1 dlr 16 sh i smørskatt og 1½ dlr styrskatt for 1668. (Tingbok 10, 21. jan. 1669).

I 1670 ble han stevnet for å ha solgt tømmer til fremmede og ikke til de priviligerte i Christiania. Joens fullmektig, Jens Svendsen Grønsand fra Hurum, hevdet at de kongelige breve og papirer vedrørende privilegiene tillot salg til andre. Joen vant saken, men måtte forplikte seg til i fremtiden å gi de priviligerte borgerne i Bragernes og Christiania tilbud før andre. (Tingbok 11).

Han var lagrettemann i 1673.

Joen Wear stevnes i 1675 for klammeri med presten og for å kommet full til kirken (Tingbok 16, fol 12).

Etter at Joen døde, lot Marren forkynne et skjøte og kjøpebrev i Vear [Tingbok for Røyken», sak 15, 1683]:
«Anno 1683. dennd - 30 Martj er rettenn administrerit paa dennd anornede tingstue Huussebye i Røgen offueruerendiss Kong[elig] Ma[yestets] fougit erlig, och welfornemme mannd Mo[nseigneur] Jens Nilssen bøidelennssmandenn welfornomstige mand Erlannd Mogennssen Aaraas med effterschreffne laugret, Lauridz Røe, Peder Mortenssruud, Rassmus Gutissrud Hannss Vester Heggenn, Lauridz Grimsserud och Knud Offneruud,
Erlig och gudfrøchtige quinde Marren s[alige] Joen Vearss i Røgen lod forkynde jt schøde och kiøbebreff paa jt schipund salt aarlig landschyld wden bøgssell j Wear som Jens Suendssen Grønndsand paa Hurrum haff[ue]r vdsted med sin hustrue Astrid Amudsdaatters fuldbiurd och samtøche som hun med sin hand wed trende bogstaff[ue]r haff[ue]r confirmerit aff dato Grønsannd den 6 Martj 1683.»

Den Astrid som nevnes var datter til Ingeborgs søster Guri og Amund Bjørgulfsen Nordre Hallangen. Hun var gift med Jens Svendsen Grønsand i Hurum.[957]

(Barn X:308, Far XII:1231)

Gift med forrige ane.

957 Skattematrikkelen fra 1647 for Brageness Fougderie, Røggenn Prestegield, Fuldegaarder, folio 38 og 44. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 534, 549, 584.

XI:619 fm ff mm fm fm f

Simen Aslachsen Hoel Store. Lensmann. Levde 1572. Levde fra 1591 til 1604 på Hoel Store, Askim (ØF). Død før 1610 på Hoel Store, Askim (ØF).

Simen var sønn til Aslach Simensen Onstad i Skiptvet.

På Herredagen 03.10.1578 ble det avsagt en dom gjengitt i «Norske Herredags-Dombøger I», hefte I, side 272 (trykt i 1893). Simen og hans bror Jon gikk ifølge denne, sammen med Einer og Simen Tostenssønner, til sak mot Rolf i Dingstad og alle hans medarvinger. Det fremgår av dommen hvem som var Simens og Jons forfedre.

Øvre Hoel (Store Hoel) nevnes første gang i 1396 i den «Røde Bok», under oppregningen av det gods som da var tillagt Domkirken i Oslo:

«Item j Hole halft attende øyris bool»

Dvs. «Likeledes (eide kirken) halv-åttende øresbol i Hoel.» Halv-åttende eller 7½ øresbol var sannelig ikke småtteri. Det betydde at gården hvert år skulle betale nesten en mark «brent», dvs. rent sølv i avgift til Domkirken. Det gikk 8 øre på hver mark. Selvfølgelig kunne avgiften betales i naturalier, smør f.eks., og det var også andre måter å ordne seg på. Den del av gården, som således i grunnen var Kirkens eiendom, svarte til et jordstykke som kunne fø 15 til 20 kuer.

Gårdens navn ble opprinnelig skrevet Hòll. Rygh sier at hòll betyr isolert høyde, helst en rundaktig. «Hòll» finnes i enkelte sammenhenger med «vin» og «heimr».

Etter reformasjonen ble kirkegodset dels inndratt under Kronen, dels solgt til selveiere. Det siste ser ut til å være tilfelle på Hoel Øvre.

To hele sekler hviler i fullstendig mørke frem til 1573 når Simen nevnes første gang.

Fra Nils Stubs «Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing»:

Februar 1573 «Anden syckne» (28. februar).

«Symen Holl Lensmand j Frølandz skibrede skal søge syn rett j Fredericks stad met Fynd Tordsson om thet tiffuerij han beuiste hannom offuer hans eghen bekendelsse nar han esker rett offuer hannom j Frederichs stad».

I «Aktstykker til De norske Stændermøders historie,» 1548-1661, nevnes «Symen Hoel» i 1591, da han sammen med 2 lagrettesmenn representerer Askim ved hyldningen av den unge konge, Christian den 4., som kom her opp for å hilse på sine norske undersåtter og motta deres troskapsed. Mens adel, biskoper, lagmenn og andre dignitærer møtte opp personlig, så vidt det lot seg gjøre, var borgere og bønder representert ved utsendinger med fullmakter fra den by eller den bygd de tilhørte: For hver by, borgermesteren med 2 rådmenn og 2 borgere, for hvert prestegjeld 1 ombudsdmann og 2 lagrettesmenn.

På «Vor Herres himmelfarts dag» 1591 var «lagrettesmænd og menige bønder» samlet for å velge utsendinger til den store høytidlighet. Valgt ble Symen Hoel, lensmand, samt Elof Løggen og Nery Hof, lagrettesmænd og menige bønder, og de fikk da med seg en fullmakt, beseglet av 12 lagrettesmænd: Brynil Skyrthen, Andres Skiølen, Ifver Aasser, Torgudt Rhom, Engelbrit Gilsta, Oluf Qvakesta, Jon Grøtved, Jacop Fousk, Torkil Huder, Knud Ondsta, Hans Skyrthen, og Andres Hiensta.

Hyldningen fant sted på plassen nedenfor Akershus Slott 08.06.1591, og var sikkert en begivenhet som de tilstedeværende aldri glemte.

I 1590-årene får vi Lensregnskapene med sine skattemanntall, og der stifter vi i 1593 bekjentskap med Simen Aslachsen Hoel. Hans navn står i Bygningsskatten til Akershus slott og festning, som Christian den 4. arbeidet slik med, for å gjøre den til et effektivt forsvarsanlegg og en verdig kongebolig for de gode Oldenborgere.Men Simen slipper å betale, for han er lensmann i Askim, og mer eller mindre skattefrihet var gjerne inkludert i de sportler som fulgte med lensmannsstillingen.

Vi finner Simen i skattelistene for 1593, 1594 og 1604. I den siste listen anføres at han er «Lensmand».

Simen var gift 2 ganger, minst. Men det ser ikke ut til at han hadde barn annet enn i første ekteskap. Det ser ut til at det var Simen Aslachsens første hustru som var fra Hoel, ikke Simen selv. Vi får også siden opplysninger som bekrefter denne antagelse. Simens svigerforeldre har nok sittet på Hoel en menneskealder før Simen kom dit, sannsynligvis fra midten av 1500-tallet. At Simens sønn heter Mattis og ikke Aslach tyder også på at tilknytningen til gården var kommet med hustruen.

I gårdshistorien for Askim, Bind 1, side 599, nevnes en «Smed Aslachsen, som etter hva der senere fremgår må være en bror av Simen - Smed Aslachsen var gift med Anne Ragnaldsdtr., og de hadde en datter, Bothild Smedsdtr. - Men både Smed og datteren var døde, og enken hadde giftet seg med lensmann Tord Anonbye i Øymark». Den anførte Smed «Aslachsen» var imidlertid ikke bror til Simen Aslachsen fra Onstad, han er forvekslet med Simens svoger, Smed Mattisen, det var han som ble gift med Anne Ragnaldsdatter Rive.

De jordeparter Anne Ragnaldsdatter hadde arvet etter Smed Mattisen og sin avdøde datter, hadde så Simen innløst og kjøpt av Annes andre mann, Tord Amundsen Anundbye. Men dette var de andre arveberettigede slektninger misfornøyd med:

«Rettergannghen Som Holltis paa Frederichstad stadt Raadstuffue denn 11: Januarij Anno 1609 Som waar denn 3 Søgnne effter hellig 3 konger dagh, Offuerwerindis Niels Pederßenn, Joen Robbestadt, Søffrenn Amundsen, Carnelis Timmandssenn, Kralbe Franndßenn, Hanns fann Lybck, Christenn Annderßenn.

Da waar her Nu vdj Rette Møtt Oluff Buder J Ennebach Soggenn paa sin quindis Wegnne, Hans Bøller vdj Ennebach soggenn paa Nerj Sallsengs wegnner, Sampt Anundt [antagelig feil for Knudt] Eegh paa sin egenn wegne och Biertt Eigebergh i Raade soggenn paa hans quindis weignne paa denn Eenne [siide], och her vdj Rette Laugde Eenn Riigens Steffningh Datterit Aagersshuus denn 24 Nouembris Ao: 1608: Medt huilckenn steffning hanndt her vdj Rette Eschiide Mattis Quackestadt paa din Eegenne wegnne Om thilltalle dj haffuer thill Eder for Nogenn Jordepartter Som Simmen Aslachsøn Eders Fader haffuer Jnndløst och Kiøbtt aff Tordt Anundtbye, huilcke Jordeparter hans hustru Vnne Ragnildtzdotter haffuer Bekommidt medt Smedt Mattißenn thill giffting och en partt som hun haffuer Arffuidt Effter Sitt Barnn Bodill Smidtzdotter, huilcke Jordeparter dj Mienner, Adt veere Saa Ner Till som J waar Och Mienner dennom derudj vrett Adt wheere schiedt, Sammeledis haffuer dj Tilltalle till eder for enn Laugmandtz domb Som er vdtgiffuenn J Frederichstadt Jmmellom Joenn Eegh och forsch[ref]ne Simmen, Saa well som for enn 6 Mendtz domb dennom er gangenn Jmmellom Om Hoell J Aschim Soggenn medt Mierre som dj Siiger, och Sielff ydermeere Berette Kanndt, tagenndis medt eder denn Laughmandtz domb och denn 6 Manndtz domb medt mierre samme steffning formelder.

Effter huilcke forsch[ref]ne Leiglighedt Adt her Nu Befindis vdj forne thouff Artickler Som er Om Aslach och Gurons partt och dj thuinde Menndtz Windissbyrdtz Breff Som Lyder om denn Aschurdt findis Adt haffuer veridt for dj 6 Menndt som Samme sagh haffuer Jnndsatt thillforn, vdj Rette steffnndt och dj da denn Leiglighed Jcke Jmmellom Partterne granndskid och forfaridt och dennom derom Jche medt Lougenn haffuer Adtschiildt Bør dj derfor forplicht veere Samme dierris Jringh vdj forne Artticklers Jndeholdt Jgienn Adt faaretage sigh Samme Sagh, och de derudj granndsche och forfare effter huis breffue och Louglig Bewiss Som Partterne derudj Samme sagh Lade for dennom thill Belleigligh thiid vdj Rette steffnne, och da dennom medt Norgis Loug Adt Adtschillie vdenn wiidere forhalellße Som dj ville Anndtsuaare och veere Bekiennt etc.»

Dessuten mente de at Simen og hans svoger, Joen Torgautsen, hadde tilgodesett seg selv i utilbørlig grad såvel ved skiftet etter svigerforeldrene som etter svogeren Aslach Mattisen og svigerinnen Gurou Mattisdatter. Simen og Joen hadde skiftet til seg hovedbølet, enda de bare hadde rett til en søsterpart, mens de andre, som hadde broderparts rett, hadde «været hensatt i noen ødeparter og annet ubesittendes gods». Disse arvesaker ble innanket for Fredrikstad lagdømme-ting i 1610, men da var Simen død. Det ble derfor sønnen Mattis og hans søstres ektemenn, Arne Ruud og Hans Søndre Rom, som fikk svare for det som var skjedd. Dommen lød på at nytt skifte skulle holdes i Sorenskriverens nærvær den 12.06.1610.

Skifte etter Simen ble avholdt i 1613.[958]

(Barn X:310, Far XII:1237)

Gift 1. gang med neste ane.

Barn:

Bothild Simensdatter Hoel Store. Levde 1587. Levde fra 1627 til 1632 på Ruud Søndre (Store), Askim (ØF). (Se X:310).

Gift 2. gang med **Karen Smedsdatter Langsætter Søndre.** Død mellom 1620 og 1622 på Hoel Store, Askim (ØF).

Karen var datter til Smed Evensen Søndre Langsætter. «Karin Hoel» nevnes i 1609 i et arveoppgjør mellom Even Frøshaugs arvinger.

Hun var gift første gang med Simen Aslachsen Store Hoel. De hadde antagelig ingen barn.

Etter at Simen døde giftet Karen seg med Steener som kom til Store Hoel fra Nordre Bunes i Høland. De hadde sønnen Thorer (ca. 1611-1666) som ble gift med Ragnild Aslachsdatter Egeberg.[959]

XI:620 fm ff mm fm fm m

??? Mattisdatter Hoel Store.

Simen og hans første hustru hadde barna:
Mattis, til Nordre Løken og Kvakkestad i Askim, skifte 18.01.1635,
gift 2. gang med Birgitte Smedsdatter Søndre Langsætter.
Bothild, gift med Arne Asbiørnsen Store Ruud i Askim, levde ca. 1631.
En datter gift med Hans Søndre Rom, til Hol i Hobøl og Hovin i Spydeberg.[960]

---

958 H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 36 (p. 71). Odd Sandaaker: Fredrikstad lagtingsprotokoll nr. I-VIII, 1607-1615, Oslo 1989, side 66-67. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 597-598. O.A. Øverland: Norges Historie, Bind IV, side 598-602. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 552, 557-559, 593. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 71 Allmuen i Askim (1591), side 228.

959 Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 598-601. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 552-553, 559, 593.

960 Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 598. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 552, 559, 593.

(Barn X:310, Far XII:1239, Mor XII:1240)

Gift med forrige ane.

XI:621 fm ff mm fm mf f

Bjørn Sørby. Gårdbruker. Levde 1593 på Sørby, Råde (ØF). Død omkring 1615 på Sørby, Råde (ØF).

Sørby var i sin helhet bondegods tidlig på 1600-tallet, men Atle S. Langekiehl mener å ha funnet gården i et eiendomsregister fra 1575 over landskyld i Borgesyssel og Viken i Kungliga Biblioteket i Stockholm. Han har hevdet at registret kan være en oversikt over gods tilhørende væpneren Erik Kil i Råde, selv om registret i 1576 var i Erik Brockenhuus' eie. Per Reidar Christiansen har derimot argumentert for at gården tilhørte Erik Brockenhuus. Han har påpekt at gården i registret er skrevet «Seby», og at det mest sannsynlig dreier seg om Sæby i Svinndal.

Bjørn satt på Sørby i Råde allerede i 1593, og døde etter alt å dømme omkring 1615.

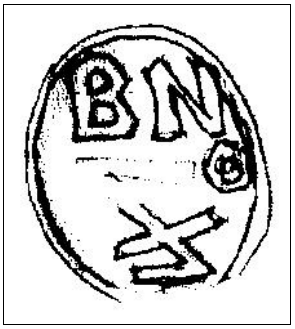

Bjørn Sørbys segl 14. mai 1610 (avtegning i Kjeldeskriftavdelingen, Riksarkivet).

14.05.1610 var «Biørnn Sørbije» blant de tolv bøndene fra Råde som på Lundeby stevnestue forseglet fullmakten til representantene ved prins Christians hylling.

Hans seglinitialer var «B N». Seglinitialen «N» viser i de aller fleste tilfelle tilbake til Nils, men også navn som Neri og Narve var i bruk på denne tiden i smålensbygdene.

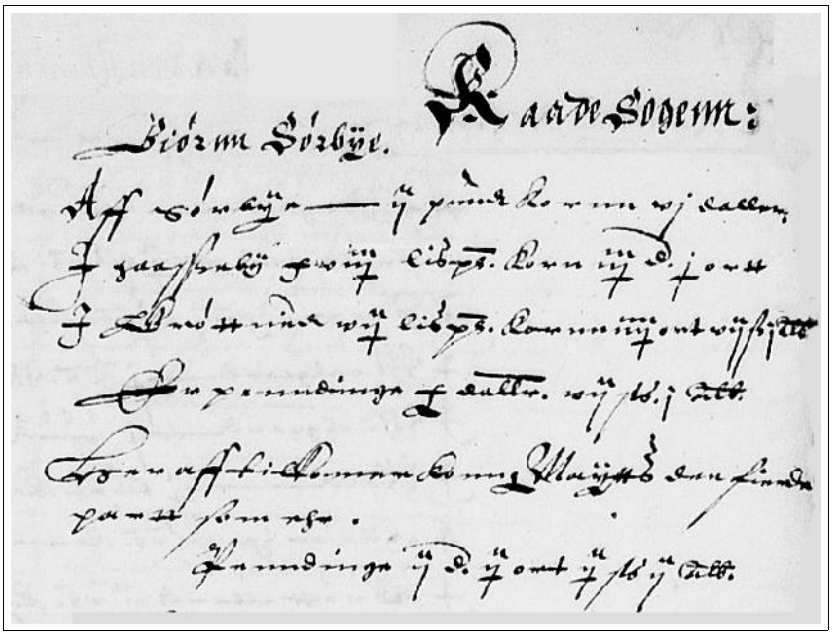

Landskatt Martini 1614, Moss fogderi, Råde sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 36, legg 7, litra 2, bilde 3).

Bjørn skattet i 1614 og 1615 for
2 skippund i Sørby,
17½ lispund i en Gåseby-gård og
6½ lispund i Grøttvet i Svinndal,
tilsammen 3 skippund 4 lispund.

Rolv Sørby satt i 1615 med 10 lispund i en Borge-gård, og hadde i 1616 overtatt bygselen i Sørby. Fra 1618 skattet han for 1½ skippund i gården, der landskylden utgjorde 2 skippund. Han hadde seglinitialene «RB».

Guttul Gjellestad står i 1618 med 1 skippund 14 lispund i jordparter som kan henføres til Bjørn Sørby:
17½ lispund i Gåseby,
10½ lispund i Sørby og
6 lispund i Grøttvet.
Den sistnevnte parten ble i 1624 kalt Guttuls odelsgods.

Guttul Gjellestad og Rolv Sørby hadde delt jordegodset etter Bjørn Sørby i to tilnærmet likeverdige parter, noe som indikerer at de var hans sønner og eneste arvinger.

I 1622 eide ikke Guttul lenger noen part i Sørby. Rolv hadde overtatt hele gården, og i 1624 blir det opplyst at han eide 1½ skippund odelsgods i Sørby, mens resten var pantegods. Et tingboksreferat fra 1653 bidrar ytterligere til å bekrefte slektskapet mellom folkene på Gjellestad og Sørby. Bjørn Rolvsen på Sørby opptrådte da på vegne av Guttuls sønn, Kjell Gjellestad, og krevde inn resterende landskyld i Grøttvet. [961]

(Barn X:311)

Gift med neste ane.

Barn:

Guttul Bjørnsen Gjellestad. Levde 1598. Levde 1604 på Kykkelsrud, Askim (ØF). Levde 1607 på Gjellestad, Askim (ØF). Død omkring 1655 på Gjellestad, Askim (ØF). (Se X:311).

XI:622 fm ff mm fm mf m

??? Engebretsdatter.

Bjørns hustru var antagelig datter til en Engebret og datterdatter til Guttul Tryggson Torkelsrud.

De hadde følgende barn:
Guttul, til Gjellestad og
Rolv, til Sørby.[962]

(Barn X:311, Far XII:1243, Mor XII:1244)

Gift med forrige ane.

XI:641 fm fm ff ff ff f

Bjørn Haug Vestre. Gårdbruker. Levde 1587 i Haug Vestre, Eidsberg (ØF). Død omkring 1600 i Haug Vestre, Eidsberg (ØF).

Haugsgårdene ligger mellom Lekumelva og Moensbekken på en lang flat rygg som går fra Lekumfossen og Lekumåa i sør til Fjøs i nord, der ryggen smalner av. Den søndre delen er en del av Lekum, som ligger på den andre siden av elva. Haugsgårdene hører med til Kirkefjerdingen, som ligger øst for Lekumelva. Gårdene grenser i nord til Fjøs, i vest til Mellom-Moen og Sø-Moen, i sør til Lekum og i øst til Lekumelva.

Det opprinnelige Haug kan være ryddet i de første århundrer av vår tidsregning, men gården kan også være noe yngre. Allerede i mellomalderen, kanskje tidligere, ble Haug delt i to gårder, Østre og Vestre Haug. Vestre Haug utgjør den vestre delen av Haugs-området og går ned til Moensbekken i vest.

Den «Røde Bok» forteller omkring 1400 at Ogmund på Moen hadde gitt fem øresbol i den vestre gården på Haug til Eidsberg prestebol. Det er den første opplysningen om den parten presten rådde over. Eidsberg kirke eide også en part i gården. Etter omregningen av landsskylda til tunge i midten av 1500-årene ble prestebolets part satt til 10 lispund malt uten bygsel og kirkens part til 5 lispund korn uten bygsel (ifølge stiftsjordebøkene for 1575 og 1624).
Kirkegodset i gården ble først solgt til private i 1868 og 1871.

Halve vestre Haug var kirkegods, og den andre halvparten bondegods. Det eldste brevet om bondegodset i Haug er fra tiden mellom 1382 og 1387. En gang i disse årene ble 5 ertogbol i gården solgt av Bård Skegseter (Skislett i Rødenes?) til broren Tridikke Håvardsen mot betaling. Vitner på handelen var Amund Ivarsen og Åse, kona hans, muligene brukere på Haug. Vitterlighetsvitner var lagrettemennene Smed Torgiulsen og Svend Jonsen (DN XVIII 31).

Bartolomæusaften 23.08.1426 var Torgiuls Vigleiksen og Ravald Nerisen på Haug som vitterlighetsvitner da Ivar Stensen overdro en tomt fra sørgården til nordgården til Tridikke Håvardsen. For denne tomta ga Tridikke et «bondeskjold» (DN XVIII 54).

Det går nesten to hundre år før vi neste gang hører om en eier av bondegodset på Haug. Fra 1580-årene var det brukeren her som var eier av 10 lpd.tge. Han hette Bjørn Haug og levde til omkring 1600. Parten i gården hadde han arvet etter foreldrene, og det er mulig at han har hatt en søster som arvet de 5 øvrige lispund tunge.

Hvordan godset i Haug ble delt etter Bjørn er ukjent, men det ser ut til at barnebarna arvet en god del. Sønnen Helge Bjørnsen Tveiten arvet noe, mens brukeren Helge Olsen Haug eide 6½ lispund tunge i 1615. Helge Tveiten kjøpte fra tre medarvinger så mye at han fikk 9½ lispund, som han i 1618 solgte til adelsmannen Otte Bildt til Nes for 30 Rdl. Allerede året før hadde Otte Bildt pantet til seg 7¼ lispund for 60 Rdl. av odelsmannen Helge Haug (også kalt Helge Volden). (Obligasjon 01.05.1617.) De nærmeste arvingene var først blitt tilbudt denne parten uten å kunne overta den. Av de 7¼ lispund var 4¾ lispund Helge Olsens odelsjord, resten hadde han i pant fra søskenbarna.

961 Sten Høyendahl: Guttul Torkelsrud og hans etterslekt, NST Bind XL (2005), side 6-7, 50-51. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 308 Allmuen i Råde (1610), side 282 og 416, segl 2.

962 Sten Høyendahl: Guttul Torkelsrud og hans etterslekt, NST Bind XL (2005), side 50-51.

Adelsmannen ble på denne måten eier av hele bondegodsparten, som sammenlagt ble oppgitt til 16¼ lispund tunge, altså noe mer enn den offisielle skylda, og hvordan dette tallet var kommet fram, kunne ikke bringes på det rene.

Våren 1447 var Berger Omundsen og Reier Eriksson i prestegården (Eidsberg) og hørte at skjøtet fra 1380-årene til Tridikke Håvardsson ble lest opp. (DN XVIII nr. 66.) Det står ikke noe om bakgrunnen for denne bekreftelsen av det gamle skjøtet, men det kan allerede da ha vært uoverensstemmelse mellom brukeren på Haug og presten, og i så fall var det begynnelsen til en strid som kom til å vare i lange tider og bunnet i uenighet om hvem som skulle rå for bykselen over gården, presten eller bonden. Den egentlige grunnen til striden ligger kanskje i omregningen av landskylda til tunge i 1500-årene. Prestebolets part ble da 10 lispund malt, og brukeren Bjørn Haug eide like mye etter far sin. Etter gammel skikk og lov skulle «den beste mann» rå bykselen når to eide like mye i en gård. Av bonden og presten sto den siste høyest i rang. Herr Gulbrand Torbjørnsen var den første Eidsbergpresten som vi vet tok opp saken i 1580-årene. Striden er skildret i et dokument fra 10.05.1587 av de tre eidsbergingene Baard Garsegg, Ellef Lekum og lensmannen Ingemund Foss. De fortalte
«at noen år forleden siden var vi til gjest på Lekong (Lekum) hime til Eyliff (Ellef) i jule-høgtid. Da hørte vi det at Gulbrand Torbjørnsen, sogneprest til Eidsberg, spurde Bjørn Haug i vestergården - i forskrevne sogn - hvor mye han åtte i samme vestre Haug som han påsitter. Da svarte Bjørn at han åtte ikke mer deri enn et halvt pund skyld som han hadde ervt etter sine foreldre. Da sa herr Gulbrand til Bjørn Haug: «Da mener jeg, Bjørn, at I heretter skulle ta samme gård Haug av meg på prestebolets vegne, ti prestebolet følger også et halvt pund deri, og mener fordi (dvs. derfor) å være bykselmann, enda I har brukt det i langsommelig tid og ikke bedt meg derom en gang, siden I skulle gjort meg annen villighet derav.» Hertil svarte Bjørn og sa: «Mine foreldre leide det ikke av presten i noen måte. Ikke gjør jeg heller!» Da sa herr Gulbrand til Bjørn: «Da forbyr jeg deg å bruke samme prestebolspart uten du heretter vil ta den av meg, den stund jeg rår derfor. Gjør du det ikke, da se til at du kommer ikke i skade derfor i fremtiden.» Disse ord sa herr Gulbrand to ganger til Bjørn på Lekong i julehøgtid og ett år i mellom hver gang, og skjøt oss til vitnes.»
(NRA utrykt diplom 10.05.1587.)

Bjørn ville ikke oppgi sin slekts rett, og herr Gulbrand fikk ham stevnet for retten ved en rikens stevning i 1587. Bjørn skulle svare for seg på Haug for seks lagrettemenn og skriveren «mandag nest etter St. Botolfs dag», og hvis ikke saken ble oppgjort der, skulle Bjørn møte for lagmannen i Fredrikstad den andre søknedagen etter St. Peters dag. (NRA. utrykt diplom 31.05.1587.) Hvordan denne saken endte er dessverre ukjent, men striden var i hvert fall ikke over.

Bjørn Haug var bruker på Vestre Haug til han døde.[963]

(Barn X:321)

Gift

Barn:

Ole Bjørnsen Haug Vestre. Levde fra 1591 til 1594 på Haga Vestre, Eidsberg (ØF). Død før 1609. (Se X:321).

XI:657 fm fm ff mf ff f

Knut Evensen Hjelmark. Levde 1559. Død omkring 1580 på Hjelmark, Eidsberg (ØF). Gjentakelse, se side 1079.

XI:689 fm fm fm mf ff f

Aslach Simensen Onstad. Odelsbonde.

Aslach hadde følgende barn (minst):
Jon, overtok Onstad.
Simen, til Store Hoel i Askim, død før 1610,
gift med I. Guron Mattisdatter Store Hoel, II. Karen Smedsdatter Søndre Langsætter.

På Herredagen 03.10.1578 ble det avsagt en dom gjengitt i «Norske Herredags-Dombøger I», hefte I, side 272 (trykt i 1893). Her fremgår det hvem som var Aslachs sønner og forfedre. Det er sjelden en slekt blir kartlagt så langt tilbake:

«Dom emellom Einer och Simen Tostenszøner och Joen och Simen Aslaghsøner i Skydtuede sogenn paa then ene och Rolff i Dingstad vdj Skydebierg szogen och alle hanns medarffuing paa thend anden siide:

G. a. v, att aar epther gudtz byrdt 1578 thend 3 octobris her vdj Obslo paa raadstuenn, offuerueriindis erlig och welbyrdige mand Mougenns Suale til Biszbo, kong. matt.s befalingsmand offuer Jdde skibrede, war skickett Einer och Simenn Thostennszøner, Jonn och Simenn Aslachsønner i Skybtued szogenn paa thend ene och hagde vdj rette steffnit Rolff i Dingstad i Skydebierg sogenn och alle hans med arffuing paa thend anden sziide och thenom til thalede for alle the jordeparther, som fald och thømtis effther Eiluff Guldbrandsenn och hanns quinde, som hanom och hans medarffuinge forholer thenom fore, som the meenthe medt vrett och meenthe the thieris rette odell att schulle findis, och ther hoesz berette forne Einer och hans medt eiger, huorledis ther schulle haffue weritt en mand schulle hedt Eluff Gulbrandzenn, han schulle haffue hagdt thuinde søner wiid naffn Tryg Eleffszehnn og Tostenn

963 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 612-619.

Eluffszenn och [af] thend forne Tryge Eluffszen shcall thieris weder partt forne Rolff och hans medarffinge were kommitt och forne Tosten Eluffszenn, Trygesz broden, hagde en eniste dotter hede Jngeborig, och tha forne hindis fader Thostennn war død och forne Jngeborigs moder vdj hinis wmagde aar, thog forne Tryg hinis fader broder hinde til seg medt ald hindis gotz, som thømtis epther hindis fader, bode løst och faste gotz, och hold hinde nogenn thidt hos szig, ther nes giffte hand hinde frann szig och gaff hinde en mand widt naffn Simen Onsdag j Skittthued sogenn, huilken Simenn och Jngeborig war thieris far-fader og fader moder, och gaff hand forne Jngeborig vdj hiemgaffue, huad hand sielffuer wilde, saa hand ickj giorde nogenn klar rede paa huisz, som thømptis epther forne Jngeborigs fader eller huad hand hinde gaff vdj hiemgaffue, menn han delede bode med gotz och breffue, som hanom sielff løstede, saa the slett jngenn beskeedt kunde wiide ther om, och satte forne Einer och hanns med arffuing vdj alle rette, om forne Rolff och hansz med arffuing jo ickj ware plictug att forschaffue thenom thieris brefue och stande thenom til rette for huisz breffue och gotz, løst och fast, thieris olde fader Tryge paa forne thieris fadermoders Jngeborgs wegne til sig opboritt hagde och the ickj kunde beuisze med breff och segell, hanom jgenn att haffue sig frannlagtt och giordt forne Jngeborigh eller hindis hosbunde fylliste for, och om the ickj burde till thieris gudtz egienn att komme, och epthertj forne Jngeborigs fader Tostenn och forne [Trygge] vore brødere, om thenom jo ickj burde att komme til ett christligt och retferdigt brøderschiffte thnom emellom, som rett kunde were epther lougenn.

Ther til suarid forne Rolff och hans med arffuinge och ickj kunde benecte, att forne Tostenn och Tryg jo ware brødere och Jngeborig forne Tostenns dater, menn the berette, att same sag hagde til forne veritt hidt jndsteffne for laugmandenn och tha ere the om same threttе bleffuit wennligen och vell forligtte, och ther paa fremlagde ett pergamendtz contracts breff aar ephter gudtz byrdt 1569 thend thridie søgne epther sanctij Pouelszdag her paa molstuenn vdj Obslo aff Niels Stub, laugmand ther samestedtz, frere [): flere] guode mend offfuеruerindis, wdgiffuit, lydendisvdj szinn meening, att paa thett ald threttе och venighett kunde needer leggis, haffuer the giordt en wennlig forligelsze emellom Tordt Wister paa sinn egne och med arffuingers wegne och Suend Breuig, Thorger Hun og Pouell Rattnisz paa thend andenn sziide effther alle thieris ja och sambtøcke, som stande schulle till euig thidt, vdj saa maade, att Suennd, Torger och Pouelll schulle paa thieris egne och thieris medarffuingis wegne giffue forne Tord Wister och hans medarfuinge 36 daler att bethale jndenn sanctj Michelszdag ther nes epther kommendis for ald tilthale, were szig hisz thet were kunde i løst och fast, til thend dag for forne Tore Wister och hans medarffuinge, tisligelste for Jngeborig Tostensdotter arffuinge til euig thidt, och huisz breffue, som fandis paa thene dag hosz forne Tore Wister och hans medarffuinge, schulle were døde och macteløsz, epther som same breffue vide formelder, och satte forne Rolff och hans medarffuing well vdj alle rette, om the jo ickj epther forne contractes lydelsze burde for thend szag vttilthalidt att were.

Ther till suaride forne Einer och hans medarffuinger, att the aldrig hagde med weritt, same contract att beuilge eller sambtøcke, men hagde Thor Wister jndgangitt nogenn contract, tha motte hand ther til for szinn ahnpartt att szuare och meenthe epther lougenn jndenn [(: jngen] kunde vere mectig at contractere thenom thieris rettighedt fran vdj nogenn maade och the med forne contract ickj kunde holdis fran thieris rettighedt, ther som thieris egen fader thend end giordt hagde, menthe the thenom ligeuell nu epther thieris død epther Norgis loug att haffue rett till att thale paa thieris odell och burde ther egienn til att komme epther lougenn, med mange flere ord och thale, thenom ther om paa bode szider emellom løb.

Bleff ther saa paa for rette affsagd, att huisz contract, forne Tord Vister haffuer giordt, bør hanom for szinn ahnpartt, saa widt szeg thend forstrecke kand, att holde, menn the andre hans medarffuinge bør same contract ickj att vndgielde, epthertj thett ickj beuiszis, thenom att haffue offuer weritt och thett vdj nogenn maade sambtyct och ickj heller nu will were forne Todt sligtt bestendig, ey heller beuiszis, handom aff themnom til sligtt att giøre haffuer hagdt nogenn fuldmact, menn thersom forne Rolff och hansz arffuing eller thieris foreldere ther for epther forne contracts lydelsze haffuer vdgiffuit nogenn pendinge, bør the eller theeris arffuinge, som same pending opboritt haffuer, egienn att giffue och til forne Rolff och hans arffuinge frann thenom att vdgiffue och sidenn bør forne Rolff och hanns medarffuinge fran thenom att vdlegge huisz gotz, som forne Tryg paa forne Jngeborig Tostennsz dotters wegne til seg anamit haffuer och the ickj kand aff beuisze med nogactige breffue och szegell, at forne Tryg eller hans arffuinge alrede haffuer fran thenom vdlagtt till forne Jngeborig eller hindis arffuinge, och thersom ickj kand beuiszis, nogenn endeligtt siffte att were giortt och gangidt emellom forne Tryg Eluffsenn och hans breder Tostenn Eluffszenn eller begie thieris arffuinge om huisz gotz, forne brødere effther begie thieris forelderne arffuiligenn er til faldenn, tha bør forne Tostenn och Trygs arffuinge ther om att komme med huer andere thill jaffnet och thett att schifftes theom emelom, som chtistligtt och rett kand were epther lougenn, och bør thett for laugmandenn at jndkomme och hand att grandske och for fare och eendeligenn døme ther paa, om sligtt syskenn skiffte er thenom saa nogacteligenn emellom gangidt, som thett szig bør widt mact att bliffue epther Norgis loug eller ickj.

Tiill windisbyrd haffue wij med forne Mougennns Suale och hand med osz thrøct woritz signether her nedenn fore.

Datum, anno, die et loco ut supra.»[964]

(Barn X:345, Far XII:1377, Mor XII:1378)

Gift

Barn:

Jon Aslachsen Onstad. Levde 1560. Levde 1591 på Onstad, Skiptvet (ØF). Død omkring 1600. (Se X:345).

964 Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 557-559, 562, 593.

Simen Aslachsen Hoel Store. Levde 1572. Levde fra 1591 til 1604 på Hoel Store, Askim (ØF). Død før 1610 på Hoel Store, Askim (ØF). (Se XI:619).

XI:705 fm fm mf ff ff f

Borger Hoie Nordre. Gårdbruker. Levde 1562 på Hoie Nordre, Eidsberg (ØF).

Borger var antagelig far til Baard Borgersen

Nord-Hoie var krongods fra før 1600, men hvordan gården kom under kronen er ikke kjent.

En mulighet kan være at den ble inndratt for et større brotsverk, og da ligger det nær å tenke på Borger Hoie som levde i midten av 1500-åra. Han hadde benyttet seg av skriveren Peder Brun på Vestre Haga til å forandre et gammelt pergamentsbrev for å tilvinne seg eiendom ved å lage ny tekst,

«hvad hannom godt tøchte»,

men med de gamle seglene i behold. Borger måtte tilstå at det hang slik sammen og fikk følgende dom i 1562:

«Blev derpå så for rette avsagt, at fornevnte Borger Hoie dermed skal ha forbrutt under Kongen og Norges krone alt så meget odelsgods som han nu eiendes var, fra seg og alle sine arvinger, til kronen til evig eiendom; sammeledes sin hals og boslodd til sitt herskap på Kongens vegne, uten Kongen vil bedre gjort have, da fare han som loven sier i ubotesmålom.» (DN XIII 719, lagmannsdom i Oslo 27.07.1562.)

Hva Borger eide, er ikke nevnt, men det er mulig det var Nord-Hoie, som i de følgende hundre årene var krongods, og dessuten «Stensrud Ødegaard der underliggende.»

Peder Brun ble ført til Akershus av futen i Heggen og Frøland, Hans Fynbo, og etter dom av lagmannen i Oslo, Pros Lauritsen, ble Peder Brun hengt for sin bedrift.[965]

(Barn X:353)

Gift

Barn:

Baard Borgersen Brødremoen Vestre. Levde 1563 på Brødremoen Vestre, Eidsberg (ØF). (Se X:353).

XI:707 fm fm mf ff fm f

Baard ???. Odelsbonde.

Baard hadde følgende barn (minst):
Anund, far til Peder på Rygge i Hobøl.
Ulvhild, gift med Paul Evensen fra Søndre Langsætter, mor til Thord Paulsen Mære.
Kirsten, mor til Niels Ski.
Live, gift med Baard Borgersen Vestre Brødremoen,
mor til Borger Baardsen Skibsrud/Vestre Brødremoen.
Rønnaug, mor til Henrik Hansen Sletner.

Et skifte som ble avholdt på Rygge i Hobøl 21.03.1622 etter Peder Anundsen viser at Rønnaug og Live var søstre:

«Wy effterschreffne Aslack Rigeszemb, Suende Huull, Askild Houg, Annders greager, Nerij Houffinn och Mickell Merenn, Sorene Laugrettismennd Vdj Moszedall Sambtt Jenns Christensszønn thingschriffuer, giørre Witterligt, Ad Ano 1622 thennd 21 Martij Ware Wij paa Rigenn ibedem offueruerendis Hederlig och Wellerde Manndt Her Adriann Hansszøn Sogneprest till Hobell, Erlig och Welact Christenn Christensszønn fogitt offuer Rackestadt Lheenn, och Jonn schrigstadt Lensmanndt, effter Som wij aff forne Lensmannd Var tilneffndt Saa och tilbedenn, Aff Anne Olluffsdatter, att Lodnne och bytte Jmellom hinde, och Hindis MedArffuinger, Huis Arffue, baade Wdj Løsze och fasteguodts, Som thømpttis effter Affgangenn Peder Anundszønn paa Rigen :/ gudt hanns Siell benaade /: Daa fremkom beschedelige Manndt Iffuer Ringstadt Aff Thrøgstadsogenn, Som medt schrifftelige fuldmachtt paa forne Anne Olluffsdatters Wegnne, Som for Sinn schrøbelighedts Skyldt lae widt Sengen Fremkreffuede til Arffueschiffte effter S. Peder Ringenn,

thordt Poffuelszønn paa Merim Som er Vluildt Borisdatters Sønn,
Niels Skiæ Som er Kierstenn Borisdatters Sønn,
Borger Skibsrudt, och hanns broder Helge bordszønn, Som er Liffue bordsdatters Sønner,
Hendrick Slettner Som er Rønow Bordtsdatters Sønn
:/ Som Alle er Affgangenn Peder Rigenns fadersøsters Sønner
:/: Echttefødtt Huer aff Samfæde Søster Kommenn /: Sambtt
Madts flackestadt och Poffuel gurødt, Paa dieris Hustruers thorgun och Anne olluffsdatters Wegnne,
Som er Affgangenn Peder Rigenns :/ farbroders Sønnedøttre /:
disze Alle forne paa fædernne Siide.
Endt paa Mødernne Siide,
forne thordt poffuelszønn paa Merim, och baardt Jonsszønn paa Skiørtorp och med Arffuing,

965 Gårdshistorie for Eidsborg og Askim, Bind I, side 558-559, 569-570, 697.

Som er Affgangenn Peder Rigenns :/ Moderbrødre Sønner :/: ægchtte føde,
huer aff Sinn broder Kommenn :/
Knudt Kalsrrødt paa Sinn hustru barbru oldatters [!] och
Christenn Langsetter paa Sinn Quinde Karenn Smidtsdatters Vegne,
Som Var Affgangenn Peder Rigens :/ Moderbrøredøttre /:
Daa war tilstede møtt Welforstandige Manndt Effuendt Leckum Lensmanndt J Etzbergsogenn, medt schrifftlige fuldmachtt paa Helloff Bordszønn paa Brødermoenn schouff Hanns Wegnne, Och Mats fiøs fuldmechttig paa Hendrick Slettners Wegnne, Saa och Olluff Skiørtorp fuldmechttig paa Baard Jonszønns och MedArffuingers Wegnne, Saa Well Som dj Andre forne Sielff Personligenn, och Sig forspurde huemb neste och rette Arffuinger Burde at Werre, effter Affgangenn Peder Anundszønn, effter fædernne, och Mødernne, baade Wdj Løsze och fasteguodts. Och der huos opregnitt hanns Effterladendis Odels Jordt,
:/ Som war først paa fædernne side /:
Vdj Lier i Askimbsogenn - 15 lispundt,
Och paa :/ Mødernne Siide /:
Vdj Rigenn I Hobelsogenn - 18½ lispundt,
Vdj enn Engenes Vnder Hallenschouffuen ibedem 2 lispund, och
Vdj thillieschiør i Etsbergsogenn - 15 lispund
:/ berette och, att skulde Eige Enn firing Wdj thetturenn /:
Daa fremkom och Effuend Tordszønn, Som fremlagde itt gaffuebreff paa thiende och fierdingsgaffue S. Peder Rigenn, och forne Hanns hustru Anne Olluffsdatter hanom giffuet haffde, Huilckenn breff och gaffue forne Anne Olluffsdatter hanom paa Sinn Anpartt :/ fuldkomeligenn tilstoedt /: Menn S. Peder Rigenns, Arffuinger, dette icke Wilde Samtøcke, effterdj Same gaffuebreff icke War louligen Liust och forkyndt Jnndenn S. Peder Anundszønn Leffuede, och Samme Aar dett War giffuett Efter Loffuen, :/ och forne Anne olluffsdatter, S. Peder Rigenns Effterleffuersche /: Daa goduiligenn opgaff S. Peder Anundszønns Effterladendis Odelsguodts, Saa Witt hind kunde widkomme, att matte byttis hanns Arffuinger Jmellom, War daa forne Arffuinger Domb i Sagenn begierendis, Bleff Saa forefundenn och for Retten Affsagdt, Att forne Thordt Poffuelszønn paa Meremb, Niels Skiæ :/ borger Skibsrødt, och hanns broder Hellof Bordszønn, paa enn Søsterlodt /: och Hendrick Slettner och dieris medArffuinger, aff forne Samfæde Søster er Komenn, Skall Wige till denn odels Jordt, Som er S. Peder Anundszønns fædernne odels Jordt: /: Huer Arffuing till Sin Søster laadt effter loffuenn /: Saa Vell Som till Hanns Effterladendis løsszøre, Och forne thordt Poffuelszønn paa Merimb, och baardt Jonsszønn paa Skiørtorp :/ Som er S. Peder Rigenns Moderbroders sønner och med[?]Arffuinge æchtteføde, bør at Wige Thill forne Hanns Mødernne Odels Jordt, Menn Madtz flackestadt och Poffuell gurødt paa dieris Hustruers thorgun och Anne Olluffsdøtters Wegnne, :/ Som er Sallig Peder Rigenns farbroders Sønne døttre /: Wiste wij icke att Kunde Nae den Arffue effterdj Same Søstre er enn led Vdt mere fra forne Peder Anundszønn,

Enndt Huad Sig belanger dj thiende Och firdinsgaffuer, forne Effuenndt thordszønn er giffuett, schall Hanndt tiluige och beholde denn Halffuepartt :/ forne Anne Olluffsdatter hanom Endnu fuldkomeligenn Hiemller /: Menn denn Andenn Halffuepartt Som icke louligenn er Liust till thinge, same Aar dett er giffuett effter loffuen, och Arffuingerne Ey wille Samtøcke, Kanndt icke Holdis, dog bør forne Effuendt, att Haffue aff denndt Andenn halffue boe, som Peder Rigenns Arffuinger tilfalder, for sex Aars thieniste lønn, Aarligenn 3 daller for lønn och kleder, Som beløber 18 daller, och dett Aff S. Peder Anundszønns Effterladendis løsszøre att Afftagis, Wdenn Woris thilbørlig offuerdomere dett Anderledis Will forefinde, thill Widtnisbyrdt Woris Signetter her Wndertrøchtt,
Actum Anno die et loco vt supra
[Merker etter syv segl] - Je[ns] Christenssz[en]»[966]

(Barn X:354)

Gift

Barn:

Live Baardsdatter Brødremoen. (Se X:354).
Rønnaug Baardsdatter Sletner. Levde fra 1552 til 1567. (Se XI:522).

XI:1057 mf ff fm ff ff f

Torer Olluffsen Bergsjø. Levde 1520. Levde 1541 på Bergsjø, Hemnes, Høland (AK).

Torer var bruker av Bergsjø i 1541 i henhold til et vidneutsagn på tinget i Høland 08.10.1591.

Han hadde følgende barn (minst):
Olluff, overtok Bergsjø, gift med Ragnhild.
Ragnhild, gift med Halvor Børgersen Vennemo i Hemnes, Høland.
Birgitte, levde i 1591.[967]

966 RA diplom 21. mars 1622, Rygge i Hobøl - papir. Odd Ottesen: Eivind Smedssons etterslekt - Del 1, NST, Bind XXXV, hefte 1, (1995), side 13-48.

967 Johan Garder: Bergsjø i Høland, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 110. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 560, 562, 597. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 4, side 137.

(Barn X:529, Far XII:2113)

Gift

Barn:

Olluff Torersen Bergsjø. Levde fra 1535 til 1571 på Bergsjø, Hemnes, Høland (AK). (Se X:529).

XI:1061 mf ff fm ff mf f

Torchild ???. Født omkring 1470. Levde omkring 1500.

Vi vet ikke hvor Torchild bodde. Han er kun kjent gjennom sønnen Halles patronymikon og bør være født omkring 1470.

Det er mulig at hans kone levde i 1554. Ifølge et diplom datert på Birkenes, Rakkestad, den 28.09.1554 gjorde en Halle Torchildsen på sin ikke navngitte mors vegne og Erland Johansen rede for sitt innbyrdes slektskapsforhold og sin odelsrett til Korum, Rakkestad. Halle nedstammet fra Arnbjørg Asgautsdatter og Erland fra Arnbjørgs fullbror Torleiv (DN XXI 1006). Det er mulig at denne Halle er identisk med Halle Torchildsen på Botner, selv om ingen av Halle Torchildsen Botners sønner eide jord i Rakkestad i begynnelsen av 1600-tallet.[968]

(Barn X:531)

Gift

Barn:

Halle Torchildsen Botner. Født omkring 1500. Levde fra 1528 til 1564 på Botner, Løken, Høland (AK). (Se X:531).

XI:1063 mf ff fm ff mm f

Mogens [Gulbrandsen?]. Levde omkring 1500.

I følge det vitneprov Halle Torchildsen Botner opptok i 1564, het hans svigerfar Mogens. Sannsynligvis var han fra Hølandstrakten, siden Halle må ha fått Enger, Høland, med sin kone.

Johan Garder skriver i sin artikkel om «Bergsjø i Høland» i Romerike Ættehistorielags Årbok:

Gyri Botners «sønn Halle Bergsjø eiet i 1610 østre Enger i Høland (Enger ødegård, ½ skippund skyld). I 1564 opptok imidlertid Halle Torkildsen Botner et vidneprov om sin hustrus slekt for å få bragt på det rene hennes odelsrett til samme Enger ødegård. Hensikten hermed måtte være at han ønsket å få gården i sin besiddelse ved hjelp av hustruens odel. Det passer da utmerket at Gyri Bergsjø som hans datter arver den og får sin fars oprinnelsesbevis på eiendommen, der er hennes mors odelsjord, med sig til Bergsjø. - Dette er ennu [dvs. omkring 1940] i slektens eie.

....

Hennes mor het Gjøe Mogensdatter og hennes morfar Mogens Gulbrandsen. Det er således hennes slektlinje der fører Gulbrandnavnet inn både i Bergsjø- og Botnerslekten.»

I en fotnot til sin bok om «Slekten Botner i Høland» noterer Odd Ottesen:

«Artikkelforfatteren Johan Garder (artikkelen er om slekten Bergsjø i Høland) henviser her til et diplom fra 1564 som ennå omkring 1940 eides av en av Bergsjøætten. Hvor dette diplomet befinner seg idag, har jeg ikke klart å finne ut av, det er ikke i Riksarkivet».

Senere - i et debattinnlegg i Digitalarkivets «Brukarforum» datert Kristiansand 01.04.2005 - skriver Ottesen bl. a.:

«Siden hen (omkring 1988) kom jeg over en avskrift av Garders kilde i det som nå heter Kjeldeskriftavdelingen ved Riksarkivet. (Dette brevet er innlånt ved J. Garder, fra gullsmed C. Berg som var fra Bergsjø. 1564-dokumentet er med andre ord 'et dokument i familiens eie'.) Her følger en språklig normalisert avskrift:

'Bekjennes jeg Amund Gulbrandsson med dette mitt åpne brev at jeg var hjemme til Guds og min ed andre dag påske anno domini 1564 at spurte meg beskedelig mann Halle Torkjellsson om hans kvinnes skylderband som er min brordatter som er først Gjøa Monsdatter og hans mor het Gjøa og hadde hun en mor het Ragnhild Torersdotter og førnevnte Ragnhild hadde en bror het Henrik sambåren søsken etter far og mor og førnevnte Henrik solgte en ødegård liggende i ytre Høland ved navn Enger med luter og lunder som det til ligger og ligget har at så i sannhet er trykker jeg mitt signet neden for dette mitt åpne brev som gjort var år og dag som før sagt."

Dette må vel da forstås slik: Halle Torkjellsson var gift med Gjøa Monsdotter, datter av Mons, sønn av Gjøa, datter av Ragnhild Torersdotter, fullsøster av Henrik [Torersson]. Om Mons (Mogens) er samfedre bror av Amund Gulbrandsson fremgår altså ikke.

Den Enger-gård i Hemnes i Høland som var ødegård, nemlig Østre Enger, var i tiden 1610-1650 eid av Halle Gunnarsson Bergsjø i Høland, som jeg regner som dattersønn av Halle Torkjellsson på Botner. Det er vel derfor all grunn til å tro at den Halle som nevnes i nevnte brev av 1564 er mannen på Botner. Men hvor hans svigerfar Mons (Gulbrandsson?) og dennes bror, Amund Gulbrandsson, har bodd, er helt uavklart. Ei heller har jeg ennå gjort noe

968 Odd Ottesen: Slekten Botner i Høland, side 13, 16-17, 27. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 584.

alvorlig forsøk på å identifisere (om mulig) Henrik Torersson.»

Det kan bemerkes at Mogens datter, Gjøa, døpte sin eldste kjente sønn Gulbrand. Dette er vel en sterk indikasjon på at Mogens og Amund hadde samme far og at hans patrinymikon var Gulbrandsen.

I et debattinnlegg i Digitalarkivets «Brukarforum», datert Kristiansand 20.11.2002, skrev Ottesen bl.a.:
«I 'Slekten Botner' antydet jeg at Halle Torkjellssons svigerfar Mons Gudbrandsson(?) kunne være identisk med Mons på O, nevnt 1528. Denne antagelsen anser jeg nå som så svakt fundert, at den bør falle.»

Det Ottesen refererer til er følgende. I boken «Slekten Botner i Høland» ga han uttrykk for at Mogens kunne være den samme som den Mogens (Magnus) Gulbrandsen som nevnes som lagrettemann i to diplomer utstedt på gården Nordvi, Stange, den 04.10.1527 (DN IV 1087 og 1088), da væpneren Mogens Trulsen (Handingmand) makeskiftet til seg en del i gården Mellom Vie i Ottestad på Hedmarken.

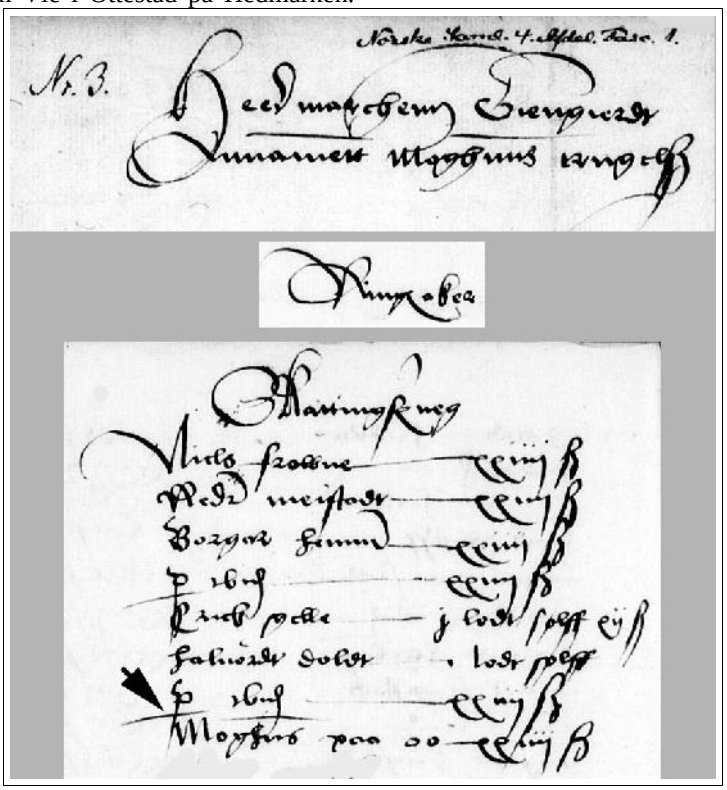

Gjengjerden af Hedemarken 1528. Ringsaker prestegjeld (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 6, litra 3, folio 14). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-1570)», bind 4, hefte 1, side 103.

Utdrag fra «Gjengjerden aff Hedemarken» 1528:
«Heedmarchenn Giengierdt
Annammett Moghenns Trugelsen
Ringsaker
Skatting ferneg(!)
...
Moghens paa Oo ... xxiiij ß».

Han antok at denne Mogens Gulbrandsen sannsynligvis var identisk med Mogens på O som nevnes i gjengjerden i 1528 og betalte 1½ mark i skatt.

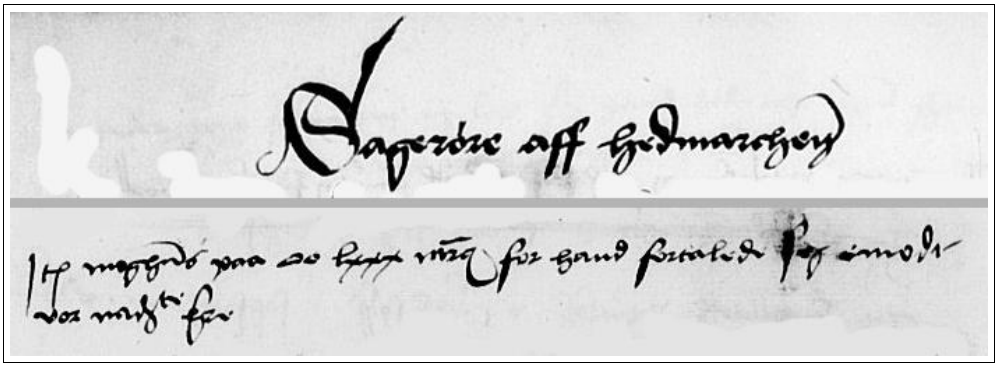

Akershus Slots Indtægts-Regnskab 1528-29. Sagerøre aff Hedmarchen (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 2, legg 1, litra 10, folio 74). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-1570)», bind 4, hefte 2, side 341.

Utdrag fra «Akershus Slots Indtægts-Regnskab 1528-29»:

«Sagerøre aff Hedmarchen»

«Jtem Moghens paa Oo 1xxx march for hand fortalede seg emodt vor nadte herre».

Han skrev videre:

«På samme tid (sakøre av Hedmarken 1528-1529) måtte Mogens på O bøte med hele 80 mark «for hand fortalede seg emodt vor nadte herre». Vi kan ikke med sikkerhet vite om Mogens på O eide den gården han satt på, men når han har kunnet stille seg så åpen for hogg at han påfører seg selv en så stor bot som på 80 mark, må han rimeligvis være noe annet enn en vanlig leilending. Derfor er det mest sannsynlig at Mogens Gulbrandsen(?) på O er en etterkommer av Eivind Gyrdsson. Dette vil også kunne forklare - alle forbehold tatt i betraktning - hvordan Halle Torkildsen Botners svigerfar, Mogens Gulbrandsen, har kunnet eie jordegods i Høland selv om han ikke var fra distriktet.

Gården O kan således ha vært morsarven til brødrene Gulbrand og Eivind Hallessønner. Det kan være årsaken til at gården ble delt dem imellom hva eierandelene angår, for Eivind Hallesen ble jo ikke boende på O. Gården Botner derimot må åpenbart ha tilhørt farsætten, for som (antagelig) eldste sønn overtok Gulbrand den udelt.

Jeg stiller derfor opp følgende teori: Eivind Gyrdsson har hatt to sønner. Den ene kan være den Jon Eivindsson som nevnes som den nestsiste av i alt ti lagrettemenn i et diplom datert på Hamar 31.03.1457 (DN II 817). Eivind Gyrdsson nevnes i samme brev som nummer tre, og det er ingen umulighet at Jon Eivindsson er hans sønn. Det at Jon nevnes nestsist kan tyde på at han er en ung mann, og Eivind Gyrdsson kan godt ha hatt en myndig sønn på den tiden. Den eldste av Eivind Gyrdssons (hypotetiske) sønner - kanskje Jon Eivindsson - har overtatt gården O, og fra ham nedstammer Mogens Gulbrandsen på O (eller Mogens hustru). Den yngste av sønnene har overtatt gården Botner, og fra ham nedstammer Halle Torkildsen Botner og den yngre Botnerslekt.

Det kan gjøres en innvending mot at Halle Torkildsen Botners svigerfar Mogens Gulbrandsen er identisk med Mogens på O (1528) og nedstammer fra Eivind Gyrdsson, nemlig at Halle og hans kone Giøa i så fall vel har vært for nært beslektet til å kunne inngå ekteskap. For Halle har vel i så fall vært tremenning av sin svigerfar. Men for det første må giftermålet mellom Halle og Giøa ha funnet sted kort tid etter reformasjonen, altså i et slags vakuum etter sammenbruddet av den gamle kirkelige ordning og før den nye effektive reformerte statskirke. Dessuten kunne man alltids få dispensasjon til et slikt ekteskap mellom beslektede.»

[Fotnote:]

«Jon Eivindsson har figurert som Eiving Gyrdssons sønn på en lang rekke stamtavler i norsk slektshistorisk litteratur. "Debuten" synes å ha vært i en stor stamtavle over Sudreimsættens ætlinger, til s. 262 i [Dansk] Personalhistorisk Tidsskrift, 1. rekke, 3. bind (Kbh. 1882).»

I et debattinnlegg i Digitalarkivets «Brukarforum» datert 31.03.2005 skriver Tore H Vigerust:

«Vi kan ikke ta eventuelle opplysninger fra 1700-tallet om at folket på Botner nedstammer i rett mannslinje fra jutuler og andre førkristne kjemper (av forfattere som Reiar Gjellebøl; Wilse m fl), ei heller fra adelige på gården på 1400-tallet (noe som ikke nevnes i 1700-talls-kilder).Men det er rimelig at Botnerfolket ca 1600 stammer (på manns- og / eller kvinnesiden) fra en av de to brødrene av O-ætten, Eivind Gjordsson, nevnt 1438-1471, og Jon Gjordsson (på Botner?), kjent 1438-1448. Slektskapet kan gå via Nils Jensson. Eller via Mogens O. Eller utenom både Nils Jensson og Mogens O. (Jeg mener det fortsatt er mulig at denne Mogens O 1528 kan være identisk med den hallandske adelsmannen Mogens 0.)»[969]

(Barn X:532, Mor XII:2126)

969 H. J.Huitfeldt-Kaas: «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-1570)» (Bind 4, hefte 1, Christiania 1903) - VIII Gjengjerden af Hedemarken 1528, side 103. H. J.Huitfeldt-Kaas: «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-1570)» (Bind 4, hefte 2, Christiania 1906) - XVII Akershus Slots Indtægts-Regnskab 1528-29, side 341. Johan Garder: Bergsjø i Høland, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 111-12. Odd Ottesen: Slekten Botner i Høland, side 14-16, 28, 92, 94. Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (Bind 4, Chra. 1906), side 103 og 341. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 548, 584, 597.

Gift

Barn:

Giøa Mogensdatter. Levde 1530. Levde 1545 på Botner, Løken, Høland (AK). (Se X:532).

XI:1085 mf ff fm mm mf f

Joen Torgautsen Eek. Odelsbonde, lensmann. Levde 1543. Levde 1570 på Eek, Askim (ØF).

Det er selve trenavnet Ek eller Eik som her er brukt som gårdsnavn. Vi har mange andre gårder med trenavn også, f.eks. Gran, Furu, Bjerk, Hassel, Ask, osv. Rygh mener at det må ha vært et særlig iøyenfallende eksemplar av arten på disse stedene, siden hele gården har fått navn etter treet.

Navnet ble, som de fleste andre gårdsnavn, skrevet på forskjellige måter. I 1593, da gården nevnes første gang, heter den «Eg». I 1604 heter den «Ægh», i 1609 «Eegh», i 1612 «Egh» og 1723 «Eeg».

Gården betegnes i 1604 som fullgård eller helgård.

I 1560 hadde Joen vært lensmann (NRA, OB, diplom av 12.11.1591, original på papir).

Ulf Grøndahl har i «Gårdshistorie for Askim» plassert Joen på Nordre Rom, men mest sannsynlig bodde han på Eik, da det i en arvestrid i 1609 vises til en lagmannsdom «Som er vdtgiffuenn I Fredrichstadt Immellom Joenn Eegh och forsch:ne Simen» [lensmann Simen Aslachsen på Store Hoel i Askim].

I mars 1572 ble det avsagt dom på Oslo lagting for at Joen Torgautsen skulle beholde Vestre Eik i Askim, siden han ved gamle brev hadde bevist sin rett til gården. Han skulle gi Haavard Toresen årlig landskyld av en part i gården som Haavard eide:

«1572 then første søgne for midfast [10. mars].
Jonn Torgudtzen skall beholle vestre Eik effthe(r) [hans Breffs lydelze 1) [te gamle breffue vtgiffuen i k. H; tidt [han 2) her j Rete lagdis 3) met Byxlenn och huis Hoffuir Toresen [agher th(e)r 2) j skall Jon giffue hannom aarligen Landskyld aff hans part 4)».
1) Fra [igjen udslettet.
2) Fra [tilskrevet over Linien.
3) Fra [tilskrevet i Margenen med Henvisning hid.
4) Hele denne Afdeling er overstreget.

Han er ellers nevnt både i 1572 og 1573 på Oslo lagting sammen med Saxe Rom (jfr. Stub side 21, 51).

Om Joens øvrige jordegods er lite kjent, men han hadde eid en større part i Olberg i Askim. Joen var 28.09.1554 part i en delesgang mellom Tarm og Olberg, og eide åpenbart 24 øresbol i Olberg (DN XXI 1005). Hans motparter var Salmund Sjursen og Ivar Olsen:
«Ollum mannd them som thette breff ser helder hører sender gutorm haluordszen søffrin Juerszen olbøn haluordszen Jngebrith trulszen hoken elingszen torbøn Neridszen børn ingebritszen eleff Jellszen erick gotszen Rollff haluordszen olluff gunderszen och Reder Assmundszen lagretis mennd kunndgørendis ath wij wore aa deless gongh mellem tarm och olbergh santhe mykels aften Anno Dni. 1554 wore wij ther tiill *bende aff enne halffue Jon torgotszen en aff anden halffue salmund siugerszen och Juer ol- luffszen ath granske och forffare Reth delle mellem forne gorde efter som Rigenssrods affskurd wttuisser och indeholth, giinge wij tha tiill samens och grangeuiligen offuer soghe skogh och mark paa bodessider och then hage som the tretede wm, tha efter the proff och skell som tha for oss kom och wor egen samsyn ath forne *salmand och Juer haffde fformyketh wtuegen tiill sin gordth efter hans boltalds lydelsze, och forne Jon haffde ingen wtuegh tiill sin gord efter hans bordtals lydelsze thy forne Jon ogger xxiiij øresboll tiill sin gord en forne salmund och Juer wten vij øresboll thy wor thet wor dom ath forne Jon och hans arffui(n)ge skall Nythe bruke och beholde tiill euerdeligen egendom halffparten hagen then sødre luten som liger østen for gerdeth och tiill ødegorden och skall thette wbrytendes holdes efter dine dagh ath saa y sanheth er henger wij wore inssigeler Neden for thette breff datum Wth supera»
Sammendrag:
12 lagrettemenn kunngjør delesgang mellom gardene Tarm og Olberg (i Askim), foretatt av dem i samsvar med en "riksrådsorskurd" etter krav fra Jon Torgautsson på den ene side og Salmund Sjugurdsson og Ivar Olavsson på den annen side.

I en rettssak 25.06.1655 mellom Mikkel Torp og arvingene etter Torgaut Joensen på Nordre Rom, ble Salmund Sjursens pantebrev på Olberg fremlagt. Joens sønn, Torgaut, eide på 1600-tallet bondegodset i Olberg.

Joens far var etter alt å dømme Torgaut Oluffsen som i sin tid hadde kjøpt en part i Bergerdalsfossen i Hovin.

Joen var far til Torgaut Joensen som brukte Nordre Rom i 1593 og frem til 1618, skifte 02.03.1618.[970]

(Barn X:543, Far XII:2169)

970 H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 6 (p. 10), 21 (p. 44) og 51 (p. 96). Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 207, 599; Bind 3, side 306. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 535, 591. Sten Høyendahl: Guttul Torkelsrud og hans etterslekt, NST Bind XL (2005). side 20-21.

Gift med neste ane.

Barn:

Torgaut Joensen Rom Nordre. Levde 1560. Død omkring 1618 på Rom Nordre, Askim (ØF). (Se X:543).

XI:1086 mf ff fm mm mf m

??? Mattisdatter Hoel Store.

Joen var gift med en datter til Mattis Narvesen og Bothild Saxesdatter på Store Hoel.[971]

(Barn X:543, Far XII:2171, Mor XII:2172)

Gift med forrige ane.

XI:1121 mf ff mm ff ff f

Semming Gislesen Vaagstad. Levde omkring 1500.

Semming var enten bruker av Mellom-Vaagstad i Nes eller Seim i Sør-Odal.

Vaagstad ligger i delvis kupert terreng, og jorda består av leirmold. Grensene i dag er temmelig forskjellige fra de opprinnelige grensene, da en av de tre gamle gårdene, Mellom-Vaagstad, er nedlagt. Ifølge et kart fra omkring 1805 gikk grensene for innmarka på Vaagstad slik: I nord mot Vorma, i øst mot Haug, Bjørk og Ellingstad, i vest mot Fenstad og i sør mot utmarka.

Rygh antar at navnet Vaagstad er sammensatt av mannsnavnet «Valgarðr» og staðir». Skrivemåten har ned gjennom tidene vært «i Vaghœstodum» (1386), «i Vaghastadum», «i Vagastadum, Vahastad, «a Vaghastodum» (Biskop Eystein), «a Vaghestodum» (1400), «a Waghastadhom (1457), Wogestad (ca. 1520), Vogstadt (1578), Wogestadt (1594), Waagstad (1617) og Wogstad (1666 og 1722).

Gården ble vel som de fleste andre stad-gårder ryddet i vikingtiden, og i høymiddelalderen var gården sannsynligvis delt i 4 bruk. Skattelistene fra 1577 viser at en av de tre gårdene som eksisterte da, hadde et tillegg i vissøreskatten, og slike tillegg bruker å skrive seg fra en nedlagt gård. I tiden etter svartedauen var Vaagstad delt i tre bruk, Nordre, Mellom- og Søndre Vaagstad.

Mellom-Vaagstad var fullgård i gammelnorsk tid, og det ser ut til at gården var temmlig stor. Skylda i 1647 og senere var på 3 skippund tunge. Den skattet i 1657 av 4 hester, 20 fe, 8 sauer, 3 svin og 2 geiter. I 1661 var det ikke skog til husbehov, i 1665 ble det betalt tiende av 20 tønner blandkorn, 47½ tønner havre og 2½ tønner hamalkorn.

Semming var antagelig gift med en datter til Otter Iversen Aarstad i Oppstad.

Sønnen Gisle ble bruker av Seim og senere av Haug. Hans sønner fortsatte så på Mellom-Vaagstad (Semming), Seim i Sør-Odal (Otter), Haug i Nord-Odal og Runni i Nes (Nils), Slaastad i Sør-Odal (Sjønne) og Søndre Vaagstad (svigersønnen(?) Søren). Datteren Mari ble gift til Øvre Valstad i Nes (Embret Tostensen) og en annen datter muligens til Arnestad i Nes (Anders).

Trolig hadde Semming også sønnen eller svigersønnen Anders, bruker av Arnestad i Nes. Hans sønn, Finn Andersen, var bruker av Haug fra ca. 1620 til han døde ca. 1658.[972]

Utdrag av registeret over bønder som måtte bøte etter drapet på fogden Lasse Skjold (DN XIII 162):
«Register paa the bøndere som sloge Lass Skiold i hiell [yh: 1] aar etc. xc nono dominica reminiscere etc.
....
Odall [yh: 15]
Asgwd [Hwg {1} [i Tawgl j punds kedell {2}
....
Gisle Gelosson i Semme #j quinttin oc sex lod
Halword Gwllesson i Owle #j quinttin mynne iij lod sylff
....
Etter Ywersson i Aarnstad vij lod et quintin mynne
....
Noter:
{1} Fra [igjen udslettet. - tilbake
{2} Fra [tilskrevet med andet Blæk. - tilbake
{3} Först har der staaet: j otte marck tynkanne, som er udslettet. tilbake
Tillegg:
Udenpaa Omslaget: Register paa the bönder

971 Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 599; Bind 3, side 306.

972 Birger Kirkeby: Sør-Odal Bygdebok, Gards- og slektshistorie, Bind VIII, side 562. Birger Kirkeby: Nord-Odal Bygdebok, Gards- og slektshistorie, Bind II, side 177, 186-187. Thor Hexeberg: Nes på Romerike, Gardshistorie, Bind II, side 248, 258.

Sammendrag:
Register paa de Bönder i Nes Sogn, Odalen og Eidsvold Sogn, der havde ihjelslaaet (Hr. Knud Alfssöns) Foged Lasse Skjold (1497), og paa hvad de derfor skulle betale i Böder.
Kilde:
Efter den originale Regnskabsbog p. Papir in 4to, indb. i Perg., i danske Geheime-arkiv (Norsk Saml. IV Afdel., Fasc. 2, No. 6), S. 1-23. Det nederste af hvertBlad bortsmuldret, hvorfor Summerne, der ere skrevne med en anden Haand endRegnskabet, tildels mangle. (Jfr. Dipl. Norv. II No. 996 og 1001 samt No. 163-64 nedenfor)».

Otter måtte også bøte 4 skilling i atterstad [restanse] i januar 1500 (DN XIII 164):
«Thette effther ne haffuer ieg vpboret aff then atterstade [yh: 1] som the bonder stode igeen met the som sloge Lasse Skiold vdi hiæll aar etc. vc
Fførst vdi Odaall Soghen
....
Jtem Otter Ywerson iiii #B
....».

(Barn X:561, Far XII:2241)

Gift

Barn:

Gisle Semmingsen Seim/Haug. Levde 1579. Levde fra 1593 til 1605 på Seim, Sør-Odal (HE). Levde fra 1608 til 1630 på Haug, Nord-Odal (HE). (Se X:561).

XI:1161 mf fm ff fm ff f

Kolbjørn Gjellestad. Gårdbruker. Levde 1528 på Gjellestad, Askim (ØF). Død før 1552 på Gjellestad, Askim (ØF).

Gjellestad var i middelalderen oppdelt i 3 bruk, og er nevnt i mange dokumenter fra den tid. Noe før 1400 hadde Ogmund på Gjellestad gitt en part i Nordre Kolstad i Askim for sin sambygding Aslach Blandhoels sjel. I 1400 avsto Trond Guttormsson og hans hustru Gunnild 8½ øresbol i Østre Gjellestad til Jon Ogmundsson og hans hustru Jorunn mot en del av Buskelsrud i Eidsberg. Jon Ogmundsson var trolig sønn til ovennevnte Ogmund. Aslach Jonsson ga i 1449 3 øresbol i Vestre Gjellestad til Paal Ogmundsson «fore sex ghanghandhe kyr». Hallvord Audunsson og hans hustru Rønnaug Jonsdotter byttet i 1450 til seg 2 øresbol i Østre Gjellestad med samtykke av Hallvords far, Audun Ingemundsson, og i 1452 solgte de ½ øresbol i gården til sognepresten i Eidsberg, sira Bjørn Aslachsson. Samme år ga Paal Ogmundsson 3 øresbol i Vestre Gjellestad til Otte Aslachsson, en part som hadde blitt pantsatt av Ottes far, Aslach Jonsson. I 1451 ble det kunngjort arveskifte etter Jon Ogmundsson og Jorunn Hallvordsdotter mellom barna Aslach, Ogmund og Rønnaug, og boet eide parter i Gjellestad og Kleven. Aslach fikk 9 øresbol i Vestre Gjellestad, mens Rønnaug og ektemannen Hallvord Audunsson fikk 2½ øresbol i Østre Gjellestad.

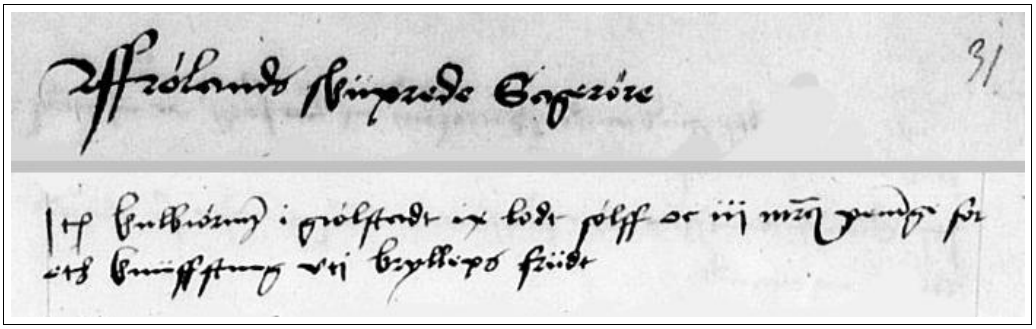

Akershus Slots Indtægts-Regnskab 1528-29. Ffrølands skiiprede, Sagerøre (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 2, legg 1, litra 10, folio 31). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-1570)», bind 4, hefte 1, side 319.

I 1528 måtte «Cholbiørnn i giølstadt» bøte 9 lodd sølv og 3 mark penninger for et knivstikk under bryllupsfred. Utdraget av bøtelisten viser:
«Ffrølands skiiprede Sagerøre
Jtem Cholbiørnn i giølstadt ix lodt sølff oc iij march peninge for eth kniffsting vtj brylleps friidt».

03.10.1551 ble det holdt skifte etter en Kolbjørn i Askim. Det er ikke oppgitt hvor han bodde, men han eide 1½ skippund i Fusk, Askim, og mye annet jordegods. Barna var Iffuer, Reier, Olluff og Ingerid, hun var gift med Bjørn Amundsen. På skiftebrevet er det tilføyd «Iuer delins skyftebreff», noe som trolig betyr at sønnen Iffuer på denne tiden brukte en av de mange Dæli-gårdene i distriktet, sannsynligvis Dæli i Askim, som var krongods.
Etter alt å dømme var det knivstikkeren Kolbjørn Gjellestad fra 1528 som det ble skiftet etter i oktober 1551. Også andre eiendomsforhold sannsynliggjør dette.

I oktober 1552 ble det opptatt vitneprov av Oluff Kolbjørnsen. Oluff hadde «paa kæresøndag» [3. april] året før vært på Gjellestad og hørt hva Alv Solerud, som trolig var fra Aremark, hadde sagt til «kolbyørn paa for:de

gilestad». Alv hadde overlatt sin hustrus rettigheter i Solerud til Kolbjørn, og også retten til å bruke alt det som Jon Tormodsson og hans far hadde lagt til Solerud. Haaken Tordsson kunne bekrefte Oluffs vitnemål.

Oluff var trolig den avdøde Kolbjørns sønn til tross for at det ikke anføres noe om slektskap. Mot dette kan innvendes at Oluff som den avdødes sønn ikke kunne være et upartisk vitne dersom det var oppstått strid om den omtalte parten i Solerud, men dokumentet fra 1552 dreier seg utelukkende om hans vitneprov, som kan ha blitt opptatt for å avklare hvorvidt Kolbjørn hadde hatt mer jordegods enn oppgitt under skiftebehandlingen. At boet ikke omfattet jord i Gjellestad, er ikke særlig oppsiktsvekkende. I begynnelsen av 1600-tallet ser vi mange eksempler på at godsrike bønder i indre Østfold ikke eide noe i gården de satt på.

Med unntak for Iffuer, har Kolbjørns barn ikke latt seg spore opp, men Kolbjørn Sekkelsten i Askim som nevnes i 1593, var trolig et barnebarn.

Kolbjørn eide ikke selv noe i gården, og ingen av hans barn ser ut til å ha overtatt den. Hans hustru hadde en søster som trolig hadde dattersønnen Guttul Bjørnsen. Han kom fra Råde og overtok Gjellestad omkring 1607 etter et kort opphold på Kykkelsrud. I det mellomliggende tidsrommet finner vi lagrettemannen Hans i 1564, den gjeldstiltalte Hallvord i 1574, kirkevergen Engebret i årene 1575-94 og Jøran i 1604 på Gjellestad. Det er imidlertid ikke kjent om noen av disse eide jord i gården og innbyrdes slektskapsforhold kan ikke påvises.

Landskylden i Gjellestad utgjorde 2 skippund 2 lispund tunge og 1 skinn. Halve kornskylden var bondegods. Resten av gården var oppstykket og fordelt på mange eiere. En part på 10 lispund hadde i mange år gitt inntekter til embetsmenn og tilhørte kanoniet i 1647, mens 5 lispund hørte til Eidsberg prestebol, 6 lispund til Skiptvet kirke og 1 skinn til Askim kirke.

Oppsitteren Guttul eide 16 lispund i Gjellestad i 1612 og fra 1618 hele bondegodset i gården på 1 skippund 1 lispund. At hele denne parten var kjøpegods, indikerer at han og hans hustru neppe var i nær slekt med tidligere eiere av gården, men hvem som eide bondegodset på 1500-tallet er ukjent.

Skifte etter Kolbjørn og hans hustru ble avholdt på Fusk 03.10.1551 (DN XXI 961):
«Ollum mannd them szom thette breff ser helder høre szender matis naruldszøn olluff och torbøn Neridszøner børn ingebrith søn och eleff igelszøn suorne laffretesmend kundgørendes ath wij wore paa fosk som liger i askemszogen loffuerdagen Nesth efter santhe myckels dagh Anno dnj. mdlj, wore wij ther tiill bene aff Juer, Reder olluff kolbøneszøner och børn amundszøn paa hans hustrus wegne ingerid kolbøndoter ath skifte tenem iorder i mellem som tømdes efter teres fader och moder gud teres siell haffue och helle the tha alle handom samen och wiille theth holle och haffue /l-/hu/-l/ huath wij giorde tenem j mellem, lutthneth wy forne Juer j sin luth xiij lispundt i fosk sem liger i askemszogen en fierding j sydre asser j samre sogen och ii½ lispundt i tomter i tomteszogen ligendes Jtem feck Reder i sin luth ½ pundt skyld i forne fosk och eth ½ pundt skyldt i Nørdre asser ligendes i tryckstadsogen, Jtem feck forne olluff j sith skifte vi ½ lispundt i eck ligendes i askemsogen en fierding skyld i solberg i samre sogen vi ½ lispundt skyld j frono i frone sogen ligendes och ii½ lyspundt skyld i forne tomter, sameledes feck forne børn paa hanss hustrus wegne forne ingeridt i sin luth vij lispundt i forne fosk och ther med helle the tha alle handom samen och Nøgdes allth theth wij giorde tenem i mellem och sagdes tha were schiifthesoter bode wm løsth och fasthe goss, ath saa i sanheth er tryker wij wore insigeler ned[en] for thette breff som giorth war ore och dagh som fore siger».
Tillegg:
Bakpå, fra 16. h.å.: Juer delins skyftebreff
Dato: 3. oktober 1551. Sted: [Føsk.]
Kilde:
Original på pergament i Riksarkivet. 5 segl.
Sammendrag:
5 svorne lagrettemenn kunngjør skifte som de har foretatt av fars- og morsarven til 4 søsken, Ivar, Reidar og Olav Kolbjørnssønner og Ingerid Kolbjørnsdotter, representert ved sin mann Bjørn Amundsson. Ivar får 13 lispund i Føsk i Askim sokn, 1 fjerding i Sydre Åser i samme sokn og 2½ lispund i Tomter i Tomter sokn. Reidar får ½ pund i Føsk, ½ pund i Nørdre Åser i Trøgstad sokn, Olav 6½ lispund i Eik i Askim sokn, 1 fjerding i Solberg i samme sokn, 6½ lispund i Frogn i Frogn sokn og 2½ lispund i Tomter. Bjørn fikk på sin hustrus vegne 7 lispund i Føsk.

Skiftet viser at hans gods besto av:
Fusk - 1½ skippund, dvs. hele bondedelen eller ¾ av hele gården.
Søndre Aaser - 1 fjerding.
Tomter i Tomter [-> feilskrift for Krokstad(!)] sogn - 5 lispund.
Nordre Aaser i Trøgstad sokn - ½ pund.
Eik - 6½ lispund.
Solberg - 1 fjerding.
Frogn i Frogn sokn - 6½ lispund.
tilsammen 3 skippund 8 lispund.

Jordepartene i Tomter var ifølge skiftebrevet «i tomteszogen liggendes», i Tomter sogn i Hobøl. Her finnes to gårder ved dette navnet, men begge disse var kirkegods, og det er åpenbart feilskrift for Tomter i Kråkstad. I 1615 står Aslach Iffuersen på Søndre Aaser oppført med 5 lispund i Tomter i Kråkstad. I 1616 er Kristoffer Kleiver i Vestby og Aslach Aaser oppført med tilsammen 10 lispund i Tomter i Kråkstad, oppsitteren Tormod med 10 lispund og herr Jens i Kråkstad med 5 lispund. Aslach Aasers part, som ved hans død omkring 1621 ble overtatt av svigersønnen Rolv Aslachsen, ble riktignok i odelsjordeboken 1624 oppgitt å være pantegods.

Av dette fikk
Iffuer i:
Fusk - 13 lispund.
Søndre Aaser - 1 fjerding.
Tomter i Krogstad sokn - 2½ lispund.
Reder i:
Fusk - ½ pund.
Nordre Aaser i Trøgstad sokn - ½ pund.
Olluff i:
Eik - 6½ lispund.
Solberg - 1 fjerding.
Frogn i Frogn sokn - 6½ lispund.
Tomter i Krogstad sokn - 2½ lispund.
Bjørn på sin hustrus vegne i:
Fusk - 7 lispund.[973]

(Barn X:581)

Gift med neste ane.

Barn:

Iffuer Kolbjørnsen Aaser Søndre. Levde 1551 på Dæli, Askim (ØF). Levde 1591 på Aaser Søndre, Askim (ØF). Død omkring 1600 på Aaser Søndre, Askim (ØF). (Se X:581).

XI:1162 mf fm ff fm ff m

??? Guttulsdatter Torkelsrud.

En datter til Guttul Tryggson Torkelsrud må ha vært gift med Kolbjørn Gjellestad.

De hadde barna:
Iffuer, på Dæli i 1551, til Søndre Aaser i Askim, døde ca. 1600,
Reder,
Olluff, nevnt 1551-52 og 1572-73, og
Ingerid, gift med Bjørn Amundsen.

I oktober 1572 fikk Oluff Kolbjørnsen og Lars Engebretsen medhold på Oslo lagting i kravet om at Brynjul Kjellson måtte bevise hvor lenge «Gutulff Trycks:», Guttul Tryggsson, og hans hustru hadde «wor inde» hos Torkjell Amundsson og Botild Arnesdotter. Stridens kjerne var hvorvidt det var Guttul Torgautssons barn eller Torkjells arvinger som hadde retten til Torkelsrud i Eidsberg. Det var Torkjells arvinger som «godzet vor giffuet».

«Tridie syckne fore (13.10.1572).
At Oluff Kolbiørnsen Lauris Engelbretsen pa then ene och Brinulff Keelsen skal haffue syt skotzmol til Paulj (25.01.1573) oc tha Bri(n)ulff at beuise hure lenge Gutulff Trycksen och hans quinde wor inde hoss Torckel Anundsen och Botild Arnesdotther och tha at gange en endeligh dom om Torckelsrud huilche nest arffuinge ere enthen Gutulff Torgutsens barn eller Torckel Amundsens arffuinge som godzet vore giffuet».

Saken ble tatt opp til doms, og Guttols datterbarn Oluff Kolbjørnsen og Lars Myrer ble da tilkjent Torkelsrud:

«Poelssmesso første (22 Januar) 1573.
Torckilsrudt skall igienn vige till Oluff Kolbiørnsen och Lauritz Myre, som er Guttull Torgutsens døtterbarn, och fra Brynulff Kietelsen paa sin quindis(!) Marine Gudmundsdotter ifra».

Arvingen Oluff Kolbjørnsen fra skiftet på Fusk i oktober 1551 er åpenbart samme mann som i oktober 1552 vitnet på Henstad om Kolbjørn Gjellestads rettigheter i Solerud. Samlet innebærer dette at Kolbjørn Gjellestad hadde vært gift med en datter til Guttul Torkelsrud.

Guttuls andre dattersønn, Lars Engebretsen på Myrer i Ås, var etter alt å dømme i slekt med Hans Kampenes i Askim, som senest i 1593 brukte sin gård og hadde sønner som het Engebret og Guttul. Lars Engebretsens antatte arvinger overtok parter både i Kampenes og Galtebu. Det er trolig at begge dattersønnene også førte saken på sine søskens vegne.[974]

(Barn X:581, Far XII:2323)

Gift med forrige ane.

---

973 H. J.Huitfeldt-Kaas: «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-1570)» (Bind 4, hefte 1, Christiania 1903) - XVII Akershus Slots Indtægts-Regnskab 1528-29, side 319. Sten Høyendahl: Guttul Torkelsrud og hans etterslekt, NST Bind XL (2005), side 16-18, 20, 49-51.

974 H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 22 (p. 45) og 25 (p. 50). Sten Høyendahl: Guttul Torkelsrud og hans etterslekt, NST Bind XL (2005), side 21-22, 49-51.

XI:1165 mf fm ff fm mf f

Even Smedsen Frøshaug. Odelsbonde. Født omkring 1480. Levde 1552 på Frøshaug, Trøgstad (ØF).

Even var kanskje en eldre bror til Thorer Smedsen som det ble skiftet etter i 1572.

Vi finner «Ewindh Smidsson vtj Trycstadt sogen» i et diplom datert Ås 12.11.1552. Eivind lar seg da møte ved en ikke navngitt sønn og beviser sin rett til ødegården Trygilstad i Ås. Presten, herr Morten Andersen, hadde ment at Trygilstad tilhørte prestebolet, men som «register klarlighe vtuisser» var Trygilstad for lenge siden frabyttet prestebolet (DN VIII 798):

«Alle mend som thette breff seer heller hører sender Guttorm Ffromwndsson Nilss Huidt Enar Ffromwndsson Tormodt Olaffzon Asbiørn Enarsson Harald Bordsson Lauriss Haluorsszon Vyder Aslaksson q. g. ok syne kwnnocth giørendis att vy vore po Aass rette steffnestadt *lwrgerdaghen nesth epter :S: Morthens dag:mdlij:lagleghe tilkraffder: aff eno jue, her Morthen Andersson prest po forde Aass: en aff andre jueue: Ewindh Smidsson vtj Trycstadt sogen, heller hanss lagligh ombotz mand: kraffde tha forde her Morthen y rette ffor oss: Ewind Smidzons søn: y fwlle ok laglige ombodt *ffarder sinss vegne, ffor en ødegordt som heyter Trygelstadt liggendis vtj Aass sogen, oc haffuer verett bytt y ffro prestbolet lang tiid syden, som register klarlighe vtuisser, och bøtis breffuet disligiste som vy ther soge ok hørde, Tha effter tiltall och giensuar: som vy tha hørde, dømde vy forde her Morthen till, so møken landskyld som gaar aff fforde Trøgelstadt: oc Trøgelstadz eyger, att fornøghe honom: innen, S: Pouelz dag nw nest komendis heller oc møthe for laghen: the iij søgner effter S: Pouelz dagh: som rigens raadz steffningh vtuisser, Att szo vtj sannyngen er da trycker vy vore incigle ffor *detthette breff: som giort er aar oc dag som for siger.»
Tillegg på baksiden samtidig:
«breff om Trøgelstad».
Sammendrag:
Otte Mænd afsige Dom imellem Hr. Morten Anderssön, Prest paa Aas, og Evind Smidssön i Thrykstads Sogn angaaende Ödegaarden Trögelstad i Aas Sogn, som ifölge (Biskops-) Registeret for lang Tid siden var Prestebolet frabyttet, hvorfor Landskylden frakjendes Presten.

Ifølge Trygve Vik i «Ås bygdebok - gårdshistorie I» var Trygilstad en ødegård under Bølstad i Ås. I Bølstad eide Aslach Aaser i Askim 1 skippund i 1612 og 1½ skippund fra 1615 til 1620.

Even var antagelig gift med Tore Hvitstens søster. De hadde sønnene Smed, Oluf, Jon og Paul, samt en datter gift med Amund Baardsen som hadde odel i Lier i Askim.

Johan Garder, som ikke kjente patronymikonet, identifiserte Even som «Ewynd i Frysse», dvs. Frøshaug i Trøgstad, som omtales i gjengjerden i 1514 («Norske Regnskaber og Jordebøger» utgitt av H. J. Huitfeldt-Kaas, side 26), han er i høyeste skatteklassen. Evens sønn, Oluf, som døde før 1575, bodde på Frøshaug. Ved striden om Boger som endte med forlik i 1609, møtte de fire Evenssønnenes slekt på Frøshaug, høyst sannsynlig deres fedrerne arvetomt.

14.03.1575 tildømmer lagmannen Niels Stub arven etter Tore til Evens barn og barnebarn fordi denne kun etterlot seg en «naturlig», dvs. uekte, sønn Oluf. Smed, som overtok Langsætter, var antagelig Evens eldste sønn. Dette fordi han var den eneste som hadde en myndig sønn under prosessen om arven etter Tore Hvitsten i 1575:

Mars 1575. «Then tredie syckne epther midfasth» (14. mars).
«Oluff Smedtzen i wmbud fader sins Smed Effuindsen Anu(n)d Fritsiu i wmbud steffbarn sine Oluff Effuindsens Per Saxesen i wmbud sine steffbarn Jon Effuindsens Hans Nes i wmbud Poffuel Effuindsens barnn skall bliffue wed bues arffue løst och fast som tømdis epth (e)r Torre Huidesten moderbroden (!) och icke Oluff Torsen som er frilesonen epth(e)r thet fempthe Capitel j arffuetalett».
Notisen er overstrøket.

Etter Magnus Lagabøters landslov kom arvelaters samfedre søstersønner (og søsterdøtre) i 5. arv (men søsterdøtre ble utelukket fra arv så lenge søstersønner fantes), sammødre søsterbarn kom i 8. arv, og frillesønn i 6. arv. Samfedre søstres barnebarn kom i 10. arv. Arvelaters samfedre søster sto i 3. arv og sammødre søster i 4. arv, hvilket i dette aktuelle tilfelle betyr at brødrenes mor døde før sin bror Tore på Hvitsten.

Ved dommen i 1575 er tre av Evenssønnene Oluf, Jon og Paul døde, og deres barn arver i deres sted. Men da disse barna ellers ville ha havnet i 10. arv (i praksis forbigått av farbroren Smed Evensen), betyr dette at arvelateren Tore på Hvitsten døde før noen av sine samfedre søsters sønner. Og dette er helt i samsvar med dommen, som sier at brødrene skal «bli ved» arven etter morbroren Tore på Hvitsten. Det må påpekes at da arvelaters frillesønns ektefødte sønn og datter sto i henholdsvis 2. og 3. arv, kan Oluf Toresen ved sin fars død ikke ha hatt ektefødte barn, for på deres vegne kunne han tatt arven etter sin far fremfor sine søskenbarn.

Det som har skjedd, er trolig at de fire Evenssønnene først har tatt arven etter Thore på Hvitsten og dømmes til å «bli ved den». Deretter kan frillesønnen Oluf Toresen ha reist arvekrav etter sin far, muligens når han ble myndig. Oluf kan også ha arvet noe gods etter sin far som han ikke ville vike fra uten ved dom.

Evens sønn, Oluf, har bodd på Frøshaug. Han etterlot seg en datter, Barbara, som i 1609 var gift med Knut Karlsrud i Trøgstad. En annen datter ble gift med Giest Raknerud. Anstein Frøshaug, omtalt i 1609, er enten hans sønn eller gift med hans datter. Olufs enke ble omgiftet med en Amund som møter for retten på stebarnas vegne.

Sønnen Jon bodde på Skjøltorp i Rakkestad. Han døde før 1575 da hans enke da er gjengiftet med Peder Saxesen

Skjøltorp. Jon Evensen etterlot seg sønnen Bård som må ha hatt odelsrett til Skjøltorp. Han fortsatte å bo der og levde i 1622. Bård må ha manglet noe på sin førlighet, da han alltid leverer fullmakter til en annen ved de mange prosesser. Jon hadde også datteren Angerd som ble gift med sin stefars sønn i annet ekteskap, Iver Pedersen Skjøltorp, og således ble bosatt der. At Angerd og Bård Skjøltorp hadde arvet Haugrim i Aurskog fremgår bl.a. av odelsmanntallene fra denne tid, men også av skiftene på Skjøltorp. Ved skiftet etter Peder Saxesen og hans annen hustru 28.02.1613 er ikke Haugrim nevnt. Derimot omtales 1 skippund i Haugrim ved de senere skifter. Angerd har som eneste søster arvet sin bror Bård og bragt hele den part av gården som Ener Haga arvet med seg inn i boet.

Sønnen Paul hadde sønnene Tord som bodde på Mære i Hobøl i 1622 og Halvor som i 1609 bodde på Hvitsten i Hobøl. Han var gift med Ulvhild Baardsdatter.

21.03.1622 ble det avholdt skifte på Rygge i Hobøl etter Peder Anundsen som ikke etterlot seg livsarvinger. Hans foreldre var Amund Baardsen, som hadde odel i Lier i Askim, og en søster til de fire Evenssønnene:

«Wy effterschreffne Aslack Rigeszemb, Suende Huull, Askild Houg, Annders greager, Nerij Houffinn och Mickell Merenn, Sorene Laugrettismennd Vdj Moszedall Sambtt Jenns Christensszønn thingschriffuer, giørre Witterligt, Ad Ano 1622 thennd 21 Martij Ware Wij paa Rigenn ibedem offuerueren dis Hederlig och Wellerde Manndt Her Adriann Hansszøn Sogneprest till Hobell, Erlig och Welact Christenn Christensszønn fogitt offuer Rackestadt Lheenn, och Jonn schrigstadt Lensmanndt, effter Som wij aff forne Lensmannd Var tilneffndt Saa och tilbedenn, Aff Anne Olluffsdatter, att Lodnne och bytte Jmellom hinde, och Hindis MedArffuinger, Huis Arffue, baade Wdj Løsze och fasteguodts, Som thømpttis effter Affgangenn Peder Anundszønn paa Rigen :/ gudt hanns Siell benaade /: Daa fremkom beschedelige Manndt Iffuer Ringstadt Aff Thrøgstadsogenn, Som medt schrifftelige fuldmachtt paa forne Anne Olluffsdatters Wegnne, Som for Sinn schrøbelighedts Skyldt lae widt Sengen Fremkreffuede til Arffueschiffte effter S. Peder Ringenn,

thordt Poffuelszønn paa Merim Som er Vluildt Borisdatters Sønn,
Niels Skiæ Som er Kierstenn Borisdatters Sønn,
Borger Skibsrudt, och hanns broder Helge bordszønn, Som er Liffue bordsdatters Sønner,
Hendrick Slettner Som er Rønow Bordtsdatters Sønn
:/ Som Alle er Affgangenn Peder Rigenns fadersøsters Sønner
:/: Echttefødtt Huer aff Samfæde Søster Kommenn /: Sambtt
Madts flackestadt och Poffuel gurødt, Paa dieris Hustruers thorgun och Anne olluffsdatters Wegnne,
Som er Affgangenn Peder Rigenns :/ farbroders Sønnedøttre /:
disze Alle forne paa fædernne Siide.
Endt paa Mødernne Siide,
forne thordt poffuelszønn paa Merim, och baardt Jonsszønn paa Skiørtorp och med Arffuing,
Som er Affgangenn Peder Rigenns :/ Moderbrødre Sønner :/: æchtte føde,
huer aff Sinn broder Kommenn :/
Knudt Kalsrrødt paa Sinn hustru barbru oldatters [!] och
Christenn Langsetter paa Sinn Quinde Karenn Smidtsdatters Vegne,
Som Var Affgangenn Peder Rigens :/ Moderbrøredøttre /:
....»

Garder mente at hun ikke kunne være datter til Tore på Hvitstens søster da hun ikke arvet noe etter ham, men arvereglene beskrevet ovenfor gjorde at hun ble utelukket fra arv etter Tore så lenge brødrene levde.

De fire brødrene Smed, Oluf, Jon og Paul Evenssønner var sammødre, det viser arven etter Tore på Hvitsten. Deres patronymikon tyder også på at de var samfedre brødre. Og da de av deres barn som levde i 1622 - ett barn etter hver av de fire brødrene - haddde samme arvestatus etter Peder på Rygge, må Peders mor ha vært enten sammødre eller samfedre, alternativt begge deler, til de fire Evenssønnene. Da intet taler imot at de fem var fullsøsken anser Odd Ottesen det som mest sannsynlig at også Peder Anundsens mor var søsterbarn til Tore på Hvitsten.

35½ lispund i skiftet etter Peder oppgis å være mødrene odelsgods. Dette besto av 18½ lispund i Rygge, 2 lispund i en eng under Hallenskogen(?) og 15 lispund i Tiljeskjør i Eidsberg:

«Daa war tilstede møtt Welforstandige Manndt Effuendt Leckum Lensmanndt J Etzbergsogenn, medt schrifftlige fuldmachtt paa Helloff Bordszønn paa Brødermoenn schouff Hanns Wegnne, Och Mats fiøs fuldmechttig paa Hendrick Slettners Wegnne, Saa och Olluff Skiørtorp fuldmechttig paa Baard Jonszønns och MedArffuingers Wegnne, Saa Well Som dj Andre forne Sielff Personligenn, och Sig forspurde huemb neste och rette Arffuinger Burde at Werre, effter Affgangenn Peder Anundszønn, effter fædernne, och Mødernne, baade Wdj Løsze och fasteguodts. Och der huos opregnitt hanns Effterladendis Odels Jordt,

:/ Som war først paa fædernne side /:
Vdj Lier i Askimbsogenn - 15 lispundt,
Och paa :/ Mødernne Siide /:
Vdj Rigenn I Hobelsogenn - 18½ lispundt,
Vdj enn Engenes Vnder Hallenschouffuen ibedem 2 lispund, och
Vdj thillieschiør i Etsbergsogenn - 15 lispund
:/ berette och, att skulde Eige Enn firing Wdj thetturenn /:
....».

Om dette utgjorde søsterlodd til Evens datter etter foreldrene, og vi antar at det kun har vært fire sønner og en datter, må Even og hans hustru, søsteren til Tore på Hvitsten, ha etterlatt seg nær 16 skippund odelsgods.

I 1615, det første året vi har en noenlunde fullstendig jordebok over bønders gods, sitter det ætlinger, mann eller kvinne, av Evens slekt på 16 gårder i Østfold. Dette er stort sett barnebarn, men også noen oldebarn til Even. Tilsammen eier oppsitterne på disse 16 gårdene minst 52 skippund gods og oppsitterne på Søndre Langsætter og Skjørtorp skiller seg klart ut som de to rikeste.[975]

(Barn X:583, Far XII:2329)

Gift omkring 1550 med neste ane.

Barn:

Smed Evensen Langsætter Søndre. Levde 1575 på Langsætter Søndre, Trøgstad (ØF). (Se X:583).

XI:1166 mf fm ff fm mf m

??? Olufsdatter. Levde 1500.

Even var antagelig gift med en datter til Oluf Thorersen som nok var søster til Tore på Hvitsten. Hun døde før sin bror som igjen døde før 1575.

De hadde følgende barn (minst):
En datter gift med Amund Baardsen som hadde odelsgods i Lier i Askim.
Smed, til Søndre Langsætter, levde i 1575.
Oluf, bodde på Frøshaug, død før 1575, hans hustru gift annen gang med Amund Frøshaug.
Ca. 1500: Jon, til Skjøltorp i Rakkestad, død før 1575,
hans hustru gift annen gang med Peder Saksesen Skjøltorp/Haraldstad.
Paul, gift med Ulvhild Baardsdatter, søster til Amund Baardsen, død før 1575.

Even nevnes i et diplom datert Ås prestegård 12.09.1515. Da kunngjorde tre lagrettemenn at de var på Voll i Ås i de dager etter 13. dag jul «a somo ora som Ewin Smitsons bryllop war», da «Andres Bottolvsson» utbetalte sine stebarn deres farsarv. Stebarnas lovlige ombudsmann var «Ener j Haga», og han så til og bekreftet at Andres stebarns «peniggan so fwlleligœ wth gowoz so som thy j scrifthe stodhe bescriffwe». Det har altså eksistert et skriftlig dokument, muligens et «skiftebrev», som har opplyst hvilke midler - «peniggan» - som Andres hadde å svare for på sine stebarns vegne (DN X 309):

«Wi effther(schreffne) men Torer Ewinson Symon Rolffson och Kolben Kolbiør(n)son sworne laurettesmen oppo Follo kwnnucth gørandes medh thettæ woræ opnæ breffwe ad mer worom a Woldh som liggher a Follo j Os sokn a eno retthe steffne dagh j them dagom nesth efther xiii dagh jole a somo [ora1 som Ewin Smitsons bryllop war hafde tho Andres Botolffzson lacth medh sinom stygbarnom och theres lagligh wmboz man Ener j Haga wm barnone faders arff som Andres inne haffde och han them tho wth skwlle gæwa som han och wth gaff som j iscripthen stodh scriffweth som dannæmen wel vittherlig war in war wørth adh han then soo fwllelige wth gaff so adh barnom och theres wmbozman wel adh nøgdhe so mykyth som j theres wth scriffth war bescreffweth woro tho ther med ii lagrettes men som penighganne in worth haffdæ ey wj andeth hørdhe aff them adh forne peniggan so fwlleligæ wth gowoz so som thy j scrifthe stodhe bescriffwe hwlkyth so j saninggan war och er, och til yttermere bewisingh tho henghe wj woræ insigle nædhen for thetta breff som scriffweth war j Os presthegordh som liggher oppo Follo anno dominj mdxv myycka dagen nesth fore kor(s)messe wm høsthen.»
Kilde:
Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Af 3 Segl vedhænger kun 2det.
Sammendrag:
Tre Lagrettemænd paa Follo kundgjöre, at 7 Januar i det samme Aar, som Eyvind Smidssön holdt Bryllup, udbetalte Andres Botolfssön sine Stifbörns Fadersarv til deres og deres lovlige Ombudsmands Tilfredshed, efter som den tidligere var vurderet af to nu tilstedeværende Lagrettemænd.

Andres Bottolvsen - eller hans hustru - må antas å nedstamme fra den gamle slekten på Voll. Men da intet av det jordegods som denne slekten med sikkerhet eide, gjenfinnes hos Even Smedsens etterslekt, anser Odd Ottesen det som mest sannsynlig at det er Andres Bottolvsen som selv nedstammer fra Torgeir Andresen og Astrid Torersdatter.

Fosmo tar Even Smedsen for å være Andres Bottolfsens stesønn, men dette er lite trolig. Andres utbetalte sine stebarns farsarv i det året «som Ewin Smitsons bryllop war». Var Even stesønn til Andres, betyr denne tidfestingen av utbetalingen at Even ikke var myndig da han giftet seg, det vil si enda ikke 20 år. Det er imidlertid lite sannsynlig at han ble gift før han var fullmyndig. Videre er det påfallende hvor indirekte Even nevnes. I hele diplomet er han bare nevnt denne ene gangen, mens «stygbarnom» og «barnom» nevnes gjentatte ganger. Om Even var stesønn til Andres,

975 H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 99 (p. 183) og side 106 (p. 196). RA diplom 21. mars 1622, Rygge i Hobøl - papir. Johan Garder: Reier Smedsens slekt, Romerike Ættehistorielags Årbok, bind 1, side 174, 179-180. Odd Ottesen: Eivind Smedssons etterslekt - Del 1, NST, Bind XXXV, hefte 1, (1995), side 13-48. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 382. Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 683. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 551, 578, 594.

burde vi kunne forvente at dette gikk klart frem av dokumentet.

Når Evens bryllup likevel er av betydning for utbetalingen av farsarven, må det være fordi Even ble gift med en stedatter til Andres. Selve utbetalingen skjedde i dagene etter 7. januar, og årstallet er høyst sannsynlig 1515. Om Even er identisk med «Ewynd i Frysse», betyr det at han blir myndig senest 1514.

Den «Ener j Haga» som i 1515 nevnes som lovlig ombudsmann for Andres' stebarn og ser til at de får utbetalt sin rette farsarv, er utvilsomt far til Angerd Enersdatter. Ener kan da meget vel være farbror til Andres' stebarn slik Fosmo mener, men slektskapet kan også være et annet. At det er slektskap er imidlertid hevet over tvil, idet Even Smedsens sønner har odelsrett til deler av Angerds gods. Det kan også påpekes at vidissen av 1596, med vitneprovet av 1550 om Angerds gods, var utstedt på Langsætter. I diplomet av 1550 omtales Angerd som datter til sin far, Ener i Hage, ikke som datter til sin mor. Dette tyder klart på at den eller de som har sørget for at vitneprovet ble opptatt, er slektninger til Angerds far, dvs. at Evenssønnene er slektninger til Ener i Hage.

Odd Ottesen konkluderer med at Even Smedsen ble gift med en stedatter til Andres Bottolvsen på Voll. En viktig konsekvens av denne tolkning er at Angerd hører til et sted på Evens sønners morsside. Med mindre Even var gift flere ganger, noe som naturligvis ikke kan utelukkes, har også Tore på Hvitsten vært stebarn til Andres. Det betyr at Tore ikke har vært myndig da Even Smedsen, senest i 1515, ble gift med Tores søster. Ellers ville Tores myndighetsdag være det naturlige tidspunkt for Andres å utbetale stebarnas farsarv. Denne ofte nevnte «utbetaling» må vel vise til at Even, da han giftet seg, overtok ansvaret som verge for farsarven til Andres' stebarn.

I 1609 omtales og strides det om det gods som Oluf på Langsætter hadde «Jnndwunndet Siidenn dett schifftebreff waar ganngidt Alle Brøderne Jmmellom som schulde weere faldenn effter en quinde Anngier Hage», nemlig 15 lispund i Søndre Eikeberg og 10 lispund i Boger.

Først har altså brødrene Smed, Oluf, Jon og Paul Evenssønner skiftet seg imellom, og deretter er Angerd i Hages gods i Eikeberg og Boger innvunnet. At det er tale om gods som er «innvunnet», synes å utelukke at brødrene selv har vært nærmeste utarvinger etter Angerd. Tilhørte Angerd brødrenes morsslekt, ville deres morbror Tore på Hvitsten, om han var i live når hun døde, ha gått foran brødrene i arven etter Angerd. Og tilhørte hun brødrenes farsslekt, ville faren, Even Smedsen, ha gått foran sine sønner i arverekken. Dette fordi Angerd må være død før 1550, mens Even enda levde i 1552.

At det i 1609 er tale om et skifte alle brødrene imellom, synes å tyde på at det dreier seg om et skifte etter en barnløs arvelater, eller en arvelater hvis nærmeste arvinger etter loven er utarvinger. Om skiftet var etter brødrenes far eller mor, burde vi kunne forvente formuleringen «alle søsknene imellom», etter som brødrene hadde en søster. Vi vet alt om et slikt skifte hvor alle brødrene enda var i live, og hvor kun brødrene var arvinger, nemlig i skiftet etter morbroren Tore på Hvitsten. Vi vet imidlertid ikke når Tore på Hvitsten døde. At de fire brødrene tildømmes å bli ved arven etter Tore først i 1575 - 25 år etter 1550 - kunne kanskje tyde på at Tore døde etter 1550 og dermed overlevet Angerd. Men slike arvesaker kunne trekke svært ut i langdrag. At hele tre av Tores søstersønner, Oluf, Jon og Paul Evenssønner - døde før den endelige dommen om arven etter Tore falt i 1575, kan nettopp tyde på at arvesaken etter Tore på Hvitsten har tatt atskillige år, selv om den neppe har tatt 25 år.

Av dommen om Boger i 1602 får vi vite at far til Oluf Smedsen på Langsætter, Smed Evensen, pantsatte 10 lispund i Boger til borgermesteren i Oslo, Trond Jonsen. Senere innløste Smed dette godset fra borgermesterens sønn, Jon Trondsen. Borgermester Trond Jonsen døde mellom 14.11.1564 og 19.03.1566. Det betyr at skiftet «alle brødrene imellom» fant sted før 1566. Odd Ottesen finner det derfor sannsynlig at Tore på Hvitsten - som kan være født kort tid før år 1500 - tok arv etter Angerd, og at Tore døde mellom 1550 og 1566, muligens omkring 1560. Det refererte skiftet «alle brødrene imellom» er de fire Evenssønnenes skifte etter deres morbror Tore på Hvitsten. Deretter har de som odelsberettigede innvunnet bl.a. Boger i Ski, som Angerd hadde eid.[976]

(Barn X:583, Far XII:2331)

Gift omkring 1550 med forrige ane.

XI:1229 mf fm mf fm mf f

Haftor Olufsen(?) Aamodt Nedre. Gårdbruker. Levde fra 1593 til 1604 på Aamodt Nedre, Rælingen (AK). Død før 1610 på Aamodt Nedre, Rælingen (AK).

Jeg finner det trolig at Haftor – som vi finner på Nedre Aamodt mellom 1593 og 1604 – var sønn til Oluf Olufsen og Ingeborg Arnesdatter på Nedre Aamodt og far til Haftor på Nordre Grini.

976 Johan Garder: Reier Smedsens slekt, Romerike Ættehistorielags Årbok, bind 1, side 174. Otto Adolf Fosmo: Joon i Authnen, NST XXIX, side 332-338. Elise Eng: Eng-slekten og tilknyttede slekter, side 382. Odd Ottesen: Eivind Smedssons etterslekt - Del 1, NST, Bind XXXV, hefte 1, (1995), side 13-48.

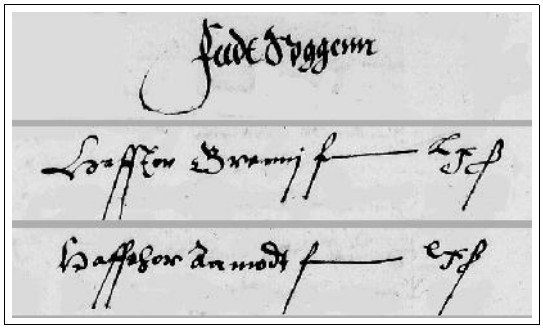

Bygningsskatt jonsok 1593. Romerike og Solør, Fet sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 5, legg 4, litra 1, bilde 30).

I 1593 betalte «Hafftor Aamodt» 60 shilling i bygningsskatt til Akershus. Han bruker fortsatt Aamodt Nedre i 1604.

Samtidig føres «Hafftor Grini» også med 60 shilling i bygningsskatt. I 1610 er han bl. a. ilignet odelsskatt for 18 lispund i Aamodt.

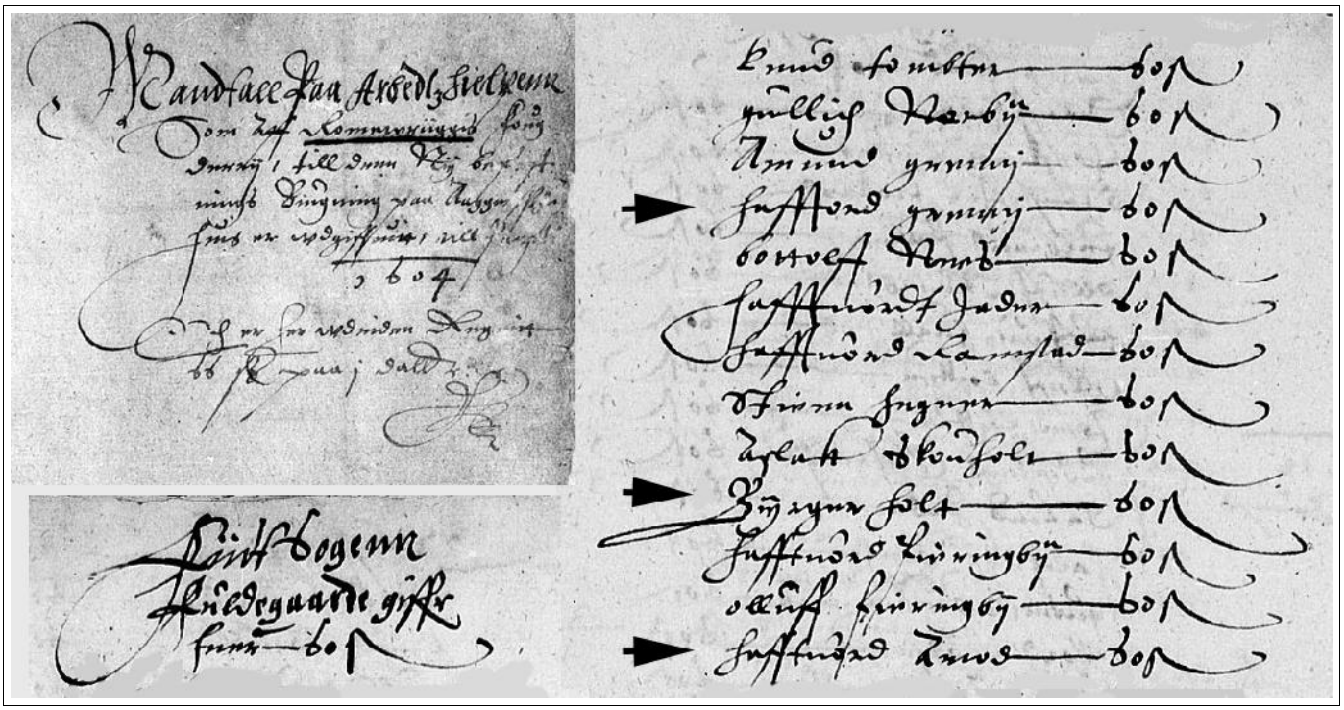

Bygningsskatt påske 1604. Romerike, Nedre Romerike, Fet sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 19, legg 2, litra 2, bilde 34).

Bygningsskatten til påske 1604 viser at «Hafftourd» er ført som bruker på Aamodt

Det er trolig at Haftor hadde to sønner:
Haftor, til Nordre Grini, gift med Aase Torbjørnsdatter fra Finholt i Nes sogn.
Knut, på Holt fra 1612.

Sentralt i behandlingen av biografiene til folket på Grini og Nedre Aamodt står en tolvmannsdom fra 18.11.1614 (Bispestolens diplomer, Fet). I tillegg til dommen gjengis i diplomet flere eldre brev som behandler gården Søndre Grini.

Akershus 13 October 1614 – Sammendrag i prestearkivet:
«(Enevold Kruse) udsteder paa Hr. Ambrosius Augustinussens Vegne Stevning over Hans Fjeldstad, Halvor Trolsener og Oluf Tveden af Gjerdrum Sogn angaaende Gaarden Grindi Søndregaard, som de har bortbygslet, uagtet Prestebolet deri eier ½ Pund og fuld Bygsel deri efter derom udtgangne Domme».

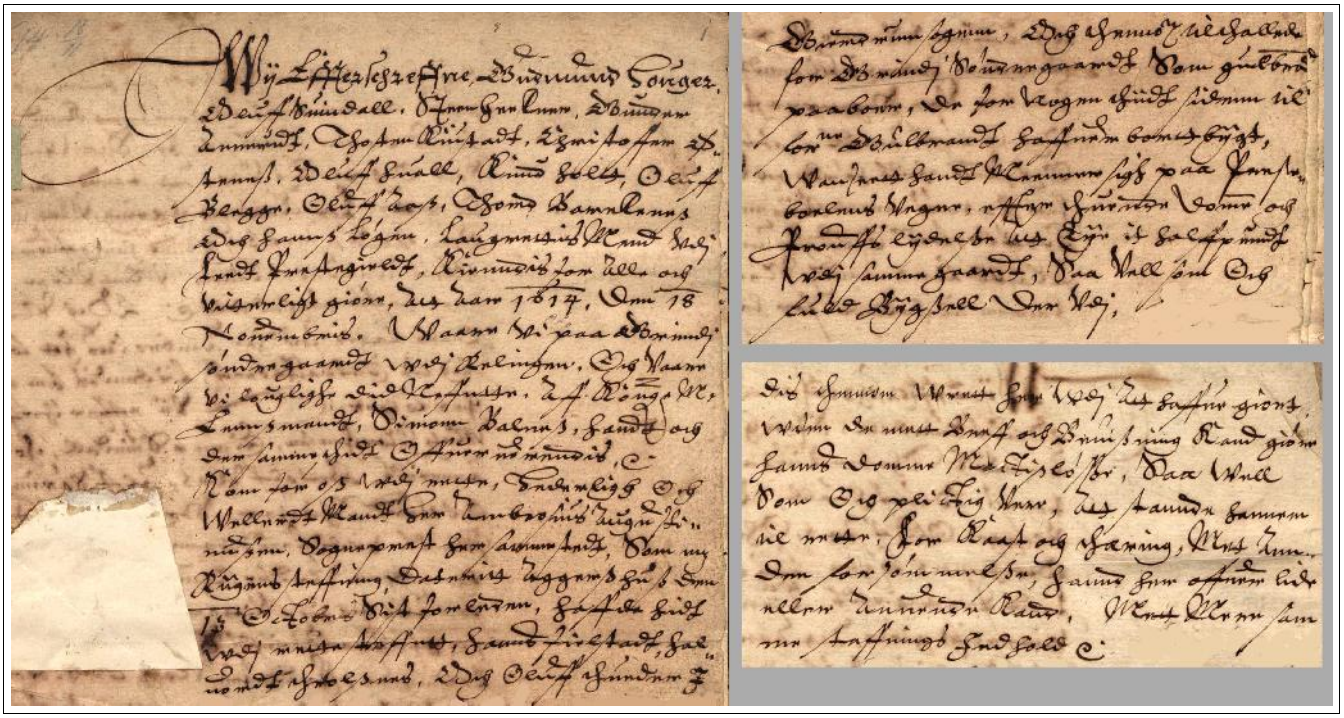

RA, Riksarkivets diplomsamling, F15/L0008: Prestearkiv - Akershus, 1581-1619. Diplom fra prestearkivet i Fet datert 1614-11-18, side 83-84.

«Wii Effterscheffne Gudmund Houger, Oluff Suindall, Steen ..., Gunder Ammundt, Thosten Kiutadt, Christoffer Østennß, Oluff Huall, Knud Holtt, Oluff Bergge, Oluff Aaß, Thond Barckeneß och Hannß Løgen, laugrettisMend wdj Feedt Prestegieldt, Kienndis for Alle och Witterligt giøre, Att Aar 1614, den 18 Nouembris, Waare Wi paa Grinndj søndergaardt wdi Relingen. Och Vaare vi louglighe didneffnette. Aff Kong. M. Lennsmandt, Simonn Balnes, handt och den sammeshidt Offuer umnedis(?), C kom os wdj rette. Hederligh och Wellerdt Mandt Her Ambrosius Augustieußen, Sogneprest her sammesedt, som nu Riigens steffning, Dateritt Aggershuß den 13 Octobris Sist forleden, haffde hidt wdi rette steffnett, Hanns Fielstadt, Haluomdt Tholsnes och Oluff Thunden J Gierdrum sogenn, Och Th... tillhollede for Grinndj Søndergaardt som Gulbrandt paaboer, de som nogen thiiddt sidenn til for.ne Gulbrandt haffuer borttbygt ... handt Me... sigh paa Presteboelnes Wegne, effter thuende Domme och Prouffs lydelse att Eye it halffpundt wdj samme gaardt, Saa Vell som och fuld Bygßell der Wdj. dis thennom Wrett her Wdj Att haffue giort wden de mitt Breff och Beuißning kand giøre hanns domme M.islølse(?) Saa Will som Och pliktig Were, Att stande hannem til rette, For Raast och thæring, Mitt Anndem forsømmelße, hanns her offuer lide eller Anuende Kand. Mett Mere som min steffnigs Jndhold.»

Relinge 18 November 1614 – Sammendrag i prestearkivet:

«Hr. Ambrosius Augustinussen afgive skriftlig Forklaring om, hvorfor han har indstevnet Hans Fjeldstad, Halvor Trolsnes og Oluf Tveter for Retten, og hvilken Ret han anser sig for at have til Grindi. Sidstleden 7 Octbr var Sagen bleven opsat under Paaberaabelse af bedre Breve».

Konflikten kom opp igjen i en rettssak i 1616 om «Grini Søndergard» ved Lagmannsretten i Oslo er her av interesse. Blant vitnene i rettssaken finner vi «Knudt Holtt». Av protokollen framgår at det var «Hafftor Aamodt i Rellingenn» som hadde innløst et pant i Søndre Grini. Presten, Her Ambrosius, skal senere ha mottatt noen brev av «Knud Hafftorßønn» som må være sønn til Haffor Aamodt og rimeligvis identisk med Knud Holt!

«DEn Tride Søghne Effter S. Pauli Conuertionis Anno 1616 Paa Laugtingid Offuerueriindis Erlig och Welb. mend Enuold Krusße till Hiermidzløffgaard, Norgis Rigis Stadtholder och høffuidzmand paa Agershuus, Jens Bielcke thill Østraidt, Norgis Rigis Cantzeler.»

«.... Halour Throelßens paa ßinn egenn Och fuldmectige paa ßinn broders Oluff Thueders wegne Som med enn Rigens Steffning haffde hid ladett steffne Gudmund Houger, Oluff Suindall, Steenn Heckner, Gunder Annerudt, Thostenn Kiølstadt, Chrestoffer Østsnes, Oluff Huall,

Knudt Holtt,

Oluff Aaiß, Thord Barckneds och Hans Løckenn vdj Fidt ßogenn, sampt Anders Nielßønn thingschriffuer Sammestedz, Och haffde dennom thill att thalle for en domb, Som dj haffuer dømpt emellom her Ambroßius Augusstuni[sønn] sogenn prest vdj Fidtßogenn paa denn enne [side], Och dennom paa denn Andenn ßide, daterit paa Grinj Søndergaard i Rellingenn Anno 1615 denn 18 Nouembris. ....»

«... Mens huiß dett ßig belanger, att S. her Engebred affuer ffuld ett halftt pund i forne Grinj, dett haffuer hand hafft vdj pandt, som med Karenn Kiølstad i Blacker er att beuiße, som paa denn thid var S. her Engebredz quinde, Och dett bleff igiennløst aff

Hafftor Aamodt i Rellingenn,

och dett sidenn igienn er bleffuen hannom ifraa løst, dog huiß breffue Hafftor Haffde, dj icke igienn haffuer bekommitt, Mens menner att her Ambroßius schall haffue bekommitt nogenn breffue aff

Knud Hafftorßønn,

Som dennom schall vidkomme, om samme halffue pundd schyld, huuilckid de menner wrett att Verre, med mere samme Steffnings indhold. ...»
(Utdrag av Oslo Lagtingsprotokoll VII 1616 side 449).

Stattholderarkivet, odelsjordebøker fra 1624 - «Fett Prestegieldt».

Etter odelsjordeboka fra 1624 var Tore Raasok og oppsitteren Torsten Aamodt eneste eiere, med henholdsvis 17½ og 15 lispund. Denne tvedelingen går igjen senere i 1600-årene, og da ser det ut som om eierne hadde bygselrett over hver sin part. I 1647 var det Kristoffer Hovin og oppsitteren Jon, i 1661 samme Kristoffer og oppsitteren Torstein, i 1666 Kristoffer og Arne Hovin

Det er vanskelig å skille mellom leilendinger og odelsbønder på Romerike i denne tiden.

Hans Askildsen ble bruker av Nedre Aamodt i 1610. Vi vet ikke om han hadde noen tilknytning til eierne. Haftor Haftorsen på Nordre Grini eide 10 lispund i Garder Nedre i 1610 og hans datter Gunhild på Holt hadde 5 lispund odel i samme gård i 1615. Ifølge gårdshistorien satt Hans som bruker av gården til 1619. Imidlertid oppgir odelsjordeboka fra 1616 at Anders og Guttorm da var brukere av gården.

Anders fulgte etter Hans Askildsen i 1619. Denne Anders må ikke forveksles med den Anders som var tidligere eier av Øvre Aamot. Vi vet ikke om det var i Anders tid at stridighetene mellom Nedre Aamot og prestebolet i Fet om kvernrettighetene i Sundbekken oppsto, men i alle fall møter vi Anders i 1621 på Hov tingstue i Fet. Anders var av presten Ambrosius Augustinussen innstevnet for å ha satt opp et kvernbruk i fossen på prestebolets grunn. Anders hadde lovet å betale presten et skippund frisk fisk (ca. 160 kg) i året, men hadde nå brukt kvernbruket i åtte år uten å betale avgift. Riktignok var det et godt fiskested ved Aamot der Leira og Nitelva møttes, men å fiske opp ett pund i året for å gi det til presten kunne nok bli et slit. Presten vant i retten, men striden om vannfallet i kvernbekken fortsetta til nye generasjoner. Dokumentet fra 1621 ble framlagt på bygdetinget i 1676 etter at presten Johan Theiste 22.07.1676 stevnet Kristoffer Aamodt for 8 års manglende betaling av landskyld for kvernfallet.

Torsten var fra 1619 bruker sammen med Anders. Torsten og Anders kan vi følge som brukere på Nedre Aamot i 1620-årene og noe utover i 1630-årene. Torsten var samtidig eier av halve gården, og var derfor trolig av den gamle slekta. Hans kone het Gjertrud. De hadde sønnen Kristen, benevnt skredder på Aamot i 1647 og Jon, som var neste bruker.

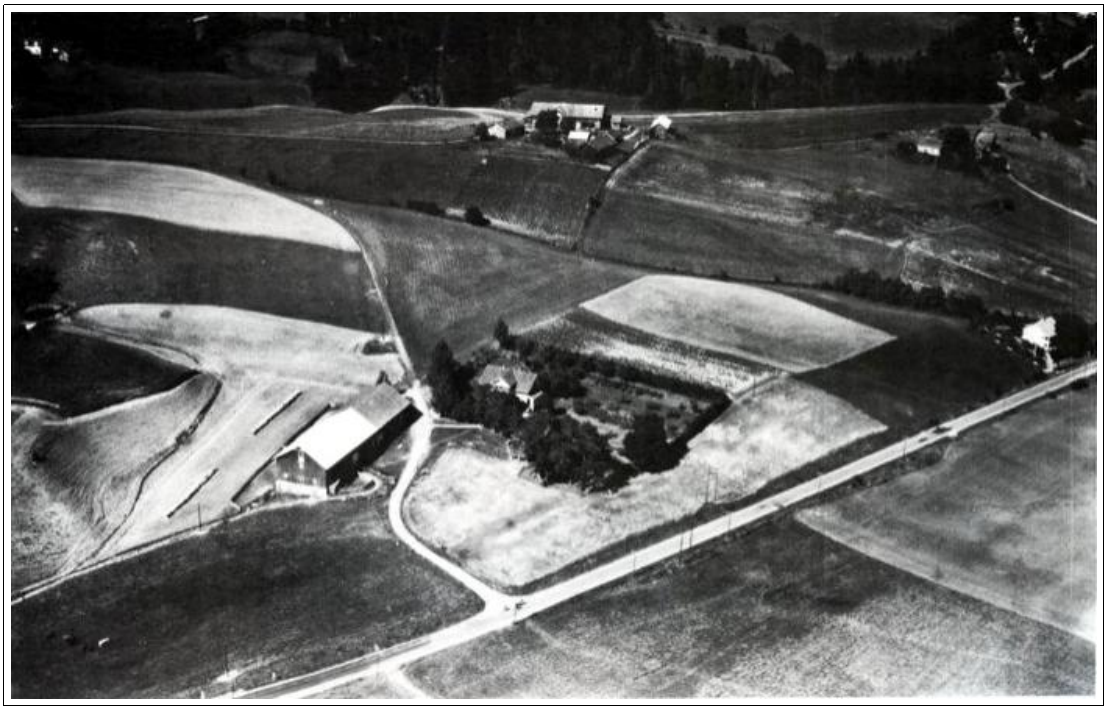

Flyfoto over Aamodtgårdene fra 1949 før utbyggingen tok til. Midt på bildet Nedre Aamodt, over i bakkant Øvre Aamodt og til høyre i bakkant Nigarden av Øvre Aamodt. Foto: Widerøe.

Fra «Bygdebok for Rælingen» om Nedre Aamodt.

«Nedre Aamodt oppsto trolig noe før eller etter år 1000 e.Kr. da den gamle opphavsgården ble delt. Det nye gårdstunet fikk sin plass på et svakt hellende platå, et godt stykke nedenfor og lengre mot syd enn det gamle. Gjennom årene ble hus og tun på Nedre Aamodt utviklet til et sted av dimensjoner. Gården har ofte hatt eiere og brukere som ikke var vanlige bønder og som derfor satt sitt spesielle preg på stedet.

Som på de andre større bondeeide gårdene i bygda kan det være naturlig å behandle eiere og brukere under ett. Brukerne var ofte eier av gården eller i hvert fall deler av den.

Odelsjordeboka fra 1615 nevner 4 jevnstore eiere av Nedre Åmot. Halvor Grini, Simen Balnes og Tore Råsåk (som nylig hadde fått eiendommen ved pant), og Åse Torbjørnsdatter på Finholt i Nes, hver med 9 lispund tunge. I 1616 er Åse ført opp med bygselretten. Så hun hadde vel da fått mer. Etter odelsjordeboka fra 1628 [1624, min anm.] var Tore Råsåk og oppsitteren Torsten Åmot eneste eiere, hver med halve skylda, 18 lispund. Denne tvedelingen går igjen senere i 1600-årene, og da ser det ut som om eierne hadde bygselrett over hver sin part. I 1647 var det Kristoffer Hovin og oppsitteren Jon, i 1661 samme Kristoffer og oppsitteren Torsten, i 1666 Kristoffer og Arne Hovin.

Vi skal gå litt tilbake i tiden og se nærmere på oppsitterne og deres tilknytning til gården.

Haftor Åmot er nevnt i Gjengjerden i 1528.

Oluf Åmot er nevnt i rettssak i 1581 om odelsretten til Søndre Grini. Olufs enke kalles Ingeborg Arnesdatter i 1614.

Fra 1593 til 1612 het brukeren av Nedre Åmot også Haftor. I 1608 er Haftor Nedre Grini ilignet odelsskatt for 18 lispund i Åmot, flere forhold tyder på at Haftor Grini og Haftor Åmot er samme person. Haftor Grinis arving Halvor er og nevnt som en av eierne av Åmot i 1615 etter Haftors død. Haftor Åmot hadde i hvert fall datteren Tore, g. m. Tore Råsåk, og datteren Anne. Hvis Haftor Åmot og Haftor Grini er samme person, kjenner vi flere barn. [De var far og sønn, min anm.].

Hans Askildsen ble bruker av Nedre Åmot etter Haftor i 1612. Vi vet ikke om han hadde noen tilknytning til eierne. Han satt som bruker av Åmot til 1619.

Anders fulgte etter Hans i 1619. Denne Anders må ikke forveksles med Anders, tidligere eier av Øvre Åmot. Vi vet ikke om det var i Anders' tid at stridighetene mellom Nedre Åmot og prestebolet i Fet om kvernrettighetene i Sundbekken oppsto, men i alle fall møter vi Anders i 1621 på Hov tingstue i Fet. Anders var av presten Ambrosius Augustinussen innstevnet for å ha satt opp et kvernbruk i fossen på prestebolets grunn. Anders hadde lovet å betale presten et pund fisk (ca. 160 kg) i året, men hadde nå brukt kvernbruket i åtte år uten å betale avgift. Riktignok var det et godt fiskested ved Åmot der Leira og Nitelva møttes, men å fiske opp et pund i året for å gi presten kunne nok bli et slit. Striden om vannfallet i kvernbekken skulle komme til å fortsette til nye generasjoner.

Torsten var fra 1619 medbrukeren til Anders. Torsten og Anders kan vi begge følge som brukere på Nedre Åmot i 1620-årene og noe utover 1630-årene. Torsten var samtidig eier av halve gården, og var derfor trolig av den gamle slekta. Hans kone het Gjertrud. De hadde sønnene Kristen, som i 1647 benevnes som skredder på Åmot og Jon, neste bruker. Torsten og sønnen Jon drev som laggere. [Et lagget kar er satt sammen av rette, ikke buede, trestaver. Bunnen er sirkelrund, sjeldnere oval og er felt inn i spor (en lagg eller logg) nær enden av stavene. Karet ble holdt sammen av (oftest) to eller flere band eller gjorder (historisk leksikon)]. De tok tregjøler i vierkrattene som vokse på øyene mellom Vestersund og Jølsen og brukte disse til reparasjon og lagging på Akershus slott. I 1637 må Torsten

være død, for det er kona Gjertrud og hennes sønn Kristen vi dette året møter på Hov tingstue i Fet. De hadde stevnet presten Kristen Kristensen for retten fordi denne hadde kalt Kristen Åmot for en spøydoktor. Også Kristen Åmots hustru, Siri, var nevnt. Trolig hadde de drevet som kvakksalvere. Denne gangen ble det forlik "ved handerband", som det heter. Presten og Gertrud tok hverandre i hendene på at de heretter skulle være venner.».

Det framgår av biografiene at gårdshistorien inneholder en del feil.

Grinigårdene. Helt til venstre skimtes såvidt Søgården. Videre midt på til venstre Oppistua, midt på i overkant Øvregården, midt på til høyre Østtun og helt til høyre Nordgården. Langs skogkanten ligger fra høyre Gamle Grini Bedehus, Sletner og Grinitaje. Foto: Widerøe.

Fra «Bygdebok for Rælingen» om Søndre Grini.

«I forbindelse med eiere av gården er Søndre Grini flere ganger nevnt i middelalderen. Vi hører om Grini første gang i 1393 i Eysteins jordebok. Rælingen prestebol eide da i Uller 5 øyresbol som var gitt av Botolv på Grini, og siden ut gjennom 1400- og 1500-årene får vi stadige opplysninger om gården. Kildene viser her klart at Søndre Grini var i drift hele tiden etter Svartedauden. Søndre Grini var helgård i matriklene på 1600-tallet, den hadde en nyere skyld på et skippund tunge. Det går tilbake på en gammelnorsk skyld på 12 øresbol , så gården må ha vært envirkesbruk i gammelnorsk tid. Et fall i skylda fra 12 øresbol til et skippund viser mindre nedgang etter Svartedauden enn mange andre gårder i Rælingen. Skylda var for det meste bondegods eller ren selvleie. Søndre Grini var halvgård til 1594, dette året, på Hov tingstue i Fet, ble gården satt opp til fullgård noe den fortatte å være ut gjennom 1600- og 1700-tallet.

Av forskjellige middelalderbrev, lensregnskap og tingbøker fra begynnelsen av 1400- årene og ut på 1600-tallet får vi kjennskap til en konflikt mellom bondeeierne på Grini og presten i Fet, denne striden skulle komme til å pågå nesten to hundre år.

De første eierne vi møter på Grini må ha vært meget velhavende bønder, eller bondegodseiere i mindre målestokk. Foruten å eie Søndre Grini hadde de eiendom i Uller, Nes og Nordre Tveiter, dessuten øy-andeler i Øyeren som de leide ut mot avgift.

I 1440-årene bodde det en mann på Grini som het Torbjørn. Presten i Rælingen holdt den tid til på Bjørnholt og het Hr. Peder. En kveld ble hr. Peder kalt til Grini, Torbjørn ønsket i skrifte for ham. Torbjørn må ha hatt mye på samvittigheten, for denne natten ga han bort hele Søndre Grini, halvparten til kirken og halvparten til prestebolet for å finne frelse for sin sjel. Hr. Peder skrev gavebrevet ned på et pergament og dette ble gjemt hos presten på Bjørnholt. Noen år senere, i år 1442, kom det en mann til Bjørnholt til presten som nå het Jon Nedridson. Mannen kalte seg Alf Torbjørnsen Beed, og sa han var odelsmann til Søndre Grini. Alf Torbjørnsen ser ut til å ha bodd i Oslo, men må ha vært fra Rælingen eller fra en av de andre bygdene omkring. Han har trolig klart å bevise sin rett til Grini, for han fikk presten til å gå med på et makeskifte. Dette er stadfestet i et brev fra 1442 utstedt av biskopen i Oslo. Alf fikk Grini tilbake mot å gi kirken og prestebolet 6 øresbol i Nordre Tveiter og 6 øresbol i Nes.

Nå gikk det mer enn hundre år. I løpet av 1400-årene var folketallet sunket og all næring blitt så svak etter Svartedauden og etter følgende epidemier at Rælingen ble annex til Fet, og prestens saker ble flyttet dit.

I år 1570, en pinsedag under aftenprekenen, fant prestedrengen Anders under tiljen i den gamle kirken på Hov, noen pergamentbrev. Et av disse var det brevet der Torbjørn på Grini gav gården til kirken og prestebolet til "evindelig eie". Presten, Hr. Rasmus, tok saken opp på tinget året etter og krevet retten til Grini. Folkene på Grini måtte bevise at Grini var deres odel, dessuten la presten som grunn til å få tilbake gården at de 6 øresbolene prestebolet hadde fått i makeskifte i Tveiter nå bare ga 5 lispund i landskyld, mens halve Grini ga 10 lispund. I 1581

må det ha kommet til et forlik mellom eieren av Grini, Oluf Åmot, og presten. Presten fikk tilbake halve Grini, dessuten bygselretten over hele gården. I 1592 pantsatte Ingeborg Arnesdatter, enken etter Oluf, resten av Søndre Grini, 10 lispund, til sognepresten, som da het Hr. Engelbret. Hele Grini var igjen blitt leilendingsgård.

Men de tidligere bondeeierne av Søndre Grini har nok ikke villet gi opp retten sin så lett. De ser ut til å ha innløst pantet, og i 1614 ble de stevnet til tings av Fets nye sogneprest, Hr. Ambrosius, for å ha bygslet bort Grini som sognepresten mente å ha full bygselrett over. De innstevnede var Oluf Åmots enke, Ingeborg, og hennes medarvinger, Hans Fjeldstad, Halvor Trolsnes og Oluf Tveter fra Gjerdrum. Slektsforholdet mellom disse er ikke helt klart. Dommen gikk i sogneprestens favør, han ble tilkjent 10 lispund i Søndre Grini med bygselrådighet over hele gården. Dermed var den lange striden mellom prest og bonde endt. Men presten forfulgte sin seier. I jordeboka over odels- og pantegods fra 1624 finner vi 10 lispund i Grini under sognepresten til Fet, Christen Christensen, som eide det "med sin Hustrue og Stiff-båren". Dette vil etter all sannsynlighet si at de siste av de gamle bondeeierne i Søndre Grini hadde solgt eller pantsatt eiendommen sin til motparten, Hr. Ambrosius, som så gjennom enka førte det over til etterfølgeren i embetet. Gjennom transaksjoner vi ikke kjenner kom disse 10 lispundene under Nesodden prestebol, I matrikkelen fra 1647 og senere er Fet prestebol og Nesodden prestebol ført opp som eiere av hver sin halvpart av skylda. Men som et minne om den striden som lå bak var det fremdeles Fet prestebol alene som rådde over gården.»

For egen del kan jeg vel tilføye at verden ikke var så stor. Hr. Ambrosius var sønn til en av mine forfedre – Augustinus Frantzson Flor – som var sognepest og bodde på Løken prestegård i Høland og barnebarn til Frantz Frantzon Flor (Hr. Frantz «Italiener» fra Firenze [Florence]) i hans første ekteskap.[977]

(Barn X:615, Far XII:2457, Mor XII:2458)

Gift

Barn:

Haftor Haftorsen(?) Grini Nordre. Levde 1593 på Grini Nordre, Rælingen (AK). Død omkring 1610 på Grini Nordre, Rælingen (AK). (Se X:615).

XI:1231 mf fm mf fm mm f

Torbjørn Finholt. Levde 1577. Levde mellom 1593 og 1601 på Finholt, Udenes, Nes (AK). Gjentakelse, se side 1041.

XI:1451 mf mm fm fm fm f

Aslach Toresen Buer Nedre. Odelsbonde. Levde mellom 1557 og 1574 på Buer Nedre, Enebakk (AK).

Buer i Enebakk ligger på leirgrunn øst for Huserudåsen i tildels bakket lende. Særlig er det bratte leirdaler mot sør, der gården grenser til Sand etter Sandåa og til Bøler. I vest grenser Buer til Huserud og i nordøst og nord til Randum uten naturlig markering. I sørøst når gården ut til Øyeren. Øvre Buer ligger med husene like øst for Huserudåsen og det gamle Nedre Buer noe lenger mot sørøst.

Gårdsnavnet var i gammelnorsk tid «Buðir» og det betyr rett frem buer eller buene. Selv om betydningen av navnet er åpenbar, er det uklart hvorfor gården har fått dette navnet. Løsningen finnes muligens ved å se hele Skåka, dvs. den sørøstre delen av Hammeren, under ett. Randum er det gårdsnavnet her som peker seg spesielt ut. Det er det eneste navn på hele Hammeren med den gamle navnedannende endelsen -eimr (-heimr), som betyr heim, gård. De tidligste navn av denne typen går tilbake til eldste periode av eldre jernalder, til Kristi fødsel eller tidligere. Navnet her behøver ikke å være så gammelt, men kan være det. I den tidligste tiden må gården ha omfattet atskillig med enn det som i kjent historisk tid har hørt til Randum. Det er naturlig å tenke seg at Buer, Huserud og Heier hørte til det område som lå til Randum i folkevandringstiden (400-600) og kanskje inn i merovingertid (600-800). Denne perioden, særlig den midtre delen av den, dvs. ca. 500-700, ser ut til å ha vært en urolig epoke i Romerikes og Vingulmorks historie. Sannsynligvis var det nettopp i denne perioden Enebakk ble erobret fra Vingulmork og ble en del av Romerike. I folkevandringstiden må mange gårder ha blitt liggende øde også på Romerike. Arkeologiske undersøkelser har vist at dette skjedde på andre kanter av landet. I Enebakk vitner navn som Auen (Ødenga) og Ødeby (Ødegården) om en slik tidlig ødetid, og at vi finner dem i utkanten av bygda (på Stranda og Enebakkneset) er sikkert ingen tilfeldighet. Der må nedlegningen av gårder ha vært størst, men også i den øvrige delen av bygda ble sikkert gårder forlatt i folkevandringstiden.

I Skåka kan den store Randum-gården ved inngangen til 500-tallet ha hatt husene på et annet sted enn i dag. Huserudtunet kan peke seg ut som et naturlig tunsted for en eldre gård både på grunn av navnet som på grunn av beliggenheten. I den urolige folkevandringstiden kan gården ha blitt rasert og forlatt. Kanskje sto bare noen mindre buer igjen på det nåværende Buer. Alternativt kan den gamle gården ha hatt bu til et eller annet bruk der. Da den gamle «Randeimr» ble bygt opp igjen i den søndre delen av Hammeren, kan husene ha blitt bygd på et nytt sted

977 Bygningsskatt påske 1604. Romerike, Nedre Romerike, Fet sogn (Lensregnskap Akershus len, eske 19, legg 2, litra 2, bilde 34). RA, Riksarkivets diplomsamling, F15/L0008: Prestearkiv - Akershus, 1581-1619. Diplom fra prestearkivet i Fet datert 1614-11-18, side 83. Oslo Lagtingsprotokoll VII 1616, side 413-414, 449-451. Stattholderarkivet, odelsjordebøker fra 1624 - «Fett Prestegieldt». Lena Skovholt (1989): Bygdehistorie for Rælingen - Bostedshistorie fra de eldste tider, side 158-162 og 434-436. Hans Kristian Halvorsen-Monsrud: «Prestesekken som aldri ble full», side 10. Notater fra Kjersti Aamodt.

nærmere Øyeren. Siden har så en gård kommet opp med tunet ved de gamle buene øst for Huserudåsen. Dette skjedde trolig på 600-700-tallet. Omtrent samtidig må Heier ha blitt ryddet oppe på «heiene» i den vestre delen av den gamle storgården. Enda senere er så Huserud blitt bygd ved området der husene til den opprinnelige gården i Skåka har ligget.

Buer ble i gammelnorsk tid (perioden ca. 1000-1350) delt i minst to bruk, Øvre og Nedre Buer. De to var i hevd også i nedgangstiden etter Svartedauen.

Nedre Buer var i gammelnorsk tid en fullgård, trolig på 24 øyresbol. Den var fullgård også i nyere tid med en skyld på 30 lispd. malt eller tunge på 1500-tallet og senere. I 1661 var det ingen skog til gården. I 1665 står det at det kun var skog til brensel og at skylda bør settes ned til 25 lispd.

Hele gården var trolig odelsgods i bondeeie tidlig på 1300-tallet.

Senere i dette hundreåret ga Gunnar på Åmot i Rælingen 5 1/3 øyresbol til Rælingen kirke og like mye til Rælingen prestebol. Rælingen kirke var i 1393 eier av de 5 1/3 øyresbol «j Budum nedra», som Gunnar hadde gitt. Parten hadde i 1575 og 1624 en skyld på kun 1 skilling. Vergene for Rælingen kirke hadde ikke klart å holde skylda oppe i nedgangstiden i senmiddelalderen, og en så liten part som 1 skilling ble til slutt utelatt i jordebøkene. Rælingen prestebol eide i 1393 også sine 5 1/3 øyresbol i gården. I 1575 var Enebakk prestebol eier av parten, som da og senere var på 5 lispd. malt. Presten hadde som vanlig holdt skylda bedre oppe i nedgangstiden enn kirkevergene for kirken. Parten var da kommet over fra Rælingen prestebol til Enebakk prestebol ved makeskifte eller aller helst ved at den uten videre var overført til Enebakk fordi gården lå her i bygda. Parten fulgte siden gården som løs landskyld til den ble innløst.

Hovedparten i Nedre Buer, 25 lispd. malt eller tunge, var odelsgods også i nyere tid. Ole Nedre Buer eide i 1615 6 lispd. i gården og 4½ lispd. var krongods! Åsmund Torshov var eier av 1 lispd., Aslach Randum 2 lispd., Jon Barbøl 1 lispd ½ remål, Halvor Tysdal, «en husmann», 5 lispd. og Aslach Gudbrandsen, «en dreng på Bøler», 1 lispd. ½ remål (opplyst at parten var i Nedre Buer). Resten av odelsgodset satt trolig bønder i Østfold med.

En Aslach Toresen kjøpte i 1542 1 1/3 øyresbol i Øvre Buer som han var berettiget til på vegne av kona. Hun var odelsberettiget til godset, men vi vet ikke om Aslach var bruker av Øvre Buer. Helst var han den Aslach vi finner som bruker av Nedre Buer i 1557-58 og 1574 (DN II 1138):

«Anders Marckordson sogne prest y Haabøl Erland Joenson oc Torbiørn Helisson suorne lagrettes mendt giøre alle witterligt met dette vort obne breff at vy varom paa Haabøl sancti Martini afften anno domini mdxlij sogom oc hørdom at the holt handt samen aff ene halffue Mickel Biørnson y fwlde vmbodt Jngerit Amwndtz dotter egen konne hans, end aff andre halffue Aszlack Toreson bekende da forne Mickel Biørnson at hand met forne Jngerit Amwndtz dotter vilie oc samtycke haffde selt oc affhend fraa sig oc sine arffwinge oc tyl forne Aszlac Toreson oc hans arffuinge tyl ewerdelige æyge halffanden oriszbol jordt y øffre Buder som ligger y Dale fierdingen y Enebacke sogen. Jtem bekende forne Mickel vti samme handerbondt at forne Aszlack Toreson (som var sameyger y forne Buder oc neste skyldt paa hans hostrws vegne tyl at kiøbe forne i#j oris bol) haffde betalet hanom fyrste pendinge oc siste oc alle der emellom som y kob deres kom som vaar thye marck norske vti de pendinge som hanom vel atnyger oc en halff barckede hudt y jaquede. at saa er y sandhet som forscreuit staar lade vy henge vaare indtzegle neden for dette [vort] obne breff som screuit er aar dag oc sted som forscreuit staar.»

Sammendrag:

Tre Mænd kundgjöre, at Mikkel Björnssön og hans Hustru Ingerid Amundsdatter solgte til Aslak Thoressön 11/2 Öresbol i Gaarden övre Buder i Dale-Fjerdingen i Enebak Sogn (Romerike).

Aslach var i 1557-1558 bruker av Nedre Buer, av danskene da skrevet «Broder», likeså i 1560-1561.

Før 20.04.1574 noterte lagmann Nils Stub i sine «Optegnelsesbøger» for Oslo lagting:

«Amund By pa syn werfaders wegne Aslach Buder oc Jon Randem hiem pa gorden Vsby i Eneback sogen for 6 mend sanctj Haluord afften (dvs. 14. mai) huilchet først finge godzet Buder Aslach eller Jon».

Meningen er at Amund By foruten verfaren (svigerfaren) Aslach Buer også stevnet Jon Randum inn for 6 lagrettesmenn på gården Østby for å avgjøre hvem som først fikk odelsgodset i Buer, Aslach eller (svogeren?) Jon. De to var altså i slekt, kanskje brødre. En Jon var bruker av Randum i 1593.

Aslach hadde sønnene:
Gulbrand, bruker av Nordre Bøler i Kirkebygda.
Erik, som overtok Nedre Buer.
En datter gift med Amund Halvorsen Nordre By.

Eriks sønn. Aslach, ble i 1613 dømt for å ha besovet Guri Tolfsdatter enda de var beslektet i tredje ledd (en Tolf var bruker av Jaer i 1557). Retten møtte 14.04.1613 på Nedre Buer og Killerud for å skrive opp og vurdere godset til Aslach. På Buer fantes to små og et gammelt kornkar til ½ dr. På Killerud fantes to kobbergryter 1¾ dr., en kobberkjele 2½ dr., en gammel kjele 3 dr., tre små kjeler 1½ dr., to «diønner» 4 dr., 1 kvinnekjortel og en gammel kåpe 5 dr., to gamle sengeklær 1½ dr., 2 gamle hynder ¼ dr. en duk ¼ dl., 4 kuer 2 dr., en sau 1½ ort og en gammel teine 1½ ort. Aslach skyldte Herman Hansen i Oslo 3 ort, Peder Knudsens arvinger i Oslo 2 dr., Gudmund Tysdal 3 ort og Peder Hansen 1 dr. Etter at dette var trukket fra, skulle kronen ha halve verdien av løsøret til Aslach. Jord eide han øyensynlig ikke.[978]

(Barn X:726)

Gift

Barn:

??? Aslachsdatter Buer Nedre. Levde fra 1590 til 1604. (Se X:726).

XI:1455 mf mm fm fm mm f

Hans Ingemorsen Østenbøl Store. Gårdbruker. Levde fra 1593 til 1604 på Østenbøl Store, Enebakk (AK). Død før 1610 på Østenbøl Store, Enebakk (AK).

O Rygh skriver om Østenbøl i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 104. Østenbøl, skrives Østenbøll i 1520, Østenbøll og Østensbøll i 1578, Østenbøll 01.01.1594 og i 1666.
«*Øysteinsbœli, af Mandsnavnet Øistein (Øysteinn) og bœli (Indl. S. 46), med bortfalden Genitivendelse, der her saa meget lettere kunde afslides paa Grund af det strax forud gaaende s.»

Det var to Østenbøl-gårder, Store og Vesle Østenbøl.
Store Østenbøl hadde en landsskyld på 2½ skippund tunge.
Vesle Østenbøl kalles bare Østenbøl i kildene fra 1600-tallet. Den hadde en skyld på 1 skippund.

Gjengjerd av. Romeriicke Neddre, Eynebaske Sognn (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 6, litra 21, folio 18). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-70)», bind 4, hefte 1, side 232).

Utdrag fra «Gjengjerd av Øvre og Nedre Romerike, 1528?»:
«Romeriücke Neddre
Eynebaske(!) Sognn
...
Eruind(!) Østenbøll xxiiij ß».

Den Even som var oppsitter på Store Østenbøl i 1528 var kanskje samme mann som i 1560:
«Penninge och faar, for foring - Enebacke so:
½ dale aff Euindt Østenbøll».
(Norske Lensrekneskapsbøker 1548-67, bind II, side 28).

Hans Østenbøl var oppsitter på Store Østenbøl fra senest 1593 og drev gården også i 1604. Hans herkomst er ikke sikker, men det var neppe uten grunn at han satt på en av de største gårdene i Enebakk.
Han skal ha hatt seglinitialene «H I». Mye taler derfor for at både han og Peder Strønes var sønner til Ingemor Narvesen, som kanskje i noen år hadde vært oppsitter på Store Østenbøl.

Østen og Mons brukte i 1593 hver sin Tobøl-gård i Enebakk. Østen bodde på Vestre Tobøl. (I gårdshistorien for Enebakk er Østen feilaktig plassert på Østre og Mons på Vestre Tobøl). Østen betalte i 1600 i overkant av 1 daler i holding for 1 skippund kirkegods og ellers 2 lispund i gården. Samme år ble han sammen med skriveren Jens Anderssøn og fem andre lagrettemenn dømt til en bot på 3 daler hver for å ha avsagt «en Vrang domb» mellom Botolv Krossbøl i Enebakk og Hans Nordby i Spydeberg (fogderegnskapet i 1600-61). Østen var fortsatt oppsitter på Vestre Tobøl i 1604. Han nevnes som lagrettemanan også i 1601, 1605 og 1608.
Senest i 1610 hadde Østen flyttet fra Vestre Tobøl til Store Østenbøl, og en Gudmund ble leilending på Vestre Tobøl. Østen skattet da for
12 lispund i Vestre Tobøl,
1 skippund i Øvre Jevik,
16 lispund i Østenbøl, og
1 skippund 4 lispund i en av Evenbygårdene i Baastad, trolig Søndre Evenby.
Totalt utgjorde dette 3 skippund 12 lispund. Amund Bye, Botolv Krossbøl og Østen Østenbøl var dette året de klart største jordeierne i Enebakk.
Parten på 16 lispund i Østenbøl som han satt med i 1610, skriver seg sannsynligvis fra en av Erich Skulbergs motparter, Erich Vikeby eller Ingemor Narvesen. Den skulle kunne ha vært hans gamle slektsgods, men det er mer sannsynlig at han inngikk ekteskap med Hans Østenbøls enke. Hun har åpenbart vært såpass opp i årene at barn i

978 Birger Kirkeby: Enebakk Bygdebok, Bind II, side 621-623, 625, 633-634.

dette ekteskapet kan utelukkes.

Store Østenbøl må allerede før 1575 ha vært delt i en større og en mindre part. Bygselparten tilhørte Erich Skulberg i Spydeberg og fulgte hans etterkommere, mens brukerne på gården eide en langt mindre andel.

Hans på Store Løken i Trøgstad var bygselrådig på Store Østenbøl og skattet for 1½ skippund i 1612, men døde etter alt å dømme samme år.

I 1615 satt

Sven Skulberg med 1 skippund i Østenbøl,
Østen Tobøl med 16 lispund,
Hallstein Frøshaug i Trøgstad med 10 lispund og
Gudmund Teig på Enebakkneset med 4 lispund.

Hans Løkens part hadde altså blitt overtatt av Sven Skulberg og Hallstein Frøshaug. Sven Skulberg var etter alt å dømme sønn til Erich Skulberg, som hadde bygselen i gården i 1575. Hans Løken, som rådet over bygselparten i 1612, tilhørte trolig også slekten på Skulberg. Mest sannsynlig giftet Hallstein seg med Hans Løkens enke, som hadde rett til halvparten av boets jordegods.

Gjennom for oss ukjente transaksjoner sikret Sven Erichsen Skulberg seg bygselparten. Selv trengte han imidlertid ikke gården, da han hadde blitt selveier på Skulberg Svigersønnen Mattis Toresen på Vesterby i Trømborg anneks i Eidsberg hadde fra 1622 overtatt bygselparten i Østenbøl på 1 skippund 7½ lispund. Han skattet siste gang for denne i 1626, da parten var redusert til 1 skippund 5 lispund.

Omkring 1628 ble bygselparten overført til Hans Hansen, svigersønn til Hallvord Aslaksen på Østenbøl, som dermed ble den første kjente selveier som brukte gården. Mattis bodde nå hos sin svigerfar på Skulberg i Spydeberg, og eide ikke lenger noe i Østenbøl.

I omkring 20 år hadde først Østen, og senere Hallvord Akselsen, forestått gårdsdriften til tross for at deres egen andel bare utgjorde 16 lispund, og den hadde de nok etter gamle Hans Østenbøl. Ting taler for at det også var denne parten som Erich Vikeby og Ingemor Narvesen kom ut med i 1575, og at det ble Ingemors etterkommere som overtok denne og drev gården. De 4 lispund som Gudmund Teig eide i 1615 må ha vært skilt ut fra en av de to partene, sannsynligvis fra Ingemors part.

Østen og Mons hadde i 1593 brukt hver sin Tobøl-gård i Enebakk. Østen bodde da på Vestre Tobøl. I 1600 betalte han i overkant av 1 daler i holding for 1 skippund kirkegods og ellers 2 lispund i gården. Samme år ble han sammen med skriveren Jens Andersen og fem andre lagrettemenn dømt til en bot på 3 daler hver for å ha avsagt «en Vrang domb» mellom Botolv Krossbøl i Enebakk og Hans Nordby i Spydeberg. Østen var fortsatt oppsitter på Vestre Tobøl i 1604. Han nevnes som lagrettemann også i 1601, 1605 og 1608.

Østens egen herkomst er ikke klarlagt, og vil neppe bli det. Bare enkelte fornavn fra 1500-tallet er kjent fra Tobøl-gårdene. Mye taler imidlertid for at Østen eller hans første hustrus slekt hadde jord i Ruud på Hammeren og tilknytning til de velstående folkene på Søndre Sæther i Baastad og Lund i Spydeberg, som satt med bygselen i Ruud omkring 1600. To av Østens antatte barn hadde tilknytning til Flotten i Baastad, og Gudmund Tobøl står ett år oppført med en liten part i gården. Det var Gudmund som ble leilending på Vestre Tobøl når Østen flyttet til Østenbøl.

Etter sin første hustrus død må Østen ha skiftet med sine barn, som ser ut til å ha fått jord i Flotten og kanskje også i Stillesbye i Rødenes. Ivar Sjøfarsen på Søndre Sæther i Baastad hadde slektninger på Flotten, og eide selv en mindre part i gården. Ivar hadde også opprinnelig odelsgods i Ruud på Hammeren, trolig gjennom faren Sjøfar Sjøfarsen. Østens mulige sønn eller svigersønn Ivar, som det råder en del usikkerhet ved, brukte da også Ruud fra senest 1600 til omkring 1618.

Inn i sitt nye ekteskap må Østen ha brakt med seg bondegodsparten i sin opprinnelige gård Vestre Tobøl og kanskje også Søndre Evenbye i Baastad.

I 1610 ble Østen Østenbøl og fem andre lagrettemenn i Enebakk innstevnet til Oslo lagting av Knut Sundby fra Spydeberg. De hadde avsagt en dom mellom Knut og to borgere fra Oslo i en tvist om en Rustadgård, trolig i Enebakk. Knut Sundby var ikke fornøyd med dommen. Denne ble kjent ugyldig på lagtinget, og de seks lagrettemennene skulle «for deris domb Att bøer werre Vdj Øffrighedts Minde». Også i slutten av 1610 ble Østen innstevnet for lagtinget, denne gang av tingskriveren Jens Christensen på Follo. Østen skulle ha tatt et verge fra Jens uten lov og dom. Ingen av partene hadde vitner med seg, og saken ble derfor utsatt.

Hallvord Akselsen Østenbøl overtok i 1625 partene på 16 lispund i Østenbøl og 1 skippund i Øvre Jevik, som tidligere hadde tilhørt Hans Østenbøl og så Østen etter hans død. Hallvord var gift med Kari som må ha vært datter til Hans Østenbøl og Østens stedatter. Partene var rimeligvis arv etter hennes far.[979]

(Barn X:728, Far XII:2909)

Gift

Barn:

Kari Hansdatter. Født omkring 1580. Død omkring 1643. (Se X:728).

979 H. J.Huitfeldt-Kaas: «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-1570)» (Bind 4, hefte 1, Christiania 1903) - XII Skattemandtal for Øvrre og Nedre Romerige - Gjengjerden 1528?, side 232. Sten Høyendahl: Østen Østenbøl i Enebakk og hans jordegods, NST Bind XXXIX (2003), side 153-5, 157-61, 169, 179, 181-2

Generasjon XII

XII:1043 fm ff ff fm ff mf

Baard ???. Gjentakelse, se side 1102.

XII:1061 fm ff ff mf fm ff

Even Aslachsen Hjelmark. Gårdbruker. Levde fra 1496 til 1517 på Hjelmark, Eidsberg (ØF).

Hjelmark ligger på slettelandet sørøstover fra Askim, noe nedenfor Sulerud, der det skråner sterkere nedover mot selve Eidsbergbygda. Gården grenser i nord til Kjeserud, i vest til Sulerud, Lunder (Belgen) og vestre Berg, i sør til Ås og i øst til Nord-Moen og Slitu.

Navnet Hjelmark er sammensatt av to ledd, men forklaringen er ikke helt sikker. Det andre leddet er et ord for skog, gammelnorsk «mork», og det første kan være «hjalmr» som betyr hjelm. I så fall må navnet være knyttet til en rund, skogkledd ås like ved gården. På avstand kan den se ut som en hjelm, kanskje helst i betydningen høystakk. Gården er trolig ryddet i vikingtiden.

Matrikkelen av 1723 oppgir at Hjelmark ligger i vestlia, men det må vel være skrivefeil for østlia. Gården var da regnet for å være middels vint. I 1661 var det «Aldeeles Jngen Skoug», og en militærmatrikkel fra 1690 gjentar dette, med den tilføyelsen at det fantes litt til gjerdefang. Hjelmark hadde en liten humlehage i 1661.

Delebekken mot Nord-Moen og Slitu fører mye vann i flomtiden, og her nede hadde Hjelmark en kvern fra omkring 1700. Kverna, som kunne male «for sig selv og undertiden noget lidet for sin Naboe» ble i 1770 pålagt en årsavgift på 36 Skilling. Fra 1618 til 1622 var det sagbruk her.

I de siste 450 åra har det bare vært to slekter på Hjelmark, og hvor langt tilbake den første var knyttet til gården, kan ikke fastslås. Hele tida har gården vært bondegods, og brukerne her har vært selveiere.

Even kjøpte i 1496 12 øresbol i Hjelmark og 2 øresbol i Vest-Belgen av Ingeborg Stenersdatter (Skjøte «tirsdag nest før første Olsdag dyre» 1496). Sankthansdagen 1507 kjøpte han det som Torger Smedsen eide etter sin mor i de to gårdene, og ga 20 norrøne mark og 15 penninger for det. (Skjøte 24.06.1507). Ti år senere kjøpte han Erland Smedsens parter i de to gårdene. (Skjøte uten dag 1517). Evens sønn Knut Hjelmark arvet senere både Belgen og Hjelmark. Noe slektskap mellom selger og kjøper kan ikke påvises, men er ikke utelukket.[980]

(Barn XI:531)

Gift

Barn:

Knut Evensen Hjelmark. Levde 1559. Død omkring 1580 på Hjelmark, Eidsberg (ØF). (Se XI:531).

XII:1121 fm ff fm mf ff ff

Gunder Søegaard. Odelsbonde. Født før 1511.

Den første navngitte person i Søegaard-slekten het Gunder.

En rettsssak i 1597 kan tyde på at forfedrene har sittet på gården i flere generasjoner. I denne saken førte Gunders sønnesønn, Arild, bevis for at bruket Valby uimotsagt hadde tilhørt gården Søegaard, Øymark, i 188 år og kanskje lenger. Retten ga Arild Søegaard medhold.

Gunder kan ikke være født senere enn år 1510.[981]

(Barn XI:561)

Gift

Barn:

Amund Gundersen Søegaard. Levde 1530 på Søgaard, Øymark (ØF). Død før 1589 på Søgaard, Øymark (ØF). (Se XI:561).

XII:1129 fm ff fm mf mf ff

Even Oddsen Bøen Nordre. Odelsbonde. Levde fra 1544 til 1558 på Bøen Nordre, Aremark (ØF).

Even var far til Gunder Evensen Nord-Bøen.[982]

---

980 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 245-247, 336-337. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 555-556, 582.

981 Leif Ottar Berger: Søegaard - Haraldstad - ... -slekten, side 5.

982 Elwin Myhrvold: Rødenes i Østfold, bind I, side 691. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud:

(Barn XI:565)

Gift

Barn:

Gunder Evensen Bøen Nordre. Levde 1570. Levde fra 1601 til 1618 på Bøen Nordre, Aremark (ØF). (Se XI:565).

XII:1231 fm ff mm ff mm mf

Truls Bølstad. Odelsbonde, lensmann. Død omkring 1599 på Bølstad, Røyken (BU).

O. Rygh skriver om Bølstad i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 85, Bølstad, «at Bølastadom» i 1409 (DN V 462), «a Bølestadum» i 1410 (DN IV 780), «a Bœlœstadom» i 1414 (DN V 507), Bølestad i 1528 (NRJ IV 91), [Bølesta i 1542 (NRJ IV 573)], Bøllestadt i 1578 (OC. 32), Bølstad i 1593, Bøllstad i 1617 og Bølstad i 1723 (2 Opsiddere).

«Samme Navn i Aas GN. 58 (i Bølastadum RB. 139) og i Skogn GN. 67,1 (af Bølastadom AB. 22). Navnet er hidtil ikke blevet forklaret. Første Led synes dog at maatte være Gen. Flt. af b&bmoe;li n., der i Navne oftere bruges i Betydningen «Opholdssted for vilde Dyr, Leie, Rede» (Indl. S. 46). Rigtignok sammensættes -staðir forholdsvis sjelden med Ord af lignende Betydning.»

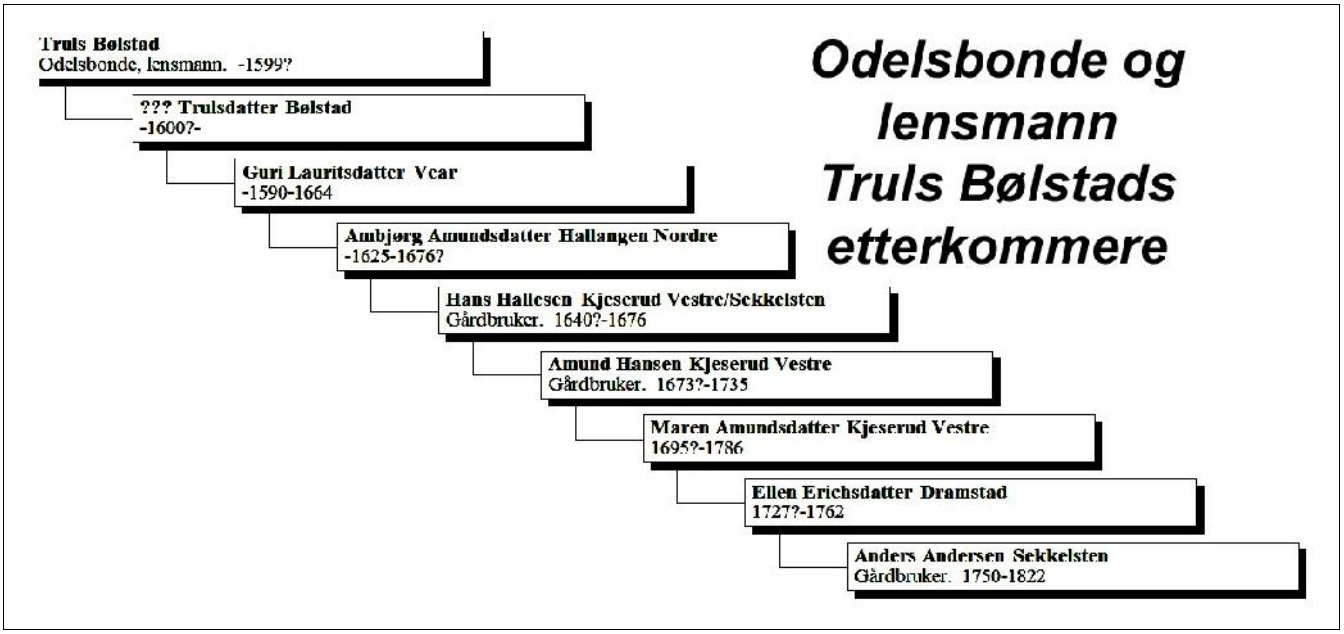

Truls ble ifølge Røykens Historielags årbok 2006 født på Bølstad.

Han var lensmann i Røyken.

Truls døde på Bølstad omkring 1599.

Han hadde antagelig minst to døtre:
En datter, mor til Guri Lauritsdatter og antagelig gift med Laurits Vear.
Dorthe, gift med Tallak Engebretsen Myhre, død på Myhre efter 1624.

Guri var gift med Amund Bjørgulfsen Nordre Hallangen i Frogn.

Dorthe og Tallik bodde på Bølstad til de overtok Myhre etter hans far. I 1615 står Tallak Bølstad som eier av 6 lispund korn i Landfald i Lier. I 1624 eide Dorthe 6 lispund korn i samme gård.

Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 556, 586.

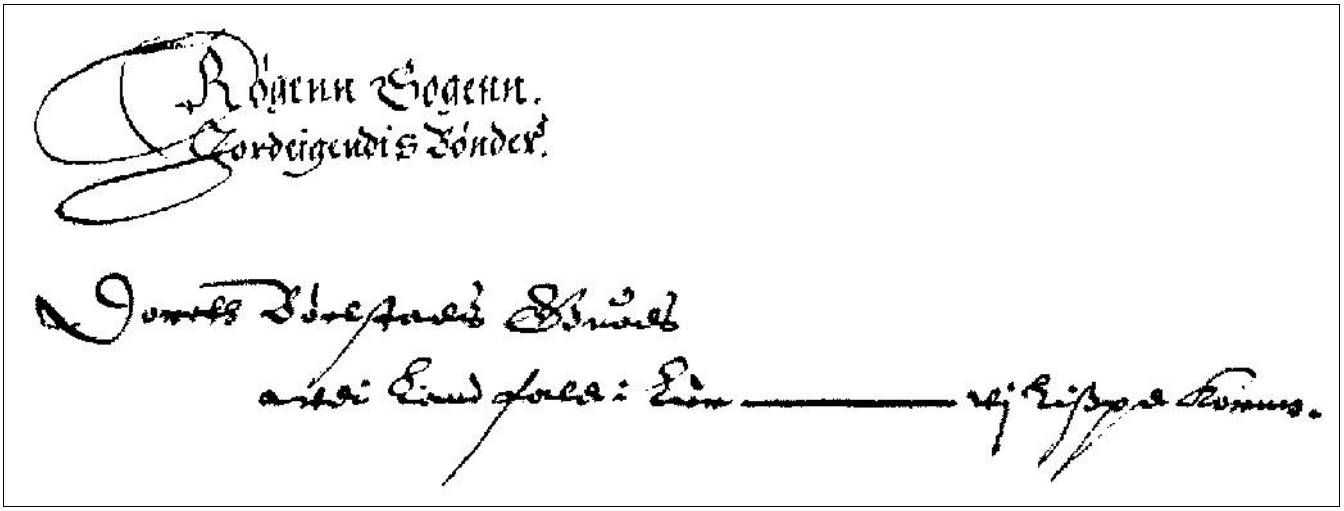

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1624 - «Røgenn Sogenn».

Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1624 viser for Bragernes fogderi:
«Røgenn Sogenn.
Jordeigendis Bønder.
....
Doreth Bøelstads Guods
wdj Landfald i Lier - 6 lißpd Kornn.».

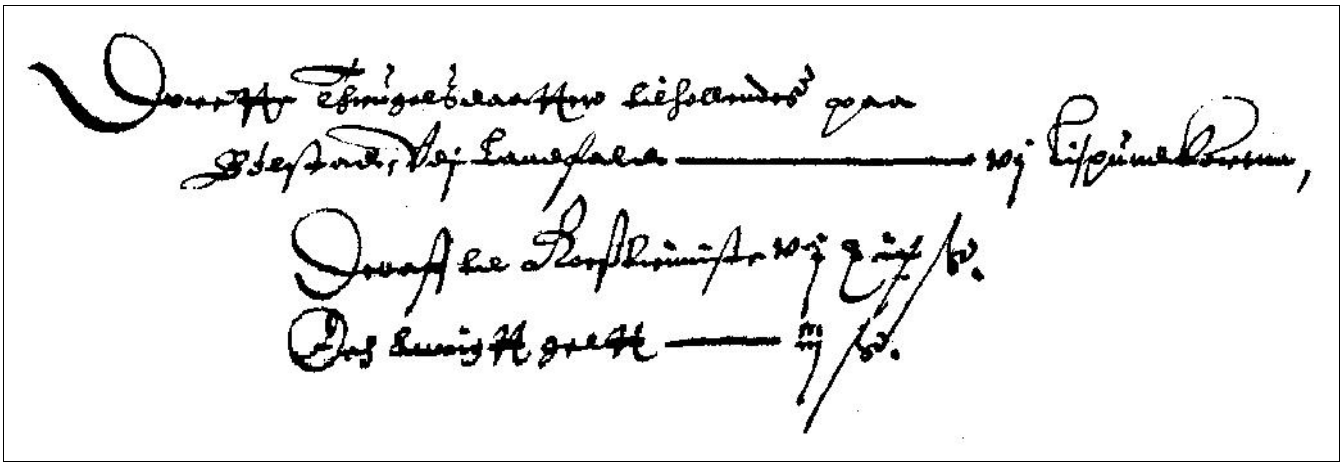

Stattholderarkivet odelsjordebøker fra 1626 - «Røggenn Souggen».

Stattholderarkivets adels- og odelsjordebøker fra 1626 viser for Bragernes fogderi:
«Røggen Souggen.
Jordeigendis Bønder.
....
Doreett Thrugalsdaatter tilhollendes paa
Bølstad; Wdj Landfald - 6 Lißpund Kornn,
Deraff til Roeßtieniste 5½ mk. 8½ sk.
Och Aarigtt geltt - 3 Sk.»

Skattematrikkelen av 1647 viser:
«Bøelstad.
Tillkommer lesmesteren i Christiania 1½ pd. salt.
Er tunge 1 pd. 4 lb.
Med bøxsell.»[983]

(Barn XI:616)

Gift

Barn:

??? Trulsdatter Bølstad. Levde anslått 1600. (Se XI:616).

983 Stattholderarkivet - Odelsjordebøker 1624-26, D IX pakke 8 XXII - 10a. Bragenes fogderi 1624, folio 570; 10b. Braggenes fogderi 1626, folio 604. Skattemanntallet av 1647, Bragernes fogderi, Røggenn [Røyken] prestegield, folio 43. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 549, 584. Røyken Historielags årbok 2006. http://www.lier.kommune.no/liers-historie/store_landfall.htm

XII:1237 fm ff mm fm fm ff

Aslach Simensen Onstad. Gjentakelse, se side 1100.

XII:1239 fm ff mm fm fm mf

Mattis Narvesen Hoel Store. Gårdbruker. Levde omkring 1550 på Hoel Store, Askim (ØF).

Mattis bodde antagelig på Øvre Hoel fra midten av 1500-tallet, lenge før svigersønnen Simen Aslachsens kom dit.

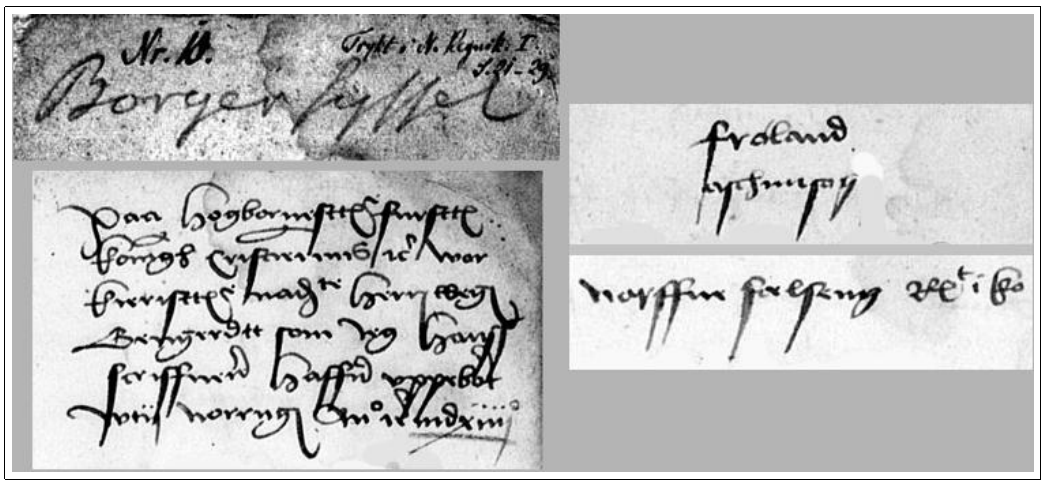

Gjengjerd av Follo, Borgesyssel, Eker, Lier, Modum, Sigdal, Røken, Bærum og Tverrdalen 1514. Borgeszizell, Frøland,skibsrede, Askim sogn (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 6, litra 10?, folio 11). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1514-21)», bind 1, hefte 1, side 26).

Utdrag fra «Gjengjerd av Follo, Borgesyssel, Eker, Lier, Modum, Sigdal, Røken, Bærum og Tverrdalen» 1514:

«Borgeszizell»

«Paa hobornestt fursttis koningh Cristiernns etc. wor kieristt nad herris wegne gengerdtt som jeg Hanss schriffuere haffuer vppeboret wtij Noriige Anno etc mdxiiij».

«Frøland

Aschimmogen

...

Narffue Sælseng rt i ko».

Borgesyssel (fno. Borgarsýsla), er et eldre navn på det område som fra 1662 til 1918 het Smaalenenes amt og deretter Østfold fylke. Navnet ble lenge anvendt i den kirkelige inndelingen (Øvre og Nedre Borgesyssels provstier).

En Narve nevnes på gården Salseng i 1514. Han er muligens far til Mattis. Neri bruker Salseng i 1593 og frem til han døde ca. 1640. Neri var blant de som mente seg arveberettiget ved skiftet etter svigersønnen til Mattis, Simen Aslachsen på Store Hoel. Om Mattis er sønn til Narve er imidlertid usikkert.

Det kom til strid om skiftet etter Mattis og Bothild, og dette ble bragt inn for lagretten i Fredrikstad i 1610. Her fremkommer hvem som var deres etterkommere:

«Rettergannghen Som Holdtis paa Frederichstadtt Raadstuffue denn 18 Aprilis Anno 1610 offuereuerindis Jesper Jennßenn, Oluff Pederßenn, Jørgenn Witte och Joest Bernntßsenn Laugretsmendt her Sammestedtz.

Komb vdj Rette Erligh och welbyrdige Mandt Niels Kragh, Konge. Mayts. fougidt offuer Heggenn och Frøllanndtz schiibreder fuldmechtige paa Oluff Buder, Hanns Bøller, Biertt Aageberg, Nerij Salßenngh och Knudt Eegs vegnner, Som Bewiistis Medt fuldmachtenn her vjd Rette Laugdis Som bleff Lest och findis Paategnidt Och derhoeß framblaugde enn Rigenns steffning datterit Aggerßhuus thennd 16 Martij J Bemellte Aar, Medt huilckenn Steffningh handt her vdj Rette førdrede Mattis Hoell J Aschimm Soggenn paa din Eegenne: Hanns Romb och Arne Rudt ther Sammestedtz paa Eders høstruers veignner, Affganngne Simmen Hoels Arffuinger, och Torgudt Romb Affdøde Joenn Torgudsøns Sønn huorledis dj haffuer thilltalle thill eder paa dierris høstruffuers och dierris MedtArffuingers Wegnne for Bytte och schiffte breff eders forne foreldre haffuer giortt Sigh Jmellom paa Huis Goedtz Som Tømbdis effter Mattis Narffueßenn och Hanns høstruff Bodill Saxßedotter, vAnnsiett Adr forne Simmen Hoell waar dierris høstruffuis offuersiunns Manndt och hannd Sielff haffuer schifft Sigh hoffuidtbøllett Jmmellom thill och haffde Jche viidere enn Enndt Søsterpartt Adt henndte J Samme Goudtz Och Thorgud Rombs fader, Joenn Torgudßenn, Som vaar J dierris høstruffuer och MedtArffuingers vmynndige Aare, haffuer Bytt och Skifft dennom dierris Arff och Odall Jfraa hoffuidttgodtzidt vAnnsiett dj waar kommenn aff Broderenn, Som Burde Adt Arffue vdj hoffuidtgodtzidt WAnsiett dj Jche waare hennßett J Nogenn Ødepartter och Anndenn vbesiddenndis goudtz och ey heller der haffuer weeridt vj vuildige Menndt Offuerueringis Som medt Rette effter gudtz och Meningschenns Lough Burde Adt schiffte och Bytte dj Mynndige och vmyndige børnn Jmmellom, paa dett dennom Jnngenn vrett schulle wederfarris huilckid ære skiedt Men thuert Jmodt Jche schall haffue hafft flieere Mennd der offuerueringis Som Jche haffuer weridt Besuogridt och schyld dertill vdenn Truels Eigebergh y Trøgstad Soggenn, huilckid dj Mienner ey heller ßamme Byttis Breff haffuer Beseigldt, huordudj dj Mienner eders foreldre dennom stuor vrett Adt haffue giortt

Och J effter Norgis Lough plichtige Weere Adt stande thillrette och formienner Adt samme Byttis Breff Jche Bør Adt Bliffue vidt sin Macht Med Mierre Som dj eller dierris fuldmechtige ydermere vedt Adt Berrette: dissligiste Byuder och Betaller ieg eder Hellj Houger och Truls Eigebergh Adt J och møder paa samme tiidt och stedt Effterdj eders Nauffnn Er Jnndscheffuenn J samme Byttes breff Adt J och schulle dett Skulle Beseiglid haffue Om J haffuer der Nogid thill Adt Siige eller Suaare Medt Mierre samme steffninghe formelder.

Er derfor Effter disß Leiglighedt Nu Saa forfunden Och medt Begge Partternne dierris Beuillinghe her for Rette Sambtøcht, Adt dj Enndnu schulle Jgienn fortage Sig Samme Sagh partternne Jmmellom Nu thill denn 12 Junij Først Kommennde, Som Er thiißdagenn effter Vitj & Modestj Och daa medt denn Rette suorenn schriffuer Enndeligenn och Granndtgiffueligenn Effter Norgis Lough granndsche och forfare samme forne førrige dombs Jnndraagenne Artickils Jnndeholdt, Saa och for huis goedtz Som forne Oluff Buder och Hanns MedArffuinger formienner sig J Samme Artiklers Jnndeholdt hoeß forne Mattis Simmenßønn och Hanns MedtArffuinger Adt Weere Brøstholdenn vdj och dennom medt Rette Adtschilde Medt Norgis Lough for huis dennom kunde thillfalde eller thillkomme Effter Aslach Mattisßen, Och Guronn Mattißdotter Saa vell som Mattis Simmenßøn och hanns MedtArffuinger thill Adt Jnndløße och Beholde Saa vell som och da paa denn tiidt for eder 12 Menndt forne Mattis Simmendsøn, effter som handt Sig haffuer thilbøden, och Hanns MedtArffuinger Adt giørre dierris ædt, Adt dj Aldrig haffuer Siett eller hafft vdj dierris verge Samme forne Aschurdt Som forne Oluff Buder och Hanns MedtArffuinger hannom och dennom dertill Mißtennchker och dermedt siidenn Adt weere frij for samme Aschurd Effterdj Lougenn thilholder vdj KiøbeBolckenns 6. Capittell Adt Jnngenn schall giørre Eedt for denn dødis gierningh, Och dette Adt haffue Effterkommidt thill Bemellte thiidt som før er Rørtt paa dett partternne Enngang for Alle Medt Retten Kunde [medt Rettenn] medt Samme dierris Langhuaarennde Jrringe och threttе medt Nogenn Lough Adchillis.»[984]

(Barn XI:620)

Gift med neste ane.

Barn:

??? Mattisdatter Hoel Store. (Se XI:620).
??? Mattisdatter Hoel Store. (Se XI:1086).

XII:1240 fm ff mm fm fm mm

Bothild Saxesdatter Store Hoel. Levde omkring 1550 på Hoel Store, Askim (ØF).

Bothild og Mattis hadde følgende barn:
En datter gift med Simen Aslachsen Store Hoel.
En datter gift med Joen Torgautsen Nordre Rom.
Gurou, hun døde ugift.
Aslach, han døde ugift.
Smed, gift med Anne Ragnaldsdatter Rive i Aremark.[985]

(Barn XI:620)

Gift med forrige ane.

XII:1243 fm ff mm fm mf mf

Engebret ???.

Av lagtingssaken om Torkelsrud i 1572-73 fremgår at Oluff Kolbjørnsen og Lars Engebretsen Myrer i Ås var barn til Guttul Torkelsruds døtre. Guttul hadde derfor minst to svigersønner.

Den ene var utvilsomt Kolbjørn som allerede i 1528 satt på Gjellestad og døde før sin svigerfar.

Den andre svigersønnen, Engebret, er ikke identifisert, og vi vet ikke hvor han bodde. Navnet Guttul var i annen halvdel av 1500-tallet åpenbart i ferd med å forsvinne, og det faktum at navnet på nytt kom opp i Askim, taler sterkt for at Guttul Gjellestad og Hans Kampenes (eller hans hustru), som hadde en sønn ved navn Guttul, var den ukjente Engebrets barnebarn.

Lars Engebretsen var åpenbart identisk med Lars Engebretsen som i 1562 og 1569 er nevnt som lagrettemann i Frogn, den gang et anneks til Ås.[986]

(Barn XI:622)

---

984 H. J.Huitfeldt-Kaas: «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1514- 1521)» (Bind 1, hefte 1, Christiania 1887) - III Regnskab over Gjengjerd av Follo, Borgesyssel, Eker, Lier, Modum, Sigdal, Røken, Bærum og Tverrdalen 1514, side 26.. Odd Sandaaker: Fredrikstad lagtingsprotokoll nr. I-VIII, 1607-1615, Oslo 1989, side 127-128. Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 598-599; Bind 2, side 443. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 559-560, 593.

985 Gårdshistorie for Askim, Bind 1, side 598-599. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 559-560, 593.

986 Sten Høyendahl: Guttul Torkelsrud og hans etterslekt, NST Bind XL (2005), side 21-22, 25, 49-51.

Gift med neste ane.

Barn:

??? Engebretsdatter. (Se XI:622).

XII:1244 fm ff mm fm mf mm

??? Guttulsdatter Torkelsrud.

En datter til Guttul Tryggson må ha vært gift med en Engebret.

Engebret og hans hustru hadde følgende barn (minst):
Lars, levde 1562-73, til Myrer.
Antagelig en datter som var mor til Hans Kampenes (levde 1593 - død ca. 1632) eller hans hustru.
Antagelig en datter gift med Bjørn Sørby i Råde som døde ca. 1615.

I oktober 1572 fikk Oluff Kolbjørnsen og Lars Engebretsen medhold på Oslo lagting i kravet om at Brynjul Kjellson måtte bevise hvor lenge «Gutulff Trycks:», Guttul Tryggsson, og hans hustru hadde «wor inde» hos Torkjell Amundsson og Botild Arnesdotter. Stridens kjerne var hvorvidt det var Guttul Torgautssons barn eller Torkjells arvinger som hadde retten til Torkelsrud i Eidsberg. Det var Torkjells arvinger som «godzet vor giffuet».

«Tridie syckne fore (13.10.1572).
At Oluff Kolbiørnsen Lauris Engelbretsen pa then ene och Brinulff Keelsen skal haffue syt skotzmol til Paulj (25.01.1573) oc tha Bri(n)ulff at beuise hure lenge Gutulff Trycksen och hans quinde wor inde hoss Torckel Anundsen och Botild Arnesdotther och tha at gange en endeligh dom om Torckelsrud huilche nest arffuinge ere enthen Gutulff Torgutsens barn eller Torckel Amundsens arffuinge som godzet vore giffuet».

Saken ble tatt opp til doms, og Guttols datterbarn Oluff Kolbjørnsen og Lars Myrer ble da tilkjent Torkelsrud:

«Poelssmesso første (22 Januar) 1573.
Torckilsrudt skall igienn vige till Oluff Kolbiørnsen och Lauritz Myre, som er Guttull Torgutsens døtterbarn, och fra Brynulff Kietelsen paa sin quindis(!) Marine Gudmundsdotter ifra».

Arvingen Oluff Kolbjørnsen fra skiftet på Fusk i oktober 1551 er åpenbart samme mann som i oktober 1552 vitnet på Henstad om Kolbjørn Gjellestads rettigheter i Solerud. Samlet innebærer dette at Kolbjørn Gjellestad hadde vært gift med en datter til Guttul Torkelsrud.

Guttuls andre dattersønn, Lars Engebretsen på Myrer i Ås, var etter alt å dømme i slekt med Hans Kampenes i Askim, som senest i 1593 brukte sin gård og hadde sønner som het Engebret og Guttul. Lars Engebretsens antatte arvinger overtok parter både i Kampenes og Galtebu. Det er trolig at begge dattersønnene også førte saken på sine søskens vegne.[987]

(Barn XI:622, Far XIII:2487)

Gift med forrige ane.

XII:1377 fm fm fm mf ff ff

Simen Onstad. Odelsbonde.

987 H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 22 (p. 45) og 25 (p. 50). Sten Høyendahl: Guttul Torkelsrud og hans etterslekt, NST Bind XL (2005), side 21-22, 49-51.

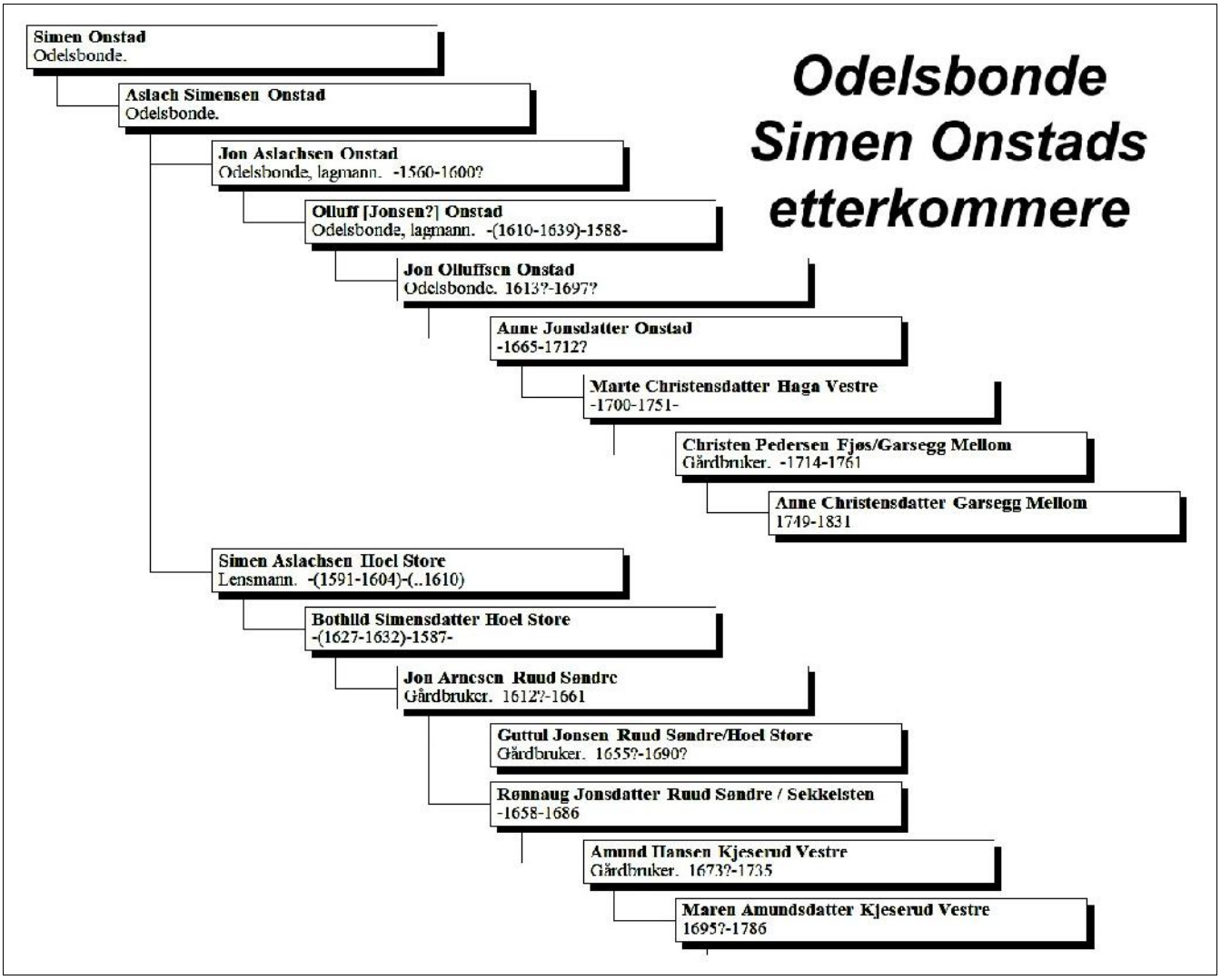

Simen og Ingeborg omtales i en Herredagsdom 03.10.1578. Ifølge denne gikk hans sønnesønner Jon og Simen, sammen med Einer og Simen Tostenssønner, til sak mot Rolf i Dingstad og alle hans medarvinger. [988]

(Barn XI:689)

Gift med neste ane.

Barn:

Aslach Simensen Onstad. (Se XI:689).

XII:1378 fm fm fm mf ff fm

Ingeborg Thostensdatter Onstad.

Ingeborg og Simen hadde sønnen Aslach som overtok Onstad.[989]

(Barn XI:689, Far XIII:2755)

Gift med forrige ane.

XII:2113 mf ff fm ff ff ff

Olluff Bergsjø. Levde 1505. Levde fra 1514 til 1530 på Bergsjø, Hemnes, Høland (AK).

Olluff var bruker av Bergsjø ca. 1530 i henhold til et vidneutsagn på tinget i Høland 08.10.1591. Han hadde sønnen Torer som var bruker av Bergsjø i 1541.

988 Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 557-559, 562-563, 593.

989 Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 557-559, 562-563, 593.

Gjengjerd av Romerige, Ringerige. Thoten, Hadeland, Hedemarken etc. 1514. Romeriige, Høland (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 4, litra 20, folio 3). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1514-21)», bind 1, hefte 1, side 3).

Utdrag fra «Gjengjerd av Romerige, Ringerige. Thoten, Hadeland, Hedemarken etc. 1514»:

«Romeriige
Høland

...
Gwmder Biersszø f g».

Gunder var bruker på Bergsjø i 1514, og formodentlig også eier, da han er oppført som en av bygdas største skatteytere.

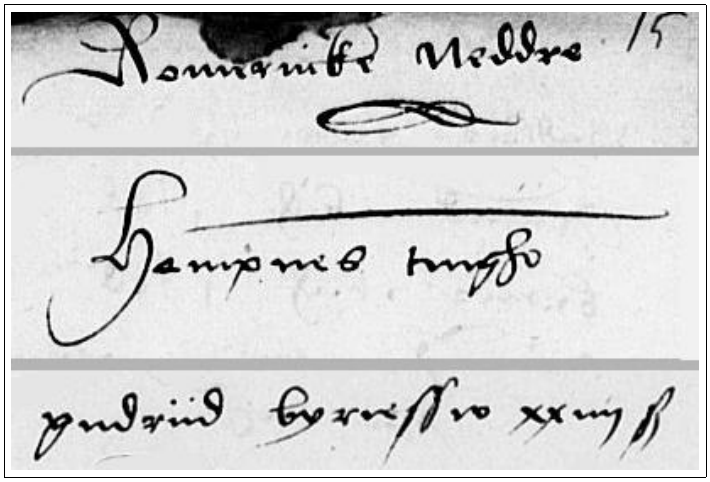

Gjengjerd av Øvre og Nedre Romerike, 1528?. Romeriicke Neddre, Hempnes tingho (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 6, litra 21, folio 21). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-70)», bind 4, hefte 1, side 234).

Utdrag fra «Gjengjerd av Øvre og Nedre Romerike, 1528?»:

«Romeriicke Neddre
Hempnes tingho

...
Gudriid Bygiessw xxiiij ß».

I et skattemanntall, antagelig fra 1528, er Gudriid Bergsjø oppført som skatteyder. Meget taler for at hun er Gunder Bergsjøs enke.

Gunder og Gudrid hadde med stor sannsynlighet sønnen
Olluff som tok over gården.

Blant det gods vi senere finner i Bergsjø-folkets eie, er også ødegården Enger. Gunder Bergsjø kan meget vel tenkes å være identisk med den «beskedelig mann» Gunder Gudmundsen som i 1520 kjøpte Enger ødegård.

I 1571 uttalte Olluff Torersen på Bergsjø at hans ætt hadde sittet på Bergsjø siden hr. Asgaut Olavsen var prest i Høland, da hans fedre kjøpte fossen ovenfor Bergsjøfossen av denne. Asgaut Olavsen omtales som prest i Høland fra 1454 (DN I 608) til 1460.

Man kan derfor med temmelig stor sikkerhet gå ut fra at de fra 1514 nevnte brukere og eiere av Bergsjø er av samme ætt, og sønn etter far.

Gården har antagelig fått sitt navn etter Bergsjøvannet, som ligger oppunder Engeråsen. Men de eldste skriftformene av navnet - «Bæirisio» i 1379, «Berisio» i 1379 og «Berressøø» i 1542 synes likevel å tyde på at

førsteleddet ikke har noe med «berg» å gjøre. Etter Ryghs oppfatning kan derfor sjøens navn tenkes å ha vært «Berir» som igjen kan ha sitt navn etter elva «Bera» eller komme av «ber» - bær. Navnets andre ledd er naturligvis «sjø», og gården har nok fått sitt navn fra den lille innsjøen like ved. Men dernest har sjøen fått et tillegg til navnet for å skille den fra gården, og sjøen heter i dag Bergsjøvannet. De senere hundreårene har skrivemåten variert fra Bersiøe til Bersjø og Bergsjø - som i dag.

Av fornminner finnes 7-8 gravhauger, to av dem kalles henholdsvis Dronninghaugen og Kongehaugen, beliggende 200 meter sør for tunet på Søndre Bergsjø. Etter gammel overtro ble det sagt at hvis man gravde i disse, ville husene på Søndre brenne ned. I 1907 ble det funnet skjelettrester av menneske i en haug under låvebroen. Litt nord for gården er det et par dyregraver.

Bergsjø var en udelt gård fram til midten av 1690-årene. Før gårdkone Siri Olsdatter Daltorp døde i 1696, hadde eldste gjenlevende sønn, Halle, trolig tatt over driften av en del av gården. Da hun var borte, tok den yngre sønnen, Laurits over den andre delen av Bergsjø.

Til Bergsjø hadde det fra eldgammel tid, iallfall siden 1460, vært en foss. I dag kalles den Slorafossen, men i tidligere tider har den vært benevnt både som Bergsjøfossen og Frillefossen. Her var det et sagbruk på begynnelsen av 1600-tallet og siden ei mølle i drift som malte både til Bergsjøs egne folk og omliggende naboer. Vannfallet med mølla hørte til Bergsjø fram til rundt 1815.

Eiendommen Bergsjø, gnr. 128, ligger hovedsakelig på den østre siden av Hølandselva. Den har form som et parallellogram med grunnlinjen langs elva og sider som tøyer seg i nordøstlig retning. Gården er omtrent 3,5 km lang i nordøstlig retning, og nærmere 3 km i østvestlig retning.

I øst har Bergsjø en 2 km lang utmarksgrense mot Skarebøl som starter litt øst for Store Skjertjern og løper nesten rett sørover. Herfra går delet mot Nordre Evenby først i sørvestlig retning til like på nordsiden av Åsheim av Evenby, hvor det brekker i mer rett sørlig kurs til krysset mellom riksvei 125 og fylkesvei 299. Fra krysset er riksvei 125 dele mot Ydersnes nesten til Slorafoss Mølle & Kornsilo. I vest går delet mot Søndre og Nordre Enger med rett nordlig kurs 100-200 meter vest for Hølandselva. Ved elva, like på nedsiden av Ødegardene begynner delet mot Hellesjø, som følger elva omkring 400 meter. Fra dette stedet til punktet like øst for Store Skjertjern har Bergsjø en nordlig grense mot Kinderslund.

Den vestlige delelinjen mot Engergårdene har i eldre tid vært omstridt. Den følger altså ikke Hølandselva slik man kunne forvente, og dette har tydeligvis skapt noen kontroverser. På høsttinget i 1680 får vi høre at Bergsjøs besittere i mer en 70 år har hatt hevd på denne grunnen. Eieren av Nordre Enger, Erik Pettersen på Fredrikshald, mente imidlertid at det var urimelig at dette jordstykket skulle tilhøre Bergsjø, og påsto at han kunne føre vitnemål på at dette i tidligere tider hadde tilhørt Enger. Ifølge vitnene skulle det for lang tid tilbake ha bodd to søstre på Bergsjø og Enger. Den første var rik og den andre fattig, og dette var årsaken til at den rike på Bergsjø skulle ha kjøpt et stykke skog på vestsiden av elva for å avhjelpe sin fattige søsters nød. Flere gamle odelsbrev og en herredsdom på pergament ble lagt fram for retten. Disse slo fast at den omhandlede slor «av Arilds tiid alltid har ligget under Bergsjø». Bergsjøs oppsittere vant dermed saken og fikk beholde eiendommen i denne omgangen. I 1685 ser det imidlertid ut til at Siri Olsdatter på Bergsjø har sett seg nødt til å selge iallfall noe av denne grunnen med Slorafossen eller «Frillefossen» som den da kalles. Eiendommen kom imidlertid tilbake til Bergsjø allerede i 1693, da svigersønnen til husmor Siri Olsdatter, Svend Hansen, solgte det tilbake til henne. I panteboka står det litt om parsellens utstrekning:

«forschrefne Slor til mitstrømbs udj Elfven og fossen og effter det gamle deele her effterdags».

Svend forbeholder seg dog

«en Pladz Berigsbachen kaldet, som under samme slor er henhørende,
og schall deelet imellem Sloren og Pladzen være effter den Dahl Synden for
samme bemeldte Pladz og lige i den store bierch og siden lige øster ofver».

Bergsbakken skulle altså ikke følge med i salget i denne omgangen, plassen skulle etter avtalen tilbakeføres til Bergsjø etter at Svend Hansen og hans barn var døde. Det er ingenting som tyder på at dette skjedde.

Bergsbakken forble under Enger. Uenigheten om delet mellom Nordre Enger og Bergsjø synes å ha fortsatt, men i 1758 kom det til et endelig forlik mellom eierne av de to gårdene.

Bergsjø finnes omtalt første gang i 1356 da Trygg Bergsjø, skrevet «Bæirisio», sammen med Eivind Asteson (Botner) og et par andre forsegler og bekrefter en bevitnelse opptatt på bygdetinget ved Løken kirke om at Vignalder Skarrebøl har solgt Fin Sveinson en del av gården Aas i Høland (DN II 271). Selv om det ikke direkte er uttalt i dokumentet forstår man at Trygg Bergsjø var lagrettemann og en av bygdens og distriktets betrodde menn.

I 1379 foregikk det en gårdshandel på Bergsjø idet Bjørn Torstensen og Hustru Rønnog den 1. juli det året solgte Torstein Kolsen gården Gromsrud i Løken sogn. Trygg Gudmundsen og Baard Nielsen var tilstede som vidner ved handelen. Etter vanlig praksis ved en gårdhandel kan det antas at Bjørn og hans hustru var bosatt på Bergsjø. Det er heller ikke utelukket at handelen er en eiendomsoverdragelse til en slektning; et arveoppgjør med en svigersønn, en svoger, eller lignende.

Fra ca. 1400 (1396?) har man en dom av lagmannen i Oslo, Harald Kolbjørnsen, om den arv som Joran Frodesdatter Bergsjø, gift med Olaf Ringstad, og hennes bror Eivind Bergsjø skal ha, men som Kar (eller Kol) Eivindsen har sittet inne med. Lagmannen avgjør saken på den måte at Olaf Ringstad skal avlegge ed (hjemme på bygdetinget) på at jordegods og løsøre er hans på hans hustrus vegne. Men det han ikke tør sverge på er hennes, skal den annen part beholde. Olav Ringstad er antagelig nettop gift med Joran Frodesdatter Bergsjø, og hennes bror

Eivind later ikke til å være myndig, siden det er svogeren som møter på lagtinget med sin hustrus arvekrav og Eivind Bergsjø kun er nevnt i forbindelse med dette.

Meget taler for at den i 1356 nevnte Trygg Bergsjø og den ca. 1400 omtalte, enda umyndinge, Eivind Bergsjø er av samme ætt, selv om det neppe noen gang lar seg gjøre å finne bevis for at det er så.[990]

(Barn XI:1057)

Gift

Barn:

Torer Olluffsen Bergsjø. Levde 1520. Levde 1541 på Bergsjø, Hemnes, Høland (AK). (Se XI:1057).

XII:2126 mf ff fm ff mm fm

Gjøa ???.

Avskrift i Kjeldeskriftavdelingen ved Riksarkivet av dokument datert påsken 1564 innlånt ved J. Garder, fra gullsmed C. Berg som var fra Bergsjø (språklig normalisert):

«Bekjennes jeg Amund Gulbrandsson med dette mitt åpne brev at jeg var hjemme til Guds og min ed andre dag påske anno domini 1564 at spurte meg beskedelig mann Halle Torkjellsson om hans kvinnes skylderband som er min brordatter som er først Gjøa Monsdatter og hans mor het Gjøa og hadde hun en mor het Ragnhild Torersdotter og førnevnte Ragnhild hadde en bror het Henrik sambåren søsken etter far og mor og førnevnte Henrik solgte en ødegård liggende i ytre Høland ved navn Enger med luter og lunder som det til ligger og ligget har at så i sannhet er trykker jeg mitt signet neden for dette mitt åpne brev som gjort var år og dag som før sagt.»[991]

(Barn XI:1063, Mor XIII:4252)

Gift

Barn:

Mogens [Gulbrandsen?]. Levde omkring 1500. (Se XI:1063).

XII:2169 mf ff fm mm mf ff

Torgaut Oluffsen. Odelsbonde, fosseeier.

Torgaut kjøpte sin tid en part i Bergerdalsfossen. Dette fremgår av et diplom datert 28.09.1543 (DN XXI 882) hvor seks menn bevitnet Joen Torgautsens ord om farens kjøp:

«a. - - Noch it Stadfestellse pergamendtis breff Vnder femb hengendis indseigle, Vdgiffuit Heden stad steffnestue i Aschimb Sogenn 1543 S: Michels afften, Formellindis at Segsmend bekiender at haffue seet och hørt, At Ioenn Thorgoutsen till stoed det kiøb Som Thorgout Oelluffsenn hans fader haffde soldt Thorre *Thorgoutsenn dend øffuerste faasenn Som liger i Bergdallenn, Item at haffue giffuit hannom en dansche march i Iaquedet, Veig, och Veigleige offuer Berger till querne faasen, fri Veig, Saa møgenn schoug Som hand tørff till faasenn, det schall hannd tage i Berger schoug, Met miere dis indholldt.

- - it louligt schiødde breff, Daterit Hedenstad steffnestue S: Michels afftenn Anno 1543, At Thorre Thorgiulsen haffuer kiøbt och betalld øffuerste faasenn i Bergerdallen, och dend beholldе frelst och Aaekurløs for huer mands paatalle, Vnder forne Thorre och hans Arffuinger till Euerdelig eige, Item Veig och Veigeleige offuer Berger til quernefaasen, frj Veig, Saa møgen schoug Som hand tørff till faasen, det schall tagis i Berger schoug, Med Viddere samme schiøde breffs indholld.»

Sammendrag:
6 menn vitner at Jon Torgautsson vedgitt at hans far, Torgaut Olavsson, hadde solgt Tore Torgilsson øverste fossen i Bergedalen (i Spydeberg), fri vei til kvernfossen over Bergers grunn og skoghogst i Bergers skog til bruk for kvern, drifta, og at det ble gitt 1 dansk mark for samtykket. Jfr. nr. 655, 656 og 868.
Kilde: To utdrag i dom av 24. oktober 1633 i Riksarkivet (StathaldararkivetD XI 2. Utdrag a s. 8, b s. 10 i dommen). [992]

(Barn XI:1085)

Gift

---

990 H. J.Huitfeldt-Kaas: «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1514-1521)» (Bind 1, hefte 1, Christiania 1887) - I Regnskab over Gjengjerd fra Romerige, Ringerige, Thoten, Hadeland, Hedemarken etc. 1514, side 3.. H. J.Huitfeldt-Kaas: «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-1570)» (Bind 4, hefte 1, Christiania 1903) - XII Skattemandtal for Øvrre og Nedre Romerige - Gjengjerden 1528?, side 234. Johan Garder: Bergsjø i Høland, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 110-111. Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 562, 597. Arnfinn Wennemo og Odd Ottesen: Gårds- og slektshistorie for Høland og Setskog, Bind 4, side 128-129, 131, 135, 137.

991 Avskrift i Kjeldeskriftavdelingen ved Riksarkivet av dokument datert påsken 1564.

992 Sten Høyendahl: Guttul Torkelsrud og hans etterslekt, NST Bind XL (2005), side 21.

Barn:

Joen Torgautsen Eek. Levde 1543. Levde 1570 på Eek, Askim (ØF). (Se XI:1085).

XII:2171 mf ff fm mm mf mf

Mattis Narvesen Hoel Store. Levde omkring 1550 på Hoel Store, Askim (ØF). Gjentakelse, se side 1128.

XII:2172 mf ff fm mm mf mm

Bothild Saxesdatter Store Hoel. Levde omkring 1550 på Hoel Store, Askim (ØF). Gjentakelse, se side 1129.

XII:2241 mf ff mm ff ff ff

Gisle Geirlaugsson Seim. Levde 1484. Levde 1499 på Seim, Sør-Odal (HE).

Gisle var bruker av Seim og var trolig sønn til Geirlaug Gislesson.

01.04.1484 kunngjorde han som lagrettesmann på Aulin sammen med Olaff Biørnsson (DN III 947):
«Ollum monnum theim som thetta breff siæ ædher høra sendher Gysle Gelowghsson och Olaff Biørnsson lagretismen i Odal q. gwdzoch sine kunnich gørande ath wij varum a Owlene som liggher i Wpstadhasogh torsdaghen nesth fore kiærzsle sonedagh anno domini mcdlxxx quarto saghum och hørdum vppa ath the helle handum samman aff eino haluo Amundh Eleffson en af andro haluo Haluardh Gullesson. jtem ware the ta saatther wm thet fiædher hal som ford Amundh haffde inne ner segh, en sætte ta ford Amundh Haluardh ford iiij øres bol i Øne i nedre gardenom i Vpstadesogh i Odal frælsth och hemolth och akæroløssth fore hwarium bode medh luttum och lunnindum som ther til liggher och ligath haffuer fra forno och nyio bade wten garz och innen i fra segh och sinom arwingium och vndher Haluardh och hans arwinghe til evardeligh ego och eith horn sa goth som iij mark fore thet ford fiædher hal och ther medh gaff han honum quitten och lydughan for althet the haffde sin i mellom. Och til sanningh her wm hengium wij war incile for thetta breff som giorth war dagh och ar som fore siigher.»
Sammendrag:
To Lagrettemænd i Odal kundgjöre, at Amund Eilifssön gav Halvard Gullessön 4 Öresbol i Gaarden Öen i Opstads Sogn i Odal for det Ophold, han nöd hos ham.
Kilde: Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Seglene vedhænge.

07.03.1485 kunngjorde han på Sem sammen med Biorn Arnalson som svorne lagrettesmenn (DN V 927):
«Ollum monnum them som thetta breff sia edher (høra) sendher Gisle Getelogson och Biorn Arnalson suarne lagrettes men i Odalen q. g. och sine kunuk gørande at wi warum wppe Sem manadaghen nest fore midh faste sondaghen anno domini mcdlxxx quinto sogum och hørdom at her Jwar proster at Maria kirke i Oslo heldh handom samman medh A[slak] Hwgeson och Aslak Olafson medh thy skilordre at fornemdh her Jwar hafde selth Aslakum bodum fornemdum iiii øres vordh j Køcthen til ewerdelige eigo fran sinom arwingum och tel beges tærre arwinge tel ewerdeligo eigo. Och kendes och fornemdh her Jwar at han haffde wp bareth første peningh och øffste for ty som j kop teyra kom. Tel sanningh her vm sæther iak mith incigle medh teyra var giorth *dige och are som føre sigher.»
Sammendrag:
To Lagrettemænd kundgjöre, at Provsten Hr. Ivar Vikingssön solgte til Aslak Hugessön og Aslak Olafssön 4 Öres Værd i en Gaard i Odalen.
Kilde: Efter Orig. p. Perg. i Dipl. Arn. Magn. fasc. 95. No. 11. Seglene mangle.

Han nevnes også i 1496 og 1499.

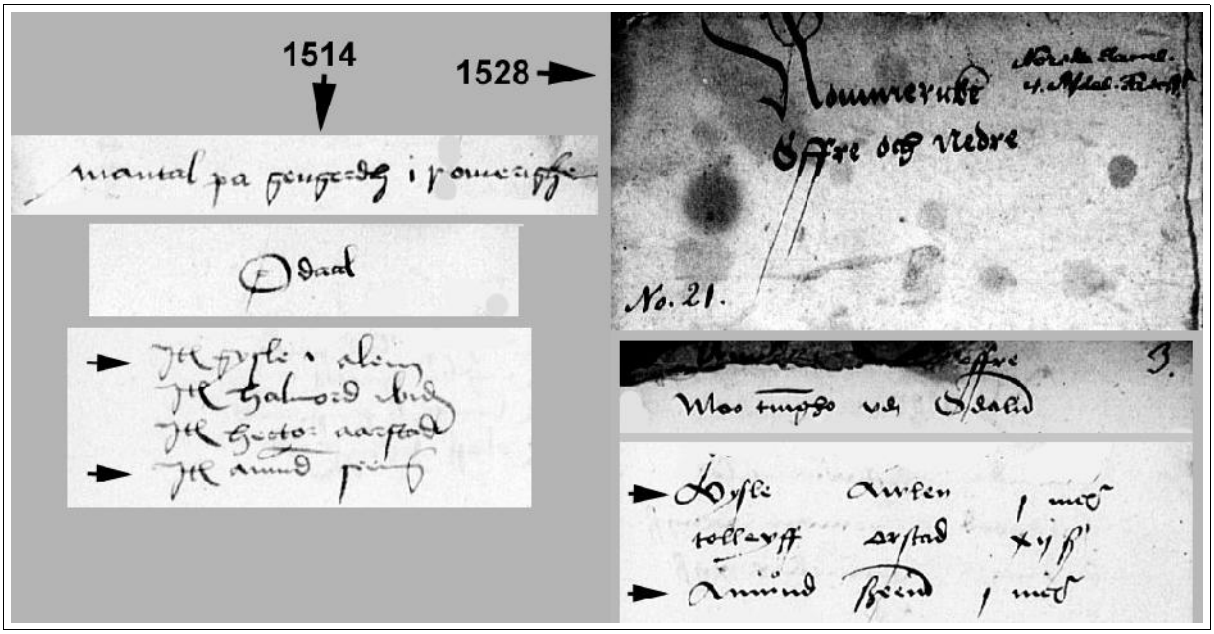

Til venstre: Gjengjerd av Romerike 1514. Romerighe, Odaal (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 5, litra 18, folio 16). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1514-21)», bind 1, hefte 1, side 16). - Til Høyre: Gjengjerd av Øvre og Nedre Romerike 1528? Moo tingho i Odalen, (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 12, litra 21, folio 3). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-1570)», bind 4, hefte 1, side 220.

Det er mulig at Gisle senere var på Auli i Sør-Odal, der en Gisle var bruker i 1514 og 1528, Auli var odelsgods til hans etterkommerne.

«Gysle i Alenn» er innført i manntallet til gjengjerden i 1514 (NRJ I, side 16).
«Gysle Awlen» ga 1 mark i gjengjerden i 1528 (NRJ IV, side 220).

Samtidig var en Amund bruker av Seim i 1514 og 1528:
«Amud Seem» er innført i manntallet til gjengjerden i 1514 (NRJ I, side 16).
«Amund Szeem» ga 1 mark i gjengjerden i 1528 (NRJ IV, side 220).

Gisle var visstnok gift med datteren til en Semming. Av deres barn kjenner vi:
Semming, bruker av Mellom-Vaagstad i Nes.
visstnok gift med en datter til Otter Iversen Aarstad i Oppstad.
Halvor, bruker av Auli i Sør-Odal, nevnes i 1500 og 1514.
Paal, bruker av Aarstad i Sør-Odal, levde i 1572.
Hans, bruker av Seim, levde i 1572.
Ola, bruker av Haug i Nord-Odal i 1567.
Kaare, som vi ikke vet mer om.

Gisle måtte i 1499 bøte ½ quintin sølv og 6 lod for drapet på futen Lasse Skjold to år tidligere. Han ga da størst bot av alle i bygda (DN XIII 162):
«Gisle Gelosson i Semme #j quinttin oc sex lod».

Gisle må ha vært en av de mest fremstående menn i Odalen i sin tid.

Senere var en av Gisle Semmingsens farbrødre, Hans Gislesen, bruker av Seim. Han skal ha kjøpt 15 lispund jordegods i Seim av Gjørvil Fadersdatter på Kambo. Hans hadde sønnen Amund Hansen som var bruker av Ellingsrud, hans sønn, Gisle Amundsen, overtok Ellingsrud mellom 1595 og 1600.

Seim omtales i Nils Stubs «Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing» i 1570-årene:
«Anno domini 1572 til sancti Poels syckne [ca. 25 Janr.]
Sem j Odall xv lispund».

20.06.1572 dømte lagmannen i Oslo at en 6-mannsdom om at det «dullebreff» som Paal Gislesen la fram, skulle stå ved makt, men bare så lenge Ragnhild Ambesdatter kunne drive «den» (gården?) etter Norges Lov. Paal svor på vegne av seg selv og broren Hans Gislesen at de hadde utlagt all den arv som deres far oppebar:
«Anno domini 1572 then første søgne for sancti Hans dag (20 Juni) Borgemesther och radt offuerueredis. Emellem Poell Gislesen och Hans Gislesen och Ragnild Ambesdotter at then 6 manne dom och dullebreff Poell i retthe lagde vdgiffuet 1572 then 2 Martij skal bliffue ved fuld macht saa lenge Ragnild kand driffue then epther Norgis lagh och suor forne Poell pa syn och syn broders wegne Hans Gislesen at thij haffde wdlagt then arffue theris fader Gisle opbar met fuld bogeredt.
(Notitsen maaske overstreget)».

Nils Stubs «Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580.[993]

Kong Kristian I.s regjeringstid hadde vært en fredelig tid for det norske samfunnet. Fra annen halvdel av 1490-årene skyller imidlertid en bølge av uro over landet. I 1496 slo bøndene på Sunnmøre i hjel riksråden og lensherren Arild Kane og flere av hans svenner på selve tinget. Tidlig på høsten året etter ble en av Knut Alvssons fogder, Lasse Skjold, slått i hjel på Romerike. Dette fogdedrapet kom dessuten meget ubeleilig, ettersom kong Hans, hans lensherrer og de to rikenes våpenmakt på dette tidspunkt var dypt engasjert i erobringen av Sverige. Så snart nyheten kom til kongen, skrev han derfor straks et brev til allmuen hvor han beroliget den og lovet å komme til landet for å skaffe den lov og rett. Det endelige vedtak om kongebesøket ble fattet på et dansk-norsk riksrådsmøte i København følgende år. Kongen skulle på en planlagt reise til Sverige først på nyåret legge veien om Båhus, slik at han var der 25. november.

Bøndene var kraftig opprørt. De mente å ha blitt utsatt for alvorlige overgrep i lengre tid. Noen måneder etter fogdedrapet skrev allmuen i søndre delen av Gudbrandsdalen i Akershus len til kongen, takket for brevet hans, og klaget sin nød:
De fortalte at blant fogdene der i lenet var noen utenlandske menn som kjente landets lover dårlig. Andre tok ikke hensyn til de fattige, men tok liten sak og ila dem stor sak og gjorde på den måten lenet fattig. Det burde ikke være slik, mente de, at en mann som ikke hadde forbrutt sitt liv skulle bøtelegges mer enn at han maktet å betale kongens skatt. Det hadde også hendt at slottsherrene hadde tatt brev av menn i lenet om at de ikke skulle ha gjort annet enn lov og rett der. Ikke alle i lenet var enige i at slike brev var blitt utgitt. Det var mange fattige menn, både lege og lærde, som gjerne ville kommet og kjært sine mål for ham, men som ikke kunne, noen på grunn av sykdom, andre på grunn av fattigdom. Deres rettarbot om gjesteri og kostutredsler var blitt lite overholdt i det siste. De bad ham derfor for Guds skyld å sende en dannemann til landet som på hans vegne kunne skaffe dem rett som det var skjedd urett.

Noen tid senere skrev også allmuen i Eidsvoll sokn til kongen og la ut om Lasse Skjolds voldsferd mot den:
Da en mann som het Sakse Hallvardsson skulle gå fram og betale sin vissøre, hadde Lasse Skjold gitt ham tre slag med en stridshammer, så han falt om kull. Da han kom på bena igjen, hadde fogden slått ham to ganger til med stridshammeren og sagt: «Du skal få tre styrtende djevler. jeg skal sette mitt sverd igjennom deg, hvorsomhelst jeg kan finne deg.» Hos en dannemann som het Aslak Trondsson, hadde han voldtatt en pike. En annen mann som het Per Ingemarsson hadde han vist fra hjemmet hans og bort i en strøm, hvor han holdt på å drukne. Fra en mann som het Anders Assersson hadde Lasse Skjold tatt ni lodd sølv og dessuten tillagt kona hans utlegds verk, alt uten lov og rett, prov eller skjel. En mann som het Olav Arnesson hadde drukken ligget på gulvet og sovnet. Da hadde Lasse Skjold kommet og tatt opp mannen og kastet ham i gulvet igjen. Mannen lå lenge livløs. Om morgenen kom imidlertid mannen til seg selv igjen. Da hadde han måttet gi Lasse Skjold ett skippund malt og en kuhud uten lov og rett.

Det kan være grunn til å merke seg at høndene tegner et bilde av langvarig spenningsforhold mellom allmuen og det administrative apparat. Det klages over flere av slottsherrene. Dens handlinger gis indirekte sterk karakter av selvforsvar.

Bøndenes opphisselse la seg ikke. I midten av desember så Knut Alvsson seg endog nødsaget til å be Henrik Krummedike skriftlig om hjelp. Hele allmuen i det sønnafjelske stod i opprør. Han oppfordret ham derfor til å møte seg i Borgesysla med to hundre mann. Med forente styrker kunne de dra opp i landet for å pasifisere allmuen. Dette ble det ikke noe av. Om Henrik Krummedike på grunn av slektsmotsetningene var dårlig motivert fra før av, vendte han nå det døve øre til. Knut Alvsson hadde kort tid i forveien tatt beslag i et skip og noe gods som tilhørte ham, angivelig for å dekke utestående fordringer. Han fikk pent rake kastanjene ut av ilden selv. Det er ikke vanskelig å forstå at Knut Alvsson vurderte situasjonen som kritisk. Allmuen på Nes og Ullenhov på Romerike hadde sendt ham et ubeseglet brev, hvor de kollektivt stilte seg solidarisk med mannen som hadde drept Lasse Skjold, Engelbrekt Gunnarsson.

Ikke lenge etterpå tok allmuen på nytt et dramatisk initiativ. Fra Nes på Romerike og Odalen ble det sendt ut en budkavle som var brent i den ene enden og hadde krok i den andre. Det symboliserte at de som ikke fulgte den, ville bli straffet med ild og galge. Dette kunne ha ført til en farlig konfrontasjon på Akerstinget i begynnelsen av februar, hvor store folkemengder hadde møtt fram på grunn av budkavlen. Øvrighetspersonene som var til stede, opptrådte imidlertid diplomatisk, og heller ikke allmuen hadde øyensynlig lyst på noe oppgjør der og da. Det lyktes derfor å avvikle tinget uten at det kom til alvorlige tildragelser. Trolig har kongens løfte om å komme til Norge og se på allmuens klagemål vært viktig for utfallet. Det videre oppgjør ble skjøvet ut til den nære fremtid.

Kong Hans kom til Båhus som lovet i slutten av november 1498. I mellomtiden var det blitt truffet forberedelser til et alminnelig rettsoppgjør om det som var skjedd. Rettertinget ble forestått av Henrik Krummedike og Jens Anderssøn Beidenak, den senere så navnkundige biskop i Odense. Disse var av kongen blitt delegert hans stadfestings- og benådningsrett. Hele fire lagmenn var tilkalt for å avgjøre rettsspørsmålene i nærvær av et stort antall riksråder. Man hadde riktig lagt seg i selen for å gi retten maksimal prestisje og autoritet. Selve rettertingsforhandlingene fant sted i Konghelle i festningens umiddelbare nærhet.

Saken mot Lasse Skjolds drapsmenn ble først tatt opp til doms. For retten møtte Knut Alvsson og, i samsvar med kongens stevningsbrev, ni bønder i fullt ombud på den menige allmuens vegne i Akershus len. Knut Alvsson tok først

993 H. J.Huitfeldt-Kaas: «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1514- 1521)» (Bind 1, hefte 1, Christiania 1887) - II Regnskab over Gjengjerd fra Romerige 1514, side 16.. H. J.Huitfeldt-Kaas: «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520- 1570)» (Bind 4, hefte 1, Christiania 1903) - XII Skattemandtal for Øvrre og Nedre Romerige - Gjengjerden 1528?, side 220. Birger Kirkeby: Sør-Odal Bygdebok, Gards- og slektshistorie, Bind VIII, side 562. Birger Kirkeby: Nord-Odal Bygdebok, Gards- og slektshistorie, Bind II, side 177.

ordet og anklaget allmuen for å ha slått i hjel fogden hans, Lasse Skjold, og siden å ha gjort oppløp og samling mot ham. Allmuens representanter svarte, noe som sikkert hadde mye for seg, at «de vare der storligen nødder til». Begge parter la deretter sine bevis fram for retten. Dommen viser at Lasse Skjolds overgrep var så åpenbare og graverende at det måtte tas hensyn til dem. Fogdedrapet ble vurdert som uoverlagt drap. Det var ingen liten innrømmelse. Straffen for oppløpet og samlingen på Akerstinget ble derimot utmålt etter lovens bokstav. De som hadde stått bak det, skulle alle være utlæge og ha forbrutt sitt gods og sin fred. Men etter inntrengende bønn til Henrik Krummedike og Jens Beidenak fra allmuens ombud i saken ble også denne delen av dommen formildnet til store pengebøter.

Selv om dommen som helhet ble mild, kom saken bøndene dyrt å stå. Det var omkring to hundre bønder som ble domfelt. Alt to måneder senere hadde de punget ut med 20 mark og 2 skilling i rede penger, 319½ lodd sølv og 292 mark i kobber. Et års tid senere, da restansene var kommet inn, beløp disse seg til 70 mark penger, 20 lodd sølv og en mengde kanner, kjeler og gryter av kobber og tinn. Men det er tydelig at bøndene følte seg i sin gode rett for drapet og hadde vanskelig for å slå seg til tåls selv med den relativt milde dommen. Det fremgår av den første listen over innbetalingene at to eller tre av dem som allmuen hadde sendt til å møte for seg i Konghelle var blitt halshogd. Det kan vanskelig bety annet enn at de den følgende tid har agitert mot dommen. Det er også å merke seg at flere kilder fra den følgende tid bærer bud om fortsatt gjæring blant allmuen på Østlandet.[994]

Utdrag av registeret over bønder som måtte bøte etter drapet på fogden Lasse Skjold (DN XIII 162):
«Register paa the bøndere som sloge Lass Skiold i hiell [yh: 1] aar etc. xc nono dominica reminiscere etc.
Nessogen [yh: 3]
Torger Jonsson i Vllenshoff iiij lod sylff
Gudman Jensson ibidem vjj marc i kobber oc tyn
Peder Nielsson i Folberg loffwitzman betaleth x lod sylff
Oluff B(i)ørnsson i Nordby loffwitzman klede for ix marc
Frode Lawrisson i Hendnen vj marc i kobber
Tyødstell Biørnsson i Nordby iij marc peninge
[Jon Toresson i Opagger loffwitzman1 [bleff aff hwggeth i Aaslo vj lod sylff for hans fæ {2}
[Jower Biørnsson i Blegstad loffwitzman 1 [bleff aff hwggen i Aaslo {2}
Torckell Toresson i Grawe v lb. marc i kobber
Erick i Findestad j quinttin oc iij lod sylff
Askyll Gweligsson i Strom iiij marc i kobber
[Tord Jensson i Biercke loffwitzman for then s . . ff bleff affhwggen i Aaslo {1}
Halward skrwb ij marc i kobber
summa lateris kobber xxiii#j sylff xxiij lod oc j quintin penninge xi#j
....
Odall [yh: 15]
Asgwd [Hwg {1} [i Tawgl j punds kedell {2}
Gwnner i Vlderne vij marc i kobber oc iij lod skee
Ewind Jonsson i Gardwig [x v #s i koper oc iij quintin sylffwer{2}
Arn Nielsson i Sander [Ey {1}
Aslag Arnsson i Spiggeseder j quinttin mynne sex lod sylff
Find Arnsson ibidem ij marc i kobber oc ii#j lod sylff
Aslag Olufson i Heden ii#j marc i tyn
Toelloff Torgwlsson i Nordsedder [i#j lod sylff {2}
Jacob Powellsson i Lekom
Ander(s) Tordsson i Swndby i Nessogen iiij marc i kober
Habard Sywordsson i Slosstad ij marc oc v #s i tyn
Jower Hogensson i Mo
summa lateris xiiij lod . . . .
Gwnner Olufson i Skarer i#j marc i kobber [yh: 16]
Lawris Hogensson i Eckornholl v marc oc iiij #s i kobber
Jon Amwndsson i Awlenne #j qwintin mynne end sex lod sylff
Jon Biørnsson i Krattebøll
Erick Hogensson i (E)korneholl
Loden Sywordsson i Holt
Halword Elofson i Nordsedder
Biørn Tordsson i Olstad v#j marc i kobber
Gisle Gelosson i Semme #j quinttin oc sex lod
Halword Gwllesson i Owle #j quinttin mynne iij lod sylff
Arn Borgersson i Skiølstad [i#j pwnd koperkedel {2} facit iij marc
Asle Tordsson i Skiartsede [i#j lod sylff {2}
summa lateris xvj lod oc i#j quintin xv marc oc iiij #s i kober
Peder Helsing i Østegard [j marc i kobber {2} [yh: 17]
Gwnner Ericksson i Medelgard iiij lod oc #j quintin sylff
Torger Klemetsson i Ellingsrød iij marc i kobber

994 J. W. Cappelen: Norges Historie, bind 4, 1448-1536, side 243-247.

Jon Tordsson i Hwg iij lod sylff
Haskold Jensson ibidem ij lib. marc i penninge
Bent i Nywster i#j marc i kobber
Seebiorn i Skodom iij marc otte hwide mynne i kobber
Eloff i Dysene iij lod sylff mynnus et #j qwintin
Oluff Botolsson y Litlesedder
Harald Powellsson i Sanness [v marc i kobber {2}
Swend Alfson i Genufszleen [v quinttin sylff {2}
Kolbiørn Jonsson i Westegard iij lib. marc i kobber
Toelleff Ennersson i Dysen iij marc oc ij #s i kobber
Harald Aslagsson i Kølstad iij marc
summa lateris xj lod s[ylff]
. . . . . .
Oluff Ylesson i Skywlestad i #s oc iij marc i kobber [yh: 18]
Jon Ewindsson i Byrgen j quinttin mynne iij lod sylff
Tolleff Botolsson i Wesby [iij marc i kober {2}
Oluff Odensson i Swndby ij marc oc otte alb. i tyn
Anders Jensson i Rudj sex marc i kober
Nielss Andersson i Ostemwnd iiij marc i kober
Etter Ywersson i Aarnstad vij lod et quintin mynne
....
Noter:
{1} Fra [igjen udslettet. - tilbake
{2} Fra [tilskrevet med andet Blæk. - tilbake
{3} Först har der staaet: j otte marck tynkanne, som er udslettet. tilbake
Tillegg:
Udenpaa Omslaget: Register paa the bönder
Sammendrag:
Register paa de Bönder i Nes Sogn, Odalen og Eidsvold Sogn, der havde ihjelslaaet (Hr. Knud Alfssöns) Foged Lasse Skjold (1497), og paa hvad de derfor skulle betale i Böder.
Kilde:
Efter den originale Regnskabsbog p. Papir in 4to, indb. i Perg., i danske Geheime-arkiv (Norsk Saml. IV Afdel., Fasc. 2, No. 6), S. 1-23. Det nederste af hvertBlad bortsmuldret, hvorfor Summerne, der ere skrevne med en anden Haand endRegnskabet, tildels mangle. (Jfr. Dipl. Norv. II No. 996 og 1001 samt No. 163-64 nedenfor)».

(Barn XI:1121, Far XIII:4481)

Gift

Barn:

Semming Gislesen Vaagstad. Levde omkring 1500. (Se XI:1121).

XII:2323 mf fm ff fm ff mf

Guttul Tryggson Torkelsrud. Gårdbruker, lagrettesmann. Levde 1514. Levde 1562 på Torkelsrud, Eidsberg (ØF).

I oktober 1572 fikk Oluff Kolbjørnsen og Lars Engebretsen medhold på Oslo lagting i kravet om at Brynjul Kjellson måtte bevise hvor lenge «Gutulff Trycks:», Guttul Tryggsson, og hans hustru hadde «wor inde» hos Torkjell Amundsson og Botild Arnesdotter. Stridens kjerne var hvorvidt det var Guttul Torgautssons barn eller Torkjells arvinger som hadde retten til Torkelsrud i Eidsberg. Det var Torkjells arvinger som «godzet vor giffuet».

Guttils patronymikon er første gang i lagtingsreferatet oppgitt til Tryggsson, men selv om han et par linjer nedenfor kalles Torgautsson, dreier det seg åpenbart om samme mann. Guttul og hans hustru hadde altså på sine gamle dager bodd hos Torkjell og Botild, mest sannsynlig på Torkelsrud.

Saken ble tatt opp til doms 22.11.1573, og Guttuls datterbarn Oluff Kolbjørnsen og Lars Myrer ble da tilkjent Torkelsrud. I referatet blir Guttul igjen kalt Torgautsson. I mars samme år ble det avsagt kjennelse for at hans barnebarns motpart, Brynjul Kjellsson «paa sin quindis Marine Gudmundsdotter», innen en måned skulle fremlegge sine brev på Torkelsrud. Brynjul måtte også avlegge ed selvtredje på at han og Marine ikke hadde gjemt unna eller visste noe om andre brev. Han skulle da være nærmest til å bruke gården fremfor noen fremmed.

Det er sannsynlig at Brynjul Kjellsson eller hans hustru, Marine Gudmundsdatter, som trolig bodde på Torkelsrud før 1573, var beslektet med sine motparter i saken. Teksten i lagtingsreferatet tyder på at det var Marine som hadde tilknytning til gården, noe som kan bety at hun hadde vært Torkjell Amundsens hovedarving.

Guttul og hans hustru var åpenbart født mot slutten av 1400-tallet. Guttul må ha eid Torkelsrud, men i lagtingsreferatene gis det ingen hentydning om at han hadde bodd på gården og drevet denne.

Mange år senere, i 1637, gikk imidlertid Oluff Torkelsrud til herredagen med en sak om ødegården Tattafin, som ifølge lagtingsdom skulle ligge under Kampenes i Askim. Kampenes grenset mot Eidsberg og var nabogård til Torkelsrud. Herredagen la til grunn lagmann Niels Svenssøns tolvmannsdom fra 1562, der Guttul på Torkelsrud var

blitt tilkjent Tattafin. Lagmann Niels Krag hadde i sin nylig avsagte lagtingsdom lagt vekt på et markskjellsbrev til fordel for Kampenes, men herredagen fant det avgjørende at Oluff Torkelsrud hadde hevd på Tattafin, «huilchen Gutell wden modsigelse haffuer weritt Oluff Therchildsruds forfæder. Guttul satt følgelig på Torkelsrud så sent som i 1562, og hans etterkommere brukte fortsatt gården i 1637.

Ved kyndelsmess 14.02.1514 var «Gutulf Trødszen» lagrettemann i en sak på Eidsberg kirkegård (DN XVII 224): «Det andet af Helge Rolfszen Klefuen fremblagde, er jt lidet gammelt Pergamens bref, som er noget sønder, med tou hengendis jndsegle for, och derhos fremblagde en Copie af desz jndhold som saaledes liuder; Ollum Mandum them thette bref seer eller hørrer, sender Gutulf Trødszen, och Tallach Larszen suoren laugrettis mend, quide gud och sino konot giørende at wij worum paa Edsberg Kirchegaard, paa Kyndelszmisze dag Anno domini 1514 Sogum och hørdum a enno halfuo Jfuer Steengrimszen och Mongerd Vlfszdaatter egen kono hans, veder kiendis de det Jfuer och Mungierd at de hafde soldt andre halfuo Rafuald Rolffszen fornembde halfierde Øriszboel i Klefuen och Kumperud, som Gro Efuensdaatter aatte, som hun erfft hafde effter sin fader och Werfader, Søstrene sinne, atholt, Wedderkiendis Jfuer och Mundgierd, at de hafde solt fornembde Øriszboel i fra sig och sinne arfuinger, och under Rafuald; och hans arfuinger, til euindelig eye och frelst och hiemholt fyr huorie Manne med luter och lunder som ligger och ligget hafuer, fra forno och nye, wedderkiendis Jfuer och Mongierd, at de hafde opbaared første Penge och ofste, som i kiøp kom for forte halffierde Øriszboel af Rauald, Til mere viszhen och sandhen henge wij worisz jndzeigle for dette bref, der giort wor dag och aar som her fyre staar;»
Sammendrag:
To Lagrettemænd kundgjøre, at Iver Stengrimssøn og hans Hustru Mungerd Ulfsdatter erkjendte at have solgt 3½ Øresbol i Kleven og Kumperud (i Eidsberg), som Gro Evensdatter havde eiet, til Ravald Rolfssøn og at have oppebaaret Betalingen.
Kilde: Indtaget i Lagthingsdom p. Papir af 1 Mai 1677 i norske Rigsarkiv (Bispe-stolens Diplomer. Eidsberg). Ogsaa indtaget i Underretsdom ibid. af 2 August 1676, hvorfra Varianten.
Kommentar: Atholt = tilbake.

Kombinasjonen av personnavn gjør det sannsynlig at det dreide seg om Guttul Tryggson fra lagtingsaken i 1572-73 om Torkelsrud, men han må ha vært relativt ung i 1514. I september 1491 var det riktignok en lagrettemann ved navn «Gatulf Torgautson» i Spydeberg. Navnet Gatulv forekommer ikke i «Norsk personnamnleksikon», men samsvarer med tidligere registrerte navneformer («Gatulfuer», «Gatuluer») for Guttul. At Guttul Torgautsson i Spydeberg skulle ha vært i live i 1562, er i alle fall usannsynlig. Det er påfallende at det i tidens sparsomme kildemateriale dukker opp to personer med de samme særegne navnene som gikk igjen i Torkelsrud-saken. Man kunne tro at navnene Trygg og Torgaut ble brukt om hverandre, med de har ulik opprinnelse, og uttalen kan ikke ha vært sammenfallende. Det er nok mer sannsynlig at Guttuls arvinger var usikre på hans patronymikon.

Guttul og hans ukjente hustru hadde følgende barn (minst):
En datter gift med Kolbjørn Gjellestad.
En datter gift med en Engebret.

Om Stein og Kjersti, de nokså anonyme brukerne av gården omkring 1600, er ikke noe kjent, men siden odelsberettigede satt med gården både før og etter deres tid, er det sannsynlig at minst en av dem tilhørte Guttul Torkelsruds etterslekt. Det samme gjelder Trond Torkelsrud, som bare nevnes i 1608 for sin gjeld til lagmannsenken i Fredrikstad, noe som viser at han i sin tid ble ansett som kredittverdig. Blant de tre sistnevnte finner vi kanskje foreldrene til Oluff Torkelsruds første hustru og Siri Jonsdatter Skåruds mor.[995]

(Barn XI:1162)

Gift

Barn:

??? Guttulsdatter Torkelsrud. (Se XI:1162).
??? Guttulsdatter Torkelsrud. (Se XII:1244).

XII:2329 mf fm ff fm mf ff

Smed ???. Odelsbonde. Levde 1470.

Det er nærliggende å tro at Even Smedsen og Thorer Smedsen har vært brødre. For det første er de begge sønner til en «Smed», et sjeldent navn. Dernest har Thorer sittet med gods som sønnene til Even åpenbart overtar. Dersom Even og Thorer var brødre, må vi vel anta at Even er eldst, kanskje betydelig eldre.[996]

(Barn XI:1165)

Gift

---

995 Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 444-447. Sten Høyendahl: Guttul Torkelsrud og hans etterslekt, NST Bind XL (2005), side 21-23, 25, 49-51.

996 Odd Ottesen: Eivind Smedssons etterslekt - Del 1, NST, Bind XXXV, hefte 1, (1995), side 13-48.

Barn:

Even Smedsen Frøshaug. Født omkring 1480. Levde 1552 på Frøshaug, Trøgstad (ØF). (Se XI:1165).
Thorer Smedsen. Odelsbonde. Død før 1573.

Skifte etter Thorer Smedsen og Margrete Torbjørnsdatter ble avholdt på Myrer (Strøms sogn i Hurum) 27.05.1572 etter at begge var døde. Deres barn var Knut, Torbjørn og Smed Thorerssønner og Ingrid, Barbro og Margrete Thorersdøtre. Skiftebrevet ble fremlagt ved en rettssak i Aurskog 18.09.1694 av Erik Pettersen på Fredrikshald. Det oppgis da å være skrevet på pergament og å ha fire seglremmer hengende ved, men ingen segl bevart:

«Bekiendis wi effterschrefne Sifuor odensen Lensmand paa hurum, Ollof Gottormsen Giord Chlemmedtsøn og halfvor olsøn Laugretismend paa hurum Strømssogen og udj Sande Sogen at wj medt fleere goede Mend worre paa Myrer tredie Pintzedaug Anno 1572 ofuer en wenlig bytte om hues Goedz som tømptes effter thorer Smedsøn og Margrette thorbiørnsdaatter Gud begge deris Siel hafue, lodnet der Knud thorresen 15 lispund i Berg i hogiord sogen ½ pund i wold i borresogen 15 lispund i Eid i Hølland og 2½ lispd i øde Eg, Lodnet nu torbiørn Et Pund i Myre i Strøms sogen et pund i hægrem og ½ pund Smør i en Ødegaard wed Berg i hogiorsogen, Lodnet Smed thoresøn Et pund i qvernom i Arnadal Sogen og et pund i Eide i hølland, 2 lispund og et Remol i Kalsrud i trøgstasogen og Unt alle Søschenne hannem Ald fossen i brechedallen Noch lodnet alle tre brodrene, Knud, torbiørn og Smed thorresønner en fiering i Eid i hølland og hafuer brødrenne denne lod meere end Søsterne for de ouschud de hafuer lydendes om hogrem, Lodnet Jngrid torsdatter 14 lispund i Storre løgen i Edzberg Sogn i herlandz Krogen og 6 lispund i doulin i Annebosogen lodnet Barbro thorresdaatter 16 lis i Glymberg i Marker og 4 lisp i Wol i borre Sogen og lodnet Margrette torisdaater 15 lisp i otten og en fierding i Berg i hogier Sogen a vestfollen, hermedt blefue Alle Søschene Wenlig og welforligte og tached huer andre Gaadt, Men om Nogen af dennem tycher sig werre misholdn da Spørger sig for Lougen, at saa udj Sandhed er henger wj voris indsigle neden for dette vort aaben bref,
datum ut Supra.»

Det er nærliggende å tro at Thorer var bror til Even Smedsen Frøshaug.

25.06.1575 ble det dømt i en sak hvor deres sønn, Torbjørn, hadde tiltalt Per Saksesen og Oluf Smedsen «for en gord heder Hougrim som hand sagde sig giffuet vere». Men fordi Torbjørn ikke kunne bevise sin rett, ble han frasagt gården, som utvilsomt er Haugrim i Aurskog. Hele Haugrim eies i det minste tidlig på 1600-tallet av stebarna til Per Saksesen på Skjørtorp.

Juni 1575. «Første syckne epther» (25 Juni).
«Torbiørn [Torersen till talett Peder Saxesen och Oluff Smedsen for en gord heder Hougrim som hand sagde sig giffuit vere, ther paa bleff sagt att efftherdj handt iche kunde bewisett, thj bleff hand fra sagt, samme gordt»
Notisen overstrøket.

Om Angerd Enersdatters gods heter det i 1550 at «Først gaff hund haugrinn». Men Torbjørn Thorersen hadde i alle fall ikke fått «seg givende» Haugrim fra Angerd. Tvert om var han tilloddet det ene skippund i «hoegrem» som foreldrene etterlot seg.

Søsknene skiftet seg imellom et jordegods på omkring 9½ skippund og en foss, beliggende på begge sider av Oslofjorden. Det besto bl.a. av parter i Berg og en ødegård ved Berg i Høyjord, Voll i Borre, Kverne i Arnadal og Døvle i Andebu, alle i Vestfold, samt i «øde Eg» og «Ald fossen i brechedallen». Videre var det en part i Myrer i Strøms sogn i Hurum, hele [Søndre] Eid i Høland og Store Løken i Eidsberg. Dertil var det en del gods som alt gjenfinnes i Even Smedsens etterslekt, nemlig 1 skippund i Haugrim i Aurskog, 2 lispund 1 remål i Karlsrud i Trøgstad og 16 lispund i Glumberg i Rødenes. Endelig var det 15 lispund i «otten», som antagelig er Auten i Høland.

Dette sistnevnte godset har det åpenbart vært noe «utrygg» hjemmel for, da det senere gjenfinnes i Even Smedsens etterslekt. Parten i Karlsrud i Trøgstad nevnes i 1609 i den interne strid om gods «innvunnet» etter Angerd i Hage, men parten nevnes ikke i brevet av 1550. Parten i Glumberg eies tidlig på 1600-tallet av Sjurd på Karlsrud, sønn til Oluf Smedsen på Langsætter, heller ikke nevnt i 1550. Dette gjelder også parten i Auten i Høland som eies av Ivar på Skjørtorp. Hva skippundet i Haugrim angår, oppgir derimot skiftet av 1572 at alle tre brødrene tilloddes 1 fjerding i Eid i Høland, og denne part har de mer enn søstrene «for de ouschud de haffuer lydendes om hogrem».

Det har med andre ord allerede ved skiftet i 1572 vært en «ordskurd», en rettstvist, om Haugrim, og ved lagmannsdom tre år senere måtte Torbjørn Thorersen vike fra gårdsparten. I 1613 var Ivar på Skjørtorp eier av hele Haugrim på 2 skippund. Ivar var sønn til Per Saksesen, en av mennene fra dommen i 1575, og han var gift med sin fars stedatter Angerd, datter til Jon Evensen. Dette viser vel for øvrig hvordan rettssaken av 1609 bare har vært et «sluttoppgjør». En del av det gods Evenssønnenes slekt har innvunnet, har vært delt uten grunn til klage (bl.a. annet Haugrim, Glumberg og Auten?), mens en rest bestående av parter i Boger, Søndre Eikeberg og Kalsrud har utgjort grunnlag for en siste, intern strid i slekten.

Det faktum at Evenssønnenes slekt måtte «innvinne» gods etter Angerd Enersdatter i Hage, viser i seg selv at deler av hennes gods er kommet på «avveie». Et par som har besittet deler av godset, både det som sikkert kan knyttes til Angerd, og det Evenssønnene trettet om seg imellom, var Thorer Smedsen og kona hans, Margrete Torbjørnsdatter. Da Thorer og Margrete, som begge kan ha dødd lenge før 1572, hadde flere barn som overlevet Angerd og Tore på Hvitsten, kan vi fastslå at disse hadde dårligere rett til gods etter Angerd enn det Even Smedsens sønner hadde.

Angerd døde før 1550, mens Even Smedsen levde enda i 1552. Even var dertil en velstående mann og har neppe tatt arv etter Angerd for så å skusle den bort, slik at det var nødvendig for hans barn å «innvinne» den igjen. Tvert om har trolig Angerds gods vært på annen manns hånd, før Evenssønnene innvant det. Even har med andre ord ikke vært arving etter Angerd, og det kan heller ikke hans presumptive bror, Thorer Smedsen, ha vært.

Odd Ottesen tror således at Thorer Smedsen - som mulig bror til Even Smedsen - på en eller annen måte er blitt eier av gods som Evens sønner hadde rett til på sin mors side. Godset kom på avveie, og Oluf på Langsætter hadde hatt mye «Vmag och Trette», som det heter i 1609, med å innvinne Angerds gods. Noe av godset har åpenbart også vært på andre hender enn hos Thorer Smedsen og hans familie.[997]

XII:2331 mf fm ff fm mf mf

Oluf Thorersen. Odelsbonde. Levde 1498.

Olufs hustru var annen gang gift med Andres Bottolvsen på Voll i Ås som nevnes i 1515.

Hans bror var antagelig Ener i Hage.

I 1615 eide nære etterkommere av Even Smedsen tilsammen 7 skippund 11½ lispund gods i Hobøl, fordelt på fem gårder. Alt bærer preg av å være odelsgods:

Sjøfar Christensen på Nordre Langsætter, som i 1609 omtales som tilhørende Oluf Smedsen Søndre Langsætters ættegren, eide ½ skippund i Eng. Den andre halvparten eide Knut på Karlsrud, gift med Oluf Evensens datter Barbro. Ivar Persen på Skjørtorp, gift med Jon Evensens datter Angerd, eide ½ skippund i Lyshaug og 9 lispund i Rygge. Peder Anundsen på Rygge eide resten av Rygge, 1 skippund inklusive Engeneset. Ved skiftet etter ham i 1622 oppgis det å være mødrene odelsgods og tilfaller hans søskenbarn på morssiden, dvs. de av barnebarna til Even Smedsen som fortsatt levde. Blant disse var Tord Paulsen på Mære, sønn til Paul Evensen som eide resten av Lyshaug på 1 skippund og 1½ skippund i sin påboende gård Nordre Mære. Tords bror, Hallvord på Hvitsten, eide Søndre Hvitsten med Nesset på 2 skippund 2½ lispund.

Med unntak av Lyshaug ligger alle gårdene innenfor en radius på omtrent halvannen kilometer, sentralt i Hobøl. Dette tyder på at disse gårdene kan ha utgjort én samlet godsenhet. Og i det minste en del kan ved skifte være fordelt på Even Smedsens fem barn. Paul Evensens sønner og Peder på Rygge har forholdsvis mest, også i forhold til hva de eier av annet gods. Det kan muligens skyldes at de nedstammer fra henholdsvis yngste sønn og eneste datter til Even Smedsen, og at disse i stor grad er tilloddet mødrene odelsgods. For da Evenssønnenes morbror, Tore på Hvitsten, må antas å ha bodd i Hobøl, er det sannsynlig at også deres mor har hatt arvegods i bygda. En del av dette Hobøl-godset må imidlertid stamme fra Tore på Hvitsten, det gjelder i alle fall høyst sannsynlig Søndre Hvitsten.

Den Mære-gård som omtales i et par diplomer fra 1498 i en grensetvist til Haslerud, kan antas å være Nordre Mære, da Haslerud ligger nordøst for Mære-gårdene. I det ene diplomet, utstedt av bl.a. Orm Hallvardsen og datert 08.10.1498, dømmes det om skogen mellom «Aslerudh och Mœren», mellom «aff enœ halwo Aslak Pœdherssøn, af andre halffwo Olaff Thorerssøn» (DN XVIII 163):

«Ollum mannom them som thette breff see eller høre sende Hauordh Iursson. Orm Haluarssøn. Haluardh Haluardssøn lagrettis mend q. g. ok sine kunogh gørendhe att mith vorum vidh Hobbøl Kirckegardh Manedaghen nesth fore vinther netther Anno dominj mcdxc viij2 Vore wj sex mend logligh til kræffdhæ ok y dom nempdher aff enæ halwo Aslak Pædherssøn, af andre halffwo Olaff Thoressøn skoddæ ok ransakæ um then skoghen mellom Aslerudh ock Mæren dømdhe wj skoghen til the iiij gordenæ och *uinthnen gildh, som fore oss waar kommet indtil dhes ytther mere uithnæ kan kommæ Til meræ uissæ ok sanningh henghæ wj worth jnsigle fore thette breff, som giorth waar, dagh, stadh och aar som fore staar»

1) Domme af 3 Juli 1582, 16 Januar 1590 og 7 Marts 1597 sammesteds stadfæste nærværende Brev.
I førstnævnte Dom refereres dette og foregaaende Brev (16 Juni 1498) saaledes:
«Tha effther ett gamelt proffsbreff met hengendes jnsegler och j dom som fornemde proffsbreff stadfester, lydendes att ther er Eneyer till de fire garder Merene gardene Birger och Skamthun op vnder Brattaass och alt synder vnder aaszin och Sameye till alle gardene som er Hoffuine, Haslerud, Berger Merenegardene och Skamthun østen aaszen Tha effther tillthall och gensuar och effther fornemde proffsbreff och dom som for oss kom, Sagde wj Eneyer att were thill fornemde fire garder som proffsbreff formelder.»

2) Saaledes i Afskriften af 1597, hvilket maa være rigtigt; i de 2 andre Afskrifter mangler x.
Kilde:

997 Avskrift av Nedre Romerike sorenskriveri, Rettergang, E. I., Utskrifter nr. 2 (1687-1695). H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 106 (p. 196). Odd Ottesen: Eivind Smedssons etterslekt - Del 1, NST, Bind XXXV, hefte 1, (1995), side 13-48.

Efter Afskr. p. Papir af 21 Februar 1581 i norske Rigsarkiv (Bispestolens Diplomer. Hobøl). Ogsaa indtaget i Domme af 28 Oktbr. 1596 og 7 Marts 1597. (Se foregaaende Brev).
Sammendrag:
Sex Mænd dømme mellem Aslak Pederssøn og Olaf Thoressøn angaaende Skoven mellem Aslerud og Mæren, der tilkjendes de 4 i Provene omtalte Gaarde, ligesom selve Vidnesbyrdene kjendes gyldige, om intet andet fremkommer.

Disse to må være eierne eller representanter for eierne av henholdsvis Haslerud og (Nordre) Mære. Odd Ottesen ser det som sannsynlig at Oluf Thorersen, som mulig eier av Nordre Mære, kan være far til Tore på Hvitsten og hans søster, gift med Even Smedsen. Oluf Thorersen, som ellers ikke kjennes i kildene, døde i så fall ung, og hans enke har giftet seg med Andres Bottolvsen på Voll i Ås.

Ved et skifteoppgjør etter Amund Berdorsen Bolt, datert Mosseros i Våler 06.05.1422, tilfalt bl.a. Mærene i Mossedal fru Gunnhild Bergsveinsdatter og Haakon Amundsen, herr Amunds enke og sønn (DN XXI 292). Spørsmålet er så om dette er Nordre eller Søndre Mære.

Tord Paulsen på Mære, som døde ca. 1636, eide hele Nordre Mære. I Søndre Mære eide Hobøl prestebol i 1649 3 lispund, prostiet eide 1 skippund og de øvrige 5 lispund var bondegods. I biskop Øysteins jordebok oppføres ikke kirken med noe gods i Mære. Derimot opplyses at Hobøl kirke, trolig tidlig på 1400-tallet, fikk ½ øresbol og 2 småpenningabol i Bøler for «sunnan Mœrini, og dette gaf Einar a Skiœldforsum þo Saxe Steinarsson til lausnar for iamgot goz» (RB, side 125). Sakse Steinarsen, som er nevnt i Hobøl i tiden 1407 til 1425, kan være sønn til Steinar på Mære som, trolig etter 1400, ga en part i Kålstad i Kråkstad til Hobøl kirke for seg og Aase, kona si.

Det er således mulig at Amund Berdorsen Bolt etterlot Nordre Mære til sine arvinger. Senere kan så gården ha havnet hos slekten til Angerd Enersdatter i Hage og Tore på Hvitsten. Det finnes i alle fall en tilsvarende forbindelse, nemlig når det gjelder gården Langsætter i Trøgstad, som Angerd Enersdatter eide.

Vi vet med sikkerhet at det går en slektslinje fra Randi Alvsdatter, gift med Thorer Thorersen Kump, til Even Smedsens sønner, og etter alt å dømme også til Angerd Enersdatter. Den godskomponent i Hobøl som Evenssønnene og deres søster eide, stammer trolig fra deres mor og morbror, Tore på Hvitsten. Oluf Thorersen som nevnes i 1498 som interessent i (Nordre?) Mære, kan være deres tidlig avdøde morfar. Thorer Dagfinsen, nevnt i 1400 og 1401, eide en part i Søndre Hvitsten, en av gårdene i Hobøl-godset. Den kan ha fulgt den «Egdegrenn» som går fra Randi Alvsdatter og Thorer Kump til Even Smedsens sønner. Også her støtter personnavnene Thorer og Oluf i noen grad opp under hypotesen selv om begge navnene er vanlige.[998]

(Barn XI:1166, Far XIII:4661, Mor XIII:4662)

Gift

Barn:

Tore på Hvitsten. Odelsbonde. Født før 1500. Død mellom 1550 og 1566.

Tore hadde sønnen Oluf med en frille. 14.03.1575 tildømmer lagmannen Niels Stub arven etter Tore til Evens barn og barnebarn fordi denne kun etterlot seg en «naturlig», dvs. uekte, sønn Oluf. Smed, som overtok Langsætter, var antagelig Evens eldste sønn. Dette fordi han var den eneste som hadde en myndig sønn under prosessen om arven etter Tore Hvitsten i 1575:

Mars 1575. «Then tredie syckne epther midfasth» (14. mars).
«Oluff Smedtzen i wmbud fader sins Smed Effuindsen Anu(n)d Fritsiu i wmbud steffbarn sine Oluff Effuindsens Per Saxesen i wmbud sine steffbarn Jon Effuindsens Hans Nes i wmbud Poffuel Effuindsens barnn skall bliffue wed bues arffue løst och fast som tømdis epth (e)r Torre Huidesten moderbroden (!) och icke Oluff Torsen som er frilesonen epth(e)r thet fempthe Capitel j arffuetalett».
Notisen er overstrøket.

Hallvord [Paulsen] på Hvitsten i Hobøl var sønnesønn til Even Smedsen Frøshaug. I 1613 og 1615 eide Hallvord bl. a. 2 skippund 2½ lispund i Hvitsten med ødegården Nesset. Hallvords presumptive sønner, Christen H[allvordsen] på Hvitsten og Baard Hallvordsen på Eik i Vestby eide senere hele Hvitsten med skyld 2 skippund. Ødegården Nesset synes altså å ha en skyld på 2½ lispund. Denne gården er Søndre Hvitsten i Hobøl. Nordre Hvitsten hadde en skyld på 2 skippund 4 lispund, hvorav en stor del var i kirkens eie.

Brødrene Smed, Oluf, Jon og Paul Evenssønner arvet sin morbror Tore på Hvitsten. Kildene oppgir ikke hvor Tore bodde. Det finnes gårder som heter Hvitsten i Spydeberg, Trøgstad, Enebakk, Vestby og Hobøl. Men da Paul Evensens sønn har bodd på og eid Søndre Hvitsten i Hobøl, er det nærliggende å tro at også Tore på Hvitsten bodde her.

Nordre Hvitsten ligger omtrent tre kilometer nordøst for Søndre Hvitsten. I biskop Øysteins jordebok finnes gårdene under navnene Ytre og Øvre Hvitsten. Øvre Hvitsten må være Nordre Hvitsten. Søndre Hvitsten ligger lengst ut mot kysten av Hvitsten-gårdene, og er således Ytre Hvitsten.

998 Johan Garder: Reier Smedsens slekt, Romerike Ættehistorielags Årbok. Odd Ottesen: Eivind Smedssons etterslekt - Del 1, NST, Bind XXXV, hefte 1, (1995), side 13-48. Gårdshistorie for Eidsberg og Mysen, Bind I, side 174; Bind II, side 598.

Av dommen om Boger i 1602 får vi vite at far til Oluf Smedsen på Langsætter, Smed Evensen, pantsatte 10 lispund i Boger til borgermesteren i Oslo, Trond Jonsen. Senere innløste Smed dette godset fra borgermesterens sønn, Jon Trondsen. Borgermester Trond Jonsen døde mellom 14.11.1564 og 19.03.1566. Det betyr at skiftet «alle brødrene imellom» fant sted før 1566. Odd Ottesen finner det derfor sannsynlig at Tore på Hvitsten - som kan være født kort tid før år 1500 - tok arv etter Angerd, og at Tore døde mellom 1550 og 1566, muligens omkring 1560. Det refererte skiftet «alle brødrene imellom» er de fire Evenssønnenes skifte etter deres morbror Tore på Hvitsten. Deretter har de som odelsberettigede innvunnet bl.a. Boger i Ski, som Angerd hadde eid.[999]

??? Olufsdatter. Levde 1500. (Se XI:1166).

XII:2457 mf fm mf fm mf ff

Oluf Olufsen Aamodt Nedre. Gårdbruker. Levde 1581 på Aamodt Nedre, Rælingen (AK). Død før 1592 på Aamodt Nedre, Rælingen (AK).

Jeg finner det trolig at Haftor – som vi finner på Nedre Aamodt mellom 1593 og 1604 – var sønn til Oluf Olufsen og Ingeborg Arnesdatter på Nedre Aamodt og far til Haftor på Nordre Grini.

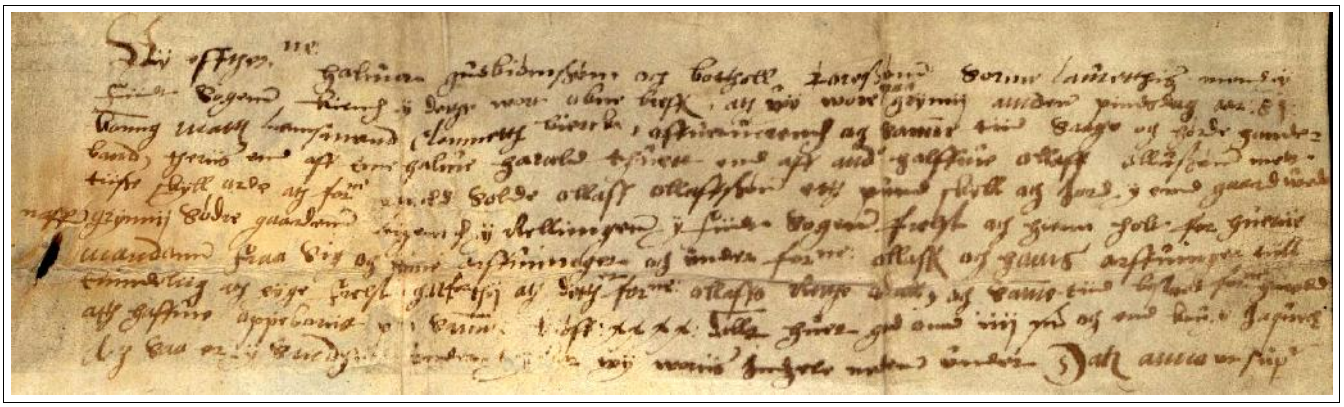

RA, Riksarkivets diplomsamling, F15/L0008: Prestearkiv - Akershus, 1581-1619. Diplom fra prestearkivet i Fet datert 1581-05-15, side 5.

Grynni i Fet Sogn 2. Pintsed. [15 Mai] 1581 – Sammendrag i prestearkivet:
«To lagrettesmend af Fet Sogn [Halvor Gunbiørnsen och Bottolf Torordsen] kundgjøre at de sammen med Lensmanden Klemet Bjerke var vidner til en Overenskomst mellem Harald Thuet [Tvedt i Gjerdrum] og Olaf Olafssøn, hvorved den førstnævnte sælger Olaf Olafssøn 1 Pund Skyld i Gaarden Søndre Grunni i Rælinge i Fet Sogn frit og hjemlet til evindelig Odel og Eie og ... dette Kjøb oppebærer 40 Daler, ... god for 4 ... og en Ko i Jakvede.»

Brevet bekrefter at Oluf hadde patronymikonet Olufsen.

I 1568, en pinsedag under aftenprekenen, fant prestedrengen Anders noen gamle pergamentbrev under tiljen i den gamle kirken på Hov. Et av disse var et brev der Torbjørn på Søndre Grini ga gården til kirken og prestebolet til «evindelig eie».

I 1442 hevdet så en Alf Torbjørnsen Beed at han var odelsmann til Søndre Grini. Han har trolig klart å bevise sin rett til Grini, for han fikk presten til å gå med på et makeskifte. Dette er stadfestet i et brev fra 1442 utstedt av biskopen i Oslo. Alf fikk Grini tilbake mot å gi kirken og prestebolet 6 øresbol i Nordre Tveiter og 6 øresbol i Nes.

Etter funnet av pergamentbrevet i 1568 tok presten, Hr. Rasmus, saken opp på tinget året etter og krevde retten til Grini. Folkene på Grini måtte bevise at Grini var deres odel, dessuten la presten som grunn til å få tilbake gården at de 6 øresbol prestebolet hadde fått i makeskifte i Tveiter nå bare ga 5 lispund i landskyld, mens halve Grini ga 10 lispund.

16.06.1581 ble det på Søndre Grini inngått et forlik mellom Oluf Aamodt som eide Søndre Grini og presten, Hr. Rasmus. Presten fikk tilbake halve Grini, dertil bygselretten over hele gården. (Diplomatarium Norvegicum, Bind 18, brev 62).

999 H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 99 (p. 183). Johan Garder: Reier Smedsens slekt, Romerike Ættehistorielags Årbok. Odd Ottesen: Eivind Smedssons etterslekt - Del 1, NST, Bind XXXV, hefte 1, (1995), side 13-48.

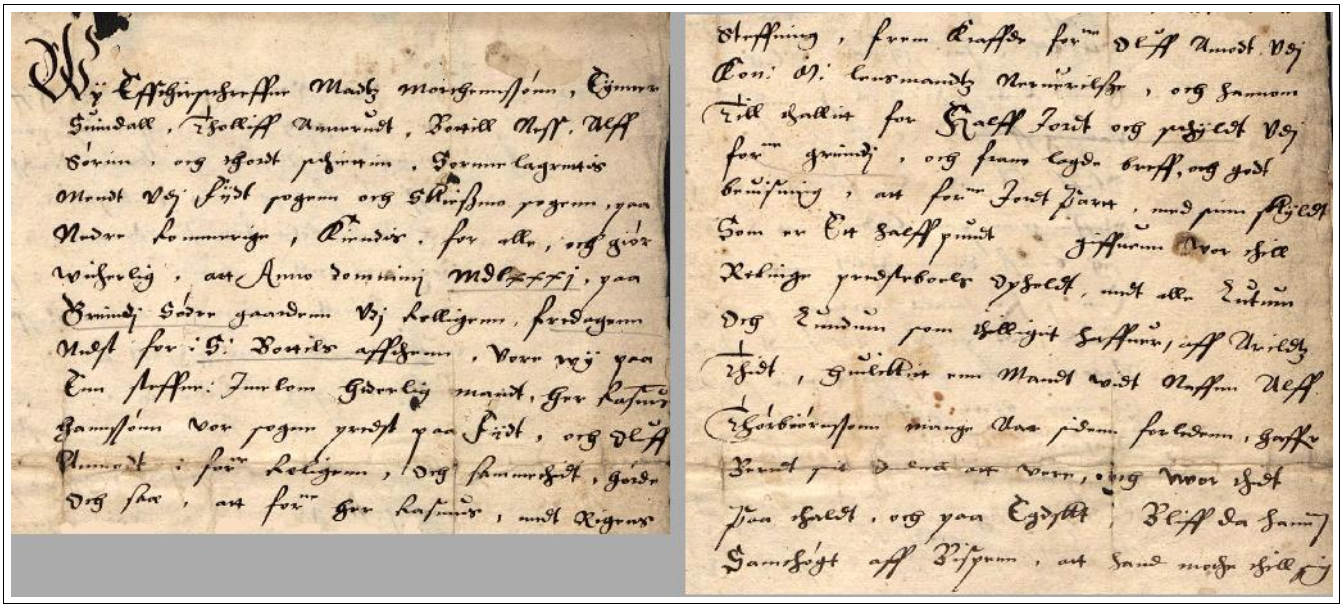

RA, Riksarkivets diplomsamling, F15/L0008: Prestearkiv - Akershus, 1581-1619. Diplom fra prestearkivet i Fet datert 1581-06-16, side 11.

«Wy Effthirschreffne Madtz Morthennszønn, Eynner Suindall, Tholliff Annerudt, Bottill Ness, Alff Sørim, och Thordt Schiettim, Sornne lagrettis Mendt vdj Fijdt sogenn och Skieszmo sogenn, paa Nedre Rommerige, Kiendis, for alle, och giør witherlig, att Anno domminj Mdlxxxj, paa Grinndj Sødre gaardenn vdj Relligenn, fredagenn nedst for :S: Bottils affthenn, vore wy paa enn steffne: Jmelom hederlig mandt, Her Rasmus Hannszønn vor sogne predst paa Fijdt, och Oluff Anmodt i forne Religenn, och sammethidt, hørde och saæ, att forne Her Rasmus, medt Rigens Steffning, frem kraffde forne Oluff Amodt, vdj Kon: M: lensmandtz Neruerilsze, och hannom till thallitt for Halff Jordt och schyldt vdj forne Grinndj, och fram lagde breff, och godt beuisning, att forne Jordt Partt, med sine skyldt som er et halff pundt . . . .1 giffuenn wor thill Relinge Predsteboels Opholdt, medt alle Lutum och Lundum som thilligitt haffuer, aff Arildtz Thidt, huilckitt enn Mandt widt Naffnn Alff Thorbiørnszonn mange Aar sidenn forledenn, haffuer beredt sit Oudall att vere, och wor thedt paa thaldt, och paa egdskt, Bliff da hannom samthøgt aff Bispenn, att hand mothe thill sig»

RA, Riksarkivets diplomsamling, F15/L0008: Prestearkiv - Akershus, 1581-1619. Diplom fra prestearkivet i Fet datert 1581-06-16, side 12.

«jgenn bytte samme Grinndj, och giffue Predstenn lige gott godtz igenn, thj bliff predstenn i forne Relinge vid Naffnn Her Joenn Neridszønn, medt forne Alff saa forligtt, att hand skulle giffue igenn thill Predstebolit for Predstens partt i Grinndj sex ørre boell, i Thuedir ligindis i forne Religenn och Kierckinn sex ørre boll i Ness i Religenn huilckenn Jordt och schyldt forne her Rasmus becklagitt sig, Ellir thj andre dannemendt som i langthidt for hanno(m) paa Fijdt siditt haffde icke heldir haffde faædt, effthir som byttidt wor først giortt, och var begierindis sinn fulle Skyldt i forne Thuettir, Ellir och komme thill sinn rette schyldt y Grinndj, som thill fornn var giffuenn thill Predstebolit, Tha bestodt forne Oluff Amodt som forne Grindj tha otte, och Steffningenn paa lyde, att hand icke haffde breff och beuisz denn schyldt miere i Thuettir att were enn j fr maltt aarligenn, Och icke beuisze kunde, adt prestenn der jmodt andenstedtz haffde nogenn miere Jordepartt ellir schyldt, som hand i samme bytte giffuenn var, Och beuidste Her Rasmus att thrende Predstir for hannom haffde vmagitt paa samme Grinndj, dog der vor ingen Ende paa giortt, for breffuit var thennom fra kommitt, Tha bliff the vdj saa maade forligtt att forne Her Rasmus schall thill Prestebolit haffue helthenn Grinndj, och sine Effthirkomere, lige som dett giiffuit vor, och Oluff Amodt medt sinne arffuinge, anname thill sig medt sinne arffuinge, fra prestebolit denn fr schyldt i Thuettir i Relligenn, dog med saadann forordt, att (om) Oluff ellir handtz barnn ville beside samme Grindj, tha schulle de ingen penndinng giffue prestenn [paa] Fijdt i thill gaffuer for dett halffue pundt, dj der i aagir, anditt enn ett godt ordt och rette landschyldt, Menn Prestenns partt, huertt Aarmoll thage effthir gamill Siduanne, och Norgis lough, Till ydermere vinisbyrdt vndir voris jndzigler vt supra.»
Tillegg: Bagpaa: Lest paa Grinj for 6 mendt vdj rette den 7 Octobr. 1614-
Den 18 9bris 1614 lest paa Grinj for 12 mendt for rette Anders Nielsen Egen haandt
Sammendrag:
Sex Lagrettemænd i Fet og Skedsmo bevidne, at der 16 Juni 1581 sluttedes et Forlig mellem Sognepresten paa Fet, Hr. Rasmus Hanssøn, og Oluf Aamot i Relingen angaaende Gaardene Grini, Thveter og Nes i Relingen, hvorved Forholdet med disse Gaarde oplystes i sidste Halvdel af 15de Aarhundrede i Hr. Jon Neridssøns og Alf Thorbjørnssøns samt senere i Hr. Rasmus´s 3 Formænds Tid.

I 1592 pantsatte Ingeborg Arnesdatter, enken etter Oluf, resten av Søndre Grini, 10 lispund, til sognepresten, som da het Hr. Engelbret. Hele Grini var igjen blitt leilendingsgård.

Men de tidligere bondeeierne av Søndre Grini har nok ikke villet gi opp sin rett så lett. De ser ut til å ha innløst pantet, og i 1614 ble de stevnet til tings av Fets nye sogneprest, Hr. Ambrosius, for å ha bygslet bort Grini som sognepresten mente å ha full bygselrett over. Gårdshistorien oppgir at de innstevnede var «Oluf Aamodts enke, Ingeborg, og hennes medarvinger, Hans Fjeldstad, Halvor Trolsnes og Oluf Tveter fra Gjerdrum».

Det er imidlertid ikke korrekt at Ingeborg var bland de innstevende i 1614. Det er vel sannsynlig at hun døde tidligere.

Slektsforholdet mellom de innstevnede er ikke helt klart.

Dommen gikk i sogneprestens favør, han ble tilkjent 10 lispund i Søndre Grini med bygselrådighet over hele gården.

Saken ble behandlet i lagmannsretten i 1615 og så i 1616.

I protokollen fra 1615 er det «Oluff Harildßønn, Sampt hans broder Haluord Haaraldßønner, vdj Gierdrum sogenn» som stevner presten, her Ambroßius. Videre: «Haffde och hidssteffnd Hans Fielstad Vdj Gierdrum sogenn ...».

«Denn Tridie søgniss Sagerr Effter S. Johanis Babtistœ dag Anno 1615 Paa Laugtingid, Offuerueriindis Erlig och welb. mand Hertuig Huidtfeld thill Skelbredt, nu forordnit vdj Slodz lougen Paa Aggershuusß,

Laugrettis mend Oluff Eschildßønn, Hendrich Theier, Hans Bockhold, Søffren Nielsønn och Brønte Børgeßønn.

....

Oluff Harildßønn, Sampt hans broder Haluord Haaraldßøner, vdj Gierdrum sogenn, Som Haffde med enn Rigens Steffningh hid ladett vdj Rette steffne hederlig och willerdt mand, her Ambroßius Augustunußønn Sogne prest vdj Fidt ßogenn for itt halff pund schyld i Søndregaardt i for:ne Fitt sogenn, huilkid hand sig paa Presteboels wegne thilholder, och dj der emod menner att samme halffue pund Skall werre deris Rette Sande Odels godz, och icke att lige thill Fiitt resteboell, wanßeett ad derris fader haffuer thillforne hafft och Oppeboritt for dennom aff samme gaard Grinj enn fiering och itt pund thilhaabe for it Sand Odell, formenner dennom der vdj wrett at schee, och hannom pligtig werre dr fore att stande thill Rette.

Haffde och hidsteffnd Hans Fielstad Vdj Gierdrum sogenn thill samme tid att møde, och prouffue huiß hannom om samme guodz witerligd war, med mere ßamme Steffning indholder och formelder.

Och effterdj dett befindis att bemelte her Ambroßius beuißer for dj 12 mend med enn forßeglid Contract och forliggellße breff vdj samme deris domb er indførdt, som for 33 Aar ßidenn er Vdgangenn, Saa well som med mer enn 6 mendz dom for 23 Aar sidenn Som formelder att thrende hans formend for hannom hafuer fuld samme halffue pund vdj Grinij med bøxell och Landschyld, Effter Saadann Leilighed Bleff der om saa for Rette affßagt, Att bemelte her Ambroßius bør att følge for:ne halffue pun schyld y Grinj med bøxell och Landschyld, som hans formend for hannom hafft Och fuld haffuer, emedenn och ald denn stund for:ne dom staar wid ßin fuldemagt, dißligeste schall och for:ne Oluff och Halffuor Haraldsønner thillforpligtt werre att giffue be:te her Ambroßius kost och thering for denne steffning effter 6 mendz billig kiendellße.

End huad belangendis er, att for:ne Oluff beraaber ßig paa, att for:ne 12 mend Och thingschriffueren icke schall haffue willidt Agtte eller Anßee hans breffue der wdj for dennom haffuer werrid vdj Rette, Och der med foreente sig

och sinn Broder att werre megid wforrettid da naar der paa Louglige Steffnis och kaldis, att gaa der om huis Rett er.»
(Utdrag av Oslo Lagtingsprotokoll VII 1616 side 449-451).

Blant vitnene i den siste rettssaken i 1616 finner vi «Knudt Holtt». Av protokollen framgår det at det var «Hafftor Aamodt i Rellingenn» som hadde innløst pantet. Her Ambrosius skal senere ha mottatt noen brev av «Knud Hafftorßønn» som må være sønn til Haffor Aamodt og rimeligvis identisk med Knud Holt!

Her følger rettsreferatet in extenso:

«DEn Tride Søghne Effter S. Pauli Conuertionis Anno 1616 Paa Laugtingid Offuеruerindis Erlig och Welb. mend Enuold Krusße till Hiermidzløffgaard, Norgis Rigis Stadtholder och høffuidzmand paa Aggershuus, Jens Bielcke thill Østraidt, Norgis Rigis Cantzeler.

Laugrettismendt Willom Raßmusønn, Hans Weiby, Dirich Johanßønn, Gunde Bagge, Lucas Thrøghugger.

Haluor Throelßens paa ßinn egenn Och fuldmectige paa ßinn broders Oluff Thueders wegne Som med enn Rigens Steffning haffde hid ladett steffne Gudmund Houger, Oluff Suindall, Steenn Heckner, Gunder Annerudt, Thostenn Kiølstadt, Chrestoffer Østnes, Oluff Huall,

Knudt Holtt,

Oluff Aaiß, Thord Barcknes och Hans Løckenn vdj Fidt ßogenn, sampt Anders Nielßønn thingschriffuer Sammestedz, Och haffde dennom thill att thalle for en domb, Som dj haffuer dømpt emellom her Ambroßius Augustinu[sønn] sogenn prest vdj Fidtßogenn paa denn enne [side], Och dennom paa denn Andenn ßide, daterit paa Grinj Søndergaard i Rellingenn Anno 1615 denn 18 Nouembris, Vdj huilckenn derris dom de menner denom wrett att haffue giortt, Attj haffuer thill dømptt forne her Ambroßious itt halfft pund schyld vdj enn gaard wid Naffnn Grinij forne, wanßeett at dett er forne Haluor och Oluff derris Rette och ßande Odell effter itt gam. Pergemendz breff, huilkid Pergemendz paa ßamme thid haffuer werritt vjd Rette, Som findis paa thegnitt och vdj dommen indførd, dog Aff dennom icke haffuer werrid Agttidt, effterdj att dj haffuer dennom ifraa dømptt itt halff pund schyld i forne Grinj Søndergaard med bøxell och herlighedt, huilkid de menner att werre emod dett gamble breff, effterdj her Ambroßius følger en fiering Skyld i Thueder, och kiercken følger en fiering schyld i Nesß med dett halffue pund schyld, som thillforne haffuer werritt vdgiffuitt i Grinj, Mens huiß dett ßig belanger, att S. her Engebred haffuer fuld ett halftt pund schyld i forne Grinj, dett haffuer hand hafft vdj pandt, som med Karenn Kiølstad i Blacker er att beuiße, som paa denn thid var S. her Engebredz quinde, Och dett bleff igiennløst aff

Hafftor Aamodt i Rellingenn,

och dett sidenn igienn er bleffuen hannom ifraa løst, dog huiß breffue Hafftor haffde, dj icke igienn haffuer bekommitt, Mens menner att her Ambroßius schall haffue bekommitt nogenn breffue aff

Knud Hafftorßønn,

Som dennom schall vidkomme, om samme halffue pundd schyld, huilckid de menner wrett att Verre, med mere samme Steffnings indhold.

Befindis forne Oluff och Haluord Haraldßønner, att haffue hid ladett Steffne 12 Laugrettismend aff Fiidsogenn, Sampt Anders Nielsßønn thingschiffuer der ßammestedz for en dom dj haffuer dømptt och Affsagd paa Søndre gaard Grinj denn 17 Octobris forleden Aar 1615, emellom hederlig och Vellerd mand her Ambroßius Augustinußønn Sogne prest der ßammestedz paa denn enne [side], och dennom paa denn Anden ßide, Vdj huilckenn derris dom dj schall haffue dennom fraa dømptt ett halff pund Skyld, och wnder preste bollid, Vanseett dett er deris Rette Odell, huilkenn derris Angiffuende dj icke egentlig nu for Rettenn beuiße kunde.

Der nest befindis forne her Ambroßius beuißer med enn forßeglede Contract for 33 Aar ßidenn att werre Vdgangen emellom affgangenn her Rasmus Hanßønn denn thidt Sogne prest paa Fid, Och

Oluff Aamodt,

som samme halffue partt i Grinij da war eigende, och den andenn halffue partt att bliffue thill Prestebollidt och derris effter kommere som dett giffuitt war.

Der nest beuißis med enn 6 mendzs domb, som for 23 Aar ßidenn Vdgiffuid [er]. Att her Engelbredt denn thid Sogne Prest paa Fitt, bleff thilldømptt att følge bøgßelenn i forne Grinj, dißligeste beuißer och forne her Ambroßius med prouff och windisbiurd ßom i forne 12 mendz domb findis inddragenn, att hand haffuer fuld itt halfft pund schyld med bøgßell och herlighedt i forne gaard Grinj, Saa well ßom hans Siste formand her Thomas Sielff haffuer ladett pløie och Saae samme Aar itt Aar, Sammeledis beuißis med enn Copie aff den Rødebog, Vnder Capitels Segell, att Fid preste[gield]boell Ehr eigendis i forne gaard Grinj vj løbboell.

Befindis och Sagenn thill forne for mig att haffue werrit vdj Rette, Och ieg da haffuer thill dømptt bemeltte her Ambroßius forne halffue pund Skyld Vdj Grinj med bøgsell och Landschyld, Som hans formend for hannom hafft och fuld haffuer, emedenn och ald denn stund forne domme staar wid ßinn fuldemagtt, Och effterdj forne Oluff och Haluord Haraldßønner nu icke Lougligen her for Rettenn haffuer kundet giøre beuißligt med nogenn Rigtig Odels breffue samme halffue pund Skyld i forne Grinj att thill komme, effter ßom dj vdj Steffningen foregiffuer, icke heller att haffue ßinn Landschyld her Ambroßius thilbødett, och med hannom der om Verid vdj minde, førind forne domme gangen er, Saa well som och effterdj de Vdaff domsmenderne for Rettenn er bleffuen thillßpurd der dj Samme dom haffuer affßagt, om dj haffde nogle flere prouffue eller windisbiurdt att føre vdj denn ßagh, haffuer dj dett da benegtid, haffuer ieg Effter ßaadann forberørtte Leilighed icke kundett befinde forne 12 mend wid derris domb nogenn wrett agtt hafffue giort imod Lougenn, Bør der fore wid Sinn fuldemagt ad bliffue, och dj forpligtt werre, att giffue huer aff dj 12 mend en halff Rigs daller och Schriffuerenn en Rigs daller i kost och theringh for denne Steffning.

Peder Jørgensßønn Laugmandt»

(Utdrag av Oslo Lagtingsprotokoll VII 1616 side 449-451).

(Barn XI:1229, Far XIII:4913)

Gift med neste ane.

Barn:

Haftor Olufsen(?) Aamodt Nedre. Levde fra 1593 til 1604 på Aamodt Nedre, Rælingen (AK). Død før 1610 på Aamodt Nedre, Rælingen (AK). (Se XI:1229).

XII:2458 mf fm mf fm mf fm

Ingeborg Arnesdatter Aamodt Nedre. Levde fra 1581 til 1592 på Aamodt Nedre, Rælingen (AK).

Oluf og Ingeborg var trolig foreldre til Haftor som nevnes på Nedre Aamodt fra 1593 og senere.

Etter at Oluf døde – senest i 1691 – giftet Ingeborg seg med Hans Haraldsen.

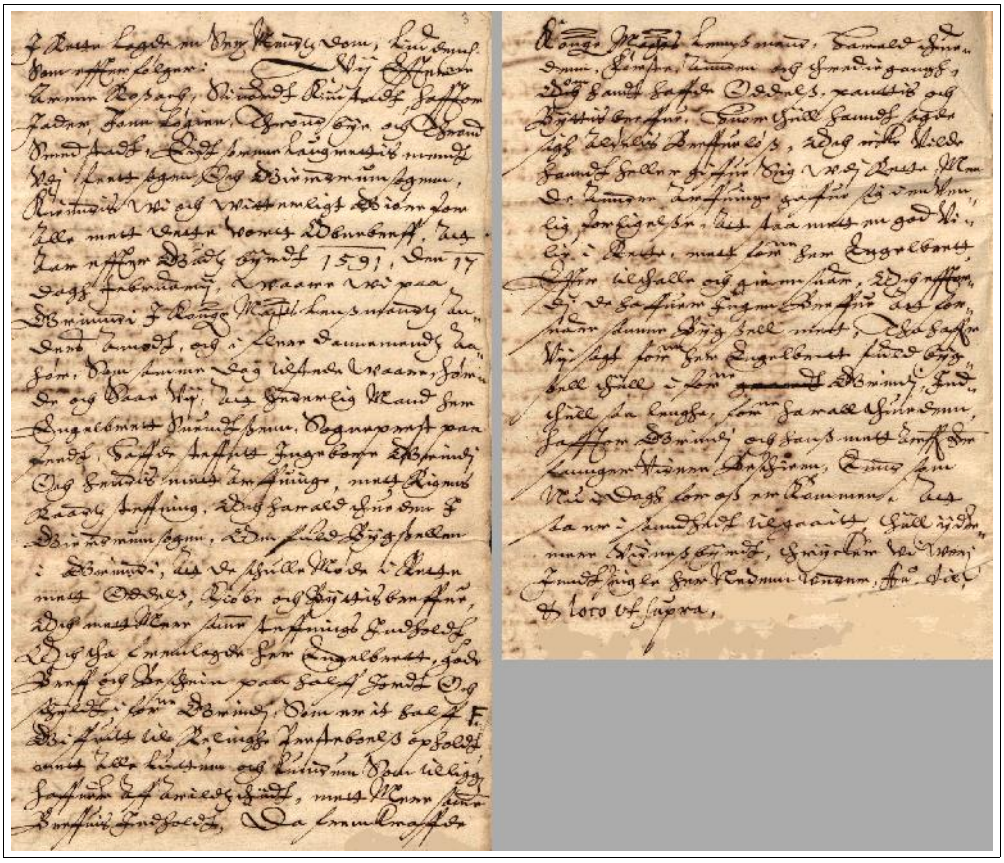

RA, Riksarkivets diplomsamling, F15/L0008: Prestearkiv - Akershus, 1581-1619. Diplom fra prestearkivet i Fet datert 1591-02-17, side 85-86.

Grindi 17 Februar 1591 – Sammendrag i prestearkivet:

«Sex Lagrrettemænd af Fet og Gjerdrum dømmer i en Sag mellem Her Engelbregt Svendtsen (i.e. Svenungøsen) til Fet paa den ene Side og paa den anden Ingeborg Grindi og Medarvinger samt Harald Tveden i Gjerdrum Sogn angaaende Gaarden Grindi, hvvori Hr. Engelbregt Tilgjendes fuld Bygsel.

Utdrag av Tolvmanns dom 18.10.1614».

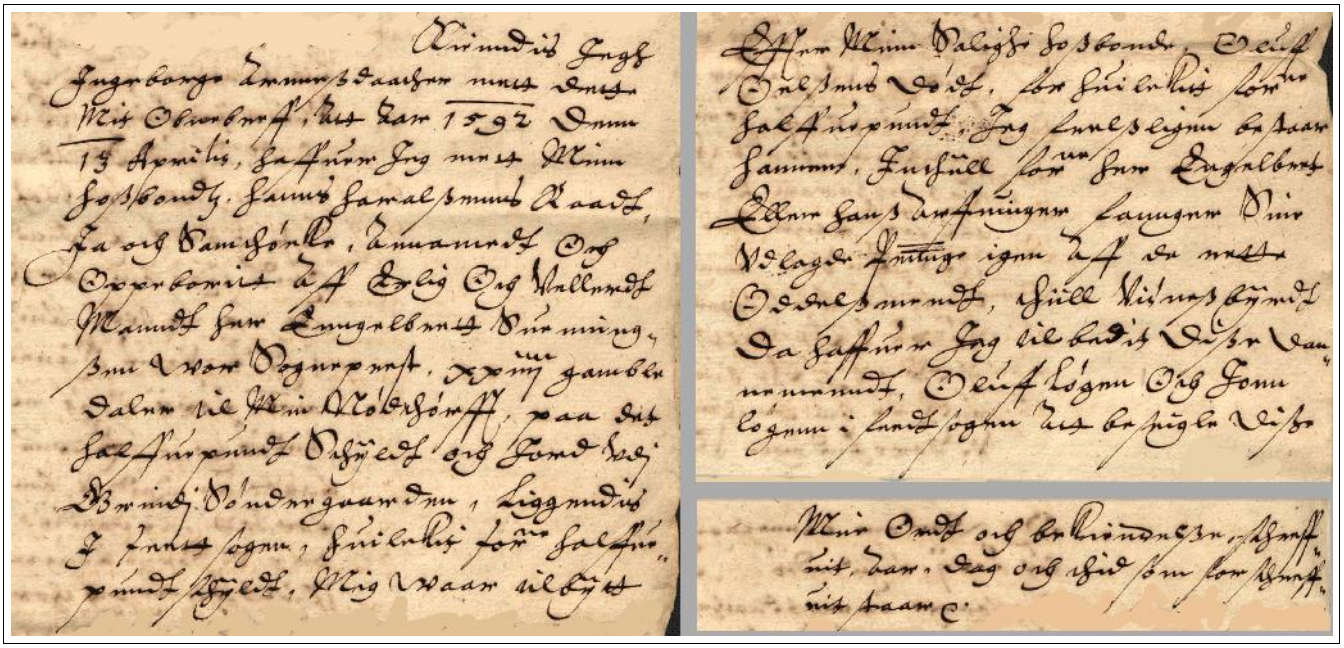

RA, Riksarkivets diplomsamling, F15/L0008: Prestearkiv - Akershus, 1581-1619. Diplom fra prestearkivet i Fet datert 1593-04-13, side 91-92.

«Kienndis Iegh Ingeborg Ammunsdaatger mett dette Mit Obne Breff, Att Aar 1592 denn 13 Aaprilis, haffuer Jeg mett Minn Hoßbonde Hanns Haralßens Raadt, Ja och Samthøekke, Annamedt Och Oppeboritt Aff Erlig Och Wellerdt Manndt Her Engelbrett Suenningßen wor Sogneprest xxiiij gamble Daler til Min Mødhovtt, paa det Haalffue undt Schyldt och Jord wdjGindj Søndergarden, liggendis J Feett Sogn, huilcken for.ne halfue pundt schyldt. Mig waar tilbytt Effter Minn Salighe Hosbonde Oluff OelÞens dødt for huilckett for.ne halfue pundt Jeg frelsligen bestaar samme. Jnchull for.ne Her Engelbret Eller hans Arffuiinger fannger Sine Vdlagte Penniige igen Aff de mette Oddelsmendt, Oluff Løgen och Jonn Løgenn i Fedt sogen Att beseigle diße Mine Ondt och bekiendelße, theffnit Aar, dag og thid som for theffnit staar.»

Fet 13 April 1592 – Sammendrag i prestearkivet:

»Ingeborg Arnesdatter pansætter med Samtykke af sin Husbonde Hans Haraldsøn ½ Punds Skyld i Grindi Søndegaarden i Fet til Sognepresten erl. og vellært Md. Hr. Engelbret Svenningsen for 24 gamle Daler, hvilken Jord var hende tilskiftet efter hendes sal. Husbonde Oluf Olesens død. Medbeseglet aff Oluf og Jon Løken i Fet».[1000]

(Barn XI:1229)

Gift med forrige ane.

XII:2909 mf mm fm fm mm ff

Ingemor Narvesen Teig Nordre. Gådbruker. Levde 1554 på Teig Nordre, Enebakk (AK). Levde 1575.

Ingemor brukte etter alt å dømme Nordre Teig på Enebakkneset. som også ser ut til å ha vært hans farsgård. I tillegg til parten i Østenbøl har han åpenbart eid parter i Nordre og Lille Teig, som senere gikk i arv til hans etterkommere.

Ingemor Teig nevnes i et dokument som trolig stammer fra 1570-årene, der han vitner om hva som har foregått under en skifteforretning på Søndre Teig i 1554.

Erich Skulberg i Spydeberg lå i 1575 på Oslo lagting i strid med Erich Vikeby i Rødenes og Ingemor Narvesen om bygselretten i Østenbøl. Han hadde året før gjort bytte med en Sigrid. På Erichs vegne møtte sambygdingen Truls Hov.

Erich Vikeby og Ingemor Narvesen var arvinger etter brødrene Torger og Narve Sjurssønner, og skulle møte til skifte mellom brødrene om jordegods som var tilfalt dem etter deres foreldre Sjur og Eli, som må ha vært født i siste halvdel av 1400-tallet.

Det ble avsagt dom for at «beste mand i gorden» eller den som eide mest, skulle råde bygselen, som Erich Skulberg hadde hatt «j thette aar».

Opprinnelig var navnet Holm oppført i tingreferatet sammen med Erich Vikeby og Ingemor Narvesen, men senere strøket. Det kan ha vært siktet til Holm på Øvre Buer i Enebakk, men hans eventuelle rolle i denne saken er i så fall uviss.

Fra Nils Stubs «Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing» i 1570-årene:

«Anno etc. 1575 første søgne for Sanctj Poel (21 Janr.)».

«Erich Vegeby oc [Ingeborg 1] Jngemor Narffuesen skulle møde hieme i bygden till rett [arffue 1] [brødre 2] skiffte emellum Torger och Narffue, vm thet gotz som tømdis effther theris fader [oc moder ved naffn Siuord oc Elin, 2]

[1000] Lena Skovholt (1989): Bygdehistorie for Rælingen - Bostedshistorie fra de eldste tider, side 161.

vor Truls Hoff i vmbod for Erich Skuleberg, [for 1] om thet bytte som Sigrj haffde giort met forne Erich Botildzdag (17 juni)».
Fra [... 1] igjen overstrøket, fra [... 2] tilskrevet over Linien.
«Midfasth 75 then første for midfasth (8 Marts) Anno 1575».
«Erich Skulebergs bygzell skal staa i Østherbøll j thette aar saa lenghe skiifften ere stoed emellom [Holm, 1] Erich Vigeby, oc Jngemor huilchen tha bliffuer beste mand i gorden skal rade bygzelen. Skal oc sex mend grandske bole talet paa forne gordt sancti Bartholomej afften (23 August)».
Fra [... 1] igjen utslettet.

Ingemor hadde antagelig sønnene:
Narve, til Østenbøl, døde før 1610.
Peder, til Strønes, døde ca. 1631.

I slutten av 1591 oppsto det strid om retten til Saktmoen i Trøgstad mellom herr Gulbrand Torbjørnsen, sognepresten i Eidsberg, og Peder Strønes i Trøgstad. Peder opplyste at gården var odelen til hans hustru og hennes fars søster. I januar 1592 ble det inngått forlik, og Peder og hans arvinger skulle «nyde Aasedit» på Saktmoen fremfor alle andre. Peder ble i dette dokumentet kalt «Peder Ingmards». I 1610 var hans seglinitialer riktignok «P E», den som laget Peders segl mente åpenbart at hans patronymikon skulle skrives på samme måte som Engebret.

Peders patronymikon i dokumentet fra 1592 må tolkes som Ingemorsen. Ingemor var et uvanlig navn, og det må anses som meget sannsynlig at Peder var sønn til Ingemor Narvesen.

Peder Strønes hadde odelsgods i Nordre og Lille Teig og i 1593 var Narve oppsitter på Lille Teig. Heller ikke dette navnet var blant de vanligste. I skattelistene for 1600 og 1604 for Enebakk finner vi en Narve både på Tarm og Hvitsten, og senest fra 1610 brukte en Narve i mange år Haug på Stranda. Kanskje var Narve på Lille Teig identisk med en av disse. Han var etter alt å dømme i slekt med Peder Strønes, kanskje en bror, men han er ikke oppført i odelsjordebøkene for 1615 og 1624. Også Gudmund Teig, som i 1615 satt med en liten part i Østenbøl og trolig var jevngammel med Peder Strønes, må ha tilhørt slekten.

Siden navnene Narve og Ingemor kan knyttes til Teig-gårdene, fremstår Narve Teig fra 1528 som en høyst interessant person. Mye taler for at han er identisk med Narve Sjursen, Ingemor Narvesens far. som hadde eierinteresser i Østenbøl, og som det var blitt skiftet etter i 1575. Han kan ha avgått ved døden mange år før dette.[1001]

(Barn XI:1455, Far XIII:5817)

Gift

Barn:

Hans Ingemorsen Østenbøl Store. Levde fra 1593 til 1604 på Østenbøl Store, Enebakk (AK). Død før 1610 på Østenbøl Store, Enebakk (AK). (Se XI:1455).

Generasjon XIII

XIII:2487 fm ff mm fm mf mm f

Guttul Tryggson Torkelsrud. Levde 1514. Levde 1562 på Torkelsrud, Eidsberg (ØF). Gjentakelse, se side 1139.

XIII:2755 fm fm fm mf ff fm f

Thosten Ellefsen.

Thosten hadde datteren Ingeborg som var gift med Simen Onstad i Skiptvet.

Han omtales i en Herredagsdom 03.10.1578. Ifølge denne gikk hans dattersønns sønner Jon og Simen, sammen med Einer og Simen Tostenssønner, til sak mot Rolf i Dingstad og alle hans medarvinger.[1002]

(Barn XII:1378, Far XIV:5509)

Gift

Barn:

Ingeborg Thostensdatter Onstad. (Se XII:1378).

1001 H. J. Huitfeldt-Kaas: Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572-1580, trykt 1895, side 89 (p. 165): side 96 (p. 178). Sten Høyendahl: Østen Østenbøl i Enebakk og hans jordegods, NST Bind XXXIX (2003), side 158-9, 167-8, 182.

1002 Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 557-559, 563, 593.

XIII:4252 mf ff fm ff mm fm m

Ragnhild Torersdatter.

Avskrift i Kjeldeskriftavdelingen ved Riksarkivet av dokument datert påsken 1564 innlånt ved J. Garder, fra gullsmed C. Berg som var fra Bergsjø (språklig normalisert):

«Bekjennes jeg Amund Gulbrandsson med dette mitt åpne brev at jeg var hjemme til Guds og min ed andre dag påske anno domini 1564 at spurte meg beskedelig mann Halle Torkjellsson om hans kvinnes skylderband som er min brordatter som er først Gjøa Monsdatter og hans mor het Gjøa og hadde hun en mor het Ragnhild Torersdotter og førnevnte Ragnhild hadde en bror het Henrik sambåren søsken etter far og mor og førnevnte Henrik solgte en ødegård liggende i ytre Høland ved navn Enger med luter og lunder som det til ligger og ligget har at så i sannhet er trykker jeg mitt signet neden for dette mitt åpne brev som gjort var år og dag som før sagt.»

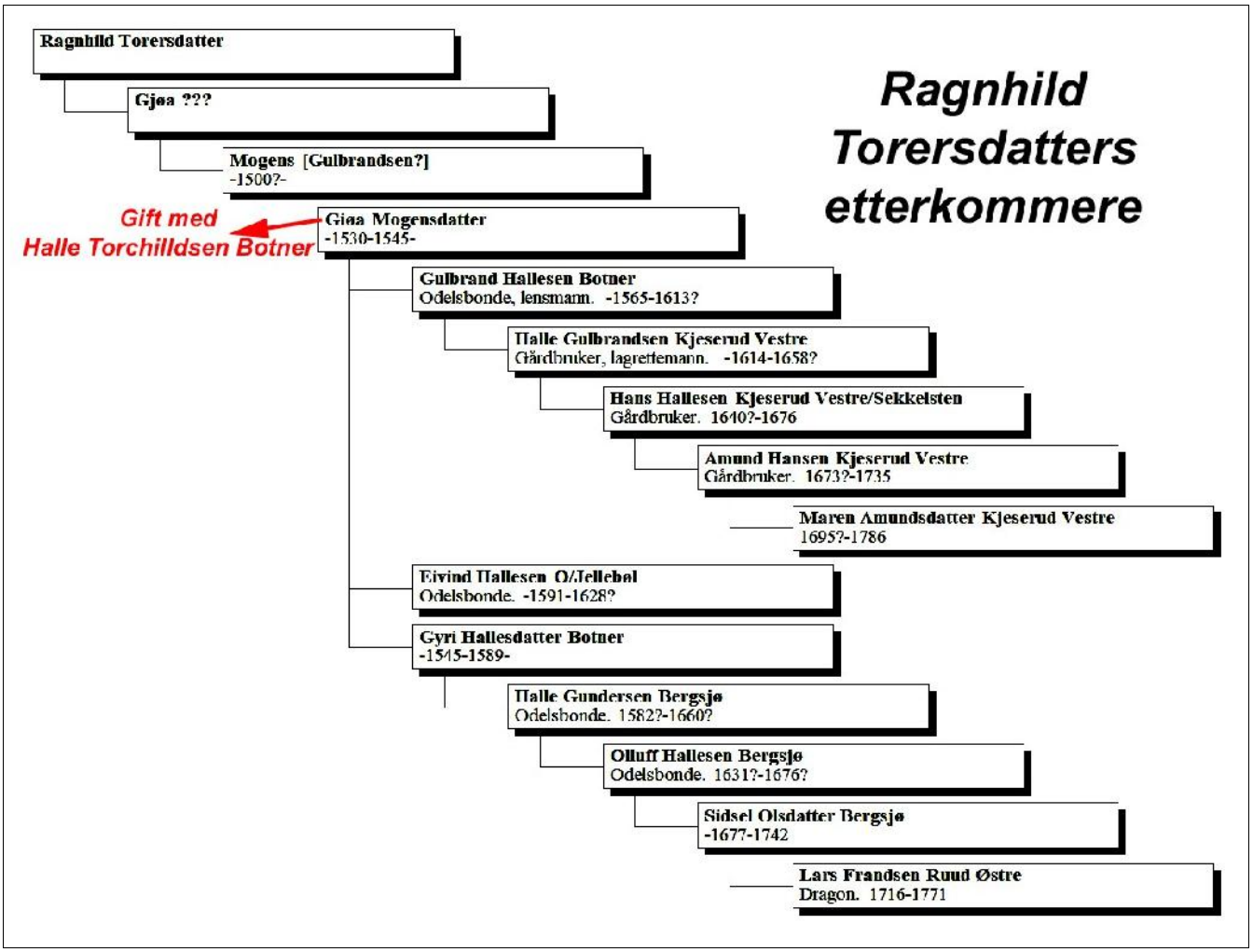

Dette må vel da forstås slik:

Halle Torkjellssen var gift med Gjøa Monsdatter, datter av Mons, sønn av Gjøa, datter av Ragnhild Torersdatter, fullsøster av Henrik [Torerssen].

Ragnhilds bror, Henrik, hadde solgt en ødegård liggende i ytre Høland ved navn Enger med luter og lunder.

Den Enger-gård i Hemnes i Høland som var ødegård, nemlig Østre Enger, var i tiden 1610-1650 eid av Halle Gunnarsson Bergsjø i Høland, som Odd Otttesen regner som dattersønn av Halle Torkjellsson på Botner. Det er vel derfor all grunn til å tro at den Halle som nevnes i nevnte brev av 1564 er mannen på Botner. Men hvor hans svigerfar Mons (Gulbrandsson?) og dennes bror (eller halvbror), Amund Gulbrandsson, har bodd, er helt uavklart.[1003]

(Barn XII:2126)

Gift

Barn:

Gjøa ???. (Se XII:2126).

XIII:4481 mf ff mm ff ff ff f

Geirlaug Gislesson Seim. Levde 1463.

1003 Avskrift i Kjeldeskriftavdelingen ved Riksarkivet av dokument datert påsken 1564.

Geirlaug var bruker av Seim i Sør-Odal. Han var far til Gisle Geirlaugsson som nevnes i 1484, 1485, 1496 og 1499, og som også var bruker av Seim. Matrikkelgården Seim, gnr. 96, var i gammelnorsk tid en fullgård på ca. 36 øyresbol og en fullgård med skyld 40 lispund malt eller tunge på 1500-tallet og senere. En del av Seim var krongods, Haakon V ga i 1306 5 øyresbol i Seim til det kongelige kapell Mariakirken i Oslo. Denne kirken var i 1542 eier av 20 lispund i Seim, så en større del enn 5 øyresbol må ha kommet til kirken etter 1397 da det ble laget en avskrift av brevet fra 1306 (DN II 72). 20 lispund var halve Seim, og det fulgte bygselrett med parten.

Seim ligger ved sørenden av den delen av Storsjøen som kalles Seimssjøen. Tunet ligger like på østsiden av Oppstadåa litt sør for utløpet fra Seimssjøen.

Det er beliggenheten ved sjøen som har gitt gården navnet Seim. Førsteleddet er «sær», en gammel form av ordet sjø, og sisteleddet er «heimr», bustad, gård, heim. Gammelnorsk normalform var «Sæimr». Det er uvanlig at diftongen har holdt seg i en slik sammensetning av dette navnet i Odalen. Det vanlige er at navnet i flatbygdene på Østlandet har uttalen Sem, f.eks. Sem i Asker og Sem ved Tønsberg.

Gården grenser i sør til Årstad og går i øst over den lave åsen frem til den sørøstre armen av Storsjøen. Nord for dette området ligger den store Hafstadmyra, som er på ca. 600 mål. Etter sagnet lå engang en gård ved navnet Hafstad her, men den skal ha sunket ned i det som nå er myr. Hafstad er gårdsnavn andre steder, bl.a. i Nannestad. Førsteleddet er det gamle mannsnavnet eller mannstilnavnet «Hafr», som betyr geitebukk. Det er ingen kjente minner om et slikt gårdsnavn i Odalen, så det kan ikke være noen gård som har sunket i Hafstadmyra. Derimot kan det tenkes at en gård med dette navnet lå sør for myra, i det området der Seim hadde flere husmannsplasser i nyere tid.

I skriftlige kilder er Seim altså nevnt første gang i 1306, men gården er meget eldre, kanskje ryddet og bygd alt i perioden før Kristi fødsel, i såkalt keltisk jernalder (perioden ca. 500 f. Kr. - 0). I sør ble Årstad skilt ut fra det gamle området til Seim tidlig i vikingtida, og i øst ble Hafstad og trolig enda en gård bygd.

Det er ingen opplysninger som tyder på at selve Seim ble delt i flere bruk i gammelnorsk tid. Også senere har gården vært udelt, unntatt i perioden ca. 1719-78 da gården var delt i to bruk, Søndre og Nordre Seim. Gården var i hevd i nedgangstiden etter svartedauen i 1350.

Slekten på Seim hadde ættesamband med andre store bondeætter på Romerike, med Haug i Nord-Odal og med Store Heberg, Runni og andre gårder i Nes. Det ser ut til at en kan føre disse ættene tilbake til Geirlaug Tordsson, som var tiendeforpakter og stor jordeier ved midten av 1300-tallet. En oversikt over disse ættene kan være av interesse.

Geirlaug Tordsson var dattersønn til Arne Kamp på Holter i Nes som levde i 1347 da han ga 18 øyresbol i Nordset i Sør-Odal til Ås prebende i Oslo domkirke.

Geirlaug eide bl. a. Kjølset i Sør-Odal. Han solgte 5 øyresbol i Lundberg i Nes til Guttorm Strak Jonsson, som i 1359 skjøtet parten til Gudbrand Andresson på Store Hvam i Nes. Geirlaug hadde arvet den etter sin morfar. 2 andre brev omtaler dette brev som er gjengitt i sammendrag i «Regesta Norvegica», Bind VI 1351-1369, som nr. 568:

«Brev om fordringar («sækt ok tilltalu») [truleg i samband med den jorda i Lundberg som Gjelaug Tordsson hadde fått etter Arne kampe, morfar sin]».

Det første brevet et datert Hvam i Nes på Romerike 04.04.1359 (DN IV 398):

«Ollum monnum þæim sæm þetta bref sea eða hœyræ. sændæ siræ Hælghi a Nese ok profuastær j Solœyum ok Gerdær Eifuindærson q. g. ok sinæ. mit gerum ydær kunnight. att a þosdaghæn j langæ faustu in festo Ambrosii confessoris, varom mit a mykklæ Huamme j Vdyghines sokn a Raumæriki a iiii are rikis okkars junkkæræ Hakonær med guðs nad Noreghs kononghs; þa ek Gudthormmær strakær Jonsson sældi Gudbrande Andressyni med handærbandi, fim auræ booll ierdær j Lundæbærghom er liggær j Droggunes sokn a Raumæriki; þet sæm Gelaughær Þorðr son laut j arf eptir Arnæ kampæ modor faudur sin. ok honom uar uæðsætt in j fyrnæmft Lundæbærghær firir fim kyrr. med ollum lunnyndum. þæim sæm till liggiæ edær leghet hafua fra fornno ok nyu vttæn garz ok innæn; ok med allri þæiri sækt ok tilltalu. sæm bref þau latæ er þær ero vm gord; kendiz þa Gudthormmær samstundis firir okkær att han hafdi fyrstæ peningh œfstæ ok allæ þær j millum af Gudbrande. firir optnæmdæ jorð Lundæbærghær; eptir þui sæm j kaup þæiræ kom; till sannyndæ hær vm sættom mit okkor jnsighli firir þetta bref er gort var a deghi are ok timæ sæm fyr sæighir.»

Sammendrag:

To Mænd kundgjöre, at Guttorm Strak Jonssön solgte til Gudbrand Andressön 5 Öresbol i Lundeberg i Droggenes Sogn, Romerike (jfr. No. 400).

Kilde: Efter Orig. p. Perg. i Dipl. Arn. Magn. fasc. 69. No. 1. 2detSegl affaldet.

Fra «Regesta Norvegica», Bind VI 1351-1369, nr. 569:

«Vitnebrev om jordsal, utferda av prosten i Solør, sira Helge [Toraldsson] på Nes, og Gjardar Eivindsson: Dei var same dagen på store Hvam i Udnes sokn på Romerike. Der handtokst Guttorm strak Jonsson med Gudbrand Andresson og selde han 5 øyresbol i Lundberg i Drognes sokn på Romerike. Denne jorda hadde Gjelaug Tordsson arva etter Arne kampe, morfar sin, som hadde fått henne i pant for 5 kyr. Med i salet følgde alle dei fordringane som breva [nr 568] vitnar om. Guttorm erklærte at han hadde fått full betaling av Gudbrand.

Besegla av utferdarene».

Det andre brevet er datert Nes 25.04.1359 (DN IV 400):

«Ollum monnum þæim sæm þetta bref sea eðæ hœyræ sændæ Ellinghær Gudthormsson, Vikunnær Haldorsson, ok Sighurdær Ormsson q. g. ok sinæ. mer gerom ydær kunnightt, att a þorsdaghæn j paskæ wiku in festo Marcii euuangeliste a iiii are rikis wars jiunkæræ Hakonar med guðs naað Noreghs kononghs warom mer j kirkiugardinum a Nese a Raumæriki, hœyrðum a er Gelaughær Þordærson dottorson Arnæ kampæ widærgek firir oss, att han hafdi sælt

Gudþormme strak Jonssyni fim aura booll jerdær i Lundæbærghom er liggær i Droggunes sokn a Raumæriki, þæt sæm Gelaughær fyrnæmdær laut j arf eptir Arnæ kampæ moðor faudur sin ok honum war vædsætt in j fyrnæmt Lundæbærghær firir fim kyr. med ollum lunnyndum þæim sæm till hafua leghet fra fornno ok nyu vttæn garz ok jnnæn, ok med alri þæiri sækt ok tilltalu sæm bref þau lata. er þær ero vm gorð. kendist þa Gelaughær samstundis firir oss. at han hafdi fyrstæ peningh ok œfstæ ok allæ þær j millum af Gudþormme eptir þui sæm j kaup þæiræ kom. till sannyndæ hær vm sættom mer wor insigli firir þetta bref er gort war a deghi are ok timæ sæm fyr sæighir.
Tillegg:
Bagpaa samtidigt: Bref vm Lundæbærghær.»
Sammendrag:
Tre Mænd kundgjöre, at Gelaug Thordssön solgte til Guttorm Strak Jonssön 5 Öresbol i Lundeberg i Droggenes Sogn, Romerike. (jfr. No. 398).
Kilde: Efter Orig. p. Perg. i Dipl. Arn. Magn. fasc. 69. No. 2. 1steSegl mangler.

Fra «Regesta Norvegica», Bind VI 1351-1369, nr. 576:

«Vitnebrev om jordsal, utferda av Erling Guttormsson, Vidkunn Halldorsson og Sigurd Ormsson: Dei var same dagen på kyrkjegarden på Nes på Romerike. Der erklærte Gjelaug Tordsson at han hadde selt 5 øyresbol i Lundberg i Drognes sokn på Romerike til Guttorm strak Jonsson og fått heile betalinga. Denne jorda hadde Gjelaug arva etter Arne kampe, morfar sin, som hadde fått henne i pant for 5 kyr. Med i salet følgde alle dei fordringane som breva [nr 568] vitnar om.

Besegla av utferdarene».

Som tiendeforpakter ble Geirlaug skyldig penger til Nes kirke, og for å kvitte seg med gjelden ga han hele gården Hynne i Nannestad til kirken (RB side 475).

Sira Geirlaug testamenterte atskillig jordegods på Romerike (som Odalen tilhørte) til forskjellige kirker, klostre og personer i Oslo By og Stift. Diplomet er datert Oslo 24.07.1304.

Fra «Regesta Norvegica», Bind III 1301-1319, nr. 181 (DN II 75):

«Testament fra Gerlak, kannik i Oslo: Gir gardsparter i [Bøler i Nittedal sogn - strøket ut] [i Østsby i Holter i Nordlæmr til Hallvardskirken i Oslo og innehaveren av prebenden Ephorati (?) til erstatning for øresbolet i Nordre Ås i Nes sogn - tilføyet senere]. Dette på betingelse av at han blir gravlagt foran Nikolasalteret i kirkens venstre omgang. Hvis ikke, gir han i stedet to øresbol i Holum [i Nitteldals sogn - tilføyet senere]. Videre gir han et halvt øresbol i Solberg, i Lommedalen [i Bærum] som også kalles Kryvillsbol til klokkerprebenden, som fra før har 2 øresbol der. Til begravelsen gir han 4 pd voks og 4 norske mark og 6 skilling sterling til offer. Han gir dessuten pengegaver til relikviekammeret i Hallvardskirken, til Klemenskirken, Nikolaskirken, Korskirken, Nonne[seter] kloster, Spedalskehospitalet, dominikanerne, fransiskanerne, slektningene Tora [og Ingebjørg - tilføyet senere], [kannikenes gårdsbestyrer og den andre bestyrerinnen - strøket ut] [og sin tjener Brynjulv - tilføyet senere], sitt drikkebeger av sølv til kommunet, [boder/småhus (domunculae) i kannikenes ... til sin prebende - tilføyet senere] og forskjellige bøker [til medkanniken Arne, slektningene Herbjørn prest og Tord prest - strøket ut] og sin klerk Brynjulv. Alt annet fast og rørlig gods går til søsteren Ragnhild.Medkannikene Erland og Arne innsettes som eksekutorer.

Beseglet av utstederen og kannikene Erlend og Arne.»

Sira Geirlaug var kannik i Oslo alt i 1267. Det er mulig at han var far til en Tord eller Torir, som var gift med Arne Kamps datter. Dette kan ha vært den samme Torir på Seim som er nevnt som lagrettesmann i 1359.

Geirlaug Tordssons sønner, Tord og Torleiv, og datteren Ragndid er nevnt i et diplom datert Kjorteseter 04.05.1406, da Torleiv kjøpte 1/3 i Kjølset i Sør-Odal av sin søster og dermed ble eier av 2/3 i gården (DN III 581):

«Ollum monnum þæim som þetta bref sea æder høyra sender Andres Gudhbrandzson q. g. ok sina kunniktgerande at vm daghen nesta æfter krosmæsso dagh vm varet ok a xvij are rikis mins vyrdulighs herra herra Eiriks med gudz nadh Noreghs konungs var ek a Kiortosætre som ligger j Straums sokn j Odale a Raumarike. tok ek þa þær ij skilriik vitne som Gerlaugher Þorleifsson þa þær leidde er swa eita Gunner Ogmundason ok Asa Ogmundzdotter er swa a book sworo meder fullom eidzstafue at þau visso þæt at þau varo syszskyne Þorleifuer ok Þorder Gerlaugssynir ok Rangdiidh Gerlaugs dotter æfter þui sem fader ok modher þeira ofta ok idholega firir þæim saghdo. Jtem took ek ok annor ij skilriik vitne som Gerlaugher fyrnemfder leidde ok swa a book sworo meder fullom eidzstafue er swa eita Haldoor Siughurdason ok Gødha Þorda dotter at þau visso þæt at Þorleifuer fyrnemfder atte frealsan ein þridhiungen j Kiortosætre meder allom þæim lutum ok lunnindom som þær till liggia æder leghit hafua fra forno ok nyo vtten gardz ok innan, æn annen þridhiungen køfte han af fyrnemfdo Ranghdidho syster sinne meder allom lutum ok lunnindom æfter þui som þæt bref som þa þær leset var þær vm vattar vnder þriggia skilrika manna incighle heilom ok vskaddom. Var ok Halzstein a Langaforsse som þa var fuller j vmbodhe herra Vlfs Joonssonar firi stemfder er þetta prof leith var. Till sanninda sætto þesser godher men siin incighle meder mino sira Vlfuer Asleifsson koorsbrodher j Oslo Gunner Jacopsson Hakon Ræppersson Asle Þoresson Ellinger Eiriker ok Haldoor Jsakssynir fri þetta bref som giort var a deghi ok are som firi seighir.
Tillegg:
Bagpaa samtidigt: Bref vm Kiorte sæter j Odale. som sira Gerlaugh gaf.»
Sammendrag:
Andres Gudbrandssön optager Vidnesbyrd om, at Thorleif, Thord og Ragndid vare Gerlaugs Börn, og at Thorleif eiede 1/3 i Gaarden Kjorteseter i Straums Sogn i Odalen, og havde kjöbt den anden Trediedel i samme Gaard af sin Söster Ragndid.
Kilde: Efter Orig. p. Perg. i Dipl. Arn. Magn. fasc. 83. No. 9. Alle 8 Segl mangle.

- Tord hadde barna Ogmund (Amund), Asmund, Hallvard og Gyda (gift med Haldor Sigurdsson).

- Torleiv kunngjorde i 1370 at (sønnen?) Hallvard Torleivsson solgte knapt 5 øyresbol i Stangenes i Eidskog til (brorsønnen?) Hallvard Toresson. Hallvard Torleivsson var gift med Gudrid Erlandsdatter. Torleiv hadde bl. a. sønnen Geirlaug, nevnt 1406. Han var lagrettesmann i Odalen i 1370 (DN XVI 28). I 1391 nevnes han også som lagrettesmann sammen med Elling Isaksson i samband med et kjøpebrev som ble satt opp på Strøm i Odalen (DN I 388).

- Ragndid var gift med Asmund Ljodolvsson. Han solgte i 1369 konas arvepart i Kjølset til svogeren Torleiv Geirlaugsson. Vitner var Ogmund, Asmund og Hallvard Tordssønner, som trolig var brødre til Geirlaug Tordsson. Diplomet er datert på Hjorteseter 04.10.1369 (DN IV 488):

«Ollum monnum þeim sem þettæ bref sea æder hœyræ sendir Asmundær Liodolfs son q. g. ok sinæ. ek vil yder kunnikth gera at ek hefuer selth Þorleifue Gelaugs syni mæd iayrde ok handærbande Rangdido systur fyrnemdz Þorleifs kono minne þridiunghen j Kiortesætre er ligger j Straums sokn j Odale friælst ok heimmolth firir huarium manne mæd ollum lunnidum sem til hafua leghet fra forno ok niu vttæn gardz ok innæn. kenniz ek ok at ek hefuer vp boreth af optnemdom Þorlefue fyrstæ peningh ok œfstæ ok allæ þær j millium firir fyrnemfdæ jord eptir þui sem j kaup okart kom. skulum mit ok vera satter ok alsatter vm ol okor viderskipte minnæ lut æder meiræ sem mellom okar æder Rangdido hefuer vereth til þessæ dags. ok til sannyndæ setto þesser goder men Ogmundær Amundær ok Haluardær Þores son sin insiggle mæd mino insiggle firir þettæ bref er gort var a Kiortesætre a þorsdaghen nestæ eptir Mikials messo dagh a xv are rikis mins virduleks herræ Hakonær Noregs kononkgs.»

Sammendrag:

Aasmund Ljodolfssön sælger med sin Hustru Ragndids Samtykke til dennes Broder Thorleif Gelaugssön Tredingen af Hjorteseter i Straum, Odalen.

Kilde: Efter Orig. p. Perg. i Dipl. Arn. Magn. fasc. 71. No. 26. Seglene vedhænge.

Fra «Regesta Norvegica», Bind VI 1351-1369, nr. 1406:

«Salsbrev utferda av Åsmund Ljodolvsson: Han har med samtykke av kona si, Rangdid, selt til Torleiv Geirlaugsson, bror hennar, tredjeparten av Kjølset i Strøm sokn i Odalen. Han har fått heile betalinga. Dermed er dei fullt forlikte om alle saker som har vore mellom dei.

Besegla av utferdaren og av Ogmund, Amund og Hallvard Toresson».

Ifølge Nord-Odal Bygdebok (bind II, side 176) og Sør-Odal Bygdebok (bind VIII, side 562) hevdes det at det er nevnt i 1381 at også sira Geirlaug ga en part i Kjølset, og at ættelinja bakover til ham derfor er svært sannsynlig. Diplomet - DN V 324 - er datert Nes 05.08.1381, men inneholder intet om dette:

«Ollum monnum þeim sæm þetta bref sia æder høira senda Helgi Þordasson koorsbroder j Oslo Olafuar [Hal]uardzsson vicarius a Nesi ok Þordar Gerlauksson q. g. ok sina. meer gørom ydr kunnikt ath meer warom a Nesi manadaghen nest firir Lafranz messo anno domini mo ccco lxxxjo sagom ok hørdom a ær þaugh heldo handom saman Paal Þorgeirsson ok Jnga Þaraldadotter kona hans af einne halfuo en af annare halfuo Þorbiorn Asgrimsson mæder þui skilordhe ath fyrnem[pdh] hiun seldo Þorbiorne tumpt þa sæm øfre Hjælparagardher eithir badha lutana fore austan aana ok westan fore xx merkar pæningha frialsa ok heimolla firir hwarium manne honom ok hans ærfuingium til æuerdeligar eignar mæder ollum lutum ok lunnindom sæm til liggia æder læghit hafua fra forno ok nyio til fyrnempdre tumpt sæm ligger j Oslo. en sialfuar skal Þorbiorn swara þui ath ei ær skilum wppe haldith fore opnemdha tumpth firir konongs waldenom.»

Sammendrag:

Fire Mænd kundgjöre, at Paal Thorgeirssön og Inga Tharaldsdatter solgte til Thorbjörn Asgrimssön den övre Hjalparegaard i Oslo for 20 Mark Penge.

Kilde: Efter Vidisse p. Perg. af 3 Sept. 1421 i Dipl. Arn. Magn. fasc.56. No. 1.

Fra «Regesta Norvegica», Bind VII 1370-1390, nr. 964:

«Vitnebrev om salg av tomt utst av Helge Tordsson, kannik i Oslo, Olav Hallvardsson, vikar på Nes, og Tord Geirlaugsson: De var samme dag på Nes da Pål Togeirsson og hans kone Inga Toraldsdatter solgte Torbjørn Åsgrimsson tomta øvre Hjalparegården, både den delen østenfor og den vestenfor elva, for 20 mark penger. Torbjørn skal selv svare for de forpliktelsene overfor kongedømmet som ikke er oppfylt med hensyn til tomta.»

Geirlaug hadde visstnok også en datter som var gift med Gisle Amundsson. Gisle, som kanskje bodde på Onsrud i Ullensaker, vitnet da Angunna Amundsdatter på Jaer i Nannestad 01.10.1386 solgte Vaagstad i Nes (DN III 471):

«Ollum monnum þeim sem þettæ bref sea eder heyra senda Paal Þorgeirs son Sighurder Orms son Haralder Haluardz son Gisli Amundz son ok Þolleifuer Oghmundzson q. g. ok sinæ. kunnightgerandi. at mer varom aa Jæddri j Holte sokn j Nordlæm a manedaghin nestæ eftir Mikials møsso aa vi. are rikis wars wyrduleghs herræ Olafs med gudz naadh Noreghs Dana ok Gota kononghs. saghom ok heyrdum aa at þau heldo hondum saman af einni holfuo Angunnæ Amunde dotter. af annære holfuo Þiostolfuer Andres son. gaf þa Angunnæ fyrnæmfd Þiostolui adernæmfdom xviii. auræ boll jærdar j sindzstæ gardinom j Vaghæstodum er ligger j Rofdali j Nes sokn a Raumariki med samþyktt Hafuordar Þordarsonar husbondi henni frialsæ ok heimolæ firir hueri(u)m manne med ollum lunnyndom sem till liggiæ eder leghet hefuir fra forno ok nyghio vttæn gardz ok jnnæn. till æuærdlegho eighu. honum ok hans ærfuinghium, gaf þa Þiostolfuer þer j motæ ein graan hest ok afhendi Hafuordi husbondi henni. skall ok Þiostolfuer gifua adernæmfdri Angunnu hæfzældo smørs ok halft pund maltz. aa huorio are medhan henni lif er. skall ok optnæmder Þiostoluer eighæ adernæmfdæ jord. frialsæ ok heimolæ firir huorium manni. eftir þi sem vattar fyr j brefueno, ok til sannyndi settom mer vor jndzcighli firir þettæ bref er gort var a deghi ok are sem fyr seghir.

Tillegg:

Bagpaa samtidigt: Bref vm Vaghastad.»

Sammendrag:
Fem Mænd kundgjöre, at Angunna Amundsdatter med sin Husbondes Samtykke gav Thjostolf Andressön 18 Öresbol i Gaarden söndre Vagestad i Rofdal i Nes Sogn paa Romerike.
Kilde: Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Seglene mangle.

Fra «Regesta Norvegica», Bind VII 1370-1390, nr. 1323:

«Vitnebrev om gave og motgave utstedt av Pål Torgeirsson, Sigurd Ormsson, Harald Hallvardsson. Gisle Amundsson og Torleiv Ogmundsson: De var samme dag på Jaer i Holter sogn i Nord-Lem da Arngunna Amundsdatter med samtykke fra husbonden, Håvard Tordsson, gav Tjostolv Andresson 18 øresbol jord i søndre Vågstad i Rofdali i Nes sogn på Romerike mot at Tjostolv gav Håvard en grå hest. Dessuten skal Tjostolv gi Arngunna 1 hefselde smør og ½ pund malt hvert år så lenge hun lever.»

Ambjørg Gislesdatter var trolig hans datter. Hun var gift med Peter Jute og er nevnt i 1378 og 1402 (DN III 454 og 562). Datteren Tora Petersdatter var gift med Haftor Finkelsson på Folberg i Nes som var eier av Os i Sør-Odal.

Gisle nevnes også i 1392.

Gisle var trolig også far til Geirlaug Gislesson.

Geirlaug vitnet om Harald Amundssons odel til Trauten på Sander i Odalen 06.06.1463 (DN VI 559):

«Ollom monnom them som thetta bref sea æd[her høra senda M]agnus Gunnarson oc Geleg Gisleson sworne lagrette mæn j Odal q. g. oc sin[e] ku[nn]ickt [gørande] at mit warom a Sandenum som ligger i Sandz sokn i fyrde Odal sagom oc hørdom a at Harald Amundzson hafde lagt (oc) tingat med Alfue Alfsyni vm til thalu tha som Harald fyrder tottis hafua til Thrautin som liger j Sandz sokn i fyrde Odal oc Alfuer fyrder skulde the sin skel oc bæuisning. thede tha Alf fyrder ther god skel oc bæuisning fore mangom monnom samstundis oc hafde iauyrde af moder oc sisskanum hans Haraldz fyrdz oc af twi at han var ække innan landz tha thetta iauyrde war vt gifuit tha baud Alf fyrder Haralde fyrdom goduilia æpter sex manna matho æn Harald fyrder quad [tha] nei vider vtan sagdis vilia hafua sit odaal i g[en] swarade æn Alf fyrder vil thu hafua tit odaal i gen thet vil ek tik inthet spara swa framt at tu kant göra tik thet til odaal gif mik mina pæninga j gen alla oc fulla oc vm thet at ek hafuer vel vøølt vm hus oc rudning gif mik ther likæ fore æpter sex manna mato æy wilde æn Harald fyrder tækkis thenne kosaabod vtan sagde vilia halda oc hafua hwad lagen gifer oc til sanind her vm sette mer okar insigle fore thetta bref ær giort var manadagen nest æpter trinitatis anno dominj m cd lxiii.»
Sammendrag:
To Lagrettemænd i Odalen kundgjöre, at Harald Amundssön ikke vilde indgaa paa Alf Alfssöns Forslag angaaende Gjenlösningen af Haralds Odel Thrauten i Sands Sogn i Odalen, som Alf havde kjöbt af Haralds Moder og Söskende under dennes Fraværelse udenlands.
Kilde: Efter Orig. p. Papir i Dipl. Arn. Magn. (uregistreret). BeggeSegl mangle.(Se foran No. 492).

(Barn XII:2241)

Gift

Barn:

Gisle Geirlaugsson Seim. Levde 1484. Levde 1499 på Seim, Sør-Odal (HE). (Se XII:2241).

XIII:4661 mf fm ff fm mf mf f

Thorer ???. Odelsbonde.

Far til de hypotetiske brødre Ener i Hage og Oluf Thorersen kan være barnebarn eller oldebarn til Torer Kump og Randi Alvsdatter, avhengig av dette ekteparets levetid.

Hallvord [Paulsen] på Hvitsten i Hobøl var sønnesønn til Even Smedsen. I 1613 og 1615 eide Hallvord bl. a. 2 skippund 2½ lispund i Hvitsten med ødegården Nesset. Hallvords presumptive sønner, Christen H[allvordsen] på Hvitsten og Baard Hallvordsen på Eik i Vestby eide senere hele Hvitsten med skyld 2 skippund. Ødegården Nesset synes altså å ha en skyld på 2½ lispund. Denne gården er Søndre Hvitsten i Hobøl. Nordre Hvitsten hadde en skyld på 2 skippund 4 lispund, hvorav en stor del var i kirkens eie.

Brødrene Smed, Oluf, Jon og Paull Evenssønner arvet sin morbror Tore på Hvitsten. Kildene oppgir ikke hvor Tore bodde. Det finnes gårder som heter Hvitsten i Spydeberg, Trøgstad, Enebakk, Vestby og Hobøl. Men da Paul Evensens sønn har bodd på og eid Søndre Hvitsten i Hobøl, er det nærliggende å tro at også Tore på Hvitsten bodde her. En eldre samtidig av Tore må ha vært Orm Hallvardsen på Hvitsten som nevnes i 1498, 1526 og 1529. Orm kan da antas å ha bodd på Nordre Hvitsten.

Nordre Hvitsten ligger omtrent tre kilometer nordøst for Søndre Hvitsten. I biskop Øysteins jordebok finnes gårdene under navnene Ytre og Øvre Hvitsten. Øvre Hvitsten må være Nordre Hvitsten. Søndre Hvitsten ligger lengst ut mot kysten av Hvitsten-gårdene, og er således Ytre Hvitsten.

I 1396 eide «Cummunan korsbrøðra» 1½ øresbol i Ytre Hvitsten i Mossedal (Hobøl) som var gitt av hustru Arnbjørg i Skartælen (RB, side 244). Hun var enke etter Einar og døde før 1389. 04.02.1400 kunngjorde tre menn i Oslo at de hadde hørt og lest et brev om at Torer Dagfinnsen hadde pantsatt 1½ øresbol i Ytre Hvitsten til Arnbjørg

i Skartælen (DN IV 703):

«Ollum monnum þeim sæm þetta bref sea æder høyra sendæ Þorstein Þorgylsson ok Joon Gregorisson quediu gudz ok sinæ kunnikt gerande at met varom j radstofuonne j Oslo a myduikodaghen nesta eftir kyndylsmesso aa xi aare rikis okars vyrdoliks herræ herræ Eriks mæd gudz naad Noreghs konongs, saghom ok hørdom aa leseth breff mæd þræm jnsiglum hangande helum, huilkit brefuæt vattade siælft j æinum articulo at Þorer Dagfinsson hafde sæth Anbiorgo j Skurtælenom halft annat øyris booll j yttræ Huitissteini sem ligger j Hobøølæ sokn j auerkafald firir fyrnæmda iord. till sannyndæ her vm settom mit okor jnsigli firir þetta breff er giort war a deghi ok are sem fyr seghir.»

Tillegg:

Bagpaa: «Hwitastein yttra i#j øyrisb.»

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. i Dipl. Arn. Magn. fasc. 81. No. 32. Seglene mangle.

Sammendrag:

To Mænd kundgjöre, at de have læst et Brev om, at Thorer Dagfinssön havde pantsat til Arnbjörg i Skarthælen 11/2 Öresbol i Gaarden Hvitestein i Haaböl Sogn.

Sannsynligvis er det denne parten som Arnbjørg senere ga til kirken. Brevet av 1400 kan således være et vitneprov om at parten i Hvitsten var Arnbjørgs pantegods, med tanke på å innløse parten fra kirken. Og i 1649 eide kirken intet i Søndre (Ytre) Hvitsten.

Torer Dagfinnsen nevnes også i et diplom skrevet på prestegården i Ås 16.10.1401, og han kunngjorde da sammen med to andre menn en gårdhandel (DN V 411):

«Ollum monnum þeim sæm þetta bref sea æder høyra sænda Þorer Daffinzsun Olafuer Øylirssun ok Sighurder Arnaldzsun quediu guds ok sina. kunnikt gerande at meer varom j prestgardenom a Ase a Follo sunnudaghen fyrstæ j vettre a þrættande are rikis vaars vyrdiligs herræ herræ Eiriks med guds naad Noregs konongs. saghom ok høyrdum a at þau heldo handum saman af einnu halfw sira Giurder Olafsson koorsbroder j Oslo ok prester a Ase. æn af annare halfw Þora Lodens dotter. viderkiendiz þaa fyrnæmfd Þora at hon hafde sælt fyrnæmfdom sira Giurde þriggia auræ bool iarder j Birgisseimj j frammegarde j Aas sokn a Follo frialst ok heimolt firir huarium manne vttan gardz ok innan med ollum lutom ok lunnyndum sæm till þeirar iardar ligger æder leghet hefwir fra forno æder nyghyu. værder ei fyrnæmfd iord frials sira Giurde fyrnæmfdom æder hans ærfwingium þa skall fyrnæmfd Þora æder hænnær ærfwingiar after luka þraatnæmfdom sira Giurde æder hans ærfwingium tolf merker peningæ luka halft j nautum ok annat halft j adrum godom verdaurum sua at hanum æder hans ærfwingium væll at nøgher. ok j samu handarbande viderkiændiz tiitnæmfd Þora at hon hafde vp boret af tiitnæmfdom sira Giurde fyrstæ peningn ok øfstæ ok alla þær j millium efter þi sæm j kaup þeiræ kom firir fyrnæmfdæ iord. till sannynda settom meer vaar incigli firir þetta bref er gort var deghi ok are sæm fyr seighir.»

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. 1 Segl vedhænger.

Sammendrag:

Tre Mænd kundgjöre, at Thora Lodensdatter solgte til Sognepresten paa Aas Gyrd Olafssön 3 Öresbol i Fram-Gaarden Birgesheim i Aas Sogn paa Follo.

Torer Dagfinnsen kan, slik Garder foreslår, være far til «Torer Torersen Kump» som var død 1404-1405. Men da må Torer Torersen være død relativt ung. Dette er imidlertid ikke helt usannsynlig, da enken, Randi Alvsdatter, tydeligvis krevde sin halvdel av boet ved skiftet etter Torer Kump. Hun har med andre ord ikke vært såpass til års at det var naturlig å oppgi hele boet til barna, og hun kan meget vel tenkes å ha giftet seg igjen. Således er det ikke sikkert at Oluf Smedsen på Langsætter nedstammer fra Torer Kump, selv om Randis gods i Boger i Ski uttrykkelig «samme Egtegrenn sidennn haffuer fuldt», vel frem til Oluf (DN XXI 236):

«- - End fremblagde forne Olluff Langsetter och Simen Hoell itt rett original Schiffte breff paa Pergamentt schreffuett, Som end nu Var wnderhengendis tree helle Jndseigle, Daterit wdj Konning Erickis xvj Regimentis Aar, Liudendis at der bleff giordt schiffte epter end Manndt Vedt Naffn Thorer Kump, Emellom hanns Epterleffuersche Randj Alffsdaatter och beggis theris Børnn, Da eblannt Andett Jordeschiffte tilfaldt forne Ranndj ett Marckeboll y Bouger, Som liger y schiesogenn, Epter som Samme Sckifftebreff y sig Sielff wiidere Jndhaalder, huilcket Marckeboell samme Egtegrenn sidenn haffuer fuldt. -»

Kilde:

Utdrag i dom på pergament av 28. januar 1602 i Riksarkivet. Brevet kort omtalt også seinere i dommen.

Sammendrag:

Skiftebrev mellom Randi Alvsdotter, enke etter Tore Kump, og deres barn. Randi fikk 1 markebol i Boger i Ski sokn.

Det forhold at Torer Torersen Kump knapt nevnes i samtidige kilder, kan tyde på en relativt tidlig død. Kun én gang synes han å forekomme, idet «Þorer kumper» før 1401 ga parter i Nordre Degnes (Digranes) i Rødenes til Rødenes kirke (RB, side 149-150). Angerd Enersdatter eide gården Fokerud i Rødenes, en nabogård til Glumberg, hvor Sjurd på Karlsrud i Trøgstad, sønn til Oluf Smedsen på Langsætter, eide en part. Slekten synes med andre ord å ha hatt en liten godskjerne i Rødenes, kanskje alt fra Torer Kumps tid.

Torer Kumps hustru var Randi Alvsdatter som eide gården Boger i Ski. Gården nevnes alt i et diplom utstedt i Oslo 17.03.1327. Da kjøpte Husfrøi (Hustru) Sigrid Torkjellsdatter for Torstein Arnaldsen en rekke småparter i en del

gårder av Hjarrand Hallvardsen og Gunhild, kona hans, nemlig i Boger i Follo, Lille Hov i Mossedal og Øya og Huseby i Lysedal (Hovin i Spydeberg) (DN IV 170):

«Allum monnum þeim sæm þetta bref sia eðr hœyra sænða Gautr Ambason Haluarðr Lioz son Þorðr brattr ok Swæin j Kisanom q. g. ok sina. ver gerom yðr kunnict at ver varom j Gyryðu garde a syðra lutanom j loftstofonne Sighriðu husprœyiu a tyrsdaghen nesta firir midfastu a viij are rikiss vars vyrdulegs herra Magnusar medr guds miskunn Noregs Swia ok Gota konongs. hia þui er Hiarranðr Haluardz son ok Gunilda kona hans lystu firir oss ok uiðrgengo. at þau hafdu sællt Sighriðu Þorkiels dottor halft fimta œyris boll ok þridiunghan or œrtogha bole. fyrst j Boghom a Follo þridiunghan i halfs iiij œyris bole. ok þridiunghan i halfs xiij œrtogha bole j Œynni j Lysadale. ok þridiunghan j halfuu iij œyris bole j lisla Hofue j Morsadale. ok þridiunghan af xi œrtogha bole j Husabœ j Lysadale, hueria jorð er Sigrid kœypti till æignar Þorstæini Arnaldz syni firir xi œrtoger ok xviij mærkr þers gangs pænings er þa gek medr allum þeim lunnyndum sæm till hafua leghet at forno ok nyiu uttan garðs ok jnnan. Ok at þau hafðu þa fyrstæ pæningh ok œfsta ok alla [þar] j millum þa saom ver aller þæira handatœke Hiarranz Gunillðr ok Sigriðr. Oc till sanz uithnisburðr sæittun [ver var insig]li firir þetta bref er gort var j stadd dæighi ok are sæm fyr sæighir.»

Sammendrag:

Fire Mænd kundgjöre, at Sigrid Thorkelsdatter kjöbte af Hjarrand Halvardssön og Hustru til Thorstein Arnaldssön en Trediedel i Gaardene Bogar, Íen, lille Hof og Huseby.

Fra «Regesta Norvegica», Bind IV 1320-1336, nr. 494:

«Vitnebrev om salg fra Gaut Ambason, Hallvard Ljotsson, Tord bratt og Svein [Olavsson] i Kisen: De var samme dag i søndreluten av Gyridgården, i Sigrid husfrues loft, da Hjarrand Hallvardsson og hans kone Gunnhild vedgikk å ha solgt til Sigrid Torkjellsdatter 4½ øresbol og 1/3 ørtugbol, i følgende gårder: Tredjeparten av 3½ øresbol i Boger på Follo, tredjeparten av 12½ ørtugbol i Øya i Lysudal [dvs Hovin sogn], tredjeparten av 2½ øresbol i lille Hov i Mossedal [dvs Hobøl], og tredjeparten av 11 ørtugbol i Huseby i Lysudal. Denne jorden kjøpte Sigrid til eiendom for Torstein Arnaldsson, for 18 mark 11 ørtuger gjengs mynt, som var betalt.

Beseglet av utstederne».

Handelen, slik den foregår i søndre delen av Gyrigården i Oslo, er en samling av flere små arveparter på en hånd slik det var vanlig blandt familier som hadde meget jord. Thorstein Arnaldsen er sikkert Sigrid Thorkildsdatters arving. Foruten de nevnte gårdsparter har han, eller så er det forutsetningen at han skal få, andre arveparter i disse gårdene. Den Ingeborg på Boger som ifølge den «Røde Bok» (side 123) har gitt en part i Øvre Hvitsten i Hobøl til Hobøl kirke tilhørte antagelig også familien. I alle fall var denne gårdene senere ætten eiendom.

Siden Randi Alfsdatter hadde odelsrett til Boger i 1405 kan man gå ut fra at hun var i slekt med Thorstein, antagelig var han hennes bestefar.

En etterkommer til Torstein Arnaldsen er kanskje Tolv Arnaldsen, gift med den Ingerid Hallsteinsdatter, som ifølge et diplom datert Ås i 1390 avhendet 5 ørtugbol i Midtre Hov i Mossedal til Rolv Lodensen (DN III 492).

Tilnavnet «Kump» indikerer ikke noen tilhørighet til slekten Kamp/Kusse, og det er høyst sannsynlig bare Torer Torersens personlige tilnavn. Fritzner forklarer «kumpr» med klump, kule, og det tilføyes: «forekommer som Øgenavn». Som eksempel nevnes nettopp bl.a. Torer Kump.

Oluf Smedsen Søndre Langsætter førte en prosess om Boger i Ski anneks til Kråkstad i Akershus. Saken endte med forlik på Oslo rådstue 28.01.1602. Oluf la frem et originalt skiftebrev fra kong Eriks 16. regjeringsår, 1404-1405, etter «Thorer Kump», mellom enken «Randi Alvsdotter» og deres ikke navngitte barn. Ifølge skiftebrevet tilfalt det enken 1 markebol (dvs. 8 øresbol = 10 lispund) i Boger i Ski, og dette fulgte senere etterslekten like frem til Oluf på Langsætter. Forut for dette hadde «Thorer Thorersen Kaldis Kump» pantsatt ½ markebol i Boger til «hermander bollt» for en bot til kongen, godset tilhørte hans hustru Randi (DN XXI 235):

«- - Noch lagde dj ett Anndett gammeltt pergamendtz breff, wnder to hengendis Jndsiegle, Dog der wdj fanndtz huercken dag eller Datum, thet wij Kunde kiennde Naar som dett waar giordt, Och lyde at en Vedt Naffnn thorer Thorersen Kaldis Kump haffde wdsatt Nogitt guodtz till en Vedt Naffnn hermander bollt for nogen Kongs Secht hand Var wdj Kommen, Och Eblanntt Andet haffde hanndt satt hannom en /-j/ Marckeboll y Bouger, Som liger y schie sogenn -»

Kilde:

Utdrag i dom på pergament av 28. januar 1602 i Riksarkivet.

Sammendrag:

Tore Toresson Kump pantsetter noe gods til Hermand Bolt, deriblant 1/2 markebol i Boger i Ski sokn, på grunn av en bot han måtte betale til kongen.

På grunnlag av dette mente Oluf på Langsætter og hans medarvinger å være berettiget til 1½ markebol eller 15 lispund i Boger. Brevet om Angerd Enersdatters gods fra 1550 oppgir kun ½ pund (10 lispund) i Boger, og det var så mye som Olufs far, Smed Evensen, pantsatte til borgermesteren i Oslo, Trond Jonsen. Med så hadde parten blitt forhøyet med 5 lispund, slik at da Smed innløste pantet, ga borgermesterens sønn, Jon Trondsen, «Quittans» på hele 15 lispund. Og dette forsøkte Oluf å bruke som hjemmelsbrev i nesten ti år! Den nevnte «hermander bollt» er ellers helt ukjent, og utgiverne av brevreferatet i DN XXI anser det i registeret uten videre for å være feilskrift for Amund Boldt. Denne antagelse virker ikke usannsynlig og viser klart til det faktum at brevreferatene er sekundærkilder som kan inneholde feil.

Alt 08.09.1593 falt den første dommen, datert på Boger i Ski, og den tilkjente Gudbrand på Boger 20 øresbol i

Boger. Deretter falt lagmannsdommene på rekke og rad på Oslo rådstue. I favør av Oluf og hans medarvinger 01.05.1598 og 27.06.1600, i favør av far og sønn på Boger 23.01.1597 og 11.09.1600.

I 1602 ble alle tidligere dommer satt til side. Hallvord på Boger la frem to diplomer fra 30.07.1521. Det ene oppga at Aslach Tryggsen hadde hatt brev på «Bouger Alffuen gaarden» og 1 markebol i «Nørdregaarden» (DN XXI 729):

«- - Desligeste fremblagde och therris Vederpartt, forne Halduor Bouger, dj thuennde gamble Breffue, Som dj Sex mendt aff første haffde Funderit theris Domb paa, thett første Daterit paa giesszø y Sckiesogenn Dagen nest epter sancte Olluffs Dag Anno 1521 Vdgiffuen aff Arnne Roerszenn och helleff Thorgersenn, Liudendis att Aslack thrygszenn haffde hafft breff for Bouger Alffuen gaarden, och et Marckeboll y Nørdregaardenn, Som liger y schie sogenn»

Kilde:
Utdrag i dom på pergament av 28. januar 1602 i Riksarkivet.
Sammendrag:
Arne Roarsson og Herleiv Torgeirsson vitner at Aslak Tryggsson hadde hatt brev på halve garden og 1 markebol i Nørdregarden på Boger i Ski sokn.

Ifølge det andre eide Aslach 12 øresbol i Boger (DN XXI 730):

«- - Dett Andett breff aff forne Arne Roerszenn och helluff thorgierszenn, Medt thuende Andre menndt forsieglett och Vdtgiffuett Samme Dag tiidt och stedt Som thett forige1, och Lyder att Aslack thrygszenn haffde hafft breff for xij Ørisboell y Bouger och for et halfft Marckeboll y Siggerudt, Som liger Sckiesogenn paa followgh»

Kilde:
Utdrag i dom på pergament av 28. januar 1602 i Riksarkivet.
Sammendrag:
Arne Roarsson og Herleiv Torgeirsson og 2 andre menn vitner at Aslak Tryggsson hadde hatt brev på 12 øresbol i Boger og 1/2 markebol i Siggerud i Ski sokn på Follo.

Denne Aslach Tryggsen er muligens den «Aslac Boffwin» i Kråkstad som nevnes i gjengjerden i 1514 (NRJ 1, side 24).

Dommen og forliket om den del av Boger det ble trettet om, ble at Hallvord på Boger fikk 12 øresbol (15 lispund), og Oluf på Langsætter, samt Simen på Hoel og Aslach på Aaser på deres hustruers vegne, og deres medarvinger, fikk 8 øresbol. I 1615 eide Hallvord på Boger 15 lispund i Boger, og kun dette. Men i 1624 satt Hallvord på Boger med 17½ lispund i Boger, 15 lispund i Holt og en mindre part i Børsum i Ås. Gudbrand på Boger eide i 1647 1 skippund i sin påboende gård, og Ivar på Løken i Askim eide resten, 10 lispund.[1004]

(Barn XII:2331)

Gift med neste ane.

Barn:

Oluf Thorersen. Levde 1498. (Se XII:2331).
Ener i Hage. Odelsbonde. Død før 1550.

Den «Angier Hage» som nevnes i 1609, må være identisk med «Anngerdt Ennerszdotter» som nevnes i et diplom datert Trøgstad i 1550. Diplomet kjennes kun i en vidisse datert Langsætter [i Trøgstad] 31.06.1596. På vidissens bakside står blant annet navnet «Oluff Langsetter», og det oppgis at brevet «Er lest paa Oslo Raadstue thend 11 Septemb: Ano 1600», dvs. samme tid og sted som en av dommene i Boger-saken falt (DN XXI 942):

«Thette Kundgiør Jeg Erick Torgiersønn Att Jeg wor paa Trøgstadt, Stteffnnestadt Løffuerdagenn Nest for Borgeuocke2 Anno dominj 1550 hørde Jeg och Saage Att helleff Lennszmandt Thog Jtt Skiellrigtt proff Som aa Bog szuor med fulde Eidstaff Som Saa heitter Jonn Gundmusønn och Saa hadde hand i Sin herminge ad hannd Thiennte Enner i Hage och Kiennde Anngerdt Ennerszdotter och Thaa wor meg thet Witterligtt huor Møgid godtz *Eienner Otte Siidenn hindis Fader Døde Enner gud hanns siell Nade, Først gaff hund haugrinn, och Saa Enn Enng heder Sttubemyr, Solde hund Enn gaard hetter Foukerudt och Thrønnborig, hund solde och gaff och Aas i Etzberg sogenn Enn fierding schyld Vdj En Øgaard heitter Foszim och hollonn liger Vdj Skipttued Sogenn, halfftt pund schyld i Boger xv lispundh schyld i Eckeberg och Enn gaard hetter Lanngszetter Jthem dett szamme Wittnner Jeg Enndrid Lauritzønn Med mit Jnndszegll szom Jonn Ger(m) undsønn Proffuit och Suorid haffuer, therttill wor Jeg Louglig forsteffnnd aff Kon: Matt: Lennszmandt Ad Berre mit Rett Wittniiszbyrd ther Vm, Till Sanndt her Vm thrøcker wij wore Jnndszegll for thette Breff Som schreffuitt Wor Aar Vtt supra.»

Kilde:
I vidisse på papir av 31. juli 1596 i Riksarkivet. I vidissen opplyst at originalen var på papir med 2 segl.
Kommentarer:
1 Om dateringen se merkn. 2.
2 Borgevaka omtalt i DN II nr. 809 (år 1454), VII nr. 545 (år 1516), jfr. DN X s.911 og Fritzners ordbok

[1004] Odd Ottesen: Eivind Smedssons etterslekt - Del 1, NST, Bind XXXV, hefte 1, (1995), side 13-48.

(borgarvökudagr). I DN II nr. 809 heter det at Ogmund Eivindsson på torsdagen nest før siste borgevaka år 1454 lovfestet 11 øresbol i Borge, og at han deretter på siste botolvsvakeaften (16. juni) stevnte Gudrun Gunnarsdotter og hennes datter Ingebjørg for 2 øresbol i Borge, en sak som skulle fram for lagretten i Sarpsborg tre søgnedager etter nærmest kommende petersvaka (3. juli). DN II nr. 809 er datert are oc deghi som fyr seghir. Det må være den siste av de to allerede inntrådte dagene som er nevnt i brevet, altså 16. juni. Da brevet innholder bare en årsangivelse (mcdl quarto), må begge disse dagene falle i samme år. Etter dette skulle da borgevaka falle en gang mellom 1. januar og 16. juni.
Sammendrag:
Eirik Torgeirsson vitner at Herleiv lensmann tok vitneprov av Jon Gudmundsson (Gjermundsson?), som vitnet at han hadde tjent Einar i Haga og vært kjent med hans datter Anngjerd, så han visste hva for gods hun hadde etter farens død, og hva hun hadde gitt eller solgt bort. Vitnemålet tiltrådt av Eindrid Lauritsson.

Diplomet av 1550 er et vitneprov om Angerd Enersdatters gods. Vitnet - som på denne tid utvilsom har bodd i Trøgstad hvor diplomet er utferdiget, oppgis med fullt navn to ganger.Første gang som «Jonn Gundmuszen», annen gang som «Jonn Gerundszen». Jon vitner at han tjente «Enner i Hage och Kiennde Anngerdt Ennerszdotter och Thaa wor meg thet Witterligtt huor Møgid godtz Eienner Otte Siidenn hindis Fader døde Enner gud hanns siell Nade». Garder og Fosmo tolker Angerd Enersdatter som mor til Ener i Hage. Men utgiverne av brevet i Diplomatarium Norvegicum anser i regesten uten videre at Angerd er Eners datter. I den sentrale passusen «huor Møgid godtz Eienner Otte Siidenn hindis Fader døde», må Eienner være feilskrift for Angerd. Brevet inneholder minst én annen feilskrift (navnet til vitnet Jon) og navnet Ener er forøvrig konsekvent skrevet «Emnner» de tre gangene det forekommer. Dessuten synes det klart å fremgå av saken om Boger i 1609 at Angerd i Hage må være død «uten livsarvinger». At denne Angerd i Hage må være identisk med Angerd Enersdatter, fremgår bl.a. av at hun i 1550 sies å ha eid 10 lispund i Boger og 15 lispund i Eikeberg.

Diplomet er altså et vitneprov om hvor mye gods Angerd eide etter at hennes far, Ener, døde, og det listes opp slik:

«Først gaff hund haugrinn, och Saa Enn Enng heder Sttubemyr, Solde hund Enn gaard hetter Foukerudt och Thrønnborig, hun solde och gaff och Aas i Etzberg sogenn Enn fierding schyld Vdj En Øgaard heitter Foszim och hollonn liger Vdj Skipttued Sogenn, halfftt pund schyld i Boger xv lispundth schyld i Eckeberg och Enn gaard hetter Lanngszetter.»

En stor del av godset sies hun uttrykkelig å ha avhendet: Hun «gaff» eller «solde» det. Først «gav» hun haugrinn, som må være gården Haugrim i Aurskog, og i 1466 fastslås at Stubbemyr «schal lige adt hougrim som a heden houg ligget hafuer». Den neste gården må være Fokerud i Rødenes. Thronnborig er uten tvil Trømborg i Eidsberg. I Eidsberg ligger også hele fire gårder Ås, hvorav Angerd Einarsdotter altså har eid den ene. Foszim syns umulig å stedfeste. Hverken Foszim eller Holone i Skiptvet sies å være avhendet. Disse gårdene, samt de tre siste gårdene (Boger, Eikeberg og Langsætter), kan således være gods Angerd har etterlatt seg ved sin død.

Langætter er sannsynligvis Søndre Langsætter i Trøgstad. Av prosessen om Boger i 1609 får vi vite at Oluf på Langsætter «innvant» 15 lispund i Søndre Eikeberg og 10 lispund i Boger i Ski etter «Anngier Hage». Det må derfor være disse gårdene som nevnes i 1550. Parten i Kalsrud i Trøgstad som også nevnes i 1609, er derimot ikke med i brevet av 1550.

Av godset som ble omtalt i 1550 eide Even Smedsens etterslekt i begynnelsen av 1600-tallet hele Haugrim, hele Søndre Langsætter, samt de angitte parter i Boger og Eikeberg. Derfor er det nærliggende å tro at Angerd Enersdatter har eid hele gården, dvs. bondegodsandelen, når skyldstørrelsen ikke er oppgitt. Ut fra denne hypotese kan Angerd Enersdatters gods, slik det nevnes i 1550, delvis rekonstrueres slik:

Haugrim (med Stubbemyr) i Aurskog - 2 skippund.
Fokerud i Rødenes - 1 skippund (dertil hadde kirken en mindre part).
Trømborg i Eidsberg er to gårder, hvorav den minste var på 1 skippund 5 lispund.
Ås i Eidsberg, uvist hvilken, men den minste var på 15 lispund.
Foszim, ukjent beliggenhet - 5 lispund.
Holone i Skiptvet - en ødegård på 5 lispund.
Boger i Ski - 10 lispund av en samlet skyld på 1 skippund 10 lispund.
Søndre Eikeberg i Trøgstad - 15 lispund (Kronen eide de resterende 12 lispund).
Søndre Langsætter i Trøgstad - 2 skippund.

Tilsammen kan således Angerd Enersdatters gods ha utgjort minst 8 skippund 15 lispund.[1005]

XIII:4662 mf fm ff fm mf mf m

??? Enersdatter Haugrim.

1005 Johan Garder: Reier Smedsens slekt, Romerike Ættehistorielags Årbok, bind 1, side 174. Otto Adolf Fosmo: Joon i Authnen, NST XXIX, side 332-338. Odd Ottesen: Eivind Smedssons etterslekt - Del 1, NST, Bind XXXV, hefte 1, (1995), side 13-48.

Oluf Thoresens mor var datter til Ener Jonsen og gift med Thorer.[1006]

(Barn XII:2331, Far XIV:9323)

Gift med forrige ane.

XIII:4913 mf fm mf fm mf ff f

Oluf Haftorsen(?) Aamodt Nedre. Gårdbruker. Levde 1520. Død før 1568.

En Haftor var oppsitter på Aamodt Nedre i 1528.

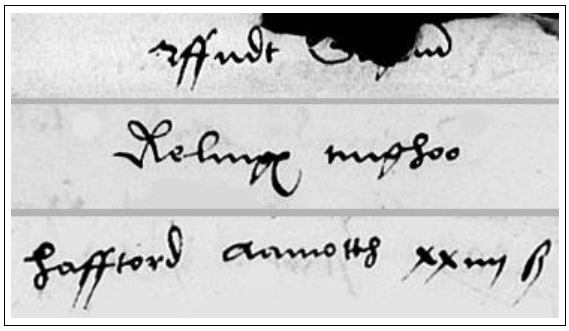

Gjengjerd av. Romeriicke Neddre, Ffidt Sognn, Relings tinghoo (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 6, litra 21, folio 17). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-70)», bind 4, hefte 1, side 231).

Gjengjerden det året (NRJ IV, side 231) viser:
«Romeriicke Neddre - Ffiidt S[og]nn, Relings tinghoo.
Hafftord Aamotth - xxiiij sk.».

I 1440-årene bodde det en mann på Grini som het Torbjørn. Presten i Rælingen holdt den tid til på Bjørnholt og het Hr. Peder. En kveld ble hr. Peder kalt til Grini. Torbjørn ønsket å skrifte for ham. Han må ha hatt mye på samvittigheten, for denne natten ga han bort hele Søndre Grini, halvparten til kirken og halvparten til prestebolet for å finne frelse for sin sjel. Hr. Peder skrev gavebrevet ned på et pergament og dette ble gjemt hos presten på Bjørnholt.

Utdrag av en tolvmannsdom fra 18.11.1614 (Bispestolens diplomer, Fet):

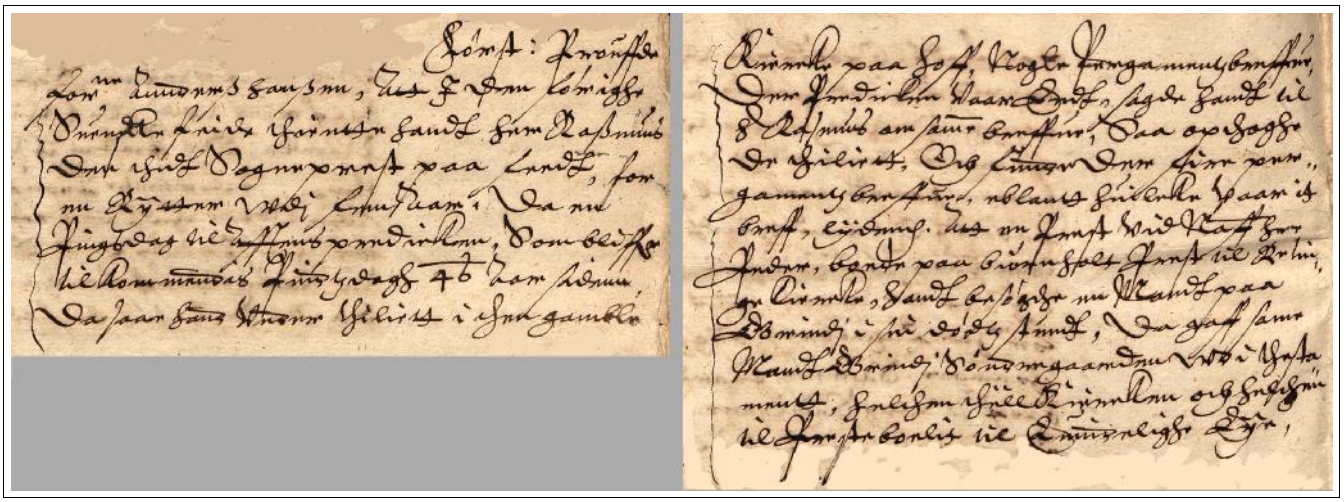

RA, Riksarkivets diplomsamling, F15/L0008: Prestearkiv - Akershus, 1581-1619. Diplom fra prestearkivet i Fet datert 1614-11-18, side 86-87.

«.... Først: Prouffde for:ne Anders Hanßen, Att J den forighe Suendske Feide thienete handt Her Raßmus den thidt Sogneprest paa Feedt, som en Rytter wdi fem Aar. Da en Pingsdag til Afftenspredicken, som bliffr tilkommendes Pingdagh 46 Aar siden, da saae hand under thilien i then gamble kiercke paa Hoff, nogle Pergamentbreffue, Der Predieken Waar Endt, sagde handt til Sl: Rasmus om samme Breffue, Saa opdaghede thiliett. Och finner der fire pergammenz Breffue, iblantt hvilke Waar it Breff, lydende. Att en Prest wid Naffhn Peder, boede paa Bjørnholt, Prest til Relinge Kiercke, handt besøgde en Mandt paa Grindj i sin dødtzstundt. Da gaff same Mandt Grindj Søedergaarden wdi Thestamentt, heldhen thill Kiereken och heldhen til Presteboelit til Euendeligh Eye.»

Ut på våren i 1442 kom det reisende en yngre mann fra Oslo som tok inn på prestegården Bjørnholt. Han sa at han het Alf Torbjørnsen Beed og at han var rette odelsmann til Søgården Grini. Presten ville vegre seg, men til sist fikk Alf ham til å gå med på et makeskifte. I stedet for Grini skulle presten få et halvt pund i Næs og et halvt pund i Tveiter som Alf eide, men gavebrevet på Grini ble likevel liggende på Bjørnholt.

[1006] Odd Ottesen: Eivind Smedssons etterslekt - Del 1, NST, Bind XXXV, hefte 1, (1995), side 13-48.

Utdrag av en tolvmannsdom fra 18.11.1614 (Bispestolens diplomer, Fet):

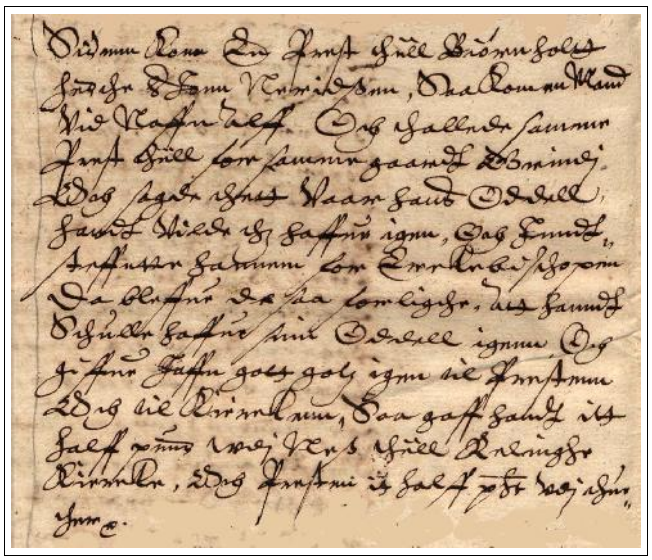

RA, Riksarkivets diplomsamling, F15/L0008: Prestearkiv - Akershus, 1581-1619. Diplom fra prestearkivet i Fet datert 1614-11-18, side 87.

«Siden kom en Prest thill Biørnholtt hedche Sl. Jonn Neridßen, Saa kom en Mand vid Naffn Alf. Och thallede samme Prest thill for samme gaardt Grindj. Och sagde thett vaar hans Oddell. Handt vilde the haffue igen. Och Jnndtsteffette hannem for Erckebischopen. Da bleffue de saa forlighe. Att hanndt schulle haffue sin Oddell igenn. Och giffue haffe gott gotz igenn til Prestenn Och til Kierckenn. Saa gaff handt itt halff pund wdj Neß thill Relinghe Kiercke, Och Presten it halff pht wdj Thuehen.»

Følgende brev (Diplomatarium Norvegicum, bind 18 nr. 62) datert 25.10.1442 er inntatt i en tolvmannsdom i Fet 18.11.1614 (Bispestolens diplomer).

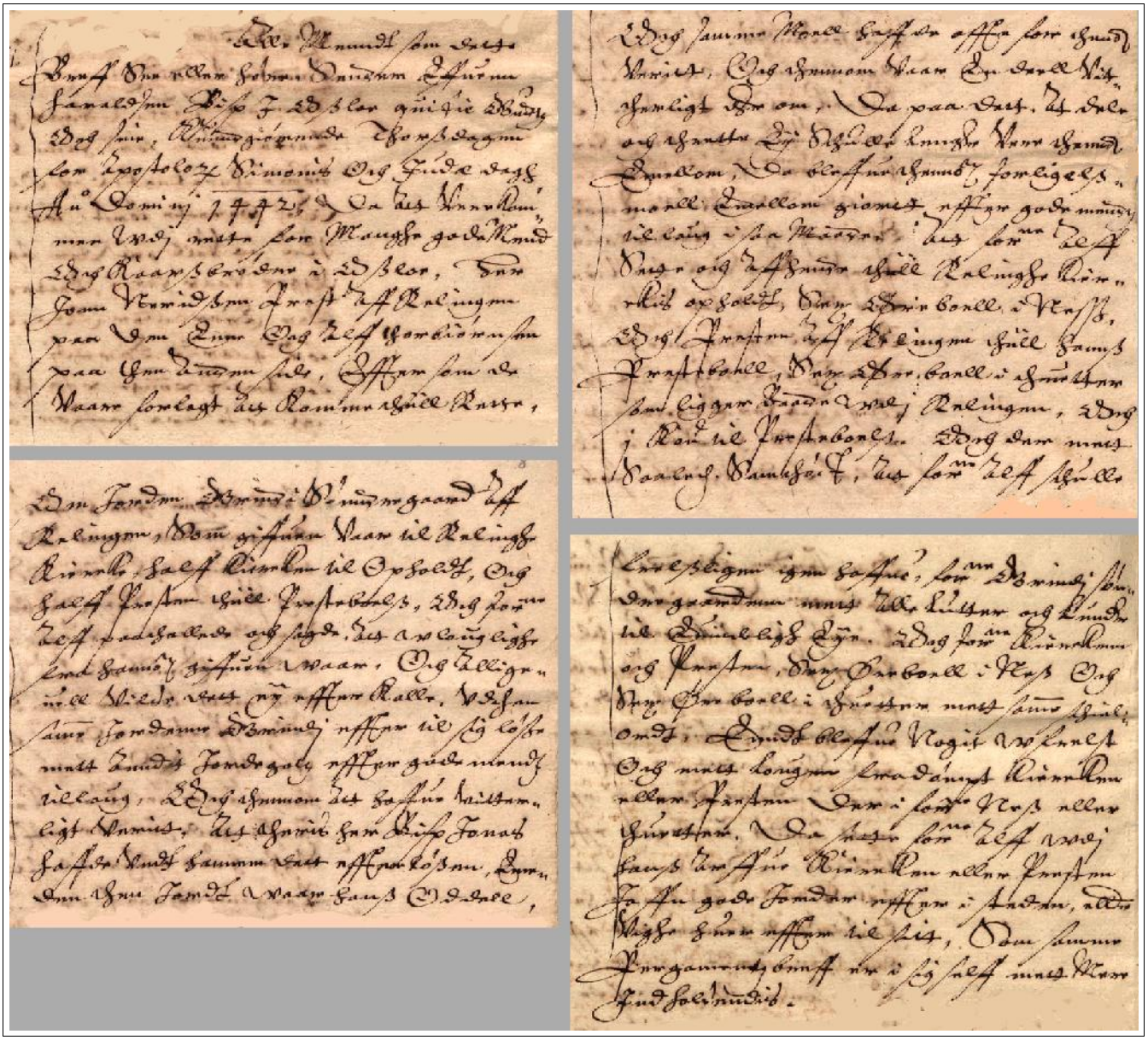

RA, Riksarkivets diplomsamling, F15/L0008: Prestearkiv - Akershus, 1581-1619. Diplom fra prestearkivet i Fet datert 1614-11-18, side 90-91.

«Alle Menndt som dette Breff see eller høre, sender Effuenn Haraldsen Bisp i Oszloe quidie Gudtz och sine, kunndgiørende Thorszdagen for apostolorum Simonis och Judæ dagh Anno Dominj 1442, Da att vere kommen wdj rette for manghe gode Mend och Kaarszbrødre i Oszloe, Her Jonn Neridszen Prest aff Relingen paa den enne och Alff Thorbiørnsen paa then anden side, effter som de vaare forlagt att komme thiill Rette, om Jorden Grindi Sønndregaard aff Relingen, som giffuen vaar til Relinghe Kiercke, halff kiercken til Opholdt, och halff Presten thiill Presteboelsz, och forne Alff paathallede och sagde, att wlouglighe fra hannom giffuen waar, och alligeuell vilde dett ey effter kalle, vdthen samme Jordenne Grindj effter til sig løsze mett anndit Jordegotz effter gode mendtz tillaug, och thennom att haffue vitterligt veritt, att theris her Bisp Jonas haffde vndt hannem dett effterløszen, emeden then Jordt waar hansz Oddell, Och samme Moell haffde offte for thenom veritt, Och thennom vaar en deell vittherligt ther om, Da paa dett, at dele och threttе ey schulle lenger vere thennom emellom, da bleffue thennom forligelszmoell emellom giortt effter gode mendtz tillaug i saa Maade, att forne Alff sette och affhende thiill Relinghe kierckis opholdt, sex Øreboell i Nessz, och Presten aff Relingen thiill hannsz Presteboell, sex Øre boell i Thuetter som ligger baade wdj Relingen, och j Kou til Presteboelsz. Och der mett saaledis. samthøct, att forne Alff schulle frelszligen igen haffue, forne Grindj søndre gaardenn mett alle lutter och lunder til euindeligh Eye. Och forne Kierckenn och Presten, sex Øreboell i Nesz och sex Øre boell i Thuetter mett samme schielordt, Enndt bleffue nogit wfrelst och mett lougen fradømpt kiercken eller Presten der i forne Nesz eller Thuetter, Da sette forne Alff wdj hansz arffue Kiercken eller Presten jaffn gode Jorder effter i steden, eller vighe huer effter til sitt, som samme Pergamentzbreff er i sig selff mett mere jndholdendis»

Sammendrag:

Evind Haraldssøn, Bisp (!) i Oslo kundgjør, at Hr. Jon Neridssøn, Prest i Relingen, og Alf Thorbjørnssøn i Henhold til Biskop Jøns´s Tilladelse forligtes angaaende den søndre Gaard Grini i Relingen, hvoraf Halvdelen var skjænket til Kirken og Halvdelen til Prestebolet, saaledes at Alf skulde faa Grini tilbage mod at give Kirken 6 Øresbol i Nes og Prestebolet 6 Øresbol i Thveter, begge i Relingen, samt endvidere en Ko til Prestebolet.

Det kan ikke ha vært hyggelig på Grini. Vi har et bevart gavebrev fra Alf datert Oslo uten dato i 1477 hvor Alf takker for den støtten han fikk da han ble kastet ut (Diplomatarium Norvegicum, bind 5, brev 902):

«Ollum monnum þeim sem thettæ breff sea æder høre kungører ek Alffwer Torbiornsson vidr nempder Beedh at ek heffuer wnt vplatet oc bitalet heiderlighum manne her Hans Sass canike j Oslo thesse einge dele j Meighins øyne vidr Ræling a Romarike som swa eithe Krakan oc Nj vrghespiellen, oc v stenger j Jndræ øyne ther ner firir fforterden kost oc vmakt j huss hans oc mykit annet goot som han war mek hielpelighen med nar ek honom till sagde oc ek wtt war driffuin aff mino eigho ffolke. oc till meire fforwaring at ek haffuer honom med godhom vilia oc kærleik thette vnt tha ffester ek thette mit breff med mino incigle vidh the gamble breffuen som ludhe vppa fyrnempde einge dele. scriptum Oslo anno domini mcdlxxvijo.»

Sammendrag:

Alf Thorbjörnssön Beed afstaar til Hans (Hanssön) Sass, Kannik i Oslo 2 Engestykker af Meiginsöen ved Reling for Ophold og Hjælp i hans Hus.

(Barn XII:2457)

Gift

Barn:

Oluf Olufsen Aamodt Nedre. Levde 1581 på Aamodt Nedre, Rælingen (AK). Død før 1592 på Aamodt Nedre, Rælingen (AK). (Se XII:2457).

XIII:5817 mf mm fm fm mm ff f

Narve Sjursen Teig Nordre. Gårdbruker. Død før 1575 på Teig Nordre, Enebakk (AK).

Teiggårdene ligger på Enebakkneset på Øyerens østside nord for Baastad, tidligere en del av Enebakk prestegjeld. Idag finner vi Enebakkneset i Nes sogn og kommune.

O Rygh skriver om Teig-gårdene i «Norske Gaardnavne»:
Gård nr. 29-31. Teig mellem, nordre og lille, skrives «i Tæighi» (østeste øvste) i 1376 (DN XI 62), «i Teighenom» (østeste) i 1391 (DN XI 82), «i Teighiæ» (øvste) i 1470 (DN XI 225), «a Teige» (søndre) i 1471 (DN XI 229). Tøg i 1557, Theig i 1578, 01.02.1594 og 1617. (3 Gaarde) i 1666. Teig nordre og søndre i 1723.

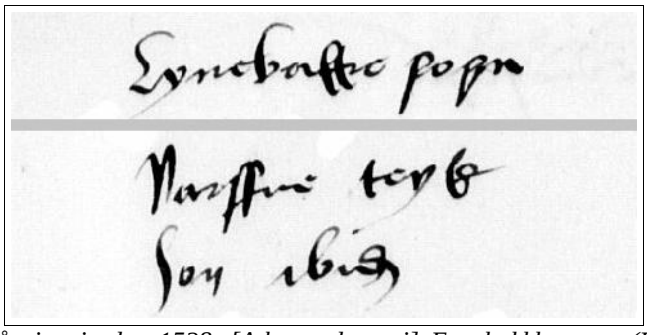

Restanser på gjengjerden 1528. [Atherstader wtj] Eynebakkke sogn (Regnskap og jordebøker eldre enn 1570, eske 1, legg 17, litra 21, folio 5). Trykt i «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-1570)», bind 4, hefte 1, side 244.

I 1528 satt Narve og Joen på Teiggårdene. Det fremgår av en restanseliste på gjengjerden det året (NRJ IV side 244):

«Atherstader - Eynebakke sogn
Narffue Teyk
Jjon ibidem».

Mye taler for at denne Narve er identisk med Narve Sjursen, Ingemor Narvesens far, som hadde eierinteresser i Østenbøl, og som det var blitt skiftet etter i 1575. Han kan ha avgått ved døden mange år før dette.

Det fremgår av et referat fra Oslo lagting i 1575 at Narve Sjursen var far til Ingemor Narvesen. Det skulle holdes skifte etter Narve og hans bror Torger om jordegods som var tilfalt dem etter deres foreldre Sjur og Elin.

Torgers sønn, Erich Vikeby, og Narve lå da i strid med Erich Skulberg i Spydeberg om bygselsretten i Østenbøl.

Senest fra 1593 ble Nordre Teig brukt av Gudmund, og i tillegg til hans lille part på 4 lispund i Østenbøl står han i odelsjordeboken for 1615 oppført med 6 lispund i sin egen gård samt 8 lispund tunge og ½ pund 6 mark smør i Skarrebol i Høland. I 1616 ble det oppgitt at han hadde bygselen i Nordre Teig, som hadde en skyld på 1½ skippund, men ifølge odelsjordeboken for 1624 eide han ikke mer en 8 lispund.

Fra 1618 satt trøgstingene Peder Strønes og Hallstein Frøshaug med henholdsvis 14 og 8 lispund i gården. I odelsjordeboken for 1624 ble Peders part oppgitt å være dels odels- og dels pantegods, mens Hans Hansen på Store Løken hadde overtatt Hallsteins part. Denne parten var odelsgods, og gamle Hans Løken kan derfor tidligere ha eid denne.

Gudmund Teigs hustru kom sommeren 1624 opp i store vanskeligheter. Skåningen Christopher Larson ble brent på bål i Enebakk for å ha forsverget seg til djevelen. Under tortur hadde han tilstått at han hadde oppsøkt fanden på Filefjell, og dit hadde Gudmund Teigs hustru kommet ridende gjennom luften på en rokk. Hun ble også beskyldt for å «kunde giøre ontt», og forhør ble innledet. I denne hekseprosessenes blomstringstid kunne det lett ende med bål og brann for den som ble anklaget for «maleficium», men det ser ut til at hun slapp unna uten rettssak.

Niels hadde overtatt bruken av Nordre Teig i 1628, og Gudmund døde trolig året før. Hans Hansen på Store Løken satt senere med 16 lispund i Nordre Teig, og ser ut til å ha overtatt Gudmunds part. At både Peder Strønes og Hans Hansen Løken hadde odelsgods i gården, tyder på at en av dem eller begge var i slekt med Gudmund.[1007]

(Barn XII:2909, Far XIV:11633, Mor XIV:11634)

Gift

Barn:

Ingemor Narvesen Teig Nordre. Levde 1554 på Teig Nordre, Enebakk (AK). Levde 1575. (Se XII:2909).

Generasjon XIV

XIV:5509 fm fm fm mf ff fm ff

Ellef Gulbrandsen.

Ellef hadde følgende barn (minst):
Tryg.
Thosten.

Han omtales i en Herredagsdom 03.10.1578. Ifølge denne gikk hans sønnedatters sønnesønner Jon og Simen, sammen med Einer og Simen Tostenssønner, til sak mot Rolf i Dingstad og alle hans medarvinger.[1008]

(Barn XIII:2755)

Gift

Barn:

Thosten Ellefsen. (Se XIII:2755).

XIV:9323 mf fm ff fm mf mf mf

Ener Jonsen Haugrim. Gårdbruker. Født mellom 1400 og 1420.

Gudleik Enersen er utvilsomt Eners sønn. Han nevnes fra 1454 som lagrettemann i en del diplomer utstedt på Løken i Høland (DN I 830, 838, 840 og 844). Gudleik har åpenbart bodd på gården Auten i Høland. I 1489, da han må være en eldre mann, stevnes Gudleik i Auten for beseglingen av et brev om Åmot på Setskog i Høland (DN XIII 153). Noen år tidligere, i 1485, kunngjorde Gudleik som lagrettemann at Oluf og Ragndid i Åmot hadde gitt Åmot til Løken kirke (DN I 942).

Gården Auten i Høland eies i 1613 av Ivar på Skjørtorp, gift med Even Smedsens sønnedatter. Det er mulig at gården har vært pantsatt, og det er først i 1623 at denne slektsgrenen har fått hånd om hele Auten på 2 skippund. I 1624 oppgis i alle fall en del av gården å være odelsgods.

Eners far, eller hans etterslekt i Aurskog, var eiere av en part i Søndre Haneborg (DN V 924). Hans sønn, Gudleik, gir i 1484 5 øresbol (6¼ lispund) i Søndre Haneborg til Haneborg prebende. Dette er en arv etter hans far, Ener Jonsen, heter det, og han gir det for at messe og årtid etter hans død skal holdes oppe en gang årlig på hans dødsdag for «Jons, Einars og Gudleikz saalom», dvs. for sin egen, sin fars og farfars sjeler:

«Ollom monnom them som thetta bref see æder høre sende Jon Rolfsson canunk j Oslo oc prester a Løykom Amunder Jwarsson oc Osmwnder Jogarsson sworne løgrettis men q. g. ok syna kunukc gerande at meer varom a Løkene j her Joons stofwo in die apostolorum Petri et Pauli anno domini mcdlxxxiiij sagom oc hørdom a at Gudleik Eynarsson gaf heil oc osiwk til Hunaborgx prouento j Oslo domkirkio til euerdelige eigo v øris bool jardar j synstæ gardenom Hunaborg som han erfde efther syn fadher Eynar Jonsson, som liger j Awrskoog prestageld a Romarike swa j mate at han sialf fylgie lanskyld ther aff mædan hans liif er en honom afgegne falle førnempt v øris bool frialst oc heimalt vnder adernempt Hunaborgx prouento til euerdelige eigo oc alz offredis med lutum oc lunnendom vttan gardz oc jnnan ingo vndan tekno, med thy skilorde at møsso ok salatider skulu holdis efther myno frafalle oppa then

1007 H. J.Huitfeldt-Kaas: «Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520-1570)» (Bind 4, hefte 1, Christiania 1903) - XIII Restanser på gjengjerden 1528. side 244. Sten Høyendahl: Østen Østenbøl i Enebakk og hans jordegods, NST Bind XXXIX (2003), side 158, 166, 169.

1008 Kari Elisabeth Raanæs Herland og Inger Johanne Bredeg Karlsrud: Karlsrudslekten fra Trøgstad (1998), del II ved Jon Anjer, side 557-559, 563, 593.

dagh arlega som ik andes farær, Jons, Einars oc Gudleikz saalom. Thil meyra visso her vm heingher ik Gudleyker Einarsson myt insigle med teires farær thetta bref som giort var aar oc dagh ut supra.»
Tillegg på baksiden:
«Breff fore fæm øris boll j syntzsta garden Hunaborg.»
Sammendrag:
Jon Rolfssön, Cannik i Oslo og Prest paa Löken, og to Lagrettemænd kundgjöre, at Gudleik Einarssön gav fem Öresbol i söndre Hunaborg i Örskog til Hunaborgs Præbende i Oslo Domkirke, saaledes at han skulde beholde Landskylden deraf i sin Levetid; senere skulde der paa hans Dödsdag holdes Sjælemesse for hans egen, hans Faders og Farfaders Sjæle.

Hele gården Gromsrud i Høland, som Gudleik kjøpte i 1466 (DN X 233, jfr. 234), eies av Høland kirke senest fra 1575, så det kan synes som om han døde uten livsarvinger.

Ener, som må være død lenge før 1484, er ellers ikke kjent.[1009]

(Barn XIII:4662, Far XV:18645)

Gift

Barn:

??? Enersdatter Haugrim. (Se XIII:4662).

XIV:11633 mf mm fm fm mm ff ff

Sjur Teig Nordre. Gårdbruker.

Det fremgår av et referat fra Oslo lagting i 1575 at Narve og Torgers foreldre het Sjur og Elin. Det skulle da holdes skifte etter Narve og hans bror Torger om jordegods som var tilfalt dem etter deres foreldre.

Erich Vikeby i Rødenes var kirkeverge i 1571.

Avtegnet i Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.

«Erick Wigeby» var 16.05.1591 med og forseglet allmuens fullmakter fra Rødenes da den 14-årige Christian IV skulle hylles i Oslo. Seglet er avtegnet ved Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt, og viser et segl som antagelig inneholder «ERIK Tor[...]RS». Tegneren har imidlertid opplyst at tydningen er usikker. Det er likevel fristende å antyde at Erich Vikeby var sønn til Torger Sjursen, og Ingemor Narvesen sønn til Torgers bror Narve.[1010]

(Barn XIII:5817)

Gift med neste ane.

Barn:

Narve Sjursen Teig Nordre. Død før 1575 på Teig Nordre, Enebakk (AK). (Se XIII:5817).

XIV:11634 mf mm fm fm mm ff fm

Eli Teig Nordre.

Eli og Sjur hadde sønnene:
Torger, til Teig og
Narve, til Vikeby.[1011]

1009 Johan Garder: Reier Smedsens slekt, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 174-175. Odd Ottesen: Eivind Smedssons etterslekt - Del 1, NST, Bind XXXV, hefte 1, (1995), side 13-48.

1010 Sten Høyendahl: Østen Østenbøl i Enebakk og hans jordegods, NST Bind XXXIX (2003), side 158-9. Norsk Slektshistorisk Forening: Segltegninger fra hyllingene i Norge 1591 og 1610 - 76 Allmuen i Rødenes (1591), side 109 og 229, segl 1.

1011 Sten Høyendahl: Østen Østenbøl i Enebakk og hans jordegods, NST Bind XXXIX (2003), side 158-9.

(Barn XIII:5817)

Gift med forrige ane.

Generasjon XV

XV:18645 mf fm ff fm mf mf mf f

Jon Gudleiksen Haugrim. Gårdbruker. Levde fra 1404 til 1406 på Haugrim, Urskog (AK).

Det var Johan Garder som i 1940 introduserte Angerd Enersdatter som mor til Ener i Hage. Fosmo følger Garder på dette punkt, og begge fører Angerd som sønnedatter til Jon Gudleiksen på Haugrim, nevnt i 1404 og 1406. De har imidlertid ikke vært klar over at Angerd i Hage åpenbart døde uten livsarvinger, noe rettsaken i 1609 viser. Diplomet fra 1550 gir dertil kun mening om man leser Angerd som datter til Ener i Hage. Dermed faller Garders og Fosmos konjekturer fra hverandre.

At det går en slektslinje fra Jon Gudleiksen på Haugrim til Angerd Enersdatter er imidlertid sannsynlig, selv om vi ikke med visshet kan si at Jon eide Haugrim.

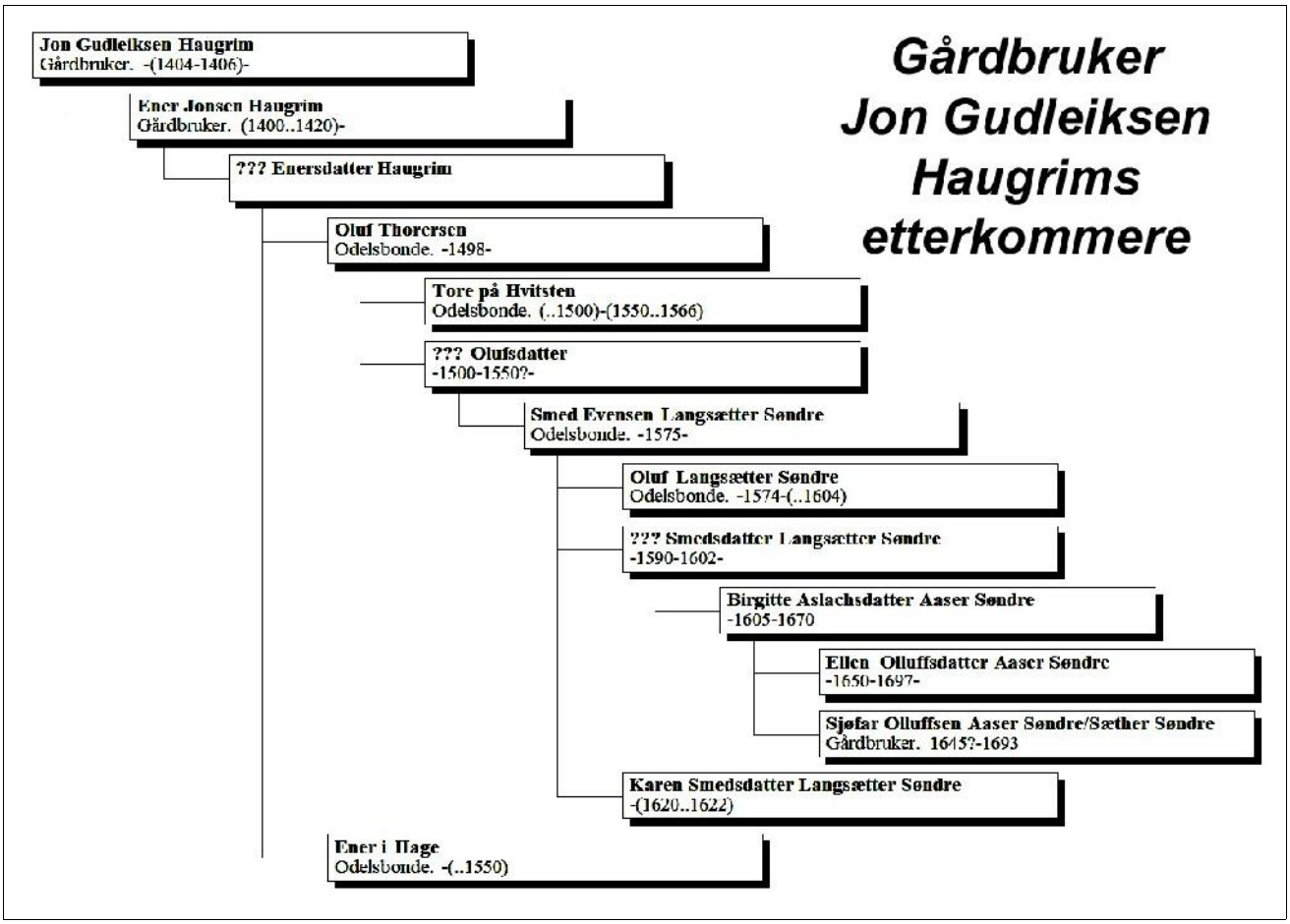

Ifølge et diplom datert Eidsberg 18.06.1404 var Jon på Haugrim lovlig stevnet til å høre vitner om at Torer Torsteinsen, med sin kone Toras samtykke, ga til Eidsberg kirke det han eide og hadde kjøpt i Søreng i Eidsberg (DN VIII 234, «Regesta Norvegica» VIII, nr. 1306):

Regest:

«Bevisopptak foretatt og utst av Torgils Vigleiksson:

På alminnelig stevne på Eidsberg onsdag etter botolvsmesse opptok han 3 beedigete vitneprov om Tore Torsteinssons gave av sin part i Søreng til Eidsberg kirke. Asbjørn Smidsson vitnet at han var til stede da Tore gav det han eide i Søreng i Eidsberg sogn, og som han hadde kjøpt, til Eidsberg kirke for bønnehold. Gudrun Tormodsdatter og Peter Andresson vitnet at de hadde hørt Tores kone, Tora, vedgå at hun var til stede og samtykket i sin manns gave. Etter lovlig stevning møtte Eivind Ogmundsson på vegne av sin svigermor, Ragnhild, og Jon på Hauger frem for å høre på provene.

Beseglet av utst i nærvær av Tore Olavsson, Nikulas i Søreng og Lavrans Nikulasson.»

I et annet diplom, datert Haugrim 10.01.1406, vitner Jon at hans kone, Tora Torersdatter, ga halve Søreng til Eidsberg kirke, men forbeholdt seg landskylden sin livstid, og dessuten at hun var til stede da Torer Prestsson ga halve Søreng til samme kirke (DN VIII 238, «Regesa Norvegica» IX, nr. 122):

«Ollom monnom þæim sem þetta bref sea ædher høyra sendir Ion Gudleiksson q. g. ok sina kunnikt gerandæ at

ek var a Haugagreni a sunnadagin nesta eftir xiii dagh jola anno dominj mo cccco vio sa ek handarbandh þeira þoro þores dotter egin kono minne ok sira Øysteins prester a Æidzberge med þui skilorde at þora þores doter gaf Æidzbergs kirkio halua Sudherengh sem liger j Æidzbergs sonk j sua mata at hon skal fylgia lanskyldene sua lenge sem hon livir en sira Øystein haue jvirsion a iordene firir þui at han er nermeir handselde ok þora fyrnemdh sira Øysteine sin vitnes burd at hon var ner þa er þorer Prestson gaf vnder Æidzbergs kirkio halua fyrnemda Sudereng. sagdist hon ok æi vilia a þui halda ok til sannynda her vm sette ek mit jnsigli firir þetta bref er gort var degi ok are sem fyr segir.»
Tillegg på baksiden:
«bref vm Suderengh.», dvs. Sydereng.
Regest:
«Vitnebrev om gaver, utst søndag etter trettende dag jul av Jon Gudleiksson:

Han var samme dag til stede på Hoggrum da Tora Toresdatter, hans kone, ga sira Øystein [Tordsson], prest på Eidsberg, på Eidsberg kirkes vegne, halve Søreng i Eidsberg sogn. Hun skal selv ha landskylda av gården så lenge hun lever, men sira Øystein skal ha tilsyn med jorda da han er nærmere. Videre bevitnet Tora at hun var til stede da Tore Prestesønn ga [den andre] halvdelen av Søreng til kirken.

Beseglet av utst.»

I biskop Øysteins jordebok tilskrives gaven i sin helhet Thorer Prestsson, som etter 1401 ga 18 øresbol i Søreng til kirken (RB, side 167).

Jon har kanskje i juni 1404 vært trolovet og er senere blitt gift med enken Thora Thorersdatter. Han var antagelig selv enkemann da han giftet seg med Thora, slik at hans antatte ætlinger nok skriver seg fra tidligere ekteskap.[1012]

(Barn XIV:9323)

Gift 1. gang

Barn:

Ener Jonsen Haugrim. Født mellom 1400 og 1420. (Se XIV:9323).

Gift 2. gang med **Thora Thoresdatter.** Død før 1404 på Haugrim, Urskog (AK).

Thoras første ektemann, Thorer [Prestson] Torsteinsen, kjøpte 12 øresbol i Søreng i 1382 (DN I 471):
«Ollum monnum þæim som þetta bref sea æder hœyræ senda. Ogmundr Simuneson ok Swein Ionsson Q. G. ok sina. mit vilium yder kunnich gera at mit varom j Æiszberghs kirkiu garde dominica trinitatis a fyrstu are rikis vyrdulighs herra Olafs med guds nad Noreghs Dana ok Gota kononghs saghom ok hœyrdum a at þau heldo handum saman Þorer Þorsteinsson af enni halfw en af annere halfw Auddi Ionsson. j þui hander tœke viderkendis fyrnemfder Audi at han hafde selt adernemfdum Þorere xii aura boll j Sudrengh som ligger j Haes bygdh j Æiszberghs sokn frialst ok heimolt fir huarium manne med ollum lutum ok lunnyndum som til liggiæ æder leghet hafua fra forno ok nyiu innen gars ok vtten: ok vpboret fyrste peningh ok œfste ok allæ þer j millum eftir þui som j kaup þæiræ kom. til sannynde her vm settum mit okor insigli fir þetta bref er giort var dæigi ok are sem sæighir.»
Tillegg:
Bagpaa med senere Haand: «bref vm Sudrengh som ligger i Eidzberg.»
Kilde:
Efter Orig. p. Perg. i norske Rigsarkiv. Seglene vedhænge.
Sammendrag:
To Mænd kundgjöre, at Aude Jonssön solgte til Thorer Thorsteinssön 12 Öresbol i Sudreng i Haabygd i Eidsberg Sogn.

Fra «Regesta Norvegica», Bind VII 1370-1390, nr. 1015:
«Vitnebrev om salg av jord utstedt av Ogmund Simonsson og Svein Jonsson: De var samme dag på Eidsberg kirkegård da Aude Jonsson vedgikk å ha solgt Tore Torsteinsson 12 øresbol i Søreng i Høyebygda (Haes bygdh) i Eidsberg sogn, og å ha fått full betaling.

Beseglet av utstederene».

På grunn av sitt tilnavn «Prestsson» er han uten tvil sønn til Sira Torstein Eriksson, omtalt som prest i Eidsberg i 1364 og 1379.

Ifølge et diplom datert Eidsberg 18.06.1404 (DN VIII 234) var Jon på Haugrim lovlig stevnet til å høre vitner om at Thorer Torsteinsson med sin kone Thoras samtykke ga til Eidsberg kirke det han eide og hadde kjøpt i Søreng i Eidsberg. Diplomet viser at Thora må ha vært gift med Thorer Thorsteinssen før hun ble gift med Jon:
«Ollom monnom þæim sem þetta bref sea ædher høyra sendher þorgiuls Vigleiksson q. g. ok sina kunnikt gerande at ek var a Æidzberge a almanliga stempno a miduiko dagin nesta efter Botols messo a xv are rikis vars vyrdulix herra Eriks med gudz nadh Noregs kononghер tok ek eins mans vitne er sua æiter Asbiorn Smidsson ok a bok suor med fullom æidzstaf at han var ner þa er þorer þosteinsson gaf Æidzbergs kirkio ser til bønahaldz sua mykit sem han atte i Sudraengh ok han køypt hafdi sem ligher j Æidzbergs sonk. efter þet tok ek tuegia manna vitne er sua æita

1012 Johan Garder: Reier Smedsens slekt, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 174-175. Otto Adolf Fosmo: Joon i Authnen, NST XXIX, side 332-338. Odd Ottesen: Eivind Smedssons etterslekt - Del 1, NST, Bind XXXV, hefte 1, (1995), side 13-48.

Gudrun þormods dotter ok Peter Andresson ok a bok suoro at þau høyrdo vidher gongo þoro eigin kona þores fyrnemdz at hon var ner þa er þorerþosteinsson gaf Æidzbergs kirkio Sudherengh ok sua vildi hon sueria þa er hon vere krafd. hofdo þau þet j æide sinom at þora fyrnemdh kendest at hon gaf sit ja til at þorer skulde geua Sudherengh vndher kirkio. kendest ok Euindher Onundsson at han var j vmbode Ragnillo vermøder sinne ok at han var þa lagliga firir komen at lyda þæim vitnom. var ok Jon a Haugagreni logliga firir komen at lyda þui proue ok til sannynda hervm sette ek mit jnsigle firir þetta bref ok þæim godhom monnom hiauerande þorer Olafson Nicolos j Sudhereng ok Lafrans Nicolosson er gort var degi ok are sem fyr segir.»
Tillegg på baksiden:
«bref vm Suderengh.», dvs. Sydereng.
Sammendrag:
Thorgils Vigleikssön kundgjör, at han tog tre Vidneprov, der for to lovlig stevnte Personer forklarede, at Thore Thorsteinssön med Samtykke af sin Hustru Thora skjænkede, hvad han eiede i Sudereng i Eidsberg til Sognets Kirke for Sjælemesser.

Søreng i Eidsberg, som hun og Thorer ga hver sin halvdel av til Eidsberg kirke, var hennes odel.

Hun må være død før 1404, siden presten på Eidsberg finner det nødvendig å få alle disse bekreftelser på kirkens gaver.[1013]

[1013] Johan Garder: Reier Smedsens slekt, Romerike Ættehistorielags Årbok, Bind I, side 174-175. Odd Ottesen: Eivind Smedssons etterslekt - Del 1, NST, Bind XXXV, hefte 1, (1995), side 13-48.

???, Aase (470) 977
???, Baard (3014) 1102 1125
???, Engebret (3636) 1129
???, Gjøa (3703) 1134 1151
???, Nils (263) 320
???, Ragnhild (1506) 1017
???, Smed -1470- (3018) 1140
???, Thorer (3012) 1155
???, Torchild 1470?-1500?- (479) 1104
Aamodt Nedre, Haftor Olufsen(?) -(1593-1604)-(..1610) (4096) 1115 1148
Aamodt Nedre, Ingeborg Arnesdatter -(1581-1592)- (4080) 1148
Aamodt Nedre, Oluf Haftorsen(?) -1520-(..1568) (4098) 1160
Aamodt Nedre, Oluf Olufsen -1581-(..1592) (4079) 1144 1163
Aas Vestre, Barbro Størkersdatter -1630-1680- (154) 576 795
Aas Vestre, Størker -1580-1642 (44) 793 847
Aas Vestre/Sletner, Lars Størkersen 1604?-1687? (41) 498 795
Aas, Gunder 1598?-1650 (3161) 940
Aas, Martha Gundersdatter 1625?-1697 (1470) 752 941
Aas, Siri 1587?-1666 (3162) 941
Aaser Søndre, Aslach Iffuersen -1580-1621? (1553) 895 1037
Aaser Søndre, Birgitte Aslachsdatter -1605-1670 (180) 670 822 898
Aaser Søndre, Ellen Olluffsdatter -1650-1697- (91) 536 670
Aaser Søndre, Iffuer Kolbjørnsen -1551-1600? (3106) 1036 1111
Aaser Søndre, Sirij -1623? (3111) 898
Aaser Søndre/Sæther Søndre, Sjøfar Olluffsen 1645?-1693 (1143) 374 670
Agnes, Effuen Torchildsen -1600-1628? (1403) 929 1062
Agnes, Gro Aslachsdatter 1641?-1714 (1376) 407 725
Agnes, Karen Aslachsdatter 1627?-1659 (1567) 397 724
Agnes, Reer Aslachsen 1631?- (1568) 724
Agnes, Sidsel Aslachsdatter -(..1680) (1573) 725
Agnes, Torchild -1578-1612? (1551) 1061
Agnes, Tore Effuensdatter 1598?-1690 (1379) 726 932 933 943
Agnes/By Nordre/Krogstad, Einer Aslachsen 1634?- (1569) 725
Agnes/Hokaas Nedre, Iffuer Aslachsen 1647-1711 (1571) 725
Agnes/Schøyen, Thorchild Aslachsen 1631?-1719 (1570) 724
Andersdatter, Anne Maria 1757?-1807 (1271) 126
Andersdatter, Mari 1765-1809 (1605) 90
Anundbye, Helge Tordsen 1572?-(..1653) (899) 809 967
Anundbye, Tord Amundsen (..1550)-(..1613) (907) 965 1080
Aslerud Vestre, Gunnild Rolfsdatter 1572?-1655 (1547) 927 1027
Aslerud Vestre, Lauritz Rolfsen -1590-1630? (1562) 875 948 1027
Aslerud Vestre, Randi Lauritzdatter -1605-1666- (3001) 618 815 879
Aslerud Vestre, Rolf -(1593-1594)-1565- (1565) 1026 1061
Aslerud Vestre/Hobøl/Aaser Nordre, Knud Lauritzen 1614?-1666 (1442) 768 879
Augustinussen, Hans -(1608-1616)-1588- (3438) 866
Augustinussen, Tertullianus -1590-1608- (3439) 867
Berg Vestre, Marte Torersdatter -1641-1699 (169) 595 853
Berg Vestre, Randi -(1652..)-1667- (174) 853
Berg Vestre, Torer Jonsen -1608-1652? (172) 852
Berg, Hansine Kathrine* Margarete 1877-1957 (8) 20
Berger Vestre, Anne Hansdatter 1646?-1720 (2860) 476
Berger Vestre, Baard 1571?-1649 (2862) 772
Berger Vestre, Lars Baardsen 1635?-1687 (2859) 473 775
Berger Vestre, Marthe Larsdatter 1676-1717? (1439) 256 476
Berger Østre, Harald Amundsen -(1604-1610)-1590- (2011) 1048
Berger Østre, Mads Svenningsen -1620-1650? (2007) 714 921
Berger Østre, Svenning Haraldsen -(1613-1629)-1598- (2009) 919 1049
Bergsjø, Gunder Olluffsen -1550-1589? (1473) 868 1017
Bergsjø, Halle Gundersen 1582?-1660? (1481) 609 869
Bergsjø, Olluff -(1514-1530)-1505- (1509) 1131
Bergsjø, Olluff Hallesen 1631?-1676? (1479) 359 614
Bergsjø, Olluff Torersen -(1535-1571)- (1475) 1017 1104
Bergsjø, Sidsel Olsdatter -1677-1742 (1384) 204 362
Bergsjø, Torer Olluffsen -1520-1541- (1507) 1103 1134

Bilett, Anders Nielsen 1789-1813 (934) 92 126
Bilett, Niels Olsen 1749?-1824 (1269) 124
Birketvet, Halvor -(1618-1649)-1664? (2976) 562
Bjerkenes Søndre, Borger -1580-1625? (2873) 1049
Bjørnsdatter, Ingeborg -(1555-1588)- (3436) 864
Blandhoel, Maria Andersdatter 1798-1833- (81) 87
Botner, Gulbrand Hallesen -1565-1613? (368) 975 1022
Botner, Gyri Hallesdatter -1545-1589- (478) 869 1024
Botner, Halle Torchildsen 1500?-(1528-1564)- (472) 1017 1082 1104
Brandsrud Vestre, Joen E. -1593-1637? (3594) 973
Brødremoen Vestre, Baard Borgersen -1563- (238) 1001 1102
Brødremoen, Live Baardsdatter (157) 1002 1103
Buer Nedre, ??? Aslachsdatter -(1590-1604)- (1602) 1071 1123
Buer Nedre, Aslach Toresen -(1557..1574)- (1603) 1121
Buer, Jacob Nilsen 1602?-1677- (271) 580
Bunes Nordre, Maren 1599?-1673 (2954) 925
Bunes Nordre, Reier Borgersen -1608-1660? (2871) 921 1060
Bunes Nordre, Siri Reiersdatter -1632-1655? (2869) 716 925
Bye Nordre, Amund -(1574-1632)-1633? (1490) 1067
Bye Nordre, Eli Hallvorsdatter 1608?-1680 (3599) 947 1077
Bye Nordre, Gunor Hansdatter 1639?-1678 (1584) 397 947
Bye Nordre, Hans Amundsen 1604?-1666- (1488) 943 1071
Bye Nordre, Karen Hansdatter -(1655-1693)-(..1702) (1394) 765 947
Bøen Nordre, Aaste -(1607-1655)-1585- (904) 971
Bøen Nordre, Even Oddsen -(1544-1558)- (1616) 1125
Bøen Nordre, Gjertrud Oddsdatter -1600-(..1662) (901) 814 971
Bøen Nordre, Gunder Evensen -(1601-1618)-1570- (905) 1081 1126
Bøen Nordre, Odd Gundersen -1585-1650? (902) 967 1082
Bøen, Bjørn Olsen 1650?-1721 (1536) 416
Bøen, Jøran Larsdatter 1649?-1727 (1538) 418
Bøen, Siri Bjørnsdatter 1677?-1738 (1520) 240 417
Bølstad, ??? Trulsdatter -1600?- (2987) 1095 1127
Bølstad, Truls -1599? (2990) 1126
Christophersen, Halvor 1755-1809 (20) 94 130
Daltorp, Ingeri Olsdatter 1620?-1687? (898) 526 618
Daltorp, Olluff Arnesen 1584?-1666? (1499) 614 815 875
Daltorp, Siri Olsdatter 1632?-1696? (1498) 362 618
Daltorp/Sandager, Arne Olluffsen -(1593-1627)-1646? (1501) 869 1025
Dramstad, Ellen Erichsdatter 1727?-1762 (34) 147 189
Dramstad, Knud Biørnsen 1646?-1739 (66) 302 532
Dramstad/Hvammer, Hans Johannesen 1678-1715 (1360) 246 442
Dramstad/Kjeserud Vestre, Erich Knudsen 1689?-1748 (63) 185 310
Dynjan/Rom Nordre, Brynild Syversen 1723-1806 (915) 132 171
Dæli/Hoel Store, Knud Olluffsen 1635?-1677 (69) 533 677
Dæli/Hoel Store, Olluff Steenersen 1598?-1673 (71) 674 822 907
Eek, Joen Torgautsen -1543-1570- (3005) 1107 1135
Egeberg Nordre/Aaser Søndre, Rolf Aslachsen -1624-1629? (181) 673
Eidareng, Mattis Rolfsen -1614-1650? (371) 978
Ellefsen, Thosten (2971) 1150 1164
Engebretsdatter, ??? (3634) 1099 1130
Evenby Nordre/Gangnes Mellom/Ruud Østre, Frans Amundsen 1672-1747 (1356) 197 357
Falla, Otter Amundsen 1643?-1722 (1460) 371 638
Finholt, Helle Torbjørnsen 1577?-1654 (3319) 907 1042
Finholt, Torbjørn -(1593..1601)-1577- (4077) 1041 1121
Finholt/Grini Nordre, Aase Torbjørnsdatter (..1590)-(1615..1616)- (4075) 1042 1045
Finnestad, Margrete Gundersdatter -1643-1686? (85) 290
Fiøs Søndre/Kirchebye, Kiøstel Aslachsen 1607?-1668- (1548) 938
Fjeld Nordre, Ener -(1645-1661)-1630- (1981) 486
Fjeld Nordre, Ener Jonsen -(1690-1744)-1723- (1258) 174 279
Fjeld Nordre, Jon Enersen 1634?-1723 (1261) 271 489
Fjeld Nordre, Kirsti Enersdatter 1727-1805 (917) 135 177
Fjøs, Peder Olsen 1645?-1713 (108) 320 552
Fjøs/Garsegg Mellom, Christen Pedersen -1714-1761 (102) 148 194
Fladen, Steen -1578-1628? (1586) 932

Flor, Ambrosius Augustinussen 1575?-1623 (3434) 865
Flor, Augustinus Frantzsøn 1540?-1604 (1468) 861 1012
Flor, Frantz Frantzsøn -(..1554)-1515- (1465) 1008
Flor, Lauritz Frantzsøn 1555?-1614 (3007) 1015
Frantsdatter, Anne Lovise 1846-1849 (1406) 77
Frantsdatter, Caroline Helene 1849-1849 (1408) 77
Frantsdatter, Hanne Caroline 1854-1912 (1409) 78
Frantsdatter, Johanne Sofie 1843-1923 (1407) 76
Frantsdatter, Kiersti 1619?-1719 (3443) 605
Frantsdatter, Maren Oline 1841-1892 (1405) 76
Frantsen, Ove 1858-1895 (1410) 78
Frantzdatter, Lucretia -(1580-1594)- (3433) 1016
Frøshaug, Even Smedsen 1480?-1552- (1558) 1112 1141
Garsegg Mellom, Anne Christensdatter 1749-1831 (31) 107 149
Garsegg Mellom, Christen Olsen 1644?-1715 (149) 335 576
Garsegg Mellom, Jørgen Christensen 1679?-1749 (146) 194 337
Garsegg Mellom, Marte Jørgensdatter 1704?-1776 (104) 149 197
Garsegg Mellom, Ole Borgersen 1614?-1680 (152) 567 847
Garsegg Søndre, Jørgen Olsen 1604?-1672 (268) 576
Garsegg Vestre, Maren Sjøfarsdatter 1680?-1754 (148) 197 346
Garsegg Vestre, Sjøfar Andersen (1636..1645)-1728 (159) 340 583
Garsegg/Sulerud, Asser [Jacobsen?] -1588-1603? (3627) 840 850 1003
Garsrudplassen, Ole Olsen 1811-1839 (79) 81 91
Gjellestad, Guttul Bjørnsen -1598-1655? (223) 991 1099
Gjellestad, Kolbjørn -1528-(..1552) (3109) 1109
Gjellestad, Maren Guttulsdatter -1617-1677 (222) 833 997
Graverholt, Ole Sifuersen 1653?-(..1720) (1492) 259 483
Graverholt, Sifuer Lauritsen 1618?-(1655-1670)- (1494) 479 786
Graverholt, Syver Olsen 1682?-1758 (1263) 164 268
Grini Nordre, Gunhild Haftorsdatter -(1593..1615)- (4072) 916 1045
Grini Nordre, Haftor Haftorsen(?) -1593-1610? (4074) 1042 1121
Gudim Nedre, Ellen Enersdatter 1790-1866 (19) 85 100
Gudim Nedre, Ener Brynildsen 1755-1830 (23) 97 135
Gulbrandsen, Ellef (2973) 1164
Haga Vestre, Christen Halvorsen 1646?-1680? (175) 328 563
Haga Vestre, Marte Christensdatter -1700-1751- (107) 194 332
Hage, Ener i -(..1550) (3015) 1158
Hallangen Nordre, Ambjørg Amundsdatter -1625-1676? (141) 825 984
Hallangen Nordre, Amund Bjørgulfsen -1595-1650 (2864) 979 1092
Hallvardsen, Olluff -1554-(..1604) (1503) 1024
Halvorsen, Ole 1786-1858 (17) 82 96
Halvorsrud/Mørdre Østre, Amund Oddsen -1600-1633? (3596) 816 973
Hansdatter, Elisabeth -(..1597)-(..1610) (1595) 868
Hansdatter, Kari 1580?-1643? (3602) 1077 1124
Hansdatter, Siri -1616-1653- (1484) 614
Haraldstad Øvre, Even Helgesen 1617?-1677? (896) 520 814
Haraldstad Øvre, Tore Evensdatter 1654?-1714 (209) 302 526
Haug Vestre, Bjørn -1587-1600? (277) 1099
Haug Vestre, Helge Olsen -(1610-1635)-1642? (273) 837 997
Haug Vestre, Ole Bjørnsen -(1591-1594)-(..1609) (275) 997 1100
Haugland, Syver Torersen 1653-1716 (236) 545
Haugrim, ??? Enersdatter (1576) 1159 1165
Haugrim, Ener Jonsen (1400..1420)- (1578) 1164 1167
Haugrim, Jon Gudleiksen -(1404-1406)- (1580) 1166
Haugrim, Odd -1585-1600? (3598) 971
Hemnes, Cyprian Augustinussen 1570?-1630? (3437) 864
Hjelmark, Even Aslachsen -(1496-1517)- (131) 1125
Hjelmark, Even Knutsen -1575-1635 (126) 998 1079
Hjelmark, Gunhild Einersdatter -1634-1672? (120) 562
Hjelmark, Kirsten Olsdatter -(1669-1671)-(..1684) (110) 328 562
Hjelmark, Knut Evensen -1559-1580? (129) 1079 1100 1125
Hjelmark, Tore Knutsdatter -1579- (2982) 953 1079
Hobøl, Guri Knudsdatter 1709?-1799 (1130) 162 256
Hobøl, Knud Larsen 1674-1732? (1437) 253 471

Hoel Store, ??? Mattisdatter (232) 1097 1129
Hoel Store, ??? Mattisdatter (3009) 1108 1129
Hoel Store, Bothild Simensdatter -(1627-1632)-1587- (227) 989 1097
Hoel Store, Karen Knudsdatter 1665?-1743 (68) 310 536
Hoel Store, Mattis Narvesen -1550?- (233) 1128 1135
Hoel Store, Simen Aslachsen -(1591-1604)-(..1610) (230) 1096 1102
Hoel Store, Siri Olluffsdatter 1645?-1690 (1145) 380 677
Hoel Store, Steener [Olluffsen?] 1575?-1649? (73) 901
Hoie Nordre, Borger -1562- (240) 1102
Hokaas Nedre, Anne Nielsdatter 1672-1763 (1383) 430 714 746
Hokaas Nedre, Aslach -1555-1574- (3000) 1060
Hokaas Nedre, Einer Aslachsen (1560..1570)-(..1637) (1545) 925 1061
Hokaas Nedre, Guri Torersdatter 1660-1699 (1372) 398 708
Hokaas Nedre, Guri Torersdatter 1700-1773 (1380) 245 430
Hokaas Nedre, Kirsten Olluffsdatter 1629?-1717 (1397) 708 746 767
Hokaas Nedre, Tore Torersdatter 1663-1712 (1369) 463 708
Hokaas Nedre, Torer 1640?-1663 (1471) 707 767
Hokaas Nedre, Torer Gundersen 1664-1722 (1381) 425 738
Hokaas Nedre/Agnes, Aslach Einersen 1600?-1686 (1377) 716 927 933 943
Hokaas Nedre/Agnes, Niels Kiøstelsen 1631?-1716 (1387) 710 742 939
Hokaas Søndre, Christoffer Nilsen -(1695-1760)- (265) 320
Holt, Berger Torgeirsen(?) -(1593..1604)- (4071) 911
Holt, Guro Bergersdatter -(1618-1645)-1668- (1620) 699 916
Hovin Nordre, Dorte Hovelsdatter -1630-1676? (1457) 629
Hvammer, Gunhild Olsdatter 1784-1863 (938) 91 121
Hvammer, Johannes Hansen 1642?-1703? (1362) 433 747
Hvammer, Johannes Hansen 1704-1781 (1128) 160 250
Hvammer, Marthe Johannesdatter 1748-1813 (1121) 121 162
Hvammer, Ole Olsen 1745-1801 (1119) 116 160
Hvitsten, Tore på (..1500)-(1550..1566) (3016) 1143
Høntorp Vestre, Baard 1579?-1660 (1401) 732
Høntorp Vestre, Christen Baardsen 1627?-1703 (1398) 418 736
Høntorp, Gro Torersdatter 1631?-1711 (1400) 423
Jensdatter, Sara Dorothea 1734?-1787 (945) 130
Jørntvet Nordre, Brynild -(1629-1645)-1599- (1614) 1065
Jørntvet Nordre, Ragnild Brynildsdatter -1616-1655 (1550) 939 1067
Jørntvet Søndre/Hvammer, Ole Bergersen -(1741-1765)-1745- (1125) 156 239
Katralen/Kotorp/Kjeserud, Mathis Gunbiørnsen 1698?-1782 (89) 190
Kinnestad, Laurits Lauritsen -(1604-1654)-1590- (3396) 776
Kjeserud Vestre, Amund Hansen 1673?-1735 (133) 311 542
Kjeserud Vestre, Halle Gulbrandsen -1614-1658? (139) 822 978
Kjeserud Vestre, Maren Amundsdatter 1695?-1786 (65) 189 318
Kjeserud Vestre/Nord-Moen Søndre/Bekkevar, Amund Rasmussen -1592-1663? (142) 849
Kjeserud Vestre/Sekkelsten, Hans Hallesen 1640?-1676 (136) 539 825
Komnes Vestre/Vestreng, Ole Frantsen 1781-1855 (932) 89 112
Langnes, Anne Olsdatter -1806- (87) 100
Langsætter Søndre, ??? Smedsdatter -1590-1602- (1555) 898 1041
Langsætter Søndre, Karen Smedsdatter -(1620..1622) (75) 1041 1097
Langsætter Søndre, Oluf -1574-(..1604) (3026) 1038
Langsætter Søndre, Smed Evensen -1575- (1556) 1037 1114
Linto, Ellen Abrahamsdatter -(1652-1667)-1652- (1373) 686
Linto, Olluff Hellesen 1617?-1698 (1354) 677 910
Linto/Sæther Nordre, Gudbrand Olsen 1661-1747 (1349) 381 686
Linto/Sæther Nordre, Tore Gudbrandsdatter 1697-1743 (1142) 230 389
Logn Indre, Asbjør Hansdatter -(1608-1613)-1656- (370) 978 1085
Logn Indre, Hans -1575-1616? (2984) 1083
Logn Indre, Ingrid -1575-1623? (2985) 1085
Lund, Gunder Aslachsen (1632..1641)-1676 (1389) 725 736
Lund, Joen Thoresen 1619?-1658 (3011) 706
Lund/Aslachsbye, Ambiør Østensdatter 1687-1754 (1366) 250 463
Lund/Aslachsbye, Joen Aslachsen (1623..1628)-1693 (1392) 724 756
Lund/Aslachsbye, Østen Jonsen 1656-1739 (1367) 458 765
Løken, Eli Augustinusdatter -1590-(..1653) (3440) 867
Løvestad, Dorte Olsdatter 1721-1772 (1118) 152 212

Massengen, ??? Trondsdatter (2977) 797 954
Massengen, Tron -(1593-1604)-1578- (2979) 953
Melleby, Nicolaus Abraham Bergersen 1685-1765 (1350) 231 398
Melleby, Siri Nicolausdatter 1724-1804 (1124) 156 236
Melleby, Siri Steensdatter 1678-1721 (1588) 407
Melleby, Steen Madsen 1647?-1727 (1374) 401 715
Melleby, Thore Steensdatter 1684?-1761 (1365) 236 407
Mellegaard Vestre, Ingeborg Olsdatter 1724-1748 (1127) 160 245
Mogensdatter, Giøa -1530-1545- (474) 1024 1083 1107
Morstad/Mellegaard Vestre, Ole Christensen 1665-1744 (1347) 241 423
Mysen Søndre, Christen Hansen -1590-1631? (213) 800
Mysen Søndre, Christopher -1570-1605? (216) 803
Mysen Søndre, Erich Hansen 1642?-1719 (207) 297 513
Mysen Søndre, Guri Knutsdatter -1590-1642? (215) 803 960
Mysen Søndre, Hans Christensen -1617-1659 (210) 510 803
Mysen Søndre, Knut -(1577-1578)- (218) 959
Mysen Søndre, Randi Erichsdatter -1695-1764- (37) 182 301
Nadem Søndre, Gunhild Evensdatter -1615-1645- (2991) 603 861
Nadem Søndre/Næs Søndre, Amund Børgersen 1634?-1689 (1358) 348 603
Nadem Søndre/Soprim, Even Christophersen -1595-1660? (2993) 854 1008
Nadem Søndre/Østby Søndre, Børger Olufsen 1604?-1664? (97) 596
Narvestad, Jacob Assersen -(1595..) (3642) 1002
Narvestad, Karen Tronsdatter -1575-1627 (128) 1000
Narvestad, Sigrid -(1595..) (3643) 1003
Narvestad/Hjelmark, Gaute Evensen -1590-1623 (123) 840 1000
Nielsdatter, Marthe 1658?-1742 (135) 318
Nord-Moen Nordre, Aaste Andersdatter 1644?-1716 (40) 291 508
Nord-Moen Nordre, Anders Gundersen -1630-1662 (52) 506 797
Nord-Moen Nordre, Anders Reiersen -1579- (2981) 953
Nord-Moen Nordre, Gunder Andersen -1615-1652 (55) 795 953
Nord-Moen Nordre, Sebjørn Torersen 1643?-1686 (261) 295
Nord-Moen Nordre/Sletner, Lars Størkersen 1687?-1744 (35) 178 291
Nord-Moen Søndre, Anders Rasmussen -1618-1660? (162) 581 850
Nord-Moen Søndre, Rasmus Reiersen -1577-1641 (165) 847
Nygaard, Alf 1888-1888 (2887) 58
Nygaard, Alf Fredrik 1908-1974 (12) 26
Nygaard, Andrea Viktoria 1904-1991 (10) 24
Nygaard, Andreas Christensen 1838-1843 (286) 67
Nygaard, Anna 1878-1881 (2883) 55
Nygaard, Anna Marie 1882-1884 (2886) 55
Nygaard, Christen Olsen 1813-1890 (2) 64 84
Nygaard, Fredrik 1880-1960 (5) 1 55
Nygaard, Iver Christensen 1841-1843 (287) 67
Nygaard, Karl Christensen 1844-1915 (288) 67
Nygaard, Karoline 1873-1953 (254) 52
Nygaard, Kristian 1890-1976 (317) 59
Nygaard, Lovise Karoline 1903-1912 (582) 24
Nygaard, Martin 1876-1940 (283) 54
Nygaard, Martin Christensen 1852-1936 (289) 68
Nygaard, Olaf Olsen 1885-1958 (284) 55
Nygaard, Ole Anton Christensen 1847-1911 (1) 32 67
Nygaard, Solveig Maud 1905-1988 (11) 25
O/Jellebøl, Eivind Hallesen -1591-1628? (477) 1022
Olsdatter, Gunhild 1750?-1812 (22) 96
Olsdatter, Ingeborg -(1811-1813)-1811- (937) 93
Olsen, Andreas 1837-1891 (460) 81
Olsen, Christopher 1730?-1790 (943) 128
Oluffsen, Torgaut (3645) 1134
Olufsdatter, ??? -1500-1550?- (1583) 1114 1144
Onstad, Anne Jonsdatter -1665-1712? (177) 333 567
Onstad, Aslach Simensen (2966) 1100 1128 1131
Onstad, Ingeborg Thostensdatter (2969) 1131 1150
Onstad, Jon Aslachsen -1560-1600? (2964) 1001 1101
Onstad, Jon Olluffsen 1613?-1697? (257) 563 845

Onstad, Marte Gudmundsdatter -1630-1668- (2974) 567
Onstad, Olluff [Jonsen?] -(1610-1639)-1588- (260) 842 1001
Onstad, Simen (2968) 1130
Oppegaard, Bjørgulf -1561-1617? (2867) 1085
Oppegaard, Marine -(..1621) (2868) 1092
Opsahl, Aashild -1589-1639- (1629) 792
Opsahl, Berte -1629-1681? (1626) 496
Opsahl, Brynild -1589-1636? (1627) 789
Opsahl, Christopher Brynildsen 1604?-1681? (1624) 489 792
Opsahl, Kirsten Christophersdatter -1670-1691? (1623) 279 496
Opsahl, Ole Christophersen 1645?-1712- (255) 334 496
Opsahl, Trond -(1553-1570)-1535- (3689) 1079
Ottersdatter, Toruana -1590-1608- (3198) 1032
Pedersdatter, Marte (121) 562
Pedersdatter, Marthe 1659?-1711 (3100) 285
Raasok, Kirsti Ottersdatter -(1718-1727)-1718- (1445) 212 373
Raasok/Løvestad, Ole Olsen 1695?-1751 (1345) 207 370
Ragnerud, Guri Halvorsdatter -(1663-1697)-1671- (1444) 472
Ragnerud, Lars Knudsen 1641?-1679 (1440) 467 772
Ringstad Nordre, Berger Gulbrandsen 1618?-1693 (1370) 390 699
Ringstad Nordre, Guldbrand 1575?-(..1645) (1618) 697
Rom Nordre, Maren Olsdatter 1655?-1713 (111) 326
Rom Nordre, Sidsel Torgautsdatter -1595-1665 (1564) 879 948 1030
Rom Nordre, Torgaut Joensen -1560-1618? (3003) 1027 1108
Ruud Søndre / Sekkelsten, Rønnaug Jonsdatter -1658-1686 (138) 542 833
Ruud Søndre, Jon Arnesen 1612?-1661 (220) 829 989
Ruud Søndre/Hoel Store, Guttul Jonsen 1655?-1690? (92) 538 832
Ruud Østre, Frants Larsen 1753-1787 (1113) 110 152
Ruud Østre, Lars Frandsen 1716-1771 (1116) 152 204
Salseng/Fusk, Mattias Paulsen -1751-1767 (83) 148
Sandem, Anne Lovise Frantsdatter 1850-1936 (4) 61 78
Sandem, Anne Marie Andersdatter 1812-1889 (78) 79 93
Sandem, Frants Olsen 1814-1902 (76) 71 91
Seim, Geirlaug Gislesson -1463- (3314) 1151
Seim, Gisle Geirlaugsson -1484-1499- (3202) 1135 1155
Seim, Otter Gislesen -1590-1620? (3194) 886 1032
Seim/Falla, Amund Ottersen 1614?-(1664-1692)- (1463) 632 888
Seim/Haug, Gisle Semmingsen -(1593-1605)-1579- (3197) 1031 1109
Sekkelsten, Anders Andersen 1750-1822 (29) 102 147
Sekkelsten, Anne Pedersdatter 1774?-1827 (28) 87
Sekkelsten, Christen Andersen 1771-1842 (26) 86 106
Sekkelsten, Mari Christensdatter 1812-1904 (6) 69 87
Semb, Rønnaug -(1607-1660)-1672- (3195) 888
Skavogg/Ruud Søndre, Arne Asbiørnsen -(1602-1604)-1624? (225) 985
Skibsrud/Brødremoen Vestre, Borger Baardsen -(1593-1623)-1651 (155) 845 1002
Skinneberg, Anders Andersen -1630-1654 (3164) 753
Skinneberg, Botolf Halvorsen 1626?-1724 (2948) 754
Skinneberg, Ingri Larsdatter 1656-1720 (1364) 224 442 752
Skinneberg, Lars Madsen 1635?-1663 (1395) 749
Skog, Anne Amundsdatter -(1640-1672)- (249) 807
Skog, Asgaut Erichsen -1600-1625? (281) 960
Skog, Erich -(..1633) (509) 964
Skog, Rønnov Villumsdatter -1675? (510) 807
Skog, Willum Asgautsen -1611-1657 (247) 804 964
Skog/Mysen Søndre, Gunhild Villumsdatter -(1642-1683)-1630- (212) 513 807
Skrikerud Nordre, Biørn Amundsen 1599?-1667 (3589) 527 819
Sletner, Henrik Hansen 1547?-1627 (48) 950 1079
Sletner, Kari Villumsdatter 1610?-1699? (43) 504 795
Sletner, Rønnaug Baardsdatter -(1552-1567)- (50) 1079 1103
Sletner, Størker Larsen (1636..1645)-1730 (38) 286 504
Sletner, Villum Henriksen -(1595-1615)- (46) 795 953
Sletner/Fusk, Anders Larsen 1714-1750 (32) 143 182
Slitu, Helge (Jonsen?) 1570?-1644? (57) 797 955
Slitu, Jon Bjørnsen -(1592-1604)-1572- (94) 954

Slitu, Olaug Helgesdatter -1630-1677 (54) 508 800
Smedsen, Thorer -(..1573) (3019) 1141
Sneltorp, Marthe Trøgsdatter 1693-1773 (1260) 177 285
Sneltorp/Guttue, Trøg Halvorsen 1647?-1712 (3099) 282
Solberg/Østby, Christen Nielsen 1698?-1758 (3104) 142
Solberg/Østby, Eli Pedersdatter 1718?-1780 (1253) 139
Soprim, Christopher -(1593-1634)-1580- (3107) 1003
Stenbye, Anders Halfuorsen 1661?-1733 (3730) 268 486
Stenbye, Giertrud Kieldsdatter 1653?-1733 (3732) 271
Stenbye, Goro Halfuorsdatter 1640?-1739 (1533) 412 486
Stenbye, Halfuor Torfuardsen 1615?-1675? (1534) 483 732 789
Stenbye, Ragnild Andersdatter 1693?-1735 (1497) 171 271
Store Hoel, Bothild Saxesdatter -1550?- (235) 1129 1135
Strand Østre, Morten Frantssen 1637?-1717 (3442) 606
Sulerud, Gunder Tollefsen 1614?-1689? (167) 590 852
Sulerud, Jøran Gundersdatter -1670-1710? (161) 346 595
Sulerud, Mari Assersdatter 1603?-1677 (164) 583 840 850
Sulerud, Tollef -(1612-1645)-1597- (170) 851
Sulerud/Haug Vestre, [Guro?] -1588-1603- (3630) 839 850
Svindal Nordre, Inger Tallaksdatter 1656?-1724 (1452) 370 629
Svindal Nordre, Ole Tallaksen -1578-1628? (1458) 883
Svindal Nordre, Tallak Olsen 1606?-1676? (1455) 622 886
Svindal Vestre, Christoffer 1604?-1668? (1453) 618
Svindal Vestre, Ole Christoffersen 1648?-1733 (1450) 365 622
Sæther Nordre, Berthe Pedersdatter 1669-1733 (1353) 389 696
Sæther Nordre, Peder Bergersen 1642?-1728 (1434) 687
Sæther Nordre, Siri Joensdatter 1630?-1722 (1436) 697
Sæther Søndre, Berte Ellevsdatter 1752-1801 (1115) 113 155
Sæther Søndre, Ellev Olsen 1724-1801 (1122) 153 230
Sæther Søndre, Iffuer Sjøfarsen 1570?-1646 (183) 890 1035
Sæther Søndre, Johanne Andersdatter -(1645-1647)-1585- (185) 894
Sæther Søndre, Maren Matsdatter (188) 1035
Sæther Søndre, Ole Olsen -1578- (2958) 894
Sæther Søndre, Ole Sjøfarsen 1678-1756 (1140) 214 380 448
Sæther Søndre, Sjøfar Sjøfarsen -1591-1608? (186) 1033
Sæther Søndre/Aaser Søndre, Olluff Iffuersen 1600?-1682- (178) 653 822 894
Søegaard, Amund Gundersen -1530-(..1589) (910) 1080 1125
Søegaard, Gunder (..1511)- (913) 1125
Søegaard, Jøran Willumsdatter -1530-(..1589) (912) 1081
Søndre Garsegg, Gunhild Halvorsdatter -(1672..1677)-1677- (270) 580
Søndre Garsegg, Marte Jørgensdatter 1644?-1710 (151) 337 580
Sørby, Bjørn -1593-1615? (3633) 1098
Teig Nordre, Eli (3611) 1165
Teig Nordre, Ingemor Narvesen -1554-1575- (3606) 1149 1164
Teig Nordre, Narve Sjursen -(..1575) (3608) 1163 1165
Teig Nordre, Sjur (3610) 1165
Thorersen, Oluf -1498- (1574) 1142 1158
Thoresdatter, Thora -(..1404) (1582) 1167
Torchildsdatter, Aasa -1554-(..1604) (1505) 1025
Torenbye, Halfuor -(1591-1617)-1563- (1612) 949
Torersdatter, Ragnhild (3704) 1151
Torersen/Torgersen, Ole -1742- (266) 320
Torkelsrud, ??? Guttulsdatter (3637) 1130 1140
Torkelsrud, ??? Guttulsdatter (3640) 1111 1140
Torkelsrud, Guttul Tryggson -1514-1562- (3639) 1139 1150
Torp, ??? Olufsdatter -(1587-1602)- (59) 800 957
Torp, Augustinus Frantssen 1629?-1689 (3441) 606
Torp, Dorte Fransdatter 1627?-1711 (1589) 357 606
Torp, Frantz Augustinussen 1595?-1644? (1593) 603 868
Torp, Giørild -(1629-1664)-1612- (1611) 607
Torp, Oluf Trondsen (1545..1550)-1618? (60) 955 1080
Torp, Ragnhild -(1591-1622)-1572- (62) 957
Torstensdatter, Anne 1656?-1720 (3400) 268
Trandem, Berger Steensen 1593?-(..1678) (1523) 727 933

Trandem, Berger Torchildsen 1670?-1765 (1518) 237 411
Trandem/Kirkebye, Torchild Bergersen 1645?-1701 (1521) 408 732
Trauten, Margrethe Olufsdatter 1530?-1615- (1466) 1012
Tukken Østre, Torfuard Halfuorsen 1578?-1666? (1539) 786 950
Tøyen, Susanne Olsdatter 1759?-1781- (3102) 139
Vaagstad, Semming Gislesen -1500?- (3200) 1108 1139
Vear, Guri Lauritsdatter -1590-1664 (2865) 984 1095
Vear, Laurits -1593-(..1634) (2988) 1093
Vesle-Løken, Live Olsdatter -1590-1623- (125) 842
Vesle-Løken/Hjelmark, Ole Gautesen 1604?-1686 (118) 554 842
Vete Nordre, Gunnor Pedersdatter -1630-1686 (115) 552 840
Vete Nordre, Lars -(1613-1622)-1593- (1621) 998
Vete Nordre, Peder Larsen -(1623-1637)-1608- (116) 840 998
Vete Søndre, Ole Helgesen 1607?-1690? (113) 548 839
Vete Søndre/Fjøs, Peder Pedersen 1671?-1758 (105) 191 326
Wennevold Vestre, ??? Reersdatter -(1580-1595)- (1599) 932 1064
Wennevold Vestre, Reer Johnsen -(1591-1600)-1578- (1600) 1062
Østanes Nedre, Povel Søfrensen 1608?-1673? (1485) 638
Østanes Nedre, Sidsel Povelsdatter -1681-1696- (1462) 374 648
Østanes, Maren Thostensdatter -1626-1691? (1487) 648
Østby, Kari Olsdatter 1759-1805 (25) 100 139
Østby, Ole Olsen 1729?-1781- (1251) 137
Østenbye, Amund -(1591-1601)-1562- (1641) 1064
Østenbye, Erich Amundsen 1575?-(1613-1664)- (1639) 933 1064
Østenbye, Gunbiør Erichsdatter 1638?-1678 (1391) 739 938
Østenbøl Store, Hallvord Akselsen -1595-1628? (3601) 1071
Østenbøl Store, Hans Ingemorsen -(1593-1604)-(..1610) (3604) 1123 1150
Østereng, Anne Erichsdatter 1612?-1691 (3590) 532 822
Østereng, Erich Joensen 1586?-1666 (3592) 819 975
Øyestad Mellom, Hans 1603?-1651 (1385) 746
Øyestad, Aase -(1644-1651)- (3710) 747
[Gulbrandsen?], Mogens -1500?- (475) 1104 1134

Aamodt Nedre, Rælingen (AK) 1115 1144 1148 1163
Aarsrud, Enebak 472
Aas Vestre, Eidsberg (ØF) 286 498 504 793 795 847
Aas, Båstad, Trøgstad (ØF) 940 941
Aaser Nordre, Trøgstad (ØF) 768 879
Aaser Nordre, Trøgstad 467
Aaser Søndre, Askim (ØF) 374 381 536 653 670 673 677 822 894 895 898 1036 1037 1041 1111
Aaser Søndre, Askim 534
Aasgaard, Eidsberg (ØF) 82 85 96 100
Adserbo, Melby sogn (Frederiksværk amt) 20
Agnes, Båstad, Trøgstad (ØF) 397 407 709 710 716 724 725 726 736 742 746 756 767 927 929 932 933 939 943 1061 1062
Anundbye, Øymark (ØF) 520 809 814 965 967 1080
Askim (ØF) 32 64 67 68 69 71 82 84 85 86 87 89 94 96 97 100 102 106 107 128 130 131 132 135 139 143 147 149 171 177 182 189 302 310 532 536
Askim Vestre, Askim (ØF) 333 334 496 567
Askim Østre, Askim 583
Aslachsby, Båstad, Trøgstad (ØF) 250 458 463 708 765
Aslerud Vestre, Trøgstad (ØF) 768 875 879 927 948 1026 1027 1030 1061
Aslerud Vestre, Trøgstad 769
Auten, Askim 827
Bamsrud Nordre, Hærland, Eidsberg (ØF) 78
Barbøl, Enebakk 654 670 898
Barbøll, Enebakk 670
Begby, Borge 518 808
Berg Vestre, Eidsberg (ØF) 852 853
Berg Vestre, Eidsberg 539 993
Berger Vestre, Trøgstad (ØF) 256 473 476 772 775
Berger Østre, Hærland, Eidsberg (ØF) 401 714 715 716 919 921 925 1048 1049
Berger, Hovin sogn 665
Bergsjø, Hemnes, Høland (AK) 204 359 362 609 614 618 868 869 1017 1024 1103 1104 1131 1134
Bilett, Hoie Nordre, Eidsberg (ØF) 92 124 126
Biltvet, Eidsberg 1033
Birkenes, Rakkestad 1019 1104
Birketvet, Svindal (ØF) 328 562 563
Bjerkenes Søndre, Hemnes, Høland (AK) 1049
Blandhol, Askim (ØF) 86 87
Boger, Ski 898 899 1037 1039
Borger, Skiptvet 515 808
Botner, Høland 822 823 1020
Botner, Løken, Høland (AK) 822 975 978 1017 1022 1024 1082 1083 1085 1104 1107
Bovum, Hovin sogn 511
Bovum, Spydeberg 515 808
Brandsrud Vestre, Eidsberg (ØF) 71 76 79 973 974
Brandsrud, Eidsberg 72
Brusevold, Varteig 1033
Brødremoen Vestre, Eidsberg (ØF) 149 194 197 337 845 1001 1002 1102
Brødremoen Vestre, Eidsberg 194 337
Bråtenes, Skiptvet 1033
Buer Nedre, Enebakk (AK) 1121
Buer, Rakkestad (ØF) 580
Buer, Rakkestad 580
Bunes Nordre, Hemnes, Høland (AK) 605 921 925 1060
Bunes Nordre, Høland 605
By Nordre, Enebakk (AK) 397 943 947 1067 1071
Bøen Nordre, Aremark (ØF) 967 971 1081 1082 1125 1126
Bøen Nordre, Aremark 814 967
Bøen, Aremark 1081
Bøen, Rømskog, Rødenes (ØF) 416 418
Bølstad, Røyken (BU) 1126
Båstad, Trøgstad (ØF) 91 113 116 121 153 155 156 160 162 164 214 224 230 231 235 236 237 244 245 246 250 253 256 380 381 389 390 397 398 401 406 407 408 412 425 430 442 448 458 463 467 471 473 486 677 686 687 696 697 706 707 708 709 710 714 716 725 726 732 736 738 739 742 745 746 749 752 753 754 765 767 772 890 907 910 927 932 933 938 939 940 941 943 947 1027 1035 1042 1077

Båstad, Trøgstad 390 398 699 708 724 756
Daltorp, Hemnes, Høland (AK) 362 526 614 618 815 869 875 1025
Daltorp, Høland 302 526
Dillerud, Skiptvet 581
Dramstad, Askim (ØF) 185 302 310 532 536
Dramstad, Askim 823
Dramstad, Båstad, Trøgstad (ØF) 160 246 250 458 724 756 765 947
Dynjan, Trømborg, Eidsberg (ØF) 97 132 135
Dæli, Askim (ØF) 380 533 674 677 1036 1111
Dæli, Askim 674
Eek, Askim (ØF) 1107 1135
Egeberg Søndre, Trøgstad (ØF) 401 716
Eidareng, Askim 824
Eidsberg (ØF) 32 52 54 61 64 71 76 77 78 79 81 82 84 86 91 92 93 94 106 107 110 124 126 135 137 143 149 151 178 182 185 189 190 191 194 197 286 291 297 310 311 318 320 326 335 337 340 346 504 506 542 552 576 583
Eidsberg 291 337 508 580
Eik, Askim 540
Eikeberg Nedre, Trøgstad 899
Eikeberg Nordre, Eidsberg 583
Ekeberg, Trøgstad 545
Elgetun, Eidsberg 288
Enger, Høland 1019 1104
Ensrud, Høland 370
Ereng (Eidareng), Askim (ØF) 978
Euindsrud, Glemminge 674 898
Evenby, Hemnes, Høland (AK) 197 357
Falla, Fet (AK) 371 374 632 638 648 888
Fet (AK) 152 212 365 371 622 638 865 867
Fet 370 629
Findsrud, Trøgstad 674
Finholt, Udenes, Nes (AK) 677 907 910 1041 1042 1045 1121
Fischerud, Trøgstad 654 674
Fiøs Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF) 938 939 1067
Fjeld Nordre, Trømborg, Eidsberg (ØF) 97 135 174 177 271 279 285 486 489
Fjellengen, Vammeli Nordre, Askim (ØF) 94 96 130
Fjøs, Båstad 288
Fjøs, Eidsberg (ØF) 148 191 194 320 326 328 332 552 562
Fladen, Rømskog, Rødenes (ØF) 727 932 933
Folkenborg, Eidsberg (ØF) 297 302 513 526
Follestad, Røyken, Buskerud 984
Fossum pleiehjem, Eidsberg (ØF) 78
Fossum, Trømborg 798
Frederiksværk Købstad, Vinderød (Frederiksborg amt) 20
Frederiksværk kirke, Vinderød (Frederiksborg amt) 20
Frøshaug, Trøgstad (ØF) 1112 1141
Funderud, Rødenes 395
Fusk, Askim (ØF) 102 143 147 182 189
Fusk, Askim 144 824 1109
Gangnes Mellom, Hemnes, Høland (AK) 197 357
Garsegg Mellom, Eidsberg (ØF) 107 148 149 194 197 335 337 346 567 576 580 795 847
Garsegg Søndre, Eidsberg (ØF) 576 580
Garsegg Vestre, Eidsberg (ØF) 197 340 346 583 595 840 850 1003
Gjellestad, Askim (ØF) 991 1099 1109
Gjellestad, Askim 824
Graverholt, Kinnestad, Setskog, Høland (AK) 132 164 171 259 268 271 479 483 486 786
Greperød, Høland 760
Grini Nordre, Rælingen (AK) 1042 1045 1121
Grønland, Kristiania (OS) 1 24 25 26 32 55 58 59 67
Grøtvedt Nordre, Askim 670
Grårud, Høland 841
Gudim Nedre, Askim (ØF) 64 82 84 85 96 97 100 135 139
Guldberg, Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF) 121 162
Guttue, Haugland, Trøgstad (ØF) 282 285

Gåsby, Rødenes 1033
Haga Vestre, Eidsberg (ØF) 328 563 997 1100
Haga Vestre, Eidsberg 334 496
Hallangen Nordre, Frogn (AK) 979 984 1092 1095
Halvorsrud, Urskog (AK) 816 973
Haraldstad Øvre, Rakkestad (ØF) 302 520 526 618 814
Haraldstad, Rakkestad 299 925
Haug Vestre, Eidsberg (ØF) 837 998 1099
Haug, Nord-Odal (HE) 1031 1032 1109
Hauger, Askim (ØF) 64 67 82 85 96 97 100 135
Hauger, Askim 69 100
Haugland, Trøgstad 542 548
Haugrim, Urskog (AK) 971 1166 1167
Havsjødalen, Frogn (AK) 979 984 1092 1095
Heen, Marker 1033
Heen, Rødenes 739 741
Heller, Askim 288
Hellesjø, Høland 807
Hellig Kors sogn (København kommune) 20
Hemnes Nordre, Hemnes, Høland (AK) 864
Hemnes, Høland (AK) 139 925 1024
Henningsmoen, Trøgstad 298
Hjelmark, Eidsberg (ØF) 328 554 562 841 842 998 1000 1079 1100 1125
Hobøl, Askim (ØF) 162 253 256 467 471 476 768 772
Hobøl, Askim 716 929
Hoel Store, Askim (ØF) 310 380 533 536 538 670 674 677 822 832 901 907 1041 1096 1097 1102 1128 1129 1135
Hoel Ytre, Askim 335 496
Hoie Nordre, Eidsberg (ØF) 1102
Hokaas Nedre, Båstad, Trøgstad (ØF) 245 398 425 430 463 700 707 708 710 714 725 726 738 742 746 767 916 925 927 932 933 943 1027 1060 1061
Hokaas Nordre, Båstad, Trøgstad (ØF) 907 1042
Hol, Askim 187
Holt, Enebakk (AK) 670 673
Holt, Enebakk 534 654 669 670 673
Holt, Rælingen (AK) 699 911 916 1045
Hougland, Hovin 472
Hovin Nordre, Fet (AK) 629
Hovin sokn, Spydeberg 853
Hovin, Spydeberg (ØF) 853
Huer, Askim 898
Hvammer, Båstad, Trøgstad (ØF) 91 116 121 156 160 162 214 239 246 250 256 380 433 442 448 463 747
Hærland, Eidsberg (ØF) 78 100 102 139 142 143 606
Hærset, Trøgstad 581
Hærslet, Hærland 654 664
Høgda, Langbrekke, Eidsberg (ØF) 81
Høntorp Vestre, Trøgstad (ØF) 241 418 423 732 736
Høntorp, Trøgstad 827
Ihlen Nordre, Askim (ØF) 82 85 96 100
Jaren, Askim 593
Jellebøl, Løken, Høland (AK) 1022
Jempteland, Fjeld Nordre, Trømborg, Eidsberg (ØF) 279 496
Jenseg, Trøgstad (ØF) 197 357
Jørntvet Nordre, Trøgstad (ØF) 1065
Jørntvet Søndre, Trøgstad (ØF) 116 156 160 239 245
Jørntvet Søndre, Trøgstad 240
Jørntvet, Trøgstad 181
Karlsrud, Trøgstad 899
Kinnestad, Setskog, Høland (AK) 479 776 786
Kirkebye, Båstad, Trøgstad (ØF) 408 412 486 732 938
Kjeserud Vestre, Eidsberg (ØF) 185 189 310 311 318 539 542 822 825 978 984 1085
Kjeserud Vestre, Eidsberg 978
Klever, Spydeberg 768
Kløverud, Prestegården, Askim (ØF) 94 96 130

Kolstad Nordre, Askim (ØF) 506
Kolstad Nordre, Askim 506 797
Kolstad Søndre, Askim 964
Komnes Vestre, Høland 90
Komnes Vestre, Løken, Høland (AK) 71 81 90 91
Korum, Rakkestad 1019 1104
Kotorp, Spydeberg 190
Kristiania (OS) 1 20 24 25 26 32 55 58 59 67
Kykkelsrud, Askim (ØF) 991 1099
Laholmen, Prestegården, Askim (ØF) 82 94 96 128 130
Langbrekke, Eidsberg (ØF) 93
Langsætter Søndre, Trøgstad (ØF) 1037 1038 1114
Laslett, Trøgstad 181 288 506 508 798 952
Lier (BU) 26
Lier, Askim 1002 1079
Lillehøitorp, Holt, Folkenborg, Eidsberg (ØF) 78
Linto, Båstad, Trøgstad (ØF) 230 381 389 677 686 696 910
Lobsgaard, Ingedal 804
Logn Indre, Løken, Høland (AK) 1083 1085
Lund, Båstad 459
Lund, Båstad, Trøgstad (ØF) 250 425 458 463 700 706 725 736 738 739 916 938
Lunder, Askim 801
Løken Præstegaard, Løken, Høland (AK) 861 1012
Løken Store, Hovin, Spydeberg (ØF) 964
Løken Store, Hovin, Spydeberg 964 965
Løken, Høland (AK) 71 81 89 90 91 92 112 121 132 171 204 207 271
Løken, Høland 1019
Løvestad, Trøgstad (ØF) 207 212 370 374
Massengen, Askim (ØF) 953
Melleby, Båstad 952
Melleby, Båstad, Trøgstad (ØF) 156 231 236 398 401 407 716 725
Mellegaard Vestre, Trøgstad (ØF) 156 160 236 242 245 423 430
Mellegaard Vestre, Trøgstad 91
Morstad, Båstad, Trøgstad (ØF) 241 242 245 423
Mysen Søndre, Folkenborg, Eidsberg (ØF) 182 297 301 302 510 513 526 800 803 807 959 960
Mørdre Østre, Udenes, Nes (AK) 816 973
Nadem Søndre, Løken, Høland (AK) 348 596 603 854 861 1008
Nannestad prestegård, Nannestad 1008 1012
Narvestad, Folkenborg, Eidsberg (ØF) 840 1002 1003
Neple, Trømborg 288 290
Nes, Høland 975
Nord-Moen Nordre (Øvre), Eidsberg (ØF) 291 506 508 795 797 800 953 1079
Nord-Moen Søndre (Nedre), Eidsberg (ØF) 143 182 340 581 583 840 847 849 850
Nordvi, Stange 1105
Nygaard Nordre (Øvre), Løken Søndre, Askim (ØF) 32 64 67 68 69 84 85 86 87 100
Nygaard Søndre (Nedre), Løken Søndre, Askim (ØF) 94 96 130
Næs Søndre, Trøgstad (ØF) 197 348 357 603 606
Næs Søndre, Trøgstad 905
O, Vang (HE) 1022
O, Vang 314 827
Olbergenga, Olberg, Løken, Høland (AK) 89 91 112 121
Onstad, Skiptvet (ØF) 333 563 567 842 845 1001 1101
Onstad, Skiptvet 563
Oppdal, Trøgstad 181
Oppegaard, Nesodden (AK) 1085 1092
Opsahl, Folkenborg, Eidsberg (ØF) 489 496 789 792 955 1079 1080
Oslo (OS) 1 20 52 54 55 59 61 78 866
Oslo 24 25 55 61 78
Raasok, Fet (AK) 152 207 212 370 373
Raasok, Fet 212
Radderud, Askim 716 720 1035 1061
Ragnerud, Båstad, Trøgstad (ØF) 253 467 471 472 772
Rakkestad 576
Reistad, Gausdal 1033

Ringstad, Baadstad 697
Ringstad, Båstad, Trøgstad (ØF) 231 390 397 398 407 697 699 708 724 916 947 1077
Ringstad, Trøgstad 797
Rjuk, Skiptvet 518 808
Rom Nordre, Askim 98
Rom Nordre, Askim (ØF) 97 132 135 171 177 326 1027 1108
Rosensværd, Østby i Skjeberg 513
Rud, Skiptvet 518 808
Rud, Trøgstad 801
Ruud Nedre, Trøgstad (ØF) 164 268
Ruud Søndre (Store), Askim (ØF) 542 829 833 985 989 997 1097
Ruud Søndre (Store), Askim 539
Ruud Østre, Trøgstad (ØF) 89 110 112 113 152 155 197 204 212 357 362 605 606
Rygge, Hobøl 1002 1079
Rømskog, Rødenes (ØF) 237 240 412 416 418
Rådalen, Vandogg 73
Rådalen, Vandogg, Folkenborg, Eidsberg (ØF) 71
Sagstua, Lekum, Eidsberg (ØF) 79 92 93 126
Sandager, Rakkestad (ØF) 869 1025
Sandem, Vandogg 73
Sandem, Vandogg, Folkenborg, Eidsberg (ØF) 32 52 54 61 71 78 79 91 93
Sankt Stefan sogn (København kommune) 20
Schiørtued, Eidsberg 534 654 670 898
Seim, Sør-Odal (HE) 632 886 888 1031 1032 1109 1135 1155
Sekkelsten, Askim (ØF) 86 102 106 107 147 149 311 539 542 825 833
Setskog, Høland (AK) 268 271 486
Setskog, Høland 164
Skakstad, Eidsberg (ØF) 86 106
Skakstad, Eidsberg 545
Skavogg, Askim (ØF) 985
Skibsrud, Trøgstad (ØF) 81 91 567 845 847 1002
Skibsrud, Trøgstad 845
Skinneberg, Båstad, Trøgstad (ØF) 224 442 749 752 753 754 941
Skipsrud, Trøgstad 1002
Skiptvet 800
Skjør, Eidsberg 1033
Skofterud, Folkenborg, Eidsberg (ØF) 829 989
Skog, Skiptvet (ØF) 513 804 807 960 964
Skrikerud Nordre, Trøgstad (ØF) 302 527 532 819 822 975
Sletner, Eidsberg (ØF) 178 182 286 291 301 498 504 508 795 950 1079
Slitu, Eidsberg (ØF) 797 954 955
Sneltorp, Haugland, Trøgstad (ØF) 177 282 285
Solberg, Hærland 288
Solberg, Hærland, Eidsberg (ØF) 139 142
Soprim, Hemnes, Høland (AK) 854 1003 1008
Spjøter, Svinndal 823 827
Stenbye, Rømskog, Rødenes (ØF) 268 483 486 732 789
Stomperud, Hemnes, Høland (AK) 606
Store Løken, Spydeberg 960
Strand Østre, Hemnes, Høland (AK) 606
Sulerud, Eidsberg (ØF) 583 590 595 837 839 840 850 851 852 853 997 1003
Sulerud, Eidsberg 593
Svindal Nordre, Fet (AK) 370 622 629 883 886
Svindal Vestre, Fet (AK) 365 370 618 622 629
Sæle, Varteig 795
Sæli, Vang 288 297
Sæther Nordre, Båstad, Trøgstad (ØF) 230 381 389 687 696 697
Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad (ØF) 113 153 155 156 214 224 230 231 236 374 380 381 389 398 442 448 653 752 822 890 894 1033 1035
Sæther Søndre, Båstad, Trøgstad 654
Sæther, Båstad 664 670 894
Søegaard, Øymark 1125
Søgaard, Øymark (ØF) 1080 1081 1125
Sørby, Råde (ØF) 1098

Søstu, Sekkelsten, Askim (ØF) 86 87
Tarm, Askim (ØF) 85 97 100
Teig Nordre, Enebakk (AK) 1149 1163 1164 1165
Tien Øvre, Fet (AK) 371 638
Tilleschiør, Eidsberg 964
Tobøl, Enebakk 831
Torenbye, Rømskog, Rødenes (ØF) 786 949 950
Torkelsrud, Eidsberg (ØF) 1139 1150
Torkelsrud, Eidsberg 104
Torp, Hemnes, Høland (AK) 357 603 606 607 868
Torp, Høland 605
Torp, Tosebygda, Trøgstad (ØF) 955 957 1080
Torper Nordre, Hærland, Eidsberg 195 337
Torper Østre, Os, Rakkestad 576
Torper, Hærland, Eidsberg (ØF) 606
Tosebygda, Trøgstad 798 800
Trandem, Rømskog, Rødenes (ØF) 156 237 239 240 408 411 412 417 727 732 933
Trauten, Sand, Nord-Odal (HE) 1012
Trøgstad (ØF) 71 79 81 89 91 110 112 113 116 121 124 152 153 155 160 164 177 197 204 207 212 241 242 245 256 268 282 285 302 357 362 370 418 423 425 430 473 476 479 527 532 605 606 732 736 746 768 772 775 819 822 879 948 975 1030
Trøgstad 197 348 357 603
Trømborg, Eidsberg (ØF) 97 135 177 178 271 285 489
Tukken Østre, Rømskog, Rødenes (ØF) 483 732 786 789 950
Tveiten, Eidsberg 1033
Tømt, Askim (ØF) 94 128 130
Tøyengt. 28, Grønland, Kristiania (OS) 24 32 61
Ubberud, Enebakk 898
Vammeli Nordre, Askim (ØF) 130
Vandogg plass, Vandogg, Folkenborg, Eidsberg (ØF) 77
Vear, Røyken (BU) 1093
Vesle-Løken, Trøgstad (ØF) 554
Vesle-Løken, Trøgstad 554 841 842
Vete Nordre, Eidsberg (ØF) 840 998
Vete Søndre, Eidsberg (ØF) 320 548 552 839 840
Vollene, Fusk, Askim (ØF) 69 86 87
Vrangen, Skjolden Søndre, Askim (ØF) 86 106
Vøyen, Spydeberg 884
Vår Frelsers kirke, Kristiania (OS) 20
Wennevold Vestre, Enebakk (AK) 1062
Ødeby, Enebakk 841
Østanes Nedre, Fet (AK) 638 648
Østby Søndre, Hemnes, Høland (AK) 596
Østby, Melleby, Hærland, Eidsberg (ØF) 97 100 135 137 139 142
Østby, Skjeberg 513
Østenbye, Rømskog, Rødenes (ØF) 739 933 938 1064
Østenbøl Store, Enebakk (AK) 1071 1123 1150
Østereng, Eidsberg (ØF) 819 975
Østre Gravlund, Oslo 1 20 52 55 59
Øyestad Mellom, Trøgstad (ØF) 433 746 747
Årnes, Øymark 181